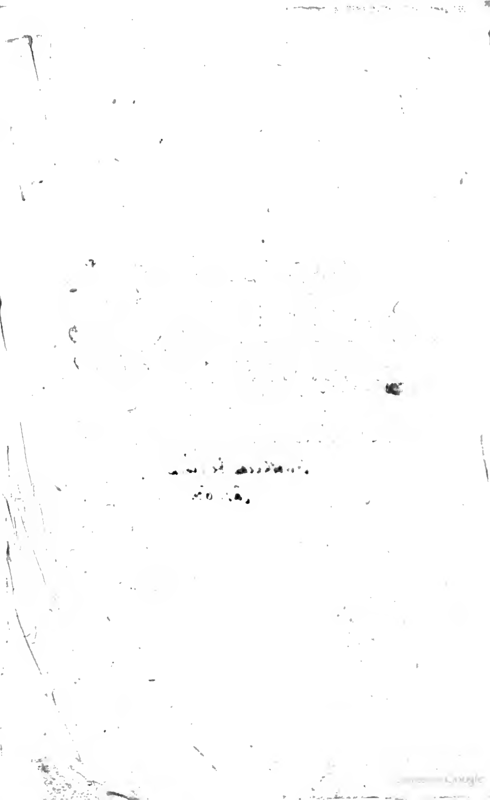

AVGVSTINVS
BARBOSA,
I.V.D. LVSITANVS.
DE
IVRE ECCLESIASTICO.

AVGVSTINI BARBOSÆ, I.V.D. LVSITANI,

PROTONOTARII APOSTOLICI,

OLIM S.CONGREGATIONIS INDICIS CONSVLTORIS, & insignis Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurarij maioris,

NVNC VERO EPISCOPI VGENTINI, & à Consiliis D. PHILIPPI IV. Hispaniarum Regis Catholici,

IVRIS ECCLESIASTICI VNIVERSI

LIBRI TRES,

IN QVORVM
- I. *De Personis,*
- II. *De Locis,*
- III. *De Rebus Ecclesiasticis plenissimè agitur.*

Exquisitâ singularique doctrinâ refertissimi, Iudicibus, pariter ac Patronis, tam Ecclesiasticis, quàm sæcularibus pernecessarij, omnibusque Canonici, & Ciuilis iuris studiosis summopere fructuosi.

Cum triplici Indice, vno Capitum, altero Iurium, tertio Rerum & verborum copioso.

Editio nouissima, ab Auctore recognita, & erroribus ablatis, vtiliter locupletata.

LVGDVNI,

Sumptibus PHILIPPI BORDE, LAVRENTI ARNAVD, & CLAVDII RIGAVD.

M. DC. L.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

PHILIPPO IV. CATHOLICO.

HISPANIARVM, ET INDIARVM

REGI INVICTISSIMO,

ECCLESIÆ ROMANÆ, ET VNIVERSALIS
PROTECTORI GENERALI,
SVMMO ARMATORVM GREGIS CHRISTIANI
VIGILVM PRÆFECTO,
FIDEI CHRISTIANÆ INTER GENTES, ATQVE
MAHVMETANOS PROPAGATORI,
FORTISSIMO HÆRETICORVM DEBELLATORI,
INCONCVSSO VERÆ RELIGIONIS FIRMAMENTO,

ECCLESIASTICA IVRA,

SVB VNVM QVASI ALBVM REDACTA,
quò quanta ſit prouincia propugnanda, vnico aſpectu intueatur;

AVGVSTINVS BARBOSA, I.V.D. LVSITANVS,
Eccleſiaſticorum minimus,

REGVM MAXIMO,

Suæ pietatis in Catholicam Religionem, fidelitatis in Catholicum Regem, auctoramentum æternum

CONSECRAT.

Illius numini, huius nomini ſemper obſtrictus.

BIBLIOPOLA LECTORI S.

CVM superioribus annis praclarum hoc Iuris Ecclesiastici opus, vt sæculo infelici, ita typis incorrectis, & negligenti operâ, vt Auctor ipse conqueritur, lucem viderit, & pluria, quæ etiam rei substantiam, adhuc desiderabantur; operæ pretium fore ratus, Auctor nunc vltimam, quod aiunt, manum adhibuit, opusque ita locupletauit, vt ne quidquam expeti addique possit amplius. Et quamuis, haud ignoramus, tam immensa huius rei sit materia, vt si, quæ ille breuiter, sed tamē luculentè, tradidit, velit aliquis latiore stylo euoluere, non pauca replere debeat volumina; habebit tamen hic lector abundè, quo potiatur, suumque exornet desiderium, quibus, longæuam senectam, prosperosque annos meritißimo, doctißimoque Auctori precando, nunc fruatur, & valeat.

FACVLTAS IMPRIMENDI.

Imprimatur, si videbitur Reuerendissimo P. Magistro S. Palatij Apostoliti,
A. Episcopus Bellicastren. Vicesg.

EGo infrascriptus de mandato Reuerendissimi Patris Fr. NICOLAI RODVLFII, S. Palatij Apostolici Magistri, vidi, & inoffenso pede perlegi *libros tres de Iure ecclesiastico vniuerso*, D. AVGVSTINI BARBOSÆ, Lusitani eximij, V. I. periti, adeò quòd in eis nihil bonis moribus, vel Religioni contrarium repetri; imò potiùs vtilissimos, qoi prælo mandentur, existimo. Romæ, hac die 28. Aprilis 1629.

IOANNES FRANCISCVS FERENTILLIVS, manu propria.

Imprimatur.
Fr. NICOLAVS RODVLFIVS, S. Palatij Apostolici Magister, ac totius Ordinis Prædicatorum Vicarius Generalis.

APPROBATIO.

NOs infrascripti in sacræ Theologiæ Facultate Magistri fidem facimus, perlegisse Librum, cui titulus est: *Iuris Ecclesiastici vniuersi Libri tres, Auctore* D. AVGVSTINO BARBOSA, *Lusitano, V. I. D.* nihilque in eo Fidei orthodoxæ contrarium reperisse. Lugduni die 22. Decembris, 1632.

Fr. CLAVDIVS COCHET. Ord. Præd.
Fr. IOANNES PORTIER, Ord. Præd.

Summa Priuilegij Regis Christianissimi.

LVDOVICVS XIII. Dei gratiâ Galliarum, & Nauarræ Rex Christianissimus, singulari Priuilegio sanxit, ne quis per vniuersos Regnorum suorum fines, intra sex annos, à die finitæ impressionis computandos imprimat, seu typis mandandum curet, & venale habeat Opus, quod inscribitur, *Iuris ecclesiastici vniuersi Libri tres, Auctore* AVGVSTINO BARBOSA, *I. V. D. Lusitano*, præter LAVRENTIVM DVRAND, Bibliopolam Lugdunensem, aut illos, quibus ipsemet concesserit. Qui secùs faxit, prætes librorum confiscationem, quater mille librarum illatione mulctabitur, vti latiùs patet in litteris datis Bellocatri, 10. Iulij, 1629.

Ex mandato Regis signatum,

COVPEAV.

P*Ræfatus* Laurentius Durand *ius omne suum, atque huiusmodi priuilegium transtulit, & cessit* Laurentio Arnaud, *vt secundum ipsius tenorem eo fruatur; prout ex mutuo super id conserto instrumento, die vndecima Decembris, Anni millesimi sexcentesimi quadragesimi secundi, patet.*

SERIES

SERIES
Capitum vtriusque Partis Iuris Ecclesiastici.

PARS PRIMA.
LIBER I.
De Personis Ecclesiasticis.

40 De

PARS II.

LIBER II.

De Locis ecclesiasticis.

LIBER III.

De Rebus ecclesiasticis.

AVGVSTINI

AVGVSTINI BARBOSÆ, V. I. D.

IVRIS ECCLESIASTICI VNIVERSI

LIBER PRIMVS

DE PERSONIS ECCLESIASTICIS.

CAPVT PRIMVM.

De Summo Pontifice.

SVMMARIVM.

1. *Mysterium aduentus Christi describitur.*
2. *Incarnatio Verbi æterni facta fuit ad tollenda peccata, seu ad redemptionem generis humani, tanquam ob causam primariam, & proximam.*
3. *Verbum potius incarnari, quàm Patrem, aut Spiritum sanctum, multis conuenientissimum fuit.*
4. *Filij sola persona naturam humanam assumpsit.*
5. *Filij Incarnatio cum natura humana magis conueniens fuit ad redimendum genus humanum, quàm vnio cum natura Angelica.*
6. *Incarnationis terminus principalis proueniens ex vnione est Christus, prout est persona diuina subsistens in duabus naturis, diuina, & humana.*
7. *Christus secundùm humanitatem est caput totius Ecclesiæ, tam militantis, quàm triumphantis.*
8. *Christus habuit amplissimum spirituale dominium in omnes creaturas, tam cælestes quàm sublunares, & terrestres, itaut illis vti posset ad finem spiritualem, quoties ei visum fuisset.*
9. *Christus quamuis potuerit dominium politicum rerum omnium, & principatum, & ita monarchiam temporalem cum suprema potestate seculari super vniuersum Orbem principaliter, & directè exercere, tamen eam de facto non exercuit, neque exercere voluit.*
10. *Declaratur auctoritas Matth. 28.* Data est mihi omnis potestas in Cœlo, & in terra.
11. *Christus necessarium reputauit aliquem Ecclesiæ à se in terris constitutæ Præsidem relinquere, qui eius Vicariam potestatem retineret.*

12. *Petrum vniuersæ Ecclesiæ Pastorem cur Christus prefecit, ostenditur.*
13. *Petrus fuit in sanctitate præstans, in paupertate eximius, in humilitate maximus, & in virtute supremus.*
14. *Petrum supremum & antiquissimum Theologorum fastigium vocat Dionysius.*
15. *Petrum Ecclesiæ præsidentem, & fundamentum dicunt Ignatius, & Clemens.*
16. *Petrus Vicarius, & successor Christi multis ostenditur.*
17. *Petrus post Ascensionem Domini vicariatus auctoritatem ab eo acceptam diuino Spiritu accepto in multis cœpit exercere.*
18. *Petrus super reliquos Apostolos Primatum, & Principatum habuit.*
19. Cap. in nouo, 21. dist. *declaratur.*
20. *Potestas data fuit Petro, & Apostolis, non ad eundem, sed ad diuersum finem.*
21. *Papatus est de Iure diuino à Christo in persona Petri institutus, sicut & potestas eidem ab eodem Christo data.*
22. *Papatus quòd sit in persona huius, vel illius, excepta persona Beati Petri, non est de Iure diuino, sed ex humana electione pendet.*
23. *Transactio fieri potest de Papatu.*
24. *Episcopi in Apostolorum locum successerunt.*
25. *Apostoli parem cum Petro habuerunt potestatem.*
26. *Petro & reliquis Apostolis quædam fuerunt concessa tanquam pertinentia ad communes, & maximas Ecclesiæ commoditates, quæ sanè potestas ordinaria censetur, alia verò cōcessa sunt eisdem tanquam priuilegia personalia.*
27. *Apostoli non ordinariam in suis, & particularibus Ecclesiis, sed generalem in vniuersum Orbem, parémque cum Petro, atque ita extraordinariam potestatem acceperunt.*

28 Episcopi successerunt Apostolis in ordinaria iurisdictione, quam illi in singulas prouincias demandatas acceperunt, non autem in potestate extraordinaria, cùm personale fuerit priuilegium.

29 Episcopi in suis Diœcesibus plenissimam potestatem habent, vt omnia possint, exceptis nonnullis Pontifici reseruatis, quæ ille potest in vniuersum orbem.

30 Sedem Apostolicæ potestatis Petrus Antiochiæ primitùs erexit, Iacobo Apostolo Hierosolymitanæ Ecclesiæ primitùs ordinato.

31 Romæ iubente Domino suam Sedem transtulit S. Petrus.

32 Romæ Sedes Apostolica ex necessitate diuini præcepti residere debet, & non potest contra Domini iussum aliò transferri, nisi propter rebellionem populi, vel incursum hostium.

33 Apostolorum Petri & Pauli laudes.

34 Roma multis laudibus digna ob illustre Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli martyrium, & has insignes Ecclesiæ columnas.

35 Petrus post Christi mortem vixit annos 34. menses 3. dies decem, partim Hierusalem, partim Antiochiæ, & partim Romæ.

36 Vita Romanorum Pontificum Petri successorum cur vsque ad ætatem nostram breuior sit, atque immatura esse soleat eorum mors, quàm cæterorum hominum, ostenditur.

37 Successio Summorum Pontificum à B. Petro quomodo processit, ostenditur.

38 Clemens à Petro successor delectus, renuntiauit Pontificatui, at defuncto Lino ab Ecclesia in eius locum electo, & post eum Cleto pariter vita functo, fuit iterum ab Ecclesia electus.

39 Successores sibi eligere licere Summis Pontificibus B. Petri exemplo, plures Doctores tenuerunt, sed contrarium verius, vt num. 40.

41 Papa & Episcopus se habent ad Ecclesiam sicut vir ad eius vxorem.

42 Paulus III. persuasus à Cardinale S. Marci, vt sibi successorem eligeret, hoc omnino respuit.

43 Paria sunt aliquid gerere tempore inhabili, vel tempore habili, & effectus eius conferre in tempus inhabile.

44 Papa non tantùm Iure Canonico, sed etiam diuino prohibetur sibi eligere successorem.

45 Cap. vnde, 8. q. 1. declaratur.

46 Cap. Petrus, 8. q. 1. declaratur.

47 Electos in creatione Summi Pontificis licèt personam designent, potestatémque determinare videantur; solus tamen Christus immediatè confert dignitatem, & potestatem.

48 Papa adhuc superstite nulli licet verbo, scripto, aut promissionibus, iuramento, aut quouis modo de successore tractare, sub anathematis pœna, & priuationis dignitatum.

49 Electio Summi Pontificis primum quidem post Petrum fuit apud Ecclesiæ Romanæ Senatum.

50 Electioni Summi Pontificis post tempora B. Syluestri inter Ecclesiæ Senatores reliquus Clerus Romanus, ac populus ad præsentiam exhibendam adiunctus est.

51 Papæ electioni procedente tempore Romanus Imperator suam auctoritatem interponere cœpit.

52 Adrianus I. Carolo Magno ius concessit eligendi Summum Pontificem, & Apostolicam Sedem ordinandi, & idem ius concessit Leo VIII. Othoni Imperatori, vt num. 53.

54 Cap. Adrianus, il 2. & cap. In Synodo, 63. dist. declarantur.

55 Nicolaus II. sacram legem edidit de electione Romani Pontificis à sacro Cardinalium Senatu peragenda, accedente reliquo Clero, & populo ad eam comprobandam.

56 Alexander III. in generali Concilio statuit, vt ille demum canonicè electus censeretur, in quẽ duæ ex tribus Collegij Cardinalium partes consensissent, excluso Cleri & populi consensu.

57 Apostolica Sedes si vacat tempore, quo generale Concilium legitimè fuerit congregatum, non ad ipsum Concilium, sed ad solos Cardinales pertinet electio Pontificis.

58 Electus in Pontificem, quamuis non sit Cardinalis, verus est Papa, vt num. 77.

59 Constitutiones plures circa Romani Pontificis electionem editæ fuerunt.

60 Cardinales absentes, Papa defuncto, statim sunt monendi, & per decem dies expectandi à die mortis Pontificis computandos.

61 Electio Papæ facta legitimè, non expectatis tamen intra decem dierum tempus, absentibus valet.

62 Cardinales absentes licèt in electione Papæ per decem dies expectandi sint, non tamen debent vocari, seu citari.

63 Cardinales de obitu Pontificis, solent certiorare absentes per litteras particulares à Secretario S. Collegij subscriptas.

64 Cardinales qui desunt publica causa, & de licentia Romani Pontificis, ad electionem successoris expectandi non sunt vltra decem dies.

65 Cardinales præsentes, decem diebus durantibus, defuncti Pontificis celebrare debent exequias.

66 Conclaue quomodo fabricandum, & qui in eo intrare possint, & debeant, ostenditur.

67 Sponsiones, seu excommissas super vita, morte, & futura electione Summi Pontificis nullus facere potest.

68 Conclaue ingredientes post ipsum clausum, vel Cardinales intus existentes alloquentes, nuncium mittentes, vel scripturam, quas pœnas incurrant, ostenditur.

69 Cibus, & potus intra Conclaue portandum qualis, & quæ personæ constitui debent pro illo inspiciendo & perscrutando, ostenditur, & n. 70.

71 Cardinales omnes ad electionem Summi Pontificis admittuntur, nulla excommunicationis, vel suspensionis, aut interdicti obstante exceptione.

72 Cardinales nuper creati & publicati, eandem in electione obtinent potestatem, etsi nondum insignia Cardinalatus acceperint.

73 Cardinales non Diaconi, an in electione Summi Pontificis vocem habeant ostenditur.

64 Cardinales plurimi si ante factam Pontificis electionem decedant, ad solos superstites qui viuunt, pertinebit electio, quamuis duo tantùm remanserint, quia vnus poterit eligere alium, immò quamuis vnus remanserit, ad illum spectabit electio.

75 Electio Papæ ad quem spectabit, si omnes Cardinales mortui sint, ostenditur.

76 Papa vbi deponitur à Concilio legitimè congregato, ad quem tunc pertineat Pontificis electio, ad Cardinales ne, an ad ipsum Concilium, ostenditur.

77 Eugenius III. ex Abbate simplici, Gregorius X. ex

ex Archidiacono, & Cælestino V. ex eremo vocatus, cùm nec esset in Sacris, Pontifex est creatus.

78 *Laicus validè eligitur in Pontificem.*

79 *Electionis validitati non obstabit si vxoratus in Pontificem eligatur, quia si vxore consentiente hoc contingat, illa cogi poterit vt conuertatur.*

80 *Vxoratus absque licentia vxoris ad summum euectus Pontificatum potest ab ipsa reuocari, vt illi teneatur debitum reddere.*

81 *Fœmina Papa esse non potest.*

82 *Fœmina sub nomine Ioannis non fuit electa Romæ in summum Pont.*

83 *Papa quot annos natus esse debeat? ostenditur.*

84 *Forma, quæ in electione Romani Pont. sit seruanda, à Iure communi non traditur, idcircò si qua in eo Iure statuta cernitur, omittatur, irritus non propterea iudicaretur actus, dum tamen consensus duarum partium accesserit.*

85 *Eligendi triplex forma, seu modus est introductus, videlicet scrutinium, accessus, seu communis inspiratio, & compromissum.*

86 *Scrutinium est inquisitio votorum eligentium, quid autem in eo concurrere debeat, ostenditur.*

87 *Scrutinio faciendo præsunt tres Cardinales de quolibet ordine eligendi, & quomodo votare debeant, ostenditur n.* 88.

89 *Accessus fieri potest etiam durante scrutinio, & quantumcunque publicato.*

90 *Cardinales possunt accedere alteri electo per alios, non tamen per se ipsos, & omnino resilire ab electione quã fecerunt.*

91 *Papa in electione ab vno solo nominatus in scrutinio, potest ius acquirere per accessum, scrutinio pendente.*

92 *Cardinalis quando dedit vocem vni in scrutinio, & in accessu accedit alteri, accessus huiusmodi fit cumulatiuè, non priuatiuè.*

93 *Accessus quomodo peragendus in electione Papæ, attenta Bulla Gregorij XV.*

94 *Compromissum fit cùm propter discordiam Cardinales in aliquem electionis negotium compromittunt, vt scilicet ipse, quem voluerit, eligat.*

95 *Formula Compromissi ponitur.*

96 *Compromissaria electio fieri potest non simpliciter, sed limitatè, hoc est, per compromissum cum scrutinio mixtum.*

97 *Compromissarius si vnus tantùm sit, se ipsum eligere potest.*

98 *Compromissum in electione Pontificis quomodo faciendum, attenta Bulla Gregorij XV. ostenditur.*

99 *Electionis forma per viam Spiritus sancti duplex, altera per inspirationem, altera per quasi inspirationem.*

100 *Electio ad effectum quòd non dicatur per viam Spiritus sancti, sufficit quòd vnus dissentiat.*

101 *Electionis forma quasi per inspirationem quando peragenda, secundùm Bullam Gregorij XV. ostenditur.*

102 *Forma alia eligendi Pontificem, per adorationem scilicet, introducta fuit.*

103 *Forma nouissima eligendi Pontificem data à Gregorio XV.*

104 *Electi in Pontificem suffragium non numeratur in numero eligentium, siue per scrutinium, siue per accessum, siue per scrutinium, & accessum simul fiat electio, iuxta Bullam Gregorij XV.*

105 *Cardinalis absentis votum, etiam extra Conclaue tantummodò, licèt sit in Vrbe, non admittitur,* August Barbos. de Iure Eccles. vniu. *votum autem ingredientis post Conclaue reclusum, tunc solum valere incipit, cùm ingreditur.*

106 *Absens non potest Canonica in electione votum suum mittere per litteras, aut schedulas aperiendas tempore scrutinij.*

107 *Papa in electione si Cardinales aliqui infirmi fuerint intra Conclaue, & non extra, quomodo ad eos Scrutatores mitti debeant? ostenditur.*

108 *Locus celebrandæ electionis non est de illius substantia.*

109 *Papa si extra Vrbem Romam decedat, nouus Pontifex in ciuitate, in cuius territorio, seu districtu mortuus est, eligetur.*

110 *Electus non Canonicè in Papam, & illum recipientes, & ei adhærentes, quas pœnas incurrant? ostenditur.*

111 *Simoniacè electus, vel assumptus in Papam, nullam habet potestatem spiritualia, aut temporalia administrandi.*

112 *Papæ electio postquam facta fuerit, nullam confirmationem requirit.*

113 *Papa dum eligitur, confirmatur, statimque plenam habet, & liberam administrationem.*

114 *Nomen in Papam electus cum vita statu mutat, postquam electioni consensum præstiterit.*

115 *Nomen mutare quis primus è summis Pontificibus cœperit mutare? ostenditur.*

116 *Consecratio, seu inthronizatio electi in Pontificem, quomodo, & à quo facienda? ostenditur.*

117 *Consecratio Papæ in Episcopum, si non erat Episcopus, ac benedictio, & coronatio eiusdem sunt diuersa.*

118 *Electus in Papam antequam consecretur, & coronetur, est nihilominus Papa legitimus & verus, & auctoritatem habet regendi Ecclesiam.*

119 *Papa recipit Pontificatum, & administrationem à die electionis, licèt de stylo, qui seruandus est, non incipiat Pontificatum nisi à die coronationis.*

120 *Papa antequam coronetur, non tractat quæ in regimine Ecclesiæ ardua videntur, nisi necessitate vrgente.*

121 *Papa quo colore in vestibus vtatur toto anni tempore? ostenditur.*

122 *Papa quibus vestibus toto anni tempore vti soleat? ostenditur.*

123 *Religiosus in Pontificatum euectus non tenetur habitum Regularem portare amplius, licèt Pius V. & Sixtus V. habitum suæ Religionis non mutârint, nisi existerent in Consistorio.*

CVM omnes homines in præua- 1
ricatione Adæ innocentiam per-
didissent, facti immundi, &, vt
Apost. inquit ad Rom. 5. & 1. ad
Corinth. 15. *Naturâ filij iræ*, vsque
adeò serui erant peccati, & sub
potestate Diaboli, ac mortis, vt non modò Gentes
per vim naturæ, sed ne Iudæi quidem per ipsam
etiam litteram Legis Moysi inde liberati ac sur-
gere possent, tametsi in eis liberum arbitrium mi-
nimè extinctum esset, viribus licèt attenuatum, &
inclinatum. Quo factum est, vt cœlestis Pater, pa-
ter misericordiarum, & Deus totius consolationis,
Christum Iesum filium suum, & ante Legem, &
Legis tempore multis SS. Patribus declaratum ac
promissum, cùm venit beata illa plenitudo tem-
poris, ad homines miserit, vt & Iudæos, qui sub
Lege erant, redimeret, & Gentes, quæ non secta-

bantor iustitiam, iostitiam apprehenderent, Concil. Trid *sess. 6. de Iustificat. cap. 1. & 2.*

2 Ad tollends igitur peccata, seu ad redemptionem generis humani tanquam ob causam primariam, & proximam Verbi æterni Incarnatio facta fuit, vt prubatur ex multis S. Scripturæ locis, Luc. c. 19. *Venit filius hominis quærere, & saluum facere quod perierat.* Ioan. 3. *In hoc apparuit filius hominis, vt dissoluat opera diaboli. Misit Deus filium suum in Mundum, vt saluetur Mundus per illum.* Apost. ad Galat. 4. *Misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege, vt eos, qui sub lege erant, redimeret.* & 1. ad Timoth. 1. *Christus Iesus venit in hunc Mundum peccatores saluos facere*; & in Symbolo Nicæno, *Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cælis.* Quod non solùm præcipuè de originali peccato, sed etiam de actualibus peccatis tam venialibus, quàm mortalibus intelligendum esse, ita vt ad illa sufficienter tollenda Incarnatio facta dicatur, colligitur, tum quia *Isa.* 53. dicitur, *Vulneratus est propter peccata nostra, attritus est propter iniquitates*; & ait Apost. ad Timoth. 1. *qui dedit semetipsum in redemptionem pro omnibus*; & ad Titum 2. *dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate.* Tum, quia Christus in Mundum venit, vt faceret sibi populum acceptabilem, vt dicitur per Apost. *ad Tit. 2. & ad Ephes. 5.* id autem fieri non potest nisi tollantur omnia peccata, etiam venialia. Ita Suar. *3. p. tom. 1. de Incarnat. disput. 5. sect. 6.* Tanner. *tom. 4. disp. 1. q. 1. dub. 3. num. 50.* Becan. *de Incarnat. cap. 1. q. 9.*

3 Multis conuenientissimum fuit potius Verbum incarnari, quàm Patrem, aut Spiritum sanctum; primò, vt qui erat Filius Dei ab æterno, efficeretur filius hominis tempore: secundò, vt qui erat filius Dei naturalis, efficeret nos filios Dei adoptiuos: tertiò, vt media persona inter Patrem, & Spiritum sanctum, mediator fieret inter Deum, & hominem: quartò, vt illa persona assumeret naturam per quam genus humanum instruendum erat, & Verbum diuinum, iuxta illud Sapient. 1. *Fons sapientiæ Verbum Dei in excelsis*: quintò, vt homo, qui Deum offenderat appetendo similitudinem Dei, reconciliaretur Deo per veram imaginem, & similitudinem Dei: sextò, vt creatura vniretur illi per quem tanquam per exemplar omnia facta sunt; nam quæ similia sunt, conuenientiùs vniuntur, iuxta vulgare dictum *simile simili est amicum*; ille autem per quem omnia facta sunt, est Verbum diuinum, *Eccles.* 17. *& Ioan.* 1. vide S. Thom. *de Incarnatione, q. 5. art. 4.* Valent. *tom. 4. disput. 1. q. 1. puncto 4. col. 3.* Becan. *de Incarn. cap. 4. num. 4.* & sic solam personam Filij naturam humanam assumpsisse probat *cap. firmiter, de sum. Trin.* & Concil. Tolet. VI. vbi dicitur, *solus Filius assumpsit humanitatem in singularitate personæ, non in vnitate naturæ, id est, in eo quod est proprium Filij, non quod est commune Trinitati*; & S. Thom. *d. q. 3. art. 3.* contra Sabellianos, aliósque hæreticos vocatos Patripassianos, existimantes totam sanctissimam Trinitatem incarnatam fuisse, eo quòd arbitrarentur Patrem, Filium & Spiritum sanctum non esse tres personas, sed vnam, quæ ratione diuersorum officiorum vario nomine nuncuparetur.

5 Hæc quidem Filij Incarnatio, id est, vnio hypostatica cum natura humana, magis conueniens fuit ad redimendum genus humanum, quàm vnio cum natura Angelica, quia hoc pacto dignitas humana magis extollitur; tum quia hinc maior confusio dæmoni sequitur quòd ab eadem natura vincatur, quam ipse vicerat; ita Suar. *3. p. tom. 1. de Incarn. disput. 4. sect. 2. concl. 4.* Becan. *sed. tract. cap. 1. q. 5. n. 5.* Tanner. *d. disp. 1. q. 2. dub. 1. num. 38. & seq.*

Terminus principalis Incarnationis proueniens ex vnione est Christus, prout est persona diuina subsistens in duabus naturis, diuina, & humana, quæ duæ naturæ integræ, & inconfusæ remanserunt in Christo post Incarnationem, vt expressè definitum est in Concil. Chalcedon. *art. 5. Confitemur in nouissimis diebus Filium Dei vnigenitum in duabus naturis inconfusè, immutabiliter, indiuisè, inseparabiliter agnoscendum nunquam sublata differentia naturarum propter vnionem*, & in pluribus aliis Conciliis apud Card. Bellarm. *lib. 3. de Christo*, Vasquez *de Incarnat. disput. 14. cap. 2. num. 2.* Tanner. *d. disp. 1. q. 3. dub. 2.* 6

Christus secundùm humanitatem est caput totius Ecclesiæ tam Militantis, quàm triumphantis; primò, quia id apertè constat ex sacra Scriptura, in qua nomen capitis sæpe tribuitur Christo, Apost. ad Ephes. 1. *Omnia subiecit sub pedibus eius, & ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius.* & cap. 4. *Crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus.* & cap. 5 *Vir est caput mulieris, sicut Christus Ecclesiæ.* & ibid. *Nos sumus Christi.* & ad Coloss. 1. *Ipse est caput corporis Ecclesiæ.* Secundò, quia in Christo reperiuntur omnes conditiones requisitæ ad caput Ecclesiæ mysticum, nam sicut tota Ecclesia dicitur vnum corpus mysticum per similitudinem ad naturale corpus hominis, quòd iuxta rationem diuersorum membrorum diuersos actus, & officia exercet; ita Christus dicitur morale, seu mysticum caput Ecclesiæ, desumpta similitudine ab humano capite, & sicut humani capitis proprium est influere in reliqua membra, illaque per intellectum, voluntatem, & alios sensus in ipso capite residentes dirigere & gubernare, ne in suis functionibus errent; ita Christus influit, vel saltem virtutem habet vniuersalem influendi gratiam in omnia Ecclesiæ membra, iuxta illud Ioan. 1. *De plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia, quia lex per Moysem data est; gratia, & veritas per Iesum Christum facta est.* 7

Habuit etiam Christus amplissimum spirituale dominium in omnes creaturas, tam cælestes, quàm sublunares, & terrestres, ita vt illis vti posset ad finem spiritualem quoties ei visum fuisset, vt probatur Psalm. 2. *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum eius, prædicans præceptum eius.* & Zachar. 9. *Ecce Rex tuus venit tibi iustus, & saluator.* Isa. 9. *Factus est principatus super humerum eius, & vocabitur nomen eius Admirabilis, Consiliarius, Deus fortis, Pater futuri seculi, Princeps pacis.* Daniel. 7. *Dedit ei potestatem, & honorem, & Regnum.* Matth. 28. *Data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra.* Ioan. 18. *Tu dicis, quia Rex sum ego.* Apost. 1. ad Corinth. 15. *Omnia subiecit sub pedibus eius.* 1. ad Timoth. 6. *Beatus & solus potens Rex Regum, & Dominus dominantium.* Ioan. Apocalyps. 1. *Princeps Regum terræ*, cap. 17. *Rex Regum*, cap. 19. *Habet in vestimento, & in femore suo scriptum, Rex Regum, & Dominus dominantium.* 8

Et quamuis potuerit insuper dominium politicum rerum omnium, & principatum, & ita monarchiam temporalem cum suprema potestate seculari super vniuersum Orbem, & super omnes Principes ipsius principaliter & directè exercere; tamen, huiusmodi temporalem monarchiam, & potestatem de facto non exercuit, nec exercere voluit, iuxta illud Ioan. 18. *Regnum meum non est de hoc Mundo.* & *Lucæ* 12. *vers.* 13. vbi cùm quidam de 9

turba

turba Chriſto dixiſſet. *Magiſter, dic fratri meo vt dimidat mecum hæreditatem*; ille dixit ei: *Homo quis me conſtituit Iudicem, aut diuiſorem ſuper vos?* & iuxta alia plura, quæ ad hoc propoſitum congerunt Victor. *de poteſt. Eccleſia, relect. 1. q. 5 n. 16. cum ſeqq.* Tolet *in c.* 18. *Ioan. annot.* 25. *&* 26. Card. Bellarm. *lib. 5. de Roman. Pont. cap.* 4. Becan. *de Incarnat. cap.* 24. *n.* 5. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 1. *q.* 22. *punct.* 6. Tanner *tom.* 4. *diſp.* 1. *q.* 7. *dub.* 4. *n.* 69. Vaſquez *de Incarnat. diſp.* 87. *cap.* 4. *n.* 31. Seraphin. de Freitas *de iuſto Imperio Luſit. Aſiatico cap.* 6. *n.* 66 Nanclant. *de Regn. Chriſti tit.* 4. Bañes *in* 2. 2. *in preamb. de dominio, ad q.* 62. *q.* 4 *dub.* 1. *cum ſeq.* Benedict. Pererius *in Daniel. lib.* 8. *non longè à fine,* Alphonſ. de Mendoça *in ſuis quodlib. relect. de dominio Chriſti, §.* 14. *cum ſeqq.* Suar. *tom.* 1. 3. *p. diſp.* 48. *ſect.* 2. *& in defenſ. fidei, lib.* 3. *cap.* 5 *n.* 15. *&* 16. Mich. Salon. *in* 2. 2. *q.* 4. *art.* 4. Param. *de origine Inquiſ. lib.* 3. *q.* 1. *opin.* 4. *num.* 70. *cum ſeqq.* Salazar *in comment. Prouerb. c.* 8. Franc. de Mendoça *in comment. ſuper lib.* 1. *Reg. cap.* 2. *num.* 10. *annot.* 15. *ſect.* 3. *ex n.* 1. Solorzan. *de iure Indiar. tom.* 1. *lib* 2. *cap.* 23. *num.* 30. *cum ſeqq.* nouiſſimè Petr. Gonzalez de Salzedo *de lege politica, lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 33.

Contra Albert. Pighium *lib.* 5. *Hierarchiæ Eccleſiaſt. c.* 3. Almayn. *de poteſt. Eccl. cap.* 8. Nauarr. *in cap. nouit, not.* 3 *num.* 130. *de iudic.* Mart. *de Iuriſdict. p.* 1. *cap.* 18. & alios ab illis citatos, exiſtimantes Chriſtum Dominum de facto exercuiſſe temporalem Monarchiam ſuper vniuerſum Orbem.

Et contra Armacan. *lib.* 4. *quæſt. Armen. cap.* 16. Paul. Burgenſ. *in cap.* 1. *Matth.* & Bacon. *in* 4 *q.* 1. *&* 11. *art.* 3. putantes Chriſtum fuiſſe Regem iure hæreditario.

Et demum contra Molin. *tom.* 1. *de Inſtit. diſp.* 28. & Suarez 3 *p. diſp.* 48. *ſect.* 2. Hoſt. Turrecr. & alios quos referunt, aſſerentes Chriſtum habuiſſe vniuerſale dominium temporale in vniuerſum Orbem, actu primo.

10 Non obſtat quòd Pater tradidit, & communicauit omnia Chriſto, iuxta illud Matth. 28. *Data eſt mihi omnis poteſtas in Cælo, & in terra,* & Ioan. 13. *Sciens quia omnia dedit ei Pater in manus*; quia reſpondetur nomine *omnis poteſtatis* eo loci intelligi poteſtatem ſpiritualem neceſſariam ad gubernandam ſpiritualiter omnem Eccleſiam, tam cœleſtem, quàm terreſtrem, cuius caput, & Rex eſt Chriſtus Dominus; ita Victor. & Bellarmin. *citatis locis.* Hinc patet quomodo reſpondendum ſit ad alia multa ſacræ Scripturæ loca, quibus indicatur dominium & Regnum Chriſti, illa enim non intelliguntur de temporali, ſed de ſpirituali dominio.

11 Ad Patrem, & ad Triumphantem Eccleſiam Chriſtus ipſe ex militanti reuerſurus, ex multis neceſſarium reputauit aliquem Eccleſiæ à ſe in terris conſtitutæ Præſidem relinquere, qui eius vicariam poteſtatem retineret, & ad quem tanquam Iudicem, & Paſtorem omnes Chriſti ouiculæ in terrena Eccleſia commorantes confluerent: nam cùm Paſtorem dicat eſſe bonum, non voluit nos hîc in terris relinquere orphanos abſque Paſtore aliquo, abſque Rectore vllo, abſque Gubernatore quopiam generali, & vniuerſali, quem coram corporeis etiam oculis intueamur; quem de dubiis conſulamus, quem Rectorem, quem Paſtorem ſentiamus, quem caput habeamus à Chriſto ſecundum, ab hominibus, & inter homines primum, vt optimè ait Boët. Epo *de Hierarchia num.* 9 multis, ſed his potiſſimum rationibus. Primò, quia ſicut Rex à Regno diſcedens, ſi diu abſuturus ſit, alium in ſui locum ſufficere, & ſubrogare ſolet, ita par fuit, vt Chriſtus Cœlum conſcendens alium ſubſtitueret. Secundò, quia regimen Eccleſiæ ſub ea forma manere debet, quâ inſtitutum fuerat à Chriſto, ſed ante Chriſti Aſcenſionem inſtitutum fuerat ſub Capite viſibili: ergo poſt Chriſti Aſcenſionem remanere debet ſub aliquo capite viſibili, alioquin regimen Eccleſiæ, & conſequenter ipſamet Eccleſia mutata eſſet, quod dici non poteſt. Tertiò, quia Synagoga Moſaica fuit vmbra, & typus Eccleſiæ Chriſti, ſed in Synagoga Moſaica ſemper extitit caput viſibile; primum enim caput Synagogæ viſibilis fuit Moyſes, cui poſtea ſucceſſerunt Pontifices legales; inuiſibile verò erat Chriſtus, quatenus ex præuiſis Chriſti meritis conferebatur Synagogæ interna gratia; ergo etiam in Eccleſia ſemper exiſtere debet caput viſibile, quod quidem ab initio fuit Chriſtus dum in terris fuit; deinde verò in Cœlis exiſtens adhuc remanſit caput, non quidem viſibile, ſeu viſibili modo, quia non eſt amplius viſibiliter præſens (ſicque intelligitur locus ille, *Me autem non ſemper habebitis,*) ſicut erat ante Aſcenſionem, ſed inuiſibile, eique permanſurum eſt vſque ad Mundi finem, quia dirigit & gubernat Eccleſiam per internum gratiæ influxum; tum quia *Matth.* 28. dicitur, *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi,* id eſt, per directionem & influxum gratiæ, & donorum Spiritus ſancti. Vide eleganter Oſor. *lib.* 1. *contra Haddonem verſ. ſed vt aliquid, pag.* 87. Seraphin. de Freitas *de iuſto Imperio Luſitanorum Aſiatico cap.* 6. *num.* 3. *&* 4. *cum ſeq.* Boët. Epo *tract. de Hierarchia num.* 18.

Volens igitur Dominus aſcenſurus ad Patrem, 12
Petrum vniuerſæ Eccleſiæ Paſtorem præficere, qui
vices ſuas viſibiliter in terris ſuſtineret, ad denotandum
myſterij magnitudinem, & grauitatem ter
repetitis verbis illis, *Simon Ioannis, diligis me plus
his?* ab eodem reſponſo accepto; *Etiam Domine,
tu ſcis quia amo te,* bis Chriſtus illi dixit; *Paſce
agnos meos,* & tertia vice; *Paſce oues meas,* Ioan. 21.
& 22. & Marc. 16. Per quæ verba ipſum Petrum in
ſanctitate quidem præſtantem, in paupertate exi- 13
mium, in humilitate maximum, in virtute ſupremum,
non fauſtu, ſed ſimplicitate pedibus nudis
ambulantem, præſentibus aliis Apoſtolis, Principem
conſtituit, & elegit Chriſtus, vt eſſet Paſtor
totius Eccleſiæ militantis, Parens, Magiſter, Gubernator,
Caput, & Dux, & ſic factus fuit ſuper inuiſibili
fundamento Chriſto, & ipſe viſibile fundamentum
Eccleſiæ, ideóque Dionyſ. *de diuinis nomin.
cap.* 3. ipſum Petrum ſupremum, & antiquiſſi- 14
mum Theologorum faſtigium, S. Ignat. *epiſt. ad Romanos,*
Eccleſiæ præſidentem, S. Clemens *epiſt.* 1. fundamentum
Eccleſiæ appellant. Hinc non otiosè
toties, inquit Bernard *ſuper Cant. ſerm.* 76. repeti- 15
tum eſt, *Petre amas me?* in commiſſione ouium, &
ego quidem id ſignificatum perinde puto, ac ſi illi
dixiſſet Ieſus: niſi teſtimonium tibi perhiberet
conſcientia quòd me ames, & valdè perfectéque
ames, hoc eſt, pluſquam tuos, pluſquam tua, pluſquam
& te, vt huius repetitionis meæ numerus
impleatur, nequaquam ſuſcipias curam hanc, nec
te intromittas de ouibus meis, pro quibus ſanguis
vtique meus effuſus eſt. Ter igitur exigit amorem à
Petro Ieſus, ne quemlibet amorem, ſed ardentiorē
quam aliorum Apoſtolorum, priuſquam gregis ſui
curam illi committat; & ſic elegit ad Eccleſiam
qui potiſſimum eam diligat, & illi vtiliſſimum fore
credit, non quem ipſe amat; diligit Ioannem,
elegit Petrum; diligit ſibi chariorem, elegit Eccle-

fiæ viliorem; diligit innocentem, elegit lapsum, vt qui ipse pœnituerit, faciliùs pœnitenti indulgeat, ac benignitùs nouerit misereri, qui secum misericorditer actum meminerit.

16 Quòd autem Christus voluerit Petrum sibi Vicarium, & successorem existere, ipsemet ostendit, dum dicit Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo Claues Regni Cælorum, & quodcumque ligaueris super terram*, &c. ex quibus verbis apertè colligitur Christum Dominum tradere Petro potestatem, quam ipsemet obtinet, quæ in tribus consistere apparet, vt scilicet sit petra Ecclesiæ, & clauiger Cæli, & soluens, ac vinciens delinquentes; quæ omnia in ipso Domino continentur, qui Petra dicitur, & fundamentum, iuxta Apost. 1. *ad Corinth 3. & c. cùm Paulus, 1. q. 1. c. fin. de Presbyt. non baptiZato*, & Clauis Dauid, ac vincula stringens, & soluens, secundùm Prophetam *Psalm.* 115. quòd pariter voluerit visibile suæ Ecclesiæ caput in terris Petrum relinquere, ipsúmque cæteris Apostolis, cunctísque Ecclesiæ Patribus proponere, multis in locis ipse demonstrauit, & dilucidè testificatus fuit tam ante, quàm post suam sanctissimam Resurrectionem; solus ideo Petrus, vt caput & princeps Apostolorum pro omnibus solicitus ausus est à Christo petere qua mercede ipsum sequuturi essent, *Matth.* 19. Hic etiam cùm interroganti Domino quem homines esse dicerent filium hominis? aliis referentibus opiniones aliorum, ipse velut inter cæteros primus, cùm illum esse Christum Dei viui filium respondisset, audire promeruit: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, Matth. 16. ipse solus Petrus interrogauit Iesum Matth. 18. *Si peccauerit in me frater meus, dimittam ei vsque septies?* & ei soli Iesus respondit; *Non dico tibi vsque septies, sed vsque septuagies septies*, cùm profectò septenarius vniuersitatis sit numerus, eo quòd omne tempus septenario dierum numero noscitur comprehendi; igitur septenarius numerus in se ipsum multiplicatus in hoc loco significat vniuersorum vniuersa peccata, quia solus Petrus potest non solùm omnia, sed omnium crimina relaxare. Ab illo initium tanquam à capite, & maiore sumpsit ipse Christus in lotione Discipulorum. Card Baron. *annal Eccles. tom. 1. ann. Christi 33. cap 38. in fine* Verbaque singulariter ei dixit tanquam vni Pastori, qui eius exemplo cæteris præfuturos humilitatem eius imitaretur, *Ioan.* 13. in qua quidem sacra lotione pedum Petri primatum à Domino ei fuisse quoque designatum non erit difficile credere; nam cùm ille à Domino ante Passionem suam Petro promissus fuisset, dicendo, *tibi dabo Claues Regni Cælorum*, & post Resurrectionem datus, cùm dixit, *Pasce oues meas*, Ioan. 21. vt aduertunt Gloss. *verb. Petrus, in c. in nouo, 21. dist* Mich Aniuvon *de vnitate Ouilis, & Pastoris, cap. 20 num. 7 & seq.* Blasius Nauar. *de sacro Ecclesiæ principatu, lib. 1. cap. 9. ver. potestas*. Inter has actiones Petri pes supra manus Domini positus fuit, vt soliditatem ac perpetuitatem huius Primatus significaret, cùm ex Ægyptiorum doctrina, & hieroglyphico constet quòd pes sic apparens soliditatem innuit, vt adnotauit Pierius Valerian. *in Hieroglyphicis lib. 36. tit. de pedibus, in vers. fundamentum* Magnum certè excellentiæ Petri indicium fuit quòd eum vnum Angelus speciatim nominauit, dum dicit, *sed ite, dicite Discipulis, & Petro, quia præcedet vos in Galilæam, ibi eum videbitis sicut dixit vobis*, Marc. 16. Non exiguum præstantiæ Petri iudicium quoque est, quòd primus in monumentum Christi intrauerit, qui primus Christi voce, id est, auctoritate, & potestate in Ecclesia esset functurus; potuerit enim Ioannes primus ingredi, quippe qui cursu præuenerat Petrum, sed id muneris omnium maiori Petro permisit, *Ioan.* 20. Ei soli dicit Christus, *Rogaui pro te, Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando confirma Fratres tuos*, Luc. 22. ex quo manifestum est in Petro omnes contineri; rogans enim pro Petro, pro omnibus rogare dignoscitur. Hinc etiam Dominus dum apparuisset in littore Discipulis nauigantibus, sciens Petrus quòd Dominus esset, se misit in mare, & aliis nauigio venientibus ipse sine beneficio nauis ad Dominum festinauit, *Ioan.* 21. cùm enim *mare* Mundum designet, per hoc quòd Petrus se misit in mare, priuilegium expressit Pontificij singularis, per quod vniuersum Orbem susceperat gubernandum, cæteris Apostolis vt vehiculo nauis contentis, cùm nulli eorum vniuersus fuerit Orbis commissus, sed singulis singulæ Prouinciæ, vel Ecclesiæ potiùs deputatæ: iterum etiam vt se vnicum Christi Vicarium designaret ad Dominum super aquas maris mirabiliter ambulantem, & ipse super aquas maris mirabiliter ambulauit, nam cùm aquæ multæ sint populi multi, congregationésque aquarum sint maria, per hoc quòd Petrus super aquas maris incessit, super vniuersos populos se potestatem accepisse monstrauit. Hinc etiam etsi aliis imperetur, vt laxent retia sua, soli tamen Petro dixit Dominus, *Duc in altum*, Luc. 5 hoc est, in profundum disputationum; quid enim tam altum, quàm altitudinem diuitiarum videre, scire Dei Filium, & professionem diuinæ generationis assumere? quam licèt mens humana nequeat plenè rationis inuestigatione comprehendere, fidei tamen plenitudo complectitur. Est enim aliud Apostolicum piscandi genus, quo genere solum Petrum piscari Dominus iubet, dicens, *Mitte hamum, & eum piscem, qui primus ascenderit, tolle; cap. non turbatur, 24. q. 1.* illi enim soli imperatum est à Domino, vt cum hamo piscaretur, cæteris cum retibus piscatoribus, vt intelligatur Petrum iurisdictione aliis præesse, quia hamo, id est, ferro, resecantur putridæ carnes, *cap. plurimos, in fine, 82. dist.*

Quare Petrus post Ascensionem Domini velut 17
ipsius Vicarius hanc Vicariatus auctoritatem accepto diuino Spiritu exercere cœpit, quando & in prædicatione, & conuersione infidelium, & in Ecclesia ordinanda, celebrandísque Conciliis, atque edendis miraculis inter Apostolos primus extitit, ac supremus, & vti talis ad complendum duodenarium Discipulorum numerum loco Iudæ præuaricatoris ex verbis Prophetæ alium instituens, & faciens subrogari, & recepto Paraclito Discipulos Spiritus sancti gratia illustratos ex verbis Ioëlis apertiùs comprobauit. Hic pœnitentiam agere iussit, & baptizari credentes, *Actor.* 2. Hic inter Discipulos curando claudum, fuit miraculum operatus, *Actor.* 3. & in Ananiam, & Saphiram vxorem ipsius tanquam primus, & præcipuus inter eos, qui mentiti fuerunt Spiritui sancto, mortis sententiam promulgauit, *Actor.* 5. Hic simoniacæ pestis radicem contra primitiuam Ecclesiam pullulantem Apostolo falce succidit, solus in Simonem magum sententiam damnationis promulgans, licèt non ei soli, sed omnibus communiter pecuniam obtulisset, *Act.* 8 Huic soli visio cœlitus ostensa fuit, *Act. 9. &* 10. qua innuitur, quòd Petrus prælatus fuerit cunctis gentibus, ipseque admonebatur

tur omnes gentes suæ fidei commissas Christi Ec-
clesiæ vnite, & inserere, cùm vas illud visionis
Orbem terrarum, & vniuersa in eo contenta ani-
malia, vniuersas significaret tam Iudæorum, quàm
Gentium nationes. Gentium enim immunditię per
quadrupedia terræ, pérque bestias, reptilia, & vo-
latilia Cœli significabantur, & illas iam Deus in-
tra linteum Ecclesiæ recipiendas decreuerat: pro-
pter quod & Petro iussum erat vt mactaret eas pri-
mùm, hoc est, per verbum Dei, quod gladio quo-
uis ancipiti penetrabilius est tertum peccati san-
guinem effunderet, eísque subinde vesceretur, hoc
est, more cibi traduceret eas in Ecclesiæ corpus, &
incorporaret eas Christo. Quamobrem ipse vt pri-
mus Iudæos, ita quoque & Gentiles conuertit ad
Fidem, vt super vtrosque fideles se pastoralem cu-
ram accepisse monstraret.
18 Ex quibus negari non potest Petrum super re-
liquos Apostolos primatum, & principatum ha-
buisse, ex Christi institutione, aliorúmque pote-
statem Petri authoritati subordinatam fuisse; cùm
enim sublimior inter mortales potestas, principa-
tus Apostolorum & Ecclesiæ gubernatio vni Pe-
tro quasi primogenio, eaque triplici tempore, &
ante Passionem & circa Passionem, & post Passio-
nem Christi Dei ore commissa fuerit, ipsimet Apo-
stoli eundem Principem, & Ecclesiæ vniuersalem
19 Pastorem agnouerint, & confessi sint, vt Anacle-
tus Papa ait, *in cap. in nouo, 21. dist.* ibi, *ipsúmque Prin-
cipem eorum esse voluerunt*, & aduertit Dionys. Paul. *de
vera quatuor Patriarchal. sedium erect. c. 17. n. 34* intel-
ligendo verba illa non de voluntate antecedente,
seu eligente, sed de voluntate consequente, & ac-
ceptante, vt benè tradit Suar. *de legib. lib. 4. cap. 3.
n. 9. ad finem*, & ante eum dixerat Turrecr. *de potest.
Eclesia, lib. 2. cap.* 40. nulli dubium esse potest Pe-
trum & principatu, & dignitate cæteris omnibus
anteire; quamuis aliqui vel meritis, vel sapientia,
vel alia de causa illi pares, aut aliquando superio-
res habiti sint, quòd si primus, & dignior, postu-
lare ordo videtur, vt & nos illum præ cæteris Apo-
stolis veneremur. Valent. *lib. 7. analysi de Fide c. 2.
cum seqq.* Seraphin. de Freitas *de iusto Imperio Lusit.
Asiatico c. 6 n.* 18. Boët. Epo *de iure sacro lib. 1. cap. 4.*
20 Fuit autem potestas data Petro, & Apostolis non
ad eundem, sed ad diuersum finem, Petro scilicet
vt per successionem perpetuò in Ecclesia duraret;
Apostolis verò solùm per modum cuiusdam lega-
tionis, & personalis muneris finiendi cum vita eo-
rum. Insuper hæc potestas quoad actum ferendi
leges in Petro, erat simpliciter superior, & inde-
pendens; in Apostolis verò inferiori modo, & cum
multa differentia, quia poterat suis legibus, vel
præceptis alios etiam Apostolos obligare, & nul-
lus poterat eius leges reuocare; alij verò Apostoli
nec Petrum obligare poterant, nec forrasse se ad-
inuicem, & Petrus in rigore poterat eorum le-
ges non admittere, seu reuocare, vt optimè pro-
bat Suar. *d. lib. 4. cap. 3 num. 8. & 9.* quem refert Il-
lustriss. D. meus Roder. à Cunha *comment. ad cap. in
nouo, num. 6. dist. 21.*
21 Papatus igitur est de Iure diuino à Christo in
personam Petri institutus, sicut & potestas eidem
ab eodem Christo data, Zabarel. *cons.* 150. *num.* 13.
22 Cardin. Tusch. *d. lit. P. concl.* 47. *n. 1. & 3.* Quòd au-
tem sit in persona huius, vel illius, excepta perso-
na B. Petri, non est de Iure diuino, sed ex humana
electione pendet, vt benè resoluit Abb. *in sua quæst.
t. incip. Episcopus, col. 4. in fine & col. 5 in princip. n. 9.*
23 *vers. 6.* vnde Zabarel. *d. cons.* 150. *num.* 14. ait quòd
inter plures contendentes non est de Iure diuino
hunc, vel illum esse Papam, ac proinde infert posse
transigi de Papatu.
Quamuis autem Episcopos in Apostolorum lo- 24
cum successisse probet text. *in d. c. in nouo, 21. dist. &
in cap. quorum vices, 68. dist.* & Apostoli parem cum 25
Petro habuerint potestatem Ecclesiasticam in to-
tum Orbem, & in omnes, ad quos Petrus habe-
bat, iuxta illud Matth. vlt. *Data est mihi omnis pote-
stas*, &c & Marc. vlt. *Euntes in vniuersum Mundum*,
&c. immediatè à Christo Domino, vt comprobant
Caiet. *de authorit. Papæ, & Concilij, cap. 3.* Sot. *in 4.
distinct. 20. q. 1. art. 2.* Victor. *d. q. 2. num. 9.* Card Bel-
larm. *lib. 4. de Romano Pont. c. 23.* Marchin. *de sacram.
Ordin. tract. 1. p. 1. cap. 13. à num.* 11. non tamen inde
negandum primatum, & principatum Petri super
reliquos Apostolos, nec dicendum Episcopos parem
habere potestatem cum Petro, sicut inconsideratè
protulit Stephan. à Gaëta *in repet. cap. ad limina, 30.
q. 1. in princ. num. 6.* prout illum refert Dionys. Paul.
d. cap. 17. num. 54.
Aduertere namque debuisset tam Petro, quàm 26
reliquis Apostolis à Christo Domino quædam fuis-
se concessa tamquam pertinentia ad communes, &
maximas Ecclesiæ commoditates, quæ sanè pote-
stas ordinaria censetur: alia verò concessa sunt
eisdem tanquam priuilegia personalia, iuxta illud
Ioan. 14. *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum
dabit vobis*, atque etiam illud, Marc. vlt. *Euntes in
vniuersum Mundum*; ex qua authoritate constat 27
Apostolos non ordinariam in suis & particulari-
bus Ecclesiis, sed generalem in vniuersum Orbem,
parémque cum Petro, atque in extraordinariam
potestatem accepisse, Soar. *de legib. lib. 4. cap. 3. n. 9.
ante fin.* vbi bene resoluit Apostolos fuisse pares
Petro etiam in dignitate Apostolica, & consequen-
ter in vniuersitate Iurisdictionis in vniuersum Or-
bem, quamuis glos. *verb. pari, in d. cap. in nouo*,
quam sequitur Turrec. *in sum. de Eccles. lib. 2. cap.* 74.
existimet Apostolos fuisse pares Pontifici, scilicet
in Ordine, & consecratione.
Manet igitur inter has duas potestates illa diffe- 28
rentia, nam in priori, Ordinaria scilicet, quam
Apostoli in singulas prouincias sibi demandatas
acceperunt, successerunt Episcopi, iuxta *d. cap. quo-
rum vices*, cum similibus; in posteriori verò po-
testate extraordinaria in vniuersum Orbem, cùm
personale fuerit priuilegium, minimè, vt elegan-
ter resoluit Can. *de locis Theolog. lib. 9. cap. vlt. a. 1 fin.
vers. præterea illud*, atque ita quamuis negemus Epi-
scopos successisse Apostolis in illa extraordinaria
potestate, ex modò dictis, negandum tamen non
est in suis Diœcesibus habere Episcopos plenissi- 29
mam potestatem, vt omnia possint, exceptis non-
nullis Pontifici reseruatis, quæ ille potest in vni-
uersum Orbem; & probatur arg. text. *in cap. ad ho-
norem, de auctorit. & vsu pallij*, & constat ex iis, quæ
Sot. *de Iust. lib. 10. q. 1. art. 3. concl. 1.* & Henriq *in sum.
lib. 10. cap. 32. §. 2 lit. B.*
Potestatis huiusmodi sedem, quam ab ipso Do- 30
mino Petrus acceperat, cùm Hierosolymis priùs
Ecclesiæ, ac Fidei statum ordinasset, ac roborasset,
Antiochiæ primitus erexit, Iacobo Apostolo Hie-
rosolymitanæ Ecclesiæ Episcopo ordinato. Postea 31
verò iubente Domino eandem Sedem Romam
transtulit, *cap. rogamus, 24. q. 1. cap. sacrosancta. 22. dist.*
cum aliis per me citatis, *de offic. & potestate Episco-
pi, p. 1 tit. 3. cap. 2. num. 7.* vt ibidem potiùs proficere
posset, vt inquit Anterus Papa *in cap. mutationes, 7.
q. 1.* Ignatium autem Antiochiæ Episcopum consti-

tuit, *d.cap.sacrosancta.* Quamuis huius tempestatis hæretici impudenter negent Petrum Romæ vnquam Cathedram constituisse, & quod peius est, neque Romam vnquam venisse, quos tamen ex omnibus antiquis Patribus Græcis, & Latinis eleganter conuincunt Onuph.Panuin.*de Primatu Petri,lib.3.cap.2.* Sebast.Medic.*in summ.omnium hæres. p.2.verb. Petrus,pag.614.* Georg.Icher. *in lib.an sit verum quod Romæ femina Pontifex fuerit, argum.3.* Card.Baron *annal.Eccl.tom.1.ann.Christi 44. c.22. cum seqq.* & ex professo latissimè comprobat omnibus contrariis satisfaciens Card.Bellarm. *tom.1.de Romano Pont.lib.2.a princip.* & claris verbis ostendit Innoc.III.*in cap.per venerabilem,qui filij sint leg.* dum dicit,*locus quem elegit Dominus, Apostolica Sedes esse cognoscitur.* Pelag.Papa *in cap. quamuis, 12. dist.* ibi;*sancta Romana Ecclesia Catholica,& Apostolica nullis Synodicis constitutionibus prælata est, sed*
32 *Euangelica voce Domini,*&c.vnde illa ex necessitate diuini præcepti Romæ residere debet,ac proinde è Roma contra Domini iussum aliò transferri non potest, vt colligi etiam videtur ex text.*in d.cap.rogamus,24.q.1.*ibi,*iubente Domino Romam translata,* & in aliis Iuribus, & auctoritatibus relatis per Abb.*in d.cap.per venerabilem, num.18.* Iacobat.*de Concil.lib.8.art.6.pag.535.in vers.& ad præmissa,cum multis seqq.* Magdalen.*d.p.1.cap.3.num.87.* Conrad. *in templo omnium Iudic.lib.1.cap.1.§.1.q.2.ex num.2.* Alphons.Mendoça *in quodlib. q.4. scholast. per tot.* Petr.de Monte *in sua Monarchia,de præstant.Papæ, in princ.num.14.* Card.Tusch.*tom 6.lit.P.concl.50. num.30.& 31.*vbi *num.32.* limitat, nisi propter rebellionem populi,vel incursum hostium, aut aliam probabilem causam faceret, Card.Bellarm.*tom.1.de Romano Pont. lib.4.cap.4.vers.secundò hoc idem,* & plures alios,quos citaui *de offic.& potest.Episc. p.1. tit.3.cap.2.num.12.& in Collect.ad d.c.rogamus, n.2.* & ideò cùm Petrus Vrbem fugiens exiuisset, volens eum Dominus ad locum, quem elegerat, reuocare, interrogatus ab eo, *Domine quò vadis?* respondit, *Vado Romam iterum crucifigi,* quod intelligens, pro se dictum, ad locum ipsum protinus est reuersus, vt testantur Innoc. III. *in d.cap. per venerabilem,* Ægesip.*lib.3.de incendio Hierosolym.* S.Ambros. *lib.5. epist. 32.* Guerrero *in speculo Iuris Pontif.pag.8.* Lael Iordan. *de maioribus Episcoporum causis ad Papam deferendis,c.11.n.24.* Card.Bellarm. *d.tom. de Romano Pont. lib.1. cap.23. in fine,* Azor. *instit. Moral.p.2.lib.4.cap.11.q.2.vers.deinde obiicitur historia.*

33 Adhibita est etiam Petro societas in eadem Romana Vrbe Beatissimi Apostoli Pauli vasis electionis, qui vno die, eodémque tempore Romæ cum Petro gloriosissima morte est coronatus, de quorum meritis atque virtutibus,quæ omnem loquendi superant facultatem. *Nihil* (vt B.Leo inquit, *in Sermone de ipsis Apost Petro,& Paulo*) *diuersum,nihil debemus sentire discretum,quia illos & electio pares, & labor similes, & finis facit æquales,*&c. Par nimirum fuit,vt vbi caput erat superstitionis Ethnicæ,caput ibidem quiesceret sanctitatis,& vbi Gentilium Principes habitabant, illic & Ecclesiarum Principes morerentur; vt S. loquitur Ambrosius de Diuis Apostolis Petro ac Paulo Romæ Martyrium subeuntibus vna die,vno loco,id est,Romæ, sub vno persecutore, nempe Nerone; & habetur *serm.66.de natali Petri, & Pauli,* & refertur *in cap. Beati, 2.q.7. Puto,* inquit, *illos æquales esse meritis, qui æquales sunt passione, & simili eos fidei deuotione vixisse, quos simul vidimus ad martyrij gloriam peruenisse,non enim sine causa factum putamus,quòd vna die, vno in loco, vnius tyranni tolerauère sententiam. Vna die passi sunt,vt ad Christum pariter peruenirent; vno loco,ne alteri Roma deesset;sub vno persecutore,vt æqualis crudelitas vtrumque constringeret. Dies ergo pro merito,locus pro gloria, persecutor decretus est pro virtute; & in quo tandem loco idem martyrium pertulerunt in Vrbe Roma,quæ principatum,& caput obtinet Nationum,scilicet vt ibi caput superstitionis erat, illic caput quiesceret sanctitatis, & vbi Gentilium principes habitabant, illic Ecclesiarum Principes morerentur.* Quod tandem Romam ipsam ad eam glo-
34 riam prouexit, vt inde esset gens sancta, populus electus,ciuitas sacerdotalis & regia,vt caput Orbis effecta latius præsideret religione diuina,quàm denominatione terrena. De cuius laudibus ob illustre sanctorum Apostolorum martyrium,& has insignes Ecclesiæ columnas plura tradit S.Ioan.Chrysost.*in epist.ad Romanos, serm.32.in Moral.exhortat.* & in eorum festiuitate sic canit Ecclesia, vt refert Boët. Epo *de iure sacro lib.1.cap.4.n.274.pag.138.*

O Felix Roma, quæ tantorum Principum
Es purpurata pretioso sanguine;
Non laude tua, sed ipsorum meritis
Excellis omnem Mundi pulchritudinem.

Quem Hymnum refert ad hoc propositum Petr. Dominic.Magdalen.*de numero testium in testam.requis.cap.3.num 83.*vbi *num.84.*ponit plura nomina, quæ ex speciali priuilegio Roma sortitur, vt anterior splendidissima,æterna,regia,& similia,de quibus Iacobat. *de Concil.lib.7.art.1.pag.423.col.1. & lib.8.art.6.pag.535.in vers.& ad præmissa, & multis seqq.* Angel.Pientin.*de sacro Iubilæo lib.2 cap.8.* Boët. Epo *de Regalib.in benefic.Eccles.lib.1.n.192.pag.116.* ibi, *Vt igitur olim Roma communis erat omnium patria,caputque Mundi quoad Imperium temporale, sic & nunc eadem Roma caput est Mundi, patriáque communis omnium Christianorum quoad gubernationem spiritualem,*&c.

Vixit Petrus post Christi mortem annos 34. 35
menses 3.dies decem, partim Romæ, partim Antiochiæ,& partim Hierusalem; in Pontificatu verò anno 25. secundùm Panuinum *in vita eiusdem,* apud Plantinam;nam Gualter.*in tabul.Chronograph.* ait,quòd Petrus tenuit Pontificatum ann. 36.menses quinque,dies duodecim,videlicet ann.quinque Hierosolymæ, septem Antiochiæ,Romæ 24.menses quinque, dies duodecim.

Cur autem Romanorum Pontificum Petri suc- 46
cessorum vita vsque ad ætatem nostram breuior sit, atque immatura esse soleat eorum mors,quàm cæterorum hominum,ita vt nullus adhuc, licèt iuuenis electus,in Pontificatu sedisset an.Petri 24.vnde vulgò dicitur, *non videbis dies Petri.* Poterit aliquis curiosè quærere,sed de hoc Petrus Damian.ab Honorio Pont. interrogatus, respondit, *diuinam prouidentiam ita disponere, vt humano generi metum mortis incutiat,& quam despicienda sit temporalis vitæ gloria in ipso gloriæ principatu euidenter ostendat, nimirum dum præcipuus, & supremus omnium hominum tam angusti temporis compendio moriatur, tremefactus quisque ad præstolandam sui obitus custodiam prouocetur, & arbor humani generis dum cacumen,& verticem suum tam facilè corruisse, considerat, flatu concussa formidinis in suis vndique ramusculis contremiscat.* Hactenus Petr. Damianus; quem post hæc impressa, me tamen non citato, refert D.Acuña *in histor. Ecclesiast. Archiep.Bracharens.p.2.cap.36. n.6.* Cúmque diuina prouidentia nihil in Orbe agat, cuius legitima causa non præcedat, piè arbitrandum

dum est, quòd nisi ex iustis causis in diuina mente seconditis vitam sanctissimorum Pontificum decurtet, (sic namque vitam Deus distribuit hominibus, vt nec alter ex receptione bonorum superbiat, nec alius eius felicitati inuideat,) ubliquaretur, siquidem eadem diuina æquissima distributio si cuncta felicia, & prospera, quæ simul singulis denegat, vni concederet. Eam igitur diuina prouidentia omnia in numero, pondere, & mensura æquans, Pontifici summum omnium felicitatum culmen donauit; sed ne tanta felicitate intumescat, longam adimit vitam; cæteris verò mortalibus quod illi vni negauit, rectè indulget, vt ille habeat, quo istos excedat, & isti obtineant, de quo ille inuideat. Accedit etiam quòd cùm omnia studia ad viuendum tendant, ordinat iustissimus Deus, vt tam vehemens viuendi studium mors præueniat, in eo præsertim, qui viuere quàm maximè exoptat; quare in eo tanto celeriùs vitam eripit, quantò curiosiùs illam cupit, atque custodit; quia secundùm Gregorium, quanto mens humana se per desideria dilatat, tanto ad receptionem effectuum angustiat, & hæc humana vita per momenta deficit, cùm plus viuendi desiderium crescit, ipsa viuendi anxietas terminatur, quo fit, vt & ipsi Pontifices agnoscunt quàm decipiantur in cogitationibus suis; vide Rodrig. *in speculo vitæ humanæ, lib. 2. cap. 4.*

37 Sed cùm Ecclesia semper durans ac eodem manens visibili capite, opus habuerit quòd eandem Petri auctoritatem in Ecclesiæ membra diffunderet, *cap. ita Dominus, 19. dist.* disposuit Dominus, vt decedenti Petro alius sibi Vicarius, & post huius mortem alius, & alius vsque ad seculi consummationem succederet. *c. factus est, 7. quæst. 1.* nam, vt inquit Hieron. super Matth. cap. 28. *qui vsque ad consummationem seculi cum Discipulis se futurum esse promittit, & illos ostendit semper esse victuros, & se nunquam à credentibus recessurum.* Indeque prouenit potestatem & iurisdictionem Petro traditam cùm in Ecclesiæ vtilitatem fuisset instituta, in futuros Petri successores transiisse, *cap. 1. de translat. Episcopi,* ibi. *Ex illo generali priuilegio quod B. Petro, & per eum Ecclesia Rom. Dominus noster indulsit,* &c. Bellarm. *lib. 2. de Romano Pont. cap. 12. cum seqq.* Valentia *in analysi Fidei lib. 7. cap. 10. & 11.* Perez *in Pentateuch. Fidei lib. 5. de Romano Pont. dub. 2. cap. 1. cum seqq.* Nicol. de Feteau *de sacra Monarchia Eccles. lib. 4. cap. 6.*

38 Successio igitur Summorum Pontificum à B. Petro sic quidem processit, quòd Petrus ipse Clementem sibi primò successorem delegit, *cap. si Petrus, cum seqq. 8. q. 1.* qui postea Martyr fuit insignis; ipse verò Clemens Pontificatui renuntiauit, aut quia se imparem tanto muneri iudicauit, aut certe quia hoc perniciosum videretur exemplum, vt cæteri sibi successorem eligerent; vel potiùs, vt infra dicemus, *num. 40.* sacer ille Romanæ Ecclesiæ Senatus non eum, sed Linum elegit, qui & ipse Discipulus Petri erat, & post eum elegit Cletum, quo defuncto iterum fuit Clemens ab eodem electus, vt adnotauit Glos. *verb. aut legandi. in d. cap. si Petrus, & verb. succederet, in cap. non autem, 17. quæst. 1.* recepta per Flamin. *de resignat. lib. 2. quæst. 1. num. 13.* Turrecr. *de potest. Ecclesiæ. lib. 2. cap. 51. vers. nec obstat.* latè Iacobat. *de Concil. lib. 10. art. 7. in solut. 11. argum. pag. 374.* Ioan. Driedon *de libertate Christiana, lib. 1. cap. 3. ad fin.* Manfred. *cap. 27. fol. 47.* Azor. *instit. Moral p. 2. lib. 3. cap. 43. vers. de Lino, & lib. 4. cap 6. q. 5.* Andr. Gambar. *in exposit. Extrauag. Iulij II. num. 95.* Iul. Lauor. *variar. lucrabat. tom. 5. tit 4. cap. 3. à num. 3.* & sic in Chronologiis annotatur, præcipuè in Breuiario Chronologico Fr. Longi à Coriolano *in vita Lini, pag. 20.* & habetur etiam *in Martyrologio, ac in Breuiario Romano, & in Canone Missæ,* vbi post Linum, & Cletum fit commemoratio Clementis, quamuis post alios contradicat Mendoz. *quæst. 4. Schol. §. 11. vers. quarto.*

39 Vnde Beati Petri exemplo licere Summis Pontificibus sibi eligere successores, per text. *in d. cap. si Petrus,* tradiderunt Victor. *relect. 2. de potest. Ecclesiæ, q. 2. n. 2. & 3.* latè Bonacio. *d. disp. 1. q. 3. puncto 4.* Franc. Turrian. *lib. 3. cap. 10.* Dualius *de potest. Pontif. lib. 3.* & saltem in raro casu, vrgente aperta necessitate Ecclesiæ, tenent Martin. Ledesm. *24. q. 20. art. 4. concl. 2.* cum duabus seqq. *pag. 313.* Brixien. *in suo Indice, verb. Papa,* Vasquez *tom. 3. in 3. disput. 244. cap. 3. à num. 1.* Suar. *de Fide disp. 10. sect. 4. num. 16. & de defensione lib. 3. cap. 3. num. 13.* ex tribus potissimum; & primò, quia hoc tantùm Iure Canonico prohibetur, super quo possunt Romani Pontifices dispensare; nam quòd Romanus Pont. ab isto, vel ab illo eligatur, Iuris humani est, non diuini; videmus enim à tempore nascentis Ecclesiæ electionem Pontificia ad diuersos pertinere, vt infrà ostendemus, ex qua variatione clarè colligitur personas electorum nulla lege, quæ mutationem non recipit, fuisse designatas, sed humanis constitutionibus; si igitur potestas & forma eligendi Pontificem legibus humanis definitur, si collegio Cardinalium per Pontifices commissa est, quare ipse Pontifex dum viuit, futurum successorem designare non possit? Secundò, quia Papa potest facere constitutionem super electione sui successoris, ex Victor. *relect. 2. de potest Papæ. q. 2.* Suar. *de Fide disp. 10. sect 4. num. 11.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 2. q. 1. num. 13.* Azor. *instit. Moral. part. 2 lib. 4. cap. 5. quæst. 2.* Tertiò, quia potest alteri facultatem concedere, vt in ipsius locum possit successorem eligere, vt de factu dedisse Hadrianum I & Leonem VIII. Othoni I. refert text. *in cap. Hadrianus, il 2. & in cap. Synodo, dist. 63.* de quo latiùs Infrà.

40 Verùm his non obstantibus securè tenendum est Papam in vita non posse sibi eligere successorem, vt meritò sustinent glos. *verb. beatus, in cap. Apostolica, §. his omnibus, 8. quæst. 1. & in cap. si transitus, 79. dist.* Turrecr. *de auctoritate Papæ & Concilij, tract. 1. cap. 13. & tract. 2. cap. 21.* Caiet. *opusc. 1. de auctorit. Papæ. c. 13. & part. 2. apolog. c. 22. ad fin. vers. ad obiecta,* Azor. *d. part. 2. lib. 4. cap. 5. quæst. 3.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib. 1. q. 98.* Card. Baron. *annal. Eccles. tom. 11. anno Christi 1073. vers. sed inter hæc.* Ludou. Gom. *in reg. de infirm. resignant. q. 1.* Iacobat. *lib. 5. de Concil. art. 12. n. 2. & lib. 6. art. 8.* Villadieg. *de Cardinalib. quæst 5. num 19.* Torres *de Fide disput. 15. dub. 3. §. sed difficultas,* Roland. *rub. de testam. num. 3.* nouissimè Martin. Giron. de Palazeda in discursu hæc de re edito, & multis rationibus comprobat Iul. Lauor. *d. tit. 4. cap. 3. à num. 33. vsque ad num 40.* Primò, quia 41
Papa & Episcopus se habent ad Ecclesiam, sicut vir ad eius vxorem, *cap. sicut vir, 8. q. 1.* sed vir, licèt sit caput vxoris, *1. ad Corinth. 6.* non potest vxori suæ alium virum relinquere, quia eo mortuo ab illius lege est soluta, *1. ad Corinth. 8.* Igitur, &c. Secundò, quia si id liceret, aliud non esset quàm vniuersalem Ecclesiæ statum immutare, glos. *in cap. Apostolica, §. his omnibus, 8. quæst. 1.* esset enim contra antiquissimam, & inueteratam consuetudinem, secundùm quam à Christi aduentu ad hæc vsque tempora semper Pontifex creatus est per electionem siue Cleri,

&

& Populi, siue Cardinalium, vt infrà ostendemus; vnde non leue resultat indicium, id diuino iure esse prohibitum; & quamuis lex aliqua diuina non reperiatur, quæ id in specie Pontificibus prohibeat, sufficit generalis, quæ docet potestatem Pontificibus, & cæteris Ecclesiæ Prælatis non in destructionem, sed in ædificationem fuisse concessam: cederet autem in maximam Ecclesiæ perniciem, si Pontificatus libera Pontificis nominatione, non Canonica Patrum electione deferretur; quapropter tentari potest diuinitus fuisse prohibitum: sed dato quòd nulla diuina lege prohibitum reperiatur, sola humana in proposito sufficiens erit, vt Romanus Pontifex successorem sibi eligere nequeat, quia aut taliter electus viuente adhuc electore potestatem accepit, aut post eius mortem accipere debet; primum non est dicendum, cùm duo suprema capita in Ecclesia simul dati non possint, posterius minus, quia effectus nominationis refertur ad tempus inhabile, quo eligens iam Pontifex non est, vt infrà dicemus: igitur nullo modo futurum successorem eligere potest; & ideo
42 sapientissimus Paulus III. persuasus à Card. S. Marci, qui fuit Franciscus Pisanus Venetus Episcopus Patauinus, vt sibi successorem eligeret, hoc omnino respuit, sicut refert Syluest. Aldobrand. *in addit. ad Dec. in cap. licet, de elect.* Tertiò, quia electio refertur ad tempus in quo Papa futurus non est, arg. text. *in l. si quis. ff. de inoffic. omn. Iudic.* vnde quemad-
43 modum tunc non posset, ita nec nunc potest, paria enim sunt aliquid gerere tempore inhabili, vel tempore habili, & effectum eius conferre in tempus inhabile, *l. quod sponse, C. de donat. ante nupt.* & considerat Rendina *in prompt. recept. sentent. tom. 1. cit. 44. num. 6.*

44 Qua sententia retenta non obstant, quæ pro prima suprà adduximus; nam ad primum eius fundamentum respondetur Papam non Iure tantùm Canonico, sed etiam Iure diuino prohiberi sibi eligere successorem, vt tenent Turrecr. *in summ. lib. 2. c. 51.* Azor. *d. part. 2. lib. 4 cap. 5. quæst. 3.* Lauor. *d. tit. 4. cap. 3. num. 40. & 45.* Ad secundum respondetur, aliud esse disponere per legem de modo eligendi successorem, aliud successorem eligere, & constituere Ecclesiam hæreditario iure possidendam, vt obseruat Gambar. *in Extrauag. Iulij II. num. 96.* Ad tertium respondetur, Carolum, & Othonem prædictis Apostolicis concessionibus statim renontiasse, eisque nunquam vsos fuisse, & infrà *num. 52.* de hoc latè tractabimus.

45 Nec prædictis obstat text. *in cap. vnde, 8. q. 1.* desumptus ex *epist. 1. S. Clementis ad Iacobum Hierosolymitanum*, & habetur *tom. 1. Concil. pag. 279.* ex qua constat quòd cùm S. Petrus non procul à morte esset, dum martyrij sui tempus Domino reuelante appropinquare cognouisset, conuocatis iis, qui sibi aderant Christi fideles, Beatum Clementem veterem Presbyterum Episcopum Romæ designatum successorem sibi substituit, quia responderi potest illam epistolam videri falsò inscriptam eiusdem Clementis nomine, vt insinuat Card. Baron. *annal. Eccles. tom. 1. anno Christi 69. pag. 680.* longè enim antè obierat Iacobus cognomento Alphæi, Frater Domini, dictus iustus, & minor qui constitutus erat à Petro Episcopus Hierosolymitanus, & ex Templi vertice fuit præcipitatus anno Domini 63. Petri verò 19. Neronis 7. ex tabula Chronographica Iacobi Gualterij, *primo seculo fol. 8.* & ex Breuario Chronologico Fr. Francisci à Coriolano *fol. 15.* ex Card. Baron. *d. tom. 1. anno Christi 69 pag. 628. & 680.* & non debet confundi iste Iacobus cum altero Iacobo filio Zebedæi, qui cæsus obiit anno Domini 44. sub Herode Agrippa, & propterea Card. Bellarm. *de scriptoribus Eccles. in S. Clemente*, dicit dictam epistolam non carere scrupulo, & multis rationibus hoc ipsum ostendit Iul. Lauor. *d. tit. 4. cap. 3. num. 51.* Non est igitur trahendum in consequentiam Beati Petri exemplum, sicut nec ipsius Christi, qui eundem Petrum sibi viuens substituerat, quem ipse Petrus in hoc quoque sequi statuerat, cùm aliud Spiritui sancto in Petri successoribus visum fuerit.

Minus obstat text. *in cap. Petrus, 8 q. 1.* vt habe- 46
tur Petrum dum adhuc viueret successorem sibi Clementem elegisse; multipliciter enim potest responderi, in primis Petrum & alios Apostolos multa habuisse priuilegia, multáque ex speciali prouisione, commissione, & diuina inspiratione fecisse, quæ aliis Pontificibus concedere non debemus: deinde non constat Clementem Petro immediatè successisse, quia licèt plerique Scriptores id affirment, opinantes Linum, & Cletum non fuisse Ecclesiæ Romanæ Pontifices, sed ideo post Petrum ante Clementem nominati, quia priùs à Petro Episcopi creati fuerunt, vt in ministerio Pontificatus sibi essent adiutorio, quod eiusdem text. verba innuere videntur: plures tamen numero, & auctoritate contendunt Clementem fuisse quartum Pontificem à Petro, ita vt Petro Linus, Lino Cletus, Cleto Clemens in Pontificatu succederent, vt post S. Irenæ. *lib. 3. aduersus hæreses, cap. 3.* docet Hieronym. *tom. 1 de Eccles. scriptor. ad fin. in Clementis vita*, Platina *in vitis Pontificum*, & alij grauissimi Auctores suprà citati, *num. 38* ac doctissimus Boët. Epo *de Regalib lib. 1. num. 169. cum seqq.* citati per Bonacin. *de elect. Pontif. quæst. 4. puncto 4. prop. 2.* quorum sententiæ plurimum fauet communis Ecclesiæ vsus, qui Linum, & Cletum sub Pontificum nomine veneratur.

Ad text. verò *in d. cap. si Petrus*, respondetur fatendo Clementem à Petro Apostolorum Principe Romanæ Ecclesiæ fuisse Pontificem, eique immediatè successisse, vt patet ex verbis eiusdem text. ibi, *successori suo sancto Clementi*, ne tamen posteris simile relinqueret exemplum, vt quisquam sibi successorem posset eligere, & Papatus successione potius, quàm electione deferretur, quod Romanæ Ecclesiæ maximè perniciosum videbatur, Papatui renuntiauit, & postmodum post Cletum quarto loco per nouam electionem canonicè fuit electus, vt notarunt suprà citati Auctores *num. 38.* qui intellectus *ad d. cap. si Petrus*, licèt communis sit, & defendi possit, difficultatem tamen omnino non tollit, immò nescio an Petro Apostolorum Principi conueniat, & de tanto Pontifice dici possit eam suæ Ecclesiæ imposuisse succedendi formam, quæ perniciosa inposterum videretur. Quare meliùs dici potest Petrum ex omnibus Presbyteris, & Diaconis Romanæ Vrbis XXIV. elegisse, cum quibus omnia ardua negotia Ecclesiæ explicaret, eósque sibi coadiutores, ac Consiliarios, & Summi Pontificis electores instituit, ordinauitque, vt ex sacro hoc XXIV. Senatorum Collegio, quos postea Syluester I. sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales nuncupauit, Pontifices eligerentur, vt colligitur *ex cap. oportebat, 3. cum seqq. 79. dist.* Ante hos igitur electores Petrus in vltimis vitæ suæ diebus consurgens Clementem in Pontificem nominauit, quod tamen ita crediturus si à sacro illo Romanæ Ecclesiæ Senatu admitteretur. Cognoscentes verò huiusmodi nominationis formam grauiter in

futurum

futurum Ecclesiæ posse nocere, non Clementem, sed Linum elegerunt, & illum post Petrum Pontificatui Romano præesse voluerunt, quamuis deinde Clemens decedentibus Lino, & Cleto ab ipso Senatu in Pontificem fuerit electus. Colliguntur hæc ex Cæremoniali Rom. *lib. 1. sect. 1. cap. 3.* Vnde apparet sanctum Petrum non sibi Clementem necessariò successorem elegisse, sed tantùm nominasse, vt à sacro Collegio Senatorum iuxta formam sibi traditam eligeretur, & ita intelligendus est text. *in d. cap. si Petrus, cum seq. 8. q. 1.* text. etiam, qui aliter rectè intelligi non potest, *in cap. si transitus, 78. dist.* ibi. *si transitus Papæ inopinatus euenerit, & de sui electione successoris non possit ante decernere*, &c. si enim nullus post Petrum sibi successorem elegerit, si Clemens (ne eius nominatio posteris esset in exemplum) eandem non admisit, quomodo text. ille agendo de electione Pontificis generaliter supponit Papam ante obitum de electione sui successoris decernere: sunt enim præcedentia verba intelligenda de modo, & forma in successoris electione seruanda, aut de commendatione personarum, quæ sibi ad tantum munus subeundum præstantiores viderentur, quod potius est de successoris electione cum Fratribus deliberare, vt multi Pontifices ante obitum facere consueuerunt, quàm de substitutione successoris, actualique Pontificis nominatione tractare, quæ Cardinalium Collegio post Pontificis obitum libera conseruatur, vt infrà ostendemus.

47 Quare sancti Pontifices de modo, aut forma eligendi Summum Pontificem, priore defuncto, excogitarunt, & hanc electionem Ecclesiæ reliquerunt, *d. cap. si transitus, 79. dist* quamuis enim Sacerdotum electio verè sit Deo reseruata, hanc tamen bonis Sacerdotibus & spiritualibus populis concessisse Anacletus affirmat *in c. electionem, vlt. 79. dist.* In creatione enim Summi Pont. licèt Electores personam designent, potestatémque determinare videantur, solus tamen Christus immediatè confert dignitatem, & potestatem, & sic electores in causa sunt, vt talis Pontifex electus potestatem habeat à Christo immediatè dimanantem, cuius Vicarius est; ita Turrecr. *de potest. Eccles. lib. 2. cap. 42.* Calet. *opusc. 1. de auctor. Papæ, cap. 14. & in p. 2. Apolog. cap. 22.* Torres *de fide, disput. 15. dub. 3.* Suar. *in simili tract. disp. 10 sect. 4. num. 3.* quos refert Illustr. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad d. cap. electionem, num. 2.*

48 Vetuit autem Symmachus Papa, relatus *in d. c. si quis Papa, 79. dist.* ne cuique liceret, Pontifice adhuc superstite, verbo, scripto, vel promissionibus, iuramento, aut alio quouis modo de successore tractare, sub anathematis pœna, & priuationis dignitatum, obseruant Hieron. Alban. *de Cardin. q. 3 inter tract. Doctor. tom. 13. p. 1. fol.* 116. Manfred. *eod. tr. dec.* 298. me citato in hoc loco Palazeda *d. dist. cap. 8. n. 2.* Bonacin *de elect. Pont. disp. 2. q. 2. in princ. num. 5. cum seqq.* Azeued. *l. 1. n. 101. tit. 18. lib. 8. noua Recop.* Azor. *inst. moral. p. 2. lib 4. c. 2. q. 15.* Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap 3. num. 59.* & tales alijs pœnis afficit noua Constit. Pauli IV. incip *Cùm secundum, sub Dat Romæ 16. Decembr.* 1558. quæ habetur *in Bullario nouo, tom. 1. pag.* 735. de qua memini *in collect. ad d. cap. si quis Papa, n. 1.*

49 Electio ergo Summi Pont primum quidem post Petrum fuit apud Ecclesiæ Romanæ Senatum ex Presbyteris, & Diaconibus Romanæ Vrbis, quos ipse B. Petrus in locum assistentium Apostolorum, qui per Orbem diuisi erant Romani Pont. consiliarios & coadiutores instituit, qui postea Cardinales nominati cœperunt, vt *infra hoc lib. cap. 3. à princ.* ostendimus, & tangit Lauor. *d. tit. 4. c 4. n. 3.*
Deinde verò post tempora B. Syluestri (à quo cœ- 50
pit Ecclesia bonis temporalibus, ac terrena potestate perfrui) orientibus scandalis, & scissuris inter huiusmodi Ecclesię Senatores, reliquus Clerus Romanus, ac Populus, ad præsentiam, & corroborationem exhibendam adiunctus est electioni Pontificis, vt colligi videtur ex *cap. factus, 7. q. 1.* tribus potissimum rationibus; primò, ad remouendas seditiones Clericorum: secundò, vt omnibus in eligendo esset dicendi facultas, & liceret vitia, vel virtutes eligendi proferre, & sic electioni suo consensu testimonium perhibere, *cap. 1. dist. 24. cap. reliqui, dist. 63.* tertiò, ne populus inuitus, & non optatum Prælatum acciperet, *c. nullus inuitis, 61. dist. cap. si forte 63. dist.*

Procedente verò tempore ad sedandas adhuc 51
contentiones & tumultus, qui in huiusmodi electione nihilominus oriebantur, Romanus Imperator suam auctoritatem huic electioni interponere cœpit, & eò vsque processit, vt nullus canonicè electus putaretur, nisi Principis decreto esset confirmatus; quod etiam Ius Principis expressa
Pontificis auctoritate fuit roboratum. Adrianum 52
enim I. Pontificem Max. Carolo Magno (in cuius personam fuit à Græcis in Germanos translatum Imperium) hoc ius traditur concessisse *in cap. Hadrianus, il 2. dist. 63.* vt scilicet potestatem haberet eligendi Pontificem, & Apostolicam Sedem ordinandi, referunt Einard. *in vita Caroli Magni*, Sigebert. Gemblacensis *in suo Chronico ad an.* 773. optimè Boët. Epo *lib. 1. de Regalib. num.* 144. Bozz. *de signis Ecclesiæ, lib. 19. signo 8. cap. 4. & de statu Italiæ, lib. 5. cap. vlt.* Iacob. Valdes. *de dignitate Regum, Regnorúmque Hispaniæ, cap.* 20. *num.* 26. Iul. Lauor. *d. tit. 4. num. 23. & 24.* cuius concessionis Bullam Parisijs inter præcipuos Regni Thesauros asseruatam fuisse tradit glos. *in pragm. sanct. tit. de annatis, in verb. Regalia*, & Guilielm. Benedict. *in cap. Raynutius, verb. & vxorem, num. 367. de testam.* in antiq. impress. aliàs, *verb. & vxorem, il 1. num 61. in nou. impress.* & post multum tempus Leo VIII. Summus
Pont. Clero Romano & populo consentiente idem 53
ius confirmauit, & tradidit Othoni Imp. & successoribus eius, vt habetur *in cap in Synodo, dist. 63.* Nec mirum quòd Carolo Magno tale priuilegium concederetur, nam præterquam quòd illustribus, atque prorsus heroicis in Ecclesiam Romanam, Romanósque Pontifices, ac in vniuersam Ecclesiam Catholicam, cunctósque viros Ecclesiasticos officiis, & omnibus munificentiæ, liberalitatísque Regiæ generibus clarissimus erat, vt de eo pius ille Boët. Epo *citato loco* testatur, illis temporibus expediebat, & necessarium prorsus erat, cùm facies Ecclesiæ Romanæ tunc miserrima, tristissimaque Longobardis esset, vniuersum penè D. Petri patrimonium, seu terras Ecclesiæ Romanæ sibi vindicantibus, & occupantibus, & horribilem in Romanos Pontifices tyrannidem exercentibus, ex qua Carolus Magnus eos liberauit, & vniuersa per Longobardos adempta benigniter, ac liberaliter eisdem restituit, quæ causa fuit tam singularis priuilegij, vt refert Boët. Epo *vbi suprà n. 155.*

Et quamuis hos textus fictitios, & commenti- 54
tios esse existimarint Azor. *Institut moral. p. 2. lib. 4. cap. 2. q. 3.* Card. Baron. *annal Eccles. circa an. Domini* 526. 555. & præsertim 774. *à n. 10. & an. 964. à num. 2.* Iacob. Gretser. *in Apologia Baron. cap. 1. & 2.*

Suar,

Suat. de defensione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ sectæ errores, lib. 3. c. 29. n. 7. Seraph. de Freitas de iusto imperio Lusitan. Asiatico c. 6. n. 100. & 101. Card. Bellarm. in Apolog. pro respons. sua ad lib. Regis Angl. cap. 6. in tom. 7. suorum oper. col. 737. Solorzan. de iur. Indiar. lib. 2. c. 22. n. 39. tom. 1. Bonacin. de elect. Pontif. q. 1. p. 1. prop. vnic. n. 9. vbi alias refert responsiones, & alij dixerint Carolum Magnum non acceptasse, sed potiùs repudiasse prædictam concessionem, vt per Alban. de Cardin. n. 12. Papon. in 3. suo Notario lib. 3. tit. de iure Regal. pag. 189. eáque Imperatores nunquam vsos fuisse tradat Raymond. Rebuff. pro Pontifice Max. sub n. 39. & 40. pag. 479. commendatur à Nan. in rub. de iudic. n. 69. & impudenter Duar. de sacris Eccles. ministeriis lib. 3. cap. 11. nictitans Hadriani concessionem non fuisse priuilegium aliquod ex mera Pontificis gratia, & liberalitate profectum, sed hominis vltro bonam fidem agnoscentis confessionem, quasi scilicet nihil Hadrianus Carolo dedisset, sed hoc totum Carolo iure suo competiisset. Ego autem credo quòd cùm piissimi Principes experientia didicissent, huiusmodi potestatem Romanæ Ecclesiæ, & Reip. Christianæ perniciosam fore, disponente Deo, spontè se abdicarunt, sicut olim post Carolum Magnum statim fecerat Ludouicus I. Imp. qui sub Paschali I. Pont. hoc ius Clero, & Populo Romano liberè cessit, vt habetur in c. ego Ludouicus, 63. dist. & narrant S. Antonin. in histor. p. 2. tit. 16. cap. 1. §. 2. Volaterran. in Geographia, lib. 3. c. de Pipini & Carolorum gestis, circa med. Gondisalu. Villadieg. de origine & potest. Cardin. q. 5. num. 18. Azot. d. lib. 4. c. 2. q. 2. & 3. Petr. Greg. Syntagm. Iuris, lib. 15. cap. 3. n. 20. cuius renunciationis formam refert Boët. Epo d. lib. de Regalib. num. 179. & seq. Et non immeritò idem Boët. Epo citato loco num. 162. in princ. subdit Pontificis electionem per idem priuilegium Carolo concessam non sustulisse electionem Pontificis Canonicam, sed hanc ipsius etiam Caroli consensu, & approbatione, confirmationéque voluisse coadiuuari, ne fortè quis existimet plenam, & absolutam Summi Pontif. creandi potestatem ex arbitrio solius Caroli perpendisse.

55 Verùm cùm variis adhuc seditionibus, & nonnunquam Principum violentia in electione Romani Pontificis creberrimi tumultus, & rixæ fierent, & res Romanæ Ecclesiæ in maximam perniciem deuenerint, Nicolaus II. Pontifex summæ prudentiæ, & sanctitatis, vt tantis malis occurreret, Concilium Lateranense coëgit, in quo sacram legem edidit de electione Romani Pontif. à sacro Cardinalium Senatu peragenda, statuens vt Summi Pont. electio præcipuè à Cardinalibus perageretur, deinde reliquus Clerus, ac Populus, ad eam comprobandam accederet; saluo tamen honore & reuerentia Henrici, prout refertur in cap. in nomine 1. dist. 23. & aduertit Andr. Gambar. in Bullam Iulij II. num. 195. vnà cum Albano q. 11. quòd non omnes Cardinales in vim prædicti decreti Nicolai tunc temporis eligebant, sed triplex ex eis constituebatur cœtus, primò namque eligebant Episcopi Cardinales; secundò, Presbyteri Cardinales; tertiò, Diaconi Cardinales; & numerabantur voces eorum non singulariter, sed tantùm illa tria corpora. Quòd autem deinceps accederet consensus Cleri, & Populi, colligitur ex promotione Gregorij VII. anno 1073. de cuius electione in volumine suarum epistol. sic legitur. Primus Diaconorum dixit vniuersis adstantibus: Placet ne vobis? responderunt, Placet. subiunxit iterum, Vultis eum? responderunt, Volumus: & tertiò. Laudatis eum? Laudamus omnes, responderunt. Tunc ab omnibus Clericis, & Populo acclamatum est, Gregorium Papam sanctus Petrus elegit. Actum Romæ X. Kalend. Maij 1073. Nec deerat Imperatoris auctoritas, nam licèt Nicolao II. defuncto electus fuerit Alexander II. an. 1061. nulla accedente Henrici III. auctoritate, qui de hoc indignatus conuocauit Conuentum Basileæ, & Cadaloum Parmensem Episcopum renuntiauit Pontificem, nihilominus tamen Gregorius VIII. qui subsequutus fuit Alexandrum II. quàm Nicolaus II. noluerunt consecrari absque licentia, & assensu dicti Imperatoris, & sic electi fuerunt Gelasius II an. 1118. Cœlestinus II. an. 1119. Honorius II. anno 1124. Eugenius III. anno 1145. & alij Romani Pontifices, qui eligendi mos perdurauit multis subsequentibus annis, vsque ad tempora Alexandri III.

56 Sed quia adhuc quandoque schismata oriebantur, Alexander III qui & illa suo tempore non semel expertus fuerat, in generali Concilio statuit, vt ille demum Canonicè electus censeretur, in quem duæ ex tribus Collegij Cardinalium partes consensissent, prout refertur in cap. licet 6. de elect. latè Boët Epo de Regalib. vel iure Principum in beneficiis Ecclesiasticis lib. 1. n. 195. vbi n. 196. resoluit, quod in d. cap. licet, dicitur de duabus Cardinalium partibus, intelligendum non de Cardinalibus omnibus, etiam absentibus, sed de solis illis, qui præsentes intersunt electioni, & sic excluso Cleri & Populi consensu, qui requirebatur attento Nicolai II. decreto, de quo in d. cap. in nomine Domini 63. dist. vt suprà diximus, postea tota Pontificis electio ad solum Cardinalium Collegium redacta fuit per eundem Alexandrum III. in d. cap. licet, quod deinde fuit confirmatum & plenius statutum in cap. vbi periculum, eodem tit. in 6. & in Clem. ne Romani, eod. tit. vt infrà n. 59. ostendemus; obseruant Card. Paleoth. de consult. sacri Consist. p. 2. q. 4. vers. & eo magis, Card. Turrecr. de potest. Eccles. lib. 2. cap. 43. Card. Bellarm. tom. 1. de Clericis, lib. 2. cap. 9. cum sequent. Boët. Epo d. loco num. 188. Bonacina de elect. legitima Summi Pont. q. 1. punct. 1. prop. vnica num. 1. Bursat. tom. 2. cons. 126. à principio, & præcipuè n. 6. & 7. & cons. 108. à princip. & omninò à num. 18. notabiliter amplians post Cardin. Iacobat. Sel. & alios,
etiam ad casum in quo Apostolica Sedes vacat 57
tempore, quo generale Concilium legitimè fuerit Congregatum; adhuc enim non ad ipsum Concilium, sed ad solos Cardinales, eorúmque Collegium pertinere electionem ibi comprobat, & facto seruatum fuisse in electione Leonis X. tempore vltimi Lateranensis Concilij attestatur. Statuitur
quoque per Alexandrum III in d. cap. licet, vt nul- 58
la exceptio opponi possit contra eum, qui fuerat à duabus Partibus Cardinalium electus præter hæresim, aut aliam exceptionem, quæ in Iure diuino consisteret, ideò si electus sit aliquis extra Collegium Cardinalium, cùm in Romana Ecclesia non inueniatur idoneus, valebit electio, & sic non Cardinalem electum verum esse Pontificem, resoluunt Aug. Triumph. de elect. Papæ, q. 3. art. 6. Mandos. ad reg. 13. Canc. q. 8. n. 23. Hieron. Manfred. de Cardin. decis. 265. & 299. Villalob. in sum. tom. 2. tract. 8. diffic. 3. num. 18. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 7. c. 6. num. 71. Gondisal. de origine & potest. Cardin. q. 5. num. 31. Sot. de Iustit. lib. 3. q. 6. art. 2. ad 5. Gambar. de potest. Legati à latere lib. 7. ex n. 151. Pelag. de planctu Ecclesiæ, lib. 2. c. 10. col. 5. vers. hinc est, Carol. Sigon. de Regno Italiæ, lib. 9. anno 1059. Illescas in historia

Pontif.

Pontif.p.1.lib.5 cap.11. Azor *instit.moral p.2.lib.4. cap.5 q.6.* Suar.*de Fide disp.10.sect.4.num.19.* Lauor. *var.lucubrat.tom.1.tit.4.cap.11.num.7.cum seq.* optimè Boët.Epo *lib.1.de Regalib.in benef.Eccles.n.208. pag.137.* vbi dicit Romani Pont. electionem adeò liberam esse Cardinalibus, vt non solùm aliunde quam è suo, seu Collegio, seu corpore, seu Senatu: verùm vel ex eremo, vel è media quoque hominum laicorum turba, dummodo Christiana, nedum è Clero quempiam possint in Summum eligere Pontificem. Machado *en su perfetto Confessor tom.2.lib.4.p.7.tract.4.docum.2.num.1.* Diana *d.p.5. tract.2.resol.63.* Bonacin.*d.tract.disput.1.q.2.in fine.* de quibus Boët.Epo *lib 1.de Regalib.post num.201. pag.124. cum seqq.* & plures alij, quos plena manu refert Cened.*ad Decretum Collect.* 18.*num.*1. & vide infrà *num.* 78. Confirmauit experientia, quia, vt referunt historiæ, multi sanctissimi Viri fuerunt Summi Pontifices, & tamen non legitur eos vnquam fuisse Cardinales, vt de Gregorio X qui ex Archidiacono fuit electus in Pontificem, Kalendis Septembris, anno Domini 1271. referunt Rossinal. *de re Pontif. lib.2. cap.30.* Illescas *d. lib 5. cap.40.* Iul.Lauor.*d.cap.12.num.8.in fine*, vbi subdit Eugenium III. ex Abbate simplici, & Cælestinum V. cùm nec in Sacris adhuc esset, in Pontifices fuisse electos, & de Eugenio III. tradit Plaius *de bono statu Relig.lib.2.cap.28.ad med.*

59 Post hæc autem ne diuinæ vocationis incommodis Romana Ecclesia premeretur, néue Patres possent ambientium studiis corrumpi, Gregorius X. *in Concilio Lugdunensi in Gallia celebrato an.*1274. de quo *in cap. vbi periculum, de elect.lib.6.* & post illum Clemens V. *in Concilio Viennensi, anno* 1310. prout habetur *in d.Clem.ne Romani, eodem tit* deinde Clemens VII. *in sua Constit. incip. Cum charissimus, sub Datum 29. Octobris* 1529. vt videre est *in Bullario nouo tom. 1. pag.* 595. Postmodum Paulus IV. *in alia sua Constit. Cum secundum, de anno* 1554. & demum Pius IV. *in Bulla, quæ incip. In eligendis, sub Dat. Romæ 7. Idus Octobris* 1562. de qua *in Bullario nouo, tom. 2. pag.* 91. & nouissimè Gregorius XV. *in sua Constit.* incip. *Æterni, sub dat. Romæ 17. Kalend.Decembris* 1621. & S.D.N. Vrbanus VIII. *in alia*, incip. *Ad Romanum, 5. Kalend.Februarij* 1625. plura de hac re statuerunt, ex quibus colligere placuit capita quædam essentialia, ac magis notabilia circa Papæ electionem, quorum aliqua ante ipsam electionem, quædam verò in ipsa electione, reliqua post ipsam seruari necessario solent, & debent. Vide Machado *en su perfetto Confessor tom.2.lib.4.p.7.tract.3.docum.4.*

60 Primò igitur ante Papæ electionem statim priore defuncto Cardinales absentes sunt monendi, ac per decem dies expectandi, *d cap. vbi periculum*, & habetur *in dicta Constit. Pij IV.* & isti decem dies sunt computandi à die mortis Pontificis, vt aduertit Archid.*in d.cap. vbi periculum, num 5* subdens hoc casu moram esse valde damnosam, & Cardinales teneri expectare absentes per dictum tempus decem dierum, quamuis sint certi quòd venire non possint, & quòd talis expectatio requiritur non solùm propter absentes, sed etiam propter præparationem illorum, qui sunt includendi, obseruat Lauor.*var.lucubrat.tom.1.tit.4.cap.7.num.5.* Vnde electionem non expectatis intra decem dierum tempus absentibus minimè valere, argumento text.*in Auth.quæ supplicatio, C.de precibus Imper.*
61 *offerendis*, probat Albao.*de Cardin.n.14* Sed contrarium, immo illam vim habere si fiat communi Cardinalium omnium præsentium, vel duarum partium eorum consensu, cùm hoc solum ad substantiam electionis requiratur, non ita locus, & tempus, quæ ad accidentia pertinent, probabile dicit Azor. *instiut.moral. p.2. lib 4. cap.2.q.5.vers. sed dubiæ quæstionis est.* Lauor. *d.tit.4 cap.7.num 4.* Diana *d.p.5 tract.2.resolut.75.* vbi *resolut.76* subdit & resoluit quòd præsentes Cardinales non tenentur expectare illos, qui ita distant à Romana Curia, vt omnino intra decem dies post mortem Pontificis accedere non possint, Bonacin.*d.tract.de legitima Summi Pont. elect disp.1. q.3.in princ. à n.1.* vbi tenet ante decem dies elapsos posse ad electionem Pontificis deueniri, si iusta subsit causa præueniendi, & non expectandi integrum decem dierum spatium: iustam autem præueniendi causam esse ait grauem Ecclesiæ necessitatem ita exigentem, bellum ingruens, incussiones, & seditiones repentè exortas, timorem aëris inficiendi, & similia, quæ iudicio prudentum relinquuntur.

At, quamuis Cardinales absentes per dictum 62
tempus decem dierum expectandi sint, non tamen debent vocari, seu citari, ex gloss. *verb. decem dierum, in d.cap.vbi periculum*, & *ibi* Archidiac. *verb. expectare*, Mandos.*in reg.32 Cancell.quæst.8.num.8.* Boër *decis 31.num.7.* quod speciale esse in electione Romani Pontificis, cùm alij absentes vocari debeant, vt aduertit Lauor.*dict.tit.4. cap.7. num.7.*
vbi subdit Cardinales solere certiorare absentes 63
per litteras particulares à secretario sacri Collegij subscriptas, quarum formulam ponit ipse in fine *d.tit.4.pag.554.*

Sic etiam præfatum tempus decem dierum nullatenus est prorogandum, nisi grauissima causa dilationem permittat, vt habetur *in dicta Bulla Pij IV. in §.lapsis*, vbi *in §.declarandis*, statuitur, vt nec etiam expectandi sint vltra decem dies Cardinales, qui absunt publica de causa, & de licentia Romani Pontificis, & vt nec etiam impugnari possit electio prætextu cuiuscumque impedimenti Cardinalium absentium post lapsum dictorum decem dierum. Verùm si fuerit, hoc non obstante, dictum tempus prorogatum, electio sequuta valebit, dummodo à duabus partibus facta sit, quia *in dict.cap. vbi periculum*, non apparet prohibitum quin possint Cardinales expectare vltra decem dies, sed quòd non teneantur expectare, vt post Specul. resoluit Gambar. *de officio Legati à latere, lib.6.n.108* vbi *in vers.vigesimoprimo quæro, n.110.* subdit, quòd si lapsis decem diebus maior pars vellet expectare, minor verò intrare Conclaue, & procedere ad electionem, neglectis absentibus, licèt posset minor pars audiri, nihilominus ad schismata euitanda non est à minori parte id attentandum, refert Iul. Lauor. *dict. cap. 7. num. 9.* 64
Eisdem decem diebus durantibus Cardinales præ- 65
sentes defuncti Pontificis celebrare debent exequias, quod & in omnibus Ecclesiis, & Diœcesibus, cæterisque locis insignibus à fidelibus faciendum esse statutum est *in dicto cap. vbi periculum, §. Quia verò*, & à Clero, & populo singulis diebus post exequias celebratas, preces ad Deum sunt fundendæ pro felici, ac digna, celerique boni Pontificis electione.

Secundò, dum exequiæ per nouem dies à Car- 66
dinalibus celebrantur, aliaque toto hoc nouendiali necessaria habentur, quæ longa serie narrat Lauor.*dict.tom.1.tit.7.cap.9 per tot.* fabricari debet in Pontificis palatio Conclaue nullo intermedio pariete, vbi possint Cardinales omnes comma-

Auguſt.Barboſ.de Iure Eccleſ.vnin.

nere, *d. cap. vbi periculum, §. Hoc sacro*, cuius Constitutionis rationem assignat Gondisal. *de potest. Eccles. num.* 24. Sed hoc non est de substantia electionis, nec necessarium ad electionem, Bonac *d. tract. disput* 1. *q.* 3. *in princ. num.* 5. Sed postea Clem. VI. *in sua Constit.* incip. *Licet, sub Dat. Auenione 6. Decembr.* 1351. de qua *in Bullario nouo tom.* 1. *pag.* 216. permisit Cardinalibus ex decentia honestatis in clausula huiusmodi, cùm in lectis quiescendi causâ, vel dormiendi esse voluerint, duntaxat intermedia, seu velamina simplicium etiam cortinarum, loco quarum hodie panni viridis coloris adhibentur, vel violacei pro Cardinalibus à mortuo Papa creatis, quod quidem Conclaue vndique claudi debet, seruata fenestra ad victum recipiendum, eo modo vt nemo ipsum ingredi, nec inclusos videre, aut alloqui, nec quicquam latenter transmitti possit, *d. cap. vbi periculum, §. hoc sacro*; in quo etiam singuli singulis Cardinalibus tantummodo dantur seruitores siue clerici, siue laici, & si patens necessitas exposcat, duo etiam permittuntur eorum arbitrio; sed Pius IV. *in dicta sua Constit.* incip. *In eligendis*, tertium infirmis & grauiter affectis à maiori parte Collegij per secreta suffragia indulgeri posse permittit, quos quidem seruientes, familiares, & domesticos, & continuos commensales ipsius Cardinalis ab anno ante fuisse, & tunc esse debere statuit idem Pius IV. *vbi supr. in §. Qui seruientes*, subdens minimè debere esse Mercatores, Ministros Principum, Dominos temporales, & iurisdictionem habentes, neque fratres, aut nepotes Cardinalium, etiamsi expensis eorum viuerent. Pro seruitio autem Cardinalium in communi in eadem Constitut. Pij IV. *in §. Sacrista*, deputantur alij, videlicet vnus Sacrista cum clerico coadiutore, duo Magistri Cæremoniarum, qui celebranti ministrent; vnus Religiosus pro Confessionibus audiendis; vnus Collegij Secretarius cum vno tantùm famulo; duo Medici, vnus Chirurgus, cum vno, aut duobus seruitoribus; vnus faber lignarius, vnus cæmentarius, duo barbitonsores, cum vno, aut duobus seruitoribus; item octo, aut decem seruientes baiuli, seu geruli publicæ vtilitati & commoditati omnium, veluti pro lignis portandis, qui omnes à Collegio Cardinalium, non tamen ex familia alicuius Cardinalis, eligi debent per secreta suffragia; ita tamen vt is obtineat, qui plura vota tulerit, & eis salaria de publico persoluantur.

67 Nullus tamen sponsiones, seu excommissas super vita, morte, & futura electione Summi Pontificis facere audeat, illas enim omnino damnat Gregorius XIV. *sua Constit.* 4. incip. *Cogit nos, sub Dat.* 12. *Kalend. Aprilis* 1591. vbi quoque quicquid in excommissis deductum fuerit, piis locis applicat, quibus desuper transigere, aut se concordare posse vetat, Ecclesiasticisque personis excommissas facientibus pœnam priuationis beneficiorum imponit, & tam eis, quàm aliis huic prohibitioni contrauenientibus excommunicationis pœnam infligit. Vide *in Bullario nouo tomo* 2. *pag.* 688. Bonacin. *de legitima Summi Pont. elect. disput.* 2. *q.* 1. *in princip.*

68 Clauso Conclaui, externis omnibus priùs dilapsis, & angulis, latebrisque diligenter perscrutatis, ne quis extra ordinem interclusus remaneat: exinde nullus ad Cardinales intus manentes aditus patere potest, vel facultas secretò loquendi cum eis, nec ipsi ad se venientes admittere possunt; nisi eos, qui de voluntate Cardinalium ibi præsentium, pro his tantùm quæ ad electionis negotium pertinent, vocarentur, *dict. cap. vbi periculum, §. Hoc sacro*, vbi contrafacientes incurrunt excommunicationem dictæ Constit. Pij IV. *§. Clauso*, vbi quoque statuitur, vt si fortè quis (quod absit) clàm ipsum Conclaue, & aliunde quàm per ostium ingrediatur, omni honore, gradu, & officio, & beneficio ipso facto priuatus existat, & tradatur Curiæ sæculari acerrimis pœnis puniendus, & electio aliter quàm in conclaui clauso celebrata est irrita, ex Constitutione Gregorij XV. ibi, *Quòd si electio alibi celebrata fuerit, quàm in Conclaui clauso, nulla sit, & inualida, eo ipso absque vlla declaratione*, &c. Bonacin. *d. tract. de legitima Summi Pontif. electione, disp.* 1. *q.* 3. *à princ.* vbi *num.* 3. subdit nomine Conclauis intelligi locum in ædibus, qui clauditur claui communi iis, qui ad illud accedere debent, ex quo infert in Conclaui non debere vlla loca clausa adesse, quæ Cardinales adire nequeant: nulli etiam fas est Cardinalibus, vel eorum alicui nuntium mittere, vel scripturam; qui verò contrà fecerint, vel cum aliquo ipsorum loquuti fuerint secretò, ipso facto sententiam excommunicationis incurrunt, *d. cap. vbi periculum, §. Hoc sacro, vers. nulli etiam*; quod in hoc innouatum est per Pium IV. *in d. sua Constit. §. Litteras vero*, vbi litteras, aut cuiusuis generis scripta, ad eos, qui in Conclaui sunt, seu nuntium, aut signum, vel notam mittere, seu recipere, vel contra è Conclaui ad eos, qui foris erunt, nullo modo licet; qui verò contra fecerit quacumque dignitate, etsi Cardinalatus honore præfulgeat, excommunicationis latæ sententiæ pœnam incurrit, absoluendi facultate, præterquam in mortis articulo, soli Pontifici reseruata, à quo nihilominus pro qualitate delicti vltra dictam excommunicationis pœnam puniendus erit: latè Bonacin. *de elect. Pontif. disput.* 2. *q.* 4. *à princ.* vbi *num.* 5. quòd litteras mittens Cardinali in Conclaui existenti, non ligatur excommunicatione si litteræ ad Cardinalem non peruenerint, *& num.* 6. quòd Cardinales in Conclaui existentes non ligantur excommunicatione secretè inter se loquendo, aut nuntium, & litteras ad se mittendo, *& n.* 10. quòd mittens scripturam in Conclaue, ligatur excommunicatione, etiamsi scriptura non agat de Summi Pontificis electione.

Circa cibum, & potum intra Conclaue portandum Gregorius X. *in dict. cap. vbi periculum, §. Hoc sacro, versic. verum*, statuit quòd si infra tres dies post ingressum Conclauis non fuerit Ecclesiæ de Pastore prouisum, per spatium quinque dierum immediatè sequentium, singulis diebus tam in prandio, quàm in cœna vno ferculo solo sint contenti, quibus prouisione non facta decursis, ex tunc tantummodò panis, vinum, & aqua ministrantur. At Clemens VI. *in sua sæpè citata Constit. §.* 3. *versic. ac etiam*, præter panem, vinum, & aquam in prandio, & cœna, vnum duntaxat ferculum, seu missum carnium vtriusque speciei tantummodo, aut piscium, seu ouorum, cum vno potagio de carnibus, vel piscibus principaliter non confectis, & decentibus salsamentis habere permittit vltra carnes solitas, & herbas crudas, & caseum, fructus, seu electuaria; ex quibus tamen nullum specialiter ferculum volt confici, nisi ad condimentum fieret, vel saporem, & prohibet, vt nullus de alterius ferculo vesci possit. Pius verò IV. *§.* 22 *versic. Cardinales autem*, vult vt primo ipso die, quo Conclaue ingressi fuerint tam in prandio, 69

dio, quàm in cœna vno ferculo vnius speciei tantùm, atque moderato, aliàs iuxta constitutionem Clementis qualificato contenti sint, & debeant, & ne quispiam in alteriuscella, vel de alterius ferculo vesci non possit.

70 Tertiò, ad huius rigoris obseruantiam constituuntur executores ex præcipuis magistratibus ciuitatis, vbi electio celebratur, qui præstito iuramento iurare debent, vt prædictus ordo, rigorque seruetur, *dict. cap. vbi periculum, §. Præterea.* Romæ autem sunt Prælati diuersorum graduum, qui bis in die singulis diebus, manè scilicet, & vesperi, mutantur, intimantúrque à Cursoribus seruato ordine eorum omnium, qui in Romana Curia reperiuntur, incipiendo à Patriarchis, sequentibus Archiepiscopis, Episcopis, cæterisque Prælatis, iuxta ordinem eorum promotionis; sempérque assistit Gubernator Burgi, & duo Cursores pro occurrentibus necessitatibus, tam Collegij, quàm prædictorum Gubernatorum, qui quidem Prælati sub periurij pœna, ac suspensionis à Diuinis maxima, & exquisita diligentia vti debent in inspiciendis, & perscrutandis epulis, quæ prandij, & cœnæ tempore afferuntur, ac aliis rebus, & personis Conclaue intrantibus, & de eo exeuntibus, ne sub earum rerum velamine, litteræ, aut notæ, vel signa aliqua transmittantur: si qui verò reperiantur, qui contra prædicta aliquid committerint, familiares Cardinalium, aut alij delinquentes, pœnam priuationis officiorum, & beneficiorum, ac inhabilitatis ad obtenta, & obtinenda incurrunt, & vlteriùs per Gubernatorem carceribus mancipandi erunt, & indenisi de mandato noui Pontificis minimè relaxandi, sed eius arbitrio acriùs puniendi, omni facultate Cardinalium in fauorem quorumcumque, qui in præmissis, vel eorum aliquo deliquerint, omninò interdictas, prout latiùs continetur in sæpè citata Constit. Pij IV. §. *Prælati, & §. Quia verò.*

71 Est autem celebranda electio ab ipsis tantummodò Cardinalibus, secundùm Nicolai Papæ Decretum *in d. cap. in nomine Domini*, 1. *distinct.* 23. de quo suprà *num.* 56. qui omnes ad electionem admittuntur, nulla excommunicationis, vel suspensionis, aut interdicti obstante exceptione, etiam iuxta Constit. Gregorij XV. *in verf. Volumus etiam,* de quo Bonacina *de elect. legitima Summi Pontif. q.* 1. *puncto* 1. *prop. vnica, n.* 2. & *n.* 5. vt eo scilicet magis vitentur dissensiones & schismata, quò minor eligentibus ad eius diffidendi facultas, *Clem. ne Romani*, §. *cæterum, de elect.* Pius V. *in dict. sua Constit.* §. *Et ne dissensiones,* Sylueft. *in sum. verb. excommunicatio,* 9. *num.* 6. Iul. Lauor. *d. tom.* 1. *tit.* 3. *c.* 3. *n.* 18.

72 Vnde & Cardinales nuper creati, & publicati, eandem in electione obtinent potestatem, etsi nondum insignia Cardinalatus acceperint, neque os clausum, aut si clausum fuerit, nondum tamen apertum sit, vt quodam particulari Decreto statuit sanctæ mem. Pius V. incip. *Pius Papa V. sub die* 26. *Ianuarij* 1571. quod refert Iul. Lauor. *d. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 6. *num.* 25. & cuius meminit Diana *moral. resol. p.* 5. *tract.* 2. *resol.* 74. Bonac. *de elect. Pontif. q.* 1. *puncto* 1. *prop. vnic. num.* 4. & demum idem quoque statuit

73 Gregorius XV. in eius constit. suprà referenda, *in Cærem.* §. *porrò* 7. quamuis Eugen. IV. *Constit. sua*, incip. *In eminenti, sub Dat. Romæ* 17. *Kalend. Nouembris anno Incarnationis Dominicæ* 1431. contrarium statuerit; quando enim aliquis in Cardinalem nominatur & assentit, verè Cardinalis efficitur, nam capellum accidentarium est; & hinc *August. Barbos. de Iure Ecclef. vniu.*

certum est offendentes & occidentes Cardinales, qui nondum capellum habuerunt, incidere in censuram Bullæ Cœnæ, ita ex multis Diana *d. p.* 5. *tract.* 2. *resol.* 74. *in fine.*

De Cardinalibus verò saltem non Diaconis mandat Pius IV. *in d. sua Constit.* incip. *In eligendis, §. statuimus*, quòd in electione Romani Pontificis vocem non habeant. Idem quoque Sixtus V. & Gregorius XV. specialiter statuerunt; quibus tamen Constitutionibus hactenus derogare solent Summi Pontifices quando Cardinales creant, & de hoc Breue particulare expedire iubent, vt testatur Iul. Lauor. *dict. cap.* 6. *n.* 22.

Si verò contingat quòd Cardinales plurimi ante factam electionem decedant, ad solos superstites, qui viuunt, pertinebit electio, quamuis duo tantùm remanserint, quia vnus poterit eligere alium, Anan. *in c. fin. de appellat.* Sylueft. *verb. excommunicatio,* 9. *num.* 2. Iul. Lauor. *d. cap.* 6. *num.* 25. Immò quamuis vnus remanserit, ad illum spectabit electio, gloss. *verb. omnes, in d. Clem. ne Romani, de elect.* Lauden *de Cardin. quæst.* 14. Panin. *de officio & potestate Capituli Sede vacante, prælud.* 5. *num.* 8. Alban. *q.* 23. & 25. *de Cardinalib.* Villadieg. *de origine, & potest. Cardin. q.* 5. *num.* 26. Manfred. *de Cardinalib. decif.* 168. 187. & 191. Bonacin. *de legib. disp.* 1. *q.* 1. *puncto* 3. & *de elect. Pontif. q.* 1. *puncto* 1. §. 4. *num.* 3. *disp.* 1. Remanens, cæteris exeuntibus, vel negligentibus Papam eligere potest, ius enim & nomen vniuersitatis in vno seruatur, *l. sicut*, §. *in Decurionibus*, vbi Bart. *ff. quod vniuerf. nom.* Alban. *de Cardin. quæst.* 23. vbi *quæst.* 24. dicit opinionem Abbatis *in cap. licet, in fine, de elect.* dantis remedium, quo possit talis Cardinalis se ipsum eligere, vt scilicet is totius S. Collegij nomine alteri eligendi potestatem demandet, qui veluti Compromissarius ipsum eligat, procedere quando ille solus remansisset, cæteris exeuntibus, vel absentibus, non autem mortuis. Sed absolutè tenendum posse Pontificem eligi ab vno Cardinale, qui remansit in Conclaui cæteris mortuis, vel exeuntibus, seu absentibus, resoluunt Salas *de legib. tract.* 14. *disp.* 8. *sect.* 8. *num.* 4. Bonacin. *eod. tract. disput.* 1. *q.* 1. *puncto* 3. *n.* 28. Lanor. *d. c.* 6. *num.* 26. Baldell. *tom.* 1. *lib.* 5. *disput.* 7. *num.* 13. & *seq.* Diana *d. p.* 5. *tract.* 3. *resol.* 72. 74

Ad quem autem spectabit electio Pontificis, si omnes Cardinales (quod Deus auertat) mortui sint, & nullus extaret, solet ab aliquibus dubitari. Quidam tenent electionem hoc casu spectare ad Canonicos Lateranenses, quorum Ecclesia est propria sedes Pontificis super omnes Orbis, & Vrbis Ecclesias. Ita S. Antonin. *part.* 3. *sum. tit.* 22. §. 2. *num.* 4. Sylueft. Aldobrand. *in schol. ad Philipp. Dec. in d. cap. licet, de elect. sub num.* 52. *aliàs* 31. *in verb. altera opinio,* Diony f. Paul. *de vera quatuor Patriarch. sedium erect. cap.* 16. *n.* 13. Iul. Lauor. *ad tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 6. *num.* 27. *in princ.* & non immeritò quærit Boet. Epo *lib.* 1. *de Regalib. in benefic. Ecclef. n.* 193. cur Pontifex non ab Ecclesiæ Lateranensis eligatur Canonicis? Alij verò affirmant spectare ad Concilium generale, quia Pontifex non solùm Vrbis Romæ, sed totius Ecclesiæ vniuersalis est Pastor: ita Host. *in d. cap. licet*, August. Ancona *in sum. quæst.* 3. *art.* 5. Nonnulli tamen aiunt tunc temporis electionem pertinere ad Patriarchas, vt per Bald. *in l. vbi absum ff. de tutor. & curat.* Lancel. Conrad. *in templo omnium Iudic. lib.* 2. *cap.* 1. §. 2. *in princ. num.* 6. Sed priores duas opiniones magis probabiles dicit Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 4. *c.* 2. *q.* 11. at ego primam probabiliorem duco. 75

B 2 Simili

76 Similiter poterit dubitari vbi Papa deponitur à Concilio legitimè congregato, ad quem tunc pertineat Pontificis electio, ad Cardinales ne, an ad ipsum Concilium? Hæc quæstio fuit exagitata in Concilio Pisano, in quo cùm depositi de sede fuissent Gregorius XII. & Benedictus XIII. Cardinales auctoritate ab ipsomet Concilio in ipsos translata pro illa vice tantùm, tam ex parte propria, quàm Concilij, Alexandrum V. elegerunt, vt refert Abb. *in dict. cap. licet, num. 8. versic. quando autem.* Postea in Concilio Constantiensi auctoritate Ioannis XXIII. indicto, fuit ipse Ioannes priuatus vnà cum Benedicto XIII. & tandem conclusum, vt electio fieret per Cardinales, tam propria, quàm Concilij potestate, qui Othonem Columnam, postea Martinum V. appellatum, anno Domini 1417. elegerunt, sicut testatur Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 4. cap. 2. q. 13. in princ.* Vnde colligunt Doctores quòd vbi Papa deponitur à Concilio, tunc ab eo deponente fit electio, & non spectat ad Collegium Cardinalium; & hoc sibi placere ait Abb. *in d. c. licèt, in vlt. notab. versic. sed aduerte,* & prosequitur Barbat *in d. Clem. ne Romani, §. sanè, de elect.* & apertiùs *cons. 82. sub num. 10. versic. & vlteriùs ad prædicta, vol. 4.* nec ab hoc recedere absolutè videtur Marin. Socin. *in cap. ad petitionem, num 22. de accusat.* Verùm licèt hæc opinio aliquando nobis placuerit, re nunc meliùs perpensa, videtur hoc ius Cardinalibus semper competere, cùm illis indistinctè potestas eligendi Pontificem in Iure concedatur, quæ tamen eis eo tantùm casu Concilium adimere poterit, quo iusta causa subsit, vt si è munere, & officio esset ob crimen hæresis Pontifex deiectus, & Cardinales essent criminis participes, aut alia de causa suspecti, aut verisimiliter crederetur offensionem orituram, aut schisma, vel magnam Ecclesiasticæ pacis perturbationem; tunc enim ob communem Ecclesiæ salutem iure posset ad tempus, non in perpetuum Cardinalibus ea potestas auferri, alioquin minimè, vt benè resoluunt Cardin. Alban. *q. 3.* Azor. *d. quæst. 13. versic. cæterùm, propè finem.* Iul. Lauor. *d. tom. 1. tit. 4. cap. 6. num. 29.* Diana *moral. resolut. p. 5. tract. 2. resol. 73.* vbi tenet quòd si Ecclesia vacaret tempore, quo Concilium generale est congregatum, electio Summi Pontif. adhuc spectat ad Cardinales, vt nullo casu pertineat ad Concilium, de quo etiam Bonacin. *de elect. Pontif. q. 1. puncto 1. §. 4. n. 4.*

77 Circa personam eligendam statutum videtur, vt vnus tantùm ex Cardinalibus eligatur, vt antiquus decidit Canon *in cap. oportebat, cum seq. 79. dist.* affirmans, vt nullus vnquam laïcorum præsumat nisi per distinctos gradus ascendens Diaconus, aut Presbyter factus fuerit Cardinalis, ad sacrum Pontificatus ordinem promoueri; sed recentiori Iure *d. cap. licet, de elect.* decisum reperitur, vt nulla exceptio opponi possit contra eum, qui fuerit à duabus partibus Cardinalium electus, præter hæresim, aut aliam exceptionem, quæ in Iure diuino consisteret, sicut Doctores exponunt, quamuis alij neque hæresis exceptionem opponi posse voluerint, cùm *d. cap. licèt,* hoc minimè exprimat: quicquid autem de hoc sit, seruatum vidimus, vt alius quàm Cardinalis eligeretur, nam Eugenius III. ex Abbate simplici, Gregorius X. ex Archidiacono, & Cœlestinus V. ex eremo vocatus, cùm nec esset in Sacris, Pontifex est creatus. Cùm ergo posteriori hac lege priori videatur Canoni derogatum, ad schismata scilicet, & diuturnas Sedis vacationes tollendas, vera illorum videtur opinio, qui affirmant etiam non Cardinalem electum verum esse Pontificem, quos suprà citaui *hoc eod. cap. num. 58.*

Immò etiamsi electus in Pontificem esset laï- 78
cus, valebit electio fortè ob vitæ merita, & Clericorum inopiam, quod præter exemplum Cœlestini V. colligitur ex Cæremoniali Romanæ Ecclesiæ, vbi forma habetur ordinandi eum, qui ex Laïco fuerit assumptus, tenent gloss. *verb. non Apostolicus, in cap. si quis pecunia, 79. distinct.* Dec. *in dict. cap. licet, num. 9.* Iul. Lauor. *dict. tit. 4. cap. 12. num. 10.* & citati suprà *num. 58.* Boët. Epo *d. lib. 1. num. 208. pag. 137.* vbi dicit quòd laïcus interim Pontifex, & Mitra nihilominus ornatus Clericatum suscipit, ac ad Ordines omnes Ecclesiasticos promouetur; nam licèt Summus Pontificatus sit beneficium Ecclesiasticum, *cap. 1. de maledic.* cum ibi citatis per me *in collect. num. 3. & infrà lib. 3. cap. 4. vers. secularia beneficia;* non tamen inconueniens dari laïco intra congruum tempus promouendo, sed tunc habebit tantùm quæ sunt iurisdictionis, non ea, quæ sunt Ordinis, Anton. de Rosellis *de potest. Imper. & Papæ, num. 48.*

Nec electionis validitati obstabit, si vxoratus 79
in Pontificem eligatur; nam si vxore sciente hoc contingat, videtur eam cogi posse vt conuertatur, pront argum. *cap. qui vxorem, 33. q. 5.* resoluit Archidiac. *in d. cap. si quis pecunia.* Machado *d. tom. 2. lib. 4. p. 7. tract. 4. doc. num. 2. n. 3.* Bonac. *d. tract. de elect. Pontif. disput. 1. q. 2. in princ. n. 4.* Si autem vir absque 80
licentia vxoris ad summum eueheretur Pontificatum, potest ab ipsa reuocari, vt ei teneatur debitum reddere; cùm enim hoc sit ius iustitiæ, priùs non potuit lædi per Pontificatum, quamuis bona fide assumptum, eo quòd vxor mortua crederetur. Ita Abb. *in cap. constitutus, n. vlt. de conuers. coniug. & in cap. vxoratus, num. 1. eod. tit.* Syluest. *in sum. verb. Matrimonium, 8. quæst. 12. dicto 3.* Trot. *de vero & perfecto clerico, lib. 2. cap. 8. num. 3.* Maiol. *de irregular. lib. 1. cap. 34. num. 3.* Perez *l. 1. gloss. 3. versic. in tantum, tit. 1. lib. 5. Ordin. pag. 23.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 3. q. 18. num. 125. cum seqq.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 13. cap. 14. quæst. 13. in fine,* Sanchez *de Matrim. lib. 7. disput. 38. n. 12.*

Fœmina autem Papa esse non potest, id enim 81
notabile quodam signo ostendere voluit Dominus, nam cùm Ioannes I. Romanus Pontifex Constantinopolim proficisceretur, vt à Iustiniano Imper. contra Theodoricum Regem Italiam deuastantem auxilium peteret, perueniens Corinthum quidam vir nobilis mansuetum equum, quo illius vxor vtebatur, itineris causa prædicto Pontifici commodauit, remissus postea equus ita ferox euasit vt fremitu, & totius corporis agitatione semper deinceps dominam suam expulerit, quasi indignaretur mulierem recipere, ex quo sederet in eo Iesu Christi Vicarius, vt tradit Romanum Breuiarium *ad diem 27. Maij in solemnitate præfati S. Ioannis Papæ,* & ex B. Gregorio *in moralibus.* refert Card. Baron. *annal. Ecclesiæ, tom. 7. anno Christi 525. in princ. vers. Gothorum tempore,* Bonacin. *de legitima Summi Pont. elect. q. 2. in princ. n. 1.* vbi *n. 3.* dissentit, an si fœmina per errorem eligeretur in Pontificem, eius acta valida essent.

Vnde prouenit vt fabulosum sit illud, quod 82
aliqui scribunt, fœminam quandam sub nomine Ioannis fuisse electam Romæ in Summum Pontificem, hanc enim cùm Athenis valde, dum esset iuuenis, profecisset, & Romæ doctè, & accuratè legendo,

legeudo, & disputando magnam acquisiisset beneuolentiam, creditur post obitum Leonis IV. quasi virum omnium consensu in Pontificem electum fuisse, sed cùm prægnans ex quodam suo famulo diu occultasset, tandem dum ibat ad S. Ioannem in Laterano, doloribus partus oppressam peperisse inter Colossæum, & sanctum Clementem, vbi diem suum clausit extremum, postquam rexerit Ecclesiam annos duos, mensem vnum, & dies quatuor; ex eóque cautum esse ne posthac Summus Pontifex in Cathedram proueheretur, nec confirmaretur priusquam in sella forata, vulgò stercoraria dicta, existens eius virilia attrectari patiatur, vt cum aliis non paucis Auctoribus scribit Platina *in eius vita*. Hoc, inquam, ridiculum, & falsissimum est, cùm rationi repugnet, nec computationibus temporum congruat, quin & ipsi fabulæ auctores, & narratores inter se dissidant in nomine & in tempore assumptionis, & Sedis, ac in ipsa fabulæ narratione. Non enim verisimile est quod Christus, qui MARIÆ Virgini Matri suæ sanctissimæ Pontificatum, vel Claues Ecclesiæ non commisit, vt patet ex *cap. nona, de Pænitent. & remiss.* voluisset postea illum, vel illas per illam fœminam gubernari, vt notat Læl. Zech. *de Romano Pontif. heresi 4. in resp. ad vlt. versic. ad id de Ioanna Papa*. Præterea nec verisimile est quòd Græcis auderet Romanus Pontif. Leo IX. exprobare, quòd mulier in Patriarchali Sede Constantinopolitana collocaretur, vt patet *in eius epist. ad Michaelem, & Acridanum Constantinopolitanos Antistites, cap. 23.* si verè Romanæ simile contigisset. Quare hanc de Ioanna Papa historiam esse meram fabulam aliis multis rationibus probant Panuin. *in anotat. ad Platinam*, Florimund. Remund. Consiliarius Burdegalensis, & Georgius Scherer *in special. tract.* quos inscripsere, *An sit verum quòd fœmina Romæ Pontifex fuerit*, Tarcagnota *in historia vniuersali totius Mundi, part. 2. lib. 9. pag. 374.* Illescas *in historia Pontificali, part. 1. lib. 4. cap. 35.* Hieronym. Roman. *de Republ. Christiana lib. 2. cap. 4. vers. qui ero io, pag. 123.* Card. Bellarm. *tom. 1. controu. 3. cap. 24.* Card. Baron. *in annalib. Eccles. an. Christi* 853. Spondan. *eod. anno num. 5. vers. hoc ipso anno.* Francisc. à Corriolano *in suo Breuiario Chronologico, pag. 255.* Iul. Lauor. *d. tit. 4. cap. 12. num. 13.* Machado *d. tom. 2. lib. 4. p. 7. tract. 4. docum. 2. n. 2.* notissimè Fr. Ferdinand. de Camargo *in Chronologia sacra Ecclesiæ militantis anno* 853. *pag.* 187. latè Bonacin. *de legitima Summi Pont. elect. q. 2. in princ. à num. 2.*

83 Quot verò annos natus esse debeat in supremum Papatus apicem euehendus, non videtur hæsitandum, cùm nusquam audiuerimus dubitatum fuisse de validitate electionis alicuius Romani Pontificis ob huiusmodi ætatis defectum; Spiritus enim Domini vbi vult spirat, & Cardinalium voluntates in electione trahit, quò illi fortasse nolent: at ætatis maturitatem requiri colligitur ex sancto Hieronymo contra Iouinian. *p. 1. epist. lib. 5. cap. 14.* dum causam perquirens, quare Christus potius Petrum elegit, quàm Ioannem, quem summo prosequebatur amore, ait præposuisse Ioannem iuniorem Petro seniori, illique propterea commisisse Ecclesiæ regimen; vnde ex hac, & aliis rationibus & iuribus Summum Pontificem renuntiari non posse minorem annis triginta, tenuit Ioan. de Selua *de benefic. part. 3. quæst. 5. num. 14.* & Bonacin. *dict. quæst. 2. in princ. num. 6.* nam cùm Papa sub nomine Episcopi comprehendatur, *August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.* Campan. *in diuersor. Iuris Canon. rub. 7. cap. 6. num. 51.* & Episcopum se nominet, sicut ostendimus *in collect. ad procem. Decretal. num. 7. & infrà cap. 2. post princip* & Episcopus esse debeat, qui iam trigesimum expleuerit annum, ex adductis per me *de officio, & potestate Episcopi, part. 1. tit. 1. cap. 5. num. 4.* & ibi citatis addo Petr. Bung *de myster. num. n. 30. pag. 477.* Monet. *de conseruat. cap. 5. num. 155. & de commutat. cap. 10. num. 113.* Vincent. Turturet *in parallelis ethicis, differt. 15. fol. 155.* Diana *resol. mor. p. 5. tract. 2. resolut. 19. in princ.* Didac. Narbona *vbi infrà quæst. 5.* Igitur & eandem in Papa requiri ætatem dicendum videtur, quod saltem de congruentia admittimus, cùm tamen si minor eligatur, dummodo vsum habeat rationis, eius electio non erit inualida reputanda, aut nullius momenti censenda, sed ipsam potiùs subsistere pronuntiandum, vt post Iacobat. *in tract. de Concil. lib. 3. art. 1. versic. & idem de infante*, & Maiol. *de irregularit. lib. 1. cap. 30. num. 13.* resoluunt Campeg. *d. rub. 7. cap. 6. num. 50.* & Iul. Lauor. *d. tit. 4. cap. 12. num. 5. & 6.* me citato *in hoc loco* Didac. Narbona *de ætate ad omnes actus humanos requis. anno 30. quæst. 3.* Perez de Lara *in compend. vitæ hominis, cap. 29. num. 22.* Illustriss. D. meus *in cap. Episcopus 7. dist. 77. num* 17. Machado *d. tom. 2. lib. 4. p. 7. tract. 4. docum. 2. num. 4.*

Forma autem, quæ in electione Romani Pontificis sit seruanda à Iure communi non traditur, 84 idcirco si quæ in eo Iure statuta cernuntur, omittatur, irritus non propterea iudicaretur actus, dum tamen consensus duarum partium accesserit, quod optimè desumitur ex decreto Alexandri III. *in d. cap. licèt, de elect.* & ex eo text. rectè colligit *ibi* Innocent. *in fine, verb speciale*, inquiens, *non est hic alia forma ex necessitate seruanda, immò quocunque modo appareat duas partes consensisse in aliquem tanquam in electum, ius habet, & verus Papa est*, quod præter Innocent. notant etiam super eodem text. Compost *verb. speciale, num. 5.* Hostiens *in vers. vel etiam sine forma sub num. 14 & verb. constituitur, sub num. 33.* Ioan. Andr. *in quæst. speciali sub num. 5.* Anton. de Butr. *sub num. 18. & 27.* Cardin. Florent. *colum. 4. in 22. quæst. & colum. 7. in q. speciali, & colum. penult. versic. secunda conclusio est*, Abb. *in q. speciali*, Anan. *num. 1. & 8.* Bellam. *in verb. constituitur, & sub num. 17. in 16. notab.* necnon *sub n. 18. & 49.* resoluunt Conrad. *in templo omn. Iudic. lib. 2. cap. 1. de Pontif. Max. §. 2. q. 2. num. 4.* Hieronym. Alban. *de Cardin. quæst. 20.* Manfred. *cap. 22. versic. sciendum est præterea*, Franc. Marc. *Delphin. decis. quæst. 34.* incip. *Quæritur de forma, num. 3. p. 1.* Iul. Lauor. *d. tit. 4. cap. 6. num 59.*

At verò per ipsosmet eligentes triplex forma, 85 vel modus est introductus, videlicet scrutinium, accessus, seu communis inspiratio, & compromissum, de quo latè Bonac. *de legitima Summi Pont. elect. disp. 1. q. 3. in princ. num. 3.* Scrutinium est in- 86 quisitio votorum eligentium, seu suffragiorum collectio, secundùm Boër. Epon. *lib. 1. de Regalib. num. 210. pag. 138.* ad quod iuxta *cap. quia propter, de elect.* plura concurrere debent; primò, vt scrutatores sint tres, non plures, nec pauciores; secundò, debent esse de collegio, non autem extra; tertiò, vt sigillatim & secretò vota exquirant; quartò, vota sunt publicanda: quintò, vt omnes eligentes congregentur in vnum, in Camera enim non potest dari votum, *cap. in Genesi, de elect.* & demum per scrutinium electio fit, cùm præsentibus omnibus, qui debent, volunt, & possunt commodè interesse, tres de Collegio fide digni assu-

muntur, qui vota singulorum secretè, & sigillatim diligenter exquirant, & in scriptis redacta mox publicent in communi, quo facta collatione habita is demum censetur electus in quem vel omnes, vel duæ ex tribus partibus consentiunt.

87 Scrutinio autem faciendo præsunt tres Cardinales, de quolibet ordine eligendi, vt scilicet primis tribus diebus antiquiores cuiusque ordinis, id est, Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum, secundo autem triduo alij sequentes singulorum ordinum, & ita deinceps quousque fiat electio, qui Cardinalium vota exquirant; tres autem alij eodem ordine eliguntur, qui prædictorum trium vota scrutentur, tunc Cardinales omnes, qui sunt in Conclaui, de manè indutis longis vestibus, seu palliis à summo deorsum apertis, quas *croceas* appellant; in capella vbi sanctissimum Christi Corpus asseruatur, conueniunt, ibique Missa de Spiritu sancto celebrata, antiquiores ordine seruato bini accedunt ad Altare, deferentes stolas albi coloris pendentes ante pectus, si sunt Sacerdotes; Diaconi verò pendentes ab humero dextero ad pectus, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumunt de manu Decani, interpositis deinde sanctis Euangeliis, & iurato de seruandis Bullis iuxta formam Concilij Basiliensis *sess.* 23. & lectis Bullis Pij IV. *In eligendis*, & duabus Iulij II. disponunt se per subsellia iuxta eorum ordinem, & antianitatem. Quisque autem quem eligere decreuerit in quadam schedula antè describit tali modo. *Ego N. Cardinalis N. eligo in Summum Pontificem Reuerendissimum N.* & obsignat suo annulo dictam schedulam, primò scilicet ex parte in qua descriptum est nomen Cardinalis eligentis, reliqua pars scilicet Cardinalis electi, aperta relinquitur.

88 Deinde singuli per ordinem accedunt ad Altare, & genuflexi schedulam deosculatam, sigillatam, & complicatam transmittunt in calicem, in quo eo die Sacra sunt peracta, existentem in medio Altaris ibi vacuo à primo Episcoporum, primo Presbytero, & primo Diacono Cardinalibus omnibus videntibus positum. Vt autem prior Episcoporum schedulam in calicem posuit, accedit ad dexterum cornu Altaris, & ibi cum priore Diaconorum patenam eleuat, dum alij Cardinales votorum schedulas per ordinem calici imponunt. Schedulis in calicem depositis sedent Patres, & quisque ante se scabellum habet cum papyro, & pugillaribus; in papyro scripta sunt per ordinem Patrum omnium præsentium nomina cum aliqua distantia, itavt vnum tantùm nomen in quolibet versu contineatur. Postea tres prædicti calicem ipsum ad cæteros inferiùs considentes sublatum altiùs ostendunt, & subsistentes in subselliorum medio, vnde audiri & spectari possunt à circumstantibus, numerant, & ij *Scrutatores* appellantur; tunc calicem super mensam imponunt, & prior Episcoporum dextera schedulam vnum, quæ forte ad manus venit, palam duobus digitis extrahit, illamque primò priori Presbyterorum ostendens, legendam porrigit Diaconorum priori, qui sic legit, vt ibi est adnotatum. Cardinales omnes, & ipsi etiam tres Scrutatores super singulis nominibus nominatorum in papyris signum aliquod faciunt, & collatione postea facta, qui duarum partium ex Cardinalibus integra suffragia tulerit, Papa creatus erit. Et sic per scrutinium fuerunt electi Innocentius V. anno 1276. Adrianus V. eodem anno, Nicolaus III. anno sequenti, Martinus IV. anno 1281. Honorius IV. anno 1285. Nicolaus IV. anno 1288. Cælestinus V. anno 1294. Bonifacius VIII. eodem anno, Benedictus XI. anno 1303. Clemens V. anno 1305. Benedictus XII. anno 1334. Clemens VI. anno 1342. Innocentius VIII. anno 1484. Alexander VI. anno 1492. Pius III. anno 1503. Iulius II. eodem anno. Leo X. anno 1513. & alij.

Accessus autem fieri potest etiam durante scru- 89
tinio, & quantumcumque publicato, quod speciale est contra ius aliarum electionum, quod habetur *in cap. publicato, de elect.* notant *in d. cap. licet*, Abb. *num.* 8. Anchar. *n.* 5. *vers. septimò nota*, Hostiens. *num.* 25. Butr. *num.* 33. & Ioan. Andr. *num.* 4. Lancel. *in instit. Canon. tit. de elect.* §. *per scrutinium. verb. publicato*, vbi gloss. Possunt enim Cardinales accedere alteri electo per alios, non tamen per se ipsos, 90
& omnino resilire ab electione, quam fecerunt,
& si vsque ad sufficientem numerum duarum partium peruenerint, censebitur electio sequuta per accessum, & dicit Archid. *in cap. indemnitatibus, num.* 8. *de elect. lib.* 6. speciale esse in electione Pon-
tificis quòd ab vno solo nominatus in scrutinio 91
possit ius acquirere per accessum scrutinio pendente, & resoluit Gambar *de authoritate Legati de Latere, tit. de facultate Legati, legatione finita, q.* 24. *num.* 142. quando Cardinalis dedit vocem vni in
scrutinio, & in accessu accedit alteri, quod acces- 92
sus huiusmodi fit cumulatiuè, non priuatiuè, & sic per accessum electi fuerunt Nicolaus V. an. 1449. Calixtus III. anno 1455. Pius II. anno 1458. Paulus II. anno 1464. Sixtus IV. anno 1471. Adrianus VI. an. 1522. & alij.

Circa hunc tamen accessum Gregorius XV. *in d. sua Constit.* incip. *Æterni*, ita statuit. *Et vt ac-* 93 *cessus secretè etiam peragatur, scrutinio publicato, si electio per consensum duarum partium in eo non fuerit celebrata, statim antequam ad alios actus deueniatur, Cardinales schedulam pro accessu formatam prædictis in mensis conficere sicut in scrutinio teneantur. Porrò vsus schedularum pro accessu talis erit. Qui accedere alicui ex nominatis in scrutinio voluerit, eius nomen scribet; qui verò noluerit, ne cognosci possit, eum nulli accedere in loco nominis scribat, nemini. Nullius autem tam in schedula scrutinij, quàm accessus plures nominare liceat, alioquin suffragium, in quo fuerint plures nominatim, nullum sit, accedere tamen vni ex nominatis à se in dicta schedula, vel alij, dummodo aliquod suffragium in eodem scrutinio tulerit, non prohibeatur, & in numerum Cardinalium in Conclaui præsentium numeretur: neque in quolibet scrutinio nisi semel accedere liceat, neque per accessum ab alterius nominatione in scrutinij schedula facta recedi decernimus, & declaramus.* De quo accessu plura habentur in Cæremoniali ritus dictæ electionis continente, eiusdem Gregorij XV. mandato, composito, & confirmato.

Compromissum verò fit, cùm propter discor- 94 diam Cardinales in aliquem electionis negotium compromittunt, vt scilicet ipse, quem voluerit, eligat. Boët. Epo *d. lib.* 1. *num.* 210. Bonacin. *de legitima Summi Pontif. elect. disp.* 1. *q.* 3. *puncto* 2. *num.* 1. Quomodo autem hoc sit faciendum, coniecturari potest ex iis, quæ habentur in *Treueren. Abbatiæ S. Maximini* 24. *Ianuary* 1625 *coram Reuerend. D. meo Coccino Decano*, vbi sic dicitur. *Congregato Capitulo, is, qui habet in Capitulo primam, vel alius de mandato Capituli, seu quiuis etiam sine mandato, Capitulo tamen non contradicente, requirit primò singulos*

sigillatim,

sigillatim, an placeat procedere hac forma compromissi, & omnibus consentientibus, ita vt nullus omnino discrepet, debet requirere eos iterum quibusdam personis, & per quem modum velint eis committere vices suas, & omnibus de personis concordantibus, & de modo, tunc omnes simul, vel vnus nomine omnium, in personas huiusmodi eligendas transferat potestatem. Si verò Capitulum nolit in compromissarios conuenire, possunt eo casu, vt citiùs ad concordiam deueniatur, vni, vel pluribus, qui vice omnium eligant Compromissarios, committere vices suas. Ita Mandag. *de elect. p.1. cap. 39.* Compostel. *in cap. quia propter, n.26. vers. quaro modò,* & *ibi* Bellam. *in §. vel saltem, num.7. eod. tit.* & de hoc debet confici publicum instrumentum, Specul. *in tit. de elect. §.1. in princ.* Bertachin. *de Episcopo, p.1. lib.3. q.49. num.93.* idem Specul. *in cap. de via compromissi, num. 4.* & hoc casu quæstio est, vt per Bart. *in l. institutio, n.3. ff. de condit. instit.* An duo sint conficienda instrumenta, vt scilicet vnum contineat, *Nos eligimus, quem tales Compromissarij nominabunt,* & alterum, *Eligimus illum, quando tales Compromissarij nominabunt*; tamen idem Bart. concludit quòd licèt de Iure duo essent conficienda, de consuetudine contrarium seruatur. Hactenus Rot. *in d. Treueren. Abbatia,* & inferiùs ex Miranda *in man.*
95 *Prælatorum, tom.1. q.23. art.38. conclus.2.* ponit formulam compromissi in hunc modum. *Ego N. Compromissarius de consensu, & voluntate Compromissariorum meorum eligo,* &c. Aliam ponit Mandag *de elect. q.59. form.59.* quæ idem in substantia continet, & subdit opus esse, vt vnus vice omnium eligat, aliàs electio est nulla, secundùm Oldrad. *consil. 184. in princ.* Roman. *consil.261. num.1. vers. quartò eiusdem nullitas.*

96 Potest etiam ista compromissoria electio fieri non simpliciter, qualis est illa, de qua hucusque egimus, sed limitatè, hoc est, per compromissum cum scrutinio mixtum; putà si ita compromissum sit, vt Compromissarij ipsi exquirant vota singulorum, illúmque eligant, in quem maior, & sanior pars consenserit, vt est Constitutio Innocentij III. de qua *in cap. cùm dilectus, de elect.* quæ non fuit reuocata per aliam Alexandri III. in Concilio generali de anno 1215. de quo *in d. cap. quia propter,* vt declarat Bonifac. VIII. *in cap. cùm expediat, 29. de elect. lib.6. & in cap. si cui, 37. eod. tit.* Canis. *in compendio Iuris Canonici, tit. de elect. cap. de concursu comprom. cum scrutinio,* Bays. *de elect. p.3. c.17. num. 4. vers. aliquando autem,* & tunc non tenetur Compromissarius ad aliud, quàm ad id, quod in compromisso expressum est, quia non est necessaria collatio meriti ad meritum, zeli ad zelum; sed numeri tantùm ad numerum, vt nimirum videatur an sit maior pars totius Capituli, Monach. *in cap. cùm expediat, 29. num.9. ad fin. vers. item quæro, & num.10. de elect. in 6.* Ioan. Andr. *in princ.* Gemin. *n.3. vers. quæro an ista forma,* Compostel. *in cap. in Genesi 59 col.3. vers. in forma verò compromissi,* vbi Abb. *num 2. in 4. notab. eod. tit. de elect.* Et sic per compromissum fuerunt electi Clemens IV. ann.1265. Gregorius X. ann. 1271. & Ioannes XXII. ann. 1316. quem compromisso in eius personam facto, ferunt se ipsum elegisse, & hac de causa compromissum deinceps in desuetudinem abiisse, quo exemplo posse Compromissarium, si vnus tantùm sit, se ipsum eligere, tradunt S. Antonin. *p.2. tit.2. cap.24.*
97 *in princip.* & Azor *instit. Moral. p.2 lib.4. cap.2. q.8.* quod in Pontifice verum credo; nam talis electio non repugnat Iuri diuino, aut naturali, cùm eidem minimè repugnet eundem esse eligentem, & electum, habet tamen Iuris humani repugnantiam, quæ non sufficit ad huiusmodi electionem annullandam; vtpote quòd nulla exceptio à Iure humano proueniens contra talem electionem opponi possit, iuxta *d. cap. licèt, de elect.* Verùm cùm in Constitut. Gregorij XV. nemo possit sibi suffragium ferre, ideo nullus in se compromittere, aut post compromissum se ipsum eligere potest, Bonacin. *d. disput. 1. q. 3. puncto 2. num. 9.* vbi *num. 10.* tenet compromissarios posse vnum ex ipsis compromissariis eligere, *& num. 11.* quòd compromissarij eligere debent Papam in Conclaui clauso, *& num. 12.* quòd compromissarij seruare debent in electione, formam sibi à Cardinalibus compromittentibus præscriptam, si forma eis præscripta fuit.

Cæremoniale verò ritus Pontificiæ electionis 98
continens, de mandato Gregorij XV. compositum, ab ipso confirmatum, sic hac de re loquitur. *Secundus modus est, compromissum, quando scilicet Cardinales ad electionem per hanc formam, seu viam procedere volentes, committerent aliquibus ex Patribus eligendi potestatem, vt vice omnium Ecclesiæ Catholicæ prouideant de pastore; cuius forma praxis potest esse huiusmodi. Primò omnes, & singuli Cardinales in Conclaui clauso præsentes nemine eorum dissentiente, in aliquos ex Patribus compromissum faciunt, exempli gratia, in hanc formam. In nomine Domini, Amen. Anno ab eiusdem, &c. mense, &c. die, &c. Nos Episcopi, Presbyteri, & Diaconi S. R. E. Cardinales omnes & singuli in Conclaui existentes, videlicet N. N. (& sigillatim omnes nominentur Cardinales) elegimus & eligimus per viam procedere compromissi, & vnanimiter, & concorditer nemine discrepante eligimus Compromissarios N. N. & Cardinales, &c. quibus damus plenariam facultatem & potestatem prouidendi S. R. E. de Pastore, & sub hac forma, videlicet. (hic optimum erit vt Cardinales compromittentes exprimant modum & formam, secundùm quam Compromissarij debebunt eligere, & secundùm quam electus debet censeri verus, & legitimus Papa, vtputa, si electi sint tres Compromissarij, declarandum est, an ad hoc, vt electio sit valida, priùs proponere debeant sacro Collegio personam, vel personas ab ipsis nominandam, seu nominandas ad Pontificatum; an verò absolutè debeant electionem peragere, an omnes tres debeant conuenire in vnam personam, an verò sufficiat quòd duo in vnam concordent, & an debeant nominare aliquem de Collegio, vel etiam aliquem extra Collegium, & alia his similia.)* His autem, vel aliis similibus expressis addi compromisso solet tempus ad quod vsque volunt Cardinales potestatem Compromissarios habere eligendi, & postea subiunguntur hæc verba. *Et promittimus nos illum pro Romano Pont. habituros, quem Domini Compromissarij secundùm formam prædictam dixerint eligendum*; vel alia ad formam Compromissariis præscriptam accommodata.

Est & alia forma per viam Spiritus sancti, de 99
qua mentio fit *in d. cap. quia propter, de elect.* quæ fit per vnanimem, concordémque omnium conclamationem, citra collectionem suffragiorum prorsus vllam. Bnët. Epo *d. lib. 1. num. 210.* & duplex est; altera per inspirationem, & est quando, nullo inter eligentes ordine seruato, ipsi quasi inebriati, & super se quasi facti eligunt: altera, per quasi inspirationem, quando subitò, & repentè vnus post alium sine aliquo interuallo eundem eligunt. Host. *in d. cap. quia propter, num.50.* & *ibi* Abb. *n.3.* Oldrad. *cons. 155. num.1. & 2.* Greg. Lop. *l.21.* Glos. *alguno, tit.5. part.1.* de vtraque Bonacin. *d. disput. 1.*

q.3. puncto 3. & propter verba *cap. quia propter*, ibi, *ab omnibus*, dicunt Doctores sufficere quòd vous
100 dissentiebat ad effectum, quòd electio non dicatur
per viam Spiritus sancti, Ioàn. Andr. *in d. cap. quia propter, num. 39.* Bellam. *ibidem, in §. nisi forsè, num. 2. & 3.* Compostel. *num. 11.* Vital. *in Clem. ne Romani, num. 12. eod. tit. de elect.* Rota *in Meten. monastery. 5. Iuly 1621. coram R.D. meo Coccino Decano, in vers. neque ex eo.* Hoc modo fuerunt electi Gregorius XI. anno 1270. vt Platina & Panuin. in eius vita referunt, & Ioannes XXI. anno 1275.

101 Cæremoniale verò ritus Pontificiæ electionis continens de mandaro Gregorij XV. compositum, & ab ipso confirmarum, ita super hac forma disponit. *Primus modus est, qui quasi per inspirationem vocatur, quando scilicet omnes Cardinales quasi afflati Spiritu sancto aliquem vnanimiter, & vina voce Summum Pontificem proclamant; circa quem modum ex constitutione Gregoriana infra scripta notari possunt. Primò hac forma electionis practicari potest solùm in Conclaui, & eo clauso. Secundò, debet fieri electio secundum hanc formam ab omnibus & singulis Cardinalibus in Conclaui præsentibus. Tertiò, communiter, & nemine eorum dissentiente. Quartò, nullo præcedente de persona speciali tractatu, & per verbum* Eligo, *intelligibili voce prolatum, aut scripto expressum, si voce non possit proferre. Exemplum autem huius potest esse huiusmodi: Si aliquis Patrum clauso Conclaui, nullo, vt præfertur, præcedente speciali tractatu, diceret: Reuerendissimi Domini, perspecta singulari virtute & probitate R.D.N. iudicarem illum eligendum esse in Summum Pont. & ex nunc ego ipsum eligo Papam. Deinde hoc audito, si cæteri Patres, nemine excepto, sequentes primi sententiam eodem verbo,* Eligo, *intelligibili voce prolato, aut si non potest in scriptis expresso, eundem N. de quo nullus specialis tractatus præcessit, communiter eligerent, ipse N. esset canonicè electus, & verus Papa, secundùm hanc electionis formam, quæ dicitur per inspirationem, seu, vt in sacris Canonibus scriptum est, quasi per inspirationem.*

102 Non quidem à multo tempore introducta fuit alia forma eligendi Pontificem, per adorationem scilicet, videlicet quando duæ Cardinalium partes, nullo scrutinio expectato, sed vocetenus aliquem ex Cardinalibus in Romanum Pontificem salutabant, venerabanturque, vt refert Azor. *instit. Moral. p. 2. lib. 4. cap. 5. in fine*, & secundùm hanc formam fuerunt electi Clemens VII. ann. 1523. Paulus III. ann. 1534. Iulius III. anno 1550. Marcellus II. anno 1555. Paulus IV. eodem anno, Pius IV. anno 1559. Pius V. anno 1566. & alij Successores, vsque ad Gregorium XV. inclusiuè.

103 Nouissimis verò hisce temporibus idem Gregorius XV. per suam Bullam incip. *Æterni, sub Dat. Romæ 17 Kalend. Decembris 1621. Pontificatus sui an.* 1. confirmatam & innouatam per S. D. N. D. Vrbanum VIII. per aliam suam Constit. incip. *Ad Romanum, 5. Kalend. February 1625. Pontificatus sui anno 3* statuit, decreuit & declarauit in posterum electionem Romani Pontificis fieri aliter non posse, quàm in Conclaui, & eo clauso, ac post celebratum in eo prima die sacrosanctum Missæ solitum Sacrificium, cui Cardinales interesse, & in eo communicare consueuerunt; ac per secreta schedularum suffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclaui præsentium, præterquam si omnes, & singuli Cardinales similiter in Conclaui præsentes, nemine dissentiente, aliquibus ex eorumdem Collegio Cardinalium committerent eligendi potestatem, vt vice omnium Ecclesiæ Catholicæ prouideret de Pastore: aut nisi communiter ab omnibus, & singulis Cardinalibus, qui itidem in Conclaui præsentes erunt, nemine pariter dissentiente, quasi per inspirationem, nullo præcedente de persona speciali tractatu, per verbum *Eligo* intelligibili voce prolatum, aut scripto, si voce fieri non potuerit, expressum fuerit celebrata; ita vt electio aliter celebrata nulla sit & inualida eo ipso, absque vlla declaratione, & ita electus non Apostolicus, sed apostaticus sit, & habeatur; & tam ipse, quàm eligentes, eiusque fautores, & complices sententiam excommunicationis, & anathema, aliasque censuras & pœnas, *&c.* ipso facto incurrant, *&c.* Item decernit, & declarat numerum suffragiorum duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclaui præsentium, vt electio per viam scrutinij, siue scrutinij & accessus valida sit, ita esse censendum, vt in duabus tertiis partibus suffragium electi non numeretur, nec quisquam siue scrutinij & accessus, siue compromissi via procedatur, se ipsum eligere, seu suffragium sibi dare vllatenus possit. Electi tamen persona, si in Conclaui sit, debeat in numerum Cardinalium computari. Circa verò modum faciendi scrutinium, & alia ad electionem necessariò peragenda, latiùs videri potest in prædicta Bulla Gregorij XV. & in Cæremoniali ritus dictæ electionis Pontificiæ continente, de eius mandato composito, quæ omnia impressa reperiuntur *in fine tom. 1. variarum lucubrat. Iulij Lauorij à pag. 536* & secundùm formam præfatæ Bullæ electus fuit idem S.D.N. Vrbanus VIII. die 6. Augusti 1623

Ex quibus noto primò, quòd licèt olim esset sa- 104
tis controuersum apud Doctores, an votum electi computaretur ad constituendam maiorem partem? vt colligitur ex latè deductis per Campan. *in diuers. Iuris Canonic. rub. 7. cap. 6. à num. 62.* Lauor. *d. tit. 4. cap. 6. num. 14.* & metipsum *in collect. ad d. cap. licèt, num. 8. de elect.* tamen iam hodie hoc decisum extat per dictam Bullam Gregorij XV. vbi statuitur suffragium electi non numerari, siue per scrutinium, siue per accessum, siue per scrutinium & accessum simul fiat electio, nec posse quemquam eligere seipsum etiam per viam compromissi, electi tamen persona, si in Conclaui sit, in numero Cardinalium computata, Bonacin. *de legitima Summi Pontif. elect. disput. 1. quæst. 1. puncto 3. à num. 1.*

Secundò noto quòd votum Cardinalis absentis, 105
etiam extra Conclaue tantummodò, licèt sit in Vrbe, non admittitur, votum autem ingredientis, post Conclaue reclusum tunc solùm valere incipit cùm ingreditur, hoc est, ad præsentia tantùm & futura negotia, ad præterita autem minimè, *cap. vbi periculum, §. hoc sacro, in fine, de elect. in 6.*
Absens enim non potest Canonica in electione 106
votum suum mittere per litteras, aut schedulas aperiendas tempore scrutinij, *cap. si quis iusto, in princ. & in § fin. de elect. lib. 6.* Lauor. *dict. tit. 4. cap. 17. num. 53.*

Tertiò noto quòd licèt in aliis electionibus, si 107
quis fuerit tanta ægritudine detentus, vt personaliter ad locum electionis accedere nequeat, præsens tamen sit in oppido, Camera, seu claustro, vbi illa celebratur, scrutatores acceptis votis præsentium accedere possint ad infirmum pro eius voto, & nullo actu interposito redire ad Capitulum, vt tradunt Azor *instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 2. vers. ve-*

rum

rum quid, & Lauor.*d tit.4. cap.19.num.78.* tamen in electione Summi Pontif. habemus de hoc specialem prouisionem in dicta Bulla Gregorij XV. vbi statuitur, & ordinatur, quòd si aliquem infirmitas impediuerit ad scrutinium venire (intra tamen Conclaue existentem, & non aliter) ad eum adire debeant tres Cardinales sorte ante scrutinium, vt infrà, ad hanc rem ex omnibus Cardinalibus per vltimum Diaconorum extracti cum capsula perforata, sed inani & palàm à Scrutatoribus clausa, cuius clauis super Altare remaneat, & schedulam impressam illi deferre, ipseque illam sicut alij Cardinales, præuio iureiurando secretè conficere teneatur, deinde in capsulam coniiciat, eáque per eosdem Cardinales relata, & aperta in calicem schedula mittatur; publicato deinde scrutinio, si accessus agendus erit, vt etiam infirmi accedere possint, vnum ex foliis, in quibus nomina Cardinalium, & suffragiorum numerus notatur, à tribus Cardinalibus prædictis sumatur, & palàm recognito numero suffragiorum, quæ quisque in scrutinio tulerit, ad infirmum vnà cum alia impressa schedula pro accessu parata, & cum eadem capsula ab iis deferatur; infirmia verò alicui accedere, vel nemini accedere debeat, omniaque & singula seruentur, quæ de scrutinij schedulis ordinata sunt sub eadem excommunicationis latæ sententiæ pœna. At si quis scribere valetudine impediatur, per alium præuio iuramento ab eo, qui scribet, præstando, de seruando secreto, scribere liberè possit. Ad hæc scrutatores tres, sicut & tres alij Cardinales, qui ad infirmorum suffragia deferenda proficiscentur ex omnibus Cardinalibus præsentibus in Conclaui, nulla ordinis seruata distinctione sorte immediatè ante quodlibet scrutinium per vltimum Diaconum extrahantur, & qui semel extracti fuerint, in vas iterum coniiciantur, alioquin si quis contrafecerit, sicut si scrutatores, vel recognitores aliquid secreti in exercendo suo officio cognouerint, & illud reuelauerint, eandem latæ sententiæ excommunicationem incurrunt. Finito scrutinio, & accessu, siue electio secuta sit, siue non sit, tres alij Cardinales sorte pariter, vt suprà, extrahendi, schedulas omnes recognoscere debeant, sigillo tamen, & duobus aliis signis, si aperta non fuerint, intactis remanentibus. Quæ omnes & singulæ schedulæ, siue sequuta, siue non sequuta electione, postmodum statim palàm comburantur.

108 Quartò, circa locum celebrandæ electionis noto quòd licèt ille adsit in Palatio Apost. in quo Conclaue fieri solet, & cellulas parari; non est tamen de substantia electionis, siquidem alibi facta non inualidatur. Ita tenent *in cap.1. dist.23.* Archid, *num.17.* Bellam. *num. 11.* Gem. *num.16.* Turrecr. *circa num.18.* & Card. Alex. *col.6. prope fin. super glos. verb. in Vrbe*, & hoc etiam tuentur *in d. cap. vbi periculum, de elect. lib. 6.* Archid. *col. x. in princ.* Ioan. Andr. *sub num.4.* Butrig. *num.12.* Gemin. *in §. hoc sacre, ante num.5.* quos refert & sequitur Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.7. cap.6. num.55.* & non semel audiui dicere Romæ dum vacabat Sedes Apost. per obitum Gregorij XV. de mense Iulij 1623. quòd Cardinales vt pessimum, aërem Vaticani tempore illo æstiuo vitarent, inclinabant Conclaue fieri in monasterio S. Mariæ supra Mineruam; sed hoc non fuit conclusum, quia vidi illos intrare Conclaue factum in Vaticano, quod fortè in causa fuit vt multi Cardinales, & plurimi Conclauistæ illud egressi morbis correcti morerentur illo anno.

Si autem contingeret, vt Romanus Pontifex 109
extra Vrbem Romam decederet (in qua ordinariè fieri debet electio) nouus Pontifex in ciuitate, in cuius territorio, seu districtu mortuus est, alius eligetur, nisi sit forsan interdicta, vel extra Ecclesiam Romanam in aperta rebellione persistat; quo casu in alia viciniori facienda erit, quæ similiter nec interdicto subiaceat, nec sit, vt prædicitur, apertè rebellis, vt expressè habetur *in d. cap. vbi periculum, §. Porrò, de elect. lib.6* Si verò in certo loco causarum, & litterarum Apostol. audientia remanente Papam alibi mori contingat, non ibi, sed vbi prædicta fuerit audientia, electio celebrabitur, etiamsi eadem audientia tempore mortis huius vacare noscatur, nisi fortè ante mortem eandem ordinatum esset per Papam de Curia transferenda, vt probat text. *in d. Clem. ne Romani, §. Sanè, de elect.* Vnde Clemens VII. *Const.* incip. *Cùm charissimus, sub Dat. Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1528 pridie Nonas Octobris, Pontificatus sui anno 4.* ita vigore supradictorum Iurium statuit. *Cognoscentes ad officium nostrum pertinere pro salute gregis Dominici Nobis commissi periculo vitæ nos exponere, & ad ciuitatem ipsam Bononiæ omni celeritate & mora cessante nos conferre, in alma tamen Vrbe nostra causarum, & litterarum Apostolicarum audientiam relinquentes, ac relinquere declarantes, ad effectum, vt si ante reditum nostrum ad Vrbem ipsam nos ab hac luce migrare contingeret, in ipsa Vrbe in qua audientiam memoratam relinquimus, & non in ciuitate Bononiæ, seu in alio loco in quo tempore nostri obitus cum Curia resideremus, electio Romani Pontif. fieri debeat, nisi ipsa Vrbs tunc interdicta, vel contra Ecclesiam Romanam in manifesta rebellione persisteret, seu de impressione dubitaretur*; & deinde idem Clemens VII. innouauit supradictam Constitutionem, alia similiter sua, in. ip. *Licèt, sub Dat. Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1533. Pontificatus sui anno 10.* Addit tamen text. *in d. cap. vbi periculum, §. Porrò*, quòd in ciuitate, in cuius territorio, seu districtu mortuus est Pontifex circa electionem successoris, tam quoad expectationem absentium, quàm quoad habitationem communem, clausuram, & cætera omnia in domo Episcopali, vel alia qualibet eisdem Cardinalibus deputanda, obseruentur, quæ superiùs obeunte D. Pontifice in ea, in qua cum sua Curia residebat, sunt expressa; & etiam attenta dicta Bulla Gregorij XV Pontificis electio non potest, nec debet fieri, nisi in Conclaui clauso, vt refert Lauor. *d. tit.4. cap.18. num.8.*

Quintò noto, quòd qui Canonicè electus non 110
fuerit, & Papa haberi voluerit, quamuis etiam consecratus, seu inthronizatus extiterit, tam ipse, quàm ij qui eum receperint, & ei adhærere voluerint, excommunicationi subiacebunt, totius sacri Ordinis priuatione mulctati. Viatici etiam Communione, nisi in extremis positi, priuabuntur; & si non resipuerit, cum Dathan & Abiron, quos terra viuos absorbuit, accipiet petitionem. Vide *cap. 1. dist. 23. d. cap. si quis pecuniam, 79. dist. cap. factus est, in fine 7. q. 1. d. cap. licèt de vitanda, de elect.* Item Iulius II *in sua Constit.* incip. *Cùm tam diuino, sub Dat. Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1505. 19. Kalend. Februarij, Pontificatus sui an.* x. de qua *in Bullario nouo, tom 1. pag.403.* 111
constituit, vt simoniacè electus, vel assumptus in Papam, nullam habeat potestatem spirituália, aut temporalia administrandi, & ipse à nullo pro Romano Pontif. habeatur, & suis priuetur dignitatibus,

tibus, & officiis, ac beneficiis, quam Constit. commentatus fuit Gambara, & de ea plura cumulauit Bonacin. *de legitima Summi Pont. electione q.2.§.unico, à princ.* eam amplians & limitans multipliciter, *& num.* 17. resoluit pœnas in ea Constit. comminatas non incurri ab eo, qui simoniam commisit, vt in Papam eligeretur, qui postea nominatus quidem fuit, sed non remansit electus, *& num.* 18. post Gamb. *in d. Constit. num.* 164. Azor. *d.p.2 lib.4. cap. 5.q.7. vers. rogabis*, dicit electionem Papæ non esse irritam si notoriè criminosus eligatur. Et Paulus IV. *in sua Constit.* incip. *Cùm secundum, sub Dat. Romæ apud sanctum Petrum an. Incarnationis Dominicæ* 1558. *Pontificatus sui anno IV.* contra ambientes Papatum pœnas statuit, quæ habetur *in Bullario nouo tomo* 1. *pag.*735. & de illa agit Bonacin. *de Pontificis elect. disput.2.q.2. à principio.* Habet enim Ecclesia potestatem deponendi Pontificem non Canonicè electum, seu auctoritatem, & iurisdictionem incertam, ac prudenter dubiam habentem. Vide Alban. *de Pontif.p.1. num.*9. Card. Bellarm. *lib.1. de Concil. cap.19. ad 3.* Azor. *d.p.2. lib 4. cap.7.q.3.* Layman *tom.1. tractat.4. cap.3. §.1 num.6.* Suar *de Fide, disput.10. sect.6.n.19. & de defensione Fidei lib.3.c.18. num.*8. Puente Hurtado *eod. tract. disp.*37.§ 44. Vnde in Concilio Constantiensi depositi fuerunt Ioannes XXIII. & Benedictus XIII. & Gregorius XII. qui simul Papatum ambiebant, vt referunt Seuerin. Binn. *in notis ad Concil. Constant.* Zurita *annal. p.3. lib.13. cap.51. & 66.* Azor. *d. cap.7.q.3.*

112 Postquam igitur Summi Pontif. electio facta fuerit, ipsius consensus accedere debet, vt per Bonacin. *d. tract. de elect. Pontif. q.2. in princ. num* 9 & interim quòd electus, si fortè absens sit, consensum non præstiterit, nullatenus Sedem Apost. simpliciter vacare dicetur, nec liberum erit Cardinalibus, facta iam vnius electione, ab ea recedere antequam electus consensum præstet; necessaria verò ad rectam gubernationem expedienda sunt à Cardinalibus suo & nominati Pontificis nomine, vt factum fuit in electione Adriani VI. donec de ipsius acceptatione & consensu constitit. Ita idem Bonacin. *vbi suprà num.* 10. & 11. Hæc verò Pontificis electio nullam confirmationem requirit, vt tenent Conrad. *in templo omnium iudicum, lib.2. cap.1. de Pont. Max. §.2.q.1. in 11. speciali*, Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.7. lib.. n.57.* Lauor. *d. tit.4. c.12. num.*19. Ratio est, quia cùm statim, ac electus est Pontifex, verus est Papa, & ius habet administrandi, glos. *verb. & dispensandi, in cap.1. dist.* 25. vbi Archid. *num.*19. Bellarm. *sub num.* 11. & 12 Gemin.
113 *sub num.*16. & 17. Turrect. *num.*10.11. & 22. & Card. Alexand. *circa num.*24. & dicit *glos. fin. in d. cap. licèt de vitanda, de elect.* quod Papa dum eligitur, confirmatur, statimque plenam habet, & liberam administrationem; ratio rationis est, quia confirmatio electionis per Superiorem fieri debet, Papa autem nullum in terris habet Superiorem, Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.7.q.5. num* 1. & 2. & hac de causa multa in eius electione specialiter statuta contra ius commune fuerunt, quia inquit text. *in d. cap. licet, in fine*, quod in cæteris electionibus in dubium venerit, Superioris poterit iudicio definiri; in Romani verò Pontificis electione non poterit ad Superiorem recursus haberi.

114 Nomen autem cum vitæ statu mutat electus, postquam electioni consensum præstiterit; quia æquum est, vt Papa, qui aliis omnibus præest, proprio suo nomine, quo appellabatur, dum aliis suberat, exinde non vocetur, sed aliud assumat; vt sicut est Dominus omnium, & Christi Vicarius effectus, ita nomen aliud sibi adsciscat, ad instar Principis Apostolorum Petri, qui antea Simon dicebatur, Castald. *in tract. de Imper. q.* 40. Boet. Epo *lib.1. de Regalib. in Ecclesiastic. benef. num.*211. vbi dicit mutationem hanc fieri forrassis boni cuiusdam omnis ergò, pietatisque gratia, non sine mysterio veteris hominis exuendi, Christumque prorsus induendi, tum etiam, quia cùm terrenæ cogitationes, & curæ sint ab ipso calcandæ, obliuionique mandandæ, aptè quidem cum secularibus negotiis secularis quoque appellatio reiicitur, quasi quod priùs in terrena, priuataque vita assequutus fuit, terrenos effectus redoleat, id quod etiam in nonnullis Regularium Ordinum familiis obseruari notat Anastas. Germon. *in tract. de indultis Cardinal. inscript.1. num.*19.

Verùm quis primus è Romanis Pontificibus 115
cœperit nomen mutare, non constat inter Historiographos; nam Platina Martinum Columnam sequutus, & post eum Duard. *in comment. ad Bullam in Cæna Domini, lib.1. cap. 4.q. 5.* dicunt fuisse Sergium II. qui antè *Os porci* vocabatur, nomine videlicet indigno Pontificia dignitate, & maiestate; idem referunt Petr. Mexia *in sylua var. lect. lib.* 1. *cap.* 1. Illescas *in historia Pontif. lib. 4. cap. 53. de Sergio II.* Paul. Fusc. *lit. P. sing. 2. vers. qui in sua electione*, Thom. Acti *de ludo scachorum, q.12. num.*133. Menoch. *de arbitr. casu* 318. *an.* 3. Gonzal. *ad reg.8. Cancel. glos.1. num.44. & 45.* Boët. Epo *d. lib 1.n.*211. plures citati à Cened. *ad Sextum, collect.* 13. *num.*1. Sed hanc communem assertionem certam non esse contendit Camill. Borrel. *de præstantia Regis Cathol. cap. 1. num.* 16. constat enim secundùm eundem & Anastas. Bibliothecarium prædictum Pontificem etiam ante Pontificatum Sergium fuisse appellatum. Vnde ab Adriano III. qui antea dicebatur Agapetus, mutationem nominis incœpisse videtur asserere Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 43.q.5.* & omnes ab hoc Pontifice (excepto Adriano IV. & Marcello II. qui sua nomina retinuerunt) vsque ad præsentem S. D. N. Vrbanum VIII. proprij nominis mutationem fecerunt.

Sequitur demum electi in Pontificem conse- 116
cratio, seu inthronizatio, quæ fieri per Cardinalem Episcopum Ostiensem debet, qui in eo actu Metropolitani vice fungitur, *d. cap. 1. dist.*23. Machado *d. tom.1. lib.4.p.7. tract.4. docum.3. num.*2. Vnde pallio Archiepiscopali tunc vti solebat, & ei Portuen. & Albanen. Cardinales Episcopi assistebant, sicut & in consecratione Episcopi tres requiri Episcopos dixi *de officio & potest. Episcopi, p.1. tit.1. cap. 5. sub num.*5. Sed hodie Cardinalium Decanus, id est, primus inter Episcopos, quamuis non esset Episcopus Ostiensis, id munus cum duobus aliis senioribus subit.

Consecratio autem Papæ in Episcopum, si non 117
erat Episcopus, ac benedictio, & coronatio eiusdem, sunt diuersa. Coronatio enim fit per antiquiorem Diaconum Cardinalem; Consecratio verò fit inter Missarum solemnia ante Hymnum Angelicum, & postea ipse Missarum solemnia incipit, & perficit consecratus; quo tempore potest etiam Ordines conferre, si velit, quod ab Episcopo in die consecrationis suæ fieri nequit, *cap. quod sicut, §. super eo, de elect.* Papæ quoque inunctio, & ordinatio ad Altare B. Petri Romæ perficitur iuxta Cæremoniale Romanæ Ecclesiæ, cùm Imperator, & quilibet alius ad aliud Altare consecretur.

Denique, electus in Papam antequam conse- 118
cretur,

cetur, & coronetur; eſt nihilominus Papa legitimus, & verus, habétque poteſtatis plenitudinem, Syluest. *verbo conſecratio* 1. *num.* 2. Nau. *de ſpol. cler.* §. 2. *num.* 1. Henriq. *in ſum. lib.* 1c. *cap.* 14. *num.* 1. Soſa *in libello de la obligacion con que quedan los Religioſos Obiſpos num.* 73. vbi *num.* 128. hanc ſummam poteſtatem illi acquiri ante conſecrationem intelligit in iis, quæ ſunt iuriſdictionis, non verò in iis quæ ſunt Ordinis ad inſtar Epiſcopi electi & confirmati, ſed nondum conſecrati, vnde auctoritatem habet regendi Romanam Eccleſiam, & diſponendi omnes facultates illius, *cap. ſi quis pecuniæ,* 79. *diſt.* ſicut B. Gregorium ante ſuam coronationem feciſſe legitur *in d. cap.* 1. *verſ. planè, diſt.* 23. & referunt Modeſt. *in* §. *lex eſt, dubit.* 7. *num.* 7. *Inſt. de iure natu.* Duard *in comment. ad Bullam Cænæ, lib.* 1. *cap.* 1. *q.* 2. *num.* 9. Illuſtriſſ. D. mens Roderic à Cun. *in comment. ad d. cap.* 1. *num.* 8. Papa enim recipit Pontificatum, & adminiſtrationem à die electionis; licèt de ſtylo, qui ſeruandus eſt, non incipiat Pontificatum, niſi à die coronationis: ita Butr. *conſ.* 43. *in princ.* quem refert Card. Tuſch. *tom.* 6. *lit. P. concl.* 67. *num.* 1.

119 Qui verò contrarium tenere præſumpſerit, excommunicationi ſubduntur, *in Extrauag. quia nonnulli, de ſentent. excomm. inter commun.* & per illam traduot Rainer. *in catalogo cenſurarum extra Bullam Cœnæ. cap.* 9. *excom.* 58. Iul. Lauot. *de Iubileo, & Indulgen. p.* 2 *cap.* 23. *n.* 34. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 50. *n.* 238. ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ. Fit ſolùm diſtinctio in Bullis, & ſupplicationibus ſubſignandis in nominis ſui ſubſcriptione, & ſimilibus.

120 Quæcumque verò ardua in regimine Eccleſiæ videantur, antequam coronetur non tractat, aut perficit, niſi neceſſitate vrgente, cùm ſcilicet propter bella, aut malignorum hominum conatus, ſeu aliud ſimile diutius coronationem differri oporteat, ſed de poteſtate, & auctoritate ipſius Romani Pont. in ſequenti cap. eſt differendum.

121 Toto anni tempore Papa nullo alio colore vtitur in veſtibus, quàm rubro, & albo, videlicet veſte talari alba, quam *ſubtanam* vocant; ſupra quam induitur Rocheto, & caputio, ſeu mozetta, & biretto rubro, ac calceamentis rubris cum cruce aurata deſuper; octo tantùm diebus exceptis, videlicet à Sabbato ſancto poſt Miſſam, vſque ad Sabbatum in Albis, etiam poſt Miſſam, quia tunc vtitur etiam birreto, mozetta, & calceamentis albi coloris, & ſtola eiuſdem coloris. Qualitas autem veſtium, quibus Papa vtitur, eſt in duplici differentia: nempe ex ſerico, vel ex lana: ex ſerico diuerſæ qualitatis, nam hyeme Papa vtitur caputio, ſeu mozetta, & birreto lenioribus ex ſerico rubro, quod raſum vocant, ſine pellibus. Infra octauam verò Paſchæ reſurrectionis octo ſupradictis diebus vtitur mozetta, & birreto ex ſerico Damaſceno albo, pellibus albis Armellinis circumfultis. Veſtibus etiam laneæ, quibus Papa vtitur in diebus ieiunij, & in diebus in infraſcripta regula expreſſis, ſunt diuerſæ qualitatis. Hyeme namque vtitur caputio, & birreto ex panno laneo rubro, & grauiori pellibus Armellinis circumfultis; æſtate verò vtitur eodem habitu ex lana leuiori, quam *ſaijettam* vocant, ſine pellibus. Veſtis autem talaris, quam *ſubtanam* vocant, ſupra quam Papa vtitur rocheto, ſemper erit alba, ſed iuxta temporis qualitatem, & conditionem, vel ex ſerico leuiori, ſeu grauiori, vel ex panno grauiori, ſeu lana leuiori, vel alia ſimili materia albi coloris.

Verùm toto tempore Aduentus inchoando à prima Dominica, & poſt Aduentum à Dominica Septuageſimæ per totam Quadrageſimam, ac ſingulis ferris ferijs, vigilijs, quæ remanent, & quatuor anni temporibus, & inde commemorationis Defunctorum, & quandocunque celebratur, vel fit officium pro defunctis, Papa vtitur veſtibus laneis cum pellibus; vel ſine pellibus, iuxta temporum qualitatem, non autem ſericis. Excipiuntur tamen quatuor tempora, quæ incidunt immediatè poſt Pentecoſten, & omnia feſta duplicia etiam in ſextis ferijs extra tempus Aduentus, Septuageſimæ & Quadrageſimæ, & feſtum Annunciationis B. Mariæ Virginis, etiamſi venerit in Quadrageſima. Similiter excipiuntur aliquot alij dies, videlicet à vigilia Natiuitatis Domini Noſtri Ieſu Chriſti per totam octauam Epiphaniæ, à Sabbato ſancto poſt Officium & Miſſam, vſque ad Dominicam Sanctiſſimæ Trinitatis incluſiuè. Per totam octauam feſtiuitatis ſanctiſſimi Corporis Chriſti. Per totam octauam Aſſumptionis glorioſæ Virginis Mariæ. Per totam octauam ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & per totam octauam feſtiuitatis omnium Sanctorum. In alijs autem octauis, videlicet Natiuitatis B. Mariæ Virginis, ſancti Ioannis Baptiſtæ, & Sancti Laurentij excipiuntur dies octauæ tantùm. Excipiuntur etiam feſtum Cathedræ Romanæ ſi venerit intra Septuageſimam, necnon alij dies alicuius feſti ſolemnis ob aliquam publicam lætitiam, vel victoriam, aut ſimilem cauſam, in quibus quidem temporibus exceptuatis Papa veſtibus ſericeis vtitur. Hæc omnia à Clemente octauo, & à ſacra Rituum Congregatione *ſub die* 30. *Auguſti* 1602. approbata, & ſemel atque iterum dilucidius à Paulo V. & ab eadem ſacra Rituum Congregatione declarata, & confirmata fuerunt *ſub die* 31. *Martij* 1618. vt colligitur ex libello Romæ impreſſo in Typographia R. Cameræ Apoſtolicæ *ſub eodem anno.* 122

Sed quando Religioſus ad Summum Pontificatus apicem euehitur, licèt non teneatur habitum Regularem ampliùs portare, vt aduertunt Sot. *de Iuſtit. lib.* 10. *q.* 5. *art.* 7. Paul. Fuſc. *de Viſitat. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 27. Rodoan. *de ſpolijs Eccleſ. q.* 8. *num.* 23. *pag.* 222. *in fine.* Tapia *in Auth. Ingreſſi, verb. ſua, cap.* 6. *num.* 60. *C. de Epiſcop. & Cleric.* nihilominus Rodoan. & Tapia *num.* 65. *dictis locis* affirmant Pium V. & Sixtum V. habitum ſuæ Religionis non mutaſſe, niſi exiſterent in Conſiſtorio, prout ens refert Soſa *in d. libello de la obligacion con que quedan los Religioſos Obiſpos, num.* 43. 123

CAPVT II.

De poteſtate, & auctoritate Romani Pontificis.

SVMMARIVM.

1 *Papa dicitur admirabilis, quia vices Dei in terris gerit.*

2 *Papa ſecundùm alios à Patris Patriæ titulo dicitur.*

3 *Papa, vt alij volunt, dicitur à voce Græca πάππας, id eſt, Pater Patrum.*

4 *Papa in adminiſtratione, & auctoritate eſt maior omnibus Sanctis, excepto Petro.*

5 *Paulus*

5 Paulus cur aliquando depingatur à dextris, & Petrus a sinistris, ostenditur.

6 Summus Pontifex dicitur Papa, quia est supremus, & super omnes dignitates. Papa dicitur,

7 Pontifex Maximus,

8 Sanctissimus.

9 Beatissimus.

10 Episcopus.

11 Episcopus Romæ.

12 Episcopus vniuersalis Ecclesiæ,

13 Episcopus totius Orbis.

14 Episcopus Episcoporum.

15 Ordinarius Ordinariorum.

16 Diœcesanus omnium exemptorum.

17 Vicarius Christi.

18 Princeps Principum, & Dominus dominantium.

19 Nomina omnia quæ Romano Pont. tribui solent, referuntur, & n. 20.

21 Papa quantò maior & excelsior est, tantò humilior omnibus creaturis ostenditur.

22 Electus in Pontificem in sede forata collocatur, vt qui in sede gloriosa sedet, de humilitatis virtute non obliuiscatur.

23 Stupa cur in summitate arundinis comburantur in die coronationis Papæ, ostenditur.

24 Filius Ecclesiæ Catholicæ ab subditis dicitur Papa, quoad Fidem tamen & generationem, ac alia Ecclesiæ sacramenta quibus ipse pascitur.

25 Imperatori, & Regibus Papa tanquam Ecclesiæ caput anteferetur.

26 Papa non est passus se aliquando appellari vniuersalem.

29 Cap. ecce 99. dist. declaratur.

28 Gregorius Magnus fuit insignis humilitatis professor.

29 Papa non dominum, sed seruum seruorum Dei se ipsum nominare solet, & quare, ibidem ostenditur.

30 Damasus fuit primus qui se seruum seruorum Dei nominauit.

31 Papa licèt sit Pastor, forma tamen gregis fieri debet ex animo, non autem imperio dominari.

32 Petrus cùm à Paulo redargueretur, humiliter cessit.

33 Petrus an dignus fuerit Pauli reprehensione? ostenditur.

34 Gregorius subditis redarguendi se facultatem præstat.

35 Papa debet præ cæteris esse sanctior.

36 Sanctitas semper præsumitur in Papa.

37 Papa si suæ, & fraternæ salutis negligens deprehendatur, huius culpas istic redarguere præsumit mortalium nullus.

38 Papa consideratus vt supremus Iudex, & vniuersalis Ecclesiæ Pastor, in definiendis iis quæ sunt Fidei, habet infallibilem auctoritatem, itavt in publico Fidei iudicio minimè errare possit.

39 Papam in iis, quæ sine Concilio vniuersali decernit, errare posse tenentes nonnulli, communiter reprobati.

40 Papa in decretis morum, quæ ad statum totius Ecclesiæ spectant, minimè errare potest.

41 Papa an errare possit in decretis, quæ non totius Ecclesiæ statum, sed certas personas, vel certam Ecclesiam respiciunt? ostenditur.

42 Papa non potest errare in Sanctorum canonizatione, & num. 43.

44 Augustini auctoritas, multorum corpora honorantur in terris, quæ torquentur in gehenna, declaratur.

45 Papa non potest errare in approbandis, & confirmandis Religionibus, & n. 46.

47 Papa quatenus persona priuata consideratus secundùm aliquos antiquos in Fide errare, & hæreticus esse potest, sed contrarium verius, vt num 49. quamuis illius fundamentis responderi possit, vt n. 50. & 51

48 Papa hæreticus statim desinit esse Papa, cumprimùm per legitimam Ecclesiæ iurisdictionem sententia declaratoria criminis in eum proferetur, secundùm aliquos.

52 Petrus quando negauit Christum, nondum erat Pontifex.

53 Marcellinus dum thura Idolis metu mortis adoleuit, hæreticus non fuit, cùm non fecerit pertinaciter.

54 Anastasius minimè Acharij erroribus consensit.

55 Liberius quamuis tædio exilij victus, & metu tyranni coactus polluerit se hæreticorum communione, hæreticus ob id dici non potest.

56 Felix II. an fuerit verus Pontifex? ostenditur.

57 Honorius I. nec fuit hæreticus, nec Sergij hæresi consensit.

58 Ioannes XXIII. defenditur ab hæresi illi imposita.

59 Cœlestinus III. quomodo docuerit Matrimonium de præsenti dissolui per hæresim superuenientem alterius coniugis, ostenditur.

60 Gregorius III. quomodo dixerit dissolui matrimonium propter vxoris infirmitatem superuenientem, in cap. proposuisti, 32. q. 7. ostenditur.

61 Alexander III. qualiter referat quosdam Prædecessores suos iudicasse Matrimonium ratum dissolui per secundum consummatum, declaratur.

62 Alexander III. quo sensu dixerit in c. cùm esses, de testam. legi diuinæ contrarias esse leges Ciuiles, quæ in testamentis septem testes requirunt, exponitur.

63 Nicolaus IV. seu III. dum in cap. exiit, de verbor. signif. docet Christum Dominum abdicationem proprietatis tam in particulari, quam in communi, verbo docuisse, & exemplo, interpretatur.

64 Referuntur plura, quæ Summis Pontificibus impij obiiciunt nouatores.

65 Platina Pontificio honori multùm detrahit, eo quod tentans aliquando à Paulo II. ad futurum Concilium appellare, in carcerem coniectus fuerit.

66 Antonius Rosellus, & Petrus Ferrariensis captis occasionibus odia sua aliquando in Papam disseminarunt.

67 Papa à nemine est iudicandus.

68 Papa sibi in causis proprijs ius dicere potest.

69 Papa solus iudicat de priuilegiis Apostolicæ Sedis.

70 Sententia Papæ stabitur contra omnes, & nullus eam retractare potest, nisi ab eo sit lata vt valeat immutari, aut ipse iudicio alterius eam submiserit reformandam.

17 Papa quod approbat, aut reprobat, nos similiter approbare, vel reprobare debemus.

72 Papæ auctoritas in iis, quæ à priuatis personis, aut à Iudicibus, vel etiam ab vniuerso Concilio aguntur, semper excepta intelligitur.

73 Papæ omnes parere tenentur tam Fideles, quàm etiam Ecclesiarum Prælati, ac omnes Principes seculares.

74 Papa

74 Papa etſi homo ſit & mortalis, ratione tamen officij, & poteſtatis aliquid ſupra homines, & commune cum Deo habere dignoſcitur.
75 Papa electus à nemine confirmatur.
76 Pallio Papa ſemper vtitur, & vbique.
77 Crucem vbique terrarum ante ſe defert Papa.
78 Nomen Romani Pontif. in Miſſa eſt ſemper, & ab omnibus recitandum.
79 Papa non tenetur nec cogi poteſt ad Concilium accedere, cùm per Legatos poſſit intereſſe.
80 Papa non adſtringitur in tractandis negotiis habere Cardinalium conſenſum.
81 Gratia, quam Papa conceſſerit, eo mortuo non reuocatur, etiamſi adhuc res integra maneat.
82 Ordinatus a Papa non poteſt ab eo abſque licentia proficiſci, nec ad altiorem Ordinem promoueri.
83 Delegatus à Papa eſt ſupra Ordinarium in cauſa ſibi commiſſa.
84 Electus à Papa, cæteris paribus, eſt præferendus, & honorandus.
85 Prouiſus à Papa eſt præferendus in concurſu, datâ in omnibus paritate.
86 Papa ſi excommunicato communicet, non incidit in excommunicationem.
87 Papa ſi excommunicatum ſciens, & volens ſalutauerit, eo ipſo talis eſt abſolutus.
88 Papa an & quando poſſit licitè abſque peccato communicare cum excommunicato? remiſſiuè.
89 Sacrilegus appellatur qui Papa mentitur.
90 Papa ſemper & vbique ſuper tateres lineis, & candidis veſtibus vtitur.
91 Papa nullum in terris habet ſuperiorem.
92 Papæ, & Chriſti vnum dicitur eſſe Tribunal, & Conſiſtorium.
93 Papa iudicium cæleſte arbitrium appellatur.
94 Cap. præterea, 23. diſt. declaratur.
95 Papa omnimodam ſuper Iure poſitiuo obtinet poteſtatem.
96 Cap. contra ſtatuta, 25. q. 1. declaratur.
97 Papa valet adæquare quadrata rotundis, & diſponere vt facta pro non factis habeantur, & ad validitatẽ actus fingere expreſſum quod nõ eſt.
98 Papa poteſt locare, adminiſtrare, & pro libito ſuæ voluntatis diſponere bona omnium Eccleſiarum.
99 Papæ de poteſtate non eſt facilè diſputandum.
100 Papa quædam exercet ex ordinaria poteſtate, quædam ex reſeruatis, quædam ex deuolutione Iuris ad eum, quædam ex plenitudine poteſtatis.
101 Poteſtas duplex in Papa conſideratur, ordinaria ſcilicet, & abſoluta.
102 Poteſtas ordinaria & abſoluta quæ dicatur? oſtenditur, & num. 103.
104 Papa quomodo dicatur omnia Iura in ſcrinio pectoris ſui recondita habere?
105 Papa ſicut deſiderat facta ſua à ſuis ſucceſſoribus ſeruare, conſequens eſt, vt ſui Prædeceſſoris conſtitutionibus venerationem præſtet, & cuſtodiam.
106 Papa in nouis Conſtitutionibus à ſe editis ſtatuta, vel Conſuetudines ſpeciales tollere non intendit, niſi hoc exprimat.
107 Principis mens & voluntas talis præſumitur, qualem de Iure eſſe oportet.
108 Princeps quod de Iure eſt cogitaſſe præſumitur.
109 Princeps ſemper iuſtitia plenus præſumitur.
110 Papa iuri alterius in reſcriptis, vel conſtitutionibus ſuis nunquam derogare intendit.
111 Reſcripta Principis interpretantur vt nemini iniuriam faciant, quia præſumitur quòd eius intentio ſit vt ſemper ius alterius ſit ſaluum.
112 Reſcripta Motu proprio conceſſa nihil operantur in præiudicium tertij.
113 Princeps potiùs præſumitur circumuentus, quam quòd velit alteri præiudicare.
114 Papam non præſumitur velle præiudicare iuri tertij.
115 Priuilegia conceſſa, præſertim Eccleſiæ, ſine cauſa non tollit Papa.
116 Princeps poteſt ſuum priuilegium gratioſum reuocare, ſine cauſa, pro libito voluntatis ſuæ.
117 Papa in iudicando ſeruat ordinem Iuris.
118 Papa iura omnia continere, & ſupra Ius eſſe quomodo intelligatur? oſtenditur.
119 Papa diſpenſatio in legibus diuinis non admittitur, reprobatis citatis, num. 120.
121 Papa poteſt declarare, ſeu interpretari in aliquo caſu particulari deficere obligationem Iuris diuini, ſi iuſta ſubſit cauſa, vt n. 124.
122 Ius naturale eſt immutabile in primis tantùm principiis, ſeu primis præceptis. vt n. 123.
125 Papa contra Ordinationem Apoſtolicam validè diſpenſat, dummodo non lædat Fidem.
126 Papa poteſt cum bigamo ex cauſa diſpenſare contra Apoſtolum.
127 Papa poteſt diſpenſare cum Neophyto vt promoueatur ad Epiſcopatum.
128 Papa contra Ius poſitiuum ex cauſa indiſtinctè diſpenſat.
129 Conſtitutiones Conciliares de Fide non diſponentes poteſt tollere Papa.
130 Papa ſolus in quibus caſibus diſpenſet? oſtenditur.
131 Papa non diſpenſat contra vota eſſentialia Religionis.
132 Cap. cùm ad monaſterium, in fine, de ſtatu Mon. declaratur.
133 Papa ſecum in proprio voto diſpenſat.
134 Papa non diſpenſat in gradibus conſanguinitatis, diuina lege prohibitis.
135 Papa à iuramento obligatorio non abſoluit in præiudicium tertij, niſi hoc vrgens cauſa expoſtulet.
136 Papa proprio iuramento obligatur, nec poteſt ſe ipſum abſoluere, vel abſolui ſine cauſa, de iis quæ promiſit cum iuramento, & votis, quando ſunt licita.
137 Papæ reſeruata cum generali mandato non tranſeunt niſi ſpecialiter exprimantur.
138 Caſus Papæ reſeruati non tranſeunt cum generali Legati à latere commiſſione.
139 Papa ſolus Eccleſiam erigit, & conſtituit in Cathedralem.
140 Epiſcopatum ſolus Papa diuidit.
141 Epiſcoporum tranſlationes ac ſedium mutationes ſolus Papa facit, ac maiores Eccleſiæ cauſas inſtruit, dirimit, & componit.
142 Epiſcopatus renunciationem ſolus Papa recipit.
143 Epiſcopum ſolus Papa poteſt iudicare, & condemnare.
144 Epiſcopum ſolus Papa reſtituit.
145 Coadiutores Epiſcopis ſolus Papa dat.
146 Coadiutorias cum futura ſucceſſione quorumcunque beneficiorum ſolus Papa concedit.
147 Epiſcopatus duos vnire ſolus Papa poteſt.
148 Dignitates nouas in aliqua Cathedrali, vel Collegiata ſolus Papa creat.

149 Episcopos duos in vno Episcopatu solus Papa ponere potest.
150 Ecclesiæ Cathedrali administrationem solus Papa dat.
151 Curatorem Ecclesiæ Cathedrali solus Papa dare potest.
152 Visitatorem Ecclesiæ Cathedrali vacanti solus Papa deputare potest.
153 Episcopatus duos vni conferre solus Papa potest.
154 Degradatum restituere solus Papa potest.
155 Beneficium ad tempus, & sub conditione etiam de futuro solus ipse Papa conferre potest.
156 Ius ad vacatura beneficia solus Papa concedere potest.
157 Decimas laïcis solus Papa concedere potest.
158 Causam Clericorum solus Papa laico, vel fœminæ committere potest.
159 Confirmationis sacramentum vt simplex Sacerdos ministret, solus Papa potest ex causa permittere.
160 Causas spirituales mero laïco solus Papa delegare potest.
161 Exemptionem à iure, & potestate Episcoporum, solus Papa concedit.
162 Indulgentias plenarias, & pro defunctis solus Papa concedere potest.
163 Papa solus potest licentiam, & dispensationem concedere, vt extra tempora quis possit ab aliquo Antistite ad sacros Ordines promoueri.
164 Ordines sacros solus Papa dat illis, qui nondum ad legitimam ætatem venerunt.
165 Cardinales solus Papa creare potest, & eos deponere.
166 Regularis vt transeat ad regulam laxiorem, solus Papa permittit.
167 Irregularitatem prouenientem ex eo quòd quis suspensione durante in diuinis se ingesserit, solus Papa tollere non potest.
168 Ordines Religiosorum & instituta solus Papa approbare potest.
169 Pensiones annuas in beneficiis constituere, & constitutas transferre solus Papa potest.
170 Renunciationes beneficiorum ad fauorem alterius, vel cum reseruatione fructuum solus Papa ex causa admittere potest.
171 Alienationes, seu permutationes rerum Ecclesiasticarum grauiorum solus Papa admittere potest.
172 Exemptus vt suæ exemptioni renunciare possit solus Papa concedere potest.
173 Ecclesia vt in loco exempto ædificetur, solus Papa permittere potest.
174 Monasterium de vno in alium locum sine Papæ licentia mutari non potest.
175 Sanctos canonizare solus Papa potest.
176 Instituere in beneficiis Iurispatronatus laicorum sine eorum præsentatione solus Papa potest.
177 Causæ Ecclesiæ maiores, & in quibus præcipua Papæ auctoritas consistit sine speciali eius mandato permissa non intelliguntur.
178 Papæ si quæ facit contra Ius positiuum, etiam absque rationabili causa, valida sunt.
179 Princeps solutus est legibus quoad vim coactiuam, non directiuam.
180 Papa secundùm leges & Canones se velle viuere profitetur.
181 Papa solus potest ardua quæcumque expedire sine Cardinalibus.
182 Papa non potest se ipsum ligare legibus positiuis, nec suos similiter Successores.
183 Papa dispensans sine causa in legibus positiuis validè dispensat; peccat tamen venialiter secluso scandalo, & graui alicuius damno.
184 Papa non potest excommunicari, aut aliis censuris ligari à lege humana.
185 Papa cum excommunicato nulla etiam causa subsistente communicans in humanis, vel etiam Diuinis, non incurrit pœnas contra violatores censurarum Iure præscriptas.
186 Papa non potest se alterius iurisdictioni subdere.
187 Papa non tenetur vi præcepti humani, & constitut. cap. omnis vtriusque sexus, de Pœnitent. ad semel in anno confitendum.
188 Papa nunquam præsumitur vti plenitudine potestatis, sed potiùs legibus ordinata.
189 Ecclesiam, aut Sedem Romanam ad aliam ciuitatem transferre non potest Papa de ordinaria potestate.
190 Priuilegio exemptionis clericorum à potestate seculari Papa in totum & generaliter derogare non potest.
191 Papa non potest facere legem per quam Clerici iudicentur à Iudice seculari, bene tamen in casu particulari.
192 Papa non potest characterem in anima impressum per degradationem tollere, nec præcipere aliquid iniustum, aut quod in se peccatum contineat, nec habet potestatem peccandi, nec se ipsum à peccato suo absoluere potest.
193 Statuere non potest Papa vt excommunicato communicans non incidat in excommunicationem.
194 Papa non potest sine iusta causa statuere talia, per quæ status generalis, seu vniuersalis Ecclesiæ mutaretur.
195 Papa an possit statuere contra Concilium? ostenditur.
196 Verba narratiua in litteris Apost. super quibus fundatur gratia, vel intentio Papæ proprium factum, vel secum gestum narrantis, plenam fidem faciunt, adeo vt in contrarium probatio non admittatur, vt num. 198.
197 Papæ assertioni de his quæ vidit ante Pontificatum, standum est.
199 Papæ dicenti sibi fuisse à Papa supplicatum, standum est.
200 Papa narrans beneficium vacare in Curia per mortem Titij, probat mortem, & mortis locum.
201 Papa narrans Titium sibi aliquid significasse, probat Titium loquutum sibi fuisse.
202 Papæ attestanti tale beneficium fuisse in eius manibus resignatum, standum est.
203 Papæ attestanti de facto Prædecessoris creditur, & probat.
204 Papæ creditur asserenti quando se fundat super asserto, quod est facti proprij, & iis, quæ dependent à sua libera potestate.
205 Narratiua Papæ de facto proprio dicitur quando est facta per verba, censemus, arbitrantes, & nos attendentes, & vt asseritur, & numero 206.
207 Narratiuæ Papæ non statur quando est ad instantiam partis, & de facto alieno non secum gesto, etiamsi super eo fundetur intentio Papæ, vt num 208.
209 Narratiuæ Papæ motu proprio factæ statur.
210 Papæ assertioni in facto alieno vbicunque statur, bene admittitur probatio in contrarium.

211 Papa

211 *Papa poteſt cedere & renuntiare Papat:i.*
212 *Papæ renuntiatio apud quem ſit facienda? oſtenditur, & n. 213. & 214.*

IN capite proximo eſt demonſtratum quomodo Summus Pontifex à Chriſto Domino caput Eccleſiæ fuerit conſtitutus:nunc verò quomodo Chriſti Vicarius cum poteſtate, & auctoritate ſuprema,ac præeminentia ſuper cæteros exiſtat, latè eſt explicandum; quia in re ea, quæ in ſacris Canonibus, & Conciliis, ac Doctorum ſcriptis ſuper hoc continentur, breuiter, ac compendiosè ſub certa methodo colligemos, cùm hac de re integri, & locupletiſſimi tractatus, & commentarij extent Ioannis Pariſ. Auguſtini de Ancona, Bartholomæi de Spina, B. Ioannis à Capiſtrano, Hieronymi Albani, Franciſci de Vargas, Stephani Aofretij, Petri Albiniani, Petri à Monte, Lælij Iordani, Alphonſi Aluarez Guerrero, Ioannis Stephani *de adorat. pedum Pontificis*, & alij, qui habentur inter tract. Doct. *tom.13.p.1. & 2.* Albert. Pign. *in tract. de Eccleſ. Hierarch.* Ioan. Stapleton. *in tract. de magnit. Eccleſ. Roman.* Palat. Rub. *de obtent. Regni Nauarra, p. 1.* Card. Paleoth. *de ſacro Conſiſt. Cardin. in concluſ. operis, memb. 5. pag. 363.* Fr. Petr. Ramon. *de primatu Petri*, Petr. Beltram à Gueuara *in propugn. contra Venetos, aſſert. 2. §. 1.* Valenzuel. *in monitor. contra eoſdem Venet. p. 5. ex num. 99. & p. 6. ex num. 50.* Suar. *de defenſ. Fidei, lib. 3. cap. 14. & 29. & de Fide diſput. 10. ſect. 1.* Ponze *in conuenient. vtriuſque Monarch. lib. 1. cap. 4. pag. 18.*

1 Vt igitur ab eius præeminentia, & ſuperioritate ſumamus exordium, & primò incipiendo à nomine PAPA, de quo latè Leonard. Duard. *in commentar. ad Bullam in Cœna Domini lib. 1. cap. 4. quæſt. 7. per tot. ex profeſſo.* Ignat. Bracc. *in tract.* Italica lingua ſcripto, *la etymologia de nomi Papa è Pontefex*, dico ſecundùm aliquos illud deriuari à dictione Græca *Papa*, quod eſt interiectio admirantis, & verè admirabilis, quia vices Dei in terris gerit: ita gloſ. *verb. Papa, in proœm. Clementin.* quæ allegat dictum Poëtæ Anglici,

Papa ſtupor Mundi, &c.

Nauarr. *de ſpoliis Clericor. §. 2. num. 1. & in cap. nouit notab. 3. num. 12. de iudic.* Solorzan. *de iure Indiarum tom. 1. lib. 2. cap. 23. num. 84.* Iſidor. Moſcon. *de maieſt. militaris Eccleſiæ, p. 1. cap. 1. pag. 22.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 1. num. 33.* & Sylueſt. *in ſum. verb. Papa*, ita ait. *Papa dictus eſt, quaſi admirabilis, à Papæ interiectione admirantis, eo quòd Vicarius ſit Chriſti, cuius eſt terra, & plenitudo eius*, Franciſc. Petrarcha *de vita ſolitaria, lib. 2. ſect. 3. cap. 18.* loquens de Cæleſtino Pont. ita dicit, *Reliquerunt alij nauiculas ſuas, ac retia, alij poſſeſſiunculas, alij telonem, alij etiam regna, vel Regnorum ſpem; ſequutique Chriſtum Dominum facti ſunt Apoſtoli, facti ſunt ſancti, & amici Dei. Papatum verò, quo nihil eſt altius, rem tam exoptatam, támque mirabilem, vt ab admiratione ac ſtupore dictum ferant, quis vlla ætate, præſertim ex quo tanto in pretio eſſe cœpit, tam mirabili, & excelſo animo contempſit, quàm Cœleſtinus iſte, priſtinum & nomen & locum, & amicam bonis moribus egeſtatem appetens, atque dum Cœlum ſuſcipit, terræ immemor?* Cuius rei rationem præſtat Alberic. *in ſuo Dictionar. verb. Papa*, dum ait. *Quia admirabilis eſt intelligentiâ, & efficaciſſimus eloquentiâ.*

2 Nonnulli tamen à *Patris Patriæ* titulo hoc nomen *Papa* deductum volunt, ex quorum numero ſunt Panigarol. *nello ragionamento 11. ſupra la Paſſione di noſtro Signore*, Ioan. Boëm. *de conſuetud. Gentium, lib. 2. cap. 12.* Prato *in ſuo lexic. verb. Papa.* Guiliclm. Durand. *in rationali diuinorum Officiorum, lib. 2. cap. 1. num. 17.* & Paul. Middelborgenſ. Epiſcop. Foſſambrun. *in epiſt. ad Leonem X.* ita ſcribit. *Priſci Romani Patrem Patriæ ſignificare volentes duas dumtaxat primas ſyllabas ſcribere conſueuerunt, vt in antiquis monumentis, & numiſmatibus videre licet, vnde & Romanus Pont. hac tempeſtate vocatur Papa, hoc eſt, Pater Patriæ, non ab interiectione admirantis, vt quidam autumant*; & Volfrang. *lib. 3. comment. Reipubl. Romanæ, cap. 17.* ſic ait. *Quòd cognomen, Republ. Romana ad Sacerdotum traducta Pontificibus Maximis noſtra in Religione acceſſit, & cùm per abbreuiationes Pa. Pa. ſcriberent, Papa vocula emerſit.*

Vel dicitur Papa, vt alij volunt, à voce Græca 3
πάππος, id eſt, *Pater Patrum*, vt adnotarunt d. gloſ. *verb. Papa, in proœmio Clementin.* Iſidor. Moſcon. *citato loco*, Sebaſt. Conar. *in Theſauro linguæ Hiſpan. verb. Papa, & verb. Pontifice*, Solorzan. *de iure Indiorum tom. 1. lib. 2. cap. 23. num. 85.* Gonzal. *d. gloſ. 1. num. 49.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 4. cap. 4. q. 1.* Seu, vt aliis placuit, id eſt, *Pater pauperum*, ſicut tradunt *l. 4. tit. 5. part. 1.* Ioan. Hugo *in tract. de officio quatuor Prælator. p. 1. §. commiſſ. num. 1.*

Denique ſecundùm aliquos Papa, hoc eſt, maior 4
dicitur, quia omnibus eſt maior, *cap. ſolitæ, de maior. & obed.* & in adminiſtratione, & auctoritate maior eſt omnibus Sanctis, excepto Petro, *cap. 1. diſtinct. 20.* Henric. Bottæ *in tract. de Synodo Epiſcopi, part. 1. num. 27.* Caſſan. *in catal. gloriæ Mundi, p. 4. con-*
ſid. 7. in fine. Et quamuis nonnulli contenderent non 5
eſſe Petrum maiorem Paulo, eo quòd Paulus, ſecundùm conſuetudinem Eccleſiæ, depingitur à dextris Chriſti, & Petrus à ſiniſtris; vt etiam in Bullis Papalibus obſeruatur; tamen hoc non eſt verum, iuxta ea, quæ diximus *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 2. tit. 3. cap. 8. ex num. 6. & in collect. ad d. cap. ſolitæ, num. 7. cum ſeq.* & omiſſis multis ad hoc propoſitum per Doctores piè adductis, poteſt etiam dici nihil Petri dignitati, auctoritati, aut Primatui derogari, cùm Paulo dextera tribuitur, nec Pauli mirificæ electioni, ſapientiæ, ac meritis, cùm eandem Petro aſſignamus; ſed ea vtriſque aptiſſimè conuenit, in quo ineſt mirabile inter ipſos æqualitatis myſterium. Quemadmodum enim cùm ipſum Deum Patrem ad dexteram Filij eſſe Propheta ait *Pſal. 15.* diuinitatis, humanitatiſque differentiam intelligimus; cùm verò Filium ad dexteram Patris ſedere ex eodem Propheta legimus *Pſalm. 109.* æqualitatem diuinitatis inter Patrem, & Filium interpretamur; ita etiam cùm Petro Paulum proponimus, Pontificiæ dignitatis culmen; cùm verò Paulum ad Petri dexteram collocamus, æqualitatem gloriæ, quâ ob æqualia merita ambo in Cœlis fruuntur, ſignificari rectè dicere poſſumus.

SVMMVS PONTIFEX dicitur Papa, quia 6
eſt ſupremus, & ſuper omnes dignitates, Alexand. *conſ. 72. Videtur, num. 12. in fine, verſ. quia idem eſt ſumma, quod ſuprema, quo nihil amplius datur*, refert Cardin. Tuſch. *tom. 6. lit. P. concl. 40. num. 13.* Fulu. Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 28. num. 6. & 8.* Duard. *in comment. ad Bullam in Cœna Domini, lib. 1. cap. 4. q. 2. num. 17.*

PONTIFEX MAXIMVS appellari ſolet, li- 7
cèt hoc nomen Epiſcopo attribuerit Iſidor. *in cap. clericos, verſ. Pontifex, 21. diſt.* quem refert Durand. *in ration. diuinor. Offic. lib. 2. cap. 11. num. 3.* interpretando, id eſt, Maximus Sacerdos, eo quòd efficit

Saeerdotes, atque Leuitas, ipseque officia, & Ecclesiasticos Ordines distribuit. Ego ipse, *de officio, & potest. Episcopi, p. 1. tit. 1. cap. 2. num. 4.* vbi *num. 3.* obseruo particulam, *Summum*, conoenire quoque Episcopo, quia Episcopatus est maior Ordo quàm sit in Ecclesia, glos. *verb. Episcopus, in proœm. Secti, & verb. de Episcopis, in cap. quin periculosum, de sent. excom. lib. 6.*

8 SANCTISSIMVS nominatur, vt omnibus est notum, Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib. 8. q. 7. num. 41. & 42.* Duard. *d. q. 2. num. 1.* quia talis præsumitur, *cap. 1. dist. 40.* ibi, *Quis enim sanctum dubitat esse, quem apex tantæ dignitatis attollit, in quo si desint bona acquisita per meritum, sufficiunt quæ à loci Prædecessore præstantur?* Ideò Papa debet esse vir Apostolicæ sanctitatis, Bald. *in proœm. Decretal. in verb. Gregorius, num. 3.* ac propterea illum adoramus, & osculamor in pede, glos. *verb. oscula, in Extrauag. 1. de verbor. signif.* Ioan. XXII. *& verb. osculandi, in l. 1. C. de domest. & protect.* vbi Ioan. de Platea, Castald. *de Imper. q. 64. num. 3.* Nauar. *in cap. humana aures, 22. q. 5. q. 1. n. 7.* Ioan. Stephan. *in speciali tract. de adoratione pedum, tom. 13. tractatuum Doctorum, p. 2. fol. 50.* Marc. Anton. Mazzarin *de tribus Coronis Pontificis, & de osculo pedis,* me citato, & laudato Doctiss. D. Solorzan. *in memor. seu discursu informatiuo, iuridico, historico, & politico num. 320. fol. 152.* latè Boët. Epo *in glossem. ad cap. Constantinus, num. 44. pag. 296.* vbi quod plurimi summi Principes Christiani, partim Imperatores, vt Iustinianus II. & Carolus Magnus, partim Reges alij, præ summa nimirum, iustissimaque Christi, verorumque Christi Vicariorum, Diuique Petri successorum, Pontificum nempe Romanorum veneratione, eorum pedes humiliter deosculari sunt.

9 BEATISSIMVS quoque dicitur, ob eandem ratiooem, Ludou. Gom. *in cap. 1. num. 22. de constitut.* Troil. Maluet. *de canonizat. Sanctor. q. 1. n. 17.*

10 EPISCOPVS aliquando simpliciter appellatur, vt *in cap. dilectissimis, 12. q. 1.* glos. *verb. Episcopus, in proœm. Sexti,* Anastas. Germon. *de indultis Cardinal. verb. Episcopus,* Fulu. Pacran. *de probation. lib. 2. cap. 28. num. 7.* Duard. *in comment. ad Bullam in Cœna Domini, lib. 1. cap. 5. q. 2. n. 3.*

11 EPISCOPVS ROMÆ interdum nominatur, vt in superscriptione text. *in cap. statuimus, dist. 4.* Thelesphorus *Episcopus Romæ*, & notauit *ibidem* Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha, & in inscriptione text. *in cap. transmarinos, 98. dist.* & nonnunquam Romanæ Ecclesiæ Præsul, vt in superscript. *cap. Afros, 98. dist.*

12 EPISCOPVS VNIVERSALIS ECCLASIÆ, vt per D. Thom. *opusc. 19. de erroribus Græcor.* Caiet. *de Primatu Romanæ Eccles. cap. 13. ad 5.* Seraphin. de Freitas *de iusto Imper. Lusit. Asiatico cap. 7. num. 2.* Turrecrem. *in cap. in nouo, n. 6. dist. 21.* Gemin. *cons. 93. num. 21. & 22.* Ioan. Selua *de benefic. p. 2. q. 1. num. 18.* Card. Tusch. *tom. 6. lit. P. concl. 40. num. 2.* Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib. 11. q. 13. num. 132.* Cardin. Baron. *annal. Eccles. tom. 8. anno Christi 595. pag. mihi 64. & 68.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb. pragmatica, vers. ad tertium.* Boët. Epo *de iure sacro lib 1. cap. 4. num. 283. cum seqq.*

13 EPISCOPVS TOTIVS ORBIS, glos. *verb. priuata, in cap. felicis, §. fin. de pœnis, lib. 6.* Card. Alexandrio. *in cap. suspectus, & in cap. sicut, num. 3. 2. q. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 2. proœm. num. 46.* Et Diœcesanus totius Orbis, Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 80. num. 1.* Et ideo dicitur habere pro propria diœcesi totum Orbem, Felin. *in cap. gratia, num. 2. post med. vers. & hoc aliàs posset dici, de offic. Ordin.* Ludou. Gom. *in cap. 1. num. 34. de constit. lib. 6.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. § 1. proœm. n. 8.* Card. Tusch. *tom. 6. lit. P. concl. 47. num. 2.* quia est super omnes, & omnibus præest, *cap. cuncta per mundum, 9. q. 3.* Gemin. *cons. 65. num. 11. vers. quoud primum, & num. 12.* Card. Tusch. *d. concl. 42. num. 5.* Grilenzoo. *cons. 59. num. 2.*

EPISCOPVS EPISCOPORVM, *cap. Nouatianus 7 q. 1. cap. loquitur, 24. q. 1.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 8. q. 7. num. 110.* 14

ORDINARIVS ORDINARIORVM, *d. cap. cuncta per mundum, cap. per principalem, 9. q. 3.* Roman. *cons. 335. num. 7. & 8.* Staphil. *de litteris gratia, in prælud. num. 7.* Ludou. Gom. *in proœm. Regular. Cancel. q. 2. vers. considera etiam, sub num. 7.* Franc. Marc. *q. 249. num. 1. p. 2.* Caputaq. *decis. 282. n. 3. p. 1.* Flamin. Paris. *d. q. 7. n. 4.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 2. proœm. num. 44.* Camill. Borrel *in sum. omnium decis. tom. 1. tit. 4. num 10.* Griuel. *Dolanæ decis. 131. num. 26.* ac propterea concurrit cum omnibus Ordinariis, Gonzal. *ad d. reg. 8. §. 1. proœm. ex n. 32.* Mart. *de Iurisd. p. 3. cap. 21. à num. 15.* 15

DIOECESANVS OMNIVM EXSMPTORVM, Gemin. *cons. 83. num. 8.* Cardin. Tusch. *d. lit. P. concl. 42. num. 8.* Corol. Marant. *tom. 1. resp. 25. num. 89.* 16

VICARIVS CHRISTI dicitur Papa, *in cap. inter corporalia, & in cap. quanto, & in cap. licet, de translat. Episcopi*, & tradunt Franc. Marc. *dec. 1311. num. 1. tom. 1.* Flam. Paris. *de resignat. benefic. lib. 8. q. 7. num. 6. & de confident. benefic. q. 11. num. 10.* Iacob. de Laurent. *in tract. de Indice suspecto, cap. 2. n. 3.* Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcop. p. 1. num. 18.* Solorzan. *de iure Indiarum tom. 1. lib. 2. cap. 23. num. 71.* Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 54. num. 47.* quamuis à nonnullis Petri Vicarius sit vocatus, *in cap. quoties, 1. q. 7. & in cap. Ego Ludouicus, 63. dist. & in cap. non quales, 1. q. 1.* quæ impropria fuit loquutio: nam Episcopos quoque, & simplices Sacerdotes Christi Vicarios quandoque appellati legimus *in cap. mulier debet, 33. q. 5. & in cap. inter hæc, de Pœnit. dist. 3.* glos. *in cap. 2. de translat. Episcopi.* Illud propterea est quòd etsi Dominus Petro Primatum inter Apostolos, & plenitudinem dederit potestatis, aliis tamen Apostolis & Discipulis dixit etiam, *Quæcumque ligaueritis super terram*, &c. & iterum, *Qui vos audit, me audit*; & iterum, *Ite, ego mitto vos.* Apostolorum verò sunt successores Episcopi, & cæterorum discipulorum Sacerdotes, *cap. in nouo, 21. dist. cap. quorum vices, 68. dist.* In his igitur tantùm Vicarij Christi appellantur, quæ in ipsis sunt cum Petro communia, in principali verò regimine Ecclesiæ, & potestate suprema, solus Vicarius Christi Summos Pontifex dicitur. Itant iam sit de Fide Pontificem Romanum, quem vt talem adorat, & obedientiam præstat Ecclesia, esse constantem Christi Vicarium, & certum Petri successorem, Valent. *tom. 3. disp. 1. q. 1. puncto 7. §. 38* Arag. *2. 2. q. 1. art. 10. de Concil. dub. princ.* Salmeron *lib 1. in epist. Pauli, part. 2. disp. de Ecclesia, à §. Angeli etiam,* Suar. *de Fide disp. 5. sect. 8. num. 12. & disput. 10. sect. 5* Ponte Hurtado *eod. tract. disput. 37. sect. 12.* Castr. Palao *tom. 1. tract. 4. disput. 1. puncto 5. §. 2. num. 8.* 17

PRINCIPEM PRINCIPVM, ET DOMINVM DOMINANTIVM Papam appellat Bald. *consil. 388. Si Princeps, lib. 4.* quia primus est super omnes mortales, Zabarel. *cons. 137. num. 7.* Card. Tusch. *d. lit. P. concl. 40. num. 12.* Regnum Orbis & Vrbis habet; 18

habet; Ægid. Bellam. *conſ.* 48 *num.* 37. *in fine, & n.* 18. ac ſummam vilicationem dignitatis Apoſtolicæ, & ſtatus Eccleſiaſtici; Zabarel. *conſ* 136. *num.* 8. *in fine, & num.* 9. *& conſ.* 142. *num.* 3. Ob idque forſan corona eius capiti imponitur, quæ triplex nunc eſt, quam *tiaram* triplici corona decoratam appellari vulgo Regnum dicit Chriſtoph. Marcel. *lib.* 1. *Rituum Eccleſ. ſect.* 2. *cap.* 3. *prope med* Regnum quoque nominat illam coronam Guilielm. Durand. *in rationali diuinorum Offic. lib.* 3. *tit. de Mitra*, ſcribens Pontificem eo Regno non vti niſi certis diebus, & locis, nonquam intra Eccleſiam, ſed extra, idque in ſignum imperij; Mitra verò ſemper vti, & vbique Pontificem in ſignum Pontificatus, eo quòd Pontificis auctoritas & prior ſit, & dignior, ac diffuſior Imperiali poteſtate. Addit Boët. Epo *in gloſſem. cap. Conſtantinus, n.* 43. *pag. mihi* 256. quòd triplex occurrit coniectura de ratione triplicis huius coronæ Pontificalis, vel quòd in honorem ſanctiſſimæ Trinitatis adhibeatur triplex; vel quod Imperialis corona poſt Caroli Magni tempora cœperit eſſe triplex; vel denique quòd tres potiſſimum ditiones ad Romanam pertineant ſingulariter Eccleſiam, Pontificémque Romana, Sicula, Neapolitana.

19 Et demum nomina omnia, quæ Romano Pont. tribui ſolent, vide latè per Prob. *ad Monach. ſuper procemio Sexti, num.* 54. Gemin. *conſ.* 93. *num.* 21. *&* 22. Card. Tuſch. *d. concl.* 40. Card. Bellarmin. *tom.* 1. *lib.* 2. *de Rom. Pont. num.* 31. Machado *en ſu perfecto Confeſſor tom* 2. *lib.* 4. *p.* 7. *tract.* 4. *docum.* 1. *num.* 3. quæ ſunt quindecim, ſcilicet, PAPA, PATER PATRVM, CHRISTIANORVM PONTIFEX, SVMMVS SACERDOS, PRINCEPS SACERDOTVM, VICARIVS CHRISTI, CAPVT CORPORIS ECCLESIÆ, PASTOR OVILIS DOMINI, PATER ET DOMINVS OMNIVM FIDELIVM, RECTOR DOMVS DEI, CVSTOS VINEÆ DEI, SPONSVS ECCLESIÆ, PRÆSVL APOSTOLICÆ SEDIS, EPISCOPVS VNIVERSALIS, refert Illuſtriſſ. D. meus Roderic. à Conha *in comment. ad cap. ſtatuimus, num.* 2. *diſt.* 4.

20 *Age indagemus adhuc quis ſis?* (quærit S. Bernard. lib. 3. de conſiderat. ad Eugen.) *quis eſt Sacerdos magnus, Princeps Epiſcoporum? Tu hæres Apoſtolorum, Tu Primatu Abel, gubernatu Noë, Patriarchatu Abraham, ordine Melchiſedech, dignitate Aaron, auctoritate Moyſes, iudicatu Samuel, poteſtate Petrus, vnctione Chriſtus*: refert Seraphin. de Freitas *de iuſto Imperio Luſit. cap.* 6. *num.* 102. & Solorzan. *de iure Indiarum tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 23. *num* 80. & idem S. Bernard. *in fine lib.* 4. eum nominat *Chriſtianorum Ducem, paſtorem plebium, vltorem ſcelerum, malorum metum, malleum tyrannorum, Regum patrem, legum moderatorem, Canonum diſpenſatorem, ſal terræ, Orbis lumen, Sacerdotem Altiſſimi, Vicarium Chriſti, Chriſtum Domini, Deum Pharaonis*, refert idem Solorzan. *d. num.* 80.

21 Sed quanto maior, & excelſior eſt Papa, tanto humilior omnibus creaturis oſtenditur, & ſe humilem profitetur, ex quo illud proceſſit vt electus
22 Romanus Pontifex in ſede forata collocetur, vt qui in ſede glorioſa ſedet, de humilitatis virtute non obliuiſcatur, prout optimè contra Platinam obſeruant Petr. Greg. *Syntagm. Iuris, p.* 2. *lib.* 15. *c.* 3. *ex num.* 22 Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchal.*
23 *Sedium erect. cap.* 18. *num.* 12. *cum ſeqq.* Ex quo etiam & illud proceſſit ſecundùm Ludou. Gom. *in rep. c.* 1. *Auguſt. Barboſ. de Iure Eccleſ. vniu.* *num.* 45. *in fine, de conſtit. lib.* 6. vt in die ſuæ coronationis, quo conditionis humanæ minor ſit, ante illum ſtupæ in ſummitate arundinis comburantur, & ſtentorea voce inclamentur, *Sic tranſit gloria mundi, Pater ſancte*; refert Nau. *in repet. cap. inter verba*, 11. *q.* 3. *concl.* 5. *num.* 77.

Ob idque filius Eccleſiæ Catholicæ, ac ſubdi- 24
tus dicitur, quoad Fidem tamen, & regenerationem, ac alia Eccleſiæ Sacramenta, quibus & ipſe paſcitur, ac nutritur, intelligere debemus, *cap. qui
abſtulerit*, 12. *q.* 2. *cap. abſit*, 11. *q.* 3. Et cùm Imperato- 25
ri, ac Regibus tanquam Eccleſiæ caput anteferatur, & præſit, *cap. venerabilem, de elect. cap. ſolitæ, de maior. & obed.* cum ſimilib. ac illi Imperatores obediant, & reuereantur, ſicut fecit Fidericus I. Imp. qui partim cenſuris Eccleſiaſticis, partim prælijs aduerſis fatigatus ac fractus culpam ſuam (ſicut Principem Catholicum decuit, & oportuit) & agnoſcere deteſtari coactus fuerit, atque Pontificis Alexandri II. pedibus conculcandum ſeſe proſtrauerit apud Venetos in ſancti Marci Eccleſia Pontifice voces has edente: *Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis Leonem, & Draconem.* Refert Boët. Epo *de Regalib. lib.* 1. *num.* 200. Quandoque tamen Papa ſe Imperatori ſubditum profitetur, *cap. ſatagendum*, & ibi gloſ. 25. *q.* 1. *d. cap. ſolicitæ*, in eo ſcilicet, de quo intelligitur illud Petri: *Subditi eſtote omni humanæ creaturæ, propter Deum, ſiue Regi, quaſi præcellenti*, &c.

Hinc etiam ſe Papam vniuerſalem aliquando ap- 26
pellari non eſt paſſus, ſicut B. Gregorius fecit, &
titulum illum ab Alexandrino Patriarcha ſibi ſcri- 27
ptum repulit, vt conſtat ex eius epiſt. *lib.* 7. *epiſt.* 30. *indict.* 1. refertur *in cap. ecce* 99. *diſt.* cùm eo licitè, & iure vti potuerit, cùm ſit verè vniuerſalis, & princeps Patriarcharum, vt expreſsè contra Molinæum probat Raymund. Ruff. *pro Pontifice Max. n.* 8. *verſ. Primatum, pag.* 19. & obſeruat Bañes *in* 2. 2. *q.* 1. *art.* 10 *ad* 3. *verſ. ad confirmationem*, Franc. Vargas *in tract. de auctoritate Pontif. propoſ.* 5. incip. *Quoniam verò*, Anton. Auguſt. *in epit veteris Iuris Pontif. p.* 1. *de perſonis, lib.* 1. *tit.* 3. *per tot.* Cardin. Bellarm *tom.* 1. *contron.* 3. *de Romano Pont. lib.* 2. *cap* 31. *verſ.* 15. Vt autem titulum illum non admitteret ipſe Gregorius, duo quoque laudabiliter eum mouere potuerunt. Primò, quia licèt aliquando laïci Principes voluerunt ſe Dominos appellari, vt ex Suet aduertit Ludou. Gom. *in repet. cap.* 1. *num.* 41. *in fin. de conſtit. lib.* 6. tamen tunc temporis titulus ille vniuerſalitatis ſuperbus erat, & hominum malitia factus prophanus, eóque laïci Principes vtebantur, vt in terminis expendit Ruff. *ſub d. num.* 8. *pag.* 27. *verſic. vti tamen*, & Fiſcher Roffenſis Epiſcop. *in confutatione aſſertionis Lutheranæ, artic.* 25. *verſic. impudentiam
tuam.* Fuit enim Gregorius inſignis humilitatis 28
profeſſor; ad occurſum namque cuiuſdam Ionnis Abbatis primus ſe humi proſtrauit, in ſe autem erigendo vltimus fuit, vt meritò commendanit. *Pratum ſpirituale Sophronij cap.* 151. Secundò, moueri potuit, vt nollet tunc Gregorius vniuerſalis appellari, ne aliquis deciperetur, exiſtimans quòd immediatè vnicuique ſic præeſſet ciuitati, & Diœceſi, includerétque in ſe omnes Epiſcopos, quaſi nihil ad alios de Eccleſia Domini pertineret, nam iſto modo Papa non eſt vniuerſalis, vt aduertunt Aluar. Pelag. *de planctu Eccleſiæ, lib.* 1. *cap* 54. *poſt med. verſ. ſecundò Eccleſia, n.* 84. Rodulph. Cupers *de ſacroſancta Eccleſia, ad cap. oportebat*, 79. *diſt. in* §. *dicitur autem Eccleſia, num.* 12. Paul. Gryſald. *in deciſionib. Catholicæ Fidei, verb. Papa, n.* 3. *in reſp. ad* 3.

obiectionem, Cardin. Bellarm. *d. contron. 3. lib. 2. cap. 31. versic. respondeo duobus modis.*

29 Hinc etiam non dominum, sed *seruum seruorum Dei* seipsum Papa nominare solet, vt videre licet *in cap. relatum, in fine, de sentent. excom.* & in superscriptione text. *in cap. ex multis, 1. q. 3.* glos. *verb. & per se, in cap. quoties, 1. q. 7.* glos. *verb. seruus, in proœm. Sexti decretal.* Anastas. Germon. *de indultis Cardinal. §. Seruus seruorum Dei, ex num. 1.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 8. q. 7. num. 101.* vbi subdit quòd Papa de stylo ita se seruum seruorum Dei appellat, vt si appareat Bulla sine huiusmodi inscriptione, de falso esset suspecta, tanquam contra stylum; illud Christi Redemptoris attendens, *Qui vult vestrûm maior fieri, erit vester seruus,* Matth. 20. quod & ipsius Pontificis nomen iuxta Hebraïcam deriuationem ostendit; significat enim, teste S. Hieronym. inclinationem, vt scilicet ipsi Pontifices, quamuis supra omnes mortales positi; meminerunt tamen exemplo Christi interdum de statu suo declinare, atque adeò humiliter sese cæteris Christi fidelibus subiicere, ac subministrare; eo enim ipso, quo se humiles declarant, maiores cæteris esse dignoscuntur, nec humilitatis virtus suæ quicquam detrahit sublimitati. Vnde Apost. Paulus 1. ad Corinth. 9. *Cùm liber essem,* inquit, *ex omnibus omnium me seruum feci,* in quo verè & realiter IESVM Christum imitatur, qui cùm esset coæqualis Patri Omnipotenti, & omnia verbo, id est, per ipsum fecerit, *Ioan. 1.* nihilominus pro nostra omniúmque redemptione formam serui accepit, *ad Philip. 2.*

30 Primum autem Pontificem qui se seruum seruorum Dei nominauit, fuisse sanctum Gregorium referunt *additio ad glos. verb. seruus, in proœmio Sexti,* Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesiæ, lib. 2. cap. 13. vers. iste Gregorius,* Andr. Gammar. *in Extrauag. Iulij II. de simoniaca Papa elect. in verb. Iulius, num. 10.* Dionys. Paul. *d. tract. de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. cap. 17. num. 72.* Verumtamen prior omnium fuit Damasus Papa, vt constat *ex epist. eiusdem ad Stephanum Archiepiscop.* quæ inuenitur inter opera Clementis Papæ, *& tom. 1. Concil. in actis S. Damasi Papa, fol. 229. verso,* cuius vestigia postmodum secutus fuit S. Greg. Magnus in omnibus suis epist. vt refert Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 3. versic. Gregorius Magnus,* constat enim Damasum eundem Gregorium præcessisse annos 190. quia Damasus floruit anno Domini 379. & fuit 39. Pontifex Max. à sancto Petro, vt colligitur ex Platina *in vita eiusdem Damasi,* & ex Illesc. *in historia Pontificali, lib. 2. cap. 6.* Gregorius autem Ecclesiam Catholicam gubernare incœpit anno 591. & fuit 56. Pontifex à S. Petro, vt constat ex eodem Platina *in eius vita,* & Illesc. *lib. 4. cap. 1.*

31 Papa enim licèt sit Pastor, forma tamen Gregis fieri debet ex animo, non autem imperio dominari, vt Petrus ipse non solùm verbo docuit, sed & confirmauit exemplo, nam cùm à fidelibus subditis interrogaretur, cur ad Gentes introisset? non ex potestate, quâ potuisset eorum interrogationem expellere, sed humiliter respondit, eius rei rationem exponens, vt notat Gregor. *lib. 9. epist. 39.* relatus *in cap. Petrus, 2. q. 7.*

32 Sic etiam cùm à Paulo *ad Galat. 2.* idem Petrus redargueretur, humiliter cessit, vt aduertit August. *lib. 3. de Baptismo contra Donatistas, cap. 5.* relatus *in cap. qui contempta, dist. 8.* qua de re in commendationem Petri, atque eius humilitatis, quæ in hac ferenda reprehensione illuxit, multa eleganter adducit Francisc. de Mend. *lib. 1. Regum, cap. 3. vers. decimoctauo, annot. 6. sect. 3. n. 9.* & 10. ex S. Cypriano *in epist. ad Quirinum, de heret. baptiz.* & ex Greg. Magno *lib. 28. cap. 6. alias 12. & lib. 2. homil. 18. in Ezech.* vbi in hæc verba. *Petrus à Paulo minore suo reprehenditur, & reprehendi non dedignatur, quia in re factus est sequens minoris sui, etiam vt in hoc praeiret, quatenus, qui primus erat in Apostolatus culmine, esset primus & in humilitate.*

Vtrùm autem Petrus fuerit dignus reprehensione? solet in dubium reuocari, multúmque ac diu de illius loci interpretatione inter Hieronymum, & Augustinum concertatum est, vt ex eorum epistolis apparet, scilicet 86. Hieronymi, octaua verò Augustini, cum sequentib. & præcipuè 19. Qua de re multa scripserunt S. Thom. 1. 2. q. 103. *art. 4. ad 2.* Bonauent. *in 4. distinct. 3. art. 2. q. 2.* Scot. *ead. dist. q. 4. vers. quantum ergo,* Sot. *de Iustit. lib. 2. q. 5. art. 4. ad 3. membrum primi argum.* Pigh. *de Ecclesiast. Hierarch. lib. 3. cap. 11. vers. ad 2.* Albertin. *in rub. de heret. lib. 6. num. 23.* Vasq. 1. 2. *disput. 132. cap. 3. num. 27.* & latè *cap. 4. 5. & 6.* Hector Pintus *in Daniel. cap. 11.* Card. Baron. *annal. Ecclesiast. tom. 1. de Romano Pont. lib. 5. cap. 28. vers. postremam, & lib. 4. cap. 8. post princip.* Suar. *de legib. lib. 9. cap. 20. ex n. 19.* Et quamuis Augustinus *vbi supra* admittat in Petro aliquod peccatum reprehensione dignum, illúmque sequantur S. Thom. Bonau. & Scot. *dictis locis,* Durand. *in 4. dist. 1. q. 9. num. 7. & 8.* Palud. *q. 6. art. 5. concl. 4.* Gabr. *q. 4. artic. 3. dub. 3.* Maior. *dist. 3. q. 2. vers. circa illud,* nullus tamen dicit peccatum illud fuisse mortale, immò multi affirmant fuisse tantùm veniale; quia re vera vsus cæremoniarum non erat tunc omnino prohibitus; sed quia incautè, aut intempestiuè vsus fuerit Petrus cæremoniis Legis. Ego quidem existimo nullius peccati, neque venialis apud Deum ipsum Petrum reum fuisse; non mortalis, cùm iam Petrus esset in gratia confirmatus; non venialis, quia neque ex intentione operantis, neque ex obiecto talis colligitur; fuit tamen ipse Petrus rectè admonitus, & reprehensus à Paolo, quia fecit aliquid, quod non expediebat, quamuis liceret; neque enim hæc duo inter se repugnant, iuxta eundem Paul. 1. ad Corinth. 4. *Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt;* & in hoc tantùm deficit, iudicando scilicet magis expedire, quod minùs expediebat, quamuis semper ageret, quod licebat; atque ob hunc defectum tàm exiguum fuit à Paulo reprehensus, & ipse pro sua magna humilitate illi cessit. Colliguntur hæc omnia ex latè adductis per Vasq. 1. 2. *disp. 182. cap. 7. num. 56. cum seq.* vbi refert ita publicè docuisse in Collegio Complutensi, de anno 1582. 33

Quare & S. Gregorius subditis redarguendi se facultatem præstat *in c. si quis super his, 2. q. 7.* & Leo IV. de quibusdam rebus accusatus, Imperatoris se submittit iudicio, *in c. nos si incompetenter, ead. caus. & q.* Hortatur autem præfatus Gregorius *in c. inter verba, 11. q. 3.* se ipsum & Pastores omnem pacem habere cum omnibus, si fieri potest, & offendere neminem, aut scandalizare. *Si enim* (inquit idem Leo, *in d. c. nos si incompetenter,*) *nos qui aliena debemus corrigere peccata, peiora committimus, certè non veritatis discipuli, sed erimus præ cæteris erroris magistri.* Quin potiùs debet Rom. Pontifex præ cæteris esse sanctior, & maiorem præ cæteris Christianæ religionis, & diuini honoris zelum tenere, vt ait Iul. Papa *in c. officij, 24. q. 1.* & si minos sanctus aliquis habeatur, occasione tamen sanctæ conuersationis prædecessorum suorum fit sanctior; vnde 34 35

in

in Papa semper præsumitur sanctitas. *Quis enim* (vt ait Symmachus Papa *in cap. 1.dist.40.*) *sanctum dubitet esse, quem apex tanta dignitatis attollit, in quo si desint*, inquit, *bona acquisita per meritum, sufficiunt quæ à loci decessore præstantur; aut enim claros ad hæc fastigia erigit, aut qui eriguntur illustrat.*

37 Quòd si Papa suæ, & fraternæ salutis negligens deprehendatur, & talis vt magis sibi aliisque officiat, huius culpas redarguere præsumit mortalium nullus, quia cunctos ipse iudicaturus, à nemine est iudicandus, nisi deprehendatur à Fide deuius; sed pro eius conuersione, & salute vniuersitas fidelium tantò instantiùs orare debet, quantò suam salutem post Deum ex illius incolumitate animaduertit propensiùs pendere, vt inquit Bonifacius Martyr *in c.si Papa 40. dist.* Vnde nonnullos Romanos Pontifices legimus de obiectis criminibus conuocato Concilio sic se iureiurando purgasse, vt tamen se ad id minimè teneri protestarentur. Sic Sixtus III. fecit dicens, non aliis successoribus, si noluerint, idipsum faciendi se formam dedisse, vt refertur *in cap. mandastis, 2.q.5.* sic etiam Leo IV. se similiter purgans, dixit: *hoc autem faciens, non legem præscribo cæteris, qua id facere cogantur*, sicut habetur *in cap. auditum, 2.q.5. & in cap. nos si incompetenter, 2.q.7.* vbi Gratianus *in fine*, similia exempla Damasi, & Symmachi Summorum Pontificum adducit. Legimus quoque Pontificem Marcellinum se ipsum accusantem, Episcoporum Concilium iudicare noluisse, dixisse autem, *Tuo te ore, non nostro iudicio damna, nam prima Sedes à nemine iudicatur, in cap. nunc autem, 21.dist. & in cap. nemo, 9.q.3.* Aliorum enim hominum causas Deus voluit per homines terminari, Sedis verò Romanæ Præsulem suo reseruauit arbitrio; quod nonnunquam Deus ipse manifestis exemplis ostendit, *cap. aliorum, cum seq. 9.q.3. cap. si Papa, 40. dist. cap. Anastasius 19.dist.*

38 Sed hac in re aliquantulum immorari oportet, & perquiri, an & quando Pontifex errare possit, & in hæresim labi? Pro cuius dubij vera solutione, & maiori omnium occurrentium dilucidatione sciendum, Papam vel considerari posse tanquam supremum Iudicem, & vniuersalem Ecclesiæ Pastorem, vel tanquam priuatam personam: si primo modo consideretur, certum est in definiendis iis, quæ sunt fidei, habere infallibilem auctoritatem; ita vt in publico Fidei iudicio minimè errare possit, vt post antiquiores Patres tradunt S. Thom. 2.2. *q.1. art.10. & q.11. art.2. ad 3.* Caiet. *in apolog. de potestat. Papæ, part.2. cap.13. cum seqq.* Turrecr. *lib.2. cap.19.* Pigh. *de Eccles. Hierarch. lib.4. cap.3.* Can. *de locis Theolog. lib.6. cap.3. propos.3.* Carranza *in sum. Concil. contr.3.* Card. Bellarm. *lib.4. de Roman. Pontif. cap.3. vers. de cætero.* Suar. *de Fide, disp.5. sect.8. à num.9.* Probatur primò auctoritate Christi Domini *Luc.* 22. vbi ad Petrum inquit, *Ego oraui pro te, vt non deficiat fides tua.* quem locum licèt aliqui intelligant de tota Ecclesia, quasi Dominus orauerit pro Petro, quatenus totius Ecclesiæ figuram gerebat; conuincitur tamen hæc interpretatio; primò, ex Clem. 1. *in fin.* ibi, *persona B. Petri, de re indic.* Deinde, quia non conuenit verbis Christi ibi, *& tu conuersus confirma fratres tuos*; non potest enim considerari conuersio respectu ipsius Ecclesiæ, cùm nunquam in totum defecerit à Fide; deinde quia respectu Ecclesiæ nulli sunt fratres, sed potiùs omnes filij. Deinde repugnant particulæ illæ, *te, & tuos*, atque alia verba præcedentia, vbi Simon bis repetitur, & apertiùs, quia dixerat Dominus, *Satan expetiuit vos, vt cribraret*, mox mutata loquendi ratione inquit, *Ego autem rogaui pro te*, &c. quæ omnia satis ostendunt aliquid speciale pro ipso Petro Christum Dominum impetrasse: neque etiam dici potest auctoritatem illam personaliter ad Petrum pertinere, non verò ad eius Successores Romanos Pontifices.

Contrarium enim meritò declarauit Innoc. III. *in cap. maiores, in princ. de Baptismo*, ibi, *ad Petri Sedem referendas*, &c. atque alij sex antiquiores Pontifices, & Patres, quos refert Card. Bellarm. *de Rom. Pontif. lib.4. cap.3.* Probatur secundò ex auctoritate eiusdem Christi, Matth.16. *Tu es Petrus*, &c. Qua auctoritate de Petro, omnibúsque eius successoribus explicat Leo Pontifex *in cap. ita Dominus, dist. 19.* Tertiò, probatur ex auctoritate eiusdem Christi, Ioan.21. *Pasce oues meas*, quo loco omnis potestas necessaria ad rectam Ecclesiæ gubernationem significauit modò per officium Pastoris, quod ex maxima parte consistit in pabulo veræ doctrinæ spiritualis exhibendo, modò per aliam metaphoram ligandi, & soluendi, seu Clauium, tollendo scilicet impedimenta, quæ clauderent ingressum regni cœlorum; & constat in primis necessariam esse potestatem resoluendi dubias Fidei quæstiones ad tollendam ex parte intellectus ignorantiam, sicut necessarium est ex parte voluntatis, salubribus præceptis ad tollendas prauas voluntatis affectiones, cùm hoc duplex sit impedimentum, quod ingressum Regni solet, & potest impedire. Ergo rationes, quibus conuincitur potestatem Petro datam non personalem fuisse, sed in omnibus successoribus duraturam concludunt, & infallibile iudicium, quod Christus Petro promisit, ad eius successores pertinere. Quartò, confirmatur ex *Deuteron.* 17. vbi difficile & ambiguum iudicium iubet Dominus deferri ad Sacerdotes Leuitici generis, & Iudicem, qui fuerit illo tempore, & addit, *qui indicabunt tibi iudicij veritatem*, & quæ ibi sequuntur; quibus Summi Pontificis potestatem depingi explicat Innoc. III. *in cap. per venerabilem, vers. rationibus, qui fil. sint legit.* iunctis multis traditis à Pigh. & Can. *citat. locis.* ex quibus rectè sequitur de Fide esse Romani Pontificis, qui nunc est, & erit in futurum, infallibile esse iudicium, & contrariam doctrinam hæresim esse; quam vti talem meritò damnauit Sixtus IV. inter alios errores Petri Oxomensis Salmanticensis Primarij sacræ Theologiæ, vt testatur eiusdem Academiæ & facultatis Primarius Bañes 2.2. *q.1. art.10. dub.2. concl.5.* vbi quoque *per totum d. dub 2.* meritò concludit nostram resolutionem tenendam esse tanquam Apostolicam traditionem, etiam ita definitum esse à Leone X. in Bulla condemnationis Lutheri *artic.* 18. in quo aiebat, quòd etsi Papa, & maior pars Ecclesiæ aliquid sentiret, non esse peccatum, neque hæresim oppositum tenere, quem errorem cum aliis ipsius Lutheri meritò damnauit Leo X. vt constat ex *tom.2. Concil. p.706.* Vide Thom. Boz. *de signis Eccles. lib.16. cap.8. & lib.18. cap.6.* Suar. *de Fide disp.5. sect.8. num.7.* Can. *de locis Theolog. lib.6. cap.8. ad fin.* Solorzan. *de iure Indiar. tom.1. lib.3. cap.2. num.37.* Machado *d. tom.2. lib.4. p.7. tract.4. docum.13.*

Ex dictis igitur infertur primò falsam esse eo- 39
rum sententiam, qui docent in iis, quæ sine Concilio vniuersali decernit Papa, errare posse, quod hæretici omnes contendunt, & ex Catholicis tenuerunt Gerson, Almayn. & Adrian. *in quæst. de con-*

firmat. ad fin & alij, quos refert Can. *de locis Theolog. lib. 6. cap. 1. ad fin.* hoc ipsum tribuentes Gratiano *in cap. ita dominus, vers. hoc autem, 19. dist.* eiusdem autem sententiæ videtur esse Abb. Panorm. *in cap. significasti, num. 3. de elect. & q. 1. num. 22.* Anton. de Rosel. *de Concil. q. 14. num. 13. & 17.* à quibus non multum discrepat Castr. *de iust. hæret. punit. lib. 1. c. 8.* dum tenere videtur Papam in quæstionibus Fidei, quas decidit, solum errare posse, non tamen Sedem Apostolicam, id est, Papam cum Cardinalium Collegio. Conuincitur enim ex omnibus prædictis, ex quibus constat soli Petro, non autem vniuersæ Ecclesiæ, neque omnibus Apostolis simul concessum priuilegium illud confirmandi fratres in Fide, pro ipso Petro singulariter orauit Christus Dominus, ne eius Fides deficeret, Petrus petra, & fundamentum, super quo Ecclesia fundatur, quæ omnia concludunt certitudinem & infallibilitatem illam in ipso Petro, Romanisque Pontificibus eius successoribus, non verò Concilio vniuersali, nec in Cardinalibus, & Consiliariis positam esse; atque ita meritò doctrinas prædictas reprehendunt Can *d. cap 8.* Card. Bellarm. *d. lib. 5. c. 1. & 2.* Bannes *d. dub. 2 conclus. 3.*

Non obstat ratio, quam adducunt Anton. de Rosel. atque alij præcitati, quòd scilicet Summus Pontifex homo est, & humanis infirmitatibus subiectus, sicut alij omnes homines, dicente Paulo *ad Hebr. cap. 7. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, &c.* & qui condolere possit his qui ignorant, & errant, quoniam & ipse circumdatus est infirmitate: vnde se errare posse Pontifex ipse fatetur *in cap. à nobis 28. de sent. excom.* quemadmodum in alia vitia auaritiæ vel similia potest incidere, vt apud omnes est indubitatum; facilè enim respondetur, quòd si solam personam Papæ per se consideremus, vt homo est, facilè errare potest, non ita si ponamus diuinam prouidentiam, & Christi promissionem, secundùm quam Ecclesia, & eius supremus Princeps Spiritus sancti assistentia ita dirigitur, vt in Decretis statum totius Ecclesiæ respicientibus errare minimè possit, vt benè notauit Turrecrem. *lib. 2. cap 112. n. 2.* Vnde etiam euidens apparet differentiæ ratio, quare Papa peccare possit, & in alia vitia incidere, non ita errare in Decretis, quæ tanquam Pontifex edit, quia scilicet pro hoc orauit Christus, non ita pro illis, vt vltra præcitatos optimè aduertit Albertin. *de assertion. Cathol. q. 9. à num. 12.* Card. Bellarm. *d. lib. 4. cap. 7. vers. vltima ratio.* Nec etiam obstat si replices ex text. *in d. cap. per venerabilem, vers. sunt autem, qui fil. sint legit.* iuncto *cap. fundamenta, §. decet, lib. 6.* quibus probatur in dicendis causis Fidei, absque arduis debere Papam petere consilium Cardinalium; quia respondetur procedere Iura illa, & similia de honestate, non verò de necessitate, vt latè ostendemus *infra cap. 4. de dignit. & priuil. Cardinal. propè finem.*

40 Secundò, ex dictis infertur Pontificem in decretis morum, quæ ad statum totius Ecclesiæ spectant, errare minimè posse. Probatur; nam licèt (vt suprà diximus) Summus Pontifex quà homo est, intra limites humanarum vitium, sit ignorantiæ, aliisque humanis infirmitatibus subiectus; in his tamen quæ vt summus Pastor decernit, & necessaria sunt ad spiritualem fructum omnium salutem, infallibili Spiritus sancti assistentia ex Christi Domini promissione iuuari, & gubernari certissimum est, iuxta auctoritatem Ioan 4. & 16. *Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem*, quod sanè in his decretis, quæ ad mores totius Ecclesiæ pertinet, omnino necessarium est; aliàs enim si in his Pontifex erraret, talis error totius Ecclesiæ error esset, subindeque in maximum totius Ecclesiæ damnum redundaret. Cùm enim omnes Fideles teneantur Summi Pontificis decreta, quæ ad mores pertinent, sequi, & venerari, *cap. 1. de constit.* vbi omnes, & ab illis recedere crimen esset grauissimum, iuxta regulam *cap. non decet, 12. dist. & cap. cum non liceat, de præscript.* iuncta prædicta auctoritate *Deuteron. 17.* & alia Christi Domini. Matth. 23. *Super Cathedra Moysis sederunt Scribæ, & Pharisæi. Omnia ergo quæ dixerint vobis, seruate & facite*; meritò sequitur oportere Summi Pontificis auctoritatem in huiusmodi decretis infallibilem esse, atque ita inter omnes receptum est, vt constat ex multis, quæ latè Can. *d. lib. 5. cap. 5.* Menoch. *de arbitr. cas. 458. num. 31.* Cardin. Bellarm. *lib. 4. cap. 5.* Bañes *d. art. 10 dub. 6.* Rutil. Benzon. *de anno Iubilæi lib. 2. cap. 21. vers. nam Ecclesia, pag. 142.* Thom. Boz. *de signis Eccles. Dei lib. 16. cap. 8. & lib. 18. cap. 7.* Solorzan. *de iure Indiar. tom. 1. lib. 2. cap. 24. n. 62.*

In decretis verò, quæ non totius Ecclesiæ statum, sed certas personas, vel certam Ecclesiam respiciunt, solet inter Doctores dubitari, an Papa errare possit? Partem affirmatiuam sequitur tuetur Can. *d. cap. 5. concl. 3.* cuius rei ait esse rationem, quia huiusmodi decreta respectu particularis Ecclesiæ, vel certæ personæ non nituntur certis principiis, sed probationibus, quæ incertæ sunt; ac proinde non immeritò falli potest Pontifex, vt in iudiciis, & sententiis particularibus manifestum est, & in excommunicatione probat text. *in cap. à nobis 28. de sent. excom.* iuncta ratione, quam reddit text. *in cap. 1. de constit. lib. 6.* ibi, *Cum sint facti, & in facto consistant, possit probabil ter ignorare*, iunctis resolutis per Albertin. *de assert. Cathol. q. 30. num. 22.* Card. Bellarm. *d. art. 10. dub. 6. conclus. 4.* vbi tandem meritò sic distinguit; vel enim agimus de iudicio rerum gestarum, seu forensi, quando scilicet Pontifex sententialiter inter duas Ecclesias aliquam quæstionem definit, veluti si decidat controuersiam illam, & antiquam quæstionem de Primatu Hispaniæ inter Toletanam, & Bracharensem Ecclesias, de qua latè egimus *de offic. & potest. Episcopi, p. 1. tit. 3. cap. 8.* & tunc verum est errare posse, quia iudicium nititur probationibus, quæ incerta sunt, vt suprà diximus, & procedit argumentum factum à Cano: vel agimus de decretis Pontificis circa mores alicuius prouinciæ, vel Ecclesiæ, condendo scilicet legem, & præscribendo præcepta, quibus subditi regantur; & viuant; & hoc casu nulla potest assignari congrua differentiæ ratio inter decreta pro Ecclesia vniuersali, vel particulari, immò in omnibus Pontifex se gerit tanquam supremus Pastor & Legislator, vtroque etiam casu decreta illa ad subditorum salutem, quibus præscribuntur, necessaria sunt, cùm secundùm illorum formam viuere debeant, eorumque salus spiritualis pericliteretur, si vel illis non obtemperent, vel obtemperando faciant id, quod Legi diuinæ, aut naturali repugnat, vel aliàs illicitum est. 41

Ex illa generali regula suprà posita, quòd Summus Pontifex falli & errare possit circa quæstiones facti, quæ ex probationibus dependent, putarunt nonnulli illum aliquando errare posse in alicuius Sancti Canonizatione; cùm enim hoc pendeat ex probationibus miraculorum, & ex multis aliis, quæ in facto consistunt, quæ latè recenset Mascard. 42

Mascard.*de probat.conclus.*261. *à princ.* non est mirum si aliquando in eo decipiatur Ecclesia, vt voluit glos.*verb. Sedis, versatam inter alios*, ibi, *licèt occidere possit, in cap.* 1. *de reliq.& vener. Sanct.lib.*6. & alij adducentes authoritatem S. Augustini, *Multorum corpora honorantur in terris, quæ torquentur in gehenna.*

43 Verùm huiusmodi sententiam temerariam esse, scandalosam, & hæresim sapere, tradunt Recentiores contra VViclephum, Lutherum, & alios hæreticos irridentes potestatem Ecclesiæ in Sanctis canonizandis. Ratio autem colligitur ex S. Thom.*quodlib.*9*q.art.vlt.* Quamuis enim huiusmodi Canonizatio aliquo modo pendeat ex probationibus, est tamen quædam quasi professio, & protestatio Fidei, quâ Sanctorum gloriam credimus, ac subinde ad vniuersalem totius Christianæ Religionis statum pertinet; & consequenter tradendum est diuinum illum Spiritum, quem Christus Dominus Ecclesiæ suæ promisit, *Ioan.*4. *&* 16. eidem Ecclesiæ non defuturum in re grauissima, & quæ in ipsius Ecclesiæ, diuinique honoris vilipendium redundaret, si viderent Dæmones Ecclesiam Catholicam pro Sanctis venerari eos, quos ipsi torquent in inferno. Quare post S.Thom. hanc esse veram & communem sententiam, quòd Ecclesia in canonizatione Sanctorum errare non possit, ex S.Anton. comprobant Viguer.*de institut. cap.*10.*§.*3.*vers.*11.Couar.*lib.*1. *var.resol.cap.*1. *n.*13. August.de Ancon.*de potest.Eccles.q.*14.*art.*3.Caiet. *de Indulg.cap.*8.*vers. ad id verò.* Driedon.*de dogmat. cap.*1.*fol. mihi* 207. Iacob.Castell. *de canonizat. Sanctorum, q.*9. *art.*3. Can. *vbi proximè.* Turrecrem. *in defens. reuelationum S. Brigitæ, cap. vlt.* Aragon.2.2. *q.*1.*artic* 10.*tit.de summ. Pont.col.penult.in conclus.*2. Mascard. *de probat.conclus.*261. *num.*56. Viuald. *in candelab.aur.p.*3.*cap.*17. *ex num.*15. Maluet. *in tract. de canonizat. Sanctor.dub.*3.*num.*47. Ang. Roch. in simili *tract. cap.* 39. *&* 40. Ioan. Baptista Sign. *in tract. de Reliq. & vener. Sanct. cap.*4. Domin. Ansoss.*de sacr.Reliq.cult.§.*24.*num.*5. Cardin. Bellarm. *tom.*1.*controu.*7.*lib.*1.*cap.*9.Card.Baron.*annal.Eccles. tom.*1.*anno Christi* 55.*cap.*15.*pag. mihi* 488. Valent. 2.2.*q.*1.*art.*10.Aloys.Tur. *in* 2.2. *disput.*16. *de potest. Pont in ordinatione ad Fidei doctrinam, dub* 4 Carb. *in sum.tom.*5.*lib.*1.*c.*17. Azor.*instit. moral.p.*2.*lib.*5. *cap.*1.*q.*5. Castr.Palao *tom.*1.*tract.*4.*disput.*1.*p.*5.*§.*4. *in fine*, me citato in hoc loco, Machado *d. tom.*2. *lib.*4.*p.*7.*tract.*4 *docum.*14.

44 Ad authoritatem vero S. Augustini pro contraria opinione suprà citata, varijs modis respondent hi Doctores proximè relati; vel quòd veneramur corpora, quæ putamus esse eorum, qui ab Ecclesia canonizati sunt, cùm tamen sint alicuius perditi hominis, non quòd Ecclesia in canonizatione fallatur, sed quia corpora mutata sunt ob rerum vicissitudinem. Vel etiam quòd non agat Augustinus de veneratione & culto ab Ecclesia præstito per canonizationem, sed quia apud Gentiles, & barbaras nationes in honore, & pretio sunt, quorum tamen corpora torquentur in inferno. Et confirmatur, quia si iniuriam facit Martyrio qui orat pro Martyre, *cap.cùm Martha §.vlt. de celebr. Miss.* multò maiorem iniuriam Sanctis irrogat, qui aliquem è Sanctorum catalogo reiicit, & non multùm distat ab illorum hæresi, qui Sanctos colendos esse negant, contra antiquissima Ecclesiæ decreta, de quibus *in cap. rogationes, de Consecr.distinct.*3. & in multis alijs, quæ commemorat text. *in cap.* 1. *de canonizat. & vener.Sanct.* & quæ latè comprobat Conrad. Brun. *de cærem. lib.*3. *cap.*1.*&* 6. Card.Bellarm. *d.controu.*7.*à princ.* Azor. *Instit. moral.p.*1.*lib.*9.*cap.*10.*q.*5.*cum seqq.* & plenè relati à Cened.*ad Decretal.collect.*52.

Ex eadem quoque generali regula suprà posita 45
dicendum etiam videbatur Ecclesiam errare posse in approbandis, vel confirmandis Religionibus; cùm enim huiusmodi approbatio fiat præcedentibus probationibus, circa virtutes & merita Institutoris, & profitentium, sequi videtur in eo decipi posse, quod planè fateri videtur Gregor. X. *in cap.*1.*in princ.de relig. dom.lib.*6. vbi referens Concilij Lateranensis decretum, *in cap.vlt. eod. tit. in Decretalibus*, dum probat ex nimia Religionum diuersitate grauem in Ecclesia confusionem induci, addit quòd importuna petentium inhiatio illarum multiplicationem extorsit; ex quibus ita concludit Can.*d.lib.*5.*cap.*5.*ad fi.* adducens in confirmationem, quia videmus Religionem ab vno Pontifice, ab alijs deinde damnari, tanquam impiam, & errorum nutritiuam, vt de ordine Fratricellorum constat: fuit enim à Papa Cœlestino V. approbatus, & deinde à Ioanne XXII. damnatus, qui declarauit approbationem illam infirmam, & inualidam fuisse, *in Extrauag.*1. *de Relig. dom. eiusdem Ioannis XXII.*

Sed contraria sententia verior est & receptior, 46
vt post Bañes *d.art.*10.*dub.*8.*conclus.*3.*&* 4. & testatur Fr.Emman. *quæst.reg. tom.*1.*q.*1. *artic.*4. *ad medium.* Valent.2.2. *disput.*1.*q.*1.*p.*7. §.41. Azor.*d.p.*2. *lib.*5.*cap.*7.*q.*2. me citato in hoc loco Machado *d. tom.*2.*lib.*4.*p.*7.*tract.*4. *docum.*15. Et vt argumenta in contrarium adducta diluantur, aduertere oportet, quòd vel quærimus an Ecclesia falli possit in approbando plures Religiones, quàm expediebat? & fatemur in eo aliquem errorem dari posse ex falsis informationibus, ex quibus, verbi gratia, constitit populum sufficientem esse, vt maiorem alere possit Religiosorum numerum, quàm potest in rei veritate, vel quando, vt sunt Religiosorum Ordines, vt ex nimia diuersitate aliqua oriatur confusio in hac, vel illa ciuitate; quod tamen satis Summo Pontifici expressum non est, & hoc solùm concludunt rationes, quas adducit text. *in d.cap.*1.& Can. *d.loco.* Aut rursus quæstio est, an errare possit Ecclesia in confirmanda Religione in iis, quæ pertinent ad veritatem Doctrinæ, & Instituti, aut Legum, & Constitutionum, quibus Religiosi eam profitentes, viuere debent? & resoluendum est minimè in hoc errare posse Pontificem, seu Ecclesiam, tradendo scilicet leges sacræ Scripturæ, legibus diuinis, aut bono spirituali animarum contrarias; cùm enim ex dictis certum sit Ecclesiam, seu Summum Pontificem errare non posse in decretis Fidei, vel morum ad statum totius Ecclesiæ spectantium, & in approbatione alicuius Religionis decernat statum illum bonum esse & conuenientem, ad spiritualem salutem, & charitatis perfectionem, iam sequitur valde perniciosum fore Christi fidelibus hunc Ecclesiæ errorem, vt scilicet Religio, quam tanquam vtilem bono spirituali approbauit, & sequendam proposuit, sit bono spirituali contraria, vel noxia. Quod verò adducit Can. de ordine Fratricellorum, & aliis, quos semel ab aliquo Pontifice approbatos, deinde alij damnarunt, respondetur iustè hoc fieri, non tamen ex ea ratione, quòd à principio Ecclesia, vel Pontifex in confirmando errauerit; sed quia postea Institutor, eiúsque alumni, seu sequaces non seruant statum Religionis

ligionis vt debuerunt, secundùm formam, & modum, sub quo à Pontifice fuit coofirmatus.

47 Circa verò eundem Pontificem secundo modo, hoc est, quatenus persona priuata, consideratum (aliquando enim Pontifices Romanos tanquam priuatos, & particulares Doctores respondere aiunt Peñia *in direct. inquis. p. 2. ad q. 17. con. 42. vers. rursus*, Paul. Grisal *in resp. cath. fid. verb. Baptismus, num 44. vers. dico tertiò*) sciendum est receptam esse Doctorum præsertim antiquorum sententiam, quòd in Fide errare, atque ita hæreticus esse possit, per text. *in cap. si Papa, 40. distinct.* in illis verbis, ibi, *nisi deprehendatur à Fide deuius*. Et vltra ordinarios, ibi, tenet glos. 1. sic intelligenda *in cap. à recta, 24. q. 1.* refert multos ex nostris Rojas *de heret. singular. 146.* quibus addo Turrect. *lib. 2. c. 112. num. 2.* Albert *d. q. 9. num. 12. & q. 30. num. 20. & 24.* Iacobat. *de Concil. lib. 3 artic. 1.* Couar. *lib. 1. var. resolut. cap. 10. n. 12.* Decian. *tract. crimin. lib. 5. cap. 52. num. 1.* Cardin. Tusch. *tom. 2. conclus. 522. num. 26.* Ex Theologis verò certum hoc esse inquit Caiet. *de auctor. Papa, cap. 9. & in Apolog. p. 2. cap. 13.* Sot. *in 4. dist. 22. q. 2. art. 2. ad med.* Castr. *de iust. heret. punit. lib. 2. cap. 23.* Corduba *in quæst. Theolog. lib. 4. q. 3. post princ. vers. respondeo ad primum, & q. 5. vers. hanc opinionem constanter*, Can. *lib. 6. cap. 8. ad 11. vers. hoc loco*, Turtian. *de Fide disput. 16. dub. 1.* vbi communiorem opioionem dicit, & hanc esse omnium, & Romanorum Pontificum, & Scholasticorum sententiam ex multis tuetur Bañes *d. art. 10. dub. 2. conclus. 1*, multósque eiusdem sententiæ assertores refert Cened. *ad decretum collect. 44. num. 1.* Quod prætetea ea ratione confirmatur, quia Papa vt homo est, naturaliter erroris, & ignorantiæ, aliísque humanis infirmitatibus est subiectus, vt satis probat prædicta auctoritas Paul. *ad Hebr. 7.* neque à Deo, nisi quatenus Pastor supremus, & Ecclesiæ caput in publicis morum & Fidei decretis præseruatus est, vt constat ex dictis; & consequenter à cessante ratione non videtur inconueniens fateri posse errare vt priuatam personam, quando scilicet doctrinam aliquam tradit, quam non vult vt vniuersale decretum apud omnes censeri, obligando omnes fideles ad id recipiendum, aut credendum, sed tanquam particularis Doctor docet, aut scribit, vt fecerunt Innoc. III. & IV. Adrian. VI. atque alij; etsi enim in eorum scriptis aliquis error reperiretur, non ideo Papam quà Papam, aut Sedem Apostolicam errasse dicendum est, vt bene explicat Castr. *lib. 1. de iust. heret. punit. c. 6.* vbi refert elegans Innocentij IV. responsum, qui rogatus an vellet, quæ in iure Pontificio scripsit, pro lege teneri? respondit id se minimè velle, quia ea non vt Pontifex, sed vt Doctor priuatus scripserat. Confirmatur denique ex euentu, quia plures Romanos Pontifices, vt personas priuatas errasse contendunt, suprà citati ex historiis; & de Honorio I. dubitandum non esse inquiunt Castr. Bañes, & plerique ex præcitatis: quia in sexta Synodo de hæresi damnatum esse constat; & negari non potest, nisi abrogando illius generalis Concilij auctoritatem, ac Leonis III. Pontificis, qui eam sextam Synodum confirmauit, & Honorium hæreticum vocauit, vt legitur *tom. 2. Concil pag. 413.*

48 Vnde suprà citati, & præcipuè Rosel. *de auctor. Imper. part. 3. princ. à num. 35.* Castr. *d. lib. 2. cap. 23. vers. an Papa, vel quiuis alius*, Turrect. *lib. 4. cap. 18.* Castr. Iacobat. *lib. 3. art. 1. & lib. 9. in princ.* Driedon. *de lib. Christ. cap. 14.* Aragon. *2. 2. q. 1. art. 10. in tract. de Eccles. pag. 64* Decian. *d. lib. 5. cap. 52. num. 3.* Bañes *d. art. 10. dub. 2. conclus. 2.* Hieronymi. de la Rua *in contr. Theol contr uer. 3. schol. pag. 105. cum seqq.* Perez *lib. 3. vers. quaritur 15. tit. 4. lib. 8. Ordin.* Mich. de Aninyon *de vnit. ouil. & past. cap. 15. num. 14.* Card. Bellarm. *lib 2. de Rom Pont. cap. 30.* & alij plures citati à Cened. *d. collect. 44. num. 2.* disputant an Papa hæreticus statim desinat esse Papa? cum quibus verior, & receptior sententia est statim desinere esse Papam, cùm primùm per legitimam Ecclesiæ iurisdictionem sententia declaratoria criminis in eum profertur, de quo latè Suar. *in tract. de Fide disput. 10. sect. 6. num. 6.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 4. cap. 7.* vbi concludit Pontificem in hæresim lapsum esse quidem iure diuino priuatum Pontificatu, sed Ecclesiæ sententia postea iudicari, & declarari eum ob crimen hæresis Pontificia dignitate cecidisse: pro qua sua sententia citat August. de Ancon. Iacobat. Alphons. de Castr. & alios. Et quòd Papa etiam de hæresi occulta possit accusari, tenent glos. *verb. à Fide deuius, in d. cap. si Papa.* Decian. *in tract. crim. lib. 5. cap. 52. num. 9.* Suar. *d. disp. 10. sect. 6. num. 11 ad finem.* Non obstante quòd ipse legem condiderit, quòd ille, aut alius quispiam Pontifex non possit de hæresi accusari, vt resoluit dicta glos. *in vers. item nunquid Papa*, Decian. *d. cap. 52. num. 11.* Card. Tusch. *d. tom. 2. conclus. 522. num. 27.* Et quot testes sufficiant, vt probetur Summum Pontificem esse hæreticum, tradit Spin. *in speculo testam. glos. 12. rub. num. 3.* An quando Pontifici opponitur quòd sit hæreticus, & ille negat, possit admitti probatio opponentis? vide Cast. ld. *de potest. Papa, num. 44.* Iacob. *de Concil. lib. 8. art. 1. pag. 514.* latè Decian. *d cap. 52. num. 10.* si Papa post mortem de hæresi accusetur, quis sit Iudex competens? vide Dominic *in cap. in fidei fauorem, num. 5. de heretic. lib. 6.* & *ibi* Anchar. *n. 2.* Decian. *d. cap. 52. num. 17.* Card. Bellarm. *de Rom. Pont. lib. 2. cap. 30. prope finem.* Azor. *d. p. 2. lib. 4. cap. 7. vers. quæres cuius auctoritate*, vbi cum Archidiacono, Ioan. Andr. & aliis, resoluit Papam iam defunctum, si constiterit eum mortuum esse hæreticum, condemnari debere auctoritate Successoris, non verò Concilij.

Verùm contrariam sententiam, immò Summum Pontificem etiam quatenus priuatam personam non posse in Fide errare, nec hæreticum esse, multis rationibus constanter tuetur Pigh. *de Eccles. Hierarch. lib. 4. cap. 8.* quem non citatum sequitur Cardin. Bellarm. *d. lib. 4. cap. 6.* & in eandem partem magis inclinat Carranz. *in summ. Concil. contrlandou. 4 vers. & omnibus predictis*, quamuis deinde post longam disputationem succumbens argumento suprà facto de Honorio I. concludat non audere se hoc affirmare; & in hanc partem magis inclinant Machado *d. tom. 2. lib 4. part. 7. tract. 4. docum. 19.* Suar. *de Fide disput. 10. sect. 6. num. 11.* dum ait, sibi magis pium, & probabilius videri posse quidem Papam priuatam personam errare ex ignorantia, non tamen ex contumacia, refert Sanctatel. *de heres. cap. 31. in initio, num. 5.* Præcipuæ autem rationes, quibus mouentur, tres sunt. 49

Prima, ex promissione illa Christi Domini ad Petrum Lucæ 22. *Oraui pro te*, &c. quæ non personaliter ad Petrum, sed ad omnes Successores in eius Cathedra pertinere ostendimos: & quia constat Petrum sic à Deo fuisse confirmatum, vt eius fides, etiam personalis minimè posset deficere, vt denotant illæ particulæ *pro te*, & *tua*, quas suprà expendimos.

Secunda

Secunda ratio ex eo deducitur, quia cùm Pontifex regula sit, quam omnes fideles sequi, & præ oculis semper habere debent, oportet singulari aliquo muniri priuilegio, quo ab errore in iis, quæ sunt Fidei, non solùm Sedes ipsa, sed etiam illius persona præseruetur: aliàs enim si & ipsum Pontificem errare posse admittamus, nihil aliud sperari potest, nisi quòd cæcus ipse nos cæcos simul in foueam trahat, vt in veteri prouerbio est; de quo *in cap. pen in fin de ætate & qual.* Quòd si dicas à diuina prouidentia gubernari quando Pontifex docet, vel leges condit, quas à subditis vult obseruari, non ita quando vt priuatus credit, aut scribit, triplicatur; quòd etsi negandum non sit posse Deum ex hæretico corde veram Fidei confessionem extorquere, vt patet in confessione Caiphæ *Ioan.* 11. & in asina Balaam, *Num* 22. refert *in cap. sicut*, 2.q.7. hoc tamen violentum est, & non ita facile, vt expediebat ad optimam Ecclesiæ gubernationem, & alienum à more diuinæ prouidentiæ, quæ *omnia disponit suauiter*, vt habetur *Sap.* 6.

Tertia ratio est, quia hæc Romanæ Ecclesiæ præ omnibus aliis prædicatur excellentia singularis, quòd omnes aliæ, non solùm hæreticos, verùm etiam hæresiarchas habuerunt Episcopos, Antiochena videlicet Paulum Samozetanum, Alexandrina Dioscorum, Constantinopolitana Dioscorum, & Macedonium, & sic de reliquis, vt prosequitur Mendoza *d.p.4. scholast.* §. 4. *arg* 7. Romana verò numquam. Ab erroribus enim, qui aliquibus Pontificibus imponuntur, facilè vendicatur ab eodem Pigh. & Card. Bellarm. *cit. locis, & infrà num. 60. cum seqq.* sigillatim ostendemus; & addit idem Pigh. *d. cap.* 8. *ad fin. d. cap. si Papa*, qui in contrarium solet allegari, in illis verbis, *nisi deprehendatur à Fide deuius*, non esse textum alicuius Pontificis, vel generalis Concilij, nec alicuius ex primæ classis Ecclesiasticis Scriptoribus, cuius nos premat auctoritas, sed cuidam Bonifacio Martyri, vix noto illud tribui à Gratiano, incertúmque esse verè ne, an falsò tribuatur?

50 His tamen rationibus non esset illi difficile respondere, qui priorem voluerit sectari sententiam. Nam ad primam dici potest in Petro duplex priuilegium posse considerari, alterum personale, quod ad ipsius Petri excellentiam spectabat, scilicet, quòd eius fides personalis non deficeret, alterum quod ad officium Summi Pontificis pertinebat, vt scilicet in doctrina, & decretis Fidei, vt Prælatus non erraret; in hoc posteriori successerunt Summi Pontifices, sicut etiam in officio, & potestate constat successiuè, non ita in priori, iuxta regulam, *Priuilegium, de reg. iur. lib.* 6. optimè Can. *d. lib.* 6. *ad finem.* Bañes *vbi prox. vers. nunc verò.* Ad secundam respondetur Summum Pontificem esse regulam, secundùm quam omnes credere debent, non in iis, quæ ipse tanquam priuatus scribit, aut docet, sed in illis, quæ decernit tanquam Summus Pontifex. Quare in iis tantùm sequitur oportere infallibile esse ipsius iudicium, non verò in prioribus, quæ docet tanquam priuatus; vnde de vno casu ad alterum non benè infertur consequentia, vt explicat Turrecr. *d. lib* 2. *cap.* 112. *vers. ad secundum.* Ad confirmationem verò de facilitate boni regiminis, quæ in hoc casu videtur desiderari, si Pontificis persona labatur in hæresim, & aliter doceat vt Pontifex, quàm ipse, vt priuatus, credit, respondetur supposita diuina promissione, & infallibili Spiritus sancti assistentia, ipsum Deum Opt. Max. summa cum facilitate, & suauitate omnia gubernare, & mentum Summi Pontificis, atque omnia media necessaria ad hunc finem suauiter disponere, ne in doctrina & decretis Fidei, & morum, quæ omnibus Fidelibus tenenda & credenda proponit, errare possit, iuxta illud Psal. 22. *Dominus regit me, & nihil mihi deerit*, iuncto illo Sap. 8. *Attingit ergo à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter.* Ad tertiam respondetur, illam Romanæ Ecclesiæ excellentiam in eo consistere, quòd in aliis Ecclesiis sederunt Prælati publicè docentes, & profitentes hæresim, ita vt error non solùm personalis fuerit, sed ipsorum Prælatorum, quà talium: quod tamen de Romana Ecclesia numquam dici potest, vt ostendimus, & in hunc sensum illa ratione vtitur Mendoz *dicto loco.* & Card Bellarm. *d lib.* 4. *cap.* 5. *ad fin.* Vnde etiamsi verum esset quòd aliquis Romanus Pontifex in hæresim lapsus esset vt priuatus, non inde sequeretur aliqua ex parte minui, vel offendi singularem illam Romanæ Ecclesiæ excellentiam.

51 Quapropter ex his omnibus videtur concludendum, primam communem sententiam firmam consistere; contrariam verò secundùm strictam disputationem non satis defendi; esset nihilominus valde probabile, piéque credi posset, vt Bellarmin. inquit *d cap.* 6. Summum Pontificem in hæresim non posse incidere, neque etiam vt priuatam personam aliquid firmiter credere, quod Fidei, & Christianæ religioni repugnet: cùm enim negari non possit hoc magis excellere Romani Pontificis dignitatem, & in maiorem cedere Romanæ Ecclesiæ splendorem, bene etiam sequitur maiorem esse pietatem credere Christum Dominum, qui mirificis donis Ecclesiam exornauit, & perfectissimam esse voluit, daturum hoc quoque, quo Ecclesia ipsa speciosior redditur, vt in aliis materiis nostri, & Theologi argumentari solent. Quòd verò de facto nec vt Pontifex, nec vt priuatus aliquando in hæresim inciderit, apertiùs constabit, si percurramus omnes illos Pontifices, quibus impij hæretici, & alij Romanæ Ecclesiæ splendoris inuidi, hæreses, & alia crimina imponunt, & ab illis immunes fuisse ostendamus.

52 Primò igitur occurrit primus ipse Pontifex Beatus Petrus, pro cuius Fide Christum orasse probatur Luc 22. *Ego oraui pro te, vt non deficiat fides tua*; & tamen Christum negauit *Matth* 26. & a Paulo reprehenditur *ad Galat cap.* 2. Eo quòd gentes cogebat iudaizare. Sed primum nihil conuincit, constat enim illo tempore, quo Petrus Christum negauit, nondum fuisse Pontificem; nam quamuis Christus Claues Petro promiserit, Matth. 16. *Tibi dabo Claues*; eas non tradidit, nisi post sanctissimam resurrectionem, cùm *Ioan. vlt.* dixit, *Pasce oues meas*; ac per consequens, etiamsi argumentum illud concluderet B Petrum in Fide errasse, minimè tamen concluditur fuisse errorem Pontificis. Deinde respondetur Petrum negando Christum Fidei quidem confessionem amisisse, non autem ipsam Fidem, vt ex Chrysost. Theoph. & Prosp. explicat Card. Bellarm. *d. lib* 4. *cap* 3. *vers. de primo*, & aliter Turrecr. *vbi sup. lib* 2. *cap.* 112. *ad* 1. Quoad illud verò de Pauli reprehensione, vide quæ diximus *suprà hoc cap vers. si etiam.*

53 De Marcellini, & thurificationis, quam fecit idolis, historia agitur *in cap. nunc autem*, 21. *distinct.* & comprobant Albertin. *in tract. de agnoscend. assertion. q.* 30. *num.* 6. Albert. Pigh. *lib.* 4. *de Eccles. Hierarch.*

rarch. cap. 8. Flam. Parisi. *de resignat. benefic. lib* 2. *q.* 1. *n.* 6. Illam tamen negat Augustin. *de vnic. Baptism. cap.* 6. & nihil habere verisimilitudinis, & auctoritatis præter eam, quam refert antiquitas, scribit latè Card. Baron. *annal. Eccles. anno Christi* 303. Et quamuis huius historiæ veritas esset indubitata, non tamen inde concluditur Marcellinum fuisse hæreticum; nam si benè aduertatur, nihil aliud narrat historia illa, præter quàm quòd sæuiente maxima illa Diocletiani persecutione, qua diuturnior, vel immanior in Ecclesia nulla fuit, vt post Platinam eleganter describit Card. Baron. *anno Christi* 392. cùm minus instarent carnifices, vt thura Diis Pontifex adoleret, metu mortis perterritus thurificauit; quo facto licèt peccatum grauissimum admiserit, ideóque ipse sua sententia se à Pontificatu deposuerit, vt habetur *in tom.* 1. *Concil. pag.* 187. Boët. Epo *lib.* 1. *de Regalib. lib.* 1. *num.* 215. *pag.* 141. cùm potius omnia mala pati debuerit, quàm malo consentire, ex reg. *cap. sa ru, de iis, quavi,* cum simil. hæreticus tamen non fuit, cùm non fecerit pertinaciter, in quo formalis ratio hæresis consistit; vt in propriis terminis docent Albert. *in rub de hæret. lib.* 6. *quæst.* 13. *ex n.* 67. Nauar. *in manuali, cap.* 11. *num.* 24. *& in cap. humanæ aures,* 22. *q.* 5. *in quæst.* 3. *num* 16. Clar. *§. Hæresis, n.* 3. Decian. *tract. criminal. lib* 5 *cap.* 18. *vers.* 28. Cardin. Bellarm. *lib.* 4. *de Rom. Pontif. cap.* 8. *vers. decimus est Marcellinus,* Suar. *de Fide disput.* 10. *sect.* 6. *num.* 11. *&* 14.

54 De Anastasio II. quòd Achacium hæreticum à Felice III. meritò damnatum reuocauit, tradit Gratianus *in cap. Anastasius,* 19. *distinct. & in cap. dictum,* 1. *q.* 1. Sed hoc quàm sit à veritate alienum probatur in primis ex eo, quod constat Achacium viuente Felice III. obiisse, vt ex Niceph. & aliis probant statim referendi, Felicique successisse Gelasium, Gelasio verò post annos sex Anastasium, vt colligitur ex *tom.* 1. *Concil. pag.* 958. *cum seqq.* & consequenter ineptum est dicere voluisse Anastasium reuocare Achacium iam mortuum. Deinde ex *epistola* 1. *eiusdem Anastasij,* quæ integrè refertur *d. tom.* 1. *pag.* 997 *ad Anastasium Imperatorem,* constat minimè Achacij erroribus consensisse Anastasium Pontificem; immò multis rationibus Imperatori eum defendenti ostendisse iustissimè damnatum ob graues, & intolerabiles excessus, ex quibus multum aduersùs Gratianum excandescit Albert. Pigh. *lib.* 4. *de Eccles. Hierarch. cap.* 8. ex professo Couar. *lib.* 4. *var. resol. cap.* 13. *per tot.* & multis adductis Cened. *ad Decretum collect.* 16. *num.* 1. quibus addo Mich. Can. *de loc. Theolog. lib.* 6. *cap.* 1. *vers. nono,* Cardin. Bellarm. *tom.* 1. *de Rom. Pontif. lib* 4. *cap.* 10. *vers.* 19. Mol. *in empor. Iur. tit. de leg. q.* 3. *num.* 3. Suar. *de leg. lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 18. Quamuis Platin. Volater. Turrecrem. & alij Gratianum sequentes in eundem de Anastasio errorem inciderint: & licèt nonnulli eum excusandum censeant, eo quòd historiam hanc non approbauerint, sed tantùm dixerit apud Auctores legi, eámque transcripserit ex auctore Pontificalis, tradit Cardin. Bellarm. & Suar. *proximè citatis locis.* Cæterùm, si contentiosè quis asserere voluerit Anastasium propensiorem fuisse in restituendo Achacij nomine, sed morte præuentum id præstare minimè valuisse, in hoc erit quòd magis admiremur Dei prouidentiam erga Romanam Ecclesiam, cùm titubantem Apostolicæ Sedis Præsulem ex humanis subduxerit.

55 De Liberio, quòd consensit hæretico ex Pontificali Damasi Papæ refertur *tom.* 1. *Concil. pag.* 345. & colligi videtur ex aliis inferiùs citandis. Vnde illi hæresis ab aliquibus imponitur; in quo licèt versari difficultatem negandum non sit, non tamen multùm concludit; nihil enim certum traditur de huius Pontificis errore: immò certum est vsque ad tempus exilij, ad quod missus est ab Imperatore Constantino, acerrimum fuisse Christianæ Fidei propugnatorem. Certissimum etiam est à reditu ab exilio vsque ad vltimam vitæ periodum constantissimè in Fidei Confessione perseuerasse. Illud tantùm in controuersia est, vtrùm tædio exilij aliquando victus fuerit, & hæresis particeps? quod nonnulli asserunt ex quibusdam verbis Sancti Hieronymi in Chronico, vt per Platinam, Volater. & alios, quos etiam sequitur Cardinalis Baron. *anno Christi* 357. sed negant alij, vt elegantissimis Theodoreti verbis comprobat Pigh. *d. lib.* 4. *cap.* 8. Socrat. Sozom. & Niceph. *locis citatis* à Card. Bellarm. *d. lib.* 4. *c.* 9. cum aliquibus aduertendum est, quòd etiamsi concedatur id, quod ex verbis Hieronymi colligunt prædicti; quod tamen in aliquibus emendatis chronicis non reperitur, non inde concluditur Liberium hæreticum fuisse; quòd enim tædio exilij victus, & metu tyranni coactus polluerit se hæreticorum communione, non sufficit ad hæresim constituendam; solùm enim euincit à Fidei confessione defecisse; non verò defecisse à Fide, vel aliquid contra eam credidisse; ac proinde hæreticum fuisse non concluditur, vt tradit Carranz. *in actis Liberij, pag.* 70. deinde, quia, vt aduertit Card. Baron. *cit. loco,* licèt Liberius a crimine excusari non possit, quatenus subscripsit iniustæ condemnationi Athanasij, & dum hæreticis communicauit, in nullam tamen hæresim inciderit, vel aliud gessit, propter quod dici possit hæreticus.

Si verò aliquis replicet oportere quòd fateamur fuisse Liberium hæreticum, ne aliàs ex Catalogo Pontificum reiiciatur Felix II. qui non aliter verus Pontifex esse potuit, nisi Liberius fuerit hæreticus, & ob eam causam à Pontificatu depositus, vt omnes aduertunt in proposito. Fuisse 56
autem Felicem II. verum Pontificem, probatur, tum quia à Beda, & à B. Gregorio, & aliis antiquissimis Patribus, 4. *Kal. Augusti,* id est, 29. *Iulij* ponitur memoria & integrum Officium Felicis II. Papæ & Martyris; tum etiam ex illa fide dignissima historia; cùm enim hîc Romæ anno 1582. ambigeretur, deberétne hic Felix in martyrologio collocari, casu inuenta est arca marmorea in Basilica SS. Cosmæ & Damiani, cum hac inscriptione characteribus antiquissimis incisa. *Hic iacet corpus sancti Felicis Papæ, & Martyris, qui Constantium hæreticum damnauit:* inciditque hæc inuentio 5. *Kalend. Augusti,* id est 28. *Iulij,* atque ita pridie eius diei, quo eiusdem sancti Felicis festum celebrari solebat; quod non immeritò diuinitus contigisse credendum est, vt scribit Card. Bellarm. *d. cap.* 9. & Card. Baron. *citat. loc.* Respondetur enim quòd licèt verum Pontificem Felicem fuisse admittamus: tamen non satis constat, nec sanctus Hieronymus in Chronico, nec sanctus Augustinus *epist.* 165. eum ponunt in Catalogo Pontificum; vnde Pontificem fuisse constanter negat Pigh. *d. loco,* adhuc argumentum nihil conuincit si aduertas, quòd licèt Liberius numquam verè fuerit hæreticus, ex dictis; quia tamen eum hæreticis communicauerat, & Athanasij damnationi subscripserat, non immeritò Romanus Clerus, qui

corda

corda interiùs ſcrutari non poteſt,ex reg. *cap. erubeſcant, 32.diſt.* indicans ſecundùm facta exteriora Liberium à Pontificatu depoſuit; & ex illo tempore cœpit Felix eſſe verus Pontifex quouſque vel ſponte ceſſit, ſecundùm Theodoretum,& ſanctum Antoninum; vel eo mortuo idem Liberius ab Arrianis recedens Romanum Clerum iterum ſibi reconciliauit, Catholicum ſe præſtans Pontificem; vt enim refert Socrat. *lib.4.c.11.* poſtquam ab exilio rediit,noluit ad Eccleſiam recipere Macedonianos,niſi apertè hæreſim deteſtarentur. Quod verò de hæreſi iſtius Felicis II. nonnulli aſſerunt, impudens eſt hæreticorum mendacium; conſtat enim ſemper in Catholicæ religionis fide, & confeſſione conſtantiſſimè permanſiſſe, & tanquam ſtrenuum Chriſti militem pro ea glorioſo martyrio ab hæreticis fuiſſe coronatum; eodémque loco, quo Theodoretus, inquit quòd Felix II. cum hæreticis coniungi non verebatur, elatiſſimè profitetur ipſum fidem Catholicam incorruptam ſemper ſeruaſſe.

57 De Honorio I.quòd Sergij hæreſi conſenſit,habetur *in VI.Synodo act.13.in tom. 2 Concil.pag.368. & 373. & ex VII.& VIII.Synodo*, ſub Agathone, Leone II.& aliis Romanis Pontificibus, & Patribus receptam eſſe ſententiam, videbis apud Card. Bellarm. *d.lib.4.c.11.* Sed reſpondetur cum eodem Pigh atque Hoſio, & aliis recentioribus, minimè Honorium fuiſſe hæreticum; non enim negauit duas operationes in Chriſto, ſicut neque duas naturas,Dei ſcilicet,& hominis in vna Chriſti perſona, ſed ſolùm prohibuit nomina duarum voluntatum, & geminarum operationum; quia tunc erant inaudita; & prudenti quidem conſilio, ne ſi duas operationes diceret, videretur cum Neſtorio duas perſonas ponere; prohibuit etiam ne vnius operationis nomen vſurparetur, ne cum Eutychianis videretur vnam naturam aſſerere, vt *in prima Epiſtola & 2.* apertis verbis loquitur idem Honorius,ſicut refertur *tom. 2. Conc. pag.308. in VI. Synodo ſub Agathone, act. 12.* Ad prædictam verò auctoritatem Synodi *dictis locis*, vel reſpondetur falsò ab hæreticis corruptam, & vitiatam eſſe; quod multis conatur oſtendere Card. Bellarm. *vbi proximè*; vel Patres Concilij ſequentes probabilem opinionem & communem eorum, qui dicunt Pontificem vt priuatum errare poſſe, exiſtimaſſe quoque ex falſis ductos probationibus, erraſſe Honorium I. cùm tamen in rei veritate non errauerit, vt meliùs & manifeſtiùs eius ſenſum explicantes declararunt Summi Pontifices Ioannes IV. Martinus I. Agatho, Nicolaus I. & vniuerſale Romanum Concilium ſub eodem Martino, vt legitur *d.tom. 2. Concil.ex pag.234.* in quo argumento videbis ſemper Card.Bellarm.qui pleniſſimè illud abſoluit, ſatisfaciens argumento quod ſtatim ex hac ſecunda ſolutione inſurgit, quòd ſcilicet ſaltem conuincitur intellexiſſe Concilium Papam, vt priuatum errare poſſe, reſpondetur Concilium id non decidere, ſed ſupponere opinionem communem, quæ hoc aſſerit, & ſatis probabilem eſſe non negamus.

58 De Ioanne XXIII. narratur in hæreſim incidiſſe, eo quòd dixerit vitam æternam non eſſe, & animas hominum ad inſtar brutorum ſimul cum corpore mori, & extingui; ſed hæc eſt mera impoſtura, & duobus modis refelli poteſt; & primò hunc Ioannem XXIII. non fuiſſe certum & indubitatum Pontificem, immò eo tempore tres fuiſſe ſimul Pontifices, neque facilè conſtare potuiſſe, quis eſſet verus Pontifex, vt conſtat ex longiſſima hiſtoria, quæ legitur in actis Concilij Conſtantienſis *tom. 2. Concil.* & propterea iuſtiſſimè à Pontificia dignitate depoſiti ſunt, & concordi Patrum conſenſu electus fuit Martinus V. qui diuturnum Schiſma feliciter ſedauit, & Chriſtianam Remp. prudenter deinceps in pace, & tranquillitate gubernauit. Secundo reſpondetur, quòd licèt ex dicto Concilio Conſtantienſi *pag. 1060.* probetur illum errorem obiectum fuiſſe Ioanni XXIII. minimè tamen conſtat illum fuiſſe probatum, quinimò in principio accuſationis annotantur articuli, qui probati ſunt; is verò qui penultimus eſt, inter eos ponitur, qui obiecti ſunt, non tamen probati, ſed ſolùm vulgi rumore illud de Ioanne dicebant; cùm enim viderent homines illum perditiſſimis moribus viuere, exiſtimare cœperunt eum non credere vitam futuram; quàm autem inefficax ſit hoc argumentum, experientia ipſa demonſtrat; paſſim enim cernimus multos, qui rectiſſimè credunt, & perditiſſimè viuunt: facit illud Matth.23. *Quæ dicunt facite, quæ faciunt facere nolite.* Non deſunt tamen qui aſſerant aliquos Romanos Pontifices tanquam tales publicè docendo, ac proinde in publicis Fidei, & morum decretis erraſſe; ſed hæc ſunt apertiſſima mendacia: quod vt pateſiat, ſingula breuiter percurremus.

In primis,inquiunt erraſſe Ioann. XXII. dum publicè docuit animas etiam purgatas ante finale Iudicium Deum non viſuras; quod tanquam indubitatum tradit Adr. Papa *in 4. de Confirmat. ad finem*, ſed planè tam ipſe, quàm alij id referentes totaliter falluntur; nunquam enim reperitur huiuſmodi Ioannis XXII. decretum, neque vnus Ioannes Gerſon, quem omnes ad id citant *in ſermone de Paſch* qui habetur *tom.4.pag.93.* id affirmauit, ſed ſolùm poſtquam varia dixit, tandem colligit, *propter quod apparet falſitas doctrina Papæ Ioannis XXII.* non tamen explicat in quo falſum docuit ipſe Ioannes, nec an id docuerit tanquam Pontifex,& lege lata,ſecundùm quam voluerit tenere,& credere fideles omnes,an verò tanquam priuatus? immò conſtat numquam Ioannem XXII. poſt Summum Pontificum adeptum ea de re aliquid diffiniſſe, ſed illud tantùm legitur, quòd cùm ad eius rei definitionem ſe pararet,morte præuentus definire non potuit, vt expreſſis verbis aſſerit Benedictus II. eiuſdem Ioannis XXII. ſucceſſor, *in ſua Extrauag.*incip.*Benedictus*, quam refert Caſtr.*aduerſus hæreſes,verb.Beatitudo*, atque ita maniſeſtiſſimum fit falsò à prædictis imponi Ioanni XXII. quòd tanquam Pontifex definierit illum articulum,vt bene conſiderat Can.*de loc.Theol. lib.6.cap.8.in reſp.primi argumenti.* Card.Bellarm.*de Rom.Pontif.lib.4.cap.14.verſ.30.* atteſtantes ex Ioanne Villano *hiſt. lib.10. c.vltimo.* ipſum Pontificem pridie quàm moreretur,declaraſſe ſe nunquam cùm hac de re locutus erat.quæſtionem definire in animo voluiſſe, ſed ſolùm dicere ad veritatem indagandam, & inſuper addidiſſe iam iam exiſtimare probabiliorem eſſe ſententiam,quæ ait beatos frui viſione diuina ante diem iudicij.

De Cœleſtino III. inquiunt quòd ille, *in quadam Decretali*,incip.*Laudabilem*, quæ habebatur in antiqua compilatione,cuius integram refert 59
Ant.Auguſt.*collect.1.Decretal.lib.3 tit.20.cap.2* decernendo conſtituerat matrimonium de præſenti diſſolui per hæreſim ſuperuenientem alterius coniugis, quem errorem notauit Innocentius III.

in cap. quamuis, de diuort. & damnat Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. matr. can. 5.* Sed videbatur posse responderi iuxta Hostiensis doctrinam *in cap. ex parte, il 2. verb. copulari, de conuers. coniug.* dum resoluit materiam de qua *in d. Extrauag.* esse ab Ecclesia definibilem, hoc est, quòd licèt hodie ab Ecclesia definitum sit vinculum matrimonij non dissolui per hæresim, iuxta *d. cap. quanto, de diuortiis*, & Concil. Trident. *d. can. 5.* potuisse nihilominus Ecclesiam, & Summum Pontificem contrarium statuere, vt pro eo tempore videtur constituisse Cœlestinus, quemadmodum etiam Ecclesia constituit matrimonium ratum dissolui per ingressum Religionis, *d. cap. ex parte, cap. 2. cap. ex publico, eod. tit.* atque etiam quòd consummatum inter infideles dissoluatur, si alter ad Fidem conuertatur, & cum infideli viuere non possit sine contumeliâ creatoris, id est, quia non patitur ipsum Christianè viuere, vel à suscepta Fide dimouere conatur, *d. cap. quanto, cap. si infidelis, 28 q. 2* quemadmodum tandem constituit, quòd si alter labatur in hæresim, & qui in Fide permansit, velit ad Religionem transire, non cogitur redire ad alterum, qui ex infidelitate reuertitur, vt decidit text. *in cap. vlt. de conuers. coniug.* vel etiamsi velit sacros Ordines suscipere; ex doctrina *gloss. verb. Sacerdotij, in cap. constitutus, de conuers. coniug.* recepta, vt per Gutier. *can. lib. 1. c. 17 à n. 21. & c. 25. num. 5.* D. Barbos. *in rub. ff solut. matr. p. 2. n* 20. & ex aliis; de quibus Henriquez *in summ. lib. 11. cap. 8. §. 10.* Sed meritò illam Hostiensis doctrinam improbat Abb. *in d. cap. ex parte, num. 7.* ostendens minimè potuisse Ecclesiam propter fornicationem, vel hæresim dissoluere vinculum matrimonij consummati inter fideles, quemadmodum neque per dispensationem, vel constitutionem ex quacumque alia causa grauissima, veluti cum Rege habente vxorem sterilem, resoluit idem Abb. *in d. cap. ex publico, num.* 14. & est receptissima resolutio ex his, quæ eleganter resoluit Card. Bellarm. *tom. 2. lib. 2. de matrimon. cap. 15. cum seqq.* & plures, quos refert Henriq. *d. lib. 11. cap. 2. §. 3.* Ratio verò sumitur, tum ex auctoritate Christi Domini, qui Sacramenti excellentia contractum matrimonij illustrans, illud postquam consummatum est, voluit esse omnino indissolubile, verbis illis sanctissimis Matth. 19. *quos Deus coniunxit*, &c. iunctis præcedentibus, ibi, *iam non sunt duo, sed vna caro*, de solo consummato rectè interpretatur Pontifex *in d. cap. ex publico*, tum etiam ex generali significatione illa matrimonij consummari; de qua *in cap. debitum, de bigamis*, scilicet, coniunctionis Christi cum Ecclesia per carnis assumptionem; quæ cùm omnino sit indiuidua, ita & matrimonium hoc, quod illam significat, omninò indiuiduum esse oportet; ac per consequens nihil concludit ratio illa, quam ex matrimonio rato adducebamus; sicut nec altera de matrimonio inter infideles; quod licèt legitimum sit, quatenus habet rationem contractus, non tamen est ratum, nec Sacramenti excellentia, & significatio illa in eo reperitur, & consequenter per conuersionem alterius prædicto casu dissoluitur, vt *in d. cap. quanto, & in d. cap. gaudemus, de diuort.* explicant latè Sot. *in 4. distinct. 39. q. vnic.* Valent. *tom. 4. disp. 10 q. 1. puncto* 7. Card. Bellarm. *c. 17. vers. ad tertium multi*, de quibus Henriq. *d. lib. 11. c. 8. §. 4.* sic interpretantes dictum Gregorij III. *in cap. vlt. 28. q. 2.* contumelia Creatoris soluit ius, id est, vinculum matrimonij. Vltimum verò ex *cap. final. de conuers. coniug.* ea enim ratione procedit, quia per hæresim fit diuortium quoad thorum in perpetuum; ita vt licèt hæreticus ad Fidem reuertatur, non teneatur fidelis, qui ab eo auctoritate Ecclesiæ separatus est, eandem recipere, *cap. de illa, de diuort.* cum aliis, de quibus Couar. *de sponsal. p. 2. cap. 5. §. 5. num. 5.* Gutier. & D. Barbos. *dd. locis* Vnde ex his manifestum est contra Hostiensem non potuisse Cœlestinum constituere vt vinculum matrimonij consummati inter fideles per hæresim dissoluatur, itavt possit fidelis relictus secundum matrimonium contrahere; immò ante eum contrarium statuisse videtur Alex. III. *in cap. 2. illo tit. de diuort.* Quare faciliùs respondebis cum Can. *d. cap.* 8. Card. Bellarm. *d. lib. 4 cap. 14. vers. 33.* quòd Cœlestinus *in illa Extrauag.* generale statutum condere noluit, quod Ecclesia obseruaret, sed suam opinionem cuidam Episcopo consultanti significasse, vt in multis aliis Pontificum epistolis sæpè legitur; notat gloss. *verb. probabilior, in cap. cùm Martha, §. quæsiuisti, de celebr. Missa* & ex verbis eiusdem Cœlestini, quæ refert Anton. Augustin. *citato loco*, clarissimè apparet; inquit, *non videtur nobis*, &c. & consonat Innoc. III. *in d. c. quanto*, ibi, *licèt quidam Prædecessor noster sensisse aliter videatur*. quæ verba satis ostendunt sententiam fuisse Cœlestini, seu opinionem tanquam priuati Doctoris, non autem Decretum Pontificis, quâ talis, sicut etiam contra opinionem Principis, vel Imperatoris liberum sæpè fuit Iureconsultis respondere, vt *in l. Æmilius*, ibi, *putabant benè iudicatum*, &c. *ff. de min.* & quæ Gutier. *canon. lib. 1. cap. 32. num. 59.* contra legem verò, vel Decretum ipsius, non ita.

De Gregorio III inquiunt, quòd *in c. proposuisti, 32. q. 7.* probat dissolui matrimonium propter vxoris infirmitatem superuenientem: vbi Gratianus planè fatetur Gregorium respondisse contra sacros Canones, & Euangelicam veritatem: sed hoc asserere de vllo Pontifice nefas est, præcipuè de Sanctissimo illo Papa; cuius dicta firmiter tenenda Leo Pontifex declarauit *in c. de libellis, 20. distinct.* Deinde, quia verius est textum illum esse B. Gregorij I. repetitur enim in eius *epist. ad Augustinum*, relata *tom. 2. Concil. pag.* 181. licèt reclamet Card. Bellarm. *d. lib. 4. c.* 12. Quare Couar. *d. §. 3. n. 5 in fine*, inquit Gregorium ibi non approbasse secundum matrimonium, sed cum barbaris nouiter ad Fidem conuersis dissimulasse. Sequitur Cardin. Bellarm. *d. cap.* 2. Alij intelligunt de matrimonio contracto inter infideles, deinde ad Fidem conuersos. Alij quòd prima fuerint sponsalia de futuro; sed omnes diuinant, vt benè aduertit Sot. *in 4. dist. 33. q. 1. art. 1. ad fin.* Quare ipse communem sequitur, quòd scilicet impotentia vxoris naturalis fuit, & præcessit matrimonium, quamuis post illud contractum apparuerit; quemadmodum etiam intelligitur text. *in cap. ex litteris, de frigid. & malefic.* eandem solutionem sequitur Can. *d. cap.* 8. Specul. *coniug. p. 1. art.* 38. Valent. *tom. 4 disp. 10. q. 1. punct. 7. vers. quintò obiicit*, & ante istos Carranz *in sum. Conc pag.* 283. & sic priorem non fuisse legitimam vxorem ob impedimentum perpetuum, idque solum declarasse Pontificem *in d. cap. proposuisti.* Existimant quoque Menoch. *de arbitr. lib. 2. cent. 5. cas. 420. n. 95.* Card. Bellarm. *lib. 1. de matrim. c. 11. in fin. & lib. 4. de Pontif. cap. 12. col. 1.* Sanch *de matrim. lib. 7. disp. 80. n. 16. vers. ad 5.* Sed contra hunc intellectum faciunt verba ipsius textus, quæ apertissimè supponunt primum matrimonium validum

fuisse,

fuisse.ibi, *non tamen subsidij opem ei subtrahat, quaniam infirmitas præpedit.* Quapropter dicendum videtur non solùm tolerantiam in eo textu contineri, sed approbationem Pontificis, vt scilicet voluit, & potuit ex iusta causa dispensare in vincolo prioris matrimonij rati, vt scilicet vir propter superuenientem vxoris infirmitatem ante copulam possit contrahere cum secunda. Causa autem iusta erat, scilicet periculum incontinentiæ in omnibus barbaris, & recenter ad Fidem conuersis, vt constat ex eodem Gregorio *d.epist.* ibi, *præsertim in tam barbara gente.* Posse autem Summum Pontificem in matrimonio rato ex iusta causa dispensare, probant, & concedunt nostri communiter post gloss. vltimam *in d. cap. ex publico*, vt constat ex multis, quos refert Gutier. *d. c. 17. in princ.* & omnino *num.* 12.

61 De Alexandro III. inquiunt quòd *in d.c. licet, de spons. duor.* refert quosdam Prædecessores suos iudicasse matrimonium ratum dissolui per secundum consummatum contra veritatem receptissimam; quam *ibi* confirmat Alex. Pontifex, & Innoc. III. *in cap. vlt. eodem tit.* Sed respondetur ex dictis Prædecessores Alexandri non edidisse generale Decretum, quod est nostræ disputationis intentum, sed tanquam priuatos Doctores id asseruisse, vt ipse Alex. clarè significat ibi, *aliquando iudicatum,* iudicare enim idem significat atque sentire, seu opinari, vt benè interpretantur Can. & Bellar. *prax. citatis locis,* & multis adductis Henriq. *d.lib.* 11. *c.* 8. *§.* 12. *iuncta lit. P.* vbi post Cou. *d.p.2. de spons. c.7.§.3.n* 5. variis aliis modis conatur text. illum interpretari; sed vel diuinant, vel falsum docent, vt alibi opportuniùs.

62 De eodem Alexandro III. inquiunt errasse, quatenus dum *in cap. cùm esses, de testam.* reprobat leges Ciuiles, quæ in testamentis septem testes requirunt, adducit rationem quòd Legi diuinæ contrariæ sint, cùm nulla reperiatur Lex diuina necessariò obligans, quæ vetet ex iusta causa plures testes exigere, illa enim Deuter. 17. *In ore duorum, vel trium stat omne verbum*, iudicialis erat, quæ per aduentum Christi Domini expirauit, ex regula *c. vnic. de purificat. post part. & cap. translata, de constit.* Deinde iustissima erat ratio, propter quam lex Ciuilis septem testes in testamentis exigit, vt scilicet falsitatis occasiones euitaret, quibus, morientium voluntates subiectæ sunt. *l. vlt.* ibi, *ne quid falsitatis incurrat, C. de fideic.* optimus text. *in §. 1. in fine, Instit. de testam.* Sed omissa interpretatione Conan. *comment. Iur. ciuil. lib. 9. c. 2. ad fin.* quam meritò reprehendit Collnsitanus noster Barthol. Philip. *in tract. de Consil. Princip. discursu 7. priuil. 24.* & omissis multis, quæ de illius text. materia & intellectu circa alias quæstiones tradunt ibi scribentes, quos latè congerit Cened. *ad Decretal. collect.* 159. quibus adde Ceuall. *commun. contr. comm. q.* 319. & *q.* 700. Fachin. *controuer. Iur. lib. 6. c. 47.* Magdalen. *de numero testium in testam. requisit. p. 2. c. 8. & 9. per tot. pag.* 436. *cum seqq.* Quod præsentem attinet difficultatem facilè respondetur, neque in decisione, neque in ratione doctissimum Pontificem de errore argui posse: minimè in decisione, quia secundùm receptam & veram sententiam non generaliter abrogat Pontifex leges Ciuiles, quæ in testamentis in suo foro, & inter suos subditos septem testes requirunt; sed solùm negat illas esse obseruandas in terris temporali Ecclesiæ dominio subiectis, qualem constat esse Episcoparum Ostiensem, de quo *ibi* sermo erat, vt patet ex subscriptione, iuncto text. ibi, *In suo Episcopatu.* Indeque colligitur in terris Principis sæcularis eam decisionem obseruandam non esse, vt concludunt gloss. Io. And. Card. Abb. & alij communiter, teste Couar. *num.* 12. ibi, & vltra proximè citatos Valasc. *cons.* 74. *n.* 4. Spin. *in specul. testam. gloss.* 31. *n.* 38. Menoch. *de præsumpt. lib.* 1. *præsumpt.* 80. *ex num.* 21. Rationes etiam optimè adaptantur; non enim inquit text. esse contra Legem diuinam, requirere plurium testium quàm duorum vel trium numerum, immò id in pluribus casibus licitum esse probat idem Alex III. *in cap. licet vniuersis, in fin. de testibus*, & vnus exempli causa nobis sufficit: de quo *in cap. Præsul. 2. q. 4.* & ex eodem text. *in d. cap. cùm esses,* ostenditur; dum vltra duos, vel tres testes necessariò requiritur Parochi præsentia, quam non requireret, si intelligeret, attenta Lege diuina obligante plures quàm duos, vel tres exigi non posse, vt benè considerauit Fortun. *de vlt. fin. illat.* 15. *num.* 168. *Solùm ergo, vt ex littera apparet*, inquit Alexand. *consuetudinem illam Episcopatus Ostiensis esse alienam, id est, diuersam à Lege diuina, quia scilicet nulla est Lex diuina, quæ septem testes requirat*, aduertit Can. *dict. cap. 8. vers. at quartò*, & latiùs Spin. *d. gloss.* 31. *à num.* 34. Quam rationem ex se sufficientem non esse ad annullandam consuetudinem benè intellexit idem Pontifex; ideóque alias subiungit rationes, scilicet, quòd esset aliena à Sanctorum Patrum institutis, & generali Ecclesiæ consuetudine, quæ nunquam in terris Ecclesiæ illam admisit solemnitatem Iuris Ciuilis, de numero septem testium in testamentis, ac proinde indecens videbatur consuetudo Episcopatis Ostiensis subiecti in temporalibus Ecclesiæ, dum non obseruat generalem Ecclesiæ consuetudinem, contra reg. text. *in cap. quæ contra mores*, 8. *dist.* cum similibus, & difficultatem absoluit latè Magdalen. *d. tract. cap. 1. num. 12. cum seqq. p. 1.*

De Nicolao IV. seu III. (vt falsò alij) inquiunt errasse, dum *in c. exiit, de verb. significat. lib. 6.* docet Christum Dominum abdicationem proprietatis tam in particulari, quàm in communi verbo docuisse, pariter & exemplo, quod hæreticum declarat Ioannes XXII. *in Extrauag. Cùm inter, de verb. sign.* Sed omissis multis, quæ pro concordia adducunt Turrecr. *in sum. lib. 2. c. 112. vers. ad* 10. Can. *d. c. 8. vers. ad 6.* Card. Bellarm. *d. c. 14. vers. 34.* Azor. *inst. mor. p. 1. lib. 11. c. 24. q. 8.* quod ad præsentem attinet difficultatem, facilè respondetur præmisso duplicis paupertatis gradu, quem pro diuersis temporibus Christus Dominus verbo, & exemplo docuit: aliquando enim rigidam illam paupertatem verbo & exemplo approbauit, vt neque in communi, neque in particulari licitum fuerit aliquid proprium habere; verbo, cùm mittens Apostolos ad prædicandum dixit Math. 10. *Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris, nec peram,* &c. Exemplo, cùm *Matth.* 8. dixit, *Filius hominis non habet vbi reclinet caput*, & cùm *Luc.* 8. Fœminæ deuotæ ipsum sequentes eidem, & Apostolis nihil in communi, vel particulari habentibus necessaria tantùm ministrabant. Aliquando tanquam communis parens alteram paupertatem minus rigidam docuit, infirmitatibus hominum condescendens, hoc est, pro illis, qui vitam illam perfectiorem sectari non auderent, sic loculos, ac proprium in communi habuisse legimus *Ioan.* 13. iuncto *c. habebat, & cap. exemplum,* 12. *q.* 1 & quæ de consuetudine Apostolorum refert text. *in c. dilectissimis, ead. q.* Hoc supposito, iam apparet facilis sensus Nicolai IV. *in d. c. exiit*; vt enim concluderet licitam esse strictam illam paupertatem in particulari, & in communi, asserit Christum Dominum eam aliquando verbo, & exem- 63

plo docuisse; minimè autem negat interdum etiam loculos, & alias res habuisse in communi, immò id expressè fatetur *in vers. nec his*. Per contrarium verò Ioannes XXII. *in d. Extrauag. Cùm inter*, solùm inquit hæreticum esse negare Christum Dominum eiúsque Apostolos in speciali, vel in communi aliqua habuisse; non verò damnat eorum sententiam, qui asserunt aliquando verbo & exemplo Christum docuisse paupertatem illam perfectam, & abdicationem proprietatis in communi, & in particulari; atque ita secundùm diuersa tempora facilè conciliantur Pontifices: vt scilicet Nicolaus velit aliquando Christum docuisse paupertatem in particulari, & in communi, aliquando etiam loculos habuisse. At verò Ioannes XXII. solùm decernat hæreticam eorum sententiam, qui absolutè negant Christum, & Apostolos loculos, vel alias res in communi, vel particulari vnquam habuisse.

64 Multa alia prætereo, quæ Summis Pontificibus impij obiiciunt Nouatores, quia vel ad præsens propositum non pertinent, vel apertissima sunt mendacia. Ad quæstionem enim præsentem non spectat historia illa, seu magis dissensio, & inimicitiæ Formosi Pontificis, cum Stephano IV. & Sergio III. ipsius successoribus, qui Formosi corpus ob antiquum odium è sepulcho eruere, contumeliis afficere, & in Tyberim proiicere iusserunt; huiusmodi enim contentioes, etsi damnabiles, esse non negemus; hæreticos tamen non faciunt Pontifices qui prauas animi passiones sequentes aliquando in hoc, aliquando in illud peccatum incidere posse iam suprà ex Paul. *ad Hebr 7* ostendimus, & post Turrecr. *lib. 2. c. 112. vers. ad noanm*, notat Card. Bellarm. *d. lib. 4. cap 12. vers. 23.* Quod verò de Martino II. quòd malis artibus Pontificatum adeptus sit, inquiont Platina & alij historiographi, qui id ipsum affirmat de Syluestro II quòd scilicet adiutore Diabolo ad Pontificatum fuerit promotus, eíque fecerit homagium, quod post mortem illius esset, & eius fraudibus tantam dignitatem fuisset adeptus; quod etiam fatetur Albertio. *de agnosc. assert. q. 9. a. 12.* Respondetur enim ambitionem & largitionem Martini II. ad obtinendum Pontificatum eum non facere hæreticum Pontificem, neque culpas ante adeptam Pontificiam dignitatem posse imputari Pontificibus, vt sæpe diximus: eodem etiam modo responderi potest ad illud de Syluestro II. quamuis enim concedatur malis artibus, id est, magicis, Pontificatum obtinuisse; iidem Authores, qui hoc asserunt, fatentur etiam sanctè obiisse, & commissæ culpæ veniam à Deo petiisse, & impetrasse, quod eleganti historia solent comprobare de eius pœnitentia, & morte, quæ cernitur in templo sanctæ Crucis in Hierusalem, & describitur per Platinam. Respondetur deinde tum aliis Pontifibus, tum etiam huic Syluestro II. inpositum fuisse crimen hoc Magiæ, non quòd Magus fuerit, sed quòd insignis Geometra, & Philosophus fuit, & ideò seculo infelici, & inerudita vulgi opinione Magus putabatur; indeque fabula per imprudentes Scriptores diuolgata est, vt post Onuphr. & Card. Bell. *d. cap. 12. in fin.* latè ostendit Mart. Delrio *disquisit. Magic. lib. 2. quæst. 11. §. 9.* De Gregorio VII. consultò non agimus; omnia enim quæ illi obiiciunt hæretici, sunt ficta mendacia, conficta à Bennone quodam Cardinale facto ab Antipapa Clemente III. quem in odium ipsius Gregorij creauit Imperator Henricus IV. quem vnum Bennonem excipias, apud reliquos omnes eius temporis Scriptores certissimum est Gregorium VII. pium fuisse Pontificem, & Christianæ religionis acerrimum defensorem, pro qua immanissimas persecutiones, & cum pessimo Imperatore inimicitias perferre non dubitauit, sed fortiter sustinuit, vt post Marian. Scot. Plat. Volater. & reliquos omnes prosequitur Card. Bellar. *d. lib 4. c. 13. per tot.* & constat ex forma electionis eiusdem Pontificis, quam refert Platina *in ipsius vita*, vbi Cardinales, & vniuersus Clerus varias eiusdem Gregorij virtutes prædicant, & vnanimem Patrum consensum in illius electione recensent.

65 Illud demum benignum Lectorem monendum esse volo, vt circa prædictas, & alias imposturas cautè legat Platinam; quippe quòd aliqua in eo indignationis suspicio in Pontificium honorem posset timeri, ex eo quòd tentans aliquando à Paulo II. ad futurum Concilium appellare, in compedes, tetrúmque carcerem coniectus fuerit, vt ex ipso Platina refert Marc. Ant. Cuch. *in instit. maior. lib. 1.*
66 *tit. 3. de Concil. n. 48.* Sicut etiam similibus captis occasionibus alij odia sua in Papam disseminarunt, vt de Ant. Rosello aduertunt Io. Neuiz. *in Syln. nupt. lib. 1. n. 152.* & Lambert. *de iur. patr. lib. 2 p. 1. q. 4. art. 13. num. 6.* Et de Abbate Panormit. referunt Læl. Iordan. *in tract. de Rom. sed. orig. cap. 8. n. 2.* & Paul. Grysald. *in decis. Cathol. fid. verb. Petrus, n. 2. in resp. 1. & 39. controu. Luth.* Et de Petro Ferratio post Petrum Rebuff. obseruat Dionys. Paul Lop. *in flosc. tul. de Cleric excell p. 1. n. 58. vers. Petrus etiam.*

67 Cùm igitur Pontifex ex hucusque dictis à nemine sit iudicandus, *d. c. si Papa, 40. dist.* Dec. *in cap. significasti, num. 9. de elect.* Felin. *in cap. nihil, n. 4. de præscript.* Card. Bellar. *de Rom. Pont. c. 26. in princ. & lib. 2. de Concil auctor. c. 17.* Card Tusch. *pract. Concil.*
68 *tom. 6. littera P. concl. 4. n. a. 13.* ipse sibi in causis propriis ius dicere potest, vt notatur in *cap. 1. de imm. Eccles. lib. 6.*

69 Nam & ipse solus iudicat de priuilegiis Aposto-
70 licæ Sedis, *cap. cùm venissent, de iudic.* & eius sententiæ stabitur contra omnes, gloss. *in cap. in istis 4. dist.* Nec eius sententiam quisquam poterit retractare, nisi ita ab eo sit lata, vt valeat immutari, *cap. patet, cum seqq. 9. q. 3. cap. nemini, 17. q. 4.* aut ipse iudicio alterius eam submiserit reformandam, *cap. Apostolica, 35. q. 9.* vel nisi successore eius illam duxerit immutandam; quod non sine graui ratione fieri posse Nicolaus Papa demonstrat in *cap. sententia, eadem caus. & quæst.*

71 Similiter quod ipse Papa approbat, aut reprobat, nos similiter approbare vel reprobare debemus, gloss. *in cap. Romanorum, 19. distinct.* si Fidem Petri tenet, sicut & Sedem, vt docet sanctus Hieronym. *in cap. hæc est fides, 24 q 1.*

72 Eius quoque auctoritas in iis, quæ à priuatis personis, aut Iudicibus, vel etiam ab vniuersali Concilio aguntur, semper excepta intelligitur, *cap. significasti, de elect. cap. venientes, de iureiur. cap. cùm à nobis, de testib. Clem. 1. vt lite pend. Clement. quia contingit, circa princip. de relig. domib.* Concil. Trident. *sess. 7. de reformat. in princ. & cap. 6. & sess 24. de reformat. cap. 1. & sess. 25. etiam de reformat. cap. vlt.*

73 Denique, ei omnes parere tenentur, tam fideles, quàm etiam Ecclesiarum Prælati, ac omnes Principes sæculares, *cap. ego N. de iureiur. Clem. 1. eod. tit.* Concil. Trident *sess 25. de reformat. cap. 2* ac ita in temporalibus causis plenam habet potestatem ad finem supernaturalem assequendum, non solùm in attingentibus vasallos, sed etiam contra proprias ipsorum Regum, & Principum personas, vt benè probat Petrus Barbosa *Humen* Re-

gius

gius Magistratus *en los discursos de la iuridica y verdadera razon de estado, part.1. art.2. presup.6.* & refert quædam exempla, ibi. *Por crimines de sacrilegio y heregia priuo y depusó el Papa Innocencio al Emperador Federico: Alexandro III.al Emperador Enrique. Bonifacio VIII. a Felipe Rey de Francia, y Iulio II. a Don Iuan de Bris Rey de Nauarra,*&c. Quinimmò adeò debetur Papæ obedientia, vt neque cuiquam Apostolo resurgenti parendum esse contra eum affirment Panorm. & Doct. *in cap. quod translationem, de off.deleg.* quod & de Angelo insinuauit Apostolus *ad Galat.1. num.8.* dicens, *licèt Angelus de Cœlo euangelizet vobis, præterquam quod euangelizauimus vobis*, &c. Et ideo licèt totus Mundus sentiret contra Papam, standum erit eius sententiæ, & declarationi. Philip.Prob. *ad Monach.in cap.super eo, num.29. de heret.* vbi dicit Papæ sententiam præualere sententiæ omnium Episcoporum, Valenzuel. *in monit. contra Venet. p.6. ex num.91.& p.7. ex num.122.* vbi quòd illud quod Papa approbat, vel reprobat, omnes approbare, vel reprobare debent, Solorzan. *de iure Indiar. tom.1.lib.2.cap.24 n.43.& 44.*

74 Papa enim etsi homo sit & mortalis, ratione tamen officij, & potestatis aliquid supra homines, & commune cum Deo habere dignoscitur; adeò, vt quidam dixerit, quodammodo neque Deum esse, neque hominem, quasi neuter sit inter vtrumque, glos. *in verb.homini, in cap.fundamenta, de elect. in 6. & in proœm.Clem. in verb.Papa,* Ioan. de Turrecr. *in summ.de Eccles.lib.2. cap.37.* Card. Tusch. *pract.concl.tom.6.lit.P, concl. 40. num.9.* grandis est enim eius potestas, Boër. *decis. 247. num.4.* Castr. *cons.288. Primum dubium, in princip.* quia est omnia, & super omnia. Afflict. *decis.165.num 14* Abb. *in q.1. col.3. post princ.* Et maior est iurisdictio Papæ, quàm Angelorum, Pereg. *de iure Fisci, lib.1. tit.2.num.2.* Solorzan. *de iure Indiarum, tom.1.lib.2. c.23.n.78.* Quare præter potestatem hanc maximam & auctoritatem, quam infrà videbimus, multa habet præeminentiæ specialia priuilegia, & prærogatiuas plurimas, quarum aliquas referemus.

75 Primò enim, Papa electus, à nemine confirmatur, cùm nullum in terris Superiorem agnoscat, vt proximo cap. vidimus, *n.112.& seq.*

76 Secundò, Pallio quo Patriarchis, & Archiepiscopis in solis Missarum solemniis certis tantùm diebus, & in suis Ecclesiis duntaxat vti licet, solus Romanus Pontifex semper vtitur, & vbique, quoniam assumptus est in plenitudinem potestatis, quæ per pallium denotatur: alij verò in partem tantùm solicitudinis sunt vocati, *cap. ad honorem, de auct.& vs.pall.* Syluest. *in summ.verb. pallium, in princ.* Isidor. Moscon. *de Maiest. milit. Eccles.p.1. lib.1. cap.8. pag.235.lit. C.* Illustrissimus D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap. pallium, 6. n.2. dist. 100.* Henriq. *in sum. lib.10. cap.31. in princip.* Lotter. *de re benefic. lib.1.q.22. num.20.& 21.* Machado *d. tom.2 lib.4.p.7. tract.4.docum.18.n.2.*

77 Tertiò. Crucem vbique terrarum ante se defert, quam tamen Patriarchæ & Metropolitani, ac Apostolicæ Sedis Legati in suis tantùm Prouinciis ante se ferunt, *cap.antiqua, de priuil.* vbi dixi *num.14* Machado *d. docum.18.num.3.* Immò supra Prælatos cùm iter longius ad alias arripit ciuitates sanctum Altaris Sacramentum secum præferre consueuit, vt in Cæremoniali Romanæ Ecclesiæ, de cuius cæremoniæ vsu & mysterio integrum librum edidit Angel. Rocha sacri Palatij Sacrista.

78 Quartò. Nomen Romani Pontificis in Missa semper, & ab omnibus recitandum, & ipse Domino commendandus, vt Clemens Papa I. instituit & habetur *in Concil Vasen.can.4.*

79 Quintò. Non tenetur, nec cogi potest ad Concilium accedere, cùm per Legatos possit interesse, Card. Bellarm. *lib.1.de Conc. cap. 9 vers. Catholici omnes,* Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in com.ad cap.regula, num.3.dist.17.* ad quod cæteri Prælati omnes de Iure tenentur, *cap. non oportet, 18.distinct.* itavt si vocati venire negligant præhabita admonitione, & citatione debeant declarari. Cardin. Iacob. *de Concil.lib.1 art.5. in princip.fol.114. col.1.* Campeg. *eodem tractat. cap.13.* Quarant. *in summ. Bullar. verb. Concil. num. 7.* Zerol. *in praxi Episcop. p.1.eodem verb.§.5.*

80 Sextò. Non adstringitur in tractandis negotiis habere Cardinalium consensum, licèt consilium requirere debeat, vt *infrà hoc lib. cap.4. de dignit. priuil.& offic. Cardinalium,* latè dicemus. Prælati verò reliqui pleraque sine Capitulorum consensu agere nequeunt, vt infrà suo loco videbimus.

81 Septimò. Gratia, quam Papa concesserit, ex mortuo non reuocatur, etiamsi adhuc res integra maneat, *cap.si super gratia, de offic. deleg.lib.6.cap. si cui, de praben.eod.lib.* Gonzal. *ad reg.8.Cancell.glos.12. in princ. num.33. & seqq.* vbi in pluribus exemplis hoc ipsum demonstrat.

82 Octauò. Ordinatus à Papa non potest ab eo absque licentia proficisci, *cap. filium, 1.q.1.* & est à proprio Episcopo in eo Ordine honorandus, *cap. per tuas, de maior. & obed* Gonzal. *ad regul.8.Cancell. §.3. proœm.num.116.* nec potest eum Episcopus ad altiorem Ordinem promouere, sine Papæ licentia, *cap.in distribuendis, de temp. ord.* Erasm. à Cochier *de iurisd. Ordin.in exemptos, p.1.q.21.cap. Ego ipse, de offic.& potest. Episc. part.3. alleg.50. num.21.* Galganer. *de iur.public. lib.3. tit.13. num. 25.* & ab ipso Papa solùm deponi potest, glos. & Doct. *in d.cap. filium,* Capell. Tholos. *vbi add.dec.293.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell.gloss.52. num.25.* Aloys. Ricc. *in Collect.decis.p.5. Collect.1452. vers. infertur quartò.* Ego ipse *d.p.3. alleg.112. num.12.* & conuinci non nisi pluribus testibus potest, Erasm. à Cochier *d.q.21.in princ.*

83 Nonò. Delegatus à Papa est supra Ordinarium, in causa sibi commissa, *cap. sanè, de offic.deleg* Sbroz *de offic.Vic. lib.2. q.62. num.10.* Bellencin. *de charit. subs.q.91.num. 1.* Franc.Molin. *de brach. secul. cap.6. num.12.* Stephan. Gratian. *discept. forens cap.3.n.65. cum seqq.* Bobadil. *in sua polit.lib.2. cap.21. num.59.* Gutier. *de matrim.cap.63. num.29.* Ioseph. Alderete *de relig. discipl.tuen. lib.1.cap.3.n.33.* Molin *de iustit. tom.6.tract.5. disput. 26. num.1.* vbi etiam resoluit, quòd loci Ordinarius absoluere non poterit excommunicatum à Delegato Summi Pontificis, etiamsi is delegatus iam esset defunctus, aut alia ratione iurisdictio in illo expirasset.

84 Decimò. Electus à Papa cæteris paribus est præferendus, & honorandus, *cap. per tuas*, vbi glos. notabilis, *de maior.& obed. cap.cum cui, de præbend. lib. 6.* Hinc Canonicum creatum à Papa cæteris paribus esse præferendum Canonico facto ab inferiori, resoluunt Gonzal. *ad reg.8. Cancell. §.3.proœm.num.114.* Aloys. Ricc. *in collect.dec.5.p.4. collect.1430. vers.hinc infertur primò*, 85 & prouisus à Papa est præferendus in concursu, data in omnibus paritate, Gonzal. *d. §.3. proœm. num 21. & glos.15. §.2 num.67.* Aloys. Ricc. *d.p.4. collect.1441.* itavt si vnus habeat collationem beneficij à Papa,

alius verò ab Ordinario, neutro possessionem obtinente, si non appareat de prioritate, præfertur, qui à Papa impetrauit propter prærogatinam concedentis, refero Ego ipse *de offic. & potestat. Episc. p.3.allegat.67. num.14.* Hinc etiamsi prouisus à Papa & prouisus ab Ordinario, sub eodem die, eodémque momento capiant possessionem, præferendus est prouisus à Papa, Gonzal. *d. §.3. proœm.num.113.*

86 Vndecimò. Si Papa cum excommunicato communicet, non incidit in excommunicationem, glos.*in cap.si inimicus, 93. dist. & in cap. nulli, de sent. excom.* S. Anton. *p.2.tit.1.cap.5. §.2.* Couar. *in cap.alma mater, p.1.§.1. num.3.* Vgolin. *de censur. tab.1. cap.3.§.8.num.5.* Anton. Ricciul. *de iure personextra grem.Eccles.exist. lib.4. cap.42.* iunctis latè traditis per me *in Collect.ad d.cap.si inimicus,num.1.*

87 *cum seqq.* quin potiùs si excommunicatum sciens, & volens salutauerit, eoipso talis est absolutus, *Clem.fin.*vbi glos.& Doct. *de sentent. excom.* Couar. *d.p.1.§.2.n.2. in princip.* Menoch. *de præsumpt. lib.2. præsumpt.20.num.30.*

88 An autem & quando Papa possit licitè absque peccato communicare cum excommunicato? vide Couar. *d. part.1. §.1. num.8.* Vgolin. *de cens. tab.1. cap.1.§.2.à num.1.& tab.2.cap.2.§.11.num.3.* Suar. *tom.5.etiam de censdisp.7.sect.9.à n.12.* Sayr. *in simil. tract.lib.2.cap.15.num.13.* Auil. *eod. tract.§.2. cap.6. disp.9. dub.1. conclus.3. cum seqq.* Ricciul.*dict.lib.4. cap 42.ante n.14.*

89 Duodecimò. Qui Summo Pontifici mentitur, sacrilegus appellatur *in cap. serpens,* vbi glos. *de pœnit.dist.1.* Pereg. *de iure fisci, lib.1.tit.2.num.2.* Solorzan.*d tom 1.lib.2.cap 23.num.77.* talis enim non homini mentitur, sed Deo, vt Petrus Ananiæ dixit *Actor. 5.* Denique Papa recusari non potest, nec ab eius sententia appellari valet, Abb.*in cap. querelam,n.14.de elect.* Menoch. *de arbitr. casu 458. num.58.* Valenzuel.*in menit.p.6.num.89.& 90.* Quia quod ipse facit, videtur facere vt Deus, Prępos.*in cap. per venerabilem, num.145. qui filij sint leg.* Paul. Castr. *cons.415 num.1 p.1.* Ioan. de Salas *cons. 68. num.14.* Et cùm sit Dei Vicarius, eius facta Deo attribuuntur. Neuisan. *in sylua nupt. lib.1. verb. non est nubendum, num. 155.* neque præsumitur quòd aliter iudicet,vel faciat, quàm Deus ipse esset iudicaturus. Valenzuel *d.p.6.n.86.cum seqq.*

90 Aliæ sunt præeminentiæ signa in Romano Pontifice, quæ ad potestatem magis pertinere videntur,& ex his,quæ infrà videbimus,apparebunt: omittimus ea,quæ potius ex pio vsu ipsius Ecclesiæ, atque fidelium introducta, quàm ex iure scripto esse videntur, veluti, vt ipse super cæteros semper, & vbique lineis, & candidis vestibus vtatur, iuxta illud Eccles.9. *Omni tempore vestimenta tua sint candida*, & quòd publicè ac solemniter super homeros deferatur, vt sic in eo Deus, & B. Petrus honoretur, & similiter vt cuncti osculentur eum in pedibus, & similia. Machado *d.tom.2.lib.4. p.7.tract.4.docum.18.n.3.*

91 Quanta autem sit Papæ auctoritas & potestas, ex eo maximè percipi potest, quòd nullum in terris habet Superiorem, Io de Capistran.*de auct.Pap. §.3.in princ.n.66.* Gastald.*de Imperq.103. n.a.* Flam. Parisi.*de resign.benef.lib.7.q.5.num.1.* Duard. *in Comment. ad Bull.cæn.lib.1.cap.4 q.2.num 23.* Carol. Matant.*tom.1.resp.25.num.53.* Solorzan. *de iure Indiar. tom 1. lib.2. cap.23. num.74.* vbi ex aliis concludit quòd Papa inter omnes Mundi Principes supremum obtinet Principatum & Monarchiam, & est maior omnibus hominibus, & vnus omnium Princeps constitutus super Reges & Regna, causa causarum,dominus dominantium, vertex omnium dignitatum, omnia, & super omnia,quia eius potestas super cæteras potestates non ex hominibus, sed ex Deo est,Gratian.*in §.leges, dist.4. & in §.hinc etiam,dist.17.* & ideo in terris est Vicarius Christi, vt suprà dixi, *hoc eodem c.num.17.* & tradunt plures citati à Cened. *ad Decretum collect.47. num.3.* Vnde 92 Summi Pontificis & Christi vnum dicitur esse tribunal, & consistorium, Doct. *in cap.2. & 3. de translat. Episcop.*Troil. Maluet. *de canonizat. Sanct. dub.2.num.10.* Selo. *de benefic.p.3.q.8. num 26* Castr. *cons.414 sub num.1. vers. his præsuppositis.* Balbat. *de præstant. Card.p.1. q.2. num.3.& q.8. num.5.* Alnar. Pelag.*de planct. Eccles. lib.1.cap.29.* Nau. *in repetit. c.nouit, de Iudic. notab.3. num.12.* Cened.*d.collect.47. in fin.*Parisi. *cons.5.num.26.& cons.68. num.162.lib.1.* Menoch.*cons.51.num.13. lib.1.* Franc. Marc *q.1311. num.1.tom.1.* Iacob.Laurent. *de Iudic.suspect. cap.1. num.3.* Solorzan. *de iure Indiarum tom.1. lib.2.c.23. num.71.* & ideo hæresim sentire videtur, qui à sententia Papæ ad Christum appellat, quasi Papam Christi non esse Vicarium, nec cum eo idem tribunal habere credat, vt per Alexandrin. *in cap. percepta, col.2.distinct.12.* Palat. *de iusta obtent. regni Nauar.part.2.§.4.in princ.*

Hinc etiam Papæ iudicium, cœleste arbitrium 93 appellatur *in l.1 in fin.C.de sum. Trin. & fide Cathol.* Lotter. *de re benef.lib.1.q.11. num.14.* Abb.*q.1.col.3. num.3.*Card.Tusch. *tom.6. littera P.conclus.49.n.87.* omnia enim iura in scrinio pectoris dicitur habere recondita, *cap.1. de constit. lib.6.* vbi Ludou. Gom. *in 1. notab.* Magdalen. *de numero testium in testam. requisito p.1 .cap.23.num.21.* Tiraq. *de nobilit. cap.20. num.41.& cap.31.num.537.* Valasc. *cons.51. num.6.*Gonzal. *ad reg.8.Cancell.§.4. proœm.num.85.* & quamuis principaliter, ob mirabilem illam sibi à Deo concessam auctoritatem, idipsum intelligatur, sunt tamen viri graues ac Catholici, qui eam etiam extendunt,intelligúntque propter viros doctos Papæ consilio assistentes, vt speculatus fuit Abb.*in c.cùm ex litteris,num.4.vers.5. nota, de restit. in integ.* Bellenc. *de charit. subsid. in q.66.* Lodou. Gom. *in repetit.d.c.1.de constit. num. 100.*Contad. *in templ.omn.iudic.lib.1.c.1.§.5.num.12.& 13.* Thom. Act. *de lud.scaccor. q.6.& 7.* Vnde inferunt citati à Magdaleno *d.p.1.cap.23. num.28. cum seqq.* quòd non dicitur Princeps habere omnia Iura in scrinio pectoris sui propter scientiam, sed propter auctoritatem, & quia coram eo ob eius maiestatem, & auctoritatem semper assistere, & adesse solet copia Nobilium, & peritorum. Et sic non obstat text. *in cap præterea,23. dist.* ex quo *gloss.vltima* ibi arguit, quòd in Papam potest cadere obliuio, 94 & ita quòd non habet omnia Iura in scrinio pectoris sui, quia intelligitur de obliuione exemplorum, non autem de obliuione Iuris, vide Mantuan. *dial.67. vers.quid tum,* Tiraq. *de nobil. cap. 31. num.537.*Seraph.*decis.268. num.4.* Theodor.de Rubeis *in singularib. Rota p.2.verb. obliuio, §.1. pag.73.* dum dicit plures Rotam resoluisse quòd in Papa ob multitudinem negotiorum præsumitur obliuio, vbi *num.4.* intelligit circa ea, quæ sunt facti, non circa ea, quæ sunt Iuris. quia in eo non cadit Iuris ignorantia, Magdalen.*d p.1.cap.23.n.23.*

Vnde omnimodam super Iure positiuo obtinet potestatem,*cap.innotuit,* vbi Doct.*de elect.& per venerabilem,qui filij sint leg. cap. proposuit, de concess. præb.* Magdalen. *de numero testium in testam. requis.* 95

p.1.

p.1.cap.23.num.1. Felician. de Vega ad cap 4. § de adulter. de iudic. num. 34. & ideò ad libitum Iuris poſitiui conſtitutiones tollere poteſt, Albert de agnoſc aſſert. q.23 à num.30.Borgaſ.de irregul.tit.de homic.à num.3. Dionyſ Paul. de vera quat.Patriar-
96 chal. ſed.erect.cap.3. num.54. Et ſuper eodem iure poſitiuo diſpenſare, c.propoſuit, ibi, ſupra ius diſpenſare, de conceſſ.praben. Couar.lib.3.variar. cap.6.n.1. verſ.2 Menoch.conſil.157.num.11, Sayr in Claui Regia,lib.3.cap.10.num.6.Felician.de Vega ad d.c.4.§. de adulteriis, de iudic.num.34.

Nec obſtat text.in cap.contra ſtatuta, 25.q.1. vbi Zoſimus Papa ait nihil poſſe Romanum Pontificem contra Patrum ſtatuta definire; quia hoc dictum intelligitur quatenus illa ſtatuta Ius naturale, vel Diuinum referunt, vt tenent Couar. de ſponſal part.2. cap.6.§.9. Azor. inſtit.moral. part.2 lib.5. cap.14.part.4 verſ.ſi obiicias, vbi ita reſpondet ad c.violatores, cap.prima ſede, c.qua ad perpetuam, c.nulli fas, c.à ſanctis, 25 q.1. quatenus in his Iuribus Papa dicit ſe habere inſtituta Patrum vſque ad animam, & ſanguinem tueri; vt id locum habeat in iis, quæ ſunt Fidei, & Iuris diuini; & ideò poſſumus dicere Papam omnia poſſe, vt nihil ſit excluſum ab eius poteſtate, niſi quæ contra Fidem Catholicam facit, Card.Tuſch. d.littera P.concl.49. num.54.

97 Quo fit, vt valeat, ſicut loquuntur Doctores, adæquare quadrata rotundis. Hoſtienſ.in cap. nouit, de iudic. quod tamen procedere in iis, quæ ſunt ſicut buccella panis, quæ poſſunt mutari de facili, ait Marian. Socin. in cap ad petitionem, n.28. de appellat, quem refert Card. Tuſch. d.littera P. concluſ.49 num.7. Poteſt namque facere de nihilo aliquid, quia eſt lex animata. Bald. conſ. 272. Super eo, num.4. verſ.ſed hoc eſt in arbitrio, lib.1. & facere aliquid de eo, quod eſt nullum. Lap. alleg.131.n.2. verſ.ſimiliter, Cardin. Tuſch. vbi prox. num.8. & vt facta pro non factis habeantur, diſponere, gloſ. in cap.quanto, de tranſl.Epiſc.& in verb.pro infectis, Clem.vnic. de immun. Eccleſ. Tuſch.littera P. concluſ.49. num.2. Cald.Pereira in reſponſ.pro Sebaſtian. Limpo. num.43. Tiraq. de iure conſt. p. 3. limit. 7. num.47. Sicut & quilibet Princeps poteſt facere vt facta pro non factis, ac infectis quantum ad Iuris effectum, ac validitatem habeantur, l. iubemus nulli, §.1. in fine, C.de ſacroſ.Eccleſ.l.non dubium, C. de legib. plures per Ianez Fajardo in tract. de legitimat. per ſubſequens matrimonium, num. 97. fol. 36. Et poteſt ad validitatem actus fingere expreſſum, quod non eſt, cap.illa, de elect. cap. 1. de tranſact. cap. ſi motu proprio, de praben. in 6. Burr. conſ. 2. Ruin. conſ.31. num.6. vol.1. & conſ. 104 num. 15. vol. 3. & habere pro expreſſo id, quod in indiuiduo erat exprimendum, Rot apud.Zach poſt tract. de oblig.Cameral.deciſ.93 num.18. Quia in quibuſcumque voluerit, eſt ei pro ratione voluntas. Gemin.conſ.8. num 6.& 7. nec eſt qui poſſit ei dicere, Cur ita facis? ſic reſoluunt Capiſtran. de poteſt. Papæ, part.3. fol.130. Anton. Faber in ſuo Codice, lib.1. tit.2. defin.10. num.7. Hieronym.de Laurent. Auenion.deciſ.133 num.18 Camill.Borell in ſumm. deciſ.tom.1.tit.4.de ſum.Pontif. num.14. & de quolibet alio Principe loquentes tradunt Afflict. deciſ. 265. num. 2. Caſſan. in Catalog. glor. mund. p.5. conſid.35 verſ.& vt ſemel. Mench illuſtr lib 1.cap.1. num.4. Menoch.conſ 103.num.38.& conſ 181.n.24. Peregr.de iure fiſc.lib 1.tract.5. num.4 & 64. Farin.
98 in praxi crimin.part.3.q.97. num.25. & 26. Et poteſt locare, adminiſtrare, & pro libito ſuæ voluntatis diſponere ratione ſupremæ Pontificalis potentiæ bona omnium Eccleſiarum, etiam in præiudicium alterius ſubſiſtentibus cauſis, & quicquid ab eo procedit, ab ore Dei dicitur procedere, Bald. conſ.24. Ius Abbatialis, per tot. lib 2. Cardin. Tuſch.littera P.concl.41.num.13. Et in beneficialibus plenam & liberam habet diſpoſitionem, cap. licet, de prabend in 6. Nicol.Garz de benef p 5 cap. 1. num.1. Valenzuel. conſ.4.num.161.& conſ 63 n.94. Sanch. in opuſcul. moralib. lib.2. cap.2. dub. 36. n.7. Filliuc. de ſtatu Cleric. tract.41. cap. 2. à num 2. & tract. 45. cap. 5. à num.14. cum pro libito ſuæ voluntatis poſſit in totum tollere Ius poſitiuum, Gemin. conſ.53. in princ. verſ.quadam eſt, vbi quòd diſputare de poteſtate Papæ, eſt ponere os in Cælum. Bald.conſ.477.lib.1.Alex.conſ.2. num.19. lib.1. Sed quia cùm hæc & ſimilia dicimus, id à nonnullis adulationi adſcribitur; ideò an hæc omnia ſimpliciter vera ſint, & quomodo ſecundùm iura Canonica ſint intelligenda, planiùs exponemus;
non autem diſputare intendimus: quia de pote- 99
ſtate Papæ, præſertim abſoluta, non eſt facilè diſputandum, Hoſt. in cap. quanto, de conſuet. ſicut nec de poteſtate alterius Principis diſputare licet, Gozadin. conſ. 92. num. 17. Curt. iun. in l. venia, num.5. C.de in ius voc. Duen. reg.43. fallent.5. Beio. conſ.367.num.8. & conſ.393 n.5. Bec. conſ.56.n.53. vol.1. quia hoc eſſet ſacrilegium, Decian.conſ.588. num 2. Iaſ.conſ.101. vol.4. Afflict.dec.366. ex n.61. Ferdinand. de Mendoz. diſput. iur. lib. 1. cap. 5. num.2. Hieronym de Mont.var.q.6 ex n.48. Cened. ad Decretum collect. 24. num. 18. Cephal. conſ. 87. num.3.vol.1. Socin. iun. conſ.91.n.16.vol.1. Rolan. conſil.100.num.47.cum ſeqq.vol.4 Menoch.conſ.103. num. 38. Solorzan. de iure Indiarum, tom. 1.lib 2. cap.23. num. 72. vbi dicit ſacrilegij inſtar eſſe eximiam & omnimodam Papæ poteſtatem & auctoritatem in dubium vocare.

Papa quædam exercet ex ordinaria poteſtate, 100
quædam ex reſeruata, quædam ex deuolutione Iuris ad eum, quædam ex plenitudine poteſtatis, Caſtr.conſil.467. Viſo puncto, col 3. in fin. & col 4.in princ.verſ.redeundo, lib.2. quem refert Card.Tuſch. d.littera P. concl. 43. num.7. Sed duplex quoad intentum in eo conſideranda eſt poteſtas, ordinaria ſcilicet, & abſoluta: qua quidem diſtinctione paſſim ad plures caſus Iuris Vtr. Doctores vtuntur, vt videri poteſt apud Couar. variar. reſol.lib.4.c 6. num. 8. Poteſtas igitur ordinaria dicitur, quæ in ius & æquitatem ſuper omnes exercere poteſt. Poteſtas verò Principis abſoluta, ſecundùm aliquos dicitur arbitrij plenitudo, nulli neceſſitati ſubiecta, nulliúſque publici iuris regulis limitata; & ſic facta mentione talis poteſtatis, nulla exceptio obiici poteſt, nec dici, Cur ita facis? ita gloſ. verb. veri, in cap.quanto, de auct. & vſ. pall. Bald.in l.2. num.40. C.de ſeruis Abb.in cap ad hoc, num.7. de reſcript.& conſ. 84. lib. 1. Dec in cap.quæ in Eccleſiarum, num. 98. & 103. de conſtit Angel. Albert. Alex. Hippol. Afflict. Capyc. Gozadin. & Caſtald. quos refert, ſed non ſequitur, Pinel. in rub.C.de reſc.vendit.p.1. cap. 2.num.24.& 25.Roias in epitom.ſucceſſ.cap.23 num.75.Natt conſ.512.n.19. vbi ait, ſi aliquid etiam leue Principem moueat, poſſe Principem de plenitudine poteſtatis facere quicquid libet, iuxta illud antiquum axioma. ſi libet, licet: & ad hoc tendit, quod aſſirmabat Caligula Alexandro Magno, vt refert Suet. in Caligula, cap.29. Memento tibi omnia. & in omnes licere, eo quòd Principes erant inſtar Deorum in terra.

101 Verùm hanc distinctionem potestatis ordinariæ, & absolutæ in Principibus sic intellectam
merirò vocant falsissimam Couar. & Pinel. *citatis*
102 *locis*, Sarm. *lib. 1. Selett. cap. 8. num. 20.* Mendoz. *lib. 1.*
de pact. cap. 5. num. 35. Mencb. *illustr. lib. 1. cap. 5.*
num. 15. cum seqq. Spin. *in specul. testam. gloss. 1. rub.*
num. 25. Matienzo *l. 3. gloss. 12. num. 3. tit. 10. lib. 5.*
nona Recop. quia quod Princeps facere potest,
etiam. Iuri humano derogans, id ad ordinariam
Principis potestatem pertinet: cùm enim sit supra Ius humanum ex sua ordinaria potestate, sicut
potest illud concedere, potest abrogare. Quod
autem contra Ius naturale, & diuinum potest de
facto, non ad potestatem, sed ad tyrannidem spectat: id enim possumus quod Iure possumus, *l. sed*
licet, ff. de offic. Præsid. & posse quis non dicitur,
quod contra Ius potest, *l. quæro, 8. inter locatorem,*
ff. locati. l. nepos Procula, ff. de verb. signific. Stephan.
Gratian. *March decis. 13 num. 34.* Vnde Rex Antigonus etiam lumine fidei destitutus, vt de illo refert Plutarc. *in apophthegm.* cùm sibi diceretur Regibus quicquid vellent licitum esse, respondit; inter Barbaros, & tyrannos ita censeri, cæteris autem solum iustum & honestum licere. Et Corn.
Tacit. *lib. 3. annal.* refert Caium Sestium disseruisse
Principes instar Deorum esse, sed neque à Diis,
nisi iustas preces exaudiri. Et Aristot. *lib. 5. Politic.*
cap. 10. sic inquit; *Et tyranno voluptas proposita,*
Regi honestas.

Quapropter, sicut Theologi dicunt, aliqua pos-
103 se fieri à Deo de potestate ordinaria, quæ scilicet
ordine ac naturali cursu rerum immutato potest
Deus facere; alia verò de potestate absoluta, quæ
potest supra rerum ordinem vniuersum; ita potestas ordinaria Principis potest dici ea, qua Princeps vtitur secundùm leges humanas, quibus
quoad vim directiuam adstrictus est, quando scilicet dispensat ex causa iusta in Iure humano: potestas verò absoluta, quando non adstrictus his
legibus, validè dispensat in Iure humano, absque
causa: & ita dicitur non posse Principem aliquid
facere ex potestate ordinaria, quando non potest
omninò licitè facere, vt dispensare in lege humana absque causa, licèt si faciat, validum sit;
& dicetur posse de potestate absoluta quando potest validè, non tamen iustè, vt in eadem dispensatione in Iure humano absque causa contingit:
ex neutra autem potestate dicitur posse facere,
quod nec iustè, nec validè facere potest, vt si
in lege naturali dispensabili dispenset absque
causa.

Communis igitur illa regula suprà posita *n. 93.*
104 quòd *omnia Iura sunt in scrinio pectoris Papæ recondita*, non est ita simpliciter intelligenda, vt omnia Iura & concedere possit, & mutare, & contra Iuris regulas, & statuta procedere; quia
sicut ipse desiderat facta sua à suis successoribus
seruari; consequens est, vt sui Prædecessoris con-
105 stitutionibus venerationem præstet, & custodiam, *cap. in Canone iustitia, 15. q. 1.* Roman. *singul. 327. Istæ sunt rationes, num. 3. vers. cùm igitur.*
Cardinal Tusch *d. littera P. conclus. 44. num. 19.* Vnde est notandum, quòd Summus Pontifex nouas
in Ecclesia leges condere potest, ad diuini Iuris
obseruantiam, & supplementum; secus autem
ad eiusdem Iuris mutationem, aut destructionem; non enim potest Romanus Pontifex quicquam statuere contra ea, quæ ad Ius diuinum,
& Fidem Catholicam spectant, etiam ab hominibus, veluti Apostolis, aut Apostolicis viris
constituta, *Si ea enim*, inquit Gregor. Papa, *in cap. si ea, 25. q. 2. destruerem, quæ Antecessores nostri statuerunt, non constructor, sed euersor esse iustè probarer,*
&c. Stephan Pont. *in cap. loci, 35. q. 9.* ait, *Loci*
nostri consideratio nos admonet, rationis auctoritate
quæ à Prædecessoribus vtiliter decisa fuerint, roborare.
Ecclesiastici enim, inquit, *vigoris ordo confunditur,*
si aut merè illicita præsumantur, aut non concessa impunè tententur. Vnde Papa non tollit statuta Concilij circa Fidem, glos. *in cap. sicut Sancti, 15. dist.*
immò decreta omnia Concilij vniuersalis à Sede
Apostolica confirmata se profitetur obseruaturum, text. notabilis *in cap. 1. 25. q. 1.* Alias verò constitutionibus Ecclesiasticis, quæ Fidei substantialia non continent, Papa potest derogare, glos. *verb.*
reseratis, in proœm. Decretal. sicut & sententias eorum corrigere, & contra eorum decreta dispensare,
vt *in cap. licet, in fin. de spons. duorum. & in cap. quantò, cum glos. de diuort. & in cap. discretionem, in fine,*
de eo qui cognouit consang.

Verùm in nouis constitutionibus à se editis 106
statuta, vel consuetudines speciales Papa tollere
non intendit, nisi hoc exprimat, *cap. 1. de constit.*
lib. 6. Nec in dubio Iuris obseruantiam tollere
velle præsumitur, glos. *in cap. causam, de rescript.*
quia potestate ordinaria, quæ sequitur ordinem
Iuris positiui in dubio semper vtitur, si aliud non
apparet, Gemin. *cons. 53. Pro responsione, in princ.*
vers. quædam est potestas ordinata. Card. Tusch. *d. littera P. conclus. 45. num 5.* verisimile enim non est
quòd velit Princeps legem diu exagitatam euertere, ad text. *in l. si quando, in fin. princ. C. de inoff.*
testam. cuius mens & voluntas talis præsumitur, 107
qualem de iure esse oportet, glos. *in l. relegati, ff. de*
pæn. glos. *in cap. paratus, 21. q. 1.* Bald. *in l. 1. num. 6.*
ff. de constit. Princip. Abb. *in d. cap. causam quæ, n. 1.*
& *ibi* Felin. *num. 5. de rescript.* Ias. *consil 236. col. 2.*
vol. 2. Grammat. *cons. 34. num. 3. & cons. 45. num. 33.*
in criminal. Dec. *cons. 67. num. 7. & cons. 580. num. 2.*
Gozadio. *cons. 101. num. 10* & illud quod de Iure 108
est cogitasse præsumitur, Roland. *cons. 86. num. 58.*
vol. 1. Menoch. *cons. 411. num. 15. & cons. 1156. n. 1.*
Carol. Tap. *in rub. ff. de constit. Princip. cap. 2. num. 1.*
cùm voluntate & auctoritate legibus ordinata semper in dubio vti voluisse præsumatur, Innoc. *in*
cap. innotuit, sub num. 5. de elect. & in cap. innouamus,
sub num. 6. de censib. Bero. *in cap. quæ in Ecclesiarum,*
num. 135. de const. Bos. *in tit. de Princip. n. 193.* Rolend. *cons. 86. num. 18. vol. 1.* Menoch. *de præsumpt.*
lib 2. præsumpt. 12. n. 1. Rodulphus *de absol. Princip.*
potest. cap. 2. num. 1. quibus rationibus Princeps sem- 109
per iustitiæ plenus præsumitur, Crauet. *consil. 253.*
num. 4. vol. 2. quem refert Menoch. *d. lib. 2. præsumpt 10. num. 8.*

Nec vnquam iuri alterius in rescriptis, vel con- 110
stitutionibus suis derogare intendit, *cap. quod verò*
dicitis, 25. q. 2. cap. peruenit, 11. q. 1. cap. liber, de offic.
ordin. cap. dilecto, de verb. signif. glos. *verb. intentionis,*
in cap. super eo, de offic. deleg. & in cap. si quis iam
translatus, 21. q. 2. Xuar. *alleg. 7. n. 4* Hippol. *sing. 255.*
vers. secundò scias, Illust. D. meus. Roder à Cunha *in*
com. ad cap. 4. num. 1. dist. 99. Card. Tusch. *tom. 6 littera P. conclus. 687. ex num. 1.*

Hinc est quòd rescripta Principis interpretan- 111
tur, vt nemini iniuriam faciant, etiam cum impropriatione verborum. Dec. *cons 31. num. 4.* quia
præsumitur quòd eius intentio sit, vt semper ius
alterius sit saluum; idem Dec. *consil. 271. & 544.*
& cons. 606. n. 17. Curt. iun. *cons. 88. n. 8. & cons. 172.*
num. 3. Hippol. *singul. 440.* Alciat. *de præsumpt reg. 3.*
præsumpt.

112 *præſumpt.* 11. in tantum, quòd etiam reſcripta Motu proprio conceſſa nihil operantur in præiudicium tertij, quia non ſunt de mente Principis reſcribentis, vt reſoluunt plures per me citati *in tract. de*
113 *clauſul. vſufrcq. clauſ.* 79. *num.* 42. ſecundùm Lugdounenſem impreſſionem. Vnde potius præſumitur circumuentus Princeps, quàm quòd velit alteri præiudicare; à Ponte *conſil.* 59. *num.* 35. quod vendicat ſibi locum, etiamſi de modico præiudicio agatur, Riminald. iun. *conſ.* 6. *numero* 68. *volum.* 1.

114 Nec etiam præſumitur Papam velle derogare Iuri tertij, Alex. *conſ.* 3. *Ex iis, n.* 3. *lib.* 5. Card. Tuſch. *littera P. concl.* 53. *num.* 1. nec ius alteri iam quæſitum tollit, *cap. ſi is cui, de præbend. lib.* 6. Illud verò quod alicui nondum eſt quæſitum, pro eius libito voluntatis ſubuertere poteſt, Alciat. *de præſumpt. reg.* 3. *præſumpt.* 11. *num.* 8. Franc. Bec. *conſ.* 56. *numero* 38. *cum ſeqq. vol.* 1. quod in terminis de iure collectandi nondum quæſito voluit Syluan. *conſil.* 66. *num.* 9. quem refert & ſequitur Surd. *conſ.* 127. *num.* 8.

115 Item priuilegia conceſſa, præſertim Eccleſiis, ſine cauſa non tollit, vt inquit Leo Papa *in cap. priuilegia, cum ſeqq.* 25. *q.* 2. his verbis, *Priuilegia Eccleſiarum, & Monaſteriorum SS. Patrum auctoritate inſtituta, nulla poſſunt improbitate conuelli, nulla nouitate mutari, in quo neceſſe eſt huius ſanctæ Sedis Pontifices perſeuerantem exhibere famulatum.* Beatus quoque Gregor. *in cap. quanto, in fin.* 63. *diſtinct.* ait Apoſtolicam Sedem proprium quidem vigorem retinere, à ſe autem conceſſa aliis Iura nolle minuere. Debet enim Princeps eſſe immobilis, ſicut lapis angularis, & ſicut polus in Cœlo. Bald. *conſ.* 377. *incip. Pridie, ſub num.* 4. *vol.* 1. Boſſ. *in tit. de Princip. ſub num.* 18. Iacob. de Leon *conſ.* 117. *n.* 95. *cum ſeq.* inter conſilia Bruni, Rodulphin. *de abſol.*
116 *Princip. poteſt. cap.* 6. *num.* 186. Quamuis ſpeciale in Principe aliqui ponant, vt poſſit ſuum priuilegium gratioſum reuocare ſine cauſa pro libito voluntatis ſuæ, ſicut per text. *in l. qui fundum, C. de omn. agr. deſert. lib.* 11. tradunt Bald. *in l. qui ſe patris, num.* 14. *C. vnde liber.* Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum, num.* 51. *de conſtit.* Abb. *in cap. nouit,* & *ibi* Felin. *num.* 10. & Dec. *num.* 15. *de iudic.* Paulus de Caſtr. *in l. digna vox, num.* 6. *C. de legib.* Roman. *ſing.* 463. Pariſ. *conſ.* 2. *num.* 120. *vol.* 4. Gozad. *conſ.* 5. *num.* 23. *& conſ.* 69. *num.* 9. Ruin. *conſ.* 130. *n.* 13. *vol.* 5. Roland. *conſ.* 66. *num.* 8 *vol.* 1. *& conſ.* 13. *n.* 3. *vol.* 3. Gramm. *deciſ.* 46. *num.* 5. Capyc. *deciſ.* 121. *n.* 16. *& deciſ.* 166. *n.* 1. Carol. Tap. *in l. fin. ff. de conſtit. Princip. cap.* 9. *num.* 56. quia aliàs merè gratioſa ſunt ad nutum reuocabilia, Gozadin. *conſ.* 5. *num.* 27. *& conſ.* 14 *n.* 9. Menoch. *conſ.* 103. *num.* 39.

117 Præterea in iudicando ſeruat Romanus Pontifex ordinem Iuris, licèt ex cauſa poſſit in quibuſdam rebus diſpenſare, quæ ad eundem iudiciariom ordinem ſpectant, *cap. ea quæ, de ſent. & re iudic. cap. ex parte, de offic. deleg.* Diſpenſare autem non poſſet quòd ſtetur dicto vnius teſtis in præiudicium tertij, *cap. iudicas,* 3. *q.* 9. & ſi ſententiam iniuſtam contra Eccleſiam tulerit, reſtituitur Eccleſia læſa, *cap. cùm ex litteris, de in integ. reſtit. cap. cum olim, §. final. de ſentent. & re iudic.*

118 Quòd enim Papa Iura omnia in ſcrinio pectoris habere dicatur, & ſuper ius eſſe, intelligitur, primò, quoad diſpenſationem, vt ſcilicet ſuper omnes, qui diſpenſandi habent facultatem in pluribus, & maioribus cauſis iuri ſcripto valeat derogare, & æquitatem Iuris rigori præferre, gloſ. notab. *in Extrauag. Rom. nouam, de dol. & cont. inter commun.* Secundò, Papa habere Iura omnia in ſcrinio pectoris ſui, intelligitur quoad interpretationem; omnia enim Iura ipſe interpretari poteſt. gloſſ. *verb. fallat, in cap. præterea,* 23. *diſt.* Tertiò, Papa Iura omnia continere, & ſupra Ius eſſe intelligitur, quoad correctionem, quia legem priorem per aliam poſteriorem tollere poteſt, etiamſi de priori nullam fecerit mentionem, *cap.* 1. vbi gloſ. *de conſt. lib.* 6. Spin. *in ſpecul. teſtam. gloſ.* 30. *princ. num.* 8. Gonzal. *ad reg. Cancell. gloſ.* 9. §. 1. *num.* 15. Ita etiam intelligitur illud, quòd Papa habet omnimodam poteſtatem ſuper Iure poſitiuo, *cap. innotuit, de elect. cap. per venerabilem, qui fil. ſint legit.* quia ſcilicet ipſe ſuper omnes poteſt iuri, & conſuetudini derogare; quod aut diſpenſando, aut interpretando, aut corrigendo perficitur; ſicut in temporalibus Imperator, aut Princeps ſæcularis, qui in temporalibus non habeat Superiorem, facere poteſt, *l.* 1. *C. de legib.* Et ideo inquit Innoc. III. *in cap. propoſuit, de conceſſ. præbend.* quòd Papa de plenitudine poteſtatis, de iure poteſt ſuper Ius diſpenſare; quia etſi Prælati inferiores in certis caſibus valeant diſpenſare, non tamen in multis, & maioribus ſoli Papæ reſeruatis qui ſolus habet plenitudinem poteſtatis. Vnde in quibus diſpenſare alij non poſſunt, ipſe diſpenſat: & quos alij abſoluere, vel reſtituere nequeunt, ipſe abſoluit, ac reſtituit: ſimiliter in priuationibus, vel depoſitionibus cæteros antecellit: in conceſſionibus quoque gratiarum, vel priuilegiorum, aut beneficiorum, & reuocationibus earum cunctos ſuperat poteſtate; in eo tantùm, in quo non Deus, ſed Dei Vicarius eſt, poteſtas eius reſtringitur; ſed vt inter homines ſolus ea omnia poteſt, quæ Deo reſeruata non ſunt, aut cui nemo poteſt authoritatem minuere, dicitur plenitudinem poteſtatis habere, & omnia poſſe, vt eſt ſuprà demonſtratum.

Videndum eſt autem ſpecialiter quæ ſit eius 119
auctoritas ſupra alios in diſpenſando, & quæ in abſoluendo, aut in aliis, in quibus diximus illum cunctis præſtare Prælatis. Primò igitur, de diſpenſatione ſciendum eſt in legibus diuinis non admitti Pontificis diſpenſationem, vtpote quia diſpenſando vinculum legis diuinæ ſoluere non poteſt, vt probat Vrbanus Papa relatus *in cap. ſunt quidam,* 25. *q.* 1. cui ſimilis adeſt text. *in cap. ſtatuta, ead. cauſ. & quæſt. cap. litteras, de reſt. ſpoliat. cap. cùm ad monaſterium, in fin. de ſtatu Monach.* tenetur enim vſque ad animam & ſanguinem legem diuinam defendere, *cap. ſunt quidam,* 25. *q.* 1. Abb. *in d. cap. litteras, in* 5. *notab.* Pariſ. *de confid. q.* 3. *num.* 22. Ratio eſt, quia cùm diſpenſatio ab inferiore facta circa legem Superioris iuſtam cauſam neceſſariò requirat, vt valeat, ſecundùm ea, quæ dixi *de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 2. *alleg.* 54. *num.* 1. & in lege diuina à Deo condita nulla poſſit dari cauſa iuſta, ob quam diſpenſatio fiat, quoniam Deus Opt. Max. omnes vidit caſus & cauſas, qui ſub illa lege diuina cadere debebant, & diuina voluntas, à qua huiuſmodi lex proficiſcitur, ſit omnino immutabilis; ideò planè ſequitur, quòd ſi aliquo caſu voluit legis præceptum manere, iuſtiſſimum eſt vt maneat, & iuſtum eſſe non poteſt, vt auferatur ab inferiore; ac per conſequens propriè diſpenſatio, quæ vinculum legis tollit, circa præcepta diuinæ Legis, à Summo Pontifice fieri non poteſt. Quare reſoluunt S. Thom. *quodlib.* 4. *art.* 3. *in corpore, & ad primum,* 1. 2. *q.* 97. *art.* 4. *ad* 3. Sot. *in* 4. *ſent. diſt.* 18.

*dist.*18.*q.*1.*art.*5.*& dist.*21.*q.*2.*art.*2.*& de Instit.lib.*1.*q.vlt.art.vlt.*Viguer.*de Instit.cap.*5.§.5.*vers.*14.*& cap.*15.in *princ.vers.*2.*&* 3. Paris.*cons.*68. *vol.*4. Couar.*de spons.p.*2. *cap.*6. §.9. *num.*4. Nau. *cons.*39. *num.*16.*de spons. in antiq.* aliàs *cons.*4.*num.* 16. *de desp. impub. in non.* Val.1.2. *disput.* 7. *q.*4. *puncto* 6. *vers. & quod ad priorem*, *& q.*8.*puncto* 4.*vers. dispensatio autem*, *&* 2.2.*disput.* 10. *q.* 3. *puncto* 5.*col.*4. *vers. certum est.* Suar. *tom.*3. vbi *de Eucharistia*, *q.* 74. *art.*2. *disp.* 43. *sect.*4. *vers. tertia sententia*, *& vers. quintò potest*, *& de legib.lib.*10. *cap.*6.*num.*7. Magdalen. *de numero testium in testam.requisito p.*1.*cap.*1.*num.*19. *&* 20. *& p.*3.*cap.*3.*num.*225.*cum tribus seqq.* Hoied.*in tract. de Cler.& eorum exempt.p.*2.*ampliat.*32.*à num* 41. *& de benef incompatibil.p.*1.*cap.*19. *à num.*13. Flam. Paris.*de confident.q.*7.*num.*61. Duard. *in comment. ad Bullam Cœn. Domini lib.*1.*cap.*4.*q.*7.*num.*24. D.Barbos.*in rub ff. solut.matrim p.*2.*num.*104.Perez *l.*1.*vers.facit,tit.*9.*lib.*8. *Ordin.*Menoch.*de arbitrar.cas.*421. plures apud Sanctarel.*var.q.*1.*num.*5.

120 Quamuis Iuris interpretes affirment posse Pontificem in legibus diuinis ex causa dispensare, ex quorum numero sunt glos. *verb. exemptus*, *in cap. à nobis, de decim.* vbi Abb. *num.*4. Doctores *in cap. proposuit, de concess. praben.* Bero. *in cap. qua in Ecclesiarum*, *num.*37. *&* 89. *de constit.* & *ibi* Felin. *num.*19. & Dec. *num.*13. Mil. *in Repert. litera D. num.*23. *& verb. dispensatio*, ibi, *dispensare potest Papa*, Pinel. *in rub. de rescind. vendit. p.*1. *cap.* 1. *num.*6. Menoch. *illustr. cap.*25.*num.* 18. cum multis seqq. & alij plures, quos refert, & sequitur Sanch. *de Matrim.lib.*8. *disput.*6. *num.* 5. quia eorum sententia nullo bono nititur fundamento, nec asserenda est; cùm naturalis ratio dictet subditum non posse legem Superioris, etiam in casu particolari, tollere, *c.cum inferior, de maior. & obed.* & eadem sit, vel minor propositio Pontificis ad leges diuinas, quam habent inferiores præpositi ad leges humanas, vt patet, inferiores autem Prælati in legibus humanis Superiorum non dispensant, ob eam solùm rationem, quòd inferiores sunt, *Clem. ne Romani*, *de elect.* Ergo nec Pontifices in Diuinis. Accedit, quia dispensatio relaxat vinculum legis obligantis in eo casu ex causa; nulla autem dari potest, vt lex diuina, quæ semper iusta est, & æqua, eo casu, quo obligat, relaxetur: ergo in ea dispensatio Pontificis admittenda non est.

121 Potest tamen Summus Pontifex declarare, seu interpretari in aliquo casu particulari deficere obligationem Legis diuinæ, aut quia maius bonum ex eius obseruantia impeditur, aut aliquod graue damnum sequitur; quæ quidem interpretatio Pontifici neganda non est; aliàs enim non dedisset Christus Dominus sufficientem potestatem ad suæ Ecclesiæ gubernationem, contra illud, Deus & natura non deficiunt in necessariis; & licèt nonnulli Doctores, quos refert Suar. *de Relig. tract.* 6. *lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 2. confundant hos terminos; nihilominus tamen inter se maximè differunt; etenim dispensatio tollit subditum, & eximit à legis obligatione: interpretatio verò per quandam æquitatem, seu epiicheiam declarat cessare in tali casu obligationem legis, & ita Doctores Theologi hanc interpretandi, non verò dispensandi potestatem circa Leges diuinas tribuunt Summo Pontifici, glos. 1. *in cap. non est*, *de voto*, S. Thom. 2. 2. *quæst.* 54. *art.* 5. Rich. *in* 4. *distinct.* 38. *quæst.* 1. *art.* 9. & *ibid.* Maior *distinct.* 24. *quæst.* 12. Syluest. *verb. Papa*, *quæst.* 16. *in fin.* Sot. *lib.* 1. *de inst. q.*7. *art. vlt. ad fin.* S. Anton. *p.*2.*tit.*17. §.20. Albertin. *de agnosc. assert.q.*21. *num.* 38. Hoied.*de incompatibil. benef.p.*2. *cap. vlt. in fin.* Matt. *de iurisd.p.* 2. *cap.* 37. *num.* 1. *& p.*4. *cas.*93. *num.*3. *& cas.* 194. *num.*7. Magdalen. *d. p.*1. *cap.*1. *num.* 20. dum ait posse Ius diuinum, & pariter Ius naturale per Ius positiuum suppleri, distingui, & limitari, & *num.* 33. addit quòd ea quæ sunt Iuris diuini, non possunt nisi ex iusta causa bonum commune, & vtilitatem publicam concernente per Ius humanum alterari. & citari à Sayr. *in clau. reg. lib.*6. *cap.* 11. *num.*4. Quo fit, vt cùm Pontifex aliquid etiam sub nomine dispensationis concedit, prima facie diuinis præceptis videatur aduersari; prout est in residentia Prælatorum, in pluralitate beneficiorum Curatorum, in matrimonio rato, in voto tam simplici, quàm solemni, in iuramento, & aliis similibus; debemus intelligere dari ibi veram & propriam solummodo declarationem, quam licèt non faciat expressis verbis; facto tamen concessionis declarat generale præceptum Legis diuinæ in eo casu non habere locum; quamuis non desint qui teneant Papam verè & propriè dispensare in votis, & iuramentis: ex quorum numero sunt Suar. *de Relig. tom.*2. *tract. de voto*, *lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 15. *cum seqq.* Less. *de Iust. lib.* 2. *cap.* 46. *dub.* 12. *num.* 98. *cum seqq.* Sanch. *de matrim.lib.*8. *disp.*6 *num.* 1. *& in præcepta Decalog tom.* 1. *lib* 4. *cap.* 37. *à num.*5. qui aliter rem explicant.

Non obstat quòd Ius naturale est immutabile, 122
§. sed naturalia, *Instit. de iure nat.* at proinde nec in casu particulari potest illius obligatio aliquando deficere; quia respondetur hoc procedere in primis tantùm principiis, seu primis præceptis legis naturalis; quæ quidem firma semper manent, nec vllam siue in communi, siue in particulari recipiunt mutationem, vt intelligunt Baro, & Balduinus *in d.* §. *Sed naturalia*, Fortun. *in l. velut*, *num.* 25. *& in l. manumissiones*, *num.* 8. *ff. de iust.* At verò conclusiones, quæ ex illis primis principiis, siue per necessarias consequentias, siue non necessarias deducuntur, non ita sunt immutabiles, quin aliquando aliquam recipiant mutationem, concurrentibus aliquibus scilicet circunstantiis, & causis, ob quas iniquum sit, & contra bonum commune ipsam legem naturalem obseruari, cessabitque præceptum tunc temporis, & in hoc casu diximus posse Summum Pontificem interpretari legem naturalem, id est, conclusiones ab ipsa deductas.

Et in primis, quoad priores (prout sunt præ- 123
cepta Decalogi) probatur; quia illa à iure humano interpretationem recipiunt; quod declarare potest actus, quos ipsa prohibent, vel imperant; lex namque naturalis, quæ in quinto Decalogi præcepto prohibet homicidium, tanquam rem intrinsecè malam, per leges humanas ita explicatur, vt constet per eandem legem naturalem homicidium in propriam defensionem commissum minimè prohiberi, *cap.*2. *de homic. Clem. si furiosus*, *eod. tit.* in quibus Iuribus plures citant Doct. Aliud exemplum sit in furto, quod etiam intrinsecè malum est, *cap. etsi Christus*, *vers. quadam*, *de iureiur.* & vti tale in opere prohibetur septimo præcepto Decalogi: in desiderio verò decimo, quod lex humana declarauit non obligare, data extrema necessitate, *cap. discipulos*, *de consecr. dist.* 2. *cap si quis propter*, *de furt.* Circa præcepta affirmatiua idem est resoluendum; quia potuit lex humana declarare tertium præceptum de diebus Dominicis obseruandis non obligare in aliquibus casibus,

bus,iuxta cap.licet,de fer. vbi optimè notat Abb. num. 3. Quoad alias verò concluſiones, quæ non deducuntur per neceſſarias conſequentias, idem etiam patet; quia libertas, & rerum communio inter Iura naturalia cenſentur,cap.ius naturale,1.diſt. quæ tamen Iure etiam gentium mutata reperiuntur; l. manumiſſiones, ff. de iuſt. & iur. vbi ſeruitus eſt inducta ob bonum commune,ad euitandas mortes,idem probat §.Ius autem gent.Inſtit. de iur. nat. gent.

124 Intellige autem omnia ſuprà ſcripta circa poteſtatem Summi Pontificis ad leges Diuinas interpretandas procedere, dummodo iuſta ſubſit cauſa; aliàs enim talis declaratio, ſeu impropria diſpenſatio non valebit; illi enim, quibus diſpenſandi facultas conceditur, ad diſſipandum facultatem non habent; quia omnis diſſipatio extra adminiſtrationem conceſſa eſt, l.vlt. ff. de curat. furioſi, & generalis commiſſio ad perdendum nihil prodeſt; l.filius familias. ff. de donat. Cùm ergo Romani Pontifices diſpenſatores ſint, ſequitur quòd ſi ſine iuſta cauſa in iis, quæ ſunt iuris Diuini, diſpenſationem declarando concedant, non valebit, nec reddet tutum diſpenſatum in conſcientia, ſi intelligat cauſam eſſe iniuſtam,ſicut reſoluunt Innoc. in cap.cùm ad monaſterium, num.4.de ſtat. monach. Couarr. de ſponſal.p.2.cap.6.§.9.num.11. Hoied. de incompatib. benef.p.1.cap.19. num. 17. Nauarr. in man. prel.9. num.13. Mench. illuſtr.cap.28.in num. 10. Rebuff.in prax.tit.de diſpenſ. num. 52. Suar. tom. 1. de Relig. tract.2.lib.2.cap.33.num. 3. Sayr.in claui reg. lib.5. cap.8.num.12.Leſſ.de Iuſtit.lib.2.cap. 40.dubit.12. num.101.cum ſeqq.

125 Verùm quamuis contra ordinationem Apoſtolorum ſine iuſta cauſa venire non poſſit Papa, cap.ſunt quædam,25.q.1.Roman. conſ. 345. num.8. verſ.Secundò patet,Card.Tuſch.d.littera P.concl 51. num.7. ea tamen exiſtente validè Papa diſpenſat, dummodo non lædat Fidem, cap. Lector, 34.q.1. Ægid. conſ. 16. num. 12. quia Apoſtoli erant etiam Epiſcopi, & vt Apoſtoli condebant ſacram Scripturam, vt Epiſcopi verò leges Eccleſiaſticas, vt Act.15. & conſilia præbebant, vt 1.ad Corinth.7. vide gloſſ. verb. Apoſtoli, in cap. ſunt quidam,25.quæſ.1. Turrecr. lib. 3. ſum. cap. 54. & ſeq. Auguſt.Triumph. de poteſt. Eccleſiaſt.q. 60. Azor. inſtit.mor.p.1.lib.5.cap.15.q.4.Sayr.in clau.reg.lib.3. cap.10.num.6. & ideo quamuis Apoſtolus 1. ad Ti-
126 moth.3.admoneat Epiſcopum debere eſſe vnius vxoris virum,id eſt, non bigamum; poteſt tamen Papa cum eo ex cauſa diſpenſare, Aochar. conſ. 124. Circa bigamos, Ægid. Bellamer. conſ. 28. num.5. Cardin.Tuſch. d.littera P.concluſ. 69.num.36. quia licèt hæc irregularitas fuiſſet inducta à D.Paulo; eſt tamen de Iure humano, vt reſoluit Sanch. de Matrim.lib.7.diſput 86. num. 6. vbi reſpondet ad text. in cap. 2. de bigam. dum ait non licere diſpenſare, vt verbum, non licet, de quo ibi,importet difficultatem, non impoſſibilitatem. Eodem modo cùm prohibitio eiuſdem Apoſt. 1. ad Timoth. 3 quòd neophytus ad Epiſcopatum non promoueatur, non ſit ex præcepto Chriſti, ſed ſecundùm legem communem, quia ipſe hoc pronunciauit tanquam Eccleſiæ Doctor, non vti præcipiens nomine Chriſti, cap.neophytus 61.diſtinct.Turrecr. in ſumm. 48. diſt. num.4.verſ.ad ſecundum puter, Azor. inſtit. moral. p.2.lib.4.cap.6.q.12.verſ.vrius tamen; ideò eo ipſo,
127 quòd Papa promouet neophytum ad Epiſcopatum ſcienter, videtur cum eo diſpenſaſſe, & multò magis ſi expreſsè, vt per Couarr. in clem. ſi furioſus, p.1.§.2. num.7. verſ. ſecunda concluſio. Hoied. de incompat. benefic.p.1. cap.24. num.3. quos refero Ego ipſe de offic.& poteſt. Epiſc.p.1.tit. 2. gloſſ.17. num.8.

At contra Ius poſitiuum ex cauſa indiſtinctè diſ- 128
penſat Papa, cap. propoſuit, vbi gloſſ. & Doctores de conceſſ.præb.ibi, ſupra ius diſpenſare,Conat.lib.3. variar.reſol.cap.6,num.1.verſ.ſecundò. Menoch.conſ. 157.num.11.Sayr. in clau. reg.lib.3. cap. 10. num.6. Flamin.Pariſ. de conſid.q. 3.n.25.Machado d.tom. 2. lib.4 part.7. tract. 4.docum. 12. quia ſuper eo habet plenam poteſtatem;idem Flam. Pariſ.de conſid.q.31. num.39.

Et non ſolùm poteſt tollere, quæ Prædeceſſores, 129
ſtatuerunt, ſed etiam conſtitutiones Conciliares de Fide non diſponentes,gloſ. verb. Concilium, in cap. vbi periculum,de elect lib 6. Cardin. Pariſ. conſ.68. à num.397.Flamin d.q. 3.num. 28. me citato in hoc loco Machado d.tom. 2.lib. 4. part.7.tract.4.docum. 11.num. 5.quia Papa non cenſetur tantum conceſſiſſe,quin maiorem auctoritatem ſibi, & ſucceſſoribus reſeruauerit,cap.dudum,cap.quamuis, de præb.in 6.Aym.conſ.126.num 4.verſ.itaque ſi Papa,Cephal. conſ.135.num.4.& conſ.168.num.18. Rot. in Cracouien Iuris legen.21. Maij 1627. coram Reuerendiſſimo D.meo Coccino.

Multi autem notantur caſus in Iure in quibus 130
Papa ſolus ſuper cæteros poteſt diſpenſare, qui ad hæc capitula rediguntur,ſcilicet circa ſuſpenſionem, irregularitatem, inhabilitatem ad beneficia, vel dignitates.

Primò cùm Apoſtata à Religione, qui in apoſtaſia ſit ordinatus,ſolus Papa diſpenſat, vt valeat miniſtrare in Ordinibus ſic ſuſceptis,cap.fin. vbi gloſ. de Apoſtat. Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 73. num.18.Suar.tom.5.de cenſur.diſp.31.ſect.3. Sayr.in ſimili tract.lib.4.cap.13.num.16.

Secundò, cum eo, qui à ſchiſmatico Epiſcopo fuerit ordinatus ſimiliter ſolus Papa diſpenſat, cap. quia diligentia,de elect. Vide Nicolaum Garc.de benefic.p.11.cap.10.§.1.n.161.Sanch. in præcepta Decal.tom.1.lib.2.cap.36.num.18.

Tertiò ſimiliter cum eo, qui ab hæreticis fuerit ordinatus,cap.conuenientibus,in fin. 1. quæſt.7. Ego ipſe de offic.& poteſt.Epiſc.p.2.alleg.48.n.7.

Quartò, cum ſimoniacè ordinato ſolus ſimiliter Papa diſpenſat, vt valeat miniſtrare, gloſ. in cap.ordinationes,1.q.1.Valent.tom.3.diſput. 6. q.16. punct.6.ad fin.Azor.inſtit.moral.p.3.lib.12 de ſimon. cap. 22. & habilis fieri non ſolùm ad beneficium ſimoniacè obtentum, ſed etiam ad alia beneficia obtinenda,vt reſoluit Filliuc.tract.45.cap. 13.q. 12. num.38.quamuis Nauar.conſ.32 de ſimon. Emman. Sà in aphoriſm.verb.ſimonia,num.9. Suar.de Relig. tom.1. lib.4. de ſimon.cap. 61. num.11. exiſtiment non eſſe opus diſpenſatione ad alia beneficia obtinenda.

Quintò,cum hæretico reuertenti, vt in Ordinibus, quos habebat, poſſit miniſtrare, ſolus Papa diſpenſat,cap.ſaluberrimum,in fin.1.q.7.

Sextò, cum eo, qui ſcienter fuerit rebaptizatus, præſertim ſi ipſe præcipuus ſit in culpa, & cum rebaptizante vt valeat ordinari, vel in Ordinibus miniſtrare, cap.quibus,& cap.ſeq. de conſecrat. diſtinct.4.

Septimò,cum eo, qui Ordinem furtiuè ſuſcepit, quando promulgata erat excommunicationis ſententia in tales, ſolus Papa diſpenſat vt miniſtret, vel vt ad maiora aſcendat, cap 1.de eo qui ord.furt.ſuſcep.Bernard. in pract.cap.25. num.2. vbi

Salzed.

Salzed. in addit. lit. B. Suar tom. 5. de censur. disp. 31. sect. 1. num 54 cum seqq. Valer. Reginald. in prax. fori pœnit. lib 32. tract. 2. num. 71.

Octauò, cum ordinato in excommunicatione scienter, vel etiam ignoranter; quamuis qui scienter id egerit, sit de Iuris rigore deponendus, cap. cum illorum, de sent. excom. Suar. tom. 5. de cens. disput. 31. sect. 1. num 19. Ægid. de Coninc. tom. 2. disp. 15. num. 41. Valer. Reginald. in prax. for. pœnit. lib. 30. num. 188. Campan. in diuers. Iur. Canon. rub. 11. cap. 15. num. 4. & 5.

Nonò, cum homicida voluntario, & illicito ad Ordines suscipiendos, sed non facilè, vt per Syluest. in summ. verb. homicidium, 3. q. 8. Couar. in Clem. si furiosus, p. 2. §. 3. num. 2. Auil. de cens. p. 7. disp. 5. sect. 5. dub. 3. Paul. Layman. in Theolog. morali lib. 1. tract. 5. p. 5. cap. 9. num. 2.

Decimò, cum illegitimo, seu naturali, vt ad sacros Ordines promoueri, vel dignitates Ecclesiasticas, aut Personatus, vel Cathedrales Ecclesias, aut beneficia Curata valeat obtinere, cap. 1. de fil. presbyt. lib. 6. vbi plures citat Doctores num. 2. & ibi citatis addo Suar. de censur. tom. 5. disput. 50. sect 5. num. 6. Sayt. in simil. tract lib. 6. cap. 11. n. 8. Auil. eod. tract. p. 7. disp. 7. Less. de Iustit. lib. 2. cap. 34 dub. 18. num. 86. Illustriss. D. Roder. à Conha in com. ad cap. 12. num. 3. distinct. 56.

Vndecimò, cum illegitimo ad obtinenda simplicia beneficia, quæ pater habuit, glos. verb tale, in d. cap. 1. vbi Gemin. num. 8. vers. in gloss. Staphil. de litt. grat. tit. de qualit. & stat. benefic. vers. 1. Mandos. in tract. de signatura Gratia, sub rubr. de dispensat. ad benefic. in Eccles. in qua Pater, Campan. in diuers. Iur. Canon. rub. 11. cap. 13. num 87.

Duodecimò, in pluralitate Dignitatum, Personatuum, Canonicatuum, & Curatorum beneficiorum, in quibus solus Papa dispensat, cap. de multa, in fine, de praben. vbi dixi ex num. 12. & de offic. & potestate Episc. part. 3. alleg 61. num. 18. Azor. instit. moral p 2. lib. 4. cap. 35. vers. 21. Paul. Layman in Theol. moral. lib. 4. tit. 2. cap. 8. num. 9. & Ego in d. collect. ad citatum cap de multa, in addit. post num. 5. hoc limito in casu particulari.

Decimotertiò, in impedimentis solo iure Pontificio dirimentibus Matrimonium solus ipse dispensat, vt per Couar. de sponsal. p. 2. cap. 6. in princ. num. 15. & §. 10. num. 11. Nauar. in Manual. cap. 22. num. 85. vers. tertiò dicendum, Henriq. in sum. lib. 12. cap. 3. §. 1. Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 40. num. 1. & lib. 8. disp. 6 à num. 14. Nicol. Garc. de benef p. 11. c. 5. num. 344. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarra, lib. 1. tit. 18. l. 7. n. 28. & lib 4. tit. 15. l. 1. n. 98. & 99. latè Ego ipse de offic. & potestate Episcopi part. 2. alleg 35. à princip.

Decimoquartò, in quinque iuramentis, seu votis solemnibus solus Papa dispensat, Iacob. de Graff. in aureis decis. p 1. lib. 2. cap. 31. num. 21. Azor. instit. moral. p 1. lib. 11. cap. 18. q. 4. vers. mihi videtur, & cap. 19. q 3. Sayr. in clau. reg. lib 5. cap. 8. num. 9. & lib 6. cap. 11. num. 33 cum seqq. Suar. de relig. tom. 2. tract. de iuram. lib. 2. cap. 40 num 4. cum seqq & tract. de vot. lib. 6. cap 21. num. 2. cum seqq. Less. de Iustit. lib 2 cap. 46. dub. 13. n. 104. Ego ipse d. p. 2. alleg. 37. à princ. p.

Decimoquintò, cum corpore vitiatis solus ipse dispensat, præcipuè si vitium, atque defectus est grauis, & enormis, vt notabilem deformitatem faciat, Mandos. in tract. signat. Grat. tit. Dispensatio pro corp. vitiat vers. alius à Papa, Couar. in clem. si furiosus. p. 1. in princ. num. 7. vers. super hoc, Nauar. in Manual. cap. 27. num. 98. & 200. vers. 8. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 8. num. 1. Campan d. rub. 11. cap. 17. n. 202. Mirand. in Manual. Prælat. tom. 2. q. 8. art 3. q. 2. Aloys. Ricc. in prax. aur. resol. 16. Ego ipse d. p. 2. alleg. 42. num. 57.

Decimosextò, in infamia Iuris, & in irregularitate, quæ ex ipsa procedit, solus Papa dispensat, Nauar. in Manual. cap. 27 num. 204. Lud. Mirand. d. q. 8. art. 5. conclus. 1. Ego ipse d. p. 2. alleg. 43. num. 31.

Decimoseptimò, cum conuictis de crimine nefando, & iuridicè condemnatis solus Papa dispensat, Lud Mirand. d. q. 8. conclus. 1. Ego ipse d. p. 2. alleg 44. num. 30.

Decimooctauò, cum suspensis ob promotionem ante legitimam ætatem ad Ordines sacros, Rebuff. in prax. benefic. tit. de cleric. mal. prom. gloss. 4 num. 3. Gutier. Canon. lib. 1 cap. 26. sub num. 21. Ego ipse p. 2. alleg. 16. n. 15. In his autem casibus Papa de potestate ordinaria potest dispensare, & valida est dispensatio.

Alij verò sunt casus in quibus Papa non dispen- 131
sat, maximè sine grauissima causa, nam apud Deum saltem non esset valida dispensatio; sunt enim casus, qui in Iure diuino consistunt, contra quod Papa directè non dispensat, sed interpretando, vel declarando, vt suprà diximus; veluti contra vota essentialia Religionis, præsertim castitatis, & paupertatis, quia sunt de substantia religionis, cap. cum ad Monasterium, in fin. de stat. Monach. videlicet, cum Monacho manente Monacho; quasi textus velit non posse Pontificem ista duo componere, scilicet proprium retinere, castitatem non seruare cum statu Religiosi, id est, indulgere licentiam vt cum proprio, & sine
castitate viuens Monachus sit; non tamen negat 134
quin possit eum eo dispensare in sensu diuiso, id est, faciendo de Monacho non Monachum, & extrahendo eum à Religione. Ita illum text. pre cæteris interpretatur Palud in 4. dist. 38. q. 4. art. 3. conclus. 11. Less. de Iustit lib 2 cap. 40. dub. 19. Franc. Basil. Ponc. de impedim. matrim. cap. 1. §. 3. vers. sed quamuis. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 98. vers. neque, Sanch. in precept. Decal. tom. 2. lib. 5. cap. 1. num. 16. Barthol. à sancto Fausto in thesaur. Relig. lib. 3. q. 36. n. 12. & lib. 7. q. 48. & quòd secum in proprio voto possit dispensare, multis probat Duard. in comment. ad Bullam Cœnæ lib. 1.
cap. 4. q. 7. ex num. 14 Similiter contra alia vota 135
sine causa non dispensat Papa, glos. in cap. non est, de vot. aut ne quis teneatur ad Horas Canonicas, qui de iure tenetur, Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 17. num. 3. Cardin. in clem. 1. de celebr. Miss. Fr. Emman. quæst. regul. tom. 3. q 40. artic. 5. Reginald. in prax.
lib. 18. num. 341. Felin. in cap. fin. de Magistr. Item 134
in gradibus consanguinitatis diuina Lege prohibitis, vel quouis alio impedimento Iure diuino naturali matrimonium dirimente, gloss. verb. non potest, in cap. litteras, de restit spoliat. Couar. de sponsal. p. 6. cap. 6. §. 10. num. 10. Sanch. de Matrim lib. 7. disp. 6. num. 10. cum seqq. In his enim, quæ tendunt ad Deum, & ex quibus Deo acquiritur obligatio, non solet Romanus Pontifex sine magna discretione dispensare, sicut nec vnquam sine rationabili causa conuenit eum dispensare, etsi potestatem habeat dispensandi, vt scribit Bernard. lib. 3. de consider. ad Eugen. dicens, Non sum tam rudis, vt ignorem positos vos dispensatores, sed in ædificationem, non in destructionem, vbi necessitas vrget, excusabilis dispensatio est, vbi vtilitas prouocat, dispensatio

laudabilis

laudabilis eſt;vt ilitas dico communis,non propria nam cùm nihil horum eſt, non planè fidelis diſpenſatio, ſed crudelis diſſipatio. Hactenus Sanctus Bernardus.

135 Nunc verò de auctoritate Papæ in abſoluendo ſciendum eſt certos eſſe caſus,in quibus ipſe ſolus ab excommunicatione,& à ſuſpenſione abſoluit,vtpote Sedi Apoſtolicæ reſeruatos: quos omnes recenſui *de offic.& poteſt. Epiſc.p.3.alleg.50*.ideo illos in præſenti tranſcribere non curaui.

Circa abſolutionem à iuramento illud duxi aduertendum, quòd à iuramento obligatorio Papa in præiudicium tertij non abſoluit, niſi hoc vrgens cauſa expoſtulet, gloſ. *in cap. non eſt, de voto.* nam ex cauſa abſoluit à iuramento fidelitatis ſubditos propter delictum Principis, *cap. alius 25. q. 6.* aut à ſubiectione Epiſcoporum, qui auctoritate Apoſtolica deponuntur, *cap. auctoritate, cum ſeq. 15. q. 6.* Item abſoluere aliquem ab obligatione quæſita de iure gentium non poteſt, niſi contracta ſit tantùm ex fidei præſtatione, id eſt, ex pacto nudo, vel ſimplici pollicitatione; & hoc non ſine aliqua cauſa, *cap. quanto*, vbi Hoſt. & Doct. *de iureiur.*

136 Cæterùm ipſemet Papa proprio iuramento obligatus, nec poteſt ſeipſum abſoluere, vel abſolui ſimiliter ſine cauſa, de iis, quæ promiſit cum iuramento & vouit, quando ſunt licita; ita Dec. *in cap.ſuborta, num. 4. & ſeq. de confirm. vtil. vel inut.* Felin. *in rubr. de conſtit. num. 33.* idem Dec. *in cap. porrecta, num.4. de confirmat. vtil.* Anchar. *conſ.65. Pro declaratione dubiorum*, Selu. *de benef. p.3. q.8. num. 19.* Quæ idem reſolutio procedit etiamſi in Conclaui, antequam eſſet Papa, iuraſſet, & vouiſſet, quia tenetur obſeruare, ſi confirmauit poſtquam eſt Papa creatus, Dec *in d.cap.porrecta,num.1. in fin. verſ. priuſquam*, Felin. *in rubr.de conſtit. n.33.* Butr. *in cap.1. eodem tit.num.10.* vbi dat exemplum in Gregorio XII. & Benedicto XIII. qui iurauerant & vouerant non creare Cardinales, & obligantur.

137 Præterea multa ſunt negotia, quæ ita Romano Pontifici reſeruata ſunt, & ei adhærent, vt cum generali eius mandato non tranſeant, niſi ſpecialiter exprimantur, iuxta notata per Nicol. Boët. *in tract.de poteſt.Legat.à later. n.24.* Eraſm. à Cochier *de Iuriſd.Ordin.in exempt p.1.q.3.n.13.& p.4.q.3.n.1.* In generali enim commiſſione non veniunt reſeruata Principi. Peregr. *de iur.fiſc.lib.1.tit de iis,quæ iur. fiſcal. hab. n.75.* & ideo in generali Legati à latere

138 commiſſione non tranſeunt caſus Papæ reſeruati, Nic.Boët. *in tract.de poteſt. Legati à latere, num. 54.* Eraſm.à Cochier *de iuriſd.Ordin.in exempt.p.1.q.1. n.23.& p.4 q.3.n.1.*

139 Primò igitur ſolus Papa Eccleſiam erigit, & conſtituit in Cathedralem, *cap.præcipimus, 16. q.1.* Rebuff. *in prax.benef.tit.de erect.in Eccleſ.Cathedralem,num.1.& 5.* Azor. *inſtit.moral. p.2. lib.5.cap.29. q.25. in princip. & lib. 6. cap.30. q.2. & 4.* Gambar. *de offic. Legat. à later. tit de var. Ordin. nominibus, n.260.* Nicol.Garc. *de benefic. part.12. cap.5.num.1.* Ego ipſe *de offic.& poteſt. Epiſc. part.3 alleg 68. n.5.* Monet. *de commut. vlt.volunt. cap.11. num. 251.* vbi *n. 252.* idem dicit de erectione Eccleſiæ Cathedralis in Metropolitanam, latè Lotter *de re beneficia. lib 1.q.11. a princ.* vbi *n.28.* ſubdit cauſam erectionis ex quantitate & loco æſtimandam eſſe, nimirum ex quantitate animarum,quæ talis ſit, vt vnus Paſtor ei non ſufficiat.

140 Secundò. Solus Epiſcopatum diuidit, gloſſ. *verb. diuiſis,in cap.1.diſt.10.* Hoſtienſ *in cap.cùm contingat, num 11.de foro compet.* vbi Butr. *num.11.verſ. conſuetudine*, Panormit. *num.18.* Bellam. *n.15. verſ. tamen certum eſt.* Modern. *de ſupplicat.ad Sanctiſſim. p.1 cap.14. num.12 & 14.* Rot. *decis.324.n.2.* apud Farinac. *part.1. recent.* Inuito tamen Epiſcopo non poteſt diuidere Epiſcopatum, præterquam ex cauſa, vt per Abb. *in cap.vlt.ſub num.12. de confirm.vtil.& inter ſuas quæſt. q.1. num. 17.* Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum, num. 42. ad fin. de conſtit.* Nauar. *de ſpol. Cleric. §. 3. num. 2.* ſi tamen diuidat ſine cauſa peccabit, factum verò tenebit, Sanch. *de Matrim. lib.7. diſp.2. n.6.* Soar. *de leg. lib.2. cap.14. n. 21.* & quatenus Abb. *d.q.1.n.11.verſ.conſilium tamen Collegy*, ait in noua conſtitutione Sedis Epiſcopalis, & diſmembratione aſſignationeque Diœceſium requiri conſenſum Collegij Cardinalium, eſt intelligendus reſpectu neceſſitatis directiuæ, & intrinſecæ, vt bene declarant Paleoth. *de ſacr. conſult. §.1. q.3. in reſp. ad 3. argum.* & Lotter. *de re benef. lib.1. q.11.num.33.cum ſeqq.*

Tertiò. Solus Epiſcoporum tranſlationes, ac Sedium mutationes facit, ac alias maiores Eccleſiæ cauſas inſtruit, dirimit, & componit, *cap. frater noſter,16.q.1.cap.miſi, de officio Legati, cap.1. de iur.calum.* Azor. *inſtit.moral.p.2.lib.4. cap.35. verſ. ſecundum,& verſ.5.* Card.Tuſch. *lit.P. concl.49 n.15.* & totius ferè Orbis diſmembrationes Epiſcopatuum,& Archiepiſcopatuum, facit Rhenat. Choppin. *de ſacr.polit.lib.2.cap.4.ex num.10.* 141

Quartò. Solus agit de Epiſcopatus renuntiatione, gloſ. *verb.cauſatio, verſ ipſe ſolus, in cap.præceptis, diſt.12.* Flamin.Pariſ. *de reſignat.benefic.lib.7. q.11. n.17.* Azor. *d. lib.4. cap.35. verſ.12.* Ego ipſe *de offic.& poteſt.Epiſcop.p.3 alleg.50.n.12.* ſecundùm Lugdunenſem impreſſionem. 142

Quintò. Solus poteſt iudicare Epiſcopum, d. gloſ *verb.cauſatio,verſ.Solus enim Papa,* & vide quæ latè dixi *d.p.3.alleg.112.per tot.* Card.Tuſch. *tom.6. litt.P.concl.41.num.65.* 143

Sextò. Solus reſtituit Epiſcopum, d.gloſ. *verb.cauſatio,verſ.ſolus Papa reſtituit,* Gonzal *ad reg 8.Cancell.gloſ.41.n.21.* Ego ipſe *d.p.3.alleg.50.n.11.* 144

Septimò. Solus coadiutores Epiſcopis, vel eorumSuperioribus dare poteſt, *c.1.de Cler.ægrot.lib 6* Gambar. *de off & poteſt. Legat.à lat. tit.de coadiutor. n.8.* Flamin.Pariſ. *de reſignat. benefic.lib.6. q.20.n.14.* Quarant. *in ſumm.Bullar. verb. Archiepiſcopi auctoritas,n.9.* Campan. *in diuerſ. iur.Canon. rub.7. cap.6. num.105.verſ.eſt tamen,* quos refero Ego ipſe *d.p 3. alleg.50.num.8.* 145

Octauò. Solus coadiutorias cum futura ſucceſſione quorumcunque beneficiorum concedere poteſt, Concil Trident. *ſeſſ.25.de reformat. cap 7.* Flamin.Pariſ. *de reſignat.benefic.lib.6.q.5.n.15. & lib.7. q.20.n.14.* Gonzal *ad reg.8. Cancell.gloſ.5.§ 9. n.91.* Monet *de diſtribut. quotid.p.2.q.1.n.33.* Nic.Garc. *de benefic.p.4.cap.5.num.19.* 146

Nonò. Solus poteſt duos Epiſcopatus vnire, *cap. & temporis,cum ſeq.16.q.1. cap. ſicut vnire, de exceſſ. Prælat.* Duaren. *de benefic.lib.5.cap.6.* Rebuff. *in prax. benefic.tit.de vnion.à n.22.* Cened. *ad Decretal. collectan.87.n.1.* Nicol.Garc. *de benefic p 12.cap 2. n 60. cum ſeqq.* Valer. Reginald. *in prax.fori pœnit. lib.3. tract.3.num.299.* 147

Decimò. Solus poteſt nouas dignitates in aliqua Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata creare, gloſ. *verb.conceſſimus, in cap. cùm olim, de conſuetud.* Monet. *de conſeruat. cap. 5. num 96.* Sbroz. *de Vicar. Epiſcop.lib.2.q.31.n.1. & 2.* Aloyſ. Ricc. *in prax.for. rer. Eccleſ.deciſ.382.in 1.edit.aliàs reſolut.322. in ſe-* 148

cunda edit. Zerol. *in prax. Episcop. verb. beneficia, vers. ad dignitates*, Massobr. *in prax. habent. concurs. prælud.* 21. *dub. vnic. num.* 12. *secundùm Romanam impressionem.*

149 Vndecimò. Solus in vno etiam Episcopatu quandoque duos Episcopos ponere potest, *cap. non autem*, 7. *q.* 1. *cap. quoniam, de offic. Ordin.* Flamin. Paris. *de confid. q.* 18. *n.* 8. Card. Tusch. *tom.* 6. *littera P. conclus.* 49. *n.* 18. & 19. quod potest ex vno Episcopatu duos facere, Abb. *in q.* 1. *col.* 3. *num.* 5. *vers.* 3. Illustriss. D. meus Rodericus à Cunha *in comment. ad cap.* 2. *num.* 4. & 5. *dist.* 80. nam vni ciuitati non licet binos habere Pontifices, Guilielm. Bened. *in quæst. de Episcopatu num.* 24. & 25. Valenzuel. *consil.* 299. *num.* 17.

150 Duodecimò. Solus Ecclesiæ Cathedrali administrationem dat, *cap. is cui*, 42. *de elect. lib.* 6. Azor. *d. lib.* 4. *cap.* 35. *vers.* 4. il 2. Rebuff. *in tract. nomin. q.* 8. *num.* 29. Ego ipse *d. p.* 3. *allegat.* 50. *num.* 7. & latè *alleg.* 133. *per totum*, secundùm Ludunens. impressionem.

151 Decimotertiò. Solus curatorem dare potest Ecclesiæ Cathedrali, & eius bonis quoad effectum agendi, Gig. *de pens. q.* 65. *num.* 5. & 6. Ego ipse *d. p.* 3. *alleg.* 50. *num.* 7. *in fin.*

152 Decimoquartò. Solus potest Ecclesiæ Cathedrali vacanti Visitatorem deputare, *cap. vlt. de suppl. neglig. Prælat. lib.* 6. Paul. Fusc. *de visit. lib.* 1. *cap.* 2. *sub num.* 20. Boër. *decis.* 2. *num.* 29. Ego ipse *d. p.* 3. *alleg.* 133. *num.* 1.

153 Decimoquintò. Solus potest duos Episcopatus vni conferre, *cap. relatio*, 2. *quæst.* 1. *d. cap. is cui*, 42. *de elect. lib.* 6. Flamin Paris. *de confid. q.* 18. *n.* 9. Abb. *quæst.* 1. *col* 3. *num.* 6. Card. Tusch. *d. conclus.* 49. *n.* 18. & dispensare quòd quis obtineat duas Ecclesias Episcopales, Abb. *cons.* 101. *Videtur primò, num.* 6. *lib.* 2. Card. Tusch. *d. lit. P. conclus.* 69. *num.* 46.

154 Decimosextò. Solus potest degradatum restituere, glos. *in cap. ideo*, 2. *quæst* 6. Ego ipse *de offic. & potest. Episcop. p.* 3. *alleg.* 50. *num.* 11.

155 Decimoseptimò, beneficium ad tempus, & sub conditione etiam de futuro, & quæ non insit, alternatiuè, & copulatiuè solus ipse conferre potest, & non alius, *cap. pastoralis*, 7. *q.* 1. *cap. si gratiosè, de rescript. in* 6. Couar. *lib.* 3. *var. resolut. cap.* 16. *num.* 2. Azor *Instit. mor. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 26. *quæst.* 1. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 8. *cap.* 2. *num. vlt.* Flamin. Paris. *de confid. quæst.* 18. *ex num.* 4.

156 Decimooctauò. Solus ius ad vacatura concedere potest, *cap.* 2. *de præb. in* 6. Abb. *in* 1. *q. in princ.* Card. Tusch. *d. littera P. conclus.* 69. *num.* 47.

157 Decimononò. Solus decimas laicis tradere potest, *cap. cùm Apostolica, de his quæ fiunt à Prælat.* vbi latè dixi *in collect. à num.* 3. Vide Cou. *lib.* 1. *var. c.* 17. *n.* 9. Gregor. Lop. per text. *ibi in l.* 23. *glos.* 2. *tit.* 29. *part.* 1. D. Barbos. *in l. Titia, ff. soluto matrim. n.* 40. Ioseph. Sesse *decis.* 162. *n.* 8. Gilchen *de præscript. p.* 3. *cap.* 8. *n.* 18. Melch. Reinoso *obseru.* 50. *à n.* 5.

158 Vigesimò. Solus laico, vel fœminæ causam clericorum committere potest; vt probat text. *in cap. Mennam*, 2. *q.* 4. & similiter talibus beneficiorum collationem concedere, *cap. ad minus*, 63. *dist.* Panorm. *in cap. nouit. de indic.*

159 Vigesimoprimò. Solus potest ex causa permittere vt simplex Sacerdos Confirmationis Sacramentum ministret, aut Ecclesiam consecratam reconciliet, glos. *in cap. quanto, de consuetud.* Azor. *Instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 30. *quæs.* 4. *vers. in primis, & lib* 4. *cap.* 35. *vers.* 25. Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib.* 7. *tit.* 18. *l.* 7. *de Episc. num.* 77. Bonacin. *de Sacram. disp.* 3. *quæst. vnica, punct.* 2. *num.* 3. *vers. dixi.* Duard. *in comment. ad Bullam Cœnæ, lib.* 1. *cap.* 5. *q.* 2. *num.* 16. Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p.* 2. *alleg.* 30. *num.* 4.

160 Vigesimosecundò. Solus mero laico delegare potest causas spirituales, ac certis casibus ei concedere iura spiritualia, hoc est, vt valeat excommunicare, beneficia conferre, ab excommunicationis vinculo absoluere, & his similia, vt per Bero. *in quæst. famil. q.* 7. Couar. *in cap. alma mater, p.* 1 *§.* 11. *n.* 3. Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 6. & *cons.* 1 *de sent. excommunic. in nou & in princip. de Pœnit. dist.* 7. *n.* 83. Henriquez *in sum. lib.* 13. *cap.* 24. *in princ. lit. B.* Petr. Leoander. *in tract. de priuil. Doctor. p.* 2. *§.* 18. Carol. de Grass. *de effect. Clerical. effect.* 1. *num.* 30. vbi cum Anastas. Germon. *de sacror. immunit. lib.* 3. *cap.* 15. *n.* 12. id limitat, quando delegatio esset generalis de omnibus causis spiritualibus. Quod etiam limitatur vt non possit Papa merè laico delegare causas Ordinibus annexas, veluti quòd Missam dicat, vel à peccatis absoluat, vel Ordines conferat; de quo glos. *verb. concedimus, in cap. peruenit*, 95. *distinct.* Couar. *lib.* 1. *var. resol. cap.* 10. *num.* 4. Morl. *in empor. Iur. Ciuilis, p.* 1. *tit.* 2. *de iurisd. q.* 22. *num* 9.

161 Vigesimotertiò, solus exemptionem à iure, & potestate Episcoporum concedit, *cap. nulla ratione*, 92. *dist.* glos. *in cap. auctoritate, de priuil. in* 6. Azor. *d. p.* 2. *lib.* 4 *cap.* 35. *vers. quartum.* Ego ipse *d. p.* 3. *allegat.* 50. *num.* 13.

162 Vigesimoquartò, solus Indulgentias plenarias, & vbique, & pro defunctis concedere potest. Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p.* 3. *alleg.* 88. *num.* 5. Azor. *d. p.* 2. *lib.* 4. *cap.* 35. *vers.* 47.

163 Vigesimoquintò, solus potest licentiam, & dispensationem concedere, vt extra tempora statuta quis possit ab aliquo Antistite ad sacros Ordines promoueri, Rebuff. *in prax. benefic p.* 2. *tit. de Cleric. ad sacr. Ord. malè promou.* glos. 1. *num.* 12. Maiol. *de irreg. lib.* 3. *cap.* 14 *num.* 9. Quarant. *in summa Bullary, verb. Ordo, vers. deuenio ad secundum*, Vgolin. *de offic. Episc. cap.* 26. *§.* 25. *num.* 1. *in fin.* Azor. *d. lib.* 4. *cap.* 35. *vers.* 29. Ego ipse *in simili tract. p.* 2. *alleg.* 17. *num.* 15.

164 Vigesimosextò, solus sacros Ordines dat illis, qui nondum ad legitimam ætatem venerunt. *cap. cum in cunctis, de elect.* Ego ipse *d. tract. p.* 3. *alleg.* 50. *n.* 15. Azor. *d. p.* 2. *lib.* 4. *cap.* 35. *vers. octauum.*

165 Vigesimoseptimò, solus Cardinales creare potest. gloss. *in Clem. ne Romani, in verb. potestatis, de elect.* Ioan. Andr. & Panorm. *in cap. sanè, de conuers. coniug.* Camill. Borrell. *in summa omnium decis. tom.* 1. *tit.* 5. *num.* 2. Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 4. *cap.* 1. *quæs.* 7. Et eos deponere, *cap. ex gestis*, vbi gloss. & Doct. *de Cleric. non resid. cap. vnic. de schismat. lib.* 6.

166 Vigesimooctauò, solus permittit vt Regularis transeat ad regulam laxiorem, *cap.* 1. *§.* 1. & *ibi* gloss. *verb. Ordinarios, de religios. domib. in* 6. glos. *verb. canonicè, vers. sed si transiret ad laxiorem, in cap. cùm singula, §. prohibemus, de præbend. lib* 6. Menoch. *de arbitr. cas.* 421. *num.* 16. Sanch. *in præcept. Decal. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 7. *num* 67. Barthol. de Vecch. *in prax. obseru. in admitt. ad relig. stat. nouit. disput.* 15. *dub.* 5. *num.* 1.

167 Vigesimononò, solus potest tollere irregularitatem prouenientem ex eo, quòd quis suspensione durante in Diuinis se ingesserit, *cap.* 1. *ibi, nomnisi per Summum Pontificem, &c. de sentent. & re iud. lib.* 6. Farinac. *in praxi crimin. q.* 3. *num.* 72.

Trige

168 Trigesimò, solus sacros Religiosorum hominum Ordines, & instituta approbare potest, *cap. vnic. de Relig. dom. lib.* 6. Fr. Emman. *quest. Regul. tom.* 3. *q.* 48. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 11. *cap.* 23. *q.* 3. *& p.* 2. *lib.* 5. *cap.* 7. *q.* 1. *& lib.* 4. *cap.* 35. *vers.* 45. Val. Regin. *in prax. fori pœnit. lib.* 18. *num.* 364. *vers. accedit*, Laurent. de Peirin. *in constit. sui Ordin. Minim. tom.* 1. *constit.* 1. *Archiepiscopi Pyrrhi*, Ego ipse *d. p.* 3. *alleg.* 50. *num.* 47. secundùm Lugdunensem impressionem. Olim in his districtibus & diœcesibus Episcopi consueuerant Religiosas congregationes approbare, quousque in generali Concilio Lateranensi tempore Innocentij III. auctoritas hoc faciendi fuit Summis Pontificibus reseruata, *cap. fin. de Relig. domib.* Anton. August. *lib.* 9. *de iure veteri*, *tit.* 1. *cap.* 3. Valenzuela *cons.* 1. *num.* 75.

169 Trigesimoprimò, solus potest annuas pensiones in beneficiis constituere, & constitutas transferre, & ius eas redimendi concedere; Ego ipse *d. alleg.* 50. *num.* 24. Paul. Layman. *in Theol. moral. lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 18. *num.* 3. An, & quando eas imponere possit Episcopus, dixi *ead. p.* 3. *alleg.* 69. *num.* 15. Quicquid sit; hodie secundùm consuetudinem Curiæ Romanæ, id Episcopis licitum non est, vt per Less. *de Iust. lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 38. Tolet. *in instruct. Sacerd. lib.* 5. *cap.* 83. *in princ.* Binsfeld. *de simon. cap.* 9. *q.* 2. *vers. de consuetudine.* Et multò minus licitum esse poterit in euentu resignationis ad fauorem alterius; quia sicut talem resignationem recipere non potest, ita nec resignanti in fauorem pensionem designare valet; vt per Læl. Zech. *de benefic. & pension. cap.* 11. *n.* 5. Suar. *tom.* 1. *de relig. lib.* 4. *de simon. cap.* 33. *n.* 3. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 1. *cap.* 5. *n.* 340. Paul. Layman *in Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 18. *num.* 3. *vers. cæterùm.* Verùm in casibus specialibus, ac necessariis, verbi gratia, propter paupertatem, vel senectutem resignantis, ob litis compositionem, aut ad coæquandos fructos in permutatione beneficiorum, adhuc hodie Episcopo competit pẽsionem beneficio imponere, quamuis non in perpetuum, nec cum facultate transferendi ad alterum, sed solùm ad vitam pensionarij, id est, eius, cui pensio designatur, sicut habetur *in cap. nisi essent, de preb.* & docet Gig. *de pens. q.* 6. Caccialup. *cod. tract. q.* 5. Nauar. *cons.* 43. *num.* 4. *de simon. in nou.* Suar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 4. *de simon. num.* 37. *& cap.* 51. *num.* 18. Nicol. Garc. *d. cap.* 3 *num* 309. *&* 334

170 Trigesimosecundò, solus potest renuntiationes ad fauorem alterius, vel cum reseruatione fructuum ex causa admittere, *cap. deliberatione*, *cap. prohibemus, de offic. deleg. lib.* 6. Azor. *d. p.* 1. *lib* 4. *c.* 35. *vers.* 2. *&* 2. Ego ipse *d. p.* 3. *alleg.* 50. *num.* 23.

171 Trigesimotertiò, solus potest alienationes, seu permutationes rerum Ecclesiasticarum grauiorum admittere, Ego ipse *d. p.* 3. *alleg.* 93. *num.* 1.

172 Trigesimoquartò, solus potest concedere licentiam, vt exemptus suæ exemptioni renuntiare possit, Abb. *in cap.* 1 *n.* 19. *de re iudic. & in cap. si de terra, num.* 5. *de priuil. & in cap. significasti,* 27. *num.* 8. *in fin. & seq. de for. compet.* Armil. *in summa, verb. exemptio, n.* 8. Castr. *cons.* 432. *incip. Diceadam videtur, n.* 3. *lib.* 1. Galerat. *de renunc. tom.* 2. *cent.* 2. *renunc.* 140. *n.* 18. Rot. *in vna Vlixbonen. Monasterij,* 19. *Nouemb.* 1625. *coram Reuerendissimo D. meo Coccino Decano.*

173 Trigesimoquintò, solus potest permittere, vt in loco exempto Ecclesia ædificetur; Ego ipse *d. p. alleg.* 26. *à princ.* & sine eius quoque licentia non possunt erigi Regularium Monasteria, *cap. vnic. de excess. Prel. lib.* 6. *cap. vnic. de relig. dom. eod. lib.* Campan. *in diuers. Iur. canon. rub* 12. *cap.* 13. *num.* 80. *August. Barbos. de Iure Eccles. vniu. in fin.* Ego ipse *d. alleg.* 26. *num.* 4. prout nec etiam 174 sine eius licentia Monasterium mutari potest de vno in alium locum, *d. cap. vnic. de excess. Prel. lib.* 6. Fr. Ludou. Mirand. *in man. Prelat. tom.* 1. *q.* 33. *art.* 2. *conclus.* 2. Ego ipse *d. alleg.* 26. *num.* 9. Rot. *in Nouarien. Monasterij*, 3. *Decembris*, 1627. *coram R. P. D. Vbaldo.*

Trigesimosextò, solus potest Sanctos canonizare, *cap.* 1. *de relig. & ven. Sanct.* vbi Ioan. Andr. *num.* 2. Butr. & Host. *num.* 7. & Io. And. *num.* 5. Augustin. Triumph. *de potest. Eccles. quæst.* 14. *artic.* 1. Maluet. *de canonizat. Sanctor. dub.* 2. *num.* 5. *& seq.* Angel. Roch. *in simili tract. cap.* 4. Lud. Carbo *in sum summ. tom.* 3. *lib.* 1. *cap.* 17. *vers.* 3. *dictam.* Domin. Anfoss. *de sacr. relig. cult.* §. 23. *num.* 25. Card. Bellarmin. *de sanct. beatitud. tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 1. *cap* 8. Mascard. *de probat. concl.* 262. *num.* 50. Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiepisc. Neap. cap.* 51. *in fin.* Turrian. 2. 2. *disput.* 17. *dub.* 2. Azor. *Instit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *cap.* 6. *quæst.* 1. Valer. Reginald. *in prax. for. pœnit. lib.* 19. *num.* 6. *in fin.* Azor. *Instit. moral. part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 35. *vers.* 23. 175

Trigesimoseptimò, solus potest in beneficiis Iurispatronatus laicorum sine eorum præsentatione instituere, glos. *verb. Apostolicis, in Clement.* 2. *de preb.* Cherian. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 4. *n.* 16. *pag.* 168. Perez *l.* 2. *vers. dubitatur tamen, tit.* 6. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 149. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 2. *q.* 4 *num.* 32. Card. Tusch. *pract. conclus. littera I. concl.* 596. dummodo tamen iuxta regulam 41. *Cancellariæ Apostolicæ* Iurispatronatus huiusmodi mentio dispositiuè, ac specificè, & determinatè, non autem conditionaliter fiat; etsi illud ad aliquem Regem, Ducem, Marchionem, vel alium Principem pertineat; modò in litteris prouisionis, vel mandati de prouidendo de dicto beneficio similis mentio facta sit. Ex quibus autem causis, & in quot casibus soleat Papa laicali iurispatronatus derogare: ponunt Mandos. *in tract. de signat. grat. verb. derogationes iurispatronatus*, latè Vtuian. *in prax. Iurispatr. p.* 3. *lib.* 14. *cap.* 2. *num.* 8. *cum seqq. secundùm nouissimam impressionem.* Et de quibus beneficiis tantùm Papa, & non alius prouidere possit, vtpote, quia reseruata sunt eiusdem Pontificis dispositioni: dicemus *lib.* 3. *cap. de collation. & reseruat. benefic.* 176

Hæc enim omnia, & similia, quæ aut Ius diuinum, aut vniuersalem Ecclesiæ statum, aut maximum animarum periculum, vel præcipua Apostolicæ Sedis priuilegia aliquatenus videntur concernere, quia maiores Ecclesiæ causæ esse probantur, & in quibus præcipua Papæ auctoritas consistit, aliis sine speciali mandato permissa esse non intelliguntur. Ea autem ipse de potestate ordinaria non sine magna animaduersione, & rationabili causa exequitur, vt est in huiusmodi rebus suprema potestas, quæ nec toti Ecclesiæ, videlicet generali Concilio, sine eius auctoritate licerent. 177

De potestate autem Papæ absoluta, de qua suprà diximus eum cuncta facere posse ad libitum, cùm nemo possit eius resistere voluntati, sciendum est primò quòd ea, quæ facit Romanus Pontifex contra Ius positiuum, etiam absque rationabili causa; nihilominus tenent, & valida semper existunt, donec ab alio Pontifice corrigantur, aut tollantur; quæ etsi dura videantur, eius tamen est voluntati parendum, vbi nihil contra Fidem, vel vniuersalem Ecclesiæ statum, aut animarum salutem præcipere comprobatur, 178

cap. in memoriam, dist. 19. glos. *in cap. olim, de verb. signific.* Villalob. *in summ. tom.* 1. *tract.* 2. *dub.* 51. *n.* 5. Diana *resolut. moral. part.* 1. *tract. de legib. resolut.* 32. Nam quomodo supra Ius esse intelligatur? iam suprà est declaratum.

179 Quòd verò solutus esse legibus, aut Canonibus dicitur, illud de lege merè positiua communiter intelligi solet, & hoc quidem de vi legis coactiuæ, non autem directiuæ accipitur, quia cùm Superiorem non habeat, à nemine cogi ad legis positiuæ obseruantiam potest, Suar. *de legib. lib.* 3. *cap.* 35. *ex num.* 15. Moral. *in empor. Iur. p.* 1. *tit.* 1. *q.* 1. *per tot.* Fachin. *controu. lib.* 1. *cap.* 2. & plures per me citati, *in collect. ad c. iustum, n.* 2. *dist.* 9. Diana *d. tract.*
180 *de legib. resol.* 10. Vnde ipse secundùm Leges, & Canones se velle viuere profitetur *in cap. cum omnes, de constit. & in cap. iustum, & in cap.* 1. 25. *q.* 1. *& in cap Basilicos, de consecr. dist.* 1. *l. digna vox, C. de legib.* ne in eorum numero computetur, de quibus ait in Euangelio Dominus apud *Matth. cap.* 24. & refertur *in cap. alligant,* 26. *q.* 7. quòd *dicunt, & non faciunt, & imponunt alijs onera grauia, & importabilia, digito autem suo nolunt ea mouere.*

Quod igitur ad Ius diuinum, & ad Dei iudicium attinet, Papa non est solutus legibus; leges autem humanas seruare non coactè, sed voluntariè debet, & quamuis habeat plenitudinem potestatis, vt vidimus, eam tamen habet, vt secundùm rationem, & æquitatem exerceat, sicut Iura in ratione fundantur, *in cap. consuetudo,* 1. *dist.* Vnde ex rectitudine iustitiæ, & æquitatis, non autem ex speciali affectione procedere debet, & Christum Dominum, cuius Vicarius est, imitari, qui dixit Matth. 5. *Non veni soluere legem, sed adimplere,* refertur *in cap. Magnum,* 11. *q.* 1. sed licèt omnia possit, vt valeat, non debet tamen prætermittere Clauem discretionis, quia plenitudo potestatis in executione bonitatis, non in auctoritate prauitatis consistit, vt inquit Hostiens. *in c. quanto, de translat. Episc.* Nec autem quid valeat, sed quid debeat, attendere debet, sicut monet Bernard. *lib. de consider. ad Eugenium Papam,* dum eum pro quadam culpa alloquitur, inquiens. *Si factitando probatis vos habere plenitudinem potestatis, sed iustitia fortè non ita facitis hoc, quia potestis; sed vtrùm debeatis est quæstio; non est decens tibi vti voluntate pro lege; & quia non est ad quem appellatis, potestatem exercere, negligere rationem; tu ne maior es Domino tuo, qui ait: Non veni facere voluntatem meam,* &c. Quare dicebat Apostolus Paulus, *Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt.*

181 Hæc autem semper attendere, ac seruare Romanus Pontifex volens, consilia Cardinalium & aliorum in rebus præcipuè arduis adhibet, *cap. per venerabilem, qui fil. sint legit. cap. auctoritate, de priuil. lib.* 6. sicut Episcopi Canonicorum vtuntur consilio, *cap. nouit, de ijs quæ fiunt a Prel.* Et specialiter Martinus V. Romanus Pont. dum viueret est professus se nunquam in ardua dispensaturum sine Cardinalium consensu; & ideo non posse Papam ardua sine eo explicare, tenet Zabar. *d. consil.* 137. *n.* 6. *&* 7. vbi adducit duas rationes; quia facta à Cœlestino Papa sine Cardinalibus fuerunt reuocata. Secundò, quia negotia Papæ, vel Regni dicuntur negotia vniuersitatis; ideo requirunt cōsensos maioris partis Procerum; & idem tenet Abb. *in sua quæst.* 1. *Episcopus, num.* 12. *in fin.* vbi quòd Collegium Cardinalium est in possessione, vel quasi, quæ multum operatur, allegatur text. *in c. per venerabilem, vers. rationibus, qui fil. sint legit.* vbi dicit posse ratione diuina sustineri, etiam cessantibus pactis Conclauium. Contrarium verò, immò quòd solus Papa potest ardua quæcunque expedire sine Cardinalibus, tuetur Petr. de Biaz *in suo direct. elect. in* 2. *p. cap.* 35. *num.* 9. Barbat. *cons.* 1. *per tot.* & præcipuè *n.* 36. *lib.* 1. Troil. Maluet. *de canonizat. Sanct. in* 2. *dub. n.* 31. *cum seqq.* & aduertit Castr. *cons.* 415. *In facto, num.* 6. *vers. item non obstat,* quòd licèt Papa soleat ardua explicare, siue expedire cum consilio Cardinalium, & in alienatione bonorum soleat interuenire subscriptio, & consensus eorum, tamen Papa non obligatur, quia non est qui dicat; *Cur ita facis?* nisi de stylo consueuissent annullari ea, quæ facta fuerunt sine consilio, & subscriptione Cardinalium, quia tunc standum esset stylo, vel consuetudini; sed verius est nec consuetudine, nec iuramento introduci posse, quòd Papa nequeat solus ardua facere, & creare Cardinales, vt optimè tenet Iacobat *de Conc. lib.* 7. *art.* 5. Io. Ferdin. Loazes *in consilio edito super oppido de Mula, col.* 393. *cum pluribus seqq.* vbi loquitur de quibuscunque arduis, videlicet creatione, & depositione Cardinalium, & canonizatione Sanctorum, depositione Regum, & Imperatorum, & aliis huiusmodi, refert Card. Tusch. *d. littera P. concl.* 50. *num.* 12.

Sed circa prædicta notandum est primò, quòd 182
Papa non potest ligare seipsum legibus positiuis, nec suos similiter successores, vt scilicet non possit ex causa à Iure discedere, & ratione exigente dispensare, *c. innotuit, vers. quamuis, de elect.* solùm poterit id, quod seruandum sibi videtur in posterum suis successoribus indicare, *c. vlt. in fin.* vbi glos. *de rescript. lib.* 6. Et quicquid sit dicendum in Papa concedente, an possit sibi ligare manus, vt non valeat dispositio contraria absque speciali derogatione? secus est in successore, qui absque derogatione non habet manus ligatas, Prob. *ad Monach. in cap.* 1. *num.* 11. *de constit.* Alphons. Sot. *super reg.* 40. *num.* 4. *& reg.* 24. *n.* 4. & fuit dictum *in Comaclen. seu Ferrarien. Præpositura* 15. *Decemb.* 1624. *coram bon. mem. Rembeldo, & in Craconiens. Iuris legendi* 21. 1627. *coram R.P.D. meo Coccino Decano.*

Et ideo in huiusmodi positiuis legibus dispen- 183
sans etiam sine causa validè dispensat, secundùm Suar. *de legib. lib.* 6. *c.* 19. *n.* 6. Salas *eodem tract. disp.* 20. *sect.* 4. *n.* 32. Lorca *in p.* 2. *tom.* 2. *disp.* 27. Villalob. *in sum. tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 41. *n.* 5. Pont. *de matrim lib.* 8. *cap.* 14. *n.* 7. Dian. *resol. moral. tract. de leg. resol.* 31. Licèt tunc illum peccare mortaliter existimauerint Valent. *tom* 2. *disput.* 7. *q.* 5. *punct.* 9. & Suar. *de legib. lib.* 6. *cap.* 18. *n.* 9. Verius tamen est, secluso scandalo, & graui alterius damno peccare tantùm venialiter, Layman. *in Theolog. moral. lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 22. *n.* 13. Tanner. *in* 1. 2. *disp.* 5. *q.* 7. *dub.* 2. *n.* 29.

Vnde infertur Papam excommunicari, aut aliis 184
censuris ligari non posse lege humana, ita vt si contingat hæreticum fieri, vel aliud crimen committere, cui annexa sit à lege excommunicatio, eam non incurrat, vt per Nauar. *in cap. nouit, de iudic. notab.* 3. *num.* 78. *&* 142. & in man. *cap.* 27. *num.* 13. Vgol. *de censur. tab.* 1. *cap.* 17. § 6. *num.* 8. Suar. *tom.* 5. *de censur. disp.* 5. *sect.* 1. *à num.* 27.

Hinc etiam infertur Summum Pontificem cum 185
excommunicato, nulla etiam causa subsistente, communicantem in humanis, vel etiam Diuinis, vel alio modo censuras Ecclesiasticas violantem, non incurrere pœnas contra violatores censurarum Iure præscriptas, glos. *verb. expectare, in cap.* 2. *dist.* 93. glos. *verb. pari, in c. qui merito,* 11. *q.* 3. *& verb. salutationis, vers. sed pone quod Papa, in c. si aliquando,*

de sent.excom. & verb. vitare, *in cap. nulli*, *eod. tit.* vbi Ioan. Andr. *n* 2. Anchar. *n*.5. Cardin.*n*.1.Butr. *n*.7. Boich *n*.4 Abb.*n*.7. & Felin.*n*.5. Gemin.*in cap. statuimus*, *n*.11. *de sent. excom. in* 6. vbi Franc. *ante num*.5. *vers. licèt aliud esset in Papa*, Couar.*in c. alma mater*, *part*.1.§.1.*num*.3. Vgolin.*de censur. tab*.1. *cap*.3.§.8.*num*.5. Anton.Ricciull. *de iure personarum extr.grem.Eccles.exist. lib*.4.*cap*.42. & sic non posse per censuras compelli tenent Suar. *tom*.5.*de censur. disp*.5.*sect*.1.*n*.17. & Sayr. *in simili tract. lib*. 1. *cap*.1. *num*.12. Ratio est, quia substantia, & effectus censurarum Iuris est humani, secundùm Lap. *alleg*.48.*n*.2.Nau. *de orat. miscel*.47.*n*.5. *& in cap. inter verba,prælud*.5.*n*.4. Vgol *d.tab*.1. *cap*.2. Suar.*tom*.5. *de censur.disp*.2.*sect*.1. Constat autem in his, quæ Iuris humani sunt, Papam aliósque supremos Principes quoad vim coactiuam non obligari, nullísque pœnis Iuris humani adstringi, vt notant omnes, per text.ibi,*in l. Princeps,ff. de legib.* & quia nemo sibi ipsi imperare potest, *l.pen ff. de arbit.* vel legem imponere, à qua non possit recedere, *l. si quis*, 22.*in princ.ff. de legat*.3. Sot. *de iust.lib*.1. *q*.6. *art*.7.*concl*.3.Corras.*lib*.2.*miscellan*.*c*.15.*n*.4.

186 Secundò est notandum non posse Papam se alterius iurisdictioni subdere, quia exemptio Papæ, est priuilegium non intuitu personæ, sed in honorem Christi datum, cui non potest Papa renuntiare; sicut nemo potest renuntiare priuilegio in fauorem Communitatis concesso; tum etiam, quia Pontifex non potest humanæ potestati quoad vim coërcitiuam se submittere, vt latè Card. Bellarm.*de Concil.lib*.2.*cap*.18. Suar.*de defens.Fidei lib*.4. *cap*.7.*n*.3. Quare hoc notabile tenent Io. Andr. & Abb.*in cap. Ecclesia S. Mariæ, de constit.* Archid. *in cap. si quis superbus*,7.*q* 11. Tuttect.*lib*.2.*sum.c*. 104. & alij, quos refert, & sequitur Azor. *instit. moral. p*.1.*lib*.4.*cap*.7 *q*.6. vbi contrarius respondet, Duard. *in comment.ad Bull.Cœn.lib*.1.*cap*.1.*q*.1.*n*. 38. Lotter. *de re benef.lib*.1 *q*.46.*n*.52.*&* 53.

187 Tertiò est notandum Papam non teneri vi præcepti humani,& constitutionis *cap. omnis vtriusque sexus*, *de pœnit.& remiss.* ad semel in anno confitendum; vi, inquam, coactiua, siquidem vi directiua illius text. vigore tenetur sub reatu peccati mortalis, saltem semel in anno, peccata sua mortalia semel confiteri; & idem de Eucharistiæ sumptione in Paschate dicendum est; tum ratione naturali, quæ docet Principem legibus humanis subditum esse, eo quòd præceptum illud de Confessione annua, licèt aliqua ex parte humani Iuris sit, non omnino Diuini, verè tamen est Iuris diuini limitati per humanum. Vide Nau.*in princ, dist*. 1. *n*.32.*& in cap. sacerdos*,*n*.50. *de Pœnit.dist*.6.Couar. *in c.alma mater*,*p*.1.§.1.*n*.5.Viuald.*in Cand. lab. aur. p*.4 *c*.8.*n*.57. Henriq. *in sum.lib*.1 *de Sacr. Pœnit.c*.3. §.2.Flamin.Paris.*de resig.benef.lib* 3.*q*.18.*n*.15.Sayr. *in claui regia*, *lib*.3.*cap*.4.*n*.14.Azor. *Instit.moral.p*.1. *lib*.7.*cap*.39.*q*.11.Paul. Comitol. *respons.moral.lib*.1. *q*.101.Valer.Reginald.*in prax.for pœnit.lib*.6.*n*.49.

188 Plura sunt præterea, quæ Romanus Pontifex de ordinaria potestate facere non solet, præter illa, quæ superiùs vidimus; de absoluta verò nonnulla quandoque fecisse probatur, quia in dubio Papa numquam præsumitur vti plenitudine potestatis, nisi exprimat, Felin. *in cap*.1.*n*. 17. *de constit.* Card. Tusch.*d.lit. P. conclus*.43. *num*.20. Nec etiam præsumitur quòd Princeps ea vti velit, sed potiùs legibus ordinata, vt inquit Innoc. *in cap. innotuit*, *sub num* 5,*de elect.& in cap. innouamus*,*n*.2.*in fin. de censib.* Bald. *in l. si testamentum*, *num*. 1. & ibi Paul. *August.Barbos.de Iure Eccles. vniu.*

Castr. *num* 2 *C.de testam.mil.*Alex. *in l.Centurio*,*n*.32. *ff.de vulg.& pup.* Bero.*in c. quæ in Ecclesiarum*,*n*.135. *de constit.*Roland.*cons*.86.*n*.58.*vol*.1. Riminald.*sen. consil*.39.*num*.10. Ecclesiam namque, aut Sedem 189 Romanam ad aliam ciuitatem transferre non solere de ordinaria potestate videtur, secundùm ea, quæ suprà *cap. proximo* vidimus; quandoque tamen factum fuisse constat, & passim nobis referunt historiæ quòd per septuaginta annos parum plus stetit sancta Sedes Aueniom, apud Francigenas,vt tradunt Illescas *in hist.Pont.lib*.6.*cap*.1. *&* 7. Mexia *in syln.var.lection.lib*.2.*cap*.6. S. Antonin. 3.*p. hist.tit*.21.*cap*.1. Io.Rich. *in compend.temp. & histor. Roman. Pont. lib*.5. *cap*.9. vnde & tedite Romam Pontifex Gregorius XI. est admonitus, Læl. de Zech.*de priuil.Eccles.priuil*.77.*n* 9.

Similiter cùm Clerici iure diuino, & naturali 190 exempti sint à ciuilibus Principum legibus, vt sentiunt glos.*verb. discuti*,*in cap.si Imperator*,96 *dist. & in verb.diuino*, *in cap. quanquam*, *de censib. lib*.6. vbi Doct. & plures plena manu citati per me *in collect.ad cap. Ecclesia sanctæ Mariæ*,*n*.19. *de constit.* ideo priuilegio huius exemptionis non Papa in totum, & generaliter derogare non potest. Abb. & Doct. *in cap*.1. *num*.2. *de maior. & obed.* Roman. *sing*.418 Grammatic. *decis*.61.*num*.10. *& seq.* Clar. §. *fin.q*. 41. *vers. sed quid dicendum*, Roland. *cons*.4. *n*.15.*vol*.1.*& cons*.32.*n*.46. *& cons*.43.*num*. 11.*vol*.2. Couar.*pract.cap*.31.*n*.4. *vers.primùm*,Bellet.*disquisit. Cleric.p*.1. *tit.de fauor. Cleric. person*.§.3.*n* 7. Et ideo 191 non potest facere legem, per quam Clerici iudicentur à Iudice sæculari, Roman *cons*.414. Card. Tusch. *d. littera P.conclus*.49.*n*.95. Nec potest concedere quòd Rex in Regno suo habeat iurisdictionem in omnes Clericos, & possit cognoscere de causis spiritualibus,Felin,*in cap. Ecclesia S.Mariæ*,*n* 6. *de constit.* Card. Tusch.*d lit.P.concl*.69.*n* 6. Sed cùm facilius sit limitare legem in vno, vel pluribus casibus, quàm in totum abrogare, Felin. *in c quæ in Ecclesiarum*, *n*. 19. *de constit.* Rot.*dec*.192. *n*.7. apud Farin. *p*.1 *recent.* poterit illud interpretari, mutare, declarare, restringere, remittere, & amplificare, Couar.*de sponsal.p*.2. *cap*.6 §.9.*n*.2.3.*&* 4. Bald.*de præscript.p*.5. *princ.q*.7.*n*.11. Monet. *de decim.cap*.5.*ex n*.87. Azor. *Instit. moral.p*.2. *lib*.4.*c*.18. & sic in casu particulari poterit deputare laicum, vel fœminam Iudicem Clerici, vt tenet Cardin. Tusch.*d.litt.P.concl*.50.*n*.28.*&* 29.

Sic etiam non potest Papa characterem, in anima impressum per degradationem tollere, quia 192 nec per mortem tollitur, Gironda *de priu.n*.1285. nec præcipere aliqnid iniustum, aut quòd in se peccatum contineat,*c.inquisitionis*, *de sent.exc.c. Iulianus*,*& c.si Dominus*, 11 *q*.3. Nec ipse habet potestatem peccandi,nec seipsum à peccato suo absoluere potest, Panorm. *in cap.fin. de instit.* Præterea non potest matrimonium consummatum vllo vnquam casu dissoluere, quia omnimoda hæc indissolubilitas competit matrimonio consummato ex Christi diuino præcepto, Matth. 19. *Quos Deus coniunxit,homo non separet*; vbi eleuauit matrimonium ad esse Sacramenti, vt repræsentaret indissolubilem Christi cum Ecclesia per carnis vnionem. Vide Couar.*de sponsal.p*.2.*cap*.7. § 4.*num*.15. vbi reprobat aliquos Iurisperitos pessimè existimantes posse Pontificem ex causa dispensare in matrimonio consummato. De matrimonio autem rato tenet communis Doctorum sententia posse Pontificem in eo dispensare, vt soluto eius vinculo possint liberè coniuges aliud matrimonium inire, &

 sequuntur

sequuntur plures citati à Sanchez *de matrim. lib. 2. disput. 14. num. 2.* & à me *in collect. ad c. ex publico, num. 14. de conuers. coniug.*

193 Item, neque potest statuere, vt excommunicato communicans in excommunicationem non incidat, *c. nulli, 8. §. 1.* vbi Panorm. *de sent. excom.* in quo probatur nullum se posse priuilegio Apostolicæ Sedis tutti, quominus excommunicatos vitare debeat, sicut ex eo colligit Mar. Alter. *de censur. tom. 1. de excom. lib. 1. disp. 9. cap. 2. vers. & quamuis,* Ricciul. *de iur. person. extr. grem. Ecclesiæ existent. lib. 4. cap. 42. num. 12. in fin.* Sed rationem aliqui ex eo deducunt, quòd præceptum de vitandis excommunicatis Iuris diuini sit; quod non est verum, nisi de potestate excommunicandi intelligatur, immò ex causa posse Papam statuere, vt excommunicato communicans non incidat in excommunicationem, colligitur ex latè adductis per me *in collect. ad d. cap. nulli.*

194 Item nec potest sine iusta causa statuere talia, per quæ status generalis, seu vniuersalis Ecclesiæ mutaretur, plenè Roman. *cons. 380. Quæstio est, in principio,* vbi *num. 3. vers. 2.* subdit non posse etiam statutum facere, ex quo vehementer suspicari posset vniuersalem Ecclesiæ statum perturbari, *& n. 4. vers. tertiò non potest,* nec per quod status vniuersalis Ecclesiæ decoloraretur, *& n. 5. vers. 4.* nec per quod cuncti Ordines Ecclesiæ scandalizantur, seu Ecclesia periclitationem pati potest, refert Card. Tusch. *lit. P. conclus. 50. n. 33. cum seqq. & n. 41.* post Anton. de Butr. *cons. 19. num. 7.* resoluit, neque posse tollere Canonem quòd percutiens Clericum non sit excommunicatus, quia illud respicit statum Ecclesiæ.

195 An autem possit statuere contra Concilium? videtur indagandum, & breuiter respondendum, quòd licèt gloss. *verb. Concilium, in c. Anastasius, 19. dist.* pessimè tenuerit Concilium maius esse Papa, idem existimauerit Abb. *in cap. significasti, num. 3. de elect.* vbi Dec. *num. 7.* Abulen. *in c. 18. Matth. q. 108.* Roman. *in eius consiliis vltimis.* Contraria tamen opinio verissima est, eamque expressè tuentur gloss. *in verb. Concilium, in c. vbi periculum, de elect. lib. 6.* S. Anton. *p. 3. tit. 22. c. 10. §. 4. sua histor.* Caiet. *in tract. de comparat. Papæ, & Concil. cap. 7.* Pelag. *de planct. Eccl. lib. 1. art. 6.* Iacobat. *de Concil. lib. 10. q. 7. fol. 660. cum multis seqq.* Roman. *cons. 345. num. 8.* Turrect. *in sum. de Eccles. lib. 2. c. 93. & 104. & lib. 3. c. 64. in fin.* Couar. *de sponsal. part. 2. cap. 6. §. 9. num. 6.* Sayr. *in clau. reg. lib. 3. cap. 10. n. 6.* Cardinal. Bellarm. *lib. 2. de Concil. auct. cap. 14. in fin. & cap. 17.* Cardin. Tusch. *pract. concl. tom. 2. lit. C. concl. 552.*

Verùm verò Papa cùm sit supra Concilium, possit se Concilio submittere? vide Turrecrem. *d. lib. 2. cap. 104.* Suar. *de fid. disp. 10. sect. 6. n. 9.* Card. Bellarm. *d. lib. 2. cap. 14. vers. secunda opinio, & c. 18. & 19. in princ.* Cardin. Tusch. *d. conclus. 552. num. 4. & tom. 6. lit. P. conclus. 80. num. 11.* vbi post Clat. *§. fin. q. 35. num. 5.* ait quòd non potest se subiicere Episcopo, neque Concilio, vt ab eis iudicetur extra crimen hæresis, & quòd non valet talis subiectio, *& num. 13.* post Castr. *cons. 420. Viso puncto, col. 3. in fin. lib. 1.* tenet quòd quando Papa committit crimen notorium, & est incorrigibilis propter quod Ecclesia recipit scandalum, potest priuari, & iudicari à Concilio. Idem si sunt plures Schismatici de Papatu contendentes, si non renunciant, vel concordant.

Hic autem, quia incidit sermo de schismate, commendo Lectori Zabarellam *cons. 150.* agentem de schismate inter Innocentium III. & Benedictum XIII. qui ad tollendum omnino schisma, ponit septem remedia. Primùm, conuocatio Concilij, & per quos possit fieri. Secundò, quòd compromittant in confidentem Iudicem. Tertiò, quòd compromittant de iure, & de facto. Quartò, quòd vterque cedat, & eligatur alius. Quintò, quòd compellantur cedere etiam manu armata. Sextò, quòd ambo decernant vno moriente alter sit Papa, & quòd prohibeatur noua electio omnibus Cardinalibus. Septimò, quòd alter alteri committat vices suas donec vixerint, vtroque in sua obedientia perseuerante; & vltimum, *n. 29.* per sortes.

Restat nunc vt videamus an, & quando Papæ 196 assertioni standum sit, vel non? Conclusio autem in hac materia certa est, quòd verba narratiua in litteris Apostolicis, super quibus fundatur gratia, vel intentio Papæ, proprium factum, vel secum gestum narrantis plenam fidem faciunt: ita probat text. *in Clem. 1. de probat.* & per illum resoluunt Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloss. 14. num. 49.* Zabarel. *cons. 145. n. 3.* Castr. *cons. 341. Venio nunc, in princip. lib. 1. & cons. 415. in princ. eod. lib. 1.* Oldrad. *cons. 258. num. 6. vers. item non obstat,* Feder. de Sen. *cons. 117. Casus talis, in princip.* Raphaël Fulgos. *consil. 148.* Gemin. *cons. 79. in princip.* vbi loquitur in assertione Papæ, quòd prouisus esset eius Cubicularius, *& cons. 82. num. 3. vers. restat nunc videre,* vbi loquitur de assertione Papæ, quòd dispensauerit cum Episcopo, ne consecraretur, Mascard. *de probat. conclus. 139. & 621. num. 3.* Anton. Gabriel. *commun. tit. de probat. concl. 2. n. 2. & 13* Farinac. *in prax. criminal. q. 63. num. 92. & seq.* Card. Tusch. *tom 6 littera P. conclus. 62. ex num. 2.* Verall. *decis. 286. part. 2.* Rot *decis. 405. sub n. 1. part. 1. recent. & decis. 191. n. 2. & 3. apud Farin. p. 2. in posthum.* vbi etiam quòd assertioni Papæ dispositionem continenti, & dicenti se ita velle, standum est. Caualer. *decis. 533. num. 1.* & fuit dictum *in Farfen. seu nullius Monasterij, & Prioratus, 26. Aprilis 1624. coram bon. mem. Vbaldo sen.* refert Ferentil. *in annotat. ad decisiones 621.* Buratt. *num. 17.* Etiamsi Papa asserat de iis, quæ vi- 197 dit ante Pontificatum, Roman. *singul. 128.* Mascard. *conclus. 139. num. 6.* Farin. *d. q. 63. à num. 79.* Ioan. Valer. *de differ. inter vtr. for. verb. testis, differentia 5. vers. fallit in Papa.*

Quod adeò verum est, vt in contrarium proba- 198 tio non admittatur, Gemin. *cons. 79. in princ.* Anch. *cons. 399. n. 3.* Ægid. Bellam. *cons. 33. num. 39.* Castr. *consil. 415. In facto præsenti, in princ. lib. 1.* Socin. *consil. 266. In causa, vers. absolutus, lib. 2.* Mascard. *de probat. concl. 139. num. 1.* Card. Tusch. *d. lit. P. concl. 62. n. 10. ibi n. 41.* ex Roman. *cons. 350. num. 18. & seq.* id limitat in casibus, in quibus non statur præsumptioni Iuris, & de Iure, vel quando constat de confessione contraria Papæ.

Factum proprium multipliciter dicitur. Et pri- 199 mò, si Papa narrat sibi fuisse à parte supplicatum, ideò statur narratiuæ Papæ in hoc, quamuis contineat factum alienum supplicantis, Rot. *decis. 171. n. 2. p. 1. diuers.* Card. Tusch. *d. conclus. 62. n. 20.*

Secundò, si narrat beneficium vacare in Curia 200 per mortem Titij, quia probat mortem, & mortis locum, Lap. *alleg. 7. num. 4. & alleg. 24. circa princ.* vbi dicit verum, dummodo ista assertio facti alieni habeat relationem ad factum proprium; refert Card. Tusch. *d. conclus. 62. n. 28.*

Tertiò, si narret Titium sibi aliquid significasse, 201 quia probat Titium loquutum esse cum Papa, Feder.

der.de Sen. *conſ.*117. *per tot.* vbi ſubdit quòd volens probare quòd Titius nihil ſignificauit, non debet audiri, niſi de licentia Papæ, ſecus crederem, ſi Papa de mendacio non argueretur, quia tunc poſſet probari contrarium, Gem. *conſ.* 33. *num.* 5. *verſ. nec obſtat.* Card. Tuſch.*d.concluſ.*62.*n.*34.

202 Quartò, ſi atteſtetur tale beneficium fuiſſe in eius manibus reſignatum, vt per Flamin. Pariſ. *de reſignat.benef. lib.*8.*q.*11.*num.*1.*cum ſeqq.* vbi *num.*16. limitat, ſi aſſerat renunciationem talis beneficij eſſe factam coram ſe in eius manibus per procuratorem, quia tunc licèt probet huiuſmodi aſſertio renunciationem, non tamen probat illum fuiſſe verum procuratorem, & habuiſſe legitimum mandatum.

203 Quintò, ſi atteſtetur de facto Prædeceſſoris, quia ſibi creditur, & probat, vt per Imol. *col. pen. verſ. idem per omnia,* & Card.*q* 9. *in d. Clem.*1. Pariſ. *conſ.*99.*num.*3.*vol.*4. Roman.*conſ.*191.*num.*4. *verſ. non inducit,* Rip.*reſp.*1.*num.*28.*lib.*1. Anton. Gabr.*d.concluſ.*2.*num.*17. Maſc.*de probat.concl.*1227.*n.*48. Flam. Pariſ.*d.q.*11.*num.*10. *&* 11. Card. Tuſch.*d.concl* 62.*n.*68.In iis enim, in quibus ſtatur aſſertioni Papæ de facto proprio, ſtatur etiam de facto prædeceſſoris, *cap.cùm à nobis, in fin. de teſtib.* Roman.*conſ.*350. *In caſu, num.*17.*&* 18.*verſ.quoad tertium.* Card. Tuſch. *d.concl.*62.*num.*40.

204 Intellige ſupradicta, vt credatur Papæ aſſerenti quando ſe fundat ſuper aſſerto, quod eſt facti proprij in iis, quæ dependent à ſua libera poteſtate, & ſine ordine aliquo ageret, vt eſt reſeruare beneficia, admittere reſignationem beneficij, excommunicare, vel alteri committere, quia hoc poteſt, etiam monitione non præmiſſa, vel priuare aliquem titulo beneficij ex mera ſua voluntate, quod poteſt; ſecus ſi ob crimen, quia non probatur ordo priuationis, & citationis, neque quòd inſtè priuauerit, quia iſta videlicet omiſſio citationis non pendet ab eo, Gem. *conſ.* 53. *Pro reſponſione, num.* 14. *verſ. tertiò poſſet dici,* Card. Tuſch. *d. concluſ.*62.*num.*83.

205 Sextò, dicitur narratiua Papæ de facto proprio, quando eſt facta per verba, *Cenſemus, Arbitrantes, & Nos attendentes*, vt cenſuit Rot. *deciſ.*416.*num.*1. *& deciſ.* 506. *num.* 2. *p.* 1. *& deciſ.* 612. *ſub num.*3.*in fin.p.*2. *recent.* quam refert Ferent. *in annot. ad d. deciſ.*621.Burat.*num.*18.

206 Septimò, dicitur quoque narratiua Papæ de facto proprio quando eſt facta per verba, *vt aſſeritur*, & ſimilia.Rot. *deciſ.* 60. *num.*3. *& deciſ.*77. *de reſcript. in antiq.* Caſſad.*deciſ.*4.*r.num.*8.*de probat.& deciſ.*7.*n.*6. *de Iur.patr.* Rota *in Legionen. præſtimon.*14.*Iun.*1595. *coram Card. Pamphil. ſen. & in Mediolanenſ. Capellania* 27. *Maij* 1596. *coram eodem.* Caualer. *deciſ.* 533. *num.* 5. Licèt ſecus ſit, quando eſt facta per verba, *vt aſſeris*, vt diſtinguunt Rot.*d. deciſ.*60.*n.*3. *& deciſ.*77. *de reſcript.in antiq.* Caſſador. *d. deciſ.*4. *n.*6.*de probat.& d. deciſ.*7.*num.*6.*de iure patr.* Felin *in cap.ad aures, num.* 10. *in* 7. *concluſ. de reſcript.* Rot. *in Paduan. penſionis* 28 *Iunij* 1581. *coram Rubeo*, apud Nicol. Garc. *de benefic. p.* 1. *cap.*5. *num.* 406. Caual. *deciſ.*533.*num.*5.

207 Quando verò narratiua Papæ eſt ad inſtantiam partis, & de facto alieno non ſecum geſto, tunc illi non ſtatur, Ruin.*conſ.*41.*ſub num.*13.*lib.*1. Tiraq. *de retract.lig.* §.1.*gloſſ.*14. *num.*49. Bellam. *deciſ.*158. *verſ.patet tertium,* Verall.*deciſ.*23. *&* 239.*p.*2. & fuit dictum *in Sorana Iuriſpatr.* 28. *Aprilis* 1603. *coram Card. Pamphil. ſen. & in Pacten. penſionis* 5. *Decembris* 1595. *coram eodem.*

Quod etiam procedit, etiamſi ſuper ea fundetur intentio Papæ, Aretin.*conſ.*23.*n.*9. Aym. *de antiq.temp.p.*1. §.1. *num.*9. Alex. *conſ.*112.*num.*2 *&* 5.*ad fin.lib.*7. Mynſinger.*centur.*5.*obſeru.*34.*num.*8. Verall. *deciſ.* 33. *&* 241. *num.* 2. *p.* 2. Rot. *deciſ.* 154. *num.* 4. *p.* 2. *diuerſ. & in d. Sorana Iuriſpat. coram Cardinali Pamphilio, & in Segobien. penſionis* 22. *Martij* 1601. *coram Ortembergo*, vbi quòd talis narratiua nec etiam transfert onus probandi in aduerſarium, refert Beltramin. *in addit. ad deciſ.* 239. *Gregor. XV. ſub lit. D. verſ. aut verò.* Rot. *in Tullen. ſeu nullius Monaſterij*, 22. *Maij* 1609. *coram Cardinali Sacrato*, in qua fuit reſolutum non fuiſſe probatam inhabilitatem Coadiuti ex litteris Apoſtolicis Coadiutoriæ, in quibus Papa narrauit ſe ex proceſſu maturè diſcuſſo deprehendiſſe Coadiutum fore inhabilem; ex quo quando Papa narrat aliquem criminoſum, indignum, & ſimilia, tunc videtur aſſerere factum alienum, & conſequenter talis narratiua non probat in tertij præiudicium, etiamſi Papa ſuper ea fundet intentionem ſuam, Cranet. *conſ.* 48. *num.* 1. Mohed. *deciſ.* 26. *num.* 1. *de reſtit. ſpoliat.* Creſc. *deciſ.* 6. *de probat.* refert Ferent. *vbi ſuprà num.* 21. 208

Intellige quando narratiua facti alieni eſt ad inſtantiam partis, ſecus ſi *Motu proprio* ſit facta, Mohed. *deciſ.*271.*in fin.*Iaſ.*conſ* 8.*lib.*4.Card.Tuſch *d.lit. P. concluſ.*62.*n.*50. *cum ſeqq.* Puteus *deciſ.* 101. *aliàs* 100 *lib.*3.*in correctis.* 209

Illud tamen eſt aduertendum, quòd vbicunque ſtatur aſſertioni Papæ in facto alieno, benè admittitur probatio in contrarium, quia probat donec contrarium probetur, Zabarel.*conſ.* 128. Menoch. *conſ.*100. *num.* 25. Ant. Gabr. *conſ.* 2. *n.* 49. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1227. *num.* 64. *&* 67. Card.Tuſch. *d.concluſ.*62.*num.*91. 210

Denique ad calcem huius cap. notandum duxi Papam poſſe cedere, & renunciare Papatui, abdicando à ſe poteſtatem iuriſdictionis per modum voluntatis ſufficienter expreſſum. *cap.* 1. *de renunciat.lib.*6.Dec.*in cap.ex parte,num.*20.*de reſcript.* Alex. *conſ.*224. *In re tam graui, in fin.lib.*6. Pelag.*de planct. Eccleſ.lib.*1.*cap.*18. Iacobat. *de Concil.lib.*1.*art.*3.*num.*3. Gambar. *de ſimoniac. Pontific. elect.num.*98. S. Anton. 3.*p.ſua ſum.n.*23. Albertin. *de agnoſc.aſſert.q.*30. *num.*6.Peregr.*de iur fiſc.lib.*1.*tit.hab.iur.fiſcal.num.*10. *&* 11. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef lib.*2.*q.*1.*num.*4.*& à num.* 19.*& lib.*7.*q.*5.*num.*3. Card. Tuſch.*d litera P. concluſ.* 48. *à princip.* Azot. *inſtit. moral. p.*2. *lib.*4.*cap* 6.*q.*1. Paul. Comit. *reſp. moral.lib.*1.*q.*100. Gonzal.*ad reg.*8. *Cancell.*§.5. *proœm. ex num* 16. vbi etiam enumerat aliquos Pontifices, qui Papatui renuntiarunt, nouiſſimè Machado *en ſu perfeto Confeſſor tom.* 2. *lib.* 4. *p.* 7. *tract.* 4. *docum.* 10. *num.* 1. *poſt med.* & nouiſſimè Martin. Giron de Palazeda *in diſcurſu, an ſit licitum in vita Pontificis ei ſucceſſorem dare, cap. vlt. num.* 104. *cum ſeqq.* Bonacina *de legitima elect. Summi Pont. quæſt.* 1. *puncto* 1. *prop. vnic. num.* 20. vbi tenet Papam poſſe Papatui cedere per modum ſimplicis renunciationis, ſed non poſſe per modum reſignationis propriè acceptæ, & nec poſſe ſeipſum deponere, ſeu cedere iudicialiter per modum depoſitionis. Et ſi fuerit Summus Pont. Religioſus, non deſunt qui teneant eum poſt renunciationem teneri ad monaſterium redire, vt inconſideratè protulerunt Aragon. *de Iuſtit. & iure quæſt.*88. *art.* 1. *ad* 3. *pag.* 1036. Azor. *inſtit. moral. lib.* 12. *cap.* 7. §. *rogabis p.* 1. quos meritò reprobat Soſa *in libello de obligacion con que quedan los Religioſos Obiſpos, num.* 139. 211

212 Est tamen controuersum apud quem prædicta resignatio facienda sit, cùm non detur Superior, qui illam possit acceptare? In quo videbatur dicendum ad Collegium Cardinalium spectare, cùm vniuersam Ecclesiam repræsentet, ex Hostiens. *in cap. dilecti, num. 2. de præbend.* Anchar. *in cap. cùm redempter, 12. q. 2.* & ad illos quoque Romani Pontificis electio spectet, iuxta *cap. licet, de elect.* & latè diximus *suprà cap. 1.* Maximè cùm renuntiatio Pontificatus res grauissima, & ardua sit, ac proinde Collegio Cardinalium communicanda, vt colligitur ex *cap. per venerabilem, vers. sunt autem, qui fil. sint legit.* tradunt Ioan. Andr. *in cap. super eo, de elect.* Azeued. *l. 3. num. 36. tit. 10. lib. 5. noua Recop.* tum vt deliberent, an id Christianæ Reip. expediat; tum vt ad alterius Pontificis electionem illicò procedant, vt rectè aduertit Ant. *in d. cap. 1. num. 4. de renunc. lib. 6.* & ita Cælestino, & aliis Romanis Pontificibus, qui Papatum renunciarunt, factum fuisse legimus, vt. post Gem. *in d. cap. 10. num. 10.* tradit Flamin. Parif. *d. lib. 8. q. 5. num. 12.* Iuuat efficax ratio, nam inter Pontificem, & Ecclesiam vniuersalem quidam quasi contractus tempore electionis celebratus censetur, per quem Ecclesia Pontificem alere, Pontifex verò Ecclesiam gubernare tenetur, prout in aliis beneficiariis ostendemus *infrà suo loco*, constat autem Pontificem, & quemcumque alium supremum Principem per contractum cum subditis celebratum in vtroque foro obligari, vt notant Doct. *in cap. 1. de probat.* Igitur Cardinalium cœtus, per quem vniuersa Ecclesia repræsentatur, ad prædictam obligationem remittendam videtur necessarius.

213 Quamuis autem hæc de vrbanitate rectè procedant; de rigore tamen Cardinalium acceptatio necessaria non videtur; sed poterit Pontifex simpliciter declarare se velle Pontificalem dignitatem renunciare; cæteræ namque solemnitates, quæ in beneficiorum resignationibus requiruntur, Iuris humani sunt, quo Pontifex non adstringitur, & ita intelligendum est verbum *liberè*, quo vtitur text. *in d. cap. 1.* vt post Anton. *num. 5.* Gemin. *num. 10.* Franch. *num. 3.* & alios *ibi* tradunt Bursat. *conf. 341. num. 20.* Iacob *de Concil. lib. 3. art. 5. num. 179.* Abb. *in sua q. 1. col. 4. in fin. num. 9. vers. sextò,* Flam. Parif. *de resig. lib. 5. quæst. 1. num. 13. & lib. 7. q. 5. num. 5. cum seqq.* Azor. *d. p. 2. lib. 4. c. 6. quæst. 2.* Machado *d. docum 29. num 2.* Vnde concludit Archid. *d. c. 1. ad fin.* quòd sicut Papatus erectio soli Deo reseruata est, iuxta *c. vlt. 79. dist.* ita etiam resignatio soli Deo facta videtur. Et ita colligitur ex forma renunciationis Papæ Cœlestini V. quam ponit Carrill. *in suis annalibus Chronolog. lib. 4. anno 1294. fol. 373.* his verbis. *Ego Cœlestinus Papa V. motus ex legitimis causis, id est, causa humilitatis, & melioris vitæ, & conscientia illæsa, debilitate corporis, defectu scientiæ, & malignitate Populi, & infirmitate personæ, & vt præterita consolationis vita possim reparare quietem, sponte ac liberè cedo Papatui, & expressè renuntio loco, & dignitati, oneri, & honori; dans plenam & liberam facultatem ex nunc sacro Cœtui Cardinalium eligendi, & prouidendi dumtaxat Canonicè Vniuersali Ecclesiæ de Pastore.*

214 Neque obstat vera renuntiationis definitio, secundùm quam in omni renunciatione Superioris acceptatio necessaria est, quia procedit in cæteris beneficiis, in quibus legitimus Superior reperitur, qui illam valeat acceptare; at Pontifex nullum in terris recognoscit Superiorem, ad quem recurrere possit, *cap. nunc autem. 21. dist.* Ideò non mirum si propter impossibilitatem rigor Iuris relaxetur, iuxta reg. text. *in cap. indemnitatibus, §. pen. cap. licet, de elect. lib. 6. l. proximè, ff. de his quæ in testam. delent.* Peccabit tamen Pontifex si pastoralem curam à Christo Domino sibi commissam sine iusta causa repudiauerit. Fundamenta verò in contrarium adducta solùm concludunt debere Pontificem negotium hoc, & similia ardua Cardinalibus deferre, non verò teneri ex aliquo præcepto diuino eorum definitionem spectare, aut sequi. Ratio de quasi contractu inter Ecclesiam, & Prælatum celebrato non tollit, quominus data iusta causa renuntiare possit, vnde cùm non detur Superior, qui illam examinare, admittere, aut reiicere valeat, Pontificis conscientiæ id erit relinquendum.

CAPVT III.

De Cardinalibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotes Leuitici generis, figuram & typum Cardinalium tenuisse probatur, & Cardinales Sacerdotum illorum hodie typum gerunt.*

2 *Cardinales Apostolorum quoque exemplo instituti fuerunt, qui Christo Domino in terris tanquam Pontifici assistere videbantur.*

3 *Petrus in locum assistentium Apostolorum dicitur XXIV. quodammodo Senatores Romanæ Ecclesiæ ex Presbyteris, & Diaconibus Romanæ Vrbis instituisse.*

4 *Marcellus Papa XV. Titulos in Vrbe instituit quasi Diœceses quasdam Presbyteris, & Diaconibus assignatas ad Baptismum, & Pœnitentiam, ac Martyrum sepulturam.*

5 *Cardinalium Ordo quoad suam primordialem originem, & adumbrationem Iuris est diuini.*

6 *Cardinalis nomen ante tempora B. Syluestri extitisse non constat, vnde ab ipso creditur adinuentum.*

7 *Dignitas Episcopi antiquitus maior fuit quàm Cardinalis, quia tunc Cardinales per humiliora charitatis opera se exercebant.*

8 *Innocentius IV. ipsis Cardinalibus cùm à Summo Pont. ad Terras Ecclesiæ regendas mitterentur, rubeum pileum dicitur tradidisse.*

9 *Paulus II. birretum purpureum omnibus Cardinalibus, non tamen Regularibus dedit.*

10 *Cardinales ex Ordinibus Regularium assumpti, cùm prius de antiquo more portassent birretum eiusdem coloris, cuius erat habitus Religionis in qua fuerant professi, Gregorius XIV. illis primum concessit vsum rubei birreti.*

11 *Cardinalium Ordo triplex est hodie, Episcoporum scilicet, Presbyterorum, & Diaconorum. latè num. 43.*

12 *Cardinales à Summo tantùm Pontifice creantur.*

13 *Cardinales ex omni natione viri selectissimi eligendi sunt.*

14 *Sponsiones, seu excommissa super Cardinalium promotione nullatenus sunt facienda.*

15 *Cardinalatus ad dignitatem qui sint, vel non sint assumendi, ostenditur.*

16 *Filium vtriusque sexus, etiam ex legitimo matrimonio.*

monio, vel ex eo nepotem habentes, in Cardinales promoueri nequeunt.

17 *Cardinalis esse non potest frater ex vno parente germanus, vel patruelis consobrinus, aut amitinus alicuius Cardinalis viuentis.*

18 *Patruus, aut auunculus nepotis ex fratre, vel sorore Cardinalis viuentis prohibetur assumi ad Cardinalatum.*

19 *Episcopi an creari valeant Cardinales? ostenditur.*

20 *Cardinales, qui sunt Episcopi, non excusantur à residentia eo ipso quod sunt Cardinales, & assistunt Romano Pontifici.*

21 *Cardinales in Curia Pontifici assistere debent.*

22 *Cardinalis aliquis nisi magis esset Ecclesiæ proficuus si Papæ assisteret, potest alteri Ecclesiæ dari Episcopus.*

23 *Cardinalatus cum aliis beneficiis Ecclesiasticis an sit incompatibiles? ostenditur.*

24 *Monachus, seu Regularis cùm Cardinalis eligitur, non absoluitur ab iis, quæ sunt de substantia regulæ, & ita non acquirit dominium, nec testari potest.*

25 *Monachus in Cardinalem promotus tenetur portare habitum suæ Religionis, sed illum deponens non incurrit excommunicationem.*

26 *Regularis in Cardinalem promotus potest in Baptismo, & Confirmatione esse susceptor.*

27 *Religiosus Cardinalis ab obedientia Superiorum Religionis, soli Pont. subiectus manet, & à reliquis obseruantiis Regularibus absoluitur.*

28 *Cardinalium in creatione exigendæ sunt ea omnia, quæ de Episcoporum præficiendorum vita, ætate, doctrina, & cæteris qualitatibus sunt constituta.*

29 *Cardinalis ad officium eligendus habere debet industriam singularem, fidem exploratam, & morum maximam grauitatem.*

30 *Illegitimi, etiam per sequens Matrimonium legitimati, ad Cardinalatiam dignitatem non sunt promouendi, & num. 35.*

31 *Inhabiles propter defectus, vitia, aut impedimenta, ad sacros Ordines non possunt in Cardinales vllo vnquam tempore assumi.*

32 *Lectissimi, & præcellentes viri in Cardinalium collegium adscribi debent.*

33 *Ætas ad Cardinalatum requisita quæ desideretur? ostenditur.*

34 *Ætas in Cardinalibus secundùm communes regulas necessaria est, non tamen impedimento est quominus Papa minores ætate creare possit.*

35 *Illegitimitatis à labe Cardinalium cœtus immunis esse debet.*

36 *Spurius per Eugenium IV. in Cardinalem electus antequam galerum acciperet è vita discessit.*

37 *Cardinales non solent assumi nisi viri in scientia, ac rerum experientia excellentes, Magistri, seu Licentiati in Iure Canonico, seu humano.*

38 *Scientia in Cardinalibus exigitur, quæ in eligendis Episcopis desideratur.*

39 *Bigamum ad Cardinalatus celsitudinem non solet Papa promouere.*

40 *Antonius Rosellus, & Ioannes Lignanus quamuis Iurisperiti insignes, tamen quia erant bigami, Cardinalatus dignitatem nunquam obtinere potuerunt.*

41 *Cardinales in electione Papæ vocem habent, etiamsi galerus Cardinalitius eis traditus non esset, neque os clausum, aut si clausum, nondum apertum fuisset.*

42 *Papa de plenitudine potestatis etiam nulla facta propositione potest facere Cardinales, qui non habeant qualitates requisitas.*

43 *Cardinalium numerus Summorum Pontif. arbitrio auctus, & diminutus fuit, prout & hodie augeri minuíue poterit, cùm res ita postulauerit.*

44 *Cardinalium veterum numerus qualis olim fuerit? & qui hodie? ostenditur.*

45 *Episcoporum Cardinalium Tituli quot olim fuerint, & hodie sint? ostenditur, & num. 63.*

46 *Presbyterorum Cardinalium Tituli olim erant 28. nunc verò 50. præscribuntur, & num. 64.*

47 *Diaconorum Cardinalium Tituli quot olim fuerint, & hodie sint? ostenditur, & num. 65.*

48 *Constitutio Sixti V. circa Cardinalium Titulos refertur.*

OMANVS Pontifex, quem Christi Vicarium, ac Beati Petri successorem *sup. c.* 1. ostendimus, sicut ipse Christus Apostolos, Petrus verò Coapostolos, ac Presbyteros, & Diaconos Fratres habuit, & Assessores; ita habet, & ipse Fratres, & Consiliarios assidentes ei, & coadiuuantes in regimine Ecclesiæ, qui Cardinales S.R.E. nuncupantur. Quorum originem aliqui à Sacerdotibus Leuitici generis descendere volunt; alij verò ab ipsis Christi Apostolis; & alij ex quorumdam Summorum Pontificum institutione eos originem ducere existimarunt; & omnium quidem opinio probanda videtur; quoniam Sacerdotes Leuitici generis figuram, & typum Cardinalium tenuisse probatur; de eis namque sic legitur Deuter. 17. *Si difficile, & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris, venias ad Sacerdotes Leuitici generis, & facies quodcumque dixerint, qui præsunt loco, quem elegerit Dominus,* &c quæ verba ad Romanum Pontificem, & Cardinales, Innoc. III. accommodat, dicens, *in c. per venerabilem, qui filij sint legit. Sunt autem Sacerdotes Leuitici generis, Fratres,* inquit, *nostri qui nobis Iure Leuitico in executione Sacerdotalis officij coadiutores existunt.* 1

Sic ergo Cardinales Sacerdotum illorum typum gerunt. Verùm Apostolorum quoque exemplo instituti fuerunt, qui Christo Domino in terris tanquam Pontifici assistere videbantur, vt notat Iacobat. *de Concil. lib. 1. num* 252. quem refert Azor. *Instit. moral. p. 2. lib. 4. cap. 1. q. 3.* vnde ipse Dominus fratres suos similiter appellauit, *Matth. vlt.* & in tentationibus socios, *Luc.* 22. & amicos insuper, quibus arcana quoque exponeret, nominauit *Ioh.* 15. Post Ascensionem verò suam Petro assistebant, quare in Apostolorum locum Cardinales successisse videtur, quòd licèt de Episcopis potiùs dictum videamus, vt suo loco dicemus; tamen Apostoli Cardinalium gesserunt officium, qui per Orbem diuisi, Episcoporum munus assumerent, quod vbi factum est, Petrus sibi alios coadiutores adsciuit, *cap. si Petrus* 8. *q.* 1. & post illum Cletus Summus Pontifex, de eiusdem præcepto in Vrbe XXV. Presbyteros, & VII. Diaconos ordinauit, ac deinde Pontianus, & Marcellus Pontifices Cardinales crearunt. Primùm ergo Apostolus Petrus in locum assistentium Apostolorum dicitur XXIV. quodammodo Senatores Romanæ 3 Ecclesiæ ex Presbyteris & Diaconibus Romanæ Vrbis instituisse ad instar XXIV. Seniorum, quos in Apocalypsi *cap.* 4. Ioannes super

thronos

throoos in conspectu Dei sedere conspexit, & ij cum Clero Romano Summum Pontificem eligebant, vt suprà *cap.* 1. est demonstratum; horum autem præcipui erant Cletus, Lynus, & Clemens; vt *in d. cap. si Petrus*, qui postea singuli Romanam Sedem tenuerunt, & Cletus, vt diximus, ex eiusdem
4 Petri præcepto Presbyteros, & Diaconos Cardinales instituit. Deinde Marcellus Papa dicitur XV. Titulos in Vrbe instituisse, quasi Diœceses quasdam Presbyteris, & Diaconibus assignatas ad Baptismum, & Pœnitentiam, ac Martyrum sepulturam, Barbat. *de præst. Cardin. q.* 1. *n.* 5. Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib.* 2. *q.* 1 *n.* 34.

5 Vnde Cardinalium ordinem, quoad suam primordialem originem & adumbrationem Iuris esse diuini, tenent August. Triumph. *in tract. de potest. Eccl. q.* 102. S. Antonin. *part.* 3. *tit.* 21. *cap.* 1. *&* 2. Turrecr. *in sum. lib.* 1. *cap.* 80. *&* 83. Barbat. *in tract. de Cardin. præst. q.* 1. Martin. Lauden. *de Card. part.* 1. *q.* 34. *& p.* 2. *q.* 7. *& q.* 11. Card. Alban. *in simili tract. q.* 5. Duen. *reg.* 72 *vers. tertiò limita*, Camill. Borel. *in summ. omnium decis. tit.* 5. *num.* 8. Azor. *d. p.* 2. *lib.* 4. *cap.* 1. *q.* 3. Machado *en su perfetto Confessor, tom.* 2. *lib* 4. *p.* 7. *tract.* 3. *docum* 1. *num.* 2. Iodoch. Lorich. *in thes. Theolog. verb. Cardinalis*, §. 10. Diana *moral. resolut. part.* 5. *tract.* 2. *resol.* 2. Ex quo Laocel. *in templo omn. Iudic. lib.* 2. *cap.* 2. § 3. *num.* 27. & Cuch. *in instit. Canon. lib.* 2. *tit* 4. *num.* 52. inferebant Pontificem non posse extinguere Cardinales; sed contrarium videtur communiter receptum, secundùm Palaci *in* 4. *dist.* 24. *q.* 2. Sanch. *in opusc. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 10. *num.* 2. Diana *d. p.* 5. *tract.* 2. *resolut.* 2.

6 Cardinalis autem nomen ante tempora B. Syluestri extitisse non constat, vnde ab ipso creditur adinoentum, qui in sexta Synodo Romana, quam post Constantini Imperatoris conuersionem celebrauit, ita legitur statuisse, *A Subdiacono vsque ad Lectores omnes subditi sint Diacono Cardinali, viro Reuerendissimo in Ecclesia, repræsentantes ei honorem*, &c. & iterum in eadem Synodo. *Præsul* (inquit) *non damnetur, nisi cum LXXII. testibus, Presbyter verò Cardinalis, nisi cum LXIV. Diaconus verò Cardinalis Vrbis Romæ, nisi cum XXVII.* &c Boët. Epo *tom.* 1. *de Regal.* 16 *in benefic. Eccles. num.* 190. *& seq. pag.* 113. Quintanad. *ecclesiasticon lib.* 3. *n.* 102. *pag.* 273. Bonacin. *de legitima Summi Pontif. elect. q.* 1. *puncto* 1. §. 2. *num* 1. Campan. *in diuers. Iuris Canon rubr.* 7. *c.* 6. *num.* 48. Sebast. Cæs. *d. part.* 1. *disp.* 2. § 5. *num.* 2. Nam ante hanc Synodum, cùm conuersus est Constantinus ad Fidem, nulla fit de Cardinalibus mentio in litteris donationis ipsius Constantini, vt *in cap. Constantinus*, 91. *dist.* sed de his ita loquitur Imperator, *Viris etiam diuersi Ordinis Reuerendissimis Clericis S. Romanæ Ecclesiæ seruientibus, illud culmen singularis potestatis, & præcellentia habere sancimus, cuius amplissimus noster Senatus videtur gloria adornari*, id est, Patritios Consules fieri, quos certè Patritios Consules secundùm Leges, vt in summa dignitate constitutos Imperator Patres sibi elegit, & loco Patrum à se honorari affirmat. Ita Eugen. IV. *in sua Constit.* 15. incip. *Non mediocri*, §. 8. *in Bullario nouo, tom.* 1. *p.* 182. Post Syluestrum verò Gelasius Papa idem eis nomen attribuit, dum scribens Cœlestino Episcopo, prout refertur *in cap. Presbyteri* 24. *dist.* inquit, *Scituros Visitatores te nomine, non Cardinalis creasse*, &c. & Gregorius post ipsum Gelasium eodem nomine sæpiùs vtitur, sicut colligitur ex text. *in cap. relatio, & seq. & in cap. pastoralis*, 7. *q.* 1. & deinceps Stephanus IV. *in cap. oportebat, cum seq.* 79. *dist.* & Nicolaus II. *in cap. In nomine Domini*, 22. *dist.* & alij posteriores, Azor. *Instit. moral. part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 1. *q.* 4. Marchin. *de sacram. Ordinis tract.* 1 *p.* 1. *cap.* 12. *num.* 13.

Cùm præcedenti numero colligatur ex auctori- 7
tate B. Syluestri in sexta Synodo Romana maiorem testium numerum requiri in damnatione Præsulis, quàm Presbyteri Cardinalis, datur intelligi illo tempore maiorem fuisse dignitatem Episcopi, quàm Cardinalis, idem etiam colligitur ex *cap. cum Apostolus*, 6. *de censib.* quatenus ait Cardinales in visitatione debere ducere pauciores equos, quàm Episcopos, & Archiepiscopos; vnde Andr. Gambat. *de offic. & potest. Legati à latere, lib.* 2. *ex num.* 97. *& lib.* 7. *ex num.* 126. refert Cardinales antiquitus per humiliora charitatis opera se exercuisse, & Pauin. *de visit. part.* 1. *q.* 2. *num.* 18. Fusc. *eod. tract. lib.* 1. *cap.* 4. *num* 6. Gambat. *d. lib.* 7 *ex num.* 121. Didacus Alaba *de Concil. p.* 2. §. 2. *vers. olim sanè. pag.* 64. dicunt, quòd vsque ad tempora Bonifacij VIII. nullus erat Episcopus, qui vellet fieri Presbyter Cardinalis; quia putabant non licere descendere à maiori dignitate ad minorem; quorum officium aiunt quod erat baptizare, & sepelire mortuos; & Marsil. de Columna *de Eccles. reddit. orig. part.* 2. *cap.* 13. *num.* 35. asserit, quòd vsque ad Clementem III. anno Domini 1190. ea dignitas non nisi Monachis, Abbatibus, Decanis, aut Prioribus conferebatur; sed horum dictis respondet Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 8. *n.* 63. prout apud illum videre poteris.

Innocentius verò IV. ipsis Cardinalibus, cùm 8
à Summo Pontifice ad Terras Ecclesiæ regendas mitterentur, rubeum galerum dicitur tradidisse circa annum Domini 1244. vt sub eodem anno adnotarunt Paul. Æmil. Robert. Gaguin. Platina, Volaterran. Genebrard. Coriolan. *in vita Innocentij IV.* Camargo *in sua epitom. fol.* 256. Carril. *in annalib. chronolog. sub eodem Innocentio, & in fine d. anni* 1144. *pag.* 360. sic ait. *Concedio el Pontifice Innocentio quarto, que los Cardinales vsassen de sombrero roxo, y se confirmo este Decreto en el seguiente Concilio de Leon ostendendose à la sobreueste y bonete roxo*, &c. Franc. Duar. *de sacr. Eccles. min. lib.* 1. *c.* 13. Marc. Anton. de Marsil. *de Eccles. reddit. orig. part.* 2. *cap.* 13. *num.* 37 Camill. Borrel. *in summa omnium decis. tom.* 1. *tit.* 5. *num.* 13. Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarchia, part.* 1. *disput.* 2. § 2. quod postea vel per consuetudinem, aut expressam concessio-
nem omnibus Cardinalibus datum est. Paulus ve- 9
rò II. birretum purpureum omnibus Cardinalibus, non tamen Regularibus dedit, & vt panno simili mulas sternerent, sicut refert Platina *in eius vita*, & Azor. *Instit. moral part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *q.* 18. De Cardinalium insigniis meminit Ioannes Papa *in cap. illud*, 93. *dist.* decernens quòd aliarum Ecclesiarum Clericis eis vti non liceat absque Romani Pontificis concessione, quod etiam tradunt Carol. de Grass. *de effectib. Clerical. in prælud. num.* 272. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p.* 2. *alleg.* 9. *num.* 9. *in fin.*

Cardinales verò ex Ordinibus Regularium as- 10
sumpti, cùm priùs de antiquo more portassent birretum eiusdem coloris, cuius erat habitus Religionis in qua fuerant professi, Sanctissimus D. Gregorius Papa XIV. vocauit ad se DD. Cardinales, eisque proposuit de concedendo vsu rubri birreti DD. Cardinalibus ex Ordinibus Regularium assumptis, & sententia eorum audiuit

die 26.

die 26. Aprilis 1591. Romæ apud S. Petrum in Consistorio secreto. Postea die Dominica 9. Inun festo Sanctissimæ Trinitatis, idem sanctissimus Dominus Romæ in ædibus hortorum Quirinalium, antequam descenderet ad SS. Apostolorum proximam Basilicam ad Capellam celebrandam dedit rubra birreta infrascriptis DD. Cardinalibus ex Ordinibus Regularium, quæ perpetuò deferrent more aliorum, habitu in cæteris nihil immutato. Cardinales hi fuerunt Fr. Michael Alexandrinus, & Fr. Hieronymus Asculanus, ambo ex Ordine Prædicatorum. Fr. Constantius Sarnanus, ex Ordine Minorum Conuentualium. Fr. Gregorius de Montelparo nuncupatus ex Ordine Eremitarum sancti Augustini.

11 Cardinales ergo, vt vidimus, originem videntur habere figuraliter quidem à Sacerdoribus Leuitici generis, exemplariter verò ab Apostolis Christi, à Clero verò, vel Marcello Pontifice quoad titulos Ecclesiarum, à B. autem Syluestro quoad nomem dignitatis; sed quoad ornamenta, & alia Cardinalatus insignia, etiam ante tempora Innocentij IV. originem videntur habere; & quoniam hic Cardinalium titulus Presbyteris, & Diaconibus, & Episcopis etiam in sacris Canonibus videmus attribui, vt *in d. cap. relatio*, propterea triplex hodie est ordo Cardinalium, scilicet Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum Cardinalium, vt *in sequenti cap.* ostendemus.

12 Hi autem Cardinales sicut creant Summum Pontificem, vt suprà *cap. 1. num. 56. cum seqq.* diximus, ita & ipsi ab eodem solùm creantur, vt per Andr. Barbat. *de præstant. Cardin. q. vlt.* Martin. Lauden. *de Cardin. lib 2. q. 1.* Ant. Pagan. *de Ordin. Iurisdict. & residem. Episcop. sect. 2.* Ioan. Corras. *in Sacerd. paraphr. part. 1. cap. 8. sub num. 2* Intrigl. *singul. 130. num. 1.* Marc. Ant. Cuch. *Instit. Canon. maior. lib. 2. tit. 4. num. 21.* Bonacin. *de legitima elect. Summi Pont. q. 1. puncto 1. §. 2. num. 5.* vbi quòd creatio Cardinalium pertinet ad Papam, & non ad alios, & sic quòd Cardinales, seu Cardinalium Collegium, & quod magis est, Concilium generale non potest creare Cardinales, nisi fortè Concilium generale auctoritate Papæ cum huiusmodi facultate congregatum sit.

13 Et eligendi sunt ex omni natione viri selectissimi, vt vnaquæque natio suum habeat in Curia patrem tutelarem, Cuch. *instit. Canon. lib. 2. tit. 4. num. 112.* Quinti. Mandos. *consil 55. sub num 22.* Alex. Raudens. *Pisana decis. 35. num. 188* Ludon. Gom. *super reg. Cancell. q. 1. de idiomate*, me citato in hoc loco Diana *d. tract. 2. resol. 18.* Flau. Cherubin. *in schol. 1. ad Constit. 50. Sixti V.* quasi protectores illius, vt hac ratione quisque Populus habeat quem Romæ principaliter adeat, qui negotia sua Pontifici Summo commendet, & expeditionem procuret; sunt enim Cardinales omnes Pontificis Consiliatij tanquam totius Ecclesiæ Christianæ Senatus quidam sacrosanctus, quo fit vt ex omnibus propè nationibus à Pontifice seligantur; ita Boër. Epo *lib. 9. de Regalib. in benefic. Eccles. num. 191. in fine.*

14 Nec super eorum promotione sponsiones, seu excommissæ sunt faciendæ, quia eas omninò damnat Gregorius IV. *Constit. 4. incip. Cogit, sub dat. 12. Kal. Aprilis 1591.* vbi quoque quicquid in excommissis deductum fuerit, piis locis applicat, Ecclesiasticisque personis excommissas facientibus pœna priuationis beneficiorum imponit, & tam eis, quàm aliis huic prohibitioni contrauenientibus excommunicationis pœnam infligit.

Qui autem ad hanc Cardinalatus dignitatem 15
sint, vel non sint assumendi, nihil specialiter iure statutum reperitur: nam glos. 1. *in Clem. 2. de ætat. & qualit.* & Host. *in cap. 1. de offic. Archid.* existimant nullum esse assumendum qui non sit in Diaconatus ordine constitutus; alij verò satis esse affirmant si sit in minoribus constitutus, at postea compellendus ad suscipiendos Ordines requisitos, aig. *cap. cùm in cunctis, §. inferiora, de elect. & cap. 1. de ætat. & qualit.* Verùm in potestate est Romani Pontificis etiam laicos in Cardinales assumere, qui tamen non sint coniugati, & postea clerici ordinentur. Verùm hac de re extat dispositum *in constit.* 50. Sixti V. incip. *Postquam verus ille, sub dat. tertio Non. Decembris 1586.* vbi *in §. 15.* sic habetur. *At proinde ne homines sacrarum rerum planè imperiti, & rudes, atque Ecclesiasticarum functionum ignari, quasi in Ecclesia Dei hospites, & peregrini statim huiusmodi numeri proficiantur iuxta decretum iampridem à Nobis in prædicto Consistorio nostro sancitum, quod pariter harum serie innouamus, districtè interdicimus, ne quis vllatenus ad Cardinalatus honorem assumi queat, nisi qui antea Clericali charactere insignitus, & in quatuor minoribus Ordinibus per annum saltem habitum, & Tonsuram gestauerit Clericalem.*

Sunt quoque nonnulli qui in eadem Sixti V. 16
Constitutione hanc Cardinalitiam dignitatem omnino prohibentur obtinere, & in primis, filio vtriusque sexus, etiam ex legitimo matrimonio, vel ex eo nepotem habentes in Cardinales promoueri nequeunt, vt *ibidem* habetur *in §. 16.* his verbis. *Cum autem ad honorem adeò sublimem promouendi omni virtutum, & præsertim castimoniæ laude supra cæteros plurimùm eminere debeant, qui verò filios etiam legitimos ex vxore sua aliàs cognoscitur suscepisse, nequeat sua testimonium continentiæ exhibere, & pater erga proprios filios naturali affectu nimia quadam propensione feratur; verendúmque sit, ne propterea variis propriæ domus negotiis ac multiplici liberorum cura distractus Ecclesiæ negotia sibi credita, aut negligenter tractet, aut minus solicitè, & fideliter, quàm par est, eiusdem Ecclesiæ iura tueatur, prohibemus ne aliquis, qui vtriuslibet sexus filium, seu filios etiam ex legitimo matrimonio susceptos, vel nepotem, seu nepotes ex eis habeat, vllatenus in Cardinalem assumi, aut promoueri possit*, &c.

Item frater ex vno parente germanus, vel pa- 17
truelis consobrinus aut amitinus alicuius Cardinalis viuentis, Cardinalis esse non potest, prout in eadem Constitutione Sixti V. ita statuitur, §. 17. *Insuper, vt factionum fomitem, & simulatum ansam ex sacro hoc cætu, quantum cum Domino possumus, amputemus, Decretum piæ memoriæ Iulij Papæ III. Prædecessoris nostri in sacro olim Consistorio editum approbantes, & declarantes similiter perpetuò interdicimus, ne vllo vnquam tempore assumatur aliquis posthac in eiusdem S. R. E. Cardinalem, qui frater ex vtroque, vel alterutro parente germanus existat alterius Cardinalis viuentis, itavt eodem tempore duo fratres germani in eodem Collegio nullatenus esse possint. Quinimò idem decretum extendentes, & ampliantes prohibemus quoque ne patrueles, vel amitino, aut consobrino Cardinale viuente, alter eius patruelis, vel amitinus, aut consobrinus ad Cardinalatum valeat promoueri.*

Item quoque patruus, aut auunculus nepotis 18

ex

ex fratre, vel sorore Cardinalis viuentis prohibetur assumi ad Cardinalatum, & è conuerso, talis nepos patrui, & auunculi, sicut habetur in præcitata Constitutione Sixti V. §. 18. his verbis. *Sed & patri ratione sancimus, ne patruo, aut auunculo Cardinali viuente, eius ex fratre, vel sorore nepos, nec rursus nepote ex fratre, vel sorore Cardinale existente, illius patruus, aut auunculus, neque vllus denique alius, qui primo, aut secundo tantum consanguinitatis gradu alteri Cardinali viuenti coniunctus sit, quandiu is vixerit, in Cardinalem assumi possit, ita vt omnes, & singuli prædicti, tam pater filios, aut nepotes habent, quam fratres germani, patrueles, amitini, consobrini, patruus, auunculus, nepos ex fratre, vel sorore, & quiuis, vt suprà, primo, aut secundo gradu coniunctus alter altero Cardinali viuente ad Cardinalatum inhabiles sint, & censeantur, neque eorum aliquis Cardinalis creari valeat, neque aduersus hanc prohibitionem ex quacunque etiam vrgentissima causa cum eis liceat dispensari. Et nihilominus electio, creatio, ac pronunciatio Cardinalium huiusmodi contra præsentem prohibitionem, aut interdictum, facta, & attentata nulla, irrita, & inanis sit, eo ipso, at cum omnibus inde sequutis nullius sit roboris vel momenti*, &c.

19 Illud autem quæsitum est sæpiùs, an Episcopi creari valeant Cardinales, aut Cardinalibus Cathedrales Ecclesiæ conferri? debent enim Episcopi apud suas Ecclesias residere, Cardinales verò Romano Pontifici tenentur assistere: quare olim vsque ad tempora Clementis V. Pontificis nullum Episcopum fuisse in Cardinalem assumptum refert Ioan. Andr. *in cap. cum aliquibus, de rescript. in 6.* videntur enim de Iure hæc duo incompatibilia censeri propter diuersitatem muneris, & officij, vt resoluunt Doctores *in cap. bona memoria, il primo, de postul. Prælat.* Hoied. *de incompatib. benef. part. 1. cap. 2.* Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib. 3. q. 1. num. 75.* exceptis iis sex Episcopis Vrbi vicinis, quibus annexus est Cardinalatus, & ideò Cardinalis ad Episcopatum non eligitur, sed postulatur, vt aduertit Sanctarel. *d. q. 2. num. 1.* & probat *d. cap. bona memoriæ*, & resoluunt Villadieg. *in tract. de orig. Cardinal. q. 5. num. 17.* Azor. *Instit. moral. part. 2. lib. 4. cap. 3. q. 15.* vbi subdit quòd ideò *in cap. Ecclesia vestra, il 2. de elect.* Cardinalis Canonicus eligitur, non postulatur, quia ille non erat Cardinalis S. R. E. sed Canonicus Cardinalis, id est, principalis inter Canonicos illius Ecclesiæ. Postea verò seruare cœpit Ecclesia, vt Episcopi fierent Cardinales, nec Episcopatum dimitterent, sed à vinculo residentiæ absoluerentur, vt Summo Pontifici valerent assistere, & talis commendata est consuetudo, quia tam in Cardinalatus officio, quàm etiam in Pontificatus regimine, (ad quod Cardinales solent assumi) magis idoneæ Episcoporum personæ videntur, ob idque eos iustam excusationem habere, vt absint ab Ecclesiis, quarum sunt Episcopi, tradunt Oldrad. *cons. 48.* Martin. Lauden. *de Cardinal. q. 5. & in alio tract. etiam de Cardinal. q. 68.* Andr. Barbat. *de præstant. Cardinal. q. 12.* Villadieg. *de orig. Cardinal. q. 5. num. 21. & 22. & q. 13. num. 62.* Flamin. *de resignat. lib. 3. q. 1. num. 74.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. glos. 24. num. 128.* ad quam tamen residentiam eos expressè nunc obligat Concil. Trid. *sess. 23. de reformat. cap. 1.*
20 ibi, *etiamsi S. R. E. Cardinales sint*; ex quo colligunt magis communiter nouiores Doctores Cardinales, qui sunt Episcopi, non excusari à residentia, eo ipso quòd sunt Cardinales, & assistunt Romano Pontifici, vt benè resoluunt Sot. *de iust. & iur. lib. 10. q. 3. punct. 5. vers. post hæc vtique*, Caiet. *2. 2. q. 185. art. 5.* Valent. *tom. 3. disput. 10. q. 3. punct. 5. col. 3. vers. sed quæret aliquis*, Emman. Sà *verb. residentia, num. 1.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 4. q. 7.* latè Sanctarel. *var. resolut. lib. 1. q. 2. per tot.* vbi latè de materia, Diana *d. part. 5. tract. 2. resol. 8.* & exemplo suo confirmauit Card. Bellarminus, & litteris, & virtute insignis; ex quo loco Concilij Trident. satis approbari videtur hæc consuetudo; vt Episcopatus in eadem persona cum Cardinalatus dignitate esse possit, sicut idem Concil. in eodem quoque decreto de suscipiendo munere consecrationis Episcopalis infra tempus legitimum, etiamsi fuerint Cardinales; idem affirmare videtur *in ead. sess. 23. cap. 2.*

Quamuis enim Cardinales in Curia assistere 21
Pontifici debeant, vt per text. *in cap. bonæ memoria, il primo, de postul. Prælat. & in cap. 2. de cleric. non resid.* & expressè docent Anastas. Germon. *de indultis Cardin. §. tibi quoad vixeris, num. 18.* Gambat. *de potestat. Legati à latere lib. 5. tit. An Legatus possit plura beneficia vni conferre? num. 227.* Sanctarel. *var. resol. q. 2. num. 6.* Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib. 1. q. 10. num. 9. & lib. 2. q. 1. num. 34.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. glos. 24. num. 123.* Camill. Borrel. *in summ. omn. decis. tom. 1. tit. 10. num. 14.* potest tamen Romanus Pontifex eorum opera in aliis quoque ciuitatibus, aut prouinciis vti, secundùm personarum qualitatem, & locorum indigentiam; vnde nisi Cardinalis aliquis magis esset 22
Ecclesiæ proficuus, si Papæ assisteret, posset alteri Ecclesiæ dari Episcopus, vt Innoc. III. videtur innuere *in d. cap. bona, il primo, de postul. prælat.* videtur quoque B. Gregorium propter easdem vtilitatis, ac necessitatis causas hæc duo onera in eadem persona commendasse, dum de quodam Fundensi Episcopo, quem Tarraconens. Ecclesiæ constituit Cardinalem, ad eundem scribens, vt refertur *in cap. vlt. 20. q. 1.* sic ait. *Illud quoque fraternitatem tuam scire necesse est, quoniam sic te prædicta Tarraconensis Ecclesia Cardinalem esse constituimus Sacerdotem, vt & Fundensis Ecclesiæ Pontifex esse non desinas, nec curam, gubernationémque eius prætereas.* Sic ergo non absurdum omninò videtur, vt idem & Cardinalis Romanæ Ecclesiæ, & alterius Ecclesiæ Episcopus esse valeat.

An autem Cardinalatus cum aliis beneficiis 23
Ecclesiasticis incompatibilis habeatur? similiter non est in Iure dispositum, sed seruat Ecclesia, vt beneficia illa, quæ residentiam requirunt, tanquam incompatibilia à Cardinalibus non retineantur; in quibus idem seruatur quod de Episcopis est constitutum, vt scilicet per assumptionem alicuius ad Cathedralem Ecclesiam, huiusmodi beneficia vacare intelligantur, vt videbimus in suo loco, & resoluunt Put. *decis. 438. olim 428. lib. 2. in correct.* Flamin. Paris. *de resign. benef. lib. 3. q. 1. num. 66.* quamuis in more iam positum sit, vt Cardinales Presbyteri, vel Diaconi priora beneficia retineant, quoniam generali Ecclesiæ deseruiunt, & iustam absentiæ habent excusationem, ac proinde tacita Romani Pontificis indulgentia priuilegio donari censentur, ne priora, quæ habebant, beneficia amittant; ita Alban. *de Cardinal. q. 42. priuil. 20.* Martin. Lauden. *in eod. tract. q. 41.* Bertach. *de Episc. part. 1. lib. 2. q. 21. vers. Ad Cardinalatum*, Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 4. cap. 3. q. 5.* quorum tamen resolutionem intelligit in beneficiis inferioribus non Curatis, nec habentibus

tibus dignitatem, Put. *cit. loc.* Verùm hac de re extat Consistoriale decretum incip. *Sanctissimus*, *sub die 16. Martij 1588.* inter Constitutiones Sixti V. *79. in Bullario nouo, tom. 2. pag. 627.* in quo sic habetur. *Sanctissimus D. N. Sixtus Papa V. decreuit quòd per promotionem ad Cardinalatum vacent omnes Ecclesiæ, & omnia beneficia cuiuscunque nominis, & tituli sint, non fuerit data retentio, quæ concessa intelligatur, & data ad Patriarchales, Metropolitanas, & Cathedrales Ecclesias, ad Monasteria etiam commendata, ad Prioratus, & ad cætera omnia beneficia, quæ videntur conuenire dignitati Cardinalatus. Ad alia verò, quæ videntur repugnare dignitati, & gradus Cardinalatus, puta Archipresbyteratus, Archidiaconatus, Decanatus, Canonicatus, & similia beneficia non extendantur, cùm obtinentes huiusmodi beneficia teneantur residere in Choro, & habere debeant locum post Episcopum Cardinalis dignitati non conuenientem*, &c. refert Diana *d. p. 5. tract. 2. resol. 11.*

24 Monachus autem, seu Regularis cùm Cardinalis eligitur, non absoluitur ab his, quæ sunt de substantia Regulæ; & ita non acquirit dominium, nec testari potest, sicut resoluunt Bald. *in Authent. Licentiam, num. 3. C. de Episc. & Cler.* & *ibi* Paul. *n. 2.* Guilielm. Bened. *in cap. Raynutius, verb. mortuo itaque testatore, il primo. num. 301. de testam.* Guilielm. Redoan *de spol. cler. q. 3. §. fin. num. 14. & 15.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 1. lib. 3. cap. 19. num. 89.* Garciao *reg. 356. num. 2.* Fulu. Pacian. *cons. 132. num. 49. 53. & 54. vol. 1.* Carol. Tapia *in Auth. Ingressi, C. de sacros. Eccl. verb. ideoque nec de his, cap. vnic. num. 33.* Fr. Emman. *quæst. regular tom. 2. q. 54. art. 7.* Suar. *de Relig. tom. 4. lib. 3. cap. 19.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2 lib. 6. cap. 6. num. 34.* Lezan. *in quæst. Regular.*
25 *cap. 17. n. 5.* Diana *d. p. 5. tract. 2. resol. 64.* & tenetur portare habitum suæ Religionis, Franc. *in rubr. de testam. lib. 6. n. 76. q. 15.* Fulu. Pacian. *d. cons. 132. n. 39. & 40.* Sot. *lib. vlt. de iust. q. vlt. col. 5. vers. circa secundum*, Angl *in floribus Theolog. p. 2. q. vnica, de voto, art. 2. post 13. diffic. in dub. 2.* solùm enim Romanum Pontificem ab hac obligatione eximunt; idem etiam docet Fr. Emman. *d. art. 7.* Cæterùm eum habitum deponens non incurret excommunicationem, Bonif. *in Clem. 1. §. rursus, num. 33. & 34. de statu Monach.* me citato *in hoc loco* Diana *d. p. 5. tract. 2.*
26 *resol. 66.* Potest etiam in Baptismo & Confirmatione esse Susceptor, & sic Compater, quamuis simplicibus Religiosis id sit interdictum Ita glos. *verb. absoluit, in cap. vnico, 18 q. 1.* & *ibi* Turrecr. *n. 2.* Fr. Emman. *quæst Regul tom. 2. q. 58. art. 3.* qui ad probandum id licere Episcopo Religioso asserunt, exemplo Gregorij, qui ex Monacho creatus Cardinalis id munus obiuit. Diana *d. part. 5. tract. 2. resol. 67.*

27 Ab obedientia verò Superiorum Religionis, soli Pontifici subiectus manet, & à reliquis obseruantiis Regularibus absoluitur quoad debitum legale, solóque honestatis debito ad nullam culpam adstringenti, tenetur ad eas, quæ nec impediunt officium, nec dedecent dignitatem; vt clarè sentit Azor. *Instit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 7 q. 4.* vbi quæstionem proponit, an Monachus in Episcopum, vel in Cardinalem promotus liberetur Religionis oneribus, & statutis: & quamuis in responsione solùm loquatur de Episcopo, videtur clarè idem supponere dicendum de Cardinale. Idem quoque videntur sentire Doctores proximè allegati, cùm quoad vota, habitum, & potestatem tenendi in Baptismo loquantur eodem modo de Religioso Cardinale, & de eodem Religioso Episcopo; & praxis Ecclesiæ ita seruat, & Franc. *in d. rubr. de testam. in 6. num 76. q. 15.* ac Fr. Emman. *d. tom. 2. q. 58. art. 7.* dicunt Religiosum Cardinalem eximi eodem modo à regulis, sicut Episcopum Religiosum.

August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

De qualitatibus eligendorum ad Cardinalatum 28
loquitur Concil. Trid. *sess. 24. de reform. cap. 1.* dicens ea omnia & singula, quæ de Episcoporum præficiendorum vita, ætate, doctrina, & cæteris qualitatibus sunt constituta (quæ infrà suo loco videbimus,) etiam in creatione S.R.E. Cardinalium, & Diaconorum esse exigenda. Rodoan. *de spoliis Eccl. q 8. n. 20.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 58. art. 7.* Franc. à Sosa *in libello de la obligacion con que quedan los Religiosos Obispos, num. 73.* Subdit idem Concilium, Romanum Pontificem (ad quem solùm pertinet Cardinalium creatio) curaturum, vt ex omnibus Christianitatis Nationibus, quantum commodè fieri poterit, prout idoneos repererit, Cardinales assumat; quod ab Innoc. IV. seruatum fuisse traditur, qui sedes Cardinalium propter diuturnam Sedis vacationem diu vacuas ex personis diuersarum Mundi partium electis restaurauit; & hoc idem S. Bernard. Eugenio III. scribens, suadet. *Propter genera*, inquit, *linguarum, & mores Prouinciarum, propter tot etiam grauissima Ecclesiæ incommoda.* Addit prædictum Concil. *vbi suprà*, nihil magis Ecclesiæ Dei necessarium esse, quàm vt Beatissimus Romanus Pontifex eam solicitudinem impendat, vt lectissimos tantùm sibi Cardinales asciscat, & bonos maximè, atque idoneos Pastores singulis Ecclesiis præficiat.

Ex dictis colligitur quanta, & quàm insignis morum, ac vitæ sanctitas in Cardinalibus requiratur, qui ad tantam dignitatem euehuntur, vt sint Christi Vicario à consiliis in arduis totius Ecclesiæ negotiis agendis, expediendisque. Bald. *in l. 1. ff. de offic. Præfect. Prætor.* docet tria in eo requiri, qui ad id muneris, & officij deligitur; industriam singularem, fidem exploratam, & morum maximam grauitatem, S. Bernard. *lib. de consider. ad Eugenium*, quales oporteat esse Cardinales insinuat, eum sic alloquens. *Itaque nec volentes, nec currentes assumito, sed cunctantes, sed renuentes etiam coge, compelle illos intrare. In talibus, vt opinor, requiescet spiritus tuus, qui non sint attritæ frontis, sed verecundi, sed timorati, præter Deum nihil timeant, nihil sperent, nisi in Deo, qui aduentantium non minas attendant, sed necessitates, qui stent viriliter pro afflictis, & iudicent in æquitate pro mansuetis Terræ; qui sint compositi ad mores, probati ad sanctimoniam, parati ad obedientiam, mites ad patientiam, subiecti ad disciplinam, rigidi ad censuram, Catholici ad fidem, fideles ad dispensationem, concordes ad pacem, conformes ad vnitatem, qui sint in iudicio recti, in consilio prouidi, in iubendo discreti, in disponendo industrij, in agendo strenui, in loquendo modesti, in aduersitate securi, in prosperitate deuoti, in zelo sobrij, in misericordia non remissi, in otio non otiosi, in hospitio non dissoluti, in conuiuio non effusi, in cura rei familiaris non anxij, alienæ rei non cupidi, suæ non prodigi, vbique & in omnibus circumspecti.* Hactenus S. Bernardus. Et Patres illi Concilij Basiliensis *sess. 23.* dixerunt Cardinales nullius criminis, aut infamiæ nota aspersos esse debere. *Caueat Cardinalis*, dicit Host. *in sum. tit. de Pœnit. & remiss. vers. cui Cardinales, ne exempla Adæ, quantò est Deo propinquior, tantò magis delinquat; c. consideret, de Pœnit. dist. 5. Caueant Cardinales*, inquit ille *ibidem, ne sint dracones stantes iuxta*

F *Arcam*

Arcam Domini; caueant, ne sint nebulæ, & nubes sine aqua deuotionis lacbrymarum turbinibus Dæmonum agitatæ; caueant, ne ipsis malè agentibus eueniat illud, quod Petro Piperno S. Mariæ Nouæ Cardinali contigisse legitur, qui vt referunt post Paulum, Domin. & glos in cap. præsenti, de offic. deleg. in 6. delitiis, & voluptatibus luxurians, & vitiis deditus, dum ij ade sacra sacrosanctum Christi corpus adoraret, omnibus videntibus, à Dæmone interfectus fuisse dicitur. Card. Alban. *de Cardinalib. q. 8.*

30 Circa ætatem, natalitia, scientiam, vitam, morésque requisita io eo, qui est Cardinalitia dignitate decorandus, extat Constitutio 50. Sixti V. incip. *Postquam verus, sub dat. sertio Nonas Decembr. 1595.* cuius meminit Campan. *in diuers. iuris Canon. rub. 5. cap. 4. num. 5.* vbi sic dicitur. *Præterea, qui Cardinales creandi erunt legitimi, & honesti sint exortis natalibus, neque vlla prorsus labe, aut illegitimorum natalium suspicione quouis modo laborent, sed omni macula, & impuritate careant, alioquin ad tam eminentem dignitatis gradum, penitus inhabiles, & illius incapaces sint, & esse censeantur. Quocirca considerantes, quod licèt tanta sit vis, & efficacia Sacramenti Matrimonij, quod Apostolo teste, magnum est in Christo, & in Ecclesia, vt qui antea geniti erant ex soluto, & soluta, post illud contractum, legitimi habeantur, in nonnullis tamen Prouinciis & dominiis nobilitatis priuilegiis non gaudent, nec ad sæcularia officia, honores & dignitates, necnon ad nobilium feudorum & statuum successiones admittuntur; quodque multò magis indecorum videretur, & ab Apostolica Sedis dignitate alienum, si huiusmodi illegitimi per sequens matrimonium, vt præfertur, legitimati, in Cardinales assumerentur; ac Cardinalatus celsitudo, & splendor, qui dignitati Regiæ comparatur, facilè deprimi, commaculari, aut quodammodo inobscurari posset. Ideò, vt puriori dignitati puriores natales respondeant, quoscunque illegitimè natos, quorumcunque etiam magnorum Principum, etiam Ducali, aut maiori, etiam Regia, & Imperiali authoritate fulgentium filios quocunque gradu, dignitate, & præeminentia præditos, etiam genitos ex soluto, & soluta, inter quos tunc matrimonium constare poterat, ac postea per subsequens matrimonium, etiam ritè, & solemniter in facie Ecclesiæ contractum, vel alios legitimatos, & quomodolibet habilitatos, & natalibus restitutos, ac quorumuis honorum capaces effectos, etiamsi cum eis, vt hanc ipsam dignitatem obtinere valeant, super defectu natalium fuerit expressè, & in specie auctoritate Apostolica quomodolibet dispensatum, nihilominus prædictæ Cardinalatus dignitatis prorsus incapaces, & ad eam obtinendam perpetuò inhabiles decernimus & declaramus.*

31 *Sed, & insuper prohibemus, ne ij, quos propter defectus, vitia, aut impedimenta quæcunque ad sacros Ordines, secundùm Canonicas Sanctiones promoueri fas non est, etiamsi cum ipsis dicta auctoritate Apostolica fuerit dispensatum, néve alicuius criminis, aut infamiæ nota reperti, in Cardinales vllo vnquam tempore assumantur.*

32 *Cæterùm, vt non solùm honore, sed etiam re ipsa cardines sint super quibus ostia vniuersalis Ecclesiæ tuto nitantur, diuinaque, & humana ministeria sibi commissa vtilius exequi possunt. statuimus, vt lectissimi, & præcellentes viri in ipsum Collegium adscribantur, & quorum vita probitas, morum candor, præstans doctrina & eruditio, eximia pietas, & erga salutem animarum ardens studium, & Zelus in dandis consiliis, sincera fides, & integritas in rebus gerendis singularis prudentia, constantia, & authoritas, & aliæ qualitates à Iure requisitæ, tam ipsi Pontifici, quàm vniuerso Collegi cognita, & probata sint.*

33 Ætas igitur ad Cardinalatum requisita, licèt à Summo Pontifice approbata non sit, tamen quia à Concil. Trid. *sess. 24. de reform. cap. 1.* statutum est vt ea omnia, quæ de Episcoporum doctrina, ætate & cæteris qualitatibus ab eo constituta sunt, in creatione S. R. E. Cardinalium obseruanda sint. Ideò illa erit, quæ requiritur ad Episcopatum, videlicet triginta annorum, sicut resoluunt Hoied. *de incompatib. benef. p. 1. cap. 24. num. 27.* Maiol. *de irregul. lib. 1. cap. 30.* Azor. *Instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 5. q. 14.* Squillant. *de priuileg. Cleric. cap. 4. sub n. 77.* Campan. *d. rub. 7. cap. 6. n. 47.* Massob. *in sua Praxi habendi concursum, requis. 10. dub. 11. n. 15. & seq.* Paleoth. *de consult. Sacri Palatij, p. 4. q. 1. vers. quoad ætatem,* Nouar. *in singul. Canon. conc. 19.* Perez de Lara *in compend. vitæ hominis c. 29. n. 18.* Monet. *de commut. vltim. vol. c. 10. n. 112.* me citato *in hoc loco*, nouissimè Didac. de Narbona *in tract. de ætate ad omnes actus humanos req. anno 30. q. 4.* Diana *moral. resol. part. 5. tract. 2. resol. 19.* Machado *en su perfecto Confessor tom. 2. lib. 4. p. 7. tract. 3. docum. 6. n. 4.* Quam quidem in Episcopis, & Presbyteris Cardinalibus tantùm requiri necesse est, vt dicamus, cùm de Diaconis expressè decernat *d. Constit.* 50. Sixti V. incip. *Postquam verus ille*, hunc in modum §. 6. videlicet. *Neque posthac quispiam in Diaconum Cardinalem assumi possit, nisi saltem in vigesimosecundo suæ ætatis anno fuerit constitutus: itaut omninò intra annum ad Sacrum Diaconatus Ordinem valeat, & debeat promoueri; alioquin si anno elapso ad ipsum Diaconatus Ordinem promotus non fuerit, eo ipso, tam in Consistorialibus, & omnibus aliis actibus, & negotiis Cardinalitiis, quam etiam iuxta Constit. fel. record. Pij Papæ IV. Prædecessoris nostri super reformatione Conclauis editam in electione Romani Pontificis, voce actiua & passiua omninò careat, ac priuatus existat.* Cuius quidem Constitutionis meminerunt Paleoth *vbi suprà*, Campan. *d. n. 47 in fin.* Filliuc. *tom. 3. tract. 41. c. 5. n. 5 2 in fin.*

34 Huiusmodi autem ætatem in Cardinalibus intelliges necessariam, secundùm communes regulas, non verò impedimento esse quominus Summus Pontifex minores ætate creare possit, vt sæpè fieri videmus, & optimis rationibus, & authoritatibus licitum comprobant Paleoth. *part. 3. q. 4. vers. & eo magis*, Diana *moral. resolut. part. 5. tract. 2. resolut. 1. in fine*, Illustr. D. meus *ad cap. Episcopus 6. num. 17. dist. 77.* me citato *in hoc loco* Didac. Narbona *d. anno 30. q. 4. num. 4.* quamuis enim Romanus Pontifex annos supplere non possit, potest tamen illorum indolem, & prudentiam agnoscere in annis iuuenilibus, iuxta illud, *Cæsaris virtus contigit ante diem*; & quod de Tobia, *cap. 1.* legitur, quòd cùm esset iunior, nihil tamen puerile gessit.

35 Ad eandem quoque Cardinalitiam dignitatem desiderantur ij, qui habent legitimos natales, & ex legitimo nati sunt matrimonio, intantum vt nec etiam legitimati per subsequens matrimonium veniant admittendi, attenta dicta Constitutione Sixti V. cuius meminerint hoc ipsum resoluentes Henriq. *in summ. lib. 11. cap. 20. §. 1.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 10. num. 13. & 14.* Bellet. *disquisit. clerical. part. 1. tit. de discipl. cleric. §. 3. n. 12.* Campan. *in diuers. iuris Canon. rub. 11. cap. 13. num. 128. in fine*, quos refero ego ipse *in collect. ad cap. tanta, n. 25. qui filij sint legitimi* & illis addo Fusar. *de substitut. q. 409. num. 8.* Ianes Fajardo *de legitimat. per subsequens matrim. num. 221.* & ante illam Constitutionem Sixti, Nicol. de Vbald. *in tract. de success. part. 1. num. 89.* iam affirmauerat, dum ipse in Rota ius diceret,

diceret, sibi Paulum I I. dixisse à labe illegitimitatis Cardinalium cœtum immunem esse. Machado *d. tom. 2 lib. 4. p. 7. tract. 3. docum. 6. num.* 1 & referunt idem Nicol. Vbald. *loco citato*, & Ludou. Gom. *in reg. de triennal. possess. q.* 2. prout eos citat Azor. *d. part. 2 lib. 2. cap. 7. in fin.* spurium quendam per Eu-
36 genium IV. in Cardinalem electum, antequam Galerum acciperet è vita decessisse.

37 Cardinales quoque non solent assumi, nisi viri in scientia, ac rerum experientia excellentes, Magistri, seu Licentiati in Iure diuino, vel humano, vt disponitur in Concil Basiliens. *sess.* 23. *Sic* (inquit) *tertia, vel quarta pars ex Magistris, vel Licentiatis sacra Scriptura*; sed illius decreta omni prorsus carent auctoritate, eaque reuocauit Eugenius I V. Extat particularis hac de re dispositio Sixti V. *in d. sua Constitut.* 50. incip. *Postquam verus ille*, vbi in §. 9. sic habetur. *Inter hos septuaginta Cardinales, præter egregios vtriusque Iuris, aut Decretorum Doctores, non desint aliquot insignes viri in sacra Theologia Magistri, præsertim ex Regularibus, & Mendicantium Ordinibus assumendi, saltem*
38 *quatuor, non tamen pauciores.* Generaliter verò in eis requiri scientiam existimo, quæ in eligendis Episcopis requiritur, vt expressè docet Campan. *in diuers. iur. Canon. rub. 5. cap. 4. n. 5. in princ.* Poterunt inter Cardinales esse aliqui Perillustres admodum, filij scilicet, fratres, aut nepotes Regum, seu magnorum Principum, in quibus cum circumspectione, & maturitate morum competens litteratura sufficiat, vt aduertit Azor. *d. p. 2. lib. 6. cap. 6. q. 10 in fin.*

39 Item ad Cardinalatus celsitudinem non solet Papa bigamum promouere, Machado *d. tract. 3. docum 6. num. 2.* vnde refert Azor. *d. lib. 6. cap. 7. q. vlt. prope fin.* quod ideò Antonius de Rosellis, & Ioannes de Lignano, quamuis Iurisperiti insignes, prædictam dignitatem nunquam obtinere potue-
40 runt. Illud est aduertendum, quòd quamuis Eugen. IV. *Constitut. sua*, incip. *In eminenti, sub dat. Romæ 17. Kal. Nouembris Anno Incarnationis Dominica* 1431. statuerit, quòd S.R.E. Cardinales in Consistorio secreto pronuntiati, non dicantur creati Cardinales, quousque Cardinalatus insignia non susceperint, nec votum habeant in eligendo Summo Pontifice, aut alio actu, quousque licentiam Summus Pontifex eis impertiatur;
41 tamen Pius V. *die 26. Iunij* 1571. decreuit Cardinales in electione Papæ vocem habere, etiamsi Galerus Cardinalitius eis traditus non esset, neque os clausum, aut si clausum nondum apertum
42 fuisset. Aduerte tamen, quòd Papa de plenitudine potestatis, etiam nulla facta propositione, potest facere Cardinales, qui non habeant qualitates requisitas, supplendo omnes defectus, & valet creatio, Alex. *consil.* 111. *Perspectus, num. 3. & seq. lib. 6.* Card. Tusch. *tom. 6. littera P. conclus. 49. num. 68.*

43 Cardinalium gradus, & Ordo triplex est; alij enim sunt Episcopi Cardinales; alij Presbyteri; alij Diaconi, ex Gonçal. à Villadiego *in tract. de orig. Cardinal. q. 3. num* 3. Manfred. *de Cardin. cap. 4. conclus.* 8. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 7. q. 12. num.* 1. Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. Hierarch. p. 1. disput. 2. §. 2. in fin. & §. 4.* Nec sine mysterio triplex hic Ordo institutus est; nam cùm Summus Pontifex vices Dei gerat in Terris, decuit, quemadmodum Moysi præceptum fuit, vt omnia ad exemplum faceret, sicut ei ostensum erat in Monte, quod ad instar illius cœlestis Hierarchiæ in hac nostra Ecclesia tres constituerentur Ordines assistentium Papæ, qui purgantium, illuminantium, & perficientium fungerentur officio; veluti Diaconi, Presbyteri, & Episcopi Cardinales; decuit etiam cùm Summus Pontifex Christi repræsentet personam, vt quemadmodum Christi conuersanti in Terris assistebant Apostoli, ita etiam Cardinalium cœtus Apostolicum repræsentans, coram Papa assisteret; reliqui verò Episcopi, vbique diffusi Apostolos repræsentant ad prædicandum per Orbem missos; ita Eugenius IV. *in sua Constit.* incip. *Non mediocri*, 15. *in ord. §. 6. in Bullario nouo, tom. 1. pag.* 282. Eorum autem numerus Romanorum Pontificum arbitrio auctus, & diminutus fuit, prout & hodie augeri, minuive poterit, cùm res ita postulauerit; Franch. *in cap. vbi periculum, de elect. lib. 6.* Martin. Lauden. *in tract. de Cardin. p. 2. q. 2.* Card. Alban. *in simili tract. q. 41.* Camill. Borrel *in sum. omnium decis. tom. 1. tit. 5. n. 7.* rectè nihilominus ille Christianæ Reipublicæ consulturus creditur si nunquam maiorem numerum Cardinalium habeat, duobus & septuaginta, qui fuit numerus Discipulorum Domini, secundùm Archid. *in d. cap. vbi periculum*, Alberic. *in rub. de sum Trinit.* Barbat. *in tract. de Cardin. q. 1. num. 1.* Mansr. *eod tract. cap.* 3.

De veterum verò Cardinalium numero inuesti- 44
gare veritatem, non esse difficile ait Hieron. Plato *de Cardinalis dignitate, & officio, cap. 2. in princ.* ex titulorum numero, quos ibi recensuerat; ob idque affirmat semper fuisse tres, & quinquaginta vsque ad tempus Honorij I I. de anno Domini 1125. à quo sensim minui cœptum, cùm in demortuorum loco nemo substitueretur, sed eorum Tituli, vel Archipresbytero, vel ab altero Cardinali Pontificis iussus administrarentur; & incertum ex tunc, atque varium fuisse illorum numerum, vsque ad annum 1276 ex quo tempore ad Nicolai I I I. electionem, septem tantùm extitisse Cardinales reperiisse, sed ab eo tempore rursus reflorescere, & augeri cœpisse. Onuphrius verò *in opusculo de Cardinalibus*, ita ait. *Erant enim ab antiquo tempore Romæ quatuordecim Regiones, & quamuis tunc fortassis singulis Regionibus singuli Presbyteri præficerentur, crescente tamen numero Christianorum, vel plures Ecclesiæ in singulis Regionibus erectæ sunt, vel duo in vnaquaque Regione Presbyteri sunt constituti, ac propterea facti sunt viginti octo Tituli.* Verùm, si Nostrates vera fatentur, eorum primordialem numerum fuisse vnum & quinquaginta, apparebit ex relatione Aluar. *in cap. 1. An Episcopus, vel Abbas feudum dare possit*, & Franc. Marc *dec. 192. Quæritur de statu, n. 6.* deinde fuisse duodenarium probat Vestr. *in sua praxi Rom. Curia lib. 1. cap. 1.* At Quintanad. *Ecclesiasticon lib. 4. num. 108. pag. 277 in princ.* refert post Leonem I. ad Honorium vsque II. viginti & octo Cardinales Presbyteros, non plures, nec pauciores, Romæ creatos fuisse; additque exinde hunc Ordinem & numerum minui cœpisse, forsitan propter schismata, & seditiones, quæ ex Cardinalium ad quos Pontificis Romani creatio iam delata erat, multitudine in Comitiis Pontificalibus oriebantur; & concludit quòd Cardinalium numerus, qui antea ex Presbyteris 28. Diaconis 18. Episcopis Cardinalibus septem fixus & constans fuerat, dilabi sensim, & ad miram quandam paucitatem redire adeò visus est, vt cùm Nicolaus II. Pont. renuntiatus est, octo tantùm Cardinales fuerint, quatuor Presbyteri, totidemque Diaconi.

Illud tamen veritate nititur, quòd Bonifacio VIII. sedente viginti fuêre, neque tamen vsque ad Sixtum IV. trigesimum attigerunt. Sixtus trigesimum supergressus est; Alexander verò Sextus ferè ad quinquagesimum perduxit. At Leo Decimus cùm vna vice vnum & triginta creasset, vsque ad sexagesimum quintum peruenit. Paulus IV. quinque alios addidit, & habuit sub se viuos valentésque septuaginta, non iis nempe Cardinalium titulis ad hoc institutis, vt refert Boët. Epo *lib. 1. de regalibus in benefic. Ecclesiastic. sub num. 191. in med.* Pius IV. vsque ad sextum & septuagesimum, quò neque ante, neque post peruenium est. Postremò, Sixtus V. *dicta sua Constitut.* incip. *Postquam verus ille*, numerum septuagesimum definiuit ad instar illorum septuaginta Seniorum, quos Dominus *Numer. 11.* Adiutores Moysi dedit, in quos tanti oneris partem deriuaret; sunt autem complures, tum rationes, tum auctoritates, quibus hunc numerum haud excedendum contendunt Cardin. *in Clem. ne Romani, §. initium, num. 7. de elect.* & Petr. Gregor, *Syntagm. Iuris, lib. 15. cap. 4. num. 9.* Perez de Lara *de compendio vitæ homin. c. 19. n. 20.* Diana *d. p. 5. tract. 2. resolut. 22.* Paleoth. *de sacro Consist. p. 4. q. 1.* nec vnquam vidimus ab Ordinatione ista Sixti in hac parte recessum, in qua sic disponitur in §. 4 post med. *Perpetuò statuimus, & ordinamus, vt in posterum connumeratis omnibus cuiuscunque Ordinis Episcopis, Presbyteris, & Diaconis Cardinalibus, qui nunc sunt, quique in futurum creabuntur, cuncti simul numerum septuaginta nullo vnquam tempore excedant, ac talis numerus quouis prætextu, occasione, vel causa, etiam vrgentissima minimè augeatur, quòd si vnum, vel plures à Nobis, vel pro tempore existente Romano Pontifice in futurum vltra dictum numerum eligi in Cardinalem, aut creari, aut pronuntiari contigerit; Decernimus huiusmodi electionem, creationem, & pronuntiationem nullam, irritam, & inanem fore, & censendam esse, nullúmque Ius, seu Titulum, re aut nomine, sic electo, seu electis acquiri, nec eorum quemquam pro Cardinali haberi aut reputari posse, aut debere; nec dictam electionem, creationem, pronuntiationem ab initio inualidam, & vltra numerum factam, si postea ad præsens præscriptum numerum moriente vno, vel pluribus Cardinalibus ipsum Collegium redigatur propterea ex post facto conualescere, sed vti à principio, sic deinceps in perpetuum nullius fore roboris, & momenti.*

45 Episcoporum Cardinalium Tituli olim octo fuerunt, videlicet Ostiensis, Veliternus, Syluæ candidæ, aliàs sanctæ Ruffinæ, Portuensis, Sabinus, Prænestinus, Tusculanus, Albanus; nunc verò sunt sex, eo quòd Ecclesia Veliterna Ostiensi, Eugenij III. auctoritate, adiuncta est; & Ecclesia sanctæ Ruffinæ, quæ aliàs dicebatur sanctarum Virginum Ruffinæ, & Secundæ, ante Eugenium III. Calixti II. tempore, coniuncta est cum Ecclesia Portuensi; testibus Onuphrio *lib. de septem Vrbis Ecclesiis, cap. 1.* Martin. Lauden. *de Cardin. q. 88.* Panuin. *de visit. part. q. 2. num. 15.* Hi omnes, eo quòd Vrbi Romæ finitimi, & vicini essent, ob negotia curiam Romanam frequentare consueuerunt, & honorari, & coli præ cæteris cœperunt tanquam summo Pontifici, & Vrbis Archiepiscopo subiecti, & eiusdem suffraganei; quo factum est, vt Cardinales Episcopi ante Leonem IX. tempora cœperint nominari, hoc est, Primarij, siue principales Episcopi, eo quòd essent cæteris reliquarum Ecclesiarum Episcopis celebriores, & insigniores; & prædicti sex Episcopatus, à sex antiquioribus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyteris Cardinalibus in Vrbe præsentibus optantur, ex quibus, quæ cæteris ratione suæ ordinationis antiquior erat, Prior & Decanus deinde Collegij Cardinalium dicebatur. Postremò Paulus IV. per suam *Constitutionem 5. in ordine*, incip. *Cùm venerabiles, sub dat. Romæ Kalendis Septembris 1555.* decreuit, quòd Decanatus Collegij S. R. E. cum omnimoda præcedentia spectaret ad Episcopum Cardinalem antiquiorem in Curia tempore vacationis præsentem, aut ex causa publica absentem, & per Summum Pontificem extra eam destinatum.

46 Presbyterorum Cardinalium Tituli olim erant viginti octo, quos enumerat Onuphr. *in opusculo de Cardinalib.* ac per dictum Motum proprium Sixti V. Presbyterorum Tituli 50. præscribuntur, vt refert Flamin. Paris. *d. q. 1 a. num. 3.*

47 Diaconorum verò Cardinalium veteres Diaconiæ fuerunt 18 secundùm aliquos, sed Onuph. *in libello de septem Ecclesiis Vrbis*, ait Diaconos vsque ad annum millesimum non excessisse numerum septenarium. *Et cùm Vrbis*, vt inquit ille, *quatuordecim regiones fuerint, singuli in duabus Regionibus seruiebant, post à iuxta 14. regiones Diaconi 14 creabantur, vt singuli singulis Regionibus Præfecti essent.* Aliquando tamen Diaconorum numerus fuit 18. qui numerus per aliquos annos continuatus est, posteà auctus per Paulum III. qui anno 1545. vsque ad 19. Diaconos Cardinales auxit, & per Pium IV. productus est vsque ad 25. Demùm Sixtus V. in Constitutione infrà referenda, eos ad 14 restituit, iuxta veterem Regionum Vrbis numerum, & decreuit ne Presbytero Diaconia, aut Diacono Titulus in posterum daretur: Constitutio autem Sixti V. cum plura statuat in hac materia scitu dignissima, est prout sequitur.

48 *Sixtus Episcopus seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Religiosa Sanctorum Pontificum Prædecessorum nostrorum prouidentia institutum olim fuit iam inde à vetustissimis temporibus, & posteris traditum, vt S. R. E. Presbyteris certæ in Vrbe Roma Ecclesiæ Tituli appellatæ, quasi quædam cuiusque propriæ Diœceses, Diaconibus verò Vrbis Regiones ad Christianæ Religionis propagationem, & conseruationem assignarentur. Quæ quidem facta restitutio plurium sæculorum continuata serie, ac pro temporum varietate susceptis incrementis ad nostram vsque ætatem seruata ita viget, vt præter sex Episcopos Cardinales, qui certis Ecclesiis Cathedralibus Vrbi finitimis præsunt, singulis Presbyteris, & Diaconis Cardinalibus propria in Vrbe Ecclesia, Titulo videlicet, & Diaconia cum suis Clero & Populo, ac quasi spirituali Iurisdictione in spiritualibus, & temporalibus regenda & administranda committantur.*

Proinde, Nos postquam per nostram nuper editam Constitutionem creandoram Cardinalium numerum computatis sex Episcopis prædictis, quatuordecim Diaconis, reliquis verò Presbyteris Cardinalibus ad septuaginta præscripsimus, nunc quoque ad Dei honorem, atque ad ipsius S. R. E. decus, & ornamentum, ac Romani Cleri, & Populi bonum regimen salubrémque directionem eisdem Presbyteriis, & Diaconis Cardinalibus totidem Titulos, & Diaconias ipsorum amplitudini, & dignitati maximè congruentes duximus assignandos. Ac licèt pleraque ex antiquis Ecclesiis in Titulos, & Diaconias concedi solitis, aut à Prædecessoribus nostris successu temporum additis, adhuc integra, & illæsa permaneant, tamen quia nonnulla, tum diuturnitate, & iniuria temporum, tum diuersis, quæ olim contigerunt, eiusdem Vrbis direptionibus, incendiis, & ruinis col-

lapsa

lapſa ſunt. Nos antiqua pietatis, & Religionis Chriſtianæ monumenta conſeruare cupientes, ſicuti ſacroſanctas Baſilicas, & anguſtiora templa, antiquitate ipſa veneranda, nedum ſarcta tecta cuſtodiri, ſed & ingenti noſtro ſumptu refici, inſtaurari, & ornari in dies magis curamus, ita etiam primo quidem loco veteres, & nobiles Eccleſias, priſcis temporibus in Titulos Presbyterorum Cardinalium, vt præfertur, inſtitutas deligimus, eáſque omnes quæ adhuc extant volumus omnino in Titulos pro modernis, & futuris Presbyteris Cardinalibus retinere. Deinde ex iis, quæ recenti memoria in Titulos erectæ fuerunt, prætermiſſis quibuſdam, propter loci incommoditatem, aut aliàs minus idoneis, cæteras itidem retinere, ac demum, ne Titulorum numerus Presbyteris Cardinalibus deſit, exemplo nonnullorum noſtrorum Prædeceſſorum, alias partes antiquas, nondum tamen huiuſmodi honore decoratas, partim verò recentiores, celebres tamen Eccleſias, dignitate Præſulum maiorem in modum illuſtrare, & in ſimiles Titulos erigere, & inſtituere, ac pro numero Presbyterorum Cardinalium, tot Titulos addere, & ſupplere ex Diaconiis quoque antiquitus inſtitutis quatuordecim magis inſignes pro totidem Diaconis Cardinalibus ſeligere, & congrua diſtinctione, confuſionem perpetuò tollere decreuimus, eoſdem nimirum Titulos, & Diaconias proprios cuiuſque Ordinis certos, & diſtinctos aſſignando, ita vt nunquam in poſterum, quod hactenus ſæpe factum eſt, Presbyteris Diaconi, nec Diaconis Tituli Presbyterales, perturbato ordine, aut promiſcuè concedantur. Quod quidem rationi conſentaneum videtur, vt quemadmodum Summus Pontifex, vniuerſali Eccleſiæ præſidens, & omnium totius Eccleſiarum ſolicitudinem gerens, ſpecialiter tamen Vrbis Romæ Epiſcopus exiſtit, & in ea diuina diſpoſitione ſupremum ſacerdotalis poteſtatis Cardinalem tenet, pari quoque ratione Cardinalibus, quos vti ſpecialiter S.R.E. filios, in Apoſtolici muneris functione, atque in vniuerſa Republica Chriſtiana adminiſtratione præcipuos, ſibique maximè coniunctos habet conſiliarios, & cooperatores in eadem Vrbe Roma, quos olim B. Petri ſede in ea conſtituta ipſius, & Coapoſtoli eius Pauli doctrina, & martyrio conſecrata, & caput Chriſtiani Orbis, & Religionis effecta eſt certa Sedes, manſionem, & locum vnicuique proprium aſſignet, cuius quidem loci conceſſione iidem Cardinales, & ſui officij admoneantur, & reſidentiæ quam aſſiſtendo ipſi Romano Pontifici ſeruare debent, & vel ex hoc magis tanquam in vnum corpus compacta membra ſacro capiti connexa eſſe, & ab illo dependere clarius dignoſcatur.

Habita igitur cum Venerabilibus Fratribus noſtris, eiuſdem S.R.E. Cardinalibus deliberatione matura de eorum conſilio, & aſſenſu ſtatuimus, & ordinamus in poſterum, perpetuis futuris temporibus Presbyteris Cardinalibus has tantum, quæ infra deſcriptæ ſunt Eccleſias, neque alias in Titulos aſſignari debere, videlicet ex antiquis ſanctæ Crucis in Hieruſalem, S. Marcellini, & Petri, ſanctorum quatuor Coronatorum, ſanctorum Ioannis & Pauli, S. Anaſtaſiæ, S. Sabinæ, S. Stephani in Cælio Monte, S. Clementis, ſanctorum Nerei, & Achillei, S Suſannæ, S. Pudentianæ, S. Sixti, S. Petri ad vincula, S. Martini in Montibus, S. Euſebij, ſanctæ Priſcæ, S. Vitalis, S. Marci, S. Marcelli, S. Laurentij in Lucina, Baſilica duodecim Apoſtolorum, S Laurentij in Damaſo (quæ S. R. E. Vicecancellario pro tempore exiſtenti perpetuò conceſſa, & aſſignanda eſt,) S. Balbinæ, S. Cæciliæ, S. Chryſogeni, S. Praxedis, S. Mariæ trans Tyberim. Ex poſterioribus verò ſanctorum Quirici, & Iulitæ, S. Ioannis ante Portam Latinam, S. Agnetis in Agona, S. Laurentij in Paliſperna, S. Thomæ in Parione, S. Sylueſtri in campo Martio, S. Pancratij, S. Bartholomæi in Inſula, S. Matthæi in Merula, S. Mariæ de Ara cœli, S. Mariæ in Via, S. Mariæ ſuper Mineruam, S. Mariæ Angelorum in Thermis, S. Hieronymi Illyricorum, necnon quas ſupradictis antiquis, & poſterius inſtitutis addimus, & ex nunc in Titulos Presbyterorum Cardinalium cum honoribus inſignibus, priuilegiis, auctoritatibus, & præeminentiis debitis, & conſuetis inſtar aliarum Eccleſiarum, quæ in ſimiles Titulos per noſtros Prædeceſſores antiquitus erectæ, & inſtitutæ fuerunt, ſine alicuius præiudicio perpetuò erigimus, & inſtituimus, ac Titulorum nomine, & dignitate inſignimus, & decoramus, ſancti Honuphrij in Ianiculo, mutato illius ſtatu, & Diaconia, quæ hactenus fuit in Titulum Presbyteralem, S. Auguſtini, S. Mariæ de Populo, S. Alexij in Auentino, S. Baſilij de Angulo, S. Mariæ de Pace, S Saluatoris de Lauro, S. Petri in Monte Aureo, Sanctiſſimæ Trinitatis in Monte Pincio, S. Mariæ Transpontinæ.

Ex Diaconiis verò antiquis ſtatuimus retinendas eſſe tantummodo quatuordecim infraſcriptas, videlicet, ſanctæ Mariæ in Aquiro, ſanctæ Mariæ in Coſmedin, ſanctorum Coſmæ, & Damiani, S. Mariæ Nouæ, S. Hadriani, S. Mariæ in via lata, S. Mariæ in Porticu, S. Angeli in foro Piſcario, S. Nicolai in Carcere Tulliano, ſanctæ Mariæ in Dominica, S. Euſtachij, S. Viti in Macello, S. Agathæ, ac S. Gregorij in Velabrum: Eccleſias, quæ inſigniores exiſtunt, & præſcriptum à nobis Diaconorum Cardinalium numerum exæquant.

Ita vt computatis Eccleſiis Cathedralibus, videlicet Oſtienſi, & Veliterna inuicem vnitis, Portuenſi, & ſanctæ Ruffinæ itidem vnitis, Albanenſi, Sabinenſi, Tuſculana, & Prænestina, quibus ſex Epiſcopi Cardinales præſunt, & Titulis Presbyterorum ſuperius deſignatis numerum ſeptuaginta Eccleſiarum conſtituant.

Et alter præterea Titulus ſupra numerum additus ſit, vt ſi quando contingat Diaconum, vel Epiſcopum Cardinalem Vicecancellarium eſſe, & ideò eundem d. Eccleſia S. Laurentij in Damaſo, quæ Vicecancellario pro tempore exiſtenti per litteras fel. rec. Clementis Papæ VII. Prædeceſſoris noſtri perpetuò, vt præfertur conceſſa, & aſſignata fuit præeſſe alicui Presbytero Cardinali, proprius Titulus non deſit.

Omnes verò illas Eccleſias, quæ per præſentem noſtram Conſtitutionem Presbyteris Cardinalibus, etiam forſan ex diſpenſatione Apoſtolica pro Diaconia obtinentur, itidem omnes, & quaſcunque ex quatuordecim ſuperius enumeratis Diaconiis, quæ Presbyteris Cardinalibus in Titulos, Conſtantiam ex ſimili diſpenſatione conceſſa aliis fuerunt, & ab iis obtinentur, demùm omnes, & quaſcunque Eccleſias ſuperius non expreſſas ipſis Presbyteris, aut Diaconis Cardinalibus in Titulos, aut Diaconias commiſſas, & aſſignatas, ac per ipſos obtentas volumus, & decernimus per præſentes ex nunc eo ipſo vacare, & quaſcunque illarum aſſignationes, conceſſiones, nec non diſpenſationes deſuper etiam motu proprio, & conſiſtorialiter, ac de ſimili Fratrum conſilio expeditas, quæ à Prædeceſſoribus nobis, quæque à nobiſmetipſis emanarunt, Litteráſque Apoſtolicas deſuper confectas, proceſſúſque habitos per eaſdem, & inde ſequuta quæcunque, caſſamus, irritamus, & annullamus, irritáque & nulla, ac nullius roboris, vel momenti eſſe nunciamus, mox aſſignaturi eiſdem Cardinalibus ex quorum perſonis Eccleſiæ in Titulos, aut Diaconias per eos hactenus obtentæ vigore huius noſtri Decreti vacant, & eorum cuilibet alios Titulos, aut Diaconias ex ſupradicto numero proprio cuiuſque ordini congruentes.

In aliis verò, præterquam ſupra nominatis Eccleſiis, etiamſi earum aliqua in Titulos Presbyterorum, aut de-

nominationes Diaconorum Cardinalium concedi solita sunt, & Cardinales in prafici consueuerunt (quarum singularum situationes, & inuocationes prasentibus haberi volumus pro expressis) nomina, insignia, denominationes, & statum huiusmodi Titulorum, aut Diaconorum perpetuo supprimimus, & extinguimus, ac districtè etiam interdicimus, ne de catero vnquam perpetuis futuris temporibus alia quàm ex suprascripto numero Ecclesia in Titulum, aut denominationem Cardinalatus cuipiam Presbytero, aut Diacono Cardinali concedatur, aut assignetur, neque alij, quàm supra nominatis Titulis aut Diaconiis, Presbyteri, vel Diaconi Cardinales perficiantur, néve vnquam aliqua ex supradictis Diaconiis Presbytero, neque contra vllus ex dictis Titulis Diacono Cardinali quomodolibet concedatur, vel assignetur, neque cum iis, aut eorum aliquo ex quauis causa desuper dispensetur.

Sed & Decreta alias in Consistorio super hoc edita innouantes, & ampliantes pari ratione, etiam perpetuò prohibemus, ne in posterum alicui Presbytero, aut Diacono Cardinali, qui alterum Titulum, aut Diaconiam quomodolibet assequutus fuerit, quíve Ordine Diaconorum ad Ordinem Presbyterorum, vel ad Episcopalem dignitatem transierit, aut ex Ordine Presbyteratus in Episcopum pariter promotus fuerit, licentia & facultas retinendi priorem Ecclesiam sui Tituli, vel Diaconia collatio, atque Palatij domus, vinea, hortorum, aut fructuum, redditum, & prouentuum, aut Iurium quorumcunque ad huiusmodi Titulos, seu Diaconias pertinentium ad tempus, seu ad vitam retentio, aut vlla alia reseruatio, quouis pratextu, occasione, vel causa, etiam melioramentorum, & sumptuum in illorum reparationem, necessitatem, siue vtilitatem factorum, concedantur, sed volumus, vt ipsi Tituli, & Diaconia cum illis annexis Iuribúsque, & pertinentiis suis vniuersi libere dimittantur.

Insuper pracipimus, & perpetuò ordinamus, vt de catero in quibuscunque Litteris Apostolicis, in quibus Cardinalium subscriptio manu propria facienda erit, iidem Cardinales, etiam Tituli, seu Diaconia, vel Episcopatus sui Cardinalitÿ nomine expresso se subscribant.

Decernentes per huiusmodi erectionem, & institutionem decem pradictos per Nos in Titulos erectas Ecclesias tantummodo nouis priuilegiis & dignitate auctas, decoratas, & insignitas, nihil autem omnino praiudicij cuiquam illatum, nihil alieni Iuris detractum, aut imminutum censeri posse, aut debere, sicque per quoscunque Iudices, Ordinarios, & Delegatos etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, & Cardinales pradictos sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & in quauis causa, & instantia iudicari, & diffiniri debere, necnon irritum, & inane, si secus super pramissis, eorúmve aliquo à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac Ecclesiarum supradictarum, & aliarum quarumcunque, etiam ordinum Iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque, indultis, & Litteris Apostolicis illis, ac quibusuis personis quomodolibet concessis, approbatis, & innouatis, quibus omnibus illorum tenores Prasentibus pro expressis habentes specialiter, & expressè derogamus, caterisque contrariis quibuscunque.

Sic igitur ipsi Cardinales, quibus huiusmodi Ecclesiarum regimen, cura, & administratio pro tempore commissa erunt, eas in spiritualibus, & temporalibus solicitè, fideliter, & prudenter regant, & gubernent, ac iuxta Constitutionem pia memoria Leonis Papa X. Pradecessoris nostri in Concilio Lateranensi nouissimè celebrato, editam, frequenter visitent, circa cultum diuinum inuigilent, mores, ac vitam Cleri, & populi eis subiecti diligenter explorent, eósque ad rectè, & honestè viuendum paterno moneant affectu, bonorum, ac temporalium redituum curam gerant, sic ad Dei gloriam, & fidelis populi adificationem, pia, & magnifica structura, & fabrica suas quisque Ecclesias instaurare studeant, & exornare, & tam in vita, quàm in mortis articulo, pro diuini cultus argumento, & salute animarum suarum, ac congruè sustentandum aliquem Presbyterum qui inibi in diuinis deseruiat, siue alias erga ipsas Ecclesias, si reparatione indigeant, vel alia subuentione, de bonis sibi à Deo collatis, prout cuique pro modo facultatum conscientia dictauerit, munificos se exhibeant, & liberales, vt earundem Ecclesiarum decora, & ornamenta tantorum Prasulum respondeant dignitati; ac ipsa Ecclesia, tam sublimibus personis gaudeant se commissas, & eorum amplitudine illustratas, iidémque Cardinales exinde ipsius S. R. E. cuius nobilissima membra sunt, maiestatem sua pietate, solicitudine, & prudentia in dies magis extollant, & reuerentiam omnium gentium erga illam exemplis bonorum operum insigniter augeant; ac denique prater aterna retributionis pramia, digna quoque laudum praconia à nobis, & Apostolica Sede valeant promereri.

Mandamus verò, vt prasentes Littera, in quinterno Cancellaria Apostolica de more describantur.

Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostrorum statutorum, ordinationum erectionis, institutionis, insignitionis, decorationis voluntatum, decretorum, cessationis, innouationis, annullationis, nunciationis, suppressionis, extinctionis, interdicti, innouationis, ampliationis, prohibitionis, pracepti, derogationis, & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare prasumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Roma apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominica 1587. Idus Aprilis; Pontificat. nostri anno 2.

Ego Sixtus, Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Ego A. Card. Farnesius, Vicecancellarius, Episcopus Ostiensis.

Ego Iacobus, Card Sabellus, Episcopus Portuensis.

Ego Ioan Anton. Card. S. Gregorij, Episcopus Tusculan.

Ego Iun. Aualus, Card. de Aragonia, Episcopus Sabinen.

Ego M. S. Card. de Altaemps, Titul. S. Mariæ Trans Tyberim.

Ego Marc. Anton. Card. Columna, Titul. S. Laurentij in Lucina.

Ego Gabriel, Card Paleothus, Tit. S. Martini in Montibus.

Ego Fr. Mich Bonellus, Card. Alexandrinus, Titul. S. Mariæ super Mineruam.

Ego Ludou. Card. Madrutius, Tit. S. Anastasiæ.

Ego N. Card. S. Ptaxedis.

Ego Iul. Anton. Sanctor. Tit. S. Bartholomæi in Insula, Card. S. Seuerinæ.

Ego

Ego Hieron Card. Rusticuccius, Tit. S. Susannæ.
Ego Ioan. Hieron. Cardin. Albanus, Tit. S. Ioannis ante portam Latinam.
Ego P. Card Deça.
Ego Anton. Catdin Tit. SS Ioannis, & Pauli.
Ego Ioan. Anton Cardin. SS. Quatuor.
Ego Ioan Baptista Cardin. S. Marcelli.
Ego Iulius Card. Cananus, Tit. S. Eusebij.
Ego Antonius Maria, Card Saluiatus.
Ego Augustinus, Cardin. Veronæ, Tit. S. Marci.
Ego Vincentius, Tit S. Mariæ in via Card. Montis Regalis.
Ego Philippus, Tit. Sabinæ, Card. Spinula.
Ego Scipio, Card. Lancellotus.
Ego Vincentius, Card. Gonzaga.
Ego Federicus, Card. Cornelius, Tit S. Stephani.
Ego Hippol. Card. Papien. Tit. S. Mariæ in Porticu.
Ego Decius, Card. Azzolinus, Tit S. Matthæi in Merula
Ego Hippol. Card. Aldobrandinus, Tit. S. Pancratij, maior Pœnit.
Ego Hieron Card. de Ruuere, Tit S Petri ad vincula.
Ego Fr Constantius, Cardinal. Satnanus.
Ego Philip. Tit. S. Eustachij, Diaconus Card. Vastauillanus Camerar.
A. Card. Montaltus.
Ego Hieron. S. Hadriani Diaconus, Card. Matthæius.
Ego Benedictus, S Gregorij Diaconus, Card. Iustinianus.
Ego Ascanius, SS. Viti, & Modesti, & Crescentiæ Diaconus, Cardin. Columna.

Ecclesiæ Tituli, & Diaconiæ S. R. E. Cardinalium postea fuerunt designati à Clemente Papa VIII & à sacra Rituum Congreg approbati *sub die* 30. *Augusti* 1602. ac à Paulo V. confirmati *de anno* 1618. vt in libello impresso Romæ ex Typographia R. Cameræ Apost. sub eodem anno in hunc modum.

Ecclesiæ sex, nempe,

Ostiensis.
Portuensis.
Tusculanensis.
Sabinensis.
Præstinensis.
Albanensis.

Tituli Presbyterales L.I. videlicet,

Sanctæ Mariæ Angelorum in Thermis.
Sanctæ Mariæ trans Tyberim.
Sancti Laurentij in Lucina.
Sanctæ Praxedis.
Sancti Petri ad vincula.
Sanctæ Anastasiæ.
Sancti Petri in Monte aureo.
Sancti Honuphrij
Sancti Syluestri in Campo Martio.
Sanctæ Mariæ in Via.
Sancti Marcelli.
Sanctorum Marcelli, & Petri.
Sanctorum Duodecim Apostolorum.
Sanctæ Balbinæ.
Sancti Cæsarei.
Sanctæ Agnetis in Agone.
Sancti Marci.
Sancti Stephani in Cælio Monte.
Sanctæ Mariæ trans Pontinæ.
Sancti Eusebij.
Sancti Chrysogoni.
Sanctorum Quatuor Coronatorum.
Sanctorum Quirici, & Iulitæ.
Sancti Calixti.
Sancti Bartholomæi in Insula.
Sancti Augustini.
Sanctæ Cæciliæ.
Sanctorum Ioannis, & Pauli.
Sancti Martini in Montibus.
Sancti Alexij.
Sancti Clementis.
Sanctæ Mariæ de Populo,
Sanctorum Nerei & Achilei.
Sanctæ Mariæ de Pace.
Sanctæ Mariæ in Ara cœli.
Sancti Saluatoris in Lauro.
Sanctæ Crucis in Hierusalem.
Sancti Laurentij in Pane, & Perna.
Sancti Ioannis ante portam Latinam.
Sanctæ Prudentianæ.
Sanctæ Priscæ.
Sancti Pancratij.
Sanctæ Sabinæ.
Sanctæ Mariæ super Mineruam.
Sancti Caroli.
Sancti Thomæ in Parione.
Sancti Hieronymi Illyricorum.
Sanctæ Susannæ.
Sancti Sixti.
Sancti Matthæi in Merulana.
Sanctissimæ Trinit. in Monte Pincio

Diaconiæ XV. videlicet,

Sancti Laurentii in Damaso.
Sanctæ Mariæ in via lata.
Sancti Eustachij.
Sanctæ Mariæ nouæ.
Sancti Hadriani.
Sancti Nicolai in carcere Tulliano.

Sanctæ Agathæ.
Sanctæ Mariæ in Dominica.
Sanctæ Mariæ in Cosmedim.
Sancti Angeli in foro piscium.
Sancti Georgij ad velum aureum.
Sanctæ Mariæ in Porticu.
Sanctæ Mariæ in Aquiro.
Sanctorum Cosmæ, & Damiani.
Sancti Viti in Macello.

Notandum est quòd Ecclesia sancti Laurentij in Damaso non est propriè Diaconia, sed datur semper Cardinali Vicecancellario, siue sit Diaconus, siue Presbyter, siue etiam Episcopus.

CAPVT IV.

De dignitate, priuilegijs, & officio Cardinalium.

SVMMARIVM.

1 *Cardinales dicti sunt quasi Romanæ Ecclesiæ cardines, seu quia Sedi Apostol. quæ axis est, & cardo aliarum Ecclesiarum, seruiunt.*
2 *Ostium sicut cardine regitur, ita Ecclesia Cardinalium consilio roboratur.*
3 *Cardines Orbis dicuntur Cardinales.*
4 *Consiliarij quandoque appellantur Cardinales, quia Papæ in Ecclesia vniuersali gubernanda assistunt.*
5 *Cardinalium consilio vtitur Papa præsertim in arduis Ecclesiæ negotijs.*
6 *Cardinales fratres appellat Papa, cùm eos simul, & eorum Consistorium nomina, nam extra Consistorium singulos filios appellat, nisi sint Episcopi Cardinales.*
Cardinales dicuntur,
7 *Dies,*
Lumina Ecclesiæ,
Lucernæ ardentes,
Patres spirituales,
Maximi,
Columnæ Ecclesiæ.
8 *Cardinales repræsentant Ecclesiam.*
9 *Regibus æquiparantur Cardinales, & in eis residet tota Maiestas Christianæ Resp.*
10 *Reges locum cedunt collegio Cardinalium.*
11 *Romanæ Ecclesiæ speciales dicuntur Cardinales.*
12 *Vinculum indissolubile contrahitur inter Papam & Cardinales.*
13 *Cardinales familiares, & socij Papæ dicuntur.*
14 *Cardinales Patritiatus, & Senatoriam dignitatem habent.*
15 *Collegium atque Senatũ constituunt Cardinales.*
16 *Cardinalis electus statim à patris potestate solutus est.*
17 *Pars corporis Papæ dicuntur Cardinales ad instar Senatorum.*
18 *Cardinales dicuntur facere vnum corpus cum Papa, sicut Canonici cum Episcopo.*
19 *Cardinales sunt latus Papæ, & ideo cùm mittuntur, Legati dicuntur de latere.*
20 *Papa speciale caput est Cardinalium, & ipsi sunt specialia membra eius.*
21 *Cardinales habent quandam communicationem cum Papa, sicut membra cum capite.*
22 *Officium Cardinalium est assistere Romano Põt.*
23 *Cardinales tenentur residere in Curia vbi Papa residet, nec possunt ab illa recedere sine eius licentia.*
24 *Episcopi præcedebant Cardinales, & arbitrabantur se gradu minui si ex Episcopis facti fuissent Cardinales.*
25 *Cardinales sunt hodie Episcopis, Archiepiscopis, & Patriarchis propter officium, digniores.*
26 *Cardinalatus est cæteris Ecclesiasticis dignitatibus præstantior, & est maior dignitas post Papatum.*
Collegium Cardinalium,
27 *Membrum honorabilius est quod habet Ecclesia,*
28 *Summum & excelsum dicitur,*
29 *Gremium Romanæ Ecclesiæ appellatur,*
30 *Famæ restituit,*
31 *Appellatio non conceditur ab eius sententia.*
32 *Papa à Cardinalibus non exigit fidelitatem sicut ab Episcopis.*
33 *Iurisdictionem Episcopalem habent Cardinales in Ecclesiis quarum sunt Titulares, & in aliis eorum Titulis subiectis.*
34 *Matrimoniis interesse in suis Titulis, vel aliis interessendi facultatem concedere possunt Cardinales.*
35 *Insignibus Pontificiis vti, & solemniter benedicere in Ecclesiis suorum Titulorum possunt Cardinales.*
36 *Beneficia conferendi ius habent Cardinales in Ecclesiis Titularibus, quando sunt in Vrbe.*
37 *Visitare possunt Cardinales personas subiectas ratione Titulorum.*
38 *Cardinales possunt in personas sibi subiectas ratione Titulorum excommunicationis, suspensionis, & interdicti pœnas irrogare.*
39 *Vicarij Cardinalium pro suis Titulis possunt fulminare censuras Ecclesiasticas, & reliqua facere, quæ sunt iurisdictionis Episcopalis.*
40 *Ordines minores in proprijs Titulis suis subditis & familiaribus possunt conferre Cardinales Presbyteri, & Diaconi, quamuis Episcopi non sint.*
41 *Cardinalem hostiliter insequi, aut in persona offendere qui ausus fuerit, plurimas, & grauissimas pœnas incurrit.*
Cardinalem offendentes,
42 *Sacrilegium committunt,*
43 *Infames perpetuò sunt,*
44 *Habentur pro bannitis, & diffidatis.*
45 *Testamenti factionem actiuam, & passiuam amittunt.*
46 *Domus offendentium Cardinalem deuastantur.*
47 *Bona offendentium Cardinalem confiscantur.*
48 *Locationibus, & feudis priuantur, offendentes Cardinalem, & liberè ad dominos reuertuntur.*
49 *Officijs omnibus, & beneficijs spiritualibus, & temporalibus priuantur.*
50 *Filij, Cardinalem offendentes, ac nepotes offendentium Cardinalem, priuantur omnibus beneficiis & dignitatibus Ecclesiasticis, & ad illas imposterum obtinendas efficiuntur inhabiles.*
51 *Testes quot requirantur vt Cardinalis possit de crimine damnari, ostenditur.*
52 Cap. Præsul. 2. q. 4 *hodie locum non habet.*
53 *Cardinalis à solo Romano Pontif. damnatur, vel deponitur, aut excommunicatur.*
54 *Cardinales an includantur sub regulis Cancellariæ*

ria, & aliis Constitutionibus generalibus? ostenditur, & num. 55.

56 *Cardinales renunciantes beneficia comprehenduntur sub reg. de infirmis, & Const. de publicandis resignationibus, & de non impetrando beneficio viuentis.*

57 *Reseruationes facta per Papam Cardinales ligant.*

58 Cap. de multa, de præbend. *comprehendit etiam Cardinales.*

59 Clem. Auditor, de rescript. *comprehendit quoque Cardinales.*

60 *Dispositio generalis odiosa non comprehendit Cardinales, quia speciali nota digni sunt.*

61 *Cardinales obuiantes ei, qui ad supplicium ducitur, possunt illum veste, aut pileo tegendo liberare.*

62 *Appellatio non datur à sententia ex voto Cardinalium, seu consensu lata.*

63 *Cardinali asserenti se esse Legatum creditur circa Ordinariam potestatem, etiamsi litteras sua legationis testes non exhibeat, in iis, qua Iure communi Legato competunt, vt num* 66.

64 *Cardinali attestanti de speciali mandato Sedis Apostol. aut de mente Summi Pontif. creditur absque litteris sui mandati, nisi de se ipso asserat.*

65 *Cardinalis dicto de consuetudine Curia statur in his, qua dicta, vel facta sunt coram eo.*

67 *Cardinales soli Legati à Latere nuncupantur extra Curiam missi.*

68 *Cardinales habent partem redditunm Camera Apost.*

69 *Suspensionis, vel interdicti sententia in Constitutione Pontificia promulgata Cardinales non afficiuntur nisi specialis eorum mentio facta sit.*

70 *Cardinalatus ad dignitatem euectus eo ipso a patria potestate est solutus.*

71 *Cardinales in commissis sibi Ecclesiis à Sede Apostolica possunt beneficia conferre & iurisdictionem exercere ante captam possessionem, & ostensionem litterarum.*

72 *Cardinalis dictum sine iuramento aliquam facit præsumptionem.*

73 *Cardinalibus sine iuramento testificantibus non creditur in praiudicium tertij.*

74 *Cardinalis assertioni statur tribus simul concurrentibus, videlicet quando Papa est præsens ad quem facilè recurri potest, & asserit rem directè non praiudicialem tertio, & verisimilia asserit.*

75 *Cardinali asserenti aliquid actum in præsentia Papa, vel dicenti sibi viua vocis oraculo à Papa mandatum fuisse, credi debet.*

76 *Cardinales orto schismate, datiue contentione Concilium congregare possunt.*

77 *Priuilegia omnia Episcopis ob status dignitatem ad Cardinales ferme extendi solent propter maiorem eorum dignitatem.*

78 *Cardinales gaudent priuilegio Episcopis concesso* in cap. quia periculosum, de sent. excommun. & in cap. vltim. de Pœnitent. & remiss.

79 *Lites, & causa inter Cardinales quomodolibet vertentes à Papa appellatione remota decidenda sunt.*

80 *Priuilegio immunitatis Ecclesiastica gaudent Cardinalium domus, in quibus extat Oratorium, vbi diuina Officia celebrantur, quod in Vrbe non seruatur.*

81 *Declarationes Cardinalium quam vim & auctoritatem habeant? latè ostenditur, & num.* 82. & 83.

84 *Beneficia familiarium Cardinalium non possunt conferri per Papam sine consensu Cardinalis patroni.*

85 *Cardinalis Legatus quamcumque facultatem habens conferendi beneficia, non confert vacantia per obitum familiaris Papa.*

Familiares suos iudicat priuatiuè quoad alios Cardinalis, ibid.

86 *Vestibus ex duobus tantùm coloribus, nempe rubro & violaceo vtitur Cardinalis.*

87 *Titulus Eminentissimi, & vestra Eminentia vnà cum antiquo Reuerendissimi fit proprius & peculiaris Cardinalitia dignitatis.*

88 *Officium Cardinalium pracipuum quod sit? ostenditur.*

89 *Papa etiam in quastionibus Fidei, atque reliquis arduis non tenetur Cardinalium consilium exigere de necessitate.*

90 *Claus.* De Fratrum nostrorum consilio, *decentia magis est, quàm necessitatis.*

91 *Collegium Cardinalium Sede Apostol. vacante exercere non potest, qua ad Pontificis potestatem & iurisdictionem dum viuit pertinent, nisi vrgeat necessitas.*

92 *Constitutiones Summorum Pontificum non possunt corrigi, immutari, vel modificari, nec eis quicquam addi, vel detrahi per Collegium Cardinalium Sede Apostol. vacante.*

93 *Collegium Cardinalium Sede Apost. vacante non potest creare Cardinales.*

94 *Pileus vel alia insignia Cardinalitia, non potest dari per Cardinales Sede Apostolica vacante, nec claudi, vel aperiri os.*

95 *Vicecancellarius S. R. E. hodie est vnus ex Cardinalibus, & quod sit eius officium? ostenditur.*

96 *Camerarij Cardinalis officium quale? ostenditur.*

97 *Pænitentiarij summi officium circa qua versetur? ostenditur.*

98 *Pænitentiarius Maior, & alij pænitentiarij minores in quibus Sede Apostol. vacante retineant Officium, & iurisdictionem? ostenditur.*

99 *Vicarius Vrbis vnus est ex Cardinalibus, quem Papa tanquam Vrbis Episcopus populo, & Diœcesi sua Vicarium dat.*

100 *Cardinalium appellatione veniunt tantùm S. R. E. Cardinales.*

101 *Cardinalium testandi facultas de rebus quasitis intuitu Cardinalatus, remissiuè.*

ARDINALES dicti sunt, quasi Romanæ Ecclesiæ cardines, seu quia Sedi Apostolicæ, quæ axis est, & cardo aliarum Ecclesiarum, seruiunt, glos. *verb. Cardinalibus, in Extrauag. Execrabilis, de prabend. Ioannis XXII.* Molin. de Medrano *in allegat. Proregis extranei Regni Aragon. num.* 73. *cum seqq.* bene D. Solorzan. *de Iure Indiarum tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 28. Bonac. *de legitima Romani Pont. elect. q.* 1. *puncto* 1. § 1. *n.* 2. Lezana *in sum tom.* 3. *vers. Cardinalis, num.* 1. Hieronym. Roman. *lib.* 3. *de Rep. Christian. cap.* 1. *in princ. pag. mihi* 184. Marchin. *de sacram Ordin. tract.* 1. *p.* 1. *cap.* 12. *num.* 12. *p.* 21. & secundùm aliquos, Cardinales ita fuisse nomioatos credit Boët. Epo *de Regalibus* 1

galibus lib. 1.num. 191. in fine, quòd in illis quasi cardinibus quibusdam totius Ecclesiæ Christia-
2 næ gubernacula vertantur. Sicut enim ostium cardine regitur, in Ecclesia Cardinalium consilio roborantur, argum. cap. pastoralis, 7.q. 1.gloss.in c.1.de offic. Archipresb. Card. Tusch.tom. 1.lit.C.conclus.96.num.1.
3 Vnde cardines Orbis eos appellat Manfred. de
4 Cardin. decis. 59. num. 12. & Consiliarij quandoque dicuntur, cap. Ecclesiasticis, 12.q.1.cap.in Parochia, 16. q. 1. quia Papæ in Ecclesia vniuersali gubernanda assistunt tanquam præcipui eius Consiliarij, cap. fundamenta, §. decet, de elect.lib.6. Læl. Zech.d.tit. de stat. Illustriss. Cardinalium, n.3. Vasq. in 3.part.tom.3. disput.242.cap.4.in princ. Sebastian.
5 Cæs.in relect.de Eccl.Hierarch q.2.proœm.num.2.eorum enim consilio vtitur, præsertim in arduis Ecclesiæ negotiis, vt infrà demonstrabimus hoc eod. cap. num. 88. cum seqq. & pro huiusmodi consilij expeditione factum fuit constitutum Cardinalium Consistorium, vt sic eorum opera, & auxilio Summus Pontif. expediret, quod in vtilitatem spiritualis Reipub. consonum iudicaret; Barbat.de Cardinalib.q.1. num. 23. Martin. Laudens. eod. tract. 1. quæst. 1. & tract. 2.q. 8. Conrad.in temple omnium Iudic.lib.2.c.2. de Cardinalib.§.3.num.1. Ioan. Garc. de nobilit. gloss.48.§.3.n.28. Sebast. Cæs. de Eccles. Hierch.p.1. disput.1.§.4. ex num.8. nouissimè Gonzales de Salzedo de lege Politica lib. 1. c.13.num.16.
6 Et eos fratres appellat Papa in cap. per venerabilem, qui fil.sint legit.gloss. notab. verb. fratres suos,in cap. fundamenta,de elect.lib.6. & in c. 1.de offic. Legat eod. lib.Sanctarell.var.q.2.num.8.in fin. cùm scilicet illos simul,& eorum Consistorium nominat, nam extra Consistorium singulos filios vocat, nisi sint Episcopi Cardinales, cap. Raynaldus, de testam ibi, Dilectus filius noster S. Nicolas in Carcere Tulliano Diaconus Cardinalis, Monet.de decim.c 9.q.3.n.116.
7 Dicuntur igitur Cardinales Diui, Manfred. in tract.de Cardin.decis.70.Lumina Ecclesiæ, idem Manfred.decis.54.Lucerna ardentes,decis.69.Patres Spirituales ibid. decis.43. Maximi, ibid.decis.53. Columna Ecclesiæ, Mant. de Concil. num.69. Sanctarel. variar.
8 resol.q.2.n.17. Repræsentant Ecclesiam, Hostiens. in cap. dilectus, num.2.de preb. & in cap.ex gestis,n.3. de Cleric.non resid. Cardin. Alex. in c.quamquam, 12. q.7.num.12. Flamin. Paris.de resignat. benef.lib.7.q.5.
9 num 13. Regibus æquiparantur, & in eis residet tota Majestas Christianæ Reipublicæ, Clar §. final. q.98.num.5. in fin. Duaren.de Sacr. Eccl.minist.lib.1. cap.13. Decian. consil.8.num.63. volum. 1. Iacob. de Concil. lib.1.art.1.num.1. Brunot. à Sole in loc. commun.verb. Cardinalis.4. Surd. cons. 453.num.13. Flamin. Paris. lib.7.q.12.num. 18. Camill. Borrell. dict. tit.5. num. 26. Cardinal. Tusch. tom. 1. in littera C.
10 conclus.100.num.4. Sanctarell.d.q.2.num.17. & Cardinalium Collegio Reges locum cedunt, Lotter. de re benefic. lib.1.q.8. num.73. Vide Stephan. Gratian. discept. forens. c.111. num.6. & 7. quem refert Hermosill.in addition.ad Partitam 5.in prolog glos.2. num. 41. vbi tradit Reges in suo Regno, vel extra præcedere Cardinalibus vti singulis, & in Consistorio post primum Episcopum, vel post antiquiorem Presbyterum Cardinalem locum obtine-
11 re.Bonac. de legitima Summi Pontif. elect. q.1. puncto 2.§.2.num. 2. Romanæ Ecclesiæ speciales dicuntur, cap. si quis ex Episcopis, 79. dist Roman. cons. 498. num.7.vers.dicuntur.
12 Vinculum indissolubile contrahitur inter Papam, & Cardinales, sicut inter virum & vxorem; & ideo Cardinales participant de priuilegiis Papæ, sicut vxor participat de priuilegiis mariti. Anchar. cons. 295. num. 8. Card. Tusch.d.concl. 100. num.19.
Familiares Papæ dicuntur Cardinales, quia de- 13
bent participare de priuilegiis familiæ, Anchar. d.cons. 295. num. 8. vbi etiam quòd socij Papæ appellantur, quia sicut socius participat de priuilegio socij, ita Cardinales participare debent iure communionis de priuilegiis Papæ.
Habent quoque Cardinales Romanæ Ecclesiæ 14
Patriciatus, & Senatoriam dignitatem, cap. Constantinus, vers. viris etiam, 96.dist. Roman. cons.498. In casu, in princip. Massil. de Ecclesiast. reddit.c.13. num.17. Flamin. Paris.d.q.12.num.17. Card. Tusch. d.lit. C.conclus. 100. num. 23. me citato in hoc loco, Doctiss.D. Ioan. de Solorzano in suo memoriali, seu discursu informatiuo, iuridico, historico & politico,
n.347. Quia sicut Patritios Imperator, sic eos sibi 15
Papa associat, & ipsi Collegium, atque Senatum constituunt; & propterea Cardinalis electus, sta-
tim à patris est potestate solutus, sicut Patritij, 16
gloss.verb. communitatem, in Extrauag. Execrabilis, de preb.inter commun Molin.de Iustit.tract. 2.disp.129.
num. 8. & ad instar Senatorum dicuntur pars cor- 17
poris Papæ, Ioan. Monach.in cap.1.n.2.de schismat. lib.6. vbi Prob. ad illum n. 3. Iacob. de Concil.lib.7. art.53. Bellencin de charitat.subsid.q.66.num.3. Anchar. cons.295. num 6. & 7. Gig. de pens.q.59.n.12. Monet. de decim. cap. 9.q.3.num.114. Card. Tusch. d.lit.C.conclus.100.num.20. Hermosil.vbi suprà n.47. Immò fratres Papæ appellantur, Host. in cap. ad liberandam,n 3.de re iudic. Ioan. Henric. de offic. Prela-
lat. part.1.tit. de Papa, num.15. & dicuntur facere 18
vnum corpus cum Papa, sicut Canonici cum Episcopo. Roman. cons.498. num. 10. & 11. Martin. Lauden. in tract. de Cardin p.2.q. 5. Rodulph. Cupers in repetit. cap. oportebat, 79.dist. § explicatur, de Cardinalibus, art.1.num. 30. Carol. de Grass. de effect.
cleric. in prælud.num.307. & esse latus Papæ, Host. 19
in cap.dilectus,num.2. de preb. & in cap.ex gestis,n.3. de Cleric. non resid. Flamin. Paris.de resig. benefic. lib.3.q.1.num.69.&ideo cùm mittuntur Legati, dicuntur de latere, Roman.cons.498.num.7. Manfred. de Cardinali,p.1.cap.18. Barbat tractat.de Card.Le-
gat. in prælud.n.3. Et licèt Papa sit caput omnium, 20
& omnes tanquam membra Papæ sint, tamen Papa speciale caput est Cardinalium, & ipsi sunt specialia membra eius, Roman. in serm. suo, qui est post consilia, num. 16. Card. Tusch.d.lit.C.conclus.90.
ex num.23. & habent quandam communicationem 22
cum Papa tanquam membra cum capite, Villad. de Card. Legat. num. 13. Sarnen. in proœm. Reg.q.4.
col.1.in fin. Card. Tusch.d.concl.100.num.21. & ideo 22
eorum officium est assistere Romano Pontifici, & illi consulere, & adiuuare in Sacerdotali officio, vt scribunt Barbat.in tract.de præstant.Cardinal. q.1.primæ partis, num.5. Præpos. in cap.quanquam,2. q.7.num.12.Flamin.Paris.de resign. benefic.lib.2.n.35.
& lib.7.q. 12.num. 14. & ob id tenentur residere in 23
Curia, vbi Papa residet, Flamin. d. lib. 2. q.1.n.36. & lib 1.q.10.num.9. Hoied. de incompatibil. benefic. p.1.cap.2.num.6. & sub num.15. & p.2. cap.2.num.2. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss.24.num.123. Cardin. Tusch.d.lit.C.concl.101 ex num.2. Camill. Borrel. in summ. omn. decis. tom.1.tit.10.n.8. nec possunt ab ea recedere sine eius licentia, Flamin. d. lib.1 q.10.n. 24.Gonzal.d.glos.24 n.124. & 128. Lotter. de re benefic.lib.1.q.8.n.49. Sanctarel.d.q.1.n.8. Ego ipse de offic. & potest. Episc.p.3.alleg.53.num.12.

Quamuis

24 Quamuis olim Episcopi præcederent Cardina-
les, & arbitrarentur se gradu minui, si ex Episcopis
facti fuissent Cardinales, vt refert Pacian. *de pro-
bat.lib.2.cap.28.num.28. & 29.* nam improbitas Fi-
derici Primi Imperatoris infestissimi legitimorum
Romanorum Pontif. persecutoris, fuit causa vt
consuetus Cardinalium numerus vehementer im-
minueretur, nec tunc nec antea in debita habe-
bantur æstimatione, sed Alexander Papa III. adeò
strenuè contra eundem Fidericum libertatem de-
fendit Ecclesiasticam, vt licèt ad illud vsque tem-
pus Cardinalitia per se dignitas inferior habere-
tur Episcopatu quocumque, tamen exinde factum
fuit, vt & honor Cardinalitius admirabiliter fue-
rit auctus, & ad eum cœperint aspirare non Epi-
scopi tantùm, sed & Archiepiscopi. Ita Boër. Epo
25 *d.lib.1.n.200.* & sic hodie Cardinales sunt Episco-
pis, Archiepiscopis, & Patriarchis propter offi-
cium digniores, sicut tradunt Bart. *in l.1.§.si quis,
ff. de appell.* Anchar.*cons.295.num 6.* Cardin.Tusch.
tom.1.lit.C.conclus. 100. *num.* 11. Sigismund. Scacc.
de appellat. q.2.num.30. Monet. *de conseru.c.5. n.37.*
Scip. de Robeis *in aphorismis Episcopi, verb Cardi-
nalis, num. 3.* quod eleganter declarauit Euge-
nius IV. *in sua Constitut.15.* incip. *Non mediocri,
§.14. in Bullario nouo tom.1.§.282.* his verbis. *Quis
enim non videat Cardinalatus dignitatem, Archiepisco-
pali esse maiorem dignitate, quia cùm illa priuata
vnius patriæ præsit vtilitati, ista publicæ totius populi
Christiani; illa vnam dumtaxat regit Ecclesiam, ista
cum Sede Apostolica vniuersam, & cùm à nemine, nisi
solo Papa iudicentur Cardinales, ipsi, & Patriarchas,
& Archiepiscopos, ac reliquos Ecclesiæ gradus cum
Summo Pontifice iudicant: quorum officio nomen ipsum
consonat optimè; nam sicut super cardinem voluit ur
ostium domus, ita super hos Sedis Apostol. totius Eccle-
siæ ostium quiescit.* Nec inconuenit quòd Cardi-
nales quoad officium digniores sint Episcopis,
quoad dignitatem verò per respectum ad Ordi-
nem minores habeantur; quia sic Archidiaconus
de Iure communi dignior est Archipresbytero
propter officium; & tamen in Ordine minor ha-
betur, gloss.*verb.subesse, in c.1.de offic. Archid.* Felin.
in rubr.de maior.& obed. Boër. *de auctor. Magni Con-
sil.num.73.* quicquid distinguant Ioan. Garcia *de
nobilit. gloss.48.§.3.num.41. cum seq.* latè Hermosil.
in d.prolog.Partita 5.gloss.2.n.50.cum seqq.
26 Est igitur Cardinalatus cæteris Ecclesiasticis
Dignitatibus præstantior, vt statuit Eugenius IV.
in d.sua Constit. incip. *Non mediocri*, & est maior
dignitas post Papatum, secundumque in Ecclesia
gradum post illum tenet, sicut tradunt Castr. *con-
sil.420.n.4.& cons.421.n.2.lib.1.* Roman.*cons.* 498.
num.11. Albao. *de Cardin. q.6. & 7.* Albertech. *de
potest. Cardin. mortuo, vel impedito Papa, cap. 5.*
Mandos.*ad reg. de infir.q.2.num 4.* Læl.Zech.*d.tit.de
statu Illustriss. Cardin. in princ.* Henriq. *in sum.lib* 10.
cap.25.§.2. & cap.27.§.1. Flamin. Paris. *de resign.
benefic. lib.12.q.4.n.6. & 15.* Paul. Carter. *in moral.
Theolog.disp.3.punct.1.q.2. à num.17.* Card. Tusch.
d. concl.100. num.3. Card. Baron *tom.1.annal. Eccles.
anno Christi* 881. *vers. quod autem*, Sebastian. Cæ-
sar *in relect. de Eccles. hierarch. p 1. disp.2. in princ.
& §.3.* Ronffel.*in historia Pontif. iurisd. lib.2.cap.10.
num.17.* Moneta *de Conseruat.cap.5. num.37.* Lotter.
de re benef.lib.1.q.8.n.57. Hermosil. *vbi supra n.49.*
Fernandez *in examine Theolog. moral.p.3.c.11.§.4.
num.6.* Ludou.à Cruce *in exposit.Bullæ Cruc. disp.1.
cap.2.dub.22.num.15.* Sanch. *in opuscul moral.tom.2.
lib.7.cap.1. dub.10.n.8.* Diana *d.p.5. tract.2.resol.1.*

Vnde eorum Collegium est honorabilius mem- 27
brum, quod habet Ecclesia Dei, Prob. ad Monach.
in cap.1.num.4.de Schism.lib.6. Cardin.Tusch.*d.con-
clus.100. num.1.* Summum, & excelsum, Roman. 28
consil. 498. *num.11.* & dicitur gremium Romanæ
Ecclesiæ; *cap. in nomine Domini, circa medium,* 29
23. *distinct.* Roman. *d.cons.498. num.* 10. & meritò
de eo dici potest illud, quod de Romanæ tunc su-
premæ Reip. Senatu, interrogante Pyrrho Epiro-
tarum Rege Cyneam suum Legatum respondisse
asserunt, *Vrbem Romanam templum sibi visum, Se-
natum Regium, Senatores quot, tot Reges.* Quare re- 30
stitnit famæ sicut Senatus, Innoc. *in cap. cùm te,* &
ibi Felin. *de sent. & re iudic.* Roman. *d.cons.* 498 *in
princ. num.1.* Card. Tusch. *d.conclus.* 100, *num.24.*
Martin. Lauden. *p.1.q.8. & p.2.q.32. & 33.* Alban.
q.42. vers. quantum eorum, Intrigl. *sing.* 130.*num.* 8.
Nec à sententia eiusdem Collegij appellatur, glos. 31
verb. Senatum, 16.q.1. Nec Papa ab eis fidelitatem, 32
sicut ab Episcopis exigit, Host & Butr. *in cap. an-
tiqua, de priuileg.* Roman. *d.cons.498.num.10.* Card.
Tusch *d.conclus.100.num.5.* quamuis postea idem
in Basiliensi Concilio aliàs reprobato, de Cardi-
nalibus quoque fuerit constitutum.
Et ideo ob tantæ dignitatis præeminentiam 33
Cardinales quamplurimis priuilegiis sunt conde-
corati; quorum præcipua referemus.
Primò. Cardinales iurisdictionem Episcopa-
lem in Ecclesiis, quarum sunt Titulares, & in
aliis eorum Titulis subiectis, habent, *c. his quæ, 11.
de maior.& obed.* Iacob.*de Concil.lib.2.art.2 num.21.*
Roman.*cons.498.* Alban.*de Cardin. q.46.* Villadieg.
de orig. Cardin. num.7. Mandos. *in Reg. 7. Cancell.
q.2.* Grilen. *cons.169. num.1.* Anastas.Germon.*de in-
dult.Card. §.tam ratione, num.10. cum seqq.* vbi *n.34.*
tenet Cardinalem etiam non Episcopum posse
cognoscere de causa criminali clericorum suæ
Ecclesiæ Titularis Franc. Leo *in Thes.for. Eccles.
p.2.cap.1.num.7.* Azor. *Instit.moral.p.2. lib 4.cap.3.
q.2.* Squill. *de priuileg. Cleric. cap. 2. num.2. in fin.*
Æn. de Falcon. *de reseruat. q.2. princ. num.10.* Scip.
de Rubeis *in Aphorism. Episcop. verb. Cardinalis,
num.2.* Card.Tusch *d.lit. C. conclus.100. num.48. &
seq.* Flamin.Paris. *de resignat.benefic. lib.7.q.12.n.10.*
vbi ampliat siue sint Presbyteri, siue Diaconi, no-
uissimè Sebastian. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch.
p.1.disp.2.§.1. num.2.* Paul.Layman. *in Theolog. mo-
ral.lib.1.tract.4.cap.7. num.24.* Marchin. *de sacram.
Ordin.tract.1.p.1. cap.12. num.* 14. Machado me ci-
tato in hocloco *en su perfetto Confessor tom.2. lib.4.
p.7.tract.3. docum.5.n.2.* Lotter.*de re benefic. tom.1.
lib.1.q.8.num.50.* Layman. *in Theologia morali lib.1.
tract.4.cap.7.§.7. num.28.* Et possunt ibi matrimo- 34
niis interesse, & aliis interueniendi licentiam con-
cedere, vt tradunt Azor. *Instit. moral.part.2. lib.4.
cap.3.q.2.* Sanch. *de matrim. lib.3. disput.28. num.7.*
Diana *d.tract.2. resolut.* 35. Basil. Ponc. *de matrim.
lib.5. cap. 10. num.6.* & vti insignibus Pontificiis, 35
vel solemniter benedicere, Monet. *de Conseru.c.5.
num.34.*
Vnde in iisdem Ecclesiis Titularibus habent 36
ius conferendi beneficia, Gambar. *de offic. Leg. à
latere lib. 10.q.433.* Ludou. Gomez *in reg. de trien-
nali, q.31. num.17. vers. & eodem modo*, Grilenxon.
consil. 63. per tot. Gonzal. *ad reg.8. Cancell. glos.13.
num.10.* vbi intelligit quando sunt in Vrbe; Dia-
na *d.part.5. tract.2. resol.13.* nam in absentia solus
Papa confert, vt habetur *in reg.7. Cancell.* Ioan. à
Cochier *in reg.1. Cancell. num.23 vers. Secunda,* &
distribuendi beneficiatos, Mandos.*d.reg.7. Cancell.*

q.1.

q.1. num.5. Ludon. Gomez *d.q.31. num.16.* Flamin. Paris.*d.q.12. num.9.* vbi *num.8.* ob id resoluit eos posse recipere resignarinnes beneficiorum existentinm io suo Titulo, de quo latè; Diana *d.p.5.tract.5. resol.14.* Et Sixtus IV. teste Felin. *in d cap. his quæ, num.1.* quem refert Azor *d. q.2.* priuilegium concessit amplissimum, vt conferre possint omnia beneficia sita in Ecclesiis, quas vel iure Tituli, vel Commendarioois, vel admioistrationis habent, non obstantibus expectatiuis, vel reseruationibus. Vtrùm beneficia simultaneæ collationis Episcopis & Capitulo vacantia in mense Apost. à Cardinali simul cum Capitulo prouideri debeantur negatiuè cum Garcia *de benef. part.5.cap.1. num.628.* & Castro Palao *tom. 2. tract.13. disput.2. puncto 22. §.4. num.4.* respondet Diana *d. tract. 2. resol.27.* Et an Cardinalis Episcopus possit prouidere beneficia reseruata vacantia tempore sui Antecessoris non Cardinalis? Affirmatiuè respondent, si Cardinalis habeat indultum solitum ad conferenda beneficia etiam vacantia. Gonzal.*glos. 24. à num.108.* Garc.*d.cap.1.num.635.* Castr. Palao *d.§.4.num.7.*

37 Ex quo etiam Cardinales possuot visitare personas subiectas ratione Titulorum, vt voluit Panuin. *de visit.p.1.q.2.num.16.* Flamin.*d.q.12.num.21.* vbi *num.12.* subdit ideò Vicarium Vrbis non cognoscere de causis sub Titulis Cardinalium. Hinc
38 etiam prouenit, vt dicant Host. & Ioan. Andr. *in cap.1. de suppl.neglig. Prælat.* posse in eos excommunicationis, suspensionis, & interdicti pœnis irrogare, & benedicendi solemnem ritum more Episcoporum exercere, refert Azor. *d. cap.3. q. 2.*
39 Et eorum Vicarios posse fulminare censuras Ecclesiasticas, & reliqua facere, quæ sunt iurisdictionis Episcopalis, resoluunt Roman. *cons. 498. num.1 cum seqq.* Sbroz *de offic. Vicar.lib.1.q.3.n.23.* Et quòd possint in eisdem suis titulis commutare vltimas voluntates in illis casibus quibus possunt Episcopi respectu suorum subditorum, Diana *d. p 5.tract.2.resol.57. & resol.55.* quòd possunt exigere à suis Ecclesiis titularibus charitatiuum subsidium, *& resolut 59.* quòd in suis Titulis gaudent priuilegiis Episcoporum, ex Concil. Trid. *sess.24. de reform. cap.6. & resol. 71.* quòd possunt in suis Titulis leges ferre ligantes in conscientia, *& resolut.58* quòd possunt in suis Titulis dispensare in voto, *& resol.61.* quòd possunt in suis Titulia derogare fideicommissis ad eas Ecclesias pertinentibus, *& resol.11.* quòd possunt in suis Titulis excommunicare, suspendere, & interdicere.

40 Secundò. Cardinales Presbyteri, & Diaconi, etiamsi Episcopi non sint, possuot conferre omnes Ordines minores, in propriis Titulis, suis subditis, ac familiaribus: Iacobat. *de Concil.lib.1. art.12. vers.item Cardinalibus*, Martin.Lauden. *in tract. de Cardinal. q.20.* Maiol. *de irregular. lib. 4. cap.20. num.8.* quos refert, & sequitur Paris. *de resignat.benefic.lib.4.q 2. num.88.* Rot. *decis.731.n.10. p.1. diu.* Ego ipse *de offic. & potest. Episcop. part. 2. alleg.3. num.15.* Squill. *de priuileg. Cleric.cap.4.n.173.* nouissime Sebast. Cæsar *in relect. de Eccles. hierarch. p.1.disput.2.§.5.num.8.* Monet. *de Conseruat. cap. 5. num.31.* Machado *d.docum.5.num.3.* Iodoch. Lnrich. *in thesauro, verb. Cardinalis, §.7.* Tambur. *de iure Abbatum tom.1. disp. 11.q.4. num.4.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.6. cap.2. num.11.* Diana *d. p.5. tract.2. resolut.5.* Lezana *in sum. quæst. Regular. tom. 3. verb. Cardinalis, num.5.* Quicquid dubitent Anastas. Germon. *de indult. Cardin. verb. tam ratione, num.20. cum seqq.* & Azor.*d. q.2. vers. quærat aliquis.*

Tertiò. Qui Cardinalem hostiliter insequi, 41
aut in persona offendere ausus fuerit, plurimas, & grauissimas pœnas incurrit, & crimine læsæ Maiestatis tenetur, & non ipse tantùm, verùm etiam & qui consensum, vel auxilium præstiterit, aut quoquomodo huius criminis particeps extiterit, vt habetur *in cap. felicis, de pœn. lib.6.* vbi latè *in collectan.* plura adduxi, prout etiam latè de eius materia agunt Intrig. *sing. 130. num. 1.* Molin. *de inst. tom.4. tract.3. disp.65. à princip.* Card. Tusch. *d. conclus.100. ex num. 37.* Farinac. *in prax. crimin. p.5. q.112. num.75. cum multis seqq.* Machado *d.p.7. tract.3. docum.7.n.3. cum seqq.* Cuius quidem *cap. felicis*, dispositio fuit à Leone X. extensa ad inuadentes eorum domus, vt *in eius Constit.15. Temerariorum, in Bullario nouo, tom.1. pag.494.* Extenditur etiam contra scientes, & non reuelantes per Pium V. *Constit.93.* incip. *Infelicis, sub dat Kal. Ianuary* 1569. est *in Bullario nouo, tom. 2. pag.295.* & hoc idem est prohibitum in Bullis, quas in die Cœnæ Domini Pontifices publicare consueuerunt. Iotellige de percutiente, etiam quòd non occiderit, seu vulnerauerit, Clar. *in §. final. q.77. num.21.* Farinac. *d. q.112. num. 76.* & etiamsi Cardinalis nondum galerum habuerit, Diana *d. p. 5. tract.2. resol.74. in fine*, & de capiente, seu carcerante Cardinalem cum effectu, id est, reali captura sequuta, Farin. *d.q.112. num.80.* Sayr. *de censur. lib.3.cap. 15. num.6.* & de mandante etiam effectu non sequuto. Sayr. *de censur. lib.3.cap.15. num. 9.* Anton. à Sousa *in relect. de censur. Bull. in Cœn. Domini, cap.12. disput. 63.* Diana *d.p.5.tract. 2. resol.87.* & de ratificante offensionem eius contemplatione, & nomine factam, glos *verb ratum habuerit, in d. cap. felicis*, Decian. *in tract. crimin lib.7. cap.34. num.8.* Sayr. *d.cap.15. num. 11.* Anton. à Sousa *d. cap.12. disp.64.* Farinac. *d.q.112. num. 97.* Et de consulente fraudulenter, vt Cardinalis offendatur, Menoch. *de arbitr. cas.551. à princ.* Sayr. *d.cap. 15. num.12.* Anton. à Sousa *d. cap.12. disput.62. num.5. cum seqq.* Farin. *vbi suprà n.86.* Et de fauore doloso, qui aliquid operatur ad huiusmodi insecutionem, percussionem, &c. non verò de fauore nudo, & simplici, qui nihil adiicit ad peccandum, secundùm Sayr. *d.cap.15.num. 13.* Farinac. *d.q.112. n.90.* & de receptante scienter, Menoch. *de arbitr. cas.551. num. 5.* Farin. *d.q.112. num.94.* Cardinalem se ipsum percutientem, aut vulnerantem non incurrere in excommunicationem *d. cap.* contra Duardum resoluunt Bonacin. *tom 3. disp. 2. q. 12. puncto 3. num.3.* Diana *moral. resol. part.3. tract.5. resol.81. in fine, & p.5. tract.2. resol.84.*

Pœnæ autem statutæ *in d. cap. felicis*, contra 42
Cardinalem offendentes, &c. plures sunt, & grauissimæ; illi enim committunt sacrilegium. Gig. *de crimine læs. maiest. lib. 1. rub. quæ, & a quib crimen læs. maiest.com. q.5. num.1. & 11.* Decian. *d. lib.7.*
cap.5. num.8. vers. quinimmo, & hos offendens, Farin. 43
d. q.112. num.107. sunt perpetuò infames. Idem 44
Farin. *d.q.112. num 109.* habentur pro bannitis, & 45
diffidatis, Farin. *d.q.112. num.11.* amittunt testamenti factionem actiuam, & passiuam, Farin *d. q.112. num.112.* Anton. Riccinl. *in tract. de iur. pers. extr. grem. Eccles. existent. lib.4. cap.58. num. 21.* eorum
domus deuastantur, Farin. *d.q.111. num. 16. cum* 46
seqq. & q.116. num. 28. cum seqq. & eorum bona 47
confiscantur, Farinac. *d q.112. num. 113.* priuantur 48
locationibus, & feudis, si quæ habent, & liberè 49

ad

ad dominos reuertuntur, Peregr. *de iur. fisc. lib.* 5.
*tit.*1. *num.*108. Farinac. *d.q.*112.*num.*114. ac omni-
bus officiis, & beneficiis spiritualibus, & tempo-
ralibus, Farinac. *d.q.*112. *num.*113. & eorum filij,
ac nepotes priuantur omnibus beneficiis, & di-
gnitatibus Ecclesiasticis, & ad illas in posterum
50 obtinendas efficiuntur inhabiles. Decian. *d. lib.* 7.
*cap.*41. *num.*32. Menoch. *d.cas.*451. *num.*7. *cum seqq.*
Farinac. *d.q.*112.*num.*121. *& seq.* Sanch. *in praecept.*
*Decalog.lib.*2.*cap.*28.*num.*20.

51 Quartò, Cardinalis Romanæ Ecclesiæ damna-
ri de crimine sine LXXII. testium numero de
Iure non potest, si sit Episcopus, aut sine LXIV.
si sit Presbyter Cardinalis: si verò sit Diaconus
tantùm XXVII. requiruntur, Host. & Ioan.
Andr. *in cap. licèt vniuersis, de testib.* per text. *in cap.*
*Præsul.*2. *q.*4. Ita Franc. Marc. *decis.* 936. *num.* 13.
*vol.*1. Menoch. *de præs. lib.*2. *præs.* 80. *sub num.*23.
Lorich. *in thesauro Theolog. verb. Cardinalis*, §.10.
Sebast. Cæs. *de Ecclesi. hierarch. p.*1. *disp.*2. § 5. *num.*2.
Diana *d.p.*5. *tract.*2. *resol.*24. Camill. Borrel. *in sum.*
*omn. decis. tom.*2. *tit.*5. *num.*74. vbi *num.*78. post Ant.
Scapp. *de iur. non script. lib.*1. *q.*10. ex *num.* 14. tenet
52 hodie dispositionem *d. cap. Præsul*, locum non ha-
bere, & hoc quidem statutum est (præter alias
causas, quas ponit Felin. *in cap. per tuas, de maior.*
& obedient. propterea maximè, vt calumniis ad-
uersariorum Romanæ Ecclesiæ occurreretur; vt
53 probatur *in cap final.*2. *q.*4. Damnatur autem, vel
deponitur, aut excommunicatur Cardinalis à so-
lo Romano Pontifice, glos. *in cap.*2. *de Cleric. non*
resid. etiam non vocatis Cardinalibus, Bald. *con-*
*sil.*328. *quaeritur, num.*9. *vers. & sicut Papa, lib.*1. Clar.
§. *fin. q.* 35. *num.*11. *& seq.* Card. Tusch. *tom.*6. *lit.* P.
*conclus.*41. *num.*64.

54 Quintò, Cardinales regulariter non includunt
regulæ Cancellariæ, nec aliæ Constitutiones ge-
nerales ex particulari dispositione ipsius *reg.* 67.
nunc 68. *Cancel.* dum disponit quòd Cardinales
non comprehenduntur sub regulis faciendis, &
in futurum edendis: vide Mohedan. *d. decis.* 23.
Lezan. *in sum. tom.*3. *verb. Cardinalis, num.*8. Roman.
*cons.*498. *num.*1. Gig. *de pens. q.*9. *num.* 7. Barbat. *de*
*præst. Cardin. q.*12. *col.*1. *vers. primo*, faciunt Mandos.
*in reg. de infirm. q.*2. *num.*4. *in fin.* Ludou. Gom. *in*
*reg. de idiom. q.*3. *num.*6. Rebuff. *in concord. rub. de*
collat. §. *si quis verò, verb. Cardinalatus*, Card. Tusch.
*d. conclus.*100. *num.*28. Monet. *de decim. cap.*9. *q.* 3.
ex num. 113. Seraphin. *decis.* 1144. *num.* 3. *& de-*
*cis.*1148. *num.*3. Azor. *Instit. moral. p.*1. *lib.*5. *cap.*11.
*q.*5. Duran. *decis.* 67. *num.*24. Lotter. *de re benefic.*
*lib.*1. *q.*8. *num.*84. quia, vt ipse ait *num.* 83. Cardi-
nalis persona non censetur comprehensa sub ge-
nerali persona, & inter regulas Cancellariæ à Pau-
lo V. editas, ipse statuit, & ordinauit quòd in qui-
buscunque Constitutionibus & regulis in poste-
rum edendis non includantur ipsi Cardinales, nisi
illæ eorumdem Cardinalium fauorem concernant,
vel de eorumdem Cardinalium, aut maioris partis
eorum consilio editæ fuerint.

55 Contrariam verò sententiam videtur tenere
Gambar. *de offic. Legat. à Later. lib.*4. *à num.* 114.
dum ait legem generalem ligare etiam Cardina-
les, nisi in certis casibus, & quòd ligentur sub
constitutione generali rationabili, & præcipuè
habente clausulas prægnantes, vel concernentes
bonum animarum; seu agentes de nullitate actus,
non de pœna imponenda: colliges ex Put. *de-*
*cis.*189. *num.*7. *&* 8. *lib.* 1. *in correct.* Bellencin. *de*
charitat. subsid. q. 66. Cassad. *super reg. Cancell. de-*
*cis.*38. *num.*5. Selu. *de benef. p.*3. *q.*12. *num.*6. Sarnen.
*in proœm. reg. q.*4. Henriq. *in sum. lib.*7. *cap.*24. §. 4.
Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.*11. *q.*4. *num.*6.
*& lib.*12. *q.*4. *num.*7. *cum seqq.* Sanctarel. *d. quæst.*2.
*num.*31. Gonzal. *ad reg.*8. *Canc. glos.* 24. *num.*13. *cum*
seqq. benè Mari. Anton. *variar. resolut. lib.*2. *resolut.*
*vlt. cas.*61. Diana *d. tract.*2. *resol.* 17. Rota coram
Duran. *decis.* 67. *num.*7. vbi reprobat Anast. Ger-
mon. *de indultis Cardin.* §. *alioquin, num.*33. Mohed.
*decis.*10. *de priuil.* Achil. *decis.*7. *eod. tit.* Pute. *de-*
*cis.*137. *num.*2. *lib.*2. Verall. *decis.*82. *p.*2. distinguen-
tes inter dispositionem generalem per viam le-
gis, & dispositionem generalem per viam parti-
cularis prouisionis, seu priuilegij, itaut sub illa
comprehendantur Cardinales, quando non con-
tinet odium irrationabile, non autem sub indul-
to quantumuis simpliciter, & verbis generalibus
concepto.

Vnde Cardinales renuntiantes beneficia com- 56
prehendi *sub reg. de infirmis*, post alios resoluit Fla-
min. Paris. *d.q.*4. *n.*7. & de publicandis resignatio-
nibus Aloys. Ricc. *in Collect. decis.* §. 5. *Collect.* 1724.
*limit.*1. Flamin. Paris. *d. lib.*11. *q.*4. *num.*5. *cum seqq.*
Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell. gloss.* 24. *num.* 15. & de
non impetrando beneficium viuentis, Gomez *in*
*reg.*20. *Cancel. q.*6. Gonzal. *dicta glos.* 24. *num.* 17.
Necnon regulam reuocatoriam facultatum circa
legitimationes, & dispensationes comprehendere
Cardinales, tenuit Rot. *decis.*248. *&* 252. *part.*2. *di-* 57
uers. Theodos. de Rubeis *d. verb. Cardinalis*, §. 1.
*num.*11. Item reseruationes factas per Papam eos-
dem quoque ligare, fuit sæpe sæpiùs tentum in
Rot. vt videre est *decis.* 3. *de offic. Legat. in nou. &*
decis. 1. *eod. tit. in antiq.* & apud Achil. de Grass.
decis. 1. *in fin. de offic. ordin.* quas refert Aloys. Ricc.
collect. 1282. *limit.* 3. *&* 4. *& collectan.* 1724. *eod.*
limit. 3. *&* 4. Hinc dispositionem *cap. de multa, de* 58
prabend. comprehendere etiam Cardinales tradit
Flamin. *d. lib.*12. *q.*4. *num.*11. vbi *num.* 12. subdit
idem esse dicendum de *Clem. Auditor, de rescript.*
Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.*4. *cap.*3. *q.*4. vbi tamen ad- 59
uertit in Cardinalibus iustam subesse causam, vt
Romani Pontificis indulgentia ab huiusmodi
legibus soluti plura Ecclesiastica consequantur
beneficia: & *lib.* 6. *cap.*12. *q.* 5. asserit quòd sola
Cardinalitia dignitas iustam causam præbet, vt
Cardinali plura beneficia conferantur. Sebastian.
Cæs. *d.p.*1. *disput.*2. §. 5. *num.*12. Diana *d.p.* 5. *tract.*2.
*resol.*41. vbi citat Extrauag. *Execrabilis, de præbend.*
Et in specie quòd in facultate transferendi pen-
siones, quas soluunt Cardinales, comprehendan-
tur ipsi Cardinales, fusè fuit resolutum *in Firma-*
na pensionis, in quatuor decisionibus, duabus
coram Rambaldo, & duabus *coram Duran.* quarum
meminit Theodos. de Rubeis *d. verb. Cardinalis*,
§. 1. *num.* 8. Ligantur statutis Vrbis, Mantica *de-*
cis. 238. Theodos. de Rubeis *vbi suprà num.* 16. in
tantum quòd si obligatio esset contracta ante-
quam quis esset Cardinalis per superuenientem 60
dignitatem, talis obligatio non dissoluitur. Ferret.
*cons.*314. *num.*11. *& sequent.* Mantic. *decis.*230. *num.*4.
vbi *num.*7. resoluit quòd Cardinales sunt exempti
ab oneribus impositis, & imponendis pensioni-
bus, quæ eis à Pontifice conceduntur. Quæ quid
absolutè Generales dispositiones odiosas & pœ-
nales, Cardinales non comprehendere tenent
Ioan. Monach. & Ioan. Andr. *in cap.*1. *de schism.*
*lib.*6. Ias. *cons.*117. *In causa & lite, col.*3. *lib.*4. Bar-
bat. *cons.*23. *Scripsit Propheta, in* 3. *dub. num.*7. *lib.*1.
Bellencin. *de charit. subsid. quæst.*66. Gig. *de pens. q.*9.
*num.*7.

num.7.& 8. & q.59. num.13. & 14. Gom. in reg. de valore, q.1. in princ. Sanctarell. d.q.2.num.22. Mandos. reg.19. de infirm. q.2. Anchar. cons.295. Pro clariori, num.5.& 6. vbi subdit Constitutiones Canonicas pœnales non comprehendere Cardinales; nisi expressè exprimantur: & quòd non cotineantur sub reuocationibus generalibus, nisi fiat de eis mentio specialis, refert Tusch. d.conclus.100. num.39. & 40.

61 Sextò. Cardinales hoc priuilegium ex consuetudine introductum habere dicuntur, quòd obuiantes ei, qui ad supplicium ducitur, possunt illum veste, aut pileo tegendo liberare: de quo vide Remig. de immun. Eccles. ampl.19. ex pag.184. Lancell. Conrad in templ. omn. Iudic. lib.2. cap.2 §.3. num.30. Sebast. Medic. in tract. Mors omnia soluit, §.1 num.155. Plaz. de delict. cap.34. à princ. Læl. de Zanch. de priuileg. Eccl. priuil.154. num.11. Azor. instit. moral. part.2. lib.4. cap.3. q.20. vers.1 Sebastian. Cæsar d.p.1. disput.2.§.5. num.14. Daoza in pugna Doctor. de qualit. offic ial. cap.1. num.16. Diana resol. moral. p.5. tract.2. resol.29. Machado d. lib.4. p.7. tract.3. docum.7. num.2. Lorich. in thesaur. verb. Cardinalis, §.7.

62 Septimò. A sententia ex voto Cardinalium, seu consensu lata minimè appellatur, Alban. de Cardinal. q.42. vers.3. hi Antistites, Azor. d.q.20. vers.3. Mansred. decis.30. Intrigl. sing.130. num.5. plures apud Decian. d.p.5 tract.2. resol.36. per c. Ecclesia habet Senatum, 16. q.1.

63 Octauò. Cardinali asserenti se esse Legatum creditur circa ordinariam potestatem, etiamsi litteras suæ Legationis testes non exhibeat, cap. nobilissimus, q.7. distinct. Alban. d.q.42. Selu. de benefic. part.2. q.3. num.46. vers. octauum. Ioan. Valer. de diff. inter vtrumque forum, verb. obedientia, diff.4. num.1. vers. limita, Bero. consil.65. num.144. & seqq. lib.1. Cardinal. Tusch. d. lit. C. conclus.103. num.5. Pacian. de probat. lib.2. cap.33. ex num.66. Azor.
64 d.q.20. vers.5. & lib.5. cap.27. q.8. Prout etiam creditur si attestetur de speciali mandato Sedis Apostolicæ, aut de mente Summi Pontificis absque litteris sui mandati, ita Rot. [illegible] de probat. in antiq. Specul. in tit. de testib. §. restat. num.10. & in tit. de Legat. §. Superest, num.16. Ægid. decis.183. incip. Asseritam, Iap. alleg.32. num.3. vers. an credatur. Abb. cons.18. col.3. vers. primo enim, lib.2. Et de actis coram eo gestis, Alex. cons.106. num.19. lib.2. Ias. in l. admonendi, ff. de iur. iur. num.96. aliàs 175. vers. tertiò moueor, vbi limitat dictum Cardinalis, quando de seipso asserat, Hippolyt. ad l.1. §.1. num.7. vers. & facit, de quæst. & sing.273. vers. limito etiam, Nau. cons.6. num.8. de testam. Anton. Gabr. comm. tit. de probat. conclus.160. à num.1. & conclus.492. num.10. & conclus.1004. num.58. Farin. in prax. crimin. p.3. q.97. num.56. & part.4. cons.60. num.118. Rot. decis.;39. num.1. part.2. rec. Nam & de
65 consuetudine Curiæ statur dicto Cardinalis de his, quæ dicta, vel facta sunt coram eo, cap. constitutus, & ibi Hostiens. de appellat. Abb. cons.18. Primò quòd communitas, col.3. vers. primò enim, lib.2. Card. Tusch. d. lit. C. conclus.103. num.8. Diana d.p.5. tract.2. resol.31. quod secus est in Episcopis, cap.
66 fin. 6. q.2. Declara Cardinali Legato circa demandatam sibi iurisdictionem credi in his, quæ Iure communi Legato competunt; secus circa ea, in quibus requiritur speciale mandatum; ita Gemin. cons.62. num.8. vers. nec obstat. Gaspar de Perus. in tract. refertu in 15. vol. fol.127. Bero. cons.65. num.143. & seq. lib.1. quos refert Card. Tusch. d. lit. C. conclus.103. num.18. & 19. subdit quòd creditur, quando sunt talia, quæ principaliter non diriguntur in præiudicium tertij, aliàs secus, de quo plures refert Doctores Octau. Glorit. resp.12. num.84. latè Laurent. de Peyrin. de priuileg. Regular. ad const.3. Gregorij XV. n.3. cum seqq.

Nonò. Soli Cardinales Legati à Latere nuncupantur extra Curiam missi, Alban. de Cardinal. q.42. in priuil.22. & 23. Azor. Instit. moral. p.2. lib.4. cap.3. q.20. vers. 67

Decimò Cardinales habent partem redditutum Cameræ Apostolicæ, cap. vbi periculum, §. promissiones, de elect. lib.6. & traditur Nicolaum IV. eis concessisse medietatem fructuum Romanæ Ecclesiæ ratione vnionis, quam cum ipso capite habent, & laboris, quem pro vniuersali Ecclesia sustinent; qua de causa aliis etiam Papæ prouisionibus perfruuntur; si verò indigeant, debet Summus Pontifex eis subuenire, quia caput membris suis indigentibus succurrit, Manfred. decis.224. Card. Alban. d.q.42. in priuil. Azor. d.q.20. vers.9. nam ex Bulla Pauli IV. quam citat Card. Tusch. d. conclus.100. num.44. constat quòd habebant antiquitùs pro beneficiis Consistorialibus, quæ expediuntur per Consistorium medietatem integræ annatæ, quæ soluitur, & appellatur seruitium commune cum Papa. Hinc Sarnen. in proœm. regul. q.4. vers. tertius casus in fine, ait quòd dispositio generalis Extrauag. Iniuncta. Bonifacij VIII. dum disponit neminem admitti debere ad administrationem Ecclesiarum litteris non expeditis, non comprehendit Cardinales, eo quia esset irrationabile, quòd dicta generalis constitutio, quæ emanauit ob interesse bursale, afficeret Cardinales qui particulari priuilegio sunt immunes à taxis officialium, refert & sequitur Dunan. decis.67. n.9. Theodos. de Rubeis in sing. Rosa p.2. verb. Cardinalis, §.1. n.10. pag.30. Lanor. var. lucubrat. tom.1. tit.4. cap.25. num.10. Diana d.p.5. tract.2. resolut.47. Hinc etiam fit consequens quòd cùm hodie Cardinales præfatam medietatem fructuum, seu annatæ non habeant, sed tantùm certam partem palatij, si adhuc indigeant, teneretur Papa tanquam eorum caput, illis veluti membris indigentibus succurrere. Ita Alban. de Cardin. quæst.42. Manfred. eod. tract. decis.146. Lancelot. in templo omnium Iudic. lib.2. cap.3. §.2 num.21. Lorich. in thesauro, verb. Cardinalis, §.7. Diana d.p.5. tractat.2. resolut.33. 68

Vndecimò. Cardinales sententia suspensionis, vel interdicti in diplomate Pontificio, vel Motu proprio, mandato, aut Constitutione generaliter promulgata minimè afficiuntur, nisi specialis eorum mentio facta sit, Alban. d.q.42. priuil.31. Azor. d.q.20. vers.12. plures apud Dian d. tract.2. resol.46. 69

Duodecimò. Is, qui ad Cardinalatus dignitatem euehitur, eo ipso à patria potestate est solutus; Manfred. de Cardin. cap.8. priuil.8. Azor. d.q.20. vers.11. Molin. de Iustit. tract.2. disput.229. num.8. Zech. de Republ. Christ. tit.3. de Cardin. n.9. priuil.8. Germon. de indultis Cardin. §. quod in Romanam, n.3. Diana d.p.5. tract.2. resol.32. 70

Decimotertiò. Cardinales in commissis sibi Ecclesiis à Sede Apostolica possunt beneficia conferre, & iurisdictionem exercere ante captam possessionem, & ostensionem litterarum, non obstante decisione Extrauag. Iniuncta, de elect. inter commun. Ita Bellenc. de charitat. subsid. q.46. Selu. de benefic. p.2. q.3. num.46. vers. octauum, Lud. Gom. in proœm. Regul. Cancell. q.4. num.9. Rot. in Burg. Canonicatus 71

nonicatus 3. *Iun.* 1583.*coram Cardinali Lancelloto sen.*
Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell, gloss.*21.*num.*7. Iul Lauor.
*variar. lucubrat.tom.*1 *tit* 4.*cap.*25.*num.*10. Seraphin.
*decis.*1144.*num.*3. Diana *moral.resol.p.*5. *tract.*2. *resol.*
13 Machado *d.tom.*2.*lib.*4.*p.*7.*tract.*3.*docum.*5.*num.*4.
Idem Diana *d.tract.*2.*resolut.*14.ait quòd Cardinales
possunt recipere resignatiooes existentium in suo
titulo, Ego ipse *de offic. & potest. Episcop. p.*3. *alleg.*
111.*num.*35.

72 Decimoquartò. Cardinalis dictum sine ioramen-
to aliquam facit præsumptionem, vt per Cardin.
73 Tusch.*tom.*8.*lit.T.conclus.*166.*num.*25.*&* 36. Farinac.
*in prax. crimin. p.*2.*q.* 63. *num.* 73. quamuis illis sine
iuramento testificantibus non credatur in præiudi-
cium tertij, sicut resoluunt Cotta *in memorabil.verb.*
testis, vers. & ideo dicebat, pag. mihi 870. Tiraq. *de*
pæn. temp. caus. 51. *num.* 136. Rebuff. *in tract. de*
reprobat. test.num. 297. Cardin. Tusch.*d.lit. C.conclus.*
74 103.*num.*19. Fr. Emman. *quest. Reg.tom.*2.*q.*13.*art.*8.
Sed aduerte quòd Cardinalis assertioni statur, eùm
simul concurrunt infrascripta, nempe quando Pa-
pa est præsens, ad quem facilè recurri potest pro
certificatione, Anton. Gabriel. *commun. opin. tit.de*
*prob.conclus.*3.*num.*20 *cum seqq.*Caputaq.*decis.*55.*p.*1.
Item quòd asserat rem directè non præiudicialem
tertio, Glorit. *resp.*12.*num.*84. Zech.*de Republ.tit.*3.
*de Cardinal.num.*9. Gabriel *vbi suprà num.*18. Tertiò,
quòd asserat verisimilia, prout omnia tradit Rota
in Lauretana Iurisdictionis, 5. *Martij* 1618. *coram*
Cardinali Sacrato.

75 Decimoquintò. Cardinali asserenti aliquid
actum in præsentia Papæ, est credendum; Imol.
& Felin. *in cap. quòd super his, de fid. instrum.* Bar-
bat. *de præstant. Cardinal. in* 1. *q.* 2. *p.* Caputaq. *de-*
cis. 95. *p.* 1. Put. *decis.* 2. *vers. circa primum, lib.*1 *in*
vtraque edit. quod intelligit etiam, vbi tractetur
de tertij præiudicio, refert Aloys. Ricc. *in collect.*
decis. p. 4. *collect.* 1459. *in princ.* vbi etiam subdit
quòd Cardinali dicenti sibi viuæ vocis oraculo à
Papa mandatum fuisse, credi debet; quod etiam
tradunt Lap. *alleg.* 33. *num.* 4. Abb. *cons.* 18. *num.* 4.
lib. 2. Card. Tusch. *d.lit.C. conclus.*103.*num.*2. Diana
d.tract. 2.*resol.*31.

76 Decimosextò. Cardinales orto schismate, datá-
ve contentione Concilium congregare possunt,
Manfred.*de Card.cap.*31.Sebastian. Cæsar *in relect. de*
*Ecclesiastic. hierarch.disp.*2.§.5.*num.vlt.*

77 Decimoseptimò. Priuilegia omnia Episcopis ob
status dignitatem concessa ad Cardinales fermè
extendi solent, propter maiorem eorum dignita-
tem, vt expressè tenet Paul. Laym. *in Theolog. mo-*
*ral. lib.*1. *tract.*5. *p.*3. *cap.*2. *num.* 1. *in fine.* Machado
*d.lib.*4. *part.*7. *tract.*3. *docum.*7. *num.* 5. Diana *d. p.* 5.
tract. 2. *resol.* 48. *& p.* 6. *tract.* 8. *miscellan. resol.* 40.
vers. tandem ratiocinatione. Et ideò dicit Henriq.
in summ. lib. 13. *cap.* 34. §. 2. *lit. X.* Cardinales gau-
78 dere priuilegio Episcopis concesso, *in cap. quia pe-*
*riculosum, de sent. excommunic. lib.*6. vt generali sta-
tuto, vel sententia interdicti, aut suspensionis non
includantur, nisi eorum expressa mentio fiat, quod
etiam tenet Bellet. *disquisit. Cleric.p.*1. *tit. de discipl.*
Cleric.§.2.*num.*48. Cornejo *in* 3.*p. tract.*5. *de suspens.*
disput. 3. *dub.* 1. *quæst.* 2. Hurtado *de censur. tract. de*
suspens. diffic. 9. *num.* 23. Diana *d.p.*5.*tract.* 2. *resol.*46.
Et gaudere quoque priuilegio concesso Episco-
pis, & Prælatis exemptis eligendi sibi Confesso-
res, quos voluerint, de quo *in cap. vltimo, de pæ-*
nit. & remiss. vt per Henriq. *lib.*6. *cap.*13. §. 3. Paul.
Comitol. *resp. moral. lib.* 1. *q.*101.*num.*4. Azor.*instit.*
moral. p. 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *q.* 16. vbi *in vers. quæres, an*
August.Barbos de Iure Eccles.vniu.

Cardinales, subdit sacram Congregationem cen-
suisse non posse iam sibi eligere Sacerdotem non
subditum, qui à proprio Episcopo non sit appro-
batus; quasi innuens nunc post Concilium Trid.
non posse Cardinales, qui nec sunt Episcopi, nec
Legati, confiteri alicui qui non sit ab Ordinario
approbatus, quod etiam sentit Scip. de Rubeis
in Aphorism. Episcop. verb. Cardinalis, num. 5. Sed
illos reprobant Nald. *in sum. verb. Cardinalis, num.*8.
Ludou. à Cruce *in Bull. Cruciata, disput.* 1. *cap.* 2.
*dub.*22.*num.* 11. *cum seqq.* Turrian. *de Pœnit. disp.*23.
*dub.*3. Boss. *de Iubilæo, sect.*4. *casu* 2. §.4. *num.*11.ci-
tati à Diana *moral. resolut. p.* 5. *tract.* 2. *resol.*10. Et
sic Sacerdos quilibet ab antiquo Cardinalium de-
signatus & electus facultatem habet tam ad pro-
prias eorum, quàm ad familiarium ac commen-
salium Confessiones audiendas, vt per Ludou.
de san Iuan *de sacram. Pœnit. q.* 6. *art.* 2. *difficult.* 5.
concl. 2. Adam. Tanner. *tom.*4 *disp.*6.*q.*9.*dub.*3.*n.*58.
Diana *d.resol.*10.

Decimooctauò. Lites, & causæ inter Cardina- 79
les quomodolibet vertentes à Summo Romano
Pontifice appellatione remota decidendæ sunt,
ita Paulus IV. suo motu proprio, incip. *Cùm sæ-*
pius, sub Dat. 9. *Ianuarij, an. Incarnationis Domini-*
ca 1556. *in Bullario nouo, tom.* 1. *pag.* 724. Lotter.
de re benefic. lib. 1 *q.*8. *num.* 48. me citato *in hoc loco,*
Machado *en su perfetto Confessor tom.* 2. *lib.*4. *part.*7.
*tract.*3. *docum.* 5. *num.* 1. me etiam citato Diana *d.p.*5.
tract. 2. *resol.* 23.

Decimononò. Cardinalium domus, in quibus 80
extat Oratorium, vbi diuina Officia celebrantur,
gaudent immunitatis Ecclesiasticæ priuilegio, vt
resoluunt Clar. §. *fin. q.* 30. *vers. item adde*, Cardin.
Tusch. *pract. conclus. verb. Ecclesia, conclus.*9.*num.*12.
Manfred. *in tract. de Cardin. decis.* 147. *& cap.* 8. *pri-*
*uil.*14. Sanch. *in opusc.tom.*2. *lib* 6.*cap.*1.*dub.*7.*num.*2.
Mar. Ital.*de immunit. Eccles. lib.*1. *cap.*4 §.9.*num.*22.
Farinac. *eod.tract. num.*274. Peregr. *in simil. tract.c.*4.
num. 75. animaduertentes huiusmodi priuilegium
hac tempestate non seruari in Vrbe Roma, vt con-
sularetur bono publico, & delinquentes puniren-
tur, qui vix puniri possent, si huiusmodi priui-
legium in Vrbe seruaretur, Diana *resol. moral. p.* 1.
*tract.*1. *de immunit. Eccles. resol.* 37. *& d.p.*5. *tract.*2.
resolut. 34. Quamuis Duard. *in Bulla Cœna, lib.* 2.
can. 15. *q.*16. *num.* 12. existimauerit hoc priuile-
gium illis reuocatum fuisse à Gregorio XIII. &
Sixto V.

Vigesimò. Cardinalium declarationes con- 81
sulto Sanctissimo factæ non solùm habentur vt
probabiles, & doctrinales, sed etiam vt aucto-
ritatiuæ, & necessariæ, tanquam si ab ipso Papa
editæ fuissent, itaut habeant vim obligandi in
vtroque foro non solùm pro illis personis, ad
quorum instantiam fiunt, seu in illo casu speciali,
cui Congregatio respondet, sed vt leges genera-
les in similibus omnibus. Notorium namque est
ex particulari Pontificum auctoritate, & com-
missione constitutam esse hanc Eminentissimo-
rum Cardinalium Congregationem Concilij Trid.
interpretum, vt ij specialiter præsint executioni,
& interpretationi præcedenti Concilij, & dubia
difficultatésve circa illius statuta occurrentia, Se-
dis Apostolicæ nomine, eadem tamen consulta
resoluant, & interpretentur; prout facultates à
diuersis Romanis Pontificibus, nominatim Gre-
gorio XIII. & Sixto V. eidem Congregationi
in hanc rem concessæ palàm ostendunt. Ita Fr.
Emman. *quest.Regul. tom.*1.*q.*12.*art.*1.*&* 2. Gambar.

de casib. reseru. cap. 3. num. 6. Lazar. in tract. de blasphemia, q. 10. num. 39. Ludoo. Mirand. in man. Prælat. tom. 2. q. 26. art. 11. Salas de legib. tract. 14. disp. 21. sect. 12. Lezana in sum. tom. 3. verb. sacra Congregatio, num. 8. Marchin de sacram. Ordin. tract. 1. p. 1. cap. 12. num. 16. latè Stephan. VVeyms post constitutiones 24 ex antiquo Iure desumptas, & per Concil. Trid. innouatas, in coronide, vers. quantum verò, pag. 290. cum seq. ibi, Diffiteri equidem nemo potest, quin declarationes huiusmodi à Papa editas recipere teneamur, sicut vniuscuiusque Legislatoris interpretationes, quæ ad verum legum suarum intelligentiam pertinent, acceptare obligamur; vt sic etiam prædictas sacræ Congreg. declarationes super decretis Concilij Trident. (quorum interpretatio extra controuersiam Papæ competit) tanquam ex Sedis Apost. commissione descendentes respuere nullatenus possimus dum decreta eiusdem Conc. pro quorum intelligentia & interpretatione proferuntur, agnouimus, & acceptauimus, &c. Moder. de supplicat. ad Sanctiss. p. 2. cap. 2. num. 7. cum seqq. me citato in hoc loco, Machado d. lib. 4. p. 7. tract. 3. docum. 2. Hieron. Roder. in compend. quæst. Regul. resolut. 18. num. 12. Peirinis de subdito q. 1. cap. 25. in princ. prope fin. Leon. in tract. de Iubil. part. 1. q. 5. num. 207. Belloch. de casibus res. p. 1. q. 2. num. 82. Cocchier de permut. benefic. part. 2 cap. 30. Homob. de Bonis de exam. Eccles. tract. 1. p. 1. cap. 6. q. 29. Narbon. de appellat. à Vic. ad Episcop. p. 1. num. 189. Zip. in analyticu postrem. Iur. Eccl. enar. in Epist. ad lect. vbi sic loquitur. Quibus (scilicet Cardinalibus) & ea auctoritas data est, quæ olim in Republica Romana prudentibus, quorum responsa accipiebantur pro Iure, vt illorum resolutiones in vtroque foro seruandæ, & iuxta eas iudicandum asseratur, quippe, vt ipsi de se testantur apud Zerol. in prax. p. 1. verb. auctoritas, & p. 2. verb. absolutio, habent potestatem instar Pontificiæ, vt amplitudo eorum Pontificiæ hodie proxima est, Nicol. Garc. de benefic. in præfat. tom. 1. vbi sic asserit; Quod attinet ad Declarationes sacr. Congregationis, certum est eas non esse Declarationes doctrinales, sicut latas à Doctoribus, & Iurisperitis, vt aliqui Theologi perperam dicunt, sed esse Declarationes definitiuas, seu decisiuas, vim legis habentes, & vt leges recipiendas, vtpote latas ex commissione Papæ, & à personis habentibus interpretandi, & respondendi facultatem à Principe, vt apparet ex Bulla Sixti V. quæ est in p. 2. Bullarij 7. in ordine, vbi habetur facultas dictæ Congregationis; & eadem sacra Congregatio cuidam Abbatissæ Messanensi sic respondit. Et ratio habenda est de his quæ scribuntur à Cardinalibus sacræ Congregationis, acsi a Papa scripta essent; & aliàs sic censuit. Decreta, & Litteræ Congregationis Concilij, semotis litibus, sunt executioni demandanda, nec super his sententia, nec decretum aliquod est faciendum. Et ita super Declarationibus sacræ Congregationis Papa statim dat Breue, & Auditor Cameræ monitorium in earum executionem, & Rota eas absque vlla controuersia, & disputatione amplectitur, suscipit, & obseruat, vt praxis ostendit; & quamuis declaratio sit facienda ad instantiam alicuius, seu in casu particulari, tamen facit ius quoad omnes, & in vniuersum, ad l. vltimam. C. de leg. cap. in causis, de re iud. &c. Hactenus Garc. Vniuersaliter Rota declarationibus huiusmodi semper plurimùm detulit, nec eas in dubium vllo modo reuocare solet, vt in Panormitan. Archipresb. 5. Iunij 1620. coram bon. mem. Buratt. inter eius impressas decis. 479. num. 3. vbi D. Ferentil. in annot. n. 20. & in Nicien Parochialis, 20. Maij 1614. coram bon. mem. Vbaldo sen. & in Tiburtina Parochialis, 27. Iunij 1629. coram R. P. D. meo Pyrouano & coram Caualerio decis. 627. num. 8. vbi quòd solet reuerenter suscipere, & illis acquiescere, cum aliis deductis per Ferentil. in annot. ad decis. 479. Buratt. num. 20. & 21. Nec est necessaria earum productio in actis, sed sufficit illas allegare ad instar legis communis, iuxta text. in §. responsa prudentum, Instit. de iure nat. Rot. in Auersana beneficiorum, 5. Iunij 1606. coram bon. mem. Cardinali Sacrato, vbi loquitur de Declarationibus Congregationis Concilij Trident. & in Meten. Abbatiæ 19. Iunij 1628. coram R. P. D. Dunozetto, vbi de his & aliis Congregationis super consultationibus Regularium, subdit quòd huiusmodi Declarationes non debeant fieri de actis. Sed huiusmodi Rotæ decisionibus circa Concilium Trid. non est standum quando in contrarium adsunt declarationes sacræ Congreg. vt ex ipsamet Rota probat Theodos. de Rubeis in singularib. Rotæ, p. 2. verb. Rotæ Rom. decisiones, §. 9. pag. 92.

Non desunt tamen præstantissimi Theologi, qui 82
contrariam sententiam docere ausi sunt, asserentes huiusmodi Eminentissimorum Cardinalium Declarationes esse tantùm probabiles, & doctrinales, nec aliquam habere vim, nisi post earum promulgationem; & in casu illo particulari, super quo Cardinales fuerunt Consulti; ita Veg in sum. tom. 1. cap. 61. cas. 41. Petr. de Ochagau tract. 2. de Confess. sacram. q. 40. num. 12. Portel in dub. Regul. verb. Cardinalium, Bonaciu. de leg. disput. 1. q. 1. punct. 8. num. 4. Basil. Pont. de matrim. lib. 5 cap. 13. §. 2. num 7. Io. Valer. de differ. inter vtr. forum, verb absolutio, diff. 1. num. 20. vbi sic ait: Sed obseruat tunc demum obligare, si Auditor Cameræ sub censura mandet eas seruari; sic enim obseruat stylus Romanæ Curiæ; cùm enim dicta responsa, & Declarationes dirigantur Episcopis, vel quibusuis aliis consulentibus, siue eas petentibus, nullo adiecto in eis mandato, sed tantùm simpliciter consultationibus respondendo, hinc dictus stylus obseruat, vt quoties partes impetrantes volunt ad eas aliquos adstringere, præsentent litteras originales d. Sacræ Congregationis clausas Auditori Cameræ, vt eas faciat obseruari, qui tunc dat suas litteras, mandàtque iis, quos supplicans nominat, vt omninò illis tanquam litteris Apostolicis obediant. Petr. de Ledesm. in summ. tom. 1. de Sacram. Pœnit. cap. 13. diffic. 7. vbi sic asserit, Las determinaciones de los Señores Cardinales no hazen derecho, como es cosa cierta, y aueriguada, sino solamente tienen fuerza en el caso particular, que les perguntan, y es argumento grande en fauor de aquella sentencia, que paresse, que aprueuan. Idem docuit Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 2. num. 10. dicens. Nec obstat Declaratio Cardinalium, quia de eo non constat authenticè, nec illi necessariò standum est, quamuis magnum habeat auctoritatem, &c. Ioan. Sanci. in select. disput. 48. num. 1. Merola tom. 2. disput. 4. cap. 4. dub. 12 num. 173. Hurtad. de Mendoça in 2. 2. vol. 1. disput. 84. sect. 2. §. 25. Layman in Theologia morali lib. 1 tract. 4 cap. 7. §. 7. num. 28. Torreblanc. in practicabilib. Iuris Eccles. lib. 14. cap. 3. num. 19. Bossi. in tract. de triplici Iubilæo, sect. 3. casu 2. §. 7. num. 255. hanc sententiam probabilem putat Villalob. in summ. tom. 1. tit. 2. dub. 7. num. 5. vbi ita loquitur; Otros dicen que las Declaraciones de los Cardinales no obligan hasta que el Papa las promulgue, porques de razon de la ley que se promulgue en especial, y hasta a ora no ha permitido su Santidad que se promulguen a la Yglesia en su nombre, y pareceme probable. Coriolan. verò in casib. reseru. part. 1. sect. 1. art. 21. num. 5. sic hac de re censet: Verùm circa hanc, & alias Cardinalium huiusmodi

modi Declarationes sciendam quòd vt vim habeant obligandi in conscientia, multa conditiones requiruntur, ita vt vna deficiente non obligent. Prima sit certa, & indubitata, vt constet sufficienti auctoritate esse eas Declarationes S. Congregationis: sufficienter autem constabit, si ea subscribatur, vel rubrica aliqua signetur per Secretarium Sacra Congregationis, vel per aliquem Cardinalem eiusdem Congregationis, & cum sigillo authentico, de cuius fidelitate, & veritate non possit dubitari; & hoc est necessarium Declarationibus, qua transferuntur ex Declarationibus originalibus. Secunda conditio est, vt in ipsa Declaratione referatur eam fuisse pronuntiatam consulto Pontifice; quia Sixtus V. quando huic Congregationi concessit facultatem interpretandi Concilium, dixit, requirens conditionem necessariam, Nobis tamen consultis. Tertia conditio est, vt solùm Cardinales declarent & interpretentur, non verò dispensent, restringant aliquid, aut amplient vltra vim verborum, & regulas Iuris; hanc enim formam Congregationi praescripserunt in suis Bullis Gregorius XIII. & Sixtus V. Quòd si aliquid vltra limites praedictes praestet Congregatio, necessum est in ea explicari id ortum habuisse ex peculiari commissione, aut voluntate Pontificis. Quarta conditio, vt Declarationes praedicta obligent in foro exteriori & interiori est, vt constent notitia publica, qualis est illa, quam Episcopus potest prabere in suo Episcopatu, declarando illas forma iuridica, & qua oriri potest ex fama publica, & certa deriuata ex principio authentico. Hactenus Coriolanus.

83 Verùm his non obstantibus à prima sententia recedendum non est; nec Theologi proximè citati debebant hac de re tam audacter loqui, fundantur enim in eo quòd vt lex obliget, necesse est vt promulgetur; sed dictae declarationes non promulgantur; ergo non obligant. nam bene respondet Fr. Emm. *vbi suprà*, id procedere in legibus, quae nouom ius condunt, non autem quae antiquum declarant; declarationes enim cum ipsa Lege à principio insunt. Caetera verò responsiunem non merentur, quia cùm totum pendeat ex facultatibus concessis, non est cur alia quaeramus subtilizando. Nouissimè hac de re extat peculiaris declaratio, cuius me citato *in hoc loco*, meminerunt Antonin. Diana *moral.resolut.p.5.tract.2. resolut.96.* Machado *d.lib.4.p.7.tract.3.docum.2.in fine*, de qua etiam mentionem facit Modern. *de supplicat.ad Sanctissimum,p.2.c.30.§.5. num.4.* tenoris sequentis, videlicet:

Verum, cùm Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum sapius, & nouissimè sub die 29. Aprilis 1621. inhaerendo Constitutioni fael.rec. Pij IV. qua incipit, Benedictus Deus, &c. Decreuerit Indici Librorum prohibitorum addendas esse omnes, & quascumque Declarationes, Interpretationes, seu Decisiones sub nomine eiusdem Congregationis Concilij absque illius auctoritate impressas, & imprimendas; cùmque ad illius notitiam peruenerit, quamplures, ex Declarationibus, Interpretationibus, seu Decisionibus iuxta contingentiam casuum, illorúmque qualitates & circumstantias à se diuersis temporibus factis secundùm ea, qua proponebantur, fuisse alteratas, immunitas, diminutas, ac forsan aliàs mentito Sacra Congregationis nomine confictas, nullóque propterea authentico sigillo munitas, istásque per Tribunalia tam in Vrbe, quàm per Orbem circumferri, & imprimi, consideránsque quantum detrimenti recipi possit, si aliqua fides illis adhiberetur. Ex speciali Sanctissimi Domini Nostri VRBANI diuina prouidentia Papa Octaui iussu mandat, & pracipit huiusmodi Declarationibus, tam impressis & imprimendis, quàm manuscriptis nullam fidem esse in Iudicio, vel extra à quoquam adhibendam, sed tantum illis, qua in authentica forma solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Prefecti, ac Secretary eiusdem Congregationis pro tempore existentium munita fuerint. In quorum fidem hac propria manu subscripsimus, & sigilli nostri impressione communiri, ac typis mandari iussimus. Datum Roma die 1. Augusti 1631.

R. Card. Vbaldinus.

Locus † sigilli.

Franciscus Paulutius, S.Cong.C.Secr.

84 Vigesimosecundò. Cardinales habent priuilegia quòd beneficia suorum familiarium non soleant conferri per Papam sine eorum consensu. Ita Ægid.Bellam.*cons.19.num.2.versic.quimò*, vbi subdit quòd pari ratione Cardinalis Legatus quamcumque amplissimam facultatem habens conferendi beneficia, non confert vacantia per obitum familiaris Papae, vel Cardinalis, refert Cardin. Tusch.*tom.1.lit.C.conclus.100.n.47.* Diana me citato *in hoc loco d.part.5.tract.2.resol.41.in fine.*

85 Vigesimotertiò. Cardinales habent facultatem iudicandi priuatiuè, quoad alios eorum familiares, ideo etiam Vicarius Papae non iudicat tales familiares, sed eos remittit suo Cardinali, qui ad poenam habet priuatum carcerem; ita de stylo Curiae seruari testatur Clar. *§.fin.q.35.n.17.* quem refert Cardin. Tusch.*d.conclus.100.num.52.* Carol.de Grassis *de effect.cleric effectu 1.num.151.* Carleual.*de iudic.lib.1.tit.1.disp.2.q.9.sect.2. num.509.* Diana *d. p.5 tract.2 resolut.25.* vbi in hanc sententiam citat Zech.*de Republ.Christiana, tit.3.de Cardinalib.n.9.* Stephan.Gratian.*discept.forens.tom.2.cap.341.n.16.* & alios, ac demum idem Diana *d.resolut.25.in fine*, addit ex Iacobatio quòd Cardinales possunt habere familiam armatam.

86 Vigesimoquartò. Cardinales habent facultatem vtendi vestibus ex duobus tantùm coloribus, nempe rubro, & violaceo, exceptis Dominica tertia Aduentus, & Dominica quarta Quadragesimae, quibus diebus in subranis mantelletto, & mozzetta vtuntur colore rosae siccae. Cardinalibus splendor quidam videtur accessisse mysticus, ait Boët. Epo *de Regalib.lib.1. num.212.* à galero rubro per Innocentium IV. ipsis concesso, martyrij fortasse promptitudinem, si res ita ferat, efflagitante, quod etiam aduertunt Turrecrem. *in sum. lib.1.cap 80.in princ & cap.83.in fine*, Lael Zech.*de Republ.Eccl.cap.de statu Cardin. n 4.* Sosa *in libello de la obligacion con que quedan los Religiosos Obispos, num.132.* & hoc colligitur ex formula, cum qua eis tribuitur galerus ruber, quae reperitur in Caerem.S.E R. *lib.1.sect.8, cap.7.in fine.* in haec verba, *Accipe galerum rubrum insigne singulare dignitatis Cardinalatus, per quod designatur quod vsque ad mortem, & sanguinis effusione inclusiuè pro exaltatione sancta Fidei pace & quiete populi Christiani augmento, & statu S. R. E. te intrepidum exhibere debes. In nomine Patris, &c.* Qualitas verò vestium eorumdem regulariter erit vel ex panno grauiori, vel ex lana leuiori, quam *Sasettam* vocant; vel ex cameloto vndato, vel etiam in subranis ex serico vndato, vel sine vndis, arbitrio illorum, dummodo sit simplex, videlicet ex eo quod armesinum, seu tabi vocant, non autem ex eo quod rasum vocant, aut villutum appellant; quod intelligitur

de Cardinalibus non Regularibus; nam Regulares non solent vti vestibus sericis, & nunquam in habitu mutant colorem, sed semper retinent colorem habitus suæ Religionis. Paul. Fusc. *de Visitat. lib. 2. cap. 15. num. 27 & 50.* Iacob de Graff. *in aureis decis. p. 2. lib. 3. cap. 18. num.* 89. Sot. *de Iustit. lib. 10. quæst. 5. art. 7.* Rodoan. *de spol. Eccles. q. 8. num. 23. pag. 222. in fine,* Sosa *in libello de la obligacion con que que dan los Religiosos Obispos, n. 43.* quorum tres vltimo loco citati affirmant Cardinalem Caietanum habitum suæ Religionis nunquam dimisisse. In quibus autem temporibus Cardinales rubro, aut violaceo colore in vestibus vti debeant? & quid quando equitant collegialiter, Pontificaliter vel solemniter; fuit latè prouisum per Clementem VIII & Sacram Rituum Congregationem, *sub die 3. Augusti* 1602. & iterum, atque iterum dilucidiùs à Paulo V. & eadem Sacra Rituum Congregatione, *sub die 31. Martij* 1618. vt in libello de eodem anno Romæ impresso in Typographia R. C. A. vbi etiam sigillatim ponitur quo colore caparum vel sacris indumentis Cardinales ad singulas Capellas vti debeant; & ponitur quoque numerus, & ordo Missarum, Vesperarum, & Matutinarum Pontificalium, & dicitur, quando, vbi, & quo habitu Cardinales ad Capellas conueniant per totum annum, iuxta antiquam consuetudinem, & modernum vsum?

8 Vigesimoquintò, habent priuilegium, vt titulus Eminentissimi, & Vestræ Eminentiæ, vnà cum antiquo titulo Reuerendissimi imposterum esse debeat proprius, & peculiaris Cardinalitiæ Dignitatis, prout in infra scripto Decreto continentur, cuius me citato *in hoc loco*, meminit Machado *d. lib. 4. p. 7. tract. 3. docum. 1. num. 3.* tenoris sequentis, videlicet.

Die 10. Iunij 1630. In Consiorio Secreto,

Fuit facta per D. Cardinalem Pium relatio Decreti Sacræ Congregationis Caremoniarum S. R. E. Cardinalium. vt infrà.

Beatissime Pater.

SAcra Congregatio Caremoniarum S. R. E. Cardinalium censuit, si Sanctitati Vestra placuerit, loco Titulorum Illustrissimi, & Dominationis Vestra Illustrissima, quibus hactenus vsi sunt Cardinales, Titulos Eminentissimi, & Vestra Eminentia, vnà cum antiquo titulo Reuerendissimi in posterum esse debere proprios, & peculiares Cardinalitia Dignitates; itaut prafati Tituli Eminentissimi, & Eminentia à nemine, praterquam ab Ecclesiasticis Romani Imperij Electoribus, ac Magistro Hospitalis Hierosolymitani vsurpari possint, aut aliis attribui; eosdémque Titulos ab omnibus, & singulis Cardinalibus prasentibus, & futuris omninò assumi, illisque inter se, tam voce, quam scripto perpetuò vti debere. Quod si contigerit aliquem cuiuscunque Dignitatis, gradus, & conditionis (Imperatore, ac Regibus exceptis) huiusmodi Titulos alicui Cardinalium non tribuere, Cardinalis ille nullatenus cum eo coram agat, nec eius litteras quoquomodo recipiat.

Insuper censuit supplicandum esse Sanctitati Vestra, vt per suum Consistoriale Decretum pracipere dignetur cateris omnibus, & singulis Ecclesiasticis cuiuscunque conditionis, gradus, & Dignitatis, etiam Episcopali, Archiepiscopali, Primatiali, seu Patriarchali Dignitate prafulgentibus, ne prafatos Eminentissimi & Eminentia Titulos quoquomodo sibi vsurpent, sub pœnis indignationis Sanctitatis Vestra, & Romanorum protempore Pontificum, inhabilitatisque ad alias Dignitates, & incapacitatis quarumcunque gratiarum, seu Indultorum Sedis Apostolica, ac amissionis fructuum suarum Ecclesiarum, & beneficiorum quorumcunque ipso facto incurrendis.

Item censuit hac omnia in prasenti Consistorio esse referenda, vt Sanctitate Vestra annuente ab omnibus, & singulis Cardinalibus recipiantur, & super eorum perpetua, & inuiolabili obseruatione iuretur, debitaque executioni demandentur, à prasentibus quidem in Consistorio statim, ab existentibus verò in Curia post tres dies, & absentibus post duos menses in Italia, & post quatuor extra Italiam. Inter alia super his etiam omnes, & singuli Cardinales, qui in futurum creabuntur, iurare teneantur; prasentes quidem in receptione Pilei, absentes verò in receptione Bireti.

Qua relatione habita S. D. N. per hac verba: Quid vobis videtur? omnium D D. Cardinalium exquisiuit suffragia, & singulorum auditis sententijs; non solùm vnanimiter consentientibus, verùm etiam instantissimè deprecantibus, atque S. Sanctitati supplicantibus, vt huiusmodi Decretum, & omnia in eo contenta approbaret; sicque probata per suum Consistoriale Decretum, cum auctoritate imprimendi, &c. & Litteris etiam in forma breuis expediendi, cum solitis clausulis, &c. confirmaret. Sanctitas Sua, vt sequitur, Decreuit.

PEtitionibus vestris annuentes, proposita Nobis per vos omnia admittimus, & approbamus, & desuper Litteras, etiam in forma Breuis cum clausulis opportunis, & necessarijs concedimus, & expediri mandamus; cum auctoritate imprimendi. In nomine, &c.

Absoluto Consistorio post discessum Pontificis in Congregatione Generali, omnes, & singuli Cardinales, qui Consistorio interfuerunt, tactis sacrosanctis Euangeliis iurarunt, & subscripserunt, vt infrà.

NOs miseratione Diuina Episcopi, Presbyteri, & Diaconi S. R. E. Cardinales suprædictum Decretum sacræ Congregationis Caremoniarum S. R. E. Cardinalium à Sanctissimo Domino Nostro approbatum, & à nobis receptum perpetuò, ac inuiolabiliter obseruare promittimus, & iuramus.

Dominicus Episcopus Portuens. Cardin. Ginnasius.
C Card. Pius Episcopus Albanen.
S. Cardinalis Burgensius, Episcopus Sabinen.
Ego M. Episcopus Tusculanus, Cardin. Lantes.
Ego G. Card. Borgia, Presb.
Ego Rob. Card Vbaldinus.
Ego I. Cardinalis Sabellus.
Ego G. Cardinalis Fenciuolus.
Ego C. Cardinalis de Torres.
Ego Fr. A. Card. S. Honuphrij

Ego

Ego Aloysius,Card. Caetanus.
Ego Laudiuius Presbyter, Card. S. Sixti, nuncupatus
Ego Berlingerius Presbyter, Cardin Gypsius.
Ego F. Presbyter, Cardin. Verospius.
Ego Gregorius Presbyter, Cardinalis Narus.
Ego Lucas Antonius Presbyter, Cardin. Virilis.
Ego Franciscus Diaconus, Cardinalis Barberinus.
Ego P. Maria Burghesius Diaconus, Card. S. Georgij
Ego Hieronymus Diaconus, Card. Vidonus.
Ego L. Diaconus, Card. Biscia.
Ego M. Cardinalis Ginettus.
Ego A. Diaconus, Card. Cæsarinus.
Ego H. Diaconus, Card. Columna.
Ego Theodorus, Card. Triuultius.

Denique Eminentissimos D. Franciscus Maria Cardinalis Brancatius apud Dianam *resolut. moral. p.6.tract.8.miscell.resol.* 40 de Capella Palatij Cardinalium plura scitu dignissima cumulat, & resoluit Capellanos Cardinalium posse in Capella Palatij ante auroram, & post meridiem tam pro dominorum suorum seruitio, quàm familiæ seorsim celebrare, non solùm vnam Missam, sed etiam plures à diuersis Capellanis; resoluit etiam, si Cardinalis sit absens, & extra Vrbem, in qua degit, durante eius absentia, posse nihilominus eosdem Capellanos in eodem Palatij sacello sacrificium offerre, & quod exteri, & non domestici Cardinalium familiares, si Sacris intersint in Capella prædicta diebus festis præcepto satisfaciant.

88 Cardinalium officium præcipuum est Reipublicæ Christianæ consulere, & Romano Pontifici assistere. & ei in negotiis arduis rectum consilium probare, & cuncta, quæ eis ab eodem Summo Pontifice pro vtilitate Ecclesiæ iniunguntur, fideliter adimplere, *cap. per venerabilem, vers. sunt autem, qui fil. sint legitim. cap. fundamen-*
89 *ta.§.decet,de elect.lib.6.* ex quibus Iuribus probatur in decidendis causis Fidei, aliísque arduis debere Papam petere consilium Cardinalium, vt vsus obseruat; passim enim videmus in rescriptis apponi clausulam, *De S. R. E. Cardinalium consilio.* Prosequuntur Doct. *in rubr. de constit.* vbi Dec. *num.* 20. Rip. *num.* 14. & Bero. *num.* 42. Card. Paleoth. *de consult. sacri Consistorij, p.1.q. 3. art. 3.cum seqq.* Mench.*illustr.quæst.cap.*23. D. Solorzan.*de iure Indiar.tom.1.lib.2.cap.24.num.*92. Verùm, quamuis consentaneum quidem sit quòd Pontifex Cardinalium consilium in arduis exigat, non tamen ita est necessarium, vt sine eo decidere non possit, & ideò meritò Pontifex *in d. §. decet*, loquitur per verba honestatis, scilicet, *decet*, non verò necessitatis; ex quo colligitur Pontificem etiam in quæstionibus Fidei, atque reliquis arduis non teneri Cardinalium consilium exigere de necessitate, vt per Cass. *in catalogo glor. mund. p.3. consid.*47. Marc.Ant. Cuch.*de instit.maior.lib.2.tit.2.de summ. Pontif.num.* 59. Cardinal. Iacobat. *de Concil.*
lib 7.artic.5. Mascard.*de probat.conclus.*262.*num.*56. Flamin.Paris. *de resignat.benefic lib.3.q.*18 *num.*124. *& lib.7.q.5.num.*14. Io. Garc.*de nobilit. glos.* 48.§ 3. *num.*53. Ceuall. *commun.contra communes,q.*645.*n.*1. Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchal. Sed.erect.*
*cap.*20.*num.*18.quorum plerique aduertunt clausu- 90
lam illam, *De Fratrum nostrorum consilio*, decentiæ magis esse, quàm necessitatis.

Collegium autem Cardinalium Sede Aposto- 91
lica vacante, quicquam potestatis, vel iurisdictionis ad Romanum Pontificem dum viuit, pertinentis exercere minimè potest; nisi fortè ideò vrgens necessitas incideret, quòd eos oporteret de terra ipsius Ecclesiæ defendenda, vel eius parte aliqua prouidere, vel nisi aliquod tam grande, vel tam euidens immineret periculum, quòd omnibus & singulis Cardinalibus præsentibus videretur illi celeriter occurrendum; ita habetur *in Clem. ne Romani, de elect. & in Constit Pij IV.* incip. *In eligen. sub Dat. Romæ, Idib. Octob.* 1562. vt *in Bullario nouo, tom.2 pag.*91. Azor. *instit. moral. p.2.lib 4. cap.3.q.1.* Camp.*in diuers. Iur. Canon. rub.7.cap.6.ex num.*76. latè Iul. Lauor. *var. lucub. tom.1.tit.3 cap.3.* nouissimè Machado *en su perfetto Confessor. tom. 2. lib 4.p.7.tract.3.docum.3.*

Vnde per Collegium Cardinalium non possunt 92
corrigi, immutari, vel modificari Constitutiones Summorum Pontif. nec eis quicquam addi, detrahi, præsertim circa illa, quæ de electione futuri Pontificis disponunt, vt apertè probat *d. Cle. ne Romani, in princ.* Manfred *de Cardin. decis.*261. Nec creari Cardinales, idem Manfred. *decis.* 259. *num.* 386. Azor. *d. q.* 1. Campan. *d. cap. 6 num.* 78. Lauor. *d. cap. 3. num.* 12. vbi *num* 13. quòd nec etiam possunt mitti Legati per Sedem Apostolicam, & *num.* 14. subdit quòd nec è conuerso possunt reuocari transmissi à Pontifice defuncto, nisi
necessitas vrgeret. Et quòd nec etiam potest per 93
eos dari Pileus, vel alia insignia Cardinalitia, & similiter claudi, vel aperiri os Cardinalibus de recenti creatis, vt per Lauor. *d. cap.3. num.* 15. Quicquid dicat Camp. *in diuers. Iuris Canon. rub.7.cap.6. num.* 83. Et an possint per eos habilitari Cardinales priuati à Papa? vide Capyc. *decis.* 114. quem refert Ricc. *collect.* 120.

Specialiter autem plerique Cardinales singula 94
gerunt officia: alius est enim S. R. E. Vicecancellarius, alius Camerarius, maior quoque Pœnitentiarius, & Papæ Vicarius, Bibliothecarius, & Præpositi officio sacræ Generalis Inquisitionis, & alij aliis officiis præpositi ad libitum Romani Pontificis: sed eorum ratione non sortiuntur aliquam prærogatiuam in iis, quæ spectant ad officium Cardinalium in eorum collegio, vt per Seraphin. *decis.* 716. *num.* 6.

Vicecancellarius tempore Bonifacij VIII. cœ- 95
pit vnus ex Cardinalibus creari; antè enim erat priuatæ sortis homo, sed probitate, & eruditione spectatissimus, vt aduertit Ioannes à Cochier *in proœmio regularum Cancellariæ*; præponitur administrationi iustitiæ; ad eius namque officium pertinet cura, gubernatio, & directio audientiæ sacri Palatij, specialiter circa expeditionem Bullarum, & litterarum Apostolicarum super collationibus beneficiorum, & aliis gratiis à Sede Apostolica impetratis; & ipse interest examini publico, & priuato eius, qui assumendus est in Rotæ Auditorium, & pleraque alia ad eius officium pertinent, quod inter Cardinales præcipuum est; & Vicecancellarius dicitur, quia solus

Papa Ecclesiæ est Cancellarius, vt quidam volunt. Vide Lancell. in templ. omn. iudic. lib. 2. cap. 1. Azor. Instit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 36. Petr. Gregor. Syntagm. Iur. p. 2. lib. 51. cap. 41. num. 1. Cassan. in catalog. glor. mundi, p. 4. consil. 13. Zech. de Repub. Eccles. cap. 4. Eius officium, Sede vacante videtur cessare, saltem quoad iurisdictionem sibi tributam per regulas Cancellariæ, cùm eo tempore cessent omnes reseruationes, & regulæ; Bullæ tamen, quæ iam plumbatæ reperiuntur in vita Pontificis, per officiales subscribuntur & expediuntur, Iul. Lauor. variar. lucubrat. tom. 1. tit. 3. cap. 3. num. 43.

96 Camerarij autem officium est ærario, seu fisco Romani Pontificis, & patrimonio Romanæ Ecclesiæ præesse. gloss. verb. expirare, & verb. Camerarium, in Clement. ne Romani, de election. Cassan. in catalogo glor. mundi, p. 4. consid. 14. Zech. de Republica Eccles. c. 5. de Camerario, Cardin. Tusch. tom. 1. lit. C. conclus. 16. Io. à Coch. vbi suprà, num. 19. vbi quòd Camerarius Vicecancellario non est anteferendus, Azor. d. lib. 5. cap. 27. cuius officium etiam Sede vacante exercetur. Iul. Lauor. d. cap. 3. ex num. 36.

97 Pœnitentiarij summi officium versatur circa officium curæ Pœnitentialis, id est, in casibus conscientiæ, & disputationibus, aut absolutionibus circa hæc à Sede Apostolica obtinere, qui vtitur opera aliorum Pœnitentiariorum minorum, quorum est pœnitentium Confessiones audire, & eos à censuris Ecclesiasticis, & pœnis, ac delictis absoluere, iuxta delegatam sibi à summo Pœnitentiario auctoritatem, Azot. d. lib. 5. cap. 38. me citato in hoc loco, Machado d. tract. 3. docum. 3. num. 2. De summo Pœnitentiario agunt Cassan. in catalog. glor. mund. p. 4. consil. 17. Zech. de Repub. Eccles. cap. 3.

98 Sede Apostolica vacante retinet suum officium, & iurisdictionem Pœnitentiarius maior, & alij Pœnitentiarij minores quoad forum tantùm Conscientiæ ad vitandum periculum animarum; in dispensationibus verò matrimonialibus, & aliis, ac absolutionibus, & declarationibus, necnon quibuscumque aliis expeditionibus forum, vt animæ, fori, mixtim, vel separatim quomodolibet concernentibus, penitus conquiescit, Iul. Lauor. d. cap. 3. num. 39. & 40.

99 De Vicario Vrbis, quem vnum ex Cardinalibus Romanus Pontifex tanquam Vrbis Episcopus populo, & Diœcesi suæ Vicarium dat, vide cap. si nobis, de offic. Vicar. Vest. in prax. Roman. Cur. lib. 2. cap. 6. Hoiedam de incompatibil. benefic. p. 1. cap. 15. num. 1. Azor. Instit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 39 Galganet. de iur. public. lib. 3. tit. 39. num. 7. Et cùm eius deputatio fieri soleat ad vitam ipsius Vicarij, per mortem Pontificis non expirat eius officium, Gambar. de offic. Legat. à Later. lib. 9. num. 78. Iul. Lauor. d. c. 3. num. 45. me citato in hoc loco, Machado d. tract. 3. docum. 3. num. 3.

De Bibliothecario S. R. E. fit mentio in cap. Adrianus, 23. dist. & semper est vnus ex Cardinalibus, Petr. Gregor. Syntagm. Iuris, p. 2. lib. 18. cap. 41. num. 15.

100 Notandum est, quòd Cardinales, de quibus hucusque egimus, vocantur S. R. E. Cardinales; Præsules scilicet Romanæ Ecclesiæ purpurati, consiliis Summi Pontificis assistentes, & ad Papæ electionem deputati: hi etiam appellatione Cardinalium comprehenduntur, non autem Rauennates, Compostellani, & similes, vt obseruant Abb. in cap. accedentes, num. 2. & ibi addit. in verb. Cardinales, de præscrip. Io. Vasæ. in Chronic. Hispania, cap. 21. vers. Compostellanus, Stephan. de Gaët. in repetit. cap. ad limina, 30. q. 1. in proœm. num. 13. Andr. Grammat. in Extrauag. Iul. II. de Simoniaca Papæ election. num. 70. & seq. Anastas. Germon. de sacr. immunit. lib. 3. cap. 16. num. 13. & 14. Anton. Scap. in respons. de birret. rubeo danda S. R. E. Cardinalibus Regularibus, num. 3. Bonacin. de legitima Summi Pont. electione, q. 1. puncto 1. §. 1. num. 1. Nam Cardinales illi Rauennates, & Compostellani sunt abusiuè Cardinales ad instar Regis scachorum, qui non propriè dicitur Rex, sed abusiuè, glos. verb. principem Mundi, cap. pudor, 32. q. 2. Ludou. Gom. in regul. de annal. q. 47. num. 5. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloss. 24. num. 162. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 19. q. 3. vers. Quæstio igitur est, & lib. 4. cap. 1. prope finem, Monet. de Conseru. cap. 5. num. 122.

Circa testandi facultatem Cardinalibus concessam à Papa de rebus quæsitis intuitu Cardinalatus, vide Barbat. de Cardinal. q. 4. num. 7. Azor. d. p. 2. lib. 4. cap. 3. q. 6. Diana d. p. 5. tract. 2. resol. 50. Et quòd habeant priuilegium testandi iure militari, resoluunt Zech. d. tit. 3. de Cardinal. num. 9. priuil. 11. Germon. de sacror. immun. lib. 3. cap. 6. n. 66. Gratian discept. forens. tom. 2. cap. 312. num. 1. Bagn. de dignitatibus S. R. E. tract. 11. fol. 182. Diana d. tract. 1. resol. 51. vbi resol. 52. post Azor. q. 7. & Bagn. fol. 180. citatis locis tenet Cardinales testantes ex familiare Pontificis teneri adhibere formulam Iuris Canonici, & resol. 53. post Azor. d. cap. 3. q. 10. ait facultatem a Pontifice Cardinalibus concessam per primum testamentum non expirare, & resolut. 54. post Sanch. & plures ab eo citatos, de Matrim. lib. 8. disput. 28. num. 82. docet licentiam testandi Cardinalibus à Papa concessam non expirare mortuo Papa, qui illam concessit. Qui verò de Cardinalibus plura scire cupiat, consulere poterit Hieronym. Manfred. in suo tract. de Card. inter tract. Doctor. tom. 13. p. 2. pag. 86. & 96. alium tract. eiusdem, de Cardinalium sacrosancto Collegio, Martin. Garratum in simili tract. de Cardinalibus, tom. 14. p. 2. pag. 59. Andr. Barbat. de Cardinalium præstant. tom. 13. p. 2. pag. 63. & de Cardinalib. Legat. à Latere ibid pag. 131. Gondisal. Villadieg. de Cardinal. orig. dign. ac potest. eodem tom. 13. part. 2. pag. 57. Hieronym. Alban. de Cardinalatu, ibidem pag. 105. Hieronym. Plat. de Cardinal. dignit. & offic. ad Flamin. Platum Cardinalem Fratrem, Gasp. Ferdinand. Toletan. de stat. & offic. Cardinalium S. R. E. Bagnum de dignitatibus S. R. E. tract. 11. Ioseph. Autia de institut. Cardinal. Christophor. Syluestran. de potestate Cardinal. Petr. de Aliaco in opere Gerson. p. 1. in fine, Anton. Posseuin. in apparatu sacro, verb. Cardinalis, Iodoch. Lorich. in thesauro nouo Theologico, eod. verb. Petr. Cresper. in sum. Cathol. Fidei, eod. verb. Lancellot. Conr. in templ. omnium Iudicum, lib. 2. cap. 2. §. 1. cum duobus seqq. Duaten. de Sacr. Eccles. Ministr. cap. 13. Didac. ab Alaba de Concil. part. 2. §. 2. Cassan. in catalog. glor. mundi p. 4. consid. 10. cum seqq. Turrecr. in sum. lib. 1. cap. 80. cum quatuor seqq. Aluar. Pelag. de planct. Eccles. lib. 2. cap. 16. Quintilian. Mandos. in glos. facultatum, §. Considerantes, verb. Cardinales, Rodulph. Cupers in cap. oportebat, 79. distinct. §. sequitur textus, cum seqq. Hieronym. Roman. de Repub. Christ. lib. 3. cap. 1. & 2. Maiol. de irregular. lib. 2. cap. 3. Costa in memorabil. verb. Cardinales, Frater Ioseph. de Seguença in vita S. Hieronymi, lib. 3. cap. 6.

Anastas.

Anastas. Germon. de indult. Cardinalium, in descript. §. Episcopus, à num. 7. & de Sacr. immunit. lib. 3. cap. 6. Læl. Zech. de Repub. Ecclesiast. de stat. illustriss. Cardinal. Io. Garc. de nobilit. glos. 48. §. 3. num. 26. cum multis seqq. Cardin. Bellarm. in suis controu. Cathol. tom. 1. de Cleric. lib. 1 cap. 26. & in apolog. contra Regem Angliæ cap. 4. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 27. de Cardinalium dignitate. Anton. Scap. de biret. rub. dand. respons. 1. Petr. Gregor. Syntagm. Iur. lib. 15. cap. 4. Card. Paleoth. de consult. Sacr. Colleg. q. 3. Quintanad. Ecclesiast. lib. 4. à num. 102. Flamin. de resignat. lib. 2. q. 1. num. 34. cum seqq. & lib. 7. q. 12. Zerol. in prax. Episcopal. p. 1. verb. Cardinales, Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 7. Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. glos. 24. Molin. de Mediano in alleg. Proregis extranei Regni Arag. num. 73. cum seqq. Fr. Ioan. à Ponte in conuen. vtriusque Monarchiæ lib. 1. cap. 3. §. 2. pag. 97. Mich Nauclet. de Monarch. Eccles. p. 2. lib. 4. cap. 11. & 12. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 1. lit. C. conclus. 35. cum seqq. Vasq. de Sacram. Ord. disput. 242. cap. 1. cum seq. Paul. Carrar. in Canon. ac moribus Theolog. q. 3. nouissimè Diana moral. resolut. p. 5. tract. 2. Machado en su perfeto Confessor tom. 2. lib. 4 p. 7. tract. 3. Sebastian. Cæsar in relect. de Ecclesiast. hierarch. p. 1. disput. 2. Paul. Laym. in Theol. moral. lib. 1. tract. 4. cap. 7. §. 7. de iurisd. Cardinal. Eccles. Roman. Anton. Fabric. de re benefic. à num. 27. Monet. de Conseruat. cap. 5. ex num. 34. Duard. in commen. ad Bull. Cœnæ, lib. 2. in canon. 12. q. 6. Sanctarell. variar. resol. q. 2. per tot. Et de Cardinalibus Regularium protectoribus, eorúmque facultatibus, iuribus, & priuilegiis latè Lezana in summ. quæst. Regul. tom. 2. cap. 9.

CAPVT V.

De Legatis, & Nunciis Apostolicæ Sedis.

SVMMARIVM.

1 *Legatus Apostolicæ Sedis is dicitur, cui à Summo Pontifice certa ciuitas, vel Prouincia committitur gubernanda, & ibi vices Papæ gerit, ac ordinariam obtinet potestatem.*
2 *Legatorum Apostolicæ Sedis tres sunt species.*
3 *Cardinales soli non mittuntur à Papa, dicuntur Legati de Latere.*
4 *Concessio facta Cardinalibus Legatis de Latere, non extenditur ad alios Legatos de Latere, non Cardinales.*
5 *Claus.* Cum potestate Legati à Latere, *de stylo Curiæ Romanæ consueuit apponi mandatis Legatorum, qui fimbriam vestimenti Papæ tetigerunt.*
6 *Legati qui non emanent, sed constituuntur, illi sunt, quibus specialiter aliquid committitur exequendum.*
7 *Nuncius appellatur ille, quem non Cardinalem mittit Papa cum potestate legationis, aut pro certo negotio ad alios Principes.*
8 *Gubernator dicitur qui à Papa ad ciuitatem, vel Prouinciam Ecclesiæ regendam dirigitur absque potestate Legati, qui nec sit Cardinalis.*
9 *Commissarius Apostolicus nominatur, qui ad certam causam mittitur terminandam, aut ad quædam minora negotia.*
10 *Legati nati dicuntur, qui officium habent dignitati connexum, & cum dignitate, quam acquirunt, sunt ipso iure Legati.*
11 *Legatus Apostolicæ Sedis eligi potest quicumque Summo Pont. visus fuerit idoneus.*
12 *Papa in Legatis de Latere mittendis consilium Cardinalium requirere consueuit.*
13 *Legatus de Latere mittendus est qui Papæ sit valde notus, & in quo sit Spiritus Dei, & scientia legis.*
14 *Legati & Nuncij Apost. Sedis sunt ab omnibus honorandi, & digne recipiendi, tanquam Summi Pont. vices gerentes, & in eundo & redeundo in suis necessitatibus adiuuandi.*
15 *Procuratio adeò debita est Legatis Apost. vt contra eam nullo modo admittatur præscriptio.*
16 *Priuilegio quis potest eximi à procuratione debita Legatis Apost.*
17 *Præscriptio quando æquiparetur priuilegio, ostenditur.*
18 *Cardinales Legati habent priuilegium vtendi insigniis Apostolicæ dignitatis.*
19 *Legato de Latere præsente, Legatus alius Officium legationis exercere non potest.*
20 *Legati de Latere sunt maiores, & digniores Legatis natis, & ideo nati non vtuntur suis insigniis, nec exercent officium legationis, præsente Legato de Latere.*
21 *Episcopus in ciuitate, vel Diœcesi, cui præest, non potest præsente Legato de Latere benedicere populum, & deferre vestes, scilicet Mozettam significantem iurisdictionem illius ordinariam.*
22 *Insignia Legati à Latere, quæ sint, referuntur.*
23 *Legati à Latere cum suis insigniis processionaliter intrant ciuitates, & oppida sub pallio; & sic ingredientes, Clerus & populus solemni supplicatione & pompa excipiunt; Archiepiscopi, & Legati minores, Crucis signum quod ante ipsos deferri solet, deponunt.*
24 *Legatus de Latere potest in sua Prouincia quicquid Episcopi in suis Diœcesibus.*
25 *Legati de Latere in generali commissione non transeunt casus Papæ reseruatis in signum specialis priuilegij.*
26 *Legatus de Latere non venit appellatione Romani Pontificis, nec facit idem tribunal cum Papa.*
27 *Legati de Latere possunt absoluere excommunicatos pro violenta manuum iniectione in Clericos, etiamsi atrox sit iniuria.*
28 *Beneficia in Prouincia sibi decreta existentia conferre potest Legatus de Latere.*
29 *Legatus de Latere potest concurrere cum quolibet Ordinario sicut Papa, nullo ad hoc requisito Episcopi consensu.*
30 *Beneficia spectantia etiam ad collationem exemptorum conferre potest Legatus de Latere in Prouincia sibi decreta existentia.*
31 *Beneficia exempta conferre potest Legatus de Latere.*
32 *Beneficia, quorum collatio fit ad Sedem Apostol. deuoluta, potest conferre Legatus de Latere, etiamsi sint deuoluta ad Papam ex propria negligentia, vt num. 33.*
34 *Beneficia ad Episcopum deuoluta ex negligentia Prælati Regularis exempti, quæ Episcopus confert auctoritate Apostol. non potest conferre Legatus de latere.*
35 *Legatus potest conferre beneficia suæ Prouinciæ, quamuis deuoluta ad Prælatum extra suam legationem.*

36 *Legatus non potest conferre beneficia, quæ essent extra Prouinciam, & per deuolutionem, vel aliàs spectarent ad collationem alicuius Prælati de Prouincia.*

37 *Beneficia intra Prouinciam existentia conferre potest Legatus etiamsi spectareat ad collationem Clericorum alterius Prouinciæ.*

38 *Beneficia Iurispatronatus Ecclesiastici, seu Clericorum conferre potest Legatus de Latere.*

39 *Iuspatronatus Ecclesiasticum dicitur, quòd fundatur ex bonis intuitu Ecclesiæ quæsitis.*

40 *Legatus de Latere etiam extra Prouinciam existens potest beneficia in Prouincia sibi decreta existentia conferre.*

41 *Ecclesias Cathedrales, vel Regulares, aut Collegiatas, seu ipsarum Cathedralium maiores post Pontificalem electiuas, conferre non potest Legatus de Latere.*

42 *Beneficia reseruata, etiam in sex mensibus alternatiuæ Episcopi vacantia, conferre non potest Legatus de Latere.*

43 *Legatus vigore facultatis sibi concessæ conferendi beneficia qualitercumque vacantia, non habet facultatem conferendi beneficia reseruata.*

44 *Beneficia Iurispatronatus laïcorum conferre non potest Legatus de Latere.*

45 *Beneficia Iurispatronatus mixti, Legatus de Latere conferre non potest.*

46 *Beneficia Iurispatronatus laicorum ex priuilegio vel præscriptione benè potest Legatus conferre, nec oportet aliter derogare tali Iuri patronatus, nec de eo facere mentionem.*

47 *Beneficia, quæ ad Episcopi collationem spectant iure speciali, seu delegato, non potest conferre legatus.*

48 *Beneficia litigiosa non potest Legatus conferre.*

49 *Beneficij collatio facta à Legato ei, qui tacet se habere aliud beneficium est subreptitia, & nulla, sicut illa, quæ fit à Papa.*

50 *Prouisus ab Ordinario nihil tenetur probare ad iustificationem suæ gratiæ.*

51 *Legatus de Latere an possit conferre beneficium cum claus.* Motu proprio, *absque eo quòd de alio in gratia mentio reperiatur, ostenditur.*

52 *Legati missi siue nati, conferendi beneficia nullam habent potestatem, nisi hoc eis specialiter sit indultum.*

53 *Nuncijs cum potestate Legati de Latere missis conceditur facultas restricta ad beneficia Ecclesiastica simplicia per obitum extra Romanam Curiam vacatura; quæ non excedunt valorem 24. Ducatorum auri de Camera.*

54 *Beneficia reseruare potest Legatus de Latere, quorum conferendorum ius, & potestatem habet, dummodo pendente vna reseruatione in aliqua Diœcesi non faciat aliam.*

55 *Beneficia vacatura Legatus de Latere suæ potest reseruare collationi, etiam pro certa persona, sed ei nullum ius quæritur.*

56 *Reseruationes per Legatum à Latere factæ expirant finito legationis officio.*

57 *Legationis officio finito, omnia quæ ad reseruationem exequendam gesta fuerint, expirant, si beneficium collatum non est.*

58 *Commendare ad tempus Parochiã potest Legatus de Latere.*

59 *Parochiale, seu aliud quoduis beneficium commendare non potest Legatus de Latere, nisi hoc habeat in facultatibus.*

60 *Ecclesias Regulares Clericis secularibus commendare non potest Legatus de Latere, nec è conuerso.*

61 *Vnire beneficia suæ prouinciæ potest Legatus de Latere, absque tamen præiudicio Episcopi.*

62 *Beneficia Regularia si electiua non sint, vnire potest Legatus de Latere.*

63 *Ecclesiam vnius Diœcesis Ecclesiæ alterius vnire potest Legatus de Latere, si subsit iusta, & debita causa, & dummodo Episcopo Ecclesiæ vnitæ sua iura non adimantur.*

64 *Vnire Ecclesiam sæcularem Monasterio potest Legatus de Latere, concurrentibus nonnullis, de quibus ibi.*

65 *Ecclesiam sibi subiectam iure legationis Legatus de Latere vnire non potest Ecclesiæ immediatè Papæ subiectæ.*

66 *Ecclesias Cathedrales, Collegiatas, Regulares, vel dignitates, quæ sunt electiuæ, vnire non potest Legatus de Latere.*

67 *Ecclesiam Iurispatronatus laici non potest Legatus de Latere vnire, sine patroni consensu.*

68 *Resignationes beneficiorum coram Legato de Latere fieri possunt.*

69 *Permutationibus beneficiorum auctoritatem præstare potest Legatus de Latere.*

70 *Resignationes beneficiorum simpliciter recipere potest Legatus de Latere, non autem in fauorem, nec cum pensione.*

71 *Legatus de Latere habet auctoritatem in pensionibus imponendis, non tamen in beneficiis reseruatis, vel quæ ad eius prouisionem non spectant.*

72 *Dispensationibus in concedendis tantam potest Legatus in sua Prouincia, quantam Episcopus in sua Diœcesi.*

73 *Matrimonijs interesse potest Legatus de Latere intra suam Prouinciam, & alijs interessendi licentiam concedere.*

74 *Electiones Episcoporum & exemptorum confirmandi licentiam habet Legatus de Latere.*

75 *Causas iudiciales committere potest Legatus de Latere, & Delegatus ab eo iurisdictionem exercere valet, antequam sit Prouinciam sibi delegatam ingressus.*

76 *Legatus duarum Prouinciarum propter connexitatem territoriorum poterit expedire negotia vnius Prouinciæ in alia.*

77 *Legatus de Latere potest cognoscere de causis contra exemptos.*

78 *Papa eximendo à iurisdictione cuiuslibet Ordinarij non videtur eximere à Potestate Legati de Latere*

79 *Iurisdictionem in exemptos exercere non potest Legatus natus.*

80 *Eximere non potest Legatus de Latere.*

81 *Causæ alteri à Papa specialiter delegatæ non potest Delegatus se ingerere, nisi vt sententiam iustam confirmet, vel exequatur.*

82 *Papa vbi apposuit manum, Legatus de Latere non potest se intromittere, nisi ex magna causa.*

83 *Causæ à Legato de Latere ad Superiorem remissæ non potest dictus Legatus se ingerere.*

84 *Statuta facere potest Legatus de Latere.*

85 *Indulgentias concedere potest Legatus de Latere in Prouincia sibi commissa, quæ durant etiam legatione finita, vt num. 86.*

87 *Concil. Trident. quæ circa Legatos statuat? ostenditur.*

88 *Legatio quatuor modis finitur.*

89 *Papa*

89 *Papa non cenſetur reuocare primum Legatum eo ipſo quòd creat ſecundum.*

90 *Iuriſdictio Legatorum non expirat per mortem Papæ.*

POSTOLICÆ Sedi non ſolùm Cardinales inſeruiunt, vt proximè vidimus, ſed etiam Legati, & alij, quos Nuncios ipſa Sedes appellat, quorum opera vtitur, & auxilio: de iis igitur hoc in loco tractabimus.

1 Legatus Apoſtolicæ Sedis ſecundùm Goffred
is dicitur, cui à Summo Pont. certa ciuitas, vel Prouincia committitur gubernanda, & ibi vices Papæ gerit, ac ordinariam obtinet iuriſdictionem, *cap. Legatos, de offic. Legat. lib.6.* Nau. *in cap. cùm contingat, de reſcript. remed.5 num. 2. de Indulg. notab.18. num. 19.* Gutier. *Can. lib.1 cap. 11. num.4. cum ſeqq* Sanch. *de Matrim. lib.3. diſput. 28. num.8. & lib.8. diſput. 28. num.4.* Aloyſ. Ricc. *in collect. de iſ. p.5. collect. 1974. in princip.* Narbon. *de appell. à Vicario ad Epiſcopum, part. 1. num* 90. Sebaſt. Cæſ. *in relect. de Eccleſ. hierarch. p.1. diſput. 3. §.2. num.1.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloſ. 21. num. 37. & gloſ. 24. num. 36.* Molin *de Iuſtit. tom.6. diſp.9. num.3.* Azor. *Inſtit. moral. part.2. lib.5. cap.27. q.5.* qui omnes expreſsè tenent Legatos Sedis Apoſtol. eſſe Iudices Ordinarios.

2 Legatorum autem Apoſtolicæ Sedis tres ſunt
ſpecies; quidam enim ab ipſo fonte emanant, vel-
3 uti Cardinales, qui de Latere Papæ, cui ſemper aſſiſtunt, mittuntur, ac propterea Legati de Latere nuncupantur, *cap. decreto, cap. ſi quis Epiſcopus, 2. q.6.* & ita ſolos Cardinales cùm mittuntur à Papa, dici Legatos de Latere tradunt gloſſ. *verb. Legationes, cap.1. de offic. Legati, & verb. commiſſum, in cap. excommunicatis, eod. tit.* Specul *tit. de Legat. §. ſequitur, num.1. & 2.* Boët. *de poteſt. Legati à Latere num.12.* Ludouic. Gom *ad reg. de infirmis reſignat. q.3. poſt princip.* Villadiego *in tract. de Legato, p.1. q.3.* Nau. *de datis & promiſſ. notab.6. n.11.* Menoch. *conſ.190. num.14.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib.8. q.13. num.5.* Azor. *inſtit. moral p.2. lib.5. cap.27. q.2.* Sebaſt. Cæſ. *in relect. de Eccleſ. hierarch. p.1. diſput.3. §.1.* Pacian *de probat. lib.2. cap.10.* Sanctarel. *var. reſol. q.2. num.8.* Machado *en ſu perfeto Confeſſor tom.2 lib.4. part.7 tract.2. docum.2. num.1.* Eraſm. & Cochier *de Iuriſdict. Ordin. in exemptos,*
4 *p.2. q 2. num.5.* vbi *num.6.* cum Rocho *tract. de conſuetud. num.* 323. reſoluit conceſſionem factam Cardinalibus Legatis à Latere non extendi ad alios Legatos de Latere non Cardinales, quippe quòd aliquoties Summus Pont. mittit inferiorem (qui non Legatus, ſed Nuncius nominatur) adie-
5 cta in eius facultatibus hac clauſula, *Cum poteſtate Legati à Latere*, quæ de ſtylo Curiæ Romanæ conſueuit adiici mandatis Legatorum, qui fimbriam veſtimenti Papæ tetigerunt, ſeu qui ab eo mandatum viuæ vocis oraculo receperunt, Specul. *d. §. ſequitur, in princ.* Hoſt. *in ſum. de Legato, poſt princ.* Ludou. Gom. *d. q.3.* & Cardinali aſſerenti ſe eſſe Legatum creditur, etiamſi litteras non exhibeantur ſuæ Legationis teſtes, vt dixi *cap. præcedenti, num.63.*

6 Alij ſunt Legati, qui non emanant, ſed conſtituuntur, & eis ſpecialiter aliquid committitur exequendum, *cap. volentes, de offic. Legati.* Ille enim quem non Cardinalem mittit Summus Pont. cum
7 poteſtate Legationis, aut pro certo negotio ad alios Principes, Nuncius appellatur. exemplum ſit in Nunciis Hiſpaniarum, Franciæ, Poloniæ, Venetiarum, Neapol. Sabaudiæ, & Florentiæ, & olim Apocriſiarius dicebatur Græco vocabulo, quaſi Secretarius, vt *in cap. ſeptuaginta, 16. diſt. & in cap. ſignificaſti,* vbi gloſ. *de elect.* qui eo in loco in multis negotiis perſonam gerit, & auctoritatem Romani Pont. *cap. 1. diſt.* 94. qui & Presbyter de Latere à Concilio Sardicenſi, *cap.* 7. nominatur, prout refertur *in cap. ſi quis Epiſcopus, 2. q 6.*
Sed qui à Summo Pont. ad ciuitatem, vel Prouin- 8
ciam Eccleſiæ regendam dirigitur, abſque poteſtate Legati, qui nec ſit Cardinalis, non habet Legati nomen, aut Nuncij, ſed dicitur Gubernator, & habet Ordinariam tantummodò iuriſdictionem,
quoad regimen ciuitatis. Qui verò ad certam cau- 9
ſam mittitur terminandam, aut ad quædam minora negotia, Commiſſarius Apoſtolicus dicitur, & omnes iſti largè poſſunt vocari Legati, quia omnis ab alio miſſus Legatus dicitur, *in l.1. & 2. ff. de legationib.*

Tertij ſunt Legati, qui nec emanant, nec con- 10
ſtituuntur, ſed officium hoc habent dignitati connexum, & Legati nati dicuntur, quia cum dignitate, quam acquirunt, fiunt ipſo iure Legati; qualis eſt Cantuarienſis Archiepiſcopus, de quo *in cap.1. de officio Legati,* item Eboracenſis in Anglia, de quo *in cap.1. de appellat. & in cap.1. vt lite pend.* & Bituricenſis in Aquitania ſuperiori, de quo *in cap. 2. li. de maiorit. & obed. & in cap. expoſuit, de dilat.* & Rhemen. in Francia, de quo *in cap per venerabilem, §. verùm, qui filij ſint legit. & in cap. dilectus, pen. de filiis Presbyt.* Gambacurt *de immunit. Eccleſ. lib.10. cap.8. num.19.* Hanc triplicem Legatorum ſpeciem ſatis agnoſcunt, & latè explicant gloſſ communiter recepta, *in verb. Legati, in cap.1. de officio Legati, lib.6.* Gambat. *in tract. de officio & poteſt. Legati à Latere, in initio, num.7. & 8.* Gondiſ. *eod. tract. q.3* Læl. Zech. *de Repub. Eccleſ. tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Legati,* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.7. q.13. in princip.* Azor. *inſtit. moral. part.2. lib.2. cap.27. ſtatim in princ. q.1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.30. tract.3. num 237. cum ſeqq* Pacian. *de probat. lib.1 cap.33.* Molin. *de Iuſtit. tom.6. diſp.9. n.2.* Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ordin. in exemptos, p.2. q 1. num.1.* Nicol. Garc. *de benefic. p.2. cap.3. n.3.* Moſcon. *de maieſt. milit. Eccleſ. lib.1. cap.6.* Parlad. *differ. 129. ex num.3.* Paul. Layman *in Theolog. morali, lib 1. tract.4. cap.7. num.22.* Machado *d. tract.2. docum.2. num.1.*

Eligi autem poteſt Apoſtolicæ Sedis Legatus 11
quicunque Summo Pont. viſus fuerit idoneus. In
Legatis tamen de Latere mittendis conſilium 12
Cardinalium requirere conſueuit, argum. text. *in cap. nouit, de his, quæ fiunt à Prælat.* & quandoque ſubdiaconus Apoſtolicæ Sedis fuit eiuſdem Sedis Legatus electus, vt teſtis eſt Symmachus Papa *in cap. 1. diſt. 94.* & nonnunquam Diaconus
Cardinalis, vt in VIII. Synodo apparet, de qua 13
in cap. Adrianus 93. diſt. eſt autem mittendus Legatus, qui Papæ ſit valdè notus, & in quo ſit ſpiritus Dei, & ſcientia legis; vbi enim Papa præſens eſſe non poteſt, eius per eum, qui mittitur, repræſentatur auctoritas, *d. cap.1. diſt. 94. cap ſi ergo, in fine, 8. q.1.*

Habent autem Legati omnes, & Nuncij priui- 14
legium à Iure communi, de quo *in cap. accedentes, de præſcript.* quòd ſunt ab omnibus honorandi, ac dignè recipiendi, tanquam Summi Pontificis vices gerentes, & in eundo ac redeundo in ſuis neceſſitatibus adiuuandi, *cap. cum inſtantia, 17. c. procuratio*

curationes, 23. *de censib.* Azor. *instit. moral. p.2. lib. 3. cap.42. q.vlt. vers. secundo.* Surd. *de aliment. tit. 4. q.22.num.*10. Beller. *disquisit. cler. part.1. tit. de bonis cleric.§.11.num.*12. qui verò contrà tyrannicè præsumpserit, est pœnis Canonis puniendus, & ipso iure excommunicationem incurrit, & terræ illius interdicto Ecclesiastico subiiciuntur, *Extrauag. Super gentes, de consuetud. inter commun.* Nauar. *in man. cap.*27. *num.*149. *vers. quinquagesima prima*, Gambat. *de casibus reseru. cap.*12. *num.*2. Iul. Lauor. *de Indulgen. p.2. cap.*13. *num.*48. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p.3. alleg.* 50. *num.* 134. secundùm Lugdunens. impressionem. Episcopi autem cùm consecrantur, prædicta erga Apost. Sedis Legatos se seruaturos iureiurando promittunt, vt *in cap. Ego N. de iureiur.* Secundùm verò leges ciuiles, qui Legatos offenderit, aut impedierit, tradendus est hostibus vt sit seruus, *l. fin. ff. de legation.*

15 Et est adeò debita procuratio Legatis Apostolicis, vt contra eam nullo modo admittatur præscriptio, *cap. accedentes, de præscript. cap. cum instantia, de testib.* gloss. *verb. exemptione, in Clem.* 1. *illo tit. de censib.* Abb. *cons.*26. Beller. *disquis. Cleric. p.* 1. *tit. de clerico debitore*, §. 11. *num.* 12. & 14. Ratio est, quia in Legationibus Sedis Apostolicæ vertitur vtilitas publica omnium Ecclesiarum, & agitur de recognitione subiectionis, & de compensatione solicitudinis, quam omnes Ecclesiæ debent Apostolicæ Sedi, quæ aliunde non potest commodè suos Legatos sustentare, ac subinde ne Legationes impediantur, meritò ab omnibus Ecclesiis Procurationes soluuntur, vt intendit text. *in d. cap. accedentes*, ibi, *quod omnibus imminet*, &c. nec potest aliquis excusari præscriptione, quæ in iis terminis prohibentur in præiudicium Sedis Apost. Quam rationem satis expressit Pontifex *in d. cap. cum instantia, in fine princip.* obseruant Abb. *num.* 5. & Felin. *num.* 6. *in dict. cap. accedentes*, Non obstat quòd priuilegium, & præscriptio æquiparantur, itavt & quæ possunt priuilegio acquiri, acquirantur etiam præscriptione, *cap. super*
16 *quibusdam*, §. *præterea, de verbor. signific.* Sed priuilegio quis valet eximi à procuratione debita Legatis Apost. vt probat *dict. cap. accedentes, & d. cap. cum instantia*; ergo & præscriptione, quia reiecta responsione Butrij, Abbat. *num.* 3. & aliorum, *in d. cap. accedentes*, & eiusdem Abbat. *consil.* 94. *num.* 2.
17 *lib.* 1. dicentium præscriptionem æquiparari priuilegio, vbi præscribitur cum scientia Principis, qui priuilegium potuit concedere, argum. *l. alienationis*, 28. *vers. vix enim, ff. de verbor. signific.* æquiparationem tamen non habere locum vbi præscribitur ignorante Principe, sed admitti priuilegium, licèt præscriptio improbetur, & procedere text. *in dict. cap. accedentes*; meliùs respondetur ex mente aliorum dici posse præscriptionem, & priuilegium æquiparari in iis, in quibus præscriptio speciatim non reperitur prohibita; & ita procedere dictum *cap. super quibusdam, vers. præterea*, & iura similia. Vbi verò præscriptio speciatim prohibita est, vt *in dict. cap. accedentes*, admittetur priuilegium, quia est actus emanans à Superiore cum causæ cognitione, in quo prohibitio locum non habet, non tamen admittetur præscriptio, quippe quæ contra prohibitionem non subsistit, iuxta *l. non dubium, C. de legibus.*

18 Habent Cardinales Legati priuilegium vtendi insigniis Apostolicæ dignitatis, *cap. antiqua, de priuileg.* dummodo exeat territorium ciuitatis, vbi Pontifex residet, quæ licèt olim Legatis tantùm de Latere mare transeuntibus concederentur, Cardinal. Iacobat. *de Concil. lib.*1. *art.*1. *n.*258. tamen hodie illis vtuntur, etiamsi non transeant mare, Gambat. *de officio, & potestate Legati à Latere, lib.*1. *num.*4. vbi testatur ita vidisse seruari pluries, refert Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.*7. *q.*13. *num.*7. Machado *d. tract.* 2. *docum.*2. *num.*3. *vers. el tercero.* Verùm si Cardinalis Monachus mittatur trans mare, poterit vti his insigniis, Gambar. *dict. tract. lib.*2.§. *illud, n.*24. Flamin. Paris. *d. q.*13. *num.*8.

Hæc namque, præsente Legato de Latere, Le- 19
gatus alius deferre, aut talibus vti, aut etiam legationis officium exercere non potest, *cap. denique*, 21. *distinct.* Speculat. *in §. sequitur videre, n.*4.
de Legato, vbi quòd Legati de Latere sunt maio- 20
res, & digniores Legatis natis, & ideo nati non vtuntur suis insigniis, nec exercent officium Legationis præsente Legato de Latere, refert Ste-
phan. Gratian. *Marchia decis.*19. *num.*5. Hinc etiam 21
Episcopus in ciuitate, & Diœcesi, cui præest, non potest præsente Legato de Latere benedicere populum, & deferre vestes, scilicet Mozzetam significantem iurisdictionem illius Ordinariam, quia in præsentia maioris deponitur potestas reuerentialis minoris, licèt contentiosa non amittatur. Ita Firman. *de Episcopo, lib.* 4. *part.*1. *num.*4. Stephan. Gratian. *d. decis.*19. *à princip.* vbi *num.*14. dicit quoad hoc sufficere Legatum esse præsentem in ciuitate, cùm verbum, *præsens*, etiam intelligatur de præsentia in loco, non autem solùm de præsentia temporali; & attestatur sic fuisse mandatum obseruari per S. Congregationem Rituum.

Sunt autem insignia hæc, vestis purpurea cum 22
veste linea siue byssina superiori, Palafredus albus, frænum, & calcaria deaurata, vt tradunt Doctores *in d. cap. antiqua*, & præcipuè Hostiens. *n.*12. Butr. *num.* 10. & Abb. *num.* 4. Barbat. *de Cardin. Legat. q.*1. *num.*4. Gondisalu. *in tract. de Legato à Latere, cap.*5. *num.* 1. Gambat. *d. lib.* 2. §. *illud, n.*22. Læl. Zech. *de Repub. Eccles. tit. de statu Illustriss. Legati, num.*4. *vers. vlterius*, Guid. Panciról. *var. lection. lib.* 1. *cap.*19. Ioan. Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcopum, p.*2. *fundament.* 1. *num.* 23. Flamin. Paris.
d. q. 13. *num.*6. Et cum his insigniis processiona- 23
liter intrant ciuitates, & oppida sub pallio, vt refert Gondis. *loco proximè citato*, & sic ingredientes, Clerus & populus solemni supplicatione & pompa excipiunt; Archiepiscopi, & Legati alij minores Crucis signum, quod ante ipsos deferri solet, deponunt, *dict. cap. antiqua*, Quarant. *in summ. Bullarij, verb. Archiepiscopi auctoritas; vers.*18. *auctoritas est, in fine*, Azor. *dict. p.* 2. *lib.*5. *cap.*27. *quæst.*7. *vers. ingressus.*

Legatorum auctoritas partim in Iure commu- 24
ni continetur, & partim per comparationem cognoscitur, quia Legatus à Latere potest in sua Prouincia quicquid Episcopi in suis Diœcesibus, Cuch. *in instit. maior. lib.*2. *tit.*5. *num.*83. Nicol. Garc. *de benefic. part.*2. *cap.*5. *num.*283. Sanch. *de Matrim. lib.*8. *disput.*9. *num.*15. Mandos. *reg.*34. *q.*50. *num.*5. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell. gloss.* 25. *num.* 15. partim verò ex virtute litterarum Apostol. dependent; quæ eis in legatione traduntur, quæ quidem litteræ non Cardinalibus, sed Legatis inferioribus dari solent, in quibus præcipua legationis causa apponitur, *cap. in primis*, 2. *q.*1. nec sine litteris

debent

debent ad legationem proficisci, vt ei fides adhibeatur, *cap. lectis. 63. dist. c. Lugdunensis 9. q. 2.* Quæ ergo huiusmodi Legatis, seu Nunciis committantur, in suis litteris, vt dictum est, continentur, sed si cum potestate Legati de Latere dirigantur, ea auctoritas, quæ de Iure communi Legatis de Latere competit, eadem talibus concessa intelligitur.

25 Est igitur Legatorum de Latere maxima auctoritas, & potestas, atque iurisdictio, in cuius tamen generali commissione non transeunt casus Papæ reseruati, præcipuè in signum specialis priuilegij, *cap. quod translatione*, & ibi glos. *verb. reseruata, de offic. Legat.* Nicol Boër. *in tract. de potest. Legati de Latere num. 24.* Erasm. à Cochier *de Iurisdict. Ordin. in exemptos, p. 1. q. 3. num. 14. & p. 4. quæst. 3. num. 1.* Anton Monach. *Bonon. decis. 28.*

26 *num 11.* Non enim Legatus de Latere venit appellatione Romani Pontificis, Gutier. *de Iuram. confirm. p. 1. cap. 52. num. 6.* Nec facit idem tribunal cum Papa, Sbroz. *de Vicario Episcopi, lib. 2 q. 175. num 13.* Narbona *de appellat. Vicarij ad Episcopum, p. 1. num. 153.* at si quæ erant specialiter solita concedi Legatis, ea vtique venirent in generali Legati mandato, quamuis essent de Papæ reseruatis, vt per *d. cap. quod translatione*, tenet Gambar. *d. tract. lib. 2. num. 121.* vbi *num. 140. & 141.* subdit, quod illæ facultates solitæ veniunt ipso iure, nec est opus ostendere proprias facultates; nam illæ restringuntur. Secundùm quod communiter consueuerunt eas Legati exercere, ex eodem Gambar. *lib. 10 num. 193. & 195.* verùm eius potestas, atque iurisdictio consistit præcipuè in octo casibus, vel negotiis, in quibus cæteros Legatos antecedunt, quamuis Legatorum natorum magna videatur auctoritas.

27 Primò enim, in absolutionibus excommunicatorum maximè pro violenta manuum iniectione in Clericos, Legati de Latere potestatem super cæteros obtinent, possunt enim tales etiam vndecumque venientes absoluere, quod aliis est denegatum, *cap quod translatione, cap. ex numeratis*, & ibi gloss. *verb mittitur, de officio Legati, cap. ad eminentiam, de sent. excomm.* Gambar. *de officio Legati de Latere, lib 8. de potest. Legati in absoluendo ab excommunicatione*, Iacob. de Graff. *in aureis decis p. 1. lib. 2. cap. 49. num. 58.* Machado *d. tract. 2. docum. 3. num. 2. vers. el primero*, Pacian *de probat. lib. 2. cap. 33. n. 24.* Azor. *Instit. moral. p. 2. lib 5. c. 3. 2. q 6.* vbi ampliat etiamsi atrox sit iniuria, vel læsio enormis; & addit *per d. c. ad eminentiam, de sent. excomm* quòd Legatus potest absoluere ab aliis excommunicationibus Papæ reseruatis, & vlteriùs declarat per *Clem. grauis, illo tit.* nisi fuerit excommunicatio ita Papæ reseruata, vt in ipsa Constitutione expressè dicatur, quòd à nullo alio nisi à Papa possit absolui.

28 Secundò, in collationibus beneficiorum, quia Legatus de Latere beneficia in Prouincia sibi decreta existentia potest conferre, *cap. 1. cap præsenti, de offic. Legati*, Gig. *de pension. q. 6. num. 18. cum seqq.* Rebuff. *in praxi benef. tit forma Vicariatus, num. 70.* Gambar *de officio Legati à Latere, lib. 3. num. 31.* Læl. Zech *de benefic. & pension Eccles. cap. 2. vers. Legati etiam*, Azeued. *ad rub tit. 8 num. 2. lib. 6. noua Recop.* Azor. *instit. moral p. 2. lib. 5. cap. 28 q. 1. & lib. 6. c. 25. q 6.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. glos. 23. n. 2.* Machado *d. docum. 3. num. 3. vers. el segundo*, Rot. apud Farin. *decis. 624. in 1. collect. nouissim. aliàs p. 4. diuers.* &

29 potest concurrere cum quolibet Ordinario, sicut Papa, itaut inter eos sit locus præuentioni, *cap. si à Sede Apostol. de præbend. in 6. gloss. fin. in d. cap 1. de offic. Legati lib. 6.* Petr. Gregor. *de re benefic. cap. 38. num. 6.* Quintanad *lib. 1. Ecclesiast. cap. 5. n. 3.* Reboff. *in tract. nomin. q. 17. num. 16. vers. 2.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 2. proœm. num. 54. & §. 3. proœm. n. 7.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 5. cap. 1. num 40.* Azor. *d. lib. 6. c. 25. q. 6.* Piasec. *in praxi Episcop p. 2. cap. 5. num. 9.* Erasm. à Cochier *d. p. 2. q. 2. à num 18.* Scip. de Rubeis *in aphor. Episcop. verb. Legatus, num. 4.* nullo ad hoc requisito Episcopi consensu, *cap. dilectus, de offic. Legati*, Gig *de pension. q. 6. n. 18.* Mandos. *reg. 13. Cancel. q. 5. num. 2.* Gom. *in reg. de non iudicando, n. 2.* Reboff. *in praxi, tit. de collation. num. 3.* Verùm illud est aduertendum quòd Rota non consueuit stare prouisionibus Legatorum, & aliorum priuilegiatorum factis sine testibus in concursu prouisi Apost. propter præsumptionem antedationis, Mohed. *decis. 2. n. 1. de offic. deleg.* Theodos. de Rubeis *in singularib. Rota p. 2 verb. Prouisio, §. 1. pag. 86.*

Amplia primò, procedere in beneficiis spectantibus etiam ad collationem exemptorum, vt per 30
Cosm. *in pragm. sanct. tit. de collation. §. item circa verba Legatorum.* Gamb. *d. lib. 3. n. 11.* Selu. *de benef p. 9.* 31
q. 66. Corras. *de benefic. cap. 3. n. 4.* Nicol. Garc *d. p. 5. c. 1. n. 19.* vbi *n. 20.* cum Gambar. *d. lib. 2. n. 94.* subdit procedere, quamuis ipsa beneficia sint etiam exempta, quod etiam resoluit Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ordin. in exemptos, p. 4. q. 26.*

Amplia secundò, procedere etiam in beneficiis, quorum collatio sit ad Sedem Apostolicam deuoluta, *cap. pen. de præbend. gloss. fin. in d. cap. 1. de offic. Legati, in 6.* vbi Archidiac. Domin. & Franch. *num. 6.* Villad. *de Legat. q. 9. à num 5.* Gamb. *d. lib. 3. num. 13. & 614* Petr. Greg. *de benefic. cap. 2. n. 4.* Sel. *de benefic. p 2. q. 3. n. 17.* Læl. Zech. *de Repub. Eccles. tit. de statu Illustriss. Legati, sub num. 4. vers. tertiò potest, & de benefic. c. 2. vers. Legati etiam*, Nicol. Garc. *d p. 5. c. 1. num. 21.* Azor. *d. p. 1. lib. 5. cap. 28. q. 14.* Sebast. Cæs. *d. p. 1. disput. 3. §. 2. n. 7.* 32

Intellige etiamsi beneficia deuoluta sint ad Papam ex propria negligeotia, Put. *decis. 266. aliàs 258. in correctis, lib. 2.* Card *in Clem si de beneficio, in 5. q. num. 54. vers. conclude, de præbend.* Selu. *d. q. 3. col. fin. vers. item circa istum articulum*, Theodos. de Rubeis *singul. Rota tom. 2. p. 3. sub tit. Bonifacius de Vitalinis, pag. 160.* & ratio est, quia sicut quando deuoluitur ad Archiepiscopum ea propria negligentia, Legatus concurrit cum eo, ita quando deuoluitur ad Papam etiam Legatus iure legationis concurret cum Papa, vt notat additio margioalis *ad d. decis. 258. Putei* cùm ergo Legatus possit conferre beneficia deuoluta ex propria negligentia, verum est noo currere sibi tempus sex mensium ad conferendum, sicut currit aliis Ordinariis, vt *in cap de concess. præbend.* Ita Gambar. *d. lib. 3. num. 14. & 622.* Nicol. Garc. *d. cap. 3. ex num. 22.* 33

Intellige etiam vt Legatus oon possit conferre beneficia ad Episcopum deuoluta ex negligentia Prælati Regularis exempti, quæ Episcopus confert auctoritate Apost *Clem. 1. de suppl. neglig. Prælat.* Selu. *d. q. 66. n. 2.* Rebuff. *in praxi, tit. de deuolut. num. 37. & in repet cap. 2. de concess. præben. circa fin. vers. 14. quæratur.* Scip. de Rubeis *in aphorism. Episcopal. verb. Legatus, num. 8.* Nicol. Garc. *d p. 5 cap. 1. num. 32. 31. & 34.* affirmantes, posse tamen Legatum illa beneficia conferre ante deuolutionem ad Episcopum, & post deuolutionem ab Episcopo ex eius negligentia factam ad Papam. 34

35 Intellige tandem posse Legatum conferre beneficia suæ Prouinciæ, quamuis deuoluta ad Prælatum extra suam legationem, vt contra Mohedan. decis. 3. de offic. deleg. alias 266 & Rebuff. in concord. tit. de Regia ad Prælaturas nominat. §. 1. verb. intra sex menses, vers. Legatus verè, beoè resoluunt Gambar.
36 d. lib. 3. num. 22. Azot. d. cap. 28. q. 12. & Nicol. Garc. d. p. 5. cap. 1. num. 27. vbi num. 20. subdit è conuerso Legatum ooo posse conferre beneficia, quæ essent extra Prouinciam, & per deuolutionem, vel aliàs spectarent ad collationem alicuius Prælati de Prouiocia, ratio verò desumitur ex infrà dicendis ampl. 3.

37 Amplia tertiò, procedere etiamsi beneficia intra Prouinciam existentia spectarent ad collationem Clericorum alterius Prouinciæ, vt per Roman. cons. 361. vbi Mandos. lit. A. Selu. d. p. 2. q. 3. num. 38. Lambert. de Iurepatron. 3. p. 2. lib. q. 8. art. 5. Roch. in simili tract. verb. honorificum, num. 11. Læl. Zech. d. tit. de statu Illustr. Legati, num. 4. vers. quintò potest, Nicol. Garc. d. cap. 1. num. 27. Azot. d. lib. 5. cap. 28. q. 13. & ratiooem ex aliis assignat Garc. d. loco, num. 28. quia in materia collationis attenditur locus, vbi situm est beoeficium, & ooo locus, vbi est persona, ad quam spectat collatio, & attenditur beneficium, non persona negligens.

38 Amplia quartò, procedere in beneficiis etiam Iurispatronatus Ecclesiastici, seu Clericorum, cap. dilectus, de offic. Legati. cap. cùm dilectus, de Iurepatron. Lambertio. de Iurepatron. 1 p. 2. lib. q. 1. art. 6. num. 4. & 3 p. 2. lib. q. 8. art. 1. & q. 9. art. 1. n. 2. Paul. de Citad eod. tract. p. 7. num. 16. Roch. in simili tract. verb. honorificum, q. 3. num. 10. Rebuff. in praxi, p. 3. signat. verb. nec non Iurispatronatus, num. 6 Gambar. lib. 3. num 9. & 139. Couar. pract. cap. 36. num. 1. col. 3. Cuch instit. maior. lib. 2. tit. 5 num. 68. Læl. Zech. de Repub. Ecclef. tit. de stat. illustriss. Legati, n. 4 vers. secundò potest, & de benefic. & pension. cap. 2. vers. Legati etiam, Azot. d. part. 2. lib. 5. cap. 28. q. 2. Sebast. Cæs. d. p. 1. disp. 3. §. 2. num. 6. Nicol. Garc. d. p. 5. c. 1. n. 27. vbi num. 18. post Couar. Rebuff. & alios, hoc intelligit etiam non facta mentione, nec derogatio-
39 ne Iurispatronatus. Dicitur autem Iuspatronatus Ecclesiasticom, quòd fundatur ex bonis iotuitu Ecclesiæ quæsitis, gloss. verb. in concessione, vers. si verò pertinet, in d. cap. dilectus, Couar d. c. 36. num. 5. vers. 2. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 2. q. 4. à num. 39. Gonzal. ad reg. Cancel. gloss. 8. n. 5. & iofrà latiùs suo loco.

40 Amplia qointò, vt possit Legatus de Latere ista facere existens etiam extra Prouinciam, glos. in cap. nemo, de offic. Legati, Selu. part. 3. q. 63. n. 1. Gambar. d. lib. 3. num. 24. & 610, Nicol. Garc. d. p. 5. cap. 1. n. 3. Azor. d. lib. 5. cap. 28. q. 19.

41 Limita primò, supradictam secundo loco firmatam conclusionem, vt Legatus de Latere non possit cooferre Ecclesias Cathedrales, vel Regulares, aut Collegiatas, seu ipsarum Cathedralium maiores post Pontificalem electiuas, cap. deliberatione, de offic. Legati lib. 6. Corras. de benefic. cap. 3. num. 10. Nicol. Garc. d. p. 5. c. 1. n. 52. Azor. d. cap. 28. q. 16. vbi subdit secus esse si Collegiatæ fiot tantùm habitu, & non actu; vel si Collegium fuerit Superioris auctoritate sublatum, & in vers. dubia, post Gamb. d. lib. 3. num. 93. cum seqq. secus etiam dicit, si Ecclesiæ Collegiatæ, vel Regulares electiuæ non fuerint.

42 Limita secundò, vt non possit conferre beneficia reseruata, gloss. fin. in d. cap. 1. de offic. Legati, lib. 6. Corras d. cap. 3. n. 7. & 10. Gambar. d. lib. 3. à n. 116. Crescent. decis. 20. n. 3. de prabend. Nicol. Garc. d. c. 1. num. 55. Azor. d. cap. 28. q. 15. Anastas. Germon. de indultis Cardin. §. ac irritum, ex n. 44. cum seqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 2. ex num 44. Aloys. Ricc. in collect. decis. p. 5. collect. 1974. vers. 3. Sebast. Cæs. d. disput. 3. §. 2. num 9. etiam in sex mensibus alternatiuæ Episcopi illam habentis propter decretum irritans, quod ligat Legatum etiam à Latere, vt tenet Nicol. Garc. d. cap. 1. num. 45. nam reg. de mensibus, & alternatiua dum præseruat Cardinales, intelligenda est de Cardinalibus, qui sunt Ordinarij collatores, vt Episcopi, non de Cardinalibus Legatis, Gonzal. d. gloss 24. ex num. 38. Monet. de opt. Canon. cap. 3. quæst. 3. num 87. Et addit 43
idem Garc. vbi sup. num. 54. & 55. quòd si Legato concessa sit facultas conferendi beneficia qualitercumque vacantia, non poterit conferre beneficia reseruata siue generaliter siue specialiter, & quòd si Legatus habeat facoltatem conferendi beoeficia reseruata, oon propterea potest conferre beoeficia vacantia in Curia, nisi specialiter, & expressè sit concessom.

Limita tertiò, vt non possit Legatus à Latere 44
conferre beneficia Iurispatronatus laicorum, glos. verb. Apostolicis, in Clem. per literas, de prabend. Paul. de Citadin. d. p. 7. num. 16. Roch d. verb. honorificum, num. 8. Rebuff. in praxi 3. p. signat. verb nec non Iurispatron. num. 30. Gambar. d. lib. 3. num. 239. cum seqq. Cuch. instit. maior. lib. 2. tit. 5. num. 77. Crauet. cons. 63. num. 6. & cons. 82. n. 10. Corras. d. cap. 3. num 11. & 12. Azor. d. lib. 5. cap. 19. q. 27. Sebast. Cæs. disp. 3. §. 2. num. 8. Nicol. Garc. d. cap. 1. num. 63. vbi n. 64. post Lambert. & Gambar. resoluit prouisionem beneficij Iurispatronatus laicorum factam à Legato sine præsentatiooe, aut consensu Patroni esse nullam; sustineri tamen illo oon reclamante iotra tempus ad præsentandum, & num 66. subdit quòd rectè poterit Legatus conferre beneficia Iurispatronatus laicorum deuoluta ad Episcopum ex negligentia Patroni.

Intellige limitatiooem etiam procedere in be- 45
oeficiis Iurispatronatus mixti, adhuc Legatus ooo poterit ea conferre, Selu. p. 1. q. 3. num. 39. & p. 3. q. 41. num. 17. & 18. Gamb. d. lib. 3. à num. 355. Cou. pract. cap. 36. num. 5. Ceuall. commun. q. 613. Nicol. Garc. d. cap. 1. num. 67. Cabed. de Patron. Regia Corona, cap. 35. num 5. Azor. d. p. 2. lib. 5. cap. 28. q. 2. & lib. 6. cap. 25. q. 7. Card. Tosch. lit. L. concl. 172. num. 10 & idem Garc. num. 69. citato loco, id ipsum intelligit, quamuis Iuspatronatus esset commune Laïcis; & Clericis, & Clerici haberent plures voces.

Sublimita, vt non procedat in beneficiis Iu- 46
rispatronatus Laïcorum ex priuilegio, vel præscriptione, nam ista bene potest Legatus conferre; oec oportet aliter derogare tali Iurispatronatus, nec de eo facere mentiooem, ex quo cessat ratio retractionis à fundatione, & dotatione; ita Crauet. d. cons. 63. num. 6. Roch. d. verb. honorificum, num. 12. Gambar. d. lib. 3. num. 243. & 251. Cou. d. cap. 36. num. 6. Ceuall. d. q. 613. Garc d. cap. 1. num. 72. Azor. dict. cap. 28. q 2. vers. cæterùm, & lib. 6. cap. 25. q. 7. Cardin. Tusch. d. lit. L. conclus. 169. num. 6.

Limita quartò, vt Legatus non possit conferre 47
beneficia, quæ ad Episcopi collationem spectant iure speciali, seu delegato; cùm isto in casu maior, & excellentior sit ipso Legato. Erasm. à Cochier de Iurisd. Ordin. in exempt p. 2. q. 2. n. 22. per cap. studuisti, de offic. Legati, cap. sanè, de offic. deleg.

Limita

48 Limita quintò, vt Legatus non possit conferre beneficia litigiosa, *cap. 1. & 2. vt lite pend. in 6.* Lancel. *de attent. p. 2. in præfat. n. 617.* Garc. *d. cap. 1. n. 56.* Rot. *decis. 198. lib. 3. part. 3. diuers.*

49 Beneficij collatio facta à Legato ei, qui tacet se habere aliud beneficium, est subreptitia & nulla; sicut illa, quæ fit à Papa, *cap. collatio, vlt. de offic. Legati, lib. 6.* Cardin. *in Clem 2. de offic. ordin. ex n. 1.* Staphilæ. *de litteris Gratiæ, tit. de offic. & potest. Legati de Latere n. 38.* Rebuff. *in praxi, p. 3. signatura, §. 9. n. 21.* Xuar. *alleg. 11. n. 34.* Menoch. *de arbitr. casu 20.*
50 *n. 50.* cùm secus sit in prouisione facta ab Ordinario; ille enim prouidet *Motu proprio* Ecclesiis; & ideò ab eo prouisus nihil tenetur ad iustificationem suæ gratiæ probare, vt benè resoluunt Felin. *in cap. ad aures, n. 15. de rescript.* Card. *in d. Clem. 2. n. 13.* Selu. *de benefic p. 3. q. 25.* Seraphin. *decis. 1026. n. 3. & decis. 467. n. 1.* Rot. *decis. 190. n. 1. p. 2. recentior. & in Placentina Canonicatus 14. Ianuary 1600. coram Card. Lancelloto; & in Leodien. Canonicatus S. Dionysij 27. Marty 1623. coram R. D. meo Coccino Decano, & in eadem 25. May 1626. coram R. P. D. meo Pirouano.* Ratio differentiæ est, quia Ordinarius magis deliberatus est, & certus in beneficiis, quæ ad dispensationem suam spectant, quàm Pontifex in beneficiis totius Orbis, vel Legatus respectu totius Prouinciæ suæ: ac proinde in Ordinario subreptio non præsumitur, sicut in Pontifice, & Legato, qui maioribus negotiis implicati non sic omnes subditos notos habent, sicut Ordinarius.

51 Vtrùm autem Legatus conferre possit beneficium cum claus. *Motu proprio*, absque eo quod de alio in gratia mentio reperiatur? Domin. *num. 4.* Anchar. *in princip. cap. si Motu proprio, de prabend. lib. 6.* existimant non valere gratiam à Legato factam, com glos. *Motu proprio*, patet ibi, *Conferamus*; ac proinde videtur dicendum contrarium in Legato simili modo gratiam ad beneficium concedente, iuxta doctrinam gloss receptæ *verb. cùm se facultas, in cap. dilectus, 29. de prabend.* tradit Rebuff. *in praxi, tit. requisita ad collationem, num. 41. & tit. dispensatio ad plura benef. num. 25.* & constat dari legem, quæ constituit non aliter valere gratiam ad beneficium factam à Legato, nisi de beneficio obtento specialis mentio in gratia habeatur; prout expressè probat text. *in d. c. vlt. & in d. Clem 2.*

Contrariam tamen sententiam tenuit gloss. *verb. mentio in d. cap. vlt.* quam sequuntur Abb. *in cap. tuam, num. 1. de ætate & qual.* Card. *in d. Clem. 2. n. 3.* Mandos. *in reg. 16. Cancel. q. 8. num. 3.* & est verior. Pro qua facit text. *in d. cap. tuam*, vbi Legatus clausula *Motus proprij*, vsus est, & à Romano Pontifice approbatur. Facit rursus, quia non debet esse deterioris conditionis Legatus, quàm alius Ordinarius inferior, iuxta text. *in cap 2. de offic. Legati, lib. 6.* & constat alios Ordinarios posse beneficia conferre illis personis, qui alia obtinent beneficia, vt suprà ostendimus; igitur cùm per claus. *Motus proprij*, nihil aliud ostendatur, quàm quod vult beneficium conferre, licèt aliud obtineatur; meritò dicendum est Legatum cum tali claus. posse gratiam ad beneficium concedere. Non obstant in contrarium suprà adducta: ad primum enim de text. *in d. cap. si Motu proprio*, dicendum est, quòd licèt text. ille in Pontifice loquatur, non tamen Legatum excludere censetur, qui similiter per prædictam clausulam, vel aliam potest suam voluntatem ostendere. Ad secundum, *de d. Clem. 2.* dicendum est, verum quidem esse quòd in collatione Legati mentio desideratur, eo quòd sicut Papa, ita Legatus ob negotiorum multitudinem notitiam habere non censetur, quæ quidem notitia datur, quando in gratia prædicta clausula illa continetur, eo quòd stante illa concedit, licèt aliud obtineatur beneficium.

52 Hucusque dicta de potestate Legati à Latere circa beneficia conferenda, ad alios, siue missi, siue nati sint, extendi non debent, quippe quòd conferendi beneficia nullam habent potestatem, nisi hoc eis specialiter sit indultum, *cap. litteras, de suppl. neglig Præl. d. cap. 1. de offic Legati, lib. 6* vel nisi sint missi cum potestate, seu auctoritate Legati à Latere; tales enim sine alia speciali facultate possunt beneficia conferre, Dec. *cons. 128. licèt in casu, num. 1.* Gig *de pension. q. 6. num. 19.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss 23. num. 13.* Nicol Garc. *de benefic. part. 5. cap. 1. n. 81.* Hodie tamen huiusmodi Nun- 53
ciis cum potestate Legati à Latere missis conceditur facultas restricta ad beneficia Ecclesiastica simplicia per obitum extra Romanam Curiam vacatura, quæ non excedunt valorem 24. ducatorum auri de Camera, computatis distributionibus; extra tamen Metropolitanas, & alias Cathedrales, & Collegiatas Ecclesias, vt per Cæs. de Grassis *decis. 7. & 9. de prabend.* Nicol. Garc. *dict. cap. 1. num 84.* vbi ponit tenorem facultatum Nuncij Hispaniarum circa collationes beneficiorum, *& numeris sequentib.* circa intellectum huiusmodi facultatum plura scitu dignissima adducit, vide apod illum.

54 Tertiò, magna est potestas Legati de Latere in reseruandis sibi beneficiis, & in eis commendandis, vniendis, resignandis, & pensionibus imponendis.

In primis, quoad reseruationem sciendum est Legatum beneficia reseruare posse, quorum conferendorum ius, & potestatem habet, *cap. deliberatione, de offic. Legati, lib. 6.* Azor. *instit moral p. 2. lib. 5. cap. 29. q. 1.* Sebast. Cæs. *d. disput. 3. §. 2 num. 16.* itavt pendente vna reseruatione in aliqua Diœcesi non faciat aliam, *cap. præsenti eod. tit.* & notat Azor. *d. cap. 29. quæs. 5.* primam reseruationem diu pendere, quandiu non est beneficium collatum, quia tandiu prima reseruatio extincta non est, quandiu effectum non est sortita; si tamen lis super beneficio reseruato, & iam collato moueatur, tum finalis sententia inspicienda sit, iuxta reg. text. *in cap. fraternitatis, de frig & malefic.* adhuc illa prior reseruatio dicitur pendere, vt aduertunt Domin. *num. 2.* & Franch. *n. 1 in d. cap. præsenti.* Ratio autem principalis resolutionis est; quia quandiu plures pendent reseruationes, impossibile esset vt Ordinarius conferre posset, immo totaliter, & penitus facultas conferendi illi auferetur, quod non sic erit, quando vna reseruatio tantùm efficitur; quâ finitâ, seu sortita effectum, licèt Legatus possit conferre, aut reseruare; nihilominus tamen interim manet locus, seu tempus, in quo præueniendo futuram collationem, seu reseruationem potest Ordinarius beneficium conferre.

55 Amplia, vt etiam beneficia vacatura Legatus suæ possit reseruare collationi, vt benè resoluunt Simonet. *de reseruation. q 2. num. 7. & q. 94.* Æne. de Falconib. *in simili tractat. q. 2.* Corras. *de benefic. cap. 3. num. 4.* Cuch. *instit. maior. lib. 2. tit. 5. num. 73.* Læl. Zech. *cap. 2. de benefic. & pension. vers. Legati,* Petr. Gregor. *de benefic. cap. 24. n. 24.* Azor. *d. cap. 29. q. 3.* Sebast. Cæs. *vbi proximè.* Nicol Garc. *d. part. 5. cap. 1. ex num. 35.* & quamuis possit Legatus reser-

uate beneficia vacatura suæ collationi pro certa persona, vt *in cap. dilectus, de iurepatron.* Sebast. Cæs. *d.p.1.disp.3.§.2.num.*11. ei tamen nullum ius in re, nec ad rem quæritur, quia non potest dare ius ad vacaturum, vt *in cap. dilectus, il 1. de præbend.* & ideo potest variare, & alteri conferre, Abb. *in d.cap. dilectus, num.*3 Nicol. Garc. *d.cap.*1. *num.*38. Azor.*d.lib.*5.*cap.*29.*q* 1.

56 Verùm finito Legationis Officio, reseruationes per Legatum factas expirare tenet gloss. *verb. finitur*, per text. ibi *in cap. præsenti, de offic. Legati lib.*6. vbi Anchar.*n.*1. Domin. *n.*4 & Franch.*num.*3. Selu. *de benefic p.*3. *q.*66.*a num.*4. Simonet. *de reseruation.q.*2. Sanch. *de Matrim.lib.*8.*disp.*27.*num.*11. Ratio est, quia reseruatio actus est nemini gratiosus, ex quo nulli ius aliquod acquiritur, immò Ordinariis maximè præiudicialis existit, ac proinde nil mirum, si finito Legationis officio, veluti odiosa cessare debeat, iuxta *reg. odia, de regul. Iuris, lib.*6. cum simil. Non obstat reg. *l. falso, C. de diuers. rescript.* vbi habetur, quòd gratia maximè à Principe facta debet perpetuo permanere, quia respondetur text. illum loqui in rescriptis, & mandatis, quibus Iudices deleganturi ad iustitiam partibus ministrandam; quæ quidem rescripta licèt re integra finito committentis officio personaliter expirent, nihilominus adhuc perpetua dicuntur, eo quòd ad certum aliquod temp[u]s præfinita non sunt, iuxta text. vbi notatur *in cap. si gratiosa, de rescript. lib.*6. Sic aliàs beneficium Ecclesiasticum ea de causa perpetuum esse dicitur, vt est de eius definitione, licèt per renunciationem, delictum, seu alios modos à possidente auferatur, iuxta notata *in cap. cum ad Monasterium, vers. nec à i eai, de statu Monach.*

57 Vnde prouenit, vt omnia quæ ad reseruationem ex. quendam gesta fuerint, si beneficium collatum non est, quocunque statu reperiatur, finito Legationis officio expirare dicantur, siue ab eodem Legato, siue ab illius executore processerint; vt tenent Doctores supra citati. Nec refragatur text. *in cap. si super gratia 9. de offic. deleg. lib. 6.* vbi dicitur potestatem executoris ad gratiam exequendam non expirare, etiam re integra per mortem concedentis, quia respondetur textum illum agere de gratia iam facta, in qua potestas executorialis d[a]ta fuit, patet ibi, *ab Apostolica Sede facta*, quæ quidem etiam re integra morte concedentis non expirat, iuxta suprà resoluta, ac subinde nec illius potestas executorialis expirare debet, tanquam illius accessorium, vt text. ille habet.

58 In commendandis verò beneficiis Legatus à Latere non minimam habet potestatem, illa enim si Parochialia fuerint, commendare potest, ad tempus, videlicet ad sex menses, vt benè resoluunt Gambar. *de offic. & potestate Legati à Latere, lib.* 4. *num.* 143. Azor.*d.part.*2.*lib* 5.*cap.*29. *q.*6. quoniam id iuris, & potestatis habet Episcopus, *cap. nemo, de elect. lib.6.* vbi *collect. num.* 4. citaui plures Doctores, & dixi *de offic. & potest Episcopi, p.*3. *alleg* 59. *num.* 15. & finito vno semestri, si adhuc duret eadem necessitas, vel vtilitas, poterunt huiusmodi beneficia per alium semestrem commendari, secundùm gloss. *verb. durante, in d.cap. nemo.* Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell gloss.*5§8.*num.*35. Azor. *d.cap.*29. *q.*7. Ego ipse *d. alleg.*59. *num.* 14. *in fine.* Et procedunt supradicta, quamuis beneficia sint ad Papam deuoluta, vt per Rebuff. *in praxi, part* 1. *tit. de commend* 1. *num.* 56. Azor. *dict. cap.*29. *q.*13. nam & hæc conferre potest, vt dixi *suprà ampl.* 2. & quamuis sint Iurispatronatus Ecclesiastici, etiam inscio, & posthabito Patrono, ex eodem Azor. *d. cap.* 29. *q.*11. iunctis iis, quæ suprà resoluimus, *ampl.*4 *limit.*4.

In perpetuum autem Parochiale, seu aliud quoduis beneficium commendare non poterit Legatus à Latere, nisi hoc habeat in facultatibus, 59 Azor.*d.lib.*5.*c.*29.*q.*8. Nicol Garc. *de benefic. part.*4. *cap.*4.*n.*13. quicquid dicat Læl. Zech. *de benefic. & pension c.*7.*num.*2 quia solius est Papæ commendare beneficia in perpetuum, hoc est, ad vitam Clerici, cui commendatur, Mandos. *reg.*32.*q.*7.*num.* 5. Gambar. *d. lib.*4. *num.* 162. *& seq.* Garc. *citato loco, num.*22. Azor. *d.q.*8. Nec etiam poterit Ecclesias 60 Regulares commendare Clericis secularibus, aut è conuerso, Gambar. *d lib* 4.*num.* 197. Azor. *d.c.*29. *q.*9. vbi subdit propterea in facultatibus, quæ solent concedi Legatis, contineri eam vt possit commendare beneficia Regularia secularibus, & secularia Regularibus.

61 In vniendis beneficiis Prouinciæ, seu Legationis, facultatem habet Legatus à Latere, absque tamen præiudicio Episcopi, quia omnia potest in sua Prouincia, quicquid Episcopi in suis Diœcesibus. Quare ita resoluunt Specul. *tit. de Legato, §. nunc ostendendum, num.*4. *vers.*5. Abb. *in cap. sicut vnire, num.*5. *de excessib. Prælat. & in cap. fin. de confirm. vtili, num.*8. vbi Card. *num.* 1. Imol. *in fine dec. à num.*19. Villadieg. *de Legato, quæst.*9. *a n.*82. Rebuff. *in praxi, tit. de vnionibus, num.*24. *& in reg. de vnionib. gloss.*11. *num.* 13. *& à num.* 4 Hored. *de incompat. benefic. p.*2. *cap.*3. *n.*7. *vers. viterius Legatus*, Gambar. *de offi. & potestate Legati à Latere, lib.*5. vbi *de potestate Legati in vniendo beneficia, num.* 40. *cum seqq.* Azor. *instit. moral. part.*2. *lib.*6. *cap.* 28. *q.* 8. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 1. *cap.*2. *num.*65. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.*2. *lib.*7. *cap* 29. *num.*158. Ioan. à Cochier *in reg.*22. *Cancel. de vnionib. sub num.* 33. Quamuis contrarium tenuerit in dicto *c. fin.* Butr. *num. vlt.* Host. *num.*1. & Ioan. Andr. *num.* 2. Mar. Socin. *in dict. cap. sicut vnire, art.*3. Pro quibus non facit illud *cap. fin.* dum ibi non approbatur vnio facta per Legatum de Latere, quia respondetur hoc ideo factum fuisse, quia vnio, de qua ibi mentio fit, præiudicabat iuribus Episcopi, importabat enim plenam exemptionem in temporalibus, & spiritualibus, vt benè aduertit Sanch. *citato loco.*

62 Hæc vniendi potestas concessa Legato à Latere in multis ampliatur, & in aliis restringitur; ampliatur, vt possit vnire beneficia Regularia si electiua non sint, Bonif. *in Clement.* 1. *§. ad hæc, de statu Monach.* Azor. *dict. part.*2. *lib.* 5. *cap.* 29 *quæst.*21.

63 Item vt possit vnire Ecclesiam vnius Diœcesis Ecclesiæ alterius, si subsit iusta, & debita causa, & dummodo Episcopo Ecclesiæ vnitæ sua iura non adimantur, Gambar. *dict. lib.*5. *num.* 106. Azor. *dict. cap.*29.*q.*11. Item vt possit vnire Ecclesiam 64 secularem Monasterio, ita vt per Monachum regatur, ex causa tamen magni momenti, & vocatis iis, quorum interest, dummodo nihil derogetur iuri Episcopi, Gambar. *dict. lib.*5. *num.* 105. Azor. *dict. cap.*29. *q.*20. vbi *q.*17. resoluit, an & 65 quando Legatus vnire possit beneficia Papæ reseruata? Vtrùm autem Ecclesiam sibi subiectam iure Legationis possit vnire Ecclesiæ immediatè Papæ subiectæ? vide Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ordinar. in exemptos, part.*4.*q.*31.*num.*8. vbi negatiuè resoluit.

Restrin

66 Restringitur verò quoad Ecclesias Cathedrales, Collegiatas, Regulares, vel Dignitates, quæ sunt electiuæ, quia *in cap. deliberatione, de offic. Legati, in* 6. prohibetur Legato ne se in huiusmodi beneficiis ingerat aliquando ordinando, Gambar. *dict lib.* 5. *num.*62. Azor. *dict. cap.* 29.*q.* 15. Item
67 quoad Ecclesiam in qua Laïcus habet Iuspatronatus sine consensu patroni, Azor. *dict. c.*29. *quæs.* 16. intelligendo secundùm ea quæ dixi *suprà limit.*3. *num.*44.

68 In resignationibus beneficiorum recipiendis, Legati à Latere habent auctoritatem, & ideo coram eis fieri posse resoluunt Abb. *in cap. vlt.n.*4. *de renunc.* Rebuff. *in praxi, tit. de renunciat. condit.n.*5. Gambar. *de officio, & potest. Legati de Latere, lib.* 6. *de pensionib.num.*163.*& sequent.* Flamin. Paris. *de resignat.benefic.lib.*7.*q* 13.*n.*15.

69 Hinc est quòd possit auctoritatem præstare permutationibus beneficiorum, Bellam. *in tract. de permut.part.*2.*q.*6. Gambar. *lib.*5.*tit. de permut. num.*2. *cum seqq.* Flamin. Paris. *d.q.*13.*n.*16. Azor. *d.part.*2. *lib.*7.*cap.*19 *q.*4. Nicol. Garc. *de benef.p.*11. *c.*4.*n.*61. dummodo fiat mentio de qualitatibus beneficij aliàs de iure, vel stylo exprimendis, vt obseruat Nicol. Garc. *d.cap.*4.*n.*91.

70 Declarat tamen Flamin. Paris. *d.q.*13.*n.*17.*&* 18. post Rebuff. & Gambar. *citatis locis*, vt Legatus à Latere possit recipere resignationes beneficiorum simpliciter, non autem in fauorem, vel cum pensione, & quòd etiam non possit committere receptionem resignationis, & collationem ipsius.

71 In pensionibus imponendis Legatus de Latere habet auctoritatem, vt per Gig. *de pensionib.q.*6. *num.*18 *&* 19. Læl. Zech. *de benef. & pensionib.c.* 11. *num.*5. Nicol Garc. *d.tract.de benef. part.*1. *cap.*5. *ex num.*281. Sebast. Cæs. *d.p.*1. *disp.*3.§.1. *num.*25. qui tamen resoluunt non posse pensionem imponere in beneficiis reseruatis, vel quæ aliàs ad eius prouisionem non spectant.

72 Quartò, Legatus de Latere circa dispensationes concedendas tantum potest in sua Prouincia, quantum Episcopus in sua Diœcesi; vt per Couar. *de sponsal.part.*2.*cap.*6.§ 10. *num.*11. Henriq. *in sum. lib.*12.*cap.*2.*in princ.* Sanch. *de Matrim. lib.*8. *disp.*9. *num.* 25. & quæ sit eius facultas in restituendo spurios, & alios illegitimè natos legitimis natalibus? latè tradit Azor. *dict.part.*2. *lib.*5. *cap.*30. *per totum.*

73 Vnde respectu Prouinciæ suæ legationis potest interesse Matrimoniis, & aliis licentiam interessendi concedere, vt resoluunt Sanch. *de Matrimon. lib.* 3.*disp.*28.*num.*4. Ægid. de Coninck *de Sacram. & censur. disput.*27. *num.* 16. *vers.* 7. Gutier. *canon. lib.*1.*cap.*11.*num.*6. *& de Matrimon.cap.*66. *num.*10. Basil. Pont. *de impediment. Matrimon. cap.*26.§. 6. *vers. idem quod, & de Sacramento Matrim. lib.*5.*c.*10. *num.*7. Et potest monitoria concedere, Lazar. *de Monit.lib.*2.*q.*5. Gutier. *d.cap.*11. *à num.*5. Vgolin. *de officio, & potest. Episcopi, cap.*45.*in princip.vers. excipiuntur*, Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resolut.*235. *num.*2. Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, p.*3.*alleg.*96.*n.*11.

74 Quintò, Legatus de Latere habet auctoritatem confirmandi electiones Archiepiscoporum, Episcoporum, & exemptorum Abbatum, aut aliorum Prælatorum, quorum confirmatio ad Romanum Pontif. pertineret, quod aliis Legatis nisi ex speciali concessione non licet, text. *in cap. si Abbatem, de elect. in* 6. qui propter hoc dicit Legatum de Latere maius omnibus post Pontificem impe-

August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

rium in Prouincia sua habere, Specul. *de Legato*, §. *nunc ostendendum, vers.*22. Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ordin. in exemptos, part.*4 *q.*5. Et licèt secundùm Lap. *alleg.*14. *num.*3. decretum irritans Legati de Latere liget etiam ignorantes, tamen in hoc reprobatur per Cassad. *decis.* 3. *in reseruat.* Theodos. de Rubeis *singular. Rota tom.*1. *part.*3. *sub verb. Lapus*, §.1.*pag.*196.

75 Sextò, Legatus à Latere in causis iudicialibus non minimam habet Iuris auctoritatem, potest namque illas committere, & delegatus ab eo iurisdictionem exercere antequam sit Prouinciam sibi delegatam ingressus; Gambar. *d.lib.*8. *num.*56. Azor. *d.p.*2.*lib.*5. *cap.*31.*q.*2. Machado *d.tract.*2. *docum.*3. *num.*1. *vers. el tercero.* Per regressum tamen Prouinciæ non poterit delegatus causam inchoatam perficere, vt per text. *in cap. nouit, de offic. Legati*, resoluit Flamin. Paris. *de resign. benefic. lib* 1. *q.*11.*num.*4.

76 Legatus verò duarum Prouinciarum propter connexitatem territoriorum poterit expedire negotia vnius Prouinciæ in alia, probat *d. cap. nouit*, & traduot Capyc. *decis.*152. *n.*8. *&* 9. Daniel Venator *in analysi methodici Iuris Pontificij, lib.*1.*tit.*30. *axiom.* 5. Gambar. *de officio Legati extra Prouinciam, num.*2.*&* 3. Azor. *Instit.moral.p.*2. *lib.*5.*cap.*27. *q.*4. *vers. quæres.* Ratio est, quia illæ duæ Prouinciæ, in quibus constituitur vnus Legatus, quoad ipsum censentur vna Prouincia, licèt aliàs sint distinctæ quoad limites, & prærogatiuas, Innoc. Host. *num.*13. & Ioan. Andr. *num.*5.*vers. & nota, in d. cap. nouit*, Bart. *in l.vnic.C. de Metrop. Beryt.n.*11. Ias. *in l.vlt.num.*9.*ff. de iurisd.omn. Iudic.* Ego ipse *de offic. & potest. Episcop.p.*3.*alleg.* 54.*n.*131.

77 De causis contra exemptos potest cognoscere Legatus de Latere; ita gloss. *verb. reseruata, vers. ego credo, in cap. quod translatione, de offic. Legati*, Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.*2. *q.* 61. *artic.* 1. Paris. *cons.*28. *num.*31. *cum seqq.p.*4. Villadieg. *de Legato, p.*1.*q.*8.*num.*20. Erasm. à Cochier *d. tract.part.*2.*q.*2. *num.*7. Diana *resolut.moral.p.*1.*tract.*2.*resol.*16. Modern. *de suppliéat. ad Sanctissim. p.*2.*cap.*14. *num.*33. Ratio est, quia licèt sit de reseruatis Papæ cognoscere de causis exemptorum, tamen singulare est, & speciale quòd Legatus à Latere habeat iurisdictionem in exemptos, *cap. veniens, de verb. signif. in* 6. *cap. si Abbatem, de elect. eod. lib.* Tum quia, 78 (vt inquit Ioan. Monach.) Papa eximendo à iurisdictione cuiuslibet Ordinarij, non videtur eximere à potestate Legati de Latere. Nauar. *de datis, & promiss. notab.*4. *num.*10. *vers. secundò per ea quæ.* Legatus autem natus non potest huiusmodi 79 in exemptos Regulares iurisdictionem exercere, Erasm. à Cochier *d. part.*2.*q.*2. *per tot. & quæst.* 50. *num.*6. *& part.*4. *q* 26. *num.*2. Villadieg. & Diana *citatis locis.*

80 Licèt autem Legatus à Latere possit sicut Papa de causis exemptorum cognoscere; eximere verò non potest, cùm nihil facere valeat quod tendat in violationem Iuris communis, Abb. *in c.fin.num.*2.*cum addit.de confirm.vtili*, Boët. *de potest. Legati de Latere, num.*44. Villadieg. *d. tract.p.*1.*q.*9. *num.*64 eximere autem, & aduersatur Iuri, *cap. omnes Basilicæ*, 16.*q.*7. & plurimum præiudicat Ecclesiæ, Card. Baron. *annal. Eccles. tom.*8. *anno* 676. *Pont. A Deodato.* Quare ita resoluit Erasm. à Cochier *d.tract part.*1.*q.*3.*n.*13.

81 Non potest tamen delegatus se ingerere causæ alteri à Papa specialiter delegatæ, nisi vt sententiam iustam confirmet, vel exequatur; *cap. stu-*

duisti, *de offic. Legati*, Daniel Venator. *in analysi methodica Iuris Pontific. lib.1. tit.1. Axiom. 1.* Læl. Zech.*de Repub.Eccles.tit.de statu Illustrissimi Legati. num. 4. prope fin. vers. vndecimo.* Ratio est, quia cùm causa illa fuerit specialiter delegato commissa, ob id Legatus ex generali commissione in ea se intromittere non potest, quia mandatum speciale generali detrahit, quo fit vt cùm cognitio illius causæ Legato subtracta fuerit, & in ea delegatus eo maior sit effectus, non possit in ea quomodolibet se intromittere. Ita Narbona *de appell. à Vicario ad Episcopum*, *p.1. num.152.* Facit etiam quia ideo Legatus non potest se intromittere de causa delegata, quia censetur priuatiuè
82 commissa, Cabed. *Lusit. decis.13.num.6.part.1.* nam vbi Papa apposuit manum, Legatus à Latere non potest se intromittere, Gig. *cons.86. num.2.* Honded. *cons.27. num.15. vol.2.* quos refert & sequitur Anton.Monach. *Bonon.decis.19.num.40.* nisi ex magna causa, secundùm ea, quæ resoluit Tiraq. *de pœnis temper. in præfat. num. 34.* quem refert Stephan. Gratian. *March.decis.14.num.16.in vlt. impress.* vbi *num.18.* post Maodos. *in tract. de inhibit.q.5.* subdit, quòd Legati de Latere, qui aliquibus præsunt Prouinciis, ob eorum amplissimas facultates, inhibent delegatis Apost. ex quo repræsentant personam Papæ, eiusque vices gerunt.

83 Nec etiam potest se ingerere causæ ab eo ad Superiorem remissæ, quia desinit esse Iudex illius, *cap.licet,de off. Legati*, Daniel Venator.*in analysi methodica Iuris Canon.lib.1. tit.30. axiom.2.* Sanchez *de Matrim.lib.8.disp.14.num.8.* D. Barbos. *in l. eum qui temerè §.fin.de Iudic.*

84 Septimò, Legatus de Latere statuta facere potest, quæ perpetuò durent, etiam finita legatione, *cap.vlt.de offic.Legati.* Fr Emman. *quæst.Regul.tom.2. q.97. art.1.vers.circa primam.* Sebast. Cæs. *d.part.1. disput.3.§.2 n.30.* Azor. *instit. moral.p.2.lib.5. cap.32. q.1.* vbi *q.2.* resoluit illum posse statuta facere circa ea omnia, quæ ad iurisdictionem ipsius spectant, *& q.4.* quòd potest condere statuta contra statuta aliorum Legatorum.

85 Octauò, Legatus de Latere potest Indulgentias concedere in Prouincia sibi commissa, quia in ea Ordinarius est, ita Gamb. *de off. Legati à Latere, lib.8. tit.quid possint Legati circa Indulgentias.* Azor. *institut. moral.p.2.lib.5.cap.32. q.7.* Lauor. *de Iubil. & Indulg.part.2.cap.11.num.16.* etiam quòd non sit Presbyter, vt resoluunt Azor. & Lauor. *citatis locis*, & quamuis in Indulgentiis concedendis deceret vt non excederet numerum 40. dierum, quia is numerus taxatus est in Concilio, de quo *in cap. cùm ex eo,de Pœnit.& remiss.* & præcipitur *in cap.vlt.eod. tit. in 6.* ne alius quàm Papa conferat Indulgentias plurium dierum, quàm 40. tamen de consuetudine est receptum vt Cardinales Legati possint concedere Indulgentias centum dierum, Gamb. *vbi supra, num.8. d.quæst.7.vers. quicquid*, & Lauor *d. num.16. vers. ratio.*

86 Huiusmodi Indulgentiæ à Legato concessæ sunt perpetuæ & durant legatione finita, gloss. *verb. statuta,in cap vlt.de offic.Legati.* Gambar.*d.loco, num.20.* Angel. *verb.Indulgentia,§.6.* Syluest. *eodem verb.num.16.* Nau. *in cap. placuit, num.164.de Pœnit. dist.6.* Azor.*d. quæst.7. vers. Legatione*, & etiam post mortem concedentis. Nau. *in tract. de Iubilæo, & Indulg.notab.31.num.25.* Paul.Comitol. *respons.mor. lib.1.q.107.num.2.* Coriolan. *de casibus reseruatis,p.1, sect.2.art.8.num.6.*

87 Præcipit autem Concil. Trid. *sess. 24. de reform. cap.20.* omnibus Legatis, etiam de Latere, & Nunciis, ac Gubernatoribus Ecclesiasticis, ne Episcopos in causis ad forum Ecclesiasticum spectantibus impedire, aut aliquo modo eorum iurisdictionem prærumpere, seu turbare præsumant, nec contra Clericos, & alias Ecclesiasticas personas, nisi Episcopo requisito, vel eo negligente procedant, *& sess.22. de reform. cap. 7.* vt in appellationibus ad eos interpositis, & inhibitionibus concedendis seruare debeant formam, & tenorem, qui à Iure communi statuitur *in cap. Romana, de appellat. lib.6.* Et denique tales se Legati omnes in his, quæ eis iniunguntur, debent exhibere, vt fidem, integritatémque eius, cuius curam suscipiunt, imitentur, vt monet Hormisda Papa *in cap. seruatis, 25.q.2.*

Legatio verò finitur quatuor modis, enume- 88
ratis à gloss. *verb finitur, in cap. præsenti, de offic. Legati,lib.6.* Primò, finito tempore constituto, si ad certum tempus fuerat destinata. Secundò, morte ipsius Legati. Tertiò, quando Papa Legatum reuocat. Quartò, quando Legatus Prouinciam sibi demandatam egreditur animo, & voluntate nunquam redeundi ad legationem, quando scilicet facultatem habet à Papa legationem finiendi, refert Azor. *dict. p.2. lib.5. cap.31. q.10.* Sebast. Cæs. *d.p.1.disp.3.§.2. num.52.* vbi hoc intelligit de officio legationis personali, additque cum gloss. *verb. finitur,in cap.3.de offic. Legati, lib.6.* legationis officium, reale scilicet annexum dignitati, vt in Legato nato, nunquam expirare, etiam deficiente persona cùm consistat in dignitate.

Non censetur tamen Papa reuocare primum 89
Legatum, eo ipso quòd creat secundum, sicut resoluunt Gambar.*de officio & potestate Legati à Latere, lib.9.num.13.* Boer.*decis.347. num.5,* Azor. *dict. cap.32.quæst.11.* vbi *q.13.* resoluit legationem non finiri, Legato furioso facto, quamuis reuocetur ob futuris euentum.

Nec per mortem ipsius Papæ expirat iurisdictio 90
Legatorum, nisi aliqua ex prædictis causis accesserit, *cap.Legatos,2.de offic. Legati, lib.6.* Mozz. *de contract.tit.quomodo annulletur mandatum,n.20.* Azeued.*ad rub.tit.8.n.2. lib.6. nouæ Recop.* Pichard. *in §. rectè,n.20.Instit de mandato*, Morl.*in emporio Iuris, p.1.tit.2.in prælud.n.105.* Azor.*d.cap.32.q.14.*

De Legatis,qui plura scire cupit,consulat Andr. 91
Barbat *tom.13.tract.Doctor.p.2.pag.231.* vbi specialiter de Legatis à Latere Cardinalibus, Nic.Boër. *eod tom.13 p.2.pag.142.* & Petr.Andr. Gambar. *ibid. pag.150.* Gondisl. Villadiego, & Ioan. Brunell. vbi particulariter *de officio, & potestate Legati à Latere.* Hermann.Kirchner *in speciali tract. de Legato, eiusque iure, dignitate, & officio*, & plura vide apud Canis. *in sum. Iuris Canon. tit.17. de off. Legati*, Læl. Zech. *de Republ. Eccles.tit. de statu Illustriss. Legati.* Henriq. *in summ. lib.14. cap.34.* Gregor.Lop. *l. 23. tit.9.p.1.* Zerol.*in prax. Episcop.part.1.verb. Legatus Apostol.* Azor. *instit.moral.p.2.lib.5.cap.17.cum seqq.* Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 237. cum seqq.* Erasm. à Cochier *de Iurisdict. Ordin.in exemptos,part.2.q.2.* Flamin. Paris.*de resign. benefic.lib.8.q.13.* Folo.Pacian.*de probat.lib.2.cap.33.* Nicol. Garc. *de benefic.p.5. cap.1.* Paul. Layman. *in Theologia morali, lib.1. tract.4. cap.17.§.6. de Iurisdictione Legati*, nouissimè Sebast. Cæsar *in relect. de Ecclesiast. hierarchia,part.1.disput.3.* Scip. de Rubeis. *in aphorismis Episcop. verb. Legatus.* nouissimè Machado *en su perfetto Confessor tom.2. lib.4.p.7. tract.2. docum.2.cum seqq.*

CAPVT

CAPVT VI.

De Patriarchis, & Primatibus.

SVMMARIVM.

1 *Ordo, & dignitas Episcopalis post S. R.E. Cardinales, Legatos, & Nuncios primum locum obtinet.*
2 *Episcopatus est Ordo.*
3 *Episcopatus est sacramentum de per se, & seiunctim, & nouum per ipsum imprimitur character.*
4 *Episcopalis Ordo est quadripartitus, quantum ad gradum & iurisdictionem, non autem quoad Ordinem.*
5 *Gradus plures Episcopalis Ordinis ab ipsomet Petro Apost.descendisse creditur.*
6 *Prælatorum Ecclesiasticorum gradus ad cœlestis hierarchiæ similitudinem instituti fuerunt.*
7 *Prælatorum,& dignitatum gradus ad Ecclesiæ institutionem, & Ius humanum est differentialiter referendus.*
8 Cap.1.dist.99. *declaratur.*
9 *Decima respecta congruæ sustentationis ad legis diuinæ debitum referuntur, respectu quotæ ad consuetudinem.*
10 *Patriarchæ & Primates lato sumpto vocabulo idem sunt, licèt differant nomine.*
11 *Patriarcha Græca lingua Summus, & Princeps Patrum appellatur.*
12 *Patriarchæ præcipui,& veri, quatuor sunt post Romanum Pont. Constantinopolitanus scilicet, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus.*
13 *Isidorus*, in cap.cleros, distinct.21. *reprobatur, dum ait Romanam, Antiochenam,& Alexandrinam Ecclesias tantummodo Patriarchales appellatas, & habitas fuisse.*
14 *Papa est superior omnium Patriarcharum, cùm sit hæreticum asserere contrarium.*
15 *Dignitas omnis, ac potestas, quam habent omnes Patriarchæ simul, habet ipse solus Dominus Papa.*
16 Cap.renouantes, 22.dist. *declaratur.*
17 *Patriarchales sedes tempore primæ Synodi Constantinopolitanæ tres tantùm fuerunt, quas B. Petrus fundauerat, Romanam scilicet, Alexandrinam, & Antiochenam.*
18 *Alexandrina Ecclesia quare primis temporibus præcederet Antiochenam, ostenditur.*
19 *Constantinopolitanus Patriarchatus quo tempore institutus, ostenditur, & n.20.*
21 *Hierosolymitanus Patriarcha cur quartum Patriarchalis sessionis locum,& honorem haberet, ostenditur.*
22 *Patriarchæ quatuor principales cæteris Prælatis sunt maiores, non solùm dignitate, verùm etiam potestate, atque iurisdictione.*
23 *Episcoporum omnium, & Archiepiscoporum negotia, & maiores causæ post Apost. Sedem ad principales Patriarchas sunt referenda.*
24 *Patriarchæ principales post Romanum Pontificem primi sunt, & maiores in ordine Episcoporum.*
25 *Patriarchæ sedebant,& incedebant immediatè post Papam ante Cardinales, secus hodie.*
26 *Metropolitanos,& Suffraganeos suos ex causa deponere possunt Patriarchæ.*
27 *Papa solus deponere potest Episcopos.*
28 *Patriarchis Romani Pont. insigniis, & ornamentis vti fas est.*
29 *Patriarchæ Regibus, aliisque Principibus superiorem non habentibus æquiparantur.*
30 *Crucem vbique elatam præ se ferre liberè possunt Patriarchæ, & pallio vti, præterquam in Vrbe Roma, aut vbicunque Summus Pont. præsens fuerit, vel eius Legatus vtens insigniis Apost. dignitatis.*
31 *Insigniis denotantibus superioritatem, seu potestatem in loco, nemo potest extra suam Prouinciam absque speciali priuilegio vti.*
32 *Insigniis denotantibus dignitatem personæ potest vti Archiepiscopus, vel similis Prælatus extra loca sui territorij.*
33 *Archiepiscopi & Patriarchæ quomodo differant in præ se ferenda Cruce, ostenditur.*
34 *Pallium Archiepiscopis Suffraganeis suis tradere possunt Patriarchæ, postquam ipsi à Romano Pont.illud acceperint.*
35 *Pallium à solo Romano Pont. vniuersaliter dari potest.*
36 *Patriarchæ habent ordinariam iurisdictionem super omnes Episcopos, & Metropolitanos totius Prouinciæ, & regionis, vbi eorum extenditur iurisdictio.*
37 *Patriarchæ tanquam Ordinarij super Metropolitanos, & eorum Suffraganeos in Prouinciis suis omnes eorum Ecclesias, ac Diœceses visitant, & ipsorum Metropolitanorum negligentiam supplent.*
38 *Excommunicatos à Suffraganeis suis absoluunt Patriarchæ, licèt eis Suffraganei absolutionem concedere recuseat.*
39 *Appellatur ad Patriarchas in Prouinciis omnibus eorum iurisdictioni subiectis cùm opus fuerit, etiam omissis mediis, saluis appellationibus ad Sedem Apostolicam.*
40 *Patriarchæ minores alij quatuor inter Latinos.*
41 *Aquileiensis Patriarcha quis fuerit, ostenditur.*
42 *Gradensis Patriarcha, qui nunc suppresso antiquo titulo Venetiarum Patriarcha dicitur, quis, ostenditur.*
43 *Patriarcha alius Indiarum, seu noui mundi, alias Æthiopiæ.*
44 *Primates dicuntur nonnulli Metropolitani, quia primas tenent ciuitates.*
45 *Bituricensis Archiepiscopus est Primas in Burdegalensi Prouincia.*
46 *Pisanus Archiepiscopus vocatur Primas Sardiniæ, & Corsicæ.*
47 *Toletanus Archiepiscopus ex speciali indulto Martini V. fruitur priuilegiis veris quatuor Patriarchis concessis.*
48 *Bracharensis Archiepiscop.Primas est Hispaniarum.*
49 *Primates respectu Prouinciarum, in quibus constituuntur, plures referuntur.*
50 *Patriarcharum appellatione veniunt solummodo veri & præcipui quatuor Patriarchæ, non verò alij minores.*
51 *Doctores referuntur de Patriarchis agentes.*

OST S. R. E. Cardinales & Legatos, ac Nuncios, qui Apostolicæ Sedis repræsentant auctoritatem, primum locum obtinet Ordo, ac Dignitas Episcopalis; Episcopi enim locum tenent Apostolorum, qui per diuersas 1

Mundi partes diuisi & constituti fuerunt Episcopi, *cap. in nouo 21. dist. cap. fin. 63. dist. cap. legimus, cum seq. 93. dist.*

2 De Ordine igitur Episcopali, in quo primum locum tenent Patriarchæ, & Primates, nobis est in præsenti agendum, & in primis, Episcopatum esse Ordinem dicit glos. *verb. Episcopus, in proœm. sexti, & verb. de Episcopis, in cap. quia periculosum, de sent. excom. lib. 6. & verb. sui Ordinis, in cap. quoties, de purgat. Canon. & verb. firmatis, in cap. prouida, de elect. lib. 6.* Felin. *in cap. eam te, num. 8. de rescript.* Zabarel. *in Clem. 2. num. 12. de ætate, & qual.* & colligitur ex *cap. cleros, 21. dist.* ibi, *Ordo Episcoporum quadripartitus est*; *cap. nullum, 28. dist.* & expressè sentit Leo Papa *in cap. 1. dist. 32.* dum ait; *Nec Subdiaconibus carnale connubium quidem conceditur, vt etiam qui habent, sint tanquam non habentes, & qui non habent, permaneant singulares, & innupti.* Subdit, *quòd si in hoc Ordine qui quartus extat à capite, id est, ab Episcopo, dignum est custodiri, quanto magis in primo, vel secundo, tertióve suadendum est?* Cui textui se haud respondere posse fatetur Nau. *in man. cap. 22. num. 18. vers. quare*, vbi etiam subdit pro hac parte stare expressum text. Concilij Trident. cui asserit se nescire, nec posse respondere bona fide, *sess. 23. de Sacram. Ordinis, cap. 4.* ibi, *Proinde Sacrosancta Synodus declarat præter cæteros Ecclesiasticos gradus Episcopos, qui in Apostolorum locum successerunt, ad hunc hierarchicum Ordinem præcipue pertinere.* Probant Sot. *de Iustit. lib. 10. q. 1. art. 1.* Bursat. *cons. 125. Quia scriptum à num. 1. lib. 1.* Valent. *tom. 4. dist. 9. q. 1. punct. 2.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 1. n. 7.* Sebast. Cæs. *in relect. de Ecclesi. hierarchia, q. 2. proœm. §. 1. num. 4.* Non obstat fundamentum Theologorum qui contrarium tenent videlicet quòd cùm Ordo Ecclesiasticus necessariò postulet, vt per illum aliqua tradatur potestas in ordine ad Sacratissimam Eucharistiam, eo quòd hic est finis & effectus huius Sacramenti, propter quem fuit institutum, & in quo à reliquis discriminatur, vt videlicet per illa initiarentur ministri ad illud sacrosanctum Sacrificium dignè administrandum, vt expressè colligitur, ex Concil. Trident. *d. sess. 23. cap. 1. & 2.* non tamen per Episcopatum, in quo licèt spiritualis potestas suscipiatur, non tamen in ordinem ad Eucharistiam, sed potiùs in ordinem ad Ecclesiam, cùm actiones ad quas Episcopus deputatur super Sacerdotem, nempè Consecrare; Benedicere, & alia similia, de quibus *in cap. perlectis, vers. ad Episcopum, 25. dist.* non ad Sacrificium Eucharistiæ, sed ad Ecclesiam ordinentur. Respondetur enim quòd Episcopi multò magis, quàm alij quidam ministri deputantur in ordinem ad Sacerdotium, & celebrationem Eucharistiæ, ipsi enim & Sacerdotium conferunt & Altaria, atque templa ad vsum ipsius consecrant, multáque alia faciunt, quæ quidem magis ad vsum Eucharistiæ referuntur, quàm quædam alia ministeria, præsertim Ordinum minorum, vt benè respondet Valent. *d. num. 2.*

3 Vnde prouenit, vt Episcopatus non solùm sit Ordo à Sacerdotio distinctus, sicut tenent Medin. *lib. 1. de cælibatu. cap. 16.* Nau. *in man. cap. 22. n. 18.* Card. Bellarm. *de Sacr. Ord. cap. 5. vers. 3.* Duard. *in comment. ad Bull. Cœnæ, lib. 1. cap. 5. q. 2. num. 12.* & latè probauimus, *infr. hoc lib. cap. 9. statim post princ.* Sed etiam de per se, & seiunctim sit Sacramentum à Christo institutum, prout colligitur ex Conc. Trid. *sess. 23. cap. 3. & canon. 6.* & ex Paulo *1. ad Corinth. 4.* ac ex pluribus sanctorum Patrum auctoritatibus Durand. *in 4. dist. 15. q. 5. num. 9.* & *ibi* Maior *q. 1. col. 2.* Petr. Sot. *de instit. Sacerd. lect. 4. de Sacram. Ordinis, §. ex his igitur*, Valent. *tom. 4. disput. 9. q. 1. puncto 4. vers. altera sententia*, Vasq. *tom. 3. disp. 40. cap. 4.* Ægid. de Coninch *de Sacram. disp. 20. de Sacram. Ordin. dub. 6. num. 44.* Campan. *in diuers. Iuris Canonici, rub. 1. num. 7. & rub. 6. cap. 4. num. 4.* latè Sebast. Cæs. *in d. relect. q. 4. proœm.* ex *num. 11.* vbi contrariis benè respondet: ac proinde existimo nouum per ipsum imprimi characterem, vt concludunt Abb. *in cap. aqua, de consecr. Eccles.* Iacobat. *de Concil. lib. 10. art. 7.* & alij, quos refert Cou. *lib. 1. cap. 10. num. 16.* & Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 7. §. 1. in commento, lit. C.* licèt eos minimè sequatur Sebast. Cæs. *d. q. 4. proœm. num. 19.* Et probatur, quia attenta Ordinis potestate Episcopatum superiorem esse Sacerdotio probauimus, *d. cap. 9. num. ...* nam Episcopus plures actus potest exercere, & Sacramenta quædam ministrare, quæ non potest simplex Sacerdos, planè potestas hæc per Ordinem Episcopalem confertur; ergo necessariò dicendum est, quòd sit per se Sacramentum, & characterem distinctum imprimat; nec Sot. Durand. Palud. & Vasq. rem attingunt, dum aiunt solùm ad prædictos actus extendi characterem sacerdotalem, qui antea ligatus erat, nam hoc frustrà dicitur, cùm constet in Ordine Episcopatus dari aliquam distinctam, & peculiarem potestatem à potestate Sacerdotij, vt probat text. *in c. quamuis, 68. dist.* quæ quidem potestas nouum characterem, & proinde Sacramentum requirit; quinimò conferre nouam gratiam, probant Henriq. *d. lib. 10. cap. 1. § 3. in comm. lit. R & cap. 2. §. 1. lit. E.* Card. Bellarm. *d. cap. 5. vers. itèm quòd Episc.* Campan. *d. rub. 6. cap. 4. num. 4.* Sebast. Cæs. *d. q. 4. proœm. num. 21.*

4 Episcopalem Ordinem quadripartitum esse docet Isidor. *lib. 7. Etym. cap. 12.* relatus *in cap. cleros, 21. dist.* quantum ad gradum Episcopalem & iurisdictionem, non autem quoad Ordinem, quia Episcopalis Ordo quoad spiritualem potestatem, ac Pontificiam dignitatem, vnus tantùm est; vt constat ex traditis per Anaclet. Papa *epist. 3. cap. 3. vers. Episc. verò, & in cap. 1. dist. 99. & in cap. Nouatianus, 7. q. 1.* Iacob. Simanch *in paruo libello, de dignitate Episcopor. cap. 4.* Marc. Anton. Cuch. *in instit. maior. lib. 2. tit. 6. in princ. & tit. 7. ante num. 1.* Duard. *in comm. ad Bull. Cœnæ, lib. 1. c. 5. q. 2. n. 4.* Sebast. Cæs. *de Eccles. hierar. h. q. 2. proœm. n. 3. vers. rursus, & n. 6.* iunctis iis quæ infrà *d. cap. 9. vers. Episcoporum quadripartitum, num. 11.* vbi latè explicauimus qualiter, & quo iure in Episcopis sit Ordinis, & iurisdictionis potestas?

5 Sunt enim Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, & Episcopi quorum gradus ab ipsomet Petro Apostolo descendisse ostendit Clemens Papa, qui ipsius Petri discipulus extitit, ac successor; is enim *epist. 1. ad Iacobum*, relatus *in cap. in illis, 80. distinct.* refert, quòd in ciuitatibus illis, in quibus olim apud Ethnicos Primiflamines eorum, ac primi legis Doctores erant, Episcoporum Primates, vel Patriarchas ipse Petrus constituit, qui aliorum Episcoporum causas & maiora Fidei tractarent negotia; vbi verò eorum erant Archiflamines positi qui nihilominus minores prioribus habebantur, Archiepiscopos præcipit institui; in singulis deinde reliquis ciuitatibus singulos, & non plures Episcopos ordinauit, idem affirmat Lucius Papa *in cap. 2. ead. dist. 1.* & Anacletus *in cap.*

cap.1. dist.99. referunt Boër. *de auctorit. magni consily, num. 54. ad fin.* Petrus Gregor. *syntagm. Iuris lib.15.cap.11.num.1.* Henriq. *in sum.lib 10,cap.30.in princip.*

6 Verùm Ecclesiasticorum Prælatorum gradus ad cœlestis Hierarchiæ similitudinem institutos fuisse magis pium, & Christianæ Religioni consentaneum est vt dicamus; quemadmodum enim in Triumphante Ecclesia sunt Angeli, Throni, Principatus, ita congruentissimo ordine in Militante, Ministrorum Ecclesiasticorum officia distinguuntur per Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, & Episcopos, vt animaduertunt Rusæ. *in tract. de præminentia Archiepiscopalis dignitatis, in pref.it. à princip.* Pigh. *de Ecclesiast. Hierarchia, lib.3. cap.1.* Ad auctoritates verò Clementis, Lucij, & Anacleti poterit responderi, D. Petrum ad abolendam idolorum memoriam ordinasse, vt in illis locis, in quibos impiè eorum flamines sacra faciebant, eisdem nominibus, diuerso tamen, sanctóque Sacerdotio, veri, & sancti Sacerdotes constituerentur, sicut Romæ deiecto summo idololatriæ Pontificatu subrogatum est caput totius terrestris sanctitatis, summus scilicet Christianæ Religionis Pontifex, vt eleganter ait D. Ambros. relatus *in cap. Beati, 2 q 7.* & Leo Papa *serm. 1. de natali Petri*, quorum memini *de officio, & potest. Episcopi, p.1.tit.1.cap.7.n.3.cum seqq.*

7 Ex quo fit vt distinctio quoad prædictos Prætorum, & dignitatum gradus ad Ecclesiæ institutionem, & ius humanum sit differentialiter referenda, vt expressè de Patriarchali dignitate referunt Guiliel. Redoan. *de simon. mentali, part. 1. cap.16. num.15.* Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarch. sedium erect. cap. 4. num.4.* Vnde quamuis fateri oporteat istos Prælatos quoad Episcopalem Ordinem, qui apud omnes vnus est, vt supra dixi, Iuris diuini esse; quoad potestatem tamen iurisdictionis, seu regiminis, per quam distinguuntur, Iuris esse humani; ex Selu. Turrect. & aliis tradit Bursar. *cons. 125. num. 45. vol.1.* cum quo *à num.16.* responderi poterit ad auctoritates, quibos probari videtur harum dignitatum institutionem ad legem diuinam esse referendam, vt scilicet loquantur de lege diuina latissimè sumpta, iuxta quatuor modos, quos ibi explicat, prout dicitur de Lege Canonica, vt *in cap. Scripturis, 19. dist. & in cap. nimis, de iureiur.* quæ in tantum Iuri diuino inhæret, & in ratione naturali fundantur ex Hippol. Rimin. *in repet. cap. 1, num.46. de constitut.* quod plerumque Ius Diuinum appellatur, vt aduertit Ludou. Gom. *in repet. cap. vt animarum, num. 19. de constit. lib.6.* & ex Iureconsultis explicat Melch. Can. *de locis Theolog. lib.5. cap.5. vers. tertio verò.*

8 Hic tamen explicandi modus quamuis communiter receptus sit, conuincitur expressè per text. *in cap.1. dist.99.* ibi, *Leges diuinæ, & Ecclesiasticæ poni*, &c. ex quo Pigh. *de Ecclesiast. hierarchia lib.3. cap.1.* maiores Prælationes Primatuum, & Archiepiscoporum ad Ius Diuinum refert; si igitur in illo text. particula *Diuinæ*, ad Pontificias leges referent, frustrà adiungitur hæc *Ecclesiastica*, esséque inutilis repetitio. Quare considerandum est in Patriarchis, seu Primatibus duo distincta reperiri, Episcopalem scilicet Ordinem omnibus communem, ex ipsius Christi institutione, & regimen Prælationis ex Apostolorum ordinatione; non impropriè igitur Patriarchas leges Diuinas poni inferunt, si Ordinis potestatem respiciamus, atque solicitudinem Episcopalem, quæ omnibus Episcopis communis est, atque etiam Ecclesiasticæ, quatenus ad Prælationem spectat. Nec nouum est quòd idem nomen Patriarchæ, seu Primatis ex eadem ratione iuxta diuersos respectus diuersimodè accipiatur, scilicet respectu legis diuinæ, quoad Episcopatus Ordinem; respectu Ecclesiasticæ quoad Prælationem, licèt *in cap. in aliquibus, § ille quippe, de decim.* 9 Decimæ respectu congruæ sustentationis ad legis diuinæ debitum referuntur, respectu quo æ, ad consuetudinem, vt post Cou. *var. lib. 1. cap.17.n.2.* testatur tenere Theologos omnes, Guriet. *can lib.1. cap.21.num.9* Gilchen *in Auth. quas actiones à n.11. C. de sacros. Eccles.* Reinoso *obseru.50.num.1.* Castill. *tom. 7. de tert. cap. 10. num.8.* Didac. de Britto *ad cap.2. de locato cap. 2. a num. 30.* Felician. de Vega *in cap. clerici, de iudic. num.43.* & in multis aliis, quæ omittimus, facilè posset demonstrari.

10 Patriarchas & Primates, licèt differant nomine, idem esse, & nullam inter eos dari differentiam, colligitur ex text. *in cap.1. & 2 dist. 99.* & ex *cap. duo simul. de off. Ord.* Vnde gloss. *in cap. coram, de in integ. restit.* auctoritate *d. cap. 1.* notauit inter Primates, & Patriarchas non dari realem differentiam, sed vocalem; quod etiam tradunt Cassan. *in catalog. glor. mund. part.4. cons.9 in princ.* Lancell. *instit. Can. lib.1. tit.5. in princ.* Bouer. *cens. paranet. p.1. cap.10. pag. 493. vers. quæro*, nouissimè Illust. D. Roderic à Cunha *in tract. de Prim. Bracharensis Ecclesia, cap 3.* & priùs *in histor. Episcop. Portugalens. p.1. cap.6. pag 72. in fine.* & quòd saltem lato sumpto vocabulo idem sit Primas quod Patriarcha, asserunt Flam. Paris. *de resign benef. lib. 2. q.1. num 46* Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. cap.7. num.9.* At verò, strictè loquendo, non omnes Primates verè sunt Patriarchæ, nec idem habent officium, eandémve auctoritatem, vt ex infrà dicendis apparebit.

11 Patriarcha, Græca lingua, Summus, seu Princeps Patrum appellatur, vt ait Isidor. relatus *in cap. cleros, vers. Patriarcha, 21. dist* Greg. *l.9 glos.1. tit.5. part.1.* Paul Fusch. *de visit. lib.1. cap.2. à num.9.* Læl. Zech. *de Rep. Ecclesiast. de statu Reuerend. Patriarch. in princ.* Gambat. *de off. & potest. Legati à Latere, lib. 2. num.11.* Ioan. Paul. Lancel. *in instit. Canon. lib. 1. tit. de Episc. n... §. appellantur*, Henriq. *in sum. lib. 10. cap.29. §.1* Petr. Gregor. *syntagm. Iur lib.15. cap.10. in princ.* Paul Grysald. *in decis Cathol. Fidei, verb. Patriarcha, in princ.* Dionys Paul. *d. tract. cap.2. num.43.* Galgan. *de Iure publico, lib.3. tit.17. num.1.* Gonzal. *ad reg.8 Cancel. glos.41. n.13.* Sebast. Cæs. *de Eccles. hier. p.1. disp.4 §.1. n.1.* Castald. *in prax. cærem. lib.1. sect.10. cap 11. n.1.*

12 Duplex autem videtur hodie Patriarcharum diuisio, quidam enim propriè & præcipuè Patriarchæ dicuntur, alij verò lato sumpto vocabulo Patriarchæ dicti, strictè Primates appellantur. Patriarchæ præcipui, & veri dicuntur qui in tota Ecclesia quatuor tantummodò post Romanum Pontificem esse probantur, quorum primus est Constantinopolitanus, secundus Alexandrinus, tertius Antiochenus, & quartus Hierosolymitanus. Ita per *cap. renouantes, & cap. diffinimus, 22. dist. cap. graue nimis, de præbend. cap. antiqua, de priuileg. Extrauag. sancta Romana, de elect. inter commun.* tradunt Host. *in sum. de auctor. & vsu pallij, num.4.* Guilielm. *in speculo Iuris, lib.1 p.1. tit. de dispensat. in §. 8.* incip. *Sunt quoque, num.1. & 2.* S. Antonin. *in sum. p.3. tit.20. cap.4. in princ.* Ioan. Monach. *in cap.*

cap. fundamenta, *num* 6. & ibi Archid. *num*. 8. *de elect. lib*. 6. Zabarel. *in Clem. in plerisque*, *eod. tit. q*. 8. *n*. 9. Cassan. *in catal. glor. mund. p*. 4. *consid*. 9. Bettachin. *de Episcopo*, *in prælud. num*. 5. Ludou. Gom. *in cap. cum in multis*, *num*. 92. *de rescript. lib*. 6. Aluar. Pelag. *de planctu Eccles. lib*. 2. *cap*. 13. & 17. Paul. de Ottano *in repet. lib*. 1. *num*. 23. *ff. de officio eius, cui mandata est iurisdictio*, Ioan Sclu. *de benefic. p*. 1. *q*. 2. *num*. 40. Hieron. Gig. *in tract. de residentia Episcoporum*, *cap. vlt. num*. 8. Marc. Mant. *in tract. de Concilio*, *num*. 79. Gasp. Valasc. *in repet. l. Imperium*, *num*. 100. *ff. de iurisd. omnium iudic*. Guilielm. Redoan. *in tract. de simonia mentali p*. 1. *cap*. 16. *num*. 2. Lancel. Conrad. *in templo omnium Iudic. lib*. 2. *cap*. 2. §. 3. *num*. 2. & *cap*. 3. *num* 4. Rebuff. *in concord. tit. de collation*. §. *si quis verò*, *verb. Patriarchalis*, Cuch *in instit. maior. lib*. 2. *tit*. 7. *num*. 2. Marc. Anton. de Marsil. *in tract. de Ecclesiast. reddit. p*. 1. *cap*. 11. *num*. 16. Raim. Ruff. *contra Molin. pro Pontifice Max. sub num*. 14. *pag*. 75. Andr. Gamb. *in tract. de offic. & potest. Legati a Latere lib*. 2. *tit. de variis Ordinar. nominibus*, *num*. 13. & 14. & *in repet. Extrauag. Iulij II. de simoniaca Papa elect. num*. 171. Ioan. Paul. Lancel. *in instit. Can. lib*. 1. *tit. de Episcop. in* §. *Patriarcha*, Sebast. Medic. *in tract. de legib. & statutis*, *part*. 1. *q*. 12. *n*. 1. Rodulph. Cupers *de sacrosancta Ecclesia*, *ad cap. oportebat*, 79. *dist. in* §. *ad quem sensum*, *num*. 16. & *in* §. *patet*, *n*. 2. Anastas. Germon. *de sacrorum immun. lib*. 3. *cap*. 1. *num*. 1. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib*. 2. *q*. 1. *num*. 41. Gonzal. *dict. gloss*. 41. *num*. 12. Azor. *instit. moral. part*. 2. *lib*. 3. *cap*. 25. *q*. 2. Fillinc. *in quæst. moral. tract*. 41. *cap*. 2. *num*. 35. Monet. *de Conseruat. cap*. 5. Boët. Epo *lib*. 1. *de Regalib. in benef. Eccles. num*. 191. Machado *en su perfecto Confessor tom*. 1. *lib*. 4. *part*. 7. *tract*. 2. *docum*. 1. *num*. 3. Quotanad. *Ecclesiasticon lib*. 4. *num*. 110.

13 Non obstat Isidorus relatus *in d. cap. cleros dist*. 21. dum ait Romanam, Antiochenam, & Alexandrinam tantummodò Ecclesias Patriarchales appellatas, & habitas fuisse Apostoli Petri Sedes, quia loquitur aduersùs aperta Iura suprà citata, ac proinde eius vti particularis Doctoris opinio nihil concludere potest, per ea quæ tradunt Sanchez *de Matrim. lib*. 9. *disput*. 12. *num*. 3. & alij citati per metipsum *in collect. ad Decretum*, *in proœm. num*. 7. Nec etiam obstat auctoritas Nicolai I. *ad consulta Bulgarorum*, *resp*. 92. vbi apertè docet præcipuas Sedes Patriarchales veraciter illas tres tantùm esse; quia respondetur Nicolaum ibi loquutum fuisse secundùm priora tempora, in quibus Ecclesia sacrosancta, & Romani Pontifices adhuc verè non assenserant erectioni, & constitutioni Ecclesiarum Constantinopolitanæ, & Hierosolymitanæ in veras Sedes Patriarchales, vt infià demonstrabimus.

14 Antequam ad Ordinem præeminentiæ, seu præcedentiæ prædictorum quatuor Patriarcharum deueniam, vos scire volo quòd in quantum Romanus Pontifex inter Patriarchas huiusmodi connumerari solet ab aliquibus, qui illum vel primo loco ponunt, vel priusquam enumerent cæteros, eum excipiunt; non sic est habendus primus in ordine aliorum quatuor Patriarcharum, sicut est Constantinopolitanus respectu Alexandrini, & Alexandrinus respectu Antiocheni, & Antiochenus respectu Hierosolymitani, quia in illo non est sola prælatio ratione loci aliorum Patriarcharum, verùm etiam est vera maioritas, supremaque potestas, vt contra hæreticos aduertunt Franc. Turrian. *in schol. ad can*. 39. *Nicæni Concilij*, Læl. Zech. *in tract. de Romano Pontifice*, *in hæresi* 3. *in resp*. 17. Cardinal. Bellarm. *in controuersiis Cathol. tom*. 1. *controu*. 3. *lib*. 2. *cap*. 18. *vers. argumentum tertium*, & *vers. seq*. in tantum quòd hæreticum sit asserere Papam non esse Prælatum, ac superiorem cæterorum Patriarcharum, vt in terminis, post S. Thom. *contra errores Græcorum*, aduertit Paul.

Grysald. *in decision. Cathol. Fidei*, *verb. Papa*, *num*. 4. & 10. & *verb. Patriarcha*. Vnde allegandum sanctum Bernardum pulchrè dicebat Bald. *in l. rescripta*, *num*. 7. *C. de precibus Imper. offer*. quem refert, & sequitur Cassan. *in catalogo gloriæ mundi*, *p*. 4. *consid*. 6. *in fine*, quod omnis dignitas ac potestas, quam habent omnes Patriarchæ simul, habet ipse solus Dominus Papa: quinimo sicut radij ad solem, fluuij ad fontem, & rami ad radicem, sic se habent Patriarchæ ad Summum Pontificem, vt ex B. Cypriano relato *in cap. loquitur*, 24. *quæst*. 1. tangit Nau. *de spol. cleric*. §. 2. *num*. 1. *vers. Papa super mundi*. 25

Non obstat text. *in cap. reuocantes*, 22. *dist*. dum videtur probare Constantinopolitanam Ecclesiam parem habere dignitatem cum Ecclesia Romana; vnde ausus fuit impius Carolus Molinæus scribere, Romanum Pontificem non esse superiorem aliorum Patriarcharum, prout eum detestando refert pius Raymund. Ruffus *pro Pontifice Max. contra ipsum*, *sub num*. 8. *pag*. 19. *in vers. Primatum*; quia responderi poterit auctoritatem Canonum, qui Trullani, id est, Sextæ Synodi, appellantur (vnde text. ille desumptus fuit) probatam & certam non esse, neque legitima alicuius Romani Pont. auctoritate approbatam, sicut tradunt Dionys. Paul. *d. tract. cap*. 6. *num*. 9. & plures per me citati *in collect. ad cap. sextam*, *num*. 4. *dist*. 16. Sed melius respondeo in terminis illius text. similia priuilegia dari Episcopo Constantinopolitano post Romanum Pont. ad effectum, vt ad ipsum detur appellatio, & habeat alia iura Patriarchalis Ecclesiæ, quæ commemorat text. *in cap. antiqua*, *vers*. , *ornata*, *de priuileg*. & deducitur ex *cap. conquestus*, 9. *q*. 3. ita tamen vt Romana Ecclesia semper superior maneat, vt satis constat ex verbis, quæ refert Carranz. *in sum. Concil. fol*. 269. ibi, *Æqualia priuilegia cum antiqua Roma throno obtineat*, & *in Ecclesiasticis negotiis*, *vt illa emineat secundus*, *post illam existens*, atque ita ex iis multisque aliis rectè concludit Cardin. Bellarm. *lib*. 1. *de Concil. cap*. 24. nullo vnquam tempore ab vllo Romano Pont. datum fuisse Constantinopolitanæ Ecclesiæ priuilegium æqualitatis cum Romana, neque etiam primum locum post hanc obtinuisse, nisi postquam Romani Pontifices iamm habuerunt, quod confirmat auctoritate Nicephori *lib*. 17. *cap*. 9. dum narrat Ioannem Papam, cùm Constantinopolim venisset rogatum à Iustiniano, vt Epiphanio Patriarchæ Constantinopolitano assideret, non antea voluisse quàm sibi pro prærogatiua Sedis Apost. thronus super Epiphanium collocatus fuisset. 26

Ordo igitur institutionis præcedentiæ, seu præeminentiæ inter Patriarchas huiusmodi, vt rectè capi possit, sciendum est à principio & tempore primæ Synodi Constantinopolitanæ tres tantùm Ecclesias Patriarchales fuisse, quas B. Petrus fundauerat, scilicet Romanam, Alexandrinam, & Antiochenam, quarum meminit *d. cap. cleros*, *vers. Patriarcha*, 21. *dist*. Romanam, quia ad eam iubente Domino ex Antiochena Cathedram suam transtulit Petrus, vt refertur *in cap. per venerabilem*, 17

lem, vers. sanè, qui filij sint legit. & quia Petri & Pauli glorioso martyrio coronata est, *cap. fundamenta, de elect. lib.6.* Alexandrinam, quia B. Petri nomine à Marco Euangelista eius Discipulo consecrata est. Antiochenam, quia prima fuit B. Petri Sedes, & ideò eius nomine eam celebrat Ecclesia, ibidémque primum Christianorum nomen accepit initium, quæ omnia ex Anacleto ponit Gratian. *in cap. sacrosancta, vers. prima ergo Sedes, dist.* 22. & deducitur ex antiquissimo Nicæno Concilio relato *in cap. mos antiquus*, 65. *dist.*

18 Ratio autem, quare illo tempore Alexandrina Ecclesia præcedebat Antiochenam, cùm hæc erecta fuerit à Petro ante illam, quæ eius nomine à Marco fuit instituta, ea est, quia præfectura Alexandrina, quæ Augustalis dicebatur, ab Augusto suo nomine insignita, magnificentia præ cæteris ab eodem fuit nobilitata, & sex Ægypti Prouinciis & vniuerso eius Imperio Ius dicebat, vt constat ex text. *in l. 1. ff. de offic. Praefect. August.* quem diligenter exornat Cardin. Baron. *in Martyrologio die* 20. *Octobris in B. Archenio*, meritò superior erat præfecturæ Syriæ, ad quam Antiochia pertinebat, & consequenter eadem consideratione primus etiam honor post Romanam Ecclesiam eius Patriarchis à Summis Pontificibus datus est, vt explicat idem Card. Baron. *tom. 1. annal. pag.* 310. neque satis concludit alia ratio, quam ibi affert, *anno Christi* 46. *pag.* 407. quæ etiam placuit Cardin. Bellarm. *tom. 1. de Roman. Pont. lib.* 1. *cap.* 24. quòd Alexandrina primum obtinet locum post Romanam, quia eam Marcus Petri nomine erexit, non enim ideo sequitur quòd debuit præcedere Antiochenam, cui Petrus ipse primò & principaliter præfuit.

19 Innuimus suprà tempore primæ Synodi Constantinopolitanæ nondum fuisse in rerum natura Constantinopolitanum Patriarchatum, sed solummodò tres illos iam enumeratos, cuius tamen contrarium, immò & hunc Constantinopolitanum in præfata Synodo institutum fuisse, referunt Raym. Ruff. *in Molinaeum pro Pontifice Max. sub num.* 8. *pag.* 62. *in vers. praeterea, & sub num.* 19. *pag.* 161. *in vers. cùm quatuor*, Mich. Aninyon *de vnitate Ouilis, & Pastoris, cap.* 18. *num.* 9. Læl. Zech. *in tract. de Sacram. vbi de Sacram. Ordinis, cap.* 1. *vers. octaua propositio, in fine*, id comprobantes ex text. *in cap. Constantinopolitana*, 22. *dist.* desumpto ex eadem prima Synodo *cap.* 5. quæ nondum institutionem dicti Constantinopolitani Patriarchatus, sed etiam illi primum inter Patriarchales Sedes locum innuit, ac declarat. Verùm licèt Card. Baron. *annal. tom. 4. anno Christi* 381 *pag.* 447. *in vers. sed hic aduerte, & in vers. sed felicius*, ex Sozomeno explicauerit mentem dictæ Constantinopolitanæ Synodi fuisse discernere Catholicos Antistites ab hæreticis, non verò Patriarchatus diuidere, atque instituere, attamen probatissimorum auctorum testimonio, ac fide obseruatum fuit præfatum Can. 5. ex quo desumptus fuit text. *in dict. cap. Constantinopolitana*, suppositum fuisse, adulterinum, ac falsum, vt constat ex iis, quæ Albert. Pigh. quem refert Melch. Can. *de locis Theolog. lib.* 5. *cap. fin. in vers. nunc sextum argumentum, & lib.6. cap.* 8. *in resp. ad vndecimum, vers. huic loco.*

20 Postea succedentibus temporibus (vt ad ordinem institutionis, & præcedentiæ prædictorum quatuor Patriarcharum redeamus) Regia, seu Imperatoria Sedes ad Bizantium translata fuit, quod nomine suo, pluribúsque priuilegiis Constantinus exornauit, & non solùm Constantinopolim, sed etiam nouam Romam esse & appellari voluit, ideóque primum locum post Romanam ipsi Constantinopolitanæ Ecclesiæ datum fuisse in dicto supposito Canone dici cœpit, quod deinde in sexta Synodo fuisse confirmatum colligi videtur ex *cap. renouantes*, 22. *dist.* & ab eodem Iustiniano, *in Auth. de Eccles. tit. in princ. vers. ideóque sancimus.* Et quamuis vsu Romanæ Ecclesiæ multo pòst tempore hoc receptum esset, nihilominus Episcopi Constantinopolitani Imperatorum freti potentia assertum illud priuilegium sibi vsurpare contendebant, immò superiores esse Romano Pontifice, vt ex Paulo Diacono, Platina & aliis comprobat Raymundus Ruffus *pro Pontifice Max. pag.* 50. *cum seqq.* & sentit Cardin. Bellarm. *lib. 2. de Romano Pont. cap.* 18. *in fine secundi argum.* Denique pro bono pacis Innoc. III. in generali Concilio Lateran. de quo *in d. cap. antiqua, de priuil.* concessit idem priuilegium Constantinopolitanis Episcopis, vt aduertunt Patres, qui iussu Gregorij XIII. emendationi Decreti præfuerunt, *in notis ad d. cap. Constantinopolitana*, qui etiam rectè aduertunt *in d. cap. renouantes*, legendum esse, *similia priuilegia, quæ superior Roma habet, accipiat, nec non in Ecclesiasticis rebus magnificetur, vt illa*, quamuis in antiquis Codicibus legeretur *inferior Roma*, & non tamen, *in Ecclesiasticis rebus*, vt etiam antea bene aduerterat Ant. August. *ad Decretum lib. 1. dial.* 9.

Hierosolymitana Ecclesia, quæ inter Patriarchales vltimo loco ponitur, cùm mater omnium Ecclesiarum habita esset, eo quòd primus Episcopus in ea fuerit S. Iacobus frater Domini, & post eum Simon frater quoque ipsius Domini, per annos ferè quingentos non re, sed nomine, non potestate, sed honore duntaxat vsque ad Iuuenalem eiusdem Ecclesiæ Episcopum, quarta Patriarchalis habita est, ex eo quia in Nicæna Synodo *can.* 7. decretum fuerat, vt Hierosolymitanus quartum quidem Patriarchalis sessionis locum ac honorem haberet, non tamen propterea à subiectione Cæsariensis, quæ Metropolitana erat, eximeretur; Iuuenalis enim Praillo defuncto in Sede Hierosolymitana subrogatus est an. Domini 429. in Concilio Ephesino totius Syriæ Palæstinæ Primatum quæsiuit, ideò quòd cum susceptis ex toto Orbe peregrinationibus Hierosolymitana Ecclesia frequentaretur maiori honore, officiisque dignioribus, quàm Cæsariensem Metropolitanam colendam esse ambitiosè indicaret. Restitit ille, qui Vicariam Pontificis præfecturam agebat Cyrillus Alexandrinus, vt notatur *in epist.* 72. *Leonis IX.* S. Hieronymus *in epist. ad Pammachium contra Ioannem Episcopum Hierosolymitanum*, sic eum alloquitur: *Tu qui regulas quæris Ecclesiasticas, & Nicæni Concilij canonibus vteris, responde mihi: Ad Alexandrinum Episcopum Palæstina quid pertinet? ni fallor, hoc ibi decernitur, vt Palæstinæ Metropolis Cæsarea sit, & totius Orientis Antiochia. Aut igitur ad Cæsariensem Archiepiscopum deferre debueras, cui spreta communione tua nos noueras, aut si procul expetendum iudicium erat, Antiochiæ potius litteræ dirigendæ. Sed noui cur Cæsaream, cur Antiochiam malueris mittere. Maluisti occupatis auribus molestiam facere, quàm Metropolitano tuo honorem reddere.* Nihil ergo magna Synodus Hierosolymorum Ecclesiæ contulit, nisi vt honor, qui ex antiquo vsu ei deferri solebat, 21

solebat, iuribus, & subiectione Metropolitani
saluis eidem deferatur, idque propterea quod
Hierosolymitana Ecclesia mater omnium Ecclesia-
rum (sic enim nominatur *in epist. Synodali Conci-
lij Constantiensis OEcumenici ad Damasum*, quæ ex-
tat apud Theodoret. *lib. 5. cap. 9.*) appellata fuerit,
adeóque non immeritò ipsius ciuitatis Episcopum
eum honorem, vt inter Apostolicarum Ecclesia-
rum Antistites sederet, & in litteris quoque ita
nominaretur, antiquitus consequutum fuisse
iudicatur, & postea id declaratum extitit in octa-
ua Synodo generali, prout habetur *in cap. fin. di-
stinct. 22.* ac demum ab Innocentio III. confirma-
tum, seu innouatum in Lateranensi Concilio, de
quo *in dict. cap. antiqua.*

22 Ex his ergo colligitur huiusmodi Patriarchas
cæteris Prælatis esse maiores, non solùm dignita-
te, verùm etiam potestate, atque iurisdictione, ar-
gumento *dict. cap. antiqua, & cap. exigit, & cap.*
23 *felicis, de censib. lib. 6.* ad ipsos namque Episcopo-
rum omnium & Archiepiscoporum negotia, &
maiores causæ post Apostol. Sedem sunt referendæ,
cap. 1. distinct. 80. salua tamen in omnibus ipsius
Apostol. Sedis auctoritate, vt *in eodem cap.* dici-
24 tur, Vnde ipsi post Romanum Pontif. primi sunt,
& maiores in ordine Episcoporum, *cap. 1. in princ.
22. distinct.* & patet ex *cap. graue nimis, in fine, de
prabend.* ac proinde illis plura & maxima ob exi-
miam, quâ fruuntur, dignitatem, priuilegia ad in-
star Papæ concessa sunt.

25 Primum igitur priuilegium est, vt sedere, &
incedere deberent immediatè post Papam ante
Cardinales, Abb. *in d. cap. antiqua, num. 6.* Præpos.
in cap. definimus, 22. distinct. Hieronym. Gig. *in tract.
de residentia Episcoporum, cap. 8. num. 7.* Cassan. *in
catalog. gloria mundi, p. 4. consid. 9. in princ.* Ma-
chado *d. tract. 2. docum. 1. num. 2.* Ioan. Garcia *de
nobilitate glos. 48. §. 3. num. 41. cum seqq.* Hermosil.
*in addit. ad Partitam S. Gregorij Lopez in prolog.
gloss. 2. num. 50. cum seqq.* adducentes text. *in cap. con-
stitutis, il 2.* in inscriptione, *de appellat.* Sed hoc
priuilegium recessit ab aula, nam hodie Cardi-
nales de consuetudine & Iuris ratione eis præ-
sunt ratione officij, cùm sit vnum corpus cum
Romano Pont. sicut superiùs est suo loco expli-
catum, Gonzal. *d. gloss. 41. num. 2.* Quoad Patriar-
chas verò respectu Episcoporum, & Archiepisco-
porum, sciendum est quòd Patriarcha subesse de-
bet ei, qui est in suo territorio. Fontanel. *de pa-
ctis nupt. claus. 9. glos. 10. p. 2. num. 70.* Zerol. *in praxi
Episcop. verb. Episcopus*, Ioan. Garc. *d. glos. 48. §. 3.
num. 54. vers. si verò*, Hermosil. *vbi suprà num. 59.*
vbi ex Fontanel. *d. loco, num. 71.* tenet in concursu
plurium Episcoporum ad consecrationem alte-
rius Episcopi præferri diœcesanum, etsi sit mi-
nus antiquior.

26 Secundum priuilegium est, vt Metropolita-
nos, & Suffraganeos eorum ex causa deponere
possent, *cap. mos antiquus, cum glos. 65. dist. cap. quod
suspecti, 3. q. 5. glos. 1. in cap. renouantes, 22. dist.* Ni-
ceph. *lib. 13. histor. Eccles. cap. 9.* de Ioanne Chry-
sostomo Patriarcha Constantinopolitano, Card.
in Clem. in plerisque, in princ. num. 16. de elect. Sed
& hoc priuilegium euanuit, quia vltra quòd an-
te Concil. Trid. hoc minimè licebat Patriarchis,
27 vt docet Andr. Gambar. *in tract. de offic. & potest.
Legati à Latere, lib. 2. num. 16. & 18.* post Concil.
Trid. caret difficultate, quia solus Papa potest de-
ponere Episcopos, vt *in sess. 13. de reformat. cap. 8.
& in sess. 24. de reformat. cap. 5.* iunctis iis, quæ
resoluimus *de offic. & potest. Episcopi part. 3. al-
leg. 112.*

Tertium priuilegium est, vt eis Romani Pon- 28
tificis insigniis, & ornamentis vti fas sit, siqui-
dem veste russea indutis incedere, & equo albo
phalerato simul atque fræno, & calcaribus deau-
ratis vti liberè licet; ita Abb. Panorm. Host. & alij
scribentes *in d. c. antiqua*, & Card. Iacobat. *in tract.
de Concil. lib. 1. n. 184.* Gambar. *d. lib. 2. tit. 1. de varijs
Ordin. nomin. num. 21.* nam & iis insigniis Legatus
de Latere vti potest, vt suprà dictum est.

Quartum priuilegium est, vt illi Regibus, aliis- 29
ve Principibus Superiorem non habentibus æqui-
parentur, cùm eorum instar redacti sint, quòd
multarum Prouinciarum regimina subeant, vt per
all. *d. cons. 9. vers. & isti*, Iacobat. *d. lib. 1. num. 137.*
Gambar. *vbi sup. num. 15.* Læl. Zech. *d. tit. de statu
Illustr. Patr. num. 2. circa fin.* Sebast. Med. *in tract. de
legib. & statut. p. 1. q. 12. num. 9.* Gasp. Valasc. *in rep.
l. Imperium, num. 100. ff. de iurisd. omn. iud.*

Quintum priuilegium, vt vbique Crucem ela- 30
tam præ se ferre liberè possint, & pallio vtantur,
præterquam in Vrbe Roma, aut vbicunque Sum-
mus Pontifex præsens fuerit, vel eius Legatus
vtens insigniis Apostolicæ dignitatis, *d. cap. anti-
qua*, vbi Ant. & Abb. *in princ.* Cass. *d. p. 1. consid. 4.*
Petr. Greg. *syntagm. Iuris, lib. 15. cap. 9. num. 6.* Læl.
Zech. *d. loco, num. 2. ad fin.* Gonzal. *d. gloss. 41. num. 25.*
Henriq. *d. lib. 10. cap. 19. §. 3.* Sebast. Cæs. *d. p. 1. disp. 4.
§. 4. ex num. 18.* nouissimè Illustr. D. Roder. à Cunha
in tract. de Primatu Bracharensis Eccles. cap. 6. Fa-
cian. *de probat. lib. 2. cap. 13. num. 20.* Guid. Panci-
rol. *in thesauro var. lect. lib. 1. cap. 20. §. habent &
aliud*, malè notans dicere Abb. *in cap. 1. vt lite non
contest. num. 7.* quòd Patriarchæ solum intra Pro-
uincias sui Patriarchatus possint deferre Cru-
cem, quia Abb. apertè loquitur de Archiepisco-
pis, in quibus verissimam tradit, & vtilem atque
receptam distinctionem, quam etiam reperit *in* 31
d. cap. antiqua. num. 10. quòd sunt quædam insignia
denotantia superioritatem, seu potestatem in lo-
co, & istis vti nemo potest extra suam Prouin-
ciam absque speciali priuilegio, idem erat dicen-
dum in Patriarchis, nisi Iure communi eis con-
cessum reperiretur, *in d. cap. antiqua*, vt vbique, id
est, quocunque loco, vti liceret, quod vlteriùs
magis apparet ex limitatione, quam inferiùs fa-
cit text. ille, ibi, *nisi in Vrbe Romana*, &c. quæ ex-
ceptio regulam firmat in contrarium, quoad om-
nia alia loca, in quibus Romanus Pont. præsens
non reperitur, iuxta reg. text *in l. nam quod liqui-
dè, §. vlt. ff. de pen. leg.* cum aliis per me adductis
in tract. Axiomatum Iuris vtriusq. Axiom. 85. num. 4.
Quædam autem sunt insignia, dignitatem perso- 32
næ denotantia, & his vti potest Archiepiscopus,
vel similis Prælatus extra loca sui territorij, veluti
portare annulum, vel celebrare cum Mitra, &
Baculo, vt notat gloss. quam sequuntur omnes ibi
in Clem. Archiepiscopo. de priuileg. vbi etiam quòd
post se caudam portari faciat; pertinet enim hoc
ad personæ dignitatem, & incessus decentiam,
notat idem Abb. & ex eo Panciroli *citato loco*, ad-
uertens habitum hunc fuisse cuiusdam Palatino-
rum Principis Constantinopolitani; sed ad Græ-
cos recurrere non oportet, & satis est dicere illos
ex nostris sumpsisse.

Ex quibus circa hoc priuilegium ferendi Cru- 33
cem inter Archiepiscopos, & Patriarchas illa ap-
paret differentia, quòd Patriarchis Iure commu-
ni datum est vbique, Archiepiscopis verò intra

Prouin

Prouinciam, iuxta text. *in d. Clem. Archiepiscopo.* Læl.Zech. *d.tit. de statu illustriss. Patriarch. num.6.* nam extra Prouinciam Archiepiscopi Crucem deferre non possunt, nisi illi quibus speciali Sedis Apost.priuilegio fuerit concessum, vt probat text. *in d cap.1.vt lite pend.* Alia quoad hoc inter eos est differentia, quia Patriarchæ Crucem ligno transuersario gemino constantem præ se ferunt, cuius lignum superius transuersum breuius est, inferius longius; Archiepiscopis verò intra suas Prouincias vnius dumtaxat transuersi ligni Crucem præferre permittitur, vt optimè obseruarunt Cuiac. *in paratit.ad tit.de foro compet. in cap. sanè 3. in fine,* Iust. Lips. *in notis ad suos de Cruce libros*, Iacob.Gretser. *de ortu S. Crucis*, *p.3. in descriptione Crucis VVerdeana, vers. verùm cum circa.* Iaym. Bleda *in tract. sanctæ Crucis, cap.7.* Hieron.Roman. *p.3.de Repub. Christiana, lib 2.cap.6. ad fin. & lib 3.cap.6. etiam ad fin.* Sebast. Cæs. *d.§.4.num.2.in fine.* vbi *num.3.* quærit & resoluit, an licitum sit Patriarchis vbique benedictionem solemnem, aut aliam dare extra territorium?

34 Sextum priuilegium est, vt ipsi Pallium Archiepiscopis Suffraganeis suis tradere possint, postquam ipsi à Romano Pontifice illud acceperint, præstito sibi fidelitatis, & obedientiæ iuramento; cùm verò ipsi illud Archiepiscopi tradunt ab ipsis, pro se professionem Canonicam, & pro Romana Ecclesia obedientiæ sponsionem recipere debent *d.cap.antiqua*, Abb. *in rub. de auctorit.& vsu pallij, num. 2.* Lancell Conrad. *in templo omnium Iudic.lib. 2.cap.3.n.19.& cap.4. per tot.* Sebast. Cæs. *d.§.4.num. 2.* Christoph.Marcel. *in Ceremon. Roman. lib.1. cap.8.per tot.* vbi dicit se vidisse Sixtum IV. manibus propriis dedisse pallium Patriarchæ Constantinopolitano, Hieronymo Lando Veneto, quod tamen indecens Pontifici iudicauit Azor *instit.moral.p.2. lib.3. cap.34. q.4.* vbi dicit quòd licèt olim Archiepiscopi quatuor illis Patriarchis subiectis à suo Patriarcha Pallium petere consueuissent, iuxta *d.cap. antiqua*; nunc verò Archiepiscopis Pallium Romani Pontificis beneficio, & auctoritate confertur, refert Illustriss. D.meus Roderic à Cunha *in comment.ad cap.2.n 4. dist. 100.*

35 Non obstat quòd Pallium à solo Romano Pontifice vniuersaliter dari potest, iuxta text. *in cap. nisi, de auctorit. & vsu Pallij*, ideò dicitur accipi de corpore B.Petri *in cap.nouit.; dist.100.* secundùm Læl.Zech *d.tit.de statu illustriss.Patriarch.n.5. vers.traditur,* Vasconcel. *in harmon. rubr.sub.tit. de auctorit. & vsu Pallij num.7.* quamuis meliùs alibi id explicauerim, cùm detur in signum plenitudinis potestatis, & Pontificalis officij, *d. cap. antiqua, cap.ad honorem, illo tit. cap.quanto, de translat. Episcopi, cap. nihil, § ceterum, de elect.* cum aliis citatis ab Illustriss. D. meo *in comment. ad cap. non solum, 7. num.1. dist 100.* quæ potestatis plenitudo ab alio dari non potest, nisi ab Apostolica Sede, eiusque Præside Romano Pontifice Petri successore, à quo tanquam à capite in alios Prælatos tanquam membra omnis profluit Ecclesiastica iurisdictio, *cap.in nouo 21.dist.* Respondetur enim Patriarchas ex auctoritate ab ipso Romano Pontifice concessa Pallia Archiepiscopis concedere, ac subinde dici non posse quòd ab alio accipiunt, quàm à Romano Pontifice, & de ipsius B.Petri corpore, iuxta prædictum sensum, iuxta reg. *Qui per alium facit, lib.6.*

36 Septimum priuilegium est, vt habeant ordinariam iurisdictionem super omnes Episcopos & Metropolitanos totius Prouinciæ, & regionis, vbi eorum extenditur iurisdictio, *d. cap. antiqua,* Sebast.Cæs. *d.disput.4 §.4 num.3.* Gonzal. *d.gloss.41. n.16.* Machado me citato *in hoc loco d. p. 7. tract. 2. docum.1. num. 1.* & ideo tanquam Ordinarij super 37
Metropolitanos, & eorum Suffraganeos in Prouinciis suis omnes eorum Ecclesias ac Diœceses visitant, & ipsorum Metropolitanorum negligentiam supplent, *cap.cùm ex officij, de præscript.* quin olim ex causa ipsos & Suffraganeos eorum deponebant, de quo suprà meminimus. Dispensant quoque cum Episcopo, vel alio beneficiorum collatore sibi subiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio suspensus, *cap.graue nimis, ad fin. de præbend.* Scip de Rubeis *in aphorismis Episcopal.verb. Patriarcha, num.3.* Item excommunicato à Suffraganeis suis absoluunt, 38
licèt eis Suffraganei absolutionem concedere recusent, vt docent communiter Doctores, per text. *ibi in cap.ad reprimendam, num. 8. de offic. Ordin.* Matth. Vgon. *de præstantia Patriarchali, vers. ita quandoque.*

Octauum priuilegium est, vt in prouinciis omnibus eorumdem iurisdictioni subiectis appelletur 39
ad eos cùm opus fuerit, etiam omissis mediis, saluis appellationibus ad Sedem Apostolicam interpositis; quibus est ab omnibus humiliter deferendum, ve inquit Innocentius III. *in d.cap. antiqua*, Sebast. Cæs. *d. §.4. num. 8.* me citato *in hoc loco* Machado *d. tract. 2. docum. 1. num. 2.* Ratio autem formalis huius priuilegij in eo consistit, quia secundùm ordinarias regulas appellatio gradatim, non verò omisso medio est interpretanda, *l. Imperatores, 21.in princip. ff.de appellat.* vbi omnes, & vltra Ordinarios Socin. *reg. 39.* Mstant. *de ordine iudic. p. 6. cap. de appellat. à num. 368.* de quibus Alphan. *collect. 892.* quibus addo Garc. Falcon. *reg.32.* & plenissimè Sigism.Scacc. *de appellat.q.7. à princip.* ita scilicet, vt inter Ecclesiasticos Iudices ab Archidiaconis, & aliis inferioribus Prælatis ad Episcopum, & ab Episcopo ad Archiepiscopum, & sic ab inferiori ad Superiorem immediatum Iudicem interponatur appellatio, *cap dilecti, 66. de appellat. cap. Romana, in princ. & §. ab Archidiaconis, & §. debet, & §.vlt. eod.tit. lib.6.* prosequitur Petrus Gregor. *de appellat. lib.4. cap.2.* Sigism. Scacc. *d. q. 7. à num. 32. & 86.* Patriarchis tamen ipso iure singularis hæc prærogatiua indulgetur, vt ad eos omisso medio in omnibus suarum Prouinciarum locis licita sit appellatio, atque ita text. *in d.cap. antiqua*, est intelligendus, quia aliàs nullum concederet priuilegium Patriarchis, contra illud, quod in eius principio habetur, *renouantes priuilegia*, &c. & hanc esse communem sententiam comprobant Auctoribus post Innoc. & Hostiens. concludit *ibi* Abb. *num. 7. & 8.* sequuntur Lancel. Conrad. *in templo omnium Iudic lib. 2. cap.3. num. 9.* Vgoo. *in tract. de præstantia Patriarchali, col.10. vers. dixi iam quadam*, Marant. *d.loco, num. 171.* Gambar. *de offic. & potest. Legati à Latere lib.8.q.22.num.106.* Petr. Greg. *syntagm.Iuris lib.15.cap.9.num 6.* Læl Zech. *de statu illustriss. Patriarchar.num.4. ad fin.* Scacc. *d.q.7. num.104.* Nec contrarium insinuant eiusdem text. verba illa, *saluis appellationibus ad Sedem Apostolicam interpositis*, quatenus hoc quòd appelletur omisso medio, soli Romano Pontifici concedere videtur, quod etiam Iure sancitum erat *in cap si duobus, de appellat. lib.6.* quia respondetur textum illum in præci-

August.Barbos.de Iure Ecclesiastico. I tatis

tatis verbis noo loqui taxatiuè, neque impedite quòd etiam quatuor Patriarchis specialiter concedatur, quia si gradatim ad Patriarchas esset appellandum, in Prouinciis sibi subiectis, nihil eis specialiter concederet ille text. contra mentem Pontificis in procemialibus verbis, ibi, *Patriarchalium Sedium priuilegium renouantes*, &c. Quare audiendi non sunt Butr. *in d.cap. antiqua, num.*11. Card.*n.*5.*vers.nota quòd ad quatuor*, & alij, quos refert, & sequitur Henriq.*d.lib.*10. *cap.*19. §.3. contrarium existimantes, idque colligentes ex gloss. vlt.*in d.cap.antiqua.*

40 Præter quatuor Primarios, & maximos Patriarchas, de quibus hucusque egimus, alij sunt minores inter Latinos, qui, vel Romani Pontificia indulgentia, vel inueterata coosuetudine Patriarchale oomen hodie retinent, seu olim vendicaruot, videlicet Aquileiensis, Gradensis, Patriarcha Indiarum, & Patriarcha Æthiopiæ, cum aliis, de quibus gloss. *verb. Archiepiscopus, in d.cap. Cleros, dist* 21. Specul.*tit.de dispensat.*§.*sunt quoque, n.*2. Gambar. *d. lib.* 2. *num.*14. Vgon. *de præstantia Patriarch. lib.*3. *cap.*7. Gonzal.*d.gloss.*41. *ex num.*14. *cum seq.*

41 De Aquileiensi Patriarcha, qni alius est à Gradensi, vt aliquid breuiter dicamus, te scire volo quòd ante Longobardorum in Italiam aduentum, qui accidit anno salutis 566. Aquileiensis Archiepiscopus more Græcorum & Orientalium Patriarcha nominabatur, & vt alij dicunt, occasione cuiusdam schismatis erectus, circa annum Domini 570. sicut ex Cardin. Baron. testatur Castald. *in praxi cærem. lib.*1. *sect.*10. *cap.*11. *num.* 2. irruentibus verò Longobardis primo aduentu Alboinus eorum Rex Aquileiam cœpit, propter qnod Aquileiensis Patriarcha Sedem hinc inde mutauit, & tandem in Vrbe Venetiarum permansit, vbi hodie tetento Patriarchæ nomine residet, & ad hunc Patriarcham scripsit Stephanns Papa de quo *in cap. nunc verò*, 9.*q.*3.

42 De Gradensi Patriarcha fit mentio in inscriptione *cap. erubescant*, 32. *dist.* & *cap. ex Litteris, de officio deleg.* Fuit autem Gradensis ciuitas breui ambitu; paludibus, & flumine circumsepta, in qua Patriarcha iste residebat; verùm cùm propter huius ciuitatis aëris intemperiem residentia difficilè inibi fieri posset, Nicolaus V. de anno 1441. transtulit Gradensis Ecclesiæ dignitatem, in inclytam Venetiarum ciuitatem, cuius Episcopus Castellanns dicebatur, eo quod eius Episcopalis Sedes erat in insula Castellana, quæ Oliuolus appellabatur, & sic suppresso vtroqne titulo, & Gradensi, & Castellano, primum Venetiarum Patriarcham creauit Laurentium Iustinianum, qui viuens, moriénsque multis clatuit miraculis; ita Bernard. Iustinianus *in sua de Venetiarum gestis historia, lib.*12.

43 Patriarcha Indiarum, seu noui mundi dignitas erecta fuit à felicis recordat. Paulo III. vt refert Gonzal.*d.gloss* 45.*num.*14.*in fine*, & his nostris temporibus creatus fuit Patriarcha Æthiopiæ Ioannes Nonius Barretus Lusitanus, vt refert Sebastian. Cæs. *d.p.*1.*disput.*4. § 3. *num.* 2. Et quatuor
44 isti solùm retinent hodie Patriarchæ nomen, cæteri verò infra referendi Primates dicuntur, non Patriarchæ, eò vel maximè, quia primas tenent ciuitates. Gasp Stat. *de antiqu. Lusitan. c.*64. *n.*7. Illustr.D.meus Roder à Conha *in comment. ad c.*2. *num.*1.*dist.*99.

45 De Bituricensi Archiepiscopo fit mentio *in c. conquestus*, 9.*q.*3. vbi quòd apud Nicolaum Papam querebatur Narbonensis Archiepiscopus, quòd Bituricensis tanquam Primas & Patriarcha, ipso inuito, Clericos ad tribunal suum venire compelleret, vnde Alberic. *in rub. de statu homin. col. vlt.* dicit Archiepiscopum Bituricensem esse Primatem in Prouincia Burdegalensi, & Gardin. Alexandrin. *in cap. diffinimus* 22. *dist.*. Bituricensem ponit primum Patriarcham post quatuor Primarios, & Nicol. Boër. *in addit. ad tract. de auctoritate, & præeminentia magni Consilij, part.*1 *num.*14 dicit Bituricensem esse Primatem in Burdegalensi Prouincia, id comprobans ex text. *in cap. vlt. de maiorib. & obed.* & ex cap. vlt. *de dolo, & contumacia.* Vide Sebast. Cæs. *d. disput* 4. §. 3 *num.*7. D Acuña *in historia Ecclesiastica Episcoporum Portugalensium, p.*1.*cap.*6.*pag.*73. *in fine.*

De Pisano Archiepiscopo quòd sit Primas, tra- 46
ctant additio marginalis *ad gloss. in d. c. diffinimus*, 22.*dist.* vbi Archid & Domin. Idem Domin. *in cap. Cleros, n.*10. *dist.*22. Præpos. *in cap. Concilia*, § *Episcopos, sub n.*5. *dist.*17 Turrect. *in cap. Prouincia, vers. sed insurgit quæstio, dist.*99. Petr de Monte in Monarchia Concil. *p.*1 *art.*1 *n.*254. & *seq.* Cassan. *in catalogo gloriæ mundi, p.*4. *consid* 19. *in fine*, Boër. *de ordine & præcedentia graduum, p.*1. *n.*13. & *de auctoritate magni Consilij, n.*54. Panin *de officio & potest. Capituli Sede vac. vrel. c. n.*13. Calefat. *de equestri dignitate, num.*94. Petr. Gregor *syntagm Iuris, lib.*15. *c.*10. *num.*30. *in fine*, Gig. *de resident. Episcopor. q.*18. *n.*10. Marc. Anton. Cuch. *in instit. maior lib.*1. *tit* 3 Sbroz. *de Vicario Episcopi, p.*1. *q.*3. *n.*24 & 25 Anastas. Germon. *dict. cap.*7 *num.*8. Gonzal *d gloss.*41. *n.*14. D. Acuña *d cap.*6. *pag* 75. Reuerendiss. D Viuian. Episcopus Salonen. amicus noster, *in sua praxi Iurispatron p.*1. *lib.*3 *cap.* 2. *n.*67. *cum multis seqq.* in vlt. impress. Ego ipse *de officio & potest. Episcopi, p.*1. *tit.*3. *cap.*7. *num.*10. *cum seqq* & *in collectan ad cap si diligenti, ex num.*3. *de præscript* quibus in locis rationes plures addnxi, quas referunt Pisani contra Calaritanos, & Calaritani contra Pisanos, pro huiusmodi Primatia obtinenda.

De Toletano Archiepiscopo, quòd non solùm
sit Primas, sed etiam Patriarcha dici, ac priuilegiis 47
veris quatuor Patriarchis concessis frui possit, & valeat, habet ille ex speciali indulto Martini V. incip. *Martinus, sub Dat. Kalendas Aprilis* 1422. cuius memini *d.c.*7. *num.*11. & de eo mentionem faciunt Garsia de Loaysa *in collect. Concil. Hispania, in Decreto Gundemari Regis, pag.*296. Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcopum, part.*2 *fundam.*1. *num.*33. vbi illud refert de verbo ad verbum.

De Primatu autem Hispaniæ contentio magna 48
est inter Toletanum & Bracharensem Archiepiscopos. cuius meminit text *in c. coram, de in integr. restitut.* Pro Toletano expressè scripsit mira ingenij, & eruditionis vbertate D. Thomas Tamayo de Vargas in suo libro inscripto, *Nouedades antiguas de España*, cuius meminit Machado *d. lib.* 4. *p.*7. *tract.* 2. *docum.* 1. *n.*4. Pro Bracharensi D. Maur. Ferret. *in histor. B. Iacobi, lib.*1. *c.*14. *pag.*53. Fr. Bernard. de Britto *in Monarchia Lusit. p.*2. *lib.*6. *c.*14. Stat. *de antiq. Portug. cap.*57. nouissimè egregiè decertauit Sebast. Cæsar *in relect. de Ecclesiast. hierarchia, part.* 1. *disput.*4 §.5. & aliqua pro ingenij mei imbecillitate primus omnium cumulaui *d. tract. de officio, & potest. Episcopi, p.*1. *tit.*3. *cap.*8. *per tot.* & *in collect. ad d. cap. coram*; & omnes superabit, vt inde forsan nullus ambigendi locus maneat, Illustriss. D. meus Rodericus à Cunha eiusdem Bracharensis

charensis Ecclesiæ dignissimus Præsul *in suo tract. de hac Brachara Augusta Primatia*, quem pro firmanda & stabilienda sui Primatus auctoritate in lucem edere promittit *in comment. ad cap. 1. num. 1. dist.* 99. Sed iam Promissa adimpleuit, vt post hæc scripta vidi, dum Romæ, *sub die* 15. *Iulij* 1632. ad manus meas peruenir elegans, & nunquam satis laudandus tractatus iste, quem de Primatu Bracharensis Ecclesiæ scripsit, & Bracharæ Augustæ sub eodem anno imprimi curauit, in quo quicquid hac in re desiderari potest, diligenter est enucleatum, & præcipuè *à cap. 9. cum seqq.* multa adducit non vulgaris eruditionis fundamenta & auctoritates, quibus sui Primatus ius firmissimè stabilitur; & *cap.* 26. plures Summos Pontifices commemorat, qui Bracharenses Archiepiscopos Primates appellarunt, & *cap.* 27. exempla nonnulla refert, & tandem catalogum Aoctorum conficit, qui Primariæ Bracharæ detulerunt, inter quos citat Gabr. Pereira *de manu Regia, p. 2. c. 22. num.* 5. Chald. Pereira *cons.* 8. *num.* 54. *& cons.* 31. *num.* 13. Padil. *in historia Eccles. centur.* 6. *cap.* 32. *pag.* 72. Anton. de Sousa de Macedo *in libro, cui titulus est, Flores de Hespaña, cap.* 9. *excellen.* 13 *per tot.* Emman. de Faria *in epit. histor. Regni Portugal. p.* 4 *cap.* 13.

49 Plures alij sunt Primates, vnusquisque respectu Prouinciæ, seu Regni, vbi est constitutus. Hiberniæ igitur Primas est Armacanus Archiepiscopus, Angliæ Cantuarensis, Africæ Carthaginensis, Hungariæ Strigoniensis, Poloniæ Gnesnensis, Scotiæ Archiepiscopus S. Andreæ, Germaniæ olim Magdeburgensis, nunc verò Salseburgensis. In Galliæ verò Prouinciis Primates se appellant Archiepiscopi Bituricensis, Remensis, Lugdunensis, Arelatensis, & Viennensis, Sebast. Cæs. *d. disput.* 4. §. 3. *in fine*, D. Acuña *d. cap.* 6. *pag.* 73. *cum seqq.*

50 Illud demum aduertere oportet, quòd vbicunque Patriarcharum fit mentio diffinitè loquendo, veniunt solummodò quatuor supradicti veri, & præcipui Patriarchæ, non verò alij minores, sicut tradunt Doctores per me citati *in tract. de appellat. verborum vtriusque Iuris significat. appellat.* 189. *num.* 1.

51 De Patriarchis & Primatibus qui plura alia scire cupit, consulat Cassan. *in catalogo gloriæ mundi p.* 4. *cons.* 9. Matth. Vgon. *in tract. de Patriarchali præstantia tom.* 13. *Doctor. part.* 2. *pag.* 282. Dionys. Paul. Lopis *de vera quatuor Patriarch. Sedium erect.* Greg. Lop. per text. *ibi in l.* 9. *verb. Primado. tit.* 5. *p.* 1. S. Antonin. *in* 3. *p. tit.* 20. *c.* 4. Cou. *in reg. possessor, p.* 2. §. 10. *num.* 5. *&* 6. *& var. lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 13. *vers. secunda autem Sedes*, Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesiæ, lib.* 2. *cap.* 17. Rebuff. *in concord. tit. de collation.* §. *si quis verò, verb. Patriarchalis*, Cuch. *in instit. maior. lib.* 2. *tit.* 7. Ioan. Paol. Lancel. *in instit. Canon. lib.* 1. *tit. de Episcop. in* §. *Patriarchæ*, Lancellot. Conrad. *in templo omnium Iudic. lib.* 2. *cap.* 3. Anton. August. *in epit. Iuris Pontificij veteris, lib.* 2. *de Patriarchis, & Primatibus*, Paul. Fusch. *de visitat. lib.* 1. *cap.* 2. *ex num* 9. Andr. Gambat. *de officio, & potestate Legati à Latere, lib.* 2. *in rub. de variis Ordinar. nomin. ex num.* 11. Sebast. Medic. *de legibus, & statutis, part.* 1. *q.* 12. Hippol. Marsil. de Columna *de Eccles. redditunm origine p.* 2. *cap.* 11. *ex num.* 15. Altamiran. *in tract. de visitat.* circa text. Concilij Trid. *sess.* 34. *de reform. cap.* 3. *in verb. Patriarchæ, & Primates*, Didac. ab Alaba *de Concil. p.* 1. *cap.* 6. Rodulph. Cupers *in repet. cap. oportebat*, 79. *dist.* *August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.* §. *Papam, ex num.* 40. *&* §. *ad quem sensum, ex num.* 16. Petr. Gregor. *syntagm. Iuris lib.* 15. *cap.* 11. Anastas. Germon. *de sacrorum immun. lib.* 3. *p.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 41. Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 35. *&* 36. Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcopum, p.* 2. Sebast. Cæs. *de Eccles. hierarchia p.* 1. *disp.* 4. Scip. de Rubeis *in aphorismis Episcop. verb. Patriarcha.* nouissimè Machado *en su perfetto Confessor tom.* 2. *lib.* 4. *p.* 7. *tract.* 2. *pag.* 343. D. Roder. à Coña *in histor. Eccles. Episcop. Portugalensium, p.* 1. *cap.* 6.

CAPVT VII.

De Archiepiscopis, seu Metropolitanis.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus dictus est quasi Princeps Episcoporum, quia omnibus suæ Prouinciæ Episcopis præest.*

2 *Metropolitanus dicitur à mensura ciuitatum, secundùm aliquos: at verò secundùm alios à matrice ciuitate.*

3 *Metropolis ciuitas est, quæ caput Prouinciæ existit, & Metropolitani Sedes, ac Diœcesis.*

4 *Archiepiscopus, & Metropolitanus idem sunt.*

5 *Dictio* videlicet, *declaratoria est eiusdemmet rei, & personæ.*

6 Cap. Clericos, vers. Ordo, 21. distinct. *declaratur.*

7 *Archiepiscopus aliquis nonnunquam Metropolitanus non est, veluti si nullum habuerit Suffraganeum.*

8 *Ordinis respectu in substantia, id est, respectu characteris, nihil plus habet Archiepiscopus quàm Episcopus.*

9 *Archiepiscopus maiorem sollicitudinem habet quàm Episcopus, respectu executionis & exercitij.*

10 *Archiepiscopus præcellit cæteros Episcopos honore, & est persona magis priuilegiata.*

11 *Archiepiscopi præstantia aliquando appellatur auctoritas Metropolitana, nonnumquam ius Metropolitanum, interdum Archiepiscopalis dignitas.*

12 *Metropolitana Ecclesia est grandioris honoris titulo Suffraganei.*

13 *Prouincia tota est ad iurisdictionem Metropolitanæ Ecclesiæ.*

14 *Archiepiscopi in Diœcesi sua habent omnia iura, potestatem, & obligationes, quas cæteri Episcopi in suis Diœcesibus obtinent.*

15 *Metropolitanus à tribus Episcopis Suffraganeis consecrari debet, omnibus aliis Prouinciæ, vel præsentibus, vel saltem si non potuerint, per litteras consentientibus, adhibitóque etiam consensu Primatis.*

16 *Metropolitanus licèt rectè consecratus fuerit, & possessionem acceperit, non potest ante Pallium acceptum se Archiepiscopum nominare, nec ea munera obire, quæ sunt Potestatis, Ordinis, & Iurisdictionis.*

17 *Archiepiscopus si ea faciat, quæ sibi proueniunt ex Pallio, an absque illo valida, & firma sint; ostenditur.*

18 *Electos in Episcopos Suffraganeos confirmat Archiepiscopus.*

19 Archiepiscopus in consecratione sui Suffraganei electi & confirmati in Episcopum, interuenire debet, vel eam committere; nec alij Episcopi sine eius mandato consecrare debent; sed hodie non seruatur.

20 Archiepiscopus vocare potest Suffraganeos pro consecratione alterius Suffraganei, qui per illum vocati accedere tenentur.

21 Archiepiscopus potest Suffraganeis iniungere, vt seruari faciant quod seruatur in Metropolitana.

22 Archiepiscopus singulis saltem trienniis ad Synodum Prouincialem Suffraganeos conuocare potest, in qua est præsidens & Iudex principalis.

23 Archiepiscopus curare debet vt Suffraganei sui apud suas Ecclesias resideant, & probare in scriptis eorum absentiam, & absque legitimis causis illis non residentibus applicare fructus fabricæ Ecclesiæ, aut pauperibus locis, & crescente contumacia denunciare Papæ.

24 Archiepiscopus potest compellere Suffraganeos institiam subditis ministrare, & facere id, quod debent.

25 Suffraganeum ad faciendam Synodum quotannis compellere potest Archiepiscopus, & eum cogere vt constituat œconomum, & Archipresbyterum ruralem, & ad erectionem Seminarij si negligens fuerit.

26 Archiepiscopus quandoque potest suspendere, interdicere, & excommunicare Suffraganeos.

27 Episcopus omittens congregare Synodum, est suspendendus ab executione officij, & poterit suspendi per Archiepiscopum cui subest.

28 Vicarius Archiepiscopus illo absente potest Suffraganeum suspendere, interdicere, & excommunicare.

29 Archiepiscopus potest excommunicare Vicarium, vel Officialem Episcopi Suffraganei, subsistente causa rationabili.

30 Causæ rationabiles, quæ sint vt possit Archiepiscopus excommunicare Vicarium Episcopi Suffraganei, ostenditur.

31 Archiepiscopus potest supplere Suffraganeorum negligentiam circa id, quod facere debent.

32 Episcopus si noluerit instituere præsentatum, ipsum instituit superior proximus, id est, Archiepiscopus

33 Deuolutio fit ad Papam ab Episcopo exempto.

34 Episcopus, si negligat ponere œconomos, eius negligentia per Metropolitanum suppletur.

35 Episcopo negligente in executione vltimæ voluntatis, Archiepiscopus exequitur.

36 Metropolitanus adiri potest vt Episcopum cogat Iudici sæculari auxilium, quod abnegauit, exhibere.

37 Archiepiscopus absoluit quem non vult absoluere Episcopus.

38 Episcopo denegante dispensationem quando est debita, Archiepiscopus dispensare potest.

39 Dispensatio dicitur debita ratione personæ, ætatis, loci, temporis, pietatis, necessitatis, & vtilitatis Ecclesiæ.

40 Archiepiscopus potest cogere Episcopum vt constituat sibi Vicarium quando non est idoneus ad regendum, vel commodè regere non potest.

41 Exempti Episcopi negligentiam supplere non potest Archiepiscopus.

42 Archiepiscopus non potest supplere negligentiam Episcopi Suffraganei in non præstando consensum alieni actui, in quo ipse consensus ad validitatem necessariò desideratur.

43 Archiepiscopus potest Episcopum Suffraganeum ad consentiendum cogere.

44 Archiepiscopus est Iudex Ordinarius Suffraganeorum suorum.

45 Archiepiscopus in ipsos Suffraganeos nullam habet potestatem, nisi quatenus expressum in Iure reperitur.

46 Archiepiscopus de ciuilibus tantùm causis Suffraganeorum cognoscere potest, sed contrarium censuit S. Congreg.

47 Episcopi in causis criminalibus non possunt hodie conueniri, citari, aut moneri, nisi ob causam ex qua venirent deponendi, aut priuandi, & tunc etiam à solo Romano Pontif. terminanda.

48 Dispensare in votis & Iuramentis Episcoporum Suffraganeorum potest Archiepiscopus.

49 Metropolitanus potest cogere ad concordiam Episcopos Suffraganeos quando inter eos est discordia super perceptione iurium Episcopalium in Ecclesia, quæ est sita in finibus duarum Diœcesum.

50 Sententias in subditos Suffraganeorum latas potest Archiepiscopus corrigere, & confirmare.

51 Archiepiscopi extra ea, quæ à Iure communi specialiter illis demandantur, aut per appellationem deuoluuntur, aut dum visitat competere dignoscuntur, nullam in subditos Suffraganeorum potestatem habent.

52 Archiepiscopus in subditos Suffraganeorum in causis appellationis iurisdictionem exercet.

53 Appellari potest ab Episcopis ad Archiepiscopos.

54 Episcopus si post interpositam ab eo appellationem promoueatur in Archiepiscopum, ex debito tenetur alteri illam causam delegare.

55 Appellari potest ab Episcopo ad Archiepiscopum non solùm in spiritualibus, sed etiam in temporalibus.

56 Appellari potest ad Archiepiscopum, etiamsi iurisdictio Episcopi fuerit à Papa excitata in causa in qua Episcopus protulit sententiam.

57 Archiepiscopus potest cognoscere inter illos, qui se sponte offerunt liti super illa re, de qua est appellatum, non autem inter eos inuitos.

58 Archiepiscopus in causa appellationis ab interlocutoria pronuntiationis benè appellatum remanet Iudex in toto negotio principali.

59 Archiepiscopus debet cognoscere, vel delegare causas appellationum, quæ ad ipsum deferuntur Iure Metropolitanico in sua, vel in illius Diœcesi à quo est appellatum, & non potest alibi, nisi de consuetudine hoc illi competat.

60 Archiepiscopus potest in Diœcesi Suffraganei habere Iudicem, aut tribunal erectum pro appellationibus audiendis propter commoditatem litigantium, absque consensu ipsius.

61 Archiepiscopus præstare potest consensum non exhibitum ab Episcopo, supplendo eius negligentiam in eo præstando, vbi actum fuerit remedio appellationis.

62 Licentiam assistendi Matrimonio si Episcopus iniustè deneget, potest Archiepiscopus eam præstare per viam appellationis.

63 Deuolutio Iuris ad Archiepiscopum vbi locum habet operatur, vt ad eum tanquam ad immediatum Ordinarium recurri possit, per viam simplicis querelæ; quod tamen secus est vbi non ex iure deuoluto, sed mediante remedio appellationis Archiepiscopus adeundus est.

64 Metro

64 Metropolitanus per viam nullitatis absque appellatione de causis inter subditos Suffraganei cognoscere non potest.

65 Fides in causis propter earum grauitatem appellatur ad Papam.

66 Archiepiscopus non potest compellere subditos Episcopi ad perhibendum testimonium in causa appellationis, nisi aliud sit consuetudine.

67 Archiepiscopus non potest cognoscere de nullitate sententia inter subditos Suffraganeorum absque appellatione.

68 Restituere in integrum aduersùs sententiam Episcopi non potest Archiepiscopus.

69 Appellatio non datur à delegato Episcopi ad Archiepiscopum, sed ad Episcopum delegantem, nisi Episcopus delegaret causas in fraudem.

70 Archiepiscopus quando conuenit subditum sui Suffraganei Episcopi coram ipso, tunc non appellatur ab Episcopo ad Archiepiscopum, sed appellatur ad superiorem Archiepiscopi.

71 Metropolitana Ecclesia ritum Suffraganeorum subditos in diuinis officiis non seruantes corrigit Metropolitanus.

72 Archiepiscopus iurisdictionem habet in subditos Suffraganeorum circa concernentia totam Prouinciam.

73 Archiepiscopus iurisdictionem habet in subditos Suffraganeorum si ipsi nunciis, & familia sua iniuriam irrogauerint.

74 Metropolitanus ad querelam Episcopi procedit contra Canonicos absque causa rationabili & manifesta à Diuinis cessantes.

75 Crimina notoria subditorum Suffraganeorum liberè punire potest Archiepiscopus omni tempore, absque appellatione, & extra visitationem.

76 Consuetudinis prætextu Metropolitani Iurisdictionem habent in subditos Suffraganeorum.

77 Cap. 1. & 2. de foro compet. lib.6. & cap. duo simul 9.q.3. declarantur.

78 Quæstores eleemosynarum per totam Prouinciam mittere potest Archiepiscopus pro fabrica Ecclesiæ Metropolitana.

79 Edicta per totam Prouinciam mittere potest Archiepiscopus in casibus ad suam Iurisdictionem pertinentibus.

80 Indulgentias per totam Prouinciam concedere potest Archiepiscopus, etiamsi non sit in actu visitationis, dummodo Statutum generalis Concilij non excedat.

81 Prædicationis officium per totam Prouinciam aliquibus interdicere potest Archiepiscopus.

82 Exulare à tota Prouincia potest Archiepiscopus delinquentes in sua Diœcesi.

83 Archiepiscopus potest iudicare subditum Suffraganei in sua Diœcesi delinquentem.

84 Abbates, & Regulares Prælatos negligentes compellere potest Archiepiscopus vt Prædicatio Euangelij fiat in Ecclesiis Parochialibus subiectis Monasteriis in nulla Diœcesi existentibus.

85 Archiepiscopus conuocare potest Regulares in cuius Prouincia Monasteria sub immediata Sedis Apostolica protectione sita sunt, negligentes exequi Decretum Concilij Trident. sess. 25. de Regul. c.8.

86 Metropolitanus potest Congregationes generalium Capitulorum exemptorum conuocare, si quolibet triennio sese in Congregationes redigere contempserint.

87 Archiepiscopus recepta iuratoria cautione poterit absoluere subditum Suffraganeū so ab Episcopo August. Barbos. de Iure Ecclef. vniu. suo iniustè excommunicatum querelantem, nec absolutionem mouente Archiepiscopo obtinere valentem.

88 Archiepiscopus potest visitare Prouinciam, & procurationem à subditis Suffraganeorum suorum exigere.

89 Archiepiscopus dum actu visitat Diœceses Suffraganeorum potest absoluere illorum subditos, tam per se, quàm per alios.

90 Dispensare in foro conscientia potest Archiepiscopus audiendo confessionem in Pœnitentialibus dum actu visitat Diœcesim Suffraganeus.

91 Visitare Diœceses Suffraganeorum non potest hodie Archiepiscopus, nisi causa cognita, & probata in Concilio Prouinciali.

92 Archiepiscopus dum visitat Prouinciam, non poterit Ordinare, nec concedere Litteras dimissorias, nec Chrismare, nec exercere Iurisdictionem fori contentiosi in subditos Episcopi Suffraganei, nisi in criminibus notoriis, & contra impedientes eius iurisdictionem.

93 Archiepiscopus vocat Episcopos Suffraganeos ad Concilium Prouinciale.

94 Metropolitanus in Synodo Prouinciali cognoscit si Clericus cum Episcopo suo criminalem, aut ciuilem causam habeat.

95 Metropolitanus cum Synodo Prouinciali diiudicat, si dubius aliquis, aut difficilis abusus, vel grauis quæstio exoriatur circa Imagines, Reliquias, aut miracula.

96 Metropolitano cura est facere, vt Prouinciales Episcopi in suis Ecclesiis commorentur, & super eorum absentia inquirere.

97 Metropolitanis cum iudicio Suffraganeorum suorum in Prouinciali Synodo plura demandantur à Concil. Trident.

98 Metropolitano, & eius Concilio Prouinciali parendum est ab Episcopis Suffraganeis.

99 Episcopo mortuo, excommunicato, aut in captiuitatem redacto, Ecclesiæ administratio ad Capitulum Canonicorum pertinet.

100 Ecclesia vbi idoneos Ministros non habere probatur, poterit Metropolitano auctoritate Ordinaria illius administratio incumbere.

101 Archiepiscopus poterit deputare Vicarium, seu Officialem in Ecclesia Suffraganea, si infra octo dies post mortem Episcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit, sed eo mortuo, Capitulum potest infra octo dies creare alium, vt num.102.

103 Pallium est speciale ornamentum Archiepiscopi.

104 Pallio vtuntur ex speciali priuilegio Episcopi qui sequuntur, videlicet Ostiensis, Papiensis, Lucensis, Bambergensis, & Quinqueccles.

105 Pallio vti tantum potest in Ecclesiis sua Prouinciæ, in Missis, certis temporibus, Patriarcha, seu Metropolitanus.

106 Missarum in solemniis tantum Archiepiscopi vtuntur Pallio, vel si Episcopos contigerit Ordinare, & in Ordinationibus Clericorum.

107 Episcopus factus Archiepiscopus, an possit Ordines conferre ante receptum Pallium, ostenditur.

108 Cap. vlt. de auct. & vsu Pallij declaratur.

109 Archiepiscopus, qui renunciauit Episcopatui, & sic loco, & non Dignitati, non potest exercere Pontificalia in Diœcesi, & Prouincia renunciata, etiam cum concessu Archiepiscopi successoris, & Suffraganeorum.

110 *Archiepiscopus qui renunciauit, non potest amplius uti Pallio, sed debet retinere penes se, & cum illo sepeliri.*

111 *Archiepiscopus ante receptionem Pallij nihil de prouentibus Ecclesiæ recipere potest.*

112 *Archiepiscopus sine Pallio non potest ea munera obire, quæ sunt potestatis, Ordinis, & Iurisdictionis.*

113 *Archiepiscopus ante Pallium acceptum potest Suffraganeum suum electum per alios Suffraganeos consecrare, & alia Pontificalia per alium exercere, dummodo non sit in mora petendi Pallium.*

114 *Archiepiscopus infra tres menses à die Consecrationis, vel Confirmationis, tenetur à Romano Pont. Pallium petere.*

115 *Pallium non datur nisi instanti, petenti, & exigentibus meritis.*

116 *Formula tradendi Pallium Archiepiscopis, ponitur.*

117 *Pallium dignè & honorificè asseruari debet serico obuolutum in capsula intus, & extra pulchrè ornata.*

118 *Pallium non potest accommodari, neque in morte alicui relinqui.*

119 *Archiepiscopus cum Pallio, quomodo intra, & extra Prouinciam sit sepeliendus, ostenditur.*

120 *Archiepiscopus ad aliam Ecclesiam translatus vti non potest Pallio prioris Ecclesiæ, neque Pallio sui prædecessoris defuncti.*

121 *Archiepiscopus si renunciauerit Archiepiscopatui exercens Pontificalia tam in Prouincia, quàm alibi, non potest vti Pallio, etiamsi Episcopi permitterent.*

122 *Pallium qui semel habuit vnius Archiepiscopatus, si ab illo ad alium transferatur, iterúmque redeat ad priorem, indiget nouo Pallio.*

123 *Archiepiscopus, qui sponte sua suo Episcopatui abdicauit, si iterum ad eandem Ecclesiam eligatur, alio indigeat Pallio, ostenditur.*

124 *Archiepiscopus si perdat Pallium à Papa acceptum, vel casu igne comburatur, poterit absque illo Pontificalia munia exercere.*

125 *Archiepiscopus transeundo per totam Prouinciam, etiam in locis exemptis, potest ante se deferri facere Dominicam Crucem, etiam extra visitationem, nisi esset præsens Legatus Papæ, vel Cardinalis non Legatus.*

126 *Archiepiscopus ante Pallium acceptum non facit ante se Crucem deferri, quia statim illo accepto ad benedictionem eleuatur Crux.*

127 *Crux Archiepiscopi in Cathedrali recepti à Canonicis præcedit, itaut inter Crucem & Archiepiscopum nemo sit nisi Dignitates, & Canonici.*

128 *Mozzetta violacea supra Rochettum apertum vtitur Archiepiscopus in tota Prouincia.*

129 *Archiepiscopus occurrentes per totam Prouinciam benedicit dextera eleuata & extensa, signum Crucis formans etiam in loco exempto, tam solemniter, quàm priuatim.*

130 *Archiepiscopus potest in tota Prouincia diuina Officia in Pontificalibus celebrare, & ab aliis in sua præsentia celebrari facere.*

131 *Archiepiscopus in tota sua Prouincia pro celebratione in Pontificalibus potest collocare Sedem.*

132 *Iurisdictione vel officio non vtitur Archiepiscopus in sua Prouincia, sine licentia Episcopi loci, vel superioris exempti.*

133 *Doctores referuntur de Archiepiscopis, & Metropolitanis agentes.*

RCHIEPISCOPVS dictus est 1
quasi Princeps Episcoporum, quia
omnibus suæ Prouinciæ Episcopis
præest, secundùm Isidor. *lib.7 etymol.*
cap. 12. relatum *in cap. Cleros, vers.*
*Archiepiscopus, dist.*21. Homobon. de Bonis *de humana vita statib. p.*1. *cap.*6. *vers.hi dicuntur*, Azor.
*instit.moral.p.*2. *lib.*3.*cap.*33. *q.*1.*in princip.* Galganet. *de iure publico, lib.* 3.*tit.*18.*num.*1. Ego ipse *de*
*officio, & potest. Episcopi, p.*1. *tit.*1. *cap.*6. *num.*10.
*& tit.*4.*num.*1. secundùm Lugdunens. impress. Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. p.*1. *disp.*5. §.1.
Layman *de Prælat. Ecclesiast. elect. cap.* 14. *q.*151.
Ouiedo *in praxi Regular. part.* 2. *tract.* 1. *cap. vnic.*
*q.*2.*n.*53.

Metropolitanus verò secundùm eundem Isidor. 2
citato loco, dictus est à mensura ciuitatum, quia
decem, aut vndecim ciuitates, & totidem Episcopos sub se continere solet, vt ait Pelagius Papa II.
*epist.*1. *omnibus Episcopis*, relatus *in cap. scitote*, 6.
*q.*3. & tradit Rebuff. *in concord. tit. de collation.* §.1.
verb. Metropolitana Sed melius secundùm alios, 3
Metropolitanus dicitur à Matrice ciuitate, quia
Metropolis dicta est, quasi mater ciuitatum; est
enim ciuitas illa, quæ caput Prouinciæ existit,
& Metropolitani Sedes, ac Diœcesis, vnde contra Isidor. ita animaduertunt Cou. *pract. cap.* 19.
*num.*2. Foicat. *dialog.*61.*n.*4. Alciat. *lib.*2. *dispunct.*
cap. 23. *ad fin.* Gambar. *de officio & potest. Legati à*
Latere, tit. de variis Ordinariorum nominibus, ex
num. 34. Dionys. Paul *de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. cap.* 1. *num.* 23. Machado *en su perfecto*
*Confessor tom.*2. *lib.*4.*p.*7. *tract.* 1. *docum.* 1. *num.* 1.
Ego ipse *d. cap.* 6. *num.* 12. Nec est verum quòd
Archiepiscopus debet sub se habere decem, aut
vndecim ciuitates, quia constitutio *d. cap. scitote*,
hoc probantis non fuit perpetua, sed nutu Principum annorúmque curriculo numerus Episcoporum fuit constitutus in vnaquaque Prouincia,
prout singulis magis expedire videbatur, vt benè
notat Petrus Gregor. *syntagm. Iuris lib.* 15. *cap.* 11.
num. 3.

Archiepiscopus igitur & Metropolitanus idem 4
sunt, vt innuit Ordo Romanus *tit. qualiter Episcopus in Romana Ecclesia ordinetur*, & expresse tradunt Bart. *in l. vnic. num.*2. *de constit. lib.* 6. Franc.
de Panuin. *in tract. de offic. & potest. Capit. Sede vacante, prælud.* 6. *num.* 14. Raban. Maur. *de instit.*
*Cleric. lib.*1. *cap.*5 *de Ordine tripartito Episcoporum*,
Rebuff. *in Concord. tit. de collationibus*, §.1. *in princ.*
in gloss. verb. Metropolitana, Petr. Gregor. *d. lib.*15.
*cap.*11. *num.*2. Azor. *instit. moral. p.*2. *lib.*3. *c.*33. *q.*4.
me citato *in hoc loco* Mendez de Castro *in praxi*
*Lusit. p.*2. *lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 30. Ego ipse *d. cap.*6.
*num.*12. nam hoc benè colligitur *ex cap. Pastoralis,*
in princ. de offic. Ordin. Extrauag. Saluator, de præbend. inter commun. & probat text. *in cap. referente,*
de præbend. ibi, *Ad Metropolitanum videlicet Remensem Archiepiscopum*; natura siquidem illius parti- 5
culæ *videlicet*, declaratio est eiusdemmet rei, &
personæ, ex text. *in l. videlicet, ff de pactis, & in c.*
transmissa, de eo, qui cognouit consang. cum aliis per
me adductis, *de diction. vsufreq. dict.*423. *num.* 1. secundùm Lugd. impress.

Non obstat quòd Isidor. *in d. cap. Cleros, vers.*
Ordo, 6

Ordo, videtur asserere Archiepiscopum, & Me-
tropolitanum differre, quia sumpsit ipse Archie-
piscopi nomen pro Patriarcha, vel Primate; Me-
tropolitanum verò pro Archiepiscopo posuit.
Nec obstat quòd Iustinianus contrarium sentire
videtur *in Auth. de priuileg. Archiep. in princ.* ibi,
*Non solùm Metropolitanus, sed etiam Archiepisco-
pus fiat*, quia præferenda est in hoc Iuris Cano-
nici decisio, ex not. *in cap. 1. de noui oper. nunciat.*
7 Sed aduertere oportet, quòd fieri potest vt ali-
quis Archiepiscopus non sit Metropolitanus,
veluti si nullum habuerit Suffraganeum, sicut
non habet Rossanen. & Lancianen. Archiepi-
scopi.

8 Quamuis respectu Ordinis in substantia, id
est, respectu characteris, nihil plus habeat Ar-
chiepiscopus, quàm Episcopus, quia Episcopa-
lis Ordo quoad spiritualem potestatem, ac Pon-
tificiam dignitatem vnus tantùm est, vt *cap. præ-*
9 *cedenti, in princ.* diximus; tamen respectu exe-
cutionis & exercitij maiorem sollicitudinem ha-
bet Archiepiscopus. Card. Zabarel. *in Clem. Ar-*
10 *chiepiscopo, num. 7. de priuileg.* & præcellit cæteros
Episcopos honore, Gemin. *in cap. per singulas, il 2. 9.*
q. 3. & est persona magis priuilegiata, *cap. seruatis,*
11 *& cap. igitur, 25. q. 2.* Cuius præstantia aliquando
appellatur auctoritas Metropolitana, *cap. sollicitu-
dinem, de appellat. cap. de his 12. dist. cap. fin. 50. dist.*
Alibi dicitur Metropolicum ius, *cap. cùm à nobis,*
de arbitr. & in Auth. de Eccl. tit. in princip. & Ar-
12 *chiepiscopalis dignitas, cap. fin. de purgat. Canon.* Vn-
de Metropolitana Ecclesia est grandioris honoris
titulo Suffraganea, quæ est sub iurisdictione, po-
testate, & subiectione Archiepiscopi, & Eccle-
siæ Metropolitanæ. Pauin. *de offic. & potest. Capi-*
13 *tuli Sede vacante, part. 2. q. 6. sub num. 6.* Immò & Pro-
uincia tota est ad iurisdictionem Metropolitanæ
Ecclesiæ, vt dicitur *in c. super eo, de censib.* Et
ideo Archiepiscopo datur manutentio in quasi
possessione iuris Metropolici aduersùs omnes
Episcopos, & Ecclesias suæ Prouinciæ, contra
quos habet intentionem fundatam in Iure com-
muni, Rota apud Tamburin. *in fine tom. 3. de iure
Abbatum, decis. 56. num. 1.* vbi *num. 2.* dicit quòd
quasi possessio iuris Metropolici acquiritur ex
cognitione causarum appellationum introducta-
rum in Curia Metropolitani. De hac quidem
præstantia, auctoritate, potestate ac dignita-
te eorum supra Episcopos, agere breuiter de-
bemus.

14 Est igitur sciendum, quòd Archiepiscoporum
auctoritas consideratur, aut circa suos subditos,
& in sua tantùm Diœcesi; aut circa Episcopos
sibi subditos, qui eorum Suffraganei dicuntur;
aut circa ipsorum Suffraganeorum subditos; item
in Synodo Prouinciali, & in Episcopali, Sede va-
cante Suffraganei sui.

Qvoad Primvm dico, quòd in Diœ-
cesi sua habent omnia Iura, potestatem, & obli-
gationes, quas cæteri Episcopi in suis Diœcesi-
bus obtinent, de quibus infrà agendum est, &
sunt veluti quilibet alij Episcopi, solùmque in
15 duobus ab illis discriminantur. Primò, in con-
secratione; debet enim Metropolitanus à tribus
Episcopis Suffraganeis consecrari, omnibus aliis
Prouinciæ vel præsentibus, vel saltem si non po-
tuerint, per litteras consentientibus, adhibitó-
que etiam consensu Primatis, *cap. quia, 64. dist.*
cap. 1. dist. 66. & diximus infrà *hoc eodem libro c. 9.*
num. 35. cum seqq. Episcopus verò aliter, vt eodem
loco notauimus. Secundò, quia Metropolitanus 16
licèt rectè consecratus sit, immò etiamsi posses-
sionem acceperit, non potest antequam Pallium
à legitimo Superiore suscipiat, se Archiepisco-
pum nominare, nec ea munera obire, quæ sunt
Potestatis, Ordinis, vel Iurisdictionis; ac proin-
de nec conuocare Concilium, nec Chrisma con-
ficere, nec dedicare Basilicas, nec ordinare Cle-
ricos, & Episcopos consecrare, *cap. nisi specialis,
de authorit. & vsu Pallij*, Quarant. *in sum. Bullar.
verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 32.* Sebast. Cæs. *in
relect. de Eccles. hierarchia, p. 1. disput. 5. §. 2. num. 4.*
Machin. *de ordin. tract. 4. cap. 9. num. 6.* Azor. *instit.
moral. part. 2. lib. 3. cap. 34. q. 5.* vbi *q. 6.* quærit, an si 17
Archiepiscopus faciat ea, quæ sibi proueniunt ex
Pallio, absque illo valida & firma sint? & ita re-
spondet sub distinctione. Vel enim ante Pallium
acceptum Episcopus consecratus erat, vel non:
in primo casu rata, & firma manent, quæ fecit
circa potestatem Ordinis, & Chrismatis, *&c.* sed
tamen peccat contra Canones, & Iura; si verò
non fuerit consecratus, inania & frustratoria ope-
ra exercet, refert Illustriss. D. meus Roder. à Cun-
ha *in commentar. ad c. non solùm 7. dist.* 100. non ita
Episcopi qui Pallio vti non possunt, de quo latè
agimus in fine huius cap.

Qvoad Secvndvm. Auctoritas, & 18
potestas Archiepiscopi circa Suffraganeos suos
consistit primò, in confirmando electos in Epi-
scopos, *cap. 1. dist. 64. cap. innotuit, & cap. cùm dilectus,
de elect. & cap. inter corporalia, de translat. Episcopi,
c. qua fronte, de appellat.* Sbroz. *de Vicario Episcopi,
lib. 2. q. 70. num. 1.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi au-
ctoritas, num. 3. vers. 2.*

Secundò, in consecrando huiusmodi electos, 19
ille enim in consecratione sui Suffraganei electi
& confirmati in Episcopum interuenire debet,
vel eam committere, nec alij Episcopi sine eius
mandato consecrare debent, vt habetur *64. & 65.
dist. cap. qui in aliquo, 51. dist. c. Suffraganeis, de elect.
cap. si Archiepiscopus, de temporibus ordinat.* cum
aliis adductis per Quarant. *d. verb. Archiepiscopi
auctoritas num. 3. vers. 4.* vbi obseruat Metropoli-
tanos hodie hac auctoritate non vti, quia proui-
sio fit à Papa, & sic ab ipso Pont. promotum; in-
feriores non consecrare sine eius licentia, quæ
datur in ipsis litteris, promotionis, vel viuo vocis
oracolo si consecrandus fuerit in Curia, & con-
secrator sit Cardinalis, vt dixi infrà *hoc eod. lib. c. 9.
num. 45.*

Tertiò, in vocatione Suffraganeorum pro con- 20
secratione alterius Suffraganei; qui ab Archie-
piscopo suo Metropolitano ad hoc vocati tenen-
tur accedere, *cap. non debet, cum seq. 65. dist. d. cap. si
Archiepiscopus*, Quarant. *d. verb. Archiepiscopi au-
ctoritas, n. 4. vers. septimò*, Marc. Anton. Genuens. *in
pract. Archiep. Neapol. cap. 70. num. 27.* obseruan-
tes, quòd vbi vult Metropolitanus, ibi consecrare
debet. Ego ipse *in collect. ad d. cap. si Archiepisco-
pus, num. 6.*

Quartò, in iniungendo illis vt seruari faciant 21
quod seruatur in Metropolitana, *c. dilectus, il 2.
de simon.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas,
num. 7. vers. decimum.* Marc. Anton. Genuens. *d. c. 70.
num. 21.* vbi obseruat textum illum *in d. cap. di-
lectus*, procedere, vt possit iniungere quæ de Iure
seruanda sunt, nempe vt subditi caueant à labe si-
moniaca, iuxta terminos illius text.

Quintò, in conuocando eos singulis saltem 22
trienniis ad Synodum Prouincialem, Concil.

Trid. *sess. 24. de reform. cap. 2.* Marc. Anton. Genuens. *d. cap. 70. num. 22.* Machado *d. part. 7. tract. 1. docum. 3. num. 4.* In qua ipse est Præsidens, *cap. placuit, 18. dist.* gloss. *verb. exceptis, in cap. Pastoralis, de offic. ord.* & Caput, Abb. *in cap. graue, num. 8.* & Imol. *num. 10. de prebend.* Card. Alex. *in cap. si quis Episcoporum. 18. dist.* ac omnibus Episcopis, Prælaris, & Clericis Prouinciæ præesse dicitur, Bcio. *in cap. 1. de iudic.* & est Iudex principalis in Concilio, *cap. t. dist. 34.*

23 Sextò, in curando vt apud Ecclesias suas resideant, & super eorum absentiam inquirendo, Concil. Trid. *sess. 23. de reform. cap. 1.* Ego ipse *de offic. & potestate Episcopi, p. 3. alleg. 53. num. 5. in fine;* Sanctarel. *var. q. 4. num. 7.* Machado *d. part. 5. tract. 1. docum. 3. num. 2.* item & probando in scriptis eorum absentiam. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, num. 7. vers. vndecimum.* Et absque legitimis causis, illis non residentibus, applicando fructus fabricæ Ecclesiæ, aut pauperibus locis; & crescente contumacia, denunciare Summo Pont. iuxta prædictum Decretum Concil. Trident. & Constit. Pij IV. incip. *De salute Gregis, sub Dat. pridie Nonas Septemb. 1560.* Quarant. *vbi sup. vers. 12.*

24 Septimò, in compellendo eos iustitiam subditis ministrare, & ad faciendum id quod debent, gloss. *in sum. 9. q. 3. & verb. prouocauerit, in c. conquestus, ead. quæst.* Abb. *in c. si quis contra Clericum, num. 40. de foro compet.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, num 90. vers. 14.* Marc. Anton. Genuens. *d. c. 70. num. 3.* Sebast. Cæs. *d. dispu. 5. §. 2.*

25 *num. 19.* Vnde poterit compellere Suffraganeum ad faciendum Synodum quotannis, *cap. sicut, de accusat.* & eum cogere vt constituat œconomum. *c. in nona, 16. q. 7. c. cum simus, 9. q. 3.* Sbroz *de Vicario Episcopi, lib. 1. q. 46. num. 4.* & Archipresbyterum ruralem, *c. fin. de offic. Archiep.* Et denique poterit cogere Suffraganeum negligentem in erectione Seminarij, secundùm Concil. Trid. *sess. 23. de reform c. 18* & sic de similibus.

26 Octauò, in eos suspendendo interdicendo, & excommunicando, *c. 1. §. fin. de off. Ord. in 6. c. venerabilis,* vbi Abb. *de sent. excommun.* Machado *d. docum. 3. num. 2. in fine.* Lancel. Conrad. *in templo omnium Iudic. lib. 2 c. 4. sub num. 18.* Bottæ. *de Syno-*

27 *do, p. 1. num 45. 46. & 47.* vbi ait, quòd Episcopus omittens congregare Synodum, est suspendendus ab executione officij, & poterit suspendi per Archiepiscopum, cui Iubet; Quarant. *d verb. Archiepiscopi auctoritas, num. 8. vers. 13.* Marc. Anton. Genuens. *d. cap. 70. num. 5.* vbi obseruat in coërtione Suffraganeorum debere Archiepiscopum seruare formam *cap. 2. de offic. deleg lib. 6.* videlicet, quòd primò debet prohibere ingressum Ecclesiæ, vel Sacerdotale ministerium interdicere, deinde poterit suspendere ab officio, vltimo loco excommunicare; addisque idem Genuens. cum Io. n Andr. & Domin *in d. c. 1.* hoc ita seruari debere, licèt Episcopus adhuc non fuerit consecratus, excommunicationem tamen in Suffraganeum latam contra talem formam teneie.

28 Amplia primò, in Vicario Archiepiscopi, vt possit Suffraganeum suspendere, interdicere & excommunicare, sed absente Archiepiscopo, non præsente, *d. §. fin* Bertachin. *de Episcope, part. 7. lib. 4. tit. de Vicario Episcopi, q. 10.* Picard. inter consilia Menoch. *cons. 53. num. 187.* Sbroz *de Vicario Episcopi, lib. 2. q. 58. num. 3.* nisi Episcopus non fuerit consecratus, quia tunc à Vicario etiam præsente Archiepiscopo excommunicari poterit, Archid. Domin. & Franch. *in d. §. fin.* Cuch. *instit. maior. lib. 4. tit. de consecrat. Episcopi, num. 6. & tit. de Vicario Episcopi, n. 123.* Sbroz *d. n. 3.*

Amplia secundò, vt Archiepiscopos possit excommunicare Vicarium, vel officialem Episcopi Suffraganei subsistente causa rationabili, *cap. 1. & ibi* gloss. *verb. rationabili, de offic. Ordin. lib. 6.* Archid *in cap. 1. in verb. iurisdictione, de officio Ordin. eod. lib.* Mendez à Castro *in praxi Lusit. part. 2. lib. 2. cap. 1. num. 31. vers. potest,* Machado *d. p. 7. tract. 1. docum. 3. num. 5.* Causas autem rationabiles excommunicandi Vicarium recenset gloss. *in d. c. 1.* & *ibi* Archid. & Gemin. *num. 6. in princ.* videlicet quando Vicarius impedit causam appellationis delatam ad Archiepiscopum; vel si deliquit circa officium commissum, si peccaret in iis, quæ sunt iurisdictionis, si vteretur iurisdictione Episcopi sui excommunicati; si non seruat Sedis Apost. priuilegia, & sit criminosus, & incorrigibilis, refert Sbroz *loco proximè citato.* 29 30

Nonò, in supplendo eorum negligentia circa id, quod facere debent, *cap. cum simus, 9. q. 3. cap. 1. §. notoria, de censib. in 6.* in ratione decidendi; & est commonis, de qua testatur Felin. *in cap. Pastoralis, num. 6. de offic. Ordin.* dicens sic tenere vniuersum mundum; refert & sequitur Marc. Anton. Genuens. *d. cap. 70. n. 4.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, num. 21.* Gambar. *de officio, & potest. Legati à Latere lib. 2. tit. de variis ordinar. nomin. num. 13.* Ego ipse *in collect. ad cap. Pastoral. 5, 11. n. 8 de offic. Ordin.* Quicquid dicat Abb. *in c. si quis contra Clericum, num. 7. & in repet. à num. 40. de foro compet.* Sebast. Cæsar *in relect. de Eccles. hierarch. disp. 5. § 2. num. 19.* Aduertit tamen Prosp. de Augusti. *in addit. ad Quarant. citato loco, num. 21. lit. M.* post Panuin. quem refert, *de Visitat. p. 2. q. 5.* quod propter negligentiam solum non deuoluitur iurisdictio ad Archiepiscopum, quando tamen crimina non sunt notoria; & vide quæ ad vtramque partem disputauimus *de offic. & potestate Episcopi p. 3. alleg. 126. num. 9. & 20.* secundùm Lugdunens. impress. 31

Ex quibus colligo primò, quòd si Episcopus noluerit instituere præsentatum, ipsum instituet Superior proximus, id est, Archiepiscopus, Abb. *in c. ex parte, de concess. præb.* Roch. *de Iurepatron. verb. Pro eo quod de Diæcesani consensu, q. 5. num. 12.* Mandos. *cons. 7. sub num. 13.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 1. cap. 13. num. 475.* Ego ipse *in collect. ad cap. nullus, 17. num. 2. de Iurepatron.* ab Episcopo tamen exempto ad Papam fit deuolutio, Campan. *d. cap. 13. num. 484.* & in beneficiis Curatis debet institutione infra duos menses, aliàs patroni possunt adire Archiepiscopum, vel Papam, siue viciniorem Episcopum, qui instituet, ex Constit. Pij V. incip. *In conferendis, sub Dat. 16. May 1567.* quam refert Quarant. *verb. beneficiorum Parochialium collatio.* Sic etiam si Episcopus negligat ponere œconomos, eius negligentia per Metropolitanum suppletur, *cap. cum simus, 9. q. 3.* Sebast. Cæs. *dict. disput. 5. §. 2. num. 19.* Secundò colligo, Episcopo negligente in executione vltimæ voluntatis Archiepiscopum exequi, vt per Abb. *in cap. Pastoralis, in princip.* Lancel. Conrad. *in templo omnium Iudicum, lib. 2. cap. 4. sub num. 22.* Marc. Anton. Genuens. *d. num 4.* Spin. *in speculo testam. gloss. 28. num. 42.* Francisc. Carp. *de execut. testam. lib. 1. cap 22. num. 77.* Ego ipse *dict. num. 8. vers. veluti.* Tertiò colligo, Metropolitanum adiri posse, vt Episcopum cogat 32 33 34 35 36

Iudici

Iudici seculari auxilium, quod aboegauit, exhibere, vt per Conar. *pract. c.* 10. *sub n.* 10. quem refero
37 ego ipse *d. num.* 8. Quartò colligo, Archiepiscopum absoluere quem non vult absoluere Episcopus, *c. ad reprimendam, de offic. Ordin.* de quo infra
38 latè. Quintò colligo, Episcopo denegante dispensationem quando est debita, Archiepiscopum dispensare posse, vt per Borgas. *de regular. in 2. part. princ. in princ.* quem refert Marc. Anton. Genuens.
39 *d. n. 4. post med.* obseruans dispensationem dici debitam ratione personæ, ætatis, loci, temporis, pietatis, necessitatis, & vtilitatis Ecclesiæ, Sanch. *in*
40 *praecepta Decalogi, tom. 1. lib. 4. c. 58. num.* 12. Sextò colligo Archiepiscopum posse cogere Episcopum vt constituat sibi Vicarium quando non est idoneus ad regendum, vel commodè regere non potest, vt per Abb. *in c. quoniam, de offic. ordin.* Sbroz *de Vicario Episcopi, p. 1. q.* 57. quos refero ego ipse *in*
41 *collect. ad d. c. Pastoralis, num.* 9. Septimò colligo, Archiepiscopum non posse supplere negligentiam Episcopi exempti, vt probat *d. c. nullus,* vbi Episcopi Adonen. negligentia Papæ nunciatur, quia non recognoscebat alium Superiorem nisi Papam, ac proinde cùm fuerit exemptus, eius negligentiam Metropolitanus supplere non poterat, vt aduertunt Lambertin. *de iurepatron. lib. 1. part. 2. art.* 20. *num.* 9. Stephan. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, num.* 21. *in fine,* Marc. Anton. Genuens. *d. n. 4. etiam in fine,* Ego ipse *in collect. ad d. c. nullus, n. 2. & de officio, & potest. Episcopi, p. 3. alleg.* 126. *num.* 79.
42 secundùm Lugdunen. impress. Octauò colligo, Archiepiscopum non posse supplere negligentiam Episcopi Suffraganei in non præstando consensum alicui actui, in quo ipse consensus ad validitatem necessariò desideratur; tunc enim cùm talis consensus debeat præcisè, & in sua forma specifica, non per æquipollens adimpleri, iuxta *c. per* iuncta gloss. *verb. mandantibus, de re iudic. lib. 6.* non poterit per Metropolitanum suppleri, sed tunc ad Summum Pontif. necessariò erit recurrendum, iuxta quæ iam procedit & intelligitur text. difficilis *in c. nullus, de iurepatron.* ibi, *Romano Pontifici nuncietur*; cùm enim agat de consensu Episcopi circa res Ecclesiæ in Religiosum locum transferendas, qui quidem pro solemnitate actus desideratur, *c. cùm Apostolica, de his quæ fiunt à Prælat.* meritò asserit quòd, nolente Episcopo, non Metropolitanus, sed Summus Pontif. adiri debet, vt
43 latè probaui *de offic. Episc. p. 3. alleg.* 126. *n.* 35. Illud tamen aduertere oportet, quòd licèt Metropolitanus non posset supplere huiusmodi consensum, poterit tamen eundem Episcopum ad consentiendum cogere, & ad hunc effectum rectè adiri poterit Ioan. Andr. Abb. & communis, *in d. c. nullus,* Sebast. Cæs. *d. disp. 5. §. 2. num.* 22. Ego ipse *loco proximè citato,* sicut etiam potest per viam appellationis, vt infrà videbimus.

44 Decimò, in cognoscendo eorum causas, cùm videlicet ab aliquo ciuiliter, vel criminaliter conueniuntur: Archiepiscopus enim est Iudex ordinarius Suffraganeorum, *c. quia cognouimus,* 10. *q.* 3. *c. Pastoralis, in princ.* vbi Abb. *n. 2. de offic. ordin. c. sollicitudinem, de appellat.* Sbroz *de Vicario Episcopi, lib. 2. q. 58. in princ.* Bottæ. *de Synodo, part. 3. art. 1. sub num.* 27. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 42. num.* 16. Suar. de Paz *in pract. tom. 2. prælud. 1. num.* 17. Marc. Anton. Genuens. *d. c.* 70. Gamb. *de officio & potest. Legati à Latere, lib. 2. tit. de variis Ordinar. nominibus, num* 31. Ego ipse *in collect. ad d. c. Pastoralis, n.* 4. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, n. 10. vers. decimasexta,* vbi tamen in fine eiusdem, *n.* 10. per gloss. *verb. mensa sua, in Clem. si vna, de rebus Eccles. non alien.* & Host. *in c.* 2 per text. ibi, *de translat. Episcopi,* obseruat Archiepiscopum in ipsos Suffraga- 45
neos nullam habere potestatem, nisi quatenus expressum in Iure reperitur; & ideo illi procedere volenti responderi posse, quia sufficit quòd casus iste non inueniatur expressè concessus. Vnde pro declaratione materiæ aduerto primò, Ar- 46
chiepiscopum de ciuilibus causis tantùm Suffraganeorum cognoscere posse, vt per Abb. *in d. c. Pastoralis, num.* 2. Sbroz *d. q. 58. n.* 6. Quarant. *d. num.* 10. Læl. Iordan. *in tract. de Romana Sedis orig. c. 13. & vlt. num 7. tom. 13. tract. Doctor. p. 1. fol.* 18. Verùm Scacc. *de appellat. q. 8. n. 98. vers. in hac contrarietate,* citans Abb. *in c. Pastoralis,* 11. *sub num. 2. de offic. ordin.* concludit, quòd Archiepiscopus indifferenter cognoscit de causa ciuili, etiamsi subditus Episcopi conueniat Episcopum, nam debet eum conuenire coram Archiepiscopo, à quo appellabitur ad Patriarcham; secus tamen dicit, si Episcopus ageret contra suum subditum, quia non decet vt Episcopus conueniat eum coram Archiepiscopo; cùm Archiepiscopus non sit Iudex subditorum Episcopi, neque Episcopus debeat esse Iudex in causa propria, & ideo eligi debent arbitri auctoritate Iuris, & à sententia arbitrorum appellantur ad Papam, omisso medio. Gemin. *in c. Romana 3. §. ab Archidiaconis, sub num. 4 de appellat. lib. 6.* vbi Franc. *sub num. 4. limit.* 4. Bredetod. *de appellat. p. 1. tit. 18. in verb. ab arbitris, col.* 202. Scacc *d. tract. q. 7. num.* 107. Quidquid autem sit, inueni sacram Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum rescripsisse Episcopo Regien. *sub die 31. Maij,* 1588. Archiepiscopum non posse esse Iudicem in causis ciuilibus, quæ agitantur contra Episcopos Suffraganeos: in causis ve- 47
rò criminalibus non possunt hodie Episcopi conueniri, citari, aut moneri, siue ex officio procedatur, siue per denuntiationem, vel accusationem, nisi ob causam, ex qua venirent deponendi, aut priuandi; & tunc etiam à solo Summo Pontif. terminandam, ex dispositione Concil. Trid. *sess. 13. de reformat. c. 6. & 7. & sess. 24.* etiam *de reform. c.* 5. notant Sbroz *d. q. 58. num.* 7. Quarant. *loco proximè citato,* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 142. part. 4.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 41. num.* 5. Erasm à Cochier *de Iurisd. ordin. in exemptos, part. 1. q.* 41. Scacc. *d. tract. de appellat. q. 8. num. 98. vers. secus.* Secundò aduerto, Archiepiscopos posse 48
dispensare in votis & iuramentis Episcoporum Suffraganeorum, vt cùm Palud. S. Antonin. Henriq. Auil. Sayr. & aliis resoluit Sanch. *in praecepta Decalogi, tom. 1. lib. 4. c. 38. num.* 16. sequitur Molfes. *in Sum. Theologia moral. tract. 11. c. 15 num.* 111. licèt Suar. *de Relig. lib. 6. de voto, c. 11. num.* 3. dicat in hoc casu consulendam esse consuetudinem. Tertiò ad- 49
uerto, quòd quando est discordia inter Episcopos Suffraganeos super perceptione iurium Episcopalium in Ecclesia, quæ est sita in finibus duarum Diœcesum, potest Metropolitanus eos cogere vt concordent, Bellencin *in tract. de charitatiuo subsidio, q.* 52. Prosper de Augost. *in addit. ad Quarant. in Sum. Bullarij, verb. Archiepiscopi auctoritate, vers.* 40.

Vndecimò, in corrigendis, & confirmandis eo- 50
rum sententiis in subditos suos latis, quia ab Episcopo, aut eius Officiali ad Archiepiscopum appellatur, *c. 2.* vbi gloss. *de consuet. in 6 cap. vt litigantes, de offic. Ordin. lib. 6. c. Romana. de appellat. eod. lib.*

cap.

cap. Romana, de sent. excom. eod. lib. & hoiusmodi causas appellationis aliis cognoscendas io suis Diœcesibus, aut vbi est appellatum, vel vbi causæ ipsæ consistunt, committere possunt; de qua materia infrà latissimè agemus.

Duodecimò, in visitandis eorum Diœcesibus, *de quo infrà.*

51 QVOAD TERTIVM Archiepiscopi auctoritas circa subditos Suffraganeorum suorum similiter consistit in pluribus, quæ videlicet ei à Iure communi specialiter demandantur, aot per appellationem deuoluuntur ad ipsum, aut ei dum visitat competere dignoscuntur; extra qoos casus nullam in subditos Suffraganeorum potestatem habent, vt probant text. *in c. 1. de supp. negl. Prælat. cap. Pastoralis, in princ. de offic. Ordin. c. Romana, cap. venerabilibus, de sent. excom. in 6.* Scacc. *de appellat. quæst 8 sub num. 98.* Quarant. *in sum. Bullarij, verb. Archiepiscopi auctoritas, num.* 12. Marc. Anton. Genuens. *d. c. 70 num. 7.* Sebast. Cæs. *d. disp. 5. §. 2. num. 10. in princ.* Ego ipse *in collect. ad d. cap. Pastoralis, num. 3.* etiam ipsis volentibus, nisi accedat consensus Suffragaoeorum, Scacc. *de appellat. q. 19. remed 2. num. 54. & q. 17. limit. 47. memb. 3. num. 11.* Sunt autem hi casus specialiter à Iure expressi qui sequuntur.

52 Primus, quando subditorum causæ ad Archiepiscopum deuoluuntur per viam appellationis, tnoc eoim inter subditos Suffraganeorum in causis appellationum iurisdictionem exercet, vt expressè probatur *in d. cap. Pastoralis, de offic. Ordin. c. duo simul, eod tit. c. 1. eod. tit. lib. 6 cap. conquestus, 9. q. 3. c. 1. de foro comp. lib. 6. cap. Romana, de appellat. eod. lib.* Cou. *pract. cap. 9. num. 2.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 18. Marc. Anton. Genuens. *d. cap. 70. num. 7.* Sebast. Cæs. *d. dispue. 5. §. 2. num. 10. vers. primus*

53 Ab Episcopis ad Archiepiscopos appellari posse tradunt Petr. Greg. *de appellat. lib. 4. cap 2. sub num. 1. vers. ab Episcopis*, Scacc. *eod. tract. q 8. num. 86. cum seqq.* Greg Lop. per text. *ibi in l. 24. gloss 7. tit. 9. p. 1.* Suar. de Paz *in pract. tom. 2. prel 2. num. 14.* Valenz. *cons. 125. num. 3. tom. 2.* Machado *en su pe feito Confessor lib. 4. p. 7. tract. 1. docum 6.* Modern. *de supplicat. ad Sanctiss p. 2. c. 5. §. 2. à princ.*

54 Amplia primò, vt ab Episcopo in tantum appelletur ad Archiepiscopum, vt ipsemet Episcopus, si post interpositam appellationem promoueatur in Archiepiscopum, sit Iudex appellatioois à sententia, quam ipse protulit, dum erat Episcopus; ex debito tamen teneatur alteri illam causam delegare, & ipse abstinere ab illius cognitione; ita Franch. *in cap. ad hæc 6 col. vlt. q 4. sub num. 7. de appellat.* Petr. Greg. *d. lib. 4. c. 17. à num 9.* Scacc. *d. tract de appellat. q. 2. num. 15. & q. 8. num. 86. vers. extende primò.*

55 Amplia secundò, vt nedum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus ab Episcopo ad Archiepiscopum appellari possit, Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, num. 13. verb. ampliatur tamen*, Scacc. *d. q 8 ex num. 90.* hinc inferens Archiepiscopum esse Iudicem appellatioois in iis, qoæ exercet Episcopus, etiam ex Iure accideotali, seu non solùm io iis, quæ exercet de Iure communi, sed etiam in iis, quæ exercet de Iure speciali, ex priuilegio; & *num. 91.* subdit hoc esse verum, quando iurisdictio temporalis est totaliter translata io Ecclesiam, adeò quòd pro illa noo recognoscit superiorem temporalem, & *numeris seqq.* hoc multipliciter declarat, & restringit.

Amplia tertiò, vt possit appellari ad Archiepiscopum, etiamsi Episcopi iurisdictio fuerit à Papa excitata ex causa, in qua Episcopus protulit sententiam; quia Papa committendo causam Episcopo, quam ipe Episcopus poterat cognoscere ex iurisdictione sua ordinaria, regulariter dicitur excitasse eios iurisdictionem, & non delegasse causam, & consequenter est appellandum ad Archiepiscopum: vt per Scacc. *d. quæst. 8. num. 87. vers. extende secundò*, & faciunt adducta per me *de offic. & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 92. à num. 12.* & per Quaraot. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, num. 18. vers. item si Papa.* Secus est si non excitaret, sed delegaret, quia tunc Episcopus reputaretur delegatus, non Ordinarius; cui delegatur causa, quam ipse potuisset cognoscere iure ordinariæ iurisdictioois, & efficitur in ea delegatus, Bertachin. *de Episcopo, lib. 4. p. 4. num. 78. tom. 13. tract. Doct. p. 2. fol. 351.* Albert. Brun. *tract. de augmento, in 3. concl. princ. sub num. 21. vers. & primò*, quos refert, & sequitur Scacc. *d. tract. q. 8. num. 86. vers. secus est, & de iudic. causar. ciuil. lib. 2. cap. 16. num. 5. in fin.* ac proinde appellandum est ad delegaotem, ex citatis per eundem Scacc *d. q. 8. num. 14.* 56

Amplia quartò, vt Archiepiscopus possit cognoscere etiam inter illos, qui se sponte offerunt liti super illa re, de qua est appellatum, non autem inter eos inuitos, Gemin. & Franch. *in d. c. Romana, §. in alium, de appellat. in 6.* Marc. Anton. Genuens. *d. c. 70. num. 7. in princ.* 57

Amplia quintò, vt Arciepiscopus in causa appellationis ab interlocutoria pronunciationis bene appellatum, remaneat Iudex in toto negotio principali. Mendez de Castro *in praxi Lusit. p. 2. lib. 2. c. 1 num. 31. in fine*, Scacc. *d. tract. de appell. q. 17. limit. 47. memb. 3. num. 7.* vbi *num. 9. & 11.* disputat, an omisso articulo appellationis de consensu partium possit procedere in negotio principali? & *num. 14.* quid si Episcopus horum detulerit appellationi? 58

Amplia sextò, vt non solùm Archiepiscopus per se de istis causis possit iodicare, sed illas etiam subdito cuicumque Suffraganei sui in eius Diœcesi delegare, vt probat *d. c. Pastoralis, d. c. 1 de offic. Ordin. lib. 6.* Machado *d. p. 7. tract. 1. docum. 5. num. 2.* & quamuis illum inuitum cogere non possit ad delegatiooem acceptandam, *d. c. 1. §. 1. de foro comp. lib. 6 d. c. Pastoralis*, Episcopus tamen Suffraganeo præcipere poterit, vt illum acceptare compellat, vt ootat gloss. *verb nullam, in d. c. Pastoralis*, Henriq. *in sum. lib. 20. cap. 30. §. 3* Sebast. Cæs. *d. dispue. 5. §. 2. num. 10.* At attenta nooa Bonifacij Constitutione, de qua *in cap. vt litigantes, de offic. Ordin. lib. 6.* Archiepiscopus debet cognoscere, vel delegare causas appellationum, quæ ad ipsum deferuntur Iure Metropolitano in sua, vel in illius Diœcesi à quo est appellatum, & non potest alibi, nisi de consuetudine hoc illi competat, Palat. *in repet. cap. per vestras, de donat inter virum, & vxor. notab. 2, §. 1. num. 29.* & sic potest in Diœcesi Suffraganei 59 60
habere Iudicem, aut tribunal erectum pro appellationibus audiendis, propter commoditatem litigantium, absque consensu ipsius, *d. cap. 1. de offic. Ordin lib 6.* Sebast. Cæs. *d. §. 2. num. 12.* præcipuè si id antiquissima consuetudine sit obtentum, Suar. de Paz *in pract. tom 2. pract. 1. ex num. 14.* vbi refert magnam exortam fuisse litem, & controuersiam, quando Compostellanus Archiepiscopus Metropolitanum Iudicem, & Tribunal in ciuitate Salamantina constituit, Felician. de Vega *in rub. de*

foro

foro comp. num. 8. cum seq. Solorzan. de iure Indiar. tom. 2 lib. 3. cap. 9. num. 42. Machado d. part. 7. tract. 1. docum. 5. num. 2.

61 Amplia septimò, vt Archiepiscopus præstare possit consensum non exhibitum ab Episcopo, supplendo eius negligentiam in eo præstando, vbi actum fuerit remedio appellationis, & super ea pronunciatum contra Episcopum sententia transeunte in rem iudicatam, quasi in his terminis ex natura appellationis suspendentis, & deuoluentis, iuxta reg. cap. Pastoralis, §. verum, & c. vt debitus, cum aliis, de appell. & cap. Romana, §. si verò, & cap. cùm appellat, & in cap. non solum, eod. tit. lib. 6. & quæ post alios prosequitur Rebuff. in concord. tit. de friuolis appell. in princ. & tom. 3. ad leges Galliæ, tit. de appell. art. vlt. glos. vn. num. 21. Duen.
62 reg. 14. Cou. pract. c. 23. n. 1. quòd ad eundem Archiepiscopum sit delata potestas negligentis Episcopi, & in illum transfusa, vt in terminis licentiæ, vt alienos Sacerdos assistat Matrimonio, non concedente Episcopo, qui iniustè negligit eam concedere, post Spin. Segor. & Fr. Emman. benè resoluit Sanch. de Matrim. lib. 3. disput. 28. num. 4. Quorum tamen resolutio ita cautè accipienda est, vt intelligatur negligentiam Episcopi in his terminis præbere quidem sufficientem causam ad iustificandam prædictam appellationem, itaut probata coram Archiepiscopo sit ab eo pronunciandum contra Episcopum negligentem, & post huiusmodi pronunciationem sit in eius defectum prædicta licentia per Archiepiscopum concedenda, non verò eidem præbere ius deuolutionis ante prædictam pronunciationem, cùm hoc in Iure
63 expressum non sit, iuxta supra resoluta: nam deuolutio Iuris ad Archiepiscopum vbi locum habet, operatur, vt ad eum tanquam ad immediatum Ordinarium recurri possit per viam simplicis querelæ; quod tamen secus est, vbi non ex Iure deuoluto, sed mediante remedio appellationis Archiepiscopus adeundus est, vt constat ex text. in cap. 7. in princ. de foro comp. lib. 6. & in cap. venerabilibus, in princ. vers. neutra, de sent. excommun. eod. lib. & in cap. 1. de off. Legati, post alios prosequitur Cou. pract. cap. 9. num. 2. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 34. q. 10. Sebast. Cæs. d. disp. 5. §. 2. n. 13. vbi
64 n. 14. resoluit Metropolitanum per viam nullitatis absque appellatione de causis inter subditos Suffraganei cognoscere non posse.

65 Limita primò, in causis S. Fidei, in quibus appellari ad Papam propter grauitatem negotiorum tenent Peña in direct. Inquis. p. 3. commento 31. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 70. num. 3. vers. Limita tertiò, Scacc. d. q. 8. num. 88. & ita censuit sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum, sub die 23. Nouemb. 1582.

66 Limita secundò, quoad alios, qui partes non fuerunt, ac proinde in compulsione aliorum subditorum recurrendum esse ad Episcopum, obseruant Abb. in cap. Pastoralis, num. 12. de offic. Ordin. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 70. num. 7. vers. declara primò, vbi hinc infert non posse Archiepiscopum compellere subditos Episcopi ad perhibendum testimonium in causa appellationis, nisi aliud sit de consuetudine; eo tamen casu posse Archiepiscopos, quando Episcopus nollet, compellere.

67 Limita tertiò, vt Archiepiscopus non possit cognoscere de nullitate sententiæ inter subditos Suffraganeorum absque appellatione. Ita Franch. in cap. 1. §. posthac, sub num. 7. vers. sed aduerte, de appellat. in 6. & in cap. dilectio 63. sub num. 67. vers. secundus casus, eod. tit. in antiq. dicens, quòd non potest adiri Archiepiscopus per viam querelæ, seu nullitatis sententiæ Episcopi, & ibid. Card. Alexand. num. 58. prope fin. de off. deleg. Marc. Ant. Genuens. d. cap. 70. num. 7. vers. limita quartò, Scacc. d. tract. de appellat. q. 19. remed. 1. concl. 6. n. 85. Sebast. Cæs. d. §. 2. num. 14.

Limita quartò, vt Archiepiscopus non possit 68
restituere in integrum, aduersùs sententiam Episcopi, quia Archiepiscopus adiri non potest, nisi per viam appellationis, vt per Abb. in c. vlt. in fin. de rest. in integ. Scacc. d. concl. 6. num. 85. in fine, & remed. 2. n. 61. vers. ad quartum.

Limita quintò, vt à delegato Episcopi non 69
appelletur ad Archiepiscopum, sed ad Episcopum delegantem; ita Franch. in cap. dilectus, il 3. de appell. Marc. Anton. Genuens. d. c. 70. n. 7. vers. limita secundò, vbi restringit, nisi Episcopus delegaret causas in fraudem, vt non appellaretur ad Archiepiscopum.

Limita sextò, quando Archiepiscopus conue- 70
nit subditum sui Suffraganei Episcopi coram ipso, quia isto casu non appellatur ab Episcopo ad Archiepiscopum, quia esset appellare ad aduersarium, & ideo omisso Archiepiscopo Iudice superiore, proximè appellatur ad superiorem Archiepiscopi, vt scribunt Gemin. in cap. Romana 3. §. ab Archidiaconis, sub num. 4. cas. 2. vbi Franc. n. 4. limit. 8. de appellat. lib. 6. Soc. reg. 23. fallen. 8. Breder. de appell. p. 1. tit. 18. in verb. ab Archiepiscopo, col. 202. & in verb. Episcopo, col. 203. quos refert & sequitur Scacc. d. tract. q. 7. n. 107.

II. Casus, in quo Metropolitano licitum est 71
Ordinariam potestatem in subditos Suffraganeorum exercere, est vbi aliqui Suffraganeorum subditi in diuinis Officiis Metropolitanæ Ecclesiæ ritum non sequuntur; sic enim inquit text. in cap. de iis, 12. dist. iustum est vt inde vnusquisque sumat regulas magisterij, vnde honoris consecrationem accepit, & sedes, quæ vniuscuiusque sacerdotalis dignitas est mater, Ecclesiasticæ dignitatis vel rationis sit magistra, quapropter à Metropolitano tales transgressores corrigendos esse decreuit d. cap. de iis, cui simile, in cap. quicumque 26. q. 5. Silu. in sum. d. verb. Archiepiscopus, sub num. 2. Ego ipse in collect. ad d. cap. Pastoralis, num. 6. de offic. Ordin. Scip. de Rubeis in aphorism. Episc. verb. Archiepiscopus, num. 3. vers. 1. Machado d. part. 7. tract. 1. docum. 6. num. 3. Quarant. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 22. vbi obseruat hodie hac de re attendendas esse Constitutiones Pij V. super recitatione Romani Breuiarij, & Missalis.

III. Casus est, in concernentibus totam Pro- 72
uinciam, vt in tollendo prauam consuetudinem, cap. ad extirpandas, cap. fin. de filiis Presbyt. cap. ex frequentibus, de instit. Abb. in d. cap. Pastoralis, in princ. de off. Ordin. vbi Felin. num. 7. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas, num. 23. vers. 20. Marc. Anton. Genuens. d. cap 70 num. 10. Scip. de Rubeis vbi suprà, vers. 13. Machado d. part. 7. tract. 1. docum. 6. num. 2.

IV. Casus est, vbi subditi Suffraganeorum 73
sibi, nunciis, & familiæ suæ iniuriam irrogauerint, cùm ipse Archiepiscopus iurisdictionem suam in Prouincia exequitur, tam si ob id sua iurisdictio impeditur, quàm non, cap. 1. de pæn. lib. 6. Quarant. dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 21. vbi Prosp. de Augustino in add. cum Host. &

1 Archid.

Archid. *in eod. cap.* 1. obseruat posse Archiepiscopum iniurias etiam occultas punire, dummodo de illis constare possit, Marc. Anton. Genueos. *d.c.* 70. *num.* 12.

74 V. Casos est, circa Canonicotum excessus iniustè contra suum Episcopum à Dioinis cessantinm, contra quos absque cansa rationabili, & manifesta sic cessantes, Metropolitanos ad querelam Episcopi, tanquam delegatus Papæ procedit, *cap. irrefragabili, §. caterium, de off. Ordin.* vbi *in collect. num.* 14. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 13. Marc Aoton. Genuens. *d. cap.* 70. *n.* 13. Sebast. Cæs. *d. disput.* 5. *§.* 2. *num.* 70. vbi animaduertit, qoòd iurisdictio in hoc casu concessa Metropolitano, non in eo consistit, quòd possit iniustam Canonicorum cessationem teoocare: hoc enim Romano Pontifici reseruatur, ioxta text. *in cap. qnomus, de off. Ordin. lib.* 6. sed vt possit Canonicorum excessus iniustè cessantium vindicare, & metu pœnæ coërcere, vt planè colligitur ex verbis *d. §. caterium.*

75 VI. Casus est, in punieodis criminibos notoriis subditorum Suffraganei, *cap.* 1. *§. sanè, vers. notoria, de censib. lib.* 6. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 24. Marc. Ant. Gen. *d. cap.* 70. *num.* 13. Sebast. Cæs. *d. §.* 2. *num.* 21. Machado *d. p.* 7. *tract.* 1. *decum.* 6. *num* 4. & Archiepiscopum notoria crimina subditorum Suffraganei liberè punire posse omni tempore, absque appellatione, & extra visitationem, asserit Abb *in cap. ex frequentib. num.* 10. *de instit.* quod tameo admittit Genuens. *loco prox. citato*, dummodo Episcopus non præuenerit in puniendo; sed Sylu. *in sum. verb. Archiepiscopus, sub num.* 3. *in fin.* quem videtur sequi Quat. *d. vers.* 14. illud intelligit, quando Episcopus fuerit negligens, immò ralis credendos, quia scilicet in illis puniendis eius negligentia notari potest, cùm sint notoria, vt aduertit Sebast. Cæs. *loco proximè citato.* Immò Solórzan. *d. tom. de iure Indiarum lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 33. & Felician. de Vega *in cap. caterùm, num.* 33. *de iudic.* quos refert & sequitur Machado *d. tract.* 1. *docum.* 6. *num.* 5 resoluunt quòd vbi Suffraganeos fuerit sufficienter requisitus, poterit Archiepiscopus per se & tanquam iudex competens huiusmodi notoria delicta punire.

76 VII. Casus est, quando prætextu consuetudinis Metropolitani in subditos Suffraganeorum iurisdictionem exercent, hoc enim consuetudino posse operari constanter affirmant Perus. *num.* 2. Prob. *ad fin. in d. cap.* 1 *§.* 1. *de foro comp. lib.* 6. Capell. & addit. *decis.* 75. Marc. Ant. Gen. *d. cap.* 70. *num.* 23. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 25. vbi Prosp. de August. *in addit.* limitat, vt oon possit Archiepiscopus, siue alius Prælatus, consuetudine acquirere, quæ communiter non conceduntur Ecclesiis sine priuilegio Apost. per *cap. contra morem,* 100. *dist.* Cuius quidem casus priocipalis resolotio primò probatur ex text. *in cap. dico simul,* ibi, *vel prisca illa consuetudo, & cap* 9. *q.* 3. Deinde ex eo, quia consuetudo iurisdictionem potest tribuere non habenti, *cap. cùm contingat,* iuncta glos. *de foro comp.* cum multis, de quibus Cou. *in reg. possessor, part.* 2. *§.* 3 *num.* 1. Et hanc eandem resolotionem procedere ait Sebast. Cæs. *d. §.* 2. *num.* 17. in illis causis, quæ de Iure ad ipsum Archiepiscopum spectant, vtpote appellationis, & cæteris maioribus, itavt in eis consuetudo possit operari, vt ipse Archiepiscopus, seu alios superior iurisdictionem habeat in aliqnibus casibus, præter illos, in quibus de Iure id expressum teperitur: hoc enim licèt etiam prohibitum reperiatur, per easdem tamen veluti in quandam consequentiam permissum videtur, iuxta reg. *cap. prateres, de offic. deleg.* sic procedoot text. *in d. c.* 1. *&* 2. *de foro comp.*
lib. 6. *c.* 1. *cap. litigantes, de off. Ordin. eod. lib.* dum coo- 77
suetudinem permittunt tribuentem iurisdictionem Archiepiscopis in subditos Suffraganei; agunt enim de causis, quæ iam de Iure ad illos pertinebant. At verò in illis causis, quæ attento Iure communi ad Archiepiscopos, seu alios maiores Prælaros non spectant, vt, v.g. causa Suffraganeorum in prima instantia, oon poterunt ipsi prætextu consuetudinis de illis cognoscere, & iudicare; talis enim consuetudo, vtpote offendens regulas SS. Patrum, & Canonum antiquorum, de quibus *in cap. nullus,* 9. *q.* 2. *& in cap per singulas,* 1. *&* 2. *cap. conquestus, cap. Archiepiscopus* 9. *q.* 3. nullo modo erit tanquam valida obseruanda, iuxta reg. text. opt. *in cap. cum satis, de off. Archid* & sic procedunt *d. cap. duo simul, in fine, & d. cap.* 1 *de foro comp.* in arg. ab speciali. Nec contra supradicta facit qoicqoam text. *in d. cap. duo simul,* ibi, *vel prisca illus consuetudo,* quia est intelligendus de consuetudine præterita à tempore Apostolorum, quæ eisdem Prælatis iurisdictio concessa fuit, vt patet ibi, *prisca*; non verò de consuetudine postea introducta, nec tandem reg *d. cap. cùm contingat,* quia secundùm text. *in d. cap cum satis,* non procedit in consuetudine contra SS. Patrum Decreta, qualis censetur hæc, de qua agimus; & ratio est, quia licèt illa Decreta Ius humanum continere dicantur, quod consuetudine vincere potest, *cap. vlt. de consuet.* in tanta tamen apud nostros Pontifices habentur veneratione, vt nulla temporum varietate mutationem recipere patiantur, *cap. igitur, vers. institutionis,* cum aliis, 25. *q.* 2.

VIII. Casus est, in mittendis Quæstoribus eleemosynarum per totam Prouinciam pro Fabrica Ecclesiæ Metropolitanæ, quibus tamen si à subditis Suffraganeorum resistitur, vel non paretur, non possunt eos citare, *cap* 1. *de Pœnit. & remiss. lib.* 6. vbi Franc. dicit procedere pro qoolibet opere pio, Imol *in Clem. abusionib. num.* 28. & Zabar. *num* 9. *eod. tit.* Machado *d. part.* 7. *tract.* 1. *docum.* 6. *num.* 1. *vers. el primero.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers* 26. vbi etiam obseruat, quòd licèt Archiepiscopus punire possit subditos Suffragaoeorum impedientes eum, vel eius Officiales in iurisdictione contentiosa, vel quasi, *dict. cap.* 1. non tamen poterit iurisdictionem exercere contra ipsos subditos Suffraganeorum impedientes eum, vel eius Officiales circa charitatem, & exhortationem; sed bene poterit coërcere ipsos Suffraganeos, & eorum Officiales, si absque causa iusta non permittunt, cùm potestas ipsorum Archiepiscoporum circa exhortationem esset aliàs elusoria. 78

IX. Casus est, in mittendis edictis per totam Prouinciam in casibus ad suam iurisdictionem pertinentibos, Gemin. & Franch. *in cap.* 2 per text. ibi, *de suppl. negl. Pral. lib.* 6. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 27. Marc. Ant. Genuens. *d. cap.* 70. *n.* 14. 79

X. Casus ost, in Indulgentiis concedendis per totam suam Prouinciam, etiamsi noo sit io actu visitationis, dummodo statutum generalis Coocilij noo excedat, *cap. nostro, de Pœnit. & remiss.* Henriq. *in sum. lib.* 7. *cap.* 32. *§.* 1. Stephan. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 31. vbi limitat in loco exempto, Marc. Anton. Genuens. *d. cap* 70. *num.* 15. 80

num. 15. Bonacin. *de ſacram. diſput.* 6. *de Indult.* *q.* 1. *puncto* 5. *num.* 2. *verſ. obſeruat*, Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 55. *q.* 6. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p.* 1. *cap.* 7. *num.* 18. Iul. Lauor. *de Indulgent p.* 2. *c.* 11. *num* 28. & dixi *de officio, & poteſt. Epiſcopi p.* 3. *alleg.* 88 *num.* 15. *&* 16.

81 X I. Caſus eſt, in interdicendo aliquibus prædicationis officio per totam ſuam Prouinciam, ve probat *cap. tuarum, de priuileg.* Quarant. *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ.* 34. Marc. Ant. Genuenſ. *d. cap.* 70. *num.* 16.

82 XII. In faciendis exulibus à tota Prouincia delinquentes in ſua Diœceſi, *cap.* 2. *de arbitr. cap. tuarum, de priuileg.* Quarant. *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ.* 39. Marc. Anton. Genuenſ. *d. c.* 70. *num* 17.

83 XIII. Si ſubditus aliquis Suffraganei in Archiepiſcopi Diœceſi deliquerit, poterit namque talem Archiepiſcopos iudicare, quia cauſa ibidem agenda eſt, vbi crimen committitur, *cap.* 1. & per tot. 3. *q.* 6. *cap. placuit*, 6. *q.* 3. idem dicitur ſi in eius Diœceſi contractus ſit initus, aut res conſiſtat, quam reus conuentos poſſideat, *cap. fin. de foro compet.*

84 XIV. In compellendo Abbates & Regulares Prælatos negligentes, vt Prædicatio Euangelij fiat in Eccleſiis Parochialibus ſubiectis Monaſteriis in nulla Diœceſi exiſtentibus, Concil. Trid. *ſeſſ.* 5. *de reform. cap.* 2. Quarant. *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ.* 37.

85 XV. In conuocando Regulares in cuius Prouincia Monaſteria ſub immediata Sedis Apoſtolicæ protectione ſita ſont, negligenees exequi Decretum Concilij Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regularib. c.* 8. refert Quarant. *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ.* 37. *in med.*

86 XVI. In conuocando Congregationes generaliom Capitulorum exemptorum ſi quolibet triennio ſeſe in Congregationes redigere contempſerint, vt Concil. Trid. conſtituit, *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 8. & in tribus præcedentibus caſibus Metropolitanus tanquam Sedis Apoſt. delegatus procedit.

87 XVII. Si ſubditus Suffraganei ſe ab Epiſcopo ſuo iniuſtè excommunicatum queratur, nec abſolutionem, monente Archiepiſcopo, valeat obtinere; tunc ipſe Archiepiſcopus recepta cautione iuratoria eum abſoluere poterit; & ſi is non ſatisfecerit, iterum in excommunicationem reocare, *cap. ad reprimendam, de offic. Ordinar. cap. qua fronte, de appell.* Si verò ei conſtet quòd Suffraganei ſententia in ſubditum lata ſit euidenter iniuſta, poterit auctoritate Metropolitana declarare eum fuiſſe irrationabiliter inodatum, *cap. ſollicitudinem, de appellat. c. per tua, de ſent. excom. c. venerabilem, eod. tit. in* 6. vbi gloſ. & Doctores. Vide de hac materia latè reſoluta per Sebaſt. Cæſar *d.* §. 2. *num.* 23 *cum ſeqq.*

88 XVIII. In viſitando Prouinciam, & procurationem à ſubditis Suffraganeorum ſuorum exigendo, *c. ſicut Apoſtolus*, vbi gloſ. *verb. Archiepiſcopi, cap. ſopita, & cap. ſuper eo. de cenſib. cap. cum ex officij, de præſcript. cap.* 1. *& fin. de cenſib. lib.* 6. vbi dicitur, quòd Archiepiſcopus dum viſitat Prouinciam, poteſt Confeſſiones ſubditorum Suffraganeorum audire, & abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis, & à cenſuris, Pauin. *de viſitat. p.* 2. *q.* 4. Quarant. *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ.* 33. Marc. Anton. Genuenſ. *ait. cap.* 70. *num.* 9. Henriq. *in ſum. lib.* 11. *cap.* 3. §. 5. Marian. *de viſitat. num.* 7. *verſ.* 3. Auguſt. Barboſ. de Iure Eccleſ. vniu.

& num. 8. *verſ.* 4 Ruſæ. *de præeminentia Archiepiſcop. priuileg.* 16. Sebaſt. Cæſ. *d. diſput.* 5. §. 2. *num.* 32. Ma-
chado *d. p.* 7. *tract.* 1. *docum.* 4. Et poſſe Archiepiſco- 89
pum dum actu viſitat Diœceſes Suffraganeorum,
abſoluere illorum ſubditos tam per ſe, quàm per
alios, probant Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 1. *n.* 34. Molfeſ. *in ſum moralis Theologiæ, tract.* 7. *cap.* 14. *num.* 75. Machado *d. docum.* 4. *num.* 4. Suar. *tom* 4. *diſp.* 25. *ſect.* 1. *num.* 14. vbi etiam agit, an iuriſdictio in hoc caſu ſit Ordinaria vel delegata, etiam ab hæreſi, & caſibus conceſſis Epiſcopo in Decreto Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 6. quia tempore, quò viſitat, cenſetur illa Diœceſis tanquam ſua, & habet in ea iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem Epiſcopo ſuperiorem, Suar. *d. tom.* 4. *diſp.* 30. *ſect.* 2. *num* 8. *& tom.* 5. *diſp.* 14. *ſect.* 2. *num.* 12. vbi ſubdit hoc eſſe verum, quoad forum Pœnitentiæ, & ſic quoad abſolutionem reſeruatam, ſecus autem quoad diſpenſationem, vt in irregularitate, idem dicit *tom.* 2. *de Relig. tract. de voto, lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 9. ſequuntur Sayr. *in claui Regia, lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 8. Marc. Anton. Genuenſ. *d. num.* 9. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 38. *num.* 14. Contra Henriq. Anton. Gom. &
Auil. citatos per Sanch. exiſtimantes poſſe in hoc
caſu Archiepiſcopum diſpenſare. Nam Archie- 90
piſcopus dum actu viſitat Diœceſim Suffraganei,
audiendo Confeſſiones in Pœnitentialibus poteſt diſpenſare in foro Conſcientiæ, vt per Gambar. *de officio Legati, lib.* 2. *tit. de variis Ordin. nomin. n.* 33. Abb. *in cap. ad extirpandas, de filiis presb.* Marc. Anton. Genuenſ. *d. cap.* 70. *n.* 9. Borgaſ. *de irregul. p.* 3. *in tit. de diſpenſat. Archiepiſcopi*, aduertens quòd quando in foro interiori diſpenſatio eſt debita ratione cauſæ, & perſonæ, debet remittere ad Suffraganeum eius ſubditum, vt diſpenſet cum eo, quo recuſante, vel negligente ipſe Archiepiſcopus diſpenſabit; additque quòd vbicunque Suffraganeus culpa ſua ius diſpenſandi perdidiſſet, poteſt Archiepiſcopus diſpenſare; adiungit denique ipſe Borgaſ. quòd quando Epiſcopus eſt ſuſpenſus ad tempus, & diſpenſatio pro magno bono fiendo, vel magno ſcandalo vitando celeritatem requireret; tali caſo ſit deuolutio ad Metropolitanum, refert Proſper de Auguſtino *in addit. ad Quarant.*
d. verb. Archiepiſcopi auctoritas, poſt verſic. 40. Ho- 91
die verò attenta noua diſpoſitione Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 3. Archiepiſcopus non poteſt viſitare Diœceſes Suffraganeorum, niſi cauſa cognita, & probata in Concilio Prouinciali, vt animaduertit Sebaſt. Cæſ. *d.* §. 2. *num.* 32. *ad fin.* Machado *d. docum.* 4. *num.* 2. & tunc viſitando, habebit eaſdem facultates, quas ante Concil. de Iure communi habebat, ex citatis Iuribus, necnon alia quæ à Concilio Prouinciali in ſpecie ei committerentur, iuxta facultatem quam habet à Iure ipſum Prouinciale Concilium, vt obſeruant Henriq. *lib.* 6. *de Pœnit. cap.* 14. §. 9. *in textu, & in commento, lit. Z.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1.
lib. 2. *cap.* 11. *num.* 6. *in fine.* Non poterit tamen Ar- 92
chiepiſcopus dum viſitat ordinare, nec concedere litteras dimiſſorias, quia non reperitur à Iure ei permiſſum, Franc. & Gemin. *d. cap. fin.* neque Chriſmare, Petr. Hubert. *in tract. de cultura vineæ Dei, p.* 1. *cap.* 9. Machado *d. tract.* 1. *docum.* 4. *n.* 6. neque poterit exercere iuriſdictionem fori contentioſi in ſubditos Epiſcopi Suffraganei. Quarant. *d. verſ.* 33. niſi in duobus caſibus, videlicet in criminibus notoriis, & contra impedientes eius iuriſdictionem, vt ſuprà eſt notatum.

93 QVOAD QVARTVM, auctoritas Archiepiscoporum circa Synodum Prouincialem celebrandam, & in ipsa Synodo consistit in pluribus; primò, quia Archiepiscopus vocat Episcopos Suffraganeos ad Concilium Prouinciale, vt suprà ostendi, *hoc eod. cap. num.* 22.

94 Secundò, si Clericus cum Episcopo suo criminalem, aut ciuilem causam habeat, Metropolitanus in Synodo Prouinciali cognoscit, *cap. si clericus*, 11. *q.* 1. *cap.* 1. 6. *q.* 2.

95 Tertiò, si dubius aliquis, aut difficilis abusus extirpandus, vel grauis quæstio exoriatur circa Imagines, Reliquias, aut miracula; & alia similia, Metropolitanus cum Synodo Prouinciali diiudicat, salua tamen Sedis Apostol. auctoritate, circa quædam noua & inusitata decernenda, vt in Concil. Trident. constitutum est *sess.* 25. *de inuocat. & venerat. Sanctor in fine.*

96 Quartò, idem in eadem Synodo iudicat de licentia absentiæ Suffraganeorum suorum, vt idem Concil. statuit *sess.* 23. *de reform. cap.* 1. Ad Metropolitanum enim pertinet curare vt Prouinciales Episcopi in suis Ecclesiis commorentur, & super eorum absentia inquirere, prout decisum referunt Armendar *in addit. ad recopilat. legum Nauarra, lib.* 2. *tit.* 23. *l.* 2. § 2. *sub rub. vtrum Episcopi possint se absentare à suis Episcopatibus? num.* 5. & 6. Ego ipse *de officio, & potestate Episcopi, part.* 3. *allegat.* 53. *num.* 5. *in fine*, me citato Sanctarell. *var. resol. q.* 4. *n.* 7.

97 Et alia plura ex eodem Concil. Trident. Metropolitanis cum iudicio Suffraganeorum suorum in Prouinciali Synodo demandantur; veluti pœnæ impositio iis, quæ in visitando plus debito aliquid nomine procurationis acceperint, vt habuit *sess.* 24. *de reformat. cap.* 3 *in fine.* Difficultates quoque exortæ pro vnionibus, & aliis assignationibus fructuum seminario Clericorum faciendis, *sess.* 23. *de reform. c. vlt. in fine.* Item præscriptio formæ examinis, seu inquisitionis, aut instructionis faciendæ in Prouincia sua de iis, qui Cathedrali Ecclesiæ sunt præficiendi, *sess.* 25. *de reformat. cap.* 1. Præterea examinare quid expediat pro redditunm tenuitate Cathedralium Ecclesiarum, & Papæ referre, *ead. sess. de reformat. cap.* 15. Et iudicare de locationibus rerum Ecclesiasticarum ad longum tempus factis, *sess.* 15. *de reform. c.* 11. Et alia nonnulla, quæ facienda in Prouinciali Synodo suo loco dicemus. Nam & minores causæ Episcoporum criminales à Synodo tantùm Prouinciali sunt terminandæ non nisi Metropolitanis, aut saltem Episcopis sunt committendæ, Concil. Trid. *sess.* 14. *de reform. c.* 5. quæ quidem minores causæ criminales possunt in Conciliis Prouincialibus tractari non existentibus duodecim Episcopis, quia prædicta Concilia ex minori numero Episcoporum, vt plurimùm constant, vt per Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarra, lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Episcopis*. *n.* 80 Nauar. *in singul. Canon concl.* 90. *num.* 5. meipsum *de officio, & potest. Episcopi, part.* 3. *alleg.* 112. *n.* 15.

98 Ipsi autem Metropolitano, & eius Concilio Prouinciali parendum est ab Episcopis Suffraganeis, vt inquit Arelaten. Concil. II. ad quod tamen accedentes Suffraganeos non potest Archiepiscopus cogere, vt quicquid ei soluant, *cap. quoniam, in fine*, 18. *dist.* per singulas Prouincias Episcopi Metropolitanum suum cognoscant, qui eis præest, & curam totius Prouinciæ gerit, ac propterea nihil absque eius consilio, vel auctoritate inusitatum, vel insolitum agant; ipsis tamen Metropolitanis etiam mandatur *in cap.* 1. *cum seqq.* vt nihil præsumptiuè absque consilio Episcoporum suorum assumant, nec alicuius ex ipsis sine cæterorum omnium Comprouincialium Episcoporum audiant causas, aliquin, & quod egerint, irritum maneat, & ipsi ab omnibus fratribus valeant coërceri, *cap. saluo, cum seqq. ead. q.* Nec aliquid in eorum Diœcesibus proprio Diœcesano inconsulto agere permittuntur, vide *cap. si fortè, cum seqq. & c. conquestus* [illegible] *q. cap. sicut venire, in fine, de excess. Prælat.* Si [illegible] politanus ipse à Suffraganeis exigat iuram[illegible] vltra formam statutam à Canone, ipsi non teneantur ad id, quod vltra debitum sub tali iuramento promiserint [illegible] *de maior. & obed.* Nec potest in Diœcesibus Suffraganeorum suorum sibi constituere Officiales pro futuris causis, quæ ad ipsum per appellationem deuoluuntur, sed pro præsentibus tantùm, cùm scilicet fuerit appellatum, nisi aliud de consuetudine speciali obtineatur, vide *cap.* 1. *de offic. Ordin. in* 6. *& cap. Romana, de sent. excom. eod. lib.* Si autem ipse non resideat, aut in aliis negotiis extiterit negligens, subditur iudicio suffraganei antiquioris in Synodo, vt in Concil. Trid. *sess.* 23 *de reform cap.* 1.

Quintò, & vltimò, Archiepiscopi auctoritas 99
consideratur Episcopali Sede vacante Suffraganei sui Nam etsi mortuo Episcopo, siue excommunicato, aut in captiuitatem redacto Ecclesiæ administratio ad Capitulum Canonicorum pertineat, *cap. non liceat alicui*, 12. *q.* 1. *c.* 1. *& pen. & fin de suppl. negl. Prælat. lib* 6 in duobus tamen casibus potest Metropolitanus, & debet auctoritate ordinaria administrationi Ecclesiæ incumbere. Primus est, vbi Ec- 100
clesia idoneos ministros non habere probatur, *d. cap. non liceat alicui*, veluti si non habeat Capitulum actu, sed habitu; vel quando nullus Canonicus est in Sacris, Pauin. *de offic. & potest. Capituli Sede vacant. part.* 1. *q.* 10. *sub num.* 5. Prosper de Augustino *in addit. ad Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas, post vers.* 4n. Secundus vbi, qui existunt, 101
fuerint negligentes, nam poterit eo casu Archiepiscopus visitatorem, seu administratorem, aut œconomum instituere, prout opportunum videbitur, nisi à Romano Pont. extra prædictos casus valeat deputari, *d. cap. vlt. de suppl. neg. Prælat. lib.* 6. & vide quæ latè notaui *de offic. & potest. Episcopi, part.* 3. *allegat.* 133. *in princip* secundùm Lugdunen. impress. & tangit Sebast. Cæs. *d. cap.* 5. § 2. *num.* 31.
& potest Archiepiscopus deputare Vicarium, seu 102
Officialem in Ecclesia Suffraganea, si infra octo dies post mortem Episcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit, Concil. Trident. *sess.* 24. *de reform. c.* 16. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 36. Marc. Anton. Genuens. *d. c.* 70. *num.* 6. Raguc. *de voce Canonic. in Capitulo, q.* 37. *num.* 1. vbi *num.* 8. cum Gemin. *in cap. fin n.* 8. *de suppl. neglig. Prælat* obseruat, quòd si moreretur Vicarius creatus à Metropolitano, vel alio Superiore ob negligentiam Capituli, Capitulum potest infra octo dies creare vt priùs, quia pro prima vice tantùm amisit ius.

Restat de dignitate Archiepiscoporum super 103
Episcopos breuiter agere. Habent enim quædam insignia specialia, quæ tum auctoritatem, tum etiam super cæteros dignitatem quandam ostendunt. Primò autem Pallium obtinent, quod est speciale ornamentum Archiepiscoporum, vt asserunt Doctores infrà citandi, quamuis aliquibus Episcopis ex speciali priuilegio concedatur, his tantùm, & non aliis, videlicet Ostiensi ad ostia Tiberis fluuij sacri Cardinalium Collegij Decano,

no, quia Papam conſecrat; Papienſi in Lombardia; Lucenſi in Tuſcia; Bambergenſi in Germania; Quinqueccleſienſi in Vngaria; ſicut referunt Moſcon. de maieſt.milit.Eccleſ.part.1. lib.1.cap.8. pag.236.lit.C. Stephan.Durant. de ritibus Eccleſiæ, lib.2.c.9.num.43.Marchin.de ſacram. Ordin.tract.4.
104 c.9. n. 1. qui in Miſſarum ſolemniis ſuper veſtem ſacerdotalem vtuntur, quod Patriarchis etiam & Romano Pontif. eſt commune, ſed diuerſimodè; nam cùm per eam veſtem ſignificetur, & conferatur Pontificalis Officij plenitudo, iuxta c. niſi, de auctor. & vſu Pallij, Romanus Pontifex ſemper, & vbique in Miſſarum ſolemniis Pallio vti poteſt, c. ad honorem, de auctor. & vſu Pallij, Henriq. in ſum.
105 lib.10.c.31.in princ.Moſcon.d.c.8.pag.235 Patriarcha verò, ſeu Metropolitanus ſolummodò in Eccleſiis ſuæ Prouinciæ in Miſſis eo vti poteſt, c. 1. cap.cùm ſis, c.ex tuarum, eodem tit.c.pallium, 100.diſt. etiam in loco exempto, Clem.Archiepiſc.de priuil. Durand.in ration.diuinor.Officior.lib.3.c.17.Ruſæus de prærogatiuis Archiep.dignit.priuil.11. Petr. Gregor.Syntagm.Iuris,lib.15.c.9.à n.6. Steph.Quarant. d.verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ. 32. Zerol. in praxi Epiſcop.part.1. verb.Archiepiſcopus,§.2.Azor. inſtitut.moral.part.2.lib.5.cap.34.q 7. Marc. Anton. Genuenſ.d.c.70.num.18. Stephan.Durant.de ritibus Eccleſiæ,lib.2.cap.9.à num.41.Sanch.in opuſc.moral. lib.7.cap.1.dub.16.num.4. Lotter. de re benefic.lib.1. q.22.n.2.cum ſeqq. Nouat.in praxi variar.fori q.11. n.6.ſect.1. Machado d.p.7.tit.1. docum.2.n.2. frater meus Simon Vas Barboſa de ſignificatis myſterioſis officij diuini, c.22.num.11.Guid.Pancirol.in theſauro variarum lectionum, lib.1.c.20. à principio; non autem ſemper, ſed in certis tantùm diebus, c.ad honorem,c.vlt.de auctor.& vſu Pallij.Qui autem hi dies ſint, licèt ſatis in Iure expreſſum non eſſe aduertat gloſſ.in d.c. vlt. eos tamen recenſent Durand. d. cap.17. num.13.Azor. inſtit.moral.part.2.lib.3.c.34. q.2.verſ.quæres quinam ſint, Moſcon d.c.8.pag.236. lit.B. Fr.Emman.quæſt.Regular.tom.4. in praxi crimin.tit 4 de Viſitat c.14.num.10. Quarant.Zerol.& Marc. Anton. Genuenſ.proximè locis citatis, Illuſtriſſ. D. meus Roderic. à Cunha in comment. ad c.pallium.n.1.diſt.100. Caſtald.in praxi cærem.lib.1. ſect.10.c.10.num.10. Sanch. d.dub.16.ex n.5. Alxed. de præſtantia Epiſcop.dignit.part.1.cap.13.n.72.Machado d.p.6 tit.1. docum.2. n.4. Sed melius eſt recurrere ad formam priuilegij, vt in diebus tantùm in conceſſione Pallij expreſſis eo vti liceat, ſicut expreſſit text.in d.c.vlt. & aduertit gloſſ. vlt. in d.cap.1.

106 Nec etiam eo vtuntur Archiepiſcopi in omnibus actionibus, ſed tantùm in Miſſarum ſolemniis,c.pallium, 100.diſt. Vel ſi Epiſcopum contigerit conſecrare,vt ex Gregor epiſt.2.ad Bonif. notat Durand.d c 9 ad fin. Vel etiam in Ordinationibus Clericorum, iuxta text.in cap.quòd ſicut, 28 §.ſuper eo,de elect Ex quo & text. in cap.bona 4. in fine, de
107 poſtulat. Prælat. negatiuè decidenda videtur quæſtio de qua iam diu vidimus dubitare, verùm ſcilicet Epiſcopus factus Archiepiſcopus, ante receptum Pallium Ordines conferre poſſit; nam in d.§.ſuper eo, decidit Pontifex, quòd non tanquam ſimplex Epiſcopus, ſed tanquam Archiepiſcopus Ordines conferre videtur, & ideo ante acceptum Pallium eos conferre, & alia Pontificalia exercere non poteſt. At verò in d.cap.bonæ, decidit fortiùs Archiepiſcopum tranſlatum in aliam Eccleſiam antiquo Pallio vti non poſſe, nec ſua vti poteſtate ante nouum acceptum, quod intra propriam Prouinciam ſuos ſubditos ordinando de plano procedit. Si verò inuitatus ſit ab aliquo Epiſcopo, vt in ſua Diœceſi Ordines conferat, videtur admittendum quòd Ordines conferre poſſit ante Pallium acceptum, velut Epiſcopus nullius Diœceſis, & ne Archiepiſcopos deterioris conditionis ſit quando eiuſmodi ſentit, Proſp.de Auguſtino in addit.ad Quarant d.verſ.32. In proceſſionibus autem quando proceſſionaliter Archiepiſcopus Eccleſiam exire contigerit, Pallio vti nō poſſe decidit text.in d.c.1.licèt aliquando ex priuilegio à Romano Pontif.aliquibus conceſſum legamus, vt in Proceſſionibus vtantur Pallio, ſicut aduertit Durand. loco proximè citato.

Non obſtat text.in d.c.vlt.ibi, Vbicumque fueris, 108
vnde aliqui deducebant Archiepiſcopos etiam in aliena Prouincia vti poſſe Pallio de conſenſu eius, ad cuius Prouinciam declinat, iuxta text. in d.c.ex tuarum,in fine, repugnat enim ipſe text. ſi aduertas procedere ſuppoſito ſpeciali priuilegio. Quare melius reſpondetur cum gloſſ.ibidem, quam ſequuntur Doctores communiter, teſte Ruſæ.d.priuil.14. verſ.Illud tamen, quòd verba illa generalia, vbicumque fueris, reſtringuntur ad terminos habiles, ſcilicet intra Prouinciam, iuxta doctrinam gloſſ.1.in l.1. C.de ſacroſ. Eccleſ. & gloſſ.vlt.in c.1. de conſtit. Aduertit Proſp de Auguſt.citato loc.Archiepiſcopum, 109
qui renunciauit Epiſcopatui, & ſic loco, & non dignitati, non poſſe exercere Pontificalia cum Pallio in Diœceſi & Prouincia renunciata, etiam cum conſenſu Archiepiſcopi ſucceſſoris, & Suffraganeorum, ſed tantùm exercere Pontificalia ſine Pallio, cum conſenſu prædictorum, quemadmodum in aliis Diœceſibus de conſenſu Diœceſanorum, quia 110
illo Pallio amplius vti non poteſt, ſed debet retinere penes ſe, & cum eo ſepeliri; item addit ante receptionem Pallij nihil interim de Eccleſiæ pro- 111
uentibus recipere poſſe, vt in Extrauag.2.in fine, de elect.inter commun.

Ex quibus conſtat Archiepiſcopum non poſſe 112
ſine Pallio ea munia obire, quæ ſunt poteſtatis, Ordinis, vel iuriſdictionis, & inde ſequitur non poſſe ſe Archiepiſcopum nominare, nec conuocare Concilium, nec Chriſma conficere, nec dedicare Baſilicas, ordinare Clericos, & Epiſcopos conſecrare, nec Pontificalia exercere, quamuis ſit conſecratus Epiſcopus, nec alia ſui officij perſoluere munia, quæ non tanquam Epiſcopus ſimplex, ſed vt Archiepiſcopus facere videretur, cap. quod ſicut, §.pen.in fine, de elect. Caſtald. d.c. 10. n.3. dixi ſuprà num. 16. cum ſeqq. Alia autem poterit exercere ſi fuerit confirmatus, c. tranſmiſſa, de elect. Suffraganeum tamen ſuum electum poteſt per 113
alios Suffraganeos conſecrare, cap ſuffraganeis, eod. tit. & alia Pontificalia per alium exercere, dummodo non ſit in mora petendi Pallium, Caſtald. in praxi cæremon. lib.1. ſect.10.cap.10. num.3. quod 114
quidem intra tres menſes à die conſecrationis, vel confirmationis petere à Romano Pontif. vel à ſuo Patriarcha tenetur, c. 1. diſt.100. Moſcon. de maieſt. milit. Eccleſ. lib.1.c.8.pag.236. lit.C. Azor.d.lib.3. c.34.q.3. Stephan.Durant de ritib.Eccleſ. lib. 2. c.9. 115
num.41. Hodie verò ex Trident. ſeſſ.7.de reform.c.9. alij tres menſes dantur ad petendam conſecrationem, qui etiam ad petendum Pallium conſequenter dari cenſentur, nec enim datur niſi inſtanti, petenti, & exigentibus meritis, cap.priſca, 100. diſt. quæ Pallij petitio his verbis fieri ſolet. Ego N. electus Eccleſiæ N. inſtanter, inſtantius, & inſtantiſſimè peto mihi tradi, & aſſignari Pallium de corpore S.Petri

sumptum, in quo est plenitudo Pontificalis officij; &
traditur sic petenti sub hac forma. *Ad honorem Dei*
3 *Omnipotentis, & Beatæ Virginis, & Beatorum Pe-*
tri, & Pauli Apostolorum, & Domini Papæ N. Eccle-
siæ Romanæ, & Ecclesiæ N. tibi commissæ tradidimus
tibi Pallium de corpore B. Petri sumptum in plenitu-
dinem Pontificalis dignitatis, vt vtaris eo intra Eccle-
siam tuam certis diebus, qui exprimuntur in priuile-
gijs Ecclesiæ tuæ concessis à Romana Ecclesia. De his
formis vide Azor. *d. lib. 3 cap. 34. q. 2.* Moscon. *d. c. 8.*
vers. Ego N. vbi ponit non solùm formam, qua
quis nomine proprio Pallium petit, sed etiam
quando per procuratorem suum, quod semper
multis precibus est petendum, latè Marchin. *d. tra-*
ctat. 4 cap. 9. num. 4 Vide plura de cæremoniis, qui-
bus traditur huiusmodi Pallium, & alia ad hanc
materiam pertinentia, per Castald. *in praxi cære-*
mon. lib. 1. sect. 10. c. 10. Christoph. Marcel. *in cærem.*
Romano, lib. 1. c. 8. vbi dicit se vidisse Sixtum IV.
manibus propriis dedisse Pallium Patriarchæ Con-
stantinopolitano Hieronymo Lando Veneto;
quod tamen indecens Pontifici iudicauit. Non re-
tardatur autem Pallium per obiectum criminis,
vel alium defectum, nisi obiiciens iureiurando fi-
dem præstiterit de obiectis, sicut pleniùs contine-
tur *in Extrauag. Malitiis, de auctor. & vsu Pal-*
lij, inter com. Cùm autem traditur, nouum Eccle-
siæ priuilegium datur, aut saltem confirmatur an-
tiquum, *cap. pen. & fin. dist. 100.* nec ante fidelitatis
præstitum iuramentum alicui datur, *cap significa-*
sti, de elect. cap. antiqua, de priuileg. c. optamus, dist. 100.
Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. disput. 5. §. 2.*
117 *num. 6. propè fin.* Ipsum itaque Pallium, in quo tan-
ta est antiquitatis veneratio, & auctoritas, dignè,
& honorificè asseruari debet serico obuolutum
in capsula intus, & extra pulchrè ornata, vt ipso
vti possit Archiepiscopus temporibus suis, Castald.
d. cap. 10. num. 9.
118 Et quia Pallium est personale, non potest ac-
commodari, Durand. *in ration. diuin. Offic. lib. 3. c 7.*
num. 12. Syluest. *verb. Pallium, ad fin.* Quarant. *d. verb.*
Archiepiscopi auctoritas, vers. 31. Azor. *dict. p. 2 lib. 3.*
cap. 34. q. 8. Laymann. *de Præl. Eccles. election. cap. 4.*
q. 159. neque in morte alicui relinqui, sed cum eo
119 Archiepiscopus sepeliri debet; in sua Prouincia
ipsum habebit circa humeros infra Planetam; si
verò extra Prouinciam sepeliatur, ponendum erit
Pallium sub capite Archiepiscopi defuncti, Ca-
stald. *d. cap 10. num. 12.*
Archiepiscopus ad aliam Ecclesiam translatus,
120 vti non potest Pallio prioris Ecclesiæ, neque Pal-
lio sui prædecessoris defuncti, neque translati;
sed opus est, vt iterum pro noua Ecclesia, in quam
est translatus, aliud obtineat, nec antea potest
exercere Pontificalia, Castald. *d. c. 10. num. 12.* Lay-
man. *d. cap. 14. q. 5 60.*
121 Archiepiscopus si renunciauerit Archiepisco-
patui, exercens Pontificalia, tam in Prouincia,
quàm alibi, non potest vti Pallio, etiamsi Episco-
po permitterent, quia, vt notant Doctores, illo
Pallio ampliùs vti non potest; debet tamen illud
apud se retinere, & cum eo sepeliri sub capite
ipsum tenendo, Castald. *d. c. 10. num. 13.* nam Ar-
chiepiscopus extra suam Prouinciam non potest
vti Pallio etiam de licentia Ordinarij illius Diœ-
cesis, in qua reperitur, Maiol. *de irregul. lib. 2. c. 2.*
num. 7. Rusæ. *de praemin. Archiepisc priuil. 21. vers.*
istud tamen, Prosp. de August. *in addit. ad sum Qua-*
rant. verb. Archiepiscopus, num. 23. auctor. 32. Diana
moral. resolut. p. 1 tract. 6. resol. 37. vers. adde: vnde ex

Venero *in exam Episcop. lib. 4. cap. 10. num. 12.* tenet
Archiepiscopum, si fiat Episcopus, non posse vti
pallio.
Tres quæstiones hac de re disputat eleganter 122
Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comm. ad*
c. Pallium, 10. dist. 100. Prima est, verùm qui semel
habuit Pallium vnius Archiepiscopatus, si ab illo
ad alium transferatur, iterúmque redeat ad prio-
rem, indigeat nouo Pallio? & affirmatiuè respon- 123
det. Altera est, verùm Archiepiscopus, qui spon-
tè sua suo se Episcopatui abdicauit, si iterum ad
eandem Ecclesiam eligatur, alio indigeat Pallio?
& respondet cum hac distinctione; si enim post
factam renunciationem priusquam de alio Ar-
chiepiscopatu prouideretur, antequam factam re-
nunciationem Papa acceptaret, litteræque cum
Pallio essent expeditæ, ille iterum cogeretur redire
ad suam Ecclesiam, cui iam de alio Pastore proui-
sum erat, nouum Pallium est petendum. Vltima 124
est, si detur euentus in quo aliquis Archiepisco-
pus suum perdat Pallium à Pontifice acceptum;
vel casu igne comburatur, poteritne absque illo
Pontificalia munia exercere? & respondet affir-
matiuè, ex fundamentis per eum latè adductis; re-
fert Diana *moral. resolut. p. 1 tract. 6. resolut. 37. vers.*
notandum est.
Aliud Episcoporum insigne est Crucem Domi- 125
nicam ante se deferre transeuntes per totam Pro-
uinciam, etiam in locis exemptis, *cap. antiqua, de*
priuileg. Clem. Archiepiscopo, eod. tit. Rusæ. *de præro-*
gat. Archiepisc. dignit priuil. 2. Læl. Zecb. *de Republ.*
Eccles. tit. de statu Illustriss. Patriarch. num. 6. Qua-
rant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 28.* vbi
ampliat etiam extra visitationem, & limitat
nisi esset præsens Legatus Papæ, vel Cardinalis
non Legatus, seu Nuncius cum facultate Legati
de Latere.
Intellige post sumptum Pallium, antea verò 126
minimè, quia statim illo accepto ad benedictio-
nem eleuatur Crux, Castald. *d. c 10. n. 17.* vbi subdit,
quòd semper cùm Archiepiscopus in sua Prouin-
cia dat solemnem benedictionem, ante ipsum de-
fertur Crux, & tunc ipse erit sine Mitra: & quòd in
ingressu Archiepiscopi ad suam Ecclesiam obser-
uantur omnia, quæ dicta sunt suprà de Episcopo;
aduertendo tamen quòd Archiepiscopus statim ac
suam Prouinciam intrauerit, facit ante se deferri
Crucem per aliquem ex suis Capellanis imaginem
sanctissimi Crucifixi ad se conuersa, & cùm in Ca-
thedrali recipitur à Canonicis, Crux præcedit, ita vt 127
inter Crucem & Archiepiscopum nemo sit nisi
Dignitates & Canonici.
Archiepiscopus in tota Prouincia Mozzetta 128
violacea supra Rocbetum apertum vtitur, Ca-
stald. *d. cap 10. num. 18.* & subditos occurrentes per 129
totam Prouinciam benedicit dextera eleuata, &
extensa signum Crucis formans, *ibid. n. 19.* etiam in
loco exempto, *d. Clem. Archiepiscopo, de priuileg.*
Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 29.*
vbi intelligit tam de benedictione solemni per
illa verba, *Sit nomen Domini benedictum*, quàm de
simplici, quæ iterando præstatur; & etiam, vt ha-
betur *in d. Clem. Archiepiscopo*, potest ibidem diui- 130
na Officia in Pontificalibus celebrare, & ab aliis
in sua præsentia sine Pontificalibus celebrari fa-
cere, Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas,*
vers. 30. vbi aduertit, quòd pro celebratione in 131
Pontificalibus potest collocare Sedem, quia spe-
ctat ad honorem Episcopalem, & est de accesso-
riis ad celebrationem, & his Pontificalibus vtitur
siue

132 sine Iorisdictionis exercitio,vel officio, vt Missam celebrando,vel prædicando ; sed si Iurisdictione, vel officio vti vellet, id non potuerit sine licentia Episcopi , vel Superioris loci exempti , vt Ordinare, Chrismare, Degradare , vel similia faciendo, gloss.est celebris, & magistra, *in d.Clem. Archiepiscopo*, Pauin *de visitat.p.2.q.4* Cou.*pract.cap.9 sub n.1.*vbi intelligit,etiamsi vellet illa exercere in subditum suum,non solùm in loco exempto,sed etiam in Diœcesi sui Suffraganei.

133 De Archiepiscopis , seu Metropolitanis , eorúmque priuilegiis,& prærogatiuis, vide Rosæum *de prærogatiuis Archiepisc. dignit.* Quarant. *in sum. Bullarij,verb. Archiepiscopi auctoritas*, Marc.Anton. Genuens. *in pract. Archiepisc.Neapol. cap.70.* Homobon.de Bonis *de humana vita statib. p.1. cap. 6.* Azor.*instit.moral.p. 2. lib. 5.cap. 33.*Galganet.*de iure publico,lib.3.tit.18.n.1.*Scip.de Rubeis *in aphorism. Archiep. verb. Archiepiscopus*, Sebast.Cæs. *in relect. de Ecclesiast.hierarchia p.1. disput.5.§.1.* & alios in discursu citatos.

Capvt VIII.

De Episcopis , & eorum electione.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus, nomen antiquissimum est in sacra Scriptura.*

2 *Episcopi nomine vsi sunt Ethnici pro certo Magistratu, cuius cura erat panis,& cæterarum rerum ad cibum,& victum pertinentium.*

3 *Episcopi nomen cur in lege Gratiæ ad sacros Ecclesiæ Præsules , & Antistites sit translatum ? ostenditur.*

4 *Episcopi rectè Superintendentes nominantur.*

5 *Isidorus magnus etymologiarum magister.*

6 *Ecclesia sub nomine Episcopi semper eos intellexit, qui super Presbyteros, & omnes Clericos, ac laicos in spiritualibus constituti supremam in regimine Ecclesiæ obtinuerunt , & obtinent potestatem.*

7 *Ordinem Episcopalem eundem esse cum Ordine Presbyterali contendunt impij hæretici.*

8 *Episcopi tam in potestate iurisdictionis , quàm in potestate Ordinis, Sacerdotibus,seu Presbyteris superiores sunt.*

9 *Apost.*1.ad Phil.& ad Tit.cap. 1.*declaratur.*

10 Cap legimus , 83.dist.& cap.olim , 95.dist. *declaratur.*

11 *Ordinis potestas in Episcopis est,vt sciat & possit omnia sacramenta conferre,Chrisma consecrare, Prædicationis munus exercere, alios Ordinare , ad Eucharistiam sumendam præparare, & Sacerdotes creare.*

12 *Episcopis finis vnus est cum Sacerdotibus communis,qui est sanctissima Eucharistiæ consecratio, & offerre Domino verum sacrificium.*

13 *Episcopalis Ordinis potestas ad Eucharistiæ consecrandæ & offerendæ finem non ita proximè ordinatur ac Sacerdotium , sed remotius.*

14 *Episcopalis Ordinis ad potestatem tria propriè,& insolidum pertinent, scilicet Ordinare, Consecrare, & Confirmare.*

15 *Consecrare Ecclesias,& Calices,quamuis annexum sit Ordini Episcopali , cùm tamen sit Sacramentale,potest à Papa Sacerdoti committi.*

16 *Sacramenta, quæ ex sola potestate Ordinis conferuntur,non possunt ministrari ab illo, qui Ordinem ad illa requisitum non habeat,nec Papa potest Episcopo prohibere ne Ordines validè conferat.*

17 *Iurisdictionis potestas in Episcopo ad mysticum Fidelium corpus spectat.*

18 *Episcopalis iurisdictio vt Ordinaria,& ex officio considerata , saltem in generali fuit instituta à Christo Domino ad effectum vt Petrus , & successores Ecclesiam eius per Episcopos gubernarent.*

19 *Episcopale munus, & iurisdictio si sumatur in particulari , prout scilicet in hoc , vel illo subiecto respectu horum vel illorum subditorum, non est de Iure diuino,sed totum pendet à Summo Pont.*

20 *Episcopus in sua Diœcesi , sicut Pontifex in toto Orbe , habet potestatem ordinariam in iis omnibus , in quibus per Papam non reperitur limitata eius iurisdictio.*

21 *Causæ maiores, & ad primum gradum meri Imperij pertinentes, Sanctæ Sedi in signum specialis priuilegij reseruata sunt.*

21 *Dispensare potest Episcopus in omnibus casibus, qui Sedi Apost.specialiter non reseruantur.*

23 *Iurisdictio non est necessariò coniuncta vt naturalis proprietas cum consecratione Episcopi.*

24 *Episcopi nulla tenentes non sunt minus venerandi.*

25 *Abusus eorum improbatur , qui Episcopos diuites venerantur,& colunt, pauperes verò despiciunt.*

26 Cap.1.de priuileg.*declaratur.*

27 *Episcopus propter suæ dignitatis maximam præeminentiam quibus nominibus , & titulis honoris causa appelletur , ostenditur numeris seqq.*

Episcopus propter tantæ dignitatis præeminentiam appellatur.

28 *Reuerendissimus, Religiosissimus,*

29 *Præsul,*

30 *Antistites,*

31 *Pontifex,*

32 *Pastor,*

33 *Summus Sacerdos,*

34 *Papa,*

33 *Princeps Ecclesiæ,*

36 *Illustris,*

37 *Egregia persona,*

38 *Legatus Christi.*

39 *Sanctissimus,*

40 *Præco,*

41 *Sal terræ,*

42 *Lucerna super candelabrum posita,*

43 *Oculus vniuersi,*

44 *Angelus.*

45 *Diœcesanus Episcopus dicitur respectu suæ Diœcesis.*

46 *Suffraganeus dicitur quoque Episcopus vno Archiepiscopo subditus.*

47 *Ordinarius appellatur Episcopus , quia ordinariam in sua Diœcesi habet iurisdictionem.*

48 *Ecclesia Episcopalis dicitur Cathedralis,quia ibi Cathedra Episcopalis,& Sedes sita est,& quia eius ratione Episcopus recipit Cathedraticum.*

49 *Ecclesia Cathedralis semper intitulata est sub nomine Diœcesis, non autem Sancti.*

50 *Cathedralis expressio sub nomine Sancti non vitiat prouisionem ex causa resignationis.*

51 *Cathedralis appellatione, an & quando contineatur Metropolitana? remissiuè.*

52 *Episcopus est pater, Princeps, Dux, & Rex.*

53 *Episcopum depingentes SS. Patres illum multis epithetis honoris gratia appellari solent.*

54 *Episcopis attributa reperiuntur tot fere nomina quot sunt necessitates hominum.*

Episcopi officium habent

55 *Ducis,*

56 *Medici,*

57 *Magistri,*

58 *Profecti Vigilum,*

59 *Militis armati,*

60 *Gladiatoris,*

61 *Agricola,*

62 *Correctoris.*

63 *Episcopus, an teneatur Episcopatus circunstantiam explicare in quocunque peccato mortali?*

64 *Episcoporum in electionibus secundum varia tempora varij modi ab ipso Summo Pont. prescripti fuerunt.*

65 *Episcoporum electiones primum totius Cleri, & populi auctoritate fiebant, deinde constitutum est vt Clerus eligat, populus verò consentiat.*

66 *Electionibus Episcoporum magna varietas reperitur circa auctoritatem Principum secularium.*

67 *Potestas Laicis attributa circa Episcoporum electiones quomodo & quando cœperit abrogari? ostenditur.*

68 *Eligendi Episcopos potestate Laicis abrogata ea penes omnes Clericos & Religiosos Diœcesis remansit, deinde Clerici à Religiosis sunt separati, & demum ad Canonicorum collegium redacta, & deuoluta est.*

69 Cap sacrorum, 62. dist. *declaratur.*

70 Cap. 1. de elect. *declaratur.*

71 *Eligendi Episcopos potestas durauit in Capitulis, & Canonicis, vsque ad tempora Bonifacij VIII. & Clementis V.*

72 *Ecclesias Episcopales Summi Pontif. sub certis restrictionibus reseruarunt, & demum simpliciter & generaliter quoad omnes, reseruatio facta fuit,* in reg 3. Cancel.

73 *Electionis Canonica vetus consuetudo per Capitula fauenda obseruatur tantum in Germania,*

74 *Reges Hispaniæ Episcopos nominant, designant, eligunt, & offerunt Romano Pontif. vt in eis Ecclesiis instituat.*

75 *Reges Hispaniæ ante, & post vsque ad Arabum aduentum in Hispaniam, ius habuerunt nominandi, vel eligendi Episcopos, quod deinde immutatum fuit eligendi potestate in Capitula, vel collegia translata, quæ postea eum Regi exhibebant, idque ex permissione Romani Pont.*

76 *Romana Ecclesia auctoritatem Ecclesia Hispania summo iure venerata sunt.*

77 *Garsia Loaysius Philippi Hispaniarum Regis Catholici dum princeps & in ephebis esset, præceptor fuit, & institutor.*

78 *Hispaniarum Reges Cathedrales Ecclesias fere omnes erexerunt, construxerunt, & amplissimis redditibus exornarunt.*

79 *Hispaniæ Reges ius omne circa electiones Cathedralium sibi quomodolibet competens postremo à se abdicarunt, & in Ecclesiarum Capitula liberè transtulerunt: sed per Papam electionibus Capitulorum sublatis inter illum & Reges huiusmodi crebra exorta sunt lites.*

80 *Sixtus IV. Hispaniæ Regibus priuilegium concessit, vt quos ipsi expetiissent, ij omnino, & non alij Episcopi præficerentur.*

81 *Adrianus VI. concessit Carolo V. Imp. & Hispaniarum Regi, ac eius successoribus ius præsentandi Episcopos Hispaniæ, qui antea prouidebantur ad supplicationem Regum.*

82 *Lusitaniæ Reges habent ius præsentandi, & nominandi ad Archiepiscopatus, & Episcopatus illius Regni, quod cœpit à tempore Regis Alphonsi V.*

83 *Franciæ Regibus ius nominandi Episcopos Summi Pont. indultu concessum est.*

84 *Boëtius Epo vir impensè doctus, déque iurisdictione, ac potestate Ecclesiastica optimè meritus.*

85 *Capitulum mortuo Episcopo tenetur eius mortem Regi denuntiare, vt Rex nominet personam, Summo Pont. ad prouidendum de Episcopatu vacante.*

86 *Custodia bonorum Episcopi defuncti pertinet ad Regem.*

87 *Ecclesia Pastore viduata sub Regis protectione sunt.*

88 *Inuentarium bonorum Episcopi non est faciendum à Iudice Laico.*

89 Conc. Trid. sess. 24. de reform. cap 1. *circa concessiones factas Regibus nominandi Episcopos, nihil duxit innouandum.*

90 *Iuspatronatus ad Reges, & alios Principes spectans non comprehenditur sub reseruationibus regul. Cancel.*

91 *Ordinandus in Episcopum antequam ad hoc dignitatum culmen ascendat, quæ cogitare debeat? ostenditur.*

92 *Episcopatum desiderans secum cogitare debet ad quos, & quam magnos labores vocatur, deinde videat diligenter, an eos sustinere rectè possit.*

93 *Episcopus nemo sapiens læto animo creatur.*

94 *Ioannes Hurtado Dominicanus Archiepiscopatum Toletanum Carolo V. deferenti constantissimè recusauit.*

95 *Bartholomeus de Martyribus præcepto obedientiæ coactus fuit Bracharensem Archiepiscopatum acceptare.*

96 *Episcopatum appetere præsumptuosum est, & ad cupiditatem, & ambitionem pertinet.*

97 *Primatus fugientem se desiderat, desiderantem se horret.*

98 *Ambitio est inordinatus appetitus honoris terreni, & amplitudinis dignitatis.*

99 *Episcopatum si quis appetat non propter officij dignitatem, sed propter annexum laborem, bonum opus desiderat.*

100 *Episcopatus potest appeti absque peccato veniali ab illo, qui est eo dignus, dummodo principaliter appetatur vt prosit, licet minus principaliter appeteretur ob honorem, & fructus eius.*

101 *Episcopi grauiter peccant ambientes alios Episcopatus, ad quos libera multorum beneficiorum collatio pertinebat, vt per ea possint suis cognatis & familiaribus prouidere.*

102 *Votum, vel iuramentum non procurandi Episcopatum est omnino licitum, & obligat, nisi intelligat in nullo casu resistendo superiori acceptare iubenti.*

103 *Religionis superior non potest præcipere Regulari vouenti, vel iuranti non acceptandi Episcopatum, vt illum accepiet.*

104 *Papa*

104 *Papa si vellet, vt iurans, vel vouens non acceptare Episcopatum, fiat Episcopus, tenetur illi obedire.*

105 *Ætas triginta annorum completorum requiritur in Episcopo.*

106 *Episcopus consecratus ante annum trigesimum expletum, an fiat irregularis, ostenditur.*

107 *Natus ex legitimo matrimonio debet esse qui promouetur ad Episcopatum.*

108 *Legitimatus per subsequens Matrimonium habilis censetur ad Episcopatum.*

109 *Promouendus in Episcopum debet in omnibus sacris Ordinibus ante sex menses constitutus esse.*

110 *Doctor, aut Licentiatus in sacra Theologia, vel Iure Canonico, aut saltem publico alicuius Academiae testimonio idoneus ad alios docendos, debet in Episcopatum promoueri.*

111 *Diligentia peculiaris circa doctrinam promouendi ad Episcopatum adhiberi debet secundum Constit. Gregorij XIV.*

112 *Parentibus Catholicis creatus debet esse qui in Episcopum promouendus est.*

113 *Promouendus in Episcopum debet esse in Ecclesiasticis functionibus diu versatus, fide, puritate, innocentia vitae, prudentia, vsu rerum, integra fama, & doctrina praeditus.*

114 *Laicus non potest in Episcopum eligi.*

115 *Laicus cum ex merito suae perfectionis Clericalem vitam transcendit, eius potest rata haberi electio in Episcopum.*

116 *Dispensari potest cum laicis, & neophytis vt possint Episcopi fieri propter merita personarum, & Ecclesiae vtilitatem, vel necessitatem.*

117 *Dispensatio debet fieri in specie ad dignitatem Episcopalem.*

118 *Filios habens, an possit in Episcopum promoueri? ostenditur, num.* 119.

120 Cap. priusquam, 28. dist. & c. de Syracusanae, ead. dist. *declarantur.*

121 *Religiosus potest in Episcopum eligi, dum tamen suus Superior consentiat.*

122 *Religionem vouens non potest Episcopatum acceptare antequam sit Religionem ingressus, nisi dispensetur in voto.*

123 *Papae licentia, an desideretur ad dimittendum Episcopatum semel acceptatum, transeundumque ad Religionem gratia prioris voti implendi, remissiue.*

124 *Episcopatui renuncians ob crimen commissum, & ob id Religionem intrans, non potest amplius in Episcopum eligi.*

125 *Episcopatu depositus, & in Monasterium detrusus ad poenitentiam peragendam, non potest iterum ad Episcopatum reuocari.*

126 *Episcopus si ante Episcopatum erat Monachus, & postea relicto, aut deposito Episcopatu, redeat ad Monasterium, in ea Religione non potest habere dignitates, neque officia.*

127 *Episcopus an, & quando, & de cuius licentia possit Religionem ingredi remissiue.*

128 *Religiosus etiam in nouitiatu existens, & nondum professus potest in Episcopum eligi.*

129 *Episcopus Religiosus etiam titularis, non potest ad obseruantias Regulares seruandas poenis contra illarum transgressores indictis obligari.*

130 *Religiosus ad dignitatem Episcopalem euectus omnino absoluitur, etiam quoad culpam à Religionis obseruantijs, quae officio Episcopali obstant, aut eius dignitati non congruunt; ad caeteras verò, quae Pontificium munus non impediunt, obligantur solùm ex quadam honestate, & decentiae debito, vt n. 131.*

132 *Religioso facto Episcopo licitum est tenere in Baptismo, & contrahi comparternitatem, licèt monachis id esset interdictum.*

133 *Religiosus creatus Episcopus potest licitè carnibus vesci feria sexta, in qua Natale Domini incidit, etiamsi esset ex Religione S. Francisci de Paula.*

134 *Religiosus factus Episcopus non tenetur diuinum Officium iuxta suae Religionis ritum persoluere.*

135 *Episcopus Religiosus priuilegijs suae Religionis non gaudet.*

136 *Religiosus creatus Episcopus à voto castitatis non absoluitur, sed eo tenetur sicut antea tenebatur, nec à voto obedientiae, quia etsi à sui Praelati subiectione eximatur, Romano tamen Pontifici subditur peculiari voto.*

137 *Religiosus factus Episcopus non absoluitur à paupertatis voto, nec efficitur dominus redituum Ecclesiasticorum, sed solùm administrator.*

138 *Episcopus nullus dari debet subditis inuitis.*

139 *Eligendus in Episcopum non est qui Principi seculari minus fauorabilis dignoscitur.*

140 *Processus inquisitionis super qualitatibus eorum, qui promouendi sunt ad regimina Cathedralium, seu aliorum superiorum Ecclesiarum, quomodo conficiendus, ostenditur, & num. seqq.*

141 *Legati Sedis Apostolicae & Nuncij Prouinciarum in locis in quibus commorantur, & illis non existentibus, Ordinarij debent conficere processus personarum promouendarum ad Episcopatum.*

142 *Consanguineus, vel affinis vsque ad tertium gradum inclusiuè illius, qui promouendus est ad Episcopatum, non potest eius processum conficere.*

143 *Impeditus legitimè ad conficiendum processus personarum promouendarum ad Cathedrales, ea cura transfertur ad alium Praelatum viciniorem Praelato impedito.*

144 *Munus conficiendi processus in Curia personarum promouendarum ad Cathedrales, si Ecclesia, vel Monasterium, cui est prouidendum, sit ad nominationem, vel praesentationem Imperatoris, vel alicuius Regis, spectat ad Cardinalem, qui apud Pontificem, & Sedem Apost. est protector illius Prouinciae, in qua sita est Ecclesia, vel Monasterium.*

145 *Processus faciendus est in Curia per Cardinalem à Romano Pont. deligendum, si Ecclesia, vel Monasterium non sit ad nominationem seu praesentationem alicuius Regis.*

146 *Processus de qualitatibus Archiepiscopi, vel Episcopi extra Romanam Curiam degentis, qui ab vna ad aliam Ecclesiam sit transferendus, à quo conficiendus, ostenditur.*

147 *Praelatus inquirens de qualitatibus ordinandi in Episcopum non potest vniuersam inquisitionem, sed partem super aliquo articulo alteri personae in dignitate Ecclesiastica constitutae subdelegare.*

148 *Processus pro habenda informatione status Ecclesiarum conficiendus est ab eo Praelato qui processum de qualitatibus promouendorum confecturus est.*

149 *Processum inquisitionis qualitatum promouendi debet per seipsum deputatus conficere.*

150 *Testis à quo vocandi, & per quos articuli sint*

 conficiendi

coaficiendi super inquisitione qualitatum promouendi ad Episcopatum? ostenditur.

151 *Testes examinandi in processibus personarũ promouendarum ad Cathedrales, quibus qualitatibus præditi esse debeant? ostenditur.*

152 *Prælatus inquirens de qualitatibus promouendi ad Cathedrales, procedere potest per viam inquisitionis, quando non habet notitiam personæ promouendæ.*

153 *Interrogatoria quæ necessaria sunt ad inquirendum in omnes qualitates quæ in promouendis ad Cathedrales requiruntur.*

154 *Inquisitio personarum ad Ecclesias Cathedrales promouendarum vt perfectè fiat, quæ requirantur præter ea, quæ ex Textibus habebuntur? ostenditur.*

155 *Promouendi ad Ecclesias Cathedrales si orti sint in Prouincijs, in quibus non sunt vniuersitates studiorum, nec consuetum est suscipi gradum aliquem, quid seruandum quoad probationem doctrinæ? ostenditur.*

156 *Promouendus ad Ecclesiam Cathedralem si sit Regularis, quid seruandum? ostenditur.*

157 *Translatione alicuius Episcopi ad alteram Ecclesiam, quid seruandum? ostenditur.*

158 *Inquisitio qualiter facienda circa qualitates eorum, qui in Consistorio promouendi sunt, vel confirmandi ad dignitates Abbatiales & Prioratus, ac regimina Monasteriorum, vel alias Regularium Præfecturas? ostenditur.*

159 *Fidei professio quomodo emittenda à promouendis tam ab Ecclesias Cathedrales, quàm ad dignitates Regulares.*

160 *Interrogatoria pro habenda informatione status Ecclesiæ, quando aliquis ad Cathedralem, vel Metropolitanum promouendus est, ponuntur.*

161 *Interrogatoria dantur pro habenda informatione status alicuius Monasterij.*

162 *Inquisitione perfecta circa qualitates personæ promouendæ ad Ecclesiam Cathedralem, quid agendum? ostenditur.*

1 NOMEN *Episcopus* antiquissimum est, nam Dauid iam illud agnouerat, quandoquidem *Psalm.* 108. dicit, *Fiant dies eius pauci, & Episcopatum eius accipiat alter*; quod interpretandum videtur de præsidentia, & præfectura, aut superintendentia, iuxta illud Nehemiæ cap. 1. vers. 23. *Huzzi filius Benanni Leuitarum Episcopus*, cum aliis plenè adductis per Ant.
2 de Fuertes *can. lect. lib.2. cap.17.* Ethnici quoque hoc nomine vsi sunt pro certo magistratu, cuius officium erat panis, & cæterarum rerum ad cibum, & victum pertinentium curam habere; quo sensu accipitur text. *in l. numerum, §. Irenarche, ff. de muner. & honor.* vbi Arcadius Iurisconsultus recensens munera personalia, sic ait, *Episcopi, qui præsunt pani, & cæteris venalibus rebus, quæ ciuitatum populis ad quotidianum victum vsui sunt, personalibus muneribus funguntur*, vide Petr. de Bollo *in œconomia Canon. classi 3.c.1.§.1.pag.313. cum seqq.*

3 Nunc verò vocabulum istud factum est quodammodo proprium Christianæ Religionis, veteri penè sensu seruato, translatum, vel à præsidentia, & præfectura, quam in veteri Lege significabat, vel à profano illo ciuili Magistratu ad sacros Ecclesiæ Præsules, & Antistites; & quòd illorum præcipuum munus sit gregis sibi commissi mores, & vitam explorare, & inspicere; quia enim Episcopi super eos, quorum animæ sunt eis demandatæ, & super diuinum cultum, ac Religionem intendunt, rectè *Superintendentes* nomi- 4
nantur, *in cap. qui Episcopatum 8. quæst. 1.* vel *Speculatores*, ex verbo Græco dicuntur, vt interpretatur magnus ille etymologiarum magister Isidor. 5
lib. 7. cap. 12. relatus *in cap. Cleros, vers. Episcopus autem, dist. 21.* quem sequuntur Alphons. Aluar. Guerrer. *in speculo Iur. Pont. lib. 1. cap. 4.* Durand. *in ration. diu. Off. lib. 2. cap. 11. ex num. 1.* Greg. Lop. *l. 1. glos. 1. tit. 5. part. 1.* Albert. Tross. *de vero, & perfecto Clerico lib. 1. cap. 13. num. 7.* Hier. Gig. *in tract. de resid. Episc. cap. 1. à num. 1.* Anastas. Germon. *de sacror. immunit. lib. 3. cap. 8. à princ.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 42. num. 18.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 27. q. 1.* Magal. *in epist. ad Tim. 3. sect. 1. ann. 2.* latè Sotomaior *ibi, super vers. fidelis sermo, pag. 402. & 403.* Duard. *in comm. Bull. Cœn. lib. 1. cap. 5. quæst. 2. num. 1.* Franc. de Mendoça *in lib. 1. Reg. cap. 7. sect. 2.* Ego ipse *de offic. & potest. Episc. part. 1. tit. 1. cap. 2. ex num. 1.* & me citato *in illo loco*, Sebast. Cæs. *in relect. de Ecclesiastica hierarch. p. 1. disp. 6. §. 1. ex num. 1.*

In Ecclesia igitur Episcopi nomen antiquissi- 6
mum esse comprobant S. Aug. *de ciuit. Dei lib. 18. cap. 19.* Vasq. *de Ord. disp. 236. cap. 1. num. 112. & c. 9. num. 101. vers. Porrò*, Card. Baron. *Ana. Eccl. tom. 1. anno Christi 58. num. 8. & 9.* quæ semper sub hoc vocabulo eos intellexit qui super Presbyteros, & omnes Clericos, ac laïcos in spiritualibus constituti supremam in regimine Ecclesiæ obtinuerint, & obtinent auctoritatem.

Quamuis impij hæretici contendant eundem 7
esse ordinem Episcopalem & Presbyteralem, & proinde inter eos nullam dari differentiam, cuius hæresis auctor fuit Arrius, vt docet Epiph. *hæres. 57.* August. *lib. de hæres. cap. 53.* & postea hunc errorem sequutos fuisse Vald. & alios, testatur Castr. *aduersus hæreses, verb. Episcopus*, & Balthen. Aret. *in expunction. de Papatu Romano, cap. 2. expunct. 4.* Scribon. *in theosim. de Ordine, cap. 7. quæst. 4.* moti auctoritate Apost. 1. *ad Philipp.* cum *Episcopis, & Diaconibus*, quasi nomen *Episcopis*, pro *Presbyteris* ponatur; alias enim, vt ipsi inquiunt, de Presbyteris quoque Paulus fecisset mentionem, & deinde, quia in plurali numero dicit *Episcopis*, qui tamen in eadem ciuitate plures esse non possunt, iuxta ea quæ notantur *in cap. quoniam, de offic. ordin.* Item ex auctoritate eiusdem Apost. *ad Tit. cap. 1.* ibi, *Constituas per ciuitates Presbyteros*; & inferiùs, *Oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse*, &c. quasi illi, quos superiùs Presbyteri nomine significabat, iidem sint, atque illi, quos modò Episcopus appellat. Tandem ex Hieron. *in d. cap. 1. epist. ad Titum*, relato *in cap. olim, 96. dist. & ad Euagrium Episcopum, epist. 85. tom. 2.* relato *in cap. legitimus, dist. 83.* quibus in locis apertis verbis dicit eosdem esse Presbyteros, atque Episcopos, sed ex diaboli instinctu propter schismata inductam inter eos fuisse differentiam, & hunc errorem iam olim excitauit Arrius, qui cùm Episcopatum frustrà & impotenter ambiuisset, ab Ecclesia diuertit, eam impugnans dignitatem, quam consequi non potuit; quem deinde errorem ex eadem causa permotus suscitauit VVicleph. cùm Episcopatum Vigoriensem summopere appeteret.

Verùm his minimè obstantibus, de Fide tenen- 8
dum est Episcopos, tam in potestate Iurisdictionis, quàm in potestate Ordinis, Sacerdotibus, seu

Presby

Presbyteris Soperiores esse, quamnis enim Christus Dominus ad Ecclesiasticæ gubernationis, seu Monarchiæ Euangelicæ perfectionem Petrum constitnerit caput, & Principem Ecclesiæ suæ, aliquos tamen distinxit inferiorum Ministrorum gradus, qui Petro subessent, & cum eodem præessent ouibus, & Pastorali officio fungerentur, primùm enim Apostolos constituit, *Luc. cap.6.* & secundò Discipulos, *Luc.c.10.* in locum Apostolorum Episcopi, & in locum Discipulorum Presbyteri successerunt, *c.in nouo, 21.dist. c. quorum vices, 68.dist.* Vnde hos duos maiorum, & minorum Sacerdotum gradus ex diuina institutione distinctos esse comprobat, & definit Concil. Trident. *sess.23.cap.3.& can.7.* Sot. *in 4.dist.24.q.2.art.2.& de Iustit. lib.10.q.1. art.4.* latè Cardin. Bellarm. *tom.1. contr.5. lib 1.c.14.cum seqq.* Probatur deinde, qnia comprobatissimum est tam Ordinis, quàm Iurisdictionis potestatem competere Episcopis in suis Diœcesibus; de qoa duplici Episcoporum potestate, Ordinis videlicet, & iurisdictionis, agit Fr. Mich. Agia *de exhibendis auxil. fundam.4.* Sacerdotibus verò esse communem Ordinis potestatem cum Episcopis, exceptis ordinandi, confirmandi, nonnullisque aliis ministeriis; ergo fit consequens manifestissimum quoad potestatem Iurisdictionis, Episcopos superiores esse Presbyteris, cùm constet hos nullam, illos plenam in suis Diœcesibus habere Iurisdictionem; quoad potestatem verò Ordinis idem ostenditur, siquidem Sacramentum Confirmationis conficere, Ordines conferre, multaque alia Ordinis ministeria solis Episcopis fuere reseruata, & Presbyteris omninò denegantur, vt de Sacramento Ordinis probat *c.1.de ord.ab Episcopo,* Concil. Trident *sess.23.can.7.* Couar. *lib.1.var.c.10.num.7.* Viuald. *in cand. aureo, tit.de Sacram. Ordin.ex num.170.* & de Sacramento Confirmationis probat *c.quanto, de consuet.* & Concil. Trident. *sess.7.de confirmat. Can.3.* Viuald. *vbi supra, tit.de Confirmat num.23.* & ideo hanc Catholicam veritatem ita definit Concil. Trident. *sess. 23. c.4. & Can. 6. & 7.* confirmant latè Card. Bellarm. *d.c.14.* & alij, quos plenè refert Henriq. *in sum. lib.7.c.7.§.2.lit.L.* qoi fatentur inter Episcopos, & Presbyteros discrimen esse, & eleganter confirmant Petr. Sot. *de instit. Sacerd.* vbi *de Sacr. Ord. lect.1.vers.& ipsa Scriptura,* Valent. *tom.4.disput.19. q.1.punct.2.vers.4.certum est, cum seqq.* Ægid. de Coninck *de Sacrament. disput.20.de ord.dub.* Magal. *in epist.1.ad Tim cap.3.sect.1.à num.1.* vbi Soto maior *super verb. fidelis sermo, pag.408. cum seqq.* Scribon. *in theosimia de Ordin.c.7.q.8.*

9 Quare hac sententia retenta, vt auctoritates Apostoli in contrarium adductæ intelligantur, & ad nostrum sensum reduci possint; aduertere oportet vniuersum Clerum, omnésque Ordines ad duo primaria genera reuocari, ad Sacerdotes scilicet, & ministros; quorum priores scilicet Sacerdotes subdiuiduntur in maiores, & minores, posteriores verò, scilicet ministri in sex alios species, Diaconos, Subdiaconos, Acolytos, Lectores, Exorcistas, & Ostiarios, quibus nostri addunt Psalmistas, vt habetur *in c. Cleros, 2. dist.* qoamuis nomen Episcopi principalibus tantùm Sacerdotibus tribui soleat, & nomen Diaconi principaliori tantùm ministro, vtcumqoe tamen suo modo aliis conuenit, nam etiam Presbyteri superintendunt populo. Volens igitur Paulus Apostolus ad Philippenses vniuersum populum salutare, seu magis Clerum, ne cogeretur singulos Ordines numerare, generaliter id fecit nomine Episcopi comprehendens omnes Sacerdotes, nomine Diaconi omnes ministros, eodem modo, *ad Tit.citato c.1.* vsus est verbis quibusdam tanquam generalibus, non verò tanquam distinctis, ex ratione supradicta: vel etiam potest dici initio Ecclesiæ omnes Presbyteros communiter participasse aliquomodo Iurisdictionem, & officium Episcopale, tum quia tanquam eius Consiliarij, vnà cum Episcopo Ecclesias regebant in illis locis, vbi erant Episcopi, tum etiam, quia iis magna ex parte communicabatur Iurisdictio Episcopalis, præsertim in locis, vbi Episcopi non erant, vnde omnes promiscuè vocabantur, modò Presbyteri, modò Episcopi, Episcopus enim significat eum, qui alicui rei, tanquam director præfectus est, siue cui incumbit aliorum regimini inuigilare, vt suprà diximus; vnde fit, vt Apostolus sæpè nomine Presbyteri, aut Episcopi promiscuè, tam Episcopos, quàm Presbyteros intelligat; quamuis enim sæpè vtrumque nomen distinguat, vt patet ex epist. 1.*ad Tim.5. & ad Tit.cap.1* vbi Apostolus apertè ostendit Episcopos, quales Timotheus, & Titus erant, esse Iudices, Correctores, ac Rectores Presbyterorum, quæ satis demonstrant distinctionem, superioritatem, & eminentiam. Crescente tamen postea, tam fidelium, quàm etiam Episcoporum, & Presbyterorum multitudine, vt vitetur confusio, & fortè etiam ob aliquorum Presbyterorum superbiam sua potestate insolenter abutentium, & contra Episcopos superbientium, tam nomina, quàm gubernandi officia fuerunt magis distincta, & Presbyterorum potestas restricta; ita ex Ægid. de Coninck, Magal. & Sorom. docet Sebast. Cæs. *d p.1.disput.6.§.1.n.12.* Ad Hie- 10
ronymum verò *in d.c. legimus, & in d.c. olim,* variè respondent Doctores; sed Medina *de sacr. hom. cont. lib. 1. cap. 1.* ausus est affirmare Hieronymum cum Aëtio sensisse, sed meritò reprehenditur à Cardin. Bellarm. *d. loco*; alij aliter sentiunt, vt videre est apud Henriq. *in sum. lib.10. cap.7. §. 2. & c.22.§.2.* quibus omissis Pigh. & Cardin. Bellarm. Valent. *dict. loco, vers. explicabo igitur,* ac alios, aduertunt Hieronymum, aliósque Patres non negare hanc inter Episcopos, & Presbyteros distinctionem ex Apostolorum, & Ecclesiæ traditione institutam, sed solùm contendere à Christo Domino institutam non esse; qua in re illis temporibus non perspicuè deceptum fatentur Hieronymum, potiúsque vniuersalis Ecclesiæ decreto esse adhærendum, qoàm Hieronymi, & aliorum Patrum opinionibus.

Episcoporum quadripartitum ordinem suprà 11
ostendimus, *cap.7.n.4.* in hoc verò loco explicandum reseruauimus, in ipsis Episcopis aliam esse potestatem Ordinis, aliam Iurisdictionis. Ordinis ea est potestas, vt sciat, & possit omnia Sacramenta conferre, Chrisma consecrare, Prædicationis munus exercere, alios ordinare, ad Eucharistiam sumendam præparare, & Sacerdotes creare. Finis 12
verò vnus est illis cum Sacerdotibus communis, qui est sanctissimæ Eucharistiæ consecratio, & offerre Domino verum Sacrificium, in quo vniuersi Presbyteri pares sunt, quandoquidem eorum auctoritas à Deo ipso dependet. Episcopalis 13
tamen Ordinis potestas adhuc Eucharistiæ consecrandæ, & offerendæ finem, non ita proximè ordinatur ac Sacerdotium, sed remotiùs, quatenus hoc perficit, & potestatem consecrandi per Sacerdotum institutionem confert. Vnde ad potestatem 14

Episc

Episcopalis Ordiois tria propriè & insolidum pertinere, scilicet Ordinare, Consecrare, & Confirmare, tradit glos. *verb. de talibus, in cap. trans-*
15 *missum, de elect.* Verùm consecrare Ecclesias, & Calices, quamuis annexum sit Ordini Episcopali, cùm tamen sit Sacramentale, potest à Papa Sacerdoti committi. Henriq. *in sum. lib. 6. c. 3. §. 6.*
16 *in commento, littera K.* Sacramenta verò quæ ex sola potestate Ordinis conferuntur, non possunt ministrari ab vllo qui Ordinem ad illa requisitum non habeat; nec Summus Pootifex potest Episcopo prohibere ne Ordines validè conferat; quia circa Ordiois potestatem quam præhabet Episcopus, vel Papa ordinans, habent se vt instrumentum liberum, sed ab alio motum, nempè à Christo; & ea potestas pendet à Papa consecrante in fieri tantùm, quam quidem Ordinis potestatem immediatè à Deo Episcopi accipiont, nam respectu illius omoes Apostolos pares fecit, ac in boc illos æqualiter ordinauit, itavt nullatenus, quæ Ordinis Episcopalis esse dixi, possint iosenori Prælato qui Episcopus non sit, nec consuetudine, alióve Iure speciali competere. Abb. *in cap. accedentibus, num. 2. de excessib. Pralat.* vbi addit. Alex. de Neuo, clarioribus id exlicat verbis, & facit text. *in cap. quanto, de consuet. c. aqua, de consecr. Eccles. vel Altar.*

17 Iurisdictionis autem potestas ad mysticum fidelium corpus spectat, quibus toto orbe terrarum diffusis oportuit pro locorum amplitudine, Regnorúmque frequentia illis assignari Antistites, ac Præfectos, quorum alij maiorem, alij minorem Iurisdictionis potestatem ad leges condendas haberent, prout necessitas, aut vtilitas
18 postulare videbatur. Episcopalis hæc Iurisdictio, vt ordinaria, & ex officio considerata saltem in generali fuit instituta à Christo Domino, ad effectum, vt Petrus, & successores Ecclesiam eius per Episcopos gubernarent, vt constat ex Apost. *ad Ephes. 4. & 1. ad Corinth. cap. 12.* dicente, posuisse Christum in Ecclesia Pastores, id est, Episcopos. Et post Hieronym. & alios, exponit Suar. *tom. 4. de Pœnit. part. 2. disp. 25. sect. 2. à num. 7.* & ex loco *Act. 20.* ibi, *Posuit vos Spiritus sanctus Episcopos regere Ecclesiam*, qoem locum in idem adducit Concil. Trid. *sess. 24. cap. 4.* Card. Bellarmin. *lib. 4. de Romano Pontifice, cap. 25.* & Suar. *citato loco*, vbi id etiam probat ex auctoritate plurimorum Patrum, & ex ratione perfectæ monarchiæ in Ecclesia per Christum Dominum institutæ; vnde meritò ex omniom consensu resolnens non posse totam etiam Ecclesiam hunc modum regiminis mutare; quod etiam post alios antea tradiderat Couar. *in reg. peccatum, part. 2. §. 9. num. 6.*
19 Verùm si Episcopalis Iurisdictio, sicut etiam munus ipsum Episcopale sumatur in particulari, prout scilicet in hoc, vel illo subiecto, respectu horum, vel illorum subditorum collocetur, non est de Iure Diuioo, nec ab eo habet certos Iurisdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeant, sed totum pendet à Summo Pontifice, per quem idem munus immediatè habetur in particulari, & à quo ipsius Iurisdictio immediatè conceditur, & deriuatur, ita Couar. *vbi proximè.* Gig. *de pension. q. 2. num. 3.* Heotiq. *in sum. lib. 6. cap. 5. §. 5.* Suar. *d. sect. 1. num. 10. cum sequent.* Valent. *tom 4. disput. 7. q. 10. punct. 2. pag. 1. & 2.* Cardin. Bellarm. *tom. 1. controu. 3. generali, lib. 4. de Roman. Pont. cap. 24. & 25.* Camill. Borrel. *in sum. omn. decis. tit. 6. n. 1.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 30.* latè Paul. Lay.

Layman. *in Theolog. moral. lib. 1. tract. 4. cap. 4. ex num. 1.*

Verùm cùm Episcopus sit Pastor Ordinarius 20
in sua Diœcesi sicut Pontifex in toto orbe, licèt sit ipsi subiectus, habet potestatem Ordinariam in iis omnibus, in quibus Pontifex non limitat eius Iurisdictionem, ac proinde potest in sua Diœcesi quidqoid potest Pontifex in vniuerso orbe, si ea excipias, quæ ad vniuersæ Ecclesiæ statum pertinent, nisi ei specialiter per Pontificem aliquid reseruetur, vt benè resoluuot Abb. & alij, *in cap. at si Clerici, §. de adulteriis, de Iudic.* Cott. *in memorabil. verb. Episcopus*, Victor. *de matrim. part. 1. num. 7.* Pelag. *de planctu Eccles. lib. 1. cap. 50. vers. in his.* Gambar. *de offic. Legati à Latere, lib. 10. num. 466. & 476.* post Sot. Abulen. & alios Henriq. *in sum. lib. 10. de Sacr. Ord. cap. 35. §. 2. lit. D. & lib. 12. de matrim. cap. 3. §. 2. in comment. lit. N.* Suar. *tom. 4. de Pœnit. part. 2. disp. 25. sect. 1. num. 13. & de legib. lib. 6. cap. 14. sub num. 3.* Sanch. *de matrim. lib. 1. disput. 61. num. 3.* Sebast. Cæs. *in relect. de Ecclesiarch. part. 1. disp. 6. §. 3. num. 21.* vbi id quoad Ordinis potestatem firmat Paul. Laym. *in Theologia morali, lib. 1. tract. 4. cap. 4. §. 2. num. 5. vers. ex his omnibus*, vbi intelligit cum dependentia & subordinatione ad Papam, tanquam superiorem, iuxta *cap. qui se scit, cum sequentib. 2. q. 6.* & de communi, 21
ac ordinaria gubernatione, exclusis causis maioribus, & ad primum gradum meri Imperij pertinentibus, quæ sanctæ Sedi, in signum specialis priuilegij reseruata sunt, iuxta text. *in cap. 1. & 2. de translat. Episc. cap. translationem, de off. Legati, cap. maiores, de Baptismo, cap. quamuis, 3. q. 6.* Vnde pro- 22
uenit, quod Doctores tradunt, videlicet, posse Episcopum dispensare in omnibus casibus qui sibi specialiter non reseruantur, vt per Maiol. *de irregul. lib. 5. cap. 51. num. 4.* Ludou. Miranda *in man. Prælat. p. 2. q. 30. art. 10. conclus. 2. arg. cap. nuper, 29. de sent. excom.* & ex sententiis glos. *verb dispensatum, in c. postulastis, de Cler excom. & verb. monuit, in c. Clerici, eod tit. & verb. Apostolica, in c. excommunicamus, §. credentes, de heret. verb. interdicta, in c. cùm illorum, de sent. excomm.*

Aduertere tamen oportet, quòd hæc Iurisdictio 23
non est necessariò coniuncta, vt naturalis proprietas cum consecratione Episcopali, vt videre est in Episcopo titulari, qui nullius Diœcesis est ordinarius Pastor, & in Episcopis, qui cum licentia Papæ renunciarunt dignitati, aut ob crimen priuati sunt Episcopatu, quia benè potest Rom. Pont. Episcopalis Iurisdictionis pleoitudinem ex ordinatione diuina apud se radicatam habens, & à se tanquam à capite in aliquem pro aliquo loco deriuatam coarctare, vel illi nullam demandare.

Nec huiusmodi Episcopi nulla tenentes sunt 24
minus venerandi, quia, vt benè ait S. Hieronym. ad Euagrium Episcopum, *epist. 85. tom. 2.* relatus *in d. cap. legimus, vers. si auctoritas, 93. dist. Vbicunque fuerit Episcopus, siue Romæ, siue Eugubij, &c. eiusdem meriti est, & Sacerdotij, quia potentia diuitiarum, & paupertatis humilitas, vel sublimiorem, vel inferiorem Episcopum non facit, cùm omnes sint Apostolorum successores*; quibus verbis tradunt vterque Card. Alex. *in fin. num. 10. ibi*, Turrecr. ac Petr. Greg. *rei benef. cap. 14. num. 4.* sanctum Doctorem totum fuisse in improbando abusum eorum qui 25
Episcopos diuites venerantur, & colunt; pauperes verò despiciunt. Ad quem abusum alludere videntur Pontifices *in cap. Episcopi, & in cap. precipimus*

26 *cipimus, 16.q.1. & in cap. 1. de priuileg.* dum aiunt, vilescere Episcopalem dignitatem in pagis, & villis, scilicet, quoad populares & vulgi æstimationem, non verò in rei veritate, & quoad doctos, apud quos Episcoporum dignitas eiusdem est meriti inter omnes Episcopos, vt dicitur *in d. cap. legimus.*

27 Vnde Episcopus propter suæ dignitatis maximam præeminentiam, variis nominibus, & titu-
28 lis honoris causa appellatur. Dicitur in primis, Religiosissimus, & Reuerendissimus, gloss. *verb. Religiosissimi, in cap. 1. dist. 23.* vbi D. meus Cunha *in comment. num. 13.*

29 Præsul, quoniam in Concilio præsidet, *c. quod translationem, de tempor. ordinat.* Durand. *in ration. diuin. offic. lib. 2. cap. 11. num. 4.* Sebast. Cæs. *d. disp. 6. §. 1. num. 4.* vel quasi præ aliis saliens, secundùm Ignat. Braccinm *in tract. de la Etimologia de nome Papa, & Pontifex, cap. 7. pag. 85.*

30 Antistes, quia ante alios stantes præeminet. Populo, vel ab *ἀντί*, quod est *contra*, quoniam hæreticis contradicit, sicut Pastor lupis. Durand. *d. cap. 11. num. 5.* Viuian. *in praxi Iurispatr. lib. 3. cap. 1. num. 10.*

31 Pontifex appellatur, *in cap. Pontifices 7. q. 1. & in cap. Messana, de elect. & in cap. quia periculosum,* ibi, *Pontificalis officij, de sent. excom. lib. 6.* Isidor. *in d. cap. Cleros, vers. Pontifex,* vocat eum maximum Pontificem, hoc est, maximum Sacerdotem, ipse namque efficit Sacerdotes, atque Leuitas, ipse officia, & Ecclesiasticos Ordines distribuit, & disponit, & præordinator est in cunctis, ipse, quod vnusquisque facere debet, ostendit; Durand. *d. cap. 11. num. 3.* Azor. *d. cap. 27. q. 1. vers. quæres.*

32 Pastor non impropriè dicitur, sicut & subditi eius similitudine oues appellantur ab ipso Christo Domino, *Ioan. 11. & 12.* non autem secundùm illam abusiuam significationem, quâ Dominus gregis Pastor dicitur, sicut filij Iacob ad Pharaonem dixerunt, *Pastores sumus,* quia per famulos ducebant gregem, & fœtu, lanâque fruebantur; sed potius officio, & cura, quam bonus Pastor per se ipsum, non vt mercenarius debet exhibere, vigiliásque præferre, vt *Episcopi* nomen sonat, id est, Speculator, & vt *pascere* sonat, id est, per prata Scripturæ gregem deducere, eiusque fontibus potare, atque oleo scabiem inungere, docendo verbo, bonorum operum exemplo, Verbi Dominici prædicatione, ac Sacramentorum administratione, quæ omnia Pastoralis officij esse propria docet, monet ac sæpiùs inculcat, Conc. Trid. *sess. 6. de reform. cap. 1.* prosequuntur Sot. *de Iustit. lib. 2. q. 3. art. 1. ad med.* Fusc. *de visit. lib. 1. cap. 4. à num. 23. & lib. 2. cap. 33. num. 20.* Faciunt multa quæ de *pascendi* verbo ex prædicta Christi Domini auctoritate explicat Card. Bellarm. *tom. 2. de Rom. Pont. lib. 3. cap. 15.*

33 Summus Sacerdos nonnunquam vocatur, vt *cap. 1. §. per frontis, de sacr. vnct. & in cap. vlt. 3. q. 1. & in cap. videntes, 12. q. 1.* & in aliis relatis per Ioseph. Ludou. Perus. *decis. 74. n. 11.* Pacian. *de probat. lib. 1. cap. 28. num. 8.* & Azor. *d. c. 27. q. 1. vers. quæres,* ad differentiam simplicium Sacerdotum, quia licèt sex sint, quæ communiter ad omnes pertinent Sacerdotes, videlicet Catechizare, Baptizare, Prædicare, Conficere, Soluere, ac Ligare; tamen ad Episcopum nouem specialiter spectant, scilicet Clericos ordinare, Virgines benedicere, Pontifices consecrare, Manus imponere, Basilicas dedicare, Degradandos deponere. Synodos celebrare, Chrisma conficere, Vestes, & vasa sacrare, in fronte Chrismare, & Benedictionem solemnem dare, *cap. perlectis, vers. ad Episcopum, 25. dist. cap. quamuis, 68. dist.*

Papa, id est, Pater, priscis temporibus diceba- 34
tur Episcopus, vt constat ex *lib. 2. epist. 7. S. Cypriani Episcopi Carthaginensis,* cuius sic habet inscriptio, *Cypriano Papa Presbyteri, & Diaconi Romæ consistentes, Salutem,* & refertur *in cap. adsit. dist. 50.* & annotarunt Pamel. *in annot. ad Cyprianum, tom. 1. epist. 31.* Petr. Greg. *syntag. lib. 15. cap. 2. n. 13.* Rhenat. Choppin. *de sacra politia, lib. 3. tit. 1. num. 14.* Azor. *instit. moral.* & Baron. citati per Ignat. Bracc. *in libello inscripto; La etimologia de nome Papa, cap. 2.* vbi adducit ex illis verba hæc, videlicet. Postea nomen illud cœpit esse peculiare Episcoporum, vt iidem Papæ dicerentur, sunt de his innumera exempla apud Cyprianum, Hieronymum, Augustinum, Ruffinum, Prudentium, Sulpitium, Seuerinum, Sidonium Apollinarem, Venantium, Fortunatum, & nouissimè apud S. Eulogium Cordubensem, qui floruit anno Domini 850 vsque enim ad illud tempus id nomen commune fuit omnibus Episcopis, licèt frequentiùs, ac peculiariùs tribui consueuisset Romano Pontifici, idque quisque facilè obseruare poterit, in Epistola Cassiodori. At cùm obtinuisset communis vsus, vt Papæ nomen tantummodo Romano tribueretur Pontifici, & schismatici illud sibi in odium eiusdem Romani Præsulis fastu superbo vendicarent, aliaque non concessa præsumerent Gregor. VII. Papa, anno à Christo Domino 1073. sui verò Pontificatus anno 3. 6. Kalend. Martij, Indict. 13. habuit Romæ Synodum aduersùs schismaticos, vbi statuit inter alia plura, vt Papæ nomen vnicum esset in vniuerso Orbe Christiano, ne liceret alicui seipsum, vel alium eo nomine appellare. Hæc in registro Epistolarum Greg. VII. quod asseruatur in Bibliotheca Vaticana, vbi canones eius Synodi scripti habentur.

Princeps Ecclesiæ, vocatur nonnunquam Epi- 35
scopus, *glos. 1. in cap. Ecclesia. 30. dist.* vbi Illustriss. D. meus *in comment. n. 4.* columnæ Ecclesiæ, & pupillæ oculi Dei, Pacian. *d. lib. 2. cap. 38 n. 12.*

Illustris, Bart. *in l. omnes populi, q. 4. ff. de inst. &* 36
iur. Angel. *cons. 276. Punctus talis,* Cardin. Tusch. *tom. 3. littera E. concl. 237. num. 8.* Scip. de Rubeis *in aphorismis Episcop. verb. dignitas, num. 3.* quamuis Bald. *in l. ad similitudinem, C. de Episc. & Cleric.* velit Episcopum esse similem Illustri personæ, non tamen esse Illustrem, de quo tamen vide quæ latè tradit Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 28. num. 30.*

Egregia persona, ad quem, si testis esse velit, 37
mitti debet instrumentum, vt in domo sua testimonium reddat, si velit, glos. *in l. ad egregias, ff. de iur. iur.* Azor. *d. cap. 17. q. 1. propè fin.*

Legatus Christi, *cap. accusatio quoque in fin. 2. q. 7.* 38
Clem. 1. de pœnis, Card. Tusch *tom 3. litt. E. concl. 237. num. 17.* Spec. *in tit. de legatis, §. 1.* Alph. Aluar. Guerr. *in speculo Iuris Pontificij, lib. 1. cap. 28. paulò post princ.* Sebast. Cæs. *d. disp. 6. §. 1. num. 4.* Pacian. *d. cap. 28 num. 12.*

Sanctissimus, *in Auth de Sanctiss. Episcop. collat. 9.* 39
d. Clem. 1. §. nec super, Pacian. *d. cap. 28. num. 12.* nam qui alios Sanctos efficere debet, necesse est, vt sit Sanctissimus, & maxima sanctitate præfulgere debet is, qui velut Sol quidam sanctitatis in omnes

nes

nes alios tanquam sydera quædam sanctitatis suæ radios mittere tenetur. Hinc rectè *Eccles.* 24. dicitur; *Ab immundo quis mundabitur?* cui simile est illud Gregorij Moral. lib. 7. *Manus sordida alium non lauat, & oculus plenus puluere maculam non considerat, ita mundus debet esse, qui vult aliena corrigere.* Ita Lancellot. *in templo omnium Iudic. lib. 2. c. 5. num. 6.* Vitalin. *in d. Clem. 1. num.* 80. Hoied. *de incompatib. benefic. p. 1. cap.. num.* 5. & Apostolicus pater, constat ex Epistola Purij Episcopi, quæ est 8. in lib. 2. Epistol. & Epist. 15. ad Æonium. Filesac. *de sacra Episcoporum auctor. cap. 9. §. 5.* Personam habet Christi, & Vicarios Domini est, *cap. mulier, 33. q. 5.* glos. *verb. Vicarium, in cap. inter corporalia, de translat. Episcopi, l. 1. tit. 5. part. 1.* Sicul. *de præstan. Cardin. p. 1.* Basil. 1. *num.* 25. Grysald. *in decis. verb Episcopus, obiect.* 3. Filesac. *d. tract. c. 1. §. 2. pag.* 3. Sot. *in 4. dist. 21. q. 1. art. 3. col. penult.* vbi quòd in terra Dei vices gerit, dicitur Fundamentum, Columna, Pater, & Doctor Ecclesiæ, Oculus, & Minister Dei, Lapis Sanctuarij, Lux Mundi, & diuinus præco, secundùm Garc. *de nobil. glos. 48. §. 3. num.* 55. Filesac. *d. pag.* 3. Agia *de exhibendis auxil. fundam.* 3. Mari. Alter. *de censur. tom. 1. lib. 5. cap. 1. disp. 17. col. 1. lit. E,* vbi ait, quòd est membrum præcipuum Reip. Christianæ, Cephal. *cons. 1. num. 57. lib. 1. tom.* 1. quòd est persona magna, & *cons. 2. num. 8. eod. lib.* 1. quòd est persona excelsa, & *cons.* 359. incip. *Illustrissimus, num. 41. lib.* 3. quòd est persona notabilis, Filesac. *d. tract. cap. 9. § 9. pag.* 101. vbi quòd est eminentissimus. Et de Iure Hispaniæ vocatur *Segnoria*, quamuis sit titularis; *l. 8. tit. 1. lib. 4. noua Recop.* vbi Narbona *gloss.* 11. Garc. *d. num.* 55. Valençuela *cons. 12. num.* 65. Et est Regis consiliarius, *l. 31. tit. 3. lib. 2. Ordin. l. 4. tit. 4. lib. 2. noua Recop.* Gregor. Lop. *l. 6. tit. 9. part. 2. & l. 11. tit. 5. part.* 3. Parlador. *differ. 10. num.* 17. Bobadil. *in sua politica, lib. 2. cap. 17. num. 10. & 15. & cap. 18. num.* 61. Tabi. de Anna *cons. 122. num.* 30 vbi quòd idem procedit etiam in Regno Neapolitano. Et est Aduocatus, vt oret pro populo sibi commisso, *cap. quia Sacerdotes, 10. q. 1. cap. ipsi Sacerdotes, q.* 1. & Medicus animarum, quia omni curationis modo animæ morbum depellit, & ad salutem gratiæ reducat, *cap. disciplina, 59. dist. cap. accusatio, 2. q. 7.* Montal. *in l. 1. tit. 5. p. 1.* Agia *d. fundam.* 3.

40 Præco, quia annunciat Populo scelera eorum, prout dicitur Isai. *cap.* 28. & refertur *in cap. si Rector, 43. dist.*

41 Sal terræ, quia concedere debet aliorum mores sapientissimis instituria, & præceptis, *Math. cap.* 5.

42 Lucerna super candelabrum posita, *Math. eod. cap.* 5. vt omnibus luceat probitatis & doctrinæ radiis.

43 Oculus vniuersi, quo sano, & simplici totum corpus fit lucidum, quo deprauato, & lippiente totum futurum est tenebrosum, *Math.* 6.

44 Angelus, *Luc.* 9. quia mittitur, vt Nuncius prædicaturus verbum Dei; & Sponsus Ecclesiæ suæ, quia dicitur sponsa, & vxor Prælati, *cap. sicut alterius, 7. q. 1.* Cardin Tusch. *tom. 3. lit. E. conclus. 237. num.* 14.

45 Diœcesanus simplex Episcopus dicitur, respectu suæ Diœcesis, id est, Ciuitatis, & Territorij Episcopalis, *cap. 3. §. Diœcesani, de decim. lib. 6. Clem. vnica, de suppl. neglig. Prælat. Clem. 1. de lurepat.*

46 Suffraganeus dicitur quisque Episcopus vni Archiepiscopo subditus, *cap. Pastoralis, in princ. de offic. ordin. cap. 1. de foro compet. lib.* 6. vel quia suffragium in eius electione præstare consueuerunt Episcopi, vel quia in Prouinciali Synodo pro regimine Ecclesiæ suffragantur, Io. Baptista Costa *de remed. subsid. remed. 113. ex num.* 1 quamuis & Suffraganeus coadiutor Episcopi in Pontificalibus exercendis soleat appellari.

Ordinarius appellatur Episcopus, *d. cap. Pasto-* 47
ralis, quia ordinariam in sua Diœcesi habet Iu-
risdictionem. Ordinarij verò appellatione qui
veniant latè dixi *in tract. de appellat. verbor. vtrius-*
que Iuris signif. appell. 176. Eius autem Ecclesia 48
Episcopalis dicitur Cathedralis, quia ibi Cathe-
dra Episcopalis, & sedes sita est, Archid. *in cap. sta-*
tutum, col. 1. de rescript. lib. 6. Flamin. Paris. *de con-*
fident. q. 15. num. 3. & 4. & quia eius ratione Epi-
scopus recipit Cathedraticum, *cap. conquerente, de*
offic. Ordinar. cap. Pastoralis, de donat. Rebuff. *in*
Concord. rubr. de collat. §. 1. super verb. Statuimus, Fla-
min. Paris. *vbi suprà num.* 5. Illa præ aliis hoc ha- 49
bet singulare, vt semper intitulanda sit sub nomi-
ne Diœcesis, non autem Sancti, sicut obseruant
Franc. Marc. *decis. 1123. num. 5. vol.* 1. Camill. Bor-
rell. *in sum. omn. decis. tom. 1. tit. 2. de sacrosanct. Eccles.*
num. 44. ex æquitate tamen fuisse resolutum refert
Flamin. Paris. *de resign. benef. lib. 10. q. 2. n.* 23. quòd 50
scilicet expressio Cathedralis sub nomine Sancti
non vitiat prouisionem ex causa resignationis.
Cathedralis appellatione, an, & quando conti- 51
neatur Metropolitana, & plura circa hanc mate-
riam dixi latè *in meo tract. de appellat. verbor. vtrius-*
que Iur. signif. appell. 43.

De illo autem Clemens *lib. 2. constit. Apost. c.* 30. 52
sic loquitur: *Episcopus est post Deum Pater vester, is Princeps, & Dux, & Rex vester, denique is terrenus Deus post Deum, cui a vobis honor debetur.* Et S. Ignat. epist. 7. *Ego dico, honorate Deum auctorem omnium, & Dominum Episcopum tanquam Principem Sacerdotum imaginem Dei ferentem, Principatum quidem secundùm Deum, Sacerdotium verò secundùm Christum.* Et Prosper Aquitan. lib. 2. de vita actiua, & contemplatiua, cap. 2. *Episcopi per Dei gratiam sunt Diuinæ voluntatis Iudices, Ecclesiarum Christi post Apostolos Fundatores, fideles populi Duces, veritatis assertores, praua doctrina hostes, omnibus bonis amabiles, & malè sibi consciis, etiam ipso visu terribiles, vindices oppressorum, Patres in Fide Catholica regeneratorum, Prædicatores cœlestium præmiorum, exempla bonorum operum, documenta virtutum, & forma fidelium, ipsi sunt Ecclesiæ Decus, in quibus amplius fulget Ecclesia, ipsi columnæ firmissimæ, quibus in Christo fundatis innititur omnis multitudo credentium, ipsi Ianuæ Ciuitatis æternæ, per quas omnes qui credunt ingrediuntur ad Christum, ipsi Ianitores, quibus data sunt claues Regni cœlorum, ipsi etiam dispensatores Regiæ domus, quorum arbitrio in Aula Regis æterni diuiduntur gradus, & officia singulorum.*

Episcopum depingentes sancti Patres, & præ- 53
cipuè Basil. *epist.* 61. & Nazianz. *in apologet. 1. & in oratione de laudibus Athanasij, & in exhortat. ad Episcopos*, illum appellare solent, *Angelum Dei, candelabrum in Ecclesia Christi, Sacerdotem incruenta sacrificia offerentem, Illustrem animarum custodem, magni Dei figmentum in manibus suis portantem, Deum hominibus conciliantem, immortalis vitæ Doctorem, magnam vocem, & tuba, sermonum Regalium viuificantem, virtutem, columnam, & firmamentum in domo Dei, scopulum eminentem, qui omnes fluctus errorum, & persecutionum excipiat, frangat, & à populo*

pulo Dei arceat, terrorem' hæreticorum, custodem patriarum legum, omnis nouitatis hostem, securi petram scindentem, linguam flumini irrigantis similem, cordis profunditatem, fulgur celeritatis, sacri consilij apicem, sermonum mysticorum interpretem, ignem mala, & vitiosa materia purgantem, ventilabrum, quo à grauibus dogmatibus leuia discernuntur, gladium vitij radices exscindentem, percutientibus adamantem, veteris vita & doctrina exemplum, ad quem item omnes necessitatum suarum nominibus confugientes eum coniugis moderatorem, Monachi legislatorem, simplicis itineris Ducem, speculationi deditum Theologum, hilaris frænum, calamitosi consolatorem, caniciei baculum, iuuentutis magistrum, pauperis suppeditatorem, diuitis dispensatorem, vidua patronum, pupilli patrem, peregrini hospitem fratris, fratrum amatorem, ægrotantis medicum, sana valetudinis custodem appellant.

54 Denique cùm Episcopi se in omnes ferè causas, actiones, tempora, personas, ac Diœcesis suæ necessitates effundant, quot sunt necessitates hominum, tot ferè nomina eis attributa repetiuntur, Vnde.

55 Ducis officium habent, vt rectum iter subditis ostendant, ne, quod verendum est, cæcus cæcum ducat, ac ambo in foueam cadant, *cap. post translationem, vers. Item si quis, de renunciat.*

56 Medici, vt norint attemperare vinum oleo in curandis vulneribus, *cap. disciplina, dist. 45.*

57 Magistri, cùm regimen animarum sit ars artium, *cap. cùm sit, de ætat. & qualit.*

58 Præfecti vigilum, vt sic caueant à negligentia, cùm pretiosissimæ omnium animæ sint ei commissæ, & culpa eorum sit, si oues auferantur, & ipse nescit, *l. 2. ff. de offic. præfect. vig. cap. pen. de reg. iur.*

59 Militis armati, cuius tamen arma sunt lachrymæ, & orationes, *c. 1. & 2. n. 23. q. 8.*

60 Gladiatoris, cuius mucro est excommunicatio, *cap. visit, 16. q. 2.*

61 Agricolæ, vt euellant, dissipent & plantent, *cap. solita, vers. potuisset, de maiorit. & obedient.*

62 Correctoris, vt sic corrigant peccantes, *cap.*
63 *transmissa, de elect. cap. qualiter, 2. de elect.* vnde cùm Episcopus ratione proprij status teneatur ad perfectionem vitæ Christianæ habendam, & huic perfectioni ex æquo repugnat quodcumque peccatum mortale, ideò vbi ipse pœnitens est Episcopus, tenetur Episcopatus circumstantiam explicare in quocumque peccato mortali, vt existimarunt Nugn. *in addit. ad 3. part. tom. 2. quæst. 9. art. 2. dub. 3. concl. 2. & 3.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 2. lib. 4. cap. 3. num. 8.* sed contrarium meritò resoluit Diana *resol. moral. tract. de circumst. aggrau. resolut. 6.* & Nos infrà sequimur, hoc lib. *cap. 11. versic. Tertiò.*

64 De electione autem Episcoporum est sciendum, quòd Prælatorum omnium electio, vno & eodem modo procedit, excepta Romani Pontificis electione, quæ in multis rebus diuersa inuenitur, vt suprà *cap. 1.* ostendimus, & sic omnia in hoc cap. infrà dicenda, non solùm de Episcopis, sed etiam de Archiepiscopis, Primatibus, ac Patriarchis intelliguntur; quapropter est primo loco notandum, quòd secundùm varia tempora, varij modi in electionibus Episcoporum ab ipso Summo Pontifice præscripti fuerunt, & iuxta varias pro tempore occurrentes circumstantias, variis personis Ius eligendi Episcopos ab eodem Pontifice concessum, siue permissum fuit, vt latè ostendi *de offic. & potest. Episcop. part. 1. tit. 1. cap. 3.* & post me Viuian. *in prax. Iurispatron. part. 1. lib. 3. cap. 1. ex Augnst. Barbos. de Iure Eccles. vniu. n. 18. in vltim. impress.* Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 15. à princ.* Et in primis, omisso primo illo tempore, in quo Apostoli ex potestate accepta ab ipso Christo Domino Episcopos elegerunt, eisque vita functis duo tempora præcipua, ad quæ alia reducuntur, sunt distinguenda, prius est in quo totius Cleri, & populi auctoritate electiones Episcoporum fiebant, alterum in quo huiusmodi potestas laïcis abrogata, & omnino adempta, solis Clericis fuit reseruata.

De priori constat ex auctoritate antiquissimorum Pontificum, videlicet Stephani I. *in cap. nosse,* ibi, *conuocato Clero & populo.* Cælestini I. *in cap. Cleri.* Leonis I. *in cap. vota, cum seqq. dist. 63.* & est optimum Concilij Toletani Decretum *in cap. vlt. §. sed nec, 51. dist.* qui mos & consuetudo ex D. Pauli suadetur auctoritate, *1. ad Timoth. 3.* dum in Ordinatione Episcoporum requirit, vt habeant bonum testimonium, etiam ab iis, qui foris sunt, atque etiam ratione, vt scilicet omnibus dicendi in eligendum esset facultas, & liceret cuique vitia palàm, vel virtutes eligendis proferre, vt annuere videtur S. Hieron. relatus *in cap. licet 8. q. 1.* ibi, *& populi præsentia,* iuncto ibi, *ne qua postmodum retractatio cuiquam, ne quis scrupulus resideret,* & Gratian. *in cap. cum longè, in fin. 63. dist.* ibi, *tunc enim in Ecclesia Dei ritè præficietur Antistes cùm populus pariter in eum acclamauerit, quem Clerus communi voto eligit;* explicant benè Petr. Greg. *ad Decretal. tract. de elect. cap. 5. n. 10. & 16.* Bursat. *cons. 26. à num. 8. tom. 2.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 17. q. 3.* Viuian. *d. cap. 1. num. 25.* Iul Lauor. *d. cap. 15. num. 1.* rectè aduertentes non pariformiter, sed diuersimodè hanc electionem Clero, & populo datam fuisse; aliquando enim Clero, & populo pariter, itavt etiam tam ij, quàm illi Episcopum nominarent, designarent, & eligerent, *cap. Episcopet,* ibi, *post electionem Cleri, & populi, cap. lectis,* ibi, *Clerum, & Plebem eiusdem Ecclesiæ elegisse, 62. dist. cap. factus,* ibi, *de Plebis, quæ tunc affuit, suffragio, 7. q. 1.* deinde verò in melius hoc more reformato, constitutum est, vt Clerus eligat, populus verò consentiat, vt optima ratione docuit Stephanus Papa *in d. cap. nosse,* ibi, *Sacerdotum quippe electio est, & fidelis populi consensus adhibendus, quia docendus est populus, non sequendus,* text. opt. *in dict. cap. vota,* Bertachin. *de Episcop. lib. 1. p. 3. num. 2. & 33.* Vasq. *de ordin. disp. 244. c. 4.*

Similis varietas reperitur circa auctoritatem Principum sæcularium in huiusmodi electionibus, nam aliquando, vel ipsi auctoritate propria eorum electionem, & nominationem faciebant, vt de Constantio Constantini Magni filio, & aliis ante Valentinianum, ex Socrate, Eusebio, Nicephoro & Theodoreto, explicat Petr. Greg. *d. cap. 5. n. 5.* aliquando verò ipsa Romana Ecclesia aliquibus fecit potestatem eligendi, & nominandi Episcopos, atque etiam Romanum Pontificem, vt de Hadriano Papa constat, qui Carolo magno remunerationis ergò ob insignia beneficia in ipsam Apostolicam Sedem, quæ referuntur *in cap. Hadrianus, il 2. dist. 62.* & *in cap. hoc est, 16. q. 1.* hoc priuilegium eidem indulsit. Sic etiam Hispaniarum Regibus *in d. cap. cùm longè,* id concessum reperitur. Aliquando verò Principibus concessum est, vt electio à Clericis facta valida non sit, nisi Principis accedat assensus, *cap. quia igitur, 63. dist.* ibi, *totius Concilij vnico consensu, & Serenissimi Principis voluntate,* consonat *d. cap. nobis, d. cap. lectis, cap. Abbatem 18. q. 2.* text. opt. *in c. quòd sicut, 28. in princ.* ibi,

L debet

debet Principi præsentari, &c. *de elect. c. cum terra* 14. ibi, *auribus Patriarchæ, vel Principis exprimendas, eod. tit.*

67 De posteriori autem tempore, quo huiusmodi potestas laicis omninò noscitur abrogata, constat quoad vtramque partem populi, & sæcularium Principum; quoad populum, ex *cap. non est permittendum*, 62. *dist.* & ex antiquissimo Sardicensi Concilio sub Iulio I. circa annum salutis Dominicæ C C C X L. refertur *in c. Osius* 2. *de elect.* vbi eam reddit rationem, ne ad clamorem populi fiat electio, quia manifestum est potuisse plures eorum, qui sinceram fidem non habent, pretio, & mercede corrumpi, iunctis iis, quæ latè prosequuntur Petr. Gregor. *d. c.* 5. *num.* 8. & ex Platone, & aliis Philosophis Marc. Mantua *singul.* 194. Ex eadem etiam ratione iam appatet iustissimè sacris Canonibus reuocatum esse priuilegium illud Principibus sæcularibus concessum eligendi Episcopos, aut ne valeat electio sine eorum consensu, quia scilicet per impressionem, & metum facta censetur, *c.* 1. *&* 2. *c. si quis per ordinationem*, 62 *dist.* Duplici præterea ex capite iustitiæ priuilegium hoc Principibus sæcularibus ademptum esse notat idem Petr. Gregor. *d. cap.* 5. *à num.* 16. vel quia iidem Principes sponrè sua ei renunciarunt, vt de Valentiniano probat text. *in cap. Valentinianus, distinct.* 62. vel quia concessa sibi potestate abutentes pro arbitrij temeritate indignos promouere, dignos vexare, & eiicere cœperunt, eóque facto priuilegium amittere meruerunt, iuxta reg. text. *in cap. priuilegium* 11. *q.* 3. *c. tuarum* 11. *vers. verum, de priuileg.* cum similibus. de qua re latè Boët. Epo *in tract. de Regalibus, vel iure Princip. in beneficiis Ecclesiast. à num.* 56. *cum seqq.*

68 Abrogata sic laïcis prædicta potestate eligendi Episcopos, primò ea penes omnes Clericos, & Religiosos Diœcesis remansit, vt auctoritate text. *in c. obeuntibus*, 62. *dist.* scribunt Petr. Gregor. *d. tract. de elect. c.* 6. *num* 1. *&* 2. Bursd. *d. cons.* 126. *num.* 26. *ad fin.* deinde verò Clerici à Religiosis sunt separati, vt iidem Doctores resoluunt, & constitutum fuit, vt Religiosi suorum Abbatum, Priorum, seu Præpositorum, Canonici verò suorum Episcoporum, faciant electionem, *c. cum cætera, & per tot. de elect.* & sic tota Episcoporum eligendi facultas ad Canonicorum Collegium redacta, & deuoluta est; ita vt soli Canonici Episcopum eligerent, exclusis non solùm laicis, sed etiam cæteris Ecclesiæ Clericis, quamuis beneficiariis, quæ lex, & consuetudo diu in Ecclesia durauit, Bertachin. *d. lib.* 1. *part.* 3. Azor. *dict. q.* 3. *ad fin.* Couar. *in reg. possessor. part.* 2. *§.* 10. *num.* 5. *vers. olim*, Viuian. *d. c.* 1 *ex num.* 32. Iul. Lauor. *d. c.* 15. *ex num.* 2. Card. Tusch. *tom.* 3 *littera E. conclus.* 239. *num.* 1.

69 Quam quidem doctrinam verissimam agnosco; sed temporum seriem ab eisdem Auctoribus edisscere cupiebam; animaduerto igitur hanc constitutionem, vt soli Canonici Cathedralium suos eligant Episcopos, à Fulgentio, & Gratiano *in cap. sacrorum*, 62. *dist.* tribui Nicæno Concilio II. quod aliàs septima Synodus solet appellari, & celebratum constat circa annum Christianæ Salutis D C C. LXXXVII. Auctorem verò text. *in d. cap. obeuntibus*, apparet esse Innocentium II. in Romano Concilio circa annum MC. X X X I. & consequenter antiquior videtur Constitutio quæ solis Clericis Cathedralium facultatem eligendi Episcopum concedit; recentior verò illa, quæ omnibus Clericis Diœcesis eam tribuit, ac subinde illam per hanc reuocari videbatur, ex reg. text. *in l. non est nouum, & in l. sed & posteriores, ff. de legibus.* Sed facilè respondetur verba illa, quæ referuntur *in d. cap. Sacrorum, vers. ex constitutionibus, vsque ad fin.* non esse alicuius Pontificis, aut Concilij, sed Gratiani, quæ subinde nullam habent Iuris auctoritatem, aut necessitatem, ex iis quæ dixi *ad proœm. Decreti num.* 8. quamuis semel, & iterum, ac sæpiùs diligenter perlegerim, nihil ad hoc propositum potui reperire tam in magnis Conciliorum tomis, in quorum *tom.* 1. *pag.* 287. *cum seqq.* Gangrense, *& tom.* 2. *pag.* 461. ad longum Nicænum reperiuntur, & omnia vtriusque Decreta, quàm etiam in summa eorundem Conciliorum apud Carranz. *&*
pag. 47. *& pag.* 188. *cum seq.* Ex text. verò *in d. cap.* 1. 70
de elect. nullum firmum argumentum quoad temporum computationem potest deduci, minimè enim constat quisnam Pontifex illius fuerit auctor, vulgò Lucio Papæ tribuitur, sed ab aliis Pio, vel Gregorio, vel Alexandro, vt constat ex Ant. August. *in notis ad collect.* 1. *Decretal. sub eod. tit.* vbi similiter testatur in libris Conciliorum verba illa non inuenisse.

Durauit huiusmodi potestas eligendi Episco- 71
pos in Capitulis, & Canonicis vsque ad tempora Bonifacij V I I I. & Clementis V. vt constat ex *tit. de elect. in Sexto, & Clementinis*, & dixi *de offic. & potest. Episcop. part.* 1 *tit.* 1. *c.* 3. *n.* 27. & post me obseruarunt Viuian. *d. cap.* 1. *n.* 34. & Iul Lauor. *d. c.* 15. *num.* 22. Postea verò cùm magnæ orirentur discordiæ in huiusmodi electionibus faciendis, vt aduertit Io. Paul. Lancel. *in Inst. Canon. tit. qui eligere,*
eligive possint, in princ. Viuian. *d. cap.* 1. *num.* 34. Ideò 72
primùm Cathedrales Ecclesias, quæ apud Romanam tantùm Curiam vacare contigissent, suæ dispositioni reseruare cœpit Clemens V. *in Extrau. & si em temporalium, de preb. inter commun.* Deinde verò idem Clemens V. earum quoque Ecclesiarum prouisionem, quæ Clero & populo Christiano carerent, Romani Pontificis dispositioni reseruauit, *in Clem. In plerisque, de elect.* Postea Benedictus X I. *in Extrauag. Sancta Romana, de elect. inter commun.* statuit quatuor Patriarchalibus Ecclesiis vacantibus illis non posse prouideri Romano Pontifice inconsulto. Hinc Ioannes X X I I. *in Extrauag. Ex debito, eod. tit. de elect. inter commun.* prouisioni suæ reseruauit Episcopales, & earum superiores Sedes, quæ apud Sedem, illo viuente vacare contigerunt. At Benedictus X I I. *in Extrauag. Ad regimen, de prebend. inter commun.* dispositioni Apostolicæ reseruauit omnes Patriarchales, Archiepiscopales, & Episcopales Ecclesias, &c. tunc apud Sedem Apostolicam quocumque modo vacantes, & in posterum vacaturas. Denique per sequentes Romanos Pontifices reseruatio facta fuit simpliciter, & generaliter quoad omnes Ecclesias Episcopales, tam apud Sedem Apostolicam, quàm extra Curiam vacantes, *in reg.* 3. *Cancellariæ*, & ita hodie Summus Pontifex prouidet omnes Episcopales, nisi, quòd Reges Hispaniæ, Lusitaniæ, Galliæ, Poloniæ, & alij, ex eiusdem Pontificis concessione potestatem nominandi Episcopos in suis
Regnis habent. Ita vt in Germania tantùm vetus 73
consuetudo Canonicæ electionis per Capitula faciendæ obseruetur, vt asserunt Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 14. *q.* 2. *in fin.* me citato Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 15. *num.* 23. Illustriss. D. nteus Roder. à Cunha *in comment. ad cap.* 1. *num.* 8, *dist.* 22. Paul. Layman. *de Prælat. Eccles. elect. cap.* 15. *q.* 161.

Vnde

74 Vnde nunc Reges Hispaniæ Episcopos nomi-
nant, designant, eligunt, & offerunt Romano Pon-
tifici, vt eos in Ecclesiis instituat, vt per text. *in cap.*
cùm longè 63. *dist.* de quo benè Boët. Epo *de Reg.*
lib. lib. 1. *n.* 131. *pag.* 71. tradunt Greg Lop. *l.* 18. *tit.* 5.
part. 1. Palat. *in introduct. de donat. inter vir. & vxor.*
num. 24. Azeued. *lib.* 1. *num.* 7. *tit.* 6. *lib.* 1. *noua Reco-*
pil. Anastas. Germon. *de sacror. immunit. lib.* 3. *c.* 12.
n. 40. Azor. *d. q.* 3. *in fin* Humad. *dict. l.* 18. *gloss.* 1. Ca-
mil. Borell. *de præstantia Regis Catholici, c.* 50 *ferè per*
tot. Quintanad. *Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 4. Boba-
dill. *in sua politica, lib.* 2. *c.* 18. *num.* 215. Cened *ca-*
non. q. 22. *ex num.* 27. Vincent. Cabot. *var. lib.* 1. *c.* 5.
Ioan. Filesac. *de sacra Episcop. auctor. c.* 7. Ioan. Bal-
boa *ad cap. cùm Ecclesia Sutrina, de causa possess. n.* 50.
Salgado *de protect. Regia part.* 3. *c.* 10. *ex num.* 223.
Solorz. *de iure Indiar. tom.* 2 *lib.* 3. *c.* 2. *n.* 7. & 8. & *c.* 4.
num. 28. & 29. D. meus Laurent. Ramirez de Prado
in notis ad chron. Luitpr. n. 99. Nicol. Garc. *de benef.*
part. 5. *cap.* 1. *num.* 214. *cum seqq.* nouissimè Anton.
de Fuertes *Canon. lect. lib.* 2. *cap.* 18. *cum seqq.* nouissi-
mè etiam Gonzales de Salzedo *de lege politica*
lib. 1. *cap.* 7 *num.* 17. & latissimè *lib.* 2. *c.* 11. *per tot.* &
cap. 14. *à n.* 21. & *cap.* 17. *n.* 49 *cum seqq.*

75 Nam olim, vt à primordiis rem altiùs petamus,
etsi Reges Hispaniæ temporibus Concil. Toleta-
ni relati *in d. c. cùm longè*, antequam & post vsque
ad Arabum aduentum in Hispaniam, ius habue-
rint nominandi, vel eligendi Prælatos, & Episco-
pos; attamen postmodum huiusmodi ius vel ces-
sauit, vel immutatum fuit, eligendi potestate
in Capitula, vel Collegia Canonicorum omni-
nò translata, remanente dumtaxat Regibus iure
illo, quod à Castellæ Rege Ildephonso comme-
moratur *in l.* 18. vbi Gregor. Lopez *tit.* 5. *part.* 1. &
habetur *in l.* 3. vbi Didac. Perez *tit.* 3. *lib.* 1. *Ordin.*
& *in l.* 1. *tit.* 6. vbi Azeued. *lib.* 1. *noua Recopil.* quod
sanè ius in eo collocatum erat, vt scilicet Cano-
nicorum Collegium statim mortuo Pastore Re-
gi eius obitum nunciaret, ab eóque peteret licen-
tiam, & facultatem eligendi Episcopum, quæ per
Regem concessa ipsi Canonici eligebant Præla-
tum, quem ante missionem in possessionem Regi
exhibebant, vt ab ipso bonorum administratio-
nem obtineret; prout ex prædictis legibus, & Au-
ctoribus colligere licet; & optimè ratiocinatur
Antonius Arrianus Canonicus Cæsaraugustan. *in*
sua Iuris, & facti dissertatione pro Ecclesia, Capitulo,
& *Archidiacono Cæsaraugust. pag.* 19. quæ omnia
ante, & post Concilium prædictum Toletanum
76 fiebant concessione Romanæ Ecclesiæ, cuius au-
ctoritatem Ecclesiæ Hispaniæ summo iure vene-
ratæ sunt, vt notat Garsias Loaysa, olim pijssi-
77 mi, ac potentissimi Philippi II. Hispaniarum Re-
gis Catholici, dum Princeps, & in ephebis esset,
præceptor, & institutor, post Archiepiscopus To-
letanus, *in notis ad cap.* 6. *Concilij Toletani XII. in*
vers. libera Principis electio, hac de re sic suam sen-
tentiam posuit. *Studium, & labor eligendi viros Epi-*
scopatibus præficiendos penes Reges tempore Gothorum
erat, quod vsque Romanorum Pontificum indulgentia
ad nostra tempora penes Hispaniæ Reges resedit; &
deinde. *Vnde constat ad Regiam curam pertinere no-*
minare Episcopos, quod fiebat hoc pacto. Rex de ea re
nominationem referebat ad Concilium, Concilium ve-
rò inquirebat, an nominatus dignus esset eo munere, vt
ad Episcopatum eueheretur, quòd si inuentus esset mo-
ribus, & doctrina ornatus, statim à Concilio confirma-
batur; omnia autem hæc fiebant concessione Romana,
& *Apostolicæ Sedis, cuius auctoritatem Ecclesia Hi-*
spania semper maiorem in modum coluit, & obseruauit;
& *in not. ad Concil. Tolet. XII. cap.* 11. Item præfati
Reges huiusmodi potestate vtebantur ex generali
Iuris communis concessione, qua construentibus,
aut dotantibus Ecclesias conceditur potestas præ-
sentandi ad eas: constat namque Hispaniarum Re- 78
ges Cathedrales Ecclesias ferè omnes erexisse, con-
struxisse, & amplissimis redditibus exornasse, sicut
referunt Thom. Boss. *de signis Ecclesiæ, lib.* 10. *signo*
87. *c.* 6. Valdes. *de dignitate Regum, Regnorúmque Hi-*
spaniæ, cap. 11. *per totum.*

Auguft. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

Postea iidem Hispaniæ Reges ius hoc à se abdi- 79
carunt, & in Ecclesiarum Capitula transtulerunt, vt
de Rege Aragoniæ tradit Zurita his verbis. *Y iun-*
tamente con esto tambien affirma, que el Rey cedió al
Papa el derecho que tenia del patronazgo de todas las
Iglesias de su Reino, y lo concedio a los Prelados, y Ca-
pitulos, que pudiesen elegir libremente sin su consenti-
miento, lo que antes no se solià permitir. Et iuxta hu-
iusmodi abdicationem Canonicorum Collegium
eo vsque in Hispania liberè suum elegit Episco-
pum, quousque Pontifices Romani, electionibus
Capitulorum sublatis & abrogatis, ius omne crean-
di Episcopos, & Episcopatus prouidendi per reser-
uatorias regulas ad se transtulerunt, sibique priua-
tiuè reseruarunt; vnde factum fuit, vt inter Ponti-
fices, & Reges crebræ exorirentur controuersiæ, ac
contentiones Regibus nominationem, vel præsen-
tationem antiquam resumentibus & expostulan-
tibus, Pontificibus verò eam excludentibus, &
aspernantibus, sibique vendicantibus, & assumen-
tibus liberam, & absolutam omninò dispositio-
nem, ac prouisionem; ex his forsan causis de qui-
bus disseruit noster Panorm pro Pontifice conclu-
dens *in cap. cum inter vniuersas, n.* 4. & 5. *de elect.*
quarum controuersiarum, siue quæstionum egre-
giam mentionem faciunt Curita *annal. part.* 4. *lib.*
20. *cap.* 23. & 31. Mariana *de rebus Hispaniæ, lib.* 24.
cap. 16. cuius verba sic habentur. *Et erat ea tempe-*
state moribus vsurpatum ne Episcopi Ecclesiis Hispa-
niæ darentur, nisi quos Reges postularent, nominarént-
que. Qua occasione paulò pòst noua contentio de Tu-
riasonensi Ecclesia orta est, cui Andrea Ferricio Car-
dinali defuncto Pontifex Andream Martinum Epi-
scopum dedit. Restitit Rex Ferdinandus, vt Hispanus
Cardinalis mutata sententia daretur contendit, atque
peruicit. Controuersia finem accepit cum Raphaele
Galeotto quarto pòst anno Conchensi Ecclesiæ tunc va-
cuæ, à Sixto Pontifice propinquo præfecto, effecit Rex
eo amoto Alphonsum Burgensem, Regiæ conscientiæ
procuratorem è Dominicano Ordine Cordubensem
Episcopum Rectorem Conchensibus dari Regibus Ca-
stellæ in perpetuum, vt quos ipsi expetiissent, ij Episcopi
præficerentur addita prærogatiua.

Ex quo apparet hanc omnem controuersiam 80
omninò cessasse, cùm Sixtus IV. Pontif. Maxim.
Hispaniæ Regibus Priuilegium illud, siue Indul-
tum perpetuis futuris temporibus valiturum con-
cessit, vt quos ipsi expetiissent, ij omninò, & non
alij Episcopi præficerentur; & demum Adrianus
VI. concessit Carolo V. Imperatori, & Hispaniarum
Regi, ac eius successoribus ius præsentandi Epi-
scopos Hispaniæ, qui antea prouidebantur ad sup- 81
plicationem Regum, vt attestantur Mariana *lib.* 14.
c. 16 *ad fin.* & *lib.* 15. *c.* 5. Gil. Gonzales Dauila *in sua*
historia de Salamanca lib. 3. *c.* 18. Nicol. Garc. *d. c.* 1.
n 218 Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment.*
ad dictum cap. cùm longè, n. 1. Gonzal. de Salzedo *d.*
lib. 2. *c.* 14. *à num.* 21. Modern. *de protect. Regia part.* 3.
cap. 19 *num.* 9. & 235. & *seq.*

82 Sic etiam Reges nostri Lusitaniæ habent ius
præsentandi, & nominandi ad Archiepiscopatus,
& Episcopatus illius Regni, vt tradunt Nauarr. in
cap. nouit, notab. 3. num. 165. de iudic. Cabed. de Pa
tron. Regiæ Coronæ cap. 37. num. 1. quod ius præsen-
tandi cœpit à tempore Regis Alphonsi V. sicut ait
Cald. Pereira de manu Regia tom. 1. pag. 254. n. 76.
ad fin. quem refert Illustriss. D. meus Roderic. à
Cunha in comment. ad cap. 2. n. 8. dist. 23. & ad dict.
cap. cum longè, n. 1. & in histor. Eccles. Episcop. Portu-
galens. part. 2 cap. 15. pag. 127.
83 Regibus Franciæ idem Ius nominandi Episco-
pos Summi Pontificis indultu concessum esse tra-
dunt Palat vbi supr. num 28 Rebuff. in concordat. tit.
de nomin Regis ad Prælatur. §. glos. vacantibus, pag. 84.
Carol. de Grassal. lib. 2. Regal. Franciæ, Iure 3. Gui-
lierm. Benedict. in cap Raynutius, de testam. verb. &
vxorem nomine Adelasiam, decis. 2. ex num. 78. Petr.
Gregor. in tit. de elect. cap. 5. num. 23. Boëtius Epo,
84 vir impensè doctus, déque iurisdictione, ac pote-
state Ecclesiastica optimè meritus, heroicar. quæst.
de Iure sacro, lib. 1. tit. de Regalibus, & vniuerso Iure
Principum in beneficiis Ecclesiasticis, ex num. 26. &
num. 262. Renat. Choppin. de domanio Franc. lib. 2.
tit. 10. & de sacra politia lib. 1. tit. 7. ex n. 22. qui de
hac re ita eleganter scripsit. Cognatum Regalibus
quidam putant ius principalis in Gallia nominationis
ad Monasteria, & Pontificatus. Qua enim ex causa
vacui Episcopatus iura occupantur à nostris Regibus
lege Regaliorum quoad nouus Episcopus ab his fideli-
tatis Sacramēto rogetur, eadem quoque probabile aiunt
nominari ab ipsis sancta Sedis Episcopum oportere,
qui si Principis beneficiarium iuratúmque clientem fu-
turum Ego verò contra sentio, talem nominationem ad
sacras Præfecturas, quam Reges nostri exequuntur, nouo
iure [illegible] pactitio introductam, anno 1516. antea quippe
Sac[illegible] ordinis suffragiis cooptabantur Præfecti Ca-
the[illegible] Ecclesiarum, ac Cœnobiorum, saluo eo quod
nou[illegible] electo identitatem nūtiabatur Principi,
qui eum laudabat, & approbabat, vel expresso Regio
assensu ibatur in comitia sacrarum electionum, ac pe-
tita decenter à Rege eligendi venia honoraria in Præ-
sulis sui electionem descendebant, tum Canonici, tum
cucullati Sacerdotes. Hactenus Renat Chopp. Idem
de Regibus Poloniæ tradit Azor. dict. q. 3. in fin. &
de Regibus Angliæ firmant Palat. dict. loco n. 29. an-
te med. Anastas. Germon. d. cap. 12. n. 31. vbi n. 30 &
32. idem de Regibus Neapolis, & Hungariæ dicit,
latè de omnibus Boet Epo lib. 1. de Regalib. vel iure
Principum in benef. Ecclesiast n. 267. cum seqq. vbi de
Regibus Apuliæ, Hispanorum, Francorum, Anglo-
rum, Scotorum, Polonorum, Longobardorum,
Moscouitarum, & de Saxoniæ Duce, & Flandriæ
Comite. Gonzales de Salzedo d. lib. 2. c. 11. num. 22.
D. Acuna in dicta histor. Ecclesiast. Episcop. Portuga-
len. p. 2. c. 15. pag. 127.
85 Capitulum igitur, mortuo Episcopo, tenebitur
eius mortem Regi denuntiare, vt Rex nominet
personam Summo Pontifici ad prouidendum de
Episcopatu vacante, Palat. vbi suprà, n. 25. Cabed.
d. cap. 37 n. 6. vbi n. 4. ex Gregor Lop. d. l. 18. verb. an-
86 tiqua costumbre, & Azeued. d. lib 1. n. 2 subdit, quòd
non possunt his dignitatibus insigniri, nisi qui
fuerint à Regibus nominati, & præsentari. Custo-
diam autem bonorum Episcopi defuncti pertine-
re ad Regem, tenent Palat. vbi suprà, num. 28. &
87 Cabed. d. c. 37. num. 7. & Lusitann decis. 84. part. 1. eo
quòd Ecclesiæ Pastore viduatæ sub Regis prote-
ctione sint, secundùm Afflict. in const. rubr. 28. n. 1.
88 lib. 3. Cabed. d. c. 37. n. 8. & quamuis inuentarium
bonorum Episcopi à Iudice laico faciendum esse
minus bene existimauerint idem Cabed. dict. de-
cis. 84. & Ceuall. de violentia, part. 2. q. 76. num. 13.
tamen debere tantùm confici à iudice Ecclesia-
stico, magis probabile est, ad tradita per Franc.
Marc. Delphin. decis. 105. part. 1. Mart. de iurisdict.
part. 4. cas. 122 num 16. ex ea ratione, quia Episco-
pi decedunt abintestati, & eorum hæredes sunt
alij Episcopi, Ecclesia, vel Camera Apostolica,
quæ omnes sunt personæ Ecclesiasticæ, super qui-
bus nullam iurisdictionem habet sæcularis, iuxta
vulgaria Iura.
Circa quas concessiones factas prædictis Regi- 89
bus nominandi Episcopos Concil. Trid. sess. 24. de
reformat. cap. 5. nihil pro præsenti temporum ra-
tione duxit innouandum, sed omnes, & singulos,
qui ad promotionem præficiendorum quodcum-
que ius obtinet, hortatur, & monet, vt bonos
Pastores, & Ecclesiæ gubernandæ idoneos pro-
moueri studeant, quosque digniores, & Ecclesiæ
magis vtiles iudicauerint, non quidem precibus,
vel humano affectu, aut ambientium suggestioni-
bus, sed eorum exigentibus meritis præfigi dili-
genter curent. Cùm ergo Renat. Choppin. lib. 1. de
sacra politia, tit. 7. num. 27. maximè doluerit quòd
abrogato Collegiorum arbitrio præfecturæ Eccle-
siarum datæ sint ex Regij animi sententia aliqui-
bus arduorum Ecclesiæ numerum captatoribus, &
plures inhabiles licentiùs grassari cœperint in ma-
iorum Ordinum Sacerdotia, insurgit doctiss. Ana-
stas. Germon. de sacrorum immun. lib. 3. cap. 12. n. 40,
ita loquens de prudentissimo Philippo II. Vtinam
omnes tale ius habentes, tales nominationes facerent, vt
Philippus Hispaniarum Rex, & verè Catholicus; non
enim statim nominat, neque ad cuiusque preces, sed
matura adhibita deliberatione, habitóque personarum
delectu; tales offert viros Pontifici Max (non enim in
Hispaniis solùm, sed in Indiis, & Neapolitano, & Si-
ciliensi Regno) qui Episcopali dignitate meritò ab om-
nibus digni existimentur; & ob hanc vnam potissi-
mam causam semper existimaui, omnia illi potentissimo
Regi feliciter cedere; refert Ceuall. commun. contra
communes tom. 4. q 897. num. 475.
Quod quidem ius ex eisdem concessionibus 90
competens comprehenditur sub reseruationibus,
quæ per Regulas Cancellariæ factæ sunt de omni-
bus Ecclesiis Cathedralibus pro Summo Pontifi-
ce, eiúsque dispositione, cùm in illis expressè ex-
ceptum sit Iuspatronatus ad Reges, & alios Prin-
cipes spectans, vt per Lambert. de Iurepat. lib. 2.
part. 3. q. 9. art. 11. Couar. pract. cap. 36. n. 2. Rebuff.
in praxi benef par. 3. sign. num. 61. cum seqq & plures
alios citatos à Cened. ad Decret. collect. 79. num. 2.
quibus addo Cabed. de Patron. Regiæ Coronæ, c. 20.
num. 3. & c. 35. n. 7. Gonzal. ad reg. Cancell. gloss. 24. ex
num. 153. Nicol. Garc. d p. 5. c. 1. num. 219. Illustriss.
D. Roder. à Cunha in comm. ad d. c. cùm longè, n. 4.
metipsum de offic. & potestate Episcopi, part. 1. tit. 1.
cap. 3. num. 32.
De qualitatibus autem, quæ in eo requirun-
tur, qui est eligendus Episcopus, est nunc viden-
dum, & qui eligi possunt Episcopi? & qui mini-
mè? & quomodo etiam hodie fiat Episcoporum
assumptio?
Sed antequam de qualitatibus ordinandi in 91
Episcopum sit à Superiore, cuius interest, vt in-
frà, cognoscendum, ipse ordinandus, qui ad hoc
dignitatum culmen ascendere, eiusque munus
subire curat, diligenter cogitare debet quæque
eum facultates suppetant, cum difficultates offi-
ciant,

ciant, ne fortè, cùm exiguæ staturæ sit, gigantum induat arma, quæ tum in cursu, tum in prælio impedimento sint, cùm in his permulti decipiantur, ea tentantes, quæ supra vires sunt, ideo S. Gregor. Nazianz. de his loquens dicebat, *Quid in cælum prouolas, cùm pedes sis? quid turrim extruis, cùm ijs rebus careas, quæ ad eam perficiendam requiruntur? quid ipse quoque manu aquam metiris, & Cælum palmo, terrumque omnem pugillo, elementa magna, & huiusmodi, vt ea Creator solùm demetiri possit? Si enim tunc primùm*, inquit Bernardus, *hæsitare incipias, id quidem serò, nate, iuxta consilium Saluatoris*, Lucæ 14. *sedisse debueras, ante æstimasse opus, metiri vires, ponderasse sapientiam, merita comparasse, sumptus computasse virtutum. Quis enim sanus, & sobrius, cùm perspexeris vix se ferendis oneribus suis sufficere, aliena quoque onera libenti animo suscipiat? quis cùm vix reddendis domesticis rationibus suis se parem agnoscat, in publicis, vel alienis sponte operam profiteatur? Quisnam æger suorúmque vulnerum cunctorum non satis peritus, alterius morbis mederi aggrediatur? quid enim indignius est? quid maiori pœna dignum, quàm in conspectu Dei, & Angelorum eius, in conspectu Ecclesiæ vniuersæ, id se scire profiteri, quod ignores, id velle quod noles, id posse, quod nullo modo possis? Non tunc igitur hæc talia cogitanda sunt, dum iam diuino adstamus Altari; sed tunc dum ambitiosè discurrimus. Neque enim erit adeò desperatus, & perditus animus, qui si maiestatem, & amplitudinem earum rerum sacrarum diligentius considerauerit, & expenderit, qui non concidat, qui se dare præcipitem velit, qui sententiam futuri Iudicis, quam veluti manu sua subscribit, non exhorrescat, ne illud exaudiat, Nescitis quid petatis*, Matth. 20. &c.

92 Si quis igitur Episcopatum desiderat, secum cogitet ad quot, & quàm magnos labores vocatur, deinde videat diligenter an eos sustinere rectè ipse possit, tum pericula animaduertat, quoniam aduersarij & apertè, & occultè eum oppugnant, neque mente solùm reputet, quanta sit illa dignitas; verum etiam, quot se mortis periculis obijciat, nec delectationem contempletur, nec in otio se fore putet, sed despiciat, quæ insidiæ, quæ cura, & sollicitudines sibi parentur, sciátque omninò, si quis in illo dignitatis gradu sit collocatus, eum ideò Episcopum creatum esse, & legitimè ipse certet, non vt otiosus voluptatem capiat; qui enim solum honorem adeptus est, cæteraque omnia, quæ ad Episcopum pertinent, officia neglexit, ex ea quidem re in maximam reprehensionem incidet. Sciant denique Episcopi se non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, sed ad labores, & solicitudines pro Dei gloria vocatos esse. Pastores sunt non sui, sed gregis curam habentes, Episcopi sunt ad regendam Ecclesiam Dei in qua posuit eos Spiritus sanctus. Pastores sunt opus naturæ attendentes, non dignitatem; laborem, non delicias; non crescere fastigio, sed humilitate decrescere; vt fiant serui, & ministri hominum propter Christum; vt intermissa Rachelis decora facie ad Liam oculis lippam; de Monte cum Moyse descendant ad campos, & de otio contemplationis ad laborem actionis.

93 Vnde, vt rectè Gregor. Nazianz. scripsit. *Nemo sapiens læto animo creatur Episcopus; quis pericula, & supplicia ei proposita consideret, atque adeo stultus videri potest, ac reprehensione dignus, cùm viam ingredi possit complanatam, & expeditam, spontè se in locum angustum, periculosumque redegerit.* Quod elegantibus, & horrendis verbis prosequitur S. Bern. ad Episc. Landon. *epist.* 24. dum ait, *Curritur ad Ecclesiasticas curas, nunquam sine curis, immo quisque victurus sit, cùm ad curas peruenerit. Et qui nondum has curas experti sunt, videntes alios, qui iam humeros submiserunt huic sarcinæ, non solùm non gemere tanquam sub honore, sed insuper appetere plus onerari, non deterrentur periculis, quæ cupiditate excæcati non vident? Quæ ista insania est? vbi timor Dei? vbi mortis memoria? vbi gehennæ metus? & terribilis expectatio illa Iudicij? Quò ascendis miser, vt ab altiori gradu sit casus grauior, neque enim paulatim decides, sed tanquam fulgor impetu vehementi (quasi alter Satanas) subitò deijcieris. Non cum tanta alacritate currerent ad honores, si esse sentirent & onera; grauari profectò metuerent, nec cum tanto labore, & periculo dignitates affectarent: affectant autem, quia sola attenditur gloria, non pœna. Væ tibi Episcope, quia peccata Populi comedis, acsi propria tibi minus sufficere viderentur. Dic mihi, quantum desudas, vt gemitibus, orationibus, pœnitentia, prædicatione, &c. diluas peccata illorum, quorum bona comedis? Veniet miser ante Tribunal Christi, & audietur grauis querela Populorum, accusatio dura eorum, quorum vixere stipendijs, neque diluere peccata, quibus facti sunt duces cæci, & fraudulenti mediatores. Quid tibi insipiens delitiæ sapiunt? Quid diuitiæ illæ oblectant oculos? quibus mercaris tam graue iudicium, tam dura temetipsum obligans rationi? vniuersa quidem vsque ad quadrantem nouissimum exigeris?*

Quapropter, quisquis sibi meritò timere debet, 94
ne dicam exhorrescere, cùm tantum munus assumit. quæ causa multis sanè, ac magnis in Ecclesia Dei viris fuit id muneris refugiendi, vt de SS. Brunone, Francisco, Bernardo, & multis aliis memini *de offic. & potest. Episcop. p.* 1. *tit.* 2. *gloss.* 1. *ex num.* 14. *cum multis seqq.* me citato *in illo loco*, Machado *en su perfetto Confessor tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 6. *tract.* 1. *docum.* 2. *num.* 1. & addo quod refert Boër. Epo *de Regalibus in benefic. Eccles. lib.* 1. *num.* 266. *pag.* 165. de Ferdinando Romanorum Rege, qui Archiepiscoparum Tergestinum in Istria tunc vacantem vltro detulit pijssimo, sanctissimóque viro Claudio Iaio, vni ex decem primis Societatis IESV Patribus, sed reluctanti, respuentique, nec vllis ad hoc machinis induci sese patienti, quantumlibet apud ipsum quoque Summum Pontif. res animis maximis ageretur, donec tandem Ferdinandus efficacissimis S. Ignatij rationibus per litteras persuasus, ac victus à postulato desisteret.

Plures hac nostra tempestate non defuerunt, qui Episcopatus spontè oblatos, vel recusarunt, vel inuiti susceperunt sanctæ memoriæ Viri, quorum duos referam, qui cum Ecclesiarum omnium ferè aliarum opulentissimarum, atque nobilissimarum gubernacula constantissimè recusauerint, multorum poterunt esse aliorum instar; quorum vnus fuit Ioannes Hurtado Domicanos (prout refertur in historia generali S. Dominici Hernandi del Castillo *in* 2. *p. lib.* 2. *c.* 26. *fol.* 202.) cui cùm Archiepiscopatum Toletanum, Carolus V. Imper. secretò designasset, eíque tum precibus, tum lachrymis, ac omni denique conatu obsistenti inducias, Imperator ad meliùs deliberandum indulsisset, præstitit Vir egregius constantissimè in priori proposito, cuius animi magnitudinem, stabilémque omninò sententiam, ac minimè fucatam, sed Deo additam, Imperator admiratus, sufficit illum tuto animo esse, quem iam libertate donabat; tunc ille summa perfusus lætitia, nouum mu-

nus à Cæsare postulauit, vt scilicet, nemini se
viuente, quod ab eo gestum fuerat, patefaceret.
Quod Cæsar fidelissimè præstitit; sed eo vita
deinde functo, aliis minimè occultandum ad re-
95 liquorum exemplum esse putauit. Alter extitit D.
Fr. Bartholomæus à Martyribus, eiusdem Domi-
nicanæ familiæ alumnus, qui præcepto obedien-
tiæ coactus fuit Bracharensem Archiepiscopatum
acceptare, vt de eo refert pius Vir Fr. Ludou.
Granatensis, qui vt Prouincialis præceptum ad
acceptandum illi imposuit, sicut ipsemet refert
in epistola nuncupatoria ad D. Ioannem Ribei-
ram Episcopum Dacensem præfixam concioni,
quam ipse Ludouicus Granatensis habuit in con-
secratione D. Antonij Pinatij in Episcopum Mi-
randensem, anno 1565. Item Fr. Ludouicus de
Sousa, nobilis actorum eiusdem Fr. Bartholomæi
de Martyribus scriptor, *lib. 1. cap. 8.* & qualiter
præceptum illud strictissimum imposuerit Frater
Ludouicus Granatensis, refert latissimè Ludoui-
cus Muñoz *in eius vita lib. 1. cap. 13. per tot.* qui
prius eundem Archiepiscopatum Bracharensem à
Regina Lusitaniæ Catherina oblatum repudiauit,
vt refert Fr. Alphonsus Fernandez *concertationis
prædicatoria p. 2.* vbi *de notitia Scriptorum Religionis
sancti Dominici.*

96 *O vertigo morum pessima!* exclamat Petrarcha
*de remedio vtriusque fortunæ lib. 1. dialog. 107. ad
quod olim consueuerant, & deberent cogi homines, in-
de nunc retrahi non possunt.* Aduerte quæso ò pro-
stitute fronis petitor, quòd ad celsitudinem gra-
dus, & sufficientiam bonorum appetere Episco-
patum præsumptuosum est, ac ad cupiditatem, &
ambitionem pertinet; vnde contra Pharisæos
Dominus dicit, *Amant primos accubitus in cœnis,
& primas cathedras in Synagogis, salutationes in foro,
& vocari ab hominibus Rabbi.* Et ipse Dominus
arguit discipulos *Matth. 20.* Primatum quæren-
tes, dicens: *Scitis, quia Principes gentium dominantur
eorum;* super quem locum Chrys. *hom. 66.* ait per
hoc Dominum ostendere voluisse, quòd gentile
est primatus cupere. Et eleganter idem Chrysost.
hom. 35. hac de re ita loquitur. *Opus quidem desi-
derare bonum, bonum est: primatum autem honoris con-
cupiscere vanitas est. Primatus enim fugientem se de-
97 siderat, desiderantem se horret.* Ob id notat Cassan.
in catal gloriæ mundi p. 1. consid. 60. quòd homo non
debet gloriari appetendo honorem terrenum non
98 sibi debitum, quoniam ad honores Mundi sine suf-
fragio temporis, aut sine merito laboris velle pro-
moueri dicitur ambitio, quæ non est permissa, cùm
sit inordinatus appetitus honoris terreni, & am-
plitudinis dignitatis, *cap. miramur, in fin. dist. 6* &
ideò, vt dicit S. Thom. *2. 2. quæst. 131. art. 2.* & Alex.
de Alex. *in 2. p. sum in tract. de ambit.* est peccatum,
quia cùm honor sit præmium virtutis, Arist. *4.
Ethic.* ambitiosus desiderat præsidentiam, & re-
gimen, quod non debetur nisi virtuosis, & per
consequens, non sibi, imò etiamsi esset dignus,
ex ambitione fit indignus, *cap. principatus 1. quæst. 1.
Acceptatio enim Prælaturæ*, vt inquit S. Bernard.
serm. 58. super Cant. *procedere debet ex quadam in-
tima stimulatione sollicitante nos æmulari fraternam
salutem, æmulari decorem domus Domini, incremen-
ta lucrorum eius, incrementa frugum iustitiæ eius, lau-
dem, & gloriam eius, vt euellat, & destruat, ædificet,
& plantet.*

Vnde si quis Episcopatum optet, non propter
99 officij dignitatem, sed propter annexum labo-
rem, qui est ordinatus ad honorem Dei, & pro-
ximi salutem, bonum opus desiderat; quia optat
prodesse, & non præesse, vt benè docent S. Thom.
2. 2. q. 185. art. 1. Alph. Aluarez Guerr. *in speculo iur.
Pontificij cap. 4 post princ.* Azor. *instit. mor. p. 2. lib. 3.
cap. 28. quæst. 2.* Sic intelligentes locum Apost. 1. ad
Tim. 3. *Si quis Episcopatum desiderat, bonum opus
desiderat.* Et hinc Nau. *consil. 17. num. 7. sub tit. de
sent. excom. in nou.* resoluit absque peccato etiam 100
veniali posse appeti Episcopatum ab illo, qui est
eo dignus, dummodo principaliter appetatur, vt
prosit, licèt minus principaliter appeteretur, ob
honorem & fructus eius; & *de Orat. Miscell. 42.
num. 2.* tenet, grauiter peccare Episcopos ambien- 101
tes alios Episcopatus, ad quos libera multorum
beneficiorum collatio pertinebat, vt per ea pos-
sint suis cognatis, & familiaribus prouidere, re-
fert Paul Laym. *in Theol. moral. lib. 4. tract. 2. cap. 15.
num. 10.* vbi resoluit non esse illicitum Episcopa-
tum, aliamve Prælaturam appetere principaliter
propter Dei honorem, & salutem animarum pro-
mouendam; secundariò verò propter bona tem-
poralia ei annexa, si aliquæ conditiones adsint;
prima, vt qui Prælaturam appetit, ea dignus sit.
Secunda, vt alius non adsit ad regendum magis
idoneus, ex cuius promotione Ecclesia maius
commodum acceptura est; nam alioquin, qui Præ-
laturam appetit, non syncere vtilitatem Ecclesiæ,
sed potius suum commodum spectare conuincitur;
quod tamen commodo Ecclesiæ posthaberi debet;
tertia, vt sine scandalo, illicita largitione, &c.
appetat, vel procuret.

Hinc etiam prouenit, quod Doctores commu- 102
niter resoluunt, votum scilicet, vel iuramentum
non procurandi Episcopatum esse omninò lici-
tum, & obligare; quia Episcopatum procurare
est contra humilitatem, ac proinde illicitum; ita
Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. cap. 18.
num. 30.* Illustrissimus D. meus Roder à Cunha
in comment. ad cap. . num. 8. dist. 85. & vltra supra-
dicta probatur ex S. August. *lib. 19. de ciuit. Dei
cap. 19.* relatio *in cap. qui Episcopatum 8. q. 1.* dum
ait locum superiorem (etsi administraretur, vt de-
cet) indecenter tamen appeti: & ex S. Greg. *lib. 1.
epist. 110.* relato *in cap. fin. 1. quæst. 6.* qui asserit vltrò
ambientem, vel importunè se ingerentem esse
omninò repellendum: & ex S. Chrysost. *hom. 35.
in Matth.* dicente, *desiderantem Primatum in terra
inuenturum confusionem in Cælo*, &c. Verùm si quis
votum emiserit, vel iurauerit non acceptandi
Episcopatum in nullo casu, immò resistendi Su-
periori acceptare iubenti, tale votum, seu iura-
mentum est omninò illicitum, & peccaminosum,
ac proinde non obligat, quia necessitas proximi,
& Ecclesiæ vrgere potest, cui succurrere quis te-
netur, & obedire Superiori, qui id valeat præci-
pere. Ita Syluest. *verb. Episcopatus, q. 3. in fin.* Suar.
tom. 4. de Relig. tract. de Iuram. lib. 2. cap. 13. num. 3.
D. à Cunha *vbi supr. num. 9.* Azor. *instit. moral. p. 2.
lib. 11. cap. 1. q. 1. vers. quæres*, Sanch. *in præcepta De-
calogi tom. 1. lib. 4. cap 8. n. 37. & tom. 2. lib. 6. cap. 18.
num. 3.* vbi subdit sic esse intelligendum Grego-
rium *in regestr. lib. 6. cap. 109.* relatum *in cap. in Scri-
pturis 8. q. 1.* damnantem recusare Episcopatum,
vt colligitur ex eius verbis, ibi, *Quies ita, ne no-
bis appetenda ex corde, & tamen pro multorum lu-
cro aliquando postponenda.* E contra tamen licitum,
ac proinde obligatorium sub mortali erit votum,
seu iuramentum non acceptandi Episcopatum,
quantum est ex parte vouentis, vel iurantis, nisi
præcepto aliquo (siue id præceptum sit ex Iure
naturali,

naturali, siue ex positiuo Ecclesiastico) constringantur acceptare; vt benè resoluunt S. Thomas 2.2.q.185. art.2. in corpore, & quodlib. 5. art.22. in corpore, & ad 2. Valent. 2.2.disp.10.quæst.3.puncto 2. quæst.2.concl.1.in fine, Sanch. d.lib 4.cap.8.num.37. & lib.6. cap. 18.n.35. & in hoc euentu procedere text. in cap.1. dist. 85. notaui Ego ipse in collect. ad ipsum, num. 9.

103 Religionis Superior non poterit præcipere Regulari vouenti, vel iuranti non acceptandi Episcopatum, vt illum acceptet, ex eo, quia cùm per Episcopalē dignitatem liber sit Regularis à subiectione obedientiæ suæ Religionis, absurdum esset ad hoc obligari posse; sicut resoluunt Valent. d.q.3.puncto 3.col.5.concl.6. Sanch.d.lib.4 cap.8.num. 38. Paul. Laym. d. cap.15.num.12. D. à Cunha vbi supra num. 11. vbi subdit, nec, quia de multis le-
104 gamus ita obligatos fuisse, credendum esse talem obligationem vim habuisse. Papa verò si etiam extra Ecclesiæ necessitatem, immò ex libera electione vellet, vt sic iurans, vel vouens, fieret Episcopus, teneretur illi obedire, quia in eo voto censetur semper exclusa auctoritas ipsius Summi Pontificis præcipere volentis, Sanch. dict. lib.6.cap.18. num.38.vers.vlt.

De multis autem (vt ad rem redeamus) quæ in Episcopo requiruntur, loquitur Apost. ad Timoth. & ad Titum, quæ omnio in sequenti cap. iuxta Canonicas sanctiones exponemus. Hoc autem in loco de iis tantùm agemus, quæ aut faciendam impediunt, aut irritam faciunt electionem, vel saltem animaduertenda sunt in ipsa electione Episcopi facienda.

105 Requiritur igitur primùm in Episcopo eligendo, vt iisdem qualitatibus præditus sit, quæ in Presbytero quoque simplici necessariò exiguntur, quas suo loco videbimus; sed supra illos, ac cæteros Clericos requiritur, in Episcopo ætas xxx. annorum completorum, cap. cùm in cunctis, in princ. de elect. ibi, Nisi qui iam trigesimum ætatis suæ annum exegerit. Greg. IV. Constit. sua incip. Onus Apostolica, sub dat. Romæ 1. May, Anno Incarnat. Dom. 1590. ibi, Annum trigesimum expleuisse. Rebuff. de pacif. poss. num. 184. Menoch. de arbit. cas. 427. num.24. Henriq. in sum. lib.10.cap.19.§ 3. & lib.14. cap. 9. in princ. vers. ad Episcopatum, Guttier. can. lib. 1. cap. 26. num. 36. Franc. Leo in Thesauro fori Eccles. p.3. cap.8. num.7. Ludou. Miranda de ordin. indic.q.4.art. 2. conclus.3. Armendar. in addit. ad Recopil. legum Nauarræ, lib.1.tit.2.l.1. de ætat. num.18. Azor. instit. moral. part. 2. lib.6. cap. 5. in princ. Less. de iust. lib. 2. cap. 34 dub. 20. num. 103. Campan. in diuers. iur. can. rub.7. cap.3. num. 3. & cap.6. num 44. Valer. Reginald. in prax. fori pœnit. lib. 39. tract. 3. num. 163. vers. 1. Viuian. in praxi Iurispatr. lib.1. cap.1. n.188. secundùm vltim. impress. Iul. Lauor. var. lucubrat. tom.1. tit.4. cap.16. num.2. Anton. Nouar. in sum. Bullar. tit. de electione Episcoporum, num.1. pag.616. Machado en su perfetto Confessor tom.2. lib.4. p.6. tract.1. docum. 3. num. 2.

106 Vtrùm autem consecratus Episcopus ante annum trigesimum expletum fiat irregularis, incurrátque alias pœnas inflictas aduersùs promotos ante ætatem? in dubium poterit à nonnullis reuocari, & licèt ex aliquibus rationibus annuendum videatur, nihilominus tamen à negatiua non esse recedendum probat Suar. tom. 1. de cens. disp. 31. sect. 1. num. 29. quem refert, & sequitur Campan. in diuers. Iur. can. rub. 7. cap 4. n. 17. Infans verò si consecraretur Episcopus, nihil ageret, ex S. Thom. in supplem. ad 3. part. sum. quæst. 29. art. 2. Henriq. in sum. lib.1. cap.21. §.4. & lib. 10. cap.14. §.3. nam requiritur ætas recipientis Pastoralem curam animarum; & quemadmodum carens vsu rationis est inhabilis ad matrimonium corporale, exigens interiorem consensum, vt scribit idem S. Thom. in supplem. q.45. art.4. ita pariter ad spirituale, cùm persona consecranda in Episcopum fiat Sponsus suæ Ecclesiæ; licèt contradicant alij, quòd etiam in cunis consecraretur Episcopus, maximè Host. in sum. de tempor. Ordin. §. & cui, vers. sed etiam præter regulas; sed vide Borgas. de irregul. rub. de tempor. Ordin. num. 14. & 15. Altens. part. 2. lib. 6. tit. 25.

Secundò attendendum est, vt sit ex legitimo matrimonio natus, d. cap. cùm in cunctis, cap. innotuit, de elect. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 1. cap. 3. num. 8. Ego ipse de offic. & potest. Episcopi, part. 2. alleg. 1. num. 32 & in collect. ad d. cap. cùm in cunctis, num. 18. & me citato in illis locis, Iul. Lauor. d. c. 16. num. 24. Nouar. d. tit. de electione Episcopor. num. 3. 107
Machado d. tract. 1. docum. 3. num. 3. Ex legitimo 108
matrimonio natus, Iuris fictione dicitur, ac proinde ad Episcopatum habilis censetur per subsequens matrimonium legitimatus, vt benè resoluunt Couar. de spons. part. 2. cap. 8. §. 2. num. 30. Viu. tom. 2. comm. opin. lib. 6. tit. 4. num. 101. pag 17. Peregr. de fideic. art. 24. num. 12. Menoch. cons. 16. num. 5. & 17. & cons. 799. num. 12. Suar. tom. 5. de censur. disp. 5. sect. 5. à num. 10. Bellet. disquisit. Clerical. part. 1. tit. de discipl. Cleric. §. 2. num. 18. Azor. instit. moral. part. 3. lib. 2. cap. 14. q. 14. Campan. in diuers. Iuris Can. rub. 11. cap. 13. num. 127. Ego ipse d. alleg. 1. num. 33. & in collect. ad d. cap. cùm in cunctis, num. 19. me citato Iul. Lauor. d. cap. 16. n. 61. Nouar. vbi suprà num. 4.

Tertiò, quòd in sacro Ordine antea saltem sex mensium spatio fuerit constitutus, vt statuit Concil. Trid. sess. 25. de reformat. cap. 2. & ex illo colligunt Franc. Leo d. cap. 2. num. 9. Vgolin. de off. Episcopi, cap. 1. §. 2. num. 1. Machado d. docum. 3. num. 1. Sed hodie attenta noua dispositione dictæ Bullæ Gregor. XIV. cùm plurali numero vtatur, sicut priùs vtebatur, cap. à multis, de ætat. & qualit. requiritur, vt omnibus sacris initiatus sit ante sex menses, vt benè aduertit Campan. d. rubr. 11. cap. 7. num. 8. quem refero Ego ipse d. alleg. 1. n. 37. Si verò Sacerdotium non præcesserit, valida tamen erit Ordinis Episcopalis collatio; etenim præposteratio in collatione Ordinum non vitiat, licèt executionem impediat, vt per glos. & Doctor. in cap. sollicitudo, 52. dist. Rendin. in prompt. recept. sent. tom. 1. tit. 38. num. 6. Forn. de sacr. Ordin. cap. 6. num 5. Campan. d. rub. 10. cap. vnic. de Cler. per saltum promot. Syluest. in sum. verb. Ordo, 2. n. 1. Borg. de irregul. part. 5. sub rub. de Cler. per saltum prom. num. 3. Sà verb. Ordo, num. 25. Marol. de irregul. lib. 4. cap. 12. num. 3. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 7. § 1. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 30. q. 9. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 24. litt. A. vers. inter promotos, & alij citati ab Illustriss. D. meo in comm. ad d. cap. sollicitudo, num. 16. 109

Quartò, quòd sit Doctor, aut Licentiatus in sacra Theologia, vel Iure Canonico, aut saltem publico alicuius Academiæ testimonio idoneus ad alios edocendos repertus, vt disponit Concil. Trid. sess. 22. de reform. cap. 2. & per illud itartadunt citati à Cened. ad Decretum collect. 51. num. 4. ad fin. quibus addo Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. n. 67. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 28. q. 9. & lib. 6. 110

cap.6.q.1. Leſſ. *de Iuſt.lib.2.cap.34.dub.24.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.30. tract.3. num.171.* Campan. *rub.3.cap.4.num.1.cum ſeqq.* Bellett. *diſquiſit.Cler.part.1.tit.de Cleric.diſc.§.4.à num.33.* Homobon. de Bonis *de exam. Eccleſ. part.1. tract.1.cap 9.*
111 *q.52.* Machado *d.tract.1.docum.3.num.4.* metipſum *d alleg.1.num 24.* Poſtmodum Gregorius XIV. *in d. ſua Conſtit.* addidit, vt peculiaris circa doctrinam promouendi ad Epiſcopatum diligentia adhibeatur, ita quòd priuilegium Doctoratus, aut Licentiaturæ nemini ſuffragetur, ſed de eorum etiam doctrina diligens fiat inquiſitio, niſi ex aliqua publica functione illud notorium eſſet. Denique Clem. VIII. in peculiari ſuo Decreto ſtatuit, quòd ad Epiſcopatus Italiæ aſſumendi in Vrbe coram ipſo, & S. Congregatione Cardinalium, aliorúmque grauium, & peritorum Prælatorum, ac virorum; in Gallia verò, & Hiſpania coram S. R. E. Cardinalibus Legatis ibi exiſtentibus, & Legatis deficientibus, coram Sedis Apoſtolicæ Nunciis, Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, de ſpeciali Papæ mandato aſſiſtentibus aliis Prælatis, & Intepetitis, vt huiuſmodi negotij grauitas requirit, ſe examini ſubiiciant, cui approbati, & non aliàs, ad Eccleſiarum regimina admittantur; refero Ego ipſe *d. alleg.1. num.25.& in collect.ad d.cap. cùm in cunctis,num.10.* me citato Lanor. *d. cap.16.num.19.*

112 Quintò, quòd ſit à parentibus Catholicis creatus, vt ſtatuitur *in d.Conſtit. Greg. XIV.* quam refero Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcopi, part 1. tit. 1. cap. 5. num. 40.* & me citaro Iul Lanor *dict. cap. 16. num. 70.* vbi *num. 71.* poſt Sigiſm. à Bononia *de elect. dub. 72. num. 1.* ſubdit, quòd arcentur illi, qui ab hæreticis procreati ſunt in primo & ſecundo gradu lineæ paternæ, maternæ verò ſolùm in primo.

113 Sextò, quòd ſit in Eccleſiaſticis functionibus diu verſatus, item fide, puritate, innocentia vitæ, prudentia, vſu rerum, integra fama, & doctrina præditus, vt expreſsè requiritur *in dicta Conſtitut. Gregorij XIV.* & latiùs patebit ex particulari inſtructione circa conficiendos proceſſus inquiſitionis ſuper qualitatibus eorum, qui promouendi ſunt ad regimina Cathedralium ad calcem huius cap. ponenda; & cuius vita prior, ac omnis ætas à puerilibus exordiis Eccleſiaſticè ac laudabiliter acta teſtimonium præbeat, *cap. miramur, verſ. meritò, 61.diſt.* Conc. Trid. *ſeſſ.6.de reform.cap.1.* & denique eauendum eſt, ne ex iis ſit, qui aliqua ex cauſa ab omni electione paſſiua excluduntur, de quibus infrà de electione in genere videbimus, *hoc eod.lib.cap.19.num.121.cum ſeqq.*

114 Ex his colligitur laicum non poſſe in Epiſcopum eligi, vt habetur *in cap. hoc ad nos, 59. diſt.& in cap.miramur, 61.diſt.& in cap.ſtatuimus,§.his omnibus, ead. diſt. & in cap.exigunt 1.q.7.* Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. part.1. tit.1. cap. 3. num. 45.* ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ. me citato Iul. Lanor. *d.tit.4.cap. 15. num. 14.* In pleriſque enim Conciliis, & Decretis Pontificum habetur expreſſum, vt nullus ex laïco fiat Epiſcopus, *Miſerum eſt enim* (inquit Innoc. Papa *in cap. miſerum, 61.diſt*) *eum fieri Magiſtrum, qui nunquam fuit diſcipulus, eúmque ſummum fieri Sacerdotem, qui in nullo gradu vnquam obſequutus fuerit Sacerdoti.* Et Cæleſtin. *in cap. quid proderit, ead diſt.* Quid, inquit, *proderit per ſingula ſtipendia Clericos militaſſe, & omnem egiſſe in Dominicis caſtris ætatem, ſi ij, qui futuri ſunt Sacerdotes, ex laicis requirantur, qui vacantes ſæculi omnem Eccleſiaſticum ordinem neſciunt,* &c. & ſubdit Sacerdotium non debere inter cætera miniſteria in hoc vilius reputari, & quod difficiliùs impletur, faciliùs tribuatur.

Verùm, cùm ſanctus Nicolaus ex laïco fuerit 115
Epiſcopum electus, & B. Seuerus ex lanificio fuerit in Archiepiſcopum aſſumptus, & S. Ambroſius etiam ex neophyto fuerit Mediolanenſis Archiepiſcopus factus, & plures alij Sanctiſſimi viri, dicit Gratian. *in d cap ſtatuimus,§.his omnibus,61.diſt.* quod cùm quilibet laïcus ex merito ſuæ perfectionis Clericalem vitam tranſcendit (vt prædictis Sanctis contigit) eius poteſt rata haberi electio, *c. Oſius, cum ſeqq. 61. diſt.* Vnde Ambroſius *in cap. Neophytus.61.diſt.* de ſua ordinatione dicebat, *Neophytus prohibetur ordinari, ne extollatur in ſuperbiam, ſed ſi non deeſt humilitas competens Sacerdotio, vbi cauſa non hæret, vitium non imputatur, itaque ordinationem meam Occidentales Epiſcopi iudicio, Orientales etiam exemplo probarunt;* refero Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, part.1.tit.2 gloſſ.17.num.7.* Martinus namque Turonen. Epiſcopus, & Auguſtinus Hypponen. ac alij ex neophytis fuerunt Epiſcopi conſtituti.

Diſpenſatur cum laïcis, & neophytis, vt poſ- 116
ſint Epiſcopi fieri propter merita perſonarum, & Eccleſiæ vtilitatem, vel neceſſitatem, *c. cum nobis, in fin. de elect.* Ego ipſe *d. gloſſ. 17. num. 9.* vbi refero ætate noſtra Alexandrum de Franciſcis, vulgò Hebrainum nuncupatum à Clemente VIII. ad Epiſcopatum Foroliuienſem aſſumptum fuiſſe, qui quamuis eſſet in Hebraiſmo natus, & altus, ad Fidem tamen conuerſus, non ſolùm Chriſtianam pietatem ſinceris fuit amplexatus affectibus, ſed ſanctiſſimam Dominicam familiam ingreſſus, ibi euaſit homo charitatis inſignis, & Prædicator egregius, quod ſufficere viſum fuit, vt illi Epiſcopale munus committeretur.

Quibus de cauſis etiam cum illegitimè nato diſpenſatur, & cum eo, qui ſit minoris ætatis, nec adeò eminentis ſcientiæ, *d. cap. cum nobis*, & cum bigamo, vel cum eo, qui non caſtè vixit; ſi tamen longam poſtea continentiam ſeruaſſe probetur, vt habetur *in cap. priuſquam, 28. diſt.* Diſpenſatio au- 117
tem debet fieri in ſpecie ad dignitatem Epiſcopalem, nam licèt facta ſit ad omnes, & quaſcumque Dignitates, non extenditur ad Epiſcopalem, propter excellentiam, & culmen illius, vt per Abb. & Doct. *in cap.cùm VVinton. de elect.* Hoied. *de incompatib.benef.part.2.cap.vlt.n.77.* Peregr. *de fideicomm. art. 23. num. 8.* Nicol. Garc. *de benefic. part.1.cap.6. num.66.* quos refero *de offic.& poteſt. Epiſcopi,part.2. allegat.1.num.17.*

Vtrùm autem filios habens poſſit in Epiſco- 118
pum promoueri? ſolet ab aliquibus in dubium reuocari. In quo gloſſ. *verb. paruulum,* per text. ibi *in cap. priuſquam, 28. diſt.* ait hodie Iure communi nullum talem promouendum eſſe in Epiſcopum; quod quidem probatur ex text. *in c. de Syracuſanæ, ead. diſt. 28.* ibi, *per quam principalis Conſtitutio habentem filios, & vxorem, ad Epiſcopatus ordinem promoueri prohibet,* &c. quæ principalis Conſtitutio eſt *Auth. de Sanctiſſim. Epiſcop. in princ.collat.9.* Itidem eſt text. *in c. Catinenſis,61.diſt* ibi, *qui nec vxorem habeat, nec filios, nec crimen aliquod Canonibus inimicum.* Non debent enim in Epiſcopos eligi, qui longam corporis ſui continentiam non habuerunt, Sotomaior *in epiſt.1.ad Timoth. cap.1.n.9. verb. pudicum.* Facit quia etſi nulla daretur prohibitio, in recto tamen gubernandi regimine ſatis

inordi

inordinatum videtur illos ad Episcopatum eligere, qui propter nimiam in filios affectionem, vt plurimum, & cupiditate, & auaritia miserè detinentur; hi sunt Clerici, & Episcopi erga filios, & nepotes, *gloss. vlt. in cap. peruenit*, 1. q. 3. Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. legant, num. 1. dist. 37.* vnde probabile resultat periculum, quòd bona per vxorem, filios, nepotes, & cæteros temerè dissipabuntur, vt insinuat *d. cap. de Siracusana*, & ideo hanc partem tenent Innoc. *in cap. 1. de testam.* & *ibi* Abb. *num. 2.* & dicit esse magis consonam Iuri, Nauar. *de spoliis Cleric. §. 19. num. 2.*

119 Verùm quòd filios habens possit in Episcopum promoueri probat text. *in cap. sint manifestè, vers. fortasse*, 12 q. 1. vbi gloss. *verb. aut filios, & in cap. Episcopus, qui filios*, 12. q. 2. Apost. 1. ad Timoth. 3. *Episcopum vnius vxoris virum*, & deinde, *filios habentem*, refertur *in cap. 1. in princ. dist. 26.* Idque multis constat exemplis, patet in S. Petro, qui vxorem habuit, & ex ea Petronillam, Clemens IV. tempore promotionis duas habebat filias ex vxore legitima, vt videre est apud Platinam *in eius vita*; & idem de Alexandro III. refert, & cum hac sententia transire Doctores communiter post Host. fatetur Abb. *d. num. 2.* affirmat communem, & receptam Nauar. *citato loco*, vbi testatur se plures vidisse Episcopos, & alios Prælatos filios habentes, promotos fuisse à Sede Apostolica, nulla facta de filiis mentione, neque aliqua super eo habita dispensatione.

120 Qua retenta sententia, non obstant quæ pro prima suprà adduximus, in primis enim ad text. *in d. cap. prinsquam*, respondetur non agere de habente vxorem, sed de habente filiam, qui retro ante à longo tempore incontinens fuit, quod longè diuersum est à castitate coniugali. Ad *d. cap. de Siracusana*, respondetur text. illum quoad intentum nihil de nouo statuisse, sed retulisse se ad Imperialem Constitutionem, de qua *in d. Auth. in princ.* quæ in primis interdicere non potuit electionem ad Episcopatum, iuxta reg. *cap. Ecclesia S. Maria*, 10. *de constit. cap. vlt. de reb. Eccles. non alien.* Deinde si rectè aduertas, Iustinianus ibi absolutè non prohibuit talium promotionem, sed solummodò quando promouendus vxorem habuit legibus interdictam, vt alio defectu laborantem, non verò si vnicam, & primam, vt patet *ibidem in vers. sed & si prius.* Denique ad text. *in d. cap. Catinensis*, respondetur cum *gloss. pen. ibi*, textum procedere propter præsumptionem, quæ est contra habentem filios, quòd bona Ecclesiæ dissipabit, & vt cesset labor faciendi inuentarium, de quo *in d. cap. de Syracusana*, & tandem, quia datis paribus terminis, ad bene esse melius erit illum eligere, qui nullis occupationibus detinetur, & multo magis paratus est ad munus iniunctum exequendum, iuxta illud Pauli 1. ad Corinth. 7. *sollicitus est, quæ sunt mundi*, &c.

121 Potest etiam Religiosus in Episcopum eligi. *cap. pen. in fin. de vit. & hon. Cler. cap. nullus, de elect. in 6. cum sim.* Cou. *cap. 2. de testam. num. 3.* Henriq. *in sum. lib. 7. de Indulg. cap. 26. num. 2.* Tapia *in Auth. Ingressi, verb. sua, cap. 6. num. 58. C. de Episcop. & Cler.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 2. lib. 3. cap. 19. à num. 1.* dum tamen suus Superior consentiat ei acceptanti electionem de se factam, aliter Monachus non potest consentire, gloss. *in d. cap. nullus, & in cap. si Religiosus, & in cap. quàm sit, eod. tit. de elect. in 6.* Illustrissimus D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap. bene, num 2. dist. 61.* Henriq. *d. num 2.* Fr. Emm. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 58. art. 1.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 2. lib. 3. c. 19. num. 1. 16. & 17.* Sosa *in tract. de la obligacion con que quedan los Religiosos Obispos, num. 6.* vbi etiam quòd consensus siue licentia obtinenda est à Prælato generali, qui in sua Religione Superiorem non recognoscat. Et Prælatos poterit Religiosum compellere, vt Episcopatum acceptet, iuxta doctrinam S. Thom. 2. 2. q. 185. *art. 2. ad 3. & in 4. q. 19. art. 4. ad 3.* Henriq. *d. lib. 7. cap. 26. gloss. 2.* Fr. Emm. *d. q. 58. art. 2. in fin.* sicut compellendus venit etiam Prælatus, vt licentiam præstet. Iacob. de Graff. *d. p. 2. lib. 3. cap. 19. num. 1.*

Verùm si aliquis vouerit Religionem, non poterit Episcopatum acceptare, antequam sit Religionem ingressus, nisi dispensetur in voto, *cap. per tuas, de voto.* Ratio est, quia acceptans Episcopatum admittit impedimentum Religionis promissæ, & sic erit voti reus; quamuis enim non repugnet vt Religiosus fiat Episcopus; repugnat tamen, vt Episcopus fiat Religiosus, quia oportet illum prius fieri nouitium, & in operibus humilibus versari, quæ dignitatem Episcopi dedecent. Ita post Syluest, Abulen. Angel. Tabien. Caiet. & alios, docent Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 4. cap. 17. num. 5.* Barthol. à S. Fausto *in Thes. noro Relig. lib. 1. q. 191. & 334. & lib. 5. q. 41.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 382.* latè Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum Nouit. disp. 2. dub. 3. ex num 3.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 11. cap. 16. q. 2. & cap. 22. quæst. vlt. & part. 2. lib. 3. cap. 32. quæst. vlt.* vbi respondet ad obiectionem illam de statu Episcopali, quòd sit perfectior statu Religiosorum, nihil impedire, quia notum sub præcepto cadit, Episcopatus verò consilij, non præcepti opus est; & ad illud, quòd licitus est transitus à Religione ad Episcopatum, respondet transitum huiusmodi fieri auctoritate Summi Pontificis, non propria voluntate Religiosi. Ouiedo *in praxi Regul. p. 1. tract. 3. c. 1. q. 17. & cap. 2. q. 4.* 122

Sed quando quis votum emisit de intranda Religione, & voto non adimpleto in Episcopum consecretur, licèt peccet, secundùm Caiet. 2. 2. *q. 189. art. 3. ad 2. vers. Ad cuius euidentiam, in med.* nihilominus iam votum adimplere non potest, cùm amplius non valeat ad Religionem conuolare absque Apost. dispensatione, Enriq. *in sum. lib. 10. cap. 52. num. 5. in fine gloss. 1.* Sosa *in d. tract. num 90.* Et licèt aliqui id in confirmato tantùm limitent, vt videre est apud Armil. *verb. Episcopus, num. 10.* Syluest. *eod. verb. num. 11. § tertium, & verb. Religio 2. n. 20.* Cordub. *in sum. q. 153.* Azor. *d. lib. 11. cap. 16. § quæres.* Verùm Sosa *vbi suprà num. 92.* in vtroque idem dicendum existimat.

Vtrùm autem desideretur licentia Pontificis ad dimittendum Episcopatum illum semel acceptatum, transeundúmque ad Religionem, gratia prioris voti implendi? vide Caiet. 2. 2. *q. vlt. art. 3. circa solut. ad 1. dub. 2.* Azor. *d. lib. 11. cap. 16. q. 2.* Suar. *de Relig. tom. 2. tract. de voto, lib. 3. cap. 4. num. 8. & tom. 1. etiam de Relig. lib. 1. cap. 20. num. 1.* Ouiedo *in praxi Regul. part. 1. tract. 4. cap. 2. q. 5.* Sanch. *d. cap. 17. num. 6.* Barthol. à S. Fausto *d. lib. 1. q. 335.* vbi *q. 338.* quærit, an Episcopus, cui talis licentia à Pontifice denegatur, ad aliquid faciendum ex vi voti teneatur? Barthol. de Vecchis *d. dub. 3. n. 5.* vbi resoluit licentiam in hoc casu desiderari, nisi Episcopus esset tantummodò electus, sed non 123

confirma

confirmatus. Quando Religiosus Episcopus Episcopatui renuntiauit, an ad Religionem redire teneatur, solet ab aliquibus in dubium reuocari. In quo Abulens. *in Numer. cap. 30. q. 109. vers. quod pater. fol. 156. col. 2.* illum teneri affirmat ad Religionem redire, & subditum remanere Prælato Ordinis, Aragon. *de Iustit. & iure q. 88. art. 11. ad 3. pag. 1036.* resoluit etiam Summum Pont. Religiosum, qui Pontificatui renuntiauit, ad Religionem redire debere, & Azor. *lib. 12. cap. 7. §. rogabis,* in hanc opinionem descendere videtur. Sed ego cum Enriq. *d. lib. 10. cap. 32. num. 4.* & Emman Sà *in aphorism. verb. Episcopus, num. 11. in fine,* & Sosa *d. tract. num. 137.* verius existimo, talem renuntiantem Religiosum Episcopum si non fuerit ob crimen depositus, non teneri, nec obligatum esse ad Religionem redire, quod etiam probabile reputat Ouiedo *in praxi Regul. p. 1. tract. 4. cap. 3. quæst. 4.* ex ea ratione quòd cùm Episcopalis dignitas, & status sit omnino distinctus, & superior statui Religionis, videtur manere talem Episcopum exemptum omnino à priori præcedente Religionis statu, intrinsecè scilicet, eo solùm quòd consecratus est; at *q. 5.* quærit verùm Prælatus Regularis teneatur hunc Episcopum Religiosum, qui Episcopatui renuntiauit, volentem iterum ad suum Monasterium regredi, recipere.

124 Qui autem ob crimen commissum Episcopatui
renuntians, Religionem introiuit, non poterit am-
plius in Episcopum eligi, *cap. hoc nequaquam 7. q. 1.*
cap. post translationem, de renunciat. S. Thom. 2. 2.
q. 185. art. 4. vers. ad 2. in fin. Maiol. *de irregul. lib. 3.*
cap. 6. num. 4. Illustriss. D meus *in comment. ad d. cap.*
bene, Flamin. Paris. *de resign. benef. lib. 1. q. 13. num. 52.*
125 vbi loquitur de Episcopo renunciante, vt Mona-
chus fiat, cùm vlteriùs ad Episcopatum illum re-
dire non possit, & *lib. 5. q. 3. num. 242.* agit de illo,
qui fuit Episcopatu depositus, & in Monasterium
detrusus ad pœnitentiam peragendam, quòd non
possit iterum ad Episcopatum reuocari & *num. 243.*
su' dit, ex quadam Pauli IV. Constitutione, quòd
126 si Episcopus ante Episcopatum erat Monachus,
& postea relicto, aut deposito Episcopatu redeat
ad Monasterium, in ea Religione non potest ha-
bere dignitates, neque officia; de quo etiam So-
sa *in d. tract. num. 144.* & Ouiedo *in praxi Regul.*
part. 1. tract. 4. cap. 3. q. 6 latè Ricciul. *Eccles. lucub.*
127 *lib. 2. cap. 12 cum seqq.* Episcopus, an, quando, &
de cuius licentia possit Religionem ingredi? vide
Suar. *tom. 3. de Relig. lib. 1. cap 20. à num. 4.* Barthol.
de Vecchis *in praxi obseruanda in admittendis ad*
Religionis statum Nouit. disput. 2. dub. 3. Ricciul. *d.*
lib. 2. cap. 13.

128 Potest quoque eligi in Episcopum Religiosus, etiam in nouitiatu existens, & nondum Professus, *cap. nullus Religiosus, de elect. lib. 6.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2 lib. 7. cap. 4. num. 20. in princ.* Barthol. de Vecchis *in d. praxi disp. 11. dub. 19. num. 2.* Ouiedo *d. p. 1 tract. 6 cap. 2. q. 6.*

129 Et quamuis deceat Episcopum Religiosum, qui ratione status ex discipulo in magistrum transiit, obseruantias Regulares seruare, non tamen ita, vt instar aliorum Religiosorum puniendus sit pœnis, quæ in illarum transgressores indicuntur; sicut resoluunt Caiet. 2. 2. *quæst. 185. art. 8. dub. 2.* Couar. *in cap. 1. de testam. num. 18.* Angles *in 4. tom. 2 q. de voto, dub. 6. con l. 1. in fine,* Sosa *in d. tract. num. 65.* Valent. 2. 2. *disp. 10. q. 3. puncto 8. col. 2.* Fr. Emman. *in sum. tom. 2. cap. 10. num 4.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 7. q. 4.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 6. cap. 6. num. 17.* Barthol. à S. Fausto *in thesauro Relig. lib. 6. q. 192.* & procedere in quocunque Religioso Episcopo, etiam Titulari, vel munus Pontificium deponente, multis comprobat Sanch. *d. cap. 7. num. 27. & 28.* nam & isti remanent, sicut & illi, exempti ab obseruantia & obedientia Regulari, vt cum Suar. Azor. & Sanch. resoluit Ricciul. *Eccles. lucubrat. lib. 2. cap. 11.*

Quod adeò verum est, vt Religiosus ad dignitatem Episcopalem euectus omnino absoluatur, etiam quoad culpam ab iis Religionis obseruantiis, quæ officio Episcopali obstant, aut eius dignitati non congruunt; qualia sunt solitudo, clausura, silentium, & alia huiusmodi; ab aliis verò obseruantiis, quæ per se nec promouent perfectionem, nec impediunt, sed in casu solùm iuxta varias circunstantias, potest talis Episcopus secum dispensare pro ratione loci, temporis, & personarum, cum quibus agit, sicut potuisset Prælatus dispensare cum illo, si adhuc subditus maneret; vt per S. Thom. *2. 2. q. 185. art. 8.* Carol. Tapia *in Auth. Ingressi, C. de sacros. Eccles. verb. sua cap. 6. num. 71. cum seqq.* Lauret. de Franchis *de controu. inter Episcop. & Regul. in quæst. var. q. 114.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 58. art. 3.* Fulu. Pacian. *cons. 132. num. 31. vol. 1.* Sanch. *d. cap. 6. num. 18.* Barthol. à S. Fausto *d. lib. 6. q. 93.* Turrecr. *in cap. carnem, num. 7. q. 4. de consecrat. dist. 5. & in cap. de Monachis 16. q. 1. pag. 86.* Cou. *in cap. 1. de testam. num. 18.* Paul. Fusc. *de visitat. lib. 2. cap. 15. num. 51. & 80.* Vasq. *p. 2. disp. 165. cap. 8. num. 93. ad fin. & in opusc. de reditib. cap. 3. dub. 1.* Toled. *lib. 5. cap. 4. vers. 12. pag. 455.* Grass. *d. lib. 2. cap. 57. num. 11.* Sà *verb. Episcopus, num. 11.* Ccned. *de pauper. Relig. dubit. 44. ex num. 15.* Diana *moral. resol. p. 3. tract. 2. de dub. Regular. resol. 50. vers. sed quæret aliquis,* Sanch. *d. lib. 6. cap. 6. ex num. 16.* Sosa *en el tratado de la obligacion con que quedan los Religiosos Obispos, num. 49.* 130

Quoad cæteras denique obseruantias, quæ Pontificium munus non impediunt, nec dignitatem dedecent; sed per se, vel in casu magis iuuant ad perfectionem vitæ, dicendum est ipsum sub peccato minimè obligari, sed tantùm ex quadam honestate, ac decentiæ debito. Ratio est, quia vt obseruantia Regularis obliget aliquem sub peccato, necesse est talem subiectum esse Regulæ, & Prælatis, lex enim obligat tantùm subditum. At Religiosus factus Episcopus liberatur à iugo Regulæ, vt probat *cap. vnic. 18. q. 1.* ergo transgrediens in nullam incidit culpam. Quare ita tenent Nauar. *cons. 15. num. 11. de Regular. in antiq. aliàs cons. 6. num. 11. de donat. in nouis,* Valent. *d. q. 3. puncto 8.* Azor. *d. cap. 7. q. 4.* Less. *de Iust. lib. 2. cap. 40. dub. 14. num. 113.* Sanch. *d. cap. 6. num. 19.* Barthol. à S. Fausto *d. lib. 6. q. 194.* Cened. *de paupert. Relig. dub. 44. ex num. 15.* Vasq. *in opusc. de redditib. cap. 3. dub. 10.* Diana *moral resol. p. 3. tract. 2. de dub. Regul. resol. 50. vers. sed quæret aliquis.* 131

Ex quibus primò infertur Religioso facto Episcopo licitum esse tenere in Baptismo, & sic cum compaternitatem contrahere, licèt Monachis id esset interdictum *in cap. non licet, il 1. & in c. Monachi, de consecr. dist. 4.* Ita resoluunt glos. *verb. absolut. in d. cap. vnico 18. q. 1.* vbi Turrecr. *num. 6.* Greg. Lop. *l. 65. verb. maioral tit. 5. p. 1.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 2. q. 58. art. 3.* Sanch. *d. cap. 6. num. 24.* qui omnes afferunt exemplum Gregorij, qui ex Religione promotus in Cardinalem, factus est Mauritij Imperatoris compater. 132

Secundò

133 Secuodò infertur nullatenus peccare, sed posse licitè carnibus vesci feria sexta, in qua Natale Domini incidit, Religiosum creatum Episcopum, cui iuxta suæ Regulæ Constitutiones is esus interdictus erat. Ita Turrecr. *in d. cap. vnic. num.1.& in cap. carnem, de consecr. dist. 5.* Zabarel. *in Clem. 2. in princ. num 7. q. 2. de censib.* Couar. *in cap. 1. de testam. num. 18.* Sot. *lib. vlt. de Iust. quæst. vlt. art. vlt. col 6. & 7.* F. Emman. *in sum. tom. 2. cap 10. num. 4.* Cordub. *super reg. cap. 2. q. 20. in 3. puncto,* Sosa *in d. tract. Hispanico, num. 53.* Sanch *d. lib. 6. cap. 6. num. 20.* vbi ampliat etiamsi Religiosus ille Episcopus esset ex Fratribus Minimis S. Francisci de Paula, qui solemne à carnibus abstinentiæ votum emittunt. Cui resolutioni non obstat text. *in cap. vlt. de obseru. ieiun.* dum priuilegium in eo contentum denegat adstrictis Regul obseruantia ad carnium feria sexta Natalis Domini abstinentiam, quia intelligitur de adstrictis debito legali, non autem de adstrictis solo morali debito, eò vel maximè, quòd tunc hoc morale debitum cessat, cùm consentaneum sit Episcopum in tanta solemnitate cum cæteris populis conformari.

134 Tertiò infertur Religiosum creatum Episcopum non teneri Diuinum Officium iuxta suæ Religionis ritum persoluere, quia ea obligatio ex regulæ præscripto insurgit, à quo liber est Episcopus; tum etiam, quia debet suæ Ecclesiæ ritum sequi; & ideò ita tenent Azor *d. c. 7. q. 4.* Sanch *d. cap. 6. num. 25.* Barthol. à S. Fausto *d. lib. 6. q. 194. num. 3. in fin.* Carol. de Tapia *d. verb. sua c. 6. num. 77.* Turrecr. *in cap. quando ordinatur, num. 3. dist. 38. & in cap. qui autem, num. 22. & 23. dist. 91.* Fusc. *de visit. lib. 2. cap. 15. num. 81.* Iacob. de Graffiis *lib. 2. cap. 57. §. 11.* Sosa *in d. tract. num. 58.* vbi limitat, nisi Apostolica dispensatio obtineatur ad recitandum diuinum Officium iuxta Religionis ritum, & *num. 59* cum Fusco & Turrecr. subdit Religiosos Episcoporum, seu Cardinalium socios posse Officium recitare eodem Breuiario, & cum illis in dicendo officio diuino se conformare. Lauret. de Franchis *d. tract. de controuers. inter Episcop. & Regul. q. 115.*

135 Quartò infertur Episcopum Religiosum priuilegiis suæ Religionis non gaudere, cùm liber sit ab omnibus Regulæ obseruantiis, iugòque monasticæ disciplinæ; vt per Mandos. *de priui. ad instar gloss. 3. num. 11.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 58. art 4. & quæst 64. art. 3* Sanch. *d. lib. 6. cap. 6. num 33.* Barthol. à S. Fausto *d. lib. 6. q. 197.* licèt contrariam opinionem non improbabiliter defendat Sosa *in d. tract. de la obligacion con que quedan los Religiosos Obispos, num. 60. cum seqq.*

Quintò infertur Episcopum Religiosum posse aliquem Regularem sui Ordinis in socium assumere. arg. text. *in cap. quod Dei timorem 5. de statu Monach.* in illis verbis, ibi *Exercens Plebani officium (si commodè fieri poterit) vnum Canonicum Regularem tecum habeas ad cautelam, cuius, in his quæ Dei sunt, & Regularis obseruantia tam consortio, quàm solatia perfruaris;* resoluunt Paol. Fusc. *d. lib. 2. cap. 15. num. 80.* Trull. *in lib. de Canonic. Regular. lib. 4. cap. 10. num 2. pag. 602.* Sosa *in d. tract. n. 55.* Caiet. *2. 2. quæst. 185. art. 8.* Sot. *de Iustit. lib. 10. quæst. 5. art. 7. vers. In Italia quidem,* Azor. *lib. 12. cap. 19. q. 14.* Valent *2. 2. disp. 10. q. 3. puncto 8.* Tota autem controuersia est, an id efficere possit ad suum velle sine Superiorum licentia? Henriq. *in sum. lib. 7. cap. 26. num. 1.* vbi gloss. & Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 64. art. 1.* affirmatiuam partem sustinent, quam ego in puncto Iuris veriorem existimo, nam si licentia desideraretur, nullum priuilegium Episcopo in hoc concederetur; & ideo nil mirum si asserat Sosa *d. tract. num. 57.* id prohiberi in Religionibus Minorum, Prædicatorum, & Societatis Iesu.

Sextò infertur Monachum Episcopum factum habitum suæ Religionis retinere debere, *cap. clerici el 2. de vita, & honest. cleric.* ibi, *nisi Monachi fuerint, quos oportet ferre habitum Monachalem,* &c. *l. 59. tit. 5. part. 1.* Turrecr. *in cap. Sanctimonialis, n. 2. 23. dist.* Paul. Fusc. *de visitat. tom. 2. cap. 15. num. 27. & 50.* F. Emman. *quæstion. Regul. tom. 2. q. 58. art. 7. in fine,* Tapia *d. verb. sua, cap. 6. num. 60.* Ioan. de la Cruz *de statu Relig. lib. 1. cap. 2. dub. 4 vers. secundò sequitur,* Campan. *in diuers. Iuris Canonic. rub. 12. cap. 14. num. 11.* Sanch. *d. cap. 6. num. 22.* Castro Palao *in opere moral. tom. 1. tract. 6. disput. 2. puncto 8. num. 3. vers. probo,* Sosa *d. tract. num. 39. cum seqq.* latè & eleganter Carol. Maranta *tom. 3. resp. 19. per tot.* Nouissimè autem ex *Cæremon. Episcopor. Clementis VIII. lib. 1. cap. 1. p. 3. & cap. 3. p. 12.* Religiosi in Episcopum promoti in vestibus retinent colorem sui habitus, & portant muzzetam eiusdem coloris, cum biretto nigro, & galero itidem nigro cum cordulis & guarnitione coloris viridis, sine rocheto, Sosa *vbi suprà num 41.* Vidi dubitari, an ex deuotione, posset Religiosus in Episcopum promotus proprium habitum Regularem portare contra formam in dicto Cæremoniali præscriptam; consului id non licere ob Episcopalis dignitatis præeminentiam, licèt id non semel in aliquibus viderim sine scrupulo practicari, & audiuerim à nonnullis practicatum fuisse, nam Sot. *d. lib. 10 quæst. 5. art. 7.* refert Cardinalem Caietanum nunquam reliquisse suæ Religionis habitum, & ideò de Cardinale Monelia affirmat Rodoan. *de spol. clericor. quæst. 8. num. 23. pag. 222. in fine,* additque Pium V. in Summum Pontificem euectum habitum non dimisisse, & de Sixto V. idem asserit Topia *d. cap. 6. num. 65.* quod ego ex Apostolica concessione factum fuisse existimo in aliis, exceptis Summis Pontificibus. Rochetto tamen Episcopus Regularis vti non potest ex *Cærem. Episcopor. lib. 1. cap. 3. §. 11. col. 2. l. Hisp. 39. tit. 5. part. 1.* Armil. *verb. Monachus, num. 8.* Entiq. vel Azor. quos refert & sequitur Sosa *d. tract. n. 47.* licèt Cou. *in d. cap. 1. n. 18. de testam.* & Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 58. art. 3. in fine,* existimauerit eo vti posse, licèt malè faciant.

136 Quoad tria verò substantialia Religionis vota aliter dicendum remanet; ab his enim non liberatur Religiosus factus Episcopus, plures refert Sosa *in tract. de la obligacion con que quedan los Religiosos Obispos, num. 10. cum seqq.* Fulu. Pacian. *cons. 132. à num. 24.* Fab. de Anna *cons. 45. à n. 82. vol. 1.* Lauret. de Franchis *dict. tract. q. 112.* nam à voto castitatis non absoluitur, sed eo tenetur, sicut antea tenebatur; nec etiam à voto obedientiæ, quia etsi assumpto eo statu à sui Prælati sobiectione eximatur, Romano tamen Pontifici subditur, vt optimè resoluunt Carol. de Tapia *d. verb. sua cap. 6. num. 66. 67. & 68.* Antonin. Diana *d. p. 3. tract. 2. de dub. Regul. resol. 61.* Sosa *d. tract. num. 10. in fine* Fr. Emman. *in sum. tom. 2. cap. 10. n. 4.* Henriq. *in sum. lib. 10. de sacram Ordin. cap. 32. §. 5. & c. 33. in fin.* Vasq. *1. 2. q. 96. art. 4. disput. 165. cap. 7. n. 93. in fin.* Azor. *d. cap. 7. q. 1.* Less. *de Iust. lib. 2. cap. 40. dub. 14. num. 113.* Fulu. Pacian. *cons. 132. num. 56. vol. 1.* Sanch. *d. lib. 6. q. 189.* non solùm generali illa

obedien

obedientia, quâ omnes Christi Fideles tenentur ei obedire, & alia peculiari debita ratione Iuramenti obediendi ipsi, quod omnes Episcopi præstant, sed etiam peculiari voto Obedientiæ, quod omnes Religiosi in solemni professione emittunt; vt post Henriq. *d. cap.33. in fin.* & Suar. *de Relig tom.2. tract. de voto, lib.6 cap.7. num.* 10. tradunt Sanch. *d. cap. 6. num.* 3. Barthol. à S. Fausto *d. lib.6. q.* 189. *num.6.* vbi *num.* 7. subdit hinc posse Pontificem ratione illius voti præcipere Religioso ad Episcopatum promoto ea omnia, quæ sunt secundùm Religionis illius regulas; sicut ea potuissent præcipere Superiores Religionis antequam ad dignitatem Episcopalem ascenderet; posséque illum ad Religionem reducere.

137 Circa votum Paupertatis totum est controuersiæ dissidium? Quidam enim tenent Religiosum ad Pastoralem dignitatem euectum eximi à Paupertatis voto, efficique verum dominum redituum Ecclesiasticorum instar Episcoporum sæcularium; ex quorum numero sunt Sot. *lib.7. de Inst. quæst.4. art.2. ad vlt. & lib. vlt. quæst. vlt. col.*4. Vasq. 1.2 *q.96. art.4. disput.*165. *cap.*8. *num.*91 *ad fin. & num.*104. Fr. Ioan Marquez *en el origen de los frayles Ermitanos de la Orden de san Agustin, cap.6. §.* 4. *&* 6. Hurtado de Mendoça *de fide, spe, & charit. vol.2. disput.*160. *sub sect.*3. Diana *d.p.3. tract.2. de dub Regul. resol.* 50. Cæterùm alij meliùs tenent eum non absolui à Paupertatis voto, nec effici dominum redituum Ecclesiasticorum, sed solùm administratorem; quia huius voti obligatio est de intrinseca natura Religionis, vt probat text. *in cap. cùm ad monasterium, de statu Monach.* à qua non absoluitur Religiosus; tum quia vota, quæ talis in Religione emisit, non laxantur, neque limitantur, nisi quatenus eorum obseruantia officio Episcopali obstat, tamque maiori bono, cui nunnune obstat abdicatio omnis dominij, dummodo talis Episcopus habeat plenam administrationem omnium bonorum Ecclesiasticorum, qualem Iura illi permittunt; tum ad suam sustentationem; tum ad causas pias. Quare sic resoluunt Fr. Emman. *quæst. regul. tom.*1. *quæst.*58. *art.*3. Iacob. de Graff. *in aureis decis. part.2. lib.3. cap.* 19. *num.*87. Carol. Tapia *in Auth. Ingressi, verb. sua, cap.6. n.*85. *C. de sacros. Eccles.* Surd. *de alim. tit.*8. *priuil.*74. *n.*96. Azor. *instit. moral part.2. lib.12. cap.7 q.2. vers. profectò hæc quamuis*, Less. *de Iustit. lib.2. cap.40. dub.*14. *num.*113. Sanch. *d. lib.6. cap.6. num.*8. Fr. Ioan. de la Crux *de statu Relig. cap.2. dub.*4 Barthol. à S. Fausto *in thesauro Relig. lib.6. q.*190. Enriq. *in sum. lib.*10. *cap.* 33. *num.* 3. *lit. L.* Castro Palao *in opere morali tract.6. disput.2. puncto* 8. *ex num* 3. Fab. de Anna *d. cons.*45. *ex num.*84. Pacian. *cons.*132. *à num.*14. Molin *de primog. lib.2. cap.10. num.*28 Thadæ. Piso *lib.1. var. resol. cap.8. num.*38. Gabr. Pereira *Lusit. decis.*73 *num.*1. Mari. Cutelli *in tract. de donat. tom.*1. *tract.1. disc.2. part.3. num.*135. *&* 150. Steph. Durant, *q. Iuris.* 10, Petr. Rebuff. *cons.*14. *per tot.* Laurent. de Peirinis *de Relig. subdito, tom.1. q.1. cap.*10. *§. vnic*, Nicol. Garc. *de benefic. p.7. cap.*10. *num.*89. Cened. *de paupert. Relig. dub.*44. *num.*5. *&* 31. *cum seqq.* Hieron. Rodriq. *in compendio quæst. Regular. resolut.* 60. *num.*9. Campan. *in diuers. Iuris canon. rubr.12. cap.*14. Gregor. XV. *decis.*109. *num.*3. Sosa *in d. tract. de la obligacion con que quedan los Religiosos Obispos, num.*20. *cum seqq.* & præcipuè *num.*19. Vnde prouenit illum nuda solùm bonorum post Episcopatum quouis titulo acquisitorum administratione fungi, proprietatem autem Ecclesiæ, cui præest, proculdubio quæri, *cap. statutum* 18. *q.1. cap. cùm olim,* 14. *vers præterea, de priuileg.* Cou. *in cap.1. de testam. num.*17. *&* 19. Molin. *d. cap.*10. *num.* 28. Fab. de Anna *d. cons.*45. *num.*107. Cened. *d. dub.*44. *num.*5. Gabr. Pereira *d. decis.*75. *num.*3. Campan. *d. rub.12. cap.14. num.*8. Less. *d. lib.2. c.41. dub.*11. Sanch. *d. lib.6. cap.6. num.*8. *& lib.7. cap.32. num* 62. Sosa *d. tract. num.*30. vbi ait Religiosum suorum bonorum patrimonialium, aliorúmque sua industria acquisitorum dominum non esse, & *num.* 32. post Nau. Sot. Medin. & alios, resoluit etiam Summum Pontificem ex Monachismo ad Pontificalem apicem euectum non esse dominum, sed administratorem bonorum, quæ possidet. Et ideo de omnibus bonis etiam ex hæreditate aut industria propriæ personæ prouenientibus Episcopum Regularem testari non posse, tenuerunt S. Thom. 2.2. *quæst.*185. *art.*8. *ad* 3. Fr. Emman. *in sum. verb. Obispos, num.4. in fine, & verb. testamentos, num.5. & tom.2. quæst. Regul. q.58. art.7. & 8. & tom.3. quæst* 69. *art.*4. Nau. *de redditib. q.1. mon.9. num.*2. Cou. *d. cap.1. de testam. num.*18. *in fine*, Rodoan. *de spol. q.3. num.12. pag.*139. Tapia *d. verb. sua, cap.6 num.*85. Iacob. de Graff. *p.2. lib.3. cap.*18. *à num.*87. post Enriq. Syluest. Sot. Abulens. & alios Sosa *d. tract. num.*20. Sanch. *d. cap* 6. *num.*10. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 363. *num.*25. *& tom.5. cap* 880. *num.*10. Greg. XV. *decis.*109. *n.*5. Gabr. Pereira *d. decis.*75. *num.*1. Cened. *d. tract. de paupert Relig. q.*45. Thadæ. Piso *lib.1. var. resol. c.8. num.*33. Mari. Cutell. *dict. tom.1. de donat. tract.1. disc.2. p.3. num.*138. *cum seqq.* quicquid dicat Diana *moral. resol. p.3. tract.2. de dub. Regular. resolut.*50. *vers. attamen, in fine.* Ita vt nec testamentum ante professionem factum reuocare possit, Tapia *in d. Auth. Ingressi, verb. ideoque nec de his, cap.1. n.*67. Ceuall. *commun. q.*806. *num.*10. Sanch. *d. lib.7 cap.*11. *num.*6. Mari. Cutell. *d.p.3. num.* 145. solúmque illud declarandi potestatem putarem habiturum, vt eam habet in Monasterij claustris existens, post alios Antonin. Diana *d. tract. de dub. Regular. resolut.*75. Nihilominus in vita tam liberè de bonis propria industria & intuitu Episcopatus acquisitis disponere poterit, ac alius quicumque Episcopus Clericus, vt cum multis resoluit Sosa *d. tract. num.* 26. vbi *num.* 27. quòd etiam poterit in vita dum sanus esset, modicè donare, plurea, quos refero *de officio, & potest. Episcopi, p.3. alleg.*114. *n.*... Et quicquid ante consecrationem acquisiuit, ad Monasterium spectat, post consecrationem verò obtenta propriæ Ecclesiæ pertinent, *de. cap. statutum*; ibi, Qui de Monacho Episcopus ordinatur, quod ante consecrationem habuit, Monasterio, quod verò post consecrationem acquisiuit, propriæ Ecclesiæ relinquat, &c. Innoc. *in cap. vt vnusquisque, de pecul. cleric.* Tapia *d. verb. sua, cap.* 6. *num.*84. Sosa *d. tract. num.*99. *cum seqq.* vbi *num.*102. cum eodem Tapia *citato loco, num.*78. intelligit illam primam partem in illis rebus, quarum ius & possessio ante consecrationem erat Monasterij. Acquirit etiam Episcopus Religiosus ex Ordine Minorum Sancti Francisci, ius succedendi in bonis paternis, Fr. Emman. *quæst. Regul. tom* 2. *q* 58. *art.7. & tom.3. q.69. art.4. circa fin.* Molin *de Iustit. tract.2. disp.*140. *vers. quando Religiosus, & vers. quando professus*, Azor. *d. lib.12. cap.10. q.6.* Tapia *d. verb. sua, cap.6. num.*49. Sosa *d. tract. num.*371. post consecrationem scilicet, vt per text. *in d. cap. statutum*, ibi, *Et sacra ordinatio de Monacho Episcopum facit*,

velut

velut legitimus heres, &c. resoluit Sosa *d.tract.n.*107.
dummodo post consecrationem moriatur pater,
& hæreditas tunc temporis illi deuoluatur, & ideo
à Monacho cui per Episcopatum superuenit capa-
citas acquirendi, scripsit Bart. recuperari non posse
bona iam aliis acquisita *in tract. Minoric. lib.4.dist.*
3. cap. 2. exemplo Monachi, qui licèt efficiatur
capax successionis in feudo ex Papæ dispensatio-
ne, Bald. *cons.*275. *num.*7. *lib.* 2. Curt. iun. *de feudis*
2. p. 1. p. princ. quæst. 10. *vers. Sextò limitatur, num.*28.
Afflict. *eod. tract. tit. si de feud. def. content. in cap. qui*
*clerici, num.*3. Duen. *reg.*103. *num.*5. Marc. Anton.
Genuens. *in practicab. Eccles. q.*263. Sanch. *d. tom.* 2.
lib.7. cap. 32. num. 22. in princ. non tamen succedit
post mortem vltimi possessoris superueniente ca-
pacitate, cùm iam res non sit integra, & ius ad
successionem sit alteri acquisitum, Guilielm. Be-
nedict. *in cap. Rainutius, verb. in eodem testamento re-*
linquens el 1. num. 127. *de testam.* Molin. *de primog.*
*lib.3. cap.2. num.*17. Sanch. *d. cap.32. num.*22. Mart.
de success. legali, tom. 1. p. 3. q. 13. *art.2. num.* 10. *&* 11.
Mari. Cutelli *de donat. tom. 1. tract. 1. disc. 2. part.6.*
num. 3.

138 Illud quoque est in electione Episcopi obser-
uandum, vt nullus inuitis detur Episcopus subdi-
tis, vt dicitur *in cap. nullus*, 61. *dist. & in cap. fin.*
63. *dist.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib.6. cap. 4. quæst.* 25.
vers. & certè, Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi*,
part. 1. tit. 1. cap. 3. num. 48. *in princ. secundùm Lugdu-*
nens. impressionem, nec emeritis ciuibus, qui con-
ciuium suorum benemerentur testimonium in
suis Ecclesiis, extranei, & ignoti sunt præponen-
di, vt Cælestinus Papa constituit *in cap. nec eme-*
ritus, 61. *dist.* Rectissimè nihilominus Regi præsta-
tur ab Episcopis feuda prorsus nulla, vel alia
etiam prædia prorsus nulla possidentibus iusiu-
randum fidelitatis, propter tum semetipsorum,
tum populi Regij suæ curæ commissi, in Regis
obedientia, quantum in se est, piè continendi
regimen spirituale, vt optimè aduertit Boët. Epo
de Regalib. vel iure Princip. in beneficijs Ecclesiast.
139 *num.* 500. *pag.* 55. *in princ.* Non est tamen eligen-
dus Episcopus, qui Principi sæculari nimis fa-
uorabilis dignoscitur, ex Nicolai Papæ Decreto,
in cap. porrò, 63. *dist.* est etiam maximè attenden-
dum, vt Pastores boni, atque Ecclesiæ regendæ
idonei assumantur: quia, vt inquit Innoc. III.
in Concilio generali, de quo *in cap. nihil est*, *de*
elect. Nihil est, quòd Ecclesia Dei magis officiat,
quàm quòd indigni assumantur Prelati ad regimen
animarum. Quare in Concilio Carthaginens. re-
lato *in cap. qui Episcopus*, 23. *dist.* traditus fuit mo-
dus, & forma examinis, & inquisitionis facien-
dæ de qualitatibus personæ; quæ in Episcopum
540 eligenda esset. Nouissimè autem emanauit instru-
ctio particularis circa conficiendos processus in-
quisitionis super qualitatibus eorum, qui pro-
mouendi sunt ad regimina Cathedralium, aut alia-
rum superiorum Ecclesiarum, vel Monasteriorum,
iussu S. D. N. Vrbani VIII. in hunc qui sequitur
modum:

Circa personas, ad quas spectat dictos pro-
cessus conficere.

541 SI processus Inquisitionis conficiendus sit ex-
tra Romanam Curiam, hoc munus spectat ad
Legatos Sedis Apostolicæ, vel ad Nuncios Pro-
uinciarum in locis, in quibus commorantur: si
non adsint Legati, neque Nuncij, spectat ad Or-

dinarios personatum promouendarum, & ipsis
deficientibus, ad ordinarios viciniores, qui or-
do gradatim seruandus est, nec quisquam debet
sibi hoc munus arrogare præter ordinem supra-
dictum, nisi Romano Pontifici per speciale man-
datum alicui alteri illud demandare placuerit. Quo
casu apparere debet de mandato speciali in princi-
pio processus.

Si aliquis ex Prælatis, ad quem ordine supradi- 542
cto spectat processum conficere, consanguinitate,
vel affinitate vsque ad tertium gradum inclusiuè
promouendum contingat, ille excludatur ab
hoc munere, quòd eo casu deferatur ad illum,
qui proximè sequitur, seruato eodem ordine, &
gradu.

Si quis etiam sit legitimè impeditus, vt per 143
se ipsum processum conficere non possit, &
ea adimplere, quæ continentur in §. inferiùs
scripto, qui incipit, *Quicunque confecturus est*,
ea cura transferatur eodem ordine, & gradu
ad alium Prælatum viciniorem, Prælato impe-
dito.

Si processus sit conficiendus in Romana Cu- 144
ria, videndum est, an Ecclesia, vel Monasterium,
cui est prouidendum, sit ad nominationem, vel
præsentationem Imperatoris, vel alicuius Regis,
aut Principis; quo casu munus conficiendi pro-
cessum in Curia spectat ad Cardinalem, qui apud
Pontificem, & Sedem Apostolicam est Protector
illius Prouinciæ, in qua sita est Ecclesia, vel Mo-
nasterium.

Quòd Ecclesia, vel Monasterium non sit ad no- 545
minationem, aut præsentationem, vt præmitti-
tur, processus conficiendus erit per Cardinalem
à Romano Pontifice deligendum, qui de huius-
modi deputatione curabit aliquid apparere, vel
saltem vigore suæ assertionis aliquid narrari a No-
tario in principio processus.

Quando contingat processum confici debere 146
de qualitatibus Archiepiscopi, vel Episcopi ex-
tra Romanam Curiam degenti, qui ab vna ad
alteram Ecclesiam sit transferendus, hoc mu-
nus, deficiente Legato, vel Nuncio Apostolico
illius Prouinciæ, vel Regni, vbi sita est Eccle-
sia, à qua aliquis transferendus erit, spectat ad
Metropolitanum, si persona transferenda est
Episcopus; si verò est Metropolitanus, spectat
ad Episcopum suum Suffraganeum antiquiorem
residentem.

Si Prælatus inquirens ob locorum distantiam 147
non posset commodè per se ipsum testes exami-
nare super aliquo articulo, vtputa, super legiti-
mis natalibus, ætate, aut aliquo eiusmodi, licebit
ei partem illam alteri personæ in dignitate Eccle-
siastica constitutæ subdelegare, non autem vni-
uersam inquisitionem.

Quoad processus conficiendos, pro haben- 148
da informatione status Ecclesiarum, vel Mona-
steriorum, quibus prouidendum erit, hoc etiam
conficere debeant iidem Prælati, qui processum
de qualitatibus Promouendorum confecturi sunt.
Si verò contingat in alia Prouincia, vel Regno
esse Ecclesiam, & in alia Promouendum, tunc
Prælatus inquirens poterit subdelegare Epi-
scopo, qui erit vicinior ipsi Ecclesiæ,
vel Monasterio, munus confici-
endi processum super statu
dictæ Ecclesiæ, vel
Monasterij.

***

M *Quo*

Quomodo conficiendi sint processus, vt dici possint, & videantur confecti per viam Inquisitionis?

149 QVicumque confecturus est processum inquisitionis in qualitates Promouendi, etiam si sit Legatus, non per suos Vicarios, Auditores, vel alios Ministros, sed per se ipsum id munus exercere debet, licèt possit ab huiusmodi personis, vel aliis viris peritis adiuuari: hæc autem in specie seruanda sunt.

150 Non recipiantur testes à Promouendo, vel pro parte sua inducti, neque articuli ab ipso, vel nomine suo producti, sed Prælatus inquirens interrogatoria, seu articulos per se ipsum formatos habeat, & super eis examinet testes, quos de rebus inquirendis sincerum, & fidele testimonium daturos esse existimet: ipse ex officio suo secretò vocari mandet, & secretò examinet, ipsemet recipiat in manibus suis singulorum testium iuramentum; quod ab Episcopis præstetur tacto pectore: à cæteris verò inferioribus cuiuscumque qualitatis sint, tactis sacris Scripturis, & ita respectiuè referat Notarius processum scripturus, qui etiam afferat, testem fuisse ex officio vocatum, & examinatum à Prælato inquirente: insuper Prælatus ipse testes interroget super vnoquoque articulo: ipsorum autem testium dicta, vnà cum reliquis hoc negotium tangentibus scribat aliquis Notarius publicus, qui debebit etiam tam dicta testium, quàm scripturas, & documenta producenda, vt inferiùs dicetur in processum, & in publicum instrumentum reducere. Articuli autem & interrogatoria inferiùs describentur.

Circa qualitates testium vocandorum, & examinandorum quoad personam Promouendi.

151 TEstes sint viri graues, pij, prudentes, docti, & qui de qualitatibus Promouendorum rectum iudicium ferre valeant, sincerúmque, ac fidele testimonium verisimiliter sint daturi, præsertim verò huiusmodi qualitates esse debent in testibus, qui interrogandi erunt de fide Catholica, vita, moribus, doctrina, & aptitudine Promouendi ad regendam Ecclesiam: scire enim debent ipsi testes, quæ requirantur in eo, qui recturus est Ecclesiam Cathedralem, ad hoc, vt sit idoneus ad alios docendum, aptus ad illam gubernandam, & dignus qui ad eam promoueatur.

Non sunt recipiendi in testes cognati, vel nimium familiares, aut inimici, siue æmuli personæ promouendæ.

In inuestigandis testium qualitatibus, adhibenda est diligentia per Prælatum inquirentem, vt cognoscere possit quàm sint erga Promouendum affecti, exindeque conijcere, vtrum ex affectu, an ex veritate testimonium dicant.

Si aliquando Prælato inquirenti ita expedire videbitur, testibus ad memoriam reducet vim iuramenti, & grauitatem periurij, admonebitque ipsos reos futuros apud Deum eorum omnium, quorum vel committendo vel omittendo rei erunt, qui promouebuntur, si vel falsa narrando, vel reticendo vera, causa erunt, vt homines indigni, vel minus idonei Ecclesiis præficiantur.

Quomodo Prælatus inquirens procedere possit per viam inquisitionis, quando non habet notitiam personæ Promouendæ?

SI contingat Prælatum inquirentem non habere sufficientem notitiam personæ Promouendæ, ad hoc, vt possit deligere, vocare testes ex officio, absque scientia ipsius promouendi, & secretò, poterit curare, vt ipsemet promouendus, vel aliquis alius det ei schedulam, in qua sint ordine descripta nomen dicti promouendi, cognomen, patria, ætas, parentes, ordo, gradus, professio, functio, si quam is fortè exercuit, loca, in quibus Theologiæ, vel Iuri Canonico operam dederit, aut longo tempore versatus fuerit, amici, & familiares, aliæve personæ, quæ tam ipsum, quàm parentes eius intimè norint. 152

Cùm autem huiusmodi schedula petenda sit tantummodò ad habendam quandam extraiudicialem notitiam eorum, quæ Prælatum inquirentem scire oportet pro inquisitione facienda, non debebit ipsa schedula inseri processui, neque de ea aliqua mentio in dicto processu fieri, sed ad partem seruari, donec inquisitio perficiatur, & ea perfecta, poterit lacerari, si Prælato videbitur.

Interrogatoria, quæ necessaria sunt ad inquirendum in omnes qualitates, quæ in Promouendis requiruntur.

PRimò, An testis cognoscat Promouendum, quomodo, à quo tempore citra, an sit ipsius consanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, æmulus, vel odiosus? 153

II. An sciat in qua ciuitate, vel loco, & Diœcesi Promouendus sit natus, & quæ sit causa scientiæ?

III. An sciat ipsum natum esse ex legitimo matrimonio, atque honestis, & Catholicis parentibus, & quæ sit causa scientiæ?

IV. An sciat cuius ætatis sit, præsertim, an excesserit annum 30. & quæ sit causa scientiæ?

V. An sciat eum esse in sacris Ordinibus constitutum, quibus, à quo tempore citra, præsertim an ante sex menses, & quæ sit causa scientiæ?

VI. An sciat eum esse in Ecclesiasticis functionibus, & in exercitio Ordinum susceptorum diu versatum, in susceptione Sacramentorum frequentem, & deuotum, & quæ sit causa scientiæ?

VII. An sciat eum semper Catholicè vixisse, & in fidei puritate permansisse, & quæ sit causa scientiæ?

VIII. An sciat eum præditum esse innocentia vitæ, bonisque moribus, & an sit bonæ conuersationis, & famæ, & quæ sit causa scientiæ?

IX. An sciat eum esse virum grauem, prudentem, & vsu rerum præstantem, & quæ sit causa scientiæ?

X. An sciat eum aliquo gradu in Iure Canonico, vel in sacra Theologia insignitum esse, quibus in locis, quanto tempore, & quo fructu ipsi Theologiæ, vel Iuri Canonico operam dederit, & an verè ea doctrina polleat, quæ in Episcopo requiritur, ad hoc, vt possit alios docere, & quæ sit causa scientiæ?

XI. An sciat eum aliquo munere aliquando functum

functum esse, vel circa curam animarum, aut regimen alterius Ecclesiæ se exercuisse, & quomodo in eis se gesserit, tam quoad doctrinam, quàm quoad prudentiam, integritatem, & mores, & quæ sit causa scientiæ?

XII. An sciat eum aliquando publicum aliquod scandalum dedisse circa fidem, mores, siue doctrinam, vel aliquo corporis, aut animi vitio, aliόve Canonico impedimento teneri, quominus possit ad Ecclesiam Cathedralem promoueri, & quæ sit causa scientiæ?

XIII. An eum idoneum existimet ad benè regendam Ecclesiam Cathedralem, & præsertim eam, ad quàm ipse est promouendus, an dignum, qui ad illam promoueatur, & an ipsius promotionem eidem Ecclesiæ vtilem, & proficuam futuram esse censeat, & quare ita existimet?

Depositiones testium seriatim, & per extensum scribantur: neque præcisæ affirmationes, seu negationes tantummodò admittantur?

Quæ requirantur ad perfectam inquisitionem præter ea, quæ ex testibus habebuntur?

154 QVoad sacros Ordines, petendæ sunt à promouendo, & processui inserendæ, originales Bullæ, vel Litteræ testimoniales collationum ipsorum Ordinum, vel saltem earum exemplaria in forma authentica, præsertim si testes in sufficienti numero non deposuerint, se non modò vidisse eum cantantem Epistolam & Euangelium, vel celebrantem, sed etiam legisse dicta bullas vel litteras testimoniales, vel interfuisse collationibus Ordinum ei collatorum.

Quoad gradum similiter inserendum est Processui priuilegium originale, vel eius exemplar in authentica forma.

Si Prælato inquirenti, vel Promouendo videbitur, Processui etiam adiungantur aliqua Breuia, Litteræ patentes, vel aliæ scripturæ, aut publica documenta, quibus maior, aut melior probatio habeatur de natalibus, & functionibus Promouendi, vel aliud eiusmodi, præsertim si testes circa ea sufficienter, & plenè non deposuerint, recipiantur, & adiungantur.

Si fortè Promouendus nullum habet gradum in Sacra Theologia, vel in Iure Canonico, necesse est, vt præter probationem aliunde habendam circà eius doctrinam, iuxta præinsertum decimum interrogatorium, pro parte Promouendi exhibeatur publicum alicuius Academiæ testimonium, quo idoneus esse declaratur ad alios docendos, quæ populum Christianum scire oportet. Persona promouendi enuncietur hac nota, videlicet si Prælatus Admodum R. P. si verò non sit R. N. N. Promouendus nunquam vocetur Electus, neque ipse se talem vel nominet, vel scribat, nisi vbi præcesserit Electio Capituli, aut Conuentus.

Quid seruandum quoad probationem doctrinæ, quando Promouendi orti sunt in Prouinciis, in quibus non sunt Vniuersitates studiorum, neque consuetum est suscipi gradum aliquem?

155 IN huiusmodi locis, & personis sufficiet, si testimonio virorum grauium, & sacræ Theologiæ, vel Iuris Canonici peritorum constet, Promouendos ea scientia Theologiæ, vel Canonum verè pollere, vt idonei sint ad ea docenda, quæ populum Christianum scire oportet, ac muneris sibi iniungendi necessitati valeant satisfacere: ideò formandum erit interrogatorium ad hunc sensum, iuxta quod si testes deposuerint se de scientia Promouendorum certos redditos esse, ex eo, quòd prædictos Promouendos speciem suæ doctrinæ publicè, vel priuatim dedisse cognouerint: hoc modo sufficiens causa scientiæ dici poterit, aliis non plenè probabunt doctrinam ad mentem supradictæ Constitutionis Gregorij XIV.

Quid seruandum, si Promouendus sit Regularis?

OMnia, quæ seruari debent in Promouendo ad Ecclesiam Cathedralem, si sit sæcularis, seruanda etiam sunt, si sit Regularis. 156

Sed quia Regulares non solent vtplurimùm suscipere insignia Doctoratus in Vniuersitatibus studiorum, necesse est iuxta Decretum Concilij Tridentini, vt Promouendus Regularis à suis Superioribus Regularibus testimonium habeat sufficientis doctrinæ, & quòd sit aptus, ad alios docendos. Nomine autem Superiorum intelligendi sunt dumtaxat, qui nullum sui Ordinis Superiorem agnoscunt, siue ij cuiusuis Ordinis Abbates, Magistri, Ministri, aut Præpositi generales, vel quarumlibet Congregationum Præsidentes, siue Definitores, aut Visitatores, Capitulum generale repræsentantes, siue alij quocumque vocabulo nuncupentur, & in eorum absentia ipsorum Vicarij, seu Commissarij Generales, vel in Romana Curia Procuratores Generales Ordinum, aut Congregationum succedunt.

Animaduertendum tamen, quòd præter suprascriptum Superiorum testimonium, est etiam aliunde inquirendum in huiusmodi Regularium doctrinam, quemadmodum dictum est de sæculari, qui habet suæ doctrinæ testimonium à publica aliqua Academia.

Quid seruandum in translatione alicuius Episcopi ad alteram Ecclesiam?

SEruanda est eadem forma inquirendi ex officio, quæ superiùs dicta est. 157

Si Episcopus transferendus promotus fuit post publicationem Concilij Tridentini, & constat in processu tunc temporis confecto, plenè probata esse omnia requisita, sufficiet inquirere, & testes examinare super infrascriptis articulis; si verò non constet de huiusmodi probatione in totum, vel in partem, expediens erit testes examinare super omnibus articulis superiùs descriptis, vel saltem super illis, de quorum probatione non constiterit, & præterea super articulis sequentibus erunt vtroque casu omninò examinandi testes, & de contentis in eis facienda inquisitio ex officio, videlicet:

I. An testis cognoscat Episcopum transferendum, quomodo, à quo tempore citra, an sit ipsius consanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, inimicus, æmulus, vel odiosus?

II. An sciat ipsum consecrationis munus suscepisse, & quæ sit causa scientiæ?

III. An sciat per quos annos fuerit Episcopus illius Ecclesiæ, & quæ sit causa scientiæ.

IV. An sciat eum in sua Ecclesia, & Diœcesi assiduè resedisse?

V. An sciat eum diligenter, & sæpè, dictam suam Ecclesiam, & Diœcesim visitasse, opportunè omnibus necessitatibus occurrisse, & prouidisse, eiúsque decreta, & mandata debitæ executioni demandari curasse, & quæ sit causa scientiæ?

VI. An sciat eum sæpè solemniter celebrasse Ordinationes iuxta necessitatum exigentiam habuisse, Confirmationis sacramentum ministrasse, cæteráque Pontificalia exercuisse, & quæ sit causa scientiæ?

VII. An sciat eum pietatis, charitatis, & prudentiæ in gubernando specimen dedisse, ac verbo, & exemplo profecisse, & quæ sit causa scientiæ?

VIII. An sciat eum prudenter vbilibet, & diligenter se gessisse in defendendis, conseruandis, & augendis iurisdictionibus spirituali, & temporali, iuribus, ac bonis omnibus suæ Ecclesiæ, & quæ sit causa scientiæ?

IX. An sciat verè ea doctrina ipsum ad præsens pollere, quæ in Episcopo requiritur, ad hoc vt possit alios docere, & quæ sit causa scientiæ?

X. An dignum eum existimet, qui transferatur ad Ecclesiam N. & an censeat eius translationem fore ipsi Ecclesiæ N. vtilem, & proficuam, & quare ita existimet, & censeat?

Quid seruandum circa inquisitionem faciendam in qualitates eorum, qui in Consistorio promouendi sunt, vel confirmandi ad dignitates Abbatiales, & Prioratus, & regimina Monasteriorum, vel alias Regularium Prafecturas?

158 EAdem omnia seruanda sunt, quæ dictum est seruari debere in Promouendis ad Ecclesias Cathedrales, præsertim quando præter curam, & regimen Monachorum annexa est Monasterio iurisdictio spiritualis, vel temporalis in populum.

Ideò super eiusdem interrogatoriis examinandi sunt testes, mutatis tamen mutandis, respectu Ecclesiæ Cathedralis, & respectu Monasterij, vel dignitatis Regularis.

Addatur interrogatorium circa professionem Ordinis, & tempus, à quo eam emisit: circa verò ætatem sufficiat interrogare, & scire, cuius ætatis sit, non restringendo se ad trigesimum annum expletum; postea enim videbitur, an in huiusmodi promouendo sit ætas legitima respectu dignitatis, ad quam promoueri debet.

Quoad doctrinam, cùm promouendi ad huiusmodi dignitates Regulares non sint ad Concilia generalia adstricti ad gradum Doctoratus, siue Licentiæ, vel ad publicæ Academiæ testimonium, & nihilominus æquum sit, vt ea doctrina polleant, qua onus sibi imponendum sustinere valeant, Prælati inquirentes studiosè, ac diligenter inquirere debebunt super doctrina eiusmodi personarum, iuxta modum, & formam superiùs notatam, vt Romanus Pontifex habita informatione, quænam sit Promouendi doctrina, iudicare possit, an sit talis, qualem dignitas illa exigit, & requirit.

Circa Fidei professionem emittendam à Promouendis, tam ad Ecclesias Cathedrales, quàm ad dignitates Regulares?

FIdei professio debet emitti in manibus Prælati, ad quem inquisitio (seruato ordine superiùs dicto) pertinet, à quo si promouendus longè distet, poterit idem Prælatus subdelegare receptionem dictæ professionis Ordinario, cui Promouendus vicinior erit. 159

Prælatus recipiet professionem fidei à Promouendo, præsente Notario publico, ac testibus, ipse autem Promouendus eam emittet genibus flexis ante Prælatum, & in fine tangendo ambabus manibus sacrosancta Euangelia, & spondendo, vouendo, & iurando, prout in forma, ea deosculabitur.

Profitens duobus in locis, in quibus nomen, & cognomen suum exprimendum erit, ea dumtaxat sua propria manu adscribet.

Prælatus propriæ etiam manus subscriptione in fine exemplaris dictæ professionis testabitur, eam à se receptam fuisse sub hac forma: Ego N. fidei professionem iuxta suprà scriptam formam à R.P.D N. in manibus meis ad verbum emissam recepi, & ita testor manu propria.

Demum Notarius, qui præsens fuit publico instrumento, in calce eiusdem exemplaris immediatè post subscriptionem Prælati inquirentis extenso, fidem faciet de prædictæ professionis emissione, ac receptione, præsentibus testibus, quorum nomina, & cognomina exprimet.

Maximè curandum est, vt exemplaria professionis fidei transmittantur absque mendis, ne leuibus quidem, cùm nec in minimis liceat immutare formam à Sede Apostolica præscriptam, nimisque non modò Notarij scribentis, sed etiam præcipuè Prælati inquirentis incuria circa hoc notetur in Sacro Consistorio, quando in eo fit relatio processus, & mendorum in professione fidei repertorum, cùm necesse sit ea etiam nominatim referre, ideò expediens erit ad tollendam occasionem errorum prouenientium ex incuria scribentis, vt vbique imprimantur exemplaria, iuxta formam Romæ impressam, & maxima diligentia adhibeatur, ne mendosè imprimantur; cùm verò transmittenda sunt instrumenta professionis fidei, hæc ipsa subscribantur à profitente, & à Prælato inquirente, & in eisdem Notarius extendat instrumentum, prout dictum est.

Interrogatoria pro habenda informatione status Ecclesiæ.

PRimò, an testis sciat in qua Prouincia sita sit ciuitas N. cuius situs, qualitatis, & magnitudinis sit, quot constetur domibus, & à quot Christi fidelibus inhabitetur, cuius dominio in temporalibus subiaceat, & quæ sit causa scientiæ? 160

II. An sciat in illa ciuitate esse Ecclesiam Cathedralem, vel Metropolitanam, sub qua inuocatione, cuius structuræ, & qualitatis, an aliqua reparatione indigeat, & quæ sit causa scientiæ?

III. Si in Ecclesia Archiepiscopalis, an sciat quot Episcopos Suffraganeos habeat, & qui sint; si est Episcopalis, an sciat cui Archiepiscopo sit Suffraganea, & quæ sit causa scientiæ?

IV. Quot

IV. Quot & quales sint in dicta Ecclesia dignitates, Canonicatus, & alia beneficia Ecclesiastica; quis sit numerus omnium Presbyterorum, & Clericorum ibibi in diuinis inseruientium; quæ sit dignitas maior post Pontificalem; quales sint redditus dignitatum, Canonicatuum, & aliorum beneficiorum, & an adsint præbendæ Theologalis, & Pœnitentiaria, & quæ sit causa scientiæ?

V. An in ea cura animarum exerceatur, per quem, an sit in ea fons Baptismalis, & quæ sit causa scientiæ?

VI. An habeat Sacrarium sufficienter instructum sacra supellectili, cæterisque rebus ad diuinum cultum, & etiam ad Pontificalia exercenda necessariis, chorum, organum, campanile cum campanis, & cœmeterium, & quæ sit causa scientiæ?

VII. An sint in ea corpora, vel aliquæ insignes Reliquiæ Sanctorum, quomodo asseruentur, & quæ sit caosa illius scientiæ?

VIII. An habeat domum pro Archiepiscopi, vel Episcopi habitatione, vbi, & qualem, quantum distet ab Ecclesia, & an reparatione indigeat, & quæ sit causa scientiæ?

IX. An sciat verum valorem redditunm mensæ Archiepiscopalis, vel Episcopalis, ad quam summam anouatim ascendant, in quibus consistant, an sint aliqua pensione onerati, ad cuius, vel quorum fauorem dicta pensio sit reseruata, & quæ sit causa scientiæ?

X. Quot existant in illa Ciuitate Ecclesiæ Parochiales, & an vnaquæque habeat fontem Baptismalem, quot item in illa existant Collegiatæ, quot Monasteria virorum, & mulierum, quot Confraternitates, & Hospitalia, & an ibi sit Mons Pietatis, & quæ sit causa scientiæ?

XI. Quantum sit ampla Diœcesis, quot, & quæ loca amplectatur, & quæ sit causa scientiæ?

XII. An in ea erectum sit Seminarium: quot in eo pueri alantur, & quæ sit causa scientiæ?

XIII. An ipsa Ecclesia vacet, quomodo, à quo tempore citra, & quæ sit causa scientiæ?

De statu Ecclesiarum, quæ sunt in partibus Infidelium, quantum fieri poterit, diligens examen instituatur, neque admittantur Tituli in Prouinciali non descripti, vel qui in Scripturis Sacri Collegij reperiuntur.

Interrogatoria pro habenda informatione status alicuius Monasterij.

161 PRimò, In qua Prouincia, & Diœcesi sit Monasterium, & quæ sit causa scientiæ?

II. Cuius ordinis sit, & quæ sit causa scientiæ?

III. Quis sit numerus Monachorum, & quis eos tanquam caput regere consueuerit, & quæ sit causa scientiæ?

IV. Sub qua inuocatione sit Ecclesia ipsius Monasterij, cuius structuræ, & qualitatis. An indigeat reparatione, & quæ sit causa scientiæ?

V. Qui sint redditus mensæ Abbatialis, vel Prioralis, qui redditus mensæ Conuentualis, & quæ sit causa scientiæ?

VI. An Monasterium habeat aliquam iurisdictionem temporalem, aut spiritualem, quam, & in quos, & quæ sit causa scientiæ?

VII. An habeat curam animarum, per quem hæc exerceatur, & quæ sit causa scientiæ?

August Barbos. de Iure Ecclesi. vniu.

VIII. An vacet, quomodo, & à quo tempore citra, & quæ sit causa scientiæ?

Quid agendum perfecta Inquisitione?

CVm totum examen, seu Inquisitio de persona promouenda, & informatio de statu Ecclesiæ, seu Monasterij perfectæ fuerint, Notarius eas, vnà cum scripturis, & documentis publicis, & authenticis, ac Professione Fidei in instrumentum publicum rediget. 162

Si processus Inquisitionis confectos fuerit extra Romanam Curiam, Prælatus, qui eam confecerit, ad Pontificem, clausum, & obsignatum transmittet, si Ecclesia, vel Monasteria non sint ad nominationem, vel præsentationem Imperatoris, vel alicuius Regis; si verò de huiusmodi nominatione, vel præsentatione transmittet processum ad Cardinalem illius Regni, vel Prouinciæ protectorem, in qua est Ecclesia, vel Monasterium prouidendum.

Ipse autem Prælatus, vel per litteras separatas, simul tamen cum processu mittendas, vel per subscriptionem huiusmodi processus significabit, quanta fides testibus examinatis, eorumque dictis, & scripturis productis suo iudicio habenda sit, simul etiam quid de promouendo ipse sentiat.

Processus sic formatus, & transmissus primùm à Cardinale, cui illum in Consistorio referendi munus incumbet; deinde à tribus Cardinalibus Prioribus Ordinum subscribetur, & postea fiet relatio in Consistorio.

Cardinalis relator monere debet promouendum, si præsens in curia sit, vt iuxta Concilium Lateranens. nouissimè celebratum, omnes Cardinales, vel maiorem partem Collegij adeat, antequam Ecclesia, vel Monasterium proponatur, vt quæ à referente Collega sunt audituri, oculata fide quantuoi ad personam ipsius promouendi attinet, cognoscere possint.

CAPVT IX.

De Episcoporum Confirmatione, & Consecratione.

SVMMARIVM.

1 *Electus in Episcopum debet postquam electioni de se factæ consensum præstiterit à Superiore suo confirmari.*

2 *Consensus electi intra mensem à præsentatione electionis est præstandus, aliàs elapso mense, redditur electio nulla.*

3 *Confirmatio electionis debet peti infra tres menses à consensu præstito, aliàs electus priuatur ipso facto iure sibi per electionem quæsito.*

4 *Mensis computandus est secundùm quod occurrit in Kalendario, quando lex vel statutum concedens mensem disponit, à quo tempore mensis incipere debeat.*

5 *Confirmare electos Episcopos non solùm Papa, sed etiam Metropolitanus, vel Patriarcha superior potest.*

6 *Papa de Iure eos tantùm Episcopos confirmat qui in Ecclesiis Sedi Apostolicæ immediatè subiectis electi sunt, vel quorum confirmatio, & informatio ad eandem Sedem per appellationem deuoluitur.*

7 Electus Episcopus diuina inspiratione, non eget confirmatione.

8 Confirmans debet de electi vita, & moribus, ac qualitatibus requisitis diligenter inquirere.

9 Electio, & confirmatio omnium Episcoporum hodie non ab alio quàm à Rom. Pont. fieri potest.

10 Professio Fidei fit ab Episcopo electo & confirmato iuxta formam praescriptam à Pio IV.

11 Formula instrumenti professionis Fidei facta per Episcopum.

12 Professione fidei emissa subscribitur processus à Cardinale Ponente, & à tribus Cardinalibus Ordinum capitibus.

13 Praeconizati in primo Consistorio quomodo facienda? ostenditur.

14 Praeconizatione in secundo Consistorio facta transmittitur fides prouisionis Apostol. à Cardinale Ponente ad Cardinalem Vicecancellarium.

15 Dignus vocatur quicumque habet sufficientiam, & omnes partes ad munera prout oportet, ministranda.

16 Dignissimus est destinandus ad Episcopale officium.

17 Cardinales non peccant, nec ad restitutionem tenentur qui non impediunt nominatum, si alterum digniorem arbitrentur.

18 Episcopi in Consistorio ad Episcopatum promoti, quibus vestibus se induere debeant? ostenditur.

19 Promoti ad Episcopatum ex Regularibus Ordinibus retinentes colorem habitus suae Religionis possunt se conformare cum Episcopis secularibus in forma, seu figura illius deferentes mozzettam eiusdem coloris, non tamen Rochetum.

20 Assumpti ad Episcopatum ex Ordine Canonicorum Regularium, necnon Clericorum Regularium cuiuscumque Ordinis conueniunt in habitu cum aliis Episcopis.

21 Assumpti ex Religione Spiritus sancti in Saxia, & ex Militaribus Ordinibus tantum Crucem eiusdem Ordinis in collo pendentem deferunt supra habitum Episcopalem.

22 Episcopalibus vestibus indutus, si fuerit praesens in Curia, quamprimum adibit Summum Pontif. & ab eo Rochetum accipiet.

23 Electus in Episcopum, & Canonicè Confirmatus habet ea quae sunt iurisdictionis.

24 Episcopi ad commissas sibi Ecclesias absque litteris Apostolicis accedere, vel bonorum Ecclesiasticorum administrationem accipere, fructúsque percipere non possunt, nisi fuerint Cardinales.

25 Priuilegio cap. quia periculosum, de sentent. excom. lib. 6. & cap. vlt. de poenit. & remiss. gaudent Episcopi electi, & confirmati, licèt nondum consecrati.

26 Haeresis causa in Episcopo electo, & confirmato, licèt nondum consecrato, reseruantur Papae.

27 Episcopatui sine Papae licentia renuntiare non potest Episcopus electus, & confirmatus.

28 Episcopo electo, & confirmato, non tamen consecrato, minimè competunt ea omnia quae illi tribuuntur per Ordinem sibi collatum in consecratione Episcopali.

29 Inhabilis si fiat ante consecrationem Episcopus electus, & confirmatus, potest repelli ab Episcopatu.

30 Excommunicationem Bullae in Coena Domini non incurrunt percutientes Episcopum nondum consecratum.

31 Episcopus non consecratus minimè potest in Missa dicere, Sit nomen Domini benedictum.

32 Ciuitas quae Episcopum non consecratum occidit, minimè priuatur Episcopali dignitate.

33 Episcopus electus, & confirmatus, non tamen consecratus, potest suspendi, interdici, seu excommunicari à Vicario Archiepiscopi Metropolitani, etiam eo praesente.

34 Electus in Episcopum & confirmatus tenetur infra tres menses à confirmatione munus consecrationis suae suscipere, sub poena amissionis fructuum.

35 Consecratio Episcopi fieri debet de Iure à Metropolitano electi, cuius electus ipse futurus est Suffraganeus, & praesentibus aliis eiusdem Prouinciae Suffraganeis, qui ad hoc per Metropolitanum conuocati teneatur accedere.

36 Metropolitanus vbi impeditus fuerit consecrare aliquem in Episcopum Suffraganeum, id alteri Episcopo committere potest, sed tunc consecratus debet ipsum Metropolitanum infra duos menses visitare.

37 Consecratio Episcoporum Suffraganeorum si fiat inconsulto Primate, seu Metropolitano, ipsi non recipere executionem.

38 Comprouinciales Episcopi si consecrationi alterius adesse non possent, propriis litteris consensum suum exprimere debent.

39 Metropolitanus ab omnibus Prouinciae Episcopis congregatis in Sede Metropoleos est ordinandus; sufficiunt tamen tres, reliquis Suffraganeis per litteras saltem consentientibus.

40 Consecrationi Episcoporum Canones constituerunt peculiare tempus, scilicet diem Dominicum, at ex dispositione Summi Pontif. die festiuo fieri potest.

41 Consecratorem & electum pridie ieiunare decet.

42 Presbyter factus die Sabbati an possit sequenti Dominica manè in Episcopum consecrari, non interueniente consecratione ieiunii, ostenditur.

43 Sacerdos factus in die Dominica ex dispensatione Papae, non potest eadem die consecrari Episcopus.

44 Locus idoneus pro Episcopi consecratione, si extra Curiam fiat, est Ecclesia, ad quam promoti fuerunt, aut in Prouincia, si commodè fieri poterit, consecratio celebretur.

45 Consecratio Episcopi fit hodie extra Vrbem de mandato Papae per litteras Apostolicas consecratori sibi benè viso expeditas; si verò fuerit in Curia, per mandatum à Camera Apostolica emanatum, vel si consecrator fuerit S.R.E. Cardinalis per commissionem viuae vocis oraculo à Papa illi factam.

46 Consecratio cuiuslibet Episcopi cum Missa fieri debet, in qua inter Epistolam, & Euangelium consecratur Episcopus.

47 Episcopus in die suae consecrationis Ordines conferre non potest.

48 Papa in die consecrationis suae Ordines conferre potest.

49 Missa in qua consecratur Episcopus non est de essentia consecrationis Episcopalis, sed solùm ad solemnitatem fuit instituta.

50 Consecratio Episcopi fit à tribus Episcopis, verum autem si fiat à paucioribus, nulla omnino sit ordinatio, ostenditur ibid. num 51.

52 Papa an solo verbo possit creare Episcopos? ostenditur.

53 Iura

53 *Iuramentum & examen Fidei fit à Consecrato in Episcopum, & n.54.*

55 *Sandalia accipit Ordinandus in Episcopum, quibus calceantur eius pedes ad annunciandum Euangelium pacis, vt eat, non stet, laboret, non otiosus delitescat.*

56 *Forma Sacramenti Episcopatus sunt illa verba,* Accipe Spiritum sanctum.

57 *Caput electi in Episcopum, quare in eius consecratione inungatur S. Chrismate, ostenditur.*

58 *Reges quare non in capite, sed in humero vngantur? ostenditur.*

59 *Consecrator manus electi in Episcopum ante se genuflexi inungit cum Chrismate.*

60 *Vnctio Chrismatis, quæ ponitur in capite, & manibus Episcopi, non est de essentia huius Ordinationis.*

61 *Baculum in manibus Episcopi quid significet? ostenditur.*

62 *Annulus in manu Episcopi quid designet? ostenditur.*

63 *Euangeliorum librum tradit Consecrator nouo Præsuli.*

64 *Panes duo, & barilia duo vini cur offerantur in consecratione Episcopi? ostenditur.*

65 *Mitra Episcopi scientiam vtriusque Testamenti designat.*

66 *Consecratus in Episcopum cur in editiori loco sedere iubeatur post consecrationem.*

67 *Consecratus ab Assistentibus dicitur per Ecclesiam, omnibus interim benedicendo, vt omnibus innotescat.*

68 *Consecratus surgens cum Mitra, & Baculo in medio Altaris dat solemnem benedictionem.*

69 *Episcopi si plures simul consecrantur, quæ duplicari, & fieri debeant? ostenditur.*

70 *Episcopus, an per consecrationem contrahat vinculum cum Ecclesia, ad quam ordinatus est Iure diuino indissolubili? ostenditur, & n.71.*

72 Cap. inter corporalia, de translat. Episcopi, *declaratur.*

73 *Consecratus Episcopus extra Ecclesiam suam proficisci quamprimum tenetur ad suam Diœcesim.*

Episcopus cum primum ciuitatem suam ingreditur, quomodo à Clero; & populo excipiendus sit? ostenditur, ibid.

74 *Episcopus post ingressum suum ad personalem in sua Ecclesia residentiam tenetur.*

75 *Episcopus non residens, quas pœnas incurrat, ostenditur.*

76 *Episcopus si breui sit reuersurus, potest sine Superioris licentia discedere ab Episcopatu.*

77 *Abesse non dicitur qui statim est reuersurus.*

78 *Episcopus quantum temporis, & in quo à suo Episcopatu cum licentia Superioris abesse potest, ostenditur.*

79 *Episcopus cùm adest legitimum impedimentum, seu iustæ, & rationabiles causæ, possunt abesse absque peccato, & sine incursu pœnarum, quas incurrunt, qui vltra tres menses absunt.*

80 *Episcopus potest abesse si id exigat proximorum vtilitas.*

81 *Episcopus excusatur à residentia si residendo graue periculum vitæ incurreret, vel etiam propter aëris intemperiem, seu persecutiones in ipsum ortas, modò Ecclesia sua detrimentum non patiatur.*

82 *Episcopus abesse potest cùm illum vocat Papa propter aliquod negotium.*

83 *Cardinalis Antistes alicuius Ecclesiæ, an excusetur à residentia, si vellet Papa vti eius consilio, sapientia, & industria, retinendo illum apud se? ostenditur.*

84 *Episcopus excusatur à residentia cùm abest ob defendenda sua Ecclesiæ vel vniuersalis iura, seu vocatus fuerit ad Concilium generale, vel ob Reipubl. euidentem vtilitatem, vt n.85.*

86 *Episcopus residens in sua Diœcesi liber est à residentia suarum dignitatum, & beneficiorum simplicium, quæ obtinent in aliena Diœcesi.*

87 *Causæ iustæ, & rationabiles, propter quas Episcopus excusatur à residentia, probari debent Romano Pont. seu Metropolitano, & eo absente antiquiori Episcopo residenti, &, an tunc requiratur licentia in scriptis, ostenditur numer.88.*

ELECTVS in Episcopum ab alio, 1
quàm à Superiore, debet postquam
præstiterit electioni de se factæ
consensum, à Superiore suo confirmari, *cap. postquam, cap. nihil est, de elect.* Consensus autem intra mensem à præsen- 2
tatione electionis est præstandus, aliàs elapso
mense redditur electio nulla, ne scilicet diu diffe- 3
ratur Ecclesiarum prouisio, vt dicitur *in cap. quàm sit, eod. tit. lib.6.* Rota *decis.7. de elect. in nou.* Menoch. *de arbitr. cas.477.* Gonz. *ad reg.8. Canc. glos. 15. num.50.* Massob. *in praxi habendi concursum, requis.1. dub.2. num.11. secundùm Rom. impressionem.* Quare etiam statutum est *in d. cap. quàm sit*, vt infra tres menses à consensu præstito petatur Confirmatio; quod ex eo colligunt Menoch. *d. cas.477.* Azor. *instit. moral. part.2. lib.3. cap.29. q.10* Ludou. Mirand. *in man. Præl. tom.2. quæst.23. art.9. concl.4.* Iul. Lauor. *var. lucub. tom.1. tit.4. cap.25. num.34.* Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, part.1. tit.1. cap.4. num.1.* In tantum, quòd si electus intra prædictos tres menses non petierit confirmationem, ipso facto priuetur Iure sibi per electionem quæsito, *d. cap. quàm sit*, ibi, *electio eadem eo ipso iuribus vacuetur.* Petr. Greg. *de re benef. cap.25. num.12.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloss.15. num.51.* Viuian. *in praxi Iurisp. lib.5. cap.5. num.5. in vlt. impress.* Ioan. à Cochier *in reg.8. Cancell. gloss.7. post num.13. vers. si petiuns*, Ego ipse *d. tract. part.3. alleg.57. num 213.* nisi forsan electi amicus, eius nomine, etiam absque mandato confirmationem petat, modò electus ratum habeat infra illos tres menses. glos. *verb. petere, vers. sed pone, in d. cap. quàm sit*, Tiraq. *de pœnis temper. causa 22. num.37.* Azor. *d. cap.29. q.11.* quia ratihabitio omninò fieri debet intra terminum datum ad acceptandum, Couar. *var. lib.3. cap.16. num.5.* qui
quidem tres menses computari debent, prout in 4
Kalendario occurrunt; quando enim lex, vel statutum concedens mensem disponit, à quo tempore mensis incipere debeat, v.g. à die electionis, vel à die per Iudicem assignanda, tunc accipitur mensis secundùm quod occurrit in Kalendario, & quod ex vno mense defuit, accipitur de sequenti, gloss. *verb. mensem, in d. cap. quàm sit*, Menoch. *de arbitr. cas.50. num.11.* Sanch. *de matrim. lib.2. disput.24. num.15.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloss.11. num.7.* Nicol. Garc. *de benef. part.10. cap.2. num.41. & seq.*

Confirmare autem electos Episcopos non so- 5
lùm Rom. Pontifex, verùm etiam Metropolitanus, vel Patriarcha superior potest, *cap. quoniam,*

100.*dist.cap. cùm dilectus* 32.*de elect. cap.cupientes, in princ.* per locum ab speciali, *eod. tit. lib.*6. Barb. *in direct. elect.p.*3.*cap.*43.*num.*6.Corrasius *de Sacerdot. part.* 2. *cap.*4. *à num.* 3, Selo. *de benef. part.* 2. *q.*22. *num.*2. Mandag. *de elect. nou. Prælat. cap.*56. Petr. Greg. *ad tit. de elect. cap.* 19. *à num.* 10. Layman *de Ecclesiast. Præl.elect.cap.*15.*q.*162. Nam Capitulum, cui ius eligendi suum Episcopum de iure communi spectat, eidem Metropolitano, seu alteri Superiori mittebat litteras sigillo suo, & singulorum monitas, ac per Canonicos subscriptas, quæ appellabantur *Decretum*, in quibus electio facta seriatim narrabatur, & confirmatio petebatur sub forma tradita à Speculat. *tit. de elect.*§.1. *vers.celebrata igitur.*

6 Papa verò de Iure eos tantùm Episcopos confirmat, qui in Ecclesiis Sedi Apostolicæ immediatè subiectis electi sunt, vt probat text. *in cap. cùm Ecclesia Sutrina, de caus.poss.& propr.* ibi, *Petentes ipsam electionem à Sede Apostolica confirmari,* vt *ibi* notant Card. Imol. Rip. *num.* 6. & Rebuff. *num.* 12. vel quorum confirmatio, & infirmatio ad eandem Sedem per appellationem deuoluitur, *d.cap.cupientes, in princ.* Regulariter autem electus Episcopus per Metropolitanum suum confirmatur, arg. *cap.*1.*dist.*64. *& cap.nosti, de elect. e.t. de translat. Episcopi, gloss.* 1. *in cap.* 1. *dist.* 100. Licèt secundùm aliquos ad solum Papam pertineat (attento Iure communi loquimur) confirmatio Episcoporum, arg.*cap. Presbyteri.* 14.*dist.& cap. quia diuersitatem, de concess. præb.* Sed certè confirmati à Metropolitano, vel Patriarcha intelliguntur authoritate Apostolica confirmati, quam à Romano Pontifice à Pallio acceperunt, quod de corpore Beati Petri sumitur, vt suo loco vidimus: & propterea confirmatus ab eis à solo Papa poterit reuocari, secundùm Angel. *in Auth. de defens.*
7 *ciu.* §. *de cætero.* Si quis autem diuina fuisset inspiratione manifestè electus Episcopus, non egeret confirmatione; quia quæ Spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege, *cap.nisi cùm pridem,*§.*verum, de renunc.* Sed si quis simpliciter ad clamorem populi eligeretur, si de diuina inspiratione nihil appareat, nullo modo est confirmandus, nec habendus Episcopus, quia potuit populum pretio, vel mercede corrumpere, vt dicitur *in cap. suis, de elect.* iunctis iis, quæ de populi falsa acclamatione, & mendace nonnunquam opinione refert Iul Lauor.*var.lucubrat.tom.* 1.*tit.* 4.*cap.*4.*ex num.*38. quod nobis comprobat illius iudicium erga Dominum Iesum, qui primùm eum excepit, vt Regem, & acclamationibus benedicebat, *Benedictus, qui venit in nomine Domini,* Matth.*c.*20. Luc.*c.*19. & paucis pòst diebus acclamauit, *Tolle, tolle, Crucifige eum,* & electione sua prætulit illi homicidam latronem Barabbam; Matth. *cap.*12. Marc.*cap.*15. Luc.*cap.*23.

8 Confirmans autem debet de electi vita, & moribus, ac qualitatibus requisitis diligenter inquirere, vt habetur *in cap.de Petro,*47. *dist.& in cap.* 2. *& in cap.cùm à nobis, de elect.* cum similibus, quòd si aliqua ei, antequam confirmetur, crimina obiiciantur, purgare se debet cum requisito numero Episcoporum, vt traditum est in Concil. Carthag. IV. de quo *in c.illud,* 23.*dist.* quando verò coëlectus postulat confirmari cum alio, quomodo sit procedendum, declaratur in Constit. Bonifacij VIII. de qua *in cap.fin.de elect.lib.*6.

9 Hucusque dicta in hoc cap. procedunt de Iure antiquo, quando electio Episcoporum Canonicis Cathedralis Ecclesiæ competebat, hodie verò omnium electio, & confirmatio, non ab alio, quàm à Romano Pontifice fieri potest vigore reg.2. aliàs 3. Cancell. quæ Sedi Apostolicæ reseruat prouisionem omnium Cathedralium, quamuis in aliquibus Ecclesiis per eandem sanctam Sedem Regibus ac Principibus viris concessum sit ius præsentandi; quia etiam spectat ad ipsum Romanum Pontificem nominatos ab istis, si ei videbitur eligere, atque confirmare, vt obseruat Castald. *in praxi ceremoniarum, lib.*1.*sect.* 10. *cap.* 2. *num.* 1. Quomodo autem attento hodierno Iure electio hæc, & confirmatio fiat, vtile erit inuestigare; & praxim, quæ hodie obseruatur, ostendere, quod ex infrà dicendis facilè apparebit.

Formato igitur processu de vita, & moribus 10
promouendi, ac de statu Ecclesiæ, iuxta interrogatoria in particulari instructione tradita, quæ ad calcem cap præcedentis posuimus, fit professio Fidei, iuxta formulam præscriptam à Pio IV. *in sua Constit.* incip. *In Sacrosancta, Idibus Nouembris* 1564. vt in Bullario nouo *tom.* 2. *pag.* 128. & apud Quarant. *in sum. Bullarij, verb. Fidei professio,* & Franc. Leon. *in thesauro fori Eccles. p.* 2. *cap.* 10. *num.* 15. Vgolin *de offic. Episcopi, cap.*1. §.3 Nouar. *in sing.Canon. concl.*114. *num.*4. Deinde fit instrumentum dictæ professionis Fidei à Notario subscriptum in hunc modum.

In nomine Domini, Amen. Præsenti publico instru- 11
mento cunctis vbique pateat euidenter, & sit notum, quod à Natiuitate Domini, &c. *coram Eminentissimo, & Reuerendissimo D.N. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbytero Cardinali,* &c. *meque Notario publico infrascripto, comparuit supradictus admodum R.N. omni meliori modo,* &c. *genibus flexis, Professionem sanctæ, & Catholicæ Fidei iuxta suprascriptam formam tactis sacrosanctis Scripturis ad sancta Dei Euangelia in manibus D. S. Eminentissimæ de verbo ad verbum emisit. Quam fidei professionem idem Eminentissimus, & Reuerendissimus D.Cardinalis accepit, & admisit, præmisso, & aliàs omni meliori modo. Super quibus,* &c. *Actum Romæ in offic.* &c. *Præsentibus ibidem N.& N. testibus ad præmissa vocatis, habitis specialiter, atque rogatis. Ego Odoardus Tibaldescus, Clericus Spoletanæ Diœcesis publicus, Apostolica authoritate Notarius, & ad scribendos, & rogandos processus Reuerendissimorum DD. Archiepiscoporum, Episcoporum, & Monasteriorum Consistorialium, priuatiuè quoad omnes alios specialiter à S.S.A. deputatus, de præmissis rogatus præsens Instrumentum subscripsi, & publicaui requisitus.* Et subscribitur Cardinalis relator sic. *Ego N. S. R. E. Presbyter, Cardinalis N. Fidei professionem à supradicto R. N. de verbo ad verbum in manibus meis emissam recepi, & ita testor.*

Finito examine testium, & emissa professione, 12
subscribitur processus ab eodem Cardinali Ponente in hunc modum. *Ego N.S.R.E. Presbyter, Cardinalis N. relationem facturus in proximo Consistorio, de præmissis censeo R.N. esse habilem, & idoneum, qui ad supradictam Ecclesiam N. promoueatur, illum ei præficiendo Episcopum, & Pastorem. Romæ ex nostro Palatio, die,* &c. *Ego N. Cardinalis N. qui suprà.* Et subscribitur idem processus à tribus Cardinalibus Ordinum Capitibus, scilicet à primo Cardinali Episcopo: à primo Cardinali Presbytero, & à primo Cardinali Diacono.

Hoc facto, præconizatio fit in primo Con- 13
sistorio,

sistorio, quæ vicem electionis habet, cuius præconij formula pro Romano Pontifice sic se habet. *Beatissime Pater, Vacat Ecclesia N. per obitum N. &c. ad iussum Sanctitatis vestræ, Ego N. Cardin. N. prop. R.N. &c. Ciuitas, &c. Pro Cardin. autem ita fit. Illustriss. & R.D. In proximo Consistorio si S. D.N. placuerit, Ego N. Cardin. N. præconium faciam Ecclesiæ N. vacantem per obitum N. in personam R. N. &c. Ciuitas, &c.* & refertur status Ecclesiæ, & promouendi iuxta formam Institutionis prædictæ.

14 Fit positura in secondo Consistorio, & transmittitur schedula pro reassumptione positurae transmissa in prima præconizatione, & hæc secunda præconizatio habet vim confirmationis, & demum transmittitur fides promissionis Apostolicæ à Cardinale Ponente ad Cardinalem Vicecancellarium facta in hunc modum. *Reuerendiss. Domino, Hodie sanctiss. in Christo P. & D.N.D. Vrbanus Papa VIII. in suo Consistorio secreto, vt moris est, ad relationem meam Ecclesiæ N. cui N. dum viueret, præsidebat; per obitum eiusdem Pastoris solatio destitutæ de persona R.N. Diœcesis N. ex Catholicis ac honestis parentibus, & legitimo matrimonio nati, in vtroque Iure Doctoris, in ætate legitima constituti, ac demum cæteris omnibus qualitatibus à Iure, & Conc. Trid. Decretis requisitis præditi, qui Professionem Fidei iuxta articulos pridem à Sede Apost. propositos in manibus meis solemniter emisit de Reuerend. DD. meorum Cardinalium consilio, Apostolica authoritate prouidit, ipsumque illi in Episcopum præfecit, & Pastorem, curam, regimen, & administrationem ipsius Ecclesiæ sibi in spiritualibus, & temporalibus plenariè committendo, absoluens eundem R.N. electum à censuris ad effectum, &c. In quorum fidem præsentem cedulam fieri, & mei parui soliti sigilli impressione muniri iussi, eamque propria manu subscripsi. Dat. Romæ in ædibus meæ solitæ residentiæ, sub anno, &c. D.V.R. Humillimus seruus N. Cardinalis N.*

15 De duobus hîc opportunè quæri poterit; primum est, an ad Officium Pastorale dignus eligi possit, an verò dignior sit necessariò eligendus? Ad cuius quæstionis decisionem præmittendum est cum Rebell. *de oblig. Iust. part. 2 lib. 3. q. 2. num. 1.* quem refert Campan. *in diu. Iur. Can. rub. 7. cap. 6. num. 73.* dignum vocari quicunque habet sufficientiam, & omnes partes ad munera, prout oportet, ministranda, licèt comparatione alterius maiorem sufficientiam habentis (qui hoc casu dicetur dignior) vtriúsque administrationi minus dignus existat. Quo supposito, relictis multis quæ ad hoc propositum adducunt ex fonte sacræ Scripturæ, & ex lege naturali, Alex. Raud. *Pis. decis. 34. in princ. & à num. 179.* Rebel. *lib. 3. q. 4.* vi-
16 detur dicendum, quòd quamuis alicui negotio præfectum eligere debens satis officio suo functus esse videatur, si dignum hominem pro negotij conditione præfecerit, ad Episcopale tamen Officium, cùm reliqua omnia longè superet, non modò dignum, sed etiam dignissimum esse destinandum, & maximis rationibus comprobari, & sacrarum literarum apertissimis testimoniis demonstrari satis potest. Natura enim ipsa dictare videtur, vt qui aliis officio, ac dignitate præferri debet, cæteros vitæ splendore anteeat, quemadmodum Pastor grege suo præstantior, & Dux milite suo fortior, & Rex subditis suis debet esse sublimior; ita Episcopus cæteros virtutibus, & sanctitate antecellere tenetur, nam qui maiorem in Pastorem, quàm in ouibus charitatem ante electionem requisiuit, dum dicit, *Simon Ioannes, diligis me plus his?* apertè docuit digniorem, sanctioremque subditis esse debere, qui eis regendis, atque dirigendis præficeretur. Vnde Concil. Trid. *sess. 24. de reform. cap. 1.* eos peccare mortaliter, & peccatis alienis communicare asserit, qui digniores, & Ecclesiæ magis vtiles Pastores præficere non curauerint. Quare pensandum est valdè ad culmen quisque regiminis, qualiter veniat; atque hoc ritè perueniens qualiter viuat? & benè viuens, qualiter doceat? ne aut humilitas accessum fugiat, aut præuentioni vita contradicat. O Deus bone! iam nunc, vt prosint Præsules fieri non cupiunt, sed magis, vt diuites fiant, & honorentur; suscipiunt enim sublimitatis culmen non pro Pastorali regimine, sed pro solius regiminis, vel honoris ambitione, atque abiecto opere dignitatis, solam nominis superbè appetunt dignitatem, nec facilè potest esse Summis Pont. homines cognoscere, nisi ex aliorum relationibus id sibi constare faciant; sedent pij Patres in thalamo suo, veniunt ad eos nunc Cardinales, nunc fortis alterius homines, & modò hunc, modò illum laudibus cumulant, dignúmque graui regimine adscribunt, adstruunt; credit Apostolica pietas, hisque dignitates mandat, quos commendatos habet; & sic agnoui multos prostitutæ frontis petitores, qui ambiendo, efflagitando, sese venditando, ita aulicos obtundunt, vt quod impetrare non possunt, extorqueant; quod exorare aut mereri nequeunt, eblandiantur.

Secundum dubium est, an Cardinales peccato commaculentur, restitutionémque vinciantur, qui non impediunt nominatum, si alterum digniorem arbitrentur? Cui perdoctè quidem respondet Paleoth. *in tract. de sacr. Consist. consul. part. 4. q. 1. vers. quo loco*, & ait ad Cardinalium authoritatem, & officium non propriè pertinere aliquem ad Episcopatum admittere, sed tanquam Papæ Consiliarios non vlterius obligari, quàm, vt ad eas res de quibus à Papa requiruntur, & consuluntur, fidele præstent responsum, per text. *in cap. fundamenta, §. decet, de elect. lib. 6.* Itaque cùm Pontifex in Episcoporum promotione non aliud ab ipsis Cardinalibus exquirat, quàm iudicium, si præpositum Episcopali dignitati dignum arbitrentur, ideò non ad aliud obligantur, quàm ad interrogata respondere, illúmque approbare si ita credant; immò, & Cardinales omnes totam respondendi ferendique suffragij sui rationem colligere posse addit ex testimoniis quatuor Cardinalium in publicam formam redactis, & ab eis subscriptis, quibus inquisitio committitur de promouendi qualitatibus. 17

Statim ac aliquis certior fit, factus se à Summo Pontifice in Consistorio ad Episcopatum fuisse promotum, siue in Curia degat, siue absens sit, prius amplam coronam sibi in capite decenter formari curabit, statimque Episcopalibus vestibus, talaribus violacei colo is induet, cum mantelletto pariter laneo eiusdem coloris, Biretto verò nigro, vel pileo nigro laneo cum chordulis viridi coloris ex serico confectis vtetur, nam mozzetta coloris violacei supra Rochettum nunquam vtitur, nisi intra Diœcesim; ex Regu- 19
laribus verò Ordinibus promoti retinentes colorem habitus suæ Religionis possunt se conformare cum Episcopis sæcularibus in forma, seu figura illius ex Rituali Clem. VIII. reformato, 18

tradit

tradit Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. cap. 6. num. 22. in fin.* & Tamburin. *de Iure Abbatum, tom. 1. disput. 20. q. 3. num. 3.* vbique tamen possunt deferre mozzettam eiusdem coloris; Rochetto verò nunquam vtuntur, sed loco illius in diuinis Officiis adhibent superpelliceum; in bireto & pileo cum
20 aliis Episcopis conueniunt. Assumpti ex ordine Canonicorum Regularium, nec non Clericorum Regularium cuiuscumque Ordinis, conueniunt in habitu cum aliis Episcopis, & pariter vtuntur Rochetto, nam illa mutatio vestium non est ratione status, sed ratione habitus suæ Regulæ quam sunt professi, & ideò cùm isti tantùm in statu à Clericis sæcularibus differant, conueniunt cum illis in habitu, Castald. *in d. prax. cæremon. lib. 1. sect. 10. cap. 1. num. 3. & 4.* Tamburin. *d. q. 3.*
21 *num. 9. cum seqq.* Presbyteri sancti Spiritus, & ex Militarium Religionum Ordinibus assumpti, putà sancti Ioannis, sancti Iacobi, &c. tantùm Crucem eiusdem Ordinis in collo pendentem deferunt supra habitum Episcopalem, Castald. *ibidem, num. 5.*

22 Episcopalibus vestibus, vt supra indutus, si fuerit præsens in Curia quamprimùm adibit Summum Pontificem, & ei gratias aget, seipsum, & Ecclesiam sibi creditam commendabit, & ab eo Rochettum accipiet. Deinde singulos DD. Cardinales in eorum domibus visitabit, eis gratias agens, & se suamque Ecclesiam commendans, absens verò per litteras id præstabit, Castald. *dict. sect. 10. c. 2. n. 10.*

23 Sic electus, & Canonicè confirmatus habet ea, quæ sunt iurisdictionis, veluti excommunicare, suspendere, interdicere, visitare, corrigere, punire, Synodum conuocare, beneficia conferre, Ecclesias minores coniungere, & annectere, diuidere, Voti, & Iuramenti vincula soluere, quorundam peccatorum absolutiones sibi reseruare, *cap. transmissam, cap. nosti, cap. qualiter, de elect. cap. inter corporalia, de transl. Episcop.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol. 136.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 29. q. 5.* Sanch. *de matrim. lib. 8. disp. 2. n. 1.* Molin. *de Iust. tract. 5. disput. 28. num. 19.* Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom. 2. tit. 4. cap. 25. num. 9.* Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, part. 1. tit. 1. cap. 1. num. 14. & cap. 4. num. 7.* Sosa *loco infrà citando num. 77.* Et Indulgentias concedere, Felin. *in cap. eam te, num. 5. de rescript.* Nauar. *de Indulg. notab. 31. num. 3.* Greg. Lop. *l. 45. gloss. 1. tit. 3. part. 1.* Sosa *in libello de la obligacion con que quedan los Religiosos Obispos, num. 70.* vbi *num. 95.* post Bonif. *in Clem. 2. num. 98. de censib.* Tap. *in d. Auth. Ingressi, verb. sua, cap. 6. num. 68.* Suar. *tom. 4. disp. 27. sect. 2. num. 5.* resoluit à confirmatione liberum fieri à iugo obedientiæ sui Su-
24 perioris. Verùm attenta nouiori dispositione *Extrauag. Iniunctæ, de elect. inter communes*, tales Episcopi ad commissas eis Ecclesias, absque litteris Apostolicis accedere, vel bonorum Ecclesiasticorum administrationem accipere, fructúsque percipere non possunt, itavt interim sit irritum quicquid secus per eos actum fuerit. Capitulares verò ipsos recipientes, vel eis obedientes sine prædictis litteris, sunt suspensi à suis beneficiis, ita ex illa Extrauag. colligunt D. Barb. *in l. diuortio, in princ. part. 2. num. 50. ff. solut. matrim.* Flamin. Paris. *de resign. benef. lib. 8. q. 5. num. 33.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 29. q. 9. vers. cæterùm, & lib. 7. cap. 1. quæst. 1.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. part. 4. collect. 1325. vers. quia hodie*, Iul. Lauor. *d. cap. 25. num. 9. in fin.* Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 54. num. 161.* Et quoad pœnas procedit decisio eiusdem Extrauag. in foro conscientiæ, Nau. *in cap. accepta, de restit. spol. oppos. 8. num. 35. vers. 11.* quem refert, & sequitur Ioann. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. obedientia, differ. 4.* Cardinales autem non obstante dicta Extrauag. possunt conferre, & iurisdictionem exercere ante captam possessionem, & ostensionem litterarum, Selua *de benef. part. 2. q. 3. num. 46. vers. octauum priuilegium.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 21. num. 7.* Lauor. *d. cap. 25. num. 10.* Ego ipse *d. part. 3. alleg. 111. num. 35.*

Et hinc resoluit Suar. *de cens. tom. 5. disput. 28.* 25
sect. 2. num. 6. quem refert Paul. Layman. *in Theologia morali, lib. 1. tract. 5. part. 3. cap. 1. num. 2.* competere Episcopis electis, & confirmatis, licèt nondum consecratis, priuilegium *cap. quia periculosum, de sent. excommun. lib. 6.* vt generali statuto, vel sententia interdicti, aut suspensionis non comprehendantur, nisi eorum expressa mentio fiat, quemadmodum, & alia similia priuilegia, vt illud de eligendo Confessore *cap. vlt. de pœnit. & remiss.* Suar. *tom. 4. disp. 27. sect. 2. num. 5.* Sosa *in d. libello num. 78.* Item de vsu Altaris portatilis, *c. vlt. de priuil. in 6.*

Item causæ hæresis in Episcopo electo, & con- 26
firmato, licèt nondum Consecrato reseruantur Papæ, & propterea non potest ab Inquisitoribus Fidei puniri, vt per Illustriss. D. meum Roderic. à Cunha *in tract. de Confess. sollicitant. mulieres in confess. q. 12. num. 11.*

Item Episcopus electus, & confirmatus, etiamsi 27
nondum Consecratus, Episcopatui sine Papæ licentia renunciare non potest, *cap. 2. ibi, & sic electus confirmatus, de transl. Episcop.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 4. n. 331.* Sanchez *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 17. num. 6.* Suar. *tom. 3. de Relig. lib. 1. cap. 20. num. 1.* Barthol. de Vecchis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum Nouitijs, disp. 2. dub. 3. num. 5.* Sosa *d. libello num. 75.*

Multa tamen sunt, quæ Episcopo electo, & 28
confirmato, minime tamen consecrato, non competunt; & in primis ea omnia, quæ illi tribuuntur per Ordinem sibi collatum in Consecratione Episcopali, vt probat *d. cap. transmissam*, & quæ sint tradit glos. *ibi verb. talibus*, Rebuff. *in prax. benefic. tit. formam Vicariis, à num. 3.* Henriq. *d. lib. 10. cap. 34. num. 4.* Sosa *d. libello num. 83.* Cuch. *in instit. maior. tit. de consecrat. Episc. à num. 9. & tit. de Episcopo, à num. 21. lib. 2.* Bertachin. *de Episcop. lib. 4. tit. de potest. Episcopi circa spiritualia, à num. 39.* Sbroz *de offic. Vicar. lib. 2. q. 4.* Poterit tamen Episcopo consecrato ea, quæ sunt Ordinis delegare, Flores *var. q. 24. n. 11.* Sosa *d. loco n. 79.*

Potest repelli ab Episcopatu, si ante consecra- 29
tionem fiat inhabilis, Ioan. Andr. Butr. Card. & Imol. *in cap. ex parte, de Cleric. ægrot.* Nau. *in cap. si quando, except. 10. num. 13. de rescriptis*, Iul. Lauor. *d. cap. 25. num. 77.* Henriq. *lib. 10. cap. 34. n. 1.* Cuch. *lib. 4. tit. 4. num. 48. & 49. & tit. 5. num. 29.* Sosa *d. tract. de la obligacion con que quedan los Obispos Religiosos n. 93.* Et dum non est consecratus, quamuis sit confirmatus, Ecclesia vocatur vidua, gloss. *verb. de talibus, in cap. transmissam, de elect.* Sosa *in d. libello num. 84.* Et non dicitur propriè Episcopus. Cuch. *lib. 4. tit. 5. num. 38.* Conrad. *in templo omn. Iudic. lib. 2. cap. 4. num. 16. & cap. 5. num. 6.* Felin. *in cap. eam te, num. 1. & 3. de rescript.* Sosa *in d. libello num. 85.* vbi *num. 86.* ait Doctores asserentes

confirma

confirmatum esse verè Episcopum, esse intelligendos circa ea quæ sunt iurisdictionis.

30 Eum percutientes non incurrunt excommunicationem Bullæ io Cœoa Domini, Nau. *in Manual. cap.27.num 67. verf. octauo*, Lauor.*d.num.77.in fine*, Paul. Laym. *in Theolog. moral. lib. 4. tract. 2. cap.12.num.2. verf. quarto.* Ego ipse *de officio, & potestate Episcopi, part. 1. tit. 1. cap. 4. num. 10. & in tract. de appellat. verborum vtriusque Iuris signific. appell.89.num.6.*

31 Noo potest in Missa dicere, *Sit nomen Domini benedictum.* Imol. *in cap. Auaritia, de elect. lib.6.& ibi* Gemin. Iul. Lauor.*d.cap.25.num.78.* Nec habet cogoitionem negotiorum magni ponderis, præcipuè si pœnam degradationis mereantur, Abb. *in cap.transmissam*, per text.*ibi,num.4. de elect.* idem Abb.*in cap.at si clerici,num.20.de iudic.*Sarmien.*lib.1. select.cap.14.num.9.*Sosa *in d.libello num.82.*

32 Nec ciuitas, quæ illum occidit, priuatur digoitate Episcopali, vt per Couar. *lib.2.var.cap.8.n.10. verf. his omnibus*, Mandof. *ad reg. 16. Cancell. q.19. n.13.*Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloss.9.§.5.n.27.*Ant. Riccinl.*de Iure person. extra gremium Ecclesia exist. lib.3. cap.7.n. 9.* quos refero Ego ipse *de offic.& potest. Episcop. in part.3. alleg 57.num.237.* secundùm Lugdunens. impress.

43 Et potest suspendi, interdici, sen excommunicati à Vicario Archiepiscopi Metropolitani, etiam eo præsente, quamuis id minimè posset efficere, si Episcopus Suffraganeus esset consecratus, iuxta text. *in cap.1. §. Officiales, de Offic. Ordin.* ita ex aliis Ego ipse *dict.tract. part. 1. tit.4. num.16.*

34 Tenetur sic electus, & caoonicè coofirmatus intra tres menses à confirmatione munus Consecrationis suæ suscipere sub pœna amissionis fructuum, etiamsi sit S. R. E. Cardinalis, & si intra tres alios menses id non impleuerit, Ecclesia, & Episcopatu ipso Iure priuatur, vt olim fuerat constitutum in Conc. Chalced. vt habetur *in cap. quoniam, 75.dist. & in cap. 1. dist.100.* & hodie statuit Concil. Trid.*sess.7. de reform. cap.9.& sess.23.* etiam *de reform.cap. 2.* docent Syluest. *verb. consecratio 1. num 4.* Greg.Lup.*l.27. verb. los meses,tit.5. part.1.* Eoriq.*in sum.lib.10.cap.23.num. 5.& cap.34. num.2.* Sosa *in libello de la obligacion con que quedan los Obispos Religiosos,num.159.* Nau.*in Man. cap.25. num. 118. verf. 8.* Bertachin. *de Episc. tract.2. lib.3. q.1. pag. 82.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. part.1. lib.2.cap.97.num.52.* Rendina *in prampt. recept.sent. tit. 38. num. 13.* Gonzal. *ad reg 8. Cancell. gloss. 24. num.141.* Valer. Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.32. tract.2.num.58.* Camp.*in diuers.Iur.Can.rub.6.cap.6. num.9.* Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract.6. cap.7. num. 47.* Filliuc. *tract. 41. de benef. cap. 5. num. 23. verf. & quidem primò*, Vgolin. *de offic. Episc. cap.2. in princ. à n.2.* Castald. *in praxi carem. lib.1. sect.10. cap.2.num.3.* Sebast. Cæs. *de Eccles. hierarch. part.1. disput. 6 §. 2. num. 11.* Ego ipse *de offic. & potest. Episc.part.2. alleg. 1. num. 39.* quòd quidem trimestre tempus, infra quod Episcopus confirmatus debet munus consecrationis accipere, iocipit currere à tempore habitæ notitiæ confirmationis de sua electiooe factæ, Enriq.*d. cap.23. num. 5.* Sosa *in d. libello num. 119. in fine*; aliqua tamen possunt occurrere impedimenta quæ huiusmodi tempus prorogare licitè valeant, Cuch. *lib.4.tit.5.num.24.* Sosa *in d. libello num.120.* Ego *de Episcopo, p.1.tit.1. cap.3.num.1.*

35 Hæc autem Consecratio fieri debet de Iure à Metropolitano electi, cuius electus ipse futurus est Suffraganeus, *cap. Episcopi,24. dist.* & præsentibus aliis eiusdem Prouinciæ Suffraganeis, *cap. ordinatione, 2. lib.64.* qui ad hoc per Metropolitanum vocati teneutur accedere, Cardin. Alex. *in cap. si Episcopus, 18. dist.* Quarant. *in sum. Bullarij, verb. Archiepiscopi auctoritas, num. 4. verf. septima*, Marc. Anton. Gen. *in praxi Archiep. Neap. cap.70. num. 27.* sed si fuerit ipse Metropolitanus impeditus, id alteri Episcopo committere potest, *cap. quod sedem, de offic. Ordin.* Consecratus tameo sic 36
absente Metropolitano debet eum infra duos menses visitare, vt tenet Præpos. per text. *ibi, in cap. si quis, dist. 65.* vbi Illustriss. D. meus Roder.à Cunha *num. 1.* nam si inconsulto Frimate, seu 37
Metropolitano Coosecratio Episcoporum Suffraganeorum fiat, ipsi non reciperent executionem, *cap.placet,dist.65.* Innoc.*in cap.nec Episcopi,de temp. ordin.num.2.*Sebast. Cæs.*in relect.de Eccles.hierarch. part.1. disput.6.§.2. num. 9.* Et ideò Episcopus non 38
est ordinandus sine consilio, & præsentia Metropolitaoi, & Comprouincialium etiam Episcoporum, qui saltem si adesse non posseot, propriis litteris consensum suum exprimere debent, vt probat *cap. non debet, 63. dist.* tradunt Azor. *instit. moral. part.2.lib.3.cap.30.q.3.in princ.* Paul.Comit. *resp. moral. lib. 1. q.48. num.13.* Ego ipse *de offic. & potest. Episc. part.1.tit.1.cap.5.num.3.* Metropolita- 39
nus verò ab omnibus Prouinciæ Episcopis congregatis iu Sede Metropoleos est ordioandus, vt decreuit Anicetus Papa *in cap.1. dist.66.* & Lucius *in cap. si Archiepiscopus, de temp. Ord.* Quarant. *in sum. Bullarij, verb. Archiepiscopi authoritas, num.4. verf. sexta.* Marc. Anton. Gen. *in prax. Archiepisc. Neap. cap. 70. num. 26.* Sufficiunt tamen tres, reliquis Suffraganeis per litteras saltem conseotientibus, Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 24. §. 1.* Paul. Comitol. *d. num. 13.*

Consecratiooi Episcoporum Canones consti- 40
tuerunt peculiare tempus, scilicet diem Dominicum, *cap.qui in aliquo, 51. dist. cap. ordinationes, cap. quòd die Dominico, 75.dist.* Sebast. Cæs.*d. disput.6. §. 2. num. 12.*Paul.Laym. *in Theol.mor. lib. 5.tract.9. cap.8.num. 3. & de Pral. Eccles. elect. cap. 15.q.166.* Campan. *in diuers. Iur. Can. rub.6. cap.4 num. 1.* Castald. *in praxi carem. lib.1. sect. 17. cap.3.num.1.* vbi subdit, quòd die etiam festiuo fieri poterit, si Summus Pontifex dispensauerit; semper tamen fit præuio ieiunio; decet enim Coosecratorem, & electum pridie ieiunare. Pont. Rom. *part.1.tit.* 41
de consec. elect. in Episc. pag. 75. & Ritus Ecclesiæ habet, qui omninò obseruatur, vt Episcopus die Dominica consecretur, tanquam legitimus eius sponsus; sicut tradit Sot. *de Iustit. lib. 10.q.1.art.1. concl.vlt.verf.accedit*, quem refert Campan. *d.rub.6. cap.3.num.6*

Vtrùm autem is, qui in die Sabbati Ordina- 42
tionis generalis Presbyteratus ordine insignitus fuit, possit sequenti Dominica, manè in Episcopum consecrari, non interueniente continuatione ieiunij? Affirmant gloss. 1. *in fin.in cap. quod à Patribus, 75.dist,* Innoc. *in cap. litteras, verf. nec valet*, vbi Host. *num.4.verf. sed non fingitur*, & Abb. *in fin. de temp.ordin.* Syluest.*in sum.verb. Ordo, il 2.num.6. verf. Episcopatus autem*, Angel. *eod.verb. 6.num.1.in fin.* Henriq. *in sum. lib. 10. cap.12.§.2. in fine.* Paul. Layman *in Theologia moral.lib. 5. tract.9.cap.8.n 6.* cuius affirmatiuæ sententiæ fundamentum est, quia hoc nullibi prohibitum reperitur, etenim Episcopatus quouis die Dominico conferri potest,

test, vt supià præcedenti nom. vidimus; consequentei etiam eo, qui est post Sabbatum Ordinatioois generalis. Neque Canones cùm aliquot dierum ioterstitium requirnnt inter Ordines sacros eidem conferendos, de Episcopatu loqnuntur, sed de iis Ordinibus tantùm, qui in Ordinaria generali Ordinatiooe conferri solent; addirque Henriq d.§.1. in comm. lit. Q. rationem adiongens, quia idem character est Episcopi, & Sacerdotis, & ex vtroque fit vnus Ordo, nec nouus imprimitur character: sed impressus per sacerdotalem Ordioem perfectiooe quadam addita extenditur. Verùm hæc ratio non subsistit secundùm nostram opinionem, quam firmauimus, de offic. & potest. Episc. p. 2. alleg. 1. num. 18. asserentes Episcopatum esse Ordinem à Sacerdotio distioctum; & post Nau. Petr. Sot. Bellarm. Valent. & alios, resoluit Campan. d. rub. 6. cap. 4. num. 4. vbi videtur ex eo colligere non esse veram communem sententiam, de qua etiam dubitat Suar. Imò contra illum scripsit, de censur. dispnt. 32. sect. 1. num. 41.

43 Quidquid tamen sit, illud verissimom iudico, quod ex dispensatione Papali ad Sacerdotium in die Dominica promotus, non vtique potest eadem die consecrari Episcopus, vt per Innoc. in d. cap. litteras, Campan. d. rubr. 6. cap. 4. num. 5. quos refero d. alleg. 1. num. 46.

44 Locus autem idoneus pro illorum Consecratione, si extra Curiam fiat, est Ecclesia, ad quam promoti fuerint, aut in Prouincia, si commodè fieri poterit, Consecratio celebretur; vt disponit Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 2. Henriq. d. lib. 10. cap. 23. §. 5. in princ. Less. de Iust. lib. 2. c. 34. num. 103. Ego ipse d. alleg. 1. num. 4. Laymano d. cap. 15. q. 166.

45 Hodie verò cùm omnes à Papa eligantur, sicut suprà dixi, si sint extra Vrbem, solent de eius mandato per litteras Apostolicas, Consecratori sibi benè viso expeditas consecrari; si verò fuerint in Curia per mandatum à Camera Apostolica emanatum, vel si Consecrator fuerit sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, per Commissionem viuæ vocis oraculo à Summo Pootifice ipsi factam, vt ait Castald. d. cap. 2. num. 7.

46 Fieri autem debet cuiuslibet Episcopi Conse-
cratio cum Missa, in qua inter Epistolam, &
Euangelium consecratur Episcopus, cap. quod
47 sicut, §. 1. de elect. & ideò tunc non potest Ordines
conferre, quia Consecratus coocelebrat pariter
48 Celebranti; solus verò Papa in die Consecratio-
nis suæ Ordines conferre potest, quia ante Hym-
num Angelicum consecratur; & ipse Missarum
solemnia incipit, & perficit, vt inquit text. in d.
§. 1. Et notat Durand. in rationald. diuinor. lib. 2. c. 11.
49 num. 12. Hæc tamen Missa in qua consecratur
Episcopus, non est de essentia Consecrationis Epi-
scopalis, sed solùm ad solemnitatem, & reue-
rentiam fuit instituta, vt benè resoluunt gloss. 1.
in d. §. 1. Turrecr. in cap. Ordinationes, n. 10. dist. 75.
Henriq. in sum. lib. 10. cap. 34. §. 3. Sebast. Cæs. dict.
50 disp. 6. §. 2. num. 13. Fit etiam cuiuslibet Episcopi
Consecratio à tribus Episcopis, & non paucio-
ribus, cap. 1. cap. Comprouinciales, & cap. pen. 64. dist.
cap. porrò, 66. dist. cap. Archiepiscopus, c. nec Episcopi,
de tempor. ord. Selu. de benef. part. 3. q. 38. num. 5.
Henriq. in sum. lib. 10. cap. 7. §. 3. & cap. 24. §. 1. Vasq.
de ordine, disp. 243. cap. 6. Marc. Anton. Genuens.
d. cap. 70. num. 26. Filliuc. tom. 1. tract. 9. de sacr. Or-
dinis, cap. 5. num. 106. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 3.
cap. 30. q. 3. vers. quæras item quisnam, Ego ipse d. p. 2.
alleg. 1. num. 45. Qui, & ratione, & exemplo requiruntur; ratione, ne tantom beneficium videatur furtiuè præstitum, & pro illo pariter preces ad Deum effundant, & exemplo, quia, & Iacobus frater Domini, à Petro, Iacobo, & Ioanne Apostolis ordinatus fuit, d. cap. porrò, Durand. in ration. diuinor. Offic. lib. 3. cap. 11. num. 7. & 9. Ant. August. in epit. Iuris Pontif. veteris, lib. 4. tit. 17. Ego ipse part. 1. tit. 1. cap. 5. num. 5.

Controuersia tamen est, vtrùm ad hanc ordi- 51
nationem ita tres requirantur, vt si fiat à paucioribus, nulla omnioò sit ordinatio? de qua vide S. Antonin. in summ. part. 3. tit. 14. cap. 16. §. 9. post med. Syluest. in sum. verb. consecratio, 1. in princip. Armil. eod. verb. num. 2. Vasq. d. cap. 6. num. 59. cum seqq. Azor. loco proximè citato, Ægid. de Coninck disput. 20. dub. 9. conclus. 5. Laymaon in sum. Theologia moralis, lib. 5. tract. 9. cap. 5. num. 1. vers. nota; qui resoluunt, quòd authoritate Summi Pontificis, siue generalis Concilij, seu Ecclesiæ coocedi potest & institui, vt vnus Episcopus iustis de causis Episcopum consecret, eo quòd oon Christus Dominus, sed Apostoli constituerunt, vt Episcopus à tribus Episcopis consecretur; at Apostolorum Decretum, quando Iuris diuini noo est, potest Ecclesia mutare, cùm iusta subest causa; vti in multis quoque Decretis Apostolorum id Ecclesiam fecisse constat; & patet, quia sæpè Pontifex ex causa in hoc dispensat, vt fecit Gregorius I. in Anglia, & Gregorius XIII. cum Patriarcha Æthiopiæ, sicut ex Henriq. refert Sebast. Cæs. in relect. de Eccles. hierarch. part. 1. disput. 6. §. 2. num. 8. id multis confirmans, & respondet ad text. in cap. porrò, 66. dist. ibi, formam nihil euincere, quia forma ibi oon accipitur pro substantia rei, sed tantùm pro ritu, seu cæremonia, qoam Apostoli successoribus relinquere volebant; neque semper forma censetur substaotialis, sed illa tantùm, quæ vel ex materia subiecta, vel ex mente constituentis talis apparet, ex sententia gloss. vlt. cap. cum consideres, de sentent. excommun. Iura verò, quæ aliquando asserunt aliter factam ordioationem, irritam esse, vt in cap. Archiepiscopus, 66. dist. & alibi, intelligi debent non quantum ad veritatem Sacramenti, sed quoad executionem officij Pastoralis, vt optimè declarat glos. in d. cap. Archiepiscopus. Quidquid dicant Durand. in ration. diuin. lib. 3. c. 11. num. 7. & 9. & Anton. August. in epit. Iuris Pontificij veteris, lib. 4. tit. 17.

Vtrùm verò solo verbo Papa possit create 52
Episcopos? Quæstio est dubia; io affirmatiuam partem inclinant Felin. in cap. meminimus, num. 2. vers. limita, de accusat. Bursat. cons. 393. num. 4. vol. 4. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 8. q. 5. n. 34. Card. Tusch. tom. 3. littera E. concl. 233. num. 10. vbi alios referunt, & Scot. in 4. dist. 7. q. 1. de confirmat. versus finem, supponere videtur Papam absentem posse consecrare Episcopos solo verbo, quæ opinio mihi oon placet, per ea, quæ dixi infià hoc eod. lib. cap. 34. num. 21. & suprà cap. 8. num. 7. cum seqq. vbi probaui Episcopatum esse Sacramentum, & ordinem; Sacramenta autem omnia constant materia, & forma, quæ pro libito variari non possunt, vt salua sit eorum substantia, sicut ait Conc. Trid. sess. 21. cap. 2.

De forma Consecrationis Episcoporum oe- 53
cesse est, vt aliquid in præsenti dicamus. In primis, Consecrator sacris indutus in medio sedet vertens tenes Altari, electus verò cum Birreto medius ioter assistentes Episcopos paratos, & Mi-
trataos

tratos ducitur ad Consecratorem; quò cùm peruenerint, ei reuerentiam faciunt, electus nudato capite; Assistentes verò cum Mitra caput tantùm inclinant, sedent deinde omnes ante Consecratorem, vbi aliquantulum quieuerint, surgunt, electus sine Birreto, & Assistentes Mitris depositis, senior rogat Consecratorem forma in Pontificali tradita, & si legendum sit mandatum, omnes sedent tectis capitibus, quòd si non sit legendum, primo Assistente dicente, *Habemus viua vocis Oraculum*, Consecrator respondit, *Deo gratias*. Electus coram celebrante genuflexus legit de verbo ad verbum Iuramentum, iuxta formam præscriptam, Assistentibus interim sedentibus cum Mitris, & in fine electus ambabus manibus textum Euangelij in gremio Consecratoris à Magistro cæremoniarum appositum tangens adhuc genuflexus dicit; *sic me Deus adiuuet*, &c. Consecrator subdet, *Deo gratias*.

54 Præstito Iuramento electus, & Assistentes in suis locis sedent, Consecrator verò prosequitur examen Concilij Carthaginensis IV. *in cap. qui Episcopus ordinandus, 23. dist.* quod legi debet semper in singulari; etiamsi plures examinentur. Assistentes verò sedentes cum Mitris, eadem submissa voce dicent, quæ Consecrator, & electus ad singulas interrogationes detecto capite. respondens assurgit, & si plures sint electi, successiuè quisque respondebit. Ad hoc Fidei examen promouendus sese confert, sitque inquisitio, An doctrinam veteris, & noui Testamenti, cuius Magister & interpres esse debet, rectè norit? Et num prudentiam suam quantum illius capax est naturæ, diuinæ Scripturæ sensibus accommodare velit? Hæc dum sanctè professus fuerit, proponitur illi vniuersæ Fidei summa, eorum præsertim capitum, quibus vniuersa Religio Christiana continetur. Summæ scilicet, ac Diuinissimæ Trinitatis confessio, Incarnationis, salutísque nostræ œconomia, spes vitæ, & Resurrectionis futuræ, Sanctorum communio, ac vnius sanctæ Catholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ auctoritas. Interrogetur, num ea, quæ ex diuinis Scripturis legit, & intelligit, plebem, cui ordinandus est, & verbis, & exemplis docere queat? Num velit Traditiones Orthodoxorum Patrum, ac Decretales Sanctæ, & Apostolicæ Sedis Constitutiones veneranter suscipere, docere, ac seruare? Num B. Petro Apostolo, cui à Deo data est potestas ligandi, atque soluendi, eiúsque Vicario Domino nostro, suísque successoribus Romanis Pontificibus, fidem, subiectionem, & obedientiam secundùm Canonicam auctoritatem per omnia exhibere? Num mores ab omni malo temperare, & quantum poterit, Domino adiuuante, ad omne bonum commutare, & sobrietatem cum Dei auxilio custodire, & docere, diuinis semper negotiis mancipari, & à terrenis, vel lucris turpibus alienus esse, ne scilicet oculos, qui moderandis gressibus præeunt cura pulueris obscuret? Num humilitatem, & patientiam in seipso custodire, & alios similiter docere velit? pauperibus item, & peregrinis, omnibúsque indigentibus propter nomen Domini affabilis, & misericors esse? Quæ omnia, vbi ille sanctè, & bona fide seruaturum se, quantum humana fert conditio, promiserit, summa eius oneris, quod subeundum est, ad oculos illi, tanquam in compendium ponitur; Episcopum oportere Iudicare, Interpretari, Consecrare, Ordinare, Offerre, Baptizare, & Confirmare.

Fidei absoluto examine ad Consecratorem ductus electus ab Episcopis Assistentibus genuflexus eius manum osculatur. Deinde Consecrator descendens ante gradus Altaris, ibi deposita Mitra facit more solito Confessionem, electo à sinistris eius Assistente; Episcopi verò Assistentes in suis scabellis cum suis ministris pariter faciunt Confessionem. Ea completa, Consecrator Altare ascendens, legit Missam vsque ad Alleluja, vel vltimum versum Tractus exclusiuè; quibus dictis sedet cum Mitra in faldistorio in medio Altaris sibi præparato, electus verò cum Assistentibus ad suam Capellam accedens deponit Pluuiale, & accepit sandalia, quibus calceantur pedes ad annunciandum Euangelium pacis, vt eat, non stet; laboret, non otiosus delitescat. Deinde accipit Crucem pectoralem, & stola ei aptatur, postea Tunicella, Dalmatica, & Casula induitur, & sic indutus in suo Altari medius inter Episcopos Assistentes eam legit. 55

Dicto Graduali, vel Tractu, vsque ad vltimum versiculum exclusiuè, vt supra, Assistentes ducunt electum ad Consecratorem in faldistorio sedentem, quò peruenientes, electus deposito bireto caput profundè inclinat, ipsi verò cum Mitris aliquantulum se inclinantes Consecratorem reuerentur, deinde sedentibus omnibus, Consecrator monens electum de suo munere, dicit, *Episcopum oportet*, &c. & surgentibus omnibus, Consecrator stans cum Mitra eos hortatur, vt orent pro electo, dicens, *Oremus dilectissimi*, &c. Ad Litanias omnes procumbunt: quibus dictis surgunt omnes, & manus Consecrando imponunt, dicentes: *Accipe Spiritum sanctum*, &c. & Consecrator genibus flexis, versùs Altare, omnibus pariter genuflexis, incipit Hymnum, *Veni Creator Spiritus*, &c. aliis prosequentibus vsque ad finem. Et nota, quòd impositio illa manuum trium Episcoporum est materia, quâ Episcopus consecratur; illa autem verba, *Accipe Spiritum sanctum*, forma sunt huius Sacramenti. Henriq. *in sum. lib. 10. c. 7. §. 3.* Vasq. *in 3. part. tom. 3. disput. 240. c. 5. n. 58.* Layman *lib. 5. tract. 9. c. 5. num. 1.* Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. part. 1. disp. 6. §. 2. num. 2. & 3.* vbi *num. 4.* subdit, quòd cæteræ solemnitates infrà referendæ substantiales non sunt, sed tantùm quædam cæremoniæ ad maiorem reuerentiam. 56

Sancto Chrismate pollice dextero Consecrator inungit caput electi coram se genuflexi, vt auctoritas, & dignitas eius declaretur, eum scilicet esse caput, & Principem Ecclesiæ suæ, quomodo vir vxoris suæ caput dictus est; vt ostendatur eum esse Vicarium Christi, eiusque dignitatem, & auctoritatem gerere, qui est super omnia, & quem constituit Deus caput super omnem Ecclesiam. Ideò Reges non iam in capite, sed in hu- 57 58
mero vnguntur; primùm, vt is proprius honor sit illius, quem Deus constituit excelsum super omnes Reges terræ, & quem oleo lætitiæ excellentius, & angustius vnxit præ consortibus suis. Deinde, vt ostendatur quòd primò ante omnes Reges, & Principes persona capitis Pontificali officio repræsentetur. Vnguntur tamen & Rex in humero, vt neque ipse planè excludatur à repræsentatione eiusdem capitis; *nam & huius Principatus*, vt dicit Isaias 9. *fuit super humerum eius*; & vt sciat se esse Ministrum ad portandam Crucem IesuChristi, laudem bonorum, vindictam autem malorum, Apostol. *ad Rom.* 15.

Deinde Consecrator manus electi ante se ge- 59

 nuflexi

nuflexi iniungit cum Chrismate; primùm propter efficium, & ministerium eius, vt se sciat dignitatem, non propter otium, sed propter negotium suscipere; vt sciat ex illo se numero operariorum esse debere, qui sustinent pondus diei & æstum: tum etiam, vt illis manibus adsit virtus Spiritus sancti, eas teneat, & dirigat; cum illis laboret, & operetur; & quidquid benedixerit, benedicatur, quidquid sanctificauerit, sanctificetur. Demùm vnguntur manus eius, vt operentur bonum ad omnes quidem, sed maximè domesticos Fidei, vt manus suas mittat ad fortia; vt panem otiosum non comedat; vt
60 manus eius distillent myrrham; vt sit beatus seruus ille, quem cùm venerit Dominus, inuenerit vigilantem, & operantem. Aduerte tamen, quod supradictam vnctionem Chrismatis, quæ ponitur in capite, & manibus Episcopi, iuxta text. *in c. 1. de sacr. Vnct.* non esse de essentia huius ordinationis, itavt sine illa non valeat; sed solùm pertinere ad ritum & solemnitatem: nam per huiusmodi vnctionem non traditur aliqua Episcopalis potestas, sed tantùm tradita significatur, & tantummodo fit ob rationes, de quibus *in d. c. 1. in princ.* vnde non pertinet ad formam, aut materiam Ordinationis, ac proinde de substantia esse non potest; ita Henr. *in sum. lib.* 10. *c.* 7. §. 3. Seb. Cæs. *d. disp.* 6. §. 2. *n.* 5.

61 Peracto consecrationis Sacramento, Consecratus iam ad spiritualem œconomiam, sanctæque prolis gubernationem sese confert. Armatur igitur, & instruitur, accipitque regendæ, & gubernandæ familiæ instrumenta ac gubernacula. Traditur in primis in manus noui Antistitis consecratum Baculum, auctoritatis scilicet, & disciplinæ insigne sustentaculum imbecillitatis humanæ: vt sit in coërcendis vitiis piè sæuiens, iudicium sine ira tenens; in fouendis virtutibus auditorum animos demulcens; in tranquillitate seueritatis censuram non deserens; vt reuocet errantes; tegat iustos; pungat, & stimulet ignauos, & inertes, repellat nocentes; ac iuxta Ezech. c. 34. *Attrahat vagum, sustentet languidum stimulet pigrum*; portet in humeris suis, exemplo Principis Pastorum, ægrè, & debilè; *Vt increduli* (inquit Bernard. *lib.* 3. *de consid.*) *conuertantur ad fidem, conuersi non auertantur, auersi reuertantur, peruersi ordinentur ad rectitudinem; subuersi ad veritatem reuocentur, subuersores conuincantur, vt vel emendentur ipsi, si fieri potest*; vel si non perdant auctoritatem, facultatémque alios subuertendi; *Negligenter pascens toties commendatum Dominicum gregem* (inquit Leo magnus) *conuincitur summum non amare Pastorem.* Quòd verò Baculus est acutus in fine, rectus in medio, & retortus in summo, designat, quòd Pontifex debet pungere pigros, regere debiles sui rectitudine, & colligere vagos, vt benè aduertunt Durand. *in ration. diuin. Offic. lib.* 3. *c.* 15. *n.* 4. Hieron. Vielm. *de Episcopis titular. p.* 2. *pag.* 13. Barth. Gauant. *in comment. rubr. Missal. & Breuiar. tom.* 1. *p.* 2. *tit.* 1. *n.* 8. *& p.* 6. *tit.* 3. §. 3. Moscon. *in tract. de Maiestate militant. Ecclesiæ, p.* 1. *lib.* 1. *cap.* 8. *vers. Item Baculus*, Tamburio. *de Iure Abbatum tom.* 1. *disput.* 10. *q.* 1. *n.* 4. *& q.* 2. *in fine.* nouissimè frater meus Simon Vas Barbosa *in tract. de significatis mysteriosis Officij diuini, & sacrificij Missæ, cap.* 21. *num.* 7.

62 Verùm, cùm hoc regimen, non tam timoris, quàm amoris sit; non tam seueritatis, quàm charitatis. nam & Christus Dominus dilexit Ecclesiam, & tradidit semetipsum pro ea, *Ioan. vlt.* & eùm quem Vicarium loco sui relicturus erat, prius quàm illi despondisset, ter interrogauit, Num se diligeret, & propter se Sponsam suam? quod cùm ille summa asseueratione ter professus fuisset, tunc demùm illud addiuit, *Pasce oues meas, pasce agnos meos.* Eius igitur amoris, & charitatis symbolum sacer Cõsecrator nouo spõso tribuit consecratũ Annulum Fidei, scilicet signaculum; quatenus sponsam Dei, sanctam videlicet Ecclesiam intemerata fide ornatus, illibate custodiat, Durandus *d. lib.* 3. *cap.* 14. frater meus Simon Vas Barbosa *d. tract. de significatis mysteriosis Officij diuini, & sacrificij Missæ, cap.* 12. *num.* 6. Moscon. *d. cap.* 8. *vers. Item annulus*, Tamburin. *d. disp.* 20. *q.* 1. *num.* 5. *& q.* 2. *in fin. vers. annulus*, vbi subdit Sacrorum Rituum Congregationem censuisse *sub die* 11. *Februarij*, 1623. annulum in Missa gestare prohibitum esse, etiam Protonotariis non participantibus, & quibuscumque Doctoribus.

Hinc Consecrator nouo Præsuli Euangeliorum Librum tradit, *Accipe*, inquit, *Euangelium, & vade, prædica Populo tibi commisso, potens est enim Deus, vt augeat tibi gratiam suam.* Quasi diceret; Ne putes, in Paulo, & Petro, Tito, & Timotheo, Chrysostomo, & Augustino munus, & functionem Apostol. desiisse; ne putes cœlestem illam benedictionem & auxilium æterni Patris sublatum esse, quo illi subnixi profecti annunciauerunt Euangelium vniuerso Mundo; potens est Deus etiam tibi dare gratiam suam ac per te similia operari. *Etsi enim illi plus omnibus* (inquit Bernard. *lib.* 2. *de considerat.*) *laborauerunt, non tamen totum laborauerunt, & tibi adhuc locus relictus est. Neque te illud tantopere terreat, quod sublimibus humanæ Sapientiæ verbis careas, quod serius ad Sacrarum Litterarum lectionem accessisti, quod nunquam Cathedram Doctoris conscenderis. Audi, & fac aliquid potens est enim Deus tibi augere gratiam suam, nihil agentem impossibile est bene operari, melius scio, quàm nunquam; nam, & vndecimæ horæ operarij diurnum acceperunt denarium,* Matth. 20. &c. 63

Postea accipiens nouus Pontifex à suo Consecratore, ac reliquis Assistentibus osculum Pacis, Consecrator deposita Mitra, & amoto faldistorio, stans ad Altare procedit ad Missam, vsque ad Offertorium inclusiuè, ac deinceps hoc tempore, quo Popolus Christianus dona, & munera ad Altare Dei, more veteri, eóque laudatissimo afferre solet, ipse quoque consecratus suo Consecratori tanquam spirituali Patri munera offert; sunt autem ea ex antiquissima Melchiadis Pontificis institutione, panis & vinum, duo scilicet panes, & duo barilia vini; quibus duæ anteferuntur faces accensæ. Offert panem, & vinum, vel vt ostendat se in eius Sacerdotis functionem, & munus succedere, cui sine omni in futurum pœnitentia iurauit Dominus eum esse Sacerdotem secundùm ordinem Melchisedech. Vel, vt quidem ego iudico, ad designandam paupertatem Episcoporum primitiuæ illius Ecclesiæ, in qua summæ opes, summæ diuitiæ, panis, & vinum fuerunt. Dantur autem hæc munera clara luce, & amplius duabus facibus accensis, ne quid inter hæc ieiuna munera speciosus colore, pondere pretiosus (scitis quid intelligam) subrepat, ac subiiciatur. Malè enim agitur cum ea, quæ virtuti, & pietati debentur, asino onusto auro conferuntur. Assumitur demùm nouus Antistes à suo Consecratore in Communionem, & participationem orationis, ac mysticæ Mensæ; hoc modo Consecratus prosequitur cum Consecratore, Orationes ante Communionem cum illo pariter dicens, *Panem Cælestem*, &c. 64

&,

&, *Domine non ſum dignus.* Et dum Cooſecrator Corpus, & Saoguinem Domioi ſumit, ipſe ſtat profundè inclinatus. Priuſquam Conſectatot ſe purificet, Conſectatus ad eius dextetam inclinatus, priùs Corpos, deinde Sanguinem de manu Conſecratoris ſumit.

65 Sumpta Communione, & proſequta Miſſa vſque ad datam benedictionem incluſiuè, repooitur faldiſtorium ante mediom Altaris, & Conſecratot cum Mitra in eo ſedet, Conſecratus verò ante ipſum cum bireto io capite genuflectit, & Cooſecratot, adiouantibus Epiſcopis aſſiſtentibos, Mitram beoedictam in capite conſecrati imponit. Mitra hæc ſcientiam vtriuſqoe Teſtameoti deſignat; duo namque illius cornua, duo ſunt Teſtamenta, anterius Nouum, poſterios Vetus, quæ doo Epiſcopus memoriter debet ſcire, *cap. Epiſcopus 23. q.1.* Armatus ſic noous Præſul hac ſacra cidari, bicornique galea cum Patris Omnipotentis innocatione Fidei inimicos ferire debet; nam, & illa armatus Petrus Neroni, Liberius Conſtantio, Ambroſius Theodoſio, Baſilius Valentino, Chryſoſtomus Arcadio, Leo Geoſerico, atque Attilæ, aliíſqoe quamplurimi fortiter reſtiterunt, terribiléſqoe apparuerunt.

66 Cooſecrator tuoc ſurgens accipit dexteram manuin Conſecrati, & primus ex Aſſiſtentibus ſiniſtram, & inthronizant eum ponendo ipſum ad ſedendum in faldiſtorio, de quo ſurrexerat Conſecratus: vel ſi in ſua Cathedrali fuerit, iothronizant eum in Sede Epiſcopali conſueta. Et ſic collocatur iam Epiſcopos, id eſt, *inſpector omnium in editiori ſupra omnes loco,* (ioquit Ambroſ. *de dignit. Sacerdotali, cap. 6.*) *vt ita cunctos reſpiciat, & cunctorum oculi in eum reſpiciant. Cuius loci conſideratio* (inquit Bernard. *lib. 2. de conſiderat.*) *facit honoris contemptorem in honore etiam ipſo. In alto poſitum non altum ſapere difficile eſt, & omnino inuſitatum, ſed quantò inuſitatius, tantò glorioſius, timor de adepta iam altitudine, ſedere magis facit, quàm placere ipſam altitudinem. Nulla ſplendidior gemma in omni præcipuè ornatu Pontificis ipſa humilitate; quo enim celſior cæteris, eò humilitate apparet illuſtrior, & ſeipſo. Blanditur Cathedra, ſpecula eſt non domus, qui eleuauit, deiicere poteſt: conſideras gradū, & caſum metuo, conſideras faſtigium dignitatis, & vide faciem abyſſi deorſum; occupare enim locum, & non facere fructum, nec loco expedit, nec perſonæ.*

67 Deinde Cooſecrator Baculum tradit in ſiniſtra mano Conſecrati, & depoſita Mitra, conuerſus ad Altare incipit Hymoom, *Te Deum laudamus,* cæteris proſeqoentibus, & tunc Conſecratus ab Aſſiſteotibus Mitratis ducitur per Eccleſiam, omnibus interim beoedicendo, vt omnibus innoteſcat. Commendatur ſummo Paſtori, & Rectori omnium Deo, vt quem Eccleſiæ ſuæ præeſſe voloit, propitius reſpiciat, det illi verbo, & exemplo, quibus præeſt, proficere, & ad vitam vnà cum grege ſibi credito ſempiternam peruenire.

88 Ad Altare poſtmodum reuerſus, Conſecratos ſedet in faldiſterio donec finiatur Hymnus, & dicta Antiphona, *Firmetur manus tua,* per Conſecratorem, cum verſiculo, & Oratione, *Deus omnium fidelium,* &c. Conſecratus ſorgens cum Mitra, & Baculo in medio Altaris dat ſolemnem benedictionem, quâ data, genuflexus verſus Conſecratorem dicit cantando, *Ad multos annos.*

69 Illud aduertere oportet, quòd ſi plutes ſimul Epiſcopi ordinentur, ſinguli habeant ſuos Epiſcopos Aſſiſtentes, & reliquos Miniſtros diſtinctos, Capellanos ſcilicet, & Scutiferos, ſinguli ſigillatim iuramentum præſtent; ſingulis interrogatiooibus quiſque ſigillatim reſpoodeat. Ad Litanias omnibus ſimul datur benedictio, diciturque, *Vt hos præſentes electos,* & in Oratiooibus mutatur numerus ſingularis in plurali. Singulis ſuus Liber Euangeliorum ſuper ſcapulas imponitur, ſingulis imponuntur manus à Conſecratore, & Aſſiſteotibus, dicendo ſingulis; *Accipe Spiritum ſanctum.* Singuli ſeorſum vnguotor, & verba Conſecrationis ſingulis repetuotur, tam io capitis, quàm manuum vnctionibos ſigillatim ſingulis traditur Baculus, & ſigillatim pariter impooitur Annulus cum debita verborum prolatione ſingulis repetita. Sigillatim ſingulis poſt cooſecrationem datur pacis oſculum. Ad Offertorium ſioguli offernot, primò ſenior, deinde iunior ſuo ordine. Ad altare Conſecrati in medio Aſſiſtentes à lateribus ſemper adſtant ipſos adiuuantes, primi videlicet Aſſiſteotes à dextris, ſecundi à ſiniſtris. In Communione ex eadem Hoſtia, & eodem Calice participaot, primò ſeniot, deinde iunior, ſimiliter eodem ordine ſumpta ſacra Communiooe purificant. Singulis ſua Mitra imponitur, ac pariter chirothecæ. Vnus poſt alium inthronizatur, vel in eadem ſede, vel, quod magis placet, in diſtinctis ſedibus. Simol procedunt per Eccleſiam, benedicendo omnes, & redeuntes quilibet ſedet in ſuo faldiſtorio, vel ſede; ſinguli vnus poſt alium dant benedictionem populo. Singuli qooque acclamationes faciont vnus poſt alium genuflexi, dicentes, *Ad multos annos.* Vtrùm autem Epiſcopus Conſecratos ab Epiſcopis excommunicatis, vel ſuſpenſis recipiat cooſecrationem Epiſcopalem? Vide quæ dixi *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part. 2. alleg at. 48. num. 11.*

Quæſtio eſt ſatis dobia in hac materia, Vtrùm ſcilicet per hanc conſecrationem Epiſcopos contrahat vinculum cum Eccleſia, ad quam ordinatus eſt Iure diuino indiſſolubili, vel non? In qua reiecta Hoſtienſ. diſtioctiooe *in ſumm. de tranſlat. Epiſcop. §. cuius autem, n. 5. in fine,* conſtituentis differentiam inter vinculum, quo ligatur Epiſcopus Eccleſiæ generali, & vinculum, quo ligatur Eccleſiæ Cathedrali, Vaſq. *in 3. p. tom. 3. diſp. 241. c. 1. & 3. & 5.* aſſerit vinculum, quo Epiſcopus ligatur ſuæ Eccleſiæ Iure diuino, & naturali indiſſolubile eſſe, & hoc deducit ex variis Pontificum ſanctiooibus agnoſcentibus hoc matrimonium ſpirituale inter Epiſcopum, & ſuam Eccleſiam, vt ſunt Calixtus *in epiſt. 2. ad omnes Galliarum Epiſcopos cap. 3.* relatus *in cap. ſicut 7. q. 1.* & Ionoc. III. *in cap. inter corporalia, de tranſlat. Epiſcop.* ibi, *Cum ergo fortiùs ſit ſpirituale vinculum, quam carnale, dubitari non debet, quin Omnipotens Deus ſpirituale coniugium, quod eſt inter Epiſcopum, & Eccleſiam, ſuo tantùm Iudicio reſeruauerit diſſoluendum,* &c. Ex bis, & aliis Iuribos ita tradont Azor. *Inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 29. q. 3. verſ. quæſtio igitur eſt,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. n. 257.* 70

Verùm hæc ſententia oon videtur poſſe defendi, cùm videamus per Summum Pontificem quotidie tranſlationes Epiſcoporum, quæ vtique fieri non poſſent, niſi vinculum cum priori Eccleſia diſſolueretur, alioquin non fieret rtaoſlatio, ſed multiplicatio Epiſcopatuum in eadem perſona, quod nullo modo eſt dicendum; quare noſtri Iuris Profeſſores *in d. cap. inter corporalia, & in c. licet, eod. tit.* vbi Card. *n. 1. & 3.* Imol. *n. 2.* Abb *n. 3. & 4.* & ex Theologis Petr. Ledeſm. *de matrim. q. 53. art. 3.* 71

Auguſt Barboſ. de Iure Eccleſ. vniu.

post conclus. 3. vers. sed vt hac, Sanch. *eod. tract. lib. 7. disput. 28. num. 13.* Suar. *de Relig. tom. 3. lib. 2. cap. 16. per tot.* indistinctè tenent vinculum, quo Episcopus ligatur Ecclesiæ, Iure tantùm humano, seu Pontificio confirmari; quia si hoc vinculum esset Iure diuino indissolubile; vel esset Iure diuino positiuo, vel naturali; de primo non extat locus, de secundo etiam patet, quia ex sola ratione naturali fundamentum talis Iuris diuini minimè ostendi potest, & ex traditione Ecclesiæ contrarium constat.

72 Non obstant Iura illa, in quibus hæc vnio Episcopi cum sua Ecclesia coniugium spirituale vocatur, quia respondetur hoc esse per quandam similitudinem ad matrimonium carnale, nam comparatio illa cum matrimonio non est per conuenientiam vniuocam, sed per quandam proportionalitatem, & ideò necessarium non est, vt in omnibus proprietatibus æqualitatem, aut similitudinem teneant, & maximè in naturali vinculi indissolubilitate. Ad text. verò *in d. cap. inter corporalia*, dum ait Deum sibi reseruasse huius vinculi Episcopalis dissolutionem, facilè respondetur, si hoc explices per verba quædam, quæ inferiùs subdit, *Non enim humana, sed potius diuina potestate coniugium spirituale dissoluitur, cùm per translationem, depositionem, aut cessationem, auctoritate Romani Pontificis (quem constat esse Vicarium Iesu Christi) Episcopus ab Ecclesia remouetur.* Ergo eo modo, quo dissoluitur illud vinculum auctoritate Diuina, eo modo vinculum factum est indissolubile auctoritate Diuina, id est, auctoritate diuinitus data Vicario suo; nam sicut Deus soluit per suum Vicarium, ita per eundem reseruauit; in quo sensu explicant Doctores hæc verba in eodem *cap. inter corporalia*, illa tria sunt reseruata Romano Pontifici, non tam constitutione Canonica, quàm auctoritate diuina, quia ipsa constitutio Canonica in auctoritate diuina fundata est.

Sed remanet alia quæstio non minus controuersa, vtrùm si Generalis, Prouincialis, seu alius Prælatus inferior, qui in Episcopum eligitur, vacet Prælatura à tempore electionis, aut præsentationis, seu à tempore confirmationis, vel post Consecrationem? Vna opinio tenet statim vocare Prælaturam vbi primum Episcopatum acceptauerit, Fr. Emman. *in sum. tom. 4. cap. 67. num. 33.* Mauric. de Alzedo *de præcellent. Episcop. dignit. p. 1. cap. 3. num.* 40. Alij rectiùs existimarunt vacare statim post confirmationem, quia cùm post illam à Prælati maioris obedientia immunis & liber remaneat, nec ob id indigeat illius licentia ad consecrationem, sicut indiget ad acceptandum, vt probat Sosa *d. tract. num. 44. & 95.* nil mirum si dum libertatem ab obedientia est consequutus, statim eandem amittat, quam ei dare debebant sui subditi. Villalob. *in sum. part. 2. tract. 35. diffic. 41. num. 5.* Sosa *in d. libello num. 124.* Sed rectissimè alij sentiunt non vacare nisi post consecrationem. Laurent. de Petrinis *in formulario Regul. lit. G. cap. 6. num. 5.* Ego *de Episcopo, p. 3. alleg. 57. num. 73.* & in Prælato maiori admittit Sosa *vbi supra num. 114.*

73 Consecratus Episcopus extra Ecclesiam suam, proficisci quamprimùm tenetur ad suam Diœcesim, & officium sibi commissum suscipere, & si in Romana Curia fuerit electus, non debet proficisci sine litteris Apostolicis, sicut & Prælatis exteris præcipitur *in Extrauag. Iniunctæ, de elect. inter commun.* & diximus *super hoc cap. vers. sic electus*, & indulta, ac priuilegia à Summo Pontifice obtinere conabitur, præcipuè Indulgentiam plenariam pro populo suæ primæ Missæ adfuturo. Cùm verò ciuitatem suam ingreditur, est à Clero & Populo honorificè suscipiendus, & ad Ecclesiam deducendus. Episcopi pro Christo legatione funguntur in terris, vt habetur *in cap. omnes, qui, 7. q. 1. & in cap. accusatio quoque, 2. q. 7. & in cap. in nono, 21. dist.* & sicut eidem Christo Hierosolymam ingredienti, ciuitas cum ramis palmarum occurrit, sic & Christi Legatus honorificè est excipiendus. Quare sacris indutus vestibus, videlicet Amictu, Alba, Cingulo, Stola, ac Pluuiali albi coloris, ac denique Mitra pretiosa eius capiti imposita, conscendit equum serico albo vndique tectum, & ornatum; & sic equitabit sub Baldachino, quod portabitur primò à Magistratu ciuitatis, deinde per Nobiles Ciues, vsque ad Ecclesiam; & de aliis solemnitatibus, & forma suscipiendi nouum Episcopum, vide Castald. *in praxi Cæremon. lib. 1. sect. 10. cap. 7.*

Post ingressum suum sciat Episcopus ad per- 74
sonalem in sua Ecclesia, vel Diœcesi residentiam obligari, vbi iniuncto sibi officio defungi teneatur, nec posse abesse, nisi ex causis, quas infrà videbimus *num. 76. cum seqq.* Ita statuit Conc. Trid. *sess. 23. de reform. c. 1.*

Plures autem sunt pœnæ latæ contra Episco- 75
pum, qui negligit residere, nam præter diuinam offensam, cuius meminit text. *in cap. si qui verò, 7. quæst. 1* statutum est, vt per subtractionem fructuum, vel sequestrationem, & censuras, aliasque pœnas Ecclesiasticas arbitrio Ordinariorum compellantur apud suas Ecclesias residere; crescente verò, ac durante contumacia deponantur, ita colligitur ex *cap. peruenit, cum seqq. 7. q. 1. cap. ex eo, de elect. in 6.* Concil verò Trid. *sess. 6. de reformat. cap. 1.* statuit, vt si Episcopi, aut Superiores Prælati per sex menses continuos à suis Ecclesiis, absque legitima causa, & obtenta licentia absuerint, quartam partem fructuum vnius anni amittant, & si per alios sex menses in huiusmodi absentia perseuerauerint, aliam quartam partem similiter perdant; crescente verò contumacia à suis maioribus Prælatis infra tres menses sunt Romano Pontifici denunciandi, qui in ipsos absentes prout cuiusque maior, aut minor contumacia exegerit, animaduertere, aut etiam eos priuare, & Ecclesiis illis de Pastoribus vtilioribus prouidere poterit, in cuius Conciliaris dispositionis executionem contra Archiepiscopos, Episcopos, Prælatos, & alias personas Ecclesiasticas non residentes emanauit Constit. Pij IV. incip. *In supremo*, sub Dat. Kal. Decembris 1564. & alia sub Dat. 11. Maij 1565. & multa tradunt Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 2. tit. 23. lib. 2. §. 2. sub rubr. Vtrùm Episcopi possint se absentare à suis Episcopalibus*, Marc. Anton. Genuens. *in Man. Pastorum, cap. 31.* Petr. de Bello *in œconomia Canonica classe 2. cap. 5. §. 3. de personali Parochorum residentia, pag. 209. cum seqq. & §. 4. sub rub. quibus causis liceat Pastori à grege sibi commisso abesse, pag. 224. & classe 3. cap. 2. §. 2. sub rub. de personali residentia Episcoporum in diœcesi, pag. 355. cum seqq. & §. 3. sub rub. quibus causis excusetur absentia Episcopi pag. 364. cum seqq.* nouissimè Gonzal. de Salcedo *de lege politica lib. 2. c. 12.* Sanctarel. *var. resolut. q. 4.* Vgolin. *de offic. & potest. Episcopi, c. 4. §. 13.*

Ex certis verò causis licet impunè abesse, aut 76
apud

apud Ecclesiam suam non residere. Prima est, in qua Superioris licentia non requiritur, si discedens in breui est reuersurus; cæterùm, si longo tempore deberet abesse, licentia Superioris exigitur, vbi Ius ipsum, vel necessitas eam concedere non videtur; qui autem aliquantisper tantùm ab-
77 sunt, ex veterum Canonum sententia non videntur abesse, quia statim sunt reuersuri, arg. *cap. præsentium, & cap. si quis in Clero.* 7.q.1. Gonzal. *ad reg.*
78 8. *Cancel. gloss.* 43. *num.* 5. Verùm hoc absentiæ spatium declarat prædictum Concilium *sess.* 23. *de reform. cap.* 1. siue continuum sit, siue interruptum, extra prædictas causas non debere duos, aut saltem tres menses excedere; quæ absentia, quòd sit ex æqua causa,, & absque gregis detrimento, absentium conscientiæ relinquit. Monet nihilominus illos, & hortatur, vt iuxta antiquorum Canonum instituta omnino caueant, ne Dominici Aduentus, Quadragesimæ, Natiuitatis & Resurrectionis Domini, Pentecostes, & Corporis Christi diebus à sua Cathedrali Ecclesia vllo pacto absint; & animaduertunt Valent. *tom.* 3. *disput.* 10. *q.* 3. *puncto* 5. *vers. Secundò certum est*, Less. *de Iust. lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 29. *num.* 155. Sanctarell. *d.q.* 4. *num.* 5. Ego ipse *de offic. & potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 53. *num.* 5. & hoc spatium absentiæ concedi Episcopis causa animi relaxandi, ait Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *q.* 1. quem refert Sanctarell. *d. num.* 3. *in fine.*

79 Secunda causa est, vbi adest legitimum impedimentum, seu iustæ & rationabiles causæ, vt colligitur ex citato *cap.* 1. *sess.* 6. tunc enim Episcopus non incidit in pœnas, quas incurrunt, qui vltra tres menses absunt, nec peccat, vt resoluit Vgolin. *d. cap.* 4. §. 13. *num.* 3. *vers. secundo.* Causæ autem, ex quibus Episcopus excusatur residere, quinque sunt propositæ à Conc. Trid. *d. sess.* 23. *de reformat. cap.* 1.

80 I. Christiana Charitas, id est, proximorum vtilitas: vt si aliqua Ecclesia versatur in magno periculo hæresis, & Episcopi prædicatione posset succurri, vel ob pacem Magnatum componendam, dummodo ex tali absentia in propria Ecclesia non sequatur notabile detrimentum, quia esset contra ordinem Charitatis; vide Tolet. *in instruct. Sacerd. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 3. Marc. Anton. Genuens. *in man. Pastorum, cap.* 31. *num.* 3. Molfes. *in summ. Theolog. moral. tract.* 6. *cap.* 11. *num.* 29. Ego ipse *d. part.* 3. *alleg.* 53. *num.* 6. me citato Sanctarell. *d.q.* 3. *num* 1.

81 II. Vrgens necessitas, videlicet, quando si Episcopus resideret, graue periculum vitæ incurreret, veluti durante iniusta persecutione, & eo casu quo personalis præsentia non sit simpliciter suæ Ecclesiæ necessaria: sic Paulus dimissus est in sporta vt effugeret persecutioné Iudæorum *Act.* 9. sic Athanasius fugit ab Ecclesia sua sæuiente persecutione Constantini Imperatoris Arriani, quo tempore exularunt multi Episcopi à suis Ecclesiis, vt testatur *liber* 10. *Ecclesiastica histor. cap.* 14. *cum seqq. & lib.* 10. *histor. tripart. cap.* 8. *cum seq.* sic B. Thomas Cantuariensis licitè aufugit, & suam Ecclesiam deseruit, vt refert Petr. de Bello *in œconomia Canon. classi* 3. *cap.* 2. §. 3. *pag.* 365. Vel quando graui morbo affectus est propter aëris intemperiem, vel persecutiones in ipsum ortæ sunt; tunc enim etiam ad tempus Episcopus abesse potest. Vide Barthol. Carranza *in tract. de resident. Episcop. cap.* 12. *vers.* 2. Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.* 54. *littera C.* Tolet. *d. cap.* 4. *num* 4. Zerol. *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. priuatio*, §. 4. *dub.* 1. Molfes. *dict. tract.* 6. *cap.* 11. *num* 30. Azor. *d. lib.* 7. *cap.* 4. *q.* 4. Valent. *tom.* 3. *disput.* 10. *q.* 3. *puncto* 5. *vers. vrgens necessitas*, Vgolin. *d. cap.* 4. §. 13. *num.* 3. *vers. aut vrgens*, Gallet. *in Margarita casuum conscientia, verb. residentia*, Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resol.* 645. Ego ipse *d. alleg.* 53. *ex num.* 7. & me citato Sanctarell. *d.q.* 3. *num.* 2. Modò tamen Ecclesia sua detrimentum non patiatur spirituale, tunc enim mortem potius oppetere debet, quàm gregem suum deserere, quia *bonus Pastor ponit animam suam pro ouibus suis*, Ioan. 10. refert Molfes. *d. cap.* 11. *num.* 31. Sanctus Augustinus ob infirmitatem suam sine Ecclesiæ, & plebis grandi iactura ad tempus secessit; contestans tamen se id non facturum, si hac sua absentia imminere præuideret commodum, vt testatur *epist. sua* 180. quam refert Petr. de Bello *d. classi* 3. *cap.* 2. §. 3. *pag.* 366.

III. Debita obedientia; vt cùm Papa vocat 82
Episcopum propter aliquod negotium, tunc enim abesse potest. Vide Tolet. *d. cap.* 4. *num.* 7. Salzed. *d. cap.* 54. *vers. tertius casus*, Azor. *d. cap.* 4. *q.* 4. *vers. ad tertium*, Sanctarell. *d.q.* 3. *num.* 3. Ego ipse *d. alleg.* 53. *ex num.* 10. Vnde ait Azor. *dict. cap.* 4. *q.* 7. 83
quòd si Cardinalis esset Antistes alicuius Ecclesiæ, & Summus Pontifex vellet vti eius consilio, sapientia, & industria, seu illum retinendo, excusaretur Cardinalis ipse Antistes, tum ratione obedientiæ; tum etiam quia id diceretur resultare in commune bonum totius Ecclesiæ. At in hoc summam prudentiam esse necessariam ad sciendum, an possit dari talis excusatio, animaduertunt Vasq. *in opusc. de benef. cap.* 4. §. 2. *dub.* 2. *à n.* 141. Molfes. *d. cap.* 11. *num.* 34. quia vt inquit Petr. Bello *d.* §. 3. *pag.* 367. Episcopi à residentia non excusantur quantumuis consilio Papæ, & eius assistentiæ necessarij sint.

IV. Euidens Ecclesiæ vtilitas, vel suæ; vtpo- 84
te, cùm abest Episcopus ob defendenda illius iura, vel vniuersalis; puta si fuerit vocatus ad Concilium generale, vel ob aliud simile. Tolet. *d. cap.* 4. *num.* 3. *vers. Quartus*, Salzed. *d. cap.* 54. *vers. Quartus*, Marc. Anton. Genuens. *d. cap.* 31. *num.* 5. Vgolin. *d.* §. 13. *vers. aut euidens*, Sanctarell *dict. q.* 3. *num.* 5. Ego ipse *d. alleg.* 53. *num.* 14. Petr. de Bollo *d. classi* 3. *c.* 2. §. 3 *vers. tertia causa, pag* 366.

V. Reipublicæ euidens vtilitas, vtpote suæ 85
Ciuitatis, vel alterius, modò tamen vtilitas id postulet, & euidens sit. Ita Vgol. *d.* §. 13. *num.* 3. *vers. aut Reip.* Ego ipse *d. allegat.* 53. *num.* 16. Petr. Bollo *loco proximè citato*, vbi dicit ex hoc capite excusari Episcopum si mitteretur Legatus ad Pontificem, pro tractandis negotiis Fidei, aut ad Principes pro negotiis pacis & Ecclesiæ, vbi non facilè inuenitur alius quàm Episcopus ita dextrè ea negotia tractaturus: & addit non excusari Episcopum à residentia quòd Secretarius Sedis Apostol. aut Auditor Rotæ sit: Baldel. *in sua Theologia morali, lib.* 1. *disput.* 38. *num.* 28. Vasq. *in opusc. de benefic. cap.* 4. §. 2. *art.* 1. *dub.* 2. *num.* 138. vbi videtur resoluere Inquisitorem generalem immunem existere à precepto residentiæ, quod non est verum; latè Gonzal. de Salzedo *de lege politica lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 33 *cum seqq.* vbi *num.* 49. existimat in Hispania posse Episcopum gerere supremum officium, quem appellamus, *Præsidente*, & *num.* 66. plurima refert exempla, quibus constat Hispanos Reges sæpè sæpiùs Episcopos ad legationes misisse, & demum *num.* 71. post Corset. *de potestat. Regia part. vlt. num.* 47.

num. 47 & Catol. de Graffis *de effect. lib. clerical. effe-* *ctu 61. num. 1.* resoluit quòd Episcopi à Diœcesi abesse possunt causa legationis, de quibus omnibus maximè dubito, nisi hoc fiat ex speciali Summi Pont. priuilegio. Propter has causas Episcopus vltra tres menses sine vlla offensa abesse potest, non vero ex aliis; vt decisum refert Armen-
86 dar. *d. lo. 6, num. 4.* vbi *num. 3 & 7.* pariter resolutum asserit Episcopum residentem in sua Diœcesi liberum esse à residentia suarum Dignitatum, & beneficiorum simplicium, quæ obtinet in alia Diœcesi, nec aliud amittere, nisi quotidianas distributiones, & alia, si quæ sunt, quæ absentes iusta de causa non percipiunt.

87 Requiritur tamen primò, vt talis causa probetur, aut Romano Pontifici, seu Metropolitano, vel eo absente antiquiori Episcopo residenti, vt habetur in Concil. Trid. *sess. 23. de reform. cap. 1. vers. decernit* Sanctarell. *d. q. 4. n. 8.* vbi *n. 9.* subdit, quòd quando occurrit vrgens necessitas, ob quam Episcopus non possit adire Summum Pontificem, nec Metropolitanum, poterit abesse à sua Ecclesia, sine facultate Superioris. Secundò requiritur, vt licentia hæc in scriptis detur, ex eod. Concil. *d. sess. 23. c. 1.* ibi, *in scriptis esse approbandas*, &c. Sanctarell. *dict. q. 4. num 6 & 7.* Vgolin *d. §. 13. propè finem*, vbi postremò requirit, vt dum abest sua Ecclesia, nullum detrimentum patiatur, ex eodem Concil. Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract. 6. cap. 11 n. 27.* Multi tamen Doctores valdè probabiliter existimant Episcopum, qui iusta de causa abfuit cum licentia non exarata in scriptis, in conscientia ad restitutionem fructuum non teneri, quia scriptura non est de essentia facultatis; tum quia Concil. Trident. non irritat aliter actum; ita Less. *d. lib. 2. c 34. num. 158.* Valer Reginald. *lib. 30. tract. 3. n. 54* Filliuc. *tract. 41. cap. 6. q. 6. num. 30.*

CAPVT X.

De Vita, & moribus Episcoporum.

SVMMARIVM.

1 *Episcoporum nomine quod ad vitam, & mores attinet, veniunt Archiepiscopi, Patriarchæ, vel Primates.*
2 *Episcopum oportet irreprehensibilem esse.*
3 *Qualitates optimi Prælati referuntur.*
4 *Crapula, & ebrietas supra cæteros damnatur in Episcopis.*
5 *Ebrietas quæ mala gignat, ostenditur.*
6 *Vinum moderatè sumptum multa bona corpori, & animo præstare potest.*
7 *Sobrius debet esse Episcopus.*
8 *Prælati non debent lautis epulis vti, nec inter epulas, & conuiuia affluere.*
9 *Episcopi modestia supellectili, mensa, & frugalitate contenti esse debent.*
10 *Familiaritatem immoderatam cum mulieribus vitare debent Episcopi.*
11 *Episcopus si fornicationem commiserit, non tenetur Episcopatum circumstantiam fateri.*
12 *Episcopi ab improborum commercio abstinere se debent.*
13 *Episcopus præcipitur vt Clericos domi, & in cella, vbicumque fuerint, comites habeant.*
14 *Princeps nullum maius iudicium bonæ mentis potest ostendere, quàm vt adiungat sibi viros virtute, & fama celebres.*
15 *Familiares Episcopi quibus qualitatibus præditi esse debeant? ostenditur.*
16 *Episcopus in vesperi antequam ad cœnam accedatur, cum familiaribus Litanias, & preces deuotè recitet.*
17 *Litigia, & contentiones vitare debet Episcopus.*
18 *Episcopus ab omni seculari negotio debet esse alienus.*
19 *Episcopi non debent esse percussores.*
20 *Episcopo non licet quemquã suis manibus cædere.*
21 *Episcopi cauere debent ne prætextu lenitatis adhibendæ, aut feueritatis vitandæ causa aliènis peccatis, maximè autem Clericorum, consentire videantur.*
22 *Lingua Episcopi debet esse fomentum bonis, & aculeus malis.*
23 *Hospitales oportet esse Episcopos.*
24 *Canes non debet habere Episcopus cùm non mensibus, & latratibus canum, sed hymnis custodienda sit eius domus.*
25 *Liberales esse debēt Episcopi, & erga pauperes pij.*
26 *Ecclesiæ rebus tanquam commendatis, non tanquam propriis vti debent Episcopi.*
27 *Episcopi ex bonis Ecclesiæ nec consanguineos nec familiares ditare debent.*
28 *Clemens IV. præclarum exemplum circa nepotes non ditandos ex bonis Ecclesiæ.*
29 *Pius V. moderatam dotem nepti assignat, & dicit se etiam dubitare de his moderatis, an bona conscientia tradita fuerint.*
30 *Prudentia requiritur in Episcopo, & quis dicatur prudens, ostenditur.*
31 *Episcopus debet temporalium negotiorum, ac rerum familiarium notitiam habere.*
32 *Episcopis interdicitur per seipsos curæ rei familiaris incumbere, sed vicedominum, & œconomum pro rebus externis habere debent.*
33 *Doctrinam, & litterarum scientiam quam debeat habere Episcopus, ostenditur.*
34 *Episcopi non satis est vt doceat exemplo vitæ, immò oportet eum laborare in verbo, & doctrina.*
35 *Episcopus non humanis, sed diuinis scientiis pollere debet.*
36 *Episcopus ornatus virtutibus esse debet.*
37 *Lectioni, & orationi vacare debent Episcopi vbi non fuerint in curis Episcopalibus occupati.*
38 *Episcopum non decet absque rationabili causa sine Missa vllam diem transire.*
39 *Dominicis & festis diebus Episcopi, si infirmitate non fuerint impediti, in Ecclesia sua Cathedrali interesse debent diuinis Officiis.*
40 *Episcopi debent honorare Clericos quasi Clericos, vt ipsis Episcopis quasi Episcopis honor à Clericis deferatur.*
41 *Limina Apostolorum quomodo & quando visitare debeant Episcopi? ostenditur.*
42 *Episcopi sine crimine esse debent sicut Dei dispensatores.*
43 *Episcopi vita plus auctoritatis exemplum quàm sermo gestat.*
44 *Prædicatio contemnitur eius, cuius vita despicitur.*

ATTENDITE vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo, Act. 20. His verbis Paul. Apostolus tria præcipuè comprehendit: primò Episcoporum vitam, & conuersa- 1

conuersationem, dum ait *Attendite vobis*. Secundò, curam, & diligentiam pastoralem, dum sequitur, *& vniuerso gregi*. Tertiò, potestatem, ac dignitatem Episcopalem, dum addit, *in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos*, &c. De his igitur tribus præcipuè nobis agendum est, scilicet, de Vita, & moribus Episcoporum, de Officio, & potestate eorumdem, *cap. seq.* & de Dignitate, & præeminentia gradus Episcopalis, *cap. 13.* peculiariter agemus. Primò igitur de vita, & moribus in præsenti Capitulo pertractantes, erit animaduertendum, quòd hac in re nomine Episcoporum non solùm ipsi Episcopi simplices, seu Diœcesani, verùm etiam Archiepiscopi, & Patriarchæ, vel Primates continentur, sicut resoluunt Doctores per me citati *in tract. de appellat. verbor. & rerumque iuris signif. appellat.* 89. *ex num.* 1. Quod enim ad vitam, & mores attinet, sicut & de communi officio, seu pastorali cura, omnia omninò, quæ de Episcopis ex sententia Canonum diximus, ea in Prælatis quoque superioribus locum habere intelliguntur; in potestate verò ac dignitate maiores Prælati à minoribus differunt, vt suis locis ostendimus.

4 Primùm igitur qualis esse debeat quoad vitam, & mores Episcopus, vnico verbo Apostol. 1. *ad Timoth.* 3. scribens ostendit, dum ait, *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse*, qualiter hoc intelligatur exponitur *in § nunc autem*, 25. *distinct.* & in nostro tract. *de officio, & potest. Episcopi p.* 1. *tit.* 2. *gloss.* 3. Hic autem iterum scribens *ad Titum* 2. in duobus maximè consistere declarat, in exemplo scilicet operum, & in doctrina verborum, dum ait, *in omnibus te ipsum prebe exemplum bonorum operum*, dum subdit, *verbum sanum, irreprehensibile*, &c. quorum rationem subiungit, *vt his qui ex aduerso est*, inquiens, *vereatur nihil habens malum dicere de nobis*. In exemplo autem bonorum operum irreprehensibilem fore Episcopum idem Apostolus declarat, si in doctrina fiant, in integritate, & grauitate; ad quorum perfectionem non modicum confert, si *verbum sit sanum, atque irreprehensibile*; dicente Iacobo Apostol 3. *Qui non offendit in verbo, hic perfectus est vir*; sic aduersarius verebitur, nihil inueniens, quod Pastoribus animarum obiicere valeat, sed ab eis protinus reiicitur in illo B. Martini verbo, *nihil in me funestè reperies*, quin & Christum ipsum sequentur, qui Ioan. 14. dixit, *Venit Princeps mundi huius, & in me non habet quicquam*, &c.

3 Debet itaque Prælatus seipsum colere, seipsum spiritualiter ordinare, totùmque se debet disponere ad virtutes, vt sit in moribus compositus, liberalis, affabilis, mansuetus, & in consiliis prouidus, in agendo strenuus, in iubendo discretus, in loquendo modestus, timidus in prosperitate, in aduersitate securus, mitis inter discolos, cum his, qui oderunt pacem, pacificus, effusus in eleemosynis, in zelo temperans, in misericordia feruens, in rei familiaris dispositione nec anxius, nec suspirius: & sic in agendis non sit ad vitam vehemens, & ad corrigendum nimis sæuus; non misericors ad parcendum, non præceps in sententiis, non in victu, aut vestitu notabilis, non festinus ad promittendum, non tardus ad reddendum, non subitus in responsis, non auarus, aut prodigus in expensis. Sit quoque deuotior in oratione, in lectione studiosior, in castitate cautior, in sobrietate parcior, potentior in duris, in tristitia tarior, suauior in conuersatione, grauior in vultu, gestu, & habitu, moderatior in verbis, profusior in lachrymis, in charitate feruentior. Sit quoque rectus ad iustitiam, timidus ad cautelam, simplex ad seipsum. Rectus Prælatus ille dicitur, qui dat voci suæ, vocem virtutis benè loquens, & meliùs agens; longè siquidem melius est vox operis, quàm vox oris: rectus est, cuius verbis opera correspondent; quem non inflat elatio, quem non deprimit iniquitas, quem aduersitas non fatigat; è contra verò rectus non est, cuius caput supergressæ sunt iniquitates eius, & sicut onus graue grauatæ sunt super eum; non est rectus, quem auaritia contrahit, quem torquet ambitio, quem voluptas incuruat. Denique, in quantum sinit humana fragilitas, sit ad omnia circumspectus, illorum quatuor animalium imitator, quæ ante, & retro & in circuitu habere oculos prouidentiæ describuntur. Sic se existimet vt ministrum Christi, & qui Altissimi habet mysteria dispensare, & sic verificetur in eo illa sententia, quæ de ore Altissimi prodiit: *Fidelis* (inquit) *seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam*; fidelis vtique est, si non quæ sua sunt, quærit, sed quæ Iesu Christi. Fidelis est, si Deum diligit propter se, & proximum propter Deum: fidelis est, si cum diligentia Symbolum publicæ vtilitatis conferat, quod sibi cœlestis gratia prærogauit. Nomen Episcopi secundùm S. Ambrosium actioni conueniat, & actio respondeat nomini; ne sit nomen inane, ne sit homo sublimis, & vita proclinis; deifica professio, & illicita actio; religiosus amictus, & irreligiosus professus; gradus excelsus, & deformis excessus; Cathedra sublimior, & conscientia vtilior; locutio columbina, mens verò canina. Timeat itaque Prælatus Dominum, & diligat puro corde, si sitæ prælationis desiderat opera prosperari, timentes enim Dominum non minuentur omni bono. Hæc igitur de causa in sacris Canonibus plura de moribus, ac sanctitate vitæ Episcoporum à sanctis Patribus sancita fuerunt, quæ breuiter explicare decreuimus, ea omnia recensentes, quæ & Apostolus ipse in prædictis Epistolis specialiter enumerat, & describit.

Primò autem supra cæteros damnatur in Episcopis crapula, & ebrietas, dum Apost. ait 1. ad Timoth. 3. *Episcopum debere esse sobrium, & non vinolentum*, & hac de re plures à sanctis Patribus Canones emanarunt, *cap. Episcopus, cum multis seqq.* 35. *dist.* & 44. *dist. per tot.* quibus monentur Episcopi ne frequentibus se conuiniis occupent, *cap. multis* 44. *distinct.* Siquidem vbi regnat ebrietas, ratio exulat, intellectus obtunditur, consilia deuiant, iudicia subuertuntur. Ideò prudens illa mulier filium suum instruens in visione dicebat; *Noli Regibus ò Samuel dare vinum, ne fortè obliuiscantur iudiciorum Dei, & subuertant populi æquitatem.* Ebrietas enim, etsi in cæteris reprehensibilis sit, in Prælato est abominabilis reputanda. Turpissimum enim est apud homines, & abominabile apud Deum, si ille, qui positus est speculator Domini Israël, vino æstuans abiecta maturitate Pontificis aliquid proferat inhonestum, si vel in aliquo actu, vel gestu corporis titubet, vel si turpiter in verbi prolatione vacillet. Ex nimio namque vino titubat pes, lingua ligatur, caligant oculi, mens ratione caret Vnde in detestatione ebrietatis dicit magnus Pater Augustinus: 4 5

nus: *Ebrietas aufert mentem, decipit sensum, linguam innoluit, oculos offuscat, vitam minuit, & salutem exterminat. Probibet Paulus*, inquit Hieronymus, *Episcopum esse vinolentum, ne vel sensu occupato exaltet risum contra grauitatis decorem, & labiis dissolutis cachinnet, vel si paululum tristis cuiusdam rei fuerit recordatus, inter pocula in singultus prorumpat, & lacbrymas.* Vide Petr. de Bollo *in œconomia Canon. classi 3. cap. 1. §. 3. vers. Hertatur Apostolus, pag. 332. & seq.* Boët. Epon. *in cap. à crapula,*
6 *de vita, & honest. cleric.* E contrario, vinum moderatè sumptum multa bona corpori, & animo præstare potest, quæ commemoraui *d. part. 1. tit. 2. gloss. 11. num. 4.* & per hoc nihil contra abstinentiam faciunt, qui vinum non pro ebrietate, sed tantùm pro corporis salute bibunt; & ideò Paulus Timotheo discipulo suo, qui se longa abstinentia fregerat, modico vino vti præcepit, sicut animaduertit Prosper *lib. 2. de vit. Contemplatiua, cap. 22.* refert Illustrissimus Dominus meus Rodericus à Cunha *in commentar. ad cap. luxuriam, 35. distinct.*

7 Secundò, debet esse sobrius; illi enim, ac aliis Ecclesiæ ministris, qui mente deuota debent spiritualibus Officiis insistere, & Regibus, qui per sapientiam debent populum subditum gubernare, specialiter sobrietas indicta est, vtporè quia ignominosum sit eis affluere epulis, inter quas difficulter seruari potest pudicitia, *cap. Ecclesia, 35. dist.* & refert Possidon. *in vita S. Augustini*, eum in patria sua petitum ad conuiuium numquam ire voluisse: ne per frequentiam in patriæ conuiuiis constitutus temperantiæ amitteretur modus. Vnde Prælatum non debere se conuiuiis occupare admonet Gregorius Natali Episcopo scribens, *lib. 2. Regist. indict. 10. epist. 14* relatus *in cap. multis, 44. dist.* Bertachin. *de Episcop. p. 1. lib. 2. tit. de caus. mat. Episc. num. 74. & lib. 4. § de vit Episc. n. 10.* vbi subdit, quòd Episcopus non debet consentire quòd in conuiuiis interueniant fabulæ otiosæ, nec cantilenæ, nec decantationes, nec plausus, nec risus fieri, nec ioculatores.

8 Prælati igitur non debent lautis epulis vti, nec inter epulas, & conuiuia affluere, vt eleganter admonet Hieronym. *ad Michae cap. 2.* relatus *in cap. Ecclesia distinct. 35.* refert Bertachin. *d. lib. 1. & lib. 2. num. 74.* quia quicquid, sine quo potest viui, percipitur, non sustentandæ naturæ, sed luxuriæ causa sumitur, vt inquit Prosper *lib. 2. de vit. contemplatiua cap. 17. de abstinentia.* Qui igitur a cibis cupiunt abstinere, nihil aliud sumant, nisi quantum stomacho reficiendo, ac fami eximendæ satis esse videatur, atque eis saturitas edendi finem non faciat, sed voluntas; vt sanctè tradit idem Prosper *d. lib. 2. cap. 4. num. 44. & 46.* Ludouic. Sotomaior *in epist. ad Timoth. 1. cap. 3. num. 3. verb. non violentum, post principium.* Vnde veram abstinentiam instar citharæ temperandam docet Gregor. *lib. 10. Moral. cap. 31. Pensandum* (inquit) *est, quòd chorda in cithara, si minus tenditur, non sonat; si amplius, raucum sonat; sic virtus abstinentia aut omnino nulla est, si tantum quisque corpus non edomat, quantum valet; aut valde inordinata est, si corpus atterit plusquam valet.* Ideò Concilium Triden-
9 tinum *sess. 25. de reformat. cap. 1.* monet Episcopos modesta supellectili, mensa, & frugali victu contentos esse debere, Sacra lectio ad mensam eorum recitetur, vt habetur *in cap. pro reuerentia, 44. dist.* mensam quoque antequam comedant benedicant, & post cibos gratia auctori Deo referant, *cap. non liceat, eadem dist. 44.* Elegantem sanè similitudinem ex pilæ ludo deductam adducit Senec. *lib. 2. de benefic. cap. 32.* in quo egregij lusoris est acceptam pilam remittere, ac retorquere. Qui ergo Deum rerum Auctorem omnium agnoscit, à quo tanquam à fonte ciborum omnium, quibus vescimur, affluentia dimanauit, erit sanè ingratitudinis nota longè inurendus, si post sumptas dapes, famémque expletam, se Deo gratum non exhibeat.

Tertiò, immoderatam familiaritatem cum 10
mulieribus vitare debent Episcopi, etiamsi consanguineæ sint, *cap. 1. dist. 34.* Abb. *in cap. 1. num. 3. de cohabit. Cler. & mul.* Greg. Lop. *l. 37. gloss. 3. tit. 6.*
part. 1. Si verò, quod absit, Episcopus fornica- 11
tionem commiserit, non tenetur Episcopatus circumstantiam fateri, nisi fornicatio illa ab Episcopo admissa ita publica esset, vt scandalum pareret; tunc enim aduersùs specialem officij obligationem delinqueretur; quâ tenetur subditos non solùm verbo, sed etiam exemplo pascere; atque adeò specialis malitia ex status, atque officij circumstantia contraheretur, eaque necessariò fatenda; ita Henriq. *in summ. lib. 1. cap. 5. § 6. in com. lit. G.* Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 27. num. 33.* Ægid de Coninch *de Sacram. disp. 7. dub. 4. num. 18.* Filliuc. *tom. 3. tract. 30. cap. 7. n. 125.* Villalob *in summ. tom. 1. tract. 9. dub. 36. num. 14.* quos refert, & sequitur Diana *resolut. moral. tract. de circumstant. aggrauant resol. 6.* contra Nugnum *in addit. ad 3. partem tom. 2. quæst. 9. artic. 2. dub. 3. conclus. 2. & 3.* Fagundez *in quinque Eccles. præcept. præcept. 2. lib. 4. cap. 3. num. 8.* existimantes Episcopum in quocunque peccato mortali teneri explicare Episcopatus circumstantiam.

Necnon ab improborum commerciis abstine- 12
te tenentur Episcopi, *cap. peruenit, 2. q. 7.* Secum enim habere debent boni testimonij viros, *cap. final. ead. quæst.* & eam familiam, quæ vitæ, morum, vestitus etiam exemplo ad imitationem virtutis excitarent cæteros. *Non sufficit* (inquit Hieronym. *lib. 1. contra Pelagianos*) *Episcopo propriam habere pudicitiam, nisi etiam comitum, & ministro-*
rum pudore decoretur. Quapropter Episcopis præ- 13
cipitur *in cap. interdixit; cum seqq. 32. distinct. & in cap. 1. distinct. 34. & per tot. distinct. 81. & in cap. cum Pastoris 2. quæst. 7.* vt Clericos domi, & in cella, & vbicumque fuerint, comites habeant, quorum bono testimonio viuant, qui scilicet castitatis, morum, fidei, & doctrinæ ipsorum sint testes; quique ipsis inseruiant, & eos custodiant. Vnde statuit Gregor. Papa *in d. cap. cùm Pastoris*, vt nonnisi Clerici, vel Monachi ministerio cubiculi Episcoporum obsequantur. Et Bernard. *lib. 4. de consideraт. ad Eugen.* sic ait, *Tales studeto habere familiares, qui si velles aliquatenus deuiare, non sinerent; frænarent præcipitem, dormitantem excitarent; quorum libertas excedentem corrigeret, extollentem reprimeret; quorum constantia & fortitudo nutantem firmaret, erigeret diffidentem: quorum sanctitas ad omnia te bona incitaret. Familiares tui si non sunt spirituales non diligunt te, sed tua, imò nec te, nec tua, sed quæ sua sunt, quærunt, & ea venantur adulationi-*
bus. Nullum maius iudicium bonæ mentis Prin- 14
ceps potest ostendere, quàm vt adiungat sibi viros virtute, & fama celebres; nam omnes statim iudicabunt eum talem esse, quales ij, qui apud illum: quis (vt inquit Cassiodor. *lib. 4. variar. epist. 3.*) *de claritate seruientium crescit fama dominorum*; & Isocrat. ad Nic. ita consulit. *Princi-*

patum

patum adeptus nullius improbi ministerio vtitor; nam quicquid ille deliquerit, tibi veluti auctori imputabitur.

15 Vnde Concilium Trident. *sess. 2. cap. vnic.* Episcopos monet, vt familiares suos instruant, & erudiant, ne sint vinosi, impudici, cupidi, elati, blasphemi, & voluptatum amatores, sed in vestitu, & cultu, & omnibus actibus honestatem præseferant. Curet quoque Episcopus, vt omnes eius familiares quotidie Missam audiant, & Clerici saltem similiter cum ipso semel in hebdomada ieiunent, ac bis in euentu præter statuta Ecclesiæ ieiunia, atque semel saltem in mense sacram Eucharistiam suscipiant: at in Aduentu, & Quadragesima, diebus Dominicis, Clericis saltem, ac dum familia cibum capit, sacra lectio adhibeatur. Curet etiam Episcopus ne inertiæ dediti aliqui sint, sed honestis actionibus occupati, & vt abstinentes à flagitiosorum hominum consuetudine, & locis vbi turpiter viuitur, nec foris pernoctantes, & abstinentes à iocis, & inanibus oblectamentis, & libris huiusmodi continentibus Religionem, & pietatem præseferant, ac ostendant se dignos esse qui populi Duci mini-
16 strent. Quotidie verò Episcopus in vesperi antequam ad cœnam accedatur, cum iis Litanias, & pr[illegible]es deuotè recitet, & piè oret, ac salutaribus m[illegible]itis, ac vitæ innocentiam, integritatem, pie[illegible]m, humilitatem, & alias virtutes Christianas [illegible]das accendat, & curet vt quolibet die [illegible]ationem vnus, aut alter Clericus sermo[illegible] Oratorio habeat, quo piè ad virtutem ali[illegible] [illegible]ectendam, aut vitium aliquod fugien[illegible] [illegible]etur, vt verè certior fiat Episcopus quo[illegible] [illegible]milia eius viuat, visitet eam frequen[illegible] [illegible] eius gressus exploret, bonos præmiis, & laudibus afficiendo, malos contrà corrigendo, & incorrigibiles expellendo. Cùm domo Episcopus egreditur, familia eidem assistat, & modestè comitetur. Cùm verò aliquis ex ea ægrotat, Episcopus illam paternè inuisat, & omni eius necessitati succurrat.

17 Quartò, litigia, & contentiones vitare debet Episcopus, *cap. 1. & per tot. 46 dist. cap. Episcopus, 88. dist.* Ait enim Apost. 1. *ad Timoth.* 3. Episcopum non litigosum esse oportere: & iterum ad eundem, *Seruum* (inquit) *Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes*; quod de vanis & superuacaneis contentionibus, & captiosis litibus, frequentibúsque iurgiis intelligitur; quæ etiam in laicis, & cunctis fidelibus damnat idem Apost. 1. *ad Corinth.* 6. dicens, *Delictum est in vobis quòd iudicia habetis inter vos; quare non magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini?* Plures autem sunt rationes huius prohibitionis; nam vltra tres, quas assignat gloss. *verb. sequitur, in sum. distinct.* 46. quatuor vel quinque possunt assignari cum Turrec. ibi *num.* 4. Prima est illa, quam refert ex S. Ambrosio *in pastorali*, sic dicente. *Non linguam ad vitium relaxet Episcopus, ne per eandem linguam, per quam laudes refert Deo, & diuina libat Sacrificia, labium venena proferat; quia non debet de ore Episcopi benedictio, & maledictio simul egredi.* Secunda, quia oportet Episcopum mitem & humilem esse, iuxta ea quæ *Matth. cap.* 11. *num.* 29. de se ipso Saluator ait; *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* Litigiosi autem non sunt mites, sed alti, & superbi; vnde non sunt apti ad seruitium Dei. Tertia est (inquit Apost. *ad Timoth.* 2. *num.* 24.) *Oportet seruum Dei non litigare, sed mansuetum esse, ad omnes patientem, cum modestia corripientem.* Quarta, quia, vt dicit S. August. *nihil est similius actibus demonum, quàm litigare, vnde seruos Diaboli, non Dei se ostendunt qui litigant.* Quinta ratio est, quia, litigare est officium contemptibilis personæ, *§. ex his* 11. *q.* 1.

Episcopus igitur & ab huiusmodi litibus, & 18
ab omni sæculari negotio esse debet alienus, sicut monuit Apostolus Petrus Clementem, vt refertur *in cap. te quidem*, 11. *q.* 1. dicens, *Te quidem oportet irreprehensibilem viuere, & summo studio niti, vt omnes vitæ huius occupationes abiicias, ne fideiussor existas, ne aduocatus litium fias, néve in vlla prorsus occupatione inueniaris mundialis officij occasione perplexus, neque enim Iudicem, neque cognitorem sæcularium negotiorum, hodie te ordinare vult Christus*, &c. Prohibetur ergo Episcopus fideiussor esse, *cap. Clericis, de fideiuss.* aut procurator litium, vel Aduocatus, *cap. fin. cum gloss.* 5. *q.* 3. etiam in causa propria, in qua non per se ipsum agere, sed per Procuratorem constituere debet, etiamsi sit causa Ecclesiæ suæ, excepta causa criminali contra seipsum, *Ne* (inquit Can.) *ille dum humana lucra attendit, æterna præmia perdat.* Similiter prohibetur executiones testamentorum suscipere, nisi in legatis ad pias causas, *l. nulli licere, C. de Episc. & Cler.* Conciliorum quoque plurium Canonibus, de quibus *in cap. Episcopus, & per tot.* 14. *q.* 1. cauetur ne Episcopi possessiones conducant, aut pro rebus transitoriis litigent, etiam prouocati, neque vllo turpi lucro, aut inhonesto negotio victum quærant; sed & viduarum, pupillorum, ac peregrinorum gubernationem, non per se ipsos, sed per Archipresbyterum, seu Archidiaconum agere debent, vt videre est *dist.* 84. *per tot. &* 21. *q.* 3. *per tot. & cap. præcipimus* 12. *q.* 1. Apostolorum exemplo, qui septem Diaconos ordinarunt, vt ministrarent mensis, & necessitatibus viduarum, ipsi verò possent prædicationi verbi Dei instare, *Act.* 6. magis autem hæc omnia Episcopis prohibentur, si huiusmodi negotiis incumberent turpis lucri gratia. Nam primò, Apost. 1 *ad Timoth.* 3. *& ad Tit.* 1. prohibet Episcopos esse turpis lucri cupidos; deinde hoc est etiam sacris Canonibus interdictum, præcipuè *in cap.* 1. *& per tot.* 47. *dist. cap. virum, eadem distinct. cap. irrefragabili, §. fin. de offic. Ordinar. cap. suam, de pœnis*, & specialiter vsurarum exactio, & omnis alia cupiditas in eis supra cæteros condemnatur.

Quintò, monet Apostolus, proximè *citatis lo-* 19
cis, ne sint Episcopi percussores; quod etsi nonnulli de acerbiore percussione verborum intelligere velint, à pluribus tamen de verberibus intelligi solet: docent etenim Canones 45. *distinct. per tot.* Episcopum magis correctione verborum, quàm verberum asperitate timeri debere; & in corrigendis delinquentibus lenitatem seueritati esse miscendam, *cap. sint namque, ead. distinct.* ita enim Apost. 2. *ad Timoth.* 4 illum monet, inquiens, *Argue, obsecra, increpa, in omni bonitate, & patientia*, vt refertur *in cap.* 1. *& in cap. cùm Beatus, eadem dist.* 45. Et Leo Papa *Epist.* 82. *ad Anastasium Episcopum Thessalonicensem* cap. 1. relatus *in cap. licèt* 6. *ead. dist.* 45. *Plus exhortatio, quàm comminatio, plus charitas, quàm potestas.* Gregorius verò *in cap.* 1. *distinct.* 45. ait. *Meminerint Episcopi se Pastores esse, non percussores.* Idem quoque dicitur in Concilio Tridentino *sess.* 13. *de reformat. cap.* 1.
& propterea statutum fuit Canonica, & Ciuili 20
lege

test, vt suprà præcedenti nom. vidimos; consequenter etiam eo, qui est post Sabbatum Ordinationis generalis. Neque Canones cùm aliquot dierum interstitium tequirunt inter Ordines sacros eidem conferendos, de Episcopatu loqountur, sed de iis Ordinibus tantùm, qui in Ordinaria generali Ordinatiooe cooferri solent; additque Henriq *d.§.2.in comm. lit. Q.* rationem adiungens, quia idem charácter est Episcopi, & Sacerdotis, & ex vtroque fit vnus Ordo, nec noons imprimitur character: sed impressus per sacerdotalem Ordinem perfectione quadam addita extenditur. Verùm hæc ratio non subsistit secundùm nostram opinionem, quam firmauimus, *de offic. & potest. Epist.p.2. alleg.1.num.* 18. asserentes Episcopatum esse Ordinem à Sacerdorio distinctum; & post Nau. Petr. Sot. Bellarm. Valent. & alios, resoluit Campan. *d.rub.6.cap.4.num.*4. vbi videtur ex eo colligere non esse veram communem sententiam, de qua etiam dubitat Suar. Imò contra illum scripsit, *de censur. disput.*32. *sect.*1.*num.*41.

43 Quidquid tamen sit, illud verissimom iudico, quod ex dispensatione Papæ ad Sacerdotium in die Dominica promotus, non vtique potest eadem die coosecrari Episcopus, vt per Innoc. *in d. cap. literas*, Campan. *d. rubr. 6. cap. 4. num.* 5. quos refero *d. alleg.* 1. *num.* 46.

44 Locus autem idoneus pro illorum Consecratione, si extra Curiam fiat, est Ecclesia, ad quam promoti fuerint, aut in Prouincia, si commodè fieri poterit, Consecratio celebretur; vt disponit Concil. Trid. *sess.* 23. *de reform. cap.* 2. Henriq. *d.lib.*10. *cap.*23. *§.*5. *in princ.* Less. *de Iust.lib.*2.*c.*34. *num.* 103. Ego ipse *d. alleg.* 1. *num.*4. Laymann *d. cap.*15.*q.*166.

45 Hodie verò cùm omnes à Papa eligantur, sicut suprà dixi, si sint extra Vrbem, solent de eius mandato per litteras Apostolicas, Consecratori sibi benè viso expeditas consecrari; si verò fuerint in Curia per mandatum à Camera Apostolica emanatum, vel si Consecrator fuerit sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, per Commissionem viuæ vocis oraculo à Summo Pontifice ipsi factam, vt ait Castald *d.cap.*2.*num.*7.

46 Fieri autem debet cuiuslibet Episcopi Conse-
cratio cum Missa, in qua inter Epistolam, &
Euangelium consecratur Episcopus, *cap. quod*
47 *sicut*, §. 1. *de elect.* & ideò tunc non potest Ordines
conferre, quia Consecrans concelebrat pariter
48 Celebranti; solus verò Papa in die Consecratio-
nis suæ Ordines conferre potest, quia ante Hym-
num Angelicum consecratur; & ipse Missarum
solemnia incipit, & perficit, vt inquit text. *in d.*
§.1. Et notat Durand. *in rationali d. diuinor.lib.*2.*c.*11.
49 *num.* 12. Hæc tamen Missa in qua consecratur
Episcopus, non est de essentia Consecrationis Epi-
scopalis, sed solùm ad solemnitatem, & reue-
rentiam fuit instituta, vt benè resoluunt *gloss.* 1.
*in d.§.*1. Turrecr. *in cap. Ordinationes, n.* 10.*dist.*75.
Henriq. *in sum.lib.*10. *cap.*34. §.3. Sebast. Cæs. *dict.*
50 *disp.* 6. §. 2. *num.* 13. Fit etiam cuiuslibet Episcopi
Consecratio à tribus Episcopis, & non paucio-
ribus, *cap.*1.*cap. Comprouinciales, & cap.pen.*64.*dist.*
cap.porrò, 66.*dist.cap. Archiepiscopus, c. nec Episcopi,*
de tempor. ord. Selu. *de benef. part.* 3. *q.* 38. *num.* 5.
Henriq. *in sum.lib.*10.*cap.*7.§.3.*& cap.*24.§.1. Vasq.
de ordine, disp. 243. *cap.*6. Marc. Anton. Genuens.
*d.cap.*70 *num.* 26. Filliuc. *tom.*1. *tract.* 9. *de sacr. Or-*
*dinis, cap.*5 *num.* 106. Azor. *instit. moral. part.* 2.*lib.*3.
*cap.*30.*q.*3.*vers. quæras item quisnam*, Ego ipse *d.p.*2.
alleg. 1. *num.* 45. Qui, & ratione, & exemplo requiruntur; ratione, ne tantom beneficium videatur furtiuè præstitum, & pro illo pariter preces ad Deum effundant; & exemplo, quia, & Iacobus frater Domini, à Petro, Iacobo, & Ioaone Apostolis ordinatus fuit, *d.cap. porrò*, Durand. *in ration. diuinor. Offic.lib.* 3. *cap.*11.*num.*7. & 9. Ant. August. *in epit. Iuris Pontif. veteris*, *lib.* 4. *tit.*17. Ego ipse *part.*1.*tit.*1.*cap.*5.*num.*5.

Controuersia tamen est, vtrùm ad hanc ordi- 51
nationem ita tres requirantur, vt si fiat à paucioribus, nulla omninò sit ordinatio? de qua vide S. Antonin. *in summ. part.*3.*tit.*14. *cap.*16. §.9. *post med.* Syluest. *in sum. verb. consecratio*, 1. *in princip.* Armil. *eod. verb. num.*5. Vasq. *d.cap.*6. *num.*59. *cum seqq.* Azor. *loco proximè citato*, Ægid. de Cooinck *disput.*20 *dub.*9.*conclus.*5. Laymann *in sum. Theologia moralis, lib.*5 *tract.* 9. *cap.*5.*num.*2. *vers. nota*; qui resoluunt, quòd authoritate Summi Pontificis, siue generalis Concilij, seu Ecclesiæ concedi potest & institui, vt vnus Episcopus iostis de causis Episcopum consecret, eo quòd non Christus Dominus, sed Apostoli constituerunt, vt Episcopus à tribus Episcopis consecretur; at Apostolorum Decretum, quando Iuris diuini noo est, potest Ecclesia mutare, cùm iusta subest causa; vti in multis quoque Decretis Apostolorum id Ecclesiam fecisse constat; & patet, quia sæpè Pontifex ex causa in hoc dispensat, vt fecit Gregorius I. in Anglia, & Gregorius XIII. cum Patriarcha Æthiopiæ, sicut ex Henriq. refert Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. part.*1. *disput.*6. §.2. *num.*8. id multis confirmans, & respondet ad text. *in cap. porrò*, 66. *dist.* ibi, *formam nihil euincere*, quia forma ibi non accipitur pro substantia rei, sed tantùm pro ritu, seu cæremonia, quam Apostoli successoribus relinquere volebant; neque semper forma censetur substantialis, sed illa tantùm, quæ vel ex materia subiecta, vel ex mente constituentis talis apparet, ex sententia *gloss. vlt.cap. cum consideres, de sentent. excommun.* Iura verò, quæ aliquando asserunt aliter factam ordinationem, irritam esse, vt *in cap. Archiepiscopus*, 66. *dist. & alibi*, intelligi debent non quantum ad veritatem Sacramenti, sed quoad executionem officij Pastoralis, vt optimè declarat glos. *in d.cap. Archiepiscopus.* Quidquid dicant Durand. *in ration. diuin.lib.* 3.*c.*11. *num.*7. & 9. & Anton. August. *in epit. Iuris Pontificij veteris, lib.*4.*tit.*17.

Vtrùm verò solo verbo Papa possit creare 52
Episcopos? Quæstio est dubia; in affirmatiuam partem inclinant Felin. *in cap. meminimus, num.*2. *vers. limita, de accusat.* Bursat. *cons.*393. *num.*4. *vol.*4. Flamin. Paris. *de resignat.benefic.lib.*8.*q*5.*n.*34. Card. Tusch. *tom.*3.*littera E. concl.*233.*num.*10. vbi alios referunt, & Scot. *in* 4. *dist.*7.*q.*1. *de confirmat. versus finem*, supponere videtur Papam absentem posse consecrare Episcopos solo verbo, quæ opinio mihi noo placet, per ea, quæ dixi infrà *hoc eod. lib cap.*34. *num.* 21. & suprà *cap.*8. *num.*7. *cum seqq.* vbi probaui Episcopatum esse Sacramentum, & ordinem; Sacramenta autem omnia constant materia, & forma, quæ pro libito variari non possunt, vt salua sit eorum substantia, sicut ait Conc. Trid. *sess.* 21. *cap.* 2.

De forma Consecrationis Episcoporum ne- 53
cesse est, vt aliquid in præsenti dicamus. In primis, Consecrator sacris indutus in medio sedet vertens renes Altari, electus verò cum Birreto medius inter assistentes Episcopos paratos, & Mi-

tratus ducitur ad Consecratorem; quò cùm peruenerint, ei reuerentiam faciunt, electus nudato capite, Assistentes verò cum Mitra caput tantùm inchoant, sedent deinde omnes ante Consecratorem, vbi aliquantulum quieuerint, surgunt, electus sine Birreto, & Assistentes Mitris depositis, senior rogat Consecratorem forma in Pontificali tradita, & si legendum sit mandatum, omnes sedent tectis capitibus, quòd si non sit legendum, primo Assistente dicente, *Habemus viuæ vocis Oraculum*, Consecrator respondit, *Deo gratias*. Electus coram celebrante genuflexus legit de verbo ad verbum Iuramentum, iuxta formam præscriptam, Assistentibus interim sedentibus cum Mitris, & in fine electus ambabus manibus textum Euangelij in gremio Consecratoris à Magistro cæremoniarum appositum tangens adhuc genuflexus dicit; *sic me Deus adiuuet*, &c. Consecrator subdet, *Deo gratias*.

54 Præstito Iuramento electus, & Assistentes in suis locis sedent, Consecrator verò prosequitur examen Concilij Carthaginensis IV. *in cap. qui Episcopus ordinandus, 23. dist.* quod legi debet semper in singulari; etiamsi plures examinentur. Assistentes verò sedentes cum Mitris, eadem submissa voce dicent, quæ Consecrator, & electus ad singulas interrogationes detecto capite, respondens assurgit, & si plures sint electi, successiuè quisque respondebit. Ad hoc Fidei examen promouendus sese confert, fitque inquisitio, An doctrinam veteris, & noui Testamenti, cuius Magister & interpres esse debet, rectè norit? Et num prudentiam suam quantum illius capax est naturæ, diuinæ Scripturæ sensibus accommodare velit? Hæc dum sanctè professus fuerit, proponitur illi vniuersæ Fidei summa, eorum præsertim capitum, quibus vniuersa Religio Christiana continetur. Summæ scilicet, ac Diuinissimæ Trinitatis confessio, Incarnationis, salutísque nostræ œconomia, spes vitæ, & Resurrectionis futuræ, Sanctorum communio, ac vnius sanctæ Catholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ auctoritas. Interrogetur, num ea, quæ ex diuinis Scripturis legit, & intelligit, plebem, cui ordinandus est, & verbis, & exemplis docere queat? Num velit Traditiones Orthodoxorum Patrum, ac Decretales Sanctæ, & Apostolicæ Sedis Constitutiones veneranter suscipere, docere, ac seruare? Num B. Petro Apostolo, cui à Deo data est potestas ligandi, atque soluendi, eiúsque Vicario Domino nostro, suísque successoribus Romanis Pontificibus, fidem, subiectionem, & obedientiam secundùm Canonicam auctoritatem per omnia exhibere? Num mores ab omni malo temperare, & quantum poterit, Domino adiuuante, ad omne bonum commutare, & sobrietatem cum Dei auxilio custodire, & docere, diuinis semper negotiis mancipari, & à terrenis, vel lucris turpibus alienus esse, ne scilicet oculos, qui moderandis gressibus præeunt cura pulueris obscuret? Num humilitatem, & patientiam in seipso custodire, & alios similiter docere velit? pauperibus item, & peregrinis, omnibúsque indigentibus propter nomen Domini affabilis, & misericors esse? Quæ omnia, vbi ille sanctè, & bona fide seruaturum se, quantum humana fert conditio, promiserit, summa eius oneris, quod subeundum est, ad oculos illi, tanquam in compendium ponitur; Episcopum oportere Iudicare, Interpretari, Consecrare, Ordinare, Offerre, Baptizare, & Confirmare.

August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

Fidei absoluto examine ad Consecratorem ductus electus ab Episcopis Assistentibus genuflexus eius manum osculatur. Deinde Consecrator descendens ante gradus Altaris, ibi deposita Mitra facit more solito Confessionem, electo à sinistris eius Assistente; Episcopi verò Assistentes in suis scabellis cum suis ministris pariter faciunt Confessionem. Ea completa, Consecrator Altare ascendens, legit Missam vsque ad Alleluja, vel vltimum versum Tractus exclusiuè; quibus dictis sedet cum Mitra in faldistorio in medio Altaris sibi præparato, electus verò cum Assistentibus ad suam Capellam accedens deponit Pluuiale, & accepit sandalia, quibus calceantur pedes ad annuntiandum Euangelium pacis, vt eat, non stet; laboret, non otiosus delitescat. Deinde accipit Crucem pectoralem, & stola ei aptatur, postea Tunicella, Dalmatica, & Casula induitur, & sic indutus in suo Altari medius inter Episcopos Assistentes eam legit. 55

Dicto Graduali, vel Tractu, vsque ad vltimum versiculum exclusiuè, vt supra, Assistentes ducunt electum ad Consecratorem in faldistorio sedentem, quò peruenientes, electus deposito bireto caput profundè inclinat, ipsi verò cum Mitris aliquantulum se inclinantes Consecratorem reuerentur, deinde sedentibus omnibus, Consecrator monens electum de suo munere, dicit, *Episcopum oportet*, &c. & surgentibus omnibus, Consecrator stans cum Mitra eos hortatur, vt orent pro electo, dicens, *Oremus dilectissimi*, &c. Ad Litanias omnes procumbunt: quibus dictis surgunt omnes, & manus Consecrando imponunt, dicentes: *Accipe Spiritum sanctum*, &c. & Consecrator genibus flexis, versus Altare, omnibus pariter genuflexis, incipit Hymnum, *Veni Creator Spiritus*, &c. aliis prosequentibus vsque ad finem. Et nota, quòd impositio illa manuum trium Episcoporum est materia, quâ Episcopus consecratur; illa autem verba, *Accipe Spiritum sanctum*, forma sunt huius Sacramenti. Henriq. *in sum. lib. 10. c. 7. §. 3.* Vasq. *in 3. part. tom. 3. disput. 240. c. 5. n. 58.* Layman *lib. 5. tract. 9. c. 5. num. 1.* Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. part. 1. disp. 6. §. 2. num. 2. & 3.* vbi *num. 4.* subdit, quòd cæteræ solemnitates infrà referendæ substantiales non sunt, sed tantùm quædam cæremoniæ ad maiorem reuerentiam. 56

Sancto Chrismate pollice dextero Consecrator inungit caput electi coram se genuflexi, vt auctoritas, & dignitas eius declaretur, eum scilicet esse caput, & Principem Ecclesiæ suæ, quomodo vir vxoris suæ caput dictus est; vt ostendatur eum esse Vicarium Christi, eiusque dignitatem, & auctoritatem gerere, qui est super omnia, & quem constituit Deus caput super omnem Ecclesiam. Ideò Reges non iam in capite, sed in humero vnguntur; primùm, vt is proprius honor sit illius, quem Deus constituit excelsum super omnes Reges terræ, & quem oleo lætitiæ excellentius, & augustius vnxit præ consortibus suis. Deinde, vt ostendatur quòd primò ante omnes Reges, & Principes persona capitis Pontificali officio repræsentetur. Vngitur tamen & Rex in humero, vt neque ipse planè excludatur à repræsentatione eiusdem capitis; *nam & huius Principatus*, vt dicit Isaias 9. *fuit super humerum eius*; & vt sciat se esse Ministrum ad portandam Crucem IesuChristi, laudem bonorum, vindictam autem malorum, Apostol. *ad Rom. 13.* 57 58

Deinde Consecrator manus electi ante se ge- 59

inflexi iniungit cum Chrismate; primùm propter officium, & ministerium eius, vt se sciat dignitatem, non propter otium, sed propter negotium suscipere; vt sciat ex illo se numero operariorum esse debere, qui sustinent pondus diei & æstum: tum etiam, vt illis manibus adsit virtus Spiritus sancti, eas teneat, & dirigat; cum illis laboret, & operetur; & quidquid benedixerit, benedicatur, quidquid sanctificauerit, sanctificetur. Demùm vnguntur manus eius, vt operentur bonum ad omnes quidem, sed maximè domesticos Fidei, vt manus suas mittat ad fortia; vt panem otiosum non comedat; vt
60 manus eius distillent myrrham; vt sit beatus seruus ille, quem cùm venerit Dominus, inuenerit vigilantem, & operantem. Aduerte tamen, quod supradictam vnctionem Chrismatis, quæ ponitur in capite, & manibus Episcopi, iuxta text. *in c. 1. de sacr. Vnct.* non esse de essentia huius ordinationis, ita vt sine illa non valeat; sed solùm pertinere ad ritum & solemnitatem: nam per huiusmodi vnctionem non traditur aliqua Episcopalis potestas, sed tantùm tradita significatur, & tantummodo fit ob rationes, de quibus *in d. c. 1. in princ.* vnde non pertinet ad formam, aut materiam Ordinationis, ac proinde de substantia esse non potest; ita Henr. *in sum. lib. 10. c. 7. §. 3.* Seb. Cæs. *d. disp. 6. §. 2. n. 5.*

61 Peracto consecrationis Sacramento, Consecratus iam ad spiritualem œconomiam, sanctæque prolis gubernationem sese confert. Armatur igitur, & instruitur, accipitque regendæ, & gubernandæ familiæ instrumenta ac gubernacula. Traditur in primis in manus noui Antistitis consecratum Baculum, auctoritatis scilicet, & disciplinæ insigne sustentaculum imbecillitatis humanæ: vt sit in coërcendis vitiis piè sæuiens, iudicium sine ira tenens; in fouendis virtutibus auditorum animos demulcens; in tranquillitate seueritatis censuram non deserens; vt reuocet errantes; tegat iustos; pungat, & stimulet ignauos, & inertes, repellat nocentes; ac iuxta Ezech. c. 34. *Attrahat vagum, sustentet languidum, stimulet pigrum*; portet in humeris suis, exemplo Principis Pastorum, ægrè, & debilè; *Vt increduli* (inquit Bernard. *lib. 3. de consid.*) *conuertantur ad fidem, conuersi non auertantur, auersi reuertantur, peruersi ordinentur ad rectitudinem, subuersi ad veritatem reuocentur, subuersores conuincantur, vt vel emendentur ipsi, si fieri potest*; vel si non perdant auctoritatem, facultatémque alios subuertendi, *Negligenter pascens testes commendatam Dominicum gregem* (inquit Leo magnus) *conuincitur summum non amare Pastorem.* Quòd verò Baculus est acutus in fine, rectus in medio, & retortus in summo, designat, quòd Pontifex debet pungere pigros, regere debiles sua rectitudine, & colligere vagos, vt benè aduertunt Durand. *in ration. diuin. Offic. lib. 3. c. 15. n. 4.* Hieron. Vielm. *de Episcopis titular. p. 2. pag. 13.* Barth. Gauant. *in comment. rubr. Missal. & Breuiar. tom. 1. p. 2. tit. 1. n. 8. & p. 6. tit. 3. §. 3.* Moscon. *in tract. de Maiestate militant. Ecclesiæ, p. 1. lib. 1. cap. 8. vers. Item Baculus*, Tamburin. *de Iure Abbatum tom. 1. disput. 10. q. 1. n. 4. & q. 2. in fine.* nouissimè frater meus Simon Vas Barbosa *in tract. de significatis mysteriosis Officij diuini, & sacrificij Missæ, cap. 22. num. 7.*

62 Verùm, cùm hoc regimen, non tam timoris, quàm amoris sit; non tam seueritatis, quàm charitatis, nam & Christus Dominus dilexit Ecclesiam, & tradidit semetipsum pro ea, *Ioan. vlt.* & cùm quem Vicarium loco sui relicturus erat, prius quàm illi despondisset, ter interrogauit, Num se diligeret, & propter se Sponsam suam? quod cùm ille summa asseueratione ter professus fuisset, tunc demùm illud audiuit, *Pasce oues meas, pasce agnos meos.* Eius igitur amoris, & charitatis symbolum sacer Cõsecrator nouo spõso tribuit consecratũ Annulum Fidei, scilicet signaculum; quatenus sponsam Dei, sanctam videlicet Ecclesiam intemerata fide ornatus, illibate custodiat, Durandus *d. lib. 3. cap. 14.* frater meus Simon Vas Barbosa *d. tract. de significatis mysteriosis Officij diuini, & sacrificij Missæ, cap. 22. num. 6.* Moscon. *d. cap. 8. vers. Item annulus*, Tamburin. *d. disp. 20. q. 1. num. 5. & q. 2. in fin. vers. annulus*, vbi subdit Sacrorum Rituum Congregationem censuisse *sub die 11. Februarij, 1623.* annulum in Missa gestare prohibitum esse, etiam Protonotariis non participantibus, & quibuscumque Doctoribus.

63 Hinc Consecrator nouo Præsuli Euangeliorum Librum tradit, *Accipe*, inquit, *Euangelium, & vade, prædica Populo tibi commisso, potens est enim Deus, vt augeat tibi gratiam suam.* Quasi diceret; Ne putes, in Paulo, & Petro, Tito, & Timotheo, Chrysostomo, & Augustino munus, & functionem Apostol. detiisse; ne putes cœlestem illam benedictionem & auxilium æterni Patris sublatum esse, quo illi subnixi profecti annunciauerunt Euangelium vniuerso Mundo; potens est Deus etiam tibi dare gratiam suam ac per te similia operari. *Etsi enim illi plus omnibus* (inquit Bernard. *lib. 2. de considerat.*) *laborauerunt, non tamen totum laborauerunt, & tibi adhuc locus relictus est. Neque te illud tantopere terreat, quod sublimibus humanæ Sapientiæ verbis careas, quod serius ad Sacrarum Literarum lectionem accessisti, quod nunquam Cathedram Doctoris conscenderis. Audi, & fac aliquid. potens est enim Deus tibi augere gratiam suam, nihil agentem impossibile est benè operari, melius serò, quàm nunquam; nam, & vndecima hora operarij diurnum acceperunt denarium*, Matth. 20. &c.

64 Postea accipiens nouus Pontifex à suo Consecratore, ac reliquis Assistentibus osculum Pacis, Consecrator deposita Mitra, & amoto faldistorio, stans ad Altare procedit ad Missam, vsque ad Offertorium inclusiuè, ac deinceps hoc tempore, quo Populus Christianus dona, & munera ad Altare Dei, more veteri, eóque laudatissimo afferre solet, ipse quoque consecratus suo Consecratori tanquam spirituali Patri munera offert; sunt autem ea ex antiquissima Melchiadis Pontificis institutione, panis & vinum, duo scilicet panes, & duo barilia vini; quibus duæ anteferuntur faces accensæ. Offert panem, & vinum, vel vt ostendat se in eius Sacerdotis functionem, & munus succedere, cui sine omni in futurum pœnitentia iurauit Dominus eum esse Sacerdotem secundùm ordinem Melchisedech. Vel, vt quidem ego iudico, ad designandam paupertatem Episcoporum primitiuæ illius Ecclesiæ, in qua summæ opes, summæ diuitiæ, panis, & vinum fuerunt. Dantur autem hæc munera clara luce, & amplius duabus facibus accensis, ne quid inter hæc leuia munera speciosus colore, pondere pretiosus (scitis quid intelligam) subrepat, ac subiiciatur. Malè enim agitur cum ea, quæ virtuti, & pietati debentur, asino onusto auro conferuntur. Assumitur demùm nouus Antistes à suo Consecratore in Communionem, & participationem orationis, ac mysticæ Mensæ; hoc modo Consecratus prosequitur cum Consecratore, Orationes ante Communionem cum illo pariter dicens, *Panem Cælestem*, &c.

&,

&c, *Domine non sum dignus.* Et dum Consecratot Corpus, & Sanguinem Domini sumit, ipse stat profundè inclinatus. Priusquam Consecrator se purificet, Consecratus ad eius dexteram inclinatus, priùs Corpus, deinde Sanguinem de manu Consecratoris sumit.

65 Sumpta Communione, & proseqota Missa vsque ad datam benedictionem inclusiuè, reponitur faldistorium ante medium Altaris, & Consecratnr com Mitra in eo sedet, Consecratus verò ante ipsum cum bireto in capite genuflectit, & Consecrator, adiouantibus Episcopis assistentibus, Mitram benedictam in capite consecrati imponit. Mitra hæc scientiam vtriusque Testamenti designat; duo namqoe illius cornua, duo sunt Testamenta, anterius Nouum, posterius Vetus, quæ duo Episcopus memoriter debet scire, *cap. Episcopus 23. q.1.* Armatus sic noous Præsul hac sacra cidari, bicorníque galea cum Patris Omnipotentis innocatione Fidei inimicos ferire debet; nam, & illa armatus Petrus Neroni, Liberius Constantio, Ambrosius Theodosio, Basilius Valeotino, Chrysostomus Arcadio, Leo Genserico, atque Attilæ, aliíque quamplurimi fortiter restiterunt, terribiléſque apparuerunt.

66 Consecratot tunc surgens accipit dexteram manum Consecrari, & primus ex Assistentibus sinistram, & inthronizant eum ponendo ipsum ad sedendum in faldistorio, de quo surrexerat Consecratus: vel si in sua Cathedrali fuerit, inthronizant eum in Sede Episcopali consueta. Et sic collocatur iam Episcopus, id est, *inspector omnium in editiori supra omnes loco,* (inquit Ambros. *de dignit. Sacerdotali, cap. 6.*) *vt ita cunctos respiciat, & cunctorum oculi in eum respiciant. Cuius loci consideratio* (inquit Bernard. *lib. 2. de considerat.*) *facit honoris contemptorem in honore etiam ipso. In alto positum non altum sapere difficile est, & omnino insusitatum, sed quantò insusitatius, tantò gloriosius, timor de adepta iam altitudine, sedere magis facit, quàm placere ipsam altitudinem. Nulla splendidior gemma in omni precipuè ornatu Pontificis ipsa humilitate; quo enim celsior cæteris, eò humilitate apparet illustrior, & seipso. Blanditur Cathedra, specula est non domus, qui eleuauit, deiicere potest: consideras gradū, & casum metue, consideras fastigium dignitatis, & vide faciem abyssi deorsum; occupare enim locum, & non facere fructum, nec loco expedit, nec personæ.*

67 Deinde Consecratur Baculum tradit in sinistra mano Consecrati, & deposita Mitra, conuersus ad Altare incipit Hymnum, *Te Deum laudamus,* cæteris proseqoentibus, & tunc Consecratus ab Assistentibus Mitratis ducitur per Ecclesiam, omnibus interim benedicendo, vt omnibus innotescat. Commendatur summo Pastori, & Rectori omnium Deo, vt quem Ecclesiæ suæ præesse voloit, propitius respiciat, det illi verbo, & exemplo, quibus præest, proficere, & ad vitam vnà cum grege sibi credito sempiternam peruenire.

68 Ad Altare postmodum reuersus, Consecratus sedet in faldisterio donec finiatur Hymnus, & dicta Antiphona, *Firmetur manus tua*, per Consecratorem, cum versiculo, & Oratione, *Deus omnium fidelium,* &c. Consecratus surgens cum Mitra, & Baculo in medio Altaris dat solemnem benedictionem, quâ data, genuflexus versus Consecratorem dicit cantando, *Ad multos annos.*

69 Illud aduertere oporret, quòd si plures simul Episcopi ordinentur, singuli habeant suos Episcopos Assistentes, & reliquos Ministros distinctos, Capellaoos scilicet, & Scutiferos, singuli sigillatim iuramentum præstent; singulis interrogationibus quisque sigillatim respondeat. Ad Litanias omnibus simul datur benedictio, dicitúrque, *Vt hos præsentes electos,* & in Orationibus mutatur oumerus singularis in plurali. Singulis suus Liber Euangeliorum super scapulas imponitur, singulis imponuntur manus à Consecratore, & Assistentibus, dicendo singulis; *Accipe Spiritum sanctum.* Singuli seorsum vnguntur, & verba Consecrationis singulis repetuotur, tam in capitis, quàm manoum vnctionibus sigillatim singulis traditur Baculus, & sigillatim pariter imponitur Annulus cum debita verborum prolatione singulis repetita. Sigillatim singulis post consecrationem datur pacis osculum. Ad Offertorium singuli offerunt, primò senior, deinde iunior suo ordine. Ad altare Consecrati in medio Assistentes à lateribus semper adstant ipsos adiuuantes, primi videlicet Assistentes à dextris, secundi à sinistris. In Communione ex eadem Hostia, & eodem Calice participaot, primò senior, deinde iunior, similiter eodem ordine sumpta sacra Commuoiooe purificant. Singulis sua Mitra imponitur, ac pariter chirothecæ. Vnus post alium inthronizatur, vel in eadem sede, vel, quod magis placet, in distinctis sedibus. Simul procedunt per Ecclesiam, benedicendo omnes, & redeuntes quilibet sedet in suo faldistorio, vel sede; singuli vnus post alium dant benedictionem populo. Singuli quoque acclamationes facioot vnus post alium genuflexi, dicentes, *Ad multos annos.* Vtrùm autem Episcopus Consecratus ab Episcopis excommunicatis, vel suspensis recipiat consecrationem Episcopalem? Vide quæ dixi *de officio, & potestate Episcopi, part. 2. allegat. 48. num. 12.*

Quæstio est satis dubia in hac materia, Vtrùm scilicet per hanc consecrationem Episcopus contrahat vinculum cum Ecclesia, ad quam ordinatos est Iure diuino iodissolubili, vel non? In qua reiecta Hostiens. distinctione *in summ. de translat. Episcop. §. cuius autem, n. 5. in fine,* constituentis differentiam inter vinculum, quo ligatur Episcopus Ecclesiæ generali, & vinculum, quo ligatur Ecclesiæ Cathedrali, Vasq. *in 3. p. tom. 3. disp. 241. c. 1, & 3. & 5.* asserit vinculum, qoo Episcopus ligatur suæ Ecclesiæ Iure diuino, & naturali indissolubile esse, & hoc deducit ex variis Pontificum sanctionibus agnosceotibus hoc matrimonium spirituale inter Episcopum, & suam Ecclesiam, vt sunt Calixtus *in epist. 2. ad omnes Galliarum Episcopos cap. 3.* relatus *in cap. sicut 7. q. 1.* & Innoc. III. *in cap. inter corporalia, de translat. Episcop.* ibi, *Cùm ergo fortiùs sit spirituale vinculum, quam carnale, dubitari non debet, quin Omnipotens Deus spirituale coniugium, quod est inter Episcopum, & Ecclesiam, suo tantùm Iudicio reseruauerit dissoluendum*, &c. Ex his, & aliis Iuribus ita tradunt Azor. *Instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 29. q. 3. vers. quæstio igitur est*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. n. 257.* 70

Verùm hæc sententia non videtur posse defendi, cùm videamus per Summum Pontificem quotidie translatiooes Episcoporum, quæ vtique fieri non possent, nisi vinculum cum priori Ecclesia dissolueretur, alioquin non fieret translatio, sed multiplicatio Episcopatuum in eadem persona, quod nullo modo est dicendum; quare nostri Iuris Professores *in d. cap. inter corporalia, & in c. licet, eod. tit.* vbi Card. *n. 1. & 3.* Imol. *n. 2.* Abb. *n. 3. & 4.* & ex Theologis Petr. Ledesm. *de matrim. q. 53. art. 3.* 71

post conclus. 3. vers. sed vt hae, Sanch. *eod. tract. lib. 7. disput. 28. num. 13.* Suar. *de Relig. tom. 3. lib. 1. cap. 16. per tot.* indistinctè tenent vinculum, quo Episcopus ligatur Ecclesiæ, Iure tantùm humano, seu Pontificio confirmari; quia si hoc vinculum esset Iure diuino indissolubile; vel esset Iure diuino positiuo, vel naturali; de primo non extat locus, de secundo etiam patet, quia ex sola ratione naturali fundamentum talis Iuris diuini minimè ostendi potest, & ex traditione Ecclesiæ contrarium constat.

72 Non obstant Iura illa, in quibus hæc vnio Episcopi cum sua Ecclesia coniugium spirituale vocatur, quia respondetur hoc esse per quandam similitudinem ad matrimonium carnale, nam comparatio illa cum matrimonio non est per conuenientiam vniuocam, sed per quandam proportionalitatem, & ideò necessarium non est, vt in omnibus proprietatibus æqualitatem, aut similitudinem teneant, & maximè in naturali vinculi indissolubilitate. Ad text. verò *in d. cap. inter corporalia*, dum ait Deum sibi reseruasse huius vinculi Episcopalis dissolutionem, facilè respondetur, si hoc explices per verba quædam, quæ inferiùs subdit, *Non enim humana, sed potius diuina potestate coniugium spirituale dissoluitur, cùm per translationem, depositionem, aut cessationem, auctoritate Romani Pontificis (quem constat esse Vicarium Iesu Christi) Episcopus ab Ecclesia remouetur.* Ergo eo modo, quo dissoluitur illud vinculum auctoritate Diuina, eo modo vinculum factum est indissolubile auctoritate Diuina, id est, auctoritate diuinitus data Vicario suo; nam sicut Deus soluit per suum Vicarium, ita per eundem reseruauit; in quo sensu explicant Doctores hæc verba in eodem *cap. inter corporalia*, illa tria sunt reseruata Romano Pontifici, non tam constitutione Canonica, quàm auctoritate diuina, quia ipsa constitutio Canonica in auctoritate diuina fundata est.

Sed remanet alia quæstio non minus controuersa, vtrùm si Generalis, Prouincialis, seu alius Prælatus inferior, qui in Episcopum eligitur, vacet Prælatura à tempore electionis, aut præsentationis, seu à tempore confirmationis, vel post Consecrationem? Vna opinio tenet statim vocare Prælaturam vbi primum Episcopatum acceptauerit, Fr. Emman. *in sum. tom. 4. cap. 67. num. 33.* Mauric. de Alzedo *de præcellent. Episcop. dignit. p. 1. cap. 3. num. 40.* Alij rectiùs existimarunt vacare statim post confirmationem, quia cùm post illam à Prælati maioris obedientia immunis & liber remaneat, nec ob id indigeat illius licentia ad consecrationem, sicut indiget ad acceptandum, vt probat Sosa *d. tract. num. 44. & 95.* nil mirum si dum libertatem ab obedientia est consequutus, statim eandem amittat, quam ei dare debebant sui subditi. Villalob. *in sum. part. 2. tract. 35. diffic. 41. num. 5.* Sosa *in d. libello num. 124.* Sed rectissimè alij sentiunt non vacare nisi post consecrationem. Laurent. de Peirinis *in formulario Regul. lit. G. cap. 6. num. 5.* Ego *de Episcopo, p. 3. alleg. 57. num. 73.* & in Prælato maiori admittit Sosa *vbi supra num. 124.*

73 Consecratus Episcopus extra Ecclesiam suam, proficisci quamprimùm tenetur ad suam Diœcesim, & officium sibi commissum suscipere, & si in Romana Curia fuerit electus, non debet proficisci sine litteris Apostolicis, sicut & Prælatis exteris præcipitur *in Extrauag. Iniunctæ, de elect. inter commun.* & diximus *super hoc cap. vers. sic electus*, & indulta, ac priuilegia à Summo Pontifice obtinere conabitur, præcipuè Indulgentiam plenariam pro populo suæ primæ Missæ adfuturo. Cùm verò ciuitatem suam ingreditur, est à Clero & Populo honorificè suscipiendus, & ad Ecclesiam deducendus. Episcopi pro Christo legatione funguntur in terris, vt habetur *in cap. omnes, qui, 7. q. 1. & in cap. accusatio quoque, 2. q. 7. & in cap. in nouo, 21. dist.* & sicut eidem Christo Hierosolymam ingredienti, ciuitas cum ramis palmarum occurrit, sic & Christi Legatus honorificè est excipiendus. Quare sacris indutus vestibus, videlicet Amictu, Alba, Cingulo, Stola, ac Pluuiali albi coloris, ac denique Mitra pretiosa eius capiti imposita, conscendit equum serico albo vndique tectum, & ornatum; & sic equitabit sub Baldachino, quod portabitur primò à Magistratu ciuitatis, deinde per Nobiles Ciues, vsque ad Ecclesiam; & de aliis solemnitatibus, & forma suscipiendi nouum Episcopum, vide Castald. *in praxi Cæremon. lib. 1. sect. 10. cap. 7.*

Post ingressum suum sciat Episcopus ad personalem in sua Ecclesia, vel Diœcesi residentiam obligari, vbi iniuncto sibi officio defungi teneatur, nec posse abesse, nisi ex causis, quas infrà videbimus *num. 76. cum seqq.* Ita statuit Conc. Trid. *sess. 23. de reform. c. 1.* 74

Plures autem sunt pœnæ latæ contra Episcopum, qui negligit residere, nam præter diuinam offensam, cuius meminit text. *in cap. si qui verò, 7. quæst. 1.* statutum est, vt per subtractionem fructuum, vel sequestrationem, & censuras, aliasque pœnas Ecclesiasticas arbitrio Ordinariorum compellantur apud suas Ecclesias residere; crescente verò, ac durante contumacia deponantur, ita colligitur ex *cap. peruenit, cum seqq. 7. q. 1. cap. ex eo, de elect. in 6.* Concil vero Trid. *sess. 6. de reformat. cap. 1.* statuit, vt si Episcopi, aut Superiores Prælati per sex menses continuos à suis Ecclesiis, absque legitima causa, & obtenta licentia abfuerint, quartam partem fructuum vnius anni amittant; & si per alios sex menses in huiusmodi absentia perseuerauerint, aliam quartam partem similiter perdant; crescente verò contumacia à suis maioribus Prælatis infra tres menses sunt Romano Pontifici denunciandi, qui in ipsos absentes prout cuiusque maior, aut minor contumacia exegerit, animaduertere, aut etiam eos priuare, & Ecclesiis illis de Pastoribus vtilioribus prouidere poterit, in cuius Conciliaris dispositionis executionem contra Archiepiscopos, Episcopos, Prælatos, & alias personas Ecclesiasticas non residentes emanauit Constit. Pij IV. incip. *In supremo*, sub Dat. Kal. Decembris 1564. & alia sub Dat. 11. Maij 1565. & multa tradunt Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 2. tit. 23. lib. 2. §. 2. sub rubr. Vtrùm Episcopi possint se absentare à suis Episcopalibus*, Marc. Anton. Genuens. *in Man. Pastorum, cap. 31.* Petr. de Bello *in œconomia Canonica classi 2. cap. 3. §. 3. de personali Parochorum residentia, pag. 209. cum seqq. & §. 4. sub rub. quibus causis liceat Pastori à grege sibi commisso abesse, pag. 224. & classe 3. cap. 2. §. 2. sub rub. de personali residentia Episcoporum in diœcesi, pag. 355. cum seqq. & §. 3. sub rub. quibus causis excusetur absentia Episcopi pag. 364. cum seqq.* nouissimè Gonzal. de Salcedo *de lege politica lib. 2. c. 12.* Sanctarel *var. resolut. q. 4.* Vgolin. *de offic. & potest. Episcopi, c. 4. §. 13.* 75

Ex certis verò causis licet impunè abesse, aut 76

apud

apud Ecclesiam suam non residere. Prima est, lo
qua Superioris licentia non requiritur, si disce-
dens in breui est reuersurus; cæterùm, si longo
tempore deberet abesse, licentia Superioris exigi-
tur, vbi Ius ipsum, vel necessitas eam concedere
non videtur; qui autem aliquantisper tantùm ab-
77 sunt, ex veterum Canonum sententia non viden-
tur abesse, quia statim sunt reuersuri, arg. *cap.præ-
sentium, & cap. si quis in Clero.7.q.1.*Gonzal.*ad reg.*
78 8.*Cancel.gloss.43. num.5*. Verùm hoc absentiæ spa-
tium declarat prædictum Concilium *sess.23. de re-
form. cap.* 1. siue continuum sit, siue interruptum,
extra prædictas causas non debere duos, aut sal-
tem tres menses excedere; quæ absentia, quòd
sit ex æqua causa, & absque gregis detrimento,
absentium conscientiæ relinquit. Monet nihilo-
minus illos, & hortatur, vt iuxta antiquorum
Canonum instituta omnino caueant, ne Domi-
nici Aduentus, Quadragesimæ, Natiuitatis &
Resurrectionis Domini, Pentecostes, & Corpo-
ris Christi diebus à sua Cathedrali Ecclesia vllo
pacto absint; & animaduertunt Valent. *tom.3.di-
sput.10.q.3. puncto 5. vers. Secundò certum est*, Less.
*de Iust. lib.2.cap. 34. dub.29. num.*155. Sanctarell.
*d.q.4.num.5.*Ego ipse *de offic.& potest.Episc.part.3.
alleg.53.num.5.* & hoc spatium absentiæ concedi
Episcopis causa animi relaxandi, ait Azor. *instit.
moral.part.2.lib.7.cap.4.q.1.* quem refert Sanctarell.
d.num.3.in fine.

79 Secunda causa est, vbi adest legitimum impe-
dimentum, seu iustæ & rationabiles causæ, vt col-
ligitur ex citato *cap.1.sess.6.* tunc enim Episcopus
non incidit in pœnas, quas incurrunt, qui vltra
tres menses absunt, nec peccat, vt resoluit Vgo-
lin.*d.cap.4.§.13.num.3.vers.secundo.* Causæ autem,
ex quibus Episcopus excusatur residere, quinque
sunt propositæ à Conc.Trid. *d.sess.23.de reformat.
cap.1.*

80 I. Christiana Charitas, id est, proximorum
vtilitas: vt si aliqua Ecclesia versatur in magno
periculo hæresis, & Episcopi prædicatione posset
succurri, vel ob pacem Magnatum componen-
dam, dummodo ex tali absentia in propria Eccle-
sia non sequatur notabile detrimentum, quia esset
contra ordinem Charitatis; vide Tolet.*in instruct.
Sacerd. lib.5. cap.4. num.3.* Marc.Anton.Genuens.
in man. Pastorum, cap.31. num.3. Molfes. *in summ.
Theolog. moral. tract.6. cap.11. num. 29.* Ego ipse
*d.part.3.alleg.53.num.6.*me citato Sanctarell. *d.q.3.
num.1.*

81 II. Vrgens necessitas, videlicet, quando si
Episcopus resideret, graue periculum vitæ incur-
reret, veluti durante iniusta persecutione, & eo
casu quo personalis præsentia non sit simpliciter
suæ Ecclesiæ necessaria: sic Paulus dimissus est in
sporta vt effugeret persecutionē Iudæorum *Act.9.*
sic Athanasius fugit ab Ecclesia sua sæuiente per-
secutione Constantini Imperatoris Arriani, quo
tempore exularunt multi Episcopi à suis Eccle-
siis, vt testatur *liber 10. Ecclesiastica histor.cap.14.
cum seqq. & lib.10. histor. tripart.cap.8. cum seq.* sic
B.Thomas Cantuariensis licitè aufugit, & suam
Ecclesiam deseruit, vt refert Petr.de Bello *in œco-
nomia Canon. classi 3. cap. 2. §. 3. pag.365.* Vel
quando graui morbo affectus est propter aëris in-
temperiem, vel persecutiones in ipsum ortæ sunt;
tunc enim etiam ad tempus Episcopus abesse po-
test. Vide Barthol Carranza *in tract.de resident.Epi-
scop. cap.12. vers. 2.* Salzed. ad Bernard. *in pract.
cap 54. littera C.* Tolet. *d. cap.4. num 4.* Zerol. *in*

praxi Episcop. part. 1. verb. priuatio, §. 4. dub. 1.
Molfes. *dict. tract.6. cap.11. num.30.* Azor. *d.lib.7.
cap.4.q.4.*Valent.*tom.3.disput.10.q.3.puncto 5.vers.
vrgens necessitas*, Vgolin.*d.cap.4. §.13.num.3. vers.
aut vrgens*, Gallet. *in Margarita casuum conscien-
tiæ, verb. residentia*, Aloys. Ricc. *in praxi rerum
fori Eccles. resol.645.* Ego ipse *d. alleg.53.ex num.7.*
& me citato Sanctarell. *d.q.3.num.2.* Modò tamen
Ecclesia sua detrimentum non patiatur spirituale,
tunc enim mortem potius oppetere debet, quàm
gregem suum deserere, quia *bonus Pastor ponit
animam suam pro ouibus suis*, Ioan. 10. refert Mol-
fes. *d. cap.11. num.31.* Sanctus Augustinus ob in-
firmitatem suam sine Ecclesiæ, & plebis grandi
iactura ad tempus secessit; contestans tamen se id
non facturum, si hac sua absentia imminere præ-
uideret commodum, vt testatur *epist. sua 180.*
quam refert Petr. de Bello *d. classi 3. cap. 2. §. 3.
pag.366.*

III. Debita obedientia; vt cùm Papa vocat 82
Episcopum propter aliquod negotium, tunc enim
abesse potest. Vide Tolet. *d. cap. 4. num.7.* Salzed.
d.cap.54. vers.tertius casus, Azor. *d.cap.4. q.4.vers.
ad tertium*, Sanctarell.*d.q.3. num.3.*Ego ipse *d. al-
leg.53. ex num.10.* Vnde ait Azor. *dict. cap.4.q.7.* 83
quòd si Cardinalis esset Antistes alicuius Eccle-
siæ, & Summus Pontifex vellet vti eius consilio,
sapientia, & industria, seu illum retinendo, ex-
cusaretur Cardinalis ipse Antistes, tum ratione
obedientiæ; tum etiam quia id diceretur resulta-
re in commune bonum totius Ecclesiæ. At in hoc
summam prudentiam esse necessariam ad scien-
dum, an possit dari talis excusatio, animadner-
tunt Vasq.*in opusc.de benef.cap.4.§.2.dub.2.à n.141.*
Molfes.*d.cap.11. num.34.* quia vt inquit Petr.Bollo
d.§.3.pag.367. Episcopi à residentia non excusan-
tur quantumuis consilio Papæ, & eius assistentiæ
necessarij sint.

IV. Euidens Ecclesiæ vtilitas, vel suæ; vtpo- 84
te, cùm abest Episcopus ob defendenda illius iura,
vel vniuersalis; puta si fuerit vocatus ad Conci-
cilium generale, vel ob aliud simile. Tolet.*d.cap.4.
num.3 vers. Quartus*, Salzed.*d.cap 54. vers. Quartus*,
Marc.Anton.Genuens. *d.cap. 31.num.5.* Vgolin. *d.
§.13.vers.aut euidens*, Sanctarell *dict.q.3.num.5.*Ego
ipse *d.alleg.53.num.14.* Petr.de Bollo *d.classi 3.c.2.
§.3 vers.tertia causa, pag 366.*

V. Reipublicæ euidens vtilitas, vtpote suæ 85
Ciuitatis, vel alterius, modò tamen vtilitas id po-
stulet, & euidens sit. Ita Vgol. *d.§.13. num. 3. vers.
aut Resp.* Ego ipse *d.allegat.53. num.16.* Petr.Bollo
loco proximè citato, vbi dicit ex hoc capite excusari
Episcopum si mitteretur Legatus ad Pontificem,
pro tractandis negotiis Fidei, aut ad Principes
pro negotiis pacis & Ecclesiæ, vbi non facilè in-
uenitur alius quàm Episcopus ita dextrè ea ne-
gotia tractaturus: & addit non excusari Episco-
pum à residentia quòd Secretarius Sedis Apostol.
aut Auditor Rotæ sit: Baldel.*in sua Theologia mo-
rali, lib.1.disput.38.num.28.* Vasq.*in opusc.de benefic.
cap.4.§.2. art.1. dub.2. num.138.* vbi videtur resol-
uere Inquisitorem generalem immunem existere
à præcepto residentiæ, quod non est verum; latè
Gonzal. de Salzedo *de lege politica lib. 2. cap. 12.
num.35 cum seqq.* vbi *num. 49.* existimat in Hispa-
nia posse Episcopum gerere supremum officium,
quem appellamus, *Præsidente*, & *num.66.* plurima
refert exempla, quibus constat Hispanos Reges
sæpè sæpiùs Episcopos ad legationes misisse, & de-
mum *num.71.* post Cerset.*de potestat.Regia part.vlt.*

num 47 & Carol.de Grassis *de effectib. clerical.effectu* 61. *num.* 2. resoluit quod Episcopi à Diœcesi abesse possunt causa legationis, de quibus omnibus maximè dubito, nisi hoc fiat ex speciali Summi Pontif. priuilegio. Propter has causas Episcopus vltra tres menses sine vlla offensa abesse potest, non vero ex aliis; vt decisum refert Armen-
86 dar *d.loco, num.* 4. vbi *num.* 3 *&* 7. pariter resolutum asserit Episcopum residentem in sua Diœcesi liberum esse à residentia suarum Dignitatum, & beneficiorum simplicium, quæ obtinet in alia Diœcesi, nec aliud amittere, nisi quotidianas distributiones, & alia, si quæ sunt, quæ absentes iusta de causa non percipiunt.

87 Requiritur tamen primò, vt talis causa probetur, aut Romano Pontifici, seu Metropolitano, vel eo absente antiquiori Episcopo residenti, vt habetur in Concil. Trid. *sess.* 23. *de reform. cap.* 1. *vers. decernit* Sanctarell *d.q* 4. *n.* 8. vbi *n.* 9. subdit, quòd quando occurrit vrgens necessitas, ob quam Episcopus non possit adire Summum Pontificem, nec Metropolitanum, poterit abesse à sua Ecclesia, sine facultate Superioris. Secundò requiritur, vt licentia hæc in scriptis detur, ex eod. Concil. *d sess.* 23. *cap.* 1. ibi, *in scriptis esse approbandas*, &c. Sanctarell. *dict. q.* 4 *num.* 6 *&* 7. Vgolin *d.* §. 13. *propè finem*, vbi postremò requirit, vt dum abest sua Ecclesia, nullum detrimentum patiatur, ex eodem Concil. Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract.* 6. *cap.* 11 *n.* 27. Multi tamen Doctores valdè probabiliter existimant Episcopum, qui iusta de causa abfuit cum licentia non exarata in scriptis, in conscientia ad restitutionem fructuum non teneri, quia scriptura non est de essentia facultatis; tum quia Concil. Trident. non irritat aliter actum; ita Less. *d. lib.* 2. *c.* 34. *num.* 158. Valer Reginald. *lib.* 30. *tract.* 3. *n.* 54 Filliuc. *tract.* 41. *cap.* 6. *q.* 6. *num.* 30.

CAPVT X.

De Vita, & moribus Episcoporum.

SVMMARIVM.

1 *Episcoporum nomine quod ad vitam, & mores attinet, veniunt Archiepiscopi, Patriarchæ, vel Primates.*
2 *Episcopum oportet irreprehensibilem esse.*
3 *Qualitates optimi Prælati referuntur.*
4 *Crapula, & ebrietas supra cæteros damnatur in Episcopis.*
5 *Ebrietas quæ mala gignat, ostenditur.*
6 *Vinum moderatè sumptum multa bona corpori, & animo præstare potest.*
7 *Sobrius debet esse Episcopus.*
8 *Prælati non debent lautis epulis vti, nec inter epulas, & conuiuia affluere.*
9 *Episcopi modesta supellectili, mensa, & frugalitate contenti esse debent.*
10 *Familiaritatem immoderatam cum mulieribus vitare debent Episcopi.*
11 *Episcopus si fornicationem commiserit, non tenetur Episcopatus circumstantiam fateri.*
12 *Episcopi ab improborum commercio abstinere se debent.*
13 *Episcopis præcipitur vt Clericos domi, & in cella, vbicumque fuerint, comites habeant.*
14 *Princeps nullum maius iudicium bonæ mentis potest ostendere, quàm vt adiungat sibi viros virtute, & fama celebres.*
15 *Familiares Episcopi quibus qualitatibus præditi esse debeant? ostenditur.*
16 *Episcopus in vesperi antequam ad cœnam accedatur, cum familiaribus Litanias, & preces deuotè recitet.*
17 *Litigia, & contentiones vitare debet Episcopus.*
18 *Episcopus ab omni seculari negotio debet esse alienus.*
19 *Episcopi non debent esse percussores.*
20 *Episcopo non licet quemquã suis manibus cædere.*
21 *Episcopi cauere debent ne prætextu lenitatis adhibendæ, aut seueritatis vitandæ casu in alienis peccatis, maximè autem Clericorum, consentire videantur.*
22 *Lingua Episcopi debet esse fomentum bonis, & aculeus malis.*
23 *Hospitales oportet esse Episcopos.*
24 *Canes non debet habere Episcopus cum non morsibus, & latratibus canum, sed hymnis custodienda sit eius domus.*
25 *Liberales esse debẽt Episcopi, & erga pauperes pij.*
26 *Ecclesiæ rebus tanquam commendatis, non tanquam propriis vti debent Episcopi.*
27 *Episcopi ex bonis Ecclesiæ nec consanguineos nec familiares ditare debent.*
28 *Clemens IV. præclarum exemplum circa nepotes non ditandos ex bonis Ecclesiæ.*
29 *Pius V. moderatam dotem nepti assignat, & dicit se etiam dubitare de his moderatis, an bona conscientia tradita fuerint.*
30 *Prudentia requiritur in Episcopo, & quis dicatur prudens, ostenditur.*
31 *Episcopus debet temporalium negotiorum, ac rerum familiarium notitiam habere.*
32 *Episcopis interdicitur per seipsos curæ rei familiaris incumbere, sed vicedominum, & œconomum pro rebus externis habere debent.*
33 *Doctrinam, & litterarum scientiam quam debeat habere Episcopus, ostenditur.*
34 *Episcopo non satis est vt doceat exemplo vitæ, immò oportet eum laborare in verbo, & doctrina.*
35 *Episcopus non humanis, sed diuinis scientiis pollere debet.*
36 *Episcopus ornatus virtutibus esse debet.*
37 *Lectioni, & orationi vacare debent Episcopi vbi non fuerint in curis Episcopalibus occupati.*
38 *Episcopum non decet absque rationabili causa sine Missa vllam diem transire.*
39 *Dominicis & festis diebus Episcopi, si infirmitate non fuerint impediti, in Ecclesia sua Cathedrali interesse debent diuinis Officiis.*
40 *Episcopi debent honorare Clericos quasi Clericos, vt ipsis Episcopis quasi Episcopis honor à Clericis deferatur.*
41 *Limina Apostolorum quomodo & quando visitare debeant Episcopi? ostenditur.*
42 *Episcopi sine crimine esse debent sicut Dei dispensatores.*
43 *Episcopi vita plus auctoritatis exemplum quàm sermo gestat.*
44 *Prædicatio contemnitur eius, cuius vita despicitur.*

ATTENDITE *vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo*, Act. 20. His 1
verbis Paul. Apostolus tria præcipuè comprehendit: primò Episcoporum vitam, & conuersa

conuerſationem, dum ait *Attendite vobis.* Secundò, curam, & diligentiam paſtoralem, dum ſequitur, *& vniuerſo gregi.* Tertiò, poteſtatem, ac dignitatem Epiſcopalem, dum addit, *in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos*, &c. De his igitur tribus præcipuè nobis agendum eſt, ſcilicet, de Vita, & moribus Epiſcoporum, de Officio, & poteſtate eorumdem, *cap. ſeq.* & de Dignitate, & præeminentia gradus Epiſcopalis, *cap.* 13. peculiariter agemus. Primò igitur de vita, & moribus in præſenti Capitulo pertractantes, erit animaduertendum, quòd hac in re nomine Epiſcoporum non ſolùm ipſi Epiſcopi ſimplices, ſeu Diœceſani, verùm etiam Archiepiſcopi, & Patriarchæ, vel Primates continentur, ſicut teſolent Doctores per me citati *in tract. de appellat. verbor. vtriuſque iuris ſignif. appellat.* 89. *ex num.* 1. Quod enim ad vitam, & mores attinet, ſicut & de communi officio, ſeu paſtorali cura, omnia omninò, quæ de Epiſcopis ex ſententia Canonum diximus, ea in Prælatis quoque ſuperioribus locum habere intelliguntur; in poteſtate verò ac dignitate maiores Prælati à minoribos differunt, vt ſuis locis oſtendimus.

2 Primùm igitur qualis eſſe debeat quoad vitam, & mores Epiſcopus, vnico verbo Apoſtol. 1. *ad Timoth.* 3. ſcribens oſtendit, dum ait, *Oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe*, qualiter hoc intelligatur exponitur *in § nunc autem, 25. diſtinct.* & in noſtro tract. *de officio, & poteſtate Epiſcopi p.* 1. *tit.* 2. *gloſſ.* 3. Hic autem iterum ſcribens *ad Titum* 2. in duobus maximè conſiſtere declarat, in exemplo ſcilicet operum, & in doctrina verborum, dum ait, *in omnibus te ipſum prabe exemplum bonorum operum*, dum ſubdit, *verbum ſanum, irreprehenſibile*, &c. quorum rationem ſubiungit, *vt his qui ex aduerſo eſt*, inquiens, *vereatur nihil habens malum dicere de nobis.* In exemplo autem bonorum operum irreprehenſibilem fore Epiſcopum idem Apoſtolus declarat, ſi in doctrina fiant, in integritate, & grauitate; ad quorum perfectionem non modicum confert, ſi *verbum ſit ſanum, atque irreprehenſibile*; dicente Iacobo Apoſtol 3. *Qui non offendit in verbo, hic perfectus eſt vir*; ſic aduerſarius verebitur, nihil inueniens, quod Paſtoribus animarum obiicere valeat, ſed ab eis protinus reiicitur in illo B. Martini verbo, *nihil in me funeſte reperies*; quin & Chriſtum ipſum ſequentur, qui Ioan. 14. dixit, *Venit Princeps mundi huius, & in me non habet quicquam*, &c.

3 Debet itaque Prælatus ſeipſum colere, ſeipſum ſpiritualiter ordinare, totúmque ſe debet diſponere ad virtutes, vt ſit in moribus compoſitus, liberalis, affabilis, manſuetus, & in conſiliis prouidus, in agendo ſtrenuus, in iubendo diſcretus, in loquendo modeſtus, timidus in proſperitate, in aduerſitate ſecurus, mitis inter diſcolos, cum his, qui oderunt pacem, pacificus, effuſus in eleemoſynis, in zelo temperans, in miſericordia feruens, in rei familiaris diſpoſitione nec anxius, nec ſuſpitius: & ſic in agendis non ſit ad vitam vehemens, & ad corrigendum nimis ſæuus; non miſericors ad parcendum, non præceps in ſententiis, non in victu, aut veſtitu notabilis, non feſtious ad promittendum, nòn tardus ad reddendum, non ſubitus in reſponſis, non auarus, aut prodigus in expenſis. Sit quoque deuotior in oratione, in lectione ſtudioſior, in caſtitate cantior, in ſobrietate parcior, potentior in duris, in riſu rarior, ſuauior in conuerſatione, grauior in vultu, geſtu, & habitu, moderatior in verbis, profuſior in lachrymis, in charitate feruentior. Sit quoque rectus ad iuſtitiam, timidus ad cautelam, ſimplex ad ſeipſum. Rectus Prælatus ille dicitur, qui dat voci ſuæ, vocem virtutis benè loquens, & meliùs agens; longè ſiquidem melius eſt vox operis, quàm vox oris: rectus eſt, cuius verbis opera correſpondent; quem non inflat elatio, quem non deprimit iniquitas, quem aduerſitas non fatigat; è contra verò rectus non eſt, cuius caput ſupergreſſæ ſunt iniquitates eius, & ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper eum; non eſt rectus, quem auaritia contrahit, quem torquet ambitio, quem voluptas incuruat. Denique, in quantum ſinit humana fragilitas, ſit ad omnia circumſpectus, illorum quatuor animalium imitator, quæ ante, & retro & in circuitu habere oculos prouidentiæ deſcribuntur. Sic ſe exiſtimet vt miniſtrum Chriſti, & qui Altiſſimi habet myſteria diſpenſare, & ſic verificetur in eo illa ſententia, quæ de ore Altiſſimi prodiit: *Fidelis* (inquit) *ſeruus, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam*; fidelis vtique eſt, ſi non quæ ſua ſunt, quærit, ſed quæ Ieſu Chriſti. Fidelis eſt, ſi Deum diligit propter ſe, & proximum propter Deum: fidelis eſt, ſi eum diligentia Symbolum publicæ vtilitatis conſerat, quod ſibi cœleſtis gratia prærogauit. Nomen Epiſcopi ſecundùm S. Ambroſium actioni conueniat, & actio reſpondeat nomini; ne ſit nomen inane, ne ſit homo ſublimis, & vita procliuis; deifica profeſſio, & illicita actio; religioſus amictus, & irreligioſus proceſſus; gradus excelſus, & deformis exceſſus; Cathedra ſublimior, & conſcientia vtilior; locutio columbina, mens verò canina. Timeat itaque Prælatus Dominum, & diligat puro corde, ſi ſuæ prælationis deſiderat opera proſperari, timentes enim Dominum non minuentur omni bono. Hac igitur de cauſa in ſacris Canonibus plura de moribus, ac ſanctitate vitæ Epiſcoporum à ſanctis Patribus ſancita fuerunt, quæ breuiter explicare decreuimus, ea omnia recenſentes, quæ & Apoſtolus ipſe in prædictis Epiſtolis ſpecialiter enumerat, & deſcribit.

4 Primò autem ſupra cæteros damnatur in Epiſcopis crapula, & ebrietas, dum Apoſt. ait 1. ad Timoth. 3. *Epiſcopum debere eſſe ſobrium, & non vinolentum*, & hac de re plures à ſanctis Patribus Canones emanarunt, *cap. Epiſcopus, cum multis ſeqq.* 35. *diſt. &* 44. *diſt. per tot.* quibus monentur Epiſcopi ne frequentibus ſe conuiuiis occupent, *cap. multis* 44. *diſtinct.* Siquidem vbi regnat ebrietar, ratio exolat, intellectus obtunditur, conſilia deuiant, iudicia ſubuertuntur. Ideò prudens illa mulier filium ſuum inſtruens in viſione dicebat; *Noli Regibus ô Samuel dare vinum, ne forte obliuiſcantur iudiciorum Dei, & ſubuertant populi æquitatem.* Ebrietas enim, etſi in cæteris reprehenſibilis ſit, in Prælato eſt abominabilis reputanda. Turpiſſimum enim eſt apud homines, & abominabile apud Deum, ſi ille, qui poſitus eſt ſpeculator Domini Iſraël, vino æſtuans abiecta maturitate Pontificis aliquid proferat inhoneſtum, ſi vel in aliquo actu, vel geſtu corporis titubet,
5 vel ſi torpiter in verbi prolatione vacillet. Ex nimio namque vino titubat pes, lingua ligatur, caligant oculi, mens ratione caret. Vnde in deteſtationem ebrietatis dicit magnus Pater Augusti-

nus: *Ebrietas aufert mentem, decipit sensum, linguam inuoluit, oculos offuscat, vitam minuit, & salutem exterminat. Prohibet Paulus,* inquit Hieronymus, *Episcopum esse vinolentum, ne vel sensu occupato exaltet risum contra grauitatis decorem, & labiis dissolutis cachinnet, vel si paululum tristis cuiusdam rei fuerit recordatus, inter pocula in singultus prorumpat, & lachrymas.* Vide Petr. de Bollo *in œconomia Canon. classi 3. cap. 1. §. 3. vers. Hortatur Apostolus, pag. 332. & seq.* Boët. Epon. *in cap. a crapula,*
6 *de vita, & honest. cleric.* E contrario, vinum moderatè sumptum multa bona corpori, & animo præstare potest, quæ commemoraui *d. part. 1. tit. 2. gloss. 11. num. 4.* & per hoc nihil contra abstinentiam faciunt, qui vinum non pro ebrietate, sed tantùm pro corporis salute bibunt; & ideò Paulus Timotheo discipulo suo, qui se longa abstinentia fregerat, modico vino vti præcepit, sicut animaduertit Prosper *lib. 2. de vit. Contemplatiua, cap. 22.* refert Illustrissimus Dominus meus Rodericus à Cunha *in commentar. ad cap. luxuriam, 35. distinct.*

7 Secundò, debet esse sobrius; illi enim, ac aliis Ecclesiæ ministris, qui mente deuota debent spiritualibus Officiis insistere, & Regibus, qui per sapientiam debent populum subditum gubernare, specialiter sobrietas indicta est, vtpotè quia ignominosum sit eis affluere epulis, inter quas difficulter seruari potest pudicitia, *cap. Ecclesiæ, 35. dist.* & refert Possidon. *in vita S. Augustini,* eum in patria sua peritum ad conuiuium numquam ire voluisse: ne per frequentiam in patriæ conuiuiis constitutus temperantiæ amitteretur modus. Vnde Prælatum non debere se conuiuiis occupare admonet Gregorius Natali Episcopo scribens, *lib. 2. Regist. indict. 10. epist 14* relatus *in cap. multis, 44. dist.* Bertachin. *de Episcop. p. 1. lib. 2. tit. de caus. mat. Episc. num. 74. & lib. 4. § de vit Episc. n. 10.* vbi subdit, quòd Episcopus non debet consentire quòd in conuiuiis interueniant fabulæ otiosæ, nec cantilenæ, nec decantationes, nec plausus, nec risus fieri, nec ioculatores.

8 Prælati igitur non debent lautis epulis vti, nec inter epulas, & conuiuia affluere, vt eleganter admonet Hieronym. *ad Michaæ cap. 2.* relatus *in cap. Ecclesia distinct. 35.* refert Bertachin. *d. lib. 1. & lib. 2. num. 74.* quia quicquid, sine quo potest viui, percipitur, non sustentandæ naturæ, sed luxuriæ causa sumitur, vt inquit Prosper *lib. 2. de vit. contemplatiua cap. 17. de abstinentia.* Qui igitur a cibis cupiunt abstinere, nihil aliud sumant, nisi quantum stomacho reficiendo, ac fami eximendæ satis esse videatur, atque eis saturitas edendi finem non faciat, sed voluntas; vt sanctè tradit idem Prosper *d. lib. 2. cap. 4. num. 44. & 46.* Ludouic. Sotomaior *in epist. ad Timoth. 1. cap. 3. num. 3. verb. non violentum, post principium.* Vnde veram abstinentiam instar citharæ temperandam docet Gregor. *lib. 10. Moral. cap. 31. Pensandum* (inquit) *est, quòd chorda in cithara, si minus tenditur, non sonat; si amplius, raucum sonat; sic virtus abstinentiæ aut omnino nulla est, si tantum quisque corpus non edomat, quantum valet; aut valde inordinata est, si corpus atterit plusquam valet.* Ideò Concilium Triden-
9 tinum *sess. 25. de reformat. cap. 1.* monet Episcopos modesta supellectili, mensa, & frugali victu contentos esse debere, Sacra lectio ad mensam eorum recitetur, vt habetur *in cap. pro reuerentia, 44. dist.* mensam quoque antequam comedant benedicant, & post cibos gratias auctori Deo referant, *cap. non liceat, eadem dist. 44.* Elegantem sanè similitudinem ex pilæ ludo deductam adducit Senec. *lib. 2. de benefic. cap. 32.* in quo egregij lusoris est acceptam pilam remittere, ac retorquere. Qui ergo Deum rerum Auctorem omnium agnoscit, à quo tanquam à fonte ciborum omnium, quibus vescimur, affluentia dimanauit, erit sanè ingratitudinis nota longè inurendus, si post sumptas dapes, famémque expletam, se Deo gratum non exhibeat.

Tertiò, immoderatam familiaritatem cum 10
mulieribus vitare debent Episcopi, etiamsi consanguineæ sint, *cap. 1. dist. 34.* Abb. *in cap. 1. num. 3. de cohabit. Cler. & mul.* Greg. Lop. *l. 37. gloss. 3. tit. 6. part. 1.* Si verò, quod absit, Episcopus fornica- 11
tionem commiserit, non tenetur Episcopatus circumstantiam fateri, nisi fornicatio illa ab Episcopo admissa ita publica esset, vt scandalum pareret; tunc enim aduersùs specialem officij obligationem delinqueretur; quâ tenetur subditos non solùm verbo, sed etiam exemplo pascere; atque adeò specialis malitia ex status, atque officij circumstantia contraheretur, eaque necessariò fatenda; ita Henriq. *in summ. lib. 1. cap. 5. § 6. in com. lit. G.* Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 27. num. 33.* Ægid de Coninch *de Sacram. disp. 7. dub. 4. num. 18.* Fillluc. *tom. 3. tract. 30. cap. 7. n. 125.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 9. dub. 36. num. 14.* quos refert, & sequitur Diana *resolut. moral. tract. de circumstant. aggrauant. resol. 6.* contra Nugnum *in addit. ad 3. partem tom. 2. quæst. 9. artic. 2. dub. 3. conclus. 2. & 3.* Fagundez *in quinque Eccles. precept. precept. 2. lib. 4. cap. 3. num. 8.* existimantes Episcopum in quocunque peccato mortali teneri explicare Episcopatus circumstantiam.

Necnon ab improborum commerciis abstine- 12
te tenentur Episcopi, *cap. peruenit, 2. q. 7.* Secum enim habere debent boni testimonij viros, *cap. siml. ead. quæst.* & eam familiam, quæ vitæ, morum, vestitus etiam exemplo ad imitationem virtutis excitarent cæteros. *Non sufficit* (inquit Hieronym. *lib. 1. contra Pelagianos*) *Episcopo propriam habere pudicitiam, nisi etiam comitum, & ministrorum pudore decoretur.* Quapropter Episcopis præ- 13
cipitur *in cap. Interdiximus, cum seqq. 32. distinct. & in cap. 1. distinct. 34. & per tot. distinct. 81. & in cap. cum Pastoris 2. quæst. 7.* vt Clericos domi, & in cella, & vbicumque fuerint, comites habeant, quorum bono testimonio viuant, qui scilicet castitatis, morum, fidei, & doctrinæ ipsorum sint testes; quique ipsis inseruiant, & eos custodiant. Vnde statuit Gregor. Papa *in d. cap. cùm Pastoris,* vt nonnisi Clerici, vel Monachi ministerio cubiculi Episcoporum obsequantur. Et Bernard. *lib. 4. de considerat. ad Eugen.* sic ait, *Tales studete habere familiares, qui si velles aliquatenus deuiare, non sinerent; frænarent præcipitem, dormitantem excitarent; quorum libertas excedentem corrigeret, extollentem reprimeret; quorum constantia & fortitudo nutantem firmaret, erigeret diffidentem: quorum sanctitas ad omnia te bona incitaret. Familiares tui si non sunt spirituales non diligunt te, sed tua, imò nec te, nec tua, sed quæ sua sunt, quærunt, & ea venantur adulationibus.* Nullum maius iudicium bonæ mentis Prin- 14
ceps potest ostendere, quàm vt adiungat sibi viros virtute, & fama celebres; nam omnes statim iudicabunt eum talem esse, quales ij, qui apud illum: quia (vt inquit Cassiodor. *lib. 4. variar. epist. 3.*) *de claritate seruientium crescit fama dominorum;* & Isocrat. ad Nic. ita consulit. *Principum*

patum adeptus nullius improbi ministerio vtiter; nam quicquid ille deliqueris, sibi veluti anctori imputabiunt.

15 Vnde Concilium Trident. *seff. 2. cap. vnic.* Episcopos monet, vt familiares suos instruaot, & erudiant, ne sint vinosi, impudici, cupidi, elati, blasphemi, & voluptarum amatotes, sed in vestitu, & cultu, & omnibus actibus honestatem præseferant. Curet quoque Episcopus, vt omoes eius familiares quotidie Missam audiant, & Clerici saltem similiter cum ipso semel in hebdomada ieiunent, ac bis in euentu præter statuta Ecclesiæ ieiunia, atque semel saltem in mense sacram Eucharistiam suscipiant: at in Aduentu, & Quadragesima, diebus Dominicis, Clericis saltem, oc dum familia cibum capit, sacra lectio adhibeatur. Curet etiam Episcopus ne inertiæ dediti aliqui sint, sed honestis actionibus occupari, & vt abstinentes à flagitiosorum hominum consuetudine, & locis vbi turpiter viuitur, oec foris pernoctantes, & abstinentes à iocis, & inanibus oblectamentis, & libris huiusmodi continentibus Religiooem, & pietatem præseferant, ac ostendant se dignos esse qui populi Duci mini-
16 strent. Quotidie verò Episcopus in vesperi antequam ad cœnam accedatur, cum iis Litanias, & preces deuotè recitet, & piè oret, ac salutaribus monitis, ac vitæ innocentiam, integritatem, pietatem, humilitatem, & alias virtutes Christianas exerceodas accendat, & curet vt quolibet die post orationem vous, aut alter Clericus sermonem in Oratorio habeat, quo piè ad virtutem aliquam amplectendam, aut vitiom aliquod fugiendum horretur, vt verè certior fiat Episcopus quomodo familia eius viuat, visitet eam frequenter, & eius gressus exploret, bonos præmiis, & laudibus afficieodo, malos contrà corrigeodo, & incorrigibiles expellendo. Cùm domo Episcopus egreditur, familia eidem assistat, & modestè comitetur. Cùm verò aliquis ex ea ægrotat, Episcopus illam paternè inuisat, & omni eius necessitati succurrat.

17 Quartò, litigia, & contentiones vitare debet Episcopus, *cap. 1. & per tot. 46 dist. cap. Episcopus, 88. dist.* Ait enim Apost. 1. *ad Timoth.* 3. Episcopum non litigosum esse oportere: & iterum ad eundem, *Seruum* (inquit) *Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes*; quod de vanis & superuacaneis contentionibus, & captiosis litibus, frequentibúsque iurgiis intelligitur; quæ etiam in laicis, & cunctis fidelibus damnat idem Apost. 1. *ad Corinth.* 6. dicens, *Delictum est in vobis quòd iudicia habetis inter vos; quare non magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini?* Plures autem sunt rationes huius prohibitionis; nam vltra tres, quas assignat gloss. *verb. sequitur, in sum. distinct.* 46. quatuor vel quinqoe possunt assignari cum Turrec. ibi *num.* 4. Prima est illa, quam refert ex S. Ambrosio *in pastorali*, sic dicente. *Non linguam ad vitium relaxet Episcopus, ne per eandem linguam, per quam laudes refert Deo, & diuina libat Sacrificia, labium venena proferat; quia non debet de ore Episcopi benedictio, & maledictio simul egredi.* Secunda, quia oportet Episcopum mitem & humilem esse, iuxta ea quæ *Matth. cap. 11. num.* 29. de se ipso Saluator ait; *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* Litigiosi autem non sunt mites, sed alti, & superbi; vnde non sunt apti ad seruitium Dei. Tertia est (inquit Apost. *ad Timoth. 2. num.* 24.) *Oportet seruum Dei non litigare, sed mansuetum esse, ad omnes patientem, cum modestia corripientem.* Quarta, quia, vt dicit S. August. *nihil est similius actibus dæmonum, quàm litigare, vnde seruos Diaboli, non Dei se ostendunt qui litigant.* Quinta ratio est, quia, litigare est officium contemptibilis personæ, *§. ex his 11. q. 1.*

Episcopus igitur & ab huiusmodi litibus, & 18
ab omni sæculari negotio esse debet alienus, sicut monuit Apostolus Petrus Clementem, vt refertur *in cap. te quidem, 11. q. 1.* dicens, *Te quidem oportet irreprehensibilem viuere, & summo studio niti, vt omnes vitæ huius occupationes abiicias, ne fideiussor existas, ne aduocatus litium fias, néve in vlla prorsus occupatione inueniaris mundialis officij occasione perplexus, neque enim Iudicem, neque cognitorem sæcularium negotiorum hodie te ordinare vult Christus, &c.* Prohibetur ergo Episcopus fideiussor esse, *cap. Clericis, de fideiuss.* aut procurator litium, vel Aduocatus, *cap. fin. cum gloss. 5. q. 3.* etiam in causa propria, in qua non per se ipsum agere, sed per Procuratorem constituere debet, etiamsi sit causa Ecclesiæ suæ, excepta causa criminali contra seipsum, *Ne* (inquit Can.) *ille dum humana lucra attendit, æterna præmia perdat.* Similiter prohibetur executiones testamentorum suscipere, nisi in legatis ad pias causas, *l. nulli licere, C. de Episc. & Cler.* Conciliorum quoque plurium Canonibus, de quibus *in cap. Episcopus, & per tot. 14. q. 1.* cauetur ne Episcopi possessiones conducant, aut pro rebus transitoriis litigent, etiam prouocati, neque vllo turpi lucro, aut inhonesto negotio victum quærant; sed & viduarum, pupillorum, ac peregrinorum gubernationem, non per se ipsos, sed per Archipresbyterum, seo Archidiaconum agere debent, vt videre est *dist. 84. per tot. & 21. q. 3. per tot. & cap. præcipimus 12. q. 1.* Apostolorum exemplo, qui septem Diaconos ordinarunt, vt ministrarent mensis, & necessitatibus viduarum, ipsi verò possent prædicationi verbi Dei instare, *Act.* 6. magis autem hæc omoia Episcopis prohibentur, si huiusmodi negotiis incumberent turpis lucri gratia. Nam primò, Apost. 1. *ad Timoth. 3. & ad Tit. 1.* prohibet Episcopos esse turpis lucri cupidos; deinde hoc est etiam sacris Canonibus interdictum, præcipoè *in cap. 1. & per tot. 47. dist. cap. virum, eadem distinct. cap. irrefragabili, §. fin. de offic. Ordinar. cap. suam, de pœnis*, & specialiter vsurarum exactio, & omnis alia cupiditas in eis supra cæteros condemnatur.

Quintò, monet Apostolus, proximè *citatis le-* 19
cis, ne sint Episcopi percussores; quod etsi nonnulli de acerbiore percussione verborum intelligere velint, à pluribus tamen de verberibus intelligi solet: docent etenim Canones 45. *distinct. per tot.* Episcopum magis correctione verborum, quàm verberum asperitate timeri debere; & in corrigendis delinquentibus lenitatem seueritati esse miscendam, *cap. sunt namque, ead. distinct.* ita enim Apost. 2. *ad Timoth.* 4 illum monet, inquiens, *Argue, obsecra, increpa, in omni bonitate, & patientia*, vt refertur *in cap. 1. & in cap. cùm Beatus, eadem dist.* 45. Et Leo Papa *Epist. 82. ad Anastasium Episcopum Thessalonicensem, cap.* 1. relatus *in cap. licèt 6. ead. dist. 45. Plus exhortatio, quàm comminatio, plus charitas, quàm potestas.* Gregorius verò *in cap. 1. distinct.* 45. ait. *Meminerint Episcopi se Pastores esse, non percussores.* Idem quoque dicitur in Concilio Tridentino *seff. 13. de reformat. cap. 1.*
& propterea statutum fuit Canonica, & Ciuili 20

lege

lege, vt non liceat Episcopo quemquam suis manibus cædere, prout colligitur ex *cap. non liceat, 56. distinct. & in Auth. de sanctiss. Episcop. §. omnibus autem Episcopis.* Aliàs enim si Episcopus non zelo, seu causa correctionis sæuiens in subditos ita immoderatè Presbyterum, seu Diaconum castiget, vt illis abscindatur membrum, vel propter contumaciam sit incorrigibilis, debet in his casibus ab officio deponi, & incurrit excommunicationem, *cap. Episcopum, cap. 2. de Cleric. percuss. cap. beatus, 45. distinct.* Si verò in verbo excesserit modum, itavt excedat limites charitatis, & cedat in infamiam, & damnum correcti, tunc cùm agat contra charitatem, & peccet in proximum, debet ab eo veniam petere: si verò excedit, sed tamen eo modo, quòd remanet intra terminos charitatis, non debet Prælatus de tali excessu veniam à subdito petere, sed à Deo; quia proximum non offendit contra charitatem. Secundò, ne subditus ex postulata venia superbiat, & eum contemnat. Tertiò, ne par conditio præsumatur inter Prælatum & subditum; & sic corrigentis auctoritas vilipendatur, Præpos. & Turrecrem. *in cap. quando, 86. dist.* Richard. *in prax. Eccles. dist. 335.*

21 Caueте tamen debent Episcopi ne prætextu lenitatis adhibendæ, aut seueritatis vitandæ causa, alienis peccatis, maximè autem Clericorum consentire videantur; sed attendendum est quæ crimina, & quæ personæ lenitate egeant, aut pietate, quæve rigorem exigant disciplinæ; exhibere enim se debent Prælati maioribus deuotum, minoribus blandum, æqualibus mansuetum, rigidum superbis, benignum humilibus, misericordem pœnitentibus, inflexibilem obstinatis, Ioannem incestuosis, Esdram & Mathathiam apostatis, fornicantibus Phineen, Eliam idololatris, mentientibus Petrum, blasphemantibus Paulum, negotiantibus Christum, conciliatorem pauperum, solatium oppressorum, patrem orphano-
22 rum, defensorem viduarum. Vnde lingua Episcopi sit fomentum bonis, aculeus malis; tumidos retundat, iratos mitiget, pigros ac desides excitet, ac succendat, asperis blandiatur, desperatos consoletur. Non abs re igitur Prælatus habet insigne, qui dicitur Baculus, siue virga, cum qua pluribus modis se gestare debet, videlicet virga disciplinæ, per quam audacia, & improborum hominum insolentia compescatur; virga potestatis, per quam iustè præsit; virga cognitionis, & scientiæ, per quam instruatur; virga custodiæ, per quam iustitiæ liberalitatem, & legum disciplinam custodit; & tueatur; virga miserationis, per quam tenuioribus, & iniuriam petentibus, piè, misericorditérque subueniat: virga debellationis, per quam victoria assequatur. Datur propterea virga Prætori propter disciplinam; datur Principi propter summam regendi potestatem; datur Præsidi ad custodiam seruandam; datur Regi ad mansuetudinem, & clementiam exercendam; datur Imperatori ad hostile Imperium coërcendum, & iniuriam propulsandam. Vnde in sacra Pagina dicitur; *Absumpsit Zacharias Propheta virgas duas, ac pauit gregem suum.* Hæ duæ virgæ sunt præclaræ, eximiæque virtutes; altera iustitia, altera verò mansuetudo, propter quas possit qui imperat parcere subiectis, & debellare superbos. Hinc etiam Propheta, *Visitabo virga ferrea*, nempe virga hæc iustitiam designat, & potestatem. *Virga directionis, virga regni tui.* Hæc virga quidem corrigit delinquentes, quemadmodum & baculus tuetur, ac sustinet. Itémque ait, *Virga tua, & baculus tuus, ipsa me consolata sunt.* Hæc virga velut dimissa cælitus hostium vim arcet, ac deuiat insidias, dicentéque rursus Propheta, *Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion, dominare in medio inimicorum tuorum.* Nam si arca fœderis veteri Testamento duo continebat, videlicet magna, & virgam: satis argumentum esse debet manna in hoc præclaro insignique mysterio contineri: manna scilicet, vt denotaret in Prælato dulcedinem exhortationis ad bonum quoad bonos; virgam verò, vt denotaret correctionem quoad malos. Boët. Epo *ad cap. vt clericorum, num. 14. de vita & honest. cleric.* Hinc Augustinus *in cap. qui nec regiminis, 2. quæst. 7.* ait, Episcopos, qui Sacerdotum crimina non corrigunt, magis appellandos esse canes impudicos, quàm Episcopos: eos verò, qui malorum laudibus gloriantur, Pastores miserrimos, Anacletus appellat, *in cap. nihil. 83. dist.* qui videlicet sibi placere, & malis subditis amari elegerunt; *Ex hoc enim* (inquit) *ouibus magna pernicies oritur*; & Innoc. III. *in cap. qualiter, il 2. de accusat.* Episcopos dicit non posse omnibus complacere, cùm ex officio suo teneantur non solùm arguere, sed etiam increpare; quin etiam interdum suspendere, nonnunquam verò ligare; vnde frequenter odia multorum incurrunt, & insidias patiuntur; sed multò miseriores sunt illi, qui prece vel precio delictis subditorum consentiunt, quos grauiter Gregorius VII. reprehendit, atque ab officio suspendendos esse decernit *in cap. 1. dist. 83.*

Sextò, oportere Episcopos esse hospitales mo- 23
net Apost. 1. *ad Timoth. 3.* & sancti Patres sæpissimè docent, vt videre licet *in principio, & per tot. 42. distinct. & cap. vnic. 85. distinct. quia domus Episcopi,* (vt inquit Greg. relatus *in cap. fratrem, 86. distinct.*) *ad hoc est instituta, vt sine personarum acceptione omnes in hospitalitatem recipiat*; Petr. de Bello *in œconomia Canon. classi 3. §. 1. & 3. vers. sexto, pag. 337.* Æne. Robert. *lib. 4. rerum iudic. cap. 3.* Duaren. *de sacris Eccles. minist. lib. 2. cap. 1.* Narbona *l. 35. gloss. 2. num. 13. tit. 3. lib. 1. Recop.* Camill. Borrel. *de præstantia Regis Cathol. cap. 76. num. 3.* Vasquez *in opusc. de redditib. Eccles. cap. 1. §. 3. dub. 1. num. 46.* secundùm multos ex iustitia, secundùm alios ex misericordia & charitate ad hoc teneri docens, & ex omnibus contrafacientes mortaliter peccare. Vnde in sacra Pagina hoc hospitalitatis ius sæpissimè commendatur, *Deuteron. 10. & 19. Isai. 58. Eccles. 17. 1. Petri 4. 1. ad Timoth. 3. 53. ad Hebræ. 12.* in illis verbis. *Hospitalitatis nolite obliuisci, per hanc enim parurerunt quidam Angelis hospitio receptis.* Quibus S. Paulus, Lot, & Abraham historiam respexit, *Genes. 17. & 19.* & Ioseph *lib. 1. antiq. Iudaic. cap. 19.* qui ob id quòd recipere hospites assueuerant, Angelos sub figura hominum, hospites habere meruerunt, refert Solorzan. *de iure Indiar. tom. 1. lib. 2. cap. 20. num. 38. cum seqq.* & ideo non debent Episcopi habere canes cùm 24
non morsibus, & latratibus, sed hymnis custodienda sit eius domus; ne hi, qui confidunt ibi se inuenturos leuamen miseriarum suarum, versa vice morsibus canum lanientur. Propterea B. Gre- 25
gorius relatus *in cap. fratrem nostrum, 86. distinct.* ostendit Episcopos liberales esse oportere, & erga pauperes pios, dum de quodam Episcopo sic dicit, *Non sibi credat solam lectionem, & orationem sufficere, vt remotus nihil studeat de manu fructificare,*

sed

sed largam manum habeat, necessitatem patientibus concurrat, alienam inopiam suam credat, quia si hoc non habet, vacuum nomen Episcopi tenet. Et in Concilio Aureliano, de quo *in cap. 1. dist. 82.* sic legitur. *Episcopus pauperibus vel infirmis, qui debilitate faciente suis manibus laborare non possunt, victum & vestimentum, & quantum sibi possibile fuerit, largiatur*; quod de viduis, & orphanis exptimitor *in c. 1. & in cap. diuina 87. dist.*

26 Vnde commendatas eis Ecclesiæ substantias fuisse ait Concilium Cabilon. vt debiles, pauperes, viduæ, orphani, & cæteri necessitatem patientes à sancta Ecclesia tanquam à pia matre subsidium accipiant, ac proinde rebus Ecclesiæ tanquam commendatis, non tanquam propriis vti debent, vt dicit Leo Papa *in cap. sine exceptione 12. q. 2.* & Vrbanus Papa *in cap. res Ecclesiæ, 12. quæst. 2. Pondera hæc, ô Pastor,* ait Gregor. *in epist. 21. lib. 21. non largiris tua, sed aliena; quid ergo mirum quòd tota die lustrent domum Episcopi pauperes, cùm sit ea domus dispensatoris rerum ipsorum; possent enim vociferari ad valuas, immò vsque ad secretum cubiculum, dicentes: Da nobis, alioquin contra te vociferabimus ad Dominum rerum tuæ dispensationi commissarum, dicentes: Domine, non vult nobis dare, quæ illi, vt nobis daret, dedisti. Clamant pauperes ad Pontifices,* ait Bernard. *ad Henric. epist. 40. cur in superfluitates vestras consumitis, quæ nostris debentur necessitatibus; nostris enim necessitatibus detrahitur quicquid accedit vanitatibus vestris. Quid conferunt tot mutatoria? Nostrum est, quod effunditis, nobis crudeliter detrahitur, quod inaniter expenditis; nos sumus fratres vestri, & vos de nostra portione pascitis oculos vestros, & ita vita nostra cedit vobis in superfluas copias. Duo mala ex eadem radice prodeunt, dum vos ipsos vanitatem sequendo perditis, & nos spoliando perimitis, & quæ sic consumitis neque labore manuum neque negotiationis studio, neque iure hæreditario possidetis, sed bona nostra sunt.*

27 Et ideo Concil. Trid. *sess. 25. de reformat. cap. 1.* nec consanguineos, nec familiares ditare ex illis debent; cuius Concilij verba sunt huiusmodi. *Omninò verò eis interdicit ne ex redditibus Ecclesiæ consanguineos, familiarésve suos augere studeant, cùm & Apostolorum Canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent; sed si pauperes sint, iis vt pauperibus distribuant; eas autem non distrahant, ne dissipent illorum causâ, immò quam maximè potest eos sancta Synodus monet vt omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquos carnis affectum, vnde multorum malorum in Ecclesia seminarium extat, penitus deponant.*

28 Certè præclarum exemplum est Clementis IV. qui cùm ante Pontificatum duas filias legitimè suscepisset, vni in Monasterio collocatæ, triginta tantùm libras dedit; alteri, quæ marito suæ conditionis nupserat, trecentas libras dotis nomine numerauit; & hac conditione ne quid amplius peteret; habuit & nepotem Clericum, quem ex tribus præbendis, quas habebat, vnam vt eligeret, & reliquas dimittere coëgit: instantibus amicis vt potius nepoti maiora tribueret, respondit se Deo, non autem carni, & sanguini acquisiturum, & Pontificibus Romanis filios non esse, nec eis licere, quod suum non esset propinquis dare.

29 Aliud quoque exemplum Patrum nostrorum memoria nobis maximè commendanis [illegible] cùm aliqui magni, & illustres viri Pij V. [illegible] quandam Cardinalis Alexandrini sororem [illegible] vxorem peterent, vt affinitatem cum Pontifice haberent, nulli eorum data est, sed cuidam conditione minus dispari, addita dote mille nummorum aureorum, vel duorum millium: alij etiam nepti dotem mille quingentorum aureorum assignauit. Cùm autem quidam diceret summo illi Pontifici exiguas esse huiusmodi dotes, respondit, se etiam dubitare de his moderatis, an bona conscientia datæ fuerint.

30 Septimò, prudentia, & doctrina requiritur in Episcopis: de prima Apost. *suprà cit. loco* testatur, dum ait *prudentem esse oportere Episcopum*; nam, vt legitur *in cap. 2. 23. distinct.* qui Episcopus ordinandus est, antea examinetur, an sit prudens, si docilis, si moribus temperatus, si peruigil, si semper suis negotiis cautus. Prudentia autem in Prælato existet, si loquacioribus frequentiores turbas, & Conuentus hominum, taciturnis solitudinem nimiam interdicat, alacrioribus tristem vultum, tristioribus alacriorem ostendat, leuibus & vagabundis; nè quid pro arbitrio concedat, solidis, & constantibus te deneget, industriis, & laboriosis, vt remissionem sæpius det & relaxationem; segnes, & igganos ad exercitia frequenter, & labores impellat, inglnuiosos lautioribus mensis nunquam admoneat, frugales, & sobrios ne repellat; officiosis, quietis, mansuetis multa, quæ vel ad vescendum, vel amiciendum, vel conuersandum pertinent, largiore manu permittat. Demum ita prudens debet esse Prælatus, vt sit austerus sine tristitia, comis sine scurrilitate, seuerus cum iucunditate, iucundus cum seueritate, itascatur, sed modestè obiurget, sed non contumeliosè; corrigat, sed non acerbè, dissimulet interdum, sed cautus; laudet etiam, sed non profusiùs; blandiatur quoque, sed grauiùs; remittat, sed non licentiùs. Similes serpenti Prælatos esse debere monet Dominus, dum ait: *Estote prudentes sicut serpentes*; vt nempe blandi sint, ac tractabiles, omniúmque naturæ se accommodent, vtque vigilantissimi semper, ac circumspecti sint, velut ipse serpens, qui semper collo, atque pectore erecto incedit, circumspiciens vndequaque, vt à repentino, quo casu offendi possit malo, saluus consistat.

31 De hac etiam prudentia intelligitur quod ibi dicit idem Apost. *Episcopum debere esse domui suæ benè præpositum*, vt scilicet etiam temporalium negotiorum, ac rerum familiarium etiam notitiam habeat; *si enim*, inquit, *domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit?* vt exemplis, & sacræ Scripturæ auctoritatibus explicatur *in §. necesse est, distinct. 47.* Quare B. Gregorius relatus *in cap. fin. 39. dist.* de quodam electo Episcopo sic ad electores rescripsit, dicens; *Petrus Diaconus, quem à vobis electum asseritis, omninò (vt dicitur) simplex est, & nostis quia hoc tempore talis in regimine arcis debet constitui, qui non solùm de salute animarum, verùm etiam de extrinseca vtilitate, & cautela sciat esse solicitus.* Et quoad propositum alia est prudentia œconomica, directiua eorum, quæ ad domesticam conuersationem spectant, de qua Prouerb. 24. *Sapientia ædificabitur domus, & prudentia roborabitur*, de qua prudentia agit Philosophus *in duobus libris œconomicorum*; alia est prudentia politica, quæ est cognoscitiua, & directiua eorum, quæ ad ciuilem politiam pertinent, inueniendo media, quibus multitudo ciuilis iustè, & pacificè gubernetur, de qua Petr. de Bollo *in œconomia Canon. class. 3. c. 1. §. 3. vers. deinde, pag. 339.*

Ex

Ex aptitudine enim, & dexteritate regiminis œconomici sumitur iudicium de aptitudine ad regimen Politicum, & Ecclesiasticum; qui enim benè domum suam moderatur, signum est, quòd idem benè reget Ecclesiam. Vnde Hieronym. ad Oceanum: *Vult Apostolus Episcopum domum suam benè regere, non vt opes augeat, non vt regias paret epulas, non vt caelatas patinas struat, non vt phasidis aues lentis pauonibus coquat, qui ad ossa perueniant, & superficiem carnis non dissoluant artifici temperamento; sed vt quod populò precepturus est prius à domesticis exigat.* Vnde ait Theodor. *Qui parua nescit administrare, quomodo poterit ei credi cura praestantiorum, ac diuinorum?* Et Ambros. *Manifestum est, quia tunc potest idoneus Rector futurus probari, si prius domum suam rectè gubernauerit; qui enim in mini-
32 *mis fidelis, & in magnis fidelis erit.* Verùm vt Episcopi lectioni, & orationi, prædicationi quoque, & sacrarum litterarum studio post curas Pastorales vacare possint, interdicitur eis per se ipsos curæ rei familiaris incumbere, sed Vicedominum, & OEconomum pro rebus externis habere debent, qui possit vel hospitibus superuenientibus, vel causis, quæ eueniunt, paratus existere, vt Gregor. Papa constituit *in cap. volumus, 29. dist.* *Duo extrema*, ait idem Gregor. *cauere debet Pastor, ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat, aut solis interioribus occupatus, qua foris debet, proximis non impendat.*

33 De doctrina autem, & litterarum scientia in Carthaginensi Concilio, de quo *in cap. qui Episcopus, 2. distinct. 23.* in inquisitione electi sic statuitur inquirendum: *Si sit litteratus; si in lege Domini instructus; si in Scripturarum sensibus cautus, vel acutus; si in dogmatibus Ecclesiasticis exercitatus, & ante omnia si Fidei documenta verbis simplcibus asserat,* &c. Episcopum secundùm Apostolum *ad Timoth. vbi suprà*, oportet esse Doctorem, & loqui, quæ decent sanam doctrinam, & amplecti eum, qui secundùm doctrinam est, fidelem sermonem, vt potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere; hoc quoque Canones, & sancti Patres 36. 38. *& 44. distinct.* sæpius prædicant, Episcopos scilicet nonnisi doctos, & diuinis scientiis imbutos, atque in sacris Scripturis instructos esse eligendos, qui possint subditos suos docere, & eis monita salutis præbere, & prædicationi verbi Dei instare. Vnde in Sexta generali Synodo, de qua *in cap. omnes psallentes, 38. dist.* ita est constitutum. *Diffinimus omnem, qui ad Episcopatus prouehendus est gradum, modis omnibus Psalterium nosse, vt ex hoc etiam omnis Clerus, qui sub eo fuerit, ita moneatur, & imbuatur. Inquiratur autem diligenter à Metropolitano, si in promptu habeat legere scrutabiliter, & non transitoriè tam sacros Canones, & sanctum Euangelium, quàm diuini Apostoli librum, & omnem diuinam Scripturam, atque secundùm mandata Dei conuersari, & docere populum sibi commissum. Substantia enim summi Sacerdotij nostri sunt eloquia diuinitus tradita, id est, vera diuinarum Scripturarum disciplina; quemadmodum magnus perhibet Dionysius,* &c.

34 Vnde Chrysostom. *homil. 15.* sic ait. *Vt quid dicit Apostolus: Oportet Episcopum esse Doctorem, nisi vt doceat? Nec satis est quòd doceat exempla vitæ, immo oportet eum laborare in verbo, & doctrina. Profectò si Præsul non pollet gratia doctrinæ, plurima Ecclesiastica doctrinæ exempla peribunt; quomodo enim lucerna si non lucet, profectò inseparabile est lucere à lucerna; tenetur ergo lucere, quem Dominus voluit habere officium lucernæ;* & vt Modernus quidam addit, *Sicut fieri non potest vt sol illuminet, si obscurus sit, & caliginosus; ita neque Doctoris munere perfungi is poterit, qui ignorantiæ tenebris inuolutus fuerit, atque demersus.* Vnde Leo Papa *in cap. si in Laicis, 38. dist.* *Si*, inquit, *in Laicis videtur intolerabilis inscitia, quanto magis in iis, qui præsunt, nec excusatione digna est, nec venia?* Hieronym. quoque *in cap. si iuxta, ead. distinct.* ait, *Si iuxta Apostolum Christus est Dei virtus, & Dei sapientia, & qui nescit Scripturas, nescit Dei virtutem, & Dei sapientiam, sequitur quòd qui Scripturas ignorat, Christum ignorat.* Clemens verò Papa *in cap. final. ead. distinct.* monet Episcopos, vt si quid fortè vtilitatis, & salutis est, quod scire eos oporteat, non erubescant etiam à paruis, vel minimis eruditis inquirere; vide etiam ad hoc *cap. 1. dist. 84.* S. August. *de ciuitate Dei lib. 19. cap. 19.* Duaren. *de sacris Eccles. minist. lib. 4. c. 1.* Sandon. *de offic. Ecclesi. p. 5. cap. 1. fol.* 148. Cerda *aduersaria sacra cap. 56. num.* 1. vbi ex S. Ambros. *lib. 1. offic. cap. 1.* ait quòd Episcopis docendi munus specialiter tribuitur. Qui verò scientiam omninò repellit, meretur iuxta diuinam sententiam, & ipse à Sacerdotio repelli: cuius rei nonnulla extant exempla, & inter alia Honorij III. *in cap. fin. de ætat. & qualit.* qui quendam Episcopum Episcopatu deiecit, qui adeò erat indoctus, vt confiteretur se nunquam Grammaticam didicisse, nec etiam legisse Donatum. Ignorantia autem siue sit facti, siue iuris, Episcopum non excusat, secundùm Gregor. Papæ sententiam *in cap. pen. de reg. Iur.* qui ait, *Non potest esse Pastoris excusatio si lupus oues comedit, & Pastor nescit.*

Verùm est aduertendum non satis esse Episco- 35
pum qualemcunque tenere scientiam, cùm subditos suos non ea, quæ humanis, sed quæ diuinis scientiis continentur, docere debeat. Gregor. namque *in cap. cùm multa, 86. distinct.* Episcopum quendam reprehendit, qui Grammaticam exponebat, dicens. *Sed post hoc peruenit ad nos, quod sine verecundia memorare non possumus, fraternitatem vestram Grammaticam quibusdam exponere; quam rem ita molestè suscepimus, ac sumus vehementer aspernati, vt ea, quæ prius dicta fuerunt, in gemitum, & tristitiam verteremus, quia in vno se ore cum Iouis laudibus Christi laudes non capiunt.* Debent ergo Episcopi, vt sacra statuta præcipiunt, sanctum Euangelium, & epistolas B. Pauli & crebrò lectitare, & quantum possint, memoriæ commendare, Sanctorúmque Patrum opuscula super eadem deuote frequentare. Vnde benè Theodoret. ait Episcopum ab Apostolo Doctoris nomine vocari, non qui sit eloquentia præditus, qui verborum flosculos pueriliter sectetur, sed eum qui est eruditus in diuinis, & potest ea suadere, quæ conuenit.

Octauò, vult Apostolus vbi suprà ornatum 36
virtutibus esse Episcopum, quod & Canones similiter requirunt *45. distinct. per tot.* docent namque debere Episcopos in vitæ moribus esse prudentes, sobrios, modestos, humiles, sanctos, iustos, continentes, honestos, pudicos, & moderatos, *vt in princ. & cap. fin. 45. dist.* Hæc enim, & similia in Episcopo requirenda statuit Carthag. Conc. *in cap. qui Episcopus, 22. distinct.* Si videlicet moribus sit temperatus, si vita castus, si sobrius, si humilis, si affabilis, si misericors. Vnde Greg. *in cap. nos qui, 40. dist.* sic ait: *Non qui præsumus,*

non

nau ex laborum, vel generis dignitate, sed morum nobilitate innotescere debemus, nec vrbium claritate, sed fidei puritate. Et Symmach. Papa *in cap. vilissimus* 1. *q.*1. *Vilissimus*, inquit, *computandus est, nisi praecellat scientia, & sanctitate, qui est honore praestantior.* De humilitate verò idem Gregor. *in cap. contra morem* 100. *dist.* ait, *Quòd nihil in Episcopali ceruice splendidius fulget, quam humilitas.* Vnde Concil. Carthag. IV. de quo *in cap. Episcopus*, 41. *dist.* praecipit, vt vilem supellectilem, mensam ac victum pauperam Episcopus habeat, & dignitatis suae auctoritatem fidei & vitae meritis quaerat. In habitu quoque modestia requiritur, de quo plura habentur *in cap. Episcopi, cum duobus seqq.* 21. *q.*4. & qualis hic habitus debeat esse, dixi suprà *hoc eod. lib. cap.* 9. *num.* 18. In incessu quoque debet esse grauitas, vt scilicet raro, & moderato gressu incedat, vt sic per grauitatem itineris ostendat grauitatem mentis.

37 Nonò, debent Episcopi lectioni, & orationi vacare, vbi non fuerint in curis Episcopalibus occupati. *cap. fin.* 36. *dist. c. fin.* 2. *q.*7. Marc. Ant. Geouens. *in man. Pastor. cap.*12. singulis quoque diebus tenetur Missae sacrificium offerre, vel saltem celebranti in-
38 teresse. Conc. Arausicao. *c.*3. nã absque rationabili causa sine Missa eos transire nõ decet vllam diem, vt dicit Bonif. Papa *in cap. fin. de priuil. lib.*6. Sylu. *in sum. verb. Missa* 2. *q.*1. Nau. *in man. cap.*21. *n.*2. *propè fin.* Azor. *instit. moral p.*1. *lib.*7. *cap.*4. *q.*3. Aloys. Ricc. *in prax. aur. resol.* 203. *num.*6. Fagundez *in quinque Eccles. praecept. prae.*1. *lib.*2. *cap.*2. *n.*11. obseruantes id intelligi de congruentia, & consilio.

39 Dominicis quoque, & Festis diebus (si infirmitate non fuerint impediti) in Ecclesia sua Cathedrali interesse debent diuinis Officiis, *cap. Episcopus, de consecr. dist.*3. vel hoc die saltem ad Verbum Dei per se, vel per alios praedicandum, de quo infra dicemus. Tridentinum etiam Concilium *sess.* 2. *in princ.* Episcopos monet vt Dei laudibus frequenter incumbant, Hostias, & preces pro ouibus suis offerant, & subditis suis bonum exemplum praebeant, eósque tanquam filios, & fratres diligant.

40 Decimò, monent Episcopos sancti Patres, eísque praecipiunt, vt honorent Clericos, quasi Clericos, vt ipsis Episcopis quasi Episcopis honor à Clericis deferatur: nam ex quo Praelatus non seruat reuerentiam subdito, nec subditus tenetur ei seruare, glos. *verb. subtrahat, in cap. cum Beatus*, 45. *dist. Et sciant Episcopi*, (ait Hieronymus *in cap. esto*, 95. *dist.*) *Sacerdotes se esse, non dominos.* Illud *Petr.*5. rememorans Episcopos alloquentis, *Pascite eum, qui in vobis est, gregem Domini, non vt dominantes in Clero, sed forma facti gregis ex animo*, &c. Vnde Bracharens. Concil. *in cap.*1. *num.*10. *quaest.*3. statuit vt Clerici seruili more in aliquibus operibus Episcopo seruire non cogantur, *quia*, inquit, *scriptum est, non vt dominantes in Clero*, &c. Et Carthagin. Concil. IV. *in cap. Episcopus*, 95. *dist.* iussit vt in quolibet loco extra Ecclesiam sedens Episcopus stare Presbyterum non patiatur; *nam licèt Episcopus*, (inquit *in cap. seq.*) *in Ecclesia in consessu Presbyterorum sublimior sedeat, intra domum tamen Collegam Presbyterorum se esse cognoscat.* Illud quoque in Bracharen. III. *cap.*5. Episcopis interdictum à Leuitis sella publicè solemniter vehi. Denique Clericos non filios, sed fratres appellandos esse docet Ambros. *in cap. quid autem*, 8. *q.*1. de eis sic loquens; *Quomodo*, inquit, *possum corrigere filios, cùm fratres emandare non possim?*

Vndecimò, ob reuerentiam Apostolicae Sedis 41
antiquis est Canonibus constitutum *in cap. iuxta Sanctorum*, 93. *distinct.* vt Episcopi omnes propinquiores singulis annis circa Idus Maij Sanctorum Apostolorum liminibus Romae praesentarentur omni occasione seposita; qui verò de longinquo essent, vel per alium id facerent, vel impedimenti sui causam per litteras exponerent, sicut in iuramento fidelitatis & obedientiae suae spondent, vt *in cap. Ego N. de iureiur.* Et de exemplo S. Bonifacij limina beatorum Apostolorum frequenter ex Anglia visitantis, vide Card. Baron. *tom.*9. *annal. Eccles. anno Christi* 725. *num.*13. Scip. de Rubeis *in aphorismis Episcop. verb. limina.* nouissimè Sixtus Quintus constitutionem edidit de visitandis liminibus Apostolorum, incip. *Romanus Pont. sub Dat. Romae* 20. *Decembris* 1585. quam refert Quarant. *in sum. Bullary, verb. Apostolorum limina*, in qua tempus quo hoc visitationis debitum officium fieri debet, assignatur maius, & minus pro diuersitate longioris, & breuioris distantiae ab Vrbe: & recensentur distinctae omnes Prouinciae, in quibus Catholica Fides viget in qualibet Mundi parte, scilicet Europa, Africa, & Asia, & quoto anno Episcopus ex qualibet dictarum Prouinciarum ad limina Apostolorum visitanda accedere debeat; quare viciniores tertio quoque anno, alij verò pro maiori, vel minori distantia, quarto, quinto, vel decimo anno iter suscipere, & Deo adiuuante perficere debent: & successiuè eisdem temporibus transactis repetere teneantur; ita referunt Anastas. Germon. *de indult. Card. in fin.* Nald. *verb. Episcopus, num.*35. Vgolin. *de potest. Episc p.*1. *cap.*3. *n.*8. Hieron. Venero y Leyva *in exam. Episc. lib.*4. *cap.*18. *n.*28. & de hac Sixti V. Constitutione meminerunt Sayr. *de cens. lib.*4. *cap.*12. *num.*33. Mar. Alter. *eod. tract. tom.*2. *disput.*16. *cap.*3. *vers. nona*, Homobon. *de exam. Eccles. tract.*11. *cap.*9. *q.*21. *praelud.*2. Iul. Lauor. *de Indulg. p.*2. *cap.*24. *num.*24. Filliuc. *tract.*17. *num.*159. *vers. sexta.* & vide aliquas declarationes sacrae Cong. Episcop. quas refero *in collect. Bullary, verb. limina Apostolorum.*

Duodecimò, secundùm doctrinam Apostoli, *ad* 42
*Tit.*1. debent Episcopi sine crimine esse, sicut Dei dispensatores, & qui alijs vitae monita praebere tenentur: *Nemo autem*, (inquit Symmachus *in cap. nemo*, 81. *distinct.*) *rectè monitoris personam suscipiet, nisi qui moribus suis aliorum errata condemnat.* Vnde
Athanas. *in exhortatione ad Monach. Vita* (inquit) 43
vestra iubeat, lingua suadeat, quia plus auctoritatis exemplum, quàm sermo gestat; alioquin, teste Gregorio §. *porrò, in fine, & cap. seq.* 3. *q.*7. *Cuius vita despi-*
citur, eius quoque praedicatio contemnitur. Nihil est 44
magis, quod ad pietatem, & Dei cultum alios assiduè instruat, quàm eorum vita, & exemplum, qui se diuino ministerio dedicarunt, Concil. Trid. *sess.*22. *de reformat. cap.*1. Quomodo enim Praeses Ecclesiae potest auferre malum de medio eius, qui in delicto simili corruerit, aut qua libertate corripere peccantem potest, cùm tacitus sibi ipse respondeat eadem admisisse, quae corripit? *c. vlt.* 25. *dist. Non poterit*, (ait Prosper *de vit. contemplat.*) *dicere contemplatoribus admonitionis suae, futurum cogitate iudicium, quod ipse forte non cogitat amatoribus Mundi: Nolite diligere Mundum, si hunc Mundi amor oblectat; ambitiosis: Ambitioni finem imponite, si eum ambitio ruinosa praecipitat; ebriosis: Ebrietatem cauete, si se mero vsque ad alienationem mentis ingurgitat. Sumptuosis dapibus crudus non potest suis abstinentiã laudare quam calcat: vitio cupiditatis addictus*

cupidis amorem non potest dissuadere pecunia; inimicitiarum tenax non audebit animos dissidentium Sacerdotali tranquillitate componere; Iustitiam prædicare Iudicibus erubescit, quam ipse persona potentis fauore corrumpit, nec defendit oppressos, si personas aut honorat, aut despicit, & quicquid boni non facit, aut mali committit, nec iubebit fieri, nec vetabit, quia necessariam docendi auctoritatem contrarietate sua actionis aut amittit, aut minuit. Vide plura ad hoc propositum *in cap.1.dist.49.& in cap.2.dist.82.& in cap.præcipuè 11.q.3.& in cap.nulli 25. quæst.1.*

Quare hæc omnia præcauens diuinus Apost. & Episcoporum magister dicebat, *Castigo corpus meũ, & in seruitutem redigo, ne cùm aliis prædicauero, ipse reprobus efficiar.* Sic & quisque Prælatus se subditis exemplum bonorum operum ostendere debet, vt eis in illum tanquam in Christum ipsum aspicientibus dicere cum eodem Apostolo valeat. *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* Prælatus verò, qui nomen, & ordinem tenens peruersè agit, magis quàm alius malus in Ecclesia nocet, iuxa S. Augustini sententiam. *Quia*, inquit, *hunc delinquentem redarguere nullus præsumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur, cùm pro reuerentia Ordinis peccator honoratur. Prælatus igitur plus occidit exemplo, quàm gladio*, inquit Gregor. *in Pastorali*, quem refert Pauin. *de visitat.p.2.q.9.num.29.vers.& dicit*, & plus peccant exemplo, quàm culpa, Io. Leceriel. *in tract. de primog. lib. 1. q. 9.* quia ipsorum factum de facili trahitur in exemplum à subditis, *cap.magna, de vot.* iuxta illud *Eccl. 10. secundùm Iudicem populi, sic & ministri eius, & qualis rector ciuitatis est, tales habitantes in ea.* Et ideò subditorum errata Prælatis imputantur, *cap.quicquid 1.q.1.c. irrefragabili, de offic. Ordin.* quia Prælati error multos inuoluit, & tantis obest, quantis præest, sic monet Bernard. *epist. 127. ad Guilielm. Comitem*; immò, si peruersa vnquam perpetrat, *tot mortibus dignus est, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittit*, vt ait Greg. *in Pastorali p.3.cap.5.* prout refertur *in cap. præcipuè 11.q.3.* Summa igitur perfecti Pastoris videtur esse si caueat, ne cæcus cæcos ducat, vt non simul cum eis in foueam cadat; sed secundùm Christi preceptum, sit simul simplex, & prudens, atque moribus grauis, & in corrigendo potius suauis, atque mitis, quàm seuerus. De his inueniuntur in Pastorali Baculo S. Annonis Episcopi Coloniensis, vt in eius gestis apud Surium, hi versiculi, quos in hoc loco pro conclusione huius cap. inserere placuit:

Tytire coge pecus, cæcos ne ducito cæcus,
Moribus esto grauis, rector fore disce suauis,
Actu serpentis, volucris tege simpla gementis.

CAPVT XI.

De Officio, & potestate Episcoporum.

SVMMARIVM.

1 *Ius Ecclesiasticum totum, & singula eius partes ad Officium, & potestatem Episcopi pertinere dignoscuntur.*

2 *Officium, & munus Episcoporum in duobus precipuè consistit, videlicet in cultu diuino, & Christiana Religione augenda, & conseruanda, & in pascendis, & regendis ouibus sibi commissis.*

3 *Cura Episcoporum circa diuinum cultum & Religionem ad quatuor capita redigi potest.*

4 *Officium Episcopi circa Fidem, & venerationem Dei est curare vt omnes sua Diœcesis animæ Fidei rudimenta sciant, & ea ritè doceantur, & illis explicentur.*

5 *Doctrinam Christianam ad discendam non potest Episcopus cogere pueros mulctis, & pœnis etiam in casu notabilis negligentia, & contumacia.*

6 Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 4. *loquitur de compulsione illorum quorum interest doctrinam Christianam docere, & non de compulsione puerorum, seu parentum.*

7 *Episcopus potest hac potestate censuris compellere subditos, vt doctrinam Christianam discant, & Parochos, vt eam doceant.*

8 *Fidei disputationes inanes ac periculosæ vt tollantur, debet curare Episcopus, & ne laici publicè, vel secretè disputent de Fide Catholica.*

9 *Verbum Dei, vt populis prædicetur, & lectio sacræ Scripturæ, ac Theologia habeatur, curare debet Episcopus.*

10 *Scriptura sacra sententia & verba non sunt ad superstitiones, incantationes, aut diuinationes, vel sortes, & alia prophana, & scurrilia, adhibenda, & conuertenda: idque curare debet Episcopus.*

11 *Prædicatores in suis Concionibus ne fabulas, & falsas reuelationes prædicent, debent Episcopi curare.*

12 *Imprimere, vel imprimi facere nullus potest quosvis libros de rebus sacris sine nomine Auctoris, neque illos in futurum vendere, aut etiam apud se retinere, nisi primùm ab ipsomet Episcopo examinati, & approbati fuerint.*

13 *Sortilegos omnes, & magicam artem exercentes, aut docentes, & superstitionibus, aliisque similibus operam dantes ex Diœcesibus suis penitus eradicare debent Episcopi.*

14 *Hæreses, & hæretici omnes vt extirpentur ac circa Iudæos, & Paganos curam adhibere debet Episcopus in iis seruandis, quæ & Christianis erga illos, & illis erga Christianos iubent, vel prohibent sacri Canones.*

15 *Miracula noua publicare, recognoscere, & approbare debet Episcopus, non alius, iurisdictionem etiam Episcopalem habens.*

16 *Miracula etiam hominis defuncti non canonizati, nec beatificati solus Episcopus publicare, recognoscere, & approbare debet.*

17 *Reliquias Sancti ab Ecclesia canonizati in sua Diœcesi approbat Episcopus, & illo approbãte tanquam veras, & ad illum Sanctum pertinentes declarat posse absolutè venerari.*

18 *Episcopus extra suam Diœcesim existens etiam absque aliqua Episcopi Diœcesis licentia potest reliquiarum Sancti canonizati approbationem facere, & facultatem concedere, vt in sua Diœcesi publicè collocentur venerandæ.*

19 *Reliquias nouas approbare, ac eas publicè venerandas exponere non licet Episcopo, nisi demò inuenirentur alicuius Sancti iampridem in Sanctorum numerum relati.*

20 *Reliquiæ antiquæ habendæ sunt in illa veneratione qua hactenus fuerunt.*

21 *Vouentes, vt vota sua reddant, debent curare Episcopi, & cum impotentibus dispensare, aut commutare in quantum facultas Episcopalis extenditur.*

22 *Festa*

22 *Feſta in Dei, & Sanctorum venerationem vt ritè & debitè celebrentur, & vt in illis diebus Fideles Diuinis interſint, atque à ſeruilibus operibus, & aliis illicitis abſtineant, curare debet Epiſcopus.*

23 *Laici feſta non obſeruantes arbitrio Epiſcopi poſſunt puniri.*

24 *Sacerdotes ne aliis quàm debitis horis celebrent, curare debet Epiſcopus.*

25 *Miſſæ celebrandæ tempus, ſeu hora quando incipiat & finiatur, oſtenditur.*

26 *Miſſæ ſacrificium ne extra Eccleſiam, & locum ſacrum ad id ſpecialiter deputatum fiat, curare debet Epiſcopus.*

27 *Miſſa in priuatis Oratoriis celebrari non debet.*

28 *Decretum ſuper non celebratione Miſſarum, in particularium Oratoriis comprehendit tantùm Oratoria in particularium dumtaxat domibus exiſtentia, non tamen Eccleſias, vel capellas publicas.*

29 *Miſſas vago, & ignoto Sacerdoti Epiſcopus celebrare non permitat.*

30 *Epiſcopus poteſt prohibere ne Regulares in eorum Eccleſiis Sacerdotes ſeculares exteros ad diuina Officia celebrare permittant, niſi prius ab ipſo Epiſcopo viſis litteris commendatitiis, ipſi Sacerdotes admiſſi fuerint.*

31 *Sacerdos alienigena ſi per longum tempus in loco celebrauerat, & eius vita, & mores ſunt notorij, non eſt cogendus oſtendere commendatitias ſui Ordinarij litteras.*

32 *Miſſas vt curæ animarum habentes celebrent tam frequenter, vt ſuo muneri ſatisfaciant, curare debet Epiſcopus.*

33 *Miſſam vt populus in propria Parochia audiat, curare debet Epiſcopus, non tamen poterit illum ad hoc cogere mulctis, & pœnis, etiam in caſu notabilis negligentiæ.*

34 *Miſſæ ſacrificio feſtiuis diebus in Eccleſiis Regularium intereſſe liberum erit populo, nec eiſdem Regularibus, vel populo poſſunt Ordinarij ob id impedimentum præſtare.*

35 *Muſica illa vbi ſiue organo ſiue cantu laſciuum, aut impurum aliquid miſcetur, debent ab Eccleſiis arceri.*

36 *Regulares in offertorio Miſſarum Conuentualium, quæ diebus Dominicis in Monaſteriis celebrantur ex mandato Epiſcopi declarare debent Fidelibus quæ feſtiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant.*

37 *Diuina Officia, & Horæ Canonicæ vt debitè, & deuotè ſuis horis celebrentur, curare debet Epiſcopus.*

58 *Populus diuerſarum linguarum & rituum, qui in eadem ſimul Diœceſi morantur, Miſſa, & Officia, ac Sacramenta ſecundùm eorum linguas, & approbatos ritus celebrari, & miniſtrari debent.*

39 *Confirmationis Ordinarius miniſter eſt Epiſcopus ordinatus, quamuis ſit excommunicatus, hæreticus, vel degradatus.*

40 *Confirmationem omittere non debet multò tempore negligenter Epiſcopus, quia peccaret.*

41 *Chriſmatis tantùm conferendi gratia tenetur Epiſcopus ad loca ſuæ diœceſis accedere, & tunc laici, vel Eccleſiarum Rectores ad illius expenſas non obligantur.*

42 *Epiſcopus alienus quando Confirmationem adminiſtrat, debet à Diœceſano prouideri.*

43 *Confirmationis Sacramentum eſt adminiſtrandum cum Pluuiali, Mitra, ſtola, & Baculo Paſtorali.*

44 *Confirmationis Sacramentum Epiſcopus non ieiunus, etiam non ieiunis conferre poteſt in omni tempore, etiam in die feriali, & poſt prandium.*

45 *Confirmare debet Epiſcopus in omni loco, honeſto tamen, veluti Palatio Epiſcopali, licèt melius & decentius ſemper ſit in Eccleſia, quamuis ſit ſpecialiter interdicta.*

46 *Confirmare ſuos ſubditos nullus Epiſcopus poteſt in alterius Diœceſi, abſque licentia Epiſcopi Diœceſani, ſub pœna ſuſpenſionis ab exercitio Pontificalium.*

47 *Confirmare alterius ſubditos in Diœceſi ſua quilibet Epiſcopus poterit abſque aliqua culpa.*

48 *Ordinis Sacramentum ſoli Epiſcopi ex Officio conferre poſſunt, quamuis hæretici, & ab Eccleſia præciſi.*

49 *Ordines minores ex delegata Summi Pontificis poteſtate poſſunt etiam à ſimplici Sacerdote conferri.*

50 *Ordines minores vt conferat minimè poteſt committi, aut concedi non Sacerdoti.*

51 *Ordines ſacros vigore delegationis, facta à Papa an poſſit alius ab Epiſcopo, etiam Sacerdotali Ordine conſtitutus, ſacros Ordines conferre, oſtenditur.*

52 *Sacramenta, vt à Miniſtris idoneis cum debita forma, ac ritu, & materia, tempore etiam legitimo, ac perſonis dignis, & habilibus miniſtrentur, curare debet Epiſcopus.*

53 *Sacramentis pro miniſtrandis ne aliquid indebitè exigatur, debet Epiſcopus curare.*

54 *Decretum Concilij Trident. de Matrim. celebrandis vt ſæpius publicetur, & explicetur, curare debet Epiſcopus.*

55 *Decretum Concilij Trident. de Matrim. celebrandis vt robur ſuum accipiat, neceſſe eſt in Parochiis publicari, in tantum quod publicatio in Diœceſana Synodo facta non æquipolleat, & poſt 30. dies à die publicationis obligabit etiam ignorantes quoad annullationem Matrimonij, vt num. 56.*

57 *Sacramentorum omnium vis ac virtus vt à Parochis ſuis populis exponatur curare debet Epiſcopus.*

58 *Clericos ac Regulares delinquentes corrigere poteſt Epiſcopus.*

59 *Clericos peregrinos ſine formatis, aut teſtimonialibus litteris ſuſcipere non debet Epiſcopus.*

60 *Litteræ formatæ quæ dicantur? remiſſiuè.*

61 *Regulares perſonæ teſtamentorum executores, rationes de huiuſmodi executionibus coram Epiſcopo reddere tenentur.*

62 *Apoſtatas, & Fratres fugitiuos recolligendi cura incumbit Epiſcopis.*

63 *Archiepiſcopus poteſt in tota ſua Prouincia admonere Monachos, & alios Regulares vagabundos, & apoſtatas vt redeant ad ſua Monaſteria.*

64 *Confeſſiones peccatorum vt faciant, & SS. Euchariſtiam ſuſcipiant Moniales, ſaltem ſemel ſingulis menſibus, debet Epiſcopus curare.*

65 *Immunitates Eccleſiaſticas tueri cura Epiſcoporum iniungitur.*

66 *Prædicare verbum Dei, & ſubditos ſuos docere præcipuum eſt Epiſcopi Officium.*

67 *Epiſcoporum Officium eſt animarum curæ prouidere,*

dere, bonos & idoneos Rectores siue Curatos instituendo, qui curam suam non negligant.

68 Diœcesis tota dicitur Parochia Episcopi.

69 Cathedralis Ecclesia dicitur Parochia totius Ciuitatis Diœcesis.

70 Sacramenta recipere potest in maiori Ecclesia quilibet de Diœcesi.

71 Excommunicationis vinculo si qui detinentur, Officium est Episcoporum eorum nomina subditis suis, & vicinis etiam Episcopis publicare, vt quisque communionem eorum valeat euitare.

72 Subditorum vitia tenentur arguere Episcopi, & errantes corrigere, & omnino curare, obsecrando, increpando, arguendo, & instando.

73 Camerarium pignorum retinere potest Episcopus, qui soluere non faciat plus quam Ciuitatis Camerario soluere solitum sit.

74 Satellites tot quot sibi libuerit, licet Episcopo retinere.

75 Baroncellus Curiæ Episcopalis in eadem Curia syndicare debet, ac proinde in eodem Tribunali in principio Officij cautionem præstare tenetur.

76 Citationes in Curia Episcopali per satellites minimè exequi debent, sed per baiulum probæ vitæ, & per Episcopum eligendum.

77 Satellites in executionibus peragendis pignora debito tantum æquiualentia auferre debent.

78 Notario criminali ciuitatis, qui sit vir probus, Episcopus uti potest.

79 Episcopus permittere debet, vt Presbyteri in causis ciuilibus in foro sæculari examinentur, dummodo iuramentum Tribunali Episcopali prius præstent.

80 Clerici non impediantur quominus ciuiliter denuntient, aut querelent in Officio damni dati occasione damnorum datorum in eorum possessionibus, iuramentum tamen in Tribunali Ecclesiastico præstari debet.

81 Constitutiones Synodales priusquam imprimantur, non tenetur Episcopus exhibere ciuitati.

82 Episcopus dissidentes Fratres ad pacem magis quam ad iudicium debet excitare.

83 Episcopus negligens in reuocando discordes ad concordiam, peccat mortaliter.

84 Pacem inter subditos tenetur Episcopus semper conciliare, & pacem vel treguam rumpentes punire.

85 Episcopus non potest cogere aliquem ad se cum inimico reconciliandum, quia sua conscientia satisfacit, qui iniuriam in corde remittit.

86 Pauperibus victum largiri, & viduarum, orphanorum, ac miserabilium personarum curam paternam gerere tenetur Episcopus.

87 Episcopi prouidere debent ne subditi sui vanis & superfluis sumptibus intendentes substantias suas consumant, & ne quis vltra quam gradus personæ, & facultates patiuntur, expendat.

88 Episcopi debent oues sibi commissas bonorum operum exemplo pascere, & pro eis frequenter orare, & sacrificia Deo offerre.

89 Episcopi curare debent, vt omnia cognoscere valeant, quæ in tota sua Diœcesi dirigenda sunt, ac moderanda.

90 Episcopi debent curare vt possint cuncta, quæ ad eorum officium spectant, facilius implere, & ea, quæ correctione, emendatione, ac reparatione indigent, ordinare, ac moderari.

91 Residere apud suas Ecclesias omnino debent Episcopi, non vero etiam metu persecutionum fugere.

92 Officio Episcopi nihil hoc tempore est difficilius, & laboriosius, ac periculosius, & ideo dicitur onus Angelicis humeris formidandum, vt num. 93.

94 Sancti homines semper Episcopale onus vitare studuerunt, sed vbi poterant prodesse, refugere noluerunt.

95 Potestas, auctoritas, & iurisdictio Episcopalis ad tria capita redigi potest.

96 Chrisma conficere, & baptizatorum fontes Chrismate signare potest Episcopus.

97 Chrisma strictè sumptum licèt importet tantum quoddam vnguentum ex oleo, & balsamo compositum, significat tamen, attenta sermonis proprietate, omne vnguentum ad vnguendum designatum.

98 Basilicas consecrare, & Altaria in Ecclesia consecrata erigere, & consecrare, & hæc eadem consecrata reconciliare si violata fuerint, vel polluta potest Episcopus.

99 Ordines Clericis conferre, & Episcopos consecrare, & huiusmodi solemniter degradare potest Episcopus.

100 Consecratus solus Episcopus potest Chrismare, Ordines conferre, & Episcopos consecrare, nec alius, quamuis ei plena Episcopatus administratio concederetur.

101 Ordines minores, & primam Tonsuram conferre possunt non Episcopi consuetudine, delegatione aut priuilegio Papæ.

102 Virgines Moniales post professionem, & completo 25 ætatis anno solemniter consecrare est dignitatis Episcopalis.

103 Pœnitentes publicè in Missa reconciliare est dignitatis Episcopalis.

104 Pœnitentias publicas iniungere est dignitatis Episcopalis.

105 Campanas benedicere, & Chrismate vngere est dignitatis Episcopalis.

106 Calices, Patenas, & Corporalia, Pallas Altaris, & vestimenta Sacerdotalia, & alia vtensilia Ecclesiastica debet consecrare Episcopus, vel alius, si id ex priuilegio, vel consuetudine habeat.

107 Sacramentalia licèt sint in generali Iure diuino data Episcopis, quia tamen sunt in particulari de Iure Ecclesiastico instituta, ideo potest Ecclesia illis priuare aliquos Episcopos.

108 Personæ omnes Diœcesis in quibus sint Episcopo subiectæ? ostenditur.

109 Ecclesias omnes, & Parochias, Monasteria, & hospitalia, ac omnia loca pia, & religiosa, sub sua potestate & regimine habere debet Episcopus.

110 Bona Ecclesiastica, res, ac beneficia, & iura omnia Ecclesiarum, quoad quædam, sub suo regimine continere debet Episcopus.

111 Dimissorias litteras pro Ordinibus ab alio Episcopo recipiendis dare potest Episcopus.

112 Exemptis non licet hodie dimissorias ad Ordines impartiri.

113 Constitutiones speciales in Ecclesia, & Diœcesi sua sacris Canonibus non obuiantes facere potest Episcopus.

114 Constitutiones siue statuta Episcoporum debent potius obseruari, quam Ius commune, si Papæ auctoritate, vel præscripta consuetudine roborentur.

115 Episco

115 *Epiſcopus poteſt exequi quæcunque Presbyteris licent.*

116 *Beneficia Eccleſiaſtica perſonis idoneis, & habilibus legitimè conferre, & perſonas in Eccleſiis, vel beneficiis inſtituere, & deſtituere debet, & poteſt Epiſcopus.*

117 *Cauſas omnes ad forum Eccleſiaſticum de Iure ſpectantes poteſt Epiſcopus cognoſcere, & omnino ſaltem in prima inſtantia, & in ſua Diœceſi terminare, ac executioni mandare.*

118 *Nuncij, & Legati etiam de Latere cauſas in Curiis Ordinariorum Iudicum pendentes ad ſe auocare non poſſunt, niſi per viam legitimæ appellationis ad ipſorum Tribunal deferantur.*

119 *Auditor Cameræ, nec quiuis alius Iudex Romanæ Curiæ poteſt de cauſis in prima inſtantia cognoſcere, nec monitoria decernere ad extrahendas partes à ſuis domiciliis.*

120 *Viſitationem omnium Eccleſiarum, & quorumcunque locorum Eccleſiaſticorum, & perſonarum, ac rerum facere poteſt Epiſcopus, & in viſitando omnia neceſſaria, & opportuna ordinare.*

121 *Clericos, & omnes Eccleſiaſticas perſonas ſibi ſubiectas corrigere, carcerare, ab Officio, & beneficio ſuſpendere, degradare, beneficiis priuare ex cauſa poteſt Epiſcopus.*

122 *Capituli negligentiam quandoque ſupplere poteſt Epiſcopus.*

123 *Controuerſias de præcedentia inter Eccleſiaſticas perſonas componere debet Epiſcopus.*

124 *Epiſcopus ſuper omnes perſonas ſuæ Diœceſis non exemptas liberam habet poteſtatem adulteria, & ſcelera inquirendi, vlciſcendi, & iudicandi abſque impedimento alicuius.*

125 *Eccleſias ædificandas deſignare poteſt Epiſcopus, & de litigioſis Eccleſiis cognoſcere.*

126 *Monaſteria Regularium reformare, & quandoque gubernare, & ea ad libitum gratia viſitationis, & exhortationis intrare poteſt Epiſcopus.*

127 *Eccleſiaſticas res diſpenſare, ac moderari, ſiue eorum omnium curam & prouidentiam habere poteſt Epiſcopus.*

128 *Pœnas criminales ad ſuum arbitrium locis piis diſtribuere, & pauperibus poteſt Epiſcopus.*

129 *Carceres Eccleſiaſticos facere poſſunt Epiſcopi ex pœnis criminalibus.*

130 *Vicarius de pœnis criminalibus participare non debet.*

131 *Fiſcali aliqua pars pœnarum criminalium applicari poteſt, ſed Epiſcopi, & Notarij de illis quoquo modo participare non debent.*

132 *Cancellariam Epiſcopalem locare, vel vendere non debet Epiſcopus, nec ex ea aliquod habere emolumentum, niſi ſint Cancellariæ feudorum temporalium.*

133 *Quartæ funerales nullatenus ſunt locandæ.*

134 *Diſpenſatio Epiſcoporum in quibus cadat? oſtenditur.*

135 *Diſpenſare poſſunt Epiſcopi in irregularitate ex quocumque delicto occulto poſt peractam pœnitentiam.*

136 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in irregularitate, quæ contrahitur ex reiteratione Baptiſmi occulta.*

137 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in irregularitate contracta ab eo, qui duos Sacros Ordines, vel Acolythatum cum Subdiaconatu eodem die ſuſcepit quando delictum eſt occultum.*

August. Barboſ. de Iure Eccleſ. vniu.

138 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in irregularitate occulta proueniente ab adminiſtratione in Ordinibus malè ſuſceptis.*

139 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in irregularitate quam quis contraxit exercendo Ordines, quos non habebat, vt exerceat ſuſceptos, & alios ſuſcipiat, modò delictum ſit occultum.*

140 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum eo, qui per ſaltum promotus ad Ordines celebrauerit, vbi delictum fuerit occultum.*

141 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum eo, qui Ordines minores ſuſcepit ab Epiſcopo, qui renuntiauit Epiſcopatui, vel Dignitati, aut à cenſura irretito, & hæretico, dummodò delictum ſit occultum.*

142 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum ſimoniaco occulto, non tamen eum rehabilitare ad beneficia in poſterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per ſimoniam obtinuit.*

143 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus à ſuſpenſione, contracta ab eo, qui furtiuè, id eſt, neſciente Epiſcopo, nec probante nec examinante, Ordines ſuſcepit, ſi occulta ſit.*

144 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in ſuſpenſione quam quis contraxit recipiendo Ordines ſine litteris dimiſſoriis, ſi ſit occulta.*

145 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in ſuſpenſione à Diuinis, quam incurrunt Religioſi admittentes fœminas intra clauſtra, ſi ſit occulta.*

146 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in irregularitate proueniente ab excommunicato, quando excommunicatio eſt occulta, licèt celebratio ſit manifeſta.*

147 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus, etiamſi actus ſit materialiter publicus, non verò formaliter in quantum delictum, quia adhuc occultum dicitur.*

148 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in irregularitate ex homicidio caſuali proueniente, modò delictum ſit occultum.*

149 *Homicidium caſuale erit, & non voluntarium ad effectum vt poſſit Epiſcopus circa irregularitatem ex ipſo contractam diſpenſare, ſi ex rixa repentè orta, vel ex inimicitia ob iniurioſa verba contracta ſubito perpetretur.*

150 Concil. Trident. ſeſſ. 14. de reformat. cap. 17. *declaratur.*

151 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum eo, qui aliquem hominem voluntariè, non intendens occidit, ſi delictum ſit occultum.*

152 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum eo, qui mandauit ſeruo, vt alterum percuteret, ſed caueret ne occideret, ſequuto homicidio, dummodo ſit occultum.*

153 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in irregularitate, proueniente ex homicidio licito, vel facto legitima auctoritate, ſi ſit occultum.*

154 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in irregularitate ex mutilatione membri, etiam voluntaria, ſi eſt occulta.*

155 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in irregularitate proueniente ex delicto etiam manifeſto, quod non ſit grauius adulterio poſt peractam pœnitentiam.*

156 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in illegitimitate ex delicto occulto proueniente.*

157 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum hæretico, vel apoſtata à Fide vt promoueri poſſit, vel in Ordinibus miniſtrare, ſi timore, vel periculo compulſi à Fide defecerunt.*

158 *Dispensare potest Episcopus cum homicida, qui non per se, sed per alium in duello aduersarium occidit, si delictum sit occultum.*

159 *Dispensare potest Episcopus in irregularitate ex quacumque alia causa, absque delicto tamen proprio veniente in iis, qui Religionem approbatam professi per aliquod tempus ibidem religiosè fuerint conuersati.*

160 *Dispensare potest Episcopus ex quacumque causa, si irregularitas proueniat vbi subest necessitas dispensandi.*

161 *Episcopi dispensant in irregularitate, quæ non prouenit ex delicto, quod sit grauius adulterio propter Ecclesiæ vtilitatem, & meritorum prærogatiuam.*

162 *Dispensare potest Episcopus cum illegitimis ex quocumque etiam damnato coitu ad minores Ordines, & ad beneficium simplex.*

163 *Dispensare potest Episcopus cum corpore vitiatis, siue defectum in corpore patientibus, in leuibus vitiis, defectibus, vel debilitationibus.*

164 *Dispensare potest Episcopus cum habentibus membrum occultum, siue manifestum non sua culpa abscissum, & quando cessat homicidij præsumptio.*

165 *Episcopi solius est determinare qui dicatur corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, vel scandalum gignat.*

166 *Vitium modicum quod dicitur, & quæ notabilis deformitas, Episcopi arbitrio considerandum relinquitur.*

167 *Dispensare potest Episcopus ex legitima causa cum promotis per saltum, si non ministrauerint in Ordine suscepto, siue scienter, siue ignoranter fuerint ita promoti.*

168 *Dispensare potest Episcopus cum Ordinatis ignoranter ab Episcopo hæretico, si cum primum id scinerint, si ab vsu Ordinum abstinuerint.*

169 *Ordines maiores recipiens ignoranter ab Episcopo, & qui loco simul, & Dignitati renuntiauit, potest a proprio Episcopo dispensari.*

170 *Dispensare potest Episcopus in bigamia vera, vel interpretatiua, vbi necessitas vrgeret ob ministrorum penuriam, nec esset aditus ad Pontificem ob locorum distantiam.*

171 *Dispensare potest Episcopus in bigamia similitudinaria.*

172 *Dispensare potest Episcopus in infamia facti, quæ scilicet nascitur ex crimine aliquo notorio.*

173 *Dispensare in interstitiis potest Episcopus cum Ordinandis data legitima causa.*

174 *Dispensatio facilius conceditur ad ministrandum quàm ad promouendum ad Ordines.*

175 *Dispensare non potest Episcopus cum illegitimis ad Curata, & Dignitates Ecclesiasticas.*

176 *Beneficium de manu laici recipiens potest dispensari per Episcopum, vt illud retinere valeat.*

177 *Dispensare potest Episcopus vt quis obtinens vnum simplex beneficium, quod non sufficiat ad eius sustentationem, possit aliud simile tantùm obtinere.*

178 *Parochis causa studiorum hodie non datur licentia vt abesse possint.*

179 *Dispensare non possunt Episcopi in ætate quoad beneficia simplicia, & Dignitates non Curatas.*

180 *Dispensare non possunt Episcopi in ætate præscripta ad Ordines suscipiendos.*

181 *Parochus vt non resideat ad tempus, cum causa rationabili dispensare potest Episcopus.*

182 *Dispensare potest Episcopus vt Matrimonium contrahi possit contra interdictum Ecclesiæ generale, vel speciale.*

183 *Dispensare potest Episcopus contra impedimentum criminis, quod impedit tantummodo contrahendum, non autem contra illud, quod etiam contractum dirimeret.*

184 *Dispensare potest Episcopus vt Matrimonium contrahi possit non præmissis denunciationibus.*

185 *Dispensare potest Episcopus in impedimentis, quæ impediunt Matrimonium contrahendum, sed non dirimunt contractum.*

186 *Dispensare potest Episcopus in impedimento dirimenti, quando illud occultum fuerit, & Matrimonium publicum, nec coniuges possunt separari absque magno scandalo, nec ad Summum Pontif. aut eius Nuncium patet recursus propter paupertatem, aut propter locorum distantiam, seu ob alia legitima impedimenta.*

187 *Dispensare poterit Episcopus in impedimento dirimenti quando postulauerit vrgentissima necessitas, vel quando impedimenta superueniunt Matrimonio, & impediunt debiti petitionem.*

188 *Dispensare potest Episcopus in impedimento cognationis orta ex Baptismo tempore necessitatis non solemniter collato.*

189 *Dispensare potest Episcopus cum minoribus non habentibus requisitam ætatem ad Matrimonium vt illud ineant, quando sunt propè ætatem, & dubium est an malitia eam suppleat.*

190 *Dispensare potest Episcopus in multis Sedi Apostolicæ reseruatis vbi necessitas magna coegerit, aut periculum scandali si differatur, & talis dispensatio intelligitur cum tacito Sedis Apostolicæ consensu facta, vt num. 191.*

192 *Dispensare non possunt Episcopi contra Canones & Concilia, nisi in tribus casibus.*

193 *Dispensare potest Episcopus vbi lex impersonaliter dispensandi facultatem facit.*

194 *Dispensare potest Episcopus contra Canones, & Concilia ratione magnæ necessitatis, vel vtilitatis.*

195 *Episcoporum arbitrio dimittitur in multis casibus, an debeat Episcopus dispensare.*

196 *Ecclesia facilius dispensat ad beneficium retinendum quàm ad exercendum Officium Clericale, & facilius ad retinendum iam quæsitum beneficium, quàm ad nouiter acquirendum.*

197 *Causa rationabilis vt Episcopus dispenset, debet cum legitima auctoritate concurrere.*

198 *Causa iusta, & illius cognitio requiritur in dispensatione facta ab Episcopo in lege superioris, & sufficit, si prudenter ac bona fide iudicauerit Prælatus causam esse iustam.*

199 *Episcopus, vel alius inferior quando dispensat in propria lege, etiam sine causa, valida erit dispensatio.*

200 *Dispensatio irregularitatis incursæ præsumitur ex lapsu temporis.*

201 *Episcopi circa votum absoluunt suos subditos, vt num. 202.*

203 *Papa solus absoluit seu commutat quinque vota, videlicet castitatis, Religionis, peregrinationis Romanæ, Hierosolymitanæ, & Compostellanæ.*

204 *Absolue*

204 *Absoluere possunt Episcopi ab excommunicatione, & aliis censuris sibi tantùm, vel nemini reseruatis.*

205 *Absoluere quandoque possunt Episcopi in certis casibus Papæ reseruatis.*

206 *Absoluere possunt Episcopi à culpa peccati, in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apost. reseruatis delinquentes quoscumque sibi subditos in sua Diœcesi per se ipsos, aut per Vicarium ad id specialiter deputatum in foro conscientiæ. Sed an possint hanc potestatem absoluendi aliis committere, ostenditur n. 207.*

208 *Absoluere possunt Episcopi à crimine hæresis occulto in conscientiæ foro per se ipsos tantùm, non per Vicarios.*

209 *Reseruationes casuum de grauioribus delictis sibi facere possunt Episcopi.*

210 *Pœnitentias publicas iniungere, & solemniter pœnitentes absoluere potest Episcopus.*

211 *Episcoporum sine permissione ac consensu multa sunt quæ fieri præcipuè à Clericis legitimè nequeunt.*

212 *Delegatam iurisdictionem vltra ordinariam in multis casibus habent Episcopi.*

213 *Abbatum exemptorum negligentia in supplenda, delegatam nonnunquam habet iurisdictionem Episcopus.*

214 *Prædicatorem exemptum, qui hæreses prædicauerit, potest Episcopus vt delegatus coercere.*

215 *Vicaria in prouisione cum assignatione congruæ portionis fructuum procedit Episcopus, vt delegatus contra exemptum.*

216 *Visitare, & corrigere potest Episcopus Capitula, & Canonicos Ecclesiarum exemptos toties quoties opus fuerit.*

217 *Contra exemptos in aliis casibus procedit Episcopus tanquam delegatus.*

218 *Clerici exempti etiam extra visitationem corrigi possunt ab Episcopo vti delegato Sedis Apostolicæ.*

219 *Distributiones quotidianæ vbi non sunt, vel tenues habentur, deducere illas potest Episcopus ex tertia parte fructuum.*

220 *Coadiutores, aut Vicarios cum parte fructuum illiteratis, & imperitis Rectoribus exemptis Parochialium deputare potest Episcopus, vti Sedis Apostolicæ delegatus.*

221 *Visitare potest Episcopus vti delegatus Sedis Apostolicæ Monasteria, & beneficia commendata etiam exempta, in quibus non viget Regularis obseruantia.*

222 *Episcopus proximior potest visitare beneficia exempta nullius Diœcesis.*

223 *Episcopus exemptis prohibere & ordinare potest quæ in Missarum celebratione, vel vitanda sunt, vel seruanda.*

224 *Examinare Notarios Iudicum Ecclesiasticorum etiam exemptorum potest Episcopus vti Sedis Apostolicæ delegatus, & si idonei non sint, ab Officio cohibere.*

225 *Episcopus vti delegatus Sedis Apostolicæ circa exemptos iurisdictionem habet in ordinandis, moderandisve quæ ad visitationem, & morum correctionem spectant.*

226 *Clausura Monialium in restituenda, & seruanda in Monasteriis exemptis iurisdictionem habet Episcopus vti Sedis Apostolicæ delegatus.*

227 *Episcopus habet iurisdictionem contra exemptos in cognoscendo de Patronatibus quorumcunque beneficiorum minus legitimè constitutis, & acquisitis.*

228 *Negligentiam exemptorum supplent Episcopi in multis, tanquam Sedis Apost. delegati.*

229 *Ecclesiam alteri subiectam ab eius subiectione sine causa liberare non potest Episcopus.*

230 *Ecclesiam à se auctoritate propria eximere & alteri subiicere non potest Episcopus.*

231 *Episcopus cessare iubetur à multis grauaminibus Religiosorum.*

232 *Subditis suis interdicere non possunt Episcopi, ne Superioribus statum suarum Ecclesiarum denuntient.*

233 *Excommunicare quenquam non possunt Episcopi pro iniuria propria, nisi talis iniuria magis Ecclesiam quàm se ipsos lædere videretur.*

234 *Exactiones, & talleas, ac alia similia Clericis, aut Monachis imponere prohibentur Episcopi.*

235 *Pontificalia in aliena Diœcesi exercere non possunt Episcopi sine proprij Episcopi licentia.*

236 *Ordinare non possunt Episcopi alienos Clericos absque expresso consensu, seu litteris dimissoriis sui proprij Episcopi.*

237 *Episcopi non possunt sibi successores eligere.*

NVNC secundam partem ab initio propositam aggrediamur, scilicet de Officio, & cura, ac diligentia Pastorali; videbimus autem in quibus consistat secundùm Ecclesiasticas Sanctiones; qua in re multa dicenda erunt, quia multa, ac innumera sunt, quæ oneri & curæ Episcoporum à sacris Canonibus sunt commissa, totum namque Ius Ecclesiasticum, & singulæ eius partes ad Officium, & potestatem Episcopi pertinere dignoscuntur; breuiter ergo hæc omnia, vt poterimus, colligemus; annotantes scilicet ea summatim, quæ Episcoporum curæ, & Officio demandantur, eadem verò pleniùs suis locis pertractabimus. 1

Primùm igitur est sciendum (vt colligere ex omni Ecclesiastico Iure licet Officium, ac munus Episcoporum in duobus præcipuè consistere, videlicet primò in cultu diuino, & Christiana Religione augenda, & conseruanda. Secundò, in pascendis, & regendis ouibus sibi commissis, & eas in æternæ salutis viam perducendis. Cura Episcoporum circa Diuinum cultum, & Religionem ad quatuor capita redigi potest; primò ad ea, quæ Fidem, & venerationem Dei concernunt. Secundò, ad diuinorum Officiorum celebrationem. Tertiò, ad Sacramentorum administrationem. Quartò, ad ea, quæ ad harum rerum Ministros, & res, & loca Ecclesiastica pertinent. 2 3

Officium Episcopi circa Fidem, & venerationem Dei est, primò curare, vt omnes suæ Diœcesis animæ Fidem Christi suscipiant, si sit in Terris infidelium, alioquin curare, vt omnes Fidei rudimenta sciant, & ea ritè doceantur, & illis explicentur, *cap. ante Baptismum, de Consecr. dist. 4.* Concil. Trid. *sess. 24. de reform. cap. 4.* Constit. Pij V. incipit. *Ex debito Pastoralis officij, die 6. Octobris 1571.* quam refert Piasec. *in praxi Episcop. p. 2. cap. 3. num. 19.* Non poterit tamen ipse Episcopos mulctis, & pœnis etiam in casu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ cogere pueros ad discendam doctrinam Christianam, etiamsi hoc fieri 4 5

noluerint in oppidis, villis,& aliis locis extra ci-
uitatem, sicut refert à sacra Congregatione de-
cisum Zerol. *in prax. Episcop.part.1. verb. Doctrina*
6 *Christiana*,§.3. vbi addit Concil. *citato loco*, in illis
verbis, ibi, *etiam per censuras Ecclesiasticas com-*
pellant, loqui de compulsione illorum, quorum
interest eam docere, & non de compulsione poe-
7 rorum, seu parentum ipsorum; verùm his nostris
temporibus(prout in Hispania vsu receptum est)
poterit Episcopus censuris compellere subditos,
vt doctrinam Christianam discant, & Parochos,
vt eam doceant, sicut aduertunt Perez *ad l. 1.*
vers. aliud etiam,tit. 1.lib.1.Ordin.pag.19. Fr. Em-
man. *in sum. tom.1.cap.88.num.3.* Campan. *in diuers.*
Iuris Canon. rub. 11. cap. 14. num. 8. Aloys.Ricc. *in*
decis.curia Archiepisc.Neapol.decis.300.part.4. Ego
ipse *de offic. & potest. Episcop. part. 3. alleg. 76.*
num. 83. & me citato *in illo loco* Homobon. de
Bonis *de exam. Eccles. tract.11.cap.12.q.26.resol.2.*
quæstionis.

8 Secundò, vt Fidei disputationes inanes,ac pe-
riculosæ tollantur,& ne laici publicè, vel secretè
disputent de Fide Catholica, *cap. quicumque.* [illegible] *vo*
de haret.lib.6. cap.quoties, 24. q. 1. Sanch. *in pracepta*
Decalogi,tom.1.lib.2.cap.6.num.5.cum seqq. Farinac.
de hæresi q.78. num.111.cum seqq. Sanctarell. *in simili*
tract.cap.8.num.5.

9 Tertiò, vt verbum Dei populis prædicetur, &
lectio sacræ Scripturæ ac Theologiæ habeatur, vt
infra cap.proximo ostendemus.

10 Quarto, ne verba, & sententiæ sacræ Scripturæ
ad superstitiones, incantationes, aut diuinatio-
ne, vel sortes, & alia prophana, & scurrilia adhi-
beantur, & conuertantur, Concil. Trid. *sess. 4. in*
fin. Fusc. *de visit.lib.2.cap.31. n. 24.* animaduertens
inde factum esse, & optimè, vt in professione Fi-
dei facienda à Prælatis, Theologis & aliis inse-
ratur illa clausula, inter alias sponsiones de ad-
mittenda sacra Scriptura, & quòd eam nunquam
quisquam accipiet, & interpretabitur, nisi iuxta
vnanimem sensum Patrum, in Constit.Pij.IV. in-
cipit, *Iniunctum nobis.*

11 Quintò, ne Prædicatores in suis Concionibus
fabulas,& falsas reuelationes prædicent, in tan-
tum quod rigorosè, ac seuerè poterit eos punire
ipse Episcopus, Concil.Trid. *d. sess 4 in fine*, Ludou.
Miranda *in Man. Prelat.tom.1.q.50.art.7. concl. 1.*
Aloys.Ricc. *in decis.Cur.Archiep. Neapol.decis. 397.*
num. 2.part.4. Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p. 3.*
alleg. 76. n. 48. me citato *in illo loco* Homobon de
Bonis *de examin. Eccles. tract.11.cap.7.q.18. resol. 3.*
in fine.

12 Sextò, vt nullus possit imprimere, vel impri-
mi facere quosuis libros de rebus sacris sine no-
mine Auctoris, neque illos in futurum vendere,
aut etiam apud se retinere; nisi primùm ab ipso-
met Episcopo examinati probatique fuerint, sub
pœna anathematis, & pœcuniæ, Concil. Latera-
nens. *sess. 10. de impress. libror.* Andr. Gambat. *de*
offic.& potest. Legati a Latere,lib.2.num. 450. Piasec.
in prax. Episcop. p. 1.cap. 3. num.41. in princ. Valer.
Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 19. cap. 13. sect 4.*
num. 256. Cenc. *ad Decretal. collect.8.num.7.* Ho-
mobon. de Bonis *de examine Eccles. tract. 7. cap.2.*
q.9.in princ. Azor. *instit. moral. part.1. lib. 8. cap.17.*
*q.1.*vbi *q.2.* idem resoluit de quacunque scriptu-
ra, & *q.4.* quærit, an comprehendat priuatas ora-
tiones,conciones, annotationes & obseruationes
de rebus sacris.

13 Septimò, Diuinos omnes, & sortilegos, ac ma-
gicam artem exercentes, aut docentes, & super-
stitionibus, aliisque similibus operam dantes ex
Diœcesibus suis penitus eradicare debent, *cap.*
contra,& cap Episcopi, 62.q.5. Suar. *de Relig. tom.1.*
lib.2.de superst. cap. 19. num. 13. & canonicis pœ-
nis, & aliis eorum arbitrio punire Astrologiam
iudiciariam profitentes. præterquam circa artem
medicam, nauigationem, & agriculturam, ali-
qua de futuris contingentibus vaticinari præsu-
mentes, vt *in Constit. 17. Sixti V.* incip. *Cæli, &*
Terra Creator, in Bullar. nouo, tom. 2.pag. 510. &
in nouissima Constit.S.D.N. Vrbani VIII. de hoc
anno 163[illegible].

Octauò, vt Hæreses, & Hæretici omnes ex- 14
tirpentur, ac circa Iudæos, & Paganos curam ad-
hibere in iis seruandis, quæ & Christianis erga il-
los, & illis erga Christianos iubent, vel prohibent
sacri Canones, *cap. Iudai 28.q.1.*

Nonò, noua miracula publicare, recognoscere 15
& approbare, *cap.fin.de reliq.& vener. Sanct.* Conc.
Trid. *sess.25.in decreto de reliq. & vener. Sanct.* Pia-
sec. *in praxi Episcop.part.2.cap.3.num.18.vers. mira-*
cula, Scip. de Rubeis *in aphorism. Episcop. verb.*
miraculum, num. 1. Ego ipse *d.part. 3,alleg.97.n.2.*
me citato *in illo loco* Homobon. de Bonis *de exa-*
mine Eccles. tract.12.cap.3 q.15.supposit. 2. vbi sub-
dit ad alium etiam Iurisdictionem Episcopalem
habentem hoc non spectare, præter Episcopum;
quod etiam tradunt Marc. Anton. *var.resolut.lib.1.*
resol. 112 cas. 42. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori*
Eccles. resol. 485. & in decis. Curia Archiep. Neap.
decis. 397. num. 1.part. 4. Intellige quamuis sint
miracula hominis defuncti non canonizati, nec
beatificati, vt per nouam decisionem Concilij
citato loco antiquata dispositione text. *in d.cap. vlt.*
tenui *d. alleg. 97. num. 1.* & postmodum *in collect.*
ad eundem cap.vlt. retuli me instante à sacra Con-
gregatione decisum fuisse dispositionem Concilij
dicto loco esse intelligendam tam de miraculis
Sanctorum canonizatorum, quàm etiam de mira-
culis personæ non canonizatæ.

Contra Philiarch. *de officio Sacerd. tom.1.part. 2.* 16
lib 3.cap 9.vers. quintò, Sanch. *in pracepta Decalogi*
tom 1.lib. 2. cap. 43. num. 2. Ioan. Bapt. Sign. *in*
tract. de Reliq. & vener. Sanct.cap.3. in princip. Do-
min.Ansoss. *de sacr.Reliq.cultu,§.22.num. 42.* Iacob.
de Graff. *sub tit. de sent. excomm. cons. 17.à num.26.*
existimantes dictum Concilij Tridentini Decre-
tum agere de miraculis, & reliquiis, ac imagi-
nibus Sanctorum Canonizatorum & Beatifica-
torum.

Decimò. Reliquias Sancti ab Ecclesia Cano- 17
nizati in sua Diœcesi approbare, & illo appro-
bante, tanquam veras,& ad illum Sanctum per-
tinentes posse absolutè venerari; ita Philiarch.
d. cap.9.ad fin. Suar. *in 3.part.quæst.25. art. 6.disp.55.*
sect.2.vers.quaret aliquis, Azor. *instit.moral. part. 1.*
lib.9. cap.8.q.8. Sanch. *d.cap. 43. num.14.* vbi etiam 18
tenet posse extra suam Diœcesim existentem abs-
que aliqua Episcopi Diœcesis licentia illam ap-
probationem facere, & facultatem concedere,
vt in sua Diœcesi publicè reliquiæ collocentur
venerandæ; Fagundez *in quinque Ecclesia Pracepta,*
prac. 1. lib. 1. cap. 4. num. 7. & 8. Scip.de Rubeis
in aphorism. Episcop. verb. Reliquia, num. 3. Nouas 19
autem Reliquias approbare, ac eas publicè ve-
nerandas exponere,non licet Episcopo, nisi denuò
inueniretur alicuius Sancti iampridem in San-
ctorum numerum relati, Azor. *d. q. 8* Sanch. *dict.*
cap.43.n.10.& alij plures per me citati *d.alleg. 97.*
num.10.

20 *num.* 10. vbi *num.* 12. decisum refero Reliquias an-
tiquas habendas esse illa io veneratione, qoa ha-
ctenus fuerunt.

21 Vndecimò, vt vouentes vota sua reddant, &
cum impotentibus dispensent, aut commutent,
in quantum facultas Episcopalis extenditur, vt
suo loco videbimus; ita & in iuramento curent,
ne falsa, aut inania iuramenta fiant, iurata autem
licitè seruent, absoluendo tamen eos, qui possunt
absolui, peierantes verò canonicè coërcendo, vt
infra ostendemus.

22 Duodecimò, vt Festa in Dei, & Sanctorum ve-
nerationem ritè, ac debitè celebre[illegible] vt in illis
diebus Fideles Diuinis intersint, atq[illegible] seruilibus
operibus, & aliis illicitis abstineant, Franc. Leo
in Thesauro fori Eccles. part. 2. *cap.* 16. Scip. de Ru-
beis *vbi supra, verb. Festum, num.* 7. vbi *n.* 8. subdit,
23 quòd Episcopi arbitrio possunt puniri laici Festa
non obseruantes, per Constit. Pij V. de qua *in
Bullar. nouo tom.* 2. *pag.* 180.

Circa II. de celebratione Missarum, & diui-
norum Officiorum curare debent Episcopi,

24 Primò, ne Sacerdotes aliis, quàm debitis ho-
ris celebrent, Concil. Trid. *sess.* 22. *in Decreto de ob-*
25 *seruandis, & euitandis in celebratione Missæ.* Tem-
pus autem, seu hora celebrandæ Missæ regulari-
ter incipit ab Aurora, quando aër illustratur, seu
illuminatur per primam Solis irradiationem, vel
paulò ante per dimidiam horam, vsque ad meri-
diem; vt per Nau. *in man. cap.* 25. *n.* 85. *& de orat.
Miscell.* 76 Henriq. *in sum. lib.* 9. *cap.* 26. §. 6. Salzed.
ad Bernard. cap. 47. F. Emman. *in explicat. Bullæ cru-
ciata*, §. 13. *ad fin.* Steph. Dorant. *de ritib. Eccles.
lib.* 2. *cap.* 7. Suar. *tom.* 3. *disp.* 80. *sect.* 4 Nald. *verb.
Missa. num.* 21. Barth. ab Angelo *de Missa*, §. 647.
Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 25. Vasq. *in* 3.
part. tom. 3. *disp.* 233. *num.* 26. *cum seqq.* Piasec. *in
praxi Episcop. part.* 2. *cap.* 3. *num.* 22. *vers. statuis*,
Ægid. de Coninck *de Sacram. tom.* 1. *q.* 83. *num.* 217.
cum seqq. Fr. Ioan. à Cruce *de statu Relig. lib.* 2. *cap.* 5.
dub. 6. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 29.
num. 273. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1.
quæst. 40. *art.* 10. Bonacin. *de Sacram. disput.* 4. *q. vlt.
puncto* 9. *à princ.* Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 5. *ex num.* 111.
Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, part.* 1. *lib.* 3.
26 *cap.* 17.

Secundò, ne extra Ecclesiam, & locum sacrum
ad id specialiter deputatum Missæ Sacrificium
fiat, Concil. Trident. *citato loco, in vers. atque om-
ninò extra Ecclesiam*, S. Thom. *d. part. quæst.* 83. *art.* 3.
ad 1. Durand. *in ration. diuin. lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 41.
Petr. de Ledesma *in sum. part.* 1. *de Sacrament.* vbi
de Sacram. Eucharist. cap. 2. Fr. Ioan. de la Cruz
d. lib. 2. *cap.* 5. *dub.* 7. Cened. *canon. & pract. quæst.
q.* 44. *num.* 5. Fernandez *in examine Theologia mo-
ralis part.* 3. *cap.* 5. *num.* 10. Ludou. Miranda *dict.
q.* 40. *art.* 9. *conclus.* 2. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 5. *num.* 115.
Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb.
Missa differ.* 2. *in princ.* Ragus. *de Missa in Ecclesia
q.* 57. *in princ.* Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi*
27 *part.* 2. *alleg.* 25. *num.* 1 & ita nec in priuatis Ora-
toriis, Concil. Trident. *citato loco, vers. néve patian-
tur priuatis in domibus*, &c. Azor. *d. lib.* 10. *cap.* 16.
à princ. Piasec. *d. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 21. *in fin.* Bonac. *de
Sacram. disp.* 4. *q. vlt. puncto* 9. *num.* 9. *&* 10. Fr. Lu-
douicus Miranda *d. q.* 40. *art.* 9. *concl.* 3. *&* 4. Aloys.
Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis.* 28. *part.* 4.
Nald. *verb. Missa, num.* 31. Homobon. de Bonis
de examine Eccles. tom. 1. *tract.* 4. *q.* 137. *& de human.
vit. stat. part.* 1. *cap.* 15. *oblig.* 4. Nisi in casu magnæ
necessitatis, Stephan. Faguod. *in quinque Eccles.
Præcepta, præc.* 1. *lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 14. Ioan. Baptist.
Scott. *de Sacr. Miss. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 3. Scip. de
Rubeis *in aphorism. Episcop. verb. Oratorium, num.* 1.
Cum Fratres Ordinis sancti Francisci Reformatorum 28
*Archiepiscopum Florentinum vigore Decreti sacri
Concilij super celebratione Missarum in particula-
rium Oratorijs de Ordine Sanctissimi editis illis quo-
minus in eorum Hospitij Capella sanctissimum Missæ
sacrificium peragant, obstaculo esse sacra Congrega-
tioni Cardinalium cansis Episcoporum & Regularium
præpositorum conquererentur, Illustrissimi eiusdem sa-
cra Congregationis Patres prædictum decretum Ora-
toria in particularium duntaxat domibus existentia,
non tamen Ecclesiae, vel Capellas publicas compre-
hendere declararant, dummodo dictorum Fratrum Ca-
pella ianua in via publica exeat, & ad illam omni-
bus publicus pateat accessus, nec fenestra in illa sint,
per quas in eam prospectus haberi valeat, habeatque
necessaria requisita, nec Iuribus Parochialibus præiu-
dicetur. Sub Dat.* 11. *Septembris* 1615. Eadem quo-
que sacra Congregatio hac de re Episcopo Co-
limbrien. rescribens, 1. *Iuly* 1016. ita censuit.
*Quia Decretum sacræ Congregationis Cardinalium
sacri Concilij Tridentini Interpretum de mandato san-
ctissimi D. N. iampridem editum sacrosanctum Missæ
Sacrificium in illis tantùm Oratorijs, quæ in priuatis
domibus habentur, celebrari vetat, Capellas verò, &
Ecclesias publicas ab eisdem priuatis domibus omninò
seiunctas nullo pacto complectitur, Illustrissimi sacræ
huius Congregationis Patres ad Amplitudinem tuam
scribi iusserunt, vt in Oratorio, seu Capella, quam
Andreas Dalmeida Catholici Regis Senator in ciui-
tate Portuen. propè suas ædes superioribus annis extru-
xit, rem sacram fieri permittat, dummodo idem Ora-
torium, seu Capella publico in loco sita sit, atque ita à
priuatis domibus separata, vt per eas ad Capellam hu-
iusmodi ire minimè possit, ad eamque liber accessus è
vita publica pateat, capax decentérque exornata exi-
stat, neque aliquid eorum, quæ ad Sacrum in ea fa-
ciendum necessaria sunt desideretur, ac demum canta-
tur, ne inde Parochialis Ecclesiæ Iuribus vllum præiu-
dicium inferatur.*

Tertiò, ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Mis- 29
sas celebrare permittant, Concil. Trid. *vbi supra,
vers. ne cui vago*, Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 12.
cap. 18. *q.* 9. Nam idem Concil. Trid. *sess.* 23. *de re-
format. cap.* 16. *vers. nullus*, statuit nullum Cleri-
cum peregrinum sine commendatitiis sui Ordina-
rij litteris ab vllo Episcopo ad Diuina celebran-
da, & Sacramenta administranda esse admitten-
dum; ex quo hoc idem colligunt Henriq. *in sum.
lib.* 10. *cap.* 34. §. 6. *in fine.* Fr. Emman. *quæst. Re-
gul. tom.* 2. *quæst.* 121. *art.* 1. Campan. *in diuers. Iuris
Canon. rub.* 9. *cap.* 6. *num.* 1. Marc. Anton. Genuens.
in praxi Archiep. Neap. cap. 40. *num.* 1. Scip. de Ru-
beis *in aphorism. verb. Missa, num.* 6. Ego ipse *de offic.
& potest. Episcop. p.* 1. *alleg.* 21. *num.* 1. *in fin.* Quod 30
adeò verum est, vt Episcopus possit prohibere ne
Regulares in eorum Ecclesiis Sacerdotes sæcula-
res exteros ad diuina Officia celebrare permit-
tant, nisi priùs ab ipso Episcopo visis litteris
commendatitiis ipsi Sacerdotes admissi fuerint;
ita Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarra,
lib.* 2. *tit.* 17. *l.* 7. *de Relig. num.* 55. Galet. *in margar.
Casuum conscientiæ, verb. Missa*, Aloys. Ric. *in pra-
xi rerum fori Eccles. resol.* 635. *in* 2. *edit. & in decis.
Cur. Archiep. Neapol. decis.* 198. *part.* 4. Nald. *verb.
Missa, num.* 35. Homobon de Bonis *de examine
Eccles. tract.* 12. *cap.* 4. *q.* 16. *resol.* 3. *pag.* 459. Ego
ipse

31 ipse *d. alleg.* 21. *num.*8. Verùm si aliquis Sacerdos alienigena, iam per longum tempus in loco celebrauerit, & eius vita, & mores sint notorij, non est cogendus ostendere commendatitias sui Ordinarij litteras, vt censuit sacra Congregatio Cardinalium, negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum, *sub die* 26. *Ianuarij* 1588. me citato *in hoc loco* Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Regular. verb. Missa, num.*17.

32 Quartò, vt curam animarum habentes, saltem diebus Dominicis & Festiuis tam frequenter celebrent, vt suo muneri satisfaciant, vt disponit Concil. Trid. *sess.*23 *de reform. cap.*14. Nau. *in man. cap.*25. *num.*135. Fr. Emman. *in sum. tom.*1. *cap.* 252. *num.*1. Spin. *in speculo testam. gloss.*3. *princ. num.*63. Iacob. de Graff. *in aureis decis. part.*1. *lib.* 2. *cap.*39. *num.*7. Azor. *instit. moral. part.*1. *lib.* 10. *cap.* 24. *q.* 2. & 3. Bonacin. *de Sacram. disput.* 4. *q. vlt. puncto* 7. *num.* 3. Homobon. de Bonis *de examine Eccles. part.*1. *tract.*4. *cap.*4. *q.*133. Molfess. *in sum. Theolog. moral. tract.* 3. *cap.*14. *num.*16. Ego ipse *d. part.* 2. *alleg.*24. *num.* 22. vbi *num.* 23. per Concil. Trident. *sess.*23. *de reform. cap.* 1. resolui Parochum teneri Missæ sacrum suis ouibus applicare, iuxta viri boni arbitrium.

33 Quintò, vt populus in propria Parochia Missam audiat, non tamen poterunt illum ad hoc cogere mulctis, & pœnis, etiam in casu notabilis negligentiæ, vt per Zerol. *in praxi Episcop. p.* 1. *verb. Missa*, §. 6. quem refero Ego ipse *d. part.*2.
34 *allegat.* 24. *num.* 17. *in fine.* liberum tamen populo erit festiuis diebus Sacrificio Missæ in Ecclesiis Regularium interesse, nec eisdem Regularibus, vel populo possunt Ordinarij ob id impedimentum præstare, vt censuit sacra Congregatio Cardinalium, negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum, *die* 1. *Iulij* 1600. me citato *in hoc loco* Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Regular. verb. Missa, num.*4.

35 Sextò, vt ab Ecclesiis arceantur musicæ illæ, vbi siue Organo, siue cantu lasciuum, aut impurum aliquid miscetur, Concil. Trid. *in d. decreto de obseruandis & euitandis in celeb. Missa.* Nau. *in man. cap.* 12. *num.* 87. Suar. *tom.* 2. *de Relig. lib.* 4. *de orat. cap.*13. *num.* 16. & 17. Valent. 2. 2. *disput.* 6. *quæst.* 9. *puncto vnic.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *cap.*8. *num.*7. Bonacin *de horis Canon. disput.* 2. *q.* 1. *puncto* 3. *num.*1. Ego ipse *in collect. ad cap. dolentes, num* 15. *de celebr. Miss.*

36 Septimò, vt Regulares in Offertorio Missarum Conuentualium, quæ Dominicis diebus in Monasteriis celebrantur, declarent Fidelibus quæ festiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant, ne ignorantia horum Festorum, & ieiuniorum præcepta Ecclesiastica à Fidelibus transgrediantur, vt resoluunt Portel. *in dub. Regul. verb. Episcopus, n.*7. Scip. de Robeis *in aphorism. Episcop. verb. Festum, num.*6. Fr. Emman. *quæstio Regul. tom.*1. *q.*43. *art.*7. vbi subdit, ita vidisse obseruari à quibusdam Fratribus Ordinis Mendicantium Regni Portugaliæ in Diœcesi Eborens. refero Ego ipse *d. p.* 2. *alleg.*24. *num.*21.

37 Octauò, vt reliqua diuina Officia, & Horæ Canonicæ debitè, ac deuotè suis horis, & secundùm Canonum dispositionem celebrentur, ac recitentur, abusus similiter omnes circa huiusmodi profligando, *Clem.* 1. *de celebr. Missar.*

38 Nonò, mandatur Episcopis curare, vt populus diuersarum linguarum, & rituum, qui [illegible] in eadem simul Diœcesi morantur, Missæ, & Officia, ac Sacramenta secundùm eorum linguas, & approbatos Ritus celebrentur, & ministrentur: instruendo eos verbo pariter, & exemplo, *cap. quoniam in plerisque, de offic. Ordin.* Sbroz *de offic. Vicar. lib.*1. *q.*31. *n.* 16. & 17.

CIRCA III. De administratione Sacramentorum, officium est Episcoporum, primò, Sacramenta ministrare, specialiter verò Confirmatio- 39
nem, *cap. Presbyteros, de consecr. dist.*4. *cap. quanto, de consued.* cuius ordinarius minister est solus Episcopus ordinatus, Concil. Trid. *sess.*7. *de Sacram. Confirm. can.* 3. Couar. *var. lib.*1. *cap.*10. *num.*4. & 6. Nauar. *in* [illegible] *cap.*22. *num.*8. *vers. dixit Episcopus,* Durand. *i*[illegible]*n. diuin. lib.*5. *cap.*84. Henriq. *in sum. lib.*3. *de confirmat. cap.*6. §. 1. Chamerot. *de Sacrament. tract. de confirmat. cap.*5. *de ministr. Confirm.* Piasec. *in praxi Episcop. part.*1. *cap.*3. *de confirmat. num.*1. Vgolin. *de offic. & potest. Episc. cap.* 25. *num.*2. Fr. Ludou. de Miranda *in man. Prælat. tom.*1. *q.*44. *art.* 1. *concl. vnic. in fin.* Bonacin. *de Sacram. disput.*3. *quæst. vnic. puncto* 2. *num.* 2. Scribon. *in theosimia, de confirmat. disput.* 3. Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. part.* 1. *disp.*6 §. 3. *num.* 5. Tamburin. *de Iure Abbatum, tom.*2. *disput.*4. *q.* 1. Scip de Rubeis *in aphorism. Episc. verb. Confirmatio, num.*1. Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, part.*2. *alleg.* 30. *num.*1. vbi *num.* 2. id intelligo, quamuis sit excommunicatus, hæreticus, vel degradatus, & *num.* 4. resoluo, quòd hoc Sacramentum Confirmationis potest celebrari à simplici Sacerdote de licentia Papæ tantùm, & *num.* 6. teneo consecrationem materiæ huius Sacramenti ex consuetudine Ecclesiæ pertinere ad ordinem Episcopalem.

Non debet Episcopus negligenter multo tem- 40
pore omittere Confirmare, quia peccaret, Tolet. *in instruct. Sacerd. lib.* 5. *cap.* 4. Marc. Anton. Genuens. *in man. Prælat. cap.*54. *num.*2. & ideò Chris- 41
matis tantùm conferendi gratiâ tenetur ad loca suæ Diœcesis accedere, & tunc laici, vel Ecclesiarum Rectores ad illius expensas non obligantur, sicut à sacra Congregatione decisum refert Armendar. *in addition. ad Recopil. legum Nauarræ, lib.*1. *tit.*18. *l.*7. *de Episcopis, in declarat. num.*77. Sed 42
quando Episcopus alienus Sacramentum hoc administrat, debet à Diœcesano prouideri, vt sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum censuit, *sub die* 15. *May* 1584. Cum Pluuiali, Mitra, Stola, 43
& Baculo Pastorali esse confirmandum, respondit eadem sacra Congregatio Episcopo Suffraganeo Brixoniens. 19. *Februarij* 1585. In omni tempore, 44
etiam in die feriali, ante & post prandium potest Episcopus non ieiunus, etiam non ieiunis, Confirmationis Sacramentum conferre, Henriq. *dict. cap.*6. §. 7. Bonacin *d. puncto* 2. *num* 14. *vers.*2. Et in 45
omni loco, honesto tamen, veluti Palatio Episcopali, licèt melius, & decentius semper sit in Ecclesia confirmare, Henriq. *d. cap.*6 §. 7. *in fin.* Chamer. *d. tract. de confirmat. cap.* 7. *dub.*3. Bonacin. *d. puncto* 2. *num.* 15. & hoc etiam si ipsa Ecclesia sit specialiter interdicta, quia adhuc hoc Sacramentum licitè, solemniter, & publicè, ac apertis ianuis, etiam illo tempore interdicti generalis loci, poterit celebrari, Con. *in cap. Alma mater, p.*2. §. 2. *num.* 7. *vers. Idem de confirmationis Sacramento,* Nau. *in man. cap.*27. *num.*178. Henriq. *d. cap.*5. §. 7. & *lib.* 13. *cap.* 45. §. 1. *iuncta littera I.* Suar. *tom.* 3, *disput.* 26. *sect.*1. *à num.* 7. Vgolin. *de censur. tab.* 5. *cap.*7. §. 5. Sayr. *in simili tract. lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 6. Mar. Alter, *eod. tract. tom.*1. *disp.*4. *cap.*2. Aula etiam de-

46 *de censur. disput. 4. sect. 1. dub. 4. concl.* 3. In alterius Diœcesi absque licentia Episcopi Diœcesani, nullus poterit suos subditos confirmare, sub pœna suspensionis ab exercitio Pontificalium, sicut per Concil. Trid. *sess. 6. de reform. cap. 5.* tenent Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 28. *num.* 21. Bonacin. *d. puncto* 2. *num.* 12. Amend. *d. l. 7. num.* 68.
47 poterit tamen in Diœcesi sua quilibet Episcopus alterius subditos confirmare, absque aliqua culpa, cùm præsumatur hoc gratum], & ratum fore proprio Episcopo, præcipuè quando est absens, vel non administrat hoc Sacramentum, Sà *verb. Confirmatio num.* 2. Henriq. *d. cap.* 6. §. 6. Marc. Anton. Genuens. *d cap.* 54. *num.* 7. me citat *hoc loco* Diana *p. 4. tract. 4. resol.* 50. licèt contrarium, immò hoc casu confirmantem suspensionem incurrere, existimauerint minus benè Viuald. Petr. de Ledesma, & Barthol. ab Angelo, quos refert, & sequitur Bonacin. *d. puncto* 2. *num.* 11.

48 Secundò, & Ordinis Sacramentum, quod soli Episcopi ex officio conferre possunt, vt de Fide definitum est in Concil. Trid. *sess. 23. de Sacram. Ordin. can. 7.* & constat ex multis Iuribus, & præcipuè ex *cap. perlectis, vers. ad Episc. 25. dist. cap. quamuis, 68. dist. cap. 1. de ordinat. ab Episcopo,* tradunt S. Thom. *part. 3. q. 65. art. 3. arg.* 1. Iodoc. Cocc. *in Thesauro Catholico, lib. 7. art.* 18. Vasq. *in 3. part. disp. 243. & 245.* Valer. Reginald. *in prax. fori pœnitent. lib. 30. num.* 30. Henriq. *in sum. lib. 10. cap.* 21. Piasec. *in praxi Episcop. part. 1. cap. 1. num. 6. pag.* 26. Bonacin. *de Sacram. disput. 8. q. vnic. puncto 5. num.* 1. Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. p. 1. disp. 6. §. 3. num.* 8. Scip. de Rubeis *in aphorismis Episcopal. verb. Ordo, num.* 1. Quamuis hæretici, aut ab Ecclesia præcisi præponantur, dummodo tamen ritè ordinati sint; quia validitas Sacramenti non pendet ab vnitate Ministri, sed potiùs à Charactere, qui indelebilis est, nec per hæresim amittitur; & sicut character Sacramenti per nulla ordinati scelera, aut Ecclesiasticam potestatem potest vnquam deleri, ita nec potestas per eum significata, quæque per Sacramentum diuinitus confertur, potest vlla ratione, quandiu Ordinatus viuit, ab eo tolli; cuius nulla est alia ratio, quàm voluntas Christi, id ita instituentis; ne si hæc potestas penderet à Fide, vel meritis ipsius Ministri, essemus semper dubij de valore Sacramentorum. Quare ita tenent Henriq. *in sum. lib. 10. c. 21. in princ.* Ægid. de Coninck *de Sacram. tom. 2. disp. 20. dub.* 9. Bellet. *disquisit. Cleric. part. 1. tit. de Discipl. Clerical. §. 1. num.* 25. & alij per me citati *de offic. & potest. Episcopi, p. 2. alleg. 3. num. 3. & 17.* quibus addo Illustriss. D. Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. 1. num. 4. dist.* 95. & latè Sebast. Cæs. *d. §. 3. num. 9. cum seqq.* vbi *num.* 10. respondet text. *in cap. & si illa, §. sunt autem, 1. quæst. 7.* contrarium probantem esse Gratiani, quia in hoc errauit, & *num.* 11. ampliat procedere non solùm in illis Episcopis, qui ritè, & verè à Catholicis fuerunt Ordinati, & postea facti sunt hæretici; sed etiam in illis, qui ab eisdem hæreticis Episcopalem consecrationem, in forma tamen Ecclesiæ receperunt, & *n.* 13. subdit hoc non procedere, quoad effectum executionis, itavt ab illis Ordinati nullo modo eiusdem Ordinis legitimum vsum, seu exercitium recipiant, adducens ad hoc text. sic intelligendum, *in cap. qui perfectionem, & in cap. ventum, 1. q. 1.* cum multis aliis asserentes virtutem Spiritus sancti cum talibus Sacramentis non transire, videlicet ad dignè administrandum, & *n.* 15. id intelligit, etiamsi Ordinati ignorent suos Ordinatores esse præcisos ab Ecclesia, per *cap. 1. & 2. de ord. ab Episcopo qui renunt.*

Ex delegata verò Summi Pontificis potestate 49
possunt Ordines Minores etiam à simplici Sacerdote conferri, vt benè resoluunt Henriq. *d. lib. 10. cap. 13. §. 1.* Campan. *in diuers. Iuris Can. rub. 1. n.* 22. *& rub. 6. cap. 2. num.* 12. & alij citati per me *de offic. & potest Episcopi, p. 2. alleg. 3. num.* 3 prout faciunt Cardinales Presbyteri, qui suis familiaribus Tonsuram, cæterósque Minores Ordines conferunt, vt suprà ostendimus, *cap 4. num.* 40. Item, & Abbates, vt infrà demonstrabimus, *cap. 18. num. 66. cum*
seqq. non Sacerdoti verò minimè poterit commit- 50
tere, aut concedere, vt conferat Minores Ordines, Victor. *in sum. num.* 236. Campan. *d. cap. 1. n.* 15. & inclinant S. Thom. *in supp. ad 3. p. q. 38 art. 1. ad 3. arg.* Seraph. *decis. 985. num.* 6. Tambur. *de Iure Abbatum, tom. 2. disp. 2. q. 4. in fin.*

An autem vigore delegationis huiusmodi fa- 51
ctæ à Papa possit alius ab Episcopo etiam in Sacerdotali ordine constitutus, sacros Ordines conferre? quæstio est dubia; in qua negatiuam partem tenent S. Thom. *in supplem. ad 3. part. quæst. 38. art. 1. ad 3. & in 4. sent. dist. 7. q. vnic. art. 5. vers. talia verò, in 2. scripto etiam,* Sot. *in 4. dist. 25. q. 1. art. 1. ad 2. & dist. 7. quæst. vnica, art. 11. ad 4.* Couar. *var. lib. 1. cap. 10. num. 10. vers. atque ita,* & alij, quos refert, & sequitur Campan. *d. rub. 6. cap. 2. num.* 13. Sed pro affirmatiua pugnat *gloss. fin. in cap. manus, de consec. dist. 5. & in cap. peruenit, 95. dist.* Abb. *in cap. quanto, num. 9. de consuet.* concludentes Papam posse indistinctè concedere potestatem Sacerdoti conferendi Ordines sacros, & alios promouendi ad Ordinem, quem ipse habet. Ego verò primam opinionem negatiuam verissimam indico, quoad Sacerdotium, quia in tot annorum spatio nullibi apparet commissio ordinationis huiusmodi facta simplici Sacerdoti, quod magnum est indicium non validæ facultatis; tum quia ad Episcopalem dignitatem pertinet eum Ordinem conferre, quo immediata potestas tribuitur in Corpus Christi verum, sicut in Corpus Christi mysticum, propter eminentiam illius dignitatis: ita post multos à se relatos concludit Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. 1. num. 7. dist.* 95. vbi *num.* 8. reprobat Vasq. *de Sacram. Ordinis, disp. 148. cap. 4. vers. itaque, sub num.* 41. enixè contrarium defendentem ex testimonio Concilij Antioch *Can.* 10. & Concil. Ancyrani *Can.* 13. quòd suam non probat intentionem. Secundam autem opinionem affirmatiuam procedere posse existimo quoad Subdiaconatum, & Diaconatum, cùm eam comprobent exempla diuersarum concessionum; nam Victor. *in sum. num.* 235. testatur se legisse in quadam Bulla concessionem quandam factam Abbatibus Cisterciensibus conferendi Ordinem; & de illa meminit Nauar. *cons. 14 de priuil. in nouis*; & de Ordine Diaconatus idem refert Maior *in 4. dist. 7. q. vnic. vers. secundò arguitur,* & Vasq. *citato loco* asserit se aliam inspexisse Bullam, in qua Innoc. VIII. prædictum priuilegium Cisterciensibus datum continebat, & haberi in noua compilatione priuilegiorum, *priuil.* 118. & asseruari in Bibliotheca Collegij Complutensis, *sub Dat. Romæ anno Domini 1489. & 4. Pontificatus eiusdem Innocentij VIII.* refert Illustriss. D. meus *vbi suprà, num.* 9. & Tamburin. *de Iur. Abbatum, tom. 2. disp. 2. q. 5. num.* 2. vbi citat Eiliuc. *quæst. moral. tom. 1. tract. 9. cap. 5. q. 2.*

Tertiò,

52 Tertiò, attendere, vt reliqua Sacramenta à Mi-
nistris idoneis cum debita forma, ac ritu, & ma-
teria, tempore etiam legitimo, ac personis dignis
& habilibus ministrentur; idque cum omni reue-
rentia, ac debito honore fiat, & specialiter, vt
sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum honori-
ficè, ac decenter conseruetur, *cap. sanè, de celebrat.*
Missar. Fusc. *de visit. lib. 2. cap. 5. num. 3.* iuuant, quæ
cumulaui *de offic. & potest. Episcopi, part. 2. alleg. 22.*
per tot.

53 Quartò, ne pro ministrandis Sacramentis ali-
quid indebitè exigatur, *cap. placuit, 1 2. 1. q. 1.* An
autem, & quando accipiendo aliquid pro Sacra-
mentis, vel ipsorum administratione committa-
tur simonia? vide Bonacin. *var. tract. vbi de simo-*
nia, q. 4 §. 1. Metipsum *in collect. ad cap. sicut Episco-*
pum, num. 3. 1. q. 2.

54 Quintò attendere, vt Decretum Trid. Concil.
de matrim. celebrandis, sæpius publicetur, sicut in
55 eo dicitur *sess. 24. de reformat. matrim. cap. 1.* illud
enim vt robur suum accipiat necesse est in Paro-
chiis publicari, in tantum quòd publicatio in
Diœcesano Synodo facta non æquipolleat, prout
attestatur à sacra Congregatione decisum Ar-
mendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarra, lib. 4.*
56 *tit. 15. l. 1. de matrim. num. 62.* & sic post triginta
dies à die publicationis quoad annullationem
Matrimonij, etiam ignorantes obligabit, vt ex
eodem Concil. *in d. cap. 1.* colligunt Armendar.
vbi supra num. 61. Sanch. *de matrim. lib. 3. disput. 17.*
num. 10. ad fin. & Gutier. *de matrim. cap. 61. num. 11.*
aliàs enim nondum facta publicatione nulla obli-
gatio attrahit habitatores, nec ligabit ignoran-
tes; prout in quibusdam Galliæ, & Poloniæ par-
tibus adhuc cernitur non obligare; ita Petr. Le-
desm, *in sum part. 1. de Sacram. vbi de Sacram. Ma-*
trim. cap. 6. concl. 4. dub. 5. Ceuall *commun. contra*
commun q. 604. num. 145. Nan. *cons. 8. num. 1. sub tit.*
de clandest. desponsat. in nouis. Henriq. *in sum. lib. 11.*
cap. 53. §. 8. Galer. *in margarita casuum conscientia.*
verb. matrimonium, pag. 163. col. 2. Sanch. *d. lib. 3.*
disp. 8. num. 1. Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract. 4.*
cap. 9. num. 15. Rebell. *d. lib. 2. q. 7. sect. 3.* Gutier.
de Matrim. cap. 61. num. 12. Basil. Pont. *de impe-*
diment. matrim. cap. 26. §. 2. vers. quarto, vbi subdit
huiusmodi resolutionem non nasci ex eo, quòd
lex ad sui obligationem exigat, vt acceptetur à
Populo; sed ex speciali dispositione Ecclesiæ in
hoc casu, quæ hanc legem obligare noluit, nisi
post promulgationem in singulis Parochiis fa-
ctam, trigintaque à publicatione diebus elapsis;
refero Ego ipse *de officio, & potestate Episc. part. 2.*
alleg. 32. num. 152.

57 Sextò, vt ius, ac virtus omnium Sacramento-
rum à Parochis suis Populis exponatur, Concil.
Trid. *sess. 24. de reform. cap. 7.* Petr Ledesm. *in sum.*
p. 1. ad fin. in tract. de doctrina Christiana, Fr. Ioan-
nes Gonzal. *en el tratado del perfetto Christiano, fol.*
mihi 219. verso.

CIRCA IV. De Ecclesiasticis personis, ac
rebus, vel locis, attendere debent Episcopi.

Primò, ad ea, quæ de ordinandis Clericis, &
beneficiis conferendis, quæve de Regularium
personarum institutione infra suis locis hoc co-
dem libro exponemus, in hisque seruandis curam,
ad diligentiam impendere.

58 Secundò, Clericos, ac Regulares delinquen-
tes corrigere iuxta sacrorum Canonum disposi-
tionem, *in cap. refragabili, de offic. ordin. & in Clem. 1.*
eod. tit. cum similib. & curare, vt ea omnia ser-
uent, illaque deuitent, quæ infrà *de vita, & honest.*
Cleric. & de statu Regularium, ex sententia Cano-
num referemus, circa quod specialiter dicitur Epi-
scopos ex officio curare debere, ne personæ huius-
modi assiduam mulierum habeant conuersatio-
nem, vt dicitur 81. *dist. per tot.* & ne sustentandæ
vitæ causa adolescentiores viduæ, vel sanctimo-
niales Clericorum familiaritatibus subiiciantur,
cap. ad reatum, ead. dist.

Tertiò, sine formatis, aut testimonialibus lit- 59
teris Clericos peregrinos suscipere non debent,
cap. fin. 71. dist. & quamuis Manduf. *ad reg. 24. Can-*
cel. q. 5. insinuet huiusmodi testimoniales litte-
ras esse de forma, tamen si Presbyter peregrinus
illas non habuerit, poterit admitti ad celebran-
dum, si aliunde fidem fecerit de sua Ordinatione.
Nau. *cons. 1. num. 1 in fine, de celebrat. Missar.* Aloys.
Rice. *in decis. Cur. Archiepisc. Neapol. decis. 150. p. 1.*
faciunt per me dicta *super hoc cap. vers. 3. ne cui*
vago. Quæ autem dicantur litteræ formatæ, qua- 60
rum meminit Gratian. *in princ. dist. 73.* vide Alciat.
lib. 11. parerg. cap. 3. vers. in Concilio, Card. Baron.
annal. Eccles. tom. 2. anno Christi 142. vers. quæ autem,
vbi ait ex antiquo Ecclesiæ more dici litteras
quasdam quibus Episcopus Clericum à proprio
subiectionis iure dimittebat, vt alteri subiiceretur
Episcopo, sicut tradit glos. *verb. inter Episcopos, in*
cap. Ecclesiis, dist. 68. quam sequuntur *ibi* Turrecr.
& alij.

Quartò, officio Episcoporum est iniunctum, vt 61
si quando contingat Regulares personas fieri Te-
stamentorum executores, rationes de huiusmodi
executionibus ab eis exigant, *Clem. vnic. de testa-*
ment. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 3. q. 70. art. 5.*
Molin. *de Iust. tract. 2. disp. 247. col. pen. vers. si Reli-*
giosi, Sanch *in præcepta Decalogi tom. 3. lib. 6. cap. 11.*
num. 22. Tamburin. *de Iure Abbatum, tom. 1. disp. 15.*
q. 7. num. 23. Negligentiam quoque Abbatum sup-
pleant, *cap. quanto, de offic. Ordin.* ex quo colligit
Ludou. Mirand. *in man. Prælat. tom 1. q. 51. art. 3.*
Episcopis incumbere curam recolligendi aposta- 62
tas, & Fratres fugitiuos in casu, quo eorum Præ-
lati in re tanti ponderis & momenti negligentes
extiterint, & Marc. Anton. Genuens *in praxi Cu-*
ria Archiepisc. Neapol. cap. 70. num. 20. hinc infert 63
posse Archiepiscopum in tota sua Prouincia ad-
monere Monachos, & alios Regulares vagabun-
dos, & apostatas, vt redeant ad sua Monasteria,
monendos prius Episcopos Suffraganeos, vt id
exequantur, deinde Regularium Superiores vt
eos reducant, quibus negligentibus subdit ipsum
Archiepiscopum posse compellere Regulares, &
eorum Superiores. Attenta verò dispositione
Concil. Trid. *sess. 6. de reform. cap. 3.* Regularis ex-
tra Monasterium degens, etiam sui Ordinis pri-
uilegij prætextu tutus non est, quominus si deli-
querit, ab Ordinario loci, tanquam super hoc à
Sede Apostolica delegato, secundùm Canonicas
Sanctiones, visitari, puniri, & corrigi valeat, de
quo latè egi *de offic. & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 105.*
ex num. 14.

Quintò, Episcoporum quoque officio est in- 64
iunctum attendere, vt in eis Constitutionibus
Sanctimonialium admoneantur, ipsæ vt saltem
semel singulis mensibus Confessionem peccato-
rum faciant, & sacrosanctam Eucharistiam susci-
piant. Concil. Trident. *sess. 25. de Regular. cap. 16.*
Campan *in diuers. Iuris Canonic. rubric. 12. cap. 16.*
num. 51. cum seqq. Hieronym. Venero y Leyna *in*
examine Episcoporum, lib. 6. cap. 26. Ego ipse *de offic.*
&

*& poteſt. Epiſcop.p. 2.alleg. 25.num.46.cum ſeqq.*De-
nique eidem Epiſcopo incumbit Confeſſorem Mo-
nialibus aſſignare, Monaſteria omnia viſitare, &
plura alia facere, quæ magis ad poteſtatem pertine-
re videntur, de quibus omnibus ſuis in locis ali-
qua dicemus.

65 Sextò, quoad loca Eccleſiaſtica curæ Epiſcopo-
rum iniungitur Eccleſiaſticas immunitates tueri,
cap.decet,de immun.Eccleſ. lib.6. & Eccleſiarum re-
uerentiam circa ea, quæ in eis fieri probibentur,
conſeruare & augere, vt infrà *lib.2. cap.3.* oſtende-
mus; vbi etiam per eundem ferè librum quid circa
Eccleſias conſtruendas, reparandas, conſecrandas,
reconciliandas, itemque de Altaribus, & quid circa
gubernationem Hoſpitalium, & locorum piorum
curare debeant Epiſcopi, & quid eorum curæ circa
res omnes Eccleſiaſticas ſacras, & non ſacras, con-
ſeruandas, tractandas, & non alienandas commit-
tatur, latè demonſtrabimus.

§. I.

66 NVnc verò de cura in paſcendis ouibus adhi-
benda videamus, circa quod officium eſt
Epiſcoporum præcipuum prædicare Verbum Dei,
& ſubditos ſuos docere, eiſque monita ſalutis
tradere, & delinquentes corrigere, ac monere;
qua de re vide text.*in cap.audire, 25.diſt & in cap.
inter cætera, de offic. Ordin.* & Concil. Trid. *ſeſſ. 5.
de reformat. cap.2. & ſeſſ.24.* etiam *de reform. cap.4.*
& infrà *cap. proximo*, ſpecialitèr agere propoſui-
mus, ſolùm hoc loco referemus verba Euariſti Pa-
pæ, quæ habentur *in cap. ſicut vir, 7.q.1.* ita de hoc
Epiſcopi officio dicentis; *Epiſcopum oportet oppor-
tunè, & importunè, ac ſine intermiſſione Eccleſiam
docere, eámque prudenter regere, & amare, vt a vi-
tiis ſe abſtineat, & ſalutem conſequi poſſit æternam,
& illa cum tanta reuerentia eius doctrinam ſuſcipere
debet, eúmque amare, & diligere vt Legatum Dei, &
præconem veritatis.*

67 Secundò, animarum curæ prouidere bonos, &
idoneos Rectores, ſiue curatos inſtituendo, qui
curam ſuam non negligant, *cap.nullus omninò, 16.
q.7.* Sed & ipſimet Epiſcopi in multis caſibus, ſi
neceſſe ſit, curam animarum, vt Parochi exercere
tenentur, arg.*cap.illud 95. diſt.* cùm ipſi veri ſint
animarum Paſtores, eiſque oues præcipuè fuerint
68 demandatæ. Inferiores verò potius coadiutores
ſunt, quàm Paſtores, qui ſæpius mercenariorum
more oues dimittunt; & ideo tota Diœceſis dici-
tur Parochia Epiſcopi, vt dixi *de offic. & poteſt.
Epiſcopi part. 3. alleg* 80. *num.* 12. Et ſua Eccleſia
69 Cathedralis dicitur eſſe Parochia totius ciuitatis
& Diœceſis, Card. *in Clem.dudum, §.verum, de ſe-
pult.* Bellet. *diſquiſ.Cleric.part.1.tit.de bonis Cleric.
§.3.num.43.* ac propterea gloſſ. *verb. a foris veniunt,*
70 *in cap.3.de offic Archiepiſc.* dicit, quòd quilibet de
Epiſcopatu poteſt Sacramenta recipere in maiori
Eccleſia. Vnde prouidere debent Epiſcopi, vt
cunctis Sacramenta diligenter, promptè ac libera-
liter miniſtrentur, & præcipuè morientibus; & ſi
qui ſint in Diœceſi impœnitentes, aut excommu-
nicati, vel vltimo ſupplicio deputati, curare de-
bent, ne ſine reconciliatione, aut abſolutione, &
viatico pereant, *cap. de his, 26.q.6. Clem.1.de pœnit.
& remiſſ.*

71 Tertiò, ſi qui excommunicationis vinculo de-
tinentur, officium eſt Epiſcoporum eorum nomi-
ne ſubditis ſuis & vicinis etiam Epiſcopis, ſi opor-
teat, publicare, & ea præ foribus Eccleſiæ affi-
gere, vt quiſque communionem eorum valeat eui-
tare, *cap.cura, 11.q.3. Clem.vnic.de conſang.& affinit.*
cum ſimilibus.

Quartò, vitia ſubditorum tenentur arguere, & 72
errantes corrigere, & omninò curare, obſecran-
do, arguendo, & inſtando, vt ad ſalutis viam re-
uertantur; Concilium Tridentinum *ſeſſ.23. de re-
format. cap.* 1. circa quod inueni optimum De-
cretum ſacræ Congregationis Cardinalium nego-
tiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum, in
vna ciuitatis Caſtelli 14. *Aprilis* 1615. quæ cenſuit.
*Primò, Epiſcopum grauare non poſſe hæredes defun-
cti pro ſolutione quartæ funeralis Parochiæ, ex qua
cadauer extrahitur; ſed cauſa huiuſmodi inter Regu-
lares, & Parochos, prout de Iure videatur. Secundò,
poſſe Epiſcopum per ſeipſum retinere Camerarium pi-* 73
*gnorum, qui tamen ſoluere non faciat pluſquam dicta
ciuitatis Camerario ſoluere ſolitum ſit. Tertiò, licere
Epiſcopo tot ſatellites, quot ſibi libuerit retinere.* 74
Quartò Baroncellum Curiæ Archiepiſcopalis in ea- 75
*dem Curia Epiſcopali ſyndicari, ideóque in eodem
Tribunali in officij principio cautionem præſtare de-
bere. Quintò, citationes per ſatellites minimè exequi* 76
*debere, ſed per Baiulum probæ vitæ, ac per Epiſco-
pum eligendum. Sextò, in Tribunali Epiſcopali ſer-
uari debere taxam Conſtitutionis Gregorij XIII.
quatenus verò Epiſcopus nouam facere velit, dictæ
conſtitutionis taxam excedere non debere. Septimò,* 77
*ſatellites in executionibus peragendis pignora debito
tantùm æquiualentia auferre debere. Octauò, Epi-* 78
*ſcopum poſſe vti Notario criminali ciuitatis, qui ſit
vir probus, & ſi ſit aduena, ſub quouis prætextu ta-
xam non excedat. Nonò, Epiſcopum permittere de-* 79
*bere, vt Presbyteri in cauſis ciuilibus in foro ſæculari
examinentur, dummodo iuramentum in Tribunali
Epiſcopali prius præſtetur. Decimò, quòd Clerici non* 80
*impediantur quominus ciuiliter denuntient, aut que-
relent in officio damni dati, occaſione damnorum da-
torum in eorum poſſeſſionibus; iuramentum tamen
in Tribunali Eccleſiaſtico præſtetur. Vndecimò, Epi-* 81
*ſcopum non teneri exhibere ciuitati conſtitutiones Sy-
nodales, priuſquam imprimantur, & poſtquam pu-
blicata fuerint, ſi aliquid ciuitati præiudiciale in illis
repertum fuerit, tunc ciuitas reclamare, & aggrauia
proponere poterit.*

Quintò, diſſidentes fratres, ad pacem magis, 82
quàm ad iudicium debet excitare, *cap.ſtudendum,
cap. præcipimus, 90. diſtinct.* Mart. *de Iuriſdict.
part. 2. cap.22. à num.* 14. itavt ſi negligens fue- 83
rit in reuocando diſcordes ad Concordiam, pec-
cabit mortaliter, licèt in aliis peccatum ſit venia-
le, Marc. Anton. Genuenſ. *in Man. Paſtorum,
cap. 43. num.* 1. Bellet. *diſquiſit. Cleric. part. 1. tit.
de diſcipl. Cleric.§. 15. num.96.* Ego ipſe *de offic. &
poteſt. Epiſcopi, part.3. allegat.79. num.1.* Tenetur 84
quoque pacem inter ſubditos ſemper conciliare,
& pacem, vel treguam rumpentes punire, *cap. 1.
de tregua, & pace.* Marc.Anton Genuenſ.*d.cap.43.
num.14.* Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.20.
num.54. in fin.* Non poteſt tamen cogere aliquem 85
ad ſe cum inimico conciliandum, quia ſuæ con-
ſcientiæ ſatisfacit, qui iniuriam in corde remittit,
vt Epiſcopo Caietano reſpondit ſacra Congrega-
tio negotiis Epiſcoporum præpoſita *die 15. No-
uembris* 1588.

Sextò, victum pauperibus largiri, & viduarum, 86
orphanorum, ac miſerabilium perſonarum curam
paternam gerere, Concil. Trid. *ſeſſ 23. de reformat.
cap.* 1. me citato *in hoc loco* nouiſſimè Carol. Ma-
ranta *tom. 1.reſp.22. num 44.* circa quod ſpecialiter

curæ eorum demandat Aurelian. Conc. vt dum conspexerint Iudices, ac potentes huiusmodi miserabilium personarum oppressores existere, eos Sacerdotali admonitione redarguant, & si emendare errorem neglexerint, Principis implorent auxilium. Sed & *l. Iudices, C. de Episcop. audient.* mouet Episcopos, vt etiam carceratorum curam gerant, prouidentes scilicet, vt humaniter tractentur, quoad locum carceris, & quoad victum non habentibus ministrandum, & his similia. Infantium quoque expositorum curam agere, & curare, ne serui fiant colligentium, *l. nemini licere, C. eod tit.*

87 Septimò, prouidere ne subditi sui vanis, & superfluis sumptibus intendentes substantias suas consumant, & ne quis vltra quàm gradus personæ, & facultates patiuntur, expendat, *Clem. 2. de Magistr.* illud quoque præceptum Episcopis innuitur *in cap. vbi periculum, §. fin. de elect. lib. 6.* vt statim audita morte Romani Pontificis, ipsi cum suis subditis eius exequias celebrent, & quotidie pro felici noui Pontificis electione fideliter orent.

88 Octauò, generaliter debent Episcopi oues sibi commissas bonorum operum exemplo pascere, & pro eis frequenter orare, & sacrificia Deo offerre, easque continuis monitis, & adhortationibus in viam salutis dirigere, Concil Trid. *sess. 23. de reformat. cap. 1.* Canones autem omnes, & Conciliorum Decreta, nouasque Constitutiones à Pontificibus in dies emanantes seruare debent, vt idem Concil. Trident admonet *sess. 25. de reformat. cap fin.*

89 Nonò, vt omnia cognoscere valeant, quæ in tota sua Diœcesi dirigenda sunt, ac moderanda, illamque sæpiùs personaliter visitare valeant, sicut præcipitur *in cap. legitur, & in cap. relata, & in cap. decernimus* 10. *q. 1.* Concil. Trident. *sess. 24 de reform. cap. 3.* de qua visitatione infrà particulariter agemus, *hoc eod. lib. cap. 14.*

90 Decimò, vt valeant cuncta, quæ ad eorum officium spectant, faciliùs implere, & ea, quæ correctione, emendatione, ac reparatione indigent, ordinare, ac moderari, abusus quoque tollere, & bonas consuetudines, ac Canonum obseruationes introducere; mandatur Episcopis, vt semel saltem quotannis Synodum, seu Concilium totius Cleri debeant conuocare, *cap. quoniam, cap. annis singulis, 18. dist.* in quo de huiusmodi rebus, quas enumerauimus, agatur, & quia hæc omnia per seipsos exequi, & expedire non possunt, *cap. illud 5. dist.* præcipitur eis *in cap. inter cætera, de offic. Ordin. & in cap. sicut olim, de accusat.* vt per personas idoneas plura exequantur, & Vicarios ac Coadiutores in tanto munere obeundo secum habeant, vt infrà de omnibus particulariter videbimus, *hoc eod. lib. cap. 15.*

91 Vndecimò, illud quoque super omnia præcipitur Episcopis *in cap. si quis in Clero, & in cap. placuit, 7. q. 1.* sine quo quicquam omnino fieri nequit, vt apud Ecclesias suas residere quamdiu poterint, debeant; & præcipuè certis anni temporibus, vt in Concil. Trident. *sess. 23. de reform. cap. 1.* quibus refici maximè & in Domino gaudere Pastoris præsentia oues debent, sicut infrà de residentia videbimus. Et hoc insuper onere prægrauantur, ac perpetuo vinculo constringuntur, quod vsque ad mortem nullo vnquam tempore, nec tædio curarum, nec afflictionum affectu, neque metu persecutionum perterriti derelinquere gregem suum debent, & pondus Episcopale deponere, vt accepti talenti pulchritudo non deleatur; sed certamine eorum salubriter augeatur, & tripliciter fructus, vt inquit Nicol. Papa *in cap. Pontifices, in fin. 7. q. 1.* sed perseuerare vsque in finem tenentur, nec pro laboribus & infestationibus, assignatas sibi à Deo commissas Ecclesias deserere debent, vt quieti, & otio vacent, vt præclarè docet ac monet cunctos Episcopos Liberius Papa *in cap. suggestum, 7. q. 1.* exceptis tamen legitimis causis, de quibus habetur *in cap. nisi cum pridem,* vbi Doctores, *de renunc.* quòd autem nec metu persecutionem fugere Episcopus debeat, ostendit in Euangelio Dominus dum ait, Ioan. 10. *Bonus Pastor animam suam ponit pro ouibus suis, mercenarius autem, & qui non est Pastor, cuius non sunt oues propriæ, videt lupum venientem, & fugit, ac dimittit oues, &c.* Verùm (vt docent sancti Patres, Augustinus scilicet, Gregorius, & alij, *in c. scituri, cum seqq. & c. fin. 7. q. 1.* Nicephor. *lib. 19. histor. Eccles. c. 9. & 16.* vbi in persequutione quicquam præsens prodesse non posset Episcopus, magis autem obesset, veluti si ipse à persequutoribus quæreretur, & per eum oues detrimentum paterentur, vel vbi per alios est firma salus Ecclesiæ suæ, fugere potest, & debet, nam *Matth. 10.* mandatum Apostolis legimus: *si vos persequuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam;* & ipse Dominus cùm ab Herode quæreretur, fugit in Ægyptum, *Matth. 2.* & cùm Iudæi vellent eum lapidare, abscondit se, & exiuit de Templo, *Ioan. 8.*

Licet ergo ex his omnibus intelligere quàm 92
graue sit, & periculosum Episcopale onus, & quanta res sit in tot curarum generibus, quibus tenentur adstricti rectè incedere, nec deficere, quibus, nisi insistant, & diligentiam, curámque adhibeant, culpæ subditorum eis imputentur, iniuriæ Deo illatæ, & Diuini cultus vilipendia Episcopis adscribantur, *cap. 1. & cap. scientes, 36. dist.* Nam vbique sunt pericula delinquendi, & lapsus hinc inde imminent grauiores, vt nisi studiosè caueant, ne declinet ad dexteram, vel ad sinistram, in offendicula cadant necesse est; censuris enim, & pœnis Canonicis sæpius tenebuntur, simoniacam labem frequenter incurrent, & peccata plurima omissionis plerumque, aut conniuentiæ consensus, vel malè actorum exemplo in subditis admittere frequenter eos continget, nisi diligenter inuigilent, & suæ simul, & subditorum saluti prouideant. Non ergo facile est, vt B. scribit Ambros. *in cap. non est facile, 40. dist.* stare in loco Petri & Pauli, scilicet tenere Cathedram regnantium cum Christo, quia, inquit, non Sanctorum filij sunt, qui tenent loca Sanctorum, sed qui exercent opera eorum: licèt enim Episcopi locum Apostolorum in Cathedra teneant, & Christi vices repræsentent in terris, & honorentur à subditis, nisi tamen eos Dominus vigilantes inuenerit, & Pastoralis officij operibus incessanter instare, tanto plus cæteris punientur, quanto plus cæteris vigilare debuissent, vt subditis via & lumen ad æternam salutem esse possint, *cap præcipuè, 11. q. 3. cap. nulli fas, 25. q. 1.* Quare S. Augustinus *in cap. ante omnia, dist. 40.* dicebat nihil in hac vita, & maximè hoc tempore esse difficilius, laboriosius, ac periculosius Episcopi officio, & nihil apud Deum miserabilius, & tristius, & damnabilius; sed si perfunctoriè, inquit, res agatur, nihil esse in hac vita, & maximè hoc tempore facilius, & leuius, & hominibus acceptabilius Episcopi officio apud Deum, cùm nihil beatius, si eo modo militetur, quo noster Imperator præcipit.

Vnde

93 Vnde cùm in tot pericula ad Episcopatum assumpti incidant, conqueri quodammodo possunt cum Propheta, dicentes, *Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro*; & illum cum Christo lamentari, Psalm. 128. *Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores.* nam & illud cauere quisque eorum debet, ne propter negligentiam suam iratus Pater Cœlestis dicere de se debeat, quod de proprio filio pro alienis culpis dixerat Isai. 53. *Propter scelus Populi mei percussi eum*, cùm secundùm præceptum Apostoli 2. *ad Timoth.* 4. vigilare debeant, & in omnibus laborare ac ministerium suum implere, in tot tantisque curis Episcopalibus teneantur; quod si facere negligant, & greges sibi commissos mercenariorum more deserant, ouium perditarum sanguis de eorum est manibus à supremo Iudice requirendus; quasi enim rationem pro animabus sibi commissis redditurí vigilare tenentur, vt dicit Apostolus; quare non immeritò in Concil. Trident. *sess. 6. de reform. cap.* 1. dictus est Episcopatus onus Angelicis humeris formidandum. Propterea enim & Beatus Ioann. Chrysostom. *homil.* 3. *in Act.* formidabilem quandam sententiam protulit, dicens: *Arbitror paucos Episcopos saluos fieri, immò multos perire, non tam propter suam, quàm propter aliorum peccata.* Nam S. Bernard. *ad Episcopum Senonen.* scribens, *Si tentatio*, inquit, *est vita hominis super terram, quantis putatis periculis patet vita Pontificis, qui necesse habet omnium ferre tentationes.*

94 Non mirum igitur, si Sancti homines semper esse onus vitare studuerunt, & fugere sicut Moyses, cùm ad Populum de Ægypto educendum mitteretur, & alij Prophetæ imbecillitatem suam agnoscentes instanter recusabant, vt videre est *Exod.* 3. *&* 4. *& Hierem.* 1. Sed si diuinæ sit voluntati parendum, debet quisque cùm ad Episcopatus fastigium assumitur, Salomonem Regem imitari, qui cùm primùm in Regem assumptus esset, petiit à Deo dicens, 3. *Regum* 3. *Ego sum puer paruulus in medio populi, quem elegisti, qui præ multitudine numerari non potest; dabis ergo seruo tuo cor docile, vt populum tuum iudicare possit, & discernere inter bonum & malum*, &c. Nec vbi potest prodesse, debet refugere, quia propriam quietem communi vtilitati præferens, non potest dicere, *Mihi viuere Christus est, & mori lucrum*, cum Apost. ad Philip. 1. quia *nemo sibi viuit, nemo sibi moritur*; cum eodem ad *Rom.* 14. *Et non quærit quod sibi vtile est, sed quod multis, vt salui fiant.* 1. ad Corinth. 10. Vnde Clemens *epist.* 1. *ad Iacob. in princ.* hos sic alloquitur: *Si periculum peccati timens suscipere refugis Ecclesiæ gubernacula, certus esto, quia amplius peccas, quàm si populum Dei, veluti in fluctibus positum, & periclitantem, cùm iuuare possis subterfugis, tui tantummodo habens considerationem, & non quod in commune omnibus expedit prouidens. Vir Ecclesiasticus*, inquit Isidor. *lib.* 3. *de summo bono, cap.* 33. *& Crucifigi mundo per mortificationem propriæ carnis debet, & dispensationem Ecclesiastici Ordinis, si ex Dei voluntate prouenerit, volens quidem, sed humilis gubernandam suscipiat. Multis intercipit Satanas fraudibus eos, qui sensu, & vita vtilitate præstantes præesse, & prodesse aliis nolunt. Et dum eis regimen animarum imponitur renuunt, consultius arbitrantes otiosam vitam degere, quàm lucris animarum insistere. Quod tamen decepti agunt per argumentum Diaboli fallentis eos per speciem boni, vt dum illos à Pastorali officia retrahit, nequaquam proficiant eos, qui eorum verbis, atque exemplis instrui poterant. Hæres es, & Vicarius Petri, ô Episcope, fac opus Euangelistæ, & Pastoris, non erubescas Euangelium, si erubescendum non credis Pastoris officium, insta importunè, opportunè, ministerium tuum imple. Ministerium tuum plus oneris habet, quàm honoris; si affectas honorem, mercenarius es, si onus amplecteris, potens est Dominus augere gratiam suam, vt lucra ex lucris, & ex profectibus accedant profectus; manebas fortè in monte leuatis manibus orans cum Moyse, iussit Dominus, vt descendas in campum cum Iosue pugnaturus cum Amalechitis, non deponas animum, quia neque in Monte absque timore viuendum est, neque in medio Amalechitarum diffidendum; nam Loth inter Sodomitas fuit Sanctus, & in Monte solus agens fuit incestuosus.*

§. II.

QVamuis hucusque de officio, ac onere Episcoporum nonnulla cumulauimus, plura tamen ad eorum officium spectantia supersunt, sed quia potius ad potestatem, & Iurisdictionem referri videntur, ea in sequenti parte capituli exponemus.

Episcopali igitur muneri non modò onera, & officia plurima sunt iniũcta, verùm potestas etiam, 95
& auctoritas maxima, dignitas quoque ac præeminentia à Canonibus est concessa, vt faciliùs ea, quæ ad suum munus pertinent, valeant adimplere, & eis honor debitus, atque obedientia à subditis exhibeatur. Omnis autem potestas, & auctoritas, ac Iurisdictio Episcopalis ad tria capita redigi solet; quædam enim Episcopo competunt ratione Ordinis, seu consecrationis Episcopalis, quę scilicet solus Episcopus exercere potest, non Episcopo autem omnino sunt interdicta. Quædam verò competunt ei ratione Iurisdictionis. Alia ratione Dignitatis. Ea, quæ ad Episcopum solùm ratione Ordinis spectant, sunt hæc, videlicet.

Primò, Chrisma conficere, & Baptizatorum fontes Chrismate signare, *cap. perlectis, vers. ad Episco-* 96
pum, 25 *dist. cap. quamuis*, 68. *dist. cap. litteris, de consecrat. dist.* 3. *cap. si quis de alio, de consecrat. dist.* 4. Sbroz *de offic. Vicarij lib.* 2. *quæst.* 10. *num.* 9. Scip. de Rubeis *in Aphorism. Episcop. verb. Chrisma, num.* 1. Ego ipse *de officio, & potestate Episcopi, part.* 2. *allegat.* 31. *n.* 4. Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. part.* 1. *disput.* 6. §. 3. *num.* 16. Et quamuis Iura illa supra citata expressè loquantur de Chrismate, intelliguntur tamen, & procedunt in aliis oleis Catechumenorum, & infirmorum, quia licèt Chris-
ma strictè sumptum, importet tantùm quoddam 97
vnguentum ex oleo, & balsamo compositum, *cap.* 1. ibi, *& conficitur, de sacra vnctione*; nihilominus tamen attenta sermonis proprietate omne vnguentum significat ad vngendum designatum, Sot. *in* 4. *dist.* 7. *q. vnic. art.* 2. Victor. *de Sacrament. conclus.* 40. Suar. *tom.* 3. *disput.* 33. *sect.* 1. *&* 2. Chamer. *de Sacram. tract.* 3. *de confirmat. cap.* 2. *de materia confirmat. pag.* 112. Sayr. *de Sacrament. in genere, lib.* 1. *cap.* 3. *q. vnic. art.* 3. & ita præceptum Ecclesiæ de renouando Chrismate singulis annis in die Cœnæ Domini, de quo *in dict. c. litteris, & in c. quoniam, de sent. excom. lib.* 6. ad triplex illud oleum extendunt communiter Doctores, & vetustissimus Ecclesiæ vsus. Huiusmodi autem consecratio Chrismatis non debet numerari inter Sacramentalia ab Ecclesia instituta, quibus ipsa Episcopum aliquando priuare potest, iuxta ea, quæ infrà dicemus; quinimò Papa non poterit Episcopum etiam hæreticum impedire, ne huiusmodi Chrisma, aut oleum valida conficiat,

quia pertinent ad materias Sacramentorum, vt notauit Henriq. *in summ. lib. 3. de confirm. c. 6. in princ.* quem refert Sebast. Cæs. *d. §. 3. n. 17.*

98 Secundò Basilicas consecrare, & altaria in Ecclesia consecrata erigere, & consecrare, & hæc eadem consecrata reconciliare si violata fuerint, vel polluta, *dict. c. a. perlectis, dict. cap. quamuis, cap. 1.* cum aliis ibidem, *de consecr. dist. 1. c. aqua, de consecr. Eccles.* & citatis per me *de offic. & potest. Episcopi, part. 2. alleg. 27.* quibus addo Sebast. Cæs. *d. §. 3. n.* 18. & infrà *lib. 2. cap.* 7. videbimus.

99 Tertiò, Ordines Clericis conferre, & Episcopos consecrare, & huiusmòdi solemniter degradare, vt de Sacramento Ordinis, & degradatione demonstrabimus hoc eod. *lib. cap.* 23. *cum seqq.*

100 Hæc omnia solus Consecratus Episcopus facere potest, nec alius; quamuis illa plena administratio Episcopatus concederetur, *cap. Pontifices 7. q. 1. cap. interdicimus* 16. *q. 1. cap.* 1. 26. *q.* 6. nec ea, aut quodlibet eorum potest ipse Episcopus alteri, qui non sit Consecratus Episcopus, demandare, nec valet consuetudo in contrarium, vt scilicet non Episcopus soleat exercere, *cap. quanto, de consuetud. cap. aqua, de consecr. Eccles.* gloss. & Doct. *in c. transmissa, de elect.*

Alia verò sunt, quæ etsi propriè, & præcipuè ad Ordinem Episcopalem spectare videantur, alteri tamen non Episcopo consuetudine, delegatione, aut priuilegio competere possunt, eo quòd illi reseruantur Ecclesiæ institutione, vt innuit Suar. *de Religione, tom.* 3. *tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 30. *n.* 4. Tamburin. *de Iure Abbatum, tom.* 1. *disp.* 22. *q.* 1. *ex n.* 3. sunt autem hæc, videlicet:

101 Primò minores Ordines, & primam Tonsuram conferre, quod enim diximus suprà de Ordinibus Clericorum, de sacris tantùm tribus Ordinibus intelligitur: nam primam Tonsuram, & minores quatuor Ordines, conferre possunt etiam Abbates suis subditis, & S.R.E. Cardinales etiã non Episcopi, & quidam Archipresbyteri ex priuilegio, vt suis locis particulariter videbimus: aliis verò quibus hoc Ius non competit, nec delegare potest Episcopus.

102 Secundò, Virgines Moniales post Professionem, & completo 25. ætatis anno, solemniter Consecrare, tradito velo, *cap. perlectis, §. ad Episcopum,* 25. *dist. cap.* 5. *de tempor. Ordin.* Salzed. ad Bernard. *c.* 26. *vers. Virginum benedict.* Bona *in suo libello de Consecr. Virginum, cap.* 4. Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 9. *lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 12. Tambur. *de Iure Abbatum disp.* 22. *q.* 6. *num.* 5. Sebast. Cæs. *dict. §.* 3. *num.* 18. *in fine.* Ego ipse *d. part.* 2. *allegat.* 27. *num.* 55. Sed id Presbyteris delegare poterit, vt colligitur ex *cap.* 2. 26. *q.* 6. quicquid dicat Sbroz *de offic. Vicarij, lib.* 2. *q.* 8. *num.* 4.

103 Tertiò, publicè pœnitentes in Missa reconciliare, *dict. cap. quamuis,* 68. *distinct. cap. cap. ministrare,* 26. *q.* 6. Sebast. Cæs. *d. §.* 3. *num.* 18. *vers. Item iidem,* Sbroz *de offic. Vicarij, lib.* 5. *q.* 18. *num.* 3. quod Sacerdos simplex ex licentia Episcopi facere potest, *c.* 1. *cap. Aurelius,* 26. *q.* 1. *cap. vlt.* 26. *q.* 6. Sbroz *d. q.* 18. *num.* 4.

104 Quartò, pœnitentias publicas iniungere est dignitatis Episcopalis, *cap. accedentibus,* vbi Abb. *de excess. Prælat.* Oldrad. *cons.* 246. *n.* 4. Cardin. Tusch. *tom.* 3. *littera E. conclus.* 238. *num.* 1. Scip. de Robeis *in Aphor. Episcop. verb. pænitentia, num.* 1. Sbroz *dict. lib.* 2. *q.* 18. *num.* 3. vbi *num* 4. subdit Sacerdotem de mandato Episcopi publicas iniungere posse pœnitentias.

105 Quintò, Campanas benedicere, & Chrismate vngere. Durand. *in ration. diuin. offic. lib.* 1. *cap.* 4. Steph. Durant. *de ritib. Eccles. lib.* 1. *c.* 22. Card. Cæs. Baron. *ann. Eccl. tom.* 10. *pag.* 810. Vgol. *de offic. Episc. c.* 31. *§.* 1. *n.* 2. latè Angel. Rocha *in speciali tract. de campanis, cap.* 5. *de campanar. consecrat.* Castald. *in praxi cærem. lib.* 2. *sect.* 12. *cap.* 5. & illas solus Episcopus benedicere solet, quamuis simplicem earum benedictionem delegare valeat.

106 Sextò, Calices, & Patenas, Corporalia, Pallas Altaris, & Vestimenta Sacerdotalia, & alia vtensilia Ecclesiæ consecrare, seu benedicere; Sbroz *de offic. Vicarij, lib.* 2. *q.* 10. *n.* 8. Azor. *instit. moral part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 7. *q.* 1. *cum seqq.* Henriq. *in sum. lib.* 9. *c.* 28. & alij citati per me *d. part.* 2. *allegat.* 27. *n.* 35. *cum seqq.* quibus addo Paul. Layman *in Theol. moral. lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 6. *num.* 10. quod etiam non Episcopus facere potest, qui id scilicet ex priuilegio, vel consuetudine habeat; nam alteri nec Episcopus delegat, Vgolin. *de offic. Episcopi. cap.* 32. *n.* 6. Posseuin. *de officio Curato c.* 2. *n.* 37. Paul. Layman *d. cap.* 6. *n.* 12. & 22. & ideò Sacra Rituum Congregatio sæpè requisita ab Episcopis, & à S.R.E. Cardinalibus, ob iustas causas in Ecclesiis propriis non residentibus pro facultate delegandi eam concessit, aliquando limitando personas in dignitate constitutas, 14. *Nouembris* 1615. aliquando tempus ad sex menses, 14. *Maij* 1616. & sæpius tantùm sine limitatione, 2. *Maij* 1619. & deinceps, vt referunt Barthol. Gauant *in comment rub. Missal. & Breuiar. tom.* 1 *part.* 4. *tit.* 19. *de rub. benedic. n.* 23. Tamburin. *de Iure Abbatum, tom.* 1. *disp.* 12. *q.* 2. *n.* 4.

107 Pro Coronide aduertendum duxi, quòd quamuis potestas hæc faciendi, & consecrandi supradicta Sacramentalia Episcopis ratione Ordinis competat, & ita in generali Iure diuino data sit, nihilominus tamen, quia Sacramentalia ista in particulari sunt de Iure Ecclesiastico instituta, & ita subsunt potestati Ecclesiæ, poterit in primis ipsa Ecclesia eos Episcopos aliquando priuare hac potestate, itavt Episcopus hæreticus, vel præcisus ab Ecclesia, nullo modo illa validè conficiat, prout latè & eleganter tradit Castr. *de iusta heret punit. c.* 22. Con. *lib.* 5. *var. c.* 10. *n.* 8. Henriq. *lib.* 10. *cap.* 31. *§.* 4. *in fine,* & probat optimè text *in cap. Ecclesias,* 68. *dist.* & *in cap. Ecclesiis, cum duobus seqq. de Consecr. dist.* 1. vbi Ecclesias ab Arrianis Episcopis consecratas iubet Pontifex iterum consecrari.

§. III.

NVnc circa iurisdictionem Episcoporum sciendum eos habere primùm Iurisdictionem Ordinariam in tota sua Diœcesi, deinde, & in multis casibus delegatam. Videbimus autem prius de ordinaria; quæ quidem consistit, aut in subiectione personarum, & locorum; aut dispensatione, & absolutione subditorum. Videamus de prima, quę comprehendit beneficiorum & aliarum gratiarum concessionem, & correctionem, ac pœnarum impositionem, quoad personas; item dispositionem, & gubernationem, seu administrationem, quoad loca, & res Ecclesiasticas. Pertinet ergo ad Iurisdictionem ordinariam Episcopi.

108 Primò, subiectas habere omnes, & singulas personas suæ Diœcesis, cuiuscumque sint gradus, & qualitatis in foro animæ, & in foro etiam exteriori quoad causas, & delicta Ecclesiastica, & pœnas, ac censuras Ecclesiasticas tantùm in laicis; in Ecclesiasticis verò personis, etiã quoad ciuiles causas,

ſis, & omnia crimina, & pœnarum genera omnia,
vt infrà demonſtrabimus.
109 Secundò, omnes Eccleſias, & Parochias, Mona-
ſteria, & Hoſpitalia, ac omnia loca pia, & religioſa,
ſub ſua poteſtate, & regimine habere, *c. regenda* 10.
q. 1. niſi aliud ex priuilegio exemptionis, vt *lib.* 2.
cap. 11. tractabimus.
110 Tertiò, res, & bona Eccleſiaſtica, ac beneficia,
& Iura omnium Eccleſiarum, quoad quædam ſub
ſuo regimine continere, *cap. nullus omnino*, 16.
q. 7.
111 Quartò, circa perſonas ad Iuriſdictionem Epi-
ſcopi pertinet formatas litteras dare, id eſt, dimiſ-
ſorias pro Ordinibus ab alio Epiſcopo recipien-
dis, *cap. fin. & per tot. 71. diſtinct. gloſſ. fin. in cap cùm
nullus, de tempor Ordin. lib.* 6. Seraph. *deciſ.* 985. *n.* 3.
Campan. *in diuerſ. Iur. Canon. rubr.* 6. *cap.* 3. *num.* 13.
112 *prope finem.* Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi,
part.* 2. *allegat.* 7. *num.* 4. Et quamuis olim exemptis
liceret huiuſmodi dimiſſorias impartiri, ex *dict.
cap. cùm nullus*, vbi Ioan. Andr. *num.* 2. Anchar.
verb. in exemptis ſub num. 3. Franch. *num.* 5. hodie
tamen Iure nouiori Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *de re-
format cap.* 10. neque ipſi Abbates, neque alij etiam
exempti, aut Collegia, vel Capitula quæcumque
extra Eccleſiarum Cathedralium Litteras dimiſſo-
rias Clericis ſæcularibus, vt ab aliis Ordines ſuſ-
cipiant, concedere valent. Vnde Henriq. *in ſumm.
lib.* 10. *cap.* 22. *§.* 3. tenet perſonas quaſlibet extra
Præſulem, etiam habentes Iuriſdictionem quaſi
Epiſcopalem contentioſam, & voluntariam, non
poſſe dictam elargiri licentiam. Et *in Commento
littera T.* atteſtatur ita Romæ obtinuiſſe Epiſco-
pum Salmanticen. *de anno* 1581. contra Capitulum
ſuæ Eccleſiæ, niſi tamen eſſet Ordinarius priuati-
ue ad Epiſcopum, iúſque haberet viſitandi, & con-
gregandi Synodum, contra quem non intrare diſ-
poſitionem Concil. Trident. *dict. cap.* 10. defendit
Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 112. quem re-
fert, & ſequitur Campan. *dict. cap.* 8. *num* 4. Alia
circa dimiſſoriarum conceſſionem, vide *dict. alleg.* 7.
per tot.
113 Quintò, Conſtitutiones ſpeciales in Eccleſia, &
Diœceſi ſua facere ſacris Canonibus non obuian-
tes, *c. Catholica*, 11. *diſt. cap.* 2. vbi gloſſ. & Doctores
de maiorit. & obed. cap. 2. *de conſtit. lib.* 6. Duen. *reg.*
245. Azor. *inſtitut. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 57. *q. vlt.*
Maſſobr. *de Synodo Epiſcopi*, *cap.* 4. *dub.* 1. *num.* 5.
verſ. 18. *& dub.* 41. *&* 42. Ego ipſe *de officio & po-
teſtate Epiſcopi*, *part.* 3. *allegat* 96. *num.* 23. *cum ſeqq.*
114 Et huiuſmodi Statuta, ſiue Conſtitutiones Epiſco-
porum debent potius obſeruari, quàm Ius com-
mune, ſi Summi Pontificis auctoritate, vel præſcri-
pta conſuetudine roborentur, Gutier. *Canon. lib.* 1.
cap. 35. *n.* 33. D. Barboſ. *in l. diuortio, part.* 2. *in princ.
n.* 54. *ff. ſolut. matrimon.* Valaſc. *in partit. c.* 35. *num.* 9.
cum ſeqq. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 1. *cap.* 1. *n* 99.
Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. tom.* 1. *lib.* 3.
tit. 8. *num.* 1.
115 Sextò (adhuc generaliter circa omnia) exequi
quæcumque Presbyteris licent, quoad celebratio-
nem Diuinorum, & adminiſtrationem Sacramen-
torum, & aliorum, quæ tanquam Ordini annexa
communia ſunt Presbyteris, & Epiſcopis, *cap. il-
lud*, 95 *diſt.* gloſſ. *verb. Presbyteri, in Clem.* 1. *de priui-
leg.* vt eſt Catechizare, Baptizare, Prædicare, Eu-
chariſtiam conficere, ſoluere, & ligare, & omnia Sa-
cramenta miniſtrare, præter Confirmationem, &
Ordines, quæ ſolis Epiſcopis competunt; vt ſuprà
vidimus.

Septimò, beneficia Eccleſiaſtica perſonis ido-
neis, & habilibus legitimè conferre, & perſonas in
Eccleſiis, vel beneficiis inſtituere, & deſtituere, &
non idoneos Præſentatos à Patronis reiicere, *cap.* 3.
de inſtit. cap. cùm ex iniuncto, in fine, vbi gloſſ. *de hæ-
ret.* & latè *lib.* 2. *cap.* 13.
Octauò, omnes cauſas ad forum Eccleſiaſticum 117
de Iure ſpectantes cognoſcere, & omninò ſaltem
in prima inſtantia, & in ſua Diœceſi terminare, ac
executioni mandare, Concil. Trident. *ſeſſ.* 24 *de re-
format. cap.* 20. Fuſc. *de viſitat. lib.* 1. *cap.* 33. *poſt n.* 3.
Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 4. *collect.* 1353. *in fin.*
Marc. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 15. *n.* 3. Franc.
Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.* 2. *c.* 1. *n.* 70. Piaſec.
in praxi Epiſcop. part. 1. *cap.* 4. *num.* 3. Zerol. *in praxi
Epiſcop. part.* 1. *verb. inſtantia*, *§.* 4. Nouar. *in ſingular.
Canonic. concluſ.* 54. Ego ipſe *de officio & poteſt. Epi-
ſcopi, part.* 3. *alleg.* 81. *à princ.* itavt iam hodie, nec 118
alij Superiores, etiam Nuncij, vel Legati de La-
tere ſpecificam poteſtatem maiorem non haben-
tes cauſas in curiis Ordinariorum Iudicum pen-
dentes ad ſe non auocent, niſi per viam legitimæ
appellationis ad ipſorum Tribunalia deferantur,
prout refert deciſum Aloyſ. Ricc. *in deciſ. cur. Ar-
chiepiſc. Neapol. p* 4. *deciſ.* 296. *num.* 5. itavt etiam 119
nec Auditor Cameræ, nec quiuis alius Iudex Ro-
manæ Curiæ poſſit de illis cognoſcere in prima
inſtantia, nec monitoria decernere ad extrahen-
das partes à ſuis domiciliis, ſecundùm Aloyſ.
Ricc. *in praxi aurea, reſol.* 126. *& dict. part.* 4. *deciſ.*
271. *num.* 6. *& deciſ.* 273. *num.* 3. metipſum *d. alleg.* 81.
num. 3.
Nonò viſitationem omnium Eccleſiarum, & 120
quorumcumque locorum Eccleſiaſticorum, & per-
ſonarum, ac rerum facere, & in viſitando omnia ne-
ceſſaria, & opportuna ordinare, atque diſponere.
ſaluo Iure exemptorum, *cap. in ſingulis, cum ſeq. de
ſtatu Monach.* Concil. Trid. *ſeſſ.* 7. *de reform. cap.* 7. *&
8 & ſeſſ.* 21. *de reform. cap.* 8. *& ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 3.
& ſeſſ. 25. *de Regular. cap.* 20. & infrà *hoc eod. lib.
cap.* 14. oſtendemus.
Decimò, Clericos, & omnes Eccleſiaſticas per- 121
ſonas ſibi ſubiectas corrigere, carcerare, ab offi-
cio & beneficio ſuſpendere, degradare, beneficiis
priuare, & alias pœnas, & cenſuras imponere, ex
cauſis, modis, & formis, quas infra ſuis locis
videbimus.
Vndecimò, Capituli negligentiam quandoque 122
ſupplere, Concil. Trident. *ſeſſ.* 5. *de reformat. cap.* 1.
ſeſſ. 24. etiam *de reformat. cap.* 16. ita & Abbatum, ac
Metropolitani vices quoque in nonnullis, *ſeſſ.* 23.
de reformat. cap. 1. & controuerſias de præcedentia 123
inter perſonas Eccleſiaſticas componere, *ſeſſ.* 25.
de Regul. cap. 13. ad cuius intellectum emanauit
Conſtitut. Gregor XIII. incip. *Exposcit Paſtoralis
off. ſub Dat.* 17. *Iuny* 1585. quem refert Quarant. *in
ſum. Bullarij, verb præcedentia*, Piaſec. *in praxi Epi-
ſcop. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 48. & eſt optima hac de re Sac.
Rot. deciſio in Colonienſ. præcedentiæ 9. *Iun.* 1627.
coram Vbald. vbi aliæ referuntur; & plura cumu-
laui *de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 3. *alleg.* 78. *num.* 26.
cum ſeqq.
Duodecimò, ſuper omnes perſonas ſuæ Diœ- 124
ceſis non exemptas, liberam habent poteſtatem
adulteria, & ſcelera inquirendi, vlciſcendi, & iu-
dicandi, abſque impedimento alicuius, & ſi opus
fuerit, publicum auxilium inuocandi, *cap eos qui*,
32. *diſt. cap. conquerente*, *cap. dilectus*, *de offic. Ordin.*
gloſſ. *in c. transmiſſam, de elect.* Concil. Trid. *ſeſſ.* 24.
de reform. cap. 8.

Decimotertiò, Ecclesias ædificandas designare,
125 vt infrà *lib proximo*, *cap.2.* ostendemus, & de litigiosis Ecclesiis cognoscere, & curare, *cap. si plures 16. quæst. 7.* Ecclesiam etiam Parochialem alicui Monasterio applicare, saltem de Iure antiquo, *cap. si Episcopus 12. quæst. 2. cap. consultationibus, de donat.* & vnione Ecclesiarum, & beneficiorum certis de causis facere, & nouas Parochias instituere, vt *lib. seq. in cap. de vnion. benef.* & de Diœcesibus, & Parochiis dicemus.

126 Decimoquartò, Monasteria Regularium reformare, & quandoque gubernare, & ea ad libitum gratia visitationis, & exhortationis intrare, *cap. visitandi, 18. quæst. 2.* & eorum vtilitates disponere, *cap cognouimus, ead. quæst.* ita & Hospitalia, & pia loca regere, & ab eorum administratoribus, & visitatoribus, atque œconomis rationes exigere, vt infrà lib proximo ostendemus.

Decimoquintò, res Ecclesiasticas dispensare, ac
127 moderari, siue eorum omnium curam, & prouidentiam habere, & curare, vt legata ad pias causas exequantur, & per se etiam quandoque vltimas exequi voluntates, *cap. nos quidem, cap. si heredes, cap. Ioannes, de testam.* Concil. Trid. *sess. 22. de reform. cap.* 8.

128 Decimosextò, pœnas criminales ad suum arbitrium locis piis distribuere, & pauperibus; sed in pari necessitate melius erit subuenire pauperibus loci, in quo habitat Clericus condemnatus. Ita Episcopo Venusino respondit sacra Congregatio negotiis Episcoporum præposita 21. *No-*
129 *uembris* 1600. Possunt quoque ex eisdem pœnis carceres Ecclesiasticos facere, vt Episcopo Andrien. rescripsit eadem Congregatio 25. *Iunij*. 1596.
130 De his autem pœnis Vicarius participare non debet, eadem sacra Congregatio Archiepiscopo Vrbinaten. 11. *Septembris* 1584. Fiscali verò ali-
131 qua pars pœnarum huiusmodi applicari potest, sed Episcopus, & Notarij de illis quoquomodo participare non possunt, vt fuit rescriptum per eandem sacram Congregationem Vicario Apostolico ciuitatis Castelli, *sub sub 4. Septembris* 1595.

Decimoseptimò, Cancellariam Episcopalem
132 locare, vel vendere non debet, nec ex ea aliquod habere emolumentum, eadem sacra Congregat. Episcopo Ariminensi, 12. *Ianuary* 1598. sed illa debet exerceri facere per proprios ministros Episcopi ab eo prouisionatos, eadem sac. Congregat. *sub die 26. Augusti* 1592. Cancellariæ autem Feudorum temporalium Ecclesiæ locari possunt, eadem sacra Congregatio Archiepiscopo Neapolitano *sub eadem die, & anno.* Quartæ autem fune-
133 rales nullatenus sunt locandæ, eadem sacra Congregatio Archiepiscopo Cusentino, *sub die 14. Decembris* 1592.

§. IV.

134 NVnc circa secundam partem Iurisdictionis Ordinariæ Episcoporum, quæ in dispensatione, & absolutione consistit, sciendum est, quòd circa auctoritatem dispensandi, variæ videntur esse Canonum dispositiones, & propterea etiam variæ appareant Doctorum sententiæ, quare hac in re breuiter explicare conabimur, quibus in casibus Episcopi possint, vel non possint dispensare; cadit autem dispensatio Episcoporum, primò, in irregularitate, vt scilicet quis possit Ordines suscipere, vel in susceptis ministrare. Secundò, in habilitate ad beneficia, & officia consequenda. Tertiò, in facultate contrahendi matrimonia contra impedimenta Canonica. In aliis materiis non videtur propriè dispensatio Episcoporum ea de re; nam in voto & iuramento est potius absolutio, vel commutatio, in aliis erit concessio, vel licentia, aut remissio, & huiusmodi.

In irregularitate igitur ad Ordines suscipiendos dispensare possunt Episcopi de Iurisdictione ordinaria cum his, qui ordinari prohibentur de Iure, ex his causis, videlicet,

Primò, ex quocunque delicto occulto in quo 135
dispensare possunt Episcopi, post peractam pœnitentiam, *cap. de his verò, 50. dist.*

Secundò, in irregularitate, quæ contrahitur 136
ex reiteratione Baptismi occulta vigore Concilij Trid. *sess. 24. de reform. cap. 6.* ita Tolet. *in instruct. Sacerd. lib. 1. cap. 70.* Auil. *de censur. part. 7. disput. 7. q. 3. puncto 3. num. 9.* Filliuc. *tract. 20. cap. 6. q. 5.* Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 39. num. 36.* me citato *in illo loc* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. tract. 12. cap. 3. q. 8. in resol. 1. quæstionis*; etiamsi incurratur ab aliquo publicè baptizante, dummodo nesciatur, an qui baptizatur, fuerit antea baptizatus, Sayr. *d. lib. 7. cap. 10. n. 16.* Auil. *d. dub. 6.* Sanch. *de matrim. d. lib. 2. disput. 37. num. 11.*

Secundò, in irregularitate contracta ab eo qui 137
duos sacros Ordines, vel Acolythatum cum Subdiaconatu eodem die suscepit, quando delictum est occultum vigore Concil. Trid. *citato loco*; vt per Henriq. *in sum. lib. 14. cap. 6. §. 5.* Auil. *d. part. 7. disput. 9. sect. 1. dub. 4. ad fin.* Sayr. *dict. lib. 7. cap. 10. num. 4* Vgolin. *de irreg. cap. 39 §. 1. num. 31. & de potest. Episcopi, cap. 57. § 2. num 4. vers. Quarto*, Ego ipse *d. alleg. 39 num 37.*

Tertiò, in irregularitate occulta proueniente 138
ab administratione in Ordinibus malè susceptis vigore eiusdem Concilij *citato loco*; Maiol. *de irregular. lib. 1. cap. 30. num. 9. in fin.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 7. cap. 5. num. 2.* quos refero Ego ipse *d. alleg. 39. num. 41.* attestantes hoc verum esse, si Episcopus non fuerit etiam scienter particeps eiusdem culpæ.

Quartò, in irregularitate, quam quis contra- 139
xit exercendo Ordines, quos non habebat, vt exerceat susceptos, & alios suscipiat, modò delictum sit occultum; Vgolin. *d. tract. de potest. Episcopi, cap. 57. §. 3. num. 1. vers si etiam*, Bonacin. *d. q. 3. puncto 6. num. 10.* Ego ipse *d. alleg. 39. num. 43.*

Quintò, cum eo, qui per saltum promotus ad 140
Ordines celebrauit, vbi delictum fuerit occultum; Vgolin. *d. cap. 57. §. 2. num. 4. vers. 3.* Ego ipse *d. alleg. 39. num. 40.*

Sextò, cum eo, qui Ordines minores suscepit 141
ab Episcopo, qui renuntiauit Episcopatui, vel dignitati, aut à censura irretito, Schismatico, Hæretico, deposito, vel degradato, dummodò delictum sit occultum vigore eiusdem Concilij; Vgolin. *d. cap. 57. §. 2. num. 4. vers. quintò*, Ego ipse *d. alleg. 39. num. 42.*

Septimò, cum simoniaco occulto, non tamen 142
cum rehabilitare ad beneficia in posterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per simoniam occultam obtinuit vigore Concilij, *citato loco*; ita Suar. *de Relig. tom. 1. tract. 3. lib. 4. cap. 61. num. 11.* Less. *de Instit. lib. 2. cap. 35. num. 140.* Nicol. Garc. *de benefic p. 8. cap. 1. num. 74.* Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarr. lib. 1. tit. 18. l. 7. de irregular. num. 15.*

num.15.& 16. Ego ipſe d.alleg.39.num.44. Verùm,
quia Sixtos V. in Conſtit. ſua contra ſimoniacè ordinantes,
ioretalias pœnas ſuſpeoſionem imponit,
& illius abſolutionem Papæ reſeruat; id oon poterit
Epiſcopus vigore Concilij illam impendere,
etiamſi delictum ſit occultum; vt bene reſoluunt
Sayr. de cenſur.lib.4.cap.17.ad fin. Campan.in diuerſ.
Iuris Canon. rub.11. cap.27. num.66. Bonacin. de ſimon.q.7.
puncto 1.§.7.num.5.

143 Octauò, ſuſpenſione contracta ab eo, qui furtiuè,
id eſt, neſciente Epiſcopo, neque probante,
neque examinante Ordines ſuſcepit, ſi occulta
ſit, vigore Concilij d. loco. Ita Heoriq. lib.14.cap.
6.§.5.Suar.tom.5.diſp.42.ſect.3.num.5. Ægid.de Coninck
tom.2.diſp.18.dub.5.num.43. Bonacin.d.puncto
4.num.5. Vgolin.d.cap.57.§.2.num.4.verſ.4. Ego
ipſe d.alleg.39.num.38.

144 Nonò, io ſoſpenſione, quam quis contraxit
recipiendo Ordioes ſine litteris dimiſſoriis, ſi ſit
occulta vigore eiuſdem Coocilij, citato loco, Bonacin.
de Sacram.diſp.8.q.vnica,puncto 4.num.25.Ego
ipſe d.alleg.39.num.39.

145 Decimò, in ſuſpenſione à Diuinis, quam incurrunt
Religioſi admittentes fœminas intra clauſtra,
ſi ſit occulta, virtute Coocil. Trid. citato loco;
ita Sanch. in præcepta Decalogi, tom.2. lib.6. cap.17.
num.41.in fine. Nam à cenſuris incurſis propter ingreſſum
ad Monaſterium Mooialium, non poteſt
Epiſcopus abſolnere, etiamſi delictum ſit occultum,
& tenent Aloyſ.Ricc.in praxi rerum fori Eccleſ.
deciſ. 648. in 1.edit. aliàs reſol. 542. num.5. in 2.
edit. Nicol. Garc. de beneſic.p.11. cap.10. num.122.
Armendar. in addit. ad Recop. legum Nauarræ, lib.1.
tit.18.l.7.de irregular.num.23. quicquid dicat Bonacin.
de clauſura,q.1. puncto 5.num.1.

146 Vndecimò, in Irregolaritate prouenieote ab excommunicato
celebrante, quando excommunicatio
eſt occulta, licèt celebratio ſit manifeſta, vigore
Concilij d. loco; ita Nauar. conſ. 2. ſub tit. de
Cleric. non Ordin. Min. in vtraque edit. Piaſec. in
praxi Epiſcop. p.1.cap.1.num.56.pag.62. Fr. Lodou.
Miranda in man. Prælat.tom.2.q.8.art.14.concl.2.Ego
ipſe d.alleg. 39. num.27. me citato in illo loco, Ho-
147 mobon. de Bonis de examine Eccleſ. tract.12. cap.
3. q. 23. reſol. 3. in fine; poteſt enim Epiſcopus diſpenſare,
etiamſi actus ſit materialiter poblicus,
non verò formaliter in quantum delictum, quia
adhuc occultum dicitur, Emman. Sà verb. Epiſcopus,
num. 35. Fr. Emman. in ſum. p. 1. cap. 176.
num. 3. Henriq. lib. 14. cap. 20. §.4. Sayr. de cenſur.
lib.7. cap.13. num.13. Bonacin. in ſimili tract. diſp.7.
q.5.punct.2.num.4.verſ.dixi in prouenientibus, Vgolin.
eod.tract.tab.1.cap.13.§.7.ſub num.4. Sanch. de Matrim.
lib.8. diſp.34. num. 56. Piaſec. d.p.1. cap.1. ſub
tit.de diſpenſat. num. 56. fol.61. Aloyſ. Ricc. in praxi
rerum fori Eccleſ. reſol. 450. num.5. in 2.edit. Galet.
in margarita caſuum conſcientiæ, verb. delictum, vlt.
Campan. in diuerſ. Iuris Canon. rub. 7. cap. 5. num.3.
Fr. Sigiſm. à Bononia de elect. dub. 71. num. 8. Fr.
Barth. de Vecchis in praxi obſeruanda in admittendis
ad Religionis ſtatum Nouitiis, diſp.9. dub.16.n.4.
Fagundez in quinque Eccleſiæ præcepta, præc. 2.lib.8.
num. 25. & 29. Vnde ſi in loco ita diſtanti publicum,
& notum ſit aliquod delictum, vt ſpes noo
ſubſit fore vt ad illum locum deferatur, occultum
ibi, vbi abſolutio petitur, dicitur; ac proinde
Epiſcopi facultati in illo Coocilij Decreto datam
ſubiicitur, ita Auil. de cenſur. part. 2. cap. 7.
diſput.1. dub. 11. concluſ.3. Sanchez in præcepta Decalogi,
tom. 1. lib.2. cap. 11. num. 20. Duard. in Bulla
Cœna Domini, lib.3. §. 2. q. 11. num. 20. Fagund.
dict.cap.8.num.28. contra Nauarr. conſil.43. de tempor.
Ordin. in nouis, Syr.in floribus, deciſ. ſub illo tit.
deciſ.63. Suar. tomo 4. de Pœnitent. diſput.30. ſect. 2.
num. 2. Sanctarell. de hæreſi, cap. 5. dub. 6. num.26.
exiſtimantes oon dici occultum delictum, quod
alicubi, vbi ſcilicet commiſſum eſt, publicum
ſit, ac in eo loco, in quo abſolutio petitur, ſit
occultum.

Duodecimò, in irregularitate ex homicidio ca- 148
ſuali proueniente, modò delictum ſit occnltum,
Perez in rubric. tit.13. lib.8. Ordin. pag. 256. Franc.
Ludouic. Miraoda in man. Prælat. tom.2.q.8.art.13.
concluſ.2.& 3.Ego ipſe dict.allegat.39.num 48.Auil.
de cenſur.part.7.diſput.6.ſect. 2.dub.1.& ſect.5.dub.5.
concluſ.2. Ægid. de Coninck de Sacramen. diſp.18.
dub.14.num.111. Diana reſolut.moral part.2.tract.1.
Miſcel. reſolut. 19. vbi reſoluit, quòd ſi ex rixa re- 149
peotè orta, vel ex inimicitia ob ioiurioſa verba
cnntracta ſubitò hnmicidium perpetratur, caſuale
erit, & non voluntarium, ad effectum vt poſſit
Epiſcopus circa irregularitatem ex ipſo contractam
diſpenſare, & intelligit Concil. Trident. 150
ſeſſ. 14. de reformat. cap.17. dum ait, ſi verò homicidium
non ex propoſito, ſed caſu, &c. vt non intelligatur,
ſicut aſſerit Sayr. de cenſur. lib.7. cap.7.num.8.
de homicidio caſuali noo volito in ſe, ſed in
cauſa; ac intelligatur de homicidio quod caſu ſolùm
contingit, ad differentiam homicidij voliti
ex propoſito. Contra Soar.tom.5.de cenſur.diſp.44.
ſect.1.num.3.& Molin. de Iuſtit. tom.4. tractat.3. diſput.79.
num.7. exiſtimantes Epiſcoporum vigore
Concilij dict.cap.6. non poſſe diſpenſare ſuper ir- 151
regularitates occultas contractas ex homicidio
caſuali: vnde credo à fortiori diſpenſare poſſe
cum eo, qui aliquem hominem occidit non ioteodens
occidere, Nauar.in man. cap.27. num.240.
& conſil.27. de homicid. in vtraque edit. Henriqoez
lib.14.cap.19.§.3.in commento, littera E. Aloyſ.Riccius
in praxi fori Eccleſ. deciſ.521.in 1.edit.aliàs reſolut.
448.num.2. & 3. in 2. edit. Bonacin. de cenſur.
diſp.7.q.4. punct. vltim. num.7. Egn ipſe d.alleg. 39.
n. 50. & cum eo, qui mandauit ſeruo, vt alterum 152
percuteret, ſed caueret, ne occideret, ſequuto homicidio,
Henriq. dict.cap.19.§.3. in commento littera
E, & cap. 14.§.2. Bonacin.dict.puncto vlt.n.8.
Ego ipſe dict. allegat. 39. num. 51. In irregularitate
autem, quæ prouenit ex hnmicidio voluntario,
quod eſt illicitum, intentum, & volitum io ſe,
non diſpenſat Epiſcopus ex priuilegio Concilij
Trident. citato loco, ex his, quæ cumulaui, d. allegat.
39. ex num. 46. vbi plures citaui Doctores, & id
intelligit de homicidio, quod deliberato animo
& inito conſilio ſit, Diaoa dict. reſolut. 19. verſ.
ſed contrariam.

Decimotertiò, in irregularitate prouenienre ex 153
homicidio licito, vel facto legitima authoritate,
& iuſta de cauſa, Couarr. in Clement. ſi furioſus,
part.1.§.3.num.7.in fine, Nauarr. d.cap.27.num.240.
verſ. quartò, & in rubr. de iudic. num. 109. verſ. 3.
cum ſeqq. Maiol. de irregular. lib.5.cap.48. §.6. Medin.
in ſum. p.1. cap. 12. §. 12. Viuald. in candel. aureo,
part. 2. tit. de irregular. quoad fratres, num.326.
& ſequent. Bañes 2.2. quæſt. 40. art.2. dub. 4. Franc.
Emman.quæſt.Regular.tom. 1.quæſt. 24.artic.8. reiecta
contraria opinione, quam antea firmauerat, in
ſum. tom. 1. cap. 174. Campan. in diuerſ. Iuris Canon.
rubr. 11. cap.23.num.138. Ego ipſe d. alleg.39.
num.47.

Contra Nauarr. mihi viſum ſibi contrarium,

cons. 34. in antiq. aliàs 39. in nouis, de homicid. Sayr. in floribus decis. sub illo tit. decis. 31. Henriq. dict. lib. 14. cap. 9. §. 3. & cap. 19. §. 4. in commento, littera K. Vgolin. de irregular. cap. 33. §. 1. num. 1. & cap. 44. §. 1. num. 4. & cap. 62. §. 5. Veg. in sum. p. 1. cap. 56. casu 6. & cap. 127. casu 27. & part. 2. cap. 15. casu 40. & in speculo Curator. cap. 11. n. 87. & cap. 12. num. 323. Iacob. de Graff. in aureis decis. part. 1. lib. 1. cap. 13. num. 38. Molin. de Iustit. tract. 3. disput. 79. num. 8. vers. 4. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verb. irregularitas, §. 8. Gutier. Canon. lib. 2. cap. 6. num. 170. Nicol. Garc. de benef. p. 7. cap. 11. num. 40. Homobon. de Bonis de examine Eccles. tract. 11. cap. 3. q. 13. resolut. 2. in fine, existimantes Episcopum non posse in homicidio voluntario iusto dispensare.

154 Decimoquartò, in irregularitate ex mutilatione membri, etiam voluntaria, si est occulta, Nauar. dict. cap. 27. n. 194. Sà verb. irregularitas, in fine, Tolet. in instit. Sacerd. lib. 1. cap. 88. vers. 6. & cap. 89. num. 3. Henriq. in sum. lib. 13. cap. 57. §. 1. littera H. & lib. 14. cap. 19. §. 1. littera L. Marc. Anton. Genuens. in pract. Archiepisc. Neapol. cap. 66. num. 9. in vlt. edit. Franc. Emman. quest. Regul. tom. 1. quest. 24. artic. 10. & in addit. ad Bullam Cruciata, §. 13. num. 6. Piasec. in praxi Episcop. part. 1. cap. 1. num. 57. Suar. tom. 5. disp. 44. sect. 2. num. 4. & sect. 4. num. 35. Molin. de Iustit. tom. 4. disp. 79. sub num. 8. Valer. Reginald. d. lib. 30. tract. 2. num 91. Ludouic. Mirand. d. q. 8. art. 11. Ægid. de Cooinck de Sacram. tom. 2. disput. 18. dub. 8. Auila de cens. part. 7. disput. 6. tract. 5. dub. 4. Bonac. in simili tract. disput. 7. q. 4. puncto vlt. num. 11. Armendar. dict. l. 7. de irregular. num. 14. Nicol. Garc. de beneficiis, part. 7. cap. 11. num. 30. cum seqq. Campan. d. tit. cap. 23. num. 143. Barthol. de Vecchis in praxi obseruanda in admittendis ad Relig. statum Nouit. disput. 9. dub. 7. Nouar. post decis. Aloys. Ricc. 117. vers. quoad 1. p. 4. Ego ipse d. alleg. 39. num. 49. & me citato in illo loco Homobon de Bonis d. tract. 12. cap. 3. q. 10. resolut. 5. pag. 438.

155 Decimoquintò, in irregularitate prouenienté ex delicto, etiam manifesto, quod non sit grauius adulterio, similiter post peractam pœnitentiam dispensat, cap. at si Clerici, §. de adulteriis, de iudic. Hieron. Fernand. de Otteto Roman. lucubrat. q. 32.

156 Decimosextò, in illegitimate ex delicto occulto prouenienté; ratio est, quia licèt hæc irregularitas causet in homine quendam defectum, tamen intrinsecè dependet à crimine parentum, ac proinde si huiusmodi crimen sit occultū, comprehenditur sub Decreto Concilij, d. cap. 6. quam sic resoluit Auila de censur. part. 7. disput. 3. dub. 7. probabilem sententiam dicit Ægid. de Coninck de Sacram. disput. 18. dub. 14. num. 17. sequitur Diana resol. moral. p. 3. tract. 1. Miscel. resol. 21. & p. 4. tract. 2. resol. 64. Hurtad. de censur. disp. 2. diffic. 10. num. 63. Machado en su perfetto Confessor tom. 1. lib. 1. p. 3. tract. 17. docum. 2. num. 4.

Contra Suar. tom. 5. de censur. disp. 50. sect. 5 n. 5. Sayr. eod. tract. lib. 6 cap. 11. num. 8. Bonacin. in simili tract. disput. 7. puncto 3. q. 1. num. 15. Piasec. in praxi Episc. p. 1. cap. 1. num. 56. & 60. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. tom. 2. lib. 30. tract. 2. cap. 7. n. 73. Filiuc. in quest. moral. tom. 1. tract. 19. cap. 6. num. 152. Laurent. de Peirinis tom. 1. de subdito Prelato, q. 2. cap. 5. §. 9 num. 143. existimantes Episcopum non posse dispensare vigore Concilij d. cap. 6. cum illegitimis occultis ad recipiendos sacros Ordines pro quibus non facit quòd d. Conc. tribuit Episcopis auctoritatem dispensandi super irregularitates contractas ex delicto, at irregularitas illegitimorum est irregularitas ex defectu, & non ex delicto, quia respondetur hanc irregularitatem intrinsecè dependere à crimine parentum, ac proinde videri etiam inclusam sub verbis Concilij d. cap. 6.

Decimoseptimò, in irregularitate prouenienté 157 ex quocumque delicto grauiori quantumuis manifesto; quod tamen ex aliqua iusta excusatione minuatur; nam dispensat Episcopus cum hæretico, vel apostata à Fide, vt promoueri possint, vel in Ordinibus ministrare, si timore vel periculo compulsi à fide defecerint, & postea sponte reluctati sunt, nisi se periculo præsumptuosè exposuerint, cap. Presbyteros qui, 50. distinct. Item cum homicida, qui non per se, sed per alium in 158 duello aduersarium occidit, vt notatur in cap. Henricus, de Clericis pugn. in duello, item cum homicida, qui cum magno iræ furore nolens occiderit aliquem, cap. si rideat, 50. dist. cap. interfecisti, de homicid. item cum simoniaco, si cùm paruulus esset, cupiditate parentum, Ecclesiam pecunia sit adeptus, vel si etiam adultus emptam demiserit, & Canonicè vixerit, aut si ignoranter, vel coactus id fecerit, cap. fin. q. 5.

Decimooctauò, in irregularitate ex quacumque 159 que etiam causa, absque delicto tamen proprio veniente, in iis, qui Religionem approbatam professi per aliquod tempus ibidem religiosè fuerint conuersati, cum quibus etiam pro culpa susceptor Ordinis furtiuè, aut plurium Ordinum eadem die susceptorum contra edictum suum cum excommunicationis pœna promulgatum dispensant Episcopi, vt suis in locis commodiùs dicemus.

Decimononò, ex quacumque etiam causa ir- 160 regularitas proueniat, vbi subest necessitas dispensandi, veluti ad vitanda scandala, & in similibus casibus, in quibus periculum esset in mora, cap. vt constitueretur 50. dist.

Vigesimò, propter Ecclesiæ vtilitatem, & 161 meritorum perogatiuam dispensant Episcopi in irregularitate, quæ non prouenit ex delicto, quòd sit grauius adulterio, vt suprà est dictum

Vigesimoprimò, dispensat Episcopus cum ille- 162 gitimis ex quocumque etiam damnato coitu ad Minores Ordines, & ad beneficium simplex, cap. 1. de fil. Presbyt. lib. 6. Gig. de pensionib. q. 17. in princ. Vgolin. de irregular. cap. 44 §. 2. num. 3. Henriquez in summ. lib. 14. cap. 8. §. 10. littera B. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 11. num. 6. Azor. instit. moral. part. 2 lib. 6. cap. 50. quest. 8. Nicol. Garc. de benefic. pag. 7. cap. 2. num. 48. Carol. de Graff. de effectib. Cleric. effectu 1. num. 530. Campan. in diuers. Iuris Canonic. rubr. 11. cap. 13. num. 81. Bellet disquis. Cler. p. 1. tit. de discipl. Cler. §. 3. num. 25. Ego ipse d. p. 2. alleg. 45. num. 19. vbi hoc verum intelligo stante iusta causa, & suffragantibus meritis, & num. 22. amplio procedere in Canonicatibus Ecclesiarum Collegiatarum, & num. 23. in dimidiis portionibus, seu in inferioribus beneficiis Ecclesiæ Cathedralis, & num. 28. limito vt cum illegitimis non possit Episcopus dispensare super pluralitate beneficiorum, & num. 29. limito quoque in dignitatibus, vel personatibus etiam sine cura, & num. 30. in aliis beneficiis requirentibus sacrum Ordinem, & num. 31. in Canonicatibus Ecclesiæ Cathedrali

post

poſt diſtributionem ſacrorum Ordinum factam, & nec etiam poterit diſpenſare vt ad beneficium ſimplex, quod patens obtinuerat, filius promoueatur, vt per gloſſ. *verb. tale in cap.1. de filijs Presbyt. lib.6.* vbi Franc. *num.7.* Campan. *d.cap.13.n.87.* Sanctarell. *var. reſol. q.39. num.2.*

163 Vigeſimoſecundò, diſpenſat Epiſcopus cum corpore vitiatis, ſiue defectum in corpore patientibus in leuibus vitiis, defectibus, vel debilitationibus, Seraph. *deciſ. 625. num. 5.* Campan. *d.*
164 *rubr. 11. cap. 17. num. 204.* item cum habentibus membrum occultum ſiue manifeſtum non ſua culpa abſciſſum, & quando ceſſat homicidij præſumptio, atque huiuſmodi membrum non reddit ipſum impotentem ad celebrandum; Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom 2. quæſt. 8 art. 3. num. 3.*
165 Ego ipſe *d.p.2. alleg. 42. num 59.* qui autem dicatur corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, vel ſcandalum gignat, Epiſcopi ſolius eſt determinare, non autem alterius Prælati inferioris Couar. *in Clem. ſi furioſus, pag. 1. in initio, num. 5.* Auila *de cenſur. pag. 7. diſp. 3. dub. 3.* Bonacio. *in ſimili tract. diſput. 7. quæſt. 2. puncto 2.*
166 *num. 36. in fine,* Valer. Reginald. *in praxi fori Pœnit. lib. 30. num. 45.* arbitrio quoque eiuſdem Epiſcopi conſiderandum relinquitur quod dicatur modicum vitium, & quæ notabilis deformitas, *gloſ. pen. & vlt. in cap. 2. de corp. vit.* Menoch. *conſ. 96. num. 30. & 31. & de arbitr. caſu 226. num. 7. 8. 15. & 16.* Henriq. *d. lib. 14. cap. 8. §. 1.* Seraph. *d. deciſ. 625. num. 4.* Bellet *vbi ſuprà, § 7. num. 26* Ego ipſe *d. alleg. 42. n. 60.* etiam reſpectu Regularium, niſi à Sede Apoſt. eorum ſuperioribus delegaretur hæc poteſtas, Henriq. *d. cap. 8. §. 1. verſ. ſecundò,* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 24. art. 4.* Campan. *d. cap. 7. num. 204.*

167 Vigeſimotertiò, Epiſcopus ex legitima cauſa poteſt diſpenſare cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtrauerint in Ordine ſuſcepto, Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 14. in fine,* Mat. Alter. *de cenſur. tom. 2. diſp. 10. cap. 5. verſ. hoc in loco,* vbi intelligit ſiue ſcienter, ſiue ignorantes fuerint ita promoti, quia Concilium non diſtinguit de Ordinato ſcienter, & ex ſuperbia, vel ignoranter, ſed ſimpliciter loquitur: quod verum eſt, non ſolùm in promotis aliquo Sacrorum Ordine emiſſo, ſed etiam in promotis ad maiores Ordines, emiſſis minoribus, ſiue vno tantum, vt refert deciſum Armendar. *in addit. ad Recop. legum Nauar. lib. 1 tit. 18. l. 7. de Epiſc. num. 53. verſ. item,* Ego ipſe *d.p.2. alleg. 47. num. 7.*

168 Vigeſimoquartò, cum ordinatis ab Epiſcopo hæretico, ignoranter poteſt Epiſcopus diſpenſare, ſi cumprimùm eum ſciuerint, ſe ab vſu Ordinum abſtinuerint, Azor. *inſtit. moral p.2. lib. 3 c.18. q.10.* Valer. Reginal. *d. lib. 30. num. 190. verſ. quartò,* Ego ipſe *d. pag. 2. alleg. 48. ex num 2.*

169 Vigeſimoquintò, maiores Ordines recipiens ignoranter ab Epiſcopo, qui loco ſimul, & dignitati renunciauit, poteſt à proprio Epiſcopo diſpenſari, *cap. 1. de Ordin. ab Epiſcop. qui renunc. Epiſc.* Ego ipſe *d. alleg. 48. num. 1.*

170 Vigeſimoſextò, in Bigamia vera, vel interpretatiua poterit Epiſcopus diſpenſare, vbi neceſſitas vrgeret ob miniſtrorum penuriam, nec eſſet aditus ad Pontificem ob loci diſtantiam, ita Henriq. *lib. 12. de matrim. cap. 6. §. 11.* Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 86. num. 14.* Ego ipſe *d.p.2. alleg. 49. n. 35.*
171 Item poteſt diſpenſare in ſimilitudinaria bigamia, ſi Clericus cum vnica & Virgine contraxerit, iuxta textus ſic neceſſariò intelligendos, ne aliis aduerſentur, *in cap. Sacerdotes, de Cler. coniug. & in cap. 1. qui Clerici vel vouentes.* Sanch. *d. diſp. 86. num. 10.* Alouſ. Ricc. *in praxi aurea, reſolut. 220.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. quæſt. 8. art. 2. concl. 3.* Ego ipſe *d. alleg. 49. num. 16.* Scip. de Rubeis *in aphor. Epiſc. verb. Bigamus, num. 3.*

Vigeſimoſeptimò, in infamia facti, quæ ſcilicet naſcitur ex crimine aliquo notorio, Epiſcopus diſpenſare valet. Nau. *in man. cap. 27. n. 204.* Fr. Ludou. Miranda *d. q. 8. art. 5. concl. 1.* Item in ea, quæ procedit ex delicto, in quo poteſtatem habet diſpenſandi, Vgolin *de poteſt. Epiſcopi, cap. 60. §. 5. num. 3.* Auil. *de cenſur. p. 7. diſput. 4. dub. 6.* Bonacin. *eod. tract. diſput. 7. q. 5. puncto 1. num. 8. verſ. 3.* Ego ipſe *d.p.2. alleg. 43. num. 31.* vbi cum Henriq. animaduerti ſuperueniente hac Iuris infamia diſpenſare Epiſcopum, vt quis retineat vſum Ordinum & beneficia, non autem vt de nouo obtineat. 172

Vigeſimooctauò, Epiſcopus cum ordinandis data legitima cauſa à Conc. Trid requiſita, *ſeſſ. 23. de reform. cap. 11. 13. & 14.* poteſt in interſtitiis diſpenſare, de quo latè tractaui, *d.p.2. alleg. 18. per totam.* Et quòd plures minores Ordines vna die recipi poſſint, dixi latè Ego ipſe *ead. p.2. alleg. 11. ex num. 13.* 173

Et hæc de diſpenſatione Epiſcoporum in irregularitate pro Ordinibus ſuſcipiendis. Ad miniſtrandum verò in Ordinibus iam ſuſceptis non minus diſpenſare poſſunt, quàm ad eoſdem ſuſcipiendos diſpenſent, nam in quibuſcunque caſibus diſpenſatio ad ſuſcipiendos Ordines eis conceditur, in his etiam ad miniſtrandum in ſuſceptis poſſunt diſpenſare, immò facilius diſpenſatio conceditur ad miniſtrandum, quàm ad promouendum ad Ordines, argument. *cap. ſi quis Presbyter, 50. diſtinct. & cap. 1. in fine, de Ordin. ab Epiſcopo,* vnde diſpenſare poſſunt Epiſcopi etiam cum ſacrilego, quandoque vt in Ordine ſuſcepto miniſtret, *d. cap. ſi quis Presbyter.* In aliis caſibus hìc non expreſſis ſolus Papa diſpenſat, vt ſuprà *cap. 1.* oſtendimus. 174

§. V.

Circa habilitatem autem ad beneficia, & dignitates ac officia Eccleſiaſtica conſequenda diſpenſare poſſunt Epiſcopi.

Primò, cum illegitimis in beneficiis ſimplicibus tantùm, non autem in Curatis, nec in dignitatibus Eccleſiaſticis, vt dixi ſuprà *num. 162.* 175

Secundò, cum eo, qui recipit beneficium de manu laici, vt valeat illud retinere, ſecundùm Innoc. *in cap. quiſquis, de elect.* arg. *cap. nuper, de ſent. excomm.* 176

Tertiò, vt quis obtinens vnum ſimplex beneficium, quod non ſufficiat ad eius ſuſtentationem, poſſit aliud ſimile tantùm obtinere, vt per Nicol. Garc. *de benefic. p. 11. cap. 5. num. 310. in 1. & 2. declar.* Maſſobr. *in praxi habendi concurſum, requiſ. 7. dub. 16.* Armendar *in addit. ad Recop. legum Nauarra, lib. 4. tit. 7. de benefic. incompatib. num. 32.* vbi *num. 33. & 34.* ſubdit vltra duo beneficia, etiamſi minimè ſufficerent, non poſſet conferri vni abſque diſpenſatione Apoſtolica, refero Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, p.3. alleg. 62. num. 6.* vide infrà *in cap. de collat. benefic.* 177

Quartò, cum eo, qui propter beneficium, quod obtinuit, tenetur infra annum ordinari, ſi abeſſe 178

velit

velit causa studij, *cap. cùm ex eo, de elect. lib.6.* Rebuff. *de priuileg. Schol. priuil.* 36. Mooet. *de distribut. quotidian. p. 2. p. 10. num. 4.* Hodie cùm per Concil. Trid. non admittantur ad Parochiales Ecclesias, nisi qui per concursum magis idonei fuerint iu-
179 dicati, Parochis causa studiorum non esse dandam licentiam referunt à sacra Congreg. decisum, Henriq. *conf.* 23. Honzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss. 6. num.* 251. Armendat. *in addit. ad recopil. legum Nauarra, lib 2. tit. 23. l. 2. § 2. sub tit. Sed an Parochi debeant residere in suis Curatis, num.* 122. Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. decis.* 502 *in edit.* 1. aliàs *resolut.* 393. *in fin in* 2. *edit.* Sanctarell. *var. resol. q. 3. num.* 25. Ego ipse *d. part. 3. alleg. 53. num.* 77. *& alleg. 56. num.* 30.

180 Quintò, in ætate quoad Dignitates non curatas, & beneficia simplicia, *cap. vnic. de ætat. & qualit. in 6.* Verùm cùm ætas huiusmodi sit à Concil. Trident. præscripta, super illa iam non possunt Episcopi dispensare; & in simili resoluunt Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 5. quæst. 9.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 7. cap. 4. num.* 71. Aloys. Ricc. *in decis. Cur. Archiepisc. Neapol. decis. 309. num. 9. p. 4.* Sigism. à Bononia *de elect. dub. 62. num. 6.* sicut nec possunt dispensare in ætate præscripta ad Ordines suscipiendos; Scip. de Rubeis *in aphorism. Episc. verb. ætas à num* 2.

181 Sextò, vt Parochus non resideat ad tempus cum causa rationabili, *cap. licèt Canon. de elect. lib. 6.* Hodie verò ex noua dispositione Concil. Trid. *sess. 23. de reform. cap. 1. ad fin.* discedendi licentia in scriptis, gratisque concedenda, vltra bimestre tempus, nisi ex graui causa Parochis non datur per Episcopum, vnde non sufficere licentiam tacitam, sed oportere expressam, resoluunt Nicol. Garc. *de benefic. part. 3. cap. 2. num.* 35 Armendat. *in addit. ad Recopil. legum Nauar. lib. 2. tit. 23 l. 2. § 2. sub tit. sed an Parochi debeant residere in suis Curatis, num* 164. Sanctarell. *var. resol. q. 4. num.* 16. Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 53. num.* 95.

§. VI.

IN matrimonio verò contrahendo, & in illius impedimentis, regulariter non dispensat Episcopus, nisi in sequentibus casibus.

182 Primus est, vt contrahi possit contra interdictum Ecclesiæ generale, id est, feriatum ex causa, vel speciale à se factum, aut à suo inferiore, ita quoad primam partem resoluit Bonacin. *de Matrim. q. 3. puncto 14. num. 4.* Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, p. 2. alleg. 32. num* 194.

183 Secundus, contra impedimentum criminis quod impedit tantummodo contrahendum, non autem contra illud, quod etiam contractum dirimeret, *cap. si autem, in fin. 36. q. 2.* Caietan. *in sum. verb. Matrimonium, vers. secundum vero caput, in fine.*

184 Tertius, vt contrahi possit non præmissis denunciationibus, vt expressè definitur in Concil. Trident. *sess. 24 de reform. Matrim. cap. 1.* Petr. de Ledesm. *in sum. p. 1. vbi de Sacram. Matrim. cap. 6. concl. 7.* Franc. Leo *in thesaur. fori Eccles. p. 2. cap. 9. num.* 51. Posseuin. *de offic. Curati, cap. 10. de matrim. num.* 2. Vgolin. *de potest. Episcopi, cap. 6. à num.* 3. Sanch. *de matrim. lib. 3. disp. 7. num. 4. cum seqq.* Basil. Ponc. *de impediment. matrim. cap. 26. § 4. vers. debent,* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. differens. 11. n.* 58. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 31. à num.* 232. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr. 6. cap. 3. num.* 42. cum aliis per me citatis *part. 2. alleg. 32. num.* 27. vbi *num.* 38. id intelligo interuenientibus causis, quæ sibi iustæ videbuntur, ita vt Episcopus non prudenter agat remittendo denunciationes, absque iusta causa, & *à num. 40 cum seqq.* refero huiusmodi iustas ad dispensandum causas.

Quartus, dispensat Episcopus in impedimentis, 185
quæ impediunt quidem Matrimonium contrahendum, sed non dirimunt contractum, quia consuetudine receptum est, vt dispensatio istorum impedimentorum non obtineatur à Papa, excepto voto Religionis, & Castitatis. Ita Henriquez *in sum. lib. 12. cap. 2. § 2. vers. secundò,* Sanch. *d. lib. 7. disput. 17. num.* 15. Vgolin. *de potest. Episcopi, cap. 60. § 3.* Bonacin. *de matrim. q. 3. punct. 15. num.* 3.

Quintus, dispensat quoque Episcopus in im- 186
pedimento dirimenti, quando illud occultum fuerit, & matrimonium publicum, nec coniuges possunt separari, absque magno scandalo, nec ad Summum Pontificem aut eius Nuntium patet recursus propter paupertatem, aut propter locorum distantiam, seu ob alia legitima impedimenta. Ita Less. *de Iust. lib. 2. cap. 40. dub. 18. num.* 128. Sanch. *de matrim. lib. 2. disput. 21 num.* 3. Gutier. *eod. tract. cap. 49. num. 6. cum seqq.* & Cano *lib. 1. cap. 23. num.* 18. Ægid. de Coninck *de Sacram. disput. 33. dub 3. num.* 32. Fernand. *in examine Theolog. moral. part. 3. cap. 16 § 4. num.* 1. & plures per me citati
d. p. 2 alleg. 35 num. 3. Poterit etiam in eodem im- 187
pedimento dirimenti Episcopus dispensare, quando postulauerit vrgentissima necessitas, vt per Henriq. *in sum. lib. 12. cap. 3. § 2.* Sanch. *dict. lib. 2. disput. 40. num.* 7. Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 14. diffic. 25. num.* 6. Molfes. *in sum. Theolog. moral. tom. 1. tract. 4. cap. 12. n.* 35. Homobon. *de examin. Eccles. p. 1. tract. 5. cap. 5 q.* 32. Homobon. *de matrim. q. 3. puncto 15. num.* 6. Basil. Pont. *in simili tract. lib. 8. cap. 13. num.* 6. Diana *resol. moral. tract. 2. Miscel. resolut.* 16. vel quando impedimenta superueniunt matrimonio, & impediunt debiti petitionem, vt in cognatione spirituali, vel affinitate. Ita Henriq *lib. 11. cap. 15 num. 11. in fin.* Bonacin. *d. q. 3. puncto 15. n.* 5. & alij plures, quos refero *d. alleg. 35. num.* 8. contra nonnullos contrarium tenentes.

Sextus, dispensat etiam Episcopus in impe- 188
dimento cognationis ortæ ex Baptismo tempore necessitatis non solemniter collato, Sanch. *de matrim. lib. 8. disput. 6. num.* 17. Ego ipse *d. alleg. 35. num.* 17.

Septimus, potest Episcopus cum minoribus 189
non habentibus requisitam ætatem ad matrimonium dispensare, vt illud ineant, quando sunt propè ætatem, & dubium est an malitia eam suppleat. Ita Henriq. *d. lib. 11. cap. 13. § 12.* Sanch. *dict. lib. 7. disput. 104. n.* 12. Ego ipse *d. alleg. 35. num.* 20. vbi *num.* 18. resolui in dubio, an ætas egeat dispensatione posse Episcopum declarare, illam non desiderari vel ad cautelam dispensare.

In his omnibus consistit cuncta Episcoporum 190
potestas ordinaria dispensandi, circa quam nihilominus dispensationem quædam sunt notanda.

Primò, quòd licèt in prædictis tantùm casibus Episcopis dispensandi ius concedatur de ordinaria potestate; in multis tamen aliis Sedi Apostolicæ reseruatis poterunt dispensare, vbi necessitas magna coëgerit, aut periculum scandali si differatur, *cap. vt constitueretur, 50. dist. cap. ipsa pietas, 25. q. 4. cap. quædam lex, 35. q. 3.* nisi contra Ius diuinum,

diuinum, aut præcipuas, grauéſque Eccleſiæ ſanctiones eſſet diſpenſandum, *cap. ſunt quidam*, & *ibi* gloſ. notabilis, 25.q.1.

191 Secundò, quòd vbi in ſimili caſu neceſſitatis diſpenſant Epiſcopi, intelligitur talis diſpenſatio cum tacito Sedis Apoſtolicæ conſenſu facta, vt *in cap. fin. de eo qui Ordines furt. ſuſcep.* & ſalua eiuſdem Sedis auctoritate, vt *in cap.1.1.q.5.*

192 Tertiò, quòd contra Canones, & Concilia non poſſunt diſpenſare Epiſcopi niſi in tribus caſibus, quorum vnus eſt, vbi Canon exprimit poſſe diſpenſari, licèt hanc poteſtatem expreſsè ipſi Epiſcopo non concedat, arg. *cap. nuper, verſ. in ſecundo, de ſent. excomm.* vnde gloſ. *verb. diſpenſatum, in cap. in quibuſdam, de pœnit. & remiſſ.* explicans verba text. ibi, *niſi cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum*, inquit, quòd poteſtas diſpenſaodi intelligitur conceſſa Epiſcopo, ſi illam Papa ſibi expreſsè non reſeruauit; idem tenent gloſ. *verb. diſpenſatum in cap. poſtulaſtis, de Cleric. excomm. & verb. muniti in cap. Cler. ecd. ..t. & verb. Apoſtolica, in cap. excommunicamus, §. credentes, de hæret. & verb. interdicta, in cap. cùm illorum, de ſent. excomm.* Maiol. *de irregul. lib.5. cap.51. num.4.* vbi dicit poſſe Epiſcopum diſpenſare in omnibus caſibus, qui ſibi ſpecialiter non reſeruantur; idem ſit Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.2. quæſt.30. art.10. concl.2.* Et ſic per *d. cap. nuper* regulam tradunt ſcribentes omnes, quòd quoties conditor Canonis cenſuræ abſolutionem non reſeruauit, poteſtatem abſoluendi Epiſcopis videtur conceſſiſſe, vt per Nauar. *in man. cap. 27. num. 39.* Gutier. *Canon. lib.1. cap.5. à princ.* Suar. *tom.5. de cenſur. diſp.6. ſect.4.* Sayr. *in*

193 *ſimili tract. lib.2. cap.19. à num. 2.* Sed quicquid ſit de hac vltima reſolutione, quam expreſsè improbaui *d. alleg. 32. num. 18.* tamen *num. 22.* libenter agnoſco poſſe Epiſcopum diſpenſare, vbi lex impersonaliter diſpenſandi facultatem facit, videlicet poſſe diſpenſare non adiiciendo per Sedem Apoſtolicam, vel Romanum Pontificem, niſi ſit Concilij generalis, vt declaraui *ibidem, num. 24.* Quando verò expreſsè Epiſcopo diſpenſationem permittit, vt *in cap. vnic. de ætate, & qualit. lib.6. & in cap. ſi autem, in fin. 36. q. 2.* tunc nulla poteſt eſſe dubitatio, Bertachin. *de Epiſcopo, lib.4. part.2. à num.* 107. Ego ipſe *d. part.2 alleg.36. num.3. & alleg.1. num.9.* Suar. *de legib. lib.6. cap.14. num.3. &* 8.

194 Alter eſt caſus ratione magnæ neceſſitatis, vel vtilitatis, vt ſuprà dixi, & faciunt tradita per Sanch. *lib.2. diſput. 40. à num. 2.* Cened. *practic. & Canon. quæſt. lib.1. q.30. à num.* 30. & alios citatos *d. alleg. 33. num. 26.* Vltimus eſt ratione conſuetudinis legitimæ præſcriptæ in talibus diſpenſandi, *cap. quicunque 11. q. 1. cap. fin. de conſuet.* Conſuetudo enim facit valere diſpenſationem, quæ aliàs non valeret, arg. *cap. fin. de tranſact. & cap. pernicioſus, de celebrat. Miſſar.* Caſus autem, in quibus de conſuetudine diſpenſant Epiſcopi, ſunt qui in iis conſiſtere videntur, quæ ſunt merè Iuris poſitiui, ſecundùm Caiet. *in verb. Matrim. §. ſecundum verò cap 1. in fine.*

195 Quartò, quòd in multis caſibus arbitrio Epiſcoporum dimittitur an debeant diſpenſare, néc ne, vt patet *in cap. fin. 1.q.5. & in cap. Presbyteros qui, 50. diſt. & in cap. cùm tua, & in cap. ſignificauit,* & ferè per tot. *de corpore vit.* iunctis iis, quæ tradidi *d p.2. alleg.42. num. 60.* In dubio autem facultatis diſpenſandi debent ad Papam remittere.

196 Quintò, in diſpenſando diſtinguere debent de rebus, ſeu caſibus diſpenſandis: nam ad beneficium retinendum faciliùs diſpenſat Eccleſia, quàm ad exercendum officium Clericale, *cap. fin.* iuncta gloſ. *de Cleric. pugn. in duello.* Sicut facilius ab beneficium acquirendum, quàm ad Ordines ſuſcipiendos, gloſ. notabilis *in cap. fin. 1.q.5.* Item facilius ad retinendum iam quæſitum beneficium, quàm ad nouiter acquirendum; & facilius ad vnum quàm ad duo, & facilius ad minores Ordines, quàm ad Sacros ſuſcipiendos diſpenſari ſolet; & facilius ad Subdiaconatum, & Diaconatum, quàm ad Presbyteratum; & facilius ad miniſtrandum in iam ſuſceptis, quàm ad alios ſuſcipiendos, vt patet *in cap. ſtudeat, 50. diſt. & in cap.1. & cap. fin. 1. quæſt.5.*

Sextò, ad diſpenſandum debet cum legitima 197
auctoritate concurrere rationabilis cauſa, vt aduertunt Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 13. cap 19. num. 194. cum ſeqq.* Fr. Ioan. à Cruce *de ſtat. Relig. lib.2. cap.1. dub. 1.* ita vt illa ceſſante, ceſſet & diſpenſatio, ſecundùm gloſ. *verb. ceſſante, in cap. poſt tranſlationem, de renunciat.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.410. num. 8.* Sanch. *de Matrimon lib.8. diſput. 30. num. 14.* Si verò quis à principio obtinuit diſpenſationem cum cauſa rationabili & ſufficienti, poſtea tamen decurſu temporis ceſſante totaliter illa cauſa, non peccat vtens tali diſpenſatione, quia per eam verè relaxata eſt illa lex, ac eius obligatio extincta; ergo non poteſt reuiuiſcere ex eo, quòd cauſa ceſſauerit, vt benè reſoluunt Gutier. *Canon. lib. 2. cap. 15. num. 30. & 132. & tract. de Matrim. cap. 126. num. 2.* Sà *verb. gratia, num. 6.* Salas *de legib. diſput.20. ſect.5. n.64. & ſeq.* Granado *in part. 2. contro. 7. tract.3. part.2. diſput. 17. ſect. 4. num. 36.* Pont. *de Matrim. lib. 8. cap.20. à num.4.*

In diſpenſatione facta ab Epiſcopo in lege Su- 198
perioris, requiritur iuſta cauſa, & illius cognitio, Concil. Trid. *ſeſſ.25. de reform. cap.18.* ibi, *cauſa cognita.* Gutier. *Canon. lib.1. cap.19. num. 5.* Menoch. *conſ. 15. num. 15.* Sanch. *de matrim. lib. 3. diſput.8. num.3. & lib.8. diſp.17. num.10.* Fernand. *in examin. Theolog. moral. part.1. cap.6. §.10. num.1.* Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcopi, part. 2. alleg. 33. num.4.* Sufficit tamen ſi prudenter, ac bona fide iudicauerit Prælatus cauſam eſſe iuſtam, quæ aliàs talis non erat, vt docet Sanch. *d. lib.8. diſp 17. num.8.* Azor. *inſtit. moral. part.1. lib.7. cap.29. quæſ.9.* Diana *reſol. moral. part.1. tract. de legib. reſol.53.* quicquid dicat Salas *de legib. diſp. 20. ſect. 4. num. 35.* Imò licitè diſpenſabit, quamuis dubitet vtrùm cauſa diſpenſationis ſit iuxta, quia ad clementiorem partem declinandum eſt, id namque petit bonum, & ſuaue Eccleſiæ regimen; eſſet enim multis ſcrupulorum occaſionibus expoſita poteſtas, ſi ad cauſas ſolas certas extenderetur, & vix auderent Superiores diſpenſare; vt per Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.1. lib.4. cap.45, num.10.* Diana *vbi ſuprà reſolut.* 31. contra Bonacin. *de legib. diſp.1. q.2. puncto 3. num. 7.* Vnde diſpenſationem quancunque inferioris in lege Superioris abſque cauſa legitima, & præcognita, vt ſuprà factam, eſſe nullam tenent Cou. *de ſponſal. part. 2. cap.6. §.9. num.5.* Nauar. *in man. prælud. 9. num.15.* Sanch. *dict. lib.8. diſput.17. num. 4.* Ludou. Miranda *in man. prælud. tom.2. quæſt.30. art.4. concl.4.* Ego ipſe *d. part.2. alleg.34. num.1.* & licèt Azor. *part. 1. lib. 5. cap. 15. q.9. & 10.* exiſtimauerit neutro foro valere diſpenſationem huiuſmodi, non præcognita prius cauſa, etiamſi reuera eſſet iuſta, & legitima, tamen contraria ſententia probabilior mihi videtur,

nempe

nempè hanc dispensationem validam esse in foro conscientiæ donec in foro exteriori reuocetur, vt meritò resoluunt Doctores, quos plena manu refert, & sequitur Sanch. *d. lib.* 8. *disp.* 17. *num.* 13. quibus addo Salas *d. disput.* 20. *num.* 4. Dian. *vbi supra resol.* 34.

199 Verùm quando Episcopus, vel alius inferior dispensat in propria lege, etiam sine causa, valida erit dispensatio., vt benè resoluunt Bottæ. *in tract. de Synodo Episcopi*, *p.* 2. *art.* 4. *num.* 8. Gambar. *de auctor. Legati à Latere, lib.* 10. *num.* 442. *& seq.* Nauar. *in man. cap.* 25. *num.* 74. *in fin.* Sayr. *de censur. lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 11. plures quos refert, & sequitur Sanch. *d. disput.* 17. *num.* 27. Suar. *de legib. lib.* 6. *cap.* 15. *num.* 8. Salas *eod. tract. disp.* 20. *sect.* 4. *num.* 43. Lorca *in part.* 2. *tom.* 2. *disput.* 27. Villalob. *in summ. tom.* 1. *tract.* 2. *disput.* 41. *num.* 5. Pont. *de matrim. lib.* 8. *cap.* 5. *num.* 3. Diana *d. loco resol.* 32. Ego ipse *d. p.* 2. *alleg.* 34. *num.* 2. *&* 3. vbi multipliciter declaro, & *à num.* 8. quæro, an dispensatio Archiepiscopi in Decretis Synodi Prouincialis facta sine causa legitima valeat, de quo vide Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis.* 121. *part.* 4. nam secluso scandalo, & graui aliorum damno non peccabit mortaliter dispensans in propria lege, seu petens hanc dispensationem sine iusta causa, secundùm Valent. *tom.* 2. *disp.* 7. *q.* 5. *puncto* 5. Sanch. *d. lib.* 8. *disp.* 18. *num.* 7. Salas *d. disp.* 20. *sect.* 5. *num.* 54. *&* 55. Villalob. *in sum. tom.* 1. *tract.* 2. *dub.* 4. *num.* 6. Diana *d. loco, resolut.* 35. vbi etiam in his terminis putat probabiliter non peccare, neque venialiter, si aliquis vtatur dispensatione obtenta sine iusta causa, quia cùm talis dispensatio sit valida, nulla amplius legis obligatio remanet, cuius transgres-
200 sio ad culpam venialem obligare possit. Aduertere oportet ex lapsu temporis dispensationem irregularitatis incursæ præsumi, vt per Samen. *de triennali*, *q.* 10. Gabr. *commun. tit. de præsumpt. conclus.* 1. *num.* 15. Rota *in Iacen. Vicaria*, 26. *Iunij* 1591. *coram bon. mem. Penia*, quod additio ad Put. *decis.* 139. *lib.* 3. intelligit de his, quæ sunt solita concedi, non autem insolita.

§. VII.

201 IVrisdictio Episcoporum circa absolutionem consistit in voto, & iuramento, excommunicatione quoque, & cæteris censuris, & in casibus Pœnitentiæ.

202 Circa votum absoluunt Episcopi suos subditos, vt per Suar. *de Relig. tract.* 6. *de voto, lib.* 6. *c.* 10. *num.* 3. Ludou. de Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *q.* 31. *art.* 2. Paul. Layman *in Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 8. *num.* 6. & alios plures per me citatos
203 *d. part.* 2. *alleg.* 36. *per totam*, exceptis quatuor, à quibus solus Papa absoluit, seu commutat, videlicet Castitatis, Religionis, item Peregrinationis Romanæ, Hierosolymitanæ, & Compostellanæ. Ita Suar. *tom.* 1. *de Relig. tract. de Iuram. lib.* 2. *cap.* 40. *num* 4. *cum seqq. & tract. de voto, lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 2. *cum seqq.* Vgolin. *de offic. Episcopi, cap.* 58. §. 4. Less. *de Iust. lib.* 2. *cap.* 46. *dub.* 13. *n.* 104. *cum seqq.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1 *lib.* 4. *cap* 40. Paul. Layman *in Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 8. *num.* 7. *cum multis seqq.* Ego ipse *d. p.* 2. *alleg.* 37. *per tot.* obseruantes Episcopum posse dispensare in huiusmodi votis, si fiant in pœnam, & in voto castitatis absoluere posse, si votum non sit perpetuum, sed ad tempus; si verò sit perpetuum, addunt non absoluere, nisi in duobus casibus; primus est, si quis vouit castitatem propter aliquem metum, qui tamen talis non fuit vt votum irritum reddat. Secundus est, quando verisimiliter timetur de incontinentia, & periculum est in mora; & hæc de absolutione ab obseruatione voti intelligimus, quæ etiã dici solet dispensatio, aut cõmutatio, nam à transgressione voti, id est, à peccato contra votum commisso, etiam simplex Sacerdos absoluere potest, cùm non sit casus reseruatus de Iure communi, nisi Episcopus hoc sibi specialiter reseruare voluerit. Circa Iuramentum illius absolutio procedit, sicut & voti, quantum ad causas, & potestatem pertinet absoluendi.

Ab excommunicatione autem, & aliis censuris 204
absoluere possunt Episcopi in casibus sibi tantùm vel nemini reseruatis, *cap. nuper, de sent. excommun.* Sayr. *de censur. lib.* 2. *c.* 19. Suar. *eod. tract. disp.* 7. *sect.* 3. Ego ipse *d. p.* 2. *alleg.* 1. *n.* 8. *& p.* 3. *alleg.* 50. *num.*

Sed, & in certis casibus Papæ reseruatis absol- 205
uere quandoque possunt Episcopi, nouem casus collegi in percussione Clericorum *d. part.* 2. *alleg.* 41. & duodecim *in collect. ad cap. si quis suadente*, 17. *q.* 4. *à num.* 77. *vsque ad num.* 95. Ideò eos repetere in præsenti non oportet.

A culpa verò peccati, primò possunt Episcopi 206
in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis delinquentes quoscumque sibi subditos absoluere in sua Diœcesi per se ipsos, aut per Vicarium ad id specialiter deputandum, in foro conscientiæ imposita pœnitentia salutari, vt definitur in Concil. Trid. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 6. Subditi autem, quoad hunc effectum ex generali Concilij dispositione intelliguntur omnes illi, qui Episcopo quomodocumque subduntur, vel ratione domicilij, vel quoad solum Pœnitentiæ forum, eo quod in sua Diœcesi inueniuntur tanquam aduenæ, & peregrini, etiamsi sint vagabundi, scholastici, & mercatores, vt per Henriq. *in sum. lib.* 14. *cap.* 20. §. 5. Suar. *de Pœnit. tom.* 4. *disput.* 30. *sect.* 2. *num.* 3. Sanch. *de matrim. lib* 3. *disput.* 23. *num.* 12. *& in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 11 *num.* 8. 11. *&* 17. Nicol. Garc. *de benef. part.* 11. *cap.* 10. *num.* 139. Zerol. *in prax. Episc. p.* 1. *verb. Vicarius*, §. 18. *dub.* 4. Nald. *in sum. verb. absolutio à peccatis*, *num.* 9. Bonacin. *de censur. disput.* 1. *q.* 3. *puncto* 2. *num.* 5. Duard. *in Bullam Cœnæ Domini lib.* 3. §. 2. *q.* 11. *num.* 19. Nouar. *in singul. Iuris Canon. concl.* 2. *num.* 2. Ego ipse *d. part.* 2. *alleg.* 39. *num.* 5. me citato *in illo loco* Homobon. de Bonis *in examine Eccles. tract.* 11. *c.* 4. *q.* 16. *resol.* 4. *pag.* 460. Quod autem in Diœcesi sua, & non extra debeant absolutionem hujusmodi præstare, videtur tantùm referendum ad facultatem absoluendi à reseruatis, cùm aliàs possint extra Diœcesim subditos suos in irregularitatibus, & suspensionibus dispensare; vt benè obseruant Suar. *de censur. disput.* 41. *sect.* 2. *num.* 10. *&* 12. *in fine.* Sanchez *d. lib.* 2. *cap.* 11 *num.* 12. Bonacin, *de censur. disput.* 1. *q.* 3. *puncto* 2. *num.* 1. *vers. tertiò*, *& disput.* 7. *q.* 5. *puncto* 1. *num.* 4. Nouar. *d. conclus.* 2. *num.* 8. Ego ipse *d. alleg.* 39. *num.* 7. Quicquid dicant Henriq. *lib.* 14. *cap.* 20. §. 5. *in fin.* Franc. Emman. *in sum. tom.* 2. *cap.* 69. *num.* 2. *in fin.* Auil. *de censur. p.* 7. *disp.* 10. *dub* 6.

Vtrùm autem Episcopi possint committere hanc 207
potestatem dispensandi, & absoluendi aliis? quæstio est admodum controuersa, in qua Nauarr. *consil.* 11 *num.* 4. *de priuileg.* Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 10. *q.* 11. Sanch. *de matrim. lib.* 2. *disput.* 40. *num.* 17. *versic. sed dicendum*, *& dict. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 23.

num. 13. Fagund. *in quinque Eccleſiæ precepta, prac.* 2. *lib.* 8. *cap.* 8. *num.* 36. tenent poſſe committere, & delegare, intelligentes Concil. *dict. loco*, vt velit Vicarium Epiſcopi non habere ex generali commiſſione Vicariatus hos caſus, niſi ſibi ſpecialiter committantur, non autem, vt velit negare Epiſcopo poteſtatem ſpecialiter delegandi. Sed Henriq. *in ſum. lib.* 14 *c.* 19. *in fine, & lib.* 6. *de Pœnitent. c.* 14. §. 7. *iuncto commento littera O*, ait non poſſe Epiſcopum generaliter Vicario, vel alij delegare hos caſus, vt habeant facultatem generalem abſoluendi, vel diſpenſandi pro ſuo arbitrio, ſed tantùm poſſe delegare, quando caſus occurrerit, & dare facultatem vt de mandato, in & nomine ipſius faciat. Verùm Mari. Alter. *de cenſur. tom.* 2. *diſput.* 8. *cap.* 3. *concluſ.* 4. *verſic. Tertiò notandum*, latè probare intendit Concil. *dict. cap.* 6. voluiſſe hanc poteſtatem diſpenſandi ſuper irregularitate, & ſuſpenſione ſolis Epiſcopis indulgere, vt per ſeipſos illam exercerent, neque poſſent aliis denegare, quaſi in hoc ſit electum miniſterium perſonale Epiſcoporum, vt aduertunt Suar. *tom.* 5. *diſput.* 47. *ſect.* 2. *num.* 8. Gutier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 29. Denique alij, quos tacito nomine refero *d. part.* 2. *allegat.* 39. *num.* 13. putant Concilium dicto loco diſtinguere voluiſſe inter facultatem diſpenſandi ſuper irregularitate & ſuſpenſione, & abſoluendi à caſibus reſeruatis, vt in prima exerceri poſſit per quemcumque; ſecunda verò conueniat tantùm Vicario, qui ſpeciatim deputatus ſit per Epiſcopum cum facultate abſoluendi à caſibus reſeruandis. Ego in hoc opinionum conflictu meam interponere ſententiam non audeo; interim, dum per ſacrã Congregationem hac de re deciſio emanauerit, quam omninò conſulendam eſſe exiſtimo.

208 Idem, & in crimine hæreſis occulto in eodem conſcientiæ foro, ſed per ſe ipſos tantùm, non per Vicarios efficere poſſunt, ſicut ſtatutum eſt in eodem Concilio Tridentino *dict. cap.* 6. Nicol. Garc. *de beneficio. part.* 11. *cap.* 10. *num.* 85. Riccinl. *de Iure perſon. extra gremium Eccleſ. exiſtent. lib.* 5. *c.* 14. *n.* 7. plures per me citati *d. part.* 2. *allegat.* 40. *à princ.* vbi *num.* 24. *cum ſeqq.* reſolui poſt infinitos propemodum à me citatos contra alios facultatem huiuſmodi conceſſam Epiſcopis *dict. cap.* 6. abſoluendi ab hæreſi occulta, & non deducta ad forum contentioſum, eſſe eiſdem ademptam per proceſſum Bullæ in Cœna Domini.

209 Secundò, poſſunt Epiſcopi ſibi facere caſuum reſeruationes de grauioribus delictis, in quibus ipſi tantùm vel eorum Vicarij in Diœceſibus ſuis abſoluere poſſint pœnitentes, Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. *c.* 7. *de caſuum reſeru.* Zerol. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. caſus reſeruati*, Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. reſol.* 492. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Pœnitentia, differ.* 9. Homobon. de Bonis *de caſibus reſeru. part.* 1. *cap.* 1. Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, part.* 3. *allegat.* 51.

210 Tertiò, publicas pœnitentias iniungere, & ſolemniter pœnitentes abſoluere, *cap.* 1. *& cap. Aurelius*, 26. *q.* 6. *cap. accedentibus, de exceſſ. Prælat.* Sbroz *de offic. Vicar. lib.* 2. *q.* 17. *n.* 3. *& q.* 18. *n.* 3. ita vt hoc agere ſine ſpeciali mandato Vicarius Generalis non poſſit, vt dixi *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 54. *num.* 87. Item Indulgentias concedere ſupra cæteros Sacerdotes de Iuriſdictione ordinaria poſſunt, Sbroz *d. lib.* 2 *q.* 40. Ego ipſe *d. p.* 3. *alleg.* 88.

211 Denique, quoad Iuriſdictionem ordinariam Epiſcoporum pertinet, multa ſunt, quæ ſine eorum permiſſione, atque conſenſu fieri præcipuè à Clericis legitimè nequeunt, vide *cap. cunctis fidelibus*, 16. *q.* 1. Hæc autem omnia in iis conſiſtere dignoſcuntur, quæ ſoli Epiſcopo (vt præmiſimus) ratione Ordinis, aut Dignitatis, aut Iuriſdictionis competunt, ſicut & à peccatis, & cenſuris eiſdem reſeruatis abſoluere ſolemniter, pœnitentes reconciliare, Ordines ab alio Epiſcopo ſuſcipere, Pontificalia in eius Diœceſi exercere, Eccleſiam propriam deſerere, ſeu beneficio renunciare, à loco reſidentiæ diſcedere, & alia huiuſmodi, quæ ſuis locis explicantur. In his autem omnibus non ſufficit licentiam Epiſcopi petere, niſi obtineatur. Verùm ſi Epiſcopus quandoque in re licita conſenſum præſtare noluerit, Romani Pontificis auctoritate poterit implorari, *cap. nullus, de Iure patr.* gloſſ. *verb. Presbyteri, in Clem.* 1. *de priuil.*

Et hæc omnia intelliguntur ſaluo Iure Priuilegiorum, & exemptionum, ac conſuetudinum, vt ſuo loco dicemus. Hactenus de Iuriſdictione ordinaria Epiſcoporum.

§. VIII.

PRæter Ordinariam auctoritatem, Iuriſdictionem habent etiam Epiſcopi in multis caſibus delegatam, in quibus ſcilicet procedere poſſunt tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, vbi ſe Ordinaria Iuriſdictio non extendit (vt in exemptos) vel aliter eorum eſſet arctata poteſtas, & hæc Iuriſdictio à Iure conceſſa eſt tam veteri, vt *in c. irrefragabili, § cæterùm, de offic. Ordin. & in c. ad abolendam, in fine, de hæret.* cum aliis infrà poſitis, quàm etiam nouo, præcipuè à Tridentino Concilio; ſunt autem hi caſus, videlicet: 212

Primò, in ſupplenda negligentia Abbatum exemptorum in multis, vt *in c. quarto, de offic. Ordin. & in Clement. vnica, de ſupplen. neglig. Prælat.* & ſpecialiter, vt in eorum Monaſteriis lectio ſacræ Scripturæ habeatur, ex Trident. Concilij Decreto *ſeſſ.* 5. *de reform. c.* 1. Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 59. Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.* 2. *cap.* 3. *n.* 41. *verſ. Item*, Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 5. Ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 57. *num.* 16. 213

Secundò, in procedendo contra Prædicatorem exemptum, qui hæreſes prædicauerit ex Concil. Trident. *eadem ſeſſ.* 5. *de reformat. cap.* 2. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 8. *art.* 6. 214

Tertiò, in prouidendo de Vicariis cum aſſignatione congruæ portionis fructuum in Eccleſiis, quæ reſidentiam requirunt, vbi Beneficiatus eſt legitimè diſpenſatus non reſidere, ex Concil. Trident. Decreto *ſeſſ.* 6. *de reform. cap.* 2. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici, part.* 2. *cap.* 1. *num.* 62. 215

Quartò, in viſitandis, & corrigendis Capitulis, & Canonicis Eccleſiarum exemptis toties quoties opus fuerit, Concil. Trident. *ſeſſ.* 6. *cap.* 4. Franc. Leo *d. cap.* 1. *num.* 64. 216

Quintò, in cognoſcendo de gratiæ ſubreptione, & obreptione, quæ ſuper abſolutione publici criminis, aut remiſſione pœnæ falſis fuerit precibus à Superiore impetrata, *c. ex parte, de offic. Ordin. c. ſi quando, de reſcript.* Concil. Trident. *ſeſſ.* 13. *de reform. cap.* 5. & idem de diſpẽſationibus obtentis ex eodem Concil. *ſeſſ.* 22. *de reform. cap.* 5. *&* 6. & idem in Conſtitutionibus, vel Conſuetudinibus à Sede Apoſtolica approbatis de faciendis compoſitionibus pro collatione, vel miſſione in poſſeſſionem de Canonicatu, vel ſimilium ex eodem Concilio *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 14. Franc. Leo *d. part.* 2. *c. n.* 79. 217

218 Sextò, in corrigendis Clericis exemptis à sua iurisdictione etiam extra visitationem, ex eod. Concil. *sess. 14. c. 4. de reform.* Franc. Leo *d. part. 2. cap. 2. num. 63.*

219 Septimò, in diuidendis distributionibus quotidianis ex tertiæ partis fructuum deductione constituendis, vbi non sunt, vel tenues habentur, ex eod. Concil. *sess. 21. & 22. cap. 3.* Franc Leo *d. part. 2. cap. 2. num. 67.*

220 Octauò, in deputandis Coadiutoribus, aut Vicariis cum parte fructuum illiteratis, & imperitis Rectoribus Parochialium, si aliàs honestæ sint vitæ, ex eod. Concil *sess. 21. de reform cap. 6.* Franc. Leo *d. part. 2. cap. 2. num. 71.* & ante fuerat constitutum de Coadiutore Episcopo eadem auctoritate deputando *in cap. vnico, de Cleric. ægrot. lib. 6.*

221 Nonò, in visitandis monasteriis, & beneficiis commendatis, etiam exemptis, in quibus non viget Regularis obseruantia, ex eod. Concil. *sess. 21. de reformat. cap. 8. in princ. & in fin* Franc Leo *d. p. 2. cap. 2. num. 74.* sed & vbi in similibus vigeret Regularis obseruantia, si eorum Superiores admoniti intra sex menses non visitauerint, aut correxerint. ex eod Concil. *d. cap. 8 ad fin.*

222 Decimò, in visitandis beneficiis exemptis nullius Diœcesis, si sit proximior Episcopus, aut à Concilio Prouinciali ad hoc deputatus, ex eod. Conc *sess. 24. de reform. c. 9.* Frãc Leo *d. p. 2. c. 2. n. 74.*

223 Vndecimò, in prohibendis, & ordinandis quæ in Missarum celebratione, vel vitanda sunt, vel seruanda, ex eod. Concil *sess. 22. in Decreto de obseruandis, & euitand. in celebr. Missar.*

224 Duodecimò, in examinandis Notariis Iudicum Ecclesiasticorum, & si idonei non sint ab officio cohibendis, ex eod. Concil. *sess 22. de reform c. 10.* Franc Leo *d. part. 2. cap. 2. n. 76.* Salgado *de protect. Regia tom. 1. part. 3. cap. 8. num. 2. cum seqq.*

225 Decimotertiò, in his omnibus ordinandis, moderandisve, quæ ad visitationem, & morum correctionem subditorum suorum spectant, ex eod Concil *sess. 24. de reform. cap. 10.* Franc. Leo *d. p. 2. cap. 2. num. 77.*

226 Decimoquartò, in restituenda, & seruanda clausura Monialium in monasteriis etiam exemptis, *cap. vnic. in fin. de stat. Regul lib. 6.* Concil. Trident. *sess. 25 de Regular. cap. 5.* Erasm. à Cochier *de Iurisd. Ordinar. in exemptos part. 4. q. 53.* & in regendis monasteriis Monialium Sedi Apostolicæ immediatè subiectis, *Clem. attendentes, de stat. Monach.* Concil. Trident. *sess. 25. de Regular c. 9.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarra, lib. 2. tit. 18. l. 7. de Religion. num. 9.* vbi hoc intelligit in concernentibus spiritualia, non verò temporalia.

227 Decimoquintò, in cognoscendo de patronatibus quorumcumque beneficiorum, & Dignitatum minus legitimè constitutis, & acquisitis, ex eod. Concil. Trident *sess. 25. de reform. cap. 9.*

228 Et generaliter, negligentiam exemptorum supplent Episcopi in multis, tanquam Sedis Apostolicæ delegati, *cap. 1. de Iurepat. Clem. quia contigit, de Relig. domib.* Negligentiam verò Delegati Papæ supplent auctoritate ordinaria, non delegata, vt est casus notabilis *in cap. significauit, de offic. Ordin.* aliàs regulariter ei cedit Episcopus in causa delegata, vt *in cap. [illegible] de offic. deleg.* Immò eius sententiã, quamuis iniustam, exequi tenetur, si sibi executio illa committatur, *cap. pastoralis. §. quia verò, eo. tit.* non tamen tenetur eius iussa exequi, nisi litteras suæ delegationis ostenderit, *c. cùm in Iure, eod. tit.* Notandum est autem, quòd si quandoque Papa mandet Episcopo, vt subditos suos corrigat, tanquam eum excitans ad correctionem debitam exercendam, non intelligitur per hoc eum facere Sedis Apostolicæ delegatum in hac parte, *c. licet in corrigendis, & cap. graue gerimus, de offic. Ordin.* Menoch. *de præsumpt. lib. 2. præs. 16. n. 24.* Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 92. n. 8.* nec ei Iurisdictionem concedere in exemptos, nisi hoc exprimat, vide *Clem. fin. de priuil.* Attamen hoc non procedit quoties in cõmissione adiecta fuerit clausula, *Auctoritate nostra*, vel *tanquam Delegatus à nobis*, aut similiter, quia tunc iuxta reg. tex. *in l. 1. §. si quis simpliciter, vers. cum adiicitur, ff. de verb. oblig.* videtur Superior Iurisdictionem ordinariam inferioris mutare in delegatam, dum vult vt ipse non iam suo nomine, sed delegantis cognoscat, quod proprium est delegatorum; succeditque reg. *l. 1. vers. omnis enim, C. de veteri Iure enucl.* iunctal. 1. *§. qui mandatam, & l. 3. ff de officio eius*, probat in specie tex. *in cap. cũ aliquibus, vers. nisi, de rescript. in 6.* ex quo ita in terminis post Bart. & alios, quos citant, tradunt Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 12. à n. 4.* Azeued. *in nuor. tit. 9. n. 17. & 18. lib. 3. noua recopil.* Molin. *de Iust. tom. 6 tract. 5. disput. 14. num. 15. vers. quando verò*, quos sequutus fui *d. allegat. 92. n. 8.*

§. IX.

QVamuis enim Episcopi maximam habeant auctoritatem, & Iurisdictionem, vt vidimus, limitatur tamen in pluribus, & in hoc specialiter, quòd exemptos corrigere, aut iudicare de iurisdictione ordinaria non possunt, nec debent, *cap. pen. de offic. Ordin. cap sanè, de excess. Prœl.* Priuilegia enim subditorum seruare tenentur, *c. dilecti, de priuil.* aliàs potest eis impunè obedientia à priuilegiatis, vel exemptis denegari, præterquam in aliquibus casibus, *d. c. sanè, & cap. cum quorundam, eo. tit.* Nam Episcoporum auctoritas (& respectu Romani Pontificis, & aliorum Prælatorum, qui supra illos sunt) dicitur semiplena, & in partem tantùm sollicitudinis vocati dicuntur, non in plenitudinem potestatis, *cap. decreto, cap. qui se scit 2. q. 6. cap ad honorem, de auctor. & vsu Palij*, cum similibus. Vnde vtuntur Baculo Pastorali desuper recuruo, per quod eorum potestas limitata ostenditur, & depressa, *cap. vnic. in fin. iuncta gloss. de sacra Vnctione.* Quare multa sunt quæ facere prohibentur Episcopi; sunt autem illa omnia, quæ Papæ sunt reseruata, de quibus suprà egimus, *c. 2. n. 139. cum seqq* Item ea quæ ad Patriarcharum, atque Archiepiscoporum tantùm spectant officium, de quibus similiter suis in locis iam vidimus, & ea quæ sine consensu Capituli facere prohibetur, quæ infrà suis in locis exponemus. Nunc verò quædam alia specialiter, & expressè eis denegata breuiter referamus, quæ videlicet si facta fuerint non sunt valida, alia verò sunt multa quæ facere non deberent, sed si fierent, certè valerent, ea tamen colligere superuacaneum visum est, casus est *in cap. ad aures, de tempor. ordin. in cap. si quando, de offic. deleg.*

Primò igitur, Episcopi iurisdictionem in priuilegiatos, & exemptos exercere, ac manus in his quæ superiori reseruantur, apponere prohibentur, vt suprà diximus.

Secundò, Ecclesiam alteri subiectam ab eius 229
subiectione sine causa liberare non possunt, *cap. 2. de excess. Prœl.* gloss. notab. *verb. pleno Iure, in cap. 1. 16. q. 2.* vide gloss. *verb. obuentione, in cap. ad audientiam,*

230 *tiam, de Eccles. adif.* Nec etiam possunt ex toto Ecclesiam à se eximere, & alteri subiicere, secundùm gloss. *in verb. cathedraticum, in c. pastoralis, de donat.* vbi Abb. *num.* 7. quod tamen intelligitur, vbi soli ipsi hoc faciunt, secus quando confirmatio Apostolica ex certa scientia accessit, eadem glos. *in vers. nec obstat,* quam sequitur Butr. *num.* 13. per text. ibi *in c. constitutis,* vbi etiam Butr. *num.* 18. Anchar. *n.* 4. *in 3. opposit.* & Abb. *n.* 10. *de relig. domib.* idem Abb. *in c. cum venerabilis, n.* 4. *de censib.* Rota *in nullius, seu Squillacen. Iurisdictionis,* 15. *Ianu.* 1618. *coram bona mem. Martino Andrea.*

231 Tertiò, à multis grauaminibus Religiosorum cessare iubetur, quæ exprimuntur *in cap. nimis, il* 1. *& 2. de excess. Prel. & Clem.* 1. *eod. tit.*

232 Quartò. Subditis suis interdicere non possunt ne Superioribus statum suarum Ecclesiarum denuntient, *cap. quia plerumque, de offic. Ordin. lib.* 6.

233 Quintò. Quemquam excommunicare non possunt pro iniuria propria, nisi talis iniuria magis Ecclesiam, quàm se ipsos lædere videretur, vide *cap. inter querelas, & cap. Guilisarius* 23. *q.* 4. vel nisi pro tuendis Iuribus propriis contra potestatem temporalem, vbi aliàs temporalis defensio non sufficit, *cap. dilecto, de sent. excomm. lib.* 6. latè Ricciul. *de Iure personarum extra gremium Ecclesia exist. lib.* 4. *cap.* 61. *per tot.*

234 Sextò. Exactiones & tallias, ac alia similia Clericis, aut Monachis imponere prohibentur, *cap. nulli Episcoporum, cum seq.* 16. *q.* 1. *cap. Diaconi sunt, vers. nunc autem,* 93. *dist. cap.* 1. *de excess. Prel. c. cùm Apostolus, §. prohibemus, de censib.* ne videantur in Ecclesia Dei exactores potiùs, quàm Pontifices, vt inquiunt Patres in Toletano Concilio relato *in cap. quia cognouimus,* 10. *q.* 3. Vide quæ latè dixi *de offic. & potest. Episcop. part.* 3. *allegat.* 85.

235 Septimò. Episcopalia, siue Pontificalia in aliena Diœcesi exercere non possunt sine proprij Episcopi licentia, *cap. Episcopus, il* 1. 7. *q.* 1. cum similib. Concil. Trid. *sess.* 6. *de reform. c. vlt.* Armend. *in addit. ad recopil. leg. Nau. lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Episc. n.* 68 Piasec. *in praxi Episc. p.* 1. *cap.* 1. 46. *pag.* 35. Campan. *in diuers. Iur. Can. rubr.* 9. *cap.* 5. *n.* 6. Ego ipse *de offic & potest. Episc. part.* 2. *allegat.* 6. *n.* 10. *cum seqq.* etiamsi vocati ab inferioribus fuerint pro exercendis Pontificalibus in locis exemptis, quia adhuc requiritur licentia illius Episcopi, intra cuius fines loca exempta sunt constituta. Galet. *in margarita casuum conscient. verb. Episcopus, pag.* 100. *col.* 2. Armend. *d. loco n.* 35. *&* 68. Ego ipse *d. alleg.* 6 *n.* 1. 2.

236 Octauò. Nec similiter alienos Clericos absque expresso consensu, seu litteris dimissoriis sui proprij Episcopi ordinare possunt, itavt si contrarium faciant, suspensi fiant à collatione Ordinum per annum, tam si scienter, quàm si affectata ignorantia, vel quocumque alio quæsito figmento præsumpserint ordinare, *cap. eos, de temporib. ordin. lib.* 6. Concil. Trident. *sess.* 23. *de reform. c.* 8. nec tantùm à collatione illius Ordinis, quem sine dimissoriis alieno Clerico contulit, sed reliquorum omnium, Vgolin. *de offic. Episc. c.* 26. *§.* 22. *num.* 2. Campan. *d. rubr.* 9. *c.* 1. *num.* 16. Ego ipse *d. part.* 2. *allegat.* 8 *n.* 1. vbi *n.* 2. dico quòd si Tonsuram solùm conferret, à collatione illius tantùm suspensus esset, & *num.* 3. quòd prædictam suspensionem non incurrit Episcopus, probabiliter ignorans Clericum esse alterius Diœcesis, & *num.* 4. idem teneo si ordinet extraneum bona fide sub ratihabitione proprij Episcopi, aduertens tamen illum ante factum hoc debere effugere.

August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

Nonò. Non possunt sibi successores eligere, *c.* 2. *cum seqq.* 8. *q.* 1. Ad illud verò de Beato Valerio, Diuo Augustino, atque aliis, duos sibi successores elegisse vulgò refertur, respondent multi ex concessione Romani Pontificis factum fuisse, vt innuit Ludouic. ab Angelis *in vita sancti Augustini, lib.* 4. *cap.* 16. dum ait. *Beatus Valerius facultatem obtinuit, vt eum sibi Coadiutorem haberet.* Sed diuinatio est; ideò melius dici potest constare ex *epist.* 110. eiusdem sancti Augustini, neque ipsum, neque Valerium, neque Seuerum sibi solos successores elegisse, sed potiùs Clero, & populo proposuisse personas, quas tanto munere dignas iudicabat, populùmque, & Clerum per acclamationem consensisse, & eo modo elegisse iuxta formam, & modum in illis temporibus ab ipso Summo Pontifice permissum, quod aliàs probaui *de offic. & potest. Episcopi, part.* 1. *tit.* 1. *c.* 3. *num* 40. *cum seq.* 237

Denique, pleraque eis prohibentur absque Sedis Apostolicæ licentia, vt est Episcopatui renunciare, *cap. nisi cum pridem, de renunc. c.* 4. *de translat. Episcopi,* Religionem intrare, Ego ipse *de officio & potest. Episcop. part.* 3. *allegat.* 53. *n.* 23. & longam peregrinationem arripere, *cap. magna, de voto,* vbi dixi *in collect. n.* 11. 238

Electus autem Episcopus non potest ante Confirmationem administrationi Ecclesiæ se immiscere, *cap. nosti cap. transmissam, in fine, & cap. nihil etiam in fine, de elect. & cap. auaritia, eod. tit. in* 6. nec ante Consecrationem Episcopalia exercere, quia nec ante Episcopus nominatur, & ideò, si nomen non habet, nec habere officium potest, vt inquit Damasus Papa *in cap. Coepiscopi, in fin.* 68. *dist.* & hæc de potestate & auctoritate, seu Iurisdictione Episcoporum dicta sint satis, quia de hac materia iam in speciali tractatu hac de re edito plenissimè egimus. 239

CAPVT XII.

De Dignitate, & Priuilegiis Episcoporum.

SVMMARIVM.

1 *Episcoporum dignitas maxima est & suprema.*
2 *Episcopos diligere eisque obedientiam debitam exhibere omnibus Clericis, & cunctis fidelibus præcipit Ecclesia.*
3 *Sedes Episcopi in Ecclesia in eminentiori loco ponitur.*
4 *Constantinus Magnus, & Valentinus Imperator Episcopos in summa veneratione habuerunt.*
5 *Episcopus in Choro, Capitulo, & Processionibus, ac aliis actibus publicis, primum locum, & sedem habere debet, etiam in Ecclesiis exemptis, vt num.* 10.
6 *Sacerdotes Christi Regum, & Principum, ac omnium Fidelium patres, & magistri censentur.*
7 *Imperator Catholicus filius Ecclesiæ est, non Præsul, & quod ad Religionem competit, discere ei conuenit, non docere.*
8 *Episcopos, qui sui status obliti Pontificiã dignitatem dehonestant, grauiter increpat Conc. Trid.*
9 *Episcopi se quoque inuicem diligere, ac inuicem adiuuare debent.*
10 *Episcopus non potest prohiberi quominus in Ecclesiis etiam exemptis Pontificalia exerceat.*

11 *Episcopus Diœcesanus in sua Ecclesia,& Diœcesi in consecrationibus, & actibus Pontificalibus exercendis, præferendus est omnibus aliis Archiepiscopis,& Episcopis,etiam ipso Diœcesano anterioribus, Metropolitano tamen excepto.*

12 *Episcopi extra Diœcesim debent inter se præcedere secundum antiquitatem suæ promotionis.*

13 *Episcopum venientem ad Ecclesiam Cathedralem pro Pontificalibus celebrandis, & ab ea recedentem post celebrationem tenentur associare Decanus, Dignitates,& Portionarij vsque ad domum.*

14 *Episcopum venientem ad Ecclesiam Cathedralem, vt assistat Officiis tenentur aliqui ex Dignitatibus,& Canonicis ad ostium Ecclesiæ occurrere, & in reditu eundem vsque ad ostium concomitare.*

15 *Episcopo celebranti assistere tenentur Decanus, seu prima Dignitas, & duæ aliæ Dignitates, vel Canonici præter Diaconum, & Subdiaconum ministros, qui cantant Euangelium, & Epistolam.*

16 *Archidiaconus etiamsi sit prima dignitas, vel vnica, tenetur assistere Episcopo celebranti,& ad id cogendus est pœnis, & censuris Ecclesiasticis.*

17 *Canonici Collegiatarum Ecclesiarum non obligantur assistere Episcopo Pontificaliter celebranti in alia Ecclesia.*

18 *Episcopus indutus cappa quotiescumque se conferret ad Ecclesiam vt in eadem diuinis Officiis intersit, aut solemniter celebret, vel alias functiones Pontificales exerceat, iidem Canonici habitu Canonicali induti dictum Episcopum ab eiusdem Episcopi domo ad Ecclesiam,& ab Ecclesia ad eandem domum distantia non obstante associare tenentur.*

19 *Canonici dum in Palatio Episcopi eum expectant Pontificaliter se vestientem ad effectum illum comitandi sedes sunt ministrandæ.*

20 *Episcopo adueniente ad Ecclesiam dum Officia diuina in Choro cantantur, non tenentur Canonici Chorum deserere,vt illi occurrant.*

21 *Episcopus electus eximitur à patria potestate.*

22 *Episcopus in signum dignitatis,& spiritualis quoque Matrimonij cum Ecclesia sua annulum portare potest in digito,& Mitra,ac aliis Episcopalibus ornamentis condecoratur.*

23 *Missam nullus celebrare potest in Altari in quo Episcopus eadē die Missam cantauit solemnem.*

24 *Episcopi possunt cum Altari portatili vbique locorum extra Ecclesiam celebrare per se,vel per alium in præsentia sua.*

25 *Episcopis omnibus indifferenter permittitur celebrare facere in Capella sui Palatij.*

26 *Benedicere solemniter populum in suis Diœcesibus possunt Episcopi.*

27 *Interdicti tempore possunt Episcopi celebrare, & in sua præsentia facere celebrari.*

28 *Confessorem sibi eligere non potest Episcopus Sacerdotem non subditum,qui à proprio Episcopo non sit approbatus.*

29 *Cathedratici exactionem, & Canonicam portionem, & alia similia, quæ ad legem Diœcesanam pertinere dicuntur,habent Episcopi.*

30 *Episcopi ad testimonium dicendum flagitari non possunt.*

31 *Iurans Episcopus in testimonio dicendo, aut de calumnia,non tangit Euangelia, sed tantum à longè manus eleuat versus illa.*

32 *Iudices esse possunt in causis suarum Ecclesiarum Episcopi.*

33 *Iudicium Episcopi in quacunque causa eligere cuicumque licitum est.*

34 *Conseruatores Iudices dantur Episcopi, vel alij tantum in dignitate Ecclesiastica constituti.*

35 *Episcopi si a quoquam rebus propriis spolientur, vel à suis sedibus eiiciantur, sunt statim in omnibus restituendi antequam vllum crimen eis obiici possit.*

36 *Persecutores Episcoporum grauium pœnarum sententiis puniuntur.*

37 *Ciuitas illa perpetuò à Pastore priuanda,quæ causa fuerit Episcopum suum interimere.*

38 *Correctione Episcoporum cùm deliquerint quanta cum reuerentia, & circumspectione sit procedendum, ostenditur.*

39 *Episcopi accusati nequaquam sunt citandi, vel monendi, vt personaliter compareant nisi ob causam ex qua deponendi,vel priuandi essent.*

40 *Episcopi ex quouis delicto etiam atrocissimo ad Romanam Curiam citari non possunt nisi accedat specialis commissio manu Papæ signata.*

41 *Testes contra Episcopos in criminali causa nonnisi contestes,& bonæ famæ,existimationis,& conuersationis fuerint,reiiciendi sunt.*

42 *Causæ criminales Episcoporum,ex quibus comparere personaliter debent,à solo Romano Pontif. cognoscendæ,& terminandæ sunt,quamuis Episcopi sint titulares.*

43 *Episcopi hæretici non possunt ab Inquisitoribus Fidei puniri.*

44 *Minores Episcoporum causæ à Concilio Prouinciali, vel à deputatis per illud terminandæ sunt.*

45 *Concilium Prouinciale non potest formare processum in causis criminalibus grauioribus contra Episcopum ad effectum transmittendi illud ad Sanctissimum.*

46 *Iudices Ecclesiastici à Sede Apostolica deputati contra Episcopos qualiter procedere debeant? ostenditur.*

47 *Officialibus Metropolitanorum prohibetur censuras in Suffraganeos proferre ob reuerentiam Pontificalis officij, nisi adhuc non fuerint consecrati.*

48 *Inquisitores hæreticæ prauitatis non possunt de hæresi inquirere, aut procedere contra Episcopos nisi hoc eis Apostolica concessione specialiter permittatur, debent tamen habita notitia de hæresi alicuius Episcopi illam Papæ nunciare.*

49 *Suspensionis vel interdicti sententiam ipso facto incurrendam nunquam incurrunt Episcopi, nisi de eis in edicto expressa mentio habeatur.*

VONIAM dignitas Episcoporum ob Ordinem maxima est, & suprema post Papam, cùm in locum Apostolorum succedant, & cæteris Presbyteris sint superiores, vt ait Trident. Concil. *sess. 23. de Sacram. Ordin. c. 4.* Ideò præter auctoritatem, & potestatem, quam vidimus, honorem quoque, & præeminentiam super cæteros à sacris Canonibus acceperunt, & priuilegia plurima meruerunt. 1

In primis enim omnibus Clericis, & cunctis etiam fidelibus Ecclesia præcipit, vt Episcopos suos diligant, eisque obedientiam debitam exhibeant, inquit, *Et reliqui Ecclesiæ Ministri, omnésque plebes Episcopos suos diligere debent, & eorum præceptis obedire* 2

dire, etiamsi ipsi aliter, quod absit, agant, nisi in Fide erranerint. Sic & Beatus Apostolus Petrus hortabatur, dicens: *Obedite Præpositis vestris, non solùm bonis, & modestis; sed etiam dyscolis.* Eoaristus quoque Papa *in cap. sicut vir, in fine, 7. q. 1.* dicit Ecclesiam cum tanta reuerentia Episcopi sui doctrinam suscipere debere, eúmque amare, & diligere, vt Legatum Dei, & præconem veritatis. Si quis autem Episcopo non obedierit, siue sit Sacerdos, siue alius Clericus, siue etiam Princeps, Canonum sententia pronuntiatur infamis, & à liminibus Ecclesiæ est reiiciendus, vt dicitur *in cap. si autem, 11. q. 3. & in cap. si quis, & in cap. omnes, de maior. & obed. cap. veritatis, ad fin. de dol. & contum.* Nec potest subditus contra Prælatum suum præscribere obedientiam, *cap. cùm non liceat, de prescript.*

3 Vnde in honorem Episcopalis dignitatis statutum fuit, vt Sedes Episcopi in Ecclesia in eminentiori loco ponatur, & innuit text. *in cap. Episcopus in Ecclesia, 95. dist.* nam cùm Episcopos quasi speculator sit appellatus, sedere sublimior in Ecclesia debet, & in consensu Presbyterorum. Et Vrbanus Papa in epistolis ait: *Sedes Episcopis in Ecclesiis erecta indicant speculationem, & potestatem iudicandi, & soluendi, atque ligandi à Domino eis concessam*, & iam ab ipso nascentis Ecclesiæ exordio Principes Catholici verbis & factis semper ostenderunt quantum Episcopis tribuendum esset

4 in omnibus se illis anteriores profitentes, ac primùm Constantinus ille Magnus ingressus locum, in quo Episcopi conuenerant ad Concilium Nicænum celebrandum in medio conuentus erectus constitit, ac cum parua quædam sella ex auro fabricata illi esset loco posita, non prius consedit, quàm Episcopi ad id annuissent, vt est apud Euseb. *lib. 3. de vita illius, cap.* 10. nec solùm Episcopos, vt Patres, immò verò vt Dei Prophetas omninò honorificè reuerebatur, vt idem Euseb. in eadem historia memoriæ prodidit, *lib. 3. cap.* 22. Item Valentinus Imperator virtutibus, & rebus gestis vbique clarus, ipsos Episcopos in summa veneratione scribitur habuisse, *lib. 3. tripartita historie, cap.* 8. Vnde Concil. Trid. *sess. 25. de reform. cap.* 6.

5 admonet, vt Episcopis vbique is honor tribuatur, qui eorum dignitati par est, eísque in Choro, & in Capitulo, in Processionibus, & aliis actibus publicis sit prima sedes, & locus, quem ipsi elegerint, & præcipua omnium rerum agendarum auctoritas, Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resolut.* 203. *num. 3. in fine*, vbi cum Vincent. de Franch. *decis.* 158. *num. 5. in vltim. edit.* subdit hoc fallere quando sedet vt Consiliarius Regis; quia tunc non præcedit alios Consiliarios.

6 Hinc Innoc. III. *in cap. solita, de maiorit. & obed.* grauiter reprehendit Constantinopolitanum Imperatorem, eo quòd eiusdem Vrbis Patriarcham iuxta scabellum pedum suorum in parte sinistra sedere permitteret, latè ostendens, quòd dignior sit potestas Ecclesiastica temporali, & sæculares Principes Ecclesiasticis submitti debere Principibus, quod in multis sacrorum Canonum locis, de quibus *96. dist. per tot.* & sanctorum Doctorum sententiis comprobatur, specialiter ex Beatis Gregorio, & Gelasio, *in cap. quis dubitet, cum seqq. ead. distinct.* apud quos habetur Sacerdotes Christi Regum, & Principum, & omnium fidelium Patres, & Magistros censeri. & Ioannes Papa *in cap. si Im-*
7 *perator, ead. distinct.* dicit Imperatorem Catholicum filium Ecclesiæ esse, non Præsulem, & quod ad Religionem competit, discere ei conuenit, non docere; & post multa, *Imperatores Christiani*, inquit, *subdere debent executiones suas ecclesiasticis Præsulibus, non præferre.* & Gelas. *in cap. duo sunt, ead. dist.* hoc idem confirmans exempla adducit Innoc. Papæ I. qui Arcadium Imperatorem communione priuauit, & Ambrosij Mediolanens. Episcopi, qui Theodosium magnum ab Ecclesia, & Sacramentis exclusit, eius doctrinam subiungens, cum dicebat: *Honor, & sublimitas Episcopalis nullis poterit comparationibus adequari, si Regum fulgori compares, & Principum diademati, longè erit inferius, quàm si plumbi metallum ad auri fulgorem compares*, & quæ sequuntur.

Eadem quoque ratione Innocentius III. *in cap. qua fronte, de appellat.* Archiepiscopum Cantuariensem reprehendit, quòd in Camera Regis Episcoporum electiones confirmaret, dicens id esse contra debitum Iuris, & Pontificalis Officij dignitatem Quapropter hodie Concil. Trident. *sess. 25. de reformat. cap.* 1. grauiter Episcopos illos increpat, qui sui status obliti Pontificiam dignitatem dehonestant, dum non modò Regibus, sed etiam Regum Ministris, & Regulis, ac Baronibus indecenti quadam demissione, & nimis indignè non solùm loco cedunt, sed etiam personaliter inseruiunt; vnde eis præcipit, vt ab huiusmodi abstineant, & tam in Ecclesia, quàm foris suum gradum, & ordinem præ oculis habentes, vbique se Patres, & Pastores esse meminerint, omnibúsque tam Principibus, quàm cæteris iubet, vt eos paterno honore, & debita reuerentia prosequatur. *Episcopi enim* (vt ait Clemens V. *in Clemens. 1. §. pen. de pœn.*) *dicuntur sanctissimi, Christi Legati existunt, spirituales sunt Patres, Fratres, & Coepiscopi Papæ, & columna comprobantur Ecclesiæ, cap. 1. 3. q. 8. cap. accusatio, 2. q. 7.* Vnde à sacris Canonibus *Reuerendissimi* appellantur *in cap. perlatum, 88. dist. & in cap. 1. 7. q. 1. & in cap. generaliter 16. q. 1.* & in sacris Imperatorum legibus *sanctissimi* nuncupantur *in Auth. de sanctissimis Episcopis*, cum aliis per me adductis suprà *cap. 7. num. 29. cum seqq.* Perfectiores namque censentur Fratribus Religiosis propter regendi officium, vt ait idem Clemens V. *in Clement. Exiui, de verbor. signific.* sed, & ipsi quoque debent se inuicem honorare, & qui posteriores sunt ordine aliis in sedendo, & subscribendo, & aliis actibus loco cedere, vt monet, & statuit Gregorius Papa *in cap. fin. 17. dist. cap. Episcoporum, 74. dist.* se quoque inuicem diligere, inuicem adiouare, non autem persequi, aut nocere, vel ab alterius adiutorio subtrahere debere sacri Canones 9
admonent.

Hinc denique Laurent. Glossator antiquus *in c. solita, de maior. & obed.* inuehit contra Prælatos Hispaniæ, qui osculantur manus Regum; & Aluarus Pelag. *in tract. de planctu Eccles. lib. 2. c.* 18. id illicitum & inhonestum iudicat, per hæc verba. *Fateor ego vilis Præsul Syluensis Ecclesiæ scriptor huius operis potius timore quàm humilitate coactus sum osculari dexteram Regis Portugaliæ, quamquam ab eo non teneam Regaliam, sed qui ex timore facit, iam non facit, extra de regul. Iur. qui ex timore. Dic tamen quòd si Episcopus comes sit, osculari debet, cùm ex consuetudine alij Magnates hæc faciant, &c.*

Episcopus igitur in omnibus suæ Diœcesis 10
Ecclesiis, quantumuis exemptis, & priuilegiatis, est honorandus, eique in Choro, in Capitulo, in Processionibus, & aliis actibus publicis primum locum, & primam sedem, quam ipse elegerit,

danda est, nec potest prohiberi quominus in dictis Ecclesiis etiam exemptis Pontificalia exerceat; immò potest Episcopus contradictores pœnis, & censuris Ecclesiasticis compellere, vt censuit sacra Rituum Coogreg. *in vna Tullen. 6. Decembris* 1613. Et possuot in eisdem exemptorum Ecclesiis Cathedram non iudicialem ad effectum celebrandi & prædicandi collocare, Stephao. Grat. *decis. 113. in addit.* Nouar. *in summ. Bullar. titul. de Baldachino, num. 3. in princip.* Item & Baldachinum erigere ex decisione S. Congregat. tenent Ricc. *in praxi aurea resol.* 313. *num.* 1. Nouar. *vbi suprà à num.* 10.

11 Episcopus Diœcesanus in sua Ecclesia, & Diœcesi in Consecrationibus, & actibus Pontificalibus exercendis, præferendus est omnibus aliis Archiepiscopis, & Episcopis, etiam ipso Diœcesano anterioribus, Metropolitano tamen excepto; licèt aliàs Episcopus Diœcesanus Episcopus aduenas & peregrinos in sua Diœcesi debeat honorare, & dexteram, & locum digniorem eis cedere, eadem sacra Congregatio *in vna Brachi-*
12 *nonens. de mense Ianuarij* 1609. Extra verò Diœcesim debent Episcopi inter se præcedere, secundùm antiquitatem suæ promotionis, vt dixit eadem sacra Congregatio *in vna Segobricen* 21. *Martij* 1609.

13 Decanus, Dignitates, & Portionarij non ex vrbanitate, sed ex debito tenentur associare Episcopum venientem ad Ecclesiam Cathedralem, & ab ea recedentem post celebrationem; vt censuit eadem Congregatio *in Iacen. de anno* 1609.
14 Intellige quando venit ad Ecclesiam ad celebrandum Pontificalia; in aliis autem diebus satis est, vt aliqui ex dignitatibus & Canonicis ad ostium Ecclesiæ occurrant, & io reditu eundem vsque ad ostium concomitentur, vt eadem sacra Congregatio *in Ripana* 14. *Octobris* 1609. *&* 23. *Ianuarij* 1610. vbi subditur, an teneantur etiam festis non solemnibus quando accedit ad Ecclesiam, vt assistat Officiis, & hoc stante consuetudine.

15 Episcopo celebranti assistere tenentur Decanos, seu prima Dignitas, & duæ aliæ Dignitates, vel Canonici præter Diaconum, & Subdiaconum ministros, qui cantant Euangelium, & Epistolam, eadem sacra Congregatio *in Iacen.*
16 *de eadem anno* 1609. & Archidiaconus etiamsi sit prima Dignitas, vel vnica, tenetur assistere Episcopo celebranti, & ad id cogendus est pœnis, & censuris Ecclesiasticis, vt *in vna Reatina*, Nicol. Garc. *de benef. part.* 3. *cap.* 2. *num.* 492. Scip. de Rubeis *in aphorism. Episcop. verb. assistentia, num.* 1.

17 Canonici verò Collegiatarum Ecclesiarum non obligantur assistere Episcopo Pontificaliter celebranti in alia Ecclesia, sicut nec obligantur accedere ad processiones particulares quæ fiunt in Cathedrali, nec pariter Ecclesiam suam deserere debent in principalibus festiuitatibus ad assistendum in Cathedrali, vt censuit sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum præpositorum *in vna Verolen.* 20. *Iulij* 1592.

18 Proposita in eadem sacra Congregatione Episcoporum differentia inter Episcopum Thelesinum, & Canonicos, ac Capitulum, occasione associationis eiusdem Episcopi, sacta eadem Congregatio *sub die* 24. *Maij* 1619. censuit, quòd quotiescunque Episcopus indutus Cappa se conferret ad Ecclesiam, vt in eadem Diuinis officiis intersit, aut solemniter celebret, vel alias functiones Pontificales exerceat, iidem Caoonici habitu Canonicali induti dictum Episcopum ab eiusdem Episcopi domo ad Ecclesiam, & ab Ecclesia ad eandem domum, allegata distantia non obstante, associare teneaotur.

Eadem quoque sacra Congregatio ad Archie-
piscopum Panurmitanum *sub die* 28. *Maij* 1584. 19
rescribens censuit Canonicis, dum in Palatio Episcopi eum expectant Pontificaliter se vestientem
ad effectum illum comitaodi, sedes esse ministran- 20
das, & adueniente Episcopo ad Ecclesiam dum officia diuina in Choro cantantur non teneri Chorum deserere, vt illi occurrant.

Denique, in tantæ dignitati honorem, multa priuilegia Episcopis conceduntur, & alia insignia, & prærogatiuæ eis competunt de iure.

Primò enim, electus Episcopus eximitur à pa- 21
tria potestate ex lege Canonica, & Ciuili, vt *in cap. per venerabilem, qui fil. sint legit. Auth. sed Episcopalis dignitas, C. de Episcop. & Cleric. l.* 14. *tit.* 8. *part.* 4. Cou. *in cap. quia nos, num.* 3. *de testam.* Bernard. & Salzed. *reg.* 235. Garc. Falcoo. *reg.* 198. Cott. *in memorabil. verb. Episcopalis dignitas*, Vint. *tom* 1. *commun. opin. lib.* 8. *tit.* 29. *de patria potest. n* 4. *pag.* 403. Ascan. *de patria potest. cap. fin. num.* 49. Gutier. *in repet.* §. *sui, num.* 10. *&* 11. *Instit. de hered. qualit. & differ.* Valdes. *ad Xuar. part.* 2. *pag.* 62. Molin. *de Iustitia tract.* 2. *disput.* 229. *vers. Sextò*, Rebell *de oblig Iustit. part.* 2. *lib.* 1. *q.* 8. *num.* 6. Thom. Valasc. *tom.* 1. *allegat.* 29. *num.* 79 Mart. *de Iurisd. p* 4. *cent.* 1. *cas.* 17. *num* 4. Sosa *in libello de la obligacion con que quedan los Obispos Regulares, num.* 96. vbi intelligit de Episcopo electo, & confirmato, per doctrinam addit. ad Abb. *in cap. indecorum, num.* 4. *de atate & qualit.* & liberatur ab omni seruili, aut adscriptitia fortuna; *cap. si seruus sciente,* 45. *distinct.*

Quod vtique accipiendum est quoad nociua, non quoad vtilia, nam successibilis remanet patri, & iura suitatis non amittit, & ideo si sit Constitutio Regia, seu statutum, vt filiusfamilias constitutus in potestate patris gaudeat certo aliquo priuilegio, filiusfam. Episcopus eo gaudebit, ac si esset in potestate constitutus; vt per Aldobrandin. *in* §. 1. *n.* 19. *& in* §. *filiusfam. num.* 24. *Instit. quibus modis ius patria potest. soluitur.* Guilielm. Benedict. *in cap. Raynutius, de testam. verb. mortuo itaque testatore, p.* 2. *num.* 150. Anton. Gom. *var. tom.* 1. *cap.* 9 *n.* 11. Menoch. *remed.* 10. *de adipisc. num.* 66. Vgolin. *de officio Episcopi, cap.* 2. §. 2. *num.* 4. Molin. *d. tract.* 2. *disput.* 179. *in fine.*

Secundò. In signum dignitatis, & spiritualis 22
quoque matrimonij cum Ecclesia sua annolum portare potest in digito, & Mitra, ac aliis Episcopalibus ornamentis, & insignis decoratur, de quibus Lancellor. Contad. *in templ. omn. Iudic. lib.* 2. *cap.* 5. *in princ.* Sbroz *de officio Vicarij, lib.* 2. *quæst.* 7. *num.* 1.

Tertiò. In Altari, in quo Episcopus Missam can- 23
tauit, nullus eadem die potest Missam celebrare, *cap. in Altari, de consecr. dist.* 2. Henriq. *in summ. lib.* 9. *cap.* 28. §. 1. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 27. *q.* 10. Bonacin. *de Sacram. disp.* 4. *q. vlt. punct.* 9. *n* 15. Fagundez *in quinque Ecclesia precepta, prae.* 1. *lib.* 3. *cap.* 32. *n.* 5. vbi intelligit de Missa solemni, & Pontificali; quem refero Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, part.* 2. *alleg.* 24. *n.* 1. *ante vers. Sacerdos*, secundùm Lugdunens. impress.

Quartò.

24 Quartò. Possunt Episcopi cum Altari portatili vbique locorum extra Ecclesiam celebrare per se, vel per alium in præsentia sua, *cap. fin. de priuil. lib.6.*Nau.*consf.5. sub illo tit.de nouis*, vbi licèt dubitet an hoc priuilegium sublatum fuerit per Conc. Trid. *sess. 22. in Decreto , de obseruandis in sacrificio Missæ* ; tamen verius est non esse sublatum , vt docent Azor. *instit. moral. part.1.lib.10.cap.16.q.4.* Ludon.Beia *respons. casuum conscient.p.4. cas.33. ferè per tot.*Armendar. *in addit. ad Recop. legum Nauarræ, lib.1.tit.18.l.7.de Episcopis,num.73.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum , verb. Missa, differ.2.vers. hac tamen regula*, Fagund. *in quinque Ecclesiæ precepta, prec.2.lib.3.cap.13.num.19.* Ego ipse

25 *d.p.2. alleg.23. num. 5.* omnibus quoque Episcopis indifferenter permissum est celebrare facere in Capella sui Palatij , vt Episcopo Torroonen. rescripsit sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum *die 14. Nouembris 1603.*

26 Quintò. In suis Diœcesibus Populum solemniter benedicere possunt , *Clem. final. de priuileg.* priuatè verò celebrantes in Diœcesibus alienis possunt vti benedictione Episcopali cum verbis, *Sit nomen Domini benedictum*, vt resoluit Piasec. *in praxi Episc.p.1.cap.2.num.3.vers.benedicit*, & fuisse concinsum Neapoli in quodam collegio habito circa hoc coram aliquibus RR. Prælatis attestatur Aloyf. Ricc.*In praxi aurea,resol. 10.num.5.* quem refero Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi par. 2. alleg.27.num.64.*

27 Sextò. Possunt tempore interdicti celebrare, & in sua præsentia facere celebrari , *cap. quod nonnullis,de priuil.*Sayr.*de censur.lib.5.cap.5.num.16.*

28 Septimò.Possunt sibi quem volunt eligere Confessorem,*cap.vlt.de pœnit. & remiss.* Henriq. *in sum. lib.6. cap.4. §. 3. in commento , littera I. & cap.7.§.5. in comment. littera B. & cap.13.§. 3. & lib. 7. de Indulgent.cap.18.§.1. littera H. & lib. 14. de irregular. cap.18. §. 3.* Aloyf. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis. 548. num. 1. in 1.edit. & resol.470. in 2. edit.* Anton. Gom. *in exposit. Bullæ Cruciatæ clauf. 10. num.85.* Sayr.*de censur.lib.7.cap.14.n.5.* Fr. Emman. *quest. Regul. tom. 1. quæst.10.art.28.* Suar. *tom.5.de censur. disput.41. sect.2.num.9.* Erasm. à Cochier *de Iurisd. Ordin. in exemptos , part. 4. q. 45.* Sanch. *de matrim. lib.8. disp.3. num. 3.* Prosper de Augustino *in addit. ad Quarant. in sum. Bullarij, verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. Decimoseptimò, in addit. littera A.* vbi ait hoc priuilegium concedi etiam Episcopo Suffraganeo inuito Archiepiscopo. Hodie verò ex decisione sacræ Congregationis non poterit Episcopus vigore priuilegij, de quo *in d. cap. vlt.* sibi eligere in Confessorem Sacerdotem non subditum , qui à proprio Episcopo non sit approbatus , vt referunt Gallec. *in margar. casuum conscientiæ, verb. Episcopus* , Prosper de Augustino *d.verb. Archiepiscopi auctoritas,num. 7.* Azor. *instit. moral,p.2.lib.4.cap.3.q.16.vers. quæret an Cardinales.* Aloyf.Ricc.*d.resol.*470.

29 Octauò. Habent Cathedratici exactionem, & Canonicam portionem, & alia similia, quæ ad legem Diœcesanam pertinere dicuntur , *cap. dilectus* , vbi gloss. *de offic. Ordin. cap. 1. cum seqq. 10. q.3.* de quibus infrà *lib.seq. de Canonica portione* videmus.

30 Nonò. Non possunt ad testimonium dicendum flagitari , nam vt habetur *in l.nec honore,C. de Episc.& Cleric. & in Auth de Sanctiss. Episc.§.nulli autem Iudicum* , & persona inhonoratur, & dignitas Sacerdotis excepta confunditur, *l. 65. tit. 5. par. 1. & l. 35.tit.16.p.3.* Ludou. Roman.*sing.169.* Gauobar.*de officio Legati, lib.2.n.38.* quòd si quandoque eius sit necessaria attestatio , non Iureiurando, sed Euangeliis tantùm coram positis testimonium eius est accipiendum,*cap.testimonium,cum seqq.11.q.1.* Nec iurans in testimonio dicendo,aut 31 de calumnia, Euangelia tangit , sed tantùm à longè manus eleuat versùs illa , *cap. fin. de iuram. cal.* gloss. *in d.cap. testimonium , §. Item* ; nisi cùm iurat fidelitatem, aut in alio casu arduo , quia tunc Sacra tangit , *vt in cap. Ego N.in fine, de iureiur.* non tamen creditur eius dicto,de his, quæ dicta,vel facta sunt coram eo sine probationibus , *cap. fin. 6. q. 2.* Sed hoc fallit in aliquibus , & primò quando Episcopus asserit se esse de Diœcesi sua expulsum, quia creditur illi, *Clem. 1. de foro compet.* vbi Card. Sicul. *de præstantia Card.q.1, Basil.2. num.9. §. quod circa.* Secundò , quando attestatur in litteris Clericatus Clericum ordinasse de licentia proprij Episcopi,Nicol.de Passeribus *de scriptura priuata lib.3. q.5.num.39.* Ego ipse *de officio , & potestate Episcop. part.2.allegat.8.n.19.*Tertiò,in causis ciuilibus profanis, Abb. *in cap. sicut, de probat.n.7. & in cap.cum Nuncius , de testibus , n.5.* Lancel. *in templo omnium Iudicum,lib.2.cap.5.§.4.* Sicul.*de præst. Card.q.2. Basil.2.num.19.* Bobadil. *in sua politica, lib.2.c.17.num. 15.* Agia *de exhibendis auxiliis,conclus.4.*

Decimò, possunt esse Iudices in causis suarum 32 Ecclesiarum, Capyc. *decis.137.num. 1.* Aloyf. Ricc. *in praxi aurea, resolut. 203.n.3. vers. Septimò.* Surd. *consf.50* Alexand. Trentacinq. *var.resolut.lib.1.tit.de Iudic. resol.5.num.7.* Zerol. *in praxi Episcop. part. 1. verb. Episcopus, vers.34.* Matt. *de re.57.n.23.* Cabed. *decis.76.n.1. part. 1.* me citato *in hoc loco* , Modern. *de supplicat ad Sanctissim.part.2.c.5 §.1.num.18* vbi *à num. 15.* hoc intelligit quando causa est suæ Ecclesiæ , secus quando est personalis , & citat Flores de Mena *var. q.13.n.3. cum seqq.* Piasec. *in praxi Episcop. part.2.cap.4.de persona Iudicis n.4* Scacc. *de sentent.& re iudic.c.1.gloss 4.q 8.num.2.* & alios. Potest tamen recusari , sed antequam recusetur est Iudex competens, & sententia tenet, quia non est causa propria , Scacc. *d. tract. gloss.4 q 8. sub num.1. & 2.in fine,* Coccin. *decis.79.num.1. & 2.* Modern. *d.§.1.num.22. & 23.*

Vndecimò, Cuicumque licitum est Iudicium 33 Episcopi in quacumque causa eligere, & eius sententia non est retractanda , & testimonium ipsius tantùm est recipiendum, vt Theodof. Impet. decreuit *in cap. quicumque , cum seqq. 11. q. 1.* nisi de præiudicio famæ alterius ageretur , *vt in d. c. fin.6. q.2.* Hæc enim sic quoque intelliguntur, cùm sententia ab Episcopo secundùm Ius fuerit legitimè prolata ; dicit enim Imperator illud veritaris auctoritate firmari , illud incorruptum haberi, quod à sacrosancto homine secundùm scientiam mentis illibatæ fuerit prolatum,*cap.omnes,11.q.1.*

Duodecimò. Episcopi quoque tantùm , vel alij 34 in dignitate Ecclesiastica constituti Conseruatores Iudices dantur, *cap. hac constitutione, de offic. deleg.lib.6.* Syluest. *verb.conseruator,num.1.*Petr.Greg. *syntagm. Iuris, lib.47. cap.22. num.28.* Fr. Emman. *quest. Regular. tom. 1. q.65.art.2.* Azor.*instit. moral. part.2. lib.5.c.34.q.4.* Molin. *de Iustit.tom.6.disp.29. num.23.*

Decimotertiò. Si Episcopi à quoquam rebus 35 propriis spolientur, vel à suis sedibus eiiciantur, sunt statim in omnibus restituendi , & cuncta eis reintegranda , antequam vllum crimen eis obiici

Q 4 possit,

possit, 3.q.1. & 2. *per tot.cap.si quis ordinatus, cum seq.92. dist. Clem. vnic. de foro compet*, nec sunt Episcopatu priuandi propter quamcumque ægritudinem, aut corporis infirmitatem, *cap. 1. cum seq. 7. q. 1.*

Decimoquartò. Episcopi in minoribus litibus per procuratorem litigare possunt, vt perillustres, *cap.quin Episcopus 5.q.3. Auth. vt ab illustribus, collat.5.l.63. tit.5. part.1. & l.11. tit. 5. part.3.l.3.tit.5. lib.1.del fuero Real.* Vgolio. *de officio Episcopi, c.2. §.2.num. 4.* neque in eis dare debent fideiussorem, *Auth.de sanctissimis Episcopis, §. alium autem, collat.9.l.95. tit.5. part. 1.* ibi, *la sexenes que non le deben tomar fiador en niagun pleito.* Nec iudicibus sportuales soluere tenentur, *Auth. de sanctissimis Episcop. §. sportularum, collat.9.l.65.tit.5.part.1.* ibi, *la setima et que non debe dar niagunn cosa a los Iudgadores de aquello sobre que hubiere pleito segun lo dan los otros.* neque citari possunt vt coram aliqoo compareat Iudice, *Auth. de sanctissimis Episcopis, §.sed neque pro qualibet, collat. 9. l. 65. tit. 5. part.1.* Concil. Trident. *sess.13. cap.6. de reform.* Raud. *de dispensat.in 2. membro*, neque cogi valeant ad tutelam cuioscomque personæ suscipiendam, *Auth. de sanctissimis Episc. §. Deo autem, collat.9.l.65.tit.5. p.1.* ibi, *la segunda es que nea le puedan hazer guardador de huerfanos*, Bal. *in l. generali, num. 11. de Episcop.& Clericis.* Lancellot. *in templo omnium Iudicum, lib.2.cap.5.§.3.num.16.* Paul. Montao. *de tutore, cap.35.reg.1. de excusat. tutoris, num. 194.* Galganet. *de tutel.lib.1.tit.6.num.36.* nisi tutela sit miserabilium personarum, quia illam vti earum pater suscipere tenentur, resoluit Gotier. *de tutel. p.1. cap.1.num.30.* vbi etiam quòd poterit tutelam honorarium suscipere; dicitur autem tutor honorarius, qui datur vt pupillus sit magis honoratus eius auctoritate, & protectiooe, Escobar. *de ratiocin. cap.28.num.10.* Baëça *de decima tutorum, cap. 6. num.1.* Gutier. *d.p.1.cap.17.num.1.*

Decimoquintò. Episcopi accusati non debent stare, sed sedere simul cum Iudice aliquantulum inferiùs, vt resoluont Lancell. *d.cap.5.§.4.num.11.* Cassan. *in catalogo gloria Mundi, part.4.consid.25.& p.7.consid.3.vers.11.* Ludou. Bolognin. *de indulgent. p.1.num. 23.* Selu *de benefic. p.1.q.3. num. 12 in fine.* Vnde dicit Parlador. *in sesquicenturia quotid. different. 10. num. 27.* quòd si Episcopi alicuius litis propriæ, seu suæ Ecclesiæ causa in Regio Seoatu, vel io Regularibus Cancellariis adiunt, sedebunt in Tribunali inter ipsos Senatores ad sinistram Præsidis.

Decimosextò. Episcopi possunt senteotias suas per alios legere, *cap. & si sententiam, de re iudic.* vbi Gemin. *num.9.* Felio. *in cap.eam te, num.9.de rescript.* vbi quòd isto priuilegio non gaudent Episcopi confirmati, sed oondum consecrati, oec Episcopatuum Gubernatores, Cassan. *d.p.7.consid.3.* Vgolin. *d.cap.2.§.2.num.4.*

Decimoseptimò. Habent Episcopi thronum, & solium in sigoum suæ magnæ celsitudinis, ac potestatis, Bald. *in cap.solitæ, num.1. de maiorit. & obedient.* Agia *de exhibendis auxil. fundam. 6.* Habent etiam faldistorium, *lib. Pontifical.tit. de consecrat. electi in Episcopum, pag. 13.* Durand. *in rationali diuinorum Officiorum, lib.2. cap.11. de Episcopo, num. 2.* & in suis Ecclesiis Cathedralibus possunt vti baldachino, etiam in præsentia Proregis, vt per Mastril. *de Magistratu, lib.4. cap.13. num. 133. aliàs 233.*

36 Deniqoe. Contra persecutores Episcoporum grauium pœoarum sententias Canones protulerunt, vt *in cap. Clericus, cum seqq.3.q.4.& in cap. ad aures, de pœnis, & in Clem. 1. eod. tit.* Qui autem Episcopum personaliter offenderit, non potest oisi per Papam absoloi, quamuis sit leuis iniuria, cùm in aliis ex leui iniuria id altori demandetur, *cap. peruenit, de sent. excom.* Hanc solam hic refe- 37
remus, quòd cioitas illa perpetuò est Pastore priuanda, quæ ausa fuerit Episcopum suum interimere, *cap.itaque 25. q.2.* Couar. *lib.2.var.cap.8. ad fin.* Aloys. Ricc. *in praxi auren, resol. 203. num.4.* Clar. *§.fin.q.72.à num.36.* Menoch. *de arbitr.cas.356. num. 55.* Fario. *in praxi crim. part. 5.q.112. inspect.3. num. 131.* quando ille erat iam coosecratus, Mandos. *ad reg. 16. Cancell. q.19. num.13.* Gonzald. *ad reg.8. Cancell. gloss. 9.§.5. num. 27.* Anton. Ricciul. *de Iure personar. extra grem. Eccles. existent. lib. 3. cap.7.num.9.* quos refero Ego ipse *de officio, de potest. Episcopi, part.3.alleg. 57. num.237.* secundùm Lugdunens. impress.

Quod dignitatem attinet Episcoporum, est 38
notandum quanta cum reuerentia, & circumspectione sit in eorum correctione cùm delinquerint, procedendum, & quantum sit hac io re Pontificiæ Dignitati deferendum. Primò enim accusari, & ad Iudicem sæcularem trahi Episcopum, Canones, & leges etiam ciuiles super cæteros Clericos vetant, vt *in cap. 1.& per tot. 11.q.1. & l. si quis per calumniam, C. de Episcop. & Cleric.* Episcoporum autem accusatio non est facilè recipienda, dicit enim Apost. *1. ad Timoth. 5.* aduersùs Presbyterum accusationem non recipiendam absque duobus vel tribus idoneis testibus, quanto magis aduersùs Episcopos, vt ait Sixtus Papa *in cap. accusatio Episcoporum, 2. q. 7.* & Innoc. III. *in Concil. generali*, de quo *in cap. qualiter, il 2. de accusat.* dicit, quod in Prælatorum inquisitionibus, cùm de crimine diffamantur, veritas est diligentiùs perscrutanda, quia ipsi sunt quasi signum positi ad sagittam, &c. Vnde nec quilibet ad eorum accusationem admittitur, *cap. accusatio quoque 2. q. 7.* sed honesti tantummodo viri, & probatæ fidei persooæ. Repelluntur autem infames, & præcipuè hæretici, & criminosi, *cap. alieni, cum seqq.cap.querendum.cap. præsumunt 2.q.7.* sic oamque ait August. ibi, *Præsumunt Prælati non debere se comprehendi, vel accusari pro eo, quòd Canones non eos passim constituunt accusandos, quod tamen negatur solis criminosis*, &c. Verùm nisi grauiter erret Episcopus, aut à fide exhorbitare noscatur, ouésque Pastori suo commissæ sunt, eum nec reprehendere, nec accusare possuot, vt ait Euseb. Papa *in cap. oues 2.q. 7.* Si qois autem contra Episcopum quamlibet querelam iustam se habere crediderit, monetur prius eum familiariter conueoire non semel, sed sæpissimè, vt ab eo, vel iostitiam, vel excusationem accipiat, *cap.2.de accusat.* Monentur etiam Ecclesiastici Iudices *in cap. si qui sunt 2.q.7.* vt Episcoporum accusatores, aut vituperatores oon audiant, antequam eorum discutiatur existimationis suspicio, vel opinio, qua scilicet intentione, qua temeritate, qua conscientia, si pro Deo, aut pro inimicitia, aut cupiditate ista præsumpserint.

Accusatos Episcopos statuit Conc. Trid. *sess.13. de reform. cap.6. & sess. 24. de reform.cap.5.* (oisi ob causam, ex qua deponendi, siue priuandi essent) vt personaliter compareant nequaquàm esse citandos vel mooendos, Clar. *§.fin.q.35. vers. vlteriùs quaro*, Sbroz *de offic. Vicar.lib.2.q.58.num.7.& q.59. num.2.* 39

num.2. vers.nec dicatur, Salzed. ad Bernard. in pract.
cap.124. lit. A. in nouiss. impress. Gonzal. ad reg. 8.
Cancell. gloss. 41. num. 5. Stephan. Gratian. discept.
forens.cap.169.num.5. Vgolin.de offic. & potest. Epi-
scopi, cap.2.§.2.num.4.vers. Decimo, Ego ipse in si-
40 mili tract. part.3.alleg.112.num.6. Et ex quouis de-
licto etiam atrocissimo ad Romanam Curiam ci-
tari non posse, nisi inprimis accedat specialis
commissio Papæ, manu signata, vt sanciuit bo-
næ mem. Pius IV. in sua Constit. incipien. De sa-
lute Gregis, anno eius primo, vt refert Erasm. à Co-
chiet de Iurisdict.Ordin.in exemptos.part.1.q.41.Ego
41 ipse d. alleg. 112. num. 7. Testes verò contra eos in
criminali causa nonnisi contestes, & bonæ fa-
mæ, existimationis, & conuersationis fuerint,
42 reiiciendos; & si falsum deposuisse deprehendan-
tur, grauibus pœnis esse mulctandos. Causas au-
tem eorum criminales, ex quibus comparere per-
sonaliter debent, à solo Romano Pontifice cogno-
scendas, & terminandas esse, definit idem Con-
cil. Trid. d.sess. 23. de reform. cap. 8. Armendar. in
addit.ad Recopil. legum Nauarra, lib. 1. tit.18.l.7.de
Episcop. num. 80.Illustriss. D. meus Roder. à Cun-
ha in tract. de Confessor. solicit. mulier. in Confess.
q.12. Nouar. in sing. Canon. concl. 90. etiamsi causæ
sint hæresis, eas enim in Episcopo reseruari Papæ
statuit idem Concil. sess.24.de reform.cap.5. & tra-
dunt Peña in direct. inquisit. part. 3. commento 77.
Fr. Emman. quest. Regular. tom. 2.q. 81. art. 1. vers.
aduertendum tamen, & procedere, quamuis Epi-
scopus sit titularis, obseruant Molin. de Instit.
tract.5.disput.28.num.19. Illustriss. D. meus Roder.
43 à Cunha d. q. 12. num. 7. in princ. Vnde Episcopos
hæreticos non posse ab Inquisitoribus Fidei pu-
niri, tradunt Nauar. cons.1. num.5. de for. comp. Vil-
ladieg. de heret.q.7.num.15. Simanch. de Cathol.cap.
26.num. 7. Rojas sing. 55. num. 2. Peñia d.p.3. com-
mento 76.Henriq.in sum.lib.13.cap.55.§.2.littera P.
Molin.d.disp.28.num.19. Farin.de heresi,q.186.n.13.
Ego ipse d.alleg.112.num 14. Illustriss. D meus Ro-
der.à Cunha d.q.12.num.6.vbi num.13. subdit pro-
cedere in Episcopis electis, & confirmatis, licèt
nondum consecratis.
44 Minores verò eorum causæ à Concilio Prouin-
ciali terminentur, vèl à deputatis per illud Con-
cil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 5. Armendar. d.
l.7. de Episcop. num. 80. vbi etiam dicit prædictas
minores causas criminales posse in Conciliis Pro-
uincialibus tractari, non existentibus duodecim
Episcopis, quia prædicta Concilia ex minori nu-
mero Episcoporum, vtplurimum constant, re-
fero Ego ipse d. alleg.112.num.15. & me non cita-
45 to Nouar. in singul.Canon.conclus.90.num.5. Vnde
Concilium Prouinciale non posse formare pro-
cessum in causis criminalibus grauioribus con-
tra Episcopum ad effectum transmittendi illum
ad Sanctissimum, attestatur decisum Aloys. Ricc.
in decis.Curia Archiepisc.Neapol. part.4.decis.142.
num.5.
46 Papa verò Alexander IV. in cap 4 de offic. deleg.
lib. 6. Iudicibus Ecclesiasticis à Sede Apostolica
deputatis iubet, vt si contra Episcopos ad coactio-
nes aliquas, siue pœnas fuerit procedendum, ita
gradus, & modestia in tali processu seruetur ab
eis, vt non statim censuris, aut priuatione mul-
ctentur, sed primò eis, si opus sit, ingressus Ec-
clesiæ, vel Sacerdotale interdicatur officium, &
deinde ab Episcopali officio suspendantur, &
subsequenter aggrauetur censura Ecclesiastica
contra eos, secundùm eorum culpam, & con-
tumaciam, Azor. institut. moral. part. 2. lib. 5.
cap. 34. q. 12.
Officialibus quoque Metropolitanorum pro- 47
hibetur censuras in Suffraganeos proferre ob re-
uerentiam Pontificalis officij, cap.1. §. fin de offic.
Ordin.lib.6. Bertach. de Episcopo part. 7. lib 4. tit.de
Vicario Episcopi, q 10. Pichard. inter consilia Me-
noch.cons. 52.num. 187. Sbroz de offic. Vicarij, lib.2.
q.58. num. 3. quos refero Ego ipse de officio, & po-
testate Episcopi, p.1.tit.4.num.16.secundùm Lugdu-
nens. impress. vbi etiam post Archid. Domin. &
Franc.in d.cap. 1. & Cuch. instit. maior. lib 4.tit.de
consecrat. Episcopi, num.6. & tit.de Vicario Episco-
pi, num. 123. addo hoc limitari si Episcopus Suf-
fraganeus non fuerit consecratus, quia tunc à Vi-
cario etiam præsente Archiepiscopo excommuni-
care poterit. Et Inquisitores hæreticæ prauitatis 48
non possunt de hæresi inquirere, aut procedere
contra Episcopos, nisi hoc eis Apostolica con-
cessione specialiter permittatur, cap. Inquisitores,de
heret.lib.6. Moscon. de maiest. milit. Eccles. part. 1.
cap. 11. de Inquisitorib. vers. Item ne procedant, pag.
277. Decian. in tract. crimin.lib.5.cap.21.num.5. &
cap.23.num.2. Farin. de heresi,q.186.§.5 à num.114.
vbi num.119.limitat quando Episcopus esset suspe-
ctus de fuga, & num. 120. pariter limitat, quan-
do Episcopus aliquid in manifestum Fidei detri-
mentum, & Fidelium perniciem moliretur, quia
tunc potest capi, & custodiri, donec Summus
Pont. certior redderetur; in omni tamen casu
debent ipsi Inquisitores, habita notitia de hæ-
resi alicuius Episcopi, illam Papæ nuntiare, vt
admonet d. cap. Inquisitores, vers. tenebuntur, Zan-
chin. de heret. cap.8.num.9. vers. sed possunt, Carer.
in simili tract. num.74. Petr. Greg. sint. Iur.num.37.
cap.7.num.3. vers. in persona, Decian. d.lib.5.cap.21.
num.3. vers. Item quando, Farinac. dict. q. 186. §.5.
num.121.
Sententiam autem suspensionis, vel Interdicti 49
ipso facto nunquam incurrunt Episcopi, nisi de
eis in edicto expressa mentio habeatur, cap. quia
periculosum, de sent. excommun. lib. 6. Henriq. in
sum. lib.13. cap. 34. §. 2. lit. V. & cap. 43. §. 2. litt. I.
Fr Emman. quest. Regular. tom. 3. quest. 65. artic.3.
Azor. institut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 32. quaest. 8.
vers. queres, Perez l. 31. gloss. 1. tit. 3. lib. 2. Ordin.
Mar. Alter. de censur.tom.1. disput. 10. lib. 3. cap.3.
vers. sed quæri potest, Sayr. in simili tract. lib. 1. cap.
8. num. 25. Bellet. disquisit. Clerical. part. 1. tit. de
discipl. Cleric. §. 2. num. 47. Aloys. Ricc. in praxi
aurea, resol. 211. num. 1. Iul. Lauor. de Indulgent.
part.2.cap.23.num. 94. Ego ipse d.tract.part.3. al-
leg.111.num.1.
Hæc sunt quæ breuiter, ac summatim de
Episcoporum vita, & moribus, officio, & po-
testate, ac iurisdictione, Dignitateque, & pri-
uilegiis ex sacris Canonibus colligere visum
est. In sequentibus verò Capitulis ea tracta-
bimus, quæ de eorum Officio per se specia-
liter tractanda esse iudicauimus. Cætera latè dis-
cussa inueniri possunt in nostro Tractatu de offi-
cio, & potest. Episcop. secundùm Lugdunensem
impressionem, quæ cæteris plenior, & correctior
est; illa enim nouissimè Venetiis edita, par-
tim secundùm Romanam, partim verò secun-
dùm Lugdunensem impressionem, non tamen
omnibus modis absolutam, me inscio, in lu-
cem prodiit.

Qui

Qui autem scire desiderat nomina eorum omnium, qui de re pertinente ad Dignitatem, officium, & potestatem Episcopi speciales tractatus in lucem ediderunt, consulat eos, qui sequuntur, videlicet.

Sebast. Medic. *de promouendis Episcopis.*
Stanislaum Socolouium, *de consec. Episc.*
Troylum Maluetium, } *de Dignitate*
Iacobum Simācham, } *Episcoporum.*
Ioannem Filesacum, *de auctor. Episcopor.*
Lælium Zechium, *de statu, & mun. Episc.*
Hieron. Vielmium, *de Episc. titularibus.*
Lælium Iordanum, *de Episcoporum causis maioribus & rerum Capitalium ad Papam deferendis.*
Antonium de Pratis, *de iurisdictionis Episcopalis defensione.*
Antonium Paganum, *de Ordine, iurisdictione, & residentia Episcoporum.*
Franciscum Vargam, *de iurisdict. Episc.*
Alphonsum Madrigal, *de Episcopis, & ministris Ecclesiasticis.*
Arnoldum Alaluensem, *de erectione Episcopatuum in Belgio.*
Petrum Blesensem, *de institutione Episc.*
Ioannem Baptistam Signium, *de optimo Episcopo.*
Rutilium Benzonium, *in Episcoporum speculo.*
Thomam Caietanum, }
Hieronym. Gigantem, }
Bartholom. Carranza, } *de residentia*
Dominicum Soto, } *Episcoporum.*
Ambros. Catharinum, }
Iacobum Nauclatum, }
Ioannem Bertachinū, } *de offic. & po-*
Barthol. Vgolinum, } *test. Episcopi.*
Thomam Zerolam, } *in praxi Episco-*
Paulum Piasecium, } *pali.*
Henricum Botteum, *de statutis Episcoporum Synodalibus.*
Hieronymum Regium, *de Episcopatus appetitione.*
Hieronymum à Leandro, *de Episcopi Romani Diœcesi.*
Thom Campegium, *de coadiutore Episc.*
Camillum Cautium, *de pension. Episcop.*
Petrum de Vbaldis, *de Episcopali, & Parochiali Canonica.*

CAPVT XIII.

De Prædicationis officio, & munere docendi.

SVMMARIVM.

1 *Prædicationis officium, & docendi munus, est præcipuum Episcopi munus.*
2 *Prædicandi munus non cuilibet licet assumere, sed ij tantùm quibus ex Officio competit, aut quibus à Prælato iniungitur, debent Verbum Dei prædicare.*
3 *Prædicare populis Verbum Dei est Officium omnium Prælatorum, quibus Ecclesia aliqua, aut animarum cura est demandata.*
4 *Papa omnibus vbique terrarum Fidelibus prædicat per litteras, & Legatos.*
5 *Episcopi omnes in Diœcesibus suis, aut Prouinciis per se, vel per alios prædicant, non verò extra illas.*
6 *Prædicare possunt Episcopi in omnibus Ecclesiis, etiam Regularium suæ Diœcesis, nec ab aliquo impediri possunt, quominus prædicent si voluerint.*
7 *Priuilegium Episcoporum, vt per vniuersum Mundum possint prædicare, intelligitur, nisi in alienis Diœcesibus prohibeantur ab Episcopis locorum.*
8 *Prælati inferiores suis tantùm Plebibus prædicant.*
9 *Monachis prædicandi officium antiqui Canones interdicunt, postea cùm cœperint in Clerum assumi, prædicationis munus illis ex priuilegio datum fuit.*
10 *Regulares vt prædicare possint in Ecclesiis suorum Ordinum, & in illis, quæ suorum Ordinum non sunt, à quibus debeant approbari, & licentiam petere ostenditur.*
11 *Regulares in Ecclesiis suorum Ordinum prædicare volentes, non tenentur ab Episcopo licentiam obtinere, sed tantùm à suis Superioribus de vita, & moribus, & scientia examinari, & approbari debent, ac ab eis licentiam habere, & cum ea se personaliter Episcopo præsentare, & ab eo petere benedictionem, tametsi eam minimè obtinuerint.*
12 Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 4. *de non prædicando contradicente Episcopo quoad Regulares, intelligitur de illo tempore, & hora, qua Episcopus prædicare voluerit.*
13 *Prædicatorem ad libitum & sine rationabili causa non potest Episcopus à prædicatione suspendere, si eum a suspendat, non tenetur causam exprimere, quare ad hoc prhibendum moueatur.*
14 *Episcopus potest interdicere Regulari ne prædicet licentia non petita, etiam non reddita causa.*
15 *Regulares prædicare volentes in Ecclesiis, quæ suorum Ordinum non sunt, possunt ab Episcopo examinari de doctrina, si ita expedire iudicauerit, non ita si in Ecclesiis suorum Ordinum prædicare voluerint.*
16 *Prædicatores Regulares, qui absque licentia Episcopi prædicauerint in Ecclesiis quæ suorum Ordinum non sunt, possunt ab Episcopo puniri.*
17 *Laicis omnino est interdictum, vt publicè in Ecclesiis prædicent, & fœminis multò magis.*
18 *Laicis non præsentibus Clericis, vel si præsentes sint, permittentibus non quidem publicè prædicare, sed inter spirituales personas vtiles habere sermones non prohibetur.*
19 *Prædicare non est actus alicuius Ordinis sacri, quia Clerico, qui non sit in sacris constitutus, potest Episcopus committere prædicationis munus.*
20 *Episcopi, & alij Ecclesiarum Prælati tenentur per seipsos, si legitimè impediti non fuerint, ad prædicandum sanctum Euangelium.*

21 *Prædica*

21 *Prædicatorem deputandi munus ad Episcopum pertinet, nisi in contrarium sit consuetudo.*

22 *Prædicatoris deputatio, & electio ad solos Episcopos in eorum Cathedralibus spectat, nulla habita ratione cuiuscumque consuetudinis, etiam immortalis, quæ cuiuis alteri competeret.*

23 *Consuetudo immemorialis nominandi, vel præsentandi prædicatorem pro aliis Ecclesiis præter Cathedralem non est sublata.*

24 *Prædicari quibus diebus debeat, ostenditur.*

25 *Prædicanti Episcopo septem Diaconi assistunt.*

26 *Verbum Episcopi sanum oportet esse, & irreprehensibile.*

27 *Archipresbyteri, & alij Ecclesiarum Rectores curam animarum Verbum Dei prædicare per se, vel per alios, si legitimè impediti non fuerint, tenentur.*

28 *Prædicatores deputandi sunt impensis eorum qui eos præstare vel tenentur, vel solent.*

29 *Merces, quæ pensionariis tribus solet nulla ex parte à pensionariis exigenda est.*

30 *Episcopus monebit populum diligenter teneri vnumquemque à Parochia sua interesse vbi commodè fieri potest ad Verbum Dei audiendum.*

31 *Populus admonendus est vt diebus Dominicis, & festis maioribus frequentes suas Parochias, excommunicandus tamen non est si monitioni non paruerit.*

32 *Prædicanda Fidelibus sunt quinque specialiter, videlicet quid credendum, quid seruandum, quid vitandum, quid timendum, quid sperandum.*

33 *Prædicator debet esse vita irreprehensibilis, doctrina eruditus, in dicendo maturus, & pausdus, & debet gratiam docendi habere, vt potentes possint exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere, & num. 34.*

35 *Prædicatores apud rudem plebem proponere, aut disputare non debent difficiliores, & subtiliores quæstiones, quæve ad ædificationem non faciunt.*

36 *Prædicator si contingat, vt errores, aut scandala disseminet in populum, debet ei Episcopus interdicere prædicationis Officium, si verò hæreses prædicauerit, contra eum secundùm Canonum decreta procedere potest.*

37 *Prædicatores Euangelij ne calumniosè vexentur curare debet Episcopus.*

38 *Episcopi cauere debent ne Regulares extra claustra, & obedientiam Religionum suarum viuentes, vel etiam Presbyteri sæculares, nisi ipsis noti sint, & moribus, atque doctrina probati in suis Diœcesibus prædicare audeant.*

39 *Quæstores & eleemosynarij, aut quæstuarij vulgò nuncupati, prædicare per se, vel per alios prohibet Concil. Trid.*

40 *Ecclesiam ingredi ad Verbum Dei audiendum nemo est prohibendus, etiamsi sit infidelis, vel hæreticus.*

41 *Interdicti tempore prædicatio Verbi Dei non prohibetur.*

42 *Excommunicati excommunicatione maiori omnino à prædicatione excluduntur, eo quòd illis Fidelium communio denegatur.*

43 *Scientias tam liberales, vel sæculares, quàm etiam Ecclesiasticas vt subditi sibi discant prouidere debet Episcopus.*

44 *Lectio S. Theologiæ, & S. Scripturæ expositio in singulis Diœcesibus, maximè vbi Clerus numerosus reperitur, haberi debet.*

45 *Lectio S. Scripturæ in Monasteriis Monachorum vbi commodè fieri queat, haberi debet, in quo si Abbates negligentes fuerint, Episcopi locorum in hoc vt Sedis Apostolicæ delegati eos ad id opportunis remediis compellant.*

46 *Licentia seu examen Ordinarij non requiritur ad Lectionem S. Scripturæ in Conuentibus Regularium habendam.*

47 *Lectionis ad Officium tam publicè quàm priuatè extra Regularium Monasteria habendum nemo debet admitti qui prius ab Episcopo loci de vita, moribus, & scientia examinatus, & approbatus non fuerit.*

48 *Docendi pro facultate nihil exigi debet, aut promitti, si tamen pro ea pretium detur, vel recipiatur, nulla simonia committitur.*

49 *Seminarium Clericorum instituendum, vt in eo Grammatices, cantus, computi Ecclesiastici, aliarùmque bonarum artium disciplinam discant.*

50 *Magistri & Doctores prouideri ab Episcopo in subiectis plebibus debent qui studia litterarum, & liberalium artium dogmata assiduè doceant.*

51 *Magistris publicè in scholis generalibus docentibus de licentia Vniuersitatis conceditur priuilegium vt præbendarum suarum & beneficiorum fructus percipere in absentia valeant.*

52 *Studium generale illud dicitur quod est erectum, & institutum per Papam, Regem, seu Principem.*

53 *Studentibus nonnulla priuilegia conceduntur.*

54 *Magistris atque Doctoribus in Vniuersitatibus studiorum plura præcipiuntur.*

MAXIMVM, ac præcipuum munus Episcopi, (vt suprà vidimus) est Prædicationis officium, & docendi munus. Quod ostendit Apostolus dum scribens ad Titum Episcopum, ait, *Prædica Verbum, insta opportunè, argue, obsecra, increpa*, & post pauca, *opus*, inquit, *fac Euangelistæ, ministerium tuum imple*. Christus quoque Apostolos suos, quos constituit Episcopos mittens in Mundum vniuersum, prædicare iussit Euangelium omni Creaturæ, *Marc. vlt.* Neque id tantùm, sed docere etiam omnes gentes ea, quæ pertinent ad salutem, *Matth. 9.* Vnde idem Apost. ait *ad Tim.* oportere etiam Episcopum esse Doctorem, & amplectentem eum, qui secundùm doctrinam est, fidelem sermonem, vt potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere. Et idem scribens ad Tit. *Tu autem*, inquit, *loquere quæ decent sanam doctrinam*, ad quæ comprobanda plura eleganter, me sæpè sæpiùs citato, cumulauit Rota in Vlixbonen. iuris nominandi, seu eligendi Concionatorem 16. *Nouembris* 1633. *coram R.P.D. Merlino*, admirabilis eruditionis viro, impressa apud Paul. de Rubeis *decis.* 234. *tom.* 2. *diuers.* aliàs *p.* 7. *recent.* Est autem nobis hoc loco videndum quid de hoc prædicandi, ac docendi officiu Iura Ecclesiastica statuunt. 1

Et primò quidem, de Prædicationis officio illud statutum inuenimus, ne cuilibet liceat hoc sibi munus prædicandi assumere, sed ij tantùm, quibus ex officio competit, aut quibus à Prælato iniungitur, debent Verbum Dei prædicare: ita probat text. *in cap. adiicimus*, vbi glos. notabilis, 16. q. 1. 2

q.1.& in cap.cùm ex iniuncto,& ibi Doct.*de hæretic.*
3 Est autem officium omnium Prælarorom, quibus
Ecclesia aliqua, aue animarum cura est demanda-
ta, prædicare populis suis Verbum Dei, & viam
salutis ostendere, gloss. *in dict.cap.adiicimus.* Petr.
de Bollo *in œconomia Canonica*, *classi 2.cap.4.* §.1.
& *2.de prædicat. Verbi Dei*, *pag.* 225. *cum seqq.* &
classi 3.cap. 3. §.1.*sub rub. Episcopi præcipuum mu-
nus prædicare*, & §. 2.*sub tit. subsidiary Episcopo-
rum prædicatores*, Ricciul. *ecclesiast. lucubrat. lib.5.*
4 *cap.5.* Vode Romanus Pontifex, vt paret in epi-
stolis Petri; omnibus vbique terrarum fidelibus
prædicat per litteras & Legaros, *cap. fin.* §. *fin. de
5 offic. deleg.* Episcopi quoque omnes, & qui super
illos sunt in Diœcesibus suis, aut Prouinciis per
se, vel per alios prædicant; non verò extra illas,
cùm possint prohiberi ab Ordinariis propriis, quo-
rum sunt Diœceses vbi fortè degunt: ita declaras-
se Clementem VIII. referunt Pias. *in praxi Epi-
scopali, part.2.cap.3.num.16.* Aloys. Ricc. *in praxi
fori Ecclesi.decis.543.in prima edit.* aliàs *resolut.465.
in 2.edit.& in decis.Curiæ Archiepisc. Neapolit. de-
cis.180.p.2.* Campan. *in diuers. iur. Canon. rubr.12.
cap.13.num.7.in princ.* Stephan Gratian. *discept.fo-
6 rens.cap.393.à num.9.* Anton. Ricciul. *Eccles.lucu-
brat. lib.5. cap.5.* Sacta Congregatio Cardinalium
negotiis Episcoporum, & Regularium præposito-
rum censuit, *sub die 17. January* 1584. Episcopum
posse prædicare in omnibus Ecclesiis, etiam Re-
gularium suæ Diœcesis, nec ab aliquo impediri po-
test quominus prædicet, si voluerit. Nam priuile-
7 gium Episcoporum, vt per vniuersum Muodum
possint prædicare, de quo *Matth.9. Marc.vlt.cap.in
nouo, distinct.21.* intelligitur, nisi in alienis Diœce-
sibus prohibeantur ab Episcopis locorum. Fusc *de
visitat.lib.2.cap.20.num.23.in fin.* Stephan. Gratian.
d.cap.393.n.11.
8 Similiter, & alij Prælati inferiores suis tantùm
plebibus prædicent: quisque enim Sacerdos, vel
etiam Diaconus, aut Subdiaconus Ecclesiam ha-
bens, & populo prædicandi ius habet, *d.cap.adii-
cimus*, vbi glos. *16.q.1.* glos. *in c.in Sancta, 92.dist.*
Non enim prohibeeut quandoque non Sacerdos
esse Rector Ecclesiæ, vt infrà de Plebanis, & Re-
ctoribus ostendemus.
Monachis verò prædicandi officium antiqui
9 Canones interdicunt, videlicet *in d.cap.adiicimus*,
& *in cap. Monachus*, & *in c.iuxta*, cum multis ibi-
dem, 16. q. 1. Statuit enim Leo Papa *in dict. cap.
adiicimus*, vt præter Domini Sacerdotes (quod
de his, quibus ex officio competit, intelligimus)
nullus audeat prædicare siue Monachus, siue lai-
cus ille sit, qui cuiuscunque scientiæ nomine glo-
rietur. Postea verò cùm cœperint Monachi, &
Regulares in Clerum assumi, & in ciuitatibus de-
gentes etiam Ecclesiis inseruire, Prædicationis
quoque munus eis ex priuilegio datum est, quod
primùm Regolaribus Ordinis Prædicatorum &
Minorum, qui nec propriè Monachi appellan-
tur, ab Apostolica Sede est permissum, vt habe-
tur *in Clem. dudum*, vbi gloss. & Cardinal. *de se-
pult.*
10 Hodie verò Regulares cuiuscuoque Ordinis,
nisi à suis Superioribus de vita, moribus, & scien-
tia examinati fuerint, & approbati, & de eorum
licentia etiam in Ecclesiis suorum Ordinum præ-
dicare non possunt, & antequam publicè prædi-
care incipiant, debent cum suorum Superiorum,
licentia Episcopo personaliter præsentari, & ab
eo benedictionem petere. Io Ecclesiis verò, quæ
suorum Ordinum non sunt, vltra licentiam suo-
rum Superiorum, etiam Episcopi licentiam ha-
bere tenentur, sine qua gratis tamen per Episco-
pum concedenda in ipsis Ecclesiis non suorum
Ordioum nollo modo prædicare possuot, vt sta-
euit Trident. Concil. *sess.5.de reformat. cap.2.* & ex
eo colligunt Lud. Miranda *in man. Prælator.tom.1.
quæst.50.art.2.* Fr. Emman. *quæst. Regul.tom.3.q.32.
art.1.cum seqq.* Campan. *in diuers. Iur. Canon.rub.12.
cap.13.à num.6.* Aloys. Ricc. *in prax.aurea, resol.290.*
Homobon de bonis *de exam. Eccles. tract.2.cap.3.
q.36.* Ego ipse *de offic.& potest.Episc.p.3. alleg.75.*
ex *num.18.*
Ex quo Conciliari Decreto patet differentia cir- 11
ca approbatioonem & licentiam obtioendam ad
prædicandum inter Regulares id facere volentes
in Ecclesiis suorum Ordinum, & inter eos, qui
prædicare desiderant in Ecclesiis, suorum Ordi-
num non sunt: & quoad primos vltra ea, quæ ex-
pressis verbis decidit Concil. Trident. *dict. cap.2.* di-
citur per sacram Congregationem fuisse decisum
Regulares in Ecclesiis suorum Ordioum prædicare
volentes non teneri ab Episcopo licentiam obti-
nere, sed tantùm à suis Superioribus de vita & mo-
ribus, & scientia examinari & approbari debere,
ac ab eis habere licentiam, & cum ea se personali-
ter Episcopo præsentare, & ab eo petere benedi-
ctionem, tametsi eam minimè obtinuerint. Ita Fr.
Emman. *quæst.Regular. tom.3. quæst.32.art.5.* Aloys.
Ricc. *in praxi rer.fori Eccles. resol.633. in 2. edit. &
in decis. Curiæ Archiepiscopalis Neapol. decis.* 219.
part.2. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent.lib.18.
num.123.* Galler *in margarita casuum conscient. verb.
licencia*, Armendar. *in addit.ad Recopil.legum Nauar-
ra, lib.2. titul.18.l.71.de Relig. num.56.* Laurent. de
Peirinis *de priuileg. Regul.tom.3.in additum.ad const.
Sixti IV. cap.2. num.9.* quos refero Ego ipse *d.al-
leg.76.num.18.* vbi *num.20.* cum Ludouic. Mirand.
dict.tom.1.quæst.50.art.3.conclus.1. aduerto decre-
tum Concilij *sess.24.de reformat.cap.4.* de non præ-
dicando contradicente Episcopo quoad Regula- 12
res, intelligendum esse, ac limitandum de illo tem-
pore, & hora, qua Episcopus prædicare voluerit, aut
coram se facere solemniter prædicari, non verò
aliàs, ne contrariari videatur textui *in dict. cap. 2.*
eiusdem Concilij concedente Prædicatoribus Re-
gularibus in Ecclesiis suorum Ordinom, cum so-
la Episcoporum benedictione posse prædicare,
etiam non habita expressa licentia. Ad quam obti-
nendam tenentur se personaliter præsentare co-
ram Episcopo ad ostendendum humilitatis, & re-
uerentiæ signa, Concil. Trident. *d.cap.2.* Zerol *in
praxi Episcop.p. 1. verb. prædicatio.* §.5. Franc. Leo
p.1.cap.8. num.10. Laurent, de Peireois *dict.cap.2.
n.11.* vbi limitat nisi sit graui aliquo impedimeoto
detentus.
Circa huiusmodi licentiam concedendam ad- 13
uertat Episcopus ne eam deneget vbi præsenta-
tus fuerit Prædicator idoneus, quia nec illum po-
test ad libitum, & sine rationabili causa à prædi-
catione suspendere, ve refert decisum Armendar.
*in addit.ad Recopil. legum Nauarra, lib.4.tit.30.l.3.
de Prædicatoribus, num.8. & 9.* si tamen suspendat,
non tenetur causam exprimere, quare ad hoc pro-
hibendum moueatur, proue etiam resolutum at-
testantur Franc. Leo *in thesauro fori ecclesiast. p.1.
cap.8.num.9.* Campan. *dict.cap.13.num.8.* Ego ipse
d.alleg.76.num.12. Laurent. de Peirinis *d.cap.2.n.9.*
quia potest Episcopus interdicere Regulari ne 14
prædicet licentia non petita, etiam non reddita
causa,

cauſa, Piaſec. *in praxi Epiſc.p.2.cap.3. num.41.verſ. ſi item* Ego ipſe *d.alleg.76.n.28.*

15 Regulares verò prædicare volentes in Eccleſiis, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, quia vltra licentiam ſuorum Superiorum, etiam Epiſcopi licentiam habere tenentur, poſſunt ab eo examinari de doctrina, ſi ita expedire iudicauerit, eo quòd ad Ordines, & Confeſſiones per illum examinari ſolent, vt innuit Henriq. *in ſumm. lib.* 10. *cap.23. in comment. lit. L.* & colligitur ex declaratione S. Congreg. Conc. *ſub die* 21. *Ianuar.*1628. cuius meminit Laurent. de Peirinis *d.cap.2. n.*10. Et non diſſentit Fr.Emman. *quæſt. Regul.tom.3.q.32. artic.* 6. dum vult Regulares ſemel ab vno Ordinario approbatos fore iterum approbandos ſi rurſus prædicare velint. Quoad alios verò, qui in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicare volunt, credo Epiſcopi examen de doctrina fieri non poſſe; quia ſolummodo benedictionem eſſe petendam in hoc caſu Concilium iubet, *d.cap.*2. & ad hos terminos reducenda ſunt, quæ reſoluunt Ludou. Mirand. *d. q.50.art.2.concl.1.in med.* Campan. *dict.cap.13. n.9.* & Diana *moral. reſolut.tom.*3. Laurent. de Peirinis *d.cap.2. num.*10. dum abſolutè & in omni caſu volunt, Prædicatores Regulares non poſſe ab Epiſcopis examinari, ſed ſufficere quod ſint examinati à ſuis Prælatis: niſi alicubi longo vſu obtentum eſſet examinari circa doctrinam Prædicatores omnes, etiam Regulares, vt benè obſeruat Campan. *d.cap.13 .n.9.*

16 Prædicatores huiuſmodi Regulares, qui abſque licentia Epiſcopi prædicauerint in Eccleſiis, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, quamuis decreto Concilij *in d. cap.*2. contrafecerint, non poterant puniri ab Epiſcopo, ſed tantùm à ſuis Superioribus Regularibus, ſecundùm communem omnium ſententiam, quam ſequuntur Quarant. *in ſumma Bullary, verb.priuilegia Regularium,* Zerol. *in praxi Epiſcop.§.5.verb.excommunicatio cauſa materialis*, §.4. Piaſ. *in ſimili praxi p.2. cap.3. num.41. verſ.prædicant,* Campan. *d.cap.13 num.*10. Contrarium tamen eſt omninò tenendum, vt ſtatuit Gregorius XV. in ſua Conſtitut. incip. *Inſcrutabili, ſub dat. Nonis February* 1622. his verbis, *Ac demum habeat Epiſcopus tanquam d. Sedis delegatus auctoritatem coercendi, & puniendi quoſcunque exemptos tam ſæculares, quàm Regulares, qui in alienis Eccleſiis, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, abſque Epiſcopi licentia, & in Eccleſiis ſuis, aut ſuorum Ordinum, non petita illius benedictione, aut ipſo contradicente prædicare præſumpſerint,* &c.

17 Laicis verò omninò eſt interdictum vt publicè in Eccleſia prædicent, & fœminæ multo magis, *cap.cum ex iniuncto, de hæret.cap.mulier,* 23. *diſtinct. cap.mulier, de conſecr. diſtinct.* 4. Quod ſpecialiter vetuit Apoſtolus Paulus, ex quo tempore legitur etiam Mariam Magdalenam, quæ prædicare ſolebat, humiliter deſiiſſe; & ſic fœminæ quantumuis doctæ, & Sanctæ non eſſe committendum prædicandi munus, reſoluit Ricciul *d.lib.5.cap.*10. *à princ.* Verùm laicis non præſentibus Clericis,

18 vel ſi præſentes ſint, permittentibus, non quidem publicè prædicare, ſed inter ſpirituales perſonas vtiles habere ſermones non prohibetur, quin potius text. *in dict. cap.cum ex iniuncto*, non ſolùm deſiderium intelligendi ſacras Scripturas, & ſecundùm eas ſtudium adhortandi in eis quoque non reprehendendum, ſed commendandum exiſtimat, dummodo non in occultis conuenticulis, aut in contemptum Sacerdotum id fiat: & in ſumma ex delegatione Apoſtolica poterit laicus prædicare. Syluest. *verb.prædicator, num.*6. Suar. *de Relig.tom 4.lib.9. cap.1.n.*12. Ricciul. *d.lib.5.cap.9. num.* 5. vbi *num.* 9. videtur tenere idem licere de
licentia Epiſcopi. Sed non ob id dicendum eſt 19
prædicare eſſe actum alicuius Ordinis ſacri, quia licèt *in d.cap.aducimus* 16.*q.*1. habeatur, *ne aliqui præter Sacerdotes Domini audeant prædicare*, id tamen intelligitur de illis, qui propria, & ordinaria auctoritate prædicare præſumunt, vt aduertunt Nauar. *conſ.2.de tempor.ordinat in antiq.* aliàs *conſ.7. de offic. deleg. in nou.* & Gallet. *in margarita caſuum Conſcientiæ, verb.prædicare* 2. tum, quia etiam Clerico, qui non ſit in Sacris conſtitutus, poteſt Epiſcopus committere prædicationis munus, vt reſoluunt Sayr. *in florib.deciſionum, ſub tit.de tempor. ordinat. deciſ.*2. Rendina *in promptuar. recept. ſent. tit.17. num.*24. Vgolin. *de poteſt. Epiſc.cap.42. §.2. num.*1. Poſſeuin. *de offic.curat. cap.3. num.14.in fine* citato *in hoc loco* Didac. Narbona *de ætate ad omnes humanos actus requiſ.anno* 30. *q.8.num.7.* nouiſſimè Ricciul. *eccleſ.lucubrat. lib.5.cap.2.num.*11. Quamuis non ſine dubitatione tranſeat hæc reſolutio ex iis, quæ adducit Henriquez *in ſumm.lib.6. cap.28 §.8.* dum ait Paulum III. Societati IESV indulſiſſe vt ipſius Regulares valeant prædicare, licèt Sacris initiati non ſint.

Eſt autem prædicationis munus præcipuum 20
Epiſcopi, *cap. Epiſcopus, il 3. diſtinct.*88. Campan. *dicta rub.12. cap.13.num* 13. Omnes namque Epiſcopi & alij Eccleſiarum Prælati tenentur per ſeipſos, ſi legitimè impediti non fuerint, ad prædicandum ſanctum Euangelium, *cap. inter cætera, de offic. Ordinar.* Concil.Trident. *d.ſeſſ.5. cap.2.&*
*d. ſeſſ.24. de reformat. cap.*4. Si verò contigerit eos 21
legitimo detineri impedimento, viros aſſumere tenentur idoneos ad huiuſmodi Prædicationis officium ſalubriter exequendum. Et ideò ad illum pertinet munus deputandi Prædicatorem, *d. cap. inter cætera*, niſi in contrarium ſit conſuetudo ab immemorabili tempore: ſicut reſolutum atteſtantur Zerol. *in praxi Epiſcop.p.1.verb. prædicatio,§ 7.* Franc. Leo *in theſaur. fori Eccleſ. p.* 1. *cap.* 8. *ſub num.* 4. Campan. *d. cap.*13. *num.* 14. Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarræ, lib.4.tit.30. l.3. de Prædicatorib. Sacra Scriptura, num.* 2. vbi etiam quòd huiuſmodi Prædicatores pro aliis Eccleſiis à ſolo Epiſcopo abſque ipſius conſenſu deputari poſſunt. Hodie tamen electio, & deputatio Præ-
dicatoris ad ſolos Epiſcopos in eorum Cathedra- 22
libus Eccleſiis ſpectat, nulla habita ratione cuiuſcunque conſuetudinis, etiam immemorialis, qua talis deputatio Capitulo, vel Epiſcopo vnà cum Capitulo, ſiue de eius conſilio, aut cuiuis alteri com-
peteret; in aliis verò Eccleſiis non eſt ſublata im- 23
memorialis conſuetudo nominandi, vel præſentandi Prædicatorem pro illis Eccleſiis, vt refert deciſum Armendar. *d.loco num.*11.15.& 18. vbi *num.*21. ſubdit quòd Capitulum in electione Concionatoris in Eccleſia Cathedrali nihil poteſt: quam declarationem ad litteram refert Laurent. de Petrinis *d.cap.2 num.*14.

Singulis Dominicis diebus, & aliis feſtiuitati- 24
bus debent per ſe vel per alios prædicare, & ita Prædicationem exprimere, vt vulgus intelligere poſſit, *cap.Epiſcopus,* 18.*q.*1. Concil.Trident. *dict.ſeſſ.*24. *de reformat. cap.* 4. ibi, *ſaltem omnibus Dominicis, & ſolemnibus diebus feſtis; tempore autem ieiuniorum Quadrageſimæ, & Aduentus Domini quotidie, vel ſaltem tribus in hebdomada diebus*, &c. Quæ

verba referuntur tantùm ad tempus Quadragesi-
mæ, & Aduentus, non autem ad Vigilias, in qui-
bus illud prædicandi præceptum non est, prout
resolutum attestatur Armendar *d.l.3.de Prædicator.*
*sacr.Script.num.*28. & 29.vbi *num.*31.asserit etiam
decisum per *d. cap.* 4. relinqui arbitrio Episcopo-
rum in tempore Quadragesimæ, & Aduentus quo-
tidie, vel tribus diebus in hebdomada, vel minus
illis tribus diebus prædicetur, refero Ego ipse *dict.*
*part.*3.*allegat.*76.*n.*30.

25 Euaristus Papa *in c.sicut vir* 6 *q.* 1.sic ait, *Episco-*
pus debet opportunè, & importunè, atque sine intermis-
sione Ecclesiam docere, & ita cum tanta reuerentia
eius doctrinam suscipere debet, eúmque diligere, vt le-
26 *gatum Dei, & præconem veritatis.* Vnde idem Sum-
mus Pontifex, vt habetur *in cap. Diaconi* il 2. *di-*
*stinct.*93 Prædicanti Episcopo septem Diaconos in-
stituit, qui eum dum Euangelicæ Prædicationis of-
ficio fungeretur, diligenter custodirent, eique Præ-
dicanti assisterent propter honorem Verbi Dei, &
propter testimonium veritatis. Nam secundùm
Apost. ad Timoth. *Oportet Episcopum testimonium*
habere bonum ab iis, qui foris sunt, vt non in oppro-
brium incidat. Vnde & ad *Tit.c.*2. 26. *Verùm*, in-
quit, *Episcopi sanum oportet esse, & irreprehensibile,*
vt is, qui ex aduerso est, vereatur, nihil mali interue-
niens, quod opponere valeat. Propterea etiam eidem
Episcopo celebranti Sacerdotes adstare iubentur,
vt rectè sacrificasse probetur. Cum Mitra quoque
& Baculo Pastorali prædicat Episcopus Verbum
Dei, vt per gloss.*in cap.nullus Episcopus, de consecr.*
*distinct.*1.

27 Archipresbyteri quoque, & cæteri Ecclesiarum
Rectores curam animarum habentes Verbum
Dei prædicare per se, vel per alios, si legitimè
fuerint impediti, tenentur, & diebus saltem Do-
minicis, & festis solemnibus plebes sibi com-
missas pro sua, & earum capacitate pascere saluta-
ribus verbis docendo quæ sciri omnibus necessa-
rium est ad salutem. In iis verò Ecclesiis Parochia-
libus, quæ Monasteriis subiectæ inueniuntur, &
nullius sunt Diœcesis, Abbates, & Regulares
Præpositi ad id præstandum vel curandum com-
pelluntur ab iis Metropolitanis, in quorum Pro-
uinciis sunt sitæ. Episcopi verò in Parochiis, vbi
ipsi Parochi prædicare non valent, alios idoneos
deputare debent impensis eorum qui tenentur, vel
solent. Ita colligitur ex Concilio Tridentino *dict.*
*sess.*5. *de reformat. cap.*2. & *dict.sess.*24. *de reformat.*
28 *cap.* 4. Vnde colligitur deputandos Prædicatores
impensis eorum, qui eos præstare vel tenentur,
vel solent, quod etiam pro Ecclesia Cathedrali
intelligendum esse tradit Armendar. *dict.leg.*3. *de*
*Prædicatorib. sacr.Scripturæ, num.*27. vbi *n.*22.sub-
dit, quòd in Ecclesiis inferioribus vbi viget con-
suetudo quod populus dare soleat Concionato-
ri, ea seruanda est; nisi forsan facultas nominandi
Prædicatorem Vniuersitati ab immemoriali tem-
pore competeret, & Episcopus talem nomina-
tionem sibi vindicauerit, & *num.* 23. quòd mer-
ces, quæ Prædicatoribus tribui solet, nulla ex par-
te à pensionariis est exigenda, atque eo minus
si populus hos sumptus facere solebat, & *num.*24.
29 quòd si ex publico Ciuitatis ærario Concionato-
tori solent eleemosynæ dari, ea consuetudo ser-
uanda est.

30 Monebit Episcopus populum diligenter teneri
vnumquemque Parochiæ suæ interesse, vbi com-
modè fieri potest ad Verbum Dei audiendum, si-
cut idem Concilium Tridentinum statuit *d. cap.* 4.
& referunt Zerol.*in praxi Episcop.part.*1.*verb.Præ-*
*dicatio,§.*4 Azor.*institut.moral part.*1. *lib.*7.*c.*3.*q.*7.
& *lib.*12.*c.*2.*q.*1 *vers.deinde.* Et ita populus admo- 31
nendus est, vt diebus Dominicis, & Festis maio-
ribus frequentet suas Parochias; excommunican-
dus tamen non est si monitioni non paruerit, vt
refert decisum Armendar. *d. l. de Prædicator. sacræ*
*Scriptura,n.*33. quem refero ego ipse *d. allegat.*76.
*num.*34.& 35.

Quæ autem sunt Fidelibus specialiter prædi- 32
canda, sunt quinque, videlicet quid credendum,
quid seruandum, quid vitandum, quid timen-
dum, quid sperandum. Hæc sunt quinque ver-
ba, quæ sensu suo Apostolus 1. *ad Corinthios* 14.
volebat in Ecclesia loqui, vt & alios instrueret;
sunt enim in primis articuli fidei populis prædi-
candi, qui in Symbolo continentur, vt statuit Aga-
then.Concil. *in cap.Symbolum, de consecrat. dist.*4.
Deinde præcepta diuina seruanda, peccata ve-
rò vitanda, æternum supplicium timendum, &
præmium æternæ vitæ sperandum; *Clement. cu-*
pientes, vers. & quia, de pæn. Sed in rebus huius-
modi prædicandis tria præcipuè seruanda ei, qui
prædicat, ostendit Apostol. Petrus, vt habetur *in*
*cap oportet,*8.*q.*1.scilicet, vt sit vita irreprehensibi- 33
lis, eruditus, & in dicendo maturus, & pauidus;
sic enim de Clemente discipulo suo loquens ait,
Oportet eum, qui docet, & instruit animas rudes, esse
talem, vt pro ingenio discentium semetipsum possit
aptare, & verbi ordinem pro audientis capacitate
dirigere.

Debet ergo apprimè esse eruditus & doctus, ir- 34
reprehensibilis, maturus, & pauidus, *cap. in san-*
cta, 92. *distinct.* Debet quoque gratiam docendi
habere, vt potentes possint exhortari in doctrina
sana, & eos, qui contradicunt, arguere, prout ha-
betur *in cap.oportet,*8.*q.*1. deinde in suis Sermoni-
bus, & Concionibus non esse debet multum pro-
lixus, ne sua loquacitate nimia, atque prolixa
odiosus fiat, sicut dicitur *in cap sit Rector,* 43 *dist.*
Quare Prædicatores monentur *in §. Ecce, dist.*36.
vt sacris litteris semper insistant, ne tunc discere
studeant, quando alios instruere debent. Docto-
res enim vocantur, vt docendi munus exerceant.
gloss *in cap.unic.de summ.Trinit.lib* 6. Verùm illud 35
vitare debent quod Tridentinum Concilium ad-
monet, scilicet apud rudem plebem difficiliores,
& subtiliores quæstiones, quæve ad ædificatio-
nem non faciunt, proponere, aut disputare, & ex
quibus plerumque nulla fit pietatis accessio in-
certa etiam, vel quæ specie falsi, laborant, euul-
gare, aut tractare. Ea verò, quæ ad curiositatem
quandam, aut superstitionem spectant, vel turpe
lucrum sapiunt tanquam scandala, & fidelium
offendicula à suis debent prædicationibus amo-
uere, vt idem Concilium monet ac præcipit. De
discretione autem, & modo, ac tempore sermoan-
di Verbum Dei multa Gregor Pontifex *in Pasto-*
rali, & alij Patres scripserunt; de quibus 43. *di-*
stinct.per tot. Alia verò multa, quæ in concioni-
bus sunt vitanda, aut seruanda ab iis, quisque po-
terit edoceri, qui de Rhetorica ecclesiastica libros
scripserunt.

Quòd si contingat, vt Prædicator errores, aut 36
scandala disseminet in populum, debet ei Episco-
pus interdicere Prædicationis officium; si verò
hæreses prædicauerit, contra eum secundùm Ca-
nonum Decreta procedere debet, curare tamen
tenetur Episcopus, ne huiusmodi Prædicatores 39
Euangelij calumniosè vexentur, vt idem Concil.

Tridene.

Trident.*d.seß.5.de reform.cap.*2.decernit, & tradit
Ludou. Miranda *d.tom.*1.*q.*50.*art.*7. Campan.*dict.*
38 *rub.*12.*cap.*13.*num.*21. Er propterea Episcopos ca-
uere iubet idem Concilium ne Regulares extra
claustra & obedientiam Religionnm suatum vi-
uentes, vel etiam Presbyteros sæculares; nisi ipsis
noti siut, & moribus, atque doctrina probati in
suis Diœcesibus prædicare permittaot; & si priui-
39 legia prætendant, Episcopus prius Sedem Apo-
stolicam consulat, quæ nounisi tacita veritate,
vel expresso mendacio indignis prædicandi priui-
legia concedit. Quæstores quoque, & eleemosy-
narij, aut quæstuarij vulgo nuncupati, prædicare
per se, vel per alios prohibet prædictum Conci-
lium *dict.seß.cap.*2. *& seß.*21. *cap. vlt.* vbi *in collect.*
plures citaui, & addo nunc Petr. de Bollo *in ace-
nemia Canon.claßi* 3. *cap.*3. §.4. *sub rub. Quæstorum
prædicatorum tollendus abusus ab Ecclesia.* Et hacte-
nus de Prædicantibus Verbum Dei, déque Prædi-
carionis officio.

40 De audientibus autem tria tantùm sunt secun-
dùm Ius Ecclesiasticum annotanda. Primum est,
quòd vnusquisque fidelis debet temporibus præ-
dicandi Parochiæ suæ interesse, vbi commodè
fieri potest, ad audiendum Verbum Dei, vt habe-
tur *in cap.sacris*, 16.*q.*1. & in Concil. Trident. *d.
seß.*24.*cap.*4.*de reformat.*cum his, quæ suprà dixi-
mus circa hoc propositum. Secundum, quòd ne-
mo est prohibendus Ecclesiam ingredi ad Ver-
bum Dei audiendum, etiamsi sit infidelis, aut hæ-
reticus, *cap.Episcopus nullum, de consecrat. dist.* 1.
41 Quod etiam de his, quibus interdictus est in-
gressus Ecclesiæ, videtur intelligi, per text. *in cap.
responso, de sent.excom.* quia etiam tempore inter-
dicti Prædicatio Verbi Dei non prohibetur, *dict.
cap.responso*, Henriq. *in summ. lib.*13. *cap.*44. §. 2.
*vers.*5. Vgol. *de censur. tab.*5. *cap.*8.*in princ. num.*5.
Sayr.*eod.tract.lib.*5.*cap.*5.*num.*43.Campan.*d.rub.*12.
cap. 13. *num.* 21. sed ad Diuina tantùm officia nou
42 admittentur, *d.cap. Episcopus nullum, in fine.* Ex-
communicati verò excommunicarione maiori
omninò excluduntur, quibus fidelium commu-
nio denegatur, nisi totus populus esset inno-
datus, vt habetur *in dict. cap. responso.* Singulares
verò personæ possunt priuatim moneri, vt suo
loco dicemus. Tertium, quod olim in Concilio
Carthaginens. de quo *in cap. sacerdote, de consecr.
distinct.* 1. fuerat constitutum, vt Sacerdote ver-
bum in Ecclesia faciente, qui egressus de audito-
rio fuisset, excommunicarionis sententiam susti-
neret.

43 Nunc verò quoad docendi munus pertinet,
sciendum est quòd ad officium spectat Episcopi
prouidere, vt subditi sui scientias, tam liberales,
vel sæculares, quàm etiam Ecclesiasticas discant.
44 Quare primò fuit constitutum in sacris Conci-
liis, Lateranensis scilicet *in cap.*1.*& in cap.quia,de
Magistr.* & Trident. *seß.*5.*de reform. cap.* 1. vt Le-
ctio sacræ Theologiæ, & sacræ Sripturæ exposi-
tio in singulis eorum Diœcesibus, maximè vbi
45 Clerus numerosus reperitur, habeatur; subdítque
idem Concilium Tridentinum vt in Monasteriis
quoque Monachorum, vbi commodè fieri queat,
etiam Lectio sacræ Scripturæ habeatur. Qua in
re si Abbates negligentes fuerint, Episcopi loco-
rum in hoc, vt Sedis Apostolicæ Delegati, eos
ad id opportunis remediis compellant, & ex eo
tradunt Franc.Leo *in thesauro fori Eccles.p.*2.*cap.*2.
*num.*9. Piasec.*in prax. Episc.part.*2 *cap.*5. *num.*41.
vers.item. Campan.*d.rubr.*12.*cap.*13. *num.*5.Gallet.
August.Barbos.de Iure Eccles.vniu.
*in margarita casuum Conscientiæ,verb.legere,& verb.
licentia.* vbi ait non requiri licentiam seu examen
Ordinarij ad illam lectionem sacræ Scripturæ in 46
Conuentibus Regularium habendam, Ego ipse
*de offic.& potest.Episcop.p.*3.*alleg.*56.*num.*12.vbi re-
fero Paulum V. *Constit.sua* incip. *Apostolica serui-
tutis, sub Dat. Kalendis Augusti* 1610. ordinasse,
vt in omnibus Regularium Domibus, seu Mona-
steriis lectio linguarum Hebraicæ, Græcæ, Latinæ,
& Arabicæ habeatur, & à Regularibus diligenter
addiscatur.

Nemo autem ad huiusmodi lectionis officium 47
tam publicè, quàm priuatè extra Regularium Mo-
nasteria habendum debet admitti, qui prius ab Epi-
scopo loci, de vita, moribus, & scientia, examina-
tus & approbatus non fuerit, vt statuit Conci-
lium Tridentinum *d.cap.*1.*propè finem.* Et pro facul- 48
tate docendi nihil exigi debet, aut promitti, vt
probatur *in cap.* 2. *&* 3. *de Magistr.* Si tamen pro
ea pretium detur, vel recipiatur, nulla simonia
committitur, quia actus docendi non est res sacra,
nec actus potestatis spiritualis, pro qua pretium
dari non potest, vt resoluunt Suar. *de Relig. tom.*1.
*lib.*4.*de simon.cap.*18.*num.*19.Filliuc.*tract.*45.*cap.*4.
*q.*8. *num.*12. Less. *de Iustit.lib.*2.*cap.*35.*dub.*13.*n.*82.
Bonacin.*de simon.q.* 4.§.10.*num.*10. & vt præsertim
personæ Ecclesiasticæ disciplinis, ac scientiis im-
buantur, curæ Episcopi iniungitur prouidere,
vt idonei ad id Clerici studia litterarum adeant, &
sacris præsertim litteris incumbant, *cap. final. de
Magistr.*

Concilium verò Tridentinum *seß.*24.*de reform.* 49
cap. 18. statuit vt Clericorum seminarium insti-
tuatur, qui Grammatices, Cantus, Computi Ec-
clesiastici, aliarúmque bonarum artium discipli-
nam discant sacram Scripturam, libros Ecclesiasti-
cos, homilias Sanctorum, atque Sacramentorum
tradendum, maximè quæ ad Confessiones audien-
das videbuntur opportuna, & rituum, & cæremo-
niarum formas ediscant. Vide Archiepisc. Bonon.
*part.*4.*sub titul. de seminar.pag.*155. *cum seqq.*Paul.
Fusc.*de visit.lib.*1.*cap.*16.*n.*8.*cum seqq.* Zerol.*in pra-
xi Episc. p.*1.*verb.seminarium*, & meipsum *de offic.
& potest. Episc.p.*3.*alleg.*77.

Magistri quoque ac Doctores prouideri ab Epi-
scopis in subiectis plebibus debent, qui studia lit- 50
terarum, & liberalium artium dogmata assiduè do-
ceant, *cap.de quibusdam*, 37.*distinct. d.cap.*1. *& cap.
quia,de Magistr.* sed & pro lingua Græca, Hebraica,
Chaldæa, atque Arabica Magistri in studiis publi-
cis fideles, & Catholici sunt habendi, sicut in
Vienn. Conc. Clem.V. decreuit, prout refertur *in
Clem.*1.*eod.tit.de Magistr.*

Multa autem priuilegia huiusmodi Magistris 51
conceduntur, vt scilicet præbendarum suarum,
& beneficiorum fructus percipere in absentia dum
publicè in scholis docuerint, valeant, vt probatur
in cap.fin.de Magistr. & in Concil. Trident. *seß.*5.
de reformat.cap 1. Petr. Ledesma *in tract. de priuil.
Doct.p.*2.§.22. Iacob Benn. *in tract.de priuileg. Iu-
risc.* §.1.*priuil.*15. Alex. Mooet.*de distribut.quotid.
p.*2.*q.*10 Sanctarell *var. resol. q.* 3.*ex num.*9. plures
quos refero *de offic.& potest. Episcop.p.*3 *allegat.*56.
num. 18. Requiritur ergo quòd doceant publicè,
de licentia scilicet Vniuersitatis, seu claustri, siue
Collegij Doctorum ratione stipendij, seu Cathe-
dræ, prout decisum refert Nicol.Garc. *de benef p.* 3.
cap. 2.*num.*59. *&* 60. Ego ipse *d. alleg.* 59. *num.*27.
& in scholis, generalibus scilicet, seu celebri Vni-
uersitate, prout docent Læl.Zech. *de Rep. Eccles.*

*tit.de Cleric.n.7.verf.*28. Horat Lut.*ad fin. tract.de primol fibol.n.*23 Flor.de Mena *var.lib.* 3 *q.*24. *n.*19.

52 Ego ipse *d allegat* 56.*n.*24.Studium autem generale illud dicitur quod est erectum.& institutum per Papam,Regem,seu Principem,vt tenent Perez *l.*1. *tit.* 10. *lib. Ordin.* Cassan.*in Catalogo gloriæ mundi, p.*1.*consid.*32. Ego ipse *d.alleg.*56. *n.* 2. Vnde non sufficit studium, quod non sit Vniuersitas, quamuis in eo optimè legatur, & publicè cuicumque audire volenti,vt dixi *d.allegat.*56. *num.*12. Quicquid in contrarium teneant Monet. *d. q.*10. *n.*17. Sanctar.*d.q.*3.*num.*11.

53 Studentibus quoque nonnulla priuilegia conceduntur,de quibus fit mentio *in d.cap.fin.de Magistr. & in c.cum ex eo.*vbi gloss. *verb.litterarum, de electìon.lib.*6.& tetigi *d.alleg.*56.*ex n.*19.

54 Magistris verò,atque Doctoribus in Vniuersitatibus studiorum præcipitur in Concilio Tridentino *sess.*25.*de reform.cap.* 2. vt ea, quæ Catholicæ fidei sunt,doceant, & interpretentur: vt propterea initio cuiuslibet anni solemni ad id iuramento se debent astringere.Deinde Pius IV.*in sua Constitut.* incip.*In sacrosancta,sub Dat.Idib.Nouemb.*1564.*in Bullario nouo* 124.obseruari præcepit in ordinatione, & promotione Doctorum, & per alios cuiuslibet artis, & facultatis professores.vt refert Anton. Ricciul.*de iur.person. extra Eccles.grem.exist. lib.* 1. *cap.*13.*n.*1. vbi *n.*9. ait ex eadem Pij IV. Constitutione Magistros,& Doctores Vniuersitatum,& studiorum generalium teneri Fidei professionem facere in Rectorum vel aliorum studij Superiorum manibus,vt per Aloys.Ricc.*in decis.Cur. Archiep. Neapol.decis.*84.*part.*4.

De officio autem Episcopi in docendo,vidimus cap.proximo, & de simili Parochorum munere infrà hoc lib.*cap.* 20.*de Plebanis*,remissiuè.

CAPVT XIV.

De Visitatione ab Episcopis, & Prælatis facienda.

SVMMARIVM.

1 *Visitationis tractandæ materia diuiditur.*

2 *Visitatio Ordinariis Ecclesiasticis ad correctionem subditorum, & reformationem Ecclesiarum Iure incumbit.*

3 *Visitandi officium ad eos pertinet, qui Iurisdictionem Ordinariam in aliquos obtinent, quales sunt post Romanum Pontif. Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi.*

4 *Archidiaconi, & Decani, seu Capitula Ecclesiarum in suis Ecclesiis subditis ius obtinent visitandi,si id longa consuetudine præscripserunt, vt num.*13.

5 *Legati Apostolicæ Sedis,aut Visitatores specialiter constituti à Romano Pontif.vel ab Episcopis ius obtinent visitandi.*

6 *Episcopi, & omnes Cathedralium Ecclesiarum Prælati quotannis propriam Diœcesim per se ipsos,aut si legitimè fuerint impediti,per Vicarios suos,vel Visitatores, qui Presbyteri sint, aut Diaconi, totam,aut saltem maiorem eius partem visitare tenentur.*

7 *Vicarius Generalis ius visitandi non habet, nisi specialiter eidem committat Episcopus.*

8 *Capitulum Sede vacante potest visitare Ecclesias Episcopatui subiectas,quia succedit in potestate visitandi Iure Ordinario Episcopis concessa.*

9 *Archiepiscopi non possunt Cathedrales Ecclesias, & Diœceses Suffraganeorum suorum visitare, nisi causa cognita, & probata in Synodo Prouinciali,& antequam visitent aliorum Diœceses, debet suam visitare.*

10 *Archidiaconi,vel Decani, aut alij inferiores in iis Ecclesiis, vbi visitationem facere legitimè consueuerunt,debent assumpto Notario de consensu Episcopi, per seipsos tamen ibidem visitare.*

11 *Visitatores à Capitulo deputandi, vbi Capitulum ius habet visitandi, sunt prius ab Episcopo approbandi,vbi soli Capitulo absque Episcopo ius competit, vt num.* 5.

12 *Archidiaconi, & alij inferiores visitationis factæ rationem Episcopo intra mensem reddere adstringuntur.*

14 *Episcopus potest Archidiaconis,& aliis inferioribus ius visitandi habentibus præstituere terminum ad visitationem expediendam, & præscribere comitatum,& equitatum.*

16 *Abbates, qui sunt Ordinum capita, necnon cæteri Ordinum Superiores Episcopis non subiecti, Prioratus, & Monasteria sibi subdita visitare ex officio debent, quamuis commendata existant.*

17 *Monasteria commendata, Abbatiæ, Prioratus, & Præpositura,quæ suorum Ordinum Capitibus non subsunt,in quibus non viget Regularis obseruantia, ab ipsis Episcopis sunt annis singulis visitanda.*

18 *Episcopus non debet se interponere in Monasteriis, in quibus viget Regularis obseruantia.*

19 *Ecclesias quascumque quomodolibet exemptas possunt locorum Ordinarij authoritate Apostolica singulis annis visitare.*

20 *Ecclesia seculares nullius Diœcesis quantumcumque exempta, & Sedi Apost.immediatè subiecta, earúmque Prælati seculares habentes in eas iurisdictionem quasi Episcopalem, possunt ab Episcopo, cuius Cathedralis proximior est, visitari.*

21 *Ecclesias Curatas vnitas monasteriis potest Episcopus Ordinarius locorum visitare, & in eis ponere Vicarios perpetuos siue temporales,prout ei magis expedire videbitur.*

22 *Ecclesiæ Curatæ,aut Parochiales quouis modo subiectæ Militibus S. Ioannis Hierosolymitani visitari debent ab Episcopis tanquam Ordinariis in iis, quæ pertinent ad curam & exercitium animarum.*

23 *Curati Ecclesiarum Religionis Hierosolymitanæ tenentur sicut alij Curati ad omnes functiones præstandas, ac proinde ad adsistentiam pro consecrandis oleis,& ad processiones.*

24 *Personæ ipsæ quæcumque curam animarum exercentes in Regularium Ecclesiis subsunt immediatè Episcopis quoad curam.*

25 *Capitula Cathedralium,& aliarum maiorum Ecclesiarum, eorúmque personæ nulla obstante exemptione à locorum Ordinariis toties quoties opus fuerit, visitari, corrigi, & emendari possunt.*

26 *Hospitalia, & Collegia quæcumque, ac Confraternitates laïcorum,quæ sub Regum immediata protectione non sunt,nisi ipsi consentiant, sunt ab Episcopo visitanda, etiamsi eorum cura ad laïcos pertineat.*

27 *Ordinarius non potest se intromittere in Hospitalis visitatione, si in illius fundatione dictum sit quod non possit se intromittere in eius visitatione.*

28 *Hospitale priuatum potest Ordinarius visitare, corrigere, & reformare in iis tantum, que ad obseruandam fundatorum voluntatem pertinent.*

29 *Hospitalia etiam vnita, in quibus Ecclesia sunt, vbi assiduè diuina officia celebrantur, & bona eorum non sunt distincta, debent ab Ordinariis visitari.*

30 *Confraternitatem laicorum erectam in Ecclesiis Regularium potest Ordinarius visitare.*

31 *Monasteria Monialium S. Sedi Apostolica immediatè subiecta ab Episcopis tanquam dicta Sedis delegatis gubernantur in concernentibus spiritualia tantùm, non temporalia.*

32 *Clerici omnes tam seculares, quàm Regulares nullo obstante priuilegio visitari ab Episcopo possunt.*

33 *Clericos seculares exemptos ab Episcopo, & alteri inferiori Ordinario sæculari intra Diœcesim existentes subiectos extra visitationem corrigere, & punire non potest Episcopus vigore* Concilij Trident. sess. 14. de reformat. cap. 4.

34 *Exemptio, aut vlla inhibitio, appellatio, vel querela etiam à Sede Apostolica interposita potest impedire visitationem in iis in quibus de morum correctione agitur.*

35 *Episcopus antequam Diœcesim suam visitare incipiat, debet Synodum Diœcesanam celebrare.*

36 *Aduentum suum iis, quos visitare intendit, nunciare debet Episcopus.*

37 *Libros visitationum præteritarum & prædecessorum suorum debet Episcopus visitans examinare.*

38 *Personas quot Episcopus visitans secum adducere debeat? ostenditur.*

39 *Pontificalem librum secum deferre pro ceremoniis seruandis debet Episcopus visitans.*

40 *Annulum signatorium, seu sigillum, & formulas iuramentorum, & libros Canonum, & Ecclesiasticarum constitutionum secum deferre debet Episcopus visitans.*

41 *Episcopi & visitatores monentur, vt extra ciuitatem pro visitatione proficiscentes modesta contenti equatu & famulatu studeant quàm celerrimè visitationem absoluere.*

42 *Episcopi visitantes & quisquam suorum pro visitatione nihil procurationis causa accipere debent, nec pecuniam, aut munus quodcunque sit, etiam qualitercumque oblatum.*

43 *Episcopus cùm ad visitationem accedit est honorificè à Clero, & Populo loci suscipiendus.*

44 *Episcopus vbi incipit visitare ad quæ respicere debeat? ostenditur.*

45 *Ecclesiam visitans de quibus quærere debeat? ostenditur.*

46 *Sacrorum custodiam visitans quæ perquirere debeat? ostenditur.*

47 *Domum Ecclesiæ vbi visitat Episcopus, quæ scrutari teneatur? ostenditur.*

48 *Rectorem Ecclesiæ, vel Curatum de quibus Episcopus interrogare debeat, necnon loci incolas, atque laicos? ostenditur, & num. 49.*

50 *Monasteria virorum, vel mulierum visitans Episcopus ad quæ attendere debeat? ostenditur.*

51 *Hospitalia, & alia loca pia visitans attendit vt institutum legitimè seruetur, redditus bene dispensentur, & administratores reddant fideliter rationes.*

INTER cætera, quæ ad curam, & vigilantiam Episcoporum pertinent, non minor est frequens, ac sedula suæ Diœcesis visitatio, vt suprà *de officio Episcopi*, vidimus, de qua specialiter hoc in loco agere proposuimus, & erit hæc quædam breuis faciendæ visitationis formula, quam ex sacris Canonibus, & Tridentino Concilio, ac Doctorum scriptis eliciemus. Primò autem videbimus, vnde dicatur visitatio, & quomodo diffiniatur, quis visitare possit, & quæ personæ, vel loca sint visitanda, & quæ visitari non possint; deinde quæ seruare debeat Episcopus, aut alius visitare proponens; postremò verò formam, & ordinem visitandi breuiter referemus. 1

Visitatio, sicut & verbum *visitare* multipliciter accipitur, tam apud bonos Auctores, quàm ea sacris litteris, vt constat ex Calep. Thesauro, & aliis, Marc. Soc. *de visit. in princ.* Nihilominus ex mente Iuris *in cap. conquerente, de officio Ordin. & in cap. 1. §. vlt. & per tot. de censib. lib. 6.* cum aliis. Visitatio quatenus spectat ad Pastores Ecclesiarum describi potest, vt sit annua inquisitio, quæ Ordinariis Ecclesiasticis ad correctionem subditorum, & reformationem Ecclesiarum Iure incumbit; itaut inquisitio sit loco generis, reliqua verò loco differentiarum adiiciantur. Dixi, *Ordinariis Ecclesiasticis*, quia attento Iure his tantùm competit visitatio, & ita includuntur Episcopi intra suam Diœcesim, Legati Apostolici, Archiepiscopi, & cæteri, de quibus infrà. Dixi, *ad correctionem*, &c. vt ita significetur finis principalis, in quem visitatio ordinatur, vt intendit *cap. cùm venerabilis 21. de censib.* ibi, *causa correctionis., cap. procuratores 23. in fine; eod. tit.* Iuuat illud Ezech. 34. *Ecce ego ipse requiram oues meas, & visitabo eas sicut visitat Pastor, & quod perierat requiram, quod abiectum fuerat, alligabo, & quod infirmum fuerat, consolidabo*, &c. Fr. Ludou. Granat. *in concione de officio Pastorali, p. 2. vers. 8.* 2

Visitandi ergo officium ad eos pertinet, qui iurisdictionem ordinariam in aliquos obtinent, qualès sunt post Romanum Pontificem, Patriarchæ, & Archiepiscopi, atque Episcopi in suis Prouinciis, & Diœcesibus, *cap. 1. de censib. lib. 6.* Azor *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 40. q. 6. vers. quæres,* Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 73. n. 21. in fine.* itaut Episcopi habeant intentionem fundatam quoad ius visitandi omnes Ecclesias suæ Diœcesis, *cap. omnes Basilicæ 16. q. 7. cap. conquerente, de officio Ordin.* Rota apud Tamborin. *in fine, tom. 3. de iure Abbatum decis. 53. num. 1. & decis. 67. num. 1. & decis. 68. num. 2.* Archidiaconi quoque & Decani, seu Capitula Ecclesiarum in suis Ecclesiis subditis, *cap super eo, cap. cum Apostolus, de censib. cap. conquerente, cap. inter cætera, de offic. Ordin. cap. Episcopum, cap. regenda 10. q. 1.* Et Abbates, atque Religiosorum Prælati in suis Monasteriis, *cap. pen. & fin. de statu Monach.* Legati quoque Apostolicæ Sedis, aut visitatores specialiter constituti à Romano Pontif. vel ab Episcopis ius obtinent visitandi, *d. cap. Episc. 10. q. 1. d. c. inter cætera,* 3 4 5

de officio Ordin. cap. si Episcopus, eod. tit. in 6. cap. cum instantia, cap. procurationes, de censib. Ego ipse *d. alleg. 73. num. 21.*

6 Teneotur autem Episcopi, & omnes Cathedralium Ecclesiarum Prælati quotannis propriam Diœcesim per seipsos, aut si legitimè fuerint impediti, per Vicarios suos, vel visitatores, qui Presbyteri sint, vel Diaconi, totam, aut saltem maiorem eius partem visitare, itaut si fieri poterit, tota biennio compleatur, Concil. Trident. *sess. 24.*
7 *de reformat. cap. 3.* Vicarius tamen generalis hoc ius visitandi non habet, nisi specialiter eidem committat Episcopus, vt resoluunt Rebuff. *in praxi benef. tit. de forma Vicariatus, n. 100. & 101.* Sbroz *de offic. Vicar. lib. 2. q. 110. num. 2.* Fusch. *de visitat. lib. 1. cap. 2. num. 18.* Azor. *d. p. 2. lib. 3. cap. 45. quæst. 4.* Narbona *de appell. à vicario ad Episcopum, part. 1.*
8 *num. 224.* At Capitulum Sede vacante potest visitare Ecclesias Episcopatui subiectas, quia succedit in potestate visitandi iure Ordinario Episcopis concessa, vt resoluunt Quarant. *in sum. Bullarij, verb. Capitulum Sede vacante, vers. quibus sic prælibatis, pag. 134.* Azor *d. p. 2. lib. 3. cap. 37. q. 14.* Ego ipse *d. alleg. 73. num. 24.* vbi *num. 25* addo idem esse dicendum, quando Sedes Episcopalis quasi vacat, & sic omnia loca quæ poterat visitare Episcopus, Sacr. Congreg. Conc. *in Pampilonens. 13. April. 1630.* Visitare Diœcesim tunc potest Capitulum Sede vacante quando lapsus est annus à postrema Antistitis visitatione, nec de proximo est Ecclesia de Pastore prouidenda; in ipsa verò visitatione circa famulatum, equitatum, & alia, forma S. Concil. Trident. *cap. 3. sess. 24. de reformat.* est præcisè obseruanda, S. Congreg. Conc. *in Liman. 20. Maij 1619.* etiam tempore triennij non expectato, licèt dicatur Episcopum consueuisse visitare singulis trienniis, ead. S. Congreg. Conc. *in Pampilonens. 3. Februarij 1629. & 10. Decembris eiusdem anni.*

9 Archiepiscopi tamen non possunt Cathedrales Ecclesias, & Diœceses Suffraganeorum suorum visitare nisi causa cognita, & probata in Synodo Prouinciali, Concil. Trident. *d. cap. 3.* nec quicquam in eorum Diœcesibus inconsultis ipsis agere *c. conquestus, & fere per tot. 9. q. 3.* & antequam visitent aliorum Diœceses, debent suam propriam visitare, *cap. 1 in princ. de censib. lib. 6.* Zerol. *in praxi Episc. p. 1. verb. Visitatio, vers. ad tertium.* Visitata enim sua Diœcesi, tunc visitare debet vel totam, vel partem Prouinciæ, visitando Diœceses, Ciuitates, Suffraganeos, eorum subditos, Capitula Cathedralium, & aliarum Ecclesiarum Monasteria, Ecclesias, alia loca pia, Religiosa, Clericos Populos, & accipere procurationes tantùm à locis visitatis, vt habetur *in dict. cap. 1. §. deinde.* Si verò cœperint visitare vnam Diœcesim suæ prouinciæ, non poterit illam dimittere, & mox ad eandem reuertere, nisi prius visitauerit omnes Diœceses Prouinciæ, vel in toto, vel in parte. Sed si aliqua Diœcesis vel Ecclesia indigeat visitatione plus aliis, si à Diœcesano illius Ecclesiæ, vel à communi consensu maioris partis Suffraganeorum fuerit requisitus, tunc intermissa visitatione aliarum, reuertatur ad eandem, sed si hoc malitiosè difficultant, tunc Archiepiscopus petere debet licentiam à Sede Apostolica confidenter, vt probatur *in d. c. 1. §. ex quo.* Plura circa Archiepiscoporum visitationem, & eorum Iurisdictionem in Suffraganeos, illorúmque subditos dixi suprà *cap. 8. num. 88. cum seqq.*

Archidiaconi autem, vel Decani, aut alij inferiores in iis Ecclesiis, vbi visitationem facere 10
legitimè consueuerunt, debent assumpto Notario de Consensu Episcopi, per seipsos tamen ibidem visitare. Visitatores quoque à Capitulo deputandi, vbi Capitulum ius habet visitandi, sunt 11
prius ab Episcopo approbandi, ac propterea Episcopus ipse, aut eius visitator easdem Ecclesias seorsim ab iis visitatoribus visitare est prohibendus. Cui Episcopo Archidiaconi ipsi, & alij in- 12
feriores visitationis factæ rationem infra mensem reddere adstringuntur, vt pleniùs habetur in Concil. Trident. *d. cap. 3.* Vnde colligitur Archidiaco- 13
nos, Decanos, Archipresbyteros, & alios inferiores visitandi ius habere si id longa consuetudine præscripserint, vt tenent Felic. Comen. *in Man. visit. lib. tit. 3. vers. Archidiaconi.* Fusc. *d. c. 2. num. 14.* Sarmien. *lib. 3. select. cap. vlt.* Sbroz *d. q. 120. num. 10.* Azor. *d. cap. 40. q. 7. 8. & 9.* Flores de Mena *var. lib. 3. q. 24. num. 23.* Ego ipse *d. alleg. 73. n. 22.* vbi *n. 39.* post Piasec. *in praxi Episc. part. 2. cap. 5. num. 62. pag. 115.* Addo posse Episcopum illis præstituere terminum ad visitationem expediendam, & præscribere comitatum, & equitatum, ne operi sint Ecclesiis, quas visitauerint.

Deinde colligitur Capitulum superstite adhuc 14
Episcopo ex præscriptione, vel priuilegio visitandi ius habere posse, vt tradit Azor. *d. cap. 40. q. 8.* quem refero Ego ipse *d. alleg. 73. num. 26.* Et tunc visitato- 15
res à Capitulo deputatos debere esse ab Ordinario approbatos probat Concilium Tridentinum *d. cap. 3.* quod quidem locum habere vbi soli Capitulo absque Episcopo competit ius visitandi, refert decisum Armendar *in addit. ad Recopil. legum Nauar. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episc. num. 110.* vbi *num. 111.* pariter resolutum asserit, quòd licèt Episcopus possit iterum visitare Ecclesias visitatas ab inferioribus, vt habetur *in d. cap. 3.* Concil. Trident. non potest tamen iterum punire punitos ab eis, nec ab illis absolutos cogere ad innocentiam suam demonstrandam.

Abbates quoque, qui sunt Ordinum capita, 16
necnon cæteri Ordinum Superiores Episcopis non subiecti, Prioratus, & Monasteria sibi subdita visitare ex officio debent, quamuis commendata existant. Ipsa verò Monasteria commenda- 17
ta, Abbatiæ, & Prioratus, aut Præpositurae, quæ suorum Ordinum capitibus non subsunt, in quibus non viget Regularis obseruantia ab ipsis Episcopis sunt annis singulis visitanda: vbi verò viget obseruantia Regularis, ea Episcopus regulariter visitandi ius non habet, sicut nec alia Monasteria ipsi non subiecta, sed tamen prouidere debet paternis admonitionibus, vt horum Regularium Superiores iuxta eorum Regularia instituta debitam viuendi rationem obseruent, & obseruari faciant, & sibi subditos in officio contineant, & moderentur. Quòd si admoniti intra sex menses eos non visitauerint, vel correxerint, tunc ipse Episcopus eos visitare poterit, & corrigere, prout ipsi Superiores possent, iuxta eorum instituta; ita statuit Concil. Trident. *sess. 21. de reformat. cap. 8. & sess. 25. de Regul. cap. 20.* Vnde colligo Abbates, Priores, & alios Regularium Præfectos visitandi ius habere Monasteria, aliaque sibi subiecta loca, vt per Azor. *d. p. 2. lib. 3. cap. 40. q. 9.* quem refero Ego ipse *in collect. ad cap. vlt. num. 3. de statu Monach.* & ideo Episcopus non debet se in- 18
terponere in Monasteriis in quibus viget Regularis obseruantia, vt ait decisum Armend. *in addit. ad Recopil.*

Recopil. legum Nauar. lib. 1. tit. 6. de visit. num. 98. quem refero Ego ipse *dict. p. 3. allegat.* 74. *num.* 16. Et addit idem Armeodar. *vbi proximè, num.* 100. quòd Episcopos potest visitare illa Monasteria commendata perpetuò vnita aliis Ecclesiis, vel piis locis, etiamsi ipsa pia loca sint sub Regulari protectione.

Visitatio facienda ab Episcopo potest inchoari ab Ecclesia, quæ sibi magis placuerit, reseruatis iuribus, & sine præiudicio aliarum Ecclesiarum, S. Congr. Rit. *in Egita.* 10. *Iunij* 1602. *ad* 2. *dub.* In visitatione quando fit inquisitio, quæ præparatoria vocatur, non licet Episcopo ad detegenda visitatorum peccata per edicta poblica monere homines sub excommunicatinnis pœna ad reuelandum, neque in ea exigere iuramentum à visitatis. Ita refert decisum in S. Congr. Concil. Piasec. *in praxi Episcop. part. 1. c. 3. num.* 60. Et ideò in edictis præparatoriis visitationem generalem non debet præcipere Episcopus in virtute Sanctæ obedientiæ, vt Populus denuntiet ea, quæ correctione, & emendatione digna indicabit, vt eadem S. Congr. censuit *in Oriolen.* 27. *Martij* 1632. *ad* 3.

19 Ecclesias autem quascumque quomodolibet exemptas possunt locorum Ordinarij auctoritate Apostol. visitare, idque singulis annis facere debent, & opportunis locis remediis prouidere, & quæ reparatione indigent, reparentur, & cura animarum, si qua illis immineat, aliisque debitis obsequiis minimè defraudentur, vt idem Concil. Trident. statuit *sess. 7. de reformat. cap.* 7. & 8. Quæ quidem visitationes locorum huiusmodi exemptorum præsumuntur factæ potius iure delegato, quàm Ordinario, nisi contrarium probetur. Rota apud Tamburin. *in fine tom. 3. de Iure Abbatum, decis.* 59. *n.* 6. hinc inferens *num.* 5. visitationis actus non probare iurisdictionis quasi possessionem cùm sint æquiuoci, & possint fieri ab Episcopo iure delegato, & iure ordinario. Per quod Tridentinæ Synodi decretum restatur resolutum Armeod. *in addit. ad recopil. leg. Nauar. lib. 1. tit. 6. de Visit. l. 2. §. 2. n.* 13. Ciarlin. *controuers. forens. c. 67. n.* 24. & 25.

20 Ecclesias seculares nullius Diœcesis quantumcumque exemptas, & Sedi Apostol. immediatè subiectas, earumque Prælatum secularem habentem in eas iurisdictionem quasi Episcopalem, posse ab Episcopo, cuius Cathedralis est proxi-
21 mior, visitari, & *num.* 85. pariter resolutum asserit in Ecclesiis Curatis vnitis Monasteriis posse Episcopum Ordinarium locorum eas visitare & ponere in eis Vicarios perpetuos, siue temporaneos, prout ei magis expedire videbitur, & *n.* 86. addit Episcopum posse visitare Ecclesias exemptas, etiam inferioribus Prælatis subiectas. Item visitare potest Episcopus tanquam Sedis Apostol. delegatus Parochialem subiectam Monachis Oliuetanis, & hoc debet exprimere, & Abbas potest condere decreta cumulatiuè cum Episcopo, sed quatenus sunt contraria, debent præualere Decreta Episcopi, S. Congreg. Concil. *in Veron.* 29. *Iulij* 1628. refert Ioan. Maria Nouar. *in Lucerna Regular. verb. Visitare, num.* 13. Visitare quoque potest Episcopus Ecclesias Parochiales vnitas Monasterio Canonicorum Regularium, quamuis Generalis habeat in eo loco Sedem ordinariam principalem, eadem S. Congr. 2. *Maij* 1595. vt referunt Armend. *in addit. ad Recop. legum Nauarræ, l. 7. §. 2. n. 1. lib. 1. tit.* 6. Nouar. *d. verb. Visitare, n.* 14. Visitare etiam potest Episcopus locum nullius Diœcesis, quatenus intra suæ Diœcesis fines situm esse constet, ac per eundem dimissorias concedi, Ordinesque conferri debent; dum autem intra cuius Diœcesis fines existat non appareat; per Ordinarium viciniorem præfata adimplenda sunt. S. Congr. negotiis Episcoporum, & Regularium præposita *in nullius Rutilliani Conuersan. Diœcesis* 9. *Septembris* 1616. Visitare quoque potest Episcopus non solùm Ecclesiam Parochialem vnitam Monasterio Ordinis S. Benedicti, cuius cura geritur à Monacho dicti Ordinis, sed etiam Baptisterium, & Tabernaculum, vbi asseruatur sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, in Ecclesia exempta existens, S. Congreg. Concil. *in Caurien.* 5. *Aprilis* 1635.

Ecclesiæ Curatæ, aut Parochiales quouis modo subiectæ Militibus S. Ioannis Hierosolymitani visitari debent ab Episcopis tanquam Ordinariis in iis, quæ pertinent ad curam & exercitium animarum, iuxta formam Motus proprij fel. record. Pij V. vt refert Nouar. *d. verb. Visitare, n.* 16. quibus verbis intelligitur Episcopos visitare posse non solùm Parochos à dictis militibus deputatos quoad eorum habilitatem ad administranda Sacramenta, eosdémque si inhabiles reperti fuerint, posse amouere, sed etiam visitare posse ipsamet Sacramenta, inuestigando si eo decore, & in eo loco, quo decet, conseruentur, posseque itidem mandare restaurari dictas Ecclesias si eas reperient minus decentes, ac commodas ad dictam administrationem, ac demum alia, quæ Sacramentorum administrationi sunt annexa, vtpotè paramenta Sacerdotum, quibus in administratione vtatur, Baldachinum, quod delationi sanctiss. Sacramenti Eucharistiæ ad infirmos inseruit, & alia similia. Vacantibus autem huiusmodi Ecclesiis tenentur Milites præsentare ad earum vnamquanque Sacerdotem idoneum locorum Ordinariis, vt ab eis instituatur, & quousque non præsentauerint, constituant Ordinarij vnum Vicarium, qui interea animarum curam agat, præfiniantque iidem Ordinarij dictis Militibus breuem aliquem terminum ad præsentandum dictum Sacerdotem, alioquin eo elapso Ordinarij conferant Ecclesias huiusmodi personis sibi benè visis secundùm earum naturam, vel in titulum perpetuum, vel amouibilem. Ita censuit S. Congregat. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum *in Perus.* 11. *Ian.* 1587. me citato *in hoc loco* Mendez à Castro *in praxi Lusitana p. 2. lib. 2. cap. 3. num.* 31. *vers. item Ecclesia.* Et visitare huiusmodi Parochos S. Ioannis Hierosolymitani curam animarum secularium exercentes tenetur Episcopus tanquam Apost. Sedis delegatus gratis, & absque impensa, & onere Rectorum, S. Congreg. Conc. *in Augustana* 26. *Iulij* 1627.

Et quòd Curati Ecclesiarum Religionis Hierosolymitanæ teneantur, sicut alij Curati, ad omnes functiones præstandas; ac proinde ad assistentiam pro consecrandis oleis, & ad processiones, rescripsit dict. S. Congreg. negotiis Episcoporum & Regularium præposita, *sub die* 28. *Aprilis* 1599. 23

Personæ etiam ipsæ quæcunque curam animarum exercentes in Regularium Ecclesiis tam virorum quàm etiam mulierum subsunt immediatè Episcopis quoad curam, & eis in visitatione, & extra illam circa curam ipsam obedire tenentur, ex eiusdem Concil. Trid. Decreto *sess. 25. de Regul. cap.* 11. tradunt Paul. Fusc. *de visit. lib. 2. cap.* 16. à 24

R 4 princ.

princ. Hieron. Veneto *de examine Episcop. lib. 6. cap.* 11. ex *num.* 2. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 12. *cap.* 13. *num.* 51. *cum seqq.* Ego ipse *d. cap.* 3. *alleg.* 74. *a num.* 18. & infrà latiùs tractabimus *hoc eod. lib. cap. de statu, & vita Regul. vers. nono, ex decreto*, plura hac de re cumulat Armend. *in addit. ad Recop. legum Nauarræ, lib.* 1. *tit.* 6. *de visitat. n.* 87. *cum seqq.* vbi refert decisum Episcopum posse visitare Ecclesias, quas Abbas S. Benedicti in eius Diœcesi sitas habet; modò in eis cura animarum exerceatur per Sacerdotes sæculares; & *num.* 88. pariter resolutum attestatur Episcopum posse visitare omnes Parochiales suæ Diœcesis, in quibus sunt Sacerdotes seculares, licèt Ecclesiæ sint Regularibus subiectæ, siue etiamsi sint Ecclesiæ Regularium, quando tamen cura exercetur per Sacerdotes seculares. At verò visitationi, iurisdictioni, & correctioni Episcopi non subsunt castra, in quibus Abbas iurisdictionem Episcopalem, & temporalem in Parochos & Parochianos exercet, S. Congreg. Conc. *in Theatina* 11. *Septembris* 1621. Non enim visitare potest Episcopus ex Decreto *cap.* 11. *sess.* 25. *de Regul.* tam Abbatiam quàm loca sibi subiecta, si Abbatia habet vtranque iurisdictionem, temporalem scilicet, & spiritualem. ead. S. Congreg. *in d. Theatina* 7. *Septembris* 1620. In ipsis autem Ecclesiis Regularium visitare non possunt Ordinarij, nec quidem sanctiss. Sacramentum, ead. S. Congregat. Conc. *in Nicoteren. de anno* 1593. Nec etiam Altaria, & Capellas in eisdem Regularium Ecclesiis etiam per secularium Confraternitates constructa. S. Congreg. negotiis Episcop. & Regular. præposita *in Papien.* 21. *Aug.* 1613. *& in Terraconens.* 22. *Ian.* 1616. Sed benè Confraternitates ipsas, vt infrà ostendemus. Nec denique in vim Constitutionis Gregor. X V de exemptorum priuilegiis visitare licebit Episcopis Altaria Ecclesiarum Regolarium, quibus non incumbit animarum cura personarum secularium, nec loca, vbi in eisdem Ecclesiis asseruatur sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, S Congreg. Conc. *de anno* 1623. *dub.* 1. *super dictam constitut.*

25 Capitula quoque Cathedralium, & aliarum maiorum Ecclesiarum, eorúmque personæ, nulla obstante exemptione, à locorum Ordinariis, toties quoties opus fuerit, visitari, corrigi, & emendari possunt; vt habetur in Concil. Trid. *sess.* 6. *de reform. cap.* 4. latè Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauar. lib.* 1. *tit.* 6. *de visit. num.* 18. *cum seq.* Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p.* 3. *alleg.* 73. *num.* 5. *cum seq.* Visitatio personarum Capitularium huiusmodi, quæ iuxta Canonicas sanctiones, vt *in d. cap.* 4. dicitur, facienda est, intelligitur iuxta dispositionem Iuris communis circa punitionem & priuationem, Rot. *in Calaguritana iurisdictionis* 25. *May* 1580. *coram Bubalo, part.* 2. *diuers. decis.* 328. & hæc visitatio Capitulorum, & personarum Episcopis concessa, est intelligenda cumulatiuè, non priuatiuè ad Abbates, & Decanos, ac alios, quibus ante Concilium competebat ius visitandi, seorsum tamen ab Episcopis. Ita S. Congreg. Conc. cuius idonei testes nobis sunt Gonz. *ad reg.* 8. *Cancell.* §. 2. *proœm. num.* 11. & Steph. Gratian. *discept. forens. cap.* 154. *num.* 40. In procedendo tamen contra huiusmodi personas extra visitationem nonnulla seruabit Episcopus, quæ idem Concil. decreuit *sess.* 25. *de reform. cap.* 6. de cuius materia latè diximus *in tract. de Canonicis, cap.* 29. *de adiunctis Canonicorum*. In visitatione verò generali Episcopus solus sine coniudicibus procedere potest contra Canonicos, eisque pœnam imponere extraordinariam, quæ magis morum emendationem, quàm correctionem respiciat. S. Congreg. Conc. *in Ortolen.* 27. *Martij* 1635. *in resp. ad* 4.

Hospitalia item, & Collegia quæcunque, ac 26
Confraternitates laicorum, quæ sub Regum im-
mediata protectione non sint, nisi ipsi consen-
tiant, & omnia pia loca quorumcumque nuncu-
pata, sunt ab Episcopis visitanda, etiamsi eorum
cura ad laicos pertineat, vt statuit idem Concil.
Trident. *sess.* 22. *de reform. cap.* 8, iuxta Concilij quo-
que Viennens. decretum *in Clem. quia contingit, de*
Relig. domib. tradunt Zerol. *in praxi Episc. p.* 1. *verb.*
hospitale, §. 3. Fiasec. *in simil. praxi, p.* 2, *cap.* 3. *n.* 33.
Mart. *de iurisd. p.* 2. *cap.* 18. *per tot.* Vgolin. *de offic.*
Episc. cap. 34. §. 1. *num.* 3. *vers. Visitare*, Cened. *pract.*
& Can. quæst. lib. 1. *q.* 22. *à num.* 14. Aluys. Ricc. *in*
decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. p. 4. *decis.* 209. Ego
ipse *d. p.* 3. *alleg.* 75. *à num.* 2. latè Armendar. *in ad-*
dit. ad Recopil. legum Nauar. lib. 1. *tit.* 6. *de visitat.*
num. 65. vbi dicit Decretum Concil. *d. cap.* 8. non
prohibere quin & Iudices seculares eadem visitare
possint, si hoc eis aliàs legitimè competat, &
num. 66. ait, quòd si in fundatione Hospitalis sit 27
dictum, quòd Ordinarius non possit se intro-
mittere in eius visitatione, non poterit illud vi-
sitare, & *num.* 67. quòd Ordinarius potest visitare 28
Hospitale priuatum, & corrigere, & reformare
in iis tantùm, quæ ad obseruandam voluntatem
fundatorum pertinent, & *num.* 69. quòd Hospita- 29
lia etiam vnita, in quibus Ecclesiæ sunt, vbi assi-
duè diuina Officia celebrantur, & bona eorum
non sunt distincta, debent ab Ordinariis visita-
ri, & *num.* 74. quòd Episcopus visitare potest om- 30
nia Hospitalia, & pia loca quocunque nomine
nuncupentur, etiamsi sint priuata laicorum, &
corrigere, & reformare in casibus à Iure conces-
sis, scilicet ob negligentiam, vel dilapidationem
bonorum, vtque testatoris voluntas seruetur. Idem
Armendar. *citato loco, lib.* 4. *tit.* 29. *l.* 1. §. 1. *de hospi-*
talib. num. 4. testatur fuisse resolutum executionem
aduersus administratores Hospitalium condem-
natos, iuxta Concil. Trident. *d. cap.* 8. siue soli or-
dinario reddita fuerit ratio, siue vnà cum aliis de-
putatis, ad ipsum ordinarium spectare, & *num.* 5.
addit in dubio posse ordinarium ab administrato-
ribus Hospitalium, aliorúmque piorum locorum
rationem administrationis exigere, donec coram
ipso doctum fuerit de institutione in qua secus
expressè cautum sit. Et horum Hospitalium com-
puta stante consuetudine Episcopus vnà cum Ma-
gistro prædicti hospitalis recognoscere tenetur, S.
Cong. Conc. *in Agathen.* 19. *Nouembris* 1616. Ho-
spitalia administrata à Fratribus B. Ioannis Dei
non sunt exempta à Iurisdictione ordinarij nisi so-
lùm quoad Regularium obseruantiam, eadem S.
Cong. *in Auellina* 12. *Ianuarij* 1630.

Item potest Ordinarius visitare Confraternitates secularium in Regularium Ecclesiis erectas, & in illas iurisdictionem ad Sacri Concilij præscriptum exercere quacunque consuetudine contraria non obstante. S. Congreg. Episcoporum, & Regul. negotiis præposita *in Vercellen.* 17. *Iulij* 1615. Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Regular. verb. Visitare, num.* 1. Et visitare potest Episcopus tam Confraternitates laicorum in Monasteriis, vel Ecclesiis Regularium existentes, in iis tamen, quæ Confratrum administrationem concernunt,

quàm

quàm etiam Hospitale, ac beneficia commendata, in quibns non yiget Regularis obseruaotia. S. Congreg. Conc. *in Capuaq.27. Iunij* 1609. Nouar.*d.verb. Visitare, num.* 2. Confraternitates enim laicorum in Ecclesiis Regularium exempearum institutæ, subsunt iurisdictioni, & visitationi Episcopi, atque ab eo visitari possunt, nedum illæ Confraternitates, sed etiam capellæ ipsarum in eisdem Ecclesiis Regularium existentes, in his tamen, quæ Confraternitatum administrationem respiciunt, Ciarlin. *controuers. forens. c.* 65. *num.* 7. & quamuis S. Congregat. negotiis Episc. & Regulat. præposita *in Ostiens. 2. Octobris* 1616. quoad capellas secus sensisse videatur, quæ scilicet intra easdem Ecclesias existunt, vt aduertit Ciarlin. *d. cap.* 65. *num.* 8. id intelligitur circa ea, quæ non Confraternitatum administrationem, sed potius Regularium respiciunt. Ita S.Congreg. Concilij *in Nucerina* 10. *Iunij* 1622. refert me citato *in hoc loco* Nonar. *d. verb. Visitare, num.* 4.

31 Monasteria insuper Monialium S. Sedi Apost. immediatè subiecta ab Episcopis tanquam dictæ Sedis delegatis gubernentur, non obstantibus quibuscunque, &c. vt statuit idem Concil. Trid. *sess.* 24. *de Regul. cap.* 9. Hieron. Venero *in Enchirid. Episc. lib.* 6. *cap.* 21. *num.* 5. Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarræ, lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Relig. num.* 93. vbi *num.* 98. asserit, resolutum per illud Decretum nullam iurisdictionem esse concessam Episcopo in Monasteriis Sedi Apostol. immediatè subiectis, nisi in concernentibus spiritualia, in temporalibus verò nihil agere posse. Et, an quando Episcopus Monasteria Monialium etiam exemptarum visitare possit circa clausuram, & alia necessaria? peculiariter ostendemus infra hoc lib. *cap.* 44.

32 Et generaliter omnes tam seculares, quàm Regulares Clerici nullo obstante priuilegio visitari ab Episcopis possunt, & si deliquerint, corrigi, ac puniri. Concil. Trident. *sess.* 6. *cap.* 3. *& sess.* 13.

33 *cap.* 1. *& sess.* 14. *cap.* 4. *de reformat.* Extra visitationem tamen non potest Episcopus vigore Concil. *d. cap.* 4. corrigere, & punire Clericos seculares exemptos ab Episcopo, & alteri inferiori ordinario seculari intra Diœcesim existentes subiectos, vt refert decisum Armend. *in addit. ad Recop. legum Nauar. lib.* 1. *tit.* 6. *de visit. l.* 5. §. 2. *num.* 1. Ego ipse *d. p.* 3. *alleg.* 73. *num.* 4. *propè fin.* vbi ex Seraph. *decis.* 417. *num.* 7. addo Concil. *dict. cap.* 4. non derogare consuetudini immemoriali, & ex Cened. *ad Clem. collect.* 14. *num.* 9. *cum seq.* resoluo nec corrigere, Extrauag. *cum Mattheus*, 3. *de hæret. inter communes.*

34 Vt enim facilius possint Episcopi populum quem regunt in officio atque obedientia continere, statuit prædictum Concil. *sess.* 13. *cap.* 1. *& sess.* 14. *cap.* 1. *& sess.* 24. *cap.* 10. *cum seq. de reformat.* ne in iis, in quibus de visitatione, ac morum correctione agitur, exemptio, aut illa inhibitio, appellatio, vel querela etiam ad Sedis Apost. interposita quomodocunque impedimento esse possit; vbi plures citaui Doctores *in collect.* Et propterea etiam statutum est *in cap. cùm ex officij, & in cap. accedentes, de præscr.* ne præscribi exemptio in visitatione vllo vnquam tempore valeat, sicut nec à solutione procurationum, quæ pro visitatione debentur, de quo latè egi *de officio, & potest. Episc. p.* 3. *alleg...*

35 Prælatus ergo, specialiter verò Episcopus visitaturus Diœcesim suam, nonnulla prius obseruare debet. Primò enim, antequam Diœcesim suam visitare incipiat, debet Synodum Diœcesanam celebrare, vbi de corrigendis excessibus, & moribus reformandis, & de Ecclesiarum necessitatibus agatur, vt demum ea faciat in visitatione seruari, & debitam transgressionibus pœnam imponat, vt colligitur ex *cap. sicut olim, cum ibi notatis, de accusat.*

Secundò, debet aduentum suum iis, quos visitare intendit, nuntiare, nec eos imparatos inuadere, nisi ex causa aliqua aliud videatur, Ioan. Andr. *in cap. cùm sit Romana, de simon.* Spec. *tit. de inquisit.* §. *quando aliquid, vers. si verò aliquid.* Paul. Fusc. *de visit. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 4. vbi *num.* 7. obseruat Rectores, præcipuè Curatos Cathedralium, Collegiatarum, Matricum & Parochialium Ecclesiarum, debere in ipsis Ecclesiis denunciare populo, vt tam Clerus, si adest, quàm Populus, sub pœna excommunicationis conueniant omnes in die statuta, & habentes asinam, hoc est, sensualitatem grauibus peccatis alligatam, veniant ad recipiendum iudicium fori pœnitentialis, & absolutionem à casibus à Iure reseruatis à Patre, & Pastore, adducendo pullos, id est, pueros ad suscipiendum S. Confirmationis Sacramentum, & monita Patris, & Pastoris. 36

Tertiò, libros visitationum præteritarum, & prædecessorum suorum examinare ad informationem eorum sumendam, quæ possent emendatione aut supplemento indigere, arg. *cap. in singulis*, §. *porrò, de statu Monach.* 37

Quartò, duos saltem viros expertis faciendis visitationibus adhibere, *d. cap. in singulis, Extrauag. debent, de offic. Ordin. inter comm.* Notarium quoque, & Prædicatorem, ac pro confessionibus audiendis Sacerdotem aliquem secum habere; personas autem inutiles, aut dyscolas, vel scandalosas, præsertim verò cùm Monasteria visitat, non adducere. 38

Quintò, librum Pontificalem secum deferre pro cæremoniis seruandis circa ea, quæ in visitatione facienda contingunt, vt est Chrismate confirmare, consecrationes, vel benedictiones Ecclesiasticas facere, & similia. Propterea etiam vasculum Chrismatis cum oleo Catechumenorum, & infirmorum deferre debet, saltem ad vetus innouandum si in aliqua Ecclesia inueniatur, similiter vestimenta Sacerdotalia, & Pontificalia, & ea omnia, quæ pro Missis & communionibus, & aliis Diuinis necessaria sunt, secum habere. 39

Sextò, annulum suum signatorium, seu sigillum & formulas iuramentorum, & libros Canonum, & Ecclesiasticarum constitutionum deferre, propter varias causas, quæ contingere solent. 40

Septimò, monentur Episcopi, & visitatores, vt extra ciuitatem pro visitatione proficiscentes, modesto contenti equitatu & famulatu studeant quàm celerrimè visitationem absoluere, ne inutilibus, & superfluis sumptibus cuiquam graues sint, & onerosi, *cap. cauendum, cum seq.* 10. *q.* 3. *cap. cùm Apostolus, in princ. & §. fin. de censib. & cap.* 1. §. *procurationes, & cap. exigit, eod. tit. in* 6. nec ipsi aut quisquam suorum, quicquam procurationis causa, pro visitatione quacunque accipiant, nec pecuniam, nec munus quodcunque sit, etiam qualitercunque oblatum, præter id, quod ex relictis piis, alio quouis nomine iure debetur, & victualibus exceptis, quæ eis, & iis, qui secum sunt, fru- 41

galiter

princ. Hieron. Veneto *de examine Episcop. lib.* 6.
cap. 11. ex *num.* 2. Campan. *in diuers. Iuris Canon.*
*rub.*12. *cap.*13. *num.*51. *cum seqq.* Ego ipse *d.cap.*3.
*alleg.*74. *a num.* 18. & infrà latiùs tractabimos *hoc*
eod.lib.cap. de statu, & vita Regul. vers. nono, ex de-
creto, plora hac de te cumolat Armend. *in addit.*
*ad Recop. legum Nauarræ, lib.*1.*tit.*6.*de visitat.n.*87.
cum seqq. vbi refert decisum Episcopum posse vi-
sitare Ecclesias, quas Abbas S. Benedicti in eios
Diœcesi sitas habet; modò in eis cura animarum
exerceatur per Sacerdotes sæculares; & *num.* 88.
pariter resolutum attestatur Episcopum posse vi-
sitare omnes Parochiales suæ Diœcesis, in qui-
bus sunt Sacerdotea seculares, licèt Ecclesiæ sint
Regolaribus subiectæ, siue etiamsi sine Ecclesiæ
Regularium, quando tamen cura exetcetur per
Sacerdotes seculares. At verò visitationi, iuris-
dictioni, & correctioni Episcopi oon subsoot
castra, in quibus Abbas iurisdictionem Episco-
paleio, & temporalem in Parochos & Parochia-
nos exercet, S. Coogreg. Cooc. *in Theatina* 11. *Se-*
ptembris 1621. Non enim visitare potest Episco-
pus ex Decreto *cap.* 11. *sess.* 25. *de Regul.* tam Ab-
batiam quàm loca sibi subiecta, si Abbatia habee
vtranque iurisdictionem, temporalem scilicet, &
spiritualem, ead. S. Congreg. *in d. Theatina* 7. *Se-*
ptembris 1620. In ipsis autem Ecclesiis Regula-
rium visitare oon possunt Ordioarij, nec quidem
sanctiss. Sacramentum, ead. S. Congregat. Conc.
in Nicoteren. de anno 1593. Nec etiam Altaria, &
Capellas io eisdem Regularium Ecclesiis etiam
per secularium Confraternitates constructa. S. Con-
greg. oegotiis Episcop. & Regular. præposita *in*
Papien. 21. *Aug.* 1613. *& in Terraconens.* 22. *Ian.*
1616. Sed benè Confraternitates ipsas, vt infrà
ostendemus. Nec denique in vim Constitutionis
Gregor. X V. de exemptorum priuilegiis visitare
licebit Episcopis Altaria Ecclesiarum Regola-
rium, qoibus non incumbit animarum cura per-
sonarum secularium, nec loca, vbi in eisdem Ec-
clesiis asseruatur sanctissimum Eucharistiæ Sacra-
mentum, S Coogreg. Conc. *de anno* 1623. *dub.*1.
super dictam constitut.
25 Capitula quoque Cathedralium, & aliarum
maiorum Ecclesiarum, eorúmque personæ, nulla
obstante exemptiooe, à locorum Ordinariis, to-
ties quoties opus fuerit, visitari, corrigi, & emen-
dari possint; vt habetur in Concil. Trid. *sess.*6. *de*
*reform. cap.*4. latè Armendar. *in addit. ad Recopil. le-*
*gum Nauar. lib.*1.*tit.*6.*de visit. num.*18. *cum seq.* Ego
ipse *de offic. & potest. Episc. p.*3. *alleg.*73. *num.*5. *cum*
seq. Visitatio persooarum Capitularium huiusmo-
di, quæ iuxta Canonicas sanctiones, vt *in d. cap.*
4. dicitur, facienda est, intelligitur iuxta dispo-
sitionem Iuris commonis circa punitionem &
priuationem, Rot. *in Calagurritana iurisdictionis*
25. *May* 1580. *coram Bubalo, part.* 2. *diuers. de-*
cis. 328. & hæc visitatio Capitulorum, & perso-
narum Episcopis concessa, est intelligenda cumu-
latiuè, non priuatiuè ad Abbates, & Decaoos,
ac alios, quibus ante Concilium coropetebat ius
visitandi, seorsum tamen ab Episcopis. Ita S. Con-
greg. Conc. cuius idooei testes nobis sunt Gonz.
*ad reg.*8. *Cancell.*§.2. *proœm. num.* 21. & Steph. Gra-
tian *discept. forens. cap.* 154. *num.*40. In procedendo
tamen contra huiusmodi personas extra visitatio-
nem nonnulla seruabit Episcopus, quæ idem
Concil. decreuit *sess.* 25. *de reform. cap.* 6. de cuius
materia latè diximus *in tract. de Canonicis, cap.* 29.
de adiunctis Canonicorum. In visitatione verò ge-
nerali Episcopus solus sine cooiudicibus proce-
dere potest contra Canonicos, eisque pœnam im-
ponere extraordinariam, quæ magis morum
emendationem, qoàm correctionem respiciat. S.
Congreg. Conc. *in Oriolen.* 27. *Martij* 1632. *in*
resp. ad 4.
Hospitalia item, & Collegia quæcunque, ac 26
Confraternitates laicorum, quæ sub Regum im-
mediata protectione non siot, oisi ipsi consen-
tiant, & omnia pia loca quorumcumqoe nuncu-
pata, sone ab Episcopis visitanda, etiamsi eorum
cura ad laicos pertioeat, vt statuit idem Concil.
Trident. *sess.* 22 *de reform. cap.* 8. iuxta Concilij quo-
que Vienneos. decretum *in Clem. quia contingit, de*
Relig. domib. tradunt Zerol. *in praxi Episc. p.*1. *verb.*
hospitale, §.3. Fiasec. *in simil. praxi, p.*2. *cap.*3. *n.*33.
Mart. *de iurisd. p.*2. *cap.* 18. *per tot.* Vgolin. *de offic.*
*Episc. cap.*34.§.1 *num.*3. *vers. Visitare*, Ceoed. *pract.*
*& Can. quæst. lib.*1. *q.* 22. *à num.* 14. Aloys. Ricc. *in*
*decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. p.*4. *decis.* 209. Ego
ipse *d.p.*3. *alleg.* 75. *à num.*2. latè Armendar. *in ad-*
dit. ad Recopil. legum Nauar. lib. 1. *tit.* 6. *de visitat.*
num. 65. vbi dicit Decretum Concil. *d. cap.*8. non
prohibere quin & Iudices seculares eadem visitare
possint, si hoc eis aliàs legitimè competat, &
num. 66. ait, quòd si in fundatione Hospitalis sit 27
dictuio, quòd Ordinarius non possit se intro-
mittere in eius visitatiooe, ooo poterit illud vi-
sitare, & *num.* 67. quòd Ordinarius potest visitare 28
Hospitale priuatum, & corrigere, & reformare
in iis tantùm, quæ ad obseruandam voluntatem
fundatorum pertinent, & *num.* 69. quòd Hospita- 29
lia etiam vnita, in quibus Ecclesiæ sunt, vbi assi-
duè diuina Officia celebrantur, & bona eorum
non sunt distincta, debeot ab Ordinariis visita-
ri, & *num.*74. quòd Episcopus visitare potest om- 30
nia Hospitalia, & pia loca quocunque nomine
nuncupentur, etiamsi sint priuata laicorum, &
corrigere, & reformare in casibus à Iure conces-
sis, scilicet ob negligentiam, vel dilapidationem
bonorum, vtque testatoris voluntas seruetor. Idem
Armeodar. *citato loco, lib.*4. *tit.*29.*l.*1.§.1. *de hospi-*
*talib. num.*4. testatur fuisse resolutum executionem
aduersus administratores Hospitalium condem-
natos, iuxta Concil. Trident. *d. cap.*8. siue soli or-
dinario reddita fuerit ratio, siue vnà cum aliis de-
putatis, ad ipsum ordinarium spectare, & *num.* 5.
addit in dubio posse ordinarium ab administrato-
ribus Hospitalium, aliorúmque piorum locorum
rationem administrationis exigere, donec coram
ipso doctum fuerit de institutione in qua secus
expressè cautum sit. Et horum Hospitalium com-
puta stante consuetudioe Episcopus vnà cum Ma-
gistro prædicti hospitalis recognoscere tenetur, S.
Cong. Conc. *in Agathen.* 19. *Nouembris* 1616. Ho-
spitalia administrata à Fratribus B. Ioannis Dei
non sunt exempta à Iurisdictione ordinarij nisi so-
lùm quoad Regularium obseruantiam, eadem S.
Coog. *in Auellina* 12. *Ianuarij* 1630.
Item potest Ordinarius visitare Confraterni-
tates secularium in Regularium Ecclesiis erectas,
& in illas iurisdictionem ad Sacri Concilij præ-
scriptum exercere quacunque consuetudine con-
traria non obstante. S. Coogreg. Episcoporum,
& Regul. negotiis præposita *in Vercellen.* 17. *Iu-*
lij 1615. Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Regular.*
verb. Visitare, num. 1. Et visitare potest Episcopus
tam Confraternitates laicorum in Monasteriis,
vel Ecclesiis Regularium existentes, in iis tamen,
quæ Confratrum administrationem concernunt,
quàm

quàm etiam Hospitale, ac beneficia commendata, in quibus non viget Regularis obseruantia. S. Congreg. Conc. *in Capuaq.27. Iunij* 1609. Nouat.*d.verb. Visitare, num.* 2. Confraternitates enim laicorum in Ecclesiis Regularium exemptarum institutæ, subsunt iurisdictioni, & visitationi Episcopi, atque ab eo visitari possunt, nedum illæ Confraternitates, sed etiam capellæ ipsarum in eisdem Ecclesiis Regularium existentes, in his tamen, quæ Confraternitatum administrationem respiciunt, Ciarlin. *controuers. forens.* c. 65. *num.* 7. & quamuis S. Congregat. negotiis Episc. & Regular. præposita *in Ostiens. 2. Octobris* 1616. quoad capellas secus sensisse videatur, quæ scilicet intra easdem Ecclesias existunt, vt aduertit Ciarlin. *d. cap.* 65. *num.* 8. id intelligitur circa ea, quæ non Confraternitatum administrationem, sed potius Regularium respiciunt. Ita S.Congreg.Concilij *in Nucerina* 10. *Iunij* 1612. refert me citato *in hoc loco* Nouat.*d.verb.Visitare,num.*4.

31 Monasteria insuper Monialium S. Sedi Apost. immediatè subiecta ab Episcopis tanquam dictæ Sedis delegatis gubernentur, non obstantibus quibuscunque, &c. vt statuit idem Concil. Trid. *sess.* 24. *de Regul.cap.*9. Hieron.Venero *in Enchirid. Episc.lib.6.cap.*21.*num.*5. Armendar.*in addit.ad Recopil. legum Nauarræ,lib.*1.*tit.*18.*l.*7.*de Relig.num* 93. vbi *num.* 98. asserit, resolutum per illud Decretum nullam iurisdictionem esse concessam Episcopo in Monasteriis Sedi Apostol. immediatè subiectis, nisi in concernentibus spiritualia, in temporalibus verò nihil agere posse. Et, an quando Episcopus Monasteria Monialium etiam exemptarum visitare possit circa clausuram, & alia necessaria? peculiariter ostendemus infra hoc lib. *cap.* 44.

32 Et generaliter omnes tam seculares, quàm Regulares Clerici nullo obstante priuilegio visitari ab Episcopis possunt, & si deliquerint, corrigi, ac puniri. Concil. Tridént. *sess.* 6. *cap.* 3. *& sess.* 13.
33 *cap.* 1. *& sess.* 14. *cap.*4. *de reformat.* Extra visitationem tamen non potest Episcopus vigore Concil. *d. cap.* 4. corrigere, & punire Clericos seculares exemptos ab Episcopo, & alteri inferiori ordinatio seculari intra Diœcesim existentes subiectos, vt refert decisum Armend. *in addit. ad Recop.legum Nauar. lib.*1. *tit.*6. *de visit.l.*5. §.2.*num.* 1. Ego ipse *d. p.* 3. *alleg.* 73. *num.*4. *propè fin.* vbi ex Seraph.*decis.*417.*num.*7. addo Concil. *dict. cap.* 4. non derogare consuetudini immemoriali, & ex Cened. *ad Clem. collect.* 14. *num.* 9. *cum seq.* resoluo nec corrigere, Extrauag. *cum Matthæus*, 3. *de hæret. inter communes.*

34 Vt enim facilius possint Episcopi populum quem regunt in officio atque obedientia continere, statuit prædictum Concil. *sess.* 13. *cap.* 1. *& sess.*14.*cap.*1. *& sess.*14 *cap.*10. *cum seq. de reformat.* ne in iis, in quibus de visitatione, ac morum correctione agitur, exemptio, aut illa inhibitio, appellatio, vel querela etiam ad Sedis Apost. interposita quomodocunque impedimento esse possit; vbi plures citaui Doctores *in collect.* Et propterea etiam statutum est *in cap. cùm ex officij, & in cap. accedentes, de præscr.* ne præscribi exemptio in visitatione vllo vnquam tempore valeat, sicut nec à solutione procurationum, quæ pro visitatione debentur, de quo latè egi *de officio, & potest. Episc. p.*3.*alleg*...

35 Prælatus ergo, specialiter verò Episcopus visitaturus Diœcesim suam, nonnulla prius obseruare debet. Primò enim, antequam Diœcesim suam visitare incipiat, debet Synodum Diœcesanam celebrare, vbi de corrigendis excessibus, & moribus reformandis, & de Ecclesiarum necessitatibus agatur, vt demum ea faciat in visitatione seruari, & debitam transgressionibus pœnam imponat, vt colligitur ex *cap. sicut olim, cum ibi notatis, de accusat.*

Secundò, debet aduentum suum iis, quos vi- 36
sitare intendit, nuntiare, nec eos imparatos inuadere, nisi ex causa aliqua aliud videatur, Ioan. Andr.*in cap.cùm sit Romana,de simon.* Spec.*tit.de inquisit. §. quando aliquid, vers. si verò aliquid.* Paul. Fusc. *de visit. lib.*1.*cap.*4.*num.*4. vbi *num* 7. obseruat Rectores, præcipuè Curatos Cathedralium, Collegiatarum, Matricum & Parochialium Ecclesiarum, debere in ipsis Ecclesiis denunciare populo, vt tam Clerus, si adest, quàm Populus, sub pœna excommunicationis conueniant omnes in die statuta, & habentes asinam, hoc est, sensualitatem grauibus peccatis alligatam, veniant ad recipiendum iudicium fori pœnitentialis, & absolutionem à casibus à Iure reseruatis à Patre, & Pastore, adducendo pullos, id est, pueros ad suscipiendum S. Confirmationis Sacramentum, & monita Patris, & Pastoris.

Tertiò, libros visitationum præteritarum, & 37
prædecessorum suorum examinare ad informationem eorum sumendam, quæ possent emendatione aut supplemento indigere, arg. *cap. in singulis, §. porrò, de statu Monach.*

Quartò, duos saltem viros expertis faciendis 38
visitationibus adhibere, *d.cap.in singulis, Extrauag. debent, de offic. Ordin. inter comm.* Notarium quoque, & Prædicatorem, ac pro confessionibus audiendis Sacerdotem aliquem secum habere; personas autem inutiles, aut dyscolas, vel scandalosas, præsertim verò cùm Monasteria visitat, non adducere.

Quintò, librum Pontificalem secum deferre 39
pro cæremoniis seruandis circa ea, quæ in visitatione facienda contingunt, vt est Chrismate confirmare, consecrationes, vel benedictiones Ecclesiasticas facere, & similia. Propterea etiam vasculum Chrismaris cum oleo Catechumenorum, & infirmorum deferre debet, saltem ad vetus innouandum si in aliqua Ecclesia inueniatur, similiter vestimenta Sacerdotalia, & Pontificalia, & ea omnia, quæ pro Missis & communionibus, & aliis Diuinis necessaria sunt, secum habere.

Sextò, annulum suum signatorium, seu sigil- 40
lum & formulas iuramentorum, & libros Canonum, & Ecclesiasticarum constitutionum deferre, propter varias causas, quæ contingere solent.

Septimò, monentur Episcopi, & visitatores, 41
vt extra ciuitatem pro visitatione proficiscentes, modesto contenti equitatu & famulatu studeant quàm celerrimè visitationem absoluere, ne inutilibus, & superfluis sumptibus cuiquam grauea sint, & onerosi, *cap. cauendum, cum seq.* 10.*q.*3.*cap. cùm Apostolus, in princ. & §. fin. de censib. & cap.*1. *§. procurationes, & cap. exigit, eod.tit. in* 6. nec ipsi aut quisquam suorum, quicquam procurationis causa, pro visitatione quacunque accipiant, nec pecuniam, nec munus quodcunque sit, etiam qualitercunque oblatum, præter id, quod ex relictis piis, alio quouis nomine iure debetur, & victualibus exceptis, quæ eis, & iis, qui secum sunt, frugaliter

galiter moderatéque, pro temporis tamen necessitate, & non vltra erunt mioistranda. Sicut latè dispooit Trid. Concil. *sess. 24. de reform. cap.* 3. tradunt Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauar. lib. 1. tit. 6. de visit. num.* 115. *cum multis seqq.* Steph. Gratian. *discept forens. cap.* 57. *num.* 17. *cum seqq.* Zerol. *in prax. Episc. part.* 1. *verb. Visitat.* §. 3. Ego ipse *d. p.* 3. *alleg.* 73. *num.* 44. *cum seqq.* vbi latissimè materiam prosequotus sui. Propterea quoque in Tolet. Conc. de quo *in cap. inter cætera,* 10. *q.* 3. fuerat constitutum oe amplius quàm vna die visitantes per singulas Ecclesias morarentur; & in Ticinensi Conc. sub Lodooic. Imper. procurationes huiusmodi, id est, æquitaturæ, taxatæ sigillatim fuerunt, & similiter ab Alexaod. III. in Later. Conc. vt habetor *in cap. cum Apostolus, de censib.* & Bened. XII. *in Extrauag. Vas electionis, eod. tit. inter communes,* & Clem. V. *in Clem. ad nostrum, eod. tit.* vt in eorum Coostitutionibus patet. Debentur autem hæ procurationes non solùm Prælatis, verùm etiam eorum visitatoribus, *cap. si Episcopus, de offic. Ordin. in* 6. Clerici verò, qui cum ipsis per suæ ciuitatis Parochias fatigantur, nihil pro labore suscipere debent, sed ij tantùm, qui alienæ sunt Diœcesis, vt *in cap. charitatem, in fin.* 12. *q.* 2. sed nisi Ecclesiæ personaliter visiteotur, oon sunt vllatenos exigendæ, oec præscribi potest earum exemptio, *cap. accedentes, de præscr.* Nec solet Apost. Sedes quemquam ab earum præstatione eximere, vt patet *in cap. cum instantia,* ibi, *quod non credimus,* &c. *de cens.* quia visitationi annexa est procuratio, vt inquit *cap. cum venerabilis, eod. tit.* Prædicta aotem omnia à visitatoribus singulis etiam inferioribus sunt seruanda, iis rebus exceptis, quæ ad Episcoporum Officium, & potestatem pertinent. Prælati verò maiores ante-
42 quam inferiorum Ecclesias visitent, debent prius Ecclesiarum, & Diœcesis propriæ visitationem facere. Legati verò de Latere hunc ordinem seruare non tenentur, ita nec Religiosorum visitatores, sed statuta sua seruabuot.

43 Cùm autem Episcopus ad visitationem accedit, est honorificè à Clero, & Populo loci suscipiendus, & ad Ecclesiam immediatè processionaliter duceodus, tradito hyssopo cum aqua benedicta, ante Altare maius Prælatus genuflexus facit orationem, & cantatur Antiph. *Sacerdos, & Pontifex, & virtutum opifex Pastor bone in populo sic placuisti Domino, intercede pro nobis,* ℣. *Ecce vir prudens,* ℟. *Qui ædificauit domum supra firmam petram.* Deinde dicitur Oratio, *Deus humilium visitator,* vt in Pootificali refert Fusc. *d. cap.* 4. *num.* 10. Propooit verò Episcopus Populo sui causas aduecotus, propter quas fit visitatio; oempè ad sacrorum Canonum obseruaotiam, & animarum salutem, vt explicat Fosc. *d. cap.* 4. *num.* 11. *cum seqq.*

Primò, videat quomodo Ecclesia spiritualiter, & temporaliter regatur, per ea, quæ habentur *in cap. placuit,* 10. *q.* 1. Secundò, ad delicta, & excessus puniendos, & corrigendos delinquentes, & ad tollendos abusus, *cap. venerabilis,* vbi *gloss. fin. de censib. cap.* 1. § *sanè, eod. tit. in* 6. Tertiò, ad absoluendos pœnitentes in casibus sibi specialiter reseruatis. Quartò, ad preces io cœmeterio fundendas pro animabus defunctorum, qui ibidem requiescunt. Quintò, ad Coofirmationis Sacramentum conferendum, Fusc. *d. c.* 4. *num.* 12. Sextò, ad Populum in doctrina Christiana docendum, & moneodum, vt pœnitentiam agant, *cap. cauendum,* 10. *q.* 3. & homicidia, adulteria, periuria, falsum testimooium, & alia peccata mortifera fugiant, ac nouissima sua quandoque recogiteot, & alia his similia, vt monet Bracharen. Coocil. II. quod habetor *in d. cap. placuit,* 10. *q.* 1.

Præcipuos autem visitatiooum omnium scopus sit sanam, & Orthodoxam doctrinam, expulsis hæresibus introducere, bonos mores tueri, prauósque corrigere, & Populum cohortationibus, & admonitionibus ad Religionem, Pacem, Inoocentiámque accedere, vt dicit Concil. Trident. *sess.* 24. *de reform. cap.* 3.

Absolutis verò precibus defunctorum, & Chrismatis vnctione peracta, & aliis quæ præmisimus, deueniendum est ad actum visitationis; & primò, visitari solet Ecclesia; secundò, Sacrarium; tertiò, Domus Rectoris, vel Prælati, aut Monasterium; quartò examinatur Rector, aut Prælatus; quintò, laïci, & personæ eidem Ecclesiæ subditæ ioterrogantur; vltimò fiunt debitæ executiones.

Circa primam, Ecclesiam visitans, quærit, an 45
sanctiss. Altaris Sacramentum loco debito honorifico, ac mundo sub fideli clauium custodia conseruetur, & lumeo coram illo perpetuò ardeat, vt *tit. de custodia Eucharistiæ?* explicat Fusc. *de visit. lib.* 1. *cap.* 5. si Ecclesia est Baptismalis, an Fons aquæ congruè conseruetur, & alia similia ad Baptismum confereodum necessaria, *dict. cap. placuit,* 10. *q.* 1. de quibus agit Fusc. *d. lib.* 1. *cap.* 7. Altaria quoque quomodo sint ornata, & quemadmodum redditus eorum dispensentur, ac debita in eis Officia persoluantur? Fusc. *eod. lib.* 1. *cap.* 21. *&* 22. si Imagines sint decenter, & congruè secuodùm morem Ecclesiæ, & si loco coogruo siot sitæ, Fusc. *eod. lib.* 1. *cap.* 8.

Sacrorum verò custodiam visitans perquirit, an 44
vasa sacra ex debita sint materia, & mundè ac decenter seruentur, sicot oleum quoque infirmorum, & Chrisma? de quo Fusc. *eod. lib.* 1. *cap.* 6. Corporalia quoque, & sacra linteamina, ac pallæ Altaris, vestes sacræ, & alia huiusmodi si monda, integra & non coosumpta habeantur, & conseruentur? *cap. fin. de custod. Eucharist.*

In visitanda autem domo Ecclesiæ scrutetur 47
visitans an omnia, quæ pertinent ad animarum Rectorem, aut Ecclesiasticam personam, in ea habeantur? si libri sacrorum Canonum, & Ecclesiasticarum Constitutionum, sanctorum Patrum homiliæ, & casuum Conscientiæ & Catechismi, atque Sacerdotalis officij, libri in ea sint, & alia quæ Christianum decent, & Ecclesiæ Rectorem? Contra verò, si in ea sint aliqua, quæ non deceant, libri prophani, & improbatæ lectionis, atque interdicti, turpes imagines, vel picturæ; familiares dyscoli, vel suspecti, & alia his similia?

Rectorem verò Ecclesiæ, vel Curatum, aut 48
Prælatum interrogans perquirit quomodo ea quæ sunt officij sui, diligenter exequatur, & vt Sacramenta administret, animarum saluti studeat, & Diuina Officia, ac Sacrificia peragat? quomodo etiam honestè, & exemplariter viuat? Præterea circa mores, & vitam subditorum suorum, interroget ao in eo loco sint aliqui hæretici, aut saltem suspecti? & si qui sint, qui statutis à Iure temporibus peccata sua non confiteantur, vel commonicent; si qui concubinarij, malefici, periuri, blasphemi, rixosi, atque discordes, præsertim ioter coniugaos? & si quos matrimonia

illegi-

illegitima constet contraxisse? si superstitiones sint abusus in his, quæ ad Religionem pertinent? in quibus, & aliis similibus procedit visitator, vt infra dicemus, & monet Rectorem vel Curatum vt in rebus huiusmodi diligentiam, & curam adhibeat.

49 Interrogat deinceps loci incolas, atque laïcos de vita, & moribus Rectoris, vel Curati, ac de eius in administrando diligentia (perquirit etiam si ipsi bona, vel redditus Ecclesiarum, aut piorum locorum administrent? & si Scripturas, & computa diligenter conseruent? eorum rationes redituum, & expensarum exigit? eosque monet ne sumptibus necessariis Ecclesiæ, aut pio loco desint, & ne res Ecclesiæ dissipent; de ipsorum quoque vita & moribus eosdem examinat, si secundùm præcepta Christi, & Ecclesiæ viuunt? si dies festos obseruant? si decimas, vel primitias secundùm loci consuetudinem soluunt? si filiorum suorum curam, ac diligentiam agunt? & si doctrina, ác pietate Christiana eos instruunt, & alia huiusmodi?

50 Monasteria autem virorum, vel mulierum visitans attendit primò, ne ipsemet seculares extra necessitatem, præsertim in Monasteria Monialium introducat, *cap. vt iuxta, de offic. Ordin.* permittitur tamen ei duos Notarios, & duas personas Ecclesiasticas, quatuor alios viros honestos, & maturos secum habere, *Clem. attendentes, de stat. Monach.* In visitando autem prohibet ne fœminæ virorum Monasteria, nec viri mulierum ingrediantur, aut ea absque Superioris licentia alloquantur. Perquirit de diligentia Præpositorum, aut Priorum, & de vita & moribus singulorum; de regularum suarum obseruatione; ac de iis, quæ in Monasterio emendatione indigent, & correctione. Visitat autem cellas singulorum, & prohibet ne libros prophanos, vel interdictos, aut ornamenta quædam secularia, vel alia, quæ dedecent Religiosos, retineant; picturas quoque lasciuas, vel prophanas, præsertim Monialibus interdicit.

51 Hospitalia, & alia loca pia visitans attendit, vt Institutum legitimè seruetur, redditus benè dispensentur, & administratores reddant fideliter rationes.

52 Denique visitans si quos criminosos inuenerit, corrigit singulos pro qualitate delicti, potest enim Episcôpus visitans etiam contra laïcos de quocumque crimine inquirere, & notorios criminosos per seipsum corrigere, non tamen vt Iudex in omnibus, sed vt Pastor; quia vbi ad pœnam ordinariam deueniendum esset, non ita indistinctè potest procedere Episcopus, quia fructus visitationis est potius commendatio, quàm punitio; vt notatur *in cap. Inquisitionibus, de accusat.* Contra eos verò, qui de aliquibus fuerint infamati Ordinariis ipsorum, & super his solemniter inquirat, denunciet si viderit expedire; sed si ipse eorum est Ordinarius, iudicibus suis huiusmodi inquisitionem committit. Quòd si Clericus aliquis, præsertim verò Rector, aut Prælatus fuerit, & de minimis accusatus, ita procedere debet, vt officio eius, & dignitati deferre videatur, & ne coram laïcis eius velit existimationem minuere. Calumniatores verò eorum pro grauitate illati criminis corrigere debet. Curare autem debet, vt causas illas, quæ summariè, ac statim terminari valent, terminet, & extinguat, præsertim verò dissidia, aut rixas, atque id maximè inter coniugatos, & si qui inueniantur illegitimè coniuncti, illico separet. Omnia verò hæc, & similia, absque coactione & exactione qualibet iuramenti ad cunctorum emendationem per salubria monita, nunc leuia, nunc aspera exequi monetur, iuxta datam sibi à Deo prouidentiam cunctis, quæ ad officium suum spectant, diligenter intendens. Cætera, quæ in hac materia desiderari possunt, vide per infrà citatos, videlicet Ioan. Franc. de Pauin. & Marian. Sócin. *in suis tract. de visitat.* Petrum Paul Salodium *in visitandorum praxi.* Paul. Fuscum *de visitatione, & regimine Ecclesiarum*, Lucam Anton. Restam *in direct. visitatorum, & visitandorum.* Gabr. Berart *in speculo visitationis secularis*, Thom. à Iesu Maria *de visitatione Regularium*; & nonnulla incidenter de visitatione tradunt Zerol. in *prax. Episc. verb. Visitatio*, Azevend. *in addit. ad Recopil. legum Nauar. lib. 1. tit. 6. de visitat.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 40. cum seqq.* Vgolin. *de offic. & potest. Episc. cap. 49.* Metipsum *in simili tract. p. 3. alleg. 73. & 74.* Piasec. *in praxi Episc. p. 2. cap. 3. de visitat.* Matth. Suarez Lusitan. *in praxi visitatorum*, Mendez à Castro *in praxi Lusit. p. 2. lib. 2. cap. 3. num. 31. cum seqq.* Petr. de Bollo *in œconomia Canonica, classi 3. cap. 4. §. 14. sub rub. Diœcesis annua visitatio, pag. 480. cum seqq.*

CAPVT XV.

De Vicario, & Coadiutore Episcopi.

SVMMARIVM.

1 *Coadiutores Episcopis dandos statuerunt Sacri Canones, vt quod per seipsos exercere non possunt, aliis sibi adiutoribus committere debeant.*

2 *Chorepiscopi olim erant quasi Suffraganei, & Vicarij Episcoporum.*

3 *Vicarius propriè est qui vices alterius gerit in iurisdictione, & iudicio.*

4 *Vicesgerens dicitur, qui in loco Vicarij à Prelato est substitutus*

5 *Locumtenes dicitur ille quem ipse Vicarius sibi ipsi sufficit.*

6 *Coadiutor is propriè dicitur, qui Episcopo, aut Rectori infirmo, vel senio confecto, aut iniquo administratori adiungitur, vt in Officio, & administratione coadiuuet.*

7 *Suffraganeus hodie nominatur qui in Episcopali Ordine constitutus ad Pontificalia exercenda coadiutor assumitur.*

8 *Vicariorum in Iure Ecclesiastico quatuor sunt species.*

9 *Vicarij perpetui Parochialium Ecclesiarum sunt illi, qui in Ecclesiis quibusdam Parochialibus, in quibus directi Rectores perpetuò animarum curam exercere non possunt, Vicarij constituuntur.*

10 *Vicarij temporales non perpetui sunt coadiuuantes in cura ad voluntatem, & libitum ipsius Rectoris.*

11 *Vicarij quidam sunt, qui ad omnia, quæ sunt iurisdictionis, à Prælatis constituuntur, vt sunt Vicarij Episcoporum.*

12 *Officialis, & Vicarius Episcopi, an & in quo differant? ostenditur.*

13 *Vicarius, vel Officialis Episcopi eligitur ab ipso Episcopo, sine consensu Capituli: Sede autem vacante*

vacante eligitur à Capitulo, vel confirmatur electus.

14 *Vicarius Episcopi debet eligi qui Doctor saltem in Iure Canonico vel Licentiatus existat, Sacerdos, vel saltem Clericus primæ Tonsuræ, non coniugatus, nec bigamus, nisi prius solutus fuerit ab impedimento bigamiæ.*

15 *Monachus, vel Religiosus prout ab Episcopo cum consensu Abbatis, vt superioris Vicarius creari.*

16 *Episcopus non tenetur sibi Vicarium constituere.*

17 *Vicarius Episcopi est Iudex Ordinarius.*

18 *Episcopi & Vicarij sui generalis idem est Tribunal.*

19 *Vicarij generalis auctoritas partim à Iure communi, partim à commissione Episcopi pendet.*

20 *Beneficia conferre non potest Vicarius, nisi ad hoc speciale mandatum obtineat, & multa alia referuntur quæ non potest efficere.*

21 *Dimissorias litteras Vicarius generalis Clericis dare non potest, vt ab alio Episcopo ordinentur, sine speciali eius concessione, nisi illo in remotis agente.*

22 *Inquirere, corrigere, aut punire aliquorum excessus non potest Vicarius generalis sine speciali hac in re Episcopi permissione.*

23 *Vicarius generalis sine speciali Episcopi licentia non potest aliquos à suis beneficiis, Officiis, vel administrationibus, aut ab Ordine amouere, seu deponere.*

24 *Dispensare vel absoluere nequit Vicarius generalis in irregularitate, vel suspensione aliqua ex delicto occulto proueniente, in quibus potest Episcopus, nisi ad id specialiter deputetur.*

25 *Absoluere à casibus reseruatis ab ipso Episcopo non potest vicarius generalis sine speciali eius licentia.*

26 *Vicarius generalis Episcopi dicitur Prælatus, & in Ecclesiastica dignitate est constitutus.*

27 *Delegatus Papæ potest esse Vicarius generalis Episcopi.*

28 *Executor gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Romana Curia, potest esse Vicarius generalis Episcopi, & à Capitulo Sede vacante electus.*

29 *Vicariis foraneis Episcoporum, & nominatis à Prælatis inferioribus habentibus Episcopalem, & Ordinariam iurisdictionem, non delegantur causæ ab Apostol. Sede, nec ab ea executores fiunt gratiarum beneficialium.*

30 *Vicarius generalis Episcopi dicitur ille, qui constitutus est cum generali potestate in loco, vbi Episcopus Sedem habet.*

31 *Vicarios binos principales poterit Episcopus creare vt causarum expeditioni facilius consulatur.*

32 *Delegatio facta simpliciter Vicario si ex duobus vnus sit principalior, illi soli censetur facta commissio.*

33 *Vicarij vbi duo sunt æquè principales, nec constat de quo Papa senserit in delegatione facta simpliciter Vicario, quid resoluendum, ostenditur.*

34 *Vicarius generalis Episcopi præcedit Canonicos, ac dignitates etiam in Ecclesia; at Episcopo præsente, & stante in Choro inter Canonicos extra sedem Pontificalem assignari debet Vicario alius locus conueniens.*

35 *Archidiaconum præcedit Vicarius generalis tam in Choro, quàm vbilibet.*

36 *Vicarius generalis præcedit omnes Commissarios, & potestates, ac iudices temporales suæ Diœcesis.*

37 *Vicario absente Episcopo debetur reuerentia in Choro dum Diuina celebrantur ab omnibus Canonicis, etiam exemptis ratione subcollectoriæ.*

38 *Vicarius si est etiam Canonicus, & tanquam talis, ad participandas distributiones, Canonicali habitu indutus assistit, suo loco sedere debet.*

39 *Vicarius, vti Vicarius, non potest Missas Conuentuales, aut Pontificales celebrare, nec sanctissimum Sacramentum, aut sacras Reliquias paratus in processionibus deferre, nec aliis diuinis Officiis, aut functionibus Ecclesiasticis se immiscere.*

40 *Candela, & Palma dari debent Vicario Episcopi ante Canonicos, & Dignitates, exceptis iis, qui cum paramentis assistunt Episcopo.*

41 *Protonotarios Apostolicos non participantes præcedit Vicarius Episcopi.*

42 *Gubernatores Ciuitatum, quæ sunt capita Prouinciarum, non præcedit Vicarius Episcopi.*

43 *Euangeliorum codex Vicario etiam Apost. osculandus tradi non debet; nec minus thurificari tripliciter, quia hoc solum Episcopo, & celebranti fit.*

44 *Vicarij officium & iurisdictio quot modis deficiat ostenditur.*

45 *Vicarius Episcopi non tenetur ad Syndicatum.*

46 *Vicarius Episcopi si ita deliquerit in officio, vt offendat iurisdictionem Metropolitani, tunc poterit Archiepiscopus eum coercere censura Ecclesiastica.*

47 *Salarium non conuentum, an debeatur Vicario Episcopi? ostenditur.*

48 *Vicarius Romani Pont. quam habeat auctoritatem? ostenditur.*

49 *Vicarius Papæ potest ratione sui officij prima Tonsura ordinare forensem sine proprij Episcopi licentia.*

50 *Archidiaconus de Iure communi in nonnullis habet Vicarij potestatem, sed differt à Vicario generali in tribus.*

51 *Coadiutor Episcopo dari non potest, vel constitui, absque Romanæ Sedis auctoritate.*

52 *Causa concedendi Coadiutorem Episcopo referuntur.*

53 *Coadiutoris officium quid sit? ostenditur.*

54 *Coadiutoris concessio non liberat à residentia.*

VÆ omnia, quæ ad officium Episcoporum pertinent, de quibus hactenus egimus, non possunt ipsi Episcopi per seipsos exequi, vel perficere, *cap. illud*, 95. *dist.* ideò sacri Canones eis Coadiutores in laboribus statuerunt, atque mandarunt, vt quod per seipsos exercere non possunt, aliis sibi adiutoribus committere debeant, *cap. inter cætera, de officio Ordin. cap. ex frequentibus*, vbi gloss. *de institut.* & olim quidam dabantur Episcopis Coadiutores, qui Chorepiscopi dicebantur, hodie verò habent Vicarios, & nonnulli Coadiutores, sic specialiter dictos, & Suffraganeos. Chorepiscopi olim erant quasi Suffraganei, & Vicarij simul Episcoporum, quibus scilicet plurima cum Episcopis Monasterio- 1 2

rum

rum communis erat dispensatio, qui ad instar septuaginta Seniorum erant constituti propter sollicitudinem, & studium, quod in pauperes agunt, vt dicit Neocæsariense Concilium. Non erant Episcopi, Sacerdotes tamen honorabiliores, vt dicit Nicenum Concil. & inter eos atque Presbyteros quædam erat differentia, medium enim quoddam inter Episcopos, & Presbyteros obtinebant; nam super Presbyteros, etsi præsumptuosè in Episcopos consecrabantur, Lectores etiam & Exorcistas, atque Subdiaconos ordinabant; sed infra Episcopos maiores Ordines minimè conferebant, nec alia Pontificalia exercebant, *cap quamuis, 68. dist.* Tales verò propter eorum insolentiam, qua sibi Episcoporum officia vsurpabant, fuerunt ab Ecclesia reiecti, & eorum institutio de cætero interdicta, *cap. Chorepiscopi, 68. dist.* & diximus latè suprà *in cap. sequenti, de Chorepiscopis.*

3 Vicarius autem propriè est qui vices alterius gerit in iurisdictione, & iudicio, *cap. 1. & 2. de officio Vicarij.* Solet verò Vicarius Episcopi in sacris Canonibus appellari quandoque, Missus Dominicus, aut Missus simpliciter, *cap. de parentela, & cap. ab isto, 35. q. 6. & cap. 2.* iuncta gloss. *de Regularibus, cap. de frigid. & malef.* vel etiam officialis Episcopi, vt infrà videbimus.
4 Sed is qui in loco Vicarij à Prælato est substitutus, dicitur Vicesgerens, quem verò ipse Vicarius sibi ipsi suffecit,
5 dicitur Locumtenens; Vicarius enim Vicarium non dicitur constituere, *cap. Clericos, de offic. Vicar.* gloss. *verb. horum aliorum, in Clem. 1. de Regularibus.*
6 Coadiutor autem is propriè dicitur, qui Episcopo aut Rectori infirmo, vel senio confecto, aut iniquo administratori adiungitur, vt in officio, & administratione coadiuuet, *cap. 1. de Clerico agrot. in Decretal. & in sexto, c. grandi, de suppl.*
7 *neglig. Prel. lib. 6.* qui verò in Episcopali Ordine constitutus ad Pontificalia exercenda Coadiutor assumitur, hodie Suffraganeus nominatur. Videndum est igitur de officio & Iurisdictione Vicarij, postea de Coadiutore, & Suffraganeo Episcopi pauca dicemus.

8 Primò igitur est notandum, quòd in Iure Ecclesiastico Vicariorum quatuor sunt species; quidam enim Vicarij perpetui Parochialium Ecclesiarum quos propter curam animarum constituit Episcopus, *cap. 1. & cap. fin. de offic. Vicar.* sunt enim illi, qui in Ecclesiis quibusdam Parochialibus, in quibus directi Rectores perpetuò animarum curam exercere non possunt, Vicarij constituuntur, veluti in Ecclesiis Monachorum, *cap. vnic. de capellis Monach lib. 6.* aut aliis, quæ Prælaturis, vel Militiis perpetuò sunt vnitæ, quarum Curam exercere Commendatarius non tenetur, aut nequit. Vnde perpetuus, id est, non amouibilis in eis Vicarius pro animarum cura instituitur, & Vicaria huiusmodi perpetua ad instar beneficij habetur. Iura enim loquentia de Curatis Ecclesiis vel beneficiis; de huiusmodi enim Vicariis intelliguntur specialiter in tribus casibus, vt scilicet per adoptionem alterius similis admittantur, & vt eas obtinentes sint omninò Presbyteri, & quòd ætas annorum xxv. requiratur, prout *lib. 3. cap. 6.* infrà videbimus.

9 Alij sunt Vicarij temporales, non perpetui, veluti coadiuuantes in cura ad voluntatem, & liberum ipsius Rectoris, vt notatur *in cap. aliud, cum seq. 7. q. 1.* qui tamen non Vicarij propriè, sed aut Capellani, aut Curati appellari consueuerunt,
10 de quibus etiam *d. cap. 6.* non pauca diximus. Nonnulli præterea sunt Vicarij, qui à Romano Pontifice in Prouincia aliqua, vel Diœcesi Vicarij in spiritualibus Papæ constituuntur, qui & Visitatores dicuntur, de quibus agitur *in cap. fin. 61. dist. & in cap. charitatem, in fine 12. q. 2. & in cap. is cui, de elect. lib. 6.* ita & Monachi in certis locis sibi Vicarios statuerunt, vt *in cap adiicimus, 16. q. 1.*

Quidam denique sunt Vicarij, qui ad omnia, 11
quæ sunt iurisdictionis, à Prælatis constituuntur, hi nempe sunt Vicarij Episcoporum, de quibus hîc agere proposuimus; quorum duplex est diffe- 12
rentia, quidam enim constitui solent ad cognitionem causarum totius Diœcesis (vel alij ad ciuiles, alij verò tantùm ad criminales) & hi non propriè Vicarij, sed Officiales, vel Auditores hodie vocantur, *cap. 1. & 2. de offic. Vicar. in 6.* Vicarius autem, qui dicitur generalis, cætera omnia quæ sunt voluntariæ iurisdictionis, & contentiosæ etiam committuntur, quamuis & ipse quandoque nomine Officialis contineatur, *cap. ex frequentibus, de instit. cap. 2. de consuet. lib. 6. cap. final. de off. Vicar. eod. lib.* Vicarius enim, & Officialis idem significant, & in effectu nulla inter eos, nisi in nomine, versatur differentia, Hippol. Rimin. *in rub. de officius, num. 113.* Cou. *lib. 3. var. cap. 20. num. 46.* Mand. *in tract. de commission. in commiss. per Breue 28. verb. Vicario & in reg. 14. Cancell. q. 6. num. 16.* Menoch. *cons. 51. num. 38.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. § 5. num. 8.* Romanæ autem Curiæ stylus obseruat, vt in expeditionibus seu delegationibus ad Italiam, Vngariam, Dalmatiam, Epyrum, & Cretam, & partes Orientales, Siciliam, & Corsicam concernentibus; Cancellaria verò Vicario semper vtatur; sed vltra montes Alpinos, vt in Hispania, Gallia, Germania, Polonia, Anglia, & in vltramarinis, vt in Africa, Officiales nuncupantur, sicut testantur Mandos. *d. Breue 28. verb. Vicario Bononiensi, & a q 6. num. 8.* Hieron. Paul. *in pract. Cancell. fol. mihi 7. & 8.* Sbroz. *de offic. Vicar. lib. 1. q. 2. num. 10.*

Eligitur autem Vicarius, vel Officialis Episcopi 13
ab ipso Episcopo sine consensu Capituli, *cap. ea noscitur,* vbi Host. *de his quæ fiunt à Prel.* Sede autem vacante eligitur à Capitulo, vel confirmatur electus secundùm Conc. Decret. *sess 24. de reform. cap. 16.* de quo latiùs dicemus infrà *hoc eod. lib. cap. 33. de Capitulo,* cum ampla scilicet, vel limitata facultate, Valenz. *cons. 192. num 6.* & talis eli- 14
gitur, qui Doctor saltem in Iure Canonico, vel Licentiatus existat, aut aliàs quantum fieri poterit idoneus. Valent. *cons. 120. n. 57.* Sacerdos quoque, vel Clericus saltem primæ Tonsuræ; non autem laicus est assumendus, *c. in noua, 16. q. 7. c. decernimus, de iudic.* vbi Abb. *n. 12.* Felin. *n. 6.* Dec. *n. 15.* & Ripa *num. 56* Valenzuel. *cons. 101. n. 67.* Plures citati per me *de off. & potest. Episc. p. 3. alleg. 54. num. 4.* vbi *num. 6.* intelligo dummodo non eligat Cleri- 15
cum coniugatum, aut bigamum, etiam effectum Clericum, nisi priùs solutus fuerit ab impedimento bigamiæ, vt *ibidem* aduerto *num. 11.* vbi ex *num. 12.* teneo Monachum, vel Religiosum posse 16
ab Episcopo, cum consensu tamen Abbatis, vel Superioris Vicarium creari, si legitimus sit, nisi fuerit Religionem Mendicantium professus, de quibus omnibus latè me citato nouissimè Machado *en su perfeto Confessor tom. 2. part. 3. tract. 2. do cum. 2.*

An autem Episcopus teneatur constituere sibi Vicarium? Quæstio dubia est, in qua licèt Boer. *decis 348. n. 6.* Hieron. Gabr. *cons. 32. num. 2. lib. 2.*

Sbroz *de off. Vicar. lib. 1. q. 46.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 29. q. 3. vers. quo loco*, existimauerint Episcopum teneri sibi Vicarium constituere propter ingentes occupationes, in quibus Episcopale regimen, & animarum cura versatur, per seipsos enim etsi diligentissimos, ob amplas, & diffusas Diœceses non valent omnia ministrare. Verùm contrarium amplexa est sacra Rot. Rom. apud Putz. *decis. 43. lib. 2.* Mohed. *decis. 4. de offic. Vic.* Aloys. Ricc. *in coll. decis. p. 5. coll.* 1602. & fuit dictum *in Calagurritana Fructuum* 18. *Martij* 1583. *coram Bubalo, & in Viterbien. & Tuscanen. Vicary* 3. *Martij* 1617. *coram bonæ mem. Card. Caualerio.*

17 Est autem Vicarius Episcopi Iudex ordinarius, cui solet vniuersitas causarum demandari, gloss. *verb. & iurgia in cap. perlectis, dist.* 25. & glos. *verb. Officialem, in cap. 2. de offic. Vicarij, lib. 6 & verb. generaliter, in c. Romana, de appell. eod. lib.* cum citatis per me *d. alleg.* 54. *num.* 36. etiam quoad ea, quæ requirunt speciale mandatum, de quibus infrà; si illa Episcopus vnica commissione concessit cum generali mandato; quia ordinaria iurisdictio tanquam dignior trahit ad se tunc delegatam minus dignam sibi annexam, vt resoluunt Sbroz *lib. 2. q. 55. n. 37. & 39.* Sanch. *de matrim. lib. 3. disput. 29. num.* 8. Nicol. Garc. *de benef. p. 5. cap. 8. à num.* 40. Monet. *de commut. vlt. volunt. cap. 5. num.* 483. Quamuis alij velint Vicarium huiusmodi delegatum censeri, quia delegatus dicitur is, cui causa committitur terminanda, vel exequenda vices delegantis repræsentans, & in iurisdictione proprium nihil habens. Sed quòd potiùs Ordinarius censeatur, ex eo comprobatur quòd à sententia Vicarij non ad Episcopum, sed ad Superiorem appellatur, *cap. 2.* vbi gloss. notabilis, *de consuet. lib. 6. d. cap. Romana*, Ego ipse *d. alleg.* 54. *ex num.* 46. *& in collect. ad d. cap.* 2. vbi multipliciter amplio, & limito. D. Licentiatus Franciscus de la Vega, in sua plenissima Iuris allegatione pro iurisdictione Archiepiscopi Toletani in suo Concilio gubernationis Toletanæ Diœcesis, ex *num.* 1. quamuis si recusetur suspectus, causa suspicionis ab Episcopo cognoscatur, *cap. si contra vnum, in fine de off. deleg.* Ego ipse *in collect. ad dict. cap. 2. num.* 15. Episcopi enim, & Vicarij vnum est Tribunal, & auditorium, Ego ipse *dict. allegat.* 54. *num.* 45. in delegata tamen iurisdictione dici non potest idem consistorium, Marches. *de commiss. p. 2. tit. de commiss. auoc. §. 4. num.* 127. *pag.* 361. Sperell. *decis. 97. num.* 14. Si verò delegatus esset ad aliquam causam tantùm, vel etiam ad vniuersas, veluti ad ciuiles, & criminales, tantùm ad ipsum Episcopum fit appellatio, gloss. *in d. cap. 2.* per text. *in cap. super quorumdam, de offic. deleg. & cap. dilectis, de appell.* Sicut à sententia Vicarij foranei quoque, vel ruralis appellatur ad Episcopum, gloss. notab. *verb. foraneo in Clem. 2. de rescr.* Ego ipse *d. alleg.* 54. *à num.* 21. *& in collect. ad d. cap. 2. num.* 8. Quod enim

18 Episcopi, & Vicarij sui, vel officialis vnum, & idem sit Tribunal, de Vicario tantummodo generali intelligitur, aut ad vniuersitatem causarum Ordinario, secundùm gloss. *d. verb. foraneo*, per text. *in eadem Clem. 2. & in d. cap. Romana, de appell. lib. 6* Hæc autem de causis spiritualibus intelliguntur, nam in temporalibus (vbi Episcopus iurisdictionem habet temporalem) ab eius in temporalibus Vicario, quamuis Ordinario ad ipsum tanquam ad aliud Tribunal superius appellatur, arg. *d. Clem. 2. iuncta glos. de rescript.*

19 Vicarij generalis auctoritas partim à Iure communi, licèt illius persona eligatur ab Episcopo, Valenz. *cons.* 101. *num.* 43. partim verò à commissione Episcopi pendet; sed Ius quidem commune potius limitare videtur Vicarij potestatem, quam ei Episcopus in generali concessione permittere videtur. Solent enim Episcopi Vicariis suis, præter causarum cognitionem, & excessuum correctionem, dispensationem, absolutionem, examinationem, & approbationem auctoritatis Episcopalis interpositionem, & alia his similia concedere, quæ sunt voluntariæ iurisdictionis, ita vt dici possint Vicarij curam animarum habere, secundùm gloss. *in cap. super eo, de præbend. lib. 6. & in cap. tua nobis, de offic. Vicarij, & in cap. dudum 2. de elect.* In hac autem generali concessione Ius commune disposuit quædam omninò non comprehendi, nec Vicario permitti, nisi specialiter concedantur, glos. *in cap. pen. de offic. Vicarij.*

Primò enim, Vicarius non potest beneficia con- 20
ferre, nisi ad hoc speciale mandatum obtineat, *cap. vlt. de offi. Vicarij, lib. 6.* plures, quos refero *d. alleg.* 54. *num.* 60. instituere verò præsentatum à Patrono poterit vt Vicarius, *cap. ex frequentibus*, vbi gloss. & Doctor. *de instit.* citati per me *d. alleg.* 54. *num.* 70. vbi *num.* 71. quòd nec potest beneficium supprimere; & *num.* 72. nec beneficia vnire, nec reuocare vniones & Ecclesiam diuidere; & *n.* 73 quòd nec potest Coadiutores Vicarios imperitis Rectoribus Ecclesiarum deputare; & *n.* 74. quòd nec potest Iuspatronatus ex causa dotationis, fundationis, vel constructionis alicui reseruare; & *n.* 75. quòd nec potest donationi Iurispatronatus decretum, seu auctoritatem interponere; & *n.* 76. quòd nec potest nouas Parochias erigere; & *n.* 77. quòd nec potest imponere pensionem super beneficiis, vbi Episcopus posset; & *n.* 78. quòd nec potest Oeconomum Ecclesiæ instituere, & *n.* 79. quòd nec potest à suis beneficiis, officiis, vel administrationibus, aut ab Ordine aliquos amouere; & *n.* 80. quòd nec valet auctoritatem interponere creatione dignitatis factæ, aut nouum beneficium in Ecclesia creare; & *num.* 81. quòd nec præsentare potest ad beneficium Iurispatronatus ad Episcopi præsentationem pertinens; & *n.* 82. quod nec Ecclesias vetustate collapsas, in matrices vel alias Ecclesias viciniores transferre potest; & *n.* 83. quòd nec potest, si Episcopus fuerit, ea quæ sunt ordinis Episcopalis conferre; & *num.* 85. quòd nec de hæresis crimine cognoscere potest, & *num.* 87. quòd nec publicas pœnitentias imponere, aut publicè pœnitentes reconciliare potest; & *n.* 88. quòd nec voluntatem puellæ habitum regularem suscipere aut professionis votum emittere volentis explorare potest; & *num.* 89. quòd nec ædificationi Monasterij per testatorem relicti assensum & auctoritatem interponere potest; & *num.* 90. quòd nec Indulgentias concedere potest; & *num.* 91. quòd nec potest facultatem seu licentiam confessionis audiendæ aliis concedere; *num.* 95. quòd nec matrimonij monitionibus dispensare potest, etiam iusta causa interueniente, sed ibi contrarium verius; & *num.* 96. quòd nec poterit relaxare interdicta; & *num.* 99. quòd potest facere, seu substituere alium Vicarium nisi ad modicum tempus & ex causa, seu ad vnam vel plures causas; & *num.* 102. quòd nec potest Diœcesim visitare: & *num.* 103. quòd nec potest Synodum congregare; & *num.* 104. quòd nec potest pias defunctorum voluntates exequi; & *n.* 104. quòd nec potest, in alienationibus, seu transactionibus rerum Ecclesiasticarum Decretum

tum interponere, & *num.* 108. quòd nec de caofa reftitutionis in integrum difceptare poteft; & *n.*109.quòd nec ei fine mandato deferri poteft iuramentumpurgationis Canonicæ; & *n.* 110. quòd nequit confentire vt Metropolitanus cognofcat in principali negotio, omiſſo appellationis articulo; & *num.* 111. quòd nec poteft cognofcere fpecialiter commiſſa Epifcopo feu delegata; & *num.* 112. nec feudales caufas cognofcere poteft; & *n.*113 oec poteft auctorare exemplum ex originali fumptum; & *num.* 114. nec repræfalias concedere poteft; & *num.*115. quòd nec poteft decernere excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis; & *n.* 119. quòd nec Clericorum bona confifcare poteft; & *n.* 120. quòd oec poteft pœnas corporales io pecuniarias conuertere; & *num.* 121.quòd nec poteft difpenfare; & *num.*122. quòd nec poteft imponere, & exigere charitatiuum fubfidium.

21 Secundò, non poreft dimiſſorias litteras Clericis dare, vt ab alio Epifcopo ordinentur fine fpeciali conceſſione Epifcopi, nifi Epifcopo ita in remotis agente vt nonnifi poft longum tempus Aduentus eius fperetur, *cap.cùm nullus*, vbi gloff *de temp.ordin. lib.*6. Sbroz *de offic.Vic. lib.*2.*q.* 41. Gutier.*Can.lib.*2.*cap.*17.*n.*20.Zerol.*in praxi Epifc.p.*2. *verb.Vicar.*§.4 Piafec.*in fimili prax.p.*1.*cap.*1.*n.*13. Azor.*inftit.mor.p.*2.*lib.*3.*cap.*45.*q.*7 Vgolin.*de offic. Epifc.cap.*4.§ 7.*verf.*5 *dimifforias*.Narbona *de appel. à Vic.ad Epifc. p.*1. *n.*197. Campan *in diuerf.Iuris Can.rub.* 9.*cap.*8.*n.*3. Molfef.*tract.*2.*cap.*2.*num.*22. Homobon.de Bonis *de exam.Ecclefiaft.p.*1.*tract.*2. *cap.*1. *q.*6. *in fin.* quorum plures refero Ego ipfe *de offic.& poteft.Epifc.p.*2 *alleg.*7.*num.*9. Rota in *Mantuanen.penfionis* 25.*Iun.*1626.*coram R.P.D.Pirouano.* Quando autem dicatur Epifcopus in remotis agere ad hoc vt Vicarius concedere poffit litteras dimiſſorias ordinandis? vide Aloyf.Ricc. *in praxi aurea refol.*18.*per tot.*

22 Tertiò, inquirere, corrigere, aut punire aliquorum exceffus non poteft fine fpeciali hac in re Epifcopi permiſſione, *c.*2.*de off.Vic.lib.*6.Vgolin.*d.*§.7. *num.* 2.*verf.*7 *inquirere*.Sbroz *lib.*2.*q.*142.& alij per me citati *d p.*3.*alleg.*54.*n.*127.

23 Quartò, à fuis beneficiis, officiis, vel adminiftrationibus, aut ab Ordine aliquos amouere, feu deponere non poteft Vicarius, nifi Epifcopi fpecialis licentia præcedat, *cap.licet, de off.Vicar. lib.*6. Sbroz *d.lib.*2.*q.*111.*n.*7.*&* *q.*130.*n.*4.*&* *q.*155.Ego ipfe *d. alleg* 54.*num.*79.

24 Quintò, in irregularitate, vel fufpenfione aliqua ex delicto occulto proueniente, & in quibufcunque cafibus occultis & Sedis Apoft.referuatis, in quibus difpenfatio, vel abfolutio Epifcopis eft permiſſa, Vicarij difpenfare, vel abfoluere nequeunt, nifi ad id fpecialiter deputentur, ficut in Trid.Conc. eft conftitutum *feff.*4. *de reform.c.*6. & docent Sbroz *d.lib.*2.*q.*16. *num.*1.*&* *q.*179.*n.*1.*&* *q.*180.*num.*2.*&* *q* 184 *n.*1.Suar.*tom.*5 *de cenfur. difput.*41. *fect.*2. *n.*8. Vgolin.*d.*§.7.*n.*2. *verf.poftremo*, Narbona *de appell.à Vicar. ad Epifc. p.*1. *num.*229. Ego ipfe *d.p.*2.*alleg.*59.*num.*10.

25 Sextò, abfoluere à cafibus referuatis ab ipfo Epifcopo non poteft Vicarius fine fpeciali eius licentia, quia in generali conceſſione hæc non veniunt, *cap.pen de Pœnit.& remiff. lib* 6. Sbroz *lib.*2. *q.*19. Vgolin.*d.*§ 7.*n.*2.*verf.poftremo*.Gallet.*in margarita cafuum Confcient.verb.Vicar.pen.* Ego ipfe *d. p.*3. *alleg.*54. *num.*116. Et denique in his omnibus videtur fpeciale mandatum requiri, quæ in generali conceſſione Epifcopus verifimiliter non permififfe credendus eft, arg. *cap.cùm in generali, de offic.Vicar.lib.*6.*&* *d.cap.pen.*neceffe tamen non eft in conceſſione Vicarium omnes huiufmodi cafus nominatim exprimere, fed fufficere aliquorum mentionem facere, addita claufula generali, *& ad omnia alia, etiamfi exigant fpeciale mandatum*, vt per text. *in cap.qui ad agendum*, §.*fed fi aliquis, de procurator.lib.*6.Sbroz *lib.*2.*q.*65.*n.*5 Ego ipfe *d alleg.*54. *n.*124.Monet.*de commutat. vltim.volunt c.*5.*n.*479. vbi declarat fi commiſſio extendatur ad fimilia, vel minora, non autem ad maiora, per text *in Clem.non poteft, de procurat.* Et Vicarius Epifcopi fi habet poteftatem fubdelegandi, poteft abfolui ab alio fi incidit in cafum referuatum à fuo Epifcopo, vt per Vgolin.*de officio Epifcopi, cap.*39.*n.*1.Floron.*de cafibus referu.p.*1.*cap.*3.§.1.*num.*1.Diana *moral.refol. p.*1.*tract.*4.*refol.*142.

In Ecclefiaftica dignitate conftitutus eft Vicarius generalis Epifcopi, diciturque Prælatus, vt 26 per Pauin.*in tract. de offic.& poteft. Capit. Sede vac. p.*2.*q.*10. *num.*16. *verf.an autem Vicarius*, Fufc. *de vifit.lib.*1.*cap.*15.*num.*3. Anton.de Prætis *in tract. de iurifd.Epifc.cap.*8 *num.*50. vbi inquit Vicarium dici fpectabilem, & de mediis magiftratibus. Valenzuel. *conf.* 101. *num.*69. vbi *num.*40. *&* 41. quòd debet honorari ficut Epifcopus, & corufcat illius radiis ficut vxor mariti *& conf.* 192. *num.* 9. *&* 10. quòd Vicarius includitur fub nomine Epifcopi, & eo ipfo quod conftituitur cenfetur creatus in fpiritualibus, & temporalibus. Habet enim 27 iurifdictionem rerum Ecclefiafticarum, *cap. non putamus*, iuncta gloff. *verb.videatur, de confuetud. lib.*6.*cap. Romana, in princip. de appellat. eodem lib.* Et eft Iudex Ordinarius in Diœcefi, Valenzuel. *conf.*121.*num.*17.vbi *num.*27.quod cenfetur actum feciffe tanquam Ordinarius. Et ideo poteft effe Papæ Delegatus, gloff.*verb.Delegatus, in Clem.*1. *de refcript.* vbi Zabarell.*n.*21.& Imol. *n.*18. Sbroz. *lib.*2.*q.* 22.*à princ.* Ego ipfe *d.alleg.*54. *num.*130. ac 28 executor gratiarum beneficialium, quæ impediuntur in Romana Curia, Sbroz *d.lib.*2. *q.*23. *num.*6. Flores de Mena *var.lib.*1. *q.*4. *num.*6. & Conferuator, Erafm. à Cochier *de Iurifdict. Ordin.in exemptos*, *p.*1.*q.*39.*num.*4. etiamfi Vicarius fit Epifcopi electi, & confirmati, quamuis nondum confecrati, glof.*verb.Epifcopi, in d.Clem. & fi principalis, de refcript.*Sbroz *d.lib.*2.*q.*13.*n.*4.Sanch.*de matrim.lib.*8. *difputat.* 27. *num.* 35. Maffob.*de Synodo Epifcopi, cap.*4.*dub.*13. *num.*15. fecundùm Rom. impreff. & quamuis Vicarius fuerit electus à Capitulo Sede vacante, gloff. *d.verb.Epifcopi*, Sanch. *d. difput.*27. *n.*32.Flores de Mena *d.q.*4.*n.*11 Ego ipfe *d.alleg.*54. *n.*137. licèt ille in delegatis Vicario Epifcopi non fuccedat, vt diximus inf.*hoc lib.*32. Dummodo ta- 29 men non fit Vicarius foraneus, Flores de Mena *d. q.*4.*à num.*9. nifi illi fieret delegatio ex certa fcientia Summi Pont. vel refpectu alicuius Dignitatis, Sbroz *d.quaeft.*23.*num.*9.*&* 10.Ego ipfe *d. alleg.*54. *n.* 139. & dummodo etiam non fint Vicarij nominati à Prælatis inferioribus habentibus Epifcopalem, & ordinariam iurifdictionem: quia iftis non delegantur caufæ ab Apoftolica Sede, nec ab ea executores fiunt gratiarum beneficialium, *d glof. verb. Epifcopi, in Clem.*1. *de refcript.* Sbroz *d. q.*12. *n.*8.Ego ipfe *d. alleg.* 54. *n.* 141. & me citato *in illo loco* Maffob.*de Synodo Epifcopi, cap.*4. *dub.*13.*n.*20. fecundùm Rom. impreff. Quicquid dicant Sanch. *d.lib.*8. *difput.* 27. *num.* 34. Flores de Mena *d. lib.* 1. *q.*4.*num.*14.

30 Vicarius autem generalis Episcopi dicitur ille,
qui constitutus est cum generali potestate in lo-
co, vbi Episcopus sedem habet, vt docent Sbroz.
de Vicario Episcopi lib.1.q.28.num.7. & q.69.num.2.
Sanch. *de matrim.lib.3. disp.29.num.11.* Campan.*in*
diuers. Iuris Canon. rub.11. cap.23. num.150. vers.in-
31 *super qui Episcopus*, vt causarum expeditione fa-
cilius consulatur, potest binos principales Vica-
rios creare, *cap. quoniam in plerisque, 14. de offic.Ord.*
Clem. & si principalis, iuncta gloss.& *ibi* Card. *à num.*
3.de rescript. Sbroz *d.lib.1.q.50.num.4.* Zerol.*in pra-*
xi Episcop.p.1.verb. Vicarius, in princip. Vgolinus *de*
officio, & potest. Episcopi, cap.4. §.6.num.4. Valen-
zuel. *cons. 192.num.5. in fine*, vbi attestatur sic pra-
cticari in Vicariis generalibus Toletanis, qui resi-
dentiam ordinariam habent in Regia Vrbe Tole-
ti, & oppido Compluti, & *num.7.*foraneos Vica-
rios vocat residentes Matriti, Talauetæ, & Alca-
32 raz, non obstante quod aliqui eorum resideant in
nobiliori loco; & tunc vbi delegatio fit simplici-
ter Vicario, seu Officiali, si alter ex illis sit prin-
cipalior, illi soli censetur facta commissio, glos.
verb. substitutum, in cap. quoniam Abbas 14. de offic.
deleg. glos. *verb. principalis, in Clem. etsi principa-*
lis, 2. de rescript. Pauin. *de potest. Capituli Sede va-*
cante, p. 2. prius. q. 10. num. 9. in fine, Sbroz *lib.2.*
q. 62. num. 3. Squillante *de priuileg. Clericorum,*
cap.2.n.201. in princ. Sanch.*de matrim. lib.8.disp.27.*
num. 36. vbi etiam ex Bellam. *in d. cap. quoniam,*
Abbas *num. 4.* & Imol. *ibi, num. 5.* subdit in simili,
quòd vbi fit commissio Archidiacono,& sunt plu-
res,intelligitur de principaliori.
33 Si tamen sint huiusmodi duo Vicarij æquè
principales, nec constet de quo Papa senserit, dis-
sentiunt Doctores in contentioso rescripto; nam
glos.*verb.substitutum,in d.cap. quoniam Abbas*,existi-
mat illum esse iudicem, quem actor elegerit. Be-
roi. verò *ibidem, num. 77.* putat ambos esse simul
Iudices, & neutrum seorsum. Host. autem, Ioan.
Andr. Card. & Imol. *in d. cap. quoniam Abbas, &*
Tiraq. *de iure primog. q.17. opin.6. num. 13.* credunt
neutrum cum effectu esse iudicem donec princeps
declaret, de quo intellexerit, sicuti dicitur quan-
do nominatur tutor incertus, *l. duo sunt Titij, ff.de*
testam.tutel. & horum opinionem frequentissimam
esse testantur Squillante *d. cap.2.num.201. vers.aly,*
Sanch.*d. disp.27.num.37.* vbi tamen aduertit quòd
non redditur delegatio nulla tanquam incerta,
sed valebit vtique rescriptum, quamuis effectum
non habeat donec declaret Princeps vtrum eorum
elegerit, quod non absque probabilitate intelli-
git Bonacin. *de legibus,disp.1.q.3.puncto 8.§.1.num.*
8. dissentientibus partibus, sentiens illis consen-
tientibus quemlibet eligi posse, quia quilibet ha-
bet auctoritatem, nec vlli fit iniuria:quare in com-
missionibus, & dispensationibus, quæ conten-
tiosæ non sunt, nec inter partes agitantur, erit
iudex ille, cui rescriptum fuerit præsentatum, vt
optimè dicit glos. *d. verb. substitutum*, quæ in hoc
euentu verissima est, sequuntur Bonacina *d. §.1.*
num. 11. & Sanch.*d.num.37. in fine,* vbi *n.38.* hinc
infert semel præsentatum rescriptum dispensatio-
nis alterutri ex Officialibus æquè principalibus
Episcopi, vt illud exequatur, non posse alterum
Officialem æquè principalem adiri,sequitur Squil-
lante *d.cap.2.num.203.*
34 Vicarius Episcopi præcedit Canonicos, ac di-
gnitates etiam in Ecclesia, Sbroz *d. lib.2.q.25.n.4.*
Valenzuela *cons.101.n.59.& 66.* sed Episcopo præ-
sente, & stante in Choro inter Canonicos extra
sedem Pontificalem, assignari debet Vicario alius
locus conueniens, vt declarauit sacra Cong. Car-
dinalium negotiis Episcoporum, & Regularium
præpositorum *in vna Bisignanen. 16. Maij* 1600 & 35
sic præcedit Archidiaconum tam in Choro, quàm
vbilibet, Sbroz *d. lib.2.q.25. à num. 1.* Valenzuel.
cons.101.n.59. & 61. & eadem Congreg.censuit *in*
vna Theatina 6. Iulij 1618. debere præcedere om- 36
nes Commissarios, & Potestates, ac Iudices tem-
porales suæ Diœcesis, vt censuit sacra Congreg.
Rituum *in vna Nucerina Saxoferraten. 27. Februa-*
rij 1610. & absente Episcopo ei debetur reueren- 37
tia in Choro dum Diuina celebrantur ab omni-
bus Canonicis, etiam exemptis, ratione Subcol-
lectoriæ, vel alia, eadem Congreg. Rituum *in vna*
Cathacen. 12. Nouembris 1614. si tamen Vicarius 38
est etiam Cononicus, & tanquam talis ad partici-
pandas distributiones canonicali habitu indutus
assistit, suo proprio loco sedere debet, nam cùm
Vicarius Archiepiscopi Lancianen. tanquam Ca-
nonicus, Archipresbytero in Choro,in Capitulo,
in Processionibus, & aliis actibus publicis præ-
cedere, Missas solemnes canere, aliásque functio-
nes Ecclesiasticas, quæ Archiepiscopo absente
primæ Dignitati regulariter spectant, peragere
prætenderet,eadem S. Congreg. *sub die 8. Martij,*
& 3. Augusti 16 5. Archipresbyterum dicto Vi-
cario, vti Canonico, in Choro. Capitulo, Proces-
sionibus, aliisque actibus publicis præcedere,
Missas solemnes canere, aliasque functiones Ec-
clesiasticas, quæ Archiepiscopo absente, primæ
Dignitati competunt, peragere debere censuit.
Non potest enim Vicarius, vti Vicarius, Missas 39
Conuentuales, aut Pontificales celebrare, nec
sanctissimum Sacramentum, aut sacras Reliquias
paratus in processionibus deferre, nec aliis Diui-
nis officiis, aut functionibus Ecclesiasticis se im-
miscere, sed tantùm præesse, vt omnia suo ordine
fiant, vt declarauit sacra Congreg. Cardinalium
negotiis Episcoporum, & Regularium præposi-
torum *in vna Bisignanen. 16. Maij* 1600. Vnde illi 40
Candelæ & palmæ ante Canonicos, & dignita-
tes dari debent, exceptis iis, qui cum paramentis
assistunt Episcopo in Sede Pontificali existenti,
vt censuit eadem S. Congreg. proximè citata. Item 41
præcedit Protonotarios Apostolicos non partici-
pantes, sicut declarauit S. Rituum Congreg. *sub*
die 10. Aprilis 1604. & Gubernatorem, vulgò Ca-
pitaneum, in functionibus Ecclesiasticis præce-
dit. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiastici,de-*
cis.580. in 1. edit. aliàs *resol.555.in 2. edit.* Ego ipse
dict. alleg. 54. num. 144. non tamen Gubernatores 42
Ciuitatum, quæ sunt capita Prouinciarum, vt
Narniensi Episcopo rescripsit S. Congregatio
Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regula-
rium præpositorum *die 30. Iunij* 1592. non debet 43
tamen Euangeliorum Codex Vicario, etiam Apo-
stolico osculandus tradi, nec minus thurificari
tripliciter, vt Melfitano Episcopo rescripsit ead.
sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episco-
porum, & Regularium præpositorum, *sub die 28.*
Aug. 1589. hoc enim solùm Episcopo, & cele-
branti fit, vt eadem sacra Congregatio declarauit
sub die 14. Aprilis 1591.
Vicarij officium, & iurisdictio multis modis 44
deficit, & primò per reuocationem Episcopi, nam
si mediante Episcopi nominatione Vicarius ordi-
nariam iurisdictionem à lege consequitur, vt *dicta*
alleg.54. num. 145. ostendimus, ita etiam contraria
eius Episcopi voluntate tollitur, & reuocatur,
res

res enim per quascumque causas nascitur, per easdem dissoluitur, *cap. omnis res, de regul. Iuris, lib. 6.* Quare ita resoluunt Sbroz *lib. 3. q. 6. num. 7. & q. 14. num. 5. vers. secundò adducitur*, Azor. *d. lib. 3. cap. 45. q. 14.* Vgolin. *d. cap. 4. §. 6. num. 4.* Ego ipse *d. alleg. 54. num. 14.* Secundò, si Episcopus fuerit maiori excommunicatione nodatus, & publicè denuntiatus, quia sicut per huiusmodi excommunicationem suspenditur Episcopi Iurisdictio, *cap. ad probandum, 24. de re iudic.* ita similiter eius Vicarij iurisdictio suspenditur, cùm accessoria sit, & idem audițorium vtriusque reputetur, vt docent infiniti propemodum per me citati *d. allegat. 54. num. 146.* Tertiò per Episcopi mortem, Ego ipse *de alleg. 54. num. 151.* vbi *num.* 152 addo valere gesta à Vicario ignorante mortem Episcopi longè distantis, & *num.* 133. quòd ante scientiam dictæ mortis potest beneficia conferre, si conferendi potestatem habeat.

45 Ad Syndicatum non tenetur Vicarius Episcopi, vt expressè declarauit Gregorius XIII. sicut testatur Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepisc. Neapol. cap. 58. in nouiss. edit.* quem refero Ego ipse *d. alleg. 54. num.* 183. Anton. Nouar. *in sum. Bullar. tit. de Syndicatu Vicarij super Bulla Gregorij XIII. pag. 564.* si verò ita deliquerit in officio, vt offendat iurisdictionem Metropolitani, veluti si nolit deferre appellationi ad eum legitimè emissæ, vel illius inhibitionem spernat, tunc enim poterit Archiepiscopus eum coërcere censura Ecclesiastica, in quibus terminis procedit text. *in cap. 1. de offic. Vicar. lib. 6.* qui venit coniungendus cum alio text. eiusdem Innocentij IV. in eadem controuersia inter Archiepiscopum Remensem, & eius Suffraganeos, siue eorum Officiales, *in cap. Romana Ecclesia, in princ. de appellat.* Quando autem deliquit in officio præiudicando simpliciter partibus, & iustitiæ cognitio, & punitio pertinet ad ipsum Episcopum, qui habet facultatem à Iure, prout quiuis alius Magistratus coërcendi officialem suum, appellatione remota, *l. nulli officialium, C. quomodo appell. non recip.* registrata per Gratian. *in cap. ei qui appellat, §. nulli quoque, 2. q. 6.* & sic resoluit Loter. *de re benef. lib. 1. q. 22. n. 100. cum seq.* vbi intelligit nisi propter notorietatem, & grauitatem criminis facta sit deuolutio.

46 Vtrum autem salarium non conuentum debeatur Vicario Episcopi? Videbatur dicendum quòd non, Mohedan. *decis. 4. de officio Vicar. in nouis*, Marta *voto 99. num. 2.* Valenzuel. *cons. 179. num. 62.* quia regulariter salarium non conuentum non debetur, Rota *decis. 559. num. 1. & decis. 679. num. 10. p. 1. diuers.* tum, quia ad effectum exigendi salarium non conuentum erant probanda extrema, nempe quòd Episcopus solitus esset conducere, & Vicarius locare operas suas, secundùm Alexand. *cons. 106. lib. 3.* Dec. *cons. 132. in fine.* Contrarium tamen fuit dictum in Rota apud Marchesan. *de commission. p. 1. pag. 1192.* nempe deberi salarium; nam ex æquitate salarium non conuentum Iudicis officio peti potest, Mohedan. *decis. 4. num. 1. de*
47 *offic. Vicar.* Ioan. Baptist. Magon. *de recta patroc. rat. cap. 8. num. 3.* Illud autem quod dicitur per Alexand. & Dec. procedit in famulis, & aliis vilibus personis, quæ sæpenumerò inseruiunt pro expensis etiam sine salario.

48 Vicarius autem Romani Pontificis maiorem habet potestatem, ipse enim Ordines, & beneficia curam animarum habentia confert, & omnia ferè exequitur, quæ Episcopi in suis Diœcesibus faciunt, & proprios habet milites ad coërcenda Clericorum delicta. Fauin. *de offic. & potest. Capituli Sede vac. p. 2. q. 10.* Verùm in Vrbe tantummodo, non extra Vrbem obtinet iurisdictionem, nisi ei specialiter sit concessum, *cap. sua nobis, de officio Vicarij*, Vestr. *in pract. lib. 2. cap. 6.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 39. de Vicario Vrbis*, Galganet. *de Iure publico, lib. 3. tit. 36. num. 7.* Sbroz *lib. 1. q. 3. num. 19.* & Rota *in Firmana Pensionis 15. Decembris 1627. coram R. P. D. Duran.* firmauit Vi- 49
carium Papæ posse ratione sui officij prima Tonsura ordinare forensem sine proprij Episcopi licentia. Alij verò Vicarij Apostolici, seu Visitatores in certis Diœcesibus Deputati, ea omnia ibi facere possunt, quæ & ipse Episcopus exceptis Pontificalibus, vt declaratur *in cap. fin. dist. 61. & in cap. is cui, de elect. in 6.*

Notandum est præterea circa Vicarium Epi- 50
scopi, quòd Archidiaconus quoque de Iure communi in nonnullis habet Vicarij potestatem, vt *inf. hoc eod. lib. cap. 24. à num. 34.* videbimus. Differt tamen à Vicario generali in tribus; primò enim, à sententia Archidiaconi, ad ipsum Episcopum appellatur, *d. cap. Romana, §. ab Archidiacono, & ibi* glos. *de appellat.* Sicut, & à sententia Vicarij foranei, vel alterius inferioris, cùm à Vicario generali ad Episcopi superiorem appelletur, vt vidimus, nisi aliud Ecclesiarum inducat consuetudo, vt ibidem dicitur; potest tamen semper ad Papam appellari omissis mediis, quamuis aliud de Iure ciuili seruetur, *cap. ad Romana, cap. quisquis, cum similibus, 2. q. 6. cap. 1. de offic. Legati.* Secundò, Archidiaconi officium, & potestas semper durat etiam post mortem Episcopi, vt suo loco videbimus. Vicarij verò iurisdictio, atque officium mortuo Episcopo statim expirat, nisi esset ab Episcopo cum consensu Capituli constitutus, quod scilicet Capitulum Sede vacante ius habet Vicarium eligendi, vt vidimus, arg. *cap. 2. de statu Monach.* Tertiò, Archidiaconus post Vicarium cum reliquis Dignitatibus, & Canonicis sedet, Vicarius verò generalis omnibus post Episcopum præfertur, vt suprà diximus; & hæc de Vicario Episcopi dixisse sufficiat.

Nunc ad Coadiutoribus est sciendum, quòd 51
Coadiutor Episcopo dari non potest, vel constitui absque Romanæ Sedis auctoritate, vt decreuit S. Concil. Trid. *sess. 25. de reform. cap. 7.* quòd si quando Ecclesiæ Cathedralis vrgens necessitas, aut euidens vtilitas postulat Prælato dari Coadiutorem, is non aliàs cum futura successione detur, quàm hæc causa prius diligenter à S. Romano Pontif. sit cognita, & qualitates omnes in illo concurrere certum sit, quæ à Iure & Decretis illius sanctæ Synodi in Episcopis, & Prælatis requiruntur, aliàs accessiones super iis factæ subreptitiæ esse censeantur; ex quo Concilij Decreto iam colligitur Summum Pont. antequam coadiutorem cum futura successione alicui deputet, solere causam vrgentis necessitatis, seu euidentis vtilitatis à Concilio requisitam priuatim per Cardinales, & in Consistorio examinare, vt attestatur Flami. Paris. *de resign. benefic. lib. 6. q. 20. num. 14. in fine.* Causæ autem concedendi huiusmodi Coadiutorem sunt plures. Prima est senectus Episcopi, *cap. vnic. de Cler. ægrot. lib. 6.* vbi Archid. & Gemin. *num. 5.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de reprob. benef. viu. impet. num. 50.* Flam. *d. q. 20. num. 6.* Campan. *in diuers. Iuris Canonici rub. 7. in c. 6. num. 110. cum seqq.* Secunda, propter ægritudi-

nemEpiscopi, cap. 1.7.q.1.d.cap. vnic. Paris.cons.49. num. 38. lib.4. Flamin.d.q. 20. num.7. vbi explificat si maiori parte anni sit infirmus, ve nun possit exercere ea, quæ muneri suo incumbunt, vel sit cæcus, aue leptam habeat. Tertia, propter clementiam Episcopi, d. cap. vnic. Bertachin. de Episcopo, 2.p.lib.4. num.24. Flamin.d.q.20.num.9. Quarta causa, si Prælatus sit suspectus de dilapidatione bonorum Ecclesiæ, Abb. in cap. licet Heli, num. 8. de sim. Flam.d.q. 20.num.10. Quinta causa, si aliàs est inhabilis, vt noo possit muneri sibi iniuncto incumbere, Ioan. Andr. & alij; quos refert Flamin.d q.20.num.11.

52 Officium Coadintoris Episcopi est omnia Episcopalia exercere si est consecratus Episcopus, aliàs minimè, vt in Conc. Arausic. cap. 2. & similiter facere, quæ non potest Episcopus, cui est coostitutus. Vnde beneficia conferre vel similia, quæ fieri ab Episcopo facilè possunt, non potest Coadiutor, nisi datus esset dementi: datus verò dilapidanti maiorem. habebit in rerum Ecclesiasticarum administratione auctoritatem. Denique ea datur Coadiutori auctoritas, quæ ex causa, ob quam dator, necessaria existimatur: aliud est de Vicario seu Visitatore à Sede Apostolica delegato, de quo superius diximus. Quam autem potestatem, & auctoritatem habeat Coadiutor datus Archiepiscopo, vel Episcopo cum futura successione, decreuit sacra Rituum Congregatio die Ionis 31. January 1591. quam declarationem refetunt Prosp. de Augustino in addit. ad Quarant. in sum. Bullarij. verb. Archiepiscopi auctoritas, post num. 12. Piasec. in praxi Episc. p.1.cap.1.num. 10. Campan. d. cap. 6. num.107. Ego ipse de officio, & potest. Episcopi, p. 1. alleg. 118. ex num. 9. secundùm Lugdunens. impress. de quo Episcopi coadiutore latiùs infrà lib 2. cap.10. à princ.

53 Quoad residentiam aotem coadinti est aduertendum emanasse à sacra Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum Decretum tenoris, de quo infra, videlicet. Cum Episcopus Nicoteren. eò quia Coadiutorem in eius Episcopatu haberet, à residentia abesset, Sanctissimus, sub die 7. Septembris 1619. mandauit dari litteras Episcopo eum monendo quòd concessio Coadiutoris non liberat à residentia, & quòd propterea omnino ad suam accedat residentiam.

De Vicario Episcopi specialem tractatom edidit Iacobus Sbrozzius, & agont Zerol. in praxi Episcopi, verb. Vicarius, Paul. Piasec. in simili praxi p. 2. cap. 4. à num. 4. Rebuff. in praxi tit. de Vicariis Episcoporum. Lancel. in instit. Canon. lib. 1. tit. de offic. Vicar. Læl. Zech. de Republ. Eccles. cap. 23. de Vicario Episcopi, Bertachin. in tract. de Episcopo lib. 4. p. 7. tit. de Vicario Episcopi, Cuch. in institut. maior. lib. 2. tit. 8 Ioan. Gutier, c. canon. lib. 2. cap. 17. Nicol. Garc. de benefic. p. 5. cap 8. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 43. cum seqq. Narbona de appellat. à Vicario ad Episcopum p. 1. & alij citati per me de officio, & potest. Episcopi p. 3. alleg. 54.

Capvt XVI.

De Chorepiscopis.

SVMMARIVM.

1 Chorepiscopi minores erant Episcopis, Presbyteris autem aliquo modo superiores.

2 Chorepiscopi erant quidam Presbyteri, qui in pagis, aut oppidis loco Episcoporum curam animarum exercebant, atque tanquam eorum Vicarij constitui ad aliqua Episcopalia munia obeunda.

3 Chorepiscopi quæ prohibeantur facere, & quæ conferre eis liceat, ostenditur.

4 Chorepiscopos alios fuisse extraordinarios, qui veram Episcopalem consecrationem accipiebant, nonnulli existimarunt.

5 Episcopi nunquam fuerunt Chorepiscopi.

6 Chorepiscoporum Ordo quare ab Ecclesia damnatus fuerit ostenditur.

Post Ordinem Episcopalem olim 1
in Ecclesia erat alius Chorepiscoporum, qui quidem minores erant Episcopis, Presbyteris autem aliquo modo superiores, vt ex infra dicendis apparebit. Ordinarij hi Chorepiscopi 2
solùm erant quidam Presbyteri, qui in Pagis aut Oppidis loco Episcoporum curam animarum exercebant, veluti Parochi, Vicarij foraneì officio fungentes, dicebanturque à verbo Græco χώρα, quod Latinè Oppidum, vel Pagum significat, vel etiam locum, quasi in pagis, & in villis, & loco Episcoporum, atque eorum Vicarij sint constituti ad aliqua Episcopalia munia obeunda; vide Card. Bellarm. in controuers. Cathol. tom. 1. controuers. 5. lib. 1. de Clericis, cap. 17. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 25. §. 2. iuncta lit. F. Petr. Gregor. syntagm. Iuris, p. 2. lib. 15. cap. 12. num. 47. Vasq. tom. 3. in 3. p. disp. 238. num. 68 Filliuc. tom. 2. tract. 9. de Sacram. Ordinis, cap. 5. num. 103. & 104. Monet. de Conseruator. cap. 5. num. 42. Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha in comment. ad cap. quamuis, num. 2. dist. 68. nouissimè D. Riccinl Eccles. lucub. lib. 2. cap. 1. & 3
sic non poterant confirmare, consecrare Ecclesias, Altaria, aut Virgines, nec pœnitentes publicè in Missa reconciliare, Ordines maiores conferre, & expressè eisdem prohibet text. in d. cap. quamuis, & in cap. in Ecclesiis, in fine, 68. dist. Cætera autem poterant vt quilibet Episcopus, vt ex multis Conciliis colligit Card. Bellarm. d. c. 17. vnde vltra Ordines minores iisdem Subdiaconatum licuisse conferre probat Concil. Antioch. can. 10. & confirmatur ex d. cap. quamuis. vbi solùm vetat Chorepiscopos conferre Sacerdotalem, vel Diaconatus Ordinem, quasi reliqui eisdem permittantur; vel quia illo tempore Subdiaconatus non esset Ordo sacer, quod non bene colligitur ex d. cap. Ecclesiis, vel quia id haberent ex commissione Romani Pont. vt existimarunt nonnulli antiqui Theologi, & alij recentiores, quos refert Vasq. d. tom. 3. disput. 243. cap. 4.

Non defuerunt tamen qui existimarent vltra 4
Chorepiscopos ordinarios, de quibus hucusque egimus, alios fuisse extraordinarios, qui veram Episcopalem Consecrationem accipiebant, dicebanturque Chorepiscopi, quia in aliena Diœcesi ministrabant, vt sont hodie Episcopi titulares Suffraganei Episcoporum, & de his videtur loqui expressè Damasus in epist. 3. & Concil. Antiochen. can. 8. dum illis concedit litteras dimissorias, aut commendatitias dare generales, seu formatas, & can. 10. ibi, Chorepiscopi, qui manus impositionem ab Episcopis acceperunt, & veluti Episcopi sunt ordinati, &c. & sic intelligenda esse aliqua Concilia, quæ his Chorepiscopis facultatem conferendi Ordinem Subdiaconatus dabant; ita Vasq. dict.

disp. 238. *cap.* 7. Ochogau. *in tract. vnic. de Sacram. Ordin.* q. 9. Sebast. Cæs. *in relect. Eccles. hierarch part.* 2. *disput.* 10. §. 3 *in fine*. Et quidam aiunt in hoc sensu Linum, & Cletum fuisse Chorepiscopos Petri Apostoli, vt dicit Ioannes Papa, quem refert Genebratd. *in Chron. anno Christi LXX.* quia verò multi Chorepiscopi ordinabantur tanquam Episcopi, & consecrabantur, ideo Concil. Antiochen. *dict. can.* 10. *in fine*, prohibuit & iussit vt Chorepiscopus ab Episcopo loci ordinetur, id est, vt Chorepiscopus solùm sit Preshyter, non Episcopus, Gratian. *in princ.* 67 *dist.*

5 Verùm alij meliùs probarunt Chorepiscopos nunquam Episcopos fuisse, vt expresè sentiunt Ayala *de Ecclesiasticis traditionib. p.* 3. *consid.* 4. vbi rem hanc ex professo disputat, & Franc. Turrian. *in annot. ad Concil. Nicanum, cap.* 54. nam si Episcopi essent, vt voluerunt alij, cur non Diaconarum, & reliqua Episcopalia munera exercere possunt, vel in locis sibi deputatis, vel saltem consentiente Episcopo Diœcesano exequuntur; quod tamen prohibet *d. c. quamuis*. Deinde si Episcopi essent quomodo in pagis, & villis constituuntur, contra reg. text. *in cap.* 1. *de priuileg. & in cap. illud, & in cap. Episcopo*, 80. *dist.* quibus probatur solùm maioribus Ciuitatibus Episcopos esse præficiendos. Denique, si Episcopi essent, minimè Damasus Papa *in cap. Chorepiscopi, ead. dist.* 68. Chorepiscoporum institutionem improbaret vt prauam, & sacris Canonibus, ac sacræ Scripturæ contrariam, quia in illis nullum habent fundamentum, sed potius constat solos duos gradus majorum & minorum Sacerdotum Christum Dominum instituisse: vnde cum Synodo Neocæsariensi sic liceat colligere; Christus Dominus solos duos gradus, Episcoporum scilicet, & Presbyterorum instituit: Chorepiscopi non sunt Episcopi, vt ipsa nominis etymologia sonat, quia loco sunt Episcoporum, ergo vt Presbyteri sint oportet; quòd si despiciunt esse Presbyteros, nihil sunt, nam tertius Ordo nec sacris Litteris, nec Pontificiis Canonibus reperitur. Quare concludendum

6 est Chorepiscopos ex Ecclesiæ institutione nihil aliud fuisse quàm Presbyteros, quibus crederentur res præcipuè temporales, & curam pauperum, & eleemosynarum, & aliqua ministeria Episcopalia; sed quia postea eorum ambitione crescente gerebant se pro Episcopis, suóque officio non contenti audebant maiores Ordines, & omnia Episcopalia exercere, & aliquando consecrationem quæ Episcoporum est propria, extorquebant, ideo meritò eorum Ordo ab Ecclesia damnatus est *in d. cap. Chorepiscopi*, & post antiquiores explicant Contad. Brun. *de caremon. lib.* 1. *cap.* 4. Cattanza *in summ. Concil. Damas. in epist.* 4. *pag. mihi* 77. Boll. *in œconom. Canon. classi* 3. *cap.* 2. §. 4. Henriq. *in sum. lib.* 10. *c.* 23. §. 2. quos refero Ego ipse *de offic. & potest. Episcops, part.* 1 *tit.* 1. *cap.* 6. *n.* 22. quibus addo nouissimè Anton. Ricciul. *Ecclesiast. lucub. lib.* 2. *cap.* 1.

Capvt XVII.

De Abbatibus.

Svmmarivm.

1 *Abbates digniorem locum post Episcopum obtinent.*

2 *Abbates in sacris generalibus Conciliis immediatè post Episcopos sedere debent.*

3 *Abbates præ aliis sunt honorandi, quia habent dignitatem, & cum Prælatis multa communia.*

4 *Prælatorum appellatione veniunt Abbates.*

5 *Abbatia in multis æquiparatur Episcopatui.*

6 *Abbatialis dignitas in odiosis non comprehenditur sub nomine dignitatis.*

7 *Expectans non capit Abbatiam, quæ non cadit sub nomine beneficij cum speciali nota sit digna.*

8 *Abbas dicitur sponsus Ecclesiæ, & eo mortuo Ecclesia viduata dicitur.*

9 *Abbas dicitur Ordinarius in Ecclesiis sibi subiectis, sicut Episcopus, & potest esse Iudex in causis suarum Ecclesiarum subiectarum.*

10 *Consensus Episcopi sicut requiritur in alienatione bonorum Ecclesiæ, ita consensus Abbatis in alienatione bonorum Ecclesiæ subiectæ Abbatiæ.*

11 *Abbas Ioachim tempore Vrbani III. multa perdoctè scripsit.*

12 *Ioachim Abbas fuit Prophetiæ dono præditus.*

13 *Abbas antiquus qui scripsit in Iure Canonico fuit sancti Miniati Abbas.*

14 *Panormitanus Abbas scripsit in Iure Canonico, & fuit Abbas Monasterij Monacensis. Referendarius Papæ, & Auditor Cameræ, & tandem Cardinalis.*

15 *Abbas ab Hebræo, seu Syro vocabulo dictus est quasi Pater.*

16 *Abbates eremi cultores dicuntur, quia stante tyrannorum persecutione sese in speluncis abdebant, & nominati sunt Archimandritæ, quasi Principes eorum qui cauernis habitabant.*

17 *Abbatum quidam sunt sæculares, & quidam Regulares.*

18 *Abbates sæculares sunt illi, qui beneficia Ecclesiastica obtinent cum titulo Abbatiæ.*

19 *Abbates sæculares quidam sunt, qui non solùm in Clericos, verùm etiam in laicos sibi subiectos quasi Pontificalem siue Episcopalem iurisdictionem exercent, alij sunt prædictis longè inferiores.*

20 *Commendatarij Abbates illi vocantur, quibus Abbatia perpetuò commendantur.*

21 *Abbatiæ, & beneficia Regularia cœperunt sæcularibus commendari tempore Leonis IV.*

22 *Abbates Regulares aliqui populum, & territorium proprium habent, in quo Episcopalem iurisdictionem, & aliquando temporalem exercent, ac locorum Ordinarij dicuntur.*

23 *Abbates Regulares alij sunt sub se Regulares tantum subditos habentes, quorum regimini, & gubernationi præfecti sunt.*

24 *Monasterium vnumquodque olim suum tantummodo Abbatem in superiorem agnoscebat, & illi tantum, & non alteri subiiciebatur, postea cum Monasticæ Religiones ab Episcoporum iurisdictione Summorum Pontif. priuilegiis sese eximerent, factum est, vt vni generali Abbati tanquam eorum capiti cæteri obedirent.*

Abbates quidam sunt solo nomine, qui Regulares sub se subditos non habent. ibid.

25 *Abbates Originem traxerunt à primis illis Eremi Patribus, quorum primus cum titulo & beneficio Abbatis fuisse videtur Antonius.*

26 *Abbates debent esse professi eiusdem Religionis in cuius Prælatos sunt eligendi.*

27 *Eligere vt quis possit Abbatem, tacita professio sufficit.*

ficit. vt verò possit eligi necessariò requiritur expressa.

28 *Ordinibus sacris constituti esse debent Abbatum electores.*

29 *Eligentes Abbatem non sint per excommunicationem, vel aliam censuram, aut Ecclesiasticam inhabilitatem ab eligendo suspensi.*

30 *Eligendi in Abbatem, vel Prælatum Regularem debent habere 25 annos inceptos.*

31 *Professus expressè debet esse eligendus in Abbatem, & Prælatum Regularem.*

32 *Abbatiæ, & beneficia administrationem habentia à nemine præter Summum Pontificem possunt conferri, nisi professis.*

33 *Electio Religiosi assumpti in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis est nulla, etiamsi dignus non reperiretur in illa Religione qui possit eligi.*

34 *Eligendus in Abbatem debet esse Presbyter.*

35 *Illegitimus ad Abbatialem dignitatem, vel alias Prælaturas Regulares absque Summi Pontificis dispensatione assumi non potest.*

36 *Electus in Abbatem non debet esse corpore vitiatus, homicida, apostata, periurus, prodigus, neophytus, vel patiens defectum aliquem animi vel corporis.*

37 *Pœnitentiati à S. Officio ad Dignitates, & Prælaturas omninò inhabiles sunt, etiamsi pœnitentias compleuerint.*

38 *Abbas vnus non potest duobus Monasteriis præfici.*

39 *Abbas debet esse in regimine cautus, humilis, castus, misericors, discretus, & sobrius, & ne sit turbulentus, & anxius, nec nimius, & obstinatus, nec zelotypus, & nimis suspiciosus.*

40 *Electio Abbatis à quibus sit facienda, ostenditur.*

41 *Inquisitio quomodo facienda, & processus fabricandus de promouendis ad Abbatias, & Monasteria, quæ in Consistorio prouidentur, ostenditur.*

42 *Benedici à proprio Episcopo debent Abbates omnes perpetui, qui Monachis præsunt.*

43 *Benedictio Abbatum non nisi in die Dominico, vel festiuo fit.*

44 *Benedictio Abbatis intra annum ab electione computandum postulanda est.*

45 *Abbates semel benedicti, si deinde ad aliam Abbatiam eligantur, non sunt iterum benedicendi.*

46 *Episcopus si tertiò requisitus benedicere Abbatem sine causa renuerit, poterit ipse Abbas non expectata benedictione Officium administrare, & Ordines minores conferre.*

47 *Abbas dicitur quis ante benedictionem, & potest vti Baculo, & cæteris Pontificalibus.*

48 *Episcopalia insignia Abbates plurimi ex Apostolicæ Sedis priuilegio habent, scilicet vsum Mitræ, & Baculi Pastoralis.*

49 *Abbates habent ius solemniter benedicendi in propriis tantùm Ecclesiis, quæ ad eos pertinent pleno iure, videlicet post Missarum solemnia, Vesperas, & Matutinarum Officia tantùm, non autem alibi, dummodo non sit præsens Episcopus.*

50 *Abbas S. Mariæ Pacis Romæ, potest in eo Monasterio benedictionem solemnem post Missarum, Vesperarum, & Matutinarum solemnia elargiri ex Priuilegio Pontificio, etiamsi in benedictione huiusmodi aliquis Antistes Cardinalis, vel Sedis Apostolicæ Legatus præsens fuerit.*

51 *Benedictionem priuatam more Episcoporum per vias minimè dare potest Abbas vsum Mitræ, & Baculi habens.*

52 *Baculo Pastorali vtuntur Abbates.*

53 *Abbas ante benedictionem defert Baculum Pastorale si confirmatus sit.*

54 *Mitræ triplex est species.*

55 *Abbates plures recensentur, qui speciali Sedis Apostolicæ priuilegio habent vsum Pontificalium.*

56 *Abbates generales quorumdam Ordinum Monachalium ex priuilegio Summorum Pont. habent facultatem deferendi Prælatorum Regularium habitum.*

57 *Mozzettam etiam præsente Episcopo possunt nonnulli Abbates generales deferre.*

58 *Abbas insignia Pontificalia deferendi ius habens, præcedit non habentem.*

59 *Mozzetta incedere extra claustra minimè licet Abbati S. Saluatoris Montis Amiati.*

60 *Abbates dicuntur habere vsum & exercitium Pontificalium potius ad decorem suarum Ecclesiarum, quam ad significationem eorum, ad quæ in Episcopo fuerunt instituta.*

61 *Paramenta, & ornamenta Ecclesiarum sibi tantùm subiectarum benedicere possunt Abbates, & vbi vigeret consuetudo vndecumque ad se venientia.*

62 *Benedicere sacras vestes, & Pallas Altaris Abbatibus ex consuetudine licet, non autem sine ea.*

63 *Abbas, qui est benedictus, vel qui ex priuilegio Sedis Apostol. habet vt Pontificalia exercere possit, potest omnia sacra benedicere, illis exceptis in quibus vnctio requiritur.*

64 *Consecrationem vllam efficere Abbatibus non licet in qua vnctio requiritur, nisi eis speciali Sedis Apostol. priuilegio fuerit indultum, vt Calices, Altaria, lapides, & alia in quibus vnctio requiritur, consecrent, & benedicant.*

65 *Abbates exempti habentes ius Baculum deferendi, & Mitram, possunt Minores Ordines conferre suis subditis, non solùm Monachis, verùm etiam & laicis in quos Ordinariam habebant iurisdictionem.*

66 *Abbatibus & aliis quibuscumque quantumuis exemptis, & nullius Diœcesis, non licet attento Concil. Trident. cuiquam qui Regularis subditus non sit, Tonsuram, vel Minores Ordines conferre.*

67 *Abbates non possunt conferre Minores Ordines aliis Regularibus sibi non subditis, qui dimissorias speciales suorum superiorum, & specialem licentiam Episcopi loci habuerint, nec etiam aliis secularibus suorum superiorum dimissorias afferentibus, quamuis plures contrarium sentiant, de quibus num. 68.*

69 *Dispensare in interstitiis possunt Abbates in omni casu quo primam clericalem Tonsuram, minorésque Ordines suis subditis Regularibus conferre possunt.*

70 *Nouitiis conferre non possunt Abbates minores Ordines, qui facultate illos conferendi Regularibus sibi subditis gaudent.*

71 *Nouitij Religionum priuilegiis gaudent.*

72 *Abbates Monachos suos absoluere possunt à peccatis omnibus, & censuris, nisi alteri à Iure specialiter reseruatis.*

73 *Abba*

73 *Abbates à sententia excommunicationis pro iniuria Clericorum Monachos suos absoluunt ex ipsius Papæ confessione.*

74 *Abbates, & cæteri Prælati Regulares absoluunt suos subditos exemptos à votis, & iuramentis.*

75 *Abbates habentes territorium cum iurisdictione Episcopali respectu subditorum territorij habent potestatem eos absoluendi à votis, & iuramentis.*

76 *Dispensare non possunt Abbates hodie cum suis Monachis, vt illi ad sacros Ordines in Minori ætate promoueantur.*

77 *Dispensare potest Abbas cum apostata Monacho à Religione, vt ministrare in Ordinibus possit, & ad maiores Ordines promoueri, nisi in apostata fuerit Ordinatus.*

78 *Monachus vt Ecclesiastica officia aut dignitates consequi possit, dispensare valet Abbas si Episcopi consensus accedat.*

79 *Dispensare potest Abbas in irregularitate quam Monachi contraxerunt accipientes Ordines in excommunicatione ignorantes, non autem si scienter.*

80 *Monachus vt habeat propriam cellam in Monasterio ab aliis separatam dispensat Abbas.*

81 *Abbas dispensat in ieiuniis & delectu ciborum, & in silentio, & operibus manuum.*

82 *Abbates exempti, qui alias cessante exemptione Synodo interesse deberent, nec Capitulis generalibus subduntur, hodie ad eam accedere tenentur.*

83 *Monasteria sibi subdita ex officio visitare tenentur Abbates.*

84 *Abbates curare debent, vt in suis Monasteriis sacræ Scripturæ lectio habeatur.*

85 *Abbates circa Monachos suos in his omnibus curam & diligentiam adhibere debent, quæ à sacris Canonibus de eorum vita, & moribus statuuntur.*

86 *Pensiones nouas imponere, aut veteres augere in Prioratibus, & aliis beneficiis subditorum suorum prohibetur Abbatibus.*

87 *Abbatibus interdicitur ne sine consensu Capituli Clericos in Ecclesiis in quibus habent iuspatronatus præsentent.*

88 *Abbatibus prohibetur ne aliquem de sacro fonte suscipiant, & num. 89.*

90 *Abbates non possunt de causis Matrimonialibus cognoscere, publicas pœnitentias iniungere, & Indulgentias concedere, ac alia similia Episcopalis dignitatis.*

91 *Abbates vsum Mitræ & Baculi ex priuilegio Apostol. habentes in Clericorum degradatione assumi possunt.*

92 *Missas Capellaniarum, & anniuersariorum iusta de causa ad minorem numerum Abbates & Generales Ordinum in suis Capitulis Generalibus reducere poterant, non sic hodie.*

93 *Administratio bonorum Conuentuum spectat ad Abbates, præterquam in arduis.*

94 *Abbates, qui Ordinarij sunt, & habent iurisdictionem quasi Episcopalem, regulariter possunt omnia quæ sunt iurisdictionis.*

95 *Dimissorias concedere Clericis secularibus sibi subditis possunt Abbates Ordinarij, qui habent ius visitandi, & Synodum congregandi.*

96 *Confessarios ad secularium Confessiones audiendas possunt Abbates qui Ordinarij sunt, & habent iurisdictionem quasi Episcopalem.*

97 *Denunciationes Matrimoniales remittere possunt Abbates etiam Commendatarij in eorum Abbatiis in quibus habent iura Episcopalia.*

98 *Matrimoniis contrahendis interesse potest Abbas Ordinarius habens iurisdictionem quasi Episcopalem.*

99 *Dispensandi & absoluendi facultatem concessam Episcopis per Concil. Trid.* sess. 24. de reform. cap. 6. *an habeant Abbates Ordinariam iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, ostenditur.*

100 *Dispensare in omnibus casibus in quibus valet Episcopus, potest Abbas Ordinariam quasi Episcopalem habens.*

101 *Prædicatoribus licentiam dare ad prædicandum in suo districtu, & eos approbare potest Abbas Ordinarius habens iurisdictionem quasi Episcopalem.*

102 *Beneficia etiam Curata conferre potest Abbas Ordinariam iurisdictionem quasi Episcopalem habens.*

103 *Concursum de Curatis vacantibus coram se, vel eius Vicario facere potest Abbas Ordinarius si ius habeat Congregandi Synodum.*

104 *Synodum, & Constitutiones Synodales facere potest Abbas Ordinariam quasi Episcopalem iurisdictionem habens.*

105 *Abbas Ordinarius iurisdictionem quasi Episcopalem habens potest sicut Episcopus ad Concilium generale, seu Prouinciale admitti, citari, & vocari, & in eo habet vocem decisiuam.*

106 *Beneficiorum permutationibus, & resignationibus simplicibus potest auctoritatem interponere Abbas Ordinarius iurisdictionem quasi Episcopalem habens.*

107 *Executor omnium vltimarum voluntatum ad pias causas potest esse Abbas Ordinariam iurisdictionem quasi Episcopalem habens.*

108 *Visitare subditos suos potest Abbas Ordinarius habens iurisdictionem quasi Episcopalem.*

109 *Pontificalia in suo districtu exercendi licentiam concedere potest alieno Episcopo Abbas Ordinarius iurisdictionem habens quasi Episcopalem.*

110 *Matrimonialibus de causis cognoscere potest Abbas Ordinarius iurisdictionem habens quasi Episcopalem.*

111 *Indulgentias, quæ solitæ sunt dari ab Episcopis, concedere potest Abbas Ordinarius iurisdictionem quasi Episcopalem habens.*

POST Episcopos sequitur, vt de cæteris animarum Prælatis agamus; inter quos videntur Abbates dignoiorem locum obtinere, imò post Episcopum primam dignitatem in Ecclesia habere tradunt Lap. *alleg.* 84. *n.* 11. Abb. *cap. ex ore, num.* 3. *in* 4. *notab. de priuil.* Pacian. *de probat. lib.* 2. *c.* 27. *num.* 87. nouissimè Didac. Narbona *de ætate ad omnes humanos actus req. ann.* 25. *q.* 57. *num.* 3. me citato *in hoc loco,* Machado *en su perfetta Confessor tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 5. *tract.* 3. *docum.* 2. *n.* 2. Ouiedo *in praxi Regul. part.* 2. *tract.* 1. *cap. vnic. q.* 2. *num.* 70. *&* 73. Lezana *in sum. quæst. Regul. tom.* 3. *verb. Abbas n.* 3. ita vt in sacris generalibus Conciliis immediatè post Episcopos ipsis, deinde aliis etiam Prælatis locus debeatur, Panormit. *in cap.* 2. *n.* 2. *de Iudic. & in cap. ex ore, n.* 3. *de Priuil.* Campeg. *de Concil. c.* 15. *num.* 17. Castald. *in praxi cæremon. lib.* 1. *sect.* 9.

3 *sect. 9. cap. 1. num. 3.* præ aliis enim sunt honoran-
di, Zabarel. *in Clem. 1. n. 3. de rescript.* Cardin. Tusch.
tom. 1. littera A. conclus. 5. num. 3. quia habent digni-
tatem, & cum Prælatis multa communia, *cap. hac
constitutione, de offic. deleg. lib. 6.* & gloss. *in cap. à Sub-
diacono, 93. dist. cap. vt Apostolica, de Priuil. lib. 6.* qui
text. loquens de Abbatibus ait, *Quibus ex propria
dignitate non competit, cap. si quis deinceps,* & ibi
gloss. *16. q. 7.* quod loquens in principio de Epi-
scopo, & Abbate, postea subdit idem esse de aliis
dignitatibus inferioribus, Panorm. *in c. per tuas, 32.
num. 7. in fin. de simon. & in cap. decernimus, num. 2. de
iudic.* vbi Dec. *num. 4.* Felin *in cap. meminimus, col. 2.
vers. vlterius quæro, de accusat.* Lap. *allegat.* 84. incip.
Dominus Papa, col. pen. num. 11. vers. Item Abbatia,
Ægid. Bellam. *consil. 5. num. 21. & 22.* Ascan. Tam-
burin. *de Iure Abbatum, & Prælatorum, tam Regula-
rium, quàm secularium Episcopis inferiorum, tom. 1.
disput. 1. q. 2. num. 6.* vbi *num. 7.* limitat in odiosis, &
Rota apud eundem *tom. 3. decis. 4.* Intellige quan-
do Abbas curam habet & Conuentum, seu præ-
eminentiam in choro, aut administrationem per-
petuam cum iurisdictione; Rota apud Tamburin.
*in fine tom. 3. de iure Abbatum, decis. 5. num. 7. & de-
cis. 9. num. 3.* nam Abbatia inspecta eius origine
est potius nomen sollicitudinis quàm honoris, vt
dicit gloss. *verb. non ascendat, in cap. tuam,* vbi In-
noc. *in fine.* & Abb. *num. 3. vers. in eo, de ætate, & qual.*
gloss. *verb. Abbatem, in cap. accedens 50. dist.* Rota
d. decis. 9. num. 8.

4 Vnde Abbates in sacris Canonibus Ecclesiæ
Prælati vocantur, & appellatione Prælatorum ve-
niunt, *cap. decernimus, de iudic.* ibi *sed Episcopi, Ab-
bates, Archiepiscopi, & alij Ecclesiarum Prælati, cap.
præsenti, de offic. ordin. lib. 6. cap. vt Apostolica, de Pri-
uileg. eodem lib.* Dec *in cap. edoceri, num. 4. de rescript.
& in cap. quia nos, num. 7. de appellat.* Vitalin. *in Cle-
ment. 1. n. 3. de suppl. neglig. Prælat.* Lap. *d. allegat.* 84.
num. 11. Buratt. *decis.* 610. *num. 2.* Azor. *instit. moral.
part. 1. lib. 12. cap. 29. & part. 2. lib. 3. c. 25. q. 1.* Suar. *de
Religion. tom. 4. tractat. 8. lib. 2. cap. 2. num. 2* Tambu-
rin. *d. disput. 1. q. 3* Lezana *in d. sum. tom. 3. verb. Ab-
bas, num. 4.* etiamsi sint Commendatarij, dummodo
perpetui, Dec. *in d. cap. edoceri, num. 4.* Barbat. *consil.
2. num. 18. lib. 2.* Sarnen. *super Reg. de triennali, q. 5.
num. 17. & seq* Rebuff. *cons. 77. num. 1.* Rot. *decis.* 346.
num. 1. part. 3. lib. 1. diuers. Gonzal *ad reg. 8. Cancell.*
5 *gloss. 3. §. 8. num. 27.* Buratt. *d. decis.* 610. Tamburin. *d.
q. 3. num. 4.* quorum omnium Abbatia in multis
æquiparatur Episcopatui, secundùm Oldrad. *cons.
14. vers. non obstabat, circa fin. num.* 10 Cardin. Tusch.
tom. 1. litt. A. conclus. 29. num. 1. Machado *en su*
6 *perfetto Confessor. tom. 2. lib. 4. part. 5. tractat. 3. docum.
5. num. 2* in tantum, vt neque comprehendatur
dignitas Abbatialis sub nomine dignitatis, prout
neque Episcopalis, in odiosis, Archid. & alij, *in
cap. 2. de præbend. in 6. in princ.* vbi Domin. *num. 10.*
7 Cardin. Tusch. *litt. A. conclus. 5. num. 2.* Et expectans
non capit Abbatiam, quæ non cadit sub nomine
beneficij, cùm speciali nota sit digna, quia dici-
tur in primo dignitatis gradu, sicut Episcopatus,
Lap. *allegat 85. num. 10. vers. sed numquid, & num. 11.*
subdit quòd habet multas prærogatiuas, quia de
ea consistorialiter prouidetur, & non fit mentio
in prouisione de cura, refert Cardin. Tusch. *d. litt.
A. conclus. 29. num. 3.*

8 Item Abbas dicitur sponsus Ecclesiæ suæ, & eo
mortuo Ecclesia viduata dicitur, prout in Episco-
pali, & omnibus habentibus dignitatem cum ad-
ministratione, Innoc. *in cap. qui propter, in princip.
vers. Viduatis, de elect.* Bart. *in l. si ita quis, §. is cui,
num. 3. vers. quarto inter Monasterium, ff. de legat. 2.*
refert Cardin. Tusch. *d. littera A. conclus. 5. num. 6.* In
Ecclesiis sibi subiectis dicitur Abbas ordinarius, 9
sicut Episcopus, & ideò potest esse Iudex in cau-
sis suarum Ecclesiarum subiectarum, Angel. Aret.
consil. 99. Videndum censeo, in princip. Cardin. Tusch.
d. litt. A. conclus. 11. num. 1. Mendez à Castro *in pra-
xi Lusitana, part. 2. lib. 2. c. 1. num. 20. vers. igitur.* &
sicut in alienatione bonorum Ecclesiæ requiritur 10
consensus Episcopi, ita consensus Abbatis, in
alienatione bonorum Ecclesiæ subiectæ Abbatiæ,
Angel. Aret. *d. cons. 99. in princ.* & Cardin. Tusch. *d.
conclus. 51. num. 3.*

Hanc dignitatem exornarunt plures Abbates 11
vtriusque Iuris consultissimi, ob præclara eorum
opera, quibus quotidie vtimur; horum primus fuit
Abbas Ioachim tempore Vrbani III. ann. 1188.
qui multa perdoctè scripsit, illius meminit text. *in
cap. 2. in princip. de summ. Trinit.* dum refert fuisse
damnatum à Concilio Lateranensi sub Innocen-
tio anno 1215. eius libellum, quem edidit contra
Magistrum sententiarum, dum in eo voluit tri-
nas esse personas, & quaternitatem astruebat ex
substantia diuina, vt habetur *in d. cap. 2.* quem ta-
men in fine excusat, quia omnia sua scripta sub-
misit sanctæ Matri Ecclesiæ, omnium Dominæ
& Magistræ; vnde alia eius opera prohibita non
sunt. Ita referunt Ægid. Roman. *in repet. d. cap. 2.
part. 2. in fine,* August. Triumph. *de potest. Eccles.
quæst. 100. art. 5* Cardin. Tusch. *d. litt. A. conclus. 3.
num. 24.* Posseuin. *in apparatu sacro, tom. 2. verb. Ioa-
chimus,* Blasius Viegas *in Apocalypsi cap. 3. sect. 3.*
Fuisse Ioachimum prophetiæ dono præditum, at- 12
testantur Guillelm. Paraginus *in libello de virtutib.
sancti Antonia. part. 1. tit. 17. cap. 1. §. 12.* Martin.
Polac. *in historia, sub Federico I. & Eugenio III.*
Sixtus Senensis *lib. 4. Bibliotheca,* Fascicul. tempor.
In Alexandro III. anno 1164. Matth. Palmer. *in
Chronic. anno 1186.* Robert. Auiel. *lib. 1. rerum me-
dicinar. cap. 3.* Illesc. *in histor. Pontif. lib. 5. cap. 27.*
Hic est ille Ioachimus, qui, ante institutos Or-
dines Dominicanorum, & Franciscanorum, iussit
sanctum Franciscum, & sanctum Dominicum Ve-
netiis depingi in Templo sancti Marci supra
ostium ærarij publici, eo habitu, quo postea vsi
sunt; addidit præterea S. Francisco quina Chri-
sti vulnera, prout ista omnia adhuc videntur in
eodem Templo opere musaico, referunt Posseuin.
vbi sup. Chron. Minor. *part. 1. lib. 10. cap. 3.* Ribaden.
in vita S. Francisci, 4. Octobris.

S. Miniati Abbas scripsit super Iure Canoni- 13
co, & dicitur Abbas antiquus, Cardin. Tusch *tom. 1.
litt. A. conclus. 5. num. 25.*

Panormitanus Abbas pariter scripsit in Iure Ca- 14
nonico, & fuit Abbas Monasterij Monacensis, Re-
ferendarius Papæ, & Adiutor Cameræ, prout ipse
subscripsit in consiliis 97. 98. 99. & 100. & tandem
fuit Cardinalis, prout intitulatur in operibus suis.
Ita Cardin. Tusch. *d. conclus. 5. num. 26.*

Abbas ab Hebræo, seu Syro vocabulo dictus 15
est, quasi Pater, *cap. fin. de Regular.* gloss. *in Clem. 1.
de rescript.* Nicol Lyran. *in epist. ad Galat. cap. 4.*
Spieg. *in lexic. Iuris, verb. Abbas.* S. August. *epist.* 177.
Aluar. Pelag. *de planctu Eccles. lib. 2. cap. 23.* Petr.
Greg. *Syntagm. Iuris, part. 2. lib. 16. c. 13. de Abbatib.
num. 1.* Cardin. Tusch. *tom. 1 litt. A. concl. 3. à princ.*
Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 1. q. 12. art. 1. in princ.*
Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr. 7. c. 6. n. 91.* Se-
bast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. p. 2. disp. 13. §. 2.*

Anton.

Anton. Fab. *in praxi, & theoric. benefic. tit. de maior. & minor. benefic. ex num.* 54. Tamburin. *d. disp.* 1. *q.* 1.

16 Quidam verò sunt Abbates eremi cultores, sic dicti, eò quia stante tyrannorum persecutione sese in speluncis abdebant, & nominati sunt Archimandritæ, quasi Principes eorum, qui cauernas habitabant, vel Principes gregis; ita vocantur *in l. nos reddentes, §. omnes, C. de summ. Trinit.* Sebast. Cæs. *vbi proximè*, Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 31. *n.* 3. Tamburin. *d. tom.* 1. *disput.* 2. *q.* 3. *num.* 1. & hi solent alios sub se Abbates habere, quamuis hoc nomine Abbas etiam simplex, & nonnunquam Episcopus nominetur, vt in inscriptione *cap. dispensationes*, vbi gloss. 1. *q.* 7.

17 Abbatum quidam sunt sæculares, & quidam Regulares, vt *in cap. transmissa*, vbi gloss. *verb. Abbatis, de renunc. & in cap. cùm ad monasterium, de stat. Monach.* Io. de Selua *in tract. de benefic part.* 1. *q.* 2. *num.* 35. Rebuff. *in praxi tit. sæcularia benef. quotup. num.* 5. Hoied. *de incomp. benefic. part.* 1. *cap.* 5. *n.* 2. Flamin. Paris. *de resign. benefic. lib.* 2. *q.* 1. *num.* 68. me citato *in hoc loco*, Mendez de Castro *in praxi Lusit. part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 20.

18 Abbates sæculares sunt illi, qui beneficia Ecclesiastica obtinent cum titulo Abbatiæ, *cap. cùm de beneficio*, vbi gloss. *in fine, de prabend.* in 6. & hi in multiplici statu reperiuntur, quidam enim
19 sunt, qui non solùm in Clericos, verùm etiam in laicos sibi subiectos, quasi Pontificalem, siue Episcopalem iurisdictionem exercent, ac pariter Pontificalia insignia gestant; nam vtuntur Annulo, Mitra, & Baculo Pastorali; & istorum dignitas est Episcopali proxima. Alij sunt Abbates prædictis longè inferiores, qui nec Episcopalem iurisdictionem habent, nec Pontificalibus insigniis vtuntur, quorum Abbatiæ quamuis dignitates sint, non tamen Episcopi dignitatem proximè sequuntur. Alij sunt Abbates sæculares, qui in quibusdam Cathedralibus Ecclesiis inter cæteras Dignitates locum habent, qui nulli Canonicorum collegio præsunt, sed tantùm in Choro, & Comitiis prærogatiuam, seu primum locum obtinent; hoc fortassis esse potuit, quia olim erant in Ecclesiis Collegialibus Canonicorum Præpositi, siue in Conuentualibus Monachorum Præfecti, sed cùm Canonicorum Collegia, vel Monachorum Conuentus, Ecclesiæ desiissent Præfecti, Abbates in Cathedralem Ecclesiam transierunt. Præterea complures extant Abbates sæculares in Hispania, & præsertim in Regni Portugaliæ Interamnensi regione, qui cùm sint tantum Plebani, siue Parochialium Rectores, honorario isto titulo passim decorantur, vt tangit Abb. *in c. ex transmissa, n.* 5. *de renunc.* & huiusmodi titulo, etiam Neapoli, cunctos digniores Clericos decorari refert Campan. *d. cap.* 6. *num.* 100. Subdenaquàm rarissimè repetiri sæculares Clerici, quibus nomen Abbatis verè competat, strictè sumpto vocabulo.

Alii vocantur Abbates Commendatarij, cùm
20 enim per sacros Canones non possent Clerici sæculares Monasticorum Conuentuum esse Rectores, vt Abbatiæ illis perpetuò commendarentur, compertum fuit. Vnde ij, quibus prohibitum erat Regulares Abbatias in titulum obtinere, earum retentionem per viam perpetuæ commendæ
21 licitam effecerunt. Abbatiæ huiusmodi, & beneficia Regularia cœperunt commendari tempore Leonis IV. vt colligitur ex *c. qui plures,* 21. *q.* 1. secundùm Rebuff. *in prax. benef. tit. de commen. n.* 6. postea Clemens V. huiusmodi commendationes maximè exhorruit, *in Extr.* 1. *de prab.* Rebuff. *vbi supra à num.* 12. Deinde fuerunt iterum introductæ ab Vrbano VI. & Bonifac. IX. quas perpetuò sequutus est Paulus II. Venetus; & ex tunc, vsque ad nostram tempestatem fuerunt, & sunt valdè in vsu, Renat. Chopin. *in Monast. lib.* 1. *tit.* 1. *num.* 14. Tamburin. *d. tom.* 1. *disput.* 4. *q.* 1. *cum seqq.* vbi plura de hac materia.

Abbates Regulares in multiplici quoque reperiuntur differentia: aliqui enim maiori dignitate, & excellentia præ aliis insigniti populum, & territorium proprium habent, in quo Episcopalem iurisdictionem, & aliquando temporalem exercent, ac locorum Ordinarij dicuntur; huiusmodi sunt Abbates Cassinenses, & Sanctæ Mariæ Tremitanæ Congregationis Lateranen. Insulæ in Mari Adriatico prope Theatinam Diœcesim, Cluniacensis, Ripolen. Ordinis Sancti Benedicti in Catalonia, Sancti Dionysij Parisiensis eiusdem Ordinis, & S. Genouefæ Virginis Canonicorum Lateranensium, & sanctissimæ Trinitatis de Caua, Ordinis sancti Benedicti, sancti Ambrosij Mediolanen. ac Sanctæ Mariæ de Monbundo eiusdem Diœcesis, & plures alij, quos longum esset recensere. 22

Alij autem sunt Abbates sub se Regulares tantùm subditos habentes, quorum regimini, & gubernationi præfecti sunt, iuxta text. *in cap. cùm ad Monasterium, vers. Abbas verò*, ibi, *Cui omnes, & in omnibus reuerenter obediant,* &c. *& cap. in singulis, de stat. Monach.* Selua *de benef. p.* 1. *q.* 2. *n.* 49. Flamin. Paris. *de resign. lib.* 7. *q.* 15. *n.* 7. & olim vnumquodque Monasterium suum tantummodo Abbatem in Superiorem agnoscebat, ac illi tantùm, & non alteri subiiciebatur, & obtemperabat, nec vnus Abbas alteri Abbati, sed omnes Episcopis locorum subditi erant, iuxta *cap. Abbates, cap. Monasteria* 18. *q.* 2. & notat Panorm. *in cap. vlt. n.* 1. *de Regular.* at postea cùm Monasticæ Religiones Summorum Pontificum priuilegiis se eximerent ab Episcoporum iurisdictione, constituendo vnum caput, factum est, vt vni generali Abbati, tanquam eorum capiti cæteri obedirent; & iste est Abbas supremus in Religione, cui inferiores cæterorum Monachorum Abbates locales, siue Conuentuales appellari subduntur, qui Abbas generalis dicitur supremus Prælatus, non quod nemini subiiciatur; hoc enim modo soli Summo Pontifici competit nomen supremi omnium Religionum Prælati; sed respectiuè ad suam Religionem, quia videlicet intra eam neminem alium Prælatum in Superiorem agnoscit, & dicitur supremus Religionis Prælatus sub Summo Pontifice. 23

Alij denique sunt Abbates solo nomine, qui Regulares sub se subditos non habent, Abb. *consil.* 101. *in quæst. n.* 1. *vers. nam Papa, lib.* 1. Card. Tusch. *tom.* 1. *lit. A. conclus.* 3. *num.* 21. vel quia fortassis Monachi locum reliquerunt, vel quia Monasterium est aliò translatum, vel alicui sæculari Clerico commendatum; & hi titulares Abbates vocantur, ac Pontificalibus Insigniis vtuntur, de licentia tamen Abbatum localium, in quorum Ecclesiis ea exercere voluerint, gestant etiam insignia Prælatorum, sicut Abbates habentes sub se Regulares subiectos; habent enim suffragia, & liberam vocem in Capitulis, quamuis in alio Monasterio sub obedientia alterius Abbatis existant. 24

Originem traxerunt Abbates à primis illis Eremi Patribus, quorum primus cum titulo, & beneficio 25

neficio Abbatis fuisse videtur Antonius. Inter eos verò, qui in ciuitatibus Monasteria, & bona temporalia possederunt, primus fuisse traditur Benedictus, à quo plures alij descenderunt Abbates propter multa Monasteria, quæ sub eadem regula constructa fuerunt, & inde Abbates dici cœperunt omnes ferè non Mendicantium Ordinum Prælati. Ita Tamburin. *dict. tom.* 1. *disput.* 2. *q.* 2. *in fin.*

26 Circa electiones Abbatis vltra quæ illis communia sunt cum aliis Prælatis, de quibus peculiariter agemus infra *hoc eod. lib. cap.* 19. in genere, quoad eligentes, plura requiruntur. Et primò, vt sint professi eiusdem Religionis, cuius Prælatus est eligendus, siue professio fuerit expressa, siue tacita, *cap. ex eo*, §. *in Ecclesiis, de elect. lib.* 6. Syluest. *in sum. verb. electio* 4. *num.* 5. Cuch. *in instit. maior. lib.* 4. *tit. de elect. num.* 94. Tamburin. *d. tom.* 1. *disput.* 5. *q.* 8. *num.* 6. Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 9 *num* 1. vbi *num.* 3. post Franch. *in d. cap. ex eo*, Petr. de Biaxio *in direct. elect. part.* 2. *cap.* 6. *num.* 2. & Suar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 2.

27 hoc assumptum sic explicandum esse tradit, vt scilicet ad hoc, vt quis possit eligere, sufficiat tacita professio, vt verò possit eligi, necessariò requiratur expressa.

28 Secundò requiritur, vt sint in sacris Ordinibus constituti, vt expressè probatur *in d. cap. in Ecclesiis*, & tenent Cuch. *vbi supra num.* 114. Petr. *de elect. cap.* 7. *num.* 4. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 51. *art.* 5. *in fin.* Cruz *de stat. Relig. lib.* 2. *cap.* 3. *in fine primo concl.* Frat. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *quæst.* 23. *art.* 5. *conclus.* 5. Suar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 3. & 4. Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 91. Tamburin. *d. q.* 8. *num.* 8. qui secus esse dicendum affirmant, si alias habeant vocem ex priuilegio, statuto, fundatione, vel consuetudine, vt ait gloss. *verb. electionibus*, *in d. cap. ex eo.*

29 Tertiò requiritur; quòd electores non sint per excommunicationem, vel aliam huiusmodi censuram, aut Ecclesiasticam inhabilitatem ab eligendo suspensi, nec suspensi à suorum officiorum executione, nec irregulares, nec ex illis, quibus interdictum est eligere absque Superioris licentia, nec qui scienter elegerunt, vel postularunt indignum, scientia, moribus, & ætate, vt *d. c.* 19. *num.* 56 commodiùs probabimus.

30 Quoad eligendus verò in Abbatem, seu Prælatum Regularem multo plura requiruntur; & primò, in eo requiritur ætas 25. annorum inceptorum, nam licet à Iure in eo nulla expressa reperiatur, tamen hæc nostra assertio colligitur ex eo, quia in aliis, quàm in Episcopatu sufficiunt 25. anni, vt probat *cap. cum in cunctis*, §. *inferiora*, *de elect.* Concil. Trid. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 12. *vers. nemo deinceps*, tradunt Suar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 2 *cap.* 3. *num* 7. Sigism. à Bonon. *de elect. dub.* 2. *num.* 1. *vers. & hanc assertionem.* Oldrad. *cons.* 14. *num.* 11. Hoied. *de incompatib. benef. part.* 2. *cap.* 24. *post num.* 11. Card. Tusch. *litera A. conclus.* 5. *n.* 11. & *conclus.* 337. *num.* 3. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 7. *cap.* 6. *num.* 101. me citato *in hoc loco* nouissimè Didac. Narbona *in tract. de ætate ad omnes humanos actus req. an.* 25. *q.* 57. *num.* 1. *cum seqq.* Nouar. *in Lucerna Regul. verb. annus, num.* 5. Tamburin. *d. disp.* 5. *q.* 9. *à princ.* vbi *num.* 3. eandem ætatem requirit in Abbate Generali, contra ea, quæ resoluit Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *q.* 3. *art.* 1. *conclus.* 2. quod idem in eo, cui sæcularis conferenda est Abbatia, tenendum videtur; etenim genericè loquuntur Doctores, dum aiunt in Abbatis vigesimum quintum cœptum sufficere annum, non distinguentes inter Regularem, & sæcularem, præsertim Zabarell. *in Clem. generalem*, *post num.* 7. *de ætat. & qualit.* Ioan. de Selua *in tract. de benef. p.* 3. *q.* 5. *num.* 15. Suffragatúrque argumentum illud à paritate rationis, quã vnam esse inter Abbatem, sæcularem, & Regularem notant Hoied. *d. part.* 1. *cap.* 5. *num.* 6. & expressè tenet Campan. *d. cap.* 6. *num.* 102. *vers. quod idem*, me citato *in hoc loco* Didac. Narbona *d. an.* 25. *q.* 57. *num.* 4 & 5.

Secundò requiritur, vt eligendus in Abbatem, 31
& Prælatum Regularem, debeat esse expressè professus, vt probat *cap. nullus* 28. *de elect. lib.* 6. Rebuff. *in tract. de pacif. possess. num.* 180. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 2. *q.* 12. Seraph. *decis.* 647. Paul. Layman *in quæst. Canon. de Prælat. Eccles. elect. q.* 190. *in fine*, Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 90. *num.* 2. *cum seqq.* Tamburin. *d. disp.* 5. *q.* 10. Barthol. de Vechis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum Nouit. disput.* 11. *dub.* 19. *num.* 1.
Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 8. *num.* 78. vbi sub- 32
dit sacram Congregationem *sub die* 12. *Decembris* 1585. censuisse à nemine, præter Summ. Pontificem, posse conferri Abbatias, & beneficia administrationem habentia, nisi professis iuxta Canones, me citato *in hoc loco* Io. Maria Nouar. *in*
lucerna Regular. verb Abbatia, num. 2. Quæ quidem 33
expressa professio debet emitti in ea Religione, in qua assumitur, itavt si Religiosus eligatur in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis, talis electio sit nulla, vt probat *Clem.* 1. *de elect.* Zero, *in praxi Episcop part.* 1. *verb. Abbatissa, vers. ad quartum*, Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 52 *art.* 3. *in fin.* Azor. *d. lib.* 12. *cap.* 13. *q.* 11. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *quæst.* 23. *art.* 11. *concl.* 4. Paul. Layman *Canon. quæst. de Prælat. Eccles. elect. q.* 192. *resp.* 2. Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 60. *num.* 4. Tamburin. *d. disp.* 5. *q.* 11. Lauor. *var. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 16. *num.* 127. Suar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 11. *in fin* vbi subdit procedere etiamsi dignus non reperiretur in illa Religione, qui possit eligi. Hac de re Concil. Trid. *sess.* 25. *de Regular. cap.* 21. ita statuit, *Primum quidem confidit* (*scilicet sancta Synodus*) *sanctissimum Pontificem pro sua pietate, & prudentia curaturum, quantum hæc tempora ferre posse viderit, vt iis, quæ nunc commendata reperiuntur, & quæ suos Conuentus habent, Regulares personæ eiusdem Ordinis expresse professæ, & quæ gregi præire, & præesse possint, præficiantur. Quæ verò in posterum vacabunt, nonnisi Regularibus spectatæ virtutis, & sanctitatis conferantur. Quo verò ad ea Monasteria, quæ capita sunt, ac Primates Ordinum, siue Abbatiæ, siue Prioratus filia illorum capitum nuncupantur, teneantur illi, qui in præsenti ea in commendam obtinent, nisi sit eis de Regulari successore prouisum infra sex menses, Religionem illorum Ordinum propriam solemniter profiteri, aut iis cedere, aliàs commenda prædicta ipso Iure vacare censeantur. Ne autem in prædictis omnibus, & singulis fraus aliqua adhiberi possit, mandat sancta Synodus vt in prouisionibus dictorum Monasteriorum qualitas singulorum nominatim exprimatur, aliterque facta prouisio subreptitia esse censeatur, nulláque subsequenti possessione, etiam triennali adiuuetur.*

Tertiò requiritur, vt eligendus in Abbatem 34
sit Presbyter, Panorm. *in cap.* 1. *num.* 2. & *in cap. tuam, num.* 3. *de ætat. & qualit.* Angel. *in sum. verb.*

Abbas,

Abbat.n.1. Syluest.*eod.verb. etiam n.1.* Læl.Zech.*de Republ.Eccles.cap.25.n.3.* Fr.Emman.*quæst.Regular.tom.1.q.15.art.2.* Azot.*instit.moral.p.1.lib.12.c.20.q.1.* Card.Tusch.*tom.1.litt.A.concl.4.n.3.* aut saltem in Ordinibus sacris constitutus, si credimus Biaxi. *de elect. p.2.cap.9.n.2.* Ægid.*cons.5.n.21.& 22.* Seraph. *decis.647.n.3.* Sed primum verius comprobat Tamburio.*d.disp.5.q.12.*

35 Quartò, requiritur, vt sit legitimè natus, nam illegitimus ad Abbatialem dignitatem, vel alias Prælaturas Regulares, absque Summi Pontificis dispensatione assumi non potest, Nau. *in man.c.27.n.101.* Fr.Emman.*quæst.Regul.tom.1.q.13.art.5. circa fin.* Sayr.*de cens.lib.6.cap.11.n.3.* Suar.*tom.5.disp.50.sect.5.n.12.* Azot.*instit.moral.p.2.lib.6.cap.3.q.2.* Bellet.*disquis.Clerical.part.1.tit.de diss.Cleric.§.3.n.49.* Campan.*in diuers.Iur.Can rub.11.cap.13.num.117.* Sanch.*in præcepta Decal.tom.2.lib.5.c.5.n.16 & 17.* Sigism.à Bonon.*de elect.dub.72.n.1.* Tamb.*d.disp.5.quæst.14* & alij citati per me *in collect.ad cap.1.n.3.cum seqq.de filiis Presbyt.*

36 Quintò, requiritur, vt non sit corpore vitiatus, simoniacus, homicida, apostata, periurus, prodigus, neophytus, vel patiens defectum aliquem animi, seu corporis, de quibus commodius dicemus infrà *hoc eod.lib.cap.19.* Nouissimè S.D.N. Vrbanus VIII. *in generali Congregatione S.R.vniuersalis Inquisitionis, de anno* 1626. decreuit Regula-
37 res omnes pœnitentiatos à Sancto Officio, ad Dignitates, & Prælaturas omninò inhabiles esse, etiamsi pœnitentias compleuerint, vt referunt Laurent de Peirinis *tom.2.priuileg.sui Ordinis Minimorum, in annot.ad Constit.9.Pauli V.* & Tamburin.*d.disput.5.q.21.*

38 Sextò, requiritur, ne alterius Monasterij sit Abbas, non enim potest vnus duobus Monasteriis præfici; nam eo ipso quòd vnio Monasterio, vel Ecclesiæ præficitur, & dignitatem acceptat, desinit esse Abbas, ac Prelatus primi Monasterij, seu Ecclesiæ, *cap.vnum Abbatem 21.q.1.cap.vlt. de Relig.domib.* Concil.Trid.*sess.25.de Regul.cap.7.vers.duobus.* Tamburin.*d.disp.5.q.24 à princ.* vbi *n.3.* per *cap.vlt.25.q.2.* hoc intelligit, nisi vnum Monasterium ab alio dependeat.

39 Septimò, requiritur, vt sit in regimine cautus, humilis, castus, misericors, discretus, & sobrius, vt exprimit Triburien.Concil.*in cap.si quis Abbas, 18.q.22.* & habetur *in cap. Abbatem, ead.quæst.& in cap. tuam, de ætat.& qualit.* & ne sit turbolentus, & anxius, ne sit nimius, & obstinatus, ne sit zelotypus, & nimis suspiciosus; vt docet S. Benedictus in pluribus suæ Regulæ locis, ac demum aliis qualitatibus præditus, ac defectibus carens esse debet quos in Ecclesiasticis ordinandis, infrà suo loco videbimus.

40 Facienda est autem Abbatis electio secundùm antiquos quidem Canones ab ipso Monasterio, & Monachis, quibus est præficiendus, *d.cap.Abbatem, cum seqq.18.q.2.* & suprà probauimus; ab Episcopo verò huiusmodi non fiebat electio, nec ab aliquo extraneorum, vt B.Gregorius statuit *in cap.2.& §.ecce, ead.q.* & huius electionis confirmationem electus in Abbatem ab Episcopo, cui proximè Monasterium subiectum erat, accipiebat, Panorm.*in c.1.de suppl.neglig. Prœl.* nisi fuisset ab eius Iurisdictione exemptus; quo casu à Romano Pontifice, vel Legato de Latere Abbas confirmabatur, *cap.si Abbatem, de elect.in 6.cap.cùm monasterium, eod.titul.* Postea cùm cœpissent Regulares Summorum Pontificum priuilegiis ab Episcoporum

August.Barbos.de Iure Eccles.vniu.

iurisdictione eximi, Abbates, & Prælati locales habentes Abbatem, & Præsidentem Generalem, seu Prouincialem, cui subiiciebantur, ab eo confirmationem petebant; ipsi verò Abbates, & Prælati generales regulariter à Summo Pontifice, qui est eorum immediatus Superior, confirmabantur, nisi ex speciali Sedis Apostolicæ concessione obtinerent, vt statim ac sunt Canonicè electi intelligantur per Summum Pontificem confirmati, prout fuit concessum ab Eugenio IV. Cisterciensi Ordini, sicut refert Fr.Emman.*quæst.Regular.tom.2.q.52.* & à Clemente IV. Fratribus Minoribus, vt habetur *in compend.priuil.Mendicant.verb.Electio, §.3.* & Minimis S. Francisci de Paula à Iulio II. prout attestatur Laurent. de Peirinis *tom.1.priuileg.d.Ordinis, constit.2.eiusdem Pontificis, §.2.* & à Paulo III. & eodem Peirino *tom.2.constit.4.eiusdem Pontificis.* Et quamuis hodie omnes ferè Abbates, & Prælati locales per electionem Conuentuum non creantur, sed à Generali, vnà cum definitorio prouideantur, indigent tamen confirmatione, cuius etiam vicem gerit huiusmodi electio, quia quando ad eligentem spectat electio, & confirmatio, eodem Iure, putà quòd alicui concessum est, vt eligat, & confirmet, vt in casu de quo agimus; tunc eo ipso quòd eligit, confirmare videtur; ità gloss. *verb. electiones, in cap. vt circa, & verb. prouisionem, in cap.1. de elect. lib.6.* Mil.*in repert.verb.electio, §.2.* Sigism.à Bonon. *de elect.dub.119.num.6.*

Demùm, quod Abbatias, Præposituras, &
alias Dignitates Conuentuales Pius IV. in sua 41
Constitutione incip. *Sanctissimus*, quam refert Quarant. *in sum.Bullarij, verb.beneficiorum possessio,* & habetur in Bullario nouo, *tom.2. constit.86. eiusdem Pontificis,* sic statuit. *Et nihilominus hac sua perpetuò valitura Constitutione statuit, & ordinauit, quòd nullus de cætero se in regimine & administratione Monasterij, vel alterius dignitatis Conuentualis ad quod, seu quam illum eligi contigerit in spiritualibus, vel temporalibus antequam ritè celebrata electio à Sanctitate sua, aut Romano Pontifice pro tempore existente, & Sede prædicta confirmata, & litteræ Apostolicæ desuper expeditæ fuerint, per se vel alium in toto vel in parte quouis quæsito colore immiscere, aut ad illud, vel istam se recipi facere, vel aliàs se pro ritus Prælato gerere præsumant.* De promouendis autem ad huiusmodi Abbatias, & Monasteria, quæ in Consistorio prouidentur, facienda est inquisitio, & fabricandi processus eo modo, sicut de promouendis ad Ecclesias Cathedrales, prout suprà ostendimus *hoc eod.lib. c.9.n.139. & seqq.* & expressè habetur in Constit.Greg XIV.incip. *Onus Apostolica, sub dat. Romæ 15. Maij 1590. propè finem,* in hæc verba. *Hæc porrò omnia, quæ de promouendis ad Ecclesias Cathedrales dicta sunt, ad eos etiam pertinere, atque in eorum promotione seruanda esse declaramus, & decernimus, qui nominati, præsentati, aut electi fuerint ad dignitates Abbatiales & Prioratus, seu Præpositatus, Monasteriorum regimina, aut alias Regularium cuiusuis Ordinis, aut etiam sæcularium præfecturas, de quibus Consistorialiter prouideri contigerit, atque eos præsertim, quibus præter curam & regimen Monachorum, aut Canonicorum, Clericorùmque Regularium, vel secularium annexa est in populum iurisdictio spiritualis, vel temporalis, excepta tamen ætate, circa quam nihil innouamus.* & nouissima adest particularis quoad hoc instructio iussu S.D.N. Vrbani VIII. edita, quam posui *in fine d.cap.9.n.141. cum seqq.*

42 Debens tamē Abbates omnes perpetui, qui Monachis præsunt, à proprio Episcopo benedici, *cap. 1. de suppl. negl. Prælat. c. cum contingat, de ætate*, Sbroz *de offic. Vicarij, lib. 2. q. 8. n. 1.* Nouar. *in Lucerna Regular. verb. benedicere, num. 8.* Scip. de Rubeis *in aphorismis Episcopalib. verb. Abbas, num. 1. & 2.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 10. q. 6.* Ego ipse *de officio & potestate Episcopi, part. 2. allegat. 27. num. 51.* me citato *in illo loco* Tamburin. *de Iure Abbatum, tom. 1. disp. 12. q. 9.* vbi *q. 10.* attestatur Abbates Congregationis Cœlestinorum, & Abbatem sancti Pancratij Florentiæ Ordinis Vallisumbrosæ, ex Priuilegio particulari posse à quocumque Antistite benedici, nulla in hac re obligatione locorum Ordinariis debita, & *quæst. 11.* refert priuilegium concessum Ioanni Abbati Monasterij Cistercij, vt Abbates, & Abbatissas sui Ordinis benedicere possit, refert post hæc impressa Nouar. *in Lucerna Regular. verb. benedicere, num. 10.*

43 Hæc benedictio nonnisi in die Dominico, vel festiuo fit, Panorm. *in c. cum contingat, n. 3. de ætat. & qualit.* Felin. *in cap. inter monasterium, n. 2. vers. de ista benedictione, de sent. & re iud.* Angel. *verb. Abbas, n. 6.* Syluest. *eod. verb. num. 4.* Castald. *in praxi Cæremon. lib. 1. sect. 9. cap. 2. n. 2.* Ego ipse *d. allegat. 27 n. 53.* me citato *in illo loco* Tamburin. *d. disput. 9. q. 7.* vbi *q. 8.* vni-
44 uersaliter loquendo ait benedictionem hanc intra annum ab electione computandum postulandam esse, per text. *in Clem. 2. § statuimus, de stat. Monach.* Quamuis benedictionem Abbatis non habere tempus præcisum, intra quod, & debeat peti, existimauerit Oldrad. *consil. 14. in princ. vers. item si hoc,* Card. Tusch. *d. lit. A conclus. 8. n. 4.*

45 Et Abbates semel benedicti, si deinde ad aliam Abbatiam eligantur, non sunt iterum benedicendi; quamuis enim huiusmodi benedictio characterem non imprimat, nihilominus non propterea erit reiterabilis; nam multa sacramentalia, quæ non imprimunt characterem, non sunt reiterabilia, vt benedictio nuptiarum, quæ non repetitur, *cap. 1. & 3. de secund. nupt.* nec etiam pœnitentia solemnis reiteratur, *c. quamuis, & cap. in capite, de consecr. dist. 3.* Quare ita tenent Nau. *cons. 2. de Sacram. non iterand.* Vgolin. *de officio Episcopi, cap. 31. § 1. num. 1.* Azor *d. lib. 12. cap. 20. q. 4.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 1. q. 12. art. 3.* Ludouic. Mirand. *de sacr. Monialibus q. 7. art. 7. conclus. 1. in fin.* Ego ipse *d. allegat. 27. num. 52.* & me citato Tamburin. *d. disp. 9. q. 6.* Scip. de Rubeis *d. verb. Abbas, num. 3.* & ita declarasse sacram Rituum Congregat. *in Bisuntina 25. Februar. 1616.* refert Nouar. *in Lucerna Regul. verb. benedicere, num. 11.*

46 Si verò Episcopus tertiò requisitus benedicere Abbatem sine causa renuerit, poterit ipse Abbas non expectata benedictione officium administrare, & Ordines minores conferre, ac ea omnia, quæ sunt sui muneris præstare, & conferre, *d. cap. 1. de suppl. neglig. Prælat.* Scip. de Rubeis *d. verb. Abbas, n. 54.* Azor. *d. lib. 12. c. 20. q. 6.* Etiam à Cochier *de iurisd. Ordin. in exemptos, part. 4. q. 78. n. 2.* Et maximè ex concessione Eugenij IV. & Iulij II. pro Cistercienfibus, & Leonis X. pro Camaldulensibus, vt referunt Collector *priuileg. Cistercien. verb. Abbas, § 4. & 5.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. 2. art. 4.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 38. artic. 9. conclus. 3.* Hieron. Roder. *in compend. quæst. Regul. resol. 1. num. 3.* S. Congregat. *sub die 16. Februar. 1619. & 8. Maij 1627.* cuius memini *in collect. Bullarij, verb. Abbas, num. 5. & 53.* me non citato Nouar. *verb. benedicere, num. 12.*

Promotionem enim Abbatis non facit Episcopalis benedictio, sed Fratrum communis electio, vt ex Iu. Carnutensi tradit Renat. Chopin. *in suo Monast. lib. 2. tit. 1. n. 7.* Nam Abbas dicitur quis ante benedictionem, *cap. meminimus, de accusat. d. c. 1. Clem. Attendentes, § statuimus, de stat. Monach.* Oldrad. *cons. 14. col. 2.* Bertachio *verb. Abbas 5.* Brunor. à Sole *in locis commun. eod. verb. num. 2.* & potest vti Baculo, & reliquis Pontificalibus, Card. *in d. Clem. Attendentes, § statuimus, q. 5. & seq.* Felin. *in cap. eam te, n. 7. vers. tertiò restringitur, de rescript.* Card. Tusch. *tom. 1. lit. A. conclus. 8. num. 3.* Tamburin. *d. tom. 1. disput. 11. q. 5.* Vnde hodie omnes ferè Regularium Abbates Summorum Pontificum concessione licèt benedictionis munus non acceperint, perinde Monasteria, ad quæ electi vel nominati fuerint, regere, & administrare, ac omnes actus in ipsis exercere valent, & insignia deferre, acsi munus huiusmodi fuissent consequuti. Ita Eugenius IV. concessit Congregationi S. Iustinæ de Padua, vt refert Fr. Emman. *in collect. Bull. Apost. pro Regul. Bull. 51. d. Pontificis, sub n. 15.* & Iulij II. idipsum concessit Monachis, & Abbatibus Oliuetanis, vt notatur *in libro Priuilegiorum eiusdem Congregationis, pag. 76.* & Pius V. Abbatibus Canonicorum Regularium, vt habetur *in libro Priuilegiorum, pag. 542.* de ritu benedicendi Abbates, vide Castell. *in praxi cæremon. lib. 1. sect. 11. cap. 2. cum seqq.* Tamburin. *d. disput. 11. q. 14.* 47

Habent autem Abbates plurimi ex Apostolicæ Sedis priuilegio Episcopalia insignia (sicut & nonnulli alij Prælati inferiores Episcopis, gloss. *in cap. Abbates, de priuil. lib. 6.*) scilicet vsum Mitræ, & Baculi Pastoralis, *cap. vt Apostolica, eod. t. t. & lib.* Zecol. *in praxi Episcop. part. 1. verb. Abbas, vers. 2.* Ego ipse *de offic. & potest. Episc. part 3. allegat. 93. num. 9.* secundùm Lugdunens. impress. 48

Item ius solemniter benedicendi in propriis tantùm Ecclesiis, quæ ad eos pertinent pleno Iure, videlicet post Missarum solemnia, Vesperas, & Matutinarum officia tantùm, non autem alibi, nec alio tempore, nisi hoc specialiter sit eis ab Apostolica Sede concessum, *d. c. Abbates,* Renat. Choppin. *Monast. lib. 1. tit. 2. n. 18.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 18. art. 2.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 20. q. 7.* Tamburin. *de Iure Abbatum, tom. 2. disput. 2. q. 7.* Dummodo tamen præsens non sit Episcopus, vel alius maior Ecclesiæ Prælatus, *cap. demque, 21. dist. c. ministrare, 26. q. 6. cap. cùm ad celebrandas, de consecrat. dist. 1.* Nouar. *d. verb. benedicere, n. 14.* & sacra Rituum Congregatio de anno 1604 ad instantiam Episcopi Eugubini declarauit posse Abbatem Monasterij sancti Petri de Engubio, solemniter quidem celebrare, & in Pontificalibus Populo benedicere, sed non in præsentia Episcopi; limitatur tamen hæc assertio, vbi aliqua existeret ab Apostolica Sede specialis concessio, prout Sixtus IV. 49
sub dat. Romæ 17. Kalend. Octobris 1483. sui Pontificatus anno XIII. concessit Præposito, siue Abbati sanctæ Mariæ Pacis Romæ Congregationis Canonicorum Regularium Lateranen. vt liberè & licitè possit, & valeat, Mitra, annulo, Baculo, & aliis Pontificalibus insigniis vti, necnon in dicto Pacis Templo, ac intra septa dicti Monasterij benedictionem solemnem post Missarum, Vesperarum, & Matutinarum solemnia elargiri, etiamsi in benedictione huiusmodi aliquis Antistes Cardinalis, vel Sedis Apostolicæ Legatus præsens fuerit, & habetur per extensum *in libro Priuilegiorum eiusdem Congregationis, pag. 369.* & attesta- 50

tur

tur Gabr. Pennot. *in sua tripartita histor. lib. 3. c. 33. n. 4.* hoc priuilegium praxi demandatum fuisse coram duodecim Illustrissimis S.R.E. Cardinalibus, anno Domini 1614. die 2. Iulij in festo Visitationis Beatissimæ Virginis, post capellam solemniter habitam in sacello B. Mariæ Pacis Romæ, per Reuer. Ioannem Chrysostomom Neapolitanum loci Abbatem, post Missam solemniter com Insigniis Pontificalibus decantatam, refert me citato *in hoc loco* Nouar. *d. verb. benedicere, num. 17.*

51 Illud tamen aduertere oportet, quòd licèt Abbas vsum Mitræ, & Baculi habeat, & solemniter populo benedicere possit, priuatam tamen benedictionem more Episcoporum per vias mioimè dare potest, vt respoodit sacra Congregatio, *in vna nullius Prouinciæ Burgen. 24. Augusti 1609.* Aloys. Ricc. *in rerum Eccles. resol. 461. p. 1.* Vrsell. *in examine conclusionum legal. concl. 1. n. 123.* quos refert Nouar. *in Lucerna Regul. verb. benedicere, n. 15.*

52 Baculo Pastorali vtuntur Abbates quem describit Bartol. Gauant. *in comment. rub. Missal. & Breuiar. Rom. tom. 1. part. 2. tit. 1. num. 6. & part. 3. tit. 3. §. 3.* Si illis specialiter in suis priuilegiis concedatur, secundùm Stephan. Duraot. *de ritib. Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 38.* me citato *in hoc loco* Nouar. *in lucerna Regul. verb. Baculum, num 5.* & nec adhuc illo vti poterunt extra proprias Ecclesias, nisi ex speciali priuilegio id eis indultum fuisset, prout concessum reperitur Abbatibus Caoonicorum Regularium Congregationis Lateranens. per Vrbanum III. vt scilicet in processionibus suarum Ecclesiarum diebus solemnibus Baculum Pastoralem extra easdem Ecclesias deferre possint, vt habetur *in libro priuil. eiusd. Congr. pag. 214.* me citato *in hoc loco* Nouar. *in Lucerna Regul. verb. Baculum, num. 3.* vbi ex Lauret. de Franchis *in controu. inter Episcopos, & Regular. quæst. 27. pag. 341.* existimat in hac materia priuilegij tenorem esse attendendum; & quamuis Oldrad. *cons. 14. in fin.* crediderit
53 Abbatem ante benedictionem non deferre Baculum Pastorale; contrarium tamen, si confirmatus sit, tenent Abb. *in cap. inter Monasterium, col. vlt. vers. quæro vlterius, n. 25. de re iud.* Zabarell. *in Clem. Attendentes, in 6. q. de stat. Monach.* Card. Tusch. *d. litt. A. concl. 8. num. 3.*

54 Mitræ triplex est species, vna, quæ pretiosa dicitur, quia gemmis & lapidibus pretiosis, vel laminis aureis, aut argenteis contexta esse solet; altera aurifrigiata sine gemmis, & sioe laminis aureis, vel argenteis, sed vel aliquibus paruis margaritis composita, vel ex serico albo auro intermixto, vel ex tela aurea simplici sine laminis, & margaritis, vt *suprà.* Tertiò, quæ simplex vocatur, sine auro ex simplici serico Damasceno, vel alio, aut etiam linea ex tela alba confecta rubeis laciniis, seu franciis, & vitis pendentibus, *ex Cæremon. Episcop. lib. 1. cap. 17.* Castald *in praxi Cæremon. lib. 1. sect. 5. cap. 4. num. 5.* Ex his tribus Mitris Abbates illa tantùm vti debent, & non alterios speciei, quæ eis à Sede Apostolica est coocessa, me citato *in hoc loco* Ioan. Maria Nouar. *in Lucerna Regular. verb. Mitra num. 1.* ille enim cui ex priuilegio conceditur vsus Mitræ auriphrygiatæ, & pretiosæ reputatur dignior illo, cui vsus Mitræ simplicis concessus est; ita Mich. Leon. Esten. *in speculo sacrar. Cæremon. verb. Abbas, §. Abbatis vestes, & insignia, vers. Mitra Abbatis.* Abbates autem exempti, quando intersuut Prouincialibus Conciliis, & Episcopalibus Synodis, possunt vti Mitris auriphrygiatis, sed noo habēri; *August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.* bus gemmas, vel lamioas aureas, vel argenteas; si verò noo sunt exempti, vti debent simplicibus albis, & planis, id est, non auriphrygiatis, sed in aliis locis exempris vti possunt Mitris, prout indulta concessa à Sede Apostolica eis permittunt, *d. cap. & Apostolicæ.*

Qui verò speciali Sedis Apostolicæ priuilegio 55
habent vsum Pontificalium supradictorum, sunt Abbates Canooicorum Regularium Lateranensium, vt videre est *in libro priuilegiorum illius Ordinis, Mediolani impresso, de anno 1606.* Et Congregationis sancti Saluatoris Bononien. per Innocentium VIII. vt patet ex *Constit. eiusd. Pontif. sub dat. Romæ apud sanctum Petrum pridie Idus Nouembris 1489.* Et Cassineoses, aliàs sanctæ Iustinæ de Padua, per Eugeoium IV. *sub dat. Florentiæ 7. Kalend. Iunij 1442.* Camaldulenses, per Leonem X. Vallumbrosani quamplurimi, per Gregor. IX. *sub dat. Auenioni 11. Kalend. Iulij Pontificatus sui anno 11.* Cœlestini, per Eugeoium IV. vt refert Fr. Emman. *in collect. priuil. pro Regular.* Bulla 18. eiusdem Pontificis, & vniuersaliter per Paulum V. *sub dat. Romæ 29. Ianuarij, anno Pontificatus sui XI.* & habetur in appendice Bullarij ooui Laërtij Cherub, *Constit. 6.* aliàs 94. Pauli V. Montis Oliueti per Iulium II. Montis Virginis, per Vrbanum IX. *sub dat. apud Vrbem veterem 2. Idus Septemb. sui Pontificatus anno III.* & habetur *in tom. 1. Bullarij noui, const. 6.* eiusdem Pont. Præmoostratensis, vt *in libro priuilegior. sui Ordinis tom. 2. Bull. 107.* de his meminit, me citato *in hoc loco* Ioan. Aoton. Nouar. *in Lucerna Regul. verb. Pontificalia,* & Tamburio. *d. tom. 1. disp. 20. q. 1. ex n. 14.* vbi *à num. 26.* latè probat Commendatarios insigniis Pootificalibus, nisi speciali priuilegio fuerint suffulti, vti oon posse. Abbates verò, seu Commendatarij B. Mariæ Farfensis, & sancti Saluatoris Maioris possunt vti insigniis Pootificalibus, *ex Constit Vrbani. VIII.* incip. *Romanus Pontifex die 18. Nouembris 1628.* quam refert Tamburin. *d. tom. 2. disput. 2. q. 4 post num. 20.* & eis tanquam locorum ordinariis, seu illorum Officialibus litteræ Apost. dirigi debent, non aotem Archiepiscopis, aut Episcopis vicinioribus, idem S.D N. Vrbanus VIII. *in alia Constit.* incip. *Pastoralis 13. Nouembris 1627.*

56 Item Abbates generales quorundam Ordioum Mooachalium ex priuilegio Summorum Pontificum habent facultatem deferendi Prælatorum Regularium habitum, hoc est, Caputium, siue Mozzettam, mantellettum, birretum Clericalem, & pileum more Prælatorum, retento semper sui habitus colore, vt in Italia deferunt Abbas Montis Cassiei, Abbas sanctissimæ Trinitatis Cauen. Ordinis Cassinen. aliàs sanctæ Iustinæ de Padua, Abbas sancti Michaëlis de Valuenero Ordinis Vallis Vmbrosæ, Abbas Generalis Cœlestinorom, vt *in Constit. Pauli V.* incip. *Ex iniuncto, sub Dat. 9. Decembris 1606,* & Abbas generalis Mootis Virgiois, ex decisioue Congregationis sacrorum Rituum, *sub die 9. Maij 1606.* refert me citato *in hoc loco* Ioan. Maria Nouar. *in lucerna*
Regul. verb. Mantelletum, & verb. Mozzetta. Sunt & 57
alij quamplurimi Abbates, tam Regulares, quàm sæculares in Gallia, Hispania, & Germania, qui Prælatitium, vt supra, habitum gestant, & possunt extra sua Monasteria, & vbique etiam coram Episcopo deferre Mozzettam, vt respondit sacra Rituum Congregatio *sub die 9. Decembris 1517.* & iterum Illustrissimo D. Cardinale

Crescentio referente inhærendo Decreto sub die 30. Martij 1621. Abbatem S. Andreæ Congregationis Lateranen ciuitatis Vercellen.posse vbique etiam præsente Episcopo deferre Mozzettam, eidémque Pontificaliter celebranti iuxta antiquam consuetudinem, sede, seu cathedaa cum duobus gradibus vti licere.

58 Illud tamen aduertere oportet, quòd Abbas insignia Pontificalia deferendi ius habeos, præcedit non habentem, vt resoluit Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 28. *num.*6. vbi *num.*40. quòd poterit deferre insignia Pontificalia in Ecclesia exempta, licèt priuilegium dicat, vt deferat in suo Monasterio, & *num.*41. quòd poterit deferre insignia Pontificalia extra Monasterium in Ecclesia exempta, quando vsus eorum fuit simpliciter concessus, & *num.* 42. quòd non potest insignia Pontificalia deferre extra Monasterium sine licentia Ordinarij. Pendente autem controuersia inter Episcopum Clusinum ex vna, & Abbatem sancti
59 Saluatoris Montis Amiatide, & super Mozzettæ in Terra Radicofani Clusinæ Diœcesis delatione partibus ex altera; sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum, eidem Abbati extra claustra cum præfata Mozzetta incedere minimè licere decreuit.

Idem etiam censuit S.Rit.Congreg. *in Eugubina* 17. *Iulij* 1604. dum decidit Abbatem in Processionibus extra suam Ecclesiam & Conuentum non posse vti Mitra & Baculo, nec etiam ante se deferri facere, & eadem S. Congreg. *in Tornacen.* 2. *Augusti* 1631. censuit non licere Abbati titulari habente iurisdictionem quasi Episcopalem cum vso Mitræ & Baculi deferre Mitram extra proprias eorum Ecclesias per Diœcesis Ordinariorum absque speciali indulgentia Sedis Apostol. nec sine, nec cum licentia Ordinariorum, & *in Cameracen.* 6 *Decembris* 1631. respondit Abbatem, licèt exemptum & habentem priuilegium vsus Pontificalium, non posse illis vti extra Monasterium, nisi de licentia Ordinarij.

Baldachino vti non licet Abbatibus, nisi illis, quibus Sedes Apostol specialiter concessit, prout specialiter concessum reperitur Abbatibus Oliuetanis per S.D.N. Vrbanum VIII. *in Constitut.*96. incip *Exponi*, *sub die* 4. *Aprilis* 1629. & Abbatibus Cassinensibus per eundem S. D. N. *Constitut.* 101. incip. *Exponi*, *sub die* 11. *Iulij eiusdem anni*, cuius meminit me citato *in hoc loco* Nouar. *in lucerna Regul verb. Baldachinum, num* 3. vt scilicet Baldachino illis vti liceat in tribus ad summum festiuitatibus, sine auro tamen & pompa, & aliquibus etiam ministris paratis sacris indumentis, qui ad summum sint duo Diaconi, & Presbyter assistentes; Diaconus, & Subdiaconos pro cantandis Euangelio & Epistola, ac sex ad summum, alij duo cum Pluuialibus, duo cum Planetis, & duo cum Tunicellis coloris tempori conuenientis. Non debent tamen iidem Abbates habere, aut tenere Sedem suam Abbatialem fixam & permanentem prope Altare, vt sedes Episcopalis retineri consueuit, minúsque licet supradictis sex Monachis paratis, vt supra, sedere in sedibus Choralibus, vt Canonicorum sæcularium mos est, sed sedes pro Abbate solemniter celebrante retineantur in Ecclesia his tantummodo tribus diebus, quibus ipse Abbas solemniter celebrat, dictíque sex Monachi parati sedere debent loco congruo, iuxta Ecclesiarum conuenientem situm super scabellis ad hoc effectum tunc appositis panno laneo cooperatis.

Præter insignia Episcoporum habere dicuntur 60
Abbates vsum, & exercitium Pontificalium, potius ad decorem suarum Ecclesiarum, quàm ad significationem eorum, ad quæ in Episcopo fuerunt instituta, *cap vt Apostolicæ, de priuil.lib.*6. Abb. *in cap.inter Monasterium, in fin.de re iudic.* Cardin. Tusch. *d.litt.A.conclus.*9.*num.*2. & sic illa exercent, quoad benedictionis munus in rebus sacris exercendum; & in primis illos posse benedicere pa- 61
rameota, & ornamenta Ecclesiarum sibi tantùm subiectarum, censuit sacra Rituum Congregatio, *sub die* 24. *Augusti* 1609. vt refert Barthol. Gauant. *in comm.rub.Miss.& Breuiar.tom.*1.*part* 4.*tit.* 19. *de rub.benedic*, *num.* 2. Nouar. *in Lucerna Regul.verb. benedicere*, *n.* 1. & 2. Imò vbi vigeret consuetudo non tantùm suarum Ecclesiarum, verùm etiam vnidecumque ad se venientia, vt testatur Syluester *in sum.verb.Benedictio,num.*5. & hanc esse multorum opinionem refert Fr.Emman. *quæst.Regul.tom* 1. *q.*19.*art.*2.& Ludouic.Miranda *in man,Prel tom.*1. *q.*4.*art.*5. Sed hanc consuetudinem abrogauit Sacra Rituum Congreg. *sub die* 18. *Augusti* 1629. quoad ornamenta & paramenta, quæ suarum Ecclesiarum non sunt: nam Abbatibus ex consuetudi- 62
ne licere sacras Vestes, & Pallas Altaris Ecclesiarum sibi subiectarum benedicere resoluunt, sic necessariò intelligendi, Syluest. *d.verb.Benedictio, num.*5. Suar. *de Relig.tom.*4.*tract.*8.*lib.*2.*cap.*30.*n.*1. necnon Corporalia, vt per Angel.*verb.Benedictio, num.* 2. Syluest. *eod.verb.num.*5. Vnde seclusa consuetudine, quæ videtur fundari in priuilegiis antea ipsis Abbatibus concessis, ac proinde tacito Summi Pontificis consensu permissa ex Azor. *instit.moral. part.*4.*lib.*8. *cap.*4.*q.*2. vel speciali hac de re non existente priuilegio, credo Abbates non posse benedictionem huiusmodi impertiri, cùm, non semel concessam videamus aliquibus Abbatibus per Sedem Apostolicam, qui nullo modo eam impetrarent, si à Iure communi sibi enconcederetur, iuxta reg.*l.*1.*ff.ad municipl.Imperatores,ff. de priuileg.credit,l.*1.*C.de thesaur.lib.*10. & ideò Innocentius VIII. priuilegio suo edito de anno Dominicæ Incarnationis 1489. quinto Idus Aprilis, ad petitionem Ioannis Abbatis Cisterciensis concessit illi, & quatuor primis Coabbatibus eius tunc, & pro tempore existentibus, vt de cætero perpetuis futuris temporibus quæcumque vestimenta, ac ornamenta Ecclesiastica, Corporalia, Vasculáque ad reponendum sacram Eucharistiam in locis, & domibus dicti Ordinis benedicere, & Calices consecrare, tam de dicto Ordine, quàm si ad eos aliunde nonnunquam deferantur, valeant, & possint, refert Ludouic.Miranda *in man.Prelat. tom.*2.*q* 41.*art*... Ego ipse *de offic.& potest. Episcopi, part.* 2.*allegat.*27.*n.*36. Aliud priuilegium concessit Iulius II. Abbati sancti Æmiliani de la Cogolla, quod refertur à Franc.Emman. *in noua collect. Bullar. Bull.* 25. *dicti Pontificis*, vbi inter alia ei conceditur, vt possit Cruces benedicere; aliud quoque concessit Paulus III. Priori Vallisscholarium in Abbatem erecto, quod habetur apud Rhenat. Chop. *in Monast.lib.*1.*tit.*2. *n.*18. Nouissimè sacra Rituum Congregatio multis Abbatibus talia priuilegia non habentibus concessit, vt possint benedicere huiusmodi ornamenta, anno enim 1610. die 12. Iunij concessit Abbati de Murbach Principi Imperij, nullius Diœcesis Sedi Apostolicæ immediatè subiecto, prædictam facultatem pro sua Ecclesia

Ecclesia cum clausula restrictiua, *dummodo in illis benedictionibus vnctio non adhibeatur*. Et anno 1606. die 18. Nouembris Abbati S. Petri de Monte Theolen. Diœcesis dedit facultatem benedicendi ornamenta Sacerdotalia pro seruitio Monasteriorum sibi subiectorum, cum eadem clausula restrictiua. Et anno 1610. die 9. Octobris concessit Abbati Bredleuiensi Polonien. Diœcesis, facultatem benedicendi paramenta Ecclesiastica pro vsu Ecclesiarum Parochialium suæ Abbatiæ. Credo tamen non esse necessarium in specie Abbatibus concedi facultatem benedicendi paramenta huiusmodi, sed sufficere in genere concedi à Sede Apostolica exercendi Pontificalia, prout Illustriss. DD. Cardinales sacri Concil. Trident. Interpretes super Decretum Trid. Concil. *sess. 23. c.* 10. sic censuerunt.
63 *Abbas, qui est benedictus, vel qui ex priuilegio Sedis Apostolicæ habet, vt Pontificalia exercere possit, ac si esset benedictus, potest omnia sacra benedicere, illis exceptis, in quibus vnctio requiritur*; vt refert Suar. *de Relig. tom. 4. trag. 8. lib. 2. cap. 30. num. 2.*

64 Ex qua sacræ Congregationis decisione proximè relata in fine colliges, non licere Abbatibus consecrationem vllam efficere, in qua vnctio requiritur; quod tamen per eandem sacram Congregationem ad fauorem Monachorum Cassinensium fuit declaratum non procedere, vbi speciali Sedis Apostolicæ priuilegio fuerit indultum, vt Calices, Altaria, lapides, & alia, in quibus vnctio requiritur, consecrent, & benedicant, vt in sequenti decisione. Sacra Congregatio Cardinalium Concil. Trident. Interpretum declarauit decisionem à se aliàs editam, quòd *Abbates vtrumque benedicti benedicere non possant ea, in quibus vnctio requiritur, non obstare quominus ijdem munus prædictæ benedictionis, quoad ea, in quibus vnctio requiritur, impendere queant, si specialibus Sedis Apostolicæ priuilegijs, quibus idem Concilium nequaquam derogat, muniti fuerint. Datum* 10. *Septembris* 1614. *P. Card. Arigon.* Ideò absque speciali priuilegio Abbates non poterunt consecrare Calices, Patenas, Pyxides, & alia similia vasa Ecclesiastica, necnon Altaria, lapides deseruientes ipsis Altaribus, & Campanas, ac omnia alia in quarum consecratione requiritur vnctio chrismatis. Nouar. *in Lucerna Regul. verb. benedicere num.* 4. nam videmus aliquibus Abbatibus specialia priuilegia ad hæc, vel eorum aliqua consecranda per Summos Pontifices concessa, quæ refert Tamburin. *de Iure Abbatum tom.* 1. *disput.* 23. *quæst.* 2. *vsque ad* 14.

65 Poterant olim Abbates exempti habentes Ius Baculum deferendi, & Mitram, minores Ordines conferre suis subditis, non solùm Monachis, verùm etiam & laicis, in quos Ordinariam Ecclesiasticam habebant iurisdictionem, vt expressè probat text. *in cap. Abbates, de priuil. lib.* 6. & sic eo attento resoluunt Syluest. *in summ. verb. ordo, il 3. num.* 2. Conar. *lib.* 1. *variar. cap.* 10. *num.* 10. Rodulph. Cupers *in repet. cap. oportebat* 79. *dist. in §. Tonsura. num.* 6. Rebuff. *resp.* 2. Fusc. *de Visitat. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 93. & alij citati à Cened. *ad Decretal. collect.* 105. *num.* 1. quibus addo Aloys. Riccium *in collect. decis. part.* 4. *collect.* 955. Flores de Mena *var. lib.* 2. *q.* 24. *num.* 14. Fr. Ludou. Mirandam *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 38. *art.* 9. *conclus.* 1. Sanch. *in consil. moralib. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 19. *n.* 5. *cum seqq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 4. *c.* 791. *num.* 1. Molfes. *d. tractat.* 1. *cap.* 2. *num.* 18.

66 Hodie ex noua dispositione Concil. Trident. *sess.* 23. *de reformat. cap.* 10. non licet Abbatibus, & aliis quibuscunque quantumuis exemptis in posterum intra fines alicuius Diœcesis, existentibus, etiamsi nullius Diœcesis, vel exempta esse dicantur, cuiquam, qui Regularis subditus non sit, Tonsuram, vel Minores Ordines conferre, refere Fr. Ludou. Miranda *d. art.* 9. *concl.* 1. quem citaui, *de officio, & potestate Episcopi, p.* 2. *alleg.* 3. *num.* 11. addo Portel. *in dubiis Regular. verb. Abbas* 2. Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 29. *num.* 19. Tamburin. *de Iure Abbatum, tom.* 2. *disp.* 2. *q.* 7. *num.* 1. Scip. de Rubeis *in Aphorism. Episcop. verb. Abbas, n.* 13 & nouissimè Illustriss. D. Roder. à Cunha *in comment. ad cap.* 1. *num.* 6. *dist.* 95. Marcel. Vulpe *in praxi iudic. Eccles. cap.* 7. *n.* 8. Donat. Anton. de Marinis *quotid. resol. cap.* 1. *num.* 34. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 4. *cap.* 793. *num.* 7. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 6. *cap.* 2. *ante num.* 7. Hieron. Roderic. *in compend. quæst. Regul. resol.* 2. *num.* 13. Homobon. *in consult. tom.* 1. *p.* 5. *resp.* 194. Nald. *in sum. verb. Abbas, num.* 3. Alzed. *d. p.* 2. *cap.* 6. *num.* 78. Litterati, *in sum. p.* 1. *cap.* 46. *num.* 4. Tanner. *tom.* 4. *disput.* 5 *q.* 3. *dub.* 2. *num.* 27. Ioan. Bapt. de Fabris *de Sacram. Ordin. in communi, cap.* 7. *q.* 2.

Aug. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

Quare cùm Concil. *d. cap.* 10. vtatur verbis, *non liceat Abbatibus*, &c. quæ irritant actum quoad valorem substantialem, si illi, non obstante priuilegij reuocatione, Ordines conferrent aliquibus, qui Regulares subditi non sint, non solùm illicitè, sed etiam inualidè ordinarent; ita Laurent. de Peirinis *de Prælato Regul. tom.* 2. *q.* 3. *cap.* 7. *num.* 23. Suar. *de Relig. tom* 4. *lib.* 2. *cap.* 29. *num.* 8. Quicquid contrarium, immo talem ordinationem esse validam licet illicitam respectu vsus Ordinis existimauerint, Lap. *alleg.* 138. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *q.* 18. *art.* 1. Molfes. *d. tom.* 1. *tract.* 2. *cap.* 2. *num.* 18. *in fine*, Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 19. *num.* 17. Tamburin. *d. tom.* 2. *disp* 2. *q.* 8. *n.* 1. Præpos. *in* 3. *p. q. vnic. de Ordine, dub.* 13. *num.* 124. Ludou. de san Iuan *en su Luz de Sacerdotes*, *q.* 3. *regul. art.* 1. *concl.* 2 Marcel. Vulpe *d. cap.* 7. *num.* 10.

Vnde cùm iam Abbates huiusmodi facultatem 67
non habeant Tonsuram, & minores Ordines conferendi, nisi Regulari suo subdito, sequitur illos conferre non posse aliis Regularibus sibi non subditis, qui dimissorias speciales suorum Superiorum, & specialem licentiam Episcopi loci habuerint, nec etiam aliis sæcularibus suorum Superiorum dimissorias afferentibus, ita voto Rotæ de mandato bonæ memoriæ Clementis VIII. responsum fuisse refert Seraph. *decis.* 985. *p.* 1. cuius memini Ego ipse *dicta alleg.* 3. *num.* 11. & Episcopo Engubino rescripsit sacra Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum *sub die* 3. *Nouembris* 1593. resoluunt Scipio de Rubeis *d. num.* 13. Ludou. Miranda *de conclus.* 2. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 6. *cap.* 2. *ante num.* 7. vnde *num.* 9. colligit tria requiri in Abbate, vt promoueat ad Ordines, nempè quòd sit Presbyter, quòd benedictionem accipiat per manus impositionem ab Episcopo, aut benedici solitus, si eum Episcopus benedicere negligat, tandem quòd proprio Monacho conferat, refert Illustriss. D. meus, *vbi suprà*, & Stephan. Gratian. *tom.* 5. *cap.* 845. *à princ.*

Notandum tamen est (sine præiudicio superioris resolutionis, quam verissimam iudico) apud 68
aliquos Doctores inueniri sacram Congregationem Concilij olim censuisse, quòd Abbates Regulares habentes ius Baculum deferendi, & Mitram, postquam Sacerdotalem Ordinem, & mu-

nus benedictionis susceperint, posse Tonsuras, & Ordines minores sæcularibus, Episcopi Iurisdictioni subiectis, conferre, si modo ipsius Episcopi consensus accedat, & à dicto Episcopo quisque litteras dimissorias impetrauerit, itavt satis non sit id generatim ab Episcopo concessum esse, sed hac concessione semper opus sit singulis, &c. Possunt etiam ipsi Abbates eosdem Ordinas conferre aliis Regularibus, qui dimissorias speciales superiorum suorum, & specialem consensum Episcopi loci habuerint, ac prætetea aliis sæcularibus, qui aliorum Episcoporum Iurisdictioni subiecti sint, dummodo Superiorum dimissorias attulerint, & specialem consensum Episcopi loci, in quo Ordines huiusmodi cupiunt suscipere. Ita referunt, & sequuntur Quaranot. *in sum. Bullary, verb. Ordo, propè fin. vers. Abbatibus*, Bonacin. *de Sacram. disput.* 8. *q. vnica, puncto* 4. *num.* 3. Vgolin. *de offic. Episcopi, cap.* 26. §. 59. Paul. Layman. *in quæst. Canon. cap.* 17. *num.* 219. *& in sum. Theolog. moralis lib.* 5. *tract.* 9. *cap.* 9. *num.* 2. Aized. *d. p.* 2. *cap.* 5. *n.* 78. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 20. *q.* 7. Marchin. *de Sacram. Ordinis tract.* 1. *p.* 2. *cap.* 10. *num.* 15. *cum seq.* Sanch. *in consil. moralib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 21. *à n.* 5. Marcel. Vulpe *in praxi iudiciali fori Eccles. cap.* 7. *num.* 8. Moscon. *de maiest. milit. Eccles. lib.* 1. *cap.* 9. Fornai. *de Sacram. Ordinis, c.* 5. §. 2. Alcuin. *de potest. Abbatum, cap.* 22. *num.* 18. Molfes. *in sum. tom.* 1. *tract.* 2. *cap.* 2. *num.* 18. Vener. *in examine Episcop. lib.* 1. *cap.* 12. Gauant. *in enchirid. Episcop. verb. Abbas, num.* 34. Lezan. *in sum. quæst. Regular. tom.* 1. *c.* 18. *num.* 13. Ioan. Præposit. *in* 3. *p. S. Tomæ quæst. vnic. de Sacram. Ordinis, dub.* 13. *num.* 527. Ioan. Baptist. Tiber. *in instruct. ordinan. cap.* 7. *q.* 48. *in fine*, Tamburin. *de Iure Abbatum, tom.* 2. *disp.* 2. *q.* 7. *ex num.* 3. Grilenzon. *cons.* 142. *num.* 52. Ex quibus plures inueni non vulgaris scientiæ viros, qui horum resolutioni pertinaciter adhærebant, vnde Procurator generalis Cœlestinorum in hac Romana Curia dubium hac de re in sacra Congreg. negotiis Episcop. & Regul. præposita, *sub die* 12. *Iunij* 1631. proponi curauit, sed illo tunc minimè deciso adhuc sub iudice lis est.

69 In omni casu, quo huiusmodi Abbates primam clericalem Tonsuram, minorésque Ordines suis subditis Regularibus conferre possunt, illis licitum est in interstitiis dispensare, vt tradit Sorb. *in compend. Mendicant. verb. Ordines sacri, vers. quando verò Abbates*, Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubric.* 12. *cap.* 13. *num.* 42. Ego ipse *d. par.* 2. *alleg.* 18. *num.* 3. *in fin. & alleg.* 2. *num.* 6. *&* 7. neque tunc examinandos esse ab Episcopis, sed ab Abbatibus, non obstante Conc. Trid. dispositione, consulit Nauar. *cons.* 13. *n.* 1. *in antiq.* aliàs *cons.* 14. *in nouo, sub tit. de priuileg.*

70 Verùm autem Abbates, qui ea facultate gaudent, conferendi Regularibus sibi subditis minores Ordines, possint illos conferre Nouitiis? in dubium ab aliquibus reuocari poterit, in quo Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 29. *num.* 12. affirmatiuam partem sequitur per gloss. *verb. consolauerint, in d. cap. Abbates, de priuileg. lib.* 6. & refert eam expressè tenere Rebuff. *in praxi part.* 1. *tit. de Cler. num.* 18. Verùm probabilius censeo tali facultate non gaudere, præcipuè attenta dispositione Concil. Trid. *d. cap.* 10. cùm nouitios non possit strictè appellari Regularis, ac maximè, quia pendente probationis anno non habetur quoad Ordines suscipiendos pro subdito Prælati Religionis. Quare ita tenent Cardin. Tusch. *pract. concl. tom.* 1. *litt. A. conclus.* 9. *num.* Henriq. *in sum. lib.* 10. *cap.* 23. §. 3. *in comment. litt. G.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *quæst.* 38. *art.* 9. *concl.* 2. *in fine*, Sayr. *de censur. lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 5. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 3. *quæst.* 23. *art.* 2. Barthol. de Vecchis *in praxi seruanda in admittendis ad Religionis statum Nouitiis, disput.* 11. *q.* 8. *num.* 4. Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, part.* 2. *alleg.* 3. *num.* 8. Suar. *de Relig. tom.* 2. *lib.* 6. *de voto, cap.* 11. *num.* 9. Nald. *verb. Nouitius, num.* 8. Vgolin. *de offic. Episcop. cap.* 26. §. 20. *num.* 7. Tamburin. *d. tom.* 2. *disput.* 2. *quæst.* 27.

Verùm si Abbates, aut alij Religionum Prælati haberent speciale priuilegium concedendi suis Monachis dimissorias litteras ad quemcunque Episcopum, licèt in illo non exprimatur, quod illud valeat Nouitiis communicare, poterunt tamen etiam Nouitiis illas, vt à quocunque Episcopo ordinentur, sicuti cæteris Monachis professis, concedere, vt benè resoluunt Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 10. *in fine*, Ioan. Bapt. Tiber. *in instruct. pro Ordinand. cap.* 7. *q.* 5. Barthol. de Vecchis *d. q.* 8. *num.* 3. *vers. si verò*, Tambur. *d. q.* 27. *num.* 2. Diana *moral. resolut. p.* 2. *tract.* 7. *resol.* 7. *& p.* 4. *tract.* 4. *resol.* 7. Nouitios enim Religionum priuilegiis gaudere resoluunt Molin. *de Iustit. tract.* 2. *disp.* 138. *vers. præter hos*, Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 2. *q.* 2. Ego ipse *in tract. de appellatiua verborum vtriusque Iuris signif. appellat.* 231. *num.* 16. Sed an Abbas priuilegium habens conferendi Tonsuram & minores Ordines suis subditis Regularibus, validè conferat Tonsuram, & minores Ordines ei, qui re ipsa sibi subditus non est, eo quòd professionem inualidè emiserit, quem tamen subditum putat? vide Bonac. *de Sacram. in nouiss. addit. ad disp.* 1. *q.* 8. *puncto* 3. *ante punct.* 4. 71

Dignitate autem omnibus Clericis, & Dignitatibus quoque, ac Personatibus post Episcopos præferuntur Abbates, vt ostendimus in principio huius cap. nisi in iis actibus, in quibus Cathedralem Ecclesiam repræsentant, vt Processionibus, & similibus. Abbatum auctoritas, & potestas in Monachos est ferè tanta, quanta Episcoporum in subditos, præsertim verò in absolutionibus, & dispensationibus. Possunt namque Abbates Monachos suos absoluere à peccatis omnibus, & censuris, nisi alteri à Iure specialiter reseruatis, Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 2. *&* 3. Tamburin. *d. tom.* 2. *disp.* 14. *q.* 12. 72

Sed à sententia excommunicationis pro iniuria Clericorum, etsi Romano Pontifici reseruetur, eos absoluunt, ex ipsius Romani Pontificis concessione, *cap. Monachi, de sentent. excomm.* Suar. *tom.* 5. *de censur. disp.* 22. *sect.* 1. *num.* 73. *cum seqq.* Tamburin. *d. tom.* 2. *disput.* 14. *q.* 10. *per tot.* & *q.* 11. quærit à quonam absolui possit Abbas, vel alius Prælatus Regularis ab excommunicatione *Can. si quis suadente diabolo*, 17. *q.* 4. 73

A votis quoque, & iuramentis suos subditos exemptos absoluunt Abbates, & cæteri Prælati Regulares, sicut Episcopi, vt per Valent. *tom.* 6. *disp.* 6. *q. puncto* 7. *col.* 10. *vers. sed cùm constet*, Aragon. 2. 2. *q.* 88. *art.* 8. Azor. *instit. moral. par.* 1. *lib.* 11. *cap.* 18. *q.* 4. Iacob. de Graff. *in aureis decis. par.* 1. *lib.* 2. *c.* 31. *n.* 18. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *q.* 25. *art.* 7. Sayr. *in claui Regia, lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 88. *&* 89. Lessi. *de Iust. lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 13. *n.* 107. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 18. *num.* 340. Suar. *tom.* 2. *de Relig. tract. de voto, lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 14. *cum seqq.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 39. *num.* 5. 74

75 *num.*3. Quod etiam locum habet in Abbatibus habentibus territorium cum iurisdictione Episcopali respectu subditorum territorij huiusmodi, sicut benè resoluunt Syluest. *in summ. verb. votum* 4. *q.*3. *dist.*4. Nauar. *in man. c.*12. *n.*75. Azor. *d. lib.*11. *c.*19. *q.*2. Suar. *d. cap.*10. *n.*13. Valer. Reginald. *dict. lib.*18. *n.*339. Sanch. *d. cap.*38. *n.*19.

76 Dispensare autem possunt Abbates cum suis Monachis in nonnullis casibus ex concessione Iuris communis, aut regulæ approbatæ, vel priuilegij. In Iure autem communi inuenitur expressum posse Abbates dispensare, primò cum Nouitio, vt promoueatur ad sacros Ordines in ætate minori, aut breuiori tempore, quàm per Canones sit statutum, vt notatur *in cap. Monachus*, 77. *dist.* Hodie tamen aliud statutum est à Tridentino Concilio, vt suprà notauimus, & infrà *in cap.*33. §.1. *de qualitatibus Ordinariorum*, videbimus.

77 Secundò, cum apostata Monacho à Religione, vt ministrare in Ordinibus possit, & ad maiores Ordines promoueri, nisi in apostasia fuerit ordinatus, quo casu solus Papa dispensat, *c. fin. de apostat.* Decian. *tract. crim. lib.*5 *cap.*83. *n.*18. Suar. *tom.*5. *de censur. disp.*31 Sayr. *eod. tract. lib.*4. *c.*13. *n.*16. Aldrete *de Relig. discipl. tuenda, lib.*2. *c.*28. *n.*18.

78 Tertiò, vt Monachus Ecclesiastica officia, aut dignitates consequi possit, si Episcopi consensus accedat, *cap.*1. *dist.*58.

79 Quartò, in irregularitate quam Monachi contraxerunt accipientes Ordines in excommunicatione ignoranter, non autem si scienter id egerint, sicut nec alia grauiori irregularitate dispensant. Vide *c. cùm illorum*, & ibi Host. Panorm. & alij, *de sent. excomm.*

80 Quintò, vt Monachus habeat propriam cellam in Monasterio ab aliis separatam, ad ipsius Abbatis iudicium, *cap. fin.* 20. *q.*4.

81 Sextò, dispensat Abbas in ieiuniis, & delectu ciborum, *cap. non mediocriter, & cap. carnem, & cap. nunquam, de consecr. dist.*8. *cap. cùm ad Monasterium, vers. quamquam, de stat. Monach.* & in silentio, & operibus manuum, & aliis ad quæ tenetur ex regula præterquam in tribus substantialibus votis; nam dispensat etiam, ne statutis à iure diebus communicent Eucharistiam, *Clem.*1. §. *sanè, de stat. Monach.*

82 Abbatibus quoque nonnulla sacri Canones præcipiunt, aut prohibent. Primò enim tenentur Abbates ad Synodum Diœcesanam, aut Prouincialem accedere, si Curatas Ecclesias habeant, quamuis ipsi sint à iurisdictione Prælatorum exempti, *cap. quòd super his, de maior. & obed.* Hodie Abbates exempti, qui aliàs cessante exemptione Synodo interesse deberent, nec Capitulis Generalibus subduntur, ad eam accedere tenentur, iuxta dispositionem Concil. Trident. *sess.*24. *de reform. cap.*2. tradunt Vgolin. *de potest. Episcopi. cap.*48. §.2. *n.*1. Erasm. à Cochier *de iurisd. Ordin. in exemptos, part* 4. *q.*19

83 Secundò Monasteria sibi subdita ex officio visitare, Concil. Trid. *sess.*25. *de Regular. cap.*20. Azor. *instit. moral. part.*2. *lib.*3. *c.*40. *q* 9. quem refero Ego ipse *in collect. ad cap. vlt. n.*3. *de stat. Monach.*

84 Tertiò, curate, vt in suis Monasteriis sacræ Scripturæ lectio habeatur, sicut in Trident. Concil. est constitutum *sess.*5. *de reform. cap.*1. *vers. in Monasteriis quoque Monachorum*, Paul. Fusc. *de visitat. lib.*2. *cap.*15. *n.*73. Ego ipse *de offic. & potestate Episcop. part.*3. *allegat.*56. *n.*16.

Quartò, circa Monachos suos in his omnibus curam, & diligentiam adhibere, quæ à sacris Canonibus de eorum vita, & moribus statuuntur, quæ infra suo loco exponemus. 85

Quintò, interdicitur eis, ne Prioratibus, & aliis beneficiis subditorum suorum nouas pensiones imponant, aut veteres augeant, *cap prohibemus, de censib. Clem. vnic. de supplen. neglig. Prælat.* 86

Sextò, ne sine consensu Capituli Clericos in Ecclesiis, in quibus habent Iuspatronatus, præsentent, *cap. ea noscitur, de his quæ fiunt à Prælatis.* 87

Septimò, ne aliquem de sacro Fonte suscipiant, vt statuit Antisiodoren. Concil. relatum *in cap. non liceat, de consecrat. distinct.*4. Sanch. *de matrim. lib.*7. *disput.*60. *num.*21. Posseuin. *de officio Curati, cap.*6. *num.*27. *vers. Secundò*, Gallet. *in margarita casuum conscient. verb. Religiosus, pag.*225. *in fine.* Rebell. *de obligat. Iustit. part.*2. *lib.*3. *q.*6. *n.*10. Valer Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*31. *n.*157. *vers. Quartò*, Ludouic. Mirand. *in man. Prælat. tom.*1. *q.*43. *artic.*2. *in concl. propè med.* Bonacin. *de matrim. q.*3. *puncto* 5. §.2. *num.*13. Basil. Pont. *de impedim. matrim. cap.*24. §.1. *vers. Exclusi.* Me citato Tambur. *d. tom.*1 *disp.*4. *q.*2. limita tamen in Abbate, seu Religioso facto Episcopo, Greg. Lop. *l.*65. *verb maioral. tit.*5. *part.*... Fr. Emman *quæst. Regul. tom.*2. *q.*58. *art.*3. plures, quos refert, & sequitur Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.*2. *lib.*6. *cap.*6. *num.*24. qui omnes afferunt exemplum Gregorij, qui ex Religione promotus in Cardinalem, factus est Mauritij Imperatoris Compater. 88

Octauò, ne minores Ordines sæcularibus, aut etiam Regularibus sibi non subditis conferant, *cap. Abbates, de priuileg. lib.*6. & diximus suprà *hoc eod. num. cap.*67. & 68. 89

Nonò, ne de causis matrimonialibus cognoscant, aut publicas pœnitentias iniungant, Indulgentias concedant, aut alia similia Episcopalis dignitatis, quæ eis non permittuntur, exerceant, *cap. accedentibus, de excess. Prælat.* 90

Decimò, decreuit Concil. Trident. *sess.*13. *de reform. cap.*4. vt in locum Episcoporum in Clericorum degradatione assumi possint Abbates vsum Mitræ, & Baculi, ex priuilegio Apostolico habentes, quos quidem esse Iudices assessores, & eorum suffragio standum esse, post Gemin. & Syluest. resoluit Suar. *de censur. tom.*5. *disp.*30. *sect.*1. *n.*20. Sed nec assessores, nec consultores esse, sed adhibitos ad solemnitatem dicit Aldrete *de Relig. disciplina tuenda, lib* 2. *cap.*17. *num.*15. 91

Vndecimò, idem quoque Concil. Trident. *sess.*25. *de reform cap.*4. facultatem dat Abbatibus, & generalibus Ordinum, vt in suis Capitulis generalibus possint pro sua conscientia in Ecclesiis, vbi tam magnus Missarum celebrandarum numerus ex variis defunctorum relictis impositus est, vt illis pro singulis diebus à testatoribus præscriptis nequeat satisfieri, statuere circa id quidquid magis ad Dei honorem, & cultum, atque Ecclesiasticam vtilitatem viderint expedire: vnde illas Missas Capellaniarum, & anniuersariorum, iusta de causa ad minorem numerum reducere posse resoluunt Henriq. *in summ. lib.*9. *cap.*22. §.6. Fr. Emman. *in sum part.*1. *c.*252. *num.*13. & *quæst. Regular. tom.*1. *q.*43. *art.*13. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.*23. *num.*239. Fr. Ludouic Miranda *in man. Prælat. tom.*1. *q.*41. *artic.*24. Aloys. Ricc. *praxi rerum fori pœnit. decis.*404. *in* 1. *edit. alias resol.*341. *in* 2. *edit.* Diana *resolut. moral. part.*2. *tit. de celebrat. Missar. resolut.*4. Tamburin. *d. tom.*2. *disp.*5. *quæst. vlt.* 92

Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, part. 2. allegat. 29. num. 12* Verùm hæc facultas Abbatibus, & Generalibus à prædicto Concilio tradita, reuocata, & ablata eis fuit per Decretum Sacræ Congregationis Concilij sanctissimi Domini nostri Vrbani VIII. iussu editum Romæ die 21. Iunij 1625. his verbis. *Primò districtè prohibet, atque interdicit, ne Episcopi in Diœcesana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel aliàs quocunque modo reducant onera vlla Missarum celebrandarum, aut post idem Concilium imposita, aut in limine fundationis, sed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apostolicam Sedem recurratur, quæ re diligenter perspecta id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur, alioquin reductiones, moderationes, & commutationes huiusmodi, si quas contra huius prohibitionis formam fieri contigerit, omninò nullas, atque inanes decernit.*

93 Denique ad ea omnia vitanda, vel seruanda tenentur quæ infra *de vita, & statu Regularium,* referemus, salua eorum Dignitate, & officij prærogatiua; ad illos solùm, de Iure spectat administratio bonorum Conuentuum, præterquam in arduis, *cap. nullum 18. q. 2. cap. edocere, & ibi* Abb. *num. 7. de rescript.* Idem Abb. *cons. 44. num. 2. lib. 2.* Federic. de Senis *cons. 123. n. 2.* Rot. *decis. 554. n. 7. part. 1. recent. & in Grunden. administrationis 13. Maij 1630. coram R.P.D. Verospio, & in eadem 12. Decembris eiusdem anni coram Reuerendiss. D. meo Coccano;* quibus autem de causis possint deponi, vide *cap. si quis Abbas 18. cap. 2.*

94 Circa potestatem Abbatum, qui Ordinarij sunt, & habent Iurisdictionem quasi Episcopalem, vt Abbas de Couarruuias, de Alcala la Real, de Medina del Campo, de Lerma, de Oliuares in Hispania, & similes, de quibus meminit Ouiedo *in praxi Regul. p. 2. tract. 1. cap. vnic. q. 2. num. 72.* sciendum est illos, quoad hæc, quæ sunt Iurisdictionis, posse omnia regulariter, quæ Episcopi in sua Diœcesi, iuxta gloss. quam ibi commendant Bonif. & reliqui, *in Clement. 1. verb. proprij, de reb. Eccles. non alien.* & dicit solemnem Nauar. *cons. 5. de sponsal. num. 4.* Idem quoque tenent Seraphin. *decis. 1052. & 1386.* Sanch. *de matrim. lib. 8. disput. 2. num. 13. ad fin. vers. secundò, quia, & in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 1. cap. 13. num. 4 & 5.* me citato *in hoc loco* Mendez de Castro *in praxi Lusit. p. 2. lib. 1. cap. 1. num. 20. in med.* Sigism. à Bononia *de elect. dub. 51. num. 3.* Tamburin. *tom. 1. disp. 1. q. 3. & tom 2. disp. 1. q. 5. n 7.*

95 Ex quibus primò infertur posse Abbatem huiusmodi, si Ordinarius fuerit priuatiuè quoad Episcopum, & habuerit Ius visitandi, ac Synodum congregandi, Clericis sæcularibus sibi subditis litteras dimissorias concedere, Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr. 9 cap. 8. num. 4.* Ego ipse *de offic & potest. Episcopi, p. 2. alleg. 7. num. 8.* me citato *in illo loco* Tambur. *de Iure Abbatum tom. 2. disp. 11. q. 16. num. 2.*

96 Secundò infertur posse huiusmodi Abbates intra suos terminos Confessarios ad sæcularium Confessiones audiendas approbare, vt per Suar. *tom. 4. in 3. p. disp. 28. sect. 5. n. 3.* vbi testatur esse in vsu positum, ac se vidisse plures huiusmodi Abbates in suo districtu Confessarios approbantes, & exponentes, quibus nunquam hoc interdictum fuit, sequuntur Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 1. n. 182.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 12. c. 13. n. 26.* Ego ipse *d. p. 2. alleg. 25. n 5.* me citato *in illo loco* Tamburin. *d. tom. 2. disp. 10. q. 15.*

Tertiò infertur huiusmodi Abbates posse denuntiationes Matrimoniales remittere virtute Concilij Trident. *sess. 24. de reform. matrim. cap. 1.* vt benè resoluunt Nau. *cons. 5. de sponsal. in antiq.* aliàs *cons. 2. de clandest. despons. in nouis,* Henriq. *in sum. lib. 11. cap. 5. §. 5.* Fr. Emman. *tom. 2. sum. c. 117. n. 4.* Sayr. *in florib. decis. sub tit. de sponsal. decis. 9.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 7. num. 4.* Flores de Mena *var. resol. lib. 3. q. 14. num. 26* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 83. num. 15.* Molin. *de ritu nupt. lib. 2. different. 11. num. 60* Scip. de Rubeis *in aphorism. verb. Abbas, num. 14.* Ego ipse *d. p. 2. alleg. 32. num. 31.* me citato *in illo loco* Tambur. *d. tom. 2. disp. 8. q. 4.* qui non tantùm hanc resolutionem extendunt ad Abbates titulares, sed ad Commendatarios, vt hi etiam possint denunciationes ex causa remittere, duplici moti ratione; prima, quia quicquid potest titularis ratione dignitatis, potest illius Commendatarius, Panorm *in c. querelam, de elect.* quem refert, & sequitur Deci. *in cap. edocere, de rescript.* tum & secundo, quia cùm Decretum Concilij de Ordinariis loquatur indefinitè, regula verò indefinita vniuersali æquipolleat, gloss. communiter recepta *in cap. vt circa, de elect.* Abbas autem Commendatarius Ordinarius dicatur, gloss. per text. *ibi, in cap. Ordinarij, de offic. ordin. lib. 6.* iuncto text. *in cap. cum Ecclesiarum Prælatis, eod. tit. in antiq.* id etiam poterit concedere. Quare ita de eo tradunt Petr. de Ledesm. *in sum. part. 1.* vbi *de Sacrament. Matrim. cap. 6. conclus. 7. dub. 1. vers. seguesse lo segundo,* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. §. 8. num. 28.* Ego ipse *d. allegat. 32. num. 32.* Tamburin. *d. tom. 2. disput. 8. quæst. 5.*

Contra Franc. Leon. *in thesauro fori Eccles. p. 2. cap. 9. num 55.* Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarra, lib. 4. tit. 15. l. 1. de matrim. in declarat. n. 22.* existimantes, & decisum referentes Abbates Commendatarios in eorum Abbatiis, in quibus habent Iura Episcopalia, dictas denunciationes sine speciali concessione Apostolica remittere non posse.

Quartò, infertur Abbatem huiusmodi posse Matrimoniis contrahendis interesse virtute Concil. Trident. *d. cap. 1.* & ita tenent Henriq. *in summ. lib. 11. cap. 3. §. 4.* Valer. Reginald. *in d. praxi lib. 31. num. 178.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. disput. 28. num. 6.* Gutier. *eodem tract. cap. 66. num. 6.* Basil. Pont. *de imped. matrim. cap. 26. §. 6. vers. Idem quod,* Ego ipse *d. alleg. 32. num. 122.* me citato *in illo loco* Tambur. *d. tom. 2. disp. 8. q. 1.* 98

Quintò, infertur Abbates huiusmodi habere facultatem dispensandi & absoluendi concessam Episcopis per Concil. Trid. *sess. 24. de reform. cap. 6.* Ita Henriq. *in sum. lib. 6. cap. 6. §. 1.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 1. quæst. 24. art. 13. & 17. & q. 61. art. 9.* Flores de Mena *var. lib. 3. q. 24. num. 18.* Sayr. *in Claui Regia, lib. 6. cap. 11. num. 83. in fine.* Auil. *de censur. part. 7. disput. 10. dub. 6.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 5.* Verùm contraria sententia non mihi displicet, quia Conciliaris illa dispositio *in d. cap. 6.* hac in parte derogat Iuri communi, & idcirco potiùs est limitanda, vt nomine Episcopi intelligamus secundùm propriam illius significationem illos tantùm, qui in Episcopali dignitate constituti sunt, non inferiores; quare Abbates, seu alios Prælatos inferiores habentes iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, non gaudere prædicta facultate dispensandi, & absoluendi concessa Episcopis in Concil. Trid. *d. cap. 6.* tenent Arag. *2. 2. q. 88. art. 12.* 99

art. 12. concl. 4. Cened. ad Sextum collect. 4. num. 5. Tolet. in instruct. Sacerd. lib. 1. cap. 83. num. 5. ad fin. Suar. tom. 4. de poenit. disput. 30. sect. 2. num. 6. & tom. 5. de censur. disput. 41. sect. 2. num. 7. Petr. de Ledesma in sum. tom. 2. tract. 1. cap. 6. post conclus. 2. diffic. 1. Aloys. Ricc. in praxi fori Eccles. decis. 532. num. 1. in 1. edit, aliàs resol. 555. in 2. edit. Mari. Alter. de censur. tom. 5. disput. 8. de suspens. cap. 3. vers. sed hic. Bonacin. eod. tract. disp. 7. q. 5. puncto 1. num. 6. & censuisse sacram Congreg. referunt Nicol. Garc. de benefic. part. 7. cap. 11. num. 13. & 17. Armeodar. in addit. ad Recopil. legum Nauarra lib. 1. tit. 18. l. 7. de irregular. in Declarat. num. 9. & 10. Ego ipse d. p. 2. alleg. 39. num. 17.

200 Sextò, infertur posse Abbates huiusmodi dispensare in cæteris omnibus casibus, in quibus potest Episcopus, Gambat. de offic. & potest. Legat. de Later. lib. 10. num. 432. Flores de Mena var. resol. lib. 3. q. 14. num. 18.

201 Septimò, infertur dare posse licentiam Prædicatoribus ad prædicandum in suo districtu, & eos examinare, & approbare, Flores de Mena d. q. 24. n. 19. vbi n. 15. quòd potest vnire Ecclesias, & n. 16. quòd potest eas commendare.

202 Octauò, infertur posse beneficia etiam Curata conferre, per cap. 2. & cap. fin. & ibi gloss. 16. q. 4. Paris. cons. 35. num. 8. & 9. lib. 4. Flores de Mena d.
203 q. 24. num. 21. vbi quòd potest coram se vel eius Vicario de Curatis vacantibus concursum facere; inferiores enim id efficere poterunt, si ius habeant congregandi Synodum. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. decis. 424. in 1. edit. aliàs resolut. 361. in 2. edit. Massobr. in sua praxi habendi concursum, requis. 1. dub. 8. 51. & 21. & requis. 2. dub. 4.

204 Nonò, infertur posse Synodum, & constitutiones Synodales facere, prout facit Episcopus, vt per Balb. in tract. de præscript. 1. p. 5. p. q. 11. Bottæ. de Synodo part. 2. à num. 40. Flores de Mena d. q. 24. num. 9. Intellige de Abbate habente Prouinciam, quia hunc solùm Synodum celebrare posse censuit S. Congreg. Concil. sub die 17. Augusti 1616. & si probetur habuisse ius congregandi Synodum, & aliàs legitimè congregasse, bene poterit concursum facere, vt decisum fuisse ab eadem S. Congregatione refert Nicol. Garc. de benef. p. 9. cap. 2. num. 131.

205 Decimò, infertur posse sicut Episcopum ad Concilium generale, seu Prouinciale admitti, citari, & vocari, & in eo habere vocem decisiuam ratione iurisdictionis, vt in magnis Abbatibus concludit Panorm. in q. 10. dub. 2. num. 28. per text. in cap. conuenientibus 1. q. 7. sentit Villadieg. de Legato, cap. 10. à num. 4. Campeg. in tract. de Concil. cap. 7. à num. 1. licèt contrarium teneant Iacobat. in simili tract. lib. 2. art. 2. à num. 38. Alban. in eod. tract. part. 1. cap. 6. num. 3. quorum opinionem magis in praxi seruari testatur Flores de Mena dict. q. 24. n. 28.

206 Vndecimò, infertur posse auctoritatem interponere in permutationibus, & resignationibus simplicibus beneficiorum, vt per Flores de Mena d. q. 24. n. 21. iunctis per me adductis de offic. & potest. Episcopi p. 3. alleg. 69. ex num. 4.

207 Duodecimò, infertur posse exequutorem esse omnium vltimarum voluntatum ad pias causas, quemadmodum Episcopus est, quia hoc est iurisdictionis actus, vt ex Abb. Archid. Barbat. & Conat. num. 1. in cap. Ioannes, de testam. colligit Flores de Mena d. q. 24. num. 22. & me citato in hoc loco Mendez de Castro d. p. 2. lib. 2. cap. 1. num. 20. in fine.

Decimotertiò, infertur posse subditos suos visitare, secundùm Flores de Mena d. q. 24. num. 23. vbi n. 24. subdit non posse visitari ab Episcopo, vt Sedis Apostolicæ delegato vigore Decreti Conc. Trid. sess. 24. de reform. cap. 9. quia secundùm illum limitatur Concil. d. loco, in habente Episcopalem iurisdictionem. 208

Decimoquartò, infertur posse dare licentiam alieno Episcopo Pontificalia in suo districtu exercendi, vt per Flores de Mena d. q. 14. num. 27. 209

Decimoquintò, infertur posse cognoscere de causis matrimonialibus, vt per Flores de Mena d. q. 24. num. 25. & faciunt quæ Ego ipse adduco de offic. & potest. Episc. part. 3. alleg. 84. num. 5. vbi id intelligo mediante præscriptione, consuetudine, vel priuilegio, nouissimè me citato in hoc loco Mendez de Castro d. p. 2. lib. 2. cap. 1. num. 21. 210

Decimosextò, infertur posse Indulgentias dare quæ solitæ sunt dari ab Episcopis, & posse dare commendatitias suis Clericis, & exercere per alium ea, quæ sunt Ordinis Episcopalis, per text. in cap. accedentibus, de excess. Prælat. Anton. de Rosel. in tract. de Indulgent. n. 34. Flores de Mena d. q. 24. num. 12. saltem ex consuetudine, Ego ipse d. p. 3. alleg. 88. ex num. 17. 211

Decimoseptimò, infertur Abbatem seu Priorem habentem vsum Mitræ, & Baculi, dum solemniter celebrat suos ministros habere debere, Diaconum scilicet, & Subdiaconum, qui in Missa cantaturi sunt Epistolam, & Euangelium, & vnum Capellanum cum Pluuiali, qui assistat ad librum, & aliquos Clericos, & ministros cum cotta, non autem habere posse duos Diaconos assistentes sicut habet Episcopus quando celebrat. Ita S. Rit. Congreg. in Firmana 28. Ianuarij 1606. vbi etiam fuit resolutum bireto nigro sub Mitra vti posse, non autem alterius coloris, nec posse vti baldachino; vide suprà hoc eod. cap. sub num. 59. vers. Baldachino, & me citato in hoc loco Nouar. in Lucerna Regular. verb. Abbas, num. 16. 212

Debet incedere in Ecclesia in habitu decenti, & non camerali, eadem S. Rit. Congreg. in sancti Seuerini 9. Maij 1609. 213

Non tamen debet associari ex sua domo, nec excipi cùm ad Pontificaliter celebrandum vadit, quia Cæremoniale de Episcopis loquens in hoc casu non comprehendit Abbates, eadem S. Rit. Congr. in Hispaniarum S. Ioannis de Peña, 11. Decembris 1613. 214

In Ecclesia suæ iurisdictioni subiecta debet ipse Abbas etiam exemptus præsente Episcopo sedere in sede inferiore Episcopi, & sine ornatu, vel apud Episcopum à sinistris, vel à conspectu Episcopi, in loco tamen inferiore respectu Sedis Episcopi, eadem S. Rit. Congreg. in Aquilana 18. Martij 1617. 215

Absente verò Episcopo potest Abbas Ecclesiæ secularis Collegiatæ, & ab Ordinario exemptæ, ac Sedi Apost. immediatè subiectæ vsum Mitræ habens, dum in sua Abbatiali Ecclesia sibi pleno iure subiecta Diuinis solemniter interest, suos Canonicos assumere ad sibi assistendum, & eandem in eos iurisdictionem exercere, quam Episcopus exercet in suos, S. Rit Congr. in Alexandrina S. Petri in Bregolio 7. Februarij 1604. 216

Abbates quando plures sunt in eodem loco habentes Clerum distinctum, debent in processionibus incedere quisque cum suo Clero, & in suo 217

suo loco, S. Rit. Congr. *in Nucerina Gualdi* 19. *Ianuarij* 1613.

118 Abbati exempto Collegiatæ secularis habenti iurisdictionem Ordinariam, & quasi Episcopalem, ooo licet in sua Ecclesia vbi Præbendæ simul cum distributionibus quotidianis adeò tenues suot, vt pro sustentando sufficienti Canonicorum gradu loci, & personarum qualitate non sufficiant, cum consensu Capituli aliquibus ex iis suppressis, & earum fructibus, prouentibus reliquarum Præbendarum distributionibus applicatis, eas ad pauciorem numerum redocere, sed hoc spectat ad Episcopum, cum consensu tamen Capituli, si ipsa Collegiata insignis sit: sicut refert à S. Congr. Conc. decisum Nicol. Garc. *de benef. p* 12. *cap.* 2. *num.* 75.

119 Abbas Commendatarius habens iorisdictionem quasi Episcopalem in suo territorio separato, potest dispensare super illegitimate ad quatuor Ordines Minores, S. Congreg. Conc. *in nullius oppidi de Pignoroli* 18. *Nouembris* 1628.

120 Abbas alicuius Abbatiæ exemptæ non potest Ordines in ea conferre, licèt sit Episcopus, secus si Abbatia est nullius, qui habet Populum. S. Cong. Conc. *sub die* 8. *Augusti* 1621

121 De Abbatibus si quis plura scire cupiat, legat Ascanium Tamburinum Monachum Vallumbrosanum in speciali tract. de iure Abbatum, cæterorúmque Prælatorum Episcopis inferiorum in tres tomos diuiso, Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesiæ lib.* 2. *cap.* 23. Petr. Gregor. *syntagm. Iuris, part.* 2. *lib.* 15. *cap.* 13. *de Abbatibus*, Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 2. *q.* 1. Card. Tusch. *in practic. conclus. tom.* 1. *lit. A concl.* 3. *cum seqq.* Azor. *instit. moral. p.* 2 *lib.* 2. *cap.* 19. Anton. Fabr. *in praxi & theorica benefic. tit. de maioribus, & minoribus benefic. num.* 54. *cum seqq.* Flores de Mena *var. quæst. lib.* 3. *q.* 24. *per tot.* Campan. *in diuers. Iuris Canonici rub.* 7. *cap.* 6. *ex num.* 92. Sebast. Cæsar *in relect. de Ecclesiast. hierarchia p.* 2. *disp.* 13. §. 2. Laurent. de Portel *in dubiis Regularib. verb. Abbas*, Scip. de Rubeis, & post illum Bartholom. Gauant. *in aphorismis Episcop. eodem verbo*, Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regular. resol.* 1. nouissimè Donat. Anton. de Marinis *quotidian. resolut. cap.* 1. *per totum*, & Orsel. *in examine apum, verb. Abbas*, ac metipsum *in collect. Bullarij, eod. verb.*

Capvt XVIII.

De Plebanis, & Rectoribus animarum.

SVMMARIVM.

1 *Prælatorum nomine saltem latè, & amplè continentur omnes personæ Ecclesiasticæ curam animarum habentes.*

2 *Pastores vocantur generali nomine omnes animarum Rectores.*

3 *Pastores propriè dicuntur Episcopi, & Superiores tantùm Prælati, non autem inferiores.*

4 *Plebani & Rectores Animarum sunt Episcopo immediatè subiecti, & locum tenent 72. Discipulorum.*

5 *Plebani sunt, qui curam exercent animarum in Plebania habente sub se plures Ecclesias, vel capellas.*

6 *Plebanus dicitur à plebe, vel populo, qui sub eorum cura regitur.*

7 *Plebani Ecclesia appellatur Matrix, quasi mater Ecclesiarum, quas sub se continet.*

8 *Archiepiscopi Ecclesia Metropolis dicitur, id est, ciuitatum eiusdem Prouinciæ mater.*

9 *Plebani dignitatem non habet, nisi fortè Ecclesia, cui præest, sub se capellas habeat, & insimul Collegiata sit.*

10 *Declaratur text. in cap. cùm ab Ecclesiarum Prælatis, de officio Ordin.*

11 *Rector à regenda Ecclesia, & animabus eidem subiectis dicitur.*

12 *Parochi dicuntur à Parochia, quæ est locus eis commissus certis finibus limitatus.*

13 *Curati appellantur à cura, quam de regendis ouibus susceperunt.*

14 *Proprius Sacerdos vocatur etiam cuiuslibet Parochia Rector.*

15 *Capellanus dicitur, qui in Ecclesia Monachorum curam exercet.*

16 *Auctor Tractatum de officio, & potestate Parochi in lucem edidit Romæ 1632.*

VM omnes personæ Ecclesiasticæ,
curam animarum habentes, à Summo Pontifice vsque ad infimos animarum Curatos, Prælatorum nomine, saltem latè, & amplè, contineantur, vt colligitur ex *cap. tua, de Cleric. ægrot.* vbi Abb. *num.* 2. *& ex cap. cùm ab Ecclesiarum, de officio Ordin.* quæ Iura ad hoc ponderaui *in tract. de appellatiua verborum vtriusque Iuris significat. appell.*
215. *num.* 7. Vocantur enim omnes animarum Re- 2
ctores generali nomine Pastores, *cap. Pastor.* 1. *q.* 2.
quamuis propriè Episcopus, & Superiores tantùm 3
Prælati, non autem inferiores Pastores dicantur, secundùm gloss. *verb. de Pastore, in Clem. in plerisque, de elect.* & citatos *suprà hoc lib. cap.* 9. *de Episcopis, & eorum elect. vers. Pastor*, quibus addo Alzed. *in praxi Episcop. part.* 1. *cap.* 9. *num.* 34. Igitur cùm hactenus de maioribus, in præsenti cap. de Prælatis minoribus differendum erat; de quibus primò sciendum est, quod sunt Episcopo immediatè sub-
iecti, *c. fin. de offic. Archid.* & locum tenent LXXII. 4
Discipulorum, sicut Apostolorum locum tenent Episcopi, dicit enim Anacletus Papa *in cap. in nouo,* 21. *dist.* quòd videntes Apostoli messem esse multam, & operarios paucos, sicut Dominus in Euangelio dixit Lucæ cap. 10. *Rogauerunt Dominum messis, vt mitteret operarios in messem suam*, refertur *in cap. cùm ex iniuncto, de hæretic.* Vnde ipsi LXXII. Discipulos elegerunt, quorum typum nunc gerunt Presbyteri. Messis enim est animarum collectio, de qua dicebat idem Dominus Ioan. 4. Apostolis suis (intelligens multitudinem gentium, quæ Fidem suscepturæ erant) *aspicite regiones, quia albæ sunt iam ad messem.* Sunt ergo Presbyteri animarum Rectores operarij messis, & coadiutores Episcoporum, de quibus loqui videbatur Apostolus *ad Philippenses* 4. in illis verbis, *cum Clemente, & cæteris adiutoribus meis*, &c. Cùm enim Episcopi plurimis occupationibus impediti singulis omninò ea, quæ ad salutem sunt necessaria, ministrare non valeant, Presbyteri fuerunt constituti, qui singulorum curam gererent, quamuis, & ipsi Episcopi, vbi dignum duxerint, per se ipsos curare, quos voluerunt, valeant, *cap. illud* 95. *dist.* iunctis traditis per Alzed. *dict. part.* 1. *cap.* 9. *num.* 41. *&* 42.

Horum quidam vocantur Plebani, vt *in c. scri-* 5
ptum est, de elect. qui videlicet curam exercent animarum

marum in Plebania habente sub se plures Ecclesias, vel Capellas, cap. 1 in fine, vbi gloss. ne Clerici,
6 vel Monachi, lib. 6. sic dicti à Plebe, vel Populo, qui sub eorum cura regitur, & habet se Plebanus cum cæteris Curatis vnius Plebis, sicut Archiepiscopus cum Suffraganeis Prouinciæ suæ; nam & ipsi Visitatores constituuntur, qui vicos, & castella in Episcoporum locum circumeant, cap. non debere, cum gloss. 80. dist. cap. sicut olim, de accusation. Et Ec-
7 clesia Plebani appellatur Matrix, quasi mater Ecclesiarum, quas sub se continet, cap. ad audientiam, il 1. de Eccles. ædifican. cap. de præscript. Concil. Trident. sess. 21. de reformat. c. 7. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 12. q. 3. & lib. 9. cap. 3. q. 14. vers. Matrix, Rot. decis. 271 num. 2. cum seqq part. 1.
8 recent. sicut Archiepiscopi Ecclesia dicitur Metropolis, id est, Ciuitatum eiusdem Prouinciæ mater, vt suprà hoc lib. cap. de Archiepiscopis vidimus. Solent quoque tales Archipresbyteri nominari, quamuis hic titulus aliis quoque tribuatur personis, vt infrà hoc eod. lib. cap. 25. de Archipresbytero ostendimus.

9 Plebanos in dignitate constitutos non esse, ex eo deduci videtur, quia propriè sunt (vt suprà diximus) qui præficiuntur Plebibus, seu Ecclesiis habentibus sub se alias Capellas, vel inferiores Ecclesias, vt colligitur ex d. cap. 1. de capellis Monach. in 6. & ex d. cap. 1. ne Clerici, vel Monach. eodem lib. ex quibus Iuribus patet Plebanis solam competere iurisdictionem fori pœnitentialis, vt Parochis: & ideo ab illis non distingui existimauit Philesac. in tract. de Paræcia, c. 8. pag. 59. ac subinde cùm non habeant iurisdictionem fori contentiosi, non possunt dici in dignitate constituti, ex dictis; quia differentia illa quòd Parochus vni præest Ecclesiæ, Plebanus pluribus, nullam in substantia constituit, ex notatis per Anton. Fab. in Theorica, de re benef. tit. de beneficijs in Cathedrali, num. 33. & ideò Plebanum dignitatem non habere resoluunt Fulu. Pacian. de probation. lib. 2. cap. 17. à num. 59. Azor. d. lib. 3. c. 12. q. 1. & 4. Nisi fortè Ecclesia, cui præest, sub se Capellas habeat, & insimul Collegiata sit, vt ex Domin. Franc. & Federic. explicat Pacian. d. cap. 17. num. 52.

10 Quamuis contrarium, imò Plebanum licèt in Ecclesia Collegiata non sit, dignitatem habere existimauerint, addit. ad gloss verb. Capellas, in d. c. 1. ne Clerici, vel Monach. lib. 6 Lambertin. de iurepatron. lib. 1. part. 1. q. 11. art 4. Petr. Gregor. Syntagm. Iuris, lib. 15. cap. 24. num. 13. Læl Zech. de Republic. Eccles. c. 17. à princip. Pro quibus non facit text. in d. c. cùm ab Ecclesiarum, de officio Ordinar. dum videtur probare Plebanos excommunicare posse sibi subditos, quia respondetur non constare ex illius littera, quæ nam fuerit Ecclesia illa sancti Petri, de qua ibi, nec textum decidere Plebanum illum Iure communi excommunicationem proferre potuisse, sed tantùm supponere ab eo prolatam, ac subinde terminos habiles supponere possumus, cùm text. id principaliter non decidat, quòd scilicet vel Ecclesia erat Collegiata, vel quòd iurisdictio speciali Iure ei competebat.

11 In summa, tam ipsi Plebani, quàm alij inferiores generali vocabulo Rectores, seu Parochi, aut Curati, vel Presbyteri Parochiales dicuntur, vt in Clem. Dudum, § cæterùm, de sepultur. & in Clement. 1. de priuileg. & sæpè alibi.

Rectores scilicet, à regenda Ecclesia, & animabus eidem subiectis, quia plebem & Populum sibi commissum cum cura gerunt, cap. 1. de Capellis Monachorum, cap. 3. de vita, & honest. Cleric. vnde eorum beneficium Rectoria dicitur, cap. vlt. de Prabend. Petr. Gregor syntagm. Iuris lib. 15. c. 24. num. 10. & 11.

Parochi verò à Parochia, quæ est locus eis 12
commissus, certis finibus limitatus, vt infrà hoc lib. cap. 10. de Diœcesibus, & Parochiis, videbimus.

Curati autem à cura, quam de regendis ouibus 13
susceperunt.

Vocatur etiam cuiuslibet Parochiæ Rector 14
proprius Sacerdos, vt in c. omnis, de pœnit. & remiss. Et qui in Ecclesia Monachorum curam anima-
tum exercet, dicitur Capellanus, vt in cap. 1. de Ca- 15
pellis Monach.

Verùm, quia de his Plebanis, Rectoribus, Paro- 16
chis, & Curatis diximus latè, in speciali tract. de officio & potestate Parochi, quem in lucem edidimus Romæ apud Guillielmum Faceiotum, anno Domini 1632. & deinde reimpressum anno sequenti, & postmodum de anno 1641. Lugduni in folio, multis additionibus locupletatum, ne dicta repetamus, ideò in desideratis beneuolum Lectorem ad illum remittimus.

Capvt XIX.

De Electione Prælatorum in genere.

Svmmarivm.

1 *Diuisio materia huius cap.*
2 *Prælati ad regimen Ecclesiarum, vel ad dignitates, & beneficia pluribus modis assumuntur.*
3 *Electio est alicuius personæ ad Prælationem, vel fraternam societatem Canonicè facta vocatio.*
4 *Electio propriè, vel impropriè sumi potest.*
5 *Postulatio est petitio gratia facta superiori, qua aliquis petitur in Prælatum, qui propter aliquod impedimentum Canonicum non poterit ab Electoribus eligi.*
6 *Postulari non possunt criminosi in quibus non solet rigor Iuris relaxari.*
7 *Indigni non possunt postulari, imò illum postulantes priuantur potestate postulandi, & eligendi.*
8 *Excommunicati postulari non possunt.*
9 *Postulari potest qui legitimam non habet ætatem. item qui non est ex legitimo Matrimonio natus, & qui non est sacris Ordinibus initiatus, & qui est alteri Ecclesia alligatus.*
10 Cap. Ecclesia vestra, il. 2. de elect. *declaratur.*
11 *Episcopus vnius Ecclesia non potest eligi ad aliam dignitatem, sed postulari.*
12 *Postulationi sufficit si maior pars consensum præstet.*
13 *Postulatus legitimè quis dicatur.*
14 *Postulatio duplex, solemnis scilicet, & non solemnis.*
15 *Postulatio alicuius si fiat Electoribus ipsis vt eligatur, non postulatio, sed nominatio, aut simplex erit petitio.*
16 *Postulatio Abbatum, aut aliorum inferiorum non est verè & propriè postulatio sicut Episcoporum.*
17 *Nominatio tripliciter accipitur.*
18 *Electio, Postulatio, & Nominatio in multis differunt.*
19 *Postulato nullum ius acquiritur per postulationem, & num. 23.*

20. *Varias*

20 Variare non licet, & alios nominare in electione publicato scrutinio.

21 Variare licet in postulatione, & ab ea recedere quousque illa fuerit superiori præsentata.

22 Electo quæritur ius ad rem per Canonicam Electionem.

24 Verbum, disponere, fauere Papæ non verificatur in sola præsentatione, vel Electione, sed in sola collatione.

25 Nominatio ad beneficium potest secundum aliquos fieri de more laico.

26 Nominatio denotat aliquod principium futuræ dispositionis.

27 Petitio simplex propriè dicitur quando plebs ipsa, seu Populus aliquem sibi dari in Prælatum expostulat.

28 Translatio est alicuius personæ de vna in aliam Ecclesiam Canonicam transmutatio.

29 Translatio de vna in aliam Ecclesiam fieri propria auctoritate non potest.

30 Episcoporum translatio sine Papæ auctoritate fieri non potest.

31 Episcopus si propria auctoritate de sua in aliam Ecclesiam se transferat ab vrraque deponitur.

32 Metropolitanus, aut Patriarcha si Episcopum sine mandato Papæ transferret, à confirmatione Episcoporum esset suspensus.

33 Sacerdos inferioris gradus concessione suorum Episcoporum possunt ad aliam Ecclesiam transmigrare.

34 Inuitus potest quis ex causa de vna Ecclesia ad aliam transferri.

35 Episcopus inuitè translatus ad alium Episcopatum suadente iusta & rationabili causa non potest secum asportare libros, ornamenta, & paramenta multa, & argentaria, ac similia.

36 Fructus iam perceptos, & res mobiles non pretiosas, & fructibus primi Episcopatus acquisitas poterit Episcopus translatus de vno Episcopatu ad alium secum deferre.

37 Translatus volens, de vna Ecclesia ad aliam, desinit esse Episcopus prioris vbi primùm à Papa ab illius vinculo absolutus est in Consistorio, & ab eo tempore illa vocare censetur.

38 Translatus ad aliam Ecclesiam nihil iuris retinet in priori, nisi hostium necessitate compulsus, fuerit ab Ecclesia sua translatus.

39 Electio locum habet in Ecclesiis & beneficiis electiuis.

40 Ecclesiæ electiuæ tantummodo dicuntur, in quibus Prælatus, aut Rector animarum instituitur præcedente electione, quam debet sequi confirmatio.

41 Tronsio dicitur, quæ fit per electionem sine confirmatione.

42 Beneficia electiua non veniunt in mandatis de prouidendo, nisi de electione esset facta specialis mentio.

43 Electio propriè sumpta non in omnibus beneficiis electiuis locum habet, sed in paucis, propter reseruationes Sedi Apostolicæ factas.

44 Collegium quodlibet seu Congregatio debet sibi Prælatum eligere, nisi obstet consuetudo, vel priuilegium, aut contraria superioris voluntas.

45 Collegium consistere potest in duobus, ad minus, & ad eos spectabit electio.

46 Collegium postquam in duobus saltem fuerit constitutum, potest nihilominus totum ipsius ius ad vnum reduci, & in eo conseruari, aliis mortuis, priuatis, suspensis, vel excommunicatis.

47 Successorem sibi præeligere etiam in exitu vitæ nulli Prælato concessum est.

48 Pupilli siue impuberes, quamuis de numero sint eligentium, vocem in electione non habent.

49 Conuersi laici in electione Prælati Regularis vocem non habent, nisi illam habeant ex priuilegio, statuto, fundatione, vel consuetudine.

50 Regulares, qui tacitè vel expressè professionem non emiserint, vocem non habent in electione sui Prælati, declarando vt ibi.

51 Canonicus Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum, nisi saltem in Ordine Subdiaconatus fuerint constituti, vocem in Capitulo non habent.

52 Electionis tempore Subdiaconatum suscipiens habere debet votum in electione, quamuis tempore vacationis illum non habuisset.

53 Capitulum non tenentur expectare, vt quis promoueatur ad sacros Ordines intra tempus à Iure electioni faciendæ præfixum, quamuis dicat se esse paratum Ordines suscipere.

54 Collegium non tenetur expectare impuberem vt perueniat ad ætatem legitimam, nec nouitium vt profiteatur, nisi mora modica esset futura, neque damnum vllum Ecclesia allatura.

55 Amentes perpetuò vocem in electione non habent.

56 Excommunicatione maiori ligati priuantur ipso iure eligendi potestate, si sint notorij, seu non tolerati ab Ecclesia, vel publici percussores Clericorum.

57 Electio facta cum interuentu vnius excommunicati non tolerati minimè valet, nec sustineri potest ex persona eorum, qui non sunt excommunicati, nisi excommunicatus per violentiam, &c.

58 Suspensi per sententiam Iudicis, aut etiam Canonis sunt ipso iure priuati eligendi potestate, præterquam ex causa participationis.

59 Suspensi ab officio, & beneficio simul, siue ab officio tantùm, ipso iure eligendi potestate priuantur, non tamen si sint suspensi solùm à beneficio, nisi vox competeret ratione illius beneficij, à quo reperiuntur suspensi.

60 Suspensus simpliciter nunquam potest eligere, quia intelligitur ab officio, & beneficio, vbi contrarium ex verbis, aut intentione ferentis aliud non intelligeretur.

61 Suspensi Religiosi à Diuinis possunt eligere.

62 Interdicti ipso iure eligendi potestate priuantur.

63 Clerici personale, aut locale interdictum violantes exercendo actum sacri Ordinis, vel celebrando officia diuina ab electione arcentur.

64 Celebrantes in loco interdicto scienter absque priuilegio speciali ipso iure eligendi potestate priuantur.

65 Irregulares voce actiua non priuantur.

66 Indignum scienter eligentes, aut similiter postulantes pro ea vice eligendi potestate priuantur, non autem si nominarint tantum.

67 Eligentes scienter indignum sunt priuati potestate eligendi in prima tantùm electione immediatè sequenti, non autem in tota vacantia.

68 Iudicis arbitrio relinquitur an eligens præsumatur sciuisse electum fuisse indignum, & ex quibus hæc sententia colligatur.

69 Compre

69 *Compromittentes electores absolutè in aliquem qui indignum elegit, non priuantur eligendi potestate, nisi talem electionem ratam habuerint.*

70 *Indignus dicitur, qui habet defectus personæ expressos* in cap. cùm in cunctis, de elect.

71 *Indignum scienter in electionibus nominantes nequaquam eligendi potestate priuantur, nisi ex votis eorum communis electio sequatur.*

72 *Patroni Ecclesiastici dicuntur eligere.*

73 *Patroni Ecclesiastici priuantur iure præsentandi eo modo, quo eligentes.*

74 *Patroni laici si indignum scienter præsentauerint, pro ea tantùm vice præsentandi iure priuantur.*

75 *Indigno beneficium scienter conferens priuatus est conferendi potestate, & propter conferentis negligentiam deuoluitur ad superiorem beneficium incapaci collatum.*

76 *Episcopus debet prius scire conditionem eius, cui confert beneficium, & ita præsumitur.*

77 *Vicarius habens specialem potestatem ad conferendum beneficium, si indigno contulit, non erit Episcopus conferendi potestate priuatus, nisi Episcopus ratam habuerit collationem.*

78 *Postulatum tanquam institutum, vel administratorem ad Ecclesiam recipiens, eligere prohibetur.*

79 *Laicos ad electionem contra statuta Canonica admittentes eligere prohibentur.*

80 *Electio facta per abusum secularis potestatis est ipso iure nulla.*

81 *Laici ad coeligendum admitti non debent in Ecclesiasticorum Prælatorum electionibus.*

82 *Clericus à laicis Ecclesiam nullo modo obtinere potest.*

83 *Electores ob delictum commissum potestate eligendi priuati, eligendi potestatem amplius non habent, & illa ad alios, qui non deliquerunt, deuoluitur, sed si ij etiam delinquant, vel indignum eligant, tunc ad Superiorem deuoluitur.*

84 *Eligere negligentes intra tempus statutum, postea ab electione arcentur.*

85 *Electio Prælati in Cathedralibus, & Regularibus Ecclesiis intra tres menses à die vacationis facienda est, quibus elapsis deuoluitur ad proximum superiorem, & eo similiter negligente deuolutio ascendit vsque ad Papam.*

86 *Capituli pars quando delinquit in electione, tunc eligendi potestas ad alios deuoluitur non culpabiles, quamuis sint pauciores; si verò totum sit in culpa, ad proximum superiorem deuoluitur.*

87 *Eligendi potestatem non habent qui suo voto renuntiarunt, renunciatione iam acceptata à Superiore.*

88 *Vocari ad electionem qui debeant, & quomodo, & num. seqq.*

89 *Vocandi sunt ad electionem qui sunt in Prouincia, siue Diœcesi, maximè quando absentia non est affectata, vel suspecta.*

90 *Citatio electorum absentium facienda est singulariter, & personaliter si sciatur vbi degant, & commodè, & sine periculo fieri possit.*

91 *Citatio facienda est per publicum edictum in Ecclesia ex qua sunt electores absentes si nesciatur vbi commorentur, vel vbi sunt soliti commorari.*

92 *Citatio est facienda in domo si citandus inueniri non potest.*

93 *Domicilium si quis non habeat, tunc citatio facienda erit in loco vbi habitare consueuerit.*

94 *Residentiam facere quis præsumitur in loco vbi habitare consueuit.*

95 *Nuncio præsertim iurato creditur an aliquis ex vocalibus absens sit vocatus, necne.*

96 *Vocati ad electionem si intra assignatum terminum competentem non venerint, non sunt de cætero expectandi.*

97 *Electores etiam elapso termino expectandi sunt quamuis pauciores vbi absque periculo, & incommodo expectari possent, & ex aliqua causa necessaria, vel probabili detinerentur.*

98 *Electio si dolo, potius excludendi absentes quàm alia legitima causa accederetur in ipsorum præiudicium, reclamationi locus erit.*

99 *Electores si ad electionem vocauerunt eos quos vocare non tenebantur, an teneantur expectare illos vsque ad terminum præfixum, ostenditur.*

100 *Electionis faciendæ tempore absens si iusto tempore detineatur, poterit vnum, vel plures procuratores constituere, qui per se votum in electione præstent.*

101 *Votum absentis, vt per procuratorem possit sustineri tria requiruntur.*

102 *Procuratores plures ad eligendum designati si simul concurrerint quis præferendus, ostenditur.*

103 *Procuratores duo vbi fuerint dati in diuersis instrumentis eodem die confectis, & non appareat quis ex illis sit reuocatus, mutuò se confundunt.*

104 *Procurator ad eligendum debet constitui vnus de collegio, qui sit eiusdem qualitatis cum absente, nisi Capitulum ex gratia velit consentire, vt committatur extraneo.*

105 *Procurator ex Collegio ab absente simpliciter constitutus in casu electionis non potest vnum suo, & alium procuratorio nomine eligere, nisi merita duorum vel trium essent omnino æqualia.*

106 *Procuratores legitimè constituti cum generali mandato ad eligendum ab iis, qui legitimè impediti sunt, non excluduntur, dummodo non habeant speciale mandatum de eligenda certa persona.*

107 *Ordinum superioribus absentibus, & legitimè impeditis, licet mittere alium ad Capitulum generale, qui suo loco, & nomine in electione suffragium ferat, si ex institutis, & Decretis suæ Religionis id concedatur.*

108 *Procuratorem vt quis elector possit constituere, debet abesse à loco vbi fit electio, & esse in loco à quo possit, & debeat vocari.*

109 *Elector absens à loco vbi fit electio poterit procuratorem constituere si legitimo, & vero impedimento detentus venire non possit.*

110 *Procuratori absque mandato affirmanti medio iuramento super impedimento Capitularis non valentis ad electionem venire minimè creditur, nisi maior pars eligentium remittat impedimenti probationem.*

111 *Procurator debet cessare si contingeret electorem absentem impeditum, qui illum constituit interim mori, acta tamen ante notitiam sunt valida.*

112 *Elector absens si nullum inueniat in Collegio, qui*

velit esse eius procurator, non potest cogi aliquis ad acceptandum, nec talis absens hoc casu poterit nolente Capitulo extraneum deputare.

113 Electoram aliquis si Canonicè vocatus non fuerit, potest electionem irritam facere, nisi velit eam ratam habere.

114 Consensus contemptorum potest interuenire antè, & post electionem, non tamen eorum voces aliis accedentes augere poterunt numerum votorum electorum.

115 Electio quibusdam non vocatis facta non est ipso iure irrita, sed eis petentibus venit annullanda, dummodo ante confirmationem electionis oppositio de contemptu fiat, nisi adsit ignorantia.

116 De contempta agere potest solus is, qui neglectus, & non vocatus extitit, quamuis non ignorauerit mortem Prælati.

117 Electione irrita ex quo facta fuit aliquibus contemptis, an contemptores pro prima vice eligendi facultate priuentur applicanda contemptis dumtaxat? ostenditur.

118 Excommunicatione maiori ligati, siue sint tolerati, siue non, ad nullam possunt Prælaturam assumi, & talium electio ipso iure est nulla, quamuis fiat ignorantibus inuincibiliter tam electoribus, quàm ipso electo.

119 Excommunicatio minor, quæ ex participatione cum excommunicatis incurritur, impedit electionem in foro exteriori.

120 Electores scienter eligentes ligatum minori excommunicatione, non sunt priuati pro prima vice potestate eligendi.

121 Electio si de facto fiat de excommunicato minori excommunicatione, mero Iure valida erit.

122 Electio ignoranter facta de excommunicato minori excommunicatione est valida.

Eligi non possunt

123 Suspensi,

124 Interdicti,

Irregulares,

125 Illegitimi, & non legitimæ ætatis.

126 Reiectus qui semel est ob vitium personæ, non potest amplius eligi nisi sit specialiter restitutus.

127 Eligi quidem non potest, sed tantùm postulari, qui alteri Prælaturæ incompatibili est alligatus.

128 Regulares pœnitentiati à sancto Officio ad dignitates, & Prælaturas omnino inhabiles sunt, etiamsi pœnitentias impleuerint.

129 Electio quando fit irrita ipso iure, & quando veniat irritanda per sententiam ex vitio electorum, ostenditur.

130 Electi ad probanda impedimenta etiam laici, & fœminæ admittuntur, eorũ tamen testimonio nõ statur si de fama tantum, & auditu deponant.

131 Indignum, aut excommunicatum sola Confessione notum eligens non incurrit pœnas, quæ in Iure eligentibus indignos decernuntur.

132 Eligendus olim erat ad Prælaturam, vel Dignitatem vnus de gremio ipsius Ecclesiæ quandiu in ea reperiretur idoneus, valeret tamen electio si aliunde aliquis idoneus assumatur.

133 Electio facta à maiori, & saniori parte Collegij semper præualet, siue electus sit ex propria Ecclesia, siue ex aliena.

134 Ambitiosi non sunt eligendi.

135 Ambitiosus, etiamsi esset Sanctus, ex ambitione fit indignus.

136 Eligens indignum, ex quo multæ malæ gubernationes oriuntur, non peccat nisi vnum peccatum, in eligendo scilicet.

137 Eligentes non aliter suæ obligationi satisfaciunt, quàm si eligant illum, qui maioribus iuuatur meritis.

138 Dignus in beneficiis simplicibus sufficit vt eligatur, omisso digniore.

139 Dignum eligens omisso digniore non tenetur ad restitutionem.

140 Prælatus promouens indignum tenetur ad interesse Ecclesiæ, quam læsit.

141 Dignum eligens omisso digniore in prouisione facienda per concursum, & oppositionem, an teneatur ad restitutionem? ostenditur, & num. 142.

143 Eligentes an possint negare suffragia illi, quem ex sola Confessione indignum agnouerunt absque violatione sigilli Sacramentalis? ostenditur.

144 Electio Prælati fieri non debet antequam mortuus prædecessor traditus sit sepulturæ.

145 Electores legitimo impedimento cessante tenentur in Cathedralibus & Regularibus Ecclesiis intra tres menses Prælatum eligere, quibus elapsis ad superiorem deuoluitur electio.

146 Electores facta electione tenentur infra octo dies petere ab electo consensum, qui intra mensem à die præsentationis eiusdem electionis tenetur illum præstare.

147 Electioni de se factæ qui semel renuntiauerit non est amplius audiendus.

148 Electionis faciendæ modus est triplex per scrutinium, per compromissum, & per communem inspirationem, aliter facta electio ipso iure est nulla.

149 Cap. quia propter, de elect. verba referuntur.

150 Episcopi soli sunt sponsi Ecclesiarum.

151 Regulares Ecclesiæ viduatæ dicuntur, cùm sine Pastore remanent.

152 Prælatorum Regularium Electiones in multis Episcoporum electionibus comparantur.

153 Forma cap. quia propter, de elect. seruari debet in electione Abbatum, & in electione Regularium Prælatorum, vt num. 154.

155 Guardianorum in electionibus seruanda est forma cap. quia propter, de elect.

156 Abbates, & Regulares vtriusque sexus Prælati eligi debent per vota secreta, ita vt singulorum eligentium nomina nunquam publicentur.

157 Electio Prælatorum Regularium ita debet fieri per vota secreta, vt non possit fieri per viam compromissi, aut inspirationis.

158 Concil. Trident. sess. 25. de Regular. c. 6. non derogat dispositioni cap quia propter, de elect.

159 Beneficiatorum, seu Prælatorum inferiorum in electionibus non est necessariò seruanda dispositio cap. quia propter, de elect. sed sufficiant ad id singulares consensus existentium in Capitulo.

160 Cap. quia propter, de elect. non habet locum in postulatione, & collatione.

161 Cap. quia propter, dispositio non se extendit ad inferiores dignitates in Collegiatis existentes.

162 Forma cap. quia propter, de elect. ita est de substantia electionis, vt aliter facta electio non teneat.

163 Capitula quæcumque etiam Regularium non possunt

ſunt aliquid ſtatuere contra text. in cap. quia propter, de elect.

Formæ omnes, quibus Regulares vtuntur in electionibus ſuorum Prælatorum, ſemper inhærent diſpoſitioni cap. quia propter, de elect. ibid.

164 Capitula Generalia Regularium, ſeu Generales eorumdem Regularium Superiores ſupplere non poſſunt defectus occurrentes in huiuſmodi electionibus ob non ſeruatam formam cap. quia propter, de elect.

165 Concilij generalis decretis non cenſetur derogatum per clauſulas generales in priuilegijs apponi conſuetas, niſi expreſſa mentio fiat, vel expreſsè ſit reſeruata auctoritas Papæ, & Sedis Apoſtolicæ.

166 Scrutinij forma vſitatiſſima eſt in electionibus celebrandis.

167 Electio per modum ſcrutinij facienda vt legitima ſit, requiritur vt electores vocati collegialiter congregentur in vnum in aliquo publico, honeſto loco, Eccleſia, ſeu Conuentu.

168 Vota data extra Capitulum, & poſt factum ſcrutinium non augent numerum eligentium.

169 Electiones in cubiculis, & clandeſtinis locis per occulta conuenticula facta reprobantur.

170 Electio in qua ſeruanda eſt forma cap. quia propter, de elect. non debet fieri de nocte, niſi aliqua pergrauis neceſſitas vrgeret.

171 Noctis appellatione intelligitur tempus, quod incipit poſt datum ſignum ad ſalutationem Angelicam, quouſque videri poteſt lumine artificiali vſque ad diem, hoc eſt, vſque ad illud tempus, quo iam albeſcit.

172 Conſenſus, vel diſſenſus vt in electionibus collegialiter, & ſimul in vnum præſtetur, eſt generaliter in omnibus explicandis per Capitulum, & vniuerſitatem.

173 Conſenſus in vnum, & certo tempore exigebatur in electionibus, ante formam cap. quia propter, de elect.

174 Cap. quia propter, de elect. forma non habet locum in electionibus inferiorum dignitatum.

175 Dictio, ſingulariter, quid ſignificet, oſtenditur.

176 Locus electionis faciendæ, dummodo clandeſtinus non ſit, minimè eſt de ſubſtantia electionis.

177 Electio quamuis facta non ſit in loco conſueto, debet nihilominus confirmari.

178 Electio Prælati debet de congruentia fieri in Eccleſia Cathedrali, ſeu loco conſueto, in ſubſidium verò vbi commodius daretur facultas.

179 Principium omnium gerendorum à Deo ſumendum.

180 Spiritus ſancti gratia eſt inuocanda in electionibus Prælatorum.

181 Miſſa de Spiritu ſancto pro forma, & validitate electionis præmittenda eſt, de hoc eſſet particularis conſtitutio cum clauſula irritanti.

182 Iuramenta publicè ſunt electoribus collegialiter congregatis in vnum præſtanda de eligendo magis idoneo ſecundum Deum.

183 Tractatus in electionibus præcedere debent.

184 Scrutatores, qui eligentium ſuffragia exquirere, & ſuſcipere debent, requiruntur ſubſtantialiter.

185 Scrutatores vt tres, & non pauciores eligantur, requiritur pro forma.

186 Electio nulla eſt, vbi tres ſcrutatores non ſunt de Capitulo.

187 Subſtantialia formæ, cap. quia propter, de elect. vnde incipiat? oſtenditur, & num. ſeqq.

188 Doctori de conſuetudine atteſtanti non creditur.

189 Concurſus eſt nullus in quo cum examinatoribus Synodalibus interuenit alter, qui non erat examinator Synodalis.

190 Regula, Vtile per inutile non vitiatur, locum non habet quando aliquid inducitur pro forma ſubſtantiali.

191 Conſuetudine an poſſit introduci vt aliqui extra Collegium interuenient in electione, poſſint quæ eligi ſeruatores? oſtenditur.

192 Lex Papæ non poteſt abrogari ſaltem abſque illius ſcientia.

193 Conſuetudo vt inducatur contra Canones, requiritur ſcientia, & expreſſus conſenſus Papæ etiam quantocunque temporis ſpatio illa fuerit ſeruata.

194 Papa non habet poteſtatem à Populo, ſed immediatè à Deo.

195 Scrutatores debent de eſſentia cunctorum electorum vota diligenter exquirere.

196 Scrutatores quomodo ſeruentur? oſtenditur.

197 Cap. quia propter, de elect. declaratur.

198 Electio facta ſub illa conditione, ſi placuerit Papæ, eſt irrita.

199 Electores non poſſunt ſub conditione, vel alternatiuè eligere.

200 Vota conditionata, incerta, aut ex alio capite inutilia pro non datis habentur.

201 Vota in electionibus ſecretè exquiri debent.

202 Electio ſecreta, & Canonica reputatur vbi aliqui electi fuerint à Superioribus, qui vota omnium diligenter exquirant.

203 Vota per Epiſcopum, vnà cum Vicario vel alio viro aſſumpto oretenus accipi poſſunt in electione Abbatiſſarum

204 Votum ſuum quiſque eligentium in ſchedula ita ſcriptum deferre debet, vt nec ipſis ſcrutatoribus notum fiat.

205 Vota ſingulorum eligentium non debent publicari, ſed ſecreta manere.

206 Electio Abbatiſſæ facta per vota non ſecreta, etiam per ignorantiam Decreti Concil. Trident. non valet.

207 Eligentes per ſchedulam aliquo patienti ſigno ſignatam faciunt electionem non ſecretam.

208 Electio eſt nulla quando aliqui ex electoribus vnicam ſchedulam recipiunt vnico nomine ſcriptam, & nomen electi notum ſcribæ, vel alteri reponunt in capſula.

209 Oſtenſio ſimplex ſchedulæ ſecretò facta ab aliquo ex electoribus ad effectum, vt videat quem ipſe eligat, non tollit quin electio ſubſequens immediatè ſit ſecreta.

210 Oſtenſio vnius ſchedulæ non officit ſecretæ electioni, ſecundum aliquos.

211 Electio eſt nulla, etiamſi vnicum tantum ſuffragium publicetur.

212 Suffragiorum inquiſitio debet fieri ſigillatim.

213 Vota omnium electorum ſigillatim exquiſita debent in ſcriptis redigi.

214 Suffragia omnia de forma debent mox in communi publicari, omni prorſus appellationis obſtaculo remoto.

215 Vota in ſcriptis redacta, vt publicentur, & de forma ſubſtantiali electionis.

216 Vota quando dicantur in communi publicari, oſtenditur.

217 Electores ante ſcrutinij publicationem variare

possunt, & alios ad libitum nominare, non autem publicato scrutinio.

218 *Scrutinij publicatio realis, & distincta necessaria est in electionibus Abbatum, per quorum obitum viduatur Ecclesia.*

219 *Votorum collatio respectu numeri, meriti, & zeli statim de substantia fieri debet, facta suffragiorum publicatione.*

220 *Electio debet fieri à maiori parte comparatiuè ad minorem partem omnium congregatorum pro electione.*

221 *Electiones attento Concilio Trident. ita in posterum per vota secreta sunt facienda, vt singulorum eligentium vota nunquam publicentur.*

222 *Electio à maiori votorum, seu suffragiorum numero facta valida reputatur, dummodo ipsa vota sint legitima, nec vllam patiantur exceptionem.*

223 *Maior pars in electionibus non attenditur comparatione minoris, & respectu numeri, sed respectu, & in ordine ad totum Capitulum.*

214 *Votorum in computatione non est habenda ratio illorum, qui recedunt à loco, vbi facienda est electio.*

225 *Electio communis facienda est facta votorum collatione.*

226 *Electio communis etiam de substantia actus debet fieri statim post collationem absque vlla morali interruptione.*

217 *Schedula concremantur coram Capitulo, facta publicatione.*

218 *Publicatio electionis facienda est expressa, & clara voce.*

229 *Scrutatores possunt etiam per litteras fidem facere.*

230 *Hymnus* Te Deum laudamus, *si omittatur, non propterea vitiatur electio.*

231 *Electio per sortes facta ad officia, & dignitates Ecclesiasticas est ipso iure nulla.*

232 *Electio celebrata per metum impedientem omnino libertatem eligendi, est ipso iure nulla.*

233 *Electio nulla est ipso iure si arctaretur ad tres, vel quatuor.*

234 *Electio facta per abusum secularis potestatis est ipso iure nulla.*

235 *Electioni de se facta per abusum secularis potestatis consentiens, quam pœnam incurrat? ostenditur.*

236 *Electiones clandestinæ irritandæ, & cassandæ veniunt.*

237 *Electio illius, qui requisitus antequam esset electus, electioni de se facienda consensit, cassanda est.*

238 *Electio in quibus casibus possit iterum celebrari? ostenditur.*

239 *Beneficium non vacat per mortem præsentati, qui non fuit institutus.*

240 *Electus post consensum ante confirmationem potest sine Superioris auctoritate electioni de se factæ renunciare.*

241 *Clericus, qui aliquid opponit in personam electi ad Dignitates, Personatus, & Canonicatus, & in probatione deficit, quam pœnam incurrat, ostenditur.*

242 *Expensæ necessariæ, quæ fiunt à Capitulo pro electione Prælati sunt de bonis ipsius Prælaturæ soluendæ.*

243 *Electio intimanda est electo antequam ad Superiorem deferatur.*

244 *Electus si intra mensem à tempore electionis ei præsentata, vel à tempore sibi præstituto non consenserit electioni, tunc vacat Prælatura.*

245 *Electus in Prælatum, quibus casibus tenetur electioni de se factæ consentire, ostenditur.*

246 *Confirmatio electionis quando, & per quos, & intra quod tempus petenda? ostenditur.*

247 *Electus ante confirmationem administrare non præsumat, si secus faciat etiam in vno actu perfecto, eo ipso priuatur omni iure acquisito per electionem.*

348 Cap fin. de elect. lib. 6. *non seruatur in prouisionibus, quæ fiunt in Rom. Curia.*

249 *Abbatissa à maiori parte quàm à duabus electa, si eius confirmatio impugnetur, poterit interim administrare.*

250 *Confirmatio electionis à quibus fieri possit? ostenditur.*

251 *Confirmator electionis, an & quando ad confirmationem deuenire debeat? ostenditur, & num. 252.*

253 *Indignum per negligentiam, vel scienter & per malitiam confirmans quam pœnam incurrat? ostenditur.*

254 *Terminus ad confirmationem concedendam an sit Iure præfixus?*

255 *Simonia quæcunque labes absit à confirmatione, est enim ipso iure nulla confirmatio simoniacè facta.*

256 *Electio simoniaca reputabitur si pro suffragio quis promiserit beneficium.*

257 *Electio est simoniaca in qua electores conueniunt, vt alter suffragetur vni in vna electione, quia alter suffragabitur alteri in alia.*

258 *Electio simoniaca erit si aliquis ignorante electo, pro eo eligendo pecuniam dederit.*

259 *Pecuniam offerre pro electione particularis personæ etiam dignissimæ non est licitum.*

260 *Electus simoniacè est ipso iure priuatus, & tenetur cedere beneficio vbi primum scinerit, fructúsque bona fide non consumptos reddere.*

261 *Electio seu prouisio irrita non videtur, si eligendus sciens, vel dubitans committi simoniam in sui fauorem, declarauerit se illi non consentire.*

262 *Simoniaca electio non erit si quis tradiderit pecuniam electoribus indignum eligere volentibus ne illum eligant, & vide casum num. 263.*

264 Cap. Matthæus 23. de simon. *declaratur.*

265 *Simoniam committit dignus offerendo in concursu beneficiorum pecuniam digniori vt desistat ab oppositione.*

266 *Simonia si commissa fuerit in confirmatione, vel collatione, ob quam ea irrita existat, non ideo etiam irrita erit electio.*

OSTQVAM de omnibus Ecclesiæ Prælatis hactenus egimus, & quomodo singuli eligantur, quódque suum cuique munus incumbat, ostendimus. Visum est hoc in loco priusquam ad reliquas Ecclesiasticarum personarum materias procedamus, de electione omnium Prælatorum in genere aliquid breuiter annotare. Cùm enim Ius electionis hodie sublatum ferè videamus, vt suprà de electione Episcoporum ostendimus, & infrà etiam videbimus, multa, quæ in hac materia à sacris Canonibus sunt constituta, omittimus, in quibus tamen Iuris Ecclesiastici studiosos ad eos, qui hac de re plenè scripserunt, du- 1

ximus

ximus remittendos; Nos verò hæc tantummodo
compendiosè exponemus, videlicet, Quid sit ele-
ctio? & quot eius species? in quibus Ecclesiis, aut
beneficiis locum habeat? quis possit aut non pos-
sit eligere, & qui similiter eligi possint, vel mini-
mè? quo tempore sit facienda electio, & quomo-
do, an & quando mutari possit? & quibus casibus
sit irrita? à quo, & quomodo sit confirmanda, &
ad quid teneatur electus, & quando Ius, vel qualis
ei auctoritas acquiratur?

2 Sciendum est igitur primò, quòd assumuntur
Prælati ad regimen Ecclesiarum, vel ad dignita-
tes, & beneficia pluribus modis, quibus scilicet de
Prælato Ecclesiis prouidetur, nempe per electio-
nem, vt *per tot. tit. de elect. in Decretalib. & Sexto, &
Clem.* per postulationem, *per tot. tit. de postulat. Præ-
lat.* per nominationem, aut simplicem petitionem,
& per collationem, *cap. 1. 32. dist. cap. Adrianus, c. in
Synodo. 63. dist. cap. quando, ead. dist. cap. quod Dei ti-
morem, de statu Monach.* Per præsentationem, vt *in
tit. de iurepatronat.* per translationem, vt *in tit. de
translat. Episcopi*, & per administrationem, veluti in
coadiutore, qui datur Prælato cum futura succes-
sione, vt suprà *de Vicario* vidimus. Aliis quoque
modis dici potest Ecclesiis de Prælato prouideri,
sed ad beneficiorum potius collationem pertinet,
de quibus infrà suo loco videbimus.

3 Verùm tribus præcipuè modis ex his, quæ re-
tulimus, eligi dicuntur Prælati, scilicet per ele-
ctionem, postulationem, & translationem. Electio
est alicuius personæ ad Prælationem, vel frater-
nam societatem Canonicè facta vocatio, gloss. *in
rub. de postulat. Prælat. in 6. & in cap. 1. eod. tit. in verb.
vera postulatio.* Petr. Gregor. *de elect. cap. 2. n. 14.* Iul.
4 Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 13. n. 31.* Duo-
bus autem modis sumi potest electio, primò sci-
licet propriè pro ea, quæ plurium consensu per
vota, vel suffragia fit secundùm Canones, & de
hac intelligitur gloss. prædicta; & sic sumitur *in
tit. de elect.* Secundò impropriè pro ea, quæ à solo
fit Superiore, & propriè in beneficiis vocatur col-
latio, seu inuestitura, seu institutio, & ita etiam
Prælati dicuntur per collationem seu inuestitu-
ram eligi, quæ de Ecclesia fit in eorum personis,
d. cap. Adrianus, cum seq. dist. 63.

5 Postulatio autem est petitio gratiæ facta Supe-
riori, quâ aliquis petitur in prælatum, qui propter
impedimentum aliquod Canonicum non poterat
ab electoribus eligi, Panorm. *in rubr. de postulat.
Prælat.* Castellin. *de elect. cap. 2. n. 1.* & differt à no-
minatione, & simplici petitione, aut præsentatio-
ne, quod vt aliquis dicatur propriè per postulatio-
nem assumptus, necesse est quòd propter aliquod
impedimentum assumi per electionem non po-
tuerit, vt dictum est; quod tamen impedimentum
non sit ex delicto proprio eius, qui postulatur, &
6 ideo postulari non possunt criminosi, vt homici-
dæ, periuri notorij, bigami irregulares, & alij, in
quibus non solet Iuris rigor relaxari, vt per Azor.
instit. moral. p. 2. lib. 6. c. 17. q. 9. Valer. Regin. *in praxi
fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 205.* Iul. Lauor. *var. lu-
cubr. tom. 1. tit. 4. c. 14. n. 3.* vbi cum Mandag. *de elect.
part. 1. c. 53.* hoc intelligit dummodo pœnitentiam
7 non egerint. Indigni pariter nec possunt postula-
ri, imò illum postulantes priuantur potestate po-
stulandi, & eligendi, *c. 1. & 2. de postulat. Præl. c. scri-
8 ptum, ad finem, de elect.* Azor. *d. c. 17. q. 6.* Iul. Lauor.
d. cap. 14. n. 3. nec postulari possunt excommuni-
cati, Couar. *in c. alma mater, p. 1. §. 7. sub n. 5.* Rebuff.
in cap. postulastis, num. 95. de Cleric. excommun. minist.

Mari. Alter. *de cens. tom. 1. disp. 13. lib. 2. c. 3. vers. quod
probatum est*, Anton. Ricciul. *de iure personarum ex-
tra gremium Ecclesiæ existentium, lib. 4. cap. 6. n. 24.*

Postulari autem potest, qui legitimam non ha- 9
bet ætatem, item qui non est ex legitimo matri-
monio natus, & qui non est sacris Ordinibus ini-
tiatus, & qui est alteri Ecclesiæ alligatus, Syluest.
in sum. verb. postulatio, q. 3. Mandagot. *de elect. nouo-
rum Prælat. p. 1. cap. 53.* Castellin. *de elect. cap. 2. n. 5.*
Iul. Lauor. *d. cap. 14. num. 5.* Vnde Cardinalis non
potest in Episcopum eligi, sed postulari, *cap. bo-
næ memoriæ, 3. de postul. Prælat.* Lauor. *d. tit. 4. cap. 16.
num. 67.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 4. cap. 3. q. 15.*
vbi subdit ideo *in cap. Ecclesia vestra, el 2 de elect.*
Cardinalem Canonicum electum non postulatum 10
fuisse, quia erat Canonicus, & vt Canonicus fuit
electus in Episcopum, vel forsan quia non erat
S. R. E. Cardinalis, sed Canonicus Cardinalis,
id est, principalis inter Canonicos illius Ec-
clesiæ. Et Episcopus vnius Ecclesiæ non potest 11
eligi ad aliam Dignitatem, sed postulari, ex quo
est matrimonialiter propriæ Ecclesiæ alligatus,
liberumque volatum non habet, *cap. vlt. de postul.
Prælat.* Petr. de Biax. *in direct. elect. part. 2. c. 34.* Ber-
tachin. *de Episcopo, lib. 2. q. 50. num. 89.* Valer. Regin.
in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. num. 202. in fine.
Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ordin. in exemptos,
part. 4. q. 5. num. 2.*

Quamuis aliqui existimauerint ad postulatio- 12
nem requiri vnanimem omnium Electorum con-
cordiam, alij verò quod duæ saltem ex tribus par-
tibus in postulatum conueniant: communis ta-
men plurimorum opinio est, quod sufficiat si ma-
ior pars consensum præstet; prout ex text. *in cap.
scriptum, de elect.* tenent Syluest. *verb. postulatio, q. 2.*
Azor. *d. p. 2. lib. 6. cap. 17. q. 3.* Iul. Lauor. *d. cap. 14. n. 7.*
Luc. Castell. *de elect. cap. 2. n. 8.* vbi restatur legiti- 13
mè postulatum illum dici, qui à maiori parte eo-
rum, ad quos spectat electio, in alio tamen Con-
uentu assignatus, fuit postulatus; vnde si non est
sufficienter vltra medietatem postulatus, etiamsi
ex decem habeat quinque postulationes, & duas
electiones, non censetur sufficienter postulatus,
vt declarauit sacra Congregatio causis Episcopo-
rum & Regularium præposita, *de mense Decem-
bri 1618.* refert Iul. Lauor. *d. num. 7.* vbi *num. 8.* sub-
dit quòd facta postulatio debet præsentari, qua
præsentatione facta postulantes non possunt am-
plius ab ea recedere, & variare reuerentiam supe-
rioris ne illudatur, & *num. 9.* resoluit Superiorem
non posse postulationem factam ab omnibus, vel
à duabus partibus ob vtilitatem Ecclesiæ absque
iniuria reiicere.

Sed ad meliorem prædictorum declarationem 14
sciendum est duplicem esse postulationem, so-
lemnem scilicet, & non solemnem, Lotter. *de re be-
nefic. lib. 3. q. 17. num. 231.* solemnis est cùm sit ser-
uata forma *c. quia propter. de elect.* & postulatur is,
in quem maior & sanior pars consentit, quem si
admittat Superior, qui super quolibet impedimē-
to postulati facultatem habeat dispensandi, eúm-
que confirmet, tunc postulatio habet vim electio-
nis, nec postulantes post præsentatam postulatio-
nem possunt variare, non tamen postulato ante
confirmationē aliquod ius acquiritur, nam potest
eum Superior reiicere, licèt si sit valdè idoneus
possit adiri alius Superior supra proximum Supe-
riorem, qui postulationem admittere, & confir-
mare cogat. Non solemnis verò est cùm ab ali-
quo Superiore, cui non spectat, munus confirma-

tionis petitur, vt super aliquo defectu dispenset, & io hac oon seruatur aliqua forma, sed si postulatio admittatot, talis admissio vim non habet electionis, & confirmationis: sed ex tali admissione nihil aliud postulatus consequitur, nisi quod censetur redditus per postulationem habilis, vt eligi possit, ita quod sublatum est impedimentum, quo obstante prius eligi non poterat. Vide Petr. Gregor t. *de elect. cap. 2. n. 11.* Iul. Lauot. *d. tit. 4. cap. 13. num. 30.* Rendin. *in prompt. recept. sent. tom. 1. tit. 36. num 35.*

15 Cæterùm si Electoribus ipsis fiat alicuius postulatio, vt eligatur; non postulatio, sed oominatio, aut simplex erit petitio, nec talis per postulationem, sed per electionem erit assumptus; sed & quando duo ineligibiles postulantur, vt vnus ex eis eligatur, erit nominatio potius quàm postulatio, vt *in cap. bone, il 1. de postul. Prælat.* li-
16 cèt aliter gloss. *ibi* intelligat. Postulatio quoque Abbatum, aut aliorum inferiorum non est verè & propriè postulatio, sicut Episcoporum, illi namque eligi possunt, etsi alteri sint alligati Ecclesiæ, quamuis sine licentia migrare non possint, quæ per postulationem non solemnem aut propriam imploratur.

17 Nominatio tripliciter accipitur. Primò quando à Collegio aliquis proponitur, vt si dignus iudicatus fuerit, eligatur; & in hac nullum ius acquiritur, de qua *in cap. quòd sicut, de elect.* Secundò, quando Electores secretò aliquem in chartula nominant, de qua loquitur text. *in cap. si quis iusto., ad fin. eod. tit. lib. 6.* & in hac nec aliquod ius acquiritur etiam publicato scrutinio; non tamen Electores possunt variare, sed benè antequã nominatio publicetur, *cap. publicato. de elect.* Tertiò, quando duo, vel tres digniores à Collegio nominantur, & Superiori offeruntur, vt quem maluerit confirmet, & in hac licèt non acquiratur ius nominatis, non tamen datur variatio oblata nominatione Superiori.

18 Ex quibus colligitur electionem, postulationem, & nominationem in multis differre, & in primis, quia electio nititur Iuri, postulatio gratiæ, per electionem vinculum matrimonialis spiritualis initiatur, per postulationem vota tantùm diriguntur. Eligitur dignus, & habilis, & qui nullum impedimentum habeat, postulatur verò qui sit quidem dignus, sed inhabilis, licet non omninò. In electione, si plures sint electi, is potior est, qui à maiori parte & saniore Capituli eligitur, nisi aliud impediat, *cap. dudum, cap. quia propter, de elect.* in postulatione verò, si postulatus concurrat cum electo, non obtinet nisi habeat duas ex tribus partibus Capituli, *d. cap. scriptum, de elect.* & sic cæteris paribus semper postulationi præfertur electio. Item per electionem acquiritur ios Prælaturæ, & Dignitatis, licèt non administrationis, & exercitij ante confirmationem,
19 vt infra dicemus; per postulationem verò nullum ius acquiritur postulato, sed dirigũtur tãtùm vota ad Superiorem, vt de gratia velit admittere postulatum, *cap. postulationem, de postulat. Prælat.* Cuch. *in instit. maior. lib. 4. tit. 2. num. 28.* Zerol. *in praxi Episc. p. 1. verb. ius ad rem, §. 24.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p. 5. collect. 1648.* Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ordin. in exemptos p. 4. q. 5. n. 4.* Nicol. Garc. *de benef. p. 4. cap. 3. num. 7.* Iul. Lauot. *d. tit 4. cap. 19. num. 109.* Differt quoque nominatio ab electione, & postulatione: quia nominatio fit de pluribus; electio verò & postulatio de vno tantùm, Abb. *in d. cap. bone, il 2 num. 51.* In nominatione is tantùm dignior proponitur, qui primò nominatur, in postulatione verò, & electione, is dignior visus est, qui postulatur, vel eligitur, *cap. quorundam, de elect. in 6.*

Differt quoque electio à postulatione, quia in 20
electione publicato scrutinio oon licet variare, & alios nominare; sed collatio facienda est & electio celebranda, *cap. publicato. 58. de elect.* Lud. Mirand. *d. tom. 2. q. 12. art. 14. concl. 2.* Rota *in nullius Canonicatus 22. Maij 1628 coram R. P. D. Dunozetto.* In 21
postulatione verò licet variare, & à postolatione recedere, quousque illa fuerit Superiori præsentata, vt rectè tenent *in d. cap. publicato,* Ioan. Andr. *à num. 17.* Anchar. *col. vlt.* Butr. *num. 24.* Panorm. *num. 6* & Anan. *num. 2.* Rendina *promptuario recept. sent. tom. 1. tit. 36. num. vlt.* Ratio diuersitatis est, 22
quia per Canonicam electionem quæritur electo ius ad rem, Abb. *in cap. cùm Bertoldus, de re iudic.* Felin. *in cap. in nostra, num. 18. de rescriptis.* Rota *decis. 6. de elect. in nouis,* Ludou. Gom. *in reg. de non tollendo iure quæsito q. 1.* Flamin. Paris *de resign. benef. lib. 2. q. 13. num. 7.* quod ab eo absque ipsius facto 23
auferri non debet; postulato verò nullum ex postulatione ius quæritur, *cap. penult. de postul. Prælat.* Tiraquel. in *l. boues, §. hoc sermone, limit. 23. n. 12.* Rebuff. *in concord. tit de Reg. nomin. §. 1. verb. per postulationem,* nec lucrum, quod postulato aufertur, considerabile est; neç io eius personam radicatum, sed à mera Superioris voluntate depeodens; vnde priuatio illius præiudicium non infert considerabile, arg. *vlt. ad fin. C. de codicil.* Padil. *in l. 3. C. de iur. & facti ignor.*

Vidi disputari de casu dubio; cùm Archiepi- 24
scopus Vlixbonen. haberet solus nominationem Canonicatuum suæ Cathedralis Metropolitanæ, collationem verò simultaneam cum Capitulo, vacauit Sede Papali vacante per obitum Gregorij XV. Canonicatus, & præbenda in eadem Cathedrali, ad quos nominauit D. Eugenium Cabreira ante publicatas regulas Cancellariæ, post earum verò publicationem vnà cum Capitulo illos eidem contulit. Verùm D. Ferdinandus de Mattos Canonicatum huiusmodi impetrauit à Sede Apost. tanquam reseruatum in vim regulæ 68. Cancellariæ à S. D. N. Vrbano VIII. nouiter meâ operâ & diligentiâ in lucem editæ, in qua sibi reseruauit omnia beneficia, quæ vacarunt Sede Apost. vacante, & de quibus per inferiores collatores non fuerit dispositum vsque ad diem suæ assumptionis ad Pontificatum, fuit dubitatum quæ ex his prouisionibus subsisteret, & quis ex his impetrationibus melius ius haberet? Ego pro prouiso Apostol. consului, duplici motus fundamento: primo, quia per oominationem illam factam ab Archiepiscopo ante editas regulas, non videtur ius aliquod in re, vel ad rem quæsitum dicto D. Eugenio, ac proinde non potest dici dispositum de Canonicatu, cùm verba regulæ, *de quibus non est dispositum,* non sint intelligenda de sola dispositione per viam præsentationis, nominationis, vel electionis, quæ sunt dispositiones imperfectæ ad consequendum Beneficium, quod sine Canonica institutione obtineri nequit, *cap. beneficium, de regul. Iuris lib. 6.* sed de perfecta dispositione, ex qua sit consumpta vacatio, ac facta plenè prouisio; cùm fauore Papæ verbum *disponere,* non verificetur in sola præsentatione, vel electione, sed in sola collatione, iuxta distinctionem, quam facit Io. Andr. *in cap. cùm*

in

in illis, verf. difpofitio, vbi Gemin. *§. in illis, num.* 7. Franc. *col.* 3. *circa fin.* §. *difpofitio, verf. eft verbum generale, de prabend. lib.* 6. facit text. *in Auth. Ingressi, de facrof. Ecclef.* vbi ingreſſus Monaſterium non dicitur niſi cum effectu, hoc eſt, ſequuta profeſſione. Secundò, quia quando in beneficio collatiuo, ſeu etiam Iuriſpatronatus, vel electiuo non fuit deuentum niſi ad ſolam nominationem, tunc quia iſta nomioatio non tribuit aliquod ius nec in re, nec ad rem, & collator, vel patronus poteſt pœnitere alterum præſentando, vel nominando, ſeu conferendo; cùm non dicatur præſentatio legitimè facta, puta quia nondum perſona electa, vel præſentata, ſeu nominata, eſt præſentata illi à quo venit inſtituenda, vel prouidenda, iuxta tenorem *cap. cùm & plantare, §. in Ecclefiis, de priuileg.*
25 cùm iſta nominatio, ſecundùm aliquos poſſit fieri etiam de mero laïco (ſaltem de proximo clericando, vt alio loco oſtendimus) Clericali charactere nondum inſignito, Rot. *in vna Hifpalen. Iurifpatronatus* 19. *Nouembris* 1584. *coram Orano*, quam refert Flamin. Pariſ. *de refign. benefic. lib.* 4.
26 *q.* 2. *num.* 5. & 6. ideò beneficium remanet conferibile ad faoorem cuiuſlibet, aut per iſtam nominationem non dicatur diſpoſitum de beneficio, ſed tantùm denotet aliquod principium futuræ diſpoſitionis, vt declarat Abb. *in cap. fin. num.* 4. *de iurepatron.* Mareſcot. *var. lib.* 1. *cap.* 83. *num...* vbi allegat deciſiones Rotæ, & hanc conſultationem me non citato tranſcripſit Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 13. *num.* 21. *cum duobus feqq.* vir quidem nobis ſingulari beneuolentia amicus eſt patronus, de quo non immeritò dixeris qood de Platone Auguſtinus *lib.* 3. *contra Academicos. Plato vir fapientiffimus, & eruditiffimus fuorum temporum, qui & ita loquutus eft vt quacunque diceret, magna forent, & ea loquutus eft vt quomodocnmque diceret, parua non fierent.*

27 Simplex verò petitio propriè dicitur quando plebs ipſa, vel populus aliquem ſibi dari in Prælatum expoſtulat, *cap. in nomine Domini, verf. nulla inquietatione*, 23. *dift. d. cap. quod Dei timorem, de ftatu Monach.* Nominatio autem ab eis fit, qui Iuſpatronatus in Eccleſia obtinent, cui de Prælato, aut Rectore eſt prouidendum; vt infià de Iurepatronatu videbimus.

28 Tranſlatio eſt alicuius perſonæ de vna in aliam Eccleſiam Canonica traſmutatio, Hoſt. *in fum. de tranflat. Epifcopi, in princ.* quæ & mutatio dicitur, *cap. mutationes*, 7 q. 1. Permiſſum eſt enim vtilitatis cauſa mutationes fieri Prælatorum, & in Eccleſiis, à quibus receſſerint, eis viuentibus alios ſubſtitui, Nicephor. *lib.* 14. *hiftoria Ecclef. cap.* 39. quod qoidem primum ab Anacleto Papa fuit litteris demandatum *in d. cap. mutationes*, qui B. Petri adducit exemplum de Antiochena Eccleſia Romam ſe transferentis, & aliorum plurium. Hæc autem
29 tranſtatio fieri propria auctoritate non poteſt, ſed requiritur Superioris auctoritas, *cap. Epifcopus*, 7. *q.* 1. *cap. ficut alterius, in fine* 7. *q.* 1. nec ſine euidenti Eccleſiæ neceſſitate, aut validitate eſt ſacienda, *cap. ficut vir, ead. caufa, & queft.* ſicut, & renunciatio,
30 *c. ad fupplicationem, de renunciatione*, vt ſuo loco videbimus: præſertim cùm Epiſcoporum tranſlatio ſine Romani Pont. auctoritate fieri non poſſit, *cap.* 1. ibi, *tranflationes Epifcoporum*, &c. *de tranflat. Epifc.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 257. Ego ipſe *de officio & poteftate Epi-*
31 *fcopi, p.* 3. *alleg.* 50. *num.* 5. Nam ſi Epiſcopus propria auctoritate de ſua in aliam Eccleſiam ſe transferat, ab vtraque deponitur, *cap. fi quis Epi-*
fcopus 7. *q.* 1. *cap. quanto, de tranflat. Epifcopi.* Et 32
ſi Metropolitanus, aut Patriarcha Epiſcopum ſine mandato Papæ transferret, eſſet à confirmatione Epiſcoporum ſuſpenſus, *d. cap.* 1. *eod. tit.* cùm neque Legatus de Latere ſine ſpeciali Apoſtol. Sedis mandato id facere valeat, *cap. nifi fpecialis, cum feq.* vbi gloſ. & Doct. *de offic. Legati.*

Inferioris verò gradus Sacerdotes conceſſione 33
ſuorum Epiſcoporum, poſſunt ad alias Eccleſias tranſmigrare, *d. cap. Epifcopus*, 7 *q.* 1. non tamen inuiti ab Epiſcopis transferuntur, quod à ſolo Romano Pontif. fieri poteſt. Habet namque locum tranſlatio non ſolum in electiuis Eccleſiis, quæ ſcilicet per Prælatos reguntur, verùm & in minoribus beneficiis, vt infià *lib.* 3. *cap.* 15. videbimus.

Ex cauſa poteſt quis inuitus transferri de vna 34
Eccleſia ad aliam, vt eſt communis opinio, ſecundùm Romao. *conf.* 345. *num.* 3. *cum feq.* & præcipuè *num.* 5. vbi Horat. Mandoſ. *in addit.* Flamin. Pariſ.
de refign. benefic. lib. 3. *q.* 18. *num.* 14. Et Epiſcopus 35
ſic etiam inuitè tranſlatus ad alium Epiſcopatum, ſuadente tamen iuſta & rationabili cauſa, non poterit ſecum aſportare ad Epiſcopatum ad quem transfertur, libros, ornamenta, paramenta multa, ac argentaria & ſimilia, quæ ex redditibus puris Epiſcopatus emerat, ſed illa remanere debent penes eundem priorem Epiſcopatum, Barbat. *confil.* 20. *num.* 11. *verf. & vidi hoc anno, vol.* 3. vbi ait ita ſe conſuluiſſe, & conſilium tale fuiſſe confirma-
tum per Doctores ſolemnes. Fructus verò iam 36
perceptos, & res mobiles non pretioſas ex fructibus primi Epiſcopatus acquiſitas poterit Epiſcopus tranſlatus de vno Epiſcopato, ad alium ſecum deferre, vt benè reſoluit D. Barboſ. *in l. diuortio, in princ. part.* 2. *num.* 51. *ff. foluto matrim.* quem refero Ego ipſe *in collect. ad cap.* 1. *num.* 4. *de tranflat. Epifcopi.*

Vtrùm tranſtatus de vna Eccleſia ad aliam de- 37
ſinat eſſe Epiſcopus prioris, vbi primùm à Papa ab illius vinculo abſolutus fuit, an verò poſt adeptam ſecundæ poſſeſſionem? Quæſtio eſt non contemnenda, in qua ſtatim poſt tranſlationem abſque alio conſenſu perdere iura primæ Eccleſiæ cenſuit Rot. *decif.* 475. *p.* 1. *recent.* & ſuper hoc extat nouiſſima Deciſio in hæc verba. *Die* 14. *Decembris* 1624. *facra Congregatio Epifcoporum S. D. N. approbante cenfuit Ecclefiam a qua volens transfertur, feu quam dimittit Epifcopus, vacare ab eo tempore, quo idem Epifcopus ab illius vinculo abfoluitur in Confiftorio fanctitatis fua, etiam ante expeditionem litterarum Apoftolic. vel adeptam poffeffionem fecunda Ecclefia, & pofteaquam huiufmodi abfolutionis notitiam Epifcopus habuerit, etiam ex teftimonio, feu documento Secretarij S. Collegij, illico teneri eum abftinere ab exercitio Ordinaria iurifdictionis, eamque tranfire in Capitulum tanquam Sede vacante, & ita poffe, & debere Capitulum ftatim ea iurifdictione vti, ad Vicarium iuxta Concilij Trid. prafcriptum eligere, fedémque vacantem publicare.* Refert me citato Maſſobr. *in fua praxi habendi concurfum, requif.* 1. *dub.* 9. ſecundùm Romanam impreſſ.

Notandum eſt maximè quòd tranſlatus ad 38
aliam Eccleſiam nihil iuris retinet in priori, *cap. fi qui iam tranflatus*, 21. *q.* 2. niſi hoſtium neceſſitate compulſus fuerit ab Eccleſia ſua tranſtatus, ciuitate namque ab hoſtibus libera ab Eccleſiam ſuam teneretur, vt ſcribit Gregorius Papa *in cap. paftoralis* 7. *q.* 1. Quamuis autem tranſlatio

etiam in non electiuis Ecclesiis fiat, vt diximus; postulatio tamen propriè in electiuis tantùm, id est, Prælatorum Ecclesiis locum habet, quia vbi non datur Canonica electio, ibi nec postulatio est necessaria, cum fiat de eo, qui elegi de iure non potest, vt suprà diximus.

39 Electio autem locum habet in Ecclesiis & beneficiis electiuis, vt vocant, in Episcoparibus, seu
Cathedralibus Ecclesiis, in Abbatiis, & aliis Præposituris Regularium, in Archiepresbyteralibus, &
Plebanis, ac aliis Ecclesiis, in quibus ius eligendi Rectorem residet penes Collegium aliquod Clericorum, in quo forma electionis Canonica seruari possit, sed licèt Collegium vel Capitulum
40 ius habeat beneficia conferendi, non ideò tamen
omnia illa beneficia vel Ecclesiæ electiuæ vocantur, sed illæ tantummodò electiuæ dicuntur, in
quibus Prælatus aut Rector animarum instituitur, præcedente electione, quam debet sequi confirmatio, Capuraq. *decis.* 295. *q.* 1 Gonzal. *ad reg.* 8.
Cancell. gloss. 19. *num.* 12. *& seq.* Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 13.
41 *num.* 37. Si enim prouideretur per electionem sine
confirmatione diceretur prouisio, prout dicit Nicol. Garc. *de benefic. p.* 1. *cap.* 6. *num.* 23. vbi *num.* 27.
42 subdit beneficia electiua non venire in mandatis
de prouidendo, nisi de electione esset facta specialis mentio, etiamsi simpliciter mandaretur
prouideri de beneficio vacaturo, nullo expresso
prouidendi modo, per *cap. cum in illis,* §. *illis, de*
43 *prabend. lib.* 6. Verùm non in omnibus electiuis
hodie locum habet electio propriè sumpta; imò
in paucis propter reseruationes Sedi Apost. factas,
vt sup. *de elect. Episcoporum*, vidimus. Quibusdam
tamen locis, & personis ius concessum est sibi
Prælatum eligendi cum Apostol. Sedis confirmatione, in quibus electionis iura erunt seruanda,
vt iam ostendimus.

44 Primò ergo sciendum est, quòd de Iure communi quælibet Congregatio, vel Collegium debet sibi Prælatum eligere, *cap. congregato,* 16. *q.* 1. *cap. Abbatem, cum seq. cap.* 1. *de elect.* Syluest. *verb. Electio,* 1. *q.* 1. Bertachin. *de Episc. lib.* 1. *p.* 3. *à princ.* Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5. *cap.* 4. *num.* 9. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 5. *concl.* 1. Antonius Raguc *de voce Canonicor. in Capitulo, q.* 15. *num.* 3. Tambur. *de Iure Abbatum, tom.* 1. *disp.* 5. *q.* 8. *in princ.* Paul. Layman *in Theologia morali, lib.* 4. *tit.* 2. *cap.* 12. *num.* 3. nisi obstet consuetudo, vel
priuilegium, aut contraria Superioris voluntas;
45 quamuis in ipsa Congregatione vel Collegio
non extent nisi duo vel tres legitimi vocales,
quia ad eosdem spectabit electio, non tamen si
fuerint minus quàm duo, *cap.* 1. *de elect.* Mascard. *de probat. concl.* 584. *num.* 9. Fr. Emman. *quæstion. regular. tom.* 2. *q.* 53. *art.* 11. *in princip.* Anton. Raguc. *de voce Canonicor. q.* 1. *num.* 3. Hieron. Roder. *in compend. quæst. regul. resol.* 58. *num.* 38. Tamburin. *d. q.* 8. *num.* 2.

46 Sed postquam Collegium in duobus saltem
fuerit constitutum, potest nihilominus totum
ipsius ius ad vnum reduci, & in eo conseruari, aliis mortuis, priuatis, suspensis, vel excommunicatis, gloss. *verb. pauciores, in c. gratum, de postulat. Prælat. & verb. duo, in d. cap.* 1. *de elect.* Nau. *cons.* 6. *num.* 2. *de elect. in nouis,* Seraphin. *decis.* 860. *num.* 7. *& decis.* 1050. *num.* 5. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *quæst.* 23. *art.* 5. *concl.* 2. Hieron. Roder. *d. resol.* 58. *num.* 38. Tambur. *d. q.* 8. *num.* 3. *&* 4. Lezana *in sum. quæst. Regul. tom.* 1. *cap.* 15. *n.* 6. *& tom.* 3. *verb. electio, num.* 4. Rot. *in Cremonen. Præpositura* 25.
Februarij 1612. *coram bonæ mem. Vbaldo.* Successo- 47
rem verò sibi præeligere etiam in exitu vitæ, nulli Prælato concessum est, imò expressè interdictum, *cap.* 2. *&* 3. *& per tot.* 7. *q.* 1. vt etiam de electione Romani Pont. diximus *suprà hoc lib. c.* 1. *num.* 39. *cum seqq.* nisi ex Apostolicæ Sedis auctoritate moriens Episcopus coadiutorem suum sibi Episcopum substituere indicet, prout Zacharias Papa Bonifacio Archiepiscopo Monguntino concessit, vt *in cap. peruenit,* 7. *q.* 1.

Verùm non omnes de Collegio, vel Capitulo 48
neque semper ius habent eligendi; sunt enim quædam genera personarum, quæ vocem in electione non habent, quamuis de numero sint eligentium. Sunt autem primò pupilli, siue impuberes *cap. ex eo, de elect. lib.* 6. Tiraq. *de iure maritii gloss.* 9. *num.* 8. Guilielm. Mandag. *de elect. nouorum Prælat. cap.* 7. Corras. *de Sacerdot. p.* 4. *cap.* 1. *num.* 14. Petr. de Biax. *in direct. elect. p.* 1. *cap.* 16. Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 15. *num.* 29. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p.* 1. *tit.* 1. *cap.* 3. *num.* 19. quia eligentes debent esse ætatis maturæ, & consilio præditi, Castellin. *de elect. Canon. cap.* 5. *num.* 1.

Secundò conuersi laici in electione Prælati Re- 49
gularis, *d. cap. ex eo,* §. *in Ecclesiis.* Cuch. *in instit. maior. lib.* 4. *tit. de elect. num.* 114. Petr. Gregor. *de elect. cap.* 7. *num.* 4. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 2. *q.* 51. *art.* 5. *in fine,* Ioan à Cruce *de statu Relig. lib.* 2. *cap.* 3. *in fine prima conclus.* Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 91. qui secus dicendum affirmant, si alias habeant vocem ex priuilegio, statuto, fundatione, vel consuetudine, per gloss. *verb. Electionibus in d. cap. ex eo, in Ecclesiis.*

Item & Regulares qui tacitè vel expressè pro- 50
fessionem non emiserint, *d.* §. *in Ecclesiis,* vbi Anch. *num.* 3. Syluest. *verb. electio,* 4. *num.* 5. Cuch. *d. lib.* 4. *tit. de elect. num.* 94. Castellin. *de elect. Canon. cap.* 4. *num.* 20. Nouar. *in lucerna Regul. verb. electores, siue eligentes. num.* 1. Tamburin. *d. disp.* 5. *q.* 8. *num.* 6. *&* 7. Sigism à Bononia *de elect. dub.* 90. *num.* 2. vbi *num.* 3. post Petr. de Biax. *in direct. elect. p.* 2. *cap.* 6. *num.* 2. & Suar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 2. hoc assumptum sic explicandum esse tradit, ad hoc vt quis possit eligere sufficiat tacita professio; vt verò possit eligi, necessariò requiratur expressa.

Tertiò, in Cathedralibus & collegiatis Ec- 51
clesiis, secularibus, & Regularibus is, qui saltem in Ordine Subdiaconatus non fuerit constitutus, vocem in electione non habet, quamuis ab aliis ei liberè concedatur, *Clem. vt ij,* vbi gloss. & Doctores, *de ætat. & qualit.* Concil. Trid. *sess.* 22. *de reform. cap.* 4 de quo latè diximus *in tract. de Canonicis, cap.* 37. *per tot.* quibus addo Nouar. *vbi proximè num.* 1.

Illud tamen hîc aduertendum duxi, quòd si 52
quis tempore vacationis, Sacris insignitus non sit, tempore verò electionis susceperit Subdiaconatum, habebit votum, quia sufficit vt sit habilis tempore electionis, gloss. *verb. constitutus, in d. Clement. Vt ij,* vbi Abb. *num.* 9. Monet. *de distrib. quotid. p.* 2. *q.* 10. *num.* 6. Iul. Lauor. *d. cap.* 15. *n.* 34.
non tamen Capitulum tenetur expectare vt quis 53
promoueatur ad sacros Ordines intra tempus à Iure electioni faciendæ præfixum, quamuis dicat se esse paratum Ordines suscipere, vt tenet Bonif. Vitalin. *num.* 26 & Imola *num.* 23 *in d. Clem. Vt ij,* sicut nec tenetur Collegium expectare impuberem, vt perueniat ad ætatem legitimam, nec nouitium vt profiteatur, Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 14.

cap. 14. verſ. Item vnus, Lauor. *d. cap. 15. num. 35.* vbi ſubdit, quòd ſi mora modica eſſet futura, neque damnum vllum Eccleſiæ allatura, & malignitate, aſtutia, & dolo potiùs ipſos concludendi, quàm Eccleſiaſticæ rei benè gerendæ ſtudio ita accelerarſſet electionem, ne abſentes venirent, & abſens veniens hoc probauerit, reſtituetur contra electionem, per gloſ. *verb. impedimento, in cap. cupientes, de elect. lib. 6.* & Cuch. *dict. tit. de elect. num. 83.*

55 Quartò, perpetua amentia laborantes, *cap. cùm inter Canonicos, de elect.* gloſ. *verb. diſcretionem, in d. cap. cùm ex eo*, Mandag. *de elect. 1. p. cap. 7.* Lauor. *d. cap. 15. num. 32.*

Quintò, qui voce electiua priuantur in pœnam, ab homine, vel à Iure, gloſ. & Doct. *in c. 2. de poſtul. Prælat.*

56 Priuantur autem eligendi poteſtate ipſo iure, qui ſunt maiori excommunicatione ligati, non autem minori. *cap. illa quotidiana, de elect. cap. conſtitutus, de appellat. cap. fin. de Cleric. excom. miniſtr.* Suar. *de cenſur. tom. 5. diſput. 14. ſect. 2. num. 17. & 18.* Sigiſm. à Bononia *de elect. dub. 66. num. 5.* Squillante *de obligat. Cleric. p. 3. num. 98.* Iul. Lauor. *d. tit. 4. cap. 15. num. 43.* Tamburin. *d. tom. 1. diſp. 5. q. 8. n. 11.* Paul. Laymann *in Theolog. morali, lib. 4. tit. 2. cap. 12. num. 3. verſ. dico 4.* Fernandez *in examine Theolog. moral. p. 4. cap. 7. §. 2. num. 8.* nouiſſimè Hurtado *de cenſur. diſp. 7. de excommunic. diffic. 3. in princ.* Caſtellin. *de elect. Canon. cap. 4. num. 12.*

Intellige de excommunicato notorio, ſeu non tolerato ab Eccleſia, vel publico percuſſore Clericorum, iuxta *Extrauag. Ad euitanda ſcandala, Martini V.* in qua habetur, quòd nullus excommunicatum vitare teneatur niſi ſit publicè denunciatus, vel publicus Clerici percuſſor; & de illa plura tradunt Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 1.* Paul. Laymann *in Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. p. 2. cap. 4. ex num. 1.* ita Petr. Greg. *de elect. cap. 7. num. 8.* Sayr. *de cenſur. lib. 2. cap. 6. num. 6.* Squillante *vbi ſuprà*, Suar. *de Relig. tom. 4. tract. .. lib. 2. cap. 4. num. 9. in fine*, Tambur. *d. diſp. 5. q. 8. num. 12.* Lauor. *d. tit. 4. cap. 15. num. 44. & 57.* Caſtellin. *d. tract. de elect. cap. 5. n. 16. cum ſeq.* Sigiſmund. à Bononia *d. dub. 66. num. 10.* Mar. Alter. *de cenſur. tom. 1. lib. 2. diſp. 5. cap. 2. verſ. aliter tamen*, vbi intelligit procedere in electione facta ab excommunicato ratione publici officij, ſecus verò ratione iuris, & officij priuati, quia tunc ſiue ſit excommunicatus notorius, ſiue occultus & toleratus, electio non tenet.

Quod adeò verum eſt, vt electio facta cum in-
57 teruentu plurium, vel etiam vnius excommunicati non tolerati minimè valeat, itaue nec ſuſtineatur ex perſona eorum, qui non ſunt excommunicati, arg. *cap. quia diuerſitatem, de conceſſ. præbend.* Nauar. *conſ. 1. num. 2. de elect.* Anton. Ricciul. *de iure perſonar. lib. 4. cap. 3. num. 10.* Quamuis excommunicati eligant vnum, & non excommunicati alium, quia vnica eſt tela electionis, & vna coëlectio, licèt diuerſi coëlectores, & diuerſi actus eligendi. Butr. *in d. cap. illa quotidiana, n. 11.* Hurtado *d. diſput. 7. de excommun. diffic. 3. num. 8.* Verùm ſi excommunicatus huiuſmodi per violentiam ſufficientem ad producendum morale inuoluntarium, intret, & ſine periculo graui, vel ſcandalo ab electione expelli non poſſit, vel ob ſimilem aliam cauſam, tunc vel cæteri electores debent exire de loco vbi fit electio, vel etiam poſſunt procedere ad electionem proteſtando ſe cum excommunicato prædicto nolle in eligendo communicare, illiúſque vocem nemini velle ſuffragari vel nocere. Ita Innoc. *in d. cap. illa quotidiana, num. 5.* Mar. Alter. *d. diſp. 5. col. 9. §. quæres ſecundò*, quæ proteſtatio poteſt fieri publicè, vel etiam priuatè, ſi probabilis ſit timor talis excommunicati, Brax. *in direct. elect. p. 1. cap. 9. num. 5.* Vgolin. *de cenſ. tab. 2. §. 2. num. 12.* Sayr. *d. lib. 2. cap. 6. num. 6.* Lauor. *d. cap. 15. n. 47.* Quicquid aliter diſtinguant Suar. *de cenſur. tom. 5. diſp. 14. ſect. 2. num. 8.* Squillante *d. p. 3. num. 99.*

Item ſuſpenſi per ſententiam Iudicis, aut etiam 58
Canonis, *cap. cùm dilectus*, vbi gloſ. notabilis, *verb. à ſuſpenſis, de conſuet.* Rendin. *in promptuar. recept. ſent. tom. 1. tit. 41. num. 21.* Fernandez *d. § 2. num. 7.* Aloyſ. Ricc *in praxi rerum quotid. p. 4. reſol. 24. à n. 8.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 31. tract. 2. num. 18.* Anton. Ricciul. *de iure perſonarum, lib. 4. cap. 3. num. 9.* Tamburin. *d. diſp. 5. q. 8. num. 13.* Iul. Lauor. *d. cap. 15. num. 61.* Lotter. *de re benefic. lib. 3. q. 17. num. 138. cum ſeqq.* Caſtellin. *de elect. Canon. cap. 5. num. 15.* Laurent. de Peirinis *de Prælato, q. 2. cap. 5. §. 1. num. 32.* vbi *num. 33.* intelligit de ſuſpenſo denunciato nominatim, & *n. 34.* quòd ſuſpenſus toleratus licèt validè eligat, peccat tamen, quia ingerit ſe actibus, à quibus eſt ſuſpenſus. Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 1. tit. 1. cap. 3. n. 23.* præterquam ex cauſa participationis, aut aliam, ob quam minorem tantùm ſuſpenſionem Canon imponit, *d. cap. fin.* vbi gloſ. *de Cler. excom. miniſtr.*
Iul. Lauor. *d. cap. 15. num. 65.* Quod procedit ſiue 59
ſint ſuſpenſi ab officio, & beneficio ſimul, ſiue ab officio tantùm; nam ſuſpenſus ab officio ratione ſpiritualis iuriſdictionis, eligere prohibetur ſi poteſtas eligendi ſpectet ad ſpiritualem iuriſdictionem, Peirinis *d. cap. 5. §. 1. num. 35.* vbi *num. 36.* quòd non poteſt intereſſe illis electionibus, quæ illi competunt ratione iuriſdictionis temporalis. Non tamen poterunt eligere ſi ſint ſuſpenſi ſolùm à beneficio, niſi vox competeret ratione illius beneficij, à quo aliquis ex eligentibus reperitur ſuſpenſus, vt rectè tradunt Nau. *in man. cap. 27. num. 163. verſ. ſextò*, Henriq. *in ſum. lib. 13. de excomm. cap. 32. § 4.* Sayr. *de cenſur. cap. 6. num. 7.* Sed non improbabiliter gloſſ. *in cap. cupientes, §. cæterùm ius omnibus beneficijs*, & *ibi* Gemin. *de elect. in 6.* Suar. *de cenſ. tom. 5. diſp. 27. ſect. 2. n. 34.* Squillante *d. p. 3. num. 37.* aiunt poſſe eligere, licèt electio competat ratione beneficij à quo eſt ſuſpenſus, cùm electio non ſit fructus beneficij, ſed eſt actus illius officij ſpiritualis, cui eſt annexum
beneficium. Quando verò aliquis eſt ſuſpenſus 60
ſimpliciter, nunquam poteſt eligere, quia ſic ſuſpenſus intelligitur ab officio, & beneficio, vbi contrarium ex verbis aut intentione ferentis aliud non intelligeretur, gloſ. *verb. à ſuſpenſis, in d. cap. cùm dilectus*, vbi Inn. *num. 4.* Panorm. *num. 18.* & Bald. *num. 13.* Seraphin. *deciſ. 860. num. 6.* Regulares autem ſuſpenſi à Diuinis poſſunt eligere, quia in Regularibus electio non pendet ab Ordine, ſed à Regularitate, S. Congreg. Conc. *ſub die 7. Septembris 1628.* Et refert Laurent. de Peirinis *d. q. 2. cap. 5. §. 1. num. 35.* quod ſacra Congreg. Conc. *die 22. Auguſti 1628.* interrogata, an Religioſus
Regularis ſuſpenſus à diuinis per annum, poſſit 61
infra illud tempus habere votum actiuum in electionibus Canonicis Superiorum faciendis, cùm in ſua ſuſpenſione non exprimatur vlla priuatio voti? S. Congreg. reſpondit Regularem ſuſpenſum ad tempus à Diuinis abſque expreſſione priuationis voti infra illud tempus voce actiua non

priuari,

priuati, ideoque posse votum dare in electioni-
bus Superiorum faciendis.

62 Item interdicti, *cap. cum inter, de elect.* Petr.
Gregor. *de elect. cap.7. num.9.* Aloys. Ricc. *in prax.*
p.4.resol.42.num.13. Fernand.*d.§.2.num.7.* Iul. La-
uot. *d. cap. 15. num. 67.* quicquid dicat Castell. *de*
63 *elect.cap.5.num.71.* & Clerici personale, aut loca-
le interdictum violantes, exercendo actum sacri
Ordinis, vel celebrando Officia diuina, *cap.1. de*
postulat. Prælat. cap.is qui, §.is verò, de sent.excomm.
in 6. Syluest. *verb. interdictum, 6. q. 2.§. secundum,*
Henriq.*lib.13.cap.46.§.3.* Suar.*tom.5.disp.34. sect.4.*
num.28. Auila *de censur. p.5. disput.5.dub.4. concl. 3.*
Coninck *de Sacram.& censur.tom. 2. disp.17.dub.4.*
Laurent. de Peirinis *d.q.2.cap.5.§.2.num.39.* Paul.
Laymann *in Theolog.morali, lib.1. tract.5.p.3.cap.3.*
num. 3. vers. secunda. Et hi, quibus prohibita est
sine licentia Superioris electio, *cap.fin. de elect.*
64 Tamburin. *d. disput.5.q.8.num. 16.* quique scienter
celebrarunt in loco interdicto absque priuile-
gio speciali, *cap. is qui, de sent. excommun. lib.6.*
Nau. *in man.cap. 27. num. 187.* Sigism. à Bononia
de elect. dub.68. num. 1. Azor. *instit.moral.p. 2.lib.6.*
cap. 14. q. 8. vers.ius item. Laurent. de Peirinis *d.*
§.2.num. 40.

65 Item irregulares, secundùm Syluest.*verb.elect. 1.*
§. 4. Azor. *loco proximè citato, d.cap.5.§.3. num. 48.*
per *cap. is qui, de sentent. excomm.in 6.* & aduertit
quòd ad hoc vt irregularis à Capitulo excludatur,
debet esse denunciatus. Contrarium tamen, nem-
pe irregulares voce actiua non priuati, tenent Nau.
d.cap.27.n.244. Suar.*de censur.tom. 5.disp.40.sect. 2.*
n. 27. Vincent. Filliuc. *in quæst.moral.tract.19.cap.*
3.q. 6. num.75. Bonacin *de cens.disp.7.q.1.puncto 3.*
11 & 18. Sigism. à Bononia *de elect.70.n.6.cum seqq.*
Iul. Lauot. *d. cap. 15. num. 68.* Tamburin. *d. disp.*
5.q.8.num.14. & 15.

66 Item, qui scienter elegerunt indignum, aut
similiter postularunt, pro ea vice, eligendi po-
testate priuantur, & eorum cessatur electio ipso
iure, non autem si nominauerint tantùm, *cap.cum*
in cunctis, §. Clerici, cap. cum Vuinton.cap.scriptam,
de elect.cap.perpetuò, eod tit.in 6. Tiraq. *in § hoc ser-*
mone, limit. 1. num.12. Bellac.*tom.1.comm.opin.lib.1.*
tit.5.num. 19.pag 171. Molin.*de primog.lib. 2.cap.4.*
num. 38. Steph Grat. *discept.forens.cap.58.num.11.*
Azor. *d.p.2 lib.2.cap.14.q.8.vers.ius eligendi,* Fr.Lu-
douic. Mirand. *in man. Prælat.tom.2.quæst.23. art.8.*
Filliuc. *moral. quæst.tom.3. tract.41.cap.4.num. 173.*
Paul Laym.*in quæst Can.de Prælat Ecclesi.elect.q.70.*
Lauot. *d. tit. 4.cap.21.ex num.49.& d. cap.15.n.76.*
Lotter.*d.lib.3.q.17.num.98.cum seqq* Cald. Pereira
de potest. eligendi, cap.1.num. 60. vbi subdit proce-
dere etiam in electore officij secularis, Tambur.
d. q. 8. num. 18. vbi resoluit huiusmodi eligentes
67 scienter indignum, esse priuatos potestate eligendi
in prima tantùm electione immediatè sequenti;
etiamsi illa non sortiretur effectum, non autem
in tota vacantia, Aloys Ricc.*in praxi aurea, re-*
solut.441.num.3. vbi *num 9.* post Pelaez *de maior.p.*
1.q. 19. à num.1. scripsit Iudicis arbitrio esse relin-
68 quendum, an is eligens præsumatur sciuisse ele-
ctum illum fuisse indignum: si enim electus ille
semper fuit in eadem ciuitate & loco, vbi extitit
eligens, & electus ita delinquit, vt verisimile sit
eligentem id resciuisse, præsumptio est quòd
scienter illum elegerit; si verò is electus absuit,
vel secreto sic errauit vt probabile sit electum
ignorasse, quod ignoranter elegerit, præsumen-
dum erit; Sigism. à Bononia *de elect. dub. 61.*
n. 4. & n.13. limitat quando ipsi electores com- 69
promiserunt absolutè in aliquem, qui compro-
missarius elegit indignum, nisi tamen ipsi com-
promittentes talem electionem ratam habuerint.
Indignus quoad hoc propositum is dicitur, qui
habet defectus personæ expressos *in d. cap.cum in* 70
cunctis. Ita Panorm. *ibi §. Clerici, num. 6. & in cap.*
cùm inter, il 1.num.15.eod.tit. Suar. *de cens.disp.25.*
sect. 2.num.22. Auila *eod. tract.p.2.cap.6.disput. 12.*
lib.4.ad fin. Nicol. Garc. *de benef. p. 7.cap.12.n.84.*
Sigism. à Bonon. *de elect. dub. 61.num.11.* Lauor.*d.*
cap. 15. num. 77. Tambur.*d disp.5.q.8.num.19.* Ve-
rùm scienter in electionibus nominantes in sig- 71
num propter suffragium in scrutinio præstitum
(nisi adeò in eo præstiterint, quod ex votis eo-
rum communis electio subsequatur) nequaquam
eligendi potestate priuantur, licèt peccent, *cap.*
perpetuò 7. de elect. lib. 6. Nau. *in cap. pœna,n.22.de*
Pœnit. dist. 1. Sayr. *de censur.lib. 4. cap.15.num. 11.*
vers.quarto, Paul Laym. *in quæst. Canon. de Prælat.*
Ecclesi. elect. q. 77. An generales & Definitores te-
neantur eligere digniores ad Prælaturas Regula-
res? vide Dianam *moral.resolut. part.5.tract.14. re-*
solut. 11.

Hinc patroni Ecclesiastici (qui dicuntur elige- 72
re, Put. *decis. 181. in fin.lib.3.in correct* Gonzal. *ad*
reg.8.Cancell.gloss 19.num.2.) priuantur iure præ-
sentandi eo modo, quo de eligentibus supra dixi- 73
mus, Guid.Papæ *decis. 374.* Caputaq *decis. 62.p.2.*
Verall. *decis.291.* Aloys. Ricc. *in collect. decis.4.col-*
lect. 1029. Si autem præsentantes sint patroni lai-
ci, pro ea tantùm vice præsentandi iure priuan- 74
tur, si indignum scienter præsentauerint, vt per
Roch *de iurepatr.verb. honorificam,n.15.* Lambert.
eod. tract. p. 1.lib 2 quæst.10.art.4.num.23. Crescent.
decis. 11. de iurepatr. Rota *decis. 262.* aliàs *decis.5 de*
iurepatr. in nouis, Cassad. *decis. 29. de procur.* Mas-
card *de probat.concl. 593.num.5.* Perez *l. 2. vers.pro*
quo sit conclusio, & vers. tertia conclusio, tit.6.lib.1.
Ordinam. pag. 153. Aloys Ricc. *d collect. 1039.vers.*
& in laica, Cald. Pereira *d.cap.1.num. 61.* Mar. An-
tonin.*var.resolut.lib.1.resol.19. num. vlt.* Vgolin. *de*
offic. & potest Episcopi, cap.51. §.1. num.4. vers. se-
cundò, quorum plures refero ego ipse *in simili tract.*
p.3.alleg.72.num. 105.

Hinc etiam conferens scienter beneficium in- 75
digno, priuatus est conferendi potestate, Rebuff.
in praxi benef.tit.pœna contra collatores indignis con-
ferentes, num. 1. Card. Mantic. *decis.158.num.2.* &
propter conferentis negligentiam deuoluitur ad
Superiorem beneficium incapaci collatum, Innoc.
in cap.cùm in nostris, num.1.vers.sed si talis electus,de
concess. prab. quem *ibidem* sequuntur Ioan. Andr.
num.4. & Panorm. *num. 22.* Mantic *dict. decis.158.*
num. 1. Et quamuis non possit argui de negligen-
tia Ordinarij Episcopi, nisi à die scientiæ, *cap. li-*
cèt, de suppl. negl Prælat Rebuff.*in praxi tit.de de-*
uolut.num. 10 tamen debuit prius scire conditio- 76
nem eius, cui confert beneficium, & ita præsu-
mitur; ex Rebuff.*d.tit.pœna contra collatores, à n. 2.*
quia antequam conferat, de vita, & moribus
illius debet inquirere, & plenam eius notitiam
habere, *cap. bonæ, il 2.in fine,* vbi Abb.*num. 15. d*
postul. Prælat. Rebuff. *d. tit. pœna contra collatores*
num. 3.

Verùm si Vicarius habens specialem potesta-
tem ad conferendum beneficium, indigno con- 77
tulerit, non erit Episcopus conferendi potestate
priuatus, vt per Rebuff. *in d.praxi,tit. forma Vica-*
riatus,n.140. Sbroz *de Vicario Episcopi, lib. 5. q.27.*
vbi

vbi declarat procedere nisi Episcopus ratam habuerit collationem, sicut etiam non præiudicat domino procurator constitutus ad præsentandum, si indignum præsentauerit, quia factum procuratoris dominio nocere non potest.

78 Similiter, & qui ad Ecclesiam receperint postulatum tanquam institutum, vel administratorem antequam admissa fuerit postulatio, eligere prohibetur, *cap. bonæ, il 1 de elect.*

79 Item qui laicos ad electionem contra statuta
Canonica admiserint, *cap. quisquis*, iuxta gloss.
80 *eod. tit. de elect.* Electio enim facta per abusum se-
cularis potestatis est ipso iure nulla, Tamburin.
de iure Abbatum, tom. 1. disp. 5. q. 22. num. 10. vbi
num. 11. subdit, quòd electio dicitur per abusum
secularis potestatis celebrata, quando Clerici re-
quirunt laicos vt electioni intersint; item quando
Principis secularis assensum super certa persona
eligenda requirunt, vel eligunt minis alicuius se-
81 cularis potestatis; quia in Ecclesiasticorum Præ-
latorum electionibus non debent laici ad coëli-
gendum admitti, secundùm Panorm. *in cap. Cu-
mana, num. 6. & in cap. Messann, n. 5. de elect.* Suar.
82 *tom. 5. de censur. disp. 31. sect. 3. n. 13.* nam Clericus à
laicis Ecclesiam nullo modo obtinere potest. Paul.
Comitol. *respons. moralium, lib. 1. q. 78.* Azor. *instit.
moral. p. 2. lib. 6. cap. 4 §. 18.*

83 Item qui ob delictum commissum potestate eligendi priuati fuerunt; & tunc illa potestas ad alios, qui non deliquerunt, deuoluetur, acsi tali potestate priuati per mortem defecissent; *d. cap. bonæ memoriæ, il 1. cap. cum Vinton. de elect.* Rendina *in prompt. recept. sent. tom. 1. tit. 36. num. 33.* Anton. Rag *de voce Canon. in Capit. quæst. 30 ex num. 13.* Lauor *d. tit. 4. cap. 21. ex num. 46.* Si autem & ij. ad quos eligendi potestas deuoluta fuerat, delinquant, vel indignum eligant, tunc primi in hac parte succedere non possunt, sed illa ad Superiorem vadit, ad quem fuisset facta deuolutio, si omnes pariter deliquissent. Ita gloss. *verb. ad nos, in d. cap. bonæ memoriæ, il 1.* quam sequuntur *ibidem* Ioan. Andr. *col. vlt. num. 58. vers. in gloss. vlt.* Innoc. *num. 9. verb. ad nos,* Host. *num. 31. super verbo pariter,* Butr. *n. 78. vers. oppono tertiò, cum num. seqq.* Panorm. *n. 33 vers. in secunda quæst* Rendina *vbi sup.*

84 Et qui intra tempus statutum eligere neglexe-
runt, *cap. ne pro defectu, de elect. cap. quamquam, eod.*
85 *tit. in 6.* debet enim in Cathedralibus & Regula-
ribus Ecclesiis Prælati electio intra tres menses à
die vacationis fieri, quibus elapsis deuoluitur ad
proximum Superiorem electio; & eo similiter ne-
gligente, vsque ad Papam deuolutio ascendit, vt
habetur *in dict. cap. ne pro defectu*, & ex eo colligunt
Cuch *de instit. maior. lib. 4. tit. de elect. num. 168. &
172.* Fr Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 52. art. 3.* Azor.
d. p. 2. lib. 3. cap. 28. q. 6. Fr. Ludou Miranda *d. tom. 2.
q. 23. art. 10. con l. 2.* Iul. Lauor. *d. tit. 4. cap. 18. ex n. 12.*
vbi *n. 14.* disserit quomodo isti tres menses com-
putentur?

86 Circa quod est notandum, quòd deuolutio electionis ob electorum culpam quandoque ad alios fit electores, qui culpabiles non existunt; quandoque verò ad proximum Superiorem; & nonnunquam ad Rom Pont. immediatè ascendit. Aut enim pars Capituli tantùm, aut totum Capitulum est in culpa: primo casu eligendi potestas ad alios deuoluitur non culpabiles, quamuis sint pauciores, *cap. 1.* vbi gloss. *de postul. Præl. cap. bonæ memoriæ, il 1. cap. cum Vinton. de elect.* gloss. *in cap. si fortè, 63. dist.* cum aliis citatis suprà, immò etsi vnus tantummodo fuerit, cum pœna non debeat innocentem afficere, *cap. quæsiuit, de iis, quæ fiunt à maiori parte Capit.* & ius collegij in vno solo remaneat, vt dixi supra in principio huius cap. Secundo verò casu de culpa distinguitur; si enim ea tantùm causa priuetur Capitulum, quòd intra tempus statutum non elegerit, electio ad proximum Superiorem deuoluitur, *d. cap. ne pro defectu*, ex aliis verò causis ad solum Romanum Pontificem fit deuolutio in Cathedralibus quidem Ecclesiis; in inferioribus verò in omni casu proximus Superior eligere potest: nullo ergo casu electio ad Superiorem, vel ad Papam deuoluitur: nisi totum Capitulum sit in culpa; vbi enim pars tantùm delinquit, ad alios spectat electio, vt dictum est: quod quidem non potest nisi in casu contingere tantùm, quo in partes vota eligentium diuiduntur, aut pars eorum ob causam aliquam ex supradictis eligere de iure non valeat, & in omnibus quidem causis supradictis electionis priuatio ipso iure incurritur, *d. cap. cùm in cunctis, in fine, de elect.* gloss. *verb. nulla esse in cap. innotuit, eod. tit.* Cæterùm per sententiam eligendi potestas aufertur cùm electores faciendæ electionis formam à generali Conc. *in cap. quia propter, eod. tit.* traditam non obseruant, quo etiam casu ad Papam electio deuoluitur, *d. cap. quamquam,* quod quidem in his intelligitur, quæ sunt de substantia electionis, cùm scilicet contra formam electionis ita fit quòd electio nulla ipso iure reddatur, neque enim ipso iure priuatio electionis incurritur, nisi vbicunque electio propter personam electum ipso iure est irrita, Innoc. *in d. cap. 2. de postulat. Prælat.* de quo infrà videbimus.

Denique illi, qui voto suo renuntiarunt, Azor. 87
d. p. 2. lib. 6. cap. 14 q. 7. vers. verum, in fine, si renunciatio sit acceptata à Superiore; nam interim si pœniteat & petat accedere ad eandem electionem, debet admitti ad omnia, quæ circa electionem remanent facienda, non obstante renunciatione, *cap. Ecclesia vestra,* vbi Abb & gloss. *de elect.* Sigism. à Bononia *de elect. p. 1. cap. 2. dub. 25 num. 8.* Lauor. *d. tit. 4. de elect. cap. 18. n. 88.* Castellin. *de elect. cap. 5. num. 22.* Laurent. de Peirinis *de priuileg. Regular. in additam. cap. 9. num. 29. pag 44.* vbi quòd debet ab aliis electoribus admitti, itaut si expellatur, & prohibeatur, dicatur contemptus. Immò iste ad votandum compelli poterit, si ex tali renunciatione fama eius non leue damnum pateretur, vel talis renunciatio verteret in damnum commune, siue præiudicium monasterij Religionis, vel Ecclesiæ, de cuius electione agitur. Abb. *in cap. quia propter, num. 4. de elect.* Sigism. à Bononia *d. dub. 25. num. 6. & 7.* Iul. Lauor. *d. cap. 15. num. 87. & 88.* Laurent. de Peiriois *d. pag. 448. num. 28.* vbi aduertit quòd tunc renunciatio dicitur cedere in damnum monasterij quando Fratres timoratæ Conscientiæ se abdicarent ab electione, & ius illius remaneret penes Fratres indisciplinatos, qui consimilem sibi eligerent, vel si vnus solus renuntiaret, & ex illius renunciatione causaretur electio indigni. In electionibus Regularium est aduertendum quod electores Generalis, & Prouincialium voci actiuæ renunciare non possunt, quia iure regulæ, & ratione publici officij ad id tenentur. Sigism. *de elect. dub. 25. num. 2. & 3.* Laurent de Peirinis *loco proximè citato,* vbi etiam post Sigism. *d. dub. 15. num. 4.* & Lauor. *d. tit. 4. cap. 18. num. 87.* resoluit electores in Capitulo locali voce sua renuntiare posse, quia illud est

est ius proprium & priuatum, cui licitum est vni-
cuique renuntiare.

88 Ad electionem omnes prælaturæ per signa so-
lita, siue campanæ, siue viuæ vocis, & absentes
in Prouincia per litteras, vel Nuncium, secun-
dùm locorum consuetudinem, vocandi sunt, qui
debent, volunt, & possunt commodè interesse,
cap. quia propter, in princ. de elect. cap. coram, eod. tit.
Rebuff. *ad l. absentem 299. vers. ad hæc, ff. de verb.
signif. p. 632. & in comp. alienat. num. 77.* Turzan.
tom. 1. comm. opin. lib. 1. tit. 5. num. 1. p. 170. Cosm. *in
pragm. sanction. cap. frequens, verb. abbreuiat. p. 60.*
Azeued. *ad Curiam Pisan. lib. 2. cap. 5. num. 1.* Melch.
Phœbo *Lusit. decis. 65. tom. 1.* latè Iul. Lauor. *d. tit. 4.
cap. 17. à princ.* Tambur. *de Iur. Abb. tom. 1. disput. 5.
q. 3.* Rendin. *in prompt. recept. sent. tom. 1. tit. 36. n. 30.*
vbi ampliat, etiamsi non ignorauerint, Rague.
89 *de voce Can. in Capitulo q. 7.* Mantic. *decis. 288.* vbi
fuit dictum ad electionem vocandos esse qui sunt
in Prouincia, siue Diœcesi, maximè quando ab-
sentia non est affectata, vel suspecta, additúrque
absentes in electionibus non esse vocandos per
sonum campanæ, sed per Nuncium, vel litteras,
refert Castellin. *de elect. cap. 8. num. 7.* Fr. Ludouic.
Miranda *in man. Prelat. tom. 2. quæst. 23. art. 6. concl. 2.*
vbi subdit hac in re obseruandum esse quod con-
suetudine fuerit introductum, cùm illa etenim
possit introduci vt absentes, qui sunt in Prouin-
cia, non vocentur: & nihilominus valeat electio,
& *concl. 3.* dicit quòd per illa verba, *qui habent*, po-
sita in d. cap. *quia propter*, excluduntur qui de iure
non debent interesse, cùm multi prohibeantur
eligere, de quibus suprà memini, qui quidem
etiamsi non vocentur, tenet nihilominus electio,
& omnia alia Capitularia, licèt nondum sit dis-
cussum an sint priuati; quia sufficit quòd possint
postea conuinci, & per alia verba eiusdem cap.
quia propter, ibi, *& volunt*, excluduntur qui in-
teresse nolunt, qui quidem non debent compelli
nisi Ecclesiæ intersint, & per alia verba, *& pos-
sunt commodè interesse*, excluduntur qui commo-
dè vocari nequeunt, in quo bonus iudex arbitra-
bitur; & decreto ac determinato, quod commo-
dè vocari nequeunt, sine eorum præsentia cele-
brari poterit electio, referendo commoditatem
ad Ecclesiæ, non autem ipsius personæ, commo-
ditatem.

90 Ista absentium citatio facienda est singulari-
ter, & personaliter, si sciatur vbi degant, & com-
modè, & sine periculo fieri possit, *cap. cum olim*,
vbi gloss. *verb. Hibernia de dolo & cont. cap. venera-
bili, eod. tit.* per litteras scilicet, vel nuntium, nisi
de consuetudine aliud seruetur, vt suprà diximus;
quarum litterarum tenorem videbis apud Cuch.
d. lib. 4. tit. de elect. num. 60. & 61. Sigism. à Bono-
nia *in tract. de elect. dub. 9. num. 3. vers. litteras au-
tem*, Lauor. *d. tit. 4. cap. 17. num. 27.* vbi ponit for-
mam vocandi absentes si in scriptis vocatio fa-
cienda esset, & *num. 28* ponit aliam formulam pro
absentibus in Regularium Prælatorum electione
vocandis.

91 Quòd si nesciatur vbi commorentur, citatio
facienda erit per publicum edictum in Ecclesia,
vel vbi soliti sunt commorari, vel legi debent
litteræ citatoriæ Capitali, præsente Capitulo, &
Clero, vt *in cap. fin. de eo, qui mittitur in possess. causa*
92 *rei seru. l. 4. §. toties, ff. de damno infecto*; vel si citan-
dus inueniri non potest, citatio est facienda in
eius domo, *cap. causam, cap. venerabilis, de dolo &*
93 *contum.* Cuch. *d. tit. de elect. num. 58. cum seqq.* & si
domicilium non habeat, tunc erit facienda in
loco vbi habitare consueuerit, *d. l. 4. §. præter*, vel
in eius Ecclesia, seu beneficio, *cap. fin. de dolo &
cont. cap. ex tuæ, de Cler. non resid.* quia ibi residen- 94
tiam facere præsumitur, Mascard. *de probat. con-
clus. 1271. num. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Canc. gloss. 15.
§. 2. num. 30.* Et nuntio præsertim iurato creditur 95
an aliquis ex vocalibus absens sit vocatus, nécne,
gloss. *verb. vocatus, in cap. quod sicut, 28. de elect.*
Boët. *ad Mandag. de elect. nouorum Præl. p. 1. cap. 4.*
Luc. Castellin. *de elect. cap. 8. num. 28* Lezana *d. verb.
electio, num. 5.*

Et si vocati intra assignatum terminum com- 96
petentem non venerint, non sunt de cætero ex-
pectandi, *cap. cum inter 18. & seq. de elect.* & post
P. de Baysio *in director. elect. p. 3. cap. 11. num. 20.* no-
uissimè Laurent. de Peirinis *de priuileg. Regular.
tom. 3. in additam. cap. 9. num. 13. pag. 446.* vbi ait
quòd quando est statuta dies electionis, si aliqui
electorum non compareant de manè quando ele-
ctio fieri solet, possunt qui sunt præsentes, electio-
nem hora solita facere. Lezana *d. tom. 1. cap. 15. n. 8.
& tom. 3. verb. electio, num. 5.* Lauor. *d. tit. 4. cap. 17.
num. 25.* vbi cum Mandag. aduertit, quòd non ve-
nientibus absentibus, nec procuratorem consti-
tuentibus, potest fieri absque eis electio, dummo-
do non sint plures absentes, quàm præsentes, vel
notabilem Collegij partem constituerent, quia
tunc præsentes tenentur expectare vocatos saltem
vsque ad finem termini dati ad eligendum. Simi- 97
liter sunt expectandi, etiam elapso termino,
quamuis pauciores sint, vbi absque periculo, &
incommodo expectari possent, & aliqua causa
necessaria, vel probabili detinerentur: putà plu-
uia, & simili, & Superior pro certo haberet non
longè abesse, præsertim cùm nullum esset peri-
culum in mora modici temporis, quia adhuc fa-
cultas eligendi durabat. Ita Abb. *in cap. cum no-
bis, num. 9. de elect.* Mantic. *d. decis. 288. num. 3.* Fr.
Sigism. à Bononia *de elect. dub. 13. num. 7.* me citato
in hoc loco Lezana *d. verb. electio, num. 5.* nam si dolo 98
potius ipsos excludendi, quàm alia legitima cau-
sa acceleretur electio, in ipsorum præiudicium, re-
clamationi locum esse resoluunt Cuch *dict. tit. de
elect. num. 83.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 51.
art. 5.* quos refert, & sequitur Lauor. *d. tit. 4 cap. 17.
num. 25.* vbi subdit, quòd si maior pars absens
respondisset se nolle venire, nec eligere, nec ele-
ctioni interesse, tunc posset etiam minor pars eli-
gere, & quòd immo, si finis termini immineret,
possent pauciores, & etiam vnus solus non expe-
ctatis conuocatis eligere, quia tempus interpellat
pro homine.

Verùm autem si electores ad electionem voca- 99
uerunt eos, quos vocare non tenebantur, expe-
ctare teneantur illos vsque ad terminum præfi-
xum? In quo dubio glos. *verb. assumatis, in cap. cum
inter, 18. de elect.* tenet quòd ex quo illos vocaue-
runt vsque ad terminum statutum, expectare te-
nentur, nisi ex tali expectatione præiudicium, &
damnum, non expectatis ijs, qui vocandi non
erant, sustinerent sic *in d. cap. cum inter.* Host. *n. 4.
vers. sed nunquid*, Ioan. Andr. *num. 18.* Butr. *num. 19.*
Panorm. *num. 11. vers. in gloss. pen.* & alij, quos re-
fert, & sequitur Rendina *d. tom. 1. tit. 36. num. 31.*
non enim potest agere de contemptu, qui non ha-
bet vocem in Capitulo, Raguc. *de voce Canon. in
Capitulo, q. 11. num. 3.*

Absens verò faciendæ electionis tempore si 100
iusto impedimento detineretur, vnum vel plures

poterit procuratores constituere, qui per se votum
in electione præstent, cap. si quis, in princ. de elect.
lib. 6. Cuch. d. tit. de elect. n. 224. cum seqq. Azot. instit.
moral. p. 2. lib. 6. cap. 14 q. 7. Raguc. de voce Canon. in
Capitulo, q. 26. Fr. Sigism. à Bononia in tract. de elect.
dub. 14. à princip. Iol. Lauor. d. tit. 4. cap. 17. ex num. 32.
Tamburin. d. tom. 1. disp. 1. q. 3. Paul. Laymann in
Theolog. morali, lib. 4. tract. 2. c. 12. n. 4. vers. dico quartò,
Rot. in Calaguritana beneficij, de Morillo 13. Nouem-
101 bris 1620. coram bona mem. Vbaldo, vbi fuit dictum
tria requiri ad hoc vt votum absentis per procu-
ratorem possit sostineri, quæ sunt, vt quis sit in
loco vnde coocari possit; & quòd iusto impedi-
mento detentus venire non possit; & quòd pro-
curator habeat maodatum ad iuraodum soper di-
cto impedimento, de quo infrà num. 108.
102 Sed si plures sunt procuratores, debent singu-
li esse in solidum, & si simul ad votum præstan-
dum concurrerint, porior habebitur qui præoc-
cupat; at nullo præoccupante, is admittendus est,
qui primò nominatus fuerit in instrumento pro-
curatorio, d. c. si quis iusto, in princ. vers. is qui primò,
Tiraq. de iure prim. q. 17. in sex opin. n. 5. vltimi enim
censentur in subsidium priorum nominati. Ant.
Monach. Lucen. decis. 64. num. 39. vel data in omni-
bus paritate, quem Capitulum admittere volue-
rit. Si verò duo procuratores in solidum consti-
tuti ad eligendum, semel alterum elegerint, ita
consumpta est electio, vt variare non possint, gloss.
103 verb. elegerit in d. cap. si quis iusto, Tiraq. in l. bones, §.
hoc sermone, num. 53. de verbor. signif. Vbi tameo duo
procuratores fuerunt dati in diuersis instrumentis
eodem die confectis, & non appareat quis ex illis
sit reuocatus, mutuò se coofundunt, gloss. verb.
nominatne, vers. quid si non appares, in d. cap. si quis
iusto, Boër. decis. 311. num. 1. Stephan. Gratian. discept.
forens. cap. 95. num. 5. & sibi imputet constituens
absens, qui ita indiscretè procuratorem constituit,
Petr. Greg. de elect. cap. 6. n. 10. Azot. d. lib. 6 cap. 14.
q. 7. Lauor. d. tit. 4. cap. 17 num. 49.
104 Debet procorator constitui vnus de Collegio,
vt expressè probat d. c. quia propter, §. illud, de elect.
ibi, & tunc si voluerit, vni committat de ipso Collegio
vicem suam, &c. Lauor. tit. 4. cap. 17. num. 45. Tambur.
d. disp. 5. q. 3. num. 2. Nisi Capitulum ex gratia velit
consentire vt committatur extraneo, qui quidem
inuito Capitulo cōstitui nullo modo potest; Abb.
in d. §. illud, n. 2. Lauor. d. c. 17. n. 46. subrogari enim
debet talis, qui sit eiusdem qualitatis, ex Bart. in l. 1.
C. de princ. agen. in rebus, lib. 12. & sic quoque opor-
tet vt sit saltem Subdiaconus, Lanor. d. c. 17. n. 47.
105 Iste igitur procurator de Collegio ab absente sim-
pliciter constitutus in casu electionis, non potest
vnum suo, & alium procuratorio oomine elige-
re, d. cap. si quis iusto, §. porrò, Cuch. d. lib 4. tit de elect.
num. 219 Petr Greg. de elect. cap. 6. n. 11. Sigismund à
Bononia de elect. dub. 14. num. 7. Tamburin. d. disp. 5.
quæst. 4. num. 6. in princip. Molina de primogen. lib 2.
cap. 5. num. 1. cum seqq. Vbi verò merita duorum,
vel trium adeò essent æqualia vt discerni non
possit ab electoribus quis eorum melior, & ido-
neior cæteris esset, tunc posset præfatus procura-
tor vnum suo, alterum procuratorio nomioe eli-
gere: vt tradunt Molin. d. cap. 5. num 52. & 53. Gu-
tier. Canon. lib. 1. cap. 18. num. 9. Sigismund. à Bono-
nia de elect. dub. 14. num. 8. Sicut etiam poterit, vbi
de aliquo certo denominando dominus speciale
mandatum dederit, vt probat text. in d. cap. si quis
iusto, §. porrò, vers. nisi de certa eligenda persona. At
nunc de Iure nouo Concilij Tridentini sess. 25. de
Regularib. cap. 6. præcipientis vt electores Regu-
larium per vota secreta celebrentur, aliter dicen-
dum videtur, vt apertè censuit sacra Congreg his
verbis. Procuratores legitimè constituti cum generali 106
mandato ad eligendum ab iis, qui legitimè impediti
sunt, non excluduntur, dummodo non habeant speciale
mandatum de eligenda certa persona, quia tunc votum
non posset esse secretum: referunt Nicol. Garc. de be-
nefic. p. 5. cap. 4. num. 200. Sigismund. à Booonia de
elect. dub. 14. num. 9. Tamburin. d. disput. 5. quæst. 4.
num. 6. Lauor. d. tit. 4. cap. 17. num. 57. Adest quoque
alia declaratio eiusdem S. Coogreg. Concilij te-
ooris sequentis. Item ex decreto d. cap. 6. non esse 107
prohibitum Superioribus Ordinum, quibus id ex regu-
la conceditur, vt aliquem Fratrem idoneum suo loco
delegent, seu mittant ad Capituli generalis celebratio-
nem, vt suo nomine electionem faciat; si ex institutis,
& decretis suæ Religionis, licet Superioribus absentibus
& legitimè impeditis mittere alium ad Capitulum ge-
nerale, qui suo loco & nomine in electione suffragium
ferat: referunt Castellin. de elect. cap. 5. num. 98.
circa fin. & Tamburin. d. num. 6. Lezana d. verb.
electio, num. 7.
Circa tria illa essentialia requisita ad hoc vt vo- 108
tum absentis per procuratorem sustineri possit,
quorum suprà num. 101. ex Rotæ decisione men-
tionem feci, aliqua aduerteoda duxi; & inprimis
quoad primum sciendum est, quòd ad hoc vt quis
possit procuratorem constituere, debet abesse à
loco, vbi fit electio, & esse in loco, à quo possit
& debeat vocari, vt probatur in d. cap. quia propter,
§. illud, ibi, illud autem penitus interdicimus ne quis
in electionis negotio procuratorem constituat, nisi sit
absens in eo loco de quo debeat aduocari, Lauor. d. tit. 4.
cap. 17. num. 34. vbi subdit quòd si quis electorum
tempore vacationis, seu citationis faciendæ, sit
iotra fines vnde sunt vocandi absentes, & postea
electionis tempore, sit iotra fines, non admitti-
tur eius procurator; & num. 44. ait, quòd non di-
citur absens ad hunc effectum is, qui est in aliqua
parte ciuitatis, etiam remota vel propè in hortis.
Si verò quis sit præsens in loco, vel in cœnobio,
vbi fit electio, sed tanta ægritudine detentus, vt
non possit ad talem locum accedere; poterit ille
vnum vel plures ex Collegio sibi substituere ad
eligendum, vel electores debent aliquos ad eum
mittere, vt eius suffragium petant. Ita Aogel. verb.
electio, n. 17. Azot. d. p. 2. lib. 6. cap. 14 q. 7. vers. verum.
Petr. Greg. de elect. cap. 16. n. 7. Lauor. d. cap. 17. n. 44.
quia absenti non licet vllo modo per litteras ex-
primere votum suum, d. cap. si quis iusto, §. absens, ibi,
non poterit aliquatenus per litteras, &c. Sigismund. à
Bononia de elect. dub. 14. num. 1. etiam volente Ca-
pitulo, Boër. decis. 1. num 41. iuncto num. 37.
Quoad secundum essentiale, quòd scilicet iu- 109
sto impedimento detentus venire non possit, ad-
uertit Lauor. d. cap. 17. num. 35. procedere in electio-
nibus quacumque forma factis, & num. 36. quòd
impedimentum debet esse verum & probatum;
puta, si ob ioimicitias capitales venire non possit;
vel ob infirmitatem grauem, oon autem leuem;
vel si aduersa oauigatione impediatur; vel si vo-
cetur ad maius tribunal; vel si obsessus in aliqoo
castro vbi egredi oon possit, & similia; ita tamen
vt impedimentum exprimatur quale sit, & num. 41.
quòd ad hoc vt talia impedimeota iusta dicantur,
requiritur vt de tempore, qoo impeditus venire
non potest, sit in eo statu, in quo, si præsens esset,
posset eligere.
Circa tertium verò, quòd procurator habeat 110

mandatum ad iurandum super dicto impedimento; quia aliàs non creditur procuratori absque mandato affirmanti medio iuramento super impedimento Capitularis non valentis ad electionem venire, gloss. *verb. detentus in d. cap. si quis iusto*, vbi Archid. *num.* 2. Bellam. *in d. c. quia propter, num.* 4. *ad finem, & num.* 5. Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *q.* 19. *num.* 25. poterit tamen maior pars eligentium remittere impedimenti probationem, aut iuramentum, quamuis minor se offerat ad probandum contrarium: de quo tamen vide Lauor. *d. cap.* 17. *num.* 30. vbi *num* 40. subdit quòd si Procurator absque iuramento admissus fuerit, non potest post electionem sequutam quis probare, quòd dominus non erat impeditus; nam videntur illi de Collegio renuntiasse iuri suo, illum sine iuramenti delatione admittendo, cùm possint etiam non impediti procuratorem admittere, non obstante dispositione *d. cap. quia propter, §. illud licet vtatur, verb. interdicimus*, quia huiusmodi dispositio emanauit in fauorem aliorum electorum, cui fauori renunciare poterunt, vt firmat idem Lauor. *d. cap.* 17. *num.* 54.

111 Verùm si contingeret electorem absentem impeditum, qui procuratorem constituit, interim mori, procurator debet cessare; facta tamen per eum ante notitiam habitam de eius morte, firma erunt; & si durante huiusmodi ignorantia perficeretur electio, valeret vtique. Ita Archid. *in d. cap. si quis iusto, n.* 3. *in princ.* Tambur. *d. disput.* 5. *q.* 4. *n.* 8.

112 Quòd si absens nullum inueniat in Capitulo vel Collegio, qui velit esse eius procurator, non potest cogi aliquis ad acceptandum, ex gloss. *in d. cap. quia propter. §. aliud*, Lauor. *d. cap.* 17. *num.* 51. nec talis absens hoc casu poterit, nolente Capitulo, extraneum deputare, *d. cap. si quis iusto, § absens*, Azor. *dict. lib.* 6. *cap.* 14. *q.* 7. *vers. quares.* Fr. Sigism. à Bonon. *dub.* 14. *num.* 2. Tamburin. *d. q.* 4. *num.* 7.

113 Si verò aliquis electorum Canonicè vocatus non fuerit, potest electionem irritam facere, *cap. quod sicut. de elect.* Anton. Raguc *de voce Canon. in Capitulo q.* 11. Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 17. *n.* 13. nisi velit eam ratam habere, vt per Cuch *d. tit. de elect. n.* 52.

114 Tamburin. *d. disput.* 5. *q.* 3. *num.* 2. consensus nanque contemptorum potest interuenire ante, & post electionem, ad tradita per Petr. Gregor. *de elect. c.* 14. *num.* 5. non tamen eorum voces aliis accedentes augere poterunt numerum votorum electorum, ita vt electio, quæ nulla fuit, vtpote à minori parte facta, per sequentem ratificationem validetur, vt tenent gloss. & Doctores, *in cap. Ecclesia vestra, il* 2. *de elect.* quos plena manu refert Rendin *dict. tom.* 1. *tit.* 36. *n.* 7. ex Lancel. Cuch & aliis, resoluit Lauor. *in d. c.* 17. *n.* 22.

115 Nec enim talis electio, quibusdam non vocatis, ipso iure est irrita, sed eis petentibus venit annullanda, *cap. bonæ, il* 2. *de elect.* Menoch *cons.* 67. *n.* 31. Lauor. *d. cap.* 17. *n.* 17. Dummodo ante confirmationem electionis oppositio de contempto sit facienda, Biax. *in direct. elect. p.* 3. *cap.* 7. Cuch. *d. tit. de elect. num.* 51. Si aliàs contemptus certior factus fuerit, quia si ignorauerit, poterit etiam post confirmationem contradicere, Sigismund. à Bononia *de elect. dub.* 10. *num.* 4. *&* 5. Lauor. *d. cap.* 17. *num.* 14.

116 De contemptu agere potest solus is, qui neglectus & non vocatus extitit, siue ei ius electionis competat Iure communi, siue ex Iure speciali, vel consuetudine. Ita ex Cuch. tradit Lauor *dict. cap.* 17. *num.* 15. & subdit idem dicendum de successore contempto; quod adeo verum est, vt nec etiam Capitulum possit facere statutum inducens nullitatem electionis propter defectum aliquorum non vocatorum, Abb. *in d. c. quia propter n.* 12. Sigism. à Bononia *de electione dub.* 10. *n.* 3. Lauor. *loco proximè citato.* Nec quicquam releuat, si Prælati mortem, ex qua Ecclesia vacauit, minimè ignorauerit, quia vocatio non fit vt certioretur, sed vt non vocatus agere minimè possit de contemptu. Ita Doctores *in cap. cùm inter vniuersas, de elect.* Rendina *in prompt. recept. sentent. tom.* 1. *tit.* 35. *num.* 30.

Nunc quæro an electione irrita, ex quo facta fuit aliquibus contemptis, contemptores pro prima vice eligendi facultate priuentur applicanda contemptis dumtaxat? gloss. magna *in c. bonæ memoriæ il* 2. *verb. expectare, de elect.* prius in partem affirmatiuam inclinare videtur, deinde *in fine, vers. & quod dixi*, corrigit se, & fuit additio ad dictam gloss. concludens, quòd in pœnam contemptus solùm electio facta irritari debeat, non autem priuandum est Collegium facultate eligendi; nam cùm ob contemptum pœna priuationis potestatis eligendi à Iure statuta non reperiatur per alium, quàm per eum, qui habet plenitudinem potestatis, scilicet per Principem, imponi non debet cùm simus in pœnalibus & sic odiosis, & odia restringenda sint, non amplianda, iuxta reg. *odia, de regul. iur. lib.* 6. Quam gloss. sequuntur ibi Ioan. Andr. *n.* 15. Anch. *col. vlt. in* 1. *opposit.* Bald. *n.* 5. *vers. oppono si plures*, Butr. *num.* 13. Panorm. *num.* 9. *vers. secunda quæstio*, Petrus de Biax. *de elect. part.* 3. *cap.* 7. Cuch. *d. tit. de elect. num.* 52. Rendin. *in prompt. recept. sentent. tom* 1. *tit.* 36. *num* 6. Petr. Gregor. *de elect. c.* 14. *num.* 5. Iul. Lauor *d. tit* 4. *num.* 4. 117

De personis autem eligendis est generaliter annotandum de pluribus personarum generibus, quæ ad nullam possunt Prælaturam assumi, & talium electio ipso iure est nulla. De valetudinariis, qui scilicet malo corporis habitu & affectu sæpe malè valent, quod non valent eligi ad Prælaturas, quia muneri sibi iniuncto satisfacere non possunt, vt per Menoch. *de arbitr lib.* 2. *casu* 6. *n.* 3. *cum seqq.* Suar. *tom.* 5. *de censur disput.* 51. *sect.* 2. *n.* 17. latè Laurent. de Peirinis *de Prælato q.* 2. *cap* 4. *n.* 3. vbi aduertit quod semel reprobatos ab aliqua dignitate propter infirmitatem, vt eam iterum possit habere, debet probare se sanum, per glos. *verb. recusatus, in cap. inter Canonicos, de elect.* & *num.* 4. addit quòd solùm prohibent Canones eos infirmos assumi, qui ex infirmitate impotentes redduntur ad exequendum officium suum, per glos. *verb. impotens in cap. cùm pridem, de renunciat.* Vnde ineligibiles esse eos senes, qui sunt inhabiles ad munus, ad quod assumuntur, exequendum, *d. cap. nisi cùm pridem, §. alia verò*, Paris. *de resignat. lib.* 5. *q.* 3. *num.* 51. Laurent. de Peirinis *d. cap.* 4. *n.* 5. vbi *n.* 6. *cum seqq.* de leproso, laborante morbo Gallico, de illo, cui ex nimia Venere ceciderunt barba, & capilli, de phthisi laborante, de podagroso continuo, de paralysi & apoplexia laborante, de morbo comitiali, seu caduco laborante, de stulto, fatuo, stolido, seu simplici, de illo qui à communi hominum statura, siue in magnitudine, siue in paruitate excedit, de carente manibus, aut digitis, de claudo, de gibboso, de cæco, de carente naso, de surdo, de muto. His tamen prætermissis, cum infra hoc eodem libro cap. 33. de Ordine, de eorum aliquibus agendum erit, ne vtroque loco idem reperiamus, lectorem ad illum locum remittimus, licet in eo de inhabilitate

litare ad Ordines sermo sit, quia qui prohibetur ordinari, & ordinatus suspenditur, prohibetur etiam eligi; & electus deponitur, arg. cap. accepimus, de ætate & qualit. docent Lambertin. de Iurepatron. p. 1. lib. 2. q. 7. art. 11. num. 2. & art. 12. num. 4. Laurent. de Peirinis de Prælato, q. 2. cap. 4. num. 23.

118 Primò, non possunt ad aliquam Prælaturam vel Dignitatem Ecclesiasticam eligi, qui sunt maiori excommunicatione ligati, cap. constitutus, de appellat. cap. postulastis, de Clerico excom. ministr. vbi Rebuff. num. 85. docet Iura loquentia de collatione habere etiam locum in electione, Lambertin. de Iurepatron lib. 2. p. 1. quæst. 9. art. 10. num. 1. Couar. in cap. alma mater, p. 1. § 7. num. 1. Nauar. in man. cap. 27. num. 21. vers. 9. Vasq de censuris, lib. 2. cap. 15. num. 8. Mar. Alter. eod. tom. 1. lib. 2. disput. 6. cap. 3. in princ. Camp. in diuers. Iur. Canon. rub. 11. cap. 15. num. 13. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 7. q. 8. Nicol. Garc. de benefic. p. 7. cap. 13. num. 14. Anton. Ricciul. de iure personarum extra gremium Ecclesiæ exist. lib. 4. cap. 6. num. 23. Tamburin. de iure Abbatum tom. 1. disp. 5. quæst. 21. in princip. Laurent. de Peirinis de Prælato q. 2. cap. 5. num. 2. cum seqq. Iul. Lauor. d. tit. 4. cap. 16. num. 85. vbi intelligit siue sint tolerati, siue non, quia Extrauag. Ad euitanda, non intendit in aliquo releuare excommunicatos, & procedit hæc resolutio, quamuis talis excommunicatus eligatur ignorantibus inuincibiliter, tam electoribus, quàm ipso electo, vt benè resoluunt Auil. de censur. par. 2. cap. 6. disp. 5. dub. 2. conclus. 1. Less. de iustit. lib. 2. cap. 34. dub. 22. num. 117. Sigism. à Bononia de elect. dub. 66. num. 3. quos refert & sequitur Lauor. d. tit. 4. cap. 16. n. 86. Sed illud dictum Lauorij, salua pace charissimi quondam amici, non videtur receptum, quia potius dicendum est conclusionem procedere solum in excommunicato non tolerato, aut nominatim denuntiato, aut publico clerici percussore, iuxta dictam Extrauag. Ad euitanda scandala, hi enim in tantum eligere non possunt, vt si de facto eligant, electio sit nulla, secus si talis non sit, quamuis publicus excommunicatus sit, Mandagot. de elect. p. 1. cap. 6. Suar. tom. 5. disput. 14. sect. 2. num. 3. & 18. Fillinc. tom. 1. tract. 12. cap. 6. num. 151. Ricciul. de iure personarum extra gremium Eccles. existent. lib. 4. cap. 3. num. 14. Sigism. à Bononia de elect. dub. 66. num. 5. Laurent. de Peirinis d. q. 2. cap. 5. num. 11. Et eo casu de excommunicato non tolerato, electio ab eo facta est ipso iure nulla, cap pastoralis, §. fin. de appellat. cap. constitutis el 1. eod. tit. cap. 1. ne Sede vac. lib. 6. Sigism. à Bononia citato loco. Ricciul. d. cap. 4. num. 9. Auil. de censur. disput. 5. p. 2. cap. 6. dub. 1. Castellin. de elect. cap 5. num. 16. Laurent. de Peirinis d. cap. 5. q. 2. num. 12. sufficit autem ad hoc vt electio valida sit, quòd tempore electionis electus fuerit habilis, quamuis postea dictam electionem acceptet vel possessionem capiat tempore quo est excommunicatus, Auil. de censur. p. 2. cap. 6. disp. 5. dub. 6. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 7. q. 9. Garc. de benefic. p. 7. cap. 13. à num. 35. Campan. d. rub. 11. cap. 15. num. 19. Laurent. de Peirinis d. q. 2. cap. 5. num. 8.

119 Nullus quoque minori excommunicatione ligatus est eligendus, cap. si celebrat, de Cleric. excom. min. Lancelot. in instit. Canonic. tit. 7. qui eligere eligive possint, §. item, vbi gloss. verb. excommunicatus, Gonzal. ad regul. d. Cancell. gloss. 58. num. 25. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 22. num. 23. Auil. eod. tract. part. 1. cap. 6. disput. 12. dub. 4. Suar. tom. 5. disput. 24. sect. 2. num. 13. cum seqq. Lauor. d. cap. 16. num. 89. August. Barbos. de Iure Eccles. vniu. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. excommunicatio, differ. 12. Filluc. tom. 1. tract. 13. cap. 2. num. 27. Azor. d. p. 2. lib. 6. cap. 7. q. 7. Garcia d. p. 7. cap. 13. num. 27. Sigism. de elect. dub. 65. num. 1. Laurent. de Peirinis d. q. 2. cap. 5. num. 21. Et non quælibet minor excommunicatio, sed ea tantùm, quæ ex participatione cum excommunicatis incurritur, impedit electionem in foro exteriori.

Electores autem scienter eligentes excommunicatum minori excommunicatione, non sunt priuati pro prima vice potestate eligendi, vt benè resoluunt Marius Alter. de censur. tom. 1. lib. 3. cap. 3. disput. 4. cap. 3. vers. sed quæri potest. Lauor. d. tit. 4. cap. 16. num. 92. quicquid dicat gloss. verb. scienter in d. cap. si celebrat. 120

Verùm si de facto huiusmodi electio fiat de excommunicato minori excommunicatione, mero iure valida erit, vt colligitur ex text. in d. cap. si celebrat, ibi, Electio est irritanda quasi, donécque per sententiam irritetur, valeat. Ita Felin in cap. dilecta, num. 4. ad fin. de except. Suar. tom. 5. de censur. disp. 24. sect. 2. à num. 21. Card. Tolet. in instruct. Sacerd. lib. 1. cap. 1. num. 4. Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub. 65. num. 2. Lauor. d. tit. 4. cap 16 num. 92. Auil. de censur. p. 2. cap. 6. disp. 12. dub 4. concl. 2. Laurent. de Peirinis d. q. 2. cap. 5. num. 22. Contrariam tamen sententiam, quòd ipso iure non valeat, tenet Host. cuius sententiam magis communiter receptam testatur, & sequitur Couar. in cap. alma mater, p. 1. §. 8. num. 3. Viuald. in candel. aureo, tit de excommun. num. 48. Vgolin. de censur. tab. 3. cap. 6. §. 2. qui mouentur ex ratione, quam reddit text. ille in d. cap si celebrat, quæ videtur concludere non solùm illicitam & irritandam, sed ipso iure inualidam esse electionem huiusmodi; si quidem ad ea suscipienda eligitur, à quorum susceptione priuatus est. Ad dicta verba text. ibi, irritanda, respondent secundùm subiectam materiam esse explicanda, irritam esse declaramus, & nonnullis aliis locis Glossatores explicatores explicarunt, gloss. vlt. in cap. & si Christus, de iureiur. cum similibus. Sed priori sententiæ adhærendum existimo, quòd scilicet electio mero iure valeat, tum ex verbis illius, text. in d. cap. si celebrat, quæ non possunt sine cauillatione aliter intelligi; tum quia ex ratione manifesta comprobatur; vel enim huiusmodi electio est nulla ipso iure; vel speciali Iuris Pontificij constitutione, vel ratione subiectæ materiæ, & ex defectu alicuius causæ essentialis Iuris Pontificij auctoritas necessariò non excludit, si aduertas electum ad beneficia non directè eligi ad Sacramenta suscipienda, sed potiùs ad ea conferenda subditis, atque ita licèt aliquando contingat necessarium esse suscipere vt aliis conferat, hoc tamen non est quod directè & principaliter agitur, & per consequens stando in mero iuris rigore illud, quod minus principale est, attendi non debet, nec sufficiebat ad actum annullandum, ex regula l. 1. ibi, prima enim ratio, ff. de auctorit. tut. cum multis, quæ adducit Mantua Paralip. dialog. 47. Ex quibus; atque etiam ex ratione quòd lex Canonica solum irritandam decernat, & pœnæ extendendæ non sint, reg. in pœnis, de reg. Iuris, lib. 6. cum vulgaribus; meritò sequitur veriorem esse in rigore primam opinionem contra communem.

Vtrùm autem electio ignoranter facta de minori excommunicatione ligato valida sit? Quæstio est dubia, in qua partem affirmatiuam tuetur gloss. verb. scienter, in d. cap. si celebrat, quam se- 122

quuntur ibi Doctores communiter, vt testantur Cou. d. §. 8. *num.* 3. Viuald. *d. tit. de excommunic. n.* 49. Vgolin. *d.* §. 2 *num.* 2. Suar. *d. sect.* 2. *ex num.* 15. Qoi eo mouentur fundamento, quia in iis, quæ respiciunt ipsius excommunicati commodum, nihil refert an actus fiat scienter aut ignoranter, iuxta doctrinam Innoc. *in cap. cùm dilectus, de consuetud.* iunctis iis, quæ circa *Extrauag. Ad euitanda scandala*, notant Doctores; facit reg. text. *in l. ignorantia, 7. ff. de Iuris & facti ignor.* dum probat ignorantiam acquirere volentibus non prodesse; & per consequens cùm valere electionem intersit, excommunicati volentis acquirere beneficium, ad quod electus est, meritò quòd ipse vel electores excommunicationem ignorauerint, prodesse non debet, quò magis valeat electio. Confirmatur deinde, quia ratio, quam text. reddit, videtur ponere defectum in persona ipsius electi, quem habilem reddere non potest sola ignorantia; ac subinde cùm ratio generalis sit, per eam ampliari debet decisio etiam ad ignorantes, iuxta *l. reg. à §. fin.* ibi, *Constitutionis initium generale est, ff. de Iuris & facti ignor.* cum aliis, quæ latè exornant Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 6. tit.* 14. *num.* 10. Aluarad. *de coniect. mente defuncti, lib.* 4. *cap.* 4. *à princ.* Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 9. Contraria verò sententia, videlicet quòd electio ignoranter facta de ligato minori excommunicatione valeat, tenet Raym glossator antiquus, quem refert & sequitur Syluest. *in sum. verb. excommunicatio,* 4. *n.* 4. & plures, quos etiam sequitur Henriq. *in sum. lib.* 13. *cap.* 3. §. 3. *iuncta lit. V. & seq.* Mouentur primò auctoritate *d. cap. si celebrat, in vers. si tamen,* ibi, *scienter*, & per consequens ad ignorantes trahi non debet, iuxta reg text. *in cap. pœna, de pænit. dist.* 1. *cum similibus.* Secundò confirmatur, quia ratio, qua vtitur Pontifex *in cod. cap. si celebrat, vers. per se,* non concludit, nec ponit defectum in causa aliqua essentiali, qui sufficeret ad electionem inualidandam; & per consequens, cùm sit lex noua, & pœnam imponat, succedit *reg. quæ à Iure*, cum vulgaribus, quæ docet ex identitate rationis in pœnalibus, vel exorbitantibus, non fieri extensionem de casu ad casum. Nec, hac secunda opinione retenta, obstant quæ pro communi adduximus; si aduertas aliud esse quærere, an quando actus nullus est propter Iuris impedimentum, vel personæ inhabilitatem valeat actus ab ignorante gestus? eóque casu est verissimum ignorantiam non prodesse, quia habilem non facit eum, qui ex Iuris impedimento habilis non est; & procedit prædicta doctrina Innocent. *in dicto cap. cùm dilectus, num.* 5. *de consuetud* quam singularissimam dicit Felin. *in cap. Rodulphus, num.* 43. *post med. de rescriptis*, & propterea collationem beneficij factam excommunicatio ignoranter inualidam esse meritò resoluit *gloss. pen. ad med. in d. cap. Apostolica, de Clerico excomm. ministr.* recepta per omnes *ibi*, vt testatur Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. *num.* 3. Aliud verò est quærere an pœnæ per legem impositæ scienter facientibus extendi debeant ad ignorantes? In quo casu certum est ad ignorantes probabiliter non extendi, neque etiam secundùm magis receptam sententiam ad ignorantes crassè, vt resoluit gloss. *verb. putabat* per text. *ibi in l.* 1. §. *si quis, ff. ne uis fiat ei*, cum multis aliis, de quibus Tiraq. *de pœnis temper. causa* 14. *num.* 7. & fatetur D. Barbos. *in prælud. l. si inora, num.* 9. *ff. soluto matrim.*

Secundò, suspensi, *cap. cùm dilectus*, vbi gloss. 123
verb. à suspensis, de consued. cap. quia diuersitatem, de concess. præbend. Lambert. *de iurepatr. lib.* 2. *p.* 1. *q.* 2. *art.* 3. *num.* 2. Petr. Gregor. *ad tit. de elect. cap.* 7. *num.* 7. Castellin. *de elect. cap.* 5. *n.* 15. Ricciul. *de iure person. lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 9. Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 16. *num.* 93. Fernandez *d. p.* 4 *cap.* 7. §. 2. *num.* 8. Mar. Antonin. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 19. *n.* 2. vbi etiam cum Nauarr. *in man, cap.* 27. *n.* 163. *vers. septimò,* resoluit suspensum peccare acceptando electionem, Viuianus *in praxi Iurispatronatus lib.* 6. *cap.* 15. *num.* 16. Ego *ad d. cap. cùm dilectus, num.* 12. Quod intelligendum esse de suspenso denuntiato nominatim resoluunt Emman. Sà *in aphorism. verb. suspensio, n.* 14. Suar. *d. tom.* 5. *disp.* 26. *sect.* 2. *n.* 2. Bonacin. *de censur. disp.* 3. *q.* 6. *puncto* 4. *n.* 7. Laurent. de Peirinis *d. q.* 2. *cap.* 5. §. 1. *num.* 35.

Tertiò, interdicti & irregulares, *cap.* 1. *de postul.* 124
Prælat. cap. cùm inter R. de elect. cap. cùm ex eo, eod. tit. in 6. *cap. ex parte, cap. miramur,* 24. *q.* 1. *cap. is, qui,* §. *is, verò, de sent. excom. lib.* 6. Fernandez *d.* § 2. *n.* 8. Lauor. *d. cap.* 18 *num* 96. Paul. Layman *in Theolog. moral. lib.* 1. *tract.* 5. *cap.* 3. *num.* 3. *vers. secunda,* vbi quòd Clericus personale, aut locale interdictum violans exercendo actum sacri Ordinis, vel celebrando diuina Officia, fit ineligibilis; de quo etiam Laurent. de Peirinis *d. q.* 2. *c.* 5. §. 2. *n.* 24. vbi *num.* 41. tenet quòd electio facta in loco interdicto, & tempore interdicti à seruantibus interdictum, valet, & §. 3. *num.* 44. resoluit irregularem esse inegibilem, in tantum quod si eligatur, electio est ipso iore nulla, per *cap. si eo tempore, de rescript. lib.* 6. *& cap. is qui, de sentent. excom. eod. lib.* & *num.* 45. intelligit procedere etiam in ignorante suam irregularitatem, & *num.* 46. ait quòd iste irregularis eligi non valet etiamsi præcedat absolotio à censuris, per claus. *Teque absoluentes.*

Quartò, qui non est ex legitimo matrimonio, 125
de quo Peirinis *tom.* 2. *de Prælato q.* 2. *cap.* 5. §. 9. aut non ætatis legitimæ, & sufficientis scientiæ, & cui obstat aliud Canonicum impedimentum ad Ordines, in quo electores dispensare non possunt, de quibus singulis infrà *hoc eod. lib. cap.* 33. *n.* 94. *cum seqq.* Vt de vitiato magna deformitate corporis, quæ inducat scandalum, dicit Castellin. *de elect. Canon cap.* 11. *num.* 29. *&* 30. vbi *num.* 32. per *cap. tua, de homicid.* subdit esse ineligibilem Religiosum, qui Chirurgiam exercuit, ex qua sequuta fuit mors, & de simoniaco per *cap. si alicuius, de elect.* & de homicida, & discedente à suo monasterio pro quocunque crimine etiam leui, & occulto, & de pœnitente publico, & neophyto, & de isto vltimo Laurent. de Peirinis *de Prælato, q.* 2. *cap.* 5. §. 6. *num.* 82. *cum seqq. &* §. 7. disputat, an qui abiurauit in S. Inquisitionis officio, possit eligi ad dignitates Ecclesiasticas?

Quintò, qui semel ob vitium personæ est re- 126
iectus, non potest ampliùs eligi, nisi sit specialiter restitutus, *cap. super eo, de elect.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prel. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 11. *concl.* 7. *vers. circa sextum,* Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 16. *num.* 117. Tamburin. *d. tom disp.* 5. *q.* 21. *num.* 4.

Sextò, qui alteri Prælaturæ incompatibili est 127
alligatus, eligi quidem non potest, sed potest postulari, *cap. fin. de postulat. Prælat.* Ita nec potest quia duas electiones de se factas prosequi, sed vnam, quam maluerit, tenetur eligere, *cap. sciere cuncti, de elect in* 6.

Septimò, Regulares pœnitentiati à sancto Of- 128
ficio

ficio ad Dignitates & prælaturas omnino inhabi-
les sunt, etiamsi pœnitentias compleuerint, vt in
sequenti Decreto de anno 1626. emanato. *In ge-
nerali Congregatione S.R. & vniuersalis Inquisitionis
habita in Palatio Apostol. Montis Quirinalis coram
S.D.N.Vrbano diuina prouidentia Papa VIII. Illu-
strissimis DD. S. R. E. Cardinalibus in vniuerso Re-
publ. aduersus hæreticam prauitatem Inquisitoribus ge-
neralibus à sancta Sede Apostol. specialiter deputatis,
S.D.N. iustis de causis animam suam mouentibus de-
creuit, & statuit, vt in posterum Regulares omnes cuius-
cunque Ordinis, Religionis, Societatis, & instituti, qui-
bus pro delictis ad sancta Inquisitionis officium spectan-
tibus pœnitentia genus aliquod impositum fuerit (salu-
taribus pœnitentiis exceptis) eo ipso ad omnes Religio-
nis suæ gradus, & officia inhabiles censeantur, deincept
(etiamsi pœnitentiæ tempus expleuerint, vel gratiam
receperint) ad illa tamen promoueri nullatenus possint,
nisi prius obtenta à S.D.N. vel ab hac sacra Congre-
gatione coram Sanctitate sua habenda, speciali & ex-
pressa rehabilitationis, aliàs promotio qualibet nulla sit,
& promouentes ipsi priuationem suorum beneficiorum,
ac prætereo vocis actiuæ & passiuæ ipso facto incurrant.
ad quæ restitui nisi ab eodem S. D. N. vel ab eadem
S. Congrg. coram Sanctitate sua habenda non possint.
Præsens autem Decretum omnibus Religionum Supe-
rioribus intimari mandauit idem S. D. N.* &c. Refe-
runt Laurent. de Peirin. *tom. 2. priuileg. sui Ordinis
Minim. in annot. ad constit. 9. Pauli V. n. 29. pag. 337.*
Tamburin. *d. disp. 5. q. 21. num. 17.*

129 Omnis igitur electio facta de eo, qui aliquo
ex his impedimentis tenetur, irrita est ipso iure,
d. cap. cùm dilectus, iuncta gloss. *verb. cessauimus*; pro-
pter minorem verò excommunicationem, aut ma-
los mores electio est per sententiam irritanda, *d.
cap. si celebrat, de Clerico excomm. minist.* Vbi verò
irrita est ipso iure, electores eligendi potestate pro
ea vice priuantur, & suspensi sunt triennio ab eius-
dem Ecclesiæ beneficiis, *cap. cùm in cunctis, de elect.
cap. 1. in fine.* vbi gloss. *de postulat. Prælat.* In casu
tamen, quo eligitur alterius Ecclesiæ Prælatus,
non incurrunt electores hanc pœnam, nisi ele-
ctionem, non admissa postulatione, tenere volue-
rint; si videlicet ob vitium personæ admissa non
fuerit, *cap. 2. de postulat. Prælat.* Ex his colligi po-
terunt casus, in quibus aliquis actiua, & passiua
simul electione priuatur, & talis omni iure dandi
vocem ad aliquem actum faciendum in Capitulo,
& iure patiendi vocem datam de ipso à Capitulo,
& Conuentu. & Collegio, quoad ea, quæ sibi
sunt oneri, & pœna priuatus censetur, Nauar.
cons. 6. de elect. in antiq. aliàs *cons. 6. de verbor. signific.
in nouis*, Sayr. *in floribus decision. sub illo tit. de elect.
decis. 6.*

130 Ad probanda autem impedimenta electi, etiam
laici & fœminæ admittuntur; eorum tamen testi-
monio non statur, si de fama tantùm, & auditu
131 deponant, *cap. tam litteris, de testib.* Illi tamen, qui
indignum, aut excommunicatum sola Confessio-
ne notum eligit, non incurrunt pœnas, quæ in
Iure eligentibus indignos decernuntur, quia pœ-
næ pertinent ad forum externum. Ita Sanch. *de
Matrim. lib. 3. disput. 16. num. 6. in fin.* Fagundez *in
quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 2. lib. 6. cap. 2. num. 7.
in fin.*

132 Et notanda sunt duo circa eligendas personas,
primum est, quòd olim vnus de gremio ipsius Ec-
clesiæ erat ad Prælaturam, vel Dignitatem eligen-
dus, quandiu in ea reperiretur idoneus, *cap. cùm
inter Canonicos, cap. cum dilectus, de elect.* Verùm si
aliunde aliquis idoneus assumatur, valere omninò
electio, gloss. *verb. olim, in d. cap. inter Canonicos*,
Selu *de benefic. p. 3. q. 23. n. 2.* Franc. Marc. *decis. 1368.
p. 1.* Nauar. *cons. 6. n. 1. de elect. in nouis*, Sahag. *in cap.
cum te, n. 30. de rescript.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 1.
verb. beneficia, §. 8.* Et ideo electionem factam à 133
maiori parte, & sanioris Collegij semper præuale-
re, siue electus sit ex propria Ecclesia, siue ex
aliena, resoluunt plures, quos refert Rendina *in
prompt. recept. sentent. tom. 1. tit. 36. num. 2.*

Aliud est notandum quod scribit S. Hieronym. 134
relatus *in cap. quoscunque 1. q. 1. Re vera*, inquiens,
*qui ad hoc eliguntur, vt cæteris præsint, sicut præor di-
nantur dignitate, sic præeminere debent sanctitate, alio-
quin cur cæteris præferuntur, qui nullo meritorum gra-
tia à cæteris assumuntur?* Vnde notat benè Cassan.
in catalogo gloriæ Mundi, p. 1. consid. 60 quòd homo
non debet gloriari appetendo honorem terrenum
non sibi debitum, quoniam ad honores mundi
siue suffragio temporis, aut sine merito laboris
velle promoueri dicitur ambitio, quæ non est
permissa, cùm sit inordinatus appetitus honoris
terreni, & amplitudinis dignitatis, *cap. miramur,
in fine 6. dist.* Et ideò, vt dicit S.Thom *2.2 q. 131.
art. 2.* & Alex. de Ales *in 2. p. sum. in tract. de ambi-
tione*, est peccatum, quia cum honor sit præmium
virtutis, Aristot. *4. Ethic.* ambitiosus desiderat præ-
sidentiam & regimen, quod non debetur nisi vir-
tuosis, & per consequens non sibi, imò etiamsi
esset Sanctus, ex ambitione fit indignus, *cap. prin-* 135
cipatus, 1. q. 1. & eligens indignum, ex quo multæ 136
malæ gubernationes oriuntur, non peccat nisi
vnum peccatum, in eligendo scilicet, Nau. *in man.
cap. 21. n. 4.* Galet. *in margarita casuum Conscientiæ,
verb. eligere, 1.* Electus verò peccabit mortaliter si
admittat officium, cuius est indignus, si ex tali ad-
missione aliquod damnum Reip. sequi possit, licet
eum effectu non sequatur, ita post S. Antonin. *in
sum. p. 2. tit. 3. cap. 6. §. 3. col. 1.* resoluunt Nau. *in cap.
inter verba 11. q. 3. corol. 13.* Burg. de Paz *l. 2. Tauri,
n. 91. & 92.* D. Solorzano *in suo memoriali, seu discur-
su informatiuo iuridico, historico, politico, n. 68 & 69.*

Illud tamen scire oportet, eligentes non aliter 137
suæ obligationi satisfacere quàm si eligant illum,
qui maioribus iuuatur meritis, vt probat text. *in
cap. si fortè, 63. dist. & in Auth. de Monachis §. vlt.
collat. 1.* optimè Conc. Trid. *sess. 24 de reform. cap. 1.*
resoluunt Rebuff. *in praxi tit. requisita ad bonam col-
las. à n. 23.* Sot. *de Iustit. lib. 3. q. 9. art. 1.* Sarmient. *de
redditib. p. 1. cap. 4 num. 2.* Galet. *in margarita casuum
Conscient. verb. electio indigni*, Cou. *in reg. peccatum,
p. 2. § 7. n. 3.* vbi Communem dicit. Quicquid con-
trarium teneant glos. *verb. qui præstantur, in d. cap. li-
cet, 8. q. 1. gloss. pen. in cap 2. de officio custod.* gloss.
verb. magis, in cap. constitutis, de appellat. plures citati
à Lambert. *de iure patron. lib. 2. 1. p. q. 10. art. 3. n. 6.*
Padil. *in l. cùm quidam, n. 19. ff. de legat. 2* Quibus non
fauet text. *in cap. cùm nobis, vers. illius, de elect.* siqui-
dem text. ille tantùm conuincit factam electio-
nem de digno, prætermisso digniori, validam esse;
cuius rei eam rationem reddit S. Thom. *1. 2. q. 63.
art. 2. ad 3.* quia aliàs omnis electio, vel præsenta-
tio calumniam pateretur, dareturque locus penè
infinitis litibus, si electiones eo prætextu reuo-
cari permitterentur; quod quidem neque tole-
randum, neque Reipub. Christianæ conuenire
testantur Iura, de quibus Cou. *d. §. 7. num. 4. & seq.*
Molin. *de primogen. lib. 2. c. 5. n. 47.* (nisi quando per
concursum & oppositionem beneficij prouisio es- 138
set facienda, vt alibi diximus.) Id tamen non pro-

cedit in beneficiis simplicibus, & sine cura, in eis enim sufficit quòd dignus eligatur, etiam omisso digniore, nam Concil. Trid. *citato loco*, & *ibidem cap.* 18 de Episcopalibus, & Curatis tantùm loquitur; & ita docet Petr. Nauarr. *de restit. lib. 2. cap. 2. num.* 172. *& a num.* 182. quem sequitur Gutier. *Can. lib. 2. cap. 11. num.* 12. *&* 28. subdens quòd si aliud diceremus, omnes fere Prælati essent in statu damnationis prouidentes dignis beneficia simplicia prætermissis dignioribus, Vega *in summ. p. 2. cap. 17. casu* 1. Petr. Ledesma *in sum p. 2 tract. 7. cap. 2. conclus.* 7 Nicol. Garc. *de benefic. p. 7. cap. 16. num.* 17. iuuant quæ tradunt Less. *de iustit. lib. 2. cap. 34. dub.* 14. Licèt contrarium doceat Vasq. *in opuscul. moral. tract. de benefic. num.* 78.

139 Ad restitutionem verò non tenetur quis, si omisso digniore dignum eligat; nam restitutio tunc necessariò requiretur quando alicui damnum est illatum in re sibi debita vt propria, non verò in debita vt communi; quia, vt inquit S. Thomas 2. 2. *q.* 16. *art. 1. ad* 3. alio modo debetur alicui quod est commune, alio modo quod est proprium; & in hoc casu Princeps vel alius Prælatus digniorem omittens in officio publico, vel beneficio Ecclesiastico, non infert ei damnum in re communi, & sic peccat contra iustitiam distributiuam, quæ ad restitutionem non obligat. Ita docent Sot. *de Iustit. lib. 4. q. 6. art. 3. concl.* 2. Cou. *in d. reg. peccatum, p. 2. §. 7. num.* 6. Nauar. *in man. cap. 17. n.* 72. Perez *in l. 2. tit. 6. lib. 1. Ordinam.* Molin. *de primog. lib. 2 cap. 5. num.* 57 Spin. *in speculo testam. gloss. 18. princ. num. 9. &* 10. Gutier. *Canon. lib. 2. cap. 11. a n.* 47. Tolet. *in instruct. Sacerd. lib. 5. cap. 4. vers. quarto*, Petr. Nauar. *de restit. tom. 1. lib. 2. c. 2. n.* 138. *&* 143. Cenall *comman. contra communes, q. 659. n.* 11. Less. *de Iustit. lib. 2. c. 34. dub.* 15. & magis placet Azor. *d. p. 2. lib. 6. c. 15. q.* 12. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. electio, differ. 1. n.* 2. sequitur Rebell. *de obligat. lib. 3. q. 4. &* 5. Quicquid contrarium doceant aliqui, quos refert Nicol. Garc. *de benef. p. 7. cap.* 16.

140 *num.* 30. Non dubito tamen Prælatum promouentem indignum, teneri ad interesse Ecclesiæ, quam læsit, *cap. tales, dist.* 23. Felin. *in cap. si quando, n.* 13. *de rescript.* Palat. *in repet. cap. per vestras, de donat. inter virum & vxorem, notab. 2. §. 26. num.* 11. quos refert Illustrissimus D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad d. cap. tales*, *n.* 2. Ioan. Valer. *different. inter vtramque forum, verb. electio, diff. 1. n.* 3.

141 Vtrùm autem quando per concursum & oppositionem beneficij prouisio facienda sit, teneatur quis ad restitutionem, si omisso digniore dignum eligat? Quæstio est dubia, in qua pars negatiua ex eo suadetur, quia per edictum seu oppositionem tantum promittitur beneficium, præbenda, seu cathedra ipsis oppositoribus; & inter ipsos illi, qui secundum formam oppositionis dignior fuerit iudicatus; atque ideò licet verum sit, quòd ex eo habent ius quæsitum oppositores contra illos, qui oppositores non sunt, etiam dignissimos; non verò inter ipsos habet ille ius quæsitum, qui verè dignior est; non enim promittitur beneficium nisi tantùm illi, qui fuerit electus à maiori parte secundùm formam oppositionis; is enim dignior reputatur; vnde quamuis lex præcipiat vt eligentes verè digniorem eligant, tamen si contra fiat, læditur solùm iustitia distributiua, quæ ad restitutionem non obligat, ex S. Thom. 2. 2. *q.* 62. *art.* 1. Ex quibus hanc opinionem tenent Martin. Ledesma 2. 4. *q.* 18. *art. 2. ad fin. vers. secunda conclusio*, Nauar. *in man. cap. 17. n. 74. vers. nec obstat*, Mercado *de contract. lib. lib. 6. cap. 17. §. y ansi dizen los Theologos, vers. esto no lo sigo*, Nicol. Garc. *d. part. 7. cap. 16. num.* 43.

Verùm pars affirmatiua, videlicet quòd teneatur quis ad restitutionem, si dignum eligat omisso digniori, quando per concursum & oppositionem prouisio facienda est, videtur verior; quia ex huius edicti propositione quidam quasi contractus obligatorius inter digniorem, & electores resultat, ex quo oritur obligatio, prout in casu subhastationis, in qua promittit res plus offerenti, vt concludit Bart. *l. licitatio*, *ff. de publican.* vnde omittens digniorem censetur offendere non solùm iustitiam distributiuam, verùm etiam commutatiuam ortam ex illo quasi contractu, & ex fide in illo data. Iuuat, quia eligentes constituuntur Iudices à lege inter oppositores vt illos examinent, & digniorem suo suffragio declarent, atque ideo si scienter iniquè iudicent minus dignum esse digniorem, veluti lædentes in Iure quæsito ad restitutionem tenebuntur, iuxta illa, quæ de Iudice iniustè iudicante resoluunt communiter Doctores: & ita in specie tradunt Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 25. n.* 39. Barthol. de Medina *in instruct. Confess. in præcepto*, §. 32. Petr. Nauar. *de restitut. lib. 2. c. 2. n.* 178. Gutier. *Canonic. lib. 2. cap. 11. n. 55. cum seqq.* Vasq. *in opusc. moral. tract. de benefic. n.* 117. Fernandez *in examine Theolog. moral p. 4. cap. 4. §. 1. num. 2. & cap. 7. §. 2. num.* 11. Ego ipse *de officio & potestat. Episcopi, p. 3. alleg. 6. num* 68. 142

Superest nunc videndum, an, & quando Prælati, vel alij eligentes possint negare suffragia illi, quem ex sola Confessione indignum agnouerunt absque violatione sigilli sacramentalis? In quo dubio puto eos tuta conscientia posse non eligere ad officia, & beneficia publica, & negare suffragia ad huiusmodi officia eis, quos nouerint ex Confessione indignos. Ratio est, quia alioquin daretur occasio indignis vtendi cautelis iniustis, vt eligantur, & plerumque non sine magna iniuria Sacramenti, faciendo scilicet Confessionem suæ indignitatis cum electoribus; tum quia Confessarius solùm obligatur ex sigillo ad non manifestandam personam sibi confessam; ergo tacita persona, & non manifestata poterit vti notitia relicta ex ipsa Confessione ad bonum commune, ad bonum proximi, ad bonum ipsius pœnitentis. Et ideò ita docent Sot. *in 4. dist. 18, q. 4. art. 5. ad finem, vers. de his autem subditorum officiis, & de tegendo secreto, memb. 2. q. 4 post 5. concl. dub.* 1. Syluest. *verb. Eucharistia*, 3. *q. 5. §.* 7. Barthol. Ledesma *de Pœnit. dub. 32. conclus. 7. ad medium*, Nauar. *cons. 75. num. 5. de Regularib. in antiq.* aliàs *cons. 3. num. 5. de statu Monach. in nouis, & in cap. Sacerdos, de Pœnit. dist. 6. num.* 146 & *ibi* Turrecr. *art. 1. n.* 10. Rebuff. *in cap. omnis vtriusque sexus, de Pœnit. & remiss. §. suscipiens reuerenter, vers. octauò non debet*, Viuald. *in candel. aureo, p. 1.* vbi *de sigillo n.* 20. Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 1. lib. 1. cap. 23. n. 5. cum seqq.* Fr. Emman. *in sum. tom. 1. cap. 68. concl. 6. num.* 6. Gutier. *de Matrim. cap. 61. num.* 10. Vasq. *de Pœnit. q. 93. art. 4. dub. 8. n. 5. &* 7. Pesant. *in addit. ad 3. p. q. 11. ad fin. disput.* 6. Fernandez *in examine Theolog. moral. p. 3. cap. 6. §. 9. n. 28. in fine.* Non obstat quòd Confessarius scit peccata sibi confessa vt Deus, quia illa scientia subiectatur in intellectu humano, & ex hac parte est humana; ac proinde poterit eligens illa vti ad dirigendos actus externos, quando sine alterius iniuria, & sine iusto atque rationabili scandalo vti potest; prout in præsenti casu accidit, 143

dit, quia apud alios non potest esse suspicio peccati confessi, vt supponimus; nec inde sequitur iniuria aut pœnitentis damnum, cùm ille non habeat ius petendi rem gratuitam. Limitatur tamen hæc resolutio quando vnus ab omnibus creditur longè dignior cæteris, quia tunc repulsio illius iustam suspicionem aliis præbet reuelationis ipsius sigilli sacramentalis. Ita Syluest. *verb. Confessio, 3. n. 9.* Sot. *d. memb. 2. q. 4. dub. 1. post conclus. 5.* Nauar. *in d. cap. Sacerdos, n. 146.* Henriq. *in sum lib. 3. de Pœnit. cap. 23. §. 4.* Declaratur verò eadem resolutio, vt non teneatur eligens (licèt possit licitè) vti scientia Confessionis ad deneganda suffragia indigno, casu quo teneretur, si extra Confessionem conscius esset indignitatis illius; vt multis rationibus comprobant Sanch. *de Matrim. lib. 3. disput. 16. n. 6.* Faguodez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 2. lib. 6. cap. 3. num. 17. cum seqq.* qui tamen contrariam sententiam probabilem fatentur.

144 Nunc circa tempus faciendæ electionis sciendum est primò, quòd Prælati electio fieri non debet antequam mortuus prædecessor traditus sit sepulturæ, quando scilicet per mortem vacauit Ecclesia, *cap. nullus, 79. dist. cap. bona, il 2. de elect.* Petrus de Biazio *in direct. electionis p. 3. cap. 2.* Petrus Gregor. *ad tit. de elect. cap. 13. n. 25.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 11. num. 4.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 52. art. 13. in princip.* Lauor. *d. tit. 4. cap. 18. num. 20.* Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. q. 23. art. 1. conclus. 1.* vbi subdit, quòd si antequam mortuus Prælatus sepulturæ tradatur, ad electionem noui procedatur, nihilominus valet electio, præcipuè si tales accedere possint circumstantiæ, quòd electio statim etiam ipsa eadem die sit facienda, & omnis cunctatio abiicienda & repellenda, non expectata corporis sepultura; vt in casu, quo timeatur aliqua magna vis, & violentia alicuius magni Principis, aut aliquæ ipsius litteræ, quæ valeant aut possint iustam, atque legitimam impedire electionem.

145 Secundò quod statuit Innocentius III. in generali Concilio, de quo *in cap. 41. de elect. Ne pro defectu Pastoris gregem Dominicum lupus inuadat, aut in facultatibus suis Ecclesia viduata dispendium patiatur,* vt in Cathedralibus, & Regularibus Ecclesiis teneantur electores, legitimo impedimento cessante, intra tres menses Prælatum eligere, *cap. postquam, 50. dist. c. obeuntibus, 63. dist.* Lauor. *d. tit. 4. cap. 18. ex num. 12. & 24* quibus elapsis ad Superiorem deuoluitur electio, vt suprà vidimus. Fr. Ludouic. Miranda *dict. q. 23. art. 10. conclus. 2.* Tamburin. *d. disput. 5. q. 7 num. 4.* vbi subdit, quòd hoc tempus non incipit currere nisi à die certæ vacationis. De tempore autem electionis ad Parochiales Ecclesias, & ad cætera Ecclesiastica beneficia, videbimus infrà *lib. 3. cap. 13. num. 105. cum seqq.*

146 Tertiò, quòd facta electione tenentur electores intra octo dies petere ab electo consensum, quem intra mensem à die præsentationis eiusdem electionis tenetur præstare, alioquin ea electione ipso iure priuatur, *cap. cupientes, §. cæterùm, de elect. lib. 6.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. q. 23. art. 10. conclus. 3.* Lauor. *d. tit. 4. cap. 18. num. 26.* Tamburin. *d. q. 7. num. 50.* Laurent. de Peirinis *de priuileg. Regul. tom. 3. in additam. cap. 9. n. 21. pag. 446.* vbi etiam quòd non currit tempus nisi à die, quo

147 commodè consentire poterit. Et qui semel electioni de se factæ renunciauerit, non est amplius audiendus, *cap. in præsentia, de renunciat.* Flamin. Paris. *de renunciat. benefic. lib. 2. q. 13. num. 16.* Lauor. *dict. cap. 18. num. 33.* Electores verò si consensum intra terminum prædictum non petant, eo ipso suspensi sunt per triennium ab omnibus eiusdem Ecclesiæ beneficiis; quod quidem in Cathedralibus, & Regularibus Ecclesiis locum habet, vt legitur *in dict. cap. ne pro defectu.* Denique post præstationem consensus, petenda est confirmatio intra trium mensium terminum, & deinum consecratio facienda, vt suprà *hoc eod. lib. cap. 9. princ.* vidimus.

148 Modus vel forma faciendæ electionis, est triplex de iure communi, videlicet per scrutinium, per compromissum, & per communem inspirationem, aliter autem facta electio ipso iure est nulla, vt colligitur ex text. opt. *in cap. quia propter, de electione;* & de his electionum modis vide Petr. Gregor. *ad tit. de elect. cap. 3.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 51. art. 1.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 6. c. 14. q. 11.* Ludouic. Miranda *d. tom. 2. q. 23. art. 2.* Lauor. *d. tit. 4. c. 19.* Tamburin. *d. disput. 5. q. 5 & 6.* Sigism. à Bononia *de elect. dub. 4. num. 5.* Castellin. *in simili tract. cap. 1. n. 3. vers. forma igitur,* Bonacin *de legitima Summi Pontif. elect. disp. 1. q. 5. puncto 1. cum seq.* Rot. *in causa Meten. Monasterij 5. Iulij 1621. & in Treueren. Abbatiæ S. Maximi 20. Nouembris 1624. & 24. Ianuarij 1625. coram R. D. meo Coccino,* quæ decisiones impressæ reperiuntur apud Castellin. *de elect. cap. 4. prope fin.* Ioan. Anton. Massobr. *in praxi habendi concursum, prælud. 8. à num. 30. secundùm Romanam impress.* Lauor. *d. tit. 4. cap. 41. num. 96. cum multis seqq.* & apud Tamburin. *d. disput. 5. q. 1. post num. 6. & q. 25. post num 2.*

149 Verba autem *d. cap. quia propter,* sunt hæc, *Quia propter diuersas electionis formas, quas quidam inuenire conantur, & multa impedimenta proueniunt, & magna pericula imminent Ecclesiis viduatis. Statuimus vt cùm electio fuerit celebranda, præsentibus omnibus, qui debent, & volunt, & possunt commodè interesse, assumantur tres de Collegio fide digni, qui secretè & sigillatim vota cunctorum diligenter inquirant, & in scriptis redacta mox publicent in communi; nullo prorsus appellationis obstaculo interiecto: vt is collatione habita eligatur in quem omnes vel maior & sanior pars Capituli consentit, vel saltem eligendi potestas aliquibus viris idoneis committatur, qui vice omnium Ecclesiæ viduatæ prouideant de Pastore, aliàs electio facta non valeat, nisi fortè communiter esset ab omnibus quasi per inspirationem absque vitio celebrata.*

150 Quamuis enim ex verbis relatis colligi videatur text. illum agere de electione Episcoporum, dum de viduata Ecclesia facit mentionem, cùm soli Episcopi sint sponsi Ecclesiarum, *cap. sicut 21. q. 2.* 151 Regulares tamen Ecclesiæ viduatæ quoque dicuntur cùm sine Pastore remanent, mortuo scilicet Prælato earum sponso, *d. cap. ne pro defectu, cap. officij, de elect.* vbi Abbates Pastores nuncupantur; 152 & Regularium Prælatorum electiones in multis Episcoporum electionibus comparantur, *cap. cupientes, eodem tit. lib. 6.* Syluest. *in sum. verb. Electio 2. n. 2. vers. præterea.* Sanch. *in præcepta Decalogi. lib. 2. cap. 38. num. 84.* Suar. *de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 5. num. 1.* Lauor. *d. tit. 4. cap. 19. n. 5.* Tamburin. *dict. disput. 5. q. 5. num. 2.*

153 Et ideo forma *d. cap. quia propter,* seruanda est, non solùm in electionibus Episcoporum, de quibus expressè loquitur, & aliorum Prælatorum Ecclesiarum Collegiatarum, qui habent iurisdictionem generalem in dictis Ecclesiis; sed etiam in electione Abbatum, vt tenent ibi Ioan. Andr. *num. 59.* Beliam. *in princ. n. 3.* Abb. *n. 7. in fine, & n. 8.*

Butt. *num.* 20 Rot. *decis. 5. in princip. iuncto num. 2. de*
elect. in nouis. Gregor. Lop. *l. 19. verb. Obispos, tit. 5.*
part. 1. Franc Marc. *decis. 992. n. 1. lib.* 1. Cuch. *instit.*
maior. lib. 4. tit. de elect. n. 279 *in fine*, Cosin. *in pragm.*
sanct. tit. de elect. verb. Abbatis, pag. mihi 86. Canis *de*
elect. §. & hac de Episcop. Seraphin. *decis.* 647. *num* 4.
Iodoc. Lorich. *in thesauro vtriusque Theologia, verb.*
electio, in forma scrutinij, vers. octaua hac forma, Sigism.
à Bononia *de electione, dub.* 7. Rendina *in*
promptuario recept. sentent. tom. 1 *tit.* 1. *n.* 2. Ludouic.
Miranda *d. q.* 23 *art.* 3. *concl.* 1. Nouat. *in lucerna Regular.*
verb. electio, num. 12. Lezana *in sum. quæst.*
Regul. tom. 3. eod. verb. num. 2. & antea *tom. 1. cap.* 15.
n. 11. *& tom. 2. cap.* 12. *n.* 25. & fuit resolutum *in dict.*
Meten. Monasterij, vers. quòd autem, & in d. Treueren. Abbatia,
1. *in princ. & in Meten. Abbatia* 4. *Februarij*
1628. *coram R. P. D. Dunozette*; quicquid
Rofred. *de libellis, tom.* 2. *super Iure Pontif. p.* 3. *tit.*
quid faciat hoc nomen Abbatis, &c. *n.* 8. *lit. G. fol. mihi*
633. dicat de mandato Papæ iudicatum fuisse,
formam illius cap. non esse seruandam in electione
Abbatis, quia hoc est nomen sollicitudinis, non
tamen est Pater.

154 Immò etiam in electione Regularium Prælatorum,
sicut resoluunt *gloss.* 1 *in d. cap. quia propter*,
vbi Abb. *n. 7. vers. circa, & n. 8. vers. & placet.* Rot. *d.*
decis. 5. in princip. de elect. in nouis, Franc. Marc. *d. decis.*
992. Ludou. Miranda *d. concl.* 1. Rot. *in d. Meten.*
Monasterij, vers. quod autem, Suar. *de relig. tom.* 4.
lib. 2. cap. 5. Castellin. *de elect. Canon. cap.* 1. *à num.* 1.
Tamburin. *d. q.* 5 *n.* 1. Lauor. *d. tit. 4. cap. 19. num.* 4. vbi
n. 8. subdit non licere Prouincialibus, seu Definitoribus
discedere à forma *d. cap. quia propter*, in electionibus
Priorum, Gardianorum, & similium, &
n. 6. quòd dicta forma non est attendenda in electione
Definitorum, Discretorum, & huiusmodi;
155 & demùm, quòd in istorum Gardianorum electionibus
seruanda sit forma *d. cap. quia propter*, reprobato
Fr. Emman. & Miranda, latè probat Sigism. à
Bononia *de elect. dub.* 7.

156 Hos autem Abbates & Regulares vtriusque sexus
Prælatos eligi debere per vota secreta, ita vt
singulorum eligentium nomina nunquam publicentur,
districtè præcipit Concil. Trid. *sess.* 25. *de*
157 *Regularib. cap.* 6. ex quo colligunt infrà citandi electionem
hanc Prælatorum Regularium ita debere
fieri per vota secreta, vt non possit fieri per viam
compromissi, aut inspirationis; vt per Nicol. Garc.
de benefic. p. 5. cap. 4. n. 204 Castellin. *de elect. cap.* 7.
n. 4. vers. ad quorum, Sigism. à Bononia *in simili tract.*
dub. 2. n. 7. & dub. 31. *n.* 14. *vers. & insuper*, affirmantes
ita fuisse à S. Congregatione decisum. Quicquid
velit Fr. Emman *in sum. p. 1. cap.* 202. *num.* 2. *&*
cap. 105. *n.* 3. *& quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 51. *art.* 9. *in fine*,
& infrà de hac materia latiùs agemus; non tamen
ex eo quòd Regularium electiones debeant fieri
per vota secreta vt supra, censetur sublata forma
158 *d. cap. quia propter*, cuius dispositioni derogare non
intendit Concil. Trid. *in d. c.* 6. vt benè resoluunt
Fr. Emman. *in sum. p.* 1. *cap.* 101. *n.* 2. *&* 3. Zerol. *in*
praxi Episcop. p. 2. verb. Abbatissa, §. 6. Azor. *instit.*
moral. p. 1. lib. 13. cap. 10. q. 2. Castellin. *de elect. cap.* 1.
n. 1. Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 27. *n.* 10. *&* 11.
Tamburin. *d. disp. 5. q. 5. num.* 9. & fuit dictum *in d.*
Treueren. Abbatia, in 1. *vers. nec etiam, & in d. cap.*
Meten. Monasterij, in fine. Quamuis Ludouic. Miranda
d. tom. 2 *q.* 23. *art.* 15. *concl.* 2. *circa med.* existimauerit
dispositionem *d. cap. quia propter*, modò
sublatam esse per Concil. Trid. *in d. cap.* 6.

159 In electionibus verò aliorum Beneficiatorum,
seu Prælatorum inferiorum non est necessariò
seruanda illius text. dispositio, sed sufficiunt ad id
singulares consensus existentium in Capitulo,
dummodo præstetur in communi, & omnibus
collegialiter congregatis, nam sic electus simpliciter
à maiori, & saniori parte ius habebit in electione,
vt per Syluest. *verb. Electio*, 2. *q.* 1. Ludou.
Miranda *d. q.* 23. *art.* 3. *concl.* 2. vbi *art.* 4. *concl.* one.
resoluit formam illius text. non habere locum, nec 160
necessariò seruandam esse in postulatione & collatione;
quod etiam tradit Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 19.
n. 7. & sic dispositionem *d. cap. quia propter*, non se 161
extendere ad inferiores Dignitates in Collegiatis
existentes resoluunt Abb. *in cap. Ecclesia vestra*,
n. 7. de elect. Imol. *ibid. n.* 3. Franc. Marc. *decis.* 922. *n.* 1.
lib. 1. Rot. *in Leodien. Decanatus* 15. *Decemb.* 1627.
coram R. P. D. meo Pirouano, quia Ecclesia non viduatur
per inferiores, sed per primam Dignitatem,
gloss. Abb. Ioan. Andr. Butr. Imol. *in d. cap. quia*
propter, Fr. Marc. *d. decis.* 922. *n.* 1. *lib.* 1. Rot. *in d. Leodien.*
Decanatus.

Quæ quidem forma adeò est de substantia electionis, 162
vt aliter facta electio non teneat, sicut
habetur *in d. cap. quia propter*, & expressè ibi resoluunt
Compostel. *num.* 20 *vers. aliquid de ista*,
Ioan. Andr. *num.* 37. *in verb. non valet*, Innoc. *eod.*
verb. Guillelm. Mandagot. *de elect. cap.* 22. ibi
Boër. *lit. B.* Aloys. Ric. *in collect. decis. part.* 4. *collect.*
1127. Carol. Marant. *tota.* 2. *resp.* 2. *num.* 58.
Castel. *de elect. cap.* 1. *num.* 2. *vers. forma*; contra 163
quem text. non possunt Capitula quæcunque
etiam Regularium aliquid statuere, Oldrad. *cons.*
459. Nauar. *cons. 3. num. 1. de elect. & cons. 26. num.* 4.
de Regular. quia licèt reperiantur quamplurimæ
formæ, quibus Regulares vtuntur in electionibus
suorum Prælatorum, iuxta cuiusque Religionis
statuta, vt videre licet apud Fr. Emman. *quæstion.*
Regul. tom. 2. q. 51. *cum duobus seqq.* & Castellin. *de*
elect. cap. 19. *à pag.* 361. *vsque ad* 419. omnes tamen 164
semper inhærent dispositioni *d. cap. quia propter*, 165
& ideò nec vigore cuiuscunque priuilegij,
in quo apposita sit clausul. *Contrarijs quibuscunque*
non obstantibus, poterunt Capitula ipsa generalia,
seu Generales eorundem Regularium Superiores
supplere defectus occurrentes in eiusmodi electionibus
ob non seruatam formam *dict. cap. quia*
propter, vt resoluunt Sigism. à Bononia *de elect.*
dub. 4. me citato *in hoc loco* Lezana *d. verb. electio*,
num. 2. Lauor. *dict. tit. 4. cap. 19. num.* 6. Tambur. *d.*
disp. 5. q. 5. num. 7. Ratio est, quia text. præcitatus
continet constitutionem Concilij Generalis Lateranens.
celebrati sub Innocentio III. cuius decretis
non censetur derogatum per clausulas generales
in priuilegiis apponi consuetas, nisi expressa
mentio fiat saltem his verbis, *Non obstante*
lege aliqua, aut constitutione in Concilio generali edita.
Ita colligitur ex cap. *cap. nonnulli, de rescript.* vbi
Felin. *num. 3. cap. eam te, de ætate & qualit. cap. ex*
parte, & cap. vltim. de capell. Monach. tradunt Sanch.
de Matrim. lib. 3. disp. 26. n. 7. Nicol. Garc. *de benefic.*
p. 4. cap. 5. n. 40. Marescot. *variar. resol. lib. 2. cap.* 38.
n. 41. Suar. *de legib. lib. 8. cap. 16. n.* 5. Lauor. *d. cap.* 19.
num. 16. & Tamburin. *d. q. 5. n.* 7. quorum resolutio
intelligitur de Conciliis generalibus, in quibus
non est expressè reseruata auctoritas Papæ, & Sedis
Apost. (sicut fuit excepta in Concil. Trident.
sess. 25. de reform. cap. 21.) Marescot. *d. cap.* 38. *n.* 41.
& Lauor. *vbi suprà, num.* 25.

Tres, vt suprà dicebamus, *in d. cap. quia propter*, 166
statuuntur formæ, quibus ad Prælatorum electionem

ctionem procedi potest, per scrutinium nempe, compromissum, & quasi inspirationem, de duobus vltimis latè tractauimus *sup. cap. 1. num. 85. cum seqq.* dum de Romani Pontificis electione agebamus; ea enim quæ ibi diximus etiam in Prælatis inferioribus respectiuè procedunt. Remanet scrutinij forma, quæ vsitatissima est in electionibus celebrandis, de qua licèt aliqua ibi dixerimus, tamen in ipsa senti ea omnia cumulanda duximus, quæ ad essentiam, & substantiam huius electionis celebrandæ pertinent.

167 Primò igitur ad hoc vt electio per modum scrutinij facienda legitima sit, requiritur vt electores, vocati vt suprà, collegialiter congregentur in vnum, in aliquo publico, & honesto loco Ecclesiæ, seu Conuentus, putà in loco Capituli, Sacristia, Choro & similibus; ic tantum, quòd non sufficiat consensus eligentium singulariter præstitus, putà domi, vel alibi. *cap. in Genesi 55. de elect.* Cosin. *in pragm. sanct. tit. de elect. verb. communiant, pag. 86. versa,* Bettachin. *de Episcop. lib. 1. p. 3. q. 32.* Petr. de Biax. *in direct. elect. p. 3 cap. 11.* Petr. Greg. *de elect. cap. 5. à num. 2. & cap. 16.* Ludouic. Miranda *dict. tom. 2. quæst 21 art. 19. concl. vnica, vers. primò substantiale,* Sigism. à Bononia *de elect. dub. 111. num. 3. & 11.* Lauor. *d. tit. 4. cap. 18. num. 1.* Castellin. *de elect. Canon. cap. 3. num. 1. vers. primò.* Tamburin. *dict. disput. 5. q. 6. num. 2. & seq.* Rota *in Cæsaraugustana electionis 20. Martij 1623 coram*

168 *R. D. meo Coccino Decano.* Et ideò vota data extra Capitulum, & post factum scrutinium non angere numerum eligentium, resoluunt *in d. cap. in Genesi,* Host. *num. 17. in princ.* Ioan. Andr. *num. 18. circa med.* Anchar. *col. 3 in 5. notabil. circa fin.* Card. *col. 4. in 2. opposit.* & alij citati per Ferentil. *in*

169 *annot. ad decis. Buratti 351. lit. C. num. 13.* Electiones enim in cubiculis & clandestinis locis per occulta conuenticula facta reprobantur *in d. cap. quia propter, §. electiones.* Ioan. Baptista Fin. *de regulis Iuris, in vesperi. homil. 5. vers. ex parte, pag. 86.* Lauor. *d. tit. 4. cap. 18. num. 9.* Tamburin. *d. disput. 5.*

170 *q. 6. num. 1.* Vnde ad tales clandestinas electiones vitandas, in quibus seruanda est forma *d. cap. quia propter,* electio non debet fieri de nocte, cùm requiratur forma secretè suffragandi per schedulas, quæ commodè fieri non potest sine lumine diei, Nau. *consil. 2.* aliàs 8. *de elect.* Sayro *in floribus, decis. sub eodem tit. decis. 1.* Ludou. Miranda *d. q. 23. art. 12. concl. 1.* Molfes. *in sum. moralis Theolog tract. 8. de benefic. cap. 16. n. 129.* Castellin. *de elect. in addit. ad cap. 6 pag. 498.* Lauor. *d. cap. 18. n. 10.* vbi com Rip. *de nocturno tempore, cap 98. num. 2.* subdit alias electiones benè posse fieri de nocte. Si tamen aliqua pergrauis necessitas vrgeret, putà si ex discordia primi diei, sequenti die periret potestas eligendi, posset post tenebras electio fieri accensis ad minus tribus luminaribus, aliàs etiam clam facta diceretur: ita Coch. *dict. tit. de elect. num. 22.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 51. art. 5.* Portel *in dubiis Regularibus, verb. Electio, num. 5.* Ludouic Miranda *d. conclus. 1.* Lauor. *d. num. 10.* vbi *num 11. per*

171 *cap. consuluit, de offic. deleg.* subdit per noctem intelligendum esse tempus, quod incipit post datum signum ad salutationem Angelicam quousque videri potest lumine artificiali, vsque ad diem, id est, vsque ad illud tempus, quo i malbescit, quia tunc propriè appellatur dies. Et adnerte non esse

172 speciale in casu illius text. *in d. cap. quia propter,* sed generale in omnibus explicandis per Capitulum, & Vniuersitatem, vt collegialiter & simul in vnum consensus, vel dissensus præstetur, sicut tradunt Abb. *in dict. cap. quia propter, num. 12. & in cap. in Genesi, num. 7. de elect.* & Butr. *in cap. auditis, n. 8. eod. tit.* subdit quòd etiam ante formam *d. cap.* 173 *quia propter,* exigebatur consensus, vt in vnum & certo tempore, & ad idem allegentur, Bald. *in l. & tuum, §. dict. amen, n. 1 ff. de pact.* & ibi Angel. *num. 1.* 174 imò etiam idem Butr. *in dict. cap. in Genesi num 28.* postquam dixit formam *dict. cap. quia propter,* non habere locum in electionibus inferiorum Dignitatum, subdit, *si ille tamen actus spectet ad Capitulum & Congregatum, vt Capitulum, & simul in vnum:* nec contrarium sentit Cardin *in cons. 103. num. 10.* dicens, sufficere quòd Canonici singulariter consentiant, dummodo in Capitulo; quia per illud aduerbium *singulariter,* non excludit simultaneum 175 Capituli consensum, sed excludit communem illam electionem post scrutinij publicationem ab vno nomine Capituli per verba singularis numeri faciendam, in terminis *dict. cap. quia propter, & dict. cap. in Genesi* requisitam, vt per gloss. *in eodem cap. in Genesi, verb. communiter, & verb. recepta,* & Abb. *ibi notab. 4. in 3. requisit.* Ita Rota *in vna Hispalen. Canonicatus 18. Februarij 1619. coram Buratto* inter eius impressas, *decis. 380.*

Locus verò electionis faciendæ, dummodò 176 clandestinus non sit, nec in occultis conuenticulis, vt suprà, minimè est de substantia electionis, & ideo electio quamuis facta non sit in loco con- 177 sueto, debet nihilominus confirmari, dummodo aliqua omnia fuerint seruata, *cap. cum terra,* vbi Abb. *de elect.* Lauor *d. tit 4. cap. 18 n. 7.* licèt huiusmodi locus interdictus sit, vt per Perez *l. 2. vers. quæri etiam posset, tit. 6. lib. 1. Ordin.* Azor. *d. p. 2. lib. 6. cap. 14. q. 17.* Lauor. *d. cap. 18. num. 6.* animaduertens secus esse in electione Romani Pontif. iuxta *cap. vbi periculum, § porrò, de elect. lib. 6.* in quo expressè prohibetur fieri electio Pontificis in loco interdicto, & *num. 8.* subdit speciale esse in eiusdem Pontificis electione, vt non possit fieri nisi in Conclaui clauso, vt statuit Gregor. XV. in sua Constitut. incip. *Æterni,* cuius meminit *d. cap. 1. ex num. 59.* Quapropter electionem Prælati debere 178 de congruentia fieri in Ecclesia Cathedrali, seu loco consueto, in subsidium verò vbi commodiùs daretur facultas, *ex cap. quod sicut, 28 de elect.* colligunt *d. l. 2. vers. dubitatur etiam, pag. 154.* Rerdina *in prompt. recept. sentent. tom. 1. tit. 36 num. 21.* Petr. Gregor *syntagm. Iuris, lib. 15. cap. 12. num. 19.* Azor. *d. part. 2. lib. 3. cap. 18. q. 18.* Camill. Borrel. *in summa omnium decis. tit. 6. num. 13.* Gonz. *lez ad reg 8. Cancel. gloss. 61. num. 13.*

Et quia principium omnium gerendorum à 179 Deo sumendum, Pontifices, & Imperatores decreuerunt *in cap. in nomine Domini 23. dist. & in l. 2. C. de officio Præt. Africa,* cum aliis adductis à Mozz. *de contract. tit. quomodo contractus deficiat, à num. 27.* Gratian. *Marchia decis. 1.* Caldas Pereira *de empt. & vendit. cap. 1. num. 1. & 14.* & in electionibus 180 Prælatorum Spiritus sancti gratiam esse inuocandam, decidit text. *in d. cap. cum terra;* ideò pro for- 181 ma & validitate electionis præmittendam esse, Missam de Spiritu sancto, statuit Basiliense Concilium *in pragm. sanct. §. & cum humana fragilitate,* sequuntur Petr. de Biax. *in direct. elect. p. 1. cap. 24. & p. 5. cap. 13.* Mandag *de elect. p. 1. cap. 19* Fr. Emman. *quæst. Regul tom. 2. q. 52. art. 1.* Petr. Gregor. *tit. de elect. cap. 15. num. 3.* quorum resolutio procedere poterat, vbi de hoc esset particularis constitutio cum clausula irritanti, iuxta opinionem Abb. *in cap.*

cap Ecclesia, n 1. de causa possess. & propr. Aliàs enim Missam de Spiritu sancto in electionibus non esse de essentia, sed de solemnitate resoluunt Tabien. *in sum. verb. Electio. 1. num. 20. in fine*, Sigism à Bononia *de elect. dub. 19. num. 5.* Lauor. *d. tit. 4. c. 19. num. 41.* Tamburin. *d. disp. 5. q. 6. num. 28.*

182 Electoribus sic collegialiter congregatis in vnum in consueto, seu alio commodiori loco, iuramenta publicè sunt eis præstanda de eligendo magis idoneo secundùm Deum, & eorum conscientias, iuxta præceptum Concilij Basiliensis *sess. 23. & 38. in Decret. de elect.* qood fuit deinde confirmatum per Clementem VIII. in generalibus Decretis ad Regularium reformationem spectantibus editis, *sub die 25. Iuly 1595.* & nunc innouatis ab Illustrissimis DD. Cardinalibus Congregationis Episcoporum, & Regularium causis præpositæ de mente S.D.N. Vrbani Papæ VIII. *sub 21. Septembris 1624.* vbi *sub §. 36.* habentur hæc verba, *Iurentque Electores secundum veritatem cuiusque Conscientia probiores ac magis idoneos electuros*, & postea *sub §. 40.* distinctè præcipitur Generalibus ad quos spectat vt omnia decreta prædicta inter alias eorundem Ordinum perpetuò valituras Constitutiones reponant, interdictaque omnino eiusdem facultate illa declarandi, & aduersùs eam vnquam dispensandi Quomodo autem eiusmodi iuramentum præstandum sit? ponit Sigis. a Bononia *de elect. dub. 26. à num. 5.* & Lauor. *d. tit. 4. cap. 19. num. 49.*

183 Deinde tractatus præcedere debent ex gloss. *verb. tractantes, in cap. in nomine, 23. dist.* Sunt enim veluti præparatio ad electionem, non autem electio, fitque in eis discussio eorum, quæ facienda sunt, nominantur vtrinque plures, qui iudicantur digni electione, & fit collatio nominatorum personæ ad personam, meriti ad meritum, & zeli ad zelum, iuxta *d. cap. in Genesi, & cap. Cumana, de electione*, & quisque dicit quod sibi videtur, absque eo tamen quòd sequatur aliqua conclusio, vel electio. Vide Sigism. à Bononia *d. tract. de elect. dub. 56. num. 6.* Vnde aliqui existimauerunt huiusmodi tractatus esse de substantia electionis; ex quorum numero sunt gloss. *verb. in tractatu, in cap. cum in veteri, de elect.* Antoo. de Butr. *in cap. cum inter, n. 7. & in cap. causis, de elect.* Petr. Gregor. *d. tit. de elect. cap. 15. in fine.*

184 Secundò requiritur substatialiter, vt scrutatores, qui eligentium suffragia exquirere, ac suscipere debent, assumantur per Collegium, quia si per se ingerantur, redduntur suspecti; vt resoluunt Lauor. *d. tit. cap. 19. num. 45.* Tambur. *d. disput. 5. q. 6. num. 4.* licèt hoc ita indistinctè sumptum dubio non careat, si credimus Panorm. *in d. cap. quia propter.*

185 Tertiò, requiritur etiam substantialiter vt scrutatores tres, & non pauciores eligantur, aliàs enim electio esset nulla; ita tenent *in d. cap. quia propter*, Abb. *num. 13. vers. tertium substantiale.* Imola *num. 7.* Innoc. *num. 4.* Bald. *à num. 31.* Ioan. Andr. *num. 9 vers. assumuntur*, dum vult quòd substantialia illius text. incipiant à verbo assumantur, Butr. *22. vers. dicitur sexto*, Host. *num. 17. & 43.* Card. *n. 3. q. 13.* Anchar. *col. 1. in fine*, Goffred. *cons. 187. num. 1.* vbi quòd ab hac opinione non sit recedendum in consulendo, nec in iudicando, Rebuff. *super concord. tit. de Regia ad Prælat. nomin. facien. §. vlt. verb. formam, vers. tres*, Franc. Marc. *decis. 1201.* Ioan. de Friburg. *in sum. tit. de elect. q. 7. col. 2. vers. assumantur*, Syluest. *in sum. verb. electio 2. num. 12. vers. tertium*, Angel. *in sum. eod. verb. num. 16.* Tabien. *eod. verbo 1. num 20. vers. secundum quod*, Rosell. *col. 5. vers quot sunt forma*, Roman. *cons. 332. num. 6. 11. & 12.* Boërius *ad Mandaget. de elect. cap. 22. lit. C. & cap. 23. lit. Q.* Fr. Emman. *in sum. p. 1. cap. 102. num. 3. vers. dizemas la Ordenacion, & quæst. Regul. tom. 2. q. 51. art. 2.* Rendina *in prompt. recept. sentent. tom. 1. tit. 36. num. 17.* Azor. *d. p. 2. lib. 6. cap. 14. q. 11.* Iodoc. Lorich *in thesauro vtriusque Theolog. in verb. Electio, in forma prima scrutiny, vers. secundò, vt ipsi eligant* Ludou. Miranda *d. q. 23. art. 15. concl.* Suar. *de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 5. n. 8. in fine*, Sigism. à Bononia *d. tract. de elect. dub. 20. num. 1.* Tamburin. *d. disp. 5. q. 6. num. 5.* Laoor. *d. tit. 4. cap. 19. num 46.* Castellin *de elect. Canon. cap. 3. num. 2. vers. secundo.* Et ratio huius sententiæ est, vt tres faciliùs conueniant & fideliùs negotium tractent, Host. *in sum.* Petr. de Biax. Butr. & Beltrand. *locis allegatis.*

186 Quartò, requiritur essentialiter, vt tres scrutatores debeant esse de Capitulo, aliàs electio nulla est, vt colligitur *ex d. cap. quia propter*, vbi expressè dicitur, quod hi tres sint de Collegio, & postea subditur electionem aliàs factam non valere: & ideò ita tenent *in eod. cap. quia propter*, Abb. *num. 13. vers. quartum substantiale*, Imol. *num. 8.* Ioan. Andr. *num. 11.* Butr. *num. 22. vers. dicitur septimò*, Host. *num. 15. & 43.* Card. *num. 5. q. 12.* Compostel. *num. 5. in fine, vers. de Collegio*, Anchar. *col. 2. vers. circa hoc*, Goffred. *in sum. de elect. n. 7.* Host. *in sum. eiusdem tit. §. qualiter facienda, col. 4. vers. de Collegio*, Roman. *d. cons. 312. num. 11.* Rebuff. *loco citato, vers. quartò requiritur.* Biax. *de elect. p. 3. cap. 24.* Franc. Marc. *d. decis. 1201. in fine*, Ludouic. à Miranda *d. q. 23. art. 29. concl. vnica, vers. quartò*, Sigism. à Bononia *d. dub. 20. num. 3.* Lauor. *d. tit. 4. cap. 19. num. 47.* Tamburin. *d. disput. 5 q. 6. num. 7.* Castellin. *d. cap. 3. num. 2. vers. tertiò.* Rota *in d. Meten. vers. neque est verum, & in d. Treueren. Abbatia, la 1. vers. & quod etiam.*

187 Et qoamuis, secundùm aliquos substantialia formæ illius cap. non incipiant à verbis illis, *assumantur tres de Collegio*, sed à verbis immediatè sequentibus, *qui secretè, & sigillatim vota cunctorum diligenter exquirant*, prout gloss. *ibid. verb. sanior, in fine*, & fuit opinio Vincentij, & Tancredi, Mandag. *de elect. cap. 23. in verb. irritari*, vbi quòd in Curia fuit confirmata electio Abbatis Tullen. licèt in ea fuerint electi sex scrutatores, tres scilicet de Collegio, & tres extra Collegium, qoem etiam refert Cardin. *in eod. cap. quia propter, num. 13. q. 12. vers. & iuxta Mandagotum*; & hanc opinioοem esse in Curia receptam dicunt, licet ipsi contrarium expressè teneant, Host. *in sum. de elect. §. qualiter facienda, col. 4. vers. assumendo*, Goffred. *d. num. 7.* Ioan. de Friburg. *in sum. tit. de elect. q. 7. col. 2. vers. assumantur.* Ioan. Andr. *num. 9. vers. assumantur, in dict. cap. quia propter.*

188 Prædicta tamen opinio gloss. non est vera, vt patet ex supradictis, & benè dicunt Doctores modò allegati, neque probatur quòd sit recepta in Curia, quia non est credendum Doctori de receptione attestanti, prout neque creditur de consuetudine attestanti, Mohedan *decis. 1. & 3 de consuetud.* & est ratio, quia consuetudo est quid facti, & quod tunc fuit, potest hodie non esse; per quam rationem semper Rot. reprobauit opinionem illorum, qui teoent quòd credatur Doctori attestanti de consuetudine, quando est versatus in illo foro. Eóque magis non est credendum dictis

Docto

Doctoribus; quia hoc dictum non videtur congruum, cùm ferè omnes prædicti Doctores videantur moueri ex prædicta confirmatione electionis, in qua fuerunt adbibiti sex scrutatores; quæ quidem electio, vt rectè Rota aduertit *in dictis Meten. Monastery, & Treueren. Abbatia*, per Summum Pontificem potuit confirmari ex gratia, non autem ex eo quòd electionem censuerit validam, & sic in terminis quod electio sit nulla, quando cum scrutatoribus de Collegio adhibentur alij, qui non sunt de Collegio, fuit dictum *in Nicien.*
189 *Parochialis 25. Iuny 1619. coram Card. Virili*, vbi etiam fuit resolutum concursum esse nullum, in quo cum examinatoribus synodalibus interuenit alter, qui non sit examinator synodalis, & citat Nicol. Garc. *de benefic. p. 9. cap. 2. num.* 83. & 84. *& num.* 324. 341. & 342. qui refert ad hoc decisiones Rotales, & asserit ita declarasse sacram Congregationem *in vna Toletana*, & nouissimè vidi eodem anno 1619. ab eadem S. Cong. bis decisum *in vna Messanen.*

190 Nec etiam potest dici electionem adhibitis pluribus scrutatoribus, quàm tribus, posse sustineri, ex reg. *vtile, de regul. Iuris. in 6* quia hæc regula noo habet locum quando aliquid inducitur pro forma substantiali, prout est quod tres tantum eligantur scrutatores de Collegio, nam cùm forma sit indiuidua, *Vtile per inutile vitiatur.* Decian. *cons.* 532. *num.* 5. Mandos *reg* 27. *q.* 24. *num.* 10. Matiens *l. 1. gloss. 4. n. 9. tit. 4. lib. 5 nouæ Recop.* Bell. *consult. 12. num* 30. Gutier. *Canon. lib. 2. cap. 15. n.* 114. Rota *decis.* 471. *num. 9. p. 1.* & in terminis electionis Roman, *cons. 66. num. 2. vsque ad finem*, vbi quòd stante statuto, vt electio fiat ad annum & non vltra, & si contra fiat, sit nulla, electio facta per triennium est nulla in totum, quia illa verba dant formam electiooi, quæ facit eam indiuiduam, quem sequitur Alciat. *in l. 1. §. sed si mihi, num. 13. ff. de verbor. oblig.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 2. cap.. num. 59.* & fuit dictum *in dict. Treueren. Abbatia, la 1. vers. & quamuis.*

191 Verùm autem consuetudine possit introduci, vt aliqui extra Collegium interueniant in electione, possintque eligi scrutatores? Quæstio est non contemnenda; in qua affirmatiuam partem sequuntur Card *q. 12. in princ in d. cap. quia propter*, Specul. *de elect. §. 1. num.* 12. Boër. ad Mandagot. *de elect. cap. 23. lit. R vers adde*, quorum opinio procedit tantùm quando illi extra Collegium de consuetudine legitimè præscriptam habent vocem, tunc enim, vt considerat Card. *loco præcitato*, hi dicuntur de Collegio eligentium, ac per consequens aliquo modo dici possuot scrutatores de Collegio electus fuisse. Verùm quando prætenditur de consuetudine posse eligi plures quàm tres scrutatores, aut ex his aliquos extra Collegium, talis consuetudo non esset obseruanda, quia contrauenirer dispositioni *d. cap. quia propter*,
192 qood cùm sit lex Papæ, non potest abrogari saltem absque illius scientia, vt egregiè probant Driedon. *de libertate Christiana, lib. 1. cap. 2. in fine*, Vasq. *in S. Thom.* 1. 2. *q.* 97. & *ibi* Petr. de Lorca *in*
193 *tit. de legib. disput. 29. in princ.* nam ad inducendam consuetudinem contra Canones requiritur scientia, & expressus consensus Papæ, etiam quantocunque temporis spatio illa fuerit seruata, Archid. *in cap. cùm do beneficio, num. 2. circa med. vers. nam & ibi notat, de prabend. lib. 6.* vbi Ioan. Andr. *post princip.* Gemin. *num.* 6. & Franc. *num. 3. & 4.* S. Antonin. *in sum. p. 1. tit. 16. cap. vnic. §. 2. ante fin. vers. dicit autem Ioannes.* Salas *d. disp. 19. num. 62. in fine*, Verall. *decis. 204. num. 3. p. 5.* Caualer. *decis. 91. n. 8. & 9.* Ratio est, quia Summus Pont. non habet po- 194
testatem à Populo, sed immediatè à Deo, & ideo non est populus, qui inducit consuetudinem contra Canones, sed auctoritas Papæ permittentis, Abb. *in d. cap. fin. num. 8. in fine, de consuet.* Salas *de legib. q. 97. tract. 14. disput. 19. sect. 6. num. 59. vers. hac sententia*, quod in lege Ciuili secus est; nam lex Ciuilis tendit ad bonum publicum, & in vtilitatem priuatorum; vnde si populus vult sibi præiudicium inferre, Principes ab eodem populo potestatem habentes non curant, *l. de quibus, vers. nam eum ipse, ff. de legib.* S. Thom. 1. 1. *quæst. 47. art. 3. in resp. ad* 5. Abbas *in cap. fin. num. 9. de consuet.* Driedon. *d. tract. de libert. Christiana, cap. 11. ad fin.* Rota *in d. Treueren. Abbatia, la 2. vers. secundò* Quæ eo magis de plano procedunt, cùm text. *in d. cap. quia propter*, habeat decretum irritans, quod tollit omnem consuetudinem in contrarium, vt in puncto Boër. *decis. 1. num. 49. & 50.* Nec obstat, quòd aliqui dicebant, quòd scilicet in hoc casu non agitur de præscribenda lege, sed communi Doctorum sententia; quia imò de præscribenda lege agitur, nam licèt aliqui Doctores interpretentur substantialia illius text. incipere à verbis, *qui secretè inquirant*, nihilominus communis intellectus est, quòd substantialia incipiant à verbo, *assumantur*, vt supra ostendimus, & hoc in aliis Iuribus declaratur *in cap. Ecclesia vestra, il 2. 57 §. denique, de elect.* vbi est expressum quòd clausula illa posita *in d. cap. quia propter*, dum post requisita ad electionem legitimè faciendam subiungitur, *electio aliter facta non valeat*, refertur ad ea omnia, quæ attentantur contra formam electionis repertam solùm ab alio textu in Concilio generali, non autem ad alia ibi narrata, quæ ad electionem faciendam reperta sunt, *ab aliis etiam Canonibus*, &c. & sic agitur de præscribendo contra Ius, non autem contra communem sententiam, quæ communis sententia versatur solùm circa interpretationem illius text. ex Suar. *de legib. lib. 6. cap. 5. num. 1. vers. de hac igitur interpretatione.*

Quintò, requiritur essentialiter vt huiusmodi 195
scrutatores cunctorum electorum vota diligenter exquirant, *d. c. quia propter*, ibi, *exquirunt*; quod verbum ex parte scrutatorum importat, vt ex se & proprio ore exquirant, imò adhibitis quibusdam verbis adhortatoriis, quæ tamen non possunt dici de substantia, prout de substantia est, quod ipsi exquirant, Specul. *de elect. §. 1. num.* 17. quem sequuntur Bertachin. *de Episcopo, lib. 2. p. 1. num.* 2. Butr. *num.* 25. Abb. *num. 5. vers. nota etiam*, Host. *n.* 30. Innocent. *num. 6. in d. cap. quia propter*, Rota *in d. Treueren. Abbatia, la 1. vers. tertiò.* Ex parte verò electorum importat quòd non possunt in scriptis vota sua præstare, Boër. *decis. 1. num.* 25. Roman.
sing. 801. vbi *additio.* Et quamuis aliqoi velint 196
quòd eligatur quartus scrutator, qui vnà cum notario scrutetur scrutatores, rectius tamen, & communiter seruatur quòd duo ex illis tertium scrutentur: ita tenent *in d. cap. quia propter*, Abb. *num. 9. vers quartò quæritur*, Innoc. *in verb. cunctorum, num. 6.* Host. *n. 43. vers sed quis inquiret*, Ioan. Andr. *num.* 18. Butr. *num.* 26. & Compostel. *num.* 6. Biax. *de elect. p. 3. cap. 26. num.* 8. 10. Fridebrug. *in sum. de elect. q. 7. col. 2, ante fin. vers. & pmo.* Ros. *in sum. verb. elect. 1. col. 5. vers. quot sunt.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 2. quæst. 52. art. 3.* Rendina *d. tom. 1. tit. 36. num.* 18.

*num.*18. Rota *in d. Treueren. Abbatia*, *la* 1. *vers. secundò*.

197 Per verbum illud *vota* intelligi debent depositiones, & animorum desideria; vt aduertit Ludouic. Miranda *d.q.*23 *art.*29.*concl.vnica, vers. septimo*. Et particula alia *cunctorum*, intelligit vt nullo omisso, nam quoties omittitur scrutatio vnius solius voti ex præsentibus, electio est nulla: vt *in d.cap. quia propter* docent Ioan. Andr. *col.* 3. *&* 5. Host. Panorm. & Specul. *tit. de elect.* §. 1 *vers. si ergo viam*, Petr. de Biax. *in sua direct. de elect. p* 3. *cap.* 27. *num.* 1. *&* 2. Suar *tom.* 4. *de Relig. tract* 8. *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 14 Tamburin. *d. quæst* 6. *num.* 9. vbi intelligit si esset contemptus At verò alia *diligenter* importat, quòd debeant scrutatores interrogare Electores & Suffragatores in quem consentiant, & quare, & quo zelo; & de meritis & qualitate illius. Ita Panorm. tradit Ludouic. Miranda *loco proximè citato*. Vota huiusmodi vt efficacia sint, debent esse determinata, pura, syncera, gratuita, *cap. in nomine, vers. quòd si præuentus*, 23. *dist.* Ioan. Andr. *in cap. in electionibus, num.* 4. *de elect. lib.* 6. necnon absoluta, non verò conditionalia, *d. cap. in electionibus*, Galet. *in margarita casuum Conscientiæ, verb. eligere vlt.* Ludou. Miranda *d. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 17. *concl.* 2. vbi intelligit de conditionibus, quæ reddunt electionem incertam, perplexam, & dubiam, non verò de aliis, quæ nihilominus sunt ex natura actus. Vnde non valere electionem factam sub conditione, *si vacat*, vel simili, & in ea nihil aliud possit quod sonet, in conditionem etiam de præterito, seu de præsenti, resoluunt gloss. *verb. incerta, vers. contrarium, in d. cap. electionibus*, Rebuff. *in concord. in forma mandati, verb. nnodatus, vers. intellige*, vbi Dom. *num.* 10. *&* 11. Franch. *n.* 5.
198 Rip. *lib.* 2. *respo* *f.* 32. vbi ait electionem factam sub illa conditione, *si placuerit Summo Pont.* irritam fore, Cou. *lib.* 3. *var. cap.* 16 *num.* 2. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 9. *cap.* 2. *num.* 9. Contra Fr. Emman.
199 *quæst. Regul. tom.* 2 *quæst.* 51. *art.* 3. Et demùm, quòd electores non possint sub conditione, vel alternatiuè eligere, per *d. cap. in electionibus*, tradunt Syluest. *in sum. verb. elect.* 2. *num.* 6 Roch. *de iurepatron. verb. honorificum, q.* 8 *num.* 29. Lanot *dict tit.* 4. *cap.* 10 *ex num.* 60. vbi *num.* 63. subdit vota hæc debere esse expressa, id est, scripto, seu voce, non autem per fabas, aut lupinos, quia sic facta non valerent.

200 Illud tamen aduertere oportet, quòd si quis per votum conditionatum vel incertum suffragaretur, votum tale pro non dato habetur, nec in aliorum numero computatur, ac si neminem nominasset, vel ab extraneo datum esset, sed electio consurgit ex aliis votis si aliquis maiorem eorum partem obtinuerit, vt notat Lanot. *d. cap.* 19. *n.* 64. Idem quoque erit si ex alio capite vota essent inutilia, vt si nominarentur personæ à passiua voce omnino exceptæ, vt explicat Sigism. à Bononia *d. tract. dub.* 29 vel si in scrutinio per schedulas celebrato reperiatur aliqua schedula alba, tunc enim ea reiecta, ac si non esset, cætera vota numerantur. Ita Nauar. *consil.* 7 *de elect.* Fr. Emman. *d. tom.* 2 *quæst.* 32. *art.* 13. Ludou. Miranda *d. tom.* 2. *q.* 23 *art.* 20.

201 Sextò, requiritur essentialiter, vt vota huiusmodi secretè exquirantur, *d. cap. quia propter*, ibi, *qui secretè*, id est, secundùm Innoc. & Panorm. seorsum ab aliis de Collegio: ita Ludou. Miranda *d. tit. art.* 29. *concl. vnica, vers. quinto* Quod dupliciter fieri potest; primo modo, si singuli electores viua voce proferant coram scrutatoribus, quem eligunt, & aliquis ipsorum scrutatorum scribat, quem modum seruandum esse contendunt Boët. *decis.* 1. *num.* 35. & Cuch. *instit. maior. lib.* 4. *de elect. num.* 222. Suar. *d. cap.* 5. *num.* 10 Tamburin. *d. q.* 6. *num.* 8 Sigism. à Bononia *d. tract. dub.* 27. *num.* 11. Lanot. *d. cap.* 19. *num.* 75. Quicquid dicat Ludou.
Miranda *d. q* 23. *art.* 15. *concl.* 2. Si enim electi fue- 202
rint à Superioribus aliqui, qui vota omnium diligenter excipiant, electionem ita factam reputari secretam & Canonicam censuit sacra Congregatio, vt attestantur Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5. *cap.* 4. *num* 189. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol.* 6. *decis.* 197. *num.* 2. *p.* 4. Castellin. *de elect. cap.* 4. *n.* 4 Sigism. à Bononia *in simili tract. dub.* 28.
num. 11. Et in electione Abbatissarum, vel alte- 203
rius Superiorissæ posse vota per Episcopum, vnà cum Vicario, vel alio viro assumpto oretenus accipi, censuit eadem S. Congreg. sicut referunt Galet. *in margarita casuum Conscient. verb. Abbatissa*, Nicol. Garc. *d. num.* 189. Molfes. *in Theologia morali, p.* 1. *tract.* 6. *cap.* 16. *num.* 154. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resol.* 637. *in* 2. *edit.* Castellin. *d. cap.* 4. *num.* 4. *&* *cap.* 5 *num.* 28. Fr. Sigism. à Bono-
nia *d. dub.* 27. *num.* 1. Lanot. *d. num.* 8. *in fine*. Secundo 204
modo, vt quisque eligentium in schedula votum suum scriptum deferat, adeò vt nec ipsis scrutatoribus notum fiat, Lanot. *d. cap.* 19. *num.* 75. Tamburin. *d. q* 6. *num.* 8. & hic modus videtur magis conueniens; & consulerem vt semper sic fiat, licèt obseruantia quamplurimarum Religionum sit in contrarium.

Septimò requiritur essentialiter vt vota singu- 205
lorum eligentium nunquam publicentur, sed secreta maneant, Concil. Trid. *d. sess.* 25. *de Regularibus, cap.* 6. Bonac. *de elect. Pontif. disp.* 1. *q.* 5. *p.* 1. *à num.* 5 Lauor. *d. cap.* 19. *num.* 54. vbi *num.* 55. subdit, quòd si quis de facto attentaret dare votum publicè & palàm, non debet permitti; quia si hoc fieret vidente, vel consentiente Capitulo, vel maiori parte illius, electio esset nulla, per regul. *l. non dubium, C. de legib.* Garc. *de benefic. part.* 5. *cap.* 4. *num.* 184. Castellin. *de elect. cap.* 5. *num.* 25. Lauor. *d. tit.* 4. *de elect. cap.* 19 *num.* 55. Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 31. *num* 4. Laurent. de Peirinis *de priuil. Regul. tom.* 3. *in additam. c.* 9. *n.* 23. *pag.* 447. qui omnes resoluunt quod si vnus electorum publicè manifestaret suum votum, permittente Capitulo, electio nulla esset. Et aduertit Fr Emman. *quæst. Regul. tom* 2. *q.* 52. *art.* 9. intentionem Concilij *dicto loco* fuisse statuere, quòd Capitula facerent electiones secretas in hoc sensu, id est, quòd non permitterent fieri aliquid ex quo publicari pos-
sint nomina eligentium; & ideò electionem Ab- 206
batissæ factam per vota non secreta etiam per ignorantiam Decreti Concil. *in d. cap.* 6. non valere, neque Episcopum posse dispensare censuit sacra Congreg. sicut referunt Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol* 197. *n.* 7. *p.* 4. Molfes. *d. p.* 1. *tract.* 6. *cap.* 16. *num.* 156. Nouar. *in singularib. Canon. concl.* 86. *num.* 3. Sigism. à Bonon. *d. tract. de elect. dub.* 31. *num.* 10. Laurent. de Peirinis *dict. num.* 23. *pag.* 447.

Hinc eligentes per schedulam aliquo patenti 207
signo signatam vt innotescat scrutatoribus, vel vni ex illis, quòd talis elector eligit illum nominatum in schedula, faciunt electionem non secretam, & peccant mortaliter, ac proinde sic electus factus de hoc certus tenetur resignare Prælaturam, siue Officium, vel petere à Sanctissimo

confirma

confirmationem cum dispensatione : ita refe-
runt à sacra Congregat. decisum Laurent. de Pei-
rinis tom. 1. de Relig. subdito & Prælato, q. 1. de obe-
dientia, cap. 21. Castellin. de elect. cap. 4 num. 61.
208 Hinc etiam electio erit nulla quando aliqui
ex electoribus vnicam schedulam recipiont voi-
co nomine scriptam, & nomen electi notum
scribæ, vel alteri reponunt in capsula, similiter
qui accipiunt de manu scribæ duas schedulas, &
vnam, quam voluerint, reponunt, alteram scin-
dunt, qoia scriba potuit reuelare talem, qui oon
habuit oisi vnam schedulam, vel talem, qui non
habuit duas : ita censuit sac. Congregat. cuius de-
clarationis nobis idonei testes sunt Nicol. Garc.
d. cap. 4. n. 193. Aloys. Riccius d. Neapol. decis. 197.
n. 4. part. 4. Castellin. de elect. c. 5. n. 25. Fr. Sigismund.
à Bononia dict. tract. de elect. dub. 31. num. 6. Rota in
dict. Treueren. Abbatia, la 1.
209 Pura tamen, & simplex ostensio schedulæ se-
cretò facta ab aliquo ex electoribus ad effectum,
vt videat quem ipse eligat, non tollit quin ele-
ctio subsequens immediatè sit secreta; sicut re-
soloont Nauar. cons. 4. in antiquis, aliàs 9. in nouis, de
elect. Sayr. in floribus decision. sub eodem tit. de elect.
decis. 4. Fr. Emman. in sum. p. 1. cap. 101. n. 4. Castell.
in tractat. de elect. cap. 4. num. 3. Bonacin. de legitima
Summi Pontif. elect. disput. 1. q. 5. puncto 1. num. 10.
obseruantes eo casu electionem esse irritam, &
nullam quando electorum vota culpa, & dolo
totius, vel maioris partis Capituli publicaren-
tur, vel quando manifestatio vnios, vel plu-
riom votorum est realis causa, vel præsumptiua
rationabiliter quod electio sequatur in hanc, vel
illam personam particularem ex vi illius osten-
sionis. Vnde prouenit, vt Nicol. Garc. dict. cap. 4.
num. 183. Molfes. in sum. Theologia moralis, part. 1.
tract. 6. cap. 16. num. 153. & Tamburin. dict. disput. 5.
210 q. 21. num. 14. existimauerint ostensionem vnius
schedulæ, siue per malitiam, siue per errorem,
dummodò non causet effectum, de quo suprà, non
officere secretæ electioni, si tamen maior pars suf-
fragiorum ostenderet esse nullam electionem, ex
quo ante publicationem scrutinij electio mani-
211 festaretur contra formam Concilij in d. cap. 6. Ve-
rùm Rota in d. Treueren. Abbatia la 1. censuit ele-
ctionem esse nollam, etiamsi vnicum tantùm suf-
fragium publicetur, prout refert Sigism. à Bono-
nia dub. 31. ex num. 4. nisi talis manifestatio fieret
in fraudem, Lauor. d. tit. 4. cap. 19. n. 54. Nicol. Garc.
dict. cap. 4. num. 193. vbi ait sic esse intelligendum
Nauar. cons. 9. de elect. quod tamen debet conclu-
denter probari, secundùm Sigism. à Bononia dict.
dub. 31. num. 8. & 9.
212 Octauò, requiritur quoque essentialiter, vt in-
quisitio suffragiorum fiat sigillatim, & electores
non vocentur ad scrutatores bini, vel terni, sed
singuli, vt colligitur ex d. cap. quia propter, ibi, sigil-
latim, & tradunt Ludouic Miranda d. conclus. vnica,
vers. sexto, Sylvest. in sum. verb. electio. 1. q. 5. Sigism.
à Bononia d. tract. de elect. dub. 26. n. 1. Tamburin.
d. disput. 5. q. 6. num. 10.
213 Nonò, requiritur etiam essentialiter vt omnium
electorum vota sigillatim exquisita in scriptis re-
digantur, vt colligitur ex d. c. quia propter, ibi, & in
scriptis redacta, & ibi tradunt Abb. n. 6. Butr. n. 27.
Ioan. Andr. n. 19. Host. n. 31. vbi expressè quòd ali-
ter non seruatur forma, Innoc. n. 6. Imol num. 5. in
fine, vers. in gloss. redacta, vbi quòd hoc requiritur,
quia melius constat de voto per scripturam, hoc
est, ne memoria scrutatorum pereat, Biax. dict. p. 3.
Angust. Barbos. de Iure Eccles. vniu.
cap. 28. num. 1. cum seqq. Ludouic. Miranda d. art. 19.
concl. vnica, vers. octauo. Lauor. d. cap. 19. n. 81. Tam-
burin. d. disput. 5. q. 6. n. 11. Rota in d. Treueren. Ab-
batia la 1. vers. quarta, nec in hoc derogata est dis-
positio d. c. quia propter, per Concil. Trident. d. c. 6.
quatenus vult omnes Regularium electiones de-
bere fieri per vota secreta, vt aduertunt Doctores
supra citati, in vers. & ideò forma; quicqoid dicat
Ludouic. Miranda d. conclus. vnica, vers. nono.
Decimò, substantialiter requiritur, vt omnia 214
suffragia mox in communi publicentur, omni
prorsus appellationis obstaculo remoto; ita col-
ligitur ex dict. cap. quia propter, ibi, mox publicent in
communi, in quo particula illa mox interpretatur,
id est, incontinenti, nullo actu extraneo interpo-
sito: vt per Sylvest. verb. electio. 1. q. 10. Ludouic Mi-
randa d. q. 23. art. 19. concl. vnic. vers. decimo, Lauor.
d. tit. 4. cap. 19. n. 82. vbi subdit, quòd esset moralis
interruptio si interponeretur alius actus pertinens
ad impediendam, siue differendam electionem,
vel si absque alia causa cogente Collegium non
facta tali publicatione dissolueretur, & addit di-
ctionem mox verificari in modico tempore, quod
iudicabitur arbitrio boni viri, habito respectu ad
ipsius rei circumstantias, de quo vide Doctores
citatos in tract. de dictionibus vf. fr. dict. 103. num. 4.
Et quòd etiam sit de forma substantiali, vt vota 215
in scriptis redacta publicentur, tenent in dict. cap.
quia propter, Host. n. 44. vers. quintum est, Ioan. Andr.
n. 23. vers. q. Anch. & Butr. eod. vers. Biax d. p. 3. c. 29.
in princ. Rota in d. Treueren. Abbatia, la 1. vers. quin-
ta, & in Meten. Abbatia 4. Februarij 1628. coram
R. P. D. Dunozetto.
Vota autem dicuntur in communi publicari 216
quando integer eorum numerus publicè quoad
totam Congregationem profertur, non exprimen-
do in quorum fauorem data fuerint, vel quot ex
ipsis electoribus in hanc vel illam personam de-
scenderent, sed explicando tantùm numerum per-
sonarum, quæ suffragium tulerunt: ita Tamburin.
d. disput. 5. q. 6. num. 12. licèt electores ante scruti- 217
nij publicationem variare poterint, & alios ad
libitum nominare, cap. quod sicut, de electione. Pu-
blico tamen scrutinio non possunt amplius no-
mina variare, sed collatio facienda est, & cele-
branda electio; vt expressè probat text. in cap. pu-
blicato, eod. tit. & tradunt Sylvest. in sum. verb. electio.
1. q. 7. Fr. Emman quæst. Regul. tom. 1. q. 5. art. 14. Va-
ler. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tracta. 3.
n. 104. in med. Ludouic Miranda tom. 1. q. 18. art. 24.
conclus. 2. Rot. in nullius Canonicatus 12. Maij 1628.
coram R. P. D. Dunozetto, me citato in hoc loco, Le-
zana in sum quæst. Regul. tom. 3. verb. electio, num 12.
Publicatio scrutinij realis & distincta necessaria 218
est in electionibus Abbatum, per quorum obitum
viduatur Ecclesia, sacr. Congregat. Concil. in nul-
lius 5. Iulij 1628.
Vndecimò; substantialiter requiritur, vt facta 219
suffragiorum publicatione statim fiat collatio vo-
torum respectu numeri, meriti, & zeli, itaut non
sufficiat habere maiorem suffragiorum partem,
sed requiritur vlterius eandem esse saniorem. Ita
colligitur ex d. cap quia propter, ibi, vel maior, & sa-
nior pars Capituli, &c. Ludouic. Miranda dict. q. 23.
art. 27. in princ. & concl. 1. Tamburin. d. q. 6 num. 13.
Lauor. dict. tit. 4. cap. 19. num. 83. vbi, num. 84. dicit,
quòd particula illa, maior, intelligitur respectu nu-
meri, & alia, sanior, denotat auctoritatem, zelum,
& meritum electorum. Fit autem collatio zeli ad
actum quando expenduntur intentiones eligen-
Y tium,

tium, & num bonus, vel malus sit zelus, ab effectu, & persona electa iudicandum erit, an vita, moribus, doctrina, pietate, cæterisque virtutibus aliis præstat, vel sit inferior, an proximus eligentium, vt ex affectu carnali videatur electus, & malo zelo. Ita Petr. Gregor. *dict. tit. de elect. cap.*16.
220 *num.*14. Lanor. *d. cap.* 19. *num.* 83. Et obserua quòd electio debet fieri à maiori parte comparatiuè, ad minorem partem omnium congregatorum pro electione, secundùm Abb. *cons.*25. *num.*4. *lib.*2. *& in dict. cap. quia propter, num.* 5. Franc. Marc. *decis.*924. Perez *l.* 3. *glos.*2. *post princ. tit.* 3. *lib.* 2. *Ordin.* Lanor. *dict. cap.*19. *num.* 85. Quandoque tamen electus à minori parte præfertur, veluti si à maiori parte electus non sit idoneus, & vbicumque electio ob culpam maioris partis deuoluitur ad minorem, *cap. dudum* 22. *cap. congregato, de elect.*

221 Verùm cùm plura inconuenientia orirentur ex inuestigatione, quænã esset maior, & sanior pars, oportebat enim, vt omnia vota publicè coram scrutatoribus scriberentur, & coram omnibus, & publicarentur non solùm quoad numerum, sed quoad personas ipsas suffragia ferentes, ideò Concil. Trident. *dict. cap.* 6. meritò decreuit electiones in posterum per vota secreta esse faciendas, ita vt singulorum eligentium nomina nunquam publicentur: ex quo factum est, vt amplius non inquiratur, quænam suffragiorum pars sit sanior,
222 sed tantummodò maior, seu minor ipsorum numerus respiciatur: quapropter valida reputabitur electio à maiori votorum, seu suffragiorum numero facta, dummodò ipsa vota sint legitima, nec vllam patiantur exceptionem, & persona digna eligatur: semper enim maior pars Capituli sanior præsumitur, si persona electa indignior non sit. Ita Franc. Marc. *decis.*782. *num.* 3. *part.* 1. Suar. *de Relig. tom.*4. *tract.* 3. *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 13. Sigismund. a Bononia *de elect. dub.* 38. *num.* 8. Lauor. *dict. tit.* 4. *cap.* 19. *num.* 89. Tamburin. *d. disput.* 5. *q.* 9. *num.* 21. Rota *in nullius, seu Pampilonen. Canonicatuum de Roncesuall.* 22. *Maij* 1628. *coram R. P. D.*
223 *Dunozetto iun.* Quæ quidem maior pars non attenditur comparatione minoris, & respectu numeri, sed respectu & in ordine ad totum Capitulum, *cap. Ecclesia vestra, il* 1. & *ibi* Abb. *num.* 1. & alij communiter, *de elect.* idem Abb. *cons.* 25. *num* 4. *p.* 2. gloss. *verb. constitutum in cap. omnes, de constitut.* & *ibi* Felin, *num.* 20. Franc. Marc. *decis.* 1032. *num.* 1. & *decis.* 1504. *num. etiam* 1. *p.* 1. Roch *de iurepatron. verb. honorificum, q.* 58. Lambert. *eodem tract. p.* 3. *q.* 4. *art.* 2. Ludouic. Miranda *in manual. Prælat. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 24. & fuit resolutum *in Tarraconen. Abbatia* 14. *Ianuarij* 1630. *coram R. P. D. Duran.* In quo numero hi solùm computantur, qui in eadem electione votum habuerunt, vt per Abb. *in dict. cap. Ecclesia vestra, il* 1. *num.* 1. & ideo non est ha-
224 benda ratio in huiusmodi computatione de votis illorum, qui recedunt à loco, vbi facienda est electio, *cap. cum nobis*, vbi Abb. *num.* 4. *de elect.* nec illorum, qui noluerunt votare, gloss. *in Clement. quod ci ca. verb. quo in facto, ante fin. vers. & in his etiam*, vbi Vitalin. *num.* 29. *vers. aut fuerunt vocati, de elect.* Nauar. *cons.* 7. *num.* 1. *eod. tit. in nouis*, Fr. Emman. *quæst. Regular. tom* 2. *q.* 52. *art.* 13. quos sequuta est Rota *in Cæsaraugustana electionis* 20 *Martij* 1623. *coram Reuerendiss. Dom. meo Coccino Decano.* Viro quidem indefessi laboris, & studij, moribus suauissimis prædito, incomparabili vitæ virtute excellenti, magnæ in pauperes misericordiæ, qui dum ad purpuratorum Collegium omnium acclamatione meritissimus habebatur, ex hac lachrymarum valle ad gaudia Beatorum transmigrauit, felicior inter Rotæ Auditores defunctus quàm si irremuneratus mundo, Cardinalitio galero, quem illi liuor & inuidia surripuit, cohonestatus obiisset: *quanto enim quis in loco superiori*, vt Augustinus ait, *tanto in periculo maiori versatur.*

Vbi verò eligentium vota in duas æquales se diuiserint partes, Metropolitani iudicio præferatur ille, qui maioribus iuuatur studiis, ac meritis, *cap. si forte* 63. *dist.* gloss. *in cap. obeuntibus* 35. §. *nunc primò quæritur, post med. vers. sed quid, ead.* 63. *dist.* & *in cap. Ecclesia vestra el* 2. *verb. non consenserit, post med. vers. sed quid, de elect.* vbi quòd si par est zelus, numerus, & auctoritas eligentium, tùnc inde recurritur ad meritum electi, idémque tradunt Butr. *in d. cap. Ecclesia vestra num.* 25. *vers. quandoque hinc*, Turrect. *in d. c. si fortè num.* 1. *vers. in* 1. *notab.* Innoc. *in cap. cum in iure* 33. *num.* 2. *de elect. in* 6. Host. *in cap. venerabilem* 34. *de elect.* D. Anton. *tit.* 19. *de elect. c.* 2. §. 7. Lambertin. *de iurepatron.* 3. *part.* 2. *libri q.* 5. *art.* 1. *num.* 1. Bertachin. *de Episcopo* 2. *principalis q.* 21. *n.* 21. *tract. tom.* 13. *part.* 2. *fol.* 319. *à tergo*, Tiraq. *de iureprimog. q.* 17. *opin.* 3. *num.* 2 *post med. vers. & in Capitulo*, Azor. *instit. moralis, part.* 2. *lib.* 6. *c.* 16. *q.* 40. F. Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 47. *n.* 9. *vers. si verò vota*, Palao *tom.* 2. *tract.* 13. *de benefic. Eccles. disp.* 2. *puncto* 11. §. 6. *num.* 3. Rota *in Toletana Canonicatus coram Clemente VIII.* relata per Nicol. Garc. *de benefic. part* 5. *cap.* 4. *num.* 166. In paritate enim votorum & meritorum locus est gratificationi, *gloss. verb. non consenserit, post med. vers. in casu isto, in dict. cap. Ecclesia vestra*, & *verb. fauore in cap. venerabilem* 34. *de elect.* Abb *in dict. cap. Ecclesia vestra num.* 13. *in fine, vers. dicit tamen quòd superior*, Tiraq. *d. q.* 17. *opin.* 2. *num.* 7. *vers. at si neutrum*, Sigism. à Bonon. *dict. dub* 47. *num.* 9 *vers. vel idem sequitur*, Loter. *de re benefic. lib.* 2. *q.* 17. *num.* 93.

Non obstante text. *in cap. Cumana*, & *in cap. in Genesi*, & *in cap. Ecclesia vestra, de elect.* vbi Abb. *num.* 13. *post med. vers. si autem omnia*, probantes neutram electionem in paritate votorum esse validam, cum neutra dici possit facta à maiori parte Capituli, quia procedunt vbi cum paritate vocum concurrit etiam paritas meritorum, omniúmque aliarum qualitatum, vt clarè apparet ex eorum lectura: secus verò, vbi cum paritate vocum merita sint inæqualia, quia tunc iuxta dispositionem *dict. cap. si fortè*, dignior est eligendus, vt admittit etiam *gloss. in dict. cap. Ecclesia vestra*, ex aduerso citata *in verb. consenserit, de elect.*

Minus obstat quòd vbi vota sunt paria, deficit in vnoquoque consensus maioris partis Capituli, qui tamen essentialiter requiritur in qualibet electione; quia respondetur quòd vbi electus in paritate votorum excedit in meritis, dicitur habere consensum maioris, & sanioris partis Capituli; quia maioritas, & sanioritas non coalescit solùm ex numero, sed etiam ex meritis electorum, & dignitate eligentium, cum quibus in paritate numeri efficitur maior & sanior pars, vt apertè declarat *gloss. in d. cap. in Genesi, verb. ad zelum*, & *in d. c. quia propter, in figuratione casus, in verb. & sic collat. de elect.* Innoc. *in cap. dudum n.* 2. *vers. sanitas*, Bart. *in l. testium. num.* 1 *ff de testib.* Illa enim maior pars & sanior censetur, quæ est iustior, & maiori nititur ratione, & æquitate, *l. maiorem*, vbi gloss. *ff de pact. cap. multi, in fine* 40. *distinct.* & benè gloss. *in dict. cap. in Genesi, verb. ad zelum in fine*, Abb. *in dict. cap. Ecclesia vestra num.* 13. Ita Rota *in Toletana Ca-*

nonicatus

nonicatus Pænitentiaria 22. *Aprilis* 1641. *coram R. P. D. Cerro.*

Debet igitur ante adiudicationem discuti merita, vt constare possit vter electorum esset dignior; quæ quidem discussio qualitatum & meritorum fieri non potest nisi inter habiles, *l. graduatum, vers. et si lege, ff. de muneri. & honorib.* Gutier. *consil.* 3 1. *num.* 21. 22. & 26. Garc. *de benefic. part.* 5. *c.* 4. *num.* 212. *in addit.* Et si inter duos contentio fit, & vnos moriatur per obitum talis coelecti, cessat omnis eius habilitas, & non potest esse locus vlteriori discussioni ex defectu positiui, sine quo fieri non potest comparatio, vt in proposito post Host. notat Ioan. Andr. *in dict. cap. Ecclesia vestra num.* 33. *post med. vers. imò sola, de elect.* Anchar. *consil.* 213. *n.* 6. *vers. decimo.* nam per obitum vnius coelecti res deuenit ad eum statum, vt beneficium esset necessariò adiudicandum coelecto superstiti, quia licet per obitum vnius non acquiratur nouum ius superstiti, exemplo cessionis per quam coelecto renunciatatio non acquiritur nouum ius vltra proprium, negari tamen non potest quin ius illud, quod ex vi electionis in paritate votorum erat æqualiter indeterminatum ad vtrumque per mortem vnius totum remaneat apud superstitem, non quidem ex noua acquisitione, sed ex determinatione sui iuris, & quia per remotionem competitoris, superstes remanet necessariò inclusus iure proprio. Vbi enim dispositio, aut materia comprehendit indeterminatè duo supposita, illud in quo per euentum subsequentem terminatur ipsa dispositio habetur ac si ab initio in ea specialiter, & determinatè comprehensum fuisset, quod autem ante determinationem deficit per mortem, aut alio modo mutat statum, habetur ac si ab initio non fuisset comprehensum, *c. nam & ego, de verbor. signif. & cap. pastoralis, in fine, de rescript.* Tiraq. *de iure prim. q.* 40. *n.* 198. Et quando electio debet esse vnius ex duobus, deficiente vno necessaria remanet electio de superstite, iuxta reg. *l. Stichum aut Pamphilum* 95. *§. quodsi promiseris, ff. de solut.* & notat *ibidem* Alber. *in princ.* & *n.* 1. *in fine*, & 2. *post med. vers. vnde*, & Bart. *n.* 1. *vers. venio ad secundum, & num.* 5. *post med. vers. si ante*, & consuluit Bald. *consil.* 324. *num.* 1. *col.* 2. *vers. nam conditio lib.* 2. Garc. *de benefic. p.* 9. *cap.* 2. *num.* 221. *cum seqq.* vbi quod cedente, vel decedente altero coelecto antequam electio sortiatur effectum, aperitur via superstiti, illique debetur Canonicatus, seu beneficium, etiamsi defunctus esset magis idoneus, dummodo superstes sit habilis.

225 Duodecimò, substantialiter requiritur, vt facta collatione communis electio fiat, quæ est veluti vnus actus totius Capituli, qui non intelligitur consummari, donec vnus nomine eiusdem Capituli, cui ipsum talem auctoritatem dederit per verba singularis numeri loquatur, & eligat futurum Prælatum. Ita Abb. *in d. cap. quia propter, ante n.* 11. *vers. electio autem.* Franc. Marc. *decis.* 921. *n.* 2. *lib.* 1. Lauor. *d. cap.* 19. *num.* 92. Tamburin. *d. q.* 6. *num.* 17. Si verò nulli sit commissum, fit ab eo, qui Capitulo præest, vel qui primam vocem obtinet, Suar. *d. tract.* 8. *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 8. *ad fin.* & hic ita alloquitur. *Placétne vobis electionem publicari?* Resp. *Placet*, deinde sic ait. *Ego N. nominibus meo, & omnium eligentium mihi in his consentientium, innocata gratia Spiritus sancti, & gloriosissima Virginis Maria, & S. N. huius Ecclesia Patroni, venerabilem virum N. atatis legitima, moribus grauem, in sacris Ordinibus constitutum, litteris competenter imbutum, de legitimo matrimonio natum, in spiritualibus & temporalibus prouidum, & idoneum secundum Canonicas sanctiones, in quem collatione facta omnes consenserunt, (vel in quem maior pars consensit) in nostrum & dicta Ecclesia Episcopum, vel Abbatem, aut Priorem, seu Prapositum, eligo, electúmque pronuntio, & in communi coram vobis publico, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen.* Si verò fit Compromissum, dicat. *Ego N. Compromissarius nomine meo & sociorum meorum Compromissariorum virtute Compromissi limitati in me, eligo N. in quem maior pars nostrûm consensit.* Quæ quidem communis electio etiam de substantia actus debet fieri statim 226
post collationem absque vlla morali interruptione, Tamburin. *d. q.* 6. *num.* 19. Lauor. *d. cap.* 19. *n.* 94. vbi subdit quòd facta publicatione concremantur schedulæ coram Capitulo; quod etiam vti 227
substantiale requirit Tamburin. *d. disput.* 5. *q.* 22. *num.* 13. per declarationem à sanctæ mem. Pio V. viuæ vocis oraculo Card. Cribello factam, quam referunt Fr. Emman. *in collect. priuil. Mendicant.* post Bullas eiusdem Pont. *sub num.* 4. & Castellio. *d. cap.* 4. *num.* 62.

Hæc autem publicatio facienda est expressa, & 228
clara voce, nec sufficit aliquis actus eligentium, qui electionem importet, sed requiruntur verba ore prolata, *cap. Ecclesia vestra, de elect.* vbi Panorm. *num.* 3. Petr. Biax. *d. p.* 3. *cap.* 36. Cuch. *d. lib.* 4. *tit. de elect. num.* 276. Sigism. à Bononia *d. tract. dub.* 40. *num.* 1. vbi *num.* 8. quòd solemniter, & publicè in Capitulo facienda est, Lauor. *d. cap.* 19. *num.* 96. vbi etiam post Cuch. *citato loco n.* 276. subdit aliter dicendum fore, vbi non esset seruanda forma *d. cap. quia propter*, cùm tunc sufficit quæcunque declaratio, vel expressio consensus, etiamsi non fiat per verba ore prolata. His omnibus peractis decretum fiet electionis in scriptis per aliquem Notarium, in quo decreto eligentium nomina singulorum asscrsus & subscriptiones, electi nomen & dignitatis titulus continebuntur, cum scrutinio, & voti publicatione, collatione & electione & sigillo Capituli corroborata; cuius decreti forma ponunt Sigism. à Bononia *d. tract. dub.* 43. Lauor. *d. cap.* 19. *num.* 100. Quod tamen de- 229
cretum non est de forma electionis, cùm scrutatores possent, etiam per litteras fidem facere, gloss. *verb. subscriptionibus in cap. Episcopus, distinct.* 61. Host. & Abb. *in d. cap. innotuit, num.* 16. Lauor. *dict. cap.* 19. *num.* 103. subdit nec esse de forma vt can- 230
tetur Hymnus, *Te Deum laudamus*, vnde si omittatur, non propterea vitiari electionem tenent Mandag. *p.* 1. *cap.* 35. Petr. Greg. *d. tit. de elect. cap.* 17. *num.* 38.

Sunt præterea in nonnullis casibus irritæ ipso 231
iure electiones, in aliis verò irritandæ & cassandæ veniunt. Primo ergo nulla erit ipso iure electio ad Officia & Dignitates ecclesiasticas per sortes facta, vt per Ludou. Miranda *d. q.* 23 *art.* 18. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5. *cap.* 4. *num.* 105. *in addit.* Sigismund. à Bononia *d. tract. de elect. dub.* 27. *num.* 8. Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 20. *num.* 4. Tamburin. *d. disput.* 5. *quæst.* 22. *num.* 9.

Contra Suar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 3. *lib.* 21. *cap.* 12. *num.* 9. Sanchez *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 38. *num.* 83. Bonacin. *in præcepta Decalogi, disp.* 3. *quæst.* 5. *puncto* 3. *num.* 13.

Secundò, electio celebrata per metum impe- 232
dientem omninò libertatem eligendi, ipso iure est nulla; ita gloss. *verb. metuebant, in cap. bone memoria, il* 1. *de elect.* vbi Panorm. *num.* 11. & *in cap.*

cap. licet de vitanda, num. 12. *& in cap. quisquis, n.* 5. *eodem tit* Nauar. *cons.* 5. *num.* 2. *eodem tit.* Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 1. Laurent. de Peirinis *tom.* 1. *de Religioso subdito, quæst.* 1. *de obedient. cap.* 31. §. 8. Castellin. *de elect. cap.* 4. *num.* 56. Tamburin. *d. disp* 5. *quæst.* 22. *num.* 7. *&* 8. Fr. Sigism. à Bononia *d. tract. dub.* 54. Lanor. *d. tit.* 4. *cap.* 21. *ex num* 4. qui duo vltimo loco citati addunt quòd vt metus sit sofficiens ad reddendam electionem nullam, debet esse metus cadens in constantem visum: qui vt talis sit tria requiruntur; primum, vt malum, quod timetur, sit graue, quod arbitrio Iudicis relinquitur, fortis enim & intrepidus non timet, quæ non oportet, vel vbi, & quando non oportet; secundum, vt probabiliter pertimescatur, inspecta qualitate incutientis, & patientis metum; tertium, vt timens non possit facilè occurrere malis, quæ timentur. Item ad incurrendum iustum metum non requiritur necessariò vt mala prædicta timeantur in persona propria, sed satis est si timeatur in persona consanguineorum, & arctissimo necessitudinis vinculo coniunctorum, Lanor. *d. cap.* 21. *num.* 5. Sigism. à Bononia *d. dub.* 54. *num.* 14 vbi subdit hæc procedere etiam in suspicione metus.

233 Tertiò, nulla quoque ex defectu libertatis ipso iure erit electio, si arctaretur ad tres vel quatuor sine vrgentissima causa, & auctoritate Sedis Apostolicæ. Ita Fr. Emman. *quæst. Regul. tom* 2. *q.* 56. *art.* 1. Sigism *de elect. dub.* 52. *num.* 5. Laurent. de Peirin. *de priuileg. Regul tom.* 3. *in additament. cap.* 9. *n.* 31. *pag.* 449. illustrissimus D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap. inutile, num.* 1. *dist.* 88. Castellin. *de elect. cap.* 3. *num.* 7. Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 21. *ex n.* 11. vbi *n.* 14. ex Abb. *in cap. Abbate num.* 4. *de verborum signific.* subdit quòd tunc tollitur libertas, cum præcisè electores compelluntur eligere vnam certam personam, secus, si vnam de certo genere personarum & ex Fr. Emman. *tom.* 2. *q.* 51. *art.* 11. similiter aduertit non esse coarctatam electionem si in aliqua Religione fiat statutum, in quadam prouincia vnius Nationis solùm tres in Prælatos eligantur. Nec solùm arctata appellatur electio, si vnum de pluribus eligendus proponatur, aliis exclusis, verùm etiamsi excludantur aliqui aliis admissis, vt colligitur ex nouissima declaratione sacræ Congregationis Concilij Tridentini *super sess.* 25. *de Regularib. cap* 6. in qua proposito dubio: *An in electione Superiorum Regularium Præsidens Capituli possit præcipere scrutatoribus sub præcepto S. obedientiæ, & pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne recipiant suffragia ererenus tradi solita pro aliquibus certis personis vltra numerum, qui electioni sit insufficiens, sed tali numero existente dicant alij electoribus ad aures, vt seruari dicitur, quod dent alijs eorum vota, & an electio sic celebrata sit valida? Sacra Congregatio Concilij Trident. Interpretam hanc eligendi rationem, quæ libertati electionis, ac naturali consensui aduersatur, omninò improbauit, censuitque electiones hactenus celebratas si scrutatores præcepto Superioris obtemperantes singulorum eligentium vota non receperint, pro Canonicis non haberi.* Referunt Castellinus *dict. tract. de elect. cap.* 4. *num.* 66. Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 21. *n.* 16. & Laurent. de Peiriois *de priuileg. Regul. tom.* 3. *in additam.*

234 Quartò, nulla quoque ipso iure est electio facta per abusum secularis potestatis, *cap. quisquis, de elect.* Tamburin. *dict. disput.* 5. *q.* 22. *num.* 10. vbi *num.* 11. subdit electionem per abusum secularis potestatis celebratam dici, quando Clerici requirunt laicos vt electioni intersint, item quando Principis secularis assensum super certa persona eligenda requirunt, vel eligunt minis alicuius secularis Potentatus. Simplex verò interuentus laici tanquam consulentis, vel protegentis, aut pro bono pacis, non videtur de iure prohibitus, Bald. *in cap. Missana, post princip. de elect.* Archid. *in cap. Abbatem, ante fin.* 18. *q.* 2. Præpos. *in cap. Episcopus de loco n.* 4. 7. *q.* 1. prout non videtur electionem vitiare præsentia laïci, qui vt sopiret discordias, & lites iam inter vocales ortas, interuenit, quod quidem se habet vt quid separatum, & præambolum electioni ad instar tractatus Butr. *in cap. cum inter el* 3. *n.* 8. *de elect.* Imol. *in cap. officia, n.* 1. *eod. tit.* cui tractatui nedum possunt interesse personæ Ecclesiasticæ, sed etiam laïci, itaut consuetudo super hoc non reprobetur, Archid. *in cap. laïci in fine,* 63 *dist.*
Qui tali electioni de se factæ 135
per abusum secularis Potestatis suum præstiterit assensum, in pœnam electionis commodo carere debet, & de cætero ad aliquam Dignitatem eligi non potest, vt ex *d. cap. quisquis* colligit Rendina *d. tom.* 1. *tit.* 36. *num.* 27. vbi resoluit prædictis pœnis plectendum esse eum, qui per talem abusum nedum ad Episcopalem, sed etiam ad quamlibet aliam Dignitatem eligitur, quia text. ille loquitur generaliter de electione, non facta distinctione Episcoporum, & aliorum; vnde Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib* 6. *cap.* 4 *q.* 18. *vers. si iterum roges,* cum Abb. tenet illum, qui consensit in sui electione contra illum text. posse promoueri ad Canonicatum, & beneficium, quod non sit Dignitas, & *vers. nunquid,* subdit non posse promoueri ad beneficium habens curam animarum, cùm æquipararetur Dignitati.

Quintò, irritandæ & cassandæ veniunt clandestinæ electiones, quæ in cameris, & per occulta conuenticula fiunt, *d. cap. quia propter,* §. *electiones,* Silu. *in sum. verb. elect.* 1. *q.* 10. Tambur. *d. disp.* 5. *q.* 22. *num.* 1. 236

Sextò, cassanda quoque est illius electio, qui requisitus antequam esset electus, electioni de se faciendæ consensit, quia vitio ambitionis notatur, *cap. cum post, de elect.* Syluest. *in sum. verb. elect.* 1. *q.* 10. *n.* 11. Lambert. *de iur. patr. lib.* 2. *p.* 1. *q.* 9. *art.* 11. *n.* 2. Ludou. Miranda *d. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 30. *concl.* 1. Sigism. à Bononia *d. tract. de elect. dub.* 41. *num.* 1. Tambur. *d. q.* 22. *num.* 2. vbi enim Innoc. *in cap. cum in Iure, de elect.* animaduertit, quòd si consensus ante electionem requiratur, requisitus assentiri non debet, sed respondebit: *Nolo quòd me eligatis, & ita rogo, vel non intendo Dei vocationi resistere.* 237

Cùm autem probabilis & recepta adest Doctorum opinio de nullitate alicuius electionis, subditi non obligantur eam admittere, nec electo tanquam Superiori obedire, iuxta commune Theologorum placitum, vt videre est apud Gerson. *tom.* 3. *de vita spirit. lect.* 4. *corol.* 10. *alphab.* 62. *lit. N.* Vasq. 1. 2. *disput.* 62. *cap.* 6. Salas etiam 1. 2. *tract.* 8 *disput. vnic. sect.* 8. *num.* 78. Lorca etiam 1. 2. *tom.* 2. *disp.* 26. §. *aduerte præterea,* Sayr. *in claui Regia, lib.* 1. *cap.* 12. Less. *de Instit. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 9. *num.* 77. Castr. Palao *tom.* 1. *disput.* 2. *punct.* 6. *num.* 8. Ioan. Sanci. *disp.* 33 *à num.* 31.

In nonnullis casibus potest eadem electio iterum celebrari, veluti si electus nolit præstare consensum, aut post consensum renunciet, vel decedat, aut si electio propter occultum vitium postea irritetur; in quibus & similibus habent electores 238

electores integrum tempus, ac si Ecclesia nuper vacaret, dummodo nihil egent fraudulenter. Ita expressè probat *cap. si electio 26. de elect. lib. 6.* Tiraq. *in l. boues, §. hoc sermone, num. 4. cum seqq. ff. de verborum signif.* Molin. *de primog. lib. 2. cap. 4. n. 38.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 4. cap. 28. quæst.* 17. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 43. §. 3. num. 6.* faciunt tradita per Bero. *cons. 128. n. 35 lib. 2.* vbi quòd actus nulliter factus non impedit reiterationem eiusdem actus, vel sui oppositi, Coccin. *decis. 188. num. 3.* vbi quòd prouisio nulla non consumit vacationem. Quod in præsentatione locum habere tradunt Rot. *decis. 269. aliàs 8. de iurepatron. in nouis,* Roch. *de iurepatron. verb. honorificum, quæst.* 42. Seraphin. *decis. 1007. num. 3.* Put. *decis.* 200. *alias* 194.
239 *in correctis, lib.* 1. vbi dicitur beneficium non vacare per mortem præsentati, qui non fuit institutus, sed per mortem primi, & sic potuisse patronos de nouo præsentare. Ex iure autem deuoluto secus erit, quia si Superior iure deuoluto elegit, & electus dissentit, vel renuntiat, aut moritur, non poterit iterum eligere, sed ad Canonicos redit electio, glos. *verb. integrum in d. cap. si electio,* Tiraq. *in d. §. hoc sermone limit. 1. num. 49.*

240 Electus post consensum, ante tamen confirmationem, potest sine Superioris auctoritate electioni de se factæ renunciare, gloss. *verb. renunciatio, in d. cap. si electio,* vbi Gemin. *num.* 5. Franch. *num.* 3. Rot. *decis. 6. num. 1. de elect. & decis. 8. num. 3. de iurepatron.* Cuch. *instit. maior. lib. 4. tit. de potest. elect. num.* 33. Flamin. Paris. *de renunciat. benefic. lib. 7. quæst. 1. num.* 78. Paul. Layman *in quæst. Canon. de Prælator. Eccles. elect. cap. 2. quæst. 15. in fine,* Sigism à Bononia *d. tract. de elect. dub.* 41, *num. 8. & 9.* vbi *num.* 10. subdit quòd si negotium ad Antistitem confirmatorem sit iam delatum, & contra electum aliquid opponatur, quod electionem infirmet, electoréſque eligendi potestate priuet, tunc quamuis electus possit eam electionem quoad se repudiare, nihil tamen ea renunciatio confirmatori oberit, quin super oppositis veritatem inquirere, vſque compertis eligere & prouidere non secus possit, quàm si nulla renunciatio facta esset. Ratio autem supradictæ resolutionis est, quia renunciatio illorum, qui habent ius ad rem, non est necesse vt fiat in manibus Superioris, iuxta tradita per Flamin. Paris. *d. lib. 2. q. 23. n. 17.*

241 Est quoque adnotandum, quòd Clericus, qui aliquid opponit in personam electi ad Dignitates, Personatus, & Canonias, & in probatione deficit, suspensionem incurrit à beneficiis per triennium, ad quæ si temerè in illo triennio se ingesserit, erit ipso iure perpetuò priuatus, sine vlla spe indulgentiæ, *cap. 1. § adiicientes, de elect. lib. 6.* Viuald. *in candelabro aureo, tit. de suspens. n.* 12. Sayr. *de censur. lib. 4. cap. 15. num.* 13. Suar. *in simili tract. disput. 31. sect. 3. num.* 12. vbi ait non extendi contra electum ad beneficium Ecclesiasticum, Squillante *de obligation. Cleric. p. 4. num.* 84. vbi intelligit de beneficiis illius Ecclesiæ, de cuius electione agitur, vt culpæ sit proportionata pœna.

242 Postremò, notandum est quòd impensæ necessariæ quæ fiunt à Capitulo pro electione Prælati, sunt de bonis ipsius Prælaturæ soluendæ, *cap. vt præterita, 45. de elect.* Duen. *reg.* 98. Lambert. *de iurepatron. lib. 2. p. 3. q. 11. art.* 14. Marc. Anton. Genuens. *in practicab. lib. Eccles. q.* 589. me citato *in hoc loco* Mendez de Castro *in praxi Lusit. p. 2. lib. 2. cap. 1. num.* 19.

243 De confirmatione electi, quod quidem ad Episcopos pertinet, supra de electione Episcoporum ostendimus. Hoc autem in loco de omnium electorum confirmatione nonnulla in communi notabimus. Primò ergo notandum quòd electo intimanda est electio antequam ad Superiorem deferatur, vt appareat vtrùm consentire, aut repudiare velit, *cap. quàm sit,* ibi, *electa præsentare, de elect. lib. 6.* Paul. Laymann *in quæst. Canonic. de Prælator. Eccles. elect. cap. 2. num.* 14. Ille verò si intra 244 mensem à tempore electionis ei præsentatæ, vel à tempore sibi præstituto non consenserit electioni, tunc vacat Prælatura, *d. cap. quàm sit, vers. electus,* Rot. *decis. 7. de elect. in nouis,* Menoch. *de arbitr. lib. 2. centur. 5. cas.* 477. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 15. num.* 50. Massobr. *in sua praxi habendi concursum requis. 1. dub. 2. num.* 11. secundùm Roman. impress.

245 In tribus casibus tenetur ritè & debitè electus in Prælatum consentire electioni de se factæ. Primò, quando à Superiore per obedientiam cogitur, *cap. dilectissimi, 8. q. 2. cap. nisi cum pridem, de renunt.* Secundò, quando conscientia ob inopiam alterius idonei stimulat, ex quo probabile dispendium, & periculum immineret Monasterio, nisi consentiat, iuxta sacros Canones *cap. olim, cap. in scripturis 8. q.* 1. Tertiò, quando per viam illicitam fugit, seu abscondit se absque speciali Spiritus sancti instinctu. Extra hos casus vel potest se humiliter excusare, allegando suam indignitatem, vel bona intentione ob profectum Ecclesiæ acceptare. Sed quia difficile quisque se ipsum dignum cognoscere potest, melius faciet se humiliter, non verò pertinaciter excusando. Ita Syluest. *in sum. verb. elect. 2. q. 19. & 20.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 55. art.* 1. Miranda *in man. Prælator. tom. 2. q. 23. art.* 31. Hieronym. Roder. *in compendio, quæst. Regul. resol. 38. num.* 41. Et quando quis electioni de se factæ renũtiat in manibus cuiuscunque Prælati, tunc electio deuoluitur ad primos electores de Iure communi, *cap. si electio, de elect. in 6.* Sigism. *de elect. dub. 12. num.* 1. quod tamen limitat *num.* 5. nisi iam dissoluto Capitulo electorum quisque ad propria remeasset, nam tunc propter incommoda, quæ inde prouenirent ex noua Capituli coadunatione, posset Prælatus Generalis, vel Prouincialis prouidere. Verum P. de Baysio *in direct. elect. p. 3. cap. 1. à num.* 2. docet quòd prouidere de Prælato per renunciationem pertinet ad illum Superiorem, in cuius manibus facta est renunciatio, & se vidisse in praxi obseruari hanc P. de Baysio opinionem his adductis, refert Laurent. de Peirinis *de priuileg. Regul. tom. 3 in additam. cap. 9. num.* 10.

246 Post præstitum intra legitima tempora consensum electus per se vel per procuratorem, aut electores ipsi, petere à Superiore electionis confirmationem intra tres menses tenetur, quo termino elapso, legitimo impedimento cessante, irrita reddatur electio, *d. cap. quàm sit, vers. Cæterum quiuis elector,* vbi gloss. *verb. Eccles.* ait hoc quidem in Prælatis cuiuscunque Ecclesiæ locum habere, Azor. *instit. moral. p. 2 lib. 3. cap. 29. q.* 10. Ludou. Miranda *d. tom. 2. q. 23. art. 9. concl.* 4. Petr. Greg. *rei benef. cap. 25. num.* 12. Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 15. num.* 51. Ego ipse *de off. & potest. Episc. p. 3. alleg. 57. num.* 113. Lauor. *d. tit. 4. cap. 25. num.* 34. Satis tamen erit ad euadendam pœnam nullitatis electionis supradictæ, si aliquis electi amicus eius nomine confirmationem petat sine mandato, modò

electus ratum habeat iofra illoa tres menses, glos. verb. petere, vers. sed pone quod amicus, in d. cap. quam sit, Tiraq. de pœnis temp. caus. 22. num. 37. Azot. dict. cap. 29. q. 11. quos refero Ego ipse de offic. & potest. Episc. p. 1. tit. 1. cap. 4. num. 4. quia ratihabitio fieri omninò debet intra terminum datum ad acceptandum, Couat. var. lib. 3. cap. 16. num. 5. In Cathedralibus verò, & Regularibus Ecclesiis, quæ confirmationem à Sede taotummodo Apost. accipiunt, tempus huiusmodi moderatur, iuxta Constitutionem Nicolai Papæ, de qua in cap. cupientes, eod. tit. & lib.

247 Ante Confirmationem electus administrare non præsumat in Ecclesia vt œconomos, vel procurator, vel sub alio quæsito colore in spiritualibus, vel in temporalibus, per se, vel per alium, in totum, vel in partem; si secus faciat, eo ipso priuatur omni iure acquisito per electionem, vt expressè probat cap. auaritia 5. de elect. lib. 6. & tradunt Tabien. in sum. verb. electio 1. num. 27. Iacob. de Graff tom. 2. lib. 1. sub tit. de elect. consult. 2. num. 3. Laurent. de Peitinis de Relig. subdito, tom. 1. q. 1. cap. 23. §. 11. vers. dico quintò. Lauor. d. tit. 4. cap. 45. num. 6. latè Lotter. de re benefic. lib. 2. q. 13. à princip. & lib. 3. q. 17. num. 289. cum seqq. Ego ipse de officio & potestate Episcopi p. 3. alleg. 57. num. 214. dummodo dolus intercedar, vt insinuat d. cap. auaritia, ibi, exquisitis fraudibus; & ideo ab huiusmodi pœna excusare quamlibet caosam, quamuis iniustam & fatuam, censuit Rota citata per me in collect. ad illum text. num. 4. Illam tamen pœnam incurri per vnicum actum perfectum & consummatum, probant latè Crescent. decis. 6. num. 17. & 18. de iurepatron. Lotter. d. q. 13. num. 6. Dicitur autem in proposito actus perfectus & consummatus, non ex instrumentali possessione, sed ex actuali perceptione fructuum siue temporalium, siue spiritualium; Hieronym. Gabr. cons. 199. num. 4. lib. 1. Pute. decis. 45. lib. 3. Rota decis. 83. num. 4. & 6. p. 3. lib. 3. diuersor.

248 Intellige supradictam resolutionem de electis ingerentibus se in administratione beneficiorum non curando de confirmatione, ne se submitterent periculo cassationis, secus autem in prouisionibus Apostolicis, in quibus non proceditur per viam confirmationis, cùm prouisio vnico actu habeat validam electionem, & confirmationem, idéoque in prouisionibus, & quæ fiunt à Curia Romana, non est seruanda Constitutio cap. fin. de elect. lib. 6. Ita Lambertin. de Iurepatron. 2. p. 2. quæst. 6. princ. art. 3. num. 4. & fuit dictum in Bracharens. Parochialis, de Moreira, 13. Iunij 1605. coram Ortembergo.

249 Excipitur tamen Abbatissa à maiori parte, quàm à duabus electa, si eius confirmatio impugnetur, quia nihilominus poterit interim ministrare, cap. indemnitatibus, §. si verò, de elect. lib. 6.

250 Confirmatio huiusmodi ab Ordinariis fieri solet, aut à superiore Prælato, si ab ordinaria iurisdictione exempti sint electores, vel à Romano Pontifice, aut à Legaro de Lattere in prouincia existente, si Pontifici sint immediatè subiecti, cap. si Abbatem, de elect. lib. 6. Erasm. à Cochier de Iurisdict. Ordin. part. 4. quæst. 5. ob idque olim Generales Religionum exemptarum confirmabantur à Romano Pontifice, cuius tamen concessione hodie omnes Generales statim ac creati sunt, confirmati censentur, sicut tradunt Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. quæst. 52. art. 3. Sigism. à Bononia d. tract. dub. 48. num. 1. me citato in hoc loco Nouar. in lucerna Regular. verb. electio confirmanda, num. 4.

Confirmator ex officio suo habet iura confir- 251
mandi vel cassandi electionem, prout sibi videbitur expedire pro bono communi, ita prorsus vt sicut electores liberè eligunt, quem iudicant dignum scientia priuata, ita ille legitimè confirmat, quem dignum iudicauerit, vel per viam iudicij cum processu & causæ cognitione, & contradictorio, & cum sententia definitiua, Sigism. à Bononia d. tract. dub. 46. n. 8. & dub. 47. n. 7. cum seqq. vel extraiudicialiter, vt ait Lauor. d. tit. 4. cap. 25. n. 59. nam potest & debet cognoscere & inquirere de modo electionis, an sit Canonicè facta, & de persona etiam electi, an sit idonea? & alia facere, quæ ad publicam vtilitatem spectant, Nauar. cons. 1. in antiq. aliàs 2. in nouis, de elect. Sayr. in floribus decis. sub eodem tit. decis. 1. & sic non ex abrupto, sed seruatis seruandis ad confirmationem deuenire debet, cap. cùm ad Monasterium, de statu Monach. Syluest. in sum. verb. confirmatio humana, num. 4. nec debet per repentinam confirmationem propriam cupiditatem & inordinatum effectum Iuri & æquitati præferens competitore vel oppositoribus neglectis, nec discusso negotio, electo manus imponere, immo vbi fuerunt competitores, vel opponentes, electum confirmare non debet, nisi fiant publicè edicta quòd volentes opponere veniant peremptorio termino assignato, si verò nullus est cognitus, vel oppositor generaliter in Ecclesia in qua electio celebrata est, proclamari debent, vt si qui sint qui se velint opponere, compareant assignato peremptorio termino, idque etiamsi electio vnanimiter & in concordantia celebrata fuerit, cap. fin. de elect. lib. 6. Lambertin. de Iurepatron. lib. 2. p. 2. quæst. 6. Lotter. d. lib. 2. q. 13. à num. 20. Lauor. d. tit. 4. cap. 25. num. 52. Et debet legitimè constare non solùm de lectione, & affixione edictorum, sed etiam de refixione; & sic quòd fuerint lecta, atque ibi dimissa per congruum temporis interuallum, Rot. decis. 325. n. 6. lib. 3. p. 3. diuers. & decis. 624. num. 10. p. 1. recent. Lotter. d. q. 13. à num. 47. De qua publicatione non statur simplici assertioni Notarij sine testibus, Put. decis. 5. lib. 3.

Si autem nullus, elapsis etiam terminis, con- 252
tra electum aliquid opposuerit, debet tamen Superior ex officio suo diligenter inquirere & examinare processum electionis, & personam electi, eiúsque mores, qualitates & scientiam perpendere, cap. cum nobis, §. his igitur, & cap. nihil, in princ. de elect. vbi gloss. verb. examinet, Lauor. d. tit. 4. cap. 25. num. 53. vbi num. 57. subdit, quòd quando electus esset ita notoriè idoneus, & communiter dignus existimatus, vt nulla alia sit facienda examinatio, tunc non indigeret alio iudicio suæ personæ.

Nam Prælatus iste confirmator, qui aliàs tene- 253
tur examinare processum electionis, & personam electam in scientia, vita & ætate, si indignum per negligentiam confirmauerit, carere debet potestate confirmandi in sequenti electione, & suspendi à perceptione fructuum proprij beneficij, quousque indulgentiam prometeatur, cap. nihil 44. de elect. Cosm. in pragm. sanction. tit. de elect. verb. ea vice, pag. 125. Lambertin. de iurepatronat. lib. 2. p. 3. q. 3. art. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. num. 62. in fine. Si enim scienter & per malitiam indignum confirmauerit, debet deponi, gloss. verb. suspendatur, in d. cap. nihil.

Fuman-

Firman. *de Episcopo, in 2. part. secundæ partis princ. quæst. 5.* Viuian. *in praxi iurispatron. lib. 12. cap. 7. n. 8. in vlt. impress.* Lauor. *d. cap. 25. num.* 62. peccat mortaliter, & tenetur ad omnia damna, vt cum Nauar. & Fr. Emman. resoluit Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. electio. differ. 1. num.* 4. aduertens post Petr. Nauar. *de restitut. tom. 1. lib. 2. c. 2. num.* 156. maiorem diligentiam circa personam & merita electi fieri debere ab eligentibus quàm à confirmatoribus.

254 Nullibi autem in Iure præfixum reperitur tempus confirmatori ad confirmationem concedendam, sicut nec ad instituendum, Massobr. *in praxi habendi concursum, requis. 9 dub.* 1. Lauor. *d. tit.* 4. *cap. 15. num.* 43. Quare sicut institutor, si absque causa non instituat, potest per Superiorem compelli ad instituendum, assignando terminum intra quem instituat, quo elapso poterit ipsemet Superior instituere, qui terminus breuis statui debet, itaque licèt sit arbitrarius, non debeat excedere sex menses, Lambertin. *de iurepatron. lib. 2. pag. 3. q. 2. art. 6. num.* 4. Massobr. *d. dub.* 1. ita si Confirmator nulla existente rationabili causa renuat facere confirmationem, recurritur ad Superiorem, qui eum compellat infra breue tempus præfigendum cum comminatione, seu intimatione, quod nisi infra talem terminum confirmet, Superior iure deuoluto hoc faciet. Ita Sigism. à Bonon. *d. tract. de elect. dub. 45. num.* 3. Lauor. *d. t. 25. num.* 44. Rota in *Legionen. confirm. 23. Ianuarij* 1617. *coram Cardin. Pamphilio iun.*

255 Absit à Confirmatione quæcumque simoniæ labes; omnis enim electio, prouisio, nominatio, & confirmatio simoniacè facta est ipso iure nulla, nullumque ius, vel effectum sic electo confert, immo tenetur ille in conscientia Prælaturam renunciare, nec ante absolui poterit, vt expresse probat *Extrauag. Cùm detestabile, de simonia*, Lessi. *de instit. lib. 2. c. 35 dub. 25. n.* 157. Seraph. *decis. 516. n.* 1. Azor. *instit. moral. p. 3. lib. 12. c. 20. q.* 8. Suar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de simon. c. 57. n.* 10. 25. & 27. Laurent. de Peirinis *de priuileg. Regul. tom. 3 in additam. c.* 9. *num.* 7. Sigism. à Bononia *in tract. de elect. dub* 58. *num.* 8. vbi per *d. Extrauag.* ait procedere, etiamsi simonia esset occulta, Lauor. *d. tit. 4. cap. 25. num.* 65. Tamburin. *d. tom. 1. disput. 10. dub. 5. ex num.* 1.

256 Electio simoniaca reputabitur si pro suffragio, siue, vt dicunt, pro voce quis promiserit beneficium, Azor *instit. moral. p. 3 lib. 12. c. 7 q. 1. vers. & ibidem.* Tamburin. *d. disput. 10. q. 3. n.* 5. non enim licet promittere beneficium pro suffragio, seu voce electionis, *cap. de hoc 11. de simon.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 23 num. 244. vers. secundo.* Suar.
257 *dict. lib. 4. de simon. cap. 39. num.* 14 Sic eodem modo
erit illa electio simoniaca in qua electores conueniunt vt alter suffragetur vni in vna electione, quia alter suffragabitur alteri in alia, secundùm Nauar. *in man. cap. 23. num. 100. vers.* 2 Valer. Reginald. *d. lib. 23. n. 44 vers. quantum est.* Fr Em-
258 man *tom. 3. quæst. Regul. q 63. art.* 4 Erit quoque
electio simoniaca, ac proinde irrita, si aliquis ignorante electo pro eo eligendo pecuniam dederit, *cap. de Regularibus, 25. de simon.* Azor. *d. p. 3. lib. 12. c. 7. q. 1. vers. simonia.* Tamburin. *d. disp. 10. quæst. 3. n.* 8. Paul. Layman *in Theologia morali, lib. 4. tract. 10.*
259 *cap. vlt. n. 73. vers. porro.* Pro electione enim parti-
cularis personæ etiam dignissimæ non est lici-
260 tum pecuniam offerre, Lessi. *dict. dub.* 19. & sic electus est priuatus ipso iure, & tenetur cedere beneficio vbi primùm sciuerit, fructusque bona fide non consumptos reddere, *cap. si alicuius, 59. de elect.* Maiol. *de irreg. lib. 5. cap. 45. num.* 2. Couar. *in reg. peccatum, part. 2. §. 8. n. 6. vers. sic qui*, Flamin. *de resign. lib. 14. q. 7. num.* 37. Dummodo tamen hoc in eius fraudem factum non sit, Tamburin. *dict. q. 3. num.* 7. Paul. Layman *d. num. 73. vers. limita.* vbi dicit, quòd talis fraus homini malitioso contra innocentem prodesse non debet.

At quando eligendus sciens vel dubitans com- 261
mitti simoniam in sui fauorem, contradixerit, & declarauerit se illi non consentire, tunc non videtur irrita electio, seu prouisio, *cap. sicut tuis, 33. de simon.* Vgolin. *de simon. tab. 4. cap. 6. num. 3. & de irregularitate, cap. 8. num.* 3. Card. Tolet. *in instruct. Confess. lib. 5. cap. 90. vers. dico quarto*, Valer. Regin. *d. lib. 23. n.* 178. Bonacin. *de simon. q. 7. puncto 2. n. 17. vers. secundo intelligitur*, Azor. *d. lib. 12. c. 7 q. 1. vers. quid si.* Paul Layman *d. num. 73. vers. limita, post princ.* Sicut 262
etiam nec erit simoniaca electio, si quis tradiderit pecuniam electoribus indignum eligere volentibus, ne illum eligant, Soto *de iustit. lib. 9. quæst. 6. art.* 1. Gregor de Valent. *tom. 3. disp. 6. q. 16. puncto 3. col. 16. vers. quarto.* Bonacin. *de simon. q. 4. puncto 5. num.* 12. Lessius *de iustit. lib. 2. cap. 35. dub.* 19. Suar. *d. lib. 4. de simon. cap. 50. num.* 36. Caiet. *tom 2. opuscul. tractat. 9. de simonia, q.* 3. Paul. Layman *in Theologia moral lib. 4. tract. 10. cap. vlt. §. 2. num.* 23. Illustrissimus D. meus Rodericus à Cunha *in comment. ad cap. inutile, num. 4. dist.* 88.

Sed quid si manifestum sit vnicum duntaxat 263
dignum esse, obnnedando pecuniam, vt non eligatur indignus, & Ecclesiæ noxius, virtualiter alteri digno comparabitur aditus ad beneficium pecunia? Respondetur primò, non esse directè intendendum, aut postulandum, vt electores accepta pecunia eligant hanc particularem personam, quæ sola digna videtur, sed solùm indignum non eligant, siue vt aliquem dignum; per accidens autem esse censebitur, si vnus solus dignus sit, qui eligi possit. Secundò, respondetur hanc doctrinam præcipuè locum habere posse in electione Summi Pontificis, de qua Caietan. loquitur; aliæ verò inferiores electiones irritæ erunt, quia simoniacæ ex parte accipientis pecuniam, saltem ob positiui Iuris constitutionem; ordinariè autem non est licitum cooperari ad talem electionem, vel collationem beneficij Ecclesiastici, sicut notauit Adrian. *quodlib. 9. quoad tertium principale*, Valent. *d. puncto 3. q. 3. concl. 2. circumst.* 3. Suar. *dict. cap. 50. n.* 41. Sed an qui ad redimendam vexationem electori dedit pretium ne minus dignus eligatur ad beneficium, sit simoniacus? Vide Moscon. *in sum. tract. 15. cap. 15. num.* 6. Villalob. *in sum. tom. 2. tract. 37. diffic. 23. num.* 3. Diana *moral. resolut. part. 5. tract. 14. resolut.* 1.

Non obstat *c. Matthæus 23. de simon.* dum pro- 264
bat non excusari à culpa simoniæ electum à maiori & saniori parte Capituli paucis contradicentibus, qui magistro discordiæ dari consensit? quia respondetur ibi non ideo pecuniam illicitè fuisse datam, quòd electus nondum fuerat confirmatus, vt malè Innoc. & communis existimat, nec etiam quia contradicentes iustam causam habebant, vt contra verba eiusdem text. gloss. vult; sed quia constabat tantam esse aduersarij potentiam, vt non potuisset electus commodè ius suum apud Iudicem consequi, & obiecta impedimenta remouere, quo pacto etiam procedit text. *in cap. ad aures, de simonia*, poterat enim excommunicatus, de quo ibi, Superiorem adire, vt gloss. & Docto-

res *ibidem* obseruat. Potest etiam non ineptè dici electum læsam habuisse conscientiam, & ideo iubetur celeriter administrationem dimittere, ne fortasse si scrupulum remouere non possit, maneat in peccato, ad quod etiam erronea Conscientia obligat. *cap vlt. de præscript.* & in dubio Summus Pont. quod est tutius imperauit, iuxta text. *in cap. penult. de homicid.* Cui interpretationi conueniunt illa verba, *multum tibi consulit*, &c. sicque non constabat de simonia, sed dubitabatur.

265 Simoniam committit dignus offerendo in concursu beneficiorum pecuniam digniori, vt desistat ab oppositione, & tenetur ad cedendum beneficium, & restituendos fructus perceptos, vt latè probat Fernandez *in examine Theolog. moral. p. 4. cap. 14 §. 1. num. 1. & 2.*

266 Illud pro coronide aduertendum duxi, quòd si simonia commissa fuerit in confirmatione vel collatione, propter quam ea irrita existat, non ideo tamen & irrita erit electio, vel præsentatio, arg. *cap. si confirmationem, de elect. lib. 6.* vbi habetur si confirmatio irritetur vel irrita declaretur propter defectum substantialem iurisdictionis, non propterea etiam præcedentem electionem (si aliàs Canonica fuit) infirmari. Ita Less. *de Iustit. lib. 2. cap. 35. lib. 4. tract. 10. cap. vlt. num. 73. in fin.*

CAPVT XX.

De Diœcesibus, & Parochijs.

SVMMARIVM.

1 *Diœceses, & Parochiæ distinctæ olim fuerunt à Dionysio Papa.*

2 *Diœceses, & territoria diuidere, & assignare ad solum Papam spectat.*

3 *Diœcesis est ciuitas, & territorium vbi Episcopus iurisdictionem habet in spiritualibus.*

4 *Diœcesis vnde dicatur?*

5 *Diœcesis appellatione an comprehendatur ciuitas, seu Cathedralis, ostenditur.*

6 Cap. Rodulphus, de rescript. *declaratur, & num 7.*

8 *Diœcesis appellatione ciuitas non continetur in litteris impetratis ad beneficia.*

9 *Ciuitatis appellatione in litteris beneficialibus Diœcesis comprehenditur.*

10 *Verba*, Clericus Bracharens. *sunt apta capere ciuitatem & Diœcesim.*

11 *Parochia dicitur à Parocho.*

12 *Parochus deriuatur à præbitione, eo quod Plebi sibi commissæ Sacramenta, & sacra præbeat.*

13 *Paræcia idem est quod accolarum Conuentus, seu habitatio, aut cura.*

14 *Parochia dicitur locus in quo degit Populus alicui Ecclesiæ deputatus certis finibus limitatus.*

15 *Parochia quælibet habet suum territorium separatum, & diuisum.*

16 *Parochia ad minus debet constare ex decem familijs.*

17 *Parochialis Ecclesia dicitur quæ habet curam animarum sine prærogatiua, seu prælatione.*

18 *Parochialis Ecclesia vt talis dicitur, quæ requirantur, ostenditur.*

19 *Parochialis Ecclesia superioris auctoritate, & cōsensu ex lapsu temporis erecta præsumitur, quando in illa diuina Officia publicè celebrata fuerunt.*

20 *Parochialis Ecclesia vt talis probetur quæ requirantur, ostenditur.*

21 *Presbyteri per Castella, & modicas ciuitates atque villas ab Episcopis instituuntur. Episcopus verò ad honorabiliorem locus est intitulandus.*

22 Concil. Trident. sess. 24. de reform cap. 13. *declaratur.*

23 *Parochiæ nouæ constitui possunt vbi Parochiani ob locorum distantiam aut difficultatem sine magno incommodo ad percipienda Sacramenta & diuina Officia audienda accedere non possunt.*

24 *Ecclesiæ plures Baptismales in eiusdem Ecclesiæ limitibus esse non debent.*

25 *Diœcesis vna non est in duas diuidenda.*

26 *Basilicæ omnes per diuersa loca constructæ, vel quæ quotidie construuntur, in eius ordinatione, & potestate persistere debent.*

27 *Fines Diœcesum, vel Parochiarum, de quibus constat, præscribi non possunt.*

28 *Fines Diœcesum, & Parochiarum in vtilitatem publicam, non priuata, sed publica auctoritate constituti.*

29 *Fines Diœcesum, & Parochiarum si non sint certi, præscribuntur spatio 30. annorum.*

30 *Episcopus si locum alterius Diœcesis conuertat ad Fidei Catholicæ vnionem, eum præscribit spatio trium annorum, nisi intra hunc terminum repetatur.*

31 *Fines Diœcesum multis modis probantur.*

32 *Historiis maxima fides adhibenda.*

33 *Mappæ probant confines, dummodo sint factæ seruatis seruandis.*

34 *Lapides, seu columnæ terminorum probant confinia.*

35 *Instrumenta pro confinibus facta illos probant.*

36 *Confinia probantur ex enunciatiuis plurium instrumentorum, præsertim iunctis adminiculis.*

37 *Testes quamuis sint de auditu & singulares, probant confinia, si rationem reddant dicti sui.*

38 *Fama publica, & antiquo probat confinia.*

39 *Probationes plures imperfectæ ad constituendam vnam perfectam admittuntur in probandis antiquis confinibus.*

40 *Probatio leuis, licèt non sit omnino plena sufficit in probatio confinium.*

42 *Parochi intra fines suarum Parochiarum habent assistentiam iuris super iure Parochiali percipiendo.*

43 *Ius Parochiale consistit in pluribus.*

44 *Parochiæ alterius nullus iudicet, vel condemnet.*

45 *Clericus vnius Diœcesis si delinquat in aliena, iudicari poterit ab Episcopo apud quem deliquit.*

46 *Episcopus nullus alienas plebes vsurpare potest.*

47 *Decimæ Ecclesiæ suæ Parochiali ab ijs, qui id tenentur, integrè, & legitimè persolui debent.*

48 *Ecclesia maior per circuitum 40. passus habet, capella verò, vel minores Ecclesiæ 30.*

49 *Aliquis fit de Parochia vel Diœcesi alterius per domicilium, quod ibidem contrahit.*

50 *Subditus quis fit quoad collationem sacramentorum, & censuras incurrendas, illius Diœcesis, seu Parochiæ, in qua tunc temporis repertur, & tenetur ad ieiunia, quæ in ea indicta sunt,*

sunt, quamuis per duas vel tres dies ibidem detineatur.

51 *Carnibus vesci in loco domicilij non potest, qui discedit manè ex oppido domicilij vbi est ieiunium peruenitus ad locum vbi non est ieiunium.*

52 *Missam prius audire non tenetur qui in ipso mane diei festi exit ad alium locum vbi dies festus non est laborandi causa.*

53 *Festa, & ieiunia ex præcepto Episcopi seruare non tenetur quis in loco exempto ab illius iurisdictione, quamuis sit intra eandem Diœcesim ipsius Episcopi.*

54 *Excommunicatio Episcopi pro tota Diœcesi non ligat eos subditos, qui commorantur in loco exempto intra eandem Diœcesim.*

2 VONIAM de animarum Prælatis hactenos loquuti sumus, & de eorum officio, ac potestate, & iurisdictione egimus, nunc aliqua sunt dicenda de eorum Diœcesibus, & finibus Iurisdictionis. Et enim primò sciendum, quòd olim à Summis Pontificibus, præsertim verò Dionysio, fuerunt Diœceses, & Parochiæ distinctæ, vt refertur *in cap. vnic.* 13.*q.*1. vbi gloss. *verb. diuisimus*, & dicitur *in cap. Pastoralis, de his quæ fiunt à Prælatis*, Polydor. Virgil. *de inuentorib. lib.*4. *cap.*9. Nauar. *in cap. placuit, num.*3. *cum seqq. de Pœnit. dist.* 6. Selu. *de benef. part.*1.*q.*4.*num.*19. Paul. Fusc. *de Visitat. lib.* 2. *cap.* 2. *num.*1. Hored. *de incompatib. benef. part.* 1. *in præfat. num.*5. Bertrand. *cons.* 350. *volum.* 2. *p.*1. Suar. *de Relig. tom.* 1. *tract. de decim. lib.*1. *cap.* 21. *à num.*4. Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *q.*8.*n.*18. Rot. *in Conchen. decimar del Infantado* 7. *Februarij.* 1618. *coram bon. mem. Andrea, & in Florentina Parochialis* 22. *Maij* 1630. *coram Reuerendissimo D. meo Coccino Decano*, & vnicuique gregi proprij assignati Pastores, & inferiorum Ecclesiarum Rectores, qui suarum ouium singuli curam haberent, vt inquit Concil. Trid. *sess.* 14. *de reform. cap.*9.

2 Diœceses enim, & territoria diuidere, & assignare ad solum Papam spectat, Host. *in cap. cùm contingat, num.*1. Butr. *num.* 12. *in fine*, Abb. *num.* 18. Bellam. *num.*15. *de foro compet.* fuit dictum *in Constantien. Iurisdictionis coram Reuerendissimo Attrebuten. impress. decis.* 324. *num.* 1. *p.* 1. *recent. & in Calaguritana Iurisdictionis* 16. *Iunij* 1606. *coram eodem, & in Burgo sancti Sepulchri Iurisdictionis* 13. *Martij* 1626. *coram bona mem. Buratto*, inter eius impress. *decis.*920.*num.*1.

3 Diœcesis autem est ciuitas, & Territorium, vbi Episcopus Iurisdictionem habet in spiritualibus, *Clem. vnic. de supplen. neglig. Prælat.* Dicitur Diœcesis locus, vbi est Episcopus, & Episcopatus, *cap. cùm pro vtilitate* 16. *q.*1. gloss. *verb. Presbyteri, in Clem.* 1. *de priuileg.* quæ propterea dicitur Parochia Episcopi, *cap. super eo, de Paroch. cap.* 1. *de raptorib.* Marc. Ant. Genuens. *in prax. Curiæ Archiepisc. Neapol. cap.*57.*num.*7. Ego ipse *de offic. &*
4 *potest. Episcop. part.* 3. *alleg.*8.*num.*11. dicta Diœcesis, à verbo Græco, quasi Administratio; vel secundùm aliquos, diuisio; quia fines Episcoparum diuiduntur, *cap. Prouinciæ*, & ibi gloss. 99. *distinct.*
5 *cap. vnio*, 10.*q.*3.

An appellatione Diœcesis comprehendatur ciuitas, seu Cathedralis Ecclesia? Quæstio est non contemnenda, in qua ita paucis distinguendum duxi, quod aut sumus in materia fauorabili, aut in odiosa; primo casu venit ciuitas appellatione Diœcesis, *cap. sacrorum*, 63. *dist. cap. cùm Clerici, de verb. signif. cap. cùm nullus, de tempor. ordinat.* aut sumus in materia odiosa, & tunc minimè comprehenditur, *cap. vnic. de rer. permut. lib.*6. Ita distinguunt Card. Florent. *num.*1. *opposit.* 1. Imol. *col.*1. *num.* 5. *vers. in gloss.* 1. Butr. *col.* 1. *num.* 10. Panorm. *col.* 5. *num.* 5. *vers. Ad secundum*, Felin. *col.* 5. *num.* 8. *vers. tertia conclusio, in cap. Rodulphus*, 35. *de rescript.* gloss. *verb. Diœcesi, in d. cap. vnic.* cum qua ibi conueniunt Ioan. Andr. *in lect. col.* 2. *n.* 3. *vers. in gloss.* 2. Ioan. Monach. *col.* 1. *num.* 1. *vers. quid si in ciuitate*, Philip. Franch. *col.* 3. *num.* 5. *vers. in gloss.* 2. Andr. Gambar. *num.* 106. *cum seqq. super d. gloss. verb. Diœcesis*, Ferret. *cons.* 220. *n.* 1. *vers. cupis etiam*, Mandos. *reg.* 16. *Cancell. q* 42. *n.*7. Rendin. *in prompt. recept. sent. tom.* 1. *tit.* 124. *num.*7. Gonzal *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 43. *à num.* 193. Erasm. à Cochier *de Iurisdict. Ordin. in exemptos, p.*4. *q.*74. Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 350. *n.*4. Nicol. Garc *de benef. p.* 2. *cap. vlt. n.*76. *cum seq.* Ego ipse *de offic. & potest. Episcop. p* 3. *alleg.* 54. *num.* 169. *& in tract. de appellat. verbor. vtriusque Iur. signific. appell.* 49. *num.*7.

Non obstat text. *in d. cap. Rodulphus*, vbi ciuita- 6
tis homines non comprehenduntur in rescripto impetrato contra hominem alicuius Diœcesis: quia respondebat olim Doctor Michaël à Costa in lectura Salmantina suæ Cathedræ vespertinæ, prout eum refert Nicol. Garc. *de benefic. part.* 1. *cap. vlt. num.* 79. ideò appellatione Diœcesis in illo text. non venire homines ciuitatis, quia præcesserat in eodem rescripto mentio ciuitatis per illa verba: *Contra Episcopum Sagiensem*, & proinde in dictis verbis generalibus postea sequutis, non potuit iterum includi ciuitas, *ad l. doli causa, ff. de verb. oblig. & l. sanctio legum, ff. de pœnis*: vnde addit nouissimè Anton. de Fuertes *Canon. quæst. lib.* 3. *cap.* 2. Gregorium *in d. cap Rodulphus*, non sine causa priùs nominasse ciuitatem in specie, dum de Episcopo in illa commorante meminit; deinde verò Diœcesim in genere, dum dicit, *& quosdam alios Diœcesis Sagiensis*, ad ostendendum memoratos in secunda clausula generali non esse sub priori speciali comprehensos, quoties enim specialitas præcedit clausulam generalem, & genus postea subsequutum non comprehendit speciem priùs nominatam, sicque ciues Sagienses, quia semper genus subsequutum intelligitur de dictis speciebus prius relatis, atque nominatis, *d. l. doli* 119. *ff. de verb. signif.* Bart. *in l.* 1. *ff. de reb. dub.* ergo in hac specie, vt Rector Ecclesiæ sancti Christophori posset per rescriptum conueniri, aliter debuisset concipi quàm fuit conceptum, ita nempe *contra Episcopum, & quosdam alios Diœcesis Sagiensis*, tunc enim, quia tantùm reperitur genus, quod verificari potest in omnibus suis speciebus, non solùm illi de Diœcesi, sed etiam illi de ciuitate conueniri possunt, cùm tunc verba habeant significationem intensiuam, ex qua rescriptum ampliatur, vt comprehendat alias res, & personas, præter nominatas. Quæ & extendenda est ad eum casum, quo rescriptum ita conciperetur *contra Archiepiscopum Brachren. & quosdam alios Diœcesis Portugalen.* nam tunc tale rescriptum habet vim comprehensiuam: quia genus postea subsequutum non potest verificari in specie, quæ antea præcesserat, tanquam quòd sit omninò diuersa, & separata.

Ego autem cum communi intelligo disposi- 7
tionem text. *in d cap. Rodulphus*, procedere, quia rescripta delegatoria sunt stricti Iuris, Bec. *cons.* 21.

num. 11.

num. 11. *&* 33. Mar. Anton. *var. resolut. lib.* 1 *resolut.* 8. *num.* 4. ac proinde strictè interpretanda; ideò nil mirum, si in eo text. in rescripto impetrato contra hominem alicuius Diœcesis, non comprehendantur homines Ciuitatis, quod est conformius distinctioni supra positæ; illa enim ratio D. Michaëlis à Costa solùm conuincebat, quòd per clausulam generalem non possit conueniri Episcopus Sagien. de quo specialis mentio præcesserat, non tamen quòd non possint conueniri alij ciuitatis, cùm de eis non esset facta specialis mentio; & mentio hic facta de Ciuitate, & Diœcesi est indirecta, & in obliquo; ita Nicol. Garc. *citato loco*, qui in addit. subdit sibi non placere intellectum D. Sahag. *in cap. super litteris, num.* 29. *de rescript.* dicentis ex illo indiuiduo *Episcopi Sagien.* in rescripto expressi, non posse conueniri alium Sagien. præter Episcopum, iuxta *l. heres* 98. *§.* 1. *ff. de legat.* 3. *& l.* 1. *§. item si dua, ff. de aur. & arg. leg.* vbi probatur, quòd si nominentur aliqua indiuidua speciei contentæ sub genere, ad alia in eadem specie contenta non porrigitur illud genus: quem etiam intellectum videtur idem Sahag. tradere *in cap.* 1. *num.* 24. *de offic. delegati.* Conuincitur enim iste intellectus, quia *in dict. l. heres, §.* 1. *& in d. l.* 1. *§. item si dua*, ideò in legato facto alicui de duabus statuis marmoreis, & de omni marmore, non comprehenduntur aliæ statuæ marmoreæ, præter duas, quia, vt inquit Iureconsf. *in d. §.* 1. duas statuas legendo potest videri non putasse in marmore se statuas legasse, quæ ratio cessat in casu *d. cap. Rodulphus*, vbi fuit nominatus Episcopus Sagien. in litteris, & commissione, quia contra eum in particulari fuerunt impetratæ, & ideo dicta nominatio, & expressio non erat superflua, si rescriptum fuisset impetratum contra eum, & quosdam alios Sagien. Ciuitatis, maximè quòd Episcopus propter suam dignitatem, & præeminentiam non videretur venire in clausula generali, arg. *cap. sedes, de rescript.*

8 Ex quibus infertur in litteris impetratis ad beneficia, Diœcesis appellatione Ciuitatem non contineri, ex text. *in cap. vlt. de preb. & in c. quamuis, eod. tit. in* 6. vbi in litteris beneficialibus exprimitur Ciuitas, vel Diœcesis; nam expressio Diœcesis esset superflua, si nomine Ciuitatis contineretur. Item, cùm rescripta beneficialia sint restringenda, *dict. cap. quamuis*, Ioan à Cochier *in reg.* 26. *Cancell. num.* 35. *pag.* 169. nomine Ciuitatis in eis expresso, non debet venire Diœcesis: ita firmant *in dict. cap. quamuis*, Archid. *col.* 2. *num.* 3. *&* 4. & Gemin. *num.* 4. *vers. quæro quare*, gloss. *verb. in maiori Ecclesia, in cap. accepimus, de ætat. & qualit.* & ibi Butr. *num.* 13. *vers. quæro*, Panorm. *num.* 8. *vers. quæro quid si dicatur*, plures, quos refert & sequitur Rendin. *dict. tit.* 124. *num.* 8. Ciuitatis verò appellatione in eis-
9 dem litteris beneficialibus, Diœcesis comprehenditur, veluti si quis dicat se Clericum Bracharen. cùm non sit ex ipsa Ciuitate, sed ex alio Diœcesis loco oriundus, quia verbum *Clericum Bracharen.*
10 est aptum capere ciuitatem, & Diœcesim, Ferret. *consil.* 222. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 7. *cap.* 9. *n.* 27. Rot. *in Toletana Parochialis* 10. *May* 1596. *coram Cardin. Arigonio*, apud eundem Garc. *part.* 9. *cap.* 2. *num.* 141.

11 A Parocho verò dicitur Parochia, seu Parœcia, vt Budæus vult, & Parochiani, seu Parœciani, vt *in tit. de Parochijs*, & eo nomine vsos fuisse antiquos Christianos demonstrat S. Augustin. *lib.* 14. *de ciuitate Dei*, his verbis, *Fuit Presbyter nomine Restitutus in Parœcia Calaniensis Ecclesiæ*, & deriua- 12
tur, vel à præbitione, eo quòd plebi sibi commissæ Sacramenta, & sacra præbeat (*Parochus* 13
enim Græcè idem quòd præbitio est) vel à Parœcia, quæ Græcè idem est, quòd accolarum Conuentus, seu habitatio, aut cura, eò quòd illi præficiatur, & curam habeat animarum totius populi intra illos limites Congregati. Ita Petr. Gregor. *syntagm. Iuris, lib.* 15. *cap.* 24. *num.* 6. *&* 7. Lal Zech. *de Republ. Ecclesiast. cap.* 28. *num.* 1. Gutier *allegat.* 8. *num.* 6. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *num.* 39.

Parochia igitur dicitur locus, in quo degit po- 14
pulus alicui Ecclesiæ deputatus certis finibus limitatus. Ita Ægid. Bellam. *cons.* 38. *n.* 8. Grilenzon. *cons.* 6. *num* 5 Roman. *cons.* 356. *in princ.* quos refert Card. Tusch. *tom.* 6. *littera P. concl.* 94. *n.* 1. Mantic.
decis. 48. *n.* 1. quælibet enim Parochia habet suum 15
Territorium separatum, & diuisum, in quo non est licitum alteri Parochiæ aliquid facere, quia dicitur data Iurisdictio distincta Calcan. *cons.* 34. *ex num.* 10. Cardinal. Tusch. *d. littera P. conclus.* 95.
num. 7. & quòd si sit certa pars Diœcesis, quæ con- 16
stat ad minus ex decem familiis, tradit Pacian.
de probat. lib. 2. *cap.* 31. *num.* 23 Parochialis autem 17
Ecclesia est, quæ habet Ius consistens in cura animarum ipsorum Parochianorum, de quibus Parochus Presbyter tenetur Deo reddere rationem. Ægid. Bellam. *cons.* 38. *num.* 8 & dicitur Ecclesia, quæ habet curam animarum sine prærogatiua, vel prælatione, Feder. de Senis *cons.* 49. *&* 86. Card. Tusch. *d. littera P. conclus.* 93. *num.* 1.

Parochialis Ecclesia, vt talis dicatur, quatuor 18
requiruntur. Primum, quòd in ea adsit Sacerdos habens potestatem ligandi. Secundum, quòd habeat certos fines. Tertium, quòd curam exerceat nomine suo. Quartum, quòd solus, & non cum aliis administret. Ita Rot. *decis.* 52. *num.* 2. 14. 16. *&* 17. *part* 2. *diuers.* Rebuff. *in concord. tit. de collat. §. statuimus, il* 2 *in verb. Parochiales, vers. & ad probandum*, Fusc. *de visitat. lib.* 2. *cap.* 2. Camill. Borrel. *in sum. omnium decis. tom.* 1. *tit.* 2. *n.* 17. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resol.* 561. *in* 2. *edit.* & latè infrà *lib.* 2. *cap.* 1. *prope fin.* Potest tamen habere plures Curatos in solidum, & exercentes curam eandem; Ægid. Bellam *cons.* 38. *n.* 12. Card. Tusch. *d. litt. P concl.* 96. *num.* 1. Et propterea Rota *loco proximè citato*, considerans statum Ecclesiæ breuiter dixit ad ostendendum Ecclesiam esse Parochialem non sufficere quòd Rector administret Sacramenta, nisi etiam ostendat, quòd de necessitate administret, & Populus ab eodem de necessitate recipiat, quia, etsi omnis Ecclesia Parochialis dicatur habere Curam, dicitur Parochialis, gloss. *verb. impendat, in Clem. Dudum, de sepultur.* vbi Imol. *num.* 32. Abb. *in cap. de multa*, *num.* 24. *vers. sed adde, de praeben.* Dec. *in cap. antes, num.* 6. *vers. ad Curatum, de rescript.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *num.* 36. Mantic. *decis.* 48. *num.* 5. & fuit resolutum *in Sabinen. decimarum*, 30. *Aprilis* 1599. *coram bon. mem. Cardin. Pamphilio, & in eadem* 16. *Martij* 1609. *coram R.D. meo Coccino Decano, & in Florentina Parochialis* 22. *Maij* 1630. *coram eodem, in vers. quantum attinet.*

Superioris auctoritate, & consensu, ex lapsu 14
temporis erecta præsumitur Ecclesia Parochialis, quando in illa, Diuina Officia publicè celebrata fuerunt, vt per Afflict. *decis.* 368. *num.* 5. Gam. *Lusit. decis.* 144. *in fine, & decis.* 168. *n.* 1. Lancell. Gallia *cons.* 124. *num.* 6. *vol.* 1. Camill. Borrel. *in sum. omn. decis. tom.* 1. *tit.* 2. *de sacros. Eccles. num.* 7. vbi *num.* 10.

subdit

ſubdit, procedere quando requiritur conſenſus, ſecus autem ſi exigeretur licentia, in qua non ſufficit aliquis curſus.

20 Ad probaudum Parochialem Eccleſiam plura eſſe neceſſaria, ponit Rom. *conſ.356.num.3.* quem refert Card. Tuſch. *d.concl. 94.num.3.& 4.* Primò, quòd locum habeat certis limitibus conſtitutum, in quo negatur Populus ipſi Eccleſiæ deputatus, vt ſupra vidimus. Secundò, quòd Parochiani Miſſam audiant diebus feſtiuis in Parochia, iuxta diſpoſitionem Concil. Tridcot. *ſeſſ.23.de reform. cap.14* iunctis traditis per Rot. *in d. Florentina Parochialis, in verſ. & multum.* Tertiò, quòd Sacramenta in ea percipiant declarando, vt ſupra. Quartò, quòd ibidem ſepeliantur, quamuis non inde reſultet concludens præſumptio Parochialitatis, cùm quilibet poſſit ſibi eligere ſepulturam in loco ſacro ſibi benè viſo, *cap. cum liberum,* & *ibi* gloſ. *verb. diſpoſuit, de ſepult. cap. 1. eod. tit. in 6.* reſultaret tamen ſi doceatur, quòd non facta aliqua electione ſepulturæ per defunctos, & non exiſtentibus ſepulturis Maiorum in dicta Eccleſia, corpora fuerint ibi ſepulta, tanquam in Parochiali, in qua concurrentibus prædictis, defuncti debent ſepeliri, *cap. ex parte, de ſepult.* & conſiderauit Rot. *in d. Florentina.* & declarant Gonzal. *de gloſſ.6.n.53.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.865. num. 14.* Quintò, quòd præſtent decimas, quamuis ex ſola ſolutione decimarum non poſſit per neceſſe concludi ad Parochialitatem, cùm decimæ poſſint etiam acquiri Eccleſiæ non Parochiali ex alio titulo, quàm de iure diuino, ex quo Eccleſiæ Parochiali debentur, *Exod. cap.2. in fine,* & habetur *in cap. 1. & in cap. cùm homines, & in cap. Paſtoralis, de decim.* poſſunt enim, & aliis Eccleſiis acquiri, putà ex præſcriptione, *cap. cùm contingat, cap. cùm in ſua, eod. tit. cap.1. & de præſcript. in 6.* Rebuff. *de decim. quæſt.23.num.6.* Abbas *conſ.94. num.2.vol.1.* Couar. *lib.1.var.cap.17.num.7.* Rot *in dict. Florentina Parochialis, verſ. nec dicatur.* Sextò, quòd in d. Eccleſia retineatur Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, quod in Parochialibus debet de neceſſitate retineri, iuxta notata *in Clement. 1. de priuileg.* ita ut in aliis non retineatur, niſi ex indulto Apoſtolico, quod habent Regulares, *cap. tribus, §. tanta, de conſec. diſt. 2.* & ita ſibi fuiſſe reſponſum à ſacra Congregatione Eminentiſſimorum Interpretum Concilij de anno 1609. refert Marc. Ant. Genuenſ. *in pract. Archiepiſc. Neapol. cap.110.* & tangit Piaſec. *in praxi Epiſcop. p.2. cap.3. num.7.* Septimò, quòd fiant oblationes. Octauò, quòd habeat ius baptizandi. Et quamuis ex hoc omnis Parochialis dicatur Curata, non ſic omnis Curata dici poteſt Parochialis, Hoied. *de incompat. benefic. part.1. cap.13. num. 2.* Rebuff. *d. verb. Parochiales Eccleſiæ,* Camill. Borrel. *deciſ. 2. de ſacroſ. Eccleſ. num 18.*

25 De Diœceſibus autem, vel Parochiis conſtituendis, ſciendum eſt. Primò quod ſtatutũ eſt *in cap. Epiſcopi, cum ſeqq. 80. diſt. & in cap. 1. de priuil. & in Concil. Lateranenſ. ſub Leone X ſeſſ.10.* ne Epiſcopi in Caſtellis, neque in modicis Ciuitatibus conſtituerentur, ſed vt Presbyteri per Caſtella, & modicas Ciuitates, atque villas ab Epiſcopis inſtituantur, atque ordinentur; ſinguli tamen per ſingulos titulus, atque loca; Epiſcopus verò ad honorabilem locum titulandus eſt nominandus, ne vileſcat nomen Epiſcopus, vt inquit Anacletus Papa *in d. cap. Epiſcopi, 80. diſt.* Leo quoque Summus Pontifex *in cap. illud, ead. diſt. Epiſcopalia,* inquit, *gubernacula, non niſi in maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus, ne viculis, vel obſcuris, aut ſolitarijs municipiis tribuatur Sacerdotale faſtigium,* Alzed. *in praxi Epiſcop. p. 1. cap.6. ex num. 1.* Sed poſtea diuerſis de cauſis aliud ſeruatum videmus.

Secundò, ſciendum quod ſtatuit Concil. Trid. 22 *ſeſſ.24. de reformat. cap. 13.* vt in locis illis, & Ciuitatibus, vbi Parochiales Eccleſiæ certos non habent fines, nec eorum Rectores proprium populum, quem regant, ſed promiſcuè petentibus Sacramenta adminiſtrant, diſtincto populo in certas Parochias, vnicuique ſuum perpetuum, peculiarémque Parochum Epiſcopus aſſignet, quod quidem Concilij Decretum vtique non comprehendit Parochias, quæ licèt certos fines non habeant, certum tamen populum, & per certas familias diſtinguuntur, vſque adeò, vt Sacramenta promiſcuè non adminiſtrentur, ſicut refert deciſum Gonzal *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 6. num. 96.*

Vbi etiam propter locorum diſtantiam, aut 23 difficultatem Parochiani, ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina Officia audienda accedere non poſſunt, nouas Parochias, etiam inuitis Rectoribus Epiſcopi conſtituere poſſunt, *cap. ad audientiam, de Eccleſ. ædific.* quibus pro victu, & ſuſtentatione noui Parochi fructus aſſignentur arbitrio Epiſcopi ad Eccleſiam matricem quomodocunque pertinentes, aut ſi neceſſe fuerit, compellat populum Eccleſiæ nouiter erectæ ad neceſſaria eidem Sacerdoti ſubminiſtranda, vt Concil. Trid diſponit, *ſeſſ.21. de reform. cap.4. & infra de Eccleſ. ædific.* libro ſequenti videbimus, quia hoc in loco de Iuriſdictione tantùm & Territorio loquimur.

Tertiò, non debent eſſe plures Eccleſiæ Baptiſ- 24 males in eiuſdem Parochiæ limitibus, vt antiqui Canones ſtatuerunt, de quibus *in cap. plures Baptiſmales, cum duobus ſeqq. 16. q.1.* debet Baptiſmus à maiori Eccleſia accipi, ſecundùm antiquum Eccleſiæ ritum, qui hodie in nonnullis Ciuitatibus ſeruatur, in quibus à Cathedrali tantùm Eccleſia Baptiſmus ſumitur, & extra Vrbem à matricibus tantùm Eccleſiis, quæ inde matrices vocari videntur, quia animas per Baptiſmum regenerant, ſecundùm gloſſ. *in Clem. vnica, de Baptiſmo.*

Quartò, quòd vna Diœceſis non eſt in duas 25 diuidenda, *cap. 1. diſt. 10. cap. vnic. diſt. vlt. cap. quoniam, de offic. ordin.* faciliùs enim duæ inuicem vniuntur quàm vna in dua diuidatur: quomodo autem diuidantur Diœceſes inter Epiſcopum hæreticum reuerſum, & eum, qui ei fuerat ſubſtitus? docet Concil. African. *in cap. 1. de Paroch.*

Quintò, quòd Baſilicæ omnes per diuerſa lo- 26 ca conſtructæ, vel quæ quotidie conſtruuntur, in eius Ordinatione, & poteſtate perſiſtere debent, in cuius territorio ſunt poſitæ ſub anathematis pœna, quam irrogat Aurelian. Concil. *in cap. 1. cum ſeqq. 10. q. 1.* quòd ſi dubium emerſerit cuius ſit Diœceſis Eccleſia conſecranda, eam conſecrabit, qui prior ibi Pontificalia exercebat, *cap. 1. de relig. domib.* Et ſi Papa vniat Eccleſiam vnius Diœceſis Eccleſiæ alterius, nihil iuris in ea perdit Epiſcopus, cuius eſt Diœceſis, *cap. 2. eod. tit.* ſed de vnionibus Eccleſiarum *lib 3. cap. 16.* agemus.

Sextò, quòd fines Diœceſum, vel Parochia- 27 rum, præſcribi non poſſunt, *cap. licet, cum ſeqq. 16. q. 3. cap. ſuper eo, de Paroch.* Balb. *de præſcript. part. 6. num. 8. verſ. decimus,* Pallad. *lib. 1. rer. quotid. cap. 1. §. 17.*

§. 17. *num.* 3. Menoch. *conf.* 147 *num.* 44. vbi hoc in-
telligit, quando limites sunt clarè, & manifestè
distincti. Ratio est, ne aliàs admissa in proposito
finium præscriptione cum publico incommodo
oriatur confusio, tam inter Prælatos, quàm inter
subditos, vt intendit text. *in cap. quicunque, & in*
d. cap. licet, 16. *q.* 3. quæ ratio satis defendi potest si
28 aduertas fines Prouinciarum, Diœcesum & Paro-
chiarum in vtilitatem publicam, non priuata, sed
publica auctoritate constitutos, & distinctos fuis-
se, *cap.* 1. *dist.* 80. *cap.* 1. 13. *q.* 1. intendit text. *in d. cap.*
super eo, ibi, *Ecclesiastica ordinatione institutos.* Conc.
Trident. *sess.* 14. *de reform. cap.* 9. *& sess.* 24. *de reform.*
cap. 13. *in fin.* vnde fines huiusmodi, quatenus fi-
nes sunt Iuris publici auctoritate, & vtilitate
constituti, vt in simili probat *l. id quod* 7. §. 1. ibi,
limites, ff. de pericul. & commod. rei vendit. ac proin-
de immutabiles esse debent, & meritò præscribi
prohibentur, ne aliàs priuata cuiusque præscri-
bentis auctoritate sublatis antiquis passim noui
limites constituantur, & tam in iuridictione,
quàm in reliquis ad publicam vtilitatem perti-
nentibus frequens detur occasio incertitudinis,
& confusionis. Id quod non ita contingit in fini-
bus prædiorum, qui non publici, sed priuati iu-
ris sunt, non publica, sed priuata vniuscuiusque
auctoritate, & voluntate instituuntur, & mutan-
tur, *l.* 1. *C. finium regund.* & confusio, quæ timeri
potest, non ita principaliter publicum, sed magis
priuatum continet detrimentum; sic sanè licèt
intra fines Prouinciæ, Diœcesis, vel Parochiæ
admittatur præscriptio ad effectum, vt præscri-
bens intra illos obtineat iurisdictionem, vel iura
Episcopalia, seu Parochialia, vt colligitur ex reg.
cap. auditis & cap. cùm olim, & clarius ex *cap. ad au-
res, de præscript. cap.* 1. *eod. tit. lib.* 6. nihilominus ta-
men fines ipsi præscribi non possunt ad effectum,
vt desinant esse, qui antea erant, vel restringan-
tur, & alij extendantur, & sint vbi non erant;
quia ratio prædicta, & citati *cap. super eo*, prohi-
bitio non offenditur, vbi manentibus finibus, sicut
antea intra illos præscribitur.

29 Si verò non sint certi Diœcesum, vel Paro-
chiarum fines, præscribuntur spatio 30. anno-
rum, quod intra limites tantùm eiusdem Pro-
uinciæ locum habet, *cap.* 1. *cum seqq* 16. *q.* 1. Hie-
ron de Monte *de finib. regund. cap.* 107. *num.* 2. Me-
30 noch. *d. conf.* 147. *num.* 44. Sed si Episcopus locum
alterius Diœcesis conuertat ad Fidei Catholicæ
vnionem; tum præscribit spatio trium annorum,
nisi intra hunc terminum repetatur, *cap.* 1. *de
præscript.* Balb. *de præscript.* 1. *part. quarta, q.* 1. *in fine*
Couar. *in reg. possessor, part.* 2. §. 11. *num.* 8. Mench.
illustr. cap. 72. *num.* 6. Anastas. Germ. *animaduers. lib.*
1. *cap.* 20. *per tot.*

31 Septimò, quòd multis modis probantur fines
Diœcesum, de quibus *in cap. cùm causam* 13. *de
probat.* primò per libros antiquos, vt aduertunt
per illum text. Duen. *reg.* 157. Socin. *reg.* 294 Cass.
in catal. gloria Mundi, part. 5. *consid.* 28. *vers. vnde.*
Gam. *Lusit. decis.* 337. Valasc. *de Iur. emphyt. q.* 9.
num. 26. Mascard. *de probat. concl.* 396. Ioseph. Lu-
douic. *tom.* 3. *commun. opin. tit. de lib. mercat. concl. vnic.*
vers. amplia 31. Cald. Pereira *de empt. & vendit.*
cap. 21. *num.* 20. etiam Historiarum, & Chroni-
corum, si illis à Maioribus nostris fides adhibita
sit, Cassan. *in d. catal. gloria Mundi, p.* 10. *consid.* 46.
ad fin. Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 13. *num.* 23. Menoch.
consil. 378. *num.* 8. Mascard. *de probat.* 105. *num.* 9. *&*
32 *conclus.* 396. *num.* 6. Historiæ enim sunt scripturæ
priuatæ, quæ ex antiquitate, & fama fidem assu-
mere dicuntur, Mench. *d. cap.* 84. *num.* 16 ac proin-
de maximam fidem eis esse adhibendam tradunt
Caputaq. *decis.* 190. *p.* 2. Xuar. *alleg.* 8. *num.* 21. De-
cian. *cons.* 21. *n.* 19. *vol.* 1. Baron. *in annot. ad Palat.*
in introd. rubr. de donat. inter vir. & vxor. num. 2. *lit-
tera A.* Io. Garc. *de nobilit. cap.* 18. *num.* 10. Salgado
de protect. Regia, tom. 1. *part.* 3. *cap.* 10. *num.* 278. Vn-
de tabulas geographicas, & Mappas probare con- 33
fines censuit Rota *in Clusina Postæ Puteoli* 14. *De-
cembris* 1618. *coram bon. mem. Buratto*, inter eius
impressas, *decis.* 367. *num.* 1. dummodò Mappæ sint
factæ seruatis seruandis, aliàs parum, aut nihil
probant, Rot. *in nullius, seu Aprutina Iurisdictionis*
20. *Martij* 1624. *coram bon. mem. Dunozetto sen.*
Secundò, probantur confinia per lapides, seu co- 34
lumnas terminorum, quibus litteræ incisæ sunt,
vt per Mich. Grass. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 3. *tit.* 26.
num. 6. *pag.* 429. Kirchou. *lib.* 4. *tit.* 9. *n.* 188. *pag.* 498.
Card. Tusch. *tom.* 2. *litt. C. concl.* 700. *num.* 4 Menoch.
cons. 21. *num.* 30. *& cons.* 112. *n.* 97. *cum seqq.* Valasc.
d. q. 9. *num.* 28. Mascard. *d. concl.* 329. *num.* 10. Cald.
Pereira *de empt. & vend. cap.* 21. *num.* 20. *&* 21. vbi
num. 23. quòd etiam probantur per priuilegia an-
tiqua, & *num.* 29. per custodiam locorum. Tertiò, 35
per Instrumenta pro confinibus facta, Brun. à So-
le *in locis communibus, verb. confinia*, Mascard. *con-
clus.* 394. Cald. Pereira *d. cap.* 21. *num.* 28. Valasc. *d.
q.* 9. *num.* 21. vbi *num.* 12. resoluit, quòd instrumen-
ta facientia mentionem de confinibus enunciati-
uè, veluti dicendo, quòd vendita fuit talis domus,
cui ab Aquilone cohæret domus Titij, & est in
tali Castro, vel Territorio, non probant illa con-
finia esse eorum, quæ nominantur, nisi agatur de
probandis finibus antiquis, de quo etiam Mascard.
conclus. 394. *à num.* 1. Ex enunciatiuis verò plu- 36
rium instrumentorum iunctis adminiculis pro-
bantur confinia. Rot. *decis.* 683. *num* 4. *in fin.* apud
Farin. *part.* 1. *recent.* Quartò, per testes, quamuis 37
sint de auditu, Mascard. *concl.* 395. Roman. *cons.* 92.
sub num. 1. *vol.* 4. Hieron. de Monte *de finib. regund.*
cap. 51. Farin. *in praxi crimin. part.* 2. *q.* 69. *num.* 130.
Cal. Pereira *d. cap.* 21. *num.* 15. quod absque dubio
locum sibi vendicat in testibus, qui non simpli-
citer dicunt audiuisse ab antiquis, sed expressè
testantur audiuisse ab eorum Maioribus, quorum
aliquos nominant. Crauet. *de antiq. tempor. vers. Vi-
so de fama, num.* 12. Hieron. de Monte *d. cap.* 51.
num. 9. Mascard. *dict. concl.* 395. *num* 7. & probant,
quamuis singulares sint, Mascard. *concl.* 395. *n.* 21.
& concl. 753. *num.* 49. dummodo rationem reddant
dicti sui, Mascard. *d. concl.* 395. *num.* 3. *& concl* 369.
num. 24. Farin. *d. part.* 2. *q* 70. *num.* 186. Quintò, per 38
famam publicam, & antiquam, Ruin. *cons.* 92. *n.* 2.
vol. 4. Hier. de Monte *d. tract. de finib. regund. c.* 55.
num. 10. *& cap.* 66. *num.* 1. Xuar *alleg.* 6. *n.* 9. *&* 10.
Grat. *resp.* 138. *num.* 11. *vol.* 1. Ias. *in l. Prætor, num.* 25.
ff. de eden. Dec. *in cap.* 1. *de appellat.* vbi Franch. *n.* 10.
idem Dec. *in cap. veniens, il* 1 *n.* 11. *de testib.* Afflict.
decis. 277. *num.* 2. Cassad. *decis.* 2. *de probat. num.* 2.
Tiraq. *de Iure primog. in præfat. num.* 103. Mascard.
conclus. 396. Duen. *reg.* 299. *vers. limita* 7. Mench.
illustr. d. cap. 84. *num.* 16. Illud demùm aduertere 39
oportet, in probandis antiquis confinibus admitti
plures probationes imperfectas ad constituen-
dam vnam perfectam, vt probat *dict. cap. cum cau-
sam*, & resoluunt Hieronym. de Monte *dict. tract.
de finibus regund. cap.* 52. *n.* 2. *&* 4. Menoch. *cons.* 147.
num. 48. Mascard. *conclus.* 343. *num.* 2. *& seqq.* Card.
Tusch. *d. littera C. conclus.* 700. *num.* 1. Mench. *illustr.*
quæst.

quæst. cap. 84. *num.* 17. Rot. *decis.* 334. *num.* 1. apud Farin. *part.* 2. *recent.* vbi censuit in probatione confinium, quæ est difficilis, attendi adminicula, &
40 ideò sufficere leuem probationem, licèt nòn sit omninò plena, tenent Hieronym. de Monte *dict. tract. cap.* 50. *num.* 2. *cu. a seqq.* Paris. *cons.* 104. *num.* 24. & *cons.* 117. *num.* 7. & 8. *vol.* 1.

41 Si verò quis prætendat Ecclesias aliquas ab alio detentas ad suam Parochiam pertinere, eas non debet propria auctoritate inuadere, etiamsi plebes consentiant; sed per causæ discussionem exposcere, alioquin causæ suæ damnum patietur, vt dicitur in Mileuitano Concilio, de quo *in cap. placuit* 16. *q.* 6. Si verò contingat dominia, aut Regna temporalia mutari, Diœcesum fines, & diuisiones non sunt immutandæ: neque enim Ecclesias Dei per discordias Regum diuisionis aliqua pati damna necesse est, vt dicit Nicol. Papa *in cap. hæc quippe, in fine* 3. *q.* 6. & *in cap.* 1. *distinct.* 10. super Iure Parochiali percipiendo, assistentiam Iuris habent Parochi intra fines suarum Parochiarum, Abb. *in cap. dilecti, num.* 4. *vers. sed dubitatur, de offic. Ordin.* Rot. *decis.* 256. *num.* 1. *part.* 1. *recent.* proindeque ex sola Iuris assistentia, nulla etiam concurrente possessionis probatione, manutentio illis esset concedenda, vt fuit dictum *in Taurinen. decimarum vltima Aprilis* 1604. *coram Seraphino*, inter eius impressas, *decis.* 1497. quoniam hæc Iuris assistentia in Iudicio retinendæ summarissimo sola sufficeret, si versaremur in Iurisdictionibus, in quibus terminis loquuntur decisiones 273. *num.* 1. & 382.
42 *num.* 1. & 501. *ex num.* 1. *p.* 2. *recent.* Sed in aliis causis non iurisdictionalibus numquam Rota consueuit ex sola Iuris assistentia manutentionem impartiri, & pluries proposita illa causa *Taurinen.* Rota nunquam resolutioni prædictæ coram bon. mem. Cardinali Seraphino inhærere voluit, & signanter *in Reatina decimarum* 4. *Decembris* 1606. *coram Iusto*, & *in Mediolanen. decimarum* 9. *Iunij* 1610. *coram R. P. D. Pirouano*, & *in Mediolanen. quarta funeralium* 14. *Martij* 1622. *coram R. P. D. Merlino.*

43 Ius autem Parochiale consistit in pluribus,
44 quæ similiter referemus. Primò enim ad Ius Parochiale pertinet, quòd nullus alterius Parochiæ subditum iudicet, vel condemnet, qua de re sic inquit Calixtus Papa *in cap.* 1. 9. *q.* 2. *Nullus alterius terminos vsurpet, ne alterius Parochiarum iudicare, aut excommunicare præsumat, quia talis iudicatio, vel ordinatio, aut excommunicatio, vel damnatio, nec rata erit, nec vires vllas habebit, quoniam nullus alterius Iudicis, nisi sui sententia tenebitur, aut*
45 *damnabitur.* Si autem Clericus vnius Diœcesis in aliena delinquat, iudicari poterit ab Episcopo apud quem delinquit, sed vsque ad sententiam tantùm exclusiuè, quam nisi proprius Episcopus dare non potest, & exequi, *cap. postulasti* 14. *de foro compet.* D. Barbos. *in l. heres absens*, §. 1. *in arti. de foro delicti, num.* 5 & 6.

46 Præcipit quoque Carthaginen. Concil. de quo *in cap. placuit, il* 2. 7. *q.* 1. vt nullus Episcopus alienas plebes vsurpet, nec aliquis Episcoporum supergrediatur in Diœcesi Collegam suum. Secundò, vt nullus in aliena Diœcesi, vel Parochia spiritualia, aut Sacramentalia administret, vel ea subditis alienis communicet; est enim constitutum *in cap. Episcopus in Diœcesi.* 7. *q.* 1. & *in c. nullus, de Paroch.* & *sæpè alibi*, vt Episcopus in aliena Diœcesi Episcopalia non exerceat, sine consensu proprij Episcopi, sicut est Ordinum Collatio, Ecclesiarum, vel aliarum rerum consecratio, Chrismatis confirmatio, & alia huiusmodi, quæ suprà *hoc eod. lib. cap.* 11. exposuimus. Verùm si Episcopi, vel Presbyteri, visitandi causa, ad alterius Ecclesiam venerint, præcipit Carthagin. Concil. *in cap. Episcopi* 7. *q.* 1. vt in gradu suo suscipiantur, & tam ad verbum faciendum, quàm ad oblationem consecrandam inuitentur. Præterea Parochiani alieni, qui proprium contempserint Sacerdotem, non sunt ad Missas admittendi, *cap.* 2. *de Paroch.* dicitur etiam in Agathen. Concil. de quo *in cap. si quis etiam, de consecrat. dist.* 1. Parochialem Ecclesiam, maximè in Pascha, & in Natali Domini, in Epiphania quoque, & Ascensione eiusdem, ac Pentecoste, in Natali S. Ioannis Baptistæ, & si qui maximi dies in festiuitatibus habentur, visitandam esse, nec Missas his diebus in priuatis Oratoriis celebrandas esse, vel audiendas similiter, ad Sacramenta, & Pœnitentias accipiendas Parochialis Ecclesia est adeunda, *cap. placuit* 9. *q.* 2. *cap. in sacris* 16. *q.* 1. *cap. omnis vtriusque sexus, de Pœnitent. & remiss.* in quibus explicandis non immoror, quia de omnibus latè dixi *de officio, & potest. Parochi, cap.* 11. 19. & 20. ac proinde præcipitur *in Clem. Religiosi, in Princip. de priuileg.* sub pœna excommunicationis ipso Iure incurrenda, omnibus Religiosis, ne sine Parochialis Presbyteri licentia speciali talia vnquam præbere, aut ministrare præsumant, eisque mandatur in virtute obedientiæ, & sub interminatione maledictionis æternæ, ne verbis, aut alio modo retrahant laicos ab Ecclesiarum suarum frequentia, vel accessu, dixi latè *d. tract. de officio & potest. Parochi, cap.* 17. *num.* 40. Priuilegia enim Regularibus, aut aliis Ecclesiis concessa super rebus Diuinis, sine præiudicio Iuris Parochialis concessa intelligunt, *cap. in his, de priuileg.* inoctis latè adductis per me *d. tract. cap.* 10. *num.* 1.

Tertiò, vt decimæ secundùm Canones, & lo- 47
corum consuetudinem Ecclesiæ suæ Parochiali ab his, qui ad id tenentur, integrè, ac legitimè persoluantur, *cap. cum contingat, de decim.* ibi; *Quod cum perceptio decimarum ad Parochiales Ecclesias de Iure communi pertineat*, & *cap. cùm in tua, eadem tit.* ibi, *alioquin Parochialibus exoluantur ad quas de Iure communi spectat perceptio decimarum.* Castr. *cons.* 38. *per tot. p.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *num.* 75. Seraphin. *decis.* 1449. *num.* 5. Gregor. XV. *decis.* 519. *num.* 2 Rot. *in Nouarien. decimarum* 7. *Maij* 1627. *coram R. P. D. meo Pirouano*, & infrà *lib.* 3. *cap.* 22. *de decim.* latius ostendemus, vbi etiam de oblationibus hoc ipsum resoluemus, de quibus, quoad hoc propositum, adest optima S. Rotæ decisio *in Lunen. Sarzanen oblationum, 8. Februarij* 1627. *coram R. P. D. Merlino.* Similiter, vt sepultura cuiusque apud suam Ecclesiam fiat, & oblationes pro anima, & quarta funeralium Parochiali Ecclesiæ soluantur, sicut *lib.* 2. *cap.* 10. *de sepulturis*, pleniùs exponemus.

Quartò, vt Ecclesia maior, sicut antiquitus à 48
SS. Patribus fuit constitutum, *in cap. sicut antiquitus* 17. *q.* 4. per circuitum quadraginta passus habeat, Capellæ verò, vel minores Ecclesiæ triginta; qui autem confinia earum confringere tentauerit, aut personam hominis, vel bona eius inde subtraxerit, excommunicationis sententia ligetur, vt pleniùs *lib.* 2. *cap.* 3. *de immunit. Eccles.* dicemus.

Fit autem aliquis de Parochia, vel Diœcesi al- 49
terius per domicilium, quod ibidem contrahat,

ficiût in Triburien. Concil. de quo *in cap. vbicunque, ad fin.* 13.*q.*2 legitur his verbis: *Si quis de Provincia ad Prouinciam transiret, & ibi domicilium sibi collocaret, liber factus a ditione prioris Iudiciis, Iurisdictioni illius Iudicis subijceretur, in cuius Provincia sedem sibi eligeret*, quoad collationem Ordinum, &
50 in iudicio, in quo agereter de substantia, aut de statu personæ, in his enim requiritur contractum domicilium, vt suprà, in collatione verò Sacramentorum, & in censuris imponendis, ac correctione, quisque eius est subditus, in cuius Diœcesi, vel Parochia tunc temporis reperitur, per text. *in cap. illa, dist.* 12. vbi sic habetur, *Ad quamcunque Ecclesiam veneris, eius nomina serua*, vbi gloss. notat illud Prouerb. *Cùm fueris Romæ, Romano viuito more*; ac proinde tenetur ad ieiunia, quæ in ea indicta sunt, quamuis per duos, vel tres dies *ibidem* detineatur, *cap. consilium, de obser. ieiun.* Couar. *lib.* 4. *variar. cap.* 20 *num.* 8 Nauar *in man. cap.* 13. *num* 5. *& cap.* 23. *num.* 120. Ortiz *in summ. cap.* 19. *mand.* 2. *num.* 12. *in fin.* Mexi. *in tract. tassa panis, conclus.* 5. *num* 20. Malder. *in p.* 2. *q.* 96. *art.* 5. *circa fin. pag. mihi* 409. Suar. *de Relig. tom* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 8. *& de legib lib.* 3. *cap* 33. *n.* 4. Salas *eod. tract. disp.* 14 *sect* 4. *dum.* 415. Ioan. de la Cruz *in direct. Consciens. p.* 1. *præcept.* 3 *art.* 4 *disp.* 9. *concl.* 1. etiamsi secluso scandalo non teneri viatorem seruare ieiunium, vel dies festos alicuius loci per quem transit, existimauerint Veg. *in sum. tom.* 1. *cap.* 14. *cas.* 11. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 136. Azot. *instit. moral. lib.* 7 *cap.* 19. *q.* 4. Villalob. *in sum. tom.* 1. *tract.* 2. *diffic.* 33. *num.* 8 Bonacin. *de legib. disput.* 1. *q.* 1. *punct.* 6. *num.* 49 *& disp. vlt. q.* 1. *punct.* 6. *n.* 6. Ioan. Sancius *in select. disp.* 44. *n.* 31. Qui verò discedit manè ex oppido domicilij, vbi est ieiu-
51 nium, peruenturus ad locum vbi non est ieiunium, non potest quidem in loco domicilij vesci carnibus, potest tamen sumere ientaculum, quia non tenetur illo die abstinere à secunda refectione, cùm in loco, in quo peruenturus est, possit secundò, & tertiò comedere; ergo potest primam refectionem sumere manè antequam discedat. Ita Less. *de Iustit. lib.* 4 *cap.* 2. *dub.* 8. *n.* 88. Sanch. *de matrim. lib.* 3. *disp.* 18. *n.* 22 Portel. *in addit. ad dub. Regularia, verb. Ieiunium, num* 2. Nald. *in sum. verb. Ieiunium, num.* 2 Filliuc. *part.* 2. *tract.* 27. *cap.* 6. *num.* 109. Molfes. *in sum. Theolog moral. tom.* 1. *tract.* 10. *cap.* 4. *n.* 22. Villalob *d. tract.* 2. *diffic.* 34 *n.* 3. vbi sic ait. *El que sale de su lugar donde se ayuna, y llega la hora de la Cena à otra à donde se come carne la puede Cenar alli y aun podria antes de salir de su lugar se tiene por cierto, que ha de ir al lugar, donde no se ayuna, almorzar en su Casa por la mañana con que no coma carne entonces.* Addit vlterius Ioan. Sancius *in select. disp.* 54. *num.* 28. hoc etiam verum esse, quamuis nocte sit peruenturus ad proprium oppidum, à quo manè exiuit, & vbi ieiunium seruabatur, nam cùm ipse ferè per totum diem fuerit in loco, vbi non ieiunabatur, potuit licitè pluries comedere, cum quo ieiunium nequit seruari, erit tamen adstrictus sero in oppido reuertente à carnibus abstinere.

52 Notandum est tamen, quòd ille, qui in die festo Patriæ se transfert ad alium locum, vbi dies festus non est, laborandi causa, non tenetur prius Missam audire, si in ipso manè diei festi exit, quia talis homo non tenebatur audire Sacrum, nisi vsque ad meridiem; ergo si intra meridiem exeat Sacro non audito, non peccat; & ita docent Sanchez *de matrim. lib.* 3. *disput.* 18. *num.* 21. Less. *de Iustit. lib.* 4. *cap.* 2. *dub.* 8. *num.* 56. Malder. *in p.* 2. *q.* 96. *art.* 5. Fagundez *in præcepta Decalogi, præcept.* 1. *lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 13. Quicquid in contrarium asserant Emmân. Sà *verb. Festum, num.* 8. Nald. *in summ. eod. verb. etiam num.* 8. Fernandez *in examine Theolog. moral. part.* 1. *cap.* 7. §. 1. *num.* 14. Filiuc. *tract.* 27. *cap.* 27. *num.* 111. Vnde Fagund. *dict. cap.* 7. *num.* 8.
infert posse aliquem laborare diebus festis de 53
præcepto Episcopi, & ieiunia eius non seruare intra eandem Diœcesim ipsius Episcopi, si ibi sit locus exemptus ab illius iurisdictione; & hinc etiam Henriq. *in summ. lib.* 13. *cap.* 26. §. 1. Auil. *de
censur. p.* 2. *cap.* 3. *dub.* 5. colligunt excommuni- 54
cationem Episcopi pro tota Diœcesi non ligare eos subditos, qui commorantur in loco exempto intra eandem Diœcesim ipsius Episcopi qui censuram fert.

CAPVT XXI.

De Dignitatibus Ecclesiasticis in genere.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiasticarum personarum, quæ sunt diuino cultui mancipata, triplex est ordo.*
2 *Dignitates quædam in Ecclesiis præsertim Cathedralibus ad conseruandam, augendamque Ecclesiasticam disciplinam instituta fuerunt.*
3 *Vocati ad dignitates tales esse debent, qui suo muneri respondere possint.*
4 *Dignitates nouæ in Ecclesia Cathedrali institui non possunt absque Apostolica auctoritate, distinguendo, vt num. 5.*
6 *Dignitatum Ecclesiasticarum aliæ sunt collatiuæ, aliæ electiuæ.*
7 *Dignitates in dubio censentur esse electiuæ.*
8 *Archidiaconatus, & Archipresbyteratus Collegiatæ de Iure sonant in Dignitatem.*
9 *Archipresbyter de Iure sonat in Dignitatem si Collegium, Conuentum, vel duas Capellas, aut saltem prærogatiuam in Cathedrali, aut præeminentiam in Collegiata habuerit, aliàs secus.*
10 *Dignitas dicitur vbi est iurisdictio.*
11 *Beneficium dicitur habere Dignitatem quando quis habet administrationem rerum Ecclesiasticarum cum iurisdictione.*
12 *Dignitatem quis habere dicitur, qui habet nomen Dignitatis, & prærogatiuas sedendi ante alios tam in Choro, quam in Capitulo, licèt non habeat iurisdictionem.*
13 *Archidiaconus Parmæ licèt nullam administrationem, nec vllum Officium exerceat de rebus pertinentibus ad Archidiaconum, tamen in Ecclesia Dignitatem censetur habere.*
14 *Dignitates ex consuetudine vel institutione Ecclesiæ dignoscuntur.*
15 *Consuetudo signat locum sedendi, eundi, & standi.*
16 *Consuetudo plurimum operatur ad dignoscendum quæ sit prima Dignitas in aliqua Ecclesia.*
17 *Fama publica & communis reputatio plurimum operatur ad dignoscendum quæ sit prima Dignitas in aliqua Ecclesia.*
18 *Dignitas qualiter probetur esse talis, ostenditur.*

19 *Dignit*

19 *Dignitatum nomina, quas consuetudo, vel Ecclesiæ institutio tales effecit, quæ sint referuntur.*

20 *Dignitas, Personatus, & Officium inter se differunt.*

21 *Dignitas annexũ habet Officium, vel rerum Ecclesiasticarum administrationem cum iurisdictione etiam in modicis causis.*

22 *Dignitatem habere est habere iurisdictionem in foro exteriori.*

23 *Vicarius Episcopi, qui habet iurisdictionem, quare Dignitatem non habet.*

24 *Officium simplex cum perpetua rerum administratione quandoque Dignitas appellatur secundum consuetudinem Ecclesiarum.*

25 *Personatus est quædam prærogatiua in Ecclesia post existentes in Dignitate, sed non est Dignitas.*

26 *Præeminentia sola non ponit quem in Dignitate.*

27 *Personatus unde habuit originem, ostenditur.*

28 *Officium simplex in Ecclesia est quid diuersum à Dignitate, & Personatu.*

29 *Officium non est Dignitas etiamsi haberet quis ratione Officij administrationem aliquarum rerum, sine tamen aliqua prærogatiua in Choro, & in Capitulo vltra alios sui Ordinis.*

30 *Officio quando esset annexa Dignitas, tunc Officium diceretur habere Dignitatem.*

31 *Officium habere dicitur largo modo omnis, qui habet aliquod onus, vel curam, seu administrationem, aut custodiam.*

32 *Præpositura non est Dignitas ad Officium, etiamsi sederet ante omnes in Choro, nisi ex constitutione Ecclesiæ, vel de consuetudine loci aliud fuisset institutum, vel sit prima in Cathedrali, aut Collegiata.*

33 *Sedendi præminentia est signum Personatus, non Dignitatis.*

34 *Primiceriatus est Officium, non Dignitas, nisi quando probatur ipsum communi opinione habitam fuisse pro Dignitate.*

35 *Plebania Officium appellatur, non Dignitas, etiamsi Plebanus haberet curam animarum cum aliqua iurisdictione.*

36 *Plebania quando esset Collegiata, ipsiúsque Ecclesiæ Plebanus esset caput, haberétque præeminentiam, & iurisdictionem in Canonicos Ecclesiæ, tunc diceretur Dignitas.*

37 *Priores tunc demum censentur esse in Dignitate constituti si sunt Collegiati, & habent præminentiam, vel iurisdictionem in Ecclesia.*

38 *Decanatus acceptus pro simplici beneficio non est nomen Dignitatis, nisi habeat iurisdictionem, aut nisi pro Dignitate habeatur in Ecclesia.*

39 *Decanus de Iure nullam habet iurisdictionem cum careat iure Prælaturæ in Capitulo, cuius ipse est pars.*

40 *Decanus dum locum Archipresbyteri in Ecclesia obtinet tanquam subrogatus eadem potest que Archipresbyter; & hac ratione dicitur Dignitas.*

41 *Doctores referuntur de officio, & auctoritate Decani agentes.*

42 *Cantoria de Iure communi non est Dignitas, sed Officium simplex.*

43 *Thesauraria non est Dignitas, sed Officium.*

44 *Episcopatus est culmen & fastigium Dignitatum.*

45 *Episcopatus in odiosis appellatione Dignitatis continetur.*

46 *Dignitatum Ecclesiasticarum quædam habent curam animarum annexam, quædam verò minimè.*

47 *Ad Dignitates, quibus cura animarum, etiam iurisdictionalis, subest, nullus est promouendus, qui saltem 25. suæ ætatis annum non attigerit.*

48 *Dignitas principalis in Collegiata requirit ætatē 25. annorum inceptorum.*

49 *Dignitati si accessoriè vnita sit cura, tunc obtinens non debet necessariò attingere 25. ætatis annum.*

50 *Ad Dignitates, quibus animarũ cura, nulla subest, requiruntur 22. anni completi.*

51 *Ætas ad Dignitates Ecclesiarum inferiorum requisita remanet in dispositione Iuris communis.*

52 *Dispensare non potest Episcopus super ætate requisita ad Dignitates Cathedralium, quibus animarum cura nulla subest.*

53 *Ad Dignitatem Ecclesiasticam nullus recipiendus est, nisi qui eo Ordine sacro, quem Dignitas illa requiric, aut sit initiatus, aut in tali ætate, vt infra tempus a Iure statutum valeat initiari.*

54 *Professionem Fidei facere tenentur promoti de Dignitatibus, & Canonicatibus in Cathedralibus Ecclesiis a die adeptæ possessionis saltem intra duos menses in manibus ipsius Episcopi, vel eius generalis Vicarij.*

55 *Professio Fidei potest fieri coram Vicario etiam Episcopo non impedito.*

56 *Professio Fidei potest fieri per Procuratorem speciali mandato constitutum.*

57 *Dignitates, & Canonicatus Cathedralium Fidei professionem facere tenentur, siue sint seculares, siue Regulares; & siue sint subiectæ, siue exemptæ, vt num. 58.*

59 *Professionem Fidei omittere non tenetur qui eam omisit in adeptione similis Dignitatis.*

60 *Promotus de Dignitate Sede Episcopali vacante tenetur facere Fidei professionem.*

61 *Promotus de Dignitate siue per obitum, siue per resignationem tenetur facere professionem Fidei.*

62 *Monitio de necessitate non requiritur ad faciendam Fidei professionem.*

63 *Coadiutores Dignitatum durante coadiutoria non tenentur facere professionem Fidei.*

64 *Portionarij, & alij promoti de Capellanijs in Ecclesia Cathedrali non tenentur facere Fidei professionem.*

65 *Dignitates Ecclesiarum Collegiatarum non tenentur facere professionem Fidei.*

66 *Professio Fidei fieri debet intra duos menses ad minus à die captæ possessionis Dignitatis in Cathedrali.*

67 *Terminus duorum mensium datus ad faciendam professionem Fidei non currit promoto, qui non accepit possessionem, quamuis per eum stet quominus illam accipiat.*

68 *Promotus tenetur probare se fecisse Fidei professionem quando Ordinarius super illa inquirit.*

69 *Professio Fidei omissa creditur si pars dicat illam fecisse, dũmodo collatio beneficij sit decennalis.*

70 *Professionem Fidei omittens peccat mortaliter, nisi per ignorantiam, seu inaduertentiam illam non fecerit.*

71 *Fructuum amissionem incurrit Fidei professionem non omittens debito tempore.*

72 *Professionem Fidei non omittens inter duos menses minimè tenetur fructus amissos restituere, donec condemnetur, contra citatos n. 73.*

74 *Distractiones quotidianæ non amittuntur ob non factam Fidei professionem.*

75 *Fructus amissi ob non factam Fidei professionem cui assignandi & applicandi sint, ostenditur.*

76 *Fructus amissos ob non factam Fidei professionem non potest condonare Ordinarius.*

77 *Professionem Fidei omittens non potest quoad fructus amissos retinendos regula de annali se tueri.*

78 *Professionis Fidei omissio non excludit prouisos circa titulum, & proprietatem, nec tollit eorum possessionem, sed impedit illius effectum.*

79 *Possessio adepta per prouisum, qui tenebatur facere professionem Fidei, est manutenibilis.*

80 *Ordo, & gradus inter omnes Ecclesiasticas Dignitates, & Personatus, siue Officia in sedendo, dupliciter considerantur.*

81 *Episcopales functiones absente Episcopo pertinent ad primam Dignitatem, non autem ad hebdomadarium.*

82 *Processiones Ordinandi munus intra, & extra ciuitatem absente Episcopo habet prima Dignitas, nisi Vicarius sit præsens, quia ad ipsum spectabit, vt num. 83.*

84 *Dignitas prima est, & vocatur prima Dignitas, licèt Vicarius generalis sedeat in suo loco.*

85 *Dignitas prima in Collegiata, quæ caput est Capituli, præcedit Canonicis Cathedralis vt singulis incedentibus.*

86 *Inter eiusdem gradus personas qui maiores sunt Ordine, & in eo Ordine antiquiores aliis in sedendo, & incedendo præferuntur.*

87 *Canonici, qui in Ordine Presbyterali constituti Canonicatum Presbyteralem obtinuerint in Choro, Capitulo, Processionibus, &c. præcedere debeat Canonicus in Diaconatu, & Subdiaconatu constitutis.*

88 *Consuetudo Ecclesiæ, vt quis obtineat locum secundùm tempus admissionis, licèt Præbenda sint distincta, est obseruanda.*

89 *Consuetudo Ecclesiæ seruanda est circa vocem, & locum in Capitulo inter Dignitates, & Canonicos Prebendatos, & non Prebendatos.*

90 *Cæteris paribus in Ordine ille erit præferendus, qui prior per se cœperit Ecclesiæ deseruire, vel præuenit in antiquiori possessione, vt num. 91.*

92 *Dignitas noua in Ecclesia instituta debet eum locum habere, quem similis Dignitas in aliis vicinis ciuitatibus obtinet.*

93 *Dignitates non supplent vices Canonicorum, & aliorum inferiorum; sed benè inferiores pro Dignitatibus.*

94 *Dignitas si obtinent ex consuetudine simul Canonicatum, vel Portionem, debet munera his incumbentia adimplere, etiamsi talia sint à quibus Dignitates aliquæ immunes sunt.*

95 *Dignitates, qui habent Præbendas cum onere cantandi Euangelium seu Epistolam, non tenentur ministrare inferioribus.*

96 *Dignitati, vel Canonico solemniter celebranti Canonici pariter pro Diacono, & Subdiacono, & non alij inferiores inseruire debent.*

97 *Dignitatem, & Canonicatum in eadem Ecclesia legitimè obtinens tenetur vtriusque onera subire, nisi seruitia simul ita concurrant, vt ab vna persona eodem tempore nequaquam præstari possint.*

98 *Dignitas prima post Pontificalem potest absente, vel impedito Episcopo celebrare Missas solemnes, & alias functiones facere, quas Episcopus celebraret, seu faceret si præsens esset, & hoc non ex obligatione, sed ex sua voluntate, & deuotione, vt num. 99.*

100 *Dignitas prima si velit functiones Episcopales facere, debet etiam Missam cantare.*

101 *Dignitas prima si noluerit, vel non potuerit per se functiones Episcopales facere, id alteri suo arbitrio delegare non potest, sed ad secundam spectabit, nisi consuetudo sit in contrarium.*

102 *Episcopus non potest Missas solemnes, & functiones Episcopales si sit impeditus, vel absens, alij delegare quàm primæ Dignitati.*

103 *Vicarius Episcopi, nec Episcopo absente, nec Sede vacante potest functiones Episcopales facere, & Missas solemnes celebrare.*

104 *Dignitas prima debet exercere Officium Presbyteri assistentis, nisi esset impedita.*

105 *Aspersorium aqua benedicta debet Dignitas prima, vel primus Canonicus porrigere Episcopo venienti in porta Ecclesiæ.*

106 *Dignitas prima loco debet ministrari Episcopo ingredienti aquam benedictam, & Crucem offerre, etiamsi non ad illius Ecclesiam processio dirigatur.*

107 *Dignitas prima sedere debet à dextris Episcopi etiam in Collegiatis Ecclesiis celebrantis.*

108 *Dignitates in Choro sedere debent ab vna parte Chori vnà cum Canonicis Presbyteris, ab alia verò Canonici, Diaconi, & Subdiaconi.*

109 *Vicarius generalis quando est præsens absente Episcopo, Dignitates in Choro ita sedere debent, vt si primus locus super omnes Dignitates in dextero Altaris detur Vicario, à parte sinistra primus locus detur Archidiacono primæ Dignitati, secunda verò Dignitati tertius locus apud Vicarium.*

CCLESIASTICARVM personarum, quæ sunt Diuino cultui mancipatæ, triplex est ordo; quædam enim præcipuæ sunt curæ animarum addictæ, & dicuntur Prælati, vel Pastores, de quibus hactenus disseruimus. Quædam autem ex officio suo Diuinis tantùm recitandis Officiis, seu decantandis laudibus in Ecclesia incumbunt, in nonnullis rebus Episcopo in Diuinis seruiunt. hi sunt habentes Ecclesiasticam Dignitatem. Aliæ sunt Ecclesiasticæ personæ, quæ sine animarum cura, & absque Dignitate sunt in Ecclesia, Diuinis tamen in sacro Ordine Officiis adstringuntur, qui Clerici simpliciter nominantur. Primi gradus personæ dicantur præcipuè habere curam, secundi verò Dignitatem, tertij Ordinem Clericatus, omnes verò officium, & omnes habent Ordinem Clericatus. De primis iam egimus, nunc de secundis agendum est, postea verò de Clericatus Ordine differemus. 1

Sciendum est igitur primò, quòd Dignitates quædam in Ecclesiis præsertim Cathedralibus, ad conseruandam, augendamque Ecclesiasticam disciplinam institutæ fuerunt, vt qui eas obtinerent, pietate præcellerent, aliisque exemplo essent, atque Episcopos opera, & officio iuuarent, *cap. hi quoscunque, 1. q. 1.* Vnde meritò, qui ad eas vocantur, tales esse debent, qui suo muneri 2 3

respon

respondere possint, vt ait Concil. Trident. *sess.* 24.
4 *de reform. st. cap.* 12 Institui auté non possunt nouæ
Dignitates in Ecclesia Cathedrali absque Apo-
stolica auctoritate, vt tradunt gloss. *verb. concessi-
mus, in cap. cum olim, de consuet.* vbi Imol. *n.* 1. gloss.
verbo ter. in cap. 1. *d. st.* 22. recepta per Mandos. *de
Signat. gratia, sit. extractiones, n.* 1. *col.* 1. *vers. pro noua
creatione,* Roman. *in l. Imperium, sub n.* 2. *vers. Item
potestatem interponendi auctoritatē ff. de iurisd. omn.
iud.* Felin. *in cap. cum accessissent, à n.* 14. *de constit.* vbi
quòd Episcopus potest antiquam Dignitatem re-
staurare, si accedat Capituli consensus, & congrua
dos assignetur, Sbroz. *de Vicario Episcopi lib.* 2. *q.* 31.
n. 1. *&* 2. Zerol. *in praxi Episcop. p.* 1. *verb. Beneficium
vers. ad Dignitates pag. mihi* 36. vbi testatur sic fuis-
se ab Vrbe responsum, Aluys. Ricc. *in praxi rerum
fori Eccles. decis.* 382. *in* 1. *edit. aliàs resolut.* 322. *in*
2. *edit.* Monet. *de Conseruator. cap.* 5. *n.* 96. & sequi vi-
detur Filliuc *tract.* 41. *de benef. c.* 5. *n.* 141. Alij verò,
vt sunt Innoc. referens gloss *verb. concessimus, in
cap. cum olim, de consuet.* & Seluam *de benef. part.* 1.
q. [illegible] *num.* 18 *& part.* 4 *q.* 7 *num.* 120. *cas.* 116. vbi ci-
ta[illegible]chi[illegible] & alios, existimant posse Episco-
pu[illegible]di i[illegible]eriores Dignitates creare.
Eg[illegible] f[illegible]distinctione sic rem hanc esse
compon[illegible]? V[illegible] enim Dignitas, quæ
[illegible], quippe quæ aliàs
no[illegible]su[illegible] tunc non potest crea-
ri [illegible] casu intelligendi ve-
niu[illegible] 2. & citati pro prima sen-
tentia ex [illegible] *cum accessissent, n.* 4. *de constit.*
Vel [illegible]ta communiter pro vniuersa
Ecclesia, quales [illegible] Archidiaconatus, Archi-
presbyteratus, & si[illegible]ile, & tunc non solùm Epi-
scopum, sed etiam Capitulum, cum illius consen-
su, huiusmodi Dignit[illegible]em in aliqua Ecclesia crea-
re posse obseruat Imol. *d. num.* 4. adducens *d. cap.* 1.
distinct. 21. *& cap. præcipimus* 16. *q.* 1. *& cap. sicut* 8.
de excess. Prælat. & respondet *ad d. cap. cum olim,* per
quod videtur, quòd in creatione nouæ Dignita-
tis in Ecclesia requiratur auctoritas Papæ, ex eo
procedere, quia ibi ad cautelam, non de necessita-
te, fuit petita licentia à Papa, vel quòd Episco-
pus volebat solus sine consensu Capituli induce-
re nouam Dignitatem in Ecclesia, cuius tamen
consensum requiri, si Episcopus ex Dignitatibus
Ecclesiasticis velit Dignitatem in Ecclesia consti-
tuere, tenent Fulu. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 18.
num 11. Cardin. Tusch. *tom.* 2. *littera D. conclus.* 412.
num 5. Imol. refert, & sequitur Ioan. Ant. Massob.
in sua praxi habendi concursum, prælud. 11. *dub. vni-
co, à num.* 12. secundùm Roman. impress. vbi *n.* 16.
subdit consuetudinem inoleuisse, vt Episcopus
nedum in Collegiatis, & Parochialibus simplici-
bus, etiam Pagorum erigant Rectorias in Digni-
tates, verùm etiam in Cathedralibus; & Rota
in vna Forolivien. Decanatus 4. *Iunij* 1590. *coram
Card. Mantic.* inter eius impressas, *decis.* 114. *n.* 3.
cum seqq. censuit Capitulum sine consensu Epi-
scopi in ipso actu interueniente non posse Digni-
tatem in Ecclesia constituere, clarè præsupponens
hanc nostram sententiam: quam quidem expressè
sequitur cum prædicta distinctione Gambar. *de
officio, & potestate Legati de Latere lib.* 5. *tit. de po-
testat. Legati in erigendo noua beneficia n.* 12. *&* 13.
6 Dignitatum Ecclesiasticarum aliæ sunt colla-
tiuæ, aliæ electiuæ, vt per Pacian *dict. lib.* 2. *cap.* 3 *&*
7 *num.* 1. in dubio autem censentur electiuæ, quia
communiter de illis per electionem prouidetur,
Gemin. *in cap. statutum, sub n.* 6. *vers. item iste text.*
de præbend. in 6. Calderin. *consil.* 12. *de præbend.* Pa-
cian. *dict. cap.* 30. *num.* 71. quæ verò de Iure com- 8
muni sonant in Dignitatem sunt Archidiacona-
tus, & Archipresbyteratus, secundùm Aret. *cons.* 25.
num. 4. Federic. de Senis *cons.* 80. *num.* 2. *vers. Consi-
derantur ergo,* Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 66.
& 48. Cardin. Tusch. *tom.* 1 *littera A. conclus.* 685.
num. 3. Put. *decis.* 89. *num.* 1. *lib.* 3. *in correct.* & plures,
quos refero *in tract. de appellat. verbor. vtriusque Iu-
ris significat. appell.* 72. *num.* 4. Munet. *de conseruator.
cap.* 5. *num.* 88. *&* 89. & hoc intelligo etiam de Ar-
chidiacono, & Archipresbytero Collegiatæ, se-
cundùm Bald. *consil.* 1. *in fine, lib.* 1. Federic. de Se-
nis *d. cons.* 80. *num.* 2. *vers. considerantur ergo,* Cardin.
Tusch. *d. conclus.* 685. *num* 6. Immò etiam de Archi 9
presbytero, si Collegium, Conuentum, vel duas
Capellas, vel saltem prærogatiuam in Cathedra-
li, aut præeminentiam in Collegiata habuerit,
aliàs secus, Federic. de Senis *cons.* 86. *num.* 1. *in fine,*
Franc. *in cap* 1. *num.* 4. *ne Cleric. vel Mona h. lib.* 6.
Castren. *cons.* 66. *num* 4. *lib.* 1. Cardin. Tusch. *d. con-
clus.* 685. *num.* 12. Dignitas enim dicitur, vbi est iu- 10
risdictio, Boër. *decis.* 286. *n.* 2. Franc. Aretin. *cons.* 13.
num 1. Cataler. *decis.* 649. *num.* 7.
Vltra duas præfatas Dignitates, quæ de Iure 11
tales ex nomine tantùm præsumuntur, in Eccle-
sia Dignitas tribus modis cognosci potest. Pri-
mò enim dicitur beneficium habere Dignitatem,
quando quis habet administrationem rerum Ec-
clesiasticarum cum iurisdictione. Ita Abb. *in cap.
de multa, num.* 21. *vers. communiter tamen, de præbend.*
& *ibi* Ioan. de Imol *sub num.* 39. *vers sed Archidia-
conus,* Butr. *num.* 24. *vers. qualiter autem* Archid. *in
cap.* 1. *num.* 2. *col.* 2. *de consuet. lib.* 6. vbi Anch. *num.* 6.
& Gemin. *num* 7. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 27. *n.* 7.
Monet. *de conseruat. cap.* 5. *num.* 84. Secundò, di- 12
citur quis habere Dignitatem, qui habet nomen
Dignitatis, & prærogatiuas sedendi ante alios,
tam in Choro, quàm in Capitulo, licèt non ha-
beat iurisdictionem, vt notat Rota apud Tam-
burin. *in fine tom.* 3. *de iure Abbatum, dec.* 5. *num.* 9.
Archid. *in d. cap.* 1. *n.* 2. *col.* 1. vbi dat exemplum in 13
Archidiacono Parmæ, qui licèt nullam admini-
strationem, nec vllum officium exerceat de rebus
pertinentibus ad Archidiaconum, tamen in Ec-
clesia Dignitatem censetur habere, quod idem
notarunt plures, quos refert, & sequitur Pacian.
d. cap. 27. *ex num.* 25.
Denique sunt & alia Dignitatem nomina, se- 14
cundùm locorum consuetudinem institutarum;
illo enim ex consuetudine, vel institutione Ec-
clesiæ dignoscuntur, *dict. cap. cum olim* 6. *de consuet.*
Boër. *decis.* 256. *n.* 7. Pacian. *d. cap* 27. *num.* 19. Rot.
decis. 29. *n.* 3 *part.* 2. *d. vers.* & apud Tamburin. *d. de-
cis.* 5. *num.* 10. Vnde per illum text. tenet ibi Bald.
not. 1. quòd consuetudo signat locum sedendi, 15
eundi, & standi, prout cum cum multis aliis re-
fert Salgado *de protectione Regia tom.* 1. *part.* 2. *c.* 9.
num. 18. *in fine,* nam illa plurimùm operatur ad 16
dignoscendum, quænam sit prima Dignitas in ali-
qua Ecclesia; & ideò attenditur potius situm
ipsius Ecclesiæ, quàm Ius commune, Grammat.
decis. 64 *n.* 27. *&* 28. Mantic. *decis* 175. *num.* 3. sicut 17
etiam communis reputatio, & publica fama loci,
Boër. *decis.* 286 *n.* 8. Mantic. *d. decis.* 113. *num.* 3. Gre-
gor. *decis.* 482. *num.* 3. Rot. *decis.* 5 [illegible] 5. *num.* 2. *part.* 4.
diuers. & fuit dictum *in Cephaluden. Archidiacona-
tus* 16. *Martij* 1624. *coram bon. memor. Dunozette-
sen. & in Taurin. Thesaurariæ* 15. *Maij* 1610. *coram
bon. memor. Buratto,* inter eius impressas *decis.* 471.

res *ibidem* obseruat. Potest etiam non ineptè dici electum læsam habuisse conscientiam, & ideo iubetur celeriter administrationem dimittere, ne fortasse si scrupulum remouere non possit, maneat in peccato, ad quod etiam erronea Conscientia obligat. *cap vlt. de præscript.* & in dubio Summus Pont. quod est tutius imperauit, iuxta text. *in cap. penult. de homicid.* Coi interpretationi conoeniunt illa verba, *multum tibi consulis*, &c. sicque noo constabat de simonia, sed dubitabatur.

265 Simoniam committit dignus offerendo in concursu beneficiorum pecuniam digniori, vt desistat ab oppositione, & tenetur ad cedendum beneficium, & restituendos fructos perceptos, vt latè probat Fernandez *in examine Theolog. moral. p. 4. cap. 14 §. 1. num. 1. & 2.*

266 Illud pro coronide aduertendum duxi, quòd si simonia commissa fuerit in confirmatione vel collatione, propter quam ea irrita existat, non ideo tamen & irrita erit electio, vel præsentatio, arg. *cap. si confirmationem, de elect. lib. 6.* vbi habetur si confirmatio irritetur vel irrita declaretur propter defectom substantialem iurisdictionis, non propterea etiam præcedentem electionem (si aliàs Canonica fuit) infirmari. Ita Less. *de Iustit. lib. 2. cap. 35. lib. 4. tract. 10. cap. vlt. num. 73. in fin.*

CAPVT XX.

De Diœcesibus, & Parochijs.

SVMMARIVM.

1 *Diœceses, & Parochiæ distinctæ olim fuerunt à Dionysio Papa.*
2 *Diœceses, & territoria diuidere, & assignare ad solum Papam spectat.*
3 *Diœcesis est ciuitas, & territorium vbi Episcopus iurisdictionem habet in spiritualibus.*
4 *Diœcesis vnde dicatur?*
5 *Diœcesis appellatione an comprehendatur ciuitas, seu Cathedralis, ostenditur.*
6 Cap. Rodulphus, de rescript. *declaratur, & num 7.*
8 *Diœcesis appellatione ciuitas non continetur in litteris impetratis ad beneficia.*
9 *Ciuitatis appellatione in litteris beneficialibus Diœcesis comprehenditur.*
10 *Verba*, Clericus Bracharens. *sunt apta capere ciuitatem & Diœcesim.*
11 *Parochia dicitur à Parocho.*
12 *Parochus deriuatur à præbitione, eo quod Plebi sibi commissa Sacramenta, & sacra præbeat.*
13 *Parœcia idem est quod acolarum Conuentus, seu habitatio, aut cura.*
14 *Parochia dicitur locus in quo degit Populus alicui Ecclesiæ deputatus certis finibus limitatus.*
15 *Parochia qualibet habet suum territorium separatum, & diuisum.*
16 *Parochia ad minus debet constare ex decem familijs.*
17 *Parochialis Ecclesia dicitur quæ habet curam animarum sine prærogatiua, seu prælatione.*
18 *Parochialis Ecclesia vt talis dicitur, quæ requirantur, ostenditur.*
19 *Parochialis Ecclesia superioris auctoritate, & cõsensu ex lapsu temporis crecta præsumitur, quando in illa diuina Officia publicè celebrata fuerunt.*
20 *Parochialis Ecclesia vt talis probetur quæ requirantur, ostenditur.*
21 *Presbyteri per Castella, & modicas ciuitates atque villas ab Episcopis instituuntur. Episcopus verò ad honorabiliorem locus est titulandus.*
22 Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 13. *declaratur.*
23 *Parochiæ nouæ constitui possunt vbi Parochiani ob locorum distantiam aut difficultatem sine magno incommodo ad percipienda Sacramenta & diuina Officia audienda accedere non possunt.*
24 *Ecclesiæ plures Baptismales in eiusdem Ecclesiæ limitibus esse non debent.*
25 *Diœcesis vna non est in duas diuidenda.*
26 *Basilica omnes per diuersa loca constructa, vel quæ quotidie construuntur, in eius ordinatione, & potestate persistere debent.*
27 *Fines Diœcesum, vel Parochiarum, de quibus constat, præscribi non possunt.*
28 *Fines Diœcesum, & Parochiarum in vtilitatem publicam, non priuata, sed publica auctoritate constitui.*
29 *Fines Diœcesum, & Parochiarum si non sint certi, præscribuntur spatio 30. annorum.*
30 *Episcopus si locum alterius Diœcesis conuertat ad Fidei Catholicæ vnionem, eum præscribit spatio trium annorum, nisi intra hunc terminum repetatur.*
31 *Fines Diœcesum multis modis probantur.*
32 *Historijs maxima fides adhibenda.*
33 *Mappæ probant confines, dummodo sint factæ seruatis seruandis.*
34 *Lapides, seu columnæ terminorum probant confinia.*
35 *Instrumenta pro confinibus facta illos probant.*
36 *Confinia probantur ex enunciatiuis plurium instrumentorum, præsertim iunctis adminiculis.*
37 *Testes quamuis sint de auditu & singulares, probant confinia, si rationem reddant dicti sui.*
38 *Fama publica, & antiqua probat confinia.*
39 *Probationes plures imperfectæ ad constituendam vnam perfectam admittuntur in probandis antiquis confinibus.*
40 *Probatio leuis, licèt non sit omnino plena sufficit in probatio confinium.*
42 *Parochi intra fines suarum Parochiarum habent assistentiam iuris super iure Parochiali percipienda.*
43 *Ius Parochiale consistit in pluribus.*
44 *Parochiæ alterius nullus iudicet, vel condemnet.*
45 *Clericus vnius Diœcesis si delinquat in aliena, iudicari poterit ab Episcopo apud quem deliquit.*
46 *Episcopus nullus alienas plebes vsurpare potest.*
47 *Decimæ Ecclesiæ suæ Parochiali ab ijs, qui id tenentur, integrè, & legitimè persolui debent.*
48 *Ecclesia maior per circuitum 40. passus habet, capella verò, vel minores Ecclesiæ 30.*
49 *Aliquis fit de Parochia vel Diœcesi alterius per domicilium, quod ibidem contrahit.*
50 *Subditus quis fit quoad collationem sacramentorum, & censuras incurrendas, illius Diœcesis, seu Parochiæ, in qua tunc temporis reperitur, & tenetur ad ieiunia, quæ in ea indicta sunt,*

sunt, quamuis per duos vel tres dies ibidem detineatur.

51 *Carnibus vesci in loco domicilij non potest qui discedit manè ex oppido domicilij vbi est ieiunium perueniens ad locum vbi non est ieiunium.*

52 *Missam prius audire non tenetur qui in ipso mane diei festi exit ad alium locum vbi dies festus non est laborandi causa.*

53 *Festa, & ieiunia ex præcepto Episcopi seruare non tenetur quis in loco exempto ab illius iurisdictione, quamuis sit intra eandem Diœcesim ipsius Episcopi.*

54 *Excommunicatio Episcopi pro tota Diœcesi non ligat eos subditos, qui commorantur in loco exempto intra eandem Diœcesim.*

1 VONIAM de animarum Prælatis hactenus loquuti sumus, & de eorum officio, ac potestate, & iurisdictione egimus, nunc aliqua sunt dicenda de eorum Diœcesibus, & finibus iurisdictionis. Et enim primò sciendum, quòd olim à Summis Pontificibus, præsertim verò Dionysio, fuerunt Diœceses, & Parochiæ distinctæ, vt refertur *in cap. vnic.* 13.*q.*1. vbi gloss. *verb. diuisimus*, & dicitur *in cap. Pastoralis, de his quæ fiunt à Prælatis*, Polydor. Virgil. *de inuentorib. lib.*4. *cap.*9. Nauar. *in cap. placuit, num.*3. *cum seqq. de Pœnit. dist.* 6. Sclu. *de benef. part.*1.*q.*4.*num.*19. Paul. Fusc. *de Visitat. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 1. Hored. *de incompatib. benef. part.* 1. *in præfat. num.*5. Bertrand. *cons.* 350. *volum.*2.*p.*1. Suar. *de Relig. tom.*1. *tract. de decim. lib* 1. *cap.* 21. *à num.*4. Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *q.*8.*n.*18. Rot. *in Conchen. decimar del Infantado* 7. *Februarij.* 1618. *coram bon. mem. Andrea, & in Florentina Parochialis* 22. *May* 1630. *coram Reuerendissimo D. meo Coccino Decano*, & vnicuique gregi proprij assignati Pastores, & inferiorum Ecclesiarum Rectores, qui suarum ouium singuli curam haberent, vt inquit Concil. Trid. *sess.* 14. *de reform. cap.* 9.

2 Diœceses enim, & territoria diuidere, & assignare ad solum Papam spectat, Host. *in cap. cùm contingat, num.*1. Butt. *num.* 11. *in fine*, Abb. *num.* 18. Bellam. *num.*15. *de foro compet.* fuit dictum *in Constantien. Iurisdictionis coram Reuerendissimo Attrebaten. impress. decis.* 324. *num.*1.*p.*1. *recent.* & *in Calaguritana Iurisdictionis* 16. *Iunij* 1606. *coram eodem,* & *in Burgo sancti Sepulchri Iurisdictionis* 13. *Marcij* 1626. *coram bonæ mem. Buratto*, inter eius impress. *decis.* 920. *num.* 1.

3 Diœcesis autem est ciuitas, & Territorium, vbi Episcopus Iurisdictionem habet in spiritualibus, *Clem. vnic. de supplen. neglig. Prælat.* Dicitur Diœcesis locus, vbi est Episcopus, & Episcopatus, *cap. cùm pro vtilitate* 16. *q.*1. gloss. *verb. Presbyteri, in Clem.* 1. *de priuileg.* quæ propterea dicitur Parochia Episcopi, *cap. super eo, de Paroch. cap.* 1. *de raptorib.* Marc. Ant. Genuens. *in prax. Curia Archiepisc. Neapol. cap.*57. *num.*7. Ego ipse *de offic. & potest. Episcop. part.* 3. *alleg.*8. *num.*12. dicta Diœcesis, à verbo Græco, quasi Administratio; vel secundùm aliquos, diuisio; quia fines Episcopatuum

4 diuiduntur, *cap. Prouincia,* & *ibi* gloss. 99. *distinct. cap. vnic.* 10.*q.*3.

5 An appellatione Diœcesis comprehendatur ciuitas, seu Cathedralis Ecclesia? Quæstio est non contemnenda, in qua ita paucis distinguendum duxi, quod aut sumus in materia fauorabili, aut in odiosa; primo casu venit ciuitas appellatione Diœcesis, *cap. sacrorum,* 63. *dist. cap. cùm Clerici, de verb. signif. cap. cùm nullus, de tempor. ordinat.* aut sumus in materia odiosa, & tunc minimè comprehenditur, *cap. vnic. de rer. permut. lib.*6. Ita distinguunt Card. Florent. *num.*1. *opposit.* 1. Imol. *col.*1. *num.* 5. *vers. in gloss.*1. Butt. *col.*1. *num.* 10. Panorm. *col.* 5. *num.*5. *vers. Ad secundum*, Felin. *col.*5. *num.* 8. *vers. tertia conclusio, in cap. Rodulphus,* 35. *de rescript.* gloss. *verb. Diœcesi, in d. cap. vnic.* cum qua ibi conueniunt Ioan. Andr. *in lect. col.* 2. *n.*3. *vers. in gloss.*2. Ioan. Monach. *col.* 1. *num.*1. *vers. quid si in ciuitate*, Philip. Franch. *col.* 3. *num.* 5. *vers. in gloss.* 2. Andr. Gambar. *num.*106. *cum seqq. super d. gloss. verb. Diœcesis*, Ferret. *cons.*220. *n.*1. *vers. cupit etiam*, Mandos. *reg.* 16. *Cancell. q* 42.*n.*7. Rendin. *in prompt. recept. sent. tom.*1. *tit.*124. *num.*7. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell. gloss.*43. *à num.* 193. Erasm. à Cochier *de Iurisdict. Ordin. in exemptos, p.*4. *q.*74. Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 350. *n.*4. Nicol. Garc *de benef. p.* 1. *cap. vlt. n.*76. *cum seq.* Ego ipse *de offic. & potest. Episcop. p* 3. *alleg.*54. *num.*169. & *in tract. de appellat. verbor. vtriusque Iur. signific. appell.* 49. *num.*7.

Non obstat text. *in d. cap. Rodulphus*, vbi ciuitatis homines non comprehenduntur in rescripto impetrato contra hominem alicuius Diœcesis: quia respondebat olim Doctor Michaël à Costa in lectura Salmantina suæ Cathedræ vespertinæ, prout eum refert Nicol. Garc. *de benefic. part.*1. *cap. vlt. num.* 79. ideò appellatione Diœcesis in illo text. non venire homines ciuitatis, quia præcesserat in eodem rescripto mentio ciuitatis per illa verba: *Contra Episcopum Sagiensem*, & proinde in dictis verbis generalibus postea sequutis, non potuit iterum includi ciuitas, *ad l. doli causa, ff. de verb. oblig.* & *l. sanctio legum, ff. de pœnis*: vnde addit nouissimè Anton. de Fuertes *Canon. quæst. lib.* 3. *cap.* 2. Gregorium *in d. cap Rodulphus*, non sine causa priùs nominasse ciuitatem in specie, dum de Episcopo in illa commorante meminit; deinde verò Diœcesim in genere, dum dicit, *& quosdam alios Diœcesis Sagiensis*, ad ostendendum memoratos in secunda clausula generali non esse sub priori speciali comprehensos, quoties enim specialitas præcedit clausulam generalem, & genus postea subsequutum non comprehendit speciem prius nominatam, sicque ciues Sagienses, quia semper genus subsequutum intelligitur de dictis speciebus prius relatis, atque nominatis, *d. l. doli* 119. *ff. de verb. signif.* Bart. *in l.*1. *ff. de reb. dub.* ergo in hac specie, vt Rector Ecclesiæ sancti Christophori posset per rescriptum conueniri, aliter debuisset concipi quàm fuit conceptum, ita nempe *contra Episcopum, & quosdam alios Diœcesis Sagiensis*, tunc enim, quia tantùm repetitur genus, quod verificari potest in omnibus suis speciebus, non solùm illi de Diœcesi, sed etiam illi de ciuitate conueniri possunt, cùm tunc verba habeant significationem intensiuam, ex qua rescriptum ampliatur, vt comprehendat alias res, & personas, præter nominatas. Quæ & extendenda est ad eum casum, quo rescriptum ita conciperetur *contra Archiepiscopum Bracharen. & quosdam alios Diœcesis Portugalen.* nam tunc tale rescriptum habet vim comprehensiuam: quia genus postea subsequutum non potest verificari in specie, quæ antea præcesserat, tanquam quòd sit omninò diuersa, & separata. 6

Ego autem cum communi intelligo dispositionem text. *in d cap. Rodulphus*, procedere, quia rescripta delegatoria sunt stricti Iuris, Bec. *cons.*21. 7

num. 11.

num. 11. *&* 33. Mar. Anton. *var. resolut. lib.* 1 *resolut.* 8. *num.* 4. ac proinde strictè interpretanda; ideò nil mirum, si in eo text. in rescripto impetrato contra hominem alicuius Diœcesis, non comprehendantur homines Ciuitatis, quod est conformius distinctioni supra positæ; illa enim ratio D. Michaëlis à Costa solùm conuincebat, quòd per clausulam generalem non possit conueniri Episcopus Sagien. de quo specialis mentio præcesserat, non tamen quòd non possint conueniri alij ciuitatis, cùm de eis non esset facta specialis mentio; & mentio hic facta de Ciuitate, & Diœcesi est indirecta, & in obliquo; ita Nicol. Garc. *citato loco,* qui in addit. subdit sibi non placere intellectum D. Sahag. *in cap. super litteris, num.* 29. *de rescript.* dicentis ex illo indiuiduo *Episcopi Sagien.* in rescripto expressi, non posse conueniri alium Sagien. præter Episcopum, iuxta *l. heres* 98. §. 1. *ff. de legat.* 3. *&* *l.* 1. §. *item si dua, ff. de aur. & arg. leg.* vbi probatur, quòd si nominentur aliqua indiuidua speciei contentæ sub genere, ad alia in eadem specie contenta non porrigitur illud genus: quem etiam intellectum videtur idem Sahag. tradere *in cap.* 1. *num.* 24. *de offic. delegati.* Conuincitur enim iste intellectus, quia *in dict. l. heres,* §. 1. *& in d. l.* 1. §. *item si dua,* ideò in legato facto alicui de duabus statuis marmoreis, & de omni marmore, non comprehenduntur aliæ statuæ marmoreæ, præter duas, quia, vt inquit Iureconsf. *in d.* §. 1. duas statuas legendo potest videri non putasse in marmore se statuas legasse, quæ ratio cessat in casu *d. cap. Rodulphus,* vbi fuit nominatus Episcopus Sagien. in litteris, & commissione, quia contra eum in particulari fuerunt impetratæ, & ideo dicta nominatio, & expressio non erat superflua, si rescriptum fuisset impetratum contra eum, & quosdam alios Sagien. Ciuitatis, maximè quòd Episcopus propter suam dignitatem, & præeminentiam non videretur venire in clausula generali, arg. *cap. sedes, de rescript.*

8 Ex quibus infertur in litteris impetratis ad beneficia, Diœcesis appellatione Ciuitatem non contineri, ex text. *in cap. vlt. de preb. & in c. quamuis, eod. tit. in* 6. vbi in litteris beneficialibus exprimitur Ciuitas, vel Diœcesis; nam expressio Diœcesis esset superflua, si nomine Ciuitatis contineretur. Item, cùm rescripta beneficialia sint restringenda, *dict. cap. quamuis,* Ioan à Cochier *in reg.* 26. *Cancell. num.* 35. *pag.* 169. nomine Ciuitatis in eis expresso, non debet venire Diœcesis: ita firmant *in dict. cap. quamuis,* Archid. *col.* 2. *num.* 3. *&* 4. & Gemin. *num.* 4. *vers. quæro quare,* gloss. *verb. in maiori Ecclesia, in cap. accepimus, de ætat. & qualit.* & ibi Butr. *num.* 13. *vers. quæro,* Panorm. *num.* 8. *vers. quæro quid si dicatur,* plures, quos refert & sequitur Rendin. *dict.*
9 *tit.* 124. *num.* 8. Ciuitatis verò appellatione in eisdem litteris beneficialibus, Diœcesis comprehenditur, veluti si quis dicat se Clericum Bracharen. cùm non sit ex ipsa Ciuitate, sed ex alio Diœcesis loco oriundus, quia verbum *Clericus Bracharen.*
10 est aptum capere ciuitatem, & Diœcesim, Ferret. *consil.* 222. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 7. *cap.* 9. *n.* 27. Rot. *in Toletana Parochialis* 10. *May* 1596. *coram Cardin. Arigonio,* apud eundem Garc. *part.* 9. *cap.* 2. *num.* 241.

11 A Parocho verò dicitur Parochia, seu Parœcia, vt Budæus vult, & Parochiani, seu Parœciani, vt *in tit. de Parochijs,* & eo nomine vsos fuisse antiquos Christianos demonstrat S. Augustin. *lib.* 14. *de ciuitate Dei,* his verbis, *Fuit Presbyter nomine Restitutus in Parœcia Calaniensis Ecclesia,* & deriua- 12
tur, vel à præbitione, eo quòd plebi sibi commissæ Sacramenta, & sacra præbeat (*Parochus* 13
enim Græcè idem quòd præbitio est) vel à Parœcia, quæ Græcè idem est, quòd accolarum Conuentus, seu habitatio, aut cura, eò quòd illi præficiatur, & curam habeat animarum totius populi intra illos limites Congregati. Ita Petr. Gregor. *syntagm. iuris, lib* 15. *cap.* 24. *num* 6. *&* 7. Lalzech. *de Republ. Ecclesiast. cap.* 28. *num.* 1. Gutier *allegat.* 8. *num.* 6. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *num.* 39.

Parochia igitur dicitur locus, in quo degit po- 14
pulus alicui Ecclesiæ deputatus certis finibus limitatus. Ita Ægid. Bellam. *consf.* 38. *n.* 8. Grilenzon. *consf.* 6. *num* 5 Roman. *consf.* 356. *in princ.* quos refert Card. Tusch. *tom.* 6. *littera P. concl.* 94. *n.* 1. Mantic. *decis.* 48. *n.* 1. quælibet enim Parochia habet suum 15
Territorium separatum, & diuisum, in quo non est licitum alteri Parochiæ aliquid facere, quia dicitur data Iurisdictio distincta Calcan. *consf.* 34. *ex num.* 10. Cardinal. Tusch. *d. littera P. conclus.* 95. *num.* 7. & quòd si sit certa pars Diœcesis, quæ con- 16
stat ad minus ex decem familiis, tradit Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 23 Parochialis autem 17
Ecclesia est, quæ habet Ius consistens in cura animarum ipsorum Parochianorum, de quibus Parochus Presbyter tenetur Deo reddere rationem. Ægid. Bellam. *consf.* 38. *num.* 8 & dicitur Ecclesia, quæ habet curam animarum sine prærogatiua, vel prælatione, Feder. de Senis *consf.* 49. *&* 86. Card. Tusch. *d. littera P. conclus.* 93. *num.* 1.

Parochialis Ecclesia, vt talis dicatur, quatuor 18
requiruntur. Primum, quòd in ea adsit Sacerdos habens potestatem ligandi. Secundum, quòd habeat certos fines. Tertium, quòd curam exerceat nomine suo. Quartum, quòd solus, & non cum alijs administret. Ita Rot. *decis.* 52. *num.* 2. 14. 16. *&* 17. *part* 2. *diuers.* Rebuff. *in concord. tit. de collat.* §. *statuimus,* il 2 *in verb. Parochiales, vers. & ad probandum,* Fusc. *de visitat. lib.* 2. *cap.* 2. Camill. Borrel. *in sum. omnium decis. tom.* 1. *tit.* 2. *n.* 17. Aluys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resol.* 561. *in* 2. *edit.* & latè infrà *lib.* 2. *cap.* 1. *prope fin.* Potest tamen habere plures Curatos in solidum, & exercentes curam eandem; Ægid. Bellam *consf.* 38. *n.* 12. Card. Tusch. *d. litt. P. concl.* 96. *num.* 1. Et propterea Rota *loco proximè citato,* considerans statum Ecclesiæ breuiter dixit ad ostendendum Ecclesiam esse Parochialem non sufficere quòd Rector administret Sacramenta, nisi etiam ostendat, quòd de necessitate administret, & Populus ab eodem de necessitate recipiat, quia, etsi omnis Ecclesia Parochialis dicatur habere Curam, dicitur Parochialis, gloss. *verb. impendat, in Clem. Dudum, de sepultur.* vbi Imol. *num.* 32. Abb. *in cap. de multa, num.* 24. *vers. sed adde, de praben.* Dec. *in cap. aures, num.* 6. *vers. ad Curatum, de rescript.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *num.* 36. Mantic. *decis.* 48. *num.* 5. & fuit resolutum *in Sabinen. decimarum,* 30. *Aprilis* 1599. *coram bon. mem. Cardin. Pamphilio, & in eadem* 16. *Martij* 1609. *coram R. D. meo Coccino Decano, & in Florentina Parochialis* 22. *Maij* 1630. *coram eodem, in vers. quantum attinet.*

Superioris auctoritate, & consensu, ex lapsu 14
temporis erecta præsumitur Ecclesia Parochialis, quando in illa, Diuina Officia publicè celebrata fuerunt, vt per Afflict. *decis.* 368. *num.* 5. Gam. *Lasit. decis.* 144. *in fine, & decis.* 168. *n.* 1. Lancell. Gallia *consf.* 124. *num.* 6. *vol.* 1. Camill. Borrel. *in sum. omn. decis. tom.* 1. *tit.* 2. *de sacros. Eccles. num.* 7. vbi *num.* 10.

subdit

subdit, procedere quando requiritur consensus, secus autem si exigeretur licentia, in qua non sufficit aliquis cursus.

20 Ad probandum Parochialem Ecclesiam plura esse necessaria, ponit Rom. *cons.* 356. *num.* 3. quem refert Card. Tusch. *d. concl.* 94. *num.* 3. & 4. Primò, quòd locum habeat certis limitibus constitutum, in quo degatur Populus ipsi Ecclesiæ deputatus, vt supra vidimus. Secundò, quòd Parochiani Missam audiant diebus festiuis in Parochia, iuxta dispositionem Concil. Trident. *sess.* 23. *de reform. cap.* 14 iunctis traditis per Rot. *in d. Florentina Parochialis, in vers. & multum.* Tertiò, quòd Sacramenta in ea percipiant declarando, vt supra. Quartò, quòd ibidem sepeliantur, quamuis non inde resultet concludens præsumptio Parochialitatis, cùm quilibet possit sibi eligere sepulturam in loco sacro sibi benè viso, *cap. cum liberum*, & *ibi* gloss. *verb. disposuit, de sepult. cap.* 1. *eod. tit. in* 6. resultaret tamen si doceatur, quòd non facta aliqua electione sepulturæ per defunctos, & non existentibus sepulturis Maiorum in dicta Ecclesia, corpora fuerint ibi sepulta, tanquam in Parochiali, in qua concurrentibus prædictis, defuncti debent sepeliri, *cap. ex parte, de sepult.* & considerauit Rot. *in d. Florentina.* & declarant Gonzal. *de gloss.* 6. *n.* 53. Gratian. *discept. forens. cap.* 865. *num.* 14. Quintò, quòd præstent decimas, quamuis ex sola solutione decimarum non possit per necesse concludi ad Parochialitatem, cùm decimæ possint etiam acquiri Ecclesiæ non Parochiali ex alio titulo, quàm de iure diuino, ex quo Ecclesiæ Parochiali debentur, *Exod. cap.* 2. *in fine*, & habetur *in cap.* 1. & *in cap. cùm homines, & in cap. Pastoralis, de decim.* possunt enim, & aliis Ecclesiis acquiri, putà ex præscriptione, *cap. cùm contingat, cap. cum in sua, eod. tit. cap.* 1. & *de præscript. in* 6. Rebuff. *de decim. quæst.* 23. *num.* 6. Abbas *cons.* 94. *num.* 2. *vol.* 1. Conar. *lib.* 1. *var. cap.* 17. *num.* 7. Rot *in dict. Florentina Parochialis, vers. nec dicatur.* Sextò, quòd in d. Ecclesia retineatur Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, quod in Parochialibus debet de necessitate retineri, iuxta notata *in Clement.* 1. *de priuileg.* itaut in aliis non retineatur, nisi ex indulto Apostolico, quod habent Regulares, *cap. tribus*, §. *tanta, de consec. dist.* 2. & ita sibi fuisse responsum à sacra Congregatione Eminentissimorum Interpretum Concilij de anno 1609. refert Marc. Ant. Genuens. *in pract. Archiepisc. Neapol. cap.* 110. & tangit Piasec. *in praxi Episcop. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 7. Septimò, quòd fiant oblationes. Octauò, quòd habeat ius baptizandi. Et quamuis ex hoc omnis Parochialis dicatur Curata, non sic omnis Curata dici potest Parochialis, Hoied. *de incompat. benefic. part.* 1. *cap.* 13. *num.* 2. Rebuff. *d. verb. Parochiales Ecclesia*, Camill. Borrel. *d. tit.* 2. *de sacros. Eccles. num* 18.

21 De Diœcesibus autem, vel Parochiis constituendis, sciendum est. Primò quod statutū est *in cap. Episcopi, cum seqq.* 80. *dist.* & *in cap.* 1. *de priuil.* & *in Concil. Lateranens. sub Leone X sess.* 10. ne Episcopi in Castellis, neque in modicis Ciuitatibus constituerentur, sed vt Presbyteri per Castella, & modicas Ciuitates, atque villas ab Episcopis instituantur, atque ordinentur; singuli tamen per singulos titulos, atque loca; Episcopus verò ad honorabilem locum rimilandus est nominandus, ne vilescat nomen Episcopus, vt inquit Anacletus Papa *in d. cap. Episcopi*, 80. *dist.* Leo quoque Summus Pontifex *in cap. illud, ead. dist. Episcopalia*, inquit, *gubernacula, non nisi in maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus, ne viculis, vel obscuris, aut solitariis municipiis tribuatur Sacerdotale fastigium*, Alzed. *in praxi Episcop. p.* 1. *cap.* 6. *ex num.* 1. Sed postea diuersis de causis aliud seruatum videmus.

Secundò, sciendum quod statuit Concil. Trid. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 13. vt in locis illis, & Ciuitatibus, vbi Parochiales Ecclesiæ certos non habent fines, nec eorum Rectores proprium populum, quem regant, sed promiscuè petentibus Sacramenta administrant, distincto populo in certas Parochias, vnicuique suum perpetuum, peculiaremque Parochum Episcopus assignet, quod quidem Concilij Decretum vtique non comprehendit Parochias, quæ licèt certos fines non habeant, certum tamen populum, & per certas familias distinguuntur, vsque adeò, vt Sacramenta promiscuè non administrentur, sicut refert decisum Gonzal *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *num.* 96. 22

Vbi etiam propter locorum distantiam, aut difficultatem Parochiani, sine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina Officia audienda accedere non possunt, nouas Parochias, etiam inuitis Rectoribus Episcopi constituere possunt, *cap. ad audientiam, de Eccles. ædific.* quibus pro victu, & sustentatione noui Parochi fructus assignentur arbitrio Episcopi ad Ecclesiam matricem quomodocunque pertinentes, aut si necesse fuerit, compellat populum Ecclesiæ nouiter erectæ ad necessaria eidem Sacerdoti subministranda, vt Concil. Trid disponit, *sess.* 21. *de reform. cap.* 4. & *infra de Eccles. ædific* libro sequenti videbimus, quia hoc in loco de Iurisdictione tantùm & Territorio loquimur. 23

Tertiò, non debent esse plures Ecclesiæ Baptismales in eiusdem Parochiæ limitibus, vt antiqui Canones statuerunt, de quibus *in cap. plures Baptismales, cum duobus seqq.* 16. *q.* 1. debet Baptismus à maiori Ecclesia accipi, secundùm antiquum Ecclesiæ ritum, qui hodie in nonnullis Ciuitatibus seruatur, in quibus à Cathedrali tantùm Ecclesia Baptismus sumitur, & extra Vrbem à matricibus tantùm Ecclesiis, quæ inde matrices vocari videntur, quia animas per Baptismum regenerant, secundùm gloss. *in Clem. vnica, de Baptismo.* 24

Quartò, quòd vna Diœcesis non est in duas diuidenda, *cap.* 1. *dist.* 10. *cap. vnic. dist. vlt. cap. quoniam, de offic. ordin.* faciliùs enim duæ inuicem vniuntur quàm vna in dua diuidatur: quomodo autem diuidantur Diœceses inter Episcopum hæreticum reuersum, & eum, qui ei fuerat substitutus? docet Concil. African. *in cap.* 1. *de Paroch.* 25

Quintò, quòd Basilicæ omnes per diuersa loca constructæ, vel quæ quotidie construuntur, in eius Ordinatione, & potestate persistere debent, in cuius territorio sunt positæ sub anathematis pœna, quam irrogat Aurelian. Concil. *in cap.* 1. *cum seqq.* 10. *q.* 1. quòd si dubium emerserit cuius sit Diœcesis Ecclesia consecranda, eam consecrabit, qui prior ibi Pontificalia exercebat, *cap.* 1. *de relig. domib.* Et si Papa vniat Ecclesiam vnius Diœcesis Ecclesiæ alterius, nihil iuris in ea perdit Episcopus, cuius est Diœcesis, *cap.* 2. *eod. tit.* sed de vnionibus Ecclesiarum *lib* 3. *cap.* 16. agemus. 26

Sextò, quòd fines Diœcesum, vel Parochiarum, præscribi non possunt, *cap. licet, cum seqq.* 16. *q.* 3. *cap. super eo, de Paroch.* Balb. *de præscript. part.* 6. *num.* 8. *vers. decimus*, Parlad. *lib.* 1. *rer. quotid. cap.* 1. §. 17. 27

§. 17. *num.* 3. Menoch. *conf.* 147 *num.* 44 vbi hoc in-
telligit, quando limitea suot claré, & manifestè
distincti. Ratio est, ne aliàs admissa in proposito
finium præscriptione cum publico incommodo
oriatur confusio, tam inter Prælatos, quàm inter
subditoa, vt intendit text. *in cap. qnicunque, & in*
28 *d. cap. licet*, 16. *q.* 3. qnæ ratio satis desendi potest si
aduertas fines Prouinciarom, Diœcesum & Paro-
chiarum in vtilitatem publicam, non priuata, sed
publica auctoritate constitutos, & distinctos fuis-
se, *cap.* 1. *dist.* 80. *cap.* 1. 13. *q.* 1. intendit text. *in d. cap.*
super eo, ibi, *Ecclesiastica ordinatione institutos*. Conc.
Trident. *sess.* 14. *de reform. cap.* 9. *& sess.* 24. *de reform.*
cap. 13. *in fin.* vnde fines huiusmodi, quatenus fi-
nes sunt Iuris publici auctoritate, & vtilitate
constituit, vt io simili probat *l. id quod* 7 §. 5. ibi,
limites, ff. de pericul. & commod. rei vendit. ac proin-
de immutabiles esse debent; & meritò præscribi
prohibentur, ne aliàs priuata cuiusque præscri-
bentis auctoritate sublatis antiquis passim noui
limites constituantur, & tam in iuridictione,
quàm in reliquis ad publicam vtilitatem perti-
nentibus frequens detur occasio incertitudinis,
& confusionis. Id quod non ita contingit in fini-
bus prædiorum, qui non publici, sed priuati iu-
ris sunt, non publica, sed priuata vniuscuiusque
auctoritate, & voluntate instituuntur, & mutan-
tur, *l.* 1. *C. finium regund.* & confusio, quæ timeri
potest, non ita principaliter publicum, sed magis
priuatum continet detrimentum; sic sanè licèt
intra fines Prouinciæ, Diœcesis, vel Parochiæ
admittatur præscriptio ad effectum, vt præscri-
bens intra illos obtineat iurisdictionem, vel iura
Episcopalia, seu Parochialia, vt colligitur ex reg.
cap. audiuit, & cap. cùm olim, & clariùs ex *cap. ad au-
res, de præscript. cap.* 1. *eod. tit. lib.* 6. nihilominus ta-
men fines ipsi præscribi non possunt ad effectum,
vt desinant esse, qui antea erant, vel restringan-
tur, & alij extendantor, & fine vbi non erant;
quia ratio prædicta, & citati *cap. super eo*, prohi-
bitio non ostenditur, vbi manentibus finibus, sicut
antea intra illos præscribitur.

29 Si verò non sint certi Diœcesum, vel Paro-
chiarum fines, præscribuntur spatio 30. anno-
rum, quod intra limites taotùm eiusdem Pro-
uinciæ locum habet, *cap.* 1. *cum seqq* 16. *q.* 1. Hie-
ron de Monte *de finib. regund. cap.* 107. *num.* 2. Me-
30 noch. *d. conf.* 147. *num.* 44. Sed si Episcopus locum
alterius Diœcesia conuertat ad Fidei Catholicæ
vnionem; cum præscribi spatio trium annorum,
nisi intra hunc terminum repetatur, *cap.* 1. *de
præscript.* Balb. *de præscript.* 1. *part. quarta*, *q.* 1. *in fine*
Conat. *in reg. possessor, part.* 2. §. 11. *num.* 8. Mench.
illustr cap. 72. *num.* 6. Anastas. Germ. *animaduers. lib.*
1. *cap.* 20. *per tot.*

31 Septimò, quòd multis modis probantur fines
Diœcesom, de quibus *in cap. cùm causam* 13. *de
probat.* primò per libros antiquos, vt aduertunt
per illum text. Duen. *reg.* 157. Socin. *reg.* 294 Cass.
in catal. gloriæ Mundi, part. 5. *consid.* 28. *vers. vnde.*
Gam. *Lusit. decis.* 337. Valasc. *de Iur. emphyt. q.* 9.
num. 26. Mascard. *de probat. concl.* 396. Ioseph. Lu-
douic. *com.* 3. *commun. opin. tit. de lib. mercat. concl. vnic.*
vers. amplia 31. Cald. Pereira *de empt. & vendit.*
cap. 21. *num.* 20. etiam Historiarum, & Chroni-
corum, si illis à Maioribus nostris fides adhibita
sit, Cassan. *in d. catal. gloriæ Mundi, p.* 10. *consid.* 46.
ad fin. Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 13. *num.* 23. Menoch.
consil. 378. *num.* 8. Mascard. *de probat.* 105. *num.* 9. *&*
32 *conlus.* 396. *num.* 6. Historiæ enim sunt scripturæ
priuatæ, quæ ex antiquitate, & fama fidem assu-
mere dicuntur, Mench. *d. cap.* 84. *num.* 16 ac proin-
de maximam fidem eis esse adhibendam tradunt
Caputaq. *decis.* 190. *p.* 2. Xuar. *alleg.* 8. *num.* 21. De-
cian. *conf.* 21. *n.* 19. *vol.* 1 Baron. *in annot. ad Palat.*
in introd. rubr. de donat. inter vir. & vxor. num. 2. *lit-
tera A.* Io. Garc. *de nobilit. cap.* 18. *num.* 10. Salgado
de protect. Regia, tom. 1. *part.* 3. *cap.* 10. *num.* 278. Vn-
de tabulas geographicas, & Mappas probare con- 33
fines censuit Rota *in Clusina Pesta Puteoli* 14. *De-
cembris* 1618. *coram bon. mem. Buratto*, inter eius
impressas, *decis.* 367. *num.* 1. dummodò Mappæ sint
factæ seruatis seruandis, aliàs parum, aut nihil
probant, Rot. *in nullius, seu Aprutina Iurisdictionis*
20. *Martij* 1614. *coram bon. mem. Dunozetto sen.*
Secundò, probantur confinia per lapides, seu co- 34
lumnas terminorum, quibus litteræ incisæ sunt,
vt per Mich. Grass. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 3. *tit.* 26.
num. 6. *pag.* 429. Kitchon. *lib.* 4. *tit.* 9. *n.* 188. *pag.* 498.
Card. Tusch. *tom.* 2. *litt. C. concl.* 700. *num.* 4 Menoch.
conf. 21. *num.* 30. *& conf.* 112. *n.* 97. *cum seqq.* Valasc.
d. q. 9. *num.* 28. Mascard. *d. concl.* 329. *num.* 10. Cald.
Pereira *de empt. & vend. cap.* 21 *num.* 20. *&* 21. vbi
num. 23. quòd etiam probantur per priuilegia an-
tiqua, & *num.* 29. per custodiam locorum. Tertiò, 35
per Instrumenta pro confinibus facta, Brun. à So-
le *in locis communibus, verb. confinia*, Mascard. *con-
clus.* 394. Cald. Pereira *d. cap.* 21. *num.* 28. Valasc. *d.
q.* 9. *num.* 21. vbi *num.* 12. resoluit, quòd instrumen-
ta facientia mentionem de confinibus enunciatiuè,
veluti dicendo, quòd vendita fuit talis domus,
cui ab Aquilone cohæret domus Titij, & est in
tali Castro, vel Territorio, non probant illa con-
finia esse eorum, quæ nominantur, nisi agatur de
probandis finibus antiquis, de quo etiam Mascard.
conclus. 394. *à num.* 1. Ex enunciatiuis verò plu- 36
rium instrumentorum iunctis adminiculis pro-
bantor confinia. Rot. *decis.* 683. *num* 4. *in fin.* apud
Farin. *part.* 1. *recent.* Quartò, per testes, quamuis 37
sint de auditu. Mascard. *concl.* 395. Roman. *conf.* 92.
sub num. 1. *vol.* 4. Hieron. de Monte *de finib. regund.*
cap. 51. Farin. *in praxi crimin. part.* 2. *q.* 69. *num.* 130.
Cal. Pereira *d. cap.* 21. *num.* 15. quod absque dubio
locum sibi vendicat in testibus, qui non simpli-
citer dicunt audiuisse ab antiquis, sed expressè
testantur audiuisse ab eorum Maioribus, quorum
aliquos nominant. Crauet. *de antiq. tempor. vers. Vi-
so de fama, num.* 12. Hieron. de Monte *d. cap.* 51.
num. 9. Mascard. *dict. concl.* 395. *num* 7. & probant,
quamuis singulares sint, Mascard. *concl.* 395. *n.* 21.
& concl. 753. *num.* 49. dummodo rationem reddant
dicti sui, Mascard. *d. concl.* 395. *num.* 3. *& concl* 369.
num. 24. Farin. *d. part.* 2. *q* 70. *num.* 186. Quintò, per 38
famam publicam, & antiquam, Ruin. *conf.* 92. *n.* 2.
vol. 4. Hier. de Monte *d. tract. de finib. regund. c.* 55.
num. 10. *& cap.* 66. *num.* 1. Xuar. *alleg.* 6. *n.* 9. *&* 10.
Grat. *resp.* 138. *num.* 11. *vol.* 1. Ias. *in l. Prætor, num.* 25.
ff. de eden. Dec. *in cap.* 1. *de appellat.* vbi Franch. *n.* 10.
idem Dec. *in cap. veniens*, il r. *n.* 11. *de testib.* Afflict.
decis. 277. *num.* 2. Cassad. *decis.* 2. *de probat. num.* 2.
Tiraq. *de Iure primog. in præfat. num.* 103. Mascard.
conclus. 396. Duen. *reg.* 299. *vers. limita* 7. Mench.
illustr. d. cap. 84. *num.* 16. Illud demùm aduertere 39
oportet, in probandis antiquis confinibus admitti
plures probationes imperfectas ad constituen-
dam vnam perfectam, vt probat *dict. cap. cum cau-
sam*, & resoluunt Hieronym. de Monte *dict. tract.
de finibus regund. cap.* 52. *n.* 2. *&* 4. Menoch. *conf.* 147.
num. 48. Mascard. *conlus.* 343 *num.* 2. *& seqq.* Card.
Tusch. *d. littera C. conclus.* 700. *num.* 1. Mench. *illustr.*

quæst.

*quisst.cap.*84. *num.*17.Rot.*decis.*334.*num.*1.apud Fatin.*part.*2.*recent.* vbi censuit in probatione confinium, quæ est difficilis, attendi adminicula, &
40 ideò sufficere leuem probationem, licèt nòn sit omninò plena, tenent Hieronym. de Monte *dict. tract.cap.*50.*num.*2.*cu.a se qq.* Paris.*cons.*104.*num.*24. & *cons.*107.*num.*7.& 8.*vol.*1.

41 Si verò quis prætendat Ecclesias aliquas ab alio detentas ad suam Parochiam pertinere, eas non debet propria auctoritate inuadere, etiamsi plebes consentiant; sed per causæ discussionem exposcere, alioquin causæ suæ damnum patientur, vt dicitur in Mileuitano Concilio, de quo *in cap. placuit* 16. *q.* 6. Si verò contingat dominia, aut Regna temporalia mutari, Diœcesum fines, & diuisiones non sunt immutandæ: neque enim Ecclesias Dei per discordias Regum diuisionis aliqua pati damna necesse est, vt dicit Nicol. Papa *in cap. hæc quippe, in fine* 3.*q.* 6. & *in cap.* 1. *distinct.* 10. super Iure Parochiali percipiendo, assistentiam Iuris habent Parochi intra fines suarum Parochiarum, Abb. *in cap. dilecti, num.* 4. *vers. sed dubitatur, de offic. Ordin.* Rot. *decis.* 256. *num.* 1. *part.* 1. *recent.* proindeque ex sola Iuris assistentia, nulla etiam concurrente possessionis probatione, manutentio illis esset concedenda, vt fuit dictum *in Taurinen. decimarum vltima Aprilis* 1604. *coram Seraphino*, inter eius impressas, *decis.* 1497. quoniam hæc Iuris assistentia in Iudicio retinendæ summarissimo sola sufficeret, si versaremur in Iurisdictionibus, in quibus terminis loquuntur decisiones 273.*num.*1. & 382.
42 *num.*1. & 501. *ex num.* 1. *p.* 2. *recent.* Sed in aliis causis non iurisdictionalibus numquam Rota consueuit ex sola Iuris assistentia manutentionem impartiri, & pluries proposita illa causa *Taurinen.* Rota nunquam resolutioni prædictæ coram bon. mem. Cardinali Seraphino inhærere voluit, & signanter *in Reatina decimarum* 4. *Decembris* 1606. *coram Iusto, & in Mediolanen. decimarum* 9. *Iunij* 1610. *coram R. P. D. Pirouano, & in Mediolanen. quarta funeralium* 14. *Martij* 1622. *coram R.P.D. Merlino.*

43 Ius autem Parochiale consistit in pluribus,
44 quæ similiter referemus. Primò enim ad Ius Parochiale pertinet, quòd nullus alterius Parochiæ subditum iudicet, vel condemnet, qua de re sic inquit Calixtus Papa in *cap.* 1. 9.*q.* 2. *Nullus alterius terminos vsurpet, ne alterius Parochiarum iudicare, aut excommunicare præsumat, quia talis iudicatio, vel ordinatio, aut excommunicatio, vel damnatio, nec rata erit, nec vires vllas habebit, quoniam nullus alterius Iudicis, nisi sui sententia tenebitur, aut*
45 *damnabitur.* Si autem Clericus vnius Diœcesis in aliena delinquat, iudicari poterit ab Episcopo apud quem delinquit, sed vsque ad sententiam tantùm exclusiuè, quam nisi proprius Episcopus dare non potest, & exequi, *cap. postulasti* 14. *de foro compet.* D. Barbos. *in l. hæres absens*, §.1. *in art. de foro delicti, num.*5 & 6.

46 Præcipit quoque Carthaginen. Concil. de quo *in cap. placuit, il* a.7.*q.*1. vt nullus Episcopus alienas plebes vsurpet, nec aliquis Episcoporum supergrediatur in Diœcesi Collegam suum. Secundò, vt nullus in aliena Diœcesi, vel Parochia spiritualia, aut Sacramentalia administret, vel ea subditis alienis communicet; est enim constitutum *in cap. Episcopus in Diœcesi.* 7.*q.*1. & *in c. nullus, de Paroch. & sæpe alibi*, vt Episcopus in aliena Diœcesi Episcopalia non exerceat, sine consensu proprij Episcopi, sicut est Ordinum Collatio, Ecclesiarum, vel aliarum rerum consecratio, Chrismatis confirmatio, & alia huiusmodi, quæ suprà *hoc eod. lib. cap.* 11. exposuimus. Verùm si Episcopi, vel Presbyteri, visitandi causa, ad alterius Ecclesiam venerint, præcipit Carthagin. Concil. *in cap. Episcopi* 7.*q.*1. vt in gradu suo suscipiantur, & tam ad verbum faciendum, quàm ad oblationem consecrandam inuitentur. Præterea Parochiani alieni, qui proprium contempserint Sacerdotem, non sunt ad Missas admittendi, *cap.*2. *de Paroch.* dicitur etiam in Agathen. Concil. de quo *in cap. si quis etiam, de consecrat. dist.*1. Parochialem Ecclesiam, maximè in Pascha, & in Natali Domini, in Epiphania quoque, & Ascensione eiusdem, ac Pentecoste, in Natali S. Ioannis Baptistæ, & si qui maximi dies in festiuitatibus habentur, visitandam esse, nec Missas his diebus in priuatis Oratoriis celebrandas esse, vel audiendas similiter, ad Sacramenta, & Pœnitentias accipiendas Parochialis Ecclesia est adeunda, *cap. placuit* 9.*q.*2. *cap. in sacris* 16.*q.*1. *cap. omnis vtriusque sexus, de Pœnitent. & remiss.* in quibus explicandis non immoror, quia de omnibus latè dixi *de officio, & potest. Parochi, cap.* 11. 19. & 20. ac proinde præcipitur *in Clem. Religiosi, in Princip. de priuileg.* sub pœna excommunicationis ipso Iure incurrenda, omnibus Religiosis, ne sine Parochialis Presbyteri licentia speciali talia vnquam præbere, aut ministrare præsumant, eisque mandatur in virtute obedientiæ, & sub interminatione maledictionis æternæ, ne verbis, aut alio modo retrahant laicos ab Ecclesiarum suarum frequentia, vel accessu, dixi latè *d. tract. de officio & potest. Parochi, cap.*17. *num.*40. Priuilegia enim Regularibus, aut aliis Ecclesiis concessa super rebus Diuinis, sine præiudicio Iuris Parochialis concessa intelligunt, *cap. in his, de priuileg.* iunctis latè adductis per me *d. tract. cap.* 10. *num.* 1.

Tertiò, vt decimæ secundùm Canones, & lo- 47
corum consuetudinem Ecclesiæ suæ Parochiali ab his, qui ad id tenentur, integrè, ac legitimè persoluantur, *cap. cum contingat, de decim.* ibi; *Quod cum perceptio decimarum ad Parochiales Ecclesias de Iure communi pertineat, & cap. cùm in tua, eodem tit.* ibi, *alioquin Parochialibus exoluantur ad quas de Iure communi spectat perceptio decimarum.* Castr. *cons.*38. *per tot. p.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.*6. *num.*75. Seraphin. *decis.* 1449. *num.*5. Gregor. XV. *decis.* 519. *num.* 2. Rot. *in Nouarien. decimarum* 7. *Maij* 1627. *coram R. P. D. nunc Pirouano*, & infrà *lib.* 3. *cap.* 22. *de decim.* latius ostendemus, vbi etiam de oblationibus hoc ipsum resoluemus, de quibus, quoad hoc propositum, adest optima S. Rotæ decisio *in Lunen. Sarzanen. oblationum*, 8. *Februarij* 1627. *coram R. P. D. Merlino.* Similiter, vt sepultura cuiusque apud suam Ecclesiam fiat, & oblationes pro anima, & quarta funeralium Parochiali Ecclesiæ soluatur, sicut *lib.*2. *cap.*10. *de sepulturis*, pleniùs exponemus.

Quartò, vt Ecclesia maior, sicut antiquitus à 48
SS. Patribus fuit constitutum, *in cap. sicut antiquitus* 17. *q.* 4. per circuitum quadraginta passus habeat, Capellæ verò, vel minores Ecclesiæ triginta; qui autem confinia earum confringere tentauerit, aut personam hominis, vel bona eius inde subtraxerit, excommunicationis sententia ligetur, vt pleniùs *lib.* 2. *cap.* 3. *de immunit. Eccles.* dicemus.

Fit autem aliquis de Parochia, vel Diœcesi al- 49
terius per domicilium, quod ibidem contrahat,

August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

Z sicut

ficut in Tributien. Concil. de quo *in cap. vbicunque, ad fin. 13. q. 2* legitur his verbis: *Si quis de Prouincia ad Prouinciam transiret, & ibi domicilium sibi collocaret, liber factus à ditione prioris Iudicis, Iurisdictioni illius Iudicis subyceretur, in cuius Prouincia sedem sibi eligeret*, quoad collationem Ordinum, &
50 in iudicio, in quo ageretur de substantia, aut de statu personæ, in his enim requiritor contractum domicilium, vt suprà, in collatione verò Sacramentorum, & in censuris imponendis, ac correctione, quisque eius est subditus, in cuius Diœcesi, vel Parochia tunc temporis reperitur, per text. *in cap. illa, dist. 12.* vbi sic habetur, *Ad quamcunque Ecclesiam veneris, eius nomina serua*, vbi gloss. notat illud Prouerb. *Cùm fueris Romæ, Romano viuito more*; ac proinde tenetur ad ieiunia, quæ in ea indicta sunt, quamuis per duos, vel tres dies *ibidem* detineatur, *cap. consilium, de obser. ieiun.* Couar. *lib. 4. variar. cap. 20 num. 8* Nauar *in man. cap. 13. num 5. & cap. 23. num. 120.* Ortiz *in summ. cap. 19. mand. 2. num. 12. in fin.* Mexi. *in tract. tassa panis, conclus. 5. num 20.* Maldet. *in p. 2. q. 96. art. 5. circa fin. pag. mihi 409.* Suar. *de Relig. tom 1. lib. 2. cap. 14. n. 8. & de legib lib. 3. cap 33. n. 2.* Salas *eod. tract. disp. 14 sect. 4. dum. 415.* Ioan. de la Cruz *in direct. Consciem. p. 1. precept. 3 art. 4. disp. 9. concl. 1.* etiamsi secluso scandalo non teneri viatorem seruare ieiunium, vel dies festos alicuius loci per quem transit, extistimauerint Veg. *in sum. tom. 1. cap. 14. cas. 11.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 4. cap. 12. num. 136.* Azor. *instit. moral. lib. 7 cap. 19. q. 4.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 2. diffic. 33. num. 8* Bonacin. *de legib. disput. 1. q. 1. punct. 6. num. 49 & disp. vlt. q. 1. punct. 6. n. 6.* Ioan. Sancius *in select. disp. 44. n. 31.* Qui verò discedit manè ex oppido domicilij, vbi est ieiu-
51 nium, peruentus ad locum vbi non est ieiunium, non potest quidem in loco domicilij vesci carnibus, potest tamen sumere ientaculum, quia non tenetur illo die abstinere à secunda refectione, cùm in loco, in quo peruenturus est, possit secundò, & tertiò comedere; ergo potest primam refectionem sumere manè antequam discedit. Ita Less. *de Iustit. lib. 4 cap. 2. dub. 8. n. 88.* Sanch. *de matrim. lib. 3. disp. 18. n. 22* Portel. *in addit. ad dub. Regularia, verb. Ieiunium, num 2.* Nald. *in sum. verb. Ieiunium, num. 2* Filliuc. *part. 2. tract. 27. cap. 6. num. 109.* Molfes. *in sum. Theolog moral. tom. 1. tract. 10. cap. 4. n. 22.* Villalob *d. tract. 2. diffic. 34 n. 3.* vbi sic ait. *El que sale de su lugar donde se ayuna, y llega la hora de la Cena à otra à donde se come carne la puede Cenar alli y aun podria antes de salir de su lugar se tiene por cierto, que ha de ir al lugar, donde no se ayuna, almorzar en su Casa por la mañana con que no coma carne entonces.* Addit vlterius Ioan. Sancius *in select. disp. 54. num. 28.* hoc etiam verum esse, quamuis nocte sit peruenturus ad proprium oppidum, à quo manè exiuit, & vbi ieiunium seruabatur, nam cùm ipse ferè per totum diem fuerit in loco, vbi non ieiunabatur, potuit licitè pluries comedere, cum quo ieiunium nequit seruari, erit tamen adstrictus sero in oppido reuertente à carnibus abstinere.

52 Notandum est tamen, quòd ille, qui in die festo Patriæ se transfert ad alium locum, vbi dies festus non est, laborandi causa, non tenetur prius Missam audire, si in ipso manè diei festi exit, quia talis homo non tenebatur audire Sacrum, nisi vsque ad meridiem; ergo si intra meridiem exeat Sacro non audito, non peccat; & ita docent Sanchez *de matrim. lib. 3. disput. 18. num. 21.* Less. *de Iustit. lib 4. cap. 2. dub. 8. num. 56.* Maldet. *in p. 2. q. 96. art. 5.* Fagundez *in præcepta Decalogi, precept. 1. lib. 1. cap. 7. num. 13.* Quicquid in contrarium asserant Summan. Sà *verb. Festum, num. 8.* Nald. *in summ. eod. verb. etiam num. 8.* Fernandez *in examine Theolog. moral. part. 1. cap. 7. §. 1. num. 14.* Filiuc. *tract. 27. cap. 21. num. 111.* Vnde Fagund. *dict. cap. 7. num. 8.* infert posse aliquem laborare diebus festis de 53
præcepto Episcopi, & ieiunia eius non seruare intra eandem Diœcesim ipsius Episcopi, si ibi sit locus exemptus ab illius iurisdictione; & hinc etiam Henriq. *in summ. lib. 13. cap. 26. §. 1.* Auil. *de censur. p. 2. cap. 3. dub. 5.* colligunt excommuni- 54
cationem Episcopi pro tota Diœcesi non ligare eos subditos, qui commorantur in loco exempto intra eandem Diœcesim ipsius Episcopi qui censuram fert.

CAPVT XXI.

De Dignitatibus Ecclesiasticis in genere.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiasticarum personarum, quæ sunt diuino cultui mancipata, triplex est ordo.*
2 *Dignitates quædam in Ecclesiis præsertim Cathedralibus ad conseruandam, augendamque Ecclesiasticam disciplinam instituta fuerunt.*
3 *Vocari ad dignitates tales esse debent, qui suo muneri respondere possint.*
4 *Dignitates nouæ in Ecclesia Cathedrali institui non possunt absque Apostolica auctoritate, distinguendo, vt num. 5.*
6 *Dignitatum Ecclesiasticarum aliæ sunt collatiuæ, aliæ electiuæ.*
7 *Dignitates in dubio censentur esse electiuæ.*
8 *Archidiaconatus, & Archipresbyteratus Collegiatæ de Iure sonant in Dignitatem.*
9 *Archipresbyter de Iure sonat in Dignitatem si Collegium, Conuentum, vel duas Capellas, aut saltem prærogatiuam in Cathedrali, aut præeminentiam in Collegiata habuerit, alias secus.*
10 *Dignitas dicitur vbi est iurisdictio.*
21 *Beneficium dicitur habere Dignitatem quando quis habet administrationem rerum Ecclesiasticarum cum iurisdictione.*
12 *Dignitatem quis habere dicitur, qui habet nomen Dignitatis, & prærogatiuas sedendi ante alios tam in Choro, quàm in Capitulo, licèt non habeat iurisdictionem.*
13 *Archidiaconus Parmæ licèt nullam administrationem, nec vllum Officium exerceat de rebus pertinentibus ad Archidiaconum, tamen in Ecclesia Dignitatem censetur habere.*
14 *Dignitates ex consuetudine vel institutione Ecclesiæ dignoscuntur.*
15 *Consuetudo signat locum sedendi, eundi, & standi.*
16 *Consuetudo plurimum operatur ad dignoscendum quæ sit prima Dignitas in aliqua Ecclesia.*
17 *Fama publica & communis reputatio plurimum operatur ad dignoscendum quæ sit prima Dignitas in aliqua Ecclesia.*
18 *Dignitas qualiter probetur esse talis, ostenditur.*

19 *Dignita*

19 *Dignitatum nomina, quas conſuetudo, vel Eccleſiæ inſtitutio tales effecit, quæ ſint referuntur.*

20 *Dignitas, Perſonatus, & Officium inter ſe differunt.*

21 *Dignitas annexū habet Officium, vel rerum Eccleſiaſticarum adminiſtrationem cum iuriſdictione etiam in modicis cauſis.*

22 *Dignitatem habere eſt habere iuriſdictionem in foro exteriori.*

23 *Vicarius Epiſcopi, qui habet iuriſdictionem, quare Dignitatem non habet.*

24 *Officium ſimplex cum perpetua rerum adminiſtratione quandoque Dignitas appellatur ſecundum conſuetudinem Eccleſiarum.*

25 *Perſonatus eſt quædam prærogatiua in Eccleſia poſt exiſtentes in Dignitate, ſed non eſt Dignitas.*

26 *Præminentia ſola non ponit quem in Dignitate.*

27 *Perſonatus vnde habuit originem, oſtenditur.*

28 *Officium ſimplex in Eccleſia eſt quid diuerſum à Dignitate, & Perſonatu.*

29 *Officium non eſt Dignitas etiamſi haberet quis ratione Officij adminiſtrationem aliquarum rerum, ſine tamen aliqua prærogatiua in Choro, & in Capitulo vltra alios ſui Ordinis.*

30 *Officio quando eſſet annexa Dignitas, tunc Officium diceretur habere Dignitatem.*

31 *Officium habere dicitur largo modo omnis, qui habet aliquod onus, vel curam, ſeu adminiſtrationem, aut cuſtodiam.*

32 *Præpoſitura non eſt Dignitas ad Officium, etiamſi ſederet ante omnes in Choro, niſi ex conſtitutione Eccleſiæ, vel de conſuetudine loci aliud fuiſſet inſtitutum, vel ſit prima in Cathedrali, aut Collegiata.*

33 *Sedendi præminentia eſt ſignum Perſonatus, non Dignitatis.*

34 *Primiceriatus eſt Officium, non Dignitas, niſi quando probatur ipſum communi opinione habitum fuiſſe pro Dignitate.*

35 *Plebania Officium appellatur, non Dignitas, etiamſi Plebanus haberet curam animarum cum aliqua iuriſdictione.*

36 *Plebania quando eſſet Collegiata, ipſiúſque Eccleſiæ Plebanus eſſet caput, haberétque præminentiam, & iuriſdictionem in Canonicos Eccleſiæ, tunc diceretur Dignitas.*

37 *Priores tunc demum cenſentur eſſe in Dignitate conſtituti ſi ſunt Collegiati, & habent præminentiam, vel iuriſdictionem in Eccleſia.*

38 *Decanatus acceptus pro ſimplici beneficio non eſt nomen Dignitatis, niſi habeat iuriſdictionem, aut niſi pro Dignitate habeatur in Eccleſia.*

39 *Decanus de Iure nullam habet iuriſdictionem cum careat iure Prælatura in Capitulo, cuius ipſe eſt pars.*

40 *Decanus dum locum Archipresbyteri in Eccleſia obtinet tanquam ſubrogatus eadem poteſtate qua Archipresbyter; & hac ratione dicitur Dignitas.*

41 *Doctores referuntur de officio, & auctoritate Decani agentes.*

42 *Cantoria de Iure communi non eſt Dignitas, ſed Officium ſimplex.*

43 *Theſaurariu non eſt Dignitas, ſed Officium.*

44 *Epiſcopatus eſt culmen & faſtigium Dignitatum.*

45 *Epiſcopatus in odioſis appellatione Dignitatis continetur.*

Auguſt. Barboſ. de Iure Eccleſ. vniu.

46 *Dignitatum Eccleſiaſticarum quædam habent curam animarum annexam, quædam verò minimè.*

47 *Ad Dignitates, quibus cura animarum, etiam iuriſdictionalis, ſubeſt, nullus eſt promouendus, qui ſaltem 25. ſuæ ætatis annum non attigerit.*

48 *Dignitas principalis in Collegiata requirit ætatē 25. annorum inceptorum.*

49 *Dignitati ſi acceſſoria vnita ſit cura, eam obtinens non debet neceſſariò attingere 25. ætatis annum.*

50 *Ad Dignitates, quibus animarū cura, nulla ſubeſt, requiruntur 22. anni completi.*

51 *Ætas ad Dignitates Eccleſiarum inferiorum requiſita remanet in diſpoſitione Iuris cōmunis.*

52 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus ſuper ætate requiſita ad Dignitates Cathedralium, quibus animarum cura nulla ſubeſt.*

53 *Ad Dignitatem Eccleſiaſticam nullus recipiendus eſt, niſi qui eo Ordine ſacro, quem Dignitas illa requirit, aut ſit initiatus, aut in tali ætate, vt infra tempus à Iure ſtatutum valeat initiari.*

54 *Profeſſionem Fidei facere tenentur promiſi de Dignitatibus, & Canonicatibus in Cathedralibus Eccleſiis a die adeptæ poſſeſſionis ſaltem intra duos menſes in manibus ipſius Epiſcopi, vel eius generalis Vicarij.*

55 *Profeſſio Fidei poteſt fieri coram Vicario etiam Epiſcopo non impedito.*

56 *Profeſſio Fidei poteſt fieri per Procuratorem ſpeciali mandato conſtitutum.*

57 *Dignitates, & Canonicatus Cathedralium Fidei profeſſionem facere tenentur, ſiue ſint ſeculares, ſiue Regulares; & ſiue ſint ſubiectæ, ſiue exemptæ, vt num. 58.*

59 *Profeſſionem Fidei omittere non tenetur qui eam omiſit in adeptione ſimilis Dignitatis.*

60 *Promiſus de Dignitate Sede Epiſcopali vacante tenetur facere Fidei profeſſionem.*

61 *Promiſus de Dignitate ſiue per obitum, ſiue per reſignationem tenetur facere profeſſionem Fidei.*

62 *Monitio de neceſſitate non requiritur ad faciendam Fidei profeſſionem.*

63 *Coadiutores Dignitatum durante coadiutoria non tenentur facere profeſſionem Fidei.*

64 *Portionarij, & alij promiſi de Capellanijs in Eccleſia Cathedrali non tenentur facere Fidei profeſſionem.*

65 *Dignitates Eccleſiarum Collegiatarum non tenentur facere profeſſionem Fidei.*

66 *Profeſſio Fidei fieri debet intra duos menſes ad minus à die captæ poſſeſſionis Dignitatis in Cathedrali.*

67 *Terminus duorum menſium datus ad faciendam profeſſionem Fidei non currit promiſo, qui non accepit poſſeſſionem, quamuis per eum ſtet quominus illam accipiat.*

68 *Promiſus tenetur probare ſe feciſſe Fidei profeſſionem quando Ordinarius ſuper illa inquirit.*

69 *Profeſſio Fidei emiſſa creditur ſi pars dicat illam feciſſe, dummodo collatio beneficij ſit decennalis.*

70 *Profeſſionem Fidei omittens peccat mortaliter, niſi per ignorantiam, ſeu inaduertentiam illam non fecerit.*

71 *Fructuum amiſſionem incurrit Fidei profeſſionem non emittens debito tempore.*

72 *Professionem Fidei non omittens inter duos menses minimè tenetur fructus amissos restituere, donec condemnetur, contra citatos n.73.*

74 *Distributiones quotidianæ non amittuntur ob non factam Fidei professionem.*

75 *Fructus amissi ob non factam Fidei professionem cui assignandi & applicandi sint, ostenditur.*

76 *Fructus amissos ob non factam Fidei professionem non potest condonare Ordinarius.*

77 *Professionem Fidei omittens non potest quoad fructus amissos retinendos regula de annali se tueri.*

78 *Professionis Fidei omissio non excludit prouisos circa titulum, & proprietatem, nec tollit omnino possessionem, sed impedit illius effectum.*

79 *Possessio adepta per prouisum, qui tenebatur facere professionem Fidei, est manutenibilis.*

80 *Ordo, & gradus inter omnes Ecclesiasticas Dignitates, & Personatus, siue Officia in sedendo, dupliciter consideratur.*

81 *Episcopales functiones absente Episcopo pertinent ad primam Dignitatem, non autem ad hebdomadarium.*

82 *Processiones Ordinandi munus intra, & extra ciuitatem absente Episcopo habet prima Dignitas, nisi Vicarius sit præsens, quia ad ipsum spectabit, vt num. 83.*

84 *Dignitas prima est, & vocatur prima Dignitas, licèt Vicarius generalis sedeat in suo loco.*

85 *Dignitas prima in Collegiata, quæ caput est Capituli, præcedit Canonicis Cathedralis vt singulis incedentibus.*

86 *Inter eiusdem gradus personas qui maiores sunt Ordine, & in eo Ordine antiquiores aliis in sedendo, & incedendo præferuntur.*

87 *Canonici, qui in Ordine Presbyterali constituti Canonicatum Presbyteralem obtinuerint in Choro, Capitulo, Processionibus, &c. præcedere debent Canonicis in Diaconatu, & Subdiaconatu constitutis.*

88 *Consuetudo Ecclesiæ, vt quis obtineat locum secundùm tempus admissionis, licèt Præbenda sint distincta, est obseruanda.*

89 *Consuetudo Ecclesiæ seruanda est circa vocem, & locum in Capitulo inter Dignitates, & Canonicos Præbendatos, & non Præbendatos.*

90 *Cæteris paribus in Ordine ille erit præferendus, qui prior per se cœperit Ecclesiæ deseruire, vel præuenit in antiquiori possessione, vt num. 91.*

92 *Dignitas noua in Ecclesia instituta debet eum locum habere, quem similis Dignitas in aliis vicinis ciuitatibus obtinet.*

93 *Dignitates non supplent vices Canonicorum, & aliorum inferiorum, sed benè inferiores pro Dignitatibus.*

94 *Dignitas si obtineat ex consuetudine simul Canonicatum, vel Portionem, debet munera his incumbentia adimplere, etiamsi talia sint à quibus Dignitates aliàs immunes sunt.*

95 *Dignitates, qui habent Præbendas cum onere cantandi Euangelium seu Epistolam, non tenentur ministrare inferioribus.*

96 *Dignitati, vel Canonico solemniter celebranti Canonici pariter pro Diacono, & Subdiacono, & non alij inferiores inseruire debent.*

97 *Dignitatem, & Canonicatum in eadem Ecclesia legitimè obtinens tenetur vtriusque onera subire, nisi seruitia simul ita concurrant, vt ab vna persona eodem tempore nequaquam præstari possint.*

98 *Dignitas prima post Pontificalem potest absente, vel impedito Episcopo celebrare Missas solemnes, & alias functiones facere, quas Episcopus celebraret seu faceret si præsens esset, & hoc non ex obligatione, sed ex sua voluntate, & deuotione, vt num. 99.*

100 *Dignitas prima si velit functiones Episcopales facere, debet etiam Missam cantare.*

101 *Dignitas prima si noluerit, vel non potuerit per se functiones Episcopales facere, id alterius arbitrio delegare non potest, sed ad secundam spectabit, nisi consuetudo sit in contrarium.*

102 *Episcopus non potest Missas solemnes, & functiones Episcopales si sit impeditus, vel absens, alij delegare quàm primæ Dignitati.*

103 *Vicarius Episcopi, nec Episcopo absente, nec Sede vacante potest functiones Episcopales facere, & Missas solemnes celebrare.*

104 *Dignitas prima debet exercere Officium Presbyteri assistentis, nisi esset impedita.*

105 *Aspersorium aquæ benedictæ debet Dignitas prima, vel primus Canonicus porrigere Episcopo venienti in porta Ecclesiæ.*

106 *Dignitas prima loco debet ministrari Episcopo ingredienti aquam benedictam, & Crucem offerre, etiamsi non ad illius Ecclesiam processio dirigatur.*

107 *Dignitas prima sedere debet à dextris Episcopi etiam in Collegiatis Ecclesiis celebrantis.*

108 *Dignitates in Choro sedere debent ab vna parte Chori vnà cum Canonicis Presbyteris, ab alia verò Canonici, Diaconi, & Subdiaconi.*

109 *Vicarius generalis quando est præsens absente Episcopo, Dignitates in Choro ita sedere debent, vt si primus locus super omnes Dignitates in dextero Altaris detur Vicario, à parte sinistra primus locus detur Archidiacono primæ Dignitati, secunda verò Dignitati tertius locus apud Vicarium.*

Ecclesiasticarum personarum, quæ sunt Diuino cultui mancipatæ, triplex est ordo; quædam enim præcipuè sunt curæ animarum addictæ, & dicuntur Prælati, vel Pastores, de quibus hactenus disseruimus. Quædam autem ex officio suo Diuinis tantùm recitandis Officiis, seu decantandis laudibus in Ecclesia incumbunt, in nonnullis etiam Episcopo in Diuinis seruiunt. hi sunt habentes Ecclesiasticam Dignitatem. Aliæ sunt Ecclesiasticæ personæ, quæ sine animarum cura, & absque Dignitate sunt in Ecclesia, Diuinis tamen in sacro Ordine Officiis adstringuntur, qui Clerici simpliciter nominantur. Primi gradus personæ dicuntur præcipuè habere curam, secundi verò Dignitatem, tertij Ordinem Clericatus, omnes verò officium, & omnes habent Ordinem Clericatus. De primis iam egimus, nunc de secundis agendum est, postremis verò de Clericatus Ordine disseremus. 1

Sciendum est igitur primò, quòd Dignitates quædam in Ecclesiis præsertim Cathedralibus, 2 ad conseruandam, augendamque Ecclesiasticam disciplinam institutæ fuerunt, vt qui eas obtinerent, pietate præcellerent, aliisque exemplo essent, atque Episcopos opera, & officio iuuarent, *cap. hi quoscunque, 1. q. 1.* Vnde meritò, qui ad 3 eas vocantur, tales esse debent, qui suo inu... ci

ælyon

reſpondere poſſint, vt ait Concil. Trident. *ſeſſ.* 24.
4 *de reformat. cap.* 22 Inſtitui autẽ non poſſunt nouæ
Dignitates in Eccleſia Cathedrali abſque Apo-
ſtolica auctoritate, vt tradunt gloſſ. *verb. conceſſi-
mus, in cap. cum olim, de conſuet.* vbi Imol. *n.* 1. gloſſ.
verbo min. tes. in cap. 1. *d. ſt.* 22. recepta per Mandoſ. *de
Signat. gratia, tit. exceptiones, n.* 3. *col.* 1. *verſ. pro noua
creatione*, Roman. *in l. Imperium, ſub n.* 2. *verſ. Item
poteſtatem interponendi auctoritatẽ, ff. de iuriſd. omn.
iud.* Felin. *in cap. cum accesſiſſent, à n.* 14. *de conſtit.* vbi
quòd Epiſcopus poteſt antiquam Dignitatem re-
ſtaurare, ſi accedat Capituli conſenſus, & congrua
dos aſſignetur, Sbroz. *de Vicario Epiſcopi lib.* 2. *q.* 31.
n. 1 *&* 2. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *verb. Beneficium
verſ. ad Dignitates pag. mihi* 36. vbi teſtatur ſic fuiſ-
ſe ab Vrbe reſponſum, Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum
fori Eccleſ. decis.* 382. *in* 1. *edit. aliàs reſolut.* 522. *in*
2. *edit.* Monet. *de Conſeruator. cap.* 5. *n.* 96. & ſequi vi-
detur Fillius *tract.* 41. *de benef. c.* 5. *n.* 141. Alij verò,
vt ſunt Innoc. referens gloſſ. *verb. conceſſimus, in
cap. cum olim, de conſuet.* & Seluan. *de benef. part.* 1.
q. 4. *num.* 18. *& part.* 4. *q.* 7. *num.* 120. *caſ.* 116. vbi ci-
tat Bertachin & alios, exiſtimant poſſe Epiſco-
pum huiuſmodi inferiores Dignitates creare.
5 Ego tamen ſub diſtinctione ſic rem hanc eſſe
componendam iudico? Vel enim Dignitas, quæ
eſt erigenda, eſt omninò noua, quippe quæ aliàs
non reperitur in Eccleſia; & tunc non poteſt crea-
ri ſine licentia Papæ: quo caſu intelligendi ve-
niunt text. *in d. c.* 1. *diſt.* 22. & citati pro prima ſen-
tentia ex Imol. *in cap. cum accesſiſſent, n.* 4. *de conſtit.*
Vel fuit iam inſtituta communiter pro vniuerſa
Eccleſia, quales ſunt Archidiaconatus, Archi-
presbyteratus, & ſimiles; & tunc non ſolùm Epi-
ſcopum, ſed etiam Capitulum, cum illius conſen-
ſu, huiuſmodi Dignitatem in aliqua Eccleſia crea-
re poſſe obſeruat Imol. *d. num.* 4. adducens *d. cap.* 1.
diſtinct. 22. *& cap. præcipimus* 16. *q.* 1. *& cap. ſicut* 8.
de exceſſ. Prælat. & reſpondet *ad d. cap. cum olim*, per
quod videtur, quòd in creatione nouæ Digoita-
tis in Eccleſia requiratur auctoritas Papæ, ex eo
procedere, quia ibi ad cautelam, non de neceſſita-
te, fuit petita licentia à Papa, vel quòd Epiſco-
pus volebat ſolus ſine conſenſu Capituli induce-
re nouam Dignitatem in Eccleſia, cuius tamen
conſenſum requiri, ſi Epiſcopus ex Dignitatibus
Eccleſiaſticis velit Dignitatem in Eccleſia conſti-
tuere, tenent Fulu. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 18.
num 11. Cardin. Tuſch. *tom.* 2. *littera D. concluſ.* 422.
num. 5. Imol. refert, & ſequitur Ioan. Ant. Maſſob.
in ſua praxi habendi concurſum, prælud. 11. *dub. vni-
co, à num.* 12. ſecundùm Roman. impreſſ. vbi *n.* 16.
ſubdit conſuetudinem inoleuiſſe, vt Epiſcopus
nedum in Collegiatis, & Parochialibus ſimplici-
bus, etiam Pagorum erigant Rectorias in Digni-
tates, verùm etiam in Cathedralibus; & Rota
in vna Foroliuien. Decanatus 4. *Iunij* 1590. *coram
Card. Mantic.* inter eius impreſſas, *decis.* 114. *n.* 3.
cum ſeqq. cenſuit Capitulum ſine conſenſu Epi-
ſcopi in ipſo actu interuenientis non poſſe Digni-
tatem in Eccleſia conſtituere, clarè præſupponens
hanc noſtram ſententiam: quam quidem expreſsè
ſequitur cum prædicta diſtinctione Gambar. *de
officio, & poteſtate Legati de Latere lib.* 5. *tit. de po-
teſtat. Legati in erigendo noua beneficia n.* 12. *&* 13.
6 Dignitatum Eccleſiaſticarum aliæ ſunt colla-
tiuæ, aliæ electiuæ, vt per Pacian *dict. lib.* 2. *cap.* 30.
7 *num.* 1. in dubio autem cenſentur electiuæ, quia
communiter de illis per electionem prouidetur,
Gemin. *in cap. ſtatutum, ſub n.* 6. *verſ. item iſte text.*
Auguſt. Barboſ. de Iure Eccleſ. vniu.

de præbend. in 6. Calderin. *conſil.* 12. *de præbend.* Pa-
cian. *dict. cap.* 30. *num.* 71. quæ verò de Iure com- 8
muni ſonant in Dignitatem ſunt Archidiacona-
tus, & Archipresbyteratus, ſecundùm Aret. *conſ.* 25.
num. 4. Federic. de Senis *conſ.* 80. *num.* 2. *verſ. Conſi-
derantur ergo*, Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 66.
& 48. Cardin. Tuſch. *tom.* 1. *littera A. concluſ.* 685.
num. 3. Put. *decis.* 89. *num.* 1. *lib.* 3. *in correct.* & plures,
quos refero *in tract. de appellat. verbor. vtriuſque Iu-
ris ſignificat. appell.* 72. *num.* 4 Monet. *de conſeruator.
cap.* 5. *num.* 88. *&* 89. & hoc intelligo etiam de Ar-
chidiacono, & Archipresbytero Collegiatæ, ſe-
cundùm Bald. *conſil.* 1. *in fine, lib.* 1. Federic. de Se-
nis *d. conſ.* 80. *num.* 2. *verſ. conſiderantur ergo*, Cardin.
Tuſch. *d. concluſ.* 685. *num.* 6. Immò etiam de Archi 9
presbytero, ſi Collegium, Conuentum, vel duas
Capellas, vel ſaltem prærogatiuam in Cathedra-
li, aut præeminentiam in Collegiata habuerit,
aliàs ſecus, Federic. de Senis *conſ.* 80. *num.* 1. *in fine*,
Franc. *in cap.* 1. *num.* 4. *ne Cleric. vel Mona. h. lib.* 6.
Caſtren. *conſ.* 66. *num* 4. *lib.* 1. Cardin. Tuſch. *d. con-
cluſ.* 685. *num.* 12. Dignitas enim dicitur, vbi eſt iu- 10
riſdictio, Boër. *decis.* 286. *n.* 2. Franc. Aretin. *conſ.* 13.
num. 1. Cauoler. *decis.* 649. *num.* 7.
Vltra duas præfatas Dignitates, quæ de Iure 11
tales ex nomine tantùm præſumuntur, in Eccle-
ſia Dignitas tribus modis cognoſci poteſt. Pri-
mò enim dicitur beneficium habere Dignitatem,
quando quis habet adminiſtrationem rerum Ec-
cleſiaſticarum cum iuriſdictione. Ita Abb. *in cap.
de multa, num.* 21. *verſ. communiter tamen, de præbend.*
& *ibi* Ioan. de Imol. *ſub num.* 39. *verſ. ſed Archidia-
conus*, Butr. *num.* 24. *verſ. qualiter autem* Archid. *in
cap.* 1. *num.* 2. *col.* 2. *de conſuet. lib.* 6. vbi Anch. *num.* 6.
& Gemin. *num* 7. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 27. *n.* 7.
Monet. *de conſeruat. cap.* 5. *num.* 84. Secundò, di- 12
citur quis habere Dignitatem, qui habet nomen
Dignitatis, & prærogatiuas ſedendi ante alios,
tam in Choro, quàm in Capitulo, licet non ha-
beat iuriſdictionem, vt notat Rota apud Tam-
burin. *in fine tom.* 3. *de iure Abbatum, lit. ſ.* 5. *num.* 9.
Archid. *in d. cap.* 1. *n.* 2. *col.* 2. vbi dat exemplum in 13
Archidiacono Parmæ, qui licet nullam admini-
ſtrationem, nec vllum officium exerceat de rebus
pertinentibus ad Archidiaconum, tamen in Ec-
cleſia Dignitatem cenſetur habere, quod idem
notarunt plures, quos refert, & ſequitur Pacian.
d. cap. 27. *ex num.* 15.
Denique ſunt & alia Dignitatem nomina, ſe- 14
cundùm locorum conſuetudinem inſtitutarum;
illæ enim ex conſuetudine, vel inſtitutione Ec-
cleſiæ dignoſcuntur, *dict. cap. cum olim* 6. *de conſuet.*
Boër. *decis.* 286. *n.* 7. Pacian. *d. cap* 27. *num.* 19. Rot.
decis. 29. *n.* 3 *part.* 2. *diuerſ.* & apud Tamburin. *d. de-
ciſ.* 5. *num.* 10. Vnde per illum text. tenet *ibi* Bald.
not. 1. quòd conſuetudo ſignat locum ſedendi, 15
eundi, & ſtandi, prout eum cum multis aliis re-
fert Salgado *de protectione Regia tom.* 1. *part.* 2. *c.* 9.
num. 18. *in fine*, nam illa plurimùm operatur ad 16
dignoſcendum, quænam ſit prima Dignitas in ali-
qua Eccleſia; & ideò attenditur potius ſtilus
ipſius Eccleſiæ, quàm Ius commune, Grammat.
decis. 64. *n.* 27. *&* 28. Mantic. *decis.* 175. *num.* 3. ſicut 17
etiam communis reputatio, & publica fama loci,
Boër. *decis.* 286. *n.* 8. Mantic. *d. decis.* 115. *num.* 3. Gre-
gor. *decis.* 482. *num.* 3. Rot. *decis.* 535. *num.* 2. *part.* 4.
diuerſ. & fuit dictum *in Cephaluden. Archidiacona-
tus* 18. *Martij* 1624. *coram bon. memor. Dunozetto
ſen. & in Taurin. Theſaurariæ* 15. *Maij* 1620. *coram
bon. memor. Buratto*, inter eius impreſſas *decis.* 472.

18 vbi *ex num. 6.* resolutum dicitur Dignitatem probari esse talem ex eius expressione facta in collationibus; Apostolica, aut Ordinaria auctoritate factis; & ex declaratione facta per Capitulum, & ex pluribus actibus & functionibus Capitularibus, & ex communi reputatione in Ecclesia pro tali.

19 Harum autem Dignitatum nomina, quas consuetudo, vel Ecclesiæ institutio tales efficit, sunt hæc, videlicet, Primicerius, Præpositus, Decanus, Cantor, Magister scholæ, seu Scholasticus, Thesaurarius & similes, de quibus omnibus infra particulariter agemus; item & Canonicus, qui largè inter ecclesiasticas Dignitates numeratur, vt etiam suo loco dicemus.

20 Sed est notandum differre inter se Dignitatem, Personatum, & Officium, secundùm Archidiaconum *in cap. 1. de consuet. in 6.* & quæ nonnulli Do-
21 ctores *in cap. de multa, de præben.* Dignitas namque annexum habet officium, vel rerum ecclesiasticarum administrationem cum iurisdictione, etiam in modicis causis, Hoied. *de incompatibil. benefic. part. 1. cap. 7. num. 1.* Sbroz *de Vicar. Episcop. lib. 2. q. 27. num. 15.* Monet. *de Conseruat. cap. 5. num. 84.*
22 habere enim Dignitatem est habere iurisdictionem in foro exteriori. vnde olim habebant omnes huiusmodi iurisdictionem, quamuis hodie non omnes, sed aliqui tantùm secundùm consuetudinem Ecclesiarum; & qui habet iurisdictionem, largè dicitur Dignitatem habere, quod de iurisdictione ecclesiastica in foro exteriori intelligitur, & de ea, quæ est perpetua, id est, annexa personæ ratione, Dignitatis, vel beneficij, quod quis in titulum perpetuò obtinet, Innoc. *in cap. de multa, in fine, de præbend.* & *ibi* Ioan. Andr. *sub num. 13. vers. ex quo autem putatur,* & Butr. *num. 23. col. 4. in fin.* Abb. *n. 32. vers. quinta conclusio,* Pacian. *de probat. lib. 1. cap. 27. num. 8.* Monet. *de Conseruat.*
23 *cap. 5. num. 41.* Quare Vicarius Episcopi, qui habet iurisdictionem, non habet propterea Digni-
24 tatem: verùm quandoque Officium simplex cum perpetua rerum administratione, Dignitas appellatur, secundùm consuetudinem Ecclesiarum, quamuis de Iure communi Dignitas non dicatur, vt est Thesauraria, & quas proximè diximus. & quamuis hodie multis in locis Dignitates iurisdictionem non habeant, non propterea minimè est Dignitas quæ de Iure communi Dignitas nominatur.

25 Personatus autem est quædam prærogatiua in Ecclesia post existentes in Dignitate, sicuti habere locum honorabiliorem in Choro, & primum locum in Processionibus; & Capitulis, & huiusmodi supra cæteros sui Ordinis eiusdem Collegij, vel Capituli, sed minus quàm illi, qui sunt in Dignitate constituti, est tamen sine Officio, vel iurisdictione, etsi quandoque sit nomen etiam competens Dignitati, & nonnunquam Officio simplici, vide Archid. *in d. cap. 1. num. 2.* vbi Ioan. Andr. *num. 2.* & Gemin. *num. 8.* item Imol. *in d. cap. de multa, sub num. 29.* & Butr. *n. 24. vers. Personatus autem.* Sbroz *de Vicario Episcopi, lib. 1. q. 27. num. 12.* Petr. Gregor. *in part. Iur. Canon. lib. 1. tit. 27. cap. 2. num. 6.* Monet. *de Conseruat. cap. 5. num. 85.* Hoied. *de incompatib. benef. part. 1. cap. 9. n. 2.* Corras. *de benef. p. 4. cap. 3. num. 6.* Flamin. Paris. *de resign. benef. lib. 1. quæst. 11. num. 90. & 91.* Filliuc. *in quæst. moralib. tom. 3. tract. 41. cap. 1. num. 24.* Maisobr. *in praxi habendi concursum, prælud. 16.* secundùm Roman. impress. Pacian. *d. cap. 27. num. 23.* Rota apud Tamburin. *in fine, tom. 3. de iure Abbatum decis. 14. num. 5.* vbi ait quòd Personatus in Diœcesi Terraconensi sunt beneficia ecclesiastica, nec per istam simplicem prærogatiuam, quam super alios sui
Ordinis Canonicos habet, dicitur habere Digni- 26
tatem, quia sola præeminentia non ponit quem in Dignitate, Gemin. *in dict. cap. 1. num. 8.* Aretin. *cons. 23. num. 5.* Pacian. *d. cap. 27. sub num. 23.*
Originem verò Personatus habuit ab Angelis, 27
qui vocant Personas eos, quos nos Curatos, vel Rectores Parochialium vocamus, quos clarum est in nulla Dignitate esse constitutos, vt scripsit Ioan. Andr. *in d. cap. de multa, sub num. 13. vers. hic autem dicebat;* quem refert Pacian. *d. cap. 27. n. 26.* vbi etiam subdit ex Anch. *in Clem. 1. in pr. de præbend.* secundùm alios Personatum dici ob honorificentiam, in qua ponuntur personæ, quæ illud beneficium habent.

Officium enim simplex in Ecclesia est quid di- 28
uersum à Dignitate, & Personatu, vt colligitur ex *cap. quia sæpè, & ex cap. fin. de præbend. in 6.* & tradunt Imol. *in d. cap. de multa, num. 42. vers. Officium verò,* Pacian. *d. cap. 27. num. 27.* Monet. *de Conseruat. cap. 5. num. 86.* hinc inferentes officium non
esse Dignitatem, etiamsi haberet quis ratione Of- 29
ficij administrationem aliquarum rerum, sine tamen aliqua prærogatiua in Choro, & in Capitulo, vltra alios sui Ordinis, vt est Sacrista, vel quando Officium habet onus annexum sine honore, & sine prærogatiua honoris, vt sunt Syndici, Aduocati, Procuratores, Castaldi, Oeconomus, & Vice-Dominus: & addit Pacian. etiamsi tale Officium esset perpetuum, & etiam Custos, Sacrista, vel alius de consuetudine haberet Officium dandi distributiones præsentibus, & eas subtrahendi absentibus, & non interuenientibus Officiis Diuinis, quia hæc esset potius simplex subtractio, quàm præeminentia, vel potestas suspendendi.

Verùm, quando Officio esset annexa Dignitas, 30
tunc officium diceretur habere Dignitatem, *l. honor, in princ. ff. de muner. & honor.* Innoc. *in d. cap. de multa, in fine.* Pacian. *d. cap. 27. num. 30.* Idem erit quando in Officio concurrunt ea signa, quibus Ecclesiastica Dignitas discernitur, quia tunc certissimum est stricta appellatione Dignitatis ipsum quoque Officium contineri, sicut & ipse Personatus continetur, nam & Iura quandoque Officium appellant Dignitatem, vel Personatum, vt post alios concludit Gemin. *in d. cap. 1. num. 8. vers. ex his deciditur, de officio,* quem refert Pacian. *dict. cap. 27. num. 34.* vbi *num. 37.* subdit, quòd omnis,
qui habet aliquod onus, vel curam, seu admini- 31
strationem; aut custodiam, largo modo dicitur habere Officium.

Vnde colligitur Præposituram non esse Digni- 32
tatem, quia non habet nomen sonans in Dignitatem à Iure communi introductum, & consequenter Officium appellatur, vt patet ex *cap. duobus, il 1. propè fin. de elect.* Ioan. Andr. *in d. cap. 1. num. 3. de consuet. lib. 6.* vbi Gemin. *sub num. 8.* Card. Tusch. *tom. 2. litera D. conclus. 419. num. 20.* Rota apud Tamburin. *in fine tom. 3. de iure Abbatum, decis. 22. num. 5.* vbi *num. 8.* dicit quòd Præpositi Gerundenses sunt merè administratores, & *dec. 15.* id latius dicit. Pacian. *d. cap. 27. num. 29.* vbi subdit,
hoc esse verissimum etiamsi Præpositus sederet 33
ante omnes in Choro, quia per hoc non censetur habere Dignitatem, nisi ex constitutione Ecclesiæ, vel de consuetudine loci aliud haberet institutum,

tutum, quia præeminentia fedendi eft ſignū Per-
ſonatus, non Dignitatis, vt egregiè conſulit
Aretin. *conſ. 23. num 5. verſ. his breuiter præmiſſis.* Vel
niſi ſit prima in Cathedrali, vel Collegiata, aut
Conuentuali, ſeu haberet ſub ſe Clerum, & Ca-
pellas, Rota in *Vicentina Parochialis 20. Februa-
rij 1617. coram Vbaldo ſeniore.* Maſſobr. *in praxi ha-
bendi concurſum, prel. 15. dub. 1.* & ita curam & Con-
uentum, eadem Rota apud Tamburin. *poſt tom. 3. de
iure Abbatum, deciſ. 9. num. 5.*
34 Secundò, colligitur Primiceriatum eſſe Offi-
cium, non Dignitatem, vt conſulit Alex. *conſ. 77.
In cauſa n. 5. verſ. & ad iſtud oſtendendum, vol. 2.* vbi
in verſ. nec prædictus obſtat, ſubdit quòd tunc Pri-
miceriatus eſt Dignitas, quando probatur ipſum
communi opinione habitum fuiſſe pro Dignita-
te, aliàs ſecus; refert, & ſequitur Pacian. *d. cap 27.
num. 47. & 52.* Monet. *de Conſeruat. cap. 5. num 93.*
quicquid dicat Aretin. *dict. conſ. 23. num. 5. verſ. nos
poſſumus.*
35 Tertiò, colligitur Plebaniam Officium appel-
lari, non Dignitatem, vt habetur *in cap. quod Dei
timorem, de ſtat. Monach.* Io. Andr. *in d. cap. 1. n. 3.*
Pacian *d. cap 26. n. 9* vbi ſubdit procedere etiamſi
Plebanus haberet curam animarum, & Baptiſ-
mum, & Chriſma, poſſetque Capellanos ſui Ple-
banatus excommunicare, mittere edictum, & con-
firmare; quoniam talia non facerent Dignitatem,
cùm poſſent de conſuetudine etiam ad Canoni-
cum pertinere, ratione ſuæ præbendæ; & tamen
Canonicus non dicitur eſſe in Dignitate, vt ele-
ganter hæc omnia tradit Federic. de Sen. *conſil 80.
Factum tale, col. fin.* Verùm quando Plebania eſſet
36 Collegiata, ipſiuſque Eccleſiæ Plebanus eſſet ca-
put, haberétque præeminentiam, & iuriſdictio-
nem in Canonicos Eccleſiæ, tunc enim cenſere-
tur in Dignitate conſtitutus, vt concludunt Ge-
min. *in dict. cap. 1. n. 9. col. 3.* & *ibidem* Franch. *num.
6. verſ. & quid de Plebanis*, Feder. de Senis *d. conſ.
num. 2. col. 2.* quos refert, & ſequitur Pacian. *d. c. 27.
num 62.*
37 Quartò, colligitur quod dictum eſt de Pleba-
nis, idem quoque dicendum de Prioribus, qui
tunc demum cenſentur in Dignitate conſtitui, ſi
ſint Collegiati, & habent præeminentiam, vel
iuriſdictionem in Eccleſia, aliàs ſecus; Feder. de
Senis *conſ. 132. Caſus talis eſt*, plures, quos refert
Pacian. *dict. cap. 27. n. 65* Monet. *de Conſeruat. cap. 5.
n. 25. & 94.* Vel habeant Conuentum, nam Prio-
ratus illum habens cenſetur Dignitas actu, & ha-
bitu, Abb. *in cap. niſi eſſent, num. 6. & in cap. de mul-
ta, num. 23. de præb.* Rebuff. *ſuper concord. §. in Mona-
ſterijs, in verb. Prioratibus, verſ. nota quod ſi.* Rota
apud Tamburin. *in fine tom. 3. de iure Abbatum, de-
ciſ. 10 num. 1.* Et ſic ſimiliter licèt Abbatis nomen
ſonet in Dignitatem, & Abbatia dicatur Digni-
tas, Felin. *in cap. 2. in princ. de iudic.* Deci. *in cap. de-
cernimus, num. 10. & 12.* vbi Ripa *de communi, n. 30.
cum ſeqq. eod. tit.* tamen hoc non procedit à ſola no-
minatione, ſed ab effectu, qui colligitur ab exer-
citiis, Anchar. *in Clem. ſi Dignitatem, num. 1. verſ. à
nomine autem, de præbend.* Selua *de benefic part. 1. q. 2.
num. 37. verſ. a nomine autem,* Rota apud Tamburin.
in fine. tom. 3. de iure Abbatum, deciſ. 5. num. 4. & 5.
vnde ſi careat cura & Conuentu, non dicitur Di-
gnitas, *deciſ. 9. num. 3.*
Quintò, colligitur Decanatum acceptum pro
38 ſimplici beneficio non eſſe nomen Dignitatis, niſi
habeat iuriſdictionem, aut niſi pro Dignitate ha-
beatur in Eccleſia. Ita Pacian. *d. cap. 27. n. 76.* Mo-
net. *de Conſeruat. cap. 5 n. 92.* Card. Tuſch. *tom. 2. lit-
tera D. concl. 419. num. 22.* de Iure autem nullam 39
habet iuriſdictionem, cùm careat iure prælationis
in Capitulo, cujus ipſe eſt pars, Abb. *in cap. poſt
electionem, ſub n. 9. circa fin. verſ. Item puto, de conceſſ.
præb.* dum verò locum Archipresbyteri in Eccle- 40
ſia obtinet, tanquam ſubrogatus eadem poteſt,
quæ Archipresbyter, & hac ratione dicitur Digni-
tas; Rot. *deciſ. 17. ſub n. 1. verſ. Sed caue, de conceſſ.
præb* Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris lib. 15. cap. 21. n. 12.
& de benefic. cap. 10. num. 24. & in part. Iuris C. non.
lib. 2. tit. 9. cap. 5. num. 4.* Sicque eſt intelligenda Pa-
rici *deciſ. 209. num. 2. lib. 3.* quatenus vult Decanum
reſpectu Capituli non regulari perſonam priua-
tam, ſed habere Prælaturam cum iuriſdictione in
Capitulum, cui præeſt. De officio, & auctoritate 41
Decani vide Fr. Hieron. Rom. in. *de Republ. Chri-
ſtiana, lib. 3. c. 10. in princ.* Flamin. Pariſ. *de reſignat.
benefic. lib. 1. q. 1. num. 86.* Azor. *inſtitut. moral. part. 2.
lib. 3. cap. 17.* Card. Tuſch. *tom. 2. littera D. concluſ. 60.*
Filliuc. *in quæſt. Moralib. tract. 41. cap. 1. num. 19.*
Rota apud Farin. *deciſ. 533. à num. 4 part. 1. recent.*
Sextò, colligitur Cantoriam de iure communi 42
non eſſe Dignitatem, ſed Officium ſimplex, vt re-
ſoluunt Oldrad *conſ. 146 Factum, de conſuet. Eccleſ.
col. 2.* Put. *deciſ. 89 lib. 3. in corrctis*, Pacian. *de probat.
lib. 2. cap. 30. num 11. de offic. & auctorit. Cantor*, vide
Gregor. *lib. 5. tit. 6 part. 1.* Nauar. *in cap. ſi quando, de
reſcript. except. 11. num. 4.* Azor. *d. lib. 3 cap. 22.*
Septimò, colligitur Theſaurariam non eſſe Di- 43
gnitatem, ſed Officium, vt per Abb *conſ 93. in
princ. lib. 2* Aretin. *conſ. 23. in princ.* Card Tuſch.
tom 2. lit. D. concl. 419. num. 21. Monet. *de Conſeruat.
cap. 5. num 95.*
Notandum eſt autem, quòd non ſolùm huiuſ- 44
modi, quas oſtendimus, Dignitates vocantur, ve-
rùm Epiſcopalis quoque, & ſuperiores gradus
ſunt Dignitates; quæ quidem Epiſcopalis Digni-
tas in multis rebus non comprehenditur nomine
Dignitatum in genere, quia eſt culmen, & faſti-
gium Dignitatum, ſecundùm Paragr. *de probat.
lib. 2. cap. 28. num. 1. & 2.* Alzed. *in præcl. Epiſcop.
p. 1. cap. 12. num. 1. & 2.* & ideò in odiosis appella-
tione Dignitatis non continetur Epiſcopatus, vt 45
per Doctores, quos plena manu retulit *in tract. de
appellatiua verborum vtriuſque I. & ſignif. appell. 1.
num. 1.* quibus addo Alzed. *d. num. 2.* De quibus, &
omnibus illud dicitur in communi infamibus
portæ non pateant Dignitatum, *cap pen. de reg. iur.
in 6. cap. inter dilectos, de excess. Prælat.* & nemi-
ni cauſas auctoritate litterarum Apoſtolicarum
committi, qui non ſit in Dignitate eccleſiaſtica
conſtitutus, *cap ſtatutum, de reſcript. lib. 6* vbi dixi,
prædictæ autem de quibus hic agimus, dicun-
tur ſpeciali nomine Dignitates, reſpectu ſcilicet
inferiorum, & inter Capituli, & Cleri Collegas,
& fratres.
Eccleſiaſticarum autem Dignitatum huiuſmo- 46
di quædam habent curam animarum annexam,
quædam verò minimè. Ad Dignitates, quibus cu-
ra animarum ſubeſt, nullus eſt promouendus, qui 47
ſaltem XXV. ſuæ ætatis annum non attigerit, &
in Clericali Ordine verſatus doctrina ad ſuum
munus exequendum neceſſaria, ac morum inte-
gritate commendetur. Ita colligitur ex *cap. cum
in cunctis, de elect. & ex cap. licet Canon. eod. tit. lib. 6.*
& ex Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 12. in princ.*
& probat Ioan. Anton. Maſſobr. *in ſua praxi haben-
di concurſum, requiſ 10. dub. 11. num. 24.* ſecundùm
Romam appell. Nouarin. *in ſingul. lit. Iuris Canon.*

concl. 14 Squillante *de priuil. Cleric. cap. 4. num. 72.* Ego ipse *de offic. & potest. Episcop. part. 3. alleg. 60. num. 65. & in d. cap. cum in cunctis, §. inferiora, n. 30.* Et procedit hæc resolutio, quamuis cura iurisdictionalis sit, vt per Nau. *cons. 4. num. 2. sub tit. de ætat. & qualit. in vtraque edit.* Sayr. *in floribus decis. sub illo tit. decis. 4.* me citato in hoc loco Didac. Narbona *de ætate ad omnes actus humanos requis. an. 25.*
48 *q. 56. num. 2.* Vnde ad Dignitatem principalem in Collegiata requiri ætatem xxv. annorum inceptorum, cùm regulariter habeat Curam animarum in foro interiori, vel exteriori, resoluit Nicol. Garc. *de benef. p. 7. cap. 4. num. 65.*

49 Intellige supradicta si principaliter cura subest, non verò si accessoriè vnita sit Dignitati Parochialis; eam enim tunc obtinentem non debere necessariò attingere vigesimum quintum annum refertur decisum Gelet. *in margarita casuum Conscient. verb. Parochus, 6.* & Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr. 7. cap. 6. num. 22.* Fillinc. *de statu clerico. tract. 43. cap. 5. num. 30. & 31.* Didac. Narbona *loco infra citando, num. 12 & an. 25 q. 56. num. 3.*

50 Ad cæteras verò Dignitates, vel Personatus, quibus animarum cura nulla subest, Clericos alioquin idoneos, & 22. annis non minores esse asciscendos statuit idem Conc. Trid. *d. cap. 12. vers. ad cæteras;* & referuntur per me citati *d. alleg. 60. num. 65,* quibus addo Massobi. *d. requis. 10. dub. 11. n. 24.* Nouar. *in singular. Canon. concl. 15.* Squillante *de priuil. Cleric. cap. 4. num. 74.* Monet. *de commut. vltim. vol. cap. 10. num. 135.* Gabr. Vasq. *in opuscul. de benef. cap. 3. §. 2. num. 15.* nouissimè Didac. Narbona *in tract. ad omnes humanos actus requis. ann. 22. q. 3. num. 8.* Qui quidem 22 anni ad Dignitates requisiti debent esse completi, vt resoluunt Nauar. *cons. 4. de ætat. & qualit. in vtraque edit.* Sayr. *in florib. decis. sub illo tit. decis. 4.* Mandos. *in tract. de ætat. minor. cap. 5. num. 10.* Less. *de Iustit. lib. 2. cap. 34. n. 108.* vbi dicit illam formulam, *vt non sit minor viginti duobus annis,* insinuare annos 22. debere esse completos, Stephan. Gratian *discept. forens. cap. 191. n. 9.* Nicol. Garc. *de benef. part. 7. cap. 4. n. 70.* Armendar. *in addit. ad Recop. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcop. num. 2.* Massobr. *d. requis. 10. dub. 13.* Nouar. *d. concl. 15. num. 2.* Didac. Narbona *d. q. 3. num. 9.* Squillante *d. cap. 4. num. 75.* Ego ipse *d. alleg. 60. num. 66.*

Contrà Sà *verb. beneficium, num. 32.* Zerol. *in praxi Episcoporum, part. 1. verb. beneficium, § 1. vers. ad dignitates.* Henriquez *sum. lib. 14. c. 8. §. 10. in fine,* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 3. q. 3. in fine,* existimantes dictos 22. annos sufficere inceptos, & non requiri completos.

51 Supradicta absque dubio procedunt in Dignitatibus Ecclesiarum Cathedralium; quoad alias verò in inferioribus Ecclesiis existentes, requisita ætatis remanere in dispositione Iuris, communis resolutio, decisumque refertur Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 9. num. 92.* Piasec. *in praxi Episcop. p. 2. cap. 5. num. 18. pag. 330.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis. 235. in 2. edit. aliàs resol. 512. num. 3. in fine, in 2. edit. & in praxi aurea resol. 239. num. 2.* Squillante *d. cap. 4. num. 76.* Nouar. *d. concl. 15. num. 2.* Didac. de Narbona *d. q. 3. n. 11.* Fr. Emman. *quæst. Reg. d. tom. 1. quæst. 11. art. 1. & in addit. ad Bullam Compositionis, num. 4.* vbi refert Christophorum Vellam Archiepiscopum Burgensem contulisse Dignitatem Scholastriæ Collegiatæ Ecclesiæ, de Aguilar del Campo cuidam scholari, qui non habebat maiorem ætatem 17. annorum, & cùm litigaretur super hoc, fuisse iudicatum collationem esse Canonicam, & iuridicam; refert Ego ipse *d. alleg. 60. num. 67.*

Contrà Nicol. Garc. *d. part. 7. cap. 4. num. 59. & 62. cum seqq.* & Armendar. *d. l. 7. de Episcop. num. 2.* existimantes, decisumque referentes prædictos 25. annos, qui requiruntur ad Dignitates in Cathedralibus, requiri etiam in Collegiatis.

52 Quamuis olim attenta dispositione text. *in cap. vnic. de ætat. & qualit. lib. 6.* posset Episcopus dispensare, vt qui 22. annum compleuerit, si aliud non obstet Canonicum, possit obtinere Dignitates, & Personatus, quibus cura non imminet animarum; tamen cùm ætas illa 22. annorum sit determinata à Concil. Trid. *d. cap. 12.* super illa iam non poterunt Episcopi dispensare, iuxta ea, quæ in simili tradunt Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 5. q. 0.* Nicol. Garc. *d. part. 7. cap. 4. num. 71.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 309. num. 3. p. 4.* Sigism. à Bononia *de elect. dub. 62. num. 6.* Didac. Narbona *d. q. 3. num. 12. prope fin.*

53 Nullus præterea est ad Dignitatem Ecclesiasticam recipiendus, nisi qui eo Ordine sacro, quem Dignitas illa requirit, aut sit initiatus, aut in tali ætate, vt infra tempus à iure statutum valeat initiari, Concil. Trid. *sess. 22. de reform. cap. 4. vers. nec aly,* Seraph. *decis. 318. n. 5.* Monet. *de distrib. quotid. p. 2. q. 9. à n. 9.* Debent namque in omnibus Cathedralibus Ecclesiis Dignitates, aut Præbendæ annexum habere Ordinem Presbyterij, Diaconatus, & Subdiaconatus, vt præfatum Concil. Trid. statuit *in d. cap. 12.* & de hoc latè diximus *in tract. de Canonicis, cap. 26. per tot.*

54 Prouisi autem de Dignitatibus, & Canonicatibus in Ecclesiis Cathedralibus tenentur à die adeptæ possessionis, saltem intra duos menses in manibus ipsius Episcopi, vel eius generalis Vicarij Orthodoxæ suæ Fidei publicam facere professionem, & in Romanæ Ecclesiæ obedientia se permansuros spondere, ac iurare debent, atque id etiam in Capitulo facere præcipiuntur, sicut statuit idem Concil *in sæpè citato cap. 12.* de quo citatè per Vivian. *in praxi Iurispat. lib. 15. cap. 3. ex num. 23. in vlt. impress.* Squillante *de oblig. Cleric. p. 1. à num. 86.* Forma verò dictæ professionis faciendæ ordinauit Pius IV. in eius Constit. quæ incipit *Iniunctum, sub Dat. Idibus Nouembris 1564.* quam referunt Archiepisc. Bonien. *p. 2. in princ.* Quarant. *in sum. Bullarij, verb. Fidei professio,* Piasec. *in praxi Episcop. p. 2. cap. 5. num. 16. pag. 340.*

55 Satisfieri autem potest supradictæ conciliari dispositioni faciendo huiusmodi professionem coram Vicario, etiam Episcopo non impedito, vt optimè resoluunt Nicol. Garc. *d. p. 3. cap. 3. n. 33.* Filliuc. *tom. 3. tract. 41. cap. 6. n. 8,* Squillant. *d. part. 1. num. 92.* Ego ipse *d. par. 3. alleg. 60. n. 16.* aduertentes verba illa Concilij, *in manibus ipsius Episcopi, vel eo impedito,* &c. solùm poni ad admonitionem, & denotandum conuenientius esse eam facere coram ipso Episcopo, cessante impedimento.

56 Et non solùm per se, sed etiam per procuratorem cum speciali mandato constitutum potest fieri professio Fidei, vt resoluunt Nauar. *cons. 4. sub num. 2. de summ. Trinit. in antiq. aliàs cons. 11. de Iureiurand. in nouis,* Petr. de Ledesma *in sum. part. 2. tract. 1. cap. 4. post 10. concl. diffic. 6.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 2. q. 6.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 2. verb. Fidei professio,* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 5. num. 7.* Campan. *in diuersor. Iuris Canon. rubr. 8. cap. 3. num. 29.* Riccul. *de Iure perso-*

narum

narum extra gremium Ecclesiæ existens, lib. 1. cap. 13. à num. 21. Viuian. *d. lib. 15. cap. 3. num. 27.* Nouar. *in singularib. Canon. singul. 114. num. 8. in fine,* Castro Palao *de Fide tract. 4. disp. 1. puncto 19. num. 10.* nouissimè Nouar. *in sum. Bullarum tit. de Fidei professione, num. 8.* latè, & eleganter Massobr. *in tract. de Synodo Diœcesana, cap. 4. dub. 40 per tot.* secundùm Roman. impress. vbi discretissimis fundamentis hanc sententiam enixè pro me defendit, Tamburin. *de Iure Abbatum, tom. 1. disp. 8. quæst. 3. num. 11.* Lauorcuar. *lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 22. num. 2.* Feroncil. *in annot. ad decis. 522. Buratti num. 16.* Ego ipse *dicta alleg. 61. num. 29.* Rota *in Varmien. Canonicatus 13. Iunij 1608. coram Illustrissimo D. Card. Sacrato,* vbi etiam fuit dictum speciale mandatum ad hoc censeri datum non solùm quandò datur expressum ad faciendam Fidei professionem, sed etiam ex mandato ad capiendam professionem Dignitatis, vel Canonicatus. Ratio est, quia neque Concil. Trident. Constit. Pij IV. vtuntur verbis significantibus personalitatem, & propterea succedit reg. *Quicunque potest aliquid facere per semetipsum, potest illud facere per procuratorem, l. 1. ff. de procurat. cap. qui per alium, & cap. potest quis, de reg. Iur. in 6.* tum, quia id expressè colligi videtur *in cap. apostatum, in fine, 100. dist.* in illis verbis, *nec aliquem, qui hanc iureiurando firmaret, miserit,* vbi Præpos. hoc expressè notat.

Contra addit. *ad cons. 11. Nauar.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. n. 16. vers. similiter,* Vgolin. *de potest. Episcop. cap. 56. §. 16. num. 1.* Nicol. Garc. *de benef. p. 3. cap. 3. num. 75.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 166. n. 21.* Squillante *de obligation. Cleric. part. 1. n. 91.* Trullench *in præcepta Decalogi, lib. 1. cap. 1. dub. 8. num. 6.* Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub. 50. num. 3.* parum modestè, & religiosè de me loquentem; existimantes, absque bono fundamento, hanc Fidei professionem debere fieri per semetipsum, adeò vt non sufficiat fieri per procuratorem; quorum fundamentis sigillatim respondet latissimè Massobr. *d. dub. 40.* lege apud illum, & non te pœnitebit.

57 Amplia primò, Dignitates, & Canonicos vt supra, Fidei professionem emittere teneri, siue sint sæculares, siue Regulares. Nicol. Garc. *d. p. 3. cap. 3. num. 16.* Riciul. *d. lib. 1. cap. 13.* Ego ipse *dict. alleg. 61. num. 6.*

58 Secundò, amplia, siue sint subiectæ, siue exemptæ. Nau. *cons. 1. de sum. Trinit. in antiq. aliàs cons. 9. de iureiur. in notis.* Sayr. *in floreb. decis. sub illo tit. de sum. Trinit. decis. 1. in fine,* Petr. de Ledesma *d. p. 2. tract. 1. cap. 4. diffic. 9.* Nicol. Garc. *d. cap. 3. num. 18.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. collect. 579. ampliat. 1.* Vgolio. *d. §. 16. num. 2.* Sanch. *d. cap. 5. num. 2.* Ricciul. *dict. lib. 1. cap. 13. num. 14.* Ego ipse *d. alleg. 61. num. 5.*

59 Tertiò, amplia in eo, qui semel emisit Fidei professionem, in adeptione alterius similis Dignitatis, vel Canonicatus, vt per Vgolin. *dict. §. 16. in princ.* Azor. *d. part. 2. lib. 7. cap. 2. q. 8.* Nicol. Garc. *d. cap. 3. num. 17.* Squillante *d. part. 1. num. 90.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr. 8. cap. 3. num. 20.* Ricciul. *dict. cap. 13. num. 19.* Sigismund. à Bonon. *d. dub. 50. num. 4.* Tamburin. *d. quæst. 3. n. 8.* refero Ego ipse *d. alleg. 61. num. 8.* contra Sanch. *d. lib. 2. cap. 5. num. 6.*

60 Quartò, Amplia etiam in prouiso, Sede Episcopali vacante, Nicol. Garc. *d. cap. 3. n. 21.* Squillante *d. p. 1. num. 94.* Ricciul. *d. cap. 13. n. 11.* Ego ipse *d. alleg. 61. n. 17. & 18.* qui etiam resoluunt non sufficere facere huiusmodi professionem coram Capitulo, sed coram eius Vicario.

Quintò, amplia, siue sit prouisus per obitum, siue per resignationem, Flamin. Paris. *de resignat. lib. 3. q. 9. in princ.* Ricciul. *d. cap. 13. num. 17.* 61

Sextò amplia, vt prouisi teneantur vltrò se offerre, adeò vt non requiratur de necessitate monitio ad faciendam professionem, Nicol. Garc. *d. cap. 3. num. 19. & 20.* Ricciul. *d. cap. 13. n. 18.* Trullench *d. lib. 1. cap. 1. dub. 8. num. 1. in fine.* 62

Limita primò, in Coadiutoribus Dignitatum, seu Canonicorum durante coadiutoria, Nicol. Garc. *de benef. part. 4. cap. 5. num. 76.* Ego ipse *d. alleg. 61. num. 13.* Trullench *d. lib. 1. cap. 1. dub. 8. n. 1. in fine.* 63

Limita secundò, in Portionariis, & aliis prouisis de Capellaniis in Ecclesia Cathedrali, Nicol. Garc. *d. p. 3. cap. 8. num. 13.* Sanch. *d. cap. 5. sub num. 1.* Ricciul. *d. cap. 13. num. 57.* Trullench *d. dub. 8. num. 2.* 64

Limita tertiò, in Dignitatibus, & Canonicatibus Ecclesiarum Collegiatarum; cùm Concilium tantùm loquatur de prouisis de Canonicatibus, & Dignitatibus in Ecclesiis Cathedralibus vt resoluunt Nicol. Garc. *d. cap. 3. num. 13.* Ricciul. *d. cap. 13. num. 56.* Squillante *d. part. 1. num. 89.* Ego ipse *d. alleg. 61. num. 15.* 65

Contra Zerol. *in praxi Episcop. part. 1. verb. beneficium, §. 5. dist. 4.* & Vgolin. *d. §. 16. num. 3.* existimantes Dignitates Ecclesiarum Collegiatarum teneri Fidei professionem emittere.

Hæc Fidei professio fieri debet intra duos menses ad minus, à die captæ possessionis Dignitatis, vel Canonicatus in Cathedrali Ecclesia, vt statuit Concil. Trid. *d. cap. 12. vers. Prouisi etiam;* cuius meminit Tamburin. *d. quæst. 3. num. 9.* Si verò intra præfatum tempus non fiat, non ob id facere debens solutus remanet ab obligatione illam in posterum emittendi, sed nihilominus semper ad eam faciendam tenetur, quia terminus duorum mensium à Concilio assignatus non est præfixus ad remittendam ac terminandam obligationem, sed ad differendam pœnam, Ita Fr. Emman. *in sum. tom. 2. cap. 119. num. 7.* Petr. de Ledesma *d. cap. 4. post 10. concl. differ. 3.* Azor. *d. part. 2. lib. 7. cap. 2. q. 5.* Nicol. Garc. *d. p. 3. cap. 3. num. 29.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 220. num. 4. part. 1.* Ant. Ricciul. *d. cap. 13. num. 37.* Tamburin. *d. quæst. 3. num. 9.* Ego ipse *d. alleg. 61. num. 22.* Squillante *d. p. 1. num. 96.* Trullench *d. dub. 8. num. 5.* 66

Qui quidem terminus duorum mensium datus ad faciendam professionem, non currit prouiso, qui non accepit possessionem, quamuis per eum stet, quominus illam accipiat, vt tenet Nicol. Garc. *d. cap. 3. num. 32.* quem refero Ego ipse *d. alleg. 61. num. 25.* Addo Trullench *d. dub. 8. num. 5. ante med.* Ant. Ricciul. *d. cap. 13. num. 50.* vbi *num. 62.* dicit, quòd ad effectum, vt incipiant currere prædicti duo menses non sufficit fuisse adeptam possessionem, sed requiritur possessio pacifica, & *n. 63.* subdit possessionem dici pacificam ad istum effectum, si sit pacifica respectu Curiæ in cuius exercitio non fuerit statim turbatus de Iure, vel de facto, sed in eo steterit sine turbatione per vnum, vel duos menses sine molestia, quamuis illa pacifica possessio deinde non duret continuè, nec sit pacifica respectu omnium fructuum, seu maioris partis ipsorum. 67

Tenetur autem probare prouisus se fecisse Fidei professionem, quando Ordinarius super illa 68

inquirit

inquirit ex officio, vt aiunt Nicol. Garc. *d. part. 3. cap. 3. num. 48. cum seqq.* Ricciul. *d. cap. 13. num 40.* Trullench. *d. dub. 8. num. 14. in princ.*

69 Quam Fidei professionem emissam credi si pars dicat illam fecisse, dummodò collatio beneficij sit decennalis, resoluunt Campan. *d. cap. 3. à num. 24.* Aloys. Ricc. *in prax. for. Eccl. decis. 681. in 1. edit. aliàs resol. 580. in 2. edit.* Trullench *d. num. 14.* Ego ipse *d. alleg. 61. num. 21.*

70 Omittens Fidei professionem peccat mortaliter, quia Concil. Trid. *dict. cap. 12.* vetitur grauibus verbis, & infert grauem pœnam, vt tenent Petr. de Ledesma *d. tract. 1. cap. 4. conclus. 10* F. Emman. *d. q. 119. num. 7.* Squill. *d. p. 1. num. 95.* Nicol. Garc. *d. cap. 3. num 65. in fin.* Sanch. *d. lib. 2. cap. 5. ante n. 2.* Ricc. licet dubius *d. lib. 1. cap. 16. num. 1.* Trulench *d. dub. 8. num. 12. in princip.* Verùm si per ignorantiam, incogitantiam, seu inaduertentiam illam non fecerit, mortaliter peccare non videtur, cùm bona fide legem humanam transgrediens mortale peccatum non committat; sicut resoluunt Nauar. *cons. 2. de summ. Trinit. in antiq.* aliàs *cons. 12. de iureiur. in nouis,* Sayr. *in florib. decis. sub illo tit. de summ. Trinit. decis. 3.* Azor. *dict. cap. 2. q. 2.* Flamin. *d. lib. 10. quæst. 9. cum seqq.* Sanchez *d. lib. 5. cap. 13. num. 5.* Prosper. de Augustino *in addit. ad Quarant. verb. beneficiorum possessio, lit. B vers. inter alia,* Molin. *de iustit. tract. 4. disput. 71. num. 8.* Squillante *d. p. 1. num. 100.* Anton. Ricciul. latè distinguens *dict. lib. 1. cap. 13. num 43.* Villalob. *in sum. tom. 2. tract. 1. diffic. 6. num. 8.* Trullench *d. dub. 8. num. 12.* Ego ipse *d. alleg. 61. num 29.*

71 Vltra peccatum, quod contrahit Fidei professionem intra spatium duorum mensium à die captæ possessionis non emittens, incurrit quoque fructuum amissionem, vt idem Concil. Trident. *dict. cap. 12.* statuit; quod quidem intelligitur de decursis post lapsum duorum mensium, non verò de decursis in ipsis duobus mensibus; vt cum Nicol. Garc. *dict. part. 3. cap. 3. num. 29* resoluo Ego ipse *d. alleg. 61. n. 23.* & professio exinde facta non proficit ad recuperandum fructus amissos post dictos duos menses, sed tantùm ad quærendum futuros, secundùm Nauar. *dict. cons. 4. aliàs 11. num. 4.* Flamin. *Paris. de resignat. benefic. lib. 10. q. 9. num. 12. & seq.* Nicol. Garc. *dict. cap. 3. num 30.* Ricciul. *dict. cap. 13. num. 39.* Squillante *dict. part. 1. num. 97.* Ego ipse *d. alleg. 61. num. 23.* Trullench *d. dub. 8. num. 7.* Nouar. *d. tit. de Fidei professione, num. 9.* Rot. in *Oxcen. Mercedis 12. Decembris 1605. coram Reuerendissimo Domino meo Coccino Rotæ Decano,* impressa post tract. Alexandri Monetæ *de distribut. quotid.*

72 Non tenetur tamen in conscientia fructus sic amissos restituere, donec condemnetur, seu sequatur sententia declaratoria, ex Nau. *cons. 3. n. 1. de sum. Trinit. in antiq.* aliàs *cons. 12. n. 1. de iureiur. in nouis,* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom 2. q. 72. art. 3.* Ego ipse *d. alleg. 61. num. 28.* Sanch. *d. cap. 5. num. 10.* Castr. Palao *d. tract. 4. de Fide, disput. 1. puncto 19. num. 16.* Trullench *d. lib. 1. cap. 1. dub 8. num. 8.* asserentes, Decretum Concilij *in dict. cap. 12.* esse pœnale, & proinde etiam pœnam ipso iure irrogatam non obligare in foro conscientiæ.

73 Contra Azor *d. cap. 2. q. 1. in fine,* Nicol. Garc. *d. cap. 3. num. 15.* Squillante *d. part. 1. num 98.* Petr. de Ledesma *dict. tract. 1. cap. 4. conclus. 10. diffic. 1.* Vgolin. *d. §. 16. num. 4.* Ricciul. *d. cap. 13. num. 43.* existimantes intra dictos duos menses Fidei professionem non emittentes ita fructus suos non facerè, vt in conscientia teneantur illos restituere, etiam non interueniente aliqua sententia.

74 Hæc superius resoluta rectè procedunt in fructibus, non autem in distributionibus quotidianis, quæ ob omissionem professionis Fidei minimè amittuntur, cùm dentur ratione ministerij, & seruitij personalis, sicut tradunt, decisumque referunt Azor. *dict. cap. 2. q. 3.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 2. proœm. num. 17. in 1. edit.* aliàs *§. 6. proœm. n. 170.* Aloys. Ricc. *in alleg. decis. part. 5. collect. 1461. vers. Infertur sextò,* Galet. *in margarita casuum Conscient. verb. presbiteri 2.* Monet. *de distribut. quotid. part. 1. q. 6. & 7.* Vgolin. *dict. §. 16. num. 5. vers. vndè,* Prosper de Augustino *citato loco,* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 166. n. 22.* Nicol. Garc. *dict. cap. 3. num. 60.* Campan. *d. cap 3. num. 18.* Ricciul. *d. cap. 14. num. 51.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 112. part. 4.* Squillante *d. part. 1. n. 99.* Trullench *d. lib. 1. cap. 1. dub. 8. n. 9.* Nouar. *d. tit. de Fidei professione, num. 11.* Nouar. *in sing. ad Canon. concl. 115. num. 3.* vbi *num. 5.* quod nec amittunt anniuersaria defunctorum, Ego ipse *dict. alleg. 61. num. 30.* Rot. in *Parmien. Canonicatus 18. Aprilis, 13. Iunij, & 4. Februarij 1621. coram bonæ mem. Card. Sacrato,* & aduertit Ricciul. *d. lib. 1. cap. 14. num. 55.* quod quando beneficium, seu Canonicatus, aut Dignitas non haberet aliquos fructus, sed emolumenta omnia consisterent in distributionibus quotidianis, tunc, vt pœna adiecta per Conc. *d. cap. 12.* possit in aliquo verificari, debet intelligi de distributionibus.

75 Cui autem sint assignandi, & applicandi fructus amissi ob non factam Fidei professionem, cùm id Concilium non determinet, dubitari solet; sed eos esse impendendos, vel in vsus pauperum, vel in fabricam Ecclesiæ, sicut fructus eorum, qui non resident, per *cap. 1. vers. si qui s autem, sess. 23. de reformat.* asserunt Azor. *dict. cap. 1. q. 3.* Vgolin. *d. §. 16. num. 4. in fine,* Sanch. *d. cap. 5. num. 10. ad fin.* Nouar. *dict. concl. 115. num 9.* & loquendo de Parochis, firmant Tusch. *de visitat. lib. 2. cap. 13. n. 4.* Lael. Zecch. *de benefic. & pensionib. c. 13. n. 4. vers. quòd si Parochiales,* Flamin. Paris. *d. lib. 10. q. 9. num 121. & seq.* Nicol. Garc. *p. 5. d. cap. 3. n. 36.* vbi *n. 30.* subdit, quòd in Dignitatibus habentibus fructus distinctos, & separatos à mensa Capitulari, videtur amissos, ob non factam Fidei professionem esse restituendos, & applicandos fabricæ Ecclesiæ, quatenus indigeat, aliàs alteri pro loco, arbitrio Ordinarij, per *cap. 3. sess. 22. de reform.* refero Ego ipse *d. alleg. 61. num. 31.* latè Trullench *d. dub. 8. num. 13.*

76 Ordinarius non potest condonare huiusmodi fructus amissos ob non factam Fidei professionem, quia ille minimè potest remittere pœnam inflictam à Concilio, nisi in casibus ibi expressè permissis, sicut resoluunt Nauar. *cons. 3. num. 1. de Cleric. non resid.* Nicol. Garc. *d. cap. 3. num 53.* Ego ipse *d. alleg. 61. num. 32.* Trullench *d. dub. 8. num. 15.* Neque ante Fidei factam professionem prouisus potest haberi pro præsente à Capitulo, secundum Nicol. Garc. *d. cap. 3. num. 50.* Rot. *in d. Oxcen. Mercedis,* Ricciul. *d. lib. 1. cap. 16. num. 8.* vbi *num. 9.* declarat, nisi fortè hoc factum fuisset ex indulto Apostolico, non solùm explicitè concedendo, vt possit percipere fructus ante factam Fidei professionem, sed etiam implicitè, nempè si paulò post prouisionem concedatur sibi indultum de percipiendis fructibus in absentia.

77 Quoad illos fructus, vt suprà amissos ... en- dos

dos non potest Fidei professionem omittens, reg.
de annali se tueri, nec longissima possessio ei pro-
dest, quoad dictos fructus percipiendos quandiu
professionem non emiserit, sicut resoluunt Fla-
min Paris. *d. lib. 8. quæst. 9. num.* 122. Nicol. Garc. *dict.*
cap. 5. num. 34. Fr. Emman. *in sum. tom. 1. cap.* 119. *n. 7.*
Prosp. de Augustin. *vbi suprà, lit. B. in fine*, Aloys.
Ricc. *in decis. Curia Archiepisc. Neapol. decis.* 220.
num. 11. p. 1. Anton. Ricciul. *d. cap. 16. num.* 13. Ego
ipse *d. alleg.* 61. *num.* 56.

78 Circa titulum, & proprietatem professionis
Fidei, omissio non excludit pronisos, nec tollit
omnino professionem, sed impedit illius effectum
quoad fructuum perceptionem. Ita Nauar. *cons. 5.*
in antiq. aliàs 3. *in nouis, de verb. significat. & cons. 7.*
& 8. de iureiur. Flamin. Paris. *de resignat. benefic.*
lib. 8. q. 9. n. 122. Sayr. *in florib. decis. sub tit. de verbor.*
signif. decis. 6. Sanch. *d. lib. 5. cap. 5. num.* 10. Azor. *dict.*
cap. 2. q. 3. Vgolin. *d. §. 16. num.* 4. Campan. *d. rubr. 8.*
cap. 3. num. 17. Ricciul. *d. lib. 1. cap. 16. n.* 10. Ferentil.
in annot. ad decis. 522. *Burati num.* 17. Nouat. *d. tit.*
de Fidei professione, num. 9. vers. vnde, Ego ipse *dict.*
alleg. 61. num. 26. Rot. *in Varmien. Canonicatus* 28.
Aprilis, & 13. Iunij 1608. *& 4. Februarij* 1611. *co-*
79 *ram bon. mem. Card. Sacrato,* vbi etiam fuit resolu-
tum possessionem adeptam per prouisum, qui re-
nebatur facere Fidei professionem esse manuteni-
bilem, etiam post tempus præfixum ad faciendam
professionem; *& in Tiburtina Parochialis 27. Iu-*
nij 1619. *coram R. P. D. Pirouano*, vbi quòd ita
censuit sacra Congregatio eiusdem Concilij In-
terpres in illa causa; & ideò tales possessores iuua-
ri reg. de triennali ad effectum ne possint molesta-
ri super titulum, tenent Flamin. Paris. *d. lib.* 10.
quæst. vlt. num. 4. & seq. & Sanch. *d. cap. 5. num. 9.* ac
Ricciul. *d. cap. 16. num.* 12.

80 Ordo autem & gradus inter omnes Ecclesiasti-
cas Dignitates, & Personatus, siue Officia in
sedendo, & aliis Ecclesiasticis actibus exercendis,
dupliciter consideratur, videlicet circa titulum
Dignitatis, & circa Ordinem sacrum; quod nam-
que ad titulum attinet, de Iure quidem commu-
ni Archidiaconus Archipresbytero; Archipres-
byter verò aliis inferioribus antefertur, vt in se-
quentibus Capitulis ostendemus; secundùm sta-
tuta verò, vel consuetudines Ecclesiarum ordo
iste præuertitur, & alibi Archipresbyter, alibi
verò Præpositus, aut alia Dignitas antefertur;
quæ quidem consuetudines iuxta diuersas Eccle-
siarum rationes admittuntur, vnde consuetudi-
nem plurimùm operari ad dignoscendum, quæ-
nam sit prima Dignitas in aliqua Ecclesia, ac
proinde attendi potius solitum ipsius Ecclesiæ,
quàm ius commune, resoluunt Grammat. *de-*
cis. 64. num. 17. & 18. Mantic. *decis. 175. num. 3.*
quos refert Ferentil. *in annotat. ad decis. 473. Bu-*
ratti littera A.

81 Ad primam dignitatem Episcopo absente per-
tinent functiones Episcopales, vt censuit sacra
Rituum Congregatio *in Aretina 23. Ianuarij* 1610.
& in Heritonen. 1. Martij 1614. *& in Hydrontina*
1. Martij 1614. non autem ad Hebdomadarium,
vt per eandem Congregationem *in Psarien.* 21.
Martij 1609.

2 Habet etiam prima Dignitas munus ordinandi
processiones intra, & extra Ciuitatem, absente
Episcopo, ex eadem sacra Congregatione *in vna*
83 *Tarentina* 10. *Ianuarij* 1597. præsente autem Vi-
cario ad ipsum spectabit, sacra Congregatio Ri-
tuum *in Vigilien. 28. Septembris* 1630. *& in Bisun-*
tina 3. Aprilis 1635. & tetigi *de officio Episcopi, part.* 84
3 alleg. 78. num. 5. Semper enim Dignitas prima est,
& vocatur prima Dignitas, licèt Vicarius gene-
talis sedeat in suo loco, vt *in Placentina 19. Maij* 85
1607. *in 4. dub.* At Dignitas prima in Collegiata,
quæ caput est Capituli, & cui solent à Sede Apo-
stolica causæ committi, præcedit Canonicis Ca-
thedralis, non collegialiter, sed vti singulis in-
cedentibus, vt *in Viterbien. 20. Decembris* 1601.
omnibus tamen aliis Dignitatibus, & Canonicis
Ecclesiarum Collegiatarum præcedunt Dignita-
tas Ecclesiæ Cathedralis in omnibus locis præ-
terquam in ipsis Ecclesiis Collegiatis, vt *in Ca-*
putaquen. 30. Septembris 1614.

Quod verò ad sacrum Ordinem pertinet, Iure 86
expressum reperitur *in cap. fin.* vbi gloss. *17. dist. &*
in cap. fin. 75. dist. & in cap. 1. vbi gloss. *de maior.*
& obed. vt inter eiusdem gradus personas, qui
maiores sunt Ordine, & in eo Ordine antiquio-
res, aliis in sedendo, & incedendo, ac in aliis
Ecclesiasticis actibus exercendis meritò præfe-
rantur, quamuis ad gradum vel Dignitatem fuerit
aliquis posterior admissus, vt dicitur *in cap. sta-*
tuimus, de maiorit. & obed. & quamuis hodie ple-
risque in locis contraria consuetudo seruetur, non
videtur admittenda, cùm rationabilis non videa-
tur, vt antiquitas Dignitates sacri Ordinis excel-
lentiæ deroget, *cap. peruenit, il 1. in fine, 93. dist.*
d. cap statuimus, de maior. & obed.

Ex his sacra Rituum Congreg. ducta sæpe sæ- 87
pius censuit Canonicos, qui in Ordine Presbyte-
rali constituti Canonicatum Presbyteralem obti-
nuerint, in Choro, Capitulo, sessionibus, & pro-
cessionibus præcedere debere Canonicis in Dia-
conatu, & Subdiaconatu constitutis, Canonica-
tus, Diaconales, aut Subdiaconales obtinenti-
bus, etiam postquam fuerint in Ecclesia admissi,
& recepti, non obstante consuetudine Ecclesiæ,
quæ tanquam abusiua, & improbata non debet ad-
mitti; ita *in Saonen. 11. Aprilis, & 11. Octobris*
1601. *& in Neapolitana 23. Martij* 1602. *& in*
Tropien. 17. Iunij 1607. resoluit Stephan. Gratian.
March. decis. 16. num. 7. vbi ex hoc infert Cano-
nico prouiso de Canonicatu Presbyterali in Ec-
clesia, vbi Præbendæ sunt distinctæ, deberi lo-
cum inter alios Presbyteros supra omnes Diaco-
nos, & Subdiacones, licèt prius in Ecclesia re-
ceptos.

Consuetudo autem Ecclesiæ vt quis obtineat 88
locum secundùm tempus admissionis, licèt Præ-
bendæ sint distinctæ in Presbyterales, Diacona-
les, & Subdiaconales, quando omnes sunt actu
Presbyteri, & seruiunt in celebrandis Missis, ser-
uanda est, vt censuit eadem sacra Rituum Con-
gregat. *in Saonen. 10. Ianuarij* 1604 quia circa vo- 89
cem, & locum in Capitulo inter Dignitates, &
Canonicos Præbendatos, & non Præbendatos,
seruanda est Ecclesiæ consuetudo, eadem sacra
Congregat *in Egitanien. 23. Maij* 1603.

Cæteris verò paribus in Ordine ille erit præ- 90
ferendus, qui prior per se cœperit Ecclesiæ de-
seruire, & personaliter residere, gloss. *in d. cap. fin.*
17. dist. vel secundùm ordinem receptionis in Ca-
nonicis, quorum Præbendæ non sunt distinctæ,
& omnes requirunt Ordinem Presbyteralem, vt
censuit ead. S. Rituum Cong. *in Albanen. 2. Mar-*
tij 1602. *& in Orten. 19. Iunij* 1604. *& in Tropien.*
10. *Decembris* 1619. tunc enim qui præuenit in 95
antiquiori receptione, debet aliis præcedere in
stallo, voce, optione, & aliis prærogatiuis, & præ-
eminentiis,

eminentiis, quamuis alij posteriores in possessione, sint priores in receptione, Boër. *de auctor. magni Concilij, num.* 80. Roc. *decis.* 2. *num.* 1. *de consuet. in nouis, & decis.* 867. *num.* 2. *in* 1. *collect. nouiss.* Farin. aliàs *p.* 4. *diuers.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell.* §. 3 *proœm. num.* 23. Stephan. Gratian. *dict. Marchiæ decis.* 16. *in add.* 1. Aloys. Ric. *in praxi rerum fori Eccles. resolut.* 555. *in* 2. *edit.* Seraph. *decis.* 457. *num.* 3. Præeminentiæ enim debentur antiquiori de Collegio, *l.* 1. *&* 2. *C. de præfecti prætor. lib.* 12. *l.* 1. *C. de præf. sacri Cubic. eod. lib.*

92 Sed si contingat nouam Dignitatem in Ecclesia institui (quod à solo fit Romano Pont. vt suprà resoluimus hoc *cap. num.* 4.) eum locum habebit, quem similis Dignitas in aliis vicinis ciuitatibus obtinet: quòd si exemplum aliarum non adsit, eum sibi locum accipiet, quem sine præiudicio alterius, vel consuetudinis Ecclesiæ poterit obtinere, vt Innocentius III. respondit *in c. cùm olim, de consuetud.*

93 Vices Canonicorum, & aliorum inferiorum non supplent Dignitates, sed benè inferiores pro Dignitatibus, vt censuit S. Rituum Congr. *in*
94 *Malacitana* 3. *Iunij* 1617. Si verò Dignitas ex consuetudine obtineat simul Canonicatum, vel Portionem, debet munera his incumbentia adimplere, etiamsi talia sint, à quibus Dignitates alioqui immunes sunt, vt declarauit eadem S. Congreg. *in Gerunden.* 16. *May* 1601. *& in Tuden.* 18. *Martij* 1602.

95 Dignitates, qui habent Præbendas cum onere cantandi Euangelium, seu Epistolam, non tenentur ministrare inferioribus, S. Rituum Congr. *in*
96 *Salamantina* 10. *Ianuarij* 1604 nam Dignitati, vel Canonico solemniter celebranti, Canonici pariter pro Diacono, & Subdiacono, & non alij inferiores inseruire debent, ead. S. Congr. Rit. *in Sypontina Montis Galgani* 3. *Martij* 1631.

97 Dignitatem, & Canonicatum in eadem Ecclesia legitimè obtinens tenetur vtriusque onere subire, nisi seruitia simul ita concurrant, vt ab vna persona eodem tempore nequaquam præstari possint. Ita S. Congreg. Concilij Trid. censuisse refert Nicol. Garc. *de benefic. p.* 3. *cap.* 2. *num.* 503.

Iam suprà diximus consuetudinem plurimùm operari ad dignoscendum quæ sit prima Dignitas in aliqua Cathedrali, vel Collegiata, & nonnulla pertinentia ad ipsam primam Dignitatem adduximus; nunc verò alia specialia breuiter notabimus.

98 Dignitas prima post Pontificalem potest absente, vel impedito Episcopo celebrare Missas solemnes, & alias functiones facere, quas Episcopus celebraret, seu faceret si præsens esset quocunque nomine prima Dignitas appelletur, dummodo sit in Ordine Sacerdotali constitutus. Ita S. Congr. Rituum *in Callien* 18. *Ianuarij* 1606. *& in Vallisoletana* 11. *Iunij* 1605. *& in Brundusina* 16. *Iulij* 1605. *& in Baren.* 16. *Ianuarij* 1608 *& in Pisauren.* 21. *Martij* 1609. *& in Aretina* 30. *Ianuarij, & in Ciuitaten. seu sancti Seuer.* 25. *Iunij* 1615. *& in Hydruntina* 15. *Martij* 1614. *& in Lamacen.* 11. *Nouembris eiusdem anni, & in Meliten* 4. *Aprilis* 1615. *& in Grauinen.* 18. *Martij* 1617. *& in Alexandrina* 18. *Augusti* 1618 *& in Messanen.* 23. *Ianuarij* 1621. Idem facere poterit eius coadiutor, vt declarauit eadem sacra Congregat. *in Pientina* 8. *May* 1621.

99 Et non tenetur ipsa prima Dignitas ex obligatione, sed ex sua voluntate & deuolutione huiusmodi functiones facere, absente Episcopo; eadem sacra Congr. Rit. *in Regien.* 9. *Decembris* 1600.

Dignitas prima si velit functiones Episcopales facere, debet etiam Missam cantare, aliàs pertinet ad subsequentes cum eadem conditione, eadem sacra Congregat. Rit. *in Aretina* 30. *Ianuarij* 1612. *& in Tyrassonen. & alia Neritonen.* 1. *Martij* 1614. Et ideò si vult portare sanctissimum Sacramentum in Processione, absente Episcopo, debet Missam cantare, quòd si noluerit, portare debebit ea Dignitas, vel Canonicus, qui Missam celebrauerit: eadem S. Congr. *in Buen.* 19. *Ianuarij* 1608. 100

Si verò ipsa prima Dignitas noluerit, vel non potuerit per se adimplere, non potest id alteri suo arbitrio delegare, sed Dignitas post ipsam immediatè sequens, vel priores Canonicos, & successiuè per Ordinem debet dictas functiones facere. Sacra Rit. Congregat. *in Andrien.* 20. *Decembris* 1601. *&* 9. *May* 1606. *& in Mediolanen.* 28. *Aprilis* 1607. *& in Adrien.* 22. *Ianuarij* 1618. *& in Alexandrina* 18. *Augusti eiusdem anni.* Et sic Dignitate prima absente, vel impedita, ad secundam, non ad tertiam, vel Canonicum hebdomadarium pertinet facere Officium, & celebrare Missas pertinentes ad primam Dignitatem, licèt tertia Dignitas, vel alius Canonicus habeat curam Chori, vel sit hebdomadarius: eadem sacra Congregat. *in Andrien.* 11. *Martij* 1608. *& in Pientina* 8. *Maij* 1621. Nisi consuetudo immemorialis habeat quod ad Canonicum hebdomadarium, vel ad Archipresbyterum, licèt non sit prima Dignitas, vel ad aliam Dignitatem huiusmodi functiones spectent, quia seruanda est cum non tollatur per Cæremoniale, eadem sacra Rit. Congr. *in Asten.* 25. *Ianuarij* 1602. *& in Hydruntina* 30. *Ianuarij* 1616. *& in Metropolitana* 3. *Septembris* 1616. Sed donec legitimè probetur consuetudine, debet manuteneri prima Dignitas, eadem sacra Congreg. *in Hydruntina* 30. *Aprilis* 1616. 101

In tantum spectat ad primam Dignitatem, & alios successiuè Missas celebrare solemnes, & alias functiones Episcopales facere absente, vel impedito, aut nolente Episcopo eas habere, vt non possit alteri Dignitati vel Canonico sibi benè viso, seu Vicario dictas functiones delegare; ead. S. Rit. Congreg. *in Algaren. & Brundusin.* 20. *Decembris* 1601. *& in Hydruntina* 25. *Septembris* 1621. quia Vicarius nec Episcopo absente, neque Sede vacante potest has functiones facere: eadem S. Congr. *in Murugien. nullius* 15. *Ianuarij* 1603. *& in Brundusin.* 11. *Iunij*, *&* 16. *Iulij* 1605. *& in Valnen.* 26. *Nouembris* 1605. *& in Neritonen.* 25. *Februarij* 1606. *& in Andrien.* 9. *Maij* 1606. *& in Neocastren.* 16. *Ianuarij* 1607. *& in Baren.* 19. *Ianuarij* 1608. & *in Alatrina* 22. *Ianuarij* 1618. Etiamsi sit Vicarius ab Apost. Sede constitutus: ead. sacra Congreg. *in Brundusina* 15. *Februar.* 1614. 102 103

Dignitas prima debet exercere Officium Presbyteri assistentis quocunque nomine nuncupetur, & ad ipsam pertinet cum Pluuiali assistere Episcopo celebranti, & candelam benedictam, ac palmam Episcopo ministrare: ead. S. Congreg. Rit. *in Brixien.* 28. *Mai.* 1616. nisi impeditus esset, quia stante huiusmodi impedimento euidenti & notorio, ac minimè fraudulento, quod illam excusat ab assistentia, poterit nihilominus adesse in Choro, & lucrari distributiones: vt fuit decisum 104

ab

ab eadem S. Cong. ad fauorem D. Francisci Spinulæ Præposito, & primæ Dignitatis Cathedralis Ecclesiæ Saonensis, *sub die 24. Aprilis 1627.* & ipse mihi ostendit originale huius decisionis.

105 Aspersorium aquæ benedictæ debet Dignitas prima, vel primus Canonicus porrigere Episcopo venienti in porta Ecclesiæ. S. Rit. Cong. *in Brundusina 16. Iuly 1605.*

106 Dignitas prima loci debet ministrare Episcopo ingredienti aquam benedictam, & Crucem offerre, etiamsi non ad illius Ecclesiam processio dirigatur. Quando verò ingreditur aliquam Parochialem Ecclesiam, debent hæc ei ministrari à digniore illius Ecclesiæ, etiamsi Canonici præsentes fuerint; ead. S. Rit. Congr. *in Calaguritana 1. Iunij 1601.*

107 Dignitas prima sedere debet à dextris Episcopi, etiam in Collegiatis Ecclesiis celebrantis, prout in Cathedrali sedere consueuit, S. Rit. Congreg. *in Thelesina 2. Martij 1602.*

108 Dignitates in Choro sedere debent ab vna parte Chori, vnà cum Canonicis Presbyteris, ab alia verò Canonici, Diaconi, & Subdiaconi; quod si aliquæ Dignitates cum aliquibus Canonicis sedeant ab vna parte Chori, aliæ verò Dignitates cum reliquis Canonicis ab alia, incensatio debet fieri prius ab vna parte, incipiendo à Dignitatibus, & successiuè ad Canonicos, & postea ab alia, non autem primò Dignitates ab vtraque parte, omissis Canonicis; S. Rit. Congreg. *in Cremon. 7. Decembris 1601.*

109 Dignitates in Choro ita sedere debent quando Vicarius generalis est præsens absente Episcopo, vt si primus locus super omnes Dignitates in dextera Altaris detur Vicario, à parte sinistra primus locus detur Archidiacono primæ Dignitati, secundæ verò Dignitati tertius locus apud Vicarium, S. Congregat. Rit. *in Andrien. 25. Septembris 1610.*

CAPVT XXII.

De Referendarijs.

SVMMARIVM.

1 *Signaturam Gratiæ & Iustitiæ instituerunt Romani Pont. consulentes indemnitati litigantium.*

2 *Ad Referendariatum nonnisi cognitæ, & spectatæ virtutis viri assumi consueuerunt.*

3 *Referendariorum vtriusque Signaturæ numerus præscribitur.*

4 *Referendarij Iustitiæ qua ætate, & qualitate præditus esse debeat? ostenditur.*

5 *Referendarij Gratiæ non creantur, nisi saltem triennio in Signatura Iustitiæ laudabiliter fuerint versati, exceptis Cameræ Apost. Auditore, & Clericis.*

6 *Referendarij vtriusque vel alterius Signaturæ familiares, & continui commensales Papæ sunt nobiles, declarantur, & ab omni iurisdictione Ordinariorum exempti.*

7 *Referendarij in Monasteriis per eos in commenda obtentis, quorum Abbates Mitra, & aliis Pontificalibus insigniis vti consueuerant, & ipsi vti possunt*

8 *Referendarij habent facultatem eligendi Confessorem ab Ordinario approbatum, qui semel in vita, & in articulo mortis plenariam eis concedat Indulgentiam.*

9 *Missas celebrandi, & celebrari faciendi circa auroram, & in locis interdicto Ecclesiastico suppositis facultatem habent Referendarij.*

10 *Dignitate, de qua* in cap. statutum, de rescript. lib. 6. *gaudent Referendarij.*

11 *Referendariorum Officium quod sit? ostenditur.*

12 *Referendarij dicuntur habere Dignitatem simul cum officio.*

13 *Referendarij, an possint deputari in Conseruatores?*

14 *Referendariis præcedit Auditor confidentiarum.*

15 *Referendarios tantùm qui sunt de numero, esse exemptos, qui teneantur, reprobantur.*

16 *Referendarij non solùm Canonicis, sed etiam Dignitatibus extra Ecclesiam præcedunt.*

LITIGANTIVM indemnitati consulentes Romani Pontifices Gratiæ, & Iustitiæ Signaturam instituerunt, 1
ad cuius ministeria, nonnisi cognitæ & spectatæ virtutis viros assumi 2
consueuerunt, qui Referendarij dicuntur, quibus amplissima concessit Indulta Paulus III. *in sua Constit. 23.* incip. *Debita, in Bullario nouo tom. 1. pag. 647.* & de eorum officio egit latè Pius IV. *in sua Constitut. 59.* incip. *Cum nuper, sub Dat. Kal. Iuly 1562. in Bullario nouo, tom. 2. pag. 84.* Postmodum Sixtus V. *in quadam sua Constitutione 4.* incip. *Quemadmodum, sub Dat. 10. Kal. Octobris 1586* statuit,
& ordinauit, quòd *nullus deinceps in Referendarium* 3
alterutrius Signaturæ prædictæ, etiam cedentibus, vel decedentibus, aut alias deficientibus, qui nunc sunt, Referendarijs præfatis, omnino admittatur, donec, & quousque, omnium Referendariorum huiusmodi numerus imminutus, & ad centum dumtaxat redactus fuerit; illo autem sic redacto, & imminuto præscriptus centenarius numerus Referendariorum huiusmodi, nullo vnquam tempore augeatur, sed neque inter hos omnes vltra septuaginta Signaturæ gratiæ Referendarij esse possint.

Item §. 2. *statuit ne vllus numero & consortio Re-* 4
ferendariorum Iustitiæ de cætero adscribatur, nisi sit ex legitimo matrimonio, honestisque parentibus procreatus, & Clericali charactere insignitus, ac vtriusque, vel alterius Iurium Doctor, in aliqua studij generalis Vniuersitate promotus, & in Romana Curia, habitu, & tonsura Clericalibus incedendo per biennium versatus, vitaque integritate, ac morum probitate commendatus, & saltem in vigintiquinque ætatis suæ annis constitutus, habeátque in bonis temporalibus vel beneficijs Ecclesiasticis vnde in ipsa Curia Dignitatis suæ gradum valeat decenter sustinere.

Item in §. 4. statuit, quòd *ad Signaturam gratiæ* 5
nemini pateat ascensus, nisi saltem triennio in Signatura iustitiæ fuerit laudabiliter versatus, exceptis dumtaxat causarum Palatij Apostolici Auditoribus, & Cameræ Apostolicæ Clericis, quorum quisque ad vtramque Signaturam quouis tempore asciscì valeat. Et §. 7. *Referendarios super concessione Referendariatus infra tres menses litteras Apostolicas expedire præcipit.*

Vlteriùs §. 8 *omnes, & singulos Referendarios* 6
vtriusque, vel alterius Signaturæ in suos, & pro tempore existentis Romani Pontific. familiares, continuos commensales gratiosè recipit, & ab omni iurisdictione Ordinariorum locorum quorumcumque eximit, & totaliter liberat, & sibi ac sanctæ Sedi immediatè subijcit, nobilitatisque titulo decorat, ac veros, & indubitatos familiares, continuos commensales suos, & pro tempore existentis Romani Pontif.

vt preferetur liberos, & nobiles esse, séque tales in quibuscunque Apostolicis, & alijs litteris, scripturis, & actibus, tam publicis, quam priuatis scribere, & nominare, ac ab alijs inscribi, & nominari debere decernit, & declarat, eisdémque Referendarijs nunc, & pro tempore existentibus in signum honoris, & vera nobilitatis insignia ipsius Romani Pontif. gentilia, vnà cum suis armis, & insignijs gestare, ac omnibus, & singulis priuilegijs, praeminentijs, indultis, immunitatibus, honoribus, & gratiis, ex quibus alij verè, & indubitati nobiles, ex nobilium, etiam illustrium genere ex vtroque parente procreati, tam in iudicio, quàm extra, vbicunque locorum de Iure vel consuetudine, atque alias quomodocunque vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere possunt, & poterunt quomodolibet in futurum in omnibus, & per omnia; perinde, ac si de nobilium etiam illustrium genere verè, & non fictè procreati, & geniti forent, vti, & potiri, & gaudere.

7 Item §. 9. *Necnon in Monasterijs per eos in commenda pro tempore obtentis, quorum praeteriti Abbates, Mitra, & alijs Pontificalibus insignijs ex priuilegio Apostolico, aut alias vti consueuerunt, etiam Mitra, annulo, & Baculo, caeterisque Pontificalibus insignijs, & ornamentis, perinde ac si eisdem Monasterijs, tanquam Abbates praeessent, etiam vti, necnon post Missarum, & aliorum diuinorum Officiorum solemnia, Populo tunc interessenti, solemni more, dummodo inibi praesens non sit aliquis Antistes, seu dictae Sedis Legatus, aut si praesens fuerit ad id eius accedat assensus, benedicere, & liberè & licitè valeant.*

8 Item §. 10. *ex facultate concedit eligendi Confessorem ab Ordinario approbatum, qui semel in vita, & in articulo mortis plenariam eis concedat Indulgen-*
9 *tiam*, & §. 11. *pariter facultatem dat celebrandi, & celebrari faciendi circa auroram, & etiam in locis in-*
10 *terdicto Ecclesiastico suppositis*, & §. 14. *quòd Dignitate gaudeant*, de qua *in cap. statutum, de rescript. in 6.*
Vnde ex dicta *Constit.* §. 1. colligit me citato Didac. Narbona *in tract. de aetate ad omnes humanos actus requis. an. 25. quaest. 74. num. 6.* aetatem Referendariorum esse 25. annorum.

11 Referendariorum igitur officium est signare supplicationes ordinarias Iustitiae, prout sunt appellationes à diffinitiua, & etiam extraordinarias, prout suspiciones Iudicum, & aliorum grauaminum, & si quidem pars citanda venit, tunc citatur, & quatenus concordet benè, quatenus non proponitur supplicatio in plena Signatura coram eminentissimo Cardinali Praefecto Signaturae informantibus partibus, & de voto Signaturae expeditur, sic, & coram Sanctissimo si petitur gratia, Praelatus semper proponit supplicationem coram Sanctissimo, & vtplurimùm causae, quae non excedunt 500. aureos, & non sunt Rotales, solent committi Referendariis Praelatis. Ita Card. Tusch. *pract. concl. tom. 6. litt. R. concl. 19.*

12 Referendarij, quamuis dicantur habere Dignitatem simul cum officio, Vestr. *in pract. lib. 1. cap. 3. num. 2.* & *ibi* Grauat. *num. 10.* Cassan. *in catalog. gloria Mundi, p. 7. consid.* 11. Gom. *in compend. vtriusque Signatura*, quod loco 16. *quaest.* posuit ad reg. de non iudic. iuxta formam supplic. *propè med.* Card.
13 Iacobat. *de Concil. lib. 1. art. 5. num. 5.* tamen cùm illi Dignitatem verè non dicantur habere in aliqua Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata deputari nequeunt Conseruatores; ita Monet. *de Conseruator. cap. 5. num. 11*. sed hoc non caret sua difficultate, iuxta ea, quae dixi cap. praecedenti, vers. quoad dignitatem.

Referendariis praecedit Auditor confidentiatum, vt declarauit S. Rituum Congreg. *6. Decembris* 1621. 14

Circa exemptionem sciendum est, quòd Zerol. *in praxi Episcop. part. 2. verb. Referendarij*, ait illos tantùm, qui sunt de numero, esse exemptos, alios verò non, quia hodie sunt quasi innumerabiles, & ideò Staphil. *de prarog. expectatiu. fol. 218. num. 15.* quatenus ait eos non posse excommunicari, vel interdici ab Episcopo, cùm sint Officiales Papae, est intelligendum de illis principalibus Referendariis Iustitiae, & Gratiae, qui sunt vndecim, & vndecim, refero Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 74 num. 29.* & quòd subsunt locorum Ordinariis ratione beneficiorum, quae habent in patibus, dicit Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.* 30. sed isti Doctores non viderunt, aut non perceperunt tenorem dictae Constitutionis Sixti V. *in* §. 8. vbi Pontifex ille eos eximit ab omni iurisdictione Ordinariorum locorum quorumcunque, sicut notauimus suprà *num. 6.* 15

Sed quoad praecedentiam illud est notandum Referendarios huiusmodi non solùm Canonicis, sed etiam Dignitatibus extra Ecclesiam praecedere, vt declarauit S. Rituum Congreg. *in Veronen.* his verbis; *Conquestus est R. P. D. Veritas Veronen. vtriusque Signatura Referendarius de nouo quodam Canonico dicta ciuitatis denegante sibi praecedentiam, supplicans responderi quid seruandum? Et sacra Rituum Congregat. sub die 6. Iunij 1626. respondit Praelatum extra Ecclesiam praecedere debere Canonicis. Et iterum orta controuersia circa praecedentiam cum Archipresbytero dicta ciuitatis, eadem S. Rituum Congreg. censuit R. P. D. Veritatem non solùm Canonicis, sed etiam Archipresbytero, alijsque Dignitatibus praecedere debere, die 4. Iulij 1626.* 16

Capvt XXIII.

De Protonotarijs.

Svmmarivm.

1 *Protonotarij, seu Notarij Sedis Apost. Officium in ipsis primitiua Ecclesia initijs ad Sanctorum gesta perquirenda, ac conscribenda noscitur institutum.*

2 *Protonotarij habitum, & Rochettum deferentes, actúque exercentes tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, ab omni iurisdictione Ordinariorum exempti sunt.*

3 *Protonotarij in Capella Papali, & Consistorijs publicis quomodo sedeant, ostenditur.*

4 *Collegium septem Notariorum Sedis Apost. antiquitùs institutorum ad numerum duodecim ampliauit Sixtus V. & multis priuilegiis exornauit.*

5 *Protonotarij de numero participantes habent facultatem doctorandi, Notarios creandi, spurios legitimandi, familiares Papa, & eius Praelati domestici declarantur.*

6 *Exempti totaliter sunt Protonotarij participantes, & Sedis Apost. iurisdictioni, & potestati immediatè subiiciuntur.*

7 *Protonotarij participantes tantùm deferre possunt pileum nigrum chordulis violaceis circumornatum, & etiam serico violaceo suffultum, cum floccis & ornamentis eiusdem coloris.*

8 *Proto*

8 *Protonotarij participantes praecedunt Sacrista Papa in thurificatione, & receptione pacis, candelarum, cinerum, & palmarum, ac in adoratione Crucis in Capella S D.N.*

9 *Praecepter Hospitalis S. Spiritus, Archimandrita Messanensis, & Abbates vsum Mitra habentes post Protonotarios participantes, & correctorem Cancellaria in bancho ipsorum Protonotariorum sedere debent in Capella Papa.*

10 *Protonotary participantes pracedunt Canonicis tam in Ecclesiis Patriarchalibus, quàm in aliis quibuscunque, etiam Cathedralibus extra Vrbem.*

11 *Episcopi pracedunt Protonotariis participantibus tam in vrbe, quàm extra, in Capella tamen Pontificia quatuor ox ipsis, qui de rebus ibi gestis rogari consueuerunt, honorabiliorem locum habere debent.*

12 *Protonotary dicuntur, id est, primi Notarij Apostolica Sedis.*

13 *Protomartyr dicitur, id est, primus martyr.*

14 *Protonotarius nomen nunquam ponitur in dispositionibus Apost. sed santùm Notarius, licet in regulis Cancellaria ponatur ad maiorem excellentiam.*

15 *Protonotary alij sunt non participantes, hoc est extraordinary, vel, vt aly vocant, titulares, qui habent Dignitatem.*

16 *Protonotariorum titularium Dignitas vilescit propter numerum eorum excessiuum.*

17 *Protonotarij titulares habitu Pralatitio, nempe Rochetto cum manteletto coloris violacei vti possunt.*

18 *Protonotarij non possunt prohiberi deferre habitum Pralatitium in Ecclesiis, & functionibus Ecclesiasticis, & cum eo incedere, & sedere.*

19 *Canonicus, seu Dignitas in Cathedrali, vel Collegiata Ecclesia, & simul Protonotarius titularis si cum habitu Protonotary in Ecclesia, Choro, & Processionibus, ac diuinis assistat, non lucratur distributiones.*

20 *Canonicus Protonotarius potest vti habitu Protonotary in actibus non competentibus sibi tanquam Canonico.*

21 *Canonicus Protonotarius potest in Ecclesia portare subtanam violaceam, dummodo in caeteris omnibus gerat habitum Canonicis congruentem.*

22 *Roebetto sub cotta non potest vti Canonicus Protonotarius dum in Choro assistit Horis Canonicis.*
Protonotorij, si non sunt Canonici, habent locum in Ecclesia, non tamen supra Canonicos, nec inter eos. ibid.

23 *Protonotarij titulares, vbi non est Canonicorum Collegium, possunt sedere in Presbyterio cum habitu Pralatitio, & in processione incedere post Sacramentum.*

24 *Protonotarij titulares pracedunt Canonicis Cathedralis non collegialiter incedentibus.*

25 *Protonotarij titulares cedunt locum Vicario Episcopi.*

26 *Protonotary titulares post Abbates, & non supra sedere debent.*

27 *Dignitatem cum officio habent Protonotarij titulares.*

28 *Conseruatores deputari possunt Protonotarij titulares.*

29 *Pileum super insignibus apponere possunt Protonotary titulares.*

30 *Annulum in Missa gestare non possunt Protonotarij titulares.*

August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

31 *Paramenta sumere pro Missa de Altari non possunt Protonotary titulares, sed in Sacristia vt caeteri.*

32 *Aacum praeparare non potest Protonotarius titularis dum celebrat more Pralatorum.*

33 *Paramenta benedicere non potest Protonotarius titularis.*

34 *Collegium Protonotariorum participantium solet Protonotariis titularibus litteras suarum facultatum expressiuas concedere.*

35 *Protonotarius titularis est exemptus à iurisdictione Ordinarij quoad causas excedentes summam 25. Ducatorum.*

36 *Protonotarius titularis incedens in habitu Clericali gaudet fori priuilegio, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, quamuis seruitio alicuius Ecclesia adscriptus non sit.*

37 *Beneficia Protonotariorum, etiamsi illi non sint de numero participantium, sed ad instar, vel à Legatis creati, sunt reseruata.*

38 *Protonotarius etiam titularis non potest coram Ordinario beneficia sua permutare cum alio.*

39 *Permutatio facta coram Ordinario de beneficio Protonotary, an censeatur abdicare ius à permutante, ita ut tunc inducatur vacatio.*

40 *Vacatio vera in permutatione oritur.*

41 *Permutantes non possunt redire ad prima beneficia sine noua collatione.*

42 *Protonotariatus probatio, cum agitur ad effectum reseruationis, debet esse concludens.*

43 *Protonotariatus littera debent esse acceptata ad effectum reseruationis probanda.*

44 *Acceptatio determinatur per expeditionem litterarum Protonotariatus.*

45 *Littera Protonotariatus quando sunt expedita tunc probatur acceptatio, secus verò quando non sunt expedita.*

46 *Respondetur pluribus obiectionibus, qua reseruationem concedere videbantur beneficiis Protonotariorum participantium, non autem titularium, & numeris seqq.*

47 *Protonotary non participantes etiam creati à Legatis de Latere, non autem à Papa, comprehenduntur sub Extrauag. Ad regimen.*

48 *Protonotarij aly vltra numerum participantium iam erant de tempore Polydori Virgilij.*

49 *Lex semper loquitur, & comprehendit propterea personas quandocunque extantes.*

50 *Lex Florentia mandans quòd omnes ciuitates subiecta soluant certum quid, habet locum in ciuitate Pisarum, effecta subiecta post legem.*

51 *Protonotary creati ratione Officy remanent Protonotary etiam finito officio, & gaudent omnibus priuilegiis veris Protonotariis concessi.*

52 *Beneficia per mortem Protonotariorum creatorum ratione Officy, etiam illo finito vacantia sunt reseruata, & num. 53.*

54 *Reseruationes particulares ad fauorem certarum personarum sunt odiosa, illa verò qua fiunt per viam legis generalis, vbi principalis intentio Papa est, vt prouidere valeat pauperibus clericis, & personis benemeritis Roman. Curiam sequentibus, iudicantur fauorabiles*

ROTONOTARII, seu Notarij 1
Sedis Apostolicæ officium in ipsis
primitiuæ Ecclesiæ initiis à fœlicis
recordationis Clemente Papa I. ad
Sanctorum gesta perquirenda, at- 2
que conscribenda noscitur institutum; ad quod

 assumpti

assumpti habitum, & Rochettum deferentes, actúque exercentes, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus ab omni Ordinariorum iurisdictione exempti sunt, vt statuit Leo X. *in sua Constitutione*, incip. *Regimini, sub Dat. Romæ 4. Non. Maij* 1515.

3 In capella Papali in banco, seu scamno secundo post Episcopos seorsum sedent, secundùm ordinem institutionis eorum. In Consistoriis verò publicis (vbi de rebus, quæ geruntur, vt authentica conficiant instrumenta, rogari consueuerunt) quatuor ex eis, qui numerari dicuntur, aut ipsis absentibus totidem ex aliis secundùm institutionem eorum seniores iuxta gradum Apostolici solij bonotabiliorem tenet locum, Sedique Pontificiæ proximiores assident; in aliis autem locis, tam in Curia, quàm extra vbique gentium, atque terrarum Archiepiscopos, & Episcopos omnes Notarij huiusmodi sequi debent, eisque cedere, ita statuit Pius II. *in sua Constitutione.* incip. *Cum seruare, sub Dat. Mantuæ, pridie Idus Iunij* 1459. in Bullario nouo *tom. 1. pag.* 316. vbi extendit ad Ecclesiarum Cathedralium auctoritate Apostolica electos pariter, & confirmatos.

4 Sixtus V. in sua Constitutione incip. *Romanus Pontifex, sub Dat. sextodecimo Kalend. Decemb.* 1585. ampliauit collegium septem Notariorum Sedis Apostolicæ antiquitus institutorum ad numerum duodecim, cum gratiarum, & priuilegiorum ex-
5 tensione pro ipsis septem Notariis. Postmodom idem Pontifex alia sua Constitutione, incip. *Laudabilis, sub Dat. Non. Februarij* 1586. priuilegia pro supradictis Notariis constituit, & in primis, §. 3. *Doctorandi facultatem concedi*, & §. 4. *Notarios etiam creandi*, & §. 5. *Spurios legitimandi ad successionem bonorum, etiam Ecclesiasticorum*, & §. 6. *Statuta pro Collegio condendi*, & §. 7. *familiares Papæ, & eius Prælati domestici declarantur*, & §. 8. *concedit, vt panem, vestes, & locum in caualcatis habeant*, & §. 9. *vt litteræ Apostolicæ gratis pro eis expediantur*, & §. 10. *vt emolumenta illic assignata, nusquam eis diminuantur*, & §. 11. *licentiam dat deferendi arma pro ipsis, & eorum familiaribus*, & §. 12. *facultatem facit testandi etiam de acquisitis ex bonis Ecclesiasticis pro*
6 *Ducatis duobus mille*, & §. 13. *eos eximit, & totaliter liberat, ac Sedis Apostolicæ iurisdictioni, & potestati dumtaxat immediatè subijcit à quorumcumque Ordinariorum locorum, & illorum omnium Iudicum iurisdictione, potestate, superioritate, & dominio, itaut Ordinarij, & alij prædicti, eorúmque Officiales & Vicarij, ac quicunque alij Iudices, nullam in eos etiam ratione delicti contracti, aut rei, de qua agi contigerit, superioritatem, potestatem, iurisdictionem, vel dominium valeant exercere, aut excommunicationis, vel alias sententias, censuras, & pœnas proferre, nisi de Romani Pontificis mandato, ipsique in flagranti aliquo delicto deprehendantur*, & §. 14. *facultatem concedi creandi vnum Notarium*, & §. 15. *locum eis designat in signaturas*, & §. 16. *pariter in actibus publicis Consistorij*, & §. 17. *Canonizationibúsque Sanctorum*, & §. 18. *Consistorijs quoque publicis, & Capellis*, & §. 19. *concedit, vt habeant monetas coronationis*, & §. 20. *constituit, quando Papæ seruiant*, & §. 21. *& quando vtantur Pontificalibus*, & §. 22. *Altarique portatili*. refert me non citato Anton. Nouar. *in sum. Bullar. tit. de Protonotar. num. 3. pag.* 626.

Cùm in Romana Curia primum, & antiquis-
7 simum sit Collegium huiusmodi Protonotariorum Apostolicorum de numero participantium à sancto Clemente I. vt diximus, institutum, in quo semper Illustrissimi viri, & ex serenissimis Principum familiis adscripti fuerunt, ac ex eo numero quamplurimi ad S. Rom. Eccles. Cardinalatus Dignitatem promoti, nonnulli etiam summum Pontificatum adepti sint. Qui etiam ante annos 150. Episcopis præferebantur, vt tam insigne, & antiquissimum Collegium, & qui in illo adscripti sunt, dignoscerentur precibus super hoc sanctæ memoriæ Paulo Papæ V. porrectis, & de ipsius Papæ ordine in sacra Rituum Congregatione propositis, & maturè discussis, maxima cum ipsius Collegij laude, & honore, omnes Illustriss. & reuerendiss. DD. Cardinales in Congregatione præsentes, vnanimi voto & consensu (si ita eidem S. Papæ placuerit) in peculiare signum, & prærogatiuam ipsorum DD. Protonotariorum de Collegio, & numero participantium priuatiuè quoad omnes alios Prælatos, & etiam priuatiuè quoad omnes, & quoscunque alios Protonotarios, qui dicto Collegio & numero Participantium non sunt, censuerunt concedendum dictis Protonotariis de Collegio, & numero Participantium tantùm, vt pileum nigrum cordulis violaceis circumornatum, & etiam serico violaceo suffultum cum floccis, & ornamentis eiusdem coloris deferre possint & valeant, & S. D. Papa, audita Congregationis sententia, annuit & dictis Protonotariis de Collegio, & numero Participantium prædicta concessit, & indulsit, vt in Decreto eiusdem sacræ Congregationis, *sub die* 17. *Februarij* 1617. subscripto, D. Episcopus Ostien. Card. Card. Pinellus. I. P. Mucantius Secretarius Congregationis.

Eadem sacra Congregatio *sub die* 13. *Iulij* 1601. 8
audita item instantia facta pro DD. Protonotariis Participantibus super executione decreti, aliàs sub die 12. *Februarij* 1598. *ad eorum fauorem ab eadem Congregatione emanati super præcedentia D. Sacristæ, thurificatione & receptione Pacis, Candelarum, Cinerum, & Palmarum, ac in adoratione Crucis in Capella S. D. N. auditis etiam iis, quæ pro eodem D. Sacrista deducta fuerunt, censuit prædictum Decretum maturè aliàs factum confirmandum, ac seruandum esse, & mandauit, vt per magistros Cæremoniarum, & alios, ad quos spectat, executioni demandetur, & ad similes præcedentiarum differentias amputandas, ac dictorum DD. Protonotariorum præeminentiam conseruandam esse ordinauit, vt imposterum Prace-*
ptor Hospitalis sancti Spiritus, Archimandrita Mes- 9
sanensis, & Abbates vsum Mitræ habentes, post ipsos Protonotarios & Correctorem Cancellariæ in bancho ipsorum Protonotariorum in eadem Capella S. D. N. sedere debeant.

Cùm in Ecclesiis Patriarchalibus Vrbis in du- 10
bium reuocata fuisset antiqua quasi possessio præcedendi, & sedendi supra Canonicos, & immediatè post Episcopos, quam Protonotarij Apostolici de numero Participantium semper habuerunt, sanctissimus D. Paulus Papa V. per speciale rescriptum negotium huiusmodi ad sacram Rituum Congregationem remisit, & postmodum visa attestatione à Magistris Cæremoniarum ad fauorem eorundem Protonotariorum facta eidem Congregationi in hunc modum rescripsit. *Alla Congregacione de Riti, che nostro Signore intende che non si faccia nouità alcuna, ma si serui illi solito, secondo l'attestatione delli Maestri di cerimonie, & si facia sapere à chi bisogna.* Eadem sacra Congregatio *dictos Protonotarios in eorum possessione præcedendi Canonicos, tam in prædictis Ecclesiis Patriarchalibus,*

quam

quàm in alijs quibuscunque etiam Cathedralibus extra Vrbem manutenendos fore & esse censuit, & declarauit, atque in futurum seruandum esse decreuit; mandando Vicariis, & Canonicis dictarum Ecclesiarum Patriarchalium & aliarum quarumcunque, vt in posterum in quibuscunque actibus huiusmodi Decreto parere teneantur, die 4. May 1613. refert me non citato Nouar. *d. tit. de Protonotar num.* 5.

11 Episcopi præcedunt Protonotarios tam in Vrbe, quàm extra; in Capella tamen Pontificalia quatuor ex ipsis Protonotariis, qui de rebus ibi gestis rogari consueuerunt, honorabiliorem locum habere debent ex Constitut. 4. Pij II. incip. *Cum seruare, de anno* 1549. in Bullario nouo *tom.* 1. *pag.* 316. cuius meminit Scip. de Rubeis *in aphorismis Episcopal verb. præcedentia, num.* 4. Nouar. *ibi*
12 *suprà num.* 6. Dicuntur autem Protonotarij, idest primi Notarij Apostolicæ Sedis, à Protos Græcè, quod est primus Latinè, Mandos. *de signat. Gratia, tit. Protonotary, in princ* Loudou. Gom. *in proœm. super reg Cancell. q.* 1. Etasm. à Cochier *de Iurisdict.*
13 *Ordin. en exemptos, part.* 1. *quæst.* 18. *num.* 1. Vnde dicitur Protomartyr, idest, primus Martyr, vt declarat gloss. *in Auth. de tabellonib. §. illud quoque, collat* 4. Vide Cassan. *in catalog gloria Mund. p.* 4.
14 *consid.* 29. vbi aduertit, quòd istud nomen Protonotarius, nunquam ponitur in Bulla, nec in aliis dispositionibus Apostolicis, sed tantùm Notarius, licèt in regulis Cancellariæ ponatur illud nomen ad maiorem excellantiam, refert me citato *in hoc loco* Didac. Narbona *de ætate ad omnes humanos actus requis. annot.* 20. *q.* 10. *num.* 2. vbi *num.* 5. post Monet. *de Conseru. cap* 1. *n.* 161. & alios subdit speciali Constit. Paoli II. statutum esse neminem ante 20. annum Protonotarium creari debere.

15 Alij sunt Protonotarij non participantes, hoc est, extraordinarij, vel, vt alij vocant, Titulares; qui cùm habeant Dignitatem, præferuntur quibuscunque Clericis sæcularibus, vt infra ostendemus, quamuis eorum Dignitatem hodie vilescere propter numerum illorum excessiuum, dicat Cas-
16 san. *de consid.* 29. *propè fin.* Horum autem priuilegia, & præeminentiæ restrictæ sunt secundùm varias
17 sacræ Congregationis Rituum Declarationes. In primis habitu Prælatitio, nempè Rochetto cum mantelletto coloris violacei vti possunt, vt cen-
18 suit sacra Rituum Congregatio 28. *Iuly* 1626. & non potest prohiberi deferre illum habitum in Ecclesiis, & functionibus Ecclesiasticis, & cum eo incedere, & sedere iuxta dispositionem Cæremonialis, *lib.* 1. *cap.* 13. *circa fin.* ita eadem sacra Congregatio Rituum *in Mazarien.* 26. *Septembris* 1630. *& in Catanien.* 5. *July* 1631.

19 Verùm si aliquis Canonicus, seu Dignitas in Cathedrali, vel Collegiata Ecclesia sit simul Protonotarius, & cum habitu Protonotarij in Ecclesia, Choro, & Processionibus, ac Diuinis assistat, non lucrabitur fructus, & distributiones sui Canonicatus, vel Dignitatis, vt censuit eadem sacra Congregatio *in vna Meliten.* 7. *Augusti* 1621. & priùs in Asculana 27. *February* 1610. confirmata
20 *sub die* 27. *Ianuarij* 1612. vbi quoque fuit dictum quòd in aliis actibus non competentibus sibi, tanquam Canonico, potest vti habitu Protonotarij; & hoc idem fuit resolutum *in nullius Terræ Piscia, sub die* 9. *Nouembris* 611. Potest tamen in Ecclesia portare subtanam violaceam, dummodò in cæteris omnibus gerat habitum Canonicis congruentem, & *in vna Panormitana sub die* 14.
21 *Ian.* 1615. *&* 11. *Dec.* 1617 Rochetto verò sub
August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

cotta non potest vti, dum in Choro assistit botis Canonicis, vt *in Trican.* 15. *Martij* 1614.

Circa verò præcedentiam sciendum est eos in 22
Ecclesia locum habere, non tamen supra Canonicos, nec inter eos, si non sunt Canonici, vt censuit ead. Congregat. *in Spoletana Terra Cascia* 23. *Martij* 1619. *& in alia Castella & Legionis* 30. *Apri-*
lis 1604. At verò vbi non est Canonicorum Col- 23
legium, possunt sedere in Presbyterio cum habitu Prælatitio, & in processione incedere post Sacramentum, vel post celebrantem, eadem sacra Congreg. 12. *Iuly* 1628. nam præcedunt Cathedralis Canonicis non collegialiter incedentibus,
eadem sacra Congreg. 16. *May* 1601. *&* 12. *Iuly* 24
1602. Cedunt tamen locum Vicario Episcopi, ea- 25
dem sac. Congreg. quæ refert Sanctissimum approbasse, & exequi mandasse, *in d. Legionen. & Castella* 30. *Aprilis* 1604. & post Abbates, & non su-
pra sedere debent, eadem sacra Congr. *in d. Ascula-* 26
na in Apulia 6. *Martij* 1610.

Quoad Dignitatem verò sciendum quoque est 27
eos illam cum officio habere, vt docent Iacobat. *de Concil lib.* 1. *art.* 5. *ferè per tot.* Guillelm. Benedict. *in cap Raynutius, verb. Adiecta impuberi, num.* 14. *de testam* Mandos. *in praxi signaturæ Gratiæ, verb. Protonotary.* Franc. Leo *in Thesaur. fori Eccles. p.* 1. *cap.* 2.
num 35. tamen cùm huiusmodi Dignitatem verè 28
non dicantur habere, in aliqua Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata deputari nequeunt Conseruatores, prout resoluit Monet. *de Conseruator c.* 5. *n.* 112. Verùm contrarium censuit nouissimè sacra Congregat. Concilij *de anno* 1630. ex eo, quia licèt Protonotarij Dignitatem non habeant in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata, eam tamen habent in Ecclesia Romana, quæ omnium aliarum
mater est, & magistra, *cap.* 2. *de sum Trinit. cap. an-* 29
tiqua 23. *de priuil.* cum citatis per me *de offic. & potest. Episcop p.* 1 *tit.* 3. *cap.* 2 *num.* 14. & ideò eos posse apponere pileum super insignibus, censuit eadem sacra Congregatio *in Clemacen. & Neocastren.* 21.
Augusti 1601. Non ob id, quòd Dignitatem ha- 30
bent, licet eis in Missa anulum gestare, vt censuit sacra Rituum Congregatio 11. *February* 1653.
nec paramenta sumere pro Missa de Altari, sed in 31
Sacristiâ, vt cæteri, eadem sacra Cong. *in Asculana*
in Apulia 6. *Martij.* 1610. nec Abacum præparare 32
dum celebrat, more Prælatorum, eadem sacra Congreg *in Clemacen. & Neocastren.* 21. *Augusti* 1601.
nec paramenta benedicere, eadem sacra Congre- 33
gatio 17. *Iuly* 1627.

Collegium igitur Protonotariorum S. D. N. 34
Papæ, & sanctæ Sedis Apostolicæ de numero participantium, ne amplius dubitare quis possit, solet Protonotariis honorariis litteras suarum facultatum expressiuas concedere, tenoris sequentis, videlicet. *Nouerint vniuersi præsentes nostras litteras visuri, inspecturi, & pariter audituri, qualiter per-Illustr & Adm. R. Dominus N. vti Protonotarius Apostolicus honorarius creatus à Sanctissimo D. N. D. VRBANO Papa Octauo, prout patet, & plenius continetur in litteris Apostolicis in forma Breuis desuper expeditis, sub dat. Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscat. die, &c Pontificatus sui anno, &c. Habet, & de cætero habere debet (extra tamen Curiam Romanam) facultatem, & auctoritatem deferendi, seu gestandi Rochettum, & Mantellettum, tam nigri coloris, quàm violacei, ac etiam incedendi in habitu more Prælatorum Rom. Curiæ & vtendi Pileo super suis insignijs gentilitijs, seu stemmatibus suæ familiæ, necnon aliis ornamentis, quibus dicti Prælati, & Protono-*

tarij Apostolici vtuntur, & gaudent, & insuper declaramus dictum D N. ratione dicti Protonotariatus Apostolici esse in Dignitate Ecclesiastica constitutum, & hac de causa in Canonizationibus Sanctorum, ad eumdem D. N. in loco conficiendi examinis, seu processus existentem curam, & munus spectare. Et propterea eidem D. N. vti Protonotario Apostolico, ac in Dignitate Ecclesiastica constituto, causas, seu lites beneficiales Ecclesiasticas, & mixtas per Apostolicas litteras, seu quouis alio modo committi, seu delegari posse, sicut ab immemorabili tempore circa obseruatum fuit, & de præsenti obseruatur. In quorum fidem, & testimonium præsentes, manu nostra firmatas, & per infrascriptum eiusdem Collegij Clericum, & Secretarium subscribi, sigilloque dicti Collegij muniri iussimus, atque mandauimus. Datum Romæ, in Cancellaria Apostolica. Anno Incarnationis Dominicæ, &c.

35 At circa eorum exemptionem disponit Concil. Trid. *sess.24. de reformat. cap. 11. Decernit sancta Synodus, vt si quando iustis, grauibus, & ferè necessariis suadentibus causis aliquos honorariis titulis Protonotariatus, Acolytatus, Comitis Palatini, Capellani Regij, aut aliis huiusmodi in Romana Curia, vel extra insignibus decorandos esse placuerit, nec non alios cuicunque ministerio oblatos, vel quomodocunque addictos, aut sub nomine seruientium, Militiæ, seu Monasteriis, Hospitalibus, Collegiis, aut quocunque alio titulo assumi, nihil ex iis priuilegiis detractum esse Ordinariis intelligatur, quominus ij, quibus ea iam concessa sunt; vel in posterum concedi contigerit, ipsis Ordinariis, tanquam Apostolicæ Sedis delegatis, plenè in omnibus, & quoad Capellanos Regios, iuxta Constitutionem Innocentij III. quæ incip. Cum Capellæ subiecti existunt, exceptis tamen ijs, qui prædictis locis, aut militiis actu seruiunt*, &c. Vnde credo, quòd licèt Protonotarij subiecti maneat Ordinariis in iis tantùm causis, in quibus tanquam Apostolicæ Sedis delegati procedere, & cognoscere valent, in cæteris tamen exempti à iurisdictione Ordinaria sunt, prout antea erant, iuxta Constitutionem Leonis X. vt videntur insinuare Anton. de Prætis *de Iurisd. Episcop. cap 8. num* 17. Cochier *de Iurisd. Ordinarij in exemptos, p.1.q.18. num.3.* vbi intelligit, si Rochettum, habitúmve Protonotariorum deferant; refero Ego ipse *de offic. & potest. Episcop. part.3. alleg. 74. num.31. & 32.* nouissimè tamen sacra Congregatio Concilij *in Papien. 14. Decembris 1630. censuit Protonotarium Apostolicum ex priuilegio in ciuilibus esse exemptum à Iurisdictione Ordinarij, quoad causas excedentes summam 25. Ducatorum ex Bulla 8. Leonis X. quia Concilium non derogauit priuilegiis Protonotariorum, nisi in causis criminalibus*.

36 Incedens in habitu Clericali Protonotarius, gaudet fori priuilegio, tam in ciuilibus, quàm in Criminalibus, quamuis seruitio alicuius Ecclesiæ adscriptus non sit, sacra Congregatio Concilij *in Toletana 27. Maij 1632.* refert me non citato ex hoc loco desumens Nouar. *vbi suprà n.23. & 24.*

37 Denique; circa beneficiorum reseruationem, sciendum est Protonotariorum beneficia, etiamsi illi non sint de numero participantium, sed ad instar, vel à Legatis creati, esse reseruata per *Extrauag. Ad regimen, de præben. & reg. 1. Cancell.* Put. *decis. 419. lib. .. in correct.* Caputaq. *decis. 407. p.2. & decis. 27. part 3.* Rot. *decis. 407. num. 1. part. 1. recent. & in Burgen. Abbatiæ de Salas 14. May 1612. coram bon. mem. Vbaldo, & 20. Nouembris 1615. coram eodem,* vbi abunde fuit firmatum; *& in Comen. Capellæ 7. Februarij* 1620. *coram bon mem. Rembold.* de; *& in Casalen. beneficiorum* 10. *Decembris* 1627. *coram R.P.D. Merlino; & in Romana Capellania* 10. *Nouemb.* 1618. *& 29 Apil. 1630. coram R.P.D. Pirouano.*

Vnde prouenit, vt protonotarius non possit 38
coram Ordinario beneficia sua permutare cum alio, quia illud ipse conferre non potest, sed Papa erat adeundus, vt conferret, Felin. *in cap. in nostra, n.12. de rescript.* Federic. de Senis *cons. 112. in princ.* Put. *decis. 255. lib.2. in correct.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 2. q 16. num. 4.* vbi Rota decisiones refert, Cochier *de permutat. benef. p.2 cap.2. num.2.* Rot. *in d. Casalen beneficiorum* 10. *Decembris* 1627. *coram R.P.D. Merlino.*

Quæstio est circa hanc materiam controuersa, 39
an ex tali permutatione abdicatum dicatur Ius à permutante, itaut tunc inducatur vacatio? & quamuis Rota *in d. Casalen. beneficiorum*, nihil certi firmare voluerit, postea *sub* 18. *Iunij* 1629. *coram eodem R.P.D. Merlino* censuit induci vacationem, quia licèt dici possit permutationem illam effectum habere non posse, ex quo beneficia, tanquam Protonotarij conferri non potuerint ab Ordinario, nec ideò fuerit abdicatum Ius à permutante, & sic beneficium videatur postea vacare per obitum eiusdem Protonotarij, iuxta decis. Put. 158. *lib. 3. in Corr.* Achil. *decis. 3. super reg. de valore*, cum aliis, tamen istæ decisiones loquuntur in resignationibus ad fauorem, quæ sunt conditionales, & propterea non abdicatur Ius, neque possessio à resignante, nisi resignatio habeat effectum, quia eatenus resignatario acquiratur, at secus est in permutatione beneficiorum, quia per resignationem beneficij etiam reseruati ex causa permutationis inducitur vacatio, cùm per dictam resignationem debeat sequi vera collatio, & institutio, vt *in cap. vnico, de rerum permut. in 6. & in Clem. vnic. eod. tit. in fin.* quæ fieri non possunt de beneficio non vacante, *cap. 1. cap. nulla, de concess. præben.* & ex ista ratione per omnes Dominos de 40
Rota fuit dictum in permutatione oriri veram vacationem, Rot. *decis. 1. num. 4. de rer. permut. in nouis*, Flamin. Paris. *de resignat. lib. 7. q. 14. num 6. & 7.* Coch. *de permut. benefic. lib. 2. cap. 2. num. 4.* & Protonotarius dum permutauit, non permutauit ea contemplatione, vt sola consequeretur beneficia, vt euenit in resignatione ad fauorem; & hoc adeò verum est, vt etiamsi permutatio non teneat, tamen compermutantes non possunt redire ad pri- 41
ma beneficia sine noua collatione, secundùm opinionem quam Rota seruat, vt *in decis. de rer. permut. in nouis*, nec contrarium dicit Rot. *decis. vlt. n.6. vers. ad tria ista, eod. tit. in antiq.* quia loquitur quando superior non admittit permutationem, aut quando culpa vnius compermutantis permutatio non habuit effectum, vt quia beneficium non esset valoris expressi, & propterea cùm habeamus opinionem Rotæ non est curandum, cur Doctores fuerint varij in hac materia.

Protonotariatus probatio, cùm agitur ad effe- 42
ctum reseruationis debet esse concludens, Put. *decis. 266. num. 2. lib. 3.* Rot. *decis. 46. num. 3. & 4. part 2. diuers.* Gregor. XV. *decis. 369. num. 1.* quos refert Rot. *in d. Casalen. beneficiorum* 10. *Decembris* 1627. *coram R. P. D. Merlino*; & quamuis possit probari per litteras patentes, *l. nemini licere, §. non aliter, ff. de aduoc. diuersor. iudic.* Vlterius tamen requiritur, 43
quòd constet de illarum acceptatione, prout in his terminis ad probandam reseruationem firmauit

manit Rot. *in d. Burgen. Abbatia de Salas, in verf.*
44 *pro cuius resolutionis fundamento*, de qua dicebatur non constare, quia hoc etiam supposito, quæstio de acceptatione determinatur per expeditionem litterarum Protonotariatus requirentium considerabilem impensam ex qua inducitur acceptatio tacita sufficiens ad hunc effectum, prout expressè Mohed. *decis.* 18. *de preben.* Put. *decis.* 27. *num* 9. *lib.* 1. Crescent. *decis.* 1 *de præsumpt.* & Rot *in Carthaginen. beneficij* 26. *Februar.* 1603. *coram Card Lancellotto*, in qua ponitur hæc distinctio, quando litteræ
45 sunt expeditæ, tunc probatur acceptatio, secus verò quando non sunt expeditæ, & prout contigerat in casu decisionis supradictæ Burgen. Abbatiæ de Salas 20. *Nouembris* 1615. in quo repetiebatur tantummodò signata, vt fuit dictum in præcitata Romana Capellaniæ 29. *Aprilis* 1630. *coram R. P. D. Pirouano.*

46 Non obstat contra reseruationem inductam ex Protonotariatu per *d. Extrauag. Ad regimen*, nonnulla fundamenta quæ videntur restringere huiusmodi reseruationem ad beneficia tantum Protonotariorum participantium, & in primis ex Constitutionibus Nicolai V. & Sixti IV. quia imò cùm Nicolaus V. in dicta eius constitutione declaret, quòd ex pacto cum inclyta Natione Germanica inito *d. Extrauag. Ad regimen*, locum tantùm habere intelligatur quoad septem Notarios participantes, & eodem modo Sixtus quoque IV. ex conuentione facta cum Rege Galliæ restringat *d. Extrauag.* reseruationem ad Protonotarios gestantes publicè, & continuè habitum Protonotariatus, clarè ex dictis Constitutionibus colligitur sensum dictorum summorum Pontificum, prout, & aliorum fuisse, quòd circumscriptis dictis modificationibus & pactis, sub dicta Extrauag. comprehendantur beneficia Protonotariorum, etiam non participantium.

47 Minus facit auctoritas eorum, qui tenuerunt quòd sub *d. Extrauag.* non sint comprehensi Protonotarij non participantes, quia, vel loquuntur de Protonotariis creatis à Legatis de Latere, non autem à Papa, inter quos multi conati sunt constituere differentiam, vt colligitur ex traditis per Mandos. *super reg.* 1. *q.* 7. vbi tamen *sub num.* 1. dicit quòd Rota semper tenuit, quòd indistinctè omnes Pronotarij, siue sint creati à Papa, siue à Legato, sint sub *d. Extrauag* comprehensi: vel non sunt aliquo modo attendendi; cùm, vt dictum est, Rota contrariam semper opinionem amplexa fuerit, atque opinio optima ratione fulciatur.

48 Nec obstat quòd dicti Pronotarij non possunt censeri sub dicta reseruatione comprehensi, quia tempore *d. Extrauag.* nondum fuerant creati, nam præterquam, quod satis verisimile videtur, quòd etiam de dicto tempore adessent alij quoque Protonotarij vltra numerum participantium, cùm iam illi essent de tempore Polydori Virgilij, qui floruit de anno 1499. sine numero, prout ipse testatur *in lib.* 4 *de inuentor. rerum*, in omnem etiam euentum, quatenus dicti Protonotarij fuissent *d. Extrauag.* creati, nihilominus comprehenderentur sub dicta reseruatione, quia lex semper lo-
49 quitur & comprehendit propterea personas quandocumque extantes. *l. Arriani, C. de heret.* Franch. *in cap. vnico, num.* 1. & *ibi* Gemin. *num* 8 *de excess. Prælat. in* 6. vbi etiam in fortioribus tradit quòd licet text. loquatur de Monasteriis hactenus ædificatis, tamen est intelligendus de Monasteriis pòst ædificandis; quia cùm lex semper loquatur, & dictio *hactenus* est intelligenda, vt operatur semper quando casus venerit, Castr. *cons.* 235. *sub num.* 1. *post med. vers. restat respondere, lib.* 1. vbi quòd 50 lex Florentiæ mandans, quòd omnes Ciuitates subiectæ soluant certum quid, habet locum in Ciuitate Pisarum, effecta subiecta post legem, quia lex semper loquitur.

Minus obstat, quòd etiamsi *d Extrauag.* com- 51 prehendat Protonotarios postea creatos, non potest tamen comprehendere Notarios creatos ratione officij atque ita accessorij ad officium, quod ipsis fuit principaliter collatum, sed illos tantùm, qui verè sunt Protonotarij, & tales principaliter creati, quia imò etiam dicti Protonotarij sunt verè Notarij, nec inter illos, & alios potest constitui aliqua differentia, cum maximè etiam finito officio remaneant Protonotarij, atque tunc quoque gaudeant omnibus priuilegiis veris Protonotariis concessis, vt expressè disponitur in supradicta Paulli III. & Pauli IV. Constitutionibus, adeòque proculdubio beneficia etiam per mortem huiusmodi Protonotariorum vacantia sunt 52 reseruata vt in terminis Protonotarij creati ratione officij dicit Rot. *in D Palentina Scholastria Canonicatus, & prebenda de Valladolid* 9. & 14. *Aprilis* 1584 *coram Robusterio*, relata per Gatc *de benef. part.* 5 *cap.* 1. *num.* 104. ex qua etiam apparet, quod nunquam fuit dubitatum in Rota, quia beneficia, etiam per mortem Protonotariorum ratione officij creatorum vacantia, sunt reseruata, sed quod in eo erat controuersia, An dicti Protonotarij finito officio desinerent esse Protonotarij? quæ tamen hodie penitus remanet sublata, & quidem in specie, quoad Milites de Lilio per dicta Pauli III. & IV. Constitutiones, & generaliter quoad omnes, qui ratione alicuius officij sunt Sedis Apostolicæ Notarij, per declarationem Sixti V. & aliorum subsequentium Summorum Pontificum, *in reg.* 1. *Cancel.* per quam *d. Extrauag.* innouatur facta, in qua expressis verbis disponitur, quòd beneficia, quæ Sedis Apostolicæ Officiales, qui ratione officiorum huiusmodi eiusdem Notarij erant, etiam dimissis ipsis officiis, & quandocunque assequuti fuerint sub reseruationibus *d Extrauag. Ad regimen*, comprehendatur, itaut stantibus hodie dictis constitutionibus, & declarationibus, nullus amplius superstit in hac re scrupulus.

Nec obstat, quod dicta Sixti V. declaratio in- 53 telligi debet de Notariis ratione officiorum enumeratorum in *d Extrauag.* non autem ratione officij Militum de Lilio, & aliorum, quorum nulla fit mentio in *d. Extrauag.* quia verba regulæ sunt generalia, & apta comprehendere omnes Notarios cuiusuis officij ratione creatos, nec subest ratio illa restringendi ad certa officia, cùm maximè reseruatio non sit fundata in officio, sed in notariatu, & Notarij ratione officiorum creati, quinimò inter dictos Notarios creatos ratione officiorum, & alios creatos absque officiis, nulla (vt supradictum fuit) est differentia, & omnes iisdem oneribus, & honoribus fruuntur.

Nec obstat, quod reseruationes sunt odio- 54 sæ propter præiudicium Ordinariorum, ideòque non extendendæ, quia præterquam quod obiectum hoc non ampliatur, cùm non agatur de extensione d. reseruationis, sed de propria eius comprehensione, illud etiam procedit in reseruationibus particularibus ad fauorem certarum personarum, secus autem, quando reseruatio est per viam

legis generalis, vbi principalis intentio Papæ est, vt prouidere valeat pauperibus Clericis, & personis benemeritis Romanam Curiam sequentibus; quia tunc reseruationes iudicantur fauorabiles, non habito respectu ad incidens præiudicium Ordinariorum, Simonet. *de reseru. q. 5. cap. fin.* Mandos. *reg. 2. q. 2. n. 27. & seqq.* Caputaq. *decis.* 141. *num. 3. part.* 1. Rot. *decis.* 457. *num.* 11. *& seqq. part.* 1. *diuers.* & benè Hieron. Gabr. *cons.* 197. *num.* 3. *lib.* 1. assignans rationem, quod in primitiuo tempore tota collatio fuit Papæ, quam postea communicauit Episcopis priuatiuè; ergo dum reseruat, vtitur iure proprio, sicut ille, qui redimit ex pacto, cùm non dederit tantam, quin maiorem retinuerit, Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 1. *q.* 10. *num.* 47.

CAPVT XXIV.

De Archidiacono.

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconus Greco vocabulo dicitur quasi ministrorum princeps.*

2 *Archidiaconus principalem habet dignitatem post Episcopum.*

3 *Archidiaconus est dignier Archipresbytero, & Primicerio in voce, loco, & administratione.*

4 *Archidiaconus de iure est prima dignitas in Cathedralibus Ecclesiis.*

5 *Archidiaconus, qui oculus Episcopi dicitur, in omnibus Ecclesiis, vbi fieri potest, eligendus est qui sit Magister, seu Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel Iure Canonico.*

6 *Intellige de iis tantùm Archidiaconis, qui vel curam habent animarum, vel iurisdictionem, iuxta tit. de officio Archidiaconi.*

7 *Archidiaconi iurisdictionem contentiosam habentes debent esse, Doctores, & promoti in publico gymnasio.*

8 *Archidiaconus nullus reperitur in tota Hispania, qui totam illam iuris communis retineat potestatem.*

9 *Archidiaconi in Hispania non obligantur esse Doctores, aut Licentiati.*

10 *Ætas 25. annorum requiritur in Archidiacono habente curam annexam, in aliis, quibus ea non inest, 22. anni completi sufficiunt.*

11 *Visitare Clericos omnes debet Archidiaconus tertio quoque anno, si Episcopus ipse non possit.*

12 *Archidiaconus quare dicatur oculus Episcopi, ostenditur.*

13 *Visitationem si quam Archidiaconus legitimè exercere consueuit, assumpto Notario de consensu Episcopi facere per se ipsum tantùm debet.*

14 *Archidiacono ad visitationem expediendam poterit Episcopus terminum prescribere comitatum, & equitatum.*

15 *Distributiones quotidianas non amittit Archidiaconus interim dum visitauerit Ecclesiam, iura vel redditus sua prebenda.*

16 *Distributiones quotidianas non percipit Archidiaconus, qui propriam Ecclesiam non visitat, sed solùm Ecclesia sua Diœcesis.*

17 *Archidiaconus dum visitat Ecclesiam sua prebenda, non percipit fructus illius Canonicatus, quem obtinet ex dispensatione, vel ex illius Ecclesiæ consuetudine.*

18 *Archidiaconi ad officium pertinet Episcopo ministrare, & solemniter celebraturo Episcopo sacrum Euangelium cùm voluerit eligere, & illos designare qui illud & Epistolam cantent.*

19 *Lectiones, & responsoria diuini Officij Lectoribus, & Cantoribus assignare pertinet ad Officium Archidiaconi.*

20 *Archidiaconus tanquam prima dignitas post pontificalem in Choro aliis superior, & maior habetur.*

21 *Vasa diuinis Ecclesia vsibus dicata sedulò custodire pertinet ad Archidiaconum.*

22 *Clericos ad Ordines promouendos, examinare, atque probare, eósque Episcopo nomine S. Ecclesia ordinandos offerre spectat ad Archidiaconum.*

23 *Episcopo solemnitem, vel etiam Missam solemnem, & Vesperas audienti à dextris assistit Archidiaconus.*

24 *Archidiaconus respicit, vt Primicerius, & Sacrista, vel custos iniuncti sibi muneris sollicitudinem diligenter exequantur.*

25 *Abbates, & Abbatissas in sede sua collocat Archidiaconus.*

26 *Iurisdictionem licèt inferiorem in multis habet Archidiaconus.*

27 *Clericorum lites, & iurgia, modica tamen, audit Archidiaconus.*

28 *Beneficiis priuat, & auctoritate Episcopi punit Archidiaconus.*

29 *Censuras imponit Archidiaconus, non tamen sine Episcopi auctoritate.*

30 *Archidiaconus instituit in beneficiis curam animarum habentibus de auctoritate tantùm, & mandato Episcopi, vel si hoc habeat ex prescriptione.*

31 *Archidiaconus ratione sui muneris non potest curam committere animarum.*

32 *Beneficiorum in possessionem corporalem mittit Archidiaconus institutos ab Episcopo.*

33 *Iurisdictionem quando habeat Archidiaconus, ostenditur.*

34 *Archidiaconus post Episcopum dicitur esse Vicarius in omnibus.*

33 *Vicarij munus exercet Archidiaconus ipso iure absque aliquo facto, Episcopo absente, & eius Officialibus, non autem Sede vacante.*

Vicarius natus, seu legitimus, quid. ibid.

36 *Archidiaconus à Vicario Episcopi in quo differat, ostenditur.*

37 *Archidiaconi iurisdictio hodie per consuetudinem est imminuta.*

38 *Archidiaconus de iure maior est omnibus post Episcopum, & Archipresbyter eius subiacet iurisdictioni.*

39 *Consuetudo in aliquibus Ecclesiis introduxit vt Archipresbyter, vel Prepositus, aut alia Dignitas Archidiacono preferatur.*

40 *Archipresbyter in ciuitate Padua ex antiqua consuetudine precedit Archidiaconum, & quomodo probetur hac consuetudo, ostenditur.*

41 *Archidiaconus cur de iure preferatur Archipresbytero, ostenditur.*

42 *Archidiaconus de iure precedit Archipresbyterum in Administratione, cùm in diuinis Archipresbyter precedat Archidiaconum, nisi Archidiaconus sit etiam in Presbyteratus Ordine constitutus.*

43 *Dign*

43 *Dignit.iti prima spectat, & ea impedita ad secundam, & successiuè ad tertiam, deferre sanctissimum S.icramentum, absente, vel impedito Episcopo in eius festiuitate, nec non Missas, Vesperas Pontificales cantare.*

44 *Archidiaconus Sacerdos in celebratione Missarum solemnium, absente Episcopo est praferendus Archipresbytero, & num. 45.*

46 *Missas Pontificales per se ipsum celebrare non valens Episcopus, non potest in praiudicium prima Dignitatis, ad quam id spectat, alteri sibi bene viso pro libito voluntatis demandare.*

47 *Dignitas prima pro libito ad munus sibi incumbens non potest alium sibi bene visum Canonicum, aut Dignitatem substituere, sed in eo munere proximior Dignitas succedere debet.*

48 *Dignitas prima licèt sit coadiuter cum futura successione, nihilominus iuxta formam litterarum coadiutoria ad eum spectabit absente coadiuto functiones illi incumbentes facere, & exercere.*

49 *Archidiaconus, & Archipresbyter si in funeralibus de eadem Cathedrali concurrant, danda est pracedentia Archipresbytero ratione stola.*

50 *Archidiaconus si sit prima dignitas, debet exercere officium Presbyteri assistentis cum Pluuiali Episcopo celebranti, illique candelam, & palmam benedictam ministrare.*

51 *Archidiaconus dum in assistentia est apud Episcopum, intelligitur prasens in choro, tam in Ecclesia Cathedrali, quàm in alia.*

52 *Archidiaconus, qui sustinet Baculum Episcopi dum celebrat solemniter, thurificandus est immediatè post Diaconos assistentes.*

53 *Archidiaconus, qui sit ex priuilegio Protonotarius, non lucratur fructus, & distributiones sui Archidiaconatus si cum habitu Protonotarij in Ecclesia, choro, processionibus, ac Diuinis Officiis assistat.*

54 *Protonotarij habitu vti non potest Archidiaconus in publicis functionibus, in assistentia Episcopi, nec in aliis actibus sibi tanquam Archidiacono competentibus.*

55 *Vicarius Episcopi Archidiacono tam in choro, quàm vbilibet pracedit.*

56 *Vicarius generalis absente Episcopo debet habere primum locum super omnes Dignitates & Canonicos, non obstante consuetudine in contrarium.*

57 *Vicarius foraneus ratione sui officij nullam habet pracedentiam in choro, sessionibus, professionibus & aliis actibus; & functionibus Ecclesiasticis.*

58 *Doctores referuntur de Dignitate, Officio, & iurisdictione Archidiaconi agentes.*

1 PRIMA Dignitas Ecclesiastica in Cathedralibus Ecclesiis est Archidiaconatus de iure communi, vt *num.* 3. ostendemus, propterea de Archidiacono nunc primum agere proposuimus, qui Græco vocabolo quasi ministrorum princeps est appellatus *cap.* 1. *dist.* 21. Archos enim princeps, Diaconos ministrum, seu famolum Græcè significat, Petr. Greg. *Syntagm. Iuris lib.* 25. *cap.* 20. *in princ.* Anastas. Germon. *de Sacrorum immun. lib.* 3. *cap.* 3. *in fine*, Valer. Regioald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 1. *num.* 49. Sebast. Cæsar *de Eccles. hierarch. p.* 2. *disput.* 12. §. 1. Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 14. *quæst.* 1. Castald. *in praxi ceremon. lib.* 1. *sect.* 8. *cap.* 7. *num.* 5. Nam licèt de consuetudine Ecclesiæ Archidiaconatus non habeat Iurisdictionem, quia tamen de iure communi habet nomen Dignitatis, censeri debet administrationem spiritualem habere, & in Dignitate Ecclesiastica versari, nouissimè Steph. VVeyms *ad constit.* 24. *ex antiquo iure desumptas, & per Concil. Trid. speciatim innouatas constit.* 1. *num.* 5. & adhuc 2
principalem habere Dignitatem post Episcopatum probat text. *in cap.* 1. ibi, *post Episcopatum, de offic. Archid.* gloss. *verb. electionis in cap. pen. de offic. leg. in* 6. Menoch. *cons.* 51. *num.* 20. & *cons.* 257. *num.* 21. Sbroz. *de offic. Vicar. lib.* 1. *q.* 34. *num.* 6. Anton. Fabric. *in praxi benefic. tit de benef cum dignit. num.* 23. *in fine.* Rota *decis.* 865 *num.* 1. *p.* 4. *diuers.* Ascan. Tambutin. *de iure Abbatum, tom.* 1. *disput.* 25. *q.* 4. *numer.* 1. nouissimè Michaël Fertus *de praceden. ecclesiast. q.* 5. *num.* 1. Vnde digniorem esse Archipres- 3
bytero, & Primicerio in voce, loco, administratione, & aliis, consuluit Barbat. *cons.* 5. *lib.* 2. quem refert Cardin. Tusch. *tom.* 1. *lit. A. concl* 481. *num.* 6.
quia de iure regulariter Archidiaconatus est prima 4
Dignitas, Aretin. *cons.* 23. *numer.* 3. *vers. quia de iure communi*, adden. *ad Greg. XV. decis.* 411. *num.* 5. Viui. *decis.* 299. *n.* 2. Marcel. Vulpe *in praxi cap.* 34. *num.* 12. Rot. *in Andrien. Archidiaconatus.* 5. *Decembris* 1625. *coram R.P.D. Merlino.* Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 16. *num.* 112.

Eligendus est autem Archidiaconus, (qui oculus Episcopi dicitur, quasi ab eo in specula, & statione positus. gloss. *verb. oculi, in cap. diaconi* 93. *dist.* Anton. Fabric. *d. tit. de benefic. cum dignit. num.* 25. *in fine*) in omnibus Ecclesiis vbi fieri potest, qui sit Magister, seu Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, vt statuit Trid. Concil. *sess.* 24. *de reform. cap.* 12. & tradunt Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. glos.* 4. *num.* 68. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 7. *cap.* 6. *num.* 41. Nicol. Gate. *de benefic. p.* 7. *cap.* 7. *num.* 36. Galganet. *de iure publico lib.* 3. *tit.* 21. *num.* 1. Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.* 238. *à num.* 2. & *in decis. Curia Archiep. Neapol. decis.* 248. *num.* 4. & *decis.* 305. *num.* 11. *part.* 4. Bennius *de priuileg. Iurisconsf part.* 2. *priuil.* 28. *num.* 2. Molfes. *in sum Theolog. moral. tract.* 6. *cap.* 7. *num.* 62. Homobon. de Bonis *de examine Eccles. tract.* 1. *cap.* 9. *q.* 55. Nouar. *in singul. Canonic. conclus* 41. Sebast. Cæsar. *d. disp* 12. §. 1 *num.* 9. Ego ipse *de offic. & potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 60. *num.* 60. Squillante *d. cap.* 14. *num.* 109. Et propterea stylus Curiæ inhærendo supradicto decreto Concilij Trident. exigit in promouendo ad huiusmodi Archidiaconatum gradum Magisterij in Theologia, vel Doctoratus saltim in iure Canonico, itaut dum porrigitur supplicatio pro Archidiaconatu huiusmodi obtinendo, seu pro habenda Dignitate maiori post Pontificalem in Cathedrali, vel principali in Collegiata, ea non aliter signetur quàm si positiuè etiam narratum sit Oratorem esse, aut Magistrum in Theologia, aut Doctorem saltem in iure Canonico, vel in eodem iure Licentiatum, quòd si talis non sit, non aliter rescribitur supplicationi quàm sub hac clausula. *Et cum decreto quòd dictus Orator infra annum proximum Magisterium in Theologia, seu Doctoratus, aut Licentiatura in decretis gradum præuio examine in aliqua approbata Vniuersitate studij generalis, ac alias seruatis seruandis, suscipere omnino teneatur, alioquin præsens gratia nulla sit, ipseque Archidiaconatus vacet eo ipso.* Et cùm litteræ expediuntur, clausula hæc

exteoditur

extenditur pet verba decretoria & præceptiua, *Volumus autem*, &c.

6 Quod quidem intelligitut de iis tantùm Archidiaconis, qui vel curam habent animarum, vel iurisdictionem, iuxta *tit. de offic. Archid.* non autem de his, qui verè animarum cura, & omni prorsus iurisdictione caretu. Ita Sacram declarasse Congregationem referunt Anastas. Germon. *de indultis Cardinal.§ quibusuis num.*4. Campan *dict. num.*41. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiast. decis.*473. *in* 1. *edit. aliàs resolut.*497. *in* 2. *edit. & p.*4. *decis.* 248. Piasec. *in praxi Episcop. part.*2. *cap.*5. *num.* 20. Massobr. *in praxi habendi concursum requis.*10. *dub* 6. secundùm Romanam impress. Machado *en su perfetto Confessor tom.* 2. *lib* 4. *part.*4. *tractat.*7. *docum.*5 *n.*4. *&* 5. Nouar. *d. conclus.*41 *n.*2. Squillante *d.cap.*4. *num.*111. Nicol. Garc. *d.cap.*7.
7 *num.*41. vbi *num.*40. refert pariter resolutum huiusmodi Archidiaconos iurisdictionem contentiosam habentes debere esse Doctores, & promotos in publico Gymnasio, aliàs gradus eis non suffragari, ex *Bulla* 63. *Pij V.* quod etiam tradunt Massobr. *dict dub.*6. *num.*6. & Nouar. *vbi suprà n.*4. Squillante *dict.cap.*4. *num.*113. itaut doctoratos ex priuilegio ad huiusmodi dignitatem nequaquam promoueri posse dicendum esset, vt per Nouarin. *quæst forens lib.*1. *q.*145. *& conclus. vnic de Archidiacon num.*5. Squillante *d.cap.*4. *n.*114. vbi *num.*115. post Menoch. *de arbitr. casu* 425. *num.*42. & Aloys. Ricc. *part.*4. *decis.*248. tenet quòd si ex Ecclesiæ consuetudine potestas & iurisdictio, quæ competit Archidiacono, competeret Archipresbytero, similem gradum Docturatus deberet Archipresbyter assumere.

8 Sed cùm hodie ipsorum Archidiaconorum incuria, vel imperitia, seu Episcoporum potentia omnis penè iurisdictio extincta sit, nec in tota Hispania vnus reperiatur Archidiaconus, qui totam illam iuris communis retineat potestatem, vt testantur Zerola *in praxi Episcop. verb. Archidiaconus.* Læl. Zech. *de republ. Eccles. tit.*24. *à num.*13.
9 meritò notant iam hodie apud Hispanos cessare obligationem illam Trident. quòd sint Doctores, aut Licentiati, vt ante omnes scripsit Nauarr. *in man. cap.*25. *num.*135. referunt & sequuntur Vasconcel *in harmon. rub iuris Canon. sub tit de offic. Archid. in princ.* Nicol. Garc. *dict. cap.*7. *à num.*37. Sebast. Cæsar *dict.* §.1. *num.*10. Anguian. *de legib. lib.*2. *controu* 4 *num.*10.

10 Si verò Archidiaconus habeat curam animarum annexam, ætas vigintiquinque annorum requiritur, licèt in aliis Dignitatibus, quibus ea non inest, viginti duo anni compleri sufficiant, vt statuit Concil. Trident. *dict. cap.*12. *vers. ad cæteras*, & tradunt per me citati *d. allegat.*60. *num.*65. quibus addo Massobr. *d. requis.*10 *dub.*11. *num.*24. Nouar. *in singul. Canon conclus.*15.

11 Officium Archidiaconi de iure quidem communi est circa Clerum præcipuè, cui omnium Clericorum cura post Episcopum demandatur, ipse enim debet Clericos omnes tertio quoque anno, si Episcopus ipse non possit, visitare; *cap.*1.
12 *& cap ad hæc, de offic. Archid.* & propterea dicitur oculus Episcopi, quia lustrans actus totius Ecclesiæ, si quem videat proximum esse peccato, referat ad Episcopum, vt inquit Clemens Papa *in cap.*
13 *Diaconi il* 1. vbi gloss. 93. *distinct.* Visitationem autem, si quam legitimè exercere consueuit, assumpto Notario de consensu Episcopi facere per se ipsum tantùm debet, vt statuit Concil. Trident. *sess.*24. *de reform. cap.*3. Felician. Comen. *in man. visitat lib.* 1. *tit.* 3. *vers. Archidiaconi*, Fusc. *de visitat lib.*1. *cap.*2. *num.* 14. Sbroz. *de officio Vicarij lib.*2. *quæst.*120. *num.*10. Flores de Mena *variar lib.*3. *quæst.*24. *num.*23. Ego ipse *d p.*3. *allegat.* 73. *num.*12.
& ad illam expediendam poterit Episcopus ei ter- 14
minum præstituere, & præscribere comitatum, & equitatum, ne oneri sit Ecclesiis, quas visitauerit, prout declarauit Sacra Congregatio, vt attestatur Piasec. *in praxi Episcop part.*2. *cap.*3. *n.*62. *pag.*213. quem refero ego ipse *dict. allegat.*73. *n.*39.

Et interim dum visitauerit Ecclesiam, iura, vel 15
redditus suæ præbendæ, non amittit distributiones quotidianas, cùm visitando prædicta iura, & loca seruiat Ecclesiæ in re vtili, sicut resoluunt, & per Sacram Congregationem fuisse decisum referunt Azor. *institut. moral. p.*2. *lib.*7. *c.*7. *quæst.*10. Monet. *de distribut. quotid. p.*2. *quæst.*21. *n.*93. Nicol. Garc. *de benefic. p.*3. *cap.*2. *num.*333. *& seq.* Cened. *practic. & canon. quæst. lib.*1. *q.*1. *num.*36. Ego ipse *d. part.*3. *allegat.*53. *num.*163. me citato in illo loco Sanctarel. *var q.*13. *num.*9.

Si verò non visitauerit propriam Ecclesiam, 16
sed solùm Ecclesiam suæ diœcesis, quamuis illam visitaret ex officio, & iure sibi competenti, tunc non posse percipere distributiones tenent Monet. *d.q.*11. *num.*63. Cened. *d.q.*1. *num* 36. *&* 74. Nicol. Garc. *d. cap.*2. *num.*332. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarra lib.*1. *tit.*6. *lib.*6. *de visitat n* 81. *&* 108. Sanctarel. *d. q.* 11. *num.* 10. Ego ipse *d. allegat.*53. *num.*126.

Sic etiam eadem durante visitione non pote- 17
rit ipse Archidiaconus percipere fructus illius Canonicatus, quem obtinet ex dispensatione, vel ex illius Ecclesiæ consuetudine stante, quòd fructus Canonicatus distincti sint à fructibus præbendæ, nisi pro tribus mensibus vacantionis ex causa à Concilio permissis, prout decisum attestantur Nicol. Garc. *d. cap.*2. *num.*332. *in* 2. *dub.* & Armendat. *d. lib.* 6. *de visitat. num.*82. animaduertentes hæc de luctandis fructibus locum habere, nisi extet Ecclesiæ consuetudo, vt Archidiaconus visitans nihil fructuum percipiat, quæ seruanda erit.

Secundò ad officium Archidiaconi pertinet 18
Episcopo ministrare, vt censuit S. Rit. Cong. *in vna Pisaurien.* 10. *Iunij* 1600. & solemniter celebraturo Episcopo sanctum Euangelium cùm voluerit legere, & eos antè probatos designare, qui Euangelium, & Epistolam cantent. *cap. perlectis* 21. *dist. cap.*2. *de offic. Archid.* Azor. *instit moral. p.*2. *lib.*3. *cap.*14. *q.*2. *vers. deinde*, Galganet. *de iure pu-*
blico lib. 3. *tit.* 21. *num.* 5. Lectiones quoque, & 19
responsoria Diuini Officij Lectoribus, & Cantoribus assignare, atque Acolytos, & thuribulum deferant, & qui minora gerant officia, ordinare, & omnia denique, quæ ad diuinorum Officiorum celebrationem pertinent, disponere, gloss. & Doctores *in d. cap.* 2. Sebast. Cæsar *dict.* §.1. *num.*7.

In choro enim tanquam prima Dignitas post 20
Pontificalem, aliis superior, & maior habetur, & illi in choro permanenti spectat in principio Matutini, Horarum Canonicarum, ac Vesperarum intimare, *Pater noster*, quo dicto, eidem pariter spectat eius manu signum dare, vt incipiatur, *Domine labia mea*, &c. vel *Deus in adiutorium meum*, &c. ipsique etiam ad Primam pertinet dicere, *Dies, & actus nostros*, &c. *Adiutorium nostrum*, &c. & *Deus nos benedicat*, &c. ad Completorium,

totinm, *Noctem quietem*, &c. *Benedicat, & custodiat nos*, &c. & in fine Horatum, & Matutini, *Dominus det nobis*, &c. Et antequam finis ſignum per ipſum detur, nemo officio expleto è choro egredi valet. Ita S. Congregat. Cardinalium negotiis Epiſcoporum, & Regularium Præpoſitorum *in vna Theatina, ſub die* 18. *Aprilis* 1617.

21 Tertiò ad eundem pertinet vaſa diuinis Eccleſiæ vſibus dicata ſedulò cuſtodire, vt dicitur *in cap. ea quæ*, 3. *de offic. Archid.* Azot. *d. cap.* 14. *quæſ.* 2. §. *deinde*, *verſ. ad eundem pertinet.* Sebaſt. Cæſar *d.* §. 1. *num.* 8.

22 Quartò Clericos ad Ordines promouendos examinare, atque probare, eoſque Epiſcopo nomine ſanctæ Eccleſiæ ordinandos offerre poteſt, *cap. ad hæc, cap. vt noſtrum, de offic. Archid. cap. vnic. de ſcrutin. in Ordine facien.* Petr. Gregor. *d. lib.* 15. *cap.* 20. *num.* 6. *verſ. hic examinat.* Quaranta *in ſum. Bullary, verb Ordo, verſ. ſubſequenter*, Azot. *d. cap.* 14. *quæſ.* 2. *verſ. deinde*, Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 3. *à num.* 15. Galgan. *de iure publico lib.* 3. *tit.* 21. *num.* 7. Caſtald. *in praxi cæremon. lib.* 1. *ſect.* 8. *cap.* 7. *num.* 3. Sebaſt. Cæſar *d* §. 1. *num.* 8. *verſ. eius.* Valer. Regin. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 1. *num.* 49. *verſ. Archidiaconos.* nouiſſimè Marc. Vulpe *in praxi indic. fori Eccleſ. cap.* 43. *num.* 20. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi part.* 3. *alleg* 10. *num.* 21. non peccat tamen Archidiaconus quando interrogatus ab Epiſcopo ordinante, an ſciat ordinandos dignos eſſe, reſpondet, ſcio, & teſtificor illos dignos eſſe, *cap. vnic. de ſcrut. in ordine facien.* licèt ipſe non examinauerit, dummodo contra conſcientiam non teſtificetur, quia quem indignum non nouit, dignum exiſtimare debet; ita nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi indic. fori Eccleſiaſt. cap.* 8. *num.* 35. In ipſa ordinatione, atque in conſecratione Chriſmatis, & aliis ſimilibus Epiſcopo miniſtrare, *cap. Acolytus, cap. Oſtiarius* 23. *diſt.*

23 Et demum Epiſcopo celebranti ſolemniter, vel etiam Miſſam ſolemnem, & Veſperas aſſiſtenti à dextris modo ſuo loco præſcripto aſſiſtere, vt animaduerrit Caſtald. *citato loco.*

24. Quintò deſpicere, vt Primicerius, & Sacriſta, vel cuſtos iniuncti ſibi muneris ſolicitudinem diligenter exequantur, *cap. perfectis*, 25. *diſt. cap ea quæ contrà, de offic. Archid.*

25 Sextò Abbates, & Abbatiſſas in ſede ſua collocare, *d. cap. vt noſtrum, de offic. Archid.* Sebaſt. Cæſar *d.* §. 1. *num.* 8 *verſ. ad Archidiaconum.* Petr. Greg. *d. cap.* 20. *num.* 6. *verſ. Abbates.*

26 Non ſolùm autem exercet officium Archidiaconus, ſed iuriſdictionem quoque habet in multis, licet inferiorem, *cap. ad hæc, de offic. Ordin.* Anton. Fabric. *in praxi benef. tit. de benef. cum dignitate num.* 23. *in fine.* Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, part.* 1. *num.* 30. nam ipſe de iure quidem communi antiquiori, de quo *in d. cap. perlectis, verſ. Archidiaconus*, 25. *diſt. & in d. cap. ad*
27 *hæc*, Clericorum lites, & iurgia, modica tamen, audit, Azot. *d. cap.* 14. *quæſ.* 2. *verſ. deinde*, Galganet. *d. tit.* 21. *num.* 6. *verſ. iurgia*, Sebaſt. Cæſar *d.* §. 1. *n.* 5.
28 & auctoritate Epiſcopi punit, & priuat benefi-
29 ciis, *cap. licèt, de pœnis, cap. referente, de præbend.* & cenſuras imponit, non tamen ſine Epiſcopi auctoritate, *cap. Archidiaconus, de offic. Archid.* Azot. *d. cap.* 14. *quæſ.* 2. *verſ. atque hæc quidem*, Galganet. *d. tit.* 21. *num.* 6. ex ſpeciali conſuetudine, non autem nomine proprio, Zech. *dict. tit.* 24. *num* 13. *verſ. ad Archidiaconum quoque*, Suar. *de cenſur. diſput.* 2. *ſect.* 2. *num.* 9. *verſ. denique*, Sebaſt. Cæſar *d.* §. 2. *num.* 12. Anton. Fabric. *d. tit. de benef. cum dignitate, num.* 24.

Inſtituit quoque in beneficiis etiam curam animarum habentibus, de auctoritate tantùm & mandato Epiſcopi, *d. cap. ad hæc, cap cùm ſatis, eod. tit. cap. ſi in plebibus*, 63. *diſt. cap nullus* 16. *quæſt.* 7. vel ſi hoc habeat ex præſcriptione, vel conſuetudine, nomine, & vice Epiſcopi legitimè præſcripta, Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi p.* 3. *alleg.* 72. *num.* 185. vbi reſpondeo textum *in d. cap. cùm ſatis*, ſolùm prohibere conſuetudinem, ſeu magis præſcriptionem, per quam Archidiaconus intendit inſtituere in beneficiis nomine proprio. Et ideo Archidiaconum ratione ſui mune- 30 31
ris non poſſe curam committere animarum, per text. *in cap. cùm ſatis*, reſoluunt Azor. *d. cap.* 14. *quæſt.* 2. *verſ. atque hæc quidem*, Galganet. *dict. tit.* 21. *num.* 6.

Mittit denique in corporalem beneficiorum poſſeſſionem inſtitutos ab Epiſcopo, *d. cap. ad hæc*, Petr. Greg. *d. lib* 15. *cap.* 20. *num.* 6. Valer. Reginald. *d. lib.* 30. *tract.* 1. *cap.* 3 *num* 49. *verſ. item mittere.* Cou. *lib.* 3. *var. cap.* 16. *num.* 7. *verſ. tertius*, vbi aduertit quòd quamuis *in cap. licèt Epiſcopus, de præbend. lib.* 6. reſponſum ſit ad Epiſcopum pertinere miſſionem in beneficiorum poſſeſſionem, illud poteſt intelligi non quidem de ipſa miſſione in poſſeſſionem corporalem, ſed de ſententia, aut decreto, quo Epiſcopus pronunciat inſtitutum in poſſeſſionem mittendum fore, ſeu de ipſa corporalis poſſeſſionis traditore; vel poteſt intelligi vt procedat de conſuetudine, ſecundùm quam hodie ad Epiſcopum, non verò ad Archidiaconum ſpectat corporalis poſſeſſionis traditio, vt tradit Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib.* 10. *quæſt.* 6. *num.* 32. 32

Non tamen habet in omnibus ordinariam iuriſdictionem; ſed in iis tantùm, quæ à iure, vel conſuetudine ei ſine ſpeciali mandato Epiſcopi competunt exequenda, *cap. fin. de offic. Archid.* Videtur autem ei de iure communi competere iuriſdictionem in viſitando, & corrigendo in modicis tantùm cauſis, nam inquit text. *in d. cap. ad hæc*, ardua negotia non debere abſque maioris ſui præſentia terminare; reliqua verò, quæ ad eum pertinent, plena auctoritate exequitur, Roman. *conſ.* 371. *In propoſita, num.* 4. vbi quòd Archidiaconus non habet iuriſdictionem in criminalibus, nec in ciuilibus arduis, ſed tantùm in ciuilibus parui valoris, refert Card. Tuſch. *littera A. concluſ.* 482. *num.* 9. 33

Quare Archidiaconus poſt Epiſcopum dicitur eſſe Vicarius in omnibus, *dict. cap.* 1. *de officio Archid.* ibi, *vt Archidiaconus, poſt Epiſcopum ſciat ſe Vicarium*, &c. *d. cap. ad hæc*, gloſſ. *in cap. Pontifices* 7. *quæſt.* 1. Anton. de Prætis *in clypeo paſtoralis officij, cap.* 6. *num.* 39. Marant. *de ordine indic. part.* 4. *diſt.* 5. *princ. num.* 7. Rebuff. *in praxi tit. forma Vicariatus, num.* 199. Sbroz. *de officio Vicarij lib.* 1. *q.* 3. *num.* 17. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p.* 1. *cap.* 10. *num.* 2. *verſ. ſexta*, Azor. *d. cap.* 14. *q.* 2. Monet. *de diſtribut. quotid. p.* 2. *q.* 1. *num.* 16. *verſ. ratio.* Narbona *de appell. à Vicario ad Epiſcopum part.* 1. *num.* 22. quos refero ego ipſe *de officio & poteſt. Epiſcopi, p.* 3. *allegat.* 54. *num.* 16. quibus addo Marcel. Vulpe *in praxi indic. fori Eccleſ. cap.* 34. *num.* 18. Vicarius natus, ſeu legitimus dicitur eo quòd à lege ipſa nullo facto, aut miniſterio Epiſcopi conſtituatur, Sbroz. *dict. tract. lib.* 1. *q.* 36. *num.* 10. Anton. Cuch. *inſtit. maior. lib.* 2. *tit.* 9. *de offic. Archiepiſcopi, num.* 17. Alphonſ. 34

Narbona

Narbona *ad l. 59.* gloss. *in num.16. tit.4. lib.2. noua Recop.*

35 Vnde ipso iure absque aliquo facto, Episcopo absente, & eius officialibus, Vicarij munus exercet Archidiaconus, Cardin. Tusch. *tom.1. lit. A. concl.482 num.* 10. Sbroz. *d. lib.1. q.2 num.15. & q.36. num.*10. non autem Sede vacante, nec etiam infra illos acto dies, quibus à Capitulo Sede vacante Vicarij electio facienda est, iuxta formam Cond. Trid. *sess. 24. de reform cap.*16. quia iura suprà allegata luquuntur tantùm Sede replera: tum quia intra illos octo dies totum Capitulum potest, & debet administrare; quare ita tenent Quatant. *in sum. Bullary, verb. Sede vacante, §. duodecimò quaro, vers. primò*, Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. post resol.505. in notab. de materia Vicarij à Capitulo Sede vacante, vers. primo*, Ego ipse *d. alleg.54. num.*163. Quamuis Archidiaconum sustinere Vicarij vices Sede vacante, dum agitur de electione Vicarij à Capitulo. post Foler. & Abb. teneat Sbroz *dict. lib.1. q.61. & in addit. ad q.3. eod. lib.*1. Potest tamen Archidiaconus acquirere quasi possessionem administandi Episcopatum tam in spiritualibus, quàm in temporalibus Sede vacante, & si de huiusmodi quasi possessione constiterit ex pluribus actis gestis per eum tempore quo sedes vacauit, concernentibus dictam administrationem, & iurisdictionem Episcopalem, debet ei dari mandatum de manutenendo, prout per sacram Rotam datum fuit Archidiacono Vicentini, *in vna Vicentina administrationis Episcopatus* 16. *Decembris* 1624. coram R. P. D. Remboldo, impressa per Ludouic. Postium *post suum tract. mandati de manutenendo decis.*194. vbi *num.2. & 3.* probat quòd licèt de iure communi administratio Episcopatus Sede vacante spectet ad Capitulum, *cap. bona memoria, & ibi decis num.37. de appellat.* tamen de consuetudine potest etiam spectare ad Arcbidiaconum, & *num.6. cum seqq.* ait non obstare quòd ex dispositione sacri Concilij Ttid. *sess. 24. de reform. cap.*16. deputatio Vicarij Sede Episcopali vacante spectat ad Capitulum, quodque dictum sactum Conciliom habet io fine decretum irritans quod inficit titulum, & possessionem conttariam, quia decretum irritans operatur quando est iustificatum: secus verò aote illius iustificationem, tunc enim tollit detentionem, & insistentiam facti, ex decisionibus ibi allegatis, ac propterea cùm in casu isto dubium sit, an intret dispositio dicti Concilij, ex quo illud non tollit consuetudinem contrariam de iure communi permissam, meritò non obstat Archidiacono pendente iudicio manutentionis dictum decretum, quin interim debeat in sua possessione manuteneri, & *num* 10. *cum seqq.* pariter asserit non obstare quòd Archidiacono resistit ius, quo casu non darur manutentio inferiori absque titulo, tum, quia licèt ius, vt dictum est, assistat Capitulu, non tamen resistit Archidiacono, ex quo potest etiam ista administratio spectare ex consuetudine ad inferiorem, Greg. XV. *decis.*411. & Rot. *in Meten. iuris corrigendi* 8. *Februarij* 1626. curam R. D. meo Coccino Decano: tum, quia darur etiam manutentio inferiori quando ipsius possessio, prout in casu nostro, est diuturna, Rot. *decis.*595. *num.6. & seq p.1. diuers.* Beltramin *in annot. ad Gregor. XV. decis.* 312. *num.4. vers item assistentia.* Denique eadem Rota *in Vicentina administrationis* apud Posti. *num.* 13. dicit non obstare quòd non constat de possessione moderni Archidiaconi, quia in omnem euentum sufficit, quòd constet de possessione suotum antecessorum in dignitate, illa enim iuuar etiam soccessorem, quia dicitur possidete ipsa dignitas, ad not. per Felin. *in cap. constitutus, n.14. de rescript.* Rot. *decis.* 1. *de restit. spol. in nouis, & decis* 99. *n.11. p.1. diuers.* & coram R.D. meo Coccino Decano *decis.*86. *num.*1.

36 Differt autem Archidiaconus à Vicario Episcopi, quòd Archidiaconi officiom est dignitati annexum, nec potest ad nutum amoueri, sicut Vicarius simplex: præterea simplex Vicarius ea exequitur, quæ ad Episcopum ex officio pertinent, quibus tamen ob plurimas occupationes deseruire non potest; Archidiaconatus verò officium habet ab Episcopi officio separarum, nec potest Episcopus eius officium exercere. Quare cùm huiusmodi Vicariatus ipsius Archidiaconi personæ, & dignitati inhæreat, per Episcopi reuocationem ab eo auelli non potest, Sbroz. *d. tract. lib.3. q.32. num.*14. Narbona *de appellat. à Vicar. ad Episcopum p.1. num.*96. alter Narbona Germanus *d.l.59. gloss.1. num.*16.

37 Quamuis hodie Archidiaconi iurisdictio per consuetudinem sit imminuta, & ad Vicarium Episcopi pertineat, & licèt officium in ministrando Episcopo io collatione Ordinum, & Chrismatis confectione, & aliis similibus retineat, tamen secundùm consuetudinem Ecclesiarum, eius officium attenditur; consuetudo enim per diuersa loca præualet in officiis, *cap. cùm olim, de consuetud. cap. ad hæc, de excessib. Prælator.* Vbi autem cessat consuetudo, ius commune attenditur, vt *in tit. de offic. Archid.* Et casu, quo Archidiaconus de consuetudine esset aliis dignitatibus inferior, prout in aliquibus Ecclesiis est tertia, vel quarta Dignitas, retineat tamen officium ministrandi Episcopo in Sacramentis, iuxta Ritum voiuersalis Ecclesiæ; vt etiam suprà attigimus.

38 Similiter de iure communi Archidiaconus maior est omnibus post Episcopum, & Archipresbyter eius subiacet iurisdictioni *d. cap.1. cap. ad hæc, de offic. Archid. cap.1. de offic Archipresb.* & colligitur ex ordine titulorum *de officio vtriusque, in Decretal.* Barbat. *cons.5. num* 18. *lib.2.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.*111. *num.*80. Axor. *d. part.2. lib.3. cap.15. q.2. & 3.* Cardin. Tusch *d. lit. A. conclus.482. ex num.*11. Petr. Gregor. *d. lib.15. cap.21. num.*16. Valer. Regin. *d lib.30. tract. 3. num* 49. *in princ.* Beltramin. *in annot. ad Gregor. XV. decis* 411. *num.5.* Rota *decis.*144. *p.1. recentiss.* Marcel. Vulpe *in praxi cap.34. num* 12. in boc tamen etiam

39 præualet consuetudo Ecclesiarum, vt Archipresbyter, vel Præpositus, aut alia Dignitas Archidiacono, & aliis Dignitatibus præferatur, quia rationabilis esse potest diuersa in huiusmodi rebus consuetudo propter diuersas causas, vel officia singulis Dignitatibus attributa, Card. Tusch. *dict. lit. A. concl.482. num.*22. & exemplum ponit

40 Alex. *cons.*142. *Viso processu, lib.6.* in ciuitate Paduæ, vbi Archipresbyter præcedit Archidiaconum ex antiqua consuetudine, & sic installat Abbatissas exemptas, & beneficiatos in ciuitate, Archidiaconus verò beneficiatos extra ciuitatem. Quæ quidem consuetudo, cùm sit contra Ius Canonicum, debet esse præscripta per quadraginta annos, aliàs non reuelat, Barbat *cons.5. num.6. vers. præmitto etiam, lib.2.* Cornel. *cons* 155. *col. pen. lib.4.* Bart. *cons.*136. *lib.*1. Crauet. *de antiq. temporum*

rum, §. 1. *in 4. p. num.9.* vbi *num.12. & seqq.* reprobat Aret. *conf.23.* refert Card. Tusch. *d. conf.482. num.24.* vbi *num.25.* cum Alex. *d. conf.142. num.6.* ait tempus vacantis Dignitatis deduci debere, & *num.29.* post Gem. *in cap. pen. num.6. de offic. deleg. lib.6.* dicit quòd eadem est consuetudo in Ecclesia Taurinensi, quæ in Paduana. Ratio autem iu-
41 ris communis cur Archidiaconus Archipresbytero præferatur (cùm alioquin Presbyter Diacono sit superior, *cap. Diacones, cum seqq. 93. dist. cap. statuimus, de maior. & obed.*) quia est Dignitas, & officium, cùm propter ministerium semper Episcopo adhæreat, ac propterea oculus dicatur Episcopi; Archipresbyteri verò officium non est ministrare, cùm Diaconus, non Præsbyter sit minister; sicut ergo Diaconus Presbytero, sic Archidiaconus ministrat Episcopo, ac propterea est supra cæteros maior apud Episcopum, sicut Cardinales apud Romanum Pontificem maiores Episcopis. In aliis verò Dignitatibus Diaconi constituti non debent Presbyteris anteferri, *cap. peruenit, il 1. 93. dist.* nisi auctoritatem gerant Prælati maioris, *cap. fin. ead. dist.* Sed & ipsi Archidiaconi cauere debent iuxta præceptum, *cap. fin. 94. dist.* ne dominari in Sacerdoribus velint, nec in Clericos tyrannidem exercere, quod nec ipsis Episcopis est permissum.

42 Intellige supradictam resolutionem, quatenus habet Archidiaconum præcedere Archipresbyter, vt procedat in administratione, cùm in diuinis Archipresbyter, vt præcedat Archidiacono. gloss. *verb. subesse, vers. sed duas, in cap.1. de officio Archipresbyteri*, Boër. *de auctoritate magni consilij, num.73.* Anton. de Præris *in clypeo Pastoralis officij, cap.637.* Gam. *Lusit. decis.1. num.47.* Menoch. *cons 51. n.56.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.298. num.35.* Hermosil. *ad Gregor. Lopez ad gloss.2. prol. part.5. num.72.* nouissimè Theodos. de Rubeis *in singularib. Rota tom.2. part 4. tit. de pracedent. Protonotar. num.18. pag.488.* Contelor. *de pracedent. n.63.* Ferrus *dict. tract 9.5. num.12.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resol. 556. in 2. edit. & part.4. eiusdem praxis resolut.394. num.1.* Lotter. *d. lib.1. q.16. num. 114.* nisi Archidiaconus sit in Presbyteratus Ordine constitutus, Bero. *cons.22. num.31. lib.1.* Card. Tusch. *d. lit. A. conclus.482. num.16.* Barbat. *cons.5. per tot. lib.2.* Rot. *decis. 244. num 2, cum seqq part.1. recentissim.* Lotter. *dict. lib. 1. q.16. num.115.* Marcel. Vulpe *in praxi cap.34. num.13.* quia tunc cùm sit par etiam in Ordine, & maior in administratione, debet præcedere Archipresbytero, absente Episcopo, in celebratione Missarum, in diebus solemnibus, & aliis relatis in quadam decisione sacræ Congregationis Rituum *in vna Regien 9. Decembris* 1600. cuius meminit Cardin. Tusch. *loco proximè citato*, quæ ita habet. *Censuit sacra Congregatio Archidiaconum Ecclesia, cui prima Dignitas post Pontificalem existit, & Sacerdos nunc est, non quidem ex obligatione, sed ex sua voluntate, & deuotione, in decantatione Missarum in diebus solemnibus, delatione sanctissimi Sacramenti, benedictione candelarum, cinerum, & palmarum, & alys huiusmodi actibus, & functionibus Sacerdotalibus Episcopo absente praferendum esse Archipresbytero, neque allegatam consuetudinem, qua legitimè probata non fuit, eidem Archipresbytero ad excludendum Archidiaconum Sacerdotem, in casu de quo agitur, suffragari*; refert etiam Marc. Anton. Genuens. *in sua praxi Archiepiscopali Neapol. cap.52. in nouissima editione.* & de August. Barbos. de Iure Ecclesi. vniu. illa meminit Marcel. Vulpe *dict. cap.34. num.13 in fine.*

In Metropolitana Ecclesia Barensi quatuor 43
adesse dignitates, nempe Archidiaconum, Archipresbyterum, & duos Primicerios sacræ Rituum Congregationi narratum est, & pro parte Archidiaconi petitum, ad quam ex dictis Dignitatibus semper sanctissimum Sacramentum absente, vel impedito Archiepiscopo in solemni eius festiuitate, & per Octauam in processione deferre, & Missas, ac Vesperas Pontificales cantare diebus in quibus Archiepiscopus, si esset præsens, vel non impeditus, cantaret, necnon Missas, & Vesperas infra annum distribuere. *Eadem sacra Rituum Congregatio, vt sape aliàs in similibus, ita nunc declarauit munia predicta absente, vel impedito Archiepiscopo ad primam Dignitatem, vel ea impedita ad secundum, & successiue ad tertiam, vel quartam, & omnibus Dignitatibus absentibus, vel impeditis ad primum, vel secundum Canonicum pertinere, sub die 19. Ianuarij* 1608. idem fuit decisum *in vna Pisauren. 21. Martij* 1609. *& in Lamacen. 21. Nouembris* 1614. *& in Aretina 30. Ianuarij* 1610. nisi ad alium pertinear absente Episcopo prædictas functiones facere iuxta Ecclesiæ constitutiones, & antiquam, ac immemorabilem eiusdem Ecclesiæ consuetudinem, vt aliàs censuit eadem sacra Congregatio *in vna Iuuenacen. 9. May* 1609.

Idem quoque fuit resolutum in Rota *in vna* 44
Viterbien. celebrationis Missarum 11. Decembis 1609. coram bonæ mem. Cardin. Sacrato, quam decisionem, quia in hac materia singularis est, hic de verbo ad verbum transcribere operæpretium duxi, prout sequitur. *Stante quod modernus Archidiaconus Viterbien. est Sacerdos, dubitani an in celebratione Missarum solemnium absente Episcopo ipse sit praferendus Archipresbytero. Et licèt pro resolutione ad fauorem Archidiaconi sufficere viderentur decisiones sacra Congregationis super Ritibus, qua dabantur, nec Rota contra illas fuisset aliquid vnquam attentatum; nihilominus quia informantes pro Archiepresbytero inculcabant multas iuris conclusiones, quibus instabant satisfieri per decisiones Rotales, iuxta constitutionem Pij IV. ac etiam super hoc porrexerunt Memoralia Sanctissimo, qui iussit fieri iustitiam, Domini examinando quastionem, censuerunt pratensionem Archidiaconi esse iustam, & benè fundatam auctoritate, & ratione. Auctoritate Host.* in cap. 1. num. 5. vers. quid si Archidiaconus, de offic. Archipresb. *quem ibi sequuntur Ioan. And. Archid. Butr. & alij passim. Et vanitas dicebatur dicere quòd* Host. *non loquatur de celebratione Missarum, sed de simplici pracedentia, in quibus ponit regulam Officij celebrationis Missarum ad fauorem Archipresbyteri, & postea format quastionem, quid si Archidiaconus esset Sacerdos, & tunc dicit quòd Archiepresbyterei cedere debet, quod est intelligendum retentis eisdem terminis, & vt exceptio sit de regula, & sic vt cedat quoad celebrationem Missarum; & facit quia distinctio an sit Sacerdos, vel ne minimè erat necessaria quoad pracedentiam, cùm nemo sit qui nesciat pracedentiam deberi per Archipresbyterum Archidiacono, & ita post Hostiensem intelligunt Bero* cons.22. num. 31. lib.1. *Card. Tusch.* in dict. verb. Archidiaconus, conclus.482. num. 15. *Eandem conclusionem ad fauorem Archidiaconi firmat gloss.* in cap. Pontifices, ver. quæ licita, *iuncta gloss.* in ver. quæ Sacerdotea 7. quæst 1. *& ne videretur oblita, casus, in quo adesset Dignitas Archipresbyteralis, allegat text.* in cap. perlectis, 25. dist. *vbi de*

Archipresbytero, & illius officio sit particularis mentio. Ratio etiam non videtur deficere pro Archidiacono, quippè quia ipse simpliciter loquendo est dignior & eminentior Archipresbytero, & ob hanc rationem illi in Ecclesia & extra præcedere debet, vt admittunt omnes in dict. cap. 1. & latius prosequitur Barbat. cons. 5. lib. 2. per tot. Conueniens igitur videtur maiestati sanctiss. Sacramenti, & decentiæ Ecclesiæ, vt per digniorem celebretur, nisi aliàs obstet defectus Ordinum.

45 Non obstat, quòd hoc minus specialiter reperiatur demandatum Archipresbytero, d. cap. 1. vers. in Episcopi absentia, quia non propterea prohibetur Archidiacono, si ex aliis iuris regulis potest ad illum spectare; & non est nouum in iure, quod idem officium pluribus competat, ordinatiuè tamen, itaut vnus alteri præferatur, vt in terminis celebrationis Missarum prosequitur Bero. consuet. 22. num. 23. cum pluribus seqq. lib. 1. Non etiam obstat, quòd celebratio Missarum sit de ijs, quæ spectant ad Ordines, & in istis Archipresbyter dicatur maior Archidiacono; gloss. Hostiens. & alij, in dict. cap. 1. quia Doctores loquuntur cum præsupposito quòd Archidiaconus sit qualis necessitas illius Dignitatis illum expostulat, hoc est simplex Diaconus, non enim ex necessitate tenetur suscipere Sacerdotium, cap. gesta, cap. vbi, 74. dist. cum concord. secus si fiat Sacerdos, quia tunc respectu Ordinis non est amplius maior, sed par, vt benè se ipsum declarat Host. in d. cap. 1. num. 5. vers. cùm sit par in Ordine, quem alij sequuntur. Et facit, quia ordo sacerdotalis non inest dignitati, sed personæ, in cuius anima imprimitur character, & licèt vna Dignitas requirat personam maioris Ordinis, quàm altera, non propterea loquendo propriè dici potest, quod vna Dignitas sit Ordine Sacro maior, quam altera. Atque hinc corruit aliud fundamentum quòd qualitas Sacerdotis sit accidentalis, cùm illam ex necessitate suæ Dignitatis non teneatur suscipere, proinde non sit attendenda, adnotata in l. qui habent, ff. de tutel. quia Ordo sacer, si verè attendantur personæ, vtrique inest, si considerentur solæ Dignitates, nullo modo eis inest accidentaliter. Vnde cum in hoc sint pares, illa debet præferri, quæ in cæteris est dignior, per præallegata, & ita conclusum fuit. Hactenus Rota, quæ repetitur impressa inter recentissim. part. 1. decis. 144.

46 Sed poterit dubitari, an impedito, seu nolente Episcopo Missas Pontificales per se ipsum celebrare, possit id munus alter ibi beneuiso pro debito voluntatis demandare? In quo dubio sacra Rituum Congregatio in vna Algaren. sub die 20. Februarij 1601. censuit non posse in præiudicium primæ Dignitatis, ad quam spectat, & in Puteolana præeminentiarum sub die 9. Decembris 1617.
47 & in Meliten. 4. Aprilis 1615. Nec ipsa prima Dignitas pro libito in locum suum alium sibi beneuisum Canonicum, aut Dignitatem substituere poterit, sed in eo munere proximorem Dignitatem succedere, & deficientium vices ab aliis immediatè succedentibus debere declarauit eadem sacra Rituum Congregatio in vna Adrien. eodem die, & anno; & in vna ciuitatis Castellanæ oppidi Arignani, sub die 22. Ianuarij 1618. & in alia Adrien. etiam 22. Ianuarij 1618. iunctis per me ad-
48 ductis infrà cap. 31. Quamuis ipsa prima Dignitas sit coadiutor cum futura successione, quia adhuc ex forma litterarum coadiutoriæ ad eum spectabit, absente coadiuto, illas functiones, actus, & iurisdictiones facere & exercere in omnibus, quas faceret ipse coadiutus si præsens esset, vt declarauit eadem S. Congreg. in vna Paduana 14. Februarij 1615.

Verùm quando de eadem Cathedrali concur- 49
reret in funeralibus Archidiaconus, qui est prima Dignitas, & Archipresbyter, qui est secunda, & cui incumbit cura animarum, & defert stolam, quique in Ecclesia dum facit officium præcedit, an debeat etiam in via præcedere, nulla probata ex alterius parte consuetudine: Sacra Rituum Congreg. in vna nullius sub Troiana sub die 4. May 1613. declarauit dandam esse præcedentiam Archipresbytero ratione stolæ, refert Iul. Lauor. var. lucub. tom. 1. tit. 2. cap. 3. num 211.

Archidiaconus, si sit prima Dignitas, debet 50
exercere officium Presbyteri assistentis cum pluuiali Episcopo celebranti iuxta formam Cæremonialis, illique Candelam, & Palmam benedictam ministrare, si sit in Sacerdotali Ordine constitutus, ead. S. Rituum Congreg. in vna Reatina 10. Ianuarij 1609. vbi etiam quòd recusans cogendus est pœnis & censuris, & in Brixien. 28.
May 1616. Et dum in assistentia est apud Episcu- 51
pum, intelligitur præsens in Choro tam in Ecclesia Cathedrali, quàm in alia, vt in vna Camerinen. 15. Martij 1608.

Archidiaconus, qui sustinet Baculum Episcopi 52
dum celebrat solemniter, thurificandus est immediatè post Diaconos assistentes, vt censuit eadem sacra Rituum Congreg. in vna Brachtren. 28. Aprilis 1607. quamuis sit primus Archidiaconus, & alias prærogatiuas habeat, in eadem 19. Ianuarij 1608.

Archidiaconus, qui sit ex priuilegio Protono- 53
tarius, non lucratur fructus, & distributiones sui Archidiaconatus, si cum habitu Protonotarij in Ecclesia, Choro, & Processionibus, ac diuinis Officiis assistat, & si voluerit in sua Ecclesia vti habitu Protonotarij, reputatur tanquam extraneus, & ei locus assignandus est, non inter Di-
gnitates, & Canonicos, sed post Abbates. Et 54
non potest in publicis functionibus in assistentia Episcopi, ac aliis actibus sibi tanquam Archidiacono competentibus, vt habitu Protonotarij, sed suo habitu Canonicali, vt censuit eadem sacra Rituum Congregatio in vna Asculana in Apulia 6. Martij 1610.

Et licet Archidiacono solita sedes in Choro 55
adimi non possit, attamen Vicarius Episcopi illum tam in Choro, quàm vbilibet præcedere debet, vt declarauit sacra Congregatio Cardinalium, negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum in vna Theatina 6. Iuly 1618. & sentiunt Ioan. de Annono sing. 28. Seraph. decis. 639. n. 10. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verb. Vicarius, §. 15. nouissimè Mich. Ferrus de præcedent. Eccles. q. 5. num. 8. vbi num. 9. distinguit, quicquid contrarium teneat Menoch. cons.
51. & cons. 257. à num. 1. nam Vicarius generalis 56
absente Episcopo debet habere primum locum super omnes Dignitates, & Canonicos, non obstante consuetudine, aliisque in contrarium, sicut censuit sacra Rituum Congregatio in vna Andrien. 7. Augusti 1610. & in alia Ferrarien. 20. Decemb. 1614. & in Meliten. 13. Iuly 1619. vbi quòd præcedit Capitulo, & Clero.

Vicarius verò foraneus ratione sui officij nul- 57
lam habet præcedentiam in Choro, sessionibus, processionibus, & aliis actibus, & functionibus Ecclesiasticis supra Archidiaconum, seu Archipresbyterum, & alios Presbyteros ipso Vicario antiquiores, & digniores, sed debet Vicarius stare, sede-

re-

re, & incedere, in loco ſuæ receptionis, & dignitatis, ac ſi non eſſet Vicarius tam cum cotta, quàm ſine illa, non obſtante quacunque ordinatione Epiſcopi in contrarium, prætetquam in congregationibus, quæ ſingulis menſibus de mandato Epiſcopi fiunt, in quibus tanquam Epiſcopi delegatus præcedere debet omnibus, non tamen in proceſſionibus, Miſſis, & aliis, quæ fiunt ante Congregationem, ita declarauit ſæpiſſimè eadem ſacra Rituum Congregatio *in Brunduſin.* 17. *Nouembris* 1600. *Marſien.* 11. *Aprilis* 1601. *Regien.* 2. *Martij* 1602. *Tropien.* 25. *Ianuarij* 1603. *Neocaſtren.* 13. *Aprilis* 1607. *Licen.* 16. *Octobris* 1604. *Tranen.* 29. *Ianuarij*, & 24. *Septembris* 1605. *Vmbriaticen.* 21. *Februarij* 1606. *Algaren.* 17. *Nouembris* 1607. *Nucerin.* 25. *Iunij* 1611. *Leotin.* 7. *Iulij* 1612. *Hydruntin. Soleti* 2. *Martij* 1613. *Licien.* 15. *Frebruarij* 1614. *Mediolanen. Corbetta* 3. *Nouembris* 1616. *Compſan terra Auletta* 12. *Martij* 1618. *Meſſacen. terra Caſtri* 7. *Septembris* 1618. *Spoletanen. terra Caſcia* 13. *Martij* 1619. *Meſſanen. terra Nugara eadem die*, *S Seueri oppidi turris maioris* 20. *Aprilis* 1619. *Meſſanen. Caſtri Regalis* 28. *Septembris* 1619. *Syracuſana* 12. *Auguſti* 1620. *Muren.* 30. *Martij* 1612. *Salernit.* 27. *Martij* 1618. & *Neritonen.* 12. *Decembris* 1619.

58 De dignitate, officio, & iuriſdictione Archidiaconi, qui plura ſcire cupit, legat *l.* 4. *tit.* 7. *p.* 1. Lancel. Conrad. *in templo omnium iudic. lib.* 2. *cap* 8. Guillelm. Durand. *in ſpeculo iuris lib.* 4. *ſub tit. de officio Archid.* Sarmien. *lib.* 3 *ſelect. cap.* 15. Grammat. *deciſ.* 64. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 1. & 2. *verb. Archidiaconus*, Læl. Zech. *de Republ. Eccleſ. tit.* 24. *num.* 13. *cum ſeqq.* Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris lib.* 25. *cap.* 20. Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immunit. lib.* 3. *cap.* 3. Azor *inſtit moral. p.* 2 *lib* 3 *cap.* 14. Fr. Hieron. Roman. *de Republ. Chriſtiana*, *lib.* 3. *cap.* 10. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ p.* 5. *collect.* 1618. Card. Tuſch. *num.* 1. *lit. A. concl.* 482. Nicol. Garc. *de benef part.* 7. *cap.* 7. *num.* 56. *cum ſeqq.* Galganet. *de iure publico lib.* 3. *tit.* 21. Sebaſt. Cæſ. *de Eccleſ. hierarchia p.* 3. *diſput.* 12. §. 1. *de Archid.* Sbroz. *de offic. Vicarij, lib.* 1. *q.* 3. *à num.* 16. & *lib.* 2. *q.* 25. *per tot.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib.* 2. *q.* 1. *num* 84 & 85. Anton. Fabric *in praxi Eccleſ. benef tit. de benef. cum Dignitate, perſonatu, & offic à num.* 25. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30 *tract.* 1. *cap.* 3. *num.* 49 in nouiſſimè Michaël. Ferr. *in tract. de precedent. Eccleſiaſt. q.* 5. *per tot.* nouiſſimè Didac. Narbona *in tract. de ætate ad omnes humanos actus req. ann.* 15. *q.* 61. Machado *en ſu perfetto Confeſſor tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 4. *tract.* 7. *docum.* 5.

CAPVT XXV.

De Archipreſbytero.

SVMMARIVM.

1 *Archipresbyter poſt Archidiaconum habet dignitatem, & num.* 4.
2 *Archipresbyter dicitur quaſi Presbyterorum primus, ſiue perfectus.*
3 *Archipresbyter vocatur Decanus Prebyterorum.*
5 *Archipresbyter eſt duplex, vnus vrbanus, & alius ruralis.*
6 *Vrbanus Archipresbyter eſt qui in Vrbe degens, dignitati præeſt in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia.*

Auguſt. Barboſ. de Iure Eccleſ. vniu.

7 *Ruralis, vel foraneus Archipresbyter eſt qui ruri Eccleſiæ præeſt Parochiali ſeu Plebana.*
8 *Decanus ſolet appellari omnis ille, qui alicuius ordinis primus eſt*
9 *Officium Archipresbyteri ciuitatis in Cathedrali Eccleſia quod ſit de iure communi, oſtenditur.*
10 *Miſſas diſtribuit inter Dignitates, & Canonicos Archipresbyter, non ſemper vni, ſed ſucceſſiuè per Ordinem.*
11 *Archipresbyter ſi non potuerit, vel noluerit celebrare Miſſas ſibi incumbentes, non poteſt pro ſuo arbitrio eas alteri delegare, ſed aliæ dignitates, & Canonici per ordinem ſubintrant in eius locum.*
12 *Archipresbyter non debet ſe intromittere in regimine chori, quod ad ſolum Cantorem pertinet.*
13 *Archipresbyter quamuis ſit prima dignitas in choro, debet tamen cedere primum, ac digniorem locum celebranti.*
14 *Archipresbyter quomodo dicatur* in c. 2. de offic. Archipr. *Sacerdotibus Cardinalibus præeſſe, oſtenditur.*
15 *Epiſcopo ſolemniter celebranti aſſiſtit Archipreſbyter, & Sacerdotibus tunc præcipit, vt ſacris ſe veſtibus induant.*
16 *Pœnitentes in feria quarta Cinerum ab Eccleſia expellit Archipresbyter, & feria quinta in Cœna cùm reconciliantur, Epiſcopo repræſentat.*
17 *Fontes benedicit Archipresbyter, & Pœnitentiam, aliaque Sacramenta pro Epiſcopo eo infirmo, vel abſente miniſtrat.*
18 *Archipresbyter eſt quaſi parochialis Sacerdos omnium poſt Epiſcopum, videlicet in adminiſtratione Sacramentorum.*
19 *Cathedralis dicitur Parochia totius ciuitatis, vel diœceſis.*
20 *Archipresbyter omnibus de Diœceſi Sacramenta adminiſtrare poteſt.*
21 *Confeſſiones omnium de Diœceſi audit Archipreſbyter, & abſoluit, præterquam à caſibus Epiſcopo reſeruatis.*
22 *Pœnitentes ſolemniter Epiſcopo inconſulto non abſoluit, vel reconciliat Archipresbyter.*
23 *Pœnitentiarius hodie in ſingulis Cathedralibus decreto Concilij Trid. inſtitui iubetur ad Confeſſiones pro Epiſcopo audiendas.*
24 *Vicarius natus Epiſcopi quoad ſpiritualia dicitur Archipresbyter.*
25 *Iuriſdictio & aliorum cura Archipresbytero incumbens per contrariam conſuetudinem hodie ſublata videtur.*
26 *Officium Archipresbyteri hodie ſecundùm conſuetudinem Eccleſiarum attenditur.*
27 *Archipresbyter ruralis eam habet auctoritatem propter Parochiale officium, quam ei Epiſcopus dare voluerit.*
28 *Archipresbyteri officium non omnis Plebanus habet, ſed is tantùm, quem Epiſcopus ſtatuerit.*
29 *Archipresbyteri præferendi ſunt in proceſſionibus Vicarijs Parochialium Eccleſiarum.*
30 *Vicarius non dicitur poſſidere nomine proprio, ſed eius a quo deputatur.*
31 *Archipresbytero ratione ſtolæ debetur præcedentia*
32 *Deciſio ſacræ Rotæ Romanæ refertur.*
33 *Archipresbyter nullam habet iudicialem iuriſ-*

dictionem in suo Archipresbyteratu, sed omnia debet referre Episcopo, nec aliquid contra eius decreta ordinare potest.

34 *Archipresbyter in Parochianos non habet iurisdictionem fori contentiosi, sed tantùm pœnitentialis.*

35 *Archipresbyter non potest inobedientes coercere, atque pœnam iniungere, sed omnia debet Episcopo denuntiare ad effectum, vt contra eos, prout ipsi visum fuerit, procedat.*

36 *Archipresbyter potest amicabiliter, & non per viam iuris iurgia inter Sacerdotes, & Clericos orta in sua Ecclesia componere.*

37 *Archipresbyter minora, seu minima, quæ expedirì possunt absque figura iudicij, per se ipsum determinare potest.*

38 *Doctores referuntur de Dignitate, officio, & potestate Archipresbyteri agentes.*

1 RCHIPRESBYTER post Archi-
diaconum primam habet dignita-
tem, vt probat text. *in c. vlt. de offic.*
Archipr. & dignitatem sonat iu-
re communi attento, vt suprà dictum
est *cap. 4. n. 5. & 6.* & *ibi* citatis addo Rot. *decis.* 683.
num 2. p. 1. recentissim. & sic est maior, & dignior
Cantore, Greg. XV. *decis.* 485 *n* 2. Vnde quemad-
modum inter Episcopos Episcoporum primus
siue antiquissimus dici cœpit Archiepiscopus, &
inter Diaconos primus, siue cæteris antiquior di-
ctus est Archidiaconus, ita primus Presbytero-
2 rum Archipresbyter vocatur, quasi Presbyterorum
primus, siue præfectus, Petr. Greg. *syntagm. iuris p.* 5.
lib. 15. *cap.* 21. *n.* 1. vbi ait quòd à Presbyteri nomi-
ne Archipresbyter dicitur, qui Sacerdotibus, seu
Presbyteris certis quibusdam de causis præponi-
tur. Mart. *in votis nouiss. decis. voto 77. num. fin.* Regi-
3 nald. *in praxi lib.* 30. *tract.* 3. *n.* 49 *vers.* 6. ideo voca-
tur Decanus Presbyterorum, à Rot. *decis* 533. *n.* 2.
4 *d. p.* 2. & olim sicut post Episcopum Archidiaco-
nus honore, dignitate, & iurisdictione primus
erat, sic post Archidiaconum proximus est Archi-
presbyter, vnde & post *tit. de offic. Archidiaconi,*
proximè sequitur *tit. de Offic. Archipresbyteri.* Ita
Azor. *instit moral. p.* 5. *lib.* 3. *cap.* 15. *q.* 1. Sebast. Cæsar
nobilis Lusitanus *in doctissima sua relectione de Ec-*
clesiast hierarch p. 3 *disp.* 12. §. 2. *n.* 1. Anton. Fabric.
in praxi benef tit de benef. cum Dignitate, n. 10.

5 Est autem duplex Archipresbyter, vnus vrba-
6 nus, & alius ruralis, seu foraneus; vrbanus est, qui
in vrbe degens dignitati præest in Cathedrali, vel
7 Collegiata Ecclesia; ruralis verò, vel foraneus,
qui ruri Ecclesiæ præest Parochiali, seu pleba-
niæ, *cap. si in plebibus,* 63. *dist.* nouissimè Mich. Fer-
8 tus *in tract de precedent. q.* 6. *num.* 1. & hic propriè
videtur dici Decanus *in cap. ad hæc, in fine, de offic.*
Archid. non quòd necessariò decem præesse de-
beat, sed quia facta translatione à perfectione
denarij numeri Decanus solet appellari omnis
ille, qui alicuius Ordinis primus, & præcipuus
est, Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib.* 15. *cap.* 21.
num. 13. Sebast. Cæsar *d.* §. 2. *num.* 9. Valer. Regi-
nald. *citato loco.*

9 Officium Archipresbyteri ciuitatis in Cathe-
drali Ecclesia de iure quidem communi est primò
curare, vt cæteri Sacerdotes diuina officia, & Mis-
sas ritè celebrent, & eorum vitæ, & moribus ac
correctioni post Episcopum præest, sicut Archi-
diaconus cæteris Clericis, & eorum necessitati-
bus prouidet, *cap. perlectis, vers. Archipresbyter,*
25. *dist. cap.* 1. 2. & 3. *de offic. Archipresb.* Azor. *dict.*
cap. 25. *quæst.* 3. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.*
lib. 30. *tract.* 3. *cap.* 3. *n.* 49. *vers. sexta.* Ascan. Tambur.
de iure Abbatum tom. 1. *disp.* 25. *q.* 4. *num* 3. Michaël
Fertus *d. q.* 6. *num.* 1. Galganet. *de iure public. lib.* 3.
tit. 22. *à num.* 3. Sebast. Cæsar *d.* §. 2. *n.* 5. & Missas 10
distribuit inter Dignitates, & Canonicos, non
semper vni, sed successiuè per ordinem, nempe so-
lemniores inter Dignitates, & solemnes inter Ca-
nonicos, seruata eorum prærogatiua, vt omnes
honorentur, prout censuit sacra Rituum Congr.
in vna Tarentina Cyptaliarum 27. *Februarij* 1610.
& *in eadem Tarentin. Cyptaliarum* 24. *Octobr.* 1609.
fuit resolutum Archipresbyterum ius distribuen- 11
di Missas ipso impedito secundæ Dignitati, defi-
cientibus Dignitatibus primo Canonico, & sic
per Ordinem successiuè; vnde si ipse non potue-
rit, vel noluerit celebrare, non potest suo arbitrio
Missas alteri delegare, sed Dignitates, & Canoni-
ci per Ordinem subintrare eius locum, vt suprà
dictum est, ita *d. Tarentin.* 3. *Septembris* 1065. vbi 12
etiam fuit dictum quòd non debet se intromitte-
re in regimine Chori, quod ad solum Cantorem
pertinet; & quamuis sit prima Dignitas in Choro,
debet tamen cedere primum, ad digniorem locum 13
celebranti, eadem sacra Rituum Congregatio *in*
vna Arboren. in Sardinia 27. *Iulij* 1601.

Archipresbyterum etiam Sacerdotibus Cardi- 14
nalibus præesse, & eorum ministerium, & vitam
prouidere, ait Leo Pont. *in cap.* 2. *de offic. Archipr.*
quod ad Sacerdotes principales referendum esse
explicat *ibi* gloss. Sed qui sint isti principales, seu
Cardinales Sacerdotes, qui Archipresbyteris sub-
sunt, non dicit, ideo reiectis latè traditis per
Quintanad. *Ecclesiast. lib.* 4. *ex num.* 41. non malè,
vt ipse credit, explicat Duaren. *de Sacram. Eccles.*
minist. lib. 1. *cap.* 8. & 13. dum interpretatur loqui
Pontificem de Canonicis Ecclesiæ Cathedralis,
qui cum Episcopo rem diuinam faciunt, atque
vnum corpus constituunt, & in hunc sensum di-
cuntur Cardinales Sacerdotes tanquam princi-
pales, eò maximè, quia text. ille agit de illis, qui
per singulas horas solemne agere debent officium
per totum anni cursum, quod Canonicis incum-
bit Cathedralium, & de his magis agere videtur
dictus text. à Quintanad. *citato loco* relatos *in cap.*
fraternitatem, 71. *dist.* ibi, *Ecclesia tua Deo propitio*
constituere Cardinalem, alloquitur enim *ibi* Grego-
rius Episcopum Neapolitanum, & in eiusdem
Ecclesia iubet constitui Gratianum Diaconum
Cardinalem, quod ad Parochos adæquare, & pro-
priè referri non potest.

Secundò, Episcopo solemniter celebranti assi- 15
stere, & Sacerdotibus tunc præcipere, vt sacris se
vestibus induant, & quomodo ad Missam proce-
dere debeant, *cap. officium, de offic. Archipresb.* Azor.
d. cap. 15. *q.* 3. & absente, vel infirmo Episcopo ad
vicem eius Missarum solemnia, & diuina Officia
celebrare, *d. cap perlectis, cap.* 1. & 2. *de offic. Archipr.*
cap. Pontifices, & *ibi* gloss. 7. *q.* 1.

Tertiò, feria quarta Cinerum cùm pœnitentes 16
ab Ecclesia expelluntur, eorum capitibus cineres
imponere; item feria quinta in Cœna Domini
cùm reconciliantur in ingressu Ecclesiæ, eos Epi-
scopo repræsentare, Pont. Rom. *p* 2. *tit. de expuls.*
publ. pœnit. feria quarta Cinerum, pag. 543. Castald.
in praxi Ceremon lib. 1. *sect.* 8 *cap.* 7. *num.* 5.

Quartò, in absentia Episcopi, vel ipso infirmo 17
fontes benedicere, & Pœnitentiam, aliaque Sacra-
menta pro ipso Episcopo ministrare, *d. c.* 5. *de offic.*

Archipr

Archipr. & ipsi specialiter cura incumbit in communicatione Corporis & Sanguinis Domini, *dict. cap Officium*, iuncta gloss. *eod. tit.* Azor *d. cap. 15. q. 3.*
Et denique sicut Archidiaconus Episcopo in his, quæ ad ministri officium pertinent, ex officio adiuuat, ita Archipresbyter in his, quæ ad munus Sacerdotis spectant, eidem inseruit, *cap. 1. 2. & 3.*
18 *eod. tit.* & est quasi Parochialis Sacerdos omnium post Episcopum, in administratione videlicet Sacramentorum, *cap. in capite*, 50. *dist. d. cap. Officium*, vbi gloss. *verb a foris*.
19 Dignitate enim præest, & habet curam animarum in Cathedrali, quæ Parochia totius ciuitatis, & diœcesis dicitur, Vbald. *p. 1. cap. 1. num. 5.* Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 27. num. 24. & seq.* Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 2. cap. 11. num. 64.* Piasec. *in praxi Episc. part. 2. cap. 3. num. 24. vers. circa festum.* Card. *in Clem. Dudum, §. verum, de sepult.* quem refert Bellet *disquisit. clerical part. 1. tit. de bonis Cleric. §. 3.*
20 *num. 43.* Nam & ipse omnibus de diœcesi Sacramenta ministrat, gloss. *verb. subdito, in cap. 2. de pœnit. lib. 6.* Ant. Cuch. *lib. 4. inst. maior. tit. 4. num. 168.* Sanch. *de matrim. lib. 3. disp. 27. num. 1.* Galez. *in margarita casuum Conscientiæ, verb. Sacramentum 2.* ac proinde Confessiones omnium de diœcesi audit,
21 & absoluit, ac pœnitentias iniungit, *d. cap. officium*, Azor. *d. cap. 15. q. 8. vers. quare*, Sbroz. *de offic. Vicar. lib. 2. cap. 14. num. 2.* Oldrad. *cons. 230. num. 2. in fine*, præterquam in casibus Episcopo reseruatis siue ipsius auctoritate, secundum Host. & Ioann. Andr. *in cap. si Episcopus, de pœnit. & remiss. in 6.* Syluest. *in sum. verb. Archipresbyter, q. 2. d. cap. 15.*
22 *q. 8.* Nec solemniter pœnitentes eo inconsulto absoluit, vel reconciliat, gloss. per text. ibi *in d. cap. officium, cap. 2. eod. tit.* Sed hodie ex decreto Concilij Trident. *sess. 24. de reform. cap. 8. vers. pœnitentia-*
23 *rius*, proprius Pœnitentiarius in singulis Cathedralibus institui iubetur ad Confessiones pro Episcopo audiendas, de quo multa videbis apud Salaz. de Mandoça *in libello de institut. Canonicatus Pœnitentiariæ*, Nicol. Garc. *de benef. p. 5. cap. 4. num. 140. cum multis seqq.* Nouarr. *in fin. Canon. conclus. 17.* & plures alios per me citatos *de offic. & potest. Episc. part. 3. allegat. 55.*
24 Et quoad supradicta spiritualia dicitur Archipresbyter Vicarius natus Episcopi, gloss. *verb. suo subdito, in d. cap. 12. de pœnit. & remiss. lib. 6.* Bald. *cons. 161. Casus super quo, num. 11. lib. 2.* Card. Tusch. *tom. 1. litt. A conclus. 485. num. 2.* Bero. *in rub. de off. deleg. num. 9. & consil. 12. num. 5. volum. 1.* Decian. *resp. 16. num. 20. vol. 2.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p. 1. cap. 10. num. 2. vers. sexta*, Sbroz. *de offic. Vicarij, lib. 11. q. 3. num. 18. & lib. 2. q. 14. num. 2.* Azor. *d. cap. 15. q. 4. vers. alter vero*, Monet. *de distribut. quotid. p. 2. q. 1. num. 26. vers. ratio*, Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcop. p. 1. num. 22.* & Ordinaria à lege ratione Officij, & Dignitatis sibi tributa fruitur iurisdictione, gloss. *verb referant, in cap. vlt. de offic. Archip.* Azor. *d. cap. 15 quæst. 6.* Narbona *d. part. 1. num. 30.* Monet. *d. q. 1. num. 26, in fine.*
25 Verùm in his omnibus Archipresbyteri iurisdictio imminuta videtur, quæ ad Vicarium nunc Episcopi spectat, & sic iurisdictionem, & aliorum curam Archipresbytero incumbentem per contrariam consuetudinem hodiè sublatam videri refert Monet. *dict. quæst. 1. num 28.* vt de Archidiacono diximus, & secundùm consuetudi-
26 nem Ecclesiarum, eius Officium attenditur, quia generaliter in hac materia exaudiendam esse consuetudinem firmarunt Host. *in fine sum. d. titul. de offic. Archipresbyt.* Rot. *decis. 1. de præbend. in nouis*, Boër. *decis. 286. num. 5.* Nicol. Garc. *de benef. p. 3. cap. 4. num. 26. & part. 5. cap. 1. num. 256. cum seqq.* quamuis à iure communi id retinere videatur quòd Episcopo celebranti assistat, & fontes consecret, & similia Sacramentalia exequatur, Pont. Roman. & Castald. *citatis locis.*
Archipresbyter ruralis eam habet auctoritatem, præter Parochiale Officium, quam ei Episcopus dare voluerit, vide *cap. cum ab Ecclesiarum, de offic. Ordin.* & in Concil. Trident. *sess. 5. de reformat. cap. 2.* salubriter dispositum, vt Archipresbyteri, & alij curam animarum habentes diebus saltem Dominicis, & festiuis solemnibus plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant, salutaribus verbis docendo ea quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciandoque eis cum breuitate, & facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes quas sectari oporteat. De iure autem communi, de quo *in cap. fin. de offic. Archipr.* præest plebibus, vt scilicet non solùm imperiti vulgi solicitudinem gerat, verùm etiam Presbyterorum, qui per minores Ecclesias habitant, & qua vnusquisque industria diuinum opus exerceat, Episcopo suo denunciet, nihil autem eo inconsulto, nec contra eius decreta facere debet, ita Duaren. *de sacris Ecclesiæ minist. lib. 1. cap. 8.* Petr. Greg. *d. lib. 15. cap. 21. num. 14.* Azor. *d. cap. 15. q. 4. vers. alter*, Sebast. Cæsar. *d. §. 2. num. 2.* Valer. Reginald. *d. lib. 30. tract. 3. n. 49. vers. sexta.* 27
Vnde non omnis Plebanus habet huiusmodi Archipresbyteri officium, sed is tantùm, quem Episcopus statuerit; & hi vocari solent Visitatores, aut Vicarij foranei, quorum opera Episcopus in tota vtitur Diœcesi, *cap. vlt. de offic. Archipresbyt.* Sunt autem Archipresbyteri præferendi 28
in Processionibus Vicariis Parochialium, vt censuit Rot. *decis. 326. Fuit conclusum, part. 2. diuers.* 29
ex eo, quia nomen Archipresbyteratus de iure sonat dignitatem, Rot. *decis 9. de præbend. in nouis, & decis. 1. de offic. Archipresbyt. in antiq.* Vicarius 30
verò non dicitur possidere nomine proprio, sed eius, à quo deputatur, Vitalin. *in Clem. vnic. n. 22. & 23. de officio Vicarij*, Lap. *alleg. 2. num. 7. vers. secus in temporalibus*; & potentius est ius, quod quis habet iure propriu, quàm alieno. Ias. *in l. more, num. 4. de iurisdict. omn. iudic* quem citat Theodos. de Rubeis *in singul. ex Sac. Rota Roman. decisionibus selectis p. 1. circa decis* Lancell *pag. 343.* vbi *pag. 348.* refert *in vna Pampilonen. antelationum 10. May 1577. coram Card. Lancell. sen.* fuisse dictum, quòd sicut Archipresbyter debet præferri Vicario Parochialis, ita etiam illi est præferendus Clerus dicti Archipresbyteratus. Et Archipresbytero ratione stolæ deberi præcedentiam, censuit sacra Rituum 31
Congreg. *in nullius 13. May 1612.*
Quam autem habeat iurisdictionem Archipresbyter in suos Parochianos, Clericos, & Sacerdotes nullibi meliùs explicatur, quàm in *vna Muranen. officij Archipresbyteratus 11. Decembris 1598.* coram Litta, impressa per Farin. *post lib. 2. consil. decis. 129.* cuius tenor talis est; *Stante resolutione facta in hac causa sub die 15. Iunij proximi præteriti, quòd tam Archiepiscopo, quàm Archipresbytero dandum sit mandatum de manutenendo, in ijs tamen, quæ vnicuique competunt tam ex dispositione iuris communis, quàm Conc. Trid. hinc descendendo ad particularia nondum decisa dubitatum fuit, an* 32

circa infrà scripta tria capita esset ita fundata intentio ipsius Archypresbyteri contra Archiepiscopum, vt ei dari debeat mandatum de manutenendo.

33 *Primum caput est, an possit sumere informationes, super Matrimonijs à forensibus contrahendis, & illas transmittere Ordinario pro gratia obtinenda, iuxta dispositionem Concilij Trident.* cap. 7. sess. 24. de reformat. Matrimon. *circa quod fuit resolutum Archipresbyterum posse quidem in executionem dicti Conc. Trid. sumere informationes super Matrimonijs à forensibus indistinctè, iuxta declarationem Illustriss. interpretum eiusdem Concilij, de qua* in sum. Archiepiscop num. 5. *& vlterius intelligendo de informatione assumenda extraiudicialiter, & non in figura iudicij, nec cum receptione testium formaliter, cùm ista fieri non possint absque iurisdictione, quam Archypresbyter ipse non habet, cùm eius effectus sit omnia referre ad Episcopum, nec aliquid contra eius decreta ordinare, vt dixit text.* in cap. fin. in fine, de offic. Archipresb. *vbi expressè Abb.* sub num. 1. vers. quæ-
34 to, an sit Archipresb. *Tamen non posse procedere contra quemquam in figura iudicij; & facit quia Archipresbyter non habet iurisdictionem fori contentiosi in Parochianos, sed tantùm fori pœnitentialis, vt tenet Petrus de Perus.* in tract. de vnion. Eccles. cap. 7. num. 3. *Card.* in Clem. 1. q. 1. & 7. de præb. *vbi etiam Imol.* num. 7. *hoc notat.*

35 *Secundum caput est, an possit sibi inobedientes in eius officio coërcere, eisque pœnam iniungere? Circa quod fuit resolutum eum non posse inobedientes in eius officio coercere, nec pœnam eis iniungere, cùm corrigere, & imponere pœnas absque iurisdictione esse non possit, quam Archipresbyter non habet, licèt habeat facultatem eos amouendi, vt munera eis iniungenda præstent, & facienda suo loco, & tempore faciant, prout decet; in casu inobedientia habent facultatem referendi omnia Episcopo ad effectum, vt contra eosdem, prout illi visum fuerit expedire, procedat; ita notat Anchar.* in d. Clem 1. in fine, *& alij Canonistæ* in cap. 1. & 3. de offic. Archipresb.

36 *Tertium caput est, an possit iurgia inter Sacerdotes, & Clericos orta in sua Ecclesia componere, & excitantem clamorem in Choro, vel Sacrario punire? Circa quod Domini dixerunt eum posse amicabiliter, & prout decet bono Religioso, iurgia inter Sacerdotes, & Clericos orta in sua Ecclesia componere; sed non per viam iuris, excitantes autem clamorem, vel discordias seminantes in Choro, vel in Sacrario posse quidem admonere, vt à prædictis desistant, sed non propterea eos punire posse, cùm, vt dictum est, ius coercendi, & puniendi præsupponat iurisdictionem fori contentiosi, quam non habere Archipresbyterum ex supra dictis liquet.*

37 *Nec supradictis obstare dixerunt Domini quòd Archipresbyter minora, seu minima per seipsum determinare possit, absque eo quòd referat Episcopo, vt dicit gloss.* in d cap fin in verb. referre, in fine, de offic. Archipresbyt. *cuius dictum sequitur Abb.* in vers. obliu. *quia intelligi debet de his minoribus, seu minimis, quæ determinare possit absque figura iudicij, vel in figura iudicij, secundum tamen ordinem ipsius Episcopi, vt declarant addentes ad dictam gloss. & probant tamen verba finalia dicti text. ibi,* cuncta tamen referant ad Episcopum, ne aliquid contra eius decreta ordinare præsumant.

38 De officio, munere, & potestate Archypresbyteri qui plura alia scire cupit, consulat Gregor. Lop. per text. ibi, *in l. 8. tit. 6. part. 1.* Lancellot. Cunrad. *in templo omnium iudic. lib. 2. cap. 11.* Guilielm. Durand. *in speculo iuris, lib. 4. sub tit. de offic. Archipresbyt.* Emman. Sà *in aphorism. verb Archipresbyt.* Duaren. *de sacris Eccles. minist. lib. 1. cap. 8.* Hieron. Roman. *de Repub. Christian. lib 3. c. 10. vers. succede, fol. 201. verso,* Petr. Gregor. *Syntagm. iuris, lib. 15. cap. 21.* Ioann. Garc. *de expens. cap. 9. num. 5. & 6.* Anton. Fabr. *in praxi & theorica de re benef. tit. 9. de benef. cum Dignitate, num. 30. cum seqq.* Flores de Mena *var. lib. 1. q. 4. num. 17.* Læl. Zech. *de Repub. Eccles. tit. 24. num. 14.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib 3. cap. 15.* Galganet. *de iure publico, lib. 3. tit. 12.* Sebast. Cæsar *in relect. de Ecclesiast. hierarch p. 5. disp. 12. § 2.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit lib. 1. tract. 1. cap. 1. num. 49. vers. sexta,* nouissimè Mich. Ferrus *in tract. de praced. Eccles. q. 6.* & Didac. Narbona *in tract. de ætate ad omnes humanos actus requisit. ann. 25. quæst. 60.*

CAPVT XXVI.

De Decano.

SVMMARIVM.

1 *Decanus quare appelletur, qui inter Canonicos alicuius Ecclesiæ primas tenet.*
2 *Decanus de iure nullam habet iurisdictionem, ac proinde non sonat in Dignitatem, nisi pro tali habeatur.*
3 *Decanus in tota ferè Hispania, & Gallia in Cathedralibus primum locum obtinet, & dicitur maior Dignitas post Pontificalem.*
4 *Decanus in Capitulo, & in Collegio habet primam vocem.*
5 *Archidiaconus vbi non adest, in illius locum succedit Decanus.*
6 *Dignitas prima semper est, & vocatur prima Dignitas, licèt Vicarius sedeat in suo loco.*
7 *Dignitas prima habet munus ordinandi processiones intra, & extra ciuitatem absente Episcopo, & non Vicarius.*
8 *Decano Capituli, & non Cantori pertinent aliquæ præeminentia in Choro.*
9 *Decanatum qui consequi vult, nullo Concil. Trident. Decreto tenetur esse Magister, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, aut Iure Canonico.*
10 *Dignitas prima post Pontificalem, & principalis in Collegiata non potest esse iudex ordinarius, seu delegatus appellationum in Regnis Castellæ, & Legionis.*
11 *Doctores referuntur de officio, & munere Decani agentes.*

ECANVS ille propriè dicitur, qui decem præest viris, teste gloss. *in rub. de Decanis lib. 12.* Brisson. *verb. Decanus,* Petr. Gregor *syntagm iuris p. 5. lib. 15, cap. 21. num. 13.* Anguian. *de legib. lib. 2. controu. 4. num 9.* Sed translatione facta à perfectione, & præstantia denarij numeri, Decanus dicitur præcipuus inter aliquos ejusdem Ordinis, vel status; sic enim quemadmodum Ecclesiæ Constantinopolitanæ Canonici tanquam digniores Decumani appellabantur, vt *in l. non plures, C. de sacros. Eccles.* ita & is, qui inter Canonicos alicuius Ecclesiæ primos, & principatum tenet, eique præficitur, solet Decanus vocari, gloss. *verb. ad Decanum, in cap. cùm inter, de elect.* qui in Capitulo honorabilior videtur pars Capituli, *cap post electionem, de concess. præb. cap. cùm inter*

inter vniuersos 18. *de elect.* Valer. Reginald. *in praxi*
fori pœnit. lib. 30. *tract.* 1. *num.* 48. Inter Cardinales
etiam præcipuus eorum Decanus appellatur: &
inter Rotæ Auditores honorabilior Decanus est
in capella Papæ, propter ministerium, quod vo-
catur Mitræ. Anton. Fabric. *in praxi benefic. tit. de*
benefic. cum dignitate, num. 42. & 43. Petr. Gregor.
d. cap. 21. *num* 12.

2 Iure tamen communi attento Decanus nul-
lam habet iurisdictionem, ac proinde non Digni-
tatem, nisi pro tali habeatur, vt diximus suprà
cap. 4. *num.* 31. *& seqq.* Vnde de iure Archidiaco-
nos præcedere Decano resoluit nouissimè Mich.
Ferrus *in tract. de precedent. Eccles. quæst.* 5. *num.* 2.
3 In aliquibus tamen partibus, prout in Lusitania,
& tota ferè Hispania, & Gallia, locum Archidia-
coni, qui de iure primus est, in Cathedralibus ob-
tinet, & tunc dicitur maior Dignitas post Ponti-
ficalem, hoc est, ei post Episcopum maior, & prin-
cipalior Cura, & Collegij administratio competit,
vt per Roder. Zamoren. *in suo speculo humanæ vitæ,*
lib. 2 *cap.* 13. Valerian. Reginald. *in praxi fori pœnit.*
lib. 30 *tract.* 1. *cap* 3. *num.* 48. vbi refert in omnibus
ferè Ecclesiis Galliæ consuetudinem obtinere vt
Decanus habeat iurisdictionem in Capitulum, seu
Collegium Canonicorum, illique præsit; nouis-
simè Mich. Ferrus *de precedent. Eccles. q.* 5. *num.* 3.
cum seqq. & q. 21. *num.* 1. Aloys. Ricc. *in praxi rerum*
fori Eccles. part 4. *solut.* 304. *num.* 6. Machado *en su*
perfetto Confessor tom. 2. *lib.* 4. *part.* 4. *tract.* 7. *docum.* 6.
4 *num.* 2. habetque in Collegio primam vocem,
Cassan. *in catalogo gloriæ Mundi, part.* 4. *consid.* 37.
Aloys. Ricc. *dict. resolut.* 304. *num.* 6. & ideò Rot.
5 *decis.* 512. *num.* 5. *&* 6. *part.* 2. *recent.* dixit quòd
vbi Archidiaconus non adest, in illius locum suc-
cedit Decanus. Et quamuis quandoque in iure
Archidiacono præferri videatur Decanus, vt *in*
cap. ad aures, §. 1. *de rescript.* & parebit si expendas
in illa Ecclesia, cuius meminit text. *in cap. eam te,*
de rescript. adfuisse Archidiaconi Dignitatem, &
tamen in rescripto dumtaxat Decani facta fuit
mentio, & reliquæ personæ de Capitulo sub
cumolo inuolucróque verborum fuerunt com-
prehensæ, quod dubium non est quin Archidia-
conus omnibus aliis dignior existat, & post Epi-
scopum primum locum occupet ipso Decano Ec-
clesiæ Cathedralis absente, text. expressus *in*
cap. ad hæc, vers. secundùm, de offic. Archid. Nibi-
lominus tamen id intelligendum est procedere,
& initium sumpsisse non ex lege aliqua, siuè Ca-
none scripto, sed ex consuetudine, à qua hæc
Decanatus Dignitas originem traxit, fuisséque
merum consuetudinis inuentum, certissimum
est. Cosm *in pragm. sanct. tit. quomodo diuinum of-*
ficium, §. *super his, verb. Decanus,* Angnian. *dict.*
lib. 2. *controu.* 4. *num.* 6. *&* 7. quoties enim mentio
fit in iure de aliquibus Prælatis gratia exempli,
seu doctrinæ causa dumtaxat, non debet attendi,
nec seruari ordo scripturæ, iuxta text. *in cap. cùm*
in cunctis, §. *inferiora,* ibi, *Decanum, Archidiaconum,*
&c. *de elect.*

6 Dignitas prima semper est, & vocatur prima
Dignitas, licèt Vicarius generalis sedeat in suo
loco, vt declarauit S. Rituum Congreg. *in vna*
7 *Placentina* 19. *Maij* 1607. *in* 4. *dub.* Et habet mu-
nus ordinandi processiones intra, & extra ciui-
tatem absente Episcopo, eadem S. Congreg. *in*
vna Tarentina 10. *Ianuary* 1597. Vicario autem
præsente, ad illum spectabit; eadem S. Congreg.
in Vigilien. 28. *Septembris* 1630. *& in Bisuntina* 3.
Aprilis 1631. *& antea in vna Tarentin.* 10. *Ianua-*
rij 1597. At verò nouissimè S. Congreg. Rituum
in Cassanen. 5. *Martij* 1633. censuit munus ducen-
di, dirigendíque processiones absente Episcopo
esse Vicarij generalis functiones solemnes, quas,
si Episcopus præsens esset, obiret, Episcopo ab-
sente, vel impedito spectant ad digniorem de
Capitulo, non autem ad hebdomadarium, ea-
dem S. Congreg. Rit. *in Pennen.* 15. *Februarij* 1633.
Et Decano, maiori Dignitari, & non Cantori, 8
pertinent aliquæ præeminentiæ in Choro, &
præsertim mandare incipi Officia, dare ictum in
signum incipiendi lectiones; & facere signum
exeundi de Choro, eadem S. Congreg. *in vna*
Vlixbonen. 2. *Septembris* 1597. Canonici exire vo-
lentes de Choro, ne puncteutur, non Cantori,
sed Decano digniori de Capitulo in choro exi-
stenti veniam petere debent, sacra Congreg. Rit.
in dicta Cassanen. 5. *Martij* 1633. Vide infr. *cap.* 9.
num. 12. Maiori enim Dignitari competit manu-
tentio in præeminentia, Posth. *de manutent. obs.* 45.
num. 12.

Nullo Concilij Tridentini Decreto statutum 9
est, vt qui Decanatum consequi velit, is necessa-
riò sit Magister, vel Doctor, aut Licentiatus in
Theologia, aut Iure Canonico, vt rescripsit sa-
cra Congregat. Concilij Archiepiscopo Hispa-
lens. teste Nicol. Garc. *de benefic. part.* 7. *cap.* 7.
num 43. & Zerola *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. Ca-*
nonia, §. 2. *in fine,* & Aloys. Ricc. *decis.* 248. *num.* 5.
part. 4.

Prima Dignitas post Pontificalem, quæ de 10
consuetudine in tota ferè Hispania est Decana-
tus, & maior in Collegiata, non potest esse iu-
dex ordinarius, seu delegatus appellationum in
tota Prouincia Toletana, vt statuit Paulus V.
in sua constit. incip. *Ecclesiæ vniuersæ, sub die* 17.
Augusti 1615. quam Gregorius XV. *sua constit.*
incip. *Aliàs à felicis, sub die* 9. *Maij* 1622. ex-
tendit ad Ecclesias omnes Metropolitanas, Ca-
thedrales, & Collegiatas totius Regni Castellæ,
& Legionis.

Cur autem aliquando fiat mentio in Iure & in
rescriptis Apost de Decano, & Capitulo simul,
quasi Decanus, sicut cæteræ Dignitates, non sit de
Capitulo? vide infrà *cap.* 42. *post num.* 23. *versic.*
hinc etiam.

Plura de officio, & munere Decani si quis sci- 11
re cupit, consulat Cassan. *in catal. gloriæ Mundi,*
part. 4. *consid.* 37. Boët. *de authoritate magni consil.* à
num. 71. Fr. Hieron. Roman. *de Repub. Christiana,*
lib. 3. *cap.* 10. *in princ.* Azor. *instit. moral part.* 2. *lib.* 3.
cap 17. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.* 2. *lit. D. con-*
clus. 60. Flamin. Paris. *de resign. benefic lib* 1. *q* 1 *n.* 86.
Vincent. Filliuc. *in qq. moral tom.* 3. *tract* 41. *cap.* 14
num. 29. Isidor. Moscon. *de maiest. militantis Eccle-*
siæ, lib. 1. *part* 2. *cap.* 13. *paulò post principium.* An-
ton. Fabric. *in praxi benefic. tit de benefic cum digni-*
tate, personatu, vel officio, num. 41. *cum seq.* Angnian.
de legib lib. 1. *controu* 8. *num.* 5 *cum seq* Valerius
Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 1.
num 48. nouissimè Mich. Ferr. *in tract. de*
precedent. Ecclesiast. q. 21. Machado
en su perfetto Confessor tom. 2.
lib. 4. *part.* 4 *tract.* 7.
docum. 6.

Capvt XXVII.

De Thesaurario, Sacrista, & Custode.

Svmmarivm.

1 *Thesaurarius à thesauro Ecclesiæ custodiendo appellatur.*
2 *Sacellarius vocatur à paruo sacro, quem ferebat secum.*
3 *Thesaurarius cimeliarcha Græco nomine dicitur, id est, rerum pretiosarum asseruator, seu custos.*
4 *Thesaurarius olim nullam Dignitatem, aut beneficium, sed tantùm Officium Ecclesiasticum habebat.*
5 *Thesauraria ex consuetudine, & omnium ferè Ecclesiarum Cathedralium statutis inter Dignitates referri cœpit.*
6 *Thesauraria ex quibus probetur Dignitas, ostenditur.*
7 *Dignitas prima vt dignoscatur plurimùm operatur communis reputatio, & publica fama loci.*
8 *Custos ille dicitur, cui ea, quæ Ecclesiæ competunt, custodienda committuntur.*
9 *Custos fuit tantùm minister Sacristiæ, eidémque additus.*
10 *Custodis ad Officium quæ spectent, ostenditur.*
11 *Sacristæ, seu Thesaurario minori quæ hodie competant, ostenditur.*

1 Hesavrarivs à Thesauro Ecclesiæ custodiendo appellatur, vt per Isidor. *in cap. perlectis, vers. ad Thesaurarium, 25. dist.* & videtur in Ecclesia introductus tanquam coadiutor Ostiarij; qui Ordinem quidem Ecclesiasticum habet, & eius munus est claudere, & aperire ianuas, ac fores Ecclesiæ, nam Ostiarij coadiutorem fuisse Sacellarium ex temporali deputatione Sacerdotis, & Sacellario in Ecclesia Cathedrali successisse Thesaurarium, refert Henriq. *in summ. lib. 10. cap. 9. §. 2.* Vnde notat Azor. *instit.*
2 *moral p. 2. lib. 3. cap. 16. q. 5.* quòd alicubi Sacellarius vocabatur à paruo nimirum sacco, quem ferebat secum, vel habebat ad pecunias Ecclesiæ
3 in eo reponendas, & asseruandas. Græco nomine Thesaurarius Cimeliarcha etiam à Iustiniano dicitur, *in l. vlt. §. vlt. C. de bon. auctorit. iud. possid.* id est, rerum pretiosarum asseruator, seu custos. Petr. Gregor. *syntagm. iuris, lib. 15. cap. 39. num. 3.* & locus in quo asseruantur, Cimeliarchium appellatur *in d. § vlt.* & Ciminile, seu Ciminilia à nostris Summis Pontificibus *in cap. cum inter 29. de verb. signif. & in cap. ea quæ, de off. Archid. & in cap. 1. in fine, 25. dist.*
4 Propter quam illarum rerum sacrarum administrationem, & custodiam olim Thesaurarius nullam Dignitatem, aut beneficium, sed tantùm officium Ecclesiasticum habebat, vt tradunt Rebuff. *in praxi titul. seculare benef. quotuplex, num 9.* Petr. Gregor. *d. cap. 39.* Anton. Fabric *de re beneficiar. tit de benef cum dignitate, num. 59.* nouissimè Mich. Petrus *in tract. de præcedentys Eccles. q. 48. num. 2.*
5 Moneta *de conseruat. cap. 5. n. 104. cum seqq.* Deinde ex consuetudine, ac omnium fere Ecclesiarum Cathedralium statutis, inter Dignitates referri cœpit, vt per Abb. *in cap de multa, num. 23. versic. secus, de præbend.* vbi Quintin *in repet num. 89. circa med.* Azor. *institut. moral. p. 2. lib. 3. cap 13. quæst 1. 4. & 5. ante fin. vers. tandem*, Sebast. Cæsar *de Eccles. hierarch. q. 192. num. 11. & q. 5. num. 5.* Rot. *in Pampilonen. Thesauraria 23. Ianuary 1617. coram Reuerendiss. D. meo Decano*, & latè *in vna Taurinen. Thesauraria 15. May 1620. coram bon. mem. Buratto*, inter eius impressas *decis. 473. ex num. 5.* vbi aliqua ponderata fuerunt, ex quibus probari visum fuit Thesaurariam esse Dignitatem; *primo* ex col- 6
lationibus tam Apostolica, quam ordinaria auctoritate factis de illa tanquam tertia Dignitate; *secundò* ex declaratione Capitoli, visione Bullæ, electionis Thesaurariæ, & aliis iuribus in protocollis Capituli existentibus, ex quibus constat Thesaurariam esse tertiam Dignitatem post Pontificalem; *tertiò* ex pluribus actibus, & functionibus Capitularibus factis, videlicet conuocatione Capituli in absentia obtinentium maiores Dignitates, in simili maioritatem ponderauit eadem Rot. *dec. 518. num. 3. p. 1. diuers. Quartò* resultat probatio communis reputationis nedum Capituli, quòd se congregauit de mandato Thesaurarij, vt illius præsidis, in defectum obtinentium maiores Dignitates, sed etiam aliorum, penes quos communiter habita fuit pro Dignitate, quam reputationem ponderauit Rot. *d decis. 518. num. 2.* & magis in specie eadem Rot. *decis. 29. num. 4. part. 1. recent.* & circa dignoscendam primam Dignitatem 7
plurimùm operari communem reputationem, & publicam famam loci, tradunt Boët *decis. 186. n. 8.* Rot. *decis. 585 num. 1. part 4 diuers.* Mantic *decis. 175. num. 4.* Gregor *decis. 482. num. 3.* & fuit dictum *in Cephaluden. Archidiaconatus 18. Marty 1624. coram bonæ mem. Dunozetto sen.* cum aliis per Ferentill. *ad dictam decis. Buratt. 473.*
Custos autem ille dicitur, cui ea, quæ Eccle- 8
siæ competunt, custodienda committuntur, quamuis enim in plerisque ministeriis idem videatur atque Thesaurarius, seu Sacrista, vt insinuat *cap. 2. ad fin. vers in terminis, de offic. Custodis*, & Azor. *d. cap. 16. q. vlt.* Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib. 30. tract. 1. cap. 3. num. 50. vers. nona*, attenta tamen origine diuersa sunt officia, vt constat ex diuersitate titulorum in Decretalibus, quia verisimile non est Gregorium IX. in earum compilatione duos, diuersósque titulos eiusdem Officij vnum post alterum inutiliter addidisse.
Quapropter videtur Custodem fuisse tantùm 9
ministrum Sacristiæ, eidémque addictum, vt ex Anton. de Butr. dicit gloss. *in rub. eiusdem tit.* quam sequitur Petr. Gregor. *d. lib. 15. cap. 39. num. 7. & partitionum iuris Canon. lib. 2. tit. 9. cap. 5. num. 10.*
Nam vltra munia Sacristiæ, qui à rerum sacrarum 10
nomine dictus ex Anton. Fabric. *in praxi benef. tit. de benefic. cum dignit. num. 59.* incumbentia, seruandi scilicet, & custodiendi vtensilia Ecclesiæ, quæ etiàm custodi incumbunt, *cap. 1. eod. tit.* ad eius munus vltrà spectat signa dare ad horas Canonicas recitandas per tintinnabuli pulsationem, & luminaria Ecclesiæ accendere, & ignem vigilanter custodire ne extinguantur. *d. cap. 1.* vinum, hostias, incensum, & alia ad Altaris sacrificium necessaria præparata habere, ac denique eleemosynas, & alia iussu Archidiaconi inter pauperes distribuere, vt habetur *in cap 2. eod. tit.* prosequuntur Azor. *d cap. 16. quæst. 7.* Card. Tusch. *lit D concl. 419. num. 24.* Galganet. *de iure publico lib 3. tit. 33.* quæ omnia Sacristæ, seu Thesaurario de iure

iure noo competunt. De Sacristæ officio latè & nouissimè Didac. de Natbona *in quæst annal. annot.* 8. *quæst.* 5.

11 Hodie tamen ex consuetudine hæc omnia In Ecclesiis inferioribus Sacristæ, seu Thesantarij, propria sunt, & in Cathedralibus Thesautarij minoris, proindéque attenta consuetudine idem vtriusque censetur esse officium, ad quam fortassis consuetudinem quotundam Ecclesiarum respexit text. *in d. cap.* 2. *in fin. vers. hi tres, eod. tit.* dum Custodis appellatione Sacristam comprehendere videtur, nullam tamen habent Dignitatem, seu beneficium Ecclesiasticum, sed subsunt Thesautario maiori, & ad eius nutum ponuntur, & de competenti salario ab illo prouidentut, vt omnium ferè Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum seruat vsus.

CAPVT XXVIII.

De Primicerio, Cantore, & Præposito.

SVMMARIVM.

1 *Primicerius est primus in Choro cantantium, & dicitur secundùm alios quasi primus cantor, seu primus ratione cantus, quia cæteros docet quid sit canendum in Choro.*

2 *Cantorum schola fuit instituta in Ecclesia Cathedrali.*

3 *Primicerios alij sic dictos credunt, quia primi erant, qui in cera præsentiam, & absentiam cæterorum adnotabant.*

4 *Primicerius melius sic dicitur quasi primus in eo officij genere, & antesignanus in qualibet arte.*

5 *Primicerius* in rub. C. de primicer. lib. 12. *dicitur primus Notarius Principis, vel Magistratus ille, qui Principis litteris cereum signum imponebat.*

6 *Primicerij officium de iure Ecclesiastico est docere Diaconos, & reliquos Clericos cantandi formam, & alia, quæ hîc referuntur.*

7 *Primicerius ad regendum Chorum destinatus à suo officio non est dimouendus, vt assistat Episcopo.*

8 *Primicerio quis locus tribuendus, ostenditur.*

9 *Primicerius licèt dubitetur, an sit Dignitas, debet in Processionibus capere Pluuiale sicut dignitas, & non planetam sicut Canonicus.*

10 *Precentor, & Cantor idem sunt quod Primicerius.*

11 *Succentoris officium est absente Cantore, siue Precentore incipere cantum in Choro, Antiphonas, & Psalmos inchoare.*

12 *Cantor, qui est Dignitas in Cathedrali, debet suum munus obire, vel per se ipsum, vel per Vicecantorem à se assumendum, & ab Episcopo approbandum.*

13 *Cantoris munus quod sit, ostenditur.*

14 *Præpositi dicuntur omnes aliorum præfecti, & qui alijs præsunt.*

15 *Præpositi castrorum dicebantur, qui præfecti erant militibus præsidij causa degentibus in Prouincijs.*

16 *Præpositi labarorum qui, remissiuè.*

17 *Labarum quod signum olim fuerit, ostenditur.*

18 *Præpositus regulariter quis.*

19 *Præpositi in multis Germaniæ, Poloniæ, Flandriæ, & Angliæ Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis præcipuam gerunt Dignitatem cum animarum cura, & iurisdictione.*

20 *Præpositus quem locum habere debeat, ostenditur.*

RIMICERIVS est primus in 1
Choro cantantium, sic dictus quòd
in cera, siue tabula cerata, in qua
Psallentium ordo in Choro descriptus
erat, primus esset. Valet. Reginald.
in praxi fori pænit. lib. 30. *tract.* 3. *cap* 3. *n.* 50.
in princ. accipitur enim pro Cantore, supplet Archidiacooi
officium, cùm ipse absens fuerit, ipsi
namque Archidiacono subest, *cap.* 1. *de offic. Primicer.*
Dictus est autem Primicerius, quasi primus
Cantor, seu primus ratione cantus, quia cæteros
docet quid sit canendum in Choro, *cap. perlectis,
vers. ad Primicerium* 25. *dist.* Læl. Zech. *de
Republ. Eccles. tit.* 14. *à num.* 16. Petr. Greg. *syntagm.
iuris lib.* 15. *cap.* 22. *à princ.* vbi ait Primicerium
esse primum inter Clericos & Diaconos, quibus
præest in docendo, subditus Archidiacono, Valer.
Reginald. *citato loco.* Sebast. Cæs. *in relect. de
Ecclesiast. hierarchia quæst* 2. *proœm. num.* 10. Machado
en su perfetto Confessor tom 1. *lib.* 4. *p.* 4. *tract.* 6.
docum. 4. Initium institutionis Dignitatis huiusmodi
credit Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 16.
quæst 1. ex eo processisse, quia olim in Ecclesia 2
Cathedrali fuit Cantorum schola instituta, quorum
munus erat officia diuina, Horarias preces
in Choro piè, & studiosè cantare, vt diuinæ laudes
religiosè celebrarentur, huic scholæ vnus
præficiebatur, cuius cura, studio, & opera Clerici
ad cantum, & chorum destinati docebantur, vt
in Sacrorum librorum lectionibus, & in diuinis
Officiis, & precationibus Ecclesiasticis probè
exercitati essent; hic igitur præfectus, Primicerius
appellari cœpit.

Alij, ex quorum numero est Anton. Fabric. *in* 3
*praxi, & theor. de re benef. tit. de benef. cum Dignitate,
ex num* 54. putant Primicerij veram etymologiam
duci ex veteri more ante chartæ, vel
membranarum inuentionem in cera, seu in ceratis
tabulis scribendi: quia scilicet isti veluti
in albo primi scribebantur, vel quia primi erant,
qui in cera præsentiam, & absentiam cæterorum
adnotabant.

Ego verò Primicerium dictum existimo à pri- 4
matu, vt sicut officio, ita & nomine à Primate,
& Præposito differat; dicitur Primicerius quasi
Primus in eo officij genere, & Antesignanus in
qualibet arte, Alciat. *in rubr C. de Primicer. lib.* 12.
Conan *comment. iuris Ciuilis, lib* 4. *cap.* 14. *num.* 6.
Azor. *d. q* 1. Cæl. Rhod. *lib.* 12. *lection. antiq. cap.* 6.
ad fin. explicantes Primicerium in illa rubrica dici 5
primum Notarium Principis, vel Magistratum
illum, qui Principis litteris cereum signum imponebat,
sequitur Gerard. *in anchora titulorum verb.
Primicerius*, vnde inferiores Notarios, secundos cerios,
& tertios cerios dici notat Guido Pancitol. *in
thesauro var. lect lib.* 1. *cap.* 7.

Primicerij autem officium de Iure Ecclesiasti- 6
co est docere Diaconos, & reliquos Clericos cantandi
formam, eisque Lectiones ad Matutinum
cantandum distribuere, modum cantandi in Choro
pro solemnitate, & tempore ordinare, *cap. vnic.
de offic. Primicer.* Petr. Gregor. *d. lib.* 15. *cap.* 22. *n.* 11.
Valet. Reginald. *citato loco*, cuius institutioois Primiceriatus
rationem ibi reddit, vt scilicet ipsius
cura,

cura & opera Clerici ad cantum destinati lectione sacrorum librorum, & optimis moribus instituerentur, & alia circa diuina Officia exercere, quæ ad Archidiaconum spectare ostendimus, eo tamen absente, & minori cum iurisdictione, nisi in aliqua Ecclesia Primicerius accipiatur, aut idem sit qui & Archidiaconus de iure communi, gloss. *in d cap. vnic.* Nam & ipse quod necessarium fuerit pro reparatione Basilicarum Sacerdoti denuntiat, Epistolas Episcopi pro diebus ieiuniorum Parochianis per Ostiarios dirigit, Clericos delinquentes distinguit, quos emendare non valet, eorum excessus Episcopo refert, & eo absente datur ei substitutus, & alia his similia, vt docet Isidor *in cap perlectis, versic. ad Primicerium, 25. distinct.* Colliges ex Gregor. Lop. per text. *ibi in l.5 tit 6. part 1.* Cassan. *in catalogo gloria Mundi, p.4. consid 42. fol.97.* Grammat. *decis.64. num 6. cum seqq* Raynaldus Sanduual. *in tract. de offic. Eccles. p.2. cap 1.* Roderic. Zamoren. *in spec. hum. vita lib.1. cap.15* Valentzuel. *tom.1. cons.33. num.156.* Azor. *instit moral. p.2. lib.3. cap.16.* Læl. Zech. *de Republ. Eccles. tit.14 à num.16.* Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib.15. cap.22.* Cardin. Tusch. *practic. conclus. lit. P. conclus 650.* Galganet. *de iure publico lib.3. tit.21.* Sebast. Cæsar *in relect. de Ecclesiast. hierach part.2. disput.12. §. 3.* qui multa de officio, & potestate
7 Primicerij referunt. Ille autem ad regendum Chorum destinatus à suo officio non est dimouendus, vt assistat Episcopo, vt declarauit S. Rituum Congreg. *in vna Monopolitana 6. Septembris* 1603.

8 Circa locum Primicerio tribuendum notat Castald. *in praxi carem. lib.1. sect. 8. cap.7. num.5. vers. inter cateros*, illum, vbicunque fuerit, videlicet in Choro, in comitiis, & in omni consessu, Canonicorum gradum, & beneficiarorum habere locum, quem subdit iuxta locorum consuetudinem diuersimodè statui, ac propterea consuetudini stare oportere, & sacra Rituum Congreg. *in vna*
9 *Capuana* 28. *Aprilis* 1607. censuit Primicerium, licèt dubitetur, an sit Dignitas, debere in Processionibus capere Pluuiale, sicut Dignitatem, & non Planetam, sicut Canonicum.

10 Præcentor, de quo fit mentio *in cap. cùm olim, de consuetudine*, & Cantor, idem sunt quod Primicerius, nam hæc tria nomina idem ferè significant; solùm enim pro diuersitate locorum fit nominis, non tamen muneris, seu officij mutatio; itaut qui alicubi dicitur Primicerius, alibi Cantor, seu Præcentor nominetur, vide Valer. *cons.33 q 89 tom.1.* Mich. Ferrum *de praced. q.30. num.1* Valer. Reginald. *d. lib.10. tract.3. num.50. vers octaua*, vbi ait quòd sicut Primicerius scholæ Cantorum, sic Præcentor Choro eorundem canentium in Ecclesia præficitur, vt Choro in duos partus ad canendum alternatim diuina Officia diuiso ipse cantum incipiat, Antiphonasque inchoet, & qui ad ipsius absentis munus explendam constitutus erat, dicebatur succentor. Put. *p.3. decis.89.* in vtraque edit. vbi dicit Cantorem habere officium, non tamen simplex, sed cum administratione, eo quòd primus intonat, & dat ordinem gerendorum in Choro, vel, vt ait Petr. Gregor *d. cap.22. num 2.* quòd voces in Choro moduletur, &c. Azor. *d. lib.3. cap.12. q.1.* vbi *q.2.* ait
11 Succentoris officium, cuius fit mentio *in cap. inter dilectos, de excessib. Pralat.* esse absente Cantore, siue Præcentore incipere cantum in Choro, Antiphonas, & Psalmos inchoare, vnde in quibusdam Ecclesiis vocatur Vicecantor, quia Cantoris vice fungitur. Et dicit Anton. Fabric. *in praxi benef. tit. de benef. cum dignit. num.57.* quòd si sub Primicerio, siue Cantore sont, Præcentor nempe, & Succentor, siue Concentor, Personatum dumtaxat habere videatur, ex quo nihil iuris in alios, sed certam dumtaxat in Choro, processionibus, & cantu præeminentiam obtineant, *c. cleros §. Pracentor, 21. dist.* & vocatur Præcentor qui voce præit, qui ante omnes incipit, & Concentor qui simul concinit. Petr. Gregor. *d. cap.22. num.2.* Ferrus *d.q.30. in fine.*

Cantor enim, qui est Dignitas in Cathedrali, 12
vt *inf. num.13. in fine.* dicitur, cuius & Primicerij (nam idem sunt) ministerium ad cælestes laudes, ad cultus diuini augmentum ordinatur, & ipsi incumbit regimen omnium diuinorum Officiorum tam intra, quàm extra Chorum, quoad quæ omnia etiam Decano ipsius Ecclesiæ præest, ipse Acolytos, & cæteros Ecclesiæ inferioris gradus ministros ad diuina dirigit Officia canendi, & legendi hymnos, & Psalmodiam præuidet, atque instruit, & quicquid diuinæ laudis in communi Choro decantatur, per eum præordinatur sollicitè psallendi ordinem, orandi modum ipse committit, silentium indicit, risus cohibet, & colloquia, curat etiam ne quis in psallendo nimium festinet, vel tardet, ne versus alter ante alterius finem incipiatur, ipse cappas, & sceptra partitur, & alia id genus multa facit. Ita ex multis dicit Valenzuel. *cons.33. num.159. tom.1.* Aliquæ tamen præeminentiæ in Choro non ad illum, sed ad Decanum primam Dignitatem spectant, vt in decisione S. Congreg. Rit. relata suprà *cap.7. num.8.* quam D. Ildephonsus Furtado de Mendosa Decanus Metropolitanæ Vlixbonen habet per litteras in forma Breuis à Clemente VIII. prædecessori suo transmissas, vt mihi in hac Curia Matritensi retulit vir quidam acris ingenij, ac vtriusque iuris peritissimus, qui de se multa & grauia iodies pollicetur, debet suum munus obire, vel per se ipsum, vel per Vicecantorem à se assumendum, & ab Episcopo approbandum, qui non sit de iis, qui alioquin Choro sunt obligati, vt censuit sacra Rituum Congreg. *in vna Lucerina 19. Martij* 1611.

Cantoris enim munus est distribuere Lectio- 13
nes, Antiphonas, & Prophetias, eadem S. Cong. *in vna Hydruntina 6. Decembris* 1613. & Chorum regere, itaut in eo gubernando nec Archipresbyter, nec alius quispiam debeat se intromittere, ex eadem sacra Congreg. *in Tarentina Cryptaliarum 3. Septembris* 1605. Et nouissimè eadem S. Congreg. Rituum consulta de Cantoris huiusmodi munere *in vna Cassanen. 5. Martij* 1633. declarauit illud esse distribuere lectiones, Antiphonas, Prophetias, Chorum regere, & gubernare, ordinare tabellas, & functiones ecclesiasticas per turnum ordine successiuo; subiunxitque Canonicos exire volentes de Choro, non Cantori, sed digniori de Capitulo in Choro, existenti veniam petere debere. Et quòd saltem de consuetudine Cantoratus, vel, vt aliis placet, Cantoria, sit de principalibus Dignitatibus in tota ferè Hispania, videtur insinuare Valenzuel. *tom.1. cons.33. num 90.* me citato Machado *d lib.4. part.4. tract.6. docum.4. num.4.*

Præpositi secundùm nominis proprietatem di- 14
cuntur omnes aliorum præfecti, & qui aliis præsunt, vt probat text. *in cap. quamuis 9. in princip. de verbor.*

15 *verbor. ſignif* vnde Præpoſiti caſtorum dicebantor, qui perfecti erant militibus præſidij cauſa
degentibus in Prouinciis, *de quibus in l. viros*, *C. de*
16 *diuerſ. offic lib.* 12. & Præpoſiti labarorum, vt *in tit. C. de præpoſit. labarorum*, *eod. lib.* quem ſic legunt
Vaſq. *ad* 3. *part S Thom. q.* 111. *art.* 4. Orozco *en ſus Emblemas morales*, *lib.* 1 *cap.* 9. *fol.* 44. *verſo.* Tiraq. *ad Alexand. ab Alexandro lib.* 4. *dierum genial cap.* 2. *pag.* 437. Cardin. Baron. *tom.* 3. *annal. Eccleſ. anno Chriſti* 112. *pag.* 58. quicquid legat *labarorum* Ge-
17 rarch. *in anchora titul. verb. Præpoſitus labarorum.* Erat enim labarum ſignum illud nobile, quod ante Imperatores ferebatur à tempore Conſtantini Imper. ex auro, & lapidibus pretioſis Crucis ſigno inſignitum, vt etiam ex aliis, & ad varios Præpoſitorum modos in Republica Romana congerit Goid. Pancirol *in theſauro var. lect. lib.* 1. *cap.* 85. notans ad iſtorum exemplum nomen hoc in eadem ſignificatione ductum fuiſſe ad præfectos Clericorum alicuius Eccleſiæ, & qui quandam Prioratus curam ſuper alios gerunt, vt probatur *in dicto cap. quamuis.*

18 Præpoſitus regulariter dicitur, qui præfectus
aliquibus eſt, ſed & is vſu talis, qui primam haber inter aliquos Dignitatem. Quamobrem & Præpoſitura per ſe ſingulare nomen beneficij Eccleſiaſtici facit, quod aſſiduitatem, ſeu, vt loquuntur iura, reſidentiam exigit. *cap. ex parte el* 2. *de cleric. non reſident.* & ætatem, & ſcientiam legitimam, & Ordines. *cap. dudum el* 2. *de elect.* In aliquibus tamen Eccleſiis ex earum conſuetudine vbi officium nullum gerunt Præpoſiti, Præpoſituræ Dignitates non ſunt, vt notant Ioann. Andr. *in cap.* 1. *num* 3. *de conſuet. lib.* 6. vbi Gem. *ſub num.* 8. & Archid. *num.* 3. Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris part.* 2. *lib.* 15. *cap.* 18. *num.* 7. ſecus verò ſi toti Canonicorum Collegio præficiuntur, Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. reſolut.* 558. *num.* 3. *in* 2. *edit.* & quamuis in iure Canonico nullus repetiatur ſpecialis titulus de officio Præpoſiti, eius tamen non raro fit mentio in reſponſis Romanorum Pontificum, vt *in cap. Saluator* 1. *quæſt.* 3. *& in cap. cùm*
19 *inter* 25. *& in cap. dudum* 22. *de elect.* & propriè dicuntur qui in multis Germaniæ, Poloniæ, Flandriæ, & Angliæ Eccleſiis Cathedralibus ſiue Collegiatis præcipuam gerunt Dignitatem cum animarum cura, & iuriſdictione, eo quòd toti Canonicorum Collegio præſunt, & ſic in Archidiaconorum locum in illis partibus creduntur ſucceſſiſſe, ita Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris lib.* 11. *cap.* 18. *à num.* 6. Læl. Zech. *de Republic. Eccleſ. tit.* 24 *num.* 15. *& tit.* 26. *à princ.* Azor. *inſtitut. moralium*, *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 18. *q.* 1. Anton. Fabric. *in praxi, & theorica benef. tit. de benef. cum Dignitate à num.* 38. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 48. Redoan. *in tract. de ſimonia ment. p.* 1. *cap.* 19. *num.* 7. Moner. *de conſeruator cap.* 5. *num.* 91. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 1. *diſp.* 23. *q.* 4. *num.* 5. Mich. Ferrus *de præcedent. Eccleſ. q.* 41. *a num.* 1. Fulu. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 39. *cum ſeqq.* iuncto *num.* 45. Sebaſt. Cæſar *de Eccleſiaſt. hierarch. part.* 3. *diſput.* 12. §. 5. Caſtald. *in praxi Cæremon. lib.* 1. *sect.* 8. *cap.* 7. *num.* 6. vbi ſubdit quòd in illis partibus, in quibus talis reperitur Dignitas, iuxta locorum conſuetudinem, honorarium locum obtinere debet in Choro, & præcipuè cùm diuina celebrantur Officia, Rot. *deciſ.* 863. *num.* 8. *& deciſ.* 864. *n.* 1. apud Farinac. *in* 1. *collect. nouiſſ.* aliàs *part.* 4. *diuerſ.* vbi quòd Sedes Præpoſiti in illis partibus poſt Pontificalem ſit dignior. Et tunc, quando ſcilicet fuerit prima Dignitas in Cathedrali, ſeu Collegiata, vel Conuentuali Eccleſia, habueritque ſub ſe Clerum, & Capellas, præſumitur de iure Præpoſitura Dignitas, aliàs ſecus, vt pluties fuit in Rota reſolutum, & ſignanter *in Aquen. Monaſterij* 31. *Maij* 1598. coram Cardin Lancellotto, & *in Dertuſen. Prioratus* 5. *Maij* 1614. coram Reuerendiſſ. D. meo Coccino, *& in Vicentin. Parochialis* 20. *Februarij* 1617. coram Vbald. ſen. quas refert Maſſob *in praxi habendi concurſum, prælud.* 15. *dub.* 1. ſecundùm Rom. impreſſ. ſed quòd de iure ſit Dignitas per *d. cap. quamuis*, vbi gloſſ. *de verb. ſignif.* tenet eadem Rota *deciſ.* 483. *num.* 7. *p.* 1. *recentiſſim.* & Anton. Fabric. *in praxi benefic. tit. de benef. cum Dignitate num.* 49. *cum ſeqq.*

CAPVT XXIX.

De Magiſtro ſcholæ, ſeu Scholaſticis.

SVMMARIVM.

1 *Magiſter ſcholæ, nonnullis Scholaſticus, eſt ſcholæ præpoſitus, ſiue præfectus.*

2 *Scholaſticum, id eſt, obtinentem Scholaſtriam inſtituendi formam præſcribit* Conc. Trid. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 18. verſ. deinde.

3 *Scholaſtria neceſſariò conferenda eſt Doctori, vel Magiſtro, aut Licentiato in Theologia, vel Iure Canonico, dummodo ſit in aliqua Vniuerſitate approbata graduatus.*

4 *D. Torquatus Peronus intimus cubicularius, & maior Capellanus* S.D.N. Vrbani VIII *laudatur.*

LIM in Eccleſiis Cathedralibus vnus conſtitui ſolebat, qui Clericos omnes inferiores, cantum, Latinum ſermonem, & alias artes, ac diſciplinas doceret, vt ſcirent Latinè legere, ſcribere, loqui, & cantare, & vt quæ de Officiis diuinis recitarent, probè intelligerent, hic Magiſter ſcholæ dicebatur, qui modò in nonnullis Eccleſiis dicitur Scholaſticus, aliis Scholarchus, hoc eſt, ſcholæ præpoſitus, ſiue præfectus, de quo licèt in iure titulus ſpecialis non extet, nec ab eo cognitus fuerit eo modo, & forma, quæ in vſu modò eſt in omnibus ferè Hiſpaniarum Eccleſiis, in eis tamen iam hodie ex particularibus Eccleſiarum ſtatutis, & iſtorum beneficiorum erectione de principalioribus eſt Dignitatibus Cathedralium: vide Duaren. *de benefic. lib.* 10. *cap.* 15. Hieron. Roman. *de Republic. Chriſtiana, lib.* 3. *cap.* 10. *in med. verſ. Meſtreſcuela,* Greg. Lop. *l.* 7. *tit.* 6. *part.* 1. Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris lib.* 15. *cap.* 19. Sandou. *de offic. Can. p.* 5. *cap.* 3. Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 13. Fulu. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 27. *ex n.* 107. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 1. *cap.* 3. *num.* 50. *verſic. decima.* Mich. Ferrus *in tract. de præcedent. Eccleſiaſt. quæſt.* 1. *num.* 17. *atque* 30. *per tot.* Sebaſt. Cæſar *de Eccleſ. hierarch. part.* 3. *diſp.* 12. §. 4. Machado *en ſu perfetto Confeſſor tom.* 2. *lib.* 4. *p.* 4. *tract.* 6. *docum.* 3. qui omnes latè tractant de officio, munere, & dignitate Magiſtri ſcholæ, ſeu Scholaſtici. 1

De eo expeditè fit mentio in Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 18. *verſ. deinde.* vbi poſtquam multa de ſeminario eligendo piè, & ſanctè ſtatuit, formam præſcribit conſtruendi Scholaſticum, id eſt, obtinentem Scholaſtriam, his verbis. *Deinde* 2

vt

vt cum minori impensa huiusmodi scholis instituendis prouideatur, statuit sancta Synodus, vt Episcopi, Archiepiscopi, Primates, & alij locorum Ordinarij Scholastrias obtinentes, & alios quibus est lectionis, vel doctrinæ munus annexum ad docendum in ipsis scholis instituendos per se ipsos, si idonei fuerint, alioquin per idoneos substitutos ab eisdem Scholasticis eligendos, & ab Ordinarijs approbandos etiam per subtractionem fructuum cogant, & compellant. Quòd si iudicio Episcopi digni non fuerint, alium, qui dignus sit, nominent, omni appellatione remota: quòd si neglexerint, Episcopus ipse deputet. Docebunt autem prædicti quæ videbunt Episcopo expedire. De cætero verò officia, vel Dignitates illæ, quæ Scholastriæ dicuntur, nonnisi Doctoribus, vel Magistris, aut Licentiatis in sacra Pagina, aut in iure Canonico, & aliàs personis idoneis, & qui per se ipsos id munus explere possint, conferantur, & aliter facta prouisio nulla sit, & inualida, non obstantibus quibusuis priuilegijs, & consuetudinibus etiam immemorabilibus.

3 Vnde colliges Scholastriam necessariò conferendam esse Doctori, vel Magistro, aut Licentiato in Theologia, vel iure Canonico, aliàs prouisionem esse nullam, vt tradunt Bennius *de priuileg. Iurisconsult. priuil.* 28. *num.* 6. Molfes. *in summ. Theologiæ moral. tract.* 6. *cap.* 7. *num.* 61. Squillante *de priuileg. cleric. cap.* 4. *num.* 104. & 105. Machado *dict. docum.* 3. *num.* 2. dummodo sit in aliqua Vniuersitate approbata graduatus, quamuis non sit ex illis, quæ existerent in illa regione, in qua esset Scholastria, prout refert decisum Nicol. Garc. *de benef. p.* 7. *num.* 35. quem cito ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p.* 3. *alleg.* 60. *num.* 62.

4 Huic profectò patrocinatur sententiæ Illustriss. & Reuerendiss. D. meus Torquatus Perottus, quem summæ auctoritatis, & honoris hîc caussa nomino, Saxoferatensis patritius, Vrbani VIII. intimus Cubicularius, & maior Capellanus, ac proximus, vir & morum, & generis nobilitate conspicuus, cui quidem præterquam quòd veluti suorum iure hæreditario diuite eruditionum cornu (vt aiunt) copia circumfluat; nihil adhuc est potius, & antiquius, quàm sui ciuis Bartoli ingenio, labore, & meditatione lustrare, & implere vestigia. Itaque non mirum est, si hanc litterarum, quam in se videt, in aliis quoque pulchritudinem deamet; atque eos quidem iuuandi, protegendi, & prouehendi amore, & officio prosequatur. Quid plura? vir præterea, quem si suis de virtutis, naturæ, & fortunæ doribus ignorasses, intuendo dumtaxat, ex augusta facie, ad omnia summa natum iudicares.

CAPVT XXX.

De Prioribus.

SVMMARIVM.

1 *Priores dicuntur qui aliquibus Ecclesiis præsunt super aliquas personas earundem.*
2 *Priores in duplici sunt differentia, quidam seculares, alij Regulares.*
3 *Priores rurales dicuntur, qui curam animarum absque Collegio habent, & sic Parochialem simplicem.*
4 *Priores Collegiales, qui in Ecclesiis Collegiatis toti præsunt Canonicorum Collegio, Dignitatem habere dicuntur, & non alij.*
5 *Dignitas principalis in Collegiata debet esse constituta in ætate 25. annorum inceptorum.*
6 *Dignitas prima in Collegiata necessariò non requiritur vt sit Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico.*
7 *Prior an aliquando possit excusari à residentia, ostenditur.*
8 *Prior Collegiatæ non habet præcedentiam super Canonicos Cathedralis.*
9 *Prior Collegiatæ si in Cathedrali interest, simul cum illius Dignitatibus, & Canonicis duplici ductu thuribuli thurificandus est.*
10 *Prior magnus insignis Ecclesiæ Vimaranensis inter omnes Collegiatarum Lusitaniæ Priores, primas tenet.*
11 *Ecclesia Collegiata Vimaranensis inter omnes Regni insignior, & antiquior est.*
12 *Ecclesia Vimaranensis, sub Beatæ Virginis tutela, quæ de Oliua nuncupatur, Ioannis Regis Lusitaniæ, huius nominis Primi, sumptu & munificentia primum extructa.*
13 *Ecclesia Vimaranensis sex habet ex Capitulo Dignitates, & Prebendas viginti octo.*
14 *Prior magnus Vimaranensis omnibus præest in Ecclesia, & Vicarium nominat, ad quem minora crimina in Primitiali visitatione referuntur, ad Primates verò grauiora spectant.*
15 *Prior magnus Ecclesiæ Vimaranensis nunc est Illustriss. & Reuerendiss. D. meus Bernardus Ataydius.*
16 *Concordia vitæ Ecclesiarum Bracharens. & Vimaranensis.*

RIORES dicuntur, qui aliqui- 1
bus Ecclesiis præsunt supra alias
personas earundem, vnde & Prio-
ratus, Ecclesiæ, quæ illis in titu-
lum dantur, nominantur. Ita Petr.
Gregor. *syntagm. iuris p.* 4. *lib.* 15. *cap.* 18. *num.* 1. In
duplici quoad propositum sunt differentia, qui-
dam seculares, & alij Regulares. Seculares deni- 2
que sunt, qui vel in secularibus, vel secularitatis
Ecclesiis reperiuntur, Anton. Fabric. *vbi suprà
num.* 39. Ex his alij rurales, alij Collegiales di-
cuntur. Rurales sunt, qui curam animarum abs- 3
que Collegio habent; & sic Parochialem simpli-
cem, de quibus loquitur text. *in cap. licèt Canon.
de elect. lib.* 6. vt ait Frederic. de. Senis *cons.* 86. *Casus talis est.* quem refert Card. Tusch *pract. conclus.
tom.* 6. *lit. P. conclus.* 707. *num* 15. Collegiales verò 4
sunt personæ principales, quæ in Collegiatis Ecclesiis toti præsunt Canonicorum Collegio, vt colligitur ex superscriptione text. *in cap. vlt. de maior. & obedient* & istos solos, & non alios, qui in Ecclesiis præsunt, non Collegiatis Dignitates esse, ex Selua *de benef. p.* 1. *q.* 2. *num.* 62. tradit Moner. *de Conseruatorib. cap.* 5. *num.* 15. & 94. & ex Fulu. Pacian. resoluit Sebast. Cæsar *in relect. de Eccles. hierarchia p.* 3. *disp.* 13. §. 1. *num.* 1. & diximus suprà *cap.* 4. *num.* 29. & 30.

Et iste Prior, cùm sit principalis Dignitas in Ecclesia Collegiata, & regulariter habeat curam animarum in foro interiori, vel exteriori, debet esse constitutus in ætate 25. annorum inceptorum, vt resoluunt Nicol. Garc. *de benef p.* 7. *cap.* 4. *num.* 65. Filliuc. *in quæst. moralib. tom.* 3. *tract.* 41. *cap* 5. *n.* 3. quos refero ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, part.* 3. *allegat.* 60. *num.* 64. me citato *in hoc loco* nouissimè Didac. Narbona *in tract. de ætate ad omnes humanos actus requis. annot.* 25. *q.* 59. *num.* 4. *in fine.*

Non

6 Non tamen necessariò requiritur, vt sit Doctor,
vel Licentiatus in Theologia, aut iure Canoni-
co, quamuis illis ordinaria iurisdictio cum om-
nibus iuribus quasi Episcopalibus competat, &
Collegiata Ecclesia exempta sit, quia hoc nullibi
cauetur, & Concil. quando loquitur de Dignita-
tibus *sess. 24. cap. 12. de reform.* hortatur vt confe-
rantur Doctoribus, non præcipit, ita ex sententia
S. Congr. resoluit Nicol. Garc. *p. 7. cap. 7. num. 33.*

7 Sed an aliquando excusetur à residentia, solet
ab aliquibus in dubium reuocari, at id nullibi
melius potest decidi, quàm ex declaratione sacræ
Congregationis Concil. in hæc verba: *Prior in-
signis Ecclesiæ Collegiatæ obtinuit Prioratum præuio
examine, & approbatione, vt fit in beneficijs curam
animarum habentibus, in cuius litteris collationis di-
citur Prioratui huiusmodi curam Parochianorum di-
ctæ Ecclesiæ, quæ etiam Parochialis existit, imminere
cum cura etiam iurisdictionali, & inter statuta dictæ
Ecclesiæ confirmata à Visitatore Apostolico disponitur,
quòd in dicta Ecclesia vnus debeat esse Prior, qui præ
cæteris nominis prærogatiua, & duplici Prebenda per-
fruatur in Ordine Sacerdotali existens, ibique faciens
assiduè residentiam personalem, nisi secum super re-
sidentia dispensatum fuerit per eum, qui potestatem
habeat dispensandi tanquam personam, cui, seu eu-
ius Dignitati, & officio Parochianorum eius cura im-
minet principaliter animarum; qui etiam habet di-
stinctas cameras in domo Canonicali: in eadem ta-
men Ecclesia assiduè retinentur duo Capellani, qui
actu exercent curam animarum ad formam dictorum
statutorum, & antecessores per longum tempus, & vl-
tra 10. annos non resederunt, immò domus Canonicalis
ad longum tempus, & à multo tempore locata reperitur
laicali familiæ. Quæritur, an Prior modernus de iure
ad residendum in dicta Ecclesia, & in illius domo Ca-
nonicali prædicta dicatur obligatus?* S. Congregat.
Concil. *die 20. Aprilis 1602.* respondit hunc Prio-
rem ad residentiam teneri.

8 Et quamuis Prior Collegiatæ non habeat præ-
9 cedentiam supra Canonicos Cathedralis, est ta-
men si ibi interest, simul cum illius Dignitatibus, &
Canonicis duplici ductu thuribuli thurificandus,
vt censuit sacra Rituum Congreg. *in vna Tuscanen.
19. Augusti 1619.*

10 Inter omnes Collegiatarum Lusitaniæ Priores
11 noster magnus Vimaranensis Prior primas tenet,
sicut & nostra Collegiata Ecclesia inter omnes
Regni insignior, & antiquior est, illa enim in
decentiori loco constructa cum nobili Priorali
Palatio, S. Benedicti Monialium, quondam cœno-
bium fuisse constat, conditumque anno à partu
12 Virginis nongentesimo decimonono. Hæc ædifi-
cij forma sub B. Virginis tutela, quæ *de Oliua*
nuncupatur, Ioannis Regis Lusitaniæ huius no-
minis Primi sumptu, & munificentia primùm ex-
tructa, exteriùs magnifica, gratissimaque prospe-
ctu, intus triplici testudine confirmata, Beatum
Damasum Pontificem Mag. Patronum, & conci-
uem agnoscit, itemque Torquatum sancti Iacobi
Hispaniarum Præsidis, vt creditur, discipulum;
est enim ipsius corpus ad duo milliaria sepultum
in templo, quod Monasterium olim S. Augustini
fuerat; nunc tamen vnitum mensæ Capitulari hu-
ius Collegiatæ Ecclesiæ existit; de hac insigni
Collegiata agit Illustrissimus D. Roderic. à Cunha
in histor. Archiepisc. Bracharens. p. 1. cap. 7. num. 5. cum
13 *seqq.* Sex adsunt in Capitulo Dignitates, Præ-
bendæ vigintiocto. His omnibus magnus Prior
præest, cuius redditus ad sex millia ducata ascen-

dunt, vt refert Emman. de Faria, y Sosa *en el epi-
tome de la histor. Portuguesas p. 4. cap. 8. vers. Iglesias
Collegiadas*, iste Vicarium nominat, ad quem mi- 14
nora crimina in Primitiali visitatione referuntur,
ad Primates verò grauiora, iuxta concordiam in-
ter Archiepiscopum Bracharens. & præfatum Prio-
rem initam, originalem, & authenticam casu in-
ueni Romæ in Bibliotheca Vaticana, cuius co-
piam ibi fideliter mea manu transcripsi ex libro
Honorij Papæ III. anno 1. & 2. *fol. 197.* & hîc
inserendam duxi, prout infrà *num. 16.*

Insignis huius Ecclesiæ, & illustris cleri ingens 15
nunc eminet Prior Illustrissimus & Reuerendis-
simus D. meus D. Bernardus Attaydius Illustris-
simi, & Excellentissimi Domini D. Attaidij Castri
de Ayro ac Castaneiræ Comitis filius: qui qui-
dem genitor præter heroicam antiqui generis
claritudinem, qua spectabilis fuerat, eò adhuc
redditur spectabilior, quòd olim ad Cæsaream
Maiestatem Regis nostri Catholici Orator mis-
sus officium tanto splendore administrauit, vt
tam facundam viri eloquentiam, eloquentem fa-
cundiam, singularem in rebus tractandis spiran-
tem prudentiam non potuerit Cæsar ipse non
præconiis exornare, non obseruare, non admi-
rari. Deinde ex Oratore Prætor totius Regni
Lusitaniæ creatus, vix enarrari potest qua morum
integritate, qua legum, iurisque prudentia, quo
Religionis studio, qua muneris vigilantia illud
gubernare incipiat. Itaque vir hic tantus edo-
cuit Maiorum suorum gloriam maiorem esse po-
tuisse, si quæ ei virtus meritorum prodiga, pro-
merendi ornamenta præbuit, fortuna occasio-
nibus auara non inuidisset. Filius tanto parente
dignus ipsius implens vestigia non tam augustis
Gentilium suorum natalibus innixus, quàm pro-
priis virtutibus confirmatus hunc Prioratum Re-
gio munere obtinuit, vbi sapientiam, quam cum
liberalibus coniunctam artibus à puero didicit,
cum omni modestia, & candore semper excolens,
velit nolit, merita maiora explicat; neque fefel-
lit opinio, siquidem similibus ipse ionior excel-
lens dotibus ad Vianranense Pontificium euehi-
tur, qua in specula constitutus dignior in dies ma-
gis, ac magis amplissimarum Dignitatum incre-
mentis efficitur. Concordiæ autem confirmatio,
cuius suprà meminimus, est vt sequitur.

Archiepiscopo Bracharen.

Sacrosancta Romana Ecclesia, &c. *vsque* 16
*consouere, ea propter Ven. in Christo F.
tuis iustis postulationibus grato concurrentes
assensu, compositionem inter Ecclesiam tuam,
& Vimaren. Prioratum super subiectione, ac
alijs iuribus Diœcesano ipso debitis amicabi-
liter initam mediantibus dilectis fil. F. Za-
moren. & F. Astoren. Archid. iudicibus su-
per ijs à sede Apostolica delegatis sicut sine
prauitate prouidè facta est, & ab vtraque par-
te spontè recepta, & hactenus obseruata, au-
ctoritate Apostolica firmamus, & præsentis
scripti patrocinio communimus. Ad maiorem
autem euidentiam compositionis eiusdem teno-
rem ipsius, prout in litteris delegatorum ipso-
rum perspeximus contineri, de verbo ad ver-*

bum præsentibus fecimus annotari, qui talis est. In nomine Domini, Amen. Quàm fragilis est mortalium memoria, vtpote in cude, & lubrico constituta: ideo necessarium fuis scripturæ remedium propter ea, quæ quotidie oblitterantur, & ad obliuionis tenduñs interitum. Hæc itaque pagina in perpetuum valitura notum sit omnibus tam præsentibus, quàm futuris, quòd cùm inter Archiepiscopum Dominum S. & Capitulum Brachar. ex vna parte, & D. Priorem, & Canonicos, ac Portionarios Vimaranen. ex altera super subiectione, & alijs iuribus Diœcesano Episcopo debitis, restitutione etiam quorundam oblatorum, & quibusdam alijs in nostri scilicet F. Zameron. & F. Astoricen. Archidiaconorum iudicum à Domino Papa Innocentio bonæ memoriæ delegatorum præsentia quæstio verteretur, placuit partibus dictam controuersiam per compositionem amicabiliter terminari, quæ in hunc modum processit, vt Bracharen. Archiepiscopus liberam, & absolutam habeat, & exerceat iurisdictionem in Priore & Ecclesia Vamaranen. quam habet de iure in aliquo suo suffraganeo Episcopo, & eius Ecclesia, hoc addito, quòd ipsi Priori posset dare cedendi licentiam si ad alium locum se transferre vellet, & quòd posit eum amouere, vel suspendere in perpetuum si causa exegerit, seruato ordine iudiciario. In Canonicis verò, & Portionarijs illam habeat iurisdictionem Archiepiscopus, & in illis casibus eam exerceat, quam habeat de iure, & in quibus casibus eam exerceat in Canonicis, Portionarijs alicuius Ecclesiæ suæ suffraganeæ Cathedralis: Prior verò iurisdictionem habet in Canonicis suis, & Portionarijs, quam habet Episcopus Diœcesanus in suis Canonicis, hoc excepto quòd de grauioribus, quæ depositionem, vel suspensionem perpetuam exigunt, cognoscat Archiepiscopus, & non Prior. In alijs autem Clericis & Laicis Vimaranen. iurisdictio, quam hactenus habuit, idem Archiepiscopo non denegetur. Vocatus autem Prior Vimaranen. ad Synodum veniat Bracharam semel in anno, collocandus in loco honorabili secundùm prouidentiam Domini Archiepiscopi. Præterea procurationem Canonicam, quæ ratione visitationis debetur semel in anno, exhibebit dicto Archiepiscopo idem Prior in opinione Archiepiscopi permanente vtrum velit hospitari intus in Claustro, vel in domo Prioris cùm dictum procurationem receperit Item quatuor Capellæ, scilicet Ecclesia sancti Pelagij, & sancti Michaelis de Castello, & Sancta Eulaliæ de Forromondaes, & sancti Michaelis de Cresxomir sint liberæ à præstatione census, & respiciat plenariè Priorem Vimaranen. Pro duabus autem Capellis, scilicet sancti Vincentij de Masquoselos, & sancti Petri de Azures exoluat Prior in calendis Maij sex aureos annuatim, & non amplius, hoc adiecto quòd Ecclesia Vimaranen. soluat tertiam partem de omnibus eidem relictis in vltima voluntate ab omnibus illis, qui non fuerint de villa Vimaranen. Si autem ciuis Bracharen. apud Vimaranen. Ecclesiam elegerit sepulturam, vel aliquid eidem reliquerit, medietas remaneat apud Ecclesiam Bracharen. & è conuerso idem iuris seruetur, putà si Vimaranen. Burgen. sepulturam elegerit apud Ecclesiam Bracharen. vel aliquid ei legauerit. Promissum fuit etiam ex parte Prioris Vimaranen. quòd cùm Burgin. Vimaranen. voluerit facere testamentum, Clerici Vimaranen. qui præsentes fuerint, hortabuntur eum, vt aliquid relinquat tanquam matri suæ Ecclesiæ Bracharen. In Ecclesiis autem alijs extra Burgum in quibus Vimaranen. Ecclesia ius obtinet patronatus, habeat Archiepiscopus iura sua secundùm quod hactenus habuit, & Prior præsentet in eis Clericos, & Archiepiscopus confirmet, vel eius Vicarius. Super restitutione autem oblatorum facienda Priori, & fautoribus suis, & Ecclesiæ Vimaranen. ab Archiepiscopo hoc placuit inter partes, vt Archiepiscopus interrogetur, quod bona fide dicat verum, & ea, quæ recognouerit ad se peruenisse, vel culpa sua fuisse deperdita, restituat. Super ijs verò, de quibus responderit sic, bona fide dicet quod hæc non peruenerunt ad me, nec perierunt culpa nostra, stetur verbo Arshiepiscopi, vt non teneatur de eis. De alijs verò de quibus dubitauerit Archiepiscopus, stetur iuramento Prioris, & Canonicis, & Gunsalui Canonici Vimaranen. ita quòd iurent in veritate sic esse. Si quæ verò dicentur ad homines Archiepiscopi peruenisse, vel eorum culpa deperysse, exhibeat iustitiam Archiepiscopus de hominibus illis. Actum fuit etiam vt Canonici, & alij Clerici Vimaranen. tam fautores Archiepiscopi, quàm Prioris ad præbendas, & omnia beneficia sua, quæ habebant tam in Ecclesia Vimaranen. quàm alibi, restituerentur. Præterea actum est, vt iniuriæ vtrinque illatæ remitterentur, statimque præsentes id humiliter impleuerint. Pro ijs autem, quæ superiùs scripsa se adimplendis, & obseruandis præstitit vtraque pars in nostris manibus super sacra Euangelia iuramentum. Præterea actum fuit, vt si Burgen. Vimaranen. in quæstione, quam dicunt se habere contra Archiepiscopum Bracharens. non potuerint se, vel per communes amicos concordare, Prior, & Canonici Vimaranen. sine offensa, Archiepiscopi iuuent eos, ita tamen quòd in causa ipsa aliquam malitiam non procurent; insuper de voluntate communi vtramque partem

ad

ad hanc compositionem firmiter obseruandam penes præfatos iudices potestas coercendi remansit. Facta fuit ista compositio apud Beneuentum in Ecclesia S. Petri sub Æra 1290. mensis Octobris 10. Kalendis Nouembris, quæ vt perpetuum robur obtineat, eam sigillis nostris, & Domini Archiepiscopi, Prioris, & Capitulorum suorum facimus communiri. Nulli ergo,&c. *nostræ confirmationis infringere, vel ei*, &c. *vsque, contraire. Si quis autem*, &c. *vsque, incursurus*, &c. *Dat. Lateran.4. Idus Ianuarij, Pontif.nostri anno secundo.*

CAPVT XXXI.

De Canonicis.

SEQVITVR iam, vt de Canonicis tractemus, sed qóia de illis integrum & plenum tractatum Romæ in lucem edidimus apud Franciscum Corbelettum, anno Domini 1632. & nouissima impressione quampluriмorum additamentorum accretione Lugduni sumptibus Laurentij Durand & Laurentij Arnaud 1640. locupletatum, ideò Lectorem ad eum remittimus.

CAPVT XXXII.

Canonicorum Capitulum quam habeat auctoritatem tam ipso viuente, quàm Sede Episcopali vacante.

SVMMARIVM.

1 *Canonicorum Collegium, seu Capitulum Cathedralis Ecclesiæ est veluti senatus quidam Ecclesiæ.*

2 *Canonici cuiusuis Cathedralis bipartitò cerni & considerari possunt.*

3 *Capituli consensus non requiritur in administratione bonorum, & redditunm Ecclesiæ.*

4 *Verba*, solus Episcopus cognoscat, *intelliguntur respectu molestantis,non autem respectu Capituli connexi Episcopo.*

5 *Verba*, solus Episcopus possit degradare, *non concludit Capitulum concurrere in degradatione, sed alios Episcopos.*

6 *Iurisdictio quando datur alicui,vt solus cognoscat, censetur sublata iurisdictio alterius.*

7 *Capituli consensus requiritur in rerum Ecclesiasticarum alienatione, quæ ad Cathedralem Ecclesiam pertineat.*

8 *Capituli consensus requiritur in vnione vnius Ecclesiæ alteri Ecclesiæ, seu Dignitati, vel Præbendæ per Episcopum facienda.*

9 *Vnio potest fieri per Episcopum absque Capitulo vbi extaret consuetudo in contrarium.*

10 *Vnio vbi fit ab Episcopo tanquam Apostol. Sedis delegato, etiam Capituli consensus requiritur.*

11 *Capituli consensus non sufficit in vnione facta ab Episcopo ipsi Capitulo, cùm non possit auctorizare in facto proprio, secus si fieret alicui Dignitati, vel Præbendæ Capituli.*

*August.Barbos.de Iure Eccles.vniu.

12 *Capituli consensus an exigatur in vnione à Legato de Latere facienda, ostenditur.*

13 *Canonici compelli possunt ad consentiendum si nolint, & iusta causa vnionis faciendæ subesset, quando consensus Capituli in vnione facienda per Episcopum requiritur.*

Suppressio Canonicatuum & beneficiorum non permittitur Episcopo sine consensu Capituli. ibid.

14 *Capituli consensus in multis casibus exigitur, itaut quod sine ipso ab Episcopo factum fuerit, nullius sit roboris, & momenti.*

Sacramenta noua & antiqua mutare possunt Canonici absque consensu Episcopi, &c. *ibid.*

15 *Capitulum potest statuere si interueniat præsentia, & consensus Episcopi in concernentibus statum vniuersalem Ecclesiæ, seu in ijs, quæ tangunt particularia ipsius Capituli negotia, vt num. 16.*

17 *Capitulum non potest statuere contra ius commune etiam interueniente consensu Episcopi.*

18 *Statutum à Capitulo conditum quòd descendentes ex genere infecto non admittantur ad beneficia Ecclesiastica, est inualidum.*

Concordia super iuribus Ecclesiæ quando facere possit Capitulum. ibid.

Requisita quæ desiderantur vt subsistant statuta facta à Capitulo. ibid.

19 *Consilium Capituli in Episcoporum tractatibus vel negotijs plerumque est requirendum.*

20 *Consilium Capituli per Episcopum est requirendum, non autem consensus exigendus in processionibus edicendis, decernendis, dirigendis, atque deducendis.*

Consilium Capituli sui requirere tenetur Episcopus ad resignandum quibus Canonicatibus quisque Ordo imposterum debeat esse annexus. ibid.

21 *Capitula Cathedralium Ecclesiarum vocanda sunt, & admittenda ad Concilia Prouincialia.*

22 *Capitula Collegiatarum quasi Episcopalem iurisdictionem habentia ad synodum Prouincialem sunt vocanda.*

23 *Episcopus an teneantur sequi Capituli consilium in decernendo, aut statuendo, quæ visa fuerint opportuna in synodo, ostenditur.*

24 *Capitula Ecclesiarum ex manifesta, & rationabili causa possunt cessare à Diuinis in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata, & diuinorum Officiorum celebrationem suspendere.*

25 *Capitulum etiam semota aliqua speciali consuetudine cessationem inducere potest.*

Canonici absentes à ciuitate, an sint vocandi in omnibus negotijs pertractandis à Capitulo. ibid.

In negotijs agendis per Episcopum cum consensu Capituli, an vox Episcopum vno, vel duobus Canonicis faciat maiorem partem, & sit attendenda? ibid.

26 *Deuolutio fit ad Episcopum tanquam ad immediatum superiorem propter negligentiam Capituli Cathedralis Ecclesiæ in conferendis beneficijs, quæ ad suam collationem separatim ab Episcopo pertinent.*

Legata facta Canonicis in dubio, an censeantur relicta Capitulo. ibid.

27 *Capitulum Sede vacante inuentarium de rebus Ecclesiæ conficere tenetur.*

28 *Vicarium infra octo dies post mortem Episcopi constituere,*

stituere, vel existentem confirmare omnino tenetur Capitulum.

29 *Administratio iurisdictionis residet penes totum Capitulum ante electionem Vicarij infra octo dies faciendam.*

30 *Capitulum Sede vacante ad Vicarij Capitularis electionem iteratis vicibus deuenire potest, absque causa tamen non debet.*

31 *Capitulum Sede vacante non arctatur ad constituendum Vicarium intra illos octo dies, & successiuè potest de per se administrare.*

32 *Sedes quando dicatur vacare vbi Episcopus transfertur ad aliam Ecclesiam, ostenditur.*

33 *Vicarius vnus tantùm eligendus à Capitulo Sede vacante, nisi legitimè adesset immemorialis consuetudo duos, aut plures eligendi.*

34 *Capitulum Sede vacante duos Vicarios substituere potest, vt alternis mensibus Vicariatus munere fungantur, si legitimè probetur immemorialis consuetudo, & illis qualitatibus sint præditi, quas requirit Concil. Trid.*

35 *Vicario Capituli Sede vacante debet prouideri de competente salario.*

36 *Vicarij in electione si discordia fuisset inter Canonicos, & plures ad hoc officium assumerentur, magis idoneus, & habens qualitates Conc. remanere debet, cæteris remotis.*

37 *Capitulum quamuis non teneatur eligere personam in Vicarium de gremio ipsius Capituli, si tamen adesset idoneus cæteris paribus est præferendus.*

38 *Capitulum Episcopali Sede vacante eligere valet in Vicarium generalem Canonicum eiusdem Ecclesiæ, qui in eadem ciuitate, & Ecclesia curam quoque gerit animarum.*

39 *Canonicus ex gremio Capituli Vicarium Sede vacante electus de tempore diuinorum Officiorum suo muneri, & officio incumbens, distributiones quotidianas non percepit.*

40 *Vicarius Capitularis, qui simul est Canonicus, si in choro interueniat cum Canonicali apparatu vt distributiones quotidianas lucretur, debet sedere in loco proprio sui Canonicatus antiquioribus non præcedendo.*

41 *Archidiaconus seu alia Dignitas maior post Pontificalem præfertur vicario Capitulari etiamsi non sit Canonicus.*

42 *Vicarius Capitularis occupare non debet in Ecclesia sedem Archidiaconi, sed debet sedere in alia sede portatili.*

43 *Capitulum Sedè vacante in commissione Vicarij potest certum tempus præfinire, quo elapso eius iurisdictio expiret.*

44 *Capitulum potest Vicarium eligere cum clausula quòd non duret nisi per annum.*

45 *Vicarius Capituli magis expedit vt eligatur liberè absque vlla conditione mutationis, & assignatione assessoris.*

46 *Si Capitulum constituerit Vicarium simpliciter absque temporis præfinitione, eius officium durat durante Sedis vacatione.*

47 *Vicarij Capitularis electione facta, non potest Capitulum illum reuocare, nisi ex causa bene visa sacræ Congreg.*

48 *Vicarius à Metropolitano deputatus in vim* c. 16. sess. 24. *amoueri potest ad nutum ipsius Metropolitani.*

49 *Vicarius Capituli Sede vacante debet eligi Doctor, vel Licentiatus in iure Canonico, seu aliàs quantum fieri potest idoneus, si secus fiat, electio est nulla.*

50 *Vicarius Episcopi demortui non debet confirmari nisi esset Doctor.*

51 *Vicarius Capitularis debet esse Doctor in aliqua Vniuersitate, non verò à persona priuata.*

52 *Capitulum, vbi non esset Doctor, potest in ipso actu deputationis Vicarij dare ei consultorem Doctorem sibi benè visum partibus non suspectum.*

53 *Doctor Theologus non potest esse Vicarius Capitularis Sede vacante.*

54 *Ætas viginti trium annorum permitti potest in Vicario Capitulari, si aliàs est idoneus, non tamen expedit.*

Vicario generalis, Prouisor, aut officialis in Regnis Castellæ & Legionis debet esse in sacris constitutus. ibid.

55 *Capituli si infra octo dies post mortem Episcopi non prouiderit de Vicario, vel non idoneum elegerit, poterit Archiepiscopus deputare Vicarium, seu Officialem in Ecclesia suffraganea.*

56 *Metropolitano negligente suum Vicarium constituere, Episcopus antiquior ex Suffraganeis in Metropolitana illum constituere potest, Episcopo verò exempto negligente, Episcopus propinquior deputare poterit.*

57 *Vicarius Capituli Sede vacante non potest cognoscere de causis delegatis Vicario generali Episcopi, nec exequi dispensationem Matrimonij impedimentis, & litteras in forma Dignum, quæ huiusmodi Vicario Episcopi solent committi.*

58 *Dispensationes matrimoniales directæ Episcopo, & eius Vicario generali, si Sedes vacare contingat, non possunt per Vicarium Capitularem expediri.*

59 *Capitulum, seu Vicarius Capitularis Sede vacante non potest exequi commissiones Apostol. in forma Dignum, & alias directa Episcopo, vel eius Vicario generali intuitu officij, vel sub nomine Dignitatis.*

60 *Vicarius Capitulari Sede vacante executioni demandare poterit litteras Episcopo per sacram Congregationem directas, & ab illo non exequutas, necnon illud, quod Episcopo mortuo per Bullam, seu Breue in causis iurisdictionem importantibus concessum erat.*

61 *Capitulum Cathedralis Ecclesiæ Sede vacante in ius Episcopale subintrat, & potest omnia facere quæ sunt iurisdictionis, nisi expresè prohibita reperiantur.*

62 *Absoluere ab excommunicatione potest Capitulum, à qua poterat absoluere ipse Episcopus, nisi ea fuerit à Sede Apostol. specialiter interdicta potestas.*

63 *Confirmare electos, & præsentatos per patronos instituere potest Capitulum Sede vacante.*

64 *Confessores pro casibus Episcopo reseruatis assignare potest Capitulum Sede vacante.*

65 *Excommunicationes, & alias censuras, ac pœnas inferre, & excessus corrigere potest Capitulum, quatenus defunctus Episcopus poterat.*

66 *Cognoscere de crimine hæresis potest Capitulum Sede vacante.*

67 *Visitare potest Diœcesim Capitulum Sede vacante, & sic omnia loca, quæ poterat visitare Episcopus.*

68 Vica

68 *Vicarius Capitularis Diœcesim visitare potest quamuis id à Capitulo specialiter ei non fuerit commissum.*

69 *Capitulum Sede vacante potest Diœcesim visitare per se, vel per alium.*

70 *Capitulum Sede vacante potest tunc demum Diœcesim visitare, quando lapsus est annus a postrema Antistitis visitatione.*

71 *Capitulum potest visitare Diœcesim post lapsum annum à die vltima visitationis per Episcopum facta, tempore trienny non expectato, licèt dicatur Episcopum consueuisse visitare singulis triennys.*

72 *Cognoscere de arduis causis potest Capitulum Sede vacante.*

73 *Statuta condere potest Capitulum Sede vacante, quæ ad statum Ecclesiæ pertineant, quæque durare debeant etiam tempore Episcoporum succedentium.*

74 *Capitulum circa quotidianas distributiones nihil potest statuere.*

75 *Capitulum non potest habere pro præsentibus Dignitatem, vel Canonicos, qui nunquam in Ecclesia resederunt, & Fidei professionem nondum emiserunt.*

76 *Defunctorum vltimas voluntates exequi potest Capitulum Sede vacante quatenus iure ordinario competebat Episcopus.*

77 *Religiosos piarum voluntatum exequutores compellere potest Capitulum Sede vacante ad reddendas administrationis rationes.*

78 *Rationem ab administrationibus piorum locorum exigere potest Capitulum Sede vacante.*

79 *Vicarium generalem in spiritualibus, & temporalibus constituere potest Capitulum Sede vacante.*

80 *Deponere, & interdicere potest Capitulum Sede vacante.*

81 *Dispensare ratione Episcopalis iurisdictionis, & cum illegitimis ad beneficium simplex potest Capitulum Sede vacante.*

82 *Dispensare, & absoluere vigore* Concil. sess. 24. de reformat. c. 6. *potest Capitulum Sede vacante.*

83 *Charitatiuum subsidium exigere potest Capitulum Sede vacante.*

84 *Capitulum non potest statutum condere, quo charitatiuum subsidium in futurum ex parte minuatur.*

85 *Capitulum cognoscere potest de causis in prima instantia vigore* Conc. sess. 24 de reform. c. 20.

86 *Matrimonio celebrando assistere potest Capitulum Sede vacante, & aly Sacerdoti assistendi licentiam concedere.*

87 *Licentiam concedere potest Capitulum Sede vacante, quam dare posset Episcopus.*

88 *Licentiam ædificandi Ecclesiam, vt acquiratur ius patronatus concedere potest Capitulum Sede vacante.*

89 *Pontificalia exercendi in Ecclesia vacante licentiam concedere potest Capitulum Sede vacante extero Episcopo.*

90 *Licentiam vt nouity disponant de bonis temporalibus concedere potest Capitulum Sede vacante.*

91 *Indulgentias concedere potest Capitulum Sede vacante.*

92 *OEconomus præficere potest Capitulum Sede vacante.*

93 *Portiones congruas assignare, & recognoscere potest Capitulum Sede vacante.*

94 *Commendare Ecclesias, siue beneficia ad tempus potest Capitulum Sede vacante.*

95 *Præsentatos Clericos à patronis admittere, siue instituere potest Capitulum Sede vacante.*

96 *Resignationes beneficiorum recipere potest Capitulum Sede vacante.*

97 *Permutationibus beneficiorum auctoritatem præstare potest Capitulum Sede vacante.*

98 *Vniones ex causa facere potest Capitulum Sede vacante, dummodo per eas iurisdictioni Episcopali nihil detrahatur*

99 *Capitulum Sede vacante, non potest supprimere quodcumque beneficium, & sibi vnire.*

100 *Confessores approbare, & exponere potest Capitulum Sede vacante per Vicarium à se electum.*

101 *Commutare vltimas voluntates potest Capitulum Sede vacante in casibus in quibus de iure communi posset Episcopus.*

102 *Matrimoniales causas cognoscere potest Capitulum Sede vacante.*

103 *Capituli auctoritas an etiam in ys, quæ requirunt speciale mandatum, transeat in Vicarium, ostenditur.*

Capitulum Sede vacante extra visitationem ex delictis contra certas personas inquirere potest. ibid

Capitulum potest munus syndicandi contra officiales exercere ibid.

104 *Capitulum Sede vacante potest facere ea omnia, quæ competunt Episcopo iure proprio, non autem alieno, hoc est, iurisdictione ordinaria, non autem delegata.*

105 *Exemptos visitare non potest Capitulum Sede vacante declarando vt num 107.*

106 *Monasteria Monialium, quæ visitat Episcopus auctoritate Apostolica, non potest visitare Capitulum Sede vacante.*

108 *Capitulum Sede vacante, non succedit Episcopo in iurisdictione, quæ illi competeret iure aliquo speciali, siue accidentali.*

109 *Beneficia spectantia ad solam collationem Episcopi conferre non potest Capitulum Sede vacante*

110 *Quid si beneficia spectarent ad collationem Episc. cum consensu, vel consilio Et quid si ad eundem Episcopum pertinerent iure deuoluto*

111 *Donationem iurispatronatus confirmare non potest Capitulum Sede vacante.*

112 *Præbendarum, aut Portionum in suppressione non sufficit Capituli consensus.*

113 *Capitulum Sede vacante succedit in ius exercendi Pontificalia per Vicarios Episcopos.*

114 *Dimissorias litteras Clericis suæ Diœcesis dare potest Capitulum Sede vacante, vt ab alio Episcopo ordinetur, post annum a die vacationis concedere potest Vicarius Capitularis etiam infra annum laicis, qui expectant præsentari per patronos ad aliqua beneficia.*

115 *Vicarius Papæ etiam statim post vacantem Sedem Apost dimissorias litteras ad Ordines concedere potest.*

116 *Dimissorias etiam ad primam Tonsuram non potest Capitulum, seu Vicarius Sede vacante infra annum concedere.*

117 *Pœnam Concil.* sess. 23. cap. 10. *incurrit Capitulum, seu Vicarius Sede vacante concedens dimissorias infra annum vacationis quamuis illis vsus non fuerit is, cui concessa fuerant.*

118 *Dimissorias litteras ad primam Tonsuram concedere potest Vicarius Capitularis etiam infra annum laicis, qui expectant præsentari per patronos ad aliqua beneficia.*

119 *Dimissorias ad Ordines dare non potest Capitulum Sede vacante infra annum, etiamsi haberet territorium distinctum, & exemptum.*

120 *Dimissorias concedere post annum, spectat ad Vicarium, & non ad Capitulum.*

121 *Capitulum Sede vacante, non potest infra annum vacationis dare licentiam Episcopo commoranti in ciuitate, vel Diœcesi, vt ordinet Regulares.*

122 *Testimonium idoneitatis facere potest Capitulum Sede vacante.*

123 *Capitulum ante lapsum anni vacationis Sedis poterit obtinenti facultatem à Sede Apostolica de suscipiendo Ordines cum licentia sui Ordinarij, hanc licentiam subordinatam concedere.*

124 *Capitulum infra annum concedere potest Episcopo extero exercitium Pontificalium & ordinationem propriorum subditorum, non tamen subditorum vacantis Sedis.*

125 *Dimissorias infra annum Capitulum per Vicarium à se electo concedere potest arctatis beneficiis tam habitis, quam habendis.*

126 *Arctati occasione beneficij recepti, & recipiendi qui dicantur, ostenditur, & num.* 127.

128 *Dispensare potest Capitulum Sede vacante, seu illius Vicarius in interstitijs temporum cum ordinandis in vim suarum litterarum dimissorialium.*

129 *Dimissoriæ litteræ à Capitulo Sede vacante ritè, & rectè concessæ per ingressum moderni Episcopi non expirant.*

130 *Capitulum Sede vacante contrauenient decreto* Concil. Trid. sess. 7. cap. 10. *quam pœnam incurrat, ostenditur.*

131 *Ordinati contra formam dicti* cap. 10. Concil. *non gaudent priuilegio clericali.*

132 *An possint habere beneficium, & numer.* 133. & 134.

135 *Episcopo mortuo nihil debet ab Episcopo innouari.*

136 *Capituli Sede vacante potestas intelligitur de Capitulo Cathedrali.*

137 *Formula creandi Vicarium Capitularem.*

1 NON solùm vacante Sede, verùm etiam ipso viuente Episcopo Canonicorum Collegium, seu, vt passim vocatur, Capitulum Cathedralis Ecclesiæ, auctoritatem habet, & potestatem in multis. Est enim veluti Senatus quidam Ecclesiæ, vt innuit Hieron *in cap. Ecclesia* 16. *q.* 1. Duaren. *lib.* 1. *de sacris Eccles. minist. cap.* 18. Marc. Anton. Columna *in tract. de Eccles. redit. orig. p.* 2. *cap.* 14. *num* 8. Valenz. *tom.* 1. *cons.* 34.
2 *num* 199. Ideo pro materiæ huius cap. faciliori cognitione sciendum est Canonicos cuiusuis Cathedralis Ecclesiæ, bipartitò cerni & considerari posse, vno modo quatenus coniuncti, & copulati in vnum corpus Capitulum, seu Collegium aliquod constituunt: alio verò modo in quantum repræsentant illam Ecclesiam, & illius clerici sunt, qua ratione, sicuti docuit Pontifex *in cap. requisisti*, ibi, *est Apostoli coniugio copulatus, de testam.* non possunt tales clerici vnam Communitatem, siue vnum corpus constituere, nisi cum Episcopo, qui caput ipsorum est, clerici autem membra; & ideo non debent diuidi nec separari à capite. Bellarm. *cons.* 20. *num.* 7. Cardin. Tusch. *num.* 1. *lit.* C *concl.* 54. si verò considerentur in quantum efficiunt Capitulum, seu Collegium, tenent etiamsi Episcopus non interueniat, erunt & sunt vnum corpus, iuxta iura expressa *in cap. Capitulum S. Crucis, de rescript. cap. dilecta, de excess. Prælat.* quo casu Episcopus non erit pars Capituli, vt probat text. *in cap. irrefragabili, vers. excessus, de excess. præl.* & admonuit Abb *in cap. eam te, num.* 3. *de rescript.* refert Anguian. *de legib lib.* 2. *controu.* 4. *numer.* 4. Deinde sciendum ex mente eiusdem Anguiani *citato loco num.* 11. & 14. in rebus & negotiis, quæ ad ipsa Collegia, siue communitates spectant, Canonicos considerari posse, vel tanquam clericos Cathedrales Ecclesiæ, quo casu capitulariter congregari poterunt particularia negotia ad ipsos spectantia sine Episcopi consensu tractare; vel tanquam Capitulum repræsentans ipsam Ecclesiam, quo etiam casu non poterit ardua, & difficillima negotia disponere statuendo, siue constituendo, neque illa, quæ statum vniuersalem Ecclesiæ, vel ipsum Episcopum concernunt, sine eiusdem Episcopi consensu, nec vice versa sine consensu, vel consilio Capituli pleraque negotia exequi potest Episcopus, iuxta *tit. de his, quæ fiunt à Prælat. sine consensu Capituli, per tot.*

3 *Primò* igitur Capituli consensus requiritur in administratione bonorum, & redditurum Ecclesiæ, si enim hæc omnia sunt communia inter Prælatum, & Capitulum, ad eos simul spectare debet administratio, *cap. nouit, cap. quanto, cap. ea noscitur*, vbi Abb. *num.* 4. *de his, quæ fiunt à Prælatis sine consensu Cap.* Lap. *allegat.* 31. Selua *de benefic. part.* 2. *quæst.* 22. *num.* 45. Cæsar de Grassis *decis.* 5. *de his, quæ fiunt à Prælat.* Fer. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *quæst.* 62. *art.* 7. & 8. & *quæst.* 78. *art.* 12. & 13. Felin *in cap. edoceri, num.* 3. & 9. *de rescript.* Abb. *num.* 5. per text. ibi *in cap. relatum* 12. *de testam.* Seraphin. *decis* 339. *num.* 1. Mantic. *decis.* 407. *num.* 4. Caualer. *decis.* 5. *num.* 1. Rot. *decis.* 16. & *decis.* 183. *num.* 1. *part.* 1. *recent.* & *in Gerunden. administrationis* 16. *Februarij* 1629. coram R. P. D. Verospio, & *in eadem* 11. *Decembris* 1630. coram Reuerendiss. D. meo Coccino Decano, quod adeò verum est, vt non censeatur sublatus hic consensus Capituli, & eius coadministratio talium bonorum, & iurisdictionem, quamuis soli Prælato concessa specialiter videatur, vt benè per Bald. *in l.* 1. *num.* 4. *de bonor. possess. contra tab.* vbi si tertius referat mo- 4
lestiam Episcopo in iurisdictione, & Papa dicat; *solus Episcopus procedat*, illa verba intelliguntur respectu molestantis, non autem respectu Capituli connexi Episcopo, & *ibi* etiam notat Ias. *n.* 6. vbi quòd natura termini taxatiui est excludere extranea, cuncta autem pertinentia indulgere: hinc etiam Papa dicat, *solus Episcopus posset degradare*, non tamen excludit Capitulum concurrens in de- 5
gradatione, sed alios Episcopos, *cap.* 1. & *ibi gloss. fin. de hæret. lib.* 6. Ioann. Monach. *num.* 1. Archid. *num.* 1. Ioan. Andr. *in princ.* Hinc denique si Papa in indulto dicat, *quòd solus Episcopus possit prouidere beneficia, ad quæ prouisio solet per electionem assumi*, non propterea excluditur Capitulum, ad quod spectat electio, sed dispositio intelligitur in præiudicium ipsius Papæ, Pute. *decis.* 190. *num.* 2. *lib.* 3. Anastas. Germon. *de indultis Cardinal. in* 6. *ad beneficia,*

6 beneficia, num. 32. & 39. Nec obstat, quòd si iurisdictio datur alicui, vt solus cognoscat, censetur sublata iurisdictio alterius, secundùm Beroi. cons. 22. num. 28. volum. 1. Rip. de peste, tit. de remedijs præseruatiuis, num. 61. Cott. in memorab. vers. solus, Mandos. ad consil. Rom. 393. lit B. Felin. in cap. pastoralis, num. 2. limit. 3. de officio Ordinar. qui vnà cum Rip. solùm limitat hoc dictum quando alteri competeret iurisdictio de consuetudine, non autem de iure communi, ex quo consuetudini non censetur derogatum, nisi expressè dicatur, & sic declarat text. in l. viros, C. de diuers. offic. lib. 12. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præs. 18. num. 14. vbi dicit hanc veram, & receptam sententiam, nam huic fundamento poterit respondere quòd contrarium tenent Angel. in l. 1. num. 1. C. vbi & apud quem, probat Cotta loco citato in fine, Dec. cons. 3. num. 7. col. 5. vers. superest respondere, Ias. licèt videatur dubitatiuè loqui in l. quod in rerum, § si quis, post num. 9. ff. de legat. 1. Decian. respons. 118. num. 23. vol. 2. Grammatic. cons. 28. num. 6. Roman. cons. 393. num. 3. & 4. Menoch. de arbitrar. lib. 1. q. 80. n. 8. Sed quicquid sit de hac opinione, quatenus affirmatiua esset vera, procedit quando agitur principaliter inter duos, non autem quando agitur inter duos, & vnus ex illis ad cuius fauorem disponitur, habet alium connexum, quia disposita in illo habent locum etiam ad fauorem connexi, & ratio differentiæ est, quia quando agitur inter duos simpliciter, si alius non excluderetur, statutum nihil operaretur, & frustrà occuparet membranas, vt dicit Cotta loco allegato, quæ ratio cessat quando agitur cum tertio, quia etiam quòd præseruetur ius connexo, nihilominus dispositio operatur, quia ille tertius excluditur.

7 Secundò, Capituli consensus requiritur in rerum Ecclesiasticarum alienatione, quæ ad Cathedralem Ecclesiam pertinent, cap sine exceptione 12. q. 2. c. vt super, § fin. de rebus Ecclesi. non alien cap. 1. de his quæ fiunt a Prælat. Molin. dict. tract. 5. disput 11. num. 15. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Ecclesiast. decis. 54. in 1. edit. aliàs resolut. 51. in 2. edit. Piasec. in praxi Episcop. part. 2. cap 2. num. 9. in princip. vers. similiter, latè Rota in Treuemina beneficij 12. Nouembris 1629. coram R. P. D. Queipio impressa part. 5. diuers. decis. 318. Seraphin. decis. 358. num. 2. vbi quòd in alienatione bonorum Episcopatus requiritur consensus Capituli, non vti personæ interesse habentis, sed solùm tanquam solemnitas, & decis. 443. num. 4. vbi quòd in alienatione bonorum mensæ Episcopalis separatæ à mensa Capituli requiritur consensus Capituli, sed si probetur euidens vtilitas, defectus dicti consensus non obstat, & num. 5. subdit consensum Capituli in huiusmodi alienatione magis respicere solemnitatem, quàm substantiam alienationis, ego ipse de officio & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 95. n. 70. Rota decis. 18. num. 3. p. 1. recentior. vbi quòd sine huiusmodi consensu facta alienatio est nulla, & debet Capitulum vocari in figura iudicij, Deci. cons. 603. viso puncto, num. 13. Anell. Amat. cons. 64. num. 10. tom. 1. & Canonicorum subscriptio interuenire, cap. 1. vbi gloss. fin. de his quæ fiunt à Præl. & ibi Innoc. in fine, dicens in bonis Episcopalibus alienandis necessariam esse subscriptionem Canonicorum maioris Ecclesiæ, ita quòd sine ea non valeat alienatio, Berttand. cons. 6. Alienatio rerum, num. 5. vol. 1. Couar. var lib 2. cap. 17. col. 1. Marc. Anton. Genuens. in practicab. Eccles. q. 644. Anell. Amat. d. cons. 64. num. 12. vbi num. 13. ex Gemin. in d. cap. sine exceptione, in fine vers gloss. vlt. subdit non sufficere generalem Capituli mentionem habitam, sed omnium Canonicorum nominationem esse exprimendam, & num 14. addit adeò hanc solemnitatem requiri, vt consuetudine tolli non possit, & quod plus est, omnes se subscribere debent, etsi non sint eiusdem voti, Capyc. decis. 148. num. 6. Roland. cons 90. num. 21. volum. 1. Vincent. de Franchis decis. 2 Bobadil. in sua politica lib. 3. cap. 8. n. 181. Tepat. recept. sentent. tit. 537. de his quæ fiunt à maiori parte, Castill lib. 1. de vsufructu, cap. 54. num. 17. vbi loquitur de alienatione rerum Ecclesiæ. Alex Trentacinq. var. resolut. lib. 1. tit. quod cuiusque vniuers. nom. resol. 1. num. 10. vbi quòd quando agitur de alienatione rerum ciuitatis, quæ seruando seruari possunt, scribenda sunt nomina singulorum, quia iste actus est ponderosus. Et vbi habet consentire Capitulum, non sufficit consensus singulorum de Capitulo, sed requiritur consensus capitulariter. Rota decis 484. num. 6. p. 1. recentior. Lotter. de re benef lib. 1. q. 28. num. 21.

8 Tertiò in vnione vnius Ecclesiæ, alteri Ecclesiæ, seu Dignitati, vel Præbende per Episcopum facienda, aut si Religioso loco donetur, præsertim irrequisito eiusdem Ecclesiæ Rectore, aut (si vacabat) defensore ei non existente, cap. antepenult. vbi gloss. fin. 12. quæst. 2 cap. tua nuper, de his quæ fiunt à Prælat. Clem fin de rebus Eccles non alien. Rebuff in regul. de vnion. gloss 11. num. 1. Paul. Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 26. num. 25. Vgolin. de officio Episc. cap 52. § 1. num. 1. Rot. decis. 153. num 2. p. 2. diuers. & decis. 294. num 17. part. 5. diuers. Stephan. Gratian. discept forens. tom 5. cap. 814 num. 3. Seraphin. decis. 1078. num 1. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 6. cap. 18. quæs. 12. Nicol. Garc. de benef part. 12. cap. 2. num 145. Aloys. Ricc. in decis Curiæ Archiep. Neapol. decis 198. num. 17 part. 4. late Sanch in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. cap. 29. num. 114. vbi num. 183. id ait verum etiam post Conc. Trident. Et hic consensus Capituli potest interuenire etiam post vnionem, cùm non sit necessarius quòd in ipso interueniat, ex Rebuff. dict. gloss. 1 num. 20. Boër. decis. 345. num. 3. & 4. Hoied de incomp. benef. p. 2. cap 3. num. 9. Riec. decis 198. num. 16. part. 4. Azor. d. q 12. in fine, Hoied. de incomp. benef. part. 2. cap 3. num. 9. Hieron. Gabr. cons. 200. lib. 1. Rota d. decis. 153. num. 9. in fine, p. 2. diuers Nicol. Garc. d cap 2 num. 147. cum seqq. Stephan. Gratian discept. forens cap. 578. num. 32. & cap. 278. num. 30. vbi etiam resoluit nullitatem vnionis ob defectum consensus Capituli à nullo posse opponi, cùm hæc exceptio illi soli concedatur, quod etiam comprobat d. tom. 5. decis. 819. num. 17. contra Nicol. Garciam, & allegat pro se Rot. decis. 153. n. 10. cum seqq. p. 2. diuers. Quamuis contrarium, nempe in ipso vnionis actu, vel incontinenti prædictum Capituli consensum adesse debere, ita ut vnio ex defectu prædicti consensus ab initio nulla per eius exhibitionem postea factam non conualescat, existimauerit Bursat. cons 285. num. 14. lib. 2. cuius opinionem verissimam iudicat Rota dict. decis. 294 à num. 9 p. 5. diuersor. vbi tamen num. 32. subdit illud sine controuersia receptum esse, quòd postquam de nullitate actus iudicium inceptum fuerit, consensus superueniens nihil operatur.

9 Vbi tamen extaret consuetudo in contrarium, videtur vnionem posse fieri per Episcopum absque Capitulo, vt per Fusc. d. lib. 2. c. 26. n. 5. Petr. Gregor.

de re benef. cap. 20 *num* 6. Nicol. Garc. *d cap.* 1. *n* 152. vbi *num* 153. intelligit de consuetudine generali, quæ esset consuetudo propria, & non præscriptio, quia tunc sufficiet solum tempus quadraginta annorum; quamuis huiusmodi consuetudinem in contrarium non valere teneant gloss. *verb. consentiente, in d Clem si vna*, vbi Imol. & Bonif. *à n.* 16. Abb. *num.* 2. Felin. *in cap. cùm causam, num.* 10. *&* 20. *de re iudic.*

10 Amplia Capituli consensum requiri etiam vbi vnio fit ab Episcopo tanquam Apostolicæ Sedis delegato, vigore Concil. Trident. *sess.* 21. *de reform. cap.* 5. vbi *iuxta formam iuris*, & ita decisum fuisse attestatur Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 158. quem refero ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, part.* 3. *alleg.* 66. *num.* 29.

11 Declara tamen non sufficere Capituli consensum in vnione facta ab Episcopo ipsi Capitulo, cùm non possit auctorizare in facto proprio, quia tunc requiritur auctoritas Papæ, glos. *verb. mensæ, ad fin. in d. Clem si vna*, quam sequuntur *ibi* Card. *num.* 3. & Abb. *num.* 6. & alij, quos refert, & sequitur Nicol. Garc. *dict cap* 2. *num.* 168. & censuit Rot. *in vna Perusina beneficij* 4. *Iunij* 1608. coram bonæ mem. Peña, vbi quòd in vnione, quæ fit ad fauorem Capituli, quam ipsum non poterit auctorizare, requiritur auctoritas Papæ, etiamsi fiat vigore Concilij *dict. cap.* 5. Secus verò vbi vnio fieret alicui Dignitati, vel Præbendæ Capituli, Rot. *decis.* 788. *num.* 4. *part.* 1. *diuers.* immo etiam omnibus Præbendis distinctis, non simul, sed separatim, & distinctè vnicuique, vt resoluunt Nicol Garc. *d cap.* 2. *n.* 170. Stephan. Gratian. *disceptat. forens cap.* 234. *num.* 4. *in fine*, Gonzal. *ad regul* 8. *Cancell gloss.* 37. *num* 25. Concilium enim videtur facultatem concedere vniendi tenuibus Præbendis singulorum Capitularium, non tamen mensa Capitulari, secundùm Aloys. Ricc. *in collect. decis. part.* 4. *collect.* 1067. *in fine, & in praxi rerum fori Eccles. decis.* 488. *in* 1. *edit* alias *resolut.* 379. *num.* 4. *in* 2. *edit.* & ita de iure probat *dict. Clem. si vna*, ad quam respicit Concil. Trident. *d. cap.* 5. ibi, *iuxta formam iuris.* Vbi verò distributiones quotidianæ, & etiam Præbendæ tenues fuerint, vel quando nullæ sunt distributiones, & Præbendæ tenues, vel è contra, poterit Episcopus facere vnionem omnibus Præbendis, seu distributionibus simul, quia hoc casu tenuitati distributionum succurri potest per remedium *cap.* 3. *sess.* 31. *de reformat.* ita censuit sacra Congreg. vt refert Nicol. Garc. *dict. cap.* 12. *num.* 171. Ego ipse *dict. allegat.* 76. *num.* 33.

12 Vtrùm autem in vnione à Legato de Latere facienda exigatur consensus Capituli; nonnulli tenent non requiri, eo quòd ille nullum consortium cum Capitulo habeat, vt habet Episcopus, ita Boër. *decis.* 513. *num vnic.* Gambar. *de officio, & potest. Legati de Latere, tit. de potestate eius ad vnienda beneficia, num.* 58. Hoied. *de incompatib. benefic. p* 2. *cap.* 4. *num* 9. Cæterùm sic distinguendum est cum Mari. Socin. sen. *in cap sicut vnire, artic.* 6. *concl.* 10. *num.* 115. *de excess. Prælat.* si eam vnionem faciat ex Pontificia commissione, in qua consensus Capituli mentio non fiat, non exigetur is consensus, quia tunc non vnit vt ordinarius, sed vt Pontificis delegatus, & ideo sicut Pontifex potest absque consensu Capituli vnire, ita & ipse. Si autem id faciat ex sua potestate ordinaria, indiget consensu Capituli, quia tunc non ampliorem in beneficiis vniendis habet potestatem, quàm Episcopus: si ergo hic indiget consensu Capituli; ergo & ille, refert & sequitur Sanch. *in præcepta Decalogi, tom* 2. *lib.* 7. *cap.* 29. *num.* 166.

Quid si Canonici consentire nolint, & iusta causa vnionis facienda subesset, quando consensus Capituli in vnione facienda per Episcopum requiritur? posse eos compelli probant Rebuf. *dict. regul.* 21. *Cancell. gloss.* 11 *num.* 3. Azor *dict cap* 28. *quæs.* 12. Mari. Socin. sen. *in d. cap. sicut vnire, artic* 6. *conclus.* 1. *n.* 92. vbi addit, alios allegans, existente iusta contradicendi causa contradictionem vnius sat esse ad impediendam vnionem, refert Sanch. *d. cap.* 29. *num.* 64. *post princ.* 13

Quarto in suppressione Canonicatuum & beneficiorum, quæ non permittitur Episcopo absque consensu Capituli, & sine legitima causa, *cap. cùm accessissent, de constitut.* vbi Abb. *num.* 4. *&* 9. Felin. *num.* 17. & Dec. *num.* 45. Azor *instit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 30. *q.* 11. *&* 12. Mantic. *decis.* 114. *n.* 2. Ego ipse *de officio & potest. Episc. p.* 3. *alleg.* 67. *n* 3. Nicol. Garc. *de benefic p.* 12. *cap.* 1. *num.* 1. *&* 2. Stephan. Gratian. *discept forens tom.* 5. *cap.* 8. *&* 9. *à n.* 1. vbi *num.* 12. resoluit quòd ex cursu triginta annorum præsumitur interuenisse consensum Capituli, & *num.* 15. quòd talis consensus Capituli potest interuenire ex interuallo post suppressionem factam, & *num.* 4. *&* 19. quòd canonicatus auctoritate Papæ confirmati cum præfixione numeri, & decreto irritanti non possunt supprimi per Episcopum, & *num.* 5. post Seraph. *decis.* 385. *num.* 2. *&* 3. & Gregor. XV. *decis.* 483. tenet quòd causa, ob quam fit ista suppressio, debet legitimè, & plene probari, itaut si allegetur diminutio reddituum, quæ est potentissima ratio reducendi & supprimendi beneficia, non solum debeat constare de tali diminutione, sed etiam erit probandum quòd ista diminutio consideretur respectu quantitatis assignatæ a principio erectionis Canonicatus, & beneficij, quæ præsumitur fuisse congrua, & sufficiens pro oneribus incumbentibus, & aliis necessariis, & quod ad talem effectum suppressionis debet esse perpetua, non transitoria occasione pestis, vel similis causæ. Vide supra *cap.* 3. *num.* 25.

Quintò in omni negotio, quod concernat præiudicium Ecclesiæ Cathedralis, Capituli consensus requiritur, veluti quoad subiectionem, *cap. vlt. de maior. & obed.* Piasec. *loco proximè citato.* 14

Sextò in his, quæ concernunt interesse Capituli. Piasec. *in praxi Episcop part.* 2. *cap.* 2. *num.* 9. *in princ.* per *cap. vlt. de his, quæ fiunt à Præl.* veluti si Episcopus Dignitatem in Ecclesia constituere velit, Card. Mantic. *decis.* 114. *num.* 3. *cum seqq.*

Septimò in his, quæ spectant ad Episcopum, & Capitulum simul, aut quia promiscuæ sunt iurisdictiones, aut quia specialiter in negotio aliquo adinuicem conuenerunt, vel à Sede Apostol. est ita in speciali casu mandatum: nam Capitulum habens mensam separatam ab Episcopo suo, potest ea de se, quæ possunt alij Rectores, & beneficiati, ita Federic. de Sen. *cons.* 295. Card. Tuscb. *tom.* 1. *litt. C. conclus.* 52. *num.* 1.

Octauò in casu, quo diminueretur Ecclesiæ auctoritas, *cap. dilecti, de maior. & obed.* Piasec. *d. p.* 2. *cap.* 2. *num.* 9. *vers. item in casu.*

Nonò vbi præter hos casus talis est consuetudo, vt scilicet tale negotium sine consensu Capituli non fiat, veluti confirmatio electorum, quæ secundùm Archidiac. *in cap. fin. de elect. lib.* 6. fieri debet

bet cum consensu Capitoli, vbi, inquam, est consuetudo. Et in his casibus, quod ab Episeopo sine consensu Capituli factum fuetit, nullius erit roboris, & momenti.

Post hæc scripta inueni de hac materia nouissimè Theodos. de Rubeis *singularium Rotæ tom.2. p.3. verb. Abbas*, §.4.*pag.* 157. vbi post Abb.*in cap. cùm consuetudinis*, *num.8. de consuet.* Hentic. Bottæ. *in tract. de Synodo Episcop. p.1. num.*132. & Rotam, quam ibi citat, tenet Episcopum in eondendis statutis eonsilium Capituli adhibere debere: nisi in quibusdam casibus, viputa si agatur de re communiter spectante ad Episcopum, & Capitulum simul, quia tunc non sufficit consilium, sed requiritur etiam consensus. Abb. *vbi suprà*, *num.4. & in cap. quanto num.7. de his, quæ fiunt à Prælat.* Item vbi sumus in arduis, in quibus etiam debet interuenire consensus Capituli. Abb. *in d. cap. cùm consuetudinis*, *sub num.5.* Hentic. Bottæ. *vbi suprà num.*142. Sicut etiam requiritur in corrigendis excessibus, & exercenda iurisdictione. Anton. Gabr. *commun. tit. de crimin. concl.36. in fin.* Item requiritur consensus Capituli qoando agitur de præiudicio Ecclesiæ Abb. *in d. cap. quanto*, *num.7. & in cap. cùm dilectus*, *num.*11. *de consuet.* Henric. Bottæ. *vbi suprà num.*142. Quæ omnia, ait Theodos. de Rubeis, sunt intelligenda quando Episcopus procedit iure ordinario, quia in his, in quibus procedit vigore Concilij Trident. vti Sedis Apost. delegatus, nullam habet communionem cum Capitulo, neque indiget aliqua statutorum adiectione.

Paramenta noua & antiqua mutare possunt Canonici absque consensu Episcopi, & de aliis mobilibus non pretiosioribus disponere, quatenus non adsit consuetudo quòd de consensu Episcopi id fiat, S.Congreg.Concil. *in Naxien.25. Augusti* 1631.

15 Sed an, & quando Capitulum possit statuere, videtur in præsenti indagandum, in quo dubio respondendum est affirmatiuè in his, quæ concernunt suam communitatem, seu collegium, & sic circa negotia, quæ ipsos solos tangunt, & non Episcopum, nec statum Ecclesiæ, & hoc sine consensu Episcopi, ita gloss. *verb. statutum*, *in cap.*251. *de verbor. significat. lib.6.* Doctores, & præcipuè Imol. *num* 4.& Bero. 42. *in cap. cùm omnes*, *de constitut.* & Dec. & Felin. *in cap. cùm accessissent*, *vterque num.9. eod. tit.* vbi Abb. *num.4. idem in cap.*1. *num.*14 *de his, quæ fiunt à maiori parte Cap.* Menoch. *cons.*28. *num.*33. Ioseph. Sesse. *Aragon. decis.*70. *num.*14. *tom.*1.latè Anguian.*de legib lib.*2.*contron* 4. *num.*12. vbi intelligit posse statuere sponte & pro arbitrio suo absque Episcopo in spectantibus ad suam communitatem, seu collegium. Beltram. *cons.*262. *vol.*8. Marc. Anton. Genuens. *in practic. Eccles. q.*675. vbi intelligit de statutis, quæ non tangunt Episeopum, nec statum Ecclesiæ, sed sua negotia singularia, putà quòd certo modo quotidianas obuentiones distribuant, &c. Cardos. *in praxi iudicum*, *verb. Canonicus*, *num.*6. Lotter *de re benef. lib* 1. *q.*14. *num* 85. Seraphin. *decis.*530. *num.*14. Vgolin. *de officio & potest Episcopi.p.*1 *c* 19. *num.*1. *vers. quarto*, Præpos *in cap. Catholica*, *in vers. nota quòd vnaquæque Ecclesia,dist.*11. & *ibi* Gemin. *num* 1. Rota *decis.*606. *num.*1 *p.*2.*recentissim.* Consentiente verò Episcopo etiam circa ardua & concernentia vniuersalem statum, supra *reg.*9. *num.*1. Theudos.Rub. *in singul. Rotæ tom.*2 *p* 2 *circa stilum, verb. Capitulum*, §.2. Cæs. de Grassis *decis.*4. *num.*4. *de his, quæ fiunt à maiori parte Cap.* Seraphin. *decis.* 1447. *num.*1. & 2. Rota *d. decis.* 606. *num.*1. *in fine.* & sufficit consensus saltem tacitus, vt quia sciuit, & passus fuit statuta per Capitulum facta. Calderin. *cons.*2. *num.*2. *de constit.* quem sequitur Fel. *in cap. cùm omnes*, *num.*10. *circa fin. vers. reliqua in hac materia*, *de constit.* Rot. *in Illerden. statuti* 19. *Maij* 1597. coram Corduba, *& in Paduana sedilium* 26. *Ianuar.* 1618. coram bon. mem. Card. Sacrato impressa per Farin. *decis* 606. *num.*2. *p.*2. *recentissim.*

Intellige de statutis concernentibus statum vniuersalem Ecclesiæ, vel Episcopum, aut eius iura tangentibus, in quibus casibus non potest statuere Capitulum sine Episcopi consensu, secus autem in his, quæ tangunt particularia ipsius Capituli negotia, vt declarat gloss. *d. verb. statutum, vers. si verò*, quam sequuntur communiter Doctores, Cald. *d cons.*2. *num.*2. Butr. *in cap. constitutus*, *num.*35. *de rescript.* Abb. *in dict. cap. cùm accessissent*, *num.*4. & *ibi* Dec. *num* 9. Ferret. *cons* 286. *num.*1. Marescot. *var. resolut. lib.*2. *cap.*32. *num.*22. & 23. Cardoso *d. verb. Capitul. num.*9. Benedict. Capra *tom.*1. *commun. opin. lib.*2. *tit.*2. *num.*14. *pag.*154. Gregor *decis.*66. *num.*11. Gratian. *discept. cap.*482. *num.*3. & Rot. *in d Illerden. statuti*, *& in d. Paduana sedilium*, quæ decisiones loquuntur in concernentibus ordinationem chori. & eadem Rota *decis.*423. *num.*1. & *decis.* 494. *num.*6.*p.*2. *recentissim.* loquitur in concernentibus diuinum cultum, & seruitium Ecclesiæ, latè Anguian. *de legib. lib* 2. *contro* 4. *num.* 14. vbi per gloss. Magistralem *in cap.*2. §. *cæterùm*, *de verb. sign. lib.*6. tenet non posse Capitulum sine Episcopo disponere circa negotia admodum ardua, statuendo, siue constituendo per viam constitutionis, quantumuis ad Capitulum spectent priuatiuè. Inter negotia autem ardua, & difficilia aliqua in iure nostro commemorata reperiuntur, ex quorum numero sunt augere, siue minuere Præbendarum numerum, quod Capitulum efficere per se non potest, vt docent interpretes post gloss. *in cap. cùm accessissent*, *de constit.* & decernere, nouumve aliquid inducere circa residentiam Canonicorum, quod etiam Capitulum facere non valet, vt pariter tradiderunt DD. *in cap. cùm consuetudinis*, *de consuet.* Ex qua doctrina orta fuit decisio text. *in cap ex parte*, *de constit.* vbi statuitur ab Honorio III. augmentum, siue diminutionem Præbendarum & similia negotia ob dictam rationem iudicio Episcopi reseruari, refert Anguian. *dict. lib.*2. *contro.*4. *num.*16.

Intellige etiam supradicta locum habere vbi statuta non fuerint iuri communi contraria, tunc enim non sufficit consensus Episcopi, sed requiritur beneplacitum Apostolicum, quia Capitulum nec etiam interueniente consensu Episcopi potest statuere contra ius commune, Oldrad. *cons.*259. *num.*6 Feder. de Sen. *cons.*17. *per tot.* Alex. *consil.*105. *num.*2. *lib.*2. & fuit resolutum *in Hispalen portionis*, *de Ossuna* 10. *Februarij* 1623. coram bonæ mem. Patriarcha Manzanedo, in qua fuit
dictum, fuisse inualidum statutum à Capitulo 18
conditum quòd descendentes ex genere infecto, nempe Iudæorum, Maurorum, vel Hæreticorum, non admittantur ad beneficia Ecclesiastica, cùm huiusmodi statutum sit contra ius commune, de quo *in cap. eam te*, *de rescript.* vt censuit Rot. *in Corduben. dimidiæ portionis* 20. *Iunij* 1618. coram R.P.D. Merlino, optimè Ferentil. *in annot.*

ad

*ad decis.*750. *Buratti.* & in aliis adductis per Theodos. de Rubeis *singular. Rota tom.*2. *part.*6. *obseruat.*5. §.7.

Aduerte tamen quòd in illis casibus, in quibus omnimoda potestas faciendi statuta residet penes Capitulum, siue totam communitatem, quatuor potissimum desiderantur requisita, vt subsistat, & valeat conditum statutum. *Primum* quidem esit vt statuentium consensus non quouis in loco, sed in domo & parte publicis congregationibus designata præstetur, Capitularibus non quomodocunque, vel singulariter, sed per modum communitatis adstantibus. *Secundum* requisitum est quòd adsint, præsentesque sint duæ saltem partes Capitularium. *Tertium*, vt omnes aduocentur. *Quartum, & vltimum* vt maior pars illorum, qui adsunt, statuto consentiant. Quæ requisita commemorat Anguian. *dict. controu* 4. *num* 30. 31. *&* 31. vbi *num.*33. addit *quintam* conditionem, vt maior illorum pars, qui statuto Ecclesiastico consentiunt, sanior sit, hoc est, constet ex personis maioris momenti & auctoritatis.

Concordiam facere potest Capitulum nomine Ecclesiæ suæ super iuribus Ecclesiæ, & iisdem dubiis, & in controuersiam deductis, quæ sernanda veniat, & liget etiam Canonicos successores, si interueniat auctoritas & decretum Episcopi, adhibita causæ cognitione, ac præuiu diligenti tractatu, vt probat text. *in cap. statuimus*, vbi Abb. *num.*1. *& seq. & in cap. de cætero*, vbi Innocent. *num.*4. *&* 5 *& in cap. veniens*, vbi Card. *sub num.*2. *de transact.* Natt. *cons.*441. *num* 9. Rot. *decis.* 759. *num.*1. *part.*1. *recent. & in Elnen. distributionum* 25. *Iunij* 1629. coram Reuerend. P. D. Dutan. *& in Alexandrina funeralium* 2. *Iuly* 1630. coram R. P. D. Merlino, quæ reperitur impressa nouissimè *p.*5. *diuers. decis.* 402. Vtrùm autem transactio facta cum Capitulo successorem liget, vide Rot. *decis.*218. *p.*2. *recentissim. in posth.* & an transactio super decimis cum Capitulo valida sit, Rot. *decis.* 270. *d p.* 2.

De statutis per Capitulum validè, vel inualidè faciendis, & de materia post hac scripta inueni decisionem Rotæ *in Illerden. statuta* 3. *Decemb.*1593. coram R. D. Corduba Episcopo Pacen, impressam per Marches. *p.*1. §.1. *pag.*553. quæ cùm plura scitu digna habeat, eam hîc transcribere non dubitaui. *Die Veneris* 3. *Decembris propositi dubium, an valeat statutum factum à Capitulo Illerdensi, quo statuitur, vt si præcentor fuerit præsens in choro festis duplicibus ad omnes horas tam diurnas, quàm nocturnas per se, & non per substitutum, mulctetur tribus ducatis pro vnoquoque die applicandis Canonico, cui seruitum fuerit, & quòd teneatur præsentare Succentorem idoneum admittendum à Capitulo, qui seruiat singulis diebus in choro, & assignetur illi salarium quadraginta ducatorum? Domini dixerunt prædictum statutum non valere, quia licèt Canonici quaruncunque Ecclesiarum possint facere statuta in sua Ecclesia sine auctoritate superioris*, cap. cùm omnes, de constit. cap. statutum, de hæret. in 6. *Gemin.* in cap.1. §. cæterum, num.1 de verb. signif. in 6. *Ferret.* cons.286. *tamen non possunt statuere super residentia, vel super statu Ecclesiæ sine consensu Episcopi*, *Anchar.* in repet. cap.1. q.6. num.105. de constit. *Butr.* in cap. constitutus, num.25. de rescript. *Oldrad.* cons.181. *gloss.* in verb. statutum, in cap. 2. de verb. signific. *Felin.* in cap. cùm omnes, n.7. in princ. de constit. *maximè quando statuit circa impositionem pœnæ, quia est iurisdictionis, quæ non cadit in Capitulum nisi Sede vacante, vt post Feder. de Senis notat Felin.* in dict. cap. cùm omnes, num.9. in fine, & num.10. vers. est aduertendum.

Neque obstat, quòd Capitulo competat facultas statuendi super eo per quod redditur ad ius commune, & sic contra consuetudinem de non residendo ad Abb. in d. cap. cùm omnes in 2. not. *post. Host. & Ioan. Andr. quos citat Felin.* num.7. *Deci* 1. lect.2. not. & 2. lect. num. 6. in fine, vers. nota secundò, *Ioan. Andr.* num. 59. vers. tertiò nota, *gloss.* in verb. tolli, in Clem. ne Romani, *& ibi Card.* q.3. de elect. *Dec.* cons.199. num 3. in fine, vers. & ideo istud, *quod est prohibitum de iure*, *Cranet.* consil.973. num.41. & 42. *& reddunt rationem consuetudinis de non residendo, status Ecclesiæ reuertitur ad ius commune, quo omnes residere tenentur*, cap.3. relatum, cap. inter quatuor, de maior. & obed. cap.1. 21. q.1. cap. sanctorum 70. dist. *Concil. Trident.* sess.6. cap.1. & 2. & sess. 23. cap.1. *quasi hîc non tractetur super residentia; nam Præcentor residet, vt deponunt testes, vt in eius summario; sed super certo numero per ipsum Præcentorem imponendo, nempe seruitio vigintiquinque dierum, quod respicit seruitium, siue exercitium Officij, in hoc enim adest iniquitas statuti, quod nullam habet rationem iusti impedimenti, quod superuenire ei potest, ex quo per se munus explere non possit. Non etiam obstat quòd Capitulum sit in quasi possessione statuendi sine Episcopo circa residentiam in his, quæ respiciunt chorum, & exercitium muneris vniuscuiusque*, vt in summario 1. 2. 3. & 8. testis super primo & octauo: *nec dubium est quin consuetudo si probetur, tribuat iurisdictionem*, cap. duo simul, cap. irrefragabili, de offic. Ordin. cap. cùm ex Officij, de præscript. cap. cùm contingat, de foro comp. *Roman* cons.300. num.1. *Bald.* in cap.1. de elect. *Corn* cons. 322. num.11. lib.1. *quia, vt dictum fuit, de residentia non agitur, & cùm statutum super non residentia sit contrarium dispositioni decreti Concilij* sess.24. cap.12. §. præterea; *quod inducit certam formam, dicitur contrarium iuri, vt illo Capitulum possit iuuari, necessarium est quòd probet quadragenariam cum titulo, quæ est impossibilis, si inspiciamus Concilium, idem etiam si ius commune, quia contra* cap. nouit, de his quæ fiunt à Prælat. cap. fin. *vbi Doctor.* de consuet. *Secundò, quia per huiusmodi statutum liberat se Capitulum à solutione salarij debiti Succentori; quoniam vult per Præcentorem illi assignari annis singulis scuta quadraginta. Nec facit quod dicitur id fieri ratione annonæ, cùm Præcentori non incumbat onus illud, quod deficit, succentori supplendum, sed Capitulum debet de suo prouidere. Tertiò, quia pœna trium ducatorum pro qualibet intermissione exercitij decreta, est alterata à consueta in notabili quantitate, & commodum priuatæ cuiusque bursæ; non autem Diuinum cultum respicit, licèt alias si fuisset communis omnibus, & in Ecclesiæ vtilitatem conuertenda pœna valuisset, vt tradunt scribentes* in d. cap. cùm omnes, *vbi Abbas* num.2. *Felin.* num.7. *Imol. & alij*, vt per *Dec.* in 1. elect. sub. num. 5. de constit. *cum aliàs si non fuisset apposita pœna, redderetur frustratorium; quia & factum in odium particularis personæ dummodo rationabile valeret, ad Felin.* in d. cap. cùm omnes, n. 21. *Bald.* in l. 1. in princ. n.2. *Ias.* 9. & 18. Claud. 4. 10. & 11. de legibus, &c.

Consilium verò Capituli in Episcoporum tra- 19
ctatibus, vel negotiis plerumque est requirendum, videlicet in institutionibus beneficiorum, *cap. nouit, de his quæ fiunt à Præl.* In dispensationibus, & confirmationibus, *cap. fin. cum gloss.* 1. *quæst.*5. *cap. quanto, illo tit. de his, quæ fiunt à Prælat.* & in aliis

aliis Ecclesiæ negotiis arduis, *d.cap. quanto, cap. pastoralis, de his, quæ fiunt a Prælat. sine cons. Capit.* plures ci at Brunor. à Sole *in locis communib. verb. Prælatus explicare ardua.* sicut etiam in inquirendis, puniendis, & corrigendis subditorum excessibus, *cap.1. de excessib Prælat. cap. Episcopus nullus* 15.q.7. quamuis enim in hoc secundùm gloss. *in d. cap.*1. videtur olim Canonicorum requiri consensus, consilium tamen satis esse colligitur ex *cap. non est, de consuetud. in* 6. quod neque requiritur si consuetudo in contrarium extaret, *d.cap. non est*, gloss. *verb. præsentia in cap. degradatio, de pœnis lib.*6. sicut in aliis quoque, quæ diximus, contraria præualet consuetudo, vt *in dict. cap. cum noscitur*, exceptis nonnullis, quæ nulla possunt consuetudine præscribi, vt alibi dicemus.

20 In processionibus edicendis, decernendis, dirigendis, atque deducendis consilium Capituli per Episcopum est requirendum, non autem consensus exigendus, Sacr. Congregat. Rit. *in Elboren.* 28. *Martij* 1628. & nouissimè *in Comen.* 7. *Februarij* 1632. declarauit *ad Episcopum pertinere, cum Capituli tamen consilio, indicere publicas processiones & præscribere quomodo, & quò sint dirigenda, quod per Vicarium generalem absente Episcopo requirendum quoque esse ab eodem Capitulo*, declarauit eadem S. Congreg. *in Oriolen.* 27. *Martij* 1612. *ad* 15. respondit *Episcopum in Synodo Diœcesana fecere posse Constitutiones, Statuta, & Decreta, absque consensu Capituli, debere tamen requirere illius consilium, licet illud non teneatur sequi, nisi in casibus à Iure expressis.* Et *in resp. ad* 14. censuit *posse Episcopum solum absque consensu, vel consilio Capituli Synodum Diœcesanam indicere, & publicare.* Et *in resp. ad* 2. declarauit *pro generali visitatione Diœcesis decreto Concil. Tridem.* cap.4. sess.24. de reform. *demandata posse Episcopum per se solum facere edicta generalia absque consensu, seu consilio Capituli.*

Consilium quoque Capituli sui requirere tenetur Episcopus, & casu, quo Canonicatus, & Portiones omnes suæ Ecclesiæ Cathedrales ex fundatione, aut antiqua consuetudine, aut statuto aliquem Ordinem Presbyterij, vel Diaconatus annexum non habent, vt scilicet eum prædicti sui Capituli consilio designare & destribuere valeat quibus quisque Ordo in posterum debeat esse annexus, itaut saltem pro dimidia parte sint Presbyteri, cæteri verò Diaconi, vel subdiaconi. Ita Concil. Trid. *sess.24. de reform. cap.12. vers. Episcopi autem*, vbi iussit obseruari consuetudinem illam, quæ habuerit vt plures, vel omnes sint Presbyteri: circa quam decisionem Conciliarem in hac parte inuenio a sacra Congreg. Concilij tres emanasse decisiones. Prima est, *Episcopus cùm consilio Capituli designare debet quibus beneficiis, vel Canonicatibus quisque Ordo debeat esse annexus, non qualis personis, vel Canonicis, quia mandauit Synodus sacros Ordines annecti Canonicatibus ipsis, vt in posterum perpetua, & continua foret sacrorum Ordinum assignatio, non ipsis personis possidentibus Canonicatus, ne opus foret singulis vicibus noua assignatione, accedentibus nouis Canonicis.* Secunda, *Episcopus auctoritate dilecti decreti non potest imponere omnibus Canonicatibus Ordinem Presbyterij, sed dumtaxat sub hoc numero dimidia partis, comprehensis Dignitatibus, vel ijs, qui dignitatem obtinent, nam reliqua pars manere potest solis Ordinibus Diaconatus, vel subdiaconatus obnoxia.* Tertia. *In facienda distributione, seu designatione sacrorum Ordinum Episcopus teneatur dumtaxat adhibere Consilium sui Capituli, non etiam assensum eiusdem expectare, quia potest etiam inuito Capitulo efficere id quod indicauerit magis expedire.* Refert Stephan. VVeyms *in constit.* 24. *ex iure antiquo depromptas, & per Concil. Trid. innouatas, constit.*4. *in fine, pag.*40. vbi ait longè diuersa esse in omni actu consilium petere, & assensum debere expectare, & allegat text. *in cap. cùm olim*, & *ibi* gloss. *de arbitr.* Bart. *in l.*1. *§. si plures, num.*7. *ff. de exercit. action.* Vide sup. *cap.*16. *post num.*4.

21 Prætetea in hoc quoque Capituli auctoritas viuente Episcopo consideratur quòd ad Concilia Prouincialia Capitula Cathedralium Ecclesiarum vocanda sunt, & admittenda, aut eorum nuncij, præsertim ad ea tractanda, quæ Capitula ipsa contingere dignoscuntur, vt respondit Honorius III. *in cap. fin. de his, quæ fiunt a Prælat.* vbi Abb. *num.*4. dicit procedere etiam in negotiis non tangentibus Capitula, Bottæ. *in tract. de Synodo, part* 1. *num.*42. Quarant. *in sum. Bullarij, verb. Concilium Prouinciale, vers. quartò quæro*, vbi Prosp. de
August. *in addit.* resoluit quòd si tempore cele- 22
brationis Concilij Prouincialis vacaret Sedes Cathedralis, Capitulum succedens in iurisdictione est ordinarius iudex, & debet de necessitate vocari, & potest comparere per Vicarium generalem cum speciali mandato dandi vocem decisiuam cùm sit iurisdictionis, quæ transit in Capitulum Sede vacante, additque sacram censuisse Congregationem Capitula Collegiatarum quasi Episcopalem iurisdictionem habentia ad Synodum Prouincialem esse vocanda.

23 Verùm autem in decernendo, & statuendo quæ visa fuerint opportuna in Synodo, teneatur Episcopus sequi consilium Capituli? quæstio est dubia, in qua videtur negatiuè respondendum, ex eo quia facultas condendi huiusmodi statuta dicitur esse meri imperij maximi, vt docet Bart. *in l. imperium, num.*8. *ff. de iurisdict. omnium iudic.* quam exornat Suar. *de legibus lib.*1. *cap* 8. *à num.* 6. istud autem merum imperium est in Episcopo, vt per Bald. *in rub. sub num.* 7. *ad fin. vers. vel dic quòd Episcopus, de constitut.* Imol. *in cap. cùm contingat num.*2. per eum text. *de foro compet.* ac proinde prædicta potestas pendet à iure monarchico constituto in ipso Episcopo, & per consequens incommunicabili Capitulo, aut cuiuis alteri, quod vltra text. & illius rationem, *in l* 1. *ff. de officio eius, cui est mandata iurisdict.* in terminis his nostris optimè firmat Suar. *d. tract. de legibus, lib.*4. *cap.*5. *in* 2. *dubit.* vt propterea, quod scriptum legitur *in dict. cap. nouit. & in cap. quanto, de his quæ fiunt à Prælat. sine consens. Capit.* circa consilium requirendum per Episcopum, veniat restringendum ad statuta super alienationibus bonorum Ecclesiæ, vt aduertit Suar. *loco precitato*, vel ad iudicia, & sic ad iurisdictionalia, non autem ad ea, quæ pendent à mero imperio, & ipso iure monarchico, & nihilominus etiam in illis casibus, quamuis aliqui voluerint consilium in dictis Decretalibus sumi pro consensu, qui fuit opinio Vincentij, & Goffredi. Contraria tamen sententia verior est, videlicèt quòd nec in his Capitulum aliud habet quàm simplex consilium absque vlla necessitate Episcopi illud sequendi, vt *in dict. cap. quanto*, præ cæteris docet Host. *sub num.*1. *vers. dic quòd cogitur*, Abb. *num.*4. *& sub num.*5. *vers. & est mihi indubitabile*, plures citat Maodos. *de inhibit.* q 192. *num.* 2. hanc esse communem sententiam agnouit Rot. apud Achil. *decis.*57. *alias* 2. *de offic. Ordin. sub num.*7.

num.7. vers. communis tamen, vbi *num.3.* ait non reperiri textum aliquem, per quem probetur exigi consensum; & singulas rationes, & auctoritates, in contrarium discurrit Pute *decis.92.à num.3. lib.3.* In publicatione constitutionum Synodalium de iure requiritur etiam consilium Capituli, *dict. cap. quanto, de his, quæ fiunt à Prælato*, Henric. Bottæ. *de Synodo, part.3. num. 137.* Verall. *part.1. decis.222.à princ.* Camill. Borrel. *in summa decis. tom.1.tit.13. de legib. num.28.* & attestatur idem Verall. *ead part.1. decis.305. num.4.* constitutiones de quibus ibi factas ab Episcopo de rigore iuris nos fuisse ritè & rectè factas, quia non interuenit consilium Capituli vt de iure requiritur, & *n.1.* ait quòd vbi consilium alicuius requiritur ad faciendum aliquem actum, debet priùs ille actus tractari in præsentia illius, & super eo consilium eius peti, & debito termino expectari responsum, *cap. cùm olim*, vbi Abb. *num. 2. de arbitr.* quia Capitulum possit causas allegare, ex quibus Episcopus moueri posset, & meliores rationes sumere pro expeditione actus gerendi. Sed nouissimè sacra Congregat. Concil. *sub die 5. Iunij 1627.* censuit *Episcopum in condendis statutis in Synodo non teneri sequi consilium Capituli, nisi in casibus à iure expressis.* Et eadem sacta Congregat *in Oriolen. 27. Martij 1632. ad 15.* respondit *Episcopum in Synodo Diœcesana facere posse Constitutiones, Statuta, & Decreta, absque consensu Capituli; debere tamen requirere illius consilium, licet illud non teneatur sequi, nisi in casibus à iure expressis* Et *in resp. ad 14.* censuit *posse Episcopum solum absque consensu, vel consilio Capituli Synodum Diœcesanam indicere, & publicare.* Et *in resp. ad 2.* declarauit *pro generali visitatione Diœcesis Decreto Concil. Trident.* 3. sess. 14. de reform. *demandata posse Episcopum per se solum facere generalia absque consensu, seu consilio Capituli.*

24 Item ex manifesta, & rationabili causa possunt Capitula Ecclesiarum cessare à Diuinis in Ecclesia Cathedrali, aut Collegiata, & diuinorum Officiorum celebrationem suspendere, *cap. irrefragabili, §. cæterùm, de offic. Ordin.* vbi non simpliciter conceditur Episcopo relaxare cessationem factam à Capitulo sine ipsius consensu, sed factam sine causa rationabili, vel in eius contemptum: vnde
25 ego *in collect. ad illum text.* teneo Capitulum etiam semota aliqua speciali consuetudine cessationem indicere posse, vt videtur deduci ex *Clement. 1. §. in cessationibus, de sentent. excom.* ibi, *quia ipsos hoc vnico lumine ad repellendas iniurias eis factas priuare nolumus*, quæ verba satis supponunt agere text. de his, qui iurisdictionem non habent fori exterioris, tunc enim cessationem vnicum lumen non diceret. Nec his obstat text. *in cap si Canonici*, ibi, *ex consuetudine, de officio Ordin. lib. 6.* quia referri potest ad consuetudinem generalem, quæ admisit vt Capitulum, & Conuentus ex prædicta ratione cessationem dicere valeat. Quamuis communis Doctorum resolutio teneat cessationem à Diuinis sine Episcopi auctoritate fieri à Capitulo non posse, nisi ipsum hanc potestatem cessandi à Diuinis ex consuetudine, aut priuilegio acquisierit, vt docent Couar. *in cap. alma mater, p.2. §.1. num.6.* Henriq. *in summa lib.13. cap.54. in princ.* Fr. Emman. *quæstionum Regul. tom. 2. q. 117. art. 1.* Auil. *de censur part.6. disp.1. dub.1.* Sayr. *eodem tract. lib.5. cap.17. num.2.* Suarez *tom.5. disput.39. sect. 3. à num.2.*

Vtrùm in omnibus negotiis pertractandis in Capitulo Canonici absentes à ciuitate sint vocandi? Quæstionem mouet, & resoluit Marc. Anton. Genuens. *in practic. Eccles. q.570. à num. 1.* & respondet regulariter absentes non esse vocandos, nisi in tribus casibus, iuxta gloss. communiter receptam *in cap. 2. de testib. lib. 2.* in quibus de Ecclesiæ graui præiudicio agitur. *Primus* est in electione Prælati, *cap. cùm inter, cap. vniuersis, cap. quia propter, de elect.* *Secundus* in cessatione à Diuinis ex consuetudine competente, iuxta text. *in d. cap si Canonici, de officio Ordin. in 6.* *Tertius* in collatione Præbendarum, *cap. cùm in Ecclesiis, de præbend. lib. 6.* Deinde idem Marc. Anton. *à num. 3.* post Abb. *in d. cap. cùm inter*, tenet quòd si occurreret casus grauis similis supradictis, sunt vocandi absentes, cùm non appareat ratio diuersitatis, quare in illis tribus casibus sint vocandi: nisi propter grauitatem præiudicij; ergo in similibus debent absentes vocari, quia casus exceptus à regula extenditur propter identitatem rationis, *cap. cùm debita, de confirm. vtili.* Vide quæ dixi suprà, *cap.39.*

An in negotiis agendis per Episcopum cum consensu Capituli, non Episcopi cum vno, vel duobus Canonicis, faciant maiorem partem, & sit attendenda? Disputat idem Marc. Anton. Genuens. *in practic. Eccles. q. 643.* & videtur remanere cum opinione Hostiens. *in cap postulastis, de concess. præbend.* distinguentis inter Episcopum, qui interest Capitulo vt Canonicis, & inter illum, qui interest tanquam Prælatus, in primo casu eius vocem respectu numeri non esse maioris auctoritatis ait quàm sint aliæ voces aliorum, sed æqualem esse cum aliis, & censeri vnicam; in secundo casu tenet tantum valere eius vocem solam, quemadmodum omnes voces totius Capituli per se, & sic censeri habere dimidiam partem, idem tenet Cardus. *in praxi iudicum, verb. Capitulum num. 14.*

Propter negligentiam Capituli Cathedralis 24
Ecclesiæ in conferendis beneficiis, quæ ad suam collationem separatim ab Episcopo pertinent, ad Episcopum tanquam ad immediatum superiorem fit deuolutio, iuxta text. *in cap. 2. de concess. præbend.* vbi Panorm. *num. 6.* resoluunt gloss. *verb. Capitulum, in cap. irrefragabili, de offic. Ordinar.* expressit *lib.9. tit. 17. part.1.* vbi Gregor. Lopez, Rebuff. *in praxi benef. tit. de deuolut. num.21.* Petr. Gregor. *rei benefic. cap.9 num.40.* Azor. *d. cap.27. q.2.* Vbi autem beneficiorum collatio ad Episcopum, & Capitulum communiter spectauerit, tunc deuolutio ex capite ignorantiæ non fiet ad Episcopum, sed potiùs ad Archiepiscopum tanquam ad proximum Superiorem, *cap postulastis, de concess. præbend.* cum latè per me adductis *de officio & potestate Episcopi, part.3. allegat.126. num.71. cum multis seqq. secundum Lugdunens. impress.*

Cùm fit mentio de Canonicis alicuius Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, venit Capitulum eiusdem Ecclesiæ, quod repræsentatur ex Canonicis. Vnde legata facta Canonicis, indefinitè, vel generaliter omnibus Canonicis, in dubio censentur relicta Capitulo, Ripa *in cap. cùm M. Ferrariensis, num. 11. post princ. vers. contra illud notabile, de Constitut.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4 præs. 113. num.6.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.8. tit.6 num.22 & 24 ad fin.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.4. cap.533. n.15. cum seqq.* Cassan. *cons.44. num. 20.* tanquam Capitulo scilicet, & Collegio, non autem singularibus personis, vnde non diuiderentur æqualiter inter ipsos Canonicos, sed

adhibe

adhibebitur diſtinctio qualitatum faciendo diſtributionem, prout ſolent diſtribui cætera bona ipſius Collegij, dando plus vni Canonico, quàm alteri, habito reſpectu Ordinis ſacri, ſen antiquitatis, vel alterius qualitatis vniuſcuiuſque ſecundùm ſtatuta Eccleſiæ, Couar. *in cap. requiſiuiſti, num. 10. de teſtament.* Card. Mantic. *d. tit. 6. num. 24. in fine, verſ. vnde puto quaſtionem,* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. Neapol. cap. 72. num. 7. ad fin.* Ceuall. *commun. contra commun. q. 278. ad med. part. 1.* bene Anguian. *d. lib. 2. controuerſ. 4. num. 19. & 20.* Stephan. Gratian. *d. cap. 133. num. 16,* vbi *num. 18.* intelligit aliquos Doctores contrarium teneutes loqui quando adeſſent coniecturæ quòd Canonici fuerint contemplati vt ſinguli, putà ſi præceſſerint merita ſingulorum, vel quòd legata non poſſint conuenire ipſi Collegio, ſed ſingulis.

Hinc etiam quomodocunque Capituli mentio fiat, comprehenditur Decanus, quippe quòd de Capitulo exiſtit, & ſub nomine Capituli tanquam pars ſub toto inuoluitur, & continetur, vt voluit gloſſ. *in cap. cùm inter vniuerſus 18. de elect.* & gloſſ. *verb. nullatenus,* per text. *vbi in cap. poſt electionem, de conceſſione prab.* nec neceſſe erit Decani mentionem facere, vt cenſeri debeat comprehenſus ſub nomine Capituli. Quod ſi aliquando in iure noſtro repereris expreſſam mentionem Decani alicuius Eccleſiæ, ſiue directum reſcriptum aliquod Decano, & Capitulo, vt *in cap. cam te, de reſcript.* totum id referendum eſt Dignitati, & qualitati, ſeu claritati ipſius Decanatus: negari enim non poteſt fulgere & coruſcare, ſeu ſplendeſcere inter alios Dignitatem Decanatus, vtpote quæ dignior, & nobilior eſt, teſte Caſſan. *in catal. gloria Mundi, part. 4. conſid. 37.* Boët. *de auctoritate magni Concilij, à num. 71.* iunctis iis, quæ habentur ſuprà *cap. 7.* Ita optimè Anguian. *in tract. de legib. lib. 2. contron. 4. num. 5.*

27 Sede autem vacante morte Epiſcopi, depoſitione, vel tranſlatione, aliquáve alia ratione, inuentarium de rebus Eccleſiæ conficere tenetur, vt *in cap. charitatem 12. q. 2.* & vbi fructuum percipiendorum munus incumbit, œconomum vnum, vel plures fideles, ac diligentes decernere debet, qui rerum Eccleſiaſticarum, & prouentuum curam gerant, quorum rationem ei, ad quem pertinebit, ſint reddituri, *cap. hac huius 12. q. 2. cap. quoniam, in fine 75.* Concil. Trident. *d. ſeſſ. 24. de reform. cap. 16. in princ.* Et ſic tenetur Capitulum reddere rationem Epiſcopo nouo de negotiis, ſeu inſtrumentis, & ſcripturis ad Eccleſiam pertinentibus, ſi ad Capitulum peruenerunt, ſiue de omnibus, quæ geſſit Sede vacante, Menoch. *de arbitr. caſu 169. num. 8.* Cardoſ. *in praxi indic. verb. Capitulum, num. 11.*

28 Item primo loco Officialem, ſeu Vicarium infra octo dies poſt mortem Epiſcopi, aut eius tranſlationem conſtituere, vel exiſtentem confirmare omnino tenetur, alias illius deputatio deuoluitur ad Metropolitanum, vt ſtatuit idem Conc. Trid. *ſeſſ. 14. de reform. cap. 16.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p. 1. cap. 10 n 7.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verb. Capitulum 3.* Ragne *de voce Canon. q. 37.* Nicol. Garc. *de benef. p. 5. cap. 7. ex n. 6.* vbi *n. 22.* ſubdit in electione vicarij huiuſmodi non requiri quòd ſeruetur forma electionis præſcriptæ per Concil. *ſeſſ. 25. de regul. cap. 6.* poſt *cap. quia propter, de elect.* quia iſti Vicarij vtplurimum ſunt temporales, & momentanei, & Concil. *in d. cap. 16.* loquitur de conſtitutione, & non de electione, nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi indic. fori Eccleſ. cap. 44. num. 1.* quamuis de iure communi non tenebatur Capitulum deputare Vicarium Sede vacante, ſed de per ſe poterat iuriſdictionem exercere. Sbroz. *de Vicario Epiſcopi lib. 1. quaſt. 6. num. 9.* Quarant. *d. verb. Capitulum Sede vacante, num. 1.*

29 Ante electionem Vicarij infra octo dies faciendam eo tempore adminiſtratio iuriſdictionis reſidet penes totum Capitulum, vt reſoluunt Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verb. Capitulum, §. 3.* Quarant. *in ſumma Bullar. verb. Capitulum Sede vacante, §. duodecimò quaro, verſ. primo,* Aloſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt.* poſt *reſol. 505. in notab. de materia Vicarij à Capitulo Sede vacante, verſ. primo, & in deciſ. Curia Archiepiſc. Neapol. deciſ. 305. num. 3. part. 4.* Ragne. *de voce Canon. in Capitulo, q. 37. num. 2.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, part. 3. allegat. 54. num. 163.* Sacr. Congreg. Concil. *ſub die 19. Septembris* 1620. vbi expreſſe *quòd donec durant dies electionis dicti Vicarij, iuriſdictio eſt penes Capitulum, non autem penes primam Dignitatem.* Quamuis Petr. Foller. *in comment. ſuper conſtit. Regni, qua incipit, Peruenit ad audientiam noſtram, num. 75.* & nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi indic. fori Eccleſ. cap. 34. num. 19.* Sbroz. *de offic. Vicar. lib. 1. q. 61.* Nouar. *in ſum. Bullar. tit. de Capitulo Sede vac. num. 16.* exiſtimauerit quòd ſtante præfixione termini octo dierum Archidiaconus ſuſtinet Vicarij vices.

30 Et ſi Capitulum Sede vacante ad Vicarij Capitularis electionem iteratis vicibus deuenire poſſit, abſque cauſa tamen non poteſt, vt declarauit ſacra Congreg. Cardinalium negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum *in Maſſanen. 6. Martij* 1618. Poterit etiam Capitulum Sede vacante Vicarios pedaneos conſtituere, ſicut Epiſcopus poſſet illos conſtituere. Pauin. *de offic. & poteſt. Capit. Sede vacante p. 2. q. 10.* Molin. *de Iudic. tract. 5. diſp. 11. num. 1. verſ. Pauinus.*

31 Intra illos octo dies non arctatur Capitulum ad conſtituendum Vicarium, & ſucceſſiuè poteſt de per ſe adminiſtrare, ſecundùm Quarant. *vbi proximè, verſ. terminum,* quem refero Ego ipſe *dict. allegat. 54. num. 136. in fine.*

32 Terminus autem præfatus, octo dierum currit Capitulo etiam à die ſcientiæ tranſlationis Epiſcopi ad aliam Eccleſiam, quando tamen à Summo Pont. fuerit Epiſcopus abſolutus à vinculo prioris Eccleſiæ, vt dicit deciſum Quarant. *d. verſ. terminum,* & ſtatim poſt tranſlationem abſque alio conſenſu Epiſcopum tranſlatum perdere iura primæ Eccleſiæ, cenſuit Rot. apud Farin. *deciſ. 475. part. 1. recent.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 296. num. 17. cum ſeqq.* Valenz. *conſ. 192. n. 10. cum ſeq.* Iul. Lauor. *var. lucubr. tit. 4. cap. 25. n. 17.* Alzed. *in praxi Epiſc. p. 1. cap. 3. n. 91. cum ſeqq.* latè Solorz. *d. lib. 3. cap. 13. num. 77. cum ſeqq.* & me citato *in collect. ad cap. 1. num. 5. de tranſlat. Epiſcopi.* Ioan. Anton. Maſſobr. *in praxi habendi concurſum, requiſ. 1. dub. 9.* ſecundùm Romanam impreſſ. atteſtatur reſolutum Eccleſiam à qua volens transfertur, ſeu quam dimittit Epiſcopus vacare ab eo tempore, quo idem Epiſcopus ab illius vinculo abſoluitur in Conſiſtorio Sanctitatis ſuæ, etiam ante expeditionem litterarum Apoſtolicarum, vel adeptam poſſeſſionem ſecundæ Eccleſiæ: & poſteaquam huiuſmodi abſolutionis notitiam habuerit etiam ex teſtimonio, ſeu documento Secretarij ſacri Collegij, illicò teneri eum abſtinere ab exercitio Ordina-

riæ iurisdictionis, eámque transire in Capitulum
tanquam Se de vacante, & ita posse, & debere Ca-
pitulum statim ea iurisdictione vti, ac vicarium
iuxta Concilij *dict. cap.6.* præscriptum eligere, Se-
déinque vacantem publicare.

33 A Capitulo Sede vacante vnus tantùm Vica-
rius eligendus, nisi legitimè adesset immemoria-
lis consuetudo duos, aut plures eligendi, secun-
dùm Quarantam *vbi supra vers. nonò dubitatur,*
quem refero ego ipse *d. alleg. 54. num 165. in princ.*
Nouar. *dict. tit. de Capit. Sede vac. num.* 15. Et dicit
Raguc. *de voce Canonicor. quæst.*40. *num.*8. quòd po-
test plures Vicarios constituere æquè principales,
vel vnum generalem, & alterum foraneum, maxi-
mè si est ampla Diœcesis; & stante immemoriali
consuetudine admittit Aloys.Rice. *in decis. Cu-
ria Archiepiscop. Neapol. decis.*193. *part.*4. & sacr.
Congregat. Concilij *in Salernitana* 26. *Iulij* 1589.
34 *& in Panormitana* 31. *Maij* 1592. censuit *Capi-
tulum Sede vacante duos Vicarios substinere posse,
vt alternis mensibus Vicariatus munere fungantur,
si legitima probetur immemoralis consuetudo, & illis
qualitatibus sint præditi, quas requirit* Concil. Tri-
dent. *sess.* 24. *cap.*16. *de reformat.* ita testatur Nicol.
Garc. *in addit. ad tract. de benefic. part. 5. cap. 7.
num.* 37. Quamuis Panin. *de officio & potest. Capi-
tuli. Sede vacante, part.*2. *q.* 10. quem refert Moliu.
*de Instit. tract.*5. *disput.* 11. *num.* 1. *vers. Paninus,* te-
neat indistinctè Capitulum Sede vacante posse
constituere vnum, aut plures Vicarios loco sui.
35 Et huic Vicario debet prouideri de competenti
salario, vt censuit sacra Congr. *sub die* 15. *Octo-
bris* 1601.

36 Si discordia fuisset inter Canonicos in electio-
ne Vicarij, & plures ad hoc officium assumeren-
tur, magis idoneum, & habentem qualitates
Concilij remanere debere cæteris remotis, tenent
Quarant *d loco, vers. secundò dubitatur,* Aloys.Ricc.
post d. resolut. 505. *vers. secundò* Garc. *de benef part.*5.
*cap.*7. *num.*23. vbi refert sic censuisse dictam sacram
Congregat.

37 Quamuis Capitulum non teneatur eligere per-
sonam in Vicarium de gremio ipsius Capituli, si
tamen adesset idoneus, cæteris paribus ille est
præferendus, vt per Garc. *d. cap.*7. *num.*13. Marcel.
Vulpe *d. cap.*44. *num.*25. Quarant. *d. loco, vers. sextò
dubitatur,* Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiepisc.
Neapol. decis.*180. *part.*1. Nouat. *d loco, num.*18. *vers si
verò.* Nec potest in talem Vicarium eligere Pa-
rochum habentem curam animarum, nisi illam
gereret in eadem ciuitate & Ecclesia, vt ex seq.
decisione constat. Petitum fuit à sacra Congreg.
Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regula-
38 rium præpositorum, *an Episcopali Sede vacante
Canonici eligere valeant in Vicarium generalem Ca-
nonicum eiusdem Ecclesia, qui in eadem ciuitate, &
Ecclesia curam quoque gerit animarum?* Sacra ea-
dem Congreg. affirmatiuè respondit, *in vna Orien.*
19. *Martij* 1619. *&*, 19. *Iulij eiusdem anni,* vbi etiam
fuit dictum, quòd *contraria decisiones intelliguntur
de Parocho rurali.*

39 Canonicus ex gremio Capituli in Vicarium
Sede vacante electus dum tempore diuinorum
Officiorum suo muneri, & officio incumbit, di-
stributiones quotidianas non percipit, vt resoluit
Monet. *de distribut. quotid. part.*2. *quæst.*11. *num.*83.
& stante consuetudine illum absentem non excu-
sante admittit Rot. *decis.*222. *num.*6. *part.*2. *diuers.*
Quarant. *d. loco, vers. octauò dubitatur, in fine.* Qui
40 quidem si in Choro interueniat cum Canonicali
apparatu, vt distributiones quotidianas lucretur,
debet sedere in loco proprio sui Canonicatus, an-
tiquioribus non præcedendo, vt tradunt Sayr. *in
floribus decis. sub tit. de officio Vicarij, decis.* 3. Qua-
rant. *d. loco, vers. octauò dubitatur, in princ.* Aloys.
Ricc. *in praxi fori Eccles. decis.*475. *in* 1. *edit.* aliàs *re-
solut.*491. *in* 2. *edit.* Sbroz. *lib.* 2. *quæst.* 25. *num.* 17.
vbi *num.* 20. aduertit, quòd etiam quando non 41
eligitur Vicarius ex Canonicis, illi in processio-
nibus præferendus est Archidiaconus, seu alia
Dignitas maior, & prima post Pontificalem, refe-
ro ego ipse *d alleg.*54. *num.*167.

Nec Vicarius huiusmodi Capitularis occupare 42
debet in Ecclesia Sedem Archidiaconi, sed debet
sedere in alia sede portatili, vt declarauit S. Cong.
Rituum *in Nucerina* 10. *Aprilis* 1601.

Capitulum in commissione Vicarij potest præ- 43
figere tempus, & modum procedendi, sed non
postea, cùm enim iurisdictio Vicarij Capitularis
dependeat ab ipso Capitulo, potest Capitulum
illam ampliare, & limitare ex quo ipsa iurisdictio
residet principaliter penes Capitulum, Pauin. *dict.
part.*2. *q.*10. *num.*6. Marcel. Vulpe *cap.*44. *num.* 28.
Raguc. *d. q.* 40 *num.*24. & sacra Congreg. Conc. cen-
suit Capitulum Sede vacante posse certum tem-
pus in Vicarij deputatione præfinire, quo elapso
iurisdictio expirat, vt testatur Garc. *in addit. ad
tract. de benef. p.*5. *cap.*7. *num.* 37. & ita poterit eligere
cum clausula quòd non duret nisi per annum, ea- 44
dem sact. Congreg *sub die* 17. *Iunij* 1617. At ego
crederem melius fieri, si Vicarius Capitularis Se- 45
de vacante eligatur liberè absque vlla conditione
mutationis, & assignatione Assessoris, prout cen-
suit sacra Congreg. Cardinalium negotiis Epi-
scoporum, & Regularium præpositorum, Episco-
po Caiet. rescribens, *sub die* 18. *Octobris* 1587. Si 46
verò Capitulum constitueret Vicarium simplici-
ter absque temporis præfinitione, eius officium
durare durante Sedis vacatione resoluit Quaranta
*d. verb. Capitulum Sede vacante, prope fin. vers. circa
quam commissionem.* quem refero ego ipse *d. alleg.* 54.
num. 173.

Et sic facta electione Vicarij non potest Capi- 47
tulum illum ad libitum reuocare, & nouum con-
stituere, quia electio etsi à Capitulo fiat, fit tamen
in executionem, & complementum præcepti
Concilij Trident. *d. loco,* vt tenent Aloys. Ricc. *in
collect. decis. p.*1. *collect.* 1602. *in fine, & in decis. Curia
Archiepisc. Neapol decis.*187. *part.*4. Raguc *d q.*37.
*num.*4. Ego ipse *d allegat.* 54. *num.* 171. nisi ex causa
benè visa sacræ Congregationi negotiis Episco-
porum, & Regularium præpositæ, vt ipsamet de-
clarauit de *hoc anno* 1631. & antea idem respectiuè
Capitulo Neapolitano 1. *Septembr.* 1603. & Nun-
cio Neapolis 22. *eiusdem mensis & anni,* & Capituli
Tarraconen. *die* 24. *Nouembris,* & Capitulo Areti-
no *die* 26. *Octobris* 1603. quicquid dicant Quarant.
d. loco num. 3. *vers. tertiò dubitatur,* & Zerol. *in praxi
Episc. p.*1. *verb. Vicarius* §. 21. *vers.* 1. & citati nouis-
sime à Larrea *Granaten. decis.* 2. *num.* 4. nouissimè
etiam Marcel. Vulp. *d. cap.*44. *num.* 24. Anton. Nald.
*verb. Vicarius, num.*8. Solorzan. *d. lib.*3. *cap.*13. *num.*60.
cum seqq.

Vicarius verò à Metropolitano deputatus in 48
vim *cap.* 16. *sess.* 24. quando in Sede vacante Capi-
tulum, ad quod spectabat, intra tempus à Con-
cilio præscriptum illum non deputauit, amoueri
potest ad nutum ipsius Metropolitani, vt censuit
S. Congreg. Conc. *in Liman.* 29. *Septembris* 1625.
me citato Solorzan. *d. cap.* 13. *num* 65.

Debet

49 Debet Vicarius Capituli Sede vacante eligi
Doctor, aut Licentiatus in Iure Canonico, vel
aliàs quantum fieri poteſt, vt ſtatuit Conc. Trid.
d. cap. 16. ibi, *qui ſaltem in Iure Canonico*, &c. & do-
cent Nauar *conſ.* 2. *aliàs vnic. de offic. Vicar. in nouis*,
Sayr. *in florib. deciſ ſub illo tit. deciſ.* 2. Garc. *d. part.* 5.
cap. 7. *num.* 9. Petr. Henriq. *conſ.* 90. Marcel. Vulpe
d. cap. 44. *num.* 15. Nouar. *vbi ſuprà num.* 18. Solor-
zan. *d. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 38. *cum ſeqq.* Sbroz. *de offic.
Vicar. lib.* 1. *q.* 36. *num.* 12. vbi *in addit.* refert deci-
50 ſum quòd Sede Epiſcopali vacante Vicarius de-
bet eligi Doctor, aliàs electio eſt nulla, nec debet
confirmari Vicarius Epiſcopi demortui, niſi eſſet
Doctor, quod etiam repetit *in addit. ad q.* 55. *ſub
num.* 2. Galet. *in margarita caſuum Conſcient. verb.
Vicarius* 4. Molin *de Iuſtitia, tract.* 5. *diſp.* 11. Aloyſ.
Ricc. *d. praxi reſol.* 497. *num.* 2. *& in collect. deciſ. p.* 3.
collect. 1602. vbi limitat in Vicario Capituli Ec-
cleſiæ Collegiatæ, Sede vacante, de quo etiam
Garc. *d. cap.* 7. *num.* 20. Raguc. *dict. q.* 37. *num.* 6. Sacra
Congreg. Concil. *ſub die* 19. *Septembris* 1620. vbi
51 quòd *debet doctorari in aliqua Vniuerſitate, non verò
à perſona priuata.*

52 Vbi verò non eſſet Doctor, poterit Capitulum
in actu deputationis dare ei conſultorem Docto-
rem, alioquin poterit ipſe Vicarius eligere con-
ſultorem Doctorem ſibi benè viſum partibus non
ſuſpectum, in caſibus in quibus eo opus erit, vt
docent Sbroz. *d. q.* 36. *num.* 13. Quarant. *d. verb. Capi-
tulum Sede vacante, num.* 3. *in fine.* Garc. *d. p.* 5. *cap.* 7.
num. 12. vbi quòd eo caſu ſunt eligendi Doctores
vel Licentiati in Vicarios ſi in Capitulo adſint,
aliàs ſufficit, vt vnus eligatur qui ſit quantum
fieri poterit idoneus. Aloyſ. Ricc. *poſt d. reſol.* 505.
in notabilib. de materia Vicarij, num. 4. *verſ. Capitu-
lum*, & addit ipſe *in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol.
part.* 4. *deciſ.* 305. *num.* 15. quòd Doctor ſacrorum
Canonum præfertur Magiſtro ſacræ Theologiæ
quoad hoc Officium, & *num.* 16. ſubdit electio-
nem in Vicarium factam de Theologo omiſſo
Canoniſta valere; ſed contra cenſuit ſacr. Congr.
53 Concil. *ſub die* 28. *Auguſti* 1611. dum ibi dicitur
Doctorem Theologum non poſſe eſſe Vicarium
Capitularem Sede vacante; quòd probat Solor-
54 zan. *d. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 38. *&* 39. Ætas vigintitrium
annorum permitti poteſt in Vicario Capitulari,
ſi aliàs eſt idoneus, non tamen expedit, S. Congr.
Conc. *ſub die* 11. *Auguſti* 1614.

Vicarius generalis, ſeu Prouiſor, aut officialis alicuius Archiepiſcopi, vel Epiſcopi, aut alterius perſonæ iuriſdictionem Eccleſiaſticam obtinentis in Regnis Caſtellæ, & Legionis, nullus poſthac in perpetuum eſſe poteſt, qui in aliquo ſaltem ex Ordinibus ſacris non fuerit conſtitutus, itaut omnes, & ſingulæ deputationes, electiones, aſſumptiones, admiſſiones, & diſpenſationes ad huiuſmodi munera, aut aliquod illorum, de quibuſuis perſonis in aliquo ſacro Ordine non conſtitutis quandocunque & per quoſcunque faciendæ, nullæ, & inualidæ, ac nullius roboris & momenti ſint Ita Clemens VIII. *in ſua conſtit.* incip. *Eccleſiaſtici Ordinis, ſub die* 1. *Februarij* 1601. quam approbauit, & confirmauit S. D. N. Vrbanus VIII. *in ſua conſtit.* incip. *Decet Romanum Pont. ſub die* 16. *Decembris* 1623. Qui eſt Parochus, & habet curam animarum, non poteſt eſſe Vicarius Capituli, Epiſcopali Sede vacante, vt per Quarant. *d. verb. Capitulum Sede vacante, num.* 15. *verſ. item eſt obſeruandum, circa fin.* Marcel. Vulpe *d. cap.* 44. *num.* 18.

At ſi Vicarius Capitularis fuerit ab aliquo allegatus ſuſpectus, Capitulum debet eligere arbitros ad cognoſcendum de ſuſpicione, qua cognita, & militante, cauſam à Vicario auferre, & alteri committere debet, Quarant. *d. verb. Capitulum Sede vacante, num.* 5. vbi refert ſacram Congreg. ita cenſuiſſe, Marcel. Vulpe *dict. cap.* 44. *num.* 19. & ſubdit ipſummet Capitulum cognoſcere poſſe, ſicut Epiſcopus poteſt cognoſcere cauſas ſuſpecti ſui Vicarij abſque electione arbitri.

Si infra octo dies poſt mortem Epiſcopi Capi- 55
tulum non prouiderit de Vicario, vel non ido-
neum elegerit, poterit Archiepiſcopus deputare
Vicarium, ſeu Officialem in Eccleſia Suffraganea,
vt ſtatuit Concil. Trid. *d. cap.* 16. *verſ. ſi ſecus factum
fuerit*, & docent Quarant. *in ſumma Bullarij, verb.
Archiepiſcopi auctoritas, num.* 36. Marc. Anton Ge-
nuenſ. *in praxi Archiepiſc. Neapolit. cap.* 70. *num.* 6.
Et ſi Eccleſia ipſa Metropolitana fuerit, aut 56
exempta, Capitulúmque negligens fuerit, tunc
antiquior Epiſcopus ex Suffraganeis in Metro-
politana, & propinquior Epiſcopus in exempta
Vicarium idoneum conſtituere poterit, vt decidit
idem Conc *d. cap.* 16. *verſ. Etſi Eccleſia ipſa Metro-
politana*, &c. reſoluunt Cuch. *inſtit. Iuris Canonici,
lib.* 1. *tit.* 8. *de offic. Vicarij, num.* 39. Sbroz. *de Vicar.
Epiſc. lib.* 1. *q.* 58. Franc. Leo *in theſauro fori eccleſ.
p.* 1. *cap.* 10. *num.* 7.

Non poteſt alium inſtituere Vicarius Capitularis niſi ad modicum tempus, & ex vrgenti & magna cauſa, ac non nimis frequenter. Hoſtienſ. *in cap. Clericos, de offic. Vicar.* Card. *in Clem. vnic. eod. tit. q.* 19. vel niſi haberet mandatum ſpeciale à Capitulo vt poſſit alium ſubſtituere cum clauſ. quem ex nunc, prout ex tunc nos ſubſtituimus. Et ſi Vicarius infirmitate detentus eſſet vel alio legitimo impedimento occupatus, poſſet, de conſenſu tamen ipſius Capituli, cauſas tunc pendentes alteri delegare. Pauin. *dict. p.* 1. *q.* 10. ſed ſi Capitulum vellet durante infirmitate alium Vicarium deputare, poſſet vtrique facere. Quarant. *d. verb. Capitulum, num.* 10. Marcell. Vulpe *d. cap.* 44. *num.* 17.

Vtrùm autem iſte Vicarius Capituli Sede va- 57
cante poſſit cognoſcere de cauſis delegatis Vica-
rio generali Epiſcopi, & ſic exequi diſpenſatio-
nes in Matrimonij impedimentis, & litteras in
forma Dignum, quæ huiuſmodi generali Epiſco-
pi Vicario ſolent committi? Affirmatiuè videbatur reſpondendum, quia forma committendi non eſt Vicario Epiſcopi, ſed Vicarios generali Diœceſis: at Sede vacante Vicarius generalis Diœceſis, eſt Vicarius Capituli. Igitur, &c. ideò hanc partem ſuſtinent, Salas *de legib. diſput.* 20. *ſect.* 17. *num.* 124. Ochogau. *de Sacram. tract.* 4. *de Matrim. q.* 11. *n.* 13. Baſil. Pont. *de Matrim. lib.* 8. *c.* 18. §. 1. *n.* 13. *in fin.* Sanch. *etiam de Matrim lib.* 8. *diſp.* 27. *num.* 32. vbi *num.* 33. ſubdit Vicarium Capituli poſſe de prædictis cognoſcere, quamuis commiſſio ſic directa Vicario generali Epiſcopi, & dicitur ex eo, quòd Capitulum non ſuccedit Vicario Epiſcopi, ſed ipſemet Epiſcopo, at Vicarius Capitulo ſuccedit in Dignitate Vicarij Epiſcopi. Ergo, &c. Contrarium verò mihi videtur probabilius attento ſtylo Curiæ, & Cancellariæ, quæ vacante Sede Epiſcopali non dirigit litteras in forma Dignum, nec diſpenſationes Vicario Capituli, quia non confidit de illo, ſeu Epiſcopo viciniori, ſed eius Vicario, de quo ſtylo teſtatur Hier. Paol. *in pract. Cancell. in princ. verſ. circa qualitatē perſonarum.* Cùm

ergo Curia, & Cancellaria nolit committere Vicario Capituli Sede vacante, apertè innuit ſub nomine Vicarij abſolutè prolati in litteris, quæ Vicario, v. g. Bononien. diriguntur, intelligere Vicarium Epiſcopi, non Capituli; & ſic hanc vltimam negatiuam ſententiam tuentur Squillante *d.cap.* 4. *num.* 199. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p.*1.*cap.*10.*num.*8. *verſ.ſecundò fallit,cum ſeqq.* Nicol. Garc. *de benef part.*6.*cap.*2. *à num.*44. Bonac.*de legib. diſputat.*1.*quæſt.*3. *puncto* 8.§.1.*num.*7. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol.deciſ.* 44. incip. *Magna fuit.* Ioan. Maria Nou. *in ſum. Bullar. tit. Capitulum Sede vacante,num.*27.& S. Congreg. Eminen.
58 DD. Card. S. Concil. Trident. Interpretum *ſub die* 24. *May* 1621. declarauit *diſpenſationes Matrimoniales directas Epiſcopo, & eius Vicario generali, ſi Sedes vacare contingat, non poſſe per Vicarium Capitularem expediri,* & nouiſſimè *in Camenoten.* 2.
59 *Auguſti* 1631. cenſuit *Capitulum, ſeu Vicarium Capitularem Sede vacante non poſſe exequi commiſſiones Apoſtol. in forma Dignum, & alias directas Epiſcopo, vel eius Vicario generali intuitu Officy, vel ſub nomine Dignitatis.* Vide Solorzan. *de iure Indiar. tom.*2.*lib.*3. *cap.*13. *num.*5. & 6. me citato *in hoc loco* Diana *moral.reſol.p.*5.*tract.*14.*requiſ.*29.

Et ſic iam hodie Capitulum Sede vacante exequi non poteſt cauſas Vicario Epiſcopi delegatas, niſi in commiſſione exprimeretur nomen Diœceſis tantùm, v. g. Vicario Bracharenſi, quia dum Sedes vacat, Vicarius eſt Officialis illius Diœceſis, ita nouiſſimè Marcel. Vulpe *in d. praxi iudic.fori Eccleſ.cap.*44 *num.*6.

60 Poterit tamen Vicarius Capitularis Sede vacante executioni demandare litteras Epiſcopo per ſacram Congregationem directas, & ab illo non exequutas, S. Congreg. negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, *ſub die* 10. *Aprilis* 1615. necnon omne illud, quod Epiſcopo motuo per Bullam, ſeu Breue in cauſis iuriſdictionem importantibus conceſſum erat, eadem S. Congr. *in Tranen.*26. *Ianuary* 1604.*& in Neapolitana* 10. *February eiuſdem anni.* Non poteſt tamen huiuſmodi Vicarius Capitularis Sede vacante concedere licentiam erigendi noua monaſteria, ex *cap.* 3. *ſeſſ.* 25. *de Regularib.* vt cenſuit S. Congr. Concil. *ſub die* 19.*Februar.*1633.

Vtrùm autem Vicarius huiuſmodi Sede vacante debeat & poſſit in Capitulo aſſiſtere eodem modo, & præcedentia, qua poſſet Epiſcopus Sede plena? vide ſuprà *cap.* 36. *num.* 8. Et an ab eo appelletur ad ipſum Capitulum? negatiuè Gambar. *de auctor. Legati de Latere lib.*9. *num.* 55. Scacc. *de appellat.q.*8.*num.*60.

Vicarius Capitularis debet habere ſalarium ex bonis Eccleſiæ vacantis.gloſſ.*verb.expenſa,in Clem. Statutum, de elect.* quia nemo tenetur ſuis ſtipendiis militare,*cap.iam nunc* 28. *q.*1. *cap.cùm ex officiis, de præſcript.* etiamſi Vicarius ſit Canonicus, vel aliàs de gremio ipſius Eccleſiæ, quia illud ſalarium eſt pro labore, quem exercet; ita Pauin. *de poteſt. Capituli Sede vac.p.*2. *q.*10. *n.*5. Sbroz. *de officio Vicary lib.*1.*q.*55.*num.*7. nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic.fori Eccleſ.cap.*44.*num.*14.

61 Capitulum Cathedralis Eccleſiæ Sede vacante in Ius vniuerſum Epiſcopale ſubintrat, & poteſt omnia facere, quæ ſunt ordinariæ iuriſdictionis, niſi expreſsè prohibita reperiantur, vt docent gloſſ. & Doctores *in cap. his quæ,& in cap. cùm olim, de maior. & obed. & in cap.illa,ne Sede vacante,*gloſſ. *verb. Sede vacante, in cap. ad abolendam, de heret.* gloſſ. *eodem verb. in Clem.* 1. §. 1. *tit.* 1. gloſſ. *verb. obſeruari, in cap. quia ſæpè, de elect. lib.* 6. Abb. *in d.cap.cùm olim, circa fin.verſ. poſſet tamen,* vbi Butr. *num.* 15. Feder. de Senis *conſ.* 30. *col.* 1. *verſ. è contra Capitulum,* Cardoſ. *in praxi iudic. verb. Capitulum,num.*2. Nau.*conſil.*44. *num.*1. *de tempor. Ordinat. in nouis,* Pauin. *de offic. & poteſt. Capituli Sede vacante,part.*1. *quæſt.* 1. *à num.* 3. *& q.* 5. *num.* 2. *verſic. item regulariter.* Gutier. *Canon.lib.*1.*cap.*21. *num.* 10. vbi quòd ſuccedit generaliter in iuriſdictione Prælati ſui, & etiam in adminiſtratione ſpiritualium, & temporalium, poteſtque iudices dare ac conſtituere, & omnia, quæ ad iuriſdictionem pertinent, expedire, nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic.cap.*44. *num.*1. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic.lib.*7.*quæſt.* 23. *à num.* 26. Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 27. *quæſ.* 6. Sbroz. *de officio Vicary lib.*1.*quæſt.*15. & 16. Quarant. *dict.verb.Capitulum Sede vacante, à princip.* Quintanad. *Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 6. Rebuff. *in praxi benef. tit. de deuolut. à num.*58. Suar.*tom.*5. *diſput.*50.*ſect.*5.*num.*6. Nicol. Garc. *de benef. part.* 5. *cap.* 7. *à num.* 4. Filliuc. *quæſt. moral. tom.* 3. *tract.* 41. *cap.* 2. *num.* 4. Ego *de offic. Epiſcopi allegat.* 36. *num.* 9. *& alleg.* 73. Rot. *deciſ.*1. *num.*13. *part.*1. *diuerſ. & deciſ.* 340. *num.* 2. apud Fatin. *part.* 1. *recent. & deciſ.*632. *num.* 4. *part.* 2. *etiam recentior.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 1. *lit. C. concluſ.*65. *num.* 2. & fuit dictum *in Pampilonen. Iuris viſitandi* 15. *Decembris* 1623. coram R. P. D. Merlino; eadem Rot. *deciſ.* 166. *à num.* 1. *p.* 1. *recentiſſim.* Molin. *de Iuſtit.tract.* 5. *diſputat.*1. *num.* 3. vbi *num.* 10. ampliat ad iuriſdictionem, quæ ex conſuetudine competeret.

Primò igitur Capitulum Sede vacante, & loci 62
Capituli Vicarius generalis, ſeu Prouiſor eiuſdem Capituli, fungitur iure Epiſcopi in abſolutione ab excommunicatione, à qua poterat abſoluere ipſe Epiſcopus, niſi ei fuerit à Sede Apoſtolica ſpecialiter interdicta poteſtas, vt ſtatuit Bonifac. VIII *in cap. vnic. de maior. & obed. lib.* 6. Sylueſt. *in ſum.verb. Capitulum,*§.2. Rebuff. *in praxi benefic.tit.de deuolut.n.* 63. Raguc. *de voce Canonic.in Capitulo,*36.*num.*4. Suar.*tom.*5. *diſp.*7. *ſect.*2. Cardoſ. *d.verb. Capitulum, num.* 4. cùm olim id ſucceſſori Epiſcopo dimitteretur, *cap.ſi Epiſcopus,*11.*q.*3.gloſ. *in d. cap. illam, ne Sede vacante.* Vnde Vicarium Capitularem Sede vacante poſſe abſoluere à caſibus, *ſeſſ.*24.*de reform.cap.*6. cenſuit S. Cong. Concil. *ſub die* 3.*Decemb.*1632.

Secundò in confirmationibus, vel infirmatio- 63
nibus electionum, quas facere Epiſcopus poterat, videlicet de Præpoſitis Religionum, & ſimilibus, *cap. cùm olim,* vbi gloſſ. & Doctores *de maior. & obed.* Cardoſ. *d. verb. Capitulum, num.* 6. *in princ.* item in confirmandis electis, & per patronos præſentatis & inſtituendis, Rebuff. *d. tit. de deuolut. à num.* 68. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.*30. *tract.* 3. *num.* 241. Azeued. *conſ.* 9. *à num.* 10. Azor. *inſtit. moral part.* 2. *lib.*8. *cap.*38. *quæſ.*2. Steph. Quarant. *d.verb.Capitulum Sede vacante,*§.*nonò quæro,verſ.quæ concluſio.* Nicol. Garc. *de benef p.*5. *cap.*7. *num* 54. Ego ipſe *de officio,& poteſt. Epiſcopi,part.* 3. *alleg.*72. *num.*183. Cardoſ *d.verb. Capitulum,num.* 6. *poſt princ.* Molin. *dict.tract.*5. *diſput.* 21. *num.*13. *verſ. quamuis.*

Tertiò, in Confeſſore pro caſibus Epiſcopo re- 64
ſeruatis aſſignando, ſecundùm Panorm. *in d.cap. his quæ,in fine, de maior. & obed.* Quarant. *d. verb. Capitulum Sede vacante, verſ. tertiò quæro, poſt med.* Azor *dict. cap.* 37. *q.* 16. Metipſum *dict. part.* 3. *alleg.* 52

num.2

num. 2. Poteſt enim facultatem concedere abſoluendi ab omnibus caſibus Epiſcopo reſeruatis, Pauin.*d.part.*1.*queſt.*5. Molin.*d.diſput.*11 *num.*5.*verſ. poteſt item.*

65 *Quartò*, in excommunicationibus, & aliis cenſuris, ac pœnis inferendis, & exceſſibus corrigendis, quatenus defunctus Epiſcopus poterat, *d. cap. ad abolendam*, & *ibi* gloſſ. & Doctor. *de hæret.* Raguc. *de voce Canonicorum in Capitulo, quaſt... num.* 4. Nauar.*in man.cap.*27 *num.*5.Molin.*d.tract.*5.*diſp.*11. *num.* 6. *in princip.* ſic contrà poteſt abſoluere ab excommunicatione tam à iure, vt ob percuſſionem clerici, quàm ab homine quando ab illis Epiſcopus abſoluere poteſt, *cap. vnic. de maior. & obed.lib.* 6. Molin. *dict. diſput.* 11. *num.* 6. *verſ. poteſt item abſoluere, tract.* 5.

66 *Quintò*, in cognoſcendo de crimine hæreſis, prout poterat Epiſcopus cognoſcere, in comprehendendis, ſcilicet, iudicandis, ac puniendis hæreticis, gloſſ. *verb. prerogatiua, in dict. cap. ad abolendam*, vbi Hoſtienſ *num.* 2. & 4. Henric. *num.* 4. Panorm. *num.* 1. Sylueſt. *verb. hæreſis*, *num.* 2. Molin. *de iuſtit.tract.*5. *diſp.* 28. *num.* 2. *in fine*, Diana *part.* 4. *tract.*8.*reſolut.*33. Sanctarel.*in tract.de hæreſi, cap.*40. *num.* 4. Farin. *de hæreſi q.* 186. *num.* 177. idem Molin.*dict.diſputat.*11. *ſub num.*10.Nouar.*d.tit.de Capitulo num.*10.

67 *Sextò*, in viſitanda Diœceſi vniuerſa, vt videtur inſinuare text.*in cap. Eccleſia, de ſuppl.negl. Prал. lib.* 6. dum decidit Metropolitanum poſſe mittere viſitatorem Eccleſiæ vacanti, ſi Capitulum negligens ſit in exequenda iuriſdictione Epiſcopali ad ſe deuoluta. Cùm enim id ad iuriſdictionem Epiſcopi ſpectet, ſanè competit Capitulo Sede vacante, non ſolùm quoad crimina particularia, de quibus ſit infamia, eo quòd tunc viſitatio ſit neceſſaria, ſed etiam generaliter, quia id eſt executio iuriſdictionis Epiſcopalis non ſolùm vtilis Eccleſiis ac Diœceſi, quod ſufficeret, ſed etiam neceſſaria incumbens ex officio habenti curam Epiſcopatus, iuxta *cap. inter cætera, de offic. Ordin cum ſimilibus.* Ita Pauin. *quaſt.* 7. *citato loco.* Sylueſt.*verb.Capitulum, num* 3. Abb.*in cap.cùm olim, ſub num.* 2. *verſ. ſed indiſtinctè*, & *ibi* Bald. *num.* 1. *de maior & obed.* Archidiacon.*in cap ſi Epiſcopus, num.*2. *de ſuppl.neglig Prал.in* 6. Socin.*in tract.viſitat. col.* 4. Rebuff. *in praxi tit.de deuolut. num.* 65. Quarant. *dict. verb Capitulum Sede vacante, verſ. primo quæro,* Lotter.*de re benefic.lib* 2.*q* 2. *num.*44. Raguc.*d.q.*36. *num* 2. Azor.*part.*2. *lib.*3. *cap.* 37. *quaſ.* 14. Nouar. *dict. tit. de Capitulo Sede vacante*, *num.* 6. Solorzan. *d lib.* 1. *cap.*13. *num.* 17. *cum ſeqq.* Rot.*deciſ.*346.*n.*2. apud Farin.*p.*1. *recent.* & *il decis.*166 *n.*2. *p.*1. *recentiſſim.* vbi quòd etiam poteſt procurationes recipere, Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ.p.*1. *c.*10. *n.*8. *verſ.decimo.* Molin.*d.diſp.*11. *n.*7. *verſ in eodem.* Ego ipſe *de officio poteſt. Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 73. *num.* 24. nouiſſimè Marcel. Vulpe *in d.praxi iud.cap.*44 *n.*11. & *in Burgen. procurationum* 10. *Martij* 1597. coram Orano, & *in Trident. iuriſdictionis* 28. *Nouembris* 1607. coram Cardin. Sacrato, & *in Pamplonen. iuris viſitandi* 15. *Decembris* 1623. coram R. P. D. Merlino, ſacra Congregat. Concil *in Pampilonen.* 13. *Aprilis* 1611. vbi quòd *poteſt viſitare*

68 *omnia loca, quæ poterat viſitare Epiſcopus*, & hanc facultatem habet Vicarius Capitularis, quamuis id à Capitulo ſpecialiter non fuerit commiſſum, vt ex ſententia eiuſdem ſacræ Congregationis reſoluit Nicol. Garc.*in addit.ad ſuum tract.de benef.p.*5. *cap.*7.*num.*29.

Intellige primò, Capitulum Epiſcopali Sede vacante poſſe viſitare per ſe, vel per alium, viſitatorem deputando, nec huiuſmodi viſitationem ſoli Summo Pontif. competere, gloſſ.*verb. Capituli, poſt med. in d. Clement.*1. §.1. *de hæret.* & ſuſtinent poſt Archidiac. Abb.*in d.cap. cùm olim, num.*2.*col.*3. *poſt princ. de maior. & obed.* Pauin. *de poteſt. Capituli Sede vacante, part.*1. *in princ. q.*7. *num.*1. *cum ſeqq.* Sylueſt.*in ſumm. verb. Capitulum*, *num.*3. Molin. de *iuſtit. tom.*7 *tract.* 5. *diſput.* 11. *ſub num.*7. *verſ. ex eodem.* Cardin. Tuſch. *tom.*1. *lit. C. concl.*56. *n.*10. latè ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcop. part.*3. *alleg.*133. *per tot. ſecundùm Lugdunen. impreſſ.* vbi *num.*9. reſolui Capitulum Sede vacante poſſe deputare viſitatorem, id eſt, adminiſtratorem generalem Epiſcopatus in ſpiritualibus, & temporalibus, & *à n.*14. quòd Capitulum Sede vacante habet etiam ius viſitandi in ordine ad morum correctionem, & poteſt ad hoc munus particularem, vel generalem viſitatorem deputare. 69

Intellige ſecundò, tunc demum Capitulum Sede vacante poſſe Diœceſim viſitare quando lapſus eſt annus à poſtrema Antiſtitis viſitatione, nec de proximo Eccleſia eſt de Paſtore prouidenda, in ipſa verò viſitatione circa famulatum, equitatum, & alia, forma ſacri Concil. Trident. *ſeſſ.*24. *de reformat. cap.*3. eſt præciſè obſeruanda, ita ſacra Congregat. Conc. *in Liman.*10. *Maij* 1629. Poſt lapſum anni huiuſmodi à die vltimæ viſitationis per Epiſcopum factæ poteſt Capitulum viſitare diœceſim tempore triennij non expectato, licèt dicatur Epiſcopum conſueuiſſe viſitare ſingulis trienniis, eadem ſacr. Congregat. *in Pampilonen.*3. *February*, & 10. *Decembris* 1629. 70 71

Vnde priùs Rota in Pampilonen. iuris viſitandi *ſub die* 15. *Martij* 1624. coram R. P. D. Merlino, denegauit remiſſoriam clero de Guipozcoa adnitenti impedire Capitulum ne viſitaret Sede vacante ante lapſum triennij ſub prætextu immemorabilis conſuetudinis, quia materia eſt impræſcriptibilis, & quia ſemper actus ex parte Epiſcopi remanet merè facultatiuus. Gratian.*diſcept.*198. *n.*10. & 599. *num.*33. Lotter. *d.lib.*2. *q.*2. *num.*49. & 50. Coccin. *deciſ.* 402. *num.* 10.

Extende Capitulum Sede vacante poſſe viſitare etiam monaſteria Monialium non exempta, exempta verò minimè, vt referunt deciſum Nicol Garc. *de benefic. p.*5. *cap.*7. *num.*45. Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ*, *lib.*1. *tit.*6. *de viſitat. num.*84. Nouar.*vbi ſup.num.*7. Franc. Leo *d.p.*1. *cap.*10. *num.*8. *verſ. decimo.* nouiſſimè Marcel. Vulpe *d. praxi iudic. cap.*44. *num.*11. Optimè Molin. *d. diſput.*11. *num.*88. *tract.*5. aduertit in hac materia attendendum eſſe num muneri Epiſcopi aliquid iuriſdictionis tanquam Sedis Apoſt. delegato in perpetuum committatur, vt ex officio Epiſcopis deinceps competat, atque tunc dicit eam iuriſdictionem per Epiikeiam tranſire ad Capitulum Sede vacante, niſi aliquid apponatur vnde colligatur contrarium fuiſſe intentum Concilij, aut ſummi Pont. id ſtatuentis. Cùm ergo perpetuo ei muneri annectatur tanquam pars iuriſdictionis eius muneris, idque non in bonum & tanquam priuilegium Epiſcopi, ſed in bonum eorum, in quos ea iuriſdictio exercetur, aut in bonum aliorum, & Eccleſiæ, cenſendum eſt eam partem iuriſdictionis in eum tranſire, in quem Epiſcopalis reliqua iuriſdictio tranſit, ac proinde tranſire in Capitulum Sede vacante. Vide *infr. numer.*105. & 106.

Vtrùm autem Capitulum Collegiatæ Sede Abbatiali vacante soccedat in Iure visitandi suo Prælato spectante, disputauit Rota *decis. 346. à num. 5. p. 1. recentior.* vbi post Felin. per text. *ibi in cap. his qua, num. 2. de maior. & obed.* & Pauin. *de potestate Capit. Sede vacante p. 1. q. 7. vers. septima Sedes est Abbatialis*, tenet affirmatiuam partem, quamuis ius visitandi competeret Abbati ex præscriptione, vel priuilegio, cùm hoc casu visitario non esset delegata, sed ordinaria competens Abbati nomine proprio.

72 *Septimò*, in cognoscendo de arduis caosis, velnti de causis matrimonialibus, & criminalibus, quæ inter maiora computantur, vt Quarant. *dict. verb. Capitulum Sede vacante, vers. quintò quaro.* Vide *infrà num.* 102.

73 *Octauò*, in condendis statutis, quæ obligent totam Diœcesim, quæque durare debeant etiam tempore Episcoporum succedentium, Pauin. *in tract. de potest. Capit. Sede vante, part. 1. quast. 6.* Sbroz *de officio Vicarij lib. 2. quast. 187. num 5. & 6.* Calderin. *cons. 2. de constit.* Zerol. *in praxi Episc. part. 1. verb. Capitulum, §. 15.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 1. lit. C. conclus. 53. num. 1.* vbi intelligit de statutis capitolariter factis super re concernente augmentum cultus diuini, & seruata debita forma, Marcel. Vulpe *d. cap. 44. num. 16.* vbi intelligit in pertinentibus ad ipsum Capitulum, putà qualiter debeat congregari, vel distributiones diuidi, &c. Quarant. *dict. verb. Capitulum Sede vacante, vers. quartò quaro*, vbi etiam intelligit dummodò sint iusta & salubria; secus verò si tendant in præiudicium Ecclesiæ, vel Episcopalis mensæ, Azor. *d. part. 2. lib. 3. cap. 37. quas. 11.* Monet. *de distribut. quotid. part. 2. quæst. 13. num. 24.* Molin. *d. tract. 5. disput. 11. num. 7.* vbi addit quòd quicunque Episcopus in eo Episcopatu succedens poterit illa reuocare, sicut & reuocare potest quæcunque alia cuiusuis alterius Episcopi sui antecessoris. Ferentil. *ad decis. Burati 758. à num. 11.* & ideò non poterit statotum condere, quo charitatiuum subsidium in fututum ex parte minuatur, vt resolui *de officio & potest. Episcopi, part. 3. allegat. 87. num. 14.*

74 Circa quotidianas autem distributiones nihil potest staroere etiam Sede plena sine Episcopo, Monet. *de distrib. quotid. part. 2. quest. 15. num. 26. in vlt.*
75 *edit.* Ego ipse *dict. part. 3. allegat. 53. num. 139.* nec potest habere pro præsentibus Dignitates, vel Canonicos, qui nunquam in Ecclesia resederunt, & Fidei professionem nondum emiserunt, vt censuit sacra Coogregat. teste Nicol. Garcia *de benef. part. 3. num. 32.* quem refero ego ipse *d. p. 3. alleg 61. num. 14.* Intellige principalem resolutiooem de potestate Capituli in condendis statutis, quæ obligent totam Diœcesim, vt præcedat solùm in Capitulo Sede vacante; nam Sede plena nullatenus poterit statuere his verbis, quæ tangunt statum generalem Ecclesiæ, vel intra Episcopi sine consensu illius, ita gloss. *verb. constituenm, vers. quia sine consensu; & in cap. cùm omnes, de constit.* vbi Innocent. *num. 1.* Abb. *num. 4.* Butr. *num. 45.* Felin. *num. 9.* Beroi. *num. 36. & 46.* Benedict. Capra *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 2. de Episcopis, & cleric. n. 24. pag. 154.* Rot. *decis. 21.* apud Farin. *p. 2. recent.* & diximus *sup. num. 15. cum seqq.*

76 *Nanò*, in exequendis vltimis defunctorum voluntatibus, quatenus iure Ordinario competebat Episcopis, vt per Franc. *in cap. 1. col. 4. de maior. & obedient. lib. 6.* Molin. *d. tract. 5. disput. 11. num. 5. in fine.* Couar. *in oap. Ioannes, n. 2. de testament.* Pauin. *p. 2. q. 7.* Azor. *d. part. 2. lib. 3. cap. 39. quas. 6.* Quarant. *de verb. Capitulum Sede vacante, vers. septimò quaro,* Zerol. *in praxi Episc. part. 2. verb. Capitulum, §. 6.* quos refero ego ipse *dict. part. 3. allegat. 82. num. 31.* addo Nouar. *dict. tit. de Capitulo Sede vac. num. 5.* Nam in executione testamentorum iure speciali Episcopo competente non succedit Capitulum Sede vacaote, vt tenent Panin. *in tract. de potest. Cap Sede vacante p. 2. q. 7. vers. respondeo*, Azeued, *cons. 11. num. 9.*

Decimò, io compellendis Religiosis piarum 77
voluntatum exequutoribus ad reddendas administrationis rationes, vt per Pauin. *de potest. Capituli Sede vac. part. 2. q. 7. num. 6.* Azor. *d. p. 2. lib. 3. cap. 39. sub. q. 6.* quos refero ego ipse *d. p. 2. alleg. 82. num. 35.*

Vndecimò, in exigenda ratione ab administra- 78
toribus piorum locorum, vt per Quarant. *d. verb. Capitulum Sede vacante, vers. septimò,* Zerol. *in praxi Episc. p. 2. verb. Capitulum, §. 9.* quos refero ego ipse *d. p. 3. alleg. 75. num. 61.*

Duodecimò, in constituendo Vicariom gene- 79
ralem in spiritualibus, & temporalibus, vt per Bonacos. *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 9. num. 13. pag. 183.* Gutier. *canon lib. 1. cap. 11. num. 10.* Zerol. *in praxi Episcop. part. 1. verb. Capitulum, §. 3.* Azor. *dict. cap. 37. q. 18.* Nouar. *d. tit. de Capitulo num. 14.* Quomodo autem hodie Capitolum Sede vacante debet Vicarium constituere, & qoalem, & intra quod tempus, dixi suprà ex *num. 28. cum seqq.*

Decimotertiò, in deponendo, & ioterdicendo, 80
cap. his qui, in fine, de maiorit. & obed. cap. vnic. eod. tit. lib. 6. Rebuff. *in pract. benef. tit de deuolut. num. 65.* refert, & sequitur Sbroz *de officio Vicarij lib. 2. q. 182. num. 7.* Pauin. *p. 2. q. 6.* Molin. *d. tract. 5. disp. 2. num. 6. vers. potest similiter.*

Decimoquartò, in qoibuscunque casibus potest 81
Capitulum, Sede vacante, & loco illius Vicarius, seu Prouisor illius, dispensare, in quibus Episcopus dispensare poterat ratione Episcopalis iurisdictionis, vt in votis, in petitione debiti, & vt illegitimus minores Ordines suscipere possit, & obtinere beneficium aliquod simplex, iuxta *cap. 1. de filijs Presbyt. lib. 6.* nullibi enim Capitolo hanc iurisdictionem comperimus esse denegatam. Et cùm sæpè expediens ac necessarium sit cum subditis dispensare in multis, vt ex se est notissimum, vt colligitur ex *cap. Domino sancto,* iuncta gloss. *ibi, verb. necesse,* & ex *cap. vt constitueretur, 50. dist.* non sufficienter esset prooisum diœcesibus si iurisdictio Episcopi sine dispensandi iurisdictione ad Capitulum Sede vacante deooluerelur: ita Molin. *d. tract. 5. disput. 11. num. 5.* & in dispensationibus illegitimorum ad beneficium simplex, Nauar. *cons. 28. sub tit. de tempor. Ordin.* Quarant. *dict. verb. Capitulum Sede vacante, vers. Secundò quaro,* Zerol. *in praxi Episc. p. 2. verb. Capitulum, §. 3.* citati per me *de officio Episcopi, allegat. 45 num. 25.*

Decimoquintò, in dispensando & absoluendo 82
vigore Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. cap. 6.* nam licèt illa facultas competat Episcopo iure speciali, tamen competit ei iure communi, & iurisdictione ordinaria illi tributa, ita resoluunt Henriq. *in sum. lib. 6. cap. 16. §. 1. & lib. 14. cap. 1. §. 1.* Ludou. Beja *respons. casuum conscient. p. 4. casu 37. vers. tandem nullus.* Fr. Emman. *quast. Regul. tom. 1. q. 61. artic. 9.* Cened. *ad Sextum collect. 4. num. 3.* Suar. *tom. 4. de Pœnit. disput. 30. sect. 2. num. 4.* Sayr. *in florib. decis. sub tit. de temporib. ordin. decis. 31. & in*

olani

claui Regia, *lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 84. Aloyſ. Ricc. *in*
collect. decif. p. 3. *collect.* 721. *verſ. tertiò dubitatur*, &
in praxi rerum fori Eccleſ. decif. 533. *in* 1. *edit.* aliàs
reſolut. 446. *in* 2. *edit.* & *in praxi aurea reſolut.* 118.
num. 5. Piaſec. *in praxi Epiſc. part.* 2. *cap.* 1. *num.* 16.
pag. 106. Sanch. *de Matrimon. lib.* 8. *diſp.* 2. *num.* 10.
Nicol. Garc. *de benef. part.* 5. *cap.* 7. *num.* 41. & *p.* 7.
cap. 11. *num.* 21. Sacr. Coogreg. Concil. *ſub die* 22.
Ianuar. 1602. qoicquid dicant Mari, Alter. *de cenſur.*
tom. 2. *diſp.* 8. *de ſuſpenſ. cap.* 5. *verſ. ex eodem*, Bonae.
de cenſur. diſput. 7. *quaſt.* 5. *puncto* 1. Nouar *dict. loco*
num. 13. nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic.*
fori Eccceſ. cap. 44. *num.* 9.
83 *Decimoſextò*, io exigendo charitatiuum ſobſi-
dium, vt per Bellencin. *de charitatiuo ſubſid. q.* 7.
Azor. *d. part* 2. *lib.* 9. *cap* 14. *q.* 5. *verſ. item collegium*,
Nouat. *vbi ſuprà num.* 5. *in fin.* meipſum *d. part.* 3.
84 *allegat.* 67. *num.* 13. Quamuis Capitulum nequear
ſtatutum concedere, quo tale ſubſidium io futu-
rum ex parte minuatur, ſecuodùm Bellencin. *d.*
tract quaſt. 45. Azor. *d. lib.* 9. *cap.* 15. *q.* 7. *verſ. item Ca-*
nonicum.
85 *Decimoſeptimò*, io cognoſcendo de cauſis in pri-
ma inſtantia vigore Conc. Trid. *ſeſſ.* 4. *de reformat.*
cap. 20. quia ſuccedit Epiſcopo in omoibus, quæ
ſunt iuriſdictioois etiam voluntariæ, ita Aloyſ.
Ricc *in praxi aurea reſol.* 130. Ego ipſe *d. p.* 3. *alle-*
gat. 8. *num.* 6. Nouar. *d. loc. num.* 7.
86 *Decimooctauò*, in aſſiſtendo Matrimonio cele-
brando, & alij Sacerdoti aſſiſtendi licentiam con-
cedendo, iuxta formam Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de*
reform. matrim. cap. 1. Ita Sanch. *de Matrim. lib.* 3.
diſp. 28. *num.* 5. Gutiet *eod. tract cap.* 66. *num.* 9. Co-
ninck *de Sacram. & cenſur. tom.* 2. *diſp.* 27. *num.* 17.
Ego ipſe *de officio*, & *poteſt. Epiſcopi*, *p.* 2. *alleg.* 32.
num. 123.
87 *Decimonond*, in concedenda facultate, ſeu li-
centia, quam dare poſſet Epiſcopus, vt per Azor.
d. p. 2. *lib.* 7. *cap.* 5. *q.* 3. Nouar. *d. tit. de Capit. Sede vac.*
num. 4. Veluti io licentia præſtanda clericis cu-
ram animarum habentibus ad ſtudium ire volen-
tibus, Zeról. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. Capitu-*
88 *lum*, §. 2. quamuis id hodie poſt Concil. Trident.
Epiſcopus efficere nequeat, vt ſuo loco diximus.
Et in danda licentia ædificandi Eccleſiam vt ac-
quiratur ius patronatus, Lambertin. *de iure patron.*
lib. 1 *part.* 2. *q.* 5. *art.* 9. Pauin. *de poteſt. Cap. Sede vac.*
p. 5. *q.* 1. *num.* 5. Nicol. Garc. *de benef. p.* 5. *cap.* 9. *n.* 79.
Ego ipſe *d. p.* 3. *alleg.* 70. *num.* 32.
89 Et in concedenda licentia extero Epiſcopo
exercendi Pontificalia in Eccleſia vacante, ſecun-
dùm Heoriq. *in ſum. lib.* 10. *cap.* 22. Quarant. *d. verb.*
Capitulum Sede vacante, *verſ. vndecimò quæro*, Nicol.
90 Garc. *d. p.* 5. *cap.* 7. *num.* 93 *verſ. quinta.* Et io conce-
denda licentia vt nouitij diſponant de bonis tem-
poralibus, Sanchez *in præcepta Decalogi*, *tom.* 2.
lib. 7. *cap.* 5. *num.* 68. Ego ipſe *d part.* 3. *allegat.* 99.
num. 5.
91 *Vigeſimò*, in concedendis Indulgentiis, cùm
ille potius iuriſdictionem, quàm Ordinem con-
cernere videantur, ita Doctores *in cap. accedenti-*
bus, *de exceſſ. Prælat.* Panorm. *in cap. cùm olim*, *in*
fine, *de maior. & obed.* Syluеſt. *verb. Capitulum*, *in*
calce, *num.* 5. Pauin. *p.* 1. *princ. q.* 4. Henriq. *in ſum.*
lib. 7. *cap.* 31. §. 1 Nau. §. *in Leuitico*, *monit.* 31. *num.* 6.
& 7. Nouiſſimè Marcel. Vulpe *d. cap.* 44. *num.* 22.
Quarant. *d. verb. Capitulum Sede vacant. verſ. duode-*
cimò quæro, Zerol. *in praxi Epiſc. part.* 1. *verb. Indul-*
gentia, §. 2. Iul Lanor. *de Iubileo*, & *Indulg. part.* 2. *à*
num. 52. Ego ipſe *d. p.* 2. *alleg.* 88. *num.* 21.

Vigeſimoprimò, in œconomis præficiendis, *cap.* 92
cùm vos, 4. *de offic. Ordinar.* Valer. Reginald. *in pra-*
xi fori pœnitent. lib. 30. *tract.* 1. *num.* 241. Molin. *de Iu-*
ſtit. tract. 5. *diſp.* 11. *num.* 11. *verſ. licet.*
Vigeſimoſecundò, in cognoſcendis, & aſſignan- 93
dis congruis portionibus, vt Rebuff. *in tract. con-*
gruæ portionis, *num.* 57.
Vigeſimotertiò, in commendando Eccleſias ſiue 94
beneficia ad tempus, ſecundùm Rebuff. *in praxi*
benefic. tit. de deuolut. num. 77. & 80. & *in tract no-*
minat quæſt. 8. *num.* 30. Azor. *d p.* 2. *lib.* 3. *cap* 38. *q.* 8.
Molin. *de Iuſtit. tract.* 3. *diſput.* 11. *num.* 11. *verſ. licet*,
vbi ait quòd quamuis ad Capitulum Sede vacan-
te non pertineat conferre beneficia, quæ conferre
ad Epiſcopum attinebat; ad Capitulum tamen
tunc pertinet illa commendare prouidendo de
idoneo œconomo, qui illa adminiſtret, aſſigna-
to ei congruo ſtipendio, donec beneficia illa ab
eo conferantur, ad quem collatio eorum ſpectat:
ſubditque ſiue beneficium Eccleſiaſticum, quod
iuriſpatronatus non ſit, tempore Sedis vacantis
in menſe Summi Pontificis reformarum, vel affe-
ctum vacet, ſiue in menſe Epiſcopi, omnia in
Coocil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 18. præſcripta
peragere Capitulum Sede vacante vſque ad ele-
ctionem dignioris incluſiue, non ſecus atque illa
perageret Epiſcopus, collationem verò eorum
omnium beneficiorum remittere Summo Pont.
at circa beneficia etiam curata, quæ iotiſpatro-
natus ſuut, ea omnia peragere idem Capitulum
Sede vacante, quæ ibi præſcribuntur, vt Epiſco-
pus efficiat, & quæ Epiſcopus perageret ſi Sedes
non vacaret.
Vigeſimoquartò, in admittendis ſiue inſtituen- 95
dis, vel confirmandis præſentatis clericis à pa-
tronis, *cap.* 1. *de inſtit in* 6. Rebuff. *d. tract. de deuolut.*
à num. 68. Azor. *d. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 98. *q.* 2. Nicol.
Garc. *d. p.* 5. *cap.* 7. *num.* 54. latè Lotter. *de re benef.*
lib. 2. *q.* 2. *num.* 13. *cum ſeq.* Ego ipſe *d p.* 3. *allegat.* 72.
num. 183. Azeued. *conſ.* 9. *num.* 10. vbi *num.* 13. ſub-
dit ex Rebuffo quòd Capitulum Sede vacante
poterit facere collationes nominatis faciendas,
quia neceſſariæ ſunt.
Vigeſimoquintò, in recipiendis reſignationibus 96
beneficiorum, non ſolùm ſpectantium ad colla-
tionem Epiſcopi & Capituli, ſed etiam in ſpectan-
tibus ad collationem Epiſcopi ſolius, vt per Sbroz.
de offic. Vicar. lib. 2. *q.* 71. *n.* 13. & *q.* 130. *n.* 3. Flamio.
Pariſ. *de reſignat. beneficior. lib.* 7. *q.* 23. *à num.* 20.
Quarant. *d. verb. Capitulum Sede vacante*, *q.* 9. *prope*
fin. verſ. quartò limita, Zerol *part.* 2. *verb. Capitulum*,
§. 7. Nicol Garc. *de benefic part.* 11. *cap.* 3. *num.* 256.
Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 243. metipſum *dict.*
part. 1. *allegat.* 69. *num.* 8. Nouar. *d. tit. de Capit. Sede*
vac. num. 3. Non tamen poterit Capitulum bene-
ficia ſic reſignata conferre, iuxta ea quæ dixi in-
frà *num.* 109. *cum ſeqq.* Noo autem poterit præ-
bendarum, & beneficiorum, quæ eo tempore va-
care contigerit, collationem facere merè volun-
tariam, ſecus de neceſſariis, & debitis, quæ ma-
gis confirmationes, vel inſtitutiones dicuntur,
Nicol. Garc. *d cap.* 7. *num.* 54. & 55. latè Solorzan.
d. lib. 3. *cap.* 13. *num.* 32. & 33
Vigeſimoſextò, in præſtanda auctoritate permu- 97
tationibus beneficiorum ſpectantium ad colla-
tionem Epiſcopi, & Capituli communiter, vel
tertij, vt per gloſſ. *verb. conferantur*, *in Clem.* 1. *de*
rerum perm. Gambar. *in cap. vnic. de rerum permut.*
num. 114. Bellacomb. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 9.
num. 11. *pag.* 183. Quarant. *d. verb. Capitulum Sede*

vac.q.9. vers. quæ concl. in med. Azor. *d.part.2. lib.7. cap 29. q.4.* Nicol. Garc. *de benef. part. 11. cap.4. ex num 75.* Bonac. *de simon. q.4. §.12. num. 7. vers. alij verò.* Non potest tamen admittere permutationes beneficiorum spectantium ad collationem solius Episcopi, Pur. *decis.* 320. *lib. 2. in correctis,* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.6. collect.* 2487. *vers. vndecimo.*

98 *Vigesimoseptimò*, in vnionibus ex causa faciendis, dummodò per eas iurisdictioni Episcopali
nihil detrahatur, ita docent Imol. *in Clement.* 1.
num. 31. *de statu monach.* & *ibi* Cardin. *in §. ad hæc*
num.4. quæst. 6. Bonifac. *eodem §. num.* 19. Marian.
Socin. sen. *in cap. sicut vnire, artic.3. num.40. quæst.6.*
de excess. Prælat. Perus. *de vnion. cap.5. num.* 26. Rebuff.
in praxi benefic. tit. de vnionib. num.36. & dict. tit.
de deuolut. num.100. Hoied. *de incompatib. benef. p.1.*
cap.3. num.7. vers. similiter Capitulum, Quarant. *dict.*
verb. Capitulum Sede vacant quæst.9. vers. quæ conclusio,
Zerol. *in praxi Episcop. part.1. verb. vnic. §. 11.*
& part.2. verb. Capitulum, §.4. Azor. *d.part. 2. lib.6.*
cap. 28. quæs. 9. & sibi contrarius *lib. 3. cap. 38.*
quæs. 9. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 7.*
cap. 29. num. 155. Nicol. Garc. *de benefic. part. 12.*
99 *cap.2. num.67.* vbi *num* 68. refert per sacram Con-
gregationem Concilij decisum *Capitulum Sede*
vacante non posse supprimere quodcunque beneficium,
& sibi vnire, sicut Sede plena non potest consentire
vnioni faciendæ ipsi Capitulo directè, & princi-
paliter.

100 *Vigesimooctauò*, in approbandis & exponendis Confessoribus per Vicarium à se electum, cum hic actus approbandi non sit actus formaliter Ordinis, & dignitatis Episcopalis, sed iurisdictionis ordinariæ, ita Suar. *tom.4. de Pœnit. disput.28. sect.5. num 5.* Henriq. *in summ. lib. 2. de Pœnit. cap.6. in princ.* Facundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.2. lib.7. cap.1. num.54.*

101 *Vigesimononò*, in commutando vltimas voluntates in casibus, in quibus de iure communi posset Episcopus, vt docent Marc. Anton. Cuch. *instit. maior. lib. 2. tit.9. num.82.* Monet. *de commut. vltim. volunt. cap. 5. num.427. cum seqq.*

102 *Trigesimò*, in cognoscendis causis matrimonialibus, vt probatur *in cap. veniens, de eo qui duxit in matrimon.* docent Pauin. *de officio, & potest. Capituli Sede vacant. quæst.5.* Couarr. *de sponsalib. part.2. cap. 8. §. 12. num. 1.* Quaranta *d. verb. Capitulum Sede vacante, quæst. 5.* vbi ait Concil. Tridentin. *sess. 24. de reform. cap. 20. vers. ad hæc causæ Matrimoniales*, disponere quòd causæ matrimoniales relinquantur examini; & iurisdictioni Episcopi tantùm, vt excluderentur alij Prælati inferiores, at Capitulum in hoc casu non dicitur inferior Episcopo, sed par. Quod quidem intelligere oportet in causa matrimoniali ex ordinaria iurisdictione, non ita si delegata commissa Episcopo, aut eius Vicario per hæc verba, *Dilecto filio Vicario fratris nostri Episcopi*, vt optimè distinguit Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiastic. decis.245. in 1. edit.* aliàs *resolut.215. vers. sed quicquid, in 2. edit.*

Trigesimoprimò, de delictis extra visitationem contra certas personas inquirere potest per doctrinam Bonifac. *in Clement. 1. num. 177. de heret.* Federic. de Senis *consil. 16. num. 1. in fine*, vbi dicit quòd in puniendis criminibus & excessibus, & reformandis moribus Capitulum id potest Sede vacante, quod potest Episcopus, Rot. *decis. 166. num.2. part.1. recentissim.* non tamen poterit facere alium carcerem suum proprium pro his malefactoribus puniendis. Molin. *dict. tract.5. disput. 11. num.10. in fine.*

Trigesimosecundò. Cùm syndicare sit actus iurisdictionis, Paris de Puteo *tract. de syndicatu, rub. de officio syndicatus, §. Iudices ad syndicatum, num.9.* & in illo procedatur tam ex officio, quàm ad instantiam partis, vt per eundem *d. rub. §. proceditur autem,* eo ipso quòd Capitulum succedit Episcopo in iurisdictionalibus, & potest de delictis in genere, & in specie inquirere, vt suprà firmatum est, sequitur quòd hoc etiam munus syndicandi possit exercere, ita Rota *dict. decis.166. num. 3.* vbi *num.4. cum seqq.* respondet contrariis.

Trigesimotertiò, in faciendis gratiis & remittendis pœnis condemnatis per Episcopum præmortuum, vt ex Aloys. Ricc. resoluit Marcel. Vulpe *d. cap.44. num.26.*

Trigesimoquartò, in remittendis interstitiis ordinandis, & super eis dispensando sicut Episcopus virtute Coocilij *sess.23. de reformat. cap. 11.* sic censuit S. Congreg. eiusdem Concilij, teste Marcel. Vulpe *d cap.44. num.27.*

Vtrùm autem tota hæc Capituli auctoritas etiam in his, quæ requirunt speciale mandatum, transeat in Vicarium? Simpliciter affirmant Gutier. *canon. lib.1. cap. 11. num.10. vers. id quod hodie,* Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiepisc. Neapol. cap.86. num.5.* Molin. *de Iustit. tract.5. disput. 11. n.4.* Nicol. Garc. *de benef. p.5. cap.7. num. 28.* sed horum opinionem non bene firmari censuit Rot. *in Maurianen. pensionis 25. Iunij* 1626. coram R.P.D. meo Pirouano, *in fine.* 103

Prædicta autem regula generalis, quòd Capitulum Sede vacante possit omnia facere, quæ sunt iurisdictionis, nisi expressè prohibita reperiantur, intelligenda venit vt procedat in iis, quæ competunt Episcopo iure proprio, non autem alieno; hoc est, iurisdictiooe ordinaria, non aotem delegata, iuxta ea, quæ per text. *in cap. pastoralis, §. præterea, de offic. Ordin.* resoluunt glos. *verb. Capituli in Clement. 1. de hæretic.* Federic. de Senis *consil. 30. vol.1.* Marant. *in pract. dist.5. num. 66.* Abb. *in d. cap. cùm clim, sub num. 1. colum. 3. in med.* Pauin. *dict. tract. de potest. Cap. Sede vacante, par.1. princ. quæst.10.* Azeued *ad Curiam Pisanam lib.1. cap. 8. num.12. & cons.11. num.7.* Sbroz. *de officio Vicarij, lib.1. quæst.16. num.1. & lib.2. q.135. num.4.* Quarant. *d. verb. Capitulum Sede vacante, in princ. vers. & primò vt intelligatur,* D. Barbos. *in l. quia tale, num. 1. ff. soluto matrimon.* Azor. *d.p.1. lib.3. cap.39. q.4.* Cardin. Tusch. *tom 1. litt. C. concl.56. sub n 5.* Molin. *de Iustit. tom.6. tract.5. disp.11. sub num. 8. & 9.* Fillioc. *quæst. moral. tom.3. tract.41. cap.1. num.40.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 38. aliàs 44. num.3.* Brunor. à Sole *in locis commun. verb. Capitulum 1.* Rota *decis. 346. num.4. p. 1. recentior.* idem Aloys. Ricc. *part.6. collect. 2487. vers. decimo*, Grilenzon. *consil.119. num.6.* Marc. Anton. Genuens. *in practic. Archiepisc. Neapol. cap. 87. num.30.* nouissimè Ciarlin. *controu. forens. lib.1. cap.46. num. 15.* Nicol. Garc. *d.p.5. cap.7. num. 42.* vbi *num. 43.* ampliat etiamsi post præsentationem mandati fuisset mortuus Episcopus, & *num. 44.* pariter ampliat etiamsi delegatio fiat à Canone, Franc. Leo *in Thesauro fori Eccles. part.1. cap.10. num 8. vers. quartò fallit*, idem Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol. 118. per tot.* Ego ipse *d p.3. allegat.92. num. 17.* Et ampliùs procedit etiamsi Episcopus apposuerit manus ante obitum, per *cap. quoniam Abbas, de offic. delegati,* Marches. 104

de

de commission. super commissione appellationum extra Romanam Curiam, part. 1. cap. 6. num. 31. Ex quibus ducta est Sacra Rota Romana elapsis annis ad validam iudicandam impetrationem quandam beneficiorum certo modo factam à quodam Hispano, eo quia illa minus instè possidebat alter adhuc Hispanus, & illegitimè natus, quia obtinuerat dispensationem illegitimitatis à Vicario Capituli Sede vacante suffulto delegatione Apost. vigore Breuis expediti cum claus. Officiali, &c. solita apponi in Breuibus directis ad partes Hispaniarum, vbi dicitur Officialis, qui in Italia appellatur *Vicarius*, ex notatis per Bellam. *decis. 5. de offic. Vicar. & add. ad decis. 1. eod. tit. in nouis*, refero ipse *d. part. 3. alleg. 84. num. 4.*

105 Limitanda tamen videtur prædicta resolutio ne procedat respectu exemptorum, & Sedi Apost. immediatè subiectorum, hos etenim Capitulum Sede vacante non videtur posse ita visitare per se, vel per alium, nam licèt hæc eorum visitatio incumberet Episcopo, si viueret, iuxta text. *in Clem. Attendentes, in princ. vers. hoc igitur, de statu monach.* Concil. Trident. *sess. 25. de Regularibus, cap. 9.* tamen quia Episcopus viuns taliter exemptos visitare non poterat iure ordinario, sed solùm iure delegationis Apostol. vt constat ea eodem decreto, & ex *d. Clement. Attendentes, vers. hoc igitur*; ergo Capitulum Sede vacante non poterit taliter exemptos visitare, vt docent Abb. *in dict. cap. cùm olim, sub num. 1. col. 3. in med.* Pauin. *dict. p. 1. princip. q. 7.*
106 *num. 1.* Hinc etiam non potest Capitulum Sede vacante visitare monasteria exempta Monialium, quæ visitat Episcopus auctoritate Apostolica, secundùm Nicol. Garc. *d. cap. 7. num. 45.* Azor. *d. p. 1. lib. 3. cap. 37. quæst. 15. & cap. 40. q. 8.* & alios plures, quos refero *d. part. 3. alleg. 73. num. 25.* vide tamen quæ dixi suprà hoc *cap. num. 73.*

107 Ego verò in hac re distinguendum duxi cum Molin. *de Instit. tom. 6. tract. 5. disput. 11. num. 8. & 9.* inter casum, in quo aliquid iurisdictionis in perpetuum committitur muneri Episcopali ex delegatione Sedis Apostolicæ, vt ex officio deinceps competat Episcopis, & inter casum in quo id Episcopo, sub nomine dignitatis, & consequenter etiam eius successori à Summo Pontifice delegato ad aliquam peculiarem tantùm causam, vel negotium, iuxta text. *in cap. quoniam Abbas, de offic. delegat.* Etenim in hoc vltimo casu iurisdictio delegata non transit in Capitulum Sede vacante, & ita procedit limitatio communis Doctorum, de qua *suprà*. At in primo casu non procedit eadem limitatio, sed potius resoluendum Capitulum in dubio succedere etiam in huiusmodi iurisdictione in perpetuum Episcopali muneri delegata, nisi aliud aliunde legitimè colligatur ex mente delegantis. Ratio est, quia supposita perpetuitate huius delegationis, per quam id, de quo actum fuerit, annectitur in perpetuum Episcopali muneri, non quidem principaliter in bonum Episcopi, non tanquam eius priuilegium, sed in bonum eorum, in quos ea iurisdictio taliter delegata exercetur, vel aliorum, & Ecclesiæ, consequitur eandem iurisdictionem censendam esse vt accessorium, imò vt partem totius iurisdictionis Episcopalis in communi, ac proinde vt talem transituram in Capitulum, in quo Sede vacante transit per viam regulæ tota Episcopalis iurisdictio, vt sano cum iudicio aduertit Molin. *sub d. n. 8.* Cùm ergo hoc ita habeat in iurisdictione in perpetuum Episcopali muneri delegata, iam infertur prædictam limitationem veram non esse in terminis, *d. Clem. Attendentes, vers. hoc igitur*, & Conc. Trident. *d. cap. 9.* & similium, cùm constet iurisdictionem delegatam, de qua in his iuribus, commissam esse in perpetuum Episcopali muneri, ac proinde quòd in ea succedat etiam Capitulum Sede vacante, sieque poterit eius virtute visitare in specialibus prædictas Moniales taliter exemptas iuxta modò resoluta, quòd magis confirmatur ex eo, quia, vt benè aduertit Molin. *sub d. num. 8. ante fin.* credendum non est, nec id esse consentaneum rationi quòd intenderet Concil. Trident. & Clement. V. *dictis locis*, vt toto tempore Sedis quoquomodo vacantis monasteria Monialium sic exempta, & soli Summo Pontif. immediatè subiecta, & eorum Moniales destituantur visitatione, & quolibet alio regimine spirituali, quod ab eodem Clem. V. & Concil. Trident. tantopere *dictis locis*, intenditur, & procuratur.

Prædicta regula, de qua suprà, non procedit 108
in iurisdictione, quæ competeret Episcopo iure aliquo speciali, seu accidentali, secundùm Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 1. q. 61. art. 9.* Cened. *ad Sextum, collect. 4. num. 6.* D. Barbosa *in l. quia tale, num. 1. ff. solute matrim.* Quarant. *d. verb. Capitulum Sede vacante, vers. subsequenter*, Nicol. Garcia *dict. part. 5. cap. 7. num. 39.* late Azeued. *cons. 11. num. 3.* vbi quòd Capitulum Sede vacante non succedit in iis, quæ ex speciali prouisione, & dispositione Episcopo, & eius Prouisori competunt iure accidentali, etiamsi essent de iis, quæ iurisdictionis sunt, licèt Episcopo succedat Capitulum in iis, quæ sunt iurisdictionis ordinariæ, ex dictis suprà hoc eodem cap. *n. 61.* & hinc subdit idem Azeued. *vbi suprà num. 4.* quòd Capitulo Sede vacante non competit potestas creandi Doctores, vel Licentiatos, si Episcopo de iure speciali ius eos creandi competeret, & *num. 5.* quòd in mandatis Episcopo non succedit Capitulum Sede vacante. Marcel. Vulpe *d. cap. 44. num. 12.* Vnde inferunt Doctores Capitulum Sede vacante non succedere Episcopo in casibus infrascriptis.

Primò igitur infertur Capitulum Sede vacante 109
non posse beneficia spectantia ad solam collationem Episcopi conferre, *cap. 2. ne Sede vacante, cap. quanto, & cap. ea noscitur, de his quæ fiunt à Prælat. sine cons. Capit.* gloss. *in d. cap. his quæ, de maior. & obedient.* Seln. *de benefic. part. 2. quæst. 11.* Cortas. *in paraphrasi benefic. part. 2. cap. 7. num. 1. & 1.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de deuolut. num. 70. 71. 88. & 90.* Azeued. *consil. 9. ex num. 1.* Pauin. *de potest. Capit. Sede vacante part. 2. princip. quæst. 1.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 7. quæst. 23. num. 19.* vbi extendit ad beneficia, quæ vacant per renunciationem, Molin. *de instit. tom. 6. tract. 5. disp. 9. num. 11.* nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccles. cap. 44. num. 5.* Piasec. *in praxi Episcop. part. 2. cap. 1. num. 16. in fine*, Cardos. *dict. verb. Capitulum, num. 8.* Menoch. *cons. 190. num. 4.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part. 1. cap. 10. num. 8. vers. tertiè fallit.* Zerol. *in praxi Episcop p. 1. verb. Capitulum, §. 5.* Molin. *de Instit. tract. 5. disput. 11. num. 11.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. §. 4. proœm. num. 35.* & gloss. *9. §. 1. num. 77.* vbi de beneficiis patrimonialibus, Azor. *d. part. 2. lib. 3. cap. 38. quæst. 1.* Vincent. Filliuc. *quæst. moral. tom. 3. tract. 41. cap. 2. num. 41.* Nonar. *citato loco, n. 38.* Ego ipse *d. part. 3. alleg. 72. num. 182.* Nicol. Garc. *dict. part. 5. cap. 7. num. 51.* vbi *num. 52.* extendit ad præsentationem, seu electionem spectantem ad Episcopum, Rot. *in Abulen. Parochialis 22. Iu-*

nij

pij 1594. coram Cardin. Blanchetto, vbi extendit ad beneficia etiam Parochialia, latè Quarant. *dict. verb. Capitulum Sede vacante, verſ. nonò quæro*, vbi refert hoc ipſum iure nouiſſimo cautum eſſe per Conſtit. fel. mem. Pij V. incip. *Sanctiſſimus in Christo Pater*, per quam omnia beneficia Epiſcopali Sede vacante quomodolibet vacantia ad eorumdem Epiſcoporum collationem, prouiſionem, præſentationem, electionem, ſeu quamuis aliam diſpoſitionem quomodolibet pertinentia ipſi Pontifici reſeruantur, & quamuis aſſerat Garc. *d. p.* 5. *cap.* 1. *num.* 134. conſtitutionem illam expiraſſe cum ſuo conditore, tamen idem hodie diſpoſitum reperitur per *reg.* 3. *Cancellariæ*. Ratio autem huius reſolutionis eſt, quia collatio eſt fructus beneficij, ſecundùm *gloſſ. in cap. cùm olim, de maior. & obed.* fructus autem futuro ſucceſſuri reſeruantur, *cap. quia ſæpè, de elect. in* 6. *Clement. ſtatutum, eod. tit cap cùm vos, de offic. Ordin. cap. fin. eod. tit lib.* 6. tum quia collatio eſt donatio, *cap fin. de offic. Vicar. lib.* 6. *cap ſi tibi abſenti, de præbend. eod. lib.* vtitur quippe liberalitate Prælatus in conferendo, cui vult, *cap. relatum*, vbi gloſ. *de præbend. c. poſt electionem, in princ. de conceſſ. præbend.* donare autem prohibetur iis, cui libera bonorum adminiſtratio non conceditur. *l. contra* §. *ſi filij, ff. de pactis, l. filius* §. 1. *ff. de donat.* Et ideo Capitulum Sede vacante conferre non poteſt.

110 Quod quidem adeò verum eſt, vt procedat etiamſi collatio ſpectaret ad Epiſcopum cum conſenſu, vel conſilio Capituli, quia adhuc Capitulum Sede vacante non poteſt huiuſmodi beneficia conferre, vt probatur *in c. vnic.* §. *cùm verò, ne Sede vacante, lib.* 6. in quo habetur, quando ad Epiſcopum ſpectat collatio beneficij cum conſilio, aut conſenſu Capituli, defuncto Epiſcopo, aut ſuſpenſo, ita tamen vt Epiſcopus non ſit in mora in petenda relaxatione talis ſuſpenſionis, quaſi per eam tanti temporis moram deuolutum fuerit ius conferendi id beneficium ad Capitulum, etiamſi Sedes non vacaret, tunc collationem eius beneficij non pertinere ad Capitulum ſi contingat tunc Sedem vacare, ſed pertinere ad Summum Pontif. ex quo text. colligitur conſilium, aut conſenſum attinentem ad Capitulum non efficere prouiſionem beneficij communem Capitulo cum Epiſcopo, quaſi ratione eius communionis prouiſio talis beneficij pertineat ad Capitulum Sede vacante. Ita Panin. *d. tract. part.* 2. *quæſt.* 1. *in princ.* Nauarr. *conſ.* 20. *num. vlt. de præbend.* Azeued. *conſ.* 9. *num.* 5. Molin. *d. tract.* 5. *diſput.* 11. *num.* 9. & 13. *verſ. in eodem.*

Quando verò prouiſio beneficij ſimul pertinet ad Epiſcopum, & Capitulum, vt prouiſio Canonicatuum, qui in Regnis Caſtellæ & Legionis vocantur Magiſtrales, Doctorales, & Theologales, & per concurſum prouidentur ſuffragiis Capituli & Epiſcopi, vt ſuprà dictum eſt, *cap.* 17. *num.* 62. item & Pœnitentiarij Canonicatus ac Præbendæ, quæ ſimili modo in eiſdem Regnis prouideatur iuxta formam conſtitutionis Gregorij XV. de qua ſuprà *cap.* 26. *num.* 24. tunc Capitulum Sede vacante confert huiuſmodi beneficia. Ita habetur *in cap.* 1. *in princip. ne Sede vacante lib.* 6. Nau. *d. conſ.* 20. *de præbend.* Molin. *d. tract.* 5. *diſp.* 11. *num.* 13. *in princip.*

Vtrùm autem ad Capitulum Sede vacante pertineat conferre beneficia, quæ conferre pertinebat ad Epiſcopum ratione ſuæ Dignitatis, quando tamen ad Epiſcopum deuoluuntur ob negligentiam, vel delictum inferioris? Illa conferre ſpectare ad Capitulum Sede vacante, tenent Læl. Zech. *de benefic. & penſion. cap.* 5. *num.* 5. Zerol. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. Capitulum*, §. 5. & *part.* 2. *eod. verb.* §. 10. Molin. *d. tract.* 5. *diſput.* 11. *num* 12. quoniam ea deuolutio tunc, idque ius pertinet ad iuriſdictionem Epiſcopalem ratione vtilis adminiſtrationis ſuæ diœceſis in bonum & fauorem non Epiſcopi, ſed beneficiorum, ac animarum, in eiuſmodi autem iuriſdictione ſuccedit Capitulum Sede vacante.

Verùm contrarium, immo Capitulum Sede vacante non ſuccedere in collatione huiuſmodi beneficiorum pertinentium iure deuoluto ad Epiſcopum ob negligentiam, vel culpam inferiorum Prælatorum, non conferentium, vel malè conferentium, tenent Abb. *in d. cap. cùm olim, num* 3. *verſ. ſed circa, de maiorit. & obedient.* & *ibi* Felin. *in fine*, Panin *part.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 10. Rebuff. *d. tit. de deuolut. num.* 93. Nicol. Garc. *part.* 5. *cap.* 7. *num.* 53. vbi *num.* 54. intelligit in collatione libera, non verò in confirmatione, & inſtitutione, quæ ſunt neceſſariæ, & debitæ, Quarant. *d. verb. Capitulum Sede vacante verſ. nonò quæro, ampl.* 3. nam in iis, quæ ſunt neceſſaria, lex indulget Capitulo, vt miniſtret, *cap.* 1. *de inſtit in* 6. Azeued. *conſil.* 9. *num.* 8. vbi à *num.* 15. reſoluit, ex eo quòd conferre Capitulum non poſſit, ne diutiùs vacet Eccleſia Parochialis deficiente Prælato Epiſcopatus, ob hanc neceſſitatem licere Capitulo Sede vacante tales Eccleſias commendare etiam vltra ſex menſes, donec fuerit prouiſum de paſtore.

111 *Secundò*, infertur non poſſe Capitulum Sede vacante confirmare donationem iuriſpatronatus, quia tunc neceſſariò interuenire debet Epiſcopi conſenſus, vt per Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 303. *num.* 10. *cum ſeqq.* quem refero *d. part.* 3. *allegat.* 71. *num* 24.

112 *Tertiò*, infertur in ſuppreſſione Præbendarum, aut Portionum vigore Concil. Trident *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 15. quam minimè facere licere Capitulo Sede vacante, reſoluunt Moner. *de diſtribut. quotid. quæſt.* 1. *cap.* 3. *num.* 29. & *de commut. vlt. vol. cap.* 12. *num.* 117. Azor. *inſtit moral part.* 2 *lib.* 3. *c.* 38. *quæſt.* 9. *in med.* Ego ipſe *d. tract. de officio, & poteſt. Epiſcopi, part.* 3 *allegat.* 67. *num.* 3. Vide ſuprà *cap.* 3. *num.* 23.

113 Quod verò ad poteſtatem Ordinis pertinet, ſuccedit Capitulum Sede vacante in ius exercendi Pontificalia, vt Ordines conferendi, Chriſma conficiendi, conſecrandi Baſilicas, & huiuſmodi, ſed hæc quidem non Canonici ipſi per ſe, ſed per Vicarios Epiſcopos faciunt, gloſſ. *in d. cap. his quæ, & in cap ſi Epiſcopus, de ſuppl negl. Prælator. lib.* 6. cùm Pontificalia huiuſmodi nonniſi à conſecratis Epiſcopis valeant exerceri, vt *in tract. de officio, & poteſt. Epiſc.* oſtendimus.

114 Et ſicut Epiſcopo conuenit litteras dimiſſorias ſibi ſubditis concedere vt ab aliis Epiſcopis Ordines ſuſcipere poſſint, ſic Capitulum Sede vacante poteſt Clericis ſuæ diœceſis dimiſſorias litteras huiuſmodi dare, vt ab alio Epiſcopo ordinentur, ſicut probat Bonifac. VIII. *in cap. cùm nullus. de tempor. ordinat. lib.* 6. Sed per decretum Concil. Trident. *ſeſſ.* 7. *de reformat. cap.* 10. & *ſeſſ.* 23. *etiam de reform. cap.* 10. poteſtas huiuſmodi limitatur, vt ſcilicet non valeat Capitulum Sede vacante infra annum à morte Epiſcopi, ſeu alterius vacationis dare licentiam ordinandi proprios Clericos extra diœceſim, dimiſſorias concedendo,

niſi

nisi beneficij suscepti, vel recipiendi occasione arctati fuerint, docent Nauart. cons. 19. alias 27. & cons. 20. alias 28. sub tit. de temporib. ordinat. Sayr. in floribus decis. sub eod. tit. decis. 21. 22. & 65. Henriq. in summa lib. 10. cap. 22. §. 3. Zerol. in praxi Episc. part. 1. verb. Capitulum, in princip. Piasec. in simili praxi part. 1. cap. 1. numer. 13. Petr. de Ledesma in summa part. 1. tit. de Sacrament. Ordinis, cap. 8. conclus. 3. Quarant. in summa Bullary, verb. Capitulum Sede vacant. vers. decimoquartò, Salzed. ad Bernard. in practic. cap. 16. litt. C. in nouiss. edit. Cardos. in praxi iudicum, verb. Capitulum, num. 5. Piasec. in praxi Episc. part. 1. cap. 1. num. 13. in fine. Molin. dict. tract. 5. disput. 11. num. 4. nouissimè Marcel. Vulpe in praxi indic. cap. 8. num. 34. & cap. 44. numer. 20. Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. part. 1. cap. 10. num. 8. in princ & p. 3. cap. 7. num. 47. cum seqq. Campan. in diuersorio iuris Canon. rub. 9. cap. 7. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 106. & in diuers. Curia Archiepisc Neapol. decis. 185. part. 4. Raguc. de voce Canonicor. quaest. 19. num. 2. Homobon. de Bonis de exam. Ecclesiastico, part. 1. tract. 2. cap. 1. quaest. 6. propo fin. Nicol Garc. de benefic. p. 5. cap. 7. num. 93. cum seqq. Monet. de commutat. vltim. volunt. cap. 10. num. 164. cum multis seqq. Ego ipse de officio, & potest. Episcopi, p 2. alleg. 7. ex num. 10. Marchin. de sacram. Ordinis, tract. 1. p. 6. cap. 3. num. 12.

115 Quod quidem Concilij Tridentini decretum minimè restringit iurisdictionem Sedis Apostol. quamuis vacantis, ac proinde non prohibetur Vicarius Papae etiam statim post vacantem Sedem Apost. dimissorias litteras ad Ordines concedere, Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 10. in fine, & cap. 5. num. 5. in fine. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 22. §. 3. Salzed. dict. cap. 16. lit. C. vers. poterit, Campan. dict. cap. 8. num 6. Ego ipse d. alleg. 7. num. 13. Marchin. d. cap. 3. num. 21.

116 Vnde colligitur primò Capitulum, seu Vicarium Sede vacante non posse infra annum dare dimissorias etiam ad primam Tonsuram, vt resoluunt Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 2. num. 1. Fr. Emman. in sum. tom. 2. cap. 14 num. 6. Quarant. d. verb. Capitulum Sede vacant. vers. decimoquartò. Nicol. Garc. d p. 5. cap. 7. num 95. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 106. Monet. d. cap. 10. num. 137. Nouar. d. tit. de Capit. Sede vac. num. 29. nouissimè Marcel. Vulpe d. cap. 8.
117 num. 34 & d. cap. 44. n. 20. in fine. Et si dederit, incidit in poenam d. cap. 10 sess. 23. de reformat. quamuis illis vsus non fuerit is, cui concessae litterae fuerunt, quia actus fuit perfectus quoad Vicarium concedentem, per quem non stetit, ita ex sententia S. Congregationis resoluit Garc. in addit. ad suum tract. de benefic. p. 5. cap. 7. n. 92.

118 Hinc S. Congregat. rescripsit Episcopo Squillacen. die 13. Ianuarij 1594. Vicarium Sede vacante posse litteras dimissorias ad primam Tonsuram concedere etiam infra annum Laicis, qui expectant praesentari per patronos ad aliqua beneficia.

119 Secundò, colligitur non posse Capitulum Sede vacante infra annum dimissorias ad Ordines, etiamsi haberet territorium distinctum, & exemptum ob immemorabilem possessionem, & sunt Iudices ordinarij, ita Quarant. d. verb. Capitul. Sede vacante, vers. decimoquarto. Aloys. Ricc. in decis.
120 Curia Archiepisc. Neapol. decis. 185. part 4. Post annum verò concedere huiusmodi dimissorias spectat ad Vicarium, & non ad Capitulum, prout Vicario Capitulari Neapolitano rescripsit S. Congregat. negotijs Episcoporum, & Regularium praepositorum, sub die 12. Ianuarij 1604.

Tertiò, colligitur non posse idem Capitulum 121
dicto durante anno dare licentiam Episcopo commoranti in ciuitate, vel dioecesi, vt ordinet Regulares etiam praeuio examine per ipsum Vicarium facto, vt tenet Raguc. de voce Canon. q. 39. num. 4.

Declaratur autem supradicta resolutio multi- 122
pliciter, & primò vt non procedat quoad testimonium idoneitatis, illud enim infra annum posse Capitulum Sede vacante facere, tradunt Nauar. cons. 19. in antiq. alias cons. 27. in nouis, de temporibus ordin. Sayr. in floribus decis. sub eod. tit. decis. 21. Bonac. de Sacrament. disput. 8. q. vnica, puncto 4. num. 24. Gallet. in margarita casuum conscient. verb. Capitulum 5. Molin. dict. tractat. 5. disput. 11. num. 4. vers. quamuis. Marcel. Vulpe d. cap. 44. n. 21. Quarant. dict. verb. Capitulum Sede vacante, vers. decimò quarto, limit. 3. Monet. d. cap. 10. num. 182. vbi refert modernum Romanae Curiae stylum habere, vt Sede Episcopali vacante ipsae quoque testimoniales dentur ab Ordinario viciniore. Marchin. dict. part. 6. cap. 3. num. 17. & 18. nouissimè Ciarlin. controu. forens. lib. 1. cap. 46. num. 12. & addit Molin. loco proximè citato, quod etiam accedente rescripto nuncij Apostol. vt aliquis intra annum Sedis vacantis ordinari possit ab alieno Episcopo accedente testimonio suo Ordinarij idoneitatis, ad Capitulum, & loco Capituli ad suum Vicarium generalem, spectat tunc illum examinare quoad litteras, & mores, testimoniùmque illi tradere idoneitatis, vt cum eo ordinari ab Episcopo alieno possit.

Ante lapsum anni vacationis Sedis poterit Ca- 123
pitulum obtinenti facultatem à Sede Apostol. de suscipiendo Ordines cum licentia sui Ordinarij, huiusmodi licentiandi subordinatum concedere, vt docent Nauar. cons. 19 in antiq. alias cons. 27. in nouis, sub tit. de tempor. ordin. Piasc. d. part. 1. cap. 1. n. 13. vers. Capitul. pag. 30. Ego ipse dict. part. 2. allegat. 7. num. 14.

Poterit insuper idem Capitulum praefato an- 124
no durante concedere Episcopo extero exercitium Pontificalium, & ordinationem propriorum subditorum vacantis Sedis, vt per Nauar. cons. 27. de temporib. ordinar. Fornar. de Ordine cap. 5. num. 7. vers. quartò nota, Molfes. in sum. tract. 2. c. 2. num. 28 Henriq. in sum. lib. 10. cap. 22. §. 1. Quarant. d. verb. Capitulum Sede vac. q. 21. Piasec. loco proximè citato, Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiepisc. Neapol. cap. 87. num. 33. Marchin. dict. part. 6. cap. 3. num. 16. quia quoad subditos vacantis Sedis nonnisi post annum elapsum, Solorzan. d. lib. 3. cap. 13. num. 16.

Poterit quoque idem Capitulum per Vicarium 125
à se electum arctatis beneficiis tam habitis, quàm habendis intra annum litteras dimissorias concedere, Concil. Trident. d. sess. 7. de reformat. cap. 10. Salzed. d. cap. 16 lit. C. vers. poterit. Zerol. in praxi Episcop. part. 1. verb. Capitulum, in princip. vers. secundum, Molin. d tract. 5 disp. 11. num. 14. vers. quamuis. Garc. d. part. 5. cap. 7. à num. 96. Quarant. d. vers. decimò quarto, Nouar. d. loco num. 33. Monet. d. cap. 10. num. 180. vbi subdit posse huiusmodi Capitulum pro arctatis litteras dimissorias ei concedere, qui habeat Episcopum, à quo ratione originis, domicilij, aut alterius beneficij compatibilis ab eo recepti illas posset obtinere. Marchin. d. part. 6. cap. 3 num. 19.

Arctati occasione beneficij recepti illi dicun- 126
tur, qui obtinent aliquod beneficium requirens

seruitium

seruitium personale, ratione cuius de iure, consuetudine, priuilegio, statuto Ecclesiæ, vel fundatione intra annum tenentur se promoueri facere, ita Nicol. Garc. *d.p.5. cap.7. num.*98. Vgolin. *de potest. Episcop. cap.*26. *§.*20. *num.*5. *vers. & primo*; Aloys. Ricc *in praxi aurea, resol.*98. exemplificantes in eo, qui obtinet Parochialem Ecclesiam quòd sit arctatus ad Sacerdotium intra annum, & in eo, qui obtinet Canonicatum ad Ordinem illi annexum, & in aliquibus beneficiis, seu Capellaniis requirentibus ex institutione seruitium personale, seu aliquem Ordinem, latè Monet. *de commut. vlt. volunt cap.*10. *num.*166. *cum multis seqq.* vbi cum Nicol. Garc. & Vgol. *locis proximè citatis*, idem ex eadem ratione dicendum putat, vbi Ordo suscipiendus beneficio est ita annexus, vt tempore prouisionis in eo constitutus esse debeat, qui beneficium obtinet, sed impetrans dispensatus fuit, vt hoc non obstante huiusmodi beneficium posset obtinere, vel vbi in litteris contineretur claus. *Non obstantibus aliquibus, &c. per quæ effectus gratia nostra impediri valeat quomodolibet, vel differri*, vel similis.

127 Arctati verò occasione beneficij recipiendi illi dicuntur, qui habent ius, seu sunt vocati ad aliquod beneficium vacans, seu Capellaniam, quod tamen requirit actu certum Ordinem, quo illi carent, vel illi dicuntur, qui cum sint Ordinati prima Tonsura, sunt præsentati ad beneficia, vt docent Aloys. Ricc. *d. resol.*98. Monet. *dict. cap.*10. *num.*173. Vgol. *d. §.*20. *num.*5. Nicol. Garc. *d. cap.*7. *num.*99. *&* 100. vbi 101. subdit electum in concursu ad beneficium Curatum, cuius collatio facienda est à Papa, non posse interim dici arctatum tam occasione beneficij recepti, quàm recipiendi, & *num.*102. pariter resoluit non dici arctatum occasione beneficij recipiendi illum, cui aliquis vult resignare aliquod beneficium requirens actu Ordinem, quo ille caret, de quo etiam Aloys. Ricc. *d. resol.* 98. *num.*2. *&* 3. Monet. *d. cap.*10. *num.* 176. Vnde Capitulum Sede vacante posse dimissorias concedere intra annum ad primam Tonsuram ei, qui est præsentatus à patronis laicis ad beneficium Ecclesiasticum Iurispatronatus ipsorum, vt illud obtinere valeat, docent Nicol. Garc. *p.*7. *cap.*1. *num.* 30. Molfes. *in sum. Tholog. moral. tract.*6. *cap.*7. *num.*59.

128 In interstitiis temporum (post elapsum scilicet primum annum Sedis vacantis) dispensare poterit Capitulum Sede vacante, seu eius Vicarius cum ordinandis in vim suarum litterarum dimissorialium, eo modo, quo poterat Episcopus cum sibi subditis, vt per Quarant. *dict. verb. Capitulum Sede vacante, vers. quæro decimò*, Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis.* 715. *in* 1. *edit.* alias *resolut.* 483. *num.*6. *in* 2. *edit.* Piasec. *d p.*1. *cap.*1. *n.*50. *vers. eadem.* Matt. *de iurisd. part.* 2. *cap.* 9. *num.* 13. Carol. de Graffis *de effect. cleric. in prælud. n.* 339. *in fine*, Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib.*1. *tit.*18. *l.*7. *de Episcopis, in declar. num.*57. Marchin. *d. tract. v. p.*6. *cap.* 2. *num.* 8. Solorz. *de iure Indiarum tom.*2. *lib* 3. *cap.* 13 *num.* 12. Felic. de Vega *ad cap.* 4. 5. *de adulter. num.* 52. *&* 53. *de iudic.* Valenz. *cons.*107. *num.*17. *vol.*2.

129 Quæ quidem dimissoriæ litteræ à Capitulo Sede vacante ritè, & rectè concessæ per ingressum moderni Episcopi non expirant, quia gratia semel obtenta non expirat morte concedentis *cap. si super gratia, de officio deleg. lib.* 6. *cap. cui nulla* 51. *de præbend lib.*6. ita bene resoluunt Quarant. *in sum. Bullarij, verb. Capitulum Sede vacante, vers. secundo dubitatur*, Petr. de Ledesma *in sum p.* 1. *tract. de Sacramento Ordinis, cap.* 8. *conclus.*4. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. gloss.* 12. *num.*37. Monet. *d. cap.*10. *num.*179. Molin. *d. tract.*5. *disput.*11. *num.*4. Gutier. *Canon. lib.*2. *cap.* 17. *num.* 12. vbi consulit Ordinatoribus, vt si tempore præsentationis dictarum litterarum coram eis, sciuerint nouum Prælatum atque successorem possessionem eiusdem Episcopatus accepisse, vel in Episcopatu adesse, illas non admittant, nisi reualidatæ, vel nouiter à successore concessæ productæ fuerint, vel ab eius Officiali ad id speciale mandatum habente, refert nouissimè Bonac. *de suspension. omnibus in particulari disput.* 3. *quæst.* 1. *puncto* 12. *num.* 26. nouissimè Marchin. *d. tract.*1. *part.*6. *cap.*6. *num.*5. *&* 12. Quòd autem à nouo Antistite reuocari possint per edictum omnes, & quæcunque dimissoriæ à prædecessoribus Episcopis, siue Capitulo Sede vacante concessæ, tenet Rebuff. *in praxi benef. tit. de formalit. dimissor* n.44. & id iusta subsistente causa admittit Campan. *d rub.*6. *cap.*8. n.36.

Sed est aduertendum Vicarium Capituli Sede vacante, sicut & Vicarium Episcopi, sine speciali mandato litteras dimissorias concedere non posse, secundùm Rebuff. *in pract. tit. de forma Vicariatus Archiepiscop. num* 47. Franc. Pauin *de potestate Capituli Sede vacant. cap.*10. *part.*2. *princ. num.*17. Mandos. *super reg.* 24. *Cancell. q.* 6. *num.* 9. *& seqq.* quos refert, & sequitur Rot. in *Maurianen. pensionis* 25. *Iunij* 1626. coram R. P. D. meo Pirouano. Et quamuis mandatum speciale à Vicario non exhibeatur cum clausula facultatiua concedendi litteras dimissorias; attamen cùm illud possit probari non dum expressè per illius exhibitionem, sed etiam tacitè per coniecturas, & præsumptiones, Crauet. *de antiquitate tempor. part.* 2. *prima partis num.* 17. Hieronym. Gabr. *cons.* 181. *num.* 9. *lib* 2. Rot. *decis.*675. *in princ part.* 2. *diuers.* non potest dubitari tales concurrere posse, quæ indicent Vicarium habuisse sufficientem facultatem, vbi de illa dubitari contingat. *Prima* est ex quo ista facultas dandi dimissorias est de solitis pro iurisdictione Vicariorum, Ioan. Andr. *in cap. cum nullus, in fine, de tempor. ordin.* dicens istis temporibus solere dari Vicariis, idem firmat Crescent. *decis.*15. *n.*6. *de probat.* *Secunda* desumitur ex quo ordinans, & ordinatus sunt notæ probitatis, qui faciunt iam facta præsumi licita, *c. nisi essent, de præben.* Oldrad. *cons.*115. *num.*1. Hieron. Gabr. *cons.*17. *n.*57. *lib.*2. *Tertia* colligitur ex eo quòd Vicarius præsumitur voluisse id quod poterat concedere, Rot. *dict. decis.*675. *num.*4. *p.*3. *diuers.* *Quarta* denique vbi Tonsuratus recipit characterem in publica ordinatione facta per Episcopum, cui erant directæ litteræ dimissoriales, in eadem ciuitate, vbi Capitul. Sedem habebat, quæ sola sufficit ad probandum eiusdem Capituli consensum quoad hanc facultatem dandi dimissorias propter verisimilem scientiam & notitiam illius, vt in puncto tenuit Rot. *in Burgen. Canonic.* 17. *Octob. &* 24. *Nouemb.* 1586. coram Gyptio, & has omnes præsumptiones & coniecturas vti sufficientes in his terminis considerauit Rot. *in d. Maurianen. pensionis.*

Pœna verò imposita *in d. cap.*10. *Concil. Trident.* 130
contra Capitulum Sede vacante, quod contrauenit dicto decreto Concilij concedendo intra annum præfatum in casibus sibi non concessis litteras dimissorias ad Ordines, est vt Ecclesiastico subiaceat interdicto, Franc. Leo *in thesauro*

fori

fori Eccles. part. 3. cap. 8. num. 48. Molin. *dict. tract. 5. disput. 11. num. 4.* vbi extendit ad administratorem Sede vacante loco Capituli, quæ locum habet etiamsi is, cui concessit, illis vsus non fuerit, quia actus fuit perfectus quoad concedentem, per quem non stetit, vt per Nicol. Garc. *in addit. ad sum. tract. de benef. part. 5. cap. 7. num. 92.* Marchin. *d. part. 6. cap. 3. num. 15.*

131 Sed aduersùs sic ordinatos, si in minoribus Ordinibus constituti fuerint, statutum est *eodem cap. 10.* vt nullo priuilegio clericali, præsertim in criminalibus, gaudere debeant, ita per illum text. tradunt Nauar. *cons. 20. aliàs 28. sub tit. de temporib. ordin.* Sayr. *in floribus decis. sub eod. tit. decis. 22. in princip.* Cardin. Tolet. *in instruct. Sacerd. lib. 1. c. 49. vers. secunda,* Henriq. *in sum. lib. 13. cap. 38. §. 2. litt. C.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part. 3. c. 8. num. 47.* Quarant. *in sum. Bullarij, verb. Ordo, vers. secundò limitat,* Lessius *de iustit. lib. 2. cap. 34 sub num 49.* Molin. *dict. disput. 11. num. 4.* Thom. Valasc. *allegat. iuris tom. 1. allegat. 45. num. 19. & 20.* Mart. *de iurisdict. part. 1. casu 149. num 8.* Campan. *dict. rub. 9. cap. 2. num. 9.* Marchin. *dict. part. 6. cap. 3. num. 13.* vbi subdit hanc priuationem priuilegij Clericalis hodie non incurri, nisi post iudicis declarationem, iuxta Constit. S. D. N. Vrbani VIII. aduersùs malè promotos.

132 An possint habere beneficium, contingit nonnunquam dubitari? & prima facie videbatur dicendum quòd non, quia quòd quis sit capax beneficij Ecclesiastici, est clericale priuilegium, vt probatur *in cap. ex litteris, de transact. & in cap. 2. de instit.* Verùm, quia taliter ordinatus hoc priuilegium non amittit ipso iure, sed debet illud amittere per sententiam, vel per exceptionem, sequitur quòd poterit beneficium habere antequam priuetur, & ratio est, quia Concil. *sæpè citato cap. 10.* vtitur verb. *gaudeat*, quod est futuri temporis, & ideo ita resoluunt Nauar. *d. cons. 28.* Quarant *d. verb. Capitulum Sede vacante, q. 10. vers. hinc contingit,* Sanchez *de Matrim. lib. 7. disput. 46. num. 18.*

133 Verùm contra sit in maioribus Ordinibus constitutos idem Concil. *citato cap. 10.* ab executione Ordinum ad beneplacitum futuri Prælati suspensos ipso iure esse declarat. Ex quo colligitur impedimentum hoc perpetuum non esse, sed temporale, donec scilicet aliud placeat futuro successori, vt notant Salzed. *dict. cap. 26. verb. sine licentia, vers. has autem dimissorias,* Suarez *tom. 5. de censur. disput. 31. sect. 1. num. 20.* Petr. de Ledesma *in summ. part. 1. tractat. de Sacrament. Ordin. cap. 8. conclus. 5.*

134 Ad reliqua autem Pontificalia exercenda vicinus, vel alius aduocatur Episcopus cum cautelæ studio, vt inquit text. *in cap. Pontifices 7. quæst. 1.* idest, àb eo præstita cautione quòd ex hoc nullum sibi ius in Ecclesia vendicabit, vt exponunt gloss. & Doctores ibi.

135 Denique mortuo Episcopo nihil debet à Capitulo innouari in iis, quæ ad Ius Ecclesiæ, aut Episcopi pertinent, cùm non sit qui Episcopale ius tueatur, *cap. 1. ne Sede vacante.* Vnde infert Panorm *in cap. cùm olim, de maior. & obed.* non posse Capitulum præscribere potestatem, quam pro Episcopo Sede vacante exercuerit in iis, in quibus de iure communi non succedit, non enim valet consuetudo, quòd Capitulum Sede vacante exerceat ea, quæ ei a iure communi non permittuntur, argum. *cap. 1. & cap. de quarta, de præscript.* Hinc pariter fit vt nec etiam possit Capitulum Sede vacante res, aut iura Ecclesiastica alienare, aut permutare, *cap. si qua de rebus, 12. quæst. 2.* gloss. *in dict. cap. cùm olim, de maior. & obed.* licèt locare valeat, ad tradita per Cald. Pereira *de empt. & vendit. c. 26. num. 14.* Imò qui in Sede vacante bona relicta, vt tempore vacationis collecta occupant, dissipant, consumunt, &c. sunt suspensi ab officiis, & beneficiis, non obstantibus consuetudinibus, statutis etiam iuratis, & à Sede Apostol. confirmatis, ita expressè decidit text. *in cap. quia sæpè 40. de elect. in 6.* & ex eo colligunt Suar *tom. 5. de censur. disp. 28. sect. 3. num. 6.* Rainer. *in catalogo censur. & irregul. tit. de suspens. cap. 4. suspens. 2.* nouissimè Bonacin. *suspens. omnibus in particulari, disp. 3. quæst. 4. punct. 15. per tot.*

Et quamuis Capitulum Sede vacante habeat iurisdictionem Episcopalem, non tamen lucratur emolumenta ex ipsa iurisdictione prouenientia, sed reseruantur Episcopo successori, *Clement. Statutum, de elect.* nouissimè Marcel. Vulpe *d. cap. 44. num. 13.* vbi *num. 14.* refert ita declarasse Sacram Coocilij declarationem, his verbis. Congregatio Concilij censuit emolumenta tempore vacationis Sedis Episcopalis obuenientia ex iurisdictione, & sigillo, aut aliàs vndecunque, quæ ad Episcopum Ecclesia non vacante pertinuissent, ad Capitulum minimè spectare, nisi Apostol. priuilegio illi concessa fuissent: sed debere futuro Episcopo reseruari; ex his tamen emolumentis deducendum esse rationabile salarium Vicario constituendum & persoluendum; quòd si ex priuilegio Apost. Capitulo competerent, non posse Canonicos, si Regulares sint, & ttia vota emiserint, inter se diuidere.

Et demum illud est sciendum quòd ea, quæ de potestate Capituli cum Episcopo, aut Sede vacante diximus, de Capitulo Cathedralis Ecclesiæ intelligenda sint, cum aliis quoque Ecclesiis, quæ inde Collegiatæ dicuntur, sunt Canonicorum Capitula, quæ huiusmodi potestatem non obtinent, *cap. Sanctorum, 70. dist.* nam cùm Prælatus, & Ecclesia, præsertim in præstanda obedientia, exprimuntur, tunc nomine Ecclesiæ solùm cum Prælato Capitulum Cathedralis Ecclesiæ continetur, *cap. cùm clerici, de verbor. signif.* 136

Denique Vicarius Capitularis tenetur stare syndicatui, & reddere rationem suæ administrationis Episcopo successori, etiamsi illam reddidisset Capitulo, & ab eo, vel ab eius deputatis obtinuisset àbsolutionem, aut liberationem, Concil. Trid. *d. sess. 24. de reform. cap. 6.* nouissimè Marcel. Vulpe *d. cap. 44. num. 19. in princip.* Et licèt idipsum in Vicariis Episcoporum iure communi attento dicendum esset, eosque obnoxios ad reddendam rationem officij existimauerint Panin. *de potest. Capituli Sede vacante part. 2. quæst. 8.* Sbroz *de officio Vicarij lib. 3. q. 52.* nihilominus tamen consuetudo est in contrarium, vt statuit, & mandauit Gregor. XIII. obseruari pro Vicario Tarentino in litteris Apost. in forma Breuis, incip. *Quoniam in Ecclesia Dei sub Dat. Romæ, sub annulo Piscatoris, die 2. Maij* 1579. ibi, *Statuimus & mandamus quòd de cætero Vicarij, & Officiales, siue generales, siue particulares etiam foranei nuncupati per eundem Archiepiscopum, siue eius pro tempore successores in dicta Ecclesia Tarentina, siue eius Diœcesi deputati, vel deputandi ad aliquem syndicatum nullo modo teneantur,*

ant sub quouis respectu sint obnoxij, &c. refert Marcel. Vulpe *dict. loco*, vbi aduertit quòd licèt in hoc casu summos Pont. statuat pro Ecclesia Tarentina, tamen lex communis est, & ad alias extendi debet, vt ibi probat.

Dicetur autem potestas, & iurisdictio Capituli expirate statim quòd Sedes cessat esse vacans, & est tunc quando nouus Episcopus adeptus est possessionem Episcopatus. Pauin. *d.p.2. quæst.* 10. *n.* 19. Marcel. Vulpe *dict. cap.* 44. *num.* 32. & non sufficit quòd Episcopus sit electus, quia Episcopo nominato non licet Vicarium mittere, sed necesse est quod capiatur possessio Episcopatus cum Bullarum ostensione. Quarant. *dict. verb. Capitulum Sede vacante*, *n.* 13. quia Sedes Episcopalis intelligitur semper vacare donec litteræ Apostol. Prælati præsentatæ fuerint Capitulo, *Extrauag. iniuncta, de elect.* Marcel. Vulpe *d. cap.* 44. *num. vlt.*

137 Quia decet Capitulo commissionem Vicario in scriptis facere, vt de eius facultate in futurum ambigi non possit, talis commissionis formulam pro cotonide subnectere censuimus, cui pro voluntate Capituli addi, vel minui potest.

FORMVLA CREANDI Vicarium Capitularem.

NOs Canonici, & Capitulum Cathedralis, N. Sede vacante per obitum bonæ memoriæ N. Episcopi, &c. *Reuerendo N. salutem in Domino sempiternam. Cùm ex sacrorum Canonum dispositione Ecclesiarum Cathedralium Capitula in deficientium Episcoporum (præsertim si ex humanis eximi contigerit) locum subrogentur, eisque in spiritualibus & temporalibus succedant: eorum munus erit viduatis Ecclesiis ita consulere, vt ministrorum solertia, & diligentia viduitatis incommoda minimè sentiantur. Ne igitur supradicta Ecclesia nostri culpa aliquid detrimenti in spiritualibus, & temporalibus patiatur, Nos dictis sacris Canonibus, & Concil. Trident. decretis obtemperare volentes, vocatis omnibus, & singulis Canonicis infra tempus à dicto Concilio statutum, ad Vicarium, qui vices nostras sustinere debeat, deputandum, congregatisque ijs, qui debuerunt, voluerunt, & potuerunt interesse habitisque interessentium votis, de consensu, & voto eiusdem Capituli, te Reuerendum N. de cuius probitate, scientia, & sufficientia, confisi, generalem in spiritualibus & temporalibus Vicarium nostrum in prædicta Ecclesia Cathedrali, Ciuitate, & Diœcesi, tenore præsentium deputamus, creamus, & constituimus (per menses sex....) vel (Episcopali Sede vacante) cum omnibus, & singulis facultatibus, priuilegijs, honoribus, oneribus, praeminentijs, & prærogatiuis, ad huiusmodi munus exercendum necessarijs, & opportunis. Dantes tibi plenam, & liberam potestatem, omnia & singula exercendi, quæ Capitulo Sede vacante in vtroque foro à iure permittuntur, & proinde causas omnes tam ciuiles, quàm criminales, & mixtas, etiam hæresis, & matrimoniales, audiendi, prouidendi, decidendi, cum facultate excommunicandi, & censuras proferendi, cum voto tamen ordinariorum Consultorum nostræ Curiæ in sententiando, & procedendo ad actus, quorum grauamen per appellationem à diffinitiua reparari non potest; necnon ea omnia faciendi, quæ nos facere, & mandare possumus, etiamsi speciale mandatum requirant. Reseruantes nobis collationem beneficiorum, eorúmque institutionem ad Capitulum spectantem deputationem examinatorum, officialium, actuariorum, & ministrorum Curiæ, regimen Seminarij, facultatem cognoscendi de causis suspicionum, & denegata iustitia, & constitis (seruatis de iure seruandis) alteri delegandi. Volumus autem, vt concedere licentiam ordinandi etiam ad primam Tonsuram, (in casibus à sacro Concil. Trident. Capitulo permissis) & prouidere de Prædicatoribus in aduentu, & Quadragesima; ac dispensare in foro exteriori, etiam quoad temporum interstitia, & casus reseruatos de nouo facere non possis, absque expresso nostro consensu particulariter habito. Nec approbare Confessores, ordinandos, & ad beneficia obtinenda, nisi præuio examine ab examinatoribus deputatis, quorum approbationes per Secretarium annotentur in libro. In casu verò infirmitatis, vel absentiæ substituere non possis, vel causas delegare, sed in his casibus prouisio ad nos spectare debeat. Præcipimus itaque vniuerso Clero huius Ciuitatis, & Diœcesis, alijsque huius Ecclesiæ iurisdictioni subiectis, quatenus te in Vicarium, officialémque nostrum generalem recipiant. tibique in omnibus præmissis pareant, & obediant. Dantes tibi vices, & voces nostras,* &c. *Contradictores, & inobedientes pœnis, & censuris Ecclesiasticis compescendi, & ita te Vicarium deputamus, cum solutione salarij, per eum, cui incumbit, facienda. In quorum fidem præsentes scribi iussimus per Notarium nostræ Curiæ, & manu propria subscripsimus. Datum in nostro Capitulo Cathedralis Ecclesiæ N. Die.... Anno...*

CAPVT XXXIII.

De Ordine, & qualitate ordinandorum.

SVMMARIVM.

1 *Ordo est vnum ex nouæ legis Sacramentis à Christo Domino institutum, signaculum quoddam*

dam seu characterem indelebilem in anima imprimens.

2 *Ordinis definitio ponitur.*

3 *Ordines propriè sunt septem.*

4 *Episcopatus propriè non est Ordo.*

5 *Ordinis Sacramentum quando institutum?*

6 *Ordines tres Sacri ac maiores dicuntur, Sacerdotium scilicet, seu Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus.*

7 *Subdiaconatus olim inter Sacros Ordines non numerabantur.*

8 *Ordines Minores Sacri propriè non dicuntur, eo quòd eorum Officium ad Sacra contingenda non pertingat.*

9 *Ordines maiores in quibus differant? ostenditur.*

10 *Ordinis Sacramentum imprimit characterem in singulis Ordinibus in anima suscipientis.*

11 *Sacramenti Ordinis substantialia sunt sex, quorum vno deficiente non suscipitur, nec imprimitur character.*

12 *Ordinis conferendi potestas est iure directo, & proprio apud Episcopum, siue maiorem Prelatum, qui Episcopalem habet consecrationem.*

13 *Episcopus, qui deposuit Episcopatum an habeat potestatem conferendi Ordines, ostenditur.*

14 *Ordinis character & executio simul officij, vt conferatur non solùm Dignitas, sed etiam iurisdictio exigitur.*

15 *Ordines Minores possunt à non Episcopis dari, non quidem Episcoporum delegatione, sed Apostolica tantùm Sedis priuilegio.*

16 *Abbates possunt primam Tonsuram, & quatuor Minores Ordines suis Monachis, & Regularibus sibi subditis in suo tantum Monasterio conferre.*

17 *Cardinales Presbyteri, quamuis non sint Episcopi, possunt minores Ordines conferre Clericis, & Regularibus quibuscumque ad voluntatem tantùm Ordinariorum suorum.*

18 *Primam Tonsuram an simplex Sacerdos conferat? ostenditur.*

19 *Episcopus eos duntaxat ordinare potest qui de sua sunt Diœcesi, & ordinaria iurisdictione.*

20 *Ordines suscipere possunt ab Episcopo illi qui ab eius Diœcesi sunt oriundi, aut ibi domicilium contraxerunt, seu beneficium Ecclesiasticum ibi obtinere noscuntur.*

21 *Oriundi à Diœcesi, vt ab eius Episcopo ordinari possint, dicuntur illi, qui in ea nati sunt, vel pater eorum ibi natus fuerit, vt num. 22.*

23 *Oriundus dicitur à natiuitate propria, vel paterna.*

24 *Filius ordinari potest ab Episcopo originis paterna, etiamsi pater tempore natiuitatis filij ad aliam Diœcesim iam transtulerat domicilium.*

25 *Domiciliarij quoad Ordines suscipiendos dicuntur illi, qui degunt in aliquo loco habeates animum perpetuò in eo permanendi.*

26 *Animus perpetuò permanendi in loco colligitur, cùm quis in eo emerit domum, aut aliam possessionem, vel eam conduxerit, & maximè si in illum locum aliquam maiorem partem bonorum transtulit, & ibi contrahit.*

27 *Habitatio assidua in aliquo loco non minori tempore decem annorum constituit quem domiciliarium.*

28 *Recedere quod quis noluerit præsumitur ex cursu decem annorum si sint continui, nisi adsit aliquod indicium illum non habere animum permanendi. ibid.*

August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

29 *Domicilium vbi constat de voluntate, acquiritur absque aliquo lapsu temporis.*

30 *Licentia Episcopi non requiritur in domicilio mutando.*

31 *Domiciliarij portare tenentur veritatis testimonium circa mores, sufficientia, & natalitia, nisi à teneris annis domicilium fuerit translatum.*

32 *Beneficium Ecclesiasticum obtinens potest ordinari ab Episcopo Diœcesis in qua illud habet, seu ab alio de eius licentia, quamuis alias ei alio modo subditus non sit, habita scilicet possessione beneficij, vt num. 33. & quamuis beneficium residentiam non requirat, vt num. 34.*

35 *Præstimonium possidens ab Episcopo loci, vbi illud situm est, ordinari potest.*

36 *Beneficium in commendam habens potest ordinari ab Episcopo Diœcesis, in qua illud habet, si commenda est ad vtilitatem Commendatarij.*

37 *Beneficium obtinens, quod habet certum Ordinem annexum, potest ratione talis beneficij ordinari ab Episcopo loci, vbi situm est, etiam ad alios Ordines.*

38 *Beneficium etiam tenue obtinens potest ordinari ab Episcopo Diœcesis in qua illud habet.*

39 *Beneficia plura in diuersis Diœcesibus habens ab vno illarum Antistite promoueri potest.*

40 *Beneficium obtentum in fraudem, non iuuat obtinenti quoad susceptionem Ordinis ab Episcopo loci vbi situm est.*

41 *Pensionem obtinens non potest promoueri ab Episcopo loci vbi illam habet.*

42 *Prebendæ temporalis ratione non potest quis ordinari ab Episcopo Diœcesis in qua eam habet.*

43 *Dimissorias litteras accipere quis valet ab Episcopo originis, seu domicilij, vel beneficij, vt ab alio valeat ordinari.*

44 *Subditus pluribus Episcopis ratione originis, seu domicilij, aut beneficiorum, si semel elegerit vnum Episcopum à quo Ordinem aliquem suscepisset, non poterit variare.*

45 *Familiares suos an & quando Episcopi valeant ordinari, ostenditur.*

46 *Familiares Episcopi quoad effectum Ordinis suscipiendi dicuntur illi, qui cum Episcopo fuerunt commorati, & præsentes inseruierint.*

47 *Triennium, quo familiaris debet esse cum Episcopo ad effectum vt possit ab illo ordinari, debet esse continuum. & sufficit quòd incœperit antequam fuisset Episcopus, vt num. 49.*

48 *Episcopo asserenti quem esse familiarem non creditur.*

50 *Beneficium quatumque fraude cessante debet Episcopus familiari suo triennali statim seu paulò post conferre, vt valeat illum ordinare.*

51 *Familiarem suum ordinare non potest Episcopus ratione beneficij in alterius Diœcesi possessi.*

52 *Familiares triennales Episcoporum quando possint ordinari ad titulum patrimonij.*

53 *Episcopus titularis non potest aliquem ordinare prætextu cuiuscunque familiaritatis sine proprij Prælati expresso consensu.*

54 *Episcopus ordinans alterius subditum, & sic ordinatus absque proprij Episcopi consensu; quas pœnas incurrant, ostenditur.*

55 *Episcopi Italiæ prohibentur Vltramontanum ordinare qui non potuit habere litteras sui Episcopi absque Romani Pontificis licentia.*

Ee 2 56 *Priuil*

56 *Priuilegium Episcopis per S.Conc. Trid. quoad eorum familiares concessum, non censetur sublatum per Decretum generale, quo prohibetur omnibus Episcopis & Archiepiscopis Regni Neapolis ne Vltramontanis Ordines conferat.*

57 *Regulares non comprehenduntur in ordine, quo pracipitur ne Vltramontanis absque Sanctitatis sua, vel S.Congregationis licentia Ordines conferantur.*

58 *S.D.N.Vrbanus VIII. quid statuerit contra Episcopos in Italia existentes, qui Vltramontanos ordinant, ostenditur.*

59 *Papa potest quemlibet Clericum, aut Regularem indistinctè ordinare.*

60 *Episcopus non potest sine Papa licentia ad maiores Ordines promouere, quem ipse ad Subdiaconatum, vel Diaconatum promouit.*

61 *Dimissorias litteras suis subditis concedere, an & quando possit Pralatus inferior nullius Diœcesis territorium distinctum habens, ostenditur, & num.seq.*

62 *Religiosos quoscunque, qui in sua Diœcesi commorantur. potest Episcopus ad Ordines commouere, etsi inde non sint oriundi, aut ibi non contraxerint domicilium.*

63 *Dimissorias litteras suis subditis Regularibus, an, quando, & quomodo debeant concedere superiores Regulares, ostenditur.*

64 *Patres Societatis* IESV *ex indultu Gregorij XIII. possunt à quocunque Catholico Antistite ordinari.*

65 *Nouitium alibi natum quis valeat ordinare, ostenditur.*

66 *Episcopi alienis subditis Ordines quare conferre non possint, ostenditur.*

67 *Licentia suscipiendi Ordines ab alio Episcopo, quando ab alieno sint concedendi, ostenditur.*

68 *Abbates, & alia quacunque Capitula, vel Collegia prohibentur litteras dimissorias Clericis secularibus dare, vt ab alijs ordinentur.*

69 *Capitulum Ordinarium priuatiuè ad Episcopum, iúsque habens visitandi, & congregandi Synodum, non comprehenditur sub dispositione Concil.Trid.sess.*24. de reform.cap.10.

70 *Vicarius Episcopi non potest dare litteras dimissorias ad Ordines sine speciali Episcopi mandato, nisi ipso Episcopo in remotis agente.*

71 *Episcopus tenetur per se ipsum Ordines suis Clericis conferre, si verò fuerit impeditus, aut ex alia causa debeat litteras dimissorias dare, nonnisi examinatos, & approbatos ad alium Episcopum eos transmittere debet.*

72 *Facultates de promouendo à quocunque nemini suffragari debent nisi habentibus legitimam causam, ob quam non possint à proprijs Episcopis ordinari.*

73 *Dimissoria nonnisi postulantibus sunt concedenda.*

74 *Dimissoria, & commendatitia littera in quo differant, ostenditur.*

75 *Clericus quando sine proprij Episcopi licentia possit ab alio ordinari, ostenditur.*

76 *Ordines, aut dimissorias denegare non potest Episcopus ei, qui obtinet beneficium, vel est in Dignitate Ecclesiastica constitutus, nisi obstet Canonicum impedimentum.*

77 *Ordines non tenetur Episcopus conferre illis, qui beneficia non obtinent.*

78 *Ordinare inuitum non potest Episcopus, quamuis cogere ad suscipiendos voluntariè Ordines possit eum, qui beneficium Ecclesiasticum obtinet.*

79 *Episcopus inuito Ordines conferens suspensus est à celebratione Missarum per annum, & ab Ordinum collatione.*

80 *Regulares non potest Episcopus contra Pralatorum suorum voluntatem ordinare.*

81 *Ordines suscipiens quibus casibus poterit iterum ordinari, ostenditur.*

82 *Qualitates plures exiguntur in promouendis ad Sacros Ordines.*

83 *Masculi tantummodo sunt promouendi, fœmina verò minimè, in tantum vt si facto ordinentur, non recipient characterem.*

84 *Clauium potestas fœminis minimè competit.*

85 *Fœmina ipso iure diuino incapaces sunt eorum, qua Ordinis sunt.*

86 *Hermaphroditus ordinari non potest, nisi in eo prauaderet sexus virilis.*

87 *Viri ex fœminis aliquando facti.*

88 *Ætas in singulis Ordinibus, qua requiratur, ostenditur.*

89 *Annorum numerum in singulis Ordinibus sufficit attigisse, nisi contrarium exprimatur in Canone.*

90 *Ordinatus ante atatem suscipit Ordinis characterem, non verò executionem.*

91 *Constitutio Pij II. incip. Cum ex Sacrorum, afficit tantùm promotos ad Ordines maiores, & tam saculares, quàm Regulares Clericos comprehendit.*

92 *Episcopus non potest dispensare in suspensione incursa ob susceptum Ordinem ante legitimam atatem.*

93 *Episcopus scienter ante atatem aliquem ordinans quam pœnam incurrat? ostenditur.*

94 *Infans an characterem suscipiat si ordinetur? ostenditur.*

95 *Illiterati prohibentur ad Ordines promoueri.*

96 *Litterarum scientia qua requiratur in quolibet Ordine? ostenditur.*

97 *Illiteratum ordinare prasumens est per annum à collatione eius Ordinis, quem tali contulerit, ipso iure suspensus.*

98 *Qualitates qua requirantur quoad vitam, & mores in ordinando? ostenditur.*

99 *Infideles ordinari prohibentur.*
Haretici non merè mentales ordinari prohibentur. ibid.

100 *Hareticorum fautores, credentes, & defensores non possunt ordinari.*

101 *Hareticorum, eorúmque fautorum filij vsque ad secundam generationem per lineam paternam, & vsque ad primam per lineam maternam.*

102 *Neophyti non repelluntur simpliciter à Clericatu.*

103 *Descendentes ab Hebrais etiam in primo gradu non debent impediri quominus ad Sacerdotium ascendere valeant.*

104 *Homicida est irregularis; ac proinde ad Ordines promoueri non vales.*

105 *Mutilatio membrorum principalium, aut debilitatio notabilis quantum ad irregularitatem homicidio comparatur.*

Ordinari prohibentur

106 *Miles,*

107 *Excommunicatus,*
Suspensus,
Interdictus,

108 *Infamis,*

109 *Crimi*

109 Criminosus,
110 Peccator notorius,
111 Vsurarius,
112 Simoniacus,
113 Falsificatores litterarum Apost.
114 Accusatus de aliquo crimine, pendente accusatione,
115 Furiosus,
116 Pœnitentes solemniter,
117 Bigamus.
118 Monachus ordinare prohibetur qui vxorem post factam continentiæ professionem ducere ausus fuerit.
119 Clericus, qui in Sacris constitutus vxorem duxerit, pro bigamo ad recipiendos maiores Ordines reputatur.
120 Bigamus non censetur qui plures habuit concubinas.
121 Ordinandus non est ille, cuius vxorem constat adulterium commisisse.
122 Bigamus dicitur ille, qui virginem duxit, & post adulterium ab ea vxore commissum, eandem carnaliter cognouit, etiam Ecclesia præcipiente, & ignoranter.
123 Ordinandus non est qui vxorem habuerit ancillam, aut spectaculis publicis mancipatam.
124 Clericus in minoribus constitutus, qui incontinenter vixit, poterit arbitrio Episcopi ad Sacros Ordines promoueri.
125 Bigamus effectus bigamia interpretatiua, etiamsi ante constitutus esset in Ordine Ostiariatus, non potest mortua vxore dispensari per Episcopum, vt in Ordine suscepto ministret.
126 Coniugati non sunt ad Ordines promouendi, nisi Religionem intrauerint de consensu vxorum, aut de earum consensu Clerici velint in sæculo fieri.
127 Prima Tonsura non est conferenda alicui coniugatu sine vxoris licentia.
128 Matrimonium contrahere possunt in minoribus Ordinibus constituti.
129 Coniugatus si de facto ordinetur in Sacris, & Ordinator illius quas pœnas incurrant? ostenditur.
130 Serui, vel mancipia ordinari non possunt nisi plenæ libertati fuerint restituti.
131 Seruus si de facto ordinetur, an & quando libertatem consequatur, & domino seruire teneatur? ostenditur.
132 Liber est qui nascitur ex patre seruo, & matre libera.
133 Serui originarij, & adscriptitij coloni ordinari non possunt.
134 Curiales ordinari non debent, & qui tales dicantur? ostenditur.
135 Obligati ad reddendas rationes alicuius administrationis publicæ, an & quando possint ordinari? ostenditur.
136 Corpore vitiati ordinari non debent, & qui tales dicantur? ostenditur.
137 Manum habens mutilatam, vel articulatam, seu aridam, ordinari non potest.
138 Os habens corrosum, ac contortum ordinari non potest
139 Nasum pressum, aut grandem, vel tortum habens, ordinari non potest.
140 Oculo carens, an & quando ordinari possit.
141 Debilis, aut deformis ordinari non debet.
142 Chiragra, vel podagra continua laborantes ordinari non possunt.

Ordinari non possunt,
143 Scabiosus,
144 Paralyticus,
145 Morbo comitiali, seu caduco laborans.
146 Leprosus,
147 Eunuchi,
Castrati sponte, non autem casu,
148 Arreptitij, siue a dæmone obsessi,
149 Illegitimi,
150 Peregrini, & ignoti.
151 Ordinari non possunt in Sacris qui non habent titulum, nisi sint Regulares professi.
152 Ordinatus sine titulo iuste ab Ordinatore suo petere potest beneficium, aut vita necessaria donec ei de beneficio prouideatur.
153 Patrimonij ad titulum non prohibetur aliquis ordinari, cum necessitate, vel vtilitate Ecclesiæ, non autem sine ea.
154 Patrimonium donatum per parentes, ea conditione, vt filius vsumfructum habeat interim dum bona alia ad eius congruam sustentationem sufficientia acquirat, est sufficiens.
155 Patrimonij quantitas ad quod quis promoueri possit non taxatur, sed remittitur ad terminos Concilij.
156 Patrimonij examen pertinet ad Episcopum.
157 Patrimonia pro Clericis ad sacros Ordines promouendis potest constitui super annuis perpetuis censibus, cum cautione, &c.
158 Ordinari qui potest ad sacros Ordines cum patrimonio sibi assignato a patre in bonis, quæ sunt directi dominij Ecclesiæ, &c.
159 Ordinatus in Subdiaconum ad titulum patrimonij ipsi a patre assignati, qui habuit postea notitiam prioris obligationis dicti patrimonij non incurrit pœnas cap. 2. sess. 21. de reform.
160 Patrimonium Clerici ad cuius titulum fuit ad sacros Ordines promotus non potest capi in executionem.
161 Dicta supra ab Ordinibus suscipiendis impediunt.
162 Impedimenta ad Ordines suscipiendos alia perpetua, alia temporalia.
163 Impedimenta quæ in omnibus Ordinibus locum habeant.
164 Impedimentum nullum irritat ipso iure ordinationem præter impedimentum sexus.
165 Ministerij executionem quæ ipso iure, vel per sententiam impediant.
166 Ordinantes scienter contra impedimenta, quas pœnas incurrant.
167 Scrutinium seu examen per Archidiaconum, & ipsum Episcopum Clericorum ordinationem præcedere debet, & num. 168.
169 De vita, & moribus ordinandi quomodo inquirendum.
170 Examinandi sunt ab Episcopis singuli etiam Regulares de qualitatibus, & requisitis Ordinum singulorum, & de cuiusque Ordinis officio, quem sunt suscepturi.
171 Ordines furtiuè recipiens quas pœnas incurrat?
172 Tempora conferendi Ordines, quæ sint? ostenditur.
173 Ordines minores quibus diebus conferendi?
174 Festi diei nomine qui veniant?
175 Prima Tonsura potest omni die conferri ad libitum ordinantis.
176 Ordinans, & ordinandus debet esse ieiunus saltem in sacris Ordinibus conferendis, aut suscipiendis.

177 *Consuetudo non valet quòd extra statuta tempora sacri Ordines conferantur.*

178 *Papa solus dispensat vt extra statuta tempora in diebus Dominicis, vel festiuis maiores Ordines conferantur.*

179 *Fratres Minores ex dispensatione Papæ extra tempora à Iure statuta Dominicis, vel alijs festiuis diebus sacros Ordines suscipiunt.*

180 *Patres Societatis* IESV *ordinari possunt ad quoscunque Ordines etiam maiores extra tempora à Iure statuta.*

181 *Patres Congregat. S. Ioannis Euangelistæ possunt ordinari extra tempora, & per quemcunque Episcopum ex concessione Clem. VIII.*

182 *Regulares non possunt extra tempora ab Episcopis ordinari virtute priuilegiorum à Summis Pontif. ante Concil. Trident. concessorum.*

183 *Ordinatus in Sacris extra tempora absque dispensatione Papæ est ipso iure suspensus, & si celebrat, irregularis fit, Ecclesiasticisque priuatur beneficijs.*

184 *Ordines plures eidem vna die conferri non possunt.*

185 *Prima Tonsura, & quatuor Minores Ordines eadem die vni conferri possunt.*

186 *Ordo vnus sacer cum minoribus, vel plures sacri simul conferri non possunt.*

187 *Ordines minores, & maiores per temporum interstitia conferri iubet Concil. Trident.*

188 *Ordines gradatim sunt conferendi.*

189 *Ordinatus per saltum debet Ordinem omissum recipere.*

190 *Episcopus potest ex legitima causa dispensare cum Clericis in Ordine per saltum accepto, si non ministrauit. vt possit ad maiores ascendere, aut in eo sic suscepto, post susceptum omissum, ministrare.*

191 *Episcopus non dispensat cum promoto per saltum si in Ordinibus saltuatim susceptis ministrauerit.*

192 *Characterem recipit qui etiam sacrum Ordinem ante primam Tonsuram & minores Ordines susceperit.*

193 *Ordines præsertim maiores sunt inter Missarum solemnia conferendi.*

194 *Missa ab Ordinante in maioribus Ordinibus est celebranda de necessitate præcepti, non verò de necessitate Sacramenti, non autem in minoribus.*

195 *Ordinans, & Ordinandus debet esse ieiunus.*

196 *Character imprimitur in actu porrigendi singulorum Ordinum instrumenta cum certa forma verborum*

197 *Ritus, & caremonia, quæ ab Ecclesia traduntur in singulis Ordinibus conferendis seruanda sunt.*

198 *Locus celebrandi Ordinationem solemnem debet esse Ecclesia Cathedralis, vel alia ex dignioribus Ecclesijs Diœcesis.*

199 *Episcopus, aut alius Ordinans, eorúmve Ministri, nihil mercedis recipere possunt pro Ordinum collatione.*

200 *Notarij pro litteris dimissorijs, vel testimonialibus quid, & quando recipere possint? ostenditur.*

201 *Ordinatus quilibet alicui Ecclesiæ, aut pio loco est adscribendus*

202 *Clericus aliquis Ordinatus in Ordine ministrare non debet non obtenta prius à suo Episcopo permissione.*

AM verò ex Ordine, quem supra
propofuimus, sequitur, vt de Cleri-
catus Ordine pertractemus, ac de
Ecclesiasticis personis, quæ gradus
illos sine cura, & Dignitate obti-
nent, sine quibus aliæ personæ, de quibus hacte-
nus egimus, curam, & Dignitatem retinere non
possunt. Gradus autem huiusmodi Ordo sacer vo- 1
catur, & quòd plures graduum Ordines in se con-
tineat, & est vnum ex nouæ legis Sacramentis à
Christo Domino institutum ab Apostolis (in quo-
rum personis initium habuit) ad nos vsque pro-
ductum, Conc. Trid. *sess. 23. de Sacram. Ordinis, c. 1.*
& Can. 1. signaculum quoddam, seu Characterem
indelebilem in anima imprimens, idem Concil.
d. sess. 23. cap. 4. cum adductis per me *de offic. & po-*
test. Episc. part. 2. alleg. 1. num. 1. & 4. & maiores, mi-
noréque gradus complectens, ita tamen, vt qui à
minoribus ad maiores ascendunt, minores retinere
non desinant. Sic autem à Doctoribus definitur. 2
Ordo sacer est signaculum quoddam, in quo singularis
gratia, & spiritualis potestas, atque Officium traditur
Ordinatis, vt munus in Ecclesia ex professo gerant; ita
paucis additis Magist. *in 4. dist. 24. §. si autem*, & ibi
S. Thom. *q. 1. art. 1.* & Sot. *vers. vnde*, idem S. Thom.
in suppl. ad 3. part. quæst. 34. art. 1. Viguer. *in summ.*
cap. 16. §. 6. annotantes verbum illud, *signaculum*,
non pro charactere Ordinis hîc accipi, sed pro
Sacramento, quo character imprimitur, qui est
potestas illa spiritualis.

Gradus autem, quos continet, sunt septem, qui 3
septem Ordines nominantur, quamuis nouem
ab alijs numerentur; septem verò propriè hoc
ordine recensentur, videlicet, Ostiarius, Lecto-
ratus, Exorcistatus, Acolytatus, Subdiacona-
tus, Diaconatus, & Presbyteratus. Alij verò an-
te hos septem numerant Psalmistam, seu Pri-
mam Tonsuram, & post Presbyteratum, Episco-
patum adiiciunt; nouem namque Ordines esse
volunt, sicut nouem sunt Ordines Angelorum,
sed septem potius dumtaxat propriè numeran-
tur, iuxta septiformem gratiam Spiritus sancti.
Nam prima Tonsura, quæ Psalmistæ officium
tradit, non est propriè Ordo, sed tantùm præ-
paratio ad Ordines, sicut exorcismus ad Baptis-
mum, & sponsalia ad matrimonium, per eam
namque nihil aliud, quàm Clericatus insigne
confertur, quæ est Tonsura capitis omnium Cle-
ricorum insigne; vnde & speciali nomine dici-
tur Clericatus, *in cap. cum contingat, de ætat. &*
qualit. & psallendi officium tribuit, quod sola
Presbyteri iussione conceditur, *cap. Psalmista 23.*
dist. & quamuis Clericalis Ordo vocetur *in d. cap.*
cum contingat, impropriè tamen dicitur Ordo,
id est, ad Ordines dispositio, vt latè probaui *hoc*
lib. in cap. 38. de Acolytis, & alijs minoribus Ordini-
bus, in fine.

Similiter, neque Episcopatus propriè dicitur 4
Ordo, quamuis enim Episcopi supra Presbyte-
ros sint, Officio & Dignitate, non tamen præcipua
Sacerdotij potestate, quæ in conficienda Eucha-
ristia, & absolutione peccatorum consistit. Ordo
enim, vt est Sacramentum, ordinatur ad sacrificium
Missæ, circa quod Episcopus maiorem non habet
potestatem Presbytero simplici. Est autem Epi-
scopatus Ordo specialis Presbyterorum specialem
tribuens inter Presbyteros potestatem; quamuis
enim

enim Episcopatus Ordo vocetur *in c.1.* vbi gloss. *32. dist. & in cap. Cleros, 21. dist. & in cap. porro, 66. dist. & in cap. sicut, 68. dist. & in cap. post translationem, §. cùm ergo, de renunc.* non tamen quoad Sacramentum, sed quoad gradum Ecclesiæ dicitur cum singulari inter Presbyteros potestate. Etenim si Episcopatus esset Ordo supra Presbyteratum, sequeretur tot esse Ordines sacros, quot Ecclesiasticæ potestates; vnde & Archiepiscopi, vel Patriarchæ, aut Summus Pontifex alios super Episcopum Ordines constituerent, cùm verè, & propriè vnus sit Episcopalis Ordo quadripartitus, *d. cap. Cleros,* & vna Sacerdotalis potestas in duos Ordines, vel gradus diuisa. Quod verò Characterem videatur imprimere, eo quod dimisso etiam Episcopatu, potestas eadem retinetur, vt *in cap. 1. de Ordin. ab Episc. qui ren. Episcop.* non propterea sequitur, quòd sit Ordinis Sacramentum, sicut & in prima Tonsura Character imprimitur, sed differt vterque ab Ordinis Sacramento, sicut Catechismus, & Confirmatio differunt à Baptismo, quamuis symbolum quoddam cum eo videantur habere. Largo igitur modo omnes Ordines appellantur, sicut minores quoque Ordines sacri dicuntur, cùm tres tantùm propriè sacri dicantur, vt *in cap. 1. de filijs Presb. in 6.* strictè verò, & propriè cùm prima Tonsura sit quid minus quocunque Ordine, Episcopatus verò nequaquam maior Ordo in hoc Sacramento probetur, non nouem, sed septem tantummodo Ordines numerantur, licèt quoad quædam hæc duo esse Ordines censeantur, & aliis Ordinibus æquiparentur, nec negare possimus Episcopatum esse Ordinem à Sacerdotio distinctum, vt probat expresse Tridentini locus (cui se nescire, nec posse bona fide respondere asserit Nauar. infrà citandus) *sess. 23. de Sacramento Ord. cap. 4.* ibi, *Episcopos, qui in Apostolorum locum successerunt, ad hunc hierarchicum Ordinem præcipuè pertinere;* ac proinde illum esse Ordinem aliorum Iurium auctoritate existimarunt gloss. *verb. Episcopus in proœm. lib 6. & gl. 2.* vbi Doct. *in cap. quoties 3. de purgat. Canon.* Nauar. *in man. cap. 22. n. 18.* & plures, quos refero *de offic. & potest. Episc. part. 1. alleg. 1. num. 18.* quibus addo Alzed. *in praxi Episcop. p. 1. cap. 4. num. 8.*

5 Institutum est autem Ordinis Sacramentum præcipuè propter Sacerdotium, Sacrificium enim, & Sacerdotium ita Dei ordinatione coniuncta sunt, vt vtrunque in omni lege semper extiterit, Concil. Trident. *sess. 23. de Sacram. Ordinis, cap. 1.* Vnde Christus Dominus in nouo Sacramento, cum Eucharistiæ sacrificio etiam Sacerdotium instituit, quando Apostolis, & eorum successoribus potestatem tradidit consecrandi, offerendi, & ministrandi Corpus & sanguinem suum, necnon & peccata dimittendi, ac retinendi: cùm autem diuina res sit tanti Sacerdotij ministerium, vt inquit Trid. Concil. *eadem sess. 23. de Sacram. Ordinis, cap. 2.* consentaneum fuit, quò dignius ac maiori cum veneratione exerceri posset, vt in Ecclesia plures, & diuersi essent Ministrorum Ordines qui Sacerdotio ex officio deseruirent, ita videlicet distincti, vt qui iam Clericali Tonsura insigniti essent, per minores ad maiores ascenderent. Hinc namque Diaconorum, & aliorum Ministrorum exorta sunt nomina, de quorum officiis, ac ministerio infra videbimus. Et Dionysius Papa *in epist. ad Seuerum Episcopum,* vt refertur *in cap. fin. 89. dist.* licèt Gregorio, & Bonifacio adscribatur, inquit *ad hoc diuina dispensatione constitutum esse gradus diuersos, & Ordines esse distinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, ac potiores minoribus dilectionem impenderent, vna concordia fieret ex diuersitate contextio, & rectè officiorum generaretur administratio singulorum, neque vniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentia Ordo seruaret, sicut in cælesti Angelorum militia aduertere possumus.* Hæc ille. *Si quis enim* (inquit Concil. Trident *eadem sess. 23. de Sacram. Ordinis, cap. 4.*) *omnes Christianos promiscuè noui Testamenti Sacerdotes esse, aut omnes pari inter se potestate spirituali præditos affirmet, nihil aliud facere videtur, quàm Ecclesiasticam hierarchiam, quæ est vt castrorum acies ordinata, confundere.* Sacerdotium igitur ipsum à Christo Domino originem, & institutionem trahit, vt diximus. Diaconatus verò ab Apostolis fuit institutus, vt in eorum *Actibus* legimus *cap. 6.* Subdiaconatus quoque, & alij minores Ordines ab ipsis Apostolis, & ab eorum primis successoribus introducti fuerunt. glos. *verb. subdiaconos,* per text. ibi *in cap. 1. 36. distinct.* Concil. Trid. *d. sess. 23. de Sacram. Ordinis, cap. 2.* omnes verò Ordines à Christo instituti dicuntur, qui omnium Ordinum officia in se ipso quodammodo gessisse probatur.

6 Ex septem porrò Ordinibus, tres sacri, ac maiores dicuntur, alij verò quatuor minores, & non sacri propriè appellantur; sacri sunt & maiores, Sacerdotium, seu Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus; huiusmodi enim personæ, ad Altaris ministerium accedunt, & sacra contingunt, *cap. à multis, de ætat. & qualit.* ob idque votum castitatis emittunt, *cap. 1. dist. 31.* olim verò Subdiaco- 7
natus inter sacros Ordines non numerabatur, sed Gregorius Pontifex, atque Vrbanus II. eum inter sacros retulerunt, & Innoc. III. testatur *in cap. miramur, de seruis non ordin.* Gregorius namque constituit, vt is castitatem voueret, *in dict. cap. 1. dist. 31.* Vrbanus verò eum Ordinem expressè in sacrorum numerum retulit, vt *in cap. erubescant, 32. dist. & in cap. fin. 60. dist.* de quo latius diximus hoc eod. *lib. 37. num. 22. cum seqq.* Reliqui quatuor Or- 8
dines, minores dicuntur, nec sacri propriè nominantur, eo quòd eorum officium ad sacra contingenda non pertingat, etsi omnes septem sacri propter Sacramentum dicantur *in d. cap. 1. de fil. Presbyt. lib. 6.*

9 Sunt autem quædam inter sacros, & minores Ordines differentiæ. Primò enim, in maioribus maior ætas requiritur, & scientia, vt infra videbimus. Secundò, officio sacrorum Ordinum à non ordinatis exerceri non possunt impune, *cap. 1. & 2. de Cleric. non Ordin. minist.* minorum verò officia, quamuis ab iis, qui ordinati non fuerint, prohibeantur exerceri, non tamen pœna aliqua, vel censura imponitur; & facilius permittuntur, nam minores Clerici assistentes dicuntur, maiores verò ministri, vide *cap. 1. dist. 24. § deseruientes, 33. dist.* Tertiò, vbi dispensatio circa Ordines Papæ est reseruata, de maioribus tantùm intelligitur, veluti vt extra statuta tempora, & irregularibus conferantur, vt infra in Capitulis sequentibus videbimus. Quartò, in degradatione, cùm ab Ordinibus sacris solus Episcopus degradare non possit, à minoribus verò id solus cum consilio Capituli potest, vt ostendimus *de offic. & potest. Episcop part. 3. alleg. 110.* Quintò, differunt in voti emissione, vt suprà vidimus, in minoribus namque Ordinibus tantummodo constituti possunt contrahere Matrimonium, *cap. 1. qui Clerici,*

rici, vel vouentes, Sanch. *de matrim lib. 7. disput.* 31. Gutier. *eod. tract. cap. 94. num.* 19. Sextò, in Horarum Canonicarum recitatione, cùm ad id non teneantur, qui in Sacris non sunt constituti, nisi beneficium obtineant. Septimò, in beneficiorum acquisitione, cùm aliqua sint beneficia, quæ maiores Ordines requirant, vt infrà *de collat. benef* videbimus. Nonò, in potestate conferendi; nam maiores Ordines solus Episcopus confert, minores verò etiam non Episcopus ex priuilegio potest conferre, vt videbimus; & denique in officiorum administratione, vt infra suis locis constendemus. Cæterùm in priuilegiis Clericalibus, & in iis, quæ ad vitam, & mores pertinent, nulla est inter omnes Ordines differentia, etsi plus aliquid ab iis, qui in Sacris sunt constituti, exigi videatur, vt infrà suis locis videbimus.

10 Hoc Sacramentum Ordinis imprimit characterem in singulis Ordinibus in anima suscipientis, id est, quandam spiritualem animæ qualitatem. Quod quidem fit in susceptione illius signi exterioris, ad quod concurrunt alicuius instrumenti traditio, & expressio verborum, *c. Acolytus, cum similibus*, 23. *dist.* Vnde duplex signum Clericorum notatur, interius, & exterius; interius est character, exterius verò Tunsura, Concil. Trident. *sess.* 23. *cap.* 4. & citati per me *de offic. Episc. part.* 2. *alleg.* 2. *num* 4.

11 Est autem notandum sex esse substantialia huius Sacramenti, quorum vno deficiente, non suscipitur, nec character imprimitur. Primum est potestas ordinantis. Secundum materia, idest instrumenta tangenda, & in Presbyteris vnctio. Tertium, forma verborum. Quartum, sexus virilis, quia fœmina non suscipit characterem, vt infra dicemus. Quintum, intentio recta. Sextum, Baptismus in ordinato, cùm sine Baptismo nullum possit suscipi Sacramentum, *cap. veniens, de Presbyt. non baptiz.* Alia verò, quæ ad hoc Sacramentum requiruntur, non sunt de substantia, & ea postea referemus; primùm enim de potestate tantùm agemus, quæ quidem potestas consideratur ex parte conferentis, & ex parte etiam illius, cui Ordo confertur.

12 Primò enim, potestas Ordinis conferendi est iure directo, & proprio apud Episcopum, siue maiorem Prælatum, qui Episcopalem habeat consecrationem, est enim proprium Episcoporum officium, *cap. perlectis*, 25. *dist.* adeò quòd alteri non Episcopo, id nequeat delegari, vt supra ostendimus, & à quocunque Episcopo, quamuis Episcopatum non habeat, ritè confertur, est enim iure diuino vnicus Sacramenti Ordinis Minister, Concil. Trid. *sess* 23. *cap.* 4. & 7. plures citati per me *de offic. & potest. Episc p.* 2. *alleg.* 3. *num.* 2. quibus addo Anguian. *de legib. lib.* 2. *contr.* 1. *n.* 70. Alzed. *in praxi Episcop p.* 2. *cap.* 5. *de ordination. n.* 1. Sanch. *in opusc. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 18. *an.* 1. Marchin. *de Sacram. Ordinis, tract.* 1. *p.* 1. *cap.* 1. *cum seqq.* Torrebl. *in practicab. Iuris spirit. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 4. Circa quod tamen est notandum, quòd etsi omnium Ordinum collatio ad Episcopum spectet, nihilominus illud, quod diximus hoc alteri non Episcopo non posse competere, ad solos tres sacros, & maiores Ordines restringitur, quia minores à minoribus
13 etiam conferuntur, vt statim videbimus. Item, quòd diximus quemcunque Episcopum Ordines posse conferre, duplicem recipit expositionem. Primò namque, si non solùm Episcopatum deposuit, sed etiam Dignitatem, ordinandi potestas quoad executionem officij ad minores tantummodo Ordines restringitur, in maioribus verò characterem tantummodo confert, non etiam executionem officij; si verò retinet Dignitatem, tunc etiam in maioribus non solùm characterem, sed executionem quoque officij confert, *cap.* 1. *de ordin. ab Episcopo qui ren.* Hieron. Ven. *in examine Episcop lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 14. Raguc. *in lucerna Paroch. tit. de Sacram. Ordinis*, *q.* 18. Alzed. *d. cap.* 5. *num.* 11. & 12. vbi *n.* 14. post Gratian. *discept forens. cap.* 291. *num.* 50. *cum seqq.* ostendit, quomodo cognosci possit quando quis renunciauit loco, & Dignitati, &
quando loco tantùm? Secundò, vt à quocunque 14
Episcopo character, & executio simul officij conferatur, non solùm Dignitas, sed etiam Iurisdictio exigitur, quæ aut non habenti cedatur, aut habenti per censuras non suspendatur, *cap. fin. de ordin. ab Episcopo, qui ren. Episcop.*

Minores verò, vt diximus, Ordines possunt à 15
non Episcopis dari, non quidem Episcoporum delegatione, gloss. *in cap. peruenit*, 95. *dist.* Alzed. *dict. cap.* 5. *num.* 10. Sed Apostolicæ tantùm Sedis priuilegio, quod priuilegium Abbatibus perpetuis est concessum, si sint in Presbyteratus Ordine constituti, & ab Episcopo benedicti, *cap.* 1. *dist.* 69. Anguian. *d. controu.* 1. *num.* 70. Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 1.
dub. 18. *num.* 5. Alzed. *d. cap.* 5. *num.* 8. Hi namque 16
possunt primam Tonsuram, & quatuor minores Ordines suis Monachis, & Regularibus sibi subditis, in suo tantùm Monasterio conferre, *cap. Abbates*, vbi gloss. & Doctores, *de priuil. in* 6. Concil. Trident. *sess.* 23. *de reformat. cap.* 10. & latè diximus *hoc lib. cap.* 17. *num.* 65. *cum seqq.* Vnde infertur id eis non licere pro secularibus, etiam cum dimissoriis suorum Ordinariorum, prout in præsenti casu. Cùm Thomas Narduccius Camplen. fuisset promotus ab Abbate de Corropoli Ordinis Cælestini, cum litteris dimissorialibus Vicarij generalis Camplen. eidem Abbati directis, fuit dubitatum an dictus Thomas esset benè ordinatus. *S. Congregatio negotijs Episcoporum & Regularium præposita audito procuratore generali Ordinis huiusmodi, Eminentissimo Gyptio referente, censuit declarandum esse, prout præsentis Decreti virtute declarauit, dictum Thomam esse malè promotum, atque adeò indigere noua promotione. Romæ die* 27. *Iunij* 1631. Nisi speciali priuilegio muniti sint huiusmodi Abbates, prout Abbatibus, seu Commendatariis B. Mariæ Farfensis, & sancti Saluatoris Maioris concessit S. D. N. Vrbanus VIII. *in sua Constit.* incip. *Romanus* 18. *Nouembris* 1628. vt possent primam Tonsuram, & quatuor minores Ordines conferre, ac dimissorias litteras dare dictarum Abbatiarum subditis, etiam priuatiuè quoad Archiepiscopos, & Episcopos viciniores, quam Constit. refert Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 1. *disp.* 1. *quæst.* 4. *post num.* 20. secundùm Lugdunen. impress.

Cardinales quoque Presbyteri, etsi non sint 17
Episcopi, possunt minores Ordines conferre suis familiaribus, necnon Clericis, ac Regularibus quibuscunque ad voluntatem tantùm ordinariorum suorum. Ita Ioann. *in cap.* 1. *num.* 14. *de suppl. neglig. Præl.* Card. Tusch. *litt. C. concl.* 100. *num.* 50. Zerol. *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. Cardinalis, num.* 7. plures refert Doctores Alzed. *dict. cap* 5. *num.* 9. Sebast. Cæsar *in relect. de Eccles. hierarch. part.* 1. *disput.* 2. §. 5. *num.* 8. Sanch. *in opusc. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *q.* 19. *n.* 4. Marchin. *d. tract.* 1. *p.* 2. *cap* 10. *num.* 1. Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p.* 2. *alleg.* 2. *n.* 15. & alij citati suprà hoc *lib. cap.* 5. *vers. secundo.*

Sed

Sed & Presbyteri Parochiales primam Tonsuram
suis subditis conferunt, si credimus Abb. in cap.
quanto, num. 9. vers. quinimò dico, de consuet. Imò li-
cere cuicunque simplici Sacerdoti illam conferre,
tenent gloss. verb. Lectoris, in cap. quoniam, 69. dist.
Arcbid. in cap. Psalmista, num. 2. in fin. dist. 23. Innoc.
in cap. cùm contingat, num. 1. vbi Hostiens. num. 2.
de aetat. & qualit. Vsus tamen Ecclesiae resistit, &
propterea eorum sententia non est admittenda, vt
benè probat Sot. in 4. dist. 25. q. 1. art. 1. ad 2. argum.
Sanch. in consil. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 19. num. 1.
Marchin. d. tract. 1. p. 2. cap. 10. num. 3.
19 De potestate autem super Clericos ordinandos
est sciendum, quòd Episcopus eos duntaxat ordi-
nare potest, qui de sua sunt Dioecesi, seu ordinaria
iurisdictione, cap. Episcopus 17. quaest. 1. cap. cùm nul-
20 lus, & cap. fin. de tempor. Ordin. lib. 6. tales autem illi
dicuntur, qui inde sunt oriundi, aut ibi domici-
lium contraxerunt, seu beneficium Ecclesiasticum
ibi obtinere noscuntur, vt resoluunt citati per me
d. part. 2. alleg. 4. num. 1. quibus addo Narbon. in l. 20.
gloss. 2. num. 13. 2. tit. 1. lib. 4. noua Recop. Alzed. d. cap. 5.
num. 42. Machado en su perfetto Confessor tom. 2. lib. 4.
p. 1. tract. 3. docum. 3. cum seqq. Torrebl. d. lib. 2. cap. 13.
à num. 7.
21 Oriundi à Dioecesi, vt ab eius Episcopo ordi-
nari possint, dicuntur illi, qui in ea nati sunt, glos.
verb. alienigenas, in cap. 1. de vsuris, lib. 6. Henriq. in
sum. lib. 10. cap. 22. §. 1. Piasec. in prax Episcop. p. 1. c. 1.
num. 9. Campan. in diuers. Iur. Canon. rub. 9. cap. 8. n. 9.
Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. tract. 2. cap. 1.
q. 5. num. 1. Squillante de priuileg. Cleric. cap. 4. n. 260.
Felician. de Vega in relect. cap. postulasti 14. num. 14.
22 de foro comp. Machado d. docum. 3. num. 3. vel si pa-
ter eorum ibi natus fuerit, licèt ipse aliunde sit
oriundus, secundùm Nauar. cons. 19. de tempor. ordin.
Prosper de August. ad Quatant. in summ. Bullarij,
verb. Ordo, vers. quoad tertium, Zerol. in praxi Episc.
p. 2. verb. dimissoria, pag. 40. Paul. Comitol. respons.
moral lib. 6. q. 45. Vgolin. de offic. Episcop. cap. 26. §. 1.
num. 4. Gutier. de Matrim cap. 63. num. 29. Campan.
d. cap. 8. n. 9. Squillante d. cap. 4. n. 262. Marchin. de
Sacram. Ordinis, tract. 1. p. 5. cap. 6. num. 4. Machado
d. docum. 3. num. 4. Marcel. Vulpe in praxi iudic. fori
Eccles. cap. 7. sub num. 24. Antonin. Diana p. 4. tract. 4.
23 resol. 148. Alzed. d. p. 2. cap. 5. num. 44. Nam oriundus
dicitur à natiuitate propria, vel paterna, Ias. in l. hu-
iusmodi, §. legatum, num. 18. ff. de legat. 1. Mandos.
ad reg. 16. Cancell. q. 40. Lexic. Iuris verb. oriundus,
Schrad. eod. verb. Ioseph. Gonzal. var. cap. 36. an. 3.
Ioseph. Sesse Aragon. decis. 30. Garc. Toletan. in lu-
cerna rub. trium librorum Codicis, sub rub. de incolis,
24 lib. 10. n. 2. Quod Sac. Cong. Concil. in Viciagaen. 12.
Augusti 1628. & 7. Aprilis 1629. declarauit, etiamsi
pater tempore natiuitatis filij ad aliam Dioecesim
iam transtulerat domicilium.
25 Domiciliarij quoad Ordines suscipiendos di-
cuntur illi, qui degunt in aliquo loco habentes
animum perpetuò in eo permanendi, quia tunc
poterunt ab alio ordinari. Ita Nau. cons. 10. in antiq.
& consil. 2. in nouis, de temp. ordinat. Aloys. Ricc. in
praxi rer fori Eccles. resol. 63. Bonac. de Sacr. disp. 8.
q. vnica, puncto 4. n. 4. cum seqq. Vgolin. d. cap. 26. §. 2.
Campan. d. cap. 8. n. 18. Felician. de Vega in relect.
d. cap. postulasti, num. 28. Machado d. docum. 4. num. 5.
26 Torreblanca d. lib. 2. cap. 13. num. 10. Animus autem
colligitur, cùm illic emerint domum, aut aliam
possessionem, vel eam conduxerint, vt per Rot.
decis. 150. incip. Domini dixerunt, num 8. part. 2. diuers.
Prosp. de August. ad Quatant. in summ. Bullarij, verb.
Ordo, vers. circa tertium, Vgolin. d. §. 2. num. 2. Cam-
pan. d. num. 18. & maximè si in illum locum aliquam
maiorem partem bonorum transferunt, & ibi con-
trahunt, & dies festos celebrant, aliter enim sola
emptio domus, vel alicuius partis bonorum do-
micilium non facit, cap. dilectus, de rescript. cap. si
Episcopus, de Paroch. dict. cap. cùm nullus, Piasec. d.
cap. 1. num. 9. vers. vel sui, Aloys. Ricc. d. resol. 263.
num. 2. Quod quidem procedit si dubitetur de ani- 27
mo, quem nunquam verbis insinuarunt, quia tunc
ad supradictas coniecturas recurrendum est, & in
primis si assidua probetur habitatio in aliquo loco
non minori tempore decem annorum, vt per text.
in l. 2. C. de incol. lib. 10. tenent Mascard. de probat.
concl. 534. num. 7. Piasec. & Aloys. Ricc. locis pro-
ximè citatis, Bonacin. dict. puncto 8. num. 18. Cam-
pan. dict. num. 18. versic. quod si, Menoch. de arbitr.
cas. 86. num. 13. vbi resoluit, quòd quando sumus 28
in dubio ex cursu decem annorum, dummodo
sint continui, praesumitur, quòd ille noluerit re-
cedere, nisi adsit aliquod indicium illum non ha-
bere animum permanendi ibidem, quod accidit
in Scholaribus, & Castellanis, qui semper cogi-
tant de redeundo ad patriam, vt obseruant Steph.
Gratian. discept. forens. cap. 186. num. 4. & 5. Farin.
fragm. crimin. part. 1. litt. D. num. 215. & 222. & il- 29
lud, quod suprà diximus, ad contrahendum inco-
latum requiri decennium, non procedit vbi con-
stat de voluntate, quia tunc eo ipso absque aliquo
lapsu temporis acquiritur domicilium, siue inco-
latus, Abb. in cap. fin. num. fin. de Paroch Bald. con-
sil. 313. num. 1. lib. 4. Corn. cons. 209. num. 1. in fin.
lib. 1. Sim. de Praet. consil. 119 num. 8. lib. 1. Paul.
Laymann. in Theolog. moral. tract. 9. cap. 9. de Sacram.
Ordinis, num. 10. Squillante de priuil. Cleric cap. 4.
num. 243. Rot. decis. 150. num. 7. part. 2. diuers. & de-
cis. 188. num. 3. part. 2. recent. & fuit dictum in Ari-
minen. gabellae 19. Aprilis 1617. coram Eminentissimo
Card. Virili. Demum quoad hoc propositum te 30
scire volo minimè requiri Episcopo licentiam in
domicilio mutando, vt probatur in d. cap. fin. vbi
Abb. num. 1. de Paroch. & docent Vgolin. d. cap. 26.
§. 2. num. 2. Campan. d. cap. 8. n. 25. Tenentur tamen 31
huiusmodi domiciliarij portare veritatis testimo-
nium circa mores, sufficientiam, ac natalitia, nisi
à teneris annis domicilium fuerit translatum, &
illic habitatio continuata, vsque ad tempus pro-
motionis, in quo potest tunc seruari, quod circa
diligentias ordinandorum praemittendas disponit
Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 5.
Beneficium Ecclesiasticum obtinens potest or- 32
dinari ab Episcopo Dioecesis, in qua illud habet,
seu ab alio de eius licentia, quamuis aliàs ei alio
modo subditus non sit. Ita probat text. in dict. cap.
cùm nullus, de tempor. ordinat. lib. 6. docent Vgolin.
dict. cap. 26. §. 3. Bonacin. d. punct. 4. num. 14. Nicol.
Garc. de benefic. part. 2. cap. 4. à num. 1. Aloys. Ricc. in
praxi rerum fori Eccles. resolut. 258. in 2. edit. Piasec.
d. p. 1. cap. 1. num. 10. vers. ratione beneficij, Mari. An-
tonin. variar. resolut. lib. 1. resolut. fin. cas. 28. Campan.
d. rub. 9. cap. 8. num. 11. Armendar. in addit. ad recopil.
legum Nauarrae, lib. 1. tit. 18. l. 7. in declar. num. 61.
Homobon. de Bonis in examine Eccles. tract. 2. cap. 1.
q. 5. n. 3. Molfes. in sum. Theolog. moralis tract. 2. cap. 2.
n. 7. Scip. de Rubeis in aphorism. Episcop. verb. Ordo,
n. 7. Felician. de Vega in relect. d. cap postulasti, n. 21.
cum seqq. Machado d. lib. 4. p. 1. tract. 3. docum. 4. à n. 1.
Thom. Valasc. allegat. Iuris alleg. 5. à num. 26. Sanch.
d. lib. 7. c. 1. dub. 23. Marchin. d. tract. 1. p. 5. c. 8. Marcel.
Vulpe d. cap. 7. n. 27. Torreblanca d. lib. 2. c. 13. n. 12.
Quod

33 Quod quidem multipliciter declaratur; & pri-
mò, vt procedat habita possessione beneficij, ita vt
non sufficiat sola collatio, seu titulus ad hoc vt
efficiatur de eius foro. Ita Aloys. Ricc. part. 2. de-
cis. 188. Squillante de priuil. Cleric. cap. 4. num. 233.
Nicol. Garc. d. part. 2. cap. 4. num. 16. vbi num. 17. re-
soluit solam possessionem sine titulo iusto suffice-
re. Secundò, vt non solùm possit eum ordinare
Episcopus beneficij, sed etiam eum eo dispensare
in interstitiis, & etiam illegitimitate ad minores
Ordines, nam cùm ratione beneficij sit subditus
illius quoad Ordines, est etiam subditus quoad
omnia concernentia Ordines, & illis annexa,
argument. l. 2. ff. de Iurisd. omn. Indic. resoluit Ni-
col. Garc. d. cap. 4. num. 14. Squillante dict. cap. 4.
num. 244. me citato in hoc loco Machado dict.
34 tract. 3. docum. 4. num. 5. Tertiò, vt procedat etiamsi
beneficium residentiam non requirat, vt colligi
videtur ex dict. cap. cum nullus; nam si ille voluisset
tantùm comprehendere obtinentem beneficia
cum residentia, non vtique adiunxisset verba illa,
de beneficio Ecclesiastico, sed domicilij dumtaxat &
originis meminisset; quia sub domicilio comple-
xus esset obtinentem beneficium cum residentia.
Quare sic docent Henriq. in summ. lib. 10. de Sa-
cram. Ordin. cap. 22. §. 1. Piasec. d. cap. 1. num. 10.
versic. Secundo. Bonacin. de Sacram. disput. 8. quæst.
vnic. puncto 4. propos. vnic. num. 14. Campan. dict.
cap. 8. num. 12. Squillant. dict. cap. 4. num. 237. Fe-
lician. de Vega vbi suprà num. 16. Sanch. dict. lib. 7.
cap. 1. dub. 23. num. 7. Marchin. dict. tract. 1. part. 5.
cap. 8. num. 3. & 4. Quicquid dicant Marc. Anton
Genuens. in sua praxi Archiepisc. Neapol. cap. 48.
num. 3. Less. de Iust. lib. 2. cap. 34. dub. 19. num. 92.
Scip. de Rub. in aphorism. Episcop. verb. Ordo 18.
35 Quartò, vt procedat etiam in possidente præ-
stimonium, quia inibi domicilium habere dici-
tur, ac proinde ab Episcopo loci, vbi situm est
præstimonium, vel Ordines, vel dimissorias ob-
tinere potest, secundùm Henriq. dict. lib. 10. cap. 22.
§. 1. in commento, littera H. Campan. dict cap. 8. n. 19.
vers. & qui, Aloys. Ricc. in dict. praxi fori Eccles. reso-
lut. 258. in fine, & faciunt adducta infra in cap. de
præstimon. & in possidente Capellaniam collati-
uam Narbon. d. gloss. 1. num. 215. Felician. de Vega
36 vbi supr. num. 28. Quintò, vt procedat etiamsi be-
neficium non habeatur in titulum, sed in com-
mendam, si est ad vtilitatem commendatarij, ma-
ximè perpetuam, Nicol. Garc. d. p. 2. cap. 4. num. 19.
37 Squillante d. cap. 4. num. 242. Sextò, etiamsi bene-
ficium habeat certum Ordinem annexum, putà
Subdiaconatum, vel Diaconatum; tunc enim
poterit ratione talis beneficij ordinari ab illo Epi-
scopo, etiam ad alios Ordines, vt per Domin.
num. 9. & Franch. num. 3. in d. cap. cum nullus, Aloys.
38 Ricc. in praxi aurea, resolut. 49. num. 3. Septimò,
etiamsi beneficium sit tenue, vt docent Squillante
de priuileg. Cleric. cap. 4. num. 238. Henriq. d. lib. 10.
cap. 22. §. 1. iuncto commento litt. C. & cap. 17. in com-
mento litt. Q. Nicol. Garc. d. p. 2. cap. 4. num. 8. Cam-
pan. d. cap. 8. num. 12. & rub. 8. cap. 5. num. 19. Quic-
quid contrarium velit Piasec. d. cap. 1. num. 10. vers.
ratione beneficij, Prosp. de Augußt. in addit. ad Qua-
rant. in summ. Bullarij, verb. Ordo, Vgolin. d. cap. 26.
§. 3. in fine, Alos. Ricc. in d. praxi rerum fori Eccles.
resolut. 260. me citato in hoc loco Diana p. 4. tract. 4.
39 resolut. 52. Machado d. docum. 4. num. 3. Octauò, vt
procedat, etiamsi habuerit plura beneficia in di-
uersis Diœcesibus, quia ab vnoquoque illarum
Antistite promoueri sine dubio posset; ita Anchar.
in dict. cap. cum nullus, num. 1. versic. circa secundum.
Campan. dict. cap. 8. num. 14. Nonò, etiamsi bene-
ficium esset subiectum alteri Episcopo, quoad pro-
uisionem, id est, etiamsi spectaret ad prouisionem
alterius Episcopi, seu si etiam quoad Iura Episco-
palia, vt per Prosp. de Augußt. in addit. ad Quarant.
verb. Ordo, versic. circa secundum, Nicol. Garc. d. p. 2.
cap. 4. num. 15. Campan. d. cap. 8. num. 15. Quam-
obrem si beneficium vnius Diœcesis vnitum fuerit
alteri, vel Præbendæ distinctæ Diœcesis, nonnisi
Episcopo subesset, in cuius Diœcesi extaret bene-
ficium vel præbenda, cui annectitur; ita Campan.
d. num. 15. Decimò declaratur, vt non procedat si 40
beneficium obtentum fuerit in fraudem, quia tunc
non iuuat quoad susceptionem Ordinis; vt per
Piasec. d. part. 1. cap. 10. num. 10. vers. ratione beneficij,
Aloys. Ricc. in d. prax. rer. for. Eccles. resol. 262. Mol-
fes. in summ. Theolog. moral. tract. 2. de Sacram. Ordin.
cap. 1. Nouar. in sing. Iuris Can. concl. 2. num. 21. Squil-
lante d. cap. 4. num. 234. me citato in hoc loco Ma-
chado d. docum. 4. num. 4. pag. 11. Quamuis dubitet
Campan. d. cap. 8. num. 17. Vndecimò etiam decla- 41
ratur, vt minimè locum habeat ex causa pensionis,
quia illius ratione nulli subiicitur Præsuli, & pro-
moueri ab eo non vtique potest, Vgolin. d. cap. 26.
§. 3. vers. excipitur tamen primò, Aloys. Ricc. in d. praxi
resol. 261. Campan. dict. cap. 8. num. 17. vers. ex causa,
Squillante d. cap. 4. num. 249. Marchin. d. tract. 1. p. 5.
cap. 8. num. 10. D. Acuña in princ. dist. 71. num. 9. De- 42
nique declaratur, vt non procedat in habente præ-
bendam temporalem, ratione cuius non potest
quis ordinari ab Episcopo Diœcesis, in qua eam
habet, vt in terminis resoluit Aloys. Ricc. in praxi
aurea, resol. 49. num. 3. quòd nihil spiritualitatis ha-
beat, æquiparetur prædio, & commoditati tempo-
rali, pro soluendis salariis Aduocati, Procuratoris,
Musicorum, & similium, vt obseruat Gonz. ad re-
gul. 8. Cancell. gloss. 5. §. 1. num. 6. sicut potest quis 43
ordinari ab Episcopo originis, vel domicilij, seu
beneficij, ita etiam à quolibet eorum litteras di-
missorias accipere poterit, vt ab alio valeat ordi-
nari, vt notat Molfes. in summ. Theolog. moral. tom. 1.
p. 2. tract. 2. cap. 2. num. 21. obseruante S. Congrega-
tione censuisse, vt semper in hoc præferatur Epi-
scopus loci, in quo quis habet beneficium. Si verò 44
subditus aliquo ex prædictis tribus modis semel
elegisset vnum Episcopum, à quo aliquem Ordi-
nem suscepisset, non poterit variare, & assumere
alios Ordines ab alio ex dictis Episcopis: ita post
Archid in cap. ne captanda, de concess. præb. Achil. de
Grassis decis. 13. de pension. Quarant. & Aloys. Ricc.
docet Molfes. d. cap. 2. num. 10. reddens rationem,
quia si semel factus est subditus Episcopi ordinan-
tis, cuius est vnus, prouidere illi de beneficio,
& sic de aliis iuribus Episcopalibus, non potest
talis subditus eligere alium Episcopum in præ-
iudicium electi per primam ordinationem: quam-
uis non improbabiliter contrarium teneant Fran-
cisc. Zipæ. in consultat. Canon. lib. 1. tit. de ætate
& qualit. consil. 3. Diana moral. resol. part. 6. tract. 7.
res. 35.

Cùm autem etiam familiares Episcopi, tan- 45
quam subditi indifferenter ordinari solerent, sta-
tuit Trident. Concil. sess. 23. de reformat. cap. 9. ta-
les non intelligi subditos quoad Ordines susci-
piendos, nisi per tres annos secum fuerint com-
morati, quibus etiam quamprimum beneficium
conferre tenetur, de quo propemodum infinitos
citaui Doctores de offic. & potest. Episc. p. 2. alleg. 5.
in princ. quibus addo Molfes. in summ. Theolog. moral.
tract. 2.

tract.2.cap.2.num.8. Homobon. de Bonis de examine Eccleſ.part.1.tract.2.cap.1.q.5.in fine, Nouar. in ſingular.Canon. concluſ.103. Scip. de Rubeis in aphoriſm. Epiſcop. verb. familiaris triennalis, Furnar. in addit. ad Tolet. cap.5. in fine, Narbon. l. 35. gloſſ.1. num.28 tit.3.lib.1.Recopil. Venero in examine Epiſc. lib.1.cap.11.num.38. Alzed.d.cap.5. num.32. Sanch. d.lib.7.cap.1 dub.20.num.20. cum ſeqq. Turrebl.dict. lib.2.cap.13.num. 13. cum ſeqq. Marchin. d.tract.1.
46 p.4.cap.9. Marcel. Vulpe d cap.7. à num.18. Dicuntur familiares quoad hunc effectum illi, qui cum Epiſcopo fuerint commorati, & præſentes inſeruierint, non tamen illi, qui abſunt, quamuis ſumptibus Epiſcopi vixerint. Ita Maiol.de irregul.lib.4. cap. 2. num. 5. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 26. verſ.tertius caſus. Fr.Emman.in ſumm.part.2.cap.14. num.10.Vgolin.d.cap.26.§.4. Piaſec.d.part.1.cap.1. num. 15. pag.31. Proſp. de Auguſtin. in addit. ad Quarant in ſum.Bullary, verb.Ordo, verſ limita in eo. Aloyſ. Riccius in praxi rerum fori Eccleſ.deciſ. 307. in 1. edit. aliàs reſolut. 266. num. 2. & reſolut. 267. num. 2. in fin. in 2. edit. Bonacin. de Sacrament. diſput.8.quæſt. vnica, puncto 4. num. 18. Molfeſ.dict.
47 cap. 2. num. 8. propè finem. Triennium verò debet eſſe continuum, vt per Campan. dict. rub. 9. cap.9. num.11. Nouar. d. concl.103. num. 3. Scip. de Rubeis dict. verb. familiaris triennalis, num. 1. Aloyſ. Ricc.in dict. praxi deciſ. 308. in 2. edit. aliàs reſo-
48 lut. 167. num. 1. in 2. edit. vbi num.2. ſubdit, quòd verbis Epiſcopi aſſerentis quem eſſe familiarem, non creditur; refero ego ipſe dict. allegat. 5. num.9.
49 & 10. Et ſufficit, quòd incœperit, antequam fuiſſet Epiſcopus, ſicut referunt deciſum Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. collect. 596. verſ. amplia quintò, & in dict. praxi deciſ. 309. in 1. edit. alias reſolut.268. in 2.edit. Nicol. Garc. de benefic. p.1.cap.5. num. 83. Scip. de Rubeis citato loco, Galet. in margarita caſuum Conſcientiæ, verb.Ordo, pag.194.col.2. Marchin. dict. cap.9. num.3. Marcel. Vulpe d.cap.7. num. 19.

50 Beneficium etiam quacumque fraude ceſſante, ſtatim re ipſa eſſe conferendum declarauit ſacra Congregatio, teſte Armendar. in addit. ad Recopil. legum Nauarræ,lib.1.tit.18.l.7. de Epiſcop. num.45. & dicit Vgolin. dict. cap.26. §.4. ſtatim, ſeu paulò pòſt Epiſcopum debere beneficium conferre; ſi enim ante conferret ratione beneficij poſt ſex menſes non dici factam ſecundùm mentem Concilij, vt ordinatus remaneat ſubditus ordinantis, & eximeretur à proprio: nec ratione beneficij in
51 alterius Diœceſi poſſeſſi, poteſt Epiſcopus familiarem ſuum ordinare. Sacra Congreg. Concil. ſub die 22. Aprilis 1617. latè ego ipſe d. alleg. 5. ex
52 num.11. vbi num. 12. quòd pro neceſſitate, & commoditate Eccleſiarum ad titulum patrimonij poſſunt etiam ordinari familiares triennales Epiſcoporum, & debent adſcribi Eccleſiis, pro quarum neceſſitate, vel vtilitate ſuarum Eccleſiarum iudicat ordinandum, & num. 14. quòd non valet Epiſcopus diſpenſare cum ſuo familiari triennali, aliàs non ſubdito ſuper illegitimitate, etiam ad minores Ordines, nec ſuper interſtitiis, & num.17.
53 ex Concil.Trident. ſeſſ.14. de reformat. cap.2. quòd Epiſcopus titularis prætextu cuiuſlibet familiaritatis, aut continuæ commenſalitatis ſuæ aliquem abſque proprij Prælati expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſoriis ad aliquos Sacros, aut minores ordines, vel primam Tonſuram promouere, ſeu ordinare non valet, de quo etiam Scip. de Rubeis dict. verb.familiaris triennalis, num.4. Narbon. l.35. gloſſ.1.num.32.tit.3.lib.1. Recopil. Venero in examine Epiſc.lib.1. cap.12.num.28. Alzed. d. part. 2. cap.de ordinat.num.40.

Si quis autem alterius ſubditum velit ordinare, requiritur ſui Epiſcopi conſenſus per litteras 54
Dimiſſorias, vt infra dicemus. Alioquin Epiſcopus ordinans, ab exercitio Pontificalium, ordinatus verò ab executione Ordinis eſt ipſo Iure ſuſpenſus, Concil. Trident. ſeſſ.6. de reformat. cap.5. quamuis olim Epiſcopus per annum à collatione Ordinum tantùm eſſet ſuſpenſus in cap. eos qui, de tempor. Ordin. lib. 6. vide per me adducta d part.2. allegat. 6. vbi latè de materia, & ibi citatis adde Anguian. de legib. lib.2. controu. 1. num. 71. Alzed. d.cap.5. num.17.

Et circa prædicta notandum eſt primò, quòd 55
Epiſcopi Italiæ prohibentur Vltramontanum ordinare, ſine licentia Romani Pontificis, ſi litteras Epiſcopi ſui habere non poteſt, cap. 1. de tempor. ordinat. lib. 6. ita, & in quocunque Clerico, qui nulli Epiſcopo ſit ſubiectus, ſtatutum reperitur in cap.fraternitatem, 71. diſt. & addit Campan.dict. rub.9.cap.1 num.8. ſuſpenſionem d.cap.1.comminatam aduerſus Vltramontanos, qui ab Italis ita Italia Ordines ſuſceperint à non ſuo ſine dimiſſoriis proprij Superioris, non ligare eos, qui non propriè Vltramontani, aut Citramontani appellantur, ſed medij, veluti qui in Montibus ipſis degunt; refero ego ipſe d.p.2. alleg.8. n.8. Per Decre- 56
tum generale de ordine Pauli V. Summi Pontificis editum, quo prohibetur omnibus Archiepiſcopis & Epiſcopis Regnis Neapolis, ne Vltramontanis Ordines conferant, Sacra Congregat. negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, ſub die 12.Ianuarij 1618 cenſuit priuilegium eiſdem Archiepiſcopis, & Epiſcopis per ſacrum Concilium Tridentinum, quoad eorum familiares conceſſum, ſublatum non cenſeri. Et quia in Ordinibus generalibus Regu- 57
lares, niſi ſpecialiter nominentur, ordinariè non comprehenduntur, ideò idem Papa Paulus declarauit eoſdem Regulares non comprehendi in ordine, quo præcipitur, vt Vltramontanis abſque Sanctitatis ſuæ, vel ſacræ Congregationis licentia Ordines non conferantur, tanto magis, cùm hoc caſu, inter Clericum ſæcularem, & Regularem magna diuerſitatis ratio perſpiciatur; & ita Archiepiſcopo Neapo- 58
litano reſpondit ſacra Congregatio negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, ſub die 30. Decembris 1617. Nouiſſimè S.D.N. Vrbanus VIII. in ſua conſtitutione contra malè ordinantes, & malè ordinatos, incip. Secretis, ſub Dat.11. Decembris 1624. approbatis, & innouatis pœnis d.cap.1. Motu proprio, & ex certa ſcientia prohibet omnibus Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis in Italia exiſtentibus, ne quouis prætextu, & ex quacunque cauſa Hiſpanos, Luſitanos, Gallos, vel Germanos, alióſque quoſcunque Vltramontanos, & ex quibuſuis locis extra Italiam oriundos, non ſolùm ad ſacros, ſed nec etiam ad minores Ordines, vel Clericalem characterem promouere audeant, ſeu præſumant, niſi dimiſſorias ſuorum ordinariorum litteras à noſtris, & huius ſanctæ Sedis Nuncijs, ſeu Collectoribus in illis partibus commorantibus, recognitas, probatas, & ſubſcriptas habeant, eorúmve Nunciorum, ſeu Collectorum ſubſcriptiones à Vicario in Alma Vrbe in ſpiritualibus generali ſimiliter examinata, recognita, & probata fuerint alias promouentes ad annum ab exercitio Pontificalium, promoti verò perpetuæ ſuſpenſionis pœnam, abſque ſpe diſpenſationis à Sede Apoſtolica obtinendæ incurrunt eo ipſo.

Secundò

59 Secundò, quòd Papa potest quemlibet Clericum, aut Regularem indistinctè ordinare, *cap. per*
60 *principalem* 1. *q.* 1. *cap.pen.& fin.*9.*q.*3. & quem ipse ad Subdiaconatum, vel Diaconatum promouerit, nun potest Episcopus sine eius licentia ad maiores Ordines promouere, *cap. filium* 1. *q.* 1. *cap. cùm in distribuendis, de tempor. ordinat.* Erasm. à Cochier *de Iurisd.Ordin. In exemptos*, *p.*1. *q.* 21. Ego ipse *de offic.& potest.Episc.part.*3. *alleg.*50. *num.*22.

61 Tertiò, infertur resolotio ad illam quæstiooem, an, & quando Prælatus inferior nullius Diœcesis territorium distinctum habens possit suis subditis dimissoriales litteras concedere? In qua quæstione negatiuè respondendum videtur, si ille non habeat ius Congregandi Synodum, & eligendi examinatores, vt colligitur ex decisione quadam sacræ Congreg. negotiis Episcoporum, & Regularium præpositæ transmissa Episcopi Nicastren. *sub die* 24. *Ianuarij* 1595. in qua ita habetur. *Il Vescouo più vicino alla chiesa nullius Diœcesis non può far visita, ne meno quanto alla Cura dell' Anime, spetta però à esso fare concorsi delle Parochiali, quando in detta giurisdittione non fosse legitimamente celebrato Synodo, & deputati li essaminatori, & spetta ancora ordinare, ò vero dare le lettere dimissoriali per li Clerici de la medesima giurisditione.* Sed an hoc casu saltem debeat ordinandus litteras testimoniales de moribus, & vita à tali Prælato habere, ita vt absque illis vicinior Episcopus eum ordinare, aut litteras dimissorias, vt ab alio ordinetur concedere non possit? solet ab aliquibus in dubium reuocari. Ego verò nihil firmare audeo, cùm diuersas inuenerim hac de re decisiones, quarum prima emanauit ab eadem sacra Congreg. *sub die* 5. *Maij* 1585. ad Episcopum Cauen. in hæc verba. *Quelli, che sono nullius Diœcesis, volendo Ordinarsi hanno à pigliar le dimissorie del Vescouo più vicino, deueno però portare le testimoniale del Prelato inferiore, de vita, & moribus, come che può esser meglio informato.* Alia verò *sub die* 22. *February* 1631. ita cantat; *Sacra Congregatio Concilij censuit licere Episcopis vicinioribus Ordines conferre subditis sæcularibus Abbatum, & aliorum inferiorum etiam nullius Diœcesis sine consensu, seu litteris testimonialibus eorundem Abbatum, & aliorum inferiorum*, &c. nisi prima intelligamus de congruentia, quæ expostulat vt vicinior Episcopus Ordines non conferat illi, cuius vita, & mores sibi ignoti sunt, secundam verò de necessitate.

62 Verùm si inferiori huiusmodi Prælato territorium separatum cum plena iurisdictione in omnes homines, tam de Clero, quàm de Populo fuerit concessum, Episcopúsque omne ius, omnémque iurisdictionem, & correctionem, quæ ei competebat, à se penitus abdicauerit, nullúmque ius in eis retinuerit, etiam quoad consecrationes, Ordinationes, cæterasque Episcopalis Officij indigentias, sed eas à quocunque voluerit Episcopo recipiendi illi tribuerit facultatem per donationes Apostolicis confirmationibus munitas, credo tali casu posse inferiorem dimissorias concedere, nec esse adeundum viciniorem Episcopum, ad not. per Rot. *in nullius, seu Squillacen. iurisdictionis* 4. *Martij* 1616. *coram bon. mem. Martino Andrea*, & in eadem, *coram eodem*, 15. *Ianuarij* 1618. vbi respondetur ad obiectionem, quòd quamuis Episcopus non possit ex toto Ecclesiam à se eximere, & alteri subiicere, secundùm gloss. *verb. Cathedraticum, in cap. pastoralis*, vbi Abb. *num.* 7. *de donat.* hoc tamen intelligitur, vbi solus ipse hoc facit; secus, prout supponitur, quando confirmatio Apostolica ex certa scientia accessit, eadem gloss. *in vers. nec obstat*, quam sequitur Butr. *num.* 13. per text. *in cap. constitutus*, vbi etiam Anchar. *num.* 4. *in* 3. *oppos.* Abb. *num.* 10. *de relig. dom.* idem Abb. *in cap. cùm venerabilis*, *num.* 4. *de censib.* refert me citato *in hoc loco* Tamburin. mei amicissimus *de iure Abbatum tom.* 2. *disp.* 2. *quæst.* 26.

Et nouissimè cùm Patres Ordinis Carthusiani supplicarent sacram Congregationem Eminentissimorum & Reuerendiss. DD. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum, pro reuocatione cuiusdam Ordinis ab eadem S. Congregatione emanati, & directi Priori Monasterij S. Stephani de Busco, ne auderet dimissorias concedere ad Ordines subditis secularibus eiusdem Monasterij; attento quòd decisionibus, & sententiis Rotalibus fuerat iam resolutum, dictum Monasterium habere proprium territorium, & in suos subditos exercere omnimodam iurisdictiooem. Eadem igitur S. Congregatio, Eminentissimo Gyptio referente, censuit *reuocandam & tollendam esse, prout præsentis Decreti virtute reuocat, & tollit suspensionem, per quam prædicto Priori Carthusiensi Monasterij S. Stephani de Busco, ab eadem S. Congregatione prohibitum fuit, sub die* 21. *Februarij* 1651. *concedere litteras dimissoriales ad Ordines subditis proprijs secularibus. Romæ die* 18. *Iunij* 1652. refert me citato *in hoc loco* Tambur. *d. loco num.* 1. nouissimè S. D. N. Vrbanus VIII. *in sua Constit.* incip. *Romanus Pont. sub dat.* 18. *Nouembris* 1628. concessit Abbati, seu Commendatario B. Mariæ Farfensis, & S. Saluatoris maioris dimissorias litteras dictarum Abbatiarum subditis dare etiam priuatiuè quoad Archiepiscopos, seu Episcopos viciniores.

Quartò, quòd potest Episcopus Religiosos 63
quoscunque, qui in sua Diœcesi commorantur, ad Ordines promouere, etsi inde non sint oriundi, aut ibi non contraxerint domicilium, *cap. cùm nullius*, §. *Religiosi, de tempor. ordinat. lib.*6. quòd licèt à contrario sensu probare videatur, vt hoc procedat in Religiosis non exemptis, secus verò in exemptis, nihilominus in exemptis hoc verum esse dicit *ibi* gloss. & Anchar. Franch. & Gemin. vide Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 18. *art.* 3. *conclus. vnic in fine*, metipsum *dict. part.* 2. *allegat.* 4.
*à num.*60. Nouat. *in singul. Canon. conclus.*105. Qua 64
de re Clemens VIII. mandauit obseruari Decretum sacr. Congregatioois Concilij emanatum *sub die* 15. *Martij* 1596. per hæc verba. *Congregatio Concilij censuit Superiores Regulares posse suo subdito item Regulari, qui prædictis qualitatibus requisitus Ordines suscipere voluerit, litteras dimissorias concedere; ad Episcopum tamen Diœcesanum, nempe illius Monasterij, in cuius familia ab ijs, ad quos pertinet, is Regularis positus fuerit, & si Diœcesanus abfuerit, vel non esset habiturus Ordinationes, ad quemcunque alium Episcopum, dum tamen ab eo, qui Ordines contulerit, examinetur, quoad doctrinam, & dum ipsi Regulares non distulerint de industria concessionem dimissoriam in id tempus, quo Episcopus Diœcesanus vel absuturus, vel nullas Ordinationes habiturus esset. Verùm cum à Superioribus Regularibus Episcopo Diœcesano absente, vel ordinationes non habente, litteræ dimissoria dabuntur, in eis vtique huiusmodi causam absentiæ Diœcesani Episcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam esse, quod qui non fecerint, Officij, & Dignitatis, seu administrationis, ac vocis actiuæ, & passiuæ priuationis, ac alias arbitrio eius-*

dem

dem S. D. N. Papa reſeruatas pœnas incurrent. Referunt Campan. *in diuerſ. Iur.Canon. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 37. & Molfeſ. *in ſumm. Theolog. moral tract.* 2. *cap.* 2. *num.* 23. Fr. Ludou. Mitanda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 39. *art.* 3. Villalob. *in ſum. part.* 1. *tract.* 11. *diffic.* 9 *n.* 7. Hieron. Roder. *in Compend.quæſt. Regul. reſolut.* 106. *num.* 15. & 17. *cum ſeqq.* Portel. *in dubiis Regul. verb. Ordines ſacri*, Anton. Nouat. *in ſum. Bullar. tit. de Ordinandis Regular. num.* 3. ac alij per me citati *d part.* 2. *allegat.* 7. *num.* 18.

Patres verò Societatis IESV ex Indulto Gregorij XIII. poſſunt à quocumque Catholico Antiſtite ordinari, vt teſtantur Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 18. *art.* 6. Piaſec. *in praxi Epiſc. part.* 1. *c.* 1. *num.* 10. *verſ. quarrò extende*. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ.* 118. *num.* 3. *part.* 4.

65 Quis autem valeat ordinare Nouitium alibi natum, ſi probationis annum faciat in aliena Diœceſi? Quæſtio eſt dubia; in qua vna ſententia tenet hoc ſpectare ad Epiſcopum, in cuius Diœceſi eſt Nouitius in probatione, quam tenentur Cuch. *lib.* 3. *inſtit. moral. tit.* 1. *n.* 94. *de Regularib.* Camp. *d. rubr.* 9. *cap.* 3. *n.* 3. Sanchez *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 10. *n.* 21. Aloyſ. Rice. *d. deciſ.* 118. *num.* 6. *p.* 4 quos refero ego ipſe *d. p.* 2. *alleg.* 4. *n.* 62. & 63. Altera ſententia eſt Henriq. *in ſum. lib.* 10. *cap.* 23. §. 3. *in commento, lit. G* & Suar. *tom* 2. *de Relig lib.* 6. *cap.* 12. *n.* 9. & *tom.* 4. *lib.* 5. *c.* 16. *n.* 17. exiſtimantium id pertinere ad Epiſcopum in cuius Diœceſi domicilium habebat, quando ingreſſus eſt Religionem, vtramque probabilem dicit Fr. Barthol. de Vechis *in praxi ſeruanda, in admittendis ad Religionis ſtat. Nouit. diſput.* 11. *dub.* 8. *num.* 2. Sed ego primam probabiliorem iudico, ex iis, quæ in eius confirmationem adducit Sanchez *citato loco*.

66 Denique notandum, quod ideò eſt conſtitutum *in cap.* 1. & *in cap. Primatus* 71. *diſt.* ne Epiſcopi alienis ſubditis Ordines conferant, vt diſſenſionibus obuietur, quæ inter Epiſcopos poſſent oriri, ſi vnus alterius Clericos ſollicitare, aut vſurpare præſumeret, vel ideò ne indigni, atque ignoti promoueantur ad Ordines.

67 Licentia autem ſuſcipiendi Ordines ab alio Epiſcopo, à proprio eſt concedenda, ſi abſens fuerit à ſua Diœceſi, vel etiam ſi præſens, ſed noluerit habere ordinationes; ita Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.* 1. *tit.* 8 *l.* 7. *de Epiſcop. n.* 42. *verſ. Item*, & *num.* 51. Poteſt etiam à Capitulo, Sede vacante, ſiue eius Vicario concedi poſt annum tantummodo à die vacationis, niſi cùm Clericus occaſione beneficij eſſet arctatus, iuxta Trident. Concil. Decretum, *ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 10. & ſuprà diximus, *in cap.* 32. *num...*

68 Abbates quoque, & alia quæcumque Capitula, vel Collegia prohibentur litteras dimiſſorias Clericis ſæcularibus dare, vt ab aliis ordinentur; Monachis verò ſuis id poſſunt Abbates concedere, ex eod. Concil. Trident. *d. cap.* 10. & iam diximus, *hoc eod. lib. cap.* 18. *num.* 65. *cum ſeqq.* Contra

69 Capitolum verò ordinarium priuatiue ad Epiſcopum, iúſque habens viſitandi, & congregandi Synodum, non intrat diſpoſitio *d. cap.* 10. vt benè docent Stephan. Gratian. *diſcept forenſ. cap.* 112. Campan. *in diuerſ. Iur. Canon. rubr.* 9. *cap.* 8. *num.* 4.

70 Ego ipſe *d part.* 1. *allegat.* 7. *num* 8. Sed neque Vicarius Epiſcopi dare ad id poteſt litteras dimiſſorias ſine ſpeciali mandato Epiſcopi, niſi ipſo Epiſcopo in remotis agente, vbi in breui eius reditus non ſperatur, *d cap cùm nullus, de tempor. Ordin. lib.* 6. plures, quos refero *d. part.* 2. *allegat.* 7. *num.* 9. Auguſt. Barboſ. de Iure Eccleſ. vniu.

quibus addo Vener. *in examine Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 12. Alzed. *in praxi Epiſcop. part.* 2. *cap.* 5. *n.* 97. Thom. Valaſc. *tom.* 1. *allegat.* 5. *à num.* 7. Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 10. *num.* 40.

Eſt autem circa prædicta notandum. Primò, quòd etſi Epiſcopus poſſit ſuos ſubditos per alium 71
Epiſcopum ordinare, tenetur tamen per ſe ipſum Ordines ſuis Clericis conferre, idem Concil. *dict. ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 3. Cùm verò fuerit legitimè impeditus, aut alia de cauſa debeat litteras dimiſſorias dare, non niſi examinatos, & approbatos ad alium Epiſcopum debet ordinandos tranſmittere: & ipſi ordinandi ſi ab alio petierit promoueri, neqoaquam ſunt permittendi niſi eorum mores, & probitas Ordinarij ſui teſtimonio commendetur, idem Concil. Trident. *dict ſeſſ.* 23. *de reformat. c.* 8. Facultates verò de promouendo à quo- 7
cumque nemini ſuffragari debent, niſi habentibus legitimam cauſam, ob quam non poſſint à propriis Epiſcopis ordinari, idem Concil. *ſeſſ.* 7. *de reformat. c.* 11. Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 12. *pag.* 29. Campan *in diuerſ iur. Canon rub.* 9. *cap.* 7. *num.* 4. nec niſi poſtulantibus ſunt dimiſſo- 73
riæ huiuſmodi concedendæ, *cap.* 1. *diſtinct.* 72.

Secundò, quòd ne fraus aliqua intercedat, certa dimiſſoriarum huiuſmodi litterarum forma eſt 74
à Canonibus introducta, 73. *diſtinct. per tot.* quæ ab Epiſcopis ſingulis eſt ſeruanda, quamuis hodie non eadem præcisè ſeruetur; ſed dimiſſoriæ huiuſmodi differunt à commendatitiis, qoia dimiſſoriæ ad effectum tantùm ſuſceptionis Ordinum dantur: commendatitiæ verò dantur Presbytero peregrinationem ſuſcipienti, vt ei liceat in aliena Diœceſi celebrare; ita Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 49 *q.* 1. Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.* 1 *cap.* 1. *num* 11. *in fine*.

Tertiò, quòd quando Epiſcopus ſuſpenſus eſt 7
ab Ordinum collatione, ex ea tantùm cauſa, quod alienos Clericos ordinauit, ſiquidem manifeſta eſt ſuſpenſio, poterit Clericus abſque illius licentia ab alio Epiſcopo ordinari, ſecus ſi alia de cauſa ſuſpenſus eſſet Epiſcopus, *cap. eos qui*, & *ibi* gloſſ. *de tempor ordin. lib.* 6.

Quartò, quòd denegare Ordines, aut dimiſſo- 76
rias non poteſt Epiſcopus ei, qui obtinet beneficium; vel eſt in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutus, *cap. ex tenore, eod. tit de tempor. ordin.* niſi deſint in eo debitæ qualitates, aut aliquod habeat Canonicum impedimentum, de quibus infra tractabimus. Aliis verò non tenetur Ordinea conferre 77
Epiſcopus, *cap. ad aures, eod. tit.* maaimè ſtante diſpoſitione Concil. Trident. *ſeſſ.* 21. *de reform. cap.* 2. ibi, *niſi illis, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos*; quæ verba cum denotent boni viri arbitrium, hoc eſt, voluntatem rationi ſubmiſſam, *l fideicommiſſaria* 2. *ff. de fideicom. libert.* gloſſ. *verb. Viſum in cap* 2. *de corpore vit.* Lap. *allegat* 60. *num.* 7. Ideò ſi Epiſcopus legitimè non interponat arbitrium, Deum ſolummodo Iudicem habebit, gloſſ. *verb. relinquitur, in c ſtatutum*, §. *acceſſorem, de reſcript in* 6. Calcan. *conſ.* 38. *num.* 7. ac proinde non dabitur appellatio, quia Superior nun poteſt animum, & conſcientiam inferioris immutare, Bald. *in l.* 1. *num.* 10 *verſ. ſcias tamen, C. de ſent. ex breuic. recit.* Couar. *var. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 3. *verſ.* & *ab eo*, ex quibus nullum poſſe contra prohibitionem ſui Prælati ordinari, aut ab illo conqueri, ſeu ab eo appellare, eo quòd illum ordinare nolit, reſoluit Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ.* 691. *in* 1. *edit. alias reſolut.* 587. *in* 2. *editione*, & fuit dictum *in Elboren.*

Ordinum 24. Iunij 1618. coram bon. mem. Remboldo, & 18. Februarij 1619. coram Reuerendissimo D. meo Decano.

78 Vnde fit non posse Episcopum ordinare inuitum, *princ. 74. dist. & ibi gloss.* 1. quamuis cogere ad suscipiendos voluntarie Ordines, possit eum, qui beneficium Ecclesiasticum obtinet, aut ratione Ordinis eidem beneficio annexi, aut propter necessitatem Ecclesiæ, *cap. 1. de ætat. & qualit. cap. quæris*, vbi gloss. & Doctores, *eod tit.* nisi legitimè excusetur; qui si promoueri contempserit, erit ab Ordine, quem habet, suspendendus, aut à beneficio deponendus, *cap. si qui clerico, 74. dist. dict. cap.*

79 *quæris.* Cæterùm, si inuito velit Ordines conferre, suspensus ipse esset à celebratione Missarum per annum, & ab Ordinum collatione, *cap. 1. & 2. dist. 74.* & citati per me *de officio & potest. Episcop. part. 2. alleg. 11. num. 3.* & ille esset deponendus, *cap. denunciamus 25. q. 2.* imprimitur siquidem character inuito, si adsit voluntas, quamuis coacta, secus si nullatenus præstaret assensum; iuxta ea, quæ resoluimus, *de officio & potestate Episcopi part. 2. al-*

80 *leg. 1. n. 5. & 6.* Similiter Regulares non potest Episcopus contra Prælatorum suorum voluntatem ordinare, *cap. Monachi, cum seqq. 16. q. 1. d. c ad aures.*

81 Postremò notandum, quòd si aliquis Ordines ab eo suscepisse inueniatur, qui ordinandi non habuerit potestatem, id est, neque characterem, neque Officium conferendi, iterum poterit ordinari, si iudicatur idoneus, *cap. Presbyteri 68. distinct. cap. Daibertum, cum seqq. 1. q. 7.* ita quoque, vbi dubium est an is, qui ordinauit, esset Episcopus. Idem etiamsi ordinatus non fuerat baptizatus, aut malè fuerat baptizatus, *cap. si quis confugeris 1 q. 1. cap. 1. & cap. veniens, de Presbyt. non baptiz.* Alioquin verò hoc Sacramentum reiterari non potest, *cap. 1. dist. 68.* Sed si in ordinatione fuerit aliquid prætermissum, quod tamen non sit de essentia Sacramenti, satis erit omissum supplere, si sit de necessitate præcepti, *cap. 1. & cap. Presbyter, de Sacram. non iter.* Et si id in maioribus contingat ordinibus, erit hoc statutis ordinationum temporibus præficiendum, & interim talis ministrare non poterit, *d. cap. 1. & ibi notata.*

§. I

De qualitatibus Ordinandorum.

82 EX his, quæ suprà diximus, colligere licet, quòd non omnes personæ sunt ad sacros Ordines promouendæ; qualitates enim multæ exiguntur, & plerique diuersis de causis ordinari non possunt, de quibus omnibus est in præsenti loco tractandum. Et quia ex his, qui in ordinandis requiruntur, quædam ordinibus sunt commonia, quædam verò singulis tantùm ordinibus propria, videbimus. Primo loco de his, quæ sunt communia, pòst verò cætera despiciemus.

83 Primum igitur, & præcipuum, quod in ordinandis personis requiritur, & de essentia est Sacramenti, est sexus virilis, ac proinde mares tantummodo sunt promouendi; fœminæ verò minimè omninò, & si de facto mulieri Ordo aliquis conferatur, non reciperet characterem, impediente sexu; *§. 1. circa princ. 15. q. 3. cap. vxoratos, in fine, de conuers. coniug. gloss. fin. in cap. Diaconissam 27. q. 1.* S. Thom *in 4. dist. 25. q 2. art. 1. & 2.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 11. c. 2.* Suarez *de censur. disp. 51. sect. 2. in princ.* Bellet. *disquisit. Clerical. part. 1. tit. de discipl. Cleric. §. 8. n. 5.* Ochogau. *de Sacram. tract. de Ordine, q. 8. n. 4.* Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap. Psalmista, n. 7. dist. 23.* me citato *in hoc loco*, Didac. Narbona *de ætate ad omnes humanos actus req. ann. 40. q. 3. num. 2.* Marchin. *de Sacram. Ordinis tract. 1 p. 4. cap. 1.* Sanchez *in opuscul. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 30.* ex eo quia susceptio Ordinum tacitè coniungit Clericum tanquam sponsum sponsæ, *c. feriatim, in fine*, ibi, *vt fiat de carnali, 23. dist. c. 2. iuncta fin. de pœnit. & remiss.* Abb. *in c. inter corporalia, num. 31.* & *ibi* Butr. *in 2. notab. col. 3. Præl.* quod mysticum cadere non potest in fœmina; tum quia Clerici nemini debent subiici, *cap. 1. dist. 34.* mulieres autem sunt subditæ viris, *Gen. 3.* D. Paul. *ad Timoth. 2. c. manifestum, cap. est Ordo, c. hæc imago,* & *ibi* Arch. *n. 3.* cum aliis plurib. *33. q. 5.* Vnde Clauium 84 potestatem fœminis minimè competere probat Innoc. III *in cap. noua, de pœnit. & remiss.* vbi reprobans consuetudinem, secundùm quam Abbatissa audebat benedicere Moniales, Confessiones audire, & publicè prædicare, subiungit rationem, quia licet Beatissima Virgo Maria dignior fuerit Apostolis vniuersis, non tamen illi, sed istis Dominus Claues Regni Cœlorũ commisit; docent S. Thom. *in addit. ad 3. p. q. 39. art. 1.* Victor *relect. 2. de potest. Eccles. q. 2. num. 3.* Sot. *in 4. dist. 25 q 1. art. 2 conclus. 1.* Angl. *in flor. Theolog q. 1. de Clauib. art. 1. diffic. 5.* & alij, quos refert Henriq. *in sum. lib. 1. c. 21. §. 2. lit. V. & lib. 6. c. 2. §. 3. & lib. 10 c. 16. §. 1. lit. A.* Suar. *tom. 5. disp. 2. sect. 3. n. 5.* Hinc notantes fœminas ipso Iu- 85 re diuino incapaces esse eorum, quæ sunt Ordinis, & per consequens irregulares non esse ratione sexus, sed etiam ob quamcumque causam superuenientem, quæ esset sufficiens in viris ad irregularitatem contrahendam; est enim irregularitas impedimentum Canonicum, id est, legis Canonicæ, & dicuntur irregulares, quia excipiuntur à regula, secundùm quam omnes, qui capaces erant, attenta Lege diuina impeditur, & incapax est suscipiendi Ordines, & per consequens in eum irregularitas non cadit; vt aduertit Sot. *vbi proximè, art. 2. in princ.* eleganter Suarez *d. tom. 5. disput. 40. sect. 7.* multiplicique ratione confirmat Vil. *in cand. aureo part. 3 c. 3. in princ.* Quod autem de Presbytera, & Diaconissa, & de sacratis fœminis mentio in Canon. habetur, intelligendum est, prout infra particulariter dicemus, *hoc lib. cap. 36.*

Hermaphroditus verò, id est, qui habet vtrum- 86 que sexum, ordinari nequaquam potest, nisi in eo præualeat sexus virilis, non autem si fœmineus præualeret, aut esset paritas, gloss. *verb. testimonium, in cap. testes, §. Hermaphroditus,* vbi Card. Præpos. & Turrect. *4. q. 3.* Syluest. *verb. Hermaphroditus,* Sot. *in 4. dist. 25. q. 1. art. 3.* Bellet. *d. tit. de discipl. Cleric §. 8. à princ.* Vgolin *de irregul. cap. 48. §. 1. n. 3.* Henriq. *in sum. lib. 14. cap. 8. §. 6. & in comment. lit. X.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 8. num. 24.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr. 11. cap. 3.* Prout nec etiam Monialis, quæ in marem erupit, potest obligari vt Religionem virorum intret, cum eius professio fuerit inualida, Texeda *in controu. moral. lib. 1. tractat. 1. controu. 8. dub. 1. num. 18.* Diana *moral. resolut. part. 5. tract. 14. resolut. 49.* Non dubium quin 87 aliquando ex fœminis facti sint viri ope tantùm naturæ ex sententia peritissimorum Medicorum, de Phætosa Pithei vxore patrui vicina id refert Hippocrates *lib. 6. de mor. populi sect. 8. ad fin.* De Anamisia vxore Gorgippi Liuius *lib. 42.* Et de vxore Piscatoris cuiusdam Caietani, quæ post quatuordecim matrimonij annos, quibus durauit

rauit cura marito, in vitum abiit, agit Iuuiao. Pontan. *in historia Neapolitana.* Et Amat. Lusitanus *cent. 2. curat. 39.* idem dicit de Maria Pacheco, postea Emanuele Pacbeco, qui in Indiam profectus fœliciter pro Rege suo militauit, ac in patriam Esgneitam (oppidum est propè Auerium distans à Conimbrica nouem leucis) reuersus ibi vxore ducta diuitiis, quas militando comparauerat, per otium potius est. Et de Magdalena Muños Moniali sancti Dominici in ciuitate de Vbeda quæ post septem annos professionis suæ in marem conuersa è Monasterio expulsa virilem habitum sumpsit, dictusque fuit Franciscus Muños, refert Torreblanc. *de iure spirit. lib. 3. cap. 11. n. 15.* De Eunuchis verè paulo infrà videbimus; non autem omnes masculini sexus sunt indifferenter ad Ordines promouendi, quoniam in ordinandis qualitates quædam requiruntur, & vitia, seu maculæ quædam deesse debent eisdem, vt ritè valeant secundùm statuta Canonum ordinari; de quibus omnibus summatie habetur *in cap. maritum, 33. dist. & in cap. præcipimus, 34. dist. & in cap. non confidat, 50. dist. & per tot. tit. de ætat. & qualit.*

88 Et in primis (vt à qualitatibus requisitis sumamus exordium) sciendum est certam in ordinandis personis ætatem requiri, & nos sigillatim infrà de vnoquoque Ordine agentes tractabimus; quæ quidem est in prima accipienda Tonsura septennium, *c. de his*, iuncta gloss. *verb. infantia, 27. dist. c. fin. de tempor. ordinat. lib. 6.* vt infrà *hoc eod. lib. c. 38. num. 43.* Eadem quoque ætas in tribus minoribus Ordinibus sufficere videbatur, *cap. in singulis, dist. 77.* licet alibi inueniatur Lectorem non minorem 18. annis esse assumendum, vt *in c. nemo, 78. dist.* quod accipi potest, non quidem de Ordine, sed de legendi officio, ad quod minores, quamuis ordinati, non sunt assumendi; nam in secundo Toletano Concilio, de quo *in c. de his, 28. dist.* in minori ætate statuitur posse ordinari Lectores; Acolitatus verò XII. annum completum requirit, *d. cap. in singulis.* Et sic eadem septennis ætas in omnibus minoribus Ordinibus præter Acolytatum sufficit, vt per Vgolin. *de irregul. cap. 45. n. 2.* Suar. *de censur. disp. 31. sect. 1. num. 22.* Gutier *canon. lib. 1. cap. 26. n. 2.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 5. q. 8. & 9.* Antonin. Diana *moral. resol. p. 2. tract. 1. miscel. resol. 29.* nouissimè Didac. Narbona *in tract. de ætate ad omnes humanos actus requis. an. 7. q. 9. num. 3.* Et sic in minoribus Ordinibus huiusmodi tempora vsque hodie attenduntur. In maioribus verò Subdiaconatus quidem ante tempora Tridentini Concilij XVIII. annos, Diaconatus verò XX. tantummodò exposcebat, vt habetur *in Clem. Generale, de ætat. & qual.* licet priscis temporibus Subdiaconatus XX. vt *in c. Subdiaconus, 77. dist.* Diaconatus verò XXV. requireret, vt *in c. placuit, cum seqq. ead. dist.* Hodie verò ex Decreto Conc. Trident. *sess. 23. de reform. c. 12.* nemo Subdiaconus ante XXII. Diaconus verò ante XIII. est ordinandus. Presbyteratus autem, cùm olim XXX. annos expletos exigeret *c. 1. per totum, 78. dist. c. in veteri, in fin. & c. Episc. 77. dist.* postea necessitate cogente statutum est *in c. fin. 78. dist. & in d. Clem. Generalem, de ætat. & qualit.* vt in XXV. anno posset Presbyter ordinari, quod etiam Concil. Trid. *dict. sess. 23. de reform. c. 12.* retinuit, ac insuper statuit eadem in singulis Ordinibus tempora, in Regularibus quoque personis esse attendenda, cùm olim meritis exigentibus possent in minori ætate promoueri, prout habetur

August. Barbos. de Iur. Eccles. vniu.

in cap. Monachus, 77. dist. In quibus ætatibus computandis, si vnus dies, aut hora desideretur, non sunt clerici ordinandi, Henriq. *lib. 7. cap. 20. num. in gloss. lit. O.* Basil. Pont. *de matrim. lib. 7. c. 65. n. 1.* Diana *moral. resolut p. 5. tract. 5. resol. 17.*

Prædictum verò annorum numerum in singu- 89
lis Ordinibus sufficit attigisse, nisi contrarium exprimatur in Canone, sicut olim erat expressum *in dict. c. 1. dist. 78. & in cap. cùm cunctis, de elect.* & idem de ætate Acolytatus intelligendum videtur, per *dict. c. in singulis*, vt cum multis tradit Hieron. Roder. *in compend. quæst. Regular. resol. 106. num. 9.* De his latè dixi *d. p. 2. alleg. 11. & 16.* & infrà, dum de singulis Ordinibus agemus.

Si verò aliquis ante ætatem legitimam ordine- 90
tur, suscipit quidem Ordinis characterem, executionem verò minimè, *c. Subdiaconus, 77. dist. cap. vel non est compos, de ætat. & qualit.* quia ministrare non poterit in Ordine sic suscepto ante ætatem legitimam, quæ quidem suspensio ipso iure in-
curritur per Constit. Pij II. incip. *Cùm ex sacro-* 91
rum, quæ tantùm afficit promotos ad Ordines maiores, non autem eos, qui sunt initiati ad primam Tonsuram, & Ordines maiores, vt obseruant Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 12. n. 9.* Bellet. *disquis. Cleric. part. 1. tit. de discipl. Cler. §. 5. num. 61.* tam seculares, quàm Regulares Clericos comprehendit,
Hier. Roder. *d. resol. 106. n. 10.* Nec Episcopus po- 92
test dispensare, cùm nullus præter Papam ab ea suspensione absoluere valeat, vt firmant Rebuff. *in praxi benefic. tit. de Clericis malè prom. gloss. 4. n. 3.* Gutier. *Canon. lib. 1. c. 26. sub num. 21.* Vnde ordinatus ante legitimam ætatem cùm remaneat ipso Iure suspensus (si temere Ordines recepit) necessarium est, vt prius quàm Ordines exerceat, à suspensione absoluatur, neque ante, etiamsi attingat ætatem, per Sacros Canones, & Sacram Concil. Trid. requisitam, absque absolutione prædicta alium potest Ordinem suscipere, aut in suscepto ministare, Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 39. art. 10.* Hieron. Roder. *d. resolut. 106. num. 14.*
Episcopus autem scienter ante ætatem aliquem 93
ordinans, præsertim si puero ante septennium primam Tonsuram conferat, suspensus est ipso Iure à collatione Ordinis, quem illegitimè dedit, vt in eo, in quo peccauerit, puniatur, *c. fin. cum gloss. de temporib. Ordin. lib. 6.* Indecorum est enim, & in ludibrium cedit Ordinis Clericalis, vt pueri, vel infantes Clerici ordinentur, *c. indecorum, de ætat. & qualit. dict. c. vel non est compos, de tempor. Ordin.* Quare Gregorius Papa *in c. pueri 1. q. 1.* inquit, *Pueri ad Sacros Ordines nullatenus admittantur, ne tanto periculosius cedant,*
quanto citiùs conscendere ad altiora festinant. Vtrùm 94
verò infans Characterem suscipiat, si ordinetur, præsertim in Sacris? in dubium vertitur per Doctores *in dict. cap. fin. de tempor. Ordin. lib. 6.* Sed communis, & verior est Doctorum opinio affirmatiua, vbicunque omnia substantialia concurrunt, quia sexus virilis tantùm, non ætas, est de substantia Ordinis. Et hæc quidem de ætate sint dicta.

Deinde sciendum non solam sufficere ætatem 95
in his, quæ sunt ordinandi, nisi aliæ adsint qualitates, *c. quicunque, ibi, sit tamen per hæc tempora, 77. dist.* Concil. Trid. *de sess. 23. de reformat. c. 12.* quarum præcipua litterarum scientia exigitur. Illiterati enim prohibentur ad Ordines promoueri, quia sacris apti esse non possunt Officiis, *c. illiteratos, & per tot. 36. distinct. & per tot. 38. dist.*

cap. cùm ex iniuncto, vers. licet autem, de haret. d. c. fin. de tempor. Ordin. lib. 6. Ego ipse *d. p.* 2. *alleg.* 46.
96 *à num.* 5. Cuncil. autem Trident. *sess* 23. *de reform. c.* 11. *&* 13. exprimit, ad Clericalem quidem Tonsuram non esse ordinandos, qui saltem legere, & scribere competenter nesciant; qui verò ad quatuor Minores Ordines sunt promouendi, saltem Latinam linguam intelligant, vt expressius infra agentes de singulis dicemus; sed quibus sacri maiores Ordines sunt conferendi litteris, & iis, quæ ad Ordinem exercendum pertinent, sint
97 instructi. Qui verò omnino illiteratum ordinare præsumpserit, est per annum à collatione eius Ordinis, quem tali contulerit, ipso Iure suspensus, *dict. c. fin.* cum gloss. *de tempor. Ordin. lib.* 6. Henriq. *in sum. lib.* 13. *c* 38. *§.* 3. *littera G.* Ego ipse *de offic. & potest. Episcop. p.* 3. *allegat.* 131. *num* 9. Ipse verò ordinatus erit Superioris arbitrio suspendendus, vt suo loco dicemus. Hæc sunt duo, quæ præcipuè in ordinandis requiruntur in sexu virili, scilicet ætas, *d. cap. fin.* & litteratum scientia, *d. c. illiteratos.*

98 Aliæ autem sunt qualitates, & requisita, quoad vitam, & mores, quæ arbitrio, & inquisitioni Episcopi relinquuntur, qui in scrutinio, seu examine faciendo de huiusmodi inquirere debet, vt videlicet sint continentes, sobrij, prudentes, modesti, pudici, hospitales, misericordes, ac liberales, pacifici, domui suæ benè præpositi, & virtutibus ornati, sicut infrà §. 2. ostendemus. Vitia verò, vel maculæ, aut impedimenta, quibus carere debent, qui sunt ad Ordines promouendi, sunt plura, quæ irregularitatem inducunt, hoc tamen in loco ea, quæ præcipue laicos ab omni Ordine suscipiendo repellunt, breuiter referemus.

99 Primò ergo Infideles, & Hæretici ab Ordinibus repelluntur, *c. Arrianos,* 1 *q.* 1. Penia *in direct. Inquis. p.* 3. *commen.* 163. *vers. ob has rationes,* Galganet. *de Iure publico, lib.* 3 *tit.* 2. *num.* 21 *&* 22. Bellet. *disquis. Cleric. p.* 1. *tit. de discipl Cleric.* §. 10. *num.* 28. Campan. *in diuers. Iur. Canon. rub.* 11. *c.* 27. efficiuntur enim irregulares ea irregularitate, quæ prouenit ex defectu animæ, & est secundùm se annexa hæresi, secundùm Nauar. *in man. c.* 27. *num.* 205. *vers. tertio,* Valent. *tom.* 4. *disput.* 19. *puncto* 3. *in* 3. *specie irregularitatis,* Sanchez *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 25. *num* 2. quos refert, & sequitur Anton. Ricciul *de Iure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. lib.* 5. *c.* 17. *num.* 2. Laurent. de Peirinis *de Prælato tom.* 2. *q.* 2. *c.* 5. *§.* 6. *num.* 72. Diana *moral. resol. p.* 1 *tract.* 15. *resol* 24. Contra Perez *lib.* 3. *tit.* 4. *lib.* 8. *Ordin fol.* 98. *ad fin.* Henriq. *in sum. lib.* 14. *de irregul. c.* 4. *§.* 6. *& c.* 5. *§.* 2. Sayr. *de censur. lib.* 7. *c.* 12. *num.* 16. Auil. *in simili tract. p.* 7. *disput.* 14. *dub.* 2. existimantes hanc irregularitatem non esse annexam hæresi, sed prouenire ex notorietate delicti. Vnde fit hæreticum etiam occultum esse irregularem, vt docent Sanch. *dict. c.* 25. *num.* 2. & Ricciul. *dict. c.* 17. *num.* 6. dummodò hæresis non sit merè mentalis, sed quæ processerit ad actum visibilem, siue recognoscibilem, vt rectè obseruant Suar. *tom.* 5. *de censuris, disput.* 43. *sect.* 1. *num.* 4. Azor. *instit moral. p.* 1. *lib.* 8. *c* 11. *q.* 12. *&*
100 *c.* 21. *q.* 8. Sanch. *dict. c.* 25. *sub num.* 2. *ab fin* Hæreticorum item fautores credentes, & defensores Clericatu habentur indigni, *c. statutum* 2. *de hæret.*
101 *lib.* 6. Neque hæreticorum, eorumque fautorum, & defensorum filij possunt fieri Clerici, vsque ad secundam generationem lineæ paternæ, etiamsi crimina parentum non fuerint imitati, *c. quicunque, §. hæretici, dict. c. statutum* 2. & *ibi* gloss. *verb. inane, de hæret. in* 6. Penia *d. commento* 163. *vers. rursus textus.* Quando autem mater est hæretica, vel fautrix hæreticorum, excluduntur tantùm filij à Clericatu, non autem nepotes, gloss. *verb. inane, in d. cap. statutum,* Penia, *d. vers. rursus textus.* Bellet. *d. §.* 10. *num.* 27. *&* 28.

Neophyti verò, id est, qui noui ad Christianam Fidem venerunt, quamuis non facilè sint ordinandi, non tamen à Clericatu simpliciter repelluntur; sed qui eos intendunt ordinare, debent perquirere, & diligenter inuestigare quamplura circa illorum vitam, & vsum, atque ea præsertim, quæ illi ad primæuam sectam, mente, & secretè conuersi nonnunquam obseruant, & ex quibus dignoscit Ecclesia eos iterum reuersos ad illa, de quo vide quæ scripsi *d. p.* 2. *alleg.* 10. *ex num.* 4. & tradit alia Laurent. de Peirinis *d. cap.* 5. *§.* 6. *à n.* 81. & plura Caruallo *ad cap. Raynaldus, de testam. p.* 1. *num.* 223. *cum seqq* Fragoso *de regimine Reip. Christ. p.* 1. *lib.* 1. *disp.* 2. *num.* 237. *cum seqq.* Villalob. *in sum. tom.* 1. *tract.* 21. *diffic.* 16. *num* 4. Ioan. Præpos. *in* 3. *p.* S. Thomæ *q.* 5. *de irregul dub.* 15 *num.* 122. Diana *moral. resolut part.* 6. *tract.* 7. *resol.* 1. & multò minus 103
descendentes ab eis, etiam in primo gradu debent impediri quominus ad Sacerdotium ascendere valeant, vt declarauit Sac. Coog. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum *sub die* 20. *Martij* 1594. Plura in detestationem eorum, qui diuisionem inter vtrumque genus faciunt, eleganter adducit Nicol. V. *in Bulla de anno* 1449. quam ad litteram refert Mariana *in sua historia Latina lib.* 22 *cap* 8. & Alexander Papa III. *in cap. eam te, de rescript.* reprehendit Episcopum Tornacen. eo quod non admittebat ad suæ Ecclesiæ præbendam quendam, qui ex gente Iudæorum originem trahebat, vbi gloss. *verb. Iudæus,* rationem assignat, *quoniam de Iudæis conuersis Ecclesia fundata est cap. in nono, dist.* 21. Non generis, sed virtutum nobilitas, vitæ quoque honestas gratum Deo faciunt, & idoneum seruitorem. *c. venerabilis* 37. *de præbend. & dignit. cap. ad decorem* 5. *de instit.* vbi Innocentius III. mandat de beneficiis prouideri viros litteratos, & alios idoneos vndecunque originem duxerint. In hunc sensum sanctissimus Pontifex Pius V. exclusionem eorum, qui à Iudæis originem ducebant in Religione S. Francisci condemnans, sic ait. *His, qui ex Iudæorum genere descendunt, cum post susceptum Baptisma Græci & Iudæi distinctio esse non debeat, nullatenus defectus generis huiusmodi, quominus in Ordinem prædictum recipiantur, & ad consequendas in dicto Ordine Dignitates, gradus, & officia Religionis, vel quidpiam alteri concessum possit, vel debeat,* vt ponderat Nau. *cons.* 26. *de Regular.* Egregiè Côcilium Tolet. XVI. cap. 1. sub anno 643. de quo Mariana *lib.* 6. *c.* 18. ita ait. *Qui ex Iudæis ad Christum plena mentis intentione se conuerterint, & Fidem Catholicam absque aliquo infidelitatis fuco seruauerint, ab omni exactione, quam fisco persoluere consueti sunt, securi, extorresque permaneant, & suis vtilitatibus vt cæteri ingenui vacent: nam id æquitatis ordo deposcit, vt qui Fide decorantur, coram hominibus nobiles, atque honorabiles habeantur.* Et ideo cum illa sacræ Cong. declaratione concordant quæ tradit Zapata *de Instit p.* 2. *cap.* 12. *n.* 7. vbi in hæc verba. *Qui iam à natiuitate Christianam Fidem professi fuerint, & ab ipsa infantia Fidei se addixerint, tametsi patrem, auum, aut proauum ethnicum. Iudæum & Sarracenum habuerint, irregulares non sunt, neque*

tanquam

tanquam neophyti à beneficiis, & Ecclesiasticis dignitatibus aut officiis secularibus prohibentur, neophyti non sunt, nec dici debent, cap. fin. 48. dist. nec attento Iure communi à sacris Ordinibus, beneficiis, dignitatibus Ecclesiasticis, & honoribus publicis secularibus repelluntur, vt post alios resoluit Cou. in Clem. 1. de homicid. p.1. §.2. num.7. &c. *Non igitur*, ait Patritius Senensis *, posteri arcendi sunt parentum culpa perpetuo à Republica ne omnino felicitatem desperent, cum videant nullam veniam sperandam esse, nullaque virtute sese redimere posse. Fit enim sapenumero vt eorum animi ad res nouandas promptissimi sint, & desperatio aliquando in virtutem conuertitur, facile enim qui periclitantur Maronis doctissimi Poetarum sententiam vsurpant, Vna salus victis nullam sperare salutem*, &c. Angelicus Doctor super illa verba Apostoli *ad Ephes.cap.2. Ipse enim est pax nostra, qui fecit vtraque vnum, lect. 5. pag. mihi 45.* multis probat voionem inter vtrumque populum esse Iuris diuini, & ideo ostendit Christum Dominum studuisse in totum euellere hatum nationum æmulationes, & conteotiones. *Quia scilicet*, inquit, *Christus vtrumque populum, videlicet Iudaorum colentium Deum verum, & Gentilium ab huiusmodi Dei cultura alienatorum coniunxit in vnum, iuxta illud Ioan.cap.* 10. *Alias oues habeo, qua non sunt ex hoc ouili, & fiet vnum ouile, & vnus Pastor. Et Ezech.cap.* 36. *Rex vnus erit omnibus imperans, Christus autem hunc parietem remouit vt nullum remaneret interstitium, factus populus vnus Iudaorum, & Gentilium, & soluere parietem maceria, est soluere inimicitias, qua erant inter Iudaos & Gentiles, ex quo oriebatur inter eos ira & inuidia*; vbi clare de bonis & honoribus temporalibus intelleгit. Hanc doctrinam confitmat S. Augnstinus *de ciuitate Dei, lib.* 18. *cap.* 29. *Propterea sequitur, & dicit, & congregabuntur filij Iuda, & filij Israel in idipsum, & ponent sibimet Principatum vnum, & ascendent à terra. Hoc si adhuc velimus exponere, eloquij Prophetici obtundetur sapor, recolatur tamen lapis ille angularis: & duo illi parietes, vnus ex Iudais, alter ex Gentibus, ille nomine filiorum Iuda, iste nomine filiorum Israel, eidem vni Principatui suo in idipsum innitentes, & ascendentes agnoscuntur in terra*, &c. Plutimum plutibus in locis Paulus Apost. elaborauit in conteutiunibus inter Iudæos & Gentiles exortis sedendis, non quidem Sactamenta, & Fidei articulos cum omnes Christianam amplecterentur, sed super ptæcedentiis in officiis & honoribus, alij alios excludere contendentes. Ita Nicolaus V. *in Bulla*, de qua suprà mentionem feci, S. Hieron. *in argum. epistola ad Romanos*, Abulens. *in comment. ad cap.* 19. *Leuitici*, Soto *in prafat. epistol. ad Romanos*. Loca autem Apostoli de his contentionibus ttactantia vide *in epist. ad Roman. cap.3 vers 3. & 29. & cap.11. vers.17. & 18. & cap.2. vers.10. & 11. & 1. ad Corinth.c.7. vers.19. & ad Ephes. cap 3. & ad Galatas c.6. vers.15. & 1. ad Timoth.cap.1. vers.4. & ad Tit c.3. vers.29.* Et à fortioti ab Ordinibus, & Ecclesiis excludendi noo sunt descendentes à Gentilibus seu infidelibus, qui voluntariè Fidem susceperunt, vt resoluunt Otalota *de nobilit. 2. p.3. princ.cap.7. num.* 5. Rieciul. *in tract. de neophyt.c.7. n.* 30. Solorzan. *de iure Indiarum tom* 2. *lib* 1. *cap.27. n.77. cum seqq.* vbi etiam quòd non debent excludi à Collegiis, & confraternitatibus, ac aliis officiis & ministeriis, in quibus sanguinis puritas tequiritur.

104 Secundò, otdinandus non est homicida, *cap.1. de homic.* qui videlicet homicidium per se, vel per alium, etiam consilio tantùm, vel auxilio, aut quouis modo voluntariè, prætetquam ad sui desensionem commiserit, *Clement. vnic. eod.tit.* Campan. *d.rub.* 11. *cap.* 23. homicida enim est irregularis, ac ptoinde ad Ordines promoueri non potest, *c.fin. de tempor.ordin cap.de catero, de homicid.* Conc. Trident. *sess.14. de reform. c.* 7. ibi, *sed omni Ordine*, &c. quod etiam de minori intelliguni Couat *in Clem. Si furiosus, p.2. §.3. n.5. in fine.* Hentiq *in sum lib.14. c.19. §.1 lit.D.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.404. num.2.*
Idem quoque dicendum de mutilatione membro- 105
rum principalium, aut debilitatione notabili, quia hoc quantum ad itregularitatem homicidio comparatut, secundùm gloss. *in d. Clem vnic. verb mutiles*, & *ibi* Cou. *p. 3. in initio, num.* 8 Hentiq. *d.lib.* 14. *cap.12. §.1. lit. B. & cap 14. §.1. lit.G.* Saocb. *in pracepta Decalogi tom.1. cap.10. num.49.*

Quid autem dicendum sit de milite, colligi po- 106
test ex sequentibus. *Cùm Ioseph Antonius Patientia, per Reuerendissimum sancti Seuerini Episcopum Ordines minores, quinimo primam Tonsuram sibi denegari exposuisset, eo quia esset miles, absque tamen eo quod aliquod homicidium in pralio patrauerit, aut membrum propria manu mutilauerit, per sacram Congregationem super hoc dispensari, & eidem Episcopo, vt Oratori Ordines conferat, ordinari supplicauit. Sacra autem Congregatio Cardinalium negotijs Episcoporum, & Regularium prapositorum, die* 30. *Augusti* 1619. *respondit, quòd adultis & maximè militibus non confertur prima Tonsura*; idem resolutum fuit *die 6. Decembris eiusdem anni in Agrigentina*, pro quodam in militia militum per quæstum tantùm descripto, absque eo quòd vnquam præliatus fuetit.

Tertiò, excommunicati, suspensi, aut interdicti 107
ab Ordinibus sunt repellendi, 81. *dist. per tot.* Petr. de Bollo *in aconomia Canonica classi* 1. *cap.2. §.6. pag.* 48. etsi de facto ordinentur, licet characterem recipiant, secuodùm Campan. *in diuers. Canon. rub.* 11. *cap.15. n.14.* quem refeto ego ipse *d.p.2. alleg.2. n.7.* sunt tamen eo ipso suspensi ab Ordinum executione, præsertim exeommuoicati, ob percussionem Clerici, cum quibus tantùm solus Papa dispensat; cum Religiosis verò, qui id aliquo modu ignorantet fecerunt, dispensat Prælatus, vt per text. *in c.cùm illorum* 32. *de sent.excom.* resoluunt Suar. *tom.5. de censur disp.31. sect.1. num.19.* Ægid de Coninck *de Sacrament & censur.tom.2. disp.15. num.41.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.*30. *n.*188. Campan. *d rub.*11. *cap.15. num.4. & 5.* Bernard. Diaz *in pract. cap.* 13. & Salzed. *ibi* aduertit hodie ex Concil. Trident. *sess. 24. de reformat.cap.* 6. siue detur scientia, siue ignorantia Episcopum iure posse in hac irregularitare dispensare, si delictum occulium sit, quod tunc erit quando excommunicatio occulta est, licèt celebratio ipsa publica sit.

Quartò. Infames infamia iutis, quorum scilicet 108
status, vita & moribus est reprobatus, aut qui de crimine fuerint accusati, omninò ordinari non debent, *cap.laici,* 33. *dist, cap qui in aliquo,* 52. *dist c.tantus, cap. Daniel* 81. *dist. cap. fin. de testib. cap. omnipotens Deus, de accusat.reg. infamibus, de reg. Iur. in* 6. & idem dicitur de infamia facti, idest, hominum, quæ ex mortali tantùm crimine ptouenit, *cap. infames 6. q.1.* Syluest. *in sum. verb. infamia, num.* 15. Maiol. *de irregul.lib.3. cap.1. n.1.* Piasec. *in prax. Episc.p.1. cap.1. n.28. & 29* Nicol. Garc *de benef.p 7. c.8. n.5.* Bellet, *disquisit. Clerical.p.1. tit.de discipl Cleric.§.10. à princ.* Campan. *d.rub.11. cap.18. à n.1.* Lauor. *lucubr.tom.1. tit.4. c.16. n.99.* Illustriss. D. meus Roder. à Cuoha *in comment. ad d. cap. laici, num.* 1. *dist.* 33. Quænam sint in vniuersum crimina, ex quibus infamia Iu-

ris, vel facti contrahatur, numerat Azor. *instit moral. p. 2. lib. 6. cap. 7. q. 3.* quem refero ego ipse *d p. 2. alleg. 43. ex num. 15.*

109 Quintò. Quilibet criminosus, & qui notoriè permanet in peccato mortali, *c. ex tenore, c. ad aures, de temporib ordinat.* sed si peccatum esset occultum, non esset talis ab Ordinibus repellendus si publicè petierit ordinari, ne crimen occultum publicum fiat, *d. c. ex tenore*, quia peccatum mortale de per se non impedit promouendum, nec sufficit ad repellendum electum, *c. sicut 27.* iuncta *gloss. 1. de iureiur.* gloss. *verb. emendato, in c. diffinimus 22. q. 4.* Rebuff *in prax. tom. 1. tit. de Cleric. ad sacr. Ordin. promot gloss. 4. num 6.* Felin. *in cap. dilectæ, n 4. de except.* ex hoc inferens valere electionem de Clerico constituto in peccato mortali, etiam occulto, Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment ad cap. 1. n. 1. dist. 81. & in comment ad cap. 1. n 3. dist. 47.* an esse necessarium necessitate præcepti, vt promouendus pro tempore promotionis non solùm sit sine macula criminis, sed etiam sine macula peccati mortalis, & esse tanquam præsumptuosum, ac mortaliter peccare, qui cum conscientia peccati mortalis ad Ordines suscipiendos accedit. Impediret autem peccatum mortale, ne quis ad Ordines promoueretur si irregularitatem induceret, vel saltem talem præse ferret infamiam, vt morum honestatem tollat, secundùm Felin. *in cap dilectæ, n 4. de except.* Cou. *in*
110 *cap. alma mater, p. 1. §. 8. num. 4.* Specialiter autem ad Ordines promoueri prohibentur, qui crimen vsuræ commiserint, *cap. maritum, 33. dist.* ibi, *Qui vsuras accepisse conuincitur.* Perez *in proœm. tit. 2 col. 26. vers hinc venit lib. 2. Ordin. pag* 16. Illustriss. D. meus à Cunba *in commem. ad d cap maritum, num 7* vbi intelligit tam in manifestis, quàm in occultis vsuratiis, Iul. Lauor. *var lucubrat tom. 1. tit. 4. cap. 16. n. 116.*
111 Campan. *d. rub. 11. cap. 20.* Simoniaci, præsertim in petendo Ordine, aut beneficio, *cap. sancitum 7. q 1.* Iul. Lauor. *d cap. 16. num. 118.* Campan. *d rub 11. cap. 27.* Tamburin *de iure Abbatum disp. 5. q 21. n 8. tom. 1.* Aleatores publici, *cap inter dilectos, de excess.*
112 *Prælat.* Iul. Lauor. *d. cap. 16. num. 112.* Falsificatores litterarum Apostolicarum, idem Lauor. *d. cap. 16. num 110.* Campan. *d. rub. 11. cap 28.* Tamburin. *dict. q. 21. num. 2.* seu periuri, Lauor. *d. cap. 16. num. 111.* & Tamburin *dict. q. 21. num 11.* Campan. *d. rub. 11. cap. 19.* An autem, & quando crimen committens possit ordinari post peractam pœnitentiam? latè tradit Illustrissimus D. meus Rodericus à Cunba *in comm ad princ. dist. 49 num. 6. cum tribus seqq.*

113 Sextò. Accusatus, vel denunciatus de aliquo crimine pendente accusatione, seu denunciatione, ad Ordines, aut Ecclesiasticam Dignitatem promoueri non potest, *cap. Omnipotens 4. de accusat.* Roman. *singul. 438.* Selu. *de benef p. 3. q. 5. num. 31.* Cou. *lib 1. var cap. 16 n. 11. vers. quarto.* Nau. *cons. 6. & 7. de accusat.* Zerol *in praxi Episcop. part. 2. verb. Ordo, §. 1.* Nicol. Garc. *de benef part. 7. cap 8. num. 6.* Bellet. *disquisit. Clerical. part 1. tit de discipl. Cleric. §. 10. à num. 37.* Seraphin. *decis. 391.* Iol Lauor. *dict. cap. 16. num 103.* late & eleganter Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in commens ad cap. 3. dist. 81.* Quod quidem non habet locum in accusato per maleuolos, & non grauato apud graues, & bonos viros, quia aliuquin facillimè cuique pateret via optimos & doctos impediendi ab acquisitione bonorum per concursum, si sola accusatio à quouis maleuolo, vel improbo facta, non sequuta apud bonos, & graues viros infamia, sufficeret ad repellendum a concursu, & petitione beneficij, quod esset absurdum, & ita non dicendum; vt per Nicol Garc *de benef part. 7. cap. 8. num. 7* quem refero ego ipse *d. part. 2. alleg. 43. num. 14.* Roder. à Cunha *vbi suprà num. 5.* Et ideo pendente accusatione, interim dum ad sententiam deuenitur, dicitur accusatus infamis infamia facti, quæ incurritur, cùm quis notatur de aliquo crimine apud bonos, & graues, seu cùm opinio alicuius grauata est apud bonos, & graues super aliquo crimine seu peccato, Nicol. Garc. *d. dict. cap. 8. num. 12.* Campan. *d. rub. 11. cap. 18. num. 5.* & alij citati per me *d. alleg. 43. num. 17.*

Aduerte pœnitentem posse ad maiora admitti, 114
& promoueri, vt multis auctoritatibus probat B. Gregor. *in cap. quid ergo, dist. 50.* & licèt sint plura iura, quæ videntur velle, quòd lapsi non sunt promouendi, debent intelligi de facili & de rigore, secus ex benignitate, *cap. ipsa pietas, 23 q. 4.* prosequitur late Decian. *in tractat. crimin. lib. 5. cap. 54. num. 10.* Deus enim plus gaudet de pœnitente, quàm de innocente, quia plerumque pœnitentes cautiores, humiliores, & feruentiores resurgunt, vt exponit gloss. *in cap. quia sanctitas, dist. 50.* Vnde dicit S. Thom. *1. part quæst. 20. art. vlt. ad 4.* quòd pœnitentes, & innocentes sunt sicut excedentia, & excessa; nam si verè sint pœnitentes, siue innocentes, illi sunt magis dilecti qui plus habent de gratia.

Septimò. Non debet ordinari, qui aliquando 115
in furiam insaniuit, vt per text. *in d. cap. maritum, dist. 33.* resoluunt Nau. *in man cap. 25. n. 72. & 203.* Sayr *de censur. lib. 6. cap. 13. num. 1.* Perpetuò enim manet irregularis, qui semel in furiam incidit, licet postea sanitatem recuperet, vt per Viuald. *in candel aureo, tit de irregul. num. 181.* Sayr. *d. lib 6. cap. 13. num 14.* Valenz. *cons 2. num. 5.* Suar. *tom. 5. de censur disput. 51. sect. 1. num. 4.* vbi intelligit de furore, quod procedit ex propria organorum læsione, non autem si ex vehementi febre quis deliret, vel furiosus fiat, quia nullam inde contrahit irregularitatem, de quo etiam Viuald. *vbi suprà num. 182.*

Octauò. Pœnitentes solemniter, id est, qui pu- 116
blicam pœnitentiam pro graui, & publico delicto egerunt, ordinari prohibentur propter Ordinis dignitatem, *d. cap. maritum, cap. ex pœnit cap. illud, dist. 33.* & quia tales reputantur faciles ad crimina perpetranda, nec sine populi offensione in tali ministerio deseruirent, neque alios redarguere possent, *cap. de his verò, 50. dist cap fin. dist. 25.* Quare sic docent Maiol. *de irreg lib. 3 cap. 2. sub n. 4.* Camp. *d. rub. 11. c. 21.* Suar *de cens disp. 42. sect. 2 n. 3.* Sayr. *eod. tract. lib. 7. c. 10 n. 19.* Illustr. D. meus Roder. à Cunha *in comment ad d. c maritum, n. 9.* vbi *n. 10.* subdit per publicam pœnitentiam non impediri aliquem ad Ordines promoueri, vel illos exercere, si iam sit promotus, nisi contingat ex tali pœnitentia consurgere grauem infamiam, Ego ipse *d p. 2. alleg. 10. n 42 & alleg 43. n. 7.* secundùm Lugdun. impress. vbi resoluo, quòd peracta publica pœnitentia, dummodò non sit solemnis (solemnis, & publica illa erat, quæ cum certa quadam forma verborum ob crimen scandalosum imponebatur, de qua *in c... 64. dist*) potest quis ordinari, at propter necessitatẽ, vel vtilitatem Ecclesiæ licere Episcopo cũ solemniter pœnitentibus ad suscipiendos minores Ordines dispensare, resoluunt Bern. Diaz. *in pract. cap. 23. n. 3.* Maiol. *d c. 2. sub n. 6. vers. hac qua*, Campan. *d. rub. 11. cap. 21. n. 7.* Mar. Alter *de cens tom. 2. disp. 16. de suspens. c. 1. vers. quartus casus*, quos refero ego ipse, *d. alleg. 43. num. 8.*

num.8. Et ideò ordinans solemnem pœnitentiam
peragentem, incurrit suspensionem per annum à
calebratione, vt p.3. allrg. 111. num.15.
117 Nonò, Bigami, seu Digami, id est, qui plures ha-
buerunt vxores, siue diuersis temporibus, siue eo-
dem tempore, non poterunt ordinari, c.acutius, 26.
dist.c.1.& 2.dist.33.c.curandum, cum.seqq.34. dist.&
per tot. de bigam. non ordin. Galganet.de Iure publico,
lib.3.tit.2. n 24. Bernard. Diaz in practic.c.16.Bellet.
disquis.Cleric.p.1.tit. de discipl Cleric.§.6.n.1. Cam-
pan.d.rub.11.c.6. Laurent.de Peirinis tom.2. de Præ-
lato q.2.cap.3.§.8. Petr.de Bollo in œconomia Canoni-
ca classi 1.cap.2. §.4. pag.46. Marcel. Vulpe in praxi
fori Eccles.c.45.à n.1. Trasmiera de polygamia q.2.
num 13. Torreblanca lib.2. c.13.n.36.cum seqq. Ego
ipse d p.2. allegat.49. n.16. Piasec. in praxi Episcop.
p.1. c.1. à n.37. quod & de Bigamia etiam ex parte
vxoris intelligitur, quæ videlicet alium virum
habuerit, d.c.curandum, c.si quis viduam, 50.dist.c.tam
litteris, de testib. quòd si tales de facto ordinentur,
nomen quidem cum charactere habebunt; Offi-
cium verò minimè, nec gaudent priuilegio Cleri-
cali, vt habetur in cap.1. de bigam lib.6. Rota in Ve-
ronen. pensionis 13. Februar.1600. coram Cardin.Lan-
celloto iun. & in Cæsaraugustana pensionis 18. Iunij
1610. coram eodem, & in Ferrarien. pensionis 14. Iu-
nij 1624. coram bon. mem. Remboldo, & in eadem 21.
Martij 1627. coram Card. Virili. Hæc autem con-
stituta fuerunt propter continentiæ & honestatis
legem ministris Altaris impositam, cap.lex continen-
tiæ, 31. dist.cum simil. Vnde circa hoc sunt quædam
118 notanda. Primò, quòd inter bigamos reputatur
quoad Ordines non recipiendos, qui virginita-
tem professam fuerit præuaricatus, c. quotquot.27.
q.1. expressè enim prohibetur Monachus Ordi-
nati, qui vxorem post factam continentiæ profes-
sionem ducere ausus fuerit, c. Monachi, eadem cau-
119 sa, & quæst. Ita & Clericus, qui in Sacris constitu-
tus vxorem duxerit, quamuis re vera bigamus non
dicatur, pro bigamo tamen ad recipiendos maio-
res Ordines reputatur, c. nuper, de bigam. Ratio est,
quia adstrictus voto solemni, censetur spirituali
quodam matrimonio coniunctus cum Christo, &
Ecclesia, & deinde volens carnaliter cum alia
coniungi per matrimonium, censetur celebrare
duo matrimonia, quamuis autem secundum, car-
nale scilicet, inualidum sit, per impedimentum
procedens à voto solemni, vel sacro Ordine, quia
tamen adest effectus intentionis cum opere sub-
sequuto, iudicatur bigamus similitudinariè pro-
pter similitudinem ad verè bigamum. Quare sic
docent Nauar.in man.cap.27.n.195. vers.similitudi-
naria, & cons.1. n.7. vers.ex quibus, de bigam.in vtraq.
edit. Couar.in Clem. si furiosus, part.1.§.2.num.2.vers.
Tertiò, Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib.5. q.3.
n.190. Vgolin.de officio Episcop.c.56.§.3.n.4.Sanch.
de Matrim.lib.7. disput.83. in 8. Bonacin. de censur.
disput.7. q.2. puncto 5. num.2. vers.bigamia, Campan.
d.rubr.11.cap.6. num.12.Bellet.d.part.1.tit.de discipl.
Cleric.§.6. num.40. Hieron.Roder. in compend.quæst.
120 Regul. resolut. 16. num.11. Secundò, quòd qui plu-
res habuit concubinas, esse bigamus non cense-
tur, nec tanquam bigamus ab Ordinibus repelle-
tur, cap.quocirca, de bigam. Couar. in d. Clem si furio-
sus, part.1.§.2.num.1. Cened.ad Decretal collect.112.
num 1. Fr. Emman. in sum tom 1.cap.118. conclus.1.
Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30.n.85.
Bellet. d.§.6. num 33. Campan. d.rubr.11.cap.6. n.10.
qui enim vinculo matrimonij iterum alligatur,
in carnis commixtione vitam ducere velle tacitè
protestatur, arg. cap. nuper, de bigam. quod in con-
cubinario solo non præsumitur, quamuis nec ta-
lis facilè sit ordinandus. Vnde tertiò est notan-
dum, quòd is, qui post mortem vxoris fuerit forni-
nicatus, non est facilè ordinandus, cap. si quis de
laicis, 34. dist. qui verò longam continentiam post
mortem vxoris, aut post incontinentiæ vitia ser-
uasse probatur, poterit arbitrio Episcopi ordina-
ri, arg cap. priusquam, 28. dist. & cap. fraternitatis,
34. dist. Quartò, quòd non est ordinandus cuius 121
vxorem constat adulterium commisisse, cap. si cu-
ius, 34. dist. Greg. Lop. l.35. gloss.6.tit.5.p.3. Suarez
tom 5.de censur.disput.48.sect.3.num.14. Sayr. in simi-
li tract. lib.6. cap.4. num.18. Vnde bigamum dici il- 122
lum, qui virginem duxit, & post adulterium ab
ea vxore commissum, eandem carnaliter cogno-
uit, ac proinde irregularem esse, & ordinari non
posse, resoluunt Sot. in 4. dist.27. q.3. art.1.col.pe-
nult. conclus.5. Capell. Tholos. q.120. in fin. Albert.
Trot. de vero, & perfecto Clerico, lib 2. c.11. num.3.
Alphons. de Castro lib.2. de leg. pœnali, cap.14. co-
rol.2. quod infert ex 1. concl. Villad. de irregul. c.13.
num.1. Borgas. in simili tractu, part.5. tit. de bigam.
num.46. Maiol. eodem tractat. lib.1. cap.33. num.6.
Couar in dict. Clement si furiosus, part.1. §. 2. num. 4.
vers.quarto. Petr. Sot lect.18. de Matrim.p.4.vers.hac
igitur, Philiarch. de offic. Sacerd. tom.1. part.1. lib. 4.
cap.7. Henriq. in sum lib.12. de Matrim.cap.6. §.10.
Matien. in rubr tit.1. gloss.1. n. 102. lib. 5. noua Recop.
Gutier. Canon.lib.1.cap.25. num.15. Salzed. ad Ber-
nard. in practic cap.16. lit.F. Sayr. d.lib.6. cap.4. n.19.
Sanchez de Matrim.lib.7.disput.84.num 15. Hieron.
Roder. d.resolut.16.num 10. Beller. d.p.1.tit.de discipl.
Cleric. §.6. num 39. Quod quidem locum habet
etiamsi vir huiusmodi cognoscat vxorem adulte-
ram Ecclesia præcipiente, vel tempore, quo lis
pendet, secundùm gloss. verb. admitti, in d.cap. si cu-
ius, Salzed. d. cap.16. ad fin. Gutier. d.cap 25.num.15.
Henric d. cap. 6. §.6. Fr. Emman. in sum. tom. 1.
cap.158. num.4. conclus.3. Flamin. Paris. de resignat.
lib.5. q.3. num. 189. Cened. ad Decretal collect.166.
num.vlt. Suarez dict tom.5. disput 48. sect.3. num.17.
Sanchez d. disput. 84. num. 17. Sayr. in claui Regia,
lib.2. cap.9. num.29. & etiamsi ignoranter eam co-
gnouerit, cùm hæc irregularitas contrahatur ex
quacumque adulterij ignorantia cognoscatur vxor,
quia non agitur de vitio promouendi ad Ordi-
nes, ad quod desideratur scientia; sed de significa-
tionis defectu, quem potest pati ignorans; vt ex-
pressè tenent Couar d. §.2. n.3. Nauar. in man.c.28.
num.195. vers. secundò dico. Toler. in sum.lib.1. c.226.
num.6. Henriq. d. c.6. §.10. Sanchez d. disp.84.n.15.
vers. & ideo, Suarez. d sect.3.n.13. Quamuis contra
eos teneant Rebuff. de pacif. possess. n.194. Sà verb.
irregularitas, vbi de bigamia, n. 3. Petr. Ledesma de
Matrim q.66. art.3. col. pen Petr Gregor. syntagm.
Iuris part.2. lib 16. cap.10.num.8. Quintò, quòd qui 123
habuerit vxorem ancillam, aut spectaculis publi-
cis manciparam, non est ordinandus, c. si quis vi-
duam, il 2. distinct.14. Maiol. d. lib.3. cap.1. num.15.
Fr. Emman. in sum tom.1.c.158. n.3. Nauar. in man.
c.17. n.196. Henriq. in sum.lib.14. de irregul. c.5. §.4.
in fin. Sanch d. lib 7.disp.19. n.14. Intellige etiamsi
illa mulier sit virgo propter vilem conditionem
personæ, qui similis efficitur, qui cum illa contra-
hit, & ideò censetur indignus Ordinibus, qui
contrahit cum mima, vel scenica, saltatrice, io-
culatrice, abrepta, vel meretrice, vt gloss. sentit in
d cap. si quis viduam, propè fin. Suar d tom.5. disp.48.
sect.2. in fin. Sayr. in simili tractatu, lib.7. c.10. num.8.

124 Sextò, quòd Clericus in minoribus constitutus,
qui incontinenter vixit, poterit arbitrio Episcopi
(vt continentiæ vinculo alligetur) ad sacros Ordi-
nes promoueri, præsertim si eius ætatis, sit, quæ
futuræ incontinentiæ auferat suspicionem, cap. fra-
ternitatis, 34 dist. vt de ætate simili tradunt Alciat.
de præsumpt. 1. q. 2. præs. 1. n. 8. Tiraq. l. 6. connub glos. 1.
125 p. 6. n. 9. Menoch. de arbitr. casu 89. n. 55. Septimò,
quòd bigamus effectus bigamia interpretatiua,
etiamsi ante constitutus esset in ordine Ostiaria-
tus, non potest mortua vxore dispensari per Epi-
scopum, vt Ordine suscepto ministret, S. Congreg.
Conc. in Feretrana 13. Aprilis 1630.
126 Decimò. Coniugati non sunt ad Ordines pro-
mouendi, per tot. 31. 32. 33 & 34. dist. cap. coniugatus,
de conuers. coniugat. cap. fin. temp. ordin. lib. 6. Docto-
res in cap. quod. a te. de Cleric. coniug. Campan. in di-
uersorio Iuris Canon. rub. 11. cap. 12. Galgan. de iure
publico, lib. 3. tit. 2. n. 23. Ministris enim Altaris qui-
bus quotidiana necessitas orandi & sacrificandi
incumbit, nunquam coniugali officio vacare per-
mittitur, cap. si laicus, cap. ante, in fine, c. Sacerdotibus,
cap. nam sicut, & per tot. 31. dist. cum citatis à Bellet.
d. tit. de disciplina Cleric. §. 9. à princ. nisi Religionem
ingrauerint, de consensu vxorum, aut de earum
consensu Clerici velint in seculo fieri, d. cap. coniu-
gatus, de conuers. coniug. cap. 1. de Cleric. coniug. c. assu-
mimus, 28. dist. d. cap. fin. de temporib. ordin. lib. 6. Beller.
d. §. 9. à n. 18. nam si vxor est senex non suspecta de
incontinentia, sufficit votum continentiæ ipsius
in seculo, si verò sit iuuenis, desiderabitur in-
gressus ipsius in Religionem, vt colligitur ex text.
in cap. vxoratus, & cap. Apostolicam, de conuers. con-
iug. & iuxta hæc intelligendus venit text. in d. cap.
coniugatus, dum solius voti castitatis vxoris me-
minit ad viri promotionem, vt scilicet procedit
quando vxor est senex, nec de incontinentia su-
specta: vt docent Nauar. in manual. cap. 22. num. 52.
Couar. de sponsalib. p. 2. cap. 6. §. 3. num. 3. Azor. instit.
moral. p. 1. lib. 13. cap. 13. q. 7. Cald. Pereira de empt.
cap. 30. num. 16. Gutier. de Matrim. cap. 96. à princip.
Sanch. in simili tract. lib. 7. disput. 39. num. 6. vbi n. 8.
resoluit Sacris initiatum ex legitima vxoris licen-
tia manentis in seculo cum voto castitatis posse
simul habitare cum ea, si suspecti minimè sint,
secus si suspecti sint; tunc enim nullatenus sunt
permittendi simul habitare. Hoc autem locum
habet præcipuè in his, qui volunt ad sacros &
minores Ordines promoueri, qui continentiam
profiteri tenentur, vt videtur colligi ex cap. 2. de
Cleric. coniug. vbi solùm interdicitur ne coniuga-
tus ad Ordines sacros promoueatur, & in Ex-
127 trauag. Antiqua, de voto Ioan. XXII. vbi similiter
prohibetur promotio viri ad Ordines, sermo est
de Ordinibus sacris, sed neque minores Ordines,
nec Clericalis Tonsura est conferenda alicui con-
iugato sine vxoris licentia, d. cap. fin. de tempor. or-
din. lib. 6 Azor. dict. part. 1. lib. 13. cap. 4. qu. 1. Sanch.
128 lib. 7. disput. 38. num 6. Quamuis in his Ordinibus
constituti possint contrahere matrimonium, cap. si
quis eorum, cap. Electores, cap. seriatim, 32. dist. cap. à
multis, de ætate & qual. gloss. verb. ad sacros, in d. cap.
coniugatus, Cou. de sponsal. p. 2. cap. 6. §. 3. n. 3. in fin.
Henriq. in sum. lib 10. de Sacram. Ord. cap 2. §. 2. lit. L.
Vasq. de Ordine, disp. 249. cap. 4. num. 39. Azor. instit.
moral. p. 1. lib. 13. cap. vlt. q. 14. Filliuc. tom 1. tract. 10.
129 p. 2. cap. 4. num. 129. Si verò de facto coniugatus
ordinetur in sacris, non seruata forma supra expo-
sita, erit perpetuò ab Ordinum executione suspen-
sus: etiam matrimonio soluto, & fit inhabilis ad
maiores Ordines suscipiendos, & ad quodcunque
beneficium, aut officium Ecclesiasticum conse-
quendum, d. Extrag. Antiqua, sed in minoribus Or-
dinibus aut in Clericali Tonsura durante coniu-
gio ordinatus est tantùm ab Ordinis executio-
ne suspensus, dict. cap. fin. de temp. ordin. lib. 6. & or-
dinator illius est ipso iure ab eius Ordinis col-
latione suspensus, dict. c. vlt. Molfes. in sum. Theolog.
moral. tract. 2. cap. 17. num. 7. Ego ipse p. 3. alleg. 121.
num. 10.
Vndecimò. Serui, vel mancipia ordinari non 130
possunt, nisi plenæ libertati fuerit restituti, tit. de
seruis non Ordin. & 54. dist. ferè per tot. Bernard. &
Salzed. in pract. cap. 19. & in nouissima edit. Galganet.
de iure publico, lib. 3. tit. 1. num. 6. cum seqq. Campan.
d. rub. 11. cap. 8. à princ. Piasec. in praxi Episcopali,
p. 1. cap. 1. num. 30. Bonacin. de censur. disput. 7. q. 2.
puncto 4. num. 2. Bellet. d. tit. de discipl. Cleric. §. 14 à
principio. Petr. de Bollo in œconomia Canon. classi 1.
cap. 2. §. 3. pag. 46. Cardos. in praxi Iudicum verb. Sa-
cramentum Ordinis, num. 43. Marchin. de Sacrament.
Ordinis, tract. 1. p. 10. cap. 3. Debet enim esse immu-
nis ab aliis, qui diuinæ militiæ est aggregandus
vt à castris Dominicis, quibus adscribitur nomen
eius, nullius necessitatis vinculis abstrahatur, vt in-
quit Leo Papa in cap. 1. dist. 54. si autem de facto
seruus aliquis ordinetur, quid iuris sit, sub hac
distinctione est sciendum, videlicet si ordinans
sciebat illum esse seruum, & eum ordinauit do-
mino sciente, neque contradicente ad quoscun-
que Ordines, statim fit liber; cap. si seruus sciente,
54. dist. Azor. dict. p. 1. lib. 1. c. 4. §. si passus, vers. item
si seruus. Si verò domino id ignorante, vel con- 131
tradicente, sciente verò ordinatore, vel præsen-
tatore, similiter fit liber, sed ille tenetur duos
seruos æquè bonos eius domino tradere, cap. si
seruus absente, ead. dist. ipsis verò ignorantibus, sed
sciente & contradicente domino vel ignorante,
tunc distinguitur de Ordinibus, scilicet, quòd si
ad minores tantum Ordines est promotus, redigi-
tur in pristinam seruitutem domino volente, &
deponetur, cap. ex antiquis, cum seqq. dist. 54. cap. 2.
vbi gloss. de seruis non Ordin. Gam. de Sacram. præ-
standis vlt. suppl. damnatis, q. 5. n. 9. Sed si ad Subdia-
conatum, vel Diaconatum fuerit ordinatus, ipse
dabit domino suo pro se Vicarium, cap. miramur,
de seruis non Ord. vel pretium, si potest; alioquin
ipse quoque domino volente deponetur, & serui-
tuti restituetur, secus si ad Presbyteratum ascen-
derit, in eodem namque Ordine permanebit peculij
sui amissione mulctatus, eò quòd sciens se seruum
passus est ordinari, d. c. ex antiquis, quòd si peculium
non habebit, seruiet domino in diuinis tantùm
officiis, cap. frequenter, 54. dist. c. nullus, de seruis non
Ordin. Henriq. in sum. lib. 14. c. 8. §. 7. in princ. Verùm
si dominus eius post annum tacuerit, eum de cæ-
tero repetere non valebit, sed is liber erit, dict. c. si
seruus sciente, vbi gloss. verb. vnius, tenet hunc an-
num computandum esse à scientia domini, non ab
ordinatione serui, sequuntur Sayr. de censur. lib. 6.
Miranda in man. Prælat. tom. 1. q. 17. art. 2. conclus. 4.
in fine, Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. c. 4.
num. 46. Hæc autem de illis seruis intelliguntur, 132
qui ex vtroque parente seruo sunt nati; cæterùm
natus ex patre seruo, matre verò libera, liber est,
& licitè poterit ordinari, cap. fin. vbi gloss. & Do-
ctores, de seruis non ordin. Paleoth. de nothis, &
spur. cap. 15. n. 4. Læl. de Zanchis de priuileg. Eccles.
priuil. 34. num. 24. quos refert & sequitur Campan.
dict. cap. 8. num. 10. vers. vt tamen. Hæc eadem quæ 133
de

de seruis sunt dicta, de originariis quoque adscriptiis, & colonis qui terræ colendæ perpetuò sunt adscripti, intelligenda videntur, propter eandem rationem, quæ & in ipsis videtur existere, de qua in d. cap. 1. dist. 54. Sed huiusmodi seruitutem tam circa originarios, quàm adscriptitios seruos iam in vsu non esse testatur Suar. tom. 5. de censur. disp. 51. sect. 3. num. 15. Liberti sine patronorum consensu ordinari non debent, quamuis non tanta in eis, sicut in seruis, esse videatur quoad hoc obseruatio, cap. fin. 54. dist. An Æthiopes sint irregulares? vide Dianam mor. resolut. part. 4. tract. 2. resolut. 84.

134 Duodecimò. Curiales, id est, qui propter aliquod officium Curiæ sunt addicti, ordinari non debent, cap. præcipimus, 34 dist. cap. 1. & 2. & per tot. 51. dist. cap. vnic. 53. dist. cap. si quis, 77. dist. cap. infames, 6. q. 1. S. Antonin. p. 3. tit. 29. cap. 6. Syluest. verb. Ordo 4. q. 2. vers. nec septimo, Tabien. eodem verb. 4. Maiol. de irregular. lib. 2 cap. 5. Galganet. de iure publico, lib. 3. tit. 1 num. 3. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 61 n. 2. Henriq. etiam in sum. lib. 14. cap. 5. §. 5. & in gloss. littera L. Sayr. de censur lib. 6 cap 14. num. 9. Petr. de Bollo in œconomia Canica classi 1. cap. 2. §. 4. in fin. pag. 47. Diana moral. resol. p. 4. tract. 2. res. 98. in princ. Illustriss. D. meus Roderic. a Cunha in comment. ad cap. 1. num. 8. & à cap. 2. dist. 51. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 3. tract. 2. num. 64. Campan. in diuersor. Iuris Canon. rub. 11. cap. 24. Bellet dict. tit. de discipl. Cleric. §. 11. num. 6. vbi hoc intelligendum esse existimat de iis Curialibus, qui exercuerunt sæua, vel turpia, siue vilia, vt sunt Nuncij, lictores, & id genus similia; seu qui fuerunt Officiales in causa sanguinis, &c. quia nec poterant tales ad armatam militiam assumi, l. omnes, C. qui militare possunt, lib. 12. optimè Suar. de censur. tom. 5. disput 47. sect. 4. num. 1. vbi concludit Curiales, qui irregularitatem incurrunt, esse omnes, qui in quacunque seculari Curia ministri sunt in causis sanguinis, quomodocunque ad illas cooperentur, vt tabelliones, solicitatores, procuratores, & inferiores ministri, qui vel denunciant, vel scribunt sententiam, vel aliquod simile munus exhibent, quos omnes dicit esse irregulares, dum talibus detinentur; alios verò ex iis etiam postquam talia munera demiserunt, nimirum eos, qui dum eis occupabantur irregularitatem ex lenitatis defectu contraxerunt, aut infames facti sunt; Sayr. quoque dict. lib. 6. cap. 16. num. 12. numerat satellitates, lictores, ministrum iustitiæ publicæ, qui vindictam exercet mutilando, strangulando, in frusta secando, &c. item deferentes instrumenta sanguinis, eaque ad id aptantes, & applicantes; cursores quoque ad eandem causam sanguinis deputatos & præcones, quos omnes irregulares dicit. Qui ergo oblati sunt Curiæ alicuius publicæ potestatis, siue sint milites, siue aduocati, aut iudices, vel aliud officium gerentes, siue honestum, siue inhonestum inducens, præsertim verò in causa sanguinis, non sunt ad Ordines promouendi, quandiu in huiusmodi perdurant Officiis, aut sunt in his Curiæ obligati, nec à Curia absoluuntur, cap. Ossius, 61. dist. qui nec eo casu poterunt ordinari, si inde irregularitatem aliquam, vel infamiam traxerint, nisi cum eis fuerint dispensatum, vt infra videbimus, sed & adeò debent a Curia esse soluti, vt reperi omnino non possint, cap. 2. & 3. dist. 51.

135 Decimotertiò. Obligati ad reddendas rationes alicuius administrationis publicæ per ipsos gestæ non possunt fieri Clerici, nisi prius deposito onere, & ratione reddita, cap. non fidat, 50. dist. c. legem, 63. dist. cap. magnus, 54. dist. c. 1. vbi Doct. de obligat. ratiocin. Bernard. & Salzed. in pract. cap. 20. Nauar. cons. 1. aliàs 4. num. 7. de Regularib. Henriq. d. lib. 14. cap. 5. §. 5. Escobar de ratiocin. cap. 4. ex n. 1. Curia Philip. p. 2. lib. 2. cap. 19. num. 7. cum seqq. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 65. cum seq. Camp. d. rub. 11. cap. 2. n. 2. & 3. Bonacin. de censur. disput 7. q. 2. puncto 5. num. 2. vers. quarto. Bellet. dict. tit de disciplina Cleric. §. 11. à princ. Amplia vt ratiociniis implicati propter administrationem rerum etiam singularium personarum, non solùm promoueri nequeant, dum gerunt, exercéntque officium, sed etiam expleta administratione & officio, si de dolo in administratione vel redditione computorum perpattato, lis aliqua mota esset, vel in procinctu esset vt moueretur, tunc enim ante litis exitum promoueri non potest, immò si de facto promoueretur, dignus esset depositione, etiamsi postea in causa vinceret, glossa verb. obrepsit, in cap. tantis Daniel, & ibi Archid. dist. 31. Maiol de irregul. lib. 2. cap. 11. num. 4. vers. in priuatis, Salzed. d. cap. 20. n. 3. Campan d cap. 9. n. 3. Limita primò in eo, qui grauatus est debito sine aliqua administratione contracto veluti ex mutuo, locatione, vel emptione, aut similibus aliis contractibus; nam obligatione, vel lite pendente ab Ordinibus sacris minimè arcetur, vt per Abb. d. cap. 1. quæst. antepen. Salzed. d. cap. 20. n. 4. vers. inter, nisi maxime ære alieno grauatus in bonis non habeat, vt debitis satisfaciat, Campan. d. cap. 9. num 9. Secundò limita in eo, qui rerum Ecclesiasticarum, aut miserabilium personarum vel cuiuslibet alterius piæ causæ, vel priuatæ administrator fuerit; quia administratione pendente Ordinibus initiari non prohibetur, cap vlt. dist. 86. cap indicatum, dist. 89. Salzed. d. cap. 20. num. 3. vers. item. Bellet. d §. 11. n. 5. Campan. d. cap. 9. vers prædicta autem prohibitio. Tertiò limita in eo, qui publicis ratiociniis adstrictos, fideiussores præstiterit, vt per Abb. n. 10. in d. c. 1. de oblig. ad ratiocin. Maiol. d. cap. 11. n. 14. subdens hoc procedere, si fideiussor constituat se principalem, itaut possit ante principalem debitorem conueniri, Campan. d cap. 9. num. 12. vbi n. 13. resoluit hæredem obligatum ad reddendas rationes detineri Ordinibus insigniri. Quartò, limita in eo, qui in aliquo licèt minori constitutus Ordine alicuius etiamsi liberalis personæ tutor, curator, aut generalis quomodolibet fuerit administrator, tametsi nondum cœptum sit de administratione ratiocinari, ad altiores enim Ordinum gradus ascendere poterit, vt per Ioan. Fabr. in l. quisquis, num. 8. C. de Episcop. & Cler. Campan. d. cap. 9. num. 11.

Decimoquartò. Corpore vitiati, vel imminuti ordinari non debent, cap. illiteratos, 36. dist. cap. non confidat, 50. dist. & per tot. de corpore vit. Albert. Trot. de vero & perfecto Clerico, lib. 2. cap. 16. Piasec. in praxi Episcop. p. 1. c. 1. n. 33. Nicol. Garc. de benef. p. 7. cap 12. n. 4. Camp. in diuers. Iuris Canon. rub. 11. cap. 17. num. 1. Bellet. d. tit. de disciplina Clericali, §. 7. n. 1. Petr. Bollo in œconomia Canon. classi 1. cap. 2. §. 3. rub corpore vitiati non ordinandi, Torrebl. d lib. 2. cap. 13. num. 47. cum seqq. Hi autem sunt qui membro aliquo carent, vel debiles parte aliqua corporis sunt, aut infirmi, cap. maritum, 33. dist. & 36. dist. per tot. veluti si quis digito illo careat, qui pernecessarius est ad consecrationem, sicut 136

pollex

pollex, aut index; Borgas. *de irregul. tit. de corpore*
vit. num. 4. Sayr. *de cens. lib.*6. *cap.* 15. *post num.*12.
Bellet. *dict.* §.7. *num.*18. Ego ipse *d.p.*2. *alleg.* 42. *à*
137 *num.*18. vel manum habeat mutilatam, *cap. expo-*
suisti, 6. *de corp. vit.* Flamin. Paris. *de resign. benefic.*
*lib.*5. *quæst.*6. *num.*28. Bellet. *d.* §.7. *num.*20. Campan.
*d. cap.*17. *à num.* 104. vel articulatam, & aridam,
ad ministerium executionis Ordinum inefficacem,
Henriq. *d lib.*14. *cap.*8. §.4. *in fine.* Flamin. *dict.*
*lib.*5. *q.*6. *num.*49. Campan *d. cap.*17. *n.*107. aut per-
petuò tremulam, & præcipuè si immineret pericu-
lum subuersionis sanguinis. Ego ipse *d. allegat.* 42.
*num.*17. aut si taliter claudus sit, vt illum oporteat
cum baculo accedere ad Altare, *cap. nullus Episco-*
pus, vbi gloss *verb. cum baculo, de consecr. dist.*1. *cap si*
*qui infirmitate, dist.*55. Maiol *lib.*1. *de irregul. cap.*18.
num 2. Henriq. *in sum. lib.*14. *cap.* 8. §.1. Sayr. *de*
*censur. lib.*6. *cap.*8. *num.* 22. Auila *in simili tract. p.*7.
*disput.*3. *dub.*1. *vers. sed circa*, Suar *eod. tract. disp.* 51.
sect. 2. *num.* 12. & 13. vel si ligneo pede incedat,
Maiol. *d. cap.*18. *num.*3. Flamin. *d. lib* 5. *q.* 6. *num.*46.
Sayr. *d lib.*6. *cap.*2. *n.*22. Bellet. *d.* §.7. *n.*23. Campan.
*d. cap.*17. *num.*127. Auil. *d. cap.*7 *disp.* 3. *dub.* 2. §. *vnde*
138 *sit prima conclusio.* Ego ipse *d alleg* 42. *num.*34. Vel si
os habeat ita deforme & imperfectum, cortosum
scilicet, ac contortum, vt fœditatem, ac horrorem
generet, Campan. *d. cap.*17. *num.*86. Ego ipse *d. al-*
139 *leg.*42. *n.*34. Vel si nasum pressum, vel si grandem,
vel totum detineat, itaut illius paruitas, magnitu-
do, vel tortuositas deformitatem pareat. *Leuit.* 21.
*num.*18. Selu *de benef. p.* 3. *q.* 5. *vers. item ille, in princ.*
140 *post num.* 44. Vel si careat vnico tantùm oculo,
quia caret membro principali, Nauar. *in manual.*
*cap.*27. *num.*199. Campan. *d. cap.*17. *num.* 70. Sayr.
*d. lib.*6. *cap.*8. *num* 7. *in fine*, Seraphin. *decis.*625. *n.*1.2.
& 3. Ego ipse *d. alleg.*42. *num.*29. Auila *d. p.*7. *disp.*3.
*dub.*1. §. *hinc sequitur*, Suar. *d. disp.*51. *sect.*3. *num.*11.
non admittit distinctionem dextri, vel sinistri,
dummodo carentia sit alicuius: vnde à fortiori
orbatus vtroque & cæcus tanquam irregularis or-
dinari non debet, nec celebrare potest, si in cæ-
citate sit ordinatus, S. Thom. 3. *p q.*82. *art.*10. *ad* 3.
Sot. *in* 4. *dist.*13. *q.*1. *art.*10. *ad* 3. Maiol. *de irregul.*
*lib.*1. *cap.*20. *num.*1. & 2. Sayr. *d. lib.*6. *cap.*8. *num.*5.
Suar. *d disput.*51. *sect.*3. *num.*13. Auila *d. p.*7. *disp.*3.
*dub.*1. *vers. ex hac conclusione*, Henriq. *in sum. lib.*14.
*cap.*8. §.5. vbi *in commento lit. N.* attestatur se vi-
disse plures cæcos dispensatos ad celebrandum.
Qui caret virtute visiua in oculo sinistro, licèt
oculum habeat sanum, & integrum, ex sententia
multorum est irregularis, quia caret oculo Cano-
nis; ita in specie Suar. *d. sect.* 3. *num.* 15. Verùm si
ita accuratè cerneret oculo dextro, vt adaptatio-
ne Missalis legere Canonem sine indicentia, &
deformitate posset, non esset irregularis, ac proin-
de minimè impediretur ordinari; ita Nau. *in man.*
*cap.*27. *n.*199. *vers. quarto dico*, Maiol. *d. lib.*1. *cap.*20.
*num.*4. *vers. illa quoque.* Viuald. *in candel. aureo tit. de*
*irregul. num.*145. Henriq. *d.* §.2. Auila & Sayr. *cita-*
tis locis. Cætera oculorum vitia, vt maculæ, albu-
gines, & quæ sunt huius generis, si faciant de-
formitatem, & horrorem generent, irregularita-
tem pariunt, ex iisdem Doctoribus. Si verò de-
formitas non sit, vt aliquando non est in strabo-
nibus, & eis, qui salientes siue emissitios habent
oculos, pertinebit ad iudicium Episcopi, Sayr.
*d. cap.*8. *num.*11. & 12. Auil. *d. p.*7. *disp.*3. *dub.*1. De
surdastro quòd Ordines suscipere possit cum hoc
naturæ vitium nec irregularitatem importet, nec
impedimentum ad illos recipiendos gignet, re-
soluunt Cou. *in Clem. Si furiosus, p.*3. *in princ. num* 9.
Nau. *cons.*6. & 7. *n.*3. *de corpore vit.* Viuald. *in candel.*
*aureo tit. de irregul. n.*156. Henriq. *in sum. lib.*14. *c.*8.
*n.*3. Sayr. *de censur. lib.*6. *cap.*8. *n.*27. Bonacin. *in simili*
*tract. disp.*7. *q.*2. *puncto* 2. *num.*7. Valer. Reginald. *in*
*praxi fori pœnit. lib.*30. *num.*50. Filliuc. *in quæst. mo-*
*ral. tract.*19. *cap.*6. *n.*169. Layman. *in Theolog. morali*
*lib.*1. *tract.*5. *p.*5. *cap.*1. D. Ioan. Solorzan *en el me-*
morial o discursu informatiuo, Iuridico, historico po-
*litico, n.*66. vbi etiam an surdaster possit esse iudex?
Diana *moral. resol p.*5. *tract.*6. *resol.*22. vbi etiam de
muto & cæco.

Ordinari etiam non potest, qui adeò debilis 141
fuerit, aut deformis, vt vel ministrare non possit,
vel nonnisi cum scandalo, aut horrore ob turpitu
dinem, vel deformitatem id possit efficere. Huius- 142
modi enim sunt laborantes continua, & incura-
bili chiragra, vel podagra, Vgolin. *d. irregul. c.*51.
§.1. *n.*1. Maiol *c* 21. *n.*1. Laur. de Pereinis *de Prælato*
*q.*2 *c.*4. *n.*10. Campan. *d. c.*17. *n.*135 & 137. Ego ipse
*d. alleg.*42. *n* 43. & scabie nimia, inducente defor- 143
mitatem, Henriq. *in sum lib.*4. *cap.*8. §.8. *vers. & sca-*
bies, Sayr. *de censur. lib.*6. *cap.*9. *n.*9. Molin. *de Iustit.*
*tract.*3. *disp.*70. *n.*11. Campan. *d cap.*17. *n.*163. Ego
ipse *d. alleg.*42. *n.*44. Laurent. de Peirin. *d. cap.*4. *n.*6.
Et paralysi, vel apoplexia, Henriq. *d. lib.*14. *c.*8. §.8. 144
vers. eadem ratio, Campan. *d. cap.*17. *n.*164. *cum seq.*
Ego ipse *d. alleg.*42. *n* 45. Maiol. *lib.* 2. *de irregul. c.*24.
*n.*1. Laurent. de Peirinis *d. c.*4. *n.*11. Morbo comi- 145
tiali, seu caduco, Maiol. *de irregul. lib.*2. *cap.*16. *n.*4.
Vgolin. *eod tract. cap.*54. § 1. Aluar. Pelag. *de planctu*
*Ecclesiæ, lib.*1. *cap.*48. *lit. F.* Nau. *in man. cap.*17. *n.*203.
Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p.*2. *cap.*8. *num.*32.
Sayr. *de censur lib.*6 *c.*9. *n.*11. Laurent. de Peirinis *d.*
*c.*4. *n.*12. Henriq *d lib.*14. *cap.*8. §.8. Flamin. *d. q.*6.
*num.*106. Raguc. *d. Missa in Ecclesia, q.*16. Filliuc.
*tract.*19 *num*, 181. *vers sextum*, Bartholom. de Vec-
chis *in praxi seruanda in admittendis ad religionis*
statum Nouit. disp. 9. *dub.* 21. *num.* 4. *in princ.* Rota
*decis.*236. *num.*2 *p.*1. *recent.* Ego ipse *d. alleg.*42. *n.*48.
Vel si leprosus fuerit, præcipuè si esset magna de- 146
formitas, aut abominatio, *cap.*3. *de corpore vit. cap.*
de Rectoribus, cap. tua, de clerico agrot. Bellet. *d.* §.7.
*num.*32. Iacob. de Graff *in decisionib. aureis, p.*1. *lib.*3.
*cap.*17. *num* 47. Henriq. *d. lib.*14. *cap.*8. §.8. *in princ.*
Campan. *d. cap.* 17. *à num.* 160. Laurent. de Peiri-
nis *de Prælato, q.*2. *cap.*4. *num.*6. vbi *num.*7. de labo-
rante morbo Gallico. Sic namque & in lege ve-
teri *Leuit.*21. præcipit Deus, ne homo qui habe-
ret maculam, offerret panes Deo, aut accederet
ad ministerium eius, si cæcus fuisset, si claudus,
si vel paruo, vel grandi, vel torto naso, si fracto
pede, vel manu, si gibbus, si lippus, si albiginem
habens in oculo, si iugem, scabiem, si impetigi-
nem in corpore (id est, morbum squammosum
corpus dehonestantem vt scabies) si sit herniosus
(id est, cuius intestina labuntur, vel deorsum con-
fluunt) quæ omnia & similiter moraliter explicat
B. Gregorius *in Pastorali*, & habetur *in cap. hinc*
etenim. 49. *dist.* & sunt ab Episcopo in ordinandis
animaduertenda; etsi non omnia de Iure Cano-
nico impediant Ordines.

Illi verò præsertim non sunt ordinandi, qui se 147
sponte in quacunque parte corporis, quauis de
causa vitiarunt, & si non essent propterea defor-
mari, aut debiles effecti, vt in Canonibus Aposto-
lorum habetur expressum, sicut habetur *in cap. si*
quis absciderit, & in cap. qui partem, 55. *dist. dict. cap.*
maritum, 33. *dist.* quod tamen de vitio notabili est
accipiendum. Qui se castrauerunt, seu permise-
runt

runt sponte se castrari, non possunt ordinari, *dict. cap. si quis absciderit, cap. si quis pro ægritudine, 55. dist. cap. 1. de corpore vit.* etiam quòd hoc fecerint vt castè viuant, *d. cap. si quis pro ægritudine, cap. significauit 4. de corpore vit.* docent Nicol. Garc. *de benef. p. 7. cap. 12. à num 7.* Bellet. *d. §. 7. num. 12.* Molfes. *in sum Theolog. morali, tract. 2. cap. 16. num. 16.* Raguc. *de missa in Ecclesia, q. 12. num. 2.* Ego ipse *d. alleg. 42. num. 13.* Carni enim repugnare nescit, qui non ad ieiunia, flagellationes, humi cubationes, frequentiam Confessionis, & augustissimæ Eucharistiæ, sed ad amputanda vitilia confugit, cùm certum sit eunuchos libidine magis incendi, & ad concubitum impatientissimè ferri, vt benè probant Petr. Gregor *syntagm. Iuris, part. 2 lib. 7. cap. 2.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 7. num. 12.* ex qua ratione euidens fit illicitum esse parentibus, etiamsi fiat sine periculo vitæ, de eorum consensu eunuchare filios, quos plurimum Ecclesiæ profuturos sperant, quia talis castratio est intrinsecè mala, & mala non sunt facienda, vt inde eueniant bona. Ita Ghilin. *in sum. verb. Castratio*, Marcel. Megala *in prompt. tom. 2. verb. Eunuchus, num 2.* Diana *moral. resolut. p. 3. tract. 5. resol. 38. & p. 6. tract. 6. resol. 35. in med.* vbi verò quis non spontè, sed casu fuerit sectus, vel castratus, nempe propter infirmitatem, aut languorem, aut incunabulis, seu à barbaris, aut per insidias hominum, siue dominorum, potest fieri Clericus, etsi iam sit in susceptis Ordinibus, ministrare poterit, *cap. si quis à Medicis, dict. cap. si quis pro ægritudine, cap. lator, cap. præterea, 55. dist.* docent Henriq. *d. lib. 14. cap. 8. §.* Nicol. Garc. *d. p. 7. cap. 12. num 7.* Sayr. *in claui Regia lib. 7. cap. 9. num. 34. & seq.* Beller. *d. §. 7. num. 16.* Campan. *dict. rubr. 11. cap. 17. sub num. 124.* Ego ipse *d. allegat. 42. num. 14.* & in hoc casu non est opus ei, cui virilia abscissa sunt, secum in puluerem redacta, aut sicca portare, *gloss. 1. in d. cap. Eunuchus*, Abb. *in cap. ex parte, num. 6. de corpore vit.* Bellet. *d. §. 7. num. 17.* Viuald. *in candel. aureo, tit. de irregular. num. 172.* Tolet. *in sum. lib. 1. cap. 63. num. 4. ad fin.* Vgolin. *de irregul. cap. 49. num 5.* Quod adeò verum est, vt hic sic ob ægritudinem de consilio Medicorum castratus, sine vlla dispensatione ad Ordines sacros, ab Episcopo suo promoueri possit, secundùm Nau. *cons. 2. sub tit. de corpore vit. in nouis*, Sayr. *eod. tit. decis. 3.* quos refero ego ipse *d. alleg. 42. num. 16. in fine.* Limitatur tamen, nisi id sua culpa acciderit, veluti si cognouit carnaliter mulierem habentem morbum Gallicum, & ex huiusmodi contagione amisit membrum genitale, attento quod ex hoc id solet succedere, nisi ignoranter eam cognouisset, quam sanam putabat, vt per Fr. Emman. *in sua sum. tom. 1. cap. 18. n. 7.* Idem si fuerint abscissa virilia, adultero marito vlciscente iniuriam, quia ipsum inuenit cum sua vxore coite, sicuti tradunt Villadieg. *de irregul. tit. de corpore vit. col. 2.* Vgolin. *eodem tract. cap. 31. num 3.* Cou. *in Clem Si furiosus, part. 1. in initio, num. 6.* Suar. *tom 5. de censur disput. 51. sect. 2. num. 8.* Sayr. *eod. tract. lib. 7. cap. 7. num. 12. & 13.* Molin. *de Iustit. tract. 2. disput. 70. num. 18.* Campan. *d. rub. 11. cap 17. num. 11.* Quis autem possit cum huiusmodi corpore vitiatis dispensare? diximus latè *d. alleg. 42. ex num. 57.*

148 Decimoquintò. Arreptitij, siue à dæmone obsessi, & energumeni, qui ex dæmonis agitatione ad terram alliduntur, vel eos spiritus malignus corporaliter aliquo modo vexat, non possunt ad Ordines promoueri, aut in Ordinibus ministrare, *d. cap. maritum, & cap. communiter, cum seqq. 33. dist.* Pelag. *de planctu Ecclesiæ, lib. 1. cap. 48. §. Dæmoniaca vexatio*, Nau. *in man. cap. 27. num. 203. vers. decimoquartò*, Viuald. *in candel aureo, tit. de irregularit. num. 184.* Suar. *de censur. disput. 51. sect. 1. n. 7.* Iacob. de Graff *d p. 1. lib. 4. cap. 27. num. 47.* Henriq. *dict. lib. 14. cap. 8. §. 8. lit. A* Molin. *dist. 70. num. 12.* Sayr. *d. lib. 6. cap. 9. num. 14.* Bellet. *d. tit de disciplin. Cleric. §. 8. num. 39.* Campan. *d cap. 17. num 188.* Filliuc. *tract. 19. num. 181. vers. septimum*, Raguc. *de Missa in Ecclesia, q. 17 num. 1.* Barthol. de Vecchis *in praxi seruanda in admittendis ad religionis statum Nouit. disp. 9. n. 21. sub n 4.* Ego ipse *d. alleg. 42. ex num. 51.* Quod amplia, etiamsi semel hoc genus vexationis passus fuerit, Viuald. *d. tit. de irregul. n. 81.* Suar. & Sayr. *proximis citatis locis.* Valenzuel. *consil. 25. n. 2. cum sequentib.* Illi enim qui post promotionem sunt a Dæmonibus absessi, tandiu erunt ab officiis suis, Ordine, & loco suspensi, quousque vnius anni spatio, per discretionem Episcopi inueniantur ab huiusmodi clamitate liberati & alieni; quod quidem totum arbitrio Episcopi est remittendum, vt pensatis conditionibus morbi, & personæ, sciat quid faciendum. Ita Sayr. *d. lib. 6. cap. 9. n. 14. vers. quòd si dicas*, Beller *d. §. 7. num. 40.* Suar. *d disp. 51. sect. 5. num. 5. & 7. vers. quod ad vsum*, Ego ipse *d alleg 41. num. 52.*

149 Decimosextò. Illegitimi non possunt fieri Clerici, sed ad Clericatum promouendi debent esse ex legitimo matrimonio, legitimisque natalibus orti, *cap. Presbyterum, & cap. seq. 56. dist. cap. cùm in cunctis, de elect. cap. per venerabilem. in fine, qui filij sint legit. cap. 1. & ibi* Abb. *n. 1. de filiis Presbyt.* Concil. Trid. *sess. 23. de reform. cap. 5.* Bell *d tit. de disciplin. Clericali, §. 3. à princ.* Campan *in diuers. Iuris Canon. rub 11. cap. 15.* Laurent. de Peirinis *tom. 2. de Prælato, q. 2. cap. 5. §. 9.* Petr. de Bollo *in œconomia Canon. classi 1. cap. 2. §. 3. pag. 47. & 48.* Marchin. *d. tract. 1. p. 10. cap. 1. cum seqq* Torteblanc. *d lib. 2. c. 13. n. 42.* An autem, & quando cum illis ad Ordines & beneficia possit Episcopus dispensare? diximus *de officio & potest. Episcopi. p 2. alleg. 45.*

150 Decimoseptimò. Peregrini, & ignoti ordinari non debent, nisi bonum habeant plurium Episcoporum testimonium, *per tot. 98. dist. & per tot. tit. de Clericis peregrin.* Galgan. *de Iure publico, lib. 3. tit. 2. num. 11.* nec statur eorum iuramento, nisi litteras testimoniales habeant, aut per alia argumenta probent non habere Canonicum impedimentum, *cap. inter quatuor, de Cleric. peregrinis*; sunt autem peregrini in hoc quidem proposito qui non sunt subditi Episcopo à quo possunt ordinari, *cap. cùm nullus, de ætate & qualit. lib. 6.* Ignoti verò dicuntur quorum origo & vita, & regularitas Episcopo non est nota, *c. Episcopus, 24. dist. cap quærendum 2. q. 7.* Conc. Trid. *sess. 6. de reformat cap. 5.*

151 Decimooctauò Ordinandus non est, qui beneficium Ecclesiasticum non obtinet, vel aliud vnde commodè viuere ac sustentari possit, ne Clerici mendicare, aut aliud vile opus exercere cogantur, *cap. Diaconi sunt, vers. mendicat. 99. dist. cap. 2. cap. Episcopus, de præbend. cap. ad supplicationem, de renunciat.* antiquis verò Canonibus, de quibus *in c. 1. & 2. dist. 70.* prohibetur quenquam absque tit. ordinare, aliàs irrita sit ordinatio, quoad executionem, scilicet, vt per Maiol. *de irregularit. lib. 4. c. 15. in princip.* quem refero ego ipse *d. part. 2. alleg. 19. n 2 in fine* Quod in Regularibus quoque non professis statuit summus Pontifex Pius V. in Constit. sua, incip. *Romanus Pont. sub Dat. Pridie Idus Octobris*

Octobris 1568. quem refert Piasec. *in praxi Episc. p.1. cap.1. de conferendis Ordinibus, num.43.* & procedit tam in non professis, quàm in nulliter professis, vt cum multis resoluimus *d. alleg.19. num.5.* In professis autem titulum non requiri post metipsum, pluribus citatis, resoluit Alzed. *in praxi Episc p.2. cap.5. num.51.* Et quamuis *gloss.1. in dict. cap.1. dist.70.* teneat Tonsuram, aut minores Ordines suscipere ambientem titulo carere non posse, tamen in contrarium est communis Doctorum resolutio, qui asserunt ad minores Ordines titulum non requiri, quia in illis existens potest retrocedere ab Ordine Clericali, prout refero ego ipse *alleg. 19. num.3.* & *ibi* citatis addo Alzed.
152 *d.cap.5. num.50.* Ordinatus autem sine titulo iustè ab ordinatore suo petere potest beneficium, aut vitæ necessaria, donec ei de beneficio prouideatur, *cap. accepimus, de ætate & qualit, c. si Episco-*
153 *pus, de præbend. lib.6.* Ad titulum autem patrimonij sufficientis cum causa non prohibetur aliquis ordinari, *cap. cum, de præbend.* gloss. *verb. possessionis, in cap. 1. dist.70.* Alzed. *dict. c 5. num.59.* absque necessitate tamen, & vtilitate Ecclesiæ ad patrimonij titulum neminem ordinari debere, censuit Sacra Congregat. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præpositorum *in Policastren.12. May* 1619.

De hoc autem Tridentinum Concil. *sess.21. de reform.cap.2.* statuit in hunc modum, videlicet, *ne quis deinceps Clericus secularis, quamuis alias sit idoneus moribus, scientia, & ætate, ad sacros Ordines promoueatur, nisi prius legitimè constet eum beneficium Ecclesiasticum, quòd sibi ad victum honestè sufficiat, pacificè possidere. Id verò resignare non possit, nisi facta mentione quòd ad illius beneficij titulum sit promotus, nec ea resignatio admittatur, nisi constito quòd aliunde viuere commodè possit, & aliter facta resignatio nulla sit. Patrimonium verò, vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi, quos Episcopus iudicauerit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum, eo quoque prius perspecto patrimonium illud, vel pensionem verè ab eis obtineri, taliaque esse, quæ eis ad vitam sustentandam satis sint, atque illa deinceps sine licentia Episcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus possint, donec beneficium Ecclesiasticum sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant vnde viuere possint, antiquorum Canonum pœnas super his innouando.* Hoc igitur locum habet in sacris tantùm Ordinibus, vt dictum est. Verùm quia de eius materia latè egimus *in d tract. de offic. & potest. Episcopi p.2. alleg.19. & 20. & in collect. ad d. cap.2. Concil. Trid.* & aliquid nouissimè cumulauit Alzed. *d. cap.5. ex n.49.* & plura Anton. Nouar. *in sum. Bullar. sub rub. de ordinandorum titulo & pœna Episcopi promouentis & promoti absque eo.* & sub alia *rub. de ordinatis ab alieno Episcopo ratione beneficij tenuis redditus.* ideò ad quæstiones descendere nolui, ne eas semel & iterum disputare cogar. Sufficiatque nouissimas aliquas prælibare sacræ Congreg. Declarationes hac de re editas, quæ sequuntur.

154 Patrimonium donatum per parentes ex conditione, vt filius vsumfructum habeat interim dum beneficium aliquod, aut bona alia ad eius congruam sustentationem sufficientia acquirat, est sufficiens, & ad illius titulum potest ordinari. Sacra Congreg. Episcop. & Regul. *in Eugubina 22. May* 1590.

155 Patrimonij quantitas, ad quod quis promoueri possit, non taxatur, sed remittitur ad terminos S.Congreg. Conc. teste Garc. *de benefic. p.2. cap. 5. num.*113.

Patrimonij examen pertinet ad Episcopum priuatiuè, quoad alios. S.Cong. Conc. *in Placentina 16. Martij* 1630. 156

Patrimonia pro Clericis ad Sacros Ordines promouendis potest constitui super annuis perpetuis censibus, cum cautione quòd si census redimeretur, pecunia ex Iudicis Decreto apud idoneas personas deponatur ad effectum reinuestiendi. S. Cong. Conc. *sub die 2. Iunij* 1619. 157

Ordinari quis potest ad Sacros Ordines cum patrimonio sibi assignato à patre in bonis, quæ sunt directi dominij Ecclesiæ, & de quibus soluitur quædam rata fructuum in recognitionem, quatenus vtile dominium bonorum per partem assignandorum legitimè transferri valeat, & ad illius vitam honestè sustentandam dicta bona sufficiant. S. Cong. Conc. *in Lucana 7. Septemb.* 1630. 158

Ordinatus in Subdiaconum ad titulum patrimonij ipsi à patre & patruo assignati qui habuit postea notitiam prioris obligationis dicti patrimonij cùm fuerit ab initio, cum bona fide non incurrit pœnas *c.2. sess.21. de reform.* Ita S. Cong. Conc. *sub die 26. Iunij* 1621. 159

Patrimonium Clerici ad cuius titulum fuit quis ad sacros Ordines promotus, non potest capi in executionem ob illata vulnera alicui ad reficiendas curationis expensas à Iudice condemnatus, etiamsi nihil aliud præterea possideat, quia eius alienatio interdicta est, decreto Conc. *c.2. sess.21. de reformat.* S. Congreg. Concil. *sub die 5. February* 1604. 160

Hæc sunt, quæ ab Ordinibus suscipiendis impediunt, & quæ præcipuè sunt animaduertenda in admittendis personis ad Clerum, vnde & in omnibus ac prima Tonsura locum habent. Alia verò sunt, quæ in irregularitate illa continentur, quæ præcipuè à ministerio susceptorum Ordinum repellit, de quibus *lib.vlt.* videbimus, nec enim omnia hæc, quæ exposuimus, à susceptorum ministerio expellunt, vt infra dicemus. 161

Omnium igitur impedimentorum, quæ hactenus vidimus, aliqua sunt perpetua, cætera verò temporalia. Perpetuum impedimentum habent bigami, solenniter pœnitentes, & infames, neophyti, corpore vitiati, & hermaphroditi; hæc perpetua appellamus, quia semper durant, nisi per dispensationem, aut per Religionis ingressum tollantur, vt infrà, *de transeuntibus ad Religionem* videbimus; de dispensatione verò in huiusmodi casibus visum est suprà *de potestate Romani Pont. & de officio Episcopi.* Cætera impedimenta temporalia dicuntur, quia quandoque etiam sine dispensatione tolluntur, vel in eis faciliùs dispensatur. 162

Secundò notandum, quòd omnia impedimenta prædicta in omnibus Ordinibus locum habent, vno excepto, quod in sacris tantùm Ordinibus obseruatur, & est defectus tituli, vel patrimonij, quamuis in aliis quoque ad minores Ordines facilius dispensetur, præterquam in ætate, & cum illiteratis, & coniugatis, & peregrinis, & seruis domino volente, *d. cap. fin. de tempor. Ordin lib.6.* Quædam verò sunt requisita in Ordinibus singulis, quæ infra suis locis annotabimus. 163

Tertiò notandum, quòd nullum impedimentum irritat ipso iure ordinationem, id est, quòd characterem impediat præter impedimentum sexus, vt supra exposuimus; modò in aliis seruata 164

fiut

sint substantialia Sacramenti, quæ supra cap. proximo vidimus.

165 Multa verò sunt quæ ministerij executionem impediunt, id est, quæ in eis ordinantur, etsi recipiant Characterem, ministrandi tamen officium non consequuntur, sed sunt ipso iure suspensi. Alia autem sunt, quæ non ipso iure, sed per sententiam suspendendum efficiunt, & alia etiam deponendum, & alia ad maiorem susceptionem perpetuò repellunt: suspensi sunt ipso iure (sicut inuenitur expressum) ordinati ante ætatem legitimam, & coniugati, & qui in excommunicatione, vel aliis censuris Ordines susceperunt: Hæretici quoque & infideles ac peregrini, & qui absque titulo ordinati fuerunt, *c. 1. & 2. dist. 70.* & denique qui male ex aliis causis promouentur, vt qui à non suo Episcopo, & extra legitima tempora, & huiusmodi, vt de suspensione videbimus, cæteri ad arbitrium Episcopi suspendendi, qui olim dicebantur in Canonibus deponendi, vt colligitur ex *cap. ex pœnitentibus, 50. dist. & ex cap. 1. dist. 51. & ex cap. Subdiaconus, 77. dist.* quod fortè in impedimento perpetuo, vel si id Ecclesiæ videatur, propriè de depositione, id est, degradatione potest intelligi, sed de hoc infra de degradatione dicemus. Qui verò deponendi videbantur, si non deponantur, ad alios tamen Ordines ascendere prohibentur, vt de irregularitate videbimus.

166 Ordinantes verò scienter contra huiusmodi impedimenta, vel sine qualitatibus requisitis, primum quidem mortale crimen incurrunt, saltim propter præcepti transgressionem, vt colligitur ex *cap. confidat, 10. dist.* Gregorius namque relatus *in cap. præcipimus, 35. dist.* cuidam Episcopo inquit. *Præcipimus ne vnquam illicitas Ordinationes facias*, & paulo pòst, *si quos huiusmodi repereris, non audeas promouere*; & similiter passim per Canones præceptum huiusmodi continetur. Præterea suspensi sunt ipso iure, quandoque à collatione Ordinum, nonnunquam à celebratione Missæ, aut ab exercitio Pontificalium, vt habetur *in cap. denunciamus, & cap. seq. 15. q. 2. c. ex pœnitentibus, 50. dist. cap. nullus, 55. dist. c. si quis primo, c. si qui Episcopi, 1. q. 1. cap. eos, cap. fin. de temporib. ordin. lib. 6.* Conc. Trid. *sess. 6. cap. 5. & sess. 14. cap. 2. de reform.* etsi in casibus quibus possunt Episcopi dispensare, quos suprà *de off. & potest. Episcopi* posuimus. Et denique arbitrio Summi Pontificis puniuntur, qui eos etiam ab ipsis malè ordinatos, qui non sunt ipso iure suspensi, *c. cùm quidam, de tempor. ordin.* solet ad iniuriam ipsius ordinantis sententia suspensionis afficere, *c. vel non est, de temporib. ordin. c. 1. dist. 70.* Huiusmodi autem pœnas ordinans non incurrit si (etiam scienter) ordinauerit criminosum occultum, vt supra vidimus, nisi sit homicida, aut irregularis ea irregularitate, quæ non prouenit ex peccato, & plerunque potest esse occulta, aut nisi sit censura aliqua innodatus, hi enim quamuis occulti, sunt ab Ordinibus repellendi.

§. II.

De his, quæ seruanda sunt in Ordinibus conferendis.

167 PRopter qualitates, quæ in personis ad Ordines Ecclesiasticos promouendis requiruntur & eas, quibus aliqui ab Ordinibus repelluntur, quas proximo §. vidimus, Sacris Canonibus est constitutum *in c. 2. & c. Episcopus 24. dist cap. placuit, in fine, 1. q. 1. c. ad aures, c. vt nostrum, de offic. Archid. cap. vnic. de scrutinio in Ord. faciend. c. nihil est, §. Episcopi, de elect.* vt Clericorum ordinationem scrutinium seu examen per Archidiaconum, & ipsum Episcopum præcedere debeat; oportet enim ordinaturum Episcopum illud Apostol. 1. *ad Timoth. 5.* meminisse, *Nemini citò manum imposueris*, vt refertur *in cap. quid est, 78. distinct.* & illud animaduertere quod S. Pont. Clemens præcipiebat *in c. tales, 23. dist.* dicens, *tales ad ministerium eligantur Clerici, qui dignè possint Dominica Sacramenta tractare, c. quibusdam, in fine, 1. q. 1. c. ex multis, vers. nec eligantur 1. q. 3. Melius est enim,* inquit Clemens vbi suprà, *Domini Sacerdotium paucos habere ministros, qui possit dignè opus Dei exercere, quàm multos inutiles, qui onus graue ordinatori adducant*, Zozimus quoque Pont. *in cap. si officia, 59. dist.* hac de re loquens post multa, sic ait. *Facit hoc nimia remissio Sacerdotum nostrorum, qui pompam multitudinis quærunt, & putant ex hac turba aliquid sibi Dignitatis acquiri*, & post pauca, *quibus aliud præstare non possunt diuinos Ordines largiuntur, quod oportet districti semper esse iudicij.* Concil. Hispalen. *cap. 1. Rarum est enim omne quod magnum est*, & Hieronym. *in Michæam*, relatus *in c. hi quoscumque 1. q. 1. Hi quoscumque*, inquit, *de affectus suis ordinaret, & vitam eorum in scandalum populi exponentes, Rei sunt infidelitatis eorum, qui scandalizantur.*

Qua de re Concil. Trident. *sess. 23. de reform c. 5. & 7.* disposuit, vt qui ordinari ad maiores Ordines cupiunt per mensem ante ordinationem Episcopum adeant, qui Parocho, aut alij, cui magis expedire videbitur committat, vt nominibus ac desiderio eorum publicè in Ecclesia propositis, de ipsorum natalibus, ætate, moribus & vita à fidedignis diligenter inquirat, & litteras testimoniales ipsius inquisitionis ad Episcopum transmittat, *c. 1. cap. Episcopus, 24. dist.* Omnes verò ordinandi feria quarta ante ipsam ordinationem, vel quando Episcopo videbitur, euocentur, vt *in c. quando 24. dist.* Episcopus autem Sacerdotibus, & aliis prudentibus Iurisperitis diuinæ Legis, & in Ecclesiasticis sanctionibus exercitatis sibi ascitis ordinandorum genus, personam, ætatem, institutionem, mores, doctrinam, & fidem diligenter inuestigent, & examinent; Episcopus enim sine aliorum consilio Clericos ordinare non debet, vt vult Carthaginense Concil. de quo *in d. c. Episcopus, eadem distinct.* Formam in ordinandis prima Tonsura, vel Ordinibus minoribus in Regno Neapolitano obseruandam posuit sacra Congreg. Cardinalium negotiis iurisdictionibus Regni Neapol. præpositorum 10. *Kalend. Iuly* 1623. quod decretum refert & declarat Anton. Nouat. *in sum. Bullar. tit. de ordinandis prima Tonsura, vel Ordinibus minoribus in Regno Neapol. pag.* 446. De vita 169 autem & moribus ordinandi inquirendum est, si sit castus, vt 31. *distinct. vsque ad 35. & 43. distinct. §. pudicos*, si prudens 36. *distinct. vsque ad* 40. si ornatus virtutibus, 40. *distinct vsque ad* 42. si hospitalis, & domui suæ bene præpositus; ne autem sit ebriosus, 62. *distinct. & 86. per tot.* vel maledicus, non calumniator, neque adulator, vel proditor, scurrilis, aut iaculator, nec inuidens fratrum profectibus, aut iniuriarum suarum vltor. Præterea ne sit cupidus, aut vsurarum exactor, 47. *dist. per tot. & cap. peruenit.* 85. *dist. cap. seditionarios cum seqq.* 46. *dist.* Sed neque nimium simplex, *cap Episcoporum, 74. distinct.* & aliis huiusmodi careat, vel virtutes habeat, de quibus *sup. de Episcopis,*

& eorum electior. & c. sequenti. Hæc enim non in Episcopis solum, sed etiam in singulis Clericis, præsertim verò Presbyteris exigunt Canones, vt præallegatis locis apparet.

170 Sunt etiam singuli ab Episcopis examinandi de qualitatibus & requisitis Ordinum singulorum, & de cuiusque Ordinis officio, quem sunt suscepturi, vt in sequentibus Capitulis ostendimus: & interium vide Petr. de Bollo *in œconomia Canon. classi* 1. *cap.*1. §.4. *de promouendorum prauio examine.* quamuis ordinandi Regulares sint, Concil. Trident. *sess.*23. *de reform. cap.*12. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.*1.*q.*18.*art.*6.Fr. Ludouic.Miranda *de tom* 1.*q.*39. *art.*4.Villalob.*d.tract.*11.*diffic.*14.*n.*5. Hieronym. Roderic. *in compendio quæst. Regul. resolut.* 106. *num.*17.vbi *num.*24. subdit, quòd in Religiosis non requiritur tanta litterarum peritia, quanta in Clericis secularibus, me citato *in hoc loco*, Tambur. *de iure Abbatum tom.*2.*disput.* 2.*q* 31. *num.*8. Peracto examine qui idonei ac digni fuerint adinuenti, sunt in matricula ordinandorum à Notario describendi, & ordinationis tempore nominatim vocandi; qui verò non ritè examinati & approbati accedere ad Ordines suscipiendos ausi fuerint non vocati (iuxta edictum Episcopi) in excommunicationis sententiam incidunt, *cap.*1. *& fin. de eo, qui Ordines furt. suscep.* & si ita furtiuè Ordinem susceperint, sunt ex Clero abii-
171 ciendi, *cap fin.*24.*dist.*Postea verò fuit constitutum *in cap.*1. cum seqq. *de eo qui ordines furt. suscep.* vt si propositum fuerat ab Episcopo excommunicationis edictum in tales, suspensi sint ipso iure, & à solo Roman. Pontif. valeant dispensari; si verò non erat propositum, sunt nihilominus eo ipso suspensi, sed idem Episcopus, aut, si Religionem intrauerint, Abbas cum eis poterit dispensare, vide Hieronym. Roderic. *de resolut.*106.*num.*26.Notandum est autem circa examen ordinandorum, quòd olim, qui erat Ordines suscepturus, prius se victurum secundùm Canonicas Regulas promittere tenebatur, vt habetur *in c. quamquam*, 23. *distinct.* quod hodie in Sacerdotis ordinatione seruatur, & in obtinentibus Ecclesiasticam Dignitatem, vel curam animarum, vt suprà vidimus suis locis.

172 Nunc verò de temporibus conferendi Ordines est primò sciendum, quòd quædam anni tempora, & certi sunt dies instituti, qui in Ordinibus conferendis obseruantur, vt habetur *per totum tit. de tempor. Ordinat.* Sunt autem tempora ieiuniorum, id est, Quadragesimæ, & quatuor temporum, vt dicitur 75.*distinct.per tot.& cap. vnic distinct.*52. In Quadragesima enim ter conferri Ordines possunt, *cap. fin. distinct.* 75.id est, in Sabbato post primam Dominicam, quod est Sabbatum quatuor temporum veris; & Sabbato ante Dominicam de Passione, & Sabbato sancto, & similiter in Sabbatis aliorum quatuor temporum per annum; sic enim fuit à sanctis Patribus institutum, vt habetur *in c.à Patribus*, 75. *dist. & in dict.c. vnico*, 52.*dist.* vt in diebus tantummodò ieiuniorum ordinationes Clericorum celebrarentur, quod ex Apostolica traditione descendere docet Leo Papa *in c. quòd, die* 75. *dist.* quia inquit, cùm Apostoli Paulum, & Barnabam mitterent ad prædicandum Gentibus Euangelium, ieiunantes, & orantes imposuerunt eis manus, *c.*1. *dist.*6~. iunctis aliis per me adductis *de offic.& potest, Episcop.p.*2. *allegat.*17. *n.*2.quorum Canonum statuta Concil.Trid.*sess*23. *de reformat. c.* 8. seruari iubet, & tradunt Henriq. *in sum. lib.*10. *cap.*12.*in princ.*Vgolin. *de officio Episcopi, cap.*26. §. 25. *à principio.* Aloys Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neapol.decis.*93.*p.*4.Die autem Sabbati potius Ordinatio celebratur, quia Dominica dies sequitur, in qua præcipuè Ordinatio fieri intelligitur, scilicet continuato ieiunio propter Domini resurrectionem; propterea olim Ordinatio fiebat post Diem Sabbati eiusdem noctis, quæ lucescit in prima Sabbati, *dict. cap. quod à Patribus, cap.fin.*75. *dist. cap. litteras, de temporib. Ordin.* non autem in Sabbato vnus, & die Dominica etiam continuato ieiunio alius sacer Ordo est conferendus eidem, quia esset quasi eadem die duos Ordines contulisse, *d.c.litteras*, Salzed ad Bernard. *in pract. cap.*25. *in addit.lit.C.*Henriq. *in sum.lib.*13. *cap.*38. *in fine, & cap.*6. §.5. *in commento lit. D.* Soli enim Episcopi cosecratio in die Dominica celebratur, *cap.*1. *distinct.*75. & suprà *de elect. Episcop.* vidimus; postea verò Ordinatio Clericorum fieri cœpit in Sabbato ante prandium, sicut & Sabbato sancto, Missa quod nocte sequenti esset cantanda, præuenitur.

Verùm hæc huius temporis obseruatio in tri- 173
bus tantùm sacris Ordinibus est necessaria, vt patet ex *d. cap. quod à Patribus, & d. c fin. & in cap.in Parochia* 16. *q.*1. *& in c. de eo, de temporibus ordin.* Minores namque Ordines, etsi his quoque temporibus conferantur, possunt tamen in alio tempore, sed die tantùm Dominica, vel festiua, conferri, *d. c. de eo*, Rebuff. *in praxi benefic. p.*2. *tit. de Clerico ad Ordines sacros malè promot. n.*2. *&* 3. Viuald. *in candel. aureo, tit.de Sacram. Ordinis, num.*36. *vers. tertia conclusio*, Henriq. *lib.*10. *cap.*12. §.2. Fr. Emman. *in sum tom.*2.*c.*16. *num.*3. Mad. *de Sacram. Ordin. cap.* 3.*num.*4. Alzed. *in praxi Episcop.p.*2.*c.*5. *n.*51. Ochogau. *de Sacram. Ordin.q.*9.*n.*8.Campan. *d.rub.*6. *cap.*2.*num.*1. Ioan.Suar. *in enchirid casuum Conscient. lib.*5. *verb. Ordo*, §. *datur prima Tonsura.* Homobon.de Bonis *de examine Eccles. tract.*3. *c.*8. *q.*62. *vers. item minores*, Thom. Valasc.*allegat.Iuris tom.*1.*alleg.*3 *num* 4.Monet.*de commut.vltim. volunt. cap.*10. *num.*184. Ego ipse *d. p.*2. *alleg.*11. *num.*17. vbi cum Henriq. *citato loco*, assero consuetudinem vbique receptam concedere, vt feria sexta Vespere præcedente Sabbatum, in quo de Iure Ordines sacri conferuntur, Episcopis fas esse Ordines minores dare, quasi in hoc officio censeatur incipere dies Sabbati pridie vesperi.

Vtrùm autem nomine diei festi intelligatur fe- 174
stus dies, in quo populus à laboribus, & operibus seruilibus cessat, an verò sufficiat, quòd sit dies duplex, licèt non sit feriatus? Quæstio est dubia, in qua vna sententia tenet sufficere quòd sint dies duplicis festi in ordinem ad Officia diuina, licèt non sint à laboribus feriati, ex eo, quia *in Clem. vnic. de Relig. & vener. Sanct.* festa Doctorum Ecclesiæ, & Euangelistarum æquipatantur festis Apostolorum, non quidem in feriatione horum festorum, sed in celebratione eorum sub officio duplici; tum quia in Ecclesia celebrantur festa S.Lucæ Euangelistæ, S.Ambrosij, Bonauenturæ, & S.Thomæ Aquinatis sub officio duplici; & tamen *in d Clem.vnic.* hi dies horum Sanctorum, dies festi appellantur. Ideò sic docent Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.*3.*q.*23. *art.*5.Suar. *tom* 1.*de Relig.lib.*2. *de diebus festis, cap.*9. *num.*12. Stephan. Fagundez *in quinque Ecclesia præcepta, præc.*1.*lib.*1. *cap.*2. *n.*15. Ioan.Præpos. *in* 3.*p D. Thomæ quæst.vnic de Sacram. Ordinis, dub.*15. *n.*150.Homobon. *in respons.casuum Conscient.vol.*2. *part.*5. *resp* 207. Gauant. *in enchirid.*

Episcop.

Epiſc. verb. Ordines minores, *n.*15. Tannet. *tom.*4. *diſp.*7. *q.*3. *dub.*5. *n.*44. Franc. Hallier *de ſacris Ordinib p.* 2. *ſect.*7. *cap.*1. *art.*1. *num.*5. Sed licèt hæc opinio probabilis ſit; contraria tamen practicatur, vt ſcilicet neceſſe ſit hos dies eſſe à laboribus, & operibus ſeruilibus feriatos, & non ſufficere quòd ſint duplices, & feſti in Ordine ad Officia diuina, quia ille dicitur vulgariter dies feſtus, quem Populus, & Clerus pro feriato ab operibus ſeruilibus habet, Nald. *in ſum.verb. Ordo, num.*15. Baſil.Pont. *de Matrim.lib.*6.*cap.*30.*n.*7. dum aſſerit dies feſtiuos eſſe intelligendos de his, qui Eccleſiæ præcepto ſeruantur, Viuald. *dict. tit. de ſacram. Ordinis, n.*35. *verſ.tertia concluſio*, Azor. *inſtit.moral. p.*1.*lib.*1.*cap.*27.*q.*19. Ego ipſe *dicta alleg.*11. *n.*18. vbi addo ſufficere, ſi in Diœceſi ſit ſolemnitas diei feſti, licèt vbique non celebretur.

175 At prima Tonſura poteſt omni die conferri ad libitum ordinantis, ſecundùm Hoſt. & Anton. *in cap. conſultationibus, de temper ordin.* Armil. *verb.Ordo, num.*7. Henriq. *d.lib.*10. *cap.*12.§.1. Th. Valaſc. *d.allegat.*4. *num.*3. quos refero ego ipſe *d. alleg.*11. *num.*19. & quacunque etiam hora confertur, cùm minores & alij Ordines ſint ante prandium conferendi.

176 Debet enim ordinans & ordinandus eſſe ieiunus, ſaltem in ſacris Ordinibus conferendis, aut ſuſcipiendis, *d.cap. quod à Patribus, d.cap.*1. *diſt.*67. Galganet. *de Iure publico, lib.*3. *tit.*3. *n.*12. cùm in his celebratio Miſſæ interueniat, vt dicemus, & communicare debeant ordinandi, vt in Pontificali. Minores verò Ordines cùm huiuſmodi non requirant, ſi etiam à prandio, cauſa exigente, conferantur, non eſt collatio irrita, Hug. *in d. c. fin diſt.*75.

177 Non valet autem conſuetudo quòd extra ſtatuta tempora ſacri Ordines conferantur, *c.*2. *de temp. Ordin.* Rebuff. *in praxi benef. p.*2. *tit. de Cler. ad ſacros Ordines malè prom gloſſ.*1. *num.*14. & 15. Quar. *in ſum Bullarij, verb. Ordo, verſ. deuenio ad ſecundum,* Henriq. *d.cap.*15. §.2. Vgol. *d cap.*26. §.25. *num.*1. *in fine*, Aloyſ.Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſc Neap.*
178 *p.*4. *deciſ.*93. *n.*2. Et ſolus Romanus Pont. diſpenſat, vt extra ſtatuta tempora in diebus Dominicis, vel feſtiuis maiores Ordines conferantur, *cap.*1. & *d.cap. de eo, de temp. ordinat.* Maiol. *de irreg.lib* 3. *cap.*14. *num.*9. Quarant. & Vgolin. *dictis locis*, Homobon. de Bonis *de examine Eccl. p.*1. *tract.*2 *cap.*1. *q.*12. Ego ipſe *d.p.*2. *alleg.*17. *num.*5.

179 Prout cum Fratribus Minoribus, & omnibus, qui illorum priuilegiis conceſſis, & concedendis fruuntur, diſpenſauit, vt extra tempora à Iure ſtatuta Dominicis, vel aliis feſtiuis diebus ſacros Ordines ſuſcipiant, vt refert Fr. Emman. *quaſt. Regular. tom.*3. *quaſt.*23. *art.*5. Monet. *de commut.vlt. volunt.cap.*10. *num.*184. Homobon. de Bonis *de examine Eccleſ. tract.*1. *cap.*1. *q.*14. Portel *in dub.Regul. verb. Ordines ſacri*, *num.*4. Villalob. *in ſum. part.*1. *tract.*11. *de offic.*13. *num.*6. Hieron. Roder. *in compendio quaſt. Regular. reſol.*106. *num.*7.

180 Hinc Patres Societatis IESV ordinari poſſunt ad quoſuis Ordines, etiam maiores, extra prædicta tempora, ex indulto Gregorij XIII. ipſis conceſſo, *ſub.Dat. Tuſculi* 22. *Septembris* 1582. vt referunt Piaſec. *in praxi Epiſcop.p.*1. *cap.*1. *num.*18. *pag.*56. & *ſeq.* Aloyſ.Ricc. *d deciſ.*93. *num.*7. *p.*4.

181 Hinc quoque Patribus Congregationis S.Ioannis Euangeliſtæ conceſſit Clemens VIII. *de menſe Nouembris* 1596. vt poſſint ordinari extra tempora, & per quemcunque Epiſcopum tribus Dominicis vel feſtiuis continuis, vel interpolatis

Auguſt. Barboſ. de Iur. Eccleſ. vniu.

non ſeruatis interſtitiis, vt refert Portel *citato loco*, quem citat Hieron. Roder. *in compendio quaſt. Regul.*106. *num.*7.

Virtute tamen aliorum priuilegiorum à Sum- 182
mis Pontif. ante Conc.Trident. conceſſorum, non poſſunt Regulares tunc ab Epiſcopis ordinari Ordinibus ſacris extra tempora, vt reſoluunt Fr. Ludou. Miranda *in man. Prelat. tom.*1. *q.*38. *art.*4. Aloyſ. Ricc. *deciſ.*93. *num.*6. *p.*4. Hieron. Roder. *d.reſol.*106. *num.*8. Lezana *in ſum. quaſt. Regul.tom.*1. *cap.*14. *num.*19. quicquid dicat Diana *moral. reſolut. p.*5. *tract.*13. *reſol.*57.

Si quis autem extra tempora ſtatuta ordinetur 183
in Sacris abſque diſpenſatione Romani Pontif. eſt ipſo iure ſuſpenſus, & ſi celebret irregularis fit, Eccleſiaſticiſque priuatur beneficiis, vt ſtatuit Pius II. *ſua Conſtit.* incip *Pius Epiſcopus*, *ſub Dat. Romæ apud S. Petrum anno ab Incarnatione Dominica* 1461. *quintodecimo Kalend. Decembris*, quam refero ego ipſe *d.c.*2. *alleg.*17. *n.*10. & obſeruari iubetur in regulis Cancell. *reg.*25. A qua ſuſpenſione nonniſi Summus Pont. diſpenſare poteſt, vt cum aliis reſolui *d. alleg.*17. *n.*15. vbi *c.*17. id limito, niſi ſuſpenſio occulta fuerit; quia tunc in ea poterit Epiſcopus diſpenſare, & *num.*18. addo præfatam Conſtitutionem Pij II. loqui de ſuſcipientibus Ordines ſacros extra tempora, vel ante legitimam ætatem; Epiſcopus ſic ordinans eſt à collatione Ordinum ſuſpendendus, *cap.cùm quidam, cap. ſanè, cap. litteras, de temper. ordinat.* De his latè Anton. Nouar. *in ſum. Bullar. ſub tit de ordinatis extra tempora ante legitimam ætatem, vel abſque dimiſſoriis ordinarij ſuper Bullis Pij II. Sixti V. Clementis VIII. & S.D N. Vrbani VIII. pag* 456. *cum ſeqq.*

Secundò eſt ſciendum, quòd Ordines ſunt per 184
temporum interſtitia conferendi. Plures enim Ordines eidem vna die conferri non poſſunt, *cap. in ſingulis*, 77. *diſt. cap. in parochia* 17 *q.*1. licet videa- 185
tur ſaltem ex conſuetudine poſſe primam Tonſuram, & quatuor minores Ordines eadem die vni conferri, vt colligitur ex gloſſ. & Doctor. *in d.c.de eo*, argum. *cap. litteras, & cap. dilectus, eod. tit.* gloſſ. *verb. minores, in cap.*5. *de eo, qui furt. Ordines ſuſcep.* Mandoſ. *ſuper reg.*24. *Cancell. de malè promotis, q.*1. *num.*9. citati per me *d.p.*1. *alleg.*11. *n.*13. Vnus verò 186
ſacer Ordo cum minoribus, vel plures ſacri ſimul conferri non poſſunt, vt habetur *in d.cap. in ſingulis, & in cap quicunque, diſt* 77. & docent citati per me *d p.*2. *alleg.*14. *n.*10. alioquin ſuſpenditur ordi- 187
nans & ordinatus, *d cap.litteras, d.cap. dilectus.* Hodie verò Conc.Trident. *ſeſſ.*23. *de reform.cap.*11.13. & 14. ſtatuit, *vt etiam minores Ordines per temporum interſtitia conferantur, niſi aliud Epiſcopo magis expedire videbitur, & in vnoquoque munere iuxta preſcriptum Epiſcopi ſe exerceant, priuſquam ad altiorem gradum aſcendant. Ad maiores verò aſcendi non poſſe decreuit niſi poſt annum à ſuſceptione minorum, & ſimiliter ab vno ex ſacris ad alium, nonniſi poſt annum aſcendi, niſi ob Eccleſiæ vtilitatem, aut neceſſitatem aliud Epiſcopo videatur.* De quo vide quæ diximus *d.p.*2. *alleg.*11. *ex num.*14. & *alleg.*18. *per tot.* & ibi citatis addo Portel. *in dubijs Reg. verb. Ordin.ſacri, num.*3. Villal. *in ſum p.*1. *tract.*11. *diff.*12. *n.*3. Hier. Roder. *d.reſol.*106 *num.*20 *cum ſeqq.*

Tertiò, ſunt etiam Ordines gradatim confe- 188
rendi vt de minoribus ad maiores nullo omiſſo aſcendatur, *cap ſi officia*, 59. *diſt. cap.*1. 77. *diſt. Quis eſt enim* (inquit Zozimus Papa *in d cap ſi officia*) *tam arrogans, tamque imprudens inuenitur, qui in cœleſti militia ſtatim dux eſſe deſideret, cùm tyro ante nō fuerit,*

189 *vt prius velit docere quàm discere?* Promotus verò
per saltum debet Ordinem omissum recipere, &
de promotione pœnitere, *cap. 1. dist. 52. cap. vnic. de*
Cler. per saltum promoto. Concil. autem Trid. *sess. 23.*
190 *de reform. cap. 14. in fine*, constituit, *vt si tales in Or-*
dine per saltum accepto non ministrauerint, si velint
ad maiores ascendere, aut in eo sic suscepto, (post susce-
ptum omissum) ministrare, possit Episcopus ex legiti-
ma causa cum eis dispensare, de quo Molses. *in sum.*
Theolog. moral. tract. 2. cap. 3. n. 26. Armend. *in addit.*
ad recopil. legum Nauar. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episc.
num 53. vers. item, Mar. Alter. *de cens. tom. 2. disp. 10.*
cap. 5. vers. hoc in loco, vbi intelligit siue scienter,
siue ignoranter fuerint ita promoti; refero ego
ipse *d. p. 5. alleg. 47. n. 6 & 7.* ad recipiendum scilicet
Ordinem omissum, & deinde in suscepto per sal-
tum ministrandum, atque ad superiorem ascen-
dendum, non autem vt ordinatus ascendat ad su-
periorem Ordinem antequam inferiorem omis-
sum recipiat; sicut resoluunt Mar. Alter. *d. c. 5. vers.*
probatur secundè. Campan. *in diuers. Iuris Canonici,*
rub. 10. cap. vnic. n. 6. Aloys Ricc. *in decis. Curiæ. Ar-*
chiepisc. Neapol decis. 150. n. 10. p. 4. Ego ipse *d. al-*
191 *leg. 47. n. 12.* Vnde si iam saltuatim Ordinibus in-
signitus ministrauerit, Episcopus non dispensat, vt
per Maiol. *de irreg. lib. 4. cap. 15. n. 2.* Salzed. *ad Ber-*
nard. in pract. c. 24. lit. D. Sayr. *de cens. lib. 4. c. 14. n. 26.*
Mar. *d. cap. 5. vers. hoc in loco*, Filliuc. *tract. 17. cap. 5.*
n. 92. Homob. de Bonis *de exam. Eccles. tract. 12. c. 3.*
q. 15. resol. 5. Aloys Ricc. *d. decis. 150. num. 4 p. 4.* Ego
ipse *d. alleg. 47. num. 8.* siue ad Sacros ascenderit per
saltum, & in eis ministrauerit, siue ad minores, vt
referunt decisum Campan. *d. c. vnico, n. 6.* & Aloys.
Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 108. p. 4.*
195 Recipit nihilominus characterem, qui etiam
sacrum Ordinem ante primam Tonsuram, & mi-
nores Ordines acceperit, gloss. & Doctores *in c. vni-*
co, de Cler. per saltum prom. vbi Abb. *n. 4.* Henriq. *in*
sum. lib. 14. cap. 6. §. 3. in princ. Mar. Alter. *d. c. 5. vers. de*
eo, qui ordinatur, Ego ipse *d. alleg. 47. n. 3.*
Sequitur nunc vt de his videamus, quæ in con-
ferendis Ordinibus sunt seruanda, quæ quidem
multa sunt secundùm Ecclesiæ ritum, vt in Pon-
tificali, nos verò quædam magis notanda refe-
remus.
193 Primò igitur notandum, quòd Ordines, præser-
tim verò maiores, sunt inter Missarum solemnia
194 conferendi, vt suprà etiam attigimus, ab ordi-
nante est Missa celebranda, quæ in maioribus Or-
dinibus videtur esse de essentia, vt notatur *in cap.*
litteras, de temporib. Ordin. Sed illam non esse de
substantia notant Doctores *in c. quod sicut, de elect.*
Armil. *verb. Ordo, n. 9.* licèt tamen requiratur de ho-
nestate, & vsu, vt firmat Imola *in d. c. quod sicut, n 16.*
quem refero ego ipse *d p. 2. alleg. 14. n. 16.* & sic de
necessitate præcepti, non verò de necessitate Sa-
cramenti, gloss. *verb. diuidatur, in d. cap. quod sicut,*
Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 6. cap. 5. num. 19.*
Ego ipse *d. p. 2. alleg. 11. num. 11.* In minoribus verò
minimè, Armil. *verb. Ordo, n. 9.* Angel. *eodem verb. 4.*
num. 5. Ego ipse *d. alleg. 11. n. 10.*
195 Secundò. Debet ordinans & ordinandus esse
ieiunus, *d. cap. quod à Patribus, & cap. seq. c. 1. dist. 77.*
vt etiam suprà attigimus: nam Apostoli quoque
ieiunantes, & orantes Ordines conferebant; *Vt*
intelligamus, (inquit Leo *in cap. quod die 75. dist.*)
quanta & dantium & accipientium deuotione curan-
dum sit, ne tanta benedictionis Sacramentum negligen-
ter videatur impleum.
196 Tertiò. Cùm in actu porrigendi singulorum
Ordinum instrumenta imprimatur character, cum
certa forma verborum, curare debet Episcopus &
Ministri, vt qui ordinantur tangant corporali ta-
ctu, quæ eis porriguntur ad maiorem cautelam.
Quartò, in singulis Ordinibus conferendis ser- 197
uandi sunt ritus, & ceremoniæ, quæ ab Ecclesia
traduntur, vt in Pontificali, quorum nonnullas in
sequentibus capitulis referemus. Si autem in ritu
ordinandi sit inter Græcos & Latinos diuersitas,
non debent Latini à Græcis, nec Greci à Latinis
ordinari, *cap. cùm secundum, cap. translationem, de tem-*
porib. ordinat. Azor. *instit. moral p. 5. lib. 3. cap. 48. q. 14.*
vbi subdit, quòd quando Episcopus Latinus habet
subditos Latinos & Græcos, suis moribus vtentes,
debet habere Vicarium aliquem Episcopum Græ-
cum, qui Græcis Clericis Ordines conferat, de-
bent tamen Græci in Ordinationibus & conse-
crationibus seruare Vnctiones, secundùm Eccle-
siæ ritum, *cap. 1. de sacra Vnct.*
Quintò, locus celebrandi ordinationem so- 198
lemnem esse debet Ecclesia Cathedralis, vel alia
ex dignioribus Ecclesiis Diœcesis, vt Episcopo vi-
debitur, ad hoc eligi poterit, arg. *cap. 1. dist. 77.*
S. Anton. *3. p. sum. tit. 14. cap. 16. §. 17.* Tabien. *verb.*
Ordo, 5. §. 1. Rebuff. *in reg. 23. Cancell. vers. & Mino-*
ris, Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 11. §. 3.* Vgolin. *de*
offic. Episcopi, cap. 26. §. 24. num. 2. Piasec. *in praxi*
Episcopi, p. 1. cap. 1. num. 46. pag. 55. qua de re Conc.
Trid. *sess. 23. de reform. c. 8.* ita disponit. *Ordinatio-*
nes sacrorum Ordinum in Cathedrali Ecclesia, vocatis,
præsentibúsque ad id Ecclesiæ Canonicis publicè cele-
brentur: si autem in alio Diœcesis loco, præsente
Clero loci digniori, quantum fieri poterit, Eccle-
sia semper adeatur, referunt Nicol. Garc. *de benef.*
p. 8. cap. 1. num. 77. in fine, Armend. *in addit. ad recopil.*
legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis, vers.
ad 10. & sic præsentibus Canonicis, & Clero pu-
blicè debent ordinationes solemnes, & statutis à
Iure temporibus celebrari, vt in Decretis Anacle-
ti, & Zephyri continetur, de quibus *in cap. 1. & 3.*
dist. 75. Sed si priuatim quandoque ordinare ali-
quem oportuerit, Diaconus tamen, & Presbyter
sunt publicè, si fieri potest, ordinandi, sicut habe-
tur *in cap. quando, ead. dist.*
Sextò, pro Ordinum collatione nihil mercedis 199
recipere potest Episcopus, aut alius ordinans, eo-
rúmve ministri, *cap placuit, il 1. 1. q. 1. cap. sicut Epi-*
scopum, 1. q. 2. cap. 1. de simon. Concil. Trid. *sess. 21. de*
reform. cap. 1. vbi strictissimè prohibetur Episco-
pis, & aliis Ordinum collatoribus, eorúmque mi-
nistris ne pro collatione quorumcumque Ordi-
num etiam Clericalis Tonsuræ, aut pro litteris
dimissoriis testimonialibus, sigillo, aut alia qua-
cunque de causa, etiam sponte oblatum, aliquo
quouis prætextu accipiant, Campan. *in diuers. Iur.*
Canonici rub. 11. cap. 17. per tot. Scip. de Rub. *in apho-*
rismis Episcop. verb. Ordo, num. 6. Bonac. *in tract. de*
simonia. q. 4. §. 3. num. 3. vbi refert sacram Congreg.
declarasse per Concil. *citato loco*, abrogatam fuisse
consuetudinem percipiendi ab ordinatis forcipes,
pectines, & mappas præter facultates.
Notarij verò in iis tantùm locis, in quibus non 200
viget laudabilis consuetudo nihil accipiendi pro
singulis litteris dimissoriis, aut testimonialibus
decimam tantùm vnius auri partem accipere pos-
sint; dummodo eis nullum salarium sit constitu-
tum pro officio exercendo, nec Episcopo ex No-
tarij commodis aliquod emolumentum ex eis-
dem Ordinum collationibus, directè vel indire-
ctè prouenire possit; tunc enim gratis opem suam
præstare

præstare omnino tenentur, vt statuit Conc. Trid. *d c.*1. & docent Less. *de Iustit. lib.*2. *cap.*35. *dub.*10. Azor.*instit.moral.p.*3.*lib.*12. *cap.*5. *q.*1. Cened. *ad Decret.collect.*177.*n.*1.Bonac.*d.*§.3.*n.*4. Peccabit autem Notarius accipiendo, si aliunde habeat pro munere, & officio exercendo, & reus erit simoniæ, quia hoc ei vetitum est intuitu Religionis, & ad præcauendum simoniæ periculum: vt per Sot.*de Iust.lib.*9. *q.*6.*art.*1. Suar.*de Relig. tom.*1. *tract.de simonia lib.*4. *c.*53.*n.*8. Filliuc.*tract.*45.*c.*12. *q.*5.*n* 9. non tamen videtur excommunicationem incurrere aliquid accipiendo pro dimissoriis, vel sigillo contra prohibitionem Concilij Trid. vt cum Lessio, Suar. & Filliuc. resoluit Bonacin.*d.num.*4.

201 Denique quelibet ordinatus alicui Ecclesiæ, aut pio loco est adscribendus vbi suis fungatur muneribus. Concil. Trid. *sess.*23. *de reform.cap.*16. *&* 17. in ipsa scilicet promotione, ex S. Congreg. Conc. teste Nicol. Garc.*de benef.p.*2.*cap.*5 *num.*101. & tenetur Episcopus illum adscribere ad seruitium Ecclesiæ, si petat ascribi, S. Cong. Conc. *in Valen-*

202 *tina* 29. *Iunij* 1628. Non debet tamen Clericus aliquis ordinatus in Ordine ministrare non obtenta prius à suo Episcopo permissione, *cap. cunctis fidelibus* 16. *q.*1. cùm plerique, etsi Ordinem susceperint, ministrare tamen variis de causis prohibeantur, vt vidimus.

Capvt XXXIV.

De Presbytero.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter Græcè, Latinè senior dicitur, non tam ætatè, quam moribus, & officio.*

2 *Sacerdos dicitur, quasi sacrum dans.*

3 *Sacerdotis nomen in Sacris Canonibus non solùm inferiores Prælatos, sed etiam Episcopos comprehendit.*

4 *Presbyter propriè & strictè dicitur, qui curam habet animarum post Episcopum, vel saltem Ordinem Sacerdotalem.*

5 *Presbyteri nomen lato sumpto vocabulo potest simplici Clerico conuenire.*

6 *Diaconus atque Subdiaconus nonnunquam latè Sacerdotis nomine continentur, præcipuè vbi de re fauorabili agitur.*

7 *Gradus Sacerdotum fuit institutus à Christo Domino, & designatus in septuaginta duobus Discipulis.*

8 *Ordo Sacerdotalis est verum, & proprium nouæ legis Sacramentum à Christo Domino institutum.*

9 Cap.in nouo, 21. dist. *declaratur.*

10 *Presbyter olim ordinandus erat non minor* 30. *annis, sed hodie ante* 25. *annum incœptum promoueri non potest.*

11 *Ordinandus est ad Presbyteratum ille, qui bonum habeat testimonium, &c.*

12 *Vtilitas Ecclesiæ ac necessitatis simul interuenire debet vt quis à Diaconatu ad Presbyteratus Ordinem ascendat intra annum.*

13 *Vtilitatis & necessitatis causa ordinaria, aut publica non requiritur ad dispensandum in interstitiis à Diaconatu ad Presbyteratum.*

14 *Presbyteri Sacra Ordinatio cum duabus partialibus ordinationibus perficitur, & duas materias, & duas formas ad completam essentialem constitutionem requirit, contra citatos num.*15.

16 *Ritus imponendi manus super eos, qui sacris officijs mancipabantur ex antiqua lege Apostoli ortum habuit.*

17 *Calix si vino careat, aut aquam contineat, vel Hostia non ex vero pane sit, in ordinatione Presbyteri non esset collatus Ordo.*

18 *Calicem, & Patenam, ac Hostiam non necessariò opus est tangere, ita quod alioquin non dicatur collatus Presbyteralis Ordo.*

19 *Vinum sufficienter tangitur tacto Calice in quo est, & similiter Hostia sufficienter tangitur tacta Patena in qua est in Sacra Ordinatione Presbyteri.*

20 *Presbyteri in ordinatione non est necessarium probabiliter vt ordinandus tangat physicè materiam, sed sufficit vt extensione manuum ostendat se eam ab ordinante acceptare.*

21 *Papa non potest solo verbo, Sis Presbyter, aliquem Sacerdotem creare.*

22 *Presbyteri officium quod sit, ostenditur.*

23 *Prædicandi munus non est diuino Iure solis Presbyteris annexum, sed illis competit ratione officij Sacerdotalis.*

24 *Ordinis potestas essentialiter non distinguitur à charactere Sacerdotali, nisi secundùm diuersos actus.*

25 *Sacerdotes soli possunt validè Missæ sacrificium propriè offerre, & conficere.*

26 *Papa non potest committere non Presbytero, vt conficiat Corpus Christi.*

27 *Sacerdotes ritè ordinati etiam præcisi ab Ecclesia hæretici, aut excommunicati validè conficiunt Corpus Christi.*

28 *Iure diuino propria potestas ad dispensandum Christi Corpus est penes Sacerdotem, poterit tamen illam in causa necessitatis Diacono committere.*

29 *Diaconus Sacerdote alio non existente poterit in casu necessitatis sacram Communionem deferre si proprius Sacerdos absit, vel præsens deferre nolit.*

30 *Presbyteri soli conficiunt Sacramentum Pœnitentiæ, & habent potestatem ministerialem dimittendi peccata, etiamsi rei sint peccati lethalis.*

31 *Sacerdos ex vi suæ consecrationis potest esse Ordinarius minister Sacramenti Baptismi.*

32 *Baptismi Sacramentum à laicis præstitum valebit.*

33 *Pœnitentiæ minister non potest esse quilibet homo, sed solùm Sacerdos.*

34 *Extremæ Vnctionis ministri sunt soli Sacerdotes.*

35 *Sacerdos non approbatus inualidè Confessiones audit.*

36 *Ordinis sola potestas quam Sacerdotes in ordinatione accipiunt, non sufficit ad absoluendum, sed vlteriùs requiritur potestas iurisdictionis.*

37 *Iurisdictio ad absoluendum in articulo mortis datur omni Sacerdoti non approbato, Iure tamen Ecclesiastico in Ordinem ad salutem æternam, quæ nobis communicanda est virtute Sacramentorum.*

38 *Ecclesia potest auferre iurisdictionem, & impedire Sacerdoti hæretico, aut præciso ne validè absoluat.*

39 *Matrimonia clandestina sine Parocho, & duobus testibus irrita redduntur.*

40 *Matrimonio validè assistit Parochus etiam non Sacerdos.*

41 *Missæ Sacrificium non conuenit Sacerdotem celebrare antequam hoc ei ab Episcopo permittatur.*

41 *Eucharistiam sacram licitè non administrat Sacerdos, nisi ab ordinario, Papa scilicet, Episcopo, vel Parocho commissionem habeat expressam, vel præsumptam.*

43 *Vnctionem extremam licitè non confert Sacerdos nisi sit pastor, vel alius cum eius licentia.*

44 *Sacramentorum dispensatio est proprium munus Pastoris, quod proinde nemo alius sine illius commissione vsurpare debet, excepto casu necessitatis extremæ.*

45 *Prædicare Verbum Dei non potest Sacerdos antequam mittatur, & approbetur.*

46 *Sacerdos si in solo charactere confisus Sacramenta administrat rata habebuntur, & valida præter Pœnitentiæ, & Matrimonij Sacramenta.*

47 *Presbyteri quando celebrare debeant?*

48 *Doctores referuntur de Presbyteris, eorúmque institutione, consecratione, & potestate agentes.*

VIDEAMVS nunc de singulis Ordinibus, & personis, quæ Ordines susceperunt, quomodo videlicet ordinentur, & quæ in singulis requirantur, & quod sit eorum officium; à Dignioribus autem sumamus initium.

1 Presbyter Græcè, Latinè senior dicitur, non
tam ætate, quàm moribus & officio, *cap. cleros, vers. Presbyter Græcè, 21. dist.* Albert. Trot. *de vero & perfecto Clerico, lib. 1. cap. 11.* Petr. Gregor. *syntagm. Iuris part. 2. lib. 16. cap 8. num. 1.* Guillelm. Durand. *in ration. diuin. Offic. lib. 2. cap. 8.* Vasq. *de Ordine, disput. 236. cap. 9. num. 96. cum seqq.* Sebast. Cæsar *in hierarch Eccles p. 3. disput. 8. §. 1. num 2.* Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap. Presbyter, num. 1. dist. 23.* Galganet. *de Iure publico, lib. 3. tit. 23. num 1.* Ego ipse *de offic & potest Episc. part. 2. alleg. 14. num. 7.* qui, etsi ætate plerumque sit iunior, sic tamen viuere, ac conuersari debet, vt
eius probata vita senectus sit, sicut inquit Conc.
2 Trident. *sess. 23. de reformat. cap. 14.* Is Sacerdos
3 etiam dicitur, quasi Sacrum dans, *d. cap. cleros.* Sed
Sacerdos quidem nomen in sacris Canonibus
non solùm inferiores Presbyteros, sed etiam
Episcopos comprehendit; propriè verò, & strictè
4 Presbyter dicitur, qui curam habet animarum
post Episcopum, vt supra *de Plebanis* ostendimus,
5 vel saltem Ordinem sacerdotalem; latè verò sumpto vocabulo, potest hoc nomen simplici Clerico conuenire, vt tenent citati per me *in tract. de appellat. verb. vtriusque Iuris signif. appell. 127. num. 1.*
6 sic & Diaconus, atque Subdiaconus Sacerdotis
nomine continentur, *cap. 1. in fine 15. q. 5. cap. si quispiam, 81. dist. cap. Subdiaconus, 77. dist. & cap. 2. de cohabit. Cleric. & mul.* vbi gloss. *verb. Sacerdotum*; præsertim vbi de re fauorabili agitur; in re verò odiosa stricta fiet pro solo Presbytero interpretatio, Panorm. *in d cap. 2.*

7 Ordo, seu gradus Sacerdotum fuit institutus à Christo Domino, & designatus in septuaginta duobus Discipulis: nam postquam Christus consecrauit, & Corpus suum Discipulis tradidit, dixit, *Hoc facite in meam commemorationem*; quo loco Christum Discipulos Sacerdotes consecrasse, & eisdem, eorúmque in Sacerdotio successoribus, qui sunt hodie Presbyteri, vt offerrent præcepisse, Concil. Trid. *sess. 22. cap. 1. post med* definit.

8 Vnde inter Catholicos Doctores (licèt id negetur ab hæreticis) extra omnem est controuersiam Ordinem sacerdotalem esse verum, & proprium nouæ legis Sacramentum à Christo Domino institutum, sicut ex multis rationibus, & sanctorum Patrum testimoniis probant Capr. *in 4. dist. 24. q. 1.* Card. Bellarm. *tom. 1. lib. 1. de Sacr. Ord. ex cap. 1.* Valent. *tom. 4. disp. 9. gener. q. 1. puncto 4. in princ.* Vasq. *tom. 3. in 3. part. disp. 239. cap. 1.* Anastas. Germon. *de sacror. immun. lib. 4. cap. 3. à n. 31.* Ægid. de Coninck *disput. 20. de Sacrament. Ordin. dub. 1.* Ochogau. *tract. vnic. de Ordin. q. 3. num. 1.* Scribon. *in Theosim. siue de Sacram. disput. 7. de Ordine, q. 4.* Fillinc. *in quæst. moralib. tract. 9. de Sacram Ordin. c. 1. q. 6. & 7.* Machado *en su perfetto Confessor, tom. 1. lib. 4. p. 1. tract. 9 docum. 1.*

Non obstat text. *in cap. in nouo, 21. dist.* ibi, *à Pe-* 9
tro Sacerdotalis cœpit Ordo, &c. quia intelligitur de Ordine Episcopali, cùm enim Petrus primus fuerit Episcopus consecratus à Domino, in hunc sensum Episcopalis Ordo ab ipso dicitur cœpisse. Ita Card. Bellarm. *tom. 1. de Romano Pontif. c. 23.* Henriq. *in sum lib. 10. cap. 3. § 4.* Vasq. *de Ordin. distinct. 236. cap. 10. & disp. 239. cap. 1.* Ægid. Coninck *disp. 20. de Sacram Ordin. dub 4. num. 25.* Lorin. *in acta Apostolor. cap. 4. vers. 5. 9. ex eadem.* Iustinian. *tom. 1. in Paulum, disp. 1. cap. 7. à num. 4.*

Ordinandus erat olim Presbyter non minor 10
triginta annis, sicut testantur Collectores Canonum, Martinus Bracharens. Episcopus *cap. 20.* Gratian. *dist. 78.* & Iustinian. *in Auth. de sanctiss. Episcop. §. Clericos, collat. 9* ibi, *Nemo Presbyter ordinetur, qui minor 30. annis sit*, Gutier. *canon. lib. 1. cap. 26 num. 1.* D. Roder. à Cunha *in comment. ad c. 1. num. 1. dist. 78.* Succedentibus verò temporibus hæc ætas immunita fuit, & constitutum vt nullus ad Presbyteratus Ordinem ante vigesimum quintum ætatis suæ annum promoueretur, *cap. vlt. 78. dist. Clem. vlt. de ætat. & qual.* & nouissimè disponit Concil. Trident. *sess. 23. de reformat. cap. 12.* plures refert nouissime Didac Narbona *in tractat. de ætate ad omnes humanos actus requis. annot. 25. q. 55. num 4.*

Ad Presbyteratum quoque ordinandus est ille, 11
qui bonum habeat testimonium, quique non modo in Diaconatu annum integrum ministrauerit (nisi aliud Episcopo videretur) sed etiam ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessaria sunt ad salutem, & administranda Sacramenta diligenti examine præcedente idoneus comprobetur; atque ita pietate, ac bonis moribus conspicuus, præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eo possint expectari, vt inquit
Concil. Trid. *d sess. 23. cap. 14.* ex quo colligunt in- 12
fra citandi ad ascendendum à Diaconatu ad Sacrum Presbyteratus Ordinem intra annum vtilitatem Ecclesiæ, ac necessitatem simul interuenire debere, ac probari iudicio Episcopi. Ita Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 3. quæst. 24. artic. 6.* Vgolin. *de offic. & potest. Episcop part. 2. cap. 26. §. 27. num. 3.* Bonacin. *de Sacram. disput. 8. quæst. vnica, puncto 6. num. 2.* Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. quæst. 38. art. 8. conclus. 4.* vbi declarat, quid intelligatur vtilitatis, & necessitatis nomine ad di-
spensandum in his interstitiis. Et non requiri- 13
tur causa vtilitatis, & necessitatis ordinaria, aut publica, quia Concil. *loco proximè citato*, remittere videtur hoc negotiorum arbitrio, & prudentiæ Episcoporum, posita vtilitate Ecclesiæ & necessitate, quam Episcopus, iuxta circunstantiam loci, & temporis, aut iuxta conditionem personæ, sufficientem iudicauerit; vt docent Sorb. *in compend. priuileg. verb. Ordines sacri, sub fin.* Menoch. *de arbitr. cas. 427. num. 30.* Fr. Emman. *dict.*

dict. quæst. 24. *art.*7. quos refert & sequitur Bonac. *vbi supra.*

14 Sacra ordinatio Presbyteri cum duabus partialibus Ordinationibus perficitur, ideò duas materias, & duas formas ad completam essentialem constitutionem requirit; & prioris quidem ordinationis materia est traditio Calicis cum vino, & Patenæ cum pane; forma verò, *Accipe potestatem offerendi sacrificium Deo*, &c. Ita Scot. *in* 4. *dist.*24.*art.*3. *quæst. vnic.* vbi Palud. *quæst.*6. *art.*4. VValdens. *tom.*2. qui est *de Sacram.cap.*123.*num.*5. Viger. *in instit. cap.*16. §. *nam quamuis*, Roffens. *lib. de defen. Sacerd. contra Lutherum, congressu* 2. *axiom.*9. Card. Bellarm. *lib.*1. *de Sacram. Ordin. cap.*9. Turrian *lib.*8. *Constit.cap.*21. Michel. Medina *lib.*1. *de continentia sacrorum hominum, cap.*21. Vasq. *in* 3.*p. disput.*239. *cap.*3. Ægid. de Coninck *de Sacram. Ordin. disput.* 10. *dub.*7. *conclus.*2. Paul. Layman *in Theolog.moral.lib.*5.*tract.*9. *cap.*5.*num.*2. Marchin. *de Sacram. Ordinis, tract.*2. *part.*8. *cap.*5. *num* 6. & 7. Machado *dict. tract.*9. *docum.*2. *num.*1. Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch.p.*3. *disp.*9. §.8. *num* 4. vbi *numeris sequentibus*, hanc sententiam multis comprobat fundamentis, & contrariis respondet.

15 Contra S. Thom. *in* 4. *disput.*14. *quæst.*2. *art.*1. vbi Richard. *art.*4. *q.*3. Gabr. *q.*2. *art.*1. & Durand. *q.*3. *num.*8. Capreol. *q.*1. *art.*3. *ad* 1. *contra primam conclusionem* Syluest. *in sum. verb.Ordo*,3.*q.*4. *dist.*3. Angel. *eodem verb.*1. *num.*5. Sot. *in* 4. *dist.*24. *q.*1. *art.*4.*concl.*6. existimantes manuum impositionem esse tantùm accidentalem cæremoniam. Sed reuera falluntur, quia verba in Sacramentis determinantia sensibile Symbolum siue materiam id efficiunt; at verba, *Accipe Spiritum sanctum, quorum remiseris peccata*, &c. quæ vnà cum manuum impositione ab Episcopo proferuntur, significant tum gratiam Sacramentalem, vt colligitur ex Concil. Trident. *sess.*23. *can.*4. tum etiam potestatem super Corpus Christi mysticum; ergo vtrumque efficiunt, & consequenter ad assentialem rationem Sacramenti spectant.

16 Ritus autem imponendi manus super eos, qui sacris officiis mancipabantur, ex antiqua lege Apostoli ortum habuit; nam Imponendas esse manus ab Aarone, & filiis eios super eos, qui Sacerdotio Leuitæ initiarentur, satis habetur expressum in Exodo *cap.*29. & Num. 8. *num.*10. & faciunt quæ tradit Cornel.de Cornel. *ad cap.*1. *n.*4. *Leuit.* vbi optimè de hac cæremonia. Porrò eundem ritum imponendi manus, Diabolus æmulus operum Dei idololatriam olim transtulit, vt Auctor est Liuius *Decade* 1. *lib.*1 qui agens de Numæ Ordinatione super caput eius ab Augure Sacerdote esse manus impositas tradit.

17 Cùm ergo traditio Calicis cum vioo, & Patenæ cum pane, seu Hostia, sit materia in illo, qoi Sacerdotio initiatur, si Calix vino careat, aut aquam contineat, vel Hostia non ex vero pane sit incuria magistri cæremoniarum, non esset collatus Ordo, nec promotus acciperet characterem; vt contra Henriq. *in sum. lib.*10. *cap.*6. §.1. meritò resoluunt Petr. Ledesm. *in sum.tom.*1. *vbi de Sacram. Ordinis, cap.*3. *vers. la terçera difficuldad*, Villalob. *in sum. trattado* 11. *diff.*4. *num* 1. Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment ad cap. Presbyter, num.*3. *dist.*23. Campan. *in diuers. Iuris Canon rub.*1. *num.*17. subdens, vt attentè animaduertant Magistri cæremoniarum, vt vinum apponatur, & quod Episcopi cautius agent sit discooperiri curabunt Calicem, vt videant nécne adsit, priusquam ad materiæ traditionem properent.

Calicem, autem, & insuper patenam, & Hostiam noo necessariò opus est tangere, ita quòd alioqui non dicatur collatus Presbyteralis Ordo, cùm satis esse credatur Calicem pertingere, iuxta doctrinam Soti *in* 4. *dist.*24. *quæst.*1. *art.*2. *vers. non tamen, propè fin.* Syluest. *verb. Ordo* 2. *circa num.*6. Petr. Ledesm *d.cap.*3. *vers. a esta dubda*, Chamerot. *de Sacram. tract.*11.*cap.*3.*dub.*4. Valent. *tom.*4.*disp.*9. *q.*1. *puncto* 5. Campan. *d. rubr.*2. *num.*16. Vega *in sum.tom.*2. *cap.*57. *casu* 5. Victorel. *in addit.ad tract. de Ordine Martini Fornarij cap.*2. Zambran. *in decis.casuum Consc.in articulo mortis, cap.*6. *dub. vnico, num.*11. Bonacin. *de Sacram. disput.*8. *quæst. vnica, puncto* 3. *num.*10. Did.Nugn. *in addit.ad* 3.*p. tom.*2. *quæst.*24. *art.*5. *diffic.*2. vbi quærit quid dicendum, si quis tangat voa manu Calicem, vt est in consuetudine, altera verò manu tangat Patenam, non Hostiam, vel Hostiam, & non Patenam? & respoodet tunc esse verum Sacramentum. Et ratio- 18
est, quia sicut vinum sufficienter tangitur tacto Calice, in quo est, ita & Hostia sufficienter tangitur tacta Patena, in qua est, vel etiam Calice, in quo est Patena cum Hostia; nam etiam in aliis rebus humanis non solent specialiter tangi omnia, quæ traduntur, quando vnum eorum est in alio. Item io Rituali, vbi quæ in hoc contactu necessaria sunt, exactissimè describuntur, illud nullo modo, vel leuiter insinuatur, nec etiam Episcopus ordinans, eiusque Ministri sunt soliciti, vt fiat. Ex quibus hæc sententia est verissima, quamuis aliqua, vt notat Ægid.de Coninck *de Sacr.disp.*20. *dub.*7. *n.*57. non improbabiliter putent ordinandum Sacerdotem non solùm debere tangere physicè ipsum Calicem, ac Patenam, sed etiam ipsam Hostiam, ideóque eorum opinionem debere sic intelligi, vt sit probabilis, obseruat Vasq. *in* 3.*p. tom.*3. *disp.*146 *cap.*2. *num.*19. & 20.

Vnde credo probabiliter posse sustineri non 20
esse necessarium, vt ordinandus tangat physicè materiam, sed sufficere vt extensione manuum ostendat se eam ab ordinante acceptare; quia Concil. Florent. *de Ordine* nihil meminit de contactu, sed tantùm de traditione, cùm tamen diligentissimè egerit de necessariis pertinentibus ad essentiam Sacramentorum; tum quia traditio instrumentorum tantùm deseruit ad determinandam potestatem, quæ datur, ad quod non requiritur contractus, sed ostensio præsens cum signo acceptatiuo, & ideò sic resoluunt Armil. *verb Ordo, num.*4. Sot. *in* 4. *dist.*24.*q.*1. *art.*2. Victor. *in sum.Sacr. q.*230. Henriq. *in sum.lib.*1.*cap.*9.§.11. & *lib.*10.§.1. *lit. D.* & B. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. tom.*2. *lib.* 30. *tract.*2. *cap.*2. *num.* 8. Molfes. *in sum. Theolog.moral.tom.*1. *tract.*2.*cap.*1.*n.*42. Quæ omnia intelligenda sunt de necessitate Sacramenti, nam de necessitate præcepti ordinandus tenetur tangere saltem Calicem, & Patenam.

Dubitari poterit, an Papa valeat solo verbo, *Sis* 21
Presbyter, aliquem Sacerdotem creare? In quo dubio non defuerunt, qui partem affirmatiuam firmauerint, ex quorum numero sunt, additio ad Abb. *verb. sis Presbyter, lit. A in cap. firmiter,* §. *vna verò, de sum.Trinit.* Angel. *in l.*2.*C de crimine sacrileg.* Felin. *in cap.*1. *num.*23. *vers. Fallit quartò, de constit.* Hippol. Riminald. *in repet. rubr. de constit num.*125. & *ibi* Quintil. Mandos. *num.* 41. Anton. Cuch. *in instit. maior.lib.*4 *tit.*11. *num* 70. Ego verò libentiùs contrariæ opinioni assentior, quam tuentur Abb.

citato loco, *num.* 1. Anton. de Prætis *de præstantia*
Cleric. cap. 1. *num.* 6. Blas. Nauar. *de sacro Ecclesiæ*
principatu, *lib.* 2. *cap.* 12. *in fine*, Domin. Rutil. Pen-
zon *de anno sancto Iubilæi lib.* 3. *cap.* 27. *in fine*. Azor.
instit. moral p. 2. *lib.* 3. *cap.* 29. *q.* 4. Scip. de Rubeis *in*
aphorismis Episc. verb. Papa, *num.* 6. Fundamentum
enim mihi videtur, quia Concil. Trident. *sess.* 14.
cap. 3. *de Sacram. Vnct.* loquens circa Ministros,
quos vult esse Ecclesiæ Presbyteros, subiungit eo
nomine non ætate seniores, aut primores venire,
sed aut Episcopos, aut Sacerdotes ab ipsis rectè
Ordinatos per impositionem manuum Presby-
terij; ergo non solo verbo, *esto Sacerdos*, quis po-
terit ordinari. Deinde omnia Sacramenta con-
stant ex materia, & forma, quæ pro libito va-
riari non possunt, vt salua illorum sit substantia,
sicut ait Concil. Trident. *sess.* 21. *cap.* 2. atqui in eo
casu, nec traditio Calicis cum vino, & aqua, &
Patenæ cum Hostia, nec impositio manuum ab
ordinante, vt materia esset, nec forma, *accipe po-*
testatem, *& accipe Spiritum sanctum*, &c. Ergo talis
ordinatio nulla foret. Tandem nullus minister
ordinarius poterit id efficere ex commissione
Summi Pontif. prout nemo Doctorum adhuc au-
sus est affirmare; ergo neque ob excellentiam de
Summo Pontif. id esse possibile iudicabitur. Valet
consequentia, quia non apparet quominus com-
municaretur ea potestas si foret in Pontifice.
22 Officium Presbyteri, vt habetur *in cap. perle-*
ctis, 25. *dist.* est Corporis & Sanguinis Domini
Sacramentum conficere, & Deo in Sacrificio of-
ferre, super populum orare, à peccatis absoluere,
& benedicere dona Dei, baptizare etiam, & alia
Sacramenta populis ministrare, præter Confirma-
tionem, & Ordinem, quæ ad solos Episcopos per-
tinent, vt suo loco ostendimus; & denique Ver-
bum Dei prædicare. Ita Hug. de S. Victore *lib.* 2.
de Sacram. p. 3. *cap.* 12. *non longè à princ. & sub fin.*
Vasq. *de Sacram. Ordinis*, *disp.* 236. *cap.* 10 *num.* 106.
Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad*
cap. Presbyter 4. *dist.* 23. Sebast. Cæs. *in Eccles. hie-*
rarch p. 1. *disput.* 8. §. 9. *à princ.* Petr. de Bollo *in œco-*
nomia Canonica, *classi* 1. *cap.* 2. §. 10. *vers. Sacerdota-*
lem, *pag* 55. Torreblanca *de iure spirituali lib.* 2.
cap. 12. *num.* 35. Machado *d. tract.* 9. *docum.* 3. & præ-
dicta omnia Officia diuino Iure Presbyteris con-
ueniunt, eo quòd ea omnia Iure Diuino etiam in
Ecclesiam introducta sint, nisi quòd officium
23 prædicandi, ita Diuino iure conuenit Sacerdoti-
bus ex Officio; aliis verò tanquam Presbytero-
rum coadiutoribus, vt illud etiam aliis Ordini-
bus, & Clericis ex licentia Episcoporum tribui
posset, itaut rectè ab eis fiat; vnde consequitur
munus hoc prædicandi non esse diuino Iure solis
Presbyteris annexum, sed illis competere ratione
Officij Sacerdotalis, quod sanè videntur probare
omnia Iura, quæ prædicandi facultatem aliis
Sacerdotibus præstant. Vnde exceptis iis, quæ
Episcopis diximus reseruari, reliqua omnia Ordi-
nis ministeria Sacerdotibus competere ex Christi
Domini institutione probat text. *in cap.* 1. §. *vna*,
vers. & hoc, *de sum. Trinit.* Conc. Trid. *sess.* 13. *cap.* 1.
ibi, *successoribus in Sacerdotio*, text. opt. *in Extrauag.*
Quia quorundam, *vers. item quia Claues*, *de verb.*
signif. Ioan. XXII. & comprobant S. Thom. *in addit.*
ad 3. *p. q.* 19. Turrecr. *in sum de potest. Eccl. lib.* 1. *c.* 93.
n. 4. & 13. Victor. *de Clauibus*, *n.* 18. Domin. Sot. *in* 4.
dist. 20. *q.* 1. *art.* 3. *& concl.* 4. Petr. Sot. *de instit. Sacerd.*
24 *vbi de Sacram. Euchar. lect.* 13. Et confirmatur ex
eo, quia Axioma est Theologicum, potestatem

Ordinis essentialiter non distingui à charactere
Sacerdotali, nisi secundùm diuersos actus, conse-
crationem scilicet, aut remissionem peccatorum,
vt docent S. Thom. *in* 4. *dist.* 18. & colligitur ex his,
quæ Nau *in man. cap.* 22. *n.* 17. sed characterem Sa-
cerdotalem in ordinatione recipiunt Sacerdotes,
Conc. Trid. *sess.* 23. *cap.* 4. *& cons.* 5. Vinald. *in candel.*
aureo, *vbi de Sacram. Ordinis*, *n.* 18. Henriq. *in sum.*
lib. 10. *cap.* 14. §. 2. igitur necessariò fateri: oportet
Sacerdotes in suo Ordine potestatem accipere.
Potestas autem huiusmodi versatur circa supra- 25
dicta omnia munera & officia ipsis Presbyteris ex
diuina institutione incumbentia: de potestate
enim consecrandi probat text. *in dict. cap.* 1. §. *vna*,
Concil. Trid. *d. sess.* 23. *cap.* 1. ibi, *Atque Apostolis*, *eo-*
rúmque successoribus in Sacerdotio potestatem traditam
consecrandi, *offerendi*, &c. Henriq *lib.* 8. *cap.* 54. §. 1.
lit. E. Viuald. *in candel. aureo*, *vbi de Eucharistia*, *n.* 55.
Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 7.
num. 1. & esse Catholicum dogma, solos Sacer-
dotes posse validè hoc Missæ sacrificium propriè
offerre, & conficere, docent Theologi cum Ma-
gistr. *in* 4. *dist.* 13. vbi Durand. *quæst.* 1. *ad* 2. Bona-
uent. *art.* 1. *q.* 1. Palud. *q.* 1 *art.* 3. Gabr. etiam *quæst.* 1.
art. 3. Sot. *quæst.* 1. *art.* 8. S. Thom. *in* 3. *p. quæst.* 82.
artic. 1. vbi Ragusa & Cabeçudo, Suar. *disput.* 77.
sect. 2. Ægid. de Coninck *d. art.* 1. *dub.* 1. Card. Bel-
larmin. *lib.* 4. *de Sacram. Eucharist. cap.* 16. Casal. *de*
sacrificio Missæ, Vasq. *in* 3. *p. disp.* 226. *cap.* 1. Lacerda
in sua de Sacerdotio Christi relect. lib. 1. *cap.* 1. §. *hæc*
sunt; in tantum, quòd Papa non possit commit- 26
tere non Presbytero, vt conficiat Corpus Christi,
iuxta gloss. notabilem *in cap peruenit*, 95. *distinct.*
Abb. *in cap. quanto*, *num.* 9. *de consuet.* Campan. *in di-*
uers. Iuris Canon. rub. 6. *cap.* 2. *num.* 15. Et adeò ad 27
Sacerdotes potestas consecrandi, & conficiendi
Sacramentum Eucharistiæ spectat, vt ritè ordi-
nati, etiam præcisi ab Ecclesia hæretici, aut ex-
communicati validè conficiant; diximus enim
potestatem consecrandi ita ad Sacerdotes perti-
nere, vt potestas ipsa à charactere essentialiter non
distinguatur, sed character ipse indelebilis est
inhærens animæ, ita vt per nullam omnino po-
testatem ab ea valeat separari, gloss. *verb. iniuria*,
in cap. 2. *de apostatis*, S. Thom. 3. *p. quæst.* 63. *art.* 5.
Sot. *in* 4. *dist.* 1. *q.* 4. §. 2. Viuald. *in candel. vbi de Sa-*
crament. in genere, *num.* 10. *& de Sacram. Ordinis*,
num. 18. comprobat Concil. Trident. *sess.* 7. *can.* 9.
& sess. 24. *can.* 4. fit ergo manifestissimum, quòd si
potestas consecrandi à charactere essentialiter non
distinguitur, & character ipse ab anima nullo
modo valet separari, ita & potestas consecrandi
per Ecclesiam impediri nequit, atque ita hære-
ticum validè conficere hoc Sacramentum pro-
bant gloss. *in cap.* 2. *de cleric. excom.* Henriq. *in sum.*
lib. 8. *cap.* 54. *lit.* C. Bellarm. *tom.* 3. *lib.* 4. *de Eucharist.*
cap. 16. Vasq. *tom* 3. *in* 3. *part. disput.* 218. *à num.* 6.
& disput. 219. *num.* 20. Suar. *de Sacram. disput.* 61.
sect. 3. Ægid de Coninck *de Sacram. quæst.* 82. *art.* 1.
dub. vnic. Fagund. *in septem Ecclesiæ præcepta*, *præc.* 3.
lib. 3. *cap.* 1. *num.* 1. Ex diuino quoque iure propria 28
potestas ad dispensandum Christi Corpus est pe-
nes Sacerdotem, poterit tamen illam in causa ne-
cessitatis Diacono committere, vt in terminis re-
soluunt Theologi *in* 4. *dist.* 13. vbi S. Thom. *q.* 1.
art. 3. Durand. *q.* 4. Richard. *art.* 1. *q.* 3. Palud. *q.* 1.
art. 4. Sot. *quæst.* 1. *art.* 3. idem S. Thom. 3. *part. q.* 82.
artic. 3. Cabeçudo *conclus.* 1. Suar. *tom.* 3. *in* 3. *part.*
disput. 72. *sect.* 1. Vasq. *ibid. disput.* 219. *cap.* 1. Ægid.
de Coninck *in* 3. *part. quæst.* 82. *art.* 3. Paul. Lay-
man

29 man. *in Theolog. moral. lib. 5. tract. 4. cap. 7. num. 2.* Cæterùm eo necessitatis casu, quo infirmus in mortis articulo constitutus communicandus est, si proprius Sacerdos absit, vel præsens non possit sacram Communionem deferre, nolit etiam alteri committere per iniquitatem, tum quilibet Diaconus, Sacerdote alio non existente, deferre poterit per licentiam, quam ipsi sacri Canonis, & præsumpta voluntas superioris Episcopi, & Papæ ita tali casu tribuunt; sicuti docent Henriq. *dict. cap. 54. §. 2.* Miranda *in manual. Prelat. tom. 1. q. 42. art. 3.* Zambran. *de Sacram. in articulo mortis, cap. 3. dub. 7. num. 6.* Chapeauille *de modo ministrandi tempore pestis, cap. 4. q. 5.* quos refert Paul. Layman *dict. cap. 7. num. 2. in fine.*

30 De potestate Presbyterorum in Sacramento Pœnitentiæ, & peccatorum absolutione, est verissima conclusio solùm illos hoc Sacramentum conficere, & habere potestatem ministerialem dimittendi peccata, ita expresè est definitum in Conc. Florent. *in litt. Eugeny IV.* & in Conc. Constant. *sess. 8. & 15. & in cap. quidam dicunt, de pœnit. dist. 1.* & patet ex Concil. Trident. *sess. 14. Can. 3.* quod adeò verum est, vt non solùm probi, & qui in gratia Dei sunt, sed etiam iniqui, & qui rei sunt peccati lethalis, verè hoc Sacramentum conficiant: sic de fide definitum est in eod. Concil. Trident. *sess. 14. can. 10. & in cap. 6.* Henriq. *lib. 3. de Pœn. cap. 6.* Suar. *tom. 4. de Pœn. disp. 24. sect. 1. num 2. & 8.* Cabeçudo *in 3. p. q. 8. de ministro Confessionis, art. 2.* Valer. Regin. *in prax. fori pœnit. lib. 1. ex n. 154.* Molfes. *in sum. Theol. mor. tract. 7. cap. 14. à num. 100.* Fagund. *in quinque Eccles. precept prac. 2. lib. 7. cap. 1. n. 2.* Ratio est, quia hoc ministerium non fundatur in sanctitate ministri, sed in potestate illi in ordinatione concessa, quæ propter peccatum non amittitur, *cap. multi, cap. Dominus, cap. non nocet, cum aliis, 1. q. 1.* Conc. Trid. *sess. 7. de Sacram in gen. can. 12.*

31 Sacramenti verò Baptismi Sacerdos ex vi suæ consecrationis potest esse ordinarius minister. Ita Conc. Flor. in Decr. Eugenij, Isidor. *lib. 2. de offic. cap. 24.* relatus *in cap. constat, de consecr. dist. 4.* Gelas. Papa *epist. 1. cap. 9.* relatus *in cap. Diaconos, 93. dist.* Paul. Laym. *in Theol. moral. lib. 5. tract. 2. c. 7. n. 2.* Ratio autem huius rei optima est, quia Sacerdos habet potestatem in Corpus Christi verum; ergo consequenter recipit potestatem in Corpus Christi mysticum, saltem quæ necessaria est ex vi consecrationis, quæ aliàs dici solet potestas Ordinis, & respectu illorum Sacramentorum, quæ communia sunt populo Christiano, & ad remissionem peccatorum, & communem eius profectum ordinantur. Quod addit Suar. *de Sacram. disp. 23. sect. 2.* propter Sacramentum Confirmationis, quod ob specialem rationem solis Episcopis diximus supra Iure ordinario reseruari, vnde sumitur Confirmatio; nam Sacerdos est ordinarius minister Sacramenti Eucharistiæ, quod ad incrementum Spiritualis vitæ institutum est; habet etiam potestatem Ordinis Sacramentum. Pœnitentiæ necessariam, vt suprà diximus, quod est ad reparandam spiritualem vitam; ergo multo magis illam habebit ad Baptismum ministrandum, per
32 quod datur spiritualis vita. Valebit tamen Baptismi Sacramentum à laicis præstitum, vt probat tex. *in cap ad limina 30. q. 1. & in cap. super quibus 30. q. 7. & in c. in necessitate, & in c. à quodam, de consecr dist 4.* cum multis aliis adductis à Card. Bellarm. *tom. 2. lib. 1. cap. 7.* & à Viuald. *in cand. aureo, vbi de Baptismo n. 39.* constat namque traditione Ecclesiæ semper intellectum fuisse Christum Dominum ita Sacramentum istud instituisse, vt validè à quolibet semper præstaretur, sicut Apostolica facta declarant; Ananias autem, qui laicus fuisse creditur, Saulum baptizauit, *Act. cap. 9. & 10.* Petrus iussit familiam Cornelij à fratribus baptizari qui secum venerat, & adhuc puer multos baptizauit, vt prosequitur Henriq. *lib. 2. cap. 28. lit. D.* Suar. *tom. 2. disput. 23. sect. 1.* comprobans in hoc Sacramento id præ cæteris congruentissimum fuisse; quamuis enim Pœnitentiæ Sacramentum sit necessarium, non tamen ex eo tanta requiritur necessitas, non solùm quoad salutem vltimam, sed quoad effectus diuinæ gratiæ, cùm Baptismus sit ianua omnium Sacramentorum, *cap. vlt. de Presbyt.*
non baptiz. vnde etiam stante necessitate non po- 33
test esse Pœnitentiæ minister quilibet homo, sed solum Sacerdos, vt supra ostendimus, neque enim in quauis necessitate, sed tantùm in extrema, & deinde quia Baptismus non potest iterari, Pœnitentia verò sic. Vnde in Pœnitentia nullum est periculum si non valeat ex eo quod non erat tanta necessitas, quanta requiritur; Baptismus verò non est iterabilis, & ita oportebat vt omnia certa sint quoad illum conficiendum, vt dispositis statim valeat, siue subsit necessitas, siue non; quod latius explicat Suar. *d. sect. 1.*

De Sacramento Extremæ Vnctionis Catholi- 34
cum dogma est solos Sacerdotes esse illius ministros, itaut ab alio validè confici non possit, ex auctoritate Iacobi 5. *Inducat Presbyteros Ecclesiæ;* quamuis enim nomen *Presbyteri*, in communi vsu Græcæ linguæ possit etiam seniorem significare, tamen in vsu Ecclesiæ, & præsertim Apostolorum communiter sumitur pro Ecclesiæ Sacerdotibus, quod ostendit tum locus ille Pauli 1. *ad Timoth. 4. cum impositione manuum Presbyteri*, tum communis vsus retentus in Ecclesia Latina, quæ veluti traditio quædam Apostolica reputari potest, atque ita intellexerunt locum illum Iacobi, comprobántque hanc resolutionem Conc. Trid. *sess. 14. c. 3. & can. 4. de Sacram. Extremæ Vnctionis.* Gratian. *post cap. Presbyteros, 95. dist.* Card. Bellarm. *tom. 2. lib. 1. de Extrem. Vnct. cap. 9.* Suar. *de Pœnit. disp. 43. sect. 1.* Ægid. de Coninck *de Sacram. tom. 2. disput. 19. dub 9* Molfes. *in sum. Theol moral tract. 4. cap. 3. num. 32.* Filliuc. *in quest. moral. tract. 3. cap. 5. num. 87.* Zerul. *in praxi Episcop. p. 1. verb. Extrema Vnctio, §. 2.* Bonacin. *de Sacram. disp. 7. quest. vnic. punct. 4. à num. 1.* Homobon. de Bonis *de examine Eccles. tract. 4 q. 53.*

Quæ quidem omnia, etsi in potentia in Pres- 35
byterij charactere consistant, quia videlicet harum rerum potestas in Ordine traditur, tamen eorum aliqua in actum absque iurisdictione, & Superioris auctoritate minimè deducuntur, alia verò non ab omnibus, sed ab iis tantùm, quibus incumbit ex officio, seu de eorum, aut Episcopi auctoritate, ritè, & impunè celebrantur, licèt si ab aliis de facto fiant, valida maneant. Ad primam pertinet, quod de potestate diximus absoluendi; est enim constitutum in Concil. Trident. *sess. 23. de reform cap. 15. vt nullus Sacerdos cuiuscumque audiat Confessionem, nec absolutionis beneficium valeat impertiri, nisi, aut Parochiale beneficium obtineat, aut ab Ordinario per examen idoneus approbatus iurisdictionem ordinariam, vel delegatam hac in re consequatur;* & sic Sacerdotem non approbatum inualidè Confessiones audire resoluunt Paul. Sanctor. *de casib Papal. & Episcop. cap. 1. num 28.* Piasec. *in praxi Episc. p. 2. cap. 1. num. 9. pag. 92.* Ægid.

de

de Couinck *de Sacram. tom. 2. disp. 8. num. 49.* Cha-
peauil. *de casib. referu. cap. 3. q. 1.* Coriolan. *eod. tract. part. 1. sect. 1. art. 20. num. 2.* Aloys. Ricc. *in decis. Cur. Archiep. Neapol. p. 4. decis. 22. num. 2.* Ego ipse *de officio & potest. Episc. p. 2. alleg. 15. num. 2.*
36 Vnde ad absoluendum oon sufficere solam Ordinis potestatem, quam Sacerdotes in ordinatione accipiunt, sed vlterius requiri potestatem iurisdictionis, docent Sot. *in 4. dist. 18. q. 4. art. 2.* Martin. Ledesm. 2. 4. *q. 32. art. 1.* Petr. Sot. *lect. 5. de Pœnit.* Nauar. *in man cap. 27. num. 259.* Suar. *tom. 4. de Pœnit. disp. 24 sect 2. num. 5.* Fagund *in quinque Ecclesiæ præ-*
37 *cepta, præc. 2. lib. 7. cap. 3. num. 14.* Quæ quidem iurisdictio datur omni Sacerdoti etiam non approbato in articulo mortis iure tantùm Ecclesiastico in ordinem ad salutem æternam, quæ nobis communicanda est virtute Sacramentorum. Ita Turrecr *in sum. Eccles. lib. 1. cap. 98.* Sot. *d. quæst. 4. art. 4. vers. at verò.* Henriq. *lib. 3. de Pœnit. cap. 11. §. 2.* Fa-
38 gund *d. lib. 7. cap. 1. num. 16.* Cùm ergo præter Sacerdotium requiratur etiam iurisdictio, quæ illis iure humano, & Ecclesiastico datur, plane sequitur eam posse Ecclesiam auferre, & impedire prout impedit Sacerdoti hæretico, aut præciso, ne valide absoluat. Ita Nauar. *in man. cap. 9. à num. 8.* Viuald *in candel. aureo, p. 1. tit. de Absolut. num. 79. & p. 2. tit. de excommunicat. à num. 29.* Henriq. *lib. 13. cap. 10. §. 2. cum seqq.*
39 Quoad matrimonij Sacramentum, licèt ipsi contrahentes sint illius ministri, tamen ad euitanda grauia, quæ ex matrimoniis clandestinis sequebantur incommoda, meritò Concil. Trid. *sess. 24. de reform. Matrim. cap. 1.* irritauit dicta clandestina Matrimonia sine Parocho & duobus testibus inita, non quidem efficiendo, vt alia materia, & forma ad Sacramentum requiratur modò, quam antea (quod facere non potuit) sed efficiendo contrahentes inhabiles ad sic contrahendum, & reddendo consensum eorum sine tali solemnitate insufficientem ad contractum illum Ciuilem perficiendum, sicut si efficere aliquem impotentem ad alium aqua perfundendum, redderet ipsum impotentem eum baptizare. Nec ex eo quod Conc. Trid. *dicto loco* dicit, *qui aliter, quàm coram Parocho, vel alio Sacerdote*, &c. sequitur Parochum debere esse Sacerdotem, vt incautè existimarunt Vgolin. *de potest. Episcop. cap. 15. §. 10. num. 5.* Fernandez *in examine Theolog. moral. p. 3. cap. 18. §. 1. n. 3.* & Filliuc.
40 *tom. 1. tract. 10. num. 203.* quia etiam non Sacerdotem (putà cui collata fuit Parochia, non tamen est Sacerdos ordinatus) validè assistere Matrimonio tenent infiniti propemodum per me citati *d. p. 1. alleg. 32. num. 105.* quibus addo Molfes *in sum. Theolog moral. tract. 4. cap. 8. num. 55.* Basil. Pont. *de Matrim. lib. 5. cap. 17. num. 1.*
4t Alia verò, de quibus secundo loco meminimus, similiter licitè ministrare non potest Sacerdos, nisi similem habeat ab Episcopo, vel Rectore Ecclesiæ auctoritatem, & ideò Missæ Sacrificium non conuenit eum celebrare, antequam hoc ei ab Episcopo permittatur, Concil. Trid. *sess. 22. de reform. cap. 1.* neque coram Episcopo suo celebrans benedictionem super populum dare potest, non obtenta ab eo licentia, vt ait Nicol. 1. *ad Michae-*
42 *lem Imper.* Nec sacram Eucharistiam licitè administrat, nisi ab Ordinario, Papa scilicet, Episcopo, vel Parocho commissionem habeat expressam, aut præsomptam, vt post Vasq. firmat Paul. Lay-
3 man. *in Theolog. moral lib. 5. tract. 4. cap. 7. num. 3.* nec Extremam Vnctionem extra necessitatem licitè confert, nisi sit Pastor, vel alius cum eius licentia, Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. part. 2. disp. 8. §. 4. num. 6.* vbi *num. 14.* idem dicit de Sacramento Baptismi. Ratio est, quia dispensatio Sa- 44
cramentorum est proprium munus Pastoris, quod proinde nemo alius sine illius commissione vsurpare debet, excepto casu necessitatis extremæ; in quo, vt supra dixi, omnibus Sacerdotibus, etiam præcisis, & alioquin non toleratis, tùm Pœnitentiæ, tùm Eucharistiæ Sacramentum per modum viatici ministrando ipso communi Iure licentia data est. Et denique Verbum Dei prædi- 45
care non potest antequam mittatur, & approbetur, *cap. ecce, 95. dist.* Conc. Trid. *sess. 24. de reform. cap. 4. vers. nullus.*
Cæterùm si nihilominus in solo charactere 46
confisus Sacerdos prædicta omnia exercere voluerit, rata habebuntur, & valida, præter Pœnitentiæ, & Matrimonij Sacramenta, in quibus cum charactere etiam iurisdictio requiritur de essentia, vt supra diximus. Hortatur autem Concil. Trident. *ead. sess. 23. de reformat. cap. 14. Presbyteros* 47
omnes, vt saltem diebus Dominicis, & festis solemnibus Missas celebrent, si autem curam habuerint animarum, ita frequenter id faciant, quòd suo muneri satisfaciant; & hoc idem ex illo cap. colligunt Bonacin. *de Sacram disput. 4. quæst. vlt punct. 7. n. 3.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico, part. 1. tract. 4. cap. 14. q. 133.* Molfes. *in sum. Theolog. moral tract. 3. cap. 14. num. 16.* Ego ipse *de offic. & potest. Episcop. p. 2. alleg. 24. num. 22.*
De Presbyteris, eorúmque institutione, conse- 48
cratione, potestate, & officio, vide Guilliel. Durand. *in ration. diuin. offic lib. 2. cap. 8.* Petr. Gregor. *Syntagm. Iuris part. 2. lib. 16. cap. 8.* Vasq *de Ordine, disp. 2, 6. cap. 9. num. 69. cum seqq.* Galganet *de iure publico, lib. 3. tit. 23.* Sebast. Cæs. *de Ecclesiast. hierarch. p. 3. disput. 8.* Castald. *in praxi caremon lib. 2. sect. 14. cap. 8.* Machado *en su perfetto Confessor tom. 2. lib. 4. p. 1. tract. 9.*

CAPVT XXXV.

De Diaconis.

SVMMARIVM.

1 *Diaconus Græcè, minister Latinè appellatur, qui Sacerdoti ministrat.*
2 *Diaconus solus propriè sortitur nomen ministri, quia solus circa res sacras Presbytero ministrat, easque fidelibus distribuit.*
3 *Leuita vocatur Diaconus à Tribu Leui à qua Diaconi originem ex veteri Lege traxerunt.*
4 *Apostoli elegerunt septem Diaconos, quorum primus, & sanctitate præcipuus claruit B. Stephanus.*
5 *Diaconatus Ordo non ab Apostolis, sed à Christo institutus fuit.*
6 *Diaconi septem fuerunt adhibiti ad Ministerium mensarum, & vt pauperum curam haberent.*
7 *Diaconi ex institutione diuina electi.*
8 *Diaconatus, & Subdiaconatus fuerunt à Christo instituti, & sunt Sacramenta.*
9 Cap. Dominus, ad fin. 93. dist. *declaratur.*
10 *Ordines non sunt vniuersim plura Sacramenta.*
11 *Diaconus ordinandus est, qui speret Deo auctore se continere posse.*
12 Cap. Diaconi 28. dist. *declaratur.*
13 *Diaconi quomodo continentiam promittant?*

14 *Diaco*

14 *Diaconatus Ordo qua ætate conferri debeat? ostenditur.*

15 *Materia ordinationis Diaconi est impositio manuum Episcopalium cum traditione alicuius rei, per quam potestas, & Officium illius significatur: forma autem sunt verba, quæ cum huiusmodi materialibus Symbolis proferuntur.*

16 *Manuum impositio in ordinatione Diaconi Sacramentalis est.*

17 *Ordinum materias omnes Dominus instituit non quidem in particulari, sed generatim monendo Apostolos vt Ordines conferrent per caremoniam instrumentalem.*

18 *Diaconorum Officium quod fuerit in primitiua Ecclesia? ostenditur.*

19 *Diaconorum numerus qui Episcopo prædicandi assisterent in quacunque etiam minima ciuitate septenarius requirebatur.*

20 *Officium Diaconi est assistere Sacerdotibus, & eis in omnibus, quæ in Sacramentis aguntur, ministrare, oblationes ad Altare inferre.*

21 *Euangelium populo legere, seu decantare, est Officium Diaconi.*

22 *Diaconus cùm vult recitare, seu legere, vel decantare Euangelium, quare debeat ascendere ad altiorem locum, ostenditur.*

23 *Diaconus debet cùm ad legendum Euangelium accedit, faciem versus Aquilonem vertere.*

24 *Diabolus per Aquilonem intelligitur.*

25 *Diacono lecturo Euangelium quare detur benedictio, non autem Subdiacono quando illi traditur epistola ad legendum? ostenditur.*

26 *Prædicandi munus ad Diaconorum Officium non pertinet, ex vi suæ ordinationis.*

27 Cap. perlectis, 25. dist. & cap. in sancta, 92. dist. *declarantur.*

28 *Religiosi Societatis* IESV *in sacris Ordinibus non initiati Verbum Dei prædicare possunt.*

29 *Diaconi in Ecclesia primitiua propter penuriam ministrorum solemniter baptizare poterant, hodie verò id facere non possunt nisi de licentia Episcopi, vel Presbyteri.*

30 *Irregularitatem incurrunt Diaconi si absque licentia Episcopi, vel Parochi solemniter baptizauerint.*

31 *Diacono nunquam licet baptizare solemniter etiam in casu necessitatis.*

32 *Diaconus potest non solemniter baptizare absente Episcopo, vel Presbytero, ac necessitate cogente.*

33 *Diaconus in extrema necessitate solemniter baptizans, fit irregularis.*

34 *Diaconi non possunt ratione Officij Eucharistiam fidelibus ministrare, nisi in absentia Sacerdotis, vel in eius præsentia data necessitate.*

35 *Diaconi dum ministrant, an teneantur esse in gratia? ostenditur.*

36 *Doctores referuntur de Diaconis, eorúmque officio agentes.*

1 IACONVS Græcè, minister Latinè appellatur, quia Sacerdoti ministrat, & aliis Clericis mioisteria dispensat, & res sacras populo administrat; *cap. cleros, vers. Græcè Diaconi*, 21. *dist.* Durand. *in ration. diuin. offic. lib.* 2. *cap.* 9. Mich. de Medina *lib.* 1. *de continens. cap.* 13. & 25. Petr. Gregor *syntagm. Iuris, lib.* 15. *cap.* 20. *num.* 1. Vasq. *tom.* 3. *in* 3. *p disp.* 236. *cap.* 4. *in princ.* Galganet. *de iure publico, lib.* 3. *tit.* 25. *n.* 1. Sebast. Cæs. *de Eccles hierarch. p.* 2. *disput.* 9. *num.* 1. Illustriss. D. meus *in comment. ad cap.* 11. *dist.* 23. Boët. Epo *de iurisdict. Eccles. temporali q.* 1. *num.* 11. ibi, *Ita Diaconi quoque fuerunt Apostolorum iussu Actor.* 6. *constituti, qui sacris ministrarent mensis, vt ipsimet Apostoli liberius vacarent verbo Dei*, &c. Ego ipse *de offic. & potest. Episc. part.* 2. *alleg.* 14. *num.* 16. Nam, etsi alij quoque Clerici mi- 2
nistri existant, solus tamen Diaconus propriè sortitur hoc nomen, quia solus circa res sacras Presbytero ministrat, easque fidelibus distribuit, *cap. Diaconi sunt* 93. *dist.* alij verò potiùs Assistentes dicuntur, vt Syluest. Papa docet *in cap. nullus Acolythorum*, 24. *dist.* Hic & Leuita vocatur à Tribu Le- 3
ui, à qua Diaconi originem ex veteri lege traxeront *d. c. Cleros, d. c. Diaconi sunt.*

Elegerunt autem Apostoli *Actor.* 6. septem Dia- 4
conos, quorum primus, & sanctitate præcipuus claruit B. Stephanus, & post aliquot tempora insignis eiusdem Ordinis floruit B. Laurentius, vnde pro viribus contendunt ibi ab Apostolis institutum fuisse Diaconatus Sacramentum, Durand. *d. lib.* 2. *cap.* 3. *à princip.* Alphons. Salmeron. *in prædictum locum Act.* 5. Cardinal. Bellarm. *tom.* 2. *lib. de Sacram. Ordinis, cap.* 6. Card. Baron. *tom.* 1. *anno Christi* 34. *pag.* 269.

Verùm in contrarium est communis Theolo- 5
gorum opinio, quæ asserit Diaconatus Ordinem non ab Apostolis, sed a Christo institutum fuisse, & probatur, quia inter Catholicos citra controuersiam est hunc Ordinem esse Sacramentum, sed constat omnia Sacramenta à Christo ante ascensionem eius fuisse instituta, igitur, cùm hæc electio septem Diaconorum ad mensas facta fuerit post Christi Ascensionem, vt constat, non potuit esse institutio Sacramenti. Probatur deinde, quia Christus per se ipsum omnia Sacramenta instituit, & nullius institutionem Apostolis commisit; igitur hac electione facta ab Apostolis non fuit vllum Sacramentum institutum. Ideò hanc partem sustinent Caietan. *in eum locum Actor.* 6. *& in illum* 1. *ad Timoth. cap.* 3. Mich. Medina *lib. de continentia, cap.* 26. Vasq. *tom.* 3. *disput.* 236. *cap.* 4. *num.* 49. Ochogania *de Sacram. Ordinis, tract. vnic. q.* 3. *num.* 8. Ægid. de Coninck *de Sacramem. Ordinis, disput.* 10. *dub.* 3. *num.* 13. Illustriss. D. meus Rodet. a Cunha *in comment. ad cap. Diaconus*, 23. *dist.* Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 9. *cap.* 4. *num.* 4. Machado *en su perfetto Confessor tom.* 2. *lib.* 4. *p.* 1. *tract.* 8. *docum.* 1. *à num.* 1. quorum aliqui meritò 6
tenent ea solùm electione, quæ *Actor.* 6. expresè narratur, non fuisse ordinatos septem illos viros ad ministerium Altaris, neque Sacramentum Ordinis suscepisse, & ita non esse de viris, qui ministrabat ministeria, scilicet Missæ, sed de his, qui ad ministerium mensarum, & pauperum curam haberent, adhibebantur, & quamuis in eodem cap. *Actor.* 6. narretur, quòd statim post hanc electionem Stephanus faceret signa, & prodigia, & populo ita sapienter prædicaret, vt aduersarij non possent sapientiæ, & spiritui eius resistere, tamen non proinde licet inferre ipsum fuisse ibi in sacrum Diaconatus Ordinem consecratum; nam etiam ad aliud munus electus hæc præstare poterat. Quanto autem tempore hoc ministerium Diaconorum, qui mensis præficiebantur, in Ecclesia perseuerauit, & quo pactu, latè disputant Card. Baron. & Vasq. *vbi suprà*, cum quibus hanc mensarum explicationem prosequere. Vnde quo- 7
que prouenit, vt Diaconos ex institutione diuina electos fuisse asserant Valent. *tom.* 4. *disput* 4.

quæst. 1

quæst. 1. *puncto* 5. *vers. ad hæc*, Henriq. *in sum. lib.* 10. *cap.* 2. §. 1. Ochogauia *d. tract. vnic. q.* 5. *num.* 7. Stephan. Durant. *de ritib. Eccles. lib.* 2. *cap.* 23. Ægid. de Coninck *d. dub.* 3 *num.* 2.

8 Hinc colliges toto cœlo errare Durand. *in* 4. *dist.* 24. *q.* 5 *num.* 6. Caiet. *tom.* 1. *opusc. tract.* 11 *art. vnic.* & Salmeton. *in act.* 6. dum expresse tenent Diaconatum & Subdiaconatum non fuisse à Christo institutos, nec esse Sacramenta, nam contra eos stat auctoritas Concilij Florentini, vbi postquam dixit Ordinem esse Sacramentum, illiusque materiam, & formam explicauit, continuò ponit exempla in Ordine Sacerdotij, Diaconatus, & Subdiaconatus; item Concilij Trid. *sess.* 23. *cap.* 2. quatenus singulorum Ordinum nomina expresse enumerat, & statim *in cap.* 3. absolutè definit Ordinem esse Sacramentum nulla facta exceptione, & tandem *in Can.* 6. sic ait; *Si quis dixerit in Ecclesia Catholica non esse hierarchiam diuina Ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris & ministris, anathema sit*, vbi per Ministros sine dubio intelliguntur Diaconi, nam de nullis aliis æquè certum est, ac de Diaconis esse à Christo institutos. Quare contra Durand. & Caiet. meritò resoluunt Diaconatum, & Subdiaconatum à Christo fuisse institutos, & esse verè, & propriè Sacramenta, Henriq. *d. lib.* 10. *cap.* 3. Valent. *tom.* 4. *disput.* 9. *q.* 1. *puncto* 4. Vasq. *in* 3. *p. tom.* 3. *disp.* 237. Azot *instit. moral. p.* 2. *lib.* 4. *cap.* 27. *q.* 1. Ochogauia *d. tract. vnic. q.* 4. Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 1. *q.* 49. *num.* 1. *cum seqq.* Ægid. de Coninck *d. disp.* 20. *dub.* 7. *num.* 46. Scribon. *in theosi de Ordine, disput.* 7. *q.* 3. Paul. Laymann. *in Theologia morali lib.* 5. *tract.* 9. *cap.* 4. Machado *citato loco*.

9 Non obstat text. *in cap. Dominus, ad fin.* 93. *dist.* quia Cyprianus ibi solùm dicit Christum non ordinasse Diaconos, sicut Presbyteros, & Episcopos ordinauit, sed tamen inde non sequitur illum non instituisse hunc Ordinem, nec etiam nullum confirmauit, & tamen Sacramentum Confirmationis instituit, vt respondet Vasq. *d. disput.* 237. *cap.* 3. Nec etiam obstat Anaclet. *epist.* 13. *cap.* 1. *ad fin.* vbi postquam enumerauit Ordinem Sacerdotum, & Episcoporum, sic asserit, *Amplius, quàm isti duo Ordines Sacerdotum, neque nobis à Deo collati sunt, neque Apostoli docuerunt*, quia respondetur Anacletum non loqui de omnibus Ordinibus, quos ab Apostolis accepimus, sed de Ordinibus solùm Sacerdotij, & Episcopatus; ita respondet Mich. Medina *lib.* 1. *de continent.* 43. & rectè quadrat verbis Anacleti, dum ibi ait, *Sacerdotum, fratres, Ordo bipartitus est, & sicut Dominus illum constituit, à nullo debet perturbari*; id autem confirmat, quia Dominus solùm elegit duodecim Apostolos, in quorum locum Episcopi successerunt, & septuaginta Discipulos, quibus Sacerdotes respondent, concludit demum verbis supradictis, *Amplius*, &c.

10 Nec denique ex eo quod ordinatio Diaconi Sacramentum est, & quidem distinctum ab ordinatione Sacerdoris, sequitur vniuersum plura esse Sacramenta, quàm septem, quia licèt singuli Ordines per se sint Sacramenta; numerantur tamen, & considerantur tanquam vnum solum Sacramentum Ordinis, propter respectum, & Ordinem, quem habet ad Sacerdotium, in quo Sacramentum hoc in tota sua perfectione existit, iuxta illud Philosophicum axioma, quòd quando vnum est propter alterum, ibi est vnum tantùm; tum etiam, quia licet sacra Ordinatio Sacerdotis specie vltima non conueniant, cùm neque eandem materiam, & formam, nec eundem effectum habeant, neque proximè ad eundem finem tendant, nihilominus conueniunt inter se; tum proximi generis vnitate, quia vtrumque est Sacramentum ordinationis; tum etiam vnitate Ordinis quatenus referuntur ad eundem finem principalem, videlicet ad conficiendum Corpus Christi, & per quandam conexionem, seu consequentiam ad sacrificandum corpus Christi mysticum, illum per Baptismum congregando, & per reliqua Sacramenta pascendo, refocillando. Colliges hæc ex VValdens. *tom.* 2. *de Sacram. cap.* 117. Petr. Sot. *lect.* 4. *de Sacram Ordin.* Castr. *aduersus hæreses, verb. Ordo, num.* 5. Campan. *in diuers. Iuris Canon rub.* 2. *num.* 14. Paul. Layman. *in Theolog moral lib.* 5. *tract.* 9. *cap.* 4. *num.* 4. *vers. vna solum.*

Est autem ordinandus Diaconus, qui speret, Deo auctore, se continere posse, *cap. quicunque*, 77. *dist.* ob idque etiam ab initio Ecclesiæ fuit omnibus Sacerdotibus, ac Diaconis prohibitum contrahere matrimonium, vt patet ex Canon. 25. alias 27. Apostol. ac aliis antiquorum Patrum locis adductis per Cardin. Bellarm. *lib.* 1. *de Clericis, cap.* 19. Azot. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 12. Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disp.* 27. Ægid. de Coninck *de Sacram. Ordinis, disp.* 20. *num.* 10. *cum seqq.* Suar *tom* 3. *de Relig. lib.* 9. *ex cap.* 13. late Squillante *de obligat. Cleric. p.* 1. *n.* 73. *cum seqq.* Sed aliquando illo tempore, cùm ad sacra ministeria idonei inter cœlibes non adeò multi inuenirentur, & plerumque inter coniugatos essent nonnulli cæteris digniores, hi ordinabantur Diaconi, ita tamen, vt si protestati essent velle vxores habere, nec posse se continere, licitè cum vxoribus permanerent, & ministerium Diaconatus retinerent; si verò tacitè, vel expressè continentiam fuissent in ordinatione professi, & postea transissent ad nuptias, à ministerio cessare deberent; vt in Concil. Ancyran. fuerat constitutum, de quo *in c. Diaconi* 28. *dist.* vnde videtur colligi matrimonium validè tunc contrahi posse à Diaconis, sed in hoc esse Concilium illud abrogatum *in Concil. V I gener. can.* 6. *Trullano.* vbi definitur Subdiaconis, & Diaconis nullo modo licere ad nuptias transire; quòd si transierint, esse ab vxoribus separandos, contendit Balsam. *in comment super Concil. Ancyran.* quem sequitur Mich. de Medina *lib.* 2. *de continentia, cap.* 14. *sub fin.* Sed meliùs potest dici Concilium prædictum non habuisse ratum coniugium à Diaconis contractum, nec liberam facultatem eis concessisse illud contrahendi, & in matrimonio sic contracto vxore vtendi, sed tantùm statuere, vt ordinatus, qui sic ex licentia Episcopi contraheret, de gradu suo, & Ordine non amoueretur, sed post huiusmodi nuptias in eo permanetet, ita tamen, vt vxore sua minimè vteretur, quia ibi solùm dicitur Diaconos de gradu suo remouendos non esse. Ita Turrian. *lib.* 2. *de dogmatic. character.* §. *ad hæc obijciens*, Bouer. *de Republ. Eccles. p.* 2. *lib.* 10. *cap.* 10. §. *à Subdiaconatu, pag.* 377. 11 12

Postea verò sancitum est, vt Diaconi omninò continentiam promitterent, sicut colligitur ex *cap.* 1. *dist.* 27. & *ex cap* 1. *dist.* 31. & *ex cap. coniugatus, de conuers. coniugat.* Et antequam Clerici a pueritibus annis educati ad Subdiaconatum promouerentur, interrogentur de animo seruandæ castitatis, aut coniugij expetendi, qui si promissionem castimoniæ suæ, absque coniugali necessitate se se spoponderit seruaturos Subdiaconi, & deinde Diaconi 13

coni ministerium demandetur, vide *c. de his, dist.* 18.
Postquam enim Subdiaconatus inter sacros Or-
dines est relatus, tunc perscrutatio, quæ olim in
Diaconatu fiebat, cœpit in Subdiaconatu obser-
uari, vt *cap. proximo* videbimus.

14 Sed in qua ætate Diaconatus Ordo conferri
debeat, variè Canones statuerunt, olim enim ab
antiquo veteris Testamenti tempore Leuitæ (quo-
rum typus gerunt Diaconi, Durand. *in ration. diuin.*
lib. 1. cap. 9. in princ. Henriq. *d. lib.* 10. *c.* 14. §. 2. Vasq.
d. disp. 236. *cap.* 8. *in fine,*) vigintiquinque annis eli-
gebantur, vt in tabernaculo Domini ministrarent,
vt colligitur ex *cap. in veteri*, 77. *dist.* Adueniente
postmodum tempore Gratiæ, & in primitiua Ec-
clesia sacri Canones in ordinandis Diaconis ean-
dem ætatem requirebant, sicut probant text. *in cap.*
placuit, & in cap. Episcopus, 77. *dist. & in cap. nemo,*
78. *dist.* & habetur in Conc. Carthaginen. III. *c.* 8.
& in Conc. Agathen. *cap.* 16. & in Conc. Tolet. IV.
cap. 9. eandem ætatem necessariò requiri etiam Iu-
stinianus Imperator decreuit *in Auth. de sanctiss.*
Episcopis, §. *Presbyterum autem, collat.* 9. deinde suc-
cedentibus temporibus Clemens V. in Conc. Vien-
neosi, prout refertur *in Clem. Generalem, de ætat. &*
qual. constituit in Diaconum eligi illum posse, qui
ad vigesimum suæ ætatis annum peruenerit. De-
mùm attenta noua dispositione Conc. Trid. *sess.* 23.
de reform. cap. 12. nullus iam in Diaconum ordinari
potest, nisi vigesimotertio suæ ætatis anno, qui-
que bonum habeat testimonium, & in minoribus
Ordinibus iam probatus sit, ac litteris, & iis, quæ
ad Ordinem exercendum pertinent, sit instructus.
Conc. Trid. *ead. sess.* 23. *cap.* 13. Campan. *in diuers. Iu-*
ris Can. rub. 5. *cap.* 2. *num.* 2. Antonin. Diana *resolut.*
moral. p. 2. *tract.* 2. *miscel. resol.* 29. *in princ.* nouissimè
Didac. Narbona *in tract. de ætate ad omnes humanos*
actus requis. annot. 23. *quæst vnica.* late Machado *d.*
tract. 8. *docum.* 5. vide quæ dixi *de offic. & potest. Epi-*
scop. part. 2. *alleg.* 16.

15 Materia ordinationis Diaconi est impositio
manuum Episcopalium cum traditione alicuius
rei per quam potestas, & Officium illius significa-
tur. Forma autem sunt verba, quæ cum huiusmodi
materialibus Symbolis proferuntur. Ita Pet. Sot.
lect. 5. *de Sacram Ordinis*, Henriq. *in summ. lib.* 10. *c.* 8.
§. 2. Vasq. *in 3. part. disp.* 248. *cap.* 4. *a n.* 43. Ochoga-
uia *de Sacram Ordinis q.* 4. *num.* 12. Sebast. Cæs. *in*
relect. de Ecclesi. hierarch. p. 2. *disp* 9. §. 1. *num.* 8. Paul.
Laymann *in summ Theolog. moral. lib.* 5 *tract.* 9. *cap.* 5.
num. 2. *vers. assertio* 111. Machado *d. tract.* 8. *docum.* 1.
16 *num.* 1. Quòd enim impositio manuum in ordina-
tione Diaconi Sacramentalis sit, colligitur tum
ex forma verborum, quæ simul ab Episcopo pro-
nuntiantur, *Accipe Spiritum sanctum.* tum ex *cap.* 6.
Actor. vbi dicitur Diaconos per manus imposi-
tionem ordinatos fuisse, sicut ibidem interpretes
annotarunt; tum denique ex Conc. Carthag. IV.
cap. 4. *Diaconus cum ordinatur, solus Episcopus,*
qui eum benedicit, manum super caput illius ponat;
quamobrem, & ex Scriptura sacra, & Apostolo-
rum, ac Patrum traditione colligi videtur ad sa-
cram Diaconorum ordinationem, præcipuè spe-
ctare manuum impositionem, vt notauit Petr. Sot.
d. lect. 5. *vers. circa ista* Quòd verò etiam traditio
alicuius rei ad ordinationem Diaconi spectet, ex-
presè sic traditum est à Florentino Concilio. *Ma-*
teria Sacramenti Ordinis est illud per cuius traditio-
nem confertur, Ordo Presbyteratus per Calicem cum
vino, & Patena cum pane porrectionem, Diaconatus
verò per libri Euangelij traditionem. Credibile est,

inquit Bellarm. quem refert Laym. *citato loco*, Do- 17
minum instituisse istas omnes materias Ordinum,
non quidem in particulari, sed generatim mo-
nendo Apostolos, vt Ordines conferrent per cæ-
remoniam instrumentalem, quibus significaretur
eorum potestas, & Ecclesiæ impositione, seu or-
dinatione; quare nihil refert, quòd in primitiua
Ecclesia ordinandis Diaconis non fuerit exhibi-
tus liber Euangeliorum, aut Missale, vt nunc so-
let, cùm eo tempore nondum essent scripta; potuit
enim olim, præter manuum impositionem, alia
materia exhiberi, per quam, & Altaris ministe-
rium, & alia annexa officia Diaconi significaren-
tur, quod quidem congruentius est dicere, quàm
cum Sot. *in 4. dist.* 24. *q.* 1. *art* 4. & Henriq. *d. lib.* 10.
cap. 8. §. 1. respondere tempore primitiuæ Ecclesiæ
sine traditione libri Euangeliorum; ac proinde
absque propria, & vera huius Sacramenti mate-
ria, ipsum tunc ex dispensatione diuina collatum
fuisse; vel etiam cum Vasq. & Ochogau. *locis pro-*
ximè citatis, asserere eo tempore materiam huius
Sacramenti fuisse tantùm manus impositionem,
scriptis Euangeliorum libris, tunc ipsos materiam
esse incœpisse.

Officium verò Diaconorum in primitiua Ec- 18
clesia versabatur circa administrationem eleemo-
synarum, & bonorum communium Ecclesiæ, Card.
Baron. *annal Ecclesi tom.* 1. *anno Christi* 34. *pag.* 269.
Vasq *in 3. p. disp.* 246. *cap.* 6. *num* 39. nam septem illi
Diaconi viduis ministrabant in locum Apostolo-
rum, quos non decuit derelinquere verbum Dei,
& ministrare mensis, vt in eorum Actibus legitur.
Insuper ad eos pertinebat ministrare Calicem,
quando eo tempore cum sanguine fidelibus mi-
nistrabatur, Henriq. *d. lib.* 10. *c.* 13. §. 2. Petr. de Bollo
in œconomia Canon. classi 1. *cap.* 1. §. 10. *vers. Diacono-*
rum nomen. pag. 55. Torreblanca *de iure spirit. lib.* 2.
cap. 12. *num* 36. Demùm ad eos quoque spectabat
assistere Episcopis prædicantibus, & eos custodire,
ne ab insidiatoribus infestentur, & ideò oculi
Episcopi appellantur, *cap. Diaconi qui, cap. Diaconi*
Ecclesiæ 93 *dist.* Clem. *lib* 2. *constit. Apostol. cap.* 43.
Petr. Bollo *in sua œconomia Canonica, class.* 3. §. 1.
pag. 443. Diaconorum numerus, qui Episcopo præ- 19
dicanti assisterent, in quacunque etiam minima
ciuitate septenarius requirebatur, iuxta text. *in*
d. cap. Diaconi qui, & in cap. Diaconi septem, eadem
dist. 93. *& in cap. illud* 7. *q.* 1. *& in cap. Episcopus Deo,*
de consecrat. dist. 1. Albert. Tror. *de vero, & perfecto*
Clerico lib. 1. *cap.* 22 *sub num.* 3. Petr. Bollo *in sua œco-*
nomia Canonica, class. 1. §. 2. Sebast. Cæs. *in relect. de*
Ecclesi. hierarch. disp. 9. §. 1 *num.* 7.

Hodie verò eorum est officium assistere Sacer- 20
dotibus, & eis in omnibus, quæ in Sacramentis
aguntur, ministrare, oblationes ad Altare inferre,
cap. perlectis, 25. *dist.* Clem. *lib.* 2. *constit. Apostolic.*
cap. 14. item Euangelium populo legere; seu de- 21
cantare, Læl. Zech. *de Sacram tract. de Ordine, cap.* 1.
pag. 668. *ante fin. col.* 1. Steph. Durant. *de ritibus Ec-*
clesiæ, lib. 2. *cap.* 25. *num.* 3. Cùm autem Diaconus 22
vult recitare, seu legere, vel decantare Euange-
lium, debet ascendere ad altiorem locum, secun-
dùm ea, quæ Isaias dixit, *c.* 40. *Super montem ascen-*
de tu, qui euangelizas Sion. Et Dominus in Monte
docebat turbas, *Matth. cap.* 5. Aliæ sunt rationes,
quibus Diaconus in altum ascendit decantandi
Euangelij causa, de quibus Innoc. III. *lib.* 2. *de sacro*
Altaris ministerio, cap. 42. Turrecr. *in cap. Apostolica,*
num. 1. *de consecr. dist.* 1. Steph. Durant. *d. cap.* 22. *n.* 11.
& 12. Isidor. Moscon. *de maiest milit. Ecclesi. p.* 2.

23 lib. 1. cap. 1. de Ordine, pag. 385. litt. B. Debet etiam Diaconus cùm ad legendum accedit, faciem versus aquilonem vertere, vt ostendat Verbum Dei contra eum dirigi, qui Spiritui sancto semper con-
24 trarius fuit. Ita Alcuin. de diuin. Offic. cap de celebrat. Missæ. nouissimè Frater meus Simon Vas Barbosa in tract. de significatu mysteriosis Sacrificij Missæ, cap. 40. num. 4. pag. 108. per aquilonem enim Diabolus intelligitur, ex eo quia durus, & frigidus ventus sit, effectus, quos Diabolus in illis, quos possidet, operatur; reddendo scilicet eos frigidos, & torpentes in amore charitatis, & dilectionis; vt per Alcuin. vbi proximè, Innoc. d. cap. 42. Stephan. Durant. d. cap. 24. num. 14. Moscon. in eadem pag. 385. litt. C. Scort. de sacrif. Missæ, lib. 5. cap. 34. num. 21. Simon Vas Barbosa d. num. 4. in fine. Quod autem per aquilonem Diabolus designetur, apertè ostendit Isaias cap 14. dicens, Lucifer, qui dicebas in corde
25 tuo, sedebo in lateribus Aquilonis, &c. Ratio autem, quare Diacono lecturo Euangelium detur benedictio, non autem Subdiacono, quando illi traditur epistola ad legendum, est quòd Deus Legem, & Prophetas, inuisibilis inuisibiliter misit; Apostolos autem, & Euangelistas (quorum in hoc saltem enunciandi Euangelij munere Diaconus personam gerit) visibilis factus, & sanctam Ecclesiam sponsam, videlicet suam osculans osculo oris sui visibiliter misit, & docuit, vt tradunt Innoc. dict. lib 2. cap. 37. Rupert. lib. 1. de diuinis Officijs, cap. 36. Hugo de S. Victore lib. 2. de offic. Eccles. cap. 10. n. 5. Stephan. Durant. d lib. 2. cap. 13. ex num. 11.

26 Prædicandi munus ad Diaconorum Officium pertinere, videntur probare text. in cap perlectis, 25. dist. ibi, prædicare, & in cap. in sancta, 92. dist. ibi, ad prædicationis Officium, & per illa Iura resoluunt Hugo de S. Victore d. lib. 2. part. 3. cap. 11. Raban. lib. 1. de instit. Sacerd. cap. 7. Facit pro hac parte, quia Stephanus, & Philippus ab Apostolis primò in Diaconos electi prædicauerunt, Actor. 8. & Vincentius martyr, qui tantùm fuit Diaconus concionabatur, teste Augustino serm. 2. de eodem Vincentio. Contrarium tamen probant expressè per text. in cap. adycimus 16. quæst. 1. vbi gloss. verb. Sacerdotes, Gabr. in 4. dist. 24. quæst. 1. art. 3. versic. Diaconorum Officium, & Medin. lib. 1. de continent. cap. 30. Sed hæ contrariæ opiniones facile componuntur, si dicas priorem procedere, vbi interuenerit licentia Episcopi, Prælati, vel alterius habentis ad illud munus iurisdictionem, alteram verò intelligendam esse ex vi suæ ordinationis, cùm ratione Officij prædicandi munus Diaconis non sit concessum, nec illis, vt proprium tribuatur. Ita Nauarr. cons. 7. de offic. deleg. Valent. tom. 4. disp. 9. de Sacram. Ordin. quæst. 1. puncto 3. Vasq. in 3. part. disput. 236. cap. 8.
27 num. 89. Quapropter ad Iura illa in d. cap. perlectis, & in d. cap. in sancta, respondetur intelligenda esse non de prædicatione, hoc est, de explicatione Euangelij, sed de eius lectione à Diacono decantanda. Ita Nauar. d. cons. 7. num. 3. gloss. verb. Sacerdotes, in d. cap. adycimus. Durand. in ration. Diuin. lib. 2.
28 cap. 9. num. 10. Religiosi tamen Societatis IESV etiam sacris Ordinibus non initiati, Verbum Dei prædicare possunt, vt statuit Gregor. XIII. in sua constitut. incip. Vigore, 20. Nouembris 1584. est in Bullar. nouo, tom. 2. pag. 481.

29 Quamuis olim in Ecclesia primitiua propter penuriam ministrorum solemniter possent Diaconi baptizare, vt notant Sot. in 4. dist. 24. q. 5. art. 4. Henriq. in sum lib. 1. cap. 26. §. 4. Marc. Anton. var. resolut. lib. 3. resol. 16. num. 6. vers. tum demum; hodie tamen ratione Officij id facere non possunt, nisi de licentia Episcopi, vel Presbyteri, vt habetur in cap. Diaconos, 93. dist. & in cap. constat, de consecr. dist. 4. Vasq. in 3. part. q. 67 disp. 147. art. 5. sub num. 13. Isidor. Moscon. de maiest. milit. Eccles. p. 2. lib. 1. cap. 1.
pag. 385. litt. A. itaut irregularitatem incurrant, si 30
absque licentia huiusmodi solemniter baptizauerint, Henriq. dict. lib. 10. cap. 13. §. 2. Vasq. in 3. part. disput. 236. cap. 8. num. 90. immò etiamsi faciant de licentia, & iussu Parochi, vt expressè tenent Nauar. cons. 1. & 2. de Cleric. excom. minist. Henriq. 31
in summ. lib. 1. cap. 29. §. 1. dicens nunquam licere Diacono baptizare solemniter, etiam in casu necessitatis, refert Mar. Anton. var. resol. lib. 3. resol. 16. 32
num. 6. Absente verò Episcopo, & Presbytero, ac necessitate congente poterit Diaconus non solemniter baptizare, gloss. verb. necessitas, in cap. Diaconos, 93. dist. Sot in 4. dist. 13. q. 2. art. 4. sub vers. appendit autem, Victor. de Sacram. in genere, num. 89. 33
si enim etiam in extrema necessitate solemniter baptizauerit, fiat irregularis, vt per Nauar. in man. cap. 22. num. 7. Henriq. in summ. lib. 2. de Baptismo, cap. 29. §. 1. & lib. 14. de irregul. cap 6. §. 2. Aldtere de Relig. discipl. tuenda, lib. 1. cap. 11. num 5. Bonacin. de Sacram. disp. 2. q. 2. puncto 4. num. 3. & de censur. disp. 7. q. 3 puncto 6. num. 5. Valent tom 4. disp. 4. q. 2. punct. 1. & licèt Nau. cons. 70. de sent. excomm. videatur tenere contrarium in foro poli, tamen si benè eius opinio consideretur, non est fundata, neque iure, neque auctoritate, & tandem nescit figere pedem, imò dicit eum in foro contentioso esse irregulatem, & verba illa d cap. constat, & d. cap. Diaconos, ibi, absque Presbytero, debent intelligi priuatim, non autem solemniter, vt notat Mar. Antonin. d. num. 6.

Sic similiter licèt Diaconi non possint ratione 34
officij Eucharistiam fidelibus ministrare, cùm id tantùm solis Sacerdotibus competat, cap firmiter, vers. si verò, de sum. Trin. Guillelm. Durand. in rational. diuinor. Offic lib. 2. cap. 9. num. 12. Albert. Trot. de vero, & perfecto Clerico, lib. 1. cap. 22. num 4. Stephan. Durant. de ritib. Eccles. lib. 2. cap. 5 n. 3. tamen in absentia Sacerdotis, vel in eius præsentia, data necessitate, possunt, d. cap. Diaconos, d. cap. præsente, 93. dist. B. Ioan. de Capistrano de auctor. Ecclesia. fol. 51. vers. septimò Diaconatus, Viuald in candel. aureo, p. 1. vbi de Sacram. Eucharistia, n. 89. Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 5. n. 10. Galet. in margarita casuum Conscientia. verb Diaconus, vbim. Sebast. Cæs. in relect. de Eccles. hierarch part. 2. disp. 9. §. 2. num. 11.

Restat nunc, vt videamus, an Diaconi, dum mi- 35
nistrant, teneantur esse in gratia: Negatiuè respondendum esse tradunt Sot. in 4. dist. 24 quæst. 1. art. 4. ad 4. Cordub. in quæstionar. lib. 1. q. 50. Henriq. dict. lib. 10. cap. 13. §. 3. Valent. tom. 4 disp. 3. q. 5. puncto 3. vers. secundò intelligitur, & disp. 9. q. 1. Sebast. Cæs. d. §. 2. num. 11. Vasq. disp. 236. cap. 4. Paul. Laymann in Theologia morali lib. 5. tract. 1. cap. 5. num 10. resoluentes posse in peccato lethali, absque vlla culpa, saltem mortali, ministrare. Ratio est, quia ex sanctorum Patrum, & Ecclesiæ traditione non ita colligi potest mortalem irreuerentiam à ministris Ecclesiæ committi per indignum exercitium aliorum ministeriorum, quæ proximè non tendunt ad sanctificationem animæ ex opere operato, sicut ex traditione habemus mortalem irreuerentiam esse, si minister malus, & indignus Sacramenta ministret, quippe, quæ ex virtute meritorum Christi, quasi quidam canales sint gratiæ sanctificantis in homines deriuandæ.

Plura

36 Plura autem de Diaconis, eorúmque officio, si quis scire cupit, consulat Cresper. *in sum. Eccles. disciplina, verb. Diaconus*, Cupers *in repet. cap. oportet 79. dist. in rub. Diaconatus institutum.* Iac. de Graff. *in aur. decis. p. 2. lib. 1. cap. 1. de Ordine pag. 382. cum seqq.* Petr. Greg. *syntagm. Iur. lib. 16. cap. 7.* Vasq. *tom. 3. in 3. p. disp. 236. cap. 4. cum seqq.* Henriq. *in sum. lib. 10. c. 8. §. 1. & 2. & cap. 13. §. 2. & 3.* Mich. de Medina *lib. 1. de continent. cap. 28. cum seqq.* Carol. de Graff. *de effectib. Clerical. in prælud. n. 290.* Homob. de Bonis *de humana vita statib. p. 1. cap. 19. in princ.* Molfes. *in sum. Theolog. moralis, tract. 2. cap. 9.* Galgauet. *de iure publico, lib. 3. tit. 25.* Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. p. 2. disp. 9. §. 1. & 2.* Castald. *praxi Cæremon. lib. 1. sect. 7. cap. 5. cum duob. seqq.* Machado *en su perfetto Confessor tom. 2. lib. 4. p. 1. tract. 8.*

CAPVT XXXVI.

De Diaconissis.

SVMMARIVM.

1 *Diaconissæ olim dicebantur, quæ apud nos viduæ continentes dicuntur.*

2 *Diaconissatus ad munus eligebantur mulieres, aut Virgines, aut viduæ.*

3 *Ætas quæ requiratur in Diaconissarum numerum ascribendis, ostenditur.*

4 *Diaconissæ benedictione, & cæremonia ordinari consueuerunt.*

5 *Ordinatio Diaconissarum benedictio quædam tantùm erat, sicut velatæ.*

6 *Fœminæ ipso Iure diuino incapaces sunt eorum, quæ sunt Ordinis.*

7 *Diaconissis quæ munera incumbebant, ostenditur.*

8 *Continentia perpetua Diaconissis præscripta erat, & eligebantur ex Religiosis virginibus, aut viduis.*

9 *Diaconissæ benedictione, & cæremonia Religiosæ personæ dicuntur.*

10 *Diaconissarum Ordo à quo tempore aboleri cœpit, ostenditur, & num. seq.*

11 *Diaconissæ hodie, si quæ reperiuntur, sic dicuntur non ab vllo Ordine quem suscepissent, neque ministerio ad quod essent destinatæ, sed à viris, quorum vxores erant.*

12 *Doctores referuntur de Diaconissis agentes.*

1 IACONISSÆ olim dicebantur, quæ apud nos viduæ continentes dicuntur, & aliquod munus, & dignitatem in Ecclesia habebant, quæ infra referemus. Eligebantur ad hoc
2 munus Diaconissatus Mulieres, aut Virgines, aut Viduæ, quæ tamen vnicò contentæ fuerint thoro coniugali; quod docet Clemens 1. *lib. 6. constitut. cap. 17.* his verbis: *Diaconissa verò eligatur virgo pudica, si autem non fuerit virgo, sit saltem vidua, quæ vni nupserit, & fidelis, atque honorata sit.* Et Epiphan. *ad calcem librorum contra hæreses, in compendiaria doctrina de fide Catholica*, sic ait; *Et ipsæ sint etiam, quæ in vnis nuptiis continentes se habuerint, vt ab vnis nuptiis viduitatem seruauerint, aut semper Virgines sint.* Item Diaconissam fidelem, & sanctam ad mulierum ministeria eligendam esse admonet Clem. I. *lib. 3. constitut. cap. 15.*

3 Ætas autem, quæ in Diaconissatum numerum adscribendis requirebatur, diuersa reperitur; nam aliquando annorum 40. fuit statuta, vt in Concil. Chalcedonen. *cap. 15.* relato *in cap. Diaconissam, 27. q. 1.* vbi præcipitur, ne Diaconissa ante annos 40. ordinetur, pro quo diligens fiat probatio, quòd si ordinationem susceperit, & quantocunque tempore obseruauerit ministerium, & postea se nuptiis tradiderit, iniuriam faciens gratiæ Dei, anathema sit, cum eo, qui in nuptiis ipsius conuenerit, refert Campan. *in diuers. Iur. Canon rub. 11. cap. 5. num. 3. vers. primam.* Nonnunquam verò reperitur præscripta ætas sexagenaria, vt in Nicæno Concil. *cap. 74.* sed prius illud tempus 40. annorum Virginibus, posterius verò viduis deligendis statutum erat, vtpotè, quæ propter experientiam voluptatis, maiori indigerent examine, & probatione, Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 34. num. 31. vers. atque hinc.* Pamel. *in schol. 72. in lib. Tertulliani, de exhortat. castit.* Vasq. *in 3. p. tom. 3. disp. 245. cap. 3. num. 4.* Sebast. Cæs. *de Eccles. hierarch. p. 2. disput. 9. §. 3. num. 4. & 5.* nouissimè me citato Didac. Narbona *de ætate ad omnes humanos actus requis. an. 40. q. 3. per tot.*

Aug nst. Barbos. de Iur. Eccles. vniu.

Has Diaconissas benedictione, & cæremonia 4
ordinari consueuisse testatur Tertull. *lib. de exhortat. ad castitatem, cap. vlt. num. 72.* & de hac Diaconissatum benedictione extat Apostolica constitutio apud Clement. *lib. 8. cap. 26.* in hæc verba: *De Diaconissis ego Bartholomæus constituo, ô Episcope, impones ei manus præsentibus Presbyteris, Diaconis, & Diaconissis, & dices: Deus æterne, Pater D. N. Iesu Christi, qui viri, & mulieris auctor es, qui Mariam, Deboram, Annam, & Holdam Spiritu sancto impleuisti, qui non duxisti indignum, vt Filius tuus vnigenitus ex muliere nasceretur, qui in tabernaculo testimonij, & in Templo custodes fœminas ianuis tuis præesse fecisti, ipse etiam nunc respice hanc ancillam electam ad ministerium, & da ei Spiritum sanctum, & mundam effice ab omni iniquitate carnis, vt opus sibi impositum dignè perficiat ad gloriam, & laudem Christi tui.* Extat autem earum ordinatio in antiquo libro qui inscribitur, *Ordo Romanus.*

Hæc quidem earum ordinatio, quasi benedictio 5
quædam tantùm erat, sicut velatæ, & quæ Religionis habitum assumunt, hodie benedicuntur, fusis etiam precibus, nullâque illis Ordinis potestas conferebatur, vt optimè aduertunt Basil. Pont. *de impediment. matrim. cap. 10. vers. sed cùm in Diaconissa*, Lauor. *d. cap. 14. num. 33.* Et quamuis non defuerint peruersi homines, qui ex *cap. Diaconissam, & ex cap. Presbyter, & cap. mulieres, 32. dist.* deprehenderent fœminas licuisse ordinari cùm 6
Diaconissæ, & Presbyteræ mulieres Canones illi meminerint, tamen hoc, quàm falsum sit latè docent Catholici omnes notantes fœminas ipso Iure Diuino incapaces esse eorum, quæ sunt Ordinis, argument. text. *in cap. in noua, de Pœnit. & remiss.* comprobant S. Thom. *in addit. ad 3. part. q. 39. art. 1.* Victor. *relect. 2. de potest. Eccles. quæst. 2. num. 3.* Sot. *in 4. dist. 25. quæst. 1. art. 2. conclus. 1.* Angles *in florib. Theolog. quæst. de clauibus, art. 1. diffic. 5.* Maiol. *de irregul. lib. 1. cap. 28.* Henriq. *in sum. lib. 1. c. 51. §. 2. litt. N. & lib. 6. cap. 5. §. 3. & lib. 10. cap. 16. §. 1. litt. A.* Campan. *dict. rubr. 11. cap. 2. à princ.* Lauor. *d. cap. 24. num. 34.* Quod autem ait Æne. Sylu. *de historia Bohemica, cap. 16.* de Milida sorore Boleslai Bohemorum Regis, quæ eximia specie Virgo Sacris imbuta litteris, & multa pollens eruditione, cùm Romam Orationis causa petiuisset, à Ioanne Pontif. Max. benignè excepta ipsius

auctoritate monasterium S. Georgij in arce Pragensi construxit, ibíque Sacerdos consectara est, intelligendum in Abbatissam electam fuisse consccraram & benedictam, non verò aliquo Ordine, vel charactere Sacramentali initiatam.

7 Muneta aliqua his Diaconissis incumbebant, quorum quinque sunt ptiucipaliora; primum erat cæteras instruere mulieres de rebus, dc quibus cum Diaconis, aut Episcopis agere debebant, vt constat ex Clem. *lib.2.constitut.cap.57.aliàs 61.* Secundum erat, foribus Ecclesiæ mulieribus tantùm patentibus præesse, sicut foribus, qua ingrederentur viri, ianitores, & qui Ostiarij dicti sunt, præfecti erant, ex eodem Clem. *d.lib.2.cap.15.* Tertium, sicut munus Diaconi erat vngere oleo sancto frontem mulierum, quæ baptizabantur, ita Diaconissarum abstergere, ne à viris aspicerentur, ex eod. Clem. *lib.3.cap.15.* Quattum munus erat ministrare Presbyteris quando baptizantur mulieres propter honestatem, ex eod. Clem. *lib.3.cap.32.* & Concilium Nicænum I. *cap.74.* huiusmodi Diaconissas ad boc solùm paratas esse, vt fœminas in Baptismo suscipiant; & Conc. Carth. IV. sub Anastasio *cap.22.* admonet huiusmodi Diacooissas debere esse tam instructas ad Officium, vt possint apto, & sano sermone imperitas, & rusticas mulieres, tempore, quo baptizandæ sunt, qualiter baptizatori interrogatæ respondeant, & qualiter accepto Baptismate viuant. Quintum, erar extra Ecclesiam, vt scilicet, cùm Episcopus ad domus mulierum aliquem mittere vellet, non mitteret Diaconum, ne quid mali infideles suspicarentur, sed mitteret Diaconissam, ex eod. Clem. *lib.3.c.15.* Vnde S. Epiphanius ad calcem librorum contra hæreses in compendiaria doctrina in Fide Catholica ait, *Diaconissas constitui in ministerium mulierum propter reuerentiam, si opus fuerit balnei gratia, aut visitationis, aut inspectionis corporum.* Hæc omnia munera, & quæcunque alia, si quæ sunt percurrunt Vasq. *d. cap.3.* Lauor. *d cap.24. ex num.28.* Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. p.2. disp.9. §.3. num.6.* me citato *in hoc loco* Narbona *de ætate ad omnes humanos actus req. ann.40. quæst.3. num.2. in fine.*

8 Continentia perpetna Diaconissis huiusmodi præscripta erat; eligebantur enim ex Religiosis Virginibus, aut viduis, vt suprà vidimus: ita colligitur ex *d. cap. Diaconissam*; vnde in Concilio Romano sub Gregorio I. ipse Gregorius anathemate percutit quendam nomine Adrianum Ephilarati filium, qui Epiphaniam Diaconam illicito ausu in vxorem habebat, & illam similiter & eos, qui ei consensum præbuerunt. Et in Conc. Aurelian. II. *Can.17.* sic dicitur. *Fœminis, quæ benedictionem Diaconatus hactenus contra interdicta Canonum acceperunt, si ad coniugium probantur, iterum deuolutæ à communione pellantur, quòd si huiusmodi contubernium admonitæ ab Episcopo cognito errore dissoluerint, in communionis gratiam, acta pœnitentia, reuertantur. Huiusmodi, qui assumpserint in coniugium, anathematizetur.*

9 Religiosæ personæ Diaconissæ benedictione, & cæremonia, vt supra ordinatæ efficiebantur, & ideò vt verbis vtar Basilij Pontij *in d. cap. 10.* non rectè Baron. *annal. Eccles. tom.1. anno 30. n.128.* censuit Diaconissas inter laicales, & sæculares personas computari, idque probat ex Conc. Niceno, *cap.19. vulgato, & 17.* ex his, qui ex Arabico translati sunt. *Commemorauimus*, inquit, *Diaconissas, quæ in hoc Ordine inuentæ sunt, quæ nec manus impositionem aliquam habent, ita ut omninò inter laicas habeantur. Similiter autem Diaconissæ, quæ in Catholico Canone non habentur, simili loco, id est, laicæ, & tanquam non consecratæ deputentur.* Sed sine dubio noo inspecta satis exemplaris fide loquutus est Baronius, quia, vt paret ex eo *cap. statuunt*, Patres quid faciendum de Paulianistis, id est, qui à Paulianistarum hæresi reuertebantur; decernitúrque, vt iterum baptizentur, & restituantur io eum gradum Ecclesiasticum, in quo antea fuerant, si digni tamen extiterint, imponatúrque manus ab Episcopo, sicut ei, cui nunquam antea erat imposita. Deinde decernunt quid de Diaconissis fieri debeat, quæ apud Paulianistas erant, & ad Fidem Catholicam transibant, vt scilicet baptizentur denuò, & inter laicas deinceps non Diaconissas babeantur. De his autem tantùm, non de Diacooissis Catholicis sermonem esse constat, quia in eodem Can. post prædicta subiicitur. *Quod si aliqua Diaconissa ex ista heresi ad Fidem reuertatur, oportet eam iterum baptizari & cum ea benedictione recipere, quæ super sæcularem fieri solet, examinandúmque, vt suprà diximus, an verè conuertatur.* Sic ergo intelligendum, quod in Canone vulgato 19. dicitur. *Quæ in Ordine inuentæ sunt, vel in eadem specie sunt*, id est, ab eadem hæresi, *Diaconissæ veniunt computandæ inter laicas*, scilicet Catholicas, *quia manus impositionem non habent.* Quam enim habere possunt apud Paulianistas, quæ ab illis discedentes iterum baptizabantur? imò ex isto Can. potius colligitur Sacras, & Religiosas personas fuisse Diaconissas Catholicas inter laicas. Præterea quo pacto iste Nicænus Caoon. Diaconissas Catholicas inter laicas numeraret, cùm eiosdem Conc. *Can.74.* probet Diaconissas, & illas ex Sanctimonialibus, aut viduis eligi constituat, vt suum munus impleant, dum baptizantur fœminæ.

10 Postmodum succedentibus temporibus ex hac ordinatione, & multiplici munere concesso Diaconissis, forsan insolescentibus, & maiora conantibus, prout innata est fœmineo sexui ambitio, Diaconissarum ordo aboleri cœpit, eo modo, quo & Chorepiscoporum vsus sublatus est, qui cùm aliqua minora officia in Ecclesia haberent, & maiora præsumerent, sublati fuerunt, vt testatur Damasus Papa, relatus *in cap. Chorepiscopi, 68. dist.* & diximus *hoc lib. cap. 16.* & primò apud Græcos abrogata fuit in Conc. Laodicen. I. sub Syluestro anno 320. *Can.11.* & refertur *in cap mulieres, 32. dist.* In Latina verò Ecclesia in Conc. Arausic. I. *cap.26.* his verbis: *Diaconissæ omnimodo non ordinandæ si quæ iam sunt, benedictioni, quæ populo impenditur, capita submittant.* Et in Concil. Aurelian. II. sub Syluerio Papa *cap.18.* *Placuit, vt nulli postmodum fœminæ Diaconalis benedictio pro conditionis huius fragilitate credatur.*

11 Sed adhuc post dictum Concil. Arausic. I. reperitur mentionem esse de Diacooissarum ordinatione, prout legitur in Conc. Chalcedonen. *act.15. cap.15.* imò etiam post Aurelianen. & Turonen. II. constat in vsu fuisse Diaconissæ ordinationem, ex libro, qui dicitur *Ordo Romanus*, quem post S. Benedicti tempora scriptum esse apparet, cùm in eo sæpius de B. Benedicto, eiúsque regula fiat mentio; vnde coniecturari oportet non simul Diaconissarum ordinationem abolitam, sed paulatim
euanuisse. Aliquas autem, quæ remanserunt, cre- 12
do sic dictas, non ab vllo Ordine, quem suscepissent, neque ministerio, ad quod essent destinatæ, aut consecratæ, sed à viris, quorum vxores erant, & ita Presbyteratæ vxores dicuntur Presbyteri *in cap. vlt. 32. dist.* Ita VValdens. *de Sacram. lib.2. tit.7. cap.58.*

cap.58.num.70. Mich, Medina *lib.4. de continent.controu.6. cap.7.* Vasq.*d.cap.3. n.49.* Paul. Laymann *in Theolog.moral.lib.5.tract.9.cap.11.num.7.* me citato *in hoc loco* Didac. Narbona *d.an.40. q.3. n.1.* Sebast. Cæl.*d.§.3.n.7.in fine*, Campan. *d.c.2. n.5.* vbi refert se huius rei veritatem ab hominibus nonnullis, & Græcis expetiisse, qui omnes responderunt Sacerdotis vxorem apud eos Presbyteram appellari.

23 Si plura scire cupias de Diaconissis, vide Campan.*in diuers.Iuris, rub.11 cap.2. à n.3.* Vasq.*in 3.p. tom.3.disp.245.cap.3.* Basil. Poot.*de impedim.matrim. cap.10.* qui cùm suo sæculo esset ingeniorum phœnix, raræ facundiæ, & exquisitæ eloquentiæ vir, in declarandis ad populum concionibus celeberrimus ecclesiastes, fere sexagenarius, sed longiori vita dignus, in die sancti Augustini 1629. Salmanticæ vitæ fabulam mortalis impleuit. Sebast. Cæs. *in relect de Ecclesiast.hierarch.part.2. disp.9.§.3.* Iul. Lauor.*var.lucubrat.tom.1.tit.4.cap.24. num.28. cum multis seqq.* Galganet *de iure publico, lib.3. tit. 31. de Diaconissis*, Didac. Narbona *de atate ad omnes actus requis.an.40. quest.3*

CAPVT XXXVII.

De Subdiaconis.

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconus Græcè Hypodiaconus, quasi subministrans Diacono dicitur.*
2 *Subdiaconatus Ordo fuit à Christo Domino institutus.*
3 *Ætas ad Subdiaconatum requisita? ostenditur.*
4 *Subdiaconatus Ordinem quis suscipere non debet nisi post annum à susceptione postremi gradus minorum Ordinum, nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas iudicio Episcopi aliud exposcat.*
5 *Episcopus dispensare non potest vt quis promoueatur vna die ad vltimum minorum cum Subdiaconatu, nisi vigeret in contrarium consuetudo ante Concil. Trident.*
6 *Materia propria ordinationis Subdiaconi est traditio Calicis vacui cum patena superposita.*
7 *Calix consecratus non est necessarius pro materia ordinationis Subdiaconi.*
8 *Contractus Calicis non requiritur ad substantiam ordinationis Subdiaconatus.*
9 *Respondetur argumento Viguerij existimantis libri Epistolarum traditionem esse materiam ordinationis Subdiaconatus.*
10 *Forma Subdiaconatus sunt verba Episcopi, quibus traditum Subdiaconis ministerium indicat.*
11 *Manus impositio non est necessaria in ordinandis Subdiaconis, modo illam habeat.*
12 *Subdiaconatus in primitiua Ecclesia Ordo sacer non reputabatur.*
13 *Subdiaconis olim ingressus in Sacrarium, & contactus vasorum Dominicorum non permittebatur, sed contrarium verius, num.15.*
14 *Ordines illi per excellentiam Sacri dicuntur, qui proximè sacra tangunt.*
16 *Ordo sacer ille dicitur qui habet annexum votum castitatis, & non sacer ille, qui huiusmodi votum annexum non habet.*
17 *Ordo Subdiaconatus votum continentia olim annexum non habuit.*
18 *Subdiaconi olim vti potuerunt matrimonio ante Ordines contracto.*

Auguſt. Barbof. de Iure Eccleſ. vnit.

19 *Continentia preceptum in Matrimonio ante Ordines contracto à tempore Apostolorum vsque ad hodiernum diem sine aliqua interruptione perdurauit.*
20 Cap.*cors 26. quæst. 2. declaratur.*
25 *Apostolorum post vocationem ad Apostolatum illi vxoribus vsi non fuerunt, sed continentes verè, Apostolicam vitam professi.*
22 *Subdiaconatus succedentibus temporibus Ordo sacer reputari cœpit, & consuetudo vtendi matrimonio ante hunc Ordinem contracta reuocata fuit.*
23 *Subdiaconatus quo tempore incœpisset inter sacros Ordines numerari? ostenditur.*
24 *Votum castitatis ex tunc appellari cœpit illud, quod Ecclesia suo pracepto annexuit Ordinibus sacris.*
25 *Obligatio castitatis Ordinibus sacris annexa non consurgit immediatè ex constitutione Ecclesia, sed ex proprio voto non expresse, sed facto ipso & tacitè emisso ex Ecclesia pracepto.*
26 *Sacris insignitus ante pubertatem Episcopi incuria, vel contemptu, an ad continentiam arctetur? ostenditur.*
27 *Calibatus sacro Ordini non à Iure diuino adiunctus fuit.*
28 *Papa dispensare potest cum Subdiacono, Diacono, Presbytero, vel Episcopo vt matrimonium contrahat.*
29 *Subdiaconorum Officium quod sit? ostenditur.*
30 *Subdiaconus eatenus dicitur diuinis Sacramentis inseruire, quatenus sacra vasa, lintea, panem, & vinum ad venerabile Eucharistia Sacramentum preparat.*
31 *Epistolam legit Subdiaconus solemniter ex pracepto Ecclesia, sed non ex vi Ordinis.*
32 *Acolytus alicubi Epistolam legit ex consuetudine.*
33 *Diaconos, & Subdiaconos de quibus moneat Concil. Trident. ostenditur.*
34 *Subdiaconi canendo Epistolam, & Diaconi Euangelium solemniter in peccato mortali an peccent mortaliter? ostenditur, & num.seq.*
35 *Doctores referuntur de Subdiaconis, eorumque institutione, Officio, & munere agentes.*

SVBDIACONVS Græcè Hypodiaconus, quasi subministrans Diacono dicitur, *cap.Cleros, vers Hypodiacones, 21.dist.* Sot.*in 4.sent.dist. 24. quest. 5. art. 4. vers. post Diaconum.* Guillelm. Durand.*in ration. Diuinor. lib.2. cap.8.* Galganet.*de Iure publico, lib.3. tit.26. num.1.* Sebast. Cæs.*in relect. de Eccles hierarch.part.1. disp.10.§.1. num.1.* Ego ipso *de offic.& potest.Episcop part.2. allegat.14.num.3.* 1

Sacramentum hoc esse à Christo Domino institutum probant auctoritates, & Doctores suprà relati, *hoc eod. lib cap.35.n.8. cum seqq.* & expressè tenent Vasq.*3.p.disput.238. cap.2. a princ.* Ægid.*de Sacram.disp.10. de Ordine, dub.3.* Ochogauia *de Sacrament.Ordinis, tract.vnico, q.4.* Sebast. Cæs. *d.§.1. n.2.* Machado *en su perfetto Confessor tom.1 lib.4.p.1. tract.7. docum.1.n.2.* ex eo, quia da huiusmodi Subdiaconatus Ordine, vtpotè de re antiqua & vbique recepta, & à Christo Domino instituta, loquuntur Auctores illius temporis, qui sanè floruerunt in ipso Beatorum Apostolorum senio, aut non diu pòst superstites fuerunt, vt est apud Cyprian.*lib.2. Epistol. epist.10. & lib.4. epist. 5. & lib.5. epistol.14.* & apud Euseb.*lib.6.histor.cap.33.* & quod magis est, huius Subdiaconatus Ordinis 2

meminit Apostolorum Canon.40. cui nec refragari, nec contradicere impunè licet.

3 Circa ætatem ad Subdiaconatum requisitam antiquitus constitutum fuerat io VI. Synodo, cap.15. prout refertur in cap.Subdiaconus, 77.dist. vt Subdiaconatus non minor xx. annorum ordinetur, nam quod dicitur in cap. in singulis, ead. dist. vt scilicet Subdiaconus xiv. annis fiat, intelligit ibi gloss. computatis à tempore septennij, cuius meminit Campan. in diuers. Iuris Canon.rub.7. cap.3. num 1. Postmodum Clem.V in Concil.Viennen.de quo in Clem.vlt.de ætat.& qualit. decreuit, vt possit quis liberè in decimooctauo suæ ætatis anno ad Subdiaconatus Ordinem promoueri. Demùm Concil.Trident.sess.24. de reform. cap.12. statuit, vt nullus in posterum ad Subdiaconatus Ordinem ante vigesimumsecundum suæ ætatis annum promoueatur, Nicol.Garc de benefic p.7. cap.4. à num.21. Petr.Boll.in œconom.Canon clas.1. cap.2.§.1. Machado d. tract. 7. docum.3. Sebast.Cæs.in relect de Eccles. hierarch p.2. disput. 10. §.vlt. num. 7. quem inceptum sufficere tenent Henriq.in summ. lib.10. cap.19. §. 2. Gutier. Canon.lib.1.cap.26.num.8. Franc.Leo in thesauro fori Eccles.p.1. cap.4. num 31. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib.30. tract.3. num.166. Ludouic. Miranda in man.Prælat tom.1. quæst.39. art.2. Villalob. in sum.tom.1.tract.11.diffic.11.num.2. Machado dict. tract.7. docum.3. num. 2. vbi num. 3. tenet defectum vnius diei obstare.

4 Is autem, qui ad hunc Subdiaconatus Ordinem ascendere cupit, non est ad illum promouendus, nisi post annum à susceptione postremi gradus minorum Ordinum, nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas iudicio Episcopi aliud exposcat, sicut expressè statutum est in Conc. Trid.sess.23. de reform. cap.11. vers. hi verò, latè Machado dict. tract.7. do-
5 cum. 11. per quod quidem Decretum, licèt arbitrio Episcopi remittatur facultas abbreuiandi interstitia, non tamen promouendi, vel dispensandi, vt quis promoueatur vna die ad vltimum minorum cum Subdiaconatu primo Sacrorum, sicut resoluunt Maiol.de irregul.lib.4. cap. 11. post num.1. & lib.3.cap.24.post n.13. Menoch.de arbitr. cas.564. num.6. Salzed.ad Bernard. in pract. cap.25. vers.vna eadémque die, in nouiss. impress. Poterit autem Episcopus, vbi vigeret consuetodo ante Conc. Trid. obtenta, vt possint simul minores Ordines cum Subdiaconatu dari, eos licitè his quoque temporibus simul conferre, secundùm Nauar. in manual. cap.25. num.71. vers. octauò, Rebuff. in praxi benefic. tit.de Cleric malè promot.gloss.1.num.19. Sorb.in compend.priuileg. Mendican.verb. Ordines sacri, vers. & licet. Gutiet.Canon lib.1.cap.26.n.31. & 32. Viuald. in candel.aureo, tit.de Sacram.Ordinis, n.36. Henriq. in summ. lib.10.cap. 11. §.4. Suar. tom.5. de censur. disp.31.sect.1.num 41. Fr.Emman.quæst.Regul.tom.3. quæst.23. art.4. Fr.Ludouic. Miranda in man.Prælat. tom.1. quæst.38. art.8. concl.2. Thom. Valasc. allegat. Iuris tom.1.allegat.4.num.2. Valer.Reginald.in praxi fori pœnit.lib.32. tract 2. num.70.vers.ad hanc, Bonacin.de Sacram. disp.8. quæst.vnica, puncto 5. num. 36. Homobon.de Bonis de humana vita statibus, part.1. cap.20. vers.Secundo.

Contra Maiol. de irregular. lib.9. cap. 11. num.1. Menoch. d.casu 564. num.8. & Salzedo d. vers. vna eadémque die, existimantes per Conc.Trid. d.cap.11. sublatam esse omnem contrariam consuetudinem.

6 Materia propria ordinationis Subdiaconi, est traditio calicis vacui, cum Patena superposita, vt expressè habetur in Concil. Carthagin. IV. cap.5. relato in cap. Subdiaconus 23. dist. & in Conc. Florent.sub Eugenio IV. in decreto Fidei, post vlt. sess. § sextum Sacramentum, probant S. Thom. in 4. distinct.25. q.1. art.1. ad 1. Guillesm.Durand.in ration. diuin.offic. lib. 2.cap. 8. num.3. Rodulph. Cupers in repet.cap.oportebat, 79.dist. in §. Subdiaconatus Ordo, art.1. Iacob.de Graff.in aureas decis.p.2. lib.1. cap.9. num 6. Valent tom.4. disp.9. q.1.puncto 5. vers. tertia quæstio, Vasq.tom.3. in 3.p. disp. 236. cap. 3. & tom.4. disp.238. cap.5.à num.48. Ægid. de Coninck de Sacrament.quæst.20. de Ordin.dub.7.concl.4. Ochogan. tract.vnic. de Sacram.Ordinis quæst.3. Molfes.in sum. Theolog moral tract.2. cap.8 num.14.& 15. Paul.Comitol.respons.moral.lib... quæst.52. Galganet.de Iure publico, lib.3.tit.26. num.1. Carol.de Grassis de effectib. Clerical. in prælud. num.288. Paul. Laymann in sum.Theolog.moral.lib.5.tract.9. cap. 5. num.3. Machado d.tract.7. docum.1. num. 4. Ego ipse de officio, & potest.Episcopi part.2. alleg.14.num.3.

Nec est necessarium, vt Calix sit consecratus, 7
quia nullo iure constat ad huius Sacramenti essentiam Calicis consecrationem requiri; tam quia sicut validè confici potest Sacramentum in Calice non consecrato, ita validè conferri potest character Ordinis per traditionem Calicis non consecrati; attentè tamen inuigilandum est ab Episcopo, ne Calice non consecrato vtatur, cùm non sine maxima causa constitutum sit, vt Calices consecrentur, & nonnisi à personis Sacris tractentur in cap.in sancta, de consecrat.dist.1. Quare ita post Sot. Mart. de Ledesm. & Emman. Sà tenet Henriq. in summ.lib.10. cap.5. in Comment. litt.F. & cap.8. §.3. quem refero ego ipse d.alleg.14. num.3. in med. Bonacin.de Sacram disp.8. quæst.vnica, puncto 3. num.2. Machado d.tract.7. docum.1. num.5.

Contra Syluestr.in sum.verb.ordinatio 2. §.4.vers. tertio, Fornat.de Ordine, cap.2.§.6.ad fin. Molfes.dict. cap.8. num. 23. Homobon. de Bonis de humana vita statib part.1. cap. 19. vers. Subdiaconi, existimantes Calicem ad essentiam Sacramenti debere esse consecratom

Quamuis diligenter curandum sit, vt in Ordi- 8
natione Subdiaconatus tangatur Calix cum Patena, vel ad summum Calix tantùm si Patena superposita sit, nihilominus tamen hic contractus ad valorem, & substantiam Ordinationis non requiritur, vt probant Sot. in 4. dist.24. q.1. art.2. Armil. verb Ordo, num.4. Victor.de Sacram. Ordinis, n.230. Vasq.disp.146. cap.2. Zambran.cap.6. dub.vnic. n.6. Paul.Laymann d cap.5. num.4.

Non defuit tamen, qui existimauerit libri epi- 9
stolarum traditionem esse materiam huius Ordinis, vt fuit Viguer.in summ.institut.Theolog. cap.16. §.6. motus ex eo, quia Episcopos æqualiter tradit Subdiacono librum Epistolarum, ac Diacono librum Euangeliorum, sed traditio libri Euangeliorum est materia Ordinis Diaconatus, vt hoc eod.lib.cap.35. num.15. cum seqq. ostendimus; ergo etiam traditio libri Epistolarum debet esse materia in Ordine Subdiaconatus. Sed hoc non obstante verissima est supradicta communis opinio, quæ asserit propriam materiam ordinationis Subdiaconi esse traditionem Calicis vacui, cum Patena. Ad argumentum Vigoerij facilè respondetur Episcopum Diacono tantùm tradere librum Euangeliorum, vnde à nihilo potuit materiam sumere huiusmodi Sacramentum, quàm ab hac Euangeliorum traditione; Subdiacono verò non solùm tradit Episcopus librum Epistolarum, sed insuper Calicem vacuum, & Patenam; quare, vel

earum

earum omnium rerum traditio debet esse materia huius Sacramenti, quæ fuit opinio Medinæ *lib. 1. de continent. cap.44.* vel materia debet esse traditio alicuius rei particularis ex ipsis; vnde cùm nobiliorem actum exerceat Subdiaconus in ministratione vasorum Corporis, & Sanguinis Christi Domini, quàm in recitatione Epistolarum, Vasq. *dict. cap.5. num.49.* nil mirum si huiusmodi Sacramentum ab actu nobiliori materiam sumat, Valent. *vbi suprà.*

10 Forma verò Subdiaconatus videntur esse verba Episcopi, quibus traditum Subdiaconis ministerium indicat, & sunt illa, quæ omnibus simul ordinandis, postquam Sacra vasa tetigerunt, enunciat, prout in Pontificali refertur. *Videte*, inquit, *cuiusmodi ministerium vobis traditur, ideò vos admoneo, vt ita vos exhibeatis, quòd Deo placere possitis.* Ita Vasq. *d.cap.5.num.51.* Sebast.Cæs. *d.§.1.num.6.* Paul.Laymann. *d. cap.5. num.3. in princ.* Machado *d. tract.7. docum.1. num.7.*

11 In eodem Pontificali nulla manu impositionis mentio reperitur in ordinatione Subdiaconi, vnde manifestè ostenditur in ordinandis Subdiaconis manus impositionem non esse necessariam, vt expresse probatur *in cap. Subdiaconus, 13. dist.* ibi, *quia manus impositio non accipit*, refert Sebast. Cæs. *d.§.1.n.7.* vbi respondet ad text. *in cap.1. de Sacram. non iterand.* in quo supponit Summus Pontifex Subdiaconos eo tempore per manus impositionem ordinari, dicendo non esse veram communem litteram, ibi, *Subdiaconus*, sed aliam, quæ habet *Diaconus*, ex Anton. August. *collect.1. Decretal. lib.1. tit. 12. cap.vnic.* qui testatur ita scriptum reperiri in duplici exemplari manuscripto. Verùm ne Iurium correctionem admittamus, non mihi displicet, quod hac in re tradit Campan. *in diuers. Iuris Can.rub.2.num.11.in princ.* dum firmat ordinatione Subdiaconatus habere modo manus impositionem, ex text. *in d. cap.1.* & respondet *ad d.cap. Subdiaconus*, vt procedat attento illo tempore, quo Ordo hic Subdiaconatus inter sacros & maiores Ordines non computabatur, vt infrà ostendimus, tunc ideò Subdiaconus manus impositionem non recipiebat, quia hæc super caput signum est sacri Ordinis, vt in Presbytero, & Diacono probat *cap. Presbyter, & cap. Diaconus, 23. dist.*

12 Inter sacros, & maiores Ordines, non semper Subdiaconatus fuit computatus; in primitiua etenim Ecclesia Ordo sacer non reputabatur, vt inquit Vrbanus II *in cap. nullus, 60. dist.* & ideò legimus tempore Syricij antiquissimi Pontificis Cathedram Petri tenentis anno Domini 385. Subdiaconatum minimè esse sactum Ordinem, *in cap. quicumque*, vbi gloss. *vers. ad Diaconij, 77 distinct.* & tempore Lucij Papæ *in c. ministri, 81. dist.* Ita Doctores per text. ibi *in c. multis, de ætat. & qualit.* Durand. *in ration. diuin. Offic. lib.2. c.8. in princ.* Cardin. Bellarm. *tom.2. de Sacram Ordinis, lib.1. c.7.* Henriq. *in sum. lib.10. c.13. §.4.* Vasq *in 3. part. disp.137. cap.2. n.11. & disp.138. c.1. n.7. & c.6. à num.59. & disp.148. c.3. à princ.* Campan. *d. rubr.2. n.10. in princ.* Sebast. Cæs. *d.§.1. n.8.* Boët. Epo *in comment. ad c Clericus 6. num.8. de vita & honest. & Cleric.* vbi quòd Subdiaconatus olim sacris non adnumerabatur Ordinibus, quantumlibet Cannnibus Apostolicis notus.

13 Istud autem, quòd olim Subdiaconatus non fuerit sacer Ordo, confirmatur ea ratione, quòd in Concil. Laodicen. *cap.21.* non permittitur Subdiaconis ingressus in Sacrarium, nec contractus vasorum Dominicorum, & tamen constat vasa sacra ab aliis tangi non debere, quàm à Sacratis hominibus, vt dicit Stephan. I. *in epistol. ad Hilarion.* confirmat Sixtus I. *in prima sua epistola*, de qua *in 1. tom. Concil.* & Syluest. *in Synodo Romana act. 1. Can.9. in eodem tom.1. Concil.* & expressè *in cap. nullus Acolytus, 24. dist.* ibi, *nullus Acolytorum, vel Subdiaconorum rem consecratam à Presbytero alijs porrigat*, &c. idem quoque legitur *in cap. Sacratas, 23. distinct. & in cap. sancta, de consecrat. distinct.1.* Ordi- 14
nes enim illi per excellentiam Sacri dicuntur, qui proximè Sacra tangunt, vt post S. Thom. *in addit. ad 3. part. q.37. art.3.* tradit Cardin. Bellarm *tom.2. lib. de Sacram. Ordinis, cap.7. vers. respondeo.* & hanc rationem præstant omnes ferè Doctores proximè citati.

Sed licèt non diffiteamur Subdiaconatum Ordinem sacrum olim minimè fuisse, prout tenet communis, & vera sententia, de qua *suprà*; tamen proximè adducta ratio, in qua illa fundatur, non subsistit, nec vera est, cùm necesse sit, vt dicamus etiam olim licuisse Subdiaconis sacra vasa tangere, nam horum vasorum traditio, & tactus fuit, & est materia huius Sacramenti, vt iam probauimus; ideò nullo Iure vnquam prohiberi potuit Subdiaconis ne tangat vasa sacra, Calicem scilicet, & Patenam suæ ordinationis materiam; hoc namque esset absurdum, sed ne tangat vasa in quibus sacræ Eucharistiæ reliquiæ seruabantur; non enim poterant huiusmodi vasa deferre, aut extrahere ex loco, vbi Eucharistia seruabatur, quia hoc tantùm Diaconis concessum erat, quem sensum apertè colligit ex verbis dicti Concil. Laodicen. *& dict. cap. nullus Acolytorum*, qui consideratè eorundem verba perlegerit. Ita Vasquez *d. disp.138. cap.6. à num.59.* & Sebast. Cæsar *d.§.1. num.9.* 15

Quare melior ratio erit si dicamus Ordinem sacrum illum dici, qui habet annexum votum Castitatis, & non sacrum illum, qui huiusmodi votum annexum non habet. Turrecrem. *in cap. erubescant, 3. dist.* Abb. *in dict. cap. à multis*, Petr. Gregor. *syntagm. Iuris, lib.16. cap.7. num.9.* Vnde cùm Ordo 17
Subdiaconatus votum continentiæ olim annexum non haberet, ad not. per Doctores *in cap. nullus in Episcopum, 60. dist.* vbi Turrecr. *& in d. cap à multis, & in cap. miramur, de seruis non ordin.* ideò sequitur Subdiaconatum eo tempore Ordinem sacrum non fuisse, hoc est, votum Castitatis annexum non habuisse; quod ita tradunt Henriquez *dict. lib.10. cap.13. §.4.* Valent. *tom.4. disp.19. quæst.5. puncto 5. vers. Gregorius autem.* Petr. de Bello *in sua œconomia Canon. class.1. cap.1. §.5.* Vasquez *in 3. part. disp.137. cap.2. num.12. & disp.146. cap.3. in princip.* quos refert, & sequitur Sebast. Cæs. *d.§.1. num.10.* 16

Ac proinde Subdiaconos tunc vti potuisse matri- 18
monio ante Ordines contracto, asserunt Henriquez *d.§.4.* Vasquez *d.cap.3.* Petr. Gregor. *d. num.9.* & Sebast. Cæs. *d. disp.10. §.2. num.10.* quamuis aliqui apud Valent. *d punct.5. vers. duodecimò obyciunt*, existiment ex tempore primitiuæ Ecclesiæ fuisse votum Castitatis in matrimonio ante huiusmodi Ordinem contracto.

Et licèt hæc de plano procedant in Ordine 19
Subdiaconatus pro eo tempore, quo sacer non fuit, tamen quoad Presbyteratum, & Diaconatum, cùm semper sacri Ordines reputarentur, dicendum mihi videtur in Ecclesia Latina (in Græca enim quatuor tempora distinguunt Vasq. *disp.148. cap.1.* Suar. *de Relig. tom.3. lib.9. cap.14.* & Sebast. Cæs. *d disp.10. §.2. ex n.4.*) præceptum continentiæ in matrimonio ante Ordines contracto à

tempore Apostolorum, vsque ad hodiernum diem sine aliqua interruptione perdurasse in Presbyteris, & Diaconis, vt optimè resoluunt Sot. *de Iust. lib.7.q.6. art.2.* Medina *lib.2. de continent. cap.39.* & Vasquez *disp.248. cap.2.*

20 Nec contra hanc veritatem obstat text. *in cap. fors 26. q.2.* ibi, *copula Sacerdotalis, neque legali, neque Apostolica auctoritate prohibetur Ecclesiastica, aut lege penitùs interdicitur*; quia verba hæc non sunt ipsius Canonis, sed Gratiani, qui nullum firmum fundamentum, aut testimonium habere potuit, vt negaret hanc legem esse Apostolicam; quare ei credendum non est, vt benè respondent Sot. *dict. art.2. in fine,* Valent. *d. quæst.5. puncto 5. vers. secundò obyciunt*, qui eodem modo respondent ad text. *in*
21 *cap. cùm igitur, 35.q.1.* Licèt enim apud Catholicos controuersum sit, an Apostoli vxorati fuissent, vel non, multis existimantibus omnes vxoratos fuisse, vt ex Ignat. & aliis refert Cardin. Bellarmin. *tom.1. lib. 1. de Cleric. cap.20. ad 4. arg.* multis verò negantibus nullum ex eis præter Petrum vxorem habuisse, vt videre licet apud Cardin. Baron. *annal. Ecclesi. anno Christi 57. & 66.* quicquid tamen sit, apud omnes receptum est post vocationem Apostolorum ad Apostolatum, eos vxoribus vsos non fuisse, sed continentes verè Apostolicam vitam professos, quod apertè colligitur ex *Matth. 19.* ibi; *Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te*, quæ verba, cùm postea Christus Dominus explicaret ait; *& omnis qui reliquerit patrem, aut matrem, aut vxorem*, &c. Ita ex Hieron. *lib.1. aduersus Iouin. num.30.* refert Vasquez *disp.249. cap.8. à princip.*

22 Verùm succedentibus temporibus cœpit Subdiaconatus Ordo sacer reputari, ac proinde antiqua illa consuetudo vtendi matrimonio ante hunc Ordinem contracto reuocata fuit, vt constat ex *d. cap. à multis, & ex d. cap. erubescant, & ex cap. Subdiaconis, & ex cap. placuit, 32. dist. & ex cap. ante trien-*
23 *nium, & ex cap. Episcopos, 31. dist.* Quo autem tempore incœpisset Subdiaconatus inter sacros Ordines numerari, ac proinde continentiam annexam habere, non clarè constat, sed probabilius est à Constitutione Gregorij Magni *in cap. ante triennium, 31. dist.* atque Vrbani II. *in cap erubescant, ead. dist.* vt dicit Innoc. *in cap. miramur, de seruis non ordin.* vbi glossa refert prædictas Constitutiones, & luculentiùs Marc. Anton. Capet. *in suo tract. de perpet. castit. Sacerd. cap.7.* quem refert Campan. *d. rub.2. n.11. in fine, & rub.7. cap.3. num.12.* vbi subdit, quòd hanc continentiam promouendi cogebantur antiquitus expresse polliceri. In Hispania verò, licèt variatum sit quo tempore incœpisset castitatis votum annexum esse Ordini Subdiaconatus, tamen in Concilio Illiberitano principium habuisse communior docet sententia, quam approbat Vasquez *d. disp.248. cap.3.*

24 Votum igitur Castitatis ex tunc appellari cœpit illud, quod Ecclesia suo præcepto annexuit Ordinibus sacris, vt *in cap. de his, 28. dist. & in cap. vnic. de voto, lib.6. & in Extrauag. Antiqua, de voto,*
25 *Ioann. XXII.* cuius obligatio non consurgit immediatè ex Constitutione Ecclesiæ, sed ex proprio voto, non expresse, sed facto ipso, & tacitè emisso ex Ecclesiæ præcepto; licèt enim illa neminem possit absolutè cogere ad continentiam, eo quòd sit res meri consilij *cap. integritas 32. quæst.2.* potuit tamen in Ordine sacro, quem confert, apponere conditiones, & leges iustas illi statui conuenientes, qualis est, vt ad illum promotus castitatem voueat, sicut quilibet in rei suæ traditione potest legem apponere, *l. in traditionibus, ff. de pact.* & supposita hac lege, eo ipso, quòd quis vult Sacris initiari, vult ex consequenti vouere, sicut vult obligari ad recitandum officium Canonicum, quod similiter est onus Ordini annexum, quamuis ignorauerit huiusmodi votum esse Ordini annexum, vt ex Azor. Sanch. & Suar. resoluit Sebast. Cæs. *d. part.2. disput.8. §.7. in fine.* Quare ita tenent gloss. *verb. continentiam, in cap. coniugatus, de conuers. coniug.* Dominic. *in d. cap. vnic. de voto, lib.6. num. 5.* & ibi Franc. *num.1. not.4.* Host. *in cap. cùm olim, de Cleric. coniug. num.1.* vbi Abb. *n.4.* Cardin. *in fine,* & Imol. *num.7.* S. Thom. *in 4. dist.37. quæst.1. art. 1. in corp.* Gutier. *lib.2. Canon. cap.7. num.2.* D. Barbos. *in rubr. ff. solut. matrimon. part.1. num.100.* Ægid. de Coninck *de Sacram. disp.20. de Ordine, dub.13.* Sanch. *de Matrim. lib.7. disput.27. num.10.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr.7. cap.3. ex num.22.* Vasquez *tom.3. in 3. part. disp.248. cap.1. cum seq.* Suar. *tom. 3. de Relig. lib.9. à cap.16.* Paul. Laymann *in Theolog. moral. lib.5. tract.9. cap.10. num. 1.* Quamuis eam continentiæ obligationem non esse ex voto, sed ex Ecclesiæ statuto, teneant Dec. *in cap. at si Clerici, in princip. num.255. vers.3. de indic.* Bonifac. *in Clem. vnica, in fin. de consang. & affin.* Paleoth. *de nothis, & spur. cap.16. num.15.* Balthas. Magol. *in tract. de his, quæ vi, cap.8. §.2. num.16.* Valent. *tom.4. tract. de Sacr. Ordin. disp.9. quæst.5. puncto 5. §.1. paulò post princ.* Machado *d. tract.7. docum.13. num.3.*

Vtrùm autem, & quando ante pubertatem Episcopi incuria, vel contemptu Sacris insignitus ad 26
continentiam arctetur? & an etiam ordinatus vi, metúve, qui in constantem virum caderet, esto suscipiat Ordinem, continentiæ voto teneatur? dixi *de offic. & potest. Episcopi, p.2. alleg.15. n.4. & 5.*

Vnde colliges nullo Iure, aut ratione probari 27
eorum opinionem qui tenent cœlibatum sacro Ordini Iure Diuino adiunctum fuisse, ideóque nulla potestate humana, etiam Papali dispensari posse, vt existimarunt Franc. Turrian. *lib. 2. de Eccles. charact.* Viuald. & alij. Contrarium namque verissimum est, ac communi Doctorum calculo receptum, vt per S. Thom. *2.2. quæst.88. art.11.* vbi Caietan. *versic. ad hoc breuiter dicitur*, Claud. Spens. *lib.1. de continent. Sacerd. cap.3.* Syluest. *in sum. verb. Matrimonium 8. num.12. vers. secundum,* Sot. *in 4. dist.38. q.1. art.1. vers. dubium, & de Iust. lib.7. q.4. art.2. vers. subnectitur.* Cardin. Bellarm. *lib.1. de Cleric. cap.18.* Marc. Anton. Capet. *in tract. de perpetua castitate Sacerd. cap.25.* vbi quinque rationibus comprobat, Henriq. *in sum. lib.10. cap.14. §.16.*
Valent. *d. punct.5. §.1. vers. sed his argumentis.* Ideó- 28
que omninò fatendum est Papam dispensare posse cum Subdiacono, Diacono, Presbytero, vel Episcopo, vt matrimonium contrahat, sicut benè resoluunt S. Thom. & Caietan. *dict. art.11.* Ioann. Fab. *in rub. C. de Episcop. & Cleric. num.14.* Borgas. *de irregul. part.6. rub. de sponsalib. & matrim. num.7. & 11.* Sot. *d. art.2. vers. hoc patet, & in 4. d. vers. dubium,* Henriq. *d. lib.10. cap.14. §.5. & 8.* latè Trasmiera *in tract. de polygamia lib.2. quæst. 17.* cum aliis per me citatis *de officio, & potest. Episcopi part. 2. alleg.15. num. 22. & 23.* & vidi dispensare Gregorium XV. cum Archidiacono Toletano Subdiacono, vt vxorem duceret.

Officium autem Subdiaconorum est Calicem, 29
& Patenam ad Altare deferre, & Diaconis tradere, eisque ministrare, vrceolum quoque aquæ & mantile tenere, Episcopo, Presbyteris, & Diaconis

pro

pro lauandis ante Altare manibus aquam præbere, *cap. perlectus, 25. dist.* Petr. Gregor. *d. lib. 16. cap. 7. n. 8.* Valent. *tom. 4. disp. 9. q. 1. puncto* 3. Petr. Bullo *in œconomia Canon. class. 1. cap. 2. §. 10. statim à princip.* Castald. *in prax. cærem. lib. 1. sect. 7. cap. 1. n. 1.* Carol. de Grassis *de effectib. Clerical. in prælud. num. 289.* Petr. de Bullo *in œconomia Canonica classi 1. cap. 2. §. 10. in princip. pag. 54.* Torreblanca *de Iure spirit. lib. 2. cap. 12. n. 37.* & ideò accipiunt ab Episcopo Calicem, & Patenam, & ab Archiepiscopo vrceolum, Valent. *loco proximè citato*, Vasquez *in 3. part. disput. 236. c. 3. in princ.* Ochagan. *tract. vnic. de sacr.*
30 *Ordinis, q. 2. num. 15.* Eatenus verò dicitur Subdiaconus diuinis Sacramentis inseruire, quatenus sacra vasa, lintea, panem, & vinum ad venerabile Eucharistiæ Sacramentum præparat, vt per Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 1. n. 13.* Ægid. de Coninck *de Sacram. disput. 20. de Ordine dub. 3.* Bouer. *de Repub. Eccles. part. 2. lib. 2. cap. 10. vers. ex his planè, pag. 376.*

31 Insuper legit Epistolam solemniter ex præcepto Ecclesiæ, sed non ex vi Ordinis, vt supra diximus hoc cap. vbi de materia huius Sacramenti egimus,
32 quia eam alicubi legit ex consuetudine Acolythus, vt per Durand. *in rational. diuin. Offic. lib. 2. cap. 8. num. 4.* Innoc. & Hostiens. *in cap. vt quisque Presbyter, de vita & honest. Cleric.* Henriquez *dict. lib. 10. cap. 13. §. 4.*

33 Denique Diaconos, & Subdiaconos monet Concil. Trident *sess. 23. de reform. cap. 13.* vt saltem bis singulis mensibus Missæ sacrificio solemniter inseruiant, & vt semel quolibet mense Eucharistiæ Sacramentum sumant, ibique statuit ne promoti ad sacrum Subdiaconatus Ordinem, si per annum saltem in eo non sint versati, ad altiorem gradum, nisi aliud Episcopo videatur, ascendere permittantur, de quo vide quæ latè dixi *de officio, & potestate Episcopi, part. 2. allegat. 18. à princip.*

34 Vtrùm autem Subdiaconi canendo Epistolam, & Diaconi Euangelium solemniter in peccato mortali peccent mortaliter, quæstio est dubia; multi enim existimant eos peccare mortaliter, ex eo quia ministerium illud est graue, & proximè accedit ad Sacrificium, & ad illud dignè exercendum datur specialis gratia per Sacramentum, & huic sententiæ fauere videtur text. *in cap. vlt. de tempor. ordinat.* vbi generaliter prohibentur Clerici iniqui in susceptis ordinibus ministrare, quod maximè intelligendum est de Clericis in Sacris Ordinatis, vt colligitur ex Gregor. *lib. 2. epist. c. 83.* relato *in cap. vlt. distinct. 33.* Ideò hanc partem tenent Syluest. *in summ. verb. Clericus 2. num. 2.* Gallet. *in margarita casuum Conscient. verb. Ordo, num. 2.* Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. vlt. num. 3. dist. 60.*

35 Verùm contraria sententia probabilior, & in rigore verior est, eamque tuentur Sot. *in 4. dist. 1. q. 5. art. 6. & dist. 24. q. 1. art. 4. circa fin. vers. septima conclusio*, Valent. *tom. 4. disp. 3. quæst. 5. puncto 3. vers. secundò intelligitur*, Suar. *de Sacrament. disput. 16. sect. 3.* quia ea actio, quæ in hoc ministerio exercetur, non est illo speciali modo consecrata, quo sunt actiones Sacramentorum; tum quia vbi non constat de præcepto (prout non constat in hac materia) non est facilè imponenda obligatio eum peccato mortali; text. verò *in d. cap. vlt.* non concedit circa hoc nouam legem positiuam, sed tantùm explicat naturalem, dum ait monendos esse huiusmodi malos Sacerdotes, & sub interminatione diuini Iudicij obtestandos, vt in susceptis ordinibus non ministrent. Quanta verò, & quàm grauis sit hæc transgressio ibi non explicatur, sed ex obiecto, & materia diiudicanda relinquitur; at verò hæc materia, de qua agimus, non videtur esse adeò grauis, vt ex natura rei censenda sit iniuria, vel sacrilegium graue huiusmodi actionem in peccato mortali exequi.

Plura alia, qui scire cupit de Subdiaconis, eo- 36
rúmque institutione, & officio, & munere, videat Rodulph. Cupers *in repet. cap. oportebat, 79. distinct. in §. Subdiaconatus Ordo*, Vasq. *tom. 3. in 3. p. disp. 236. cum seqq.* Molfes. *in summ. Theolog. moral. tract. 2. c. 8.* Homobon. de Bonis *de humana vitæ statib. p. 1. c. 19. vers. Subdiaconi*, Galganet. *de iure publico, lib. 3. tit. 26.* Sebast. Cæs *in relect. de Eccles. hierarch. p. 2. disp. 10.* Castald. *in praxi Cærem lib. 1. sect. 7. cap. 1. cum duob. seqq.* vbi *de offic. Subdiaconi in Missa solemni, & defunctorum, ac processionibus*, latè Machado *en su perfetto Confessor, tom. 2. lib. 4. p. 1. tract. 7.* De hoc Ordine & quatenus, vel quare manus non imponantur Subdiaconis dum ordinantur, vide luculenter differentem Franc. Turrian. *de hierarchicis ordinationibus ministrorum Ecclesiæ Catholicæ aduersùs schismaticas, & laicas vocationes ministrorum, & superintendentium lib. 1. cap. 26. alias vlt.*

CAPVT XXXVIII.

De Acolythis, & alijs minoribus Ordinibus.

SVMMARIVM.

1 *Acolythus Græco vocabulo sic appellatus, Latinè* Sequens *potest intelligi.*
2 *Ætas 14. annorum exigitur ad Acolythatum.*
3 *Acolythatus, cæterique minores Ordines ijs saltem, qui linguam Latinam intelligant, conferri debent.*
4 *Episcopus arbitrari poterit magis expedire Ecclesiæ si Ordines minores conferat ei, qui etsi adhuc Latinam linguam non intelligat, est tamen bonæ indolis, & pro ætate docilis.*
5 *Ordines minores per temporum interstitia sunt conferendi, nisi aliud Episcopo expedire magis videbitur.*
6 *Interuallum quod interuenire debet inter vnum, & alterum ordinem minorem, ostenditur.*
7 *Episcopus quamuis Ordinum Minorum interstitia possit remittere, laudabilius tamen erit abstinere, nisi immineret necessitas, vel alia vrgens causa ei benè visa.*
8 *Ordines minores, & primam Tonsuram vni conferre non aliter licet quàm si ita in loco fuerit consuetum.*
9 *Materia Ordinis Acolythatus est cereus extinctus simul cum vrceolis vacuis.*
10 *Forma Acolythatus sunt verba*, Accipite ceroferarium, *&c.*
11 *Officium Acolythi quod sit? ostenditur.*
12 *Acolythus debet prius ab Archidiacono instrui qualiter in Officio suo se habere debeat.*
13 *Exorcista Græca voce sic dictus, qui Latinò adiurans, siue increpans dicitur.*
14 *Materia & forma Exorcistæ quæ sit, ostenditur.*
15 *Officium Exorcistæ quod sit? ostenditur.*
16 *Exorcismus est adiuratio contra dæmones.*
17 *Exorcizare dæmones qui possint? ostenditur.*
18 *Exorcizare energumenos omni die est permissum.*

19 *Exor*

19 *Exorcista non debent cum dæmone iocari.*

20 *Exorcista cauere debent ne dæmonem per modum obsecrationis abiurent.*

21 *Colloquium, aut commercium nullum cum dæmone habendum.*

22 *Exorcista est inferior Acolytho.*

23 *Lectoris in ordinatione pro materia porrigitur liber lectionum de Prophetis, pro forma autem dicuntur hæc verba*, Accipe, & esto relator, *&c.*

24 *Officium Lectoris est lectiones de Prophetis clarè, & distinctè pronuntiare.*

25 *Lectiones de Prophetis in pulpito legere prohibentur, qui non fuerint ordinati Lectores.*

26 *Ostiarius idem quod ianitor est, qui Templi ianuis præficitur.*

27 *Ostiarij in ordinatione claues ei porriguntur pro materia, & pro forma dicuntur hæc verba*, Sic age, *&c.*

28 *Officium Ostiarij quod sit? ostenditur.*

29 *Sacrista vocatur etiam Ostiarius cùm ei cura committitur sacrorum vasorum, & thesauri Ecclesiæ.*

30 *Sacrista ad Officium quæ spectent? ostenditur.*

31 *Psalmista, seu Cantor is dicitur, qui Psalmos & cæteras laudes in Ecclesia cantat.*

32 *Canendi ministerium non pertinet per se ad Ordinem aliquem.*

33 *Psalmista Officium tripartitum.*

34 *Psalmista in ordinatione fit capillorum tonsura in modum coronæ, & veste linea induitur.*

35 *Tonsuram deferre nullus debet nisi eam prius ab Episcopo acceperit.*

36 *Prima Tonsura nemo est initiandus, qui Sacramentum Confirmationis non susceperit ob congruitatem.*

37 *Ordines recipiens non confirmatus characterem suscipit.*

38 *Confirmationem recipere prætermittens ante Ordines ex negligentia, & citra consensum peccaret mortaliter.*

39 *Prima Tonsura non initientur qui Fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere, & scribere nesciant in lingua vulgari.*

40 *Prima Tonsura initiandus sufficit quòd characteres formare sciat, quamuis scribere perfectè nesciat.*

41 *Prima Tonsura, cæterique minores Ordines facilè conferendi non sunt nisi ijs, qui syncerum animum habere videntur in Clericali statu permanendi.*

42 *Primam Tonsuram, vel Ordines minores accipiens intentione non perseuerandi in statu Clericali, sed solum vt declinet iurisdictionem fori secularis non videtur mortaliter peccare.*

43 *Ætas ad primam Tonsuram hac tempestate est septennium expletum.*

44 *Primam Tonsuram de facto ante septennium recipiens non peccat mortaliter si nondum peruenict ad vsum rationis.*

45 *Prima Tonsura, an sit Ordo? ostenditur & numeris seqq.*

48 *Psalmistratus, & quatuor minores Ordines, an sint Sacramenta, ostenditur, & num. sequentibus.*

52 *Ordines omnes vnum sunt Sacramentum.*

53 *Ordinibus minoribus insigniti non committunt peccatum mortale actus illorum Ordinum in peccato mortali exercendo.*

54 *Matrimonium attento Iure contrahere possunt liberè, & omni tempore in minoribus Ordinibus constituti.*

55 *Ordines minores suscipiens cum intentione postea ducendi vxorem, & cum solo animo fruendi priuilegio fori, non peccat mortaliter.*

56 Canon.Apostol.25. *declaratur.*

57 Cap.Lectores dist.32. *declaratur.*

58 Cap.Presbyteri dist.34. *declaratur.*

POST Sobdiaconum ministrat Acolythus, qui Græco vocabulo sic appellatus, Latinè *sequens* potest intelligi, eo quòd Subdiaconum sequatur, aliter verò *Ceroferarius* dicitur, eo quòd ipsius sit ferre candelabrum cum cereo, quem etiam ipse accendit, *cap. cleros*, §. *Acolythi* 21. *dist.* Guillelm. Durand. *in ration. diuin. offic. lib.* 2. *cap.* 7. Galganet. *de Iure publico*, *lib.* 3. *tit.* 27. *num.* 1. Vasq. *de Ordine, disput.* 236. *num.* 27. Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarchia, p.* 2. *disp.* 11. §. 4. *num.* 1. Ego ipse *de officio & potest. Episcopi*, *part.* 2. *alleg.* 12. *num* 12. 1

De ætate antem requisita ad Acolythatus Ordinem non benè constat iotet Doctores; & quamuis gloss. *in Clement. Generalem, de ætate & qualitate*, asserat expletum septenoium satis esse in omnibus quatuor minoribus Ordinibus, quod seruari inquit Zabarel. *ibid. num.* 7. & tenent Mandos. *de minori ætate, cap.* 4. *num.* 12. Vgolin *de offic. Episcopi, cap.* 26. §. 7. *n.* 1. Bonaciu. *de Sacram. disp.* 8. *quæst. vnic. puncto* 5. *num.* 12. & hoc ipsum in Ostiario, Lectote, & Exorcista firment iofrà proximè citandi: in Acolytho tamen duodecimum anoum requirunt gloss. *in sum.* 77. *distinct.* Imol. *in d. Clem. Generalem, num.* 18. *in sum. verb. Ordines, num.* 1. Hentiq. etiam *in sum. Theolog. moral. lib.* 10. *cap.* 19. §. 1. Marcel. Vulpe *in praxi fori Eccles. cap.* 8. *num.* 4. Sanch. *in opusc. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 33. *num.* 21. *cum seqq.* Thomas Valasc. *alleg. Iuris tom.* 1. *alleg.* 9. *num.* 1. *in fine.* expletum scilicet, vt per Monet. *de distrib. quotid. p.* 2. *q.* 19. *num.* 11. itaut iam incœptus decimustertius sit, secundùm D. Rodericum à Cunha *in comment. ad cap.* 2. *num.* 11. *dist.* 77. Et alternatiuè duodecimom, vel decimumquartum annum exigit in eo, qui Acolythatu insigniri præoprat, Rebuff. *in sua praxi rub de Cleric. ad sacros Ordines malè promotis*, *gloss.* 2. *num.* 1. Mihi tandem summopere arrider conclusio illa, & indubitata sententia, vt ad Acolythatum præexigatur ætas 14. annotum, quam expresè tenent. Sot. *in* 4. *dist.* 25. *q.* 1. *art.* 2. *vers. autem*, Maiol. *de irregular. lib.* 1. *cap.* 30. *num* 8. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 7. *cap.* 1. *num.* 3. vbi subdit ad Ostiariatum, Lectotatum, & Exorcistatum sufficere ætatem annorum duodecim; ad quod tamen vbi sacri Canones non disponunt, plurimùm conducet Episcopi iudicium, cùm ætas nulla bis Ordinibus præstituta sit à sacro Concilio Trident. Piasec. *in praxi Episcop. p.* 1. *cap.* 1. *num.* 22. *in fine*, Armendat. *in addit. ad Recopil. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 20. *l.* 1. *num.* 3. 2

Acolythatus, cæterique minotes Ordines iis saltem, qui linguam Latinam intelligant, conferantur, Concil. Trid. *sess.* 23. *de reform. cap.* 11. Homob. de Bonis *de humana vita statib. part.* 1. *cap.* 20. *vers. secundo.* Poterit tamen Episcopus arbitrari magis expedire Ecclesiæ si Ordines minores conferat ei, qui etsi adhuc Latinam lioguam non intelligat, est tameo bonæ indolis, & pio ætate docilis, vt per Menoch. *de arbitr. casu* 423. *num.* 58. qoem refero ego ipse *d. part.* 2. *alleg.* 11. *num.* 6. 3 4

Per

5 Per temporum interstitia minores Ordines esse
conferendos nisi aliud Episcopo expedire magis
videbitur, statuit Concil. Trid. d. cap. 11. vt eo ac-
curatius quantum sit huius disciplinæ pondus,
possint edoceri, ac in vnoquoque munere iuxta
præscriptum Episcopi se exerceant, idque in ea, cui
adscripti erant Ecclesia, nisi fortè ex causa stu-
diorum absint, admonétque idem Concil. vt de
6 gradu in gradum ascendant. Quod autem inter-
uallum inter vnum & alterum interuenire de-
beat, non benè constat; quidam enim illud suffi-
cere aiunt de vno ex temporibus generalium Or-
dinationum ad aliud, vt sunt Maiol. de irregularita-
te, lib. 3. cap. 24. num. 23. Vgolin. de potest. Episcopi,
cap. 26. §. 27. num. 4. quod tutius esse refero ego ipse
d. alleg. 11. num. 14. Alij verò tenent sufficere illud,
quod daretur de vno die festo ad alium proximum,
ex quorum numero sunt Sorb. in Compendio Men-
dicantium, verb. Ordo, vers. & sic bene, Campan. in
7 diuers. Iuris Canon. rub. 6. cap. 3. num. 13. Et quamuis
Episcopus horum Ordinum interstitia possit re-
mittere, laudabilius tamen erit propter verba
eiusdem Concil. in d. cap. 11. abstinere, nisi immi-
neret necessitas, vel alia vrgens causa ei benè visa,
vt in specie obseruant Fr. Ludouic. Miranda in
man. Prælat. tom 1. q. 38. art. 5. concl. 2. Mat. Anton.
8 variar. resolut. lib. 1. resolut. fin casu 26. Sed vna die
minores Ordines & primam Tonsuram vni con-
ferre non aliter licet, quàm si ita in loco fuerit
consuetum, vt resoluunt Syluest. verb. Ordo, 2 n. 7.
vers tertium, Rebuff. super reg. 23. Cancell. vers. item
cupiens, Henriq d. lib. 10. cap 11. §. 4. Campan. dict.
rub. 6. cap. 2. num. 60. & decisum refert Armendar.
d lib. 1. tit. 18 l. 1. num. 57.
9 Materia huius Ordinis Acolythatus est cereus
extinctus simul cum vrceolis vacuis, quia vtrum-
que eodem modo traditur in Pontificali, & in
Concilio Carthaginen. IV cap 6 de quo in c Aco-
10 lythus, 23. dist. Formæ autem sunt hæc verba. Acci-
pite ceroferarium cum cereo, vt sciatis vos ad accen-
denda Ecclesiæ Luminaria mancipatos in nomine Do-
mini. Vide S. Thom. in 4. dist. 24. q. 2. art 3. vers. Aco-
lythorum Ordo, Viuald. in candel aureo, p. 1. tit. de Sa-
cram. Ordinis, num 15. Henriq. in sum. lib. 10. cap 9.
§. 1. Viguer. in summ. Theolog cap. 16. §. 6. Stephan.
Dorant. de ritibus Ecclesi. lib. 2 cap. 28. n. 8. Cardin.
Bellarm. de Clericis, cap. 13. vers. quartus Ordo, Vasq.
tom. 3. in 3. p. disp. 236. num. 28. cum seqq & disp 237.
sub n. 32. vers. cæterum, Molfes. in sum. Theolog. mora-
lis, tract. 2. cap. 7. num. 10. Filliuc tract 9 n. 19. & 32.
Galganet. de Iure publico lib. 3. tit. 27. num. 2. Sebast.
Cæs. in relect. de Eccles. hierarchia p. 2. disp 11. §. 4. n 4.
Machado en su perfetto Confessor tom. 2. lib. 4. part. 1.
tract. 2. docum. 5. num. 4. Ego ipse de officio & potest.
Episcopi, part. 2. alleg. 11. num 8.
11 Huius autem munus est candelabra, & lumina-
ria ad Altare deferre, quando legendum est Euan-
gelium, aut Sacrificium offerendum ad signum
lætitiæ demonstrandum, & vrceolos ad aram de-
ponere, & portare, ac necessaria pro Eucharistiæ
ministerio Archidiaconis præparare. Vide cap. 1.
dist. 25 cap 1. §. deseruientes, 33. dist. S. Thom. d. art. 3.
ad 6. Trot. de vero & perfecto Clerico, lib. 1. cap. 19.
num. 10. in princ. Gregor. Lop l. 11. in princ. tit. 6. p. 1.
Petr. Greg. syntagm. Iuris, p. 2. lib. 16. cap. 6. Iacob. de
Graff. in aureis decis. p. 2. lib 2. cap. 9. num. 6. Anastas.
Germon. de sacrorum immunit. lib. 2. cap... num. 8. &
lib. 3. cap 3. n. 56. Rodulph Cupers in repet. cap. opor-
tebat, 79. dist. in tit. de Acolythis, Carol. de Grassis de
effect. clerical. in prælud. num. 287. Torreblanca de
iure spirit. lib. 2. cap. 12. num. 18. Debet priùs Acoly- 12
thus ab Archidiacono instrui qualiter in officio
suo se habere debeat, & tunc ab eo accipere ce-
roferarium, id est, candelabrum cum cereo, vt
sciat se ad accendenda lumina Ecclesiæ, dum
Euangelium legitur, mancipari; notant Trot.
dict. num. 10. ad med. & Illustrissimus D. meus Ro-
deric. à Cunha in comment. ad cap Acolythus, 23 dist.
num. 3.
Sequitur Exorcista, Græca voce sic dictus, qui 13
Latinè adiurans, siue increpans dicitur, d cap. Cleros,
vers Exorcista, 21 dist. Guillelm. Durand. in ration.
diuin Offic lib. 2. cap. 6 Galganet. de Iure publico, lib. 3.
tit. 28. Ego ipse d. alleg. 11. num. 14. in cuius ordina-
tione pro materia traditur liber Exorcismorum,
& pro forma hæc verba dicuntur. Accipite, & com- 14
mendate memoriæ, & habete potestatem imponendi ma-
nus super energumenos, siue baptizatos, siue catechume-
nos: sic dicitur in Pontificali, & in d. Concil Car-
thagin. IV. cap. 7. de quo in cap Exorcista, 23. dist.
S Thom. in 4. dist. 24. q. 2. & 3. Durand. d. cap. 6. n. 4.
Viuald. in candel. aureo, p 1. vbi de Sacramento Ordi-
nis, num. 12. & 13. Card. Bellarm. de Clericis, lib. 1.
cap. 13. vers tertius Ord. Henriq. in sum lib 10. cap. 9.
§. 2. Molfes in sum. Theologia morali, tract. 2. cap. 6.
Filliuc. tract. 9. num. 20. & 51. Ego ipse d. alleg. 11.
n. 11. Sebast. Cæs in relect. de Eccles. hierarch. disp. 11.
§. 3. in fine. Vasq tom. 4. in 3. p disp. 237. cap. 2. num 32.
Machado en su perfetto Confessor tom. 2. lib. 4. part. 2.
tract. 2. docum. 4. Sanch. in opusc moral lib. 7. cap. 5.
dub. 12. num 6. Marchin d tract. 2. p. 3. cap. 2. Marcel.
Vulpe d. cap. 7. num. 28.
Huius enim Officium est exorcismos memoria 15
retinere, ac manus super energumenos, & à malis
dæmonibus obsessos cum inuocatione nominis
IESV imponere, d cap. 1. dist. 25. Iacob. de Graff. in
aureis decis p. 2. lib. 1. cap. 9. num. 6. Alciatus lib. 8. par-
erg. cap. 23. Durand. d. cap. 6. num. 1. & 2. Henriq.
d. lib. 10. cap. 9. §. 2. Anastas. Germon. de Sacrorum
immunit. lib. 3. cap. 5. num 38. Rodulph. Cupers in
repet cap. oportebat, dist. 79. sub tit de Exorcistis, art. 1.
Card. Baron. tom. 1. annal. Eccles anno Christi 56. n 7.
Petr. Greg. syntagm Iuris p. 2. lib. 16. cap. 5. num. 1. vbi
declarat qui dicantur energumeni, Torreblanca
de iure spirit. lib. 2. cap. 12. n. 39. Machado d. docum. 4.
num. 5. Vasq d disp. 216. n. 23. vers. tertius, & num 24.
Carol. de Grass. de effectibus Clerical. in prælud. n. 286.
specialiter autem super baptizandos, in eo videli-
cet actu, qui dicitur exorcismus, cap neque quem-
quam, ad fin vers hac autem, de consecr dist. 4.
Est autem exorcismus adiuratio contra dæmo- 16
nes, quæ non solùm circa corpora obsessa, verùm
etiam circa obsessas animas per peccatum, vel in-
fidelitatem exercetur, cap. ante viginti, de consecrat.
dist. 4. arctatur enim eorum potestas, vt animus
perficiatur, aut nocere valeant animabus, cap sicut
nobis, eadem dist. Sed exorcizare quidem Dæmones 17
in baptizandis Officium est Sacerdotis, cap. Sacer-
dotes, eadem dist. quamuis & simplex exorcista id
valeat efficere, sicut in obsessis corporibus potest,
dict. cap. 1. dist. 25. Qui verò non est in hoc Ordine
constitutus, exorcizare nec in Ecclesia, nec in do-
mibus potest, cap. fin. dist. 69. Alcuin de diuinis Offic.
cap. 35. quanquam olim non tantùm ordinatos
Clericos, sed alios etiam Christianos & corpori-
bus obsessorum dæmones in Christi fide eiicere
solitos esse testatur Tertull lib de idolatr. cap. 11. &
in apologia contra gentes, cap. 23. Exorcizare autem 18
energumenos omni die est permissum, & eos in
Ecclesia introducere, cap. omni die, de consecrat.
dist. 5.

19 dist. 5. Non debent tamen exorcistæ cum dæmone iocari, & curiosa, nugaciáve miscere colloquia, vt aduertit Mart. Delri. disquisition. magicar. lib. 6. cap. 2. sect. 3. de remediis supernaturalibus, diui-
20 nis, seu Ecclesiasticis, vers. quartum est exorcismus. Et cauere debent ne dæmonem per modum obsecrationis abiurent, vt aliquid ab eo discant, vel auxilium accipiant, est enim hoc peccatum mortale; vti post S. Thom. 2.2. quæst. 90. art. 3. docent S. Antonin. part. 2. tit. 12. cap. 1. §. 5. Nauar. in man. cap. 11. n. 28. Suarez tom. 2. de Relig. tract. 4. lib. 4. de abiurat.
21 cap. 3. quia cum dæmone Christi & humani generis hoste nullum Societatis cuiuscumque colloquium, aut commercium instituere licitum est; sed tanquam vt hostem eum persequi per modum imperij, coactionis, & expulsionis, vt ex S. August. & Tertull. tradit Paul. Layman. in sum. Theolog. moralis, lib. 5. tract. 9. cap. 14. num. 7.
22 Notandum est tandem, quòd Exorcista est inferior Acolytho, quamuis maiorem videatur potestatem habere, quia Acolythus circa ministerium Altaris exercet officium, ad quod Exorcista nondum peruenit, cuius officium circa humiliora versatur, d. cap. 1. vers. deseruientes, 33. dist.
23 Lector, qui post Exorcistam sequitur, est is in cuius ordinatione pro materia porrigitur liber Lectionum de Prophetis, pro forma autem dicuntur hæc verba. *Accipe, & esto relator verbi Dei habiturus; si fideliter & vtiliter impleueris officium partim cum eis, qui verbum Dei ministrauerint ab initio.* Ita habetur in Pontificali Romano, & in dict. Concil. Carthagin. IV. cap. 8. relato in cap. Lector. 23. dist. tradunt Troc. de vero & perfecto Clerico, lib. 1. cap. 19. num. 6. & 7. Iacob. de Graff. in aureis decis. p. 2. lib. 1. cap. 9. num. 6. post princ. & n. 8. in fine, Card. Bellarm de Clericis, lib. 1. cap. 13. vers secundus Ordo. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 9. §. 2. Molfes. in sum Theolog. moralis, tract. 2. cap. 5. Vasquez tom. 3. in 3. part. disp. 236. cap. 2. n. 19. cum seqq. Galganet. de iure publico, lib. 3. tit. 29. n. 1. Filliuc. tract. 9. num. 21. & 51. Sebast. Cæs. in relect. de Ecclesia hierarchia, p. 2. disput. 11. §. 2. n. 2. Machado d. lib. 4. p. 1. tract. 2. docum. 3. Marcel. Vulpe d. c. 7. n. 18. vers. Lector, Sanch. d. lib. 7. c. 1. dub. 12. n. 5.
24 Eius autem officium est Lectiones illas clarè, & distinctè pronunciare, & ea, quæ Prophetæ dixerunt populis annunciare, dict. cap. Cleros, 21. dist. d. c. 1. 25. dist. Gregor. Lop. l. 11. in princip. tit. 6. partita 1. Soto in 4. dist. 24. q. 1. art. 5. Alcuin. de diuinis Officijs, c. de Tonsura Clericorum, vers. Lector, Durand. d. lib. 2. cap. 5. n. 2. & 5. Petr. Gregor. syntagmatum Iuris p. 2. lib. 16. cap. 4 Henriq. d. §. 2. Rodulph. Cupers in repet. c. oportebat, 79. dist. in tit. de Ordine Lectoris, art. 1. Anastas. Germon. de Sacrorum immunit. lib. 3. cap. 3. n. 63. Vasq. d. disput. 236. cap. 2. n. 16. cum seqq. Carol. de Grass. de effectib. Cleric. in prælud. num 285. Sebast. Cæs. d. §. 2. n. 1. Torreblanca d. lib. 1. cap. 12.
25 num 40. Machado d. docum. 3. n. 3. Quod quidem officium in publico exercere prohibetur, qui non fuerint ordinati Lectores, vt colligitur ex cap. 1. dist. 69. & ex cap. non liceat, 92. dist.
26 Ostiarius idem quòd Ianitor est, qui Templi ianuis præficitur, d. cap. Cleros, §. ostiarij, 21. distinct. Guillelm. Durand. in ration. diuin. Offic. lib. 2. cap. 4. Marcel. Vulpe d. cap. 7. n. 10. vers. Ostiarius. Ego ipse
27 d. alleg. 11. n. 9. In cuius ordinatione claues ei porriguntur pro materia; & pro forma dicuntur hæc verba per Episcopum in traditione clauium. *Sic age quasi redditurus Deo rationem pro his rebus quæ his clauibus recluduntur.* Ita in Pontificali, & in Conc. Carthagin. IV. cap. 9. de quo in c. ostiarius, 23. dist. tradunt Durand. d. cap. 4. n. 5. Iacob. de Graff. d. c. 9. n. 6. in princ. & n. 16. Card. Bellarm. lib. 1. de Clericis, c. 13. vers. primus, Henriquez in sum lib. 10. c. 9. §. 2. Molfes. in sum. Theologia moralis tract. 2. cap. 4. Filliuc. in quæst. moralib. tract. 9. n. 22. & 51. Sebast. Cæs. d. disp. 11. §. 1. in fine, vbi subdit post Vasq. in 3. part. disp. 237. cap. 1. n. 31. quòd quæ reliqua in hac ordinatione exercentur, sunt tantùm cæremoniæ ab Ecclesia institutæ, Machado en su perfetto Confessor, tom. 2. lib. 4. p. 1. tract. 2. docum. 2. Marcel. Vulpe d. c. 7. num. 10. Marchin. de Sacram. Ordin. tract. 2. part. 2. cap. 1. cum seqq.

Officium illius est sacras ædes tueri, aperire & 28
recludere, & omnia quæ sunt intus, & extra custodire, fideles recipere, & infideles, ac excommunicatos expellere. Ita Alcuin. lib. de diuin. Offic. c. 35. in 3. tom. Bibliotheca sacræ, Henriq. d. cap. 9. §. 2. lit. L. Anastas. Germon. d. lib. 3. c. 3. n. 64. Iacob. de Graff. d. c. 6. n. 6. Rodulph. Cuypers in repet. c. oportebat, 79. dist. in tit. de Ordine Ostiarij, Vasq. dict. disp. 236. c. 2. n. 17. & 18. Carol. de Grass. de effectib. Clericalib. in prælud. à n. 183. Sebast. Cæs. d. §. 1. n. 1. Torreblanca
d cap. 12. n. 41. Machado d. docum. 3. n. 5. Hic vocatur 29
etiam Sacrista, cùm ei cura committitur sacrorum vasorum, & thesauri Ecclesiæ cap. vnic. de officio Sa-
cristæ, & tunc ad eius officium spectat etiam Basi- 30
licarum ordinatio, vel ordinatio & incensi præparatio, cura Chrismatis conficiendi, ac Baptisterij ordinandi, præparatio luminarium, id est ceræ & olei, & pro ipsis luminaribus, & huiusmodi, vt habetur in eodem cap. vnic. & de officio Thesaurarij, Sacristæ, & Custodis, ac de munere illi incumbenti egi suprà hoc lib. in cap. 27.

Psalmista, seu Cantor is dicitur, qui Psalmos, & 31
cæteras Laudes in Ecclesia cantat. d. c. Cleros, vers. Psalmistæ à Psalmis canendis, 21. dist. Galganet. de Iure Eccles. lib. 3. tit. 30. n. 1. Ego ipse d. alleg. 11. n. 8.
& hoc ministerium non pertinet per se ad Ordi- 32
nem aliquem, cùm hoc munus cantandi diuinum Officium, licèt ad totam plebem fidelium non pertineat, nihilominus non est ita proprium Clericorum, vt illi soli ad illud assumantur, Cardin. Baron. annal. Eccles. tom. 1. anno Christi 44. num. 80. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 4. de Horis Canon. cap. 9. num. 14. cum seqq. Vasq. tom. 3. in 3. part. disput. 236.
cap. 1. num. 5. Cuius officium tripartitum inueni- 33
tur, est enim, qui vocem præmittit, & qui canendo subsequitur, & qui consonat; primus dicitur Præcentor, secundus Succentor, tertius Concentor appellatur, d. cap. Cleros, vers. Cantor; sed proprium Psalmistæ officium est canere benedictiones, & Laudes, atque Antiphonas d. cap. Cleros, cap. 1. dist. 21.

In eius ordinatione fit capillorum Tonsura in 34
modum coronæ, & veste linea induitur, vt in Pontificali. Potest tamen quisque sola visione Presbyteri officium psallendi exercere. cap. Psal-
mista, 23. dist. Tonsuram verò deferre nullus debet, 35
nisi eam prius ab Episcopo acceperit, vt in VII. Synodo fuit constitutum, de quo in cap. 1. dist. 69. Sebastian. Cæs. d. disp. 11. §. 4. num. 8. vbi ex hoc colligit, Psalmistæ officium multò minus esse quàm primæ Tonsuræ, & Clerici. De clericali Tonsura multa doctè scribit Petr. de Bollo in œconomia Canon. classi 1. cap. 2. §. 11. pag. 58. & nouissimè Machado en su perfetto Confessor tom. 2. lib. 4. p. 1. tract. 1. eleganter D. Acuña in histor. Eccles. Episcopor. Portugalens. p. 1. cap. 7. pag. 81. cum seqq.

Prima autem Tonsura nemo est initiandus, qui 36
Sacramentum Confirmationis non susceperit, vt
admonet

admone: Conc. Trid. *sess. 23. de reform. cap. 4.* & per illud tradunt Piasec. *in praxi Episc. p. 1. cap. 1. n. 24. vers. ad minores*, Molfes. *in summ. Theolog. moralis tract. 1. cap. 3. n. 25.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico, tract. 3. q. 1.* Non ea ratione quòd Confirmatio exigatur, quasi de necessitate Sacramenti Ordinis, veluti Baptismus, quo fit vnusquisque Ordinis capax, sed ob congruitatem, cuius causa omnis perfectio requiritur per quam reddatur
37 quisque idoneus ad Ordinum executionem, quorum vnus est Confirmatio; quare si non Confirmatus Ordines recipere tentaret, vtique non vitiaretur actus, & Characterem susciperet, eò quòd non præsupponit necessariò characterem Confirmationis. Ita S. Thom. *in supplem ad 3. p. q. 35. art. 4.* Nauar. *in manual. cap. 22. n. 9.* Soto *in 4. dist. 22. q. 2. art. 4. propè fin.* Henriq. *in sum lib. 10. cap. 14. § 2. in commento, lit. P.* Victor. *in sua sum. Sacram concl. 234.* Fr. Emman. etiam *in sum. p. 2. cap. 17. sub n. 10.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. post resolut. 276. in notabil. de materia Sacramenti Ordinis*, Ægid. de Coninck *de Sacrament. tom. 1. q. 72. art. 8. n. 90. & tom. 2. disp. 20. dub. 10. n. 102.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 28. n. 24.* Bonacin. *de Sacram. disp. 8. q. vnic. punct. 5. n. 9. in princip.* Machado *d. lib. 4. p. 1. tract. 1. docum. 2. num. 2.* ad instar Apostolorum Ordinis characterem recipientium ante Ascensionem Domini, per illa verba Ioan. cap. 22. *Accipite Spiritum sanctum*, &c. Confirmationem verò post Ascensionem per aduentum Spiritus sancti; in Confirmatione namque datur Spiritus sanctus ad robur, sicut datus est Apostolis in die Pentecostes, Conc.
38 Florent. *de Sacrament. Confirmat. §. effectus.* quinimò si ex negligentia, & citra contemptum prætermitteret Confirmationem recipere ante Ordines, non peccaret mortaliter, licèt malè faceret; Nauar. *d. num. 9.* Vinald. *in candel. aureo, vbi de Confirmat. n. 41.* Valent. *ad 3. p. D. Thomæ, disp. 5. q. 2. punct. 2. vers. characterem*, subdens neque transgressionem istam habere aliquam censuram annexam, Henriq. *in sum. lib. 14. cap. 6. § 3.* Suar. *tom. 3. disp. 38. sect. 1.* Auil. *de censur. p. 7. disput. 9. sect. 1. dub. 3.* Molfes. *in sum. Theolog. moralis, tom. 1. tract. 2. cap. 11. num. 7.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resol. 269.* Gallet. *in margarita casuum Conscient. verb Ordo, pag. 194. col. 2.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 48. q. 1.* Ægid. de Coninck *d. num 90* Homobon. *d. tract. 3. q. 5.* Fernand. *in examine Theolog. moral part. 3. cap. 3. §. 5.* nouissimè Machado *d. docum. 2. num. 3.* Diana *resol. moral. p. 2. tract. 2. miscel. resol. 4.*

Contra Maiol. *de irregul. lib. 4. cap. 12.* Martin. Fornat *de Ordine, cap. 3. num. 3.* Nugn. *in addit. ad 3. p. tom. 2. q. 45. art. 4.* Card. Toler. *lib. 1. cap. 71. num. 6.* Bonacin. *de Sacram. disp. 8. quæst. vnic. punct. 5. n. 10.* existimantes peccare mortaliter, cùm faciat contra Trid. præceptum *in d. cap. 4.* Sed illic nihil præcipitur initiandis, sed præscribitur Episcopis quid facere debeant.

39 *Prima quoque Tonsura* (verba sunt eiusdem Concilij Trid. *d. cap. 4.*) *non initientur, qui Fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere & scribere nesciant*, vt referunt Vinald. *in candelabro aureo, vbi de Sacram. Ordinis, tit. de scientia Ordinis, n. 19.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p. 1. cap. 8. n. 6.* Piasec. *d. cap. 1. num. 40. in fine*, Aloys. Riccius *in praxi rerum fori Eccles. decis. 390. in 1. edit.* aliàs *resol. 129. n. 6. in 2. edit.* Bonacin. *d. punct. 5. num. 16.* Machado *d. docum. 2. n. 5.* Thom. Valasc. *allegat. tom. 1. alleg. 9. à num 2.* Sanch. *d. lib. 6. cap. 1. dub. 45. n. 9.* Marchin. *d. tract. 1. p. 5. cap. 1. num. 4.* Marcel. Vulpe *d. cap. 7. num. 1.* Ego ipse *d. p. 2.*

Auguſt. Barboſ. de Iure Eccleſ. vniu.

allegat. 21. num. 5. cuius verba cùm non exprimant in qua lingua, videntur intellexisse linguam vulgarem, seu maternam; ita quòd valeat Tonsura insigniri quisquis in sua lingua, patria, & natiua legere & scribere sciat. Ita Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 6. q. 2.* quem refert Campan. *in diuers. iuris Canon rub. 5. cap. 2. n. 2.* Sanch. *in opusc. moral. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 46. num. 11.* Diana *moral resolut p. 5. tract 14. resol 27.* Ego ipse *d. alleg. 21. num. . in fin.* & 40
sufficit quòd characteres formare sciat, quamuis scribere perfectè nesciat, vt censuit sacra Congr. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præpositorum, *sub die 13. Octobris 1593.*

Ex eodem Conc. Trid. *cap. 4.* colligitur primam 41
Tonsuram, cæterósque Minores Ordines facilè conferendos non esse nisi iis, qui syncerum animum habere videntur in Clericali statu permanendi, ac Deo seruiendi; tamen culpæ mortalis damnari non debent, qui sine iusta causa recedunt, atque ad Ordinum ministeria obeunda incapaces se reddunt, ducendo, verbi gratia, vxorem viduam, ex ea ratione, quia nulla incumbit eis obligatio promissionis, aut præcepti ad superiores Ordines ascendendi, seu in susceptis ministrandi. Ita benè contra Caiet. *2. 2. quæst. 12. art. 1. dub. 1.* docent Toler *in instruct. Sacerd. lib. 4. cap. 18. num. 4.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 13. cap. 14. quæst. 14.* Sanch. *de Matrim lib. 6. disput. 31. num. 7.* Paul. Laymann *in Theolog moral. lib. 5. tract. 9. cap. 7. num. 2.* vbi post Sanch. *d. loco, num. 12.* Et Valent. *tom. 3. disp. 1. quæst. 22. puncto 1.* subdit videri esse culpam venialem inconstantiæ, si sine causa à statu Clericali recedant, sicuti si Nouitius sine causa ex Ordine abeat.

Similiter, qui primam Tonsuram, vel Ordines 42
minores accepit intentione non perseuerandi in statu Clericali, sed solùm vt declinet iurisdictionem fori secularis, non videtur mortaliter peccare, quæ est sententia Nau. *in man. cap. 25. num. 108.* Fr. Emman. *in sum. tom. 2. cap. 17. concl. 2.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 31. num. 16. & 17.* Gallet. *d. verb. Ordo, pag. 194. col. 2.* Ægid. de Coninck *d. disp. 20. num. 104. & seq.* Bonacin. *d. disp. 8. quæst. vnic. puncto vlt. in fine*, Homobon. de Bonis *de examine Eccles. part. 1. tract. 3. q. 1. & 3.* Paul. Layman *d. n. 2.* Villalob. *in sum. tract. 11. diffic. 14. num. 2.* Diana *resolut. moral. p. 2. tract. 2. miscel. resol. 22.* Verùm contraria opinio non est improbabilis, quam tenent Bannes *2. 2. q. 12. art. 1. § de secunda difficultate*, Petr. Ledesm. *in sum. tom. 1. tract. de Sacrament. Ordinis, cap. 7. concl. 3.* & ego ipse *d. alleg. 11 num. 12.*

Ad primam Clericalem Tonsuram tempore 43
S. Thomæ infantia ante vsum rationis satis erat, ex Tabien. *in sum. verb. Ordo, 4.* Maiol. *de irregul. lib. 1. cap. 30. num. 5. & 8.* Hodie tamen id prohibetur, per *cap. nullus, de tempor. Ordin. lib. 6.* vt dicit Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 19. § 1. in commento, littera R.* atque ideò his temporibus iusta ætas est septennium ad Tonsuram, ex *eod. cap. nullus*, vbi gloss. *verb. infanti, gloss. fin. in Clem fin. de ætate, & qualit.* vbi Imol. *post n. 18.* Petr. Boll. *in œconom. sacra, classi 1. c. 2. § 2.* Garc. *de benefic. p. 7. c. 4. n. 6.* Petr. Greg. *in partit. Iuris Can. lib. 5. tit. 13. cap. 6.* Monet. *de distrib. quotid. part. 2. q. 19. n. 11. & de commut. vlt. volunt. cap. 19. n. 187.* Anastas. Germon. *de indultis Cardin § quibusnis, n. 3.* Sanch. *in consil. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 33. n. 15.* Antonin. Diana *moral. resol. p. 2. tract. 2. miscel. 19. in princ.* me citato Didac. de Narbona *in tract. de ætate requis. ad omnes humanos actus, ann. 7. q. 9. n. 2.* Machado *en su perfecto Confessor tom. 2. lib. 4. p. 1. tract. 3. docum. 1. num. 2.* Ego

 ipse

ipse *d.p.2.alleg.11.n.1.* non quidem quòd cœptum prosit, sed expletum exigatur, illúdque excessisse ordinandum oporteat, vt per Cagnol. *in l. fœmina, § impuberes, n.14 ff de regul Iuris*, Syluest. *in sum. verb. ætas, n.2. vers. tertium, quartum ad Ordines*, Bertachio. *de Episcopo, p.1. lib.2.q.31.n.56.* Reboff. *conf.2.* incipit, *Ha littera, n.3.* Mandos. *in tract. de minori ætate cap.4.n.12.* Viuald. *in candel aureo, vbi de Sacram. Ordinis, n.27.* Henriq. *d.cap.9.§1.* Cardin. Tolet. *in instruct. Sacerd. lib.1.cap.25.n.15.* Gutier. *Canon. lib.1. cap.26.n.3.* & alij plures citati ab Illustriss. D. meo

44 Roder. à Cunha *in comment. ad cap.2.n.4.dist.77.* Si verò quis de facto ante septennium primam Tonsuram reciperet, non peccaret mortaliter, si nondum peruenit ad vsum rationis, peccat tamen Episcopus ei conferens, cùm videatur facere contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui, ita Bonacin. *de censur. disp.3.q.6.punct.5.n.6. vers. neque*, Sayr. *in simili tractatu, lib.6.cap.2.num.10.* Illust. D. meus *vbi suprà, n.5. cum seqq.* Narbona *d.q.9.n.9.& 10.*

45 Quæstio est inter nostros & Theologos admodum controuersa, an prima Tonsura sit Ordo? Nostri enim Canonistæ existimant primam Tonsuram esse Ordinem, multis ad id adductis fundamentis; primò ex text. *in cap. Cleros, 21. dist. & in cap. perlectis, 25. dist.* vbi inter cæteros Ordines Psalmista oumeratur, *& in cap. cùm contingat, de ætate & qualit.* ibi, *per primam Tonsuram iuxta formam Ecclesiæ datam à talibus Clericalis Ordo confertur.* Secundò quia sub vocabulo *Ordo*, seu *Ordines*, & *Ordinare* generaliter & absolutè prolatu venit prima Tonsura, tum ex Doctoribus citatis per Nicol. Garc. *de benefic p.7.cap.1.n.5.* tum etiam ex pluribus Concilij Trid. locis, prout *in cap.8. vers. vnusquisque autem à proprio Episcopo ordinetur, sess.23. de reform.* sicut resoluit Nicol. Garc. *de benefic. p.1. cap.5. num.141.& p.7. cap.1. num.8.* ideoque ne cuiquam alienus Prælatus audeat primam Tonsuram conferre, monuit gloss. *verb. Clericum, in d. cap. cùm nullus*, vbi Ioan. Andr. Gemin. & Franc. glossa *verb. Clericum, in cap. & verb homini, in cap. vlt. eod. tit. de temporib. ordinat. lib.6.* Rebuff. *conf.1.* incip. *Ordinatus, n.2. vers. & sic malè*, Nau. *conf.30.n.1. sub tit. de tempor ordin. in antiq.* Ego ipse *d.p.2. alleg.5. ex n.8.* Item *& in cap.9. eiusdem sess.23.* dum prohibetur Episcopo familiarem suum ordinare, *nisi*, &c. ad primam Tonsuram extenditur, itaur illa Episcopus familiarem suum ordinare non possit, *nisi*, &c. secundùm Nau. *conf.24. alias 11. de temporibus ordin.* Zerol. *in prax. Episc. p.2. verb. Ordo, vers. quintò dubitatur, post med.* Cened. *pract. & Canonicar. quæst. lib.1.q.38.num.30. vers. quod decretum*, Ego ipse *dict. p.2. alleg.5. num.11.* Tertiò, confirmatur sic arguendo. Laici sunt incapaces beneficiorum, quia non habent Ordinem, *cap. ex litteris, de transact. cap.2. de instit.* Sed sic est, quòd prima Tonsura initiati possunt habere beneficia Ecclesiastica, vt colligitur ex Concil. Trident. *eadem sess.23. de reformat. cap.6. in princ.* Ergo illos non esse laicos, sed Ordinem habere dicendum est; eò maximè, quia *in cap. si quis suadente 17.q.4.* sub nomine Clerici comprehenduntur etiam prima Tonsura initiati, vt resoluunt Doctores quos citaui *in collect. ad illum text. n.7.* & eos generaliter venire sub Clericorum appellatione dixi *in tract. de appellatiua verborum vtriusque Iuris signific. appell.51.n.1.* Quare ex iis, & aliis primam Tonsuram esse Ordinem Ecclesiasticum tenent gloss. magna *verb. Episcopus, in proœm. Sexti.* Hostiens. *in d. cap. cùm contingat, de ætate, & qualit.* Greg. Lop. *in proœm. tit.6. p.1.* Syluest. *in sum. verb. Ordo, 1. num.1.* Rot. *decis.731. n.5. & 6. p.1. diuers.* Albert. Trot. *de vero & perfecto Clerico, lib.1.c.2.* Lambertin. *de Iurepatronat.1.p.2. lib. quæst.7. art.2.* Mandos. *in reg.24. Cancel. q.1. n.2.* Cou. *in cap. quia nos, de testam. num.4.* Cald. Pereira *in l. si curatorem, verb. læsis, num.104. C. de in integ. restit. minor.* Naoar. *dict. conf.11. num.1. & 3. de tempor. ordin.* Hieron. Gabr. *conf.181. lib.2.* Mendez de Castro *in l. cùm oportet, num.166. C. de bonis, quæ liber.* Viuian. *in praxi iurispatron. lib.6. cap.1. num.3.* aliàs *num.9. in vlt. impress.* Nicol. Garc. *de benefic. p.7. cap.1. num.2.* Campan. *in diuers. iuris Canon. rub.2. num.6.* & ex Theologis assentiunt Angel. *in sum. verb. Ordo, 1. num.1.* Maior *in 4. dist.24.q.1.* Ioan. Eckius *in homil. de Ordinibus.*

Verùm ipsi Theologi communiter resoluunt 46
primam Tonsuram non esse Ordinem Ecclesiasticum, sed designationem quandam ad Ordines, neque in ea vllam ad sacrificiom Missæ, seu mioisterium Altaris conferri potestatem; ex horum nomero videntur esse Ecki. *in 4. dist.24.§.4.* Durand. *ibid. q.6.* & Paul. *q.7.* Petr. Sot. *de institut. Sacerd. lect.1. & 4. de Sacr. Ord.* Vasq. *in 3. p. tom.3. disp.236. cap 1. à princ.* Azor. *instit. moral. p.1. lib.3. cap.27.q.3.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib.1. q.48. n.11.* Bonacin. *de Sacram disp.8.q. vnic. punct.1. n.6.* Paul. Laymann *in Theolog. morali, lib.5. tract.9. cap.3. num.3.* Et ex nostris Canonistis Cou. *lib.1. var. cap.10. num.25.* & nouissimè Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarchia, q.3. proœm. §.1. n.7.* Videntur facere pro illis verba Concilij Trid. *eadem sess.23. de reform. cap.6.* ibi, *nullus prima Tonsura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibis constitutus*; & *cap.10.* ibi, *Tonsuram, vel minores Ordines conferre*, quatenus distinguunt primam Tonsuram à minoribus Ordinibus; quasi illa non esset Ordo, qood quidem insinuat idem Concil. *sess.23. cap.2.* ibi, *vt in Ecclesia ordinatissima dispositione plures, & diuersi essent ministrorum Ordines, qui Sacerdotio ex officio deseruient, ita distributi, vt qui iam Clericali Tonsura insigniti essent, per minores Ordines ascenderent*: quæ vltima verba satis demonstrant Tonsuram distinctam esse reliquis maioribus Ordinibus, per illam tamen quem Clericum fieri, & ad illos suscipiendos dispositum, vt Eckius, Azor. Comitol. & Vasq. *citatis locis* intelligunt. Noc esset difficile, si hæc Theologorum opinio placuerit, Canooistarum respondere fundamentis, & in primis ad text. *in d. cap. Cleros, & in d. cap perlectis*, dum Psalmistam inter cæteros Ordines numerant, respondetur illos non ita propriè videri vocabulum Ordinis vsurpare, sed latiùs prout importat tantùm quandam designationem, seu gradum ad cæteros Ordines. Ad text. verò *in d. cap. cùm contingat*, vltra intellectum Soti *in 4. dist 24. q.2. art.1. in fine*, respondetur non asserere per primam Tonsuram conferri Ordinem Ecclesiasticum, in quo aliqoa in ordine ad Eucharistiam conferatur spiritualis potestas, sed tantùm conferri Ordinem Clericalem, hoc est, gradum in Clericos; & de hoc tantùm fuit Pontifex interrogatus, ibi, *Requisisti, an Clericatus Ordo in Tonsura huiusmodi conferatur*, quod quidem diuersum est, solúmque importat per primam Toosusam fieri quem simpliciter Clericum, iuxta textum *in cap. duo sunt*, ibi, *& hoc designat, 12.q.2.* capacem iurisdictionis ecclesiasticæ, & beneficiorum, ac tandem dispositum ad Ordines ecclesiasticos suscipiendus, vt manifestè videtur insinuare Concil. Trid. *d. cap.13.* in illis verbis, suprà relatis, vel etiam secundùm Alcuin. *in lib. de diuinis officijs, cap.35. in 3. tom.*

3. tom. Bibliotheca sacra. Vasq. *in 3. p. tom. 3. disp. 236.* poterit responderi Ordinem ibi vsurpari pro gradu eminenti, non quidem in Ecclesia, hoc est, in templo inter ministros illius, sed in Ecclesia, hoc est, in tota congregatione fidelium; nam omnes prima Tonsura insigniti dicuntur esse in gradu eminenti super cæteros fideles laicos.

47 Ego tamen nec vni, nec alteri opinioni adhærendum puto, sed secundùm doctrinam S. Thom. *ad 3. p. q. 57. art. 2. & in 4. dist. 24. art. 2.* fœdere distinctionis rem totam componendam esse existimo, vt prima Canonistarum sententia, dum Tonsuram Ordinem censet, procedat impropriè, & ratione quarundam actionum; at verò Theologorum contraria intelligatur de Ordine propriè sumpto, & pertinente ad consecrationem Hostiæ, quod iam diximus *de offic. & potest. Episcopi, p. 2. alleg. 1. num. 19.*

48 Altera quæstio est non minus difficilis in hac materia, an Psalmistatus, & quatuor minores Ordines, de quibus *suprà*, sint Sacramenta? In qua tres contrarias reperio Doctorum sententias. Prima tenet omnia à Christo Domino instituta, ac proinde Sacramenta esse; ita communiter Canonistæ *in d. cap. cum contingat, de ætat. & qual.* Angel. *in sum. verb. Ordo 1. num. 1. & 2.* & conducunt omnia ferè fundamenta, quæ *suprà* adduximus pro illis qui tenent Tonsuram esse Ordinem.

49 Secunda ait non quidem primam Tonsuram, sed quatuor minores Ordines esse Sacramenta. Ita S. Thom *in 4. dist. 24 q. 2. art. 1. q. 3.* vbi Scot. *quæst. vnic. §. de tertio, in fin.* S. Bonau. *art. 2. q. 1. in corpore, & q. 4.* Richard. *art. 4. q. 1.* Thom. de Argent. *quæst. vnic. art. 2. §. ad primum dicendum*, Capreol. etiam *quæst. vnic. art. 1. concl. 1. & 2.* Maiol. *q. 1. §. his paucis*, Sylvest. *in sum. verb. Ordo 1. q. 1. in fin. & quæst. 2. in princ.* Angel *eod verb. n. 2.* Pet. Soto *de inst. Sacerd. lect. 4. de Ordine, circa med.* Eckius *tom. 4. hom. 64.* Card. Bellarm. *tom. 2. lib. 1. de Sacr. Ordinis. cap. 6. & 8.* Valent. *tom. 4. disp. 9. q. 1. punct. 4. vers. tertia opinio*, Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 2. §. 2.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœn. lib. 3. cap. 1. tom. 1.* Ægid. de Coninck *de Sacram. disp. 20. dub. 0.* Ochogau. *de Sacr. tract. de Sacr. Ordinis, q. 3. num. 3.* Campan. *in diuers. Iur. Can. rub. 1. n. 13.* Bonac. *de Sacr. disp. 8. q. vnic. punct. 2. n. 1.* Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. q. 4. proœm. §. 1. ex n. 5.* Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap. Psalmista, n. 6. dist. 23.* Scrib. *in theosimia de Ordine, disp. 7. q. 3.* Ego ipse *de off. & potest. Episc. p. 2. alleg. 2. n. 23.* Pro quibus faciunt plura antiquorum Patrum testimonia absolutè dicentia Ordinem esse Sacramentum, nullúmque excipientia Ordinem à prædicta regula, vt inquit Gregor. de Valent. *d. punct. 4. vers. 4.* tum etiam Conciliorum Florentini, & Trident. Canones indefinita propositione concludentes Ordinem esse Sacramentum; Florent. etenim hoc dicit his verbis, *sextum nouæ legis Sacramentum esse Ordinem*, & Trid. *sess. 23. cap. 3. de Sacra Ordin. Ordinem esse Sacramentum.* Horum autem Ordinum minorum perantiqua est in Ecclesia mentio, vt patet ex Dion. *cap. 3. de Eccles. hierarch. p. 2.* & Ignat. proximè temporibus Apostolorum, *epist. ad Antioch. q. 9. aliàs 12.* & Anaclet. *epist. 3.*

50 Tertia asserit nec primam Tonsuram, nec quatuor minores Ordines esse Sacramenta, quam tuetur Magist *in 4. dist. 24. vers. septimus Ordo*, vbi Durand. *q. 1. n. 6.* Sot. etiam *in 4. dist. 25. q. 1. art. 2. rat. 4. & art. 4. concl. 7.* Martin de Apala *de tradit. Apostol. p. 2. cap. 1. de Ordine, § Synodus*, Mich. Medina *lib. 1. de Sacror. Ordinum contin. cap. 46.* Nau. *in man. cap. 22.* August. Barbos. de Iure Eccles. vniu. *num. 18. vers. quare probabilis*, Vasq. *in 3. p. tom. 3. disp. 237. cap. 1. num. 10. cum seqq.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 31. n. 17.* vbi dicit probabilissimum hos Ordines non esse Sacramenta, nec gratiam conferre. Laymann *in Theologia moral. lib. 5. tract. 9. c. 4. n. 4. vers. assertio quarta, in fin.* Marchin. *de Sacram. Ordinis tract. 1. p. 1. cap. 8. ex n. 2.* Machado *en el perfetto Confessor tom. 2. lib. 4. p. 1. tract. 2. docum 1.* adducunt ex his plures aliquas rationes, quibus putant suam probari opinionem, videlicet, quod hi Ordines minores non habent annexam obligationem recitandi vllum diuinum Officium, nec votum perpetuæ castitatis annexum, imò eorum actus fieri possunt etiam licitè à non ordinatis, nec videntur habere aliquid supernaturale, vel spirituale, quod sine Sacramento præstari nequeat, & Vasq. *loco citato* pro hac parte sic argumentatur. Ea quæ sunt de iure diuino, & ea, quæ habent rationem Sacramenti cum sint bases, & fundamenta Ecclesiæ, debent esse firma, & fixa; inuariata & perpetua in eadem Ecclesia, sed Ordines minores nec semper fuerunt à Principio in Ecclesia, neque postquam cœperunt, semper perseuerarunt. Ergo neque sunt Sacramenta, nec de iure Diuino: nam secundum vsum Ecclesiæ antiquum non semper eosdem in Ecclesia Dei Ordines minores extitisse, sed aliquam in hac re fuisse varietatem multis ibidem probare nititur.

Ex his tribus sententiis secunda verior mihi videtur: quia rationes non obstant, quæ pro vltima ex diametro contraria adduximus. Nam ad illud quòd vt Ordo aliquis sit Sacramentum, debet habere obligationem annexam recitandi diuinum Officium, facillimè respondetur huiusmodi obligationem non esse de ratione Sacramenti, quia impensio hæc recitandi de Iure humano tantùm positiuo sacris Ordinibus annexa fuit, & ita non impedit, quòd absque ea quatuor minores Ordines sint verè & propriè Sacramentum. Eodem modo respondetur continentiæ obligationem, quam non habent Ordines minores, coniunctam esse cum Ordinibus sacris per Apostolos, & per summos Pontifices, vt *cap. antecedenti* probauimus. Vnde cum hæc obligatio ab vsu tantum Ecclesiæ, seu à traditione Apostolorum per Pontifices approbata deueniat, bene sequitur votum continentiæ, quatenus Iure humano impositum, non esse de ratione Sacramenti. Ad illud verò quod actus minorum Ordinum fiunt etiam licitè à non ordinatis, ac proinde videbatur tales actus non habere aliquid supernaturale, respondetur non esse essentiale omni Sacramento Ordinis, vt sit ad actum supernaturalem, qui nequeat licitè, vel validè sine proprio Ordine exercere, sed satis est, si ad sit institutus, vt quidam actus ecclesiastici, seu sacri, sanctius, & religiosus fiat, qui tamen aliàs sine huiusmodi Ordinibus poterant exerceri; vt patet exemplo Sacramenti Confirmationis, quod confertur ad actum tuendi, & confitendi fidem, quam tamen aliqui catechomini sine hoc Sacramento interdum optimè profitentur, quamuis illud sit institutum, vt hæc professio certiùs, & meliùs fiat. Vnde non est verum vniuersaliter dicere, vt aliqui volunt, characterem dari ad simpliciter agendum, sed etiam ad dignè agendum, vt benè notant Cardin. Bellarm. *dict. cap. 6.* Valent. *d. punct. 4. ad med.* & alij. Demum ad fundamentum Vasq. desumptum ex SS. Patrum documentis, qui variè & diuersimodè hos quatuor Ordines enumerant, respondetur omnes Ordi- 51

Ii 2 nes

nes minores, qui nunc sunt in Ecclesia, ab initio nascentis Ecclesiæ semper & sine vlla varietate in illa extitisse manifestè insinuat Concil. Trid. *ead. sess.* 23. *de reform. cap.* 3. dum ait, *ab ipso Ecclesiæ initio sequentium Ordinum nomina atque vniuscuiusque eorum propria ministeria, Subdiaconi, scilicet Acolythi, Exorcistæ, Lectores, & Ostiarij in vsu fuisse cognoscuntur.* Nec huic responsioni obstat quòd olim fuerint Fossarij & Psalmi cantores, qui modò non sunt, quia respondetur eos Ordines nunquam fuisse de genere eorum Ordinum Ecclesiasticorum, quos modò habemus, & qui sunt Sacramenta Ecclesiæ, & gratiam conferunt, sed esse alios ritus Ecclesiæ, quibus homines ad peculiaria munera destinabantur; qui modò non sunt in vsu; nam Fossarij, seu laboratores dicebantur illi, qui ad ministerium mortuorum sepeliendorum nulla ecclesiastica cæremonia ab Episcopo instituebantur, & ordinabantur; licet officium habuissent ecclesiasticum, de quibus vide Cardin. Cæs. Baron. *annal Eccles. tom.* 1. *anno Christi* 34. *vers. quinam fuerint in Ecclesia*, Henriq. *in sum. lib.* 10. *cap.* 9. §. 2. *in commento, lit. N.* vbi subdit, huiusmodi laborantes Ostiario coadiutores dari solere ex temporali deputatione Sacerdotis, Sebast. Cæsar *in relect. de Eccles. hierarch. p.* 2, *disp.* 12. §. 4. *num.* 9. Nec denique aliquos Patres non meminisse Acolythorum, quia argumentum ab auctoritate negatiua non habet vim, iuxta resoluta per me *in tract. de locis communib. argum. Iuris, loco* 12. Vnde cùm Clemens Romanus Pont. & alij Patres indicant inferiores aliquos Ordines minores antiquitus non fuisse in Ecclesia, sed postea fuisse institutos, solùm denotant de cursu temporis fuisse per Ecclesiam distributos hos Ordines in diuersas personas, cùm antea per paucitatem ministrorum plura officia horum Ordinum ab vna, eadémque persona exercerentur; ita respondent Henriq. *d. lib.* 10. *cap.* 2. §. 1. *in fine*, Ochogau. *d. p.* 5. *num.* 7.

52 Habito igitur pro comperto quatuor minores Ordines esse Sacramenta, tamen omnes prædictos minores atque itidem sacros vnum constituere Sacramentum vnanimi consensu affirmant Abb. *in cap. per tuas, il* 2. *num.* 5. *de sim.* Argent. *in* 4. *sent. dist.* 24. *art.* 2. duplex autem (vt res faciliùs intelligatur) affert exemplum Silu. *in sum. verb. Ordo, il* 1. *num.* 2. atque aliis explicat modis Vigner. *de iustit. cap.* 16. §. 6. *vers.* 3. & mihi videntur Ordines esse quasi gradus, vt velut per gradus in Sacerdotium tendatur, iuxta Conc. Trid. *ead. sess.* 23. *de reformat. cap.* 2. meritò sicut plures gradus constituunt scalam, ita plures, omnésque Ordines vnum sunt Sacramentum: vel etiam dici potest Ordinem esse vnum Sacramentum perfectione vnius finis, quia constituitur ex diuersis Ordinibus specialibus, qui omnes ordinantur ad vnum actum consecrationis, licèt secundùm aliquos, minores non ita proximè, sed remotè, & hoc est quod diuersis verbis scripsit Card. Bellarm. *lib.* 1. *de Clericis, cap.* 8. *in fine*, inquiens, *omnes Ordines licèt sint per se singuli Sacramentum, tamen vnum Sacramentum conferri, quia vnum sunt vel genere, vel quia ad vnum finem omnes referuntur.*

53 Aduertendum quoque est ministros his quatuor Ordinibus insignitos non committere peccatum mortale actus illorum Ordinum in peccato mortali exercendo, vt benè resoluunt Vasq. *in* 3. *part. tom.* 3. *disput.* 136. *cap.* 2. Suar. *de Sacr. disp.* 16. *sect.* 8. quia illa materia, circa quam ministrant, leuis est; licèt enim illi actus sint suo modo sacri, tamen sunt valdè remoti à proprio, ac perfecto actu sacrificandi, vel ministrandi Sacramenta, ad quem finem ordinantur; deindè quia non satis constat, (quamuis sit magis probabilis opinio) omnes illos Ordines esse vera Sacramenta, quod dubium sufficit vt eòs à culpa veniali excuset, vnde ex eo quod aliquis Ordo sit Sacramentum, & ad ministerium, & officium suum gratiam conferat, non rectè infertur administrationem illius in peccato mortali mortale esse, quia hoc intelligendum est cum respectu ad actiones, circa quas versatur administratio: nam si spectet ad Sacramenta, tunc sanè dicendum est peccatum esse mortale, illa in mortali peccato exercere, non verò si remoti ab actu ministrandi Sacramenta dirigantur, prout in his quatuor minoribus Ordinibus inuenitur; de maioribus verò vide quæ diximus suprà *cap. antecedenti, in fine.*

Denique & illud sciendum constitutos in his 54 minoribus Ordinibus liberè posse omni tempore attento iure matrimonium contrahere, *cap. si qui verò, dist* 32. notatur *in cap.* 1. *de Cler. coniug.* Couar. *de spons. p.* 2. *cap.* 6. §. 3. *num.* 3. *in fine.* Henriq. *in sum. lib.* 10. *de Sacram. Ordin. cap.* 2. §. 2. *lit. L.* & *lib.* 2. *de matrim. cap.* 4. §. 39. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 13. *cap. vlt. q.* 14. Filliuc. *quæst moral. tom.* 1. *tract.* 10. *p.* 2. *cap.* 4. *num.* 129. nullam enim sic transientes ad Matrimonium culpam incurrunt, quia iure suo vtuntur, nec faciunt contra votum, aut aliquod iuris præceptum, vt per Con. *d.* §. 3. *num.* 4. Ban 2. 2. *q.* 12. *art.* 1. Valent. etiam 2. 2. *disp.* 1. *q.* 12. *punct.* 1. Azor. *d. q.* 14. *in fine.* Ægid. Coninck *de Sacr. disp.* 23. *dub.* 3. *num.* 57. Rebell *de oblig Inst. p.* 2. *lib.* 4 *q.* 8. *num.* 27. & 55 quamuis illos Ordines minores susceperint cum intentione postea ducendi vxorem, & cum solo animo fruendi priuilegio fori, tamen nullo modo ob id peccare mortaliter expressè docent Filliuc. *in quæst. moral. tom* 1. *tract.* 10. *cap* 4 *num.* 131. Sanch *de Matr. lib.* 7. *disp.* 31. *n.* 16. & 17. Ægid. de Coninck *de Sacr. disp.* 20. *dub.* 10. *n.* 104. & 105. Galet. *in margarita casuum Conscient verb. Ordo, pag.* 194. *col.* 2. Bonacin. *de Sacram disp.* 8. *quæst vnica, punct. vlt. in fine*, Homobon. de Bonis *de examine Eccles. part.* 1. *tract.* 5. *q.* 2 & 3. licèt de illorum solutione dubitauerim *de offic. & potest Episc p.* 2. *alleg.* 11. *num.* 12.

Non obstat *Canon Apost.* 25. qui disponit ne 56 Clericus vltra Lectorem, & Cantorem contrahat nuptias, quos etiam tantùm excipit *Nouell. Iustin.* 22. *de nupt. coll.* 4. Respondetur enim in vtroque loco Clericos vltra Lectorem dici Subdiaconum, & Diaconum, vt locum Gratiani declarat additio Gregoriana *in cap. sanè*, §. *cum autem* 15. *q.* 3. explicant Henriq *d. lib.* 2. *de Matrim. c.* 5. §. 9. *lit. O.* Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 13. *cap.* 15. *q.* 4. *vers. si quæras.*

Nec obstat *cap. Lectores, dist.* 32. dum probat te- 57 neri Lectores aut vxorem ducere, aut continentiam profiteri; nam Henriq. *in sum. lib.* 10. *de Sacram. Ordin. cap.* 2. §. 2. *lit. L.* ait illum text. constituisse vt Lectores non contraherent sine licentia Episcopi, & esse iam abrogatum: sed hic intelligendi modus litteræ non quadrat; vnde meliùs Turrecr. *ibi* verbum, *cogantur*, interpretatur, hoc est *moneantur*; quæ interpretatio magis placet, ne aliàs dicamus cogendum aliquem ab Ecclesia, vel ad matrimonium, vel ad votum continentiæ; coactio igitur hæc de monitione & suasione est intelligenda. Et tanto facilius soluitur, si aduertamus ad vetustos Codices, qui sic habent. *Vt Lectores vsque ad annos pubertatis legant, deinceps autem nisi vxores custodia pudicitia duxerint, aut continentiam pro-*

fessi

fessi fuerint, legere non sinantur; quæ verba habentur in collect. Conc. per Laur. Surium *tom. 1. pag. 505.* quam obseruat Vasq. *de Ordine, disp. 246. c. 4. n. 30.* Seuer. Bini *in nouiss. collect. Conc. tom. 1. p. 1. pag. 575.*

58 Nec denique obstat *c. Presbyteri 19. distinct. 34.* quia verbum *deinceps*, de quo ibi, non refertur ad Ordines inferiores ab expressis, sed refertur ad superiores, vt sit sensus, quòd Presbyteri, Diaconi, vel subdiaconi, vel deinceps, id est, Archiepiscopi, & Episcopi, non habeant licentiam ducendi vxores; ita soluit Præpos. ibi, *num. 1. vers. oppono*, quem refert & sequitur ibidem Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. num. 2*

Capvt XXXIX.

De Priuilegijs Clericorum.

SVMMARIVM.

1 *Clericorum appellatio largè & strictè sumi potest.*

2 *Clerici omnes siue sint primæ Tonsuræ, siue in maioribus, vel minoribus Ordinibus constituti largè sumendo, & in re fauorabili veniunt appellatione Clericorum.*

3 *Canonici largè sumendo, & in fauorabili materia veniunt appellatione Clericorum, prout etiam alij in quacunque Dignitate constituti.*

4 *Episcopi in materia fauorabili veniunt appellatione Clericorum.*

5 *Cardinales S. R. E. in materia fauorabili veniunt appellatione Clericorum.*

6 *Clericorum appellatione in re stricta, & odiosa comprehendit tantùm simplices Clericos, non verò illos, qui in ecclesiastica dignitate constituti sunt.*

Clericorum appellatione non veniunt in re stricta, & odiosa,

7 *Episcopi,*

8 *Cardinales S R. E.*

9 *Regulares, vel Monachi.*

10 *Clericorum alicuius Prælati appellatione in re odiosa familiares eius tantummodo, atque domestici, qui eius expensis aluntur, comprehenduntur.*

11 *Sacerdos ex materia subiecta solùm venit appellatione Clericorum, & etiam quando agitur de sacramentali absolutione impendenda.*

12 *Clerici in minoribus Ordinibus constituti Matrimonium contrahere non prohibentur, secùs si in maioribus.*

13 *Clerici omnes, & Ecclesiastica persona specialibus meritò supra laicos priuilegijs, ac prerogatiuis sunt donanda.*

14 *Clerici supra laicos obtinent quòd diuina officia celebrare, Altare ministrare, & Sacra soli contingere possunt.*

15 *Consecrati qui Deo non sunt per Ordines, Ordinum officia exercere non debent.*

16 *Clerici soli ecclesiastica beneficia consequi, & obtinere possunt.*

17 *Beneficia, & ecclesiastica stipendia dantur propter officium.*

18 *Clerici soli intra cancellos Altaris stare ad orandum, & communicandum possunt, laici vero extrà ab eis separati consistere debent*

19 *Ambrosius Theodosium Imper. intra cancellos Altaris communicare volentem exclndit.*

20 Cap. 1. de vita & honest. Clericorum, *declaratur.*

August. Barbos. de Iure Eccles. voiu,

21 *Collegium soli facere possunt Clerici tanquam Clerici, quod laicis nonnisi alicuius vniuersitatis, professionis, vel artis facere non est permissum.*

22 *Clericus potest constituere vniuersitatem causa religionis, & pro oneribus eis incubentibus, & vniuersitatem facere sine Episcopo.*

23 *Clerici solùm iurare debent in conscientia, & tacto pectore non tactis scripturis*

24 *Episcopi non iurant tactis scripturis, nisi id specialiter exprimatur, & quando consecratur.*

25 *Canones in honorem Clericorum plura concesserunt priuilegia.*

Qvoniam Clerici à laicis in mul- 1
tis differunt, vt ostendimus, quo-
modo autem officio, potestate, &
dignitate, differant, hactenus vidi-
mus, sequitur iam vt quomodo pri-
uilegiis, ac demum vita & moribus discernantur,
breuiter ostendamus. Primò igitur, circa priui-
legia Clericorum est notandum, quòd Clerico- 2
rum appellatio, largè & strictè sumi potest; lar-
gè enim sumendo & in re fauorabili Clericorum
appellatio omnes omnino Clericos, siue sint pri-
mæ Tonsuræ, *cap. Cleros, 21. dist. cap. cùm contingat,*
& *ibi* Hostiens. *num. 6. de ætate & qualit.* Coriet.
sing. 12. circa fin. Crauet. *cons.* 616 *num. 14. volum. 4.*
siue in maioribus & minoribus Ordinibus sint
constituti, comprehendit, *d. cap. Cleros, cap. Cleri-
cum, 72. dist.* Roland. *d. cons. 16. num. 10. cum seqq.*
Ego ipse *de appellatiua verbor. vtriusque Iuris signif.
appell. 51. ex num. 1.* siue quoque sint Monachi, quia
illos etiam in materia fauorabili sub appellatio-
ne Clericorum comprehendi docent Felin. *in cap.
licet, vers. dum tangitur, de offic. ordinar.* Syluest. *in
sum. verb. Clericus, in princip.* Duen. *reg. 99. ampl. 5.
& reg. 100. ampl. 5.* & in materia indifferenti, &
lata significatione, Card. Tusch. *tom. 1. lit. C. concl.
377. num. 2. & 3.* Mari Antonin *var. resol. lib. 1. resol.
fin. casu 50. vers. 2.* Ego ipse *dict. appell. 51. num. 2.*
Siue etiam sint Canonici Ecclesiarum Cathedra- 3
lium, & Collegiatarum, *cap. cùm tibi*, & *ibi* Abb.
*n. 1. & 3. de verb. signific. cap. per exemplum, de priuileg.
lib. 6.* Felin. *in c. non dubium, num. 1. de sent. excom.*
Bero. *cons. 5. n. 29. & 30. vol. 1.* Buesat. *cons. 287. n. 6.
vol 2.* Put. *decis. 92. n. 2. lib. 3.* Azor. *instit. moral. p. 2.
lib. 3. c. 11. q. 15.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol. 292.
n. 1.* Bellet. *disquis. Cler. p. 1. tit. de disciplina Cleric. §. 2.
n. 4.* siue denique sint in quacunque ecclesiastica
dignitate constituti, vt notant scribentes per text.
*ibi in c. quia periculosum, de sent. excom. lib. 6. & in
c. inquisitores, de hæret. eod. lib.* Abb. *in c. bona, il 1.
notab. 1. de postul. Præl.* Syluest. *d. verb. Clericus. n. 1.*
Sactarel. *var. resolut. lib. 1. q. 38. num. 10.* Ego ipse
d. appell. 51. num. 3. in fine, Viu. *tom. 2. comm. opin. lib. 9.
tit. 34. num. 40. pag. 570.* Carol. de Grass. *de effect. Cler.
in prælud. num. 262.* etiamsi Episcopi sint, Abb. *in* 4
*dict. cap. cùm tibi, num. 4. & in rub. de vita, & honest.
Cleric. num. 8. & 9.* Matth. Bron. *cons. 97. num. 9.* Bero.
consul. 30. num. 32. 34. & 37. vol. 2. Bellet. *d. §. 3. n. 6.*
vel Cardinales S. R. E. *c. 2. de Cler. non resid.* Cal- 5
derin. *in c. in nostra, de rescr.* Tros. *de vero & perfecto
Clerico, cap. 7. num. 3.* Bellet. *d. §. 2. num. 8.*

In re verò stricta, & odiosa, cùm scilicet tracta- 6
tur de pœna Clericis inferenda, aut de damno, vel
incommodo Clericorum, tunc huiusmodi appel-
latio comprehendit tantùm simplices Clericos,
non verò illos, qui in Dignitate Ecclesiastica con-
stituti sunt, vt Abbates, Archidiaconi, & similes.

Ira Dec in cap. cum non liceat, n 18. de prebend. Beroi.
cons. 153. num. 61. vol. 1. Bellet. d. §. 2 n. 35. Sanctarel.
var. resolut. q. 38. num. 10. Aloys. Ricc. in d. praxi au-
rea, resol. 292. num. 1. & ideo nec Canonicos com-
prehendit, cap. sedes, cum ibi notatis de rescr. Beroi.
cons. 3. num. 19. 33. & 37. vol. 1. Nau. cons. 139. n. 6.
7 in med. Bellet. d. §. 2. num. 28. vbi num. 44. intelli-
git, dummodo oon resultatet absurdum; nec etiam
Episcopos d. cap sedes, & ibi Burt. n. 3. n. 9. & Imol.
num. 2. de rescr. cap. Inquisitores, de heret. lib. 6. cap. si
compromissarius, §. huiusmodi, de elect. eodem lib. Selu.
de benefic. p. 1. q. 3. num. 24. Mandos. reg. 20. Cancell.
de idiomate, q. 10. num. 7. Emman. Sà in aphorismis,
verb. Episcopus, num. 9. Sanctarel. d. q. 38. n. 11. Bellet.
d §. 2. num. 36. Alzed. in praxi Episc. p. 1. cap. 12. n. 1.
8 & multò minus S. R. E. Cardinales, Cephal. cons. 1.
à num. 40. vol 1. Beller. dict. §. 2. num. 40. Sanctarel.
d. q. 38. num. 13. cum aliis citatis per me d. appell. 51.
9 num. 6. nec ipsos Regulares, vel Monachos, arg.
cap. à Subdiacono, 93. dist. Abb. in cap. 1. num. 7. ne
Clerici vel Monachi, & in c. 1. num. 3. & de inst. & in
cap. 1. n. 9. de iuram. calum. Roman. cons. 259. & 418.
Bellet. d. §. 2. num. 26. Ego ipse d. appell. 51. num. 7.
Est enim in prædictis personis qualitas supra cæ-
teros Clericos, quæ non patitut eos in genera-
li sermone comprehendi, sed de illis specialis est
mentio facienda, dict. c. quia periculosum; præsertim
10 verò quia odia sunt restringenda, id est, in his fa-
cienda est stricta interpretatio, fauores verò latè
interpretantur, reg. odia, de regul. Iuris in 6. Quare
est etiam declaratum, vt appellatione Clericorum
alicuius Prælati in re odiosa familiares eius tan-
tummodò, atque domestici, qui eius expensis
aluntur, comprehendantur, c. fin. de verbor. signific.
In odiosis ergo, vel pœnalibus appellatione Cle-
ricorum non omnes Ecclesiasticæ personæ con-
tinebuntur, nisi id exprimatur, vel nisi de re ali-
qua agatur circa personas Ecclesiasticas ad diffe-
rentiam laicorum, quæ videlicet omnes omnino
comprehendere videatur, quamuis non adeò fa-
11 uorabilis habeatur, vt circa vitam & mores. Illud
demùm aduertere oportet, qoòd multoties ex
materia subiecta appellatiooe Clericorum solùm
venit Sacerdos, vt patet ex cap. cui non de Sacerdo-
tali, de preb. lib. 6. & etiam quoties agitur de Sa-
cramentali absolutione impendenda, vel corpus
Christi conficiendo, quæ ministeria solis compe-
tunt Presbyteris.
12 Præterea est notandum, qoòd Clericorum qui-
dam sunt coniugati, qui in nonnullis circa priui-
legia à cæteris differunt. Hi sunt Clerici in mi-
noribus Ordinibus constituti, qui matrimonium
contrahere non prohibentur, c. si qui verò, cap.
certatim, cum similibus, 32. dist. & latè probaui in
fine cap. precedentis; in Sacris verò constituti ma-
trimonium contrahere prohibentur, c. erubescant,
cum similibus, ead. dist. & huiusmodi Ordines con-
iugatis conferri non possunt, quamuis Orienta-
lis Ecclesia aliter seruet, vt suprà diximus hoc lib.
13 cap. 13. His ita præmissis est sciendum, quòd om-
nes Clerici, & Ecclesiasticæ personæ, eò quòd
diuinis sunt obsequiis mancipatæ, si in Domini-
cis castris supra cæteros positæ, specialibus me-
rito supra laicos priuilegiis, ac prærogatiuis sunt
donandæ, ac præ cæteris honorandæ, quæ ad dif-
ferentiam laicorum de sacro Catalogo esse di-
cuntur in VI. Synodo generali, vt habetur in
cap. quoniam, 19. q. 3. Multa ergo sunt Clericorum
priuilegia, atque prærogatiuæ, de quibus hoc lo-
co tractantes ea omnia ad duo capita redigemus,

scilicet ad ea, quæ supra laicos solis Clericis con-
ceduntur, de quibus infr. §. 1. & 2. & ad ea à quibus
præ cæteris esse debent immunes, vt in §. 3. cum
seqq. latè videmus.
Primò igitur, supra laicos hoc obtinent Cle- 14
rici quòd diuina Officia celebrare, in Altari mi-
nistrare; & Sacra soli contingere possint, cap. sa-
cratas, cum seqq. & ferè per totum 23. distinct. Hæc
enim laicis facere non est permissum, cap. 1. & fin.
69. dist. cap. 1. de Clerico non ordinato ministr. quia 15
qui non sunt Deo per Ordines consecrati, Ordi-
num officia exercere non debent, & qui sancti non
sunt, (inquit Innoc. in cap. Maximianus, in fin. 81.
dist.) sancta tractare non possunt. Vnde primum Cle-
ricorum priuilegium esse obtinendi & exercendi
iurisdictionem Ecclesiasticam, ligandi, atque sol-
uendi à Christo Domino suæ Ecclesiæ relictam,
Matth. 18. & Ioan. 20. tradit nouissimè Paul. Squil-
lante in tract. de priuileg. Clericorum, cap. 1. à princ.
vbi multis exornat, & c. 2. agit de priuilegio obti-
nendi & exercendi iurisdictionem Ecclesiasticam
in foro externo.
Secundò, cùm soli Clerici officia Ecclesiastica 16
exercere possint, vt dictum est, meritò & ipsi soli
Ecclesiastica beneficia consequi, & obtinere pos-
sunt, cap. ex litteris, de transact. c. cum adeò, de rescript.
cap. 2. de instit. vbi plures citaui Doctores, Flam.
Paris. de resignat. benef. lib. 4. q. 2. Paul. Squillante
de priuileg. Cleric. cap. 4. quandoquidem propter 17
officium, beneficia huiusmodi siue stipendia Ec-
clesiastica tribuuntur, c. fin. de rescr. in 6. Monet.
de distrib. quotid. part. 2. q. 2. num. 40. Nicol. Garc de
benefic. p. 1. cap. 2. num. 60. & p. 7. c. 11. n. 1. Et de hoc
priuilegio latè tractabimus infrà lib. 3. in c. de collat.
& reseru. benefic.
Tertiò, soli Clerici intra cancellos Altaris stare 18
ad orandum, & communicandum possunt, laïci
verò extra ab eis separati consistere debent, c. Sa-
cerdotum, de consecr. dist. 2. cap. 1. de vita & honest.
Cler. Conc. Brachar. I. c. 31. Guillelm. Durand. de
modo gener. Conc celeb. rub. 55. n. 3. Henriq. in sum.
lib. 9. c. 25. §. 9. in fin. lit. I. & Bonifacium II. id ipsum
constituisse refert Illescas in hist. Pontificali part. 2.
lib. 3. in eius vita, fol. 98. Quare Ambrosius Theo- 19
dosium Imp. intra cancellos Altaris communicare
volentem excludit, dicens purpuram Imperatores,
non Sacerdotes efficere, vt referunt Niceph. in histor.
Eccl. lib. 12. cap. 41. Hieron. Rom. de Republ. Eccles.
lib. 4. cap. 2. propè finem, Pineda in vita S. Ioannis
Baptista, lib. 1. art. 2. cap. 8. pag. mihi 150. Zerol. in
praxi Episc p. 1. verb. Chorus. Sed ego hodie non ita 20
strictè intelligerem dispositionem text. in dict. c. 1.
vt velit laicos excludere ne intrent intra cancel-
los Altaris ad effectum recipiendi sanctissimum
Eucharistiæ Sacramentum, sed tantùm ad effe-
ctum sedendi, vel standi cum ipsis ministris, vt ibi
tenent Abb sub n. 3. ad fin. vers. nota, Pauio. de visit.
p. 2 q. 8 num. 36. vers. ad orandum tamen.
Quartò. Clerici solùm facere possunt collegium 21
tanquam Clerici, quòd laicis nonnisi alicuius
vniuersitatis, seu professionis, vel artis facere non
est permissum, arg. cap. fin. de Relig. domib. Innoc. in
cap. delicta, n. 9. de excess. Prал. Clerus enim potest 22
constituere vniuersitatem suarum Ecclesiarum
causa religionis, & pro oneribus eis incumbenti-
bus, & vniuersitatem facere sine Episcopo, Abb.
in cap. accedentes, n. 1 in 3. notab. de praescript. Anchar.
in cap. constitutionem, n. 4. de reg. Iuris, in 6. loquens
de se congregantibus contra Prælatum subsistente
iusta causa se defendendi vsque ad definitiuam
senten

sententiam, refert Rot. *in Calaguritana contributionis 1. Iul. 1624. coram R.P.D. meo Pirouano.*

23 Quintò, Clerici solùm iurare debent in conscientia, & tacto pectore, non tactis scripturis, *cap. si quis Presbyter, 2. q. 4. cap. cùm in causa, de iuramento calumnia,* Vestr. *in pract. ciuili, lib. 6. c. 3. num. 7.* Catol. de Grass *de effectib. Clericalib. effectu* 36. Viu. *commun. opin. 931. n. 14.* Vgolin. *de offic. Episc. c. 2. §. 2. num. 4. vers. 5.* Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 16. num. 3.* Anton. del Re *de iuramento calumnia, c. 15. num. 351. & seq* Bellet. *disquisit. Clerical. p. 1. tit. de Clerico teste,*
24 *§. 4. n. 12.* & de Episcopis idem probat *d. cap. cùm in causa,* gloss. *in Auth. sed Iudex, C. de Episcop. & Cleric. & in Auth de sanctiss. Episcop. collat. 9. l. Hispana 24. tit. 11. part. 3. & l. 24. tit. 16 eadem partit. 3.* Randei. *de dispensat. in 2. membro,* Matth. de Afflict. *in Constit. Neap lib. 1. rub. 6. num. 5.* Cou. *in cap quamuis pactum, p. 1. §. 1. num. 3.* Vgolin. *d. n. 4. vers. quinto,* Viui. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 9. de probat. n. 133. & tit. 10. de testib. num. 314.* Hippol. *sing. 606.* Menoch. *cons. 114. num. 3. & 17. cum seq. & cons. 118 num. 30. & 31.* Sayt. *in claui Regia, lib. 5. cap. 1. n. 12. vers. imò verò,* Fatin. *in praxi crimin p. 2. tit. 8 q. 74. num. 24.* Christoph. de Pace *in schol. ad leges styli, l. 240. num. 1. cum seqq.* Venero *in examine Episcop lib. 4. cap. 17. num. 19.* Alzed. *in praxi Episcop. p. 1. cap. 12 n. 38.* vbi *num. 40.* limitat quando in Episcopum consecratur, & quando specialiter est statutum, quòd ille Scripturam tangat.

25 Quoad secundum verò caput est sciendum, quòd Canones in honorem Clericorum, quos sibi Deus in Ministros sacrauit, & vnxit, quique salutis fidelium ministri, & inter Deum, & populum intermedij existunt, plura statuerunt, à quibus seruarentur immunes atque illæsi, tam circa personam, quàm circa res etiam eorum supra laicos esse deberent, vt infra *in. §. 3. cum seqq.* videbimus.

---

§. I.

De Priuilegio Canonis.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur agentes de materia* cap. si quis suadente, 17. q. 4.

Gaudent priuilegio Can. si quis suadente,

2 *Clerici etiam prima Tonsura,*

3 *Tonsurati etiam non seruantes requisita ad priuilegium fori,*

4 *Coniugati Clerici cum vnica, & virgine incedentes in habitu Clericali & Tonsura,*

5 *Irregulares, suspensi, interdicti, seu excommunicati Clerici,*

6 *Degradati verbaliter tantum Clerici,*

7 *Clerici mortui.*

Non gaudent priuilegio Can. si quis suadente,

8 *Clericus hæreticus.*

9 *Bigamus Clericus,*

10 *Clericus enormitatibus se immiscens.*

11 *Clericus in minoribus qui dimisso habitu, &c.*

12 *Clericus, qui ante Baptismum Ordinem suscepit,*

13 *Clericus, qui per annum exercet artem ignominiosam,*

14 *Clericus publicè exercens officium lanionis, aut cauponis,*

15 *Famuli & filij Clericorum.*

16 *Religiosi vtriusque sexus approbatam à Sede Apost. Religionem profitentes Canonis priuilegio gaudent.*

17 *Monachorum appellatione qui comprehendantur.*

18 *Excommunicationem nullam incurrunt percutientes mulieres intrantes canonicè Monasteria, in quibus Religio non est approbata, nec ipsa mulieres profitentur.*

Gaudent priuilegio Can. si quis suadeote,

19 *Religiosus etiam bigamus,*

20 *Conuersi, seu conuersa Religiosorum,*

21 *Nouitij,*

22 *Tertiarij collegialiter viuentes,*

23 *Eremita, qui in communitate viuunt sub aliquo Prælato,*

24 *Equites S. Ioannis Hierosolym. & S. Iacobi, Alcantara, & similes.*

25 *Manuum violentarum appellatione quid contineatur in materia* Can. si quis suadente, *ostenditur.*

26 *Percussio, siue actio violenta ad Censuram Canonis incurrendam requiritur quod talis sit, vt sufficiat ad peccatum mortale.*

27 *Actio iniuriosa, seu contumeliosa ad censuram Can. incurrendam debet esse exterior, ac temporalis.*

28 *Clericum detinentem in custodia publica, vel in loco priuato, ex quo non posset exire, excommunicationem Canonis incurrit.*

29 *Iudex sæcularis, detinendo, vel mandando Clericum detineri in custodia, vel in domo, aut ponendo custodes ad Domum, qui Clericum exeuntem capiant, incurrit excommunicationem Canonis.*

30 *Clericum excommunicatum vitandum expellens per vim ab Ecclesia dum Diuina celebrantur, non incurrit Canonis excommunicationem si ad ipsum expellendum vi opus fuerit.*

31 *Clericum detinens per vim ne aliquis iniuriosè eum percutiat, aut ne ipse Clericus committat aliquod homicidium, non incurrit Canonis excommunicationem.*

32 *Clericum verbis tantùm detinens contra eius voluntatem, an incurrat Canonis excommunicationem ostenditur.*

33 *Spuens in Clericum, seu aquam, aut aliud super eum effundens incidit in excommunicationem Canonis.*

34 *Eripiens aliquid per vim, & iniuriam de manu Clerici, vel corpore eius, siue scindens vestem, aut per illam Clericum detinens, incurrit excommunicationem Canonis.*

35 *Marsupium per fraudem Clerico præscindens nulla vi adhibita non incurrit excommunicationem Canonis.*

36 *Clericum occidens per cibum vel potum veneno infectum incidit in excommunicationem Canonis.*

37 *Monialis grauida, quæ sibi propinat potionem mortiferam fœtui, non incidit in excommunicationem Canonis.*

38 *Abortum Monialis procurans, eique potum propinans illa consentiente non incurrit excommunicationem Canonis.*

39 *Clericum volentem, & consentientem percutiens incurrit excommunicationem Canonis.*

40 *Clericus, qui se patitur verberari, non incurrit excommunicationem Canonis.*

41 *Clericus, qui se ipsum iniuriosè percutit, excommunicationem Canonis incurrit.*

42 *Mandans, vel consulens verberari Clericum, si sequatur percussio, incidit in excommunicatio-*

nem Canonis, quamuis mandans pœnitentia ductus reuocauerit mandatum, quæ reuocatio non fuit manifesta mandatario.

43 *Mandans verberari Clericum si moriatur ante manuum iniectionem, tunc non erit excommunicatus, quamuis deinceps post eius mortem mandatarius Clericum percusserit.*

44 *Consulens percussionem Clerici incidit in excommunicationem Canonis, quamuis reuocauerit consilium si firmiter non credat consultum reuocasse propositum.*

45 *Mandans tacitè verberari Clericum, incidit in excommunicationem Canonis.*

46 *Mandans verberari Clericum incurrit excommunicationem Canonis, quamuis mandatarius excesserit fines mandati.*

47 *Mandans inferri Clerico iniuriam verbalem, non incidit in excommunicationem Canonis, quamuis mandatarius fines excedendo fecerit illi iniuriam personalem.*

48 *Clerici percussionem ratam habens etiam sine suo mandato, sed nomine suo factam, incidit in excommunicationem Canonis.*

49 *Percussionem Clerici ratam habens tantum in corde non est quoad Ecclesiam ligatus excommunicatione Canonis.*

50 *Clerici percussionem qui potest prohibere, & non prohibuit, incurrit excommunicationem Canonis.*

51 *Clericum mortuum percutiens, est excommunicatus.*

52 *Clericum insequutus si impellit eum vt cadat, & lædatur, incidit in excommunicationem Canonis.*

53 *Clericum à sede expelleus, vel brachio violenter trahens, incidit in excommunicationem Canonis.*

54 *Auxilium aut fauorem præstantes percussioni Clerici, incidunt in excommunicationem Canonis, nisi præstarent auxilium postquam delinquens, iniecit manum in Clericum, vel de Iure dederint.*

55 *Pueri, & alij malitia incapaces, seu non habentes iudicium ad peccandum, non incidunt in excommunicationem Canonis.*

56 *Baptizatus qui non fuerit, nullam excommunicationem incurrit si Clericum percutiat.*

57 *Iudæus percutiens Clericum non incidit in excommunicationem Canonis.*

58 *Clericum percutiens si ignorauit probabiliter illum esse Clericum, non incidit in excommunicationem Canonis.*

59 *Clericum Ioannem percutiens existimans esse Clericum Iacobum, excommunicationis censuram non effugiet.*

60 *Clericum hunc volens percutere si ab eo aberret, & casu siue præter intentionem percutiat alterum Clericum proxime adstantem, non incurret excommunicationem Canonis.*

61 *Clericum Titium percutiens, volens percutere Seium laicum, excommunicationem Canonis non incurrit.*

62 *Clericum per iocum, & non ex odio, vel inimicitia, aut indignatione percutiens, non incurrit excommunicationem Canonis.*

63 *Clericum percutiens casu fortuito non incurrit excommunicationem Canonis.*

64 *Clericum leuiter attingens, vel percutiens, itaut illa percussio, vel violentia iudicetur peccatum veniale, non incidit in censuram Canonis.*

65 *Clericum percutiens non incidit in censuram Canonis si percussio exterior iudicetur peccatum veniale tantum, quamuis ex intentione, quam habuit, grauiter percutiendi peccarit mortaliter.*

66 *Clericum aggressorem detinens, seu percutiens in defensionem sui, vel alieni corporis, non incidit in excommunicationem Canonis, dummodo modus defensionis notabiliter non excedatur, & ea incontinenti aggressionem subsequatur.*

67 *Laicus percussus à Clerico si dictum Clericum causa defensionis percusserit vbi timor repercussionis non adest, incidit in excommunicationem Canonis.*

68 *Aggressus à Clerico si non poterit vitare nocumentum sine ignominiosa fuga nisi se defendendo, eáque de causa Clericum percutiat, non incurret Canonis censuram.*

69 *Mulier percutiens Clericum pudicitiam suam facto aliquo tentantem non incurrit excommunicationem Canonis.*

70 *Clericum turpiter inuentum cum propria vxore, matre, filia, aut sorore in ipso actu inuentionis percutiens non incurrit excommunicationem Canonis.*

71 *Inuentus turpiter cum matre*, &c. *quis dicatur? ostenditur.*

72 *Matris, sororis, vel filiæ nomine in terminis* cap. si verò il 1. de sentent. excom. *venit propria mater, soror, & filia, non tamen adoptiua, nec aua, neptis*, &c.

73 *Filiæ appellatione in terminis*, cap. si verò il 1. de sentent. excomm. *non comprehenditur illegitima.*

74 *Vxoris nomine venit sponsa de præsenti, non autem de futuro.*

75 *Clericum percutiens causa correctionis, non incidit in excommunicationem Canonis si habeat facultatem, & iurisdictionem in eum.*

76 *Pater an possit filium in sacris constitutum sine nota excommunicationis castigare? ostenditur.*

77 *Magister percutiens discipulos Clericos intuitu disciplinæ, vel correctionis non incurrit excommunicationem, modo non percutiat principaliter ex odio, vel ira.*

78 *Iudex laicus, siue priuata persona, quæ videt Clericum præparatum ad iniuriam alterius, & non adest eius Prælatus, tunc illum ligare valet, & capere vt ipsum consignet Episcopo suo Superiori.*

79 *Clericum detinens per modicum tempus pro tuitione sua personæ, ne scilicet ipse Clericus exire possit, & detinentem offendere non incidit in excommunicationem Canonis.*

80 *Iudex laicus, vel eius familia capiens Clericum in flagranti delicto, vel noctu cum magna suspicione criminis inuentum non incidit in excommunicationem Canonis, si eum statim præsentet Superiori.*

81 *Creditor, vel Iudex Clericum debitorem ex causa ciuili capiens vbi fuga timetur non incurrit excommunicationem Canonis, dummodo eum quanto citius remittat ad suum Superiorem.*

82 *Clericum percutiens pro defensione, vel recuperatione suorum bonorum non incidit in excommunicationem Canonis, si hoc faciat cum moderamine inculpatæ tutelæ, & aliter non possit vim vi repellere.*

83 *Emphy*

83 *Emphyteuta Clericus si non vult soluere Canonem, potest dominus armata manu eum expellere absque metu excommunicationis, dummodo non tangat personam.*

84 *Officialis, seu minister Principis si violenter arcendo turbam Clericum percutit, non incurrit excommunicationem Canonis, si hoc fecerit absque animo iniuriandi.*

85 *Absolutionem ab excommunicatione Canonis nullus regulariter impartiri valet, nisi Papa, excepto vrgenti mortis periculo.*

86 *Percussio Clerici, vbi fuerit leuis, poterit Episcopus ab excommunicatione absoluere.*

87 *Percussio leuis, quæ dicatur? ostenditur.*

88 *Percussus in platea, vel in Ecclesia etiam leniter dicitur atrox iniuriatus.*

89 *Clerici in communi Societate viuentes, si se mutuò percutiant, possunt ab Episcopo absolui.*

90 *Regularis Regularem eiusdem claustri percutiens non enormiter à Prælato suo absolui poterit.*

91 *Superior Regularis si percusserit suum subditum, potest secundum priuilegia absolui ab alio Sacerdote subdito suo electo ab ipso in Confessorem.*

92 *Religiosus aliquis si manus violentas in Clericum iniecerit ab Episcopo absolui potest eo casu, quo secularis Clericus posset.*

93 *Nouitius, qui ante Religionis ingressum in excommunicationem Canonis incidit, ab Abbate absolui non potest.*

94 *Monialis si Monialem, vel conuersam, aut Clericum percusserit, per Episcopum in cuius Diœcesi Monasteria fuerint, absolui potest, etiamsi enormis fuerit percussio.*

95 *Impuberes ab Episcopo absolui possunt etiam post annos pubertatis, ab excommunicatione tamen contracta post annos pubertatis, quamuis percussio enormis fuerit.*

96 *Mulieres cuiuscumque sint ætatis, & conditionis, possunt ab Episcopo absolui, etiamsi percussio esset enormis.*

97 *Seruus, & filiusfam. seu quiuis alius existens in potestate alterius, potest ab Episcopo absolui, quamuis percussio sit enormis, dummodo dominus graue damnum inde patiatur ex serui absentia absque sua culpa.*

98 *Impotentes ad iter, vt cæci, claudi, & similes, possunt ab Episcopo absolui, etiamsi percussio enormis sit, ab excommunicatione ob Clerici percussionem.*

99 *Ægri, seu valetudinarij ab excommunicatione ob percussionem Clerici possunt ab Episcopo absolui.*

100 *Infirmi, & valetudinarij dicuntur ex consilio Medicorum.*

101 *Impedimentum legitimum habens, propter quod excommunicatus ob Clerici percussionem non potest Papam adire sine graui periculo vitæ, ab Episcopo absolui poterit.*

102 *Impedimentum quoad hoc propositum habet is, qui ire non potest, licet mittere valeat pro absolutione.*

103 *Clericum percutiens si ob capitales inimicitias non possit Romam adire, poterit absolui ab Episcopo etiamsi eas ex culpa contraxerit.*

104 *Pauperes, maximè qui iter agendo arte sua vti nequeunt, & essent adstricti mendicare, possunt ab Episcopo absolui.*

105 *Episcopus potest absoluere quoscumque sibi subditos ab excommunicatione, etiam, propter enormem percussionem, modò delictum sit occultum, & non deductum ad forum contentiosum.*

INNOCENTIUS II. *in Can. si quis suadente 17. q. 4.* statuit quod si quis violentas manus in Clericum, seu Monachum iniicere, Diabolo suadente, præsumpserit; anathematis vinculo eo ipso subiaceat, à quo non possit nisi per Romanum Pont. absolui; de cuius materia plenè agunt citati per Cened *ad Decretum collect. 24.* quibus addo Molin. *de Instit. tract. 3. disp. 50. & 51.* Io. Bapt. Costa *de facti scientia & ignor. cent. 2. dist. 23.* Cardin. Tusch. *pract. concl. tom. 6. lit. P. concl. 274 per tot.* Suar. *tom. 5. disput. 22. sect. 1.* Sayr. *de censur. lib. 3. cap. 26. & 27.* Auil. *eod tract. p. 2. c. 5. disp. 3. dub. 12.* Bonacin. *in simili tract. disp. 2. q. 4 punct. 1. & de censuris extra Bullam Cœnæ contentis, disp. 2. q. 3. punct. 7. sect. 1.* Rainer. *in catalogo censur. & irregul. tit. de excommun. extra Bullam, cap. 9.* Bellet. *disquis. Clerical. p. 1 tit. de fauore Cleric. Canonis,* Carol. de Grass. *de effect. Cleric. effectu 9.* Paul. Layman, *in Theol. moral. lib. 1. tract. 5. p. 2. cap. 5.* Squillante *de priuil. Cleric. cap. 6.* Francisc. Coriolan. Capuccin. *in Breui explicat. Bullæ in Cœna Domini, excomm. 11.* Aloys. Ricc. *in collect. decis p. 3. collect. 682.* Portel *in dubys Regularib. verb. manus violenta.* Anton. Nonat. *in sum. Bullarum, tit. de percussione Clerici graui, vel leui,* Sperell. *in decis. fori Eccles. decis. 10. & 45.* Thom. Valasc. *allegat. Iuris tom. 1. alleg. 54.* Lezana *in sum. quæst. Regul verb Clericus à n. 2. tom. 3.* 1

Circa quod priuilegium, quia frequenter venit in praxi, plura sunt à nobis annotanda; & in primis est sciendum eo gaudere omnes constituti in alicuius Ordinis gradu, etiam in prima Tonsura, vt docent Duen. *reg 99. ampl. 2.* Nau. *in man. c. 27. n. 79.* Angl. *in floribus Theolog. in quæst. de excommun. pag. 59. vers. omnes, & vers. Clerici,* Paris. *cons. 40. n. 21. vol. 4.* Bellug. *in speculo Princip. rub. 11. §. videndum, n 5. vers. & certe,* & ibi Camil. Borrel. *in addit. lit. C.* Rainer. *d. c. 9. notab. 2.* Bonacin. *d. q. 4. punct. 2. n. 1. & de cens extra Bull. disp. 2. q. 3. puncto 6. §. 2. num. 1.* Cardin. Tusch. *pract conclus. lit. P. concl. 274. num. 3.* Carol. de Grass. *d. eff. 6. à n. 68.* Squillante *d. c. 6. ex n. 5.* Paul. Layman. *d. cap. 5. n. 4.* Thom. Valasc. *d. alleg. 54. n. 2.* Requiritur ergo vt is qui vapulatur, sit vere Clericus, & characterem habeat; non enim sufficit vt sit clericatui destinatus, gerens se pro Clerico, deferensque habitum, & Tonsuram, ac in Choro inseruiens; ita Decian, sibi contrarius *lib. 6. cap. 34. n. 3.* Marta *de iurisd. p. 2. c. 11. n. 12.* Mascard. *de prob. concl. 848. n. 6.* Sperel. *d. decis. 45 n. 58.* 2

Amplia primò habere locum etiam in Clerico tonsurato, vel in minoribus Ordinibus constituto, qui non seruauerit requisita necessaria ad priuilegium fori iuxta formam Concil. Trid. *sess. 23. de reform. cap. 6.* cùm quoad hoc nihil innouauerit, nec Iuri communi derogauerit. Ita Clar. *§. fin. q. 36. num. 19.* vbi tamen testatur diuersas esse hac in re consuetudines, Nau *cons. 24. de priuil. in nouis,* Monald. *in cons. decis. 99. §. 2.* Molin. *d. tract. 3. disput. 54. n. 9.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. glos. 5. §. 5. n. 7. cum seqq.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis. 607. in 1. edit.* aliàs *resol. 531. n. 7. in 2. edit. & p. 3. decis. 315. n. 4. & collect. 682. vers. amplia nonò,* Bellet. *d. p. 1. de fauore Clericorum personali, § 8. n. 19.* Rottel. *in dub. Regular. verb. manus violenta, n. 3.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 2. cap. 2. n. 20.* Auila *de censur. p. 2. cap. 1. disp. 2. dub. 9. concl. 3.* Molfes. *in sum. Theol. moral. tract. 1. c. 3. n. 18.* Squillante *d. c. 6. sub n. 21. propè fin.* nouissimè 3

Stephan.

Stephan. VVeyms *ad constitutiones* 24. *ex antiquo iure desumptas, & per Conc. Trid. innouatas constit.* 9. *n.* 1. & me citato *in hoc loco* Torreblanca *de iure spirit. lib.* 15. *cap.* 6. *à n.* 22. Ego ipse *de officio & potest. Episcop. p.* 2. *alleg.* 12. *n.* 32. & licet propter negotiationem, si ter monitus non abstinuerit, amiserit priuilegium immunitatis, vt ex Molin. *de iustit. tract.* 2. *disput.* 542. resoluit Illustrissimus D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap.* 2. *n.* 9. *dist.* 88. Quamuis requisita ad priuilegium fori requiri quoque in volente illius Canonis priuilegio gaudere, minus benè existimauerint Felician. *de censib. lib.* 1. *cap. vlt. n.* 14. Bannes 2. 2. *q.* 12. *art.* 1. *circa fin.* Suar. *d. tom.* 5. *de censur. disp.* 22. *sect.* 1. *n.* 12. Ægid. de Cooinck *de censur. disp.* 14. *dub.* 15. *n.* 163. Layman *in Theolog. mor. lib.* 2. *tract.* 5. *p.* 2. *cap.* 5. *num.* 5. Diana *moral. resolut. p.* 3. *tract.* 5. *resol.* 82.

4 Amplia secundò, etiamsi coniugatus sit, dummodo cum vnica & virgine, incedatque in habitu Clericali, & Tonsura: vt benè resoluunt Sayr. *dict. lib.* 3. *c.* 26. *n.* 4. Bellet. *d. tit. de fauore Clericor. Canonis,* §. 1. *n.* 36. Booacin. *d. puncto* 1. *n.* 2. *& de censuris extra Bullam, disp.* 2. *q.* 3. *punct.* 6. §. 3. *num.* 2. Squillante *d. cap.* 6. *n.* 16. Coninck *disp.* 14. *dub.* 15. *n.* 157. Fillinc. *tract.* 15. *c.* 1. *q.* 4. *num.* 8. Ciarlin. *controuers. forens. cap.* 53. *num.* 6. Nam Clericus coniugatus, vt gaudeat priuilegio Canonis, deferre debet habitum, & Tonsuram Clericalem copulatiuè secundùm Con. *practic. cap.* 31. *n.* 7. *vers. aut inceaat,* Guid. Papæ *decis.* 138. Clar. §. *fin q.* 36. *num.* 7. eius autem vxor hoc priuilegio non gaudet, cùm illud sit personale ipsi Clerico in Ordinis Clericalis reuerentiam concessum, vt tenent Auiles *in prœm. Prat. num.* 28. Perez *l.* 1. *vers. est aliud Clericis, tit.* 5. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 58. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *disp.* 47. *num.* 1. Suar *de legib. lib.* 7. *cap.* 11. *num* 3. Carol. de Grass. *d. effectu* 9. *num.* 115, qui hoc limitat; nisi manus iniectio fieret vxori prædictæ in odium viri, quia tunc iniiciens incurreret excommunicationem, ac si ipsum percuteret, vt per Doctores, quos refert.

5 Amplia tertiò, quamuis esset irregularis, suspensus, interdictus, seu excommunicatus; quia iste talis per irregularitatem, suspensionem, interdictum, siue excommunicationem, non amisit nomen Clerici, aut priuilegium Canonis, *cap. dictum, & ibi gloss. fin. dist.* 81. Abb. *in cap. Ecclesiæ, n.* 8. *de immun. Ecclesiæ.* Clar. §. *fin. q.* 77. *vers. sed numquid,* Molin. *d. tract.* 3. *disput.* 56. *num* 12. Farin. *in praxi crimin p.* 1. *q.* 18. *num.* 40. Card. Tusch. *d. conclus.* 174. *num.* 15. Bellet. *d. tit. de fauore Cleric. Canonis,* §. 1. *num.* 41. Bonacin. *d. punct.* 1. *num.* 4. *& d. sect.* 3. *num.* 3. *cum seqq.* Portel. *d. verb. manus violenta, n.* 3. Carol. de Grass. *dict. effectu* 9. *num.* 120. Squillante *dict. cap.* 6. *n.* 13. Coriolan. *de casibus reseruatis, p.* 2. *casu* 10. *de ind. Regul.* §. 10. *n.* 16. vbi reddit rationem, quia excommunicatus retinet Ordinem, ratione cuius inducta est immunitas.

6 Amplia quartò, in Clerico degradato verbaliter tantùm; quamuis secus sit in degradato realiter, per *cap. degradatio, de pœnis, lib.* 6. de quo gloss. *verb. Presbytero, in cap. accedens, dist.* 50. Hippol. *sing.* 107. *n.* 1. *& sing.* 179. *n.* 4. Clar. §. *fin. q.* 77. *n.* 10 Plac. *de delict. cap.* 6. *num.* 6. Henriq. *in sum. lib.* 13. *cap.* 55. §. 3. Perez *l.* 1. *col.* 17. *vers. procedit etiam, tit.* 3. *lib.* 1. *Ordin. Nau. in man. cap.* 27. *num.* 81. Valent. *tom.* 4. *disp.* 7. *q.* 19. *puncto* 4. Menoch. *de arbitr. casu* 415. *n.* 5. & 9. Galet. *in margarita casuum Conscient. verb. degradatio,* Suar. *de censur. disp.* 22. *sect.* 1. *à num.* 6. Sayr. *in simili tract. lib.* 3. *cap.* 26. *num.* 8. & 9. Portel. *in dub. Regul. verb. manus violenta, num.* 5. Bonacin. *d. punct.* 1. *num.* 3. Carol. de Grass. *de effect. Cleric. effectu* 1. *num.* 817. Squillante *d. c.* 6. *n.* 14. Ego ipse *de officio & potest. Episc. p.* 3. *alleg.* 110. *num.* 5. Torreblanca *d. lib.* 15. *cap.* 6. *num.* 26.

Amplia quintò, in Clerico mortuo, cui etiam fit iniuria & violentia. Ita Abb. & Felin. *in c. à nobis, il* 2. *de sentent. excomm.* Tolet. *lib.* 1. *cap.* 32. *n.* 15. Carol. de Grass. *d. effectu* 9. *num.* 140. Squillante *d. cap.* 6. *num.* 36. vide *infrà num.* 51. 7

Limita tamen primò, in Clerico hæretico, qui perdit priuilegium illius Canonis. Ita Carrer. *in tract. de hæret. num.* 148. Decian. *tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 42. *n.* 12. *ante fin. vers.* 12. *& cap.* 42. *n.* 2. *in princ.* quos refert & sequitur Farin. *de hæresi, q.* 189. *n.* 33. Carol. de Grass. *d. effectu* 9. *n.* 219. Squillante *d. c.* 6. *n.* 15. vbi etiam limitat in schismatico; Portel *in dub. Regul. verb. manus violenta, num.* 4. 8

Limita secundò, in Clerico bigamo, qui ex duplici matrimonio, vel cum vidua contraxerit veram bigamiam, *cap.* 1. *de bigam lib.* 6. Oliua *super ritu* 37. *Curiæ Archiepisc. Neapol. num.* 8. Sayr. *d. lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 11. Ægid. de Coninck *d. disp.* 14. *dub.* 15. *num.* 157. Bonacin. *d. puncto* 1. *num.* 5. *& d. sect.* 4. *num.* 14 Layman. *d. cap.* 4. *num.* 4. Squillante *d. cap.* 6. *num.* 24. 9

Limita tertiò, in Clerico enormitatibus se immiscente, vt per Alex. de Neuo *cons.* 59. *n.* 14. *cum seqq.* Molin. *d. tract.* 3. *disp.* 54. *num.* 6. Bonacio. *d. q.* 4. *puncto* 4. *num.* 8. Bellet. *d. tit. de fauore Cleric. person. cap.* 7. *num.* 2. Layman *d. cap.* 5. *num.* 4. *vers. quarto, in fine.* Anton. Diana *moral. resol p.* 1. *tract.* 1. *resol.* 139. Squillante *d. cap.* 6. *num.* 11. Dicitur autem Clericus se immiscere enormitatibus, quando facit seditionem, prælia, aggressiones, & huiusmodi in populo, *cap. perpendimus,* & *ibi* Abb. *num.* 3. *&* 6. *de sent. excomm.* Bellet. *d. p.* 1. *tit. de fauore Clericor. Canon.* §. 1. *num.* 24. 10

Limita quartò, in Clerico minorum Ordinum, qui dimisso habitu Clericali & Tonsura negotiis sæcularibus se immiscet, si tertiò ab Episcopo suo monitus emendare se contempserit, *cap. contingit, in* 6. *de sent. excom.* Syluest. *verb. excommunicatio,* 6. *num.* 6. Sayro *d. lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 7. Auila *d. p.* 2 *cap.* 5. *disput.* 3. *dub.* 13. *casu* 4. Carol. de Grass. *dict. effectu* 9. *num.* 126. *cum seqq.* Bonacin. *de legib. disp.* 10. *q.* 2. *punct.* 1. §. 4. *num.* 20. *& de censur. disp.* 2. *q.* 4. *punct.* 4. *num.* 6. vbi subdit talem Clericum non amittere priuilegium Canonis per solam dimissionem habitus Clericalis, nisi ter fuerit ab Episcopo suo monitus, Squillante *dict. cap.* 6. *num.* 30. 11

Limita quintò, in Clerico, qui ante Baptismum Ordinem suscepit, secundùm Syluest. *d. verb. excommunicatio,* 6. *num.* 4. Squillante *d. c.* 6. *num.* 7. 12

Limita sextò, in Clerico, qui per annum exercuit artem ignominiosam mimi, histrionis, seu ioculatoris, aut buffonis, quia ipso iure perdit omnia priuilegia Clericalia, & etiam ante annum, si post trinam ab Episcopo admonitionem non resipiscat, *cap. vnic. de vita & honest. Cleric. lib.* 6. Carol. de Grass. *d. effectu* 9. *num.* 208. Bellet. *d. p.* 1. *tit. de disciplina Cleric.* §. 23. *num.* 1. Layman. *d. c.* 5. *num.* 4. *vers. sexto.* 13

Limita septimò, in Clerico publicè exercente officium lanionis, aut cauponis, si coniugatus sit, vel habitum Clericalem dimiserit, aut ter monitus ab Episcopo suo non destiterit, vel postquam destiterit, idem officium reassumpsit, *Clem.* 1. *de vita & honest. Cleric.* Molin. *d. tract.* 3. *disp.* 54. *num.* 10. 14

Bonacin.

Bonacin. d. q. 4. punct. 4. n. 9. & d. punct. 6. sect. 4. n. 12. Laymann d. cap. 5. num. 4. vers. quinto.

15 Limita octauò, in famulis & filiis Clericorum, etiam io casibus, in quibus fori priuilegio potiuntur; vt per Marant. de Ordine iudic. p. 4. dist. 21. n. 4. Sigism. Scacc. in tract. de iudic. p. 1. cap. 11. n. 48. Carol. de Graff. de effectib. Clericor. effect. 1. num. 218. quos refert Squillante d. cap. 6. num. 23.

16 Cuncti vtriusque sexus Religiosi approbatam à Sede Apostol. Religionem profitentes Canonis priuilegio gaudent; ita Bonacin. d. q. 4. punct. 1. n. 6. cum seqq. & disp. 2. q. 3. punct. 6. sect. 3. n. 7. Carol. de Graff. d. effectu 9. à num. 68. & 73. Bellet. d. p. 1. tit. de fauore Cleric. Canonis, §. 1. num. 35. cum seqq. Layman d. cap. 4. n. 4. vers. nomine Monachi, Squillante d. c. 6. num. 27. Sperell. d. decis. 45. à num. 59. vbi de monialibus. Machado en su perfetto Confessor tom. 2. lib. 5. p. 2. tract. 6. docum. 2. n. 1. vbi etiam de monialibus,
17 Lezana in sum. tom. 3. verb. Clericus, num. 6. Omnes enim isti appellatione Monachorum comprehenduntur, vt docent per me citati de appellatiua ver-
18 borum vtriusque Iuris signific. appellat. 154. n. 2. Vnde percutientes mulieres intrantes Canonicè Monasteria, in quibus Religio non est approbata, nec ipsæ mulieres profiteotur, nullam excommunicationem incurrunt, Rota decis. in antiquis, aliàs 167. Aufter. de potest. sec. reg. 3. num. 3. Beller. d. tit. de fauore Clericorum Canonis, §. 2. num. 35. quicquid dicant Decian. in tract. crimin. p. 2. lib. 6. cap. 17. n. 12. Carol. de Graff. dict. effectu 9. num. 73. Squillante d. cap. 6. num. 27. vers. sed vtrum.

19 Ex quibus primò infertur priuilegio Canonis gaudere etiam Religiosum, qui erat bigamus, quia nullo iure constat ipsum priuari priuilegio huiusmodi, sicut priuatur Clericus bigamus, vt per Bonacin. d. disp. 2. q. 4. punct. 1. n. 6. & d. punct. 6. num. 8. Squillante d. cap. 6. num. 28.

20 Infertur secundò Conuersos siue Conuersas Religiosorum, quia veri Religiosi sunt, gaudere priuilegio Canonis, vt docent Nauar. in man. c. 27. n. 79. Carol. de Tapia ad Auth. Ingressi, C. de sacros. Eccles. verb. sua cap. 10. à princip. vbi num. 16. quòd oblati gaudent priuilegio cap. si quis suadente, me citato Sperel. in decis. fori Eccles. decis. 2. num. 98. & decis. 21. n. 27. & decis. 45. n. 61. vbi de Conuersis Monialibus. Suar. tom. 5. de censur. disp. 28. sect. 1. à n. 19. Paul. Bert. Lucens. in praxi crimin. Regul. tit. 1. cap. 3. num. 2. Bonacin. d. punct. 1. num. 6. Ludouicus Miranda in man Prelat. tom. 2. quæst. 29. art. 3. Carol. de Graffis d. effectu 9. num. 70. Paul. Layman d. vers. nomine Monachi, Ego ipse de officio & potest. Episcop. p. 2. alleg. 12. num. 38. Portel in dubijs Regul. verb. manus violenta, num. 5.

21 Infertur tertiò, nouitios, cùm sint in via ad Religionis susceptionem, gaudere priuilegio Canonis, cap. Religioso, de sentent. excommun. lib. 6. vbi diximus, Palat. in repet. rub. de donat. inter virum, & vxor. §. 38. vers. quamuis autem, Plac. de delict. cap. 42. num. 24. Mandos. in tract. de priuileg. ad instar gloss. 7. num 36. Bellug. in speculo Principum rub. 11. §. Videndum, vers. & simili modo, Nau. cons. 5. de foro comp. in nouis, Sayr. in floribus decis. sub eodem tit. decis. vlt. Carol. de Tapia in Auth. Ingressi, verb. sua, cap. 2. n. 22. C. de sacros. Eccles. Laur. de Peitinis de Prelato, q. 3. cap. 1. n. 131. Azor. instit. moral p. 1. lib. 12. cap. 3. q. 2. Coriolan. de casibus reseru. p. 2. cap. 10. de Iudic. Regul. §. 10. num. 29. vbi ampliat in nouitio vnius diei, Sperel. decis. 26. num. 10. & 13. & decis. 21. n. 19. Machado d. tract. 6. docum. 2. n. 1. Decian. d. lib. 6. c. 17. num. 9. Galet. in margarita casuum Conscientiæ, verb. Nouitius, Layman vbi proximè, Carol. de Graff. d. effectu 9. num. 72. Bartholom. de Vecchis in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum Nouit. disput. 11. dub. 10. sub num. 1. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 12. cap. 3. n. 26. Ouiedo in praxi Regul. part. 1. tract. 6. cap. 2. quæst. 1. num. 1. Et procedere in impubere admisso ad Religionem ante annos puberratis, quia licèt non sit propriè nouitius, nihilominus largo modo dicitur nouitius, & gaudet priuilegio Canonis, ita Sanch. in Decalog. tom. 2. lib. 5. cap. 4. num. 24. Bonacin. d. disp. 2. quæst. 4. punct. 3. num. 7. Ambros. Marchio. in resolut. pro Ordinib. Militar art. 6. n. 58. Diana moral. resol. p. 6. tract. 8. miscel. resol. 6. vbi de Nouitiis in Religione Clericorum Regularium tempore hospitij.

Infertur quartò Tertiarius collegialiter viuentes sub habitu & voto aliquo expresso, gaudere priuilegio Canonis, & aliis omnibus, quibus Fratres Ordinis, qui tertiæ regulæ habitum gestant, potiuntur & gaudent: secus autem si in propriis domibus habitent. Ita iuxta Constit. Leonis X. resoluunt Franc. Emman. quæst. Regul. tom. 2. q. 65. art. 5. Bonacin. d. punct. 1. num. 8. Aloys. Ricc. in decis. Curia Archiepisc. Neapol. p. 2. alleg. 88. Layman dict. cap. 5. num. 4. vers. dubitatur autem primò de Tertiarijs, Squillante d. cap. 6. ex num. 30. Portel in dubijs Regular. verb. manus violenta, n. 8. Hieron. Roder. in compendio quæst. Regul. resol. 136. num. 9. & 11. Ego ipse d. p. 2. alleg. 12. n. 41. Machado d. docum. 2. n. 2. Et Sorores eiusdem tertij habitus hoc priuilegio gaudere ex Tolet. resoluit Squillante d. cap. 6 n. 33. Lezana in sum. quæst. Regul. tom. 2. cap. 14. n. 39. Machado d. docum. 2. n. 3. Theodor. Stratius in opuscul. de Tertiarijs, cap. 9. vbi agens de suis Tertiariis sacri Ordinis Carmelitani, id resoluit in degentibus in propriis, vel parentum domibus, cum voto tamen castitatis virginalis, vel vidualis emisso; sed hoc non admittunt Bordon. in consil. Regular. resol. 28. n. 19. Diana resolut. moral p. 6. tract. 8 miscell. resol. 30. in fine. 22

Infertur quintò Eremitas, qui in communitate seu congregatione sub aliquo Prælato edito voto paupertatis, vel alia suscepta obligatione, ex tacita vel expressa summi Pontificis voluntate, viuunt, priuilegio Canonis gaudere; secus verò dicendum de Eremitis, qui vagi dicuntur, nec definitum, aut firmum vitæ modum, neque aliquam specialem obligationem Ecclesiasticam habent. Ita gloss. in cap. qui verè 16. q. 1. Syluest. in summ. verb. Eremita, Nau. d. cap. 27. n. 70. Iacob. de Graff. in aureis decis. p. 1. lib. 2. cap. 18. n. 27. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. q. 63. art. 4. Suar. de cens. tom. 5. disp. 22. sect. 1. num. 22. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. tom. 1. lib. 1. n. 2. & 14. Molin. d. tract. 3. disp. 31. n. 4. Ægid. de Coninck d. disp. 14. dub. 15. n. 164. Bonac. d. punct. 1. n. 20. & d. punct. 6. sect. 3. in fin. Layman d. n. 4. vers. secundò dubitatur, Anton. Raguc. in vase Eccles. discipl. tit. de excom. q. 71. Portel d. verb. manus violenta, Squillante d. cap. 6. num 34. Lezana in sum. quæst. Regul. tom 1. cap. 7. n. 6. Et de illo, qui assumpto aliquo habitu Religioso adhibetur ad seruitia & obsequia Monialium, & ad petendam pro ipsis eleemosynam, quod gaudeat priuilegio Canonis, Bordon. in consil. Regul. resol. 28. n. 19. Diana d. p. 6 tract. 8. resol. 6. 23

Infertur sextò, Equites S. Ioannis Hierosolymitani, qui verè sunt Religiosi, gaudere priuilegio Canonis, vt per Molin. d. disp. 51. n. 37. Hieron. Roder. in compend. quæst. Regul. resol. 28. num. 1. Carol. de Graff. d. effectu 9. n. 1. 13. Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 4. cap. 16. n. 11. Squillante d. cap. 6. num. 17. 24

num.37. Bonacin. de censur. extra Bullam, disp.2.q.3. punct.6 sect. 3. n.9. meripsum in tract. de appellatiua verborum vtriusque Iuris significat. appell.233.num.6. & 7. Imò & alios Equites S. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ priuilegio Canonis gaudere voluere Nauarr.cons.11. de Regular. Mari. Antonin. var.resolut.lib.1.resol.112.casu 63.Gratian.reg.173.num fin. Sperell in decis.fori Eccles.decis.2. num. 103. Ioann. Henriq.in compendio casuum moral. cap. 20. num. 70. Ambros. Marchin.in defens.immun. Ordin. Militar. art.4. num.17. & art.5. n. 90. Diana moral. resol.p.5. tract.13.miscel.1.resol.44. Ramirez de confirm. Ordinis S. Iacobi cap. 5. num. 19. Motta eod.tract. lib. 2. cap.1. §.8. Bonacin.d.punct.1. num.7. Filliuc. tom.1. tract.15. cap.1. q.4. num.14. Barthol.Gipt. de casibus reseruatis,cap.3.num 15. Squillante d.cap.6. num 48. latè Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. part. 4. resolut. 176.

23 Nunc verò videndum quando quis dicatur violentas manus in prædictas personas iniicere; & in primis est sciendum quòd significetur his verbis quæuis iniuriosa, seu contumeliosa actio contra Ecclesiasticam personam immediatè consistens in facto, & in opere, siue actio sit manibus, siue pedibus: dicitur autem manus violenta desumpta denominatione à manu, quæ est instrumentum consuetum, per quod alteri solet inferri vis iniuriosa. Vide Nau.d.cap.27. num.77. Pedrasa in sum. tit.excommunicationes Papales, vers. contra eos qui ponunt, fol. 135. Ludouic. Beia respons.casuum Conscient.p.1.casu 46. Suar. d disp.22.sect.1. Auila p.2.cap.5.disp.3.dub.12. Sayr.de censur. lib.3. cap.26. n.11. Bonacin. d.punct.1.n.11. Bellet d.tit.de fauore Clericor. Canonis, §.1.n.3.vers. quod non solùm, Layman d.cap.5.sub n.5.vers.manus, Bonacin.de censuris extra Bullam, disp.2. quæst.3. punct.6.sect.1.§.1.num.3. Sperel.d.decis.20. num.25.

Quamuis autem contractus physicè consideratus leuissimus sit, si tamen secundum moralem æstimationem sufficiat ad grauem iniuriam contra honorem,& reuerentiam Clerico debitam, nihilominus satisfit ad hanc censuram incurrendam ex doctrina Suar.de censur disp.22.sect.1.n.25. & 26. Molinæ de Iustitia tom. 4. disp. 37. Hinc Syluest. in sum. verb. excommunicatio 6. §. 7. tenet capientem Clericum per capillos, eique dicentem, nisi esses Clericus hæc,& hæc facerem, incurrere in excommunicationem huius Canonis; & Gtilenzon.cons.82. consuluit incidisse in dictam excommunicationem quendam, qui Sacerdotem insultauerat cum simplici manus iniectione ad collum, & altera manu super pugione; & Carol.de Grass.d.effectu 9. num. 132. incidere in dictam excommunicationem ait accipientem Clericum per vestimentum, seu capucium, & mouentem illud his verbis, si non esses Clericus, percuterem te, prout eos refert Sperell d.decis.45. num.37. & seqq. vbi num.42. post [illegible]lenzon. d. cons. 81. num.4. tradit verbum illud, [illegible]cerit, verificari in impositione manus ad dorsum etiam sine percussione.

26 Nec quælibet percussio siue actio violenta sufficit, vt quis Canonis censuram incurrat, sed requiritur quod talis sit vt sufficiat ad peccatum mortale; cum excommunicatio maior non incurratur nisi propter peccatum mortale, de quo infra, secundum regulam, quam constituunt Cou. in cap.alma mater,p.1.§ 9. num.1. Gutier.canon.lib.1. cap.5.num.13. Gratian.discept.forens.cap.559 num.7. Sperell.d decis.45.n.9. Item actio illa, per quam incurritur hæc excommunicatio, debet ipsam personam Ecclesiasticam aliquo modo contingere, vt monet Bonacina loco proximè citato, Sperell. d. decis.45.n.5 & 6. & sic debet hæc actio iniuriosa, seu 27
contumeliosa esse exterior, ac temporalis circa personam Clericorum, aut res ei adhærentes, Squillante d.cap.6.à n.41. Bonacin. d.sect 1. §.1.n.3. vers. tertia. Vnde eleuantem manum, vel vibrantem ensem contra Clericum, si percussio illum non contingat, non incidere in excommunicationem, resoluunt Bellet.dict.tit.de fauore Cleric. Canon.§.2. n.33. Sperell.d.decis.20. n.17. vbi n.18. post Filliuc. tract.14. cap.1. sub n.17. resoluit idem in proiiciente lapidem contra Clericum, vt non incidat in censuram, nisi postquam lapis personam Clerici tetigit; idem Sperell. decis. 45. num. 1. & 63. vbi quòd sola manus eleuatio, vel ensis vibratio absque percussione non facit esse locum huic Canoni. Percutiens plures Clericos successiuè, incurrit in tot censuras, quot sunt Clerici percussi, Bonacin.de censur.disp.9. q.3. dub. vlt. Diana moral. resol.p.5.tract.9. resol. 60. sicut etiam incurrit duas excommunicationes qui eadem actione percutit duos Clericos, Suar.de censur. disp.5.sect.3. num.8. Diana d.tract.9. resol.59.

Hinc primò fit consequens detinentem Clericum in custodia publica, vel in loco priuato, vt in 28
domo propria, siue aliena, ex qua non possit exire, excommunicationem Canonis incurrere, cap. nuper, & ibi gloss.1. Abb.num.1. & 2. & Felin n.1. de sent.excom. Torreblanca de iure spirit.lib.15.c.6.n.25. Bellet. d. tit.de fauore Cleric.Canonis, §.1. n.4. Paul. Laymann sub d n.5. vers.manus; eandem quoque ex- 29
communicationem incurrit Iudex sæcularis detinendo, vel curando Clericum detineri in custodia, vel in domo, aut ponendo custodes ad domum, qui Clericum exeuntem capiant, itaut Clericus non possit liberè exire. Ita Sayr.d lib.3. c.26. n.13. Bonacin.d.punct.1. num.16. & d.sect.1. §.1.n.9. Filliuc.tract.14. cap.1. q.1. num.17. & 32. qui tamen subdunt illum non esse excommunicatum, qui per metum absque vlla vi, vel tactu cogit Clericum exire è fundo; non enim dicitur manus violentas in Clericum iniicere, cùm solis verbis illum terreat: & similiter, qui obsidet castrum, aut domum non vt faciat iniuriam Clerico ibi existenti, sed vt iustè obtineat illam. Vnde fit, vt minimè eandem 30
incurrat excommunicationem expellens per vim Clericum excommunicatum vitandum ab Ecclesia, dum Diuina celebrantur, si ad ipsum expellendum vi opus fuerit, Suar.d.tom.5. de censur.disp.12. sect.1.n.11. Squillante de obligat.Cleric.p.3.n.43. Sic 31
etiam detinens Clericum per vim, ne aliquis iniuriosè eum percutiat, aut ne ipse Clericus committat aliquod homicidium, vel ne incidat in manus hostium, non incurrit hanc Canonis excommunicationem; quia hæc non est iniuriosa, vel sacrilega violentia, sed procedit tantùm ex charitate; vt per Iacob.de Graff.in decis.aureis, p.2. lib.3. cap.3. n.13. Carol.de Grass.d.effectu 9.n.105. Squillante d.cap.6. n.93. Tangens autem Clericum si vim non infert, neque læsionem, non incurrit in pœnam Canonis, gloss.verb. insecutione, in cap felicis, de pæn. Archid. Host. Card. & alios refert & sequitur Sperell.d.decis.45. num.6

Vtrùm autem, verbis tantùm detinens Clericum 32
contra eius voluntatem incurrat Canonis excommunicationem? Duos casus in hac quæst. distinguere oportet, primum quando Clericus verbis tantùm detinetur, v.g. quando aliquis dicendo verba contumeliosa, ipsis verbis ei metum infert, vt eum

eum detineat; secundum quando ipsa verba concomitatur aliqua actio violenta eius personæ, v.g. quando quis vltra verba contumeliosa, detinet Clericum obsidendo eum in domo, vel in Castro, non permittendo exitum, vel quando eum detinet, vt vestibus spoliet sine aliquo corporis nocumento: in primo casu non incurritur excommunicatio, Tolet. *in sum. lib.* 1. *c.* 31. *n.* 5. Suar *de censur. disp.* 22. *sect.* 1. *num.* 23. 30. & 31. Ægid de Coninck *d. disp.* 14. *dub.* 15 *n.* 165. *vers. tunc non sufficit*, Sperell. *d. decis.* 45 *n.* 11. In secundo casu incurritur excommunicatio, Suar. *d num.* 30. *ad fin.* & 31. *ad med* Nauar. *d. cap.* 7. *num.* 77. quatenus inquit incurrere excommunicationem, qui vi includunt Clericos in aliquo loco, vnde egredi sine pudore non possint, & ita requirit vis, quæ verbis solis non fit, Ægid. de Coninck *d. num.* 165. *vers. idem dicendum.*

33 Secundò, fit consequens contumeliosè spuentem in Clericum, seu aquam saliuam, oleum, aut aliod super eum effundentem incidere in excommunicationem Canonis, gloss. *verb. manus, in d. cap. si quis suadente, glos.* 1. *in cap si quis pulsatus, de pœnit. dist.* 1. Bellet. *d. tit. de fauore Cleric. Canonis*, §. 1. *n.* 4. *vers.* & *in spuente*, Baiard. *ad Clar.* §. *fin.* *q.* 77. *num.* 9. Franc. Marc. *decis.* 819. *p.* 2. Decian. *in tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 19. *n.* 3. & 4. Sperell. *in decis. fori Eccles. decis.* 20. *n.* 27. Aloys. Ricc. *p.* 3. *collect.* 682. *ampl.* 5. idem Sperell. *decis.* 45. *num.* 53.

34 Tertiò, fit consequens capientem aliquid per vim & iniuriam de manibus Clerici, vel corpore eius, putà librum, pileum aut vestem, & similia, aut illam scindentem, siue frangentem, aut detinentem Clericum per vestem, vt non permittatur abire, seu capientem frænum equi, in quo Clericus insidet, incurrere excommunicationem Canonis. Ita Nau. *d cap.* 27. *num.* 77. Honded. *cons.* 103. *n.* 1. *cum seqq* & *n.* 24. *vol.* 1. Hippol. *sing.* 188. Bernard. Diaz *reg* 95. Ioann. Gate. *reg.* 175. *n.* 3. Menoch. *de arbitr. casu* 289. *n.* 17. Bonacin. *d punct.* 1. *n.* 12. & *sect.* 1. §. 1. *n.* 4. Bellet. *d.* §. 1. *num.* 5. Carol. de Graff. *d. effectu* 9. *n.* 88. & 95. Paul. Laym. *citato loco*, Squillan-
35 te *d. c.* 6. *à n.* 42. Secus verò est si nulla vi adhibita clam & per fraudem marsupium Clerico præscindatur, aut vestes in lecto iacentes sine directa eum in loco concludendi intentione auferantur; quia tunc excommunicatio ista minimè incurritur: sicuti docent Suar. *d. disp.* 22. *sect.* 1. *num.* 32. Molina *d. tract.* 3. *disp.* 51. Ægid de Coninck *d. disp.* 14. *dub.* 15. *num.* 166. Suar. *d lib.* 5 *cap.* 16. *n.* 26. Filliuc. *tract.* 15. *cap.* 1. *num.* 20. Bonacin. *d. punct.* 1. *num.* 14. Carol. de Graff. *d. effectu* 9. *num.* 22. Laymann *d. cap.* 5. *num.* 5. Squillante *d. cap.* 6. *num.* 46. & *seq.*

36 Quartò, fit consequens illum in excommunicationem Canonis incidere, qui occidit Clericum per cibum, vel potum veneno infectum, nam huiusmodi actio ita est violenta, vt dissoluat compositum, & est magis violenta, & iniuriosa, quàm sit iniectio alapæ, aut pulueris, vel saliuæ. Ita Ludouic. Beia *casuum Conscient. p.* 1. *casu* 46. vbi resoluit præbentem Clerico venenum etiam ad certum tempus mortem allaturum, siue cum violentia, siue absque illa, statim post propinationem ipsius veneni incidere in excommunicationem, latè Sperell. *in decis. fori Eccles. decis* 20. *num.* 8. *cum seqq.* & præcipuè *num.* 21. *cum seqq.* vbi sequitur opinionem Beiæ, Molin. *d. tract.* 3. *disp.* 51. Megal. *in* 1. *p. instit pereg. lib.* 6. *cap.* 14. *n.* 31. Suar. *de censur. disput.* 5. *sect.* 1. *num* 13. *cum seqq. disp.* 22. *sect.* 1. *n.* 24. & 28. Filliuc. *tract* 11. *cap.* 5. *q.* 3. *ad fin. num* 126. & *tract.* 15. *cap.* 1. *quæst.* 3 *num.* 20. Portel *in dub. Regular.* August. Barbos. de Iure Eccles. vniu. *verb manus violenta, num.* 1. Bonacin. *d. punct.* 1. *n.* 15. qui cum Suar. hanc censuram non incurrere existimat antequam venenum operari incipiat, nam antea non aderat actio violenta, cùm venenum sine vlla vi fuerit exhibitum, vt supponimus, de quo Squillante *d. cap.* 6. *num.* 55. Filliuc. *d. q.* 20. *n.* 30. Molin. *d disp.* 52. *num* 4. & Bonacin. *d. sect.* 1. §. 1. *n.* 6. & *d. punct.* 1. *num.* 6. quicquid dicat Auila *d. part.* 2. 37
cap. 5. *disp.* 3. *dub.* 10. Secus verò dicendum videtur de Moniali grauida, quæ sibi propinat potionem mortiferam fœtui, nam ista actio censetur violenta fœtui, non ipsi Moniali, nec videtur iniuriosa statui Ecclesiastico, secundùm Molin. *dict. disp.* 50. *num.* 4. Sayr. *de censur. lib.* 3. *cap.* 26. *num* 17. Auila *d. dub.* 12. *vers. quinto*, Bonacin. *de censur. disp.* 2. *q.* 4. *punct.* 1. *sub num.* 13. *in fine*, D. Sperell. *in decis. fori Eccles. decis.* 20. *n.* 6. vbi reddit rationem, quia licèt manus hæc sit violenta naturæ, non tamen est violenta personæ consentienti, neque iniuriosa statui Ecclesiastico, & *num.* 33. vbi subdit proculdubio in hanc censuram incurrere si venenum sibi misceret ad suimet ipsius interitum, quia sibimet iniuriam irrogaret, & *n.* 34. animaduertit Monialem sponte abortantem non solum non incurrere in hanc censuram, vt dictum est, verum etiam nec in aliam inflictam *à Constitutione Sixti V. contra procurantes abortum*, in qua *in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 693. reformatam à Gregorio XIV. *in Constit.* 8. *in eodem tom.* 2. *pag.* 695. quia loquitur in procurantibus abortum in aliena persona, non autem de mulieribus in seipsis abortum procurantibus, vt aduertit Auila *de censur. p.* 2. *c.* 5. *disp.* 3 *dub.* 12. *vers quinto sequitur*, Nald *in sum. verb. Abortus, n.* 1. contra Filliuc. & Bonacin. quos meritò reprobat idem Sperell. *d. decis.* 20. *n.* 34. & 35. Eodem 38
modo procurans abortum Monialis, eique potum propinans, illa consentiente, non incurrit excommunicationem, ex Sayr. *de censur. lib.* 5. *cap.* 19. *n.* 4. Portel. *d. verb. manus violenta, num.* 2.

Quintò fit consequens excommunicationem 39
Canonis incurrere illum, qui Clericum volentem & consentientem percutit, quia Clericus ad hoc consentire nequit, cùm iniuria fiat toti Ordini clericali, vt Doctores communiter deducunt ex *cap. contingit, de sentent excom.* Caietan. *verb. excommunicatio, cap.* 10. Iacob. de Graff. *d. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 46. *num.* 6. Gutier. *de iuram. confirm p.* 1. *cap.* 16. *à n.* 53. Thom. Valasc. *d. alleg.* 54. *n.* 3. Suar. *d. disp.* 22. *sect.* 1. *à num.* 57. Sayr. *d. lib.* 3. *cap.* 26. *n.* 18. Filliuc. *tract.* 15. *cap.* 1. *quæst.* 7. *num.* 53. Bellet *d tit. de priuileg. Cleric. Canonis*, §. 1. *num.* 10. Bonac. *d. quæst.* 4. *punct.* 2. *n.* 1. & *de censur extra Bullam, disp.* 2. *q.* 3. *punct.* 6. *sect.* 2. *n.* 5. Carol. de Graff. *d. effectu* 9. *num.* 77. *cum seqq.* Laym. *d. cap.* 5. *num.* 5. *in fine, vers. his adde*, Squillante *dict. cap.* 6. *num.* 69. Sperell. *d. decis.* 45. *num.* 67. *cum seqq.* nouissimè Gonzales de Salzed. *de lege politica lib.* 1. *cap.* 7. §. 1. *num.* 18. Ipse autem Clericus, qui sic pa- 40
titur verberari, non incurrit hanc Canonis excommunicationem ipso iure, sed per Iudicis sententiam, quia text. *in d. cap. contingit*, vtitur verbo *excommunicetur*, quod est futuri temporis indicans censuram ferendam, non autem ipso iure latam. Ita Tolet. *lib.* 1. *c.* 35. *num.* 13. Suar. *d. disp.* 22. *sect.* 1. *num.* 57. Bonacin. *d q.* 4. *punct.* 2. *num.* 3. Filliuc. *d. q.* 7. *n.* 33. Squillante *d cap.* 6. *n.* 70. Bellet. *d.* §. 1. *n.* 11. Sperell. *d. decis.* 45. *n.* 70. quamuis illum incurrere ipso facto, si facilè posset vitare percussionem, existiment Carol. de Graff. *d. effectu* 9. *num.* 80. & Raguc. *in vase Eccles. discip. in tit de excomm. q.* 70. *num.* 7.

Sextò fit consequens Clericum, qui se ipsum In-

iutiosè percutit, scilicet Irato animo, vel vitæ tædio, aut ex alia ittationabili causa, excommunicationem Canonis incurrere, vt per Iason. *in l. 1. num.8.C.de seruis fugit.* Clar. *§ fin.q.77. n.3.* Mantua *sing.1.n.4.* Grammat.*decis.44.n.1.cum seqq.*Nau.*dict. cap.27.n.88.in fine.*Menoch.*d.casu* 284.*n.37.* Gutier. *d.cap.16.n.54.*Suar.*d sect.1.n.59.*Sayt.*d.cap.26.n.20.* Auila *d.dub.12. circa med.* Bellet.*d.§.1.n.11.* Bonacin.*d.q.4 punct.2.n 4.* Portel *in addit.ad dubia Regul. verb.manus violenta, n 6.* Layman *vbi proximè*, Carol.de Grass. *d.effectu 9.n.82.cum seqq.*Bonacin.*dict. sect.2.n.7.* Molin. *de Iustit.tom.4. tract.3. disp.51.n.4.* Filliuc.*tom.1.tract.15.cap.1.n.33.* Fernandez *in examine Theolog.moral.p.2.cap.9.§.20.n.20.* Villalob. *in sum.tom.1.tract.17.diffic 22. n.10.* Balthass. Amescua *de potest.in se ipsum,lib 1.cap.20.n.24.* Sperell. *d.decis.45.n.71.* Thom.Valasc.*d.alleg.54.n.4.* Squillante *d.cap 6.n.70.* quorum tamen resolutioni nunquam acquiescere potui,vt latè ostendi *In collect ad d cap. si quis suadente, n.38. & 39.* sequuntur Turrian. *de censur.lib.3.disp.29.n.2.* me citato Diana *moral resol. p.3.tract.5.resol.81.* vbi etiam post Molin. *d.disp.51. n.4.* meritò affirmat Monialem, quæ potione, aut venæ scissione aborsum intendit, non incurrere hanc excommunicationem, eo quòd ea manus iniectio in se ipsam sui comparatione violentia iniuriosa,ac contumeliosa non sit.

42 Septimò,fit consequens mandantem,vel consulentem verberari Clericum si sequatur percussio, incidere in excommunicationem Canonis, vt probat text.*in cap.mulieres,6. §. vlt. de sentent. excom.* & resoluunt Suar.*d disp.22.sect.1.n.55.* Auila *d p.2.c.5. disp.3.dub.6.* Nauat.*d.cap.27.n.78.* Sayr. *d.lib.3.c.15. n.10.* Ægid. de Conick *d.tom.2. disp. 15. n. 27. cum seqq.* Fario.*in praxi crimin.p.5.q.129. n.57.* Molin. *d. tract.3.disp.52.n.2.* Carol.de Grass *d.effectu 9.à n.16.* Bellet.*d.tit.de fauore Clericor.Canonis,§.1. n.6.* Paul. Layman *d.cap.5. n.6.* Squillante *d.c.6. n.57.* Filliuc. *tract.15.cap.1.q.7.*Bonacin *de censuris extra Bullam, disput.2.q.3.punct.6 sect.1.§.2. à n.1.* quod verum est quamuis mandans pœnitentia ductus reuocauerit mandatum, quæ tamen reuocatio non fuit manifesta mandatario,quia etiam tunc sequuto maodati effectu huiusmodi mandans prædictam excommunicationem incurret, licet curauerit reuocationem mandati innotescere mandatario, cum re ipsa non innotuit: sicut docent gloss. *verb. auctoritate, vers.sed pone,in d.cap mulieres,* Molin. *d. disp.52. n.3.* Less. *de Iustit.lib.2.cap.13.dub.3.n.17.* Ægid de Conick *d dub.15.num.283.* Auila *d. p.2. cap.5. disp.3. dub.6.concl.1.* Sayr.*d.lib.3.cap.26.num.23.*Bonacin. *d.q.4.punct.3.num.2.* Carol.de Grass.*d.effectu 9.n.30.* Bellet.*d.tit.de fauore Cleric.Canon.§.1.n.6.* Layman *d.c.5.n.7.vers.sed quæstio,* Bonacin.*d.§.2. n.4.* Squillante *d.cap.6.num.59.* Sperell.*d.decis.20.n.11.* Secus verò si reuocatio mandati fuerit deducta ad notitiam mandatarij re integra, vt sentiunt gloss *verb. iurare, vers. sed quid si Dominus, in cap. tibi Domino, 63. dist. & verb. mandato, in cap. cum quis, de sententia excom.lib.6.* Anton.Gom.*var.tom.3. cap.3. n.40.* Menoch.*d.casu 352.n.7.* Iacob.Ayrer.*in tract. de homicid.p.2.cap.48.* Bellet.*d.§.1.n.6. vers. quod autem,* latè Farin. *d p.5.q.136.num.174. cum seqq. & n.175.* subdit mandatum reuocari non solùm expressè, sed etiam tacitè; veluti quando mandans contraxit parentelam, vel fecit pacem cum suo inimico, & *n.178.* subiicit quòd mandato reuocato, & reuocatione intimata mandatario,mandans amplius non tenetur, etiam quòd talis reuocatio non fuerit intimata occidendo.

Vnde fit quòd si mandans moriatur ante ma- 43
nuum iniectionem, tunc non erit excommunica-
tus, quamuis deinceps post eius mortem mandata-
rius Clericum percusserit, vt per Vgolin. *de censur.*
tab.1.cap.17.§.2.n.5. Sayr.*de censur.lib.1.cap.8.n.12.*
Azor.*instit.moral p.2.lib.5.cap.26 q.2. vers. sed dubia*
quæstio est, Carol.de Grass.*d.effectu 9.num.40.* Bellet.
d.§.1.num.6.vers.qui tamen. Auila *d dub.7.conclus.3.*
Squillante *d. cap.6. n.61.* vbi *n.60.* post Laymann
d.cap.5.n.7. secus dicit de consulente percussionem 44
Clerici, cùm consulenti non sufficiat reuocare
consilium si firmiter non credat consultum reuo-
casse propositum, sed debet etiam monere percu-
tiendum arbitrio boni vt sibi caueat, quamuis
Sayr.*dict.cap.26.num.23.* idem dicat de consulente, 45
quod de mandante dictum est. Sed quid dicen-
dum si mandatum non sit expressum, sed tacitum,
vt si quis cùm fuerit offensus ab aliquo Clerico,
diceret coram amicis, vel familiaribus se deside-
rare vindictam de tali iniuria, præuidens, aut præ-
uidere debens inde eos fore excitandos ad eum
percutiendum? Ego credo etiam ipsum in hanc
censuram sequuta illius Clerici percussione in-
currere,atg.text.*in cap.penult de homicid. in 6.* Nau.
d.cap.27.num.78. Suar.*d.disp.22.sect.1.n.55.* Auila
d.p.2.disp.3.cap.5.dub.10. Carol.de Grass.*d.effectu 9.*
num.35. Squillante *d.cap.6.n.62.* vbi *n.63.* resoluit 46
mandantem incurrere hanc excommunicationem,
quamuis mandatarius excesserit fines mandati, vt
quia mandauit tantùm verberare Clericum, &
mandatarius illum vulnerauit; addit tamen ex
Carol.de Grass.*d.effectu 9.num.21.* secus esse, si quis 47
mandaret vt tantùm inferatur Clerico iniuria
verbalis, & mandatarius excesserit faciendo illi
iniuriam personalem, quia tunc mandans non
erit excommunicatus, prout ipse mandatarius, &
hoc ea ratione, quia mandans iussit fieri actum
propter quem de sui naturâ non incurrit in pœ-
nam excommunicationis, & allegat Baiard. *ad*
Clar.§.fin.q.89.n.17. Menoch *de arbitr.casu 351.n.2.*

Octauò, fit consequens eandem excommuni- 48
cationis sententiam incurrere, qui ratam habet
percussionem Clerici etiam sine suo mandato, no-
mine tamen suo factam, vt probat *cap. cùm quis,*
& ibi gloss. *verb. suo nomine, de sentent. excom.lib.6.*
Decian. *d.lib.6.cap.18.n.5.*Sayr.*d.lib.3.cap.16.n.23.*
Bonacin. *d. q.4. punct.3.n.7.* & nouissimè *de censur.*
extra Bullam, disp.2.q.3.punct.6. sect.1. §.2. num.10.
Squillante *d. cap.6. num.68.* Giach *in addit.ad Clar.*
§.fin. q.77.lit. A.in fine, Molin. *d.tom 4. disp.52.n.4.*
Costa *de retractat.cap.5.n.3.* Sperell.*d.decis.47.n.54.*
vbi quòd procedit etiam in ratificatione tacita &
occulta. Bellet. *d.tit.de fauore Clericor. Canonis. §.1.*
n.7. vbi subdit, quòd cùm per exteriora signa ap- 49
parere non possit quòd ratam habuerit huiusmodi
percussionem, sed illam habet ratam tantùm in
corde, tunc talis ligatus est solùm quoad Deum,
non tamen quoad Ecclesiam militantem, Suar.
d.disp.22.sect.1.num.55. Molin. *d.tract.3.disp.52.n.4.*
Carol.de Grass. *d. effectu 9.n.55. cum seqq.* quia ra-
tihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur,
cap. ratihabitionem, de regul. Iur. in 6. cum concor-
dantiis ibi adductis per me.

Nonò, fit consequens in eamdem excommuni- 50
cationem incurrere, qui potuit prohibere per-
cussionem Clerici, & non prohibuit, *cap. quanta,*
& ibi gloss. *verb interpretans, de sent. excom* Suar. *d.*
disp.22. sect.1. num.56. Ludou. Beia *respons. casuum*
Consciens.p.1. casu 60. Sayr. *in Claui Regia, lib.10.*
tract.2.cap.14. num.2. & de censur.lib.3. cap.26.n.14.

Con.

Con. *in Clem. Si furiosus p.* 2. §. 1 *num.* 7. Bellet. *d.* §. 1. *num.* 8. Ioan. Baptista Costa *de retrotract. cap.* 2. *n.* 8. Carol. de Graff. *d. effectu* 9. *n.* 61. *cum seqq.* Squillante *d. cap.* 6. *n* 66. Quòd licèt communis intelligeret de illis, qui ex iustitia prohibere tenentur, vt sunt Officiales, eorúmque ministri, patres, tutores, Parochi & similes, secundùm Nauar. *d. cap.* 27. *n.* 78. Auila *d. p.* 2. *cap.* 5. *disp.* 3. *dub.* 8. Ægid. de Coninck *d. disp.* 14. *dub.* 15. *n.* 174. Bonacin. *d. q.* 4. *punct.* 3. *n.* 6. Filliuc. *tract.* 15. *cap.* 1. *quaest.* 7. *n.* 31. Layman *d. c.* 5. *num.* 5. Squilliante *d. cap.* 6. *n.* 66. Bonacin. *de censur. extra Bullam, disp.* 2. *q.* 3. *punct.* 6. *sect.* 1. §. 2. *n.* 7. Tamen hoc idem verum esse credo non solum in eo, qui habet potestatem & iurisdictionem in verberante, vt sunt Iudices, Potestates, & Praefecti, sed etiam in eo, qui licèt non habeat ex officio, talem potestatem, dolosè non prohibet, Host. *in d. cap. quanta, n.* 5. Abb. *n.* 7. & Felin. *n.* 3. Belle t. *d.* §. 2. *n.* 8. *vers. quod intelligitur*, vbi subdit cum Abb. *vltimo loco*, quòd si talis non dolosè, sed ex negligentia, vel quia non vult se immiscere rumoribus aliorum, non prohibeat Clerici percussionem, tunc non incidet in excommunicationem.

50 Decimò, sit consequens percutientem Clericum mortuum, esse excommunicatum, vt per Felin. *in cap. à nobis, il* 2. *n.* 4. *vers. nunquid percutiens, de sent. excom.* Dec. *in cap. adhaec, n.* 24. *de priuileg.* Boër. *decis.* 216. *num.* 12. Duen. *reg.* 99. *ampl.* 6. Carol. de Graff. *d. effectu* 9. *n.* 140. *cum seqq.* mortuo enim iniuria fieri potest, Sebast. Medic. *in tract. Mors omnia soluit, p.* 3 *n.* 61. Baiard. *ad Clar.* §. *fin. q.* 77. *n.* 16. Nouar. *in sum. Bullar. tit. de immunit. Eccles. n.* 53. *in fin.* Sperell. *d. decis.* 45. *n.* 56.

52 Vndecimò, sit consequens in hanc excommunicationem incidere illum, qui Clericum insequutus impellit eum, vt cadat, & laedatur, gloss. *verb. insecutione, in cap. foelicis, de poen. lib.* 6. Bellet. *d.* §. 1. *n.* 21. Carol. de Graff. *d. effectu* 9. *n.* 86. Squillante *d. cap.* 6. *n.* 42. quicquid secus teneant Nau. Bonacina, & Auila, quos refert & sequitur Sperell. *dict. decis.* 20. *n.* 19. vbi *n.* 20. *in fine*, videtur admittere nostram sententiam, vbi Clericus fugiendo ob me-
53 tum praecipitem se daret. Item illum, qui Clericum à sede expellit, vel brachio violenter trahit, in hanc excommunicationem incedere resoluit Sayt. *in florib. decis. sub tit. de sententia excomm. decis.* 41. & Aloys. Ricc. *d. collect.* 682. *ampl.* 10.

54 Duodecimò, sit consequens in eandem excommunicationem incidere auxilium aut fauorem praestantes, gloss. *in d cap. mulieres*, Sayr. *d. lib.* 3. *c.* 26. *num.* 24. Squillante *d. cap.* 6. *num.* 58. nisi praestarent auxilium, postquam delinquens manum iniecit in Clericum, quia hi non erunt excommunicati ex tali auxilio postea praestito post delictum, nisi praecesserit tractatus antè, quia tales non dicuntur propriè dedisse opem delicto, vt per Boët. *decis.* 167. *n.* 4. *in fine*, Menoch. *de arbitr. casu* 349. *n.* 24. & alios, quos refert, & sequitur Carol. de Graff. *d. effectu* 9. *n.* 48. vbi *n.* 50. limitat hanc duodecimam illationem vt non procedat in dantibus fauorem vel auxilium de iure, veluti aduocando, vel procurando, & *n.* 52. limitat quoque in eo, qui delicto assistit, vel dat auxilium, vel fauorem, qui tamen nescit verberandum esse Clericum.

55 Porrò ab hac Canonis censura excusantur quidam Clericos percutientes in aliquibus casibus, quos enarrandos duximus ad pleniorem materiae explicationem, quorum plures cumulat Lezana *in sum. tom.* 5. *verb. Clericus, num.* 9.

Primus igitur est de pueris & aliis, qui non sunt capaces malitiae, seu non habent iudicium ad peccandum, sicut aduertunt Nauar. *dict. cap.* 17. *n.* 76. Ralnet. *d. cap.* 9. *notab.* 1. Henriq *in sum. lib.* 13. *cap.* 11. §. 3. Farin. *fragment. crimin. p.* 1. *lit. E. n.* 12. Bonacin. *de censur. disp.* 1. *q.* 1. *punct.* 3. *à princ.* Carol. de Graff. *d effectu* 9. *n.* 13. Anton. Nouar. *in sum Bullar. tit. de percussione Clerici, n.* 50. vbi de Clericis impuberibus, & *n.* 53. de minoribus 14. annorum.

56 Secundus si non baptizatus percutiat Clericum. Suar. *d. sect.* 1. *n.* 5. Squilliante *d. cap.* 6. *num.* 96.
57 & de Iudaeo percutiente Clericum quòd non incidat in excommunicationem Canonis, probat expressè text. *in cap.* 14. *de Iuda.* & resoluunt Socin. *in cap. peruenit, n.* 28. *cum seqq. vers. septimo principaliter, de sententia excom.* Brun. *in tract. stantibus masculis, art.* 6. *n.* 59. Mascard. *de Iudaeis, p.* 2. *tit.* 5. *cap.* 5. *sub n.* 5. *lib.* 1. Vgolin. *de censur. Pontifici reseru. p.* 1. *cap.* 9. *sub n.* 1. *vers. hinc Iudaeus*, Carol. de Graff. *d. effectu* 9. *n.* 290. Anton. Ricc. *de iure personarum extra gremium Ecclesiae existentium, lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 5.

58 Tertius si percutiens Clericum ignoraverit probabiliter eum esse Clericum, vt expressè probat text *in cap. si verò,* 4 *de sentent. excomm.* & docent Cou. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 10. *n.* 15. Mascard. *de probat. concl.* 848. *n.* 4. *cum seqq.* Suar. *d. disp.* 22. *sect.* 1. *n.* 54. Paul. Comitol, *respons. moral. lib.* 5. *q.* 3. Ægid. de Coninck *d. disp.* 14. *n.* 197. Sayr. *d. lib.* 3. *cap.* 17. Mat. Alter. *de censur tom.* 1. vbi *de excom. lib.* 2. *cap.* 3. *vers. qua in re*, Bonacin *in simili tract. disp.* 1. *q.* 1. *punct.* 1. *num.* 16. *cum seqq. & de censuris extra Bullam, disp.* 2. *q.* 3. *punct.* 6. *sect.* 4. *n.* 2. Carol. de Graff. *d. effectu* 9. *n.* 189. Belle t. *d. tit. de fauore Cleric. Canon.* §. 2. *num.* 14. Layman *d. tract.* 5 *p.* 2. *cap* 5. *n.* 8. Sanch. *de Matrim. lib.* 10. *disp.* 32. *n.* 41. vbi subdit huiusmodi percussorem Clerici non excusari ex lata culpa, & crassa ignorantia, Squillante *d. cap.* 6. *n.* 76. & *n.* 74. hunc casum intelligit si percutiens adhibuit sufficientem diligentiam, itaut ei non imputetur talis error, seu ignorantia personae.

59 Si verò quis existimet esse Ioannem Clericum quem percutit, cum sit clericus Iacobus, censuram excommunicationis non effugiet: ratio est quia tam intentio, quàm opus exteriorum est iniuriosum statui clericali, propter cuius reuerentiam imposita fuit excommunicatio; tum quia nulla ignorantia excusat eum in hoc casu cùm habeat intentionem percutiendi Clericum, & re ipsa percutiat hunc Clericum, quamuis credat esse alium Clericum. Ita Cou. *d.* §. 10. *num.* 15. Vega *tom.* 1. *sum. cap.* 85. *casu* 107. Sanch. *d. disp.* 32 *num.* 17. Bonacin. *d. disput.* 1. *q.* 2. *punct.* 1. *num.* 20. Sayr. *lib.* 1. *cap.* 48. *n.* 18. Farin. *in praxi crimin. p.* 5. *q.* 125. *n.* 164. Layman *vbi proximè*; quicquid distinguant Suar. *d. disp.* 22. *sect.* 1. *num.* 54. Squillante *d. cap.* 6 *num.* 73.
Contrà verò dicendum si quis volens percutere 60
hunc Clericum ab eo aberret, & casu, sine praeter intentionem percutiat alterum Clericum proximè adstantem, talis enim excommunicationem non incurrit, sicut rectè docent Suar. *d. disput.* 22. *sect.* 1. *num.* 54. Ægid. de Coninck *d. dub.* 15. *n.* 197. Ratio discriminis est, quia in priori casu voluntariè percutit hominem, quem scit Clericum, in quo tota ratio consistit, ob quam Canonis excommunicatio lata est: in posteriore autem casu voluntariè non percutit hominem, quem scit esse Clericum, siquidem, vt ponimus, à Clerici intenta percussione aberrauit, alium autem hominem qui fortè distabat, & Clericus erat praeter intentionem, & voluntariè percussit. Vnde sit excom-
municationem omninò effugere, qui percusserit 65

August. Barbos. de Iur. Eccles. vniu. Kk 2 Titium

Titium Clericum volens percutere Seium laicum, secundùm Con d. num. 15. vers. 12. Iacob. de Graff. in decis. aureis, p. 1. lib. 4. cap. 9. num. 43. Sanch. d. disp. 32. num. 28. Farin. d. q. 125. num. 164. Squillante d. cap. 6. num. 74.

62 Quartus est de percutiente Clericum per iocum, & non ex odio, vel inimicitia, aut indignatione, cap. 1. & ibi Abb. n. 4. de sent. excom. glos. verb. de familia, in cap. cum voluntate, §. fin. vbi Hostiens. num. 11. eodem tit. Carol. de Graff. d. effectu 9. n. 306. cum seqq. Beller. d. tit. de fauore Cleric. Canonis, §. 2. num. 1. Cariolan. de casibus reseru. p. 2. casu 1n. de Iudice Regulari, §. 10. num. 23. Bonacin. d. puncto 6. sect. 4. num. 3.

63 Quartus est de percutiente Clericum casu fortuito, per cap. 3. de sent. excom. Carol. de Graff. d. effectu 9. n. 305. vbi n. 235. hoc etiam dicit de eo, qui iniecit manus violentas in Clericum absque deliberatione, sed ex primis motibus & ex subita animi passione, itavt aduertens quod facit, manum retrahit, quia primus motus non esse in potestate nostra refert Squillant. d. cap. 6. num 49. & 50.

64 Sextus est de percutiente cum imperfectione actus, non pertingentis ad culpam mortalem; vnde si quis leuiter attingat, vel percutiat Clericum, itavt illa percussio vel violenta iudicetur peccatum veniale, non incidet in hanc censuram; quia vt quis illam incurrat, requiritur vt percussio, siue actio violenta talis sit, vt faciat ad peccatum mortale. Ita Suar. d. disp. 25. sect. 1. num. 23. Sayr. d. lib. 3. cap. 27. num. 33. Molin. d. tract. 3. disp. 51. n. 8. Ægid. de Coninck d. disp. 14. dub. 15. num. 168. Bonacin. de censur. disp. 2. q. 4. punct. 1. num. 19. quos re-
65 fert, & sequitur Squillante d. cap. 6. num. 51. Nec in eandem censuram incidit percutiens si percussio exterior iudicetur peccatum veniale tantùm, quamuis ex intentione, quam habuit grauiter percutiendi, peccaret mortaliter, secundùm Nauar. dict. cap. 27. num. 85. Bonacin. d. punct. 1. num. 11. Filliuc. d. tract. 15. cap. 1. quaest. 4. num. 17. Squillante d. cap. 6. n. 53. vbi n. 54. quaerit an requiratur vt haec actio externa sit peccatum mortale ratione nocumenti corporalis seu laesionis corporis, vel sufficiat ratione inhonorationis.

66 Septimus est de detinente, seu percutiente Clericum aggressorem in defensionem sui, vel alicui corporis, dummodo modus defensionis notabiliter non excedatur, & ea incontinenti aggressionem subsequatur; ita probat text. in cap. si verò, il 1. vbi Abb. n. 14. de sent. excom. & docent Cou. in Clem. Si furiosus, p. 3. §. vnic. n 5. in princ. Ant. Gom. tom. 3. variarum, cap. 3. n. 10. ad med. Clar. in §. homicidium, num. 33. vers. praeterea. Vgolin. de censur. p. 2. cap. 11. §. proposuimus, n. 1. & 2. Iacob. Ayrer. de homic. necessarie, p. 1. num. 63. Farin. in praxi crimin. p. 5. q. 125. num. 35. Carol. de Graff. d. effectu 9. n. 196. cum seqq. Suar. d. disp. 22. sect. 1. num. 95. Beller. d. tit. de fauore Cleric. Canonis, § 2. n. 2. Laymann d. cap. 5. num. 8. vers. tertia. Bonacin. de censur. extra Bullam, disput. 2. q. 3. punct. 6. sect. 4. Squillante d. cap. 6. num. 77. vbi etiam benè subdit modum defensionis, seu moderamen inculpatae tutelae consistere circa tria, scilicet, circa modum, tempus, & causam: circa modum, vt si quis esset insultatus sine armis, non poterit se defendere cum armis, l. 1. § sed si claua, ff. de sicar. Circa tempus vt fiat incontinenti, & illico facto insulto, gloss. in l. 1. C. vnde vi, Mascard. concl. 1126. num. 42. nam Clericum percutiens ex interuallo ad sui ipsius defensionem non euadit excommunicationem, Ioan. Lup. in tract. de libert. Eccles. q. 8. in fine, Decian. in tract. crim. lib. 6. cap. 17. num. 22. quos refert & sequitur Sperell. d. decis. 45. num. 85. Circa causam vt talis sit, & tanta propulsatio, quanta est necessitas defensionis, & non vltra, quod dixeram in collect. ad cap. significasti 18. num. 13. de homicid. Vnde si laicus percussus à Clerico, vbi ti- 67
mor repercussionis non adest, dictum Clericum causa defensionis percusserit, incidet in excommunicationem Canonis, quia non esset defensio, sed vindicta, quae non est permissa singulis, sed iudici, nisi fortè timeretur geminata percussio: ita in facti contingentia fuisse resolutum in Curia Archiepiscop. Neapol. testatur Aloys. Ricc. decis. 159. p. 4. quem refert Squillante d. cap. 6. n. 80. vers. sed an laicus. At si aliquis aggressus à Clerico 68
non potest vitare nocumentum sine ignominiosa fuga, nisi se defendendo, eâque de causa Clericum percutiat, non incurret Canonis censuram, vt resoluunt Aloys. Ricc. d. decis. 159. n. 20. Raguc. in vase Eccles. disciplina, in tit. de dub. curiosis, quaest. 33. Squillante d. cap. 6. num. 79.

Octauus de muliere percutiente Clericum pudicitiam suam facto aliquo tentantem, & non solis verbis, nisi valdè molestus esset, vt mulier se aliter ab eo liberari non possit, quàm fuste, aut verberibus. Ita Nau. d. cap. 27. num. 85. Suar. dict. disp. 22. sect. 1. n. 33. Ægid. de Coninck d. dub. 15. n. 194. Auila p. 5. cap. 5. disput. 3. dub. 13. casu 18. Beller. d. tit. de fauore Cleric. Canonis, §. 2. n. 13. Squillante d. cap. 6. n. 78. Filliuc. in tract. 15. cap. 1. q. 6. num. 22. Bonacin. dict. puncto 6. sect. 4. num. 1. vers. 2. Nouar. d. tit. de percuss. Clerici, n. 51. 69

Nonus de percutiente Clericum turpiter in- 70
uentum cum propria vxore, matre, filia, aut sorore, in ipso actu inuentis, vt probat text. in dict. cap. si verò, il 1. vbi gloss. verb. turpiter, reddit rationem, quia iustum talem dolorem compescere difficillimum est, & docent Syluest. in sum. verb. excommunicatio 6. casu 10. Couar. de spons. p. 2. cap. 7. §. 7. num. 12. Nauar. d. cap. 27. num. 84. Clar. §. homicidium, num 48. & §. fin. q. 77. num. 9. Perez l. 4. gloss. 1. vers. sic ijs, tit. 23. lib. 8. Ordinam. pag. 268. Anton. Gom. l. 8. Tauri, num. 55. Henriq. in sum. lib. 12. cap. 14. §. 1. littera E. Ceuall. commun. contra commun. quaest. 833. num. 30. Farin. in praxi crimin. p. 5. quaest. 121. num. 6. & 73. Molin. d. tract. 3. disput. 7. num. 3. & disput. 55. num. 6. Sayr. dict. lib. 3. cap. 27. num. 23. & 24. Suar. d. sect. 1. num. 33. Intrigl. de casibus Conscient. centur. 1. casu 9. num. 18. Carol. de Graff. dict. effectu 9. num. 186. Bonacin. de censur. disp. 2. q. 4. puncto 4. Beller. d. tit. de fauore Clericorum Canon. §. 2. num. 9. Layman dict. num. 8 vers. quarta, Squillante d. cap. 6. num. 81. vbi num. 86. post Aloys. Ricc. proximè citato loco, hoc limitat in occidente vel percutiente Clericum deprehensum cum concubina.

Turpiter autem inuentus dicitur, qui actum 71
quemcunque impudicum cum huiusmodi persona exercet, veluti osculando, amplexando; vel si reperiatur solus cum sola in loco suspecto, & apto ad turpes actus exercendos, sicut tradunt Cou. de sponsalib. p. 2. §. 6. num. 3. Suar. d. sect. 1. num. 37. Bonacin. d. num. 3. vers. rogabis secundò, vbi subdit sufficere vt maritus percutiat Clericum loquentem cum sua vxore absque alio turpi actu, quando illum prius ter admonuerat; & ipse noluit desistere, Beller. d. §. 2. num. 9. vers. item si Clericus, vbi limitat si deosculatetur easdem mulieres in publico, secundùm consuetudinem patriae, prout fit in Gallia, Sabaudia, & Polonia, & eodem num. 9. vers.

verf. non effugit, fubdit maritum non effugere hanc excommunicationem, qui procuratet, quòd Clericus vocaretur ab vxore ad illam turpem actionem, vt eum verberare poſſet, cùm huiuſmodi perſuaſio ſit doloſa, & fraudulenta, quod etiam tradunt Sayr. *d. lib. 3. cap. 17. n. 24.* Paul. Layman *d. cap. 5. num. 8.* Squillante *d. cap. 6. num. 85.*

72 Matris, ſororis, vel filiæ nomine io præſenti materia venit propria matet, ſoror, & filia, non tamen adoptiua, nec auia, neptis, &c. quia verba *d. cap. ſi verò*, propriè ſunt accipienda, præſertim cum ſimus in materia pœnali, & odioſa reſtringente priuilegia Clericorum, vt teſoluunt Molin. *d. tract. 3. diſp. 55. ad finem* Ægid. Coninck *dict. diſp. 14. num 95.* Bonacin. *d. num. 5. verſ. rogabis pri-*
73 *mo*; nec tamen ſub appellatione filiæ comprehenditur illegitima, ſecundùm Nauar. *d. cap. 27. n. 494.* Anton Raguc *in vaſe Eccleſ. diſcipl. tit. de excommunicatione quaſt. 66. num. 6.* quos refert, & ſequitur Squillante *d. cap. 6. num. 84.*

74 Vxoris verò nomine venit etiam ſponſa de præſenti, vt per Cou. *de ſponſ. p. 2. cap. 1. n. 8.* Clar. *§. homicidium, n 49.* Perez *l. 1. gloſ. 1. verſ. hinc etiam, tit. 1. lib. 5 Ordin. pag. 5.* Farin. *in praxi criminali, p. 3. q. 121. num. 73.* Sanch. *de Matrim. lib. 1. diſp. 1. n. 6.* Ægid. de Coninck *d. diſp. 14. n. 196. verſ. per vxorem*, Bonacin. *d. num. 5. verſ. reſpondeo nomine vxoris*, non tamen de futuro, prout obſeruant Gutiet. *de Matrimon. cap. 1. num 13. cum duobus ſeqq.* Aloyſ. Rice. *in praxi aurea reſolut. 228.* Squillante *d. cap. 6. num 81.* & vide quæ diximus *in tractat. de appellatiua verborum vtriuſque Iuris ſignificat. appell. 289. n. 5.*

75 Decimus eſt de percutiente Clericum cauſa correctionis, dummodo habeat facultatem & iuriſdictionem in eum, putà ſi eſſet Superior, pater, magiſter, &c. & leuis fuiſſet percuſſio, nec ex odio, vel iniquitate; & in primis de Superiore loquitur text. *in cap. vniuerſitatis 24. de ſent. excomm.* vbi decernitur, vt Abbas per ſe ipſum, non per alium regularis diſciplinæ cauſa Monachum percutiat, vel ſi neceſſitas poſtulet, per aliquem Clericum vel Monachum, (ſub quo comprehenduntur omnes verè Religioſi, etiam quos vocant Conuerſos, vt contra aliquos benè notat. Suar. *d. diſput. 22. ſect. 1. n. 41.*) non per laicum (niſi fortè neceſſitas excuſet, vt aduertit Suar. *d. ſect. 1. num. 43.* id fieri iubeat, alioquin tam qui tales verberare præcipit, quàm illi, qui verberant, quamuis ob delictum, excommunicationis ſententiam incurrunt: & ita docent citati per me *in collect. ad d. cap. vniuerſitatis, num. 2.* quibus addo Laymann *vbi ſuprà verſ. porrò.* Alia verò ratio eſt de Epiſcopo, à cuius dignitate alienum eſt aliquem propriis manibus verberare, *cap. non licet, 86. diſt.* & ideo Clericos delinquentes per alium Clericum corrigere debet, niſi per conſuetudinem fuerit introductum (vt in Galliis, & aliis locis) vt Clerici, ſi ita commeriti ſint, per alios laicos torqueantur, aut verberentur, vt docent Nauar. *comment. 3. de Regular. circa finem, & conſ. 28. de ſent. excommun. in nouis*, Clar. *§. fin. q. 64. num. 25.* Sayr. *d. lib. 3. cap 17. num. 26.* Ægid. de Coninck *dict. diſp. 14. n 191. in fine*, Auila *d. p. 2. cap. 5. diſp. 3. dub. 12,* Laymann *loco proximè citato*, vbi poſt Auil *de cenſur. p. 4. diſp. vnic. dub. 10.* ſubdit ex ſimili ratione excuſari præfectum nauis, aut illum, qui ab eo poteſtatem habet, ſi Clericum verbaliter degradatum, & ad triremes damnatum perinde ac alios nauigantes percutiat.

76 De patre ſolet dubitari an poſſit filium in Sacris conſtitutum ſine nota excommunicationis caſtigare? Vna ſententia affirmat, ex ea ratione, quia pater non minorem, ſed potius maiorem in filium poteſtatem habet, quam magiſter in diſcipulum, atqui *in d. cap. 1. & in cap. ex tenore, de ſententia excommunicationis*, abſoluta & ſine reſtrictione ſignificatur magiſtrum ab excommunicatione Canonis immunem eſſe, ſi diſcipulum correctionis cauſa percutiat; ergo idem de patre ſentiendum eſt erga filium. Quare hanc partem ſuſtinent S. Anton. *p 3. tit. 24. cap. 1. §. 2. caſu 12.* Syluest. *verb. excommunicatio 6. caſu 8.* Nauat. *d. cap. 27. n 82.* Suar. *d. ſect. 2. num. 49.* Auila *d. p. 2. cap 5. diſput. 3. dub. 13.* Ægid. de Coninck *de Sacram. diſput. 14. dub. 15. num. 191. verſ. addunt*, Illuſtriſſim. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. cum beatus, num. 3. diſput. 45.* Valet. Reginald. *lib. 1. num. 231.* Bonacin. *de cenſur. extra Bullam, diſp. 2. q. 3. punct. 6. ſect. 4. num. 3.* & eſt probabilis. Sed multò probabilior eſt ſententia negatiua, quia ſacer Ordo liberat à poteſtate patris ſaltem quoad percuſſionem, vt dicit Abb. *in d. cap. cum voluntate, num. 8.* & Hoſt. *num. 11.* & quoad ſpiritualia liberat à patria poteſtate, idem Hoſt. *in cap. indecorum, num. 5. de ætate & qualit.* Ideò ſic meritò reſoluunt gloſſ. *verb. inferiorum, in d. cap. cum voluntate*, Tolet. *in ſum. lib. 1. cap. 35. n. 5.* Molin. *de Iuſt. tract. 2. diſp. 128. in 6. effectu, & tract. 3. diſp. 59.* Beller. *d. tit. de fauore Cleric. Canon §. 2. num. 6.* Squillante *d. cap. 6. n. 95.* Layman *vbi ſup. verſ. de patre*, vbi reſpondet contrariis.

De magiſtro loquitur text. *in d. c. 1. de ſent. excom.* 77
dum probat illum percutientem diſcipulos Clericos intuitu diſciplinæ vel correctionis, non incurrere excommunicationem, modo non percutiat principaliter ex odio, vel ira; ſic reſoluunt Suar. *d. diſp. 22. ſect. 1. num 49.* Molin. *d. tract. 3. diſp. 56. num. 10.* Auila *d. part. 2. cap. 5. diſp. 3. dub. 11.* Ægid. de Coninck *d. diſp. 14. num 192.* Bonacin. *d. quaſt. 4. punct. 4. num. 4.* Beller. *d. tit. de fauore Cleric. Canonis, §. 2. num. 4.* Laymann *vbi ſuprà, verſ. quinta*, ſubdens magiſtrum ius habere caſtigandi Clericos etiam in minoribus Ordinibus conſtitutos, modo caſtigatio moderata ſit, habita ratione culpæ & perſonæ tum percutiens, tum eius, quæ percutitur; alioquin ſi percuſſio valdè indecens ſit, aut exceſſus notabilis, cenſura excommunicationis non euitabitur.

Vndecimus de laico, ſiue priuata perſona, quæ 78
videt Clericum præparatum ad iniuriam alterius, & non adeſt eius Prælatus; tunc, ſi aliàs eum compeſcere non poteſt, ſine metu excommunicationis ligare valet & capere, vt ipſum conſignet Epiſcopo ſuo Superiori. Ita Innoc. *in d. cap ſi verò, il 2.* & *ibi* Abb. *n. 6.* & Alciatus *n. 58. de ſent. excomm.* Abb. *in cap. cum non ab homine, de iudic. num. 11. & 12.* vbi Felin. *n 1.* & Dec. *n. 36.* Boſſ. *in tit. de captura, n. 19.* Menoch. *de arbitr. caſu 180. n. 10.* quos refert & ſequitur Beller. *d. tit de fauore Cleric. Canonis, n. 24.* Et 79
idem dicendum eſt de eo, qui detineret per modicum tempus Clericum, pro tuitione ſuæ perſonæ, ne ſcilicet ipſe Clericus exire poſſit, & ipſum detinentem offendere, vt per Iacob. de Graff. *in deciſ. aureis, p. 2. lib. 3. cap 5. n. 15.* Aloyſ Rice. *in deciſ. Curia Archiepiſc. Neapol deciſ 191. num. 5. p. 4.* quos refert Squillante *d. cap. 6. num. 93.*

Duodecimus de iudice laico, vel eius familia 80
capiente Clericum in flagranti delicto, vel noctu cum magna ſuſpicione criminis inuentum, vt eum ſtatim præſentet Superiori, dummodo non excedat iuſtam & moderatam vim in capiendo, & ducendo illum ſine iniuria ad Eccleſiaſticum. Ita

gloss. in expositione casus, cap. si Iudex, de sententia excom. lib.6. gloss.1. in d. cap. cum non ab homine, vbi Abb n.11. & 12. Host n.4. Dec.n.41. cum seqq. idem Abb. in cap. vt famæ, num.6. de sentent. excomm. Clar. § fin. q.28. vers. si verò loquimur, Olibao. de iure fisci, cap.14. num. 140. vbi subdit retentionem personæ Clericorum in Aragonia esse limitatam ad 24. horas, Nau. in manuali cap.27.n.83. Menoch. de arbitr. casu 289. num. 23. Auendan. de exequend. mandatis, p.1, cap.12. n.2. vers. item, Azeued. l.9.n.4 tit.3. lib.1. & l.5. num.9. & 11. tit.3. lib.4. noua recopil. Matta de Iurisdict. p.4 casu 42. Farin. in praxi crimin p.1. q.21. n.141. cum seqq. Camill. Borrell. de præstantia Regis Catholici, cap.71. num.185. & seq. & in sum omnium decis. tom 1. tit.43. de foro compet. num.126. Alexand. Ambros. de immun. cap. 18. n.31. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub.4. n. 26. Carol. de Grass. de effectib. clerical. effectu 1.n.537. & 543. Paul. Layman d. lib.4. tract.9. cap.4 num.6. Aloys. Ricc. in decis. Curia Archiepisc Neapol. p.4. decis.391. num.4. Antonin. Dian. resolut. moral. p.1. tract.2. resolut.10. Squillante dict. cap.6. num.91.

81 Decimustertius, de creditore, vel Iudice Clericum debitorem ex causa ciuili capiente, vbi fuga timetur, dummodo eum quantocitiùs remittat ad suum Superiorem. Ita Innocent. in cap. vt famæ, vbi Abb. num.6. de sent. excom. idem Abb in dict. cap. cum non ab homine, num. 11. in fin & num.17. & Felin. ibi, num.4. ac Dec. n.48. Bossi. in tit. de captura, num.27. Bellet. d. §.2. num. 30. vbi cum Baid. in d. cap cum non ab homine n. 7. subdit hunc Clericum non posse detineri vltra 22. horas quin consignetur Iudici Ecclesiastico, & excommunicationem eo casu non euitari, si Clericus offerat cautionem idoneam, & debitor illam acceptare nolit, sed eum ducere malit ad Iudicem.

82 Decimosquartus de percutiente Clericum pro defensione, vel recuperatione suorum bonorum, si hoc faciat cum moderamine inculpatæ tutelæ, & aliter non possit vim vi repellere. Ita Abb. in d. cap. cum non ab homine, num. 18. Iacob. de Graff. in aureis decis. p.2. lib. 3. cap.5. n. 27. Aloys. Ricc. in decis. Curia Archiepisc Neapol. p.4. decis. 159. num.17. Carol. de Grass. d. effectu 9. n. 196. vbi hoc limitat, quando res esset parua, Bellet. d. §. 2. num. 32. vbi

83 dicit, quòd si Clericus emphyteuta non vult soluere Canonem, potest dominus armata manu eum expellere absque metu excommunicationis; dummodo non tangat personam; idem quoque erit dicendum, si quis percusserit Clericum pro defensione rerum proximi, dummodo non excedat modum defensionis, nec cesset vera & iusta ratio illius, vt per Suar. d. disp.22. sect.1. num.39. Carol. de Grass. d. effectu 9. num.273. Squillante d. cap.6. num.90.

84 Decimusquintus de officiali, seu ministro Principis, qui violenter arcendo turbam Clericum percussit, si hoc fecerit absque animo iniuriandi, vt probatur in d cap si verò, de sentent. excom. Sayr. d. lib.3. cap.28. num.27. Ægid. de Coninck d. tom.2. disp.14. n.193. Bonacio. d. disp.1. q.4. num.2. vers. secundus, Bellet. d. tit. de fauore Cler. Canonis, §.2. n.34. & n.28. Squillante dict. cap.6. num.46. aduertentes quòd si talis officialis, putà, Ostiarius, id faceret animo maligno exposito, scilicet intendens Clericum verberare sine sufficiente necessitate, incurrere excommunicationem, sed soli Episcopo reseruatam, à quo absolui poterit, nisi Clericum grauiter vulnerasset.

85 Absolutionem ab hac Canonis excommunicatione (quam publicus Clerici percussor incurrit, & propter quam ante Iudicis sententiam est vitandus, si percussio nulla possit tergiuersatione celari, & nullo Iuris remedio, vel suffragio excusari, Diana d p.5. tract. 9. resol. 61.) nullus regulariter impartiri valet nisi Summus Pontif. excepto vrgente mortis periculo, vt dicitur in d. cap. si quis suadente, & resoluunt citati per Carol. de Grass. d. effectu 9. à num. 148. & per Bonacin. extra Bullam disp.2. q.3. punct.6 sect.5. à num.1. Torreblanca de iure spirit. lib.15. cap.6. num 23. Legatus etiam de Latere super cæteros hanc eandem obtinet potestatem, vt diximus hoc lib. cap. 15. de Legatis, vers. 1. Episcopus verò in omnibus casibus, in quibus interuenit leuis percussio, & in nonnullis, vbi mediocris fuit, & in paucis, quibus enormis successit percussio, dispensare potest; quorum plures cumulaui in tract. de officio & potest. Episcopi p. 2. alleg. 41. per tot. quorum plures in gratiam studiosorum inferiùs ponendos esse duxi.

Primus igitur casus, quo Episcopus ab hac censura absoluere permittitur, est vbicunque percussio fuerit leuis, vt probat cap. peruenit, de sentent. excomm. & resoluunt Iacob. de Graff. in aureis decis. p.1. lib.2. cap.49. n.51. cum seqq. Bonacin de cens. disp.4. q 4. punct.5. Bellet d. tit. de fauore Cleric. Canonis, §.3. à num.33. Carol. de Grass. d. effectu 9. à n.173. Paul. Layman in Theolog. moral. lib.1. tract.5 p.1. c.5. 86

num.10. Leuis autem percussio illa dici potest, quæ nullam maculam, aut laniationem carnis, nec membri mutilationem, dentium euulsionem, multorum capillorum extractionem, nec sanguinis immodicam effusionem attulit, nec ex circumstantiis aggrauata est. Ita Nau. d. cap. 1. n.91. Cosm. Philiarch. de offic. Sacerd. lib.3. cap.33. Bonacin. dict. punct.5. num.2. & d sect.5. n.8. Filliuc d. tract.15. cap.1. q. 8. Layman dict. num. 10. Sed hoc non est semper verum, nec certa regula in hac materia tradi potest: quare certius est leuitatem, aut grauitatem percussionis iudicandam esse viri prudentis, vel etiam Confessarij arbitrio, ex circunstantiis personarum, locorum, temporum, ac modo percussionis, & læsionis, vt per Molin. d. tract. 3. disp. 57. Sayr. d. lib. 3. cap.28. num. 34. Bellet. d. §.3. num. 34. Squillante d. cap.6. num. 110. Et hac de re extat Extrauagans siue constitutio Ioannis XXII. incip. Perlectis, quam refert Nauar. d. tit. de percussione Clerici, n. 1. vbi leuis reputatur percussio ex qualitate percussionis, siue quantitate nocumenti, veluti si fuerit percussio pugni, palmæ, manus, pedis, digiti, lapidis, vel baculi, quæ non peruenerit ad liuorem, mutilationem membri, fractionem dentis, depilationem capillorum non modicam, & barbæ, vel effusionem sanguinis, nisi ex leuissimi ictus, aut pugni percussione sanguis exiret; reputabitur leuis percussio: enormis autem, seu grauis erit ratione loci si in theatro, vel in foro, coram Rege, Prælato, vel Iudice, in Ecclesia coram multis, vel alio loco publico alicui iniuria inferatur; & ratione personæ si sit Magister, aut Iudex, vel Magistratus, Prælatus, Pater, aut Patruus, vel aliquis in 87

Dignitate, aut Personatu constitutus. Vnde percussus in platea, vel in Ecclesia etiam leuiter, dicitur atrox iniuriatus, propter quod sic percutiens non valet per Episcopum absolui, quia hæc percussio non potest dici leuis, ex quo est notoria; ita gloss. verb mutilationem, in cap. cum illorum, de sentent. excom. vbi Abb n.9. Iacob de Graff. d. cap.49. num.56. Bellet. d. §.3. à n.36. Bonacio. d q.4 punct.5. n.2. vers. mediocris. Hinc Nouar. d. loco, n.30. cum seqq. resoluit censeri grauem percussionem si fiat cum magna ... irrisione, 88

irrisione, irreuerentia, & scandalo, vel in theatro, & Ecclesia, vel in foro coram multis, vbi *num.* 57. subdit arbitrio ordinarij definiendum quæ percussio Clerici sit grauis, vel leuis.

89 Secundus casus est, si Clerici in communi societate viuentes se mutuò percutiant, quia ab Episcopo suo absolui possunt, nisi facti atrocitas aliud exposcat; *cap. quoniam, de vita & honest. Cleric.* Nau. *d. cap.* 27. *n.* 91 *in princ.* Bonacin. *d. punct.* 3 *n.* 3. *in princ.* Belle. *d.* § 3. *n.* 5. Layman *dict. cap.* 5. *n.* 10. *vers.* 11. Ego ipse *d p.* 2. *alleg* 41. *n.* 16. & me citato *in illo loco* Squillante *d. c.* 6. *num* 206.

99 Tertius. Regularis Regularem eiusdem claustri percutiens non enormiter, à Prælato suo absolui potest: si verò Abbatis discretio ad delinquentis correctionem non sufficiat, adhibendus est Episcopus; *cap. Monachi, cap. cùm illorum, cap. canonica, de sent. excom.* Nauar. Bonacin. & Bellet. *proximè citatis locis*, Sayr. *d. lib.* 3. *cap.* 28. *n.* 10. Carol. de Grass. *d. effectu* 9. *n* 171. Layman *d. n.* 10. *vers.* 11. Squillante *d. cap* 6. *sub n.* 106. Nouar. *d. tit. de percussione Clerici*, *n.* 47. vbi ampliat ad Clericos seculares viuentes in communi, & ad Magistrum & Fratres Hierosolymitanos si sint Sacerdotes quod possint suos subditos se percutientes absoluere. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *q.* 20. *art.* 12. vbi subdit quòd verba *d. cap. Monachi*, ibi, *in claustro*, non ponuntur, quasi innuant, quod si extra claustra se percusserint, ab Episcopo, & non à suo Prælato debeant absolui, sed quia hoc crebrius in claustro contingit; & *art.* 19. notat quòd si Prælatus Regularis non sit Sacerdos, & nullus aliàs sit Sacerdos Regularis in Conuentu; vel si sit excommunicatus, aut aliter impeditus, potest eius subditus absolui ab Episcopo à minori Clerici læsione. Si autem Regularis percutiat Regularem sub alio Prælato constitutum, absolui etiam potest à proprio Prælato (si percussio enormis non fuit,) præsente tamen Prælato percussi, vt iniuriam condonet, ac pœnam in satisfactionem definiat; sicut colligitur ex *d. c. cum illorum, §. si verò claustrales*, vbi Host. *num.* 14. & Abb. *n.* 13. Layman *loco proximè citato.*

91 Quando verò Superior percusserit suum subditum, potest ipse secundùm priuilegia absolui ab alio Sacerdote subdito suo electo ab ipso in Confessorem: & si subditus & Prælatus se ab inuicem percusserint, & in Conuentu non sit aliquis, qui eos valeat absoluere, possunt adinuicem se absoluere, vt resoluunt Fr. Emman. *d q.* 20. *art.* 12. Coriolan. *de casibus resern. p.* 2. *casu* 10. *de Iudic. Regul.* §. 10. *n.* 17. *vers. nam licèt*, vbi aduertit quòd licet de Iure communi, excommunicatus maiori excommunicatione non possit alium pariter excommunicatum absoluere, ex notatis *in cap. audiuimus* 24. *q.* 1. in casu tamen necessitatis, vbi non est alius Religiosus, qui possit eos absoluere, potest excommunicatum absoluere.

92 Verùm si Religiosus aliquis manus violentas in Clericum iniecerit, ab Episcopo absolui potest, eo in casu, quo sæcularis Clericus posset si alium Clericum percussisset, videlicet si percussio leuis fuit, iuxta *cap. Religiosi, de sent. excomm. lib.* 6. Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 10. *art.* 12. Molin. *d tract.* 3. *disp.* 60. *in fine*, Laymann *vbi proximè*, & tetigi *d. alleg.* 41. *n.* 18. De Nouitio, qui ante Religionis ingressum

93 in excommunicationem Canonis incidit, dubium est à quo possit absolui. Id Abbati non concedi tenuit Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloss.* 8. *n.* 31. quicquid dicant Bonacin. *d q.* 4. *punct.* 5. *num.* 2. Laymann *d. cap.* 5. *in fine, vers. cæterum.*

Quartus. Monialis si Monialem, vel Conuersam, aut Clericum percusserit, per Episcopum, in cuius Diœcesi monasteria fuerint, absolui potest, etiamsi enormis fuerit percussio, *cap. de monialibus*, vbi gloss. fin. & Doctores *de sentent. excomm.* Squillante *d. c.* 6. *sub n.* 107. *vers. tertiò*, Bellet. *d.* §. 3. *n.* 4. qui hoc procedere asserunt tam in exemptis, quàm in non exemptis. 94

Quintus. Impuberes ab Episcopo absolui possunt, etiamsi percussio enormis fuerit, *cap. super eo, de sent. excomm.* quamuis absoluendi essent post annos pubertatis, ab excommunicatione tamen contracta ante pubertatem, *cap. vlt. eod. tit.* Carol. de Grass. *d. effectu* 9 *n.* 172. Bonacin. *d. n.* 3. *vers. quintus casus*, Bellet. *d.* §. 3. *n.* 10. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol p.* 4. *decis.* 227. Squillante *d. cap* 6. *sub n.* 107. *vers. præcipuè pueros.* Nouar. *d tit. n.* 50. Didac. Narbona *in tract. de ætate ad omnes humanos actus requis. anno* 60. *n.* 2. 95

Sextus. Mulieres, cuiuscumque sint ætatis & conditionis, possunt ab Episcopo absolui, etiamsi percussio esset enormis; cum illis periculosum sit peregrè proficisci, & se virorum cœtibus immiscère, *cap mulieres* 6 *de sentent. excomm. d. cap. ex noscitur*, Nauar. *d. cap.* 17. *n.* 88. Tiraq. *l.* 10. *connub gloss.* 1. *p.* 10. *n.* 33. Sayr. *d. lib.* 5. *cap.* 28. *n.* 18. *vers. tertius casus.* Hieron. de Monte *q.* 15. *n.* 6. Carol. de Grass. *d. effectu* 9. *n.* 159. Beller. *d.* §. 3. *num.* 17. Bonacin. *d. n.* 3. *vers. sextus.* Nouar. *d loco n.* 51. 96

Septimus. Seruus, & filiusfam. seu quiuis alius existens in potestate alterius, potest ab Episcopo absolui, quamuis percussio sit enormis, dummodò dominus graue damnum inde patiatur ex serui absentia, absque sua culpa *d cap. mulieres*, Carol. de Grass. *d. effectu* 9. *n.* 167. Bonacin. *d. q* 4. *punct.* 5. *num.* 3. *vers septimus*, Beller. *d.* §. 3. *n.* 29 Nouar. *ad loco num.* 48. & 52. 97

Octauus. Impotentes ad iter, vt cæci, claudi, & similes, possunt ab Episcopo absolui, etiamsi percussio enormis sit, *cap quamuis, de sent. excomm.* Squillante *dict. cap.* 6. *sub n.* 107. *vers. quarto.* Et idem de sene, etiamsi fortis sit ad ambulandum, probat text. *in cap. ex noscitur* 12. *de sentent. excomm.* vbi ego ipse *num* 3. Carol. de Grass. *d. effectu* 9. *à n.* 160. Sayr. *d. cap.* 28. *n.* 25. Bellet. *d* §. 3. *n.* 26. Nouar. *d. loco n.* 46. Didac. Narbona *de ætate ad omnes actus humanos requis. anno* 60. *q.* 12. Perez de Lara *in compend. vitæ homin. cap.* 35. *n.* 30. Qui autem senes dicantur arbitrio Iudicis relinquitur, ex Menoch. *de arbitr. casu* 59. & *de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 46. *n.* 25. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 5. *q.* 6. *à num* 4. Farin. *in praxi crimin. part.* 5. *q.* 92. *num.* 22. vbi refert senem 98 96
dici ab anno 50. perfecto, vsque ad annum 70. Et idem quoque de ægro, seu valetudinario, aut quacumque corporis impotentia impedito dicendum est, etiamsi infirmitas temporalis sit, putà si febre tertiana, quartana, vel podagra. Ita Abb. & Innoc. *text.* 16. *in d. cap quod de his*, Carol. de Grass. *d. effectu* 9. *num.* 162. Sayr. *d. cap.* 28. *num.* 24. Beller. *d.* §. 3 *num.* 25. Nouar. *dict. loco num.* 45. Infirmi au- 100
tem & valetudinarij dicuntur ex consilio medicorum, Roland. *cons.* 22. *num.* 10. *ad fin lib.* 3. Menoch. *de arbitr. casu* 60. Farin. *in praxi crimin. par.* 2. *q.* 76. *num.* 90.

Nonus. Impedimentum legitimum habens, propter quod excommunicatus non potest Summum Pontif. adire sine graui periculo vitæ, ab Episcopo absolui poterit, *cap. de cætero, de sentent excommunic.* Henriq. *in sum. lib.* 6. *de Pœnit. c.* 11. *n.* 5. Suar. *tom.* 4. *disp.* 30. *sect.* 3. *n.* 4. Molin. *d tract.* 3. *disp.* 63. *n.* 2 Sayr. 101

d. lib. 5. *cap.* 18. *num.* 39. Hieronym. de Monte *q.* 15. *n.* 29. & 30. Zambran. *de casibus reseruatis in articulo mortis, cap.* 4. *dub.* 4. *n.* 14. Beller. *d. tit. de fauore Cleric. Canonic.* §. 3. *n.* 12. Bonacin. *d. punct.* 5. *n.* 3. *vers. tertius,* & *d. punct.* 6. *sect.* 5. *n.* 10. Carol. de Graff. *d. effectu* 9. *n.* 181. Sanch. *in praecepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2.

102 *cap.* 3. *n.* 9. Impedimentum iustum habet is, qui ire non potest, licèt mittere valeat pro absolutione, secundùm Henriq. *d. lib.* 6. *cap.* 9. §. 7. & *lib.* 13. *de excom. cap.* 29. §. 3. Vgolin. *de censuris Pontif. reseruatis, p.* 3. *cap.* 2. *vers. nisi in mortis articulo,* §. 4. *n.* 1. *vers. item habet locum,* & *de censur. tab.* 1. *cap.* 4. *num.* 13. *in fine,* Sanch. *d. cap.* 13. *n.* 42. exemplificando in habente curam animarum, si timet eas ob suam absentiam damnum notabile accepturas, nisi tamen idoneum Vicarium constituere possit; & in habente vxorem & filios, quos in extrema necessitate relictos esse agnoscat, illos enim ab Episcopo absolui posse resoluit Sayr. *d. cap.* 28. *n.* 38. & in carcerato, Nouar. *d. loco, num.* 54. vbi extendit ad illum, qui est sub fideiussoria cautione de non recedendo

103 do à palatio, vel ad omnem Curiæ ordinem. Idem dicendum esse de eo, qui propter capitales inimicitias non possit Romam adire, etiamsi eas ex culpa contraxerit, *d. cap. de caetero,* vbi ego ipse *in collect. num.* 2. Sayr. *d. cap.* 28. *n.* 16. Zambran. *d. cap.* 4. *dub.* 4. *num.* 18. Carol. de Graff. *d. effectu* 9. *num.* 158. Beller. *d.* §. 3. *num.* 13. & 18. Bonacin. *d. n.* 3. *vers. tertius,* Sanch. *d. lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 9. Quæ autem dicantur capitales inimicitiæ, colliges ex his, quæ dixi *d. p.* 2. *alleg.* 41. *n.* 10. *cum seqq.*

104 Decimus. Pauperes, maximè qui iter agendo arte sua vti nequeunt, & essent adstricti mendicari, possunt ab Episcopo absolui, quamuis percussio esset enormis, *cap. quod his, cap. quamuis, de senten. excomm.* Hieron. de Monte *d. q.* 15. *à num.* 6. Carol. de Graff. *d. effectu* 9. *n.* 164. Beller. *d.* §. 3. *n.* 24. Squillante *d. cap.* 6. *sub n.* 108. Nouar. *d. tit. n.* 44.

105 Denique est obseruandum quòd Episcopus potest absoluere quoscunque sibi subditos ab excommunicatione etiam propter enormem percussionem, modò delictum sit occultum, & non deductum ad forum contentiosum, ex decreto sacri Concil. Trid. *sess.* 24. *de reform. cap.* 6. vt docent Bonacin. *d. q.* 4. *punct.* 5. *num.* 4. & Squillante *d. cap.* 6. *num.* 110.

---

§. II.

De Priuilegio fori.

SVMMARIVM.

1 *Exemptio Clericorum à iurisdictione Iudicis laici, an sit Iuris diuini? & num.* 5.

2 Cap. Syluester, & Faustinianus 1. q. 1. *declaratur.*

3 Cap. Imperator, 96. dist. *declaratur.*

4 Cap. continua 11. q. 1. *declaratur.*

6 *Clerici & Ecclesiæ tam in personis, quàm in bonis, quæ verè & propriè spiritualia sunt, æterna lege diuina suam habent exemptionem.*

7 *Iuri diuino & Canonico maximè consentaneum fuit, quod Clerici, & cæteræ ecclesiasticæ personæ, à potestate sæculari etiam in temporalibus eximerentur.*

8 *Clerici nec inuitè nec voluntariè priuilegio fori renunciare possunt.*

9 *Clericus confitendo coram Ecclesiastico se esse laicum, non sibi praeiudicat si re vera talis non sit.*

10 *Clericus in minoribus potest in totum Ordini Clericali renuntiare facto, non verbo.*

11 *Priuilegium ne Clerici ad sæculare trahantur iudicium, quare Iuris publici dicatur, & toti Ordini concessum? ostenditur.*

12 *Fori priuilegio vt gaudeat Clericus in minoribus attenta noua dispositione Conc. Trid. quæ concurrere debeant? ostenditur.*

13 *Beneficiati gaudent priuilegio fori etiamsi habitum clericalem, & Tonsuram non deferant.*

14 *Beneficij collationem obtinens etiam ante adeptam possessionem fori priuilegio potitur, modò constare possit valida collatione.*

15 *Beneficiatus adhuc gaudet fori priuilegio etiamsi beneficium obtinere non posset, si de facto in eius possessione non reperiatur.*

16 *Beneficium etiam modici valoris obtinens fori priuilegio gaudet.*

17 *Promotus ad Ordines cum collatione vnius beneficij redditus duorum scutorum annuorum gaudet fori priuilegio.*

18 *Capellaniam collatiuam obtinens fori priuilegio gaudet.*

19 *Coadiutoriam cum futura successione à Papa obtinens gaudet fori priuilegio.*

20 *Fratantiam pro comitandis cadaueribus defunctorum Neapoli habens, gaudet fori priuilegio.*

21 *Pensionem obtinens, an gaudeat fori priuilegio?*

22 *Clerici in minoribus non beneficiati vt fori priuilegio gaudeant, quæ requirantur, ostenditur.*

23 *Clericus vt priuilegio fori gaudeat, tenetur habitum clericalem & Tonsuram simul deferre.*

24 *Clericus in minoribus habitum clericalem & Tonsuram dimittens priuilegium fori penitus amittit, etiamsi prius eum Episcopus non admonuerit, vt habitum tonsuramve reassumat.*

25 *Priuilegium fori non amittit Clericus si habitum, à se gestari solitum ad breue tempus deposuerit.*

26 *Priuilegium fori non amittitur nisi præcesserit trina monitio specialis nominatim, & in personam facta.*

27 *Habitum dimittens clericalem potest illum iterum reassumere non obstante irregularitate superueniente, & ordinarij prohibitione.*

28 *Iudex Ecclesiasticus debet cognoscere super probatione habitus clericalis.*

29 *Licentia, & mandatum inseruiendi alicui Ecclesiæ, vel degendi in aliquo seminario, aut versandi in aliqua schola, expressè ab Episcopo concedi debet vt Clericus in minoribus fori priuilegio gaudeat.*

30 *Episcopus tenetur adscribere ad seruitium Ecclesiæ Clericum in minoribus constitutum, vel prima Tonsura initiatum petentem adscribi.*

31 *Seruitium vt plurimum intermissum non importat Conc. Trid. vt Clericus in minoribus fori priuilegio gaudeat, sed potius moralem perseuerantiam saltem pro maiori parte.*

32 *Seruitium hoc debet præstari de præsenti, & non sufficit in temporalibus.*

33 *Clerici in minoribus constituti si recusauerint frequentare scholas, & Ecclesiam, sed esset probabilis spes profectus, non possunt priuilegio fori priuari.*

34 *Clericus inseruiens alteri Ecclesiæ, quàm illi, cui fuit adstrictus, fori priuilegio gaudet.*

35 *Clericus in minoribus Ecclesiæ deseruiens, non tamen ex mandato Episcopi, habitum & Tonsuram deferens, gaudet fori priuilegio, & num.* 36.

37 Cleri.

37 Clericus coniugatus an, & quando gaudeat fori priuilegio? ostenditur.

38 Clericus coniugatus gaudet fori priuilegio in criminalibus tantum siue ciuiliter siue criminaliter pro crimine agatur, non autem in merè ciuilibus.

39 Priuilegio fori gaudet Subdiaconus, qui in vim Apostolicæ dispensationis cum vidua matrimonium contraxit, & pensiones Ecclesiasticas obtinet.

40 Regulares omnes professi, eorum Conuersi, & Nouitij, & Moniales gaudent fori priuilegio.

41 Fratres & Sorores tertij Ordinis S. Francisci si habitum Religiosum gestauerint, atque collegialiter vixerint, fori priuilegio gaudent.

42 Respondetur contrarijs.

43 Mulieres, quæ in aliquibus Domibus se recludunt vt pœnitentiam agant quando fori priuilegio gaudeant, ostenditur.

44 Oblati quando gaudeant fori priuilegio? ostenditur, & num seq.

45 Eremita, qui ex speciali obligatione, & quasi traditione per Episcopum alicui Ecclesiæ, vel loco sacro traditi sunt, fori priuilegio gaudent.

46 Milites S. Iacobi, Calatrauæ, & similes gaudent fori priuilegio.

47 Iudices sæculares de causis Militum S. Iacobi, & similium, an & quando cognoscere possint, ostenditur.

48 Milites non adhuc professi priuilegio fori gaudent.

49 Translatio pensionis facta in non Clericum est nulla, non obstante quod actu esset Nouitius Religionis Calatrauæ.

50 Confratres Ordinis S. Ioannis portantes mediam Crucem albam dictam Thau, non gaudent fori priuilegio.

51 Hospitalarij, si Prelati auctoritate perpetuò deputati sint ad seruitium alicuius hospitalis auctoritate Episcopi erecti gaudent fori priuilegio, aliàs secus.

52 Inseruientes Ecclesiæ gaudent fori priuilegio.

53 Priuilegio fori non gaudent qui solum in accendendis lampadibus, & aperiendis portis Ecclesiæ deseruiunt.

54 Diaconi Seluatici an & quando fori priuilegio gaudeant, remissiuè.

55 Familiares Episcoporum etiam laici gaudent fori priuilegio tam in ciuilibus, quam in criminalibus.

56 Famuli conductitij Clericorum, ac alij Religionibus inseruientes fori priuilegio an gaudeant? ostenditur, & numeris seqq.

57 Argumentum à milite armatæ militiæ ad militem cœlestis militiæ valet.

58 Papa habet potestatem concedendi priuilegia laicis personis per quæ eximantur à potestate sæculari si ad bonum spirituale fuerit necessarium.

59 L. 1. & 2. C. de Episcop. & Cleric. declaratur.

60 Cap. vlt. de officio Archid. declaratur.

61 Concubinæ Clericorum à Iudice Ecclesiastico pro modo facultatum puniri possunt.

62 Vxores Clericorum an fori priuilegio gaudeant?

63 Coloni partiarij Episcoporum durante colonia gaudent priuilegio fori.

64 Conductores prædiorum Ecclesiasticorum, seu fructuum beneficiorum, vel decimarum coram Iudice Ecclesiastico sunt conueniendi.

65 Protonotarij non participantes fori priuilegio gaudent si in habitu clericali incedant.

66 Clericus in minoribus Ordinatus à non suo Episcopo sine litteris dimissorijs, non gaudet fori priuilegio.

67 Clericus ordinatus per simoniam, vel ante legitimam ætatem, fori priuilegio gaudet.

68 Clericus ordinatus ab heretico, excommunicato, suspenso, degradato, &c. fori priuilegio gaudet.

69 Bigamus Clericus omni Clericorum priuilegio censetur exutus, & foro sæculari adstrictus.

70 Bigamus licèt denudatus remaneat omni priuilegio clericali, tamen per characterem impressum, & indelebilem habitu semper remanet Clericus.

71 Clericus, qui dimisso habitu clericali sæcularibus negotijs se immiscet, nisi priùs tertio fuerit monitus, priuilegium fori non amittit.

72 Clericus vt priuilegio fori priuetur ex quo enormitatibus se immiscuit, duo requiruntur.

73 Cap. perpendimus 23. de sent. excom. & cap. 1. de apostat declarantur.

74 Cap. 1. de vita, & honest. Cleric. declaratur.

75 Clericus, qui in habitu, & Tonsura se immiscet enormitatibus, & pluribus vicibus censetur absque monitione renunciasse priuilegio clericali, secus si in habitu laicali hæc perpetraret, quia tunc requireretur monitio.

76 Delicta enormia dici possunt per quæ delinquens incurrit infamiam.

77 Clerici si per annum se faciant ioculatores, goliardos, seu buffones, ipso iure omni priuilegio clericali priuati sunt.

78 Clericus exercens artem vilem, an amittat fori priuilegium? ostenditur.

79 Clericus si in minoribus constitutus, efficiatur miles, & exerceret arma, & in prelijs, & bello se immisceret, priuilegium clericale amittit.

80 Clericus incorrigibilis non amittit fori priuilegium, nisi fuerit ter monitus.

81 Clericus non potest à parte rei incorrigibilis iudicari, aut puniri, nisi priùs deponatur, sententiáque feratur super incorrigibilitate, & omni priuilegio clericali degradatus legitimè tradatur Curiæ sæculari.

82 Cap. cùm non ab homine, de iudic. declaratur.

83 Assassinus Clericus fori priuilegium amittit, & puniri potest à sæculari Iudice.

84 Cap. 1. de homicid. lib. 6. declaratur.

85 Iudex laicus non potest procedere & punire Clericum pro crimine assassinij, nisi præcedente declaratione Ecclesiastici.

86 Assassini erant populi ex Syria, qui à pueritia ita instruebantur, vt iniquos Regis, aut Domini, quorum vasalli erant, ipsorum mandato incautos occiderent.

87 Ordinatus post delictum commissum, vel etiam Monachus factus, an fori priuilegio gaudeat? ostenditur.

88 Clericus primæ Tonsuræ, qui post dimissum habitum, & Tonsuram clericalem deliquit, & pro delicto in Curia sæculari citatus fuit, deinde reassumpto habitu cum Tonsura Ecclesiæ inseruire cœpit, non potest à Iudice sæculari quoad personam puniri, nec talis Iudex potest processui finem imponere.

89 Ordinatus post delictum commissum fraudulenter, & dolosè, vt sæcularis forum euaderet, non liberatur à foro sæculari, quoad bona tantùm.

90 Clericus, qui in ferendo testimonio coram sæculari Iudice deliquit, non potest ab eodem iudicari & puniri.

91 L. nulli 12. C. de testib. *non habet locum quando testes sunt omninò exempti.*

92 L. 1. propè fin. C. de ord. iudic. & l. quoties 3. C. de iudic. *regula non procedit vbi datur omnimoda incompetentia.*

93 Cap. præterea, de offic. deleg. *regula declaratur.*

94 *Clericus, & laicus si simul delinquant, non est vterque conueniendus coram Iudice Ecclesiastico in criminibus sua natura merè sæcularibus.*

95 *Priuilegium vnius socij alteri minimè communicatur vbi materia de qua agitur est diuidua.*

96 *Clericus crimen læsæ maiestatis committens fori priuilegium non amittit.*

97 *Clericus delictum falsæ monetæ, vel ipsius tonsionis committens, hodie potest à sæculari Iudice puniri.*

98 *Clericus in minoribus Ordinibus constitutus si delictum committat, & postea habitum & Tonsuram relinquat, vel vxorem ducat, ab Ecclesiastico est puniendus.*

99 *Laicus condemnatus in exilium à Iudice sæculari si fiat Clericus, & rumpat exilium, pro fractura prædicta est puniendus ab Ecclesiastico.*

100 *Clericus regulatus à Curia Ecclesiastica, si durante relegatione efficiatur laicus relicto habitu clericali, & frangat relegationem, pro hac fractura, ab Ecclesiastico est puniendus.*

101 *Clericus heres laici cœpta iam lite cum defuncto si ligetur instantia an teneatur coram sæculari Iudice subire iudicium, & prosequi, ostenditur, & num seqq.*

105 *Prædium, vel alia possessio si affecta sit onere reali pacto adiecto de non alienando, & postea res ex aliquo titulo transeat in Clericum, an possit executio fieri per Iudicem sæcularem in prædio, vel re taliter hypothecata, ostenditur.*

106 *Clericus in actione reali ad rem, an possit conueniri coram sæculari Iudice, ostenditur, & numeris seqq.*

109 *Onus reale sequitur rem ipsam oneri reali obnoxiam.*

110 *Forus personæ præfertur in concursu fori, ratione rei, & ratione personæ.*

111 *Res, & bona assumentis militiam sæcularem mutant statum, & forum.*

112 *Fori ad qualitatem discriminandam potiùs sequimur conditionem personæ quàm rei.*

113 *Rex Portugalliæ aduersus Episcopos sui Regni prætendit priuatiuè cognoscere in omnes circa temporalia.*

114 *Iurisdictionem & libertatem Ecclesiasticam nullus quauis dignitate, præcellens impunè in bonis, vel persona sua, vel sibi iure natura vel Diuino coniuncta turbauit.*

115 *Clericus, cui lis est denunciata vt emptorem laicum defendat, an teneatur id facere coram sæculari, an verò trahere possit causam ad forum Ecclesiasticum, ostenditur, & numeris seqq.*

119 L. 2. C. vbi in rem actio. *declaratur.*

120 *Fiscus venditor ad instar priuati tenetur defendere emptorem in foro, quo emptor conuenitur.*

121 *Iudex sæcularis an competens sit aduersus Clericos circa pœnarum condemnationem, & exactionem quando pecora ipsorum damna dederunt in fructibus, ostenditur, & num seqq.*

124 *Clericus coram Iudice laico recipiens depositum, & promittens restituere cui de Iure, &c. an possit ab eodem Iudice cogi ad restituendum, ostenditur.*

125 *Clericus fideiubens pro laico de stando iuri, & iudicatum soluendo, non potest conueniri coram Iudice sæculari ad soluendam dictam fideiussionem.*

126 *Tutoris, aut Curatoris alicuius laici officium gerens Clericus potest coram laico ciuiliter conueniri pro concernentibus officium prædictum, sed officium fieri debet per Iudicem Ecclesiasticum.*

127 *Clericus per Regem admissus ad aliquod officium sæculare, & Regium, si in ipso delinquat, non potest puniri ab ipso, præcipuè si non fuerit ter monitus.*

128 *Clericus à solo Iudice Ecclesiastico cognosci, & iudicari debet pro contractibus, & obligationibus factis tempore, quo erat laicus.*

129 *Clericus in feudalibus tenetur subire iudicium coram Domino feudi etiam laico.*

130 *Prælatus Ecclesiasticus in iurisdictione temporali, quam obtinet in feudo à Principe habito, iudicatur tanquam laicus.*

131 *Prælatus Ecclesiasticus in iurisdictione temporali quam obtinet in feudo à Principe habito, non iudicat vt Clericus, sed vt Baro, & laicus.*

132 *Clericus in feudalibus potest conueniri & reconueniri coram Domino etiam laico non solum quando de proprietate, sed etiam quando de sola possessione feudi ageretur.*

133 *Iudex sæcularis dominus feudi potest suam sententiam executioni mandare contra vasallos etiam Clericos.*

134 *Feudum vbi negatur ad dominum pertinere, tunc vasallus coram illo conueniri non potest.*

135 *Clericus in feudalibus coram Domino feudi non conuenitur vbi agitur contra illum ad amissionem feudi criminaliter, aut ciuiliter pro crimine.*

136 *Iudex Ecclesiasticus solus cognoscit, vbi tractatur de delicto siue criminaliter siue ciuiliter contra Clericum feudatarium.*

137 *Clericus potest reconueniri coram Iudice sæculari quando scilicet ipse Clericus est actor in causa merè ciuili contra laicum.*

138 *Clericus potest reconueniri coram Iudice sæculari non solum super eadem re, sed etiam super penitus diuersa.*

139 *Clericus agens iudicio retinendæ coram Iudice sæculari, potest coram eo conueniri.*

140 *Clericus agens coram laico obstringitur reconuentione vsque ad finem, etiamsi postea à conuentione velit desistere, vbi res adhuc integra non est.*

141 *Clericus potest reconueniri coram Iudice laico non solum Ordinario, sed etiam delegato.*

142 *Reconuentio fieri debet incontinenti in ipso litis exordio ante litis contestationem, vel in ipsa contestatione, vel statim post litem contestatam.*

143 *Reconuentio non admittitur post litem contestatam ex internallo, parte contradicente, ad effectum vt Iudex debeat in vtraque causa pari passu ambulare.*

144 *Reconuentio admittitur tam in iudicijs ordinarijs quàm summarijs, si tam causa conuentionis quàm reconuentionis sit summaria.*

145 *Clericus conueniens & reconueniens coram Iudice sæculari, sæcularibus etiam legibus tenetur.*

146 *Laicus non potest Clericum reconuenire coram Iudice laico quando conuentionem in se intentatam studio reconueniendi, seu in fraudem procurasset.*

147 *Clericus coram Iudice sæculari reconueniri non potest*

potest in causa spirituali, seu quando reconuentio tangeret causam spiritualem, vel illi connexam.

148 *Clericus in causa criminali nec etiam ciuiliter coram Iudice sæculari potest reconueniri.*

149 *Clericus non potest reconueniri coram Iudice laico, coram quo agit nomine alieno.*

Reconuentio non datur

150 *Appellationis in causa,*

151 *Executiua in causa,*

152 *In agente pro deposito,*

153 *In agente quæstione spoliationis,*

154 *Si reus conuentus esset excommunicatus vitandus.*

155 *Arbiter voluntarius non cognoscit de reconuentione.*

156 *Clericus reconuentus coram Iudice laico in casu licito si ab eo condemnetur executiò est facienda per Iudicem Ecclesiasticum.*

157 *Clerici seu Ecclesiastica persona non ligantur statuto laicorum edito super iure, quod vocant congrui.*

158 *Clericus emphyteuta non est conueniendus coram Iudice laico ad solutionem laudemij, & n. 159. respondetur ad comparationem de Clerico feudista.*

160 *Clericus in possessorijs beneficialibus, quòd apud sæcularem Iudicem conuenire possit; tenuerunt & sustinent multi, de quibus infrà.*

De causis possessorijs beneficialibus in tribunalibus sæcularibus cognoscunt

161 *Galli,*

162 *Lusitani,*

163 *Hispani Castellani;*

164 *Galleci,*

165 *Aragonenses,*

166 *Germani,*

167 *Burdegalenses,*

168 *Mediolanenses;*

169 *Pedemontani,*

170 *Veneti.*

171 *Principum sæcularium est proprium à quocunque in suo dominio degente violentiam arcere.*

172 *Possessio plurimum facti habet, & in facto consistit.*

173 *Iudex Ecclesiasticus solus competens est in causis possessorijs beneficialium.*

174 *Laicus Iudex non potest de iure cognoscere de possessione beneficij, vel rei spiritualis contra Clericum.*

175 *Fundamenta pro hac parte expenduntur.*

176 *Homines sunt faciles ad dissentiendum, & improbandum quod alteri placuit.*

177 Cap.vlt. de iudic. *declaratur.*

178 Cap.petimus 11. q.1. *declaratur.*

179 *Causa possessorij rei spiritualis, est spiritualis.*

180 *Recursus ad Iudices laicos per Ecclesiasticas personas an sint liciti, pro parte affirmatiua aliqua expenduntur, & Doctores citantur.*

181 *Recursus huiusmodi quod non sint liciti, probatur, & num.seqq.*

184 *Sæculares de causis Ecclesiasticis cognoscere est perniciosissimum.*

185 *Doctores referuntur, qui huiusmodi recursus teterrimè detestantur.*

186 *Iudex sæcularis non potest ad se auocare causas Ecclesiasticas, vel ad Ecclesiasticos pertinentes, etiam quando Episcopi fuerint negligentes in eis iudicandis.*

187 Cap.filiis, vel nepotibus 16.q.7. *declaratur.*

188 Cap.Regum 23.q.5. *declaratur.*

189 *Consuetudo immemorialis licèt habeat vim priuilegij, non est tamen verum priuilegium.*

190 *Præscriptio non æquiualet priuilegio, data in laico præscribente cognitione rerum Ecclesiasticarum.*

191 *Consuetudo contra libertatem Ecclesiæ, & SS. Patrum instituta, inualida est.*

192 *Papa potest in certis Clericorum causis priuilegiò fori derogare.*

193 *Priuilegium probari debet per Scripturam.*

194 *Priuilegium vt laicus habeat iurisdictionem in causis profanis Clericorum si reperiatur olim concessum per Bullæ in Cœna Domini publicationem penitus reuocatur.*

195 *Papa consuetudini si qua viget in laicis cognoscendi de causis aliquibus Clericorum nunquam tacitum etiam consensum præstitit.*

196 *Nouitates detestandæ sunt, & antiquitas retinenda.*

197 *Theodosius reuerenter Ecclesiæ præceptis obediens.*

198 *Austriaci Principes semper fœliciter regnarunt ob maximam in Sedem Apostol. deuolutionem.*

199 *Obedientiæ signum est Catholici nomen, quo Reges Hispaniæ appellari solent.*

200 *Hispania in Mahometanæ gentis ditionem deuenit, quia in debita reuerentia, & subiectione Sedis Apost. defecit.*

PRÆCIPVVM Clericorum priuil- 1
legium est exemptio eorum à iurisdictione Iudicis laici, quæ quidem in temporalibus causis, Clericis competere videtur non à lege diuina obligante, sed solùm lege humana, Imperatorum, scilicet per priuilegia in corpore Iuris clausa, ab illis concessa; de quibus *in Auth. vt Clerici apud proprios Episcopos, in princ. collat.* 6. ibi, *petiti sumus*, & ibi, *Clericus hoc clarè priuilegium*, iuncta *Auth. Clericus quoque*, & noua Federici Constitutione *in Auth. statuimus, C. de Episcop. & Cleric.* ibi, *constitutiones Imperiales, & Canonicas sanctiones* Ita sentiunt Cou. *pract. c.* 31. *n.* 2. *vers. contrarium*, Mench. *illustr. c.* 22. *n.* 8. Ioan. Garc. *de nobilit. glos.* 9. *n.* 1. Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 8. *n.* 2. Ceuall. *commun. contra commun. q.* 550. *vers. contrariam, & de cognit. per viam viol. in proœm. cap.* 5. *n.* 11. Salgado *de potest. Reg. p.* 2. *cap.* 1. *præl.* 1. *n.* 51. Molin. *de Iustit. tract.* 2. *disput.* 31. *concl.* 1. & 3. citati per Cened *ad Decretum, collect.* 37. *n.* 1. Gabr. Pereira *de manu Regia, p.* 1. *cap.* 3. *n.* 2. Machado *en su perfetto Confessor, tom.* 2 *lib.* 4. *p.* 1. *tract.* 14. *docum.* 8. idem Cened. *canon. quæst. lib.* 1. *q.* 4. *num.* 12. Larrea *Granat. decis.* 4. *num.* 18. & 19. Balboa *ad c.* 2. *de iudic. n.* 12. Angujan. *de legib. lib.* 2. *controu.* 21. Castill. *tom.* 7. *de tertijs, cap.* 9. *n.* 14. Nicol. Baldel. *in Theolog. morali lib.* 5. *disp.* 35. *n.* 5. nouissimè Gonzal. de Salzedo *de lege politica, lib.* 1. *c.* 3.

Sed quia nonnulla Iura Canonica contrarium 2
statuere videntur, aliqui ex iis Doctoribus conati sunt illis respondere: & in primis *ad cap. Syluester, & Faustinianus* 11. *q.* 1. ibi, *contra leges diuinas pulsatis, forum suum putauit auferri*, & ibi, *in vestro iudicio, quisque ille est, qui Clericum lacesserit, adueniat*, quasi secundùm leges diuinas ita Clerici sint exempti circa forum, vt non coram alio, sed solùm coram suis Episcopis valeant conueniri: respondent textum illum non agere de foro, prout est exercendarum litium locus, cum causa, lege, & iudicio; sed de foro, prout dicit statum liberti, seu conditionem personæ; & id colligunt, quia text. agit de Clericis libertis, qui manumissore viuente, & volente in officio clericatus diuinis ministeriis seruiunt

furiosè percutit, scilicet irato animo, vel vitæ tædio, aut ex alia irrationabili causa, excommunicationem Canonis incurrere, vt per Iason. in l. 1. num. 8. C. de seruis fugit. Clar. § fin. q. 77. n. 3. Mantua sing. 1. n. 4. Grammat. decis. 44. n. 2. cum seqq. Nau. dict. cap. 27. n. 88. in fine. Menoch. d. casu 284. n. 37. Gutier. d. cap. 16. n. 34. Suar. d. sect. 1. n. 59. Sayr. d. cap. 26. n. 20. Auila d. dub. 12. circa med. Bellet. d. §. 1. n. 11. Bonacin. d. q. 4 punct. 2. n. 4. Portel in addit. ad dubia Regul. verb. manus violenta, n 6. Layman vbi proximè, Carol. de Graff. d. effectu 9. n. 82. cum seqq. Bonacin. dict. sect. 2. n. 7. Molin. de Iustit. tom. 4. tract. 3. disp. 51. n. 4. Filliuc. tom. 1. tract. 15. cap. 1. n. 33. Fernandez in examine Theolog. moral. p. 2. cap 9. §. 10. n. 20. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 17. diffic. 22. n. 10. Balthas. Amescua de potest. in se ipsum, lib 1. cap. 20. n. 24. Sperell. d. decis. 45. n. 71. Thom. Valasc. d. alleg. 54. n. 4. Squillante d. cap 6. n. 70. quorum tamen resolutioni nunquam acquiescere potui, vt latè ostendi in collect. ad d. cap. si quis suadente, n. 38. & 39. sequuntur Turrian. de censur. lib. 3. disp. 29. n. 2. me citato Diana moral resol. p. 3. tract. 5. resol. 81. vbi etiam post Molin. d. disp. 51. n. 4. meritò affirmat Monialem, quæ potione, aut venæ scissione aborsum intendit, non incurrere hanc excommunicationem, eo quòd ea manus iniectio in se ipsam sui comparatiue violentia iniuriosa, ac contumeliosa non sit.

42 Septimò, fit consequens mandantem, vel consulentem verberari Clericum si sequatur percussio, incidere in excommunicationem Canonis, vt probat text. in cap. mulieres, 6. §. vlt. de sentent. excom. & resoluunt Suar. d. disp. 12. sect. 2. n. 55. Auila d. p. 2. c. 5. disp. 3. dub. 6. Nauar. d. cap. 27. n. 78. Sayr. d. lib. 3. c. 15. n. 10. Ægid. de Conick d. tom. 2. disp. 15. n. 27. cum seqq. Farin. in praxi crimin. p. 5. q. 129. n. 57. Molin. d. tract. 3. disp. 52. n. 2. Carol. de Graff d. effectu 9. à n. 16. Bellet. d. tit. de fauore Clericor. Canonis, §. 1. n. 6. Paul. Layman d. cap. 5. n. 6. Squillante d. c. 6. n. 57. Filliuc. tract. 15. cap. 1. q. 7. Bonacin de censuris extra Bullam, disput. 2. q. 3. punct. 6 sect. 1. §. 2. à n. 1. quod verum est quamuis mandans pœnitentia ductus reuocauerit mandatum, quæ tamen reuocatio non fuit manifesta mandatario, quia etiam tunc sequuto mandati effectu huiusmodi mandans prædictam excommunicationem incurret, licet curauerit reuocationem mandati innotescere mandatario, cum re ipsa non innotuit; sicut docent gloss. verb. auctoritate, vers. sed pone, in d. cap mulieres, Molin. d. disp. 52. n. 3. Less. de Iustit. lib. 2. cap. 13. dub. 3. n. 17. Ægid. de Conick d. dub. 15. num. 183. Auila d. p. 2. cap. 5. disp. 3. dub. 6. concl. 1. Sayr. d. lib. 3. cap. 26. num. 21. Bonacin. d. q. 4 punct. 3 num. 2. Carol. de Graff. d. effectu 9. n. 30. Bellet. d. tit. de fauore Cleric. Canon. §. 1. n. 6. Layman d. c. 5. n. 7. vers. sed quæstio, Bonacin. d. §. 2. n. 4. Squillante d. cap. 6. num. 59. Sperell. d. decis. 20. n. 11. Secus verò si reuocatio mandati fuerit deducta ad notitiam mandatarij re integra, vt sentiunt glos. verb. iurare, vers. sed quid si Dominus, in cap. tibi Domino, 63. dist. & verb. mandato, in cap. cum quis, de sententia excom. lib. 6. Anton. Gom. var. tom. 3. cap. 3. n. 40. Menoch. d. casu 352. n. 7. Iacob. Ayrer. in tract. de homicid. p. 2. cap. 48. Bellet. d. §. 1. n. 6. vers. quod autem, latè Farin. d. p. 5. q. 136. num. 174. cum seqq. & n. 175. subdit mandatum reuocari non solùm expressè, sed etiam tacitè; veluti quando mandans contraxit parentelam, vel fecit pacem cum suo inimico, & n. 178. subiicit quòd mandato reuocato, & reuocatione intimata mandatario, mandans amplius non tenetur, etiam quòd talis reuocatio non fuerit intimata occidendo.

Vnde fit quòd si mandans moriatur ante ma- 43
nuum iniectionem, tunc non erit excommunicatus, quamuis deinceps post eius mortem mandatarius Clericum percusserit, vt per Vgolin. de censur. tab. 1. cap. 17. §. 2. n. 5. Sayr. de censur. lib. 1. cap. 8. n. 12. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 26 q. 2. vers. sed dubia quæstio est, Carol. de Graff. d. effectu 9. num. 40. Bellet. d. §. 1 num. 6. vers. qui tamen. Auila d. dub. 7. conclus. 5. Squillante d. cap. 6. n. 61. vbi n. 60. post Laymann
d. cap. 5. n. 7. secus dicit de consulente percussionem 44
Clerici, cùm consulenti non sufficiat reuocare consilium si firmiter non credat consultum reuocasse propositum, sed debet etiam monere percutiendum arbitrio boni vt sibi caueat; quamuis
Sayr. dict. cap. 26. num. 21. idem dicat de consulente, 45
quod de mandante dictum est. Sed quid dicendum si mandatum non sit expressum, sed tacitum, vt si quis cùm fuerit offensus ab aliquo Clerico, diceret coram amicis, vel familiaribus se desiderare vindictam de tali iniuria, præuidens, aut præuidere debens inde eos fore excitandos ad eum percutiendum? Ego credo etiam ipsum in hanc censuram sequuta illius Clerici percussione incurrere, arg. text. in cap. penult. de homicid. in 6. Nau. d. cap. 27. num. 78. Suar. d. disp. 22. sect. 1. n. 55. Auila d. p. 2. disp. 3. cap. 5. dub. 10. Carol. de Graff. d. effectu 9.
num. 55. Squillante d. cap. 6. n. 62. vbi n. 63. resoluit 46
mandantem incurrere hanc excommunicationem, quamuis mandatarius excesserit fines mandati, vt quia mandauit tantùm verberare Clericum, & mandatarius illum vulnerauit; addit tamen ex
Carol. de Graff. d. effectu 9. num. 21. secus esse, si quis 47
mandaret vt tantùm inferatur Clerico iniuria verbalis, & mandatarius excesserit faciendo illi iniuriam personalem, quia tunc mandans non erit excommunicatus, prout ipse mandatarius, & hoc ea ratione, quia mandans iussit fieri actum propter quem de sui natura non incurrit in pœnam excommunicationis, & allegat Baiard. ad Clar. §. fin. q. 89. n. 17. Menoch de arbitr. casu 352. n. 2.

Octauò, fit consequens eandem excommuni- 48
cationis sententiam incurrere, qui ratam habet percussionem Clerici etiam sine suo mandato, nomine tamen suo factam, vt probat cap. cùm quis, & ibi gloss. verb. suo nomine, de sentent. excom. lib. 6. Decian. d. lib. 6. cap. 18. n. 5. Sayr. d. lib. 3. cap. 26. n. 25. Bonacin. d. q. 4. punct. 3. n. 7. & nouissimè de censur. extra Bullam, disp. 2. q. 3 punct. 6. sect. 1. §. 2. num. 10. Squillante d. cap. 6. num. 68. Giach in addit. ad Clar. §. fin. q. 77. lit. A in fine, Molin. d. tom 4. disp. 52. n. 4. Costa de retractat. cap. 5. n. 3. Sperell. d. decis. 47. n. 54. vbi quòd procedit etiam in ratificatione tacita & occulta, Bellet. d. tit. de fauore Clericor. Canonis. §. 1.
n. 7. vbi subdit, quòd cùm per exteriora signa ap- 49
parere non possit quòd ratam habuerit huiusmodi percussionem, sed illam habet ratam tantùm in corde, tunc talis ligatus est solùm quoad Deum, non tamen quoad Ecclesiam militantem, Suar. d. disp. 22. sect. 1. num. 35. Molin. d. tract. 3. disp 52. n. 4. Carol. de Graff. d. effectu 9. n. 55. cum seqq. quia ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur, cap. ratihabitionem, de regul. Iur. in 6. cum concordantiis ibi adductis per me.

Nonò, fit consequens in eamdem excommuni- 50
cationem incurrere, qui potuit prohibere percussionem Clerici, & non prohibuit, cap. quanta, & ibi gloss. verb interpretans, de sent. excom. Suar. d. disp. 22. sect. 1. num. 56. Ludou. Beia respons. casuum Conscient. p. 1. casu 60. Sayr. in Claui Regia, lib. 10. tract. 2. cap. 14. num. 2. & de censur. lib. 3. cap. 26. n. 24.

Con-

Con. *in Clem. Si furiesus, p. 2. §. 1 num. 7.* Beller. *d. §. 1. num.* 8. Ioan. Baptista Costa *de retrotract. cap. 2. n. 8.* Carol. de Grass. *d. effectu 9. n. 61. cum seqq.* Squillante *d. cap. 6. n* 66. Quòd licèt communis iorelligetet de illis, qui ex iustitia prohibere tenentur, vt sunt Officiales, corúmque mioistri, parres, tutores, Parochi & similes, secundùm Nauar. *d. cap. 27. n. 78.* Auila *d. p. 2. cap 5. disp. 3. dub.* 8. Ægid. de Coninck *d. disp. 14. dub. 15. n. 174.* Bonacin. *d. q. 4. punct. 5. n. 6.* Filliuc. *tract. 15. cap. 1. quaest. 7. n. 5 t.* Layman *d. c. 5. num. 5.* Squillante *d. cap. 6. n. 66.* Bonscin. *de censur. extra Bullam, disp. 2. q. 5. punct. 6. sect. t. §. 2. n. 7.* Tamen hoc idem verum esse eredo oon solum in eo, qui habet potestatem & iurisdictionem in verberante, vt sunt Iudices, Potestates, & Præfecti, sed etiam in eo, qui licèt non habeat ex officio, talem potestatem, dolosè non prohibet, Host. *in d. cap. quanta, n. 5.* Abb. *n. 7.* & Felin. *n. 3.* Beller. *d. §. t. n. 8. vers. quod intelligitur,* vbi subdit cum Abb. *citato loco,* quòd si talis non dolosè, sed ex negligentia, vel quia non vult se immiscere rumoribus aliorum, non prohibeat Clerici percussionem, tunc non incidet in excommunicationem.

51 Decimò, fit consequens percutientem Clericum mortuum, esse excommunicatum, vt per Felin. *in cap. à nobis, ll 2. n. 4. vers. nunquid percutiens, de sent. excom.* Dec. *in cap. ad hec, n. 24. de priuileg.* Boër. *decis. 216. num. 12.* Duen. *reg. 99. ampl. 6.* Carol. de Grass. *d. effectu 9. n. 140. cum seqq.* mortuo enim iniuria fieri porest, Sebast. Medic. *in tract. Mors omnia soluit, p. 3. n. 6t.* Baiard. *ad Clar. §. fin. q. 77. n. 16.* Nouar. *in sum. Bullar. tit. de immunit. Eccles. n. 53. in fin.* Spetell. *d. decis. 45 n. 56.*

52 Vndecimò, fit consequens in hanc excommunicationem incidere illum, qui Clericum insequutus impellit eum, vt cadat, & lædatur, gloss. *verb. insecutione, in cap. fælicis, de pæn. lib. 6.* Beller. *d. §. t. n. 21.* Carol. de Grass. *d. effectu 9. n. 86.* Squillante *d. cap. 6. n. 42.* quicquid secus teneant Nau. Bonacina, & Auila, quos refert & sequitur Spetell. *dict. decis. 20. n. 19.* vbi *n. 20. in fine,* viderur admittere nostram sententiam, vbi Clericus fugiendo ob me-
53 tum præcipitem se daret. Item illum, qui Clericum à sede expellit, vel brachio violenter trahit, in hanc excommunicationem incedere resoluit Sayt *in flor rib. decis sub tit. de sententia excomm. decis.* 41. & Aloys. Ricc. *d. collect. 681. ampl. 10.*

54 Duodecimò, fit consequens in eandem excommunicationem incidere auxilium aut fauorem præstantes, gloss. *in d cap. mulieres,* Sayt. *d. lib. 3. c. 26. num. 24.* Squillante *d. cap. 6. num. 58.* nisi præstarent auxilium, postquam delinquens manum iniecit in Clericum, quia hi non erunt excommunicati ex tali auxilio postea præstito post delictum, nisi præcesserit tractatus antè, quia tales non dicuntur propriè dedisse opem delicto, vt per Boër. *decis. 167. n. 4. in fine.* Menoch. *de arbitr. casu 349. n. 24.* & alios, quos refert, & sequitur Carol. de Grass. *d. effectu 9. n. 48.* vbi *n. 50.* limitat hanc duodecimam illationem vt non procedat in dantibus fauorem vel auxilium de iure, veluti aduocando, vel procurando, & *n. 52.* limitat quoque in eo, qui delicto assistit, vel dat auxilium, vel fauorem, qui tamen nescit verberandum esse Clericum.

55 Porrò ab hac Canonis censura excusantur quidam Clericos percutientes in aliquibus casibus, quos enarrandos duximus ad pleniorem materiæ explicationem, quorum plures cumulat Lezana *in sum. tom. 3. verb. Clericus, num. 9.*

Primus igitur est de pueris & aliis, qui non sunt capaces malitiæ, seu non habent iudicium ad peccandum, sicut aduertunt Nauar. *dict. cap. 27. n. 76.* Rainer. *d. cap. 9. notab. 1.* Henriq *in sum. lib. 15. cap. 1t. §. 5.* Farin. *fragment. crimin. p. 1 lit. E. n. 12.* Bonacin. *de censur. disp. 1. q. 1. punct. 3. à princ.* Carol. de Grass *d effectu 9. n. 13.* Anton. Nouar. *in sum. Bullar. tit. de percussione Clerici, n. 50.* vbi de Clericis impuberibus, & *n. 53.* de minoribus 14. annorum.

August. Barbos. de Iur. Eccles. vniu.

Secundus si non baptizatus percutiat Clericum. Suar. *d. sect. 1. n. 5.* Squillante *d. cap. 6. num. 96.* 56
& de Iudæo percutiente Clericum quòd non incidat in excommunicationem Canonis, probat expresse text. *in cap. 14. de Iuda.* & resoluunt Socin. *in cap. peruenit, n. 28. cum seqq. vers septimo principaliter, de sententia excom.* Brun. *in tract. stantibus masculis, art. 6. n. 59.* Mascard. *de Iudæis, p. 2. tit. 5. cap. 5. sub n. 5. lib. 1.* Vgolin. *de censur. Pontifici reseru. p. 1. cap. 9. sub n. 2. vers. hinc Iudæus,* Carol. de Grass *d. effectu 9. n. 290.* Anton. Ricc. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium, lib. 2. cap. 4. n. 3.* 57

Tertius si percutiens Clericum ignorauerit probabiliter eum esse Clericum, vt expresse probat text *in cap. si verò, 4 de sentent. excomm.* & docent Cou. *in cap. alma mater, p. 1. §. 10. n. 15.* Mascard. *de probat. concl. 848. n. 4. cum seqq.* Suar. *d. disp. 22. sect. 1. n. 54.* Paul. Comitol, *respons moral. lib. 5. q. 5.* Ægid. de Coninck *d. disp. 14. n 197.* Sayr. *d. lib. 3. cap. 27.* Mar. Alter. *de censur. tom. 1. vbi de excom. lib. 2. cap. 3. vers qua in re,* Bonacin *in simili tract. disp. 1. q. 2. puncto 1. num. 16. cum seqq. & de censuris extra Bullam, disp. 2. q. 3. punct. 1. sess. 4. n. 2.* Carol. de Grass. *d. effectu 9. n. 189.* Beller. *d. tit. de fauore Cleric. Canon. §. 2. num. 14.* Layman *d. tract. 5 p. 2. cap. 5. n. 8.* Sanch. *de Matrim. lib. 10. disp. 32. n. 41.* vbi subdit huiusmodi percussorem Clerici non excusari ex lata culpa, & crassa ignorantia, Squillante *d. cap. 6. n. 76.* & *n. 74.* hunc casum intelligit si percutiens adhibuit sufficientem diligentiam, itaut ei non imputetur talis error, seu ignorantia personæ. 58

Si verò quis existimet esse Ioannem Clericum quem percutit, cum sit clericus Iacobus, censuram excommunicationis non effugiet: ratio est quia tam intentio, quàm opus externum est iniuriosum statui clericali, propter cuius reuerentiam Imposita fuit excommunicatio; tum quia nulla ignorantia excusat eum in hoc casu cùm habeat intentionem percutiendi Clericum; & re ipsa percutiat hunc Clericum, quamuis credat esse alium Clericum. Ita Cou. *d. §. 10. num. 15.* Vega *tom. 1. sum. cap. 85. casu* 107. Sanch. *d. disp. 32. num. 27.* Bonacin. *d. disput. 1. q. 2. punct. 1. num. 20.* Sayr. *lib. 1. cap. 48. n. 18.* Farin. *in praxi crimin. p. 5. q. 125. n. 164.* Layman *vbi proximè*; quicquid distinguant Suar. *d. disp. 22. sect. 1. num. 54.* Squillante *d. cap. 6. num. 73.* 59

Contrà verò dicendum si quis volens percutere hunc Clericum ab eo aberret, & casu, siue præter intentionem percutiat alterum Clericum proximè adstantem, talis enim excommunicationem non incurrit, sicut rectè docent Suar. *d. disput. 22. sect. 1. num. 54.* Ægid. de Coninck *d. dub. 15. n. 197.* Ratio discriminis est, quia in priori casu voluntariè percutit hominem, quem scit Clericum, in quo tota ratio consistit, ob quam Canonis excommunicatio lata est: in posteriore autem casu voluntariè non percutit hominem, quem scit esse Clericum, siquidem, vt ponimus, à Clerici intenta percussione aberrauit, alium autem hominem qui fortè distabat, & Clericus erat præter intentionem, & voluntariè percussit. Vnde fit excommunicationem omninò effugere, qui percusserit 60 61

Titium Clericum volens percutere Seium laicum, secundùm Cou. d. num. 15. vers. 12. Iacob. de Graff. in decis. aureis, p. 1. lib. 4. cap. 9. num. 43. Sanch. d. disp. 32. num. 28. Farin. d. q. 125. num. 164. Squillante d. cap. 6. num. 74.

62 Quartus est de percutiente Clericum per iocum, & non ex odio, vel inimicitia, aut indignatione, cap. 1. & ibi Abb. n. 4. de sent. excom. glos. verb. de familia, in cap. cum voluntate, §. fin. vbi Hostiens. num. 11. eodem tit. Carol. de Graff. d. effectu 9. n. 306. cum seqq. Bellet. d. tit. de fauore Cleric. Canonis, §. 2. num. 1. Coriolan. de casibus reseru. p. 2. casu 10. de Iudice Regulari, §. 10. num. 23. Bonacin. d. puncto 6. sect. 4. num. 3.

63 Quartus est de percutiente Clericum casu fortuito, per cap. 3. de sent. excom. Carol. de Graff. d. effectu 9. n. 302. vbi n. 235. hoc etiam dicit de eo, qui iniecit manus violentas in Clericum absque deliberatione, sed ex primis motibus & ex subita animi passione, itavt aduertens quod facit, manum retrahit, quia primos motus non esse in potestate nostra refert Squillant. d. cap. 6. num 49. & 50.

64 Sextus est de percutiente cum imperfectione actus, non pertingentis ad culpam mortalem; vnde si quis leuiter attingat, vel percutiat Clericum, itavt illa percussio vel violenta iudicetur peccatum veniale, non incidet in hanc censuram; quia vt quis illam incurrat, requiritur vt percussio, siue actio violenta talis sit, vt faciat ad peccatum mortale. Ita Suar. d. disp. 22. sect. 1. num. 23. Sayr. d. lib. 3. cap. 27. num. 33. Molin. d. tract. 3. disp. 51. n. 8. Ægid. de Coninck d. disp. 24 dub. 15. num. 168. Bonacin. de censur. disp. 2. q. 4. punct. 1. num. 19. quos re-

65 fert, & sequitur Squillante d. cap. 6. num. 51. Nec in eandem censuram incidit percutiens si percussio exterior iudicetur peccatum veniale tantùm, quamuis ex intentione, quam habuit grauiter percutiendi, peccaret mortaliter, secundum Nauar. dict. cap. 27. num. 85. Bonacin. d. punct. 1. num. 11. Filliuc. d. tract. 15. cap. 1. quæst. 4. num. 17. Squillante d. cap. 6. n. 53. vbi n. 54. quærit an requiratur vt hæc actio externa sit peccatum mortale ratione nocumenti corporalis seu læsionis corporis, vel sufficiat ratione inhonorationis.

66 Septimus est de detinente, seu percutiente Clericum aggressorem in defensionem sui, vel alieni corporis, dummodo modus defensionis notabiliter non excedatur, & ea incontinenti aggressionem subsequatur; ita probat text. in cap. si verò, il 1. vbi Abb. n. 14. de sent. excom. & docent Cou. in Clem. Si furiosus, p. 3. §. vnic. n. 5. in princ. Ant. Gom. tom. 3. variarum, cap. 3. n. 20. ad med. Clar. in §. homicidium, num. 33. vers. præterea. Vgolin. de censur. p. 2. cap. 11. §. proposuimus, n. 1. & 2. Iacob. Ayrer. de homic. necessario, p. 1. num. 63. Farin. in praxi crimin. p. 5. q. 125. num. 32. Carol. de Graff. d. effectu 9. n. 196. cum seqq. Suar. d. disp. 22. sect. 1. num. 93. Bellet. d. tit. de fauore Cleric. Canonis, § 2. n. 2. Laymann d. cap. 5. num. 8. vers. tertia. Bonacin. de censur. extra Bullam, disput. 2. q. 3. punct. 6. sect. 4. Squillante d. cap. 6. num. 77. vbi etiam benè subdit modum defensionis, seu moderamen inculpatæ tutelæ consistere circa tria, scilicet, circa modum, tempus, & causam: circa modum, vt si quis esset insultatus sine armis, non poterit se defendere cum armis, l. 1. § sed si clana, ff. de sicar. Circa tempus vt fiat incontinenti, & illico facto insulto, gloss. in l. 1. C. vnde vi, Mascard. concl. 1126. num. 42. nam Clericum percutiens ex interuallo ad sui ipsius defensionem non euadit excommunicationem, Ioan. Lup. in tract. de libert. Eccles. q. 8. in fine, Decian. in tract. crim. lib. 6. cap. 17. num. 22. quos refert & sequitur Sperell. d. decis. 45. num. 85. Circa causam vt talis sit, & tanta propulsatio, quanta est necessitas defensionis, & non vltra, quod dixeram in collect. ad cap. significasti 18. num. 13. de homicid. Vnde si laicus percussus à Clerico, vbi ti- 67
mor repercussionis non adest, dictum Clericum causa defensionis percusserit, incidet in excommunicationem Canonis, quia non esset defensio, sed vindicta, quæ non est permissa singulis, sed iudici, nisi fortè timeretur geminata percussio: ita in facti contingentia fuisse resolutum in Curia Archiepiscop. Neapol. testatur Aluys. Ricc. decis. 159. p. 4. quem refert Squillante d. cap. 6. n. 80. vers. sed an laicus. At si aliquis aggressus à Clerico 68
non potest vitare nocumentum sine ignominiosa fuga, nisi se defendendo, eáque de causa Clericum percutiat, non incurret Canonis censuram, vt resoluunt Aloys. Ricc. d. decis. 159. n. 20. Raguc. in vase Eccles. disciplina, in tit. de dub. curiosis, quæst. 33. Squillante d. cap. 6. num. 79.

Octauus de muliere percutiente Clericum pu- 69
dicitiam suam facto aliquo tentantem, & non solis verbis, nisi valdè molestus esset, vt mulier se aliter ab eo liberari non possit, quàm fuste, aut verberibus. Ita Nau. d. cap. 27. num. 85. Suar. dict. disp. 22. sect. 1. n. 33. Ægid. de Coninck d. dub. 15. n. 194. Auila p. 2. cap. 5. disput. 3. dub. 13. casu 18. Bellet. d. tit. de fauore Cleric. Canonis, §. 2. n. 13. Squillante d. cap. 6. n. 78. Filliuc in tract. 15. cap. 1. q. 6. num. 22. Bonacin. dict. puncto 6. sect. 4. num. 1. vers. 2. Nouar. d. tit. de percuss. Clerici, n. 51.

Nonus de percutiente Clericum turpiter in- 70
uentum cum propria vxore, matre, filia, aut sorore, in ipso actu inuentis, vt probat text. in dict. cap. si verò, il 1. vbi gloss. verb. turpiter, reddit rationem, quia iustum talem dolorem compescere difficillimum est, & docent Syluest. in sum. verb. excommunicatio 6. casu 10. Couar. de spons. p. 2. cap. 7. §. 7. num. 12. Nauar. d. cap. 27. num. 84. Clar. §. homicidium, num 48. & §. fin. q. 77. num. 9. Perez l. 4. gloss. 1. vers sic ijs, tit. 13. lib. 8. Ordinam. pag. 268. Anton. Gom. l. 8. Tauri, num. 55. Henriq. in sum. lib. 11. cap. 14. §. 1. littera E. Ceuall. commun. contra commun. quæst. 833. num. 30. Farin. in praxi crimin. p. 5. quæst. 121. num. 6. & 73. Molin. d. tract. 3. disput. 7. num. 3. & disput. 55. num. 6. Sayr. dict. lib. 3. cap. 27. num. 23. & 24. Suar. d. sect. 1. num. 33. Intrigl. de casibus Conscient. centur. 1. casu 9. num. 18. Carol. de Graff. dict. effectu 9. num. 186. Bonacin. de censur. disp. 2. q. 4. puncto 4. Bellet. d. tit. de fauore Clericorum Canon. §. 2. num. 9. Layman dict. num. 8 vers. quarta, Squillante d. cap. 6. num. 81. vbi num. 86. post Aloys. Ricc. proximè citato loco, hoc limitat in occidente vel percutiente Clericum deprehensum cum concubina.

Turpiter autem inuentus dicitur, qui actum 71
quemcunque impudicum cum huiusmodi persona exercet, veluti osculando, amplexando; vel si reperiatur solus cum sola in loco suspecto, & apto ad turpes actus exercendos, sicut tradunt Cou. de sponsalib. p. 2. § 6. num. 3. Suar. d. sect. 1. num. 37. Bonacin. d. num. 5. vers. rogabis secundò, vbi subdit sufficere vt maritus percutiat Clericum loquentem cum sua vxore absque alio turpi actu, quando illum prius ter admonuerat; & ipse noluit desistere, Bellet. d. §. 2. num. 9. vers. item si Clericus, vbi limitat si deoscularetur easdem mulieres in publico, secundùm consuetudinem patriæ, prout fit in Gallia, Sabaudia, & Polonia, & eodem num. 9.
vers.

vers. non effugit, subdit maritum non effugere hanc excommunicationem, qui procuraret, quòd Clericus vocaretur ab vxore ad illam turpem actionem, vt eum verberare posset, cùm huiusmodi persuasio sit dolosa, & fraudulenta, quod etiam tradunt Sayr. *d. lib. 3. cap. 17. n. 24.* Paul. Layman *d. cap. 5. num. 8.* Squillante *d. cap. 6. num. 85.*

72 Matris, sororis, vel filiæ nomine in præsenti materia venit propria mater, soror, & filia, non tamen adoptiua, nec auia, neptis, &c. quia verba *d. cap. si verò*, propriè sunt accipienda, præsertim cum simus in materia pœnali, & odiosa restringente priuilegia Clericorum, vt resoluunt Molin. *d. tract. 3. disp. 55. ad finem* Ægid. Coninck *dict. disp. 14. num. 96.* Bonacin. *d. num. 5. vers. rogabis pri-*
73 *mo*; nec tamen sub appellatione filiæ comprehenditur illegitima, secundùm Nauar. *d. cap. 27. n. 494.* Anton Raguc *in vase Eccles. discipl. tit. de excommunicatione quæst. 66. num. 6.* quos refert, & sequitur Squillante *d. cap. 6. num. 84.*

74 Vxoris verò nomine venit etiam sponsa de præsenti, vt per Cou. *de spons. p. 1. cap. 1. n. 8.* Clar. *§. homicidium, n. 49.* Perez *l. 1. gloss. 1. vers. hinc etiam, tit. 1. lib. 5 Ordin. pag. 5.* Farin. *in praxi criminali, p. 4. q. 121. num. 73.* Sanch. *de Matrim. lib. 1. disp. 1. n. 6.* Ægid. de Coninck *d. disp. 14. n. 96. vers. per vxorem*, Bonacin. *d. num. 5. vers. respondeo nomine vxoris*, non tamen de futuro, prout obseruant Gutier. *de Matrimon. cap. 1. num 13. cum duobus seqq.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resolut. 128.* Squillante *d. cap. 6. num. 82.* & vide quæ diximus *in tractat. de appellatiua verborum vtriusque Iuris significat. appell. 189. n. 5.*

75 Decimus est de percutiente Clericum causa correctionis, dummodo habeat facultatem & iurisdictionem in eum, putà si esset Superior, pater, magister, &c. & leuis fuisset percussio, nec ex odio, vel iniquitate; & in primis de Superiore loquitur text. *in cap. vniuersitatis 24. de sent. excomm.* vbi decernitur, vt Abbas per se ipsum, non per alium regularis disciplinæ causa Monachum percutiat, vel si necessitas postulet, per aliquem Clericum vel Monachum, (sub quo comprehenduntur omnes verè Religiosi, etiam quos vocant Conuersos, vt contra aliquos benè notat. Suar. *d. dispu. 22. sect. 1. n. 42.*) non per laicum (nisi fortè necessitas excuset, vt aduertit Suar. *d. sect. 1. num. 43.*) id fieri iubeat, alioquin tam qui tales verberare præcipit, quàm illi, qui verberant, quamuis ob delictum, excommunicationis sententiam incurrunt: & ita docent citati per me *in collect. ad d. cap. vniuersitatis, num. 2.* quibus addo Laymano *vbi suprà vers. porrò.* Alia verò ratio est de Episcopo, à cuius dignitate alienum est aliquem propriis manibus verberare, *cap. non licet, 8. dist.* & ideo Clericos delinquentes per alium Clericum corrigere debet, nisi per consuetudinem fuerit introductum (vt in Galliis, & aliis locis) vt Clerici, si ita commeriti sint, per alios laicos torqueantur, aut verberentur, vt docent Nauar. *comment. 3. de Regular. circa finem, & cons. 38. de sent. excommun. in nouis*, Clar. *§. fin. q. 64. num. 25.* Sayr. *d. lib. 1. cap. 17 num. 26.* Ægid. de Coninck *dict. disp. 14. n. 191. in fine*, Auila *d. p. 2. cap. 5. disp. 3. dub. 12.* Laymann *loco proximè citato*, vbi post Auil. *de censur. p. 4. disp. vnic. dub. 1.* subdit ex simili ratione excusari præfectum nauis, aut illum, qui ab eo potestatem habet, si Clericum verbaliter degradatum, & ad triremes damnatum perinde ac alios nauigantes percutiat.

76 De patre solet dubitari an possit filium in Sacris constitutum sine nota excommunicationis castigare? Vna sententia affirmat, ex ea ratione, quia pater non minorem, sed potius maiorem in filium potestatem habet, quàm magister in discipulum, atqui *in d. cap. 1. & in cap. ex tenore, de sententia excommunicationis*, absoluta & sine restrictione significatur magistrum ab excommunicatione Canonis immunem esse, si discipulum correctionis causa percutiat; ergo idem de patre sentiendum est erga filium. Quare hanc partem sustinent S. Anton. *p. 3. tit. 24. cap. 1. §. 2. casu 12.* Syluest. *verb. excommunicatio 6. casu 8.* Nauar. *d. cap. 27. n. 82.* Suar. *d. sect. 1. num. 49.* Auila *d. p. 2. cap. 5. disput. 3. dub. 13.* Ægid. de Coninck *de Sacram. disput. 14. dub. 15. num. 191. vers. addunt*, Illustrissim. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. cùm beatus, num. 3. disput. 41.* Valer. Reginald. *lib. 1. num. 231.* Bonacio. *de censur. extra Bullam, disp. 2. q. 3. punct. 6. sect. 4. num. 3.* & est probabilis. Sed multò probabilior est sententia negatiua, quia sacer Ordo liberat à potestate patris saltem quoad percussionem, vt dicit Abb. *in d. cap. cùm voluntate, num. 8.* & Host. *num. 11.* & quoad spiritualia liberat à patria potestate, idem Host. *in cap. indecorum, num. 5. de ætate & qualit.* Ideò sic merito resoluunt gloss. *verb. inferiorum, in d. cap. cum voluntate*, Tolat. *in sum. lib. 1. cap. 33. n. 5.* Molin. *de Iust. tract. 2. disp. 228. in 6. effectu, & tract. 3. disp. 59.* Bellet. *d. tit. de fauore Cleric. Canon §. 2. num. 6.* Squillante *d. cap. 6. n. 95.* Layman *vbi sup. vers. de patre*, vbi respondet contrariis.

De magistro loquitur text. *in d. c. 1. de sent. excom.* 77
dum probat illum percutientem discipulos Clericos intuitu disciplinæ vel correctionis, non incurrere excommunicationem, modo non percutiat principaliter ex odio, vel ira; sic resoluunt Suar. *d. disp. 22. sect. 1. num 49.* Molin. *d. tract. 3. disp. 56. num. 10.* Auila *d. part. 2. cap. 5. disp. 3. dub. 11.* Ægid. de Coninck *d. disp. 14. num 192.* Bonacin. *d. quæst. 4. punct. 4. num. 4.* Bellet. *d. tit. de fauore Cleric. Canonis, §. 2. num. 4.* Laymann *vbi suprà, vers. quintà*, subdens magistrum ius habere castigandi Clericos etiam in minoribus Ordinibus constitutos, modo castigatio moderata sit, habita ratione culpæ & personæ tum percutiens, tum eius, quæ percutitur; alioquin si percussio valdè indecens sit, aut excessus notabilis, censura excommunicationis non euitabitur.

Vndecimus de laico, siue priuata persona, quæ 78
videt Clericum præparatum ad iniuriam alterius, & non adest eius Prælatus; tunc, si aliàs eum compescere non potest, sine metu excommunicationis ligare valet & capere, vt ipsum consignet Episcopo suo Superiori. Ita Innoc. *in d. cap. si verò, §. 2.* & *ibi* Abb. *n. 6.* & Alciatus *n. 58. de sent. excomm.* Abb. *in cap. cùm non ab homine, de iudic. num. 11. & 12.* vbi Felin. *n. 1.* & Dec. *n. 36.* Boss. *in tit. de captura, n. 19.* Menoch. *de arbitr. casu 180. n. 20.* quos refert & sequitur Bellet. *d. tit. de fauore Cleric. Canonis, n. 24.* Et 79
idem dicendum est de eo, qui detineret per modicum tempus Clericum, pro tuitione suæ personæ, ne scilicet ipse Clericus exire posset, & ipsum detinentem offendere, vt per Iacob. de Graff. *in decis. aureis, p. 2. lib. 3. cap. 5. n. 15.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 391. num. 3. p. 4.* quos refert Squillante *d. cap. 6. num. 93.*

Duodecimus de Iudice laico, vel eius familia 80
capiente Clericum in flagranti delicto, vel noctu cum magna suspicione criminis inuentum, vt eum statim præsentet Superiori, dummodo non excedat iustam & moderatam vim in capiendo, & ducendo illum sine iniuria ad Ecclesiasticum. Ita

gloss. in expositione casus, cap. si Iudex, de sententia excom. lib. 6. gloss. 1. in d. cap. cùm non ab homine, vbi Abb n. 11. & 12. Host. n. 4. Dec. n. 41. cum seqq. idem Abb. in cap. vt famæ, num. 6. de sentent. excomm. Clar. § fin. q. 28. vers. si verò loquimur, Oliban. de iure fisci, cap. 14. num. 140. vbi subdit retentionem personæ Clericorum in Aragonia esse limitatam ad 24. horas, Nau. in manuali cap. 27. n. 83. Menoch. de arbitr. casu 180. num. 23. Auendan. de exequend. mandatis, p. 1. cap. 12. n. 2. vers. item, Azeued. l. 9. n. 4. tit. 3. lib. 1. & l. 5. num. 9. & 11. tit. 3. lib. 4. noua recopil. Matta de Iurisdict. p. 4. casu 42. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 21. n. 141. cum seqq. Camill. Borrell. de præstantia Regis Catholici, cap. 71. num. 185. & seq. & in sum omnium decis. tom. 1. tit. 43. de foro compet. num. 126. Alexand. Ambros. de immun. cap. 18. n. 31. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 4. n. 26. Carol. de Grass. de effectib. clerical. effectu 1. n. 537. & 543. Paul. Layman d. lib. 4. tract. 9. cap. 4. num. 6. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. p. 4. decis. 391. num. 4. Antonin. Dian. resolut. moral. p. 1. tract. 2. resolut. 10. Squillante dict. cap. 6. num. 91.

81 Decimustertius, de creditore, vel Iudice Clericum debitorem ex causa ciuili capiente, vbi fuga timetur, dummodo eum quantociùs remittat ad suum Superiorem. Ita Innocent. in cap. vt famæ, vbi Abb. num. 6. de sent. excom. idem Abb in dict. cap. cùm non ab homine, num. 11. in fin & num. 17. & Felin. ibi, num. 4. ac Dec. n. 48. Bossi. in tit. de captura, num. 27. Beller. d. §. 2. num. 30. vbi cum Bald. in d. cap. cùm non ab homine n. 7. subdit hunc Clericum non posse detineri vltra 22. horas quin consignetur Iudici Ecclesiastico, & excommunicationem eo casu non euitari, si Clericus offerat cautionem idoneam, & debitor illam acceptare nolit, sed eum ducere malit ad Iudicem.

82 Decimusquartus de percutiente Clericum pro defensione, vel recuperatione suorum bonorum, si hoc faciat cum moderamine inculpatæ tutelæ, & aliter non possit vim vi repellere. Ita Abb. in d. cap. cùm non ab homine, num. 18. Iacob. de Graff. in aureis decis. p. 2. lib. 3. cap. 5. n. 27. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. p. 4. decis. 159. num. 17. Carol. de Grass. d. effectu 9. n. 196. vbi hoc limitat, quando res esset parua, Beller. d. §. 2. num. 32. vbi
83 dicit, quòd si Clericus emphyteuta non vult soluere Canonem, potest dominus armata manu eum expellere absque metu excommunicationis; dummodo non tangat personam; idem quoque erit dicendum, si quis percusserit Clericum pro defensione rerum proximi, dummodo non excedat modum defensionis, nec cesset vera & iusta ratio illius, vt per Suar. d. disp. 22. sect. 1. num. 39. Carol. de Grass. d. effectu 9. num. 273. Squillante d. cap. 6. num. 90.

84 Decimusquintus de officiali, seu ministro Principis, qui violenter arcendo turbam Clericum percussit, si hoc fecerit absque animo iniuriandi, vt probatur in d. cap. si verò, de sentent. excom. Sayr. d. lib. 3. cap. 28. num. 27. Ægid. de Coninck d. tom. 2. disp. 14. n. 193. Bonacin. d. disp. 2. q. 4. num. 2. vers. secundus, Beller. d. tit. de fauore Cler. Canonis, §. 2. n. 34. & n. 28. Squillante dict. cap. 6. num. 46. aduertentes quòd si talis officialis, putà, Ostiarius, id faceret animo maligno exposito, scilicet intendens Clericum verberare sine sufficiente necessitate, incurrere excommunicationem, sed soli Episcopo reseruatam, à quo absolui poterit, nisi Clericum grauiter vulnerasset.

85 Absolutionem ab hac Canonis excommunicatione (quam publicus Clerici percussor incurrit, & propter quam ante Iudicis sententiam est vitandus, si percussio nulla possit tergiuersatione celari, & nullo Iuris remedio, vel suffragio excusari, Diana d. p. 5. tract. 9. resol. 61.) nullus regulariter impartiri valet nisi Summus Pontif. excepto vrgente mortis periculo, vt dicitur in d. cap. si quis suadente, & resoluunt citati per Carol. de Grass. d. effectu 9. à num. 148. & per Bonacin. extra Bullam disp. 2. q. 3. punct. 6 sect. 5. à num. 1. Torreblanca de iure spirit. lib. 15. cap. 6. num 23. Legatus etiam de Latere super cæteros hanc eandem obtinet potestatem, vt diximus hoc lib. cap. 15. de Legatis, vers. 1. Episcopus verò in omnibus casibus, in quibus interuenit leuis percussio, & in nonnullis, vbi mediocris fuit, & in paucis, quibus enormis successit percussio, dispensare potest; quorum plures cumulaui in tract. de officio & potest. Episcopi p. 2. alleg. 41. per tot. quorum plures in gratiam studiosorum inferiùs ponendos esse duxi.

Primus igitur casus, quo Episcopus ab hac censura absoluere permittitur, est vbicunque percus- 86
sio fuerit leuis, vt probat cap. peruenit, de sentent. excomm. & resoluunt Iacob. de Graff. in aureis decis. p. 1. lib. 2. cap. 49. n. 51. cum seqq. Bonacin de cens. disp. 4. q. 4. punct. 5. Beller. d. tit. de fauore Cleric. Canonis, §. 3. à num. 33. Carol. de Grass. d. effectu 9. à n. 173. Paul. Layman in Theolog. moral. lib. 1. tract. 5 p. 2. c. 5.
num. 10. Leuis autem percussio illa dici potest, quæ 87
nullam maculam, aut laniationem carnis, nec membri mutilationem, dentium euulsionem, multorum capillorum extractionem, nec sanguinis immodicam effusionem attulit, nec ex circumstantiis aggrauata est. Ita Nau. d. cap. 1. n. 91. Cosm. Philiarch. de offic. Sacerd. lib. 3. cap. 33. Bonacin. dict. punct. 5. num. 2. & d. sect. 5. n. 8. Filliuc. d. tract. 15. cap. 1. q. 8. Layman dict. num. 10. Sed hoc non est semper verum, nec certa regula in hac materia tradi potest: quare certius est leuitatem, aut grauitatem percussionis iudicandam esse viri prudentis, vel etiam Confessarij arbitrio, ex circumstantiis personarum, locorum, temporum, ac modo percussionis, & læsionis, vt per Molin. d. tract. 3. disp. 57. Sayr. d. lib. 1. cap. 28. num. 34. Beller. d. §. 3. num. 34. Squillante d. cap. 6. num. 110. Et hac de re extat Extrauagans siue constitutio Ioannis XXII. incip. Perlectis, quam refert Nauar. d. tit. de percussione Clerici, n. 1. vbi leuis reputatur percussio ex qualitate percussionis, siue quantitate nocumenti, veluti si fuerit percussio pugni, palmæ, manus, pedis, digiti, lapidis, vel baculi, quæ non peruenerit ad liuorem, mutilationem membri, fractionem dentis, depilationem capillorum non modicam, & barbæ, vel effusionem sanguinis, nisi ex leuissimi ictus, aut pugni percussione sanguis exiret; reputabitur leuis percussio: enormis autem, seu grauis erit ratione loci si in theatro, vel in foro, coram Rege, Prælato, vel Iudice, in Ecclesia coram multis, vel alio loco publico alicui iniuria inferatur; & ratione personæ si sit Magister, aut Iudex, vel Magistratus, Prælatus, Pater, aut Patruus, vel aliquis in
Dignitate, aut Personatu constitutus. Vnde percussus in platea, vel in Ecclesia etiam leuiter, dici- 88
tur atrox iniuriatus, propter quod sic percutiens non valet per Episcopum absolui, quia hæc percussio non potest dici leuis, ex quo est notoria; ita gloss. verb. mutilationem, in cap. cùm illorum, de sentent. excom. vbi Abb. n. 9. Iacob de Graff. d. cap. 49. num. 56. Beller. d. §. 3 à n. 36. Bonacin. d. q. 4 punct. 5. n. 2. vers. mediocris. Hinc Nouar. d. loco, n. 30. cum seqq. resoluit censeri grauem percussionem si fiat cum magna
[illegible] ; ... stitutione,

irrisione, irreuerentia, & scandalo, vel in theatro,
& Ecclesia, vel in foro coram multis, vbi *num.* 37.
subdit arbitrio ordinarij definiendum quæ percus-
sio Clerici sit grauis, vel leuis.

89 Secundus casus est, si Clerici in communi so-
cietate viuentes se mutuò percutiant, quia ab
Episcopo suo absolui possunt, nisi facti atrocitas
aliud exposcat; *cap. quoniam, de vita & honest. Cleric.*
Nau. *d. cap.* 27. *n.* 91. *in princ.* Bonacin. *d. punct.* 5. *n.* 5.
in princ. Bellet. *d.* §. 3. *n.* 5. Layman *dict. cap.* 5. *n.* 10.
vers. 11. Ego ipse *d. p.* 2. *alleg* 41. *n.* 16. & me citato *in
illo loco* Squillante *d. c.* 6. *num* 106.

90 Tertius. Regularis Regularem eiusdem claustri
percutiens non enormiter, à Prælato suo absolui
potest; si verò Abbatis discretio ad delinquentis
correctionem non sufficiat, adhibendus est Episco-
pus; *cap. Monachi, cap. cùm illorum, cap. canonica, de
sent. excom.* Nauar. Bonacin. & Bellet. *proximè cita-
tis locis*, Sayr. *d. lib.* 3. *cap.* 28. *n.* 10. Carol. de Grass. *d.
effectu* 9. *n.* 171. Layman *d. n.* 10. *vers.* 11. Squillante
d. cap 6. *sub n.* 106. Nouar. *d. tit. de percussione Clerici*,
n. 47. vbi ampliat ad Clericos seculares viuentes in
communi, & ad Magistrum & Fratres Hierosoly-
mitanos si sint Sacerdotes quod possint suos sub-
ditos se percutientes absoluere. Fr. Emman. *quæst.
Regul. tom.* 1. *q.* 20. *art.* 12. vbi subdit quòd verba *d.
cap. Monachi*, ibi, *in claustro*, non ponuntur, quasi
innuant, quod si extra claustra se percusserint, ab
Episcopo, & non à suo Prælato debeant absolui,
sed quia hoc crebrius in claustro contingit; &
art. 19. notat quòd si Prælatus Regularis non sit
Sacerdos, & nullus aliàs sit Sacerdos Regularis in
Conuentu; vel si sit excommunicatus, aut aliter
impeditus, potest eius subditus absolui ab Episco-
po à minori Clerici læsione. Si autem Regularis
percutiat Regularem sub alio Prælato constitu-
tum, absolui etiam potest à proprio Prælato (si
percussio enormis non fuit,) præsente tamen
Prælato percussi, vt iniuriam condonet, ac pœnam
in satisfactionem definiat; sicut colligitur ex *d. c.
cum illorum*, §. *si verò claustralis*, vbi Host. *num.* 14. &
Abb. *n.* 13. Layman *loco proximè citato*.

91 Quando verò Superior percusserit suum subdi-
tum, potest ipse secundùm priuilegia absolui ab
alio Sacerdote subdito suo electo ab ipso in Con-
fessorem; & si subditus & Prælatus se ab inui-
cem percusserint, & in Conuentu non sit aliquis,
qui eos valeat absoluere, possunt adinuicem se ab-
soluere, vt resoluunt Fr. Emman. *d. q.* 20. *art.* 12. Co-
riolan. *de casibus reseru. p.* 2. *casu* 10. *de Iudic. Regul.*
§. 10. *n.* 17. *vers. nam licèt*, vbi aduertit quòd licet de
Iure communi, excommunicatus maiori excom-
municatione non possit alium pariter excommu-
nicatum absoluere, ex notatis *in cap. audiuimus* 24.
q. 1. in casu tamen necessitatis, vbi non est alius
Religiosus, qui possit eos absoluere, potest excom-
municatum absoluere.

92 Verùm si Religiosus aliquis manus violentas
in Clericum iniecerit, ab Episcopo absolui potest,
eo in casu, quo sæcularis Clericus posset si alium
Clericum percussisset, videlicet si percussio leuis
fuit, iuxta *cap. Religiosi, de sent. excomm. lib.* 6. Fr. Em-
man. *d. tom.* 1. *q.* 20. *art.* 12. Molin. *d tract.* 3. *disp.* 60.
in fine, Laymann *vbi proximè*, & tetigi *d. alleg.* 41.
n. 18. De Nouitio, qui ante Religionis ingressum

93 in excommunicationem Canonis incidit, dubium
est à quo possit absolui. Id Abbati non concedi te-
nuit Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloss.* 8. *n.* 31. quicquid
dicant Bonacin. *d. q.* 4. *punct.* 5. *num.* 3. Layman *d.
cap.* 5. *in fine, vers. cæterùm*.

Quartus. Monialis si Monialem, vel Conuer- 94
sam, aut Clericum percusserit, per Episcopum, in
cuius Diœcesi monasteria fuerint, absolui potest,
etiamsi enormis fuerit percussio, *cap. de monialibus*,
vbi gloss. fin. & Doctores *de sentent. excomm.* Squil-
lante *d. c.* 6. *sub n.* 107. *vers. tertiò*, Bellet. *d.* §. 3. *n.* 4.
qui hoc procedere asserunt tam in exemptis, quàm
in non exemptis.

Quintus. Impuberes ab Episcopo absolui pos- 95
sunt, etiamsi percussio enormis fuerit, *cap. super eo,
de sent. excomm.* quamuis absoluendi essent post an-
nos pubertatis, ab excommunicatione tamen con-
tracta ante pubertatem, *cap. vlt. eod. tit.* Carol. de
Grass. *d. effectu* 9 *n.* 172. Bonacin. *d. n.* 3. *vers. quintus
casus*, Bellet. *d.* §. 3. *n.* 10. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ
Archiep. Neapol p.* 4. *decis.* 227. Squillante *d. cap* 6.
sub n. 107. *vers. præcipuè pueros*. Nouar. *d. tit. n.* 50. Di-
dac. Narbona *in tract. de ætate ad omnes humanos actus
requis. anno* 60. *n.* 1.

Sextus. Mulieres, cuiuscumque sint ætatis & 96
conditionis, possunt ab Episcopo absolui, etiamsi
percussio esset enormis; cum illis periculosum sit
peregrè proficisci, & se virorum cœtibus immisce-
re, *cap mulieres* 6 *de sentent. excomm. d. cap. ea noscitur*,
Nauar. *d. cap.* 27. *n.* 88. Tiraq. *l.* 10. *connub gloss.* 1. *p.* 10.
n. 33. Sayr. *d. lib.* 3. *cap.* 28. *n.* 18. *vers. tertius casus*. Hie-
ron. de Monte *q.* 15. *n.* 6. Carol. de Grass. *d. effectu* 9.
n. 159. Bellet. *d.* §. 3. *num.* 17. Bonacin. *d. n.* 3. *vers. sextus*.
Nouar. *d. loco n.* 51.

Septimus. Seruus, & filiusfam. seu quiuis alius 97
existens in potestate alterius, potest ab Episcopo
absolui, quamuis percussio sit enormis, dummo-
dò dominus graue damnum inde patiatur ex ser-
ui absentia, absque sua culpa *d. cap. mulieres*, Carol.
de Grass. *d. effectu* 9. *n.* 167. Bonacin. *d. q* 4. *punct.* 5.
num. 3. *vers. septimus*, Bellet. *d.* §. 3. *n.* 29 Nouar. *ad loco
num.* 48. & 52.

Octauus. Impotentes ad iter, vt cæci, claudi, & 98
similes, possunt ab Episcopo absolui, etiamsi per-
cussio enormis sit, *cap quamuis, de sentent. excomm.*
Squillante *dict. cap.* 6. *sub n.* 107. *vers. quartò*. Et idem
de sene, etiamsi fortis sit ad ambulandum, probat
text. *in cap. ea noscitur* 12. *de sentent. excomm.* vbi ego
ipse *num* 3. Carol. de Grass. *d. effectu* 9. *à n.* 160. Sayr.
d. cap. 28. *n.* 25. Bellet. *d.* §. 3. *n.* 16. Nouar. *d. loco n.* 46.
Didac. Narbona *de ætate ad omnes actus humanos re-
quis. anno* 60. *q.* 12. Perez de Lara *in compend. vitæ
homin. cap.* 35. *n.* 30. Qui autem senes dicantur ar-
bitrio Iudicis relinquitur, ex Menoch. *de arbitr.
casu* 59. & *de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 46. *n.* 13. Flamin.
Paris. *de resignat. benefic. lib.* 5. *q.* 6. *à num* 4. Farin. *in
praxi crimin. part.* 3. *q.* 92. *num.* 12. vbi refert senem 99
dici ab anno 50. perfecto, vsque ad annum 70. Et
idem quoque de ægro, seu valetudinario, aut qua-
cumque corporis impotentia impedito dicendum
est, etiamsi infirmitas temporalis sit, putà si fe-
bre tertiana, quartana, vel podagra. Ita Abb. &
Innoc. *text.* 16. *in d. cap quod de his*, Carol. de Grass.
d. effectu 9. *num.* 162. Sayr. *d. cap.* 28. *num.* 24. Bellet.
d. §. 3. *num.* 25. Nouar. *dict. loco num.* 45. Infirmi au- 100
tem & valetudinarij dicuntur ex consilio medi-
corum, Roland. *cons.* 22. *num.* 10. *ad fin lib.* 3. Menoch.
de arbitr. casu 60. Farin. *in praxi crimin. par.* 2. *q.* 76.
num. 90.

Nonus. Impedimentum legitimum habens, pro- 101
pter quod excommunicatus non potest Summum
Pontif. adire sine graui periculo vitæ, ab Episcopo
absolui poterit, *cap. de cætero, de sentent excommunic.*
Henriq. *in summ. lib.* 6. *de Pœnit. c.* 11. *n.* 5. Suar. *tom.* 4.
disp. 30. *sect.* 3. *n.* 4. Molin. *d tract.* 3. *disp.* 63. *n.* 2 Sayr.

d. lib. 3. *cap.* 18. *num.* 39. Hieronym. de Monte *q.* 15. *n.* 29. & 30. Zambran. *de casibus reseruatis in articulo mortis, cap.* 4. *dub.* 4. *n.* 14. Bellet. *d. tit. de fauore Cleric. Canonis*, §. 3. *n.* 12. Bonacin. *d. punct.* 5. *n.* 3. *vers. tertius, & d. punct.* 6. *sect.* 5. *n.* 10. Carol. de Grass. *d. effectu* 9. *n.* 181. Sanch. *in praecepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 9.

102 Impedimentum iustum habet is, qui ire non potest, licèt mittere valeat pro absolutione, secundùm Henriq. *d. lib.* 6. *cap.* 9. §. 7. & *lib.* 13. *de excom. cap.* 29. §. 3. Vgolin. *de censuris Pontif. reseruatis, p.* 3. *cap.* 2. *vers. nisi in mortis articulo*, §. 4. *n.* 1. *vers. item habet locum, & de censur. tab.* 1. *cap.* 4. *num.* 13. *in fine*, Sanch. *d. cap.* 13. *n.* 42. exemplificando in habente curam animarum, si timet eas ob suam absentiam damnum notabile accepturas, nisi tamen idoneum Vicarium constituere possit; & in habente vxorem & filios; quos in extrema necessitate relictos esse agnoscat, illos enim ab Episcopo absolui posse resoluit Sayr. *d. cap.* 18. *n.* 38. & in carcerato, Nouat. *d. loco, num.* 54. vbi extendit ad illum, qui est sub fideiussoria cautione de non recedendo

103 à palatio, vel ad omnem Curiae ordinem. Idem dicendum esse de eo, qui propter capitales inimicitias non possit Romam adire, etiamsi eas ex culpa contraxerit, *d. cap. de caetero*, vbi ego ipse *in collect. num.* 2. Sayr. *d. cap.* 28. *n.* 16. Zambran *d. cap.* 4. *dub.* 4 *num.* 18. Carol. de Grass. *d. effectu* 9. *num.* 158. Bellet. *d.* §. 3. *num.* 13. & 18. Bonacin. *d. n.* 3. *vers. tertius*, Sanch. *d. lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 9. Quae autem dicantur capitales inimicitiae, colliges ex his, quae dixi *d. p.* 2. *alleg.* 41. *n.* 10. *cum seqq.*

104 Decimus. Pauperes, maximè qui iter agendo arte sua vti nequeunt, & essent adstricti mendicari, possunt ab Episcopo absolui, quamuis percussio esset enormis, *cap. quod his, cap. quamuis, de sentent. excomm.* Hieron. de Monte *d q.* 15. *n num.* 6. Carol. de Grass. *d. effectu* 9. *n.* 164. Bellet *d.* §. 3. *n.* 24. Squillante *d cap.* 6. *sub n* 108. Nouar *d. tit. n.* 44.

105 Denique est obseruandum quòd Episcopus potest absoluere quoscunque sibi subditos ab excommunicatione etiam propter enormem percussionem, modò delictum sit occultum, & non deductum ad forum contentiosum, ex decreto sacri Concil. Trid. *sess.* 24. *de reform. cap.* 6. vt docent Bonacin. *d. q.* 4. *punct.* 5. *num.* 4. & Squillante *d. cap.* 6. *num.* 110.

---

§. II.

De Priuilegio fori.

SVMMARIVM.

1 *Exemptio Clericorum à iurisdictione Iudicis laici, an sit Iuris diuini? & num.* 5.
2 Cap Syluester, & Faustinianus 1. q. 1. *declaratur.*
3 Cap. Imperator, 96. dist. *declaratur.*
4 Cap. continua 11. q. 1. *declaratur.*
6 *Clerici & Ecclesiae tam in personis, quàm in bonis, quae verè & propriè spiritualia sunt, attenta lege diuina suam habent exemptionem.*
7 *Iuri diuino & Canonico maximè consentaneum fuit, quod Clerici, & caeterae ecclesiasticae personae, à potestate saeculari etiam in temporalibus eximerentur.*
8 *Clerici nec inuitè nec voluntariè priuilegio fori renunciare possunt.*
9 *Clericus confitendo coram Ecclesiastico se esse laicum, non sibi praeiudicat si re vera talis non sit.*
10 *Clericus in minoribus potest in totum Ordini Clericali renuntiare facto, non verbo.*
11 *Priuilegium ne Clerici ad saeculare trahantur iudicium, quare Iuris publici dicatur, & toti Ordini concessum? ostenditur.*
12 *Fori priuilegio vt gaudeat Clericus in minoribus attenta noua dispositione* Conc. Trid. *quae concurrere debeant? ostenditur.*
13 *Beneficiati gaudent priuilegio fori etiamsi habitum clericalem, & Tonsuram non deferant.*
14 *Beneficij collationem obtinens etiam ante adeptam possessionem fori priuilegio potitur, modò constare possit valida collatione.*
15 *Beneficiatus adhuc gaudet fori priuilegio etiamsi beneficium obtinere non posset, si de facto in eius possessione non reperiatur.*
16 *Beneficium etiam modici valoris obtinens fori priuilegio gaudet.*
17 *Promotus ad Ordines cum collatione vnius beneficij redditus duorum scutorum annuorum gaudet fori priuilegio.*
18 *Capellaniam collatiuam obtinens fori priuilegio gaudet.*
19 *Coadiutoriam cum futura successione à Papa obtinens gaudet fori priuilegio.*
20 *Fratantiam pro comitandis cadaueribus defunctorum Neapoli habens gaudet fori priuilegio.*
21 *Pensionem obtinens, an gaudeat fori priuilegio?*
22 *Clerici in minoribus non beneficiati vt fori priuilegio gaudeant, quae requirantur, ostenditur.*
23 *Clericus vt priuilegio fori gaudeat, tenetur habitum clericalem & Tonsuram simul deferre.*
24 *Clericus in minoribus habitum clericalem & Tonsuram dimittens priuilegium fori penitus amittit, etiamsi prius eum Episcopus non admonuerit, vt habitum tonsuramve reassumat.*
25 *Priuilegium fori non amittit Clericus si habitum, a se gestari solitum ad breue tempus deposuerit.*
26 *Priuilegium fori non ammittitur nisi praecesserit trina monitio specialis nominatim, & in personam facta.*
27 *Habitum dimittens clericalem potest illum iterum reassumere non obstante irregularitate superueniente, & ordinarij prohibitione.*
28 *Index Ecclesiasticus debet cognoscere super probatione habitus clericalis.*
29 *Licentia, & mandatum inseruiendi alicui Ecclesiae, vel degendi in aliquo seminario, aut versandi in aliqua schola, expressè ab Episcopo concedi debet vt Clericus in minoribus fori priuilegio gaudeat.*
30 *Episcopus tenetur adscribere ad seruitium Ecclesiae Clericum in minoribus constitutum, vel prima Tonsura initiatum petentem adscribi.*
31 *Seruitium ex pluribus intermissum non importat* Conc. Trid. *vt Clericus in minoribus fori priuilegio gaudeat, sed potius moralem perseuerantiam saltem pro maiori parte.*
32 *Seruitium hoc debet praestari de praesenti, & non sufficit in temporalibus.*
33 *Clerici in minoribus constituti si recusauerint frequentare scholas, & Ecclesiam, sed esset probabilis spes profectus, non possunt priuilegio fori priuari.*
34 *Clericus inseruiens alteri Ecclesiae, quàm illi, cui fuit adstrictus, fori priuilegio gaudet.*
35 *Clericus in minoribus Ecclesiae deseruiens, non tamen ex mandato Episcopi, habitum & Tonsuram deferens, gaudet fori priuilegio, & num.* 36.

37 Cleri-

37 Clericus coniugatus an, & quando gaudeat fori priuilegio? ostenditur.
38 Clericus coniugatus gaudet fori priuilegio in criminalibus tantum siue ciuiliter siue criminaliter pro crimine agatur, non autem in merè ciuilibus.
39 Priuilegio fori gaudet Subdiaconus, qui in vim Apostolicæ dispensationis cum vidua matrimonium contraxit, & pensiones Ecclesiasticas obtinet.
40 Regulares omnes professi, eorum Conuersi, & Nouitij, & Moniales gaudent fori priuilegio.
41 Fratres & Sorores tertij Ordinis S. Francisci si habitum Religiosum gestauerint, atque collegialiter vixerint, fori priuilegio gaudent.
42 Respondetur contrarijs.
43 Mulieres, quæ in aliquibus Domibus se recludunt vt pœnitentiam agant quando fori priuilegio gaudeant, ostenditur.
44 Oblati quando gaudeant fori priuilegio? ostenditur, & num. seq.
45 Eremita, qui ex speciali obligatione, & quasi traditione per Episcopum alicui Ecclesiæ, vel loco sacro traditi sunt, fori priuilegio gaudent.
46 Milites S. Iacobi, Calatraua, & similes gaudent fori priuilegio.
47 Iudices sæculares de causis Militum S. Iacobi, & similium, an & quando cognoscere possint, ostenditur.
48 Milites non adhuc professi priuilegio fori gaudent.
49 Translatio pensionis facta in non Clericum est nulla, non obstante quod actu esset Nouitius Religionis Calatrauæ.
50 Cōfratres Ordinis S. Ioannis portantes mediam Crucem albam dictam Thau, non gaudent fori priuilegio.
51 Hospitalarij, si Prælati auctoritate perpetuò deputati sint ad seruitium alicuius hospitalis auctoritate Episcopi erecti gaudent fori priuilegio, aliàs secus.
52 Inseruientes Ecclesiæ gaudent fori priuilegio.
53 Priuilegio fori non gaudent qui solum in accendendis lampadibus, & aperiendis portis Ecclesiæ deseruiunt.
54 Diaconi Seluatici an & quando fori priuilegio gaudeant, remissiuè.
55 Familiares Episcoporum etiam laici gaudent fori priuilegio tam in ciuilibus, quam in criminalibus.
56 Famuli conductitij Clericorum, ac alij Religionibus inseruientes fori priuilegio an gaudeant? ostenditur, & numeris seqq.
57 Argumentum à milite armatæ militiæ ad militem cœlestis militiæ valet.
58 Papa habet potestatem concedendi priuilegia laicis personis per quæ eximuntur à potestate sæculari si ad bonum spirituale fuerit necessarium.
59 L. 1. & 2. C. de Episcop. & Cleric. declaratur.
60 Cap. vlt. de officio Archid. declaratur.
61 Concubinæ Clericorum à Iudice Ecclesiastico pro modo facultatum puniri possunt.
62 Vxores Clericorum an fori priuilegio gaudeant?
63 Coloni partiarij Episcoporum durante colonia gaudent priuilegio fori.
64 Conductores prædiorum Ecclesiasticorum, seu fructuum beneficiorum, vel decimarum coram Iudice Ecclesiastico sunt conueniendi.
65 Protonotarij non participantes fori priuilegio gaudent si in habitu clericali incedant.
66 Clericus in minoribus Ordinatus à non suo Episcopo sine litteris dimissorijs, non gaudet fori priuilegio.
67 Clericus ordinatus per simoniam, vel ante legitimam ætatem, fori priuilegio gaudet.
68 Clericus ordinatus ab hæretico, excommunicato, suspenso, degradato, &c. fori priuilegio gaudet.
69 Bigamus Clericus omni Clericorum priuilegio censetur exutus, & foro sæculari adstrictus.
70 Bigamus licèt denudatus remaneat omni priuilegio clericali, tamen per characterem impressum, & indelebilem habitu semper remanet Clericus.
71 Clericus, qui dimisso habitu clericali sæcularibus negotijs se immiscet, nisi priùs tertio fuerit monitus, priuilegium fori non amittit.
72 Clericus vt priuilegio fori priuetur ex quo enormitatibus se immiscuit, duo requiruntur.
73 Cap. perpendimus 23. de sent. excom. & cap. 1. de apostat. declarantur.
74 Cap. 1. de vita, & honest. Cleric. declaratur.
75 Clericus, qui in habitu, & Tonsura se immiscet enormitatibus, & pluribus vicibus censetur absque monitione renunciasse priuilegio clericali, secus si in habitu laicali hæc perpetraret, quia tunc requireretur monitio.
76 Delicta enormia dici possunt per quæ delinquens incurrit infamiam.
77 Clerici si per annum se faciant ioculatores, goliardos, seu buffones, ipso iure omni priuilegio clericali priuati sunt.
78 Clericus exercens artem vilem, an amittat fori priuilegium? ostenditur.
79 Clericus si in minoribus constitutus, efficiatur miles, & exerceret arma, & in prelijs, & bello se immisceret, priuilegium clericale amittit.
80 Clericus incorrigibilis non amittit fori priuilegium, nisi fuerit ter monitus.
81 Clericus non potest à parte rei incorrigibilis iudicari, aut puniri, nisi priùs deponatur, sententiáque feratur super incorrigibilitate, & omni priuilegio clericali degradatus legitimè tradatur Curiæ sæculari.
82 Cap. cùm non ab homine, de iudic. declaratur.
83 Assassinus Clericus fori priuilegium amittit, & puniri potest à sæculari Iudice.
84 Cap. 1. de homicid. lib. 6. declaratur.
85 Iudex laicus non potest procedere & punire Clericum pro crimine assassinij, nisi præcedente declaratione Ecclesiastici.
86 Assassini erant populi ex Syria, qui à puerítia ita instruebantur, vt iniquos Regis, aut Domini, quorum vasalli erant, ipsorum mandato incautos occiderent.
87 Ordinatus post delictum commissum, vel etiam Monachus factus, an fori priuilegio gaudeat? ostenditur.
88 Clericus primæ Tonsuræ, qui post dimissum habitum, & Tonsuram clericalem deliquit, & pro delicto in Curia sæculari citatus fuit, deinde reassumpto habitu cum Tonsura Ecclesiæ inseruire cœpit, non potest à Iudice sæculari quoad personam puniri, nec talis Iudex potest processui finem imponere.
89 Ordinatus post delictum commissum fraudulenter, & dolosè, vt sæcularis forum euaderet, non liberatur à foro sæculari, quoad bona tantùm.
90 Clericus, qui in ferendo testimonio coram sæculari Iudice deliquit, non potest ab eodem iudicari & puniri.

91 L. Nulli

poteſt in cauſa ſpirituali, ſeu quando reconuentio tangeret cauſam ſpiritualem, vel illi connexam.

148 *Clericus in cauſa criminali nec etiam ciuiliter coram Iudice ſæculari poteſt reconueniri.*

149 *Clericus non poteſt reconueniri coram Iudice laico, coram quo agit nomine alieno.*

Reconuentio non datur

150 *Appellationis in cauſa,*

151 *Executiua in cauſa,*

152 *In agente pro depoſito,*

153 *In agente quæſtione ſpoliationis,*

154 *Si reus conuentus eſſet excommunicatus vitandus.*

155 *Arbiter voluntarius non cognoſcit de reconuentione.*

156 *Clericus reconuentus coram Iudice laico in caſu licito ſi ab eo condemnetur executio eſt facienda per Iudicem Eccleſiaſticum.*

157 *Clerici ſeu Eccleſiaſticæ perſonæ non ligantur ſtatuto laicorum edito ſuper iure, quod vocant congrui.*

158 *Clericus emphyteuta non eſt conueniendus coram Iudice laico ad ſolutionem laudemij, & n. 159. reſpondetur ad comparationem de Clerico feudiſta.*

160 *Clericus in poſſeſſorijs beneficialibus, quòd apud ſæcularem Iudicem conuenire poſſit; tenuerunt & ſuſtinent multi, de quibus infrà.*

De cauſis poſſeſſorijs beneficialibus in tribunalibus ſæcularibus cognoſcunt

161 *Galli,*

162 *Luſitani,*

163 *Hiſpani Caſtellani,*

164 *Galleci,*

165 *Aragonenſes,*

166 *Germani,*

167 *Burdegalenſes,*

168 *Mediolanenſes,*

169 *Pedemontani,*

170 *Veneti.*

171 *Principum ſæcularium eſt proprium à quocunque in ſuo dominio degente violentiam arcere.*

172 *Poſſeſſio plurimum facti habet, & in facto conſiſtit.*

173 *Iudex Eccleſiaſticus ſolus competens eſt in cauſis poſſeſſorijs beneficialium.*

174 *Laicus Iudex non poteſt de iure cognoſcere de poſſeſſione beneficij, vel rei ſpiritualis contra Clericum.*

175 *Fundamenta pro hac parte expenduntur.*

176 *Homines ſunt faciles ad diſſentiendum, & improbandum quod alteri placuit.*

177 Cap. vlt. de iudic. *declaratur.*

178 Cap. petimus 11. q. 1. *declaratur.*

179 *Cauſa poſſeſſorij rei ſpiritualis, eſt ſpiritualis.*

180 *Recurſus ad Iudices laicos per Eccleſiaſticas perſonas an ſint liciti, pro parte affirmatiua aliqua expenduntur, & Doctores citantur.*

181 *Recurſus huiuſmodi quod non ſint liciti, probatur, & num. ſeqq.*

184 *Sæculares de cauſis Eccleſiaſticis cognoſcere eſt perniciosiſſimum.*

185 *Doctores referuntur, qui huiuſmodi recurſus teterrimè deteſtantur.*

186 *Iudex ſæcularis non poteſt ad ſe auocare cauſas Eccleſiaſticas, vel ad Eccleſiaſticos pertinentes, etiam quando Epiſcopi fuerint negligentes in eis iudicandis.*

187 Cap. filiis, vel nepotibus 16. q. 7. *declaratur.*

188 Cap. Regum 23. q. 5. *declaratur.*

189 *Conſuetudo immemorialis licèt habeat vim priuilegij, non eſt tamen verum priuilegium.*

190 *Præſcriptio non æquiualet priuilegio, data in laico præſcribente cognitione rerum Eccleſiaſticarum.*

191 *Conſuetudo contra libertatem Eccleſiæ, & SS. Patrum inſtituta, inualida eſt.*

192 *Papa poteſt in certis Clericorum cauſis priuilegio fori derogare.*

193 *Priuilegium probari debet per Scripturam.*

194 *Priuilegium vt laicus habeat iuriſdictionem in cauſis profanis Clericorum ſi reperiatur olim conceſſum per Bullæ in Cœna Domini publicationem penitùs reuocatur.*

195 *Papa conſuetudini ſi qua viget in laicis cognoſcendi de cauſis aliquibus Clericorum nunquam tacitum etiam conſenſum præſtitit.*

196 *Nouitates deteſtandæ ſunt, & antiquitas retinenda.*

197 *Theodoſius reuerenter Eccleſiæ præceptis obediens.*

198 *Auſtriaci Principes ſemper fœliciter regnarunt ob maximam in Sedem Apoſtol. deuotionem.*

199 *Obedientiæ ſignum eſt Catholici nomen, quo Reges Hiſpaniæ appellari ſolent.*

200 *Hiſpania in Mahometanæ gentis ditionem deuenit, quia in debita reuerentia, & ſubiectione Sedis Apoſt. defecit.*

1. PRÆCIPVVM Clericorum priuilegium eſt exemptio eorum à iuriſdictione Iudicis laici, quæ quidem in temporalibus cauſis, Clericis competere videtur non à lege diuina obligante, ſed ſolùm lege humana, Imperatorum, ſcilicet per priuilegia in corpore Iuris clauſa, ab illis conceſſa; de quibus *in Auth. vt Clerici apud proprios Epiſcopos, in princ. collat.* 6. ibi, *petitiſſimus*, & ibi; *Clericus hoc clarè priuilegium*, iuncta *Auth. Clericus quoque*, & noua Federici Conſtitutione in *Auth. ſtatuimus, C. de Epiſcop. & Cleric.* ibi, *conſtitutiones Imperiales, & Canonicæ ſanctiones* Ita ſentiunt Cou. *pract. c. 31. n. 2. verſ. contrariam*, Menoch. *illuſtr. c. 22. n.* 8. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ. 9. n.* 1. Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 8. n.* 2. Ceuall. *commun contra commun q.* 550. *verſ. contrariam, & de cognit. per viam viol. in proœm. cap. 5. n.* 11. Salgado *de poteſt. Reg. p. 1. cap. 1. prælud. 1. n.* 51. Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſput. 31. concl. 1. &* 3. citati per Cened *ad Decretum, collect.* 37. *n.* 1. Gabr. Pereira *de manu Regia, p. 1. cap. 1. n.* 2. Machado *en ſu perfetto Confeſſor, tom. 2. lib. 4. p. 1. tract. 14. docum.* 8. idem Cened. *canon. quæſt. lib. 1. q. 4. num.* 11. Larrea *Grauat. deciſ. 4. num.* 18. & 19. Balboa *ad c. 2. de iudic. n.* 12. Anguian. *de legib. lib. 2. controu.* 21. Caſtill. *tom. 7. de tertijs, cap. 9. n.* 14. Nicol. Baldel. *in Theolog. morali lib. 5. diſp. 35. n.* 5. nouiſſimè Gonzal. de Salzedo *de lege politica, lib. 1. c.* 3.

2. Sed quia nonnulla Iura Canonica contrarium ſtatuere videntur, aliqui ex iis Doctoribus conati ſunt illis reſpondere: & in primis *ad cap. Syluester, & Fauſtinianus* 11. *q.* 1. ibi, *contra leges diuinas pulſatis, forum ſuum putauit auferri*, & ibi, *in veſtro iudicio, quiſque ille eſt, qui Clericum laceſſerit, adueniat*, quaſi ſecundùm leges diuinas ita Clerici ſint exempti circa forum, vt non coram alio, ſed ſolùm coram ſuis Epiſcopis valeant conueniri: reſpondent textum illum non agere de foro, prout eſt exercendarum litium locus, cum cauſa, lege, & iudicio; ſed de foro, prout dicit ſtatum liberti, ſeu conditionem perſonæ; & id colligunt, quia text. agit de Clericis libertis, qui manumiſſore viuente, & volente in officio clericatus diuinis miniſterijs [illegible] [illegible]

impendebant, contra quos filij, & hæredes manu-
missoris, adiuuante quodam Archidiacono, mo-
nebant quæstionem status, vt in seruitutem redu-
cerentur venientes contra factum, & voluntatem
patris defuncti, vt videtur deprehendi *ex text.* De
his inquit Gelasius quòd contra leges diuinas, &
publicas pulsabantur, & foris contra easdem le-
ges indebitè auferebatur, quippe cum contra le-
gem diuinam naturalem fiat quando alicui, quod
suum est, indebitè aufertur *l. iustitia 10. ff de iusti-
tia & iure, §. Iuris præcepta, Instit eodem tit.* quod au-
tem Clerici de lege diuina sunt exempti a sæcula-
rium iurisdictione, ne verbum quidem inibi repe-
3 ritur. Ad *cap. Imperator, 96 dist.* vbi Ioannes Pontif.
testatur attenta lege diuina Clericos non à sæcu-
laribus, sed ab Ecclesiæ Prælatis esse iudicandos,
ibi, *ad Sacerdotes enim Deus voluit, quæ Ecclesiæ dispo-
nenda sunt*, &c. & ibi, *Omnipotens Deus Clericos &
Sacerdotes voluit ordinari, & discuti.* respondet Co-
uar. *d. c. 31 num. 1. vers. tertia verò*, dupliciter; primò
quod text. ille & iura similia intelliguntur de le-
ge diuina iudiciali, quæ ex vi ipsius nullam hodie
habet vim obligandi, arg *cap. translato, de constitut.
& cap. 1. de purificat. post partum*: vel quod proce-
dunt in Clericis quatenus Clerici sunt, & ita
quando agitur de spiritualibus, vel annexis, in his
enim Clerici non solùm lege humana, sed diuina
4 obligante à potestate sæculari eximuntur, vt infrà
ostendemus. Ad *cap. continua 11. q. 1. & ad cap. futu-
ram 12. q. 1.* dum vtrobique habentur hæc verba,
*Vos à nemine iudicari potestis, quia ad Dei solius iudi-
cium reseruamini*, respondet idem Couar. *d. num. 2. in
princ.* in eorum Iurium originalibus non sine lau-
de elaborans, verba illa in sensu proprio, quem ser-
monis rigor expostulat, non solum significare Cle-
ricos iudicari non posse à potestate sæculari, sed
neque ab alio quocunque, patet ibi, *à nemine*, &
ibi, *Dei solius*, &c. idcircò vel accipienda sunt cum
Couar. *d. vers. tertia*, vt referantur ad maximam be-
neuolentiam Imperatoris Christianissimi, vel po-
tiùs ad maiorem exaggerationem, & confusionem
illorum, qui querelas contra Clericos ad ipsum
audacter nimis deferebant, vt *ibidem* habetur. Et
ad *cap. quamquam, de censib. lib. 6.* dum ibi ait, *Eccle-
siæ, ecclesiasticæque personæ, ac res ipsarum non solum
iure humano, quinimo & diuino à sæcularium persona-
rum exactionibus sunt immunes*, &c. respondet Car-
laual. *de iudic. lib. 1. tit. 1. disp. 1. q. 6. sect. 1. n. 401.* Bo-
nifacium VIII. in illo text. nomine Iuris diuini
voluisse significare hanc exemptionem habere
exemplum in Scriptura, eo quod *Genes. 47.* cum Io-
seph tributariam faceret vniuersam terram Ægy-
pti, liberos reliquit Sacerdotes.
5 Verùm quamuis hæc opinio probabilitate non
careat, tamen probabilius, & Iuri consonantius te-
nendum existimo Clericos etiam in temporalibus
Iure diuino à Ciuili potestate esse exemptos, quod
optimè probant Iura Canonica suprà relata, qui-
bus non potest sine cauillatione responderi: nec
dictæ responsiones adaptari possunt dispositioni
illorum Iurium, vt per se patet, & hoc ipsum vo-
luit significare Concil. Trid. *sess. 25. de reform. c. 20.*
dum sæculares Principes admonet ne permittant
vt officiales, aut inferiores Magistratus, Ecclesiæ,
& personarum ecclesiasticarum immunitatem *Dei
ordinatione, & Canonicis sanctionibus constitutam ali-
quo cupiditatis studio, seu inconsideratione aliqua vio-
lent.* Vnde meritò hanc partem sustinent Rot. *de-
cis. 10. de consuet. in antiq.* Abb. *in cap. solitæ, n. 4. de
maior. & obed. & in cap. proposuit, n. 14. de concess. preb.
& cons. 85. n. 8.* Greg. Lop. *l. 1. in gloss. verb. señal de
orden. col. 3 vers pro parte, tit. 7. p. 1.* Bertrand. *cons. 182.
n. 1. lib. 1.* Gutier. *in l. nemo potest, n. 107. ff. de legat. 1.
& de gabellis, q. 92. n. 8.* Viui. *tom. 1. opin. 57. in princ.*
Surd. *cons. 301. num. 16. & 55.* Parlador. *sesquicent.
differ. 9. §. 1. à n. 1.* Sesse *de inhibit. c. 8. §. 3. n. 117.* Suar.
*in defens. Fidei contra Anglic. sectæ errores, lib. 4. cap. 8.
n. 9.* Azor. *instit. moral p. 1. lib. 5. cap. 12. q. 1.* P. Comi-
tul. *contra Venetos, cap. 1.* Gueuara *eod. tract. p. 1. §. 7.
n. 31.* Laymann *in Theolog. morali lib. 4. tract. 9. c. 8.
n. 1.* Sanch. *in consil. moralib. lib. 1. cap. 4. dub 55.* Gri-
lenzon. *cons. 53. n. 16.* Ambrosin. *de immunit. Eccles.
cap. 16. num. 4.* Sayr. *in claui Regia, lib. 12. cap. 8. n. 6.*
Matta *de Iurisdict. p. 2 c. 6.* Carol. de Grass. *de effect. lib.
clericor. effectu 1. num. 2.* Octau. Glorit. *resp. 13. num. 4.*
Filliuc. *in quæst. moralib. tract. 16. cap. 11. q. 10. n. 316.*
Doard. *in Bullam Cœnæ, 15. can. q. 18. n. 6. cum seqq.*
Bonacin. *de censuris in Bulla Cœnæ, disp. 2. q. 16. sect. 1.
punct. 2. num. 5.* Ludou. Correa nobilis Lusitanus *in
repet. cap. inter alia, de immun. Eccles. p. 2. n. 40.* Alzed.
in praxi Episcop. p. 2 cap. 3. num. 36. Boët. Epo *de iu-
risdict. Ecclesiast temporali, q. 2. n. 3. pag. 18.* ibi, *Clerici
iure etiam diuino iuxta communem sententiam videan-
tur à laicorum foro, iurisdictioneque prorsus exempti
cunctis in causis; ne possessorijs quidem beneficiorum iu-
dicijs exceptis, nisi propter graues, & vrgentes quas-
dam rationes ipse Summus Pont. per pacta quædam pu-
blica nomine concordatorum in vulgus notissima Prin-
cipibus multis Christianis tale quid benigniter, & ex
mera gratia quoad possessorias beneficiorum causas indul-
sisset*, &c. nouissime Diana *moral. resolut. p. 6. tract. 1.
resol. 21.* latè probans cum Seruant. *in defens. immun.
Eccles. fol. mihi 58* priuilegium immunitatis Cleri-
cis multum ante Iustinianum concessum, & leges
Imperatorum pro illa & ad eius fauorem promul-
gatas non fuisse institutorias, sed subsidiarias.
Vtriusque tamen sententiæ assertores in eo 6
conueniunt, quòd quando Clerici, & Ecclesiarum
bona considerantur in illis, quæ verè, & propriè
spiritualia sunt, veluti quæ per essentiam, vel con-
comitantiam talia existunt, vel per causam, aut
annexionem, siue antecedenter, siue subsequen-
ter; patent exempla in Sacramentis, in donis spiri-
tualibus supernaturalibus, in beneficiis Ecclesia-
sticis, in rebus sacris, & similibus, ad quorum de-
cisionem supernaturalis cognitio necessaria est; &
in his securè resoluunt Clericos, & Ecclesias,
tam in personis, quàm in bonis à potestate sæcula-
ri, attenta lege diuina, suam habere exemptionem;
sic probatur in illis, *de lege diuina Clerici, & Eccle-
siæ à potestate sæculari eximuntur*, quibus attenta ea-
dem lege diuina, Principes sæculares nullam om-
ninò potestatem acceperunt, patet arg. *l. decem 116.
ff. de verb. oblig. & cap. ad dissoluendum, de despons. im-
puber.*; planè in spiritualibus Clerici, & Ecclesiæ
nunquam fuerunt subiecti Principibus sæculari-
bus, vt patet; ergo in spiritualibus non potuit
prouenire exemptio à lege sæculari. Quod autem
Principes sæculares nullam vnquam in spirituali-
bus supernaturalibus à Deo potestatem accepe-
runt, constat manifestè, quia Christus Dominus
in lege Euangelica Petro, vt Principi, ac cæteris
Apostolis eorumque successoribus potestatem de-
dit spiritualem, non Principibus sæcularibus, *cap.
in nouo 21. dist. cap. quorum vices 68. dist.* ergo Princi-
pes sæculares nullam in his rebus potestatem ha-
buerunt, ac subinde dici non potest, quòd aliquam
in his exemptionem concesserint, arg. *cap. quod au-
tem, de iurepatron.* vt rectè post alios aduertunt Co-
uar. *d. n. 2. vers prima conclusio*, Molin. *d. disp. 31. in 2.
concl.*

concl. Ludou. Correa *in d. repet. cap. inter alia, num.* 40. *vers. his tamen*, vbi *in vers. si autem quæras*, cum Albert. Pighio *lib.* 4. *de Eccles. hierarch. cap.* 2. *col.* 5. ostendit, quæ sint huiusmodi res, & causæ, verè, & propriè spirituales, & ad potestatem Ecclesiasticam spectantes. Nec nos in contrarium trahit quòd pleraque ex iis, quæ sunt spiritualibus annexa, lege humana effecta sunt, taliter annexa, vt patet in vestibus sacris, in Sacramentalibus, in beneficiis ecclesiasticis, & similibus; ergo saltem exemptio circa hæc, ne sæculares aliquatenus cognoscant, non potest esse Iuris diuini, sed solius humani: vt in simili, in materia simoniæ, an iure Diuino, vel solo humano sit prohibita, argumentatur post alios Hoied. *de benef. incompatib. part.* 1. *in præfat. num.* 5. Flamin. Paris. *de resign. benefic. part.* 5. *quæst. vlt. num.* 126. innumeri propemodum citati à Ceuall. *commun. contra commun. quæst.* 260. sub hac forma. *Beneficia ecclesiastica sunt de iure humano, ergo venditio illorum non est prohibita de Iure Diuino*; respondetur enim negando consequentiam in vtroque casu; quemadmodum supposito quòd lege humana beneficia ecclesiastica sint effecta spiritualibus annexa consequenter *cap. vlt. de rescript. lib.* 6. statim lex diuina prohibet venditionem illorum, Doctores citati à Ceuall. *loco citato*, ita supposito quòd aliquid lege humana sit annexum spiritualibus, statim lex diuina, illorum cognitione, qua talia sunt, eximit à potestate sæculari, requiritur enim omninò ad huiusmodi cognitionem potestas supernaturalis, quæ solis ecclesiasticis Magistratibus communicata est, vt supra dicebamus.

7 Iuri Diuino, & Canonico maximè consentaneum fuisse, quod Clerici, & cæteræ ecclesiasticæ personæ à potestate sæculari, etiam in temporalibus eximerentur, ex eo demonstratur, quia cum ministri Ecclesiæ sint instituti lege Diuina ad sacras functiones opportunè obeundas, *cap. cleros* 21. *dist. cap. perfectis* 25. *dist. cap. cum secundum* 16. *de præben.* vnde Clerici Deo militare dicuntur *d. cap. cum secundum, cap. Episcopus* 4. ibi, *militia clericalis, illo sit.* illi autem, qui negotiis sæcularibus implicantur, & ad forenses controuersias apud sæculares Iudices pertrahuntur, commodè non possint Deo militare, D. Paul. 2. *ad Timoth.* habetur *in c.* 1. cum multis ibidem, *ne cleric. vel mon.* fit consequens legi Diuinæ, & Reipublicæ Christianæ maximè conuenire, vt Clerici etiam in temporalibus à sæculari potestate eximantur: idque etiam summum Pontificem ex vi suæ ecclesiasticæ potestatis facere potuisse manifestè ostenditur ex eo, quia omnia illa summus Pontifex ex vi suæ potestatis facere potest, quæ legi Diuinæ, & Reipublicæ Christianæ maximè conueniunt, arg. *l.* 2. *ff. de iurisd. omn. Iud. cap. præterea* 5. *de offic. deleg.* magis in specie quoad priuilegium fori, *cap. continua, cap. insolita, cap. placuit*, cum multis ibidem, 11. *quæst.* 1. *cap.* 2. *cap. etsi* 4. *cap. Clerici* 8. *cap. qualiter* 17. *de Iudic. cap.* 2. *de foro compet.* obseruat Innocent. *in cap.* 2. *de maior. & obed.* communiter receptus, vt per Cardin. *in cap. perpendimus, vers. oppono* 7. *de sent. excom.* Guilelm. Benedict. *in cap. Raynutius, verb. & vxorem*, il 2. *num.* 312. & 410. *de testam.* Coo. *cap.* 31. *num.* 5. vbi expendit multa de indecentia, & irreuerentia, quæ fierent ecclesiasticis personis, si potestatibus sæcularibus subessent, Molin. *d. disp.* 31. *concl.* 4.

8 Cùm ergo fori priuilegium sit introductum non in priuatum fauorem personæ, sed in publicum totius Ordinis clericalis, benè sequitur Clericos nec inuitè nec voluntariè illi renunciare posse, & sibi Iudicem laicum constituere, vt expressè probat text. *in cap. si diligenti, de foro compet.* & docent gloss. *verb. clericalis, in cap. Clerici, de Cler. coniug. lib.* 6. & *in l. si quis in conscribendo*, C. *de Episcop. & Cler.* Abb. *in cap. dilecti, n.* 4. *de foro comp. & in cap. contingit, n.* 4. *de sent. excom.* Nicol. de Milis *in repert. verb. Clericus*, Cassan. *in consuet. Burgund. rub.* 1. §. 5. *vers. Archidiaconus, n.* 45. Roland *cons.* 4. *num.* 9. *vol.* 1. Cou. *in cap. quamuis pactum, de pactis lib.* 6. *p.* 2. *in initio, n.* 9. & *pract. cap.* 33. *n.* 2. Salzed *ad Bernard. in pract. cap.* 65. *n.* 3. *in nouiss. impress.* Perez *l.* 1. *gloss.* 1. *pag.* 59. *col.* 2. *tit.* 3. *lib.* 1. *ordin.* & *l.* 2. *glos.* 1. *vers. quæri etiam potest, pag.* 467. *tit.* 1. *lib.* 3. Albertin. *in cap. quoniam, de hæret. lib.* 6. *q.* 11. *n.* 17. Iacob. de Graff *in aureis decis. p.* 1. *lib.* 4. *cap.* 18. *n.* 54. Vincent. de Franch. *decis.* 400. *n.* 6. *part.* 1. Menoch. *de arbitr. cas.* 430. *n.* 2. Baiard. *ad Clar.* §. *fin. q.* 36. *n.* 10. Franc. Viui. *decis.* 25. *num.* 1. Surd. *cons.* 2. *n.* 41. & *cons.* 196. *n.* 15. Honded. *cons.* 3. *num.* 22. *lib.* 1. Gallesi. *de Cameral. oblig. q.* 1. *n.* 1. *cum seq.* Scacc. *de Iudic. caus. ciuil. & crimin. lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 35. & 36. Anastas. Germon. *de sacror. immunit. lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 51. Burgos de Pace *cons.* 10. *n.* 17. Gutier. *de Iuram. confirm. p.* 1. *cap.* 26. *n.* 50. nouissimè citato Gonzales de Salzedo *de lege politica lib.* 1. *cap.* 7. §. 1. *num.* 118. *in fine*, Farin. *in praxi crimin. quæst.* 8. *à num.* 10. D. Barbos. *in l. alia* §. *eleganter, num.* 14. *ff. solut. matrim.* Zerol. *in praxi Episcop. p.* 1. *verb. Clericus*, §. 12. Quarant. *in sum. Bullarij, verb. forum competens*, vbi refert Bullam Martini V. Viuian *in praxi iurispatr. lib.* 6. *cap.* 1. *num.* 106. *in vltim. impress.* Cardin. Tusch. *litt. C. concl.* 387. Carol. de Grassis *de effectib. Clerical. effectu* 1. *n.* 42. *cum seqq.* Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 22. *q.* 10. Bernard. Græuæ *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *concl.* 37. *n.* 12. *disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de fauore cleric. personali*, §. 2. *num.* 21. Campan. *in ritu* 37 *Curiæ Archiep. Neapolit. n.* 13. Antonin. Diana *Moral. resol. p.* 1. *tract.* 2. *resol.* 3. Squillante *de priuil. cleric. cap.* 7. *num.* 2. Alzed. *in praxi Episcop. p.* 1. *cap.* 3. *num.* 35. Marta *de iurisd. p.* 2. *cap.* 6. *num.* 40. *cum seqq.* Quod adeò verum est, vt nec cum Iuramento possint Clerici tali priuilegio renunciare, secundùm Gutier. *dict. num.* 50. & D. Barbos. *in l.* 1. *p.* 5. *n.* 73. *ff. solut. matrim.* etiam interueniente consensu Episcopi, Sigism. Scacc. *d. c.* 11. *n.* 58. Sbroz. *de offic. Vicar. lib.* 2. *q.* 203. *n.* 4. Farin. *d. q.* 8. *n.* 11. Ambrosin. *de immun. c.* 16. *n.* 11. Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 486. *num.* 2. Gonzales de Sal-
zed. *d. lib.* 1. *cap.* 7. §. 1. *num.* 119. Nec in hoc sibi præ- 9
iudicium inferre potest Clericus confitendo coram ecclesiastico se esse laicum, si re vera talis non sit, Guido Pap. *singul.* 535. Nouar. *in singular. Canon. concl.* 95. *part.* 1. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapolit. part.* 4. *decis.* 9. Squillante *d. cap.* 7. *num.* 4. *vers. vtrum vero.* Et procedunt supradicta in Clerico etiam primæ Tonsuræ, vt resoluunt Ioan. Andr. *num.* 8. & Butr. *num.* 5. *in dict. cap. si diligenti*, Alexand. de Neuo *in cap.* 2. *num.* 2. *de foro compet.* Anton. Gom. *tom.* 3. *var. cap.* 10. *num.* 3. Farin. *d. q.* 8. *num.* 14. Thom. Valasc. *tom.* 2. *alleg.* 24. *num.* 1. Non obstat *glos. vlt. in cap. tua* 3. *de apostat.*
quatenus videtur tenere, quòd in minoribus 10
constituti possunt in totum renunciare Ordini clericali; quia hoc intelligitur dimittendo habitum, & Tonsuram, vel exercendo negotia sæcularia, & ita facto, non tamen verbo, vt benè obseruant Ioan. Andr. & Anan. *n.* 4. *ibidem.* Cæpol. *cons.* 11. *num.* 16. Far. *d. quæst.* 8. *num.* 14. Illustr. D. meus Roder. à Cunha *in comm. ad cap. non oportet.* 3. *num.* 3. *dist.* 42.

11 Variant tamen Doctores in explicanda ratione, quare priuilegium, ne Clerici ad seculare trahantur iudicium, iuris publici dicatur, & toti Ordini concessum, cum magis contrarium, & renunciabile esse decidat tex *in l. si quis in conscribendo. C. de Episcop. & Cleric. & in l. pen. C. de pactis*, & non sine aliqua ratione, quia priuilegium antiquis Canonibus concessum fuit sub ea forma, ne Clerici Clericos ad iudicia publica pertrahant; vt patet *ex c. inolita* 11. *q.* 1. quæ verba solum ad inuitos propriè referuntur, non ad volentes, vt per tex. *in l. 1. C. de agricol lib.* 11. notat Roman. *cons.* 197. *n.* 5. Sed audiendus non est Cuiac. qui nostros Pontifices temere incusare ausus est, *in l. Ius publicum, ff. de pactis*, eò quòd dixerit priuilegium fori Clericis competens iuris publici esse: ea verò ratione Pontificem ab hac calumnia vendicare nititur Conar. quòd leges de Sacerdotibus, & Sacerdotiis iuris publici dicantur *in l. 1. §. huius study, ff. de inst. & iur.* sed non conuenit cum *d. l.* neque etiam cum verbis *d. cap. si diligenti*, dum rationem ad illud refert, quod priuilegium toti Ordini fuerit concessum. Melius igitur mihi dicendum videtur veram rationem deduci ex eo, quòd licèt à principio priuilegium Clericis sub ea forma fuerit concessum, ne ad iudicia sæcularia trahantur, seu venire compellantur, vt *in Concil. Milenit.* de quo *in d. cap. inolita*; per sequentes tamen Pontifices aucta est prohibitio, & merito constitutum, vt etiam volentes curam sæculari se purgare aut litigare, aut respondere non possint, vt *in Conc. Carthag.* de quo *in cap. placuit* 11. *q.* 1. ne scilicet redundaret in opprobrium totius Ordinis, si Clericis diuinis officiis dedicati per iudicia sæcularia vagentur, atque ideò Pontifex in principio *d. cap. si diligenti*, vtrumque illud Concilium coniunxit, vt scilicet ostenderet priorem prohibitionem non sufficere, sed fuisse necessariam posteriorem, quæ specialiter prohibet Clericis ne in sæcularem iudicem consentiant, aut priuilegiu renunciare valeant; & iam ex tempore, quo Clericis prohibitum est, ne volentes Clerici in sæculari iudicio respondere valeant, meritò prohibitionem non respicere intelligitur singulorum priuatam vtilitatem, sed potiùs legem publicam fauorem respexisse totius ordinis, indeque facilè respondetur *d. l. si quis in conscribendo, & d. l. pen.* procedere secundùm tempus antiquius, quo illa prohibitio in ipsos Clericos volentes scripta non erat: & ita necessarium non est recurrere ad intellectum eorum, qui confingunt ea iura non agere de priuilegio fori, & exemptionis Clericorum à foro sæculari, sed de alio quod specialiter aliquibus dabatur Clericis, vt pluribus iudicibus, quem vellent, eligere possent, vt videtur communis ex scribentibus vtroque loco.

12 Deueniendo ad illa, quæ solent Doctores pro explicatione eorum, quæ ad hoc priuilegium spectant, in medium adducere, quæro primò quæ sint requisita, quæ concurrere debent in Clericis hoc priuilegio gaudere volentibus? Quicquid sit de Iure communi Canonico, nouè hac de re disponit Conc. Trid. *sess.* 23. *de reform. cap.* 6. statuens, *vt nullus prima Tonsura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus fori priuilegio gaudeat, nisi beneficium ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum, & Tonsuram deferens, alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inseruiat, vel in seminario Clericorum, aut in aliqua schola, vel vniuersitate de licentia Episcopi, quasi in via ad maiores ordines suscipiendos versetur*, Suar. *in defensione Fidei, lib.* 4. *c.* 27. *n.* 4. Gambacurt. *de immun. eccles. lib.* 7. *cap.* 11. *n.* 1. Ludou. Correa *in repet. d. c. inter alia, p.* 2. *n.* 30. *in fine.* Stephan. VVeyms *ad constitutiones* 24. *ex Iure antiquo desumptas, & per Concil. Trid. innouatas, constit* 9. *a princ.* vbi *n.* 15. *pag.* 84. subdit quòd si vel notorium fuerit publice, vel Iudici laico constiterit priuatim aliquem esse clericum, quem apprehendit, putà quia sciuit illum habere beneficium, vel seruire alicui Ecclesiæ, vel versari in seminario, tenetur ipsum dimittere statim, & absque tergiuersatione, & nisi dimiserit, sententiam excommunicationis iuxta se auertet, cum talis apprehensio, & detensio fieri non possit sine dispendiu iurisdictionis ecclesiasticæ.

Quoad beneficiatos verum credo intrare Concilij dispositionem, illósque fori priuilegio gaudere, etiamsi habitum clericalem & Tonsuram non deferant; quia id in aliis solùm requiritur propter disiunctiuam *aut*, quia vtitur Concilium *in d. c.* 6. Ita Clar. *§. fin. q.* 36. *n.* 16. & 19. Læl. Zech. *de Republ. eccl. tit. de Cler. vers. ad hoc*, à Ponte *cons.* 24. *vol* 1. Salzed. *ad Bern. in pract. c.* 61 *n.* 19. *vers. si tamen*, Fr. Emm. *in sum. p* 1. *c.* 155. *concl.* 2. Curi. Philipp. *p.* 3. *§.* 1. *n.* 3. *ad fin.* Azeued. *l.* 1. *n.* 9. *vers. sed si beneficium, tit.* 4. *lib.* 1. *noua Recop.* Carol. de Grassis *d. effect.* 1 *n.* 1195. *cum seqq.* Farin. *d. q.* 8. *n.* 7. Gonzal. *ad reg* 8. *Cancel glos* 5. *§.* 5. *n.* 6. Cened *pract. & Can. quæst. lib.* 1 *q.* 4. *n.* 29. Ceuall. *commun. contra commun. q* 563. Bobadil. *in sua Politicu, lib.* 2. *c.* 18. *n.* 102. *lit.* E. Bellet. *d p.* 1. *tit. de fauore Cleric. personali*, §. 8. *n.* 7. *vers. distinguendo*, Nicol. Garc. *de benef. p.* 2. *c.* 2. *n.* 4 vbi *n.* 5. subdit procedere etiam stante Constitutione Sixti V. *de habitu, & Tonsura*, Bonac. *de legib. disp.* 10 *q.* 1. *pun.* 4. *§.* 4. *n.* 10. Marc. Ant. Genuen. *in pract. Archiep Neap. c.* 7. *n.* 7. Layman *in Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 9. *c* 6. *num.* 2. Diana *resol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *resol.* 28. & *p.* 4. *tract.* 1. *resol.* 89. Torreblanca *de iure spirit. lib.* 15. *c.* 6. *n* 1. Squillante *de priuileg. Cleric. cap.* 7. *n.* 13. nouissimè Don. Anton. de Marinis *quotid. resolut cap.* 56 *pertot.* Gabr. Pereira *de manu Regia p.* 2. *c.* 126. *n.* 1. *vers. clerici tandem*, vbi quòd beneficium habentes absque vlla Episcopi deputatione, clericali gaudent priuilegio. Lezana *in sum tom.* 3. *verb. clericus n.* 20. *in med vers. habentes.*

Beneficiatus, ad effectum vt effugiat forum sæculare, tenetur secundum aliquos non solùm probare titulum beneficij, sed etiam illius possessionem, vt expresè docent Ordin. Regia *Lusit. lib.* 2. *tit.* 1. §. 25. Clar. *§. fin. q.* 36. *vers. hoc autem, in fine, & vers. irregulariter autem*, vbi Baiard. *num.* 14 Menoch. *cons.* 350. *n.* 6. *cum seq.* Mascard. *de probat. concl.* 302. *num* 16. & 17. Mastrill *Sicilia decis.* 113. Scace. *de iud. ciuil* 1. *c.* 11. *n.* 82. Farin. *d. q.* 8. *num.* 45. & 70. Carol. de Grassis *d effectu* 1. *n* 1187. Card. Tusch. *tom.* 1. *lit* B. *concl.* 78. *n.* 8. Thom. Valasc *alleg. Iuris tom.* 1. *alleg.* 10. *ex n.* 10. Marchin *de sacram. Ordinis p.* 2. *tract.* 1. *c.* 15. *diffic.* 1. Castr. Palao *in opere morali tract.* 12. *q. vnica punct.* 2. *n.* 5. *tom.* 2. Contrarium tamen, videlicet obtinentem collationem beneficij etiam ante adeptam possessionem fori priuilegio potiri, modò collatio valida fuerit, tenent Gig. *de pension. q.* 94. *n.* 12. Flamin. Paris *de resignat. benefic. lib.* 7. *q.* 1. *num.* 47. Aloys Ricc. *d. collect.* 540. *ampl.* 6. & *in praxi rerum fori Eccles. decis.* 388 *in prima edit. aliàs resol.* 327. *num.* 1. *in* 2. *edit* & *in decis Curia Archiepiscop. Neapol. decis.* 188. *part.* 2. & *decis.* 128. *part.* 4. Marc. Anton Genuens. *d c.* 7. *num.* 6. Franc. Leo *in thesauro fori eccles part.* 1. *cap.* 11. *num.* 2. Nicol. Garc. *d. cap.* 2, *num.* 14.

num. 14. Bonacin. *de legib diſp.* 10. *q.* 2. *punct.* 1. §. 4. *n.* 12. *& de cenſuris in Bulla Cœnæ contentis, diſp.* 1. *q.* 16. *ſect.* 1. *punct.* 6. *num.* 24. Cened. *pract. & Canon. q. lib.* 1 *q.* 4. *n.* 12. Anton. Diana *reſol. Moral p.* 1. *tract.* 5. *reſol.* 29. *& part.* 5. *in fine, in declar.* Squillante *d cap.* 7. *n.* 16. nouiſſimè Torreblanca *de iure ſpirit. lib.* 15. *c.* 6. *num.* 4. *&* 5. & Lezana *in ſum tom.* 5. *verb. clericus num.* 10. quorum opinio probabilior eſt, dummodo poſſit conſtare de valida collatione; in dubio enim

15 priorem ſequi debemus. Poſt adeptam verò poſſeſſionem, non eſt inquirendum an validè obtinuerit, quia etiamſi beneficium obtinere non poſſet, vtpotè quia erat illegitimus, ſeu irregularis, vel impeditus clericatum aſſumere, adhuc gaudet fori priuilegio, ſi de facto reperitur in poſſeſſione, vt per Carol de Graſſis *d. effect.* 1. *num.* 340. & 1194. Io. Bapt. del Thoro *in compend. deciſ. Neap. verb Clericus, fol.* 94. Squillante *d. c.* 7. *n.* 22.

16 Beneficij appellatione quoad hoc propoſitum, venit beneficium etiam modici valoris, itavt illud obtinens fori priuilegio gaudere poſſit: ita, Genuenſ. *d c.* 7. *in fine*, Aloyſ. Rice. *in collect. deciſ p.* 3. *collect.* 540. *verſ. amplia octauò, & in praxi rerum fori Eccleſ reſol.* 427. *verſ ſufficeret tertiò*, Campan. *in diuerſ. Iuris Canon rub.* 8. *cap.* 5. *num.* 19. Nicol. Garc. *de benef p.* 1. *c.* 6. *n.* 37. *& p.* 2. *c.* 2. *n.* 3. Carol. de Graſſis *d. effect.* 1. *n.* 1224. Nouar. *in ſum. Bullar ſub tit. de ordinatis ab alieno Epiſcopo ratione beneficij tenuis redditus, n.* 4. Lezana *d. verb. clericus n.* 20. *in med.* Imò, & ſufficit poſſidere ſolum titulum beneficij abſque redditibus, vt per Carol. de Graſſis *loco proximè citato*, Aloyſ. Ricc *in deciſ. Curia Archiep. Neap part.* 1. *deciſ.* 189. *& p.* 4. *deciſ.* 228. Diana *d. reſol.* 19. Squillante *d. c.* 7. *num.* 17. & S. Congreg. Concil *in Ianuen.*

17 18. *Martij* 1628. cenſuit *promotum ad Ordines cum collatione vnius beneficij redditus duorum ſcutorum annuorum, qui incedens in habitu laicali cum armis, dum caperetur à Birruariis, vnum ex illis occidit, & ad carceres laicales adductus fuit, gaudere priuilegio fori.* Verùm in Neapolitana ciuitate & diœceſi non poreſt quis ad titulum tenuis beneficij ordinari ex conceſſione Pauli V. vt refert Ricc. *deciſ.* 77. *p.* 3 & Anton. Nouat. *vbi ſuprà.*

18 Capellania etiam comprehenditur ſi fuerit collatiua, & in perpetuum titulum conferatur, itaut eam obtinens fori priuilegio gaudere poſſit: ita Salzed. *ad Bernard. in pract c.* 64. *aliàs* 67. *num.* 11. *&* 22. Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarra, lib.* 2. *tit.* 19. *de foro comp. num.* 26. Squillante *d. cap.* 7. *n.* 18. Cened *d. lib.* 1. *q.* 4. *num.* 17. Ego ipſe *d. p.* 2. *alleg.* 12. *n.* 10. me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib.* 5. *c.* 6. *n.* 6. Caſtr. Palao *d. punct.* 2. *n.* 3. *verſ. ſecundo*, quia eſt beneficium eccleſiaſticum iuxta ea, quæ reſoluimus *infrà lib.* 3. *verſ. alia denique.*

19 Coadiutoria quoque cum futura ſucceſſione à Papa conceſſa dicitur quoad hoc propoſitum beneficium, itavt eam obtinens gaudeat fori priuilegio. Ita Nicol. Garc. *p.* 2. *cap.* 5. *num.* 98. Armendar. *d. n.* 26. Squillante *d. c.* 7. *n.* 21. Ego ipſe *d p.* 2. *alleg.* 12. *num.* 9. me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib.* 15. *c.* 6. *n.* 7. Caſtr. Palao *d. punct.* 2. *n.* 3. *in fine.*

20 Fratantiam pro comitandis cadaueribus defunctorum Neapoli habens gaudet fori priuilegio, quia eſt beneficium eccleſiaſticum, & habet requiſita eſſentialia beneficij. Ita Marc. Ant. Genuenſ. *d. c.* 7. *n.* 9. Aloyſ. Ricc *in d. collect.* 140. *ampl.* 2. *& in d. praxi reſol.* 127. *verſ. ſufficeret*, Ego ipſe *d. alleg.* 12. *num.* 11. me citato *in hoc loco* Squillante *d. c.* 7. *n.* 19. Caſtr. Palao *d. punct.* 2. *n.* 3. *in princ.* Torreblanca *d. lib.* 15 *c.* 6. *n.* 8.

21 De penſione quæſtio eſt dubia, an illam obtinens pro Clerico habeatur, forique priuilegio gaudeat? Doctores enim varia variè loquuntur; quidam affirmant talem Clericum penſionatium ſi non incedat in habitu & Tonſura, vel Eccleſiæ non inſeruiat, minimè gaudere fori priuilegio, ex quorum numero ſunt Azeued *l.* 1. *num.* 1. *verſ. ſed an penſio, tit.* 4. *lib.* 1. *noua Recop.* Flam. Pariſ. *de reſig. lib.* 1. *q.* 11. *n.* 70. *& lib.* 2. *q.* 15 Carol. de Graſſis *d. effect.* 1 *n.* 1206. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gl.* 5. §. 5. *n.* 6. Marc. Anton. Genuenſ. *d c.* 7 *num.* 7. Nicol. Garc *p.* 1. *c.* 5. *num.* 70. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.* 470. *& in deciſ. Curia Archiep. Neap p* 2. *deciſ.* 71. *n.* 11. *& deciſ.* 192. *n.* 10. *ad fin.* Bonacin. *de legib. diſp.* 10. *q.* 2. *punct* 1. §. 4. *num.* 11. *& de cenſur. in Bulla Cœnæ contentis diſp.* 2. *q.* 16. *ſect.* 1. *punct.* 6. *n.* 23. Cened. *d lib.* 1. *q.* 4. *num* 32. *cum ſeqq.* Torreblanca *d. lib.* 15. *cap.* 6. *num.* 9. & mouentur, quia Concilium ſecundùm eos corrigit ius commune, & tres dumtaxat caſus excipit per dictionem, *niſi*, quæ dictio cæterorum caſuum excluſiua videtur: quorum opinionem intelligendam eſſe de penſionariis non excedentibus penſionem ſexaginta ducatorum auri de Camera, vt in Bulla Sixti V. incip. *Paſtoralis*, de anno 1580. memini Ego ipſe *d. alleg.* 12. *num* 8. *in fine*, & poſt me obſeruauit Aloyſ. Ricc. *p.* 5. *deciſ.* 154. Alij verò abſolutè tenent Clericum penſionem obtinentem fori priuilegio gaudere, & hanc partem tenetur Creſcent. *deciſ.* 14. *de ſentent. & reiud.* Laxarte *de decima vendit. c.* 19. *n.* 24. Gig *de penſion. q.* 28. *num.* 18. Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.* 64. *alias* 67. *num.* 10. Villar *del patronado de Calataiud p.* 4. § 3. *num.* 12. Fr. Emman *in ſumm tom* 1. *cap.* 155. *n.* 11. Zerol *in praxi Epiſcop. p.* 1. *verb. Clericus*, §. 2. *dub.* 2. Armendar. *tit.* 19. *de foro comp. num.* 5. *&* 7. à Ponte *tom.* 1. *conſ.* 24. *n.* 53. *& tom.* 2. *conſ.* 56. *n.* 24. Steph. VVeyms *d. tract.* 9. *in fine*, Ego ipſe *d. p.* 1. *alleg.* 12. *n.* 15. *& p.* 5. *alleg.* 57. *num.* 151. & hanc ſententiam veriſſimam credo ſi Clericus habeat penſionem loco tituli beneficij, vt aduertunt Marc. Anton. Cuch. *lib.* 5. *tit.* 8. *num.* 17. Diana *moral. reſol p.* 1 *tract.* 2. *reſol.* 30. Squill. *d. c.* 7. *n.* 20. *verſ. ſupradictas.* Vide infrà *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 17.

Quoad Clericum verò in minoribus non bene- 22
ficiatum, vt fori priuilegio gaudeat requiritur, & ſufficit ſecundùm diſpoſitionem Conc. Trid *d. c.* 6. vnum ex tribus infraſcriptis, videlicet, quod clericalem habitum, & Tonſuram deferens, alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi inſeruiat. Vel quod clericalem habitum, & Tonſuram deferens in aliquo ſeminario de licentia Epiſcopi degat. Vel quod in habitu, & Tonſura incedens in aliqua ſchola de licentia Epiſcopi verſetur: ita deciſum refert Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarra, lib.* 2. *tit.* 19. *l.* 1. *de foro compet n.* 2. & Spezel. *dec.* 26. *n.* 4. Boët. Epo *ad cap. clericus* 6. *p.* 22. *de vita & hon.* Poterit tamen Epiſcopus ſi velit ſuum Clericum requiſita non habentem repetere, & in illum animaduertere: quia Concil. Trid. *in d c.* 6. duo ſtatuit; alterum, vt iuxta priſcos Canones omnes Clerici ſuo ſubſint Ordinario, & quoad hoc nullam qualitatem appoſuit: alterum, vt clerici gaudeant priuilegio fori, & in hoc appoſuit, vt clerici gaudeant priuilegio fori, & in hoc appoſuit conditionem, dummodo ſcilicet habeant præfata requiſita. Vnde in clerico illis carente, ceſſat quidem diſpoſitio ad eius fauorem inducta, itaut ille ſuo priuetur priuilegio, quatenus in ſuum fauorem vti velit, non tamen ceſſat ſubiectio, nec Epiſcopus amittit ſuam ſuperioritatem & iuriſdictionem, quæ à Clericorum facto non pendet, ſed à charactere: quamobrem dictum decretum Con-

cilij non obstare Episcopis quominus iure suo in
huiusmodi clericos delinquentes possint ani-
maduertere fuisse à Sacra Cong. resolutum, testa-
tur Garc. *de benef. p. 2. c. 2. n. 16.* quod idem fuit di-
ctum *in vna Baron. 16. Martij* 1606. in hæc verba.
*S. Congr. respondit non gaudere priuilegio fori clericos
non incedentes in habitu, & Tonsura, sed non propterea
impediri Episcopum quominus si praeuenerit, eosdem
clericos punire possit*; & rursus *in vna Valentina* 20.
Martij 1607. & aliàs sæpissimè in Sacra Congreg.
*super controuersiis iurisdictionalibus, vt in vna Nea-
politana 22. Iunij 1628. & in Assisien. 25. eiusdem
mensis, & in Parmesi 9. Nouembris eiusdem anni, &
in eadem 16. Iunij* 1629. Et postmodum Sacra
Congregatio Eminentissim. Cardinal. Concilij
Trid. interpretum *sub die 11. Nouembris* 1630. re-
soluit Episcopum punire posse clericum delin-
quentem, & requisita non habentur, etiamsi Iudex
laicis præuenerit, à quo repetere potest, dummo-
do illa à lege, vel ab homine per declarationem
seruaris seruandis factam, non fuerit priuile-
giis clericalibus denudatus, quæ resolutio fuit à
S.D.N. Vrbano VIII. canonizata, & approbata.
23 Circa clericalis habitus delationem est scien-
dum Clericum in minoribus ad hoc, vt priuile-
gio fori gaudeat, teneri habitum clericalem, &
Tonsuram simul deferre, itaut non sufficiat gesta-
tio habitus, vel Coronæ, ex reg. *l. hac verba, ff. de
verb. signif.* docent D. Barbosa *in l. Titia, num. 34. vers.
vltima conclusio, ff. solut. matrim.* Bellet. *disquis. cleric.
part. 1. tit. de fauore Cleric. personali. §. 8. n. 7.* Ciarlin.
d. cap. 20. num. 51. Armendar. *d. loco, num. 13.* Aloys.
Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neapol. p. 4. decis.* 154.
Ego ipse *d. alleg. 12. num. 19.* non potest tamen co-
gi ad illum deferendum, seu reassumendum, *cap.
fin. de cleric. coniug.* nisi canonicè, quatenus scilicet
priuilegio fori vti velit, Sperell. *decis. 66. num. 27.*
vbi refert ita declarasse Sacram Congreg. Conc.
in vna Isernien. 6. Maij 1606. cuius resolutionis
exemplum authenticum penes se reperiri asserit,
prout sequitur. *Sacra Cong. Concilij ad primum re-
spondit non gaudere priuilegio fori Clericos non ince-
dentes in habitu & Tonsura, sed non propterea impe-
diri Episcopum, quominus si praeuenerit, eosdem Cleri-
cos punire possit. Ad secundum non posse punire Cleri-
cos ex eo quod dimiserunt habitum. Ad 3. posse illis sa-
crorum exercitium interdicere, sed non posse pracisè
compellere ad reassumendum habitum Clericalem* Ad-
dit idem Sperell. *ibidem num. 28. Sacr. Cong super con-
trouersiis iurisdictionalibus in vna Casertana 12. Augu-
sti* 1628. respondisse multo minus illos cogere va-
lere ad suscipiendos Ordines sacros sub pœna pri-
uationis priuilegiorum fori, & exemptionis.
24 Si enim habitum clericalem, vel Tonsuram di-
miserit, priuilegium fori penitus amittet, etiamsi
prius eum Episcopus non admonuerit, vt habitum,
Tonsuramve reassumat. Ita Cuch. *instit. maior. lib. 3.
tit. 9. de priuileg. Cleric. num. 66.* Læl. Zech. *de Republ.
eccl. tit. de Cleric. n. 6. vers. amittitur autem*, Mar. Ant.
var. resol. 48. num. 7. Aloys. Ricc *in praxi rerum fori ec-
clesi. 606. in prima edit. aliàs resol. 530. num 4. in secunda
edit.* Prosp. de Aug. *ad Quaran. verb. habitus clerica-
lis*, me citato Ciarlin. *controu. c. 36. n. 49.* Vgol. *de of-
fic. & potest. Episc. c. 12. n. 3. vers. tertiò*, Squillante *d.
cap. 7. num.* 8. Ego ipse *d. alleg. 12. n. 19.* Quod intelligi
debet, quando continuò incederet in habitu lai-
cali, itaut publicè existimaretur laicus, Far. *d. q. 8.
n. 64.* Ciarl. *contr forens. 20. n. 57.* Bonac. *de legib. disp.
10. q. 2. pun. 1. §. 4. num. 15.* Aloys. Ricc. *in decis. curia*
25 *Archiep Neap. p. 4. dec. 154.* Squill. *d c. 7. num. 9.* quia
non ideò fori priuilegium amittet, si habitum a se
gestari solitum ad breue tempus deposuerit, secun-
dùm Armend. *d. l. 1. de foro comp. n. 2.* nec etiã si illum
ob paupertatem gestare non valuerit, aut ob aliam
iustam causam, *c. Clerici, de vita & honest. Cler.* Vgol.
d. c. 12. n. 3. Sperel. *decis. 66. n. 18.* Aloys. Ricc. *d. decis.
154. n. 5.* Ego ipse *p. 2. alleg. 9. n. 16.* Nouar. *in sum. Bull.
tit. de habitu clericali num. 6.* vbi *n. 3. & 5.* idem dicit si
propter terrorem inimicorum, aut infirmitatem
habitum gestare non valuerit, Ciarl. *controu. forens.
c. 20. num. 64.* vbi quòd clericus caluus non tenetur
ad faciendam Tonsuram. Squill. *d. cap. 7. num. 7.* vbi
n. 6. subdit quoque idem dicendum si non deferat
Tonsuram ex eo, quia caput rasum est propter cal-
uiciem, aut propter aliam infirmitatem, & in his
casibus, vel vbi potest coniecturari de non totali
dimissione habitus, non amittitur priuilegium fo- 26
ri, nisi præcesserit trina monitio specialis nomi-
natim, & in personam facta, itaut nec vnica, nec
generalis sufficiat: glos. *verb. tertio, in Clem. 1. de
vita, & honest. Cler.* Stephan. Grat. *discept. forens.
cap. 190. num. 11.* Farin *frag. crim. p. 1. lit. C. n. 143.* &
quod debeat esse specialis in personam nominatim
facta ad reassumendum habitum, & Tonsuram,
aliàs, &c. ait gl. *verb. nominatim in d. Clem. 1.* Cou.
d. c. 32. n. 1. vers. sed, D. Barbos. *in d. l. Titia, num. 35.*
Farin. *d. lit. C. n. 140.*
Habitum autem dimittens clericalem potest 27
illum iterum reassumere, non obstante irregula-
ritate superueniente, & Ordinarij prohibitione;
Sac. Congreg. Concil. *in Mazarien. 17. Iunij* 1630.
Et reassumptio habitus clericalis facta, restituit
quidem priuilegia clericalia ex nunc, sed non
prout ex tunc, quia medio tempore facta non sunt
consideranda ad finem vt tales potiantur clerico-
rum priuilegiis; ita Ciarl *d. c. 26. n. 52.* quia ob non
delationem habitus suspenditur quidem priuile-
gium, non autem penitus amittitur, Viu. *decis. 512.
num. 10. & seq.* Capra *concl. 97. n. 96. cum seqq.* Mar.
Anton. *var. resolut. lib. 3. resol. 48. n. 8.* Guazzin. *de de-
fens. reorum lib. 1. defens. 20. cap. 9 sub num. 34.* Sperell.
in decis fori ecclesiastici decis. 26. num. 20. cum seqq.
Et si controuersia fuerit orta super probatione 28
habitus clericalis, an scilicet ille, in quo fuit hu-
iusmodi Clericus repertus, sit conueniens? tunc
Iudex ecclesiasticus debet cognoscere, Farin. *d. q. 8.
num. 34.* Mar. Ant. *d. resol. 48. num. 1. & 2.* Steph. Grat.
discept. forens. cap. 190. num. 13. Armendar. *d. l. 1. de
for comp. num. 2. in fin.* Ego ipse *d. p. 2. alleg. 12 num. 16.*
Beller. *disquis. cleric. p. 1. tit. de fauore cleric person. §. 14.
num 4.* Sperell. *decis. 17. a num 43.* Ambros. *de immun.
eccl. cap. 23. n. 15.* Scacc. *de iud. lib. 1. c. 11. n. 88.* Mol. *de
iustit. tract. 3. disp. 49. n. 11.* Melch. Lotter. Menoch.
Bonac. Sanch. & alij, quos refert & sequitur Diana
mor. resol. p. 4. tract. 1. resol. 5. reprobans Gabr. Pereira
de manu Reg. p. 2. cap. 44. n. 3. contrarium tenentem.
Ciarl. *controu forens. cap. 20. num 44.* vbi quòd Iudex
ecclesiasticus cognoscit an habitus sit secularis,
& *num. 42.* quod Iudex Ecclesiasticus solus cogno-
scit an clericus gaudeat fori priuilegio. Hanc etiam
cognitionem, an captus potuerit licitè clericalem
habitum dimittere, & arma sumere, spectare pri-
uatiue ad Iudicem ecclesiasticum, tenet Alex. de
Neuo *cons. 58. num. 8. & 9.* quem refert & sequitur
Sperell. *dict. decis. 17. num. 45.* vbi etiam post Bor-
gnin. Caualcan. *decis. 10. num. 12 cum seqq. & decis. 21.
num. 18. & 21. part. 5.* ac Mar. Anton. *lib. 3. reso-
lut. 48. num. 2.* subdit cognitionem super Tonsura,
an scilicet verè adsit, & an licuerit per aliquod
tempus illam amittere, spectare ad Iudicem
ecclesiasticum, non autem ad secularem, cùm
illa respiciat personam, quæ maior est vestibus,
&

& num. 47. concludit quòd in ſumma ex quacunque etiam iuſta cauſa Iudex ſæcularis prætendat Clericum non poſſe priuilegio fori potiri, debet viſo titulo ſui Ordinis, illum ad ſuum Prælatum remittere, aliàs per eccleſiaſticas cenſuras venit compellendus. Vbicunque enim quæſtio acciderit ſuper clericatu, vel an quis priuilegio fori potiri debeat, à Iudice Eccleſiaſtico dirimenda eſt, nec laicus in ea quoquomodo ſe intromittere debet, vt probat text. expreſſus in cap. ſi Iudex laicus de ſent. excomm in 6. & per eum ita tenent Cou. pract. cap. 33. n. 11. verſ. primum illud, Rot. deciſ. 202. aliàs 3. de ſent. excomm in nouis, Maſcard. de probat. concl. 689. num. 7. cum ſeqq. & concl. 691. num. 3. Farin. dict. q. 8. num. 33. Zerola in praxi Epiſcop. part. 1. verb. clericus §. 3. Mar. Antonin. var. reſolut. lib. 3. reſolut. 48. num. 4. Steph. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 190. n. 13. cum ſeqq. Carol. de Graſſis de effect. b. cleric. effectu 1. num. 1257. Cuius text. diſpoſitio procedit etiam in clerico coniugato, Rot. d. deciſ. 3. Si clericus coniugatus, circa fin. Capell. Tholoſ. deciſ. 117. Item anno, Alexand. de Neuo conſil. 59. num. 6. Bellug. in ſpeculo Principum rub. 11. §. Nunc videamus, num. 5. Roland. conſ. 4. num. 13. lib. 1. Maſcard. d. concl. 689. n. 7. Feder. de Senis conſ. 235. num 1. D. Barboſ. in l. Titia num. 34. ff ſoluto matr. vbi num. 24. & 28. aduertit hîc agi mixtim de quæſtione facti & iuris, nempe an quis ſit Clericus, & an eius titulus ſit verus, & validus, nec primus articulus, qui eſt facti, per ſe ſolum quicquam facit, ſine ſecundo, qui eſt iuris, & ideò ne continentia cauſæ diuidatur, vtriuſque cognitio ad Eccleſiaſticum eſt remittenda, vide Decian. in cap. decernimus, num 136. de iudic. dum ait quæſtionem facti neceſſariam habere mixturam, & iuris quæſtionem, & ratione mixturæ totum iudicium ad eccleſiaſticum deuolui, Grat. diſceptat. forenſ. cap. 238. num. 14. vbi etiam dicit ſolum permitti cognitionem ſæculari Iudici de facto ſpiritualium, & inter eccleſiaſticum, & ſecularem controuertatur, cuius captus ſubiiciatur iuriſdictioni, ad eccleſiaſticum propter maiorem auctoritatem cognitio ſpectabit, Oſaſch. deciſ. 103. n. 4. Lancel. de attent. part. 2. cap. 20. in præf. num. 78. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 36 num. 12. Conat. Farin. & Mar. Anton. in citatis locis. Debebit igitur eccleſiaſticus cognoſcere, citato ſemper fiſco laico, cæteriſque intereſſe habentibus, vt clarè diſponitur in d. c. ſi iudex laicus, Intrigl. ſing. 1. n. 2. lib. 3. Fario d. q. 8. n. 37. Maſtrill. deciſ. 113. n. 16. Steph. Gratian. d. cap. 190. num. 17. & ſic benefaciet eccleſiaſticus, qui citare fecerit fiſcum, & inſtigatorem etiam in ipſo proceſſu probatorio, & ſtatuerit terminum communem partibus ad probandum, & admiſerit interrogatoria porrecta, licèt ſufficere in ipſa declaratione facienda citationem interuenire non videatur improbandum, ex auctoritate Caroli de Graſſis d. effectu 1 num. 1272. Et interim quod apud Eccleſiaſticum pendet hæc cognitio, proceſſus Iudicis ſæcularis conquieſcit, nec vlterius procedere valet, d. cap. ſi Iudex laicus, in fine, ibi, contra eum interim quinus proceſſus Iudicis penitus conquieſcat, &c. Farinac. d. q. 8. num. 35. Nec potuerit ſtatuere tempus reo, intra quod propoſitam exceptionem coram eccleſiaſtico probare debeat, hoc enim excedit limites ſuæ iuriſdictionis, nec fas eſt ei ſuo Superiori legem imponere, cap. ex inſinuatione, de appell. Maſcard. de probat. concl. 689. num. 1. Bobadil. in ſua polit. lib. 2. cap. 18. num. 526.

29 Licentia autem, & mandatum inſeruiendi alicui Eccleſiæ, vel delegandi in aliquo ſeminario,

Auguſt. Barboſ. de Iure Eccleſ. vniu.

aut verſandi in aliqua ſchola, expreſsè ab Epiſcopo concedi debet, vt per Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 76. num 41. Cened. d. lib. 4. num. 24. & 26. ſufficit tamen, quod fuerit ore tenus, ſecundum Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori eccleſ. deciſ. 601. in prima edit. aliàs reſolut. 525. in ſecunda edit. quem refero Ego ipſe d. alleg. 12. num. 13. & me citato Squillante d. cap. 7. num. 5. verſic. quæ licentia Sperell dict. deciſ. 26. num. 16. & tenetur Epiſcopus adſcribere 30
ad ſeruitium Eccleſiæ Clericum in minoribus conſtitutum, vel prima Tonſura initiatum petentem adſcribi: ita S. Congr. Conc. in Valent. 19. Iunij 1628.

Circa ſeruitium Eccleſiæ præſtandum ad effe- 31
ctum gaudendi fori priuilegio, eſt aduertendum non ſufficere, quod tonſuratus bis vel ter inſeruiat Eccleſiæ, quia verba, inſeruiat Eccleſiæ, quibus Concil. Trident. vtitur, non videntur importare ſeruitium, vtplurimum intermiſſum, ſed potiùs moralem perſeuerantiam, ſaltem pro maiori parte, vt aduertunt Galet. in margarita caſuum conſcientia, verb. Clericus, pag. 42. colum. 2. Cened. d. q. 4. num. 25. Carol. de Graſſis d. effectu 1. num. 1183. Bonacin. d. diſp. 10. q. 2. part. 1. §. 4. num. 13: Ricc. part. 4. deciſ. 111. num. 5. Ego ipſe d. alleg. 12 num. 14 Diana moral. reſolut. part. 4. tract. 1. reſolut. 88. in med. vbi in princ. ait falſum eſſe debere ſeruire ſingulis diebus dominicis, & feſtiuis cum ſuperpelliceo diuinis Officiis Guaz de defenſ. reor. p. 1. defenſ. 20. cap. 10. num. 33. Maſtrill. deciſ. 113. num. 13. Sperell. d. dec. 26. num. 21. vbi num. 26. refert deciſum quod ſi aliquando ſeruitium diuinum intermittatur, nihilominus clericus gaudere debet fori priuilegio, & me citato Squillante d. cap. 7. num. 12. vbi num. 11. hinc reſoluit ſi aliquo neceſſario impedimento interpellatum fuerit huiuſmodi ſeruitium, non pro-
pterea amitti hoc fori priuilegium. Debet tamen 32
ſeruitium hoc præſtari de præſenti, vt tenent Menoch conſil. 912. num. 27. Nauar. in ſingul. Iuris Canon. concluſ. 92. num. 4. Sperell. d. deciſ. 20. num. 12. Carol. de Graſſis d. effectu 1. num. 1179. vbi n. 1177. reſoluit hoc ſeruitium debere omninò conſiſtere in ſpiritualibus, & non ſufficere in temporalibus.

Si autem Clerici huiuſmodi in minoribus Ordi- 33
nibus conſtituti recuſauerint frequentare ſcholas & Eccleſiam, ſed eſſet probabilis ſpes profectus, non poſſunt priuilegio fori priuari, Sacra Congr. 34
Concil. in Materanen. 2. Auguſti 1631. & quamuis communiter teneant Nouiores gaudere hoc fori priuilegio Clericum inſeruientem alteri Eccleſiæ, quàm illi, cui fuit adſcriptus, vel deſeruientem Capellæ exiſtenti in Eccleſia, quæ ab Epiſcopo Confraternitati laicorum pro Oratorio eſſet aſſignata, vt docent Ricciul de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſt. lib. 2. cap. 6. num. 15. Antonin. Diana reſol. moral. p. 1. tract. 2. reſol. 34. Aloyſ. Ricc. d. part. 4. deciſ. 111. num. 5. & deciſ. 154. num 2. Nauar. in ſingul. Iuris Can. concl. 92. num. 5. Squillante d. c. 7. num. 13. & 14. hinc inferentes, præcipuè tres vltimo loco citati, hoc tempore adſcriptionem in Eccleſia de mandato Epiſcopi non eſſe neceſſariam, ſed ſufficere, quod realiter fiat ſeruitium in Diuinis, cum ad id Sac. Concil. Trid. habuerit mentem, tamen hoc mihi olim placere non potuit, cum fruſtrà videretur idem Concil. mandatum, ſeu licentiam Epiſcopi exigere, ſi id liceret abſque ea, quod optime reſoluit Carol. de Graſſis d. effect. 1. num. 177. quem ſequutus fui d. alleg. 12 num. 14. Verùm ho- 35
die coactus ſum recedere ab hac opinione, quia vidi deciſionem Sacræ Congregatio. Concil. in Valentin. 29. Iunij 1628. aſſerentem, quòd Clericus

in minoribus constitutus Ecclesiæ deseruiens, non tamen ex mandato Episcopi, habitum, & Tonsuram deferens gaudet fori priuilegio, & iterum in alia eiusdem S. Cong. 28. *Martij eiusdem anni* fuit resolutum, quòd Clericus incedens in habitu, & Tonsura descriptus in catalogo Clericorum, qui in Synodo Diœcesana obedientiam præstitit Ordinario, & per paucas vices in choro, & in processionibus interfuit, attentis circunstantiis gaudere debet priuilegio fori, quamuis alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi non inseruiat, vel Beneficium Ecclesiasticum non habeat, refert me citato *in hoc loco* Ant. Diana *moral. resolut. p. 4. tract. 1. res. 2. in fine.*

36 *Ioan. Iacobus Cupenbinus Clericus Romanus, qui prima tonsura in Vrbe initiatus quatuor minores Ordines Panormi cum dimissorijs Illustrissimi Vrbis Vicarij suscepit, Romam reuersus, & habitu clericali incedens, studijs incumbens, Collegium sancti Thomæ frequentauit, & licèt nulli esset adscriptus Ecclesiæ, tamen non destitit diebus præcipuè festiuis, & alijs sacrificio Missæ inseruire in Ecclesia S. Iacobi incurabilium, & alibi. Mox causa honoris sororem occidit, dubitatur an gaudeat fori priuilegio? Fiscus respondet eum non gaudere, quia neque beneficium habet, neque est adscriptus Ecclesiæ, neque versatur in scholis de licentia Episcopi, vt requirit Conc. Trid. sess. 23. cap. 6. de reform. Die 10. Iunij 1609. Congregatio Concilij perpendit secundum ea, quæ proponuntur, in hoc casu concurrere omnia requisita, vt hic Clericus gaudeat priuilegio fori, est enim initiatus prima tonsura, incedebat in habitu, & tonsura, & Ecclesiæ inseruiebat, imò in schola versabatur, quia publicam Dialectices Lectionem in ædibus Sanctæ Mariæ super Mineruam audiebat.* meminit huius declarationis me citato *in hoc loco* Torreblanca *de iure spirituali lib. 15. c. 5. num. 58.* Vnus tamen superest scrupulus, quod nec ad inseruiendum, nec ad versandum in schola vlla præcessit licentia, nec vllum mandatum Vicarij Vrbis, vt requirit Concil. *d. cap. 6.* vbi statuitur *huiusmodi Clericum priuilegio fori potiri si inseruiat Ecclesiæ de mandato Episcopi, vel in scholis versetur de Episcopi licentia*; sed hanc difficultatem sustulerunt duæ antiquæ decisiones Congregationis relatæ, quarum altera declarauit priuilegio fori gaudere Clericum minorum Ordinum in habitu, & Tonsura incedentem, inseruientémque Ecclesiæ, tametsi absque vllo Episcopi mandato: altera determinauit talem Clericum inseruientem alteri Ecclesiæ, quàm ei cui mandauerat Episcopus, vt inseruiret, nihilominus gaudere priuilegio fori; nimirum quia qualitas mandati, vel licentiæ est leuis, satisque est concurrere, quæ potiora sunt, nempe Tonsuræ delationem, incedere in habitu clericali, & seruitium Ecclesiæ, vel commorationem in schola aliqua, itaque cessante mandato, vel licentia satisfit menti Concilij eò tendentis, vt Clericus, qui quasi in via ad maiores Ordines suscipiendos versabatur, nec causa effugiendi sæculare forum vagus hac, & illac discurrebat, sed Ecclesiæ seruitio insistebat, fori priuilegio se iouare possit, quæ qualitates in hoc Clerico concurrunt, quamuis non affetatur mandatum, vel licentia Episcopi. Itaque pro certo habentes hunc Clericum fori priuilegio gaudere, mandarunt Secretario Illustrissimi Patres, vt eorum nomine alloqueretur Gubernatorem Vrbis, vt supersederet in causa, donec res deferri possit ad Sanctissimum. Vnde patet licentiam Episcopi non esse de substantia, vt constat ex nonnullis Sacr. Congreg. declarationibus, quarum meminerunt Genuens. *in practic. Archiep. Neapol. c. 7. num. 1.* Prosper de Augustino *in Quarant. in summ. Bullar. verb. habitus*, Ricciul. *de iure personar. lib. 7. cap. 6. num. 15.* Aloys. Ricc. *dec. 111. sub num. 5. & decis. 154. num. 1. p. 4.* Sperell. *decis. 26. num. 31.*

Secundò quæro, an, & quando Clericus coniu- 37
gatus gaudeat hoc fori priuilegio? Respondeo Concil. Trident. *d. cap. 6.* iubere obseruari Constitutionem Bonifacij VIII. *in cap. vnic. de cleric. coniug. lib. 5.* illo addito quòd huiusmodi Clerici alicuius Ecclesiæ seruitio, vel ministerio ab Episcopo deputati eidem Ecclesiæ seruiant, & ministrent, & clericali habitu, ac tonsura vtantur, vt refert Nauarr. *in singular. Canon. conclus. 93.* nouissimè Stephan. VVeyms *ad constitutiones 24. ex Iure antiquo desumptas, & per Concil. Trid innouatas, constit. 9. num. 16. cum seqq.* Felician. de Vega *ad cap. 2. de foro compet. à num. 18.* Gabr. Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 26. num. 1. versic. clerici autem*, latissimè Ciarlin. *controuers. forens. cap. 53.* Lezana *in summ. tom. 3. verb. clericus num. 20. versic. excipe tertiò.* Ansald. *de iurisd. eccles. part. 2. tit. 11. cap. 8.* Quæ quidem Constitutio tribus modis priuilegium hoc restrinxit, primò, si cum vnica, & virgine contraxerit, quod & tradunt Ordin. Regia Lusitan. *lib. 2. tit. 1. §. 27.* Anton. Gom. *tom. 3. variar. cap. 10. n. 4.* Curia Philip. *part. 3. §. 1. num. 6.* Sanchez *de matrim. lib. 7. disput. 46. num. 1.* Camill. Borrell. *in summ. omn. decis. tit. 6. de Cleric. coniug. num. 24.* Carol. de Grass. *dict. effectu 1. num. 8.* Ego ipse *dict. part. 2. allegat. 12. num. 26.* Quòd autem cum vnica & virgine contraxerit, spectat cognitio ad Iudicem ecclesiasticum, Rota *decis. 3. de sentent. excomm. in nouis*, Nau. *in sum. Bullar. tit. de assassin. num. 2.* Secundò si vestes deferat, & Tonsuram, vt obseruant Farinac. *dict. quæst. 8. à num. 64.* Scacc. *de iudic. part. 1. cap. 11. num. 20. & 82.* Thom. Valasc. *tom. 1. allegat. 44. à princ.* Carol. de Grassis *dict. effectu 1. num. 84.* Ego ipse *dict. allegat. 12. num. 27.* Ciarlin. *dict. cap. 53. num. 16. cum seqq.* vbi *num. 17.* post Sanch. *d. disp. 46. num. 6.* ait sufficere gestare vestes, quibus vti solent alij clerici coniugati eiusdem regionis, & *n. 19.* quòd vestis an sit clericalis, cognitio est iudicis
ecclesiastici. Tertiò in criminalibus tantum, siue 38
ciuiliter, siue criminaliter pro crimine agatur, non autem in merè ciuilibus, vt tenent Couar. *pract. cap. 31. num. 6.* Farin *d. q. 8. num. 7.* Azeued. *l. 2. tit. 4. lib. 1. noua Recop.* Sanch. *d. disp. 46. n. 22.* Tapia *lib. 1. de iure Regni, fol. 34.* Cened. *dict. lib. 1. quæst. 4. numer. 18. & 19.* Ludou. Correa *in repet. cap. inter alia, de imm part. 2. num. 53.* Paul. Laymann *in Theologia morali lib. 4. tractat. 9. cap. 8. num. 5.* Gabr. Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 26. numer. 10. versic. vltimo*, Donat. Anton. de Marinis *quotidian. resol. cap. 58.* Ego ipse *dict. allegat. 18. num. 25.* & Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum, *sub die 10. Februarij* 1618. declarauit quod Clerici coniugati iuxta sacrorum Canonum, & Concil. Trident. dispositionem priuilegio Canonis, & fori in criminalibus duntaxat gaudeant, non autem in ciuilibus; quodque consuetudo in contrarium prætendi non potest, præfati Concilij dispositione stante cum decreto irritante, & antea S. Cong. Concil. *sub die 13. Februarij* 1610. censuit *Clericos coniugatos præditos qualitatibus requisitis tam dicta constitutione Bonifacij VIII. quam Decreto Concil. Trident.* d. cap. 6. *non gaudere priuilegio fori in ciuilibus, nisi vbi de crimine etiam ciuiliter ageretur, sed illos ob tales causas ciuiles à crimine non descendentes, non posse à Iudicibus laicis*

in

in carcerem coniici, aut personaliter distringi. Verùm decisio illa Sacræ Congregationis Episcoporum videtur præiudicialis dum ait, consuetudinem in contrariam prætendi non posse, & ideò ab ea meritò recessit Sacra Congregatio immunitatis, sub die 27. February 1630. decidens Clericum coniugatum gaudere fori priuilegio in ciuilibus, vbi adest consuetudo, prout in regno Neapolitano.

Contra Camill. Borrell. in specul. Princip. rubr. 11. §. videamus litt. A. Cæpol in consil. criminal. 10 vers. super tertio. Carol. de Graffis d. effect. 1 num. 181. Zanard. in directorio Confessorum part. 1. de Sacramento matrimony, cap. 23. quæst. 14. Ceuall. in tractat. de cognitio. per viam violent. part. 2. quæst. 73. num. 4. Marr. de iurisdictione, part. 4. cent. 2. casu 159. num. 5. Aloys. Ricc. in decisionib. Curiæ Archiepiscopalis Neap part. 3. decis. 170. & part. 4. decisio. 320. num. 5. Duard. in Bullam Cœnæ lib. 2. canon. 16. quæst. 4. concl. 3. num. 12. Antonin. Diana resolut. moral. part. 1. tractat. 2. resolut. 50. & part. 4. tractat. 1. resolut. 78. Ant. de Marinis quotid. resolut. cap. 38. num. 2. Torreblanca de iure spirit. lib. 15. cap. 6. num. 53. Ciarlin. contr. forens. cap. 53. num. 34. vbi num. 38. pro hac parte refert S. Congreg. immunitatis decisionem. Bonac. de censur. in Bulla Cœnæ, disputat. 1. quæst. 16. puncto 3. num. 1. Squillant. dict. cap. 7. num. 27. existimantes non solùm io criminalibus, sed etiam in ciuilibus, vbi nullus est timor iocarcerationis, eos gaudere fori priuilegio.

39 Fori priuilegio gaudet Subdiaconus, qoi in vim Apostolicæ dispensationis cum vidua matrimonium contraxit, & pensiones ecclesiasticas obtinet, Sac. Conc. Concil. sub die 24. Marty, & 17. Septembris 1618. Dian. part. 5. in fine in declar. n. 20.

40 Tertiò quæro, qui hoc fori priuilegio vltra Clericos gaudeant? Respondeo potiri Regulares omnes professos, eorum Conuersos, & nouitios similiter, & Mooiales, earumque conuersas, & nouitias, iuxta ea, quæ supra diximus agentes de priuilegio Canonis, de his omnibus egimus dict. part. 2. allegat. 2. num. 37. & 38. Ludouicus Correa in repet. dict. cap. inter alia part. 2. num. 31. Bonacin dict. puncto 3. num. 9. Tambur. de iure Abbatum tom 3. disp. 6. quæst. 28. vbi de nouitiis Gabr. Pereira de manu Reg. part. 2. cap. 47. num. 2. Lezana in sum. quæstion. Regul. tom. 2. cap. 8. n. 7. De nouitiis delinqoentibos anno nouitiatus qoòd fori priuilegio gaudeant, Ouiedo in praxi Regul. part. 1. tract. 6. c. 2. q. 2. Stephan. Grat. March. decis. 33. num. 10. Barthol. de Vecchis in praxi nouit. disp. 12. dub. 11. Tambur. de iure Abbatum tom. 3. disput. 6. q. vlt. à num. 1. Machado en su perfetto Confessor tom. 2. lib. 5. part. 1. tract. 2. docum. 5. vbi latè, & num. 3. post Dianam & ab eo citatos, moral. resolut. part. 3. tract. 1. resolut. 34. resoluit Nouitium, si delictum committat tempore nouitiatus, & habitum dimittat, ac ad seculum redeat, non posse puniri à Iudice sæculari, & p. 6 tractat. 8. resolut. 6. tenet quòd impubes ad Religionem ante pubertatis anoos admissus, quamis non sit propriè nouitios, nihilominus vocatur nouitius, & gaudet fori priuilegio, de quo etiam Lauter. de Franchis de controuers. inter Episcopos & Regul. in varias quæst. q. 47. vbi id intelligit nisi iuxta Religionis institotiones impubes admitti nequeat, itaut admissio irrita sit, quia cum admissio non valeat, nullo priuilegio admissus esset, etiam à parentibus oblatus, quia nec impropriè tunc est oouitius, donec adeptio rationis vsu consentiat.

41 De Fratribus, & Sororibus Tertij Ordinis Sancti Fraocisci idem quoque dicendum, si habitum Religiosum gestauerint, atque collegialiter vixerint, seu claustraliter inhabitauerint, & non aliàs, iuxta Constitutionem Leonis X. quam refert Quarant. in sum. Bullar. verb. priuilegia Regularium. Ita citari per me dict. allegat. 12. num. 41. quibus addo Anton. Hering de fideiussor. c. 7. num. 148. plures per Ansald. de iurisdict. part. 2. tit. 11. cap. 12. Ciarlin. controuers. forens. cap. 18. num. 4. cum seqq. & præcipuè num. 16. Boss. de triplici Iubilæi priuilegio sect. 3. casu 22. §. 6. num. 39. Tamburin. de iure Abbatissar. disp. 7. q. 3. & disp. 17. q. vlt. n. 2. Grilenzon. cons. 49. Francis. de Castillo Sicilia decis. 88. Aloys. Ricc. in collect. decis part. 4. collect. 1051. Gabr. Pereira de manu Regia part. 2. cap. 47. Parlad. different 8. §. 1. n. 5. Bonacin. d. puncto 3. num. 17. Squillante d. c. 7. n. 42. vbi post Aloys. Ricc. part. 2. decis. 88. & Dianam resol. moral. part. 1. tract. 2. resolut. 84. subdit ex constitutione eiusdem Leonis Sorores dicti tertij Ordinis habitum gestantes, etiam io propriis, aut consanguineorum domibus, vel seorsim habitantes hoc priuilegio gaudere: vide quæ dixi infrà, hoc lib c. 43. vers. quoad Tertiarios, & eundem Dianam part. 4. tract. 1. resol. 31. vers. notandum, Anton. de Marinis quotid. resolut. c. 114. num. 21. Nauarr. de elect. fori sect. 1. q. 66. n. 33. in vlt. edit. & in lucerna Regul. verb. Tertiarij. Anton. Nou. eius frater in sum. Bullar. tit. de Tertiariis pag. 378. cum seqq. vbi refert Sacræ Congreg. Concil. decretum sub die 20. Decembris 1616. circa istarum Tertiarum priuilegia, in quo dicitur ab Ordinarij iurisdictione exemptos esse Tertiarios, si viri collegialiter viuant, seu cum claustralibus habitent, & mulieres virginalem, seu cælibem, aut castam vidualem expresso voto, & sub habitu vitam traduxerint, etiam in consanguineorum, & affinium suorum, aut propriis domibus, seu seorsim habitantes eãdem declarationem ad longum refert Ciarlin. dict. cap. 18. n. 22. vide latè de Tertiariis Lezana in sum. quæst. Regul. tom. 2. cap. 14. per. tot Diaoa moral. resolut. part. 6. tract. 8. resol. 30.

Nec obstant fundamenta, quibus verè Religiosos esse, ac subinde personas ecclesiasticas, & priuilegio exemptionis à potestate sæculari gaudere iodistinctè contendunt Bart. in l. semper, §. quibusdam, ff. de iur. immunit. Petr. de Vbald. de portion. canon. quæst. 17. n. 13. & alij quibus magis assentire videtur Perez l. 9. vers. contrarium, tit. 4. lib. 4. ordinam. Marr. de iurisdict. part. 4. cent. 2. casu 113. n. 36. & constanter Fr. Emman. quæstionum Regul. tom. 2. q. 65. art. 4. & alij, quos ad vtranque partem confundens magis, quàm resoluens Card. Tusch. tom. 4. lit. F. concl. 470. per tot. & latiùs quam omnes ex professo viginti conficiens argumenta pro hac parte, B. Ioan. Capistran. in tract. queoi inscripsit, defensorium tertij Ordinis D. Francisci. nam ferè omnes in illum scopum diriguntur, vt probeot huiusmodi Fratres regulam habere à Sede Apostolica approbatam, & vt tales, Religiosas personas censendas esse, quia eiusdem Capistrani argumenta primum, quartum, quintum, sextum, & octauum, cum quatuor seqq. solùm concludunt in verè professis, vel quod alij modum habeant viuendi approbatam à Sede Apostolica; minimè verò inde sequitur priuilegium exemptionis à potestate sæculari gaudere, si se non transferant in totum ad Monasterium, iuxta text. in c. cum & plantare, §. de Confratribus, de priuil. 42

Ad discursum autem eiusdem Capistr. in 7. argumento, coi plurimom defert Fr. Emman. quod licèt non sint verè Religiosi, non tamen sunt purè laici, sed magis assimilãtur Religiosis, quia certam

Religioni, quoad fori verò & exemptionis priuiuilegium, non ita: quem verum intellectum fatetur ipse Boich, & alij, de quibus Henriq. *lib.* 13. *cap.* 48. §. 3. *inillalitt. D.* Ad æquiparationem verò Conuersorum, & Oblatorum in dictis Ioribus, respondetur intelligendam esse iuxta prædictos terminos de Oblatis, qui se, & omnia sua Monasterio tradiderunt, ad illud in totum se transferentes, vt innuit *dict. cap. per exemptionem*, ibi, *perpetuò oblati*, & clariùs *dict. Clem.* 1. *in fine*, ibi, *dum tamen illi Religiosi eisdem cum effectu donauerint, & obtulerint se, & sua*, &c. *d.* §. *de Confratribus*, ibi, *omninò reddiderint*, &c. *d. cap. pen.*

Cùm in sacra Congregatione Cardinalium Concil. Trident. Interpretum, iossu S. D. N. propositum esset infrascriptom dubium, *An Oblati alicuius Religionis indicande sint personæ ecclesiastica, adeò vt fori priuilegio, & immunitate à vectigalibus gaudeant? Congregatio dubio semel atque iterum proposito, ac examinato, censuit Oblatos priuilegio, ac exemptione ita demum debere potiri, si in forma iuris valide, perpetuo & irreuocabiliter plenè, & cum effectu se ipsos, & bona sua omnia, præsentia, & futura, nulla prorsus quauis minima eorum partione, neque in proprietatem, neque in vsumfructum sibi reseruata Religioni obtulerint, & habitum aliqualiter mutauerint. Quòd si omnia prædicta simul non concurrant, neque fori priuilegio, neque immunitate à sæcularibus exactionibus frui posse, vt in sequentibus casibus.*

Primò, cum quis obtulit personam cum reseruatione bonorum.

Secundò, cum obtulit personam nulla bonorum facta mentione, quippè non includuntur in simplici oblatione personæ.

Tertiò, cum obtulit personam, & aliquam tantum partem bonorum, quamuis maiorem.

Quartò, cum obtulit bona omnia præsentia, & personam reseruato vsufructu.

Quintò, cum obtulit personam, & bona omnia præsentia tantum.

Sextò, cum obtulit personam, & bona omnia præsentia, & futura, sed postea à Superiore Religionis aliquam eorum partem, quamuis minimam, in emphyteusim recepit,

Septimò, cum obtulit bona, vel omnia, vel partem eorum, absque persona, quo casu personam offerentem fori priuilegio non gaudere, sed bona in Religione cum effectu translata esse immunia à vectigalibus, dummodo offerens, vsumfructum eorum sibi non retineat, eo namque casu bona immunia non esse, etiam quoad proprietatem.

His tamen omnibus casibus, quibus Oblati à priuilegio, & exemptione à iure communi excluduntur, seruandam esse cuiusque Religionis consuetudinem, cuius vigore ipsi tale ius priuilegij, vel exemptionis acquisiuissent.

His positis proposita deinde fuerunt alia dubia.

Primò, an Oblati, qui omnia supradicta adimpleuerint, fori priuilegio, & supradicta exemptione gaudeant, quamuis matrimonio copulati sint, siue ante, siue post oblationem contraxerint?

Secundò, an tales Oblati fori priuilegio gaudeant, etiam quoad delictum ante huiusmodi oblationem commissum, cuius ratione à iudice laico erant puniendi?

Tertiò, an iurisdictio, quæ vigore Concil. Trident. cap. 11. sess. 24. competit Ordinario in Oblatos carentes qualitatibus expressis ibidem in vers. exceptis, intelligatur tributa Ordinario in Oblatos cumulatiuè, vel priuatiuè ad Superiores Regulares?

Quartò an iurisdictio ex eodem Concilij Decreto tributa fuerit Ordinario in criminalibus tantum, an verò etiam in ciuilibus?

Ad has posteriores dubitationes S. Congregat. singillatim in hunc modum respondit.

Ad primum, gaudere, siue ante, siue post de licentia superioris Religionis matrimonium contraxerint.

Ad secundum, gaudere priuilegio fori, & à iurisdictione Iudicis laici liberatos esse; puniríque debere à Iudice ecclesiastico, si modo absque fraude, id est, non animo effugiendi sæcularis Iudicis punitionem se, & sua obtulerit, quod si fraus subsit, posse à Iudice laico puniri pœna confiscationis bonorum, & alia pecuniaria, sed non corporali; illique remanere subiectos quoad causam, & bona, sed non quoad personam, debere tamen Iudicem ecclesiasticum, si delicti qualitas id exposcat, tradere tales in fraudem oblatos sæculari corporaliter puniendos.

Ad tertium respondit in Oblatos carentes qualitatibus expressis in vers. exceptis, tributam esse Ordinario iurisdictionem cumulatiuè, non priuatiuè ad Superiores Regulares.

Ad quartum, huiusmodi iurisdictionem Ordinario tributam esse in criminalibus tantum, non autem in ciuilibus.

A. Card. Vicecomes. Ioannes Franciscus Fagnanus S. Cong. Concil. Secretarius.

De Eremitis, qui ex speciali obligatione, & 45
quasi traditione per Episcopom alicui Ecclesiæ, vel loco sacro dicati sunt, quod fori priuilegio gaudeant, est dicendum; secus autem esset si non fuissent adstricti alicui regulæ, nec subessent alicui ecclesiastico Superiori, vt resoluunt Doctores per Gutier. *de gabell. quæst.* 95. Paclad. *sesquicent. differ* 9. §. 1. *num.* 4. Donat. Anton. de Marinis *quotid. resol. cap.* 114. *num.* 8. Dianam *moral. resol. p.* 4. *tract.* 1. *resol.* 35. Lezana *in sum. quæst. Regular. tom* 2. *cap.* 7. *n.* 5. Nouarr. *in praxi variat. fori sect.* 2. *quæst.* 67. Carol. de Grass. *d. effect.* 1. *num.* 106. Bonacin. *de censur. in Bulla Cœna, disp.* 1. *quæst.* 16. *sect.* 1. *part.* 4. Paul. Laymann *in Theolog. moral. lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 2. *cap.* 5. *num.* 4. Vgolin. *de offic Episcop. cap* 10. §. 12. Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 149. Squillante *d. cap.* 7. *num.* 44. Marc. *de Iurisdict. part.* 4. *cent.* 2. *cas.* 113. *num.* 1. Duard. *in Bullam Cœnæ, lib.* 1. *can.* 15. *quæst.* 6 *per tot.* Hieron. Roder. *in compendio quæst Regul. resol.* 61. Lauret. de Franchis *de controu. inter Episcopos & Regular. in quæst. diuers. quæst.* 41. *pag.* 155. vbi licèt videatur sentire Eremitas de foro Ecclesiæ esse, eum intelligere debemus de iis, qui sunt sub obedientia Episcopi, iuxta textum *in cap. aliud* 10. *quæst.* 1. quem allegat latè & eleganter D. Ricciul *ecclesiast. lucub. lib.* 3. *cap.* 3. *cum seqq.* nouissimè Ansald. *de iurisd. eccles. part.* 2. *tit.* 11. *cap.* 11.

De Militibus sancti Iacobi Calatrauæ, Alcan- 46
taræ, sancti Stephani, sancti Lazari, & similibus, quòd hoc fori priuilegio gaudeant ex Pontificiis Coostitutionibus Alexandri III. & aliorum, tenent Motta *de confirmatione Ordinis sancti Iacobi, lib.* 1. *cap.* 1. §. 8. *probat* 6. *num.* 6. & 7. §. 9. *probat* 7. Nauarr. *cons.* 12. *de Regular.* Mendoz. à Castro *in praxi Lusitan. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 10. Carol. de Grass. *d. effectu* 1. *num.* 109. licet *num.* 115. dicat quòd in Regnis Siciliæ, & Neapolis hoc non seruatur, Franc. Molin. & Mich. Carraoza apud eundem Mottam *d. lib.* 1. *cap.* 1. §. 32. *n.* 31. & 43. Valasc. *consil.* 108. *num.* 27. & *cons.* 130. *à num.* 3. Ceuall. *de cognit.*

per

per viam violentiæ part. 2. *q.* 149. *n.* 23. Mastrill. *Siciliæ dec.* 180. *num* 165. *tom* 3. nouissimè Hieronym. Roderic *in compendio quæstion Regul. resol.* 28. *n.* 1. Squillaute *d. c* 7. *num.* 46 *cum seqq.* Duard. *in Bullam Cœnæ lib.* 2. *Can* 15. *q* 5. *à num.* 9. Nouar. *quæst forens. p.* 1. *q* 42. *& de elect. fori sect.* 2. *q.* 69. *num.* 31. *in vlt. edit.* Ioan. Sane *in select. disp.* 49. *num.* 13. Diana *moral. resol. part.* 3. *tract.* 1. *resol.* 61. *& part.* 4. *tract.* 1. *resol* 86. Gabr. Pereira *de manu Regia p.* 2. *cap.* 59. *num.* 27. Sperell. *in decis fori eccles. decis.* 2. *num.* 97. *& decis.* 21. *num.* 27.

47 Vnde non licet Iudicibus sæcularibus cognoscere de eorum causis, eo quòd sint exempti ab eorum iurisdictione, habent enim Iudices Conseruatores, qui de illis cognoscunt, prout de cæteris Regularibus, Motta *in d. tract. de confirmat. Ordin. S Iacobi lib.* 2. *c.* 1. §. 9. *&* §. 31. *n.* 31. *&* 43. Valasc. *cons.* 108 *num.* 27. Flores de Mena *var. lib.* 2. *quæst.* 21. §. 15. *n.* 215. Cabed. *Lusit. decis* 61 *n.* 6. *p.* 1. Ceuall. *de cognit. per viam violent p.* 1. *q* 149. *à num.* 1. *cum multis seqq.* vbi *num.* 20. testatur hanc sententiam in praxi obseruatam apud suprema Regia Tribunalia, & in certa causa fuisse resolutum Iudicem Conseruatorem, qui fulminauit interdictum, eo quòd quidam Eques detinebatur à Curia seculari, non fecisse violentiam, & causam vnà cum dicto Equite remissam fuisse, refert & sequitur nouissimè Sperell. *in decis fori eccles. decis.* 2. *n.* 97. Hinc Sacra Congr. *Immunitatis eccles. in vna Assisien. de mense Decembris* 1627. *annuente S. D. N. mandauit Equitem Placidum Bentium Militem Christi ad forum ecclesiasticum esse remittendum*, refert Sperell. *d. decis.* 2. *num.* 121. per Nauar. *cons.* 13. *de Regular. Die* 25. *Decembris* 1627. *in eadem Congr. in causa Mantuana, & dubio, an Equites Religionis Christianæ sint exempti à iurisdictione laicali? Sacra Congr. censuit Equitem inquisitum & carceratum à Ministris Ducalibus consignari Episcopo Mantuano vnà cum originali processu facto, quamuis nullo, qui vt delegatus causam cognoscat auditore procuratore Ducali, & facta consignatione, vt suprà, absoluantur Dux & omnes complices ab Episcopo*, refert idem Sperel. *citato loco.* At in causis ciuilibus, & in his, in quibus deliquerint, respectu officiorum, Rectorum, Correctorum, Magistratuum, aut aliorum, quæ ab ipsis administrantur, tanquam merè sæcularibus, & in delictis grauibus, ratione quorum priuilegium fori admittunt, apud Iudicem sæcularem conueniri posse existimarunt Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 2. *art.* 2. *& tom.* 1. *q.* 13. *art.* 2. *vers. ex qua Bulla*, Perez *l.* 1. *tit.* 1. *lib.* 4. *Ordin. col.* 1319. Auendan. *de exequend. mand. lib.* 2. *c.* 2. *num.* 11. *ad fin.* Bobadil. *in sua Politica, lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 12. quos refert Hieron. Roder. *d. resol.* 28. *num.* 1. de quo latè Sperell. *d. decis.* 2. *à num.* 125.

48 Vtrùm autem non adhuc professi prædictos Ordines Militares, eodem fori priuilegio gaudeant, solet ab aliquibus in dubium reuocari; verior sententia tenet gaudere, quam tuentur Curi. Philip. *part.* 3. §. 1. *n.* 13. Motta *d. lib.* 2. *c.* 2. §. 8. *n.* 3. *pag.* 248. & fuisse in Regio Lusitaniæ Senatu iudicatum refert Parens meus *in comment. ad Ordin. Regiam Lusitan. lib.* 1. *tit.* 12. §. 1. *num.* 2. & resoluunt Nouar. *forens q.* 42. *à n.* 5. *part.* 1. *& de elect. fori sect.* 2. *q.* 66. *n.* 29. Valenz. *cons.* 95. *n.* 53. Rouit. *cons.* 96. Diana *moral. resol. part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 36. *& part.* 1. *tract* 2. *resol.* 49 *in fine*, *& p.* 3. *tract.* 2. *resol.* 30. *vers.* 4. *part.* 5. *tract.* 1. *resol* 18. Sperell. *d. decis.* 2. *num.* 230. Carlaual. *de iudic. lib.* 1. *tit.* 1. *disp.* 2. *quæst.* 6. *sect.* 3. *à num.* 239. Ricc. *in praxi part.* 4. *resol.* 181. per text. *in cap. Religioso*, §. 1. vbi Archid. *de sent excomm.* Ias. *in l. cum quædam, num.* 14. *ff. de iurisd. omn. Iudic.* Tiraq. *de retract. lignag.* §. 1. *gloss.* 8. *num.* 21.

Contra Fr. Emman. *quæst. Regul. tom* 2. *quæst.* 62. *art.* 14. Bobadil. *in sua Politica, lib.* 2. *cap.* 18 *num.* 86. *& cap.* 19. *num.* 16. Mastrill. *d. decis.* 290. *num.* 166. Cened. *de paupert. Relig. dub.* 50. *num.* 20. *in fine*, Gabr. Pereira *d. part.* 2. *cap.* 58. *num.* 27. *vers. illud semper*, & in parte Seraph. *decis.* 549. existimantes huiusmodi Milites non professos exemptione, ac fori priuilegio minimè gaudere.

49 Non enim negari potest huiusmodi nouitios ecclesiasticas esse personas, vt de cæteris aliarum Religionum diximus suprà, quamuis illis vel Clericis, seu Religiosis hoc priuilegium competere non esse dicendum minimè dubitemus auctoritate Rotæ *in vna Terulen pensionis* 13. *Nouembris, &* 28. *Iunij* 1596. *coram bonæ mem Peña*, quæ irritam, & nullam iudicauit translationem in non Clericum factam, non obstante, quòd actu esset nouitius Religionis Calatrauæ, cuius meminit Anton. Ricciul *de iure personarum extra gremium eccles existent lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 29.

50 Quod autem Confratres Ordinis sancti Ioannis portantes mediam Crucem albam dictam *Thau*, non gaudeant priuilegio fori, tenent F. Emman. *tom* 2. *q.* 62. *art.* 18. Azeued. *l.* 1. *num.* 1. *fin tit.* 14. *lib.* 6. *recop.* Bobadil. *in sua Politica, lib* 2. *cap.* 18. *num.* 232. plures refert Giurba *consil. crimin.* 28. *per tot.*

51 De Rectoribus hospitalium, seu hospitalariis, si Prælati auctoritate perpetuò deputati sint ad seruitium alicuius hospitalis auctoritate Episcopi erecti, quod gaudeant fori priuilegio, resoluunt Valasc. *cons.* 105. *num.* 32. Duard. *d. can.* 15. *quæst.* 7. *n.* 3. *cum seqq.* Ego ipse *d. alleg.* 12. *num.* 40. me citato Squillante *d. cap.* 7. *n.* 45. Viuian. *d. lib.* 6. *cap.* 1. *n.* 114. Nouarr *in sum Bullar tit. de Diaconis Seluatic. num.* 7. nouissimè Ansald. *de iurisd. eccles part.* 2. *tit.* 2. *cap.* 13. aliàs secus, quamuis signum aliquod Crucis, vel imaginis B. Virginis deferant; cum enim purè laici sint, nulla est ratio, ob quam à potestate sæculari exempti censeri debeant, vt post Marian. *in cap.* 1. *in fin.* & Abb *in c.* 2. *n.* 11. *de foro compet.* comprobat Decian. *tract. crim. lib* 4. *c.* 9. *n.* 14.

52 De inseruientibus Ecclesiæ, quod gaudeant priuilegio fori in gratiam ipsius Ecclesiæ, non autem propriæ personæ per *cap Ecclesiarum seruos* 89. *dist. & c.* 1. *de foro compet.* tradunt Narr. *cons.* 576. *n.* 9. & Menoch. *de arbitr. casu* 562. *n.* 10. *vers. quinto vrget.* Parlad. *d. differ.* 9. §. 1. *num.* 7. Felician. de Vega *ad c.* 2. *de foro comp. n.* 20. *&* 21. vbi videtur requirere receptionem primæ Tonsuræ, & qualitates Concilij. Nou. *in summ. Bullar. tit. de Diaconis Seluaticis num.* 1. me citato *in hoc loco* Diana *part.* 6. *tract.* 1. *resol.* 36. 53 Illi tamen, qui solum in accendendis lampadibus, & aperiendis portis Ecclesiæ deseruiunt, non gaudent priuilegio Clericorum, vt censuit Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum, *sub die* 28. *Ianuar.* 1603. 54 De Diaconis Seluaticis, an, & quando fori priuilegio gaudeant? ostendit infra D. August. Taurell. §. 4. *ex num.* 19. Circa musicos autem, & similes alios, qui in eisdem Ecclesiis occupantur, dicendum quòd si per longum tempus in earundem Ecclesiarum ministeriis inseruierint, legitimè gaudebunt eodem priuilegio, vt per Parlad. *in sesquicent. differ.* 9. §. 1. *num.* 7. Felician. de Vega *in d. cap.* 2. *num.* 23.

55 De familiaribus Episcoporum etiam laicis, quòd

quòd gaudeant fori priuilegio, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, resoluunt Doctores per me citati *in tract. de offic. & potest. Episcop. p. 3. alleg. 107. num. 9. vers. familia Episcopi*, & per D. August. *Taurell. in sua consultat.* ad calcem *huius cap.* ponenda, *n.* 30. quibus addo Squillante *d. c.* 17. *n* 46. Stephan. Gratian. *Marchia decis.* 133. *n.* 1. & 2. Alzed. *in praxi Episc. p.* 1. *c.* 12. *n.* 77. Donat. Anton. de Marinis *resolut. quotid. c.* 117. *n.* 1. Ganant. *in enchirid. Episcop. verb. familiaris Episcopi n.* 2. Dianam *moral. resol p.* 4 *tract.* 1. *resol.* 30. & *p.* 1. *tract.* 2. *resol.* 97. & *p.* 1. *tr.* 2. *resol* 1. *cum seqq.* Torreblanca *de iure spirit. lib.* 15. *c* 1. *n* 56. Ciarlin. *controu. for. c* 20 *n.* 14. & 28. Illustriss. D. Roderic. à Cunha *in comment ad c. eos qui, n.* 11. *dist.* 32. Felician. de Vega *vbi supr. n.* 22. vbi videtur resoluere contrarium, Montealegre *in praxi ciu. lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 249. Carlaual. *de iudic. disp.* 1. *q.* 6. *sect* 3. *n.* 427. & 509. Qui autem dicantur familiares Episcopi, & qui veniant eorum appellatione, dixi *d. part.* 2. *alleg* 5. *n.* 2. *cum seqq.* & *d. part.* 3. *alleg.* 107. *num* 10. *cum seqq.* Squillaote *d. c.* 7. *ex n.* 50 *vsque ad* 56. D. August. Tautel. *in sua consult. sub.* §. 4. *huius cap. ponenda, n.* 33. *cum seq.* Vide infrà *hoc c.* §. 4. *n.* 30.

Largo modo familiares Episcopi dicuntur, quoad exemptionem à iurisdictione seculari, personæ illæ, quæ ei necessariæ, & vtiles sunt in exequendo officio, quales sunt notarij, cancellarius, nuncius fiscalis, custos carceris, & executores suæ Audientiæ, donec in officio maneant, etiamsi expensis Episcopi non viuant, Boër. *dec.* 9. *num.* 78. & 9. Gratian. *Marchia decis.* 233. *n.* 12. & 20. Narbona *l.* 20. *gloss* 10. *n.* 17. *tit.* 1. *lib.* 4. *Recop.* idem Gratian. *discept. forens. c.* 340. *à princ.* & *cap.* 341. *num.* 1. 3. & 4. Mart. Antonin. *var resolut. lib.* 1. *resol.* 75. *n.* 5. Franc. Leo *in Thesauro fori eccles. par.* 1. *cap.* 11. *n.* 18. latè Giurba *cons.* 88. *per tot.* vbi de magistro, notario, cancellario Episcopi, nuncio, custode carcerum, & lictoribus, Aloys. Ricc. *in praxi resolut.* 471. *n.* 4. 5. 8. & 11. Bellet. *disquis. clerical. par.* 1. *tit. de fauore cleric. reali* §. 1. *num.* 16. 17. & 18. latè Ciarlin. *controuers. frequent c.* 20. *n.* 34. *cum seqq.* vbi *n.* 35. subdit eos indistinctè frui dicto priuilegio exemptionis, etiamsi viuant suis expensis dummodo seruiant, licet extra officium delinquant. Episcopus igitur, & eius Vicarius possunt punire laicos, & alios exemptos qui offendunt Notarios, Fiscalem, cursores, officiales, aut ministros suæ Curiæ munus suum exequentes, ratione offensæ iurisdictionis, ad tex. *in l. adductos. C. de Episcop. aud.* qui tametsi correctus sit quatenus loquitur de Clerico offendente familiam Iudicis laici ob omnimodam eiusdem laici in ecclesiasticos incapacitatem, quæ prorogationem prorsus impedit: in casu tamen è conuerso, & sic vbi à laico offenditur familia Episcopi, in quo eiusmodi incapacitas non reperitur, in suo vigore remanet, Marc Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. cap.* 11. *per tot.* Farin. *cons.* 114. *per tot lib.* 2. Bellet. *disquisit. clerical. part.* 1 *tit. de fauore cleric. reali* §. 5. *n.* 12. vbi *num.* 10. & 21. subdit quòd Regulares licèt sint exempti, qui iniuriam inferunt Episcopo, seu eius Vicario iurisdictionem exercenti, vel eius aures offendunt, aut turbant eius iurisdictionem, possunt ab eodem Episcopo, vel eius Vicario puniri, Alexand. Sperell. *in decis. fori eccles. decis.* 86. *n.* 5. *cum seqq.* vbi *num.* 6. subdit ad Superiorem Officialis offensi spectare cognitionem si percussio facta fuisset ex odio & inimicitia priuata, & *n.* 8. reprobat Scacc. *de iudic. lib.* 1. *cap.* 12. *sub num.* 13. existimantem contra percutientem Clericum vel Birruarium fori Episcopalis Iudicem laicum posse procedere ad pœnas temporales, ecclesiasticum autem ad spirituales, Ciarlin. *controuer. forens c.* 48. *num.* 7. vbi *n.* 8. ex Genuens. *c.* 8. *n.* 6 & 8. & Beller. *d.* §. 5. *n.* 25. tenet posse etiam Episcopum punire laicos deturbantes, vel lacerantes excommunicationis cedulones de eius mandato affixos, vel qui audent dicere in contemptum censuræ, *che scommunicha, che scommunicha ?* Familiares quoad propositum dicuntur, qui veram habent familiaritatem vt exinde à iurisdictione seculari eximantur, personæ Episcopo assistentes, nam seruientes, qui eius expensis viuunt, longè tamen ab eius persona, priuilegio exemptionis non gaudent, Decian. *d. c.* 9. *num.* 58. Farin. *d. q.* 8. *n.* 46. *in fine*, Surd. *cons.* 301. *n* 69. & 70. Ciarlin. *d. c* 20. *num.* 36. vbi *num.* 40. tenet habentes litteras familiaritatis Episcopi sine speciali seruitio non gaudere fori priuilegio, & quod illud acquiritur etiamsi Episcopus degat extra suam diœcesim.

De famulis conductitiis Clericorum, ac aliis Religionibus inseruientibus, dicendum videtur 56
eòs omnes fori, & exemptionis à tributis priuilegio gaudere, vt tenent gloss. *in cap. Clerici* 11. *q.* 1. Ioan. Andr. Imol. *n.* 1. & alij communiter *in cap.* 2. *de foro compet.* vt ibi testatur, & multis latè confirmat Felin. *n.* 2. Marian. Socin. *in cap.* 1. *eod tit. n.* 21. Clar. *in pract* §. *fin. q.* 35. *n.* 18. & aliquos refert, & sequitur Duen. *reg.* 30. & magis communem testatur, & sequitur Decian. *in tract. crim. lib.* 4. *c.* 9. *n.* 47. Card. Tusch. *tom.* 3 *lit E concl.* 17. *num.* 13. Caualcan. *cons.* 71. *num.* 3. vbi affirmat hanc esse communem, Carauit. *tit* 46. *n.* 27. Menoch. *de arbitr. cas.* 562. *n.* 3. Carol. de Grassis *effectu* 1. *num.* 149. Alex. Trentacinq. *var. resol lib.* 1. *tit. de foro compet. resol.* 2. Marta *de iurisdict. par.* 4. *casu* 111 *n* 6. Squillaote *d. cap.* 7. *n* 57. Duard. *in Bullam Cœnæ casu* 13. *q.* 8. *concl.* 2. *num.* 4. *vers.* 1. Carol. de Tapia *in l. fin. ff de constit. Principum p.* 2. *c.* 3. *n.* 99. D. August. Tautel. *loco proximè citato, à n.* 1. vbi probare intendit idem priuilegium habere famulos temporales, & post Marant. & alios, quos refert, comprobat Fr. Emman. *quæst Regul. tom.* 3. *q.* 39. *vers. denique*, hinc à principio quæstionis probare contendens ex Iure communi competere Syndico Fratrum Minorum priuilegium, quod eis Clemens VII. concessit, vt Syndicus à potestate sæculari esset exemptus, & inter alia memorabile illud fundamentum, quod licet huiusmodi familiares sint laici, potest tamen Pontifex eos à potestate sæculari eximere, quia Religionibus inseruiunt, & ad ipsarum, atque ita ad spirituale bonum hoc potest conducere; quo casu, atque ita indirectè, seu in consequentiam spiritualium, & Ecclesiasticarum personarum circa temporalia, & erga laicos potest summus Pontifex suam exercere potestatem, vt benè probat tex. *in cap. per venerabilem, vers. rationibus*, ibi, *casualiter exercemus, qu filij sint leg.* Adducunt præterea plures vtriusque Iuris auctoritates, quibus expressè probari inquiunt familiares Clericorum, & Ecclesiarum gaudere priuilegio, ipsis Clericis, Ecclesiis, & Monasteriis, quibus inseruiunt concesso. Prima & præcipua est *l.* 1. & 2. *C. de Episcop. & Cleric.* ibi, *verùm etiam hominibus conceditur*, iuncto ibi, *vt iidem Clerici priuilegiis pluribus redundarent*, & inferius ibi, *& coniugia Clericorum, ac liberi, eorúmque ministeria*, &c. Deinde ex Concil. Toletan. *in cap. Ecclesiarum seruos* 12. *q.* 2.

dum

dum expressè probat Ecclesiarum seruos angariis, & aliis tributis à iudicio sæculari onerari non posse; solet etiam vulgò pro hac parte citari text. ibi: *hominum & familiæ suæ causis duntaxat exceptis, de offic. Archid.* Demum ex communi Doctorum resolutione *in Auth. Habita*, per tex. *ibi, C. ne filius pro patre*, vbi resoluunt priuilegiis Scholasticorum gaudere eorum familiares.

57 Contrariam verò sententiam, imò præfatos famulos conductitios Clericorum, & alios Religiosis inseruientes nullo fori aut exemptionis gaudere priuilegio, tuentur Vulpel. *in tract. de liber. ecclesiast. par. 3. n. 24.* Ioan. Anton. de Nigris *in repet. Extrauag. vnic. de vita & honest. Cleric. n. 91.* Capye. *decis. 12. n. 1. in fin.* Aufrer. *de potest. Iudicis sæcular. reg. 2. n. 36.* Thesaut. *decis. 22. n. 1. & 4. vers. verum*, Gutier. *pract. lib. 1. q. 4. n. 2.* Farin. *in praxi crim. par. 1. q. 8. n. 46.* Bobadil. *in sua Politica, lib. 2. c. 17. n. 7.* Seacc. *de iudic. lib. 1. cap. 11. n. 22.* Stephan. Gratian. *decis. 233. n. 4. & 5.* Ciarlin. *controuers. forens. c. 20. n. 37.* vbi dicit omnes fateri hoc esse speciale in famulis Episcoporum, Tiber. Decian. *tract. crimin. lib. 4. c. 9. n. 57.* Alderan. Mascard. *de gener. statut. interp. concl. 1. n. 136.* Laderch. *cons. 103. n. 15.* nouissimè Ansald. *de iurisd. eccles. p. 2. tit. 11. c. 5. à princ.* Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap. eos qui, n. 10. dist. 32.* Quorum sententia probatur, primò, quia suprà diximus Oblatos, qui se, & sua Monasterio offerunt, eo priuilegio non gaudere, nisi ad illud actu, & cum effectu se transferant; ergo à fortiori, qui se, & sua Ecclesiæ, seu Monasterio non tradunt, sed tantum mercede, conuenta eidem inseruiunt, eo priuilegio gaudere non possunt. Facit etiam *cap. tuarum, vers. quosdam, in fine, de priuileg* & opt. tex. *in c. per exemptionem, vers. verùm, eod. tit. lib. 6.* dum priuilegium concessum Canonicis negat competere aliis Clericis eiusdem Ecclesiæ, vel etiam ipsi Ecclesiæ, & meliùs in illis verbis, *perpetuóque Oblati*, quibus significat contrarium dicendum esse in iis, qui perpetuò se non offerunt Religioni cum bonis suis modo prædicto. Et confirmatur efficaci ratione ex generalibus principiis, quæ docent priuilegium certis personis concessum, ad alias extendi non posse, *cap. porrò, c. sanè, de priuileg.* Facit etiam tex. *in l. scriniarios, C. de testam. militis*, dum negat apparitores & alios militum ministros, seu seruitores militari gaudere priuilegio, à milite enim armatæ militiæ ad militem cœlestis militiæ valet argumentum, vt resoluunt citati per me, *in tract. de locis communibus*, arg. *Iuris loco 71. n. 1. pag. 326.* & in rusticis Ecclesiæ voluit glos. *verb. inter eos, in c. indicatum 89. dist.* quam in hunc sensum refert & sequitur Abb. *in d. c. 2. n. 6. de foro compet.* & post eum Decian. *d. c. 9. n. 58.*

58 Ex his duabus opinionibus primam in praxi recipi desiderabam, sed secunda validioribus nititur fundamentis, & qui eam in disputando sequi voluerit, non erit difficile ad adducta in contrarium respondere: nam ad primum, quòd Pontifex habeat potestatem concedendi priuilegia laicis personis, per quæ eximantur à potestate sæculari, si ad bonum spirituale fuerit necessarium, fatemur verum esse, si causa ardua aliqua subsit necessitatis concernentis bonum commune spirituale; huiusmodi verò necessitate cessante, non oportet, nec sæculares Principes facilè permittent, vt circa temporalia se intromittat præcipuè eximendo laicos à tributis, & sæculari potestate, iuxta reg. text. *in cap. nouit, in princip. de iudic.* & pe, ea, quæ tradunt S. Thom. *2. 2. q. 10. art. 10.* Card. Bellarm. *de potest. Papa contra Blacuium in prolog.* *Pont. de matrim. lib. 5. c. 12. §. vnic. n. 10.* Cutel. *de donat. tract. 1. disc. 2. partic. 6. n. 5.* Greg. Lop. *lib. 1. glos. 1. in fine tit. 7. part. 1.* Menchb. *de success. creat. lib. 3. §. 30. n. 304.* Mor. *in emporio Iuris tit. 2. in pral. n. 140.* Carol. de Grassis *de effect. lib. secul. effect. 1. n. 131.* Carlaoal. *de iudic. n. 427.* obseruantea Pontificem non solere laicos à seculari iurisdictione eximere sine Regis consensu, nisi cum eis addatur aliqua qualitas, seu causa Ordinis, vel Religionis. Nulla autem apparet ardua ratio, seu necessitas, quæ suadeat, vt generaliter, & indifferenter respectu omnium ciuilium, & criminalium, atque tributorum omnes famuli, & seruientes Ecclesiis, & Clericis, eo exemptionis gaudeant priuilegio, sed potius in maximum redundaret Principum sæcularium detrimentum; & ideò verius est, & benè fundatæ iurisprudentiæ conuenientius summos Pontifices ea priuilegia generaliter concedere non consueuisse, vt aduertit Thesaur. *d. dec. 22. n. 7.*

At verò tex. *in d. l. 1. & 2. & in d. cap. vlt. de offic. Archid.* communiter intelliguntur de familiaribus Episcoporum, qui propter excellentiam supremæ dignitatis hoc cum multis priuilegiis fruuntur, vt latè prosequitur Card. Tusch. *tom. 3. lit. E. concl. 142.* Giurb. *cons. 88 n. 2. vers. multa*, Ciarlin. *d. c. 20. n. 37. in fine*, & in Cardinalium familiaribus hoc ipsum notauit idem Tusch. & Suar. *infra* statim citandi: & in propriis terminis, quod hoc sit singulare Episcoporum priuilegium pro eorum familiaribus, notant Abb. & Felin. *suprà citati.* Thesaur. *dict. decis. 22. n. 1.* & plures, de quibus Tusch. *d. lit. E. concl. 27. in num. 13.* Verùm hic intellectus licèt probabilis videatur, minimè satisfacit, nec conuenit litteræ illorum Iurium; ex ea enim manifestè apparet non de solis Episcopis, sed etiam de Clericis omnibus inferioribus, eorúmque familiaribus agere, nam *l. 1.* suprascriptio habet, *Imp. Const. omnibus Clericis salutem*; deinde in decisione ait, *vos & mancipia vestra*; idem ostenditur ex *l. 2.* habet enim *in princ. omnis à Clericis*, &c. & retento eodem themate infrà *in vers. verùm*, addit, *hominibus eorumdem*, & in fine, *coniugia Clericorum, ac liberi, eorúmque mancipia*; quare manifesta est violentia Iuris, quæ de Clericis apertè loquuntur, ad solos Episcopos restringere. Respondemus igitur, *in d. l. 1.* non de famulis conductitiis Clericorum agere, sed de mancipiis, aut seruis, qui in eorum dominio sunt, & consequenter eodem modo à tributis eximuntur, quo reliqua Clericorum bona. Menoch *d. casu 562. n. 11.* Farin. *dict. q. 8 n. 46. vers. lucrum propry*, Duard. *d. q. 8. concl. 2. n. 4. can. 15.* Ciarlin. *d. c. 20. n. 38.* & de iis etiam loquitur tex. *in d. c. Ecclesiarum seruos*, & post Abb. Rip. & Gramm. aduertit Thesaur. *d. dec. 12. n. 5. & decis. 216. n. 12.* Suar. *in defens. Fidei Catholicæ contra Anglicanæ sectæ errores, lib. 4. c. 29. n. 12.* Mart. *de iurisd. p. 4. cent. 2. casu 111. n. 1.* Et confirmatur hic intellectus, quia si serui Clericorum grauarentur prædictis tributis, ipsi Clerici, seu Ecclesia grauantur, quia in ipsorum damnum redundat, & quodammodo maneret inutile, & sine effectu priuilegium; quo casu fatentur omnes priuilegium concessum aliquibus personis, earum familiaribus prodesse, arg. text. *in c. pen. de priuil. lib. 6.* Similiter tex. *in d. l. 2.* loquitur de seruis, filiisfam. vxoribus; & aliis hominibus, qui in ipsorum potestate, & familia strictè sumpta existunt.

59

Ad

60 Ad tex. verò *in cap. vlt. de offic. Archid.* respondetur nihil probare; verba enim in argumento adducta, nullam continent Pontificis decisionem, sed solùm partis allegationem, quæ non in iure scripto fundabatur. Ad argumentum ex *d. Auth. Habita*, respondetur formam priuilegij Scholastici, ibi concessi pro familiaribus, etiam esse expressam, vt patet ibi, *tam ipsi, quàm eorum Nuncij*, prosequitur ibidem Rebuff. *n.* 20. & alij passim; quemadmodum etiam in familiaribus Senatorum Portugaliæ expressit Ordin. Regia Lusitan. *lib.* 2. *tit.* 59. §. 3. cum aliis quæ explicat Cabed. *Lusitan. decis.* 213. *n.* 11. *p.* 1. vnde licet idem argumentari ad alia priuilegia, in quibus hoc non exprimitur.

61 De concubinis Clericorum, quòd à Iudice ecclesiastico pro modo culpæ puniri possint per tex. *in cap. 2. de cohabit. Cleric. & mulier.* resoluunt Zerol. *in praxi Episcop. p.* 1. *verb. concubinarij.* Marr. *de Iurisd. par. 4. casu* 44. Bellet. *disquisit. Cleric. part.* 1 *tit. de discipl. cleric.* §. 15. *n.* 64. *& tit de fauore cleric.* §. 4. *n.* 49. Vulpell. *de liberte eccles. par.* 3. *n.* 27. Mariens. *l.* 6. *glos.* 2. *tit.* 8. *lib.* 5. *Recop.* Sayr. *in claui Regia lib.* 8. *cap.* 2. *num.* 14. Duard. *in Bullam Cœna Domini lib.* 2. *can.* 15. *quæst.* 17. *num.* 16. & 17. Carol. de Grassis *de effectib. cleric. effectu* 1. *num.* 181. latè Sperell. *in decisionibus fori eccles. decis.* 19. *num.* 4. *cum seqq.* Ratio est, quia dictæ mulieres turpiter clericis inhærentes in Ecclesia peccant, *cap. si quispiam, & ibi glos. fin.* & Archid. 81. *dist. cap. cum multa* 15. *q.* 8. Panor. *in d. cap. si concubinæ, de sent. excomm.* & tanquam Clericis adhærentes, sequuntur eorum forum, glos. *in cap. eos,* 32. *dist.* Tum etiam; quia correlatiuorum idem ius, & ratio est; ac dispositio loquens in vno, alio similiter procedit, ex addictis per me *in tract. de Axiomat. Iuris vsufreq. Axiom.* 61. *n.* 1. Vnde cùm concubina Clerici communem cum illo habeat causam, & sint correlatiua, nihil mirum si illa, sicut ille, per Iudicem ecclesiasticum iudicetur, & grauissimis pœnis, quibus illa capax sit, puniatur. Facit *c. si concubinæ* 55. *de sent. excomm.* qui tex. duplicem probat conclusionem, vtramque nostro proposito accommodatissimam; prior est, quod concubina Clerici excommunicatur excommunicatione maiori, sicut etiam *in c. eos* 32. *dist.* in seruitutem redigitur, & *in c. fraternitatis, propè finem* 34. *dist.* in Monasterium detruditur; posterior est, quòd accedentes ad concubinam excommunicatam manet ligatus eadem excommunicatione, quia communicauit cum illa in crimine, propter quod excommunicatio fuit incursa. Vnde similiter ipsa concubina in eodem foro, in quo Clericus poterit iudicari, cum in crimine damnato cum illa communicauerit: & ita hanc sententiam obseruat in specie glos. 1. *vers. ad hoc, in d. cap. eos,* commendata à Roman. *singul.* 658. Auffrer. *de potest. sæcul. reg.* 2. *n.* 34. quod quidem adeò verum est, vt existimarent Abb. *num.* 25. *in cap. cum sit generale, de foro compet.* Ias. *in l. pen. num.* 17. *ff. de Iurisd. omn. Iudic.* Palat. *in repet. rubr. de donat. inter vir. & vxor.* §. 19. *num.* 7. solum Iudicem ecclesiasticum esse competentem in hoc casu. Vnde non est probanda illorum distinctio, qui tenent publicas Clericorum concubinas à sæcularibus posse iudicari, occultas autem non posse: ne hac occasione Clerici in foro sæculari infamentur; neque enim possunt concubinæ iudicari, quin eorum nomina deferantur, ac per consequens, si aliqua lex, seu statutum id permittat, tanquam Clericos puniens non valebit; quo pacto prædictam distinctionem tenent Clar. *in §. fin quæst.* 37. *num.* 4. Anton. Gom. *l.* 80. *Tauri, num.* 21. Auendan. *de exequen. mand. part.* 2. *cap* 26 *num.* 7. Perez *l.* 11. *verb mançebas, tit.* 3. *lib.* 1 *Ordin* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.* 79. *vers. concubina Clerici,* Mariens. *lib* 6. *glos.* 2. *titul* 8. *lib.* 5. *noua Recop.* Decian. *in tractat. crimin. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 56. & *lib.* 6. *cap.* 21. *num.* 37. Bobadil. *in sua Politica, lib.* 2. *cap.* 17. *num* 54. Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad d. cap. eos, num.* 7. Sed quoad publicas clericorum concubinas contrarium iure merito defendit Marta *d. casu* 44. *num.* 11. *cum seqq.* prout eum refert Sperell. *d. decis.* 19. *n.* 13. aduertens negari quippe non posse quin per statutum contra mulieres clericis se immiscentes factum à sæculari, de facto infametur Ordo clericalis, & in mentibus fidelium scandalum generetur, personarum ecclesiasticarum crimina & mali minores si qui detegantur.

62 De vxoribus Clericorum minorum Ordinum vtrum & quando gaudeant priuilegio fori eorundem? est multum controuersum; quidam existimant ipsas eo gaudere. Ducuntur quia generaliter traditur vxorem sortiri debere forum ex persona viri, *l. cùm quædam puella ff. de iurisd. omn. Iudic.* tum etiam, quia multis iuribus probatur maritorum radiis mulieres coruscare, eorúmque dignitate, & priuilegio gaudere, *l. fœminæ, ff de Senatorib. l. vlt. C de iniur. l.* 1. *C. de vxoribus milit. l. eos, C. de fabricensib. lib.* 11. *l.* 4. *C. de silentiar. lib.* 12. tum etiam quia *l.* 1. *C. de Episcop & Cler.* priuilegium immunitatis quoad publicas exactiones ipsis concessum Clericis, extenditur ad eorum vxores. Tum denique, quia maritus & vxor correlatiua sunt, sobindéque datur inter eos humani & diuini iuris communicatio. *l.* 1 *ff. de ritu nupt.* & consequenter dispositum in vno, in altero etiam dispositum censetur, *l. non tantum,* 20. *ff de re iudic.* & in materia etiam odiosa & correctoria, *l. vlt. C. de indict. vid. tollen.* Ideò hanc sententiam tenuerunt glos. *in cap. eos* 32. *dist. & in c. Clericum* 11. *q.* 1. Domin. *in c.* 1. *de Cleric. coniug lib.* 6. & esse communem testatur post Tiraq & alios Gregor. Lop *l.* 42 *glos* 7. *tit.* 1. *part.* 3. Perez *ad l.* 1. *tit* 3. *lib.* 1 *Ordin. pag.* 47 *vers. vxor etiam Clerici,* Auiles *ad capita Prætorum in proœm. glos.* 1. *n.* 18 Garc. Falcon. *reg.* 499. *à n.* 12. & plures alij, quos copiosè refert, & sequitur Tiber. Decian. *tr. crimin. lib.* 4 *c.* 9. *n.* 54. quibus addo Carol. de Grassis *de effectib. Clerical. effectu* 1. *à n.* 156. Ludou. Correa *in repet. c. inter alia, de immun. Eccles p.* 2. *n* 33. nouissimè Ansald. *de iurisd. eccles. p.* 2. *tit* 11. *c.* 9 *n.* 1. *cum multis seqq.* Sanch *in opusc. moral. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 3. *n.* 2. vbi intelligit non tantum viuo marito, sed etiam mortuo, Diana *moral. resol. p.* 3. *tract.* 1 *res.* 45. & *p.* 4. *tract.* 1. *resol.* 41. Ciarlin. *controu for. c* 53. *n.* 16. Merol. *tom.* 3. *disp.* 6 *cap.* 4. *n.* 52. & de vxoribus Equitum S. Iacobi, Calatrauæ & Alcantaræ quòd gaudeant priuilegio fori, tenent Franch. de Amaia *in Codic. lib.* 10. *tit.* 39. *n.* 12. *cum seq.* Diana *p.* 6. *tract.* 1. *resol.* 36. *in fine.* At verius est eas minimè gaudere, quia priuilegium certæ personæ concessum ipsam sequitur, & ad alias non extenditur, *l. in omnibus causis* 68. *l. priuilegia* 157. *ff. de regul. Iuris, cap. sanè* 9. *de priuil.* tum, quia priuilegium fori est personale, vtpote quòd conceditur ratione dignitatis, Ordinis, sicut & Religiosis ratione religionis; cum ergo Ordo sit in solo viro, & omninò diuisus à coniunctione coniugali, nec vxor capax sit participationis alicuius Ordinis, non

consequetur id viri priuilegium ratione solius Ordinis concessum. Et ideo hanc contrariam sententiam tuetur Ioan. Andr. *in d. c. 1. de cler. coniug. in 6.* sequitur Bott. *in cap. 2. n 6. de foro compet.* & ibi Alex. de Neuo *num. 11.* latè Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 47. à n. 3.* Donat. Anton. de Marinis *quotid. resol. c. 58. n. 14.* Castr. Palao *in opere morali tom. 2. disp. vnic. de immun. eccles. puncto 1. n. 10.* & hanc se credere in praxi seruari testatur Greg. Lop. *citato loco.*

Nec multum vrgent quæ pro prima opinione adduximus; nam *d. l. cum quædam*, & similes procedunt in foro ordinario, quem Iure communi sortiuntur mulieres per contractum matrimonij, mutant enim originis suæ forum in forum domicilij maritorum, *l. exigere dotem, in fine, ff de iudic l vlt. §. item rescripserunt mulierem, ff. ad municip.* text. notabilis *in c. 3. §. vlt de sepult. in 6.* cum alijs adductis per Garc. *reg. 499.* D. Barbos. *in d. l. exigere dotem, à num. 12.* Card. Tusch. *tom. 8 lit. V. conclus. 387.* Cuiac. *ad tit. C. de sponsalib col. pen. ad med.* Ad Iura illa, quæ suprà adducebamus, respondetur procedere, vel ea tenore ipsius priuilegij, quia de certis personis, & earum vxoribus expressam faciunt mentionem; vel ea vi aliorum Iurium, quæ communicant mariti priuilegium eius vxori; vel denique, quia verbis vtuntur ius honum importantibus: iuxta priorem modum procedunt *d. l. fœmina, & l. vlt. C. de nupt.* in quibus generaliter statutum reperitur quòd vxores ex mariti nobilitate, & dignitate nobilitentur, & eius radiis coruscent: iuxta secundum modum intelligenda est *l. 1. C. de vxoribus milit.* quatenus constat mulieribus militum Reip. causa absentibus ibi subueniri non ex singulari beneficio maritorum, sed ex generali Iuris dispositione, & generali clausula, de qua *in l. 1. & per tot ff. ex quibus causis maiores.* Sic etiam intelligenda est *l. 1. C. de in ius vocando*, cuius decisio procedit ea generali *reg. text. in l. generaliter, ff. eodem tit.* secundùm quam omnes personæ, quibus debetur reuerentia, non possunt in ius vocari sine venia, inter quas censendas esse vxores patroni, constat ex ead. *l. 1.* vt aduertit Alciat. *ibi*: iuxta vltimum modum procedunt *d. l. eos.* ibi, *præcipimus, d. l. 4.* ibi, *iubemus*, quo etiam verbo vtitur *l. 3. C. de priuileg. schol. lib. 12. & l. vlt. C de incolis, lib. 10.* ibi, *mulieres honore maritorum erigimus.* Sic etiam Ordin. Regia Lusit *lib. 2. tit. 59. §. pen.* dum disponit priuilegiis nostrorum Senatorum gaudere eorum vxores, verbis vtitur iuris noui, ibi, *per fazermos merce aos nossos desembergadores*, &c. *nos prazque as molheres*, &c. Ad reg. correlatiuorum respondetur non procedere in indulgentia facta à Principe vni ex correlatiuis, ad alterum enim extendendam non esse probat Baptista de S. Blasio *in tract. de correlatiuis, n. 57.* & si sine lege valeret argumentum de correlatiuis in proposito, similiter & maritus vxoris gauderet priuilegiis, eiusque radiis coruscaret, & tamen contrarium ex *d. l. fœmina*, & aliis notat Baptista *d. loco, n. 62.* Et denique *d. l. 2. C. de Episcop. & Cleric.* nullum de hoc priuilegio habet verbum, sed de priuilegio immunitatis à tributis agit, & ideò inaduertenter à Doctoribus adducitur ad hoc fori priuilegium.

Hactenus egimus de vxore Clericorum in minoribus; sed an idem dicendum foret quando vir de licentia vxoris ad sacros Ordines transiit? Videtur magis dubium; quidam enim dicunt vxorem gaudere omnibus priuilegiis clericalibus sicut & virum; ita Abb. *in c. 2. n. 9. de foro comp.* & ibi Sebast. de Sapia *verb. priuilegio fori.* Alij id admittunt apud Græcos, secus apud Latinos, quod apud illos licita sit cohabitatio viri Sacris initiati cum vxore, his autem minimè: ita Imol. & Felin. vterque *n. 3.* & Aretin. *n. 10. in d c. 2.* Sed dicendum est eam nullo priuilegio gaudere, vt probant rationes suprà adductæ, nec efficitur persona ecclesiastica, licèt voto simplici castitatis ligetur in sæculo, vt constat in aliis fœminis ita vouentibus: & ideò sic tenent Alex. de Neuo *in d. c. 2. n. 22. de foro comp.* Sanch. *d. lib. 7. disp. 47. n. 7.*

De filiis Clericorum est notandum quod priuilegium concessum patri vti Sacerdoti, censetur etiam concessum filio procreato ex eius vxore ante clericatum, vt resoluunt Decian. *in tract. crim. lib. 4. cap. 9. n. 49.* Carol. de Grassis *de effectib. clerical. effect. 1. num. 190. & effect. 3. num. 133.* nouissimè Ansald. *de iurisd. eccles. p. 2. tit. 11. cap. 10.* & S. Congregat. immunitatis *in Callien. 18. Martij* 1631. censuit Clerici filium legitimum ante clericatum susceptum gaudere priuilegio fori durante vita eius patris.

De colonis partiariis Episcoporum, quod du- 63
rante colonia gaudere debeant priuilegio fori, censuit S. Congregatio Cardinalium controuersiis iurisdictionalibus præpositorum, *sub die 6. Decembris* 1627. vt refert Tamburin. *de iure Abbatum, tom. 1. disp. 29. sub num. 4. & in Neocastren. 13. Augusti* 1619. vt testatur Sperell. *in decis. fori eccles. decis. 41. n. 21.* & resoluit *decis 98. n. 8.* colonorum genera septem commemorat Boët. Epo *ad c. 3. de immun. Eccles.*

Et de rusticis, & colonis Ecclesiæ, & clericorum quod possint conueniri coram Iudice ecclesiastico in actione concernente rem Ecclesiæ, vel clericorum, siue reali, siue personali, Thesaur. *decis. 11. in fine, vers. vltimo fallit.* Duard. *in Bull. Cœnæ can. 15. q. 8. num. 9. vers. immo*, Ciarlin. *contrau. forens. c. 52. n. 24. & seq.* potest enim clericus pro re Ecclesiæ laicum coram Ecclesiastico Iudice conuenire, siue agatur actione reali, siue personali, siue mixta, tex. est expressus *in cap. si clericus laicum, de foro comp.* vbi scribentes omnes, Osasch. *decis. 32. n. 6.* Thesaur. iun. *quæst. forens. lib. 2. q. 15. num. 11. & 16. in fine, & n. 19.* Gutier. *canon lib. 1. c. 34. num. 13.* Bellet. *disquisit. cleric. tit. de fauore clerici reali. §. 5. num. 2. & 6.* Sperell. *in decis fori eccles. decis. 98. n. 2.* Rota in *Rauennaten. emphyteusis* 28. *Maij* 1632. *coram R. P. D. Merlino.* Et multo magis poterit Clericus pro fructibus ex Ecclesiæ bonis prouenientibus in Curia Ecclesiastica laicum conuenire, *d. cap. si clericus laicum*, ponderando verba, *pro re sua, vel Ecclesiæ*; rei namque appellatione veniunt & fructus, *l. rei. ff. de verb. sign. l. rem ff. de acquir. rer. domin.* Ego ipse *de appellat. verbor. vtriusque Iuris signif. appell. 137. num. 7.* & idem de istis accessoriis est iudicandum, ac de principali *c. accessorium, de regul. Iur. in 6.* Surd. *dec. 88. n. 10.* Et ideo ita resoluunt Mari. Anton. *var. resol lib. 1. resol. 8. n. 9.* Bellet. *d. §. 8. num. 5.* Sperell. *d. dec. 98. num. 5.* vbi *num. 6.* reprobat Osasch. *d. decis. 32. num. 5.* contrarium resoluentem sub prætextu quod fructus non sint quid spirituale, sed temporale; quod quidem ad hunc effectum, vt ille ait, non concludit, cum de illis idem ac de ipsa re sit iudicandum, *c. si annum*, & *ibi* gloss. *verb. deponentibus, de iudic. in 6.* & *ibidem n. 7.* post Bellet. *d. §. 5. sub num.* 8. idem potissimum procedere ait quoad fructus bonorum ecclesiasticorum, qui pro Ecclesiæ, pauperumque necessitatibus non secus ac ipsa bona sunt obligati.

64 De conductoribus prædiorum ecclesiasticorum, seo froctuom beneficiorum, quod sint coram Iudice ecclesiastico conueniendi, tenent citati à Thesaur. *quæst. forens lib. 2. q. 15. n. 2.* & Squillante *d. cap. 7. n. 57. in fine.* Dato enim quòd soli affictus peterentur à clericis, vel ab Ecclesia, cùm tractetur de fructibus seu pensionibus rei ecclesiasticæ, vel clerici, receptum est vt conductor laicus possit conueniri, & trahi ad Iudicem ecclesiasticum pro habendis affictibus, Valasc. *de iure emphyt q. 39. n. 14.* Mari. Ant. *var. resol. lib. 1. resol. 48. n. 10.* Catoc. *de locato p. 4 tit. de recusat. q. 14. num. 43.* Bellet *disquisit. cleric. p. 1 tit. de fauore clerici reali §. 5, n. 8.* Sperell. *dec. 98. n. 8.* Grassus *d. effectu 1. n. 521. vers. subampliatur*, Ciarl. *d. c. 52. n. 19. contra per eum citatos n. 36.* Et de laico conductote decimatum tradunt Azor. *instit moral. p. 1. lib. 7. c. 39. q. 6.* Carol. de Grassis *d. effect. 1. n. 447.* Monet. *de decimis, c. 8. q. 2. n. 17.* Antonin. Diana *mor. resol. par. 1. tract. 2. resol 91.* Marta *de iurisdict. par. 4. casu 112.* Squillante *de priuileg. Cleric. c. 3. n. 60.* Quicquid dicant Cou. *pract. cap. 35. n. 2.* Cacheran. *Pedem. decis. 31. sub n. 6.* Camill. Borrell. *in sum. omn. decis. tom. 1. tit. 54. de foro compet. n. 53.*

65 De Protonotariis non participantibus, quod fori priuilegio gaodeant, si io habitu clericali incedant, Sacr. Coogr. Concil. *in Toletana 27. Martij* 1631. refert Ant. Nou. *in sum Bullar. in sum. Bullar. verb. Protonotarius n. 23. & 24.* & Diana *moral. resol. p. 5. in fine in declarat. Sacrarum Congreg. n. 26.*

66 Quatiò quæro de Clerico in minotibus Ordinato à non suo Episcopo sine litteris dimissoriis, vel cum falsis dimissoriis, an gaudeaot fori priuilegio? Gaudere, ex quo Ordines collati etiam à oon suo Episcopo tenent, & ei, cui conferuntur, imprimitur charactet, docent Nauar. *cons. 19. de tempor. ordin.* Franc. Marc. *part. 1. decis. 175.* Hieronym. Gabr. *cons. 181. in 1. dub. volum 1.* Marta *de Iurisd part. 4. casu 149.* Aloys. Rice. *in praxi rerum fori Eccles. resolut. 256. & in praxi aurea resolut. 150.* Sed contrarium hodie tenendum est, vtpotè quia S. D. N. Vrbanus VIII. sua Constit. incip. *Secretus, sub Dat. Romæ 11. Decembris* 1624. sic statuit. *Italos verò, si quos in posterum clericali charactere insigniri, vel ad minores Ordines promoueri ab alieno Episcopo cum falsis dimissorys contigerit, etiamsi qualitatibus per Concil. Trident. Decretum cap. 16. sess. 13 requisitis, prædicti sint, nihilominus, sequuta tamen prius desuper Iudicis Ecclesiastici declaratione, fori priuilegio minimè gaudere, sed sæculari iurisdictioni, vt antea plenè in omnibus subiacere, & subiectos esse volumus*, &c.

67 Quintò quæro, Vtrùm Clericus ordinatus per simoniam, vel ante legitimam ætatem, tali priuilegio gaodeat? Gaudere resoluit Carol. de Grassis *d. effect. 1. num. 665. & seq.* qoem refert, & se-
68 quitur Squillante *d. cap. 7. num. 30.* vbi etiam post Carol. de Grassis *d. loco num. 640.* idem tradit de promoto ab Episcopo, qui erat impeditus Ordines conferre, hæretico scilicet, excommunicato, suspenso, degradato, schismatico, deposito, & interdicto, quia etiam ille de facto Ordines conferre potest, licèt executio ipsorum Ordinum sit suspensa.

69 Sextò quæro, Vtrùm Clericus bigamus tali priuilegio gaudeat? Resp. quòd omni Clericorum priuilegio censetur exotus, & foro sæculari adstrictus, vt probat *cap. 1. de bigam in 6.* Azor. *institut. moral part. 2. lib. 8. cap. 4. q. 12.* Doard. *in Bullam Cœnæ, canon. 15. quæst. 11. num. 87.* Bonacin. *de censur, in Bulla Cœnæ contentis, disp. 1. q. 16. sect. 1. punct. 6. num. 4.* Gabr. Pereira *de manu Regia p. 2. c. 26. num. 17.* Ciarlin. *controu. c. 53. num. 12.* Rot. *in Ferrarien. pensionis 21. Martij 1627. coram Card. Virili*; vbi etiam fuit dictum, quòd licèt bigamus denudatus remaneat omni priuilegio clericali, tamen per characterem impressum, & indelebilem habitu sempet 70
remaoet Clericos; stant enim simul, quòd quis remaneat Clericus, non tamen gaudeat priuilegiis Clericorum, Abb. *in cap. 1. num. 6 de vita, & honest. Cleric.*

Septimò quæro, Vtrùm Clericus, qui dimisso 71
habitu Clericali sæcularibus negotiis se immiscet, priuilegio fori potiatur, ne à sæculari valeat Iudicari? Pars affirmatiua, quæ vera est, dum legitima monitio noo subsequitur, satis probatur *ex cap. vlt. de vita, & honest. Cleric.* vbi *glos. 2. cap. in audientia 25. & ibi glos. vlt. cap. contingit 45.* vbi *glos. pen. de sentent excomm. cap. 1. de apostat. cap. vnic. ad fin.* vbi glos. *verb. moniti, de vita, & honest. Cleric. lib. 6.* Vide Cou. *pract. cap. 32. num. 2. vers. 3.* iuncto vers. *nec est in hoc*, Roland. *cons. 4. n. 28. lib. 1.* Clar. *§. fin. q. 36. à n. 23.* Greg. Lop. *l. 5. verb. las franquezas, tit. 7. part. 5.* Salzed. *ad Bernard. cap. 55. n princ. vers. notabis etiam*, Viuian. *tom. 1. opin. 37.* D. Barbos. *in l. Titia 35. num. 34. vers. vnde in hac materia. ff. solut. matrim.* Sanch. *de matrim lib. 7. disp. 46. n. 18. ad fin.* Farin. *d. q. 8. n. 54. 60. & 93.* latè in vtramque partem Fachin. *controuers. lib. 9. cap. 28. per tot.* Nau. *cons. 25. de priuileg. in nouis*, Ambrosin. *de immun. cap. 17. n. 12.* Bonacin. *de legib. disp. 10. quæst. 2. punct. 1. §. 1. num. 5.* Aloys. Riec. *in praxi aurea, resol. 172. num. 2.* Paul. Layman *in Theolog. moral lib. 1. tract. 5. part. 2 cap. 5.* Diana *moral. resol. part. 2. tract. 1. resol. 192.* Squillante *d cap. 7. num. 32.* ex quorum mente est recepta conclusio, quòd Clerici, qui dimisso habitu, & Tonsura clericali se negotiis sæcularibus immiscent, nisi priùs tertiò fuerint moniti, priuilegium fori non amittunt; vnde duo requiruntur *in d. cap. 1.*
de apostat. vt Clericus priuilegio fori priuetur, eo 72
quòd se enormitatibus immiscuit; primùm, vt scilicet incedat sine habitu, & Tonsura, vt docent Bossi. *sub tit de foro compet. num. 154.* Clar. *§. fin. quæst. 36. vers cæterùm.* Roland. *d. cons. 4 num. 32. vol. 1.* Farin. *d. quæst. 8. num. 56.* Diana *moral. resolut. part. 3. tract. 2. resol. 23.* Secundum, vt in enormitatibus comprehendatur, Cæpol. *cons. 11. num. 34.* Alex. de Neuo *cons. 59. in fine*, Roland. *d. cons. 4. n. 32.* comprehensus autem dicitur si in flagranti fuerit captus, *l. palam. §. quæ in adulterio, ff. de ritu nupt. cap. si quis Diaconus*, vbi glos. *verb. deprehensi 50. dist.* vel si ipse antequam opponat de priuilegio clericali, delictum fateatur, seu de eo sit legitimè conuictus vel si crimen sit adeò notorium de facto, vt nullus sit infielationi locus, vt per Alex. de Neoo *d. consil. 59. num. 10. in fine.* Bellet. *disquis. cleric. part. 1. tit. de fauor. Cleric. personali, §... num. 4.* & non sufficit vnum delictum, sed plura requiruntur ad hoc, vt dicatur se enormitatibos immiscere. Cou. *d. cap. 32. n. 2. vers. 3.* Capyc. *decis. 161. num. 1.* Roland. *d. cons. 4. num. 32.* Alex. de Neuo *d. cons. 59. num. 20. & 21.* Caball. *resol crimin casu 36. n. 17.* Diana *d. resol. 22.* nouissimè Torreblanca *de iure spirituali lib. 15. cap. 4.*
n. 11. Nec contrarium supradictæ resolutionis pro- 73
bant *cap. perpendimus 23. de sent. excomm. d cap 1. de apostat. & cap. vnic. in 1. p.* ibi, *ipso iure, de vita, & honest. Cleric. lib. 6.* in quibus Clerici se criminibus immiscentes, dimisso habitu, & Tonsura clericali, absque vlla monitione, spoliantur priuilegio clericali: nam ad *d. c. perpendimus*, vel respondetur non

agere de priuilegio fori, sed de priuilegio Canonis: vt respondet me citato Torreblanca *d. loco*, vel potiùs, quia ibi Sacerdos tali modo excessit, & non propulsando, sed inferendo iniuriam fuit occisus; tunc enim, quia vim vi repellere licet, meritò fustigari, & occidi potuit absque metu excommunicationis, vt text. habet. Ad text. verò *in*
74 *d. c. 1. de apostat.* respondetur dupliciter, primò cum *gloss. vlt.* ibi in vlt. intellectu, quando Clerici tertiò fuerunt moniti, iuxta reg. *d. cap. vlt. & d. cap. contingit*; secundò, & meliùs respondetur agere de Clericis, qui simpliciter, & in totum ab ordine, & habitu apostatarunt, tanquam laïci conuersantes enormitatibus se immiscuerunt, quamuis aliter intelligat Fachin. *d. lib. 9. cap. 28. lit. F. vers. ad c. 1.* Vel de eo, qui dimisso habitu est inueteratus in aggressuris, & tyrannijs, quia in istis diuturnitas temporis operatur idem quod trina monitio, Vincent. de Franchis *decis. 463. n. 7. cum seqq.* Denique ad text. *in d. cap. vnic. in 1. part.* satis respondetur cum Cou. *d. cap. 32. num. 3. vers. 3.* constituere casum nouum, & specialem in Clericis, qui ignominiosam illam artem per annum exercent: vnde cùm dispositio illius text. sit noua, & correctoria, ad alium casum diuersum trahi non potest. Sed si
75 hac in re decisionem S. Cong. Concil. attendamus, non est cur in responsione ad prædicta Iura ampliùs defatigemur, cùm in vna *Mutinen. 1. Februarij* 1620. censuisset *Clericum, qui in habitu, & Tonsura se immiscet enormitatibus, & vicibus pluribus, censetur absque monitione renunciasse priuilegio clericali, secus si in habitu laicali hæc perpetrasset, quia tunc*
76 *requiritur monitio.* Enormia autem delicta in hac materia dici possunt, per quæ delinquens incurrit infamiam, vt aduertunt Aloys. Ricc. *d. resol. 172. num. 3.* Squillante *d. cap. 7. num. 31. versic. enormia.*

77 Octauò quæro, Vtrùm Clerici, qui se faciunt ioculatores, goliardos, seu buffones, fori priuilegium amittant? Respondeo illos, si per annum hoc exerceant, ipso iure omni priuilegio clericali priuatos esse, si minùs anno debere ter ab Ordinario admoneri, & si non desistunt priuari per sententiam omni priuilegio clericali. Ita expressè probat text. *in cap. vnic. de vita, & honest. Cleric. lib. 6.* Bernard. *in pract. cap. 68. alias 71. in nouiss. impress.* Farin. *d. q. 8. n. 97.* Clar. *§ fin. q. 36. n. 23.* Camill. Borrell. *ad Bellug. in speculo Principum, rub. 11. §. videndum, lit. H.* Decian. *in tract. crimin. lib. 4. cap. 9. num. 86.* Carol. de Graff. *d. effect. 1. num. 1234.* Molin. *de Iustit. tract. 3. disp. 49. n. 20.* Marta *de Iurisd. p. 2. cap. 32. n. 58.* Ansald. *in simili tract. p. 3. tit. vnico cap. 3.* Filliuc. *tract. 16. cap. 11. quæst. 8. n. 314.* Bonacin. *de censur. in Bulla disp. 1. quæst. 16. sect. 1. punct. 6. num. 11. vers. dixi regulariter*, vbi subdit intelligi tam de Clerico in minoribus, quàm in maioribus Ordinibus constituto, & *num. 12.* resoluit dictum annum debere esse continuum, Duard. *in Bullam Cœnæ, lib. 2. can. 13. quæst. 11. num. 78.*

78 Nonò quæro, Vtrùm Clericus exercens artem vilem, puta officium tabernarij, aut macellarij, amittat fori priuilegium? Respondeo, quòd si est in minoribus Ordinibus non coniugatus, & habitum, ac tonsuram non defert, vel si est Clericus coniugatus, & per se ipsum publicè officium prædictum exercet, si ter monitus non desistat, priuatur priuilegio clericali: vt expressè probat text *in Clem. 1. de vita, & honest. Cleric.* Bonacin. *d. punct. 6. n. 15. & de legib. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. n. 1.* Carol. de Graffis *d. effect. 1. n. 968.* Menoch. *de arbitr. cas. 412.* Farin. *fragment. crimin. part. 1. lit. C n. 127.* Bellet. *disquisit. cleric. part. 1. tit. de disciplina clericali, §. 20.* Squillante *d. cap. 7. num. 32.* Gabr. Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 26. num. 15.* Vnde infertur secùs esse si per alium huiusmodi artem vilem exerceret; sicut tenent Duen. *reg. 99. vers. limita tertiò*, Perez *l. 3. glos. 1. pag. 96. tit. 4. lib. 8. Ordinam.* Azeued. *l. 15. num. 2. tit. 7. lib. 6. nouæ Recop.* Menoch. *d. cas. 412. num. 6.*

Decimò quæro, Vtrùm si Clericus in minoribus constitutus efficeretur miles, & exerceret arma, & in prælijs, & bello se immisceret, priuilegium clericale amittat? Amittere tenent glos. & 79
Doct. *in cap. fin. de Cleric. coniug.* Gig. *de pension. q. 35. num. 2.* Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepisc. Neapol. cap. 7. num. 4.* Carol. de Graffis *d. effect. 1. num. 664.* Aloys. Ricc. *part. 4. decis. 354.* Squillante *d. cap. 7. num. 31. in fine.* Ciarlin. *controu. forens. cap. 36. num. 38.* Ratio est, quia sunt ad inuicem contrariæ militiæ ecclesiastis, & sæcularis, *l. repetita, C. de Episc. & Cleric. cap. qui in aliquo 51. dist. cap. ex multa, §. fin. de voto*; nec simul compatiuntur in vna, eademque persona plures tituli diuersæ militiæ, *l. ius quidem, §. in posterum, C. qui milit. non poss. lib. 11.* quia clericus factus miles sæculi, desinit esse miles Dei, & è contra, Gig. *de pension. q. 35. num. 1.* Carol. de Graffis *de effect. lib. clerical. effect. 1. num. 865. vers. aliqui verò, & num. 866. cum seq.* sicut incompatibile reputatur, quod vel diuersa eodem tempore quis habeat collegia, vel plures obtineat dignitates, *l. libertus, §. præscriptio, ff. ad municip. l. fin. C. de assess.* Quamuis contrarium existimauerit Mart. *de Iurisdict. part. 1. cap. 32. num. 54.* Nec refert si dicatur, quod is, qui fecit se militem, & sæua non exercuit, non priuatur in perpetuum priuilegio clericali, iuxta doctrinam Innocent. *in cap. 1. sub num. 3.* & Hostiens. *sub num. 4. vers. alij contra, de Apostat.* vbi Anan. *sub num. 11. vers. secus si non exerceat.* Abb. *num. 7. & 8.* Capta *reg. 94. num. 22.* sicut priuatur beneficio, vt ostendimus *lib. 3. cap. 14. versic. 14.* quia in hoc casu diuersimodè Clericus amittit priuilegium clericale, & beneficium; nam etsi Clericus in minoribus constitutus vtrumque possit amittere ex propria voluntate declarata per actum contrarium clericatui, in hoc tamen differunt, quia beneficium postquam semel vacauit, fuit amissum irreuocabiliter, itaut amplius non recuperetur, nisi ex noua collatione, Abb. & reliqui *in cap. 1. num. 6. de Cleric. coniug.* at priuilegium clericatui contrarium, & sic per militiam non amittitur irreuocabiliter, sed eatenus quatenus ipsa militia durat, vt probat apertè text *in Clement. 1. vers. quamdiu, de vita, & honest. Cleric.* vbi gloss. *verb. recuperabunt*, quam Doctores communiter probant, latè Anton. Ricciul. *de iure person. extra gremium eccles. existent. lib. 7. cap. 5. num. 12. & à num. 22.* vbi *num. 30.* subdit supradictam resolutionem non procedere in Clerico in Sacris constituto; hic enim, etsi millies procurauerit nomen suum describi in numeros militares, non propterea desinit esse Clericus, cùm non sit in potestate sua ad sæculum reuerti, sed cogendus est militiam deserere, agere pœnitentiam, & ad ecclesiastica munera reuerti.

Vndecimò quæro, Vtrùm Clericus incorrigibilis, amittat fori priuilegium? Respondeo nequa- 80
quam, nisi fuerit ter monitus, vt resoluunt Mart. Alter. *de censur. tom. 1. disp. 1. lib. 2. c. 6.* Viuian. *d. lib. 6. c. 1. num. 162.* Diana *moral. resol. p. 2. tract. 2. resol. 12.*

Ansald.

81 Ansald. de iurisdict. ecclesiast. lib. 3. titul. vnico cap. 7.
& sic non poterit à parte rei incorrigibilis iudicari,
aut puniri per Iudicem sæcularem, nisi priùs depo-
natur, sententiaque feratur super incorrigibilitate,
& tandem omni priuilegio clericali degradatus le-
gitimè tradatur Curiæ sæculari, Bonacin. de legib.
disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. & de censur. in Bulla, disp. 1.
q. 16. sect. 1. p. 6. num. 11. Carol. de Graff. dict. effect. 1.
num. 809. Suarez de censur. disp. 22. sect. 1. num. 9. Ambr.
de immunit. cap. 17. n. 28. Paul. Layman lib. 1. tract. 5.
82 part. 2. cap. 5. n. 4. Duard. d. can. 15. q. 1. num. 86. Nec
aliud vult text. in cap. cùm ab homine, de iudic. dum
præscribit, vt Clericus deprehensus in furto, homici-
dio, aut simili crimine, deponatur, & deinde propter
contumaciam excommunicetur, insuper illa crescente
anathematis mucrone percutiatur, & tandem impœni-
tens, ac obduratus in profundum malorum veniens con-
temnitur, & tunc cum Ecclesia vlteriùs non habeat quid
faciat, absque eo, quod expressè exuatur priuilegio cle-
ricali, aut alia subsequatur expressa curiæ sæculari tra-
ditio per sæcularem potestatem comprimi potest; quia
dum text ille rationem reddit, cum Ecclesia non ha-
beat vltra quid faciat, quasi necessariò supponit ser-
uata forma inibi præfinita tacitè inuolui, quod
Clericus fuerit exutus priuilegio Clericali, tacitè-
que Curiæ traditus sæculari; aliter non verifica-
rentur prædicta verba, vt satis insinuant Abb. ibi
num. 29. Boss. tit. de foro compet. n. 131. Communis, vt
per Cou. d. cap. 32. num. 2. vers. 2. & ex aliis ita tene-
re Doctores communiter affirmat Clar. dict. §. fin.
q. 36. n. 32. Menoch. de arbitr. casu 415. in vlt. qui re-
ctè aduertit in d. cap. cùm non ab homine, fictam dari
à lege degradationem, sicut in cap. 1. de homicid. lib. 6.
Gotier. pract. lib. 4. quæst. 7. n. 13. quamuis contradi-
cant alij citati à Couar. & Clar. dictis locis, conten-
dentes non aliter sæcularem posse in terminis d.
cap. cùm non ab homine clericum punire, nisi priùs
ecclesiasticus iudex formaliter sententiam ferat
declaratoriam incorrigibilitatis, traditionisque
Curiæ sæculari, quia manifesta fit violentia formæ
præfinitæ in d. cap. cùm non ab homine, cui plenè satis-
fit, quamuis ecclesiasticus expressè non pronun-
ciet super tali incorrigibilitate, eo maximè, quia si
adhuc restat talis pronunciatio, iam Ecclesia habet
vltra quid faciat, quod tamen tex. ille in ratione
vltimò adiecta, prorsus negat, licèt extra terminos
illius text. in quo forma illa præfinitur, libenter fa-
teamur necessarium esse, vt sæcularis Clericum pu-
nire valeat, quod deponatur, actualitérque degra-
detur, & saltem in consequentiam exuatur priuile-
gio clericali, traditióque sæculari Curiæ subsequa-
tur, bonus tex. in cap. nouimus 27. de verbor. signific.
cap. degradatio 2. de pœnis, lib. 6. cap. ad falsariorum,
de crimine falsi, ibi, postquam per ecclesiasticum Iu-
dicem fuerint degradati, sæculari potestati tradantur.
Quamuis Clericum incorrigibilem ipso iure priui-
legium clericale amittere, quoad forum, itant per
sæcularem iudicem iudicari, & puniri possit, te-
neant gloss. vlt. in cap. nec licuit, dist. 17. Mantu. dia-
log. 29. Boss. Clar. & Couarr. quos refert Illustriss.
D. meus Roder. à Cunha in comment. ad dict. cap. nec
licuit, num. 4. Incorrigibilis autem secundùm Carol.
de Graffis d. effect. 1. num. 798. propriè dicitur, qui
correctionis suæ, & melioris vitæ nullam spem
reliquit, & cum Decian. in tract. crimin par. 1. lib. 4.
cap. 9. num. 130. subdit, quòd illi dicuntur incorri-
gibiles, qui parui pendunt, & contemnunt lega-
les pœnas impositas, & mandata suorum iudicum:
& deliberatè illis reclamantibus volunt delinque-
re, latè Felician. de Vega in relect. cap. cum non

ab homine, in princip. num. 36. & 37. de iudic. An-
sald. dict. part. 3. titul. vnic. cap. 7. num. 15. cum
seqq.

Duodecimò quæro, Vtrùm Clericus assassinos 83
taliter amittat fori priuilegium, vt possit eo ipso
iudicari, & puniri à sæculari iudice? Affirmant Vi-
uian. d. lib 6. c. 1. n. 165. Matt. de iurisd. part. 4. cas. 15.
n. 8. & cas. 129. Vincent. de Franch. decis. 176. Tapia
in constit. Regni de personis, num. 12. Fario. d. q. 8. n. 86.
Mari. Anton. var. resolut lib. 3. resol. 2. num. 9. Aloys.
Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol part. 4. dec. 292.
Ioan. Bapt. del Thoro in compend. decis. Neapol. verb.
Clericus, fol. 96. Parlad. diff. 9. §. 4. num 6. Ceual. com-
mun. tom. 4 q. 902. Gioth. cons. 49. num. 18. nouissimè
Donat. Anton. de Marinis quotid. resolut. cap. 51. per 84
tot. & probatur ex tex. in cap. 1. de homicid. lib. 6. ibi,
à toto Christiano populo perpetuò diffidatus: nam ver-
bum diffidatus idem importat, quod desperatus,
seu orbatus à toto populo Christiano, absque spe
auxilij, & fauoris, vt ex bonis Auctoribus affir-
mat Calepin. verb. diffido, atque ita omni prorsus
clericali priuilegio destitutus: aliter enim si priui-
legio fori potiretur, iam non maneret totaliter dif-
fidatus, nec à toto populo Christiano orbatus, con-
tra verba illius tex. modo expensa: ita ex eisdem
verbis colligunt sic intelligentes d. cap. 1. Boss. in
pract. tit. de mandat. ad homicid. num. 13. Plac. de deli-
ctis, lib. 1. c. 19. num. 2. Suar. de Pace in pract. tom. 1.
part. 5. cap. 3. §. 3. num. 131. Gutier. pract. lib. 3. quæst.
7. num. 23. Farin. d. q. 8. num. 82. in prin. Verùm ex no- 85
uissima Constit. Clementis VIII. sub Dat. Romæ
18. Decembris 1593. notant Nouarr. in singul. Iuris
Canon. conclus. vnic. de assass. & eius frater in sum. Bul-
lar. tit. de assassinio n. 1. non posse iudicem laicum
procedere, & punire Clericum pro crimine assassi-
nij, nisi præcedente declaratione ecclesiastici,
quod etiam tradunt Bonacin. de legib. disputat. 10.
q. 2. punct. 5. §. 4. & de censur. in Bulla, disp. 2. q. 16.
sect. 2. par. 6. num. 17. Ambrosin. de immun. & liberta-
te eccles. cap. 17. num. 10. Duard. can. 15. q. 11. num. 13.
Carol. de Graffis d. effect. 1. num. 841. & effect. 2. n.
164. Mastrill. decis. 288. num. 19 part. 3. Anton. Diana
resol. moral. part. 1. tract. 2. resol. 51. Et ideo assassinij
qualitas coram Iudice ecclesiastico probanda, Mar.
Antonin. var. resol. lib. 3. resol. 48. num. 43. Nouar. fra-
ter d. titul. de assassino num. 7. vbi num. 11. quòd ad
hunc effectum Iudex ecclesiasticus non tenetur
stare processui fabricato per Iudicem sæcula-
rem.

Assassinus autem licèt diuersimodè explicetur à 86
Doctoribus, in terminis tamen dict. cap. 1. propriè
dicendus erit omnis, & solus ille, qui ex infideli
assassinorum gente pecunia data vel promissa tra-
ctat de occidendo Christiano, sicut ex bonis Au-
ctoribus colligunt Caietan. in sum. verb. assassinus,
& verb. excommunicatio 16. Couar. in Clem. si furio-
sus, part. 2. in init. à num 9. Salzed. ad Bernard. c. 96.
vers. sed quia, Menoch. de arbitr. casu 360. à n. 39.
Suarez de Pace loco supra citato. Assassini enim
populi erant ex Syria, qui à pueritia ita instrueban-
tur, vt in iniquos Regis, aut domini, quorum
vasalli erant, ipsorum mandato incautos occi-
derent, de his omnibus, & solis agit dict. cap. 1.
vt manifestè colligitur ex verbis ibi, securitatem
ab eorundem Assassinorum domino impetrare, quæ
satis euincunt ibidem agi de assassinis non quibus-
cunque, sed de illis solummodo, qui ex infideli
Assassinorum genere suo Regi, vel Domino subij-
ciebãtur, & qui à pueritia ad tam perniciosam cru-
delitatem destinantur, consonant verba sequentia,

ibi, *ab eo*, hoc est, à Rege *vel domino Assassinorum redimere vitam suam.* Vnde dispositio *d. cap.* 1. tantopere pœnalis, & exorbitans atrocto iure trahi non debet ad alios assassinos, præsertim cum ratio, vbi nititur, non ita vrgeat in aliis, qui neque ex genere infidelium, neque sub Rege tyranno ad tam crudele ministerium deputantur, neque tam graue resultat Christianæ Religionis opprobrium contra *d. cap. 1. vers. si qua ab eo*, quicquid Doctores communiter non ita expendentes, longè aliter indistinctè resoluant.

87 Decimotertiò quæro, Vtrùm ordinatus post delictum commissum, vel etiam Monachus factus, gaudeat fori priuilegio? Indistinctè affirmant Decian. *tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. n. 60.* Marc. Ant. Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. cap. 9 num 5.* Carol. de Graffis *d. effectu 1. num. 1074.* Aloys. Ricc. *decis. 357. part. 4.* Dian. *resol. moral. par. 1. tract. 2. res. 26.* Squillante *d. c. 7. num. 33.* nouissimè Donat. Anton. de Marinis *quotid. resol. cap. 48.* per text. *in l. qui cum vno, §. reus, ff. de re milit.* vbi reus capitalis criminis accusatus, si efficiatur miles, non remittitur, sed à Iudice militiæ iudicandus est; tum quia priuilegium superueniens liberat ab onere priori, quod incumbebat, *l. spadonem 17. §. si quis autem tutor, l. imperitos 33. in princ. ff. de excusat. tutor l. prætor, pen. in pr.* ibi, *vel si qui Sacerdotium nacti sunt, ff. de vacation. mun.* vnde est, quòd dignitas superueniens etiam lite pendente opitulatur, & excusat, Bart. *in l. si rem alienam, §. vlt. ff. de pignerat. act.* Cabed. *part. 2. dec. 58. num 4.* deinde expenditur illud vulgare, quo dicitur, *vbi te inuenero, ibi te iudicabo*, id est, in eo statu, quo te inuenero, ibi te iudicabo, *l. item apud Labeonem 15. §. si quis virgines, ff. de iniuriis cap. ad audientiam 15.* vbi glos. *verb. lex, de sent. excom.* Et hanc partem affirmatiuam sine dubio, quando absque dolo, & fraude fuit ordinatus, defendunt Cou. *d. cap. 32. num. 4. vers. prima conclusio.* Clar. *§ fin. q. 36.* qui ante loquitur de illo, qui post delictum commissum factus est Religiosus, Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 3. q. 54. art. 3. in princ.* Gutier. *practic. lib. 1. q. 5. num. 2. vers. prima conclusio*, Ceuall. *comm contra commun. quæst. 563. à n. 6. & de cognit per viam viol. part. 2. quæst. 37.* Felician. de Vega *in relect. ad cap. 2. n. 116. cum seqq. de iudic.* Farinac. *tom. 1. cons. 77. n. 2. cum seqq.* Vincent. de Franchis *decis. 384.* vbi Amendola & Ricc. *in addit.* Fragoso *in regimine Christianæ Reip. part. 1. lib. 2. disp. 4. num. 156. vers. in causa tamen*, nouissimè Aosald. *de iurisdict. eccles. p. 2. tit. 11. cap. 15.* Valasc. *cons. 48. n. 2.* Cabed. *d. part. 1. dec. 58. num 4. vers. item clericatus*, Bonacin. *de legib. disp. 10. quæst. 2. punct. 1. §. 1. num. 18. & de censur. in Bulla Cœna disp. 1. quæst. 16. sect. 1. puncto 5. num. 9.* Suarez *in defens. Fidei lib. 4. cap. 15. num. 14.* Ioan. Bapt. de Thoro *in compend. decis. Regni Neapol. verb. clericus vel professus, pag 93.* Giurba *cons. 15. num. 2.* per tex. cui innituntur *in l. hos accusare 12. § hoc beneficio, ff. de*
88 *accusat.* & censuit Sacra Congregatio Concilij *sub die 10. Decembris 1596. Clericum primæ Tonsuræ, qui post dimissum habitum, & Tonsuram clericalem deliquit, & pro delicto in Curia sæculari citatus fuit, deinde reassumpto habitu cum Tonsura Ecclesiæ inseruire cœpit, non posse iudicem laicum processui finem imponere, & contra illum quoad personam procedere.*

89 Verùm, vbi post delictum commissum fraudulenter, & dolosè fuit ordinatus, vt scilicet sæcularis forum euadat, videtur non liberari à foro sæculari, quia fraus, & dolus nemini patrocinantur, ne ex sua malitia commodum reportet, *cap. intelleximus, in fine, de iudic. cap. 2. prope fin. de dolo*, tum quia affectans priuilegium, aut quiduis aliud, gaudere non potest priuilegio, seu beneficio rei, quam procurauit, seu affectauit, Paris de Puteo *de syndicatu*, vbi *de affectante officium*, Nicol. *in concordant. glossar. concord. 6. num. 104. fallent. 63.* Felin. *in cap. fin. ex num. 3. de testib.* & vidi peculiarem tractatum manuscriptum de affectionibus ordine alphabetico dispositum Petri Accolti Aretini, Pisis olim ordinarij interpretis Iuris Canonici, & ideò sic declarant præfatam sententiam limitantes Couar. Clar. Valas. Ceuall. & Cabed. *proximè citatis locis*, Gutier. *d. quæst. 5. num. 5.* vbi refert plura, ex quibus fraus ista præsumatur, Viuian. *tom. 1. opin. 58.* Auendan. *de exequend. mand. lib. 1. cap. 12. num. 12.* Gabr. Pereira *de manu Regia p. 2. cap 25.* Farinac. *d. q. 8. à num. 104.* Bobadil *in sua Politica lib. 2. cap. 18. num. 77.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 17.* Erasm. à Cochier *de iurisdict. ordin. in exemptos, part. 4. quæst. 17. num. 28.* D. Barb. *in l. si quis posteaquam, ex num. 199. ff. de iudic.* Ordinar. Regia Lusit. *lib. 2. tit. 1. §. 3. in fine.* Plura etiam huiusmodi fraudis indicia, & argumenta, & quod si tempore ordinis assumpti delinquens non erat accusatus, vel diffamatus de crimine, nullatenus prædicta fraus præsumitur, referunt Couar. *d. c. 32. num. 4. vers. fraus verò*, Farin. *d. quæst. 8 num. 110. & cons. 77. num. 3. cum seq. 110.* Carol. de Graff. *vbi supr. num. 1076.* Zerol *in praxi Episc. part. 1. verb. clericus n. 6.* in quo pie admodum loquutus est Suar. *d. lib. 4. cap. 15. num. 17.* ibi, *Sed certè non videtur pertinere ad dolum, vel malam fidem quod quis ex in tempore se eximendi ab illo foro, & custodiendi suam personam illum statum assumat; sicut non est mala fides confugere ad Ecclesiam post delictum ad se tuendum, illa enim intentio non est mala*, &c.

Vtrùm autem possit Clericus hoc casu à iudice sæculari non solùm in bonis, sed etiam in corpore puniri, supposito, quòd fraudulenter fuerit promotus? Vide Couar. *d. loco, num. 4.* Gutier. Farinac. Carol. de Graffis *de effectib. cleric. effect. .. num. 1119.* Duard. *canon. 19. quæst. 7. num. 4.* Bonacin. *dict. sect. 1. punct. 5 num. 10.* & alios *vbi supra*, apud quos etiam videbis quid dicendum, quando quis ante delictum commissum votum fecerat Religionis, vel Ordinis sacri suscipiendi? In Papien. *sub die 23. Maij 1626. Sacra Congregatio Concilij, auditis partibus, & præuia matura discussione censuit Clericum qui characterem, & habitum clericalem assumpsit post delictum, processum, & fideiussionem de se repræsentando coram iudice laico, gaudere priuilegio fori, & à iurisdictione iudicis laici esse liberatum; quoad personam, quod si fraus subsit (quam Iudex ecclesiasticus inspicere debet) posse iudicem laicum processui finem imponere contra illum quoad bona procedendo:* & hanc declarationem sequuta fuit nouissimè *Sacra Congregatio Immunitatis in vna Ciuitatis Castellana, sub die 18. Februarij 1631.*

Decimòquartò quæro, Vtrùm Clericus, qui in 90
ferendo testimonio coram sæculari iudice deliquit, iudicari valeat ab eodem, & puniri? Respondeo negatiuè, vt per Felin. *in cap. verùm, num 5.* & ibi Abb. *de foro compet.* Afflict. *decis. 230.* Couarr *practic. cap. 18. num. 8. & in cap. quamuis pactum, part. 1. §. 7. num. 6.* Marant. *de ordine iudic. part. 6. cap. de inquisit. num. 150. & actu 12. à num. 1.* Capye *decis. 5. num. 13.* Clar. *§. fin. quæst. 8. num. 14. versic hinc quæro*, Roland. *cons. 12. num. 51. lib. 2.* Bernard. *in pract. c. 93. num. 2.* vbi Salzed. *in addit. litt. C.* Garcian. *reg. 9. n. 6.* Vincent. de Franch. *decis. 545. num. 6.* Tapia *de iure Regni in constit. de personis, num. 27.* Ioann. de Mon-

tealegre

realegre *in praxi ciuili lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 15. Ceuall. *de cognit. per viam viol. p.* 2. *q.* 74. *à num.* 7. Surd. *consil.* 369. *num* 17. Gutier. *pract. lib.* 1. *quæst.* 24. *num.* 1. Fachin. *controuers. lib.* 9. *cap.* 27. *vers. tertia verior.* Farinac. *d. q.* 8. *num.* 26. *in prin.* Bonac. *de censur. in Bulla Cœnæ, disputat.* 1. *quæst.* 16. *sect.* 1. *punct.* 5. *num.* 11. *& de legib. disputat.* 10. *quæst.* 2. *punct.* 1. §. 1. *num.* 18. Mart. *de Iurisd. part.* 4. *cent.* 2. *cas.* 128. *num.* 9. Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ordinarij in exemptos part.* 2. *quæst.* 35. *num.* 1. Carol. de Grassis *dict. effect.* 1. *num.* 1148. Ambrosin. *de immunit. cap.* 18. *num.* 21. Felician. de Vega *in relect. ad cap. decernimus* 2. *num.* 99. *de iudic.* Ciarlin. *controuers. forensium cap.* 48. *num.* 11. Tamb. *de iure Abbatum tom.* 1. *disp.* 15. *quæst.* 19. *num.* 27. latè Ansald. *de iurisdict. eccles. p.* 2. *tit.* 11. *cap.* 15. nouissimè Donat. Anton. de Marinis *quotid. resol. c.* 50 *per tot.* Squillante *dict. cap.* 8. *num.* 110. vbi etiam post Aloys. Ricc. *part.* 4. *decis.* 81. subdit Clericum de dicta falsa depositione facta coram laico nequaquam posse puniri per suum iudicem competentem. Ratio est, quia non magis dicitur constare de crimine Clerici, quando Iudex sæcularis arbitratur coram se falsum testimonium protulisse, quàm quando Clericus coram eodem Iudice crimen in iudicio confitetur, aut de eo legitimè conuincitur; patet, quia longè melior probatio est, quæ ex confessione iudiciali, vel legitimis testibus resultat, quàm quæ ex solo iudicis arbitrio, arg. *cap. vlt. de coh. Cler. cap. nos in quemquam*, cum multis ibid. 2. *q.* 1. sanè Clerici, licèt confessi, vel conuicti de crimine coram sæculari, propter hoc à suo Episcopo non sunt condemnandi, *cap. & si clerici* 4. *in princ. de iudic.* ibi, *omnes igitur*, &c.

91 Non obstat *l. nullum.* 1. *C. de testib.* quia non habet locum quando testes sunt omninò exempti, & ita suo iudici subiiciuntur pro bono publico, & cæteri iudices omninò sint vetiti, & improrogabiles.

92 Nec obstat reg. *l.* 1. *propè fin. C. de ordin. iudic. & l. quoties* 5. *C. de indic.* quia non procedit, vbi datur omnimoda incompetentia & incapacitas, prout in iudice sæculari respectu Clerici, Valasc. *cons.* 159. *num.* 7. non sic quando laicus falsum coram Iudice ecclesiastico deponit, quia ab eodem Iudice puniri potest, Cou. *pract. cap.* 18. *num.* 8. Gazzin. *de defens. reor. def.* 1. *cap.* 11. *num.* 34. Giurb. *cons.* 59. *n.* 110. latè Ciarlin. *controuers. forens. cap.* 48. *fere per tot.* vbi in fine hanc quæ sequitur decisionem refert. *Die* 18. *Martij* 1631. *Sacra Congregatio Eminentissimorum Patrum controuersiis iurisdictionalibus præpositorum respondit dictum Episcopum procedere posse contra laicum, qui subornare attentauit testes in causa pendente coram Iudice ecclesiastico, Berlinger. Cardin.*
93 *Gipsius. Franc. Paulutius S. C. Secret.* Nec denique obstat reg. *cap. præterea, de offic. deleg.* quod scilicet concesso vno, conceduntur omnia necessaria ad illud vnum, cum negari non possit maximè necessarium esse ad principalis causæ definitionem prius cognoscere an Clericus falsò fuerit testificatus, vt sciatur quanta fides eidem sit adhibenda: nam respondetur dupliciter; primò regulam illam non procedere in iis, quæ in specie sunt prohibita, sicut in proposito, tunc enim quamuis necessaria sint, non censentur concessa. Vel secundò respondetur cum Surd. Fach. & Farin. *dictis locis*, post Cou. Clar. & alios, quos referunt, & sequuntur, sæculares cognoscere posse an Clericus falsò fuerit testificatus, non quidem ad effectum iudicandi crimen Clerici, neque illud puniendi, vt supra diximus, sed solùm vt instructior reddatur ad causam principalem, hoc, vel illo modo definiendam, vt apud omnes in confesso esse testatur Farinac. *d. num.* 26. *vers. limitabis primò.* Huic quæstioni affinis est alia, an Iudex laicus possit clericum, qui eum iniuriauit, capere, & carcerare? Et quamuis existimauerint id præfato Iudici licere Tiber. Decian. *in tract. crim. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 141. & Bobadil. *in sua politica lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 89. *in fine*, suadens quòd etiam poterit ipse clericus mulctari aliqua pœna pecuniaria propter talem irreuerentiam, & crediderint in his terminis nihil facere posse præfatum Iudicem secularem auctoritatiuè, & ex iure proprio, sed permissiuè quoad eum solum effectum ob maius malum vitandum, & cum moderamine, scilicet vt intra 24. horas veniat coram suo Iudice ecclesiastico præsentandus, Bobadil. *d. cap.* 19. *n.* 51. *&* 327. Ceual. *comm. tom.* 4. *quæst.* 897. *num.* 635. Felician. de Vega *in relect. cap. si diligenti num.* 58. *&* 59. *de foro compet.* attamen id nullo iure probatur, ex dictis.

Decimoquintò quæro, Vtrùm si Clericus, & 94
laicus simul delinquant, vterque sit conueniendus coram iudice ecclesiastico, itaut laicus ratione socij Clerici gaudere debeat priuilegio fori? Partem negatiuam, quæ vera est in criminibus sua natura merè sæcularibus amplectuntur Aym. *cons.* 232. *lib.* 2. Rebuff. *de priuil. schol. priuil.* 106. *versic.* 4. *& in proœm. ad leges Galliæ, gloss.* 5. *num.* 117. Padil. *in l.* 1. *n.* 5. *C. de diuer. rescr.* plures, quos refert, & sequitur Couar. *pract. cap.* 34. *num.* 1. *ad fin.* Gom. *tom.* 3. *var. cap.* 10. *num.* 6. Clar. Perez, Mena, Ioan. Garc. & alij, quos citat, & quorum opinionem in praxi ex aliis magis receptam, & veriorem testatur Gutier. *practic. lib.* 1. *quæst.* 9. *à num.* 7. adducentes in id expressam Castellæ legem 115. styli, Paiard. *differ.* 9. §. 1. *num.* 36. Vincent. de Franchis *decis.* 426. *num* 4. Fragoso *de regimine Reip. Christianæ p.* 1. *lib.* 2. *disp.* 4. *n.* 359. Osalch. *Pedem decis.* 103. *num.* 10. Menoch. *de arbitr. casu* 371. *num.* 13. Decian. *in tract. crimin. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 44. Duard. *in Bullam Cœnæ can.* 17. *q.* 11. *num.* 48 Carol. de Grassis *d. effectu* 1. *n* 232. Castr. Palao *in opere moral. p.* 1. *disp. vnic. punct.* 6. *num.* 12. Nouarr. *de elect. fori sect.* 3. *q.* 1. *num.* 28. Sanch. *in op. moral. tom.* 1. *lib.* 3. *cap. vnic. dub.* 30. *num* 5. Ambrosin. *cap.* 20. *à num* 3. Surd. *consil.* 222. *num.* 3. *& cons.* 396. *num.* 18. Fachin. *controuers. lib.* 9. *cap.* 31. *littera F.* Bobadil. *in sua Politica lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 90. *cum seqq.* latè Farinac. *d. q.* 8. *num.* 151. Thom. Valasc. *alleg. iu-*
ris tom. 1. *alleg.* 18. Pro quibus illud maximè facit, 95
quòd vbi materia, de qua agitur, est diuidua, priuilegium vnus socij alteri minimè communicatur, *l. si commune* 10. *iuncta gloss.* 2. ibi, *quia indiuiduum est, quemadmodum seruitutes, gloss. vltim. in c.* 1. *§ vltim. de iurepatron. lib.* 6. sanè quamuis Clericus, & laicus simul tempore deliquerint, materia diuidua est, quia vnusquisque insolidum deliquit & crimen consummauit, vnusquisque suum habet forum diuersum, in quo legitimè conuenitur, & in quo diuersæ, ac peculiares pœnæ in suos subditos statuuntur, & ideò in proposito nulla datur continentia causæ, quæ diuidatur, contra reg. *l. nulli* 10. *C. de iudic. cap.* 1. *de caus. possess.* eo quòd causæ, & personæ delinquentium sunt diuersæ, & neque causa, neque persona alteri causæ, aut personæ est annexa, neque tandem de illis rebus agitur, de quibus ad eundem iudicem eundum sit, vt per Fachin. *dict. cap.* 31. *versic. continentia causæ.* nam eo solùm casu socius vtitur priuilegio socij, quoties causa est indiuidua *l. si communem. ff. quemadm. seruit. amit. l.* 1. *&* 2. *C. si vnus ex plurib.* Monter. *dec.* 14. *num.* 84. & tunc causa tota remittitur ad Iudicem ecclesiasticum tanquam ad digniorem, ne conti-

nentia causæ diuidatur, & ne contingat ferri diuersas sententias, Cou. *practic. cap. 34. sub num. 1. num. 3.* Marant *de ordine iudic. part. 4. dist. 11. num. 21.* Natt. *consil. 180. num. 3. vol. 2.* Farinac. *d. q. 8. sub n. 151.* Card. Seraph. *decis. 957. num. 2.* Sperell. *decis. 26. num. 11. & 12.*

Verùm contrarium, immo clericum & laicum simul delinquentes ab Ecclesiastico Iudice in omni euentu puniendos esse resoluunt Marta *de Iurisdict. p. 4. casu 119.* Franc. Fagnan. *in resp. pro censuris Pauli V. part. 3. fol. mihi 85.* Scacc. *de iudic. lib. 1. c. 11. num. 14.* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de fauore cleric. person. §. 16 num. 1. vers. altera,* Diana *moral. resol. p. 4. tract. 1. resolut. 7.* Ciarlin. *controuers. forens. cap. 34. num. 16.* Sperell. *in decis. fori ecclesiast. decis. 19. n. 20.* quorum dicta intelligi debent quando vtriusque dicitur vnum & idem crimen, & perplexitas causæ impedit processum plurium Iudicum, vt in mandante committi delictum, & in mandatario, nam tunc certum est ratione connexitatis huiusmodi Iudicem ecclesiasticum posse de crimine etiam respectu laici cognoscere, illumque punire. Vbicunque enim clericus & laicus communitatem habent, veluti si inter plures cohæredes adest aliquis Clericus, omnes pro eadem causa communi conueniendi sunt coram Iudice ecclesiastico, Marant. *de ordine iudic. part. 3. dist. 11. num. 21.* Benzon. *de censur. tom. 1. lib. 5. disp. 16. cap. 1. §. præter Iuris Canonici dispositionem, vers. hac difficultas,* Sperell. *d. decis. 19. n. 22.* itaut processus aliter coram sæculari factus, etiam quoad ipsos laicos, sustineri non possit. Scacc. *d. tract. de iudic. lib. 1. c. 11. n. 24.* Rot. *coram Seraph. d. dec. 957.* Farin. *d. quæst. 8. num. 151.* Gratian. *discept. forens. cap. 641. num. 3. 19. & 20.* Sperell. *d. decis. 19. num. 22.* vbi *num. 25.* subdit quòd si prædicti hæredes in diuisione facienda disceptarent, per Iudicem ecclesiasticum esset controuersia dirimenda, & *n. 24.* quod si clericus, & laicus essent simul dati executores testamenti, ante Iudicis ecclesiastici tribunal conueniendi erunt, & *num. 26.* quòd facto compromisso in Clericum, & laicum simul reducto ad arbitrium boni viri petenda est coram Iudice ecclesiastico, & *num. 18.* quod fratres laici ex persona clerici immunitate gaudent.

96 Decimosextò quæro. Vtrùm Clericus crimen læsæ Maiestatis committens, ita amittat fori priuilegium, vt cognosci valeat, & puniri per iudicem sæcularem? Negatiua pars, quæ verior est, ex eo suadetur, quia crimen hoc propriè committere non dicitur, nisi ille, qui Principis offensi subditus est, vt videtur probare tex. *in Clem. pastoralis, §. rursus,* vbi gloss. *de re iud.* Cabed. *Lusitan. decis. 85. numer. 1. part. 2.* qualis non censetur Clericus respectu propriæ personæ, quæ vt talis exempta est, iuxta tradita per Doctores *in cap. Ecclesia sancta Maria, de constit. & in cap. fin. de reb. Eccles.* ac proinde videtur dicendum tanquam propriè committentem crimen læsæ maiestatis Clericum non esse puniendum, & multò minùs à iudice sæculari, vt benè resoluunt Boss. *in crimin. tit. de crimin. læsæ maiest. n. 88.* Afflict. *super constit. lib. 1. rubr. 43. constit. de personis, num. 6.* Læl de Zanchis *de priuileg. eccles. priuil. 85. num. 10.* Vincent. de Franch. *decis. 691.* Boui. *in respons. p. 4. arg. fol. 75.* vbi refert in Hispania tempore Caroli V. Ecclesiasticos quosdam huius criminis reos ad suos Prælatos remissos fuisse, Lezana *in sum. quæst. Regul. tom. 3. verb. clericus n. 28.* & alij apud Carol. de Graffis *d. effect. 1. num 568.* Clar. *in §. læsa maiestatis crimen, num. 7.* Gabr. Pereira *de manu Regia part. 1. cap. 26. num. 20.* Sperell. *in decis. fori ecclesiast. decis. 21. num. 55.* Roland. *col. 4. col. 1.* Armend. *ad decis. 326.* Vincentij de Franch. *num. 5.* Thesaur. *quæst. forens. lib. 4. quæst. 12.* Farin. *in praxi crimin. q. 8. à num. 28. & q. 112. num. 231.* Marta *part. 4. casu 113. num. 9.* Ansald. *de iurisdict. eccles. p. 2. tit. 11. c. 5. n. 81. cum seqq.* & in puncto Iuris esse probabiliorem opinionem dicit Cabed. *d. decis. 85. num. 2.* Marc. Ant. Genuens. *in practic. Archiepiscop. Neapol. cap. 72.* Aloys. Ricc *in collect. decis. part. 5. collect. 2062. & in praxi rerum fori eccles. resol. 311.* Anton. Diana *moralium resolut. 1. part. 1. tractat. 2. resolut. 19. & part. 2. tractat. 1. resolut. 30.* quorum plures, & præcipuè tres vltimo loco citati, affirmant annis elapsis in quadam rebellione fuisse processum contra Clericos, & Monachos ex delegatione felic. recordat. Clementis VIII. per iudicem laicum clericali charactere insignitum insimul cum iudice ecclesiastico: ad text. verò *in cap. si quis laicum 12. q. 5.* qui in contrarium facere videbatur, respondimus latè *in Collectan. ad eundem.*

Decimoseptimò quæro, Vtrùm Clericus delictum falsæ monetæ, vel ipsius tonsionis committens idem fori priuilegium taliter amittat, vt propter illud à Iudice sæculari puniri valeat? Respondeo negatiuè, quia cognitio hæc, & punitio ad Iudicem ecclesiasticum tantum spectat, vt resoluunt Boss. *tract. crimin. tit. de foro compet. num. 134.* Clar. *d. quæst. 36. num. 10.* Vincent. de Franch. *d. decis. 691. num. 7.* Carol. de Graffis *d. effect. 1. n. 545. & 576.* nouissimè Donat. Anton. de Marinis *quotid. resol. c. 57.* & Ansald. *de iurisdict. eccles. part. 2. titul. 11. cap. 4.* Sed iam hodie omnes, & singulæ personæ ecclesiasticæ etiam quomodolibet exemptæ, tam sæculares, quàm cuiusuis ordinis Regulares, qui aureas vel argenteas monetas tondere, fabricare, colorare, vel adulterare, seu etiam quomodolibet adulteratas scienter erogare, aut exponere præsumpserint, præuia degradatione Curiæ sæculari puniendi traduntur iuxta constit. S. D. N. Vrbani VIII. incip. *In suprema pastoralis specula, sub Dat. Romæ Idus Nouembris 1627.* cuius meminit Donat. Ant. de Marinis *dicto loco,* & Anton. Nouar. *in summa Bullar. tit. de monetariis super Bullam S. D. N. Vrbani VIII.* 97

Decimooctauò quæro, si Clericus in minoribus Ordinibus constitutus delictum committat, & postea habitum, & tonsuram relinquat, vel vxorem ducat, an puniendus veniat per iudicem ecclesiasticum pro delicto commisso tempore clericatus? Ab Ecclesiastico esse puniendum, cum attendatur status, in quo delinquens erat tempore delicti, resoluunt Gramm. *decis. 10.* Clar. *d. q. 36. num. 9.* Vincent. de Franch. *decis. 417.* Camill. de Curte *in diuers. iuris feud. part. 2. cap. 2. num. 114.* Farin. *d. q. 8. num. 66.* Marc. Anton. Genuens. *d. cap. 9. n. 2.* Aloys. Ricc. *part. 2. decis. 113.* Petr. Caball. *resolut. crimin. tom. 1. cent. 2. casu 147.* Marta *de iurisd. part. 2. casu 31. num. 53. & part. 4. casu 21. num. 4.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap. 226. num. 2.* Ansald. *de iurisdict. eccles. part. 2. tit. 11. cap. 18.* Anton. Diana *moral resol. part. 1. tract. 1. resol. 52. & resolut. 118.* Baiard. *ad Clar. d. quæst. 26. num. 46.* Squill. *de priuileg. cleric. cap. 7. num. 58.* Sanch. *in opusc. moral. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 3. num. 1.* idem Diana *moral. resol. part. 5. tract. 1. resol. 54. & part. 4. tract. 1. resol. 6.* latè Giurb. *cons. crimin. 15. num. 11. cum seqq.* vbi multis probat *num. 17.* post plures resoluit quòd si clericus homicidium clericatus tempore committat, & inde vxorem duxerit, pro delicto illo suppositus adhuc est Episcopo. 98

Decimo

99 Decimononò quæro, Vtrùm laicus condemnatus in exilium à Iudice sæculari, si fiat Clericus, & rumpat exilium, possit ab eodem iudice puniri pro fractura exilij? Respondeo non posse puniri à Iudice laico pro fractura prædicta, sed esse puniendum ab ecclesiastico, cum sit nouum delictum commissum à persona, cuius status est mutatus & effecta exempta; ita Tapia *lib. 1. de iure Regni, tit. 2 num. 33.* Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. cap 8 num. 2.* Fab. de Anna *lib. 2. cons. 140. num. 12.* Carol. de Grassis *d. effect. 1. n. 1140.* à Ponte *de potest. Proregis tit. 7. §. 7. num. 16.* Aloys. Ricc. *in decis Curia Archiep. Neapol. part. 3. decis. 102.* Squillante *de priuileg. cleric. cap. 7. dub. 3.* Anton. de Marinis *variar. resol. c. 189. num. 2.* Diana *moralium resol. p. 4. tract. 1. resol. 22.* Vincent. de Franchis *decis. 395. in princ.* vbi refert iudicatum quòd relegatus in insulam ad certum tempus, si infra illud tempus assumpsit Ordines, & discessit ab insula, si captus sit, non potest Curia sæcularis duplicare relegationem, & ab eo exigere pœnam pecuniariam, stante mutatione status, & fori, & ibi Amendola, & Riccius *in addit.* Mart. *de Iurisdict. p. 4. casu 276. n. 12.* Steph. Gratian. *discept forens. tom. 2. c. 216. num. 35.* vbi quòd laicus relegatus ad insulam ad aliquod tempus, si infra illud assumpsit Ordines clericatus, & non seruauit exilium, recedendo à loco relegationis, non potest condemnari pœna seruati exilij iuxta formam sententiæ Iudicis secularis, stante mutatione status ac fori, & noua conditione personæ, & nouo delicto.

100 Vigesimò quæro, Vtrùm Clericus relegatus à Curia Ecclesiastica, si durante relegatione efficiatur laicus, relicto habitu clericali, & frangat relegationem, possit pro fractura ab eodem Ecclesiastico puniri? In primis Albert. quem refert, & sequitur Vincent. de Franch. *d. decis. 395. in fine*, tenet, quòd non ab Ecclesiastico, sed à laico iudice condemnari debet, quia est nouum delictum commissum à persona, cuius status reperitur mutatus, & effectus non subditus. Contrarium tamen verius est, eo quòd Immutatio fori post sententiam non mutat prioris iudicis iurisdictionem, sed iurisdictio iudicis Ordinarij durat, vt possit perpetuò suam sententiam tueri, & non obseruantes coërcere, ne reddatur elusoria, iuxta *l. 1. ff de vi fiat ei*; & ideò hanc partem sustinet Marc. Anton. Genuens. *d. c. 8. n. 3.* vbi subdit ita se habere obseruantiam Curiæ Archiepiscop. Neapolitanæ.

101 Vigesimò primò quæro, Vtrùm Clericus hæres laici cœpta iam lite cum defuncto ligetur instantia, teneaturque coram sæculari iudice subire iudicium, & prosequi? Respondeo Canonistas nostros communiter resoluere talem Clericum hæredem laici non teneri coram iudice sæculari prosequi litem iam contra ipsum laicum cœptam, sed denuò esse conueniendum super eadem re, vel actione coram iudice ecclesiastico. Ita gloss. 1. *in cap. Clericum nullus 11. q. 1.* Butr. *num. 11. & 12. circa fin.* Felin. *col. 3.* & Dec. *num. 11. in cap. quia, de iudic.* Rip *in cap. decernimus num. 21. in fine eod. tit.* Cagnol. *in l 1. C. de pact. inter empt. num 186. & seq.* Spin *in speculo testam gloss. 33. n. 73. vers ex illis*, Bisignet. *decis. 1. de foro compet.* Peregr *de fideicom. art. vlt. num. 20.* Mynsing. *cent. 3. obseru 45.* Bonacin. *de legib disput. 10. q. 2. punct. 1 §. 1. num 25. & ad Bullar. Cœnæ disp 1. q. 26. punct. 5. num 18.* Andr. Molfes. *in comment. ad consuet. Neapol. part. 1. q. 8.* Anton. Diana *moral. resol part. 1. tract. 2. resol. 14. & p. 4. tract. 1. resol. 21.* Squillante *de priuileg. cleric. cap. 7. num. 58.* Bellet. *disquis. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum reali §. 1. num. 5.* Ioan. Baptista Thoro *voto 36. num. 34.* latè Carol. Maranta *tom. 3. resp. 30. per tot.* Duard. *in Bullam Cœnæ, lib. 2 can. 15. num. 3.* Mart. *de iurisd. par. 4. casu 33.* Mar. Anton. *var. resolut. lib. 1. resol. 49.* Cardinal. Tusch *tom. 4. lit. I. concl 451. num. 38* Pro quibus potest sic à simili argumentari. Instantia cœpta cum defuncto, cui fiscus postea successit, non transit in fiscum, communis ex Dec. *num. 10. in d. cap. quia*, testatur veriorem, & magis receptam Viui. *tom. 2. opin. 161.* plures quos referunt, & communem affirmant Ceuall. *commun. contra commun q. 37.* Surd. *cons. 222. num. 8.* ergo neque instantia cœpta cum laico transibit in Ecclesiam vel Clericum hæredem: mutata enim persona, mutatur actio, argum. *cap vnic. ad fin. de inrepat. lib. 6.* cum his quæ post alios Cou. *pract cap. 36. num. 5. vers. 2.* Valasc. *cons. 163. n num. 12.* Deinde pro eisdem facit à simili, quod etsi aliàs contra priuatam personam sufficiat cæteris concurrentibus vsucapio decem, vel viginti annorum, si tamen Ecclesia priuato succedat, cœpta contra illum vsucapio decem vel viginti annorum non sufficit contra Ecclesiam, sed triginta, vel quadraginta annorum, prout de iure requiritur in rebus Ecclesiæ, *cap. de quarta 4. cap. ad aures*, cum similib. *de prescript.* vt in terminis affirmant Ias. *in Auth. Quas actiones, num. 36. C. de sacros Eccles.* Ceuall. *d. q. 36. num. 6.* ergo licet contra laicum sufficeret instantiam agitari coram sæculari, ibidemque cœpta finiri debuisset, si postea Ecclesia vel Clericus laicò succedat, neque satis erit, nec ibi instantia finiri debet.

Verùm Ciuilistæ, & cætera Iurisperitorum 102
schola resoluunt Clericum hæredem laici defuncti cœpta iam lite cum eo, instantia ligari, tenerique coram iudice sæculari iudicium prosequi, non tamen nouum incipere. Ita Paul. de Castro *in l heres absens, in princ. num. 4.* & ibi Angel. *num 3. ff. de iudic.* idem Paul. *in l. cùm quadam, num. 9.* vbi Ias. *num 8. de iurisd. omn. iudic.* Cagnol. *in l. 1. C. de pact. inter empt. num. 249.* vbi plures refert, & addit argumenta, quibus hæc defenditur opinio. Guilielm. Benedict. *in cap. Raynutius, verb. vxorem, num. 124. de testam.* Boët. *decis. 59. num. 32.* vbi affirmat seruari in praxi, Greg. Lop. *per tex. ibi l. 57. glos 5 tit. 6. part. 1.* Castill. *Sicil. decis. 2.* Cou *pract. cap. 8. num. 3.* Marant. *de ordine iudic. part. 4. dist. 12. num. 79.* Mench *de success. creat. §. 22. num. 72. limit. 27.* Perez *l. 4. ad fin. tit. 2. lib. 5. Ordin.* Viui. *tom. 2. opin. 48.* Burg. de Pace *in l. 3. Tauri num. 786. & 792.* Olan. *in antinom. Iuris lit. C. à num. 26.* Auendan. *de exequen. mand. part. 1. cap. 1. num. 33.* Girond. *de gabellis, part. 4. §. 1. num. 13.* Baptist. Azin. *in praxi Florent. §. 2. cap. 12. num. 45. cum seqq.* Spin. *in speculo testam. glos 33. in princip. num. 72.* Azeued. *l. 15. tit. 4. lib. 5. noua Recopil.* Parlad. *lib. 2. rerum quotid cap fin. part. 2 §. 1. num. 8. cum seqq.* Surd. *cons. 222. num. 16. & decis 110. num. 2.* Curi. Philipp. *part. 1. §. 5. num. 19.* Donell. *comment. Iuris Ciuilis, lib. 17. cap. 11. col. 2.* Fachin. *controuers. iuris lib. 12. cap. 43.* Camil. Borrell. *in addit ad Bellugam, in speculo Principum rubr. 11. §. videndum, lit B. in fine. & rubr. 18. § denuò, in fine, & in sum. decis. tom. 1. tit. 43. de foro compet. à num. 61. & tit. 94. de instantia à num. 42.* Suar. de Pace *in pract tom. 2. prelud. 2. num. 40. cum seqq.* Bobadil. *in sua Polaien lib 2. cap. 18. ex num. 165.* Ceuall. *tom. 1. quæst. 36. per tot. & tom. 4. quæst. 896. cum seqq. & de cognit. per viam violentiæ, part. 2. q. 12. num. 23.*

&

& quæst. 40. num 5. Alex Trentacin. var. resolut lib. 2. tit de indic. resol. 4. num. 17. Mastrill. Siciliæ decis. 79. num. 3. Cened. ad Decretum collect. 37. num. 7. & pract. ac Canon. quæst. lib. 1. q. 31. num. 9 & 10. Gabr. Pereira de manu Regia part. 2. cap. 30. per tot. Frogoso de regimine Reip. Christianæ part. 1. lib. 2. disp 2. num. 356. in princip. Ansald. de iurisdict. part. 3. tit. vnico cap. 10. Castrill lib. 3. quotid. cap. 25. num. 49. Bernard. Græuæ ad practicam Camer. imper. lib. 1. concl. 36. concl. 10. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 16. num. 31. cum seqq. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verb. hereditas, num. 19. Valasc. cons. 143. num. 14. D. Barbos. in l. si constante, §. fin. ex num. 27. ff. solut. matrim. & in l. heres absens, in princ. num. 104. cum seqq. & à n. 123. & 127. & 129. ff. de indic. Viu. & Grass. tom. 1. comm. opinion. lib. 3. tit. 1. num. 115. & 116. Ordin. Regia Lusit. lib. 2. tit. 1. §. 8. Carol. de Grass. d. effect. 1. num. 282. Aloys. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. part. 4. decis. 218. Erasm. à Cochier de iurisd. Ord. in exemptos, part. 4. q. 46. Giurb. decis. 82. num. 2. vers. sic quoquam. Mendez de Castro in praxi Lusitana part. 1. lib. 1. cap. 3. num. 4. vers. quid mirum est, & num. 19. & p. 2. lib 2. cap. 4. n. 13. Quesada diuers. quæst. cap. 4. num. 7. Sempton. Ascius decis. 77. Nouar. de variat. & elect. fori sect. 2. q. 20. pag. ibi in 1. edit. aliàs sect. 3. q. 23. per tot. pag. 262. & q. 24. cap. 263. in 2. edit. Marta de iurisd. part. 4. casu 33. Grass. de effectib. cleric. effectu 1. num. 278. Amat. var. lib. 1. resol. 86. num. 46. vers. contrariam, Carlaual. de indic. disput. 2. q. 5. num. 309. Modern. de supplicat. ad Sanctiss. p. 1. cap. 12. num. 32. nouissimè Noguerol. tom. 1. alleg. 19 à num. 127. vbi num. 130. post Girond. de priuil. num. 949. Anel. Amat. cons. 28. num. 15. cum seqq. Apicela de dilat. quinquen. tit. 1. num. 97. Guzman. de euict. cap. 7. num. 47. cum seqq. tenet ab hac resolutione initium suscepisse praxim communiter obseruatam quòd in causis super dilatione quinquennali à debitoribus impetranda contra suos creditores, omnes citantur coram Iudice seculari, etiamsi eorum aliqui sint clerici.

103 Pro quibus adducitur primò reg. l. si is qui Romæ 34. l. si qui postea 7. l. si hæres absens 19. in princ. ff de ind. reg. d. l. si constante 25. §. vlt. ff. solut. matr. l. cum quasi 30. in princ. ff de fideicomm. libert. cum aliis, plane huiusmodi regula nullibi repetitur in Clericis hæredibus limitata per Ius Canonicum; ergo, &c. confirmatur hoc ipsum ex reg. l. vbi cœptum 30. ff de ind. l. nulli 10. C. eod. tit. c. proposuisti 19. de foro comp. Secundo adducitur illud vulgare quòd hæres censetur vna, & eadem persona cum defuncto, Auth. de iureiur. à moriente præstito, §. 1. collat. 5. l. hæredem 60. ff. de reg. iur. Tertiò non parum opitulatur, quòd Clericus hæres per aditionem ligatur ex contracto, vel quasi, celebrato cum defuncto, omniaque illius iura formata transeunt in hæredem, tam actiua, quàm passiua. l. hæres in omne 37. ff. de acquir. hæred. l. cum de matre 14. C. de rei vend. l. 1. & 2. C. de hæred. action. sanè in iudiciis, quando incohatur instantia, reus quasi contrahit cum actore, & vice versa, ne possint forum declinare. l. 3. §. idem scribit, ff. de pecul iuuat cap. 1. post princ. iuncta gl. verb. respondere, de foro compet. lib. 6. Auth. Qui semel C. quomodo & quando, quia sicut persona hæredis ligatur ex contractu, vel quasi gesto à defuncto, ita & instantia cœpta, per quam quasi contrahitur, nec enim ex persona hæredis immutatur qualitas obligationis antecedentis. l. 2. §. ex his, in princ. ff. de verbor. obligat. aliter sequeretur absurdum, & inæqualitas, quòd Clericus hæres partem acceptaret, & partem repudiaret, contra l. nam absurdum 7. ff. de bonis libert. l. cùm quæreretur 17. ff. de admin. tutor. cap. officij 14. de testament. Si ex iis hæc posterior sententia magis placuerit, superest, vt ad prioris fundamenta respondeamus, & in primis ad illud de instantia cœpta cum defuncto, cui fiscus postea successit, respondetur longè verius esse, & communiter receptum illam instantiam transire in fiscum, sicut in alium quemcunque hæredem vniuersalem, argum. l. fiscus cùm in priuati 6. ff. de iure fisci, sequuntur plures, vt per Surd. d. cons. 212. num. 8. qui hanc opinionem veriorem putat, & contrarium communiter damnari testatur, sequitur Ceuall. q. 37. ad fin. Ad illud autem quod mutata persona mutatur actio, respondet Surd. d. loco num. 21. procedere quando persona mutata non repræsentat simpliciter, & absolutè primam personam; secùs quando ita primam repræsentat, vt iuris censura vna, & eadem persona censeatur, sicut in hærede cum defuncto, d. Auth. de iureiur. §. 1. d. l. hæredem, cum aliis. Denique ad illud de vsucapione cœpta ad instantiam cœptam, quamuis Ceuall. & supra citati non respondeant, neganda omninò est de vno casu ad alium propter diuersam rationem; inter vtrumque etenim instantia finiri iubetur, vbi est cœpta. d. l. vbi cœptum, & cœpta cum defuncto transit in hæredem d. §. vlt. d. l. si qui Romæ, insuper continentia causæ non diuiditur, quia Iudex, apud quem instantia cœpit, multò magis est instructus, argum. d. l. nulli, C. de indic. c. 1. in princ. de caus. poss. & tandem quia saltem per citationem iurisdictio est præuenta, d. cap. proposuisti, quæ omnia non dantur in vsucapione, vnde de hac ad illam veluti à disparatis querela fieri non potest. Plures aliàs dubitandi rationes, & ipsarum solutiones in proposito, vide per D. Barbos. d. §. vlt. num. 28. cum duob. seqq. vbi num. 29. videbis vtrum Clericus hæres pro legatis, & fideicommissis coram sæculari valeat conueniri?

Intellige tamen hucusque resoluta, siue instantia fuerit cœpta cum defuncto reo, siue actore; 104
vtroque enim casu transibit in Clericum hæredem, cum instantia non solum transeat in hæredem Rei, sed etiam actoris, l. si petitor 31. ff. de re iud. Alex. num. 4. & Doctores communiter in d. §. vlt. Limita verò vbi Clericus hæres laici defuncti conueniendus sit in casu, quo successor conuentus non fuerat, tunc enim coram iudice Ecclesiastico conueniendus est, Bart. in d. l. hæres absens, n. 1. vbi de Barbosa n. 129. Gail. lib. 1. obseru. 37. num. 10. Gregor. Lopez l. 57. verb. demandata, tit. 6. part. 1. Spin. in speculo testam. glos. 33. princip. num. 7. & 76. Parlador. d. §. 1. n. 8. Stephan. Gratian. d. cap. 16. num. 1. & 31. Melch. Phœbo Lusitan. decis. 70. n. 14. tom. 1. Et in puncto quod Iudex secularis, coram quo lis pendebat, possit sententiam suam exequi contra rem litigiosam nulliter alienatam in clericum, & ab eo possessam, tenent Vrsill. ad Afflict. decis. 212. num. 2. & decis. 331. n. 3. Ceuall. de modo cognosc. per viam violent. p. 1. q. 16. num. 35. cum seqq. Carleual. de indic. disp. 2. q. 7. sect. 3. n. 936. Modern. de protect. Reg. p. 4. c. 14. n. 110. & 111. Alex. Sperel. decis. 7. num. 5. cum seqq. nam tertius, in quem lite pendente res fuit alienata, non potest opponere fori declinatoriam. Ferentil. ad Buratt. decis. 71. num. 7.

Vigesimo secundò quæro, Vtrum si prædium, 104
vel alia possessio sit affecta onere reali, pacto adiecto de non alienando, & postea res ex aliquo titulo transeat in Clericum, possit exequutio fieri

per

per iudicem sæcularem in prædio, vel re taliter hypothecara? Pars affirmatiua suadetur primò, quia sicut Clericus hæres cœpta instantia cum defuncto laico coram iudice sæculari potest conueniri coram illo, quia quodammodo censetur hæreditas, & defunctus ligatus illa instantia; & ideò cum tali onere reali conueniri etiam poterit coram sæculari, quia res illa taliter affecta cum suo onere transit in Clericum & in quemcumque tertium possessorem, argum. *l. 1. C. sine censu, l. Imperatores 7. in princ. C. de publican. cap. pastoralis 28. §. fructus autem*, vbi glos. *verb. nisi, de decim.* ergo cùm in proposito non agatur contra Clericum qua talis est, sed contra possessorem, non habito respectu ad personam, fit consequens per sæcularem iudicem fieri posse exequutionem. Facit etiam, quia pactum illud adiectum de non alienando, operatur nullam esse alienationem postea subsequutam, arg. *l. si creditor 7. §. vlt. ff. de distract. pign.* ergo supposita nullitate alienationis præsumitur res alienata esse adhuc in dominio principalis debitoris. Gutier. *pract. lib. 2. quæst. 132. num. vlt.* Felic. *de censib. lib. 3. c. 6.* Ceuall. *d. q. 36. n. 18.* vbi *à num. 14.* ex his hanc partem tuetur, *& p. 3. q. 820. num. 29. cum seqq. & de cognit. per viam violent. q. 16. n. 34. & 35.* Parlad. *rer. quotid. lib. 2. c. fin p. 1. §. 1. num. 12. vers. ex quibus aliquando consultus*, Azeued. *l. 11. n. 12. tit. 3. lib. 1. Recop.* Gironda *de priuil. num. 967. & 1 10.* Modern. *de Regia potest p. 4. cap. 14. num. 109.* Guzman *de euict. q. 7. n. 34. & 35.* Ioseph. Vela *differt. 14. n. 59. cum seqq.* Amaya *ad l. 2. C. de annon. lib. 10. num. 31. cum seqq.* Verum contra illum maximè vrget reg. *cap. 2.* & similium, *de for. comp.* secundùm quam nullos iudicum sæcularium, neque in criminali, neque in ciuili causa potest Clericum iudicare, aut aliquatenus condemnare. Quare licet pro iurisdictione ecclesiastica in his terminis teneat Roder. *de annuis redditib lib. 2. quæst. 9. n. 59. cum seqq.* Diana *resol. moral. tom. 3. tract. 1. resol. 49.* Carleual. *de indic. lib. 1. tit. 1. disput. 2. ex num. 351.* nihilominus tamen sub distinctione res omnis componenda est, videlicet, aut exequutio per iudicem sæcularem concipitur, & dirigitur in personam Clerici possessoris, quasi directè ille condemnetur, & eidem iubeatur, vt soluat, & tunc exequutio sub ea forma admittenda non est, quamuis Clericus possideat bona sic hypothecata, ita Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 55. vers. 4. cum seqq.* Ceuall. *d. loco.* Surd. *cons. 1. lib. 1. & decis. 20. n. vlt.* vel exequutio dirigitur in rem oneri subiectam, cuius fructus sequestrari iubentur in manu laici, ex illis soluatur onus reale, nullo habito respectu ad personam possessoris, & tunc affirmandum est nihil obstare quominus exequutio fiat in prædictis bonis à iudice sæculari, vt citati Doctores docent, & argumenta pro parte affirmatiua adducta satis euincunt, refert me citato *in hoc loco* Noguerol *tom. 1. alleg. 3. num. 27.*

106 Vigesimotertiò quæro, Vtrùm Clericus in actione reali ad rem conueniri possit coram sæculari iudice? Affirmatiuam partem primus omnium tenuit Odofred. *in l. de his num. 2. C. de Episcop. & Cleric.* dum loquit. *Nota verum, quod non placet clericis, quod ratione fundi quem possident, sint subiecti Imperio in temporalibus, vnde si possident vineam, debent de illa præstare tributa, & coram sæculari iudice illius causa conueniri respondere*, & post Odofred. idem voluit Guillelm. de Cuneo loquens de censibus, & tributis debitis à Clerico ratione rei, *in d. l. de his, num. 2. & in Auth. Clericus, num. 2. vers. quid dicendum*, subdens ita seruari de consuetudine Franciæ, de qua consuetudine testantur etiam Bald. *in d. Auth. Clericus, num. 2. in fin.* ante Guillelm. idem censuisse Host. referunt *in cap. qualiter, de indic.* Abb. *num 8.* Barbat. *num. 20.* Socin. ion. *in cap. 1. de foro compet. num. 35. & in cap. sanè, eod. tit. num. 10.* eundem Guilielm. de Cuneo sequitur Guilielm. Benedict. *in cap. Raynutius, verb. vxorem, 2. num. 33. & 34.* concludens in actione hypothecaria, & alia reali, & mixta Clericum conueniri posse coram laico iudice, Tiraq. *de retract. lignag. §. 22 gloss. 1 num. 81. & 82.* subdens Senatum Parisiensem censuisse non esse audiendum Episcopum Cabilonensem, dum exciperet esse in possessione cognoscendi de actionibus realibus inter Clericos, de eodem Arresto contra eundem Episcopum testatur Aufrer. *in tract. de potest. secul. in Eccles. concl. 2. in 4 fallent. in actione reali, vers. contrarium tamen*, Boër. *decis. 64. num. 6. & seqq.* Mynsing *cent. 1. obseru. 22. & cent. 4. obseru. 95.* Gail. *lib. 1. obseru. 37. num. 4.* Gutier. *pract. lib. 2. quæst. 132. num. 9.* Osasc. *decis. 68. num. 34. cum multis seqq.* vbi declarat hoc esse verum, si fiat indirectè non constringendo Clericos, & ecclesiasticas personas, sed res ipsas oneri affectas, Gironda *de explicat. priuileg. num. 567.* concludens Clericos pro censibus, & tributis posse conueniri coram sæculari iudice. Et quòd Clericus succedens in aliquo prædio affecto onere censuali, vel Regio pro terminis decursis ratione oneris, & hypothecæ cum qua ad eum deuenit, conueniri possit coram sæculari iudice, voluerunt Bart. *in l. incola 2. num. 5. ff. ad municip.* Ias. *in l. placet, in 2. lect. num. 21. C. de sacros. Eccles.* Bellug. *in speculo Principum, rubr. 46. §. domum, num. 5. in fin.* Ioann. Andr. *in cap non est in mora, de reg. iuris, num. 6.* Abb. *in cap. cum homines, num. 9. de decimis.* Afflict. *decis. 95.* Aufrer. *dict. tract. de potest. secul in Eccles. conclus. 2. fallen. 4. vers. contrarium*, citati à Gratian. *discept. forens. cap. 16. num. 19. & seq.* qui loquuntur de fructibus census designatiui, dicentibus aliquibus laicum iudicem posse cogere colonos, vt vendant fructus rei, vt satisfactum censuario, ac etiam illius mandato posse vendi rem censualem, citati etiam à Ceuall. *commun. contra commun. 36. num. 14. 20. & seq.* concludente pro censibus, & reliquis oneribus realibus conueniri coram sæculari iudice, qui nihil tamen decernere posset in illius personam, & quod ipse semper fuit opinionis, quod exequutio fieri possit per iudicem sæcularem in prædio hypothecato, & oneri reali obnoxio, Ægid. Thomat. *in tract. de collect. §. videndum, num. 10. num. 14. & seq.* præmissa responsione eorum, quæ obiici possunt, concludi non solum pro oneribus realibus Clericos posse conueniri coram Ecclesiastico iudice, sed etiam in omni actione reali, vbi libelli conclusio tendit ad rem, non autem in personam contentam, quia tale iudicium non offendit nec personam Clerici, nec Religionem, nec libertatem ecclesiasticam, & Clericus isto casu non dicitur reus, sed merus defensor prædij affecti oneri reali; & est regula, quòd defensor excluditur exceptione declinandi forum rei, vel personæ, *l. venditor 49. ff. de iud.* quam extendi ad Clericum volunt Corn. *cons. 79. num. 12. vol. 4.* Guilielm. Bened *in cap Raynutius, verb. & vxorem, decis. 2. n. 125.* Anton. Gom. *var. resolut. tit. de empt. num. 19. versic. item adde, quod talis venditor*, Cuiac. *ad African. tract 6. col. 11. versic. sequitur*, Gail *lib. 1. obseru. 37. num. 7.*

Mouentur

Mouentur hi Doctores, vel moueri potuerunt primò inductione plurium legum, & Canonum, nempe *l. viros, C. de palat. sac. largit. lib.* 12. vbi Palatinus apud Præfectum Vrbis non compellitur litigare, nisi agatur de seruitute, vel domo, vel annona, *& cap. quod clericis, cap. si diligenti, de foro compet. & Auth. Statuimus, & Auth. Sed hodie, C. de Episcop. & Cleric.* in quibus Iuribus, cum taxatiuè dicatur ecclesiasticas personas eximi à iurisdictione laicorum in causis criminalibus, & vbi agitur de illarum personis distringendis, non sunt eadem Iura continentia casum specialem, extendenda ad casum, vbi reali actione cum illis agitur, argum. text. *in l. ius singulare, l. quod verò, ff. de legib.* Secundò rationibus, quia onus reale sequitur rem ipsam oneri reali obnoxiam, & ideò sicuti si ageretur ad rem Ecclesiarum, gauderet priuilegio fori, *cap. verò, de foro compet.* ita non debet gaudere si agatur de onere ipsius rei, cum de connexis ad eumdem iudicem eatur, Alexand. *in l. si quis ex argentariis, §. rationes, n.* 2. *ff. de eden.* & cum priuilegium fori datum ecclesiasticis loquatur tantum de illorum personis, non debet extendi ad res ab ipsis possessas, de quibus si cognosceret Ecclesiasticus, dicendum esset, quòd illi liceret extra fines sui territorij exercere iurisdictionem, contra *l. fin. ff. de iurisd. omn. indic.* Ac etiam, quia vtilius est Clericum potiùs conueniri isto casu coram sæculari iudice, quàm ecclesiastico, cum in quolibet pago detur illius copia, & ecclesiastici iudices degant in Ciuitatibus tantum, atque etiam quia coram laicis litium instantia est temporalis, & breuis, vbi apud Ecclesiasticos est longior, & perpetua, hæc fuit ratio considerata à Guilielmo de Cuneo *in d. l. de his, & Auth. clericus, C. de Episcop. & Cleric.* atque etiam quia in actione reali non vocatur in iudicium persona Clerici, cùm in eo aliqua non cadat obligatio, §. 1. *Instit. de actio.* sed res ipsa §. *omnium, Instit. eodem*, & recepta est phrasis apud antiquos Iureconsultos, vt iudicium, vel sententia, vel lex detur, vel dicatur fundo rei controuersæ, *l. sed, & loci. §. si aliter, ff. fin. regund. l. liberto* 12. §. *fin. & l. seq. §. vno, ff. de negot. gest. l. 2. ff. de noxalib. act.*

107 Contrarium tamen, imò de Iure Clericum non posse conueniri coram sæculari iudice actione reali, tenuerunt Rayner. de Forolinio *in addit. ad Guilielm. de Cuneo, in d. l. de his, & in Auth. Clericus, C. de Episcop. & Cleric. in fin.* Albet. confutatis, quæ in contrarium afferri possunt, in *Auth. Statuimus, num. 6. vers. in contrarium, C. eodem.* Ioan. de Plantea *in l. viros, C. de Palat. sacr. larg. lib.* 12. *num* 2. *in fine, vers. sed tu dic contra,* Petr. Gregor. *in praxi libellorum, rubric.* 98. *de duello, seu pugna, num.* 25. *vers. sed contra,* vbi refert ita etiam sensisse duos suos præceptores, nempè Bertrandum de Monteferrario, & Petrum de Ferrariis, Bald. *in d. Auth. Clericus, num. 2. in fin.* vbi relata consuetudine Franciæ, dicitur esse falsum, quòd de iure Clericus in reali actione conueniatur coram sæculari iudice, & *in cap. decernimus, de indic. in fine,* addit Clericum non posse sisti in iudicio sæculari iudice, nec in reali, nec in personali actione, & non valere contrariam consuetudinem Franciæ, Ioan. Fab. *in d. Auth. Statuimus, C. de Episcop. & Cleric. num* 35. *vers. prima, & in §. si verò reus, Institut. de satisdat. num. 7. in fine,* vbi fatetur hanc opinionem de iure esse veram, licet de consuetudine Franciæ Episcopi, & Cardinales reali actione pulsi respondere soleant coram iudicibus sæcularibus; & cum ipse esset Francigena nolle impugnare Regni consuetudinem, Aretin. *in rubr. Instit. de except. num.* 20. Sed ista distinctio, asserens sibi minimè placere dicta Gulielmi de Cuneo; Abb. *in cap. qualiter* 17. *de indic. num.* 8. *&* 9. & Barbar. *ibidem, num.* 20. *&* 21. *& num.* 29. *&* 31. scribentes Guilielmum de cuneo contrariæ opinionis malè loquutum fuisse, & non benè dixisse, Rot. *decis.* 10. *de consuet. in antiq. & decis.* 5. *de foro compet. in antiq. num.* 1. concludens in reali actione, & criminali iudicio Clericum gaudere priuilegio fori, & improbat consuetudinem Anglicanam contrariam, quam nec excusari vult tolerantia Papæ, quantumuis longa, Socin. iun. *In cap.* 1. *de foro compet. num.* 35. *& in cap. sanè, eodem tit. num.* 10. *& seq.* qui cùm priùs tenuet saluare opinionem Hostiensis, concludit postremò illam sibi, & domino suo minimè placere, Boër. *decis.* 69. *num.* 35. *& seq.* asserens hanc opinionem magis communem, & veram, licèt in Gallia de facto seruetur contrarium, sed quo iure is stylus seruetur, se ignorare, ait Soc. sen. *cons.* 13. *num.* 30. *lib.* 4. Marant. *de ordin. indic. part.* 4. *dist.* 11. *num.* 2. *in fine*, concludens ex Abbate Clericum non posse conueniri coram laico iudice tam actione personali, quàm reali, & illius opinionem probare *cap. fin. de indic. & cap. si Clericus, de foro compet.* Roland. à Valle *cons.* 12. *numer.* 37. *& cons.* 23. *n.* 13. *lib.* 2. resoluens non posse conueniri coram sæculari iudice, siue agatur personali, siue reali, siue possessorio, siue petitorio iudice, & ordinario, vel summario, etiam pro rebus propriis patrimonialibus, addens & Iura detestari, vt laicus iurisdictionem quouis modo exerceat in Clericum, Anton. de Tremulis *in addit. ad pract. Huberti de Bobio rubr. 2. quibus modis suo nomine cit. num.* 255. *vers. & licet,* Amad. à Ponte *in tract. de laudem. q.* 51. *n.* 5. Steph. Gratian. *discept. forens. cap.* 16. *n.* 21. *cum multis seqq.*

Probant primò hanc negatiuam sententiam 108
plura Iura, quæ cum generaliter loquantur, nec distinguant an actio in Clericum mota sit realis, vel personalis, generaliter etiam, & sine distinctione aliqua debent intelligi, vt eodem iurisdictionali argumento censuit Paul. *in l. non aliàs* 24. §. *fin. ff. de indic.* Iura autem sunt *Auth. Statuimus, Auth. sed hodie, C. de Episc. & Cleric. cap si diligenti, de foro comp. nec non cap. continua, cap. inolita, c. placuit* 11. *q.* 1. *& §. si quis autem contra, Auth. de sanctiss. Episcop. & §.* 1. *Auth. vt Clerici apud proprios Episcopos.*

Secundò eadem probatur sententia, ratione, 109
quia in concursu fori ratione rei, & ratione personæ, præfertur forus personæ, *l. quod legatur* 38. *ff. de indic. l. à Diuo Pio, ff. de re iud. l. fin. C. vbi in rem actio.* tum quia res, & bona, tanquam accessoria personæ. *l. in pecudum, ff. de vsur.* sequuntur forum personæ possidentis, *l.* 2. *C. de Episcop. & Cler. cap. de prudentia, de donat. inter vir. & vxor.* tum etiam, quia mutata conditione personæ possessoris, mutatur quoque status, & forus rei, *l.* 1. *C. de impon. lucr. descr. lib.* 10. *l. si quis postea, ff. de indic. l. licitatio,* §. *fin ff. de publican.* io tantum quòd necessaria sit consequentia, vt quæ Religiosis adhærent, religiosa fiant, *l. quæ religiosis, ff. de rei vendic.* & dignior trahat, non autem trahatur à minus digno, *cap. quod in dubiis, de consec. eccles. l. qua ratione* 8. *ff. de acquir. rer domin.* præsertim si de competentia fori agatur, *l. per minorem, ff. de iud. cap quanto, eodem tit.*

Soc.iun. conf. 1. num. 3. in fin. vol. 2. Barbat. in c. qualiter, de indic. num. 29. & seq. & conf. 1. num. 62. & seq. lib. 3.

111 Tertiò, argumento sumpto à maiori, quòd sicut
res, & bona assumentis militiam sæcularem mu-
tant statum, & forum, l. ex eo, C. de agen. in rebus,
lib 12. l. magisteria, C. de iurisd. omn. iud. Valenz. tom.
1. conf 85. num. 59 & seq. multò magis bona, quæ
deueniunt ad Ecclesiam, vel Clericum, debent
iudicem, & iurisdictionem mutare, quia transie-
runt in digniorem personam, vel corpus professum
cœlestem militiam & sortem Christi, l. non distin-
guemus 37. §. Sacerdotio, ff. de recept. arbit. Innocent. in
112 cap. 2. de maior. & obedient. n. 2. in fine. Et quoad fori
qualitatem discriminandam potius sequimur
conditionem personæ, quàm rei; quia in iudiciis
quasi contrahitur, Barbat. ad Abb. in c. qualiter 17.
de indic. vers. posset trahi, Petr. à Ponte in tract. de
Monarchia Concil. q. pen. num. 4. Hæc, & plura alia
considerauit Alber. in d. Auth. Statuimus, C. de Epi-
113 scop. & cleric. num. 6. dum Rex Portugaliæ aduersus
Episcopos sui Regni prætenderet priuatiuè co-
gnoscere in omnes circa temporalia, admonen-
do Principes sæculares ne Ecclesiasticos turbent
in sua iurisdictione, quia facilè cum illis fiet sicut
factum fuit cum Ozia, qui vt legitur 2. Paralip.
cap. 21. tentans in alienam messem falcem mit-
tere, percussus lepra, Regno fuit ineptus, & spo-
liatus, Alberic. sequuti sunt Socin. iun. in cap. famè,
de foro compet. 10. & seq. addendo plura, quibus Al-
berici opinio comprobari posset, & Petr. à Mon-
114 te d. q pen. n. 4. & seq. testans, & exemplis antiquis,
& modernis probans, neminem vnquam quauis
dignitate præcellentem impunè in bonis, vel
persona sua, vel sibi iure naturæ, vel diuino con-
iuncta, turbasse ecclesiasticam iurisdictionem, &
libertatem, & ego aliqua adderem quæ præsentia
sunt, & loquuntur, si proficere certus essem, non
autem offendere dubitatem? dicam tamen contra
iudicem tentantem iurisdictionem ecclesiasti-
cam scindere, vel tollere posse inquiri, tan-
quam suspectum de hæresi, Bellet. consil. 40.
num. 35.

115 Vigesimoquartò quæro, Vtrùm Clericus, cui
lis est denunciata, vt emptorem laicum defendat,
teneatur id facere coram sæculari, an verò trahe-
re possit causam ad forum ecclesiasticum? Par-
tem, quæ affirmat, ad ecclesiasticum forum trahi
posse, tuentur Paul. de Castro in l venditor, n. 3. ff. de
iudic. vbi Iacob n. 2. Angel. in §. actionum, num. 19.
Institut. de actionib. vbi Aret n. 43. Boër. decis. 69.
n. 27. Firman. de euiction. verb. venditor 39. & verb.
euictio, vers. 13. Foller. ad Marant. de ordin. iud p. 6.
actu 5. n. 10. Matta de Iurisd p. 4. casu 34. & casu 35.
n. 21. Diana moral. resol. p. 3 tract. 1. resol. 25. Capyc.
decis. 197 per tot. vbi Mastrill. in addit. n. 6. Sperell.
in decis. fori eccles decis. 24. n. 4. vers. quinimo, Tamb.
de iure Abbatum tom. 1. disp. 15. q. 19. num. 33. Alex.
Ambrosin. Perus. decis. 8. per tot. & hanc opinionem
esse veriorem attestantur Muscatel. in pract ciuil.
p. 2. in glos verb. intimatio, n. 36. Marcell. Cala de mo-
do articulandi & probandi, §. 1. glos. 1. num. 50. Squil-
lante de priuileg. cleric. c. 7. n. 80. Quibus tria potis-
simum suffragantur; primum quòd Clerici ita
priuilegio potiuntur, vt quamuis maximè velint,
coram sæculari iudice conueniri non valeant,
cap. 1. de foro compet. cap. si diligenti, eod. tit. quod
quidem nulla lege reperitur limitatum, quan-
do Clericus à sæculari, vt actor vocatur; igitur,
&c. Secundò non parum facit l a C. vbi in rem
actio, iuncta gloss. 1. vbi habetur, quod si commo-
datarius, colonus, aut inquilinus, seu aliter pos-
sidens nomine alieno super ea re in iudicium
vocentur; debent statim dominum in actorem
nominare, non tamen in foro commodati,
coloni, inquilini, aut aliter rem possidentis, sed
in foro rei sitæ, cap. famè, 3. de foro compet. l. si præ-
dium C. de prædiis minor. vel in foro domicilij, cap.
vlt. de foro compet. cum aliis; igitur Clericus in
actorem vocatus potius rei sitæ, vel domicilij
cogi debuit respondere. Tertiò, ab eisdem Docto-
ribus expendi solet in simili quòd fiscus in acto-
rem vocatus ad suum iudicem causam reuocat. l 3.
ibi, aditus procurator, &c. C. de iure fisci, lib. 10. ergo
& Clericus.

Partem verò, quæ negat ad Ecclesiasticum fo- 116
rum trahi posse, expressè probat Ordin. Regia
Lusit. lib. 2. tit. 1. §. 11. vbi Parens meus, & apud
Hispanos l. 57. in fine, tit. 6 part. 1. vbi Greg. Lopez
verb. ante, & tenent glos. in fine, in c. Clericum nul-
lus 11. q. 1. Abb. in cap. quoniam frequenter, §. in aliis,
num. 18. vt lite non contest. Guilielm. Benedict. in c.
Raynutius, verb. vxorem, num 417. de testam. Rebuff.
tom. 3. ad leges Galliæ sub tit. de dilatio. art. 4. gloss.
vnic num. 1. Boër. decis 69 num. 27. Capyc. decis. 197.
num. 7. Grammat. decis. 21. num. 4. Couar. pract. c. 8.
num. 3 & cap. 10. num. 1. Gail. lib. 1. obseru. 37. num. 7.
Aufrer in tract. de potest. sæcul. reg. 2. num. 9. vers.
quintò fallit, Gironda de gabellis part. 4. §. 1. num. 13.
Mynsing. cent. 1. obseru. 22. ad fin. Anton. Gom. tom.
2. var. c. 2. num. 39. col. 8. Perez l. 4. vers. hinc est quod
Clericus, tit. 2 lib. 5 Ordin pag. 143. Humada d. l. 57.
glos. 6. Marant. de ordin. iudic. part. 4. dist. 11. num. 78.
Caballin. de euiction. §. 3. q. 2. num. 119. Azeued. l. 5.
num. 2. lib. 3. noua Recop. Gama Lusitan. decis. 332.
num. 1. Franc. Viui. Neapol. decis 49 num. 8. Surd.
cons. 110. & cons. 222. num. 20. & cons. 396. num. 7.
Fachin. controuers lib. 2. cap. 37. col. 2. lit. D. Ceuall.
commun. contra commun. q. 588. & tom. 3. q. 896. num.
627. Bobadill. in sua Politica, lib. 2. cap. 18. num. 165.
cum seqq. idem Ceuall de cognit. per viam violent.
part. 2. quæst. 23. num. 23. Amendola in addit. ad
Vincent. de Franchis decis. 426. num. 6. Mastrill. de-
cis. 79. num. 3. Zach. ad Galesium de obligat. Camer.
quæst. 8. num. 1. & 2. Carol. de Grassis de effectib.
clerical. effectu 1. num. 278. Castrill. Sicil. decis. 2.
Amat. var. lib. 2. resol. 86. num. 46. vers. contrariam
opinionem, Nouar de variat. & elect. fori sect. 2. quæst.
20. pag. 81. & in 2. edit. sect. 3. quæst. 23. per tot. pag.
260. Carleual. de iudic. disput. 2. quæst. 3. num. 309.
Cened. ad Decretum collect. 37 num. 8. Vrsill. ad Af-
flict. decis. 380. Molin de Iust. tract. 2. disput. 380. vers.
quando venditor, Curi. Philip. part. 1. §. 10. Stephan.
Gratian. discept. forens. cap. 15. num. 31. & cap. 22.
num 35. Camill. Boteil. in summa omnium decis. tom.
2. tit. 7. de Clericis, & Sacerdot. num. 90. cum seqq.
Bonacin. de legib disput. 10 quæst. 2. punct. 1. §. 1. n. 23.
& de censur. in Bulla, disput. 1. q. 16. punct. 5. num. 16.
Ambrosin. de immunit. & libert. Eccles. cap. 20. n. 23.
del Thoro in compendio decis. Neapol. verb. Clericus,
fol 94. Bernard. Græuæ ad pract Camer. Imper. lib. 1.
concl. 37. consid. 8. Cardoso in praxi Iudicum, & ad-
uoc verb. emptio, n. 14. D. Barbos. in l. venditor 49. num.
138. cum seqq. ff. de iudic. Cald. Pereira de empt. &
vendit. cap. 31. num. 84. Mendez à Castro in praxi
Lusitana p. 1 lib. 3. c. 5. §. 1. vers. secundò amplia, & p. 2.
lib 2. cap 4. num. 20. Fr. Anton. de Sousa in relict. de
censur. Bullæ Cœnæ c. 82. à num. 3. Gab. Pereir. de manu
Regia p. 2. c 32. D. Acuña ad c. 1. n. 6. dist. 96. nouissi-
mè Noguer. alleg. Iuris tom. 1. alleg 19. n. 217. cum seqq.

117 Pro quibus expenditur primò reg. *d. l. venditor 49. ff. de iudic.* vbi habetur venditorem ab emptore denunciatum, vt eum euictionis nomine defendat, non excusari si se priuilegiatum dicat, sed omninò teneri sequi forum emptoris, *l. 1. in fine*, ibi, *ob actoris personam, C. vbi in rem actio.* Secundò, quia quando aliquis vocatur, seu nominatur tanquam actor, vt alium defendat, non habetur respectus ad qualitatem vel dignitatem personæ ipsius vocati, sed principaliter ad personam rei conuenti alium vocantis ad suam defensionem, vnde quamuis persona vocati sit dignior, & speciale habeat priuilegium, non attenditur, vt satis insinnat *d. l. 1.* ibi, *ob actoris personam*, &c. Tertiò non parum opitulatur, quòd Clericus in actorem vocatos non iudicatur, nec condemnatur à sæculari, sed sententia fertur pro, vel contra reum vocantem, cui ius suum reseruari solet per sententiam contra quem habuerit, vt Doctores resoluunt *in l. sæpe, ff. de re iudic. & in l. 1. §. denunciat. ff. de ventre in spic. & in cap. pen. de re iud.* in specie aduertit Fachin. *d. cap. 37. vers. respondeo*, sanè in his terminis priuilegium fori Clericis competens in nihilo infringitur; patet, quia verum est dicere Clericum à sæculari iudice, nec distringi, nec condemnari, quod per tex. *in d. cap. 2. de foro compet.* cum aliis prohibetur; igitur nihil impedit quominus Clericus in hunc finem vocetur à iudice sæculari.

118 Propter quæ hæc vltima opinio longè verior est, & numero Auctorum magis recepta: quia igitur retenta non obstant, quæ pro priori suprà adducebamus: nam ad primum respondetur priuilegium in nihilo infringi, quippe cum Clericus per sententiam sæcularis nullatenus condemnetur, sed solummodo pro, vel contra emptorem sententia feratur, ac subinde versamur extra terminos, quod solum viget quando Clericus, vt reus conuenitur, & iudicatur iuxta reg. tex. *in cap. cum sit generale, de foro compet* Marant. *part. 4. dist. 11. num. 2.* licèt ad hæc non aduertens aliter difficultatem soluere conetur Fachin. *d. loco in vers. respondeo.* Vnde est quod postea ipsemet Clericus, quando vt reus conuenitur euictionis nomine apud suum ecclesiasticum iudicem conue-

119 niendus est, post alios Fachin. *vbi proximè.* Ad secundum ex *d. l. 2.* respondetur præmissa distinctione inter eum casum, quo quis ad iudicium vocatur, vt defensor necessarius proprio nomine rem propriam defensurus, veluti, si quis habens plenum rei dominium, tam vtile, quam directum, vocetur à colono, vel inquilino, qui nullum ius habet in rem, de qua controuersia mouetur, *l. colonus 12. ff. de vi, & vi armata.* & rursus inter casum, quo quis vocatur defensurus ius alterius, qui in re, vel vtrumque dominium habet, vel saltem vtile, prout in hoc quæsito, in quo emptor, cui plenum in re empta dominium quæsitum est, vocat venditorem: vel si emphyteuta, aut feudatarius nominent dominum directum ad suorum iurium defensionem, inter quæ illud est discrimen, quòd primo casu non tenetur actor iudicium suscipere in foro coloni, aut inquilini, eo loci, vbi res sita est, vel vbi aliàs vocatus forum habeat, & ita procedit *d. l. 2.* iuncta *l. vlt. vers. sed &, C. vbi in rem actio.* In secundo actor vocatus debet iudicium suscipere, vbi reus conuenitur, & ita intelligitur *d. l. venditor*, cum similibus. Ratio differentiæ est, quia in primo casu, cum actor vocatus plenum rei dominium habeat, vocetúrque defensurus rem propriam suo nomine, ipse est, qui litigat, & qui simpliciter, & absolutè principalis reus est in tali controuersia: vnde omninò oportet, vt apud proprium iudicem in suo foro conueniatur: in secundo verò vocatus ad defendendum, reus non manet, sed ipse emptor, sicut & feudatarius, & emphyteuta Rei sunt, qui nomine proprio conueniuntur, & pro, vel contra quos, sententia fertur, & ideo actor vocatus ad illorum defensionem, meritò non vtitur suo fori priuilegio, sed in foro illorum eosdem cogitur defendere. ita in proposito resoluunt Bart. *num. 6.* & communis *in d. l. 2.* Abb *num. 8. in d cap. vlt.* vbi Sicul. *num. 16.* Gam. *d. decis. 312.* post Specul. & Anchar. quos refert Surd. *d. cons. 396. num. 36.* Vnde quoties Clericus comparet vti defensor necessarius, eo quò laicus nominans nullum in re ius habet, totam causam ad suum Iudicium trahere resoluunt Ioseph. Ludon. *Lucensi decis. 34. in fine*, Ambrosin. *Perusin. decis. 8. num. 9. & de immun. eccl. cap. 10. num. 28.* Anton. de Burgos. *ad cap. si venditori num 16. cum seqq. de empt.* Viui. Ceuall. Scacc. Marches. & plures alij relati per Sperell. *decis. 24.*

num. 1. Ad tertium in simili *ex d. l. 3.* respondetur 120
longè probabilius esse fiscum venditorem ad instar priuati teneri defendere emptorem in foro, quo emptor conuenitur, vt benè resoluunt Cou. *d. cap. 8. num. 3.* Rebuff. *tom. 3. ad leges Galliæ, tit. de dilat. art. 4. gloss. vnic. num. 9.* Fachin. *d. cap. 37. vers. sed contrariam*, plures, quos sequitur Surd. *d. consil. 222. num. 18.* argum. *l. fiscus cum in priuati 6. ff. de iure fisci.*

Vigesimoquintò quæro, Vtrùm Iudex sæcula- 121
ris competens sit aduersus Clericos circa pœnarum condemnationem, & exactionem, quando ipsorum pecora damnum dederunt in fructibus, vel in pascuis vetitis fuerint inuenta? In qua quæst. Gutier. *pract. lib. 1. q. 4. n. 1. & 2.* post Castill. Cou. & alios distinctione vtitur in hunc modum: *Aut Iudex sæcularis intendit procedere contra personam Clerici pro exequutione pœnæ, & tunc hoc nullatenus facere potest, aut non contra Clericos, sed directè contra ipsa animalia, & res Clericorum agit ad damnorum, & pœnarum solutionem, & tunc rectè procedit*; idem ferè dicunt Greg. Lop *l. 24. verb. el ganado, tit. 5. p. 7.* Ceuall *commun. contra commu. tom 4. q. 897. n. 620. cum seqq. & de cognit. per viam violent. p. 2. q. 25. n. 18. cum seqq.* Gabr. Pereira *de manu Regia p. 2. c. 39. num. 8. cum seq.* sic intelligentes Ordin. Reg. *Lusitan. lib. 2. tit. 1. §. 29.* & apud Hispanos *l. 22. tit. 3. lib. 1. nouæ Recop.* hac de re disponentes. Quod quidem ex eo suadere conantur, quia quando onus impositum est rei, potest sæcularis iubere, vt exequutio fiat in re, quæ in suo territorio, & iurisdictione est, non habito respectu vtrùm persona cuius res est, pertineat ad suum forum, vel iurisdictionem, argum. *l. viros 11. in princip. C. de Palat. sacrar. Larg lib. 12. cap. si tributum 11. q. 1.* Gutier. *d. num. 2.* Cachetan. *Pedem. decis. 68. num. 34.* Auendan. *de exequen. mand. part. 1. c. 14. n. 13.* Confirmatur hæc ratio, quia hoc pacto persona Clerici non condemnatur à iudice sæculari, nec coram illo conuenitur, & ideò in nihilo offenditur, reg. *cap. 1. de foro compet.* nec Ordini clericali aliqua offensa irrigatur, contra *cap. si diligenti, eod. tit.* quia in personam Clerici nulla dirigitur exequutio, sed onus reale rei impositum à Clerico exigitur, sicut aliud quodcunque tributum reale, vt infrà de priuilegio fori circa exemptionem à tributis videbimus: ergo nihil est, quod impediat

quæ

quæ in rem dirigatur fieri à iudice sæculari.

122 Verùm hæc opinio sustineri non potest, de illaque validè dubitant Antonin. Diana *moral. resolut p.1. tract.2. resol.* 80. *& part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 72. Sanch. *in opusc. moral. tom.* 2. *lib.* 3. *cap. vnic. dub.* 31. *n.*2. Squillante *de priuileg. Cleric. cap.*7. *n.*94. *vers. sed dubitatur*, quia hæc causa quamuis natura sua merè temporalis sit, tamen ratione personæ Clerici, contra quem mouetur, manet ecclesiastica, ac proinde à sæculari iudice definiri non potest, *cap.* 2. *de iudic. cap. quod Clericis* 9. ibi, *iure Canonico decidatis*, *de foro compet.* nec difficultatem effugit distinctio supradicta, dum præsupponit Iudicem sæcularem posse non contra Clericos, sed directè contra ipsa Clericorum animalia ad damnorum, & pœnarum solutionem agere, nam id gratis dictum est; cùm enim omninò oporteat sententiam ferri, & condemnationem pœnarum fieri, animalia autem minimè sint capacia, quòd conueniantur, vel condemnentur, argum. *cap.* 2. ibi, *rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit. de constitut. cap. mulier, vers. quæritur* 15. *q.*5. ibi, *nec vllo modo capax legis sit*, bonus text. *in l.* 1. *post princip. ff. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur*, omninò oportet aliquam dari personam in quam dirigatur actio, contra quam probatio assumatur, & aduersùs quam dirigatur condemnatio, quorum neutrum contra Clericum iudex sæcularis facere potest, text. *in d. cap.* 2. *de foro compet* ergo si ad Iuris rigorem, & strictam disputandi rationem confugiamus, supradicta distinctio fundamento destituitur, secundum Auiles *ad cap.* 17. *Prætor. glos.* 1. *n.*12. & securius esse post Ioan. Andr. Anch. & alios, quos refert, defendit Salzed. *ad Bernard. cap.*55. *vers. septimo, cum seqq.* vbi ita se pluries consuluisse testatur illud, quod Gutier. expendit, quando onus impositum est rei posse sæcularem iubere, quod executio fiat in re, quæ est in suo territorio, non habito respectu vtrùm persona sit sui fori, respondendum erit attento iure longè verius esse exactionem, & actualem coactionem faciendam non esse per potestatem sæcularem, sed per solam ecclesiasticam, vt expressè defendit Salzed. *dict. cap.*55. *vers.*4. vbi ex Iuris principiis rectè aduertit etiam in exactione onerum realium contra Clericum sæcularem se intromittere non posse, quamuis Cæpol. & Mexia, quos refert, & meritò impugnat, contradicant. Textus autem *in dict. cap. si tributum*, solùm probat prædia Ecclesiarum teneri ab onere reali, non verò Ecclesias cogi posse per ministros sæculares, quia quoad forum in specie reperiuntur exempti, argum text. *in d. cap.* 2. *& in d. cap si diligenti, de foro compet.* Tandem *d. l. viros*, ad propositum adduci non potest, quia non agit de foro vetito, & improrogabili, prout est sæcularis respectu Clericorum. Ad confirmationem verò, quam vlterius pro Gutier. adduximus, respondetur quod cum pœnæ huiusmodi, sicut, & aliæ non debeantur, nisi post legitimam condemnationem, vel saltem exactionem, secundùm glos. vlt. *in fine*, communiter receptam *in cap. fraternitatis* 12. *q.*2. *& verb. officij, in Clem.* 2. *de hæret.* cum ibi adductis. Pœnæ autem in pecora, & cætera animantia ratione carentia directè ferri, neque exigi possint, vt supra ostendimus, fit consequens necessariò condemnationem pœnarum ferri in Clericos, quod per potestatem sæcularem non est factibile, vt cum veriori sententia suprà resoluimus. Vnde consequens est meritò displicere opinionem Lucæ de Peña, & Auil. quos refert, & sequitur Gutier. *dict. q.*4. *numer.*5. dum docet Principem sæcularem posse statuere, quòd animalia Clericorum, & Ecclesiarum à suis pascuis arceantur, vel etiam à pascuis priuatorum, ne sumant illa à dominis inuitis, quod si inueniantur, soluat pœnam, aliàs impunè possint offendi, confutatur enim facillimè ex suprà dictis, & infra dicendis circa priuilegium exemptionis à tributis.

123 Hucusque dicta benè procedunt secundum strictam disputandi rationem, & quod attento Iure communi hac in re resolui potest, sed ante omnia amplectendum esse censeo sacræ Congregationis immunitatis Decretum *in vna Terracinen.* vbi, fuit resolutum, *causas damnorum datorum per Clericos, & Ecclesiasticos, seu per eorum animalia, nec non per familiares ministros, & colonos Episcoporum, & mensa Episcopalis, etiam laicos seu eorum animalia in bonis quibuscunque, tam Ecclesiarum, & personarum ecclesiasticarum, quam etiam laicorum spectare ad Curiam Episcopalem priuatiuè. Si verò laici, eorumve ministri, & animalia damnificent bona Ecclesiarum & personarum ecclesiasticarum, Curiam Episcopalem procedere posse tanquam in causis mixti fori. At quando coloni, & ministri Ecclesiarum Clericorum, & ecclesiasticorum cum animalibus propriis bona laicorum damnificant, cognitionem, tam quoad bona, quàm quoad personas laicorum, & eorum animalia spectare ad iudicem laicum priuatiuè, sed si cum animalibus Ecclesiasticorum, vel Ecclesiarum, quoad personas spectare ad laicum, quoad verò animalia spectare ad Curiam Ecclesiasticam.*

124 Vigesimosextò quæro, Vtrùm Clericus coram iudice laico recipiens depositum, & promittens restituere cui de iure, &c. possit ab eodem iudice cogi ad restituendum? Quidam existimant ab ipso Iudice sæculari cogi posse ad reddendum depositum, si iudicialiter per illum electus fuerat depositarius, ita Capell. Tholos. *decis.*61. Afflict. *decis.*24. Tiraq. *de retract. comment.* §.4. *glos.*7. *num.*9. *&* 10. Marant. *de ordin iudic. part.* 4. *dist.* 11. *num* 62. Olan. *in antinom. iuris litt. C. ex num.*23. Menoch. *remed.* 15. *recup. num.* 114. Ceuall. *commun tom.*4. *quæst.*897. *num.*610. *cum seq.* Caroc. *in tract. de deposito, tit de causis, numer.*40. Surd. *consil.* 280. *numer.* 11. Ego tamen verius credo Clericum, qui in iudicio sæculari depositum recepit, non posse pro illius restitutione coram iudice laico conueniri, vel cogi ad restituendum, cùm sit exemptus à laica potestate, & hanc partem tuentur Ambrosin. *de immunit. & libert. eccles. cap.*20. *numer.*53. Surd. *cons.*399. *num.*33. Carol. de Grassis *dict effectu* 1. *num* 855. Bonacin *de censur. in Bulla Cœnæ contentis disput.*1. *quæst.* 16. *punct.*5. *num.*19. *& de legib.* 10. *quæst.*2. *punct.*1. §.1. Duard. *in Bullam Cœnæ. lib.*2. *can.*15. *quæst.*11. *n.*36. Antonin. Diana *moral. resolut. part.*1. *tract.*2 *resolut.* 21. Squillante *dict. cap.* 7. *num.*82. Tambur. *de iure Abbatum tom.*1. *disput.* 15. *quæst.*19 *num.*36. nouissimè Donat. Antonin. de Marinis *quotid. resolut. cap.* 55. *numer.*3. Matt. *de iurisdict. part.*4. *casu* 104. *per tot.* vbi intelligit respectu coactionis Clerici depositarij ad restituendum, non autem in declaratione iudicis dicentis depositum esse restituendum, quem sequitur Ansald. *dict. part.*2. *tit.* 11. *cap.*16.

125 Vigesimoseptimò quæro, Vtrum Clericus fideiubens pro laico de stando iuri, & iudicatum soluendo coram iudice sæculari, possit coram eodem conueniri ad soluendum dictam fideiussionem?

Respondeo non posse, sed coram Ecclesiastico debere conueniri, vt per Carol. de Graffis *d. effe-ctu 1. n.*1008. Ambrosin. *de immunit. & libert. eccles. cap.*20.*n.*50. Aloys. Ricc. *in praxi aurea resolut.* 483. Marr. *de Iurisd. part.*4.*cent.*2. *cas.*105. *per tot.* Tambur. *de iure Abbatum tom.*1. *disp.* 15. *q.*19. *num.* 37. Paul. Squillante *d. cap.*7. *num.*83. vbi *num.*85. quærit an laicus fideiussor Clerici sit remittendus iudici Ecclesiastico? de quo etiam Ansald. *part.*3. *tit. vnico cap.*17. Marr. *vbi suprà casu* 106. Vtrum quando clericus accepit possessionem à Iudice seculari cum claus. *Sine præiudicio iuris tertij*, teneatur subiectus & adstrictus ad respondendum cuiuslibet tertij oppositioni, & ad hoc vt possit Iudex secularis illum condemnare ad rei possessæ restitutionem? Affirmant Pereg. *de fideicom. art.*48. *ex n.*62. Carol. de Graff. *d. effect.*1. *num* 947. Paz *de tenut. cap.*64. *à n.*13. Argel. *de acquir possess* .q.13.*n* 87. & 88. Marr. *de success. legali p.*4.*q.*16. *art.*1. *n.*41. Carleual. *de indic. n.*952. &c.

126 Vigesimooctauò quæro, an Clericus, qui gerit officium tutoris, aut curatoris, vel procuratoris alicuius laici, possit coram laico ciuiliter conueniri pro concernentibus officium prædictum? Partem affirmatiuam tuentur Stephan. Aufrer. *in tract. de potest. secul. eccles. reg.*2. *in fallent.*28. & *reg.*4. *fallent.*25. Escobar *de ratiocin. cap.*7. *num.*7. Donat. Anton. de Marin. *quotid. resolut. cap.*53. *num.*2. Guilielm. Benedict. *in repet. cap. Raynutius, de testam. verb. & vxorem, decis.*2. Socin. *in cap.*1. *de foro compet. num.*52. Gail. *lib.*1. *obseru.*37.*n.*7. Vrsill. *ad Afflict. decis.* 24. Alber. Oliua *in ritu* 37. *Curiæ Archiep. Neapolit. num.*7. vbi aduertit exequutionem contra talem Clericum fieri debere per iudicem Ecclesiasticum, refert Squillante *dict. cap.*7. *num.*87. Quicquid dicant Marr. *de iurisd. part.*4. *casu* 148. & Bonacin. *de cens. in Bulla Cœna disp.*1.*q.*16. *punct.* 5. *num.*17.

127 Vigesimononò quæro, Vtrùm Clericus per Regem admissus ad aliquod officium sæculare & Regium, si in ipso officiò delinquat, possit puniri ab ipso Rege? Affirmatiuam partem sequuntur Aufrer. *in Clement.*1. *de offic. Ordin. reg.*1. *fallent.*16. Carau. *ritu* 49. *num.*118. Amendol. *ad decis.*479. *Vincentij de Franchis num.*1. & 2. Cassan. *in consuet. Burgund. rubr.*1. §.5. *in glos.* s'il na grace *num.*71. & 91. Guilielm. Benedict. *in cap. Raynutius verb. & vxorem.* Rendina *de maiest. Princip.* §. *sed etiam per legitimos tramites, num.*183. Plaza *de delict. cap.*19. *num.*21. Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.*61. *litter. B.* Cou. *pract.*33. *num.*6. Hieronym. Portel. *in schol. ad Molin.* §. *clericus, ex n.*5. Ceuall. *de cognit. per viam viol. p.*2. *q.*64. *num.*15. vbi quòd bene poterit sustineri consuetudo, qua admissum fuerit quod imponatur pœna priuationis, & altera pecuniaria per Iudicem sæcularem aduersus clericum ministrum Regium, qui in officio deliquerit. Escob. *de ratiocin. cap.*7. *num.*7. Gabr. Pereira *de manu Reg. part.*2. *cap.*48. *num* 4. Contrarium verò, imò per Iudicem ecclesiasticum puniendum esse, præcipuè si non fuerit ter monitus, vt ab officiis, & artificiis destiterit, & tamen non curauerit desistere; quia licèt Clericus nequeat officia secularia sine Superioris dispensatione suscipere, *cap. Sacerdos, ne Cleric. vel Monach.* nihilominus priuilegium clericale retinet, & exemptus est à laica potestate, *cap. fin. de vita, & honest. cleric.* Ideò ita meritò resoluunt Clar. §. *fin. quæst.* 36. *num.*21. & magis sequitur Cassan. *loco proximè citato*, Viucent. de Franchis *decis.* 479. *num.*3. Tapia *de iure Regni lib.*1. *tit.*2. *in constitut. de personis, num.*6. Carol. de Graffis *d. effect.*1. *num.* 850. Bonac. *de censur. in Bulla Cœna contentis, disput.*1. *quæst.* 16. *punct.* 5. *num.*17. & *de legib. disput.*10. *quæst.* 2. *punct.* 1. §. 1. *num.*24. Antonin. Diana *moral resolut. part.* 1. *tract.*2. *resolut.*18. & *num.*4. *tract.*1. *resol.* 39. Marr. *de iurisdict. part.*4. *cas.*127. Lezana *in sum. tom.*3. *verb. clericus num.*30. Squillante *d. cap.* 7. *num.* 88. Duard *in Bullam Cœna, can.*15. *quæst.*11. *num.* 26. Ambrosin. *cap.* 20. *num.* 54. Felician. de Vega *in relect. ad cap. decernimus* 2. *à n.*109. *de iudic.* Super iuribus autem bonis, & redditibus, à Rege procedentibus, & ab Ecclesia possessis, seu personis ecclesiasticis, coram Iudicibus secularibus litigandum est. *l.*6. *tit.*1. *lib.*4. *Recop. l.*10. *tit.*7. *lib.*9. *Recop.* Palat. *ad cap. per vestras, vers. sed est pulchra dubitatio num.* 49. Bobadil. *in sua politica lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 159. Ceuall. *part.*3. *quæst.* 822. *num.* 92. *cum seq.* Alfar. *de officio fiscal. gloss.*16. *num.*126 Guzman. *de euict. cap.*7. *n.*40. & 41. Salgad *de protect. Regia part.*1. *cap.*10. *n.*188. & 190. Capyc. Galeot. *de alien. & success. offic. n.*248. *cum seqq.* Solorzan. *de Iure Indiar. tom.*2. *lib.*3. *cap.*2. *num* 55. & 56.

Trigesimò quæro, Vtrùm Clericus possit cognosci, & iudicari à iudice laico pro contractibus, & obligationibus factis tempore, quo erat laicus? Negatiuam partem, imò à solo Iudice ecclesiastico cognosci, & iudicari debere, tuentur Lap. *alleg.* 118. Vincent. de Franchis *decis.* 656. Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapolit. cap.*16. *num.*2. Carol. de Graffis *d. effect.*1. *num.*2252. Marr. *de iurisdict. part.* 4. *cent.* 2. *casu* 121. *num.* 5. quos refert, & sequitur Squillante *dict. cap.* 7. *num.* 91. vbi *num.* 92. subdit Iudici ecclesiastico cognitionem pertinere si Clericus se obligauerit aliquid soluere, & deinde laicus effectus, sit citatus super tenure instrumenti, dummodo fuerit ab eo præuentus tempore clericatus, addo Donat. Antonin. de Marinis *variar. resolut. cap.* 189. *num.* 8. Dianam *moral. resolut. part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 23. 128

Trigesimoprimò quæro, Vtrùm Clericus in feudalibus teneatur subire iudicium coram domino feudi etiam laico, & coram ipso conueniri, & reconueniri? Affirmatiuè respondet text. *in cap. cæterùm* 5 *de iudic.* & *in cap. verum*, & *in cap transmissa, de foro compet.* & ita per hæc iura præter Ordinarios ibi, resoluunt Guid. Papæ *decis.*139. *num.*1. *in fine*, Duen. *reg.*321. Boër. *decis.*69. *num.*8. Marant. *de ordin. iudic. part.*4. *dist.*11. *num.* 75. Villalob. *commun. opin verb. Clericus, num.* 27. & *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.*11. *num.*4. *pag.* 188. Franc. Marc. *Delphin. decis.*46. *num.*10. *volum.*2. Scap *in tract. de iure non scripto, lib.* 1. *cap.* 6. Ioann. Gratian. *reg.* 481. Menoch. *remed.*3. *retin. num.* 397. Mynsing. *cent.* 2. *obseru.*22. *vers. sic etiam Iudex laicus*, Comia *in ritibus Siciliæ, cap.* 2. *n.*40. Caranit. *in ritu Neapol.* 235. *num.*19. Franc Sonsbech *de feudis, part.*14. *num.*10. VVesemb. *in simili tract. cap.*17. *sub num.* 4. Anton. de Olibano *in comment. ad vsaticum, cap* 9. *à num.*8. Nicol. Mozz. *de contract. lib. sub tit. de feudis. rubr de natura feudi, num.* 120. Perez *lib* 8. *tit.*1. *lib.* 3. *ordin. pag.*479. Humada *l.*57. *glos.* 1. *num.* 1. *tit.*6. *part* 1. Azeued. *l.*6 *tit.*1 *lib.*4. *nouæ Recopil.* Gutier. *de iuram. confirm. part.*3. *cap.*12. *num.*8. & *lib* 3 *pract. quæst.*24. *num.*11 *cum seqq.* Surd *cons.*193. *n.*1. & *cons* 196. *n.*8. Camill. Borrell *ad Bellugam in specul. Principum, rubr.*11. §. *videndum, verb. perdunt*, & *de Regis Catholici præstantia, cap.*71. *num.* 74. & *seq.* & *in summ. omnium decis. tom.* 1. *tit.*34. *de feudis, num.* 259. 129

Sigism.

Sigisni Scacc. de iudic. caus. ciuil. & crimin. lib. 1. c. 11. n. 97. & de appellat. lib. 3. cap. 2. q. 8 n. 92. Capiblanc. in tract. de auctor. Baronum, pag. 1. n. 31. & 32. Petr. Azin. pract. quæst. lib. 1. q. 8. Hieronym. Pap. cons. 151. n. 2. versic. & similiter, Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. q. 62 art. 10. Anton. Biag. de consuetud. q. 6. num. 292. Gasp. Thasaur. quæst. forens. lib. 2. cap. 15. sub n. 9. Sebast. Næui. ad lib. feudorum, tit. 1. num. 268. pag. 241. Curi. Philip. part. 1. §. 5. n. 11. Sbroz. de officio Vicarij. lib. 2 q. 26. n. 25. Farin. in praxi crimin. q. 8. Matta de iurisdict. par. 4. casu 102. num. 16. Ioan. Andr. Greg. in repet. feudal. p. 1. cap. 2. cum seqq. Garc. Mastrill. de magistr. lib. 4. cap. 16. Ioan. de Solorzano de iure Indiarum lib. 2. cap. 23 n. 171. cum seqq. Felician. de Vega in relect. cap. cæterùm 5. de iudic. à princ. Boët. Epo de Regularibus, vel iure Principum in benefic. ecclesiast. num. 91. cum seqq. Suar. de defens. Fidei contra Anglicana secta errores, lib. 4. cap. 14. n. 12. Bernard. Græuæ. ad pract. Camer. Imper. lib. 1. concl. 37. consid. 4. Vinc. de Franch. dec. 545. Marc. Anton. Genoens. in pract. Archiep Neapol. cap. 8. num. 5. Camill. de Laratha cons. 96. n. 7. Ambrosin. d. cap. 20. num 56. Bonacin. de legib. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. n. 4. & de censur. in Bulla Cœnæ disp. 1. q. 16. sect. 1. punct. 6. num. 6. Paul. Laymann in Theol. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 4. num. 3 Coriolan. in explicat. Bullæ in Cœna Domini excom. 16. versic. multi autem, Carol. de Graffis d. effectu 1. num 718. Beller. disquisit. cleric. part. 1. tit. de fauore Clericorum reali, §. 1. n. 4. Sayr. in Claui Regia lib. 12. cap. 8. num. 9 Valer. Reg. in praxi lib. 9. n. 151. D. Barbos. in l. 1. ff. de iudic art. 3. num. 159. cum seqq. Squillante d. c. 7. n. 104. Octau. Glorit. resp. 13. n. 29. Duard. d. can. 15. q. 11. n. 69.

130 Vnde fit, vt Prælatus Ecclesiasticus in iurisdictione temporali, quam obtinet in feudo à Principe habito, iudicetur tanquam laicus vt Baro; seu fundatarius, & vasallus Principis, & ideò à sententia Prælati habentis iurisdictionem temporalem non appellatur ad superiorem ecclesiasticum, sed ad Principem sæcularem, vt per Innoc. Abb. Felin. num. 4. in cap. solitæ, de maiorit. & obed. Gail. lib. 1. obseru. 30. n. 4. cum seq. Auster. de potest. eccles. in sæculares num. 14. vers. 19. Mil. in repert. verb. appellatio, Mynsing. cent. 5. obseru. 5. Couar. pract. cap. 5 num. 2. Frecc. de subfeudis, lib 3. differ. 53. Franc. Marc. dec. 454. num. 10. & seq part. 1. Peregr. cons. 1. à Ponte decis. 2. num. 1. & sub n. 24. Marr. de iurisd p. 4. casu 198. n. 1. Bobadil. in sua Politica, lib. 2. cap. 17. num. 196.
131 & cap. 18. n. 64. Beller. d. §. 3. num. 8. ea sanè ratione, quia isto casu Prælatus non iudicat vt Clericus, sed vt Baro, & laicus, Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 13. num. 345. Oliban. de iure fisci, cap. 10. n. 3. Carol. de Graffis d. effectu 1. num. 513. Mastrill. de Magistratib. lib. 2. cap. 8. n. 31. Quod quidem velim restringi ad feudum rectum, & ad casum in quo non possit qualitas hæc controuerti ex patenti ipsius inuestituræ tenore.

132 Amplia principalem huius quæsiti resolutionem procedere non modo quando de proprietate, sed etiam quando de sola possessione feudi ageretur, vt per Intrigl. in tract. de feudis cent. 2. art. 94 num. 12. Mozz. d tit. de natura feudi num. 121 vers. tamen illa, Menoch. cons. 2. num. 97. Villalob. tom. 1. commun op. lib. 1. tit. 11. n. 4 pag. 188. Farin. d. q. 8. n. 12. vers. & hoc siue agatur, Bernard. Græuæ. d. consid. 4 num. 3. del Thoro in compend decis. Neapol verb. Clerici, pag. 93.
133 Carol. de Graffis d. effect. 1. num. 732. Amplia etiam, vt sæcularis Iudex dominus feudi possit suam sententiam exequutioni mandare contra vasallos etiam Clericos, vt tenent plures, quos refert, August. Barbos. de Iur. Eccles. vniu. & sequitur Beller. dict. §. 3. num. 4. versic. hìc infertur.

Limita si negetur feudum ad dominum perti- 134
nere, tunc enim vasallus coram illo conueniri non potest nisi priùs à non suspecto iudice iurisdictionis fundamentum terminetur, Marr. Vran. cons. 32. n. 23. lib. 2. Menoch. cons. 2. num. 95. & cons. 301. n. 53. & cons. 322. num. 16. Limita etiam, vbi non agitur de feudo, nec de natura feudi, Host. n. 6. Abb. n. 13. Felin. num. 8. & Decian. à n. 45. in d. cap. cæterum, Soc. cons. 11. n. 12. vol. 1. Beller. d. §. 3. num. 4. versic. quòd si
agatur. Et vbi agitur contra Clericum vasallum 135
ad amissionem feudi criminaliter, aut ciuiliter pro crimine, Intrigl. de feud. cent. 1. q. 56. n. 155. Schrader. in simili tract. p. 1. q. 1. Carol. de Graffis d. effect. 1.
num. 726. & effect. 2. à num. 221. nam vbi tractatur 136
de delicto siue criminaliter, siue ciuiliter, tunc solus ecclesiasticus cognoscit, Surd. cons. 396. n. 31. Farinac. d. q. 8. n. 22. Ambrosin. d. c. 20. n. 59. Squill. d. cap. 7 n. 106.

Trigesimosecundò quæro, Vtrùm Clericus 137
possit reconueniri coram Iudice sæculari, quando scilicet ipse Clericus est actor in causa merè ciuili contra laicum? Partem affirmatiuam tuentur Ord. Regia Lusit. lib. 2. tit. 1. §. 1. vbi Parens meus, apud Hispanos l. 57. tit. 6. part. 1. & l. 4. tit. 3. p. 3. vbi Greg. Lopez. Afflict. decis. 173. Duen. regul. 202. Marant. de ordin. iud. part. 4. distinct. 6. num. 53. & 59. Cou. pract. cap. 31. Clar. lib. 5. §. fin. q. 35. Gail. lib. 1. obseru. 37. num. 5. Mynsing. cent. 2. obseru. 67. versic. primo, Quesad. diuers. quæst. cap. 29. num 4. Franc. Mohald. cons. 22. num. 3. & 4. Suar. recept. sent. lit. C. num. 114. Ioseph. Ludouic. concl. 38. num. 42. Vinc. de Franch. decis. 193. num. 3. in princip. Franc. Viui. Neapol. decis. 49. num. 4. Caualcan. Fluiz. decis. 19. num. 6. part. 3. Mench. illustr. cap. 5. sub num. 10. versic. adeò vt etiam, Surd. consil. 122. num. 19. & consil. 396. num. 6. Bobadil. in sua Politica, lib. 2. cap. 18. num. 162. in gloss. lit. K. Morl. in emporio Iuris, part. 2. tit. 2. de iurisd. quæst. 13. Duard in Bullam Cœnæ cap. n. 5. q. 11. num. 66. Ambrosin. de immun. cap. 2. num. 33. Bonacin. de censuris in Bulla Cœnæ, disp. 1. quæst. 16. sect. 1. punct. 6. num. 8. Ludouic. Rodolphin. in tract. de brachio sæculari, num. 60. Ceuall commun tom. 3. q. 897. num. 624. Diana moral. resolut. part. 4. tractat. 1. resolut. 65. Gabr. Pereira de manu Regia tom. 2. cap. 22. per tot. Ciarlin. controu forens. cap. 63. num. 31. Fragoso in regimine Christianæ Reip. part. 1. lib. 2. disp. 4. num. 340. cum seqq. Aosald. de iurisdict. eccles. p. 3. tit. vnico c. 9. Bernard. Græuæ. ad pract. Camer Imper. lib. 1. conclus. 37. consid. 7. Alexand. Trentacinq var. resol. lib. 2. tit. de mutuis petit. resolut. 1. num. 32. Marr. de Iurisd. p. 4. casu 105. Amat. Roderic. in pract. de modo, & forma videndi seu examinandi processum, cap. 1. n. 49. Cam. Borrell. in sum. omnium decis. tom. 1. tit. 7. de Clericis, num. 81. & 82. Farin. d. quæst. 8. n. 99. cum seqq. Curi. Philip part. 1. §. 5. num. 18. idem Ceuall. de cognit per viam violentiæ, part. 2. q. 23. num. 22. Franc. Anton. de Sousa in relect. de censuris Bullæ Cœnæ cap. 8. à num. 3. Cald. Pereira quæst. forens. lib. 1. quæst. 25. & lib. 2. q. 51. D. Barbosa in l. qui prior, num. 79. cum seqq. ff. de iudiciis. Maximè consuetudine Iuris interpretatiua hoc approbante, secundùm Afflict. dict. decis. 173. Capell. Tholos. decis. 95. Biag. de consuet. quæst. 11. num. 121. Carauit. titul. 67. num. 3. Ambrosin. de immun. eccles. cap. 20. num. 37. Reconuentio enim fit coram Iudice conuentionis, Authent. & consequenter, & l. cùm Papinianus, C. de senteat. & interlocut. cap. 1. de mutuis petit. Ordin. Reg. Lusit. lib. 3. titul. 33. §. 2. Marant. dict. distinct. 6. num. 131

Bernard.Muscat in praxi aurea ciuili Neapol. part.3. gloss.actorem, num. 4. Cardos. in praxi iudicum verb. reconuentio, num. 5. D. Barbos.in dict. l. qui prior, à num. 10.

137 Amplia primò, vt non modo reconueniti possit Clericus coram sæculari iudice super eadem re, sed etiam super penitus diuersa, secundum Franc.Viui. Neapol.dec.49. num.5.

138 Amplia secundò, in Clerico agente iudicio retinendæ coram iudice sæculari, cui potest obiici à reo laico proprietatis exceptio, vt per Vincent. de
139 Franch. decis.193. num.4. vbi num. 16. subdit quòd si reconuentioni nolnit respondere Clericus, illi etiam poterit in conuentione audientia denegari.

140 Amplia tertiò, reconuentione Clericum agentem coram laico obstringi vsque ad finem, etiamsi postea à conuentione velit desistere, vt per Afflict. decis.173.num.4. & 5. Guid. Papæ cons.185.incip. In Curia Parlamenti, Marant.d.dist.6.num.66. Menoch. de arbitr.lib.1. quæst.44. num.5. Horat.Carpan super stat. MedIolanen.p.1.cap.44. num.95. Nicol.Carbon. pract.lib.3. cap.4. num.105. Modern.de supplicat. ad Sanctiss.part.1.cap.13.num.81.Gabr.Pereira d.cap.21. num.9.Vinc.de Franch.Neapol.decis.193.sub num.4. Marcel. de Cala in tract. de arte, & modo probandi, gloss.1.§.1. num.46. Surd.decis.143. num. 3. Thesaur. quæst forens.lib.1. quæst.98. Ambrosin. d.cap.20. n.36. Alexand.Trentacinq.d.resol.1. num.33. vers.hac conclusio.Camill.Borrell.d.tit.7.n.108. Carol.de Grass. d.effectu 1.num.148.Squillante d.cap.7. num.66. Poterit tamen Clericus desistere, si adhuc non fuisset facta reconnentio, quia res est integra, & reo ante reconuentionem non est ios quæsitum, Vincent. de Franch.d decis.349.Marant.d.dist.6. num.54. Bonacin.de legib.disp.10. quæst.2. punct.1. §.4. num.5.

141 Amplia quartò procedere non solùm in iudice Ordinario, sed etiam in delegato ad instantiam actoris, cum militet eadem ratio, de qua in d l.Papinianus. Ita Menoch.de arbitr.lib.1. q.44. n.2. & 3. Carpan.super statuta Mediolanen. lib.1. cap.44. n.77. Honded. cons.21. num.4. & 16. lib.1. Tepat. variar. resolut. tit. de reconuent. vers. Iudex etiam, Rendina in prompt.recept. sentent.tom.1.tit.97. num.2. Cardos. d.verb.reconuentio, num.9. Alex. Trentacinq. resol.1. à num.45. Carol.de Grassis d. effect. 1. num.752. cum seqq. D.Barbos.in l.1.ff.de iudic.art.1.num.67. & in d. l.qui prior.n.51.Squillant.d c.7.n.62. vbi subdit non admitti reconuentionem si delegatus fuisset impetratus à reo.

142 Amplia quintò, talem reconuentionem fieri debere incontinenti in ipso litis exordio, scilicet ante litis contestationem, vel in ipsa contestatione, vel saltem statim post litem contestatam: vt per Ordin.Reg.Lusitan.d lib.3. tit.33. §.1. Marant.dict. dist.6. n.5. Marta de Iurisdict part.4. cent.2.casu 107. num.5. Cardos.dict.verb. reconuentio, num. 2. Amat. Rodetic.in pract.de modo, & forma videndi, seu examinandi processum, cap.1. num.50. D. Barbos.in dict. l.qui prior, à num. 20. Bonacin. de legib. disp 10. q.2. punct.1. §.4. n.5. & d punct.6. num.8. vers.limitant tamen, Ambrosin.d cap.20.num.38.Squillante d.cap.7.
143 num.63. Ansald.d.p.3. tit.vnico, c.9. num.82. Post litem verò contestatam ex interuallo non admitti parte contradicente tenent Marant.d.dist.6. num.6. Marta d.casu 107.num.6.Squillante d cap.7.num.64. Intellige ad effectum, vt Iudex debeat in vtraque causa pari passu procedere, & simul causas terminare, at verò ad effectum, vt actor teneatur stare iuri, & assistere iudicio coram Iudice, quem ipse elegit, potest reconuentio fieri, etiam facta conclusione in causa conuentionis principalis.Marant. d. disp.6.num.5.Morl.in emporio Iuris, p.1.tit.2.quæst.13. num.11. Carol.de Grass.d.effect.1. num.761.

Amplia sextò, tam in iudiciis ordinariis, quàm summariis, si tam causa conuentionis, quam reconuentionis sit summaria, vt per Ordin.Reg.Lusit.d.lib.3.tit.33.§.6. Marant.dict.dist.6. num.38. Cauallcauit.super ritu 67.n.7. Menoch. remed.3. retin.q.84. num.75. Vincent.de Franch. decis.193. Alex. Trentacinq.d.tit.de mutuis petit.resol.1.num.13.& 14. Ceuall. de cogn.per viam violent. p.2. q. 54. à num.1. & q.68. num. 13. quod non admittitur in via executiua. Cardos.d. verb. reconuentio, num.22. Carol. de Grassis d.effect.1.num.774. Squillante d.c.7. n.65. D. Barbos.in d.l.qui prior, à num. 34. vbi num. 37. idem resoluit si reconueniens renunciet priuilegio causæ, & velit, quod etiam in ea ordinariè procedatur. 144

Amplia septimò, vt Clericus conueniens, & reconueniens coram iudice sæculari sæcularibus etiam legibus teneatur, vt per Mench. illustr.quæst. cap.5. num.19. & 21. 145

Limita primò, quando laicus conuentionem in se intentatam studio reconueniendi, seu in fraudem procurasset, ex Angel.Mari.& Gregor.Lopez resoluit Vincent.de Franch. Neapol. decis.293. n.5. accedunt Farin.d.q.8. num.101. Carol.de Grassis d. effect.1. num. 769. Erasm. à Cochier de iurisd. ordin. in exemptos, part.4. q.71. num 29. Gabr.Pereira dict. cap.23.n.3.Ansald.d.part.3. tit.vnico cap.9. num.115. faciunt quæ suprà adduxi in hoc cap. num. 87. cum seqq. 146

Limita secundò, vt Clericus reconueniri non possit in causa spirituali, seu quando reconuentio tangeret causam spiritualem, vel illi annexam, vt per Sebast.Medices de compensat part.2. q.1. num. 9. Mozz de contract. tit.de naturalib feud.sub n. 114. ad fin. Farin.d.q.8. num.102. Squillante d. cap.7. n.70. Carol.de Grassis vbi sup. num.766. Gabr. Pereira d. cap.12. num.3. 147

Limita tertiò, vt non procedat in causa criminali, in qua Clericus, nec etiam ciuiliter potest coram iudice sæculari reconueniri, vt resoluunt Dec. in tract.crim.lib.4. cap.9. num 17. Scacc. de iudic.p.1. cap.11. num.93. versic.in crimin. Sayr. in claui Regia, lib.12.cap.7.num.9.versic.secundus, Muscat.dict.verb. actorem, à num.28. D.Barbos.in l.2.§.legatis, à n.263. ff de iudic. Ludouic. Rodolphin. de brachio sæculari, num.60. Farin. d q. 8. num. 100. Marta d. casu 107. num.8. Alexand. Trentacinq. dict.resolut.1. num.33. versic.3. Camill.Borrell.d.tit.7. num 84. D.Barbosa in d l.qui prior, num 86. Squillante d. cap.7. num.69. Bonacin.d punct.6.num.8. versic.limita secundò. Diana dict.part.4.tractat.1.resolut.63. versic.notandum 1. Gabr.Pereira d.cap.21. num.4. versic dixi vel natura, Ansald.d.cap.9. num.117. 148

Limita quartò, quando Clericus non ageret nomine proprio, sed alieno, vt tanquam tutor, curator, seu procurator alicuius, quia nequaquam poterit reconueniri coram iudice, coram quo agit, vt per Carol.de Grassis d.effect.1. num.768. Squillante dict. cap.7. num. 66. in fine, vbi etiam subdit idem dicendum quando Clericus ageret nomine proprio, & reconuentio fieret nomine alieno. 149

Limita quintò, non procedere in causa appellationis, vt per Ordin.Reg. Lusitan. d lib.3. titul.33. §.7.Marant.dict.dist.6. num.24. Balb tom.2.com.opin. lib.7.tit.8.num.40.part.247. Cardos.d.verb reconuentio, num.20. Alex.Trentacinq. dict. tit. de mutuis petit.resolut.1.n.29. Barbosa in dict. l.qui prior, num.49. 150

Squill.

Squillante dict. cap. 7. num. 69. Ansald. d. p. 3. tit. vnic. c. 9. n. 142.

151 Limita sextò, non procedere in causa exequutioa, secundùm Marant. d. disp. 6. n. 59. Parlador. lib. 5. rerum quotid. cap. fin. part. 5. §. 12. num. 31. Alexand. Trentacinq. d. resol. 1. num. 14. vbi num. 35. subdit reconuentionem locum non habere quando agitur pro rebus Ecclesiæ malè administratis, & n. 37. idem dicit de conuento super nullitate. Ansald. d. cap. 9. n. 137. cum seqq.

152 Limita septimò, non procedere in agente pro deposito cùm cesset in eo ratio reconuentionis, cap. bona fides, de deposito, Socin. in d. cap. 1. num. 61. de mutuis petit. Cardos. d. verb. reconuentio, num. 24. Ansald. d. part. 3. titul. vnic. cap. 9. num. 13. cum seqq. Muscat. d. gl. actorem, n. 27. Trentacinq. d. resolut. 1. num. 15.

153 Limita octauò, non procedere in agente quæstione spoliationis, c. ex conquestione, de restit. spoliat. cap. super spoliatione, de ordin. cognit. Maraut. d. disp. 6. à num. 42. Cardos. d. verb. reconuentio, num. 13. Alex. Trentacinq. d. resol. 1. à num. 19. Muscatel. d. verb. actorem, num. 27. Squillante d. cap. 7. num. 73. Gabr. Pereira d. tract. de manu Regia p. 5. cap. 24. n. 18. Ansald. d. part. 3. tit. vnic. cap. 9. num.. spolistor verò reos potest reconuenire actorem de alio spolio contra se per eum commisso, cap. vlt. de ordin. cognit. Cardos. d. num. 23. D. Barbul. ad l. 2. §. legatis, à num. 251. ff. de iudic. & in l. si de vi, à num. 181. ff. eod. vbi n. 185. resoluit, quòd si spolium ex vtraque parte commissum sit super eadem re, non admitteretur reconuentio de alio spolio in alia re commisso.

154 Limita nonò non procedere si reus conuentus esset excommunicatus vitandus, iuxta Extrauag. Ad euitanda scandala, quia non posset reconuenire Clericum actorem, gloss. verb. conueniri, in cap. intelleximus, de iudic. Carauit. super ritu 67. n. 19. Squillant. d. c. 7. n. 72.

155 Limita decimò, non procedere coram arbitro voluntario, quia is non potest iudicare, nisi contenta in compromisso cap. cùm dilectus, de arbitr. secus coram arbitris eligendis ex dispositione statutorum. Ita Carol. de Graffis dict. effectu 1. num. 780. Rendina in promptuario recept. sent. tit. 98. n. 7. Squillante dict. cap. 7. num. 68. Ansald. d. cap. 6. num. 146. cum seqq.

156 Illud tamen aduertere oportet, quod si Clericus reconueniatur coram iudice laico in casu licito, & ab eo condemnetur, non poterit exequutio fieri, nec in persona, nec in rebus Clerici reconuenti, sed ad iudicem ecclesiasticum erit remittenda ad instar iudicis laici, vt per Viuian. decis. 49. in 6. lib. 1. Vrsil. ad Afflict. decis. 179. Bonacin. de legib. disp. 10. q. 2 puncto 1. §. 4 num. 5. Marc. Ant. Genuens. in pract. Archiepiscop. Neapol. cap. 12. Camil. Borrel. d. tit. 7. num. 83. Diana d. part. 4. tract. 1. resolut. 65. in fine.

157 Trigesimotertiò quæro, Vtrùm Clerici, seu ecclesiasticæ personæ ligentur statuto laicorum edito super iure, quod vocant congrui, quoad bona quæ illi concessere in emphyteusim sæcularem, vt latè per Ioan. de Amic. consil. 14. num. 6. cum seqq Honded. cons. 3. num. 35. lib. 1. Stephan. Gratian. disceptat. forens. tom. 3. cap. 260. num. 17. vbi ait posse defendi quod statuta iuris congrui comprehendant tam actiue, quam passiue Ecclesias, latiùs tom. 4. cap. 741. num. 16. vbi reddit rationem, quia hæc actio ad rem immobilem consequendam est in rem scripta, & sequitur possessorem, & habet similitudinem actionum realium afficiendo rem ipsam, vnde res illa transiuit in Ecclesiam cum tali onere, vt possit eam vicinus retrahere, Gutier. pract. lib. 5. q. 156. Marant. disputat. 8. Vincent. de Franchis decis. 585. per tot. Amendola in addit. ad eundem Vincent. de Franchis decis. 411. nam quod Princeps sæcularis, & quiuis alius, qui habeat facultatem condendi statuta, possit facere legem, vel statutum, quo ligetur ius vtile emphyteutæ laici, licèt proprietas sit Ecclesiæ, firmarunt Bursat. & ab eo citati consil. 56. num. 5. & post Bursat. Gam. Lusitan dec. 50. num. 2. & examinata ad partes difficultate, hanc affirmatiuam partem tenuit Surd. consil. 2. & consil. 338. à num. 1. addita tamen declaratione, modò non consequatur aliquod præiudicium Ecclesiæ, & decis. 160. num. 13. versic. seruauit, & num. 17. asserens Senatum Mantuanum semper obseruasse hanc opinionem, ea potissimum ratione, quia ius vtilis dominij emphyteutæ non est Ecclesiæ, nec priuilegiatum, sed ipsius emphyteutæ laici; data itaque validitate statuti necessaria, consequitur conclusio idem ius vtile emphyteutæ subdi statuto iuris congrui, seu προτιμήσεως, vt voluere Tiraq. & ab eo citati de retract. lign. §. 1. gloss. 1. num. 3. & gloss. 13. num. 8. & seq. quibus addo Boër. decis. 231. num. 1. & seq. Stephan. Gratian discept. forens. c. 460. num. 26. asserentem hanc opinionem esse verissimam, & æquiorem, Valasc. de iure emphyt. q. 17. num. 15. & 14. eam afferentes rationem, quia ius vtilis dominij laici emphyteutæ est quid merè laicum, & prophanum, & ideò subditum legi, & statuto laicorum; contrarium verò meritò firmauit Rot. in Romana domus de Scapuciis 19. Ianuarij 1611. coram R. D. meo Coccino Decano, impress. per Marchesan. de commiss. p. 1. cap. de commiss. appell. in possess. salu. §. 2. decis. 8. in qua relatu Surdo, & declarato responso Anchar. 125. à quo nata est præcedens opinio, fuit conclusum iuribus; & concludentibus rationibus nullatenus laicum validè posse quidquam statuere circa vtile dominium emphyteutæ Ecclesiæ, & ibi congestis addo Carol. de Graffis de effectu clerical. effect. 2. n. 385. & seq. Duard. in Bullar. Cœnæ lib. 2. can. 15. q. 17. num. 10. & 11. Sperel. in decis. fori eccles. decis. 11. num. 11.

Trigesimoquartò quæro, Vtrùm Clericus em 158
phyteuta conueniendus sit coram Iudice laico ad solutionem laudemij? Negatiuam sententiam contra Cassan in consuetud. Burgund. rubr. 11. §. 1. versic. lots, num. 9. tenuit Amad. a Ponte de laudem. q. fin. num. 5. quem sequitur Maur. Burg. eod. tractat. p. 3. inspect. 1. num. 4. cum seqq. subdens in fine num. 4. Cassanei opinionem iure communi inspecto esse vanam, & fuisse hallucinatum, dum subdit Clericum emphyteutam esse conueniendum coram laico iudice ad exhibendum titulum suum, & illius opinionem procedere inspecta tantum consuetudine Galliæ, quæ an sit valida, & qui illam defendat, videndi sunt Couar. practic. cap. 31. num. 5. & cap. 35. in princ. Surd. consil. 138. num. 24. Alder. Mascard. de interpr. statut. conclus. 1. num. 137. & seq. eandem nostram sententiam, quòd scilicet pro laudemio possit laicus coram ecclesiastico Iudice conueniri, resoluunt Bellet. disquisit. cleric. tit. de fauore clerici reali §. 5. n. 10. Sperell. in decis. fori eccl. d. 98. n. 14. Ratio vera, & germana huius assertionis, quòd emphyteuta ecclesiasticus pro laudemio sit conueniendus coram Ecclesiastico iudice, ea est, quia vbi concurrunt diuersi modi sortiendi forum, & in hoc casu, in quo datur concursus fori ratione rei, cuius causa controuertitur, & persona, quæ in iudicium vocatur, dignior modus, & po-

tehriot causa præfertur, *l. qua ratione*, §. 1. *de acquir.*
rerum domin. l. queritur, *ff de stat. homin.* Socin. *in cap.*
sanè, de foro compet num. 11. *versic.* 13. Cùm autem
persona sit dignior rebus, *l. sancimus, C. de sacros. Ec-*
cles. gloss. *verb. alienum in l. ob as. C. de præd. minor.*
imò res sint accessotiæ personæ, cùm illius gratia
cteatæ sint omnes, *l in pecndum* 18. *ff. de vsur.* acces-
soriumque sequatur naturam sui principalis, cui
accedit, *l. etsi non sunt*, §. *peruenicmus*, *ff de aur. & arg.*
leg l. 2. *C. de Episc. & Cleric.* nec alius est Iudex per-
sonæ, alius bonorum illius, *l. quoties*, § *adeò*, *C. vbi*
Senat. vel clar. & mutata conditione personæ, mu-
tatur quoque bonorum conditio, etiam respectu
fori, *l.* 1. *C. de impon. lucrat. descript. l si petitur*, *ff. de*
iudic. Oldrad. *cons.* 83. *num.* 4. dicendum est in casu,
vbi agatur de laudemio debito, ex alienatione bo-
norum datorum in emphyteusim Clerico, com-
petentem futurum iudicem, qui personam Clerici
emphyteutæ iudicaret.

159 Non obstat, quòd in Iure Canonico decisum
reperitur Clericum io causa feudali coouenien-
dum coram iudice laico, & domino feudi, vt in
Iuribus, & Doctoribus citatis per me *hoc eodem cap.*
ex numer. 129. Respondetur non applicari simili-
tudinem feudi, vt declatat Oldrad. *cons.* 83. *num.* 7.
ac etiam quia iu causa feudali mandatum est Cle-
rici, vt submittant se iudicio domioi feudi sæcu-
lari, nec ea limitatio regulæ in contrarium exten-
denda ad casum non exceptum, Rot. *decis.* 27. *de*
rescript. in nonis, & in materia iurisdictionis non
valet argumentum à feudo ad emphyteusim, vt ex
Bald. & Dec. firmat Mandos. *ad Roman. cons.* 112.
num. 6. aliis per me citatis *in tract. de locis communib.*
argum. Iuris *loco* 47. *num.* 2. & tunc causa ad se tra-
hit personam: nam tunc accessotium tanquam
æquè ptincipale, vel magis considerabile trahit ad
seid, quod sine ea consideratione ptimum, & præ-
cipuum, & ita ex Bald. *in l. fin C. de edict. diu. Adrian.*
tollen. & Gail. *obseru.* 30. & 37. procedunt *cap. cùm*
contingat. de iureiur. cap. licet mulieres, *eodem tit. in* 6.
cap. 2. *de pactis eod. lib. Authent Sacramenta puberum,*
C. si aduersus vend. l. si quis maior. C. de transact. per
quæ Iura limitari regulam *cap. accessorium*, tradit
Marsil. *de fideiussor. num* 63. vt hac de causa Eccle-
sia ratione feudi subdatur imperio, si ab illo acci-
piat feudum, *cap. cæterùm, de iudic.* nam licet Eccle-
sia sit Imperij mater, vt loquitur Bald. *in l. si sed si*
hac 10. §. *si liberta, in fine*, *ff. de in ius vocan.* attamen
quia qualitas datur alieui, iurisdictio illa extendi-
tur ad quascunque personas etiam priuilegiatas, in
quibus qualitas dans iurisdictionem teperitur, Ab.
in cap. cæterum, de iudic. Bald. *in cap.* 1. *de controuers.*
feud. apud pares num. 4.

Hinc procedit quòd emphyteuta pro canone ex
re Ecclesiæ debito potest coram Ecclesiastico Iu-
dice conueniri, vt per Valasc. *de iure emphyt. q.* 39.
num. 14. *vers. quod si emphyteusis*, Borgnin. *decis.* 45.
n. 68. *part.* 1. Sperell. *in decis. fori eccles. decis.* 98. *n.* 9.
vbi *num* 11. *vsque ad num.* 32. latè respondet singu-
lis fundamentis Thesauri iun. *quæst. forens. lib.* 2. *q.* 15.
contrarium tenentis.

160 Trigesimoquintò quæto, Vtrùm in causis pos-
sessoriis beneficialibus, & rerum spiritualium
Clericus potiatur priuilegio fori, an verò apud sæ-
culares iudices conueniri possit? Apud sæculares
Iudices conneniri posse ptimus omnium, quos vi-
derim, firmauit Guid. Papæ *decis.* 1. *num.* 1. asserens
id dici à Vincent. & aliis relatis à Butr. *in cap. fin.*
de iudic. vt ego reperio *num.* 10. & *decis.* 85. *num.* 2.
161 & *decis.* 207 *num.* 2. & *decis.* 552. *num.* 8. asserens ita
seruari in Francia, tam vbi agitur retinendæ, quàm
recuperandæ possessionis remedio, & eum vsum,
seu consuetudinem fuisse sua ætate confirmatam à
Martino V. quem referunt, & sequuntur addendo
sæpè ita fuisse decisum à Parlamentis Franciæ,
Guilielm. Benedict. *in cap. Raynutius*, *verb. & vxo-*
rem, decis. 2. *num.* 89. & *seq.* Boët. *dec.* 69. *n.* 53. adden-
tes Leonem X. pariter approbasse eam consuetu-
dinem suo diplomate sub annulo Piscatotis expe-
dito Romæ 17. *Nouembris* 1513. quod reperitur re-
gistratum penes acta Parlamenti Tholosæ relato
illius toto renote, Osasch. *decis.* 116. *num.* 1. & te-
stans de Communiori opinione Canonistarum, &
Legistarum, addendo idem dici à Ferret. *consil.* 1.
n. 15. qui asserit ita seruari in Gallia, & Italia scien-
te, & patiente Summo Pontifice, & id fieri rationa-
bilibus de causis, & præcipuè, vt tollantur arma
à manibus subditorum, & *cons* 16. *num.* 6. sequen-
do Guidonem Papam addit coram iudice sæculari
in iudicio possessorio posse deduci petitotium, &
Visuntiæ seruati, Marc. *decis.* 311. *num.* 1. *part.* 1. asse-
rens ita seruati io Parlamento Delphinali relatam
concessionem prædictam Martini V. licèt in fine
subdat reintegrationem factam à Iudice inferiore
fuisse nullam, tacitè innuens cognitionem posses-
sionis beneficiorum & rerum spiritualium com-
petere tantum supremis Curiis Franciæ, vt deinde
reperi dixisse Stephan. Ranchin. *ad Guid. Papa de-*
cis. 1. qui concludit talem Iudicem laicum, qui co-
gnoscit de causa possessorij beneficij, debere esse
ex deputatis à Rege, & alius Iudex, qui non esset
regius, non posset cognoscere, latè Stephan. Au-
fret. *in tract. de potest. secul. in ecclesiast. limit.* 24. refe-
rens Reges Galliæ eam iurisdictionem habere ab
immemoriabili consuetudine, & ideò illam sibi
fuisse confirmatam à Martino V. Afflict. *decis* 2. *n.* 3.
& *decis.* 24. *num.* 2. & 10. asserens ita fuisse decisum
à Senatu diligenti examine facto inter duos Cleri-
cos, quorum vnus alterum beneficio spoliauerat.
Deci. sequendo Guid. Pap. *in dictis decisionibus*, *in*
l. fin. C. de edict. Diu. Adrian. tollen. n. 21. Ioann. Igne.
examinata ad partes quæstione, *in repet. l. necessarios*,
§. *non alias. ff. ad Syllan. à num.* 466. *vsque ad num.* 555.
concludens *num.* 554. facultatem cognoscendi de
possessione rerum spiritualium, quam exercent re-
gij Officiales in Gallia, non tantum fundari in
concessione Martini V. sed etiam ex dispositione
Iuris communis, & eam cognitionem non nume-
randam inter regios casus, id est, quod soli regij
Officiales illam habeant, vt dicebam suprà, sed
competere quibuscunque iudicibus habentibus
merum, & mixtum imperium, attestantur etiam
hanc praxim vigere apud Gallos Rebuff. *tom.* 1. *ad*
leges Galliæ tit. de sent. execut. art. 1. *gloss.* 2. & *tom.* 2.
tit ne beneficia, artic. 1. *gloss.* 3. & *tom.* 3. *tit. de caus.*
benef. possess. art. 8 *gloss.* 2. *tit. de inquis commissar. art.* 6.
gloss. vnica, in fine, & *tit. de mater. possess. art.* 7. *gl.* 1.
num. 23. & *in concord. tit. de annatis, in gloss. verb. posses-*
sionem, pag. 793. *cum seqq.* Petr. Greg *de benefic. c.* 40.
num. 10. Carol. Degrassal *in suo tract. Regal. Franciæ,*
lib. 2. *iure septimo*, & *iure* 5. *versic. secundo hoc potest,*
vbi probat Regi competere non solum ex priuile-
gio Papæ, sed etiam ex dispositione iuris commu-
nis, Maynat. *Tholosana decis.* 18. *num.* 4. *lib.* 1. Corras.
de benefic. part. 1. *cap.* 2. *num.* 8. Ioann. Papon. *lib.* 1. *ti-*
tul. 5. *arresto* 22. Boët. Epo *de regalibus, vel iure Prin-*
cipum à num. 29. vbi ex priuilegio Martini V.

Et hæc eadem resolutio apud nostros Lusitanos 162
expressa lege est firmata in Ordin. Regia *lib.* 2. *tit.* 1.
§. 2. vt referunt, & multis defendere conati sunt
Valasc.

Va'afc. conf. 11. & conf. 79. n. 2. & conf. 93. n. 3. cum feqq. Cabed. decif. 82. & dec. 76. n. 4. par. 1. & decif. 71. num. 3. par. 2. & de patronatibus Regiæ Coronæ, c. 49. à num. 10. D. Barbosa in l. hæres absens, §. proinde, n. 21. ff. de iudic. Cald. Pereira quæst. forens. lib. 1. q. 25. n. 19. & conf. 11. n. 20. Mendez à Castro in praxi eccles. Lusit. lib. 2. cap. 4. n. 24. & in p. 2. lib. 2. c. 4. n. 8. D. Acuña ad c. 1. n. 6. dist. 96.

163 Apud Hispanos Castellanos expressa quoque lege ad ipsum cautum reperitur, videlicet l. 10. tit. 1. lib. 3. nouæ Recopil. vt pariter referunt, & tuentur Azeued. l. 2. a princip. tit. 6. lib. 1. & l. 4. in fin. tit. 1. lib. 4. & lib. 1. titul. 13. eodem lib. 4. nouæ Recopil. Ioan. Garc. de nobilit. glos. 9. num. 46. Nauar. in man. cap. 27. num. 70. in princip. dicens Modernos plures conari hunc vsum iure probare, remittendo definitioni Sedis Apostolicæ, an id sit verum, & in cap. si quando, de rescript. remed. 1. vers. 3. facit, Cou. pract. cap. 35. num. 1. & 3. asserens ita seruari in tota ferè Hispania, Auendan. de exequendis mand. par. 1. cap. 1. à num. 32. Parlad. differ. 9. §. 1. num. 34. Ioan. Garcian. reg. 9. n. 15. Quintanad. eccles. lib. 1. cap. 9. num. 13. Melch. Pelaez tract. de maior. par. 3. q. 11. num. 11. & seq. vbi testatur ita obseruari in regno Granatensi, Gutier. & ab eo relati pract. quæst. lib. 1. q. 30. num. 1. & seq. addens Iudicem laicum posse propterea victum in expensis condemnare, & citari ab eodem Gutier. Canon. lib. 1. cap. 34. num. 16. & seq. qui loquuntur si iudicio reintegrandæ agitur, plures refert Cened. ad Decretum collect. 5. & ad Decretal. collect. 17. & Canon. ac pract. quæst. lib. 1. q. 45. Bobadil. in sua Politica lib. 2. cap. 17. n. 153. & cap. 18. n. 141. Ludouic. Miranda de ordin. iudic. q. 1. art. 5. concl. 4. Ceuall. commun. contra commun. tom. 4. q. 822. n. 108. cum seqq. & q. 897. n. 160. & de cognit. per viam violentiæ par. 2. q. 17. à n. 45. & q. 65. per tot. Torreblanc. de Magia, lib. 3. cap. 26. n. 2. Gasp. Roder. de annuis redit. lib. 1. q. 17. num. 58. cum seqq. asserens ita seruari apud
164 Gallecos, Ioseph de Sesse in tract. de inhibit. cap. 8.
§. 3. num. 316. cum seqq. & num. 109. 172. & seq refe-
165 rens id quoque esse indubitatum in Aragonia, Caneer. var. resolut. lib. 3. c. 14. de manutent. n. 7. affirmans ita seruari in Cathalonia, Franc. Hieron. Leo tom. 2. decis. 108 per tot. vbi attestatur ita practicari Valentiæ.

166 Item, & in Camera Imperij idem obseruari referunt Gail. obseru. 18. n. 2. lib. 1. & obseru. 37. n. 5. eod. lib. 1. Mynsing. cent. 2. obseru. 67 Bernard. Græuæ. ad pract. Camer. Imper. lib. 1. concl. 37. consid. 6.

167 Et in Senatu Burdegalensi, vt testatur Nicol. Boër. decis. 69 sub n. 23.

168 Et in Senatu Mediolanensi, vt per Alciat. conf. 24 num. 1. Vincent. Caror. decis. sua particulari, seu casu 137.

169 Et in Senatu Pedemontano, sicut referunt Menoch. remed. 15. recuperandæ num. 221. Cacheran. decis. 116. n. 1. Anton. Thesaur. dec. 82. n. 1. & dec. 117. n. 1. & decis. 131. sub n. 6.

170 Et in serenissimo Venetiarum dominio, vt per Menoch. d. remed. 15. num. 120. Bortell. in sum. decis. tom. 1. tit. 43. de foro compet. n. 27. & tit. 44. de citat. à num. 101.

Et in Curia Neapolitana, vt referunt Afflict. dec. 58. n. 59. cum seq. Gramm. decis. 78. num. 2. Camill. Borrell. d. tit. 43. de foro compet. n. 23. & de præstantia Regis Cathol. c. 71. à n. 214.

Et demum in tota Italia secundùm Anton. de Petra in tract. de potest. Princip. c. 8 à 83. & cap. 15. n. 61. & alibi, vt per Dec. in cap. decernimus, de iudic. n. 24. vers. quartò fallit, Mandel. Albens. conf. 75. num. 5. lib. 1. vbi dicit Principes seculares quotidie apponere manum ad possessorium beneficij ecclesiastici, & id posse de iure facere saltem per viam extraordinariam Aug. Beroi. in rub. de iudic. n. 51. vers. hoc tamen vltimum, & n. 52. & 60. ad med. Franc. de Ponte conf. 96. num. 26. lib. 1. Quintil. Mandos. de inhibit. q. 21. Alciat. resp. 14. num. 2 lib. 1. vbi dicit Senatores ex antiqua consuetudine de possessorio cognoscere ratione temporalitatis, Marant. de ord. iudic. p. 4. dist. 11. n. 77. Cassan. conf. 45. Natt. conf. 411. n. 1. & 2. lib. 2. Laur. Kirchou commun. opin. cent. 3 concl. 52. in verb. Iudex secularis, Gabr. Sarayna in addit. ad Roman. pag. 419. col. vlt. vers. 24. vbi ait Iudicem laicum cognoscere in possessorio si clericus allegat turbari ab alio clerico, Arisim. Tepat var. sent. lib. 1. tit. de iurisd. & foro comp. fol. 160. col. 3. vers. clericus quando, Ant. Gabr. commun. lib. 5. tit. de restit. spoliat. concl. 5. n. 115. Marta digest. nouiss. tom. 1. tit. de foro compet. c. 57. Ambrosin. Perus. dec. 8. num. 4. & non videtur multùm dissentire sacra Rota Romana in adductis decisionibus per Theod. de Rubeis in suis singul. Rota decis. tom. 1. in Seraph. dec. 1003. & ad dec. Pegnæ in fine, & ita apud omnes ferè Mundi Nationes firmatum, vt facilius sit clauam de manu Herculis eruere, quàm ab eorum mentibus hanc euellere opinionem.

Pro quibus primò adducitur c. vlt. de iudic. vbi 171
Florentina potestas cognouit de quasi possessione iuris eligendi inter Abbatem, & Monachos contra Communitatem Castri, & latam ab eadem potestate diffinitiuam sententiam, Pontifex confirmauit, executionemque dari iussit; quamuis potestas Florentina postea minus bene cogit, Abbatem, & Monachos super proprietate iuris eligendi in sæculari iudicio respondere, vt ibidem Pontifex insinuat. Secundò expenditur cap. petimus 11. q. 1. vbi habetur Episcopum per potestatem sæcularem fuisse compulsum, vt restitueret plebem, quam per vim occupauit, & admonitus reddere contemnebat: iuuat cap. filiis 17. quæst. 1. ibi, Regis hæc auribus intimare non differat, cap. causam quæ 7. ibi, nos attendentes, quod ad Regem pertinet, non ad Ecclesiam de talibus possessionibus iudicare, qui filij sint leg. nam proprium est Principum sæcularium à quocunque in suo dominio degente violentiam arcere, & cauere, ne quid detrimenti, vel incommodi sentiat. Respondeo iuxta ea, quæ in hac materia tradunt Afflict. decis. 2. n. 3. & dec. 24. n. 2. Simancis de cathol. instit. tit. 44. num. 35. Ioseph. Sesse de inhibit. cap. 8. §. 3. n. 14. & 62 cum seq & decis. 114. à num. 1. Cened. Canon lib. 1. q. 45. num. 4. & 5.
Tertiò, & vltimò facit, quòd possessio hæc pluri- 172
mum facti habet, & in facto consistit, l. 1. §. adipiscimur, vers. ea enim, & in §. si vir vxori §. quoniam, l. possessionem 29. ff. de acquir. possess. l. denique 19 ff. ex quibus causis maiores, Conat. in reg possessor. part. 2. in initio n. 1. Gom. l. 45. Tauri n. 17. vers item & secundò, Marant de ordin. iudic. part. 4. dist. 7. num. 33. Valasc. conf. 106. à num. 9. me citato in hoc loco Modern. de supplicat ad Sanctissimum p. 1. c. 16. num. 34. Planè, vbi agitur de sola facti quæstione etiam rerum spiritualium secularis competens est: quia talis quæstio nullum inuoluit spirituale, vel annexum, sed meram temporalitatem, an scilicet hoc, vel illud factum fuerit? hæc illa verba fuerint prolata? absque vlla omninò iuris quæstione, & ideò nihil obstat quominus sæcularis Iudex cognoscere valeat; quia dispositio cap. 1. de iudic. & similes solùm vetant ne sæculares de causis ecclesiasticis cognoscant

scant; qualis non est illa, quæ in mera quæstione facti cuiuscunque rei consistit, Bart. & Duct. *in l. Titia, ff solut. matr.* idem Bart. *in l. quoties, C. de iudic.* Abb. *n. 7. in cap. literas, de iuram. cal.* sentit Nau. *in c. nonis notab. 6. n. 44. vers. quinto plures*, vt per Valasc. *tom. 2. cons. 159. n. 9. & 12.* D. Barbos. *in d. l. Titia 35. n 34.* plores, vt per Farin. *in praxi crimin. q. 8. n. 150.* Vrill *ad Afflict. dec. 2. n. 9. & dec. 138. num. 1.* Grauat. *ad Vestr. in praxi lib. 5. c. 1. n. 6.* Gutier. *canon lib. 1. c. 34. n. 17. & pract lib. 3. q 26. num. 2. & de Iuram confirm. p. 1. cap. 2. n. 35.* Carol. de Grassis *de effectib clerical. effectu 1. n. 403.* Gratian. *discept forens. cap. 238. n. 12.* Brtti *in cap. 2. de locato p. 3. num. 51. cum seq.* Fontanel *de pactis nupt tom. 1. claus. 4. gloss. 13. p. 2. num. 27. cum seqq.* Giurba *cons. 80. num. 32.* Anton. Armato *var. resol lib. 2. resol. 63. n. 2. & resol. 86. n. 61. cum seqq.* Modern. *de supplicat ad Sanctissimum p. 1. c. 16. n. 39. & 40.* Ergo nihil impedit quominus sæcularis Iudex de causis possessoriis spiritualium rerum cognoscat. Confirmatur hoc ipsum, quia causa ipsa possessionis in se merè temporalis est; patet, quia possessio quæritur per actus temporales adæquatos, ex quibus resultat ius detinendi rem sibi, gloss. 1. per tex. *ibi in l. 1. in princ. ff. de acquir. possess. l. pergere 44. in princ.* ibi, *ius possessionis, ff illo tit.* post alios Cou *in d reg. possessor, par. 2. in initio, n. 3. & in rubr. de test. an p. 1. n. 2.* Gom. *d. l. 45. Tauri n. 17.* Vnde ipsa causa possessoria, etiam rerum spiritualium merè temporalis est, *gloss. 1. ad fin. cap. 2. de iuram cal.* vbi Abb. *n. 6. gloss. verb. iuramento, in cap. cum dilecti 32. de elect.* communiter receptæ, vt per Cou. *pract. c. 35. n. 1. vers. 2.* Ita Guid. Papæ *cons. 78. n. 4.* asserens causam possessorij rei spiritualis esse temporalem, vt diverat *d. decis. 1. n. 1. circa fin.* Archid. & Ioan. Andr. *in cap frequent. de restit spol. in 6.* concludentes causam restitutionis rei spiritualis non esse spiritualem, & non malè loqui qui ita sentiunt, Crauet. *cons. 258. in princ.* asserens ab hac ratione pendere totam quæstionis difficultatem, & idem censuisse Zabarel *in Clem. 1. de indic. q. 10.* & Grammat. satis diffusè alios referens eamdem rationem approbantes, & confirmantes *decis. 78. num. 3. & seq.* Bero. *in rubr. de indic. num. 13.* & Cened. *d. q. 43. num. 16.* affirmat magis communem Menoch. *d. remed. 3. retinen. n. 327.* plures, vt per Valasc. *cons. 93. n. 5.*

173 Oppositum tamen, imò in causis possessoriis beneficialium, & rerum spiritualium solum ecclesiasticum competentem esse melius & securius, defendunt Barbat. & Anton. *in d. cap. vlt.* Bero. *ad rubr. de iudic. n 55. 58. & 59.* Rip. *in cap. decernimus num. 17. eod tit.* Angel. de Vbaldis *inter consilia matrim. cons. 44. num. 52. & 60. lib. 1.* Vincent. de Franch. *decis. 36.* Sarnen. *in reg. de annali quæst. 46.* Mandos. *de monitor. q. 13. num. 4.* Gutier. *Canon lib. 1. cap. 34. à num 16.* Bellam. *cons. 40. num. 39. vers. non valet.* Curt. *de feudis, q. fin. num. 24 & seqq.* Zerol. *in prax. Episcop. part. 2. verb possessorium,* Azor. *instit. moral part. 1. lib. 5. cap. 14. q. 1.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 1. cap. 1 num. 50. cum seqq* Sahag *in cap. 2. de indic. à num. 177.* Marta *de iurisdict part. 4. cent. 1. casu 34.* Boet. Epo *de Regalib. vel Iure Princip. a num. 31.* Pute *decis. 261. num 3. lib. 1.* Duard. *in Bull. Cœnæ Domini lib. 1 cap. 15. q. 19 sub num* 48. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 238. num. 9.* Sperell. latè *in decisionib fori ecclesiast. decis. 8. per tot.* Baldell. *in disput. Theolog tom. 1. lib. 5. disp. 39. num. 1.* Diana *moral. resolut. part. 5 tract. 1. resolut. 13.* Rot. *decis. 42. à num. 13.* apud Paul Rube. *tom. 2. diuersor.* alias *part. 6. recent.* latè Mari, Antonin. *var. resol. lib. 1. resol. 91.* Monet. *de decimis, cap. 8. num. 11.* Valenzoel. *cons. 130. num 19.* & quòd Rotæ stylus est quòd, causa possessionis beneficij non possit agitari coram Iudice seculari, cum possessio sit connexa cum proprietate spirituali, probat ex eiusdem Rotæ decisionibus Theodos. de Rubeis *in singular. Rota part. 2. verb. beneficium §. 2. pag. 24. & verb. causa §. 7.* Et in possessoriis matrimonialibus Sperell. *decis. 9. num. 22.* Molin. *de ritu nupt. lib. 2. differ. 10. num. 19. cum seqq.* Valasc. *cons. 93. num. 2. ad medium,* Rota *d. decis. 42. n. 10.*

Et hanc eamdem ferè resolutionem, videlicet 174
laicum iudicem non posse de Iure cognoscere de possessione beneficij, vel rei spiritualis contra Clericum, ac proinde si in Gallia in iudicio retinendæ contrarium seruatur, id fieri ex concessione Martini Papæ V. nec id licere in alio possessorio, nisi ex pragmatica sanctione, quæ deinde fuit reuocata, tenuerunt plures ex citatis pro prima opinione, & primus omnium, quos viderim, firmauit Guid. Papæ *cons. 149. n. 2.* addens glossæ & Vincentij antiqui Doctoris opinionem intelligendam esse, si Clericus agat possessorio contra laicum, secus si contra Clericum; eamdem distinctionem non facta mentione Guidonis Pap. constituit Roland. à Valle asserens eam esse Afflict. *in cons. 23. n. 6. & seq. & num. 17. & seq. lib. 2.* subdens, quæ fiunt his casibus in Gallia fieri ex concessione Martini V. nam Papa potest certum causarum ecclesiasticarum genus committere, & certis casibus subdere Clericos laicis iudicibus, non tamen omnes, vel vniuersas, Aufrer. *in repet. Clem. vt Clericorum, de effic. Ordin. n. 100.* Grammat *dec. 29. n. 11.* Euerard. *in topicis c. à milite arm milit. n. 15.* Iacob. de Laurent *de iudice suspecto, c. 4. num. 4. circa med.* Put. *dec. 351. n 2. & seq. lib. 1.* asserens *n. 6. in fine*, opinionem Guidonis Pap. nunquam fuisse receptam à Rota, concludendo iudicem laicum nec principaliter, nec incidenter posse cognoscere, de causa spirituali, cum Roland. à Valle concordant Gutier. *d. c. 34. num. 21. & seq.* vbi præterea respondet argumentis, & Iuribus pro contraria opinione allatis, *& num 26.* in fine subdit se credere in Hispania non haberi tale priuilegium, licèt in Regno Aragoniæ secus videatur dicendum ex relatis litteris Apostolicis Pij V. & Gregorij XIII. à Ioseph. de Selle *dec. 113. in fine*, latè Christoph. Anguian. *in tract. de legib. lib. 2. contrau. 19. à n. 7. cum multis seqq.* concludens praxim Galliæ, & Hispaniarum in contrarium non esse veram, nec de Iure communi sustineri posse, subdens grauiter lapsos esse Doctores contrarium tenentes, nisi ea ratione, quod causa possessionis rei spiritualis sit profana, reprobando Bart. *in l. Titia, ff. solut. matrim.* & respondendo singulis, quæ obijci possunt, & præcipuè Iuribus, & Capitulis in contrarium allegatis, & praxim Galliæ sustineri ex priuilegio Apostolico antiquitus concesso, de quo tamen non apparere testatur; & de Iure communi hanc opinionem esse veram respondendo singulis, quibus defenditur antecedens contraria testatur Ioseph. de Selle *dict. tract. de inhibit. c. 8. §. 3. n. 26* cum multis seqq.

Et pro his expenditur primò *cap. 1. de indic.* dum 175
expressè decidit ne Iudices sæculares de causis ecclesiasticis cognoscere, aut iudicare præsumant; sanè causa possessoria rerum Spiritualium tam in se, quàm ratione Clericorum, inter quos mouetur, ecclesiastica est; igitur, &c. Secundò adducitur *Clem. 1. de caus possess. Clem. 1. de sequest possess. Clem. 2. de indic.* quibus habetur non solum petitorium,

sed

sed etiam possessorium rerum ecclesiasticarum tractandum esse apud iudicem ecclesiasticum. Tertiò facit, quòd nullus inficiabitur cognitionem causæ spiritualis ad Ecclesiasticum iudicem pertinere, *d. cap. 2.* cum volgaribus; sanè causa spiritualis comprehendit tam petitorium, quàm possessorium, ex vi verbi; vnde commissa alicui causa absolutè, & petitorium, & possessorium commissum dicitur. *cap. 1. de sequest. possess.* vbi gloss. *verb. indistinctè*, & communis; ergo cùm omnis causa, tam spiritualis, quàm ecclesiastica absolutè pertineat ad Ecclesiasticum iudicem, fit consequens ad eumdem pertinere tam petitorium, quàm possessorium, ac subinde in neutro sæculares iudices se posse intromittere. Consonat maximè, quòd saltem causa possessoria est annexa causæ proprietatis, quæ spiritualis est, vt supponimus, & fatentur omnes; ergo illa tanquam huic annexa ad solum ecclesiasticum spectat, arg. *c. quanto 3. de iudic. c. suam 3. de ordin. cognit. d. Clem. 2.* cum vulgatibus; ne alias sequatur absurdum, quòd continentia causæ, quæ datur, inter petitorium, & possessorium diuidatur, contra reg. *l. nulli, C. de iudic. c. 1. de caus. poss.* Illud quoque efficaciter vrget, quòd licet causa possessoria cuiuscunque rei spiritualis in se merè temporalis foret (quod non ita absolutè concedendum est) adhuc tamen si contra reum Clericum moueatur, negari non potest ratione personæ ipsius Clerici fieri ecclesiasticam ad effectum, vt soli ecclesiastico iudicio reseruetur; sicut si causa vineæ, prædij, domus, aut alterius rei merè temporalis contra Clericum moueatur, ex reg. *quod actor sequitur forum rei, l. 2. de Iurisd. omn. Iudic.* bonus text. *in cap. experientiæ, cum seqq. 11. q. 1. c. si Clericus laicum, 5. cap. cum sit generale 8. cap. si diligenti 12. de foro compet. cap. quoniam, pen.* ibi, *ratione personarum, de immun. eccles. lib. 6.* fatentur in terminis post alios Cou. *d. cap. 35. n. 1. concl. 1. vers. ex quo patet.* Menoch. *d. remed. 3. à n. 349.* Valasc. *d. cons. 93.* Denique non parum obstat, quòd sæculares, nec etiam prætextu violentiæ, videntur se posse intromittere propter *claus. 14. Bullæ in Cœna Domini*, ibi, *etiam sub prætextu violentiæ prohibendæ*, præsertim si sequamur opinionem glos. vlt. *in d. Clem. 1. de caus. possess.* secundùm quam spoliatus beneficio, & agens possessorio recuperandæ, nisi aliquo modo doceat de titulo beneficij, minimè restituitur, sequuntur plures, vt per Cou. *pract. cap. 35. num. 4.* Viui. *comm. tom. 2. opin. 30.* Valasc. *cons. 79. num. 3.* cum aliis planè cognoscere de titulo beneficij ad solum Ecclesiasticum spectat, iuxta reg. *d. cap. 2. de iudic.* igitur, &c. Hæc sanè huius vltimi fundamenti efficaciam euitabit, qui dixerit cum Aufrer. Guiliclm. Bened. Cou. Nauar. ac aliis, quos refert, & sequitur Menoch. *d. remed. 3. ret in num. 356. cum duob. seqq.* Iudices sæculares de causis possessoriis rerum spiritualium non cognoscere in vim iurisdictionis, tanquam indices, sed solùm extraiudicialiter, per modum scilicet extraiudicialis potestatis, vt ita oppressos tueantur, violentiasque repellant, per textus, quos sic intelligunt *in d. cap. Regum, & in d. cap. Principes*, cum similibus; si cuicunque potenti, & fortiori incumbit proximum vi oppressum, vel aliter in periculo constitutum liberare, arg. *cap. quanto 47. ad fin. de sentent. excomm.* cum his, quæ S. Thom. *2. 2. quæst. 61. art. 6. ad 3.* Anton. Gom. *tom. 3. var. cap. 2. num 9.* Con. *in Clem. si furiosus part. 2. §. 2. n. 7.* non, inquam, fundamentum sic euitabit; videmus enim quotidie Iudices sæculares in his terminis procedere iudicialiter, vocatis & auditis litigantibus, seruato ordine iudiciario, sententiaque pronuntiata, sicut in cæteris quibuscunque causis ad suam iurisdictionem plenè spectantibus facere solent, vt expresè statuit Ordin. Regia Lusitan. *lib. 2. tit. 1. §. 2.* ibi, *podera o Clerigo ser citado, e demandado*, &c.

176 His in vtramque partem perpensis, dubia satis redditur hæc quæstio ob diuersas Doctorum sententias, quas in ea resoluenda excogitarunt aliorum dictas confutantes; vnde non possum non admirari quàm faciles sint homines ad dissentiendum, improbandumque, quod alteri placet, *l. item si vnus, § principaliter, ff. de recept. arbitr.* vel quia, vt ex Ouid. & Pers. refert glos. *in cap. 5. de concess. preben.*

Pectoribus mores tot sunt, quot in Orbe figura,
Mille hominum species, & rerum discolor vnus,
Velle suum cuique est, nec voto viuitur vno.

Vel quia, teste Seneca *1. de Clem. c. 24.* humanus animus natura contumax in arduum, contrariumque nitens, & vinci nesciùs alteri tanquam victus adhæreat ratò, iuxta illud Martialis,

Qui velit ingenio cedere, nullus erit.

Vel quia animi motus, cum sequantur corporis temperaturam, *cap. quia diuersitatem, de concess. preben.* difficile sit eadem cunctis placere, cum eadem complexione non sint compacti homines. Vel denique, quia cum opposita iuxta se posita clariùs elucescunt, *l. vnic. §. & cum triplici, C. de caduc. tollen.* & optimum ex contrario niteat, Senec. *ad Lucil. epist. 121.* necesse sit homines in diuersas trahi sententias, vt veritas à falsitate firmius distinguatur, iuxta illud D. Pauli ad Corinth. *cap. 11. Oportet, & hæreses esse, vt & qui probati sunt, manifesti fiant in vobis.*

177 Ex his duabus opinionibus, (vt ad rem redeamus, vnde digressi fuimus) vltimo loco relatam attento Iure veriorem iudico: qua retenta superest vt ad fundamenta pro prima sopra adducta respondeamus; & in primis ad primum ex *cap. vlt. de iudic.* respondetur *ibidem*. Communitatem Castri aliàs sæcularem, contra quam Florentina potestas sententiam pronunciauit, ream fuisse, vnde non mirum, si eum de possessorio ageretur, quòd nullam habebat mixtam proprietatis causam, vt constat ex text. ibi, *super proprietate Florentina potestas sæcularis contra sæcularem potestatem competens esset.* Vel secundò & melius respondetur ibidem non agi de quasi possessione alicuius rei spiritualis, vel annexæ, sed rei merè temporalis, cuiusmodi erat electio Rectoris sæcularis ad officium, seu magistratum sæcularem, ita post communem *ibi*, Cou. Menoch. & alij, quos refert & sequitur Gutier. *d. cap. 34. num. 19.* Sahag. *in d. cap. 2. de iudic. à num. 186.* Nicol. Garc. *d. part. 1. cap. 2. num. 58.* eleganter Boer. Epo *d. tract. de Regalib. vel iure Principum in benefic. eccles. num. 31. pag. 13.* quatenus dicit in illo text. de nullius rei spiritualis possessione, vel quasi possessione agi, sed de quasi possessione iuris omnino profani, & temporalis, hoc est, de constituendo Rectore, seu gubernatore, seu Prætore oppiduli politico per illud monasterium, vel eius Abbatem; cuiusmodi Rectorem eùm recipere nollet illud oppidulum, seu Castrum Florentinis alioqui subiectum, nen poterat Abbas vt actor reos alibi conuenire, quàm coram Florentinis, vel Florentinorum Potestate, idque omissis aliis satis probabiliter deprehenditur ex verbis text. ibi, *tempus regiminis electi prædicti inutiliter elabatur*; si consideremus, quod Rector alicuius Ecclesiæ,

siæ, vel dignitatis Ecclesiasticæ non ad certum tempus, quo causa protracta dilabitur, sed ad vitam, seu in perpetuum (ad vitam dicitur in perpetuum, vt est *in l. 1. ff. pro socio*) eligitur, seu nominatur *cap. sanctorum 70. dist. cap. vnic.* vbi glos. *verb. perpetui, de capell. Monach. lib. 6.* ne aliter insurgat contra naturam beneficij ecclesiastici, quod est sua natura perpetuum quoad accipientem, vt constat ex receptissima illius definitione; contra verò in sæcularibus Magistratibus, quorum naturæ in nihilo repugnat, quod ad certum tempus eligantur, & certo tempore elapso finiantur. Vnde Abb. *in dict. cap. vlt. notab. pen.* & Communis per tex. *ibi* in prædictis verbis, collegit Officialem ad certum tempus electum, quamuis absque propria culpa seruire impediatur, non esse admittendum vltra tempus finitum, nec illi tantundem temporis fore reintegrandum, ex doctrina Bart *in l. si ita stipulatus essem absque te, num. 2. ff. de verb. oblig. & in l. si vno, §. item cum quidam, ff. locati, & in l. si prius, q. 10. ff. de noui oper. nunc.* fatetur magis communem Ias. *in dict. l. si ita, col. pen. in princ.* citans Abb. *vbi proximè*, qui ex eo infert ad Doctorem, qui promisit legere per biennium, neque tempus elapsum reintegrari, Vincen. de Franch. *& adden. decis. 419. & 451.* Amendola *in addit. ad ipsum Vincent. de Franchis dict. decis. 406. num. 4.* Guzman *de euict. q. 24. n. 26.* me citato *in hoc loco* Ioseph. Vela *Iuris controu. in Hispalen. Senatu dissert. 20. n. 44. cum seqq.* sequitur ad praxim Valasc. *tom. 2. cons. 155. num. 1. in fine, cum seqq.* qui *n. 5.* affirmat se in facto vidisse iudicatum quòd quidam electus ad officium ædilitium fuit impeditus per obiectiones, quòd non fuerat ritè electus, ipse tamen obtinuit sententiam supremi Senatus quod fuerat benè electus lapso iam tempore, quo erat seruiturus, inde petiit à Senatu vt adiiceretur in sententia claus. *quod reintegraretur sibi tantum temporis, quantum fuerat à tertio malè impeditus seruire*; & tamen Senatus deferre noluit petitioni propter doctrinam Bart. & communem supra expensam.

178 Ad secundum ex *d. cap. petimus*, omissis aliis intelligendi modis videtur cum Menoch. *d. remed 5. n. 213.* Gutier. *d. cap. 34. n. 27.* ibidem agi de auxilio brachij sæcularis, & ita per modum auxilij, non verò de cognitione principali alicuius ecclesiasticæ causæ. Ad tex. verò *in dict. cap. filiis*, respondetur solicitudinem, de qua circa conseruandas res ecclesiasticas, & supplendam, vt ita dixerim, Prælatorum negligentiam, non pertinere ad Reges & Principes sæculares in vim iurisdictionis, quasi ipsi attento iure iudicialiter tanquam Iudices cognoscant & iudicent, contra tex. *in cap. 1. de iudic. cap. qualiter 17. eodem tit.* sed per viam sollicitudinis, & defensionis extraiudicialis pro conseruandis Ecclesiarum dotibus, ne temerè dissipentur. Insuper *ad dict. c. causam quæ 17.* ibi, *ad Regem pertinet, non ad Ecclesiam de talibus possessionibus iudicare*, post Cou. & Menoch. quos refert & sequitur Gutier. *dict. loco num. 28.* Respondetur ibidem agi de possessionibus, hoc est, de proprietatibus laicorum; Boër. Epo *dict. loco n. 32.* vbi dicit hunc tex. de casu quoque loqui profano, spoliationis videlicet, inuasionisque bonorum per laicos factæ contra laicos; quandoque spoliauerat illic Anglus quidam nepotem defuncti sui fratris, eo prætextu quod filiam fratris, matrem scilicet huius nepotis iam defunctam, dictaret non fuisse legitimam, cuius quidem spoliationis causa, non ab ecclesiasticis Iudicibus, sed ab Anglorum Rege, vel Iudice Regio cognosci, dirimique non inuitus patitur Pontifex; causa status, idest, sobolis legitimæ, solis reseruata Iudicibus ecclesiasticis tanquam spirituali: sic enim verbum *possessio* aliquando accipitur *l. interdum 78. ff. de verb. signif. l. initio 5. C. de pact. inter empt.* Valasc. *cons. 70. num. 8.* & ita nullam ibi causam spiritualem, nec ratione rei, aut personarum, nec iuris, aut facti apud Regem Angliæ fuisse agitatam, vel remissam, sed solum meram temporalem controuersiam, cum de bonorum successione contentio esset.

Ad vltimum quod possessio habet plurimum 179
facti & in facto consistit, libenter totum agnoscimus, sed non inde sequitur de causa possessoria rei spiritualis vel annexæ, posse iudicem Ecclesiasticum cognoscere, quia etiam hæc dicitur ecclesiastica, cuius cognitionis iudices sæculares sunt incapaces, & eo maximè si non contineat meram facti quæstionem, sed inuoluat aliqualem iuris quæstionem super proprietate, iuxta supradicta; & nihilominus quamuis quæstio facti versetur adhuc, ad ecclesiasticum est remittenda, Fachin. *controu. lib. 4. cap. 04.* Monet. *d. cap. 8. quæst. 1. sub num 14.* Azor. *d. part. 1. lib. 7. cap. 25. quæs. 5. in fin.* Sperell. *d. decis. 8. num. 54. in fine*, vbi *num. 55. cum seqq.* declarat. Ad illud autem quod tandem expendimus spectare ad Regiam potestatem oppressos liberare, violentiasque cohibere *d. cap. ad administratores, d. cap Regum*; respondatur prout suprà diximus *in vers. vigesimoquartò quæro.* Et ad confirmationem quod causa possessorij rei spiritualis sit profana, non est certum, imò controuersum, teste Puteo *decis. 351. lib. 1.* & latè defenditur eam esse spiritualem, Butr. *in cap. 2. de iuram. cal. num. 20.* Ioann. de Lignano *in Clem. dispendiosam, de iudic. à num. 52.* Bero. Gutier. Christoph. Anguin. *locis proximè citatis.*

Trigesimosextò quæro, Vtrùm sæculares iudi- 180
ces possint cognoscere de iniquitate iudicis Ecclesiastici nolentis deferre appellationi interpositæ ad Sedem Apost. & ad instantiam eorum, qui ab eodem iudice ecclesiastico vi & censuris opprimi conqueruntur, iubere vt vim comprimat, eumque compellere ab ea inferenda cessare? Partem affirmatiuam in praxi seruari vidi, in aliquibus Regnis, & in propria causa expertus fui, quoties enim litigantes, quorum appellationibus ad Sedem Apostolicam interpositis non defertur, vel opprimi conqueruntur, recurrunt ad suprema Regia Tribunalia, & conqueruntur, quòd Ecclesiasticus iniustè progreditur, manifestamque infert violentiam contra ius naturale, quod non seruat, constito ea de re ex actis per legitima documenta, statim Regij Senatores Lusitani re ad ipsos delata, per instrumenta grauaminum præhabita summaria informatione, præmissaque Ecclesiastici Iudicis responsione, pronunciant chartam mittendam, per quam rogant, seu commendant, vt Ecclesiasticus desistat à grauamine, & à censuris absoluat; aliter suis iubent Magistratibus ne sic excommunicatos euitent; & ita sunt qui teneant posse illos, qui à Iudicibus Ecclesiasticis per vim & iniuriam censuris afficiuntur, sæculares Magistratus adire, vt vim propulsent, & edicto cogant Iudices Ecclesiasticos ab ea vi, & iniuria desistere; quia nisi Principes hoc remedio (vt isti credunt) vterentur aduersùs Iudices Ecclesiasticos, innocentes passim opprimerentur, & Episcopi (quoniam procul à Romana Curia distant) authoritate sua Ecclesiastica sæpius abuterentur. Quod quidem videtur deduci ex

cap.

cap. filijs vel nepotibus, 16. *quæst.* 7. vbi habetur *Archiepiscopis, vel Episcopis negligentibus obuiare Rectoribus, qui Ecclesiarum iurispatronatus bonis abutuntur, Regem adiri posse*, vbi glos. *verb. Regis*, addit, hæc verba, *vt corrigat eum, qui per Ecclesiasticum iudicem cogi non potest*. Ad idem inducitur text. *in cap. Regum* 23 *quæst.* 5. *Regum*, inquit, *officium est proprium facere iudicium atque iustitiam, & liberare de manu calumniantium vi oppressos*, de quo Gonaales de Salzedo *dict. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 74. *& in cap. Principis* 23. *q.* 1. quo in loco testimonium Isidori à Gratiano adducitur in hoc, vt sciamus Principes sæculi intra Ecclesiam etiam potestatem habere, vt superborum ceruices comprimant, & quod fieri non potest per Iudices Ecclesiasticos, ab ipsis iuxta disciplinam Reip. vtilem exequutioni mandetur, cuius auctoritate scribit Guilielm. Benedict. *in cap. Raynutius, de testament. verb. nomine Adelasiam, num.* 454. quod vbicunque ecclesiastica potestas defuit, aut quia non potest, aut quia Prælatorum dissimulatione non vult, sæcularis Potestas se intromittit ne delictorum atrocitate pax publica perturbetur. Denique in idem adducunt obseruantiam diu obtentam, & sic posse sæculares iudices consuetudine immemorabili in vim priuilegij allegata de huiusmodi Clericorum causis cognoscere, & vi oppressos liberare; quod probare nituntur Cou. *pract. cap.* 35. *num.* 5. Ioann. Gare. *de nobilit. glos.* 9. *num.* 48. Salgado *de protect. regia tom* 1. *part.* 1. *cap.* 1. *prælud.* 3. *num.* 138. *cum seqq.* valet enim consuetudo per quam in certo casu Clericus subiicitur foro iudicis laici, Clar. *d. § fin. quæst.* 36. *num.* 1. Aufrer. *de potest. iudic. laici reg.* 1. *fallent.* 12. Gabr. Pereira *de manu Reg part.* 2. *cap.* 50. *num* 41. Decian. *tract. crimin. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 139. *cum seqq.* Farin. *d. quæst.* 8. *sub num.* 5. *in fine*, Carol. de Grass. *d. effectu* 1. *num.* 388. Stephan Gratian. *disceptat. forens. cap.* 340. *num.* 39. Ceoed. *pract. & Canon. quæst. lib.* 1. *quæst.* 4. *num.* 3.

His igitur, & aliis, talem practicam, & prædictorum recursuum iustitiam tueri nituntur Cou. *d. cap.* 35. *n.* 3. Nau. *in cap. cum contingat, de rescript. in* 1. *remed.* Gregor. Lop. *l.* 13. *verb. ni fuerca, tit.* 12. *part.* 2. vbi Humada *glos.* 4. Auend. *de exequend. mand. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 32. Perez *l.* 6. *vers. ratio est quia, tit.* 3. *lib.* 3. *Ordinam. pag.* 718. *l.* 5. *in glos.* Viuald. *in candel. aureo in explicat. Bullæ Cœnæ casu* 14. *ex num.* 102. Salzed *in Bernard. in pract. c.* 102. *alias* 105. *litt. A. in nouiss. edit.* Azeued. *l.* 2. *per tot. tit.* 6. *lib.* 1. *noua Recop.* Gutier. *practic. lib.* 1. *quæst.* 20. Cened. *practic. & Canon. quæst. lib.* 1. *quæst.* 45. Torreblanc. *de magia, lib.* 3. *cap.* 26. *per tot.* Ceuall. *commun. contra communes tom.* 4. *quæst.* 897. *à num.* 113. Ioseph. Sessè *de inhibit. cap.* 8. §. 3. *num.* 41. *cum seqq. & num.* 85. Ioann. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. peccatum differ.* 30. Calixtus *de lege Regia*, §. 20. *num.* 83. Modern. *de protect. Regia part.* 1. *cap.* 1. *per tot.* Dominic. Bañes 2. 2. *quæst.* 52. *num.* 1. *concl.* 6. *pag.* 269. Mich. Agia *de exhibendis auxil. fund.* 27. Morl. *in emporio Iuris part.* 1. *tit.* 2. *quæst.* 14. Mendez de Castro *in praxi Lusit. p.* 2. *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 53. Castill. *tom* 7. *de tertijs cap.* 41. *num.* 80. nouissimè Gonzales de Salzedo *de lege politica lib.* 1. *cap.* 7. & 8. Francisc. Hieron. Leo *decis.* 2. *lib.* 1. Gabr. Pereira *de manu regia, part.* 1. *cap.* 4 & 7. Valasc. *consult.* 79. Cabed. *Lusit decis.* 71. *num.* 1. & 2. *part.* 2. apud quem videbis varias formas tuitiuarum, quibus interim subuenitur huiusmodi appellantibus, aliquando enim à Magistratibus regiis expediuntur, vt appellantes manuteneantur in sua possessione, aliquando expediuntur aliæ restitutoriæ, quæ conceduntur spoliatis, qui appellarunt, & nun est delatum appellationi vt restituantur, denique aliæ sunt restitutoriæ quæ dantur spoliatis etiamsi non appellent.

His tamen non obstantibus contrarium est om- 181
nino tenendum, prædictaque praxis vbi viget omni ratione destituitur, sacrisque Canonibus aduersatur ex sequentibus. Primò, quia propter defectum Iustitiæ in Ecclesiasticis iudicibus ad sæculare forum recurri non potest, ob omnimodam iuris Canonici prohibitionem *in cap. qualiter* 17. *de iudic.* vbi vlteriùs superadditur, *non obstantibus frustratoriys appellationibus, quas Clerici frequenter opponunt, nihilominus sententias exequutioni plenè mandatas*, &c. ergo eum, vt supponimus, in proposito appellationes fuerint reiectæ, tanquam friuolæ, debent omnino Ecclesiastici iudices sententias à se latas exequutioni mandare, non verò pati vt ad sæculare iudicium recurratur, sicut habetur *in d. cap. qualiter.* Confirmatot hæc ratio, quia licet attento iure propter defectum Iustitiæ in ministris sæcularibus recurri possit ad Ecclesiasticos iudices, *cap. licet ex suscepto* 10. *de foro comp.* Bobadil *in sua politica lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 107. Anguian. *de legib. lib.* 3. *contron.* 23. *num.* 22. Suar. *de defens. Fidei lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 20. & 21. Baldel. *in Theolog. moral. lib.* 5. *disp.* 11. *num.* 6. & nouissimè Gonzales de Salzedo *de lege politica lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 33. Vice versa tam propter defectum iustitiæ in Ecclesiasticis ad sæculares recurri nequit. *d. cap. qualiter.* Ratio differentiæ est recta gubernandi ratio, quæ postulat vt minora maioribus (qualis est potestas sæcularis respectu Ecclesiasticæ, *cap. solita, de maior. & obed.*) subordinentur, *Extrau. vnam sanctam*, eandem, &c. non è conuerso.

Secundò, quia vel huiusmodi appellantes ad 182
Sedem Apost. sua possessione spoliantur, vel turbantur in eadem, primo casu ordinarium habent remedium intra annum, vt ante omnem contentionem restituantur. *cap.* 1. *per tot. de restit. spol.* possessorium quoque remedium ordinarium competit *l.* 1. *& per tot. ff. de vi, & vi armat.* Insoper secundo casu remedium quoque ordinarium competit. §. *retinendæ*, §. *sed interdicto, Instit. de interd.* Ergo cum siue vno siue altero modo appellantes turbentur, remedia habeant ordinaria, non debuerat praxis tam iniquè concedere extraordinarium, quale est huiusmodi recursus, arg. *l. in causa* 17. *in princ.* ibi, *non debet ei tribui extraordinarium, ff. de minoribus.*

Tertiò, quia si praxim huiusmodi inspiciamus, 183
constat laicos in hoc negotio esse Iudices, Ecclesiasticos verò meros exequutores & eorum ministros, cum compellantur sub pœnis à laicis vt excommunicatum absoluant, eisque remittant causæ cognitionem, quod quidem improbatur à Concil. Trident. *sess.* 25. *de reform cap.* 2. statuente formam ab Ecclesiasticis iudicibus in excommunicationibus proferendis seruandam, his verbis. *Nefas sit sæculari cuilibet Magistratui prohibere Ecclesiastico Iudici ne quem excommunicet, aut mandare vt latam excommunicationem renocet sub prætextu quod contenta in præsenti decreto non sunt obseruata, cum non ad sæculares, sed ad Ecclesiasticos hæc cognitio pertineat.* Deinde hic vsus compellendi Ecclesiasticos cessare à vi inferenda, quando tractatur de exequendo aliquo mandato Apostol. est clarum impedire exequutionem litterarum Apost. quorum impedientes incurrunt, excom-

mmunicationes prolatas à summis Pontificibus Clem VII. Leone X. & Paulo V. *in suis Constitut.* contra impedientes Bullarum Apost. exequutionem etiam sub prætextu violentiæ prohibendæ, vt habetur *in Bulla Cœnæ Domini casu* 14. ibi, *vel exequutionem litterarum Apost. seu exequutorialium, &c. etiam prætextu violentia prohibenda, vel quoad nos informandos, vt ipsi aiunt, supplicauerint, aut supplicari fecerint.* Et sic ob recursus ad Iudices laicos excommunicatio incurritur, à qua absolutio non conceditur, nisi præcedat satisfactio de iniuriis, damnis, & interesse, quæ pars ob huiusmodi recursus passa fuit, *cap quoniam. § si quis verò, & ibi glos in verb satisfactum, de immun. eccles. lib.6.* Anch. *num.1 in -. notab.* Monach *num.*19. & fuit dictum *in Vlixbonen. professionis 27. Martij 1637. coram R. P. D. Carrillo.* Et soler Breue de absoluendo à censuris ob huiusmodi recursus concedi, cum claus. *Renunciato prius recursui, & fine litis, ac litigantium praiudicio, ac dummodo exponentes nullum ius de nouo propterea acquirant,* &c. quæ inducunt conditiones, vt in his terminis tenet Rota *decis.* 173. *num.*1. *p.6. recent.* & non est locus petitæ absolutioni nisi doceatur dictas conditiones adimpletas fuisse, Rot. *in d. decis* 173. *num.*1. *& in d. Vlixbonen. professionis, & in Pampilonen. electionis Canonicorum* 11. *Maij* 1640. *coram R P. D. Dunozet.* & non sufficit renunciatio verbalis vt quis dicatur renuntiasse recursibus, sed vera & effectualis requiritur, adeò vt omnia impedimenta illata vigorere cursuum in partibus sublata sint, illaque nec de Iure, nec de facto nocere possint, Rota *in Calagurritana de Francauilla 9. Iunij 1603. coram Sacrato, & in Regien. Capella 1. Iulij 1630. coram bona mem. Pirouano*, & in aliis relatis *d. decis.* 173. *num.* 10. *cum seqq. & in d. Pampilonen. electionis Canonicorum.*

284 Quàm perniciosum autem sit de causis Ecclesiasticis sæculares cognoscere, ostendunt S. Athanas. Patriarch. Alexand. *in Epist. ad solitariam vitam agentes,* S. Ambr. *epist.* 33. *ad sororem, & in orat. de tradendis Basilicis*, S. Gregor. *lib.* 5. *epist.* 21. Hinc S. Martinus Turonensis Episcopus Maximo Imp. in faciem dixit, *nouum esse & inauditum nefas, vt causam Ecclesia Iudex saculi iudicaret.* & S. Gelasius Papa *in epist. ad Anastasium Imp. Nosti*, inquit, *fili clementissime, quòd licèt præsideas humano generi dignitate rerum terrenarum, tamen Præsulibus diuinarum colla submittis.* Propterea Theodosius iunior Imperator *in epist. ad Synodum Ephesinam. Illicitum*, inquit, *est illum, qui non sit ex ordine sanctissimorum Episcoporum, ecclesiasticis se immiscere tractatibus.* Sunt enim in S. Ecclesiæ firmamento à Domino creata duo magna luminaria, Sacerdotum scilicet, & Regum; Rex & Episcopus, Principes & Clericus: dies spiritualia, nox sæcularia præfigurat; ita luminare maius Sacerdotium vt præsit diei, idest spiritualibus luminare minus, Regnum scilicet, vt præsit nocti, id est sæcularibus: contra naturam proinde est si sol nocti, si præsit luna diei, si Princeps ad spiritualia se ingerat, si Sacerdos nimis sæcularium negotiorum tenebris conscientiæ suæ serenum obnubilet. Væ nobis, qui in ista infœlicia tempora incidimus, in quibus sol in tenebras est conuersus. Eia videant ipsi Pontifices, quorum vices gerunt, quorum obtinnerunt cathedras, quorum insulis gloriantur, & iudicent ipsi si non est ita vt cernimus: considerent qoos scientiæ radios, quæ virtutum lumina, quæ charitatis scintillas, quæ spiritualium coruscationum fulgura suis emittebant temporibus Gregorius, Ambrosius, Augustinus, Hilarius, Martinus, & mille alij: fœlicia tempora, in quibus tam raro malus, quàm nunc bonus in Ecclesia inuenitur: nunc etiam luna versa est in sanguinem, nam manus Principum plenæ sunt sanguine, exactionibus, & vectigalibus, effundentes viscera miserorum, iustificantes impium pro muneribus, & iustitiam iusti auferentes ab eo; vt benè obseruat Ailredus super illa verba, *fecit Deus duo luminaria magna.*

Ex quibus & aliis lucidissimis fundamentis plures non contemnendæ auctoritatis viri recursus in rebus Ecclesiasticis ad Regia tribunalia enixè detestantur; ex quorum numero sunt Quint. Mandos. *commissione* 14. *§. reuocandi, quæst.*4. Azor. *institut. moral. part.*1. *lib.*5. *cap.* 14. *quæst.*2. Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. cap.* 21. *ex num.*15. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 238. *num.*74. *cum seqq.* Alexand. Pesant. *de immunit. Eccles. disp.*19. Mari. Alter. *de censur. lib.*5. *disp.*20. *cap.* 20. Suar. *in lib. pro defensione Fidei contra Anglicana secta errores, lib.* 4. *cap.* 34. *per tot.* & maximè *ex num.* 30. Ludouic. de Sarauia *de iurisdict. Adiunctorum q.*30. *per tot.* Paul. Layman *in summ. Theolog. moral. lib.*4. *tract.*9. *cap.*4. *num.*4. Leonard. Duard. *in Bullam Cœnæ lib.*2. *can.*14. *quæst.*9. Bonacina *de legibus, disp.*10. *quæst.*2. *punct.*5. *§.* 1. *num.* 10. Antonin. Diana *moral. resolut. part.*1. *tract.*1. *resolut.* 13. & iterum *p.* 5. *tract.*1. *resol.*13. Castr. Palao *tom.*2. *disp. vnic. p.* 12. *num.* 5. Ambros. Cardoso *in allegatione iuris pro interdicto posito in Ciuitate Vlixbonen num.* 78. *cum multis seqq.* nouissimè Franciscus de Arauio Primariæ S. Theologiæ Cathedræ in Salamantina vniuersitate moderator *in* 1. 2. *Sancti Thomæ quæst.* 97. *disp.* 3. *sect.* 5. *diffic.* 4. *num.* 10. vbi multis probat legem quamcunque siue consuetudinem in Hispania deferendi causas ecclesiasticorum per viam repellendi violentiam ad Regia Tribunalia, nisi id fiat de expressa, aut saltem tacita commissione summi Pont. omnino derogare libertati ecclesiasticæ, ac proinde damnabilem esse. Vasquez *in apologia pro iurisdictione ecclesiastica contra Iudices seculares*, Baldell. *in Theolog. morali lib.* 5. *disp.* 39. *num.* 9. Et Rota Romana Iuris Canonici obseruantissima cultrix huiusmodi recursus teterrimè detestatur, & signanter *in vna Oscen. Pœnitentiaria* 10. *Aprilis* 1595. *coram bona memoria Penia*, impressa per eumdem Farin. *tom.* 3. *crimin. decis.* 103. per Ioseph. Sesse *de inhib. cap.*8. *§.*3. *num.*109. & in aliis impressis per ipsum Farin. *d. tom.*2. *decis.* 212. & 281. Piè igitur exclamat pius ille Boët. Epo *de Regalibus, vel iure Princip. in beneficijs ecclesiast. num.* 141. in hæc verba. *Dicimus igitur, ac alta voce pronunciamus, nullam prorsus aliam Regalium defendendorum rationem fore iustam, præter solum, & vnicum solius Romani Pontificis, Ecclesia Catholica capitis, inter homines supremi diuinitus constituti, priuilegium; quo laici rerum talium secundùm commune ius alioquin incapaces ex mera gratia, benignitateque summi Moderatores ecclesiastici redduntur earundem capaces,* &c. 185

Qua sententia retenta non obstant fundamenta, quibus iniustam praxim defendere nituntur contrariæ opinionis Auctores; nam ad primum responderur Iudicem sæcularem nullatenus posse ad se auocare causas ad Ecclesiasticos pertinentes etiam quando Episcopi, & cæteri Ordinarij, & his superiores Antistites fuerint negligentes in eis iudicandis, vt est expressus text. *in d. cap. qualiter & quando iudex*, & idem constat ex *cap si qui Clerici,* 186

&

& ex *cap.placuit*, & ex *cap.Christianus* 11.*quæst*.3. & non propterea sequitur vt impunita maneant delicta, aut innocentes ab improbis hominibus opprimantur; nam si Episcopi negligenter se gesserint, partes ad Metropolitanos, & Primates recurrant, postea adeant Legatos, vel Nuncios, & denique ad summum Pontificem; quando enim dantur appellationes ad tot Iudices, & graues Ecclesiæ Dei Prælatos, quis credet iustitiam non administraturos? Ego igitur illum, qui ad sæculare recurrens iudicium damnatis subterfugiis deserit Ecclesiasticum, calumnias adstruere, & causam velle in mille protrahere annorum myriadas, reputo. O bone Deus! quàm præstaret nebulonem illum dignitatis loco mouere, itaut tanquam Ecclesiastici iudicis contemptor, ecclesiasticorum emolumentorum propter ingratitudinem immeritus pronunciandus esset; indignum est enim illis subuenire ab Ecclesia, per quos constat scandalum in Ecclesia generari, *cap. Sacerdotibus, ne Cler. vel Monach*.

187 Ad dict. *cap.filijs vel nepotibus*, respondetur illud tantum probare quòd si Metropolitanus rebus ecclesiasticis abutatur, mandat hoc Regis auribus intimari, non verò per Regem esse corrigendum, contra *d.cap. Clerici, & d.cap. qualiter & quando*, vt ibi notant Butr.*ad fin*.Panor.*num*.7. *ad fin*. & Imol. *num*. 4. dicentes intimationis quam text.requirit, effectum illum esse, vt Rea admoneat Metropolitanum, vel instet coram Superiori vt illum reprehendat, vel faciat instantiam alteri Superiori pro illius correctione.

188 Ad dictum *c. Regum*, facilis est responsio, scilicet procedere circa subditos, & eos, qui eius curæ sunt commissi; nam cum ad rationem iudicij iurisdictio sit necessaria inter eos, Regis est officium facere, quæ ad illius iurisdictionem spectant; eodem ferè modo loquitur *d. c. Principes*, vbi tantùm dicitur quòd Principes sæculi à Christo tuendam Ecclesiam accipiant, cum illa suam disciplinam exercere non prævalet, tenetur sua potestate munire, & ita Ecclesiæ patrocinari, vt Baldus annotauit *in cap.olim* 14. *de rescript*. Panorm. *in cap. tua, num*.10. *de decim*.

189 Ad vltimum de obseruantia diu obtenta, & immemorabili consuetudine in vim priuilegij allegata, quod æquiparetur priuilegio, & æqualis sit concordiæ, & vim legis habeat, vt latè per Gonzales de Salzedo *de lege politica lib*. 1. *cap*.8. *num*. 17. *cum seqq*. vbi plures refert Doctores, *& eodem lib*.1. *cap*. 7. §. 1. *à num*. 144. respondetur multipliciter, & primò, quòd licet immemorabilis consuetudo habeat vim priuilegij, non est tamen verum priuilegium, Socin.*consil*.260. *num*. 22. cum multa possint acquiri per viam priuilegij, quæ non possunt per viam immemorabilis. Socin. *d. num*.22. Rota *decis*.744. *num* 6. *part*.1. *diuers*. tum quia laicus est incapax iuris & potestatis spiritualis, nec potest illam ciuiliter possidere, ac per consequens nec vllo tempore præscribere, *cap. causam*, vbi omnes, *de præscript*. Ioann. Andr. & omnes *in cap. quanto, num*.2. *de consuet*. Dec.*in cap. decernimus, num*.38. *de*
190 *iud*. qua data incapacitate in laico præscribente, non potest præscriptio æquiualere priuilegio, secundùm Abb. *in cap.nouit, n*.22. *de iudic*. Peregr.*de iure fisc.tit*.8.*n*.19.Cou *lib*.1 *var.cap*.17.*n*.6. Mench. *lib*.2. *illust. cap*. 89. Nunquam enim immemorialis præscriptio, aut consuetudo facit præsumere præcedentem consensum Apost. vbi vel ipsa consuetudo est à iure reprobata, vt in hoc casu, secundum Suar.*d.tract.de defens. Fidei lib*.4.*cap*.31. *n*.17. Vel quando priuilegium esset odiosum, & rarò concederetur, vt etiam in casu nostro, quia tunc non præsumitur, nisi adsit fama, & antiquissima traditio eiusdem priuilegij, idem Suar. *d. cap*. 34. *sub n*.17. Vel denique, vt dicebamus, data incapacitate personarum, quia etiam tunc non suffragatur immemorabilis, nisi fama priuilegij concurrat, Anton.Gabr.*commun.tit.de præscript. concl*.1. *num*.18. *&* 33. seu recognitio, aut aliud æquipollens probetur, Rot.*decis*.215. *num*. 2 *part*. 2. *diuers*. Duard.*d.lib*.2.*can*.4.*quæst*.20.*num*.16.refert & sequitur Sperell.*decis*.37. *num*.57. *cum seqq*. Boët. Epo *de Regalib.in benefic. num*.55.*pag*. 25. *in fine*. Tum quia 191
talis consuetudo contra libertatem Ecclesiæ, & SS.Patrum instituta inualida est, *cap*.2.*de foro comp*. Surd.*d.cons*.301. *num*.52. *&* 54. *cum seqq*. Molin *de Iustit.disp*.672. *in fine*, Azor.*part*.1. *lib* 5. *cap*.12.*q*.1. §.*sed dubitari posset*. Suar.*de defens. Fidei lib* 4. *c*.32. *num*.14. *& cap*. 34. *num*. 12. Sperell. *in decision. fori eccles.dec*.37. *num*.42. prout etiam inualida est cum sit contra ius diuinum. Azor.*d.lib*.5. *cap*.13. *quæs*.2. Surd. *cons*. 301. *num*.52. *cum seqq*. Bellet. *d. part*. 1. *tit. de fauore Clericorum personali*, §. 3. *à princ*. Nam 192
licèt verum sit posse Papam in certis Clericorum causis fori priuilegio derogare, vt suprà diximus, tamen negari non potest iuris esse diuini, ne laici quamuis Imperatores sint, siue Reges, propria auctoritate ciuili, quam habent, Clericorum causas tractent, cognoscant & iudicent. At Romanus Pont. cùm illis Clericorum certas causas demandat, non dat ius, vt id propria auctoritate faciant, sed vt id tanquam ministri & Legati Pontificij, hoc est demandata sibi, & commissa potestate sub nomine, & auctoritate ipsius Pontificis exequantur, & sic non cognoscunt causas Clericorum iure proprio, sed auctoritatis delegantis, in cuius persona fundatur iurisdictio, *l*.1. §.*qui mandatum, ff. de officio eius*, Innoc. *in cap.quod sicut*, & ibi Host.& Cardin.*de elect*. Felin.*in cap*.2. *de maior.& obed*. Dec.*cons*.82. *num*.2. & tanquam ministri, & organi Papæ, *l. pater ex propria, ff. de manum.vind*. Aufrer.*in Clem*.1.*num*.93. *ff de offic. Ordin*. Denique respondetur solam consuetudinem priuilegij allegatam non sufficere, vt laicus habeat iurisdictionem in causis profanis Clericorum, nisi probetur etiam priuilegium, Rot. *decis*. 1027. *num*.1. *lib*.3. *part*. 3. *diuers*. quod 193
probari non potest nisi per Scripturam, vt post Abb. Aleand. & Alciat.censuit Rota apud Mant. *decis*. 260. *num*. 6. & tenetur ostendere qui illud dicit habere, quando fit instantia: & vbi primum ostensum fuerit, considerandum est, an illud sit personale, an ad tempus, an ad particulares, an ad omnes personas, & quibus conditionibus munitum, & roboratum item fuerit ne vnquam de- 194
rogatum: at credendum non est huiusmodi priuilegia fuisse vlli vnquam concessa in Pontificiæ auctoritatis detrimentum & diminutionem, quod si olim concessa fuissent, quis nesciat per Bullæ in Cœna Domini publicationem penitus reuocari, & de facto tolli? prout expressè tenent Philipp. Maynard. *de priuileg. Eccles. part*. 2. *artic*. 18. *num*. 10. Vgolin. *in resp. ad Iurecons. Gymnasij Patauini cap*.7. *num*.93. Ioann. Beltran. de Gueuara *in propugn. Eccles. libert*. §. 7. *num*. 43. *assert*.1. Marta *de Iurisd. part*.4. *casu* 7. *num*. 12. Patres Theologi Religiosis seruorum *in defens. censurarum Pauli V. cap*.8.*num*.19.*in fine*, Diana *moral.resol part*.1.*tract*.2. *resol*. 6.

195 Nec dicendum Romanos Pontifices huiusmodi consuetudini vnquam tacitom etiam consensum præstitisse, vt existimauerunt Castill. *tom 7. de test. cap.* 41. *num.* 182. Gonzal. de Salzed. *d. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 16. *cum seqq.* & alij per eos citati; cùm quotidie reclament, conquerantur, prohibeant, pœnas constituant, & censuris afficiant laicos, qui talia facere audent, vt sæpe sæpius vidimus in actibus iudicialibus Auditorum Cameræ, vbi expediuntur litteræ monitoriæ, vt personaliter compareant hi, qui ita conueniunt, atque consentiunt, & contra illos pronunciantur sententiæ condemnatoriæ lata etiam excommunicatione. Idem quoque constat ex pluribus decisionibus sacræ Rotæ Romanæ, in quibus omnino improbantur & damnantur tales recursus, & ij qui recurrunt declarantur excommunicati, non enim quòd summus Pont. talem consuetudinem, seu potiùs corruptelam tolerauerit, vel dissimulauerit, approbasse simul eandem censetur, vt post Ioann. Monach. *ad cap.* 2. *de preb. lib.* 6. *num.* 5. & Panorm. *ad cap. vlt. de consuet. num.* 15. sentit Boët. Epo *de Regalibus commento* 1. *num.* 57. *pag.* 26. & in hæc prorumpit verba. *Dolent ac ingemiscunt profectò boni, sanctique Pontifices, ac vt tanquam piissimi patres atque pastores animorum diuinitus constituti de Principum quorundam hac in re vel abusibus, vel audacijs, & insolentijs, qui citra Sedis Apostol. priuilegium singulare talia factitare non verentur; tantum abest vt Pontifices yt tacitè consentiant*, &c.

Quare autem Summus Pontifex conscius huiusmodi consuetudinis in aliquibus partibus eam, vti prauam, & contra Ius diuinom, libertatem ecclesiasticam & sanctorum Patrum Canonica instituta, in totum non tollit, sed potiùs inuoluntariè tolerat; est ad euitandum scilicet scandalum, & maius malum, quo casu ipsius summi Pont. scientia non excusat, vt post Ioann. de Lignano, & Calderin. tenet Abb. *in cap. clerici, num.* 6. *de iudic.* Surd. *cons* 301. *num.* 57. *& seq. & consil.* 396. *num.* 35. Nam propter scandalum Ecclesia aliquando crimen tolerat, *cap. denique* 4. *dist. cap quoties* 1. *quæst.* 2. *cap ordinationes* 8. *quæst.* 1. *cap. ipsa pietas, cap. non potest.* 23. *quæst.* 3. Felin. *in cap.* 2. *de præscript.* & eo maximè propter multitodinem peccantium, *cap. constitueretur* 50. *dist.* multi enim per tolerantiam sustinendi sunt, quamuis sententia diuini iudicij sint condemnati, *cap. vnus* 2. *quæst.* 1. Quantò magis iam dici non potest summum Pontificem conscium talis consuetudinis eam aliquando etiam inuoluntariè tolerasse, cum videamus quotannis in die Cœnæ Domini Bullam publico, & solemni ritu celebrari, vbi reuocantur tales consuetudines, priuilegia & indulta, etiam Imperatoribus, aut Regibus concessa, vt benè aduertunt Castr. Palao *in opere moral. part.* 2. *disp. vnic. de immunit. eccles. punct.* 12. *num.* 3. Lotter. *de re benef. lib.* 3. *quæst.* 33. *num.* 19. Pereg. *de immun. cap.* 2. *num.* 34. Marta *de iurisd. part.* 4. *casu* 11. *num.* 56. Carol. de Grassis *effectu* 4. *num.* 118. Duard. *in Bull. Cœna lib.* 2. *can.* 19. *quæst.* 8. *num.* 25. Sperell. *decis.* 37. *num.* 48. Ioan. Malder Episcopus Antuerp. *in part.* 2. *q.* 96. *art.* 4. *pag.* 407. *col.* 2. Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib.* 4. *tract* 9. *cap.* 10. *num.* 1. Ioan. Franc. Fagnan. *in tract. de iustitia censur Pauli V. cap.* 4. *pag.* 116. Vgolin. *in resp. ad Iureconsultos Gymnasij Patauini cap.* 7. *pag.* 93. Antonin. Diana *moral. resolut part.* 1. *tract.* 2. *resolut.* 5. *per totam.* Vnde excommunicatione contenta in Bulla Cœnæ Domini §. 16. innodatos esse recursum habentes ad Iudices laicos contra ecclesiasticos, tenet Rota *decis.* 103 *num.* 1. *post vol.* 2. *consil.* Farinac. *& in decisionibus impressis post consil.* 68. *eiusdem Farinac. ac in decis.* 491. *num.* 6. *part.* 2. *recentior.* & sic repellendos esse à limine iudicij, & incapaces remanere iuris agendi etiam ad effectum manutentionis, Gregor. X V. *decis.* 64. *num.* 3. vbi *adden. num.* 13. Coccin. *decis.* 423. *num.* 3. Rota *decis.* 275. *num.* 3. *post tom.* 2. *consil. Farinac.* Qui quidem recursus ad Iudices laicos leuioribus prohationibus comparabatur, & scripturis informibus ad effectum denegationis audientiæ, secus ad effectum pœnæ, Seraphin. *decis.* 1094. *num.* 2. Rota *decis.* 348. *num.* 3. *posthum. tom.* 2. *consil. Farin.*

Doleo equidem, & summè doleo cùm video 196
Doctores pietate, & litteris insignes (& aures Principum quorundam prurientes molliter fricandas) in amplianda nimis seculari iurisdictione, & ecclesiastica iniustè diminuenda pro viribus laborare, tractatus in hoc integros, *de manu Regia, de cognitione per viam violentia, de lege Regia, & de protectione simili*, non sine propriæ Conscientiæ dispendio, & adulationis suspicione diuulgantes; dum enim, viri doctissimi, vestras huiusmodi opiniones nouè inuentas referre procuratoris, veras confunditis theoricas, & in Ecclesia Dei confusionem suscitatis, ita ut clamare non cessem cum Isai. 3. *versic.* 12. *Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant.* Nihil vltra licet nouitati, quia nihil addi conuenit vetustati, vt tradit Sixtus Pontifex *in epistol. ad Antiochensem Episcopum*, quam refert Cardin. Baron. *tom.* 5. *annal. Eccles. anno Christi* 440. *num.* 41. Franc. de Mendoça *in lib. Regum, tom.* 1. *annot.* 2. *proœm sect.* 2. vbi aduersus nouitates multa cumulat Præpos. *in cap. quis nesciat, num.* 8. *in princip. distinct.* 11. excandescit contra magistros inducentes nouitates, & faciunt quæ Gonzal. *regul.* 8. *Cancell. gloss.* 8. *ex num.* 92. & eleganter Boët. Epo *de Regalibus lib.* 1. *num.* 150. *pag.* 83. contra tales nouatores Regalistas sic loquitur. *Quibus fit vt hominum nouorum nouas Regalium defendendorum vias, ad aures Principum quorundam prurientes, molliter fricandas, nouè, & insolenter inuestigantium conatus iste nouus nullo modo sit ferendus*, Ioann. Cochier *in thesauro politico lib.* 2. *cap.* 4. Valenzuela *in discursu Status & belli part.* 2. *consid.* 12. *à num.* 1. *& consil.* 14. *à num.* 2.

Memineritis in his nouitatibus inuenien- 197
dis vos Regibus nostris minimè placere posse, qui semper Ecclesiæ Romanæ obedientes, Pontificumque fautores, libertatis ecclesiasticæ propugnatores, Pontificiæ dignitatis assertores, & vindices optimi extiterunt. Nec reticendum vllo æuo erit illud humilitatis exemplum, & obseruantiæ in Præsules Catholicos, & censuras Ecclesiæ, quo vsus est magnus ille, robore animi, & maior Religionis sanctitate Theodusius, quem Hispanum fuisse nemo negat; nam cùm iracundia concitatus plures neces in Thessalonica exequi iussisset, & huius plagæ certior factus B. Ambrosios ex eo irritatus, Mediolani Theodosium in Ecclesiam introeuntem detinuit, à Sacrisque abstinere iussit, & ingressum Ecclesiæ prohibuit, donec pœnitentiam ageret; cuius mandato humilis Theodosius reuerenter obediens, diu se separatum à Diuinis agnouit, neque Ecclesiam

Ecclesiam ingredi ausus est, donec veniam ab eo postularet, & pœnitentiam publicè in Ecclesia gereret, statueretque legem, quæ habetur in Codice Iustiniani *l. vendicari, C. de pœnis*, vt sententia Principis super animaduersione prolata in dies triginta ab exequutoribus differretur, quod Gratianus scripsit ex historia ecclesiastica *in cap. apud Thessalonicam 11. q. 8.* Vnde vnum habuit imperium Theodosij, quasi in tantæ subiectionis præmium, quod eius progenies, & familia diutiùs imperauit in Orbe Romano, quàm Imperatoris vllius, qui fuerit ante ipsum.

198 Hoc idem in Austriacis Principibus videmus, qui ad tantum potentiæ culmen peruenerunt, vt eorum fœcunditas, & innata fœlicitas ob maximam in Sedem Apost. deuotionem nunquam diminutionem aliquam patietur, nisi quando defectus aliquis in huiusmodi antiqua deuotione, & libertatis ecclesiasticæ obseruatione notari poterit; vt auctor est Bonfand. *in suo theatro politico.* Hæc enim regnorum iurisdictio non infirmatur, sed confirmatur, Principatus dignitas non deiicitur, sed erigitur, Imperij amplitudo non coarctatur, sed dilatatur, splendor Regius non obscuratur, sed illustratur. Domestica exempla nobis hanc probant veritatem si ad potentissimos Reges nostros oculos conuertamus, quibus tot Regnorum Coronæ deuolutæ sunt, quia semper Apostolicam Sedem singulari quadam obseruantia venerati sunt, & tanquam obedientissimi filij omnia, quæ in eis fuerunt, auxilia pro Ecclesiæ salute nunquam prætermiserunt. Tum etiam, quia liberali manu Ecclesias ditarunt, vnde prouenit Regnorum suorum amplitudo, & in omni tempore felix euentus, secundum S. Cyprianum *in libro de opere & eleemosyn.* ibi. *Si vereris ac metuis ne si operari plurimum cœperis, patrimonio suo larga operatione finito ad inopiam redigaris, esto in hac parte intrepidus, vnde in vsus Christi impenditur, inde opus caleste celebratur*, &c. Hinc Rangol. *in cap. 4. lib. 1. Regul. cap. 19.* dum contra Bodinum & Cunerino probare intendit antiquum esse in Regibus & Principibus animum & effectum donandi Ecclesiis, ita de nostris Regibus loquitur. *Reges Hispaniarum sic multa monasteria, Ecclesiasque oppidis, & castris ditarunt*, &c. referunt Placidus Reynoso *en la defensa del estado ecclesiastico. §. 4.* Gabr. Vasq *in opusc. de redditib. eccles. cap. 1. §. 3. dub. 3.* Anastas. Germon. *in assert. libertatis, immunitatisque eccles. cap. 9.* Valdes. *de dignit. Regum, Regnorumque Hispaniæ cap. 19. & cap. 21. num. 6.* Valenzuel. *contra Venetos part. 2. num. 12.* Et iuxta illud Aristot. ad Alexandrum, quod refert Lipsius *ciuilis doctrinæ lib. 4. cap. 1. Deos proniores esse in eos, qui maxime illos colunt*, Valenzuel. *contra Venetos p. 5. num. 206. & in discursu status, & belli part. 1. consid. 22. num. 57.* Cardin. Bellarm. *de officio Principum lib. 3. cap. 1.* Franc. Ioann. Marquez *en el Gouernador Christiano lib. 2. cap. 25. fol. 112.* Solarzan. *de iure Indiarum tom. 1. lib. 2. cap. 4. num. 37. & seq.*

199 Obedientiæ quoque huiusmodi signum est Catholici nomen quo ipsi Reges nostri appellari solent, vt Pacian. *aduersus Nouatianos* notat hoc pacto. *Christianus mihi nomen est, Catholicus verò cognomen, illud me nuncupat, istud ostendit, hoc probat, illud significat, & si reddenda postremo Catholici vocabuli ratio est, & exprimenda de Græco, interpretatione Romana, Catholicus vbique vnum, vel, vt Doctores putant, obedientia omnium nuncupatur.* Et paulò pòst. *Ergo qui Catholicus idem obediens, qui obediens idẽ est Christianus, atque ita Catholicus, Christianus est.*

Nullus est qui nesciat olim Hispaniam in turpissimum Maurorum iugum, fœdissimam Mahometanæ gentis ditionem deuenisse non solum Sodomitam, effrænatamque luxuriam, sed præcipuè quia in debita reuerentia, & subiectione Sedis Apost. defecit, vt auctor est Franc. Longus *in Breuiario chronolog. anno Domini 704. pag. mihi 208.* iuuat huc verba transferre. *Non alia*, inquit, *maior causa intercessisse excogitari potest cur Regnum illud Deus impijs Sarracenis tradiderit conculcandum, quàm defectio à Sede Apost. non quidem in rebus Fidei, sed in iurisdictione, & temporalitate.* referunt Illustriss. D. Rodericus à Cunha *in comment. ad c. si gens Angelorum, num. 56.* Card. Baron. *in annalib. eccles. ann. Christi 701.* Coch. *in vind libert. eccl. part. 1. cap. 3. num. 23.* me citato *in hoc loco* Diana *d. part. 5 tract. 1. resol. 23. versic. nec decimam.* 200

Nota est historia vindictæ Datban, & Abiron, & asseclarum ob vsurpatam potestatem contra Moysem, eo quòd voluerint, vt ille, Diuina tractate *Numer. cap. 16. Ecclesiast. cap. 45. vers. 22.* Et docet nos exemplum Ozæ, qui quando reduceretur arca Domini, manum ad arcam extendit, & tenuit eam, quoniam calcitrauerant boues, qui eam ducebant, & declinauerant eam, iratusque est Dominus super temeritate, & percussit eum, & mortuus est ibi iuxta arcam, *2. Regum cap. 6. versic.* non enim erat Leuita. 201

Et notum est quod Oziæ Regi successit *2. Paralip. 26.* qui repente morbo lepræ punitus fuit, quia Sacerdotum munus subire tentauit, quod factum latè expendens Chrysostom *homil. 4. de verbis Isaiæ*, sic ad Regem affatur. *Mane intra terminos tuos, alij sunt termini Sacerdotij*, &c. Petr. Greg. *de Republ. lib. 6. cap. 6.* Æne. Robert *lib. 3 rerum iud. cap. 1.* Sim. Maiol. *dierum canicul. lib. 6. colloq. 2. fol. 22.* Anastas. Germon. *in assert. immun. libertatisque ecclesiastic. cap. 4. §. 9.*

Hinc pios Lectores admonere volo ne se aliquibus parum sanis, integris, & sinceris scriptoribus huius tempestatis nimium credant, qui ineptissimis fundamentis, & ventulis nihil ad rem pertinentibus, doctrinas ipsas per se grauissimas, ac vehementer arduas inficiunt, atque contaminant, ad imperitos, & incautos nonnullorum animos vel illaqueandos, vel in contemptum ecclesiasticæ iurisdictionis ad suas nouitates adducendos. Non potuissent Principes nonnulli (vt aduertit Boër. Epo *de Regalib. n. 150.*) qui nostro sæculo defecerunt ab Ecclesia Catholica, meliores optare suarum cantilenarum præcentore, quàm Regalistas hosce nouellos. Deficiunt his temporibus, qui talium audaciam comprimere possint temporalem potestatem, timentes non sic olim manus hic timor doctissimos viros compressit. Albertus enim Pighius *toto libro ecclesiastica sua hierarchiæ quinto*, fortior Ecclesiæ causam defendit contra seditiosissimi nebulonis, Marsilij scilicet Paduani conatus, qui temporibus Ioan. XXII. sub anno Christi 1330. Ludouico Bauaro Imp. turpiter adulatus omnem omnino iurisdictionem non modò temporalem, sed spiritualem Clero & Ecclesiæ prorsus adimebat. Eodem ferè tempore Aluarus Pelagius Conlusitanus noster, Episcopus Syluensis, eiusdem Ioannis XXII. Pœnitentiarius, vir omnium sui temporis longè doctissimus tum Iurisconsultus, tum Theologus, Petri Corbarij Pseudopontificis ab eodem Ludouico Imp. intrusi fortissimus oppugnator, ecclesiasticam, & Apost. iurisdictionem acerrimè defendit, totis duobus voluminibus *de planctu Ecclesiæ*. Laudat

enim Boer. Epo *de vita S. Iuonis*, Sancti huius zelum contra violatores libertatis ecclesiasticæ *n.* 10. his verbis. *Taceo quanta vehementia, quàm animosè defenderit vbique ius Ecclesiæ contra Regum quorundam vel iniuriam, vel tyrannidem*, &c. Demum Stanislaus Hosius *lib.* 1. *propugnationis veræ Christianæ, Catholicæque doctrinæ*, animosè contra merdosum quendam Brentium (*bren* Gallis oleum significat) surrexit, insignem tum populi, tum Principis VVirtembergensis impostorem, seductoremque Lodderistam.

Regunt igitur huius temporis Reges & Principes sua Regna exemplo laudatissimorum Principum Constantini, Theodosij, Valentiniani, Mariani, & id genus aliorum plurium Romanorum Imperatorum, qui causas ecclesiasticorum adeò non traxerunt ad suum forum, vt è contrario laicis omnibus voluerint esse liberum lites etiam prophanas coram Iudicibus disceptare ecclesiasticis, idque non tantum si mox ab initio lites illic instituere cœperit, sed & si coram Iudice laico semel inchoauerint, atque ideo latè contestati fuerint, ac ad finem pene perduxerint, immo vt id alteri litigantium parti concedatur, etiam altera inuita, qualis extat eiusdem Theodosij, vel potius Constantini constitutio *in l.* 1 *§. quicunque lite, C. Theodosiano lib. vlt. tit. vlt.* qui est de Episcopali iudicio: qualis item Constitutio Caroli Magni reperitur apud Gratianum *in cap. volumus* 11. *q.* 1. vbi & superior illa Theodosij lex memoratur *in d. §. quicunque litem.* tangit Boet, Epo *de iurisdict. Ecclesiast. temp. q.* 2. *num.* 2. Quis enim adeò demens inueniri poterit, qui postposita conscientia, mundano aliquo motus prætextu veritatem cum tanto suo damno taceat; superat melius propriæ saluti intendere, quàm Principibus adulari ad terrenas dignitates obtinendas, quæ moribundo impedimento sunt in illa hora, cui proximus fui die 24. Ianuarij præsentis anni 1642. in hac Matritensi Curia, dum in extremis laborassem ob maximum dolorem, quem conceperam ex inopinato euentu mortis eo die succedentis charissimi mei Petri Bonarelli Florentini, quem per viginti annos, & vltra in componendis, & edendis meis libris in Italia, Gallia, Hispania, & Lusitania fidelissimum semper expertus sum familiarem, & socium.

---

§. III.

Priuilegio fori domiciliary an, & quando Clericus per se ipsum sine propry Episcopi licentia renunciare possit vigore obligationis Cameralis? Plura in causa propria adducit Auctor circa materiam regressus concedendi.

SVMMARIVM.

1 *Thesaurariæ resignationem acceptat Balthasar, & se strictè obligat in forma Cameræ ad solutionem pensionis.*
2 *Pensionis solutio, & receptio constituit recipientem in quasi possessionem illam exigendi ad omnes iuris effectus.*
3 *Pensionem soluere recusanti intimantur personaliter litteræ Apost. reseruationis.*
4 *Auditor Cameræ pro terminis decursis, & non solutis pensionis mandatum exequutiuum, & litteras declaratorias relaxat contra debitorem obligatum in forma Cameræ.*
5 *Causa committitur in Rota sine præiudicio exequutionis mandatorum relaxatorum.*
6 *Iudices omnino incompetentes implorat, pensionem impugnat, sequestra violat, & fructus omnes sequestratos de facto capit.*
7 *Causam emergentem accessus & ingressus committit in Rota Sanctissimus speciali rescripto sua manu signato, & accessus canonizatur ad fauorem pensionary, & illi datur mandatum de immittendo.*
8 *Ostenditur iusta ingressus, & accessus canonizatio.*
9 *Claus.* Non aliàs, &c. *facit totam gratiam corruere, si regressus non teneat.*
10 *Regressus, & accessus faciunt gratiam conditionalem.*
11 *Conditione deficiente dicitur actum.*
12 *Resignans, si conditio non adimpleatur, potest repetere suum beneficium.*
13 *Regressum habens ex causa cessionis non tenetur docere de suo titulo.*
14 *Accessus, & ingressus vel ob non solutam pensionem, vel ob petitam, seu allegatam illius nullitatem.*
15 *Accessum, & ingressum non canonizat* Rota *nisi concurrat nimia proteruia in denegante solutiones, aut aliter resistente.*
16 *Accessus, & regressus per cessum vel decessum vocatur captatorius, non autem ille ob non solutionem pensionis.*
17 *Regressus concessio operatur restitutionem tituli, non autem translationem.*
18 *Regressu obtento ad beneficium dicitur concessum id per quod ad beneficium iam obtentum perueniri solet.*
19 *Regressus vigore rediens ad beneficium resignatum recuperat locum quem priùs habebat.*
20 *Res de facili reuertitur ad suam naturam.*
21 *Ius suum reducere volens ad pristinam naturam dicitur habere assistentiam iuris.*
22 *Regressus canonizatio non est pœna, sed conditio quæ inest, vel modus rei traditæ.*
23 *Regressus ex pacto inter resignantem cum pensione, & resignatarium, nihil habet in se amari.*
24 *Resignationes vtplurimum admittuntur, & conceduntur ad vota resignantium, & habent tacitam conditionem vt pacta seruentur.*
25 *Nemini facit iniuriam, qui vtitur iure suo.*
26 *Pacta diligenter obseruari oportet.*
27 *Deus omnipotens etiam ex promissione obligatur.*
28 *Pacta inter contrahentes sunt omninò seruanda.*
29 *Contractus ex conuentione partium legem accipiunt.*
30 *Intentionem suam concludenter probare debet qui dat de inualiditate consensus.*
31 *Præsumptio stat pro validitate actus.*
32 *Litteræ Apost. præsumuntur expeditæ cum consensu valido, & mandato legitimo.*
33 *Notarij Cameræ, & Cancellariæ non mittunt supplicationes vt possint expediri litteræ, nisi constito de sufficienti mandato.*
34 *Expeditio litterarum Apost. si fiat multis expensis præsumitur in omnibus, & per omnia facta de mandato illius cuius interest.*
35 *Mandatum præsumitur ex impensa, etiamsi de eo expressè non constaret.*

36 *Pro*

36 Prouisionem acceptans & soluens terminos pensionis formaliter dicitur omnibus in literis contentis consensisse.

37 Acceptans beneficium in vim certa supplicationis debet illud acceptare cum omnibus qualitatibus dicta supplicationis.

38 Ordin. Regia Lusitan. lib. 2. tit. 10. non habet locum quando fuit prolata sententia à Iudice ecclesiastico, qui habuit in suis facultatibus quod possit procedere appellatione remota.

39 Auditor Camera Apost. vigore obligationis Cameralis procedit appellatione remota.

40 Resignatione nulla, vel subreptitia existente non potest ius à resignante abdicari, & resignatario acquiri.

41 Pensione nulla existente ius non abdicatur à resignante.

42 Consensus agentis cessat non adimpleta forma.

43 Ius non abdicatur à resignante non seruatis conditionibus.

44 Titulus, & possessio non dicitur dimissa, nisi adimpleta conditione.

45 Pensio si in parte non subsistit, non erit reducibilis ad minorem quantitatem.

46 Pensione nulla, seu inualida existente nihil operantur clausula accessoria ad resignationem narratam.

47 Pensiones, qua reseruantur pro sustentatione pensionary, cedunt in causam alimentorum.

48 Ingratitudo est vitium Deo, & hominibus detestabile.

49 Author commemorat plures consanguineos litteris insignes.

50 Instrumentum consensus, & obligationis Cameralis.

51 Bulla reseruationis pensionis, & consensus à tergo.

52 Fides intimationis proprij transumpti reseruationis pensionis personaliter facta Balthasari.

53 Fides qualiter Balthasar fuit declaratus excommunicatus in Collegiata Ecclesia prasentibus Dignitatibus, Canonicis, & alys personis.

54 Mandata exequutiua, littera declaratoria, & cedulones fuerunt sapissimè contra Balthasarem aliàs contumacem in Vrbe relaxata, & affixa.

55 Fides impugnationis validitatis pensionis per Balthasarem facta.

56 Mandatum de immittendo vigore accessus & ingressus à S. Rota relaxatam ad fauorem pensionarij.

57 Commissio specialis rescripti manu Sanctissimi signata perplacet.

58 Decisio Rotalis canonizatoria ingressus, & accessus, refertur.

59 Domini de Rota responderunt locum esse ingressui, & accessui ad Thesaurariam ob non solutam pensionem per Balthasarem.

60 Balthasar cessauit in solutione pensionis per triennium, & vltra, passasque fuit censuras, & adhuc illas sustinet, pensionis validitatem impugnauit, vnde prouenit accessus & ingressus.

61 Balthasar magna pertinacia, & proteruia pensionis solutiones denegauit.

62 Antonius recurrens ad Iudices laicos prasumitur recurrisse ad instantiam fratris interesse habentis.

63 Prasumptio recursus ad Iudices laicos facit vt denegetur audientia.

64 Mandati defectus non adest.

65 Mandatum de immittendo, culpa Balthasaris illi intimari non potuit, & num. 66.

67 Mandatum, si non potuit intimari culpa alicuius, debet in impedientis odium haberi pro intimato.

68 Impeditus citari habetur pro legitimè citato.

69 Quando per alium stat quominus quid facit, id vtique pro facto habetur in ipsius praeiudicium.

70 Mandati intimatio per edictum facta vt sustineatur, debent concurrere iurisdictio, causa, & ordo iudicarius.

71 Sequestrum ex quibus concedatur?

72 Cap. 1. & cap. significasti, de foro comp. declaratur.

73 Delinquentes forum sortiuntur in loco delicti non ex priuato ipsorum consensu, sed à lege ipsa, & Iure communi.

74 Romæ si quis contraxerit, ibique se obligauit soluere pensionem certo tempore apud Auditoris Camera tribunal prastito iuramento responsurum promittendo, & expressè propry fori domicilio renuntiando, potest idem Auditor contra eum absentem procedere, quoties de promissa solutione tractabitur.

75 Clericus si soluere promiserit in eum locum remittendus est, etsi non sui Iudicis & Episcopi id fecerit assensu.

76 Contractus celebrati, vel delicti commissi ratione potest quis in prima instantia cognoscere, quamuis non sit loci Ordinarius.

77 Concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 20. non sustulit modos legitimos, quibus ex Iuris dispositione sortitur forum.

78 Soluere, vel respondere promittens in certo loco potest in eo conueniri, licèt ibi non reperiatur.

79 Prorogatio Iudicis ratione contractus non fit ex consensu ipsius contrahentis, sed à lege, eiusque auctoritate inducitur.

80 Prorogatio fieri in Iudicem contractus celebrati extra Regnum quamuis in extraneum iurisdictionem non habeat.

81 Excommunicatio incursa ob obligationem Cameralem non pendet ex vi pacti ab initio suscepti, sed fertur ob contumaciam exinde sequutam, vt n. 82.

83 Priuilegia Auditoris Camera quibuscumque aliis derogat.

84 Obligationis Cameralis vis, efficacia, & prarogatiua tota consistit in illa eius formula, qua habet vim iudicati.

85 Actiones omnes sunt introducta de iure Ciuili, ac proinde posita in mera, & absoluta potestate Principis.

86 Obligatus in forma Camera non potest opponere exceptionem fori declinatoriam, nec Iudicis incompetentiam.

87 Auditor Camera tanquam expressè delegatus ad tertiam causarum generalitatem omnibus est Iudex competens ex quo sit à Papa delegatus.

88 Fraus à committente promittitur si ad diem, & locum constitutum non soluerit, & soluturus debitam quantitatem accesserit.

89 Promittens soluere loci adiectione, & temporis certi constitutione, illius lapsu in mora est.

90 *Statuta loci attendenda sunt, in quo celebratur contractus, non vnde contrahentes originem ducunt.*

91 *Forensis, & extraneus contrahens in loco, ligatur statutis illius loci.*

92 *Verba contractus sunt intelligenda secundum statuta, & consuetudines illius loci, in quo fuerunt prolata.*

93 *Contractus factus à Lusitano extra Regnum debet regulari secundum solemnitates loci, vbi celebratus est.*

94 *Partes semper videntur habere intentionem, & mentem contrahendi iuxta consuetudinem loci, in quo fit contractus.*

95 *Solemnitates Camerales & omnia, quæ in foro Auditoris Cameræ obseruantur, tenetur contrahens coram eo seruare.*

96 *Principis supremi potestas non debet in dubium reuocari, cum hoc sit sacrilegium.*

97 *Partes possunt inter se pacisci vt exinde nullus ordo iudiciarius inter se obseruetur.*

98 *Obligationis Cameralis vigore potest procedi contra absentem per audientiam contradictarum.*

99 *Prouisionem acceptans, visus est consentire omnibus in prouisione contentis.*

100 *Prouisio & reseruatio pensionis si legatur in eadem supplicatione, secundum quam fuerunt expedita litteræ prouisionis, censetur resignatarius consensisse reseruationi.*

101 *Resignationem approbans intelligitur eam approbare cum omnibus eius qualitatibus.*

102 *Obligationem non debet quis ex parte comprobare, & ex parte tanquam de iniqua queri.*

103 *Contractus est indiuiduus eo respectu, vt vel in totum debeat approbari, vel reprobari.*

104 *In gratiosis non est meræ facultatis partem acceptare, & partem impugnare.*

105 *Vnum qui admittit repudiare ei non licet quod admisso connectitur, ab eoque necessario decurrit.*

106 Breue Iulij III. *& num seqq. declaratur.*

107 *Argumentum valet de delictis ad contractus.*

108 *Verba proœmialia mentem, & intentionem disponentis declarant, & causam finalem inducunt.*

109 *Causa finalis totam respicit dispositionem, & ad illam generaliter influit, ac ex ea colligitur congrua interpretatio.*

110 *Beneficiales causæ non comprehenduntur appellatione causarum ciuilium, & criminalium.*

111 *Dictio,* talis, *est repetitiua certæ, & determinatæ qualitatis supra enunciatæ.*

112 *Dictio,* huiusmodi, *est relatiua præcedentium cum omnibus suis qualitatibus.*

113 *Criminalis causa dicitur propriè quando principaliter agitur ad commodum publicum ex delicto tantum, seu ad publicam vindictam.*

114 *Causa criminalis ciuiliter intentata dicitur quando pro delicto principaliter agitur in iudicio ad commodum priuatum, pro pœna scilicet pecuniaria parti applicanda.*

115 *Causa criminalis mixta dicitur vbi pœna partim parti, & partim fisco venit applicanda.*

116 *Beneficiales causæ dicuntur Rotales, & beneficiales.*

117 *Obseruantia subsequuta tollit omne dubium.*

118 *Dispositio qualibet declaratur per subsequutam obseruantiam.*

119 *Priuilegium quatenus declaratione indigeat declaratur ab obseruantia.*

120 *Obseruantia dicitur optima priuilegiorum interpres.*

121 *Loquentis persona in generali concessione, vel sermone nunquam comprehenditur, vt læsa censeatur.*

122 *Principis auctoritas semper censetur preseruata in quibuscunque concessionibus.*

123 *Executori non licet super validitate sententia, cuius executioni aditus est pronunciare.*

124 *Executor ab Auditore Cameræ in partibus deputatus non potest declarare nullas esse censuras ab eodem A.C. promulgatas.*

125 *Balthasaris pertinacia reprehenditur.*

126 *Contumacia desumitur ex negatiua portionis.*

127 *Rescriptum particulare accessarium erat de iure Canonico, vt posset procedi per edictum constito de non tuto accessu.*

128 *Causa non tuti accessus sufficienter probatur ex eo quod Balthasar solitus erat recurrere ad Iudices laicos pro impediendo processu, & ne personaliter citaretur.*

129 *Ordo iudiciarius in mandatis per edictum intimandis, quomodo seruandus? ostenditur.*

130 *Sequestrum in hac causa appenendum.*

INSIGNIS Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurariam longissimis, iisdemque assiduis studiorum vigiliis sanctæ Sedis Apostolicæ munere assequutus, & ad eam accedere multis, potissimum autem librorum, quos eram elucubraturus, impressionis negotiis præpeditus, ne propter meam absentiam amplius aliquod in Diuinis pateretur incommodum, illi renunciare decreuetam quando Antonius Diaz da Fonseca Curialis occurrit, cum quo egi, & tractatum absolui de ea resignanda in fauorem Balthasaris Diaz da Fonseca eius fratris. Supplicatione igitur Sanctissimo porrecta, & per eum signata, iuxta illius formam, & tenorem Balthasar præfatus per dictum Antonium Diaz suum legitimum, & sufficientem procuratorem *consensit, & sponte, &c. promisit, ac solemniter se obligauit soluere mihi annuam pensionem ducatorum ducentorum auri de Camera annis singulis quoad vixerim, vel procuratori meo hic Romæ, aut alibi, vbi pro tempore ad voluntatis meæ libitum commorari, & residere contigerit, in terminis, & temporibus, ac cum libertatibus, & immunitatibus, &c. in reseruatione, & illius Supplicatione latius expressis, cum clausula accessus, & ingressus in euentum non solutionis pensionis, vel impugnationis validitatis illius, &c. Pro quibus omnibus, & singulis in ampliori forma Cameræ Apostolicæ se ipsum obligauit, suosque heredes, & successores, ac bona iurisdictioni, compulsioni, condemnationi, sententijs, iuribus, & censuris, ac mero examini D. N. Papæ, ipsiusque Camerarij, necnon Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ Generalis Auditoris, Viceauditoris, locumtenentis, aliorumque Iudicum, &c. totaliter subiecit, & submisit, per quarum quidem Curiarum Iudices, & Officiales, Viceauditores, Locumtenentes earundem præfatus Balthasar voluit posse conueniri, cogi, compelli, coarctari, condemnari, excommunicari, aggrauari, & reaggrauari, ac realiter, & personaliter capi, ac detineri, etiam cum inuocatione* 1

brachij

lrachij secularis vsque ad integram satisfactionem omnium, & singulorum contentorum, & cap. cum plenissima renunciatione, &c. *& demum consensit relaxationi mandati exequutiui vnica citatione, & intimatione precedente hic in Romana Curia contra se exequenda in domo sua solita habitationis si hauuerit in hac Curia: sin autem suo legitimo procuratori quatenus adsit, sin autem per diligentias, siue edictum publicum, quæ sic facta ita arctent, & afficiant, ac si solemniter, & personaliter facta fuerint, exequutionem contra eundem Balthasarem Diaz habeant liberè*, &c. *& sic tactis scripturis ad sacrosancta Dei Euangelia iurauit*, &c. prout latiùs continetur in instrumento rogato per Ioannem Baptistam Cennium Reuer. Cam. Apostol. Notarium, quod habetur infrà *in summ. num.* 60. & est in processu ex Tribunali Auditoris Cameræ ad Rotam transportato *fol.* 5. *cum seq.* Et deinde expeditæ fuerunt litteræ Apostolicæ reseruationis pensionis huiusmodi, quarum particulæ in necessariis dantur *in summar.* & habentur per extensum *in registro Rota fol.* 342. *cum seqq.*

2 In exequutionem prædictorum omnium dictus Balthasar Diaz vigore litterarum Apost. suæ prouisionis desuper expeditarum possessionem huius Thesaurariæ accepit, & dictam pensionem per annum cum dimidio mihi soluit, ex quo remansi in quasi possessione illam exigendi ad omnes Iuris effectus, ex not. per Seraph. *decis.* 1411. Gregor. XV. *decis.* 413. *num.* 1. D. Ferentil. *in annot. ad decis.* 60. *Burati lit. B.*

3 Postea verò capta falsa suppositæ nullitatis occasione alios subsequentes huius pensionis terminos soluere recusauit, & cum diligenter curassem, vt literæ Apostolicæ reseruationis pensionis huiusmodi per publicum Notarium ei personaliter intimarentur, illarumque clausulæ expressè, & specificè legerentur, relicta sibi copia, tandem respondit se nihil debere, nec velle dictam pensionem soluere, vt constat ex fide eiusdem Notarij, quæ habetur *in summ. num* 52. *& est in registro fol.* 134.

4 Cùm ex hac responsione iteratis vicibus præstita colligerem diligentias alias facere esse oleum, & operam hac in re perdere, illico pro consequutione pensionis mihi debitæ, & non solutæ, ac renouationis cedulæ bancariæ iuxta formam obligationis, & consensus præfati, egi coram Auditore Cameræ Apost. & obtinui mandatum exequutionum, ac declaratorias literas contra dictum Balthasarem, quarum vigore cedulones per loca consueta Curiæ affixi fuerunt, & in præfata insigni Ecclesia ipse Balthasar semel, & iterum publicè denunciatus, excommunicatus, & tanquam talis ab Ecclesia, & diuinis Officiis expulsus fuit, vt constat ex fide Notarij Apost. *in summ num* 53. *& in registro fol.* 119.

5 Institit tunc fortiter dictus Antonius Diaz in Vrbe degens coram eodem Auditore Cameræ pro reuocatione mandatorum relaxatorum: & nihilominus ipse Auditor Cameræ, siue eius Locumtenens in ciuilibus reiecit iniustam Balthasaris petitionem, & mandauit exequi quibuscunque non obstantibus, tunc idem Antonius Diaz, qui tanquam procurator sui fratris consenserat cum iuramento reseruationi pensionis huiusmodi, per Thomam Luriolum, quem vigore mandati à fratre habiti substituit, & loco sui posuit, appellauit ad Sanctissimum, & causa in plena Signatura iustitiæ acerrimè ventilata, partibus hinc inde auditis super asserta nullitate mandatorum relaxatorum, tandem obtinuit causam committi in Rota coram R. P. D. meo Pirouano, & ad dicendum contra commissionem per eum in actis præsentatam me citare, & inhibere fecit, ac ad partes litteras inhibitorias expediuit, eo prætextu, vt inibi posset impedire exequutionem mandatorum relaxatorum, & in Rota disputare de validitate pensionis, quam impugnare, & anullare intendebat, & publicè à se annullandam esse asserebat; sed præsto adfuit declaratio eiusdem R. P. D. Pirouani, qui de voto Rotæ pronunciauit litteras Inhibitorias non impedire exequutionem mandatorum relaxatorum ab Auditore Cameræ: & demùm citato Thoma Luriolo Balthasaris procuratore ad transportanda acta, ipsisque eo negligente per me, & expensis meis transportatis, idem R. P. D. Pirouanus suam in omnibus, & per omnia moderauit inhibitionem: quæ omnia, & singula latiùs colliguntur ex mandato de immittendo, cuius copia habetur *infra in summar. num.* 56.

His sic rectè, & ritè peractis cùm Antonius Diaz non haberet quid noui porrigeret in hac Curia ad malitiosè impediendam exequutionem mandatorum relaxatorum, & impugnandam pensionis præfatæ validitatem, ab Vrbe discessit, & in Lusitaniam se transtulit, vbi cum nec à Iudice exequutore, nec à Metropolitano Bracharen. nec demùm à Collectore Apostol. Vlissipone commorante quicquam extorquere posset, sed semper contrariam reportasset sententiam, Iudices seculares penitus competentes postremò adiuit & suppressa facti veritate, me non citato præuio mandato procuræ per Balthasarem fratrem suum ad hoc specialiter sibi dato, nullam legitimam exceptionem allegando, solutionis, scilicet, aut redemptionis factæ auctoritate Superioris, vel similem aliam notoriam, seu euidentem nullitatem incontinenti probandam, quibus casibus tantùm audiendum fore existimat Modern. *de protect. Regia, num.* 1. *part.* 4. *cap.* 2. *n.* 39. sed nihil horum probato, imò nedum allegato, vsque ad præsentem diem, parum modestè iteratis vicibus ausus fuit per vim sequestra pro integrali pensionis huiusmodi solutione ab Auditore Cameræ relaxata, & per Sacram Rotam debitæ exequutioni iam mandata, violare; & fructus omnes sequestratos de facto sibi capere; & quod peius est, his adhuc non contentus, pensionem prædictam articulis ad hoc per eum datis impugnare, & de illius nullitate ex asserto tantùm defectu sui mandati procuræ, in iudicio agere cœpit, vt constat ex fide Notarij cum copia articulorum; quæ datur *in sum. num.* 55. & est *in registro Rota, fol.* 232. *cum seqq.* & demùm in summum malorum deueniens fortiter institit pro amissione, & priuatione meæ naturalitatis, itaut in Portugalliæ Regno tanquam ab eo extraneis beneficia, aut officia obtinere non possem, eo quòd pro consequutione pensionis huiusmodi egeram coram Auditore C. vt constat ex *registro fol.* 220. 6

Quapropter ne talis ingratitudo impunita maneret, cum prædicta causa reperiretur in Rota commissa ad instantiam dicti Balthasaris cum clausula *quam, & quas*, &c. & alia, *Cum dependentibus, & emergentibus*, &c. emergentem exinde causam accessus, & ingressus canonizari, itaut ad primæua iura mea redire possem, præuio quoad hoc speciali Summi Pontif. rescripto, ac omni & quacunque appellatione remota, instantissimè petij, 7

&

& tandem obtinui:& ideo setuatis seruandis, præmissaqoe aduersarij citatione, & intimatione personaliter exeqnuta prout in actis, post acerrimam disputationem in Rota fuit præuia decisione resolutum locum esse accessul, & ingressui ad Thesanrariam prædictam ob non soluram pensionem per dictum Balthasarem Diaz, & impugnationem validitatis illius, iuxta tenorem litterarum Apost. desuper expeditarum,& consensum ab eodem Balthasare præstitum: & sic obtinui ab eadem Rota mandatum de immittendo,de quo *in summ.num.*56. quod nunc quibuscunque non obstantibus exequutioni demandari debet, *& seqq.*

8 At Balthasar Diaz vult se opponere exequutioni mandatorum relaxatorum, & immissioni præfatæ, asserendo pensionem validè reseruatam; vel dando de eius nullitate ob relatas causas, quia non datur medium inter vtrumque terminum, sed in his duobus euentibus immissio debetur, ergo nihil est, quod illam mihi impedire possit.

9 Primo modo, si supponamus pensionem validè reseruatam (prout vere est) intrat accessus, & ingressus validus, cum resignatio absque validitate ingressus stare non possit, propter claus. *Non aliàs, aliter, nec alio modo*, In reseruatione pensionis huiusmodi positam, quæ facit totam gratiam corruere,si ingressus non teneat, ex Seraph. *decis.*114.
10 tum quia regressus, & accessus faciunt gratiam conditionalem, Redoan. *de simon part.*2. c.17. *n.*19. *& cap.*10. *num.*9. Flamin Paris. *de resign.benefic.lib* 6.
11 *quæst.*4. *num.* 9. & conditione deficiente nihil dicitur actum, Bertrand. *cons.*135. *Viso*, *num.*10. *lib.*1.
12 Flamin.Paris. *d.tract.lib.*1. *quæst.*3. *num.*33. & potest resignans hoc casu repetere suum beneficium, ex eodem Paris. *d. lib.*1. *quæst.* 23. *num.* 54. nec in hoc euentu erat necessarium quòd cedens haberet bonum ius, nec tenetur illud iustificare, Rot. *decis.*4. *num.*11 *de rescript.in nouis*, Stephan. *decis.*390. *num* 1. prout nec tenetur docere de suo titulo, qui regres-
13 sum habet ex causa cessionis, Rot. *decis.*781. *num.* 1. *lib.*3. *diuersor.*

14 Quòd autem constet de causis accedendi, & ingrediendi, non potest dubitari: intrat enim accessus, & ingressus duplici ex capite: primò ob non solutam pensionem, Mandos. *in tract. de signatura gratia, tit. de regressu col.*8. *vers.regressus,in princ.* Paris. *d. tract.lib.*6. *quæst.*3. *num.*4. secundò ob petitam, vel allegatam illius nullitatem, idem Mandos. *vbi proxime*, & Paris. *d.quæst.*3. *num* 8. statim enim ac pensionarius cessat certo tempore à solutione pensionis, vel petit eam reduci, aut annullari, illico intrat regressus, & ius beneficij consolidatur in resignante, Cassad. *decis.*2. *n.*3. *de locato.* Gratian. *discept. forens.* c.61. *n.*35. *& cap.*971. *n.*1. Ciarl. *controu. forens. cap.*36. *num.*2. & vterque casus colligitur ex litteris Apost. reseruationis pensionis huiusmodi. Cum autem Balthasar in illius solutione defecerit per triennium, & vltra, passusque fuerit censuras, & adhuc illas sustineat, ex fide quæ habetur *in summ. litt. E.* ac pensionis validitatem impugnauerit, ex alia *ibid. litt. F.* ideo patet conditiones verificari, & decreto pro exequutione accessus, & ingressus locum fore, iuxta tradita per Achil. *decis.*1. *num.*2. *de iureiur.* Verall. *decis.*147. *part.*1. *& decis.*313. *part.*2. Flamin. Paris. *d. tract. lib.* 6. *quæst.* 3. *num.*3. Rot *decis.*631. *n.* 1 *part.* 1. *& decis.*286. *num.*1. *part.*1. *recent. & in Cremonen. pensionis super regressu* 13. *Iunij* 1613. *coram bona mem. Vbaldo*, *& in Messanen. regressus* 24. *Ianuary* 1622. *coram eodem*, & fuit latè deductum in decisione super hac causa facta *sub die* 22. *Iuny* 1629. *coram R. P. D. meo Pironato*, quæ reperitur impressa infrà *à num.*59. qua præcedente sententia Iudicis declarante, tempus scilicet esse lapsum, & locum fuisse regressui, potest pensionarius redire ad beneficium resignatum; non enim sufficiebat solus temporis cursus elapsus, Cassad. *decis.*1. *num.*3. *de locato*, Gig. *de pension. q.* 78. *num.*4. Gamb. *de officio legati lib.*6. *de pension. num.* 472. Flamin. *de resignat lib.*3. *q.* 3. *num.*7. *& lib.*6 *quæst.*3. *n.*12. Card Mauric. *decis.*194. *num.* 11. Rota apud *Marches. de commission. p.* 1. *pag.*568. quos refert & sequitur Ciarlin. *controu. forens. cap.*36. *n.*12. vbi *num.* 13. reprobat Gratian. *discept. forens. c.*521. *num.*10. *cum seqq.* existimantem non esse necessariam huius declarationem quando Pontifex in Bullis concedit facultatem apprehendendi possessionem propria auctoritate, quæ opinio licet in se vera sit, in praxi tamen non recipitur.

Non obstat quòd Rota non solet admittere hu- 15
iusmodi accessum, & ingressum, nisi concurrat nimia proteruia in denegante solutiones, aut aliter resistente. Sarnen *super reg. d. subrog. collitig. q.* 7. *sub num.*9. Gig. *de pension quæst.*199. *num.*9. Ciarlin. *controuers. forens. cap.*36. *num.*6. Rot. *decis.* 804. *num.* 1. *p.* 4. *diuers.* Quia de magna proteruia constat nedum in eo, quia per triennium, & vltra distulit soluere pensionem, sed multò magis, quia declaratus censuras sustinet, & surda aure pertransit per menses,& annos, quæ sine pertinacia admitti non possunt, Paris. *d. quæst.* 3. *num.*14. quem sequitur Rot. *in decis. super hac causa facta*.

Nec item obstat quod regressus videtur ab ali- 16
quibus vocari captatorius, quasi inducat votum captandæ mortis alienæ, arg. text *in cap. ne captande, de concess. præb. in* 6. & eorum, quæ tradit Franc. Marc. *decis.* 188. *p.* 1. quia id intelligitur de accessibus, & regressibus per cessum, aut decessum: habebant enim speciem successionis hæreditariæ, & dabant occasionem captandæ mortis, vt per Fusc *lit. B. sing.* 21. *in princ.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 347. & metipsum *in Collect. ad cap.* 1. *num.* 3. *de prebend* & ideo eos sustulit Conc. Trid. *sess.* 25. *de reform cap.*7. non autem intelliguntur de istis, qui ob non solutionem pensionis conceduntur, vt tradunt Mandos. *in reg. de impetr. benef. vac. per obit. quæst.*31. *num* 3. Flamin. Paris. *d. tract. lib.*6. *quæst.*5. *num.*110. Ratio quoad propositum esse potest, quia in his per mortem titularis pensionarius non succedit, sicut in aliis iam sublatis, nec est in manu, & potestate volentis accedere malè, vel benè operando efficere, vt beneficium ad se reuertatur, nisi obtinens recuset pensionem soluere, aut illam nulliter, vel malè assignatam dicat, quod totum
ab eo pendet. Nec potest conqueri in euentu accessus de beneficio amisso, quia regressus conces- 17
sio operatur restitutionem tituli, non autem translationem, Rot. *decis.*426. *num.*7. *p.*1. *diuersi*, & dicitur regressus antiqui tituli continuatio, & habet causam de præterito, Mandos. *ad reg.* 27. *Canc. q.*27. *n.*1. Maresc. *var. lib.*2. *cap.*71. *num.*3 *&* 4. Ciarl.
dict. cap. 36. *num.* 3. & regressu obtento ad benefi- 18
cium, dicitur concessum id per quod ad beneficium iam obtentum peruenìri solet, ead. Rot. *decis.* 328. *num.* 3. *lib.* 3. *diuers.* & ideo rediens ad beneficium resignatum vigore regressus recuperat locum, quem prius habebat, secundum Flamin. Paris. *d. tract. lib.*1. *quæst.*14. *num.* 28. quia res de facili reuertitur ad suam naturam, *l. si vnus*, *§. pactus ne peteret, vers. & in specie, ff. de pact.* iuxta illud Cornelij Galli *de senect.* relatum per D. Ioannem

nem de Quiñones *en el tratado de feudales*, &c.
cap.11. §.1. pag.125. Ortus cuncta suos repetunt, ma-
tremque requirunt. Et redit ad nihilum, quod fuit ante
21 *nihil*, & volens reducere ius suum ad pristinam
naturam, dicitur habere assistentiam Iuris, vt plu-
ribus citatis colligit Illustriss. & Reuerendissimus
Dominus meus D. Rodericus à Cunha dignissimus
Archiepiscopus Bracharen. & Hispaniarum Pri-
mas *in suis doctissimis comment. ad cap. ab exordio 2.*
num.2. dist. 53. Hinc si Papa de consensu Titularis
resignatarij reseruat pensionem soluendam ab ip-
so, & eius successoribus, & beneficium postea per-
uenit ad regressarium, cum ille non sit successor
Titularis resignatarij consentientis, sed capiat
beneficium ex suo primæuo iure, quamuis pensio
fuerit à principio valida, attamen illa post purifi-
catum regressum, ipsi regressario non præiudicat,
Cassad. *decis.1. de pension.* Put. *decis.97. lit.2.* Rot.
in Mantuana pensionis 4. Decembr. 1626. *coram R.*
P. D. Merlino. nam licèt verum sit pendente re-
gressus conditione posse esse validam reseruatio-
nem pensionis absque regressarij consensu; erit
nihilominus irrita eadem gratia postquam factus
fuerit locus regressui, Gig. *de pension. quæst.* 79. *sub*
num.3. Flamin. *de resign. lib.9. quæst. 2. num.*88. Put.
in addit. ad decis.97. num.3. lib. 2. & decis.25. de re-
nunc. Rot. apud Paul. de Rubeis *decis.* 86. *num.* 17.
tom.3. diuers. aliàs *part.7. recent.*)
22 Quapropter regressus canonizatio non est pœ-
na, sed conditio, quæ inest, vel modus rei traditæ,
vt optimè resoluit Lotter. *de re benefic. lib.1. quæst.*40.
num. 293. vbi propterea *num.* 266. ex Flamin.
23 subdit regressum ex pacto inter resignantem cum
pensione, & resignatarium, nihil habere in se
amari.
24 Nec etiam obstat quòd mandata, & declara-
toriæ litteræ contra dictum Balthasarem Diaz pro
terminis pensionis huiusmodi decursis, & non so-
lutis, fuerunt relaxatæ ab Auditore Cameræ, &
non à Iudice exequutore litterarum Apost. reser-
uationis, qui in partibus deputari solet, & absque
personali citatione eiusdem Balthasaris. Quia re-
spondetur quòd licèt Auditor Cameræ posset ad
mandata, & declaratorias præfatas deuenire tan-
quam vnus ex deputatis exequutoribus in dictis
litteris Apostolicis, potuit quoque & ipse vigore
conuentionis prædictæ, & obligationis Cameralis
cognoscere, & procedere in hac causa, prout ritè,
& rectè processit: eo maximè quia idem Balthasar
in eadem obligatione expresè renunciauit foro
sui Iudicis, & se ipsum, suaque bona submisit con-
demnationi, sententiis, iuribus, & censuris præfati
Auditoris Cameræ, & voluit posse coram eo con-
ueniri, ac per illum cogi, compelli, coarctari, con-
demnari, excommunicari, aggrauari, & reaggra-
uari, ac realiter, & personaliter capi, ac detineri,
etiam cum inuocatione brachij sæcularis, vsque
ad integram satisfactionem, &c. & consensit re-
laxationi mandati exequutiui vnica citatione exe-
quenda hic in Curia, &c. vt latius patet ex instru-
mento de quo infra *num.* 50. quod cùm fuerit ita
conuentum (nam resignationes vtplurimùm ad-
mittuntur, & conceduntur ad vota resignantium,
sicut testatur Flamin. Paris. *d. tract. lib. 1. quæst. 3.*
num.55.) & iuxta conuentionem exequendum (ha-
bent enim resignationes tacitam conditionem, vt
pacta seruentur, ex eod. Flamin. Paris. *dict. lib. 1.*
25 *quæst. 3. num. 45.*) non potest Balthasar conqueri,
quia nemini facit iniuriam, qui vtitur iure suo. *l.*
iniuriarum, §.1. ff. de iniur. l.3. §. is tamen, ff. de liber.
hom. exhib. l. qui iniuriarum, § is qui. ff. de iniuriar. cum
aliis citatis per me *in tract. Axiomatum Iuris vsu-*
freq. Axiomat. 133. *num.* 8. Pacta enim diligenter 26
seruari oportet, *l. semper in stipulationibus, ff. de re-*
gul. iuris, l.1. ff. de pactis, vbi Bald. dicit quòd etiam 27
Deus omnipotens ea promissione obligatur, prout
illum refert Octau. Glorit. *resp.* 1. §. 2. *num.* 78.
iunctis, quæ latè adduxi *in collect. ad cap. 1. ex num. 3.*
de pactis; inter contrahentes sunt omnino obser- 28
uanda, *l. iurisgentium, §. prætor ait, ff. de pactis*, Surd.
decis.182. num.2. & decis.248. num. 2. Rot *in Roma-*
na, seu Comen societatis 5. Iuly 1627. *coram R. P. D.*
Vbaldo; quia contractus ex conuentione partium 29
legem accipiunt, *l. 1. § si conueniat, ff. depositi, l.*
contractus, ff. de regul. iuris, l. lege, ff. de pactis con-
uent. cum multis aliis adductis per me *Axiom.* 57.
num. 1.
Nec denique obstat asserta nullitas ex defectu 30
mandati, quia cum in litteris expeditis Papæ atte-
stetur, de consensu expresso, sine quo litteræ non
fuissent expeditæ, Balthasar, qui dat de inualiditate
dicti consensus, debet intentionem suam conclu-
denter probare, Seraphin. *decis.* 390. *num.* 5. vbi
subdit quod probatio non elicitur concludenter
ex mandato producto, quia potuit adesse aliud
mandatum.
Præsumptio enim stat pro validitate actus, iux- 31
ta notata *in l. quoties, ff. de verb. oblig. l. quoties, ff. de*
reg. Iuris, Flamin. Paris. *d. tract. lib.8. quæst.8. num* 56.
me citato *in hoc loco* Trullench. *in Decalog. lib. 2.*
cap.2. dub.4. num. 29. & ideo litteræ præsumuntur 32
expeditæ cum consensu valido, & bono, Caputaq.
decis.123. in princ. part. 1. Flamin. Paris. *d. quæst. 8.*
num. 55. ob reuisionem tot peritissimorum homi-
num, vt considerat idem Paris. *lib.9. quæst.7. num.*50.
necnon eum mandato legitimo, secundùm eum-
dem Paris. *d. lib.9. quæst.22. num.2.* quia mandatum
præsumitur quoties enunciatur per Principem,
Menoch. *de præsumpt. lib. 2. præs.* 53. *num.* 10. Paris. *d.*
quæst.22. num.2. vbi *num.5.* subdit quod admissa per 33
Summum Pontificem renunciatione in actis No-
tariorum Cameræ, vel Cancellariæ, non potest du-
bitari de mandato, quia illi non mittunt supplica-
tiones, vt possint expediri litteræ, nisi constito de
sufficienti mandato, illoque relicto in Camera, vel
Cancellaria penes ipsos, nec notant consensus in
resignatione, nisi viso sufficienti mandato, vt de
stylo Curiæ sibi aliàs bene noto attestatur idem
Paris. *lib.9. quæst.6. num.*18.
Accedit, quia cum expeditio litterarum proui- 34
sionis, & reseruationis huiusmodi fieret multis
expensis, præsumitur in omnibus, & per omnia
facta de mandato illius, cuius interest, id est Bal-
thasaris, ad tradita per Paris. *d. tract. lib.10. quæst.8.*
*num.*54. Seraph. *decis.*856. *à princ.* Rot. *decis.* 206 *n.* 2.
part. 2. recent. mandatum enim præsumitur ex im- 35
pensa, etiamsi de eo expresè non constaret, Cas-
sad. *decis.3. num. 4. de procurat.* Cæs. de Graffis *de-*
cis.3. eod tit. Caualer. *decis.*590. *num.*10. tum etiam 36
quia ipse Balthasar acceptando prouisionem, &
soluendo primos terminos, formaliter dicitur
omnibus in litteris contentis consensisse, Put. *de-*
cis. 559. *lib. 2. in correctis*, quem refert & sequitur
Rot. *in decisione super hac causa facta*: & idem Put. 37
*decis.*100. *lib. 2.* clarè dicit quòd acceptans benefi-
cium in vim certæ supplicationis, debet illud
acceptare cum omnibus qualitatibus dictæ sup-
plicationis, prout eum refert, & sequitur Rot. *in*
Casalen. pensionis 13. Iunij 1608. *coram bonæ mem.*
Card. Canalerio, subdens ibi nihil obstare quod
supplicatio

supplicatio non fuerit porrecta ab ipso Beneficia-
to, sed ab eius fratre, quia cum hodie obtineat
beneficium vigore dictæ supplicationis, censetur
ratificasse illius impetrationem, & sic cum omni-
bus qualitatibus, eadem Rot. *in Elboren pensionis* 19.
Nouembris 1614. *coram R. P. D. meo Pirouan.*

38 Nec ipse Balthasar existimet se posse iuuari Or-
din. Regia *lib. 2. tit.* 10. quia illa non habet locum
quando fuit prolata sententia à Iudice Ecclesiasti-
co, qui habuit in suis facultatibus quòd possit pro-
cedere *appellatione remota*, vt benè resoluit Cened.
ad Decretal. collect. 17. *num.* 3. *verf. hac tamen omnia*,
citatus à *Parente meo*, quem non minùs naturæ,
quàm doctrinæ meæ reuereor auctorem, *in comm.*
ad d. Ordin. in princip. num. 2. & ex illa benè colligi-
tur dum ait, *no caso em que podem appellar:* quòd
39 autem ab Auditore Cameræ Apostolicæ proceden-
te in hac causa vigore obligationis Cameralis, ap-
pellari non possit, tradunt Scacc. *de appellat. lib.* 3.
cap. 2 *quæst.* 17. *limit.* 9. *num.* 7. *& seq.* Galgan. *ad Sta-*
tuta Vrbis cap. 179. *lib.* 1. *sub num.* 40. *verf. seu manda-*
ti, Rot. *decis.* 626. *num.* 1. *part.* 1. *diuers.* Zach. *de*
obligat Camerali post quæst. 37. *Galesij ex num.* 2. &
quòd etiam in Rota fuerit hæc causa accessus, &
ingressus commissa *omni, & quacunque appellatione*
remota, constat ex speciali rescripto Sanctissimi
inserto in mandato de immittendo mihi concesso
quod habetur infra hoc eod. § *sub num.* 50.

40 Si autem Balthasar vult se opponere, asserendo
pensionem nullam, prout facit, intrat immissio
duplici ex capite; tum vigore decreti litterarum
Apostolicarum reseruationis huiusmodi, quod
ingressum, & accessum dat, si ille prædictam pen-
sionem annullari, vel inualidari petierit, aut pro-
curauerit, seu ex quauis causa nullam, & inuali-
dam, vel malè, & nulliter assignatam esse dixerit,
aut allegauerit: tum etiam ex eo, quia per hanc
resignationem, si nulla allegetur, vel subreptiua,
aut sine Balthasaris resignatarij acceptatione pro-
ponatur, non poterat ius à resignante abdicari, &
resignatario acquiri, ad tradita per Paris. *d. tract.*
lib. 1. *quæst.* 3. *ex num.* 95. *& num.* 116. Caputaq *de-*
cis. 216. *num.* 3. *part.* 1. Seraph. *decis.* 25. *num.* 1. Rot.
decis. 419. *& decis.* 699. *num.* 4. *part.* 1. *diuers & de-*
cis. 92. *num.* 5. *part.* 1. *recent. & decis.* 4. *n.* 2. *& dec.* 432.
num 2. *recent. & in Leodien Canonicatus sancti Dio-*
nysij 25. *May* 1626. *coram R. P. D. meo Pirouano*;
41 prout nec etiam abdicatur pensione nulla existen-
te, vt firmat Paris. *d. tract. lib.* 1. *quæst.* 3. *ex num.* 82. vbi
post Lancell. *de attent. part.* 2. *cap.* 4. *num* 256. subdit
quod renuntians iuri, liti, & causæ, aliqua pen-
sione sibi reseruata, si pensio est nulla, lis non cen-
setur extincta, nec ius à resignante abdicatum,
præcipuè propter clauf. *Non alias*, &c. quæ impor-
tat conditionem susceptiuam, ac formam, ex ad-
ductis per me *in tract. de clausul. vsufreq. clauf* 81.
42 *num.* 8. itaut non adimpleta forma cesset consen-
sus agentis, Cephal *cons.* 196. *num.* 11. *& cons.* 400.
43 *num.* 80. quia ius non abdicatur à resignante non
seruatis conditionibus, Flamin. *d. lib.* 1. *quæst.* 14.
num. . Rot. *in Virdunen Abbatiæ* 5. *May* 1614. *coram*
bona mem Buratto, inter eius impressas *decis.* 48.
num. 9 *& decis.* 633. *num* 4 Hieron. Gabr. *consil.* 185.
num. 2. *cum seqq. lib* 1. Steph. Gratian. *discept. forens.*
44 *cap.* 746. *num* 20. *&* 21. & titulus, ac possessio non
dicitur dimissa, nisi adimpleta conditione, Paris.
d. quæst. 14 *num* 10.

45 Vnde cùm Papa restrinxerit gratiam, & con-
sensum limitatum resignantis; si pensio in parte
non subsistit, non erit reducibilis ad minorem
quantitatem, quia deficit resignantis consensus,
& sic in totum ipsa gratia corruit, & resignans
potest regredi ad beneficium resignatum, vt fuit
resolutum *in Toletana pensionis* 28. *Ianuar.* 1591.
coram Giptio, & in Vicentina pensionis 21. *May* 1610.
coram R. P. D. Pirouano, impressa per Farin. *dec.* 286.
num. 2. *part.* 2. *recent.*

Non obstat quod Balthasar in litteris suæ pro- 46
uisionis habet clausulam generalem, *Siue alio quo-*
uis modo, & specialem, *adhuc per obitum dicti Ioannis*;
ac proinde videtur posse capere Thesaurariam ea-
rum vigore, si aliàs resignatio seu cessio huius-
modi nulla foret: quia respondetur præfatas clau-
sulas esse accessorias ad resignationem narratam,
& sic illa nulla, subreptitia seu inualida existen-
te, nihil operari, vt in terminis benè resoluit
Put. *decis.* 267. *lib.* 3. *in correctis*, & fuit latè de-
ductum *in Messanen. regressus* 24. *Ianuary* 1622.
coram bona mem. Vbaldo, vbi habetur nihil referre
quòd resignatarius non retineat beneficium ex
causa resignationis, si fuerit nulla, sed ex aliis
clausulis, de quibus in litteris; quia etiam tunc
tenetur stare conditioni pro conseruatione iuris
resignantis.

Ex quibus omnibus luce clarior apparet vana 47
cupiditas, & ambitio Balthasaris eximere se posse
existimantis à solutione meæ pensionis, & domi
desidem huius Thesaurariæ, quæ est præmium
qualecunque studiorum, laborumque meorum,
integros, & immeritos fructus licitè percipere,
regiam protectionem inuocando, non enim est
par credere regios Hispaniarum Magistratus velle
in exequutione litterarum Apostolicarum, &
mandatarum Sacræ Rotæ ritè, & rectè relaxato-
rum se intromittere, qui omni ætate, & sæculo
fidelissimi fuerunt, & obsequentissimi extiterunt,
& sunt Ecclesiæ Romanæ, acerrimi libertatis ec-
clesiasticæ propugnatores, & vindices optimi, qua-
propter tutus in hac parte quiesco, nec vim vllam
ab aliquo mihi fieri pertimesco, id enim esset fa-
uere periuro, doloso, ingrato, fidem frangenti,
pacta non seruanti, Claues Ecclesiæ contemnenti,
in excommunicatione per menses, & annos insor-
descenti: & incumbenti mihi totis viribus ad Chri-
stianæ Reip. commodum, & vtilitatem alimenta
denegare; nam pensiones, quæ reseruantur pro
sustentatione pensionarij, cedunt in causam ali-
mentorum, eorumque naturam assumunt, secun-
dùm Hieron. Gig. *de pensionib. quæst.* 51. *num.* 20.
Glorit. *resp.* 9. *num.* 4. Rot. *in Bisignanen. pensionis* 26.
Iuny 1617. *coram bona mem Buratto*, inter eius im-
pressas *decis.* 161. *num.* 2. vbi D. Ferentil. *in annot.*
litt. B. refert concordantes.

Quid autem est eo miserius cui beneficia ex- 48
cidunt, hærent iniuriæ, vt dicit Seneca *lib de benef.*
Graue nimis est vt fructu laboris sui fraudetur
industrius, & cui debet pro sedulitate conferri
præmium, dispendium patiatur iniustum, vt benè
inquit Cassiodor. *lib.* 4. *Epist.* 11. Vitium est enim
ingratitudo adeo Deo, & hominibus detestabile,
vt nullum aliud maiori, & fœdiori nota inscri-
batur in Sacris litteris, & apud bonos Auctores,
& ideo meritò ius eam statuit pœnam ingrato, vt
beneficio, cuius memor non est, non potiatur, do-
natioque ex ingratitudine reuocetur, *l fin. C. de*
donat. cap. propter, eod. tit. neque vtatur libertate do-
natoris, qui non debito loco colloeat beneficium
collatum; cum exhauriat benignitatis fontem
siccitas immemoris, & ingrati, & abutens priui-
legio illo priuari debeat, *cap priuilegium* 11. *quæst* 1.
cap

cap. tuarum, de priuileg. Quid enim ob viri vnius malitiam, & ob magnam hominis cuiusdam ingratitudinem, non sustinemus, sic Deus quandoq; tribulationes immittit, vt humanarum rerum fallaciis, & amaritudinibus degustatis solum dulcedinem deliciarum cælestium appetamus.

49 Vos igitur, doctissimi Iudices, obtestor, & pro vestra Religione obnixè deprecor, vt hae in re auxilium vestrum aliàs mihi vi expresso, & iniustè spoliata, ni fallor, debitum, ex gratia non desit, ad quod præstandum tria inter alia vos animare possunt, quæ me ad illud petendum maximè inducunt, Iustitia, scilicet causæ, merita propria, & Maiorum meorum obsequia in Reges nostros, & in Lusitanam Rempubl. fidelissimè præstita. De iustitia non est iterum disputandum, cum supra satis dictum sit, de meritis propriis nihil mihi dicendum erat, cum laus in ore proprio vilescat, nisi Gentium Doctor Paulus id aliquando licere insinuasset 2 *ad Corinth. c. 11.* dum ait, *Existimo nihil me minus fecisse à magnis Apostolis*: vnde mihi vitio verti non poterit si vobis proponam me varia in vtroque Iure opera ad Catholicæ Fidei propagationem, Sedisque Apostolicæ exaltationem Romæ edidisse, quæ deinde Parisiis, Lugduni, Venetiis, Fancofurti, Antuerpæ, & alibi non sine studiosorum vtilitate, ac nostrorum gloria, & admiratione per omnium ferè manus reimpressa vagantur, quæ & neque vobis ignota reor, me non otiosè vitam transigere, apud omnes in confesso est: noueram grande malum esse otiositatem, & ex ea mille alia mala generari, vt enim ait B. Thom. de Villanueua *in serm Dominicæ in Septuagesima pag. 88. Multa mala docuit otiositas, grande malum otiositas, & radix omnium malorum, & sentina omnium vitiorum. Otium, ait quidam Eccles. 33. est viui hominis sepultura. Homo otiosus inutilis, nasci non debueras Frustra natus est, lapis marmoreus, truncus arboris, ficus sine flore, & sine fructu, solum aptus ad ignem. In desideriis est omnis otiosus, viuens mortuus est Otium est mater vitiorum, nouerca virtutum, sentina immunditia, fomentum peccatorum, ianua inferi.* De Maiorum meorum obsequiis in Reges nostros præstitis plura dicere possem, sed aliis omissis non videtur silentio prætereundus aui paterni germanus frater nobilis domus Regiæ Emanuel Thomasius filiorum claræ mem. Regis Emanuelis præceptor optimus, de quo quicquid dixerim minus erit, tam ille nequit pro dignitate laudari; nec etiam ex memoria deponendus est Doctor Antonius Barbosa abaui filius, Regis Henrici intimus familiaris, in omne æuum ob eius doctrinam, & eximiam eruditionem immortali memoria dignus: nec denique ignotus vobis erit Parens meus Emanuel Barbosa, qui adhuc nonagenarius viuit, a Rege Sebastiano Aduocatus Regius creatus, quo in officio obeundo, atque arduis negociis sibi commissis, regnantibus Sebastiano, Henrico, & Philippo II. Portugaliæ Regibus, cum summa integritate, & doctrinæ laude versatus apud studiosos & insignes viros vulgatem sibi virtutis, & eruditionis famam comparauit, sicut doctissima eius commentaria in Ordin. Regias Lusitan. mea diligentia Vlyssipone in lucem edita vniuerso Orbi attestantur, quem indefessum laborem nunquam satis laudandum mirè extollit insignis Gabriel Pereira de Castro Senator Regius meritissimus *decis. 83. n. 1.* Verùm hæc omnia non tanti facio, quanti Dominationum vestrarum candorem, quas pro insita omnibus bonitate, doctrina, & iustitiæ zelo, etiamsi non aduocassem, opportunè mihi non defuturas fuisse confido. Ita Deus omnium vota pro cuiusque casto desiderio secundet, iustitiam namque Iudicibus satis commendatam administrare pium & sanctum opus est, in qua Regna conseruantur, & permanent mundi monarchiæ, iuxta illud *Isa. 37. 17. Opus iustitia pars, & cultus iustitia, silentium, & securitas vsque in sempiternum*, & *Prou. 25. vers. 4. & 5. Aufert rubiginem de argento, & egreditur vas purissimum, aufert impietatem de vultu Regis, & firmabitur iustitia thronus eius*, Valasq. *Psal. 100. lib. 3. annot. 3.* nouissimè Gonzales de Salzedo *de lege politica lib. 1. c. 7. n. 29. cum seqq.* vtpote quia hæc est prima & magis principalis Principum obligatio, iuxta illud *Regum 3. c. 10. vers. 9.* ibi, *Et constitui te Regem vt faceres iudicium, & iustitiam*, Cicer *lib. 2. offic. Mihi quidem non apud Medos solum, vt ait Herodotus sed apud maiores nostros iustitia ferenda causa videntur olim bene morati, Reges constituti*, Petr. Greg. *lib. 6. de Republ. c. 6. num. 4.* Valenzuela Valasq. *en el discurso de Estado y guerera p. 1. consid. 52. n. 51.* Patrit. *de Regno lib. 1. c. 1.* Molin. *de Iustit. tom. 2. disp. 661. n. 4.* Ioan. Salgado *de lege Regia Portugalia discursu 1. n. 21.* Petr. Barbosa *in politica tract. 1. de la iuridica y verdadera razon de Estado, fol. mihi 248. vers. Entre los mos propios.* Et demum, optime D. Greg. *lib. 7. epist. 120.* quem refert Gonzales de Salzedo *d. lib. 1. c. 7. n. 36.* ita ait. *Summum in Regibus bonum est iustitiam colere, ac sua cuique iura seruare, & subiectis non sinere, quod potestatis est fieri, sed quod apud est custodire.* Valete Romæ Kalendis Aprilis 1630.

Instrumenta ad causam producta

Præsenti publico instrumento cunctis vbique 50
pateat euidenter, & sit notum, quod anno à natiuitate Domini millesimo sexcentesimo vigesimo quarto, indictione septima, die verò secunda *Mensis Ianuarij*, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & D.N.D. Vrbani diuina prouidentia Papæ Octaui anno eius primo, in mei Reuerendæ Cameræ Apostolicæ Notarij publici, testiumque infrascriptorum præsentia præsens, & personaliter constitutus Illustr. & R. D. Augustinus Barbosa Clericus Bracharen. Ciuitatis, vel diœcesis, cui alias de Thesautaria sæcularis; & Collegiatæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Oliueta nuncupatæ oppidi de Guimaraens Bracharen. diœcesis per obitum quondam Ioannis Nogueira, illius dum viueret vltimi possessoris, extra Romanam Curiam *de mense Nouembri anni Domini 1619.* defuncti vacan. Apostolica auctoritate prouisum fuit, ex certis causis animum suum mouentibus cessioni omnis, & cuiuscunque iuris, actionisque sibi in dicta Thesautaria competen. litteris Apostolicis desuper expeditis, possessione tamen non habita, ac reseruata pensione infrascripta, & iure contra Capitulum dictæ Ecclesiæ super consequutione distributionum quotidianarum per eum propter impedimenta sibi per ipsum Capitulum indebitè præstita, non perceptarum, ac expensarum, damnorum, & interesse agendi validè reseruatis, & *non alias, aliter, nec alio modo*, in Sanctissimi D.N. Papæ manibus, & fauorem R.D. Balthasaris Diaz de Fonseca Clerici nullius, Prouinciæ Vlixbonen. in decimo nono ætatis suæ anno constituti, & ad præsens actu in Vniuersitate studij generalis Columbrien operam nauantis cui de illa prouideri conceditur, qui R.D. Balthasar ne ex resignatione dicti D. Augustini nimium inde

D. Augustinus dispendium patiatur, ideo reseruationi, constitutioni, & assignationi sibi iuris agendi contra dictum Capitulum, & pensionis annuæ ab omni decima, media, & quauis alia fructuum parte, subsidio etiam charitatiuo, & excusato ac alio ordinario, & extraordinario onere, etiam pro reparatione Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, & classis triremium manutentione, Cruciata sancta, expeditione contra Turcas, alios infideles etiam pro sustentatione seminarij puerorum Ecclesiast. & quauis alia etiam vrgentissima, & de necessitate exprimenda causa, etiam ad instantiam, & contemplationem Imperatoris, Regum, Reginarum, Ducum, & aliorum Principum Apostolica, vel quauis alia auctoritate impositis, & imponendis, etiamsi in impositionibus huiusmodi caueatur expressè, quòd pensionarij quicumque pro rata pensionum suarum quantumuis exemptarum præmissis omnibus contribuere teneantur, quam ratam dictus D. Balthasar tam suo, quàm successorum suorum prædictorum nominibus de suo, & eorum proprio soluere promittit, & quidquid propterea soluerit, vel soluerint, illud omne D. Augustino prædicto, donatione pura, perpetua, & irreuocabili, quæ dicitur fieri inter viuos, gratiosè donat, & remittit, ac donatum, & remissum esse vult, & fore promittit, necnon belli, pestis, incendij, grandinis, tempestatis, militum incursionis, agrorum deuastationis, & deprædationis, fructuum etiam omnium non recollectionis, & cuiusuis alterius quantumuis sinistri, & inexcogitabilis, ac euenire insoliti casus fortuiti euentu, in Sanctissimi D. N. Papæ manibus & prædicti Illustris D. Augustini fauorem, cui de illa, & dicto iure reseruari conceditur, liberæ, immunis, & exemptæ ducentorum ducatorum auri de Camera de & super dictæ Thesaurariæ fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, obuentionibus, & emolumentis vniuersis, ac etiam distributionibus quotidianis, eidem D. Aug. quoad vixerit, vel procuratori suo legitimo per dictum D. Balthasarem, & successores suos dictam Thesaurariam pro tempore quomodolibet obtinentes, annis singulis hic Romæ, vel alibi, vbi dictum D. August. pro tempore ad voluntatis suæ libitum commorari, & residere contigerit, pro vna videlicet in Epiphania Domini à proxima incipiente, & altera medietatibus pensionis per præsentes reseruatæ huiusmodi in Natiuitatis S. Io. Baptist. festiuitatibus etiam litteris Apost. desuper expediendis eidem D. Balthasari, qui illas pro sibi legitimè intimatis habet, & successoribus prædictis, minimè intimatis, ac possessione dictæ Thesaurariæ per ipsos habita, vel non habita, ac sub consuetis sententiis, & pœnis integrè, expensis tamen, fisco, & periculo dicti D. Balthasaris, & successorum suorum prædictorum, vigore tamen litterarum Apostolicarum desuper infra nouem menses proximos expediendarum, nec aliàs, alioquin præsens reseruatio nulla sit eo ipso, persoluen. Et cum decreto, ac concessione, & indulto, quòd dicto D. Balthasare, vel aliquo ex successoribus prædictis in solutione dictæ pensionis per præsentes reseruatæ modo, & forma præmissis facienda in toto, vel in parte cessantibus, vel deficientibus, aut illam ad minorem summam reduci, annullari, vel inualidari petentibus, vel procurantibus, aut pensionem ipsam per præsentes reseruatam ex quauis causa nullam & inualidam, seu malè, aut nulliter assignatam esse dicentibus, & allegantibus, liceat dicto D. Aug. (postquam ad id tepettus fuerit idoneus) ad dictam Thesaurariam liberum habere accessum, & ingressum, illiusque corporalem, &c. per se vel alium, seu alios eius nomine propria auctoritate apprehendere, & liberè tam sui prioris tituli, quàm super præsentibus conficiendarum litterarum vigore, quas vim validæ, & efficacis prouisionis sibi de illa *ex nunc prout ex tunc, & è contra*, simili Apostolica auctoritate factæ habere absque alia sibi desuper de nouo facienda prouisione, & vt prius, quoad vixerit, retinere in omnibus, & per omnia, perinde acsi cessionem huiusmodi minimè fecisset. Et cum decreto etiam quod tam dictus D. Balthasar, quàm alij in dicta Thesauraria pro tempore quomodolibet succedentes pro solutione dictæ prouisionis per præsentes reseruatæ modo, & forma præmissis facienda se se, ac suos hæredes, & successores, suaque, & eorum bona, ac successorum quæcunque, ac fructus huiusmodi in ampliori forma Cameræ Apostolicæ, dictus D. Balthasar videlicet ex nunc, successores verò quilibet prædicti infra bimestre à data prouisionis tam ordinaria, quàm Apostolica auctoritate cuiquam factæ computandum validè, & efficaciter obligare, ac cautionem bancariam ad arbitrium, & beneplacitum dicti D. August. sufficientem & idoneam ad sexennium duraturam, sexto quoque anno, & per sex menses ante finem cuiusque sexennij renouandam præstare teneatur, & ad id censuris Ecclesiasticis, etiam exequutiuè procedendo cogi possit. Necnon denique cum alio decreto quòd dict. Balthasar omnes, & singulas expensas circa pensionem ducentorum ducatorum huiusmodi sic per præsentes reseruatam tam ratione compositionis, quàm expeditionis litterarum Apostolicarum, vel aliàs quomodolibet necessarias dictum D. August. tangen. de suo proprio absque spe aliquid vnquam postea repetendi, aut ex terminis eiusdem pensionis per præsentes reseruatæ defalcandi facere; necnon eidem D. August. qui dictam pensionem antiquam centum quinquaginta ducatorum similium R. D. Ioanni Antonio Pauonio Clerico Apostolica auctoritate reseruata extitit, D. Ioanni Antonio per duos annos cum dimidio de suo proprio persoluit, ac quamplures alias expensas, & præcipuè circa expeditionem litterarum Apostolicarum prouisionis sibi de dicta Thesauraria factæ subiicit, de fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, obuentionibus, & emolumentis vniuersis eidem Thesaurariæ, & illi annexorum quorumcumque à die obitus, dicti Ioannis decursis, & etiam ex quauis causa pertinentibus, & per ipsum D. Augustinum non exactis, summam nongentorum ducatorum auri de Camera hîc in Vrbe soluere, & numerare liberè, & licitè dictus D. Balthasar valeat, ac teneatur, & aliàs iuxta formam supplicationis desuper manu Sanctiss. signatæ *sub datum Romæ apud S. Petrum quarto Nonas Ianuar. anno primo*, Regist. *libro primo secretorum, fol. 168.* ac litterarum expeditioni quoad D. Augustinum per illustrem D. Aloysium Gomes Romanum eius procuratorem, prout in mandato publico procuratæ in actis D. Antonij Columnæ Notarij Auditoris Cameræ de anno præterito rogato, & illius fidem in actis meis, &c. Quo vero ad dictum D. Balthasarem per illustrem D. Antonium Diaz da Fonseca, prout in mandato publico procuratæ in actis dimissis respectiuè constat, respectiuè consenserunt, iurarunt, &c. super quibus, &c. Actum Romæ

mæ io officio mei, &c. præsentibus ibidem D. D. Ioanne Raysa Romano, & Fabio Æmiliano de Fata Sanctissimi D. N. Papæ Cursoribus testibus, &c. Successiuè & incontinenti nulla interposita mora supradictus D. Balthasar vt suprà prouisus volens dictum D. August. pro consequutione dictæ annuæ pensionis, & dictorum nongentorum ducatorum auri de Camera, vt supradictum est, per dictum D. Augustinum expositorum, tutum, & cautum reddere, ideo per dictum D. Antonium procuratorem suum sponte, &c. promisit, & solemniter se obligauit annuam pensionem, vt supra reseruatam, ducentorum ducatorum auri de Camera eidem D. August. licèt absenti me, &c. annis singulis quoad vixerit, vel procuratori suo legitimo in locis, terminis, & temporibus, ac libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, priuilegiis, decretis, conditionibus, clausulis, promissionibus, omnibusque aliis, & singulis in supradicta reseruatione, & illius supplicatione latiùs expressis, insertis, & contentis, & aliàs iuxta illius formam, tenorem, & continentiam, necnon etiam prædictam summam nongentorum ducatorum etiam modo, & forma quibus in prædicta reseruatione, & supplicatione exprimuntur, & continentur hic Romæ liberè, &c. soluere, ac realiter, & cum effectu exbursare, etiam sub consuetis sententiis, censuris, & pœnis, quia sic, &c. Et vlterius pro faciliori consequutione dictæ annuæ pensionis modo, & forma præmissis facienda, cedulam banchariam, dare, illamque de sexennio in sexennium, & per sex menses ante finem cuiuslibet sexennij renouare liberè, &c. etiam ad id censuris liberè, &c. quia sic, &c. Quæ omnia, singula prædicta, nil penitus excluso, promisit habere grata, rata, valida, atque firma, & contra non facere, aliàs teneri, & obligatus esse voluit, & vult ad omnia, & singula quæcumque damna, expensas, & interesse, pro quibus omnibus & singulis præmissis sic tenendis, complendis, & inuiolabiliter obseruandis idem D. Balthasar se ipsum, eiusque hæredes, & in postetum successores quoscunque, ac omnia, & singula sua, & ipsorum hæredum, & successorum suorum bona mobilia, & immobilia, ac se mouentia, & alia quæcumque præsentia, & futura, vbicumque existentia, iuraque, & actiones sibi quomodolibet competentia, & competitura, ac competentes, & competituras, nominaque debitorum, necnon dictæ Thesaurariæ fructus, reditus, prouentus, emolumenta quæcumque, & distributiones quotidianas eidem D. Augustino pro se, suisque hæredibus, & successoribus quibuscunque vt suprà stipulanti, & recipienti, ac mihi Notario publico infrascripto tanquam publicæ, & authenticæ personæ vice, & nomine, ac ad opus omnium, & singulorum, quorum interest, intererit, aut interesse poterit quomodolibet in futurum, solemniter stipulanti, & recipienti in forma meliori, & ampliori Cameræ Apostolicæ solemniter obligauit, & hypothecauit, necnon se ipsum, suosque hæredes, & successores prædictos, ac bona prædicta iurisdictioni, compulsioni, condemnationi, sententiis, iuribus, & censuris, ac mero examini D.N. Papæ, ipsiusque Camerarij, necnon Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ Generalis Auditoris, Viceauditoris, & Locumtenens, & Commissarij, & alterius eorumdem, & per pactum expressum solemni stipulatione vallatum omnium aliarum Curiarum Ecclesiasticarum, & sæcularem vbilibet constitutarum, in qua, seu quibus hoc præsens publicum obligationis instrumentum exhiberi, seu produci contigerit, & omnia, & singula in hoc publico instrumentu contenta, & debita petita fuerint, propterea totaliter subiecit, & submisit; per quarum quidem Curiarum Iudices, & Officiales, Auditores, Viceauditores, Locumtenentes eorumdem præfatus D. Balthasar voluit posse conueniri, cogi, compelli, coarctari, condemnari, excommunicari, aggrauari, reaggrauari, ac realiter, & personaliter capi, ac detineri, etiam cum inuocatione brachij sæcularis vsque ad integram satisfactionem omnium & singulorum supra contentorum, & debitorum, ac damnorum, & expensarum, & interesse, ita quod inchoato iudicio coram vno ex Iudicibus antedictis contra præfatum D. Balthasarem, liceat præfato D. Augustino, & eius legitimo procuratori coram alio, seu aliis Iudicibus liberum habere recursum vsque ad integram obseruationem omnium, & singulorum in præsenti instrumento contentorum, nullum propter hoc eidem D. Balthasari, aut suis præiudicium generandu. Præterea dictus D. Balthasar in præmissis omnibus, & singulis, exceptionibus, doli mali, vis, metus, fraudis, non sic celebrati contractus, rei non sic gestæ, necnon priuilegiis fori, feriis messium, & vindemiarum omni tempore feriato, quadrimestri, beneficio cessionis omnium bonorum, & dilationis quinquennalis, *cap. Odoardus, de solution. & cap. peruenit*, cuiuscumque prouocationis, reclamationis, & appellationis remedio, copiæ præsentis instrumenti, siue eius notæ non habitæ per modum actorum, & recursus ad arbitrium boni viri, ac vtriusque iuris auxiliis, quibuscunque aliis constitutionibus, & statutis papalibus, regiis, & localibus à iure, vel ab homine editis, & edendis in genere, & in specie concessis, & concedendis, omnibusque aliis, & singulis exceptionibus, iuribus, & defensionibus, quibus mediantibus contra præmissa, vel eorum aliquod dicere, facere, opponere, vel venire posset, expressè, vt præmittitur, renunciauit & consensit relaxationi mandati exequutiui vnica citatione, & intimatione præcedente exequenda hic in Romana Curia coram Illustrissimo & Reuerendissimo Almæ Vrbis, & Sanctissimi D. N. Papæ Generali Auditore, eiusque in ciuilibus Locumtenente, aliisque Iudicibus Almæ Vrbis Ordinariis & extraordinariis contra dictum D. Balthasarem Diaz da Fonseca in domo suæ solitæ habitationis hic in Curia, sin autem suo legitimo procuratori, quatenus adsit, sin autem per diligentias, vel per affixionem ad valuas Curiæ aciei Campi Floræ per contradictas, siue edictum publicum, quæ sic facta ita arctent, & afficiant, ac si solemniter, & personaliter facta fuerint, & exequutionem contra dictum eumdem D. Balthasarem habeant liberè, &c. & sic tactis scriptoris ad Sacrosancta Dei Euangelia iurauit, &c. Super quibus omnibus, & singulis præmissis petitum fuit à me Notario publico infrascripto, vt vnum, vel plura publicum, seu publica facerem atque conficerem instrumentum, & instrumenta prout opus fuerit. Actum Romæ vbi suprà, præsentibus ibidem dominis quibus suprà testibus ad prædicta omnia, & singula vocatis, habitis specialiter, atque rogatis. *Et quia D. Ioannes Baptista Cennus R. C. A. Notarius de præmissis rogatus, ideo ego Dominicus Cennus eiusdem R. C. A. Notarius, in dicto officio*

officio successor præsens instrumentum subscripsi, & publicani requisitus.

51 Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Augustino Barbosæ Clerico Brachar. Ciuitatis, vel diœcesis salutem, &c. Cum itaque hodie tu cui aliàs de Thesauraria Ecclesiæ S. Mariæ de Oliuera oppidi de Guimaraens Bracharen. diœcesis tunc per obitum quondam Ioannis Nogueira olim ipsius Ecclesiæ Thesaurariæ extra Romanam curiam *de mense Nouembr. anni* 1619. vacante, Apost. auctoritate prouisum fuit, omni, & cuicunque iuri, & actioni tibi in dicta Thesauraria, vel ad illam quomodolibet competenti litteris Apost. desuper confectis, possessione tamen non habita, in manibus nostris sponte, & liberè cesseris, nosque cessionem huiusmodi admittentes Thesaurariam prædictam adhuc per obitum huiusmodi vacantem, & antea dispositioni Apostolicæ reseruatam dilecto filio Balthasari Diaz de Fonseca Clerico nullius diœcesis prouinciæ Vlixbon. per alias nostras litteras Apostolica auctoritate contulerimus, & de illa etiam prouiderimus, prout in dictis litteris plenius continetur. Nos tibi, ne ex cessione huiusmodi nimium dispendium patiaris, de alicuius subuentionis auxilio prouidere, ac præmissorum meritorum tuorum intuitu specialem gratiam facere volentes, teque *à quibus excommunicationis, &c.* tibi ius contra Capitulum dictæ Ecclesiæ super consequutione distributionum quotidianarum per te propter impedimenta tibi per Capitulum huiusmodi indebitè præstita non perceptarum, & expensarum, damnorum, & interesse agendi, ac pensionem annuam ab omni decima, &c. liberam, immunem, & exemptam ducentorum ducatorum auri de Camera super dictæ Thesaurariæ fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, obuentionibus, & emolumentis vniuersis, ac etiam distributionibus quotidianis, super quibus pensio annua antiqua centum, & quinquaginta ducatorum similium dilecto filio Ioanni Antonio Pauonio Clerico Apostolica auctoritate reseruata reperitur, quam saluam, & illæsam remanere volumus, & nos etiam hac die aliam pensionem annuam septuaginta ducatorum parium dilecto filio Iulio Sampolino Clerico Spoletan. dicta Apostolica auctoritate reseruari concessimus, tibi quoad vixeris, vel procuratori tuo ad hoc à te speciale mandatum habente per dictum Balthasarem, cuius ad hoc expressus accedit assensus, & successores suos dictam Thesaurariam pro tempore quomodolibet obtinentes annis singulis hic Romæ, vel alibi vbicunque te pro tempore ad voluntatis tuæ libitum commorari, & residere contigerit, pro vna videlicet in Epiphaniæ Domini proximè futuræ incipiendo, & altera medietatibus pensionis inferius reseruandæ huiusmodi in natiuitatis S. Io. Bapt. festiuitatibus & præsentibus Balthasari, qui illas pro sibi legitimè intimatis habet, & successoribus prædictis minimè intimatis, ac possessione dictæ Thesaurariæ per ipsos habita, vel non habita, expensis tamen, risco, & periculo Balthasaris, & successorum prædictorum, ac vigore earumdem præsentium, nec aliàs, alioquin præsens reseruatio nulla sit eo ipso, integrè persoluendam Apostolica auctoritate prædicta earundem tenore præsentium reseruamus, constituimus, & assignamus. Decernentes tam dictum Balthasarem, quàm alios in dicta Thesauraria pro tempore quomodolibet succedentes pro solutione pensionis per præsentes reseruatæ huiusmodi, modo, & forma præmissis facienda, sese ad suos hæredes, & successores, suaque, & eorum bona quæcunque, ac fructus, reditus, & prouentus huiusmodi in ampliori forma Cameræ Apostolicæ, Balthasarem videlicet ex nunc, successores verò quoslibet prædictos infra bimestre à data prouisionis tam Ordinaria quàm Apostolica auctoritatibus sibi factæ computandum, validè, & efficaciter obligare, ac cautionem banchariam ad beneplacitum tuum sufficientem, & idoneam ad sexennium duraturam, & sexto quoque anno, & per sex menses ante finem cuiuslibet sexennij renouandam præstare teneri, & ad id censuris Ecclesiasticis, & exequutiuè procedendo cogi posse, ipsosque Balthasarem, & successores ad integram solutionem pensionis per præsentes reseruatæ huiusmodi tibi faciendam iuxta reseruationis, constitutionis, & assignationis prædictarum tenorem fore efficaciter obligatos; ac volentes, & eadem auctoritate statuentes quòd ille ex Balthasare, & successoribus prædictis, qui in dictis festiuitatibus, vel saltem infra triginta dies illarum singulas immediatè sequentes, pensionem per præsentes reseruatam prædictam per eum tibi tunc debitum non persoluerit cum effectu, lapsis diebus eisdem sententiam excommunicationis incurrat, à qua donec tibi, vel eidem procuratori de pensione per præsens reseruata huiusmodi tunc debita integrè satisfactum, aut aliàs tecum, vel cum dicto procuratore super hoc amicabiliter concordatum fuerit, præterquam in mortis articulo constitutus absolutionis beneficium nequeat obtinere. Si verò per sex menses dictos triginta dies immediatè sequentes sententiam ipsam animo, quod absit, sustinuerit indurato, ex tunc effluxis mensibus eisdem dicta Thesauraria perpetuò priuatus existat, illaque vacare censeatur eo ipso. Tibique quòd Balthasare, aut aliquo ex successoribus prædictis in solutione pensionis per præsentes reseruatæ huiusmodi modo, & forma præmissis facienda in toto, vel parte cessante, aut deficiente, vel illam ad minorem summam reduci, annullari, vel inualidari petente, seu procurante, aut pensionem per præsentes reseruatam huiusmodi ex quauis causa nullam, & inualidam seu malè, & nulliter assignatam esse dicente, vel allegante, liceat tibi (postquam ad id repertus fueris idoneus) ad dictam Thesaurariam liberum habere accessum, & ingressum, illiusque corporalē, realem, & actualem possessionem per te, vel alium, seu alios nomine tuo propria auctoritate liberè apprehendere, ac tam tui prioris tituli, quàm earumdem præsentium vigore, quas vim validæ, & efficacis prouisionis tibi de illa *ex nunc prout ex tunc, & è contra*, Apostolica auctoritate factæ habere volumus absque alia tibi desuper de nouo facienda prouisione, vt prius quoad vixeris, retinere in omnibus, & per omnia, perinde ac si resignationem huiusmodi minimè fecisses, auctoritate, & tenore præmissis de speciali gratia indulgemus. Decernentes ex nunc irritū, & inane si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca dilectis filiis causarum Curiæ Cameræ Apostolicæ generali Auditori, & Cantori dictæ Ecclesiæ, ac officiali Bracharen. per Apost. scripta mandamus quatenus ipsi, vel duo, aut vnus eorum per se, vel alium, seu alios faciant auctoritate nostra pensionem per præsentes reseruatam prædictam tibi quoad vixeris, vel procuratori prædicto integrè persolui, teque facultate iuris accedendi, & ingrediendi, ac in euentu accessus, & ingressus

ingressus huiusmodi possessionem dictæ Thesaurariæ pacifice frui, & gaudere iuxta reseruationis, constitutionis, assignationis, Decreti, & indulti prædictorum continentiam, & tenorem, non permittentes te desuper per dictum Balthasarem, seu quoscunque alios quomodolibet indebitè molestari Es nihiluminus quemlibet ex Balthasare, & successoribus prædictis, quem huiusmodi excommunicationis sententiam incurrisse eis constiterit, quoties super hoc pro parte tua fuerius requisiti, tamdiu Dominicis, & aliis festiuis diebus in Ecclesiis, dum maior inibi populi multitudo ad Diuina conuenerit, excommunicatum publicè nuncient, & faciant ab aliis enunciari, ac ab omnibus arctiùs euitari, donec tibi, vel procuratori prædicto du pensione per præsentes reseruata huiusmodi sunc debita fuerit integrè satisfactum, ipseque excommunicatum ab huiusmodi excommunicationis sententia absolutionis beneficium meruerit obtinere. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postpusita compescendo. Non obstantibus, &c. *Datum Romæ apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicæ 1623. quarto Non. Ianuarij Pontificatus nostri anno primo.* A tergo,

Anno a Natiuitate Domini millesimo sexcentesimo vigesimo quarto, die verò 2. mensis Ianuarij, retroscriptus *R. D. Balthasar Diaz per Illust. D. Antonium Diaz da Fonseca Romanam Curiam sequentem eius procuratorem retroscripta pensionis annua reseruationi, ac litterarum expeditioni consensit, iurauit, &c. Ioannes Baptista Cennus. Registrata in Camera Apostolica pro D. Dominico Cenno. Ioannes Baptista Cennus.* Locus † signi.

52 Certum facio ego Antonius Barreiros Notarius Apost. approbatus ab Ordinario Curiæ Bracharen. & habitator huius oppidi *de Guimaraens* quòd *die vigesima prima mensis Iun.* 1625. in hoc oppido in via *do Sabugal* in habitatione Reuer. Balthasaris Diaz da Fonseca Thesaurarij maioris Ecclesiæ Collegiatæ eiusdem oppidi illi personaliter ego Notarius notificaui hoc proprium transumptum Bullarum Apostol. cuiusdam pensionis annuæ ducentorum ducatorum auri de Camera, quam Sua Sanctitas reseruauit ad fauorem Doctoris Augustini Barbosæ residentis in Curia Romana, in resignatione & dimissione, quam fecit de dicta Thesauraria maiori ad fauorem dicti Balthasaris Diaz da Fonseca, & illi declaraui omnes clausulas dictarum litterarum Apost. insertarum in dicto transumpto, eo modo quòd ille benè intellexit, qui deinde à me requisiuit vt illi darem copiam dicti transumpti, quam ei de facto dedi: & cum ab eo requirerem quare nollet soluere pensionem dicto Doctori Augustino Barbosæ, respondis hoc facere quia ei illam minimè soluere tenebatur. Et quia fides hæc à me fuit petita per Reuer. Canonicum Simonem Vaz Barbosam sufficientem procuratorem D. Augustini Barbosæ, & illam ei dedi, in cuius potestate remansit dictum transumptum, & subscripsit hic qualiter illud recepit, quod totum est verum. In quorum fidem subscripsi meo publico signo, quod tale est. *Vimaranis die 28. Aug.* 1625. Locus † signi.

53 Fidem facio ego Antonius Barreiros Notarius Apostol. approbatus habitans in hoc oppido Vimaranensi quòd vigore cuiusdam declaratoriæ Apost. tenoris retroscripti declaraui excommunicatum Balthasarem Diaz da Fonseca Thesaurarium Insignis Collegiatæ huius oppidi in eadem Collegiata, præsentibus aliquibus dignitatibus, & Canonicis præbendatis, & dimidiis præbendaris, ac aliis personis, quod fecI die quarta istius mensis Iunij, & me refero ad acta in dicto oppido scripta, *hac die octaua dicti mensis, anni* 1626. *Antonius Barreiros.* Locua † signi.

In nomine Domini. Amen. Præsenti publico instrumento cunctis vbique pateat euidenter, & sit notum, qualiter per Illustrissimum, & Reuerendissimum Almæ Vrbis & Sanctissimi D. N. Papæ generalem Auditorem, siue eius in ciuilibus Locumtenentem ex mei Notarij publici infrascripti officio *die* 19. *Ian.* 1626 pro D. Augustino Barbosa fuit relaxatum mandatum exequutiuum contra D. Balthasarem Diaz da Fonseca pro ducatis ducentis auri de Camera nouis debitis occasione duorum terminorum decursorum, & non solutorum, videlicet S. Ioannis Baptistæ 1625. & Epiphaniæ Domini 1626. cuiusdam annuæ pensionis ducatorum ducentorum similium auctoritate Apostolica reseruatæ ad fauorem dicti D Augustini Barbosæ super fructibus certis, & incertis, ac distributionibus quotidianis Thesaurariæ Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliueira oppidi *de Guimaraens Bracharen. diœcesis*: item qualiter diebus 16. & 20. *February* 1626. pro eodem contra eundem vigore supradicti mandati fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ, & cedulones. Item qualiter diebus 13. & 17. *Iuly* 1626. pro eodem contra eundem fuit relaxatum mandatum exequutiuum pro ducatis centum auri de Camera nouis debitis occasione termini S. Ioannis Baptistæ eiusdem anni prædictæ annuæ pensionis ducatorum ducentorum similium: item qualiter die 7. *Augusti eiusdem anni* 1626. vigore supradicti mandati pro eodem contra eundem fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ, & cedulones. Item qualiter *die 9. Ianuary* 1627. pro eodem contra eundem fuit relaxatum mandatum exequutiuum pro ducatis centum Cameræ nouis debitis occasione termini Epiphaniæ Domini proximè præteritæ eiusdem anni supradictæ annuæ pensionis ducentorum ducatorum similium: item qualiter *die* 16. *February eiusdem anni* 1627. pro eodem contra eundem vigore supra proximi mandati fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ, cedulones. Item qualiter *die* 17. *Nouembris* 1627. pro eodem contra eundem fuit relaxatum mandatum exequutiuum pro ducatis centum auri de Camera nouis debitis occasione termini S. Ioannis Baptistæ proximè præteriti eiusdem anni supradictæ pensionis annuæ ducentorum ducatorum similium: item qualiter *die prima Decemb* 1627. pro eodem contra eundem vigore supra proximi mandati fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ, & cedulones. Item qualiter *die 29. Ianuary* 1630. pro eodem contra eundem fuit relaxatum mandatum exequutiuum pro ducatis quingentis auri de Camera nouis, & debitis occasione quinque terminorum dictæ annuæ pensionis ducatorum ducentorum similium, videlicet Epiphaniæ Domini, & S. Ioannis Baptistæ 1628. & Epiphaniæ Domini ac S. Ioannis Baptistæ 1629. & Epiphaniæ 1630. item qualiter *die* 15. *Februarij* 1630. pro eodem contra eundem vigore supra proximi mandati fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ, & cedulones, citato prius ad omnia D. Thoma Lutiolo dicti D. Balthasaris Diaz procuratore, & pro potiori cautela eodem D. Balthasare citato per audientiam contradictarum S. D N. Papæ vt moris est, *seruatis seruandis*, & aliàs latiùs, prout in actis meis, ad quæ, &c. In quorum fidem, &c. Datum Romæ *die* 19. *Februarij* 1630. Locus † signi. 54

August. Barbos. de Iur. Eccles.

Ita est. Castor Columna Curia causarum Camera Apostolica Notarius.

55 In Dei nomine Amen. Omnibus visuris præsentam fidem datam in complementum mandati supradicti Reuet. Licentiati Pauli Vallosi scholastici in Sancta Sede huius ciuitatis Iudicis exequutoris Bullatorum in petitione supra prosima contentorum, fidem facio ago Dominicus de Aguiar Notarius Apost. approbatus in hac ciuitate Bracharen. & scriba actorum, quæ continentur in dicta petitione, qualiter veritas ast quòd in dictis actis Reuet. Balthasar Diaz da Fonseca Thasautarius maior collegiatæ Ecclesiæ oppidi *de Guimaraens* Bracharen. Diœcasis, venit cum vna additione quibusdam escaptionibus cum quibus in illis iam venerat, cuius additionis tenor talis est qui sequitur de verbo ad verbum. Addendo materiæ suarum exceptionum dicit excipiens. Probabit illa excipians *quod non consensit pensioni*, quam prætendit Doctor Augustinus Barbosa super Thasautaria illius accipientis, nec ad illam dadit aliquod mandatum procuræ, prout da iure requiritur, & ideo non tenetur reformata cedulam banchariam, quam ille prætendit, quia non existante pensione non subsistit cedula bancharia. Probabit quod dato & non concasso quòd Romæ aliqua persona sansum præstitisset dictæ pensioni, aut eam soluisset, aut pro illa dedisset cautionem banchariam, non poterat præiudicare illi excipianti sine suo mandato procuræ ad hoc specialiter dato, *igitur dicta pensio est nulla*, & non porest per assertum Breue illius procedi contra ipsum excipiantem, dummodo contrarium non coostiterit, & ita non est obligatus dare banchariam. Probabit quòd ille excipiens est minor viginti annorum, & læsus in oblatione, quam fecit sa prorsus ignorante illius quod in veritata erat, & ob ipsam causam non tenetur soluere terminum, qui petitur, eo quòd nunquam consensit dictæ pansioni, de qua agitur, & ita non est obligatus dare cautionem banchariam, quæ prætenditur in termino liticato, *quia est nulliter constituta pensio*, da qua agitur sine suo mandato procuræ ad illi consentiendum, petit vt supra racipi, & complemantorum iustitiæ, *omni meliori iuris modo*, &c. cum expensis. Quod totum constat ex dictis actis, & additione, quæ remanent in mea potestata, ad quæ me refero, & cum quibus ac Notario mecum infra subscripto feci, & est in veritare, absqua re, quæ dubium faciat. In quorum fidem & testimonium subscripsi meo publico signo hac dia 22 *mensis Augusti* 1625. Locus † signi, mecum Not. Apost. Benedictus Corraa.

56 Serenissimo, Potantissimo, atque Catholico Principi, & D. D. Philippo ab Austria diuina fauente clementia Castellæ, Legionis, Aragonom, vtriusque Siciliæ, Naapolis, & Portugaliæ, ac Hierusalem Regi, aliorumque Dominiorum vestrorum fœlicis prosperitatis augmentum, necnon Illustriss. & Reuerandissim D. Collectori Apost. in Regno Portugaliæ residenti, ac Reuerendissimis, & Reu. in Christo Patribus, & Dominis Archiepiscopis, & Episcopis Archiepiscopatui Bracbaren. viciniotibus, eorumque, & cuiuslibet ipsorum Vicariis, seu officialibus ganeralibus, Curiæque causarum Cam. Apost. generali Auditori, eiusqua Viceauditoribus, sau Locumtenenti, vniuersis quoque & singulis DD. Abbatibus, Priotibus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Cantoribus, Thasaurariis, Succentoribus, Sacristis, tam Cathedralium, quàm Collagaratum Canonicis, Parochialiúmque Ecclesiarum, Rectoribus, seu Locatenan. eorundem Plebanis, Viceplebanis, Capellanis, Curatis, & non Curatis, Vicariis perpetuis, Altaristis, cæterisqua Presbytaris, Clericis, Notariis, & Tabellionibus publicis quibuscunque vbicunque constituris, & eorum cuiliber insolidum, necnon Illustribus Principibus, & DD. Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibua, Vicecomitibus, Capitanais, Potestatibus, Prioribus Marescallis, Castellanis, cæterisque Iustitiæ Ministris, & eorum cuilibet insolidum. Vniuersis quoque & singulis DD. Thesaurariæ huiusmodi, de qua agitur, & infra mentio fiet fructuum, reddituum, prouentuum possassoribus, detentoribus, arrendatoribus, reddituariis, vindemiatoribus, colonis, agricolis, decimatoribus, pensionariis, censuariis, receptoribus, debitoribus, nec non D. Baltbasari Diaz à Fonseca ex aduerso principali, ac dignitatibus Canonicis, & Capitulo insignis Collegiatæ Ecclasiæ S. Mariæ de Oliueira oppidi de Guimaraens bracharen. diœc. omnibusque aliis, & singulis quorum intarest, intererit, aut interasse poterit quomodolibet in futurum, quibuscunque nominibus censeantur, & quacunque præfulgeant dignitate. Pbilippus Pirouanus I. V. D. Sanctiss. D. N. Papæ Capellanus, & ipsius Sacri Palatij Apostolici causarum, causæque & causis, ac partibus infrascriptis Auditor, & Iudex Commissarius ab eodem S.D.N. Papa specialiter, atque expresè deputatus, salutem in Domino, & nostris huiusmodi, imò verius Apostolicis firmiter obedire mandatis. Noueritis, quod aliàs *sub die xj. Octbris* 1625. fuit nobis pro parte D. Baltbasaris Diaz da Fonseca per vnum ex S.D.N. Papæ Cursoribus præsentata quædam Commissionis cedula ad instantiam illius in plena Signatura Iustitiæ contra D. Augustinum Barbosam citatum, & intimatum obtenta partibus vtriusque auditis tenoris sequentis, videlicet: *Beatissime Pater, Dignetur S. V. causam, & causas appellationis, & appellationum intra legitima tempora interposita, & interpositarum a quadam pratensa diffinitiua sententia, seu pratenso decreto vim diffinitiua habente, vt dicitur, lato, & promulgato per R. P. D. Bichium vigore asserta obligationis ad assertum fauorem Augustini Barbosæ aduersary, & contra deuotum S. V. oratorem Balthasarem Diaz da Fonseca, & desuper pratensa renouatione cedula bancharia de soluen. per sexennium ducat.* 200. *auri de Camera, ac pratensa solutione ducat.* 900. *vnà cum aliis pecuniis, rebusque aliis, &c. nullitatisque & nullitatum, & iniustitia dicta pratensa seu pratensi decreti quomodolibet habit. & fact. attentatorúmque, & innocatorum quorumcunque. necnon quam, & quas Orator habet, & mouet, habereque & mouere vult, & intendit contra dictum Augustinum Barbosam aduersarium, omnesque alios*, &c. *alicui ex vestri Sacri Pal. Apostolici causarum Auditori, seu Locumtenenti summaria*, &c. *& prout in causis beneficialibus procedi consueuit, audien. cognoscen. deciden. fineque debito terminan. committere, & mandare cum incidentibus*, &c. *& cum potestate dictum aduersarium, omnésque alios in Curia, & extra citandi, illique ac quibus, & quoties opus fuerit, inhiben. etiam sub censuris*, &c. *pramissis, necnon constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, stylo Palaty, cæterisque contrariis non obstan. quibuscunque stantum*, &c. *pro plenè, & sufficienter expressis haben.* &c. *Vel si magis placet alicui ex Sacri vestri Palaty causarum Auditori, seu Locumtenenti, qui procedat quoad renocationem cedula, cum clausula, si quid exequendum, in reliquis sine praiudicio legitima exequutionis.* Da mandato D. N.

N. Papæ audiat Magister Philippus, vt in secunda parte petitur, & iustitia faciat. Placet D. N. PP. de secunda parte. L. Ant. Vtilis. Cuius quidem commissionis vigore Nos in causa, & causis huiusmodi, & inter partes in illa contentas, seu verius illarum procuratores procedentes à Nobis pro parte, & ad instantiam dicti D. Balthasaris Diaz da Fonseca principalis, & pro eo ad instantiam D. Thomæ Lutioli eius procuratoris, de quo in actis, fuit D. Augustinus Barbosa principaliter citatus, & inhibitus, & postea ad eiusdem D. Balthasaris, siue eius procuratoris vt supra instantiam emanarunt ad partes quædam litteræ inhibitoriæ, quæ eum inibi impedire possent exequutionem declaratoriarum, sequestrorum, aliorumque mandatorum relaxatorum ab A. C. siue R. P. D. Bichio illius in ciuilibus Locumtenente pro terminis pensionis decursæ, & non solutæ à Nobis instante D. Augustino Barbosa principali fuerunt declarata stare, & intelligi debere concessæ quoad renouationem cedulæ banchariæ, cum clausula, *si quid exequendum, & quod reliqua sine præiudicio legitimæ exequutionis*, & postea præfixo dicto D. Balthasari Diaz da Fonseca ex aduerso principali termino ad transportandum acta facta in Curia A. C. ad Tribunal. Sacræ Rotæ, prout stante eius appellatione facere tenebatur, dictoque termino elapso, & eis non transportatis, easdem literas inhibitorias in omnibus, & per omnia (ad hoc tamen prius citato D. Thoma Lutiolo ex aduerso procuratore) moderati fuimus, & reuocauimus, iuxta tamen formam, & tenorem cuiusdam rescripti, siue commissionis specialis nobis desuper factæ, & præsentatæ tenoris sequentis,

57 videlicet. *Beatissime Pater, Cùm aliàs deuotus S. V. Orator Augustinus Barbosa coram A. C. siue eius in ciuilib. Locumtenente A. Bicho agitasset contra Balthasarem Diaz da Fonseca assertum Thesaurarium Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliueira, oppidi de* Guimaraens *Bracharen. diœc. super solutione cuiusdem pensionis super dicta Thesauraria ad fauorem Oratoris auctoritate Apostolica reseruata, ac renouatione cedulæ bancharia sexennalis, rebusque alijs in actis Curiæ, & causarum huiusmodi deductis, obtinuit ad suum fauorem sententiam diffinitiuam, a qua aduersarius appellauit, & in Signatura plena obtinuit causam committi R. P. D. Pirouano cum clausula, si quid exequendum.* quoad renouationem cedulæ banchariæ, *quoad reliqua verò sine præiudicio legitimæ exequutionis. Verum quia, Pater sancte, aduersarius à commissionis obtinuit citationem cum inhibitione, & adhuc per biennium in circa nihil aliud in causa facere curauit. Ideo S. V. humiliter supplicat quatenus dignetur eidem R. P. D. Pirouano committere, & mandare, vt præfixo aduersario vnico breui, & peremptorio termino ad transportandum integra acta, quo elapso, & dictis actis non transportatis, & non productis, suam moderetur inhibitionem, ijs verò transportatis, & præfixo alio breui, vnico, & peremptorio termino ad docendum de appellatione, eiusque legitima prosequutione, necnon de causis restitutionis in integrum, &c. quo elapso, & nihil, quod releuet, docto, constito de re iudicata, seu quid alias exequutioni de iure locus sit sententiam prædictam exequatur, expensasque in hac causa legitimè factas, & in quibus pars aduersa condemnata reperitur, vel condemnanda venerit, taxet, & moderetur, & tam pro ijs, quàm alijs in sententijs contentis litteras exequutoriales, & mandata quæcumque necessaria, & opportuna, prout iuris fuerit, decernat, relaxet, & exequatur, cum potestate citan. & inhiben. etiam per edicta publica sub censuris, & pœnis alijsque præmissis: non obstan. constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque in contrarium quibuscunque, statum, & merita causæ, & causarum huiusmodi pro plenè, & sufficienter expressis haben.* &c. De mandato D. N. PP *idem Auditor terminum præfigat, procedat vt petitur, & iustitiam faciat. Placet D. N. PP. L.* qua causa sic coram Nobis indecisa pendente, idem S. D. N. PP. aliam commissionem nobis præsentari fecit tenoris sequen. videlicet. *Beatissime Pater, Deuotus S. V. Orator Augustinus Barbosa obtinuit ab A. C. mandatum exequutiuum pro solutione cuiusdam pecuniariæ summæ ac renouatione cedulæ Bancharia annuæ pensionis ducat. 100. auri de Camera alias auctoritate Apostol. sibi reseruata super fructibus certis, & incertis, ac distributionibus quotidianis Thesauraria Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliueira oppidi* de Guimaraens *Brachar. diœc. contra Balthasarem Diaz da Fonseca modernum Thesaurarium. Cæterùm appellante dicti Balthasaris procuratore, & causa in Rota commissa* R. P. D. Pirouano, *& nunc in gradu appellationis huiusmodi indecisa pendente, quia idem Balthasar continuat in sua contumacia, & proterua denegatione de soluendo dictam pensionem, & renouan. cedulam inde aperta est via regressui, siue ingressui, & accessui ad fauorem Oratoris in litteris Apostolicis reseruatis. & veretur idem Orator ne in prosequutione huius iudicij cogatur per tres sententias conformes defatigari: ideo S. V. humillimè supplicat, quatenus dignetur committere, & mandare eidem D. Pirouano, vt in causa, & causis emergentis quæstionis super regressu, ingressu, & accessu huiusmodi, & illius canonizatione procedat* omni, & quacunque appellatione remota, *cum potestate tam dictum aduersarium, quàm omnes quoscunque alios, etiam per edictum publicum, constito summariè, & extraiudicialiter de non tuto accessu, tam in Curia, quàm extra citan. necnon inhiben. etiam sub censuris, & pœnis, &c. inobedientésque & rebelles easdem censuras incurrisse declaran. aggrauan. reaggrauan. interdictumque ponen. seruata forma* Concilij Tridentini, *implorato, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis, cæteraque facien.* &c. *necessaria, & opportuna. Præmissis, necnon constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, stylo Palatij, cæterisque contrarijs, quorum tenore, &c. non obstan. quibuscunque, statum, &c. pro plenè, & sufficienter expressis haben.* De mandato D. N. PP. *idem Auditor procedat*, omni, & quacunque appellatione remota, *vt petitur, & iustitiam faciat.* Placet M. Post huius quidem commissionis præsentationem vlterius procedentes, causaque huiusmodi per nos diligenter, ac maturè discussa, illaque in plena Rota vt moris est, proposita, ibique acerrimè ventilata, & discussa præuia decisione fuit resolutum locum esse ingressui, & accessui ad Thesaurariam prædictæ Collegiatæ Ecclesiæ, de qua agitur, ob non solutam pensionem per Balthasarem Diaz anniuersariam dicto D. Augustino Barbosæ, & illius validitatem impugnatam iuxta tenorem litterarum Apostolicarum desuper expeditarum, & consensum ab eodem Balthasare præstitum, & sic dictum D. Augustinum Barbosam principalem in illius possessionem esse immittendum, introducendum, immissumque & impositum manutenendum; interim verò comparuit in iudicio coram Nobis idem D. Augustinus Barbosa principalis, præuia citatione personaliter exequuta, prout in actis, se ipsum D. Augustinum plenum in possessionem dictæ Thesaurariæ immitti, imponi, & induci, ac manuteneri, mandari, mandatumque de immitten. imponen. ac manutenen. desuper necessarium, & opportunum *omni meliori iuris modo, &*

forma sibi decerui, & concedi per Nos debita cum instantia postulauit Nos tunc Philippus Pirouanus Auditur, & Iudex Commissarius supradictus, necnun exequutor vnicus ad infrascripta specialiter deputatus attendentes postulationem huiusmodi fore iustam, idcirco Apostolica auctoritate nobis commissa, & qua fungimur in hac parte de DD. Coauditorum nostrorum consilio, & assensu, quibus de præmissis relationem plenariam fecimus, & fidelem, præuia citatione superius, vt præmittitur, principaliter prout in actis exequuta, ac præuio examine dicti D. Augustini Barbosæ principalis ad Thesaurariam huiusmodi de mandato nostro ab examinatoribus in Vrbe deputatis, à quibus fuit idoneus repertus, vt nobis per fidem Secretarij Illustrissimi, & Reuerendissimi D. Cardinalis Vicarij, & penes acta Notarij causæ existente, constare fecit eundem D. Augustinum Barbosam principalem instantem, & petentem incorporalem, realem, & actualem possessionem dictæ Thesaurariæ, iuriumque & pertinentiarum illius, & connexorum, & annexorum immittendum, introducendum, & imponendum esse duximus, & mandauimus, prout imponimus, introducimus, & immittimus, immissumque & impositum manuteneri, & conseruari mandamus omnibus iuris, & facti remediis, immittique, induci, & imponi, ac manuteneri, & conseruari respectiuè mandamus per præsentes has nostras litteras desuper decernendo, & concedendo opportunas. Quæ omnia, & singula præmissa Vobis omnibus, & singulis supradictis, quibus præsentes nostræ litteræ diriguntur, & vestrûm cuilibet insolidum tenore præsentium intimamus, & notificamus, & ad vestram, & cuilibet vestrûm notitiam deducimus, & deduci volumus per præsentes, vobisque ac vestrûm cuilibet insolidum tenore præsentium in virtute Sanctæ Obedientiæ, & sub excommunicationis pœna (sua Maiestate Catholica, Collectore, Archiepiscopis, & Episcopis, ac Capitulo prædictis tantùm exceptis) committimus, & mandamus, quatenus statim, & quoties pro parte dicti Augustini principalis, siue illius procuratoris fueritis requisiti, seu vestrum aliquis fuerit requisitus, eundem D. Augustinum Barbosam principalem, vel procuratorem suum pro eo, & eius nomine in corporalem, realem, & actualem possessionem dictæ Thesaurariæ Ecclesiæ Collegiatæ S. Mariæ de Oliueira oppidi de Guimaraens Bracharen. diœc. iuriumque ac pertinentiarum illius, annexorum, & connexorum immitratis, introducatis, & imponatis, ac quiliber vestrûm, qui desuper requisitus fuerit, imponat, introducat, & immittat, immissumque, introductum, ac impositum manuteneatis, tueamini, ac defendatis, & vestrûm quilibet manuteneat, tueatur, & defendat, amoto exinde, eiecto, & expulso dicto D. Balthasare Diaz de Fonseca ex aduerso principali, ac aliis quibuscunque occupatoribus, quos Nos amouemus, ac amotos denunciamus per præsentes, faciatisque & vestrûm quilibet faciat eidem D. Augustino Barbosæ principali, vel eius procuratori pro eo, ac eius nomine de omnibus, & singulis dictæ Thesaurariæ fructibus redditibus, prouentibus, iuribus, obuentionibus, ac emolumentis vniuersis realiter, & cum effectu integraliter responderi, nec permittatis, seu vestrûm aliquis permittat eundem D. Augustinum principalem, vel procuratorem de & super præmissis aliqualiter molestari, perturbari, vel inquietari, seu quomodolibet impediri, inhibeatisque & vestrûm quilibet, qui super hoc requisitus fuerit, inhibeat dicto D. Balthasari Diaz de Fonseca ex aduerso principali, ac dignitatibus Canonicis, & Capitulo prædictæ Collegiatæ Ecclesiæ, omnibusque aliis, & singulis, quibus opus fuerit, etiam sub excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, ac mille ducatorum auri de Camera pœnis, quibus nos etiam, & eorum cuilibet tenore præsentium sic inhibemus, ne ipsi, seu eorum aliquis eundem D. Augustinum Barbosam principalem prædictum, vel procuratorem suum pro eo, & eius nomine de & super præmissis quoquo modo, etiam quouis quæsito colore, prætextu, causa, occasione, vel ingenio, molestare, perturbare, inquietare, seu quomodolibet impedire audeant, seu præsumant, aut eorum aliquis audeat, seu præsumat, quod si secus factum fuerit, ad totum reuocare, ac in statum pristinum reducere, ac ad pœnarum, & censurarum prædictarum exequutionem procedere curabimus, iustitia mediante (suam Catholicam Maiestatem, & Collectorem Apostolicum prædictos, quia illos nostris censuris ligari nolumus, ad præmissorum exequutionem efficaciter adimplen. in Domino benignè hortamur) Archiepiscopi verò, ac Episcopi, & Capitulum dictæ Collegiatæ Ecclesiæ sub interdictu ingressus Ecclesiæ tantùm. Cæteri verò prædicti præmissa omnia, & singula sub dicta excomunicationis pœna exequantur, ac liberè, & licitè exequutioni debitæ demandent, super quibus omnibus, & singulis præmissis vobis omnibus, ac singulis supradictis, & quibus præsentes nostræ litteræ diriguntur, licentiam, & facultatem plenariam concedimus, & elargimur per præsentes. Absolutionem verò omnium, ac singulorum præmissorum Nobis, vel Superiori nostro tantùm reseruamus. In quorum omnium, ac singulorum fidem, & testimonium præmissorum has præsentes exinde fieri, & per Notarium nostrum publicum infrascriptum subscribi, ac publicari mandauimus, sigillique nostri, vel Coauditorum nostrorum iussimus, & fecimus appensione muniri. Datum, & actum Romæ in Monasterio B. Mariæ de Pace, in quo iure reddi solent, & causæ partium audiri consueuerant hora audientiæ causarum consueta pro Tribunali sedente sub Anno à Natiuitate D. N. Iesu Christi millesimo sexcentesimo trigesimo, indictione decimatertia, die verò octaua mensis Martij, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Vrbani diuina prouidentia Papæ Octaui anno eius septimo, præsentibus ibidem discretis Viris DD. Clearcho Buscho, & Horatio de Marchis Sacri Palatij Apostolici causarum Rotæ Notariis, scribisque nostris testibus ad præmissa vocatis, atque rogatis.

Et ego Archangelus Baronus Romanus Sacri 58
Palatij Apostolici causarum, & huiusmodi causæ Notarius de præmissis rogatus præsens Instrumentum duplicatum subscripsi, signaui, & publicaui requisitus. Locus † signi, & sigilli.

Decisio autem Rotalis coram R.P.D. Pirouano canonicatoria ingressus, & accessus, cuius vigore emanauit mandatum supradictum, est quæ sequitur.

R.P.D.

R. P. D. Pirouano Bracharen. Thesaurariæ Veneris 22. Iunij 1629.

59 Responderunt Domini *locum esse ingressui, & accessui ad Thesaurariam Ecclesiæ Collegiatæ S. Mariæ de Oliueira ob non solutam pensionem per Balthasarem Diaz da Fonseca D. Augustino Barbosa iuxta tenorem litterarum Apostolicarum desuper expeditarum, & consensum ab eodem Balthasare præstitum.*

60 Cesserat D. Augustinus Barbosa Thesaurariam huiusmodi, de qua à Sede Apostolica prouisus fuerat, & antequam possessionem illius apprehenderet, ad fauorem supradicti Balthasaris sub reseruatione annuæ pensionis Ducatorum ducentorum auri de Camera, & cum Decreto *quòd cessante Balthasare, vel deficiente soluere pensionem huiusmodi, aut petente illam annullari, vel ad minorem quantitatem reduci, aut dicente, seu allegante ex quauis causa eam esse nullam, aut malè, & nulliter assignatam, liceat ipsi D. Augustino ad Thesaurariam prædictam liberum habere accessum, & ingressum, illiusque actualem, & corporalem possessionem apprehendere*, & cum idem Balthasar cessauerit in solutione pensionis per triennium, & vltra, passusque fuerit censuras, & adhuc illas sustineat, pensionis validitatem impugnauerit, inde patet conditiones verificari; & decreto pro exequutione accessus, & ingressus locum fore, Verall. *decis.* 247. *part.* 1. *& decis.* 313 *part.* 2. Achill. *decis.* 1 *num.* 5. *de iureiur.* Paris. *de resign. lib.* 6. *quæst.* 4. *num* 7. Rot. *decis.* 631. *num.* 1. *part.* 1 *& decis.* 268. *num.* 2. *recent. & in Cremonen. pensionis super regressu* 23. *Iunij* 1623. *coram bonæ memoriæ Vbaldo.*

61 Non obstat quòd Rota non solet admittere huiusmodi accessum, & ingressum, nisi concurrat nimia proteruia in deneganda solutione, aut aliter resistente. Quia de magna proteruia constat nedum ex eo quòd per triennium, & vltra differt soluere pensionem, sed multò magis, quia declaratas censuras sustinet, & sorda aure pertransit per menses, & annos, quæ sine pertinacia, & proteruia admitti non possunt, vt declarat idem Paris. *ead q.* 5. *num.* 14.

62 Quibus accedunt recursus ad Iudices laicos, qui etsi probentur solummodo facti per Antonium fratrem Balthasaris, ratione tamen coniunctionis sanguinis, & vti solitus suscipere mandata fratris, postquam ille vti procurator litteras huius dignitatis expediuit, & consensum præstitit, præsumitur recurrisse ad instantiam fratris interesse habentis, Rot. *decis.* 519. *num.* 4. *part.* 1. *dec.* 491. *num.* 6. *part.* 2. *recent. & in Romana Legati, seu denegationis audientiæ* 15. *Ianuarij* 1620. *& in Placentina castanearum* 10. *Martij* 1621. *coram bonæ memoriæ Buratto.*

63 Nec vim facit, quòd prædictæ præsumptioni locus esse videatur ad effectum tantummodo denegandi audientiam, Bart. *in l. fin. num.* 5. *ff. de quæst.* Rot. *in Corduben. Archidiaconatus de Castro* 27. *Octobris* 1606. *coram bonæ memoriæ Card Sacrato, & in Iamuen. census* 10. *Ianuarij* 1614. *coram me*, non autem ad probandam pertinaciam, aut contrauentionem.

64 Quia vt respondeatur pro accessu, & ingressu multum releuat hæc præsumptio, vt inde probatum dicatur & litem excitasse, & damnabiliter, contra Canones recurrendo ad Iudices laicos iurisdictione carentes, ex quibus iuxta formam Decreti litterarum inttat resolutio tituli eiusdem Balthasatis, pro cuius defensione non est audiendus, sequendo eamdem conclusionem suprà firmatam, & ea concessa nihilominus non releuaret, ex quo nullitas deducta in partibus ob defectum mandati in fratre ad consentiendum pensioni, vana est, & irreleuans redditur; quia Decretum prohibet hanc exceptionem, & contra allegantem dat accessum, & ingressum, & ex facto tollitur, quia de mandato constat, & Balthasar acceptando prouisionem, & soluendo primos terminos formaliter dicitur omnibus in litteris contentis consensisse. Put. *decis.* 359. *lib.* 2. *in correct.* Et ita fuit resolutum, &c. hactenus Rota, quæ decisio repetitur impressa *tom.* 5. *recentior. decis.* 311. *Venetijs* 1636.

Verùm ne supradictum mandatum de immittendo, & manutenendo respectiuè Balthasari, vt requirebatur, intimaretur, ipsemet Balthasar recursum habuit ad Iudicem Coronæ Regiæ, & obtinuit intimari omnibus & quibuscunque Notariis, & consanguineis ac procuratoribus meis sub pœnis amissionis naturalitatis, & aliis arbitrio dicti Iudicis imponendis, ne auderent quodcunque mandatum Rotale executioni demandare contra dictum Balthasarem; vnde nullum inuenire potui, qui rigoroso mandato, licèt iniustè & nulliter prolato, contrauenire vellet. 65

Quare ad S. Rotam recurrere coactus sum docens per testes examinatos in Curia, & per instrumenta de partibus, omnia supradicta vera esse, & constare de non tuto accessu, ac proinde obtinui procedendum in hac causa per edictum: & facta legitima litterarum intimatione in Curia, & in duobus locis ecclesiasticæ temporali ditioni viciniotibus, & seruatis omnibus de Iure & consuetudine seruari solitis, institi pro declaratoria, vt in sequenti Iuris allegatione. 66

Danda est declaratoria contra Balthasarem Diaz de Fonseca, de cuius renitentia in parendo mandato de immittendo ad meum fauorem in exequutionem litterarum Apostolic. per Rotam relaxato constat ex eo, quia ipse habita illius notitia illico ad procuratorem, & Iudicem Regiæ Coronæ recursum habuit, & obtinuit suo nomine mihi in specie mandari, & fratri meo germano Simoni Vaz Barbosa Canonico, ac omnibus, & quibuscumque Notariis per eundem Balthasarem nominandis sub grauissimis pœnis, ac amissione naturalitatis è Regno, ne mandatum illud Rotale, aut quascunque alias Sac. Rotæ sententias faciant exequutioni demandari contra dictum Balthasarem, quod omnibus tam magnum metum iniecit, vt etiam chari, & consanguinei mei ab hac intimatione facienda se penitus abstinuerent: quare cum mediante prouisione huiusmodi ad instantiam dicti Balthasaris emanata, & sic culpa, & facto eius non potuerit dictum mandatum intimari, nec reproduci, in eius odium tanquam impedientis dictam intimationem, & reproductionem, debet haberi pro intimato, & reproducto, vt in puncto censuit Rota *in Astoricen. Parochialis* 1. *Iulij* 1619. *coram bon. mem. Buratto*, inter eius impressas *decis.* 416. Prout impediens citari habetur pro legitimè citato, *c. quoniam frequenter*, §. *porrò, vt lite non contest.* Tiraq. *in tract. Res inter alios acta, vers. limita duodecimò*, Lancellot. *de attent. part.* 2. *cap.* 4. *num.* 106. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 66. *num.* 32. quando enim per alium stat quominus quid fiat, id vtrique pro facto habetur 67 68 69

beatur in ipsius præiodicium, Tiraquell. *de retract. lig.* §. 1. *glos.* 10. *num.* 7.

70 Quantò magis dubitari non potest de legitima dicti mandati intimatione quamuis per edictum facta; quia concurrunt omnia ad sustinendum actum de Iure requisita; nempe iurisdictio, causa, & ordo iudiciarius; iurisdictio est patens, quia vigore particularis rescripti manu Sanctissimi signati concessum fuit vt produci posset per edictum constito *de non tuto accessu*; quod reperitur insertum in mandato de immittendo *supra num.* 56. Causæ non desunt, quæ iustificant non tutum accessum; tum quia Balthasar solitus est recurrere ad Iudices laicos pro impediendo processu; & plures testes in Curia examinati firmiter deponunt constare de non tuto accessu reputantes difficile ac penè impossibile inuenire hominem, qui vellet intimationes huiusmodi facere propter pœnas in Regiis præceptis & constitutionibus impositas vt quis non audeat mandata intimare, quod sufficere visum fuit *in decisionibus Ianuen. census* 10. *Ianuarij* 1614. *coram R. P. D. meo Pironano*, *& in Ianuen. separationis thori* 8. *Martij* 1627. *coram Reuerendiss. D. meo Coccino Decano.* Ordo etiam de Iure requisitus sufficienter fuit seruatus, quia originales citationes probantur ex fide Cursoris, & Notariorum affixæ in locis solitis in Curia, & in aliis duobus locis temporali ditioni Ecclesiæ vicinioribus in valuis earum respectiuè maioris Ecclesiæ, ac insuper lectæ, & copiæ dimissæ, quæ omnia solent desiderari pro eadem forma adimplenda, & sequuta est Rota *in d. Ianuen. separationis thori.* Vnde cùm constet de hac legitima dicti mandati intimatione, & seruati fuerint quatuor termini ad docendum de paritione iuxta stylum huius tribunalis, & illi iam elapsi sint, remanet probata negatiua paritionis Vestr. *in praxi lib.* 8. *cap. vlt. num.* 19. & ex illa desumitur contumacia, ac proinde per illam censuræ relaxandæ, *cap.* 1. *in fine, vt lite non contest.* Mohedan. *decis.* 1. *de sent. excom.*

71 Apponendum est etiam sequestrum, quia constat de meo bono iure ex decisione in hac causa facta *sub die* 22. *Iunij* 1629. *coram R. P. D. meo Pironano*, cuius vigore dictum mandatum mihi Rota concessit *die* 8. *Martij* 1630. vnde intrat appositio sequestri, Rota *decis.* 126 *num.* 2 *part.* 2. *recent.* tum etiam propter recursus ad Iudices laicos, Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel.* §. 7. *proœm. n.* 25. & 36. vbi plures Rotæ decisiones citat: tum denique quia ob huiusmodi recursus, & manifestam Balthasaris dilapidationem, & debitum magnæ pecuniarum summæ ex pluribus terminis pensionum decursarum, & non solutarum, ac ex longa intrusione, & sua magna pertinacia in non soluendo, contra eum executio commode fieri non poterit, & difficilis redditur fructuum recuperatio, ad notata per Gonzal. *d.* §. 7. *num.* 34. & per Rota *decis.* 13. *num.* 5. *cum seqq. part.* 1. *diuers. & decis.* 136. *num.* 3. *part.* 3. *recent.* Hactenus allegatio Iuris. Verùm quia adhuc instabat Balthasar ne extraheretur extra Regnum, & compelleretur Romæ respondere, fuit omnibus pro sua parte adductis satis superque responsum, vt sequitur.

72 Nullitates autem ex aduerso adductæ non merebantur responsionem, sed ne quid intactum relinquatur, & omne prorsus dubium in futurum tollatur, ne amplius ambigendi locus fiat, breuiter respondebitur: & in primis ad illud quòd nullo modo Balthasar poterat se subiicere iurisdictioni, & compulsioni Auditoris Cameræ renunciando foro sui Iudicis domiciliarij sine consensu proprij Ordinarij, iuxta *cap.* 1. *& cap. significasti, de foro comp.* facillimè satis fit dicendo iura illa loqui de Clericis prorogantibus iurisdictionem in Iudicem non suum ex vi tantùm formalis consensus; nostro autem casu iurisdictio competit non ex nuda voluntate partium, sed potius ex dispositione Iuris, quod dictat quem ratione contractus forum sortiri in loco vbi contraxit, *l. hæres absens,*
§. *proinde. ff. de iudic. cap. vlt. de foro comp.* Sicut etiam 73
delinquentes forum sortiuntur in loco delicti non ex priuato ipsorum consensu, sed à lege ipsa, & Iure communi, vt resoluit Franc. Molin. *de brachio*
Regio, lib. 3. *quæst.* 40. *num.* 32. Et quamuis Docto- 74
res id communiter intelligant, si contrahens in loco contractus reperiatur, per *cap. Romana,* §. *contrahentes, de foro comp. lib.* 6. tamen quia Balthasar Romæ contraxit, ibique se obligauit soluere pensionem certo tempore, apud Auditoris Cameræ tribunal, præstito iuramento se responsurum promittendo, & expresse proprij fori domicilio renuntiando, vt in obligatione impressa; ideo licèt in loco contractus (Romæ scilicet) non inueniatur, poterit Auditor Cameræ contra eum absentem iuxta formam suæ obligationis procedere, quoties de promissa solutione tractabitur, iuxta gloss. 2. *in l.* 1. *ff. si quis in ius vocatus*, quam celebratissimam dicit Cou. *practic. c.* 19. *num.* 5. *in princip.* & Gutier. *de Iurament. confirm. part* 3. *cap.* 26. *num.* 4. *&* 5. sequitur D. Barbos. *in l.* 1. *ff. de iudic. art.* 3. *num.* 224. quod antè dixerant Dec. *in cap.* 1. *num.* 65. *de iudic.* & *ibi* Alciat. *num.* 33. Alex. *cons.* 39. *num.* 4.
lib. 7. in puncto de Clerico, qui si soluere promi- 75
serit, in eum locum remittendus est, etsi non sui Iudicis, & Episcopi id fecerit consensu, tradunt Rip. *in d. cap.* 1. *num* 68. Cou. *dicto cap.* 10. *num.* 5. *vers.* 9. Franc. Molin. *d. tract. cap.* 28. *num.* 14. nouissimè Carlaual. *de iudic. & foro comp. lib.* 1. *tit.* 1. *disp.* 1. *quæst.* 8. *sect.* 2. *num.* 1083. vbi eandem resolutionem firmat etiam in Clerico, qui contrahendo, vel delinquendo sine superioris sui consensu sortitur iudicium, Iudicis loci contractus; idem tenent in propriis terminis Caroc. *decis.* 52. *num.* 24. Sigism. Scacc. *de sentent. & re iudic. glos.* 7. *quæst.* 3. *limit.* 1. *num.* 44. *cum seqq.* Mari. Cutel. *eleganter in Codice legum Sicular. ad leg. Petri II. notab.* 7. *num.* 6. *cum seqq. pag.* 298. *cum seq.* Idem Carlaual *d. tit.* 1. *disp.* 2. *quæst.* 8. *sect.* 6. *num.* 1252. *pag.* 514. ibi, *Amplianda autem est hæc resolutio vt procedat etiamsi Clericus contrahens extra locum domicilij renuntiauerit foro, sine sui Superioris licentia; nam ex vi huius renunciationis remittendus est ad Iudicem Ecclesiasticum loci contractus, vt suprà tetigi num.* 1083. *& docuit Barbos. in d. l.* 1. *art.* 3. *num.* 223. *quem sequutus est Capiblanc. in pragm.* 8. *part.* 2. *num.* 153. *de Baronibus ratio est, quia renunciatio ista non dat forum, sed corroborat forum contractus à Iure constitutum in d. cap. dilecti,*
de foro comp. &c. Et quod ratione celebrati contra- 76
ctus, vel delicti commissi possit quis in prima instantia cognoscere, quamuis non sit loci Ordinarius, refert à sacra Congreg. decisum Francisc. Leo *in thesauro fori Eccles. p.* 2. *cap.* 1 *num* 75. quia Conc.
Trid. *sess.* 24. *de refor. cap.* 20. non sustulit modos le- 77
gitimos, quibus quis ex Iuris dispositione sortitur forum, refero Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p.* 3. *alleg.* 81. *num.* 14.

Nec diffitetur Ordin. Regia Lusitan. *lib.* 3. *tit.* 6. 78
§. 2. *& tit.* 12. §. 1. dum disponit quòd si quis promisit soluere, vel respondere in certo loco, vt in casu nostro,

nostro, potest in eo conueniri, licèt ibi non repetiatur, & etiamsi habeat priuilegium non respondendi nisi coram certo Iudice, prout eam refert D. Barbos. *in l. haeres absens, §. 1. n. 53. ff. de iudic.* quae desumpta videtur ex *cap. dilecti, de foro compet.* Nec id negat alia Ordin. *lib. 2. tit. 1. §. 4.* quatenus non patitur, vt in praeiudicium iurisdictionis Regiae fiat prorogatio in alienum Principem, quia disponit inter laicos, & quamuis vi alicuius priuilegij generaliter disposuisset, nec restrictè, vt loquitur, esset intelligenda, adhuc nihil obstaret; tum quia respectu Clericorum non dicitur Papa alienus Princeps, cum sit Ordinarius Ordinariorum, & habeat pro dioecesi totum Orbem, *c. cuncta per mundum, cap. per principalem 9. q. 3.* tum etiam, quia hoc immediatè non procederet ex voluntate Clerici, sed potius ex dispositione iuris, quod iubet partes etiam inuitas respondere in loco, in quo contraxerunt, *dict. cap. Romana, §. contrahentes,*

79 D. Barbos. *d. art. 1. num. 12.* nam haec prorogatio Iudicis non fit solum ex consensu ipsius contrahentis, sed à lege, eiusque auctoritate inducitur, text. elegans *in d. cap. dilecti, de foro compet.* Rip. *in d. cap. 1.*

80 *num. 68.* Couarr. *d. num. 5. vers. nono*, & sic quòd in contractu celebrato extra Regnum possit fieri prorogatio in Iudicem contractus, quamuis in extraneum iurisdictionem non habeat, per doctrinam Panor. *in d. cap. dilecti, num. 4.* resoluit D. Barbosa *d. art. 3. num. 171.*

81 Fallitur igitur D. Gabr. Pereira, vir aliàs doctissimus, *de manu Regia, p. 1. cap. 9. num. 10.* dum existimat excommunicationem incursam ob obligationem Cameralem pendere ex vi pacti ab initio suscepti incurrendi censuram, itaut non amplius citetur debitor vt constituatur in contumacia, quia longè aliter se habet vsus Tribunalis Auditoris Camerae in relaxandis huiusmodi censuris; ille enim obtinuit vt priùs mandatum executiuum relaxetur, illoque dato birruarijs, ac facta diligentia de reperiendis bonis, vel persona, si non reperiuntur, facta fide ab executore de hoc, in iuris subsidium praeuiis citationibus etiam per contradictas debitor excommunicatur, vt refert Marches. *de commiss. p. 1. pag. 803. num. 154. in vltim. impr.* Citatur enim primò post reproductum mandatum, ad dicendum contra iura producta, & repetita. Secundò ad videndum se in iuris subsidium excommunicari, & litteras declaratorias decerni, & cum hac citatione fit Decretum, *nisi infra tres dies*; tertiò illis transactis citatur iterum ad videndum se in iuris subsidium excommunicari, & litteras declaratorias aliàs decretas relaxari, & quatenus opus sit, denuò decerni, & relaxari, & fit Decretum *ad primam diem cum intimatione*, quartò fit dicta intimatio, & elapsa prima die iuridica expediuntur litterae declaratoriae in iuris subsidium, vt supra.

82 Vnde patet litteras declaratorias censurarum ex vi pacti, vt perperam ex aduerso dicitur, sed ex contumacia praecedentibus tot monitionibus, & citationibus per Auditorem Camerae talem modum procedendi in facultatibus habentem relaxati, quod etiam colligitur ex pluribus facultatibus Summorum Pont. eidem concessis, & praesertim à fel. mem. Paulo V. *in Const. 18.* aliàs 20 incip. *Eximiae, §. 7. & sub Dat. Romae apud S. Marcum Kalend. Octobris* 1606. quae est in Bullar. nouo *tom. 3. pag. 212.* Quando enim Auditor Camerae ad illud officium assumitur, creatur à Papa ipsius Papae, & Camerarij generalis causarum Auditor, & inter alia causarum genera demandatur illi executio obligationum in forma Camerae, vt testatur Galles. *de obligat. Camerali q. 7. num. 3.* & Papa inhibet 83 quibuscunque Iudicibus, & personis, etiamsi Cardinales fuerint, sub poenis ne se in obligatione Camerali intromittant, vt *in §. 33. dictarum facul-* 84 *tatum*, conceditque amplissima priuilegia, quae quibuscunque aliis derogant, vt fuit dictum *in Leodien. Canonicatus 12. Maij* 1597. coram *Penia*, impressa per Marches. *d. p. 1. pag. 771.* cuius obligationis Cameralis vis, efficacia, & praerogatiua tota consistit in illa eius formula, quae habet vim iudicati, Ant. Fab. *ad lib. 7. Cod. tit. 26. de appell. defin. 31. num 9.* quem refert D. Lotter. *de re benefic. lib. 1. quaest. 40. num 249.* Papa scilicet ita volente, & 85 statuente: cum enim omnes actiones sint introductae de Iure Ciuili *l. 2. §. deinde, & § ex actu, ff. de orig. Iuris*, ac proinde sint positae in meta, & absoluta potestate Principis, *l. vlt. C. si contra ius, vel vtilit. publ.* in illis denegandis, vel concedendis sufficit sola eiusdem Principis voluntas cum generali clausula derogatoria obstantiarum, Doctores *in l. cum haeredes 23. in princ. ff. de acq. poss.* Lotter. *d. quaest. 40. num. 144.* vbi *num. 248.* subdit respectu formularum, ex quibus resultat via executiua, omnes actiones esse de Iure Ciuili, à quo fuerunt ordinatae, & compositae vt loquitur Pompon. *in l. 2. § deinde ex his, ff. de legib.* & hinc prouenit vt obligatus 86 in forma Camerae non possit opponere exceptionem fori declinatoriam, nec Iudicis incompetentiae, secundùm Mandos. *de inhibit. quaest. 93 num. 5.* Marc. Anton. de Amatis *dec. 8. n. 2.* Surd *cons. 180. num 13.* Zacch. *de oblig. Camer. quaest. 7. num. 26.* qui loquitur de Clerico. Tum ex eo, quia A. C. tanquam 87 expressè delegatus ad hanc, similiumve causarum generalitatem, omnibus est Iudex competens, ex quo fit à Papa delegatus, Massa *ad form. Camer. quaest. 1. part. 2. num. 3. & 4.* Vestr. *in pract. lib. 2. cap. 4. num. 4. & 6.* Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ordinar. in exemptos p. 2. q. 46. num. 7.*

Quod quidem tantò magis procedit, quia obli- 88 gatio Cameralis, de qua agitur, fuit facta Romae, inter Clericos, & super re Ecclesiastica, & Ego adhuc hîc in Vrbe commoror, Balthasar verò procuratorem in ea haber Thomam Lutiolum cum amplissima facultate constitutum, qui ad omnes actos citatus fuit, & quatenus constitutus non esset, sufficeret iuxta obligationem praefatam citationes fieri per diligentias, siue edictum publicum, ptout etiam ad abundantiorem cautelam factum extitit; fraus siquidem à promittente committitur, si ad diem, & locum constitutum non soluerit, & soluturus debitam quantitatem accesserit; idcirco praesens iudicatur, vt ille, qui dolo desiit possidere, *l. si, qui dolo, & l. sin autem, § 1. ff. de rei vendic.* Duen. *reg. 514. fallent. 15.* Couar. *d. cap. 10. num. 5. versic. 13.* Franc. Molin. *de brachio saeculari cap. 32. num. 2.* nam loci adiectione, & temporis cer- 89 ti constitutione soluere promittens illius lapsu in mora est, *l. magnam, C. de contrah. & commit. stipul.* Port. *commun. lib. 4. regul. 25. decis. Genuens. 150. num. 1.*

Nec in respicientibus formam siue solemnita- 90 tem actus extra proprium territorium gesti, attendenda sunt statuta loci vnde contrahentes originem ducunt, sed in quo celebratur contractus, Bec. *cons. 62. num. 8. lib. 1.* Surd. *decis. 129. num. 16. & decis. 197. per tot.* Quia forensis, & extraneus contrahens in loco, ligatur statutis illius loci, *l.* 91 *venditor, § si constat, ff. commun. praed.* Iaffred. Lanfranc.

fianc dec.176. incip. Licet. Camill. Bottell.in sum.
omnium decis.tom.1. tit.43. de foro compet. num. 107.
92 Brunot.à Sole in locis commun verb.forensis,num.5.Et
verba contractus sunt intelligenda secundùm sta-
tuta & consuetudines illius loci, in quo fuerant
prolata, l.si fundum, ff de euict. l. si non speciali, C. de
testament. Bart in l. extraxisse, ff de actionib. & oblig.
Ozasc.dec.114.n.vlt. Card.Mantic.de tacitis & am-
big.convent.lib.14.tit 39.n.24. insignis Cald.Pereira
93 quæst forens.lib.1. quæst.11. num. 1. vbi num.2. subdit
quòd contractus factus à Lusitano extra Regnum,
debet regulari secundùm solemnitates loci, vbi
celebratus est,quem citaui in Collect.ad cap vlt.n.3.
94 de foro compet. Partes enim semper videntur habe-
re intentionem,& mentem contrahendi iuxta con-
suetudinem loci, in quo fit contractus, vt dicit
Bart.in l.cunctos populos, num.43. vers. sed posset dubi-
tari, in fine, C.de Sum.Trinit. quem refert, & sequi-
tur Bertaz.de clausul.instrum.claus 4.gloss.38. num.1.
95 & claus.20.glos.19.num.1. Vnde ratione contractus
Romæ ab ipso Balthasare, siue eius legitimo pro-
curatore, vt supra celebrari, nullus negabit ipsum
etiam absentem teneri seruare solemnitates Ca-
merales, & omnia, quæ in illo foro obseruantur,
ad notata per Ioann.Cephal. cons.171. num. 26. vo-
lum.2. Franc.Marc. Delphin. decis.176.vol.1. Mari.
Antonin. variar.resolut. lib.2. resol.fin. casu 28. Ca-
96 mill.Borrell d.tit.43.de foro comp.num.109. de cuius
stylo in procedendo, ac vi,& efficacia obligationis
huiusmodi, non est dubitandum ex supradictis,
ne videatur alias supremi Principis potestas in du-
bium reuocari, de qua haud disputare licet,Goza-
din. cons.92. num. 17. Duen. reg.43. fallent. 5. Beroi.
cons.367. num.8. & cons.393. num.5. Bec. consil.56.
num.43.vol.1. cum aliis plenè adductis supra lib.1.de
personis, cap. 2. de potestate & auctorit. Romani Pont.
num.99.& seqq. cùm sacrilegium hoc esse affirment
Doctores, vt tradunt Dec.cons.588. num.1. Cephal.
cons.87. num.3. vol.1. Rolan.cons.100. num. 47. cum
seq.vol.4. Menoch. cons. 103. num. 38. & ideo cum
de potestate dubitari non possit, sufficit de volun-
tate constare, Felin.in c.qua in Ecclesiarum,num.60.
& seq.de constit. Alex.cons.92. num.15. lib.6.
97 Accedit etiam specialis ipsius Balthasaris obli-
gatio, qua sponte voluit posse ab eodem Auditore
Camer.conueniri, cogi, compelli, coarctari, con-
demnari,excommunicari,aggrauari,&c. & expres-
sè renunciauit cum iuramento quibuscunque con-
stitutionibus statutis Papalibus, Regiis, & locali-
bus à Iure, vel ab homine editis, &c. & consensit
relaxationi mandati exequutiui vnica citatione,&
intimatione præcedente in Romana Curia coram
eodem Auditore Cameræ per contradictas, seu
edictum publicum facta, si procuratorem in ea non
habuerit, prout latius habetur in obligatione, de
qua supr.hoc eod. §. num.50. Nec est in Iure nouum
posse partes inter se pacisci, vt exinde nullus ordo
iudicarius inter eos obseruetur, iuxta doctrinam
gloss.verb.illustrium propè fin. in cap. de sentent. & re
iud.lib.6. & Abb.in cap.de causis,num.8. de offic.deleg.
Cui non accommodatur responsio, quam præstat
D.Gabr.Pereira d.cap.9.num.14. quòd illa non pro-
cedit in sententia, excommunicationis ferenda,
quæ si nulla est, non potest ab illis validari; nam
si est ferenda, adhuc nulla non est, quia non entis
nullæ sunt qualitates.L.eius,qui in prouincia,vers.quo-
niam,ff.si certum pet. c.ad dissoluendum,de despons.im-
pub. cum aliis citatis per me in tract. Axiomatum
Iuris vsufreq. Axiom.162. n.1. lata verò non potest
esse ante obligationem, cuius vigore ferenda est.

De legitima igitur excommunicatione dicti Bal- 98
thasaris apparet ex stylo Curiæ, quoties virtute
obligationis Cameralis proceditur contra absen-
tem,de quo testatur Salust.Tiber.lib.1.cap.11.Rota
in Romana, seu Bracharen. pecuniaria 2. Decembris
1594. coram Orano, apud Zacch. de oblig.Camerali,
dec.115. num. 7. vbi cum Antonius Lopez Cantor
Ecclesiæ Brachar. esset obligatus in forma Came-
ræ ad soluendum certam pecuniarum summam,
& ob non solutionem factam præcedente citatio-
ne per contradictas fuisset declaratus excommuni-
catus, ac cum de validitate excommuoicationis
ageretur, Rota tenuit pro eius validitate, eo quòd
vigore obligationis Cameralis tribuatur Auditori
Cameræ facultas procedendi per audientiam con-
tradictarum, absque eo quòd dictus Cantor prin-
cipalis semel personaliter, vel domi ad iudicium
vocaretur; & nouissime idem firmauit in Elboren.
fructuum 17. Nouembr. 1629. coram R.P.D. Queipo,
vbi fuit reputatus pro verè excommunicato qui-
dam Canonicus Eboren. qui propter debita Ro-
mæ contracta sub obligatione Camerali absens
per contradictas & affixionem cedulonum abs-
que vlla personali citatione declaratus fuit, quod
postmodum in eadem causa confirmatum extitit
sub die 14. Martij 1631. coram R.P.D. Ghisilerio, &
ideo Canonicus Conscientiæ suæ consulens abs-
que alia controuersia obediuit, & confestim sol-
uit, & cum Capitulo super fructibus medio tem-
pore indebitè perceptis amicabiliter se com-
posuit.
Nec Balthasar intrusus dum sic retinet The- 99
saurariam vigore meæ renunciationis, iure potest
discedere à conuentionibus Apostolica auctori-
tate initis, quia facto prouisionem acceptans vi-
sus est consentire omnibus in prouisione conten-
tis,in puncto Put. dec.369. alias 319. incip. In vna
Hispalen.lib.2 Ratio est,quia cum prouisio Baltha- 100
saris, & reseruatio meæ pensionis legatur in ea-
dem Supplicatione, & secundùm illam expediri
mandaui litteras prouisionis Thesaurariæ ad sui
fauorem, consensit etiam dictæ reseruationi pen-
sionis,vt in terminis censuit Rot.in Casalen.pensio-
nis 13.Iunij 1608. coram bonæ mem. Card. Caualerio,
quæ est inter eius impressas dec.26.talis enim con-
sensus in detinente colligi potest. Cassad. decis. 1.
n.3. de renunciat. & ideo sic approbans resignatio- 101
nem intelligitur eam approbare cum omnibus eius
qualitatibus.l.contra iuris, §. vlt. in fine, ff. de pactis,
Alex.cons.11 n.9. & 7. lib.8. Gozadin. cons.1. num.5.
Neque enim quisquam debet ex parte obligatio- 102
nem comprobare, & ex parte tanquam de iniqua
queri, l.si ita stipulatus,in fine,ff.de oper.libert. etenim 103
contractus est indiuiduus eo respectu, vt vel in
totum debeat approbari, vel reprobari, l. si quis
aliam rem, ff. de solut.l. quod si vno pretio, ff.de in diem
adiect. Cald.Pereira quæst.forens.c onsil.39. Bec. con-
sil.169.num.1.lib.2.Fachin.cons.59.num.10. Stephan.
Grat.discept forens.c.301.n.57. tum quia in gratiosis 104
non est meæ facultatis partem acceptare & par-
tem impugnare, diuidendo in hac parte iudicium
concedentis, l. nam absurdum, ff.de bonis libert. latè
Surd.cons.167.n.1.cum seqq. dicens quòd huiusmodi
qualitates sunt indiuiduæ ab ipsa concessione,idem
affirmat decis. 188. num. 7. & in propriis terminis
Rot.in Elboren.pensionis 19.Nouembris 1614. coram
R. P. D. meo Pirouano. & succedunt latè tradita in
alia allegatione hac de re impressa num.18.Ex qui-
bus apparet quàm vana sit Balthasaris cupiditas,
& ambitio,dum vult Thesaurariam vigore resigna-
tionis

tionis ſiue ceſſionis capere, & penſionem auctori-
tate Apoſtol. ibidem reſeruatam, ea ſolo defectu
ſui mandati, aliàs ſufficientiſſimi, improbare, &
non ſoluere: nam, vt benè ait Paul. de Caſtro *conſ.*
105 286. *Quoniam fundamentum, col. 3. lib. 1.* qui vnum
admittit, repudiare ei non licet quod admiſſo
connectitur, ab eoque neceſſariò decurrit, per *gl.*
fin. in l. Lucius, ff. depoſiti, prout eum refert Aym.
conſ. 356. num. 5. At dato, & non conceſſo quòd ve-
rum diceret, ex eo tamen facilius regreſſus veniret
concedendus, iuxta ea, quæ dixi in alia allegationa
à n. 18.
106 Quæ omoia ſi quis inoffenſo pede percurrerit,
non poterit non affirmare illa adeo vera eſſe, vt
nefas ſit eontrarium aſſerere, quod reſpectu par-
tium fatetur D. Gabr. Pereira vtriuſque iuris con-
ſultiſſimus, *d. c. 9. n. 33.* ſed adhuc obſtare dicit præ-
iudicium Principis, eiuſque iuriſdictionis, pro-
pter quoddam Breue Iulij III. incip. *Ad perpetuam,*
ſub Dat. 21. Iulij 1554. relatum per eumdem Pe-
reira *d. c. 9. n. 15.* quo Regibus Portugalliæ indul-
tum aſſerit à Sede Apoſtoliea ne eauſæ erimina-
les, ciuiles, & mixtæ huiuſmodi è Regni finibus
axtrahantur, vt à Iudicibus exteris iudicentur,
quod eolligit ex illis verbis eiuſdem Breuis ibi,
aut ex quauis occaſione ſe in cauſam talem trahi poſſe
præſentiunt; iuncto ibi, *ac omnes, & ſingulas tam cri-*
minalium, quàm ciuilium, atque etiam mixtarum cauſa-
rium huiuſmodi, &c. Sed quamuis prima facie re-
ſponderi poſſet, Breue non bene adduci ad noſtrum
caſum, vtpote quia forum, quod quis ſortitur ra-
tione contractus, & delicti, eſt à lege ipſa, & Iore
eommuni omnibus conceſſum, & Iudea fori con-
tractus, & delicti in hunc ſenſum non poteſt dici
eatraneus per commiſſionem, aut reſcriptum ob-
tentus; & ſicut Luſitanus delinquens extra Re-
gnum non poteſt declinare forum Iudieis delicti,
ao quòd extraneus ſit in vim dicti Breuis, imò li-
gatur eonſuetudine illius loci, & pœna per eam
indicta, vt *in Auth. Qua in prouincia, C. vbi de crim.*
agi oporteat, l. ſaecularij, §. ſunt quadam, ff. de extraord.
crimin. de quo tex. Iaſ. *in l. cunctos populos, C. de ſum.*
Trinit. n. 30. dicit quòd Bald. in multis locis fecit
magnum feſtum, aſſerens eſſe meliorem textum
de Iure ad probandum quòd in maleficiis punien-
dis debeant attendi ſtatuta, & conſuetudines lo-
corum, in quibus delicta patrantur: ita nec forum
ſortitum ratione contractus alibi geſti cum re-
107 ounciatione, &e. declinare poterit, vt in eaſu no-
ſtro; valet enim argumentum de delictis ad eon-
tractus. *l. omnem, ff. de iudic. d. Auth. Qua in prouincia,*
cap. fin. de foro compet. Euerar. *in topicis legalib. loco*
20. Tuſch. *tom. 1. lit. A. concl. 495. n. 8. & concluſ. 507.*
n. 26. cum aliis per me citatis *in tract. de locis commu-*
nib. argument. Iuris loco 35. n. 1.
108 Attamen, quicquid aduerſarius dicat, ſuppoſi-
ta Breuis exiſtentia, de cuius originali mihi nun-
quam eonſtare potuit, aſſerendum eſt illud, qua-
tenus exiſtat, agere tantùm de facinoroſis, & di-
uerſis criminibus obumbratis, qui ne ſuorum de-
lictorum impunitatem diutius eoſequantur,
ſuoſque aduerſarios moleſtare valeant, cumpri-
mùm ſibi alicuius delicti, ſeu eriminis conſcij
exiſtebant, aut quamuis oceaſione ſe in cauſam ta-
lem trahi poſſe præſentiebant, ſuorum Ordina-
riorum, ac Iudicum, & officialium eorundem Re-
gnorum iuriſdictionem declinabant; ita elarè
oſtendunt prooœmialia eius verba, quæ mentem
& intentionem diſponentis declarant, *l. item quia,*
§. fin. ff. de pactis, l. cum hi, in princip. ff. de tranſact. Ma-

ſcard. *de probat. 1284. n. 6.* Gutier. *pract. lib. 1. q. 89. à*
n. 3. & cauſam finalem inducunt *l. fin. ff. de hæred. in-*
ſtit. l. 1. ff. ad Maced. Menoch. *conſ. 219. num. 9. & 30.*
Gonz. *ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. n. 122.* Lotter. *de*
re benef. lib. 2. q. 36. num. 3. Gabr. Pereira *dec. 98. n. 1.*
Bee. *conſ. 129. n. 100. lib. 2.* Rot. *deciſ. 185. n. 4. in fin.*
& n. 5. & 6. p. 1. recent. & dec. 167. n. 2. p. 2. recent. quæ 109
totam reſpicit diſpoſitionem, & ad illam genera-
liter influit, Crau. *conſ. 192. ſub n. 21. verſ. quinta illa*
dicitur, Bec. *conſ. 45. num. 5. vol. 1.* cauſa enim proœ-
mialis influere in diſpoſitiuam dicitur, Rot. *de-*
ciſ. 458. n. 4. p. 1. diuerſ. & coanguſtat verba, Rauden.
Piſana deciſ. 4. num. 149. part. 2. & demum ea ea col-
ligitur congrua interpretatio, Mantic. *deciſ. 59. n. 6.*
Et optima ratione huius Breuis diſpoſitio funda-
tur, cum neceſſe ſit erimina illic puniri vbi admiſſa
fuere, vtpote quia ibi auctoris eriminis, & proba-
tionis copia adeſt, quæ ſi alibi fierent, perdifficilis
indagatio foret, ſæpiuſque vel teſtium inopia, &
difficultate etiam probationis, ac expenſis maio-
ribus, impunita penitus remanerent delicta *§. hoc*
conſiderantes, in Auth. Vt omnes obed. Iud.
Vnde cum Breue ita euidenter de eauſis erimi- 110
oalibus tantùm agat, eatendi nullo iure poteſt ad
eiuiles, & multò minus ad beneficiales, quæ ap-
pellatione eauſarum ciuilium & criminalium non
eomprehenduntur, cum aliam ſpeciem conſtituant
à ciuilibus, & criminalibus diſtinctam, ſecundùm
Lap. *alleg. 70.* Papaz. *in addit. ad dec. 27. de procurat. in*
nouis, verſ. qui dicit, Put. *deciſ. 247. alias 141. lib. 2. in*
correctis. illa enim verba, *aut ex quauis occaſione ſe in*
cauſam talem, &e. id non euincunt propter dict. *ta-* 111
lem, quæ eſt repetitiua certæ, & determinatæ qua-
litatis ſupra enunciatæ, vt per Seraph. *deciſ. 822.*
num. 2. & alios per me adductos *in tract. de dictionib.*
vſufrq. dict. 398. n. 2. ſecundùm Lugdunen. impreſſ. Nec
alia verba paulo generalia, *ac omnes, & ſingulas tam*
criminalium, quàm ciuilium, atque etiam mixtarum hu-
iuſmodi, &c. extendunt quicquam vltra in proœ- 112
mio narrata ob dict. *huiuſmodi*, quæ eſt relatiua
præcedentium cum omnibus ſuis qualitatibus, gl.
in c. Abbate, de elect. lib. 6. Gonz. *ad reg. 8. Cancel. gl. 4.*
num. 4. Seraph. *deciſ. 588. num. 6. & deciſ. 606. num. 3.*
& 14. Rot. *deciſ. 373. num. 6. p. 2. recent.* Card. Tuſch.
tom. 2. litt. D. concl. 387. num. 1. vbi quòd poſita poſt
eertum ordinem expreſſum, reſtringit diſpoſitio-
nem ad id, quod adiicitur; & ſic vt proœmio cor-
reſpondeant, debent neceſſariò ſupradicta verba
intelligi de ciuilibus, & mixtis criminaliter inten-
tatis: id enim alia verba eiuſdem Breuis ſatis oſten-
dunt, ibi, *contra clericos, & laicos, ac alias perſonas*
huiuſmodi ſuper criminibus, & delictis per eos perpe-
tratis, ac bonis, & rebus ad eos pertinentibus & actioni-
bus ſibi competentibus, necnon cauſis, & litibus contra
eos quomodolibet motis inquirere, & per inquiſitionem,
vel accuſationem, aut ex mero officio, ac alias iuxta for-
mam Iuris procedere & punire, ac carceribus manci-
pare, &c. Ex quibus deprehenditor contra tales ſu-
per bonis, & rebus ad eos pertinentibus, & actioni-
bus, &e. per inquiſitionem, vel accuſationem eſſe
procedendom, ac proiode de ſolis facinoroſis pu-
niendis criminaliter, ciuiliter, vel mixtè inibi agi
neceſſariò dicendum eſt: cum accuſatio, vel inqui-
ſitio contra alios dirigi noo poſſit.
In criminalibus enim tres cauſarum ſpecies re- 113
periuntur; vna dieitur propriè criminalis, quando
principaliter agitur ad commodum publicum ex
delicto tantum, ſeu ad publicam viodictam; vt
per Maſcard. *de probat. concl. 463.* Fario. *in praxi, p. 2.*
quæſt. 100. à princip. & alios quos retuli *in tract. de*

appellatiua verborum vtriusque Iuris significat. appel-
lat 44. *num.* 2. Marant. *de ordine iudic part.* 4. *distinct.*
1. *num.* 2. & hinc est, inquit ipse, quòd si aliquis
ex delicto venit puniendus corporaliter, ad pu-
blicam vindictam, dicitur causa criminalis;
quia ex tali pœna corporali nullum commodum
sentit priuatus, refert, & sequitur Buccaron. *de*
different inter iudic. ciuilia & crimin in præmiss. num. 3.
114 Altera dicitur ciuilis quando pro delicto prin-
cipaliter agitur in iudicio ad commodum pri-
uatum, pro pœna scilicet pecuniaria parti ap-
plicanda, Ias. *in rub. C. de indic. & in l. plerique, ff de*
in ius vocando, numer. 14. Clar. *in praxi crimin.* §. *fin.*
quæst. 1. *in vers. quarto igitur, & vers. seq.* Buccaron. *d.*
proœm. 1. *num.* 4. Camill. Borrel. *d. tom.* 1. *tit.* 42. *num.*
11. Cabed. *par.* 1. *decis.* 14. *numer.* 4. Rota *decis.* 19.
numer. 1. *de indic. in antiq. & decis.* 113. *numer.* 2. *post*
115 *tom.* 2. *consil. Farin.* Tertia denique dicitur mixta,
vbi pœna partim parti, & partim fisco venit ap-
plicanda, vt habetur per Alex. *in addit. ad* Bart.
in l. 3. *in princ. ff. de sepulc. viol. in lit. D.* & per Dec.
in rub. de indic. num. 52. *vers. & causa mixta, in* 2. *lect.*
Boss. *in pract. crimin. tit. de appellat. numer.* 8. vbi de
communi, Ioseph. Ludou. *decis.* 71. vbi dicit hanc
opinionem esse canonizatam per vniuersum Or-
bem. Cardos. *in praxi iudicum, verb. Causa, num.* 3.
Cabed. *d. decis.* 14 *n.* 6. & ad has tres causarum spe-
cies respexit dictum Breue, dum in dispositiua de
illis meminit.
116 Quòd autem de istis tantùm, non autem de
beneficialibus Breue illud sit intelligendum,
ostendit quoque inueteratus S. Rotæ vsus, quæ
huiusmodi causas cognoscit, & definit, ac quoti-
die in ea committi vidimus, cum nullibi melius
tractentur, & definiantur, vnde ex natura sua Ro-
tales, & Curiales dicuntur causæ beneficiales,
Rot. *decis.* 36. *sub n.* 2. *de appellat. in nouis*, Gonzal. *ad*
117 *reg* 8. *Cancel.* §. 2. *proœm. n.* 60. quæ obseruantia sub-
sequuta tollit omne dubium, Bart. *in l. missi opina-*
tores, n. 14. *C. de exact. tribut. lib.* 10. Bec. *consil.* 140.
num. 21. & latè *consil.* 202. *num.* 11. *lib.* 2. Osasc. *de-*
118 *cis.* 136. *num.* 4. Est enim generale quod quælibet
dispositio declaratur per subsequentem obser-
uantiam, *cap. cùm venissent*, vbi Butr. *num.* 12 & 21.
& Imol. *numer.* 19. *de constit.* Crauet. *cons.* 294. *sub*
num. 1. & *cons.* 459 *num.* 21. Natt. *cons.* 498. *numer.* 28.
Beroi. *cons.* 91 *numer.* 10. *vol.* 1. Decian. *cons.* 44. *numer.*
28. & 115. *vol.* 4. Honded. *cons.* 6. *num.* 32 *lib.* 1. Ca-
sanet. *cons.* 45. *num.* 144 *cum seqq.* Menoch. *cons.* 104.
num. 13. & *cons.* 341. *numer.* 23. Bec. *consil.* 101. *n.* 49.
lib. 1. Ioseph. Ludouic. *concl.* 38. & in puncto quòd
119 priuilegium, quatenus declaratione indigeat, de-
claratur ab obseruantia subsequuta, Corn. *cons.*
193. *numer.* 10. *volum.* 2. Osasc. *dict. decis.* 136. Socin
cons. 111 *in fine, lib.* 1. quem refert Cardin. Tusch
tom. 5. *littera O. conclus.* 59. *num.* 51. Honded. *consil.*
92. *num.* 38. *lib.* 1. & *consil.* 60. *num.* 11. *lib.* 2. & *consil.*
120 35. *numer.* 45. *eodem lib.* 2. vbi *numer.* 45. ampliat
etiamsi obseruantia sit contra verum intellectum
priuilegij, quæ ideo dicitur optima priuilegio-
rum interpres, Ioseph. Ludou. *dict. conclus.* 38. *in*
13. *illat.* Roman. *consil.* 89. *circa fin. vers. vltim.* &
cons. 273. *n* 3. Menoch *cons.* 190. *num.* 16. Vincent. de
Franch. *decis.* 56 *num.* 6. *par.* 1. Honded. *cons.* 1. *num.* 36
lib. 2.
121 Nec est credendum Iulium III. voluisse Apost.
Sedi, & S. Rotæ causarum Portugalliæ cognitio-
nem verbis hoc non importantibus in perpetuum
tollere, arg. *cap. super. eo* 55 *de offic. deleg* Grammat.
cons. 2. *num.* 11. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell* §. 2. *proœm.*
num. 17. tum quia in generali concessione, vel ser-
mone nunquam comprehenditur persona loquen-
tis, vt læsa censeatur, *l. si mercedem* 52. § *si habita-*
toribus ff de action. empti, vbi glos. *verb. habitatio*, Rota
decis. 241. *num.* 5. *cum seqq. p.* 1. *diuers.* imò semper
intelligitur excepta, *c. fin. de offic deleg. lib.* 6. Man- 122
dos. *reg.* 11. *Cancell. q. fin.* & in quibuscunque con-
cessionibus semper Principis auctoritas censetur
præseruata, Natt *cons.* 580. *num.* 4. *vers nam prædictis*,
Mench. *de success. creat. lib.* 2. §. 17. *num.* 88. *cum seq.*
Surd. *cons.* 152. *num.* 16.
Nec denique obstat quòd Iudex exequutor, qui 123
vigore litterarum declaratoriarum Auditoris Ca-
meræ denunciauerat excommunicatum eumdem
Balthasarem, illi absolutionem impartitus sit sub
prætextu huiusmodi nullitatum, itaut vigore ta-
lis absolutionis idem Balthasar, ac si non esset ex-
communicatus, admissus iam sit ad Chorum, &
ad Officia diuina, ac ad distributiones quotidia-
nas participandas; quia respondetur executorem
præfatum sic absoluens, nulliter & absque iuris-
dictione processisse, cum certum sit exequutori
non licere super validitate sententiæ, cuius exe-
quutioni adiius est, pronunciare, *l si vt proponis, l.*
exequutorem, C. de exequut. rei iudic. l si prætor 75. *ff de*
indic. Bart. *in l. à Dino Pio, in princip. n.* 4. Alex. *n.* 9. &
Ias. *num.* 12. *de re iudic.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 48.
Surd. *cons.* 405. *n.* 15. Con. *pract c.* 16. *n.* 5. & in pun- 124
cto quòd exequutor ab A. C. in partibus deputa-
tus non possit declarare nullas esse censuras ab
eodem Auditore Cameræ promulgatas, resoluit
Rot. *in d. Elboren fructuum* 17. *Nouembr.* 1629. *coram*
R. P. D. Queipo, & quòd ob id huiusmodi exequu-
tor absolutionem impartiri non possit, statuit ex-
pressè fel. mem. Paulus V. in dictis facultatibus
eidem Auditori Cameræ concessis, §. 21. in hæc
verba. *Et quod à te, vel Locumtenentibus, & alys præ-*
dictis pro tempore excommunicati, seu alias censurati
ab alys quam à te, vel Locumtenentibus, & alys tuis hu-
iusmodi, etiam de partium consensu præterquam in mor-
tis articulo constitutum, absolui non possunt ad euitan-
das collusiones, statuere, &c.
Vtcunque igitur summo ego iure læsus, & in- 125
iuriæ telo percussus querimoniarum tragœdias in
iudices naturales non excito, excito quidem in
hominem partem mihi aduersariam, qui quoniam
se in Dignitate mea intrusum videt, per omne ne-
fas ius suum commentitium tueri contendit, ex-
quisitis fallaciis Regios Magistratus ad inobe-
dientiam prouocans inauditam. Absit hoc verbo
inuidia; dignitatis meæ iacturam facere, vel eam
nunquam habuisse mallem, quàm hoc de Lusita-
nis iudicibus exaudire, itaque non tam grauiter
de hac iniuria mihi illata doleo, quàm de nota,
quæ Lusitanæ obedientiæ candori inuritur, sini-
stram hanc de Natione mea obsequentissima ani-
mis opinionem conor euellere: sed non possum
non quàm maximè dolere, quòd Balthasar eò in-
grati animi criminis, & feritatis accesserit, vt con-
culcatis litteris amicorum, & precibus, & quod
peius est, ecclesiasticis monitionibus, & commo-
nitionibus adhuc in sua pertinacia, cum maximo
propriæ conscientiæ dispendio, & communican-
tium damnatione, persistat obdurus; vocatus enim
in iudicium comparere contempsit; prætereа à
communione separatus, aqua & igne interdi-
ctus, irrisit; demum in summum malorum ve-
niens, & in reprobum sensum datus, per anathe-
ma traditus Sathanæ, Ecclesiæ ingressu gaude-
re, & fructus suos integre facere, ac violato se-
questro

questio exigere tentauit impudens; nihilominus tamen Confessarios inuenit, qui nihil de pœnitentis, neque de sua pro pœnitente restitutione, & absolutione laborantes, eum indemnem & absolutum domum dimittunt. Væ Confessariis, væ pœnitenti, qui eodem sempiterno supplicio punientur; viderint ergo in quo periculo damnationis existant, viderint, & resipiscant.

Ex quibus capta fuit fauorabilis resolutio in Rota, vt in sequenti decisione.

R.P.D. Pirouano Bracharen. Thesaurariæ Mercurij 10. Martij 1632.

126 Quæsitum fuit an contra Balthasatem sit danda declaratoria, exindeque sit apponendum sequestrum? Et affirmatiuè fuit resolutum. Præcesserat enim legitima litterarum exequutorialium intimatio, & seruati fuerunt quatuor termini ad docendum de paritione iuxta stylum huius Tribunalis, quibus iam elapsis remanet probata negatiua paritionis, Felin. *in cap. Rodulphus, numer.* 42. *de rescript.* Vestr. *in praxi lib.*8. *cap. vlt. numer.* 19. de qua desumitur contumacia, & per eam censuræ declarantur *cap.*1. *in fine, vt lite non contest.* Abb. *in cap. reprehensibilis numer.* 1. *de appellat.* & *in cap.* 1. *numer.* 10. *de iudic.* Cassad. *decis.* 5. *num.*7. *de constitut.* Mohedan. *decis.* 1. *de sentent. excommun.* quod passim seruatur contra rebelles, & inobedientes, vt *in Burgen. præeminentiarum* 8. *Iunij* 1581. *coram Card. Seraphino*, & 459. *numer.* 1. & 591. *numer.* 5. *p.*2. *recent.* in quibus aliæ decisiones referuntur.

Neque dubitari potest de legitima litterarum intimatione, quamuis per edictum facta, quia concurrunt omnia ad sustinendum actum de iure requisita, nempe iurisdictio, causa, & ordo iudiciarius.

127 Iurisdictio est patens, quia non fuit processum ex Ordinaria iurisdictione, ptout potuisset, si versaremur in foro Cæsareo, per *Auth. Qui semel. C. quomodo, & quando Iudex*, Felin. *in cap. quoniam frequenter, numer.* 13. *vt lite non contest.* sed vigore particularis rescripti vt posset procedi per edictum constito de non tuto accessu, quod erat necessarium de Iure Canonico per *Clement. dudum, de iudic.* vbi gloss. *in verb. Papa, & seq.* hoc aduotarunt, Felin. *in dict. cap. quoniam frequenter, numer.* 13. Rot. *in addit. decis.*8. *de dolo, & contum. in nouis*, Vanti. *de nullit. ex defectu citat. numer.* 116. & Rot. idem seruauit, & seruat *in Ianuen. separationis thori* 8. *Martij* 1617. & in eadem causa 16. *Februarij præteriti, coram D. meo Decano.*

128 Causæ etiam non desunt, quæ iustificant non tutum accessum, quia Balthasar solitus erat recurrere ad iudices laicos prò impediendo processu, & ne personaliter citaretur, vt ex relatione Notarij exhibita, quæ nedum sufficeret pro causa non tuti accessus, sed etiam ad hoc vt posset dici personaliter citatus, Bald. *in d.cap. quoniam frequenter*, §. *porro, num* 2. *vt lite non contestat.* & idem fuit dictum *in Ianuen. censu* 10. *Ianuarij* 1614. *coram me*, quando scilicet recursus concludenter est probatus. Præterea testes fuerunt examinati, firmiter deponentes quòd in Regno Lusitaniæ non poterant exequi huiusmodi mandata, & decreta Rotalia, & alia quæ ab Vrbe hac de re transmissa fuerunt absque Iudicis Regiæ Coronæ beneplacito, quod

sufficit ad hoc vt dicatur constare de non tuto accessu; sine testes concludant non tutum accessum per impossibile, sine hoc credant difficile propter pœnas in Regiis Constitutionibus comminatas, vt quis non audeat huiusmodi mandata intimare, Rot. *decis.* 11. *num.*1. *de rescript. in antiq.* & idem firmat de stylo huius Tribunalis Adden. *ad decis.* 5. *num.*1. & 4. *eod.tit. de rescript. in nouis*, Cassador. *decis.*2. *de dolo & cont.* & idem fuit admissum in supradictis decisionibus *Ianuen. censu* 10. *Ianuary* 1614. & *in Ianuen. separationis thori* 8. *Martij* 1617.

Ordo etiam de Iure requisitus sufficienter fuit seruatus, quia originales citationes probantur ex fide Cursoris, & Notariorum affixæ in solitis Coriæ, & in aliis duobus locis temporali ditioni vicinioribus, nempè ciuitate Tipherni, & terræ Aquipendij in valuia earum respectiuè maioris Ecclesiæ, ac insuper lectæ, & copiæ dimissæ: quæ omnia solent desiderari pro eadem forma adimplenda, Cassad. *decis.* 1. & 6. *de dolo, & cont.* Rota d. *decis.* 5. *de rescript. in nouis*, Ægid. *decis.* 194. Putc. *decis.* 164. *lib.*2. *in correctis*, Vestr. *in praxi lib.*4. *cap.*3. *numer.* 4. & Rot. eamdem praxim sequuta est *in allegata decisione Ianuen. separationis thori coram D. meo Decano.* 129

Quod verò ad sequestrum, non dubitarunt Domini esse apponendum, quia D. Augustinus fuit reintegratus ad suum beneficium, & Balthasar conatur manu regia tueri se in possessione improba, & ideo Rota omnibus Iuris remediis esse succurrendum censuit, prout & in pluribus causis relatis per Gonzal. *ad reg.*8. *in proœm.* §.7. *numer.* 56. idem reseruari voluit: & ita fuit resolutum, &c. hactenus Rota. 130

Vigore huius decisionis fuerunt per Sacram Rotam seruatis de iure seruandis latæ sententiæ, declaratoria scilicet, aggrauatoria, & reaggrauatoria, & demum ipse Balthasar interdictus ad loca, in quæ deuenire contigerit. Quæ quidem executoriales litteræ à Sacra Rota relaxatæ sunt quæ sequuntur,

Serenissimo, potentissimo, atque Catholico Principi, & Domino Philippo ab Austria diuina fauente clementia Castellæ, Legionis, Aragonum, vtriusque Siciliæ, Neapolis, & Portugalliæ Regi, aliorumque dominiorum vestrorum fœlicis prosperitatis augmento, necnon Illustriss. & Reuerendiss. D. Collectori in Regno Portugalliæ residenti, ac Reuerendissimis, & RR. in Christo Patribus, & Dominis Archiepiscopis, & Episcopis Archiepiscopatui Bracharen. vicinioribus, eorumque ac cuiuslibet ipsorum Vicariis, siue Officialibus generalibus, Curiæque Causarum Cameræ Apostolicæ generali Auditori, eiusque Vice Auditori, siue Locumtenenti, vniuersis quoque & singulis DD. Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Cantoribus, Thesaurariis, Succentoribus, Sacristis tam Cathedralium, quàm Collegiatarum Canonicis, Parochialiumque Ecclesiarum Rectoribus suo Locumtenen. eorumdem, Plebanis, Viceplebanis, Capellanis, Curatis, & non Curatis, Vicariis perpetuis, Altaristis, cæterisque Presbyteris, Clericis, notariis, & Tabellionibus publicis quibuscumque vbicumque constitutis, & eorum cuilibet in solidum, necnon Illustriss. Principibus, & dominis Ducibus, Marchionibus,

Comitibus, Baronibus, Vicecomitibus, Capitaneis, Potestatibus, Prioribus, Mareschallis, Castellanis, cæterisque iustitiæ ministris, & eorum cuilibet insolidum, vniuersis quoque & singulis Thesaurariæ huiusmodi, de qua agitur, & infra mentio fiet, fructuum, redituum, prouentuum possessoribus, detentoribus, arrendatoribus, redituariis, vindemiatoribus, colonis, agricolis, decimatoribus, Pensionatiis, Censuariis, receptoribus, debitoribus, nec non DD. Balthasari Diaz da Fonseca ex aduerso principali, ac Dignitatibus, Canonicis, & Capitulo insignis Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliueira oppidi de Gumaraens Bracharen. diœcesis, omnibusque aliis, & singulis quorum interest, intererit, aut interesse poterit quomodolibet in futurum quibuscunque nominibus censeantur, & quacunque perfulgeant dignitate. Philip. Pirouanus V. I. D. Sanctissimi D. N. Papæ Capellanus, & ipsius *Sacri Palatij Apostolici* causarum, causæque & causis, ac partibus infrascriptis Auditor, & Iudex Commissarius ab eodem S. D. N. Papa specialiter ac expresse deputatus. Salutem in Domino, & nostris huiusmodi, imo veriùs Apostolicis firmiter obedire mandatis. Noueritis quòd alias sub die 11. Octobris 1625. fuit nobis pro parte, & ad instantiam d. Balthasaris Diaz da Fonseca per vnum ex S. D. N. Papæ Cursoribus præsentata quædam Commissionis cedula ad instantiam illius in plena Signatura Iustitiæ contra D. Augustinum Barbosam citatum, & intimatum, obtenta, partibus vtrinsque auditis tenoris sequent. videlicet. *Beatissime Pater, dignetur S.V. causam, & causas appellationis, & appellationum infra legitima tempora interposita, & interpositarum à quadam prætensa diffinitiua sententia, seu prætenso Decreto vim diffinitiuæ habente, vt dicitur, lato, & promulgato per R.P.D. Bichium vigore asserta obligationis ad assertum fauorem Augustini Barbosæ aduersarij, & contra deuotum S.V. Oratorem Balthasarem Diaz de Fonseca de, & super prætensa renouatione cedulæ bancariæ de soluen. per sexennium ducatorum ducentorum auri de Camera, ac prætensa solutione ducatorum 900. vnà cum aliis pecuniis, rebusque aliis, &c. nullitatisque, & nullitatum, & iniustitia dictæ prætensæ sententiæ, seu prætensi decreti quomodolibet habiti, & facti, attentatorumque & innouatorum quorumcunque, necnon quam, & quas Orator habet, & mouet, habereque, & mouere vult, & intendit contra D. Augustinum Barbosam aduersarium, omnesque alios, alicui ex vestri Sacri Pal. Apostol. Causarum Auditori, seu Locumtenenti, summariè, &c. & prout in causis beneficialibus procedi consuetis audien. cognoscen. deciden. fineque debito terminan. committere, & mandare cum incidentibus, &c. & cum potestate dictum aduersarium, omnesque alios in Curia, & extra citandi, illisque, ac quibus, & quoties opus fuerit inhibendi, etiam sub censuris, &c. præmissis, necnon constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, stylo Palatij, cæterisque contrariis non obstantibus quibuscunque. Statum, &c. pro plenè & sufficienter expressis haben. &c. vel si magis placet alicui ex Sacri vestri Palatij Causarum Auditori, seu Locumtenen. quod procedat quoad renouationem cedulæ, cum clausula si quid exequendum, in reliquis sine præiudicio legitimæ exequutionis. De mandato D N. Papæ audiat Mag. Philippus, vt in secunda parte petitur, & iustitiam faciat. Placet D. N. Papæ de secunda parte. Lucas Antonius Virilis.* Cuius quidem Commissionis vigore nos in causa, & causis huiusmodi, ac inter partes in illa contentas, seu verius illarum procuratores procedentes à nobis pro parte, & ad instantiam d. Balthasaris Diaz da Fonseca principalis, & pro eo ad instantiam Thomæ Lutioli eius procuratoris, de quo in actis, fuit D. Augustinus Barbosa principalis personaliter citatus, & inhibitus, & postea ad eiusdem d. Balthasaris, siue eius procuratoris vt supra, instantiam emanarunt ad partes quædam literæ inhibitoriæ, quæ cum inibi impedire possent exequutionem declaratoriarum, sequestrorum, aliorumque mandatorum relaxatorum ab A. C. siue R. P. D. Bichio illius in ciuilibus Locumtenente, pro terminis pensionis decursæ, & non solutæ à nobis, instante D. Augustino Barbosa principali, fuerunt declaratæ stare, & intelligi debere concessæ quoad renouationem Cedulæ Bancharìæ, cum clausula si quid exequendum, quoad reliqua sine præiudicio legitimæ exequutionis, & postea præfixo d. Balthasari Diaz da Fonseca ex aduerso principali termino ad transportanda acta facta in Curia A. C. ad Tribunal Sacræ Rotæ, prout stante eius appellatione facere tenebatur, dictoque termino elapso, & illis non transportatis easdem litteras inhibitorias in omnibus, & per omnia, & hoc tamen prius citato Thoma Lutiolo ex aduerso procuratore, moderati fuimus, & reuocauimus, iuxta tamen formam, & tenorem eiusdem rescripti, siue Commissionis specialis nobis desuper factæ, & præsentatæ, de qua in actis hic breuitatis causa inseri omissæ. Qua causa sic coram nobis indecisa penden. idem S. D. N. Papa aliam Commissionem sua propria manu signatam nobis præsentari fecit tenoris sequen. videlicet. *Beatissime Pater, Deuotus S. V. Orator Augustinus Barbosa obtinuit ab A. C. mandatum exequutiuum pro eiusdem pecuniarum summa, ac renouatione Cedulæ Banchariæ annuæ pensionis Ducat. 200. auri de Camera, alias auctoritate Apostolica sibi reseruatæ super fructibus certis, & incertis, ac distributionibus quotidianis Thesaurariæ Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliueira Oppidi de Guimaraens Bracharen. diœc. contra Balthasarem Diaz de Fonseca modernum Thesaurarium. Cæterum appellante dicti Balthasaris procuratore & causa in Rota commissa R. P. D Pirouano, & nunc in gradu appellationis huiusmodi indecisa pendente, quia idem Balthasar continuat in sua contumacia, & proterua denegatione de soluendo dictam pensionem, & renouando cedulam, inde aperta est via regressui, siue ingressui, & accessus ad fauorem Oratoris in litteris Apostolicis reseruatis, & veretur idem Orator ne in prosequutione huius iudicij cogatur per tres sententias conformes defatigari. Ideo S. V. humillimè supplicat quatenus dignetur committere, & mandare eidem D. Pirouano, vt in causa, & causis emergentis quæstionis super regressu, ingressu, & accessu huiusmodi, ac illius canonizatione procedat omni, & quacunque appellatione remota cum potestate tam d. aduersarium quam omnes quosuis alios, etiam per edictum publicum, constito summariè, & extraiudicialiter de non tuto accessu, tam in Curia, quam extra citandi, nec non inhibendi sub censuris, & pœnis, inobedientesque & rebelles easdem censuras incurrisse declarandi, aggrauandi, reaggrauandi, interdictumque ponendi, seruata forma Concilij Tridentini, implorato, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis, cæteraque faciendi, &c. necessaria, & opportuna præmissis, necnon constitutionibus, ordinationibus Apostolicis stylo Palatij, cæterisque contrariis, quorum tenores, &c. non obstante quibuscunque statutis, &c. pro plenè & sufficienter*

expressi

expressis haben. De mandato D. N. Papæ idem Auditor procedat omni, & quacunque appellatione remota, vt petitur, & iustitiam faciat. Placet, Maffeus. Post cuius quidem Commissionis præsentationem vlterius procedentes, causaque huiusmodi per nos diligenter, & maturè discussa, illaque in plena Rota, vt moris est, proposita, inibique acerrimè ventilata, & discussa præuia decisione fuit resolutum locum esse ingressui, & accessui ad Thesaurariam prædictæ Collegiatæ Ecclesiæ, de qua agitur, ob non solutam pensionem per Balthasarem Diaz aduersarium dicto D. Augustino Barbosæ, & illius validitatem impugnatam iuxta tenorem litterarum Apostolicarum desuper expeditarum, & consensum ab eodem Balthasare præstitum, & sic d. D. Augustinum Barbosam principalem in illius possessionem esse immitten. introducen. immissumque & impositum manutenen. esse duximus, & mandauimus. Quapropter mandatum de immittendo, & manutenendo respectiuè ad d. D. Augustini Barbosæ principalis fauorem sub ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis in illo contentis in forma solita, & consueta decreuimus, & concessimus, ac relaxauimus, quod cum in partibus eidem Balthasari Diaz da Fonseca ob impedimenta per eum præstita personaliter intimari, & notificari non posset, & super huiusmodi impedimentis per illum præstitis, & non tuto accessu fuissent in curia examinati testes, & producta aliqua iura, & documenta, & illis lectis, & visis per nos accuratè tam quoad intimationem dicti mandati de immittendo, & manutenendo respectiuè, quàm quoad alia in præsenti causa per edictum publicum in forma solita, & consueta, & iuxta stylum Romanæ Curiæ procedi mandandum duximus, atque mandauimus, & cum deinde fuisset legitima dicti mandati intimatio quamuis per edictum facta, vtpotè quia ordo de iure requisitus sufficienter fuit seruatus, ac originales citationes probentur ex fide cursoris, & Notariorum affixæ in locis solitis in curia, & in aliis duobus locis vicinioribus temporali ditioni, nempe Ciuitate Tipherni, & Terræ Aquipendij in valuis earum respectiuè maioris Ecclesiæ, ac insuper lectæ, & copiæ dimissæ, & illis parere, ac obedire neglexisset, seu recusasset, eodem instrumento dicti mandati de immittendo, & manutenendo respectiuè vnà cum intimatione, & notificatione, vt supra per edictum facta in actis reproductis, ac terminis substantialibus ad docendum se d. mandato de immittendo, & manutenendo respectiuè paruisse, & obediuisse seruatis; subsequenter ad supradicti D. Augustini Barbosæ principalis instantiam (D. Thoma Luriolo ex aduerso procuratore dicti D. Balthasaris Diaz da Fonseca ex aduerso principali personaliter citato) causa huiusmodi per nos diligenter, ac maturè discussa, illaque in plena Rota, vt moris est, proposita, inibique acerrimè ventilata, & discussa, fuit firmata decisio prout infra, videlicet, *R. P. D. Pirouano Bracharen. Thesauraria* 10. *Martij* 1612. *Quæsitum fuit, An contra Balthasarem sit danda declaratoria, exindeque sit apponendum sequestrum? & affirmatiuè fuit resolutum: præcesserat enim legitima litterarum executorialium intimatio, & seruati fuerunt quatuor termini ad docendum de paritione iuxta stylum huius Tribunalis, quibus iam elapsis remanet probata negatiua paritionis.* Felin. in cap. Rodulphinus numer. 41. de rescript. Vestrius in praxi lib. 8. cap. vltim. numer. 19. *ex qua desumitur contumacia, & per eam censuræ relaxantur*, cap. 1. in fin. vt lite non contest. Abbas in cap. reprehensibilis, numer. 2. de appellationi. & in cap. 2. numer. 10. de iudiciis. Cassadorus decis. 5. numer. 7. de Constit. Mohed. decis. 1. de sentent. excommunic. *quod passim seruatur contra rebelles, & inobedientes*, vt in Burgen. præeminentiarum 8. Iulij 1582. coram Cardinali Seraphin. decis. 439. numer. 1. & 591. num. 5. part. 2. recent. *in quibus aliæ decisiones referuntur. Nec dubitari potest de legitima litterarum intimatione, quamuis per edictum facta, quia concurrunt omnia ad sustinendum actum de Iure requisita, nempe iurisdictio, causa, & ordo iudicarius. Iurisdictio est patens, quia non fuit processum ex ordinaria iurisdictione, prout potuisset si versaremur in foro Cæsareo* per Auth. qui semel, C. quomodo, & quando Iud. Felin. in cap. quoniam frequenter, numer. 13. vt lite non contestata, *sed vigore particularis rescripti, vt posset procedi per edictum, constito de non tuto accessu, quod erat necessarium de Iure Canonico*, per Clem. dudum, de iudic. vbi gl. in verbo Papa, & sequenti, *hoc adnotarunt* Felin. in dicto cap. quoniam frequenter numer. 13. Rota in addit decis. 8. de dolo, & contumacia in nouis, Vant. de nullit. defectu citationis numer. 126. & *Rota idem seruauit, & seruat*, vt in Iannen. separationis thori 8. Martij 1627. in eadem causa 26. Februarij præteriti coram D. meo Decano. *Causa etiam non desunt, quæ iustificant non tutum accessum, quia Balthasar solitus erat recurrere ad Iudices laicos pro impediendo processu, & ne personaliter citaretur, vt ex relatione Notarij exhibita, quæ ne dum sufficeret pro causa non tuti accessus, sed etiam ad hoc, vt posset dici personaliter citatus*, Bald. in dict. cap. quoniam frequenter, §. porro, numer. 2. vt lite non contestata, *& idem fuit dictum* in Ianuen. census 10. Ianuarij 1614. coram me, *quando scilicet recursus concludenter est probatus; præterea testes fuerunt examinati formiter, deponentes quòd in Regno Lusitaniæ non poterant exequi huiusmodi mandata, & decreta Rotalia, & alia, quæ ab Vrbe hac de re transmissa fuerunt absque Iudicis Regiæ Coronæ beneplacito, quod sufficit ad hoc, vt dicatur constare de non tuto accessu, siue testes concludant non tutum accessum per impossibile, siue hoc credant difficile propter pœnas in Regiis constitutionibus comminatas, vt quis minimè audeat mandata intimare*, Rota decis. 22. numer. 2. de rescriptis, in antiq. & idem firmant de stylo huius Tribunalis Adden. ad decis. numer. 2. & 4. eodem titul. de rescript. in nou. Cassad. decis. 2. de dolo & contum. *& idem fuit admissum in supradictis decisionibus.* Ianuen. census 10. Ianuar. 1614. & in Ianuen. separationis thori 8. Martij 1625. *Ordo etiam de iure requisitus sufficienter fuit seruatus, quia originales citationes probantur ex fide Cursoris, & Notariorum affixæ in locis solitis in Curia, & in aliis locis temporali ditioni vicinioribus, nempe ciuitate Tipherni, & Terra Aquipendij in valuis earum respectiuè maioris Ecclesiæ, ac insuper lectæ, & copiæ dimissæ, quæ omnia solent desiderari pro eadem forma adimplenda*, Cassad. *decis.* 1. *& 6. de dolo, & contum.* Rota *decis.* 5. *de rescript. in nou.* Ægid. *decis.* 194. Putte. *decis.* 164. *lib.* 2. *in correct.* Vestr. *in praxi lib.* 4. *cap.* 3. *numer.* 4. & Rota *eandem praxim sequuta est in allegata* decis. Ianuen. separationis thori coram D. meo Decano. *Quo verò ad sequestrum non dubitarunt DD. esse apponen. quia D. Augustinus fuit reintegratus ad suum beneficium, & Balthasar conatur manu Regia tueri se in possessione improba, & ideo Rota omnibus iuris remediis esse succurrendum censuit, prout & in pluribus causis relatis* per Gonzal. ad Reg. 8. in

procem. §. 7. num. 36. *idem seruari voluit.* Et ita resolutum, &c. Subsequenter ad supradicti D. Augustini Barbosæ principalis instantiam, Thoma Luriolo ex aduerso procuratore d. Balthasaris Diaz da Fonseca ex aduerso principalis citato ad videndum pœnas, sententias, & censuras in d. mandato de immittendo contentas ob illius non paritionem incidisse de DD. Coadiutorum nostrorum consilio declarauimus, litterasque declaratorias desuper necessarias, & opportunas in forma solita, & consueta decreuimus, & concessimus, nostramque in scriptis tulimus, & promulgauimus sententiam declaratoriam, prout infra, videlicet, *Per hanc nostram declaratoriam sententiam, quam pro Tribunali sedentes, & solum Deum pra oculis habentes de DD. Coadiutorum nostrorum consilio, & assensu ferimus in his scriptis in causa, & causis coram nobis penden. inter Ill. & R.D. Augustinum Barbosam ex vna, & Balthasarem Diaz de Fonseca de, & super paritione mandati de immittendo, & manutenendo respectiuè in possessione Thesaurariæ Ecclesiæ S. Mariæ de Olineira oppidi de Guimaraem Bracharen. diœc. & illius annexorum per nos in fauorem præfati Domini Augustini decreti, & relaxati, rebusque aliis in actis causæ, & causarum huiusmodi latius deductis partibus ex altera, sententiamus, pronunciamus, decernimus, & declaramus præfatum Balthasarem Diaz de Fonseca ob non paritionem dicti nostri mandati de immittendo, & manutenendo respectiuè excommunicationis, aliasque ecclesiasticas sententias, censuras, & pœnas in eodem nostro mandato de immittendo respectiuè contentas & comminatas ob illarum non paritionem damnabiliter incidisse, incurrisse, ipsumque excommunicatum publicè denuncian. & ab omnibus Christi fidelibus arctius euitandum fore, & esse, prout illum denunciamus, & euitari mandamus, litterasque declaratorias desuper necessarias, & opportunas, & cedulones in forma solita, & consueta decernen. & relaxan. prout decernimus, & relaxamus, & eundem Balthasarem Diaz de Fonseca in expensis coram nobis pro parte eiusdem D. Augustini in hac causa factis condemnamus, quarum taxationem Nobis, vel cui de iure in posterum reseruamus, & ita dicimus, sententiamus, & declaramus non solum præmisso, sed omni alio meliori modo, &c. Ita pronunciaui Ego Phil. Pironamus Rota Aud.* Quæ quidem declaratoria sententia cum superius, vt præmittitur, per nos lata fuerit, & dictus Balthasar Diaz ex aduerso principalis de mandato nostro Romæ in locis publicis per quemdam S. D. N. PP. Cursorem excommunicatus declaratus, ac rebellis, & inobediens, & suæ salutis immemor d. excommunicationis, & eius declarationis sententiam per decem dies post illius denunciationem, & publicationem prædictos immediatè sequen. pertinaciter sustinuerit, & ad sanctæ Matris Ecclesiæ gremium redire, & animæ suæ saluti prouidere non curasset, prout sustinet ad præsens. Nos in declarationis negotio huiusmodi vlterius ritè procedentes ad D. Augustini Barbosæ principalis instantiam d. Thoma Luriolo ex aduerso procuratore personaliter citato ad viden. & audien. supradictam excommunicationis, & illius declarationis sententiam, & processus nostros huiusmodi contra, & aduersus eundem Balthasarem Diaz da Fonseca suum principalem iuxta litterarum declaratoriarum vim, formam, & tenorem ob non paritionem earundem aggrauari, litteras aggrauatorias desuper opportunus in forma solita, & consueta per nos decerni, & concedi, vel ad dicendum causam, si quam habeat rationabilem, quare præmissa fieri non debeant, allegandum, prout ad certum peremptorium terminum competentem citari mandauimus, & fecimus, quo termino elapso comparuit in iudicio legitimè coram nobis dictus D. Augustinus Barbosa principalis, & prædictam excommunicationis sententiam contra prædictum ex aduerso principalem ob non paritionem prædictam latam aggrauari, & ipsum aggrauatum publicè denunciari mandari, litterasque aggrauatorias desuper necessarias, & opportunas in forma solita, & consueta decerni, & concedi per nos instanter postulauit. Nos tunc attenden. postulationem huiusmodi fore iustam, & rationi consonam, quodque terminus post prædictæ sententiæ declarationem, & publicationem vt præfertur factam effluxus fuerit, nullamque nobis de paritione D. Balthasaris ex aduerso principalis factam esse certificationem, & etiam quod crescente contumacia, & inobedientia, merito crescere debeat, & pœna ne facilitas pœnæ audaciam tribuat delinquendi, excommunicationis, & declarationis sententiam antedictam, ac processus nostros huiusmodi aggrauan. duximus, & aggrauauimus, prout per præsentes litteras nostras aggrauatorias desuper in forma solita, & consueta decernentes opportunas. Quocirca Vos omnes & singulos supradictos, & vestrûm quemlibet insolidum auctoritate Apostolica nobis commissa, & qua fungimur in hac parte, tenore præsentium requirimus, & monemus primo, secundo, tertio, & peremptoriè, vobisque nihilominus & vestrûm cuilibet in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna mandamus quatenus statim visis, & receptis præsentibus, & postquam pro parte dicti D. Augustini Barbosæ principalis super hoc fueritis requisiti, vel alter vestrum fuerit requisitus, singulis diebus Dominicis, & festiuis in vestris Ecclesiis, Monasteriis, & Capellis infra Missarum, & aliarum horarum diuinarum solemnia, dum ibidem populi multitudo ad diuina audienda conuenerit, aut aliàs legitimè congregata fuerit, dictam excommunicationis sententiam reiterando, & innouando eundem D. Balthasarem Diaz da Fonseca ex aduerso principalem excommunicatum declaratum, & aggrauatum Campanis pulsatis, candelis accensis, & demum extinctis, & in terram proiectis, cruce erecta, & religione indicta aquam benedictam aspergendo ad fugandos dæmones, qui eum detinent sic allegatum, & laqueis suis catenatum, orandu quod D. N. Iesus Christus ipsum ad Catholicam Fidem, & sanctæ Matris Ecclesiæ gremium redocere dignetur, & ne in talibus peruersitate, & duritie dies suos finire permittat, & post ad ianuas Ecclesiarum vestrarum vna cum Clericis & Parochianis accedendo, & ad terrorem vt ipse Balthasar ex aduerso principalis eò citius ad obedientiam redeat, tres lapides versus domum habitationis suæ proiiciendo in signum maledictionis æternæ, & etiam post Missam, & in Vesperis, aliisque horis Canonicis, sermonibus, & prædicationibus publicis solemniter publicetis, & denuncietis, ac ab aliis quantum in vobis fuerit, publicari, & denunciari, necnon ab omnibus Christi fidelibus arctius euitari faciatis, donec, & quousque aliud à nobis vel superiore nostro desuper habueritis in mandatis. Verum postquam dictus Balthasar ex aduerso principalis excommunicatus vt præmittitur, & aggrauatus, aggrauationem huiusmodi per decem dies

dies post ipsius publicationem, & denunciationem in dicta curia in locis consuetis publicè factam animo sustinuerit indurato. Nos ad vlteriorem dicti D. Augustini Barbosæ principalis instantiam, prædicto Thoma Lutiolo ex aduerso procuratore, de quo in actis personaliter citato ad videndum, & audiendum prædictam excommunicationis, & declarationis sententiam siue processus nostros huiusmodi contra eundem dict. Balthasarem ex aduerso principalem iuxta dictarum litterarum declaratoriarum formam, & tenorem reaggrauari, literasque reaggrauatorias desuper in forma solita & consueta decerni, & concedi vel dicendum causam, si quam habeat rationabilem, quare præmissa minimè fieri debere allegan. prout ad certum peremptorium terminum competentem citari mandauimus, & fecimus. Quo termino adueniente comparuit legitimè coram nobis D. Augustinus Barbosa principalis, & maximam ipsius Balthasaris non comparentis contumaciam accusauit, eo quòd ad summum malorum deueniens postposito Dei timore, & parui pendens Ecclesiasticas censuras, & canonicas monitiones sæpè sæpius illi in diuersis plurium annorum temporibus factas se Diuinis immiscuerat, ac demum se fecerat ad sacrum Subdiaconatus Ordinem subreptitiæ promoueri, prout ex protestatione per principalem facta, de qua in actis, eum tanquam contumacem, & rebellem reputari, ac in eius contumaciam excommunicationis, & declarationis sententiam, necnon processus huiusmodi contra eundem excommunicatum declaratum, & aggrauatum publicè reaggrauari mandari, litterasque reaggrauatorias desuper necessarias, & opportunas in forma solita, & consueta decerni per nos instanter postulauit. Nos tunc postulationem huiusmodi attendentes fore iustam, quodque iusta petenti non est denegandus assensus, quodque peruersorum audacia præsumptiua idem exigit, vt vnica pœna non contenti fortioribus arceantur pœnis ne fides illorum lædatur, qui Superioribus suis semper obedientiam impenderunt, sententiam excommunicationis, ac processus nostros antedictos reaggrauandos duximus, & reaggrauimus, prout reaggrauamus per præsentes litteras nostras reaggrauatorias desuper decernentes opportunas. Quapropter Vobis omnibus & singulis supradictis, & vestrum cuilibet insolidum modo, & forma præmissis mandamus quatenus statim postquam pro parte dicti D. Augustini principalis fueritis requisiti, seu alter vestrûm fuerit requisitus, omnes, & singulos Christi fideles vtriusque sexus homines, & præsertim familiares, & seruitores d. Balthasaris Diaz ex aduerso principalis excommunicari, denunciari, & aggrauari dicta auctoritate Apostolica moneatis, & requiratis primò, secundò, tertiò, & peremptoriè, prout requirimus, & monemus eosdem, ac ipsis, & eorum cuiliber in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna districtiùs iniungimus, quatenus infra sex dies post monitionem, & requisitionem huiusmodi ipsis factam immediatè sequentes eisdem à participatione, & communione, ac familiaritate, & seruitio ipsius Balthasaris Diaz de Fonseca ex aduerso principalis denunciati, & aggrauati, penitus, & omnino desistant, & quilibet eorum desistat, necnon cum eo seruiendo, loquendo, stando, sedendo, ambulando, hospitando, concedendo, bibendo, conuersando, coquendo cibum, potum, vel aquam ministrando, vel ignem, aut aliquo humanitatis solatio (præterquam in casibus, & personis à Iure præmissis) participare præsumant, aut eorum aliquis præsumat, & si contrarium fecerint nos in eos & eorum quemlibet cum dicto denunciato, & reaggrauato rebelliter participantes, & contrafacientes ex nunc, prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc singulariter in singulos, dicta sex dierum canonica monitione præmissa, excommunicationis sententiam ferimus in his scriptis, & etiam promulgamus. Vobis omnibus & singulis supradictis modo, & forma præmissis districtè præcipiendo mandantes quatenus singulis diebus Dominicis, & festiois in vestris Ecclesiis, Monasteriis, Capellis infra Missarum, & aliarum horarum præscriptarum solemnia, ac vbi, quando, & quoties expedierit, prædictos Christi fideles, familiares, & seruitores, qui cum d. Balthasare Diaz de Fonseca ex aduerso principali excommunicato, aggrauato, & reaggrauato rebelliter participauerint, excommunicatos tamdiu publicè denuncietis, & ab aliis quantum in vobis fuerit, publicè denunciare, & ab omnibus Christi fidelibus arctius euitari faciatis, donec & quousque aliud à nobis, vel Superiore nostro super hoc receperitis in mandatis. Præterea cum d. Balthasar Diaz ex aduerso principalis sic excommunicatus declaratus aggrauatus, & reaggrauatus, reaggrauationem nostram huiusmodi per alios decem dies, post ipsius publicationem, & declarationem in dicta Curia in locis publicis, & consuetis factam, ac dictos decem dies immediatè sequentes pertinaciter sustinuerit, prout de præsenti sustinet. Mox ad prælibati D. Augustini Barbosæ principalis vlteriorem instantiam (eodem D. Thoma Lutiolo ex aduerso Procuratore, de quo in actis principali citato) ad videndum, & audien. omnes, & singulas Terras, Ciuitates, Oppida, Castra, Villas, Suburbia, & quatuncunque Ecclesiarum Collegia, Capitula, Communitates, Ecclesias, Monasteria, Capellas, Parochias, generaliter quæcunque alia loca, in, & sub quibus, seu ad quæ dictum Balthasarem Diaz de Fonseca ex aduerso principalem excommunicatum declaratum, aggrauatum, & reaggrauatum esse, morari, declinari, seu deuenire contigerit (quamdiu in dictis locis fuerit) interdici, & strictissimo Ecclesiastico interdicto supponi, & obseruari, mandari, litterasque desuper opportunas in forma solita, & consueta decerni, & concedi per nos instanter postulauit. Nos tunc attendentes postulationem huiusmodi fore iustam, & rationi consonam, quodque prædictus Balthasar Diaz de Fonseca ex aduerso principalis pœnas, sententias, & censuras prædictas in eum (vt præmittitur) latas Pharaonis duritiem imitando ad modum aspidum surdarum aures suas obturantium, nec voces audiant incantantium, sustineat, & per totum tempus in sua pertinacia perseuerat, & ad sanctæ Matris Ecclesiæ gremium redire, & animæ suæ saluti prouidere non curet auctoritate Apostolica nobis commissa, & qua fungimur in hac parte, omnes, & singulas Ciuitates, Terras, Oppida, Castra, Suburbia, Villas, Parochias, & alia loca quæcumque prædicta in, & sub quibus dictum Balthasarem Diaz ex aduerso principalem esse, morari, declinare, seu deuenire contigerit quamdiu ibidem fuerit, seu moram traxerit, etiam per tres dies continuos post ipsius abinde recessum, ex nunc prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc absque alia desuper facienda de

declaratione, aut intimatione, vel publicatione interdicimus, & strictissimo Ecclesiastico interdicto supposuimus, & supponimus per præsentes has nostras litteras desuper in forma solita decernentes, & concedentes: & nihilominus vobis omnibus, & singulis supradictis, & vestrum cuilibet insolidum modo, & forma præmissis districtè præcipiendo mandamus, quatenus statim in his partibus, & postquam pro parte dicti D. Augustini Barbosæ principalis vigore præsentium super hoc fueritis requisiti, seu alter vestrûm fuerit etiam priuatè requisitus, seu monitus, seu ad notitiam vestram deuenerit etiam extraiudicialiter absque vlla requisitione desuper iudicialiter facienda (quia loca huiusmodi pro nominatis, & denunciatis esse volumus, & declaramus) in Ciuitatibus, Terris, Oppidis, Castris, Villis, Suburbiis, Parochiis, Collegiis, & quibuscunque aliis locis supradictis, in, & sub quibus, seu ad quæ d. D. Balthasarem Diaz da Fonseca ex aduerso principalem esse, morari, declinare, seu deuenire contigerit, cessetis, & ab aliis cessare faciatis, permittatis, & procuretis, apertis ianuis, à Diuinis. Ita tamen, quod huiusmodi stante interdicto nulla Ecclesiastica Sacramenta in, & sub dictis locis, in quibus ipse fuerit, ministrentur, nisi Pœnitentia, & Baptismus cunctis indifferenter, Eucharistia verò infirmis tantum, & matrimonium sine Ecclesiastica solemnitate contrahatur, ac inibi, ac sub eisdem locis decedentibus Ecclesiastica denegetur sepultura. Postremò autem ipsum, seu illos, qui interdictum huiusmodi non seruauerit, seu seruauerint, eo ipso pœnas contra violantes, vel non seruantes interdictum à iure communi, & Pontificiis constitutionibus latas, incurrere volumus, decernimus, & declaramus, & in his ita vos geratis, donec & quousque dictus Balthasar ex aduerso principalis declaratus, aggrauatus, reaggrauatus, & interdictus omnia vt supra satisfecerit, paruerit, & ad sanctæ Matris Ecclesiæ gremium redierit, beneficium absolutionis à supradictis censuris meruerit obtinere, & vos aliud à nobis desuper receperitis in mandatis. Quòd si fortè vos Serenissimus Rex antedictus exequutor præsentis processus nostri, ac mandatorum nostrorum transgressor fueritis, procul dubio insti Iudicis iudicium incurretis, licet nostris censuris ligari nolumus, sed in Domino ad prædictorum exequutionem benignè hortamur. Vobis verò RR. Archiepiscopis, & Episcopis prædictis, etiam exceptis, quibus ob reuerentiam vestrarum Pontificalium dignitatum deferimus in hac parte, si contra præmissa, vel præmissorum aliquid feceritis per vos, vel submissas personas (prædicta sex dierum Canonica monitione præmissa) ingressum Ecclesiæ interdicimus in his scriptis. Si vero interdictionem huiusmodi per alios sex dies immediatè sequentes sustinueritis, vos in his scriptis Canonica monitione præmissa suspendimus à Diuinis. Verum si vos prædicti interdicti, & suspensionis sententias huiusmodi per alios sex dies prædictos duodecim dies immediatè sequentes animo sustinueritis indurato, vos ex nunc, prout ex tunc, & è contra in his scriptis (dicta Canonica monitione præmissa) excommunicationis sententia innodamus. Absolutionem verò omnium, & singulorum præmissorum nobis, vel Superiori nostro tantùm reseruamus. In quorum omnium, & singulorum fidem, & testimonium præmissorum has præsentes exinde fieri, & per Notarium nostrum publicum infrascriptum subscribi, & publicari mandauimus, sigillique nostri, vel Coadiutorum nostrorum iussimus, & fecimus appensione muniri. Datum & actum Romæ in Monasterio S. Mariæ de Pace nobis inibi pro tribunali sedentibus sub anno à Natiuitate D. N. Iesu Christi 1632. indictione 15. diebus 31. Martij quoad declarationem excommunicationis, 19. Aprilis quoad aggrauationem, 30. eiusdem quoad reaggrauationem, 17. Maij quoad interdictum, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris D. N. D. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. anno eius nono. Præsentibus ibidem DD. Cleatcho Buscho, & Horatio de Matchis Sacri Palatij Apostolici causarum Notariis, scribisque nostris testibus ad præmissa vocatis, atque rogatis. Tenor verò cedulonis vltimo loco affixi est, vt sequitur, videlicet. *Hic auctoritate Apostolica denunciatur excommunicatus, declaratus, aggrauatus, reaggrauatus, & interdictus ad loca in qua deuenire contigerit, ac proinde ab omnibus artlius euitari mandatur quidam Balthasar Diaz de Fonseca assertus Clericus Thomarien. Prouincia Vlixbonen. ob non partitionem mandati de immittendo, & manutenendo respectiuè contra illum in causa Bracharen. Thesaurariæ per S. Rotam relaxati ad fauorem D. Augustini Barbosa, & alias prout in actis, instante eodem D. Augustino Barbosa principali, fine, &c. Archangelus Baronus S. Palaty Apost. causarum Notarius. Die 18. Maij 1632. supradicta cedula affixa, & publicata fuit in acie Campi Floræ, & valuis Cancellariæ Apost. per me Iulium Marzitellum S. D. N. Papæ Cursorem. Et ego Archangelus Baronus S. Palaty Apostolici causarum, & huiusmodi causæ Notarius de præmissis rogatus præsens instrumentum scripsi, & subscripsi, signaui, & publicaui requisitus, in fidem,* &c. Locus † Signi. Locus † Sigilli. Quid autem post tot allegationes euenerit, planè narratur in praxi exigendi pensiones ad finem, secundùm vltimam impressionem Lugdun. de anno 1645.

§. IV.

Seruientes Ecclesiis, vel Clericis: & Diaconi Saluatici, familiares S. Officij, Episcopi, & Nuntij Apost. gaudent fori priuilegio. Episcopus an habeat familiam armatam, & possit facere exequutionem realem, vel personalem?

Consilium D. Aurelij Augustini Taurelli IC. Sarzanensis, cum additionibus Auctoris.

SVMMARIVM.

1 *Famuli inseruientes Ecclesiæ, vel Clericis, vtuntur priuilegio fori de iure Canonico, & ciuili, & respondetur contrariis à n.* 97.

2 *Iuniores, & Minores Ecclesiæ, dicuntur scholares, seu seruientes Ecclesiæ Homines Clericorum, de quibus in* l. 2. C. de Episcop. & Cler. *sunt familiares, & alij existentes in seruitio Clericorum, & n.* 3.

4 *Fori priuilegium competit addictis perpetuo seruitio ecclesiasticorum, non iis, qui seruiunt ad tempus.*

5 *Seruientes Ecclesiæ gaudent fori priuilegio in gratiam*

gratiam ipsius Ecclesiæ, non autem propria persona, & n. 7.

6 *Qualitas perpetuitatis seruitij non est absolutè necessaria ad priuilegium fori, sed sufficit seruitium temporale, ita vt duret exemptio donec durat familiaritas, & n. 9.*

8 *Laici administratores omnium bonorum Ecclesiæ possunt conueniri coram Iudice ecclesiastico durante officio, sed non postea.*

10 *Seruientes mercedem dietim, vel pro paruo tempore, non vtuntur priuilegio fori, secus si ad annum, vel longum tempus.*

11 *Priuilegium fori prodest famulis Ecclesiæ, & Clericorum, sine quibus suo priuilegio commode frui non possent Clerici, & Ecclesia.*

12 *Iudicis arbitrio relinquitur, an Clericus, vel Ecclesia impediatur vti seruitio famuli.*

13 *Arbitrium huiusmodi interponet Iudex ecclesiasticus ob maiorem auctoritatem, non sæcularis.*

14 *Seruientes Clericis, vel Ecclesiæ cum mercede, & ad tempus, non solum potiuntur priuilegio fori propter impedimentum seruitij, sed & familiares militum, & scholarium.*

15 *Seruientium Ecclesiæ tres recensentur species, videlicet Adscriptitiorum, qui sunt perpetui, Temporalium, & Inseruientium gratis.*

16 *Seruientes gratis Ecclesiæ non sunt perpetui obligatione, actu tamen possunt esse.*

17 *Ecclesia maius commodum consequitur ex inseruientibus gratis, quam ex perpetuis, & mercede conductis.*

18 *Seruientes Ecclesiæ sine mercede consequuntur priuilegium fori.*

19 *Diaconi Seluatici in Regno Neapolis sunt homines liberi seruientes Ecclesiæ, vel Episcopis, nulla recepta mercede.*

20 *Diaconis Seluaticis concedit priuilegium fori* sacra Congregatio super negotiis Regni Neapolis.

21 *Pro seruitio Ecclesiarum, & Episcoporum in Cathedralibus, ac superioribus Ecclesiis possunt assumi quatuor Diaconi Seluatici, in Collegiatis, vel Parochialibus duo, in aliis Ecclesiis vnus arbitrio Episcopi.*

22 *Diaconi Seluatici debent eligi gratis per Episcopum, debent præstare seruitium personaliter, non per alios, debent esse bonæ famæ, & conditionis.*

23 *Diaconi Seluatici non gaudent priuilegio canonis, sed fori in criminalibus; in ciuilibus quoad districtionem corporis tantum, eximuntur ab oneribus personalibus, non ab aliis durante seruitio.*

24 *Diaconis Seluaticis reseruantur exemptiones, & priuilegia etiam maiora, si quæ competant ex consuetudine.*

25 *Familiares sanctæ Inquisitionis sunt exempti à iurisdictione sæculari.*

26 *Priuilegium fori familiarium sancti Officij comprehendit illorum vxores, & filios.*

27 *Inquisitores sancti Officij habent familiam armatam.*

28 *Officiales, & familiares, & quomodolibet seruientes sancto Officio impunè arma deferunt.*

29 *Abusus concessionis delationis armorum inducitur si concedatur licentia ministris non necessariis, non inseruientibus, & sub prætextu Inquisitionis committentibus facinora.*

30 *Familia Episcopi gaudet priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus.*

31 *Familia Vicarij Generalis, & Vicarij foranei, eodem fori priuilegio gaudet.*

32 *Episcopus, & illius Vicarius potest punire suos familiares delinquentes in officio, sicuti possunt sæculares.*

33 *Familiares, & de familia Episcopi dicuntur omnes existentes in eius seruitio.*

34 *Notarius, & illius Substitutus, Fiscalis, Nuntius castos carcerum, Barisellus, Birruarij, dicuntur de familia Episcopi.*

35 *Familiaris dicitur qui viuit expensis Episcopi.*

36 *Reseruationis ad effectum quæ est odiosa vti auferens Ordinariam facultatem conferendi, familiaritas strictè interpretatur; secus in aliis casibus, præsertim cum agitur de fauore Ecclesiæ.*

37 *Fori pro priuilegio sufficit quod familiaris sit in obsequio, & seruitio, licet Episcopi expensis non viuat.*

38 *Familiares Episcopi ad hoc vt consequantur fori priuilegium, non est necesse vt sint destinati ad aliquod certum officium, & in eo delinquant, & num. 40.*

39 *Indefinita æquipollet vniuersali.*

41 *Familiares nobiles non debent esse minus priuilegiati quam familiares mercenarij, & viles.*

42 *Familiares Episcopi delinquentes extra officium, habent priuilegium fori, vt puniantur ab Episcopo, & n. 44.*

43 *Officialis committens delictum in officio, sortitur forum non ratione loci, sed officij, & iurisdictionis.*

45 *Thesauri dictum, scilicet opinionem, quod familia Episcopi vtatur priuilegio fori, nec legibus, vel ratione defendi, reprobatur, & respondetur ad contraria.*

46 *Doct.* ex cap. fin. de offic. Archid. *rectè inferunt familiares Episcopi gaudere priuilegio fori.*

47 Cap. 1. *& ibi* Gloss. de pœnit. in 6. *declaratur.*

48 *Episcopus licet remittat iniuriam sibi illatam, punit tamen iniuriantes suam familiam.*

49 *Episcopus in sua diœcesi de iure, & ex generali consuetudine punit pœna corporis afflictiua, carcerat, & mulctat exilio etiam laicos pro crimine spectante ad suum forum, sine ministerio, vel requisitione alterius Iudicis.*

50 *Verbum,* liberè, *significat præcisam libertatem sine impedimento, & licentia alterius.*

51 *Episcopus est ordinarius in sua diœcesi, sicut summus Pontifex in vniuerso Orbe.*

52 *Episcopus habet familiam armatam, & num. 53.*

54 *Iurisdictione concessa censentur concessa omnia, quæ ad tuendam iurisdictionem necessaria sunt.*

55 *Episcopus dicitur Officialis communis.*

56 *Prauentio realis præfertur præuentioni verbali in causis mixti fori.*

57 *Opinio quod Episcopo non liceat habere familiam armatam, tollit Iudici Ecclesiastico præuentionem per capturam in causis mixti fori, præbet occasionem fraudum, & delictorum, & num. 58.*

59 *Episcopus in causa hæresi est Iudex ordinarius.*

60 *Inquisitor est Iudex competens in crimine hæresis.*

61 *Episcopo*

61 *Episcepo non est tributa facultas tenendi familiam armatam sicut Inquisitori, quia alias de Iure competit.*

62 *Argumentum à contrario sensu est inualidum, quando contrarium disponitur in alia parte Iuris.*

63 *Argumentum à contrario sensu est intelligendum strictè ad limites verborum.*

64 *Inclusio vnius casus frequentioris non excludit alium.*

65 *Argumentum, Episcopus excommunicat sacularem in crimine ecclesiastico, & mixte; ergo non potest illum capere, & punire, non concludit.*

66 *Episcopus vt habeat facultatem exequendi contra laicos, non indiget prascriptione, quia competit de Iure communi, & ex prascripto sacr. Concily Tridentini.*

67 *Tit.* C. de sacrosf. Eccles. & de Episc. & Cler. *est nullus, ex quo disponit sine iurisdictione de rebus, & personis Ecclesia.*

68 *Eipscopus licet impleret brachium temporale, non ideo prohibetur immediatè habere familiam armatam exemplo Inquisitorum.*

69 *Ecclesiasticus Iudex quandoque inuocat brachium saculare', propter pœnam sanguinis & mortis, qua de Iure Clericus est interdicta.*

70 *Iudex ecclesiasticus implorat auxilium saculare, quando non sufficiunt propria vires ad coercendum reum.*

71 *Iurisdictio ecclesiastica, & sacularis, vna aly prastat auxilium pro sententiarum exequutione.*

72 *Iudex ecclesiasticus petit auxilium brachy sacularis, non ex defectu iurisdictionis exequendi, sed vt sua sententia habeat faciliorem expeditionem.*

73 *Ecclesiasticus non conuocat brachium Magistratus sacularis in extremum subsidium, quia post relaxatas censuras non habeat aliam facultatem exequendi contra laicos, sed quando opus est, & videtur expediens, alias multa sequerentur mala, & fraudes, & n.75.*

74 *Episcopus cum habeat facultatem à S. Conc. Trid. exequendi sententiam contra laicos per proprios exequutores, accidit ex sua vrbanitate, vt impleret brachium saculare.*

76 *Excommunicatio ex decreto Sacr. Concil. non nisi in subsidium est proferenda, postquam constiterit, non posse fieri exequutionem realem, vel personalem.*

77 *Excommunicatio est maior pœna quam habeat Ecclesia, quia tanquam gladius resecans membrum à communi corpore fidelium, sobriè, & cum circumspectione est exercendus.*

78 *Censurarum ante relaxationem debet constare, saltem ex Nuncy relatione, non potuisse fieri realem, vel personalem exequutionem.*

79 *Opinio Iacob. Beret. dicentis*, Concilium, dum loquitur de propriis Episcopi exequutoribus, non intelligi de Ministris armatis, & vbi exequutio est facienda per Ministros armatos esse inuocandum brachium sæculare, *reprobatur.*

80 *Interpretatio dispositionis Concily circa proprios exequutores Episcopi, quod intelligatur in locis tantum, vbi Episcopus habet iurisdictionem temporalem, reijcitur.*

81 *Speciali iure quid esse factum dicens iustificare debet.*

82 *Lex vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus.*

83 *Dictio,* omnibus, *neminem excludit, quem aliàs non includeret, & operatur ac si esset facta mentio specialis.*

84 *Papa solus, vel sacr. Cardin. Congregatio Concily controuersias, ac difficultates declarat, & resoluit.*

85 *Episcopus habet proprium territorium.*

86 *Diæcesis idem significat quoad iurisdictionem spiritualem, quod territorium quoad temporalem.*

87 *Episcopi ex generali consuetudine procedunt ad realem, & personalem exequutionem, etiam contra laicos, sine alterius licentia in causis fori ecclesiastici.*

88 *Consuetudo Ecclesia, & Curia Romana est attendenda, cum illam mandat Episcopis, & Iudicibus ecclesiasticis obseruari.*

89 *Consuetudo quod familiares Episcopi non gaudeant priuilegio fori, non legitimè probatur, neque actus particulares praiudicant vniuersali iurisdictioni Ecclesia.*

90 *Impedimenta etiam de facto illata per magistratus saculares Episcopis, quominus procedant ad exequutionem contra laicos in causis fori ecclesiastici, non inducunt statum, vel consuetudinem contra Concilium.*

91 *Constitutio Py IV. confirmationis Conc. Trid. habet decretum irritans, quod irritat, & destruit omnia, qua fiunt in contrarium, ipso iure inficit titulum, & possessionem.*

92 *Leges Regia tollunt indistinctè ecclesiasticis facultatem exequutionis realis, & personalis contra laicos per proprios ministros in criminalibus fori ecclesiastici.*

93 *Cognitio per viam violentia aduersus Iudices ecclesiasticos, an aduersetur dispositioni Concily, & excuset ab incursu censurarum Bulla in Cœna Domini.*

94 *Familiares Nuntij Apostolici fruuntur priuilegio fori.*

95 *Nuntius Apostolicus in sua Prouincia habet iurisdictionem ordinariam, qualem Episcopus in sua diæcesi, & ampliorem, imò est super Episcopos, & Archiepiscopos.*

96 *Legatus, vel Nuntius habent familiam armatam, excommunicant, & puniunt inferentes iniuriam, vel damnum suis familiaribus.*

97 *Seruientes Legato, vel Nuntio percipiunt in absentia fructus beneficij, quia dicuntur seruire Papa, & Ecclesia vniuersali.*

98 *Potestas Legati à latere, & non à latere est aqualis, exceptis iis, qua Papa specialiter sibi reseruauit.*

99 *Appellatione Legati venit ne dum Legatus à Latere, sed & Legatus natus, & Legatus missus, qui dicitur Nuntius.*

100 *Doctores pro communi opinione allegari possunt, qui discusso articulo aliquid in terminis concludunt, non y, qui perfunctoriè loquuntur, & nihil firmant, & n.101.*

102 *Famuli perpetuo addicti Clericis, vel Ecclesia, tanquam bona propria sunt exempti à iurisdictione Iudicis sacularis.*

AD propositas mihi per Principem virum sæcularem quæstiones, quæ ob multiplices, & confusas opiniones, scribentium varia quandoque torserunt ingenia, requisitus quod de iure

iure pro veritate, & iustitia sentirem, sic respondendum existimaui.

1 Primò nempe: seruientes, quatenus sunt Ecclesiæ, vel Clericorum seruitio addicti, gaudere priuilegio fori tam ex dispositione iuris canonici, quàm ciuilis. De iure canonico est tex. *in c. ecclesiarum seruos* 12. *q.* 2. vbi si quis Iudicum aut actorum Clericum, aut seruum Clerici, vel Ecclesiæ, in publicis, aut priuatis negotiis occopare voluerit, à communione ecclesiastica, cui impedimentum facit, efficiatur extraneus, & ibi glos. *in verb. Clericorum,* quod eodem priuilegio gaudent serui Clericorum, quo Ecclesiæ, *in cap. iudicatum* 89. *dist. &* *cap.* 2. 11. *quæst.* 1. vbi quod oullus Iudicum neque presbyterum, neque Diaconum, aut Clericum nullum, aut iuniores Ecclesiæ, sine licentia Pontificis per se distingat, aut condemoare præsumat. Alius tex. *in c.* 2. *de for. comp.* vbi eadem verba præcisè repetuntur, pro verb. *iuniores,* habet *verb. mi-*
2 *nores,* quærendo quos appellet tex. *minores,* respondet tali nomine appellati Scholares, siue Seruientes Ecclesiæ deputatos ad eius obsequium, ad idem glos. *cap generaliter* 40. 16. *quæst.* 1. *in verb. mancipia,* vbi extendit priuilegium fori ad vxores, colonos, & familiam Clericorum, & allegat iura concordantia glos. *in cap. clericorum, il* 1. 11. *quæst.* 1. *vers. ideo dico*, quòd gaudent fori priuilegio seruientes, & mancipia Clericorum, qoia idem priuilegium habet familia quod dominus, & glos. *in cap. eos qui* 52. *dist. vers. hoc potest*, quòd vxor Clerici sit de foro Ecclesiæ sicut & alij, qui sunt de familia illius: ad hoc probandum allegat dictum *cap. ecclesiarum seruos,* &c. *indicatum* 89. *dist.* & facit *cap. penult. de priuileg. in* 6. & *ibi* glos. loquens indistinctè de familiaribus.

3 De iure ciuili idem habetur *in l.* 2. *de Episc. & Cler.* ibi, *verum, & hominibus eorumdem, qui operam in mercimoniis habent.* Appellatione autem hominum hoc casu tam de iure Pandectarum, quàm Codicis, continentur procuratores prædiorum, actores, clientes, custodes, coloni, & cæteri homines Clericis seruientes, vt *in l.* 4. *C. de dignit. lib.* 12. & idem Cuiac *ibidem oper. illius tom.* 3. & glos. *in d. l.* 1. *C. de Episc. & Cler.* exponit *hominibus*, id est, familiaribus: & inferius *in verb. Clericis*, id est, hominibus Clericorum, & *ibi* Bald. *n.* 2. quòd homines Clericorum dicuntur illorum seruientes, & qui sunt in ministerio ipsorum, & qoòd isti gaudent priuilegio dominorum, & cæteri idem notant; & Salic. *n.* 3. *in fin* Castr. *n.* 7. *&* 8. quod *d. l.* vult quòd homines Clericorum pro se ipsis habeant priuilegium, & sit speciale in Clericis, vt eorum priuilegia comprehendant suos familiares, non sic in aliis priuilegiatis, nisi dicatur expresè. Abert. & idem Castr. *in l. si quis, vbi cauf. Fiscal.* ac Cagnol. *in l. cum quadam puella, ff de iurisd. omn. ind. num* 30. Host. *in Summ. de foro compet.* §. *quibus ex cauf. n.* 11. *vers. ex præmissis.* Add. *ad Abb. in c. nullus, de for. comp. in verb. velit indistinctè*, vbi de veriori, Rip. *in tract. de peste tit. de præseru. remed.* §. *deuenio nunc, num.* 124. Barbat. *in c.* 2. *n.* 35. *de for. compet.* Baiard. *ad Clar. in prax. crimin. q.* 35. *sub num.* 2. Rebuff. *de priuil. schol. priuil.* 155. *n.* 1. *&* 2. Socin. sen. *c.* 1. *n.* 18. *de for. comp.* Neuiz. *in siln. nupt p.* 5. *num.* 25. Marsil. *cons.* 67. Calnacan. *cons.* 71. *n.* 2. *vers. sed famuli Clericorum, & Episcoporum*, sunt remittendi per iudicem laicum ad ecclesiasticum; alias vti contrauenjens immunitati ipso iure Iudex laicus est excommunicatus. Grammat. *vot.* 33. *n.* 20. Adde Boss. *tit. de for. compet. lit. S.* Carauit. *super tit.* 46. *num.* 27. Bonacos. *in tract. de seru. & famul. q.* 15. *vers. etiamsi,* & de magis communi testatur Decian. *in tract. crimin. part.* 1. *lib.* 4. *c.* 9. *n.* 47. Marant. *in prax. p.* 4. *dist.* 11. *n.* 4. *vers. sed iuxta hoc,* alios cumulans Menoch. *de arbitr. cas.* 562. *n.* 8. *vers. secunda est opinio,* Trentacinq. *var. resol. lib.* 2. *tit. de for. compet. num.* 2. Carol. de Grass. *de effect. Cleric. effect.* 1. *num.* 131. *vers. ampliatur vigesimo secundo,* qui loquitur in quoquomodo seruientibus Ecclesiæ, & *num.* 146. asserit magis communem, & *num.* 149. Viu. *decis.* 116. *num.* 2. Thesaur. *decis.* 22. *num.* 2. 3. *&* 4. Capyc. *decis.* 12. *num.* 1. *vers. secundò respondo,* Mart. *in tract. de Iurisd. p.* 4. *cas.* 111. *num.* 1.

Noo obstat quod ij tantummodo gaudere debeant priuilegio Ecclesiæ, qui sunt perpetuò addicti illius seruitio, non autem ij, qui ad tempus, ex aduerso relati, & per Menoch. Trentacinq. & Carol. de Grass. 4

Nam est aduertendum, quod inseruientes Ecclesiæ gaudent priuilegio iu gratiam ipsius Eccleclesiæ, non autem propriæ personæ, quod clarè colligitur ex *d. c. Ecclesiarum seruos,* & ex *cap.* 1. *de foro compet.* & ex *d l.* 2. *C. de Episc. & Cler.* vbi in specie notat Bald. Menoch. *d. cas.* 562. *n.* 10. *vers. quintò vrget.* & Natt. *cons.* 576. *n.* 9. 5

Inde verò sequitur, quod qualitas perpetuitatis, 6
non possit esse considerabilis, vt sine illa inseruientes non debeant gaudere immunitatibus: pro tempore enim, quo inseruiunt famuli temporales, eodem modo inseruiunt respectu illius temporis, quo perpetui respectu perpetuitatis; neque enim perpetuitatis imprimit characterem, prout clericatus, cuius ratione non possiot perpetui conueniri coram Iudice laico: sed ideo conueniri non possunt, quia Ecclesiæ inseruiunt: quæ qualitas seruitij ita cadit in temporario prout in perpetuo: & hinc Bald. *in l.* 1. *n.* 5. *vers. item operatur, & in d. l.* 2.
n. 5. *C. de Episc. & Cler.* tenet quòd durat exemptio 7
donec durat familiaritas, subdens, quia exemptio non est concessa in gratiam famulorum, sed in gratiam ipsorum Clericorum, & *ibi* Salicet *num.* 3. Aloys. de Leo *num.* 11. *&* 22. idem tenet Imol. *in dict. cap.* 2. *de for. compet. num.* 2. vbi famuli interim dum seruiunt, censentur de foro Ecclesiæ, & ad hoc probandum adducit *cap. dilecto, de offic. Archid.* Ad idem Socin. *in cap.* 1. *numer.* 11. *vers. decimaoctaua declaratio, de for. compet.* & Io. Anton. Nig. *in Extrau. vnic. n.* 83. *de vit. & honest. Cler.* Natt. *dict. cons.* 576. *n.* 9. Calcan. *dict. cons.* 71. *n.* 3. *in fine,* Capyc *d. decis.* 12. *n.* 2. *&* 3. Menoch. *dict cas.* 562. *n.* 10. *vers. quintò vrget.* D. meus Steph. Gratian. *discept. forens. cap.* 341. *num.* 3. *lib.* 2. Mart. *de iurisdict. cas.* 112. *num.* 6. *vers. tertius articulus est.*

Cùm itaque priuilegium sit inductum ratione solius vtilitatis Ecclesiæ, per consequens illius obiectum, & ratio est seruitium, in subiecto tamen illo serui, vel famoli, qui ideo censetur exemptus, quia actu seruit Ecclesiæ; seruire autem non importat per necesse actum perpetuum cum & ad tempus possit inseruire, & respectu illius temporis eadem sit vtilitas Ecclesiæ ratione serui temporarij, quæ est ratione serui perpetui. Certum est enim quod noo potest perpetuus seruoa eodem tempore præstare seruitium pro tota perpetuitate, quia adstrictus; sed præstat successiuè de tempore in tempos, & de momento ad momentum: quod eodem prorsus modo præstat & seruus temporalis. Igitur cum vt Ecclesia seruitium consequatur, dum effectualiter famulus ioseruit, non sit necesse vt addictio sit perpetua, in consequens per necesse

neceſſe ſequitur quod exemptio, quæ eſt conceſſa intuitu ſeruitij Eccleſiæ, non ſit conceſſa intuitu perpetuitatis; & ſic quod perpetuitas, vel temporalitas non poteſt aliquid importare, vt ex ea includatur exemptio. Præſertim verò quia ſicuti ſeruitium dicit tempus ſucceſſiuum, & de momento ad momentum, neque pro ſui eſſentia indiget perpetuitate, ita & exemptio non dicit perpetuitatem per neceſſe, ſed verificatur in tempore, & de momento ad momentum vſquequo famulatus durat, vt illo ſublato & ea tolli poſſit.

8 Hinc videmus, quòd laici tenentes adminiſtrationem omnium bonorum Eccleſiæ, conueniuntur coram Iudice eccleſiaſtico durante officio, ſed non poſtea, *c. iudicatum*, 89. *diſt.* & *ibi* notat gloſſ. & Doct. Abb *in d. cap. 2 n. 6. verſ. fallit in duobus caſibus, de for. comp.* Quod ſi ad effectum vt exemptio quæ intuitu ſolius vtilitatis Eccleſiæ eſt conceſſa, requireret perpetuitatem in ſeruiente, vtique non eſſet verum, quod tenentes adminiſtrationem bonorum fruerentur beneficio fori, ſi ſunt ad tempus, ſed eſſet neceſſe quod eſſent adminiſtratores perpetui, & has rationes breuiſſimè tetigit Felin. *in d. c. 2. num. 11. verſ. de Ieſuatis, de for. compet.* vbi reſpondendo ad obiectum, quod Ieſuati non ſubſunt Epiſcopis, quia non ſunt perpetui, reſpondet quod hoc non concludit, quia Eremitæ, & famuli olim Epiſcopi, & vxor quondam clerici deſiuit eſſe de foro eccleſiaſtico, & tamen prius fuit.

9 Et hanc eamdem opinionem, vt pro tempore, quo inſeruiunt familiares, debeant gaudere priuilegio fori, poſt Imol. & alios præcitatos tenent Capr. *in d. c. 2. de for. comp. col. 2.* Barbat. *de Abb. in d. c. 2. ſub num. 5. in verb. velis indiſtinctè*, & firmat Bald. *d. l. 1. C. de epiſc. & Cler.* quod inſeruiens habet priuilegium fori donec durat in ſeruitio Eccleſiæ, & quando eſt perpetuus, gaudet eodem priuilegio perpetuo ſicuti dominus, & ſequitur Gratian. *d. cap. 341. n. 4. lib. 2.* & idem ſenſit Carauit *ſuper Rit. 46. magn. Curiæ, num. 27.* qui propoſita quæſtione vtrum familiares & ſeruitores gaudeant priuilegio fori? refert diſtinctionem Archid. & ſequentium, quod ad hoc familiaris debet eſſe perpetuus, vel debet ſeruire ſine mercede: & opinionem Baldi & aliorum, vt ſufficiat quod ſit temporalis, concludit ipſam primam opinionem eſſe magis communem, ſecundam verò procedere in familia clericorum ob ſpeciale priuilegium Clerici, & hanc eſſe ipſam veritatem.

10 Accedit quòd regula, vt qui ad tempus inſeruiunt, & pro mercede, non gaudeant priuilegio fori poteſt procedere in iis, qui ſeruiunt mercede dietim, aut pro aliquo paruo tempore, ſecus verò ſi ad annum, vel ad longum tempus. Ita ex Alberic *in d. l. 1. C. de Epiſc. & Cler.* Socin. *d. c. 2. n. 21. declarat. 18. de for. comp.* & alios citat Ioan. Anton. de Nig. *in Extrauag. vnic. num. 90. de vit. & honeſt. Cleric.* & Decia. *in tract. crimin. p. 1. lib. 4. c. 9. n. 47.* & ſequitur Vulpell. *in tract. de libert. eccleſ. p. 3. n. 24.* Bonacoſſ. *de ſeru. & famul. q. 15. in fine*, vbi de communi, Graſſ. *commun. opin. cap. 10. q. 7.* Menoch. *d. conſ. 562. n. 14.* D. Gratian. *d. c. 341. num. 4.* Mart. *d. tract. Iuriſd. caſ. 112. num. 10. verſ. & licet contrariam opinionem, & num. 11.* vbi quòd contraria opinio procedit in iis ſeruitoribus qui ſalario conſtituto dietim, vel per hebdomadas ſeruiunt.

11 Et rurſus quatenus prædictæ regulæ inhærendum eſſet, quod videtur negandum ex ſupra deductis, non procedit quotieſcunque Eccleſia non poteſt vti æquè commodè ſeruitio ſui famuli ſi ſubiiceretur foro laicali, prout vteretur ſi non ſubiiceretur, Felin. *in d. c. 2. num. 2. verſ. tene iſtam concluſionem, de for. compet.* Nigr. *in dict. Extrauag. vnic. num. 95. de vit. & honeſt. Cler.* Oldrad. *conſ. 11.* incip. *Thema tale eſt*, vbi priuilegium de non ſoluendis decimis conceſſis hoſpitali ſuper bonis pauperum, includit bona miniſtrorum ſeruientium hoſpitali, ſine quibus hoſpitale commodè non regeretur, Menoch. qui dicit opinionem probabiliorem, *d. caſ. 562. n. 11. & n. 59.* Carauit. *d. Rit. 46. n. 28. verſ. verum ſi priuilegiatus*; ſic in ſimilibus terminis circa familiares, & aulicos Regis, quod non eſt credendum Regem voluiſſe eos ſubiicere magnæ Curiæ, & auferre cognitionem Seniſcalchi, quia contingeret longis litibus eos defatigari, & ſubtrahi ab eius ſeruitio. Mar. Frezz. *de ſubfeud. lib. 1. de offic. magn. Seniſcal num. 3. in fin. fol. 36.* Surd. *conſ. 303. num. 11.* quòd laicus Iudex non poteſt criminaliter vexare colonos, & conductores Eccleſiæ, quia priuilegium Eccleſiæ competit & illius colonis, quando ſine eis Eccleſia non poſſet vti commode ſuo priuilegio. Carol. de Graſſ. *de effect. cler. effect. 1. num. 216.* Marius Giurb. *conſ. 88. num. 11.* Graff. *deciſ. aur. p. 2. lib. 3. c. 2. num. 28. verſ. quarta licet regulariter*, qui omnes ea inducuntur ratione quòd domini non poſſunt carere ſeruitio ſuorum famulorum.

An autem ita commode poſſit Eccleſia, & Cle- 12
ricus vti miniſterio ſeruientis, erit decidendum arbitrio Iudicis, vt per Menoch. *ibid. n. 12.* Arbitrium 13
autem interponet iudex eccleſiaſticus, quia cum agitur etiam generaliter ſuper cognitione iuriſdictionis inter iudicem eccleſiaſticum, & ſæcularem, Eccleſiaſticus propter maiorem auctoritatem, & præeminentiam præfertur ſæculari, Buti *in cap. cæterùm, col. 3. de iud.* Fel. *in c. paſtoralis, n. 4. verſ. limitatur, de reſcript.* vbi ſuper pertinentia iuriſdictionis non vterque Iudex eccleſiaſticus, & ſæcularis ſimul cognoſcit, ſed maior tantùm, qui eſt eccleſiaſticus. Dec. *ibid. n. 8. verſ. & concludit*, Iaſ. *in l. 2. ff. ſi quis in ius vocat. num. 19. verſ. item ad iſtam regulam*, Boſſ. *in tit. de foro compet. num. 155. verſ. & ad tex.* nouiſſimè Diana *reſolut. moral. part. 6. tract. 2. reſolut. 9.* Couar. *practic. quæſt. 33. num. 1. verſ. quod vbi contingit quæſtio*, vbi ex hoc hortatur Iudices eccleſiaſticos ne ambitione defendendæ iuriſdictionis, & liberandi facinoroſos homines, ſed zelo iuſtitiæ, iuxta Canones huiuſmodi controuerſias cognoſcant, & decidant. Itaut ſtante impedimento prædicto verum ſit inſeruientes Clericis & Eccleſiæ cum mercede, ad tempus, potiri priuilegio fori, vt per Felin. & alios *locis citatis*, & per Carol. de Graſſ. *d. effect. 1. num. 10. ad med. verſ. quoad ſeruos conductitios*, bene & in terminis Menoch. *d. caſ. 562. num. 58.* &
Steph. Grat. *diſcept. for. lib. 2. c. 340. n. 4. 5. & per plur.* 14
vbi propter incommoditatem ſeruitij dictum fori priuilegium vendicat ſibi locum, non tantùm in familia Clericorum, & Epiſcopi, ſed & in familia laicorum, in familia militum maritimæ, & terreſtris militiæ, veluti medicis, chirurgis, inſcriptoribus, bidellis, notariis ſcholarium, vt ibi latè. Et cum hac diſtinctione, quæ veriſſima iudicatur, ſoluuntur aliæ opiniones, quæ videbantur contrariæ, de quibus per Menoch *d. caſ. 562. num. 4. & ſeq.* Gratian. *d. n. 6.* & Graſſ. *d. effect. 1. num. 210. verſ. quæ tamen contraria.*

Verùm eſt aduertendum, quod Doctores in 15
hac materia loquentes, duas tantùm ſtatuunt ſpecies ſeruientium, nempe adſcriptitiorum perpetuo addictorum Eccleſiæ, & mercenariorum inſeruientium

inferuientium ad tempus certa mercede ex pa-
cto recepta: & de illis loquitur Abb. *in c. 2. num. 6. de*
for. compet. vbi ponit, & requirit, perpetuitatem
aduersatiuè ad seruientes conductitios, ac *in cap.*
non minus, n. 4. in fin. de immun. Eccles. pariter consi-
derat qualitatem mercedis, & eamdem conside-
tant omnes ferè allegati per Menoch. *d. caf.* 562.
16 *num.* 4. At vltra illas duas datur tertia species, nem-
pe illorum, qui nulla recepta mercede Ecclesiæ
inseruiunt, & qui licet obligatione non sint per-
petui, actu tamen possunt esse. In istis autem pro-
ut cessat proprium commodum, ita cadit consi-
deratio solius commodi Ecclesiæ, cuius intuitu
solent exemptiones seruientibus concedi, *d. l. 2.*
C. de Episc. & Cler. & *ibi* Buttig. Bald. & alij. Et vbi
in conductie mercede consideratur commodum
solius seruitij, in seruientibus gratis considera-
tur, & cadit commodum duplicatum, nempe ser-
uitij, & vt in mercede conductis, & seruitij gra-
tis impensi. Hinc verò fit, vt quæstio, an ij, qui
gratis inseruiunt, gaudere debeant beneficio fo-
ri, non videatur posse decidi ex auctoritatibus
Doctorum, qui agunt de famulis certa mercede
conductis, in quibus cadit mixtura fauoris, &
commode inseruientium, non autem solius Ec-
17 clesiæ. Sed quin imò Ecclesia magis debet istis,
qui cum liberi existant inseruiunt gratis, quam
adscriptitiis, vel oblatis perpetuo, quia talibus
Ecclesia ipsa victum, & vestitum præstare debet;
in seruientibus autem liberis nihil præstare co-
gitur, itaut longè maiorem commoditatem, ex
liberis tantum gratis seruientibus, quàm ex ser-
18 uis, vel adscriptitiis consequantur. Istis autem
gratis seruientibus concedi priuilegium fori, di-
xit Carauita *Rit. 46. n. 27. verf. item cum sine merce-*
de seruiunt. Liberos autem homines gratis ser-
uientes appellant in Regno Neapolitano Diaco-
nos Seluaticos; de quorum nominis etymologia
difficile esset Iura, & Doctorum auctoritates ad-
ducere, quæ faciunt mentionem; & forsan dicun-
tur Seluatici, id est, fictè Diaconi, & impropriè.
19 Quoad rem ipsam Diaconi Seluatici sunt famu-
li, qui nulla recepta mercede seruiunt Ecclesiæ,
& Episcopis, ad tempus quidem, sed non ad tem-
pus breue; ac per consequens in illis duplex qua-
litas cumulatur: vt enim tenentur Ecclesias mun-
dare, & pulsare campanas, censentur famuli Ec-
clesiæ; vt verò tenentur Episcopo mandante, offi-
cium, vel birruarij, vel tabellionis, mulionis, vel
similium subire, censentur ipsius Episcopi fami-
liares: & nisi isti, qui se addicunt seruitio Eccle-
siæ, & Episcopi nulla recepta mercede, conseque-
rentur aliquod commodum, recusarent absque
dubio inseruire; commodum autem nullum con-
tingit ex munere diaconatus Seluatici, nisi id,
quod ex priuilegio fori consequuntur: non enim
sunt pecunia conducti, vel aliqua merces illis assi-
gnata, de ministris, & familiaribus, quibus nullum
salarium, vel victus constitutus est, sed quædam
tantum priuilegia conceduntur: refert Simanc.
Cathol. instit. tit. 41. *num.* 16. *& seq.* multis Hispaniæ
vrbibus, & prouinciis certum illorum numerum
esse limitatum, quem non licet excedere, & Dia-
conos Seluaticos prædictos fori priuilegio gau-
dere resoluit Sacra Congregatio negotiis Regni
Neapolis præposita, præcisum numerum assignan-
do pro commodo Ecclesiarum, & Episcoporum
vt obuiaretur fraudibus, quæ prætendebantur per
eos committi, vt infra, quam etiam refert Aloys.
Ricc. *in praxi p.* 4. *resol.* 480. & Nouat. *in sum. Bul-*
lar. tit. de Diaconis Seluaticis, & Tamburin. *de iure*
Abbatum tom. 2. *q.* 30. *in fine pag.* 44.
Sacra Cardinalium Congregatio negotiis Regni 20
Neapolitani præpositorum certò reddita in nonnullis
eiusdem regni diœcesibus Diaconos, quos vocant Selua-
ticos, in maximum numerum citra ecclesiarum necessi-
tatem, aut vtilitatem excreuisse, volens eorumdem exem-
ptionis causam declarare, & fraudibus quibuscunque
occurrere: de Sanctissimi D.N. Gregorij XV. mandato,
viuæ vocis oraculo desuper habito, Diaconos Seluaticos 21
huiusmodi pro Ecclesiarum, & Episcoporum seruitio re-
tineri, vel in locum quoquomodo deficientium assumi
posse in Cathedralibus, seu Superioribus Ecclesiis ad
summum quatuor, in Collegiatis, in quibus diuina cele-
brantur, si Episcopo videbitur, vnum. Quos quidem 22
Episcopi prorsus gratis, & tales, qui omnino per seipsos,
non autem per interpositam personam seruitium debi-
tum præstent, nec vllo modo criminosi, aut malæ condi-
tionis, & famæ eligere debeant: alias & hi nullo gau-
deant priuilegio, & eligentes iudicium Sedis Apostolicæ
seuerum experientur. Eos verò priuilegio Canonis non 23
gaudere, fori autem priuilegio in criminalibus omnino,
in ciuilibus quoad corporis distinctionem tantum; &
immunitate ab oneribus personalibus, non autem ab
aliis, durante seruitio, frui debere. Sed si alicubi ma- 24
ioribus vtuntur priuilegiis, & immunitatibus ex legiti-
ma consuetudine, cuius cognitionem, & declarationem
in casum controuersiæ eadem sacra Congregatio sibi
reseruat illam debere attendi; cognitionem verò alio-
rum præmissorum ad Ordinarios pertinere hoc præsenti
decreto statuit, præcepit, & declarauit. Romæ 10. *Kal.*
Iuly 1623. *Octa. Card. Bandinus. Laurentius Cam-*
peg. Secret.
De familiaribus sacræ Inquisitionis, quod exi- 25
mantur à iurisdictione iudicum sæcularium, &
puniri debeant ab Inquisitoribus, exceptis quibus-
dam criminalibus enormissimis, scribit Iacob.
Simanc. *de Cathol. instit. tit.* 41. *de minist. & eorum*
offic. n. 19. *tom.* 2. *p.* 2. *fol* 272. & Steph. Gratian. *d. cap.*
340. *num.* 33. *&* 34. Narbona *in l.* 2. *gloss.* 1 *num.* 12. *&*
gloss. 22. *n.* 6. *tit.* 1. *lib.* 4. *Recop.* Antonin. Diana *moral.*
resolut p. 4. *tract.* 7. *resol.* 37. *& tract.* 8. *resol.* 56. *in fine,*
nouissimè Ansald *de iurisd. eccles. p.* 2. *tit.* 11. *cap.* 6.
Et hoc fori priuilegium competens familiari- 26
bus sancti Officij comprehendit & vxores dicto-
rum ac filios durante familiaritate, vel vita ma-
riti, & patris. Asin. *in tract. de exequut.* §. 1. *cap.* 52.
num. 16. 17. *& seq.* Carol. de Graff. *de effect. cleric.* §. 1.
num. 154. vbi de praxi in Regno Siciliæ, & id
firmat multis rationibus *in numeris sequentibus.*
At illud absolutissimum est, Inquisitores tam ad 27
defensionem propriæ personæ, & familiæ, quàm
ad hæreticos capiendos, & continendos in offi-
cio, habere ministros armatos, ex *Clement. Nolen-*
tes. §. *porro, de hæret.* & ex constit. Io. XXII. incip.
Exigit ordinis nostri, quam refert Repert. Inquis. *in*
verb. arma, §. *sed verum Inquisitores,* Villadieg. *in tract.*
de hæret. q. 11. *num.* 15. Simanc. *de instit. Cathol, tit.* 14.
num. 15. R.P.D. Penia *in* 3. *p. direct. Inquis. fol.* 114. Fa-
rinac. *in tract. de hæres. q.* 284. *n.* 90. Carol. de Graff.
de effect. cleric. 1. *n.* 130. *verf. & quid in Inquisitoribus,*
D. Barbos. *allegat.* 137. *de offic. Episc. num.* 6. *verf. vnde*
etiam Inquisitores.
Nec tantum exequutores, sed Officiales, fami- 28
liares, & alij ministri, qui quouis alia ratione san-
ctæ Inquisitioni inseruiunt, vt sunt Consultores,
Aduocati, Procuratores, Notarij, Custodes, & si-
miles, de Inquisitorum licentia possunt impune
deferre arma; vt latè per Pen. *in addit. ad Direct.*
Inquisit. fol. mihi 131. *col.* 2. *verf. rursus arma deferre,*

Ignat. Lopez *ad pract. Diaz cap. 154. num. 26.* Dum tamen familiares, & officiales prædicti armorum concessione non abutantur, vt *in Clement. 2. de heret.*

29 Abusus verò concessionis delationis armorum inducitur quando conceditur licentia ministris non necessariis, & iis, qui non inseruiunt S. Officio, *d. Clem. 2. in fin.* Farin. *d. q. 182. n. 92. & seq.* & quando sub prætextu inquisitionis dicti ministri armati committunt excessus, & facinora. Ign. Lop. *cit. loco, n. 27. in fin.*

30 Quoad familiares Episcoporum receptissima est opinio, & communi Doctorum calculo comprobata, quod familia Episcopi etiam laica gaudet priuilegio fori tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, notatur *in cap. penult. de priuileg. in 6. & in c. cùm non ab homine, de iud.* vbi Abb. *n. 2. vers. ego fateor, & in c. fin. de offic. Archid.* & *ibi* idem Abb. *n. 5.* Card. *n. 4.* Idem Abb. *in c. nullus, de for. compet. n. 6. vers. in familia verò Episcopi*, vbi de communi Host. *in d. c. fin. de offic. Archid. col. 3. in fin. in verb. familia*, redarguit Iudices laicos vsurpantes talia priuilegia ex violentia Io. Anton. de Nigr. *in Extrauag. vnic. n. 89. de vit. & honest. Cler.* Calcan. *cons. 71. n. 4. vers. nec obstat si dicatur, & cons. 72.* quod est *consil. Ioann. Montesperell.* ad fauorem Episcopi Brixien. petentis sibi consignari suum familiarem captum à familia Potestatis, testatur de communi Doctorum opinione, idem firmat Bened. de Baaar. *ad cons. 72.* Calcan. *in princ.* Bursat. *cons. 25. num. 13. lib. 1.* Nat *cons. 576. n. 5. in fin.* tam in ciuilibus caussis, quàm in criminalibus. Bombin. *cons. 10. num. 10.* Ægid. Boss. *in tract. de for. compet. num. 127. vers. eod. modo*, qui pariter de communi; & de communi itidem Clar. *in §. fin. in quæst. nunquid familiares, seu famuli, vers. ab hac tamen conclusione*, quod familiares Episcoporum potiuntur priuilegio clericali, itaut delinquendo non possint puniri à Iudice laico, sed remitti ad ecclesiasticum, Bonacoss. *in tract. de seru. & famul. quæst. 5.* Decian. *in tract. criminal. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 47. & 57.* Burg. *de mod. proced. ex abrupt. quæst. 65. num. 77.* Bellug. *de Princip. rubr. 11. §. videndum, num. 6.* Crass. *comm. opin. lib. 11. tit. 2. num. 48. tom. 1.* Villab. *in erar. comm. opinion. lit. F. num. 32.* Aloys. Leo *in Authent. Cassa num. 23. C. de sacros. eccles.* Marsill. *cons. 67. num. 60.* Sbroz. *de offic. Vicar. lib. 1. quæst. 146. num. 2.* D. Farinac. *de inquisit. quæst. 8. num. 46.* Capyc. *decis. 12.* Menoch. *de arbitr. d. cas. 561. num. 13. vers. declaratur primò.* Thesaur. *decis. 22. num. 6.* & pro indubitabili tenet Viu. *decis. 116. num. 1.* in ciuili, & criminali causa, Gratian. *decis. March. 132. num. 1.* tam in ciuili, quàm in criminali, & idem repetit *discept. forens. lib. 2. cap. 340. num. 3. & 31. & cap. seq. n. 9.* Genuens. *in praxi Archiepisc. Neapol. cap. 8. num. 6. vers. sciendum etiam*, dicit quòd Curia prædicta est in quasi possessione, Franc. Leo *in Thesaur. for. eccles. part. 1. cap. 11. num. 17. vers. quod attinet ad priuilegium, & num. 18.* Narbona latè *ad l. 10. gloss. 20. num. 4. cum seqq. tit. 1. lib. 4. Recop.* Fr. Mich. Agia *de exhibend. auxil. fundam. 7. in fine.* Duard. *in Bull. Cœnæ can. 15. q. 8. concl. 2. num. 2.* Ant. de Marinis *quotid. resol. lib. 1. c. 117. n. 1.* Gauant. *in enchirid. verb. familia Episcopi n. 2.* Castropal. *de iudic. disp. 2. q. 6. sect. 3. num. 427. & 599. in promptuario tom. 2. verb. familia n. 19.* Zamb. *in repert. mor. verb. Ecclesia quoad eius libertatem lib. 10.* latè Diana *moral. resol. p. 6. tract. 2. de familia laica resol. 2. cum seqq.* nouissimè Ansald. *de iurisdict. eccles. part. 2. tit. 11. cap. 5. num. 34. cum seqq.* D. Alder. Mascard. conciuis meus, *de statut. interpret. concl. 1. num. 135.* plures alios cumulant concordantes Carol. de Graff. *de effect. cleric. effect. 1. num. 128. vers. ampliatur secundò in familia Episcopi*, & eruditissimus D. meus August. Barbos. *de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 107. num. 9. vers. familia Episcopi*, & in ciuili & criminali Mar. Antonin. *var. resolut. lib. 2. resol. 75. num. 1.* Bellet. *disquis. cleric. p. 1. tit. de fauor. cleric. real. §. 1. num. 15.* Guazzin. *de defens. reor. defens. 10. cap. 9. num. 23. & 24.* Trentacinq. *var. resolut. vol. 1. lib. 2. tit. de for. compet. resolut. 1. num. 1.* Marta *in tract. de iurisdict. part. 4. cas. 111. num. 3. vers. secundus articulus est.* Ricc. *in praxi resolut. 72. num. 5. & 6.* in vtraque causa ciuili, & criminali, Graff. *decis. aur. p. 2. lib. 3. cap. 5. num. 26. vers. secundò familia Episcopi*, Giurba *cons. 70. num. 21. vers. cumque teneantur omnes*, & plures nominat Doctores idem tenentes *cons. 88. num. 1.* Hieronym. Campan. *in diuers. Iur. Canon. rub. 9. cap. 9. n. 12.* ex Bobad. & aliis in vtroque 31
iudicio criminali, & ciuili, & Ioan. Antonin. de Nigr. *in dicta Extrauag. vnic. num. 21.* ampliant ad familiam Vicarij in ciuili, & criminali, Afflict. *in Const. Regn. lib. 1. rubr. 9. de illicit. portat. armor. n. 7.* quem sequuntur alij relati per Suar. *recept. sent.* per Sbroz. *de offic. Vic.* per Gratian. *decis. March. 225. num. 18.* per Giurb. *dicto cons. 88.* per Graff. *citato loco, num. 26.* per Guazzin. *defens. 20. c. 9. n. 24.* qui extendit ad Notarium Vicarij foranei. Diana *d. p. 6. tract. 1. resol. 5. vers. tertiò*, vbi ampliat procedere in familia laica Episcopi titularis, nouissimè Ciarlin. *controuer. forens. cap. 21. num. 14. cum seqq.* vbi à *num. 16.* extendit vt procedat etiam in familia Episcopi titularis, vel eius, qui renunciauit loco, sed non dignitati, & *n. 19.* testatur *sub die 16. Ianuarij 1628. in vna Regien.* ita fuisse declaratum à Sacra Congreg. Cardinalium controuersiis iurisdictionalibus præpositorum. Vide alios Doctores citatos suprà *hoc cap. §. 2. num. 55.* ex quibus sine dubio affirmare possumus ita communiter à Doctoribus receptum esse.

Potest & Episcopus, vel illius Vicarius punire 32
excessus familiarium laicorum, si deliquerint in officio, Ioan. And. post Archid. *in cap. si Episcopus, de offic. ordin. in 6.* & expressè firmat Stephan. Aufrer. *in Clement. 1. de potest. eccl. in secul. cas. 24. n. 19.* Boër. *decis. 9. num. 7. vers. & idem in Episcopo.* Sbroz. *de Vicar. quæst. 146. num. 2. lib. 1.* Giurba *cons. 87.* Ceuall. *de cognit. per viam viol. p. 2. q. 64. num. 16.* Diana *moral. resol. p. 3. tract. 1. resol. 12.* Stephan. Gratian. *d. decis. 213. num. 19.* Bellet. *disquis. cler. p. 1. tit. de fauor. cler. real. §. 1. num. 18.* D. Barbos. *in dicto tract. de potest. Episcopi allegat. 107. num. 15.* Bobad. *in Politic. lib. 2. cap. 17. num. 48. tom. 1.* Villadieg. etiam *in Politic. cap. 5. §. 23. num. 29.* Mar. Antonin. *d. resol. 75. num. 3. vers. quod omnino verum, in fin. lib. 1. & lib. 3. resol. 14. vers. fuit resolutum.* Guazz. *d. defens. 20. cap. 9. num. 24.* Caualcan. *de brach. reg. 4. p. n. 259. vers. quin imò licet Episcopo.* Io. Hieron. Campan. *diuers. iur. rub. 9. c. 9. vers. notarium verò*, Licèt contrarium dicat Carauit. *Rit. 49. num. 24.* Aufrer. *de potest. eccles. vers. 21. num. 19.* Cassan. *in consuet. Burgund. rubr. 1. §. 7. gloss. 2.* Papon. *lib. 1. tit. 4. arresto 8.* Grassal. *lib. 2. regal. Franciæ*, Vulpel. *de libert. Eccles. p. 3. n. 16.* Eodem modo, quo pro delictis in officio commissis datur Iudicibus laicis potestas puniendi suos officiales, ex *l. nulli, C. quorum appellat.* & per illum text. notant Alberic. Angel. & cæteri, Boër. *decis. 9.* Farinac. *in praxi quæst. 101. num. 86.* Potest etiam Episcopus offendentes suum officialem in executione officij punire; sed quid si non ratione Officij, sed ex odio, vel inimicitia priuata offendat?

[illegible] 8. resol. [illegible]

53 [illegible] ilia dicuntur, [illegible] esse omnes in [illegible] familiæ, vbi [illegible] plenè gloss. [illegible] Bald. num. 1. [illegible] vers. 3. nota. [illegible] 8. lib. 6. in princip. [illegible] imò dicit, [illegible] 9. 55. [illegible] 5. Viu. decis. 349. [illegible] resol. 75. num. [illegible] 1. Ricc. in prax. re- [illegible] 8. Thesaur for. eccles. p. 1. c. 11. num. 18. [illegible] cons. 88. per tot. vbi de magistro, notario, Cancellario Episcopi, nuncio, custode carceris, & lictoribus, de his etiam Ciarlin. controu. cap. 10. à n. 34.

34 Hinc Notarius censetur de familia Episcopi. Rot. Mareh. Gratian *d. decis. 233. per tot. & discept. forens. d. cap. 340. lib. 2. ferè per tot. & cap. subsequenti* 341. Bellet. *loco superiùs allegato n. 16.* Ricc. *d. resol. 471. num. 4. & seq.* Narbona *l. 10. gloss. 20. num. 17. tit. 1. lib. 4. Recopil.* & ex pluribus Marius Giorb. *d. cons. 87. num. 4.* & aliis, quod procedit etiam in notario non exercente immediatè, de quo est casus discussus in dicto consilio. Nec non Fiscalis, Nuncij, vel Cursores, Carcerum custodes, Barisellus, Birruarij, & his similes dicuntur de familia Episcopi, ad hoc Felin. *de priuil. scholar. 166. num. 1.* Rot. March. *d. decis. 133. num. 12. & num. 20.* & post alios Franc. Leo *in Thes. for. eccles. cap. 11. num. 17. & 18.* Sacra Congregatio super negotiis Episcoporum, & Regularium 25. *Aprilis* 1614. *Dum fuisset processum ad nonnullos actus in causa Capitanei, vel Barisellì Episcopi Sorani carceribus mancipati per Viceducem ciuitatis Soræ, sacra eadem Congregatio, de mandato Sanctissimi Pauli Quinti, attento quod Barisellus existit de familia armata Episcopi, & propterea non potest, nec debet de Iure per laicum capturari, ordinauit Illustrissimo Auditori Cameræ, vt capturam, & acta nulla declararet.* Rursus *petente Episcopo Vasionen. vtrum Iudex Camerarius, & Fiscalis, tanquam eius familiares deberent vti beneficio fori, & immunitate ab oneribus personalibus? Sacra eadem Congregatio sub die 11. Decembris 1614. officiales prædictos vti familiares Episcopi fori priuilegio gaudere, & ad personalia Ciuitatis munia subeunda minimè teneri censuit. Mandauit insuper Episcopo Ortunen. 6. Augusti 1602. ne suspenderet censuras latas, & publicatas contra Gubernatorem Lanciani, nisi primo relaxato è carceribus eius notario, & Regijs hortatorijs, ac alijs quibuscunque non obstantibus. Item Archiepiscopo Turritan. 18. Maij 1603. prædicta sacra Congregatio respondit priuilegia concessa per sacros Canones ministris, officialibus, vel familiaribus Episcopi esse ita clara, vt in dubium reuocari non valeant, nec indigeant confirmatione; iniungendo illi strictè, vt prædicta faciat obseruari.*

Ac ipse dum essem à secretis apud sacram Congregationem Illustrissimorum Cardinalium præpositam negotiis Episcoporum, & Regularium, sub Reuerendissimis PP. DD. Zambeccario recolendæ memoriæ, & Campegio obseruaui, vt pro familiaribus Episcopi etiam laicis carceratis per Curiam sæcularem semper darentur litteræ ad proprios Episcopos, vel Nuncios Apostolicos de ordine Sanctissimi, vt sub censuris, ac aliis sacrorum Canonum remediis curarent omninò remitti ad Curiam ecclesiasticam: ac ex reuolutione Registrorum dictæ sacræ Congregationis percepi, per prius ita semper fuisse obseruatum de ordine præciso Sanctissimi, vt *de anno 1581. 14. Februarij Episcopi Regien. registr. fol. 42.* sic etiam de praxi testatur Mar. Antonin. *var. resolut. dicto cap. 75. num. 6. vers. accedebat quandoquidem.*

Nec restringenda est hæc communis decisio, 35 vt familiares Episcopi tunc demum obtineant priuilegium fori, quando viuerent expensis Episcopi: siquidem vt quis dicatur familiaris, requiritur meus, & dens, & qui non habet victum, non potest dici familiaris, ex *c. final. de verb. signif. in 6.* Sarnen. *in reg. de impetr. benefic. vac. per obitum famil.* Card. *quæst. 13. in princ. & quæst. 14.* Nam ad 36 hunc effectum priuilegij fori, non requiritur exacta illa probatio familiaritatis, quæ est necessaria in materia reseruationis; reseruatio enim tanquam exorbitans, & odiosa, vtpote auferens ordinariam potestatem conferendi, non comprehendit nisi continuos commensales, *d. cap. fin.* & ibi omnes, Cassad. *decis. 3. num. 5. de reseruat.* Hic autem versamur in fauore Ecclesiæ, qui non debet restringi, sed latè interpretari, Remig. *de immunit. amplia. 15. in fine, versic. nam videmus*; & in proposito Stephan. Gratian. *d. cap. 441. num. 21.* Mar. Antonin. *loco cit. num. 2. & sequenti,* Campanil. *diuers. Iur. Canon. rubr. 9. cap. 9. num. 15. paulo post princip. vers. hic autem agi de fauore Ecclesiæ,* qui optimam 37 dicit esse distinctionem; sed satis est ad hoc, vt familiares sint in obsequio, & seruitio, licèt Episcopi expensis non viuant; expenditur *consil.* 8. Calder. *de offic. Legat.* vbi Capellanus Legati absens, & commorans in studio propriis sumptibus, comprehenditur in priuilegiis Legati, quia verba intelliguntur ciuili modo, secundum subiectam materiam, ex causis, ex loco, tempore, & personis, & aliis circumstantiis, *cap. intelligentia, de verb. signif. c. de occidendis 24. q. 5.* Carauit. *in Rit. 46. num. 31. ad finem, vers. licet in domo sua propria comedat, dormiat,* Gambar. *de offic. Legat. lib. 3. tit. de praest. Legat. circ. benef. num. 149. & lib. 5. tit. An Legatus possit plur. benef. vni confer. num. 135. ad fin. vers. & aduerte. p. 2. fol. 188.* Gratian. *d. cap. 341. n. 17. 18. & seqq. lib. 2.*

Minus admittenda est distinctio, quod compe- 38 tat fori priuilegium familiari Episcopi, quando vel est officialis, vel delinquit in officio: quia Doctores præcitati loquentes de priuilegio fori competenti familiaribus, non distinguunt, vt ad hoc quòd quis dicatur familiaris, debeat esse destinatus ad aliquod certum seruitium, sed dant 39 priuilegium in genere: vnde ista indefinita æquipollent vniuersali. *l. si plurib. in princ. ff. de legat. 2.* notatur *in c. curia, de elect. in 6.* Castr. *cons. 135. n. 3. lib. 1.* & in terminis Carauit. *Rit. 49. n. 6. vers. locutio indefinita,* & in specie quod non sit necessarium officium, clarè insinuat Luc. de Pen. *in rubr. C. de domest. & protect.* vbi familiares sunt ij, qui sine officio distincto Imperatori obsequuntur, & seruiunt: contrarium procedit in odiosis, veluti in materia reseruationis, vt dictum est.

Ad aliam partem dubij, si sumenda esset inter- 40 pretatio, quòd familiaris tunc tandem vtitur priuilegio fori, si deliquerit in officio, duplex sequeretur inconueniens, quòd alij familiares, in quibus non posset cadere delictum, eo quia nullum habent officium, excluderentur à priuilegio fori, & quòd 41 familiares viri nobiles minus essent priuilegiati, quàm mercenarij, & infimæ conditionis homines deputati ad certum seruitium: quod non est

admittendum, cum ex fauore speciali concedatur
indistinctè priuilegium fori familiaribus Epi-
scopi tam in causis ciuilibus, quàm criminalibus,
vt ex late superius congestis ad satietatem. Vlte-
riùs dum admittitur facultas in Episcopo co-
gnoscendi, & puniendi delicta suorum familia-
42 rium commissa in officio, prout verè competit
ex deductis, non exinde excluditur concessio
43 animaduertendi in familiares extra officium de-
linquentes: nam dum officialis delinquit in exer-
citio sui officij, non sortitur forum ratione loci,
in quo reperitur, sed ratione officij, & iurisdictio-
nis, itavt tunc non consideretur vt homo vasal-
lus, sed vti officialis; Carauit. qui pluribus expli-
cat, *d.Rit.49.n.13. & 14.* Hioc fit quoad alia crimi-
na extra officium, remanere in suo robore priui-
legium, quod habet Iudex ecclesiasticus puniendi
familiares, Gratian. *d.c.341 num.5.& 14* Marc. Ant.
44 Genuen. *in praxi Archiep.c.9.n.4.* Burg. *de modo pro-
ced.ex abrupt.q.65. num.* 81. Guazzin. *loco sup.relato,*
Mar. Giurb. *d.conf.70. num.20. verf.sed qui Archiepi-
scopalis, & conf* 88. *n.vlt.* vbi testatur ita fuisse reso-
lutum in Regia Camera præsente Prorege.

45 His ita firmatis tolluntur nouissimè in contra-
rium adducta per D. Gasp. Anton. Thesaur. *quæst.
for.lib.3. quæst.78.* nempe Communem opinionem,
quòd familia Episcopi vtatur priuilegio fori, esse
dubitabilem, nec legibus, vel ratione defendi.
Neque Iura relata per Abb. *in cap.fin. de offic. Ar-
chid.* probare id, ad quod allegantur, nec ex eo
capite inferri familiarem Episcopi habere priuile-
gium fori.

46 Respondetur quod *in d.cap.fin.* prætendebat Ar-
chidiaconus aliquos diœcesis Senonen. debere
prius conueniri coram ipso, quàm coram Officia-
li Archiepiscopi, tum de Iure communi, ratione
proprij territorij; tum de consuetudine: & sicut à
iurisdictione inferioris nouerat esse exemptum
Episcopum, cuius respectu, & illius homines, &
familiares gaudent eodem priuilegio; propterea
Archidiaconus excipit à sua iurisdictione cogni-
tionem causarum familiæ Episcopi, & ex hoc
concludenter Inferunt scribentes omnes, fami-
liares Episcopi gaudere priuilegio fori, vt colli-
git Host. *ibi n.14.* Anch. *num.4.verf.nonò hic colligitur,*
& alij.

47 Secundò, quod tex. *in cap.1. de pæn.in 6.* loquatur
tantum circa iurisdictionem, quam habent Epi-
scopi contra offendentes suam familiam, quasi
pro vindicta ad propulsandam propriam iniu-
riam, non autem cognoscendi causam sui fami-
liaris. Hoc expresè repugnat verbis gl. *ibi in verb.
punire,* vbi si iniuria fuerit illata in Prælatum,
propriam illius personam respiciens, non potest
ipse aliquem punire: & gloss. exemplificat in filio,
qui potest remittere iniuriam, per quam ipse fuit
offensus, secus si tangat partem: & in fine conclu-
dit, quòd Episcopus potest punire iniuriantes
propriam familiam, etiam quòd iurisdictionem
non impediant, ad idem Socin. *in cap.olim. de iniur.*
Farin. *in prax.de var. & diuers.crim.q. 105. num. 294.*
quod Episcopus remittit iniuriam sibi illatam
quantum ad suam personam. Grass. *decis.aurear.p.2.
lib.2.c.27.n.20.*

48 Tertiò, *c. Ecclesiarum seruos,* loqui de seruis per-
petuis, & ascriptitiis, non negatur, sunt enim tan-
quam pars fundi, quod colunt, & cuius beneficio
destinantur. *l. cum satis 23. C. de agricol. & cens. lib.
13.* vbi Luc. de Peña, Ioan. de Platea, & Valen-
zuela Pascador, Thom. Sanch. *de matr.lib.7.disp.19.
n.1.* Gasp. Ant. Fab. *in sua Iurisprudentia tit. 5. princ.
2.allegat.7.* Schiphordeg. *tom.3.tract.26.q.6.* sed Do-
ctores ex connexitate materiæ notant ibi fami-
liares Episcopi gaudere priuilegio fori, prout
facit Archid. *n. 5. verf. per hanc decretalem,* & cæte-
ri. Quartò, non dissentimus *l.2. C.de Episc.& Cler.*
loqui de muneribus, & priuilegium competens
Clericis extendi ad illorum familiares, vt ibi per
glos. Bald. & alios. Sed meliùs dictum esset *d. l. 2.*
loqui tantùm in Clericis, & illorum hominibus,
non in Episcopo, & eius familia. Insuper non ob-
stat obiectio Thesauri, quod si Episcopus cogno-
scat in causa sui familiaris, magnum infertur
præiudicium iurisdictioni ordinariæ Principis
sæcularis, præsertim in causis criminalibus; &
eam potestatem regulariter non habet Episco-
pus, nisi illi ex particulari priuilegio à Iure, vel
Pontificum Constitutionibus demandetur.

Episcopus enim vti Iudex Ordinarius in sua 49
diœcesi tam de iure, quàm ex vniuersali consue-
tudine, potest punire pœna corporis afflictiua,
carcere, & exilio mulctare delinquentes, sine di-
stinctione personarum, & sine alterius Magistra-
tus ministerio, vel requisitione, *c. attendendum, 17.
q. 4.* vbi Summus Pontifex Vrbanus mandat om-
nibus Episcopis, vt tradant carceribus, & perpe-
tuo damnent exilio inuadentes prædia Ecclesiæ
dicata, & *ibi* glos. *in verb. & carceri,* infert; ergo Ec-
clesia habet carcerem, & infligit pœnam relega-
tionis, *cap. hi qui Episcopos, 3. q. 4.* & glos. *in verb.
etiam exilio,* arguit; ergo Iudex ecclesiasticus po-
test in exilium mittere, & Gregorius sanctissimus
Pontifex *in c. contra idolorum 26. q. 5.* præcepit Epi-
scopis, vt idololatris, & nolentibus se emendare, si
serui sint, pœnam corporis, si liberi, carceris pœ-
nam imponant, & *ibi* notat glos. *in verb. verberibus,*
Episcopum habere potestatem imponendi pœ-
nam corporalem, & exilij, *c. 2. de adult.* vbi Grego-
rius rescribens Episcopo ordinat, vt stupratores
corporaliter castiget, & in carcerem detrudat:
qui tex. necessariò loquitur in laico, quia compel-
litur ducere in vxorem, & est plectendus pœna
Iuris Ciuilis; ex quo probatur, quòd erat laicus
qui punitur pœnis legalibus. *c.excommunicamus, 1.§
verò, de hæret.* vbi Episcopus bona excommunicati,
& per annum expectati potest exponere, & con-
fiscare, & reddere tales ineligibiles, ac inhabiles
ad qualibet officia publica, honore, & successio-
ne priuare, *c.fraternitatis, 34. distinct.* vbi Papa man-
dat Episcopo Florentino, vt pro carcere in Mo-
nasterium detrudat quamdam ancillam concubi-
nam, *c.statuimus, 16. q. 9.* vbi Episcopus punit lai-
cos retinentes decimas, vel oblationes, mulcta in-
dicta, *c. quisquis, 17. q. 4.* vbi quisquis fuerit reus sa-
crilegij, de mandato Papæ mulctatur per Episco-
pum in triginta libras argenti, *c. 11. q. 2.* vbi com-
mittentes sacrilegium in rebus Ecclesiæ, per Epi-
scopum verberibus corriguntur, qui textus om-
nes loquuntur indefinitè comprehendenter etiam
laicos: *Auth. Causa quæ, in fin. C. de Episc.& Cleric.*
vbi Episcopi habent carceres, in quos inferunt
nuncios laicos citantes Clericos, & *ibi* Bald. *num.6.*
deducit argumentum, cùm Episcopi habeant car-
cerem, ergo habent merum imperium: idem not.
Castr. *ibi num. 6.* & latè Læl. Iordan. *d tract.de orig.
Roman. Sed.cap.8. num.25. 26. & seq.* & iurisdictio-
nem ordinariam Episcopi in tota sua diœcesi
causas audiendi, & personas etiam laicas ad suum
forum spectantes capiendi, & carcerandi apertè
ostendit *cap.cum Episcopus, de offic.ord.in 6.& cap.1.*
de

de offic iudic. Ord. ibi, *Habeant igitur Episcopi singularium Vrbium in suis diœcesibus liberam potestatem, adulteria, & scelera inquirere, vlcisci, & iudicare secundum quod Canones censent, absque impedimento alicuius.* Quæ verba cùm sint indefinita, important, vt sine auctoritate, vel licentia alterius Iudicis prædicta Episcopi adimplere valeant per ipsos, etiam contra laicos, quia & laici quoque committunt adulteria, & scelera ac sacrilegia, & vsuras, &c. quæ Canones mandant Episcopis, vt cognoscant, &
50 puniant. Sic de verbo *liberè*, Ruin. *cons.* 18. *num* 6. quod verbum *liberè*, significat præcisam libertatem, latè Rolan. *cons.* 41. *lib.* 1. *n.* 18. vbi quod verbum *liberè*, importat sine aliquo impedimento, & contradictione, sine auctoritate, ministerio, vel licentia alicuius, cuius consensum aliàs teneretur requirere, & fusiùs Surd. *cons.* 143 *n.* 23. qui ad plura infert, & notat Abb. *in d cap.* 1. *de offic. iud. ord. in princip. & n.* 3. *&* 4. vbi quòd Episcopi in suis diœcesibus habent iurisdictionem liberam exercendi ea, quæ sunt meri imperij, procedendi ex officio, & animaduertendi in facinorosos homines etiam laicos, sine impedimento, & licentia alicuius: quia textus loquitur generaliter non se restringens ad Clericos tantùm important verba, *liberam potestatem*, & hinc erit locus præuentioni inter Iudicem ecclesiasticum, & sæcularem. Et Zabarell. *ibi n.* 1. *in fine, vers. secundò quæro, & vers. quintò quæro*, quòd est in libera potestate Ordinarij punire etiam laicos de criminibus; Butr. *n.* 4. *vers. & nota quòd verba, liberam potestatem*, excludunt alterius requisitionem, vel impedimentum, & *n.* 10. ex quo Episcopus potest generaliter inquirere in diœcesi, poterit & hoc facere contra laicos in iis, quæ tendunt ad forum ecclesiasticum, quia qualitas causæ facit laicum de foro Ecclesiæ, *c. cùm sit generale, & c. ex tenore, de for comp c si duobus, de appell.* Ioan. Andr. *n.* 3. *in verb. inquirere*, quod Episcopus inquirit etiam contra laicos, quia textus loquitur generaliter: & idem dicit Host. Imol. *n.* 3. *vers. item noto & n.* 5. Anchar. *n.* 2. *vers.* 2. *not.* quòd iurisdictio Episcoporum super criminibus puniendis, est generalis, & specialis quoad locum, videlicet intra limites suæ diœcesis: & suprà *n* 1. quòd Episcopus habet à Iure communi omnimodam iurisdictionem in criminibus puniendis, ordinariam, non delegatam ad certam causam, vel certam personam. Alciat. *n.* 7. *& n.*
51 14. Imo non datur alia iurisdictio ordinaria nisi in Episcopo, *c.* 1. *de offic Ordin.* 6. *c. vt iusta, de offic. Ord. in Decretal.* vbi omnes aliæ dicuntur delegatæ, & potest Episcopus in sua diœcesi quidquid Summus Pontifex in vniuersali Ecclesia, si excipiantur ea, quæ ad vniuersæ Ecclesiæ statum pertinent, & quæ Papa specialiter sibi reseruat, Gambar. *de offic. Legati, lib.* 10. *n.* 466. *& n.* 476. Rodoan. *in tract. de simon. mental p.* 1. *cap.* 14. *num.* 1. & latè probat Sanch. *de matrim. lib.* 1. *disp.* 61. *num.* 3. & prædictorum ratio est, quia Episcopus est pastor ordinarius in sua diœcesi, sicut Pontifex in toto Orbe, licèt sit illi subditus, & in iis, in quibus Pontifex non limitat eius iurisdictionem, habet potestatem ordinariam, Sanchez *ibid.*

52 Et supradictam opinionem tenent Franc. *in d. c. cùm Episcopus, de offic. Ord. in* 6. *n.* 5. Anan. *in rubr. de sacrileg. num.* 5. Geminian. *in cap. dilecto, col.* 2. *vers. quæro quia textus, de sent. excomm. in* 6. vbi Episcopus pro suorum defensione vtitur gladio materiali in homines cuiuscunque iurisdictionis: Abb. *in cap. grauem, num.* 5. *de pœn.* Innocent. *in cap. olim, il* 5. *de restit. spoliat. in princip.* quòd Episcopus potest capere, & spiritualiter punire suos Parochianos obedientes alteri Episcopo, & illius sententiis obtemperantes: & cum loquatur de omnibus Parochianis, comprehendit etiam laicos: & Innocentium sequitur Foller. *in prax. crimin. Canon. in* 2. *p. iudicial. vers. aut inquisitio formata, num.* 25. Aufrer. *de potest. eccles. in laic. in princip. & in Clem.* 1. *de offic. Ordinar. n.* 102. *& seq. vers. principaliter quæritur*, vbi pro vtraque parte, & hanc veriorem ostendit, & in practica seruari, & tollit contraria. Alban. *ad Bart. in l. administratores, num.* 1. *de excusat. tut. vers. ad rem faciunt*, Cagnol *in l. vnic. num.* 16. *ff. si quis ius dicen. non obtemp.* Soc. *in c. cum sit generale, in fin. de for. compet.* & ibi Felin *num.* 10. *vers. contrarium tenet*, nec dissentit Couar. quia alia Iura, & auctoritates addit *practic. quæst. cap.* 10. *sub num* 2. *vers. nam posse Iudicem ecclesiasticum*, Roland. à Vall. *cons.* 57. *lib.* 4. *n.* 16. *&* 17. Auctor. Anonymus *cons.* 3. *inter cons. Iacob. Beret. num.* 11. *vers. contraria opinio*, Læl. Iordan. *de Rom. sed. origin. cap.* 8. *num.* 19. vbi ex aliis Ecclesiam posse procedere contra Clericos, & laicos in criminibus ecclesiasticis, non solùm per censuras, sed etiam per capturam: & latè de materia Capell. Tolosan. & *ibi* Aufrer *decis.* 379. *num.* 2. Barbat. *inter cons. crimin. cons.* 93 *incip. Scribitur Sapientia*, latè corroborat, & tollit contraria *n.* 15. *vers. sed ista nullo modo obstant*, qui plura alios ad finem Nauarr. *consil.* 1. *de for. compet.* Ioan. Fran. Leo *in Thesauri eccles. p.* 1. *d. c.* 9. *n.* 18. *in fine*, & in puncto Iuris veriorem firmat Ignat. Lopez *ad practic. Diaz cap.* 154. *num.* 6. *vers. contraria tamen sententia*, Azor. de veriori *instit. mor. p.* 3. *lib.* 13. *c.* 14. *in fine. vers. secunda opinio*, Marceraten. *var. resol.* 14. *sub n.* 1. *vers. quarto videbantur ponere*, Guti. *pract. lib.* 1. *q.* 45. vbi relatis contrariis opinionibus resider in hoc, quod de Iure communi sit verior Episcoporum, & Iudicem ecclesiasticum posse exequutionem facere in personas, & bona laicorum in casibus spectantibus ad illorum cognitionem, sed attento Iure Regio esse tenendum contrarium *num.* 2. *vers. quid tenendum*, Franc. Molin. *de brach sæcul. cap.* 4. *num.* 31. vbi vti ridiculam, & commentitiam carpit opinionem Lupi, *& num.* 48. contrariam esse veram, sed Iudices Ecclesiæ non audere eam exequi, quia obstant Regiæ leges, Card. Bellarm. *in tract de Roman. Pontif. lib* 4 *cap.* 25. *in fin vers. at Ecclesia Catholica*, quòd Episcopi in suis diœcesibus habent auctoritatem condendi leges, iudicandi, & puniendi; quæ tria *cap.* 16. seqq. rationibus, & sanctorum Doctorum auctoritatibus probat, præsertim *in vers. nonus locus est*, vbi ex S. Chrysostomo interpretante illud Apost *ad Timoth. Aduersùs presbyterum accusationem noli recipere*, quòd Episcopus habet suum Tribunal etiam extra forum conscientiæ, & more Iudicum accusationes audit, secundum acta, iudicat etiam laicos propter crimina ecclesiastica, Card. Baron *annal. tom.* 1. *pag.* 440. exemplo S. Cæsarij Arelaten. Episcopi ostendit Episcopum habere ius virgarum, & quosque delinquentes illis subiicere: qui nec patiebatur flagellari amplius 39. ictibus, & *tom.* 5. *pag.* 143. *lit. D.* exemplo S. Ioannis Chrysostomi ait Episcopum habere carceres, in quos detrudat reos. Et quæstio ista remanet prorsus indubitabilis ex decreto S. Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 3. *de reformat.* vbi sancitum est, quòd liceat Episcopis, & aliis Iudicibus ecclesiasticis in causis ciuilibus, & criminalibus contra quoscunque etiam laicos per mulctas pecuniarias, seu per captionem pignorum personarumque districtionem per suos proprios, aut alienos exequutores

facieodam procedere, & causas definire, per quæ
verba sacri Coocilij stabilitur communis opi-
nio.
53 Quocitea si Episcopus ex propria ordinaria iu-
risdictione cognoscit causas etiam coorra laicos
per bonorum apprehensionem, & personarum di-
strictionem, necessarium erit fateri, quòd habeant
familiam armatam, per quam prædicta exequi va-
leat: nam concesso fine, censentur media concessa,
per quæ peruenitur ad finem, c. cùm infirmitas, extr.
54 de Pœnit. cap. quoniam, de senent. excom. in 6. & con-
cessa iurisdictione competunt omnia, quæ ad eam
tuendam, & exercendam sunt necessaria, per l. 2.
ff. de iurisd. omn. Iudic. quod vltra expressa verba sa-
cri Concilij ibi, per suos proprios exequutores, cuius
auctoritate tolluntur obstacula contrariæ opinio-
nis, voluit Bald. in l. nam salutem, §. ait enim, ff. de of-
fic. præf. vigil. vbi infert ab officialibus Communis
ad Episcopum, qui & ipse dicitur officialis com-
munis, & in communi habet iurisdictionem, non
solum inter Clericos, sed etiam inter laicos in cer-
tis casibus specialibus, & mixtis, vt per Anchar. con-
sil. 340. in 1. dubio, vbi de Episcopo Bononien. qui
dicitur officialis communis Bonooiæ, sicuti & Vi-
carius. Dec. in cap. sancta Maria, n. 42. vers. sic & Epi-
scopus, de constit. & in d. cap. significasti, num. 19. & 21.
vers. si contra Abbatem, de offic. deleg. vbi examinata
opinione contraria Abb. & rationibus pro ea addu-
ctis, concludit Bald. sententiam esse magis veram:
55 quam & sequitur Andr. Barbat. & quod dicitur de
officialibus, id verificatur in Episcopo, qui pro
defensione iustitiæ potest tenere familiam arma-
tam, sequitur Roland. d. cons. 37. n. 23. lib. 4. & Surd.
decis. 129. num. 11. & 12. idem Decian. in cap. cùm
non ab homine, num. 29. vers. an autem Episcopus, de
iudic. & in cap. postulasti, n. 21. de offic. deleg. Fel. in cap.
de cætero, de sent. & re iud. num. 8. vers. exequutor me-
rus Papæ, quòd exequutio manu militari competit
solo Ordinario habenti merum Imperium; & ita
limitandum dictum Innoc. & Abb. & ita fuisse lo-
quutum Angel. in l. qui restituere, ff. de rei vind. Ste-
ph. Aufret. in Clem. 1. in 5. q. princ. de offic. ord. versic.
Dominicus, & in tract. de potest. eccles. super laic. col. 5.
cas. 24. vers. Episcopus potest habere familiares arma-
tos, & seruientes armatos, vbi relatis Bald. & Oldr.
cons. 89. refert quòd Magistratus, & officiales Regij
libenter vellent sequi opinionem Abb. sed opinio-
nem Baldi obseruari Læl. Iordan. in tract. de Roman.
sed. origin. p. 2. cap. 8. & num. 18. per seq. & per tot. cap.
hanc vti veriorem, & melioribus rationibus mu-
nitam defendit sublatis omnibus pro contraria
parte oppositis, Gondisalu. in tract. de hæretic. q. 11.
num. 16. Barbat. in cap. cùm non ab homine, n. 34. & 40.
de iud. qui admiratur Abbatem contrarium tenen-
tem non vidisse Baldum, & si Episcopi non sunt
soliti tenere familiam armatam pro exequutione,
id faciunt ob tenacitatem ne teneantur soluere sti-
pendia ministris, tamen tenentes familiam arma-
tam haberi in maiori honore, & reuerentia, idem
Barbat. in tract. de Card. Legat. q. 5. n. 17. & 18. vers.
sed quia de officialibus, Aloys. Leo in Auth. Cassa, num.
24. C. de sacros. eccles. Remig. de Goñy de immunit.
eccles. in verb. defendere armis, q. 12. n. 8. Rol. a Vall.
d. cons. 37. per tot. lib. 4. qui de iure veriorem, & tu-
tiorem firmat, & singulis contrariorum fundamen-
tis aptè respondet, de veriori Fusc. de visit. lib. 2.
cap. 32. n. 16. Couar. pract. d. cap. 10. sub n. 2. vers. pri-
mum, licèt cessante consuetudine conetur defen-
dere contrarium, Ignat. Lopez ad pract. crimin. Diaz
d. cap. 154. num. 23. quod vera, & communis sit affir-
matiua sententia, quamuis Abb. multis illam infir-
mis rationibus impugnare contendat, Neuiz. consil.
83. incip. Materiam saluaguardiæ, n. 7. vers. quod con-
trarium, Marsil. in prax. crim. in §. pro complemento,
in princip. num. 5. vers. item vsus, latissimè Molin. de
brach. sæcul. c. 17. Vgol. de Episc. potest. c. 4. §. 12. Sbrozz.
de offic. Vic. q. 191. n. 1. Valladieg. in tract. de irregul.
q. 11. num. 16. & 17. Repert. Inquisit. in verb. arma,
§. sed nunc quæritur, & §. sed supradictum est. Francisc.
Penia de communi in director. Inquisit. 2. part. lib. 3.
schol. 124. Bellet. disquisit. cler. part. 1. tit. de fauor. cler.
real. §. 1. num. 18. Card. Tusch conclus. 252. lit. E. in-
cip. Episcopus habet familiam armatam, Marta in tr.
de iurisdict. part. 1. cap. 51. n. 10. & 11. & seq. Manu-
ceraren. var. resolut. lib. 3. resolut. 14. num. 1. 2. & 3. D.
Barbos. d. allegat. 109. num. 1. de potestat. Episcop. Fa-
rinac. de hæres. q. 182. num. 90. in fin. vers. ampliatur
hoc idem, de vera, & communi opinione Ioann.
Vincent. Anna sing. 171. Hieronym. Campanil. di-
uers. iur. Canon rubr. 12. cap. 13. num. 87. & 88. Ioann.
Franc. Leo in thes. fori eccles. part. 1. cap. 9. n. 17. & 21.
Albert. Oliua in Rit. Archiepisc. Neapol. 38. num. 3.
Alex. Raudens. decis. Pisan. 34. Ioann. Bapt. Larrea
Granat. decis. 1. num. 6. Alex. Sperell. in decis. fori eccl.
decis. 4. num. 8. & 9. & examinatis hinc inde rationi-
bus, & auctoritatibus fuisse acerrimo studio diu,
multumque disputatum, & resolutum pro affir-
matiua sententia sub Beatissimo Pontifice Pio V.
dicit Ioann. Francisc. Leo in d. Thesaur. for. eccl. c. 9.
num. 14.
Comprobantur prædicta in iis, quæ sunt mixti 56
fori, quæ multa sunt inter Iudicem ecclesiasti-
cum, & sæcularem, ex gloss. final. in cap. cùm sit ge-
nerale, de for. competent. & ex congestis per D. meum
Farinac. de inquis. q. 8. num. 226. attenditur præuen- 57
tio, ita vt qui præuenit in citatione reali, præferatur
alteri in citatione verbali, quia captura præpon-
derat, Bart. in l. sepulchri, vbi Alex. de sepulchro viol.
Boss. in prax. tit. de for. comp. 97. Clar. in §. fin. q. 48. in
fin. versic. frequenter etiam dubitari, Farinac. d. tit. de
inquisit. q. 7. n. 53. Marius Giurb. consil. crimin. 48. n.
39. Si Episcopis non liceret habere familiam ar- 58
matam, non posset dari casus, quod per capturam
esset locus præuentioni Iudicis Ecclesiastici, quod
esset absurdum: & si Iudex ecclesiasticus tenere-
tur requirere exequutores à magistratibus laicis
contra laicum: per huiusmodi circuitum inuti-
lem esse aperta via fraudibus, & multorum daretur
ausa delictorum in ludibrium iustitiæ, prout benè
considerat Læl. Iordan. de Roman. sed. origin. cap. 8.
n. 58. ad 55. vbi Magistratus laici, vel differendo ad-
ducentes varias excusationes, vel conueniendo, vel
monendo laicos reos, vel recusando excusantes se
habere iustam causam denegandi, darent occa-
sionem delinquentibus aufugiendi, vnde per ec-
clesiasticos recurrendum esset ad excommunica-
tionem contra illos: idcirco ad euitandam istam
confusionem, & perturbationem iurisdictionis ec-
clesiasticæ contra tex. in cap. peruenit, 7. quæst. 3. Epi-
scopus per suos proprios exequutores debet posse
exequi, ad idem Ioann. Franc. Leo in Thes. for. ec-
cles. loco cit. num. 19. in fine, vbi quòd vellent scire de
causa capturæ, & de illa cognoscere, vel ad minus
dum consulitur, an possint causam cognoscere, vel
vtrum fuerit præuentum, fuga elabitur reus, & in
proposito dicemus infra dum agitur de inuocatio-
ne brachij sæcularis.
Ad comprobationem accedit, quòd Episcopus 59
in crimine hæresis est Iudex ordinarius, Host. in
cap. ad abolendam, num. 2. extra de hæret. & ibi Fel.
n. 2.

n.2. verſ. nota Epiſcopos ordinarios Iudices in cauſa hæreſis. Ioan. de Anan. *num.5. verſ. nota quòd Epiſcopi ſunt ordinary*, Dec. *tract. crimin. lib.5. cap.21. n.4. in princip.* Imò ex particulari priuilegio Epiſcopis competit in ſpecie, hæreſis crimen purgare, vt habetur *in Clement.1. §. propter, de hæret.* in illis verbis, *tam per diœceſanos Epiſcopos.* Zech. *in ſumma, p.1. tit. de fide, rubr. de hæret. cap.11. n.13. in princip.* vbi quòd Epiſcopus de iure diuino eſt hæreticorum competens Iudex.

60 At Inquiſitori, qui itidem eſt Iudex competens in cauſis hæreticorum, *d. Clem.1. §. propter,* ibi, *tam per diœceſanos Epiſcopos, quàm per Inquiſitores,* conceditur facultas habẽdi familiam armatam, per *Clem.* 61 *Nolentes, §. porro Inquiſitoribus, de hæretic.* & tamen non conceditur Epiſcopis argumentum euidens, quòd ideo Pontifex non contulit facultatem tenendi familiam armatam contra hæreticos, eo quia non erat ipſis tanquam Ordinariis facultatem competere habendi famulos armatos, quæ ſi aliàs non competiſſet, ſine dubio Epiſcopis, ſicuti Inquiſitoribus impartita fuiſſet per Papam, vt benè aduertunt Gundiſalo. *in tract. de hæret. q.11. num.17.* Rol. à Vall. *d. conſ.37. n.15. lib.4.*

Reſponſiones ex aduerſo allatæ per Lup. *in c. per veſtras, de donat.* per Beret. *conſ.45. & ſeq.* & per recentiores ad fundamenta affirmatiuæ opinionis, in id reducuntur, vt admittant Epiſcopum in cauſis eccleſiaſticis, & mixtis poſſe procedere, & cognoſcere etiam contra laicos, non autem exequi per propriam familiam, ſed tantum per cenſuras, quia pro exequutione reali, vel perſonali tenentur implorare brachium Domini temporalis, qui habet territorium. Nam quæ primò obiiciuntur, nituntur fallaci fundamento, nempe argumento ducto à contrario ſenſu, ex *l. placet, C. de ſacroſ. Eccleſ.* vbi per illum text. puniuntur onera imponentes Eccleſiis, & Eccleſiaſticis, qui excommunicantur per Epiſcopum, & puniuntur temporaliter per ſæcularem, & ex *cap. cùm Epiſcopus, de offic. ordin. in 6.* vbi Epiſcopus in ſua diœceſi habet iuriſdictionem liberam, capit, & caſtigat Clericos: ergo à contrario Epiſcopus poteſt tantum excommunicare, non autem punire laicos temporaliter, quod ſpectat ad ſolum Iudicem laicum, &c. *cap. cum laicus, de for. compet. lib.6.* vbi laicus periurus per Epiſcopum cogitur ad obſeruationem iuramenti per cenſuras Eccleſiaſticas: ergo non per executionem realem, vel perſonalem. Et iſte error ſupinus, ita inualuit apud quoſdam, vt dixerint eſſe communem opinionem.

62 Argumentum prædictum deductum à contrario ſenſu, non concludit quando contrarium eſt expreſſum in alia parte iuris, gloſſ. notabilis *in cap. ſignificaſti, de foro compet.* & gloſſ. ſingularis *in l. cùm prætor il 1. verb. videtur, de iudic.* Alex. *conſ.69. in fin. num.9. verſ. alio modo, lib.2.* communem dicit Abb. *conſ.75. num.3. lib.1. verſ. non enim venit*, vbi ex Bart. quod argumentum à contrario ſenſu eſt ſubauditum, non enim venit directè ex verbis, ſed indirectè per interpretationem: quod ideo non debet inducere legum correctionem; ſimiliter Roman. *conſil 399. num.6.7. & ſeq.* quod per improprietates, & ſubauditiones à contrario non corrigitur diſpoſitio expreſſa, & *ibi* Add. *in verb. ſingularis*, Caſtr. *conſil.175. num.3. & 4. lib.1.* Corn. *conſil.150. num.9. lib.2. & conſ.270. n.1. verſ. nec obſtant. ſequentia, lib.1. & conſ.308 lib.4. verſ & ideo ſolet.* Dec. *conſ.99. n.4.* Menoch. *conſ.86. n.30.* Oſaſch. *dec.85. num.12.* Bec. *conſ.63. n.24.*

Nam dictum argumentum ſumi debet ſtrictè 63 ad limites verborum, videlicet, vt in caſu omiſſo cenſeatur omiſſum id, quòd expreſſum fuit in caſu expreſſo, non autem quod in caſu omiſſo inducatur noua diſpoſitio, Mandel. *conſ.164. num.3. verſic. reſpondetur primo.* Rimin. iun. *conſ.244. n.296. verſic. tertiò, dici poteſt.*

Non etiam admittitur huiuſmodi argumentum 64 ad excluſionem aliorum, quando vnus caſus ponitur ratione frequentioris contingentiæ, gloſ. *in Clem. 1. verſ. præſidentes, in fin. de reſcript.* Felin. *in cap. nonne, limit.5. de præſumpt.* Iaſ. poſt alios *in l.1. num.33. ff. ſolut. matr.* Cephal. *conſ.257. n.22.* Burſat. *conſ.81. num.15. lib.1.* Bec. *conſ.82. num.17.* Hippol. Rimin. *d. conſ.244. n.293. verſ. dico quod.* Mandel. *d. conſ.164. num.12.* Surd. *conſ.339. num.29.* Sed caſus expreſſi in dictis Iuribus in contrarium allegatis ſunt propter frequentiorem vſum circa perſonas eccleſiaſticas, in quibus Epiſcopus habet omnimodam iuriſdictionem intra ſuam diœceſim. Ægid. Bellam. *conſ.6. num.4.* Contra laicos autem procedit tantum pro crimine eccleſiaſtico, vt dictum eſt.

Vnde non ſequitur, Epiſcopos excommunicat 65 laicum in cauſis eccleſiaſticis, & mixti fori; ergo non poteſt illum capere, carcerare, & illi pœnam imponere, ſic in terminis noſtris dixerunt Stephan. Aufrer. *in Clement.1. de offic. ord. numer.102. verſ. principaliter, & num. ſeq.* vbi tollit contraria, quia inducuntur tanquam à contrario ſenſu. Barbat. *conſil. 93. inter conſ. crimin. tom.1. num.20. verſ. & ad textus allegatos:* Incertus Auctor 3. *conſ* penes Beret. *n.32.* quia ex incluſione poteſtatis excommunicandi, non excludit poteſtas faciendi exequutionem realem, & perſonalem.

Neque ad hoc requiritur præſcriptio, vt conan- 66 tur firmare Couar. *pract. cap.10. ſub num.2. verſ. primum vbi conſuetudine*, & Iul. Clar. *§ final. n.8. q.37. ad fin verſ. bene verum eſt.* Nam id eſt de iure communi, vt abunde fuit deductum; præſertim ex diſpoſitione ſacri Concilij Tridentini, quod conſtituit Ius nouum generale, & commune, abrogans alia Iura antiqua contraria, ſi quæ eſſent, vt probatione non indigeat: & ita etiam fuiſſe obtentum Mediolani temporibus ſancti Caroli Cardinalis Archiepiſcopi teſtatur Card. Tuſch. *pract. concl.293. lit M ſub tit. Mixti fori quæ eſſe dicantur, n.42. verſ. ſed tu dicas*, & idem refert *in 4. tom ſub littera I. concluſ.59. num 6. verſ. aliàs ſi hæc doctrina,* vbi per integram concluſionem, & multa adducit ad materiam, quod laici, quamuis ſint de foro ſæculari, ſortiuntur forum eccleſiaſticum quando committunt crimina eccleſiaſtica, ſiue ratione perſonæ, ſiue ratione rei, ſiue ratione loci, & ab eccleſiaſtico Iudice puniuntur, quod & firmat ſolidiſſimis rationibus, vt etiam latè tenet Caball. *quæſt. criminal. caſ.194. num.4. in fine, & n.7. & ſeq.* Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. Neapol cap.13. num.3.* de veriori Guazzin. *in tr. de defenſ. reor. defenſ.1. c.8. n.28. verſ. Epiſcopus in delictis mixti fori, & c.11. n.33. verſ. ſed contrariam opinionem.*

Inſuper ad dict. *l. placet, C. de ſacroſ. Eccleſ.* ſuffi- 67 ceret reſponſio, quòd totus *tit. C. de ſacroſ. Eccleſ. & C. de Epiſc. & Cleric.* eſt nullus, ex quo diſponit ſine iuriſdictione de perſonis, & rebus eccleſiaſticis. Abb. *in cap. Eccleſia ſancta Maria, numer.14. de conſtit.* Felin. *num.40. verſ. prima eſt*, quod dictæ leges, & multæ ſimiles non ſunt ſeruandæ, neque etiam de honeſtate, licèt non ſint in damnum Eccleſiarum, neque repugnent Canonibus, Dec. *à n. 88. verſ. prima concluſio Abbatis*, latè per alios ſeq. &

esse communem opinionem, & nullum discrepare dicit Clar. *in §. emphyteusis, q. 29. num. 7. vers. nec dicatur.*

68 Quoad brachium sæculare. Primò argumentum Abb. non est probabile, Episcopus implorat auxilium brachij sæcularis, ergo est prohibitus immediatè habere familiam armatam; quia, & Inquisitores tenent manum armatam, & tamen inuocant brachium sæculare, iuxta Constitutionem Vrbani Quarti, & Innocentij Quarti, relatas per R. P. D. Pen. *in direct. Inquis.* & per Ignat. Lop. *ad Diaz in prax* & per Farin. *de hæres.*

69 Conuocat ecclesiasticus auxilium sæculare aliquando propter periculum effusionis sanguinis: iure enim speciali actum est per Innocent. III. *in cap sententiam sanguinis, ne Cler. vel Monach* ne Clerici sententias sanguinis ferant, dictent, exerceant, intersint; & ideo licet in crimine hæresis carcerent & puniant corporaliter laicos, tamen quando agitur de imponenda pœna capitali, tradunt Curiæ sæculari, *c. ad abolendam, de hæret.* gloss. *in cap. cùm sit generale, in verb. malefactores*, dum allegat, quòd quandoque punitio spectat ad sæcularem, & ita declarat Host *ibi in princip in verb. sacrileg.* Ioan. Andr. *ad finem, in vers. in glos. vlt.* Imol. *num. 5. vers. in gloss.* claré Socin. *in cap. cum sit generale, in fine, & in cap postulasti, num. 10. de for. compet.* Sic pro adulterio commisso, quod est mixti fori, si imponitur pœna sanguinis, vel mortis, tunc spectat exequutio ad Iudicem sæcularem; si verò imponitur pœna temporalis, vel extraordinaria, prout hodie obseruatur in muliere, vterque procedit, Abb. *in cap. cùm sit generale, n. 23. vers. dic latiùs quòd aut agitur ad pœnam sanguinis, & sæcularis est tantum Iudex, de for. compet.* Felin. *num. 11.* idem Abb. *in cap. tua, n. 6. de procurat. vers quia cùm hodie*, Collect. *n. 3. vers sed numquid.* Bellam. *n 8. vers secundò quæritur*, & alij scribentes. Sic pro crimine commisso per laicum in Ecclesia, quando agitur ad pœnam corporalem, quia Clericus non potest procedere ad pœnam sanguinis, eam imponit solus Iudex laicus, & si tractatur de pœna pecuniaria, vel simili, vterque Iudex procedit ad exequutionem, & est locus præuentioni. Dec. *cr. criminal. tom. 1. lib. 4. cap. 2. n. 1. in princ.* Caball. *resol. criminal. casu 194. num. 8. cum seqq. & num. 11.*

70 Quandoque petit, quia dubitatur ne reus aufugiat, de quo *in cap. 2. de Cler. excomm. ministr.* in illis verbis. *Si Episcopus minime emendare potuit fortè ob paupertatem, & defectum ministrorum, vel potestatem delinquentium, & in l. si quis latrones, § sin autem propter multitudinem fortè eorum, qui in prædio sunt, ciuile adminiculum sufficere non posse constiterit, & memorati audaces exequutoribus abiecerint manus, vel alias parere distulerint; tunc iudex Prouinciæ memor periculi sui à viro deuoto Tribuno, seu Primatibus militum, qui in locis sunt, auxilium postulet, C. de his qui latron. occult.* & *ibi* gloss. & Bald. *sub n. 3. verb. sufficere non posse*, quia brachium alienum in subsidium inuocare debet, quando vires proprij officij non sufficerent, & Salicet *n. 1. in 3. not.* Put. *de syndicat in verb. brachium, cap. 1. n. 3. & 4.* Bermo. *de publ. concub. in verb si opus fuerit, n. 1 fol. 301.* Caualc. *de brach. Reg. p. 4. n. 265. & seqq.* Ideo cum ex præmissis satis constet Episcopum habere vtrumque gladium, erit satisfactum contrariæ opinioni asserentium, ecclesiasticum Iudicem inuocare brachium sæculare tunc demum, quando fecit quidquid potuit pro exequutione suæ sententiæ, & nihil vltra habet, quod faciat; si ecclesiasticus vtatur vtroque gladio, & si propter potentiam delinquentium propriæ vires non suffragentur, & contemnantur censuræ, tunc quia fecit quidquid potuit per vsum vtriusque gladij, in subsidium implorabit brachium temporale, ita ex aliis Læl. Iordan. *de Roman. sed. orig. cap. 8. num. 43. vers. vel quia non est verum.*

Et hac ratione, quia vna iurisdictio alia coadiu- 71
uatur, pari modo Iudex Ecclesiasticus in sententiarum exequutione præstat subsidium sui brachij Iudici sæculari. *cap cùm ad verum, 97. dist.* gloss. *in c. 1. de offic. ord in verb publicum*, & *ibi* notant communiter scribentes Ioann. Andr. *num. 16.* Host. *num. 7.* Zabarell. *num. 4.* Abb *num. 10.* & Innoc. Socin. *in cap cùm sit generale, num. 24. de for. compet.* Couarr. *pract. dict. cap. 10. sub num. 1. vers eadem ratione Iudex sæcularis*, Nat. *consil. 529. num. 7. versic. prædicta etiam sunt.*

Implorat & Iudex ecclesiasticus brachium sæ- 72
culare non ex eo, quod ipse non habeat iurisdictionem exequendi suam sententiam contra laicum, vt probauimus, in puncto Iuris veriorem esse sententiam, & magis receptam; & omnem prorsus esse sublatam dubitationem ex decreto *sacr. Concilij*, sed inuocat ad hoc, vt exequutio habeat faciliorem expeditionem: ita Abb. *in cap. postulasti, de Iudic.* vbi contra Iudæum, qui erat de dominio temporali, & percusserat Clericum, Papa committit exequutionem Iudici sæculari propter maiorem facilitatem in exequendo, Abb. *ibi n. 5. in fine*, simile adducit de Delegato Papæ, qui potest sententiam exequutioni mandare, *cap. quærenti, de offic. delegat.* & tamen pro faciliori expeditione suæ exequutionis interpellat Ordinarios loci, quia illis facilius obtemperatur: idem Abb. *in cap. licèt, de pœn. n. 8.* vbi quærit, vtrum Episcopus possit imponere pœnam pecuniariam laico sibi non subdito temporaliter? negat Ioann. Andr. allegans nonnulla Iura: dicit Abb. hoc dictum sibi non placere, quia est casus, in quo Iudici ecclesiastico competit iurisdictio in laicum: & ad Iura in cõtrarium allegata per Ioann. Andr. quod scilicet pœna debeat imponi per iudicem sæcularem, respondet, hoc ideo fieri pro faciliori expeditione: & Abb. sequuntur in puncto Gonsalu. *in tract. ne hæret. quæst. 19. n. 9.* dicens, quod ita intelligi debent omnia Iura, quæ loquuntur de hoc brachio sæculari: & Auctor sine nomine *consil. 3. inter cons. Beret. num. 35.* vbi quod Oldrad. *consil. 89.* Dec & alij *in cap. significasti, de for. comp* intelliguntur quando de facto ob aliquem casum difficilem, Episcopus per se non valet exequutionem facere, vt asseuerat Barb. *d. cons. 93. cons. crim tom. 1. à num. 21.* per plures alios.

Neque sustinetur Iudicem Ecclesiasticum tunc 73
demum implorare auxilium brachij sæcularis in subsidium; quia post relaxatas censuras non habeat vlterius, quod faciat; quasi non sit permissa Iudici ecclesiastico alia facultas coërcendi laicum, nisi per censuras: nam vltra præcedentem declarationem, Iura quæ loquuntur de hoc brachio sæculari, non dicunt, quod imploretur per ecclesiasticum, & impartiatur per laicum Iudicem in extremum subsidium, & pro vltimo refugio, quando Ecclesia fecit quod potuit, nec habet vltra, quod experiatur, vt male sentiunt aliqui Doctores: sed solummodo dicunt, *cum opus fuerit, si necesse fuerit*, & similia, prout *in d. cap. 1. de offic. ordin.* vbi Papa post concessam liberam potestatem Episcopis in propriis diœcesibus inquirendi, vlciscendi, & iudicandi scelera secundùm canones, in quibus per loquutionem indefinitam, & laici comprehenduntur,

vt

vt probatom fuit; addit, *& cùm opus fuerit, publicum*
conuocent auxilium; ecce quòd per ſe poſſunt ec-
cleſiaſtici ſcelera vlciſci, & noo ſemper debent
coouocare aoxilium temporale, ſed tantùm *cùm*
opus fuerit, quia in ſubſidium peti ſolet. *c. quoniam,*
eod.tit. ibi, *ſi neceſſe fuerit, cap. final. de exceſſ. prælat.*
cap. periculoſo, circa fin. in verb. ſi opus fuerit, de ſtat.
regul. prælat. cap. ſtatuimus, in verb. ſi neceſſe fuerit,
de maledic. & cum tali clauſula, *ſi opus fuerit*, pe-
tendum eſſe auxilium brachij ſæcularis decer-
nit ſac Conc. Trident. *ſeſſ. 24. cap. 8. de reformat. ma-*
trim. in fin. & ſeſſ. 25. cap. 5. ibi, *inuocato etiam ad hoc,*
ſi opus fuerit, auxilio brachij ſæcularis; & ſic poteſt
Eccleſia conuocare: & magiſtratus laici impar-
tiri debent ſuum brachium armatum ſine retar-
datione, quocunque tempore, io quacunque par-
te iudicij opus fuerit, quandocunque Epiſcopo
expedire videbitur vti, vel non vti, reali, vel perſo-
nali exequutione, vt habetur *in dicto cap. 5. ſeſſ. 25.*
ibi, *ſed liceat eis, ſi expedire videbitur, per multas pe-*
cuniarias, ſeu per captionem pignorum, perſonarumque
diſtrictionem per ſuos proprios, aut alienos exequutores
faciendam.

74 Et ſi poteſt Epiſcopus ſuam ſententiam exequi
per proprios exequutores; ergo ptooenit ex illius
vrbanitate, ſi imploret brachium temporale con-
tra Clericum, aut ſæcularem: ſic in terminis ex
diſpoſitione ſacroſ. Concil. *d. c. 3.* concludunt Læl.
Iordan. *de Roman. Sed. origin. d. c. 8. n.* 10. vbi ex Ioan.
Lup. aſſertore contrariæ opinionis *in c. per veſtras,*
de donat. inter vir. & vxor. in 1. notab. verſ. ſed eſt pul-
chra dubitatio, dicit Epiſcopum de rigore poſſe ſuam
exequi ſententiam, ſed abſtinere ex vrbanitate,
& n. 42. 43. & aliis ſeqq. poſt Geminian. & Ioan.
Vanquel *in Breuiar. Iur. Canon.* Epiſcopum non te-
neri inuocare brachium ſæculare, ſed poſſe: licèt
abſtineat ex vrbanitate, & Hortenſ. Caoalcan. *in*
tract. de brach. reg. p. 4. n. 258. verſ. imò cùm Epiſcopus.
Innominat. Auctor *conſ. 2. apud Iacob. Beret. n. 35.*
Ignat. Lopez *ad Diaz in praxi dicto c. 154. num. 4. verſ.*
75 *nam verius ipſe cenſeo*, vbi coosiderat, & optimè,
quod ſi aliter diceretur, manca eſſet iuriſdictio
eccleſiaſtica, plura committerentor flagitia, quæ
remanerent impunita; oam interim, dum decer-
nuntor, & relaxantor cenſuræ, quæ non niſi ſerua-
tis ſeruandis proferuntur, oempè ioxta formam
Concilij, præcedente bina ſaltem monitione ante
iouocationem brachij ſæcularis, poſſunt res oc-
cultari, vel reus aofugere, & aliæ fraudes committi.
& Lopez dicta ſequitur, & approbat Farin. tan-
quam de veriori, & rationabiliori ſententia, *in ſua*
prax. tit. de pæn. temperand. q. 97. n. 98. verſ. veriùm ad
declarationem, & ante illos firmaoit Ioan. Segur. *in*
Direct. Iud. eccleſ. p. 2. c. 13. n. 37. eſſe veriorem, & re
ceptam in foro.

76 Et hodie ceſſat difficultas, quia Conc. Trid. *al-*
legat. c. 3. diſponit, vt vbi exequotio realis, vel per-
ſonalis fieri poterit, Iodices eccleſiaſtici abſti-
neant à cenſuris; nihil per dictum *c. 3.* noui tribui-
tur Epiſcopis, ſed tantùm mutatur ordo proce-
dendi; vt primò ad realem, vel perſonalem exe-
quutionem per proprios exequutores, vel adhibi-
to brachio ſæculari, poſtremò ad cenſuras eccle-
ſiaſticas iu iuris ſubſidium procedere debeant:
ita vt excommunicatio noo niſi in ſubſidium ſit
77 proferenda; cum nulla maior pœna reperiatur in
Eccleſia, dum ſpiritualia tractat, quàm pœna ex-
communicationis, *c. corripiantur, 24. q. 3.* Hoc cen-
ſurarum grauiſſimum omnium pondus conſide-
rantes, non niſi ex grauiſſima cauſa adhibendum
tradiderunt ſancti Greg. Nazianz. & Chryſoſt. ſed
cuncta prius experienda eſſe remedia, quàm men-
brum ſectione à cæteris diuellatur, relati per
Card. Baron. *Annal. tom. 1. fol. 451. verſ. hùc etiam*
grauiſſimum; ideo idem Concil. *cit. c. 3.* præcipit hùc
cenſurarum gladium recidentem membra à com-
muni corpore fidelium, eſſe exercendum ſobriè,
& magna cum circumſpectione. Et ita in ſubſi-
dium oportet proferri excommunicationem, vt
neceſſarium ſit conſtare ex actis realem, vel per-
ſonalem exequutionem fieri non potuiſſe, ad mi-
nus per nuncij relationem, vt declarauit ſacra
Congregatio Illuſtriſſimorum Interpretum Con-
cilij Tridentini ſuper *d. cap. 3.* & ita obtinuit ſtylus
Curiæ.

Quaptopter non ſatis poſſum admirari Iaco- 78
bum Beret. acerrimum oppugnatorem ſententiæ
affirmatiuæ, ductum feruore contradicendi in re
tam manifeſta, & coique indubitabili ex verbis
expreſſis Concilij, tanquam Protheum verten-
tem ſe in varias formas, vt illudendo laqueum ve-
ritatis euadat: modò negare verba Concilij lo- 79
quentis de propriis Epiſcopi exequutoribus, in-
telligi de miniſtris armatis, vt *conſ. 4. n. 3. & n. 21.*
quaſi quod rei contumaces, & reluctantes, qui
perſæpe armati, ac armatorom aſſociantium ſti-
pati cohorte ab armata familia vix capi poſſont,
ab inermibus verboreous, veloti omnipotentis
Dei voce conterriti, retrorſum delabentes nullo
negotio ſinant ſe capi, ligari, & duci ad carceres:
vel quod ſi Epiſcopi exequutores in actu exe-
quutionis deprehenderint reum reſiſtentem, deſi-
ſtant ipſi ab exequutione vi inferenda, ſed adeant
magiſtratus laicos, vt ſibi accommodent bra-
chium ſæculare: quo dicto videtur nihil magis
alienum, à recto ſenſu, à meote Concilij, & verbis.
Modo quòd diſpoſitio Concilij, circa proprios 80
Epiſcopi exequutores, intelligatur io illis locis
ſolummodo, in quibus Epiſcopus habet iuriſdi-
ctionem temporalem, & Beret. *conſ. 6. n. vlt.* non-
nulli recentiores adhærent. Concilium dum lo-
quitur generaliter, non eſt ſomnianda, vel dioi-
nanda reſtrictio, quæ violet verba, & coarctet iu-
riſdictionem Epiſcoporum ad caſum particula-
rem non expreſſum, in quo ex centum vix decem
Epiſcopi habent ius temporale; & qui dicit iure 81
ſpeciali quid factum eſſe, iuſtificare debet id ra-
tione ſpecialitatis fuiſſe inductum; Abb. *in cap. 1. de*
confeſſ. & vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtin- 82
guere debemus, *l. deprecatio, ff. de publican.* etiamſi
maior eſſet ratio in vno, quàm in alio caſu, *l. 1. §.*
quod autem, ff. de alear. Surd. *conſ. 271. n. 28. & conſ.*
308. n. 3. & quod noo reperitor ſancitum expreſ-
sè, non eſt ſuperſtitioſis inuentiooibus præſumen-
dum, *cap. conſuluiſti, 2. q. 5.* Archid. *in proœm Sexti in*
verb. ſacroſancta, col. penult. in fin. Præſertim quòd
Concil. vtitur dictione, *omnibus*, ibi, *Mandatur om-* 83
nibus Iudicibus eccleſiaſticis, quæ cùm ſit vniuerſalis,
neminem excludit, *l. 1. ff. de legat. 1.* & idem opera-
tur, acſi de ſingulis eſſet facta expreſſio ſpecialis,
Bart. *in l. 3. ff. de nouat.* Craoet. *conſ. 308. n. 6. verſ. 5.*
Cephal. *conſ. 166. n. 21. verſ. quintò etiam adducitur,*
lib. 2. vbi verbum, *omnes*, non modo oeminem ex-
cludit, ſed includit, quem aliàs non includeret, ex
Dec. *in l. omnia, in princ. ff. ſi cert. petat.*

Et cùm agitur de interpretatione Decretorum 84
ſacri Concilij Tridentini, ſolus Papa, vel Sacra
eidem Concilio interpretando Illuſtriſſimorum
Cardinalium Congregatio præpoſita, controuer-
ſias, & difficultates declarat, & reſoluit, vt habe-
tur

tur in eodem Concil. *sess. 25. rubr. de recipien. & obseruand. decretis Concil vers. quod si in his recipiendis aliqua difficultas oriatur*, & in Constitutione Pij IV. registrata in calce dicti Concilij, incip. *Benedictus Deus*, ibi: *Si cui verò in eis aliquid obscurius dictum, & statutum fuisse, eamque ob causam interpretatione, aut decisione aliqua egere visum fuerit, ascendat ad locum, quem Dominus elegit, ad Sedem videlicet Apostolicam omnium fidelium magistram, cuius auctoritatem etiam ipsa sancta Synodus tam reuerenter agnoscit: Nos enim difficultates, & controuersias, si quæ ex eis decretis fuerint, Nobis declarandas, & decidendas quemadmodum ipsa quoque sancta Synodus decreuit, reseruamus.* Remanent ea, in quibus maximam vim faciunt scribentes pro contraria opinione, quod ad eos tantum spectet exequutio, qui habent territorium, vt sunt sæculares, non Episcopi.

85 Nam & Episcopus habet proprium territorium: id clare desumitur ex verbis Concilij Aurelianensis *c. omnes Basilicæ, 16. q. 7.* vbi quod omnes Basilicæ sunt in potestate Episcopi, in cuius territorio reperiuntur, & ibi Ægid. *in verb. territorio*, ex mente Archid. & Goffred. id expressè tenet, *c. final. de const. in 6.* vbi statutum Episcopi circa committentes furtum, non habet locum extra diœcesim, quia extra territorium ius dicenti impune non paritur, & ibi not. Gemin. & alij; *Clement. ne Romani, §. fanè, de elect.* quòd territorium, & diœcesis sunt vnum, & idem, *c. si quis Episcoporum, 16. q. 2.* Abb *in c. cùm ab Ecclesiarum, n. 10. in fin. vers. vnum tamē scias*, quòd tota diœcesis est territorium Episcopi in spiritualibus, & nullus præter Episcopum de Iure communi habet territorium; vnde infert ad Clericum delinquentem in monasterio Abbatis, qui ratione criminis non subiicitur iurisdictioni Abba-
86 tis, sed Episcopi: & quod idem significat diœcesis quoad iurisdictionem Ecclesiæ, quod territorium quoad temporalem. Ioan Andr. & alij notant *in c. cùm Episcopus, de offic. Ordin. lib. 6.* Ruin. *cons. 22. n. 5. in fin. vers. nam est diœcesis.* gl. *in Authent. quemadm. oport. Episcop. §. non autem aliter, in verb. diœcesanos*, quod Diœcesis est iurisdictio in spiritualibus *cap. vbi periculum, §. porrò in territorio, de elect. in 6.* vbi sumitur territorium pro diœcesi, Abb. *cons. 82. n. 8. vers. hinc dicimus, quod tota diœcesis est territorium Episcopi, lib. 1.* Alberic. *in diction. in verb. diœcesis*, Bald. *in Auth. qua in prouincia, n. 7. vers. statuto Florentiæ C. vbi de crimin. agi oport.* vbi si prohibeatur per statutum, quòd nullus Florentinus possit trahi, nisi ad Curiam Florentinam sub pœna capitis, non incurrit pœnam si trahatur ad Curiam Episcopi Florentini; quia Curia Episcopi est Curia Florentina ratione suæ diœcesis, modò causæ cognitio possit spectare ad forum Episcopi, & ex Marc. de Fan. *in tract. de brach. imploran. n. 17. & num. 21.* de statuto Prouinciæ vetante exequutionem sententiarum ditionis alienæ, quòd non habeat locum in Iudice exequente, si in dicta Prouincia Episcopus habeat iurisdictionem spiritualem; quia idem territorium est diœcesis Episcopi, Port. *cons. 99. n. 54.* post gl. *in c. 1. 36. dist. in verb. sæcularium, & c. de persona*, vbi gl. *in verb. aut, 11. q. 1.* Adducta in contrarium procedebant de Iure Ciuili antiquissimo, quo tempore Episcopi forsan non habebant territorium assignatum, vt dicit Bald. ex aduerso citatus *in l. episcopale, C. de episc. aud. num. 2. vers. vt erant Episcopi iure isto secundum quosdam.*

87 Firmiora redduntur præmissa ex contrariis actibus, & ex generali consuetudine Episcoporum exequendi tam contra bona, quàm contra personas laicorum; de quibus testantur Ioann. Franc Leo *in thesaur. for. ecclef. d. c. 9. n. 29. & 30.* Prax. Neapol. *cap. 8. num 5. in fin.* & Marc. Anton. *var. resol. d. cap. 76. num. 6. vers. accedebat*, & ego de praxi & stylo sacræ 88
Congregationis Episcoporum & Regularium, cuius consuetudo est attendenda, cum eamdem illam omnibus Episcopis, & Iudicibus ecclesiasticis mandet obseruari, ex glos. *in cap. quis nesciat, & cap. nolit, 11. dist.* Roman. *cons. 367. num. 11. vers. planè attendenda est glossa*, & longè antè testatur glos. marginal. *in cap. indicatum, 89. dist.* quòd in causa familiaris Bononiæ Potestas voluit obtinere contra Episcopum, sed non potuit: ex quo liquet, quod ab antiquissimo tempore hæc opinio in foro seruabatur.

Nec debent obstare exempla particularia, quæ 89
referuntur nonnullorum Præsulum, & per eumdem D. Gasp. Ant. Thesaur. *d. quæst. 78. num. 5. vers. præterea cum semel*, in causa homicidij commissi per famulum Nuncij Apostolici apud Serenissimum Sabaudiæ Ducem. Non enim ea sunt multi facienda, cum agatur de veritate indaganda: & conniuentia aliquorum Præsulum non potest præiudicare vniuersæ iurisdictioni ecclesiasticæ, *cap. clericus, de iudic.* ad latè relata per Ioann. Franc. Leon *in thes. for. ecclef. d. cap. 9. n. 21.* Et de contraria consuetudine, vel præscriptione non est agendum; quia de ea non legitimè constat, cum antequam sit præscripta non dicatur consuetudo, sed voluntas inducendi consuetudinem, quæ non obstat, Bald *de feud. cognit. c. 1. in princ. num. 1.* Et impedi- 90
menta etiam de facto illata per Magistratus sæculares, quominus Episcopi exequantur contra laicos in causis ad Ecclesiæ forum pertinentibus, non inducunt statum, vel consuetudinem contra dispositionem sacri Concilij Trident. Nam Bulla 91
Pij IV. confirmans dictum Concilium, continet Decretum irritans, *ibi ad fin. vers. decernimus nihilominus irritum, & inane, si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari*, quod decretum inficit, & irritat omnia, quæ fiunt in contrarium ipso iure. *cap. penult. de præben in 6.* Abb. *in cap. dilectus, num. 14. de præben.* Cassad. *decis. 12. num. 4. & seq. super reg Cancell.* Rot. *decis. 24. num. 5. part. 2. diuers.* infringit titulum, & possessionem, Bisignet. *decis. 1. de rest. spoliat. num. 6.* Cassad. *decis. 11. n. 5. super regul.* & omnia destruit, quæ opposita inuenit, Sarnen. *ad reg. de annal. q. 23. num. 24.* Menoch. *de recuper. remed. 13. num. 444.* Et licèt non defuerint, qui friuolis, & captiosis interpretationibus conati sint inuertere verba, & sensum Concilij; nihilominus alij grauiores aduertentes verba esse admodum clara, & sensum apertissimum, vt nullo pacto tergiuersari possint, & leges regias de directo repugnantes decreto 92
Concilij, vel omiserunt consultò facere mentionem de Concilio, vt Gutierez *d. lib. 1. practicarum q. 45.* vir doctus, & aliàs solertissimus, qui de Iure communi asserit veriorem, vt ecclesiasticus Iudex in casibus spectantibus ad illius cognitionem possit facere exequutionem in personas, & bona laicorum: vel maximè dolentes, super hoc grauari conscientiam Principum sæcularium exclamant contra huiusmodi leges, nescits quo iure, vel qua ratione conditæ sint, auferentes non modo omnem diœcesum consuetudinem, sed indistinctè facultatem Iudicibus ecclesiasticis procedendi ad realem, vel personalem exequutionem contra laicos propria auctoritate, sed mediantibus ministris sæcularibus, in criminibus

spectantibus

spectantibus ad forum Ecclesiæ, prout Segure de Aualos *in direct. Iud. eccles. 2. part. cap. 13. nu-*
93 *mer.* 55. non admittens, vt sub specioso titulo cognitionis per viam violentiæ aduersus Iudices ecclesiasticos cohonestetur laicorum violentia; ac sub specie charitatiuæ defensionis in fauorem iurisdictionis ecclesiasticæ, persuadeatur defensio oppressorum, vt interposita appellatione faciliorem habeant aditum ad Curiam Pontificis, cum re ipsa impediantur ecclesiastici, quo minus vtentur propria iurisdictione sibi competenti ex dispositione sacrorum Canonum, præsertim Concilij Tridentini, quæ absolutè denegatur, Hieronym. Ceual. *comm. contra comm. lib. 4. quæst.* 897. *per totam*, præsertim *numer.* 79. *vers. sed indistinctè*, & Gutier. *loco citat. sub numer.* e. & Gabr. Pereir. *de Manu Reg. part. 1. cap. 5.* vbi quòd prædictæ Regiæ leges sustinentur ex consuetudine immemorabili, tolerata per summos Pontifices. Idcirco non abre idem Segure de Aualos *prædicto loco*, & Ioan. Franc. Leo *in thes. fori eccles. dict. cap. 9. numer. 26. vers. decretum verò Concilij*, præmonent Magistratus sæculares, vt dum consulunt temporali iurisdictioni, ne amittant æternam, consulant & propriæ conscientiæ, an scilicet incidant in sententiam excommunicationis, & in pœnas contentas in Bulla Cœnæ Domini, *cap.* 16. in hæc verba: *Necnon qui Archiepiscopos, Episcopos, aliosque Superiores, & inferiores Prælatos, & omnes alios quoscunque Iudices ecclesiasticos Ordinarios quomodolibet hac de causa directè, vel indirectè carcerando, vel molestando eorum agentes, procuratores, familiares, necnon consanguineos, & affines, aut aliàs impediunt, quominus sua iurisdictione ecclesiastica contra quoscunque vtantur, secundùm quod Canones, & sacræ Constitutiones ecclesiasticæ, & decreta Conciliorum generalium, & præsertim Tridentini statuunt; atque etiam eos, qui post ipsorum Ordinariorum, vel etiam ab his delegatorum quorumcumque sententias, & decreta, aut aliàs fori ecclesiastici Iudicium eludentes ad Cancellarias, & alias Curias sæculares recurrunt, ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia Ordinariis, aut Delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant, eos quoque, qui ea decernunt, & exequuntur; seu dant auxilium, consilium, patrocinium, & fauorem eisdem.* Item num impedimentum de facto illatum ecclesiasticis, per prætensam viam propulsandæ violentiæ sit contrarium decreto eiusdem Concilij *sess. 25. cap. 3. ad fin.* ibi, *Nefas autem sit sæculari cuilibet Magistratui prohibere ecclesiastico Iudici, ne quem excommunicet, aut mandare, vt latam excommunicationem reuocet sub prætextu, quòd contenta in præsenti decreto non sint obseruata, cum non ad sæculares, sed ad ecclesiasticos hæc cognitio pertineat.* Et fundamentalis responsio, quòd non obstet Concilium loco citato, neque ligent censuræ constitutionis in Cœna Domini, ex eo quod cognitio per viam violentiæ non sit principaliter; neque incidenter ad merita causæ, sed vt tollatur vis facta à Iudice ecclesiastico, vt grauatus possit prosequi appellationem interpositam coram Pontifice, remanet sublata ex contraria dispositione legum Regiarum, de quibus per Ceual. Gutierez, & Pereire *in locis relatis*, quæ stant absolutè, & differenter Iudici ecclesiastico facultatem per se exequendi contra bona, & contra personas laicorum, & per consequens in notabile præiudicium ecclesiasticorum auferunt materiam iuridicæ præuentionis per capturam in causis communis fori, vt supra fuit consideratum. Atque hæc breuiter perstrinxisse sufficiat pro necessario fundamento stabiliendæ communiter receptæ opinionis, nempe familiares Episcopi potiri beneficio fori in ciuilibus causis, & criminalibus.

Similiter fori priuilegio vtuntur familia- 94
res Nuntij Apostolici, vt per Curi. Philipp. *tom. 1. part. 5. §. 1. numer.* 15. Montealegre *in praxi ciuili lib. 1. cap. 9. numer.* 649. Thom. Carlaual. *de iudic. & foro comp. disp. 2. quæst. 6. sect. 3. numer.* 427. & 509. Diana *moral. resolut. part. 4. tract. 1. resolut.* 30. & sic practicatum fuisse in Regno Aragoniæ refert Cened. *pract. quæst. 4. num.* 16. & in familiaribus Collectoris Apost. Accarambonî Vlyssipone degentis ita fuisse decisum attestatur Gabr. Pereire *de manu Regia tom. 1. cap. 10. numer.* 12. quia is in prouincia sibi decreta habet
iurisdictionem ordinariam, qualem habet Epi- 95
scopus in sua diœcesi, vt per Specul. *titul. de dispensat. §. consequenter aliqua, numer. 4. & titul. de Legat. §. nunc ostendendum, numer.* 54. Abb. *in cap. 1. de offic. Legat. num. 2. & 3.* & exercet ea, quæ per Ordinarios exercentur ratione ordinariæ potestatis; & *in cap. quod translationem, eod. titul. num.* 9. Anchar. *cap final. num* 1. *de transact.* Selue. *de benefic. 2 part. quæst 3. numer. 2. &* 4. Calder. *consil. 11. de Baptism. in princip.* vbi quòd quidquid potest Episcopus in diœcesi respectu iurisdictionis, potest Legatus in sua Prouincia, Molin. *de iust. & iure tract. 2. disput.* 173. *vers. legitimare*, vbi quòd Nuncij, & Legati à Latere id totum ex munere suo possunt, quod Episcopi. Imò Legatus, siue Nuncius ampliorem potestatem consequitur, quàm obtineat Episcopus, vel Archiepiscopus; est enim supra omnes Episcopos, & Archiepiscopos tanquam Summi Pontificis Vicesgerens, *cap. 2. de offic. Legat. in 6.* & *ibi* gloss. & communiter Doctor. Abbas *in cap. nostro, numer. 4. vers. in eadem glos. de Pœnitent. & remiss. & in cap. 1. numer. 2. vers. tertio nota, & in cap. cum parati, numer. 7. de offic. Legat.* plenè Brunell. *de dignit. & potest. Legat. conclus.* 10. incip. *Legatus in prouincia*, Andr. Barbat. *de Card. Legat. quæst. 5. verb. sed quid de officialibus, numer.* 18. vbi
quòd si officiales Episcopi possunt, & debent 96
esse armati; ergo multò magis officiales Legati, qui habent maiorem iurisdictionem, quam Episcopus; Specul. *dict. titul. de Legat. §. 1. incip. Superest, numer. 2. vers tu dic quod Legatus, & numer. 4. vers. sed numquid Legatus*, quòd Legatus potest excommunicare, & punire eos, qui suis iniuriam, aut damnum inferunt; aliàs videretur elusoria eius potestas, si coërtionem non haberet, Felin. *in cap. cum venissent, numer. 7. in fin. vers. de Legato autem, de iudic.* Monet. *de distribut. quotid. part. 1. quæst. 9. numer.* 6. quòd sicuti inseruientes Episcopo, in absentia consequuntur fructus suæ præbendæ, vel beneficij, *cap. de cætero, de Cler. non resid. cap. ad audientiam, eodem titul. extrau. de Cler. non resid.* quia
videntur quodammodo suæ Ecclesiæ inseruire, 97
multò magis existentes in seruitio Legati, vel Nuntij

Nuntij percipiunt fructus beneficij, quia dicuntur Papæ, & Ecclesiæ vniuersali seruire, quæ extensio à maioritate rationis admitteretur etiam in exorbitantibus à Iure, Doctor. *in cap. cui licet, de regul. iur.* Henriq. Boich *in cap. cum dilectus, numer.* 4. *vers. aut de illis qui sunt, de Cler. non resident.* Aloys. Riec. *in prax. resolut.* 135. *numer.* 1. *in fin.* Sanchez *de matrim. lib.* 3. *disput.* 28. *num.* 8. *vers. secundo quia, & in fin. vers. tandem quia*
98 *potestas*, quod potestas Legati à Latere, & non à Latere est æqualis, exceptis quibusdam casibus, vt tradit glos. *in cap.* 1. *de offic. Legat. in* 6. *verb. Legati*, & exceptis iis, quæ Papa specialiter sibi reseruauit, vel aliter disponatur per sacrum Concil. Trident. vt *in cap.* 20. *§. Legati quoque, sess.* 14. *de reform.* Et si in aliqua dispositione
99 tione fiat simpliciter mentio de Legato, comprehenditur ne dum Legatus à Latere, sed & Legatus natus, & Legatus missus, qui dicitur Nuntius, glos. *in cap. statutum, de rescript. lib.* 6. & per prædicta Gundisalu. Villadieg. *de Legat. quæst.* 3. *num.* 2. decidit Protonotarium missum Nuntium à Sede Apostolica ad quandam Prouinciam, rectè potuisse facere se nuncupari Legatum. Cum ideo familiares Episcopi habeant priuilegium fori; idipsum, & consequuntur familiares Nuntij Apostolici, in quibus eadem cadit ratio, imò validior, vt dictum est.

100 Non obstant modo auctoritates Doctorum, quæ ex aduerso allegantur ad probandum, quod familiares Episcopi, & inseruientes Ecclesiæ, vel ecclesiasticis, non perpetui, arceantur à priuilegio fori. Est præmonendum quòd plures ex Doctoribus pro contraria opinione citati, non discutientes articulum, sed simpliciter alij alios referentes, ad colorandam ipsorum opinionem loquuntur perfunctoriè extra principalem materiam, de quibus parum est curandum, cum non faciant numerum in communi, vt dicit Socin. iun. *consil.* 1. *num.* 43. *lib.* 1. Alciat. *de præsumpt. reg.* 1. *præsumpt.* 5. *num.* 4. alios refert, quos sequitur Tib. Non. *consil.* 48. *n.* 16. & sequitur Iason *consil.* 151. *col.* 3. *lib.* 4. Fulgos. *consil.* 102. *col.* 3. Bursat. *cons.* 18. *n.* 16. *lib.* 1. Honded. *consil.* 82. *num.* 27. *lib.* 2.

101 Vel in proposita quæstione nihil firmant, qui propterea nec communem opinionem constituunt, Iason *in l. qui liberis, §. hæc verba, num.* 4. *ff. de vulg. & pupill.* Alexand. *consil.* 151. *lib.* 2. Socin. iun. *consil.* 140. *num.* 11. *lib.* 3. *& consil.* 73. *num.* 31. *lib.* 1. Detractis igitur his, perpauci sunt, qui pro contraria opinione adduci possent: quos tamen ferè omnes recensere, & singulis respondere non grauabor.

Specul. *in titul. de compet. iur. adition. numer.* 27. *vers. vigesimus septimus in causis*, non constituit, quod viderim, hanc differentiam inter seruos perpetuos, vel adscriptitios, & famulos temporales; quinimo non potuit intelligere huiusmodi de perpetuis, quia allegat *l.* 2. *C. de Episcop. & Cler.* quæ loquitur de hominibus Clericorum, quorum appellatione continentur omnes, de quibus suprà.

Archid. *in cap. Clericum*, 11. *q.* 1. nihil firmat, cum loquatur per verbum *fortè*, & agit de seruis Clericorum, non autem de famulis Episcopi, qui magis sunt priuilegiati, quàm serui particulares Clericorum.

Albertic *in l.* 1. *C. de Episcop. & Cler. numer.* 4. dicit, quòd priuilegium domini extenditur ad illius famulos simpliciter, nulla habita distinctione perpetuitatis.

Abbas *in cap.* 2. *de for. compet. numer.* 6. dicit ex Archid. quòd non videtur habere locum in conductitiis, sed quòd gloss. *in cap. Clericum*, 11. *quæst.* 1. vult indistinctè, quòd familia Clericorum gaudeat priuilegio fori. Et Add. *ad Abb.* ibi *verb. indistinctè*, tenet quòd gloss. est verior, cuius dictum comprobat ex *lib.* 1. *&* 2. & ibi Bald. *de Episcop. & Cler.* Et infert Abb. ibi quòd est speciale in familia Episcopi, vt gaudeat priuilegio fori, & quòd id communiter tenent Doctores. Idem Abb. *in cap. non minus, de immun. Eccles. numer.* 14. non loquitur de priuilegio fori, vel de famulis Episcopi, sed de angariis, ad quæ possunt teneri coloni liberi Clericorum in aduentu Principis, ea ratione, quia sunt subiecti Imperio, & ab illo exempti.

Butr. *in cap.* 2. *de for. compet. numer.* 6. *vers. quod dicit Archid.* refert dictum Archidiac. priuilegium fori habere locum in propriis, non in conductis; sed ipse tenet habere locum in famulis, qui sunt in aliquo seruitio Ecclesiæ indistinctè, nulla habita mentione perpetuitatis, nec loquitur de iis, qui sunt de familia Episcopi.

Præposit. *in cap. nullus*, 11. *quæst.* 1. *numer.* 2. sentit, quòd seruientes Ecclesiæ deputati ad eius seruitium gaudent priuilegio Clerici: idem firmat *in cap. continua, numer.* 1. quod seruientes Ecclesiarum necessitatibus gaudent eodem priuilegio, quo Clerici; non loquitur, an seruientes sint perpetui, siue ad tempus. Idem Præposit. *in cap. Clericus*, 11. *quæst.* 1. *num.* 5. loquitur per dictionem *fortè*, scilicet quod ex sententia Archid. forsan non sit verum, quòd priuilegium fori habeat locum in conductitiis.

Felin. *in d. cap.* 2. *de foro compet. num.* 2. *versic. generaliter*, remittit ad Bald. *in l.* 1. *C. de Episcop. & Cleric.* quando familia gaudeat priuilegio domini, qui Bald. vt iam diximus, firmat quòd familiaris perpetuus habet priuilegium perpetuum, & temporale durante familiaritate, *numer.* 5.

Aloys. de Leo *in Authent. Cassa, C. de sacros. Eccles. num* 23. est merus relator opinionis Abb. nec aliquid firmat.

Thesaur. *decis.* 22. fatetur, quòd opinio, quòd familiaris Ecclesiæ indistinctè habeat priuilegium fori, sit de Iure verior: attamen, quod Doctor. *in lib.* 1. *&* 2. *C. de Episcop. & Cleric.* loquuntur de familiaribus perpetuis, id enim non videtur subsistere. Nam Adden. *ad Bart in dict. lib.* 2. *litter. A.* loquitur de ministris indistinctè. Bald. de perpetuis, & temporalibus, prout etiam Salic. *num.* 1. quamdiu familiares sunt in seruitio. Castr. *num.* 8. quod est speciale in Clericis, vt eorum priuilegia extendantur ad familiares. Et Thesaur. *num.* 6. *in* 2. *fallentia* admittit, quòd famuli Episcoporum gaudeant eodem priuilegio.

Capyc. *decis.* 22. non negat familiares Episcopi esse exemptos, & *num.* 20. *vers. secundo responde*, dicit quod est speciale in Clericis, non sic in aliis priuilegiatis, vt eorum priuilegium contemperat suis familiaribus: nec agit de adscriptitiis, vel liberis. Et quinimò Capyc. adducit dictum

dictum Imol. *in cap. final. de offic. Archid.* qui tenet, quod dum seruiunt actu, debeant gaudere, & Imol. sequitur Capr. *in cap. 2. col. 2. de foro compet.* & Socin *in cap. 1. vers. 18. declarat. eod. tit.* qui pro hac opinione affirmatiua deducunt plures auctoritates Doctorum.

Aufrer. *de potest. secul. regul. 2. num. 36.* non improbat familiares Episcoporum gaudere priuilegio, quidquid sit in familiaribus Clericorum.

Gramm. *consil. 102. num. 15.* in ciuilibus tenet id, ad quod allegatur; sed auctoritates Doctorum, nempe Bart. *consil. 37. Quidam Cola Pauli*, Feder. de Sen. *consil. 6.* & aliorum per ipsum adductæ, illud non probant, vt cuique patebit: & respondendo ad glos. *in cap. Clericum*, quæ indistinctè tenet familiares esse exemptos, asserit intelligi de perpetuis, quia glos. vtitur verb. *mancipijs*, & sic de perpetuæ seruituti addictis; quod tamen argumentum non concludit, quia & glos. prius apposuit verbum *seruientes*, non seruos, & verbum *liberos*, qui non sunt perpetuæ seruituti mancipati.

Clar. §. *final. quæst. 35. num. 12. vers. quero nunquid familiaris*, admittit exemptionem in familiaribus Episcopi, & auctoritatibus tuetur; secus in famulis Clericorum.

Natt. *cons. 576. num. 3. & seq.* non examinat principaliter quæstionem; quia in casu suo non agebatur de hoc puncto: an familiares Ecclesiæ, vel Clericorum fori priuilegio potiantur; sed deducit incidenter, & ad alium effectum, & fatetur esse speciale in familia Episcopi, vt nullum habeat Iudicem præter Episcopum.

Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 34. num. 123. versic. sed an famuli*, refert ex Calcan. famulos Clericorum tam in ciuili, quàm in criminali causa vti priuilegio fori; sed quod id limitant in famulis mercede conductis Archid. & Aufrer.

Couarr. *pract. quæst. cap. 35. num. 2. vers. quinto non video*, loquitur, in aliis terminis de conductore decimarum.

Ex firmatis resultat, ni fallor, penè indubitabilis opinio, quòd familiares Episcopi, Inquisitoris, & Nuncij Apostolici habent priuilegium fori.

102 Item procedit & alia sententia communiter recepta, quòd famuli, serui, coloni perpetuò obligati Clericis, vel Ecclesiæ, conueniontur coram Iudice ecclesiastico: quia existentes in Clericorum, & Ecclesiæ potestate, tanquam propria bona, sunt extra iurisdictionem Iudicis sæcularis, per Decian. *in tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 45. & 57.* Carol. de Graff. *dicto effect. 1. numer. 550.* Item communis, & approbata distinctio, quòd familiares Clericorum, & Ecclesiæ, etiam mercede conducti ad tempus, gaudeant priuilegio fori, quando domini non valent vti commodè priuilegio, nisi & eo vtantur eorum famuli. Item pro veritate magis firma, & paucorum, qui illam ex professo examinauerint, contradictione oppugnata stat sententia, quòd famuli Clericorum, & Ecclesiæ non perpetui, salario conducti gaudent indistinctè fori priuilegio, vt latè dictum est. Verùm quia satis compertum fuit in Curiis sæcularibus parum obseruati, ob id fortasse; quia contingit committi fraudes in præiudicium iurisdictionis sæcularis, dum Clerici ad-

August. Barbos. de Iure Ecclesi. vniu.

mittendo ad eorum seruitium plures famulos, quàm exigat necessitas, & eos aliquando malæ conditionis homines, à sæcularium Iudicum punitione eximunt, abutentes priuilegio, contra text. *in Clement. 2. in fin. de heret.* & *ibi* Zabarell. & *in Extrauag. Ioann. XXII.* incip. *Exigit*, in illis verbis, *præcipimus, & mandamus quatenus neminem familiarem, nisi eundem Ecclesiæ fidelem, & deuotum, & laudabilis conuersationis, & vitæ habere quomodolibet præsumatis.* Idcirco iudicium erit Sedis Apostolicæ, quanam ratione opportunè sit prouidendum, vel constituendo in genere Clericis certum, & terminatum numerum famulorum mercede conductorum ad tempus, quem augere non liceat sub pœna amissionis priuilegij: eodem modo, quo Sacra Congregatio super negotiis Regni Neapolis de mandato sanctæ mem. Gregorij XV. ad summouendas fraudes ob excrescentem quantitatem Diaconorum Seluaticorum citra necessitatem, & vtilitatem Ecclesiarum, præcisum numerum Cathedralibus, & Superioribus Ecclesiis, & Collegiatis assignauit, qui durante seruitio potirentur priuilegio fori, & immunitate; de quibus suprà in dicto decreto, *num. 20.*

§. V.

De Priuilegio immunitatis, & exemptionis à gabellis, & exactionibus, & tributis.

SVMMARIVM.

1 *Bona ecclesiastica immunia sunt, & libera ab oneribus, & tributis impositis per Principes laicos.*

2 *Iustinianus immunitatem Clericorum, respectu bonorum edicto sanciuit.*

3 *Immunitas respectu bonorum non à Iure positiuo, & Imperatorum liberalitate sed à Iure diuino ortum habuit.*

4 *Dominium Christi in bonis Ecclesiarum est proximum, & immediatum, illique dicitur acquisitum tanquam principali domino.*

5 *Christus Dominus omnino immunis fuit à tributis.*

6 *Bona patrimonialia Clericorum etiam laicalia sunt immunia ab oneribus laicalibus.*

7 *Immunitatis vsus seu exercitium emanauit à Principum Orthodoxorum sanctionibus.*

8 *Ecclesia, & earum bona dicuntur habere exemptionem quatenus Christi patrimonium sunt.*

9 *Gabellas, vel alia vectigalia, & tributa exigentes à Clericis, siue ex eorum bonis siue per se, siue per alium, excommunicationem nulli reseruatam incurrunt.*

10 *Excommunicationem reseruatam Bullæ in Cœna Domini incurrunt qui collectas, decimas, & alia onera, Clericis, &c. imponunt.*

11 *Gabellam minimam ab ecclesiasticis exigens non contrahit excommunicationem Bullæ in Cœna Domini.*

12 *Gabella Portugaliæ, sisa, nuncupata, quæ solet imponi in carnibus, & vino ob communem Regni necessitatem, non potest exigi ab ecclesiasticis.*

13 *Episcopus tenetur inquirere contra grauantes Clericos onere gabellarum, & collectarum etiam ipsis Clericis tacentibus, & non se querelantibus.*

14 *Excommunicationem Bulla Cœna claus.* 18. *non incurrit recipiens aliquid à Clericis propria sponte, & voluntate omnino libera tradentibus.*

15 *Clerici omnes tam in Sacris quàm in minoribus Ordinibus, & prima tonsura constituti etiam si excommunicati, suspensi, interdicti, irregulares, &c. & quamuis non habeant requisita praescripta à Conc. Trid.* sess. 23. de reform. cap. 6. *gaudeat priuilegio immunitatis.*

16 *Ordinarius non potest Clericos non inseruientes Ecclesiis immunitate à gabellis, & alijs oneribus laicalibus priuare.*

17 *Clerici in minoribus nisi actualiter habuerint beneficium ecclesiasticum, apud Hispanos, & Lusitanos non gaudent immunitate à gabellis.*

18 *Clerici coniugati etiam cum vnica, & virgine exemptione à tributis non gaudent.*

19 *Clerici coniugati Orientales, qui* Græci *nuncupantur, & eorum vxores legitima, ac filij legitimi eorum patrum vita durante gaudent exemptione à tributis.*

20 *Famuli seu seruitores Clericorum gaudent priuilegio immunitatis à solutione collectarum, seu gabella.*

21 *Familia Clericorum, qua in eorum domo commoratur, & ad illorum expensas alimentatur, gaudet priuilegio exemptionis, sed contrarium in puncto iuris verius, vt num seq.*

22 L. 1. C. de Episcop. & Cleric. *declaratur.*

23 *Regulares omnes, professi, Conuersi, & nouitij, sicut & Moniales nouitia, & Conuersa, priuilegio immunitatis potiuntur.*

24 *Fratres, & Sorores tertij Ordinis S. Francisci, & S. Dominici gaudent priuilegio immunitatis si habitum Religiosum gestauerint, & claustraliter inhabitauerint.*

25 *Eremita, qui ex quasi traditione per Episcopum, alicui Ecclesia, vel loco sacro dicati sunt, gaudent priuilegio exemptionis.*

26 *Milites Religiosi in Hispania gaudent priuilegio exempsionis quoad fructus tantum suarum Commendarum.*

27 *Milites Religiosi in Portugallia an & quando potiantur priuilegio immunitatis? ostenditur.*

28 *Clerici patrimonium, ad cuius titulum fuit ordinatus, & catera patrimonialia omninò libera sunt à laicorum exactionibus, & num. sequent.*

30 *Coloni Ecclesia, aut Clericorum, an gaudeant priuilegio exemptionis?*

31 *Coloni partiarij bonorum ecclesiasticorum gaudent priuilegio exemptionis collectarum tam ordinariarum, quàm extraordinariarum pro portione colonica.*

32 *Conductores, & coloni bonorum Ecclesiarum, an excusentur à gabellarum solutione si vendiderint reditus, quos ex ecclesiasticis bonis percipiunt? ostenditur, & num. seq.*

34 *Clerici, & alia persona ecclesiastica si aliquid vendant ad grossum, seu minutim de reditibus bonorum, siu beneficiorum suorum, non tenentur soluere gabellas.*

35 *Bona, qua ante laicorum erant, & ad Clericos, & Ecclesias peruenerunt, an gaudeant priuilegio exemptionis, ostenditur, & num seq.*

38 *Clerici tenentur propter communem vtilitatem, viam ante domum reparare.*

39 *Clerici tenentur alicubi per statuta, & consuetudines saculares ad soluendum onus reale, quod propter montium, nemorum, & pradiorum custodiam legitimè pradijs imponitur.*

40 *Clerici secundum aliquos tenentur per saecularia statuta ad soluendas collectas pro rata, qua imponuntur generaliter pro custodiendis vineis, vel pratis, & agris.*

41 *Clerici iuxta nonnullorum sententias obligantur per statuta municipalia, vt si in ipsorum pradijs aut viridarijs nascantur vermes, locusta, aut alia nocina, proprijs impensis expellant, aut occidant.*

42 *Statuta laicorum circa damna illata ab animalibus in agris alienis, comprehendunt secundum aliquos animalia Clericorum.*

43 *Clerici obligantur per statuta laicorum imponentia tributa pro reparatione murorum, pontium, viarum, &c. pracedente exactionem, summi Pont. consensu.*

44 *Clerici cogendi sunt ad murorum custodiam quando necessitas illos custodiendi ita grauis sit vt ea stante laici non sufficiant.*

45 *Clerici tenentur secundum aliquos ad collectas impositas propter famem, & pestem.*

46 *Clerici cogi possunt per Episcopum ad ignem extinguendum, vel ad custodiam portarum quando ab hostibus inuaditur.*

47 *Clerici tenentur edicto Principis praescribentis valorem monetarum, & taxantis pretia frumenti.*

48 *Clerici expendentes pecuniam vltra taxam, seu valorem à Principe praescriptum, aut vendentes frumentum vltra pretium lege iusta taxatam, peccant contra iustitiam, & tenentur ad restitutionem.*

49 *Clerici si suum frumentum, vel alias res venales velint exponere, obligantur laicorum statutis iusta rerum propria taxantibus.*

50 *Clerici tenentur iusto pretio res comestibiles vendere, alioquin si pluris vendant quàm res astimentur, peccant, & obligantur illud plus restituere.*

51 *Clerici tenentur vinum, oleum, & catera victualia cum iusta, & approbata mensura vendere.*

52 *Clerici & ecclesiastici tenentur ex vi directiua, seu in conscientia ad seruandas leges ciuiles in commune bonum, qua non minùs ecclesiasticis quam laicis congruunt.*

53 *Bona, qua habet, & possidet Ecclesia iure spirituali, & diuino semper ac perpetuò immunia sunt à quibuscunque oneribus saecularibus tam praeteritis quàm futuris.*

54 *Bona, qua à priuatis habuit Ecclesia, sed ad cultum diuinum, & Officium spirituale sunt destinata, sunt immunia semper ab omnibus tributis, &c.*

55 *Bona, qua possidet Ecclesia sorte temporali, & iure ciuili, vt titulo venditionis, legato, aut alio simili, an gaudeant priuilegio exemptionis, ostenditur, & num seq.*

56 *Res non dicitur tributaria nisi quando re vera, & ipso facto debita est solutio sua singulis temporibus, & contributio.*

57 *Eccle*

57 *Ecclesia quando teneatur ad onera imposita rebus priusquam ad Ecclesiam peruenirent? ostenditur, & num. 58.*

59 *Fructus, & reditus ecclesiasticorum immunitate à tributis non gaudent postquam in laicos translati sunt.*

60 *Consuetudo non potest tribuere ius laicis imponendi collectas, & onera ecclesiasticis.*

61 *Bona Clerici si essent communia pro indiuiso cum fratre, vel nepote, & alijs laicis gaudent immunitate pro portione Clerici.*

62 *Priuilegium concessum Clericis, & Ecclesiis ne eorum prædia soluere teneantur gabellas, vel alia onera, prodest etiam emphyteutis.*

63 *Clerici negotiatores tenentur soluere gabellas pro rebus de quibus negotiantur.*

64 *Negotiari quando dicantur Clerici? ostenditur.*

65 *Clericus vt tanquam negotiator ad gabellæ solutionem condemnetur, necessaria est trina monitio, & non sufficit vna peremptoria pro omnibus.*

66 *Clerici siue Religiosi in Brasilica regione, & India Orientali Ecclesiæ dilationi nauantes possunt mittere suas merces in Lusitaniam vbi plus valet, vt ex eo retro necessaria illis mittantur, & ex nullis tenentur soluere tributum.*

67 *Clerici si non per se, sed per alium negotiationem exerceant, an excusentur à gabella? ostenditur, & num. seq.*

69 *Clerici negotiatores eo casu, quo tenentur ad solutionem gabellæ, illa necessario petenda est à publicanis coram ecclesiastico Iudice.*

70 *Clerici non possunt cogi ad hospitandum militem.*

71 *Clericus si in Regno Neapolitano habitauerit in domo pro communi, & indiuiso cum fratribus, & nepotibus laicis, isti laici solùm habent immunitatem ne cogantur hospitare milites, sed tenentur contribuere in pecunia.*

72 *Clerici non possunt dari tutores in testamento, aut cogi ad suscipiendam tutelam legitimam.*

73 *Clerici si velint possunt esse tutores legitimi proximiorum consanguineorum.*

74 *Clerici non possunt tutela siue testamenti exequutionem suscipientes cogi coram Iudice sæculari ad reddendas rationes.*

75 *Tutelam honorariam suscipere poterit Clericus, & Episcopus.*

76 *Tutor honorarius dicitur, qui datur vt pupillus sit magis honoratus.*

2 ERTA est Theologorum, Canonistarum, & Iurecoosultorum propositio, quam nemo ex Catholicis audet impugnare, bona ecclesiastica immunia esse, & libera ab oneribus & tributis impositis per Principes laicos; ita definitum est in Concil. Lateranensi sub Alex. III. *part. 1. cap. 19.* sub Innocentio III. *cap. 46.* & habetur *in cap. non minus*, vbi Consules & alij Magistratus Ecclesiasticis & eorum bonis collectas, & pedagia imponentes, anathemate feriuntur, *& in cap. aduersus, de immunitate eccles. & in cap. 1. & 3. eodem titul. in 6. & in cap. quamquam, de censib. eodem lib. & in Clemens. vnic. de immunit. Eccles.* quæ sanctiones innouatæ fuerunt per S. Concil. Trident. *sess. 25. de reform. cap. 10.* Romanique Pontifices quotannis *in Bulla Cœnæ §. 18.* huiusmodi pedagia imponentes & exigentes censuris coërcent, vt infrà ostendemus. Et Constantinus primus Imperatorum palam Christianus, immunitatem hanc ecclesiasticam, siue potius illius vsum exhibuit, vt apud Eusebium *lib. 10. histor. ecclesiast. cap. 7. & in orat. de laudibus Constantini*, sublatisque Ethnicis neminem ex Orthodoxis, & illibitæ Religionis Imperatoribus tributum de bonis Ecclesiarum exegisse obseruat Cardin. Cæs. Baron. *tom. 3. annal. eccles. sub anno 387. num. 13.* & Iustinianus etiam hanc Clericorum immunitatem respectu bonorum edicto sanciuit, vt *in l. sancimus 20. Cod. de sacrosanct. Ecclesiis.* & Federic. *in Authent. Item nulla communitas, C. de sanctiss. Episcopis.*

Neque à Iure positiuo, & Imperatorum liberalitate, sed à Iure diuino ortum habuisse huiusmodi immunitatem respectu bonorum fatendum est, vt disertis verbis asseritur *in dict. cap. quamquam, de censibus*, ibi, *Ecclesiæ, ecclesiasticeque personæ, & res ipsorum non solùm Iure humano, quinimo & Diuino à sæcularium personarum exactione sint immunes*, & in Concil. Trident. *sess. 25. de reformat. cap. 20.* dicitur, *Immunitas hæc Dei ordinatione & Canonicis sanctionibus instituta est:* nihilque refert hanc immunitatem respectu bonorum oculariter non legi scriptam in sacris Scripturis, quia vt Iuris diuini dicatur, sat est quòd ex testimoniis vel exemplis ex ipsa sacra Pagina depromptis, vel traditione Ecclesiæ deducatur, prout egregiè hæc immunitas deducitur ex Genes. *cap. 47.* vbi Iosephus Protes Pharaonis Sacerdotes, & eorum agros, etiam eis à Rege traditos, in primæua libertate dimisit, quamuis reliquos totius populi seruituti Regis subegerit; & meminit etiam Iosephus *antiquit. Iudaic. lib. 4. cap. 4.* & Diodor. Sicul. *in 2. lib. histor.* & Herodot. *in Euterpe. lib. 2.* Hinc appositè in dicto Concil. Lateranen. de quo *in dict. cap. non minus, de immunit. Ecclesiar. in 6.* infertur non dicere Ecclesiam Dei minùs liberam esse tempore Principum Christianorum, quàm fuerit tempore Pharaonis. Imò & addi potest tempore etiam Ethnicorum qui Flamines, Augures, Salios, Feciales, aliosque Sacerdotes vna cum bonis ipsorum immunes, & liberos à tributo reddebant, vt obseruat, & inde ad propositum nostrum, arguit Præpos. *in cap. si tributum, num. 5.* & *ibidem* Cardinal. *11. quæst. 1.* & sequitur Ioann. Antonin. de Nigris *in repet. Extrauag. vnica num. 243. de vita & honest. cleric.* Plot. *in addition. ad vltim. Concil. Lauden. sub num. 8.* Aliaque exempla deduci possunt ex 1. *Esdræ cap. 7. & Numer. cap. 3.* & luculentius testimonium patet apud *Matth. cap. 17.* vbi filius Regis, qualis est Christus, qui est filius Regis Regum, eximitur à tributo Principis; Ecclesiam autem, & ecclesiasticas personas, tanquam sponsam, familiaresque, & domesticos Christi, eadem potiri prærogatiua inferunt S. Hieronym. *ibidem.* & S. Augustin. *lib. 1. quæst. Euangelicar. quæst. 23.* Ioann. Anton. de Nigr. *in repet. dict. Extrauag. vnic. num. 223.* & doctè Suar. *ad Regem Angliæ de immunit. Eccles. lib. 4. cap. 5. num. 12. & cap. 8. num. 16.* quæ testimonia & exempla ad hanc rem rectè perpendunt Cardin. Bellarm. *contron.* 3

tom. 2. *lib.* 1. *de Clericis*, *cap.* 28. *in* 4. *&* 5. *propos.* vbi pluribus comprobat hanc immunitatem esse de Iure Diuino; & idem firmarunt Ioannes Montaign. *de collat. Parlament. part.* 2. *num.* 11. Bursatt. *consil.* 42. *num.* 1. *lib.* 1. *& consil.* 186. *num.* 8. *lib.* 2. Borrell. *consil.* 74. *num.* 1. *cent.* 1. Plot. *in addit. ad vltim. consil. Lauden. num.* 8. Euerard. *consil.* 30. *num.* 23. *ad fin.* Roland. *consil.* 71. *à num.* 1. *lib.* 4. Ioann. Lup. *in tract. de libert. eccles. quæst.* 4. *num.* 2. *&* 3. Aldcran. Mascard. *de statut. interp. conclus.* 1. *num.* 50. Bellet. *disquisit. cleric. part.* 1. *titul. de exempt. cleric. & eorundem bonorum* §. 1. *num.* 1. *cum seqq.* Diana *moral. resolut.* 1. *part.* 1. *tractat.* 2. *de immunit. Eccles. resolut.* 1. Ciarlin. *controuers. forens. cap.* 103. *num.* 1. latè Sperell. *in decis. fori eccles. decis.* 37. *numer.* 1. *cum seqq.* Ceuall. *commun. contra commun. quæst.* 899. *num.* 39. *&* 42. Grilenzon. *consil.* 71. *num.* 12. Cabed. *Lusitan. decis.* 83. *num.* 19. *part.* 2. Thom. Bozz. *de iure statut. ecclesiast. libert. lib.* 4. *cap.* 8. plenè Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 1. *cap.* 97. *num.* 6. *cum seqq.* latè Narbona *lib.* 35. *glos.* 4. *titul.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* Parlad. *sesquicenturia different.* 9. §. 1. *princip.* Ambros. *de immunit. cap.* 16. *num.* 4. Carol. de Grass. *effectu* 3. *num.* 3. Azor. *institut. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 12. *quæs.* 1. Sesse *de inhibit. cap.* 8. §. 3. *num.* 117. me citato *in hoc loco* Rota *in Barchinon. exemptionis* 20. *Iunij* 1636. *coram bonæ memor. Coccino Decano.* Ambros. Cardos. *in allegat. iuris, super tributo vinis imposito, à num.* 22. nouissimè Hieronym. Roderic. *in compendio quæst. Regul. resolut.* 63. *num.* 2. latè Bonacin. *de censuris in Bulla Cænæ contentis disputat.* 1. *quæst.* 16. *section.* 1. *puncto* 2. Paul. Laymann *in Theolog. morali, lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 8. Ascan. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 1. *disputat.* 15. *quæst.* 19. *& seqq.* Squillante *de priuileg. clericor. cap.* 8. *num.* 1. idem Bonacin. *in* 8. *præcept. Decal. disput.* 10. *quæst.* 2. *part.* 1. §. 1. *num.* 3. *& de contract. disput.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 2. *num.* 8. & plures refert & sequitur Octau. Glorit. *respons.* 13. *num.* 4. Suar. *dict. lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 9. qui alios plures enumerat; & bona dum Ecclesiis traduntur, eo ipso eximuntur à dominio, & potestate laicorum, & ex speciali iure sub dominio Christi Domini con-
4 stituuntur, nec per metaphoram, sed per omnimodam proprietatem, itaut tale dominium Christi in his bonis Ecclesiarum sit proximum, & immediatum, illique dicatur acquisitum tanquam principali domino, vt per Innocent. *in cap. cùm super, num.* 3. *de causa possess. & propr. & in cap. verum num.* 2. *de foro compet.* Afflict. *decis.* 361. *num.* 22. *cum seqq.* & post Suar. *d. lib.* 4. *cap.* 17. *num.* 9. *& cap.* 18. *num.* 5. *&* 7. *& cap.* 21. *num.* 8. pluribus comprobat Comitol. *dict. lib.* 1. *cap.* 70. *&* 71.

5 Vnde si Christus Dominus omnino immunis fuit à tributis, vt ad litteram habetur apud *Matth.* 17. & notant SS. Hieronym. Chrysostom. & Ambros. atque alij per Suar. *dict. lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 1. *ad fin.* consequens est etiam bona Ecclesiarum, quæ subsunt immediato & primo dominio Christi Domini, immunia esse ab omnibus tributis, vt per eumdem Suar. *dict. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 5. *&* 7. *& cap.* 21. *num.* 5. vbi quòd hoc est valdè consentaneum diuinitati, & excellentiæ
6 personæ suæ. Præterea si bona patrimonialia Clericorum, etiam laicalia sunt immunia ab oneribus laicalibus ob dignitatem personarum, quæ dignitas personæ influit immunitatem in ipsa bona, illa enim adhærent personæ Clerici; nec persona dici potest plenè ac perfectè exempta, nisi etiam illius bona exempta sunt. Ita Abbas, Dec. Felin. & alij Canonistæ communiter *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, & in cap. quæ in Ecclesiarum, de constitut.* Bald. *in lib.* 2. *C. de Episcop. & Cleric.* & refert ac sequitur Suarez *dict. lib.* 4. *cap.* 25. *num.* 4. *cum sequentib.* Marr. *de iurisdiction. part.* 4. *casu* 49. *numer.* 9. Donat. Antonin. de Marin. *quotidian. resolut. cap.* 37. *numer.* 9. Ciarlin. *controuers. forens. cap.* 31. *num.* 7. me citato *in hoc loco* Diana *moral. resolut. part.* 5. *tractat.* 1. *resolut. vltim.* Ergo multò magis idem erit in bonis Ecclesiarum; tum quia perpetuò sunt ecclesiastica, & in diuinum cultum per se ordinantur; tum quia non Clericorum, qui Christi famulatum agunt, sed ipsius Domini patrimonium sunt, & vt dictum est sub immediato dominio Dei, patrimonialia verò bona Clericorum sunt quidem sub eorum dominio, sed hoc dominiom illis competit vti ciuibus, non autem vti Clericis, & tamen propter sacram qualitatem cohærentem personæ, bona sunt immunia, quæ fortiùs vrget in bonis Ecclesiarum, vt perpendit Suar. *vbi suprà cap.* 16. *numer.* 11. *& cap.* 17. *numer.* 1.

Nec quicquam verò facit antiquitus aliquan- 7
do Clericos soluisse tributa Principibus laicis, hancque exactionem cessasse iisdem Principibus indulgentibus, quoniam id accidit tempore, quo nondum Principes Euangelij iugo ceruices subegerant; & facultas ipsa, seu immunitas à collectis & tributis Clero competebat quidem de iure, sed adhuc de facto, & malè exigebatur, & sic ipsa immunitas à Iure Diuino profecta est, immunitatis autem vsus seu exercitium emanauit à Principum Orthodoxorum sanctionibus, qui Principes Christiani non verè & propriè ecclesiasticis bonis exemptionem concesserunt, sed potiùs detexerunt, & in eam à Deo concessam consenserunt, illiusque exercitium iussere, & hoc benè agnouit Iustinianus *in dict. l. sancimus* 20. *C. de sacros. Eccles.* ibi, *cur enim non facimus discrimen inter res diuinas & humanas? & cur competens prærogatiua cœlesti fauori non conseruetur?* Et sic annuit hanc immunitatem non à sua munificentia, quam aliis in rebus & locis sæpiùs gloriosus commemorat, sed à dictamine diuino, & à natura affluxisse, & benè ratiocinatur Paul. Comitol. *dict. lib.* 1. *cap.* 97. *numer.* 11. vbi etiam antiquam traditionem, & populorum mores circa hanc immunitatem recenset, & Ita pariter respondet Suar. *dict. lib.* 4. *de immunit. Ecclesiast. cap.* 6. *num.* 4. *& cap.* 21. *num.* 3. *&* 8. Colliguntur hæc sic eleganter tradita ex S. Rotæ decisione *in Alben. Capella, seu onerum* 28. *Iunij* 1630. *coram R. P. D. Merlino*, admirabilis eruditionis viro, quæ reperitur impressa apud Paul. de Rubeis *decision.* 339. *tom.* 2. *diuers.* aliàs *part.* 7. *recentior.* & pluries sequuta est eadem Rota *in Barchinonen. exemptionis* 21. *Iunij* 1636. *coram Reuerendissimo Coccino*, vbi eleganter, vt solet, me citato materiam exornat.

Vtrùm autem Ecclesiæ, & earum bona dican- 8
tur habere exemptionem præfatam, quatenus Christi

Chriſti patrimonium ſunt? Solet ab aliquibus dubitari, ſed ſuppoſita ſupradicta reſolutione, affirmatiuè ſine dubio eſt reſpondendum cum Suar. *de defenſione fidei Catholica lib. 3. cap. 18. num. 5.* & Ludou. Correa *in repet. cap. inter alia, de immun. eccleſ. part. 2. num 39.* Ratio eſt, quia ſufficit habitudo illa ad Deum tanquam ad peculiarem Dominum, ratione cuius conceditur hæc exemptio, nam ſi Dominus ipſorum bonorum non poteſt ſubiici tributis, neque etiam ipſa bona poterunt illis onerari, quia adhærent perſonæ, & ſequuntur conditionem ſui principalis, tanquam quid acceſſorium, iuxta *cap. acceſſorium, de regulis iuris in 6.* cùm latè traditur per me tam ibi, quàm *in tract. de axiomat. iuris vſufrequent. axiom. 4. num. 1.* Ergo dicendum eſt ideo bona eccleſiaſtica eſſe exempta, quia Chriſti patrimonium ſunt, vt optimè ratiocinatur Ludouic. Correa *in repet. dict. cap. inter alia, part. 2. num. 39. in fine.*

Non ſolum caſu clerici, & perſonæ eccleſiaſticæ legitimè inſpecto Iure Canonico tenerentur ad gabellas, collectas, impoſitiones, datia, vel quælibet alia onera à laicis impoſita, nullámque cenſuram, aut pœnam ea ſoluentes incurrerent, ſi ſequentia copulatiuè concurrunt, quæ eiſdemmet verbis congeſſit Rota *in Brunduſina gabella 13. Februarij* 1604. *coram Penia. Primò vt ſi adſit magna neceſſitas, cui aliàs facile ſubueniri non poſſit, niſi clerici cum laicis contribuant, vt probatur in d. cap non minus, vbi expreſſe notat Abb. num 5. verſ. 2. ſequitur, & d. c. aduerſus, de immun. Eccleſ vbi Abb. num. 4. & clarius apparet per Extrauag. Benedicti X I. ſub tit. de immun. Eccl. Secundò debet concurrere communis vtilitas, vel ſaltem pietas, vt in d. cap. non minus, & cap. aduerſus, & cap. peruenit, de immun. Eccleſ. & de pietate conſiderauit text. in l. ad inſtructiones. C. de ſacroſ Eccleſ. Tertiò oportet quod onus illud ſit tale, vt ad illud ſuſtinendum laici non ſufficiant, quia clerici, & Eccleſia ſolum tenentur cum laicis contribuere in ſubſidium, & vbi laicorum non ſuppetunt facultates, vt in dict. cap non minus, & cap. aduerſus, quas conditiones conſiderauit Benedictus in dict. Extrauag. de immun. Eccleſ. ibi, Cæterum ſolicitè attendant Eccleſiarum Prælati, & alij clerici Lateranenſe Concilium, quod in huiuſmodi ſubuentionibus ſolum caſum neceſſitatis, aut communis vtilitatis, vbi laicorum ad id non ſuppetunt facultates, deliberatione prouida noſcitur excepiſſe. Quartò requiritur vt ad onus huiuſmodi imponendum vocetur, & conſentiat totus Clericus, nec ſufficeret Epiſcopus cum Capitulo, quia quod omnes tangit ab omnibus particulariter debet approbari, cap. cum omnes, de inſtit. cap. quod omnes, de reg. iuris in 6. & probatur in d. cap. non minus num. 4. & 5. notab. 4. Quintò in iſtis oneribus imponendis ad effectum vt clerus teneatur, potiſſimum requiritur vt Papa conſulatur, & ipſo conſulto, & non aliàs clerici contribuant, d. c. aduerſus, vbi notat Abb. n. 4. verſ. 4. requiritur, & ſic fuit expreſſe cautum per Benedictum X I. in d. extrauag. de immun eccleſ. & merito: quia ſi arbitrio Epiſcoporum, & cleri hoc relinqueretur, facile contingerent huiuſmodi impoſitiones & onera per ambitum, & preces principum, & miniſtrorum laicorum, quibus occurrere ſolent Romani Pont. qui non aliter quam cauſa cognita iſtas facultates vt clerici contribuant, concedere ſolent. Poſtremò requiritur quod ad hæc onera, & impoſitiones ſoluendas, poſtquam prædictis requiſitis concurrentibus impoſita fuerint, clerici, & perſonæ eccleſiaſtica non à miniſtris laicis, ſed à ſuo Epiſcopo, & ſuperiore eccleſiaſtico, compellantur, Principes enim, & ſæculares poteſtates non poſſunt in his ſe intromittere: ita Innoc. in dict. cap. non minus num. 6. verſ. quamuis ad ea, & Bald. in dict. c. ad inſtructiones num. 5. verſ. adhuc tamen, & num. 6. verſ. quod verum credo, C. de ſacroſ. Eccleſ. & Innocentium, & Baldum communiter ſequuntur Doctores, & ſignanter Abb in dict. cap. non minus num. 18. verſic. dicit tamen, de immun. Eccleſ. & Guid. Papa deciſ. 18. in fine verſ. ſi tamen dicti viri, &c.* Hactenus deciſio Rotæ, quam ſequuta eſt S. Congreg. vt in ſequenti decreto. *Sacra Congregat. Eminentiſſimorum Cardinalium controuerſiis iuriſdictionalibus præpoſitorum aliàs cenſuit bona per Eccleſiaſticos poſſeſſa gaudere exemptionibus à quibuſcunque impoſitionibus, & oneribus, quæ non ſunt copulatiuè certa, realia, & inuariabilia iuxta deciſionem in Brunduſina gabellæ coram bona mem. Penia, & concordan. necnon ab impoſitionibus cameralibus etiam comprehenſiuis eccleſiaſticorum, quando eccleſiaſtici libertatem ea non ſoluendi præſcripſerint, iuxta decretum ann. 1600. tempore ſanctæ mem. Clementis V I I I. Dat. hac die 28. Aprilis 1640.* refert Laurent. de Peyrinis *de priuileg. Reg. tom. 3. in fine pag. 570.*

9 Imponentes, aut exigentes gabellas, vel alia vectigalia, & tributa à Clericis, aut ex eorum bonis, ſiue per ſe, ſiue per alium optimo iure excommunicationem nulli reſeruatam incurrunt, vt habetur *in dict. cap. quamquam, de cenſib. lib. 6.* & referunt Suarez *tom. 5. de cenſur. diſputat. 23. ſect. 4. num. 21.* Iul. Lauor. *de indulgen. part. 2. cap. 13. n. 17.* Filliuc. *in quæſt. moralium tractat. 14. num. 53. verſic. 9. & num. 62.* Ludouic. Correa *in repet. cap. inter alia, de immun. eccleſ. part. 4. num. 7. verſic. ſexta pœna il 1.* Et alij quos refero Ego ipſe *de officio & poteſt. Epiſcopi, part. 3. allegat. 50. num. 213. ſecundum Lugdunea. impreſſ.* Fragoſo *de regimine Chriſtianæ Reip part. 1. lib. 2. diſput. 4. num. 320.* Rot. *in d. Brunduſina gabella.*

10 Aliam præterea excommunicationem reſeruatam Bullæ in Cœna Domini *clauſ. 18.* incurrunt, qui collectas, decimas, taleas, præſtantias, & alia onera Clericis, Prælatis & aliis perſonis eccleſiaſticis, ac eorum, & Eccleſiarum, Monaſteriorum & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & prouentibus huiuſmodi abſque ſimili Romani Pontif. ſpeciali, & expreſſa licentia imponunt, & diuerſis etiam exquiſitis modis exigunt, aut ſic impoſita etiam ab ſponte dantibus, & concedentibus recipiunt, necnon qui per ſe, vel alios directè, vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem præſtare non verentur, cuiuſcunque ſint præeminentiæ, &c. Gutierrez *de gabellis quæſt. 92. numer. 22.* Sanchez *in conſil. moral. tom. 1. lib. 2. cap. 4. cap. 49. in princip.* Beia *reſponſ. caſuum Conſcient. part. 1. caſu 26. in princip.* Rota *in dicta Barchinonen. exemptionis, coram D. meo Coccino, ſtatim in princip.* inter vnam & alteram excommunicationem illa eſt differentia quòd exigens tributa à Clericis, quæ non fuerunt impoſita, non incurrit cenſuram latam *dict. clauſul. 19. Bulla in Cœna Domini*, ſed eam quæ lata eſt *in dict. cap. quamquam*, cùm in Bulla dicatur, *imponunt, & diuerſis etiam exquiſitis modis exigunt.* Ita Squillante *dict. cap. 8. numer. 3.* plures citati à Bonacina *de cenſuris in Bulla Cœna, diſputatione 1. quæſt. 19. punct. 1. numer. 6.* vbi *numer. 12.* ſubdit exigentem mini- 11 mam gabellam ab eccleſiaſticis non contrahere excommunicationem Bullæ, niſi ad notabilem quantitatem peruenerit, quæ pro peccato mortali

incurrendo sufficiens sit, & *num.* 15. resoluit eandem excommunicationem incurrere, qui grauiora tributa & onera imponunt consanguineis, seu aliis, qui cum Clericis bona indiuisa habent; itaut damnum etiam in ipsosmet ecclesiasticos redundet.

12 Vnde Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 9. cap. 12. quæst. 1. vers. in dubium vocatur.* Portel. *in addit. ad dub. Regularia verb. tributum n* 8. Hieronym. Roderic. *in compendio quæst. Regul. resol.* 63. *n.* 32. resoluunt quamdam gabellam Portugalliæ, *sisa* nuncupatam, quæ solet imponi in carnibus, & vino ob communem Reipub. necessitatem, non posse ab ecclesiasticis, quia id eorum immunitati saltem indirectè videtur nocere, ex eo quod coguntur vel cariùs emere, vel aliunde emere, quapropter inquiunt, *vsu receptum est multis in locis vt ecclesiastici talem gabellam non soluant, vel si soluunt, ad finem anni Princeps, vel Respub. damnum resarciat pecuniaria compensatione.* De hac pecuniaria compensatione meminit Sperell. *in decis. fori ecclesiastici decis.* 37. *n.* 84. vbi refert Genuæ adesse concordatum, cuius vigore singulis ecclesiasticis iuxta eorum conditionem datur exemptio, seu, vt notant, *franchitia*, etiam in pecunia numerata, & ibi etiam tenet grauissimè peccare cum obligatione restitutionis ministros & officiales laicos ecclesiasticis imponentes, seu peti iubentes super indicta extraordinaria super pane, vino, carnibus, panno, & aliis id genus ad victum & vestitum spectantibus, me citato *in hoc loco* Rot. *in d. Barchinonen. exemptionis*, impressa apud Paul. de Rubeis *decis.* 159. *num.* 8. *tom.* 5. *diuers.* aliàs *part.* 7. *recent.*

13 Episcopus igitur tenetur inquirere contra grauantes Clericos onere gabellarum, & collectarum, etiam ipsis Clericis tacentibus, & non se querelantibus, & consequenter vt bona ipsorum vel Ecclesiæ ponantur in extremo grauiter est puniendus. Ita Carol. de Grassis *de effectibus cler. effectu* 30. *n.* 121. & 142. vbi *num.* 15. addit quod Episcopus loci, in quo Clerici grauantur onere collectarum, potest requirere cæteros Episcopos vicinos, vt publicent excommunicatos grauantes ipsos Clericos, & *num.* 102. subdit quod Episcopus loci, in quo Clerici sponte soluunt collectas, & gabellas, seu alia munera laicis præstant, potest talia prohibere, quatenus tangunt ius publicum, & non priuatum ipsorum Clericorum soluentium, vel præstantium
14 talia munera. Sed non modò ab inuitis exigentes, verum & accipientes à Clericis etiam sponte dantibus onera imposita, incurrunt in excommunicationem *cap. quanquam, de censib. in* 6. *cap. clericis, de immun. Eccles. eod. lib.* ac etiam Bullæ Cœnæ *can.* 18. ibi, *aut imposita etiam à sponte dantibus etiam concedentibus recipiunt*, &c. Sperell. *d. decis.* 37. *num.* 78. Quando enim lex prohibet aliquid exigi, censetur prohibere etiam ne possit recipi à sponte offerentibus, itaut tali legi nequeant soluentes renuntiare, *cap. exigit*, vbi gloss. *verb. volentes, de censib. in* 6. Beller. *disquisit. clerical part.* 1. *tit. de exempt. cleric. & bonor.* §. 2. *num.* 12. Sperell. *d. decis.* 37. *num.* 80. vbi *n.* 81. post Sayr. Vgolin. & alios intelligit de oneribus Clericis ipsis impositis, secus autem si eis non imposita. Accipientes igitur à Clericis sponte dantibus onera ipsis non imposita, incurrunt duntaxat excommunicationem latam, *in cap. quanquam, de censib. in* 6. Episcopo reseruatam, à qua præmissa satisfactione de licentia Episcopi absolui possunt, ita Prosp. de Augustino *ad Quarant. in sum. Bullar. verb vectigal.* §. *vt autem*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 11 *num.* 379. Bonacin. *de restitut. disp.* 2. *quæst.* 9. *punct.* 2. *num.* 13. & *seq.* Sperell. *dict. decis.* 37. *num.* 82. vbi aduertit quòd si custodes, vel exactores gabellam recipiant, aliquid à Clericis non petentibus tanquam à debitoribus, sed rogando simpliciter (dummodo in impositione gabellæ non fuerit de clericis facta mentio) nullam incurrunt excommunicationem, quia Pontifices vtuntur verbis, *exigendi*, seu *extorquendi*. Excommunicationem autem Bullæ in Cœna Domini *in d. claus.* 18. non incurrunt recipientes aliquid à Clericis propria sponte, & voluntate omnino libera tradentibus, dummodo non sit illis impositum, quia quilibet est rei suæ moderator, & arbiter, ita Suarez *de censur. disputat.* 21. *sect.* 2. *num.* 99. & *disputat.* 23. *sect.* 4. *num.* 1. Duard. *d. can.* 18. *quæst.* 16. Carol. de Grassis *effectu* 3. *num.* 98. Anton. de Sousa *de censuris Bullæ cap.* 19. *disputat.* 93. *num.* 2. Verùm si Clerici decimam, vigesimam, seu centesimam suorum vel Ecclesiarum prouentuum vel bonorum laicis soluerint, aut quamlibet aliam quantitatem, portionem, seu quotam ipsorum prouentuum, vel bonorum æstimationis, aut valoris ipsorum, sub adiutorij, mutui, subuentionis, subsidij, vel doni nomine, seu quouis alio titulo, modo, vel quæsito colore absque auctoritate Sedis Apostol. se soluturos promiserint, eo ipso sententiam excommunicationis incurrunt, *cap. clericis*, §. *nos igitur, de immun. Eccl. in* 6. Beller. *disquisit. cleric. tit. de fauore Clericor. & eorundem bonorum*, §. 2. *num.* 11. Sperell. *dict. decis.* 37. *num.* 83. vbi testatur cum hac resolutione transisse Sacram Cong. *super controuersiis iurisdictionalibus*, approbante S.D.N.

Hoc immunitatis priuilegio gaudent omnes 15
Clerici siue in Sacris, siue in minoribus etiam primæ Tonsuræ, *cap. non minus, cap. aduersus, de immunitate Eccl. & d. c. quamquam*, Lezana *in summ. quæst. Regul. tom.* 3. *verb gabella n.* 6. Ioseph. Ludou. *tom.* 3. *commun. opin titul. de gabellis, concl. vnic. vers. infertur, pag.* 479. Alex. Trentacinq. *var. resol. lib.* 1. *tit. de iure fisci resol.* 5. *num.* 7. *cum seqq.* Molin. *de Iust. tom.* 3. *disp* 671. *num.* 5. Squillante *d cap.* 8. *num.* 7. Ciarlin. *controuers. forens. cap.* 22. *n.* 1. Marcel. Vulpe *in praxi iud. fori eccles. cap.* 17. *à num.* 1. Trullench *in expos. Decal. lib.* 7. *cap.* 12 *dub.* 5. *num.* 12. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, part.* 1. *alleg.* 13. *num.* 1. etiam si excommunicati, suspensi, interdicti, vel irregulares, aut etiam verbaliter degradati sint, ob id enim clericatum non amittunt. Duard. *dict. can.* 18. *q.* 14. *num.* 3. Bonacin *d. q.* 19. *punct.* 2. §. 1. *num.* 3. Et quamuis non habeant omnia requisita præscripta à Concil. Trid *sess.* 23. *de reform. cap.* 6. de quibus suprà *hoc eod. libro cap.* 39. §. 2. *à num.* 22. cum enim Concil. *d. loco* eas conditiones ad solum fori priuilegium retinendum petierit, id non extendendum vt sit necessarium ad retinenda cætera priuilegia, priuari enim priuilegiis clericalibus est odiosum, ac proinde restringendum, quod merito tradunt Molin. *de Iust. tom.* 3. *tractat.* 2. *disputat.* 270. *num.* 5. Maldet. *in* 2. 2. *tract.* 5. *cap.* 6. *lib.* 8. Less. *de Iustit. lib.* 1. Paul. Comitol. *resp. moral. lib.* 6. *quæst.* 20. Sanchez *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib* 7. *cap.* 13. *num.* 34. Nouarr. *de elect. fori quæst.* 52. *sect.* 2. *in vltim impress.* Bonacin. *dict. disputat.* 1. *quæst.* 19. *punct.* 3. §. 3. *num.* 1. Anton. Diana *moral. resolut. part.* 1. *tract.* 2. *resol.* 36. Aloys. Ricc. *in praxi part.* 4 *resolut.* 158. Squillante *d cap.* 8.
n. 8 *vers ipse vero, cap.* 13. *dub.* 5. *num.* 39. Torreblanca 16
de iure spirit. lib. 15. *cap.* 6. *num.* 39. *cum seqq.* & nouissime Cong. negotiis Episcoporum, & Regularium præposita censuit, *Ordinarium non posse Clericos non inseruientes Ecclesiis immunitate à gabellis, & aliis*

oneribus

oneribus laicalibus priuare, sub die 24. Ianuarij 1631. quam declarationem originalem, & authenticam vidi refert me citato in hoc loco Machado en su perfecto Confessor tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 14 docum. 10. num. 1. Quamuis non improbabiliter sustineant alij tales Clericos in minoribus nisi incedant in habitu, & Tonsura, & de mandato Episcopi inseruiant alicui pio loco, minimè esse immunes a gabellis, tributis, & ab aliis oneribus: ex quorum numero sunt Suar. in tract. contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 17. num. 14. Azor. inst. moral. lib. 5. cap. 19. de personis a solutione gabellæ exemptis quæst. 6. Filliuc. tom. 1. tract. 16. cap. 11. num. 298. Bonacin. de censur. disputat. 2. quæst. 4. punct. 2. num. 1. & de contractib. disputat. 2. quæst. 9. punct. 2. num. 1. Molfes. in summ. Theolog. moral. tractat. 6. cap. 10 num. 15. & 16. & plures per me citati in collect. ad cap. 7. num. 7. de immun. Eccles.

17 Apud Hispanos tamen attenta l. 2. tit. 4. lib. 5. noua Recopil. huiusmodi Clerici in minoribus non sunt à prædictis exempti, sed contribuere debent, sicut laici, nisi actualiter habeant beneficium ecclesiasticum, de cuius legis materia, & intellectu agunt Felician. de censib. lib. 2. cap. vltim. num. 13. Bobadil. in sua politica, lib. 2. cap. 18. num. 110. Molin. de Iustitia tractat. 2. disputat. 671. num. 5. Flores de Mena variar. lib. 1. quæst. 21. num. 199. Gutierr. pract. lib. 1. quæst. 8. & de gabellis, quæst. 91. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 46. num. 16. Vasquez in opusc. de restit. cap. 6. §. 1. num. 33. Less. de iustit lib. 2. cap. 33. dub. 5. num. 39. Azor. instit. moral part. 1 lib. 5. cap vnic q. fin. Nicol. Garc. de benef. part. 2. cap. 3. à num. 5. Diana dict. tract. 2. resolut. 35. Torreblanc. d. lib. 15. cap. 6. num. 44 cum seqq. Machado d. docum. 10. num. 3. Idem quoque statutum est apud Lusitanos per Ordin. Regiam lib. 2. tit. 11. in principio, vt referunt Molin. d. disputat. 671. num 5. Valasc. consult. 131. quæ quidem Hispaniæ & Lusitaniæ leges tacitam seu expressam Apostolicæ Sedis dispensationem supponunt, alioquin nullitati subiicerentur, vt obseruauimus d. alleg. 13. num. 4. & me citato in illo loco Felician. de Vega ad cap. de foro comp. num. 14. & me citato in hoc loco Lezana dict. verb. gabella num. 6. in fine.

18 Clerici coniugati etiam cum vnica, & virgine huiusmodi exemptione à tributis non gaudent, gloss. verb. in cæteris, per text. ibi in cap. vnic. de bigam. lib. 6. Bertachio de gabellis part. 2. num. 17. Cou. practic. cap. 31. num. 9. Duen. regul. 100. num. 10. Sanchez dict. disp. 46. num. 16. Tapia de iure Regni lib. 1. titul. de Episcop. & cleric. num. 30. Carol. de Graffis dict. effectu 5. num. 44. Bellet. dict. titul. de exempt. §. 6. num. 2. Duard d. can. 18. quæst. 13. num. 1. Bonacin. d. quæst. 19. punct. 3. §. 3. num. 3. Ciarlin. controu. forens. c. 53. num. 5. Thom. Valasc. alleg. Iuris tom. 1. alleg. 47. num. 7. Squillante d. cap. 8. num. 9. vbi num. 10. idem resoluit de Clericis bigamis.

19 Si autem fuerint Clerici Orientales, qui Græci appellantur, non est dubium eos huiusmodi priuilegio gaudere, cum verè, & quoad omnia sint Clerici, & personæ ecclesiasticæ, licet vtantur legitimo matrimonio cum vnica & virgine contracto, vt obseruant Camill. de Curte in diuers. feudali p. 2. cap. 2. num. 90. Carol. de Graffis d. effectu 5. num. 46. Molfes. in summ. Theolog. moral. p. 2. tract. 12. cap. 22. num. 164. Bonacin. de contractib. disp. 2. q. 9. punct. 2. num. 2. & de censur. in Bulla Cœna disp. 1. q. 19. punct 3. §. 3. versiscus; imò eorum vxores legitimæ eadem gaudent immunitate, Duen. reg. 100. num. 2. Mastur. ad Capyc. decis. 76. Carol. de Graffis d. effectu 5. num. 137. Squillante d. cap. 8. num. 11. vbi num. 13. post eundem Carol. de Graffis vbi supra num. 133. extendit etiam ad eorum filios legitimos, patrum vita durante.

20 Clericorum famuli, seu seruitores hoc eodem priuilegio immunitatis à solutione collectarum, seu gabellæ gaudent, l. 1. C. de Episcop. & Clericis, l. 51. tit. 6. part. 1. ibi. Esta misma franqueza que an ellos, han sus homes, y aquellos que moran con ellos en sus casas, e los seruen, &c. Lezana d. verb. gabella n. 11. Carauita super ritu 46. num. 7. Grilezon. cons. 40. à num. 1. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 363. & cæte- 21 ra familia etiam in absentia legitima ipsorum Clericorum, si in eorum domo commoretur, & ad illorum expensas alimentetur, Viui. decis. 88. num. 5. Ricc in praxi aurea resol. 329. Carol. de Graffis d effectu 306. Squillante dict. cap. 8. num. 19. vbi subdit Clericos gaudere debere eadem immunitate pro parentibus, fratribus, siue aliis pauperibus consanguineis, si misericorditer propriis ipsorum Clericorum sumptibus alimententur, & posse quoad hunc effectum loco famuli habere aliquem ex consanguineis.

22 Verùm licèt horum sententia vti Ecclesiasticæ iurisdictioni fauorabilis recipienda esset, prout recipiendam, & secundùm eam iudicandum esse admonemus, tamen illa Iure non probatur, vt suprà latè ostendimus dum egimus ao famuli conducititij Clericorum fori & exemptionis priuilegio gauderent, hoc eod cap. §. 2. num. 56. Nec d. l. 1. contrarium probat, vt illic ostendimus, nam agit de mancipiis, seu seruis, qui in eorum dominio sunt, & consequenter eodem modo à tributis eximuntur, quo reliqua Clericorum bona, quia si serui huiusmodi grauarentur prædictis tributis, ipsi Clerici seu Ecclesiæ grauarentur cum in ipsorum damnum redundet: nam Ecclesiarum serui perpetui & adscriptitij in cap. Ecclesiarum seruos 12. q. 2. reputantur tanquam pars possessionum, quæ coluntur, & ad quarum seruitium destinati reperiuntur, l. cum satis 23. C. de agricol. & censit. lib. 13. ibi, Satis inhumanum est terram, quæ ab initio adscriptitios habebat, suis quodammodo membris defraudari, obseruarunt ibi Luc. de Peña, Ioann. de Platea, & Valenzuela, Pescador, Sanch. de matrim lib. 7. disputat. 19. num. 1. Gasp. Anton. Fabr. in Iurisprudentia titul. 5. punct. 2. illat. 7. Schiplucdeg. 3. tom. tract. 16. q. 6. & inter immobilia referuntur, Gregor. Lop. l. 1. verb las raizes titul. 17. part. 1. Andr. Knichen tractat. de inuestiturarum paction. cap. 3. num. 17. & quatenus velimus intelligere d. l. 1. de seruis filiisfamilias, vxoribus, & aliis hominibus, qui in ipsorum potestate, & familia strictè sumpta existunt, possumus respondere text. illum procedere quando onera & tributa, quæ familiaribus imponuntur, in effectu redundat in damnum ipsorum Clericorum & Ecclesiarum, in quorum dominio & potestate sunt, quod contingit quando onera seruis & filiisfam. imponuntur ratione bonorum, quæ nomine Clericorum, aut Ecclesiarum administrant, vt text. videtur significare ibi, hominibus eorumdem, qui operam in mercimoniys habent, quo casu licet aliqui admittant in personis liberis imponi posse respectu propriæ negotiationis, minimè tamen licet ratione rerum, seu patris, quæ ad Ecclesiam pertinent, seu Clericum, vt benè distinguit Thesaur. dict decis. 22. in fine, & decis. 116. num. 10. & deducitur ex iis, quæ latè resoluit Molin. de Iustitia tom. 2. disputat. 670. à num. 2.

Regulares quoque omnes Professi, Conuersi, 23

& nouitij, sicot & Moniales nouitiæ, & Conuersæ hoc eodem immunitatis priuilegio potiuntur, vt de omnibus supra hoc eod. cap. §. 2. num. 40. cum seq. & in specie de priuilegio immunitatis Ludouic. Cortea in repet d. cap. inter alia, part. 2. num. 31. & Hieron. Roderic in compendio quæst. Regul. resol. 63. num. 29. & magis in specie de nouitiis Molin. tom. 3. de Iust. disp. 671 num. 1. Villalob. part. 2. sum. tract. 8. diffic. 14. num. 9. Hieron. Roderic. resolut. 137. num. 9. plures per Laureit. de Peitinis de Prælato quæst. 3. cap. 1. num. 141. Lexatra d. verb. gabella num. 7. Bertachin. de gabell. 7. part. princip. num. 56. Flores de Mena var. lib. 2. quæst. 21. num. 198. Laurer. de Franchis de controuers. inter Episcopos & Regul. quæst. 48. Vnde audierdi non sunt existimantes hos Nonitios qui non sunt aliquo Ordine insigniri, non exinni ex vi nouitiatus à solutione gabellarum, quia vere Religioii non sunt, ad seculumque redire valeant, ex quorum numero sunt, Lazatte de decima venditionis cap. 19. num. 50. addens nec Religiosos Societatis Iesu, qui finito nouitiatus biennio vota simplicia emittunt, immunes esse à gabellarum solurione, quod nondum professi sint, Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. quæst. 47. art. 8. ad fin. & tom. 3. quæst. 74. art. 9. Et multominus audiri debent alij, qui putarunt rem hanc pendere ex furura professione, qui sunt Gironda de gabell. 7. p. in princip. num. 46. & Parlador. quotid. quæst. lib. 1. cap. 13. §. 1. num. 21.

24 De Fratribus, & Sororibus tertij Ordinis S. Francisci, & S. Dominici dicendum pariter eos hoc priuilegio gaudere si habitum religiosum gestauerint, atqoe collegialiter vixerint, seo claustraliter inhabitauerint, aliàs enim priuilegio exemptionis à tributis noo gaudent, vt apud Hispanos statutum est l. 19 tit. 4. lib. 4. Ordinam. & l. 2. tit 14. lib. 6. noua recopil. docent Lazatte de decima vendit. cap. 19. à num. 90. Auend. de exequen. mand. lib. 2. cap. 14. n. 28. Flores de Mena d. quæst. 21. n. 197. Steph. Gratian. discept. forens. cap. 224. num. 34. & cap. 365. num. 29. Gutier. de gabell. q. 95. num. 5. & 6. Hieron. Roderic. dict. resol. 63. num. 31. Narbona l. 8. gloss. vn. num. 23. tit. 5. lib. 1.

25 De Eremitis, qoi ex speciali obligatione, & quasi traditione per Episcopum alicui Ecclesiæ, vel loco sacro dicati suot, idem quoque est asserendum, aliàs secùs, vt per Auendan. d. cap. 14. num. 24. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 3 quæst. 74. art. 11. Gutier. d. quæst. 5. num. 7. Flores de Mena d. q. 21. à num. 195. & 204. Lezana tom. 2. cap. 7. num. 7. Fragoso de regimine Reip. Christ. p. 1. lib. 2. disp. 4. num. 311.

26 De Militaribus Religiosis, videlicet S. Ioannis Hierosolymitani, S. Iacobi, Calatrauæ, Alcantaræ, Christi, & S. Benedicti de Auis resuluendum quoque eos hoc prinilegio immunitatis gaudere, quod lex Hispaniæ, 9 tit. 18. lib. 9. noua Recop. intelligit quantum ad fructus suarum Commeodarum, non verò quoad alias res patrimoniales, vel aliunde quæsitas? Vide Hieron. Roder. in compendio quæst. Regul. resol. 137. num. 12. Motta in tractat. de confirm. Ord. S. Iacobi lib. 2 cap. 2. n 29. Parlador. lib. 2. rerum quotid cap. 3. §. 1. num 19. Gutier. d. q. 95. à n. 12. Flores de Mena var. lib. 2. q. 21. num. 204. Aoton. Diana moral. resol. p. 1. tract. 2. resol. 49. & p. 3. tract. 2. resol. 40. Cened de paupertate Relig. dub 60. num. 12. cum seq. latè Narbona l. 8. gloss. vnic. tit. 5. lib. 1. noua Recop. latè Mich. de Reinoso in obseruat. Iuris obseruat. 1. per tot. Sperell. decis. 2. num. 124. & decis. 21. num. 31. Lezana d. verb. gabella num. 8. Aloys. Ricc. in praxi p. 4.
27 resol. 113. Squillante d. cap. 8. n. 16. Et in nostro Regno Portugalliæ expressit Ordin. Regia lib. 2. tit. 11. §. vlt. vt Milites Domini nostri Iesu Christi potiantur hoc immunitatis priuilegio si habuerint præceptoriam militarem, vulgò, Comendam, aut aliquam tenentiam, seu panem ciuilem cum habitu illius Ordinis vulgo tensa, sicut attestantur Valasc. consil. 130. num. 5. Melch. Phœbo decis. 85. num. 6. cum seq. tom. 1. Mendez à Castro in praxi Lusit. p. 2. lib. 2. cap. 1. num. 25. Reinoso d. obseru. 2. & me citato in hoc loco refert Lezana d. verb. gabella, num. 8. in fine. & scribit idem Valasc. vbi suprà, num. 4. iuste conqueri posse Milites S. Iacobi, & de Auis, quod solum Christi Commendatariis Rex Portugalliæ illud concesserit priuilegium, sed ex identitate rationis ad alios esse trahendum bene aduertit Mol. de Iust. tom. 3. disp. 663. num. 6. Valasc. dict. consil. 131. num. 5. Reinoso d. obseru. 2. num. 14. licet num. 16. asserat se vidisse oppositum semper obseruari ab officialibus, & ministris Regij patrimonij. An priuilegium & immunitas, qua Commendatarij & Milites huiusmodi gaudent, extendatur ad illorum vxores viduas, dum vidualem statum conseruaot? vide Reinoso vbi supra obseru. 3. Donati verò, seu Confratres Religionis S. Ioannis Hierosolymitani possunt compelli tributa, gabellas, & similes collectas exoluere, Bobadil. d. c. 17. num. 232. Flores de Mena var. lib. 2. quæst. 21. num. 94. & 95. Narbona dict. l. 8. gloss. vnica num. 24.

Nunc verò deueniamus ad aliqua quæsita dubiorum, quæ in hac materia frequentius accidere possunt. Et primò quæro, Vtrùm bona patrimonialia Clericorum, ad quorum titulum fuerunt ordinati, gaudeant priuilegio bonorum Ecclesiæ ne ad collectas, & similia teneantur? Pars quæ negat, suadetur, quia booa patrimonialia Clericorum regulariter noo gaudent priuilegio bonorum Ecclesiæ, nisi in casibus Iure expressis, gl. verb. ipsarum, in fine, in d. cap quamquam, de censib. lib. 6. in effectu gloss. 2. in cap. similiter 16. q. 1. gloss. verb. obligatam c. ex litteris, de pignorib quæ sic intellexit d. c. similiter, Abb. in cap. vlt. num. 11. de vita & honest. cler. & in cap. 1. num. 2. de dolo, refert plures ex antiquioribus Felin in cap Ecclesia num. 8. de constitut. Communis, vt per Decian. num. 10. in cap. Episcopus, de præbend. fatetur communem Nauarr. cons. 12. n. 1. de censib. in antiquis, Couarr. lib. 1. var. cap. 4. num. 3. & in reg. possessor p. 2. §. 2. num. 6. ad finem. Borlat consil. 93. num. 46. lib. 1. Morla in empor p. 2. tit. de legib. quæst. vlt. num. 7. Perez ad l. 8 tit. 2. lib. 1. Ordin. Suar. de Pace in pract. tom. 2. pral. 2. num. 16. Sic aliàs bona patrimonialia Clericorum præscribuntur sicut bona alicuius laici, gloss. 1. in cap. 1. 16. quæst. 4. Felin. vbi proximè, num. 9. Abb. d. num. 11. affirmat ex aliis receptissimam glossæ opinionem Couarruuias d. num. 9. ad fin. Tiraq. de præscript. §. 1. gloss. 10. in fine. Perez vbi suprà, quia clericus in his bonis censetur vt laicus, & iudicantur illa bona, vt bona laicorum. Valasc. de partit cap. 35. à princip Gutier canon. lib. 1. cap. 34. num. 11. & 12. Sic in bonis patrimonialibus Clericorum non competit in integrum restitutio eo modo, quo competit io bonis Ecclesiæ, gloss. 1. in Clement. vnica, de in integrum restit. recepta, vt per Abb. d. loco, Felin. dict. num. 9. Couarr. & Perez vbi proximè. Sic tandem licet bona Clerici cessantis à solutione tributi merè realis vindicari possint à domino directo, & vendi, gloss. 1. quæ omnino sic intellexit textum ibidem in cap si tributum 11. q. 1. non tameo idem erit in bonis Ecclesiæ tali tributo oneratis, post Card. quem refert, obseruat Felin. dict. num. 9. 28

Verùm his non obstantibus resoluendum est non 29

non ſolùm Clerici patrimonium ad cuius titulum fuit ordinatus, ſed cætera patrimonialia omnino libera eſſe à laicorum exactionibus: nam quoad patrimonium ordinati res eſt clara, illud habere omnia priuilegia, quæ conceduntur à Iure bonis eccleſiaſticis, vt reſoluunt Menoch. *remed. 25. recuper. num.* 21. Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.c.*159. *num.* 27. Melch. Phœbos *Luſit. deciſ.* 19. *num.* 10. *verſ.ſed quamuis.* Sperell.*deciſ.*37. *num.*77. ac proinde immune eſſe ab omnibus exactionibus, & tributis ſæcularibus, vt cenſuit ſacra Cardin. Congreg. negotiis Epiſcoporum & Regularium præpoſitorum Cathacen. Epiſcopo reſcribens *ſub die* 3. *Augusti* 1592. vbi etiam reſolutum quod ſi Clericus habitum dimittens ad ſæculum redeat, non poteſt cogi ſoluere pecunias ob exemptionem dum Clericus erat, non ſolutas, ratio eſt quia in his terminis ſubrogatur in bonum beneficij, arg. *cap.*2. *cap. Epiſcopus* 4. *cap. cùm ſecundum* 16. *de præbend.* expreſsè Conc. Trid. *ſeſſ.* 21. *de reform. cap.*2. & ideò inter bona eccleſiaſtica debet cenſeri, iuxta reg. *quod ſubrogatum, & cap.* habetur *in l. ſi eum, §. qui iniuriarum ff. ſi quis caut. l. ſi donata* 37. *§. vltim. ff. de donat. inter virum*, cum aliis per me citatis *in tractatu de Axiom iuris vſufreq. Axiom.*213. *ex num.*1. & in ſpecie quod huiuſmodi patrimonialia bona non ſint obligata pro collectis reſoluit Mar. Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 88. Alter. *de cenſur. in Bull. Cœn. can.* 18. *cap.*2. *col.*6 *in fine.* Duard. *ibidem quæſt.* 5. *num.*4. *cum ſeqq.* cum aliis citatis ſuprà *n.*6. Et quòd comprehendantur in prohibitione Bullæ Cœnæ, itaut nequaquam licitum ſit ex eis tributa exigere, colligitur ex illis verbis Bullæ, ibi, *eorum, & Eccleſiarum, & beneficiorum bonis*, vt poſt Antonin. Dian. *moral reſol. part.*2. *tract.*2. *reſol.*39. notat Squillante *d. cap* 8. *num.*6. ſcilicet id procedere dummodo non extinguantur per adeptionem alicuius beneficij eccleſiaſtici, exiſtimauerunt Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.*18. *princip. num.*72. Azeued. *l.*1. *num.*9. *tit.*4. *lib.* 1. *noua Recop.* Ceuall. *commun. contra communes quæſt.* 527. *num.* 4. quos refert & ſequitur Cened. *pract. & canon. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 11. *num.*9. & videntur tenere Grilenzon. *conſil.* 53. *num.* 45. Duard. *in Bullam Cœnæ Domini can.* 18. *quæſt.* 5. *num.*7. *& quæſt.*6. *num.*3. Alderan. Maſcard. *de ſtatut. interp. concl.* 1. *num.*96. Bellet. *d. tit. de exempt. cleric. & eorum bonis* §. 5. *num* 9. Ciarlin. *controu. forenſ. cap.*28. *n.*15. quia hæc declaratio ſolum procedere poterat quoad omnia alia priuilegia Eccleſiis, & eccleſiaſticis rebus concedi ſolita, non verò circa hoc de quo agimus. Vnde Sacra Congreg. *ſuper controuerſ. iuriſdictionalibus in vna nullius* 30. *Maij* 1628. cenſuit *dictum patrimonium non extingui ipſo iure per aſſecutionem beneficij ad victum ſufficientis*, prout refert Sperell. *d. deciſ.*37. *num.* 77. *in fine.* Cætera autem bona Clericorum patrimonialia, licèt irregulariter non gaudeant priuilegio bonorum Eccleſiæ, niſi in caſibus Iure expreſſis, vt euincunt fundamenta ſuprà in contrarium adducta; circa exemptionem tamen à collectis in Iure expreſſum eſt non ſolum in patrimonialibus ad titulum, ſed in cæteris bonis, vt ſatis expreſſit *d. cap. quamquam*, Molin. *de Iuſtit. tom.* 3. *tract.* 2. *diſp.*671. Ricc. *in praxi aurea reſ.* 167. Paul. Laymann. *in ſumm. Theolog. moral. lib.*4. *tract.*9. *cap.*6. *num* 8. Bellet. *d.* §. 5. *num.*1.2. *&* 6. plures per Ciarlin. *d. cap.*22. *num.*51. *& cap.* 28. *num.* 14. vbi quod reſpectu fori purificantur bona Eccleſiæ, & clerici, *& cap.*31. *num.*8. latè Sperell. *deciſ.*37. *n.*74. *cum ſeq. & deciſ.*42. *num.*9. *&* 20. & citati per Squillante *vbi proximè num.*34.

30 Secundò quæro, Vtrùm laici coloni Eccleſiæ aut Clericorum gaudeant hac immunitate? In qua quæſt. diſtinctione opus eſt: aut enim ſunt coloni perpetui, atque adſcriptitij Eccleſiæ: aut conductitij, & ad tempus, aut denique partiarij. Primi gaudent omni immunitate Eccleſiæ & Clericis conceſſa, ſecundum Feder. de Senis *conſ.*111. *n.*10. Ripa *de peſte tit. de remed. ad conſeruandam.* Vbert. *num.*128. Theſaur. *deciſ.*116. *num.*12. Secundi minimè, nec etiam ex perſona dominorum, cum hoc priuilegium ſit perſonale. Bertachin. *de Gabellis part.*7. *num.*16. Brunor. à Sole *verb. coloni Eccleſiæ.* Carol. de Graſſ. *d. effectu* 3. *num.*62. vbi *num.*69. poſt Burſat. *conſ.*42. *num.*17. *lib.*1. id limitat vbi Clericus nomine proprio fundos ſuos coloret per proprios operarios, de quibus latiùs tractabitur quæſito ſequenti. Tertij verò, qui ſunt coloni partiarij, gaudent hac immunitate pro portione tangente ipſis Clericis, ſecus pro parte fructuum huiuſmodi colonis contingentium, cum eorum pars minimè ſit priuilegiata, niſi ex hoc indirectè grauarentur Clerici, eo quod ruſtici & coloni eorum grauantur nimis, ac proinde ſuas poſſeſſiones roborare nolunt: ita Burſat. *conſult.* 25. *num.*3. *& conſ.*42. *n.*16. *volum.*1. Theſaur. *deciſ.* 116. *num* 8. Surd. *conſ.*301. *num.*85. Bened. Capra *reg.*96. *num.*86. Felin. *in cap.*2. *num* 2. *de foro comp.* Bertachin. *d. part.*7 *num.*13 *&* 15. Vincent. de Anna *ſing.*99. Carol. de Graſſ. *d. effect.*3. *num.*59. *&* 71. Tapia *lib.* 1. *de iure Regni ſub tit. de Epiſcopis & Cleric. fol.* 29. Valaſc. *conſult.* 131. *ex num.* 12. Ciarlin. *controu. forenſ. cap.*22. *num* 15. *cum ſeqq. & cap.*31. *num.*18. Tamburin. *de iure Abbatum tom.*1. *diſp.*15. *q.*20. *num.*46. Ioann. Maria Nouarr. *in lucerna Regul. verb. Immunitas num.*1. *&* 1. Lezana *d. verb. gabella n.*14. Marr. *de iuriſd. p.*4. *caſu* 112. *n.*7. Grilenzon. *conſ.*71. *num.*2. *& conſult.*136. Marcel. Megal. *conſ.*75. *per tot.* & maximè *num.*6. Menoch. *de arbitr. caſu* 562. *num.*54. Octau. Glorir. *reſp.*5. *num.*61. Vnde pro ſua portione colonica præfatos colonos omnino teneri ad collectas reſoluunt Capra *regul.*96. *num.* 55. *&* 86. Remig. *de charitatiuo ſubſid. quæſt.*61. *num* 20. *& ſeq.* Marcabrun *conſ.*18. *num.*54. Ioann. Anton. de Nigris *in repet. Extrauag. vnica num* 306. *de vita & honeſt. cleric.* Caroc. *de locato p.*4. *quæſt.*25. *de collect. num* 34. 35. *&* 43. Corta *in memorab. verb. colonus Eccleſiæ*, Brunor. à Sole *in locis communib. verb. coloni Eccleſiarum*, Menoch. *de arbitr. caſu* 180. *num.*8. *& caſu* 562. *num.*37.

31 Ex quibus Sacra Congreg. Cardinalium negotiis Epiſcoporum & Regularium præpoſitorum Illuſtriſſimo Lancellotto referente, colonos, aut affectuarios, vel partiarios bonorum eccleſiaſticorum, exemptione collectarum tam ordinariarum, quàm extraordinariarum pro portione colonica gaudere cenſuit *in vna Oppiden. ſub die* 18. *Septembr.* 1618. & poſtea hoc idem fuit accerrimè diſputatum & reſolutum *de anno* 1620. *coram Illuſtriſſimis DD. Cardinalibus Millino & Lancellotto, Camporeo; & S. Suſanna per ſanctæ mem. Paulum V. ſpecialiter deputatis inter Regium fiſcum, & clericum, ac Eccleſiam ſtatus Mediolani.*

Verùm licèt hæc opinio quoad colonos partiarios vera ſemper mihi viſa fuerit, tamen viſis latiſſimè adductis per Sperell. *deciſ.* 41. *cum tribus ſeqq.* in hac ſecunda impreſſione ſum de illius veritate valde dubios. nam *d. deciſ.* 41. plura adducit per ſe fundamenta, ad abſolutè probandum colonos partiarios eſſe à tributis immunes, & *num.*84. plures pro hac parte refert Doctores, & *deciſ.*42. *num.*22. teſtatur Sacram Congreg. ſuper con-

trouerſiis

trouersiis iurisdict. *in vna Ciuitatis Plebis, & in alia Viterbien. 23 Decembris 1637. & in Imolen. die 20. Februarij 1629. in Neocastren. die 13. Augusti eiusdem*, censuisse colonos partiarios gaudere exemptione à muneribus.

32 Tertiò quæro, Vtrum conductores & coloni bonorum Ecclesiarum, excusentur si vendiderint reditus, quos ex ecclesiasticis bonis percipiunt, & eadem debeant qua Clerici gaudere libertate? Pro parte affirmatiua facit quod saltem per indirectum Ecclesiis & ecclesiasticis personis onus imponitur si coloni, & conductores cogantur, ad collectarum solutionem, deteriorque fiat Ecclesiarum conductio, quia maius pretium dabunt coloni & conductores pro rebus ecclesiasticis si eadem gaudeant libertate, vnde in eo, quod minus datur, deterior redditur illarum conditio, quod iura non admittunt. *cap. 1. de consuet. cap. 2. de locato, cap. vlt. de immun. Eccles. lib. 6.* Vnde Bart. *in l. si penes num. 1. de agricol. & cens. lib. 11.* existimauit statutum non valere, quoad soluendas gabellas refectionis fructuum, coloni tenentur pro dominis, quia, vt ille ait, conditum fuit in odium Clericorum, qui cum non possint obligari in suis personis, obligantur tamen in colonis, quod est iniustum & absurdum, contra teg. *l. non dubium. C. de legib. reg. cum quia 84. lib. 6.* ergo, à fortiori nullum erit statutum, quo conductor Ecclesiæ, vel colonus cogitur ad collectas, quia saltem per indirectum Ecclesias grauat in ipsis colonis. Bart. *vbi proximè*, Bald. Angel. & alij, quos refert & sequitur Bettachin. *de gabellis part. 7. num. 14.* Grilenzon. *cons. 40. num. 11. & cons. 151. per tot.* Et ideo emptorem fructuum Ecclesiæ non teneri soluere gabellam, resoluunt plures, quos sequitur Ciatlin. *dict. cap. 21. num. 9.*

33 Oppositum tamen imò conductores & colonos bonorum Ecclesiarum minimè excusari, voluit glos. *verb. non negotiandi, in Clem. præsenti 3. de censib.* recepta communiter ibidem, sequitur Rip. *respons. 22. à num. 12.* Valasc. *consil. 131. num. 16.* Primò, quia nullibi reperitur concessum priuilegium circa gabellas, portoria, & decimas colonis vel conductoribus, tum quia personæ ecclesiasticæ dici non possunt cum verè sint laici, tum vel maximè quia cum fructibus ex locatione perceptis negotiantur, in quibus casibus quamuis Clerici essent, minimè eximerentur, iuxta infrà dicenda. Secundò facit, quia fructus simul atque à solo sunt separati in vero & pleno dominio sunt ipsius coloni, bonus text. *in l. si apes 26. versic. item constat ff. de furtis*, vbi Bart. *num. 1.* & Augelus *num. 4.* Valasc. *de iure emphyt. quæst. 20. num. 13.* ergo cùm huiusmodi tributa respiciant fructus sic locatos, fit consequens transisse in dominos eorundem, iuxta teg. *cap. pastoralis 28. versic. fructus enim, de decim.* Non obstat præiudicium illud, esse deteriorem conditionem, quam pro prima opinione *suprà* considerauimus, quia si quæ datur, respondebitur venire indirectè, & in consequentiam, & ideo non attendi, præsertim cum sæculares suo iure vtantur, dum colonos, & conductores cogunt ad gabellarum solutionem, & ideo nulli iniutiam faciunt, iuxta regul. *l. fluminum 24. §. vlt. ff. de damno infecto, l. 1.* ibi, *prima enim ratio ff. de auctor. tutor.*

34 Quartò quæro, Vtrùm personæ ecclesiasticæ, quæ aliàs tali potiuntur immunitate, aliquid vendant ad grossum, siue minutim, de redditibus bonorum, seu beneficiorum suorum teneantur soluere gabellas? Partem negatiuam tuentur Bettachin. *de gabellis p. 7. quæst. 7. num. 18.* Carol. de Grassis *d. effectu 3. n. 130.* Abb. Ripa, & alij, vt per Valasc. *consile. 131. n. 6.* Squillante *d cap. 8. num. 38.* Diana *moral. resol. p. 4. tract. 1. resol. 52.* Ratio est, quia iura liberè concedunt Clericis facultatem distrahendi reditus suorum beneficiorum in quascunque personas, cum quibus meliorem fecerint conditionem. *cap. 2. de locato*, post alios Cou. *lib. 2. cap. 16. num. 4.* Auendan. *de exequendis mandatis, p. 1. cap. 4. num. 37.* Duco. *reg. 249.* ergo sic transferendo non dicuntur negotiari, quia tunc licere non debuisset. *cap. 1. & per tot. ne Clerici vel Monachi.*

Quintò quæro, Vtrùm bona, quæ ante laicorum 35 erant, & ad Clericos & Ecclesias peruenerunt, gaudeant priuilegio exemptionis à tributis & gabellis si per prius, dum in potestate laicorum erant, tributis, & oneribus subiiciebantur? Vna sententia hac immunitate gaudere docet, eo quòd mutatione personæ, status quoque rerum mutatus videtur, & consequenter ab illis immunia, & libera manent. *l. cùm quidam §. debitores ff. de publican. cap. vnic. §. rerum, de inrepatr. in 6.* Alban. *cons. 233 num. 3.* Menoch. *de arbitrar. casu 562 num 44.* Sperell. *decis. 35 num. 32.* & post Anchar. Card. Tusch. *tom. 5. litt. M. conclus. 436.* Hoc ipsum suadetur etiam ex multis, quæ pro hac parte Doctores solent adducere, ex *l. sancimus, C. de sacros. Eccles. cap. 1. de censib. cap. 1. de immun Ecclesiarum lib. 6.* Ex quibus hanc esse communem scribentium sententiam post Festas. *de collectis, à num 437.* testatur Card. Tusch. *tom. 3. litt. E. concl. 3. à num 41.* pleuè Card. Alban. *in tract de immunitate Eccles.* Iacob. de Graff. *pract. cas. reseruat. lib. 2. cap 42. num. 44.* Marant. *cons. 99. num. 2.* Marta *de iurisdict part. 4. casu 125. num. 18.* Carol. de Grassis *de effect. lib. cleric. effectu 3. num. 26. cum seqq.* Ciatlin. *controu. forens. cap. 103. num. 7.* latè Spereil. *decis. 35. per tot.* Marcel. Megal. *cons. 61.* Thesaur. *decis. 224.* Carauita *in ritu 229.* Molfes. *in sum. Theologia moralis part. 1. tract. 12. cap. 22. num. 168.* Paul. Laymaon *in Theologia morali lib. 4. tract. 9. cap. 6. num. 9.* Suar. *de defens. Fidei contra Anglicanæ secta errores, lib. 4. cap. 20. à princ.* & præcipuè *n. 6. & 12.* Anton. Diana *moral. resol. part. 1. tract. 2. resolut. 142.* Grilenzon. *cons. 145.* Flores de Mena. *var. lib. 2. q. 21. num. 233.* nouissimè Douat. Antoo. de Matinis *quotid. resol. cap 47. per tot.*

Verùm in contrarium multa allegantur, ex qui- 36 bus videtur tributa realia ab Ecclesiis & ecclesiasticis personis esse soluenda, vt ex variis locis colligitur, & præcipuè ex *l. placet*, ibi, *præter canonicam illationem*, & ex *l. sacrosancta, versic. ne, C. de sacros. Eccles.* & ex *l. de his C. de Episcop. & cleric.* & ex *cap. tributum, cap. si tributum, cap. sancimus 23. quæst. 8.* Festas. *de extimo & collect. part. 4. cap. 1. num. 450. & cap. 2. num. 13. & 17.* Bursat. *cons. 16. num. 11. lib. 1.* & ita videtur sentire Osasch. *decis. 38. à num. 35.* dum subdit auctore Bald. posse Principes sæculares in subsidium compellere ecclesiasticos ad onera, causatiuè scilicet subtrahendo eis reditus, & obedientiam, & officiales sæculares posse capere fructus, & mobilia prophana monasterij, illaque retinere, donec contribuerint in oneribus causa belli impositis, & id seruari solitum cum manifesta tolerantia Papæ, & vniuersitatis Ecclesiæ, addendo *n. 41.* dictum mirabile, quod negligentibus ecclesiasticis vel sæcularibus officialibus, Clerici contribuant, licere omnibus damna patientibus in foro conscientiæ ex bonis ipsorum Clericorum sibi satisfacere etiam furtiue: item non multum discrepar

crepat Gutier. *pract. lib. 1. quaest. 4. num. 2. & seq.* dum infert, quòd si Clericus ratione suorum praediorum subire debet munus aliquod, posse saecularem Iudicem absque metu excommunicationis illa distrahere.

37 Sed his omnino explosis Doctores aliqui existimarunt distinguendum esse inter illa bona, quae antequam ad Ecclesias, vel Clericos peruenissent, iam effecta erant onere merè reali, quòd scilicet vel ratione contractus, vel ex voluntate & conuentione dominorum bonis ipsis inhaetes soluendum erat, & tunc eum haec omnino transeant cum suo onere, & Clerici & Ecclesiae, ad quas bona illa deuenere, illud soluere tenentur, vt bene resoluunt Tiraq. *de iure primog. quaest. 43. num. 9. & seq.* Aegid. Thomas *tract. de collect. §. exactio, num. 32. §. videndum num. 10.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 13. in princip.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiae Archiepisc. Neapol. p. 2. decis. 298.* Bonaciu. *de contract. disp. 2. quaest 9. punct. 2. num. 4. & de censur. in Bulla disp. 1. quaest. 19. punct. 53. §. 1. num 17.* Duard. *in Bullam Coenae Domini lib. 2. can. 18. quaest. 6. n. 6.* Molfes. Laymann & Diana *locis proximè citatis*, Ceuall. *commun. quaest. 899. num. 106.* Paul. Comitol. *resp. moral. lib. 1. quaest. 93. num. 16.* Sperell. *in decis. fori eccles. decis. 35. num. 3. & 4.* vbi ex Rota aduertit huiusmodi tributa ab Ecclesia solui non vt tributa, & in recognitionem dominij, vel superioritatis, quam regulariter indicat tributi exactio, vt ex *cap. 2. de censib.* sed ob conditionem inhaerentem rei, & inseparabilem & instar censuum super illis bonis ab eius auctoribus laicis ad fauorem priuatae personae impositorum. & in his terminis procedunt Iura, quae *supra in princip. huius §.* citauimus; & inter illa bona, quae nullo erant affecta reali onere, vt tunc regulariter Princeps saecularis nullum possit ex vi legis, & Regiae iurisdictionis Ecclesiis onus imponere siue ordinarium, siue extraordinarium, arg. *dict. cap. 1. de immun. Eccles. lib. 6.* quam quidem distinctionem ex Perez, Mariens. & aliis tradit, & legibus Castellae confirmat Gutier. *pract. lib. 1. quaest. 3. num. 17.* & cum illa conciliantur plura, quae ad vtramque partem cumulant scribentes, & vltra Ordinarios *dictis locis*, Nau. *in manu. cap. 17. à num. 200. & cap. 27. à num. 115.* alij, de quibus Valasc. *de Iure emphyt. q. 7. à num 6.* Azeued. *l. 11. num. 8. tit. 3. lib. 1. nouae Recop.* Molin. *de Inst. tract. 2. disp. 458. & 662.* Cabed. *Lusit. decis. 64. part. 2.* Card. Tusch. *d. litt. E. concl. 12. cum seqq.* In quibus terminis omnes ferè *suprà* citati conueniunt, vel loquutos fuisse debemus praesumere, adhibita tamen sequenti distinctione, vel enim reale onus iniungitur propter causam respicientem aequè principaliter vtilitatem, vel necessitatem bonorum Clericorum & saecularium; & tunc indistinctè Clerici & Ecclesiae tenentur, in quo sensu etiam hodie rectè procedit *l. ad instructiones 7. C. de sacros. Eccles.* & colligi videtur ex traditione Anchar. *cons. 96. Super dubio, & in d. cap. non minus num 8.* & Abb. *ibidem num. 18. vers. aut necessitas*, quos refert Sperell. *in decision. fori eccles. decis. 12. num. 3.* & adhibitis exemplis statim declarabimus. Vel rursus causa non aequè respicit vtilitatem vel necessitatem, & tunc Clerici & Ecclesiae immunes sunt, locusque erit *d. cap. non minus*, ibi, *tantam necessitatem, vel vtilitatem*, &c. & *d. c. aduersus*, in quo similia verba habentur. Hinc Sanchez *in consil. moralib. lib. 2. cap. 4. dub. 55. num. 3. & 4.* defendere videtur etiam in materia gabellarum quòd si leges politicae proximè & directè respiciunt vtilitatem Clericorum, tenentur clerici contribuere; has enim leges politicas obligare clericos, si non repugnent sacris Canonibus, nec statui ecclesiastico, sed pro bono communitatis, & Reip. feruntur, resoluunt Sot. *in 4. dist. 25. quaest. 2. art. 2. concl. 4. & de Iustit. lib. 1. quaest. 6. art. 7. concl. 1.* Victor. *relect. 1. de potest. Eccles. sect. 6. num. 4.* Fr. Emman. *quaest. Regul. tom. 1. quaest. 61. art. 14. & quaest. 66. art. 2.* Salas *de legib. disp. 14. sect. 8. num. 94.* Baldel. *in Theolog. moral. lib. 5. disp. 33. num 4.* quos & alios refert & sequitur Gonzales de Salzedo *de lege politica lib. 1. cap. 4. num. 7.* Clerici enim & laici in concernentibus politicam temporalem, eundem habent Rectorem Principem secularem, cuius legibus gubernantur, & subiiciuntur, Molin. *de Iustit. tract. 2. disp. 31. conclus. 6.* Ambrosin. *de immun. Eccles. cap. 21. num. 6.* Menoch. *cons. 800. per tot.* quia omnes leges huiusmodi politicae, quae prospiciunt communi vtilitati, & bono publico, nulla habita ratione ad statum ecclesiasticum, & Canonica statuta, si intentio Principis laici non solum sit dirigere subditos ad rectè operandum, sed praecipere, ac eos obligare, tunc sicut lex ligat in conscientia caeteros subditos, Vasq. *1. 2. disp. 158. cap. 8. num 16.* Baldel. *d. lib. 5. disp. 19. num. 14.* ligabit aequaliter ecclesiasticos ad obseruationem illius legis in conscientia, vt Castro, Soto, Victor. Card. Bellarm. Medina, Vasq. & aliis citatis resoluit Gonzales de Salzedo *d. cap. 4. num. 13.*

Ex quibus primò colligitur Clericos, caeterasque ecclesiasticas personas teneri propter communem vtilitatem, viam ante domum reparare, eamque suis expensis mundare; est enim onus hoc mere reale, aequè principaliter respiciens vtilitatem saecularium & Clericorum. Ita in terminis tradunt Lancel. Gallia *cons. 59 num. 9.* Gabr. Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 48. num. 40. & cap. 39. n. 17.* Boër. Epo *ad cap. 4. de immun. Eccles. num 65. pag. 71.* Salzed *ad Bernardum in pract. c. 58. vers. 5. secundum nouiss. impress.* qui ex Iuris principiis rectè aduertit executionem, & actualem coactionem faciendam non esse per potestatem saecularem, sed per solam ecclesiasticam, quamuis Caepol. & Mex. quos refert, & meritò impugnat, contradicant; contra quos sufficiat expendere Ecclesias & Ecclesiasticas personas quoad iudicia, seu forum omnino exemptas esse à potestate saeculari, *cap. si diligenti, de foro comp.* iuncto *cap experientia 11. quaest. 1.* cum aliis adductis per Azor. *d. part. 1. lib. 5. cap. 13. quaes. 7.* 38

Secundò colligitur similiter teneri per statuta, & consuetudines saeculares ad soluendum onus reale, quod propter montium, nemorum, & praediorum custodiam legitimè praediis imponitur propter communem bonorum vtilitatem, vt per Auendan. *de exequendis mandat. part. 1. cap. 13. num. 7.* qui ex aliis aduertit custodes positos ad huiusmodi bonorum custodiam, non solùm in sua denunciatione fidem facere contra laicos. Sed etiam contra Clericos, sequitur Salzed. *d. cap. 58. vers. 6.* intelligendo tamen iuxta modò dicta circa actualem exequutionem. Ecclesia enim tenetur conferre pro excubiis ob publicam vtilitatem indictis, Andr. de Isernia, & Luc. de Peña, quos refert Sperell. *d. decis. 12. num. 5.* 39

Tertiò colligitur similiter Clericos teneri per saecularia statuta ad soluendas collectas pro rata, quae imponuntur generaliter pro custodiendis vineis, vel pratis, & agris, est enim communis omnium vtilitas, quam aequè bene participant praedia Clericorum, quod sanè efficax est argumentum huiusmodi resolutionis, sequitur Auendan. 40

dan.*d part.1.cap.14. 11.41.* Mex.quem refert & sequitur Salzed *d. cap.58. vers. imo eadem.* Gabr.Pereira *de manu Regia part.2 .cap.33. num.2.* Castrens. *cons.423.num.2. vers.breuiter lib.3.* vbi consulit Clericos non esse immunes à collecta, quæ imponitur pro soluenda mercede custodis fructuum campestrium vel animalium, vel medici, si illius opera vtantur in communi, vel molendinarij, vt respondit Bursat.*consil.171.num 8.& seq.* nunquam tamen hac in re de iure placere potest quòd exequutio fiat à sæculari, quamuis contradicant citati à Salzed. *vbi proximè*, sequuti doctrinam Bald. *in dict. Auth. sed periculum, ad fin.* dum credit absque vllo sacrilegij vel excommunicarionis metu id facere posse sæcularem, sed iuris authoritate destituuntur, vt *infra* ostenditur, sed qualiter fiat taxa, videndus Bald.relatus ab Osasco post *decis. 68. n.12. & seq.*

41 Quartò colligitur similiter Clericos obligari per statuta municipalia, vt si in ipsorum prædiis, aut viridariis nascantur vermes, locustæ aut alia nociua, propriis impensis expellant, aut occidant, ne tam suis quàm aliorum prædiis noceant vt ex aliis rectè defendit Rip. *de peste tit. de remedys aduersus pestem, part.vlt.fol.30.in magnis,* quem refert, & sequitur Salzed. *d. cap. 57. vers. 4.* cuius tamen contrarium meritò resoluunt Mart.*de iurisd.part.4. casu 2. num.11.* Duard.*in Bullam Cœnæ lib.2. can. 15. quæst.17. num.48.*

42 Quintò colligitur statuta laicorum circa damna illata ab animalibus in agris alienis, comprehendere quoque animalia Clericorum; sunt enim statuta hæc generalia, & communem vtilitatem continentia in materia in qua non reperitur contrarium de Iure Canonico statutum, nunquam tamen de Iure condemnatio fiet per sæculares iudices, post alios Auiles *ad edicta Prætorum, cap.17.q.1. num.12.* Gabr. Pereira *dict. part.2. cap. 39.* Parlad. *differ.9.§.4.num.14.* & hoc securius esse post Ioann. And.Anch.& alios, quos refert, & defendit Salzed. *d.cap.8. vers.7.cum seq.* vbi ita se pluries consuluisse testatur: idque sine dubio verum esse arbitratur quando damnum illatum ab animalibus petendum est ab ipsis Clericis cum lis, & processus mouendus, sit necessariu agitandus coram ecclesiastico, *d.cap.si diligenti,* cum similibus. Quamuis Bald. *in Auth. ad periculum C. sine censu*, quem refert, & sequitur Auend. *d. loco p.2. cap.14. num.13.* Azeued.*l.12.num.2. tit.3.lib.1.Ordin.* affirment seruari in praxi, quòd si exactio facienda sit de plano absque iudiciali strepitu illatum damnum facta denunciatiune à custodibus scribi soleat in libr. ad hoc destinato, & statim esigatur tam à laico, quàm à Clerico, vel etiam quando aliquid soluendum est à Clerico pro suorum animalium pastu, quod iam distributum est per homines ad hoc electos, tunc etiam defendunt iudicem sæcularem præcipere vt prædicta de bonis Clericorum, aut redditibus soluantur, etiamsi oportuerit pignora capiendo, quæ opinio quam falsa sit, iam suprà ostendimus dum de fori priuilegio egimus *vers. 25.*

43 Sextò colligitur Clericos obligari per statuta laicorum impunentia tributa pro reparatione murorum, pontium, viarum, &c. præcedente exactionem, summi Pontificis consensu, vel saltem Episcopi, si tanta sit necessitas & pietas, quod sine periculo, aut scandalo ad Papam recurri non possit, vide Bart. & Paul. de Castro *in d. l. ad instructiones. C. de sacros. Eccles.* latè Rimin. iun. *cons.2.num.10. & seq.* Pech.*de reparat. Eccles.cap.22.* Surd. *consil. 301.* Ceuall. *commun. contra commun. quæst.415.* Guid. Pancirol.*in thesauro var. lect. lib.3. cap.31.* Molin. *de Iustit. tom.3. disput. 672. num. 4. & 5.* Flores de Mena *variar. lib. 11. num. 213. cum seqq.* Nicol. Garc. *de benefic. part.2. cap.5. num. 11. cum seqq.* Bonacin. *de censur. in Bulla Cœnæ, disp. 2. quæst.19.punct.3.§.3.num.15.* Mart.*de iurisdict.part.4. casu 1.num.52. & casu 9.* Fr.Anton.de Sous.*in relect. de censuris Bullæ Cœnæ, cap.19. disp.9.*

44 Septimò colligitur cogendos esse Clericos ad murorum custodiam quando necessitas illos custodiendi ita grauis sit, vt ea stante laici non sufficiant, & ex eo sequatur damnum ciuitati, glos.r. *per text ibi in cap.2. de imm.Eccl.* Ludou. Correa *in repet. c.inter alia, de immun. Eccles. p.2. num.37.* vbi subdit Clericos in hac custudia existentes posse aduersùs hostes pugnare si bellum sit iustum siue offensiuum, siue defensiuum, non tamen, irregularitatem euadese si in illa pugna mors vel membri mutilatiu subsequatur, nisi tamen pro sua necessaria defensione, ad defendendam scilicet propriam vitam pugnauerint, latè Lauret. de Franchis *de controuersiis inter Episcopos & Regulares in quæst.varys quæst. 95.* vbi intelligit quando adest magna necessitas, timor communis, subitus, & improuisus, quæ quidem magna necessitas non potest sine Clericorum auxilio reparari, & *in vers. Item tenerentur*, post Caiet. *2. 2.quæst. 40. art. 2.* & Molin.*de Iustit. tract. 2. disput. 108.* resoluit teneri Clericos pugnare quandu id esset necessarium ad consequutiunem iustæ victoriæ, à qua pax & bonum commune Ecclesiæ pendet, ita quod nisi Clerici pugnarent, vel non obtineretur, vel periclitaretur valde; illis verò pugnantibus obtineretur; vnde colligit quòd si patria sit obsessa à bannitis, qui intendunt innocentes interficere, possint Clerici si laicorum vires non sufficiunt, pugnare contra banniros absque peccato, & absque irregularitate, aliàs sine causa non possent Clerici propriis manibus pugnare, sed tantum exhortari ad bellum iustum, & excitare milites ad victoriam & pugnam in genere, modo in particulari non dicant, interfice, aut mutila, sed fortiter age ne succumbas, vel pugna strenuè pro Fide, vel pro Ecclesia.

45 Octauò colligitur teneri Clericos ad collectas impositas propter famem, & pestem, est enim communis omnium vtilitas, & ad Christianam pietatem maximè conducens. Ita Rip.*lib. 2. respons. cap.22. num.8.* Ioann. Garc.*de nobilit. gl.9 .num.53.* Menoch.*cons.800. num.22.* Flores de Mena *d. q.21. num.213.* Mart. *d part.4. cas. 10. à num. 1.* Thom. Valasc. *allegat.iuris tom.1. alleg.47. num.19.* Sperell. *d. decis. 12. num. 9.* & contribuere ad onera bellica quandu Princeps inuaditur, Duen.*reg.100.limit.12.* Mart. *dict. casu 10. num. 2. cum seqq.* Verùm Principes laicos tempore pestis non posse clericos coërcere ad obseruanda eorum banna pro bono publico, & pro tuenda sanitate edita, sed debere Episcopum pro executione prædictorum rogare, tenent Marchin. *de bello diuino*, seu *tract. de peste part.4. cap.2. num.1. & seq.* Diana *moral. resol. part.4.tract.1. resol.87. prope fin.*

46 Nunò colligitur ex eadem ratione teneri ad ignem estinguendum, vel ad custodiam portarum, quando ab hostibus inuaditur, sed ad id cogente Episcopo, Menoch. *cons.800. num.6.* Gutier. *practic. lib. 1. quæst.3. num.4. & 5.* Mart. *dict. part.4. casu 1. à num.15.* Thom. Valasc.*d. alleg.47. num.14.*

Borrell.

Borrell. *ad Bellug. rubr. 6. §. 19. litt. A.* Gabr. Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 33. num. 1.* ſicut ad vermes nociuos necandos, vulgò *Gaſannotos*, Hiſpanicè *Langoſta*, Mexi. *in tract. taſſa panis concluſ. 5. num. 41. & 46.* Gabr. Pereira *dict. loco*, vel ad cuſtodiendas vineas, paſcua, & ſegetes, idem Gabr. Pereira *d. loco*.

47 Decimò colligitur Clericos teneri edicto Principis præſcribentis valorem monetarum & taxantis pretia frumenti, itavt ob illius tranſgreſſionem puniri poſſint ab eccleſiaſtica poteſtate, quatenus legitimus Superior expedire iudicauerit, vt per Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. part. 2. deciſ. 314.* Ambroſin. *de immun. & libert. eccleſ. c. 25. num. 27.* Barth. à S. Fauſto *in ſpeculo confeſſ. diſput. 6. quæſt. 44.* Anton. Diana *moral. reſolut. part. 5. tract. 2. reſol. 7.* Gabr. Pereira *d. part. 2.*
48 *cap. 39. num. 1.* Peccant enim contra iuſtitiam, ac proinde ad reſtitutionem tenentur Clerici expendentes pecuniam vltra taxam, ſeu valorem à Principe præſcriptum; aut vendentes frumentum vltra pretium lege iuſta taxatum, ſicut reſoluunt Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſput. 3. concluſ. 6.* Carol. de Graſſ. *de effectib. clericalib. effectu 2. num. 266. & 505.* Barthol. à S. Fauſto *citato loco*. Anton. Raguſ. *in vaſe eccleſ. diſciplina, ſub tit. de dubiis cu-*
49 *rioſis quæſt. 43.* Quando enim iuſta rerum pretia à laicis taxantur, tunc ſi Clerici ſuum frumentum, vel alias res venales velint exponere, obligantur laicorum ſtatutis pretia taxantibus. Ita Soto *de Iuſtit. lib. 1. quæſt. 6. art. 7.* Nauar. *in Man. cap. 23. num. 88.* Bañes *2. 2. quæſt. 67. art. 1. dub. 2.* Cardin. Bellarm. *lib. 1. de Clericis cap. 28.* Sayr. *in Claui regia lib. 3. cap. 4. n. 16.* Vaſq. *de legibus diſp. 16. c. 4* quos refert Illuſtriſſimus D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. Valentinianus, num. 2. prope finem, diſt. 63.*

50 Sic eodem modo tenentur iuſto pretio res comeſtibiles vendere, alioquin ſi pluris vendant quàm res æſtimentur, peccant, & obligantur illud plus reſtituere. Soto *in 4. ſent. diſt. 25. q. 2. n. 2. col. 4. verſ. quarta concluſio.* Menoch. *conſult. 800. num. 27.* Vincent. de Franch. *deciſ. 9. num. 3.* Surd. *d. conſ. 301. n. 39.* Molin. *de iuſt. tract. 2. diſp. 364. n. 14.* Nau. *in man. 2. n. 88.* Carol. de Graſſ. *d. effectu 2. n. 266.* Bobadil. *in ſua politica lib. 2. c. 18. num. 122.* Octo. Glorir. *reſp. 5. n. 75.* Viui. *deciſ. 28. n. 1. & per totum, p. 1.* Rebell. *de obligation. Iuſtitiæ p. 2. lib. 9. quæſt. 2. à num. 9.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Clericus diff. 5.* Araujo *in 2. quæſt. 97. diſp. 3. ſect. 5. diff. 4. n. 9. verſ. quod autem.* Caſtell. *tom. 7. de tert. cap. 8.*
51 *num. 28.* Gonzal. de Salzedo *d. lib. 1. cap. 4.* Imò & tenentur vinum, oleum, & cætera victualia cum iuſta approbata menſura vendere, quia norma ponderum, & menſurarum non eſt excedenda, *l. modios C. de ſuſcept. Præpoſ.* nam ſi contra fecerint, condignis pœnis ad arbitrium iudicis eccleſiaſtici puniendi erunt, ſecundum Salzed. *d. cap. 58. verſ. ſi tamen Clericus.* Carol. de Graſſ. *effect. 1. n. 945.* quia quando eccleſiaſtici cogi poſſunt ad aliqua obeunda munera, vel tenentur contribuere, ad id tamen nunquam compellendi ſunt à Iudice laico, ſed debet cogi à ſuo Iudice eccleſiaſtico, Lancel. Gallia *conſ. 59. num. 53. & 54.* Surd. *conſ. 301. n. 35.* Marta *d. p. 4. caſu 9. num. 13. & 24.* Duard. *can. 18. q. 11. num. 4. verſ. non tamen*, Ciarlin. *d. cap. 22. num. 54.* Carol. de Graſſis *d. effect. 2. num. 266.* Caſtill. *dict. tom. 7. de tert. cap. 8. num. 28.* Gutier. *practic. lib. 1. quæſt. 32. num. 11.* Sanch. *in conſil. moralib. lib. 2. c. 4.*
Auguſt. Barboſ. de Iur. Eccleſ. vniu.

dub. 55. num. 32. Gonzal. de Salzedo *dict. lib. 1. cap. 4.*
num. 19. Ratio autem omnium quæ ſupra reſolui- 52
mus illa eſt, quod Clerici & eccleſiaſtici non tenentur ex vi coactiua legibus ciuilibus, cum Princeps laicus non habeat iuriſdictionem in eos. *cap. Eccleſia S. Mariæ de conſt.* cum ſimilibus, ſed tenentur ex vi directiua, ſeu in conſcientia ad ſeruandas huiuſmodi leges in commune bonum, quæ non minus eccleſiaſticis, quàm laicis congruunt, & minimè libertati eccleſiaſticæ ac ſacris Canonibus repugnant, vt docent Suar. *de legib. lib. 3. cap. 34. n. 6.* Salas *eod. tract. diſput. 14. ſect. 8. n. 101.* Bonacin. *in ſimili tract. diſput. 1. q. 1. punct. 6. num. 29.* Rebell. & Ioan. Valer. *in proximè citatis locis* Filliuc. *tom. 2. tract. 35. cap. 4. num. 9.* Tanner. *part. 2. diſput. 5. cap. 6. numer. 3.* Villalob. *in tom. 1. tract. 2. dub. 31. numer. 1.* Diana *moral. reſolut. p. 1. tract. 2. reſol. 8. verſ. dico igitur*, Ciarlin. *controuerſ. forenſ. cap. 31. num. 10. & 11.* Quicquid coactiuè & directiuè his legibus clericos diſtringi poſſe dicant, alij, quos refert & ſequitur Gonzal. de Salzedo *de lege politica lib. 1. cap. 4. num. 16. & 19.* & ideo in caſibus *ſuprà* enumeratis iuxta hunc ſenſum teneri Clericos credendum eſt, & non alias.

Eodem modo eccleſiaſtici tenebuntur ad obſeruanda ſtatuta laicorum circa annonam, tempore penuriæ ad ſubleuandam neceſſitatem populi, quando aliter ea euitari non poteſt, Decian. *conſ. 51. num. 31. lib. 3.* plures per Sperell. *deciſ. 52. num. 11.* Ciarlin. *lib. 1. art. 31. num. 9.* non vi coactiua edicti, vel ſtatuti laicorum, quia ſemper deficit poteſtas contra Clericos, ſed quadam ratione naturali, vt declarat ipſe Ciarlin. *ibidem n. 10.* dato tamen recurſu ad Epiſcopum, qui eos ad obſeruantiam compellat, ſi ita expedierit, Marta *de iuriſdict. part. 4. caſu 2. num. 3.* Bellet. *diſquiſ. clerical. tit. de fauore cleric. ab exempt. à ſtatutis laicor. §. 2. num. 34.* Ciarlin. *dict. cap. 31. num. 11.* vbi *num. 14.* refert *Sacram Congreg. Concilij ita Epiſcopo Ferrarien. reſcripſiſſe ſub die 19. Iunij 1592. Li Eccleſiaſtici non ſono obligati per gli bandi de giudici ſecolari dare l'aſſegna delli loco grani, & biade, deuono ben i Prelati fare loco editti ſopra ciò, & riceuere eſſi gli riuelli delli Eccleſiaſtici, & poi darne nota al magiſtrato ſecolari ſenze pero che da eſſi gli clerici ſiano moleſtati.*

Ego verò illationibus prædictis minimè aſ- 53
ſentior, ſed veriorem, communiorem, tutiorem, atque in praxi ſeruandam opinionem iudico, clericos nullo modo, nulloque prætextu obligari legibus, & ſtatutis laicorum, quantumuis bonum publicum commune concernentibus, niſi à ſummo Pont. confirmentur, vt per Felin. *in cap. Eccleſia S. Mariæ num. 89.* & *ibi* Decian. *num. 55. verſ. nec obſtat, de ſacroſ. Eccleſ.* Abb. *conſ. 3. lib. 1.* Grammat. *deciſ. 100. n. 9. & 16.* Bruckman *conſ. 17. num. 33.* Fortun. Garc. *in tract. de vltimo fine n. 159. cum multis ſeqq.* Surd. *conſ. 301. n. 24. & 30.* Carol. de Graſſis *de effectib. clerical. effectu 2. num. 199. cum ſeqq.* Suar. *de legib. lib. 3. cap. 14. num. 15. & de defenſ. Fidei contra Anglicanæ ſectæ errores lib. 4. cap. 16. ſub num. 13. in fine, & n. 16.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 5. c. 12. q. 5. & cap. 18. q. 8. & part. 3. lib. 5. cap. 19. q. 10. 21. & 15.* Leſſi. *de Iuſtit. lib. 2. cap. 23. dub. 3. num. 25. cum ſeqq.* Duard. *in Bullam Cœnæ lib. 2. can. 16. quæſt. 17. num. 30.* Baldell. *in Theolog. morali lib. 5. diſput. 33. numer. 1.* nouiſſimè Gonzales de Salzedo *de lege politica lib. 1. cap. 3. numer. 10.* Ratio eſt, quia nulli dubium ſit neminem poſſe ſua lege ligare eos,

iu quos nullam habet iurisdictionem, siue in specie de illis faciat mentionem, siue sub legis generalitate illos comprehendere prætendat. *l. fin ff. de iurisdict. omn. Indic.* Atqui Princeps in clericos nullam sibi iurisdictionem vendicare potest, Sperell. *decis.* 19 *numer.* 28. Ergo eius legibus siue statutis illos ligare non potest, qui enim non subiicitur, non ligatur statutis, nec sortitur forum, cum hæc omnia à pari procedant, Menoch. *consil.* 350. *numer.* 47. Suar. *de legib. lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 1. *de defens. Fidei lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 1.

Quæ quidem legislatoris potestas vbi deficit, non sufficit bonum publicum, causa enim quæcunque sit, non tribuit auctoritatem, Butr. *in dict. cap. Ecclesia S. Mariæ, sub numer.* 20. *de constitut.* Bald. *in l. cunctos populos, sub numer.* 55. *vers. ista ratio non valet*, Surd. *consil.* 301. *sub numer.* 18. *cum seqq.* Duard. *in Bullar. Cœnæ lib.* 2. *can.* 15. *quæst.* 17. *num.* 45. *cum seqq.* vbi dicit publicam vtilitatem non posse sustinere actum, qui nullus est ex defectu formæ & iurisdictionis: si enim honestas, & publica vtilitas sufficeret, profectò clerici quibuscunque laicalibus statutis ligarentur, cùm nulla lex aut statutum valere possit, quod ob publicam vtilitatem conditum non sit, nam hic est legum finis, vt commune bonum seruetur, & in hoc consistit iustitia, Garci. *in dict. tract. de vltimo fine, num.* 3. *cum seqq.* Surd. *dict. consil.* 301. *num.* 26.

Nec etiam principali resolutioni, de qua *suprà num.* 33. *&* 36. assentior, imò potiùs verum credo quod bona semel à laicis etiam legitimè possessa non semper cum onere tributi, & vectigalis transeunt ad Ecclesiam, sed cum distinctione trium specierum bonorum.

Prima est illorum, quæ habet, & possidet Ecclesia iure spirituali & diuino, vt decimæ oblationes, & hæc semper, ac perpetuo immunia sunt à quibuscunque oneribus sæcularibus tam præteritis, quàm futuris, quia immediatè habet à Deo, nec commiscenda cum laicis, vt in Numer. *c.* 18. & notant Canonistæ communiter *in c. si tributum* 11. *q.* 2. *& in cap. secundum* 23. *q.* 8. Sperell. *decis.* 35. *n.* 3.

54 Secunda est species bonorum, quæ à priuatis quidem habuit Ecclesia, sed ad cultum diuinum, & officium spirituale sunt destinata, vt situs Ecclesiarum, & cœmeterium pro sepulturis, hortus iuxta Ecclesiam, & sunt hæc pariter immunia semper ab omnibus tributis, & oneribus nedum publicis & regiis, sed quod magis est, etiam priuatis, & præexistentibus ob eorum specialem sanctitatem, vt habetur *in dict. cap. secundum* 23. *quæst.* 8. & per Bald. *in l. omnes, num.* 2. *C. de sacros. Eccles.* & doctè tradit Turrecr. *in cap. si tributum* 11. *quæst.* 1. *& in sum. de Eccles. lib.* 1. *cap.* 98. *in respons. ad* 7. *argum.* Ioan. Antonin. de Nigris *in repet. Extrauag. vnica num.* 242. *de vita & honest. cler.* Suar. *ad regem Angliæ de immunit. Ecclesiar. lib.* 4. *cap.* 17. *num.* 6. *&* 7. *& cap.* 19. *num.* 2. *&* 8. & latius *cap.* 20. *num.* 17. Germon. *de sacror. immunit. lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 82. *&* 83. Ferret. *de Gabell. numer.* 448. Carol. de Grassis *dict. effectu* 3. *numer.* 173. Duard. *dict. can.* 18. *quæst.* 6. *num.* 7. Ciarlin. *controu. forens. cap.* 103. *num.* 27. vbi *n.* 28. admonet non esse permittendum quòd Ecclesia ædificetur in loco onere affecto, nouissimè, Sperell. *in decis. fori eccles. decis.* 35. *num.* 1.

Tertia est species bonorum quæ possidet Ec- 55
clesia forte temporali & iure ciuili, vt titulo venditionis, legati, vel alio simili; & in his etiam subdistinguendum est, & quoad onera imposita de tempore, quo penes Ecclesiam bona reperiuntur, certum est ipsi omninò suffragari immunitatem, ex superiùs deductis, & Bartol. *in l. rescripto, §. fin. num.* 3. *vers. videte, ff. de minor.* ingenuè fatetur nullum dari remedium seu cautelam quod Clericis seu Ecclesiis pro eorum prædiis imponatur collecta, cùm laici non possint edere legem, per quam libertas ecclesiastica restringatur; & scriptores omnes Catholicos sine dissensione hoc admittere testatur Suar. *dict. lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 2. Fallitur autem idem Bart. *dict. loco*, dum subdit posse laicos à principio efficere tributaria & affecta oneribus omnia prædia eorum territorij, itaut agri, qui postea ad Ecclesias peruenerint, obnoxij sint collectis imponendis; quia indirectè permitteretur contra libertatem ecclesiasticam, quod directè omnino prohibitum est, *cap. quæ in Ecclesiarum, de constitut. Auth. Cassa, C. de sacros. Eccles. & alibi.* Et licèt eo tempore, quo vniuersum territorium efficitur tributarium, prædia sint sub iurisdictione laicorum, attamen hoc tempus inspici non debet, sed illud, quo ipsæ collectæ imponuntur, tunc enim formam habent & solummodo radicem aliquam causalem & remotam habuerunt à statuto, quod etiam dum facit territorium tributarium pro collectis imponendis habet tacitam conditionem, cùm sit potestatiua non retrotrahitur in præiudicium Ecclesiæ, quæ medio tempore acquisiuit, nec tunc subiacent iurisdictioni laicorum, ita eleganter Bartolum impugnando arguit Bald. *in l. omnes, num.* 12. *cum seqq. C. sine censu, vel relig. & in l. placet, num.* 10. vbi quòd Bart. non dicit verum in casu quem posuit *in Auth Cassa, C. de sacros. Eccles. & in l. neminem, num.* 4. *C. eodem*, vbi quod hæc onera tunc nec certa essent, prout tamen requiritur, ad effectum, vt ad Ecclesiam transeant prædia cum suis oneribus, vt *infrà* dicetur, *& cons.* 112. *num.* 7. *lib.* 2. vbi quòd Bart. contra omnes, & non bene loquitur; neque dicit verum, & quod illius cautela non valet vnam festucam, quia non potest considerari tributum, nisi post indictionem & specificationem, quæ fieri nequit postquam res fecit transitum ad Ecclesiam, Abb. *in cap fin. num.* 13. *de vita & honest. cleric.* Ias. *in dict. l placet num.* 21. vbi quòd dictum Bart. est falsum, & damnatum per omnes, & idem testatur Guido Pap. *quæst.* 381. Ruin. 117. *num.* 8. *lib.* 4. Felin. *in cap. Ecclesia Sancta Maria, num.* 76. *de constitut.* Plot. *in addit. ad consult.* 2 *lim. Lauden. num.* 10. *&* 13. qui testatur ita fuisse declaratum à Senatu Mediolanen. pro Monialibus S. Claræ Nouariæ, Abb. *consil.* 8. *num.* 4. *cum seqq.* vbi quod huiusmodi statutum volens prouidere oneribus, quæ adhuc non sunt in rerum natura, & volens fingere id, quod non est, non caret suspicione fraudis, Siluan. *consult.* 9. *num.* 29. *& cons.* 32. *num.* 11. Marcambrun *consil.* 40. *num.* 26. vbi dicit communem esse hanc opinionem, Paseth. *cons.* 31. *num.* 8. Vegg. *cons.* 7. *n.* 11. Grass. *commun. opin. lib.* 1. *cap.* 18. *quæst.* 2. qui pariter de communi testatur, Remig. Gony *de charit. subsidio q.* 62. *n.* 16. vbi quòd hæc est tutior opinio, Card. Alban. *de immun. Eccl. num.* 92. asserens hanc esse opinionem Legistarum validissimis rationibus confirmatam, & quod graue piaculum committeret, qui contrarium sentiret,

Ceuall.

Ceuall. *commun.contra commum. q.899. n.72. & 106.* qui plures alios cumulat, Rimin.iun.*conf.24 numer. 23.* Azor *instit. moral.p.1. cap.15. q.1.* Thesaur. *decis. 234.num.5.* Ioan.Anton. de Nigr. *in repet Extrauag. vnica, de vita & honest. cleric. num.190.* Alphons. de Montalu *in foro leg Castellæ, lib.1.leg.1. vers. in contrarium,* Matien. qui alios congerit, *ad l.11. glos.5. n.5. tit.1.lib.5.noua Recop.* Gutier. *pract. lib.2. q.132. num. 5.* vbi de veriori & communiori opinione testatur.

56 Nec potest dici statuentes tunc vinculum iniecisse dum territorium effecerunt tributarium, quo tempore iurisdictionem habebant in prædiis, quæ postea ad Ecclesiam peruenerunt, & sic transire cum suo onere, quoniam vinculum propriè iniectum est, dum collecta imponitur, & res non dicitur esse tributaria, nisi quando re vera, & ipso facto debita est solutio suis singulis temporibus, & contributio, vt post alios tradit Abb. *cons.8.n.5. cum seqq.* & tunc solum dicitur actus perfectus & consummatus, vt declarat Card. Alban. *de immun. eccl.n.70.& 71.* hoc autem tempore bona sunt extra iurisdictionem laicalem, & subiectum est inhabile ad recipienda onera laicalia, resque dicitur deuenisse ad casum, à quo non posset incipere, & conferunt tradita per Bald. *cons.112. num.7. lib.2.* Alex. *cons.210.n.11.& cons.211.num.4.lib.2.* Ruin. *cons.204. n.11.lib.1.* Suid.*decis.20.n.8.* Alba.*d.cons.8.n.4.* Card. Alban.*vbi suprà n.70.*

7 Quòd autem ad onera imposita rebus, priusquam ad Ecclesiam peruenirent, ad hæc solummodo tenetur Ecclesia, quando cupulatiuè hæc omnia concurrunt, quòd scilicet onera sint vera, realia, ipsis fundis infixa; & imposita sunt bonis propter bona, non autem personis propter bona, quod sint perpetua, certa, & inuariabilia, non autem ex aliquibus causis vrgentibus, & illis cessantibus remouenda. Ita docent Canonistæ *in dict. cap. 1. de immun. eccles. in 6.* vbi præcipuè Gemin. *n.9.* Abb. *in cap. fin. n.11. de vita & honest.cler.* Turrec. *in cap si tributum 11.q.1. vers.alia verò,* Barbat. plenè *cons.1.per tot. lib.3.* Felin. plenissimè *cons.46. in 4. dub.* Ioan. Anton. de Nigr. *in repet. Extrauag. vnica, de vita & honest. cler. n.247.cum pluribus seqq.* Euerard. *cons.32.per tot.* Lancell. Gallia *cons 59. per tot.* Marcabrun. *cons 40.num.31. 32. 39.40.52. & 76.* Menchac.*de success. creat. lib.1.§.10. numer.652.* Bellet. *disquis.cleric.part.1.tit.de exempt.cleric. & eorundem bonorum §.3. num.1. & 2.* Duard. *in Bullar. Cœnæ can.18.q.6.num.6 & 9.* Ciarlin.*d.cap.103. num.21. cum seqq.* vbi *n.24.* dicit hanc sententiam esse magis communem, & quotidie practicari, & nunquam vidisse de ea controuerti, latè Sperell. *in diuision. fori ecclesiastici decis.56. per tot.* Paul. Comitol. *d. lib.1. cap.94. num 3.* vbi omnia ista recenset requisita; & sat est allegare magistralem decisionem *in Brundusina gabellæ 13. February 1604. coram bona mem. Penia,* quam & passim sequitur Sacra Congregatio super controuersiis iurisdictionalibus per Sanctissimum D. N. Vrbanum VIII. magno Reipublicæ Christianæ bono instituta; & in his terminis loquitur text. *in d. cap. arbitrium 23. quæst.8.* ibi, *de exterioribus Ecclesiæ quod constitutum est antiquitus* (nempe illud quod antequam ad Ecclesiam peruenerint prædia) *persoluendum est, & in cap si tributum 11.quæst.1.* vt *ibi* per Turrec. & per Paul. Comitol. *respons. moral.lib.1. q.93. num.16.* Ceuall. *commun contra commun. quæst 899. num.103.* Alphons. de Montaluo *in foro leg. Castellæ lib.1. d. l.2. vers. ad quorum corroborationem fol. 13.* collect.2. & Suar. *d.lib.4. cap. 2. num. 13.* qui etiam obseruat ibi Vrbanum I. loqui iuxta morem sui temporis, quo Imperatores erant Ethnici, & Ecclesia nondum sibi libertatem actu vendicauerat ab huiusmodi tributis; & in hoc casu dum Ecclesia soluit collectas, non soluit vti tributum, & in recognitionem dominij, vel superioritatis, quam regulariter indicat tributi exactio, vt *ex cap. 2. de censib.* sed ob conditionem inhærentem rei, & inseparabilem, & quemadmodum erga priuatas personas solueret census, & teneretur ad hypothecas, quæ ab eius authoribus laicis priùs impositæ essent; ita pari ratione tenebitur Ecclesia ad tributa, quæ vel ex pacto, vel alia ex causa ex conuentione Princeps, dum prædia possessa à laicis sub eius erant potestate, infixit iisdem prædiis, vt bene per Fr. Iuann. de Neap. Ordinis Prædicat. *in quæst. Parisien. quæst. 39. punct. 1. ad quartum argumentum.*

58 Imò Card.Alban.*d tract. de imm. eccles.* Gutierr. *pract.quæst. lib.1. q.3. num.15 vers.præterea,* & fusiùs Suar.*d lib.4.cap.20. n.6 q.11. & seqq.vsque ad finem,* asseuerant tunc demum bona translata in Ecclesias retinere onus, & obligationem soluendi tributum, quatenus hoc tributum à Principe priùs impositum fuerit expresso pacto inter ipsum, & priuatum inito, vel particulari dominio illius prædij, ita vt ipse priuatos transtulerit, hac sibi reseruata pensione, censu, seu collecta, non autem si exegisset ex sola vi regiæ potestatis, & iurisdictionis, hæc enim tunc penitus expirat, cum bona ad Ecclesiam perueniunt, & res deuenit ad statum, qui incapax est illius subiectionis tributi erga Principem laicum, quod secùs est in pactis & conuentionibus per viam contractus initis, quia vis illorum transit & continuat in quibuscunque personis quomodocunque exemptis, & priuilegiatis, Felin.*in cap. Ecclesia S.Mariæ num.77. de constit.* Vegg.*cons.7. num.5.cum seqq.* Beilon.*cons.40. num.4. & 5.* Festas. *de collect. part 2. cap.2. num. 31.* Alder. Mascard *de gen. interpret stat. concl. 1. n.100.* Duard. *in Bullar.Cœnæ lib.1.can. 8. quæst.v.sub num 10.* Mar. Alter.*de censur. in explicat. canon. 15. Bullæ cap. 5. col.10. vers.ad hanc,* Sperell. *decis.55.num.41.* vbi attestatur sic censuisse Sacram Cong.*super controuersiis iurisdictionalib.in vna Taurinen.6 Nouembr.1628.* Azor *instit.moral part.1. lib.5. cap.13. quæs.1. vers.secundò sciendum est,* vbi quod ratione pacti, vel conditione adiecta in legato, siue contractu Ecclesia teneretur ad collectas bonorum, ad quas aliàs non teneretur, & per Suar.*vbi suprà num.6. & 15. in fine num.18.* vbi respondet ad motiuum quòd res transit cum suo onere, *& num.9.* prudenter indicat quomodo probari possit prædia fuisse sub particulari dominio Principis, vel tributum solui ex conuentione, non autem ex solo iure vniuersali principatus, quibus consequens est vt cum onera de quibus agitur, non sint antiqua, nec infixa essent dum ad Ecclesiam primò hæc bona transiuerunt, & conuentio omnino excludatur, nullatenus Ecclesia ad illa onera teneatur.

59 Verùm, quia diximus suprà *n. 57.* sacram Congreg. super controuersiis iurisdictionalibus passim sequi decisionem præfatam in Brundusina gabellæ, optime distinguentem, ideo eius verba subnectam. *Distinguebant Domini aliquot casus Primus est quando possessionibus prædys, siue bona propter bona ipsa indicuntur, siue imponuntur onera, vt in l rescripto. §. fin. & in l. munerum §. patrimoniorum ff de muner & honor. & hoc casu res sic onerata ad quemcunque perueniat,*

cum illo onere transit, & consequenter clericus, ad quem peruenit, pro illa soluere tenetur, est enim illud onus certum, reale, & perpetuum: ita tenuit Innocent. in cap. non minus de immun. Eccles. Calder. consil. 7. numer. 2. versic. subdit tamen, titul. de consuetud. Archid. in cap. 1. de immun. Eccles. lib 6. quem sequitur ibidem Ioann. Andr numer. 3. in princip. & Gemin. num. 9. Abb. consil. 35. num. 1. versic. certum est lib. 1. Anchar. consil. 96. num. 6. versic. cessit autem, Angel. consil. 24. Bart. in l. rescripto. §. vltim num. 5. ff. de muner. & honor. & in dict. l. placet num. 59 C. de sacros. Eccles. quem refert Alphons. Aluarez in speculo Iuris Pont. cap. 35. §. & quoad principalem, versic. non si dictum suum. Secundus casus est quando impositio onerum non est perpetua & certa sed pro varietate negotiorum imminentium immutatur illa impositio, quæ fit, vt dicunt præcitati DD. pro solido, & libra, & tunc si res tali onere grauata perueniat ad ecclesias, vel personas ecclesiasticas, desinit durare onus illud, postquam res peruenit ad personam priuilegiatam, cap. nouerant 10. quæst. 1. cap. 1. de iurepatron. lib. 6. ita Archid. dict. cap. 1. de immun. Eccles. lib. 6. quem refert Ioan. Andr. num. 5. in fine, & Gemin ibidem num. 9. vers. tamen subdebat, & Calder. dict. consil. 7. de constitut. num. 2. circa fin. versic. subdit tamen, & licet paulo post in versic. ista quidem, idem Calderin. considerata rei grauitate addat quod ista indigerent declaratione Summi Pontif. quoniam in Ecclesiarum læsionem possent talia statuta emanare, ipsa tamen statim inhærendo opinioni Iacobi Butrigarij, & Bartoli supradictam distinctionem amplectitur. Tertius casus quando onera ista, seu collecta, & impositiones imponuntur ratione personæ propter bona, & isto casu cum non inhæreant rebus, sed ratione personarum potissimum imponantur, consequenter non possunt imponi, nisi subiectis, hoc est ciuibus, & incolis, l. rescripto. & sciendum, vbi gloss. ff. de muner. & honor. Vnde cum clerici non sint subiecti, non possunt talia onera imponi nec ipsis, nec Ecclesiæ, ad tales impositiones soluendas tenentur, siue antequam peruenirent ad Ecclesias, aut personas ecclesiasticas, fuerint imposita, siue postea: ita præcitati Doctores, & signanter Gemin. in cap. 1. de immun. Eccles. num 9. vbi concludit ex hoc patere responsum ad omnia Iura, quæ in contrarium possunt allegari, &c. Hactenus Rotæ decisio, quam secuta est S. Congregat. controuers. iurisd. præscripta de anno 1640. quam refert Lezana d. verb. gabella num. 25. Circa hunc tertium casum est aduertendum quòd onera omnia, quæ vel personis pro rebus, vel rebus ipsis pro personis imponuntur, seu quæ personis pro modo facultatum per æs & libram imponi solent, ad personas ecclesiasticas cum bonis acquisitis non transeunt. Ita Bartol. consil. 180. num. 3. & 4. lib. 1. Felin. in cap. Ecclesia S. Mariæ num. 76. de constitut. Bellon. cons. 40. Festas. de collect. part. 4. cap. 1. num. 3. Thomas. eod. tr. cap. 1. num. 4. cum seqq. Borrell. consil. 74. num. 9. 31. & 40. cum seqq. Carol. de Grassis de effect. lib. cleric. effectu 3. num. 26. & seq. Bellet. disquisit. cleric. tit. de exempt. cler. & eorundem bonorum, §. 3. n. 3. nouissimè Sperel. decis. fori ecclesiast. decis. 35. num. 12. Quo fit, ait ipse Sperell. d. loco n. 19. vt quoties aliqua ex allibratis, seu in catastis bonis ad ecclesiasticas personas quocunque titulo peruenerint, eximantur ab onere collectarum, ac de catasto, seu æstimo sint delenda, & citat Bart. & Felin. dictis locis, Remig. de charitat. subsid. q. 61. num. 15. & seqq. Festas. d. c. 1. num. 5. & 53. Marcabrun consil. 40. num. 4. & 7. Lancel. Galia cons. 59. n. 14. & 30. & 40. Carol. de Grassis dict. effectu 3. n. 38. Bellet. d. §. 3. num. 3. Et addit idem Sperell. num. 2. citato loco, Sacram Congregationem boni regiminis censuisse, & in praxi seruari bona ad Clericos deuenta denunciata Communitati venditione, & facta eidem interpellatione ad Clerici, vel Prælati instantiam statim esse ab æstimo delenda, & n. 29. in fine, attestatur Sacram Cong. super controuersiis iurisdictionalibus in vna Pisauren. 16. Decembris 1626. censuisse posse Ordinarium sub censurarum comminatione laicos obstringere ad delendum bona per ecclesiasticos acquisita.

A fortiori onera merè personalia ad clericos vti personas non subditas minimè transeunt cum ipsis bonis; cuiusmodi est taxa salis, quæ munus est merè capitale, & personale, cum pro qualibet bucca, seu pro quolibet capite, soleat imponi, ita Boss. in tit. de Principe num. 100. in fine, Bellon. cons. 12. n. 9. Lancell. Gallia d. consil. 59. num. 46. cum seqq. vbi n. 49. immunitatem ab huiusmodi capitatione etiam ad colonos personarum ecclesiasticarum extendit, Eugen. cons. 96. Cattic. de locato part 4. titul. de collectis num 40. quos refert, & sequitur Sperel. d. decis. 35. num. 7. & 8. vbi num. 9. post Lancell. Gall. d. consil. 59. num. 45. & Alderan. Mascard. de statut. interp. conclus. 1. num. 50. & alios eiusmodi esse ait etiam onus impositum pro salario Prætoris, Medici, Magistri Grammaticæ, satellitum, cæterorumque officialium, quod quidem vnà cum bonis ad Clericos non transire cócludit. Verùm si dubium esset an collecta sit vel non sit realis, huiusmodi cognitio ad ecclesiasticum Iudicem spectaret, vt per Surd. consil. 307. num. 34. & 68. vol 3. quem refert Sperell. dec. 36 n. 34.

Sextò quæro, Vtrùm fructus, & redditus 59
ecclesiasticorum immunitate à tributis gaudeant, postquam in laicos translati sunt. Negatiua pars suadetur ex eo, quia non sunt ampliùs bona ecclesiasticorum, tum quia sicut bona laicorum translata in Ecclesiasticos priuilegium immunitatis à gabellis acquirunt, ita etiam bona ecclesiasticorum in laicos translata priuilegium amittunt, mutata enim persona, quæ est causa priuilegij, extinguitur priuilegium l. per procuratorem, & l. 1. C. de impon. lucr. descr. lib. 10. Federic. de Senis consil. 111. colum penult. Natta consil. 218. num. 7. & 8. Sperell. decis. 35. numer. 32. Et ideo ita docent Carol. de Grassis dict. effectu 3. numer. 89. Duard. dict. can. 18. quæst. 1. ad fin. Bellet. disquisit. clerical part. 1. titul. de exempt. §. 8. num. 2. Menoch. de arbitrar. casu 180. num. 8. & casu 562. num. 43. vbi num. 56. id intelligit modò dominium fructuum acquisitum sit laicis emptoribus. Sæpe enim bona Ecclesiæ, sæpissimè autem & quotidie clericorum ampla & opulenta patrimonia, & peculia, quæ prius erant immunia, in laicos transferuntur, fiuntque collectarum, pedagiorũque oneribus obnoxia, ita Remig. de char. subsid. q. 62. n. 34. Bertach. de gab. p. 7. n. 23. Ferret. eod. tr. n. 450 Nat. cons. 39. n. 5. & cons. 218. n. 7. Suar de defens. Fidei lib. 4. c. 10 sub n 30. vers. præsertim. quos refert, & sequitur D. Sperel in dec. fori eccl. dec. 35. num. 31. Vnde per hæc decisa est quæstio contra emptores rei venditæ à clericis, qui tenentur, non obstante priuilegio clericali, soluere pedagia & collectas, vt per D. Barbos. in l. quia tale n. 42. post princip. ff. soluto matr. Mol. in empor. Iuris p. 1. tit. 9. in prælud. n. 112. Bobadil in sua politica lib. 5. cap. 6. n. 31. Personal. de gabellis n 84. & 85. pag. 250. Sixtin. de Regalib. lib. 2. cap. 6. num. 136. & 137. Carol. de Grassis de effect. lib. clerical effectu 3. n 88. cum seqq. Bertachin. de gabellis part. 7. princip. num. 17. ad fin. Gutierr. eod. tractat. quæst. 44. num. 3. & 4. Roland. consil. 61. per tit. lib. 4. Mascard. de statutis interp. conclus. 1. num. 28.

Ceuall.

Ceuall. de cognit. per viam viol. p.2.q.50. ex num.13. Martan de iurisdict. p.4. casu 112. n.2. cum seqq. Azor. in instit. moral. p.3. lib.4. cap.20. vers. secundò quæritur, vbi in terminis dicit ementes fructus ab Ecclesia debere soluere gabellam, quia priuilegium Ecclesiæ est personale, & non transit cum re empta, Glorit. respons. 5. num.16. cum seqq. Bellet. disquis. cleric. tit. de exempt. cleric. §.4. n.4 & 5. & §. 8. n.2. & 3. Bonacin de censur. in Bulla Cœnæ disput.1. q.19 puncto 3. §.1. num 20. & 21. Duard. ad Bullam in Cœna Domini lib.2. can.18. q.11. per tot. reprobantes Bald. cons. 31. lib.1. cuius resolutionem alij intelligunt loqui in gabella extraordinaria, & quæ imponitur ex arbitrio, non verò in gabellis ordinariis à lege impositis, & quæ habent ordinariam præstationem iuxta distinctionem Bart. in l. licitatio, §. vlt. ff. de public. & vectig. receptam per Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 590. num.10. Ricc. in praxi tom.3. resol. 283. num.4. vers. maximè, Glorit. dict. resp.8. n.50. cum seqq. Alij procedere aiunt vbi onus gabellæ contingit ex actu separato, quod nihil habet commune cum origine contractus, quia tunc emptor tenetur soluere, licet Ecclesia non teneatur soluere; secus quando onus gabellæ est annexum contractui, iuxta distinctionem eiusdem Bald. d. cons.31. num.2. quam sequuntur Glorit. d. respons.5. n.47. & 53. Roland. d. cons.61. num.19. lib.4. Bellet. d. §.8. n.2. Bardelon. cons.15. n.10. lib.2. Squillante de priuil. clericor. cap.8. num.26. cum seqq. Diana resolut. moral. p.1. tr.2. resol.48.

Septimò quæro an consuetudo tribuere possit ius laicis imponendi collectas & onera ecclesiasticis? Non posse tenent Aoster. in tract. de potest. eccles. num.43. Valer. Reginald. d. lib.9. n.381. Filliuc. tract.16 cap.11. q.3. n.293. Carol. de Grassis d. effectu 3. n 110. Ciarlin. controuers. forens. cap.22. num.2. latè Spetell. in decis. fori eccles. decis. 47. per tot. & præcipuè n.69. Duard. in Bull. Cœnæ can.18. quæst.20. n.5. Ratio est, quia suprà resoluimus ecclesiasticos Iure diuino immunes esse ab oneribus & tributis laicorum, sed nulla consuetudo potest Iuri diuino derogare, igitur, &c.

60 Octauò quæro si bona Clerici essent communia pro indiuiso cum fratre, vel nepote, & aliis laicis, an omnia gaudeant huiusmodi immunitate? Gaudere pro portione Clerici tantùm, docent Ioann. Anton. de Nigris in Clement. 1. de vita & honest. cleric. num.108. Molfes. in sum. Theologiæ moral. part.1. tract.12. cap.12. num.170. Carol. de Grass. de effectibus clerical. effect. 3. num.186. Lexana dict. verb. gabella num.18. Marcel. Megal. cons.84. Bonacio. de censur. in Bulla Cœnæ disp.1. q.19 punct.3. §.1. num.19. quos refert, & sequitur Squillante dict. cap 8. numer.58. Contra Natt. consil.1. num.10. & consil. 54. num.2. volum.1. & cons.280. num.3. volum.2. Rimin. iun. consil.724. num.47. Surd. cons.301. num.80. Spetell. decis 19 num.30. Mart de iurisdict. part.4. casu 32. Duard in Bullam Cœnæ cap. 18. quæst. 9. numer.1. & contra Aloys. Ricc. part.3. resolut.28. num.1. & 2. Anton. de Marinis resolut. quotid cap.167. numer.4. Dianam moral. resolut. part.4. tractat.1. resolut.32. existimantes patres & fratres clericorum dum vna simul habitant, exemptos esse ab onere hospitandi milites. Sed hac in re obseruandam esse loci consuetudinem Archiepiscopo Brundusino rescripsit Sacra Congregat. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præpositorum sub die 3. Martij 1595.

19 Nonò quæro, Vtrùm priuilegium reale concessum Clericis & Ecclesiis, ne eorum prædia soluere teneantur gabellas, collectas vel alia onera, prosit etiam eorum emphyteutis? Affirmatiuam partem in hac quæstione tuentur Duen. regul. 100. ampliat.3. Felician. de censibus part.2. in præfat. num.1. Surd. consil. 338. num.18. Mart. de iurisdict. part.4. cent.1. casu 13. num.2. Laurent. Syluan. consil. 9. num.9.17.23. & 24. Eugen. cons.96. num.22. cum seqq. lib.1. Remig. de charit. subsidio quæst.61. n.19. Perion. de gabell. num.83. latè Sfort. Odd. consil.70. num.32. cum seqq. Grilenzon. consil.40. num.4. & 7. Fachin. controuers. lib.1. cap.91. versic. ego puto, Tamburin. de iure Abbatum tom.1. disputat.15. quæst.20. num.5. Rota decis.42. num.19. tom.2. diuers. aliàs part.6. recent. resoluentes emphyteutam Ecclesiæ non posse à laicis collectari, & grauari, cum hoc redundet in damnum, & præiudicium Ecclesiarum, quæ colonos, & emphyteutas conditionibus tanto deterioribus conuenit, si collectari à laicis poterunt, adeò vt quodcunque damnum eis illatum redundaret in effectu contra Ecclesiam. Verum contrarium, videlicet emphyteutam Ecclesiæ teneri ad collectas & tributa ratione vtilis dominij, quod habet, tenuerunt grauissimi & doctissimi viri, ex quorum numero sunt Felin. in cap. Ecclesia S. Mariæ num 99. de constitut. Albert. Brun. de statuto exclusiuo fœminarum quæst.22. art.1. num.105. Ferras. de collect. p.4. cap.2. limit.11. num.5. Auendan. de exequendis mand. lib.2. c.4. num.33. Menoch. de arbitr. casu 180. num.8. & casu 562. num. 22. & 31. Valasc. de iure emphyt. quæst.17. num.11.12. & 15. vers. quæ verò, Ioan. Garc. de expens. c.12. num.60. & 70. Surd consil.338. num.13. Card. Pereira de nomin. emphyt. lib 2. quæst.7. num.13. vers. qua ratione, ad fin. & quæst.12. n.22. Garc. Gironda de priuileg. explicat. num. 972. Ratio est, vt iam dixi, quia dominium vtile, quod habent emphyteutæ Ecclesiæ, est mere laicum, & profanum, & ideo subiicitur statutis generalibus, & consuetudinibus laicorum, ab eisque regulatur, vt per Tiraq. de retractu lig. §.1. gloss 13. num.8. Clar. in §. emphyteusis quæst.48. vers bene verum, Marsob consil.16. num.132. cum seqq. Surd. decis.160. num. 14. & 15. Carpan. ad statuta Mediolanens. cap 417. num.11. p.1. Monterent. ad statuta Bononiens. lib.4. rub. de prohibit. alien. rei immob. in verb. alien. in fine, Valasc d. quæst.17. num.12. & seq. & consult.132. n.13. & cons.147. n.17. Card. Pereira d. quæst.7. num.13 & quæst.14. n.22. Felician. d. part.2. in præfat num.2. Marta d. casu 13. n.3. Alderan. Mascard. de stat. interp. concl. 1. num. 248. Bellet. disquisit. clerical. tit. de exempt. clerical. à statutis secul. §.4. num.32. Manent. decis. 6. num.29. Vnde si duo laici de emphyteusi ecclesiastica ratione vtilis dominij contendant, Iudex laicus, in cuius territorio sita sunt bona, erit competens, quia emphyteuta Ecclesiæ non efficitur de foro Ecclesiæ, ex quo nemo eorum negat, aut recusat eundem recognoscere pro domina, cùm vterque prætendat esse priorem emphyteutam, & cum dominium emphyteutæ non sit ecclesiasticum, sequitur conditionem personæ laicæ, cui adhæret, vnde cum actor sequi debeat forum Rei, bene infertur quod siue ambo litigantes, siue reus conuentus tantum sit laicus, quod causa erit ventilanda coram Iudice laico. Ita Albert. Brun. d. q.22. versic. & prædictam. Con pract. cap.8. num.3. versic. nam hisce verbis, Valasc. d. quæst 17. num.15. vers. quibus accedit, & q.19. num.14. ad fin. & consult. 146. num.16. Osasch. decis 79. num 12. Surd. consil.338. num.17. & 18. Card. Pereira dict. quæst.12. num. 21. versic. resoluens, & quæst.14 num.1. Manent. decis.6. num.30. & 31. Ego verò has duas contrarias opiniones ad concordiam

reduci posse arbitror, vt scilicet prima procedat si emphyteuta soluat canonem fructibus fere æquiualentem; secunda vero quando pensio est minima, & non correspondet fructibus, sed tantum pru recognitione præstatur, iuxta ea, quæ resoluunt Festas. *de collect. part. 4. c. ip. 2. mun. 45.* Valasc. *de immun. Eccles. part. 3. num. 22. versic. contrarium*, Sylnan. *d. cons 9.* Caroc. *de locato, tit. de collect. numer. 27. cum seqq.* Carol. de Grassis *de effectib cleric. effectu 3. num. 81. & 81.* Bellet. *disquisit. clerical titul. de exempt. clerical. à mun. publ. §. 8. n. 5 in fin.* Squillante *d. c. 8. num. 62.*

63 Decimò quærò, Vtrùm Clerici negotiatores teneantur soluere gabellas, pro rebus de quibus negotiantur? Teneri probat text. *in dict. cap. quamquam, de censib. lib. 6.* & docent Duen. *regul. 100. versic. fallit*, Strach. *de mercat part. 3 numer. 8. & 9.* Girond. *de gabellis, part. 7. numer. 8. cum seqq.* Foler. *ad Marant. de ordine iudic. part. 4 num. 30. pag. 184.* Mexi. *in tractat. tassa panis conclus. 5. numer. 21.* Ioseph. Ludou. *tom. 3. commun. opin titul. de gabellis conclus. vnica, versic infertur decimò*, Carol. de Grassis *dict. effectu 3. numer. 176. recop.* Gabr. Pereita *dict. p. 2. cap. 38. num. 5.* Azori. *institut. moral. part. 3. lib. 5. cap. 19. de personis à solutione gabellæ exemptis quæst. 7.* Ioan. Garc. *de nobilit. cap. 9. numer. 53.* Piasec. *in praxi Episcop. part. 2. cap. 4 numer. 58. versic. tenentur etiam*, Cened. *ad decretum collect. 37. numer. 2.* Cabed. *Lusit decis. 189 part. 1. & Arresto 45. part. 2.* Quarant. *in sum. Bullary verb Vectigal. versic. tertiò quatenus.* Alexand. Trentacinq. *var. resolut. lib. 1. tit. de iure fisci, resolut. 5. numer. 8.* Gutier *de gabellis, q. 93.* Mart. *de iurisdict part. 4. casu 1.* Mol. *de iustit. tract. 2. disput. 342.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib. 1. quæst. 53.* Illustrissimus D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad c. 2. numer. 4. dist. 88.* Bonacin. *de censur. in Bulla Cœnæ disp. 1. quæst. 19. punct 3. §. 3. numer. 5.* Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regul. resol. 137. numer. 8.* nouissimè Ansald. *de iurisdict. part. 2. tit. 11. cap. 34.* Torreblanca *de iure spirit. lib. 15. cap. 16. num. 46.* vbi citat metipsum *in hoc loco, & numer. 48.* resoluit verius sibi videri eos non teneri ante trinam monitionem, vt desistar à negotiatione, Sperell. *in decis. fori Eccles. decis. 35. n. 45. & decis. 94. n. 7.* Fragoso *de Regimine Reip. Christianæ part. 1. lib. 2. disp. 4. n. 112.* Marrel. Vulpe *in praxi cap. 17. n. 16.* Trullench *dub. 5. à n. 17* Lezana *d. verb. gabella n. 19.*

64 Negotiati autem illi dicuntur, qui aliquid emunt, vel contractu oneroso acquirunt, vt ex illius venditione lucrum referant, secùs si aliquid emant ad suorum, vel familiæ sustentationem, & deinde data occasione lucri, idem cum lucro vendant; cum enim hoc non emerint ad vendendum vel permutandum cum lucro, non dicuntur iuxta communem loquendi vsum negotiati. Ita Nau. *in man. cap. 25. num. 11.* Quaranta *in sum. Bullary verb. vectigal. vers. tertiò quatenus*, Suar. *tom. 5. de censur. disput. 22. sect. 4. n 21.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori eccles. resol. 317. n. 10.* Bellet. *d. tit. de exempt. cleric. à muner. §. 4. num. 5.* Duard *dict. can. 18. q. 8. n. 17.* Bonac. *de censur in Bull. Cœnæ disp. 1. q. 19. pun. 3. §. 3. n. 6.* Hieron. Roderic. *d. resol 137. n. 8.* & latè cum ampliationibus & limitationibus totam hanc materiam in necessariis tractaui *infrà hoc eod lib. cap. 40. n. 114. cum seqq.*

65 Vndecimò quæro, Vtrùm ad hoc vt Clericus tanquam negotiator ad gabellæ solutionem condemnetur, necessaria sit trina monitio, de qua *in c. vlt. de vita & honest. cleric* Partem affirmatiuam meritò defendit Abb. *in d. cap. vlt. n. 5.* alij, quos refert & sequitur, affirmant oppositum nullo modo placere posse, Salzed. *ad Bernard. in pract. 58. vers sed. an hoc casu*, Strach *de mercat. c. 3. num. 8. & 9.* Cened *ad Decretum, collect. 37. num. 2. vers. quod planè*, Carol. de Grass. *d. effect. 1. n. 184. & 187.* Camill. Borrel. *in sum. omnium decis. tom. 1. tit. 7. de Cleric & sacerd n. 70.* Salas *de contract. tract. 1. dub. 2.* Ceuall. *commun. contra commun. q. 810. n. 20.* Molin. *de inst. tract. 2. disp. 342.* Illustrissimus D. Roderic. a Cunha *in comment. ad d. cap. 2. num. 5.* Bonacin. *de censur. in Bulla Cœnæ, disp. 1. q. 19. punct. 3. §. 3. num 8.* Pro quibus illud fortius vrget quòd Clericus tanquam negotiator nullatenus potest cōdemnari ad solutionem gabellæ, nisi priùs priuetur clericali priuilegio, illo enim stante, in casibus, in quibus competit, non potest à sæculari obligari, & multo minùs condemnari, *c. 2. de for. compet.* explicatum à Bonif. *in cap. vnico, vers. & cum, de cleric. coniug. lib. 6.* sanè Clericus quatenus negotiator non potest aliter clericali priuilegio exui, quam si priùs tertiò moneatur, *dict. c. vnic.* cum modo citatis. Igitur, &c. Et ideò non sufficere vnam monitionem peremptoriam pro omnibus tenet Perez *ad l. 13. verb per tres vezes, tit. 3. lib. 1. Ord pag 80.* Sed exigi tres monitiones distinctas contendunt Tabien. *verb. excommunicatio 3. numer. 24.* Syluest. *verb clericus 3. n. 3.* Illustris. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad d. cap. 2. n. 6.* vbi *n. 9.* ex Molina *citato loco* infert huiusmodi Clericum negotiantem si ter admonitus ab Episcopo, aut ab alio, qui iurisdictionem quasi episcopalem in eum habeat, non abstinuerit, admittere clericale priuilegium non quidem canonis, quasi qui eum percusserit excommunicationem non incurrat, nec item fori, quasi puniri, aut conueniri corā sæculari iudice talis Clericus possit, sed quòd tam ipse, quàm ipsius bona tributis & aliis oneribus subiiciuntur, & *n. 10.* cum eod. Molin. & Comitol. *citatis locis* resoluit posse huiusmodi Clericos, qui negotiationi seruiunt, amissum priuilegium recuperare, si se ab interdicto abstrahant.

66 Duodecimò quæro, Vtrùm Clerici, siue Religiosi, qui sunt in Brasilica regione, & in India Orientali, dilationi & conseruationi Ecclesiæ nauantes, quique ad suam congruam sustentationem multis rebus indigent ex Hispanis ad eos mittēdis, possint mittere suas merces in Lusitaniam vbi plus valent, vt ex eo retrò necessaria illis mittantur? Affirmant Mol. *de iust. tr. 2. disp. 343.* subditque nihil in huiusmodi negotiatione sacris Canonibus contrarium contineri, dummodò nihil plus mercium, quàm ad emenda in Lusitaniam necessaria, mittantur; quare cum ex negotiatione ecclesiasticis non illicita tributum non debeatur, vtrique inquit Mol. nec ex mercibus ita missis, nec ex illarum pretio tributum vllum debetur.

67 Decimotertiò quæro, Vtrùm si Clerici non per se, sed per alium negotiationem exerceant, veluti habendo tabernam, vel domum alteri negotiationi destinatam, excusentur à gabella? Pro parte negatiua facit quòd vbi negotiatio licita est, Clerici retinent priuilegium clericale, & ideò nullatenus compelli possunt ad solutionem gabellæ. Probatur, quia licèt negotiatio regulariter sit Clericis interdicta, *cap. negotiatorem*, cum multis ibidem 88 *dist. c. vlt. de vita & honest. cler.* Doctores citati *lib. 1. c. 40. vers tertiò negotiari*; sunt tamen nonnulli casus, in quibus non lucri principaliter, sed necessitatis causa negotiatio licita est. V. g. si ad victum & vestitum ex aliquo licito artificio sibi acquirant. *c 1 ad fin. 88. dist. cap. clericus victum 91. dist. cap. nunquam, de consecr.*

consecr. dist. 5. dummodo ab iis, quæ sibi ratione ecclesiastici officij incumbunt, non distrahantur, *per tot. 91. dist.* Vnde licitè possunt conducere possessiones certo pretio excolendas, locare animalia, oues, & boues, & denique rudem materiam emere, vt eam fabricatam vel melioratam pluris vendant, *d. c. nunquam*; quinimò, & si vnam & alteram faciat venditionem, & emptionem, minimè prohibentur, dummodo tamen neque frequenter nec per officium negotiationis id faciant, quia in prædictis terminis negotiatores dici non poterunt, iuxta doctrinam glossæ *verb. omnes, in l. 1. §. vlt. ff. de tribut. act.* de quibus *suprà* egimus, & ideò prohibitione cessante gabellæ locus non erit; ex quibus constat saltem in casibus, in quibus licita est negotiatio, ad gabellas minimè obligari; sanè Clerici per alios licitè negotiantur habendo officinam vel domum negotiationi destinatam, vt colligitur ex *Clem. 1. de vita & honest. cler.* si expendas ibidem solummodo prohiberi ne personaliter officium carnificis, aut tabernarij exerceãt, quasi deformitas negotiationis consistat solummodo in eo, quod personaliter hæc faciant. Insuper *in Clem. 1. §. porrò, de statu monach.* inuenies Monachos, quibus interdictum est ne venationibus præsentiam exhibeant personalem, posse tamen per alios id facere, aduertit ex aliis Salzed. *d. c. 58. vers. sed verùm*, qui testatur se audiuisse aliqua monasteria solita esse illa, quæ superexcrescunt ex prouentibus suorum redituum mercatoribus tradere, & per illa iustam negotiationem exercere. Vnde Alber. *in l. humilem. C. de incest. nupt.* affirmat Clericum per alium tabernam exercentem priuilegium non amittere. Verùm hanc partem nunquam sibi placuisse affirmat Salzed. *vbi proximè*, ex eo quia etiam per alium negotiationem exercere maximam præ se fert temporalium bonorum cupiditatem, quod in Clericis est illicitum, arg. *cap. suam, de pœnis.*

68 Ego verò adhibita distinctione rem hanc in bono sensu componi posse arbitror: vel enim Clerici, quæstui potissimum anhelantes, negotiationem exercent, & tunc neque per se, neque per alium id facere possunt, arg. *reg. qui per alium, de reg. iur. lib. 6.* iuncta deformitate negotiationis, quæ non multo minor reperitur quando Clerici etiam per alium soli lucro inhiantes tabernam habent, vel domum merciantię expositam, *d. c. negotiatorum*, cum multis ibidem, & in his terminis procedit sententia Salzed. *vbi proximè*, possuntque Clerici, si tertio moniti non destiterint, ad gabellarum solutionem sicut laici rectè compelli, *d. Clem. 1. de vita & honest. Cler.* Vel rursus negotiatio per modum alicuius liciti artificij exercetur, & tunc sicut licita est ex causa necessitatis *d. c. Clericus victum, d. c. nunquam*, ita nec priuilegio clericali spoliari, nec ad gabellæ solutionem compelli possunt. Ratio differentiæ est, quia posteriori casu, nullum auaritiæ, vel ambitionis vitium in Clericis notari potest, vt constat ex Iuribus citatis, non sic dicendum in priori. Quibus resolutis, non obstabunt suprà expensa in contrarium: ad primum enim libenter agnoscimus licitam esse Clericis negotiationem per modum alicuius liciti artificij, causa necessitatis, vt possessiones excolere, conducere animalia, vnam, & alteram venditionem facere, & alia id genus, vnde quia in his casibus nulla culpa notari possunt, nec priuilegium amittunt, neque ad gabellas obligantur, negamus tamen licitè posse per alios negotiari causa quæstus lucri inhiando, quo casu probabilius existimamus non posse etiam per alios habere tabernam, & alia id genus, & post Laurent. affirmat Card. *n. 9. in d. Clem. 1. post gl. verb. publicè.* illudque saltem admittit dari culpam in exercẽte per alium, bonus text. *in cap. vlt. 46. dist.* iuuat doctrina gl. *dict. verb. publicè*, quam sequitur Couarr. *in cap. quamuis pactum, p. 1. §. 5. num* 8. secundùm quem regulariter non potest quis per alium facere, quod in propria persona prohibetur, text. verò *in d. Clem.* adiecit copulatiuè aduerbium *publicè, & personaliter*, vt locus sit pœnæ ipso iure incursæ, de qua ibidem gl. *d. verb. publicè*, & Doctores *ibidem*, vbi Cardin. *n. 8.* Text. autem *in d. §. porro* nobiscum conuenit, *in princip.* ibi, *per se, vel per alios*; in fine verò loquitur in suo casu permissiuè, vt constat ex verbo, *permittitur*, de quo *ibi*, vt per Card. *n. 2. notab. 5.*

69 Decimoquartò quæro, Vtrùm eo casu, quo Clerici negotiatores tenentur ad solutionem gabellæ, necessariò petenda sit à publicanis coram ecclesiastico iudice? Partem affirmatiuam quod de Iure solus Ecclesiasticus competens sit, veriorem dicit Card. cum statim citandis *in Clem. vltim. n. 9. vers. sextò quæro, de censib. per text.* ibi, *locorum Diœcesani*, & ibi, *postquam de his ipsis constiterit*, quasi ad solos Diœcesanos spectet cognitio vtrùm Clerici negotiati fuerint, sequuntur Abb. *in c. qualiter n. 9 de iud.* Bertachin. *de gabellis p. 7 n. 14.* Roland. *cons. 71. num. 25. vol. 4.* Salzed. *d. cap 58. in fin. vers. erit tamen.* Natt. *cons. 511. n. 4. lib. 2.* Surd. *cons* 301. *n.* 35. Molfes. *in sum. Theolog. moral. part. 2. tr. 12. cap. 22. num. 175.* Carol. de Grassis *d. effectu 3. n. 196.* Diana *resol. moral. part. 1. tr. 2. resol.* 46. Quamuis oppositum minus bene tenuerint Tiraq *de retract. lig. §. 32. gl. 1. num. 80.* Gironda *de gabellis p. 7. in princip. num. 21.* Azeued. *tit. 1. in princip n. 8. & lib. 3. & l. 7. à num. 13. tit. 18. lib. 9. nouæ recop.* Ceuall. *commun. contra comm. tom. 4. q. 899. n. 12. & q. 895. num. 636. & de cognit. per viam violentiæ q. 16. à princ. p. 1.* Gabr. Pereira *d. p. 2. cap. 38. num. 14. cum seqq.* Quibus non multum fauet quòd eo ipso quòd Clerici tenentur ad gabellæ solutionem, laici reputantur, & ideò clericali priuilegio minimè potiuntur, ac subinde impedit quominùs possint à sæculari iudicari: respondetur enim argumentum concludere quando constiterit iudicialiter negotiatorem esse Clericum, & clericali priuilegio priuatum, non verò in nostris terminis vbi res adeo dubia est, & Clericus interim priuilegium retinet clericale; cognitio enim si competat, vel non, hæc immunitas Clericis, pertinet ad iudicem ecclesiasticum, Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resolut. 193. num. 3.* Squillante *d. cap. 8. num. 66.* Deinde parum suffragatur quòd lex sæcularis aliàs iusta Clericum negotiatorem ligat ad gabellæ solutionem, sicut & in aliis casibus iustè ligare *suprà* notauimus; ergo poterit sæcularis actualem in illis casibus cognitionem assumere, & actualiter Clericum condemnare, respondetur enim negando consequentiam, quia generaliter in nullis hoc facere potest; vt suprà diximus *in vers. nonò collige.* Quando dubitatur an bona clerici sint ipsius propria, aut causa negotiationis acquisita, in separabilibus debet stari iuramento clerici, & tunc adeundus Iudex Ecclesiasticus, & non procurator Cæsaris; in inseparabilibus verò, reficiendum est damnum pecuniaria compensatione ecclesiasticis soluentibus gabellam intra annum ad exitum & finem anni, ita tamen vt concurrat consensus Cleri, & præcedat beneplacitum Sedis Apostol. & si oriatur aliqua controuersia super isto defalco, terminari debet iuramento ecclesiasticorum. Eleganter Rot. sic declarans *in Barch.*

exemptionis 20. Iunij 1636. coram bonæ mem. Coccino Decano, impressa per Paul. de Rubeis decis. 159. n. 10 cum seqq. tom. 3. diuers. aliàs p. 7. recent.

70 Decimoquintò quæro, Vtrùm Clerici cogi possint ad hospitandum milites? negatiuè respondet text. in l. 1. C. de Episcop. & Cleric. vbi glos. & Doctores, tradunt Ioann. Anton. de Nigr. in Extrauag. Clemem. VII de vita & honest. cleric. num. 131. Perez l. 11. tit. 2. lib. 1. Ordin. pag. 52. & l. 1. titul. 3. eod. lib. 1. pag. 60. & l. 27. tit. 3. pag. 109. Flores de Mena var lib. 2. q. 21. num. 17. Piasec. in praxi Episcop. p 2. cap. 4. n. 56. vers. neque tenentur, Mart. de iurisdict. p. 4. cent. 1. cas. 66. num. 9. Ioan. Franc. de Poore de potest. Proregis, tit. 1. §. 6. n. 54. Bonacin. de contract. lib. disp. 2. q. 9. punct. 1. §. 5. Squillante de priuil clericor. cap. 9. à princip. vbi num. 4. post Molfes. in summ. Theolog.
71 moral. part. 2. tract. 12, cap. 22. n. 166. resoluit quod in Regno Neapolitano si Clericus habitauerit in domo pro communi, & indiuisio cum fratribus & nepotibus laicis, isti laici solùm habent hanc immunitatem, vt in domo non cogantur hospitare milites, & alios officiales, ne Clericus inde sustineat incommoda; tamen tenentur contribuere in pecunia, & idem Squillante d. loco num. 5. post Carol. de Grass. d. effectu 3. num. 287. hoc ipsum dicendum ait etiamsi Clericus habitaret cum patre. Hinc coloni partiarij in agris, & domibus clericorum degentes, immunes etiam sunt ab onere hospitandi milites, id namque ob complexitatem fieri nequit, nisi in consequentiam grauentur clerici, eorumque bona in quibus hospitatio fieret: ita Lancel. Gallia consil. 59. num. 10 cum seqq. Roland. consil 66 n 4. lib. 2. Bellet. disquisit. cler. titul. de exempt. cleric. & eorundem bonor. §. 7. sub num. 1. Mar. Antonin. var. resolut. lib. 1 cap 3. Carol. de Grassis effectu 3. num. 126. quos refert, & sequitur Sperell. decis. 42, num. 15. vbi in fine, ait Sacram Congreg. super controuers. iurisdiction. in vna Bertonen. 4. Decemb. 1629. censuisse idem procedere in domibus bonorum patrimonialium clericorum.

72 Decimosextò quæro, Vtrùm Clerici possint dari tutores in testamento, aut cogi ad suscipiendam tutelam legitimam? Negatiuè respondet l generaliter, iuncta Auth sed hodie, C. de sacros. Ecclesiis, Auth. Presbyteros, C de Episcop. & cleric. cap. peruenit. 86. distinct. Anastas. Germon. de sacror. immunit. lib. 2. cap. 15. num. 13. Ludouic. Correa in repet. dict. cap inter alia, part. 2. num. 38. Montan. de tutel. c 35. reg. 1. num. 195. Carol. de Grass. de effect. cler. effectu 16. per tot. nouissimè Ansald. de iurisdict. eccles. p. 2. titul. 11. cap. 28. Et in Religiosis idem affirmat Azor. instit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 11. q. 3. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 14. num. 22. Et in Episcopis probant Auth. de sanctissimis Episcopis, §. Deo autem, collat. 9. l. Hispania 95. tit. 5. part. 1. Bald. in l generali num. 11. C. de Episcopis, & Cleric. Montan. d. cap. 35. regul. 1. de excusat. tutor. num. 194. Lanc. in templo omnium indic. lib. 2. cap. 4. §. 3. num. 36. Galganet. de tutel. lib. 1. titul. 6. num. 36. quos refert, & sequitur Alzed. in praxi Episcop. part. 1. cap. 12. num. 31.

73 Possunt tamen, si velint, Clerici esse tutores legitimi proximiorum consanguineorum, cum sit officium pium, vt per tex. in d. l. generaliter, & in dict. Auth. Presbyteros, & in cap. fin. 86. dist. & in cap. Cyprianus 21. q. 1. docent Gregor. Lop. l. 14. tit. 16. p 6. Caualcan. de tutorib. cap. 288. Molin. de instit. tract. 2. disp. 222. vers. clerici, Paul. Montan. de tutel. cap. 35. reg. 1. num. 195. Gutier. in simili tract. part. 2. cap. 1. n. 26. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 57. num. 32. Anton. Piagg. in tract. de tutel. & cur. q. 3. n. 2. Bellet. disquisit. clerical p. 1. tit de discipl. cleric §. 32. Thom. Valasc. tom. 1. alleg int. alleg. 47. n. 19. Anton. de Virgilio in tract. de legitim. personæ in iudicio compar c. 9. num. 19. & 20. Mart. de iurisd p. 4. casu 110. n 3. vbi per totum casum tractat an iudex laicus possit dare tutorem Clerico pupillo; & casu 148. resoluit non 74
posse Clericos tutelæ, siue testamenti executionem suscipientes cogi coram iudice sæculari ad reddendas rationes, latè Squillante de priuileg. cleric. cap. 14. à princip. Presbyter Iulius Cæsar, cum per quendam eius fratrem in suo vltimo testamento eius filiorum tutor institutus fuisset, Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum in vna Salernitana sub die 14. Iunij 1619. Mandauit vt abstineat, quia negotiis sæcularibus se non immiscere non debet. Sed vbi Clerici de iure possunt esse tutores, bene poterunt negotiari res pupilli, non tamen causa turpis lucri, Sacra Congreg. Concil. sub die 23. Nouembris 1619.

Tutelam honorariam suscipere poterit Clericus, 75
& Episcopus, vt resoluit Gutier. d. cap. 1. num. 3. Dici- 76
tur autem tutor honorarius, qui datur vt pupillus sit magis honoratus eius auctoritate, & protectione, non autem vt sæcularibus negotiis se immiscere debeat; putà si quis plebeius Magnatem aliquem, vel Antistitem, aut insignem Remp. tutorem, vel tutricem filio reliquit, quos filius magis ab omnibus coleretur, iuxta ea, quæ resoluunt Baeç. de decima tutorum, cap. 6. num. 2. Escobar de ratiocin. cap. 28. n. 20. Gutier. d. p. 1. c. 17. n. 1. Alzed. d. c. 12. n. 32. & 34.

---

§. VI.

De Priuilegio *cap. Odoardus, de solution.*

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium subsidiarium* cap. Odoardus, de solut. *competit Clericis non habentibus vnde suis satisfaciant crediroribus.*

2 *Birretum viride deferunt Clerici petentes priuilegium* cap. Odoardus, *coram iudicibus Vrbis, & carcerem visitatoribus.*

3 *Beneficio* cap. Odoardus, *nemo frui valet nisi instantibus crediroribus, vel vno ex pluribus aduersus ipsum debitorem.*

4 Cap. Odoardus, *beneficium petentes debent citari facere creditores, itaut non obstaret illius exceptio alicui creditori non citato.*

5 *Debitum tenetur confiteri adhuc post sententiam petens beneficium* cap. Odoardus.

6 *Paupertatem, & miserabilitatem probare debet etiam per communem æstimationem, seu reputationem petens beneficium*, cap. Odoardus.

7 *Reditus habens, qui non excedunt scuta viginti quinque probat suam paupertatem ad effectum gaudendi priuilegio* cap. Odoardus.

8 *Priuilegio* cap. Odoardus, *vt qui frui valeat, sufficit summariè constare de paupertate.*

9 *Clericus admittitur ad beneficium* cap. Odoardus, *extra carceres parte non instante, seu non opponente.*

10 Ad

10 *Admissus ad beneficium* cap. Odoardus, *potest compelli ad prestandam cautionem de soluendo cum ad pinguiorem fortunam venerit.*

11 *Cautio prestanda per admissum ad beneficium* cap. Odoardus, *debet esse pigneratitia, seu fideiussoria, aut saltem, si aliter non possit, iuratoria.*

12 *Pensio pro congrua sustentatione denegari non potest Clerico intentanti remedium* cap. Odoardus.

13 *Clericus semel ad beneficium* cap. Odoardus, *potest iterum admitti etiam post rem iudicatam.*

14 *Beneficio* cap. Odoardus *renuntiari potest.*

15 *Clerici omnes siue in Sacris, siue in minoribus Ordinibus constituti gaudent priuilegio* cap. Odoardus.

16 *Clericus in minoribus constitutus an gaudeat priuilegio* cap. Odoardus *in casu, quo fori priuilegio non gauderet?*

17 *Clericus coniugatus quoad bona non gaudet priuilegio* cap. Odoardus, *nisi vxore mortua habitum reassumat.*

Non gaudet priuilegio cap. Odordus, de solut.

18 *Clericus excommunicatus.*

19 *Clericus, qui falsò asseruit se idoneas habere facultates,*

20 *Clericus dolo versatus cum creditore,*

21 *Laicus effectus Clericus post debita contracta in fraudem,*

22 *Clericus exercens illicitam negotiationem,*

23 *Clericus qui debita contraxit sub spe gaudendi hoc beneficio.*

24 *Clericus, qui in ludo, vel luxuriosè viuendo bona consumsit,*

25 *Clericus condemnatus per tres sententias conformes,*

26 *Clericus obligatus in forma Cameræ,*

27 *Clericus obligatus ad pensionem soluendam,*

28 *Clericus conuentus actione reali,*

29 *Clericus conuentus pro debito descendente ex delicto,*

30 *Clericus debitor alicuius, qui esset ipso pauperior.*

31 *Clericus debitor ratione depositi penes se facti,*

32 *Clericus hæres non confecto inuentario,*

33 *Clericus, qui administrauit bona aliena,*

34 *Clericus periurus, vel suspectus de fuga,*

35 *Clericus qui negauit debitum.*

36 *Laicus fideiussor clerici non gaudet priuilegio* cap. Odoardus.

37 *Clericus fideiussor laici gaudet priuilegio* cap. Odoardus.

1 RIVILEGIVM subsidiarium *cap. Odoardus, de solut.* competit Clericis non habentibus vnde suis satisfaciant creditoribus, vt scilicet non possint conueniri pro debito ciuili: nisi in quantum facere possunt, ne vexentur à creditoribus, & deserant seruitium diuinum, & ne cogantur mendicare in opprobrium status clericalis, quinimò vt absque cessione bonorum à creditoribus dimittantur, assignatis redditibus bonorum etiam beneficialium ipsis creditoribus, ita tamen vt deducatur ne ipsi Clerici egeant, iuxta communem vsum Curiarum ecclesiasticarum, vel cautionem præstent persoluendi debita, quoties ad pinguiorem eos peruenire fortunam contingeret, vt latiùs habetur *in d. cap. Odoardus*; de cuius materia plenissimè agunt Petr. de Bollo *in œconomia Canonica classi 1. cap. 2. §. 10. vers. clericis æris alieni pag. 57.* Ciarlin. *controuers. foren. cap. 101. à princip.* Machado *en su perfetto Confessor. tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 14. docum. 11.* Bacç. *de inope debitore cap. 1. n. 56.* Suar. de Pace *in pract. tom. 2. p. 3. cap. vnic. n. 4. cum seqq.* Gutier. *de Iuram confirmat. part. 1. cap. 17.* D. Barbos. *in l. alia, §. eleganter num. 8. & 19. & in l. maritum num. 2. & 5. ff. soluto matrim.* Farinac. *in praxi crimin. part. 1. quæst. 17. cum seqq.* Ioan. Baptista Costa *de remed. subsid. remed. 29 per tot.* Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep Neapol. cap. 3.* Marchesan. *de commissionib. p. 3. cap. 1. §. 1. pag. 209. cum seqq.* Menoch. *de arbitr casu 183. n. 29. & 30.* Surd. *de aliment. tit. 1. q. 88. n. 20. & 21.* Garc. Gironda *de priuileg. & exempt. explicat. num. 229. cum seqq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 222. n. 38. cum seqq.* Mart. *de iurisdict. p. 4. casu 154.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p. 1. collect. 22. & in praxi rerum fori ecclesiast. resolut. 243. cum multis seqq. in secunda edit.* Camill. Borrel. *in sum. decis. tom. 1. tit. 7. de Cler. & sacerd. num. 106.* Carol. de Grassis *de effectib. cleric. effect. 7. per totum.* Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de clerico debitore, § 2. per tot.* Squillante *de priuil. cleric. cap. 10. per tot.* Vincent. Caroc. *de exceptionibus, except. 24.* Campan. *in diuers. iuris Canon. rub. 11.*
cap. 10. Et quod birretum viride deferant coram iu- 2
dicibus Vrbis, & carcerum visitatoribus petentes
beneficium *d. cap. Odoard.* statuit Pius V. *in sua Con-*
stit. 39. incipit, *Cupientes, sub dat. 2. Octobris 1561. &*
est in Bullario nouo tom. 2. pag. 53. quod non vidi in
Vrbe obseruari.

Eiusmodi frui beneficio nemo valet nisi instan- 3
tibus creditoribus, vel vno ex pluribus aduersùs
ipsum debitorem, iuxta communem, cuius memi-
nit Henric. Bouh *in d. cap. Odoardus num. 11.* quem
refert Campan. *d. rub. 11. cap. 10. num. 8.* & tunc de- 4
bet eos citari facere, vt tradunt Thesau. *Pedem. de-*
cis. 15. & Valasc. *cons. 50.* nec obstaret alicui credito-
ri non citato exceptio dicti beneficij, secundum
Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapol p. 4.*
decis. 289. Deinde confiteri debitum tenetur ad- 5
huc post sententiam, secundùm Marc. Anton. Ge-
nuen. *d. cap. 3. n. 5.* Molin. *de iustit. & iure disput. 571.*
num. 22. Carol. de Grassis *effectu 7. num. 48.* Campan.
d. cap. 10. num. 9. vers. secundum. Postea suam pau- 6
pertatem, & miserabilitatem probare debet, Ioann.
Bapt. Costa *d. remed 29. n. 3.* Squillant *d. c. 10. ex n. 9.*
vel per communem æstimationem, seu reputatio-
nem, aut quia visus est mendicare, Aloys. Ricc.
in dict. praxi resolut. 245. numer. 2. Marc. An-
tonin. Genuens. *dict. cap. 3. num. 18.* Marchesan.
dict. cap. 1. §. 1. num. 104. Squillante *dict. cap. 9.*
vers. & probatur paupertas, vel quia reditus, quos 7
habet, non excedunt scuta 25. Seraphin. *dec. 175.*
Aloys. Ricc. *d. resolut. 245. num. 3. & part. 4. collect.*
1750. Et sufficit vt summariè constet de pauper- 8
tate, nec in ea multùm scrupulosè agendum,
sed vrbanè, idem Aloys. Ricc. *in decis. curiæ Archie-*
piscop. Neap. decis. 81. num. 6. part. 1. qui à principio 9
decisionis totus est in ostendendo Clericum ad-
mitti ad beneficium *d. cap.* extra carceres, parte non
instante, seu non opponente, & *part. 2. decis. 176.*
attestatur pluries resolutum fuisse, quod pendente 10
iudicio & lite super concessione priuilegij illius *c.*
Clericus debitor est audiendus extra carceres, &
non carcerandus. Potest tamen compelli ad præ-
standam cautionem de soluendo, cum ad pinguio-
rem fortunam venerit, vt per Conarr. *d. c. 1. num. 9.*
Farinac. *dict. q. 27. num. 66.* Aloys. Ricc. *in dict. praxi*

post

post resolut.255.in notab.n.5. Campan.*d.cap.*10.*n.*12.
Carol.de Grass. *d. effectu* 7. *num.* 65. & probatur *in*
d. cap. Odoardus, ibi, *recepta priùs ab eo,&c.* quæ cau-
tio iotelligitur per pignora, vel fideiussores, aut
11 saltem si aliter non possit per iuratoriam, vt cen-
suit Rot.coram Cardin. Caualer. *decis* 514. *num.*1.
in fine.

12 Pensio autem pro congrua sustentatione dene-
gari non potest Clerico intentanti remedium il-
lius *cap.* vt per Benincas.*in tract. de paupertate q.*8. *in*
4.Spec.*in contract.lib.n.*15.Couar.*lib.*2.*var c.*1.*num.*9.
vers. qua in re, Surd. *de alim.tit.*1.*q.*78.*n.*21.*vers.ta-*
men dimitti, Menoch.*de arbit.cas.*183. *n.*30. Farin.*d.*
*q.*27.*num.*68. *in fine*, quos refert, & sequitur Rota *in*
Bonon seu Romana census 13. *February* 1616. *coram*
bona memoria Buratto, inter eius impres.*dec.*97.*n.* 3.
vbi attestatur quotidie in Curia seruari quòd
Clerici admittuntur ad beneficiom illius *cap.* cum
retentione pro congrua eorum sustentatione.

13 Et Clericus semel admissus ad beneficium *d.*
cap. potest iterum admitti, sicut bonorum cessio
potest reiterari. Ita Marc. Anton. Genuens.*d.cap.*3.
n.vlt. Sqnillante *d.c.*10. *n.*48. etiam post rem iudi-
catam, vt in exequutione senteotiæ, secundùm
Aloys. Ricc.*in d.p. rerum fori eccles. resol.* 249. dum-
modo tamen huiusmodi beneficium non se ex-
tendat extra diœcesim petentis, Marchesan.*d.cap.*1.
§.1.*n.* 100.

14 Vtrùm autem beneficio Illius *cap.* renunciari
possit? Quæstio est dubia, in qoa verior opinio
tenet non posse, cum illud pauperibus Clericis
coocessum sit, ne cogantur mendicare, in oppro-
brium totius Ordinis clericalis. Ita Cou. *in d.cap.*1.
*n.*38. Ioan. Baptista Costa *d.remed.*29.*num.*8. Ceual.
*commun.contra commun.q.*71. *num.*11. Parlad.*lib.*2.*re-*
*rum quotid.p.*5. *c.fin.*§.6. *n.*24. Suar. de Pace *in pract.*
*tom.*2.*p.*3.*c.vnic.n.*6. Marta *de iurisd.p.*4.*casu* 42.*num.*
21. D. Barbos.*in l.alia* §.*eleganter, num.*20.*ff soluto ma-*
trimon. Marc. Ant. Genoens.*d cap.*3.*n.*4. Aloys.Ricc.
*in d.p.*5. *collect.*1750. *in fin & in d praxi resol.*288. *&*
*in decis.curia Archiepisc. Neapol.p.*2. *dec.*173. Garc.
Gironda *in tract. de priuileg. & exempt. explicat. num.*
203. Ciarlin.*d c.*101.*n.*6. Mari. Antonin.*variar.resol.*
*lib.*1.*resol.*41. Campan. *in diuers. Iuris Canon rub.*11.
*c.*10.*n.*15. Squillante *d.c.*10.*num.*49. Melch. Phœbo
*Lusit.dec.*48. *n.*10. *tom.* 1. vbi etiam quòd nec cum
iuramento. Quidquid aliud teneant Gutier.*d.c.*17.
*n.*34. & Molin.*d.tract.*2.*disp.*271.*à n.*25.

15 Omnes Clerici siue in Sacris, siue in minori-
bus Ordinibus constituti priuilegio illius *cap.* gau-
dent cùm illud loquatur simpliciter; & in fauora-
bilibus appellatione Clericorum veniant om-
nes, vt latè ostendimus *in tract. de appellat. verborum*
vtriusque iuris significat. appellat. 51. *à princ.* Macha-
do *d.tract.*14.*doc.*21.*num.*11. Sed an Clericus in mi-
noribus, seu primæ Tonsuræ priuilegio illius *cap.*
gaudeat in casu, quo fori priuilegio non gaude-
16 ret? Soler à Doctoribus in dubium reuocari; com-
munis enim sententia tenet Clericum in mino-
ribus constitutum, quantum ad hoc priuilegium,
parem censeri laico, nisi babeat requisita Con-
cilij ad gaudendum fori priuilegio. Ita Cou. *d.c.*1.
num. 9. *vers sed ex quo ad decisionem*, Menoch. *d.casu*
183. *n.*5. Marches.*d.p.*3. *pag.*311. *n.*9. *& n.*98. Marc.
Anton. Genuens *d.cap.*3. *n.*3. Marches.*d cap.*1. §.1.
*n.*57. *& n.*98. Gutier.*d.cap.*17. *num.*10. Farin.*d.q* 27.
*n.*69. Steph Gratian *d cap.*212. *n* 39. *&* 40. Molin.
*d.tract.*2.*disp.*571.*num.*20. Aloys. Ricc.*d.collect.*22.*in*
fine, Ioan Baptist. Costa *d.remed* 19.*num* 4. Carol.de
Grass.*d.effectu* 7.*num.*4. Campan.*d.rub.*11.*cap.*10.*n.*
50. Et quamuis sic communiter teneant Docto-
res, contrarium tamen non immeritò sustinent
Galet.*in Margar.casuum Conscient.verb.clericus pag.*
40.*col.*2. Bellet.*d.tit.de clerico debit.*§.1.*n.*5. Gratian.
*discept.*222.*n.*29. Ciarlin.*d.c.*101. *num.*7. Machad.*d.*
*docum.*11.*num.*2. Squillante *d.cap.*10. *n.*6. *vers.sed an*
clericus, & refert decisum Armendar. *in addit. ad*
recop. legum Nauarræ lib. 2. *tit.*19. *de foro compet.n.*2.
pag 93. quem cito Ego ipse *de officio & potest. Epi-*
*scop.p.*2. *alleg* 11. *n.* 31. me citato *in hoc loco* Torre-
blanca *de iure spirit.lib.*15. *cap.*6. *num.*16. *cum seqq.* &
præcipuè *n.*11.

De Clerico coniugato quoad bona dicendum 17
existimo illum minimè hoc priuilegio gaudere,
secundum Cou.*d. cap.*1. *num.*9. *vers.propter quorum,*
Gutier.*d.cap.*17.*n.*11. Molin.*d disp.*571. *n.*20. Narr.
*consult.*356. Farin.*d.q.*27. *n.*69. Viui.*decis* 529. *n.*18.
*lib.*4. Campan.*d.cap.* 10.*num.*50. Aloys. Ricc. *in d.*
*praxi resol.*253. Ciarlin.*controuers.forens.cap.*53. *n.*6.
Machado *d.docum.*11.*n.*4. Carol.de Grass.*d.effectu* 7.
*num.*52. Squillante *d.cap.* 10. *num.* 7. vbi subdit be-
nè gaudere circa carcerationem, & personalem
districtionem; si verò vxore mortua habitum
reassumat, huiusmodi priuilegio gaudebit, S.
Congr. Conc. 17. *Martij* 1619. In casibus, qui se-
quuntur, Clericus non gaudet priuilegio *cap. Odo-*
ardus, de solutionibus.

Primus est in Clerico excommunicato, ad tra- 18
dita per Marches.*de commission.p.* 3. *tit. de comm. ad-*
miss ad cess.bonorum §.1.*n.*60. *&* 61. Carol.de Grass.
d.effectu 7. *n.*54. Rota *coram Card. Caualer.dec.*514.
n. 4. Quidquid aliter sentire videantur Squillante
*de priuileg.cleric.cap.*10. *num.*6. & Aloys. Ricc. *in d.*
*praxi rerum for.eccles.resol.*230.

Secundus de Clerico, qui tempore contractus 19
sciebat non esse soluendo, & falsò asseruit se ha-
bere idoneas facultates. Ita Aloys. Ricc. *in d. praxi*
resol. 247. *& in collect decis.p.* 5. *collect.* 1750. Squil-
lante *d.cap.* 10. *n.* 14. vbi etiam post Marc. Ant. Ge-
nuens.*d.c.*3.*n.*6. subdit secus esse si non asseruit ha-
bere idoneas facultates.

Tertius de Clerico dolo versato cum credito- 20
re, veluti si tempore contractus se finxit non esse
Clericum altero contrahente id ignorante, aut
abscondit de bonis ne solueretur debitum credi-
tori, vel pendente iudicio super debito principa-
li bona in extraneos alienet gratia fraudandi cre-
ditorem, vt per Ferret.*cons.*144. Verall.*dec.*278. *p.*1.
Gutier.*d.cap.*17.*n.*20. *&* 21. Marches.*d c.*1.§.1.*n.*76.
*cum seqq.pag.*319. Farin. *d. q.* 27. *num.* 70. *cum seqq.*
Aloys. Ricc *in d.praxi resol.*247. Bellet. *d.tit de Cle-*
rico debitore §.2.*n.*6. Rot.*dec.*841. *lib.*3.*part.*3 *diuers.*
Squill.*d.cap.*10. *n.*17. Campan *d.c.*10. *n.*16. Aloys.
Ricc. *in collect.dec part.*5. *collect.*1750. *vers* 1. Marc.
Anton. Genuens.*d.cap.*3.*n.*6. vbi *n.*11. idem dicit de 21
laico effecto Clerico post debita contracta in
fraudem creditorum, & *n.* 12. de Clerico exercen- 22
te illicitam negotiationem, Squillante *d c.*10. *num.*
18. Huius etiam *cap.* beneficium non datur spo-
liatori condemnato dolo concurrente. Mohedan.
*decis.*117. aliàs 1. *de solutionib.* Rota *decis.*12. *de re-*
stit. spol. in nouis, & apud Marchesan. de commissionib.
*part.*2.*pag.*550. *& part.*3.*pag.*321. *num.*96. vbi quòd
clericus non indicans omnia bona priuilegia
huius *cap.* est indignus.

Quartus de Clerico, qui in fraudem credito- 23
rum consumpsit bona, vel debita contraxit sub
spe gaudendi hoc beneficio, vt per Marc. Anton.
Genuens.*d.c.*3.*n.*6. Ioan. Anton. de Nigr.*in Extra-*
*uag. Clementis VII. de vita & honest.cleric.num.*143.

Carol.

Carol. de Graff. *d. effectu* 7. *n.* 34. *&* 36. Squillante *d. cap.* 10. *n.* 15.

24 Quintus de Clerico, qui in ludo, vel luxuriosè viuendo bona sua consumpsit, Ferret. *cons.* 144. *n.* 3. *lib.* 1. Marc. Anton. Genuens. *d. cap.* 3. *n.* 8. Aloys. Ricc. *in d. praxi resolut.* 247. Bellet. *d.* §. 2. *n.* 6. Carol. de Graff. *d. effectu* 7. *num.* 51. Squillante *d. cap.* 10. *num.* 16.

25 Sextus est in Clerico condemnato per tres sententias conformes secundùm Pute. *decis.* 56. aliàs § 4. *n.* 3. *lib.* 1. *in correct.* Farin. *d. cap.* 27. *num.* 69. Marchesan. *d. cap.* 1. §. 1. *n.* 74. *pag.* 318. Rota *in Hipporegien expensarum* 12. *Decembris* 1621. *coram bona mem. Remboldo*, vbi expressè sequitur Puteum *cit. loco.* Quamuis contrarium imò Clerico tribus sententiis damnatum soluere creditori gaudere priuilegio illius *cap.* existimauerint Cou. *d. c.* 1. *n.* 9. Gutier. *d. c.* 17. *n.* 33. Azeued. *l.* 4. *n.* 19. *ad fin. tit.* 2. *lib.* 6. *noua Recop.* Molin. *disp.* 571. *num.* 23. Aloys. Ricc. *in d. praxi resol.* 254. Marc. Anton. Genuens. *d. c.* 3. *n.* 13. Carol. de Graff. *d. effectu* 7. *n.* 45. Squillante *d. cap.* 10. *n.* 20. Vincent. Caroc. *d. except.* 24. *à n.* 1. Ciarlin. *d. c.* 101. *n.* 5. Mascard. *d. decum.* 11. *n.* 5.

26 Septimus in Clerico obligato in forma Cameræ, quia huius obligationis vigore renunciatur beneficio illius tex. habetque obligatio cameralis executionem paratam, & non admittit aliam exceptionem, nisi falsitatis, solutionis & pacti de non petendo. Ita Farinac. *d. q.* 27. *num.* 70. Zach. *ad Gales. de obligat. Camerali q.* 16. *n.* 9. *& q.* 19. *n.* 4. Ferentil. *in annot. ad decis.* 97. Buratti *n.* 9. Scacc. *de iudic. lib.* 1. *c.* 62. *n.* 17. *in fine*, Franc. Leo *in thesauro fori eccles. c.* 11. *n.* 14. Bellet. *d. tit. de Clerico debit.* § 2. *n.* 7. Ciarlin. *d. c.* 101. *n.* 8. *&* 9. vbi *n.* 11. testatur hanc sententiam communem & veram, ac magis receptam in Curia Romana, & *n.* 16. quod clericus vigore talis obligationis potest coram suo Episcopo censuris, & carcere obstringi. Quamuis contrarium tenuerint Cou *d. c.* 1. *num.* 1. *vers. ex his*, Brun. à Sole *in compendio resolut. verb. clericus*, Maur. Burg. *in tract. de laudemio lib.* 3. *inspect.* 19. *num.* 4. *&* 5. Zanchin. *in tract. de priuil. eccles. priuil.* 114. *num.* 11. Ioan. Segura de Aualos *in direct. Iudic. eccles. p.* 2. *c.* 15. *n.* 17. Baëça *de inope debit. c.* 17. *n.* 9. Marc. Anton. Genuens. *d. cap.* 3. *n.* 13. Aloys. Ricc. *in d. praxi resol.* 252. Squillante *d. c.* 10. *n.* 21.

27 Octauus in Clerico obligato ad pensionem soluendam, quia pensioni consensit etiam cum iuramento & obligatione camerali, tum etiam quia promittit pensionem soluere sub pœna excommunicationis, & priuationis, tum denique, quia æquum non est quod dum beneficium obtinet, iuuetur *d. cap. Odoardus*. Ita Cassad. *decis.* 22. *n.* 3. *de locato*, Gom. *in compendio signat. col. fin. n.* 80. Aloys. Ricc. *in d. praxi resol.* 255. *in notab.* 11. *& dec.* 173. *p.* 4. Marches. *d. c.* 1. §. 1. *n.* 64. *pag.* 317. Farin. *d. q.* 27. *n.* 70. Carol. de Graff. *d. effectu* 7. *n.* 48. *&* 50. Stephan. Grat. *d. c.* 221. *à n.* 50. Squillant. *d. c.* 10. *n.* 22. Quamuis contrarium, quòd scilicet beneficiarius non teneatur vltra quàm facere potest, teneat Cald. Pereir. *de extinct. emphyt. c.* 4. *n.* 24. Quicquid etiam propter præcisam obligationem soluendi pensionem non amittere priuilegium existimauerint Gig. *de pens. q.* 12. *n.* 5. *& cons.* 111. *n.* 12. Cou. *d. n.* 9. *vers. quoties*, & D. Barbosa *d.* §. *eleganter n.* 13.

28 Nonus in Clerico conuento actione reali, vt per Brun. *de cess. bonorum q.* 3. *n.* 14. Aloys. Ricc. *in d. praxi resolut.* 255. *in notab n.* 2. Marc. Ant. Genuens. *d. c.* 3. *n.* 9. Carol. de Graff. *d. effectu* 7. *n.* 62. Squillante *d. c.* 10. *n.* 25.

Decimus in Clerico conuento pro debito dependente ex delicto, vel quasi, vt per Ceuall. *commun. contra comm. q.* 701. *num.* 8. Farin. *d. q.* 27. *n.* 72. Aloys. Ricc. *in d. praxi resol.* 251. Gutier. *d. cap.* 17. *n.* 23. *& seq.* Campan. *d. cap.* 10. *n.* 21. *cum seqq.* Carol. de Graff. *d. effectu* 7. *n.* 38. Bellet. *d.* §. 2. *n.* 9. quod intelligas quando pœna pecuniaria est applicanda fisco, vel patri in vim pœnæ ad vindictam delicti, & non ad emendam, & reparationem damni, secundùm Gutier. *d. cap.* 17. *num.* 27. Marc. Anton. Genuens. *d. cap.* 3. *num.* 37. Marches. *d. cap.* 1. §. 1. *num.* 60. *pag.* 317. Squillante *d. cap.* 10. *à num.* 16. 29

Vndecimus vbi Clericus esset debitor alicuius, qui esset pauperior ipso Clerico, vt per Carol. de Graff. *d. effectu* 7. *n.* 55. Marc. Anton. Genuens. *d. cap.* 3. *n.* 14. Bellet *d.* §. 2. *num.* 8. Squillante *d. cap.* 10. *num.* 40. vbi post Brun. *d. tract. de cess. bonor. q.* 13. 4. *quæst. princip.* hoc limitat quando esset creditor ex causa lucratiua, & non onerosa. Aduertit Ciarlin. *d. c.* 101. *n.* 24. ex Abb *in d. c. Odoardus n.* 9. & Tiber. Salust. *in pract. iud lib.* 1. *cap.* 33. *num.* 2. quod vigore Cameralis obligationis non fertur excommunicatio contra paupertatem & impotentem ad soluendum, quòd intelligit de æquitate, secus de rigore. 30

Duodecimus in Clerico debitore ratione depositi penes se facti, quia aduersus exactionem talis debiti non poterit opponere priuilegium illius c. Mathes. *sing.* 60. *n.* 10. Carol. de Graff. *d. effectu* 7. *n.* 58. Squillante *d. c.* 10. *n.* 42. 31

Decimus tertius in Clerico hærede non confecto inuentario, vt per Thom. Triuis. *Venet. dec.* 8. *p.* 1. Aloys. Ricc. *in d. praxi post resol.* 255. *in notab. n.* 2. Squillante *d. c.* 10. *n.* 43. 32

Decimus quartus de Clerico, qui administrauit bona aliena, vt cum fuerit tutor, vel procurator, & malam reddidisset rationem de administratione, vt per Ferret. *d. cons.* 144. *n.* 166. Carol. de Graff. *d. effectu* 7. *n.* 53. Squillante *d. cap.* 10. *n.* 44. quicquid dicat Caualcan. *de tutore n.* 322. 33

Decimus quintus in Clerico periuro, vel suspecto de fuga, & vbi debitum descenderet ex dolo, vt per Cou. *d. n.* 9. *vers. verum si Clericus*, Stephan. Gratian. *d. cap.* 221. *n.* 49. Farin. *d. q.* 27. *n.* 71. *vers. sublimita tertiò*, Bellet. *d.* §. 2. *n.* 10. Ciarlin. *d. cap.* 101. *n.* 13. 34

Decimussextus in Clerico, qui negauit debitum, vt per Gutier. *d. cap.* 17. *num.* 2. Molin. *d. tract.* 2. *disp.* 571. *n.* 12. Aloys. Ricc. *d. p.* 5. *collect.* 1750. *vers.* 2. *& in d. praxi resol.* 246. vbi limitat si debitum ea agnouisset ante sententiam, Marc. Anton. Genuens. *d. cap.* 3. *num.* 5. Carol. de Graff. *d. effectu* 7. *num.* 43. Bellet. *d.* §. 2. *num.* 2. & Caualer. *decis.* 514. *num.* 2. dummodo negatio sit iudicialis, arg. tex. *in l. electio.* §. *neque ff. de noxalib. & in l. ætate* 12. §. *fin ff. de interrog. actionib.* 35

Decimus septimus in laico fideiussore Clerici, vt per Gutier. *pract. lib.* 5. *q. vlt. num.* 70. *cum seqq.* Ceual. *commun. contra commun. quæst.* 701. *num.* 14. Ioan. Baptista Costa *d. remed.* 29. *num.* 8. Aloys. Ricc. *in d. praxi resolut.* 248. *& p.* 4. *decis.* 173. *num.* 8. 36
Squillante *d. cap.* 10. *num.* 47. vbi subdit 37
quòd si Clericus esset fideiussor laici, gauderet vtique priuilegio *d. cap. Odoardus*.

CAPVT

CAPVT XL.

De Vita, & honestate Clericorum.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio materia huius cap.*
2 *Clerici in maioribus ordinibus constituti, vel ecclesiasticum obtinentes, beneficium veste talari forma & coloris decensis, ac clericali tonsura suo ordini conuenienti semper vtantur.*
3 *Clerici in minoribus vt fori priuilegio gaudeant tenentur habitum clericalem & tonsuram simul deferre, & non sufficit gestatio habitus, vel corona.*
4 *Clericus prima tonsura beneficiatus vt fori priuilegio gaudeat non tenetur habere requisita Concily etiam stante constit. Sixti. V.* de habitu & tonsura.
5 *Tonsura capitis in modum corona à temporibus Apostolorum habuit initium.*
6 *Caput olim desuper radebant, & tonsuram capitis in modum corona perpetuo deferebant, qui continentia votum aut in Clericatu, aut in Religione emittebant.*
7 *Tonsura Clericorum olim quomodo fiebat, & qualiter hodie fit? ostenditur.*
8 *Tonsuram relaxare interdicitur.*
9 *Clericus, qui comam nutrit, excommunicandus est.*
10 *Comam nutrientes Clerici peccant mortaliter.*
11 *Absolutio sacramentalis Clerici comam nutrientibus negari, vel differri potest.*
12 *Caput Clericorum quid significet in medio rasum, & in extremitatibus capillatum, ostenditur.*
13 *Barbam nutrire Clericis prohibitum est.*
14 *Tonsuram clericalem, seu capitis coronam qui Clerici deferre teneantur.*
15 *Bigamis tonsuram, & habitum clericalem deferre sub anathematis pœna interdicitur, nisi ex dispensatione Apost. ad sacros Ordines promoueri, aut beneficium ecclesiasticum consequi mereantur.*
16 *Clerici coniugati nisi sint bigami tonsuram clericalem cum habitu deferre non prohibentur.*
17 *Clericis vestimenta, aut calceamenta, nisi qua Religionem deceat, habere non licet.*
18 *Vestes holosericas, aut pelles pretiosiores Clerici habere non debent.*
19 *Vestes Clericorum sint talares, id est longa vsque ad talos.*
20 *Vestes Clerici decentes illa dicuntur, qua à communi vsu, & consuetudine prouincia in qua commorantur, reperiuntur admissa.*
21 *Honestas in vestium colore requiritur in Clericis.*
22 *Color rubeus permittitur tantum Cardinalibus, & viridis solum Episcopis.*
23 *Annulos in digito deferre Clericis prohibetur nisi quibus competit ex officio, vel dignitate.*
24 *Capillorum nimius cultus, aut affectata compositio Clericis prohibetur.*
25 *Capillos ita tonsos portare debent Clerici, vt aures pateant.*
26 *Peccatum erit lu vestitu nimio cultu.*
27 *Clerici nec fulgidis nec sordidis vestibus se ornare debent.*
28 *Habitum clericalem non deferentes Clerici, quas pœnas incurrant? ostenditur.*
29 *Habitum clericalem quando teneantur deferre pensionem habentes?*
30 *Clerici non tenentur duas vestes longas deferre, quia sufficit vt pallium perueniat ad talos, toga verò tegat genua.*
31 *Vestis superior requiritur clericalis, itaut cooperiat interiorem, quamuis laicalem.*
32 *Clericus propter vnam habitus dimissionem non debet beneficio, vel fori priuilegio priuari.*
33 *Clericus, qui ratione paupertatis habitum proprio ordini congruentem gestare non valuerit, non incurrit pœnas contra Clericos habitum non deferentes comminatas.*
34 *Clericus, qui non potest propter infirmitatem tonsuram deferre, nullas pœnas incurrit.*
35 *Clericus, qui propter aliquod verisimile periculum transformari cogeretur, non incurrit pœnas comminatas contra habitum clericalem non deferentes.*
36 *Clericus domi sua, & in occulto habitum dimittens, nullas incurrit pœnas.*
37 *Clerico itineranti, vel peregrinanti licet vestes breuiores habere.*
38 *Clerici prohibentur cum mulieribus habitare, vel mulieres in habitationes suas recipere, & cum suspectis conuersari.*
39 *Famulas etiam senes habere non debent Cerici.*
40 *Subintroducta fœmina qua appellentur? ostenditur.*
41 *Mulierum familiaritas diligenter cauenda.*
42 *Cœlibatum Sacerdotibus indixit Calixtus Papa.*
43 *Missam à Presbytero concubinario nemo audire debee.*
44 *Clericos concubinarios in Sacris vitare non tenemur* per Extrauag. Ad euitanda, *nisi per Iudicem fuerint publicati, & denunciati.*
45 *Clericos publicos concubinarios inducere ad sacramenta administranda, vel Missam celebrandam nulla necessitate cogente etiam post* Extrauag. Ad euitanda, *est peccatum mortale.*
46 *Clerici sodomita deponuntur, & in monasterio ad perpetuam pœnitentiam agendam detruduntur.*
47 *Clerici sodomita in Ordinibus ministrantes, vel celebrantes non fiunt irregulares.*
48 *Clerici Sodomita* per Constit. Pij V. *omni priuilegio clericali, officio, beneficio, & dignitate priuati degradantur, quod in foro exteriori, non autem conscientia locum habet.*
49 *Clerici sodomiam quasi ex vsu continuato exercentes solum includuntur sub Piana constitutione.*
50 *Clerici soli ad alloquendas fœminas accedere prohibentur.*
51 *Comessationes, & inhonesta conuiuia fugere debent Clerici.*
52 *Episcopus non debet adesse conuiuijs, nec consentire quòd in illis interueniant fabula, &c.*
53 *Conuiuia honesta in Ecclesia fieri possunt absque peccato ob multam pluuiam, aut Solis æstum.*
54 *Conuiuiis honestis, & qua fiunt gratia charitatis, & dilectionis possunt Clerici interesse.*
55 *Lectio diuinarum Scripturarum in omni clericali conuiuio misceri debet.*

56 *Clerici spectacula, comœdias fabulas, choreas, & alia his similia vitare tenentur.*

57 *Comœdiis interesse non licet Clericis.*

58 *Comœdiarum impudicarum auctores mortiferi criminis Rei sunt.*

59 *Comœdias audire ob solam unam curiositatem absque periculo probabili lapsus, cessante scandalo non est peccatum mortale.*

60 Cap. pen. de vita & honestate Cleric. *declaratur.*

61 *Choreis, & saltationibus interesse non licet Clericis.*

62 *Taurorum agitationi interesse non debent Clerici in Sacris.*

63 *Mimis, ioculatoribus, & histrionibus interesse non debent Clerici.*

64 *Laruati Clerici incedere non debent.*

65 *Histriones, & huiusmodi dum comœdias agunt, seu laruati incedunt se cum habitu Religiosi accommodare non debent, aliàs venirent grauiter puniendi.*

66 *Ludere ad aleas, & taxillos non licet Clericis, qui ordine sacro initiati sunt, vel in minoribus constituti si beneficium habeant.*

67 *Ludus, qui consistit in ingenio, aut virtute corporis Clericis est permissum si secretò, & in suis ædibus ludant.*

68 *Scacchorum siue latrunculorum ludus non est Clericis prohibitus, modo ludatur causa recreationis, & non causa voluptatis, aut auaritia.*

69 *Ludus, qui in ingenio consistit, ac proinde permissus est, non conuenit litteratis hominibus.*

70 *Clerici in eorum ludis aliàs eis permissis, admixtos laicos habere non debent.*

71 *Caupones, vel tabernas nisi longioris itineris causa ingredi prohibentur Clerici.*

72 *Cauponarum institutio non fuit voluptatis causa, sed necessitatis.*

73 *Taberna dicuntur domus in quibus panes, vinum, & carnes cocta venduntur.*

74 *Tabernas habere Clericis non licet.*

75 *Clerici omnes à crapula, & ebrietate abstinere debent.*

76 *Mala multa ex ebrietate gignuntur.*

77 *Bibere ad potus æquales Clericis prohibitum.*

78 *Scurrilibus, aut ioculatoriis verbis, vel adulationibus, & proditionibus inseruire aut vacare Clerici prohibentur.*

79 *Canes, & accipitres ad venandum non licet Clericis habere, si ad voluptatem venati fuerint.*

80 *Venatio in dubio facta præsumitur causa recreationis.*

81 Cap.1.dist.34.*declaratur.*

82 *Piscare clericis licet, modo diebus præsertim solemnibus, & non assiduè id exerceant.*

83 *Procurare, aduocare, seu patrocinari apud Iudicem sæcularem Clericis prohibetur.*

84 *Aduocare coram Iudice ecclesiastico Clerici non prohibentur.*

85 *Procurare in quacunque causa, & coram quocunque Iudice prohibentur Clerici.*

86 *Aduocare in causa propria, vel Ecclesia sua, aut personarum miserabilium Clerici non prohibentur coram Iudice sæculari.*

87 *Coniunctorum in causa aduocare possunt Clerici coram Iudice sæculari si alium & idoneum habere non possunt.*

Clericus non solum suo nomine, sed etiam alieno liti-

gat in curia Romana coram quocunque Iudice. ibid.

88 *Aduocare in vno tantum negotio poterit Clericus coram quocunque Iudice, quo expedito aliud assumere valebit.*

89 *Clericus potest domi suæ conficere iuris allegationes, ibique consilium etiam in scriptis petentibus dare.*

90 *Aduocare possunt Clerici in minoribus si stipendia non habeant ecclesiastica.*

91 *Clerici in sacris constituti si non habeant beneficia ecclesiastica, aut patrimonium, quibus sustententur, possunt aduocare absque aliqua dispensatione.*

92 *Notarius, seu tabellionatus officium Clericis exercere non licet, præsertim in sæcularibus, aut profanis negotiis, si illi sint in sacris constituti, vel beneficium ecclesiasticum habeant, vt num.93.*

94 *Tabellio, seu Notarius potest esse Clericus in causa hæresis.*

95 *Tabellionis, seu Notarij munus coram Papa exercere possunt Clerici.*

96 *Tabellionatus officium in curia Romana exercere possunt Clerici.*

97 *Notariatus officium exercere potest Clericus in aliqua curia ecclesiastica si non haberet unde viueret.*

98 *Clericus in minoribus Ordinibus constitutus nullum habens beneficium ecclesiasticum potest Tabellionatus, seu Notariatus officium exercere.*

99 *Instrumenta facta per Clericum tabellionem valet interim quod hoc officium ei non interdicitur, prohibitioque transeat in notitiam populi.*

100 *Instrumenta ac rogationes veteres perficere potest tabellio qui Clericus est, esto nouas recipere nequeat.*

101 *Instrumentum in causis spiritualibus, & ecclesiasticis conficere potest Clericus tabellio.*

102 *Notariatus officium exercere valet Clericus, vbi adfuerit consuetudo.*

103 *Testificari in causa ciuili sæculari Clerici sine permissione Episcopi prohibentur.*

104 *Clerici non admittuntur ad testificandum contra laicum coram Iudice sæculari sine licentia Episcopi, & Superioris, nisi tempore pestis.*

105 *Formula licentiæ danda per Episcopum Clerico, vt deponat coram iudice sæculari.*

106 *Depositio facta per Clericum absque sui Prelati licentia, in causa ciuili coram iudice sæculari, valet.*

107 *Clerici testes esse possunt sine licentia superiorum in contractibus, & vltimis voluntatibus.*

108 *Testes laicos ad ferendum testimonium veritatis pro curia Episcopalis informatione potest Episcopus sub pœna pecuniaria, & in subsidium citare.*

109 *Iudicare in causis ciuilibus, vel vbi iurisdictionem obtinent, vel vbi sunt arbitri constituti non prohibentur Clerici.*

110 *Sententiam sanguinis ferre nullatenus possunt Clerici.*

111 *Iustitiarij, aut Vicecomitis officium non possunt Clerici exercere.*

112 *Viceregès, Vicecomites, aut locum tenentes Principum sæcularium non possunt esse Clerici in sæculari iurisdictione exercenda.*

113 *Tutelam, vel curam suscipere nisi pietatis causa Clerici & Regulares non possunt.*
114 *Negotiari & mercaturam facere lucri causa non possunt Clerici.*
115 *Negotiari quocunque contractu probibentur Clerici.*
116 *Possessiones conducere propter cupiditatem non possunt Clerici, nisi necessitas instet.*
117 *Conductori succedere potest Clericus.*
118 *Clerici ementes rem eo animo vt domi consumant, vel vendentes quæ de rebus suis recollecta fuerint, non dicuntur negotiari.*
119 *Clerici negotiationem exercentes non lucri, sed necessitatis causa, vt se, suosque alant, non dicuntur negotiari.*
120 *Clericus semel, aut iterum negotians non peccat mortaliter.*
121 *Clericus an possit negotiari per alium? ostenditur.*
122 *Clericus si emisset pertinentia ad se suamque familiam, potest vendere quæ supersunt.*
123 *Animalia locare potest Clericus si habeat ex decimis, vel successione.*
124 *Agros proprios colere potest Clericus.*
125 *Clericus à locis piis terrena in affictum accipere potest.*
126 *Vinum suum etiam minutim vendere potest Clericus.*
127 *Clerici sua bona patrimonialia, ac beneficiorum excoli facere possunt, animaliaque ad hunc effectum necessaria emere, & vendere valent.*
128 *Clerici in casibus non permissis negotiantes peccant mortaliter, & excommunicari possunt.*
129 *Clerici pro rebus in quibus negotiantur tanquam laici ad vectigalia, & portoria præstanda tenentur.*
130 *Clericus non tenetur tributa soluere antequam ter moneatur vt mercaturam non exerceat.*
131 *Monitio trina debet præcedere, vt clericus negotiator amittat priuilegia.*
132 *Clerici ab omni sordido quæstu, aut ignominioso artificio abstinere debent, quibus verò non suppetit ex Sacerdotio possunt honesto aliquo artificiolo victum quærere.*
133 *Apostoli laborabant manibus suis ne quemquam grauarent.*
134 *Rusticalia opera exercere possunt Clerici.*
135 *Alchymia ars clericis prohibetur.*
136 *Studium Medicinæ, & legum ciuilium sacerdotibus, vel Curatis; & in dignitate ecclesiastica constitutis, sicut & Regularibus prohibetur sub pœna excommunicationis.*
137 *Arma portantes Clerici excommunicantur.*
138 *Arma Clericorum sunt Orationes, & lachrymæ.*
139 *Clerici si subsit iusta causa, possunt arma portare.*
140 *Arma portans Clericus prohibita non potest illis spoliari per Iudices sæculares, contra citatos n. seq.*
141 *Clerici quæ pro honestate, ac bonis moribus vitare tenentur? ostenditur, & n. seq.*

1 SICVT Clerici à laicis priuilegiis plurimis discernuntur, vt *proximo c.* vidimus; ita vitæ quoque, moribus & honestate eos præcellere debent, quibus vitæ exempla, ac monita præbere tenentur, atque eò maximè, quod Dei ministri, & euangelica ministeria exercere probantur; quare de vita, & honestate Clericorum *in lib. 6. Decretal. & Clementinis* multa à summis Pontificibus & sacris Conciliis sancita fuerunt, quæ omnia tum in Viennensi, tum in Tridentino Concilio nouissimè innouata fuerunt, eaque simul digesta, hisque nonnulla adiecta fuerunt, in Constitutione, quam Pius V. Summus Pont. *de cleri Romani reformatione* edidit, qua indicator Episcopis quomodo sacrorum Canonum instituta hac specialiter in re debeant obseruare. Hæc autem omnia, circa tria præcipuè versantur: quædam enim ad ornatum corporis, atque vestitum pertinere videntur; quædam verò cohabitationem, & conuersationem respiciunt; reliqua in negotiis, & exercitiis Clericorum consistere dignoscuntur; in his ergo breuiter pertractandis hunc propositum ordinem prosequemur.

2 Statutum igitur a Sacris Canonibus inuenitur, vt qui in Clericali militia adscribi, ac versari voluerint, & Clericalibus perfrui priuilegiis, non pro libito voluntatis, sicut laicis est permissum, vestibus quibuscomque, aut quolibet corporis ornatu vtantur; nec cum quibusuis generibus personarum liberè conuersari, aut quæcumque negotia, vel exercitia eis agere liceat, sed non secùs ac Regulares personæ cum certo, ac vniformi habitu incedere, sæculariaque commercia, negotiave vitare omnino teneantur, *cap. clerici 23. dist.* Et (vt à primo capite sumamus exordium) statutum est *in cap. clerici, & in cap. fin. 23. dist.* vt Clerici omnes, aut qui saltem in maioribus Ordinibus sunt constituti, vel ecclesiasticum obtinent beneficium veste talari formæ, & coloris decentis, ac Clericali tonsura suo Ordini conuenienti, semper vtantur, & ita, præsertim publicè, incedant: tradunt Pacian. *de probationib. lib. 2. cap. 34. num. 38. &* 39. Guid. Pancir. *var. lect. lib. 1. cap. 21. per tot.* Beller. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de discipl. cleric. §. 16. n. 13.* Decian. *tract. crimin. tom. 1 lib. 4. cap. 9. n. 96. &* 97. Moscon. *in tract. de maiest. milit. eccles. p. 2. lib. 1. cap. 1. vers. de habitu autem,* Borrell. *in sum omnium decis. tom. 1. tit. 11. de vita & honest. cleric. n. 39.* 3 In minoribus verò Ordinibus constituti hodie ad id non adstringuntur, nisi ecclesiasticum beneficium habeant; sed si talari veste vti, & Clericali priuilegio gaudere voluerint, etiam Tonsuram deferre tenentur, *cap. si verò aliquis, de sentent. excomm.* ita vt etiam attento Concil. Trident. *sess. 23. de reform. cap. 6.* teneantur habitum clericalem, & Tonsuram simul deferre, nec sufficit gestatio habitus, vel Coronæ, ex reg. *l. hac verba, ff. de verbor. signific.* resoluunt D. Barbos. *in l. Titia num. 34. vers. vltima conclusio, ff. soluto matrim.* Beller. *disquis. cleric. part. 1. tit. de fauore cleric. person. §. 8. num. 7.* Atmend *in addit. ad recop. leg. Nau lib. 2. tit. 19. de for. comp. n. 13.* Aloys. Ricc. *in dec. Curia Archiep. Neapol. decis.* 154. *p. 4.* Ego ipse *de offic. & pot. Episc. p. 2. alleg. 12 n. 19.*

4 Hoc autem de habitu Clericali, & Tonsura ad effectum gaudendi fori priuilegio, requiritur attenta dicti Concilij dispositione in seruiente alicui Ecclesiæ, vel seminario, aut in Schola, vel Vniuersitate de licentia Episcopi versante, non autem in Clerico beneficiato primæ Tonsuræ, seu minorum Ordinum, ex dictione, *aut*, qua vtitur dictum Concilium, quæ disiungit secundum citatos per me *in tract. de diction. vsufreq. d. 46. ex n. 1. secundum Lugdunens. impress.* Quare ita resoluunt Clar. *in § fin q. 36. n. 16. &* 19. Læl. Zechi. *de Republ. eccles. tit. de clericis vers. ad hoc,* à Ponte *cons. 24. vol. 1.* Fran.

Emm.

Emm. *in sum. p. 1. cap. 155. col. 5.* Salzed. *ad Bernard. in prattic. cap. 61. n. 9. vers. si tamen.* Curi. Philip. *p. 3. §. 1. n. 3. ad fin.* Azeued. *l. 1. n. 9. vers. sed si beneficium. tit. 4 lib. 1. noua recopil.* Carol. de Grass. *de effectib. clerical. effectu 1. n. 1195. cum seqq.* Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 8. n. 7.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel gloss 5. §. 5. n. 6.* Cened. *pract. & can. quaest. lib. 1. q 4. num. 29.* Ceuall. *commun. contra commun q. 565. num. 3.* Bobadil. *in sua politica lib. 2. cap. 18. n. 102. lit. E.* Beller. *disquis. cleric. p. 1. tit. de fauore cleric personali. §. 8. num. 7. vers. distinguendo,* Nicol. Garc. *de benefic p. 2. c. 2 n. 4.* vbi *n. 5.* dicit procedere etiam stante constitut. Sixti V *de habitu & Tonsura.*

5 Sciendum est enim primò quod semper fuit hoc in Ecclesia obseruatum à temporibus etiam Apostolorum, vt Clerici, & omnes ecclesiasticæ personæ caput suum desuper raderent, & Tonsuram capitis in modum Coronæ perpetuò deferrent, de cuius rei origine Isidor. *lib. 1. de eccl. offic. c. 4.* disserens inter cætera dicit Tonsuræ ecclesiasticæ vsum à Nazareis exortum, qui prius crine seruato post magnam vitæ continentiam caput radebant, & capillos in ignem sacrificij ponere iubebant. Huius exempli vsus est ab Apostolis introductus, vt hi, qui in diuinis cultibus mancipati Domino consecrantur, quasi *Nazarei*, id est, *sancti Dei*, crine præciso innouentur. Hoc, & Nazareos illos Priscillam, & Aquilam in Actibus Apost. *cap.* 18. primum fecisse legimus. Sed & Paulum ipsum cum aliis Discipulis votum super se habentibus idem fecisse similiter Apostolorum Acta testantur *cap.* 21. & sic Apostolorum institutum esse clarè testatur Isidor. *vbi sup.* quem sequuntur Bonacin *de Sacram. disp.* 8. *q. vnic. punct. vlt. n. 4.* Beller. *disquisit cleric. p. 1. tit. de discipl. cleric. §. 17. n. 19.* Ego ipse *d. p. 1 alleg. 9. n. 10.*

6 Fuit enim hic mos eorum, qui continentiæ votum, aut in Clericatu, seu in Religione emittebant, talesque sancti, ac perfecti habebantur, vnde suadebant Discipuli Apostolo Paulo Actor. *dict. cap.* 21. vt caput raderet, dicentes, *& scient omnes quia ambulas, & ipse custodiens legem.* Quare & de Iuliano Apostata legitur apud Niceph. *in historia eccles. lib.* 10. *cap.* 1. quod amouendæ suspicionis causa, quam de se Constantius Imperator, quod idololatriæ inseruiret, conceperat, capite

7 tonso monachatum fuerat professus. Fiebat autem olim Tonsura huiusmodi raso desuper capite in modum sphæræ, & inferiùs quoque, itaut sola capillorum corona circa caput restaret, *cap prohibete, c. pen.* 23. *dist.* sicut hodie Monachi & Regulares radere consueuerunt, vt ex eisdem Iuribus colligitur. Vnde in Concil. Tolet. IV. *cap.* 40. reprehenduntur Clerici Hispaniæ, quod modicum tantum circulum in summitate capitis radentes, priscam (vt diximus) formam dimisissent, quæ ab omnibus Clericis seruabatur, vt patet *ex dict. cap. prohibete, cum seq & cap. pen. 23. dist. & cap. duo 12. q. 1. cap. clerici officia, de vita, & honest. cleric. cap. fin. de cleric. coniug. cap. contingit 22. de sent. excom. cum similib.* vbi semper fit mentio de Corona & Tonsura. Hodie verò alius casus ab Ecclesia generaliter est receptus, & corona vel circulus capillorum à Monachis & Regularibus, & à Romano Pont. defertur, aliorum verò Clericorum tonsura in sola latitudine superiori differentiam inter Episcopos, aliosque Prælatos & reliquos Clericos inferiores ostendit, & per hæc eorum confundi videtur distinctio, qui inter rasuram, & tonsuram sphæram clericam, ac coronam differentiam constituebant; hæc enim omnia in Canonibus nihil aliud, quàm prædictam coronam secundum priscam formam significare videntur: quamuis recentiores Canones *in d. cap. clerici*, officia coronæ nomine pro hodierna tonsura fortè vti possent si causa fuerat introducta.

Non solum autem tonsuram capitis Clericis 8 præcipiunt Canones, verum etiam relaxare omnino interdicunt *in d. cap. prohibete, cum seq 23. dist.* iuxta illud Apost. 1. *ad Cor.* 11. *Viri si comam nutrit, ignominia est ei*; quod tamen hodie propter eos, qui comati incedere solent, sic accipi solet, vt non adeò relaxetur, quin aures saltem pateant, sicut in Constitutionibus Veronen. Ecclesiæ exprimitur. Vnde Clericum, qui comam nutrit, excom- 9 municandum esse habetur *in cap. si quis, de vita, & honest. cleric.* Sed primus omnium sub anathematis pœna hoc ipsum prohibuit Anacletus Papa *in d. cap prohibete*, vt testantur Illescas *in histor Pontificali p. 1. lib. 1. cap. 7. & cap.* 4. Menoch. *de arbit cas. 391. num. 26.* Carol. de Grass. *de effect. lib. cler. effect. 37.* Ego ipse *d. p. 2. alleg. 9 num* 10. Nam eam nutrientes 10 peccant mortaliter. Siluest. *in sum. verb. Clericus 2. n. 2.* Bernar. *in pract cap. 70. alias 79. in fin. in nouiss. edit.* Alber. Troi. *de vero & perfecto Clerico lib. 2. cap. 39. num. 6.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de forma litter. tons. n. 32.* Camil. Borrel *in sum. omn. decis. tom. 1. tit. 22. num. 44.* & ideo absolutionem Sacramentalem 11 Clericis comam nutrientibus negari, vel differri posse tenuerunt Franc. Blanc *part 1. del memorial. vers. el nono caso fol. 13. col. 1.* Nauar. *de orat cap. 18. n. 77.* quod intellige si monitus generaliter, vel specialiter perseueret; tunc enim propter inobedientiam dignus est excommunicari, & peccat mortaliter, vt aduertit Sayr. *in Claui regia lib. 3. c. 7. num. 25.*

Quid autem significet Clericorum caput in 12 medio rasum, & in extremitatibus capillatum, ingeniosum erud responsum ex Cælio *lect antiquar. lib. 18. cap. 38.* *Capitis*, inquit, *corona ex Romana Ecclesia institutione Regnum præfert? quod in Christo expectatur, capillorum verò decisio temporalium, indicat bonorum depositionem.* Quasi diceret, sciant Sacerdotes se, in capitis sphæra Regni coronam & globosam totius Orbis figuram gestare quam sibi ex diuina promissione constitutam agnoscant, si suis plenè muneribus satisfaciant, & diuinæ legis obseruantiam ad amussim colant. Et quemadmodum olim sponsi ad nuptias coronati ducebantur in coniugalis castitatis argumentum, ita Sacerdotes noui Ecclesiæ sponsi coronantur, vt ipsi Ecclesiæ datam castitatis fidem obseruent. Ita eleganter Illustrissimus D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad dict. cap. prohibete num. 3.*

Sed & barbam nutrire Clericis prohibitum 13 est *in cap. clericus, de vita & honest. cleric.* *Clericus*, inquit, *comam non nutriat, nec barbam*, Salzed. *ad Bernar. in pract. cap. 79. vers. & non solum, in nouiss. edit.* Verùm reperimus tex. illum in vetustis exemplaribus Concilij Carthag IV. *cap.* 44. ex quo desumitur, aliter se habere; legitur enim, *Clericus nec comam nutriat, nec barbam radat*, quæ vltima dictio in vulgaribus exemplaribus non habetur, vt aduertunt Andr. ab Exea *in rub. de constit num.* 62. & Salzed. *loco proximè citato*: antiquior verò hæc lectio inde probabiliter videtur, quod in Constitutionibus Apostol. apud Clement. *lib.* 1. *cap.* 4. sic legitur. *Nec verò licet barbam pilis corrumpere, neque hominis figuram præter naturam mutare,*

iuxta illud diuinæ legis Deuter. 22. & Leuit. 29. & 21. *non inciderus superficiem barbæ vestræ, hoc enim mulieribus decens, creator Deus statuit, viris indecorum esse indicans*; quam legem sequutus videtur B. Franciscus, & alij nonnulli Regulares. Quia verò lex quoque vel consuetudo contraria non improbatur, quin potiùs aliis de causis approbari videtur, ita quod res potius videatur indifferens, propterea alij religionum institutores hanc contrariam elegerunt, & nonnullæ Ecclesiæ vulgaræ Canonum editioni adhærentes barbam radere instituerunt. Sed Pius V. Summus Pontifex in ea Constitutione, quam de Cleri Romani reformatione edidisse diximus, hac in re mediam quodammodo viam sequutus, statuit vt Presbyteri à superiori labro barbam ita tondeant, ne Corporis & Sanguinis Domini Sacramentum sumentibus impedimentum afferat, quod Romæ, & in multis Orbis partibus obseruari testantur Nauar. *in man.cap.25.num.*110. Menoch.*de arbitr.casu* 392. *n.*27. Ioan. Pier. *in speciali tract. de barbis à Sacerdotibus portandis.*

14 Nunc ad praxim deuenientes Tonsuram quidem clericalem, seu capitis Coronam non omnes Clerici deferre tenentur, nec omnibus eam deferre permissum est; Clerici enim in minoribus tantùm Ordinibus constituti, nisi ecclesiasticum beneficium habeant, aut habitum clericalem velint deferre, Tonsuram habere non coguntur; vt *suprà* etiam diximus, quod non tantum de coniugatis est intelligendum, sed idem quoque est etsi coniugati non fuerint, *c.fin.de clerico coniug.*

15 Bigamis verò Tonsuram & habitum Clericalem deferre Bonifacius VIII. *in cap. vnic. de bigam. in* 6. sub anathematis pœna interdixit, nisi ex dispensatione Apostolica ad sacros Ordines promoueri, aut ecclesiasticum beneficium consequi me-
16 reantur; coniugati verò nisi sint bigami, eam deferre cum habitu non prohibentur, *cap. clericus il 2. de vita & honest.cleric.cap. vnic. de cleric.coniug. in* 6. imò secundùm probabilem sententiam ad id tenentur, si hoc habeat loci consuetudo; quia etiam Clericus coniugatus habitum clericalem de consuetudine minimè portans, clericali priuilegio gaudet, vt probat text. *in cap. Ioan. de cleric.coniug.* & resoluit Burg. de Pace *cons.* 22. *num.*6. secundùm ea tamen quæ ex Trid. Concil. *cap. proximo* diximus.

17 De habitu autem seu vestitu Clericorum mentio fit *in d.c.Clerici* 23. *dist.cap.fin.*41. *dist.&* 21.*q.*4. *per tot.cap.clerici officia, de vita & honest.cleric.c. quoniam, eod.tit.* Conc. Trid.*sess.*14. *de refor.c.*6. ex quibus colligitur quòd Clericis vestimenta, aut calceamenta, nisi quæ Religionem deceat, vti aut habere non licet, quia, vt inquit Anicetus Papa *in epist.* sicut discreti debent esse in conuersatione,
18 ita & in omni habitu apparere tenentur. Specialiter autem prohibetur, & præcipuè in præfata Pij V. Constit. secundum auctoritatem antiquorum Canonum, ne Clerici vestes holosericas, aut pelles pretiosiores habeant, sed à variis quoque laicorum consuetudinibus inducendi, atque odoramentis abstineant, neve personati incedant, nec arma deferant, *cap. quicunque ex clero*, 33.*q.*8. Vestes
19 autem eorum sint talares, id est, longæ vsque ad talos, vt insinuat Constitutio Sixti V. *de qua in-*
20 *frà*; de reliquis autem certus habitus in Iure stabilitus non reperitur, vt testatur glos. *pen. in Clem.* 1. *de elect.* nisi quòd nimia breuitas, & longitudo reprobatur *in cap. Clerici officia, pen. de vita & honest. cleric.* & ideo eas vestes dicemus Clericis decentes, quæ à communi vsu, & consuetudine prouinciæ, in qua commorantur, reperiuntur admissæ, glos. *in cap si quis virorum* 20. *dist.* glos. *verb. de curatis in d. cap. clerici pen. de vita, & honest. cleric. & verb. sæcularis in d. Clem.* 1. *de elect.* Cardin. *in Clement.* 2. *ad fin. de vita & honest. cleric.* Roland. *cons.*4.*n.*27. *lib.*1. Cou.*pract.cap.*31. *sub num.*7. *vers. quartò illud est obseruandum*, Farin. *in praxi crim.p.* 1. *q.*8.*n.*69. Suar.de Pace *in practica tom.*2. *prel.*2. *num.* 7. Ricciul. *de iure personarum lib.* 7. *cap.* 6. *num.* 1. Anton. Nouar. *in sum. Bullar. titul. de habitu cleric.* Ciarlin. *controuers. forens.cap.* 20. Boet. Epo *in comment. ad d.c.clerici officia n.*42. *cum seqq.* plures, quos refero Ego ipse *d.p.*2.*alleg* 9. *num.*2. & suprà *hoc lib. c.*39.*§.*2.*n.*23.*cum seqq.*

Requiritur præterea honestas in vestium co- 21
lore, viridem enim, aut rubrum expressè improbat tex. *in d. cap pen. vers. pœnis, & in d. Clement.*2. *in fin. eod. tit.* vbi à principio Clemens V. multa de hac vestium honestate tradit: & ne Clerici virgata, & partita veste vtantur, de qua latè Bernard. & Salzed. *in pract.c.*78 *in nouiss.edit.* Thom. Valasc. *allegat. iuris tom.*1 *alleg.*11.*n.*7. latè Steph. VVeyms *ad constit.* 24. *ex antiquo Iure desumptas, & per Concil. Trid. innouatas constit.*8. *n.*6. vbi *n.*9. quæ vestes
dicantur virgatæ, & quæ partitæ: rubeus enim 22
color permittitur tantùm Cardinalibus, & viridis solùm Episcopis, secundùm Menoch. *de arbitr. casu* 392. *num.*12. Pacian. *de probat. lib.*2. *cap.* 34. *num.*39. Scacc. *de iudic p.*1.*c.*11. *n.*85. & 86. quos refert Ca-
rol. de Graff. *de effectibus clerical. in prælud. n.*272. Si- 23
militer alia ornamenta, aut aliud indecens in vestibus & in equitaturis, & calcaria deaurata eis interdicuntur, prout etiam illis prohibetur deferre annulos in digito, nisi quibus competit, ex officio, vel dignitate, *d. cap. pen.* Bellet. *disquis. clerical.p.*1. *tit. de discipl.cleric.§.* 16. *num.*22. Carol. de Graff *de effectibus clerical. effectu* 41. *num.*1. vbi *num.* 2. subdit posse Doctores, vel in aliqua ecclesiastica dignitate constitutos in eius manibus annulos deferre.

Sed & crinium, seu capillorum nimius cultus, 24
aut affectata compositio eis prohibetur, sicut inquit Hieron. *de custodia virginitatis ad Eustochium scribens, Sunt*, inquit, *quidam mei ordinis, quibus omnis cura est in vestibus si bene oleant, si pes laxa pelle non polleat, crines calamistri vestigio rotantur, digiti annulis radiant, & ne plantas humidior via spargat vix imprimunt summa vestigia, tales cum videris sponsos magis*
existimato, quam Clericos. Nam Clericos debere por- 25
tare capillos ita tonsos, vt aures pateant, per text. *in c. non liceat* 32. *dist.*23. notat Greg Lop. *l.*39. *glos.*7. *tit. part.* 1. quem refert Illustrissimus D. meus Ro-
deric. à Cunha *in comment. ad d.c non liceat num.* 4. es- 26
set enim peccatum in vestitu nimio cultu vti, vt scribit S. Greg. *homil. vlt. Quadrag.* his verbis. *Sunt nonnulli, qui cultum subtilium, pretiosarumque vestium non putent esse peccatum, quod si videlicet culpa non esset, nequaquam sermo Dei tam vigilanter exprimeret, quod diues, qui torquetur apud inferos, bysso & purpura indutus fuisset.* Laudandus quippe est decor, & competens vestium ornamentum, quæ morum manifestissima solent esse signa, inquit enim Ambros. *lib.*1. *offic. Decor corporis non sit affectatus, sed naturaliter simplex, neglectus magis quàm exquisitus, non pretiosis, aut albentibus indutus sit clericus vestimentis, sed communibus, vt honestati & necessitati nihil desit,*
nihil accedat nitoris. Debent tamen Clerici nec ful- 27
gidis, nec sordidis vestibus se ornare, sed inter vtrumque,

vtrunque medium quoddam eſt capiendum, quod eleganter deſcribit Hieronym. *epiſt.2. ad Nepotian. cap. 11. Veſtes pullas æquè deuita vt candidas, ornatus & ſordes pari modo fugienda ſunt, quia alterum delicias, alterum gloriam redolet. Forma veſtium*, inquit Bernard. *de conſil.lib.8. cap.11. deformitatis mentium & morum indicium eſt, quid ſibi vult quod clerici aliud eſſe, aliud videri volunt? nempe habitu milites quæſtu clericos, actu neutrum exhibent, nam neque pugnant vt miltes, nec vt Clerici euangelizant.*

28 Contra non deferentes habitum clericalem ſtatuit Conc.Trid.*d ſeſſ.14.de reform. cap.6. quòd ſi poſtquam ab Epiſcopo ſuo etiam per edictum publicum moniti fuerint honeſtum habitum clericalem illorum ordini, & dignitati congruentem, & iuxta ipſius Epiſcopi ordinationem, & mandatum detulerint per ſuſpenſionem ab Ordinibus, ac officio, & beneficio, ac fructibus, redditibus, & prouentibus ipſorum beneficiorum, necnon ſi ſemel correcti denuò in hoc deliquerint etiam per priuationem beneficiorum, huiuſmodi coerceri poſſunt, & debeant.* Poſtmodum verò contra non deferentes habitum Clericalem emanauit Conſtitutio Sixti V. incipit, *Cum ſacroſanctam, ſub Dat.5. Idus Ianuar. anno* 1588.*in Bullario nouo tom.2.pag.*653.vbi Clericis vti militibus in militari non incederent, mandatiſque ſuper id editis ſub certo termino non obedierint, præter alias pœnas contra eos inflictas ſine vlla alia monitione ipſo facto priuatos declarat, quibuſcunque Dignitatibus, adminiſtrationibus, Officiis, Canonicatibus, & Præbendis, ac beneficiis etiam ſimplicibus, & Præſtimoniis per eutum qoem. libet in titulum, commendam, vel alias pro tempore obtentis, necnon penſionibus & fructibos, ac prædiis, boniſque eccleſiaſticis hoiuſmodi quocunque modo eis reſeruatis, vel reſeruandis, omnique iure ſibi in eis, vel ad ea qoomodolibet competenti. huius Conſtit. meminit Gonzalez *ad reg.8. Cancell.*

29 *gloſſ.13.n.36.* Deinde idem Sixtus V. per aliam ſuam Conſtit. incipit, *Paſtoralis, ſub Dat. Pridie Kalend. February eiuſdem anni* 1588.declarauit habitum clericalem non teneri deferte clericos non recipientes penſionem, ftuctus, aut prædia, vel bona eccleſiaſtica ſibi in vna vel pluribus vicibus reſeruata, & conceſſa ſummam ſeu valotem annuum ſexaginta ducatorum auri de Cameta inſimul non excedentes, ſeu excedentia. Et inſoper declarat non teneri in habitu & tonſuta clericali incedere inſeruientes Palatio Apoſtolico in inferioribus miniſteriis, vt ſunt parapheruarij, credentiarij & ſimiles, qui penſiones, aut froctus bonave eccleſiaſtica loco penſionum vſque ad quamcunque ſommam & valorem percipiunt. Declarat etiam eos Clericos, aut milites, quibus penſiones, aut ftuctus bonave, aot prædia eccleſiaſtica ad quamcunqoe ſummam reſeruata, aut teſeruari conceſſa ſunt, non aliter ad gerendum militarem habitum teneri, poſtquam peuſiones, fructus, aut alia præfata cum affectu exigere, aut percipere cœperint, vel per eos ſteterit quominus exigant, vel percipiant. Quarum Conſtit. tenorem referunt Quarant.*in ſum. Bullary verb. habitus clericalis, in princ.* Piaſec.*in praxi Epiſc. p.2.c.3.n.13.pag.129.&* 130.

30 Declara ſupradictas Conſtitotiones, minimè requiri duas veſtes longas in Clerico, vt ex Viual. receptum dicit Nicol. Garc. *de benef.p. 7. cap. 1. num.* 23. quia ſufficit quòd pallium peruenoiat ad talos, toga verò tegat genua, vt benè reſoluunt Iacob. de Graff.*in aureis deciſ.p.1.lib.3. cap.3. num.3.* Viuald.*in candel. aureo p.3. ad finem explicat. Bulla Sixti V. de habitu & tonſura num. 9. verſ. quarta aſſertio*, Petr. de Auguſt. Barboſ. de Iure Eccleſ. vniu.

Ledeſma *in ſum p.2.tractatu 7.p.1.prope 14. concl.circa fin.* nam veſtis ſuperior requiritur clericalis, itaut 31
cooperiat interiotem quamuis laicalem, prout ex Franch. & Scacc. reſoluit Carol. de Graſſis *d. effectibus clerical. effectu 1.num.* 1186. multis tamen modis præfatæ Sixti V. Conſtitutiones reſtringuntur, earumque pœuæ locum non habent, vt in ſequentibus limitationibus.

Primò in Clerico qui ſemel habitum dimiſit, 32
is enim propter vnam habitus dimiſſionem non debet beneficio, vel fori priuilegio priuari, quia in eiſdem Conſtitut. requiritur vt tantum perſeueret, quod publicè pro laico exiſtimetur. ita Farin.*in praxi crimin.q.8.n.68.* Piaſec.*in praxi Epiſcop.p.2.cap.3. num. 14. verſ. excuſaretur*, Proſper de Auguſtino *in addit. ad Quarant. in ſum. Bullarij, verb. habitus clericalis*, Aloyſ. Ricc.*in collect. deciſ.p.4. collect. 956. limit.3.* Vgolin.*de offic. & poteſt. Epiſcopi cap. 12. §.6. num.*.3.

Secundò in Clerico, qui ratione paopertatis ha- 33
bitum proprio ordini congruentem geſtare non valuerit. Ita Vgolin.*d.c.12.n.3. verſ.5.* Aloyſ. Ricc. *d.collect.956. limit.2.* Carol. de Graſſis *d effectu 1. n.* 1175. Zypæ.*in analyt. poſtremi iuris eccleſ. enarrat. lib. 3. tit. de vita & honeſt. cler. num.7.* Decian.*tract. crimin. tom.1.lib.4.cap.9.* vbi exemplificat, quando Clericus eſſet ita pauper vt non poſſet propter paupertatem alias veſtes inuenire niſi laicales ſibi doo atas.

Tertiò in Clerico, qui non poteſt propter infir- 34
mitatem tonſuram deferre, Capella Tholoſ. *deciſ.* 104. Thom. Acti.*tract. de infirm.p.2.in verb. clerici n.* 12. Zipæ.*vbi ſuprà*, Vgolin.*d.cap.12.num.3. verſ. quoad tonſuram*, Bellet.*d tit. de diſcipl. cler. §.17.n.9.* Carol. de Graſſis *d. effectu 1.num.* 1171. Aloyſ. Ricc.*vbi ſup limit.1.*

Quartò in Clerico, qui propter aliquod veriſi- 35
mile periculum transformari cogeretur; ita Rubin. *dec.91.p.2.* Piaſec.*d.cap.3.n.14. verſ. excuſaretur*, Zipæ.*d.loco.n.7.* Aloyſ. Ricc.*vbi ſup limit.4.*

Quintò in Clerieo, qui domi ſuæ, & in occulto 36
habitum dimittit, quia *d.Clem.* 2. loquitur de deferente publicè alienas veſtes; ergo ſecùs ſi occultè, tum quia iſte talis non dimittit habitum ne deferat, ſed vt paulo poſt aſſumat, quo caſu non dicitur dimiſiſſe, ſicut etiam abeſſe non dicitur, qoi ſtatim eſt reuerſutus. *l. poſtliminium. §. captiuus, & l. nihil. ff. de captiu. & poſtlimin. reuerſ.* cum traditis per Gonzal.*ad reg.8. Cancel gloſſ.43. n.5.* & ita in propoſito hanc opinionem tenet Vgolin. *dict. cap. 12. num. 3. verſ.4.*

Sextò in Clerico itinerante, vel peregrinante, 37
cui tunc licitum eſt habere veſtes breuiores, *c. Epiſcopi* 21.*q.4.* Add. *ad Capell. Tholoſ. q.*256. & ita Sacra Congreg. Cardinalium negotiis Epiſcoporum & Regularium præpoſitorum reſcripſit Archiepiſcopo Vlixbonen. *ſub die* 18. *Octobris* 1589. Bellet.*d. tit. de diſcipl. clericali, §.16.n.14.* vbi *num.15.* ſubdit licitum eſſe habitum motare, ac etiam deponere, ſi ex delatione habitus clericalis iuſta eſſet cauſa timoris, per *d.Clem.2. verſ. niſi cauſa rationabilis*, & citat Hieron. de Laurent. *Auenion. deciſ.125.n.9.* Iacob. Maſſul. *in addit. ad Capyc. dec.181.in fine*, Carol. de Graſſis *d. effectu 1.n.*1174. Et hæc de primo capite dicta ſint ſatis.

Quod ad ſecundum verò pertinet, prohibentur 38
Clerici cum mulieribus habitare, vel mulieres in habitationes ſuas recipere, & retioere, coucubinas habere, & cum ſuſpectis fœminis conuerſari, *cap. præter hoc, cap. interdixit, cum ſeq. 32. diſt. cap. cum ſeq. 34. diſt. cap. vt clericorum, de vita & honeſt. cler. &*

per tot.de cohabit.cleric. & mul. Concil. Trid. *sess.25. de reform.cap.14.* Campan.*in diuers.Iuris Canon.rub. 4.n.45.* Nauar.*in manu.cap.25. num.109.* Auend.*lib. 2. Prætor.cap.27.n.9.* Azeued.*l.1.num.78.tit.19.lib.8. noua Recopil.* Menoch *de præsumpt.lib.5.præs.17. ex num.1.* Crespet.*in sum. Catholicæ Fidei verb.clericus, §. clericis mulierum contubernium, & verb. mulier, in princip.* Galgan.*de iure publico lib.3. tit.6. ex num.29.* Squillante *de obligat. Cleric.p.2. n.48.* Gotiet.*canon. lib.1. cap.17.* Bellet.*disquisit.cleric.p.1. tit. de discipl. cleric. §. 25.* Carol. de Grassis *d. effect. cleric. effectu 26.* Emman. de Valle *de ensalmis & incantat sect. 2. c.16. à n.25.* Ioan.Baptista Finus *de regul. Iur.homil. 22. vers.adde*, vbi ex Sanctis Patribus ostendit fœminarum consortium quatenus à vitis spiritualibus fugiendum.

39 Conquerente apud Sacram Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præpositorum Presbytero Iacobo Sanctissimo in sexagesimo ætatis suæ anno constituto Episcopum Senogallien. vt famulam ætatis quadraginta annorum remoueat, sibi iniunxisso eamdem Sacram Congreg. supplicauit, vt Oratorem hac de causa molestari minimè permittat, Sacra verò Congr. *die 15. Febr.1619.* eundem Iacobum parere debere respondit. Idem censuit *in vna Ferrarien. die 7. Iunij eiusdem anni* contra Presbyterum Ioannem Baptistam Rebellum annorum L X I V. & eius famulam annorum L X V I.

40 Quænam fœminæ fuerint, quæ subintroductæ appellantur *in d.cap. interdixit*, & alibi, dubium esse poterit. Certius est hoc genus mulierum malæ suspicionis fuisse, non quod tunc essent concubinæ, aut meretrices, sed quod in puellari ætate à viris in cohabitationem tanquam sorores admittebatur, ex earumque consortio nihil non mali timeri poterat. Vnde meritò Conc. Nicænum consortium talium mulierum Clericis interdixit, vt probant Coo. *de sponsal.p.2. c.8. §.4 n.5.* latè Vasq.*de ordine disp.247. c.4.num.42. cum seqq.* licèt Atehid.*in c.nullus 32. dist.* existimet subintroductam mulierem esse, quæ respectu alicuius domestici officij domi cohabitabat. At Anastas.Germ.*lib.2.animaduersionum c.15.ad fin.* affirmat introductitiam mulierem esse, quæ libidinis causa intus retinetur, hoc est, quæ non in luce, & oculis ciuium, sed intus in domo habetur, iuxta illud Cicer. *Ad Atticum. Iam vero ò Dij boni rem perditam etiam noctes certarum mulierum, atque adolescentulorum nobilium introductiones nullis iudicibus pro mercede cumulo fuerunt.*

41 Si olim in lege antiqua Sacerdotibus, & Leuitis, qui carnalibus tantùm Sacrificiis ministrabant, præcipiebatur, vt tempore vitæ suæ ab vxoribus & domicilio separati essent, *multò magis*, inquit Syric. Pont. *in epist.1.cap.7.* & Innoc.I.*in epist.2. cap.9.* & habetur *in cap. 2. dist. 82. oportet Christi ministros aliud certe quam vitulos offerentes, & quos semper ad hoc paratos esse decet ab vxoribus & fœminis continere.* Vnde & B. Hieron.*in epist.ad Oceanum* ait. *Quid tibi vchera cum fœminis, quid ad Altare cum domino fabularis?* & paulò infrà, *non potest*, inquit, *toto corde cum domino ambulare, qui fœminarum accessibus copulatur.* Quare mulierum familiaritatem diligenter cauendam præclaris sanctissimorum hominum factis edocemur. S. Thom. Aquinas Angelicus Doctor, vt est in Romano officio, & eius vita *7.Martij* apud Surium, in graui castitatis certamine quadam eum tentante mulietcula, victor euasit, & postea ante Crucis signum genibus orans, ibique somno correptus per quietem sentire visus est sibi ab Angelis constringi lumbos, quo ex tempore omnes libidinis sensu caruit; refert S.Anton.*p.4. tit.13. c.3. §.2.* accusatom apud Iordanum Religiosum de contracta fœminæ manu, excusasse se quod pia esset, cui B. Iordanus, *Bona*, inquit, *terra est, bona & aqua, si verò commisceantur putre lutum efficitur. Fugite*, ait Paul. *1. ad Corinth.6. fornicationem.* Vnde S. Augustinus *ser. 2. Dominica 25. post Trinit. qui est 250. cap. 1. quod libidinem*, inquit, *fugiendam essa suggerimus, Apostolus Paulus euidenter ostendit, qui cum omnibus vitiis prædicauerit resistendum, dum contra libidinem loqueretur non dixit, resistite, sed fugite fornicationem*, &c. *sic contra reliqua vitia Deo auxiliante debemus in præsenti resistere, libidinem verò fugiendo superare. Ergo contra libidinis impetum apprehende fugam, si vis obtinere victoriam. Nec tibi verecundum sit fugere, si castitatis palmam desideras obtinere. Vnde, fratres charissimi, ab omnibus Christianis, præcipuè tamen Clericus siue Monachus indigna & inhonesta familiaritas fugienda est; quia sine vlla dubitatione, qui familiaritatem non vult vitare suspectam, cito dilabitur in ruinam. Inter omnia Christianorum certamina sola duriora sunt prælia castitatis, vbi quotidiana est pugna, & rara victoria, grauem castitas sortita est inimicum, qui quotidie vincitur, & timetur.* Quapropter (præter ea quæ aliàs vidimus, plura hac de re a sacris canonibus constituta fuerunt.

Primò igitur Calixtus Papa cœlibatum Sacerdo- 42
tibus iudixit, vt refert Niceph. *historia eccles. lib. 8.*
cap.19.& lib.12. cap.34. & idem post eum Syticius,
& meminit Innocentius I. *in c.proposuisti 82. dist.* &
vidimus *supra hoc lib.35.& 37.*

Secundò Nicolaus I I. & Alexander etiam I I. *in* 43
cap. nullus, cum seq. 32. dist. statuerunt neminem debere Missam à Presbytero concubinario audire, quod ex his Iuribus colligunt Cou.*in cap.alma mater p.1.§.2.num.10.* Paez *in repet.cap.Missas, de consec. dist.1. n.198. cum seqq.* Nauarr.*in cap.1. §. laboret, de pœnit dist.6. n.10.* Gutier.*Canon.lib.1. cap.1. num.44. cum seqq.* Azot.*instit.moral p.1.lib.7.cap.7.q.16. & p. 2. lib 6.cap.7. q.5.* Paul. Comitol.*respons.moral.lib.1. q.57.num.8.* Farin.*in praxi crimin.p.5.q.118.n.59.*

Verùm licèt olim, Iure communi attento, *in d. cap.nullus, & seqq.ac cap.vlt.de cohabit. cler. & mulier.* teneremur vitare Clericos concubinarios, seu fornicarios notorios per sententiam, aut confessionem in iudicio factam, aut per operis euidentiam, seu notorietatem facti, hodie tamen per *Extrauag. Ad euitanda scandala, Martini V.* quæ postea in Concil. Basiliensi renouata est *sess. 20. decimo Ka-*
lend. February 1435. seclusa consuetudine non te- 44
nemur eos etiam in Sacris vitare, nisi per iudicem fuerint publicati & denunciati, vt tradunt Fr. Emman.*in sum tom.1. cap.81. sub n.6.* Henriq.*in sum.lib. 13. cap. 5. §. 3.* Petr.de Ledesma *in sum.p.1. tract. de Eucharistia Sacramento cap.27. circa fin.* Spin.*in speculo test.an.gloss.3. princ.n.43.* Gutier *canon.lib. 2. c.7. num.85.* Azeued.*l.1. num 65. tit.15.lib.8. noua recop.* Azor.*d.lib.7.cap.7. q.16.* Sayr.*de censur.lib.2.cap.12. n.20.* Suar.*tom.5.disp.31. sect.4. n.16. & latiùs tom.3, de sacram.disp.18. sect.2. & disp.88. sect. vlt. vers.vltimum, cap.excusationis*, Paul. Comit. *d.lib.1. q.57. n. 13.* Bonacin.*de sacram.disp.4.q vlt.punct.12.n.1.vers. vtrum.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.1. lib.2.cap.5.ex n.42.* Nicol. Garc.*de benefic p.7.c.14.à n.36.* vbi cum Nauar. Valent. Henriq. Vega, Toler. Auila, & aliis resoluit *dictam Extrauag. Ad euitanda*, non esse vsu receptam cum exceptione de notario excommunicato iuxta litteram Concilij Basiliensis, sed cum sola exceptione de notorio Clerici percussore

45 percussore. Aduertit Comitol. d. lib. 3. q. 57. num. 14. quòd etiam post dictam Extrauag. Martini V. nulla suadente necessitate publicos inducere concubinarios ad Sacramenta ministranda, aut ad Missam celebranda nemo sine mortifera culpa potest; cum sit contra ius naturale quempiam inducere ad peccandum.

46 Tertiò contra Clericos crimen nefandum incontinentiæ committentes Canonem edidit Innocentius III. in Lateranensi Conc. prout refertur in c. Clerici, de excess. Prælat. quo iubet eos deponi, & in monasteria ad perpetuuam pœnitentiam agendam detrudi, tradunt Duen. reg. 101. limit. vlt. Bernoud. de publicis concub. tit. de peccato Sodomiæ n. 37. Camp. in diuers. Iuris Canon. rubr. 11. cap. 22. n. 7. & 10. vers. sunt præterea, nouissimè D. Mari. Cuteli de prisca ac recenti Ecclesiæ libertate p. 1. q. 2. à n. 5. Marchin. de Sacram. Ordinis tract. 1. p. 8. cap. 4. n. 19. Ansald. d.
47 iurisdict. p. 4. tit. 1. cap. 2. n. 14. Quare si in Ordinibus ministrare vel celebrare audeant, irregulares fieri à solo Papa dispensandos opinati sunt Foler. in praxi criminali Canon p. 6. cap. 37. n. 11. Clar. §. sodomia, n. 5. Lambert. de iurepatron. p. 1. lib. 2. q. 2. art. 18. n. 4. Cou. in Clem. si furiosus p. 1. §. 1. n. 6. Franc. Marc. Delphin. decis. 687. n. 16. p. 2. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 86. Verùm hæc resolutio impugnatur ab Aret. in cap. cùm non ab homine, de iudic. eumque multis additis rationibus sequitur Nauar. in man. cap. 27. n. 249. & est recepta opinio apud recentiores, quam etiam tuentur Sayr. de censur. lib. 7. cap. 12. n. 22. Valent. tom. 4. disput. 7. q. 19. pun. 3. circa fin. Henriq. in summ. lib. 3. cap. 36. §. 2. in commento lit. M. & lib. 14. cap. 5. §. 1. lit. F. Fr. Emman. quæst. regul. tom. 2. q. 18. art. 2. Suar. d. tom. 5. disp. 31. sect. 4. n. 28. Aldret. de relig. discipl. tuenda, lib. 2. cap. 15. n. 34. Floron. de casib. reseruat. p. 2. casu 7. §. 1. n. 7. Finell. in simili tract. casu 9. n. 6. me citato Diana resol. moral. p. 2. tract. 3. miscel. resol. 69. Campan. d. cap. 22. num. 9. vbi n. 10. refert se vidisse quandam apostillam scriptam manu Cardinalis Lutij Saxi, cum regens summi Prætorij Pœnitentiariæ erat, qui in manuali Nauarri loco proximè citato, post illa verba, sed solum exercentem, quibus ait non omnem Clericum sodomitam fieri irregularem vigore Constitutionis Pij V. de qua infra, sed exercentem tantùm, addit hæc formalia verba, nec exercentem, prout aliàs idem Sanctissimus D. N. dixit, at verò facto verbo in signatura, id est, Pœnitentiaria, tenuit Pater Toletus negatiuam.

48 Rigidius cum sodomitis procedendum duxit Pius V. in sua Constit. incip. Horrendum scelus, de anno 1568. sub dat. Romæ die 3. Septembris, per quã omni priuilegio clericali, officio, beneficio & dignitate priuati degradantur, ac brachio sæculari traduntur in illis verbis ibi, Omnes, & quoscunque presbyteros, & alios Clericos sæculares & Regulares cuiuscunque gradus & dignitatis tam dirum nefas exercentes omni priuilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio ecclesiastico præsentis Canonis auctoritate priuamus, ita quod per Iudicem ecclesiasticum degradati Potestati statim sæculari tradantur, qui de eis illud capiat supplicium, quod in laicos in exercitio deuolutos legitimis reperitur sanctionibus constitutum. refero Ego ipse de officio & potest. Episcopi p. 2. alleg. 46. num. 21. & nouissimè Ioann. Anton. Nouarr. in sum. Bullar. tit. de Sodomia super Bulla Pij V. pag. 565. cum seqq. Ansald. de iurisd. p. 4. tit. 5. cap. 2. num. 15. Quæ quidem Piana Constitutio tantum pertinet ad forum exterius sicut tenet Iacob. de Graff. in aureis decis. part. 1. lib. 2. cap. 90. n. 4. & 5. nam in foro Conscientiæ vsu receptam non esse resoluunt Auila de censur. part. 7. disp. 4. dub. 7. conclus. 7. in fine, Filliuc. de casib. reseruat. p. 2. cap. 7. §. 1. n. 8. Belloch. in praxi de casibus reseruat p. 2. q. 1. n. 221. Diana d. tr. 3. miscel. resol. 61. Nec sub illa includuntur quilibet sodo- 49
mitæ, sed solum exercentes, illi scilicet, qui quasi ex vsu continuato id exercent, vt post Nau. & alios resoluunt Fr. Emman. quæst. regular. tom. 1. q. 30. art. 19. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 12. num. 23. Auila eod. tr. part. 7. disp. 4. dub. 7. Henriq. lib. 13. cap. 36. in commento lit. N. & lib. 14. cap. 5. lit. F. Petr. de Ledesma in sum. p. 2. tract. 27. cap. 5. concl. 4. Mart. de iurisdict. p. 2. cap. 16. Suar. d. tom. 5. de censur. disp. 31. sect. 4. numer. 20. Marc. Anton. Genuens. in praxi Curiæ Archiep. Neapolitanæ cap. 67. Belloch. in praxi de casibus reseruat. p. 2. q. 1. num. 217. Homobon. de casib. reseru. p. 2. cap. 4. sect. 5. Floron. in simili tract. p. 2. casu 7. §. 1. n. 9. Finell. eod. tract. casu 9. n. 6. Emman. de Valle de incantat. & ensalm. sect. 3. cap. 1. num. 21. Nicol. Garc. de benef. p. 11. cap. 10. n. 198. Squillante de oblig. cler. p. 4. n. 86. Aldret. d. c. 15. §. 5. n. 26. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 18. q. 3. Campan. d. cap. 22. n. 11. Coriolan. in tract. de casib. reser. p. 2. casu 9. §. 10. n. 25. Filliuc. tom. 1. tract. 17. cap. 7. n. 127. Diana d. tract. 3. miscel. resol. 65. Ioann. Ant. Nou. d. tit. de Sodomia n. 9. Ricc. resol. 58. n. 1. p. 3. & decis. 145. part. 4.

Contra Ioann. Vela de pœn. delict. c. 43. ver. hodie autem, Salzed. ad Bernard. in pract. Canon. cap. 89. lit. D. vers. vnum tamen, Ceuall. commun. contra communes, q. 148. sub num. 4. Flau. Cherubin. in compendio Bullarij constit. 72. Pij V. schol. 2. existimantes Clericum, qui vnicum crimen tantùm sodomiæ commisit, pœna dictæ constit. Pij V. puniendum esse. An in peccato Sodomiæ pœnitens teneatur explicare se fuisse patientem? Negatiuè respondent Zambell. in repet. morali, verb. absolutio num. 43. Hieron. Ghilin. in sum. verb. circumstantiæ peccatorum num. 10. Diana moral. resolut. p. 3. tract. 4. resol. 159. & p. 5. tract. 14. resolut. 56. Cætera, quæ circa hanc materiam hîc desiderari possunt, vide de officio, & potest. Episcopi, p. 2. alleg. 46. & in collect. ad d. c. Clerici, de excess. Præl. & latè Anton. Nouar. d. tit. de Sodomia. Boët. Epo in comment. ad cap. vt clericorum à num. 4. de vita, & honest. cler. vbi quòd in eo text. sicut in dict. cap. clerici, filios diffidentiæ propterea Pontifex videtur appellare nefandis & innaturalibus inuolutos libidinibus, quod plerique tales ob criminis horrorem, vel in desperationem labantur, vel difficillima soleant ad Christianam, condignamque pœnitentiam commoueri, vel ægerrimè suis è sordibus consuetis, & ex profundissimis earum voraginibus emergere.

Quartò, Canones statuerunt, vt omnem quo- 50
que incontinentiæ suspicionem Clerici vitare teneantur, vnde in cap. Clerici 81. dist. soli ad alloquendas fœminas prohibentur accedere, sed boni testimonij viros secum habere iubentur: lauacra quoque cum fœminis communia habere, aut eas in habitationibus suis retinere non possunt, c. non oportet, ead. dist. nisi sint consanguineæ, in quas naturale fœdus non sinit vllam cadere posse suspicionem, vt colligitur ex c. à nobis, pen. de cohabit. clericor. Sed in c. 1. eod. tit. interdicitur Clericis mulierum conuersatio, & cohabitatio earum, quas Canones concedunt, matrem scilicet, sororem, amitam, & alias, quæ omnem effugiunt suspicionem. At in his Iuribus componendis multùm elaborant Vgolin. de officio & potest. Episc. cap. 13. §. 17. & Anastas. Germ. animaduers. Iuris lib. 2. c. 18. vide apud illos.

Quintò, vt comessationes, & inhonesta conui- 51
uia fugiant, cap. 1. ne Clerici, vel monachi, cap. cùm decorem,

carem, de vita,& honest.cler. Galganet. de iur.publico
lib.3.tit.5.num.28.Nam Hieron.epist.2. ad Nepot.de
vita cleric cap.23.Communia,inquit, tibi vitanda sunt
sæcularium,& maximè eorum, qui honoribus tument,&
cap.17. Consolatores nos Christiani potius in mæroribus
suis, quàm conuiuas in prosperiis nouerint. Facile con-
temnitur Clericus,qui sæpe vocatus ad prandium non re-
cusat. Idem omnino suadet S. Ambros. lib.1. offic.
cap.20: Habet sanè suos scopulos, ait, verecundia, non
quos ipsa inuehit, sed quos sæpe incurrit si in intempe-
rantium incidamus consortia, qui sub specie iucundita-
tis venenum infundunt bonis, hi si assidui sint, & ma-
ximè in conuiuio, ludo, ac ioco eneruant grauitatem
illam virilem. Caueamus itaque nedum animum rela-
xare volumus, soluamus omnem harmoniam, quasi con-
centum quemdam bonorum operum Vsus enim citò in-
flectit naturam,vnde quod prudenter facitis, conuenire
ecclesiasticis & maximè ministrorum officiis arbitror,
declinare extraneorum communia, vel vt ipsi hospitales
suis peregrinantibus,vel vt ea cautione nullus sit oppro-
briis locus. Conuiuia quippe extraneorum occupationes
habent; tum etiam epulandi produnt cupiditatem,surre-
punt etiam fabulæ frequenter de sæculo, ac voluptatibus,
claudere aures non potes, prohibere putatur superbia;
surrepunt etiam præter voluntatem pocula, &c. Vnde
Bertach. in tract.de Episcopo p.1.lib.4.§. de vita Epi-
scopi n.19. & eadem 1.p.lib.2.tit.de causa mater. Epi-
scopi n.74.per text in cap.multis 44.dist. tenent quòd
Episcopus non debet adesse conuiuiis, quinimo
nec consentire,quòd illis interueniant fabulę otio-
sæ, nec cantilenæ, nec decantationes, nec plausus,
nec risus fieri,nec ioculatores,& n.9. subdit quòd si
52 hæc fiant,debet à mensa recedere. Et quòd Clerici
nisi necessitate coacti,in Ecclesia non conuiuentur,
statuit Carth. Conc. III. c.5. relatum in c.nulli 54.
dist. & tradit Suar.tom.1.de relig. lib.3.c.6.de reueren-
tia debita loco sacro n.7. vbi subdit concessionem,
quam text.ille facit, posse extendi ad omnem ca-
sum vbi prudentia dictauerit esse aliquam necessi-
tatem.Hinc videtur satis indecens, & clericali ho-
nestati contrarium quod plures sacerdotes,& cleri-
ci tam sæculares,quàm Regulares tabaccum etiam
Sacrosanctum Missæ sacrificium celebrando fu-
mant,linteaque sacræ Sedis, excrementis, quæ ta-
baccum huiusmodi proiicit, conspurcant, Ecclesias-
que tetro odore inficiunt, magno cum proborum
scandalo, rerumque sacrarum irreuerentia, & ideo
optabam vt à S.Sed. Apost.tam prauus in aliquibus
partibus vsus prorsus euelleretur & radicitus cen-
suris, & pœnis eradicaretur: sed iam votis meis
ex parte annuit S.D.N. Vrbanus VIII.qui sua const.
incip.Cum Ecclesiæ 30.Ianuarij 1642.prohibuit om-
nibus,& singulis vtriusque sexus personis etiam cu-
iusuis Ordinis,instituti,ac Militarium Regularibus
quomodoliber qualificatis ne de cætero in ciuita-
tis & Diœcesis Hispalen.Ecclesiis,earumque atriis
& ambitu tabaccum siue solidum, siue in frusta
concisum,aut in puluerem relatum ore,vel naribus,
aut fumo per tubulos, aut aliàs quomodolibet su-
mere audeant sub excommunicationis latæ senten-
tiæ absque aliqua declaratione per contrafacientes
incurrendæ pœna.
53 Vnde Nau. de Orat. c.5. n.3. resoluit ob multam
pluuiam, aut solis æstum, aut quando alios locus
opportunus non inuenitur, possunt fieri conuiuia
honesta in Ecclesia absque peccato.
54 Honestis enim conuiuiis,& quæ fiunt gratia cha-
ritatis,& dilectionis,possunt Clerici interesse,c.cō-
uiuia,c.quando il 1.& 2.dist.44. Cou.in cap.vlt.n.1.de
test.Bellet. disquis.cler.p.1.tit.de discipl. clericali §.22.
n.24.item & iis, quæ fiunt in anniuersariis defun-
ctorum siue solemnitatibus Sanctorum,c.nullus 44.
dist.c.nullus, de consecr.dist.5. Cou. in d. cap.vlt. n.2.
Ioann.Garc.de expens.cap.8. n.12. Cened ad Decre-
tum coll.46.num.5. Bellet.d.§. 22.num.28. vbi admo-
net quòd huiusmodi conuiuiis nulla absentium
vita morderi permittatur,nullus ex irrisione repre-
hendi, nec in eis inanes sæcularium negotiorum
fabulæ, plausus, risus inconditi audiendi, seu refe-
rendi, aut cantandi, nec turpia ioca, vel vrso, seu
ternatricibus, ante se fieri huiusmodi Clerici pa-
tiantur,nec laruas ante fieri consentiant.Imo con-
uiuium benedictione inchoare debere, & gratia-
rum actione terminari probatur in cap. quando au-
tem 44.dist. & S.Ioann.Chrysost.didicimus, qui ho-
mil.79 ad Antiochum,ita ait. Opus est nos & mensam
petentes, & desistentes Deo gratias agere. Mensa ab
oratione sumens initium, & in orationem desinens nun-
quam deficiet,sed fonte largius omnia nobis afferet bona.
S.Hieron.epist.22. ad Eustoch.c.16. nec cibi sumantur
nisi oratione præmissa, nec recedatur à mensa, nisi refe-
ratur Creatori gratia, refert Gisbert. Scheuic. de ec-
clesiast.vita, moribus, & offic. lib.3. cap.36. in princip.
Bellet.d.§.22.num.26. vbi num. 27. subdit, quòd in 55
omni clericali conuiuio lectio diuinarum Scriptu-
rarum misceri debet per cap.reuerentia 54.dist. vide
Fusc.de visit.lib.2.c.25.n.55.& aduertit Nau.de orat.
c.18.n.42.Sacerdotes non benedicentes mensam,
peccare tantùm venialiter, quamuis Præpos.n.2. in
c.non liceat 44.dist.existimauerit peccare mortaliter.
Sextò, quod ad conuersationem attinet, Clerici 56
spectacula, comœdias,fabulas, choreas, & hastilu-
dia,& alia his similia vitare tenentur, Anth.de san-
ctiss.Episc.§ interdicimus,cap.1.dist.37.c.non oportet,de
consecr.dist.5. cap.cùm decorem, & cap.pen. de vita &
honest.cler.c.1. ne clerici vel mon. cap. inter dilectos, de
excess.Prel. Vgolin.d c.13.§.30.n.2. non igitur licet 57.
Clericis interesse comœdiis, cùm vtplurimum sint
de rebus lasciuis,turpibus, & amoribus mundanis,
procurantes auditores ad malum, & libidinem, ac
spectatores suo accessu, & præsentia causam affe-
runt scenicis turpia agendi, Petr.de Gusman in li-
bro bienes del honesto trabaio y daños de la ociosidad,
discurso 6. §.7. Hier.Florent. in sua comœdiocrisi con-
clus.7.Hurtado de Mendoça vol.2. de spe & char.di-
sput.173.sect.28. §.167. Baldell.in disp.Theolog.tom.1.
lib.3.disp.18.n.11.Paul.Comit.respons.mor.lib.5.q.11.
n.8.cum seqq. vbi à in princ.illius quæst. probat com- 58
œdiarum impudicarum auctores mortiferi crimi-
nis esse reos, easque ob id damnant Petr.Greg.syn-
tagm.lib.39. c.15. Ribadeneira lib.1.de la tribulacion
c.11.Pineda p.1.de la agricultura dialog.5.à §.25.Petr.
de Gusm.d.discurs.6.§.2.pag.276.Ioan.Valer.de diff.
inter vtrumque forum verb.Peccatum,differ.25.Verùm 59
si comœdiæ audiantur ob solam vanam curiositа-
tem absque periculo probabili lapsus, etiamsi res
turpes repræsententur,& modus repræsentandi sit
turpis, Ego puto non esse peccatum mortale, ces-
sante scandalo,quod existimo modò non esse,quia
frequentissimum est Clericis comœdiis interesse.
Non obstat probatio d.c pen.quia secundum Innoc. 60
ibi est tantùm de honestate, vel quod verius credo
cum Caiet.in sum. verb. clericorum peccata, ille text.
non obligat sub mortali cessante scandalo, & con-
temptu. Quare ita resoluunt Fr. Emman.in summ.
tom.3.c.71.n.1.Ioan.Salas in 1.2.tom.2.tract.13. disp.6.
sect.24.n.165. Paul. Squillante de obligat.cleric. p.2.
n.45. Galet.in margarita casuū Conscientiæ,verb.com-
œdia, Sanchez de matrim. lib.9. disp.46.n.41. Bonac.
eod.tract.q.4 punct.9.n.22.Diana resol.mor p.2.tract.3.
miscel.

miscel. resol. 35.*& p.5.tract.*13 *miscel.*1. *resol.*81.Lezana *in sum.quæst. regul.c.* 10. *n.*7. Illustr. D. Roder. à Cunha *in comm. ad c.7.num.*3. *dist.*86. Ego ipse *in collect.ad d.cap pen n.*3.

61 Nec item Clericis interesse licet choreis, & saltationibus, ne propter motus obscœnos oculi eorum contaminentur, *c.Presbyteri* 19. *dist. l.*57.*tit.*.5.*p.*1. vbi Greg. Lop. *in gl.*1.*& l.*34.*tit.*6.*p.*1.*glos.*7. Vgolin.*d.c.*13.§.30 *n.*1.

62 Nec etiam Clerici Ordinibus sacris initiati adesse debét agitationi taurorum, quia id eis prohibuit Gregor. XIII. quadam sua Constitutione, cuius tenorem recensent Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.*72.*aliàs* 75. *in nouiss. edit.* Stephan. Quaranta *in sum Bullary verb. torneamenta.* Postea Clemens VIII. pro Regnis Hispaniarum pœnas & censuras contra Clericos supradictos impositas sustulit, & amouit (exceptis Monachis & Fratribus Mendicantibus, cæterisque Regularibus cuiuscunque Ordinis, & instituti) ad terminos Iuris reducendo. Monet tamen sua Sanctitas, ac in Domino hortatur Clericos sæculares beneficia ecclesiastica obtinentes, vel in sacris Ordinibus, seu ecclesiastica dignitate constitutos existentes ne paterna hac eius benignitate abutantur, prout pleniùs in suis litteris *sub dat. Romæ, sub die* 13. *Ianuarij* 1596. continetur, quarum litterarum contextum referunt Quaranta *vbi supra*, & Fr. Emm. *quæst. Regular. tom.*3. *q.*68. *art.*2. & de illis meminere Azor. *institut. moral. p.*3. *lib.*2. *cap.*13. *à principio*, Illustriss. D. meus Rodericus à Cunha *in comment. ad d. cap. Presbyteri num.*3. *&* 4. Sanch *in consil. moralib.lib.*1.*c.*8. *dub.*31.*pag.*109. *cum seq.* Machado *d.tom.*2.*lib* 4.*p.*1. *tract.*13. *docum.* 11. *& lib.*5. *p.*2. *tract.*2. *docum.*9.

63 Septimò, Clerici mimis, ioculatoribus, & histrionibus intendere non debent, *d. cap. pen. cap. presbyteri* 34. *dist. cap. non oportet. dist.*5. Vgolin. *de offic. & potest. Episcopi cap.*13. §.30. *num.*2. Beller. *disquisit. cleric.p.*1. *tit.de discipl. cleric.*§.23.*n.*3. Ego ipse *in collect. ad d. c. pen.n.*2. Boët. Epo *ad cap. clerici officia* 13. *num.*10. *de vita, & honest. cleric.* vbi quòd ioculatores vulgus appellat præstigiatores, & id genus alios homines vilissimos gesticulationibus, iocis, nugis, risibus quæstum facientes.

64 Octauò, nec laruati Clerici incedere, seu personarum habitum suscipere debent, *dict. c. cum decorem*, Lambertin. *de iure patr. lib.*2.*p.*2.*q.*9. *art.*26. *n.*3. Petr. Greg. *syntagm. iuris lib.*39. *c.*11. Perez *in libello, quem scripsit, contra las mascaras*, id est, aduersus eos, qui cauatos cortices, vt ait Virgilius, ori admouent, ac laruati in publicum exeunt, Gregor. Lop. *l.*3. *verb. vestiduras tit.*12. *p.*3. Paul. Comitol. *respons. moral. lib.*6.*q.*8. Vgolin. *d.* §.10. *num.*3. Bel-

65 let. *d. tit. de discipl. Cleric.* §.23.*n.*7. Quare minus cum habitu monachali, seu religioso se accommodare debent histriones; & huiusmodi dum comœdias agunt, seu laruati incedunt, vt dixit glos. *verb. monstra laruarum in dict. c. cum decorem.* Vgolin. *vbi proximè*; si enim id facerent, mortaliter peccarent, & venirent grauiter puniendi, vt resoluunt Fr.Emman. *quæst. regul. tom.*2 *q.*76. *art.*7. Fructuos. Bisbe *en el tratado de las Comedias, c.* 5. *fol.*18. Bellet. *d.* §.23. *num.*10.& ideò poterit Iudex Ecclesiasticus punire sæculares induentes habitum Regularium in ludibrium, seu per iocum, veluti in comœdiis, theatris, & huiusmodi, secundùm Bellet. *d.p.*1. *tit. de fauore clericorum reali* §.1. *num.*98. Et specialiter S.D.Vrbanus VIII. in quadam *sua Constit.* incip. *Cum sicut* 5. *Octobris* 1638. mandat locorum Ordinariis, ac Nuntiis Apost. ne permittant quemquam deferre tunicam simplicem, oblongam cum mantello, vel sine mantello Fratrum Minorum de Obseruantia absque licentia in scriptis Superiorum prædictæ Religionis; habitum verò prædictum cum capuccio, seu mantello consutó, nec etiam cum licentia cuiusuis Superiorum dicti Ordinis, refert Laurent. de Peyrinis *de priuileg. Regul tom.*3. *in fine, pag.*530.

Nonò clericis ad aleas, & taxillos ludere non 66
licet *dict. c. pen. c. cum inter dilectos, de excess. Prel.* Conc.Trid. *sess.*22. *de reform. c.* 1. *& sess.*24. etiam *de reform. c.*12. *l.*57. *tit.*..*p.*5. Boët. Epo *ad c.* 1. *ne cler. vel monach. à num.* 33. *& ad c clerici officia* 15. *n.*14. *de vita, & honest. cleric.* Machado *dict. trat.*13. *docum.*9. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.*2 *q.*37 *art.*3. Paul. Comitol. *respons. moral. lib.*1. *q.* 90. Camill. Borrell. *in sum. omn. decis. tom.*1. *tit.*11. *num.*33. Aldrete *de relig. discipl tuenda lib.*2. *c.*16. §. 3. *num.*17. Molin. *de iust. tract.*2. *disp.*51. *vers. quod verò*, Carol. de Grass. *de effect.lib. cleric. effectu* 12. Farin. *in praxi crimin.p.*3. *q.*109. *num* 92. *cum seqq.* Squillante *de oblig.cler.p.*2. *num.*45.Bellet. *d p.*1.*tit. de discipl.cler.* §.24. Illustr.D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad c.*1. *numer.*1. *cum seqq.* 35. *dist.* Vgolin. *dict. c.*13 *num.*2. vbi subdit hoc procedere in omnibus Clericis, qui Ordine sacro initiati sunt, vel in minoribus constituti, si beneficium habeant ecclesiasticum, & *num* 3. quòd nec per alium ludere possunt; & *in fine*, restringit vbi animi gratia secretò, & modice luderent, absque scandalo, & §. 23. *num.*1. resoluit peccare mortaliter Clericos prædictos, qui aleis, & taxillis ludunt. Ludus tamen, 67
qui consistit in ingenio, aut virtute corporis, Clericis est permissum, si secretò; & in suis ædibus laudant, vt per Paridem de Puteo *in tract. de ludo num.* 12. Costam *eod. tract. num.*15. *art.*2. Farinac. *d. q.*109. *num.*103. *&* 106. Vgolin. *dict. c.* 13. §.25. *&* 26.Bellet. *dict.* §.24.*num.*8. *&* 9. vbi *num.*15. intelligit modo non ludant in publico. Vnde 68
stacchorum, siue latrunculorum ludum non esse Clericis prohibitum resoluunt Abb. *num.*4. *vers. ex hoc intellectu, & num.*12. Ioan. Andr.*n.*13. & Butr. *vers. ludus enim, in dict. c. pen.* Costa *d. tract. num.* 25. *in fine, vers. quod autem ludus, & num.*26. *ante fin art.* 2. Viui. *tom.* 1. *commun. opin. lib.*3. *tit.*29. *num.*3. *in princ. pag.*430. Farin. *d.q.*109 *num.*1. *&* 14. Vgolin. *d.*§.25. *in princip.* Comitol. *d.lib.*1. *q.*92. Beller. *d* §. 24. *num.*7. vbi *num.* 10. intelligit modò ludatur causa recreationis, & non causa voluptatis, aut auaritiæ, vel cupiditatis, & *num.*13. etiam dummodo non distrahatur à Diuinis, propter longum tempus, quod tali ludo conteritur. Et quam- 69
uis huiusmodi ludus ingenio constet, ac proinde permissus censeatur, non multum tamen litteratis hominibus conuenire arbitramur, quòd mentem iam litterarum studiis fatigatam recreare magis cessatione & quiete, quàm nouo meditationis labore grauare oporteat, vt etiam aduertit Ioan. Baptista Fin. *de regulis Iuris homil.* 22. *in fine*; non debent tamen Clerici in eorum ludis 70
aliàs eis permissis admixtos laicos habere, glos. *verb. eiusdem in c. continebatur, de homic.* vbi Host. *num.*1. & Abb *num.*3. Costa *in tract. de ludo num.*14. *in fin.* Viuald. *commun.opin.*467. *num.*3. *&* 4. Bellet. *d.tit. de discipl. cleric.* §.24.*num.*17. Farin. *p.*3. *q.*119. *num.*100.

Decimò. Clerici cauponas, vel tabernas, nisi 71
longioris

longioris itineris causa, ingredi prohibentur, d.
cap. non oportet, cum duobus seqq dist. 44. d. c. pen.
Bern. in pract. canon. c. 80. n 3. in nouiss. edit. Campan.
in diuers. Iur. Canon. rub. 4. num 12. Iacob. de Graff.
in aureis decis. p. 1. lib. 3. cap. 8 n. 9. & 10. Vgolin. d.
cap. 13. §. 19. Boët. Epo ad c. clerici officia 15. num. 11.
de vita, & honest. cleric. Machado en su perfetto Con-
fessor p. 2. lib. 4. p. 1. tract. 13. docum. 3. Ant. Ricciul.
de iure personarum lib. 8. c. 7. numer. 15. latè Beller.
72 d. tit. de discipl. cler §. 20. à principio vbi num. 15. sub-
dit quud sicut vitium frequentandi tabernas re-
prehenditur in Clericis, ita nec est laudabile in
sæcularibus: cauponarum enim institurio non
fuit voluptatis causa, sed necessitatis, l. licet gratis
§. in falsum ff. naut. caup stab. Sed iam hodie taber-
næ sunt loca, & fomenta intemperaotiæ, & in-
continentiæ, l. qua in adulterium, in princip. & ibi
glos. C. ad leg. Iul. de adulter. l. athlas §. ait Prætor, ff.
de his qui notantur infam. l. palam. §. si qua cauponam.
ff. de ritu nupt. Deplorandus inquit Boët. Epo citato
loco, inoleuit clericorum etiam Presbyterorum at-
que adeò Pastorum mos in tabernis publicis tum
cereuisiariis, tum vinariis compotandi; quæ ma-
gna præter alios populo rudi fuit occasio vitupe-
randi status, ac Ordinis ecclesiastici, vilipenden-
dæ disciplinæ Ecclesiasticæ.

73 Dicuntur tabernæ domus in quibus panes,
vinum, & carnes coctæ venduntur. Ita glos. verb.
tabernariorum in Clement. 1. de vita & honestat. Cleric.
Rebuff. in l. taberna appellatione 183. ff. de verbor.
signific. pag. 596. Card. Tusch. practic. conclus. tom. 8.
lit. V. conclus. 1. quos refero Ego ipse de appellati-
ua verborum vtriusque Iuris significat. appellat. 257.
num. 1.

74 Minus etiam tabernas habere eis licet, si enim
eas ingredi prohibentur, multò magis in ipsis
ministrare aliis vetantur, cap. nulli clerico, di-
stinct. 44. Clement. 1. de vita & honestat. cleric. glos.
verb. ignominiosam, in cap. vnico, eodem tit. lib. 6. Ber-
tachin. de Episcopo p. 8. lib. 4. in causa mater. degrad.
num. 14. vbi inquit quòd debent deponi, Salzed.
ad Bernard. in pract. cap. 81. num. 3. in fine, Decian.
in tractat. crimin lib. 4. cap. 9. num. 136. Gutier. canon.
lib. 2. cap. 4. num. 68. Campan. dict. rubric. 4. num. 13.
Vgolin. d. §. 29. num. 2. Quare Ordinarij monere
debent Clericos exercentes publicè officia ta-
bernariorum, seu carnificum, aut macellariorum,
vt infra certum terminum à se præfigendum de-
sistant, & quòd nullo vnquam tempore illa reas-
sumant; & si ter personaliter moniti non desi-
stunt, vel deinde reassumunt, tunc Clerici coniu-
gati omni carent priuilegio clericali; & si tan-
qoam laici incedant, carent etiam in personis eo
ipso qoamdin in præmissis perstiterint, vt probat
d. Clem. tradunt Menoch. de arbitr. casu 412. Far.
fragm. crim. p. 1. littera C. n. 127. latè Beller. disquisit.
cleric. p. 1. tit. de discipl. cleric. §. 20.] Quod quidem
procedit si huiusmodi artes exerceant per se, &
personaliter, secùs si per alium. Ita glos. verb pu-
blicè & personaliter in dict. Clement. 1. Duen. reg. 99.
vers. limita tertio, Menoch. d. casu 413. n. 6 Perez l. 3.
glos. 1. pag. 96. tit. 4. lib. 8. Ordinam. Azeued. l. 15. n. 2.
tit. 7. noua recopil.

75 Vndecimò, à crapula & ebrietate omnes Cle-
rici diligenter abstinere debent; si verò non ab-
stinuerint, & à Superiore commoniti non satis-
fecerint, ab officio & beneficio suspendendi sunt;
cap. à crapula, de vita & honest. Cleric. vbi latè &
eleganter Boët. Epo. Menoch. de arbitr. casu 404.
num. 4. Camill. Borell. in sum. omnium decis. tom. 1.
tit. 11. num. 17. Bernat d. & Salzed. in pract. can. c. 80.
in nouiss. edit. Vgolin. dict. cap. 18. §. 17. ex num 5.
Campan. d. rub. 4. à num. 3. Farin. fragm. crimin. part. 1.
litt C. num. 246. Superioris autem arbitrio relinqui-
tur, quando Clerici à crapula & ebrietate non
abstinentes ab officio, seu beneficio sint suspen-
deodi, glos. verb. vel beneficio, in d. cap. à crapula,
Menoch. de arbitr. casu 404. num. 4. Gutier. canon.
lib. 2. cap. 4. num. 63. Suar. tom. 5. de censur. disp. 2. sect. 2.
num. 12. nam vinolentum Sacerdotem & Aposto- 76
lus damnat, & vetus Lex prohibet, cap. vinolen-
tum 35. distinct. quia multa ex ebrietate mala gi-
gnuntur, aufert enim memoriam, dissipat sensum,
corrumpit sanguinem, obtundit visum, infirmat
neruos, obturbat auditum, onerat cerebrum, re-
soluit viscera, balbutit linguam, confundit intel-
lectum, eneruat & fœdat corpus; omnia membra
debilitat, exhaurit substantiam, secreta pandit,
libidinem prouocat, rixas excitat, prout hæc, &
multa alia referunt Menoch. d. casu 404. a princip.
Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. quæst. 36. art. 1. Aldrete
de relig. discipl tuenda lib. 2. cap. 15. ex num. 36. Less.
de Iustit. lib. 4 cap. 3. dub. 3 num. 15. cum seqq. Farin. d.
litt. C. n. 253. Beller. d. tit de discipl. cleric. §. 22. à n. 13.
Campan. in diuers. Iur. Canon. rubr. 4. num 3. cum seqq.
& alij, quos refero Ego ipse de officio, & potest. Epi-
scopi part. 1. tit. 2. glos. 11. num. 5.

Specialiter verò vsum illum, quòd in quibus- 77
dam partibus ad potus æquales suo modo se obli-
gant potatores, & illi iudicio talium plus datur,
qui plures inebriat, & calices fœcundiores ex-
haurit, penitus abolendum, præsertim in Cleri-
cis, decernit Innoc. III. in Lateranensi Concilio, de
quo in d. cap. à crapula sub suspenstonis pœna ab
officio, & beneficio, refert Beller. d. §. 22. num. 33.
Et dicit Boët. Epo in comment. ad d. cap. à crapula
num. 7. quòd Germanus, & Hispanus commilito
nos inter conuescendum alter alterum prouocat,
Germanus Hispanum ad æqualia pocula exhau-
rienda, Hispanus Germanum ad æquales bolos
deglutiendos. Germanus arrepto poculo, Præbi-
bo, inquit, Hispane tibi, Hispanus arrepto pane,
Præcomedo, inquit, Germane tibi, bibacitate superat
ille, hic voracitate. Vnde Zozimus Papa consti-
tuit vt nullus Clericus pocula in publico populis
propinaret, possent tamen Clerici in cellis inui-
cem propinare, vt continetur etiam in Concil.
Nannaten. de quo in cap. quando autem 44. dist. vbi
modus præscribitur seruandus à Clericis in conui-
uiis, & est talis. Quando, inquit, conueniunt Pre-
sbyteri ad aliquod conuiuium, aliquis Prior illorum,
versum ante mensam incipiat, & cibum benedicat, &
tunc, secundum ordinem sedeant, alter alteri honorem
præbeat, & per vices cibum & potum benedicant, &
aliquis de illorum clericis aliquid de sancta scriptura
legat. Et post refectionem similiter sanctum hymnum di-
cant ad exemplum Domini, &c. Et iterum, prout ha-
betur in cap. quando Presbyteri, ead. dist. Qui volunt
panem cum charitate in domo fratris sui simul cum
fratribus frangant, & singuli singulos bibere faciant, &
maximè vltra tertiam vicem poculum non contingant.
Item in cap. nullus Presbyterorum, ead. dist. dicitur
quod nec præsumant alios aliena precatione ingur-
gitare.

Duodecimò scurrilibus, aut ioculatoriis ver- 78
bis, vel adulationibus, & proditionibus inseruire
aut vacare Clerici prohibentur, cap. Clericum 46.
dist. vbi sic dicitur, Clericum scurrilem, & verbis tur-
pibus ioculatorem, ab officio esse retrahendum censemus,
cap. 1. ne cleric. vel mon. Vgolin. d. cap. 13. §. 20. Ber-
nard.

nard. & Salzed. *in pract. 71. in nouiss. edit.* sicut & maledicere, vel dertahere, & calumniare maximè in Sacerdotes, *cap. Clericus maledicus, ead. dist. 46.* & denique risus, & fabulas vanas, & tumultus in consessu, & ehoro vitare monentur, aut indiscretis vocibus perstrepere, vel obstinatis disceptationibus rumultuosas voces effundere, & his similia, quibus vituperetur ministerium eorum, facere prohibentur, *cap. quando autem, 44. dist. cap. in loco, 5. q. 4. Qui verò,* inquit Bonifacius VIII. *in cap. vnico, de vita & honest. Cler. lib. 6. se ioculatores, aut goliardos faciunt, vel buffones, si per annum artem illam ignominiosam exercuerint, sint ipso iure infames, si vero breuiori tempore, & moniti non resipuerint, ipso iure omni priuilegio clericali carent,* refert Vgolin. *d. §. 20. num. 2.* vbi subdit præfatum annum requiri continuum, & excipit vt pœnam hanc euadant vbi in occulto id facerent, vtpote inter amicos, vel infirmitatis alterius, aut honestatis gratia. Et dum doctissimus, & pius ille Boët. Epo *in comment. ad c. cùm decorem 12. num. 13. de vita, & honest. cleric.* ageret an ioci, facetiæ, lepores & fabellæ clericos doceant. Sic loquitur. *Ad iocos tamen quod attinet, licèt eos dummodo liberales & facetos, & ingenuos probent, ac laudent Philosophi de moribus, & officiis præcipientes, & ex his obligationem non nasci scribunt Iureconsulti nostri in l. 3. in fine ff. de act. & oblig. quod serio non agatur inter ioculantes, tamen quia non quærimus hìc de philosophico, vel politico, vel etiam populari decoro, sed de ecclesiastica honestate, quæ maximè grauitatem requirit in clericis, magis est ioculari. nugari, facetus vti quantumlibet liberalibus, alioquin & per sese lepidis, parum videatur decere clericos, vt quibus maximè spectandum semper est non solum quid liceat, vel absque peccato fieri possit, verum etiam quid honestum sit ipsis, quidve grauitatem deceat ipsorum, &c.*

79 Postremò Clericis non licet habere canes, accipitres, vel huiusmodi ad venandum *c. 2. de cler. ven. in fine,* Camill. Borrell. *in sum. omn. decis. tom. 1. tit. 11. n. 42.* nec venationes facere periculosas seu clamosas, veluti aprorum & cum armis, *c. 1. cum seqq. 34. dist. c. 1. de cler. ven.* resoluunt Bernardus *in pract. c. 50. in nouiss. impress.* Goillielm. Bened. *in cap. Raynutius, de testam. verb. & vxorem nomine Adelasiam num. 875.* Siluest. *in sum. verb. Venatio, circa med.* Sebast. Med. *de venat. piscat. & aucup. p. 1. q. 8. ex num. 17.* Menoch. *cons. 221. num. 50.* Franc. Marc. *decis. 529. num. 9. p. 1.* plures quos refert Cened. *ad Decret. collect. 56. num. 8. & 9.* quibus adde Sebast. Neui *in remiss. ad lib. 2. feud. tit. 56. quæ sint Regalia num. 273. cum seq.* Bellet. *disquis. cler. p. 1. tit. de discipl. cler. §. 19.* Vgolin. *d. c. 13. §. 21.* Galgan. *de iure publ. lib. 3. tit. 5. num. 67.* Ioan. Valet. *de differ. inter vtr. forum, verb. Peccatum differ. 20.* Squillante *de oblig. cler. p. 2. num. 47.* Rebell. *de obligat. Instit. p. 1. lib. 1. q. 14. num. 5.* Thom. Valasc. *alleg. Iur. tom. 1. alleg. 31. num. 13.* Illustris. Roderic. à Cunha *in comment. d. c. 2. dist. 34.* Petr. Bullo *in œconomia Canon. Classi 1. c. 5. §. 3. pag 152. cum seq.* Machado *dict. tract. 13. docum. 8.* Ansald. *de iurisdict. p. 2. tit. 11. c. 22. num. 34.* Mart. *de iurisdict. p. 4. cent. 1. casu 57. à num. 17.* vbi intelligit si ad voluptatem venati fuerint, & sæpius in ipsa voluntate detenti, qui omnes etiam asserunt sanitatis vel recreationis causa Clericos venationibus vti non prohiberi, dummodo id faciant cum silentio, & modestia, quod etiam post alios aduertit Illustriss. D. meus Roderic. à
80 Cunha *in comment. ad cap. 9. num. 2. dist. 86.* In dubio autem venationem præsumi factam causa recreationis, tenent Anan. *in d. c. de clerico venat. col. 2.* Alex. *consil. 72. num. 13. vol. 1.* Menoch. *d. cons. 221. n. 51. & de præsumpt. lib. 5. præs. 3. n. 116* Bellet. *d. §. 19. n. 7.* Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad c. vident. 10. dist. 86.*

Vnde Nicol. Papa *in d. c. 1. dist. 34.* Lanfredum 81
venationi deditum reprehendit, additque ex S. Hieronymo venatorem nunquam legisse sanctum; cuius dicti ratio poterit esse, quia venatores miserandam in animalibus exercendo carnificinam multum inde sanguinariæ crudelitatis assumunt, & mentem induunt ab omni pietate alienam. Pined. *in Iob. c. 16. vers. 10. num. 3. & 7.* Ferdinand. Salazar *Prouerb. c. 12. vers. 27. num. 123.* vbi fraudulentos homines venatori dicit persimillimos, ipsamque artem venatoriam multis fraudibus, ac dolis esse coniunctam, & Martin. Delri. *in adag. sacris adag. 13. per tot.* firmat quod sacer text. venationis nomine omnem tyrannidem, crudelitatemque designat. Non obstat quòd obiicit glos. *verb. venatorem, in eod. cap. 1. dist. 34.* de sancto Eustachio, quia bene resoluit dicens quòd deseruiens venationi, non est Sanctus, sed qui semel fuit venator, potest postea effici Sanctus peracta iam pœnitentia, sequitur Abb. *in dict. c. 1. vers. & pro illa, de Clerico venat.* Declarant Abulen. *in Matth. c. 6. q. 43. vers. si autem obiiciatur,* Franc. Marc. *Delph. decis. 529. ex n. 7. p. 1.* Petr. Greg. *syntag. iur. 39. c. 10. n. 13.*

Piscari autem Clericis licere dubium non est, 82
exemplo Apostolorum, quos piscatores ad se Saluator noster vocauit, *Matth. 4. Marc. 1. & Luc 5.* Ita Salzed. *ad Bernard. d cap. 70. lit. A. vers. piscatio,* Boët. Epo *ad cap. 1. ne cleric. vel mon. num. 39.* Iacob. de Graff. *in aur. decis. p. 2. lib. 3. cap. 3. vers. sexta,* Marta *d. casu 57. n. 22.* Menoch. *de arbitr. casu 413. num. fin.* Azeued. *l. 1 num. 3. vers. nisi & piscatio tit. 8. lib. 7. nouæ recopil.* Illustrissimus D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. Esau dist. 86.* Bellet. *d. tit. de disciplin. cleric. §. 19. num. 8.* Vgolin. *dict. c. 13. §. num. 10.* qui, & præcipuè duo vltimo loco citati, id dupliciter restringunt; primo modo vt artem illam piscandi diebus præsertim solemnibus (quibus ecclesiasticis officiis interesse debent, & inseruire) non exerceant, in aliis festis permittitur vbi necessitas suaderet, *c. licèt, de for. comp.* secundo modo etiam non assiduè id exerceant, non enim Apostoli posteaquam gratiam Dei nouerunt, piscationibus operam dabant assiduè, sed relictis retibus sequuti sunt Christum Dominum.

Circa tertium, id est, de negotiis & exercitiis 83
Clericorum, sciendum est primò quod Clerici prohibentur procurare, & aduocare, seu patrocinari, & omnes causarum actus exercere apud iudicem sæcularem, *c. nullus 11. q. 1. cap. 1. ne clerici vel monach.* vbi Boët. Epo *à num. 22.* Machado *dict. tract. 13. docum. 4.* Marta *de iurisd. p. 4. cent. 2. casu 116. à princ.* vbi *num. 12.* de procuratore generali alicuius laici in foro sæcularium intelligere videtur, & *num. seqq.* id multipliciter declarat, nisi in causis à iure permissis, sicut est causa ecclesiastica, in qua tamen aduocare tantum, non autem procurare permittitur, vt videbimus. Distinguendum est ergo inter Iudicem ecclesiasticum & sæcularem, inter procurationem, & aduocationem, item inter causas ecclesiasticas, & sæculares, seu temporales. Si de iudice ecclesiastico & 84
causa ecclesiastica agatur, Clerici coram eo aduocare non prohibentur, per text. *in cap. 1. de postulando,*

stulando, à contrario sensu, & ita asseruit Abb. *ibi numer 3. & in cap. 1. etiam numer. 3. ne Clerici vel monach. & in cap. cum esses numer. 2. de testam.* Federic. de Senis *consil. 70 numer. 1.* Vgolin. *de officio & potest.*
85 *Episcopi c. 13. §. 5. numer. 2. vers. 6.* procurare autem omnino in quacunque causa prohibentur, & coram quocunque Iudice etiam pro se ipsis, quoniam procurator solum causæ negotium in se suscipit, aduocatus vero super meritis causæ tantum iura proponit: quare non licet Clerico negocia huiusmodi in foro contentioso in se ipsum sumere, quem Deo soli conuenit militare. *dict. cap. 1. ne Cleric. vel mon.* si enim legibus sæculi personæ illustres procurare per se ipsas prohibentur, debent ij procuratorem in causa propria constituere, vt habetur *in l. quicunque. C. de procurat.* multò magis Clerici & Sacerdotes, qui diuina obsequia deserere nullatenus debent, procuratores agere sunt prohibendi, sicut de Episcopis dicitur *in l. omnes. C. de Episcop. & cler. & in cap. quia Episcopus 5 q. 3.*

86 Aduocare autem etiam coram Iudice sæculari, & in sæculari causa Clerici possunt in aliquibus casibus. Primus est in causa propria, secundus in causa Ecclesiæ suæ, tertius in causis personarum miserabilium, quæ proprias causas tractare non possunt: ita probat *dict. c. 1. de postulan.* & per illud sic resoluunt Albert. Troc. *de vero & perfecto Clerico lib. 2. cap. 54. numer. 3.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 66. lit. A. in nouiss. impr.* Fr. Emman. *in sum. p. 1. cap. 1.* Franc. Viui. *decis. 151. numer. 4.* & Renat. Cophin. *de sacra politia lib. 2. tit. 7. numer. 21.* citatl per Cened. *ad Decretal. collect. 39. à numer. 1.* Quibus addo Farin. *fragm. crimin p. 1. verb. Clericus num. 186. cum seqq.* Fr. Leon. *in thesauro fori eccles. p. 3. c. 4. n. 19.* Gonzal. *ad reg. 8. Canc. glos. 2. num. 28. & seq.* Ceuall. *commun. contra commun. q 404. num. 2.* Sayr. *in Claui regia lib. 12. c. 22. numer. 3. & seq.* Curi. Philip. *p. 1. §. 2. numer. 17.* Camill. Borrell. *in sum omnium decis tom. 1. tit. 66. num. 69. & seq. & tit. 66. de aduocat num. 126. cum seqq.* Marta *de iurisdict. p. 4. casu 116. numer. 14.* Azor. *instit. moral p. 2. lib. 7. c. 14. vers. item beneficiario*, Valer Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 25. num. 664. cum seqq.* Paul. Betti Lucens. *in praxi crimin. regular. tit 4. c. 15. n 9.* Vgolin. *d. c. 13. §. 5.* Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 57. n. 22. cum seqq.* Cardos. *in praxi iudicum, & aduocat. verb. clericus n. 111. cum seqq.* Beller. *disquisit. cleric. p. 1 tit. de disciplina cleric. §. 27.* Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad c. perlatum n. 1. dist. 88.*

87 Quartus in causa coniunctorum, si alium & idoneum habere non possunt; ita habetur *in cap. fin. de postul.* resoluunt Abb. *in cap. in nostra num. 1. de procurat.* Vgolin. *d. §. 5. num. 2. vers. 5.* Beller. *d. tit. de discipl. cleric. §. 27. num. 6. vers. 6.* vbi etiam cum Abb. *in d. cap fin. num. 4.* resoluit appellatione personarum coniunctarum venire etiam coniunctos coniunctione spirituali, vt sunt Coocanonici eiusdem Ecclesiæ, Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 14. vers. item beneficiario*, vbi quærit vsque ad quem gradum coniuncti dicantur, Tiraq. *de pœnis temper. causa 12. num. 39.* vbi quòd veniunt etiam amici, refert Illustr. D. meus Rodericus à Cunha *vbi supr num. 2. prope fin.*

88 Quintus in causis vertentibus in Curia Romana, vbi consuetudine receptum est, vt non solùm suo nomine quisque Clericus litiget, sed alieno. Ita Vestr. *in pract. lib. 3. cap. 4 num. 4.* Maiol. *de irreg. lib. 5. cap 19. num. 4.* Salzed. *d. cap. 66. versic. 9.* Fr. Emman. *in summ. tom. 1. cap. 1. ad fin.* Beller. *d. §. 27. num. 7. vers. 7.* Steph. Grat. *d cap. 57. num. 38.*

Sextus in vno tantùm negotio poterit Clericus aduocare, quo expedito aliud assumere valebit, nam text. *in d. cap. 1. de postuland.* dicit in negotiis sæcularibus: quare ita resoluunt Archid. *in cap. peruenit 86. dist.* Gregor. Lop *l. 5. verb. otro sy, tit. 5. part. 3.* Angel. *verb aduocatus num. 9.* Abb. *in cap. per venerabilem n. 6. qui filij sint leg.* Felin. *in cap. cum I. & A, num. 12. vers secundo considera, de sent. & re iud.* Iaffred. Lanfranc. *decis. 212. incipit, Clericus*, Roman *sing. 273.* Fulu. Pacian. *consil. 162. num. 210. & 216.* Farin *fragm crimin. p. 1. verb. Clericus n. 192.* Franc. Leo *d. p. 3. cap. 4. num. 19. vers. fallit secundo*, Christoph. de Pace *in schol ad leges stili l. 6. schol. vn. n. 7.* Camill. Borrell. *in sum. omnium decis tom. 1. tit. 66. de procuratorib. num. 72.* Beller. *d §. 27. num. 7. vers. 6.* Vgolin. *d. cap. 13. §. 6.* vbi intelligit modo illud negotium non sit adeò arduum, quod distraheret animum, sicut multa.

Septimus in conficiendis domi suæ Iuris alle- 89
gationibus, ibique consilium etiam in scriptis petentibus dando, quandoquidem *in d. cap. 1.* prohibetur solum ne Clericus in sæculari iudicio compareat. Ita Alciat *resp 91. num. 3.* Salzed. *d cap. 66. vers. 6.* Boët. Epu *ad cap. 1. ne cleric. vel monach n. 30.* Vgolin. *d. c. 13. §. 5. num. 3.* Cabed. *Lusitan. decis. 214. num. 14. part. 1.* Marc. Anton. Genuens. *in practic. ab ecclesi. quæst. 616.* Beller. *d. §. 27. num. 10.* prohibitus aduocare non prohibetur in camera consulere, secundum Alciat *resp 30. num. 22. vol. 1.* Hortens. Caualcan *de Brach. regio p. 6. cap. 13. 406. casu 4.* Cardos. *in praxi iudicum verb. procurator num. 101.* Steph. Grat. *disceptat forens. cap. 39. à num. 4.* Beller. *d. §. 27. num. 11.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 13. num. 32.* Illustr. D. meus Roder. à Cunha *vbi suprà num 3.* Et S. Cong. Conc *sub die 10. Iul. 1619.* censuit Clericos non posse patrocinari, sed domi absque salario scribere valere.

Octauus. Clerici in minoribus, si stipendia non 90
habeant ecclesiastica, possunt aduocare, glos. *verb. stipendijs in d. cap. 1.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. part. 1. lib. 3. cap. 1. num. 15. & 19.* Perez *l. 12. verb. en abogado tit. 3. lib. 1. ordin.* Azeued. *l. 15. tit. 16. lib. 2. noue recop pag. mihi 192.* Salzed. *d. cap. 66. versic. 8.* Vgolin. *d. §. 5. num. 1. vers. excipiuntur tamen primò*, Beller. *d §. 27. num 3. vers. 1.* Sic etiam Clerici in sacris Ordinibus constituti, si non habeant beneficia ecclesiastica, aut patrimonium, quibus sustententur, possunt aduocare absque aliqua dispensatione, text. à contrario sensu *in d. cap. 1. ibi, si stipendijs ecclesiasticis sustententur.* Ratio est, quia si id licet sibi pro pauperibus, & miserabilibus personis, vt illarum necessitati subueniant, multò magis erit illis licitum & honestum vt propriæ necessitati & egestati subueniant, nam charitas bene ordinata incipit à se ipso, *l præses C. de seruitutibus*, cum similibus. Quare ita resoluunt Host. *in d. cap. 1. num. 3. & 8.* Abb. *num. 4.* Butr. *num. 1.* Rodoan. *de spol. eccles. q. 8. §. deueniendo à n 48.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 2. à num. 28.* Franc Leo *d. cap. 4. num. 20.* Steph. Grat. *discept. forens. cap. 57. à num. 22. tom. 1.*

Insuper verò omnes causarum actus exercere 91
Clericis esse interdictum diximus: nam notariatus, seu tabellionatus officium eis exercere non licet, præsertim in sæcularibus, aut prophanis negotiis, *cap sicut accepimus, ne clerici, vel monachi*, Roman. *cons. 215. post med. & cons. 409. num. 8.* Federic. de Senis *cons. 270. & 293.* Cassan. *in consuet. Burgund. rubr. 1. §. 1. in princ. à num. 24.* Bernard *reg. 657. & in pract. Canon. cap. 61.* & *ibi* Salzed. *in nouiss.*

edit.

edit. Bonacoſ. Comm crim part. 2. verb. Clericus fol. 11. Perez l. 15. in gloſ. ſi fueren clerigos tit. 18. lib. 2. ordinament. Franc. Marc. deciſ. 194. part. 2. Viui. tom. 1. Commun. opinion. lib. 4. tit. 11. num. 43. verſ. & ideo clerici pag. 565. Azeued. l. 10. num. 3. tit. 3. lib. 1. noua recop. Ceuall. commun. contra commun. quæſt. 404. num. 3. Aldouin. conſult. 51. num. 29. Pradil. in ſum. leg. pœnal. p. 2. caſu 54. num. 9. Maſtrill. Siciliæ deciſ. 159. Mart. de iuriſdict. part. 4. caſu 116. num. 15. Aloyſ. Ricc. in collect. 1613. Farin. fragm. crim. part. 1. verb. Clericus num. 212. cum ſeqq. Sayr in claui regia lib. 12. cap. 15. num. 6. Alex. Ambroſin. Peruſ. deciſ. 12. à princip. Camill. Borrell. in ſum. omn. deciſ. tom. 1. tit. 10. num. 27. Valer. Regin in praxi fori pœnit. lib. 39. tract. 3. n. 23. Carol. de Graſſ. de effectibus clerical. effect. 8. ex num. 1. Vgolin. de officio & poteſt. Epiſc. cap. 13. §. 7. in princ. Galganet. de iure publico lib. 3. tit. 5. num. 21. Bellet. diſquiſit. cleric. part. 1. tit. de diſcipl. cler. §. 29. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 13. num. 48. Illuſtr. D. meus Roder. à Cunha in comment. ad cap. multorum 2. num. 4. diſt. 32. plures apud Cened. ad Decretal collect. 147.

93 Declarata procedere in Clericis, qui ſunt in Sacris conſtituti, vt habetur in d. cap. accepimus, & in Clericis etiam minorum Ordinum, ſi beneficium eccleſiaſticum habeant, Hoſt. & Abb. in d. cap. ſicut accepimus. Chaſſan. in conſuet. Burg. rubr. 1. §. 6. num. 31. fol. 241. Cou. pract. 19. num. 8. concl. Vgolin. d. cap. 13. §. 7. num. 1. verſ. pro regula, & ſeq. Perez l. 12. gloſ. 2. tit. 3. lib. 2. Ordin. Maſtrill. dec. 159. num. 1. Illuſtriſſ. D. meus Rodericus à Cunha vbi ſuprà num. 4.

94 Primò limita in cauſa hæreſis, tunc enim Clericus, tabellio, ſeu notarius eſſe poteſt, ſicut habetur in cap. vt officium, §. ad conſcribendas, de hæret. lib. 6. Penia in direct. Inquiſit. p. 3. q. 19. commento 68. Franc. Marc. deciſ. 194. num. 3. p. 2. Decian. tract. crim. lib. 5. cap. 20. n. 47. & cap. 24. num. 25. Alex. Ambroſin. d. deciſ. 12. n. 12. Farin. d. verb. clericus n. 228. Vgolin. d. §. 7. verſ. excipitur tamen, Bellet. d. §. 29. n. 9. Carol. de Graſſ. d. effectu 8. n. 12. Maſtrill. d. deciſ. 159. n. 7.

95 Secundò limita vbi coram Papa munus hoc exerceret, tunc enim cenſetur habilem ipſum reddere, Abb. & Doctores in d. cap. ſicut, Cou. pract. c. 19. num. 8. concl. 1. Franc. Marc. d. deciſ. 194. num. 1. Farin. d. verb. Clericus num. 237. Vgolin. d. §. 7. num. 1. verſ. 2. Bellet. d. §. 29. num. 9. verſ. item ſi eſſet.

96 Tertiò limita de Curia Romana, vbi poſſunt Clerici in Sacris etiam beneficia habentes, tabellionatus officium exercere propter tacitum Summi Pont. conſenſum, & tantæ Curiæ dignitatem, vt per Albert. Trot. de vero & perfecto clerico. lib. 2. c. 54. num. 9. Salzed. ad Bern. in pract. cap. 58. litt. B. Sayr. in claui Regia lib. 12. cap. 25. n. 6. Farin. d. verb. clericus num. 237. verſ. & idem Ambroſin. d. deciſ. 12. n. 11.

97 Quartò limita vbi in aliqua Curia eccleſiaſtica munus hoc Clericus exerceret, & non haberet vnde viueret, tunc enim poteſt, arg. cap. 1. verſic. nec tamen, ne cleric. vel mon. ſi enim tunc ei permittuntur alia negotia ſæcularia exercere, multò magis hoc permiſſum eſſe cenſetur, quod honeſtius eſt. Ita Abb. in d. cap. ſicut num. 6. & 7. Vgolin. ad §. 7. num. 1. verſ. tertio excipitur, Ambroſin. d. deciſ. 12. num. 19. Iacob. de Graff. in aureis deciſ. part. 2. lib. 3. c. 2. num. 18. Maſtr. d. deciſ. 159. Carol. de Graſſ. d. effect. 8. num. 14. Illuſtr. D. meus Rod. à Cunha vbi ſup. n. 3.

98 Quintò limita in Clerico in minoribus Ordinibus conſtituto nullum habente beneficium eccleſiaſticum, nam d. cap. ſicut, de conſtitutis in Sacris tantùm agit. Ita Franc. Marc. d. deciſ. 194. num. 4.

August. Barbos. de Iure Eccleſ. vniu.

Farin. d. verb. clericus num 233. cum ſeq. Perez l. 11. verb. ni abrogado tit. 3. lib. 1. Ordin. Azeued. l. 11. n. 3. tit. 3. lib. 1. noua Recop. & l. 20. tit. 25. lib. 4. etiam noua Recop. Rodoan. de ſpol. Clericor. quæſt. 8. num. 53. Vgolin. d. §. 7. verſ. quartò excipitur.

99 Sextò in Clerico tabellione conficiente inſtrumentum quoad eius validitatem, eſto enim illud facere nequeat, valet tamen ſi nondum fuerit illi interdictum huiuſmodi officium per ſuum Superiorem, nam interim quod non interdicitur, prohibitioque tranſeat in notitiam populi, valebunt inſtrumenta per illum facta, Bart. in l. vniuerſos. C. de decurion. lib. 10. & conſ. 54. circa princ. Abb. in d. cap. ſicut num. 9. cum ſeqq. Cou. pract. cap. 19. num. 8. verſ. in quarta concluſ. Ferret. conſ. 213. num. 7. Caſſan. d. §. 6. verſ. meſſieurs & ſergens num 42. Franc. Marc. d. deciſ. 194. Perez l. 15. tit. 18. lib. 2. Ordin. pag. 398. Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 4. quæſt. 9. num. 22. Vgolin. d. §. 2. num 1. verſic. 5. Maſtrill. d. deciſ. 159. num. 9. Carol. de Graſſ. d. effectu 8. num. 4. Bellet. d. §. 29. num. 5.

100 Septimò limita in tabellione, qui Clericus factus eſt, nam inſtrumenta, ac rogationes veteres perficere, ac abſoluere poteſt, eſto nouas recipere nequeat, gloſ. verb. permiſſa in cap. vt officium §. ad conſcribendas, de hæret. Add. ad Abbat. in d. cap. ſicut n. 1. verſ. octauò limita, & ibi Henriq. in fine, Bernard. in pract. cap. 62. num. 3. Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. cap. 13. num. 49. Vgolin. d. §. 7. num. 1. verſ. ſextò excipitur.

101 Octauò limita in Clerico tabellione conficiente inſtrumentum in cauſis ſpiritualibus, & eccleſiaſticis, vt per Franc. Marc. d. deciſ. 194. num. 4. & 5. Cou. d. cap. 19. num. 8. verſ. nam clericus tabellio, Bonacoſ. comm. crim. part. 2. verb. Clericus impune, in princ. Farin. d. verb. Clericus num. 224. Vgolin. d. § 2. num. 1. verſ. ſeptimo excipitur. Maſtrill. d. deciſ. 159. Carol. de Graſſ. d. effect. 8. num. 14. Illuſtriſſ. D. meus Roderic. à Cunha vbi ſup. num. 1. in princ.

102 Nonò limita vbi adeſt conſuetudo quòd Clerici Notariatus officium exercere valeant, vt per Franc. Marc. deciſ. 194. num. 7. Farin. d. verb. clericus num. 229. cum ſeqq. Quicquid dicat Vgolin. d. §. 7. n. 1. verſ. poſtremo vel conſuetudo.

103 Teſtificari etiam in cauſa ciuili ſæculari Clerici ſine permiſſione Epiſcopi prohibentur, cap. teſtimonium 11. quæſt. 1. cap. quamquam 14. quæſt. 2. Pariſ. conſult. 83. num. 15. vol. 1. Natt. conſ. 39. n. 1. vol. 4. Franc. Marc. deciſ. 777. n. 4. q. 2. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiep. Neap. c. 41. n. 4. Crau. conſ. 2. n. vol. 1. Maſcard. de probat. concl. 306. num. 4. Vgolin. de officio & poteſt. Epiſc. c. 13. §. 8. Mart. de Iuriſd. p. 4. caſu 118. num. 1. Bellet. diſquiſit. cleric. part. 1. tit. de clerico teſte, §. 1. à princip. Carol. de Graſſ. de effectib. clerical. effectu 10. per tot. Sperell. in deciſ. fori eccleſ. deciſ. 30. n. 2. Et ideo vbi admittuntur Clerici ad teſtificandum contra laicum coram Iudice ſæculari, id eſt intelligendum cum licentia Epiſcopi & Superioris, vt aduertunt Campeg. de teſtib. reg. 91. fallent. 1. Maſcard. de probat. concl. 1358. num. 61. Farin. in praxi crimin. part. 2. quæſt. 61. num. 83. Bellet. d. §. 1. n. 3. verſ. quare; niſi tempore peſtis, quia tunc non requiritur licentia Prælati propter imminens periculum, ſecundùm Rip. in tract. de peſte, rub. de priuileg. Iud. cauſ. peſt. num. 45. Farin. d. quæſt. 61. num. 85. Scip. de Rubeis in aphoriſm. Epiſc. verb. peſtis num. 2.

104 Licentiam autem dandam per Epiſcopum Clerico vt deponat coram iudice ſæculari, debet eſſe ſub hac, ſiue alia ſimili forma. Conceditur licentia N. clerico deponendi in Curia ſæculari in tali

Xx causa,

causa, dummodo non deponat super articulis concernentibus criminalitatem, infamiam, negatiuam, aut repulsam, & ponit hanc formulam Bellet. *d.§.2. sub n.5.* de qua licentia constare & apparere debet in actis, Curt. *in tract. de testib. concl.49. in fine, vers. oportet ergo*; Ioan.de Amic.*cons.77. num.*18. Syluan. *cons.16.num.7.vers.plus dico, & n.*8. Bellet. *vbi proximè*, subdens quòd vbi conceditur huiusmodi licentia, non potest Episcopus facultatem impartiri Clerico iurandi coram iudice sæculari, nisi quod iuret in manibus Vicarij, aut alterius personæ ecclesiasticæ; refert, & sequitur Sperell. *d. decis.50. num.3.*

106 Si tamen de facto Clericus absque licentia sui Prælati testimonium perhibeat coram iudice sæculari in causa ciuili, valet huiusmodi depositio, licet malè fecerit, Abb. *in cap.1. n.17. de Iuram.cal. & in c. cum nuncius n.3.* vbi etiam Felin. *num.3. de testib.* Aretin. *cons.*160. *vers. venio ad octauum*, Rol. *cons.24. n.77. cum seqq. vol.*1. quos refert & sequitur Bellet. *d. §.2. n.3. in fin. & §.3. n.5.* Farin. *in tract. de testib. q.81. num.*84. latè Sperell. *d. decis.50. n.14.* vbi rationem assignat, quia nempe vt Clericus non valeat absque Superioris licentia coram laico deponere, inductum fuit ex quadam condecentia & honore Ordinis clericalis, ne laicus videatur in eos auctorizare, vnde tanquam leuis solemnitas, omissa non vitiat actum, & *n.*15. post Carol. de Grassis *effectu* 10. *n.*8. Rotam *decis.77. n.12. p.2. diuers.* & alios, addit aliquid diminui de fide, quia cùm eis eo modo examinari non potuisset, vtique redditur suspectus tanquam vltroneè se obtulerit, nisi veritas ex natura rei, vel negotij aliter haberi non posset: & *n.9.* disputat, an in criminalibus ad offensam, etiam non vitietur depositio sine tali licentia facta?

107 Extra iudicium, scilicet in contractibus, vt vltimis voluntatibus, etiam sine licentia Superiorum Clerici testes esse possunt; ita glos. fin. *in c.1. de iuram.calum.* vbi Abb. *n.*17. Farin. *in praxi crim. q.61. n.79. & n.*84. Vgolin. *d. cap.13. §.8. num.2.* vbi *n.1. à vers. postremo*, tenet Clericum in causa criminali testimonium ferre non posse, per tex. *in c.*
108 *testimonium*, iuncta *gloss.1. 11. q.1.* Testes laicos ad ferendum testimonium veritatis pro Curiæ Episcopalis informatione, potest Episcopus sub pœna pecuniaria, & in subsidium excommunicationis citare. S. Cong. Concilij *in Lucana* 16. *Martij* 1630.

109 Iudicare autem in causis ciuilibus vbi iurisdictionem obtinent, vel vbi sunt arbitri constituti, non prohibentur Clerici, quamuis huiusmodi onera, præsertim qui curam obtinent animarum, debeant euitare, exceptis causis, quas supra de
110 aduocatione expressimus. In causis vero criminalibus iudicare, aut ferre sententiam sanguinis nullatenus possunt, & si proferant, efficiuntur irregulares, & deponuntur, *cap. à quibus* 23. *q.8. cap. clericis, & cap. sententiam sanguinis, ne clerici, vel monachi*, Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.101. n.1. in nouiss. impress.* Maiol. *de irregul.2. cap.6. à princ.* Cened. *ad Decretal. collect. 61. n.1.* Farin. *fragment. crim p.1. verb. clericus, num.368. cum seqq.* Camill. Borrell. *in summa omnium decis. tom.1. tit.11. n.39.* Regin. *in praxi fori pœnit. lib.21. n.13.* Bellet. *disquisit. cleric. p.1. tit. de discipl. cleric. §.26. n.3.* Alex. Sperell. *in decis. fori ecclef. decis.86. num.16.* vbi *num.*17. cum Farin. *vbi suprà num.*370. ampliat etiamsi per aliam ab ipso delegatum sententiam huiusmodi proferant, & *num.* 22. post multos, quos refert & sequitur, intelligit sequuto effectu mortis, vel mutilationis membrorum. Nullam verò contrahit irregularitatem Clericus, qui alteri committit causam, in qua postea pœna sanguinis ingeratur, Maiol. *de irregul. lib.2. c.7. n.11.* Salzed *ad Bernard. c.99. lit. A. in nouiss. edit.* Cou. *in Clem si furiosus p.2. §.3. num.8. & lib.3. var. cap.20. n.5. vers. tertiò*, Sayr. *in Claui Regia lib.7. c.11. n.3. & de censur. lib.6. cap.18. n.17.* Auila *in simili tract. p.7. disp.5. sect. 2. dub. 4.* Molin. *de instit. tom 4. tract.3. disp.74. num.9.* Siue temporalis iurisdictio eidem competat ratione dignitatis, cui illa sit annexa, siue ratione propriæ personæ, cuius sit patrimonium. Abb. *in cap. clericis num.12. & in d. cap. sententiam num.*10. Bonacin *de censur. disp.7. q.4. puncto 1. num.15. & seq.* Bellet. *disquisit. cleric. p.1. tit. de discipl. cleric. §.3. n.155.* dummodo non exprimatur specialiter in commissione, in quo causa consistat, sed generaliter committatur causa talium, *c. fin. ne clerici, vel mon. lib.6.* Fusc. *de visit. lib.1. cap.32. n.5.* Cou. *in Clem si furiosus p.2. §.5 n.8.*

Multò minus autem Iustitiarij, aut Vicecomi- 111
tis officium poterunt Clerici exercere. *d. c. clericis, vers. ne quis Sacerdos*, quin potiùs quoscunque honores sæculares, aut officia suscipere prohibentur
cap. eos, qui semel 20. *q. 3.* illis enim interdictum est 112
ne possint esse Vicereges, vel Vicecomites, aut locum tenentes Principum sæcularium in iurisdictione sæculari exercenda, nec Gubernatores Regni, vel administratores prouinciæ tanquam officiales Principum sæcularium, vt per Nauar. *in man. c.27. num.117. vers.7.* Albertus Trot. *de vero, & perfecto Clerico, lib.2. c.54. n.1.* Boër. *decis.17. ex n.1.* Burg. de Pace *l.2. Tauri n.77. in fine*, Azeued. *ad Cur. Pisan lib. 2. c.1. cum seqq lit. A.* Bernard. & Salzed. *in pract. cap.60. in nouiss. impress.* Cened. *ad Decretal. collect. 61. n.4.* Sayr *de censur. lib.3. cap.39. n.7.* vbi ait hoc intelligi quando huiusmodi officium, seu iurisdictio sit aduentitia personæ; nam si iurisdictio temporalis annexa sit, vel de nouo annecteretur ecclesiasticæ dignitati (vt contingit in Episcopis, vel aliis Prælatis habentibus vtramque iurisdictionem) tunc eam per se exercere poterunt, dummodo non infligant pœnam mortis, aut truncationis membrorum, & licet in Hispania passim Episcopus fieri Proreges, aut Præsides Senatus regij dicat Henriq. *in sum. lib.14. de irregul. cap.5. §.5. in commento lit. Q.* hoc tamen fieri ex consensu Summi Pontificis attestatur Sayr *citato loco.*

Secundò Clerici tutelam, vel curam suscipere, 113
nisi pietatis causa, non possunt, nec ad id de iure coguntur, *cap.1. & fin 88. dist.* & quòd tutores testamentarij, aut datiui esse non possint, probat text. *in c. Cyprianus* 22. *q.3.* Montan. *de tut. c.35. reg.1. n.195.* Anastas. Germon. *de sacror. immun. lib.2. cap.15. n.3.* Carol. de Grass. *de effect. lib. cleric. effect.16. per tot* sicut nec Regulares, *cap generaliter* 16. *quæst.1.* Azor. *instit. moral. part.1. lib.12. cap.11. quæs.3.* Sanch *in præcepta Decalogi tom.2. lib.6. cap.14. num.22.* Legitimam tamen tutelam si velint, bene poterunt suscipere Clerici, glos. *verb religiosum, in cap. irreligiosum* 87. *dist.* Greg. Lop. *l.14. tit.16. part.6.* Caualcan *de tutoribus cap.283.* Paul. Montan. *de tutel. cap.35. reg.1. n.195.* Gutier. *in simili tract. part.1. cap.1. num 29.* Molin. *de iust. tract.2. disp.221. vers. Clerici.* Mart. *de iurisd. p.4. casu* 110. *num.*1. Steph. Grat. *discept forens. c.57. n.32.* Thom. Valasc. *alleg Iuris tom.1. alleg.47. num.29.* Vgolin. *d. cap.13. §.18. num.4.* & vbi Clerici de iure possunt esse tutores, res pupilli negotiari valent, non tamen causa turpis lucri, S. Congr. Conc. 23. *Nouemb.*1619. Vide quæ dixi *supr. c.39. §.5. in fine, à n.72.*

Tertiò,

114 Tertiò. Cùm negotiatio clericum vilem reddat,
& Sacerdotalem decorem annihilet, *cap. perlatum*
88. *dist.* & negotia homines retrahant à spiritualibus,
quibus incumbere peculiare clericorum munus
est, iuxta illud Apost. 2. *ad Corinth.* 1. *nemo militans
Deo implicat se negotijs secularibus*: ideo negotiari,
& mercaturam facere lucri causa prohibentur
Clerici, vt probat text. *in cap. negotiatio* 88. *dist.*
& in cap. secundum 6. *ne Clerici vel mon.* vbi decernitur
vt excommunicentur, & *in cap. sed nec, eod tit.*
vbi præcipitur vt suspendantur ab officio ecclesiastico,
& *in cap. clericus, dist.* 94. vbi imponitur eis
depositionis pœna, & *in cap. Canonum* 14. *quæst.* 4.
vbi iubetur vt explodantur à clericali consortio,
& ideo peccant mortaliter mercaturam exercendo.
Vide Menoch. *cons.* 12. *num.* 11. *&* 12. *& de præsumpt.
lib.* 3. *præs.* 56 *num.* 8. Strach *de mercat. part.* 3. *num.* 4.
Bernard & Salzed. *in pract. cap.* 55. aliàs 58. *in nouiss.
impress.* Redoan *de spol. Cleric. quæst.* 2. *in princ. num.* 1.
cum seqq. Morl. *in emporio Iuris part.* 1. *tit.* 9. *quæst.* 10.
Salon. *in* 2. 2. *quæst.* 77. *art.* 4. Mart. *de iurisdict. part.* 4.
cent. 1. *casu* 3. Rebell. *de oblig. iustit. part.* 2. *lib.* 9. *q. fin.
sect.* 1. *à num.* 4. Squillante *de oblig. cleric. part.* 2. *n.* 39.
Farin. *fragm. crim. part.* 1 *litt. C. verb. clericus, à n.* 147.
Salas *de contract. vbi de empt. dub.* 2. Paul. Comitol.
respons. mor lib. 5. *quæst.* 53. Medina *in C. de restit. q.* 3.
art. 2. Sigism. Scacc. *de commerc.* §. 1. *quæst.* 7. *part.* 2.
Valer. Reginald. *in praxi pœnit lib.* 25 *num.* 325. Cur.
Philipp. *part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 20. Bellet. *disquisit.
clerical. p.* 1. *tit. de discipl. cleric.* §. 21. Diana *resol. mor.
part.* 1. *tract. de contract. resol.* 72. Vgolin. *de officio, &
potest. Episcopi cap.* 13. §. 15. *&* 16. Fagood. *in examine
Theologiæ moralis part.* 4. *cap.* 5. §. 8. *num.* 4. Carol. de
Grass. *de effect. cler. effectu* 6. Buratt. *decis.* 916. *num.* 7.
Gabr. Pereira *de manu Regia part.* 2. *cap.* 24. *sub n.* 34.
vbi triplicem negotiationis clericorum speciem
tradit, œconomicam scilicet, lucrariuam, & industriosam,
nouissime Sperel. *in decis. fori eccles. dec.* 94.
à princ. Lezana *in sum. quæst. Regul. cap.* 9. *num.* 19.

115 Amplia primò procedere quocunque contractu
negotientur, vtpotè vel emendo, vel vendendo, vt
116 resoluit Vgolin. *dict. cap.* 13. §. 15. *num.* 1. *in fine*, vel
conducendo possessiones propter cupiditatem, vt
probat text. *in cap.* 1. *ne Cleric. vel monach.* vbi Abb.
num. 8. Marc. Anton Genuens. *in pract. Archiepisc.
Neapol cap.* 62. *num.* 12. Mart. *de iurisdict. part.* 4.
cent. 1. *casu* 3. Ioann. de Salas *de contract. tractat.* 1.
dub. 2. Bellet. *disquisit. cleric. part*, 1. *tit. de disciplin.
cleric.* §. 21. *num.* 31. Illustriss. D. meus Roderic. à
Cunha *in comment. ad cap.* 1. *num.* 2. *distinct.* 87. nisi
necessitas instet, videlicet ad sui, vel suorum sustentationem,
vt declarant Host. *in cap.* 1. *num.* 2.
de obligat. ad ratioc. Syluest. *in summ. verb. clericus* 3.
num. 2. Molin. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 342. Less. *eod.
tract. lib.* 2. *cap.* 15. *dub.* 1. *num.* 6. Port. Imol. *consil.* 16.
Ioann. Baptista Costa *de remed. subsidiar. remed.* 73.
Marc. Anton. Genuens. *citato loco*, Bellet. *dict.* §. 21.
117 *num.* 33. vbi *num.* 35. subdit quòd potest Clericus
conducere omnes obuentiones Ecclesiæ vt ipse
habeat curam regiminis Ecclesiæ eam officiando,
& de prouentibus respondendo in certa quantitate:
vel nisi conductori succedat, quia poterit
perseuerare in conductione vsque ad tempus, quo
durare debet conductio, glos. *verb. conductores in
d. cap.* 1. vbi Abb. *num.* 8. Felin. *in cap. quia G num.* 3.
versic. ideo ipse, de iudic. Barbat. *consil.* 1. *num.* 59.
vol. 3. Syluest. *in summ. verb. Clericus* 3. *num.* 2. Greg.
Lop. *l.* 45. *verb. arrendadores tit.* 6. *part.* 1. Bonacos.
commun. criminal. part. 2. *verb. Curiales fol.* 20. Redoan.
de spolijs Cler. in præf. quæst. 2. *num.* 12. Bellet.
August. Barbos. de Iur. Eccles. vniu.

d. §. 21. *num.* 32. Molin. *d. tract.* 2. *disput.* 342. *num.* 7.
Less. *d. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 6. Vgolin. *d.* §. 16. *num.* 2. *vers.
quid igitur.*

Amplia secundò, seu potiùs declara procedere 118
in illis, qui aliquid emunt, vel contractu oneroso
acquirunt, vt ex illius venditione lucrum referant,
secùs autem si emanat rem eo animo vt domi
consumant, vel vt eam reducant ad aliquam
formam, aut ea vendant, quæ de rebus suis recollecta
fuerint, vide Tiraq. *in præfat. retractus leg.* 78.
Mex. *in tract. taxæ panis, concl.* 1. *num.* 170. Mart *de
iurisdict. part.* 4. *casu* 3. *num.* 10. Ceuall. *commun. contra
communes quæst.* 810. *num.* 16. *&* 17. Quaranta *in
sum. Bullary verb. vectigal vers. tertiò quatenus*, Suar.
tom. 5. *disp.* 23. *sect.* 4. *num.* 21. Bellet. *d. part.* 1. *tit. de
exempt. cleric. à muner.* §. 4. Molin. *de iustit. tract.* 2.
disp. 339. *&* 342. *concl.* 4. Carol. de Grass. *de effectib.
cleric. effectu* 3. Bonacin. *de contractib. disp.* 2. *quæst.* 9.
punct. 2. *num.* 2. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.
lib.* 2. *num.* 325. *vers. quarta, & num.* 379. Ioann. Salas
d. dub. 2. *num.* 1.

Limita primò quando Clerici negotiationem 119
exercuerint non lucri, sed necessitatis causa, vt se,
suosque alant, cum aliunde vnde viuant non habeant,
& bona ad eius victum non sufficiant. Ita
Salzed. *ad Bernard. d. cap.* 48. *vers. necessitatis tamen
causa*, Nau. *cons.* 3. *num.* 3. *ne clerici vel monach.* Vgolin.
d. cap. 13. vbi *num.* 170. subdit quòd in dubio
negotiatio præsumitur facta ex causa cupiditatis,
& lucri, nisi probetur necessitas. Et in clerico coniugato
quod illi licita sit honesta negotiatio victus
causa, quam si exerceat quod non debet priuari
priuilegio à Iure concesso, tenent Sanch. *d.
lib.* 7. *disp.* 46. *num.* 26. me citato Ciarl. *controu. forens.
cap.* 53. *num.* 27.

Limita secundò, vbi semel, aut iterum Clericus 120
negotiatus fuerit, quia in hoc casu non peccaret
taliter: Salzed. *ad Bernard. cap.* 58. *vers. & huius capitis*,
Cened. *ad Decretum collect.* 37. *num.* 2. *in fine*,
Diana *d. resolut.* 72. *vers. limita*, Carol. de Grass. *dict.
effectu* 6. *num.* 19. Vgolin. *dict.* §. 15. *num.* 2. *&* §. 16.
num. 1.

Limita tertiò in Clerico negotiante per alium 121
si iusta causa excuset. Ita Nau. *de spolys clericorum*
§ 8. *in fine*. Tabien. *verb. emptio quæst.* 26. Maldet. 2. 2.
tract. 5. *cap.* 2. *dub.* 4. Molin. *de iustit. tom.* 2. *disp.* 342.
num. 10. Less. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 21. *dub.* 1. *num.* 6.
Squillante *de obligat. cler. part.* 2. *num.* 43, Fernand. *in
examine Theologiæ moralis p.* 4. *c.* 5. §. 8. *num.* 6. Illustr.
D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad cap.* 9. *num.* 1.
dist. 88. Dian. *d. resol.* 72. *vers. sed tota difficultas.*

Contra Megal. 2. 2. *lib.* 2. *cap.* 5. *quæst.* 157. Marc.
Anton. Genuens. *in pract. Archiepisc. Neapol. cap.* 62.
num. 6. Vgolin. *d.* §. 12. *num.* 7. existimantes non posse
Clericos etiam per alios negotiari. At distinctione
opus esse ostendimus *suprà cap.* 39. §. 5. *de priuileg.
immunit. à tributis vers.* 11. *num.* 67.

Limita quartò vbi Clericus emisset pertinentia 122
ad se, suamque familiam sostentandam per
totum annum & præter propositum empta supersunt,
vel diminutione familiæ, vel ratione; tunc
enim pretio currenti etiam cariori quàm erat,
absque negotiationis periculo vendere potest; vt
per Prosper. de Augustino *in addit. ad Quaranta d.
verb. vectigal. vers. tertiò*, ibi, *idque extende*, Vgolin.
d. §. 16. *vers.* 5. Bonacin. *de censur. in Bulla disput.* 1.
quæst. 19. *punct.* 3. *num.* 6. *vers. secus.*

Limita quartò vbi Clericus mercaturam exer- 123
cuerit cum suis animalibus, & prædijs, potest enim
locare animalia, vt boues, & oues si habet ex de-

Ad sextum posse retinere, & locare boues, & oues, ac alia animalia, quæ habent ex successione, vel ex decimis, necnon fructus illorum vendere absque reatu illicitæ negotiationis.

Ad septimum eosdem posse vendere granum, ordeum, & alios fructus recollectos ex bonis patrimonialibus vel ecclesiasticis pro sua, & suarum sustentatione. R. Card. Vbaldinus, Franc Paulutius S. Cong Conc. Trid. Secret. Et iterum responsum fuisse Presbyteris, & Clericis Altis monti Cassanen. diœcesis de *anno* 1629. refert Carol. Marant. *tom.* 2. *respons.* 41. *in fine*, adducens ipsam declarationem Sacræ Cong. Conc. quæ cum præcedenti coincidit.

Sacerdotes, & Beneficiati Diœces. Alexand. & Vgentin. cum à Commissariis spolij molestarentur ex capite illicitæ negotiationis, in infrascriptis casibus supplicant S. Congreg. vt dignetur declarare quando in eisdem sit licita vel illicita orationibus negotiatio.

Primò an Sacerdotes, & Clerici beneficiati possint operas suorum boum, quos pro laborandis prædijs suis patrimonialibus seu beneficialibus, aut ad eos quoquo modo spectantibus, retinent, dum sibi vacant, alijs locare pro certa mercede absque periculo spolij, & pœnarum Clericis negotiatoribus impositarum?

Secundò, an possint boues quos emerint, vel in suis prædijs natos educauerint, & instruxerint concedere, vt vulgo dicitur à giouatico *pro certa tritici quantitate quolibet anno persoluenda?*

Tertiò, an possint oues centum, vel saltem quinquaginta simili ratione concedere pro certa caseorum quantitate pro eorum, & sua familia vsu?

Quartò, an in suis molendinis pro tritico, & pistrinis, pro oleo postquam suum triticum, & oliuas moluerint, alienum triticum, & alienas oliuas certa mercede constituta molere possint, suppositis infrascriptis: quod id ab immemorabili tempore semper fuerit factum, & obseruatum: quod singulis annis non expedit pro solo seruitio proprio triginta vel quadraginta ducatos impendere in conficiendis pistrinis, nam fiunt ex iuncis, & alijs materijs, quæ mensibus quinque aut sex corrumpuntur, & in vno equo, & quatuor personis inseruientibus ipsis pistrinis: & quod moliticia oliuarum durat per quatuor, quinque, vel sex menses iuxta annorum fertilitatem.

Quintò, an possint assumere onus colligendi, aut faciendi a sua familia colligere oliuas pro certa olei portione domino oliueti reddenda supposita in hoc immemorabili consuetudine?

Sextò, & vltimò an possint in bonis amicorum & propinquorum operas diurnas præstare, vt illis easdem in prædijs proprijs restituant?

Ad dubia proposita responsum fuit vt sequitur.

Ad primum affirmatiuè si tot iuga boum retineantur quot sint pro prædijs necessaria, vel si vltra necessitatem boues illi nati sint ex vaccis, quæ pro necessitate culturæ prædiorum, vel alio licito modo tenentur per doctrinam Molinæ loco infra citando.

Ad secundum quoad boues emptos negatiuè, quo verò ad boues proprios affirmatiuè. P. Molin. de contract. disp. 342. sub num. 4 *quem refert & sequitur Quarant.* in verb. Vectigal. §. similiter ad illicitæ.

Ad tertium affirmatiuè si oues propria fuerint, & non empta ad illum effectum ex præcedenti Molinæ doctrina, & si empta contractus ad comparandum necessaria ad victum, & non ad lucrum.

Ad quartum affirmatiuè duobus concurrentibus, videlicet modo ob hanc causam non se subtrahant ab ijs, in quibus ex officio clericali incumbere debent, & dummodo non ad lucrum, sed ad necessaria vitæ comparanda pro se & sua familia, non enim huiusmodi artificium sordidum videtur, aut inhonestum in illis partibus, cum per vnum equum, & quatuor famulos, seu operarios fiat, & non per ipsos clericos. Quarant. vbi supra post aliou §. difficultas versatur, circa med. & fin.

Ad quintum negatiuè, nisi proprij redditus sibi, suæque familiæ non sufficiant, nam hoc casu ad comparandum victum etiam aliena prædia conducere licet, Glos. in can. peruenit, in Glos. conductores 88. dist. quod est de mente omnium Doctorum, vt testatur *Quarant.* vbi sup. § quæritur, in fine.

Ad sextum si opera non sint sordida, & inhonesta, possunt fieri huiusmodi commutationes, per ea quæ scribit Quarant. vbi suprà §. difficultas, in fine, ex doctrina Syluestri.

Possunt vendere Clerici panem coctum, & ad minutum ex frumento collecto in prædiis canonicalibus sine suspicione illicitæ negotiationis, Abb. *consil.* 6. *in fine, lib.* 1. Crauet. *cons.* 6. *num.* 116. Syluest. *in summ. verb. excommunicatio* 21. *vers. secundò nota, num.* 46. Carol. de Grass. *de effectib. clerical. effect.* 6. *num.* 33. etiam non obstante prohibitione, Rolan. *cons.* 72. *num.* 9. *lib.* 4.

Clerici in casibos non permissis negotiantes, 128
peccant moraliter, & excommunicari possunt, per *d. cap. secundum*, & deponi, vt habetur *in cap.* 1. cum multis sequentibus, 14. *quæst.* 4. & suprà *num.* 114.
ostendimus. Et pro rebus in quibus negotiantur 129
tanquam laici ad vectigalia, & portoria præstanda tenentur, *cap. vlt. de vita & honest. cleric. cap. quamquam, de censib. lib.* 6. quia dignum est eos, qui cum aliis similem vitam suscipiunt, similem sentire in legibus disciplinam, vt ait text. *in cap. recolentes, de statu monach.* Quare ita tenent Azeued. *l.* 7. *verb. como si fuera lego, tit.* 28. *lib.* 9. *nouæ recopil.* Girond. *de gabell. part.* 7. *ex num.* 9. Parlador. *rerum quotid. lib.* 1. *cap.* 3. §. 1. Mexi. *in tract. tassa panis, conclus.* 5. *ex num.* 21. Marta *de iurisdict. part.* 4. *cent.* 1. *casu* 36. *cum seqq.* Vgol. *d. cap.* 13. §. 17. *num.* 2. *vers.* 4. Verùm si quæstio vertetur inter clericum, & publicanum, an res, quam ipse clericus extrahit, vel inuehit in ciuitatem, sit causa proprij vsus, vel in fraudem, aut ad negotiandum, vel alicuius laici, ad ordinarium spectabit cognitio, Bertach. *de gabell.* 7. *quæst. princip. col.* 5. *versic. nec præterea*, Ferret. *eod. tract. num.* 433. Sperell. *in decis. fori eccles. decis.* 12. *num.* 65. *& decis.* 49. *num.* 16. vbi *num.* 15. etiam tenet quòd quando res apud Clericum reperitur, & disputatur an eiusmodi sit, ex qua solui debuisset vectigal, id per Iudicem ecclesiasticum est cognoscendum.

Quæstio est controuersa an Clericus negotiator 130
teneatur ex rebus, quas negotiationis causa aduehit, vel transmittit, vectigal, & onus soluere antequam ter moneatur, vt à negotiatione desistat? In qua duplex reperitur sententia, vna asserit teneri, quamuis trina monitio non præcesserit. Ita Mol *de Iustit. tract.* 2. *disp.* 342. *num.* 10. Mari. Alter. *de censur. tom.* 1. *vbi de Bulla in Cœna Domini, disp.* 19. *cap.* 6. *col.* 10. *quæs.* 3. Prosper de August. *in addit. ad Quarant d. verb. vectigal,* Turrian. *tom.* 2. *in* 2. 2. *tract* 5. *cap.* 6. *dub.* 9. Portel. *in dubijs Regularib. verb. tributum, num.* 5. Carol. de Grassis *d. effect.* . . *num* 184. Altera, cui tanquam probabiliori adhæreo, ait Clericum non teneri tributa soluere antequam ter admoneatur vt mercaturam non exerceat. Ita per text. *in cap. ex literis, de vita & honest. Cleric.* docent Ludouic. Lop. *in instruct. conscient.* 2. *cap.* 41. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 9. *num.* 179. *ad fin.* Anton. de Sousa *de censur. Bulla Cœna cap* 19.

disp. 92. num. 3. ad fin. Paul. de Ledesina in summ. part. 2. tract. 17. cap. 2. conclus. 19. Molfes. in sum. Theologia mor. tom. 1. tract. 12. cap. 12. num. 177. Less. de iustit. lib. 2. cap. 33. dub. 3. num. 13. Ioann de la Cruz in direct. conscient. part. 1. in princip. quæst. 7. art. 3. dub. 1. conclus. 1. Trina enim monitio debet præcedere, vt Clericus negotiator amittat priuilegia, d. c. ex litteris, Strach. de mercat. part. 3. num. 8. & 9. Camill. Borrell. in sum. omn. decis. tom. 1. tit. 7. de Clerico & Sacerd. num. 70. Cened. ad Decretum collect. 37. num. 2. vers. quod planè, Carol. de Grassis de effectib. cleric. effectu 1. num. 847. & non sufficere vnam monitionem peremptoriam pro oneribus tenet Perez l. 13. verb. per tres vezes tit. 3. lib. 1. Ordin. pag. 80. sed exigi tres admonitiones distinctas contendunt Tabien. verb. excommunicatio 5. num. 14. Syluest. in summ. verb. clericus 3. num. 9. Nau. in man. cap. 17. num. 81. Paul. Comitol. respons. mor. lib. 1. quæst. 53.

132 Ab omni quoque sordido quæstu, & vili, aut ignominoso artificio abstinere debent Clerici, quibus tamen non suppetit ex Sacerdotio, possunt honesto aliquo artificiolo victum quærere, cap. clericus 1. & 2. dist. 91. Strach. de mercat. p. 3. num. 5. Less. de iustitia, lib 2. cap. 25. dub. 2. Fernandes in examine Theolog. moral part. 4. cap. 5. §. 7. Viui. tom. 1. commun. opin. lib 4. tit. 11. num. 43. vers. & Concilium pag. 565. Nau. comment. 2. de regular. num. 37. Vgolin. d. cap. 13. §. 18. num. 1. vers excipio, Illustriss. D. meus Roderic.
133 à Cunha in comment ad cap. 9. num. 2. dist. 88. Sic Apostoli laborabant manibus suis, ne quemquam grauarent, Paul. 1. ad Thessal. 1. & 2. ad Corinth. 4. & Actor. 2. cap. 18. cap. nunquam, de consecr. dist. 5. & S. Lucas manibus operabatur in pingendo, & S. Antonius in colendo terram, & texendo fiscel-
134 las. Quamobrem permissum est Clericis, maximè quibus Ecclesia non sufficit, vt victum & vestitum quærant, vt exerceant opera rusticalia, veluti fiscellas iuncis texere, canistra viminibus plectere, sarrere humum, areolas æquo limite diuidere, in quibus cum olerum iactata fuerint semina, vel plantæ per ordinem positæ, aquæ ducantur irriguæ, inserere fructuosas arbores, vel gemmis, vel surculis cum aluearia fabricare, & lina texere pro capiendis piscibus, proprias vineas putare, vel fodere, domos suas reficere, & alia huiusmodi facere, cap. Presbyter, cap. clericus victum, 91. dist. dummodo tamen expediantur munera, quibus incumbere debent. Ita Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 57. num. 27.

135 Specialiter autem Clericis alchymiæ artem Ioannem XXII. propositis pœnis interdixit in Extrauag. spondent. de crim falsi, inter communes, & ars medendi, præsertim chirurgia est Clericis interdicta, cap. fin. ne Clerici vel monachi, cap. tua nos, iuncta gloss. verb. congruebat, de homicid. Vgolin. d. cap. 13. §. 14.

136 Quartò studium medicinæ, & legum Ciuilium Sacerdotibus, vel Curatis, & in dignitate ecclesiastica constitutis, sicut & Regularibus prohibetur sub pœna excommunicationis nisi intra duos menses diuiserint, in cap. vlt. ne Clerici vel monach. in cap. 1. eod. tit. in 6. Albert. Tror. de vero & perfecto clerico lib. 2. cap. 35. Menoch. de arbitr. casu 425. num. 28. Tolet. lib. 1. cap. 38. num. 7. & 8. Squillante de obligat. cleric. p. 2. à num. 57. Salzed. ad Bernard. in practic cap. 61. in nouissim. impress. Suar. tom 5. de censur. disp. 23. sect. 4. n. 19. Bellet. d. tit. de disciplina cler. §. 30. Vgolin. de officio Episcopi cap. 13. Sanctarel. variar. resolut. q. 3. num. 11. contra quam prohibitionem solus Papa facultatem indulgere potest, ex Rebuff. in tract. commun. quæst. 5. num. 35. Salzed. ad Bernard. d. cap. 61. vers. solus, Farin. frag. crimin. part. 1. litt. C. verb. clericus num. 206. Qua quidem pœna minimè afficiuntur priuatim, & in camera iuri Cæsareo, vel Physicæ, operam dantes, vt melius Canonica decreta intelligant, secundum Albert. Tror. d. cap. 35. num. 5. Salzed d. cap 61. vers. nec ea, Farin. d. verb. Clericus num. 207.

Quintò Clerici arma deferre non possunt; por- 137
tantes enim excommunicari debent, cap. armorum. vers. notabis, Cou. pract. cap. 33. num. 7. & lib. 2. variar. cap. 10. vers. penult. Palat. in repet. cap. per vestras, de donat inter virum & vxor. notab. 2. §. 1. num 13. Tiraquell. de iudicio in rebus exig. vers. 21. fol. 33. Decian. in tract. criminal lib. 8. cap. 3. n. 23. & 24. Farin. in praxi crimin. part. 3. quæst. 108. num. 21. cum seqq. Azor. instit. moral part. 2. lib. 7. cap. 15. vers. prohibetur, vbi idem ait de beneficiatis, Squillante de obligat. cler. part. 2. num. 49. Bellet disquisit. cleric. part. 1. tit. de discipl. cler. §. 18. num. 8. versic. quod si, Aloys. Ricc. in praxi rerum fori eccles. decis. 371. num. 3. in prima edit. & resolut. 314. num. 3. in secunda edit. Galganet. de iur. public. lib. 3. tit. 5. num. 63. Carol. de Grassis de effect. clerical. effectu 20. num. 8. Vgolin. de officio & potestat. Episcopi cap. 13. §. 12. vt per citatos à Cened.
ad Decretal. collect. 7. num. 14. Clericorum enim, 138
arma sunt orationes, & lacrymæ, cap. fin. 36. dist. cap. porrò 16. quæst. 3. cap. conuenior, cap non pila, cum aliis 23. quæst. 8. Lup. in tract. de bello & bellator. §. habeas, sub num. 1. Aloys. Ricc. d. resol. 314. num. 4. Rendina de Principis maiest. verb. non armis in 2. p. num. 173. Franc. Marc. decis. 453. num. 53. part. 1. Cephal. cons. 151. num. 6. lib. 2. Nauarr. cons. 8. sub tit. de iis qua vi, num. 10. Menoch. de arbitr casu 394. n. 52. Beller d. §. 18. num. 9. Franc. Molin. de brachio regio cap. 18. num 41. Carol. de Grassis dict. effectu 20. num 4. Gisbert. Scheuicau. de eccles. vita lib. 2. cap. 55. in fine.

Verùm si subsit iusta causa, poterunt Clerici ar- 139
ma portare, veluti si per loca periculosa iter faciant ad terrorem latronum, vt per gloss. verb. clerici in d. cap. clerici, vbi Bald. num. 2. & Abb. num. 8. Socin. reg. 30. limit. 6. Menoch. de arbitr. casu 394. num. 58. Decian. d. cap. 3. num. 34. Farin. d. quæst. 108. num 110. Bellet. dict. §. 18. num. 15. Carol. de Grass. dict. effectu 20. num. 13. cum seqq. Vgolin. d. cap. 13. §. 12. vers. excipitur; vel si essent in obsidione, aut haberent inimicitias, seu ex aliqua iusta alia causa, Bald. in dict. cap. clerici num. 7. Iacob. de Graff. in aureis decis. part. 1. lib. 3. cap. 7. num. 3. Vgolin. dict. §. 12. vers. 2.

.Vtrùm autem Clericus portans arma, præci- 140
puè si sunt proditoria, offensiua vel aliter iure, aut statuto Principis sæcularis prohibita, possit illis per sæculares iudices spoliari? Quæstio est à nostris sæpe agitata, in qua pars negatiua verior est, quia vbi nulla delicti forma, vel præsumptio in flagranti deprehenditur, spoliare Clericum armis cognitionis est, cum in multis casibus portare arma sibi liceat, & dato & non concesso quòd ageretur de statuto publicam concernente vtilitatem, & de lege Ciuili generali, & fauorabili Reipublicæ, nec contraria sacris Canonibus, etiam hoc casu ad obseruantiam talium statutorum (quæ re vera Clericos saltem quoad ad vim coactiuam ligare non possunt, vt dixi in collect. ad cap. Ecclesia S. Mariæ, ex num. 3. de constitut.) per iudicem ecclesiasticum sunt cogendi gloss. verb. necessitatis, in cap. generaliter 16. quæst. 1. Rip. de peste tit. de remed. ad conseru.

vbert.

ubert. n.236. itaque coactio pertinebit ad Iudicem ecclesiasticum, ac proinde Clerici non poterunt per laicos armis spoliari, vt benè resoluunt Megala in 3 part. lib.3 cap.11. num 20. Alderan. Mascard. de generali statuter interpret. concl.1. num.742. Marc. Ant. Genuens. in practic. Archiep. Neapol. cap. 74. num.6. Mart. de iurisdict part.4. casu 7. num.20. Vgol. de potest Episcop. can.13. § 12. num.3. Madius in tract. de sacris Ordin. cap.14. num.21. Bonacin de legib. disput.10. quaest.1. punct.1. §.1. num.2. Campan in diuers. Iuris Canonici rubr.4. num.19. Bellet. disquisit. cleric. part.1. tit.2. §.2. num.18. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiepisc Neapol decis. 299. part. 3. vbi resoluit Clericum ferentem arma posse resistere armis birruario laico volente eum capere, Duard. in comm. ad Bullam Cœnæ lib 2. can 12. quaest.11. num.91. Diana resol. moral part.1. tract.2. de immun Eccles. res.9. vers. fallunter, nouissime Stephan. VVeyms ad constitutiones 24. ex Iure antiquo desumptas, & per Concil Trid. innouatas constit.9. num. 15 pag 84. vbi attestatur à sacra Congr. de ann. 1586. fuisse responsum clericum non beneficiatum, qui inseruit alicui Ecclesiæ, si fuerit cum armis deprehensus de die, vel de nocte absque habitu & Tonsura non carere priuilegio, bene Cardin. controuers. forens. cap.15. n.82. & latiùs cap.20. num.75 cum seqq. vbi attestatur suo tempore in Curia ecclesiastica Regien. id sæpe accidisse, & birroarios semper sine difficultate dimisisse arma penes officium Episcopale, vbi vicarius erat, nouissimè D. Alex. Sperell. in decis. fori eccles. dec 12. num.60. vbi refert ita se millies practicasse, Machadu d tract.13. docum. vlt. in fine, nouissimè, & latè Antald de iurisdict eccles. part.2. tit.12. cap.11.

141 Contra Greg. Lop. l.46. tit.6. part.1. Palat. in repet. cap per vestras, de donat. inter virum & uxor. notab.2 §.1. num 13. Couarr. variar. lib.1. cap fin. num. vltim & pract cap.23. num.6. Anton. Gom l.45. Tauri num. 48. Cort. in memoriabili verb. annorum vsus. Clar. in § fin. q 36. num 16. Plac. de delict. lib.1. cap.8. num 9. Duen. reg. 15. Menoch. de arbitr. casu 394. num 10 cum seqq. Salzed. ad Bernard. in pract cap.58. vers. sic apud Hispanos in nouiss. edit. Auendan. in diction. verb. armadura vers. fin. Perez l.1. vers. tum etiam tit.1. lib.3. Ordin. & lib.2. vers quarumus tit.14. lib.2. eiusdem Ordin Mexi. in tract. taxa panis conclus. 5. num.58. Azeued l.9. num. .. tit.3. lib.1. noua recopil. & l.4. & 6. num.13. tit.6. lib.6. etiam noua recopil. Suar. de Pace in pract tom.1. p.8. cap. vnic num. 7. & 10. Ioann. Garc. de nobilit. gloss.9. n 53. Camill. Borrell. in addit. ad Bellug rubr.11. §. dubitatur, verb annorum, & de Regis Catholici præstantia, cap.71. num.45. cum seqq & de Magistratuum edictis, lib.3 cap.17. à n.41. & in summ 2 omnium decis tit.43. de foro compet. n.136. Decian. in tract. crimin. lib.4. cap.9. num.140. & lib.8. cap. 1. num 3. Gutier pract lib.1. quaest.12. Ioann de Heuia in Curia Philip. part 3. §.3. num. 9. Bobadil. in sua politica tom.1. lib.1. cap.13. num.67. lib.2 cap.18. num.66. & 71. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori eccles. decis.171. num. 4. in prima edit. aliàs resolut 314. in secunda edit. Cardos in praxi Iudicum, verb. Clericus, num.33. cum seqq Ortiz in sum cap.4 num.9. & cap.7. num. . Iacob. de Graff in aureis decis. part. 1. lib. 4. cap.18 num.158. Bañes in 2.2. quaest.67. art.1. dub.2. conclus.5. Franc Emman in sum tom 2. cap.237. n.13. Petr Lorca in part 2. tom 2 tract. de legib. disp. 25. memb. 4 pag 486. Ignat. del Villar in sylua respons. lib 1. respons 1 p. . num.9 Farin. in praxi crimin p.1. q.8 num 96 & p.3. q.108. num 21. cum seqq Stephan. Grat. discept forens cap.135. n.25. Vasq in p 2. tom 2. disp.167. cap.4. num.31. Ioann. de la Cruz in direct. Conscient. part.1. prac.8. q.3. art.1. dub 1. concl.3. plures per Cened. ad Decretal. collect. . existimantes Clericum arma prohibita portantem à ministris laicæ iurisdictionis armis his spoliari posse, & priuari absque metu excommunicationis. Et contra Mol. in empor. Iuris, part.1. quaest. 6. num. 16. & seq. Petrum de Ledesma in summ. tom.2. tract 8. cap.9. conclus.33. Villalob in summ tom.2. tract.10. difficult.16. num.2. Cened. dict. collect.37. num 18. putantes Clericum exercentem prohibitam venationem, vel piscationem, posse spoliari à iudice sæculari, vel suis ministris, auibus, vel canibus, aut aliis instrumentis; qui quidem Doctores huius contrariæ opinionis assertores licet numero vincant præcedentem, cum tamen nullum solidum adducant fundamentum, nec aliqua lege vel concludenti ratione nitantur, ideo illis credendum non est, Ioan Maria Corat. tract de commun. Doctor. opin in præfat n.4. vol.4 fol. mihi 232. Fab. Turret. de effect. clausul. codicil. quaest.4. effectu 4. vers hac opinio, aliquando enim voluntas nulla discussione præmissa sequuntur alios tanquam aues, Menoch. cons. 37. num.171. Sanch. in præcepta Decalogi tom 1. c.9. n.8. optimè Seneca de vita beata cap.1. ibi, Nihil ergo magis præstandum est quàm ne pecorum ritu sequamur antecedentium gregem, pergentes non qua eundum est, sed qua itur, &c.

Vnde cùm non liceat Iudici laico clericum spo- 142
liare armis, ideo multominus ei licebit non solum clericos, sed nedum laicos spoliare, qui habent arma in Ecclesia, vel cœmeterio, solent enim quandoque dum Missæ, vel vesperæ celebrantur, tenere arma ad ostium Ecclesiæ, vel in canonicali domo, & interim veniunt satellites, & eos spoliant armis, eaque asportant à loco sacro ad tribunalia fori sæcularis. Ratio est, quia de Iure Canonico quod solum seruandum est in materia immunitatis Ecclesiarum etiam in terris imperij, Farin. de immun num. 27. cum seqq. non licet Iudici laico, vel eius ministro aliquem actum iurisdictionis facere in Ecclesia, cap. 1. de immun. Eccles cap. 2. eodem titul. in 6. cap sacrilegium, cap. quisquis 17. quaest. 4. Eodemque priuilegio gaudent cœmeterium, atrium, scalæ, & domus Ecclesiæ, dict. cap.2. Duard. in Bullam Cœnæ lib. 2. canon.19. quaest.16. num.2. cum seqq. laicum autem spoliare armis in Ecclesia, vel cœmeterio est actus iurisdictionis, quem sine licentia Episcopi, vel eius Vicarij exercere non possunt; ita per dict. cap.2 de immun. Eccles. lib.6. resoluunt Farinac. de immun. num. 248. Peregrin. in simili tractat. cap.13. num.5. Antonin. Diana resolut. moral. part.1. tr.1. resolut.8. optimè Ciarlin. dict cap.13 numer 74 cum seqq. Et hæc sententia vera est, & in praxi seruanda, quamuis multi existimauerint posse Curiam sæcularem reo confugienti ad Ecclesiam arma etiam violenter auferre, ex quorum numero sunt Couar. var. lib.2. c.29. num. 8. vers 36. qui huius opinionis videtur esse antesignanus, Baiard. ad Clar. §. fin. q.30. numer 4. Villadieg. in politica c.3. numer. 214. Marta de iurisdict. part.2. c.50. numer 12. & 13. Suarez d Relig. tom 1. tract. 2. lib. 3. c 12. sub numer.3. Gamb. de immun. lib.4. cap.16. numer. 11. Iacob. de Graff. tom.1 tit. de immun Eccles consul vnic. num. 19. Ioan de la Cruz in direct. Conscient. part.1. præscripto 8 quaest.3. art.1. dub.1. conclus. 3. Faguodez in quinque Eccles. præcepta, prac. 2. lib.4. c.4. numer.55. Portell. in dub. Regularib verb. Ecclesia immunitas numer.15. ex ea ratione, quia iste delinquit in Ecclesia, ideoque puniendus à Iudice laico, vel saltem armis spoliandus est; quæ tamen ratio ni-

mis insulsa est; si enim vera esset, Iudex laicus posset etiam personam arrestare & ducere ad suos carceres, ne dum armis spoliare, quod falsum est, quia vidimus post Constitutionem Gregor. XIV. etiam delinquentes in Ecclesia gaudere eius immunitate, nisi in ea perpetrauerint homicidia, vel mutilationes membrorum, & eo etiam casu non licere reum ab Ecclesia contrahere sine licentia Episcopi, vel eius Vicarij.

143 Denique de his, quæ Clerici pro honestate, ac bonis moribus vitare tenentur, Isidor. *in lib. de vita cleric. in cap. his igitur 23. distinct.* quasi omnia, quæ dicta sunt suprà, compendiosè complectens scribit in hæc verba. *His igitur lege Patrum caueatur, vt à vulgari vita seclusi, à mundi voluptatibus se abstineant, non spectaculis, non pompis intersint, conuiuia publica fugiant, priuata non tantum pudica, sed & sobria colant, vsuris nequaquam incumbant, neque turpium occupationes lucrorum fraudisque cuiusquam studium appetant, amorem pecuniæ, quasi materiam cunctorum criminum fugiant, & sæcularia officia, negotiaque abyciant; honoris gradus per ambitiones non subeant, pro beneficijs medicinæ Dei munera non accipiant, dolos, & coniurationes caueant, odium, æmulationem, obtrectationem, atque inuidiam fugiant, non vagis oculis, non effrani lingua, aut petulanti, fluidoque gestu incedant, sed pudorem, & verecundiam mentis simplici habitu, incessuque ostendant, obscœnitatem etiam verborum sicut & operum penitus abhorreant, viduarum & Virginum frequentationem fugiant, & contubernia extranearum fœminarum nullatenus appetant, castimoniam quoque inuiolati corporis perpetuo conseruare studeant, aut certè vnius matrimonij vinculo fœdentur: senioribus quoque debitam obedientiam præbeant, nec vllo iactantiæ studio semetipsos attollant. Postremò doctrinæ, lectionibus, Psalmis, hymnis, canticis, exercitio iugiter incumbant, tales enim debent esse, qui diuinis cultibus se mancipandos student exhibere, scilicet, vt dum scientiæ operam dant, doctrinæ gratiam populis administrent.*

144 Sunt etiam ad hoc propositum aurea verba Bernardi *in lib. 4. de consider. ad Eugenium Papam*, dum contra Clericos sui temporis ita exclamat. *De Clericis quid dicam? nam aliud sunt, aliud dicunt, aliud videri volunt. In habendis temporalibus sunt vt laici, in habendis Prabendis sunt vt Clerici, in plateis sunt vt milites, in vestimentis sunt vt mulieres, non laborant vt laici, non prædicant vt Clerici, non fructificant vt mulieres. Cuius ergo ordinis sunt, nullius, sed credo eos esse ordinandos, vbi nullus est ordo, sed sempiternus horror inhabitat.* Vt igitur omnes ecclesiasticæ personæ onera sibi ipsis incumbentia adimplere studeant, debent dies omnes vigilanter obseruare tanquam si in eorum quolibet moriturus, ac rationem de suis culpis iusto Iudici redditurus quisquis eorum esset; magnum sanè, & salubre vulneribus nostris remedium iugis futuræ mortis recordatio. *Deus enim* (ait Augustinus *homil. 13. inter 50. apud Vrbinatem verb. Mors col. 1447.*) *diem mortis incertum salubriter constituit, diem vltimum suum quisque salubriter cogitet: misericordia Dei est, quia nescit homo quando moriatur, latet enim vltimus dies, vt obseruentur omnes dies.* Et idem *de salut. docum. cap. 39.* sic inquit. *Semper ante oculos nostros versetur vltimus dies, & cum diluculo surrexerimus, ne ad vesperam nos confidamus peruenire, & cùm in lecto membra deposuerimus, de lucis non confidamus aduentu, & facilè poterimus cor nostrum à vitijs, & concupiscentijs malis refrænare.* Terribilis quoque & timenda èrit diei iræ, diei magnæ & amaræ valde recordatio, in qua latere est impossibile, & apparere intolerabile, vt habet Diuus Bernardus *in lib. de interiori domo cap. 38. Quis enim non timeat* (verba sunt Innocentij III. lib. 3. de contemptu mundi 15.) *iudicem potentissimum, sapientissimum, & iustissimum? Potentissimum, quem nemo potest effugere; sapientissimum, quem nemo potest latere; iustissimum, quem nemo potest corrumpere, qui nec prece, nec pretio, nec amore, nec odio declinet à semita rectitudinis, sed via regia semper incedens, nullum malum præterit impunitum, nullum bonum irremuneratum relinquit.*

Capvt XLI.

De Religiosorum Ordinibus.

Svmmarivm.

1 *Fideles in exordio nascentis Ecclesiæ nihil proprium possidebant, sed erant illis omnia communia.*

2 *Fideles tunc electi vt fugerent malorum societatem & dæmonum insidias in abdita loca secesserunt.*

3 *Monachorum cœnobia, qui in illis viuebant in communi, fuerunt in Alexandrina Ecclesia ex institutione B. Marci Euangel.*

4 *Cletum Papam Regulares quosdam conuentus instituisse fertur.*

5 *Monachorum institutum quod fuerit? ostenditur.*

6 *Paulus Thebanus initium Monachis, qui vsque ad nostra tempora perdurarunt, dedisse videtur.*

7 *Antonius Ægyptius cum post Paulum Thebanum superuixisset, socios huius instituti habuit, & multorum monachorum Abbas fuit.*

8 *Monachorum religio maximè Damasi Papæ temporibus floruit in vastis Ægypti solitudinibus propter malorum hominum vitam, & tyrannorum persecutiones in ciuitatibus.*

9 *Regularium Ordinum institutio in ciuitatibus erigi cœpit cessante tyrannorum persequutione.*

10 *S. Basilius Magnus in orientali plaga primus in ciuitatibus instituit ordinem regularem.*

11 *Monasteria condiderunt in Africæ partibus B. Augustinus, & in Palæstina Hieronymus.*

12 *Benedictus in occidentali Ecclesia multa monasteria construxit.*

13 *Eremitæ siue Anachoritæ speciali nomine dicebantur, qui primo in solitudine, siue eremo habitabant.*

14 *Cœnobitæ dicebantur, qui in ciuitatibus habitantes simul vitam ducebant.*

10 *Monachi, id est soli, quod nomen propriè sortiuntur qui in solitudinibus habitabant.*

16 *Monachos hodie appellamus, qui soli vitæ contemplatiuæ operam nauant, neque prædicationi, aut alijs se immiscent.*

17 *Regulares, aut Religiosi, seu Fratres illi dicuntur qui contemplationi nedum insistunt, verum etiam in actione præterea versantur.*

18 *Regulares*

18 Regulares dicuntur à rectitudine viuendi, cui incumbere debent.
19 Religiosi dicuntur à religando.
20 Cœnobitarum plures sunt Ordines differentes.
21 Basilij ordo ab ipso institutus anno 369.
22 S. Basilij Monachi in arctiorem disciplinam redacti, & fruuntur singulis indultis Congregationis Cassinen.
23 Armenorum Congregatio quæ? ostenditur.
24 Carmelitæ à quo tempore inceperint, & sub qua regula?
25 Carmelitarum Ordo est vnus de quatuor Ordinibus Mendicantibus.
26 Carmelitæ præcedunt Fratribus B. Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum.
27 Carmelitæ habent exemptionem à quarta funeralium.
28 Officium S. Theresiæ conceditur Carmelitano Ordini.
29 Carmelitæ discalceati inceperunt à S. Theresia, & eius Ordo fuit approbatus à Gregorio XIII.
30 Ordo Carmelitarum discalceatorum desciuit à reliquo corpore Ordinis cum proprio Generali à Clemente VIII.
31 Carmelitarum discalceatorum Congregatio in Italia ab Hispanica separatur.
32 Carmelitæ discalceati sunt de quatuor Ordinibus Mendicantium, illorumque gratijs omnibus perfruuntur.
33 Carmelitæ discalceati ad processiones accedere non coguntur.
34 Monasteria noua de sola Ordinariorum licentia vbique erigunt.
35 Sancti Benedicti regula ab eodem instituta anno 500.
36 Ecclesia Cassinensis habebat suum Episcopum vsque ad annum 529. quo ibi fuit sanctus Benedictus.
37 Abbates Cassinenses post S. Benedictum licet non essent Episcopi, iura tamen Episcopalia, & omnimodam iurisdictionem semper exercuerunt, diœcesimque habebant.
38 Habitus Monachorum sancti Benedicti notus est.
39 Itala Congregatio sancti Benedicti incepit anno 1408.
40 Germanica Congregatio S. Benedicti dicta Bursfeldensis incepit anno 1420.
41 Gallica Congregatio sancti Benedicti incepit anno 1516.
42 Hispana Congregatio S. Benedicti dicta Vallisoletana incepit anno 1520.
43 Lusitana Congregatio sancti Benedicti incepit anno 1549.
44 Abbates S. Benedicti vtuntur Pontificalibus, benedicunt Populum, & consecrant lapides pro Altarium vsu, & Monachos à quibuscunque censuris & pœnis absoluunt.
45 Cluniacensium Ordo à quo institutus, & quando? ostenditur.
46 Camaldulensium Ordo à quo institutus, & quando, & de reformata quam appellant Montis Coronæ?
47 Fontis Coryli Ordo à quo institutus, & quando inceperit?
48 Vallisumbrosæ Ordo à quo institutus, & quando inceperit?
49 Grandimontensium Ordo à quo institutus, & quando inceperit?
50 Cisterciensium Ordo à quo institutus, & quando inceperit?
51 Cistercienses succedunt in bonis suorum Monachorum, non tamen feudalibus.
52 Exempti sunt Cistercienses à iurisdictione Ordinariorum, & solutione quorumcunque onerum etiam charitatiuorum.
53 Mulieres ingredi Cisterciensium monasteria non possunt.
54 Cistercienses ad alium quàm Carthusianorum Ordinem transire non possunt.
55 Cisterciensium discalceatorum familia, Foliensis appellatur.
56 Reformationem familiæ Cisterciensium edixit Sixtus V. & gaudet priuilegijs Monachorum Cisterciensium non reformatorum.
57 Cistercienses discalceati exempti sunt ab omni Monachorum Cisterciensium non reformatorum superioritate, & non tenentur ad illorum instituta.
58 Cistercienses discalceati procedunt omnibus Fratribus mendicantibus.
59 Cistercienses Reformati ad aliam religionem transeuntes ad eam nequaquam redire possunt.
60 Cistercienses discalceati siue reformati gaudent priuilegijs Monachorum, & Ordinum Mendicantium, & non possunt coram alijs quàm Congregationis iudicibus vocari.
A quo instituti, & quando inceperint
61 Fontis Ebraldi Ordo,
62 Guillielmiti,
63 Gilbertini,
64 S Guillielmi Ducis Aquitaniæ Ordo,
65 Humiliati,
66 Floriacenses,
67 Silnestrini,
68 Vallis Caulium,
69 Cœlestini.
70 Abbas Generalis Cœlestinorum visitat monasteria Ordinis vbique locorum existentia, sine cuius præsentia non cogitur Capitulum generale.
71 Oliuetanorum Ordo cur sic dictus, à quo institutus, & quando inceperit?
72 Oliuetani gaudent priuilegijs monachorum Cassinensium, ad processiones accedere non coguntur, à quolibet Antistite Ordines recipere valent, & à decimarum, aliorumque onerum solutione sunt exempti.
73 Exempti sunt Oliuetani ab Ordinariorum iurisdictione, sexagenaria gaudent præscriptione, confessiones audiunt, & absque Papæ licentia ad aliam religionem transire nequeunt.
74 S. Iustinæ Patauinæ Congregatio cur ita dicta, à quo instituta, & quando inceperit?
75 S. Sepulchri Militaris Ordo cur ita dilectus, à quo institutus, & quando inceperit?
76 Templarij cur ita dicti, à quo instituti, & quando inceperint?
77 Templariorum religio damnata fuit à Clemente V. sed an iustè vel iniustè? ostenditur numeris seqq.
Ordo Militaris à quo & vbi institutus, & quando inceperit,
80 Auisij in Portugallia,
81 S Mariæ de Calatraua in Hispania,
82 Alea in Portugallia,
83 Alcantara in Hispania,
84 Christi in Lusitania,

145 *Clerici vitæ communis,*
146 *Canonici Regulares Gronodael,*
147 *Æremitæ S. Hieronymi per Italiam,*
148 *Æremitæ B. Petri de Pisis,*
149 *Canonici Regulares VVindesemensium.*
150 *Eremitæ S. Hieronymi in Fessulanis,*
151 *Canonici Regulares Frigionariæ,*
152 *Canonici Regulares sancti Saluatoris,*
153 *Canonici Regulares sancti Gregorij in Alga,*
154 *Fratres S. Ambros. ad nemus,*
155 *Fratres Apostolini,*
156 *Canonici Regulares S. Petri de monte Corbulo,*
157 *Clerici boni Iesus Rauennatis,*
158 *Clerici Regulares Theatini,*
159 *Clerici Regulares S. Pauli decollati,*
160 *Clerici Regular. Somaschæ,*
161 *Fratres hospitalitatis, & infirmis ministrantes B. Ioannis Dei,*
162 *Clerici Matris Dei Lucæ,*
163 *Clerici pauperes matris Dei scholarum piarum,*
164 *Fratres S. Antonij Abbatis in Flandria.*

Ordines Militares à quibus instituti, & quando incœperint, scilicet

165 *S. Lazari,*
166 *S. Ioannis Melitensis,*
167 *S. Mariæ Theutonicorum,*
168 *S. Iacobi apud Hispanos,*
169 *S. Iacobi apud Lusitanos,*
170 *Montis Gaudij apud Hierosolymitanos,*
171 *S. Mariæ de Mercede apud Aragonios,*
172 *S. Mariæ gloriosæ apud Italos,*
173 *S. Mariæ de monte Carmelo.*
174 *S. Francisci Assisinatis Ordo quando institutus. Fratres S. Francisci Assisinatis.*
175 *Conuentuales,*
176 *Minores Conuentuales Reformati,*
177 *Obseruantes,*
178 *Tertiarij,*
179 *Capuccini.*
182 *Carthusienses à quo instituti, & quando inceperint?*
183 *Carthusienses à solitudine distrahi prohibentur.*
184 *Eremitæ S. Augustini Congregationis Galliæ reformatorum transire possunt ad Carthusienses non verò ad alios.*
185 *Camaldulenses in eremo degentes possunt recipere Carthusianos petita, licet non obtenta licentia ab eorum superioribus.*
186 *Fratres sanctissimæ Trinitatis calceati & discalceati a quibus instituti, & quando inceperint? & n. 187.*
188 *Minimi sancti Francisci de Paula à quo instituti, & quando inceperint?*
189 *Clerici Regulares Societatis Iesu à quo instituti, & quando inceperint?*
190 *Religiosi approbati in Societate Iesu, qui dicantur? ostenditur.*
191 *Societati Iesu adscripti postquam emiserint tria vota simplicia, vere & propriè sunt Religiosi.*
192 *Religiosi Societatis etiam post tria vota simplicia retinent bona sua & beneficia.*
193 *Formati Religiosi in Societate Iesu qui dicantur?*
194 *Professi in Societate Iesu qui sint.*
195 *Religiosi Societatis Iesu quibus priuilegiis potiantur? ostenditur.*
196 *Societas Iesu quas prouincias, & Domos habeat? & num. 197.*
198 *Clerici Regulares minores à quibus instituti, & quando incœperint?*
199 *Clerici Regulares ministrantes infirmis à quo instituti & quando incœperint?*
200 *Clerici Regulares ministrantes infirmis plura desumpserunt a Patribus Societatis Iesu.*
201 *Domus professa Clericorum Regularium ministrantium infirmis non possunt habere reditus.*
202 *Clerici Regulares ministrantes infirmis diuiduntur in quinque prouincias per Italiam, & Siciliam.*
203 *Religionem nouam nullus præsumat instituere, sed quicunque ad religionem conuerti voluerit, vnam de approbatis assumere debet.*
204 *Religionem nouam qui voluerit instituere debet Apost. Sedis authoritatem & approbationem obtinere.*
205 *Religionum Ordines licet diuersitatem aliquam in statutis ostendere videantur, omnes tamen ad vnum, & eundem finem tendunt.*
206 *Religiosi aliqui sunt, qui nihil habent quoad verum dominium, nec quoad ius administrandi, nec in particulari, nec in communi; alij verò sunt, qui habent ius administrandi in communi, & non in particulari.*
207 *Religiosorum Ordinum duo sunt genera.*
208 *Ordines Mendicantes verè & propriè quatuor sunt.*
209 *Prædicatorum Ordo præfertur aliis mendicantium.*

Inter Mendicantes annumerantur

210 *Seruitæ,*
211 *Minimi,*
212 *Iesuati,*
213 *Iesuitæ,*
214 *Carmelitæ discalceati,*
215 *Fratres discalceati sanctissimæ Trinitatis.*
216 *Mendicantes verè dicuntur Ordines non solum quatuor priores, sed etiam qui postea a sede Apostolica instituti sunt.*
217 *Moniales Ordinum Mendicantium non veniunt sub dispositione loquentium de Mendicantibus.*

De priuilegiis Mendicantium participant

218 *Canonici Regulares Lateranenses,*
219 *Canonici Regulares S. Saluatoris,*
220 *Canonici Regulares S. Crucis Conimb.*
221 *Canonici Regulares sancti Gregorij in Alga,*
222 *Monachi Cassinenses,*
223 *Vallis vmbrosæ,*
224 *Camaldulenses,*
225 *Cistercienses,*
226 *Cistercienses reformati,*
227 *Cœlestini,*
228 *Syluestrini,*
229 *Congregationis B. Mariæ Montis Virginis,*
230 *Monachi sancti Basilij,*
231 *Præmonstratenses,*
232 *Fratres sancti Spiritus in Saxia,*
233 *Eremitæ sancti Hieronymi in Hispania,*
234 *Eremitæ B. Petri de Pisis,*
235 *Fratres sancti Hyeronymi de Fessulis.*
236 *Fratres Ordinis sanctissimæ Trinitatis,*
237 *Cruciferi,*
238 *Fratres S. Mariæ de Mercede,*
239 *Fratres Militiæ Iesu Christi,*
240 *Clerici Theatini,*
241 *Clerici Regulares Minores,*

242 *Clerici*

242 *Clerici Regulares de Somascha*,
243 *Clerici Regulares ministrantes infirmis*,
244 *Clerici Regulares pauperum Matris Dei.*

1 POSTQVAM de Personis Ecclesiasticis sæcularibus hactenus disseruimus, sequitur vt de Personis Regularibus pertractemus; præmissa regularum, seu Ordinum suorum distinctione. Sciendum est igitur quod ab exordio nascentis Ecclesiæ cum ferueret charitas, quæ diffusa erat in Fidelium cordibus per Spiritum sanctum, qui datus est eis, vt inquit Apostolus, *omnes Fideles erant*, & vt in *Apostolorum actibus* legitur, *omnium credentium erat cor vnum & anima vna*, & propterea nihil proprium possidebant, seu erant illis omnia communia, erantque quotidie vnanimes in oratione & communicatione, ac fractione
2 panis; adeò vt omnes simul quasi in vno Cœnobio conuiuentes, Religiosam agerent vitam, de qua te erudite Basil.Pont.*var.disput. part.* 1. *quæst.* 3. disputat an Religionis status primis Ecclesiæ Christianæ temporibus tantum constiterit voria simplicibus, & an Apostoli ipsi vere Religiosi fuissent eum emissione votorum, & de aliquibus Apostolorum discipulis, qui vere Religiosi fuerunt, & vota emiserunt. Sed posteaquam refrigescere charitas & abundare iniquitas cœpit, oportuit ad vitanda pericula vt pauci electi quasi pestem malorum hominum, & insidias dæmonum fugientes in abdita loca secederent à conuentu malignantium, à multitudine operantium iniquitatem in die malorum in abscondito essent tabernaculi Dei. Hoc autem accidit ab initio; tum ex persequutionibus infidelium; tum etiam ex ipsorum Fidelium iniquitate: nam cum Beatum Stephanum lapidassent Iudæi, *facta est*, vt dicitur *Act.* 8. *in illa die persecutio magna in Ecclesia, & omnes dispersi sunt per regiones Iudææ & Samariæ præter Apostolos.* Cùm verò cœpit fratrum iniquitas in Anania & Sapphira exurgere, qui propterea percussi interierunt, *factus est*, vt dicitur *Act.* 5. *timor magnus in vniuersa Ecclesia*; quod non tam de ipsorum casu, quam de culpæ periculo intelligere possumus.

3 Quare vtriusque rei caosa, scilicet & declinandæ persequutionis, & vitandi periculi animarum cœperunt fratrum conuentus, & diuerticula institui. Legitur namque in Alexandrina Ecclesia ex institutione B. Marci Euangelistæ Monachorum extitisse Cœnobia, qui Cœnobitæ dicebantur, qui viuebant communiter in Cœnobiis, vt refert Cassiodor. *lib.* 2. *de instit. Monach.* Hieron. Platus *lib.* 2.
4 *de bono statu cap.* 21. Carol. Tapia *in Auth. ingressi, verb. monasteria cap.* 1. *num.* 26. *C. de sacros. Eccles.* Ludouic. Miranda *in man. Prælatorum tom.* 1. *quæst.* 3. *art.* 4. *in princ.* Clerum quoque Romanum Pontificem ferunt Regulares quosdam Conuentus instituisse; de quo Annib. Canale *in vitis fundatorum Religionum decad.* 1. vbi *de Cleto Papa & Martyre pag.* 228.

5 Horum continnum exercitium erat sub vnius Prælati obedientia, in Cœnobiis communiter viuentes, in cellulis tamen selectis, atque distinctis, vbi cum summo silentio, obseruantia, & clausura, orationi, & manuum labori continuo vacabant, præterquam quodam certo atque determinato tempore, quo pulsato signo ad chorum, siue Oratorium, conueniebant omnes ad Diuinas laudes decantandas, siue ad Lectionem, aut spiritoale colloquium, vel ad aliquod simile exercitium; vino nunquam, aot carnibus vtebantur; neque lautioribus cibis, sed solo pane, aqua, & sale conditi, atque leguminibus erant contenti, præter senes, & infirmos, quibus à propositis Decanis, secundum propriam cuiuslibet necessitatem, necessaria cuncta prudentissimè suppeditabantur; de quibus late agit Hieron. Roman. *de Repub. Christiana lib.* 6. *cap.* 2.

Deinde verò circa Caij Pontificatum Paulus 6
quidam Thebanus (qui declinandæ caosa persecutionis Decij, & Valeriani, & Deo liberius inseruiendi in eremi speluncam se contulit, vnde & primus Eremita est appellatus) initium Monachis, qui vsque ad nostra tempora perdurarunt, dedisse videtur: vide Hieronym. *in epist. ad Eustoch. de custodia virginitatis*, Nicephor. *lib.* 8 *histor. Ecclesiast. cap.* 41. Cassiodor. *lib.* 7. *collat. poster. collat.* 1 *ex Piamone*, Annib. Canale *d. decade* 1. *vbi de sancto Paulo primo Eremita pag.* 260. Nam Antonius Ægy- 7
ptius eodem tempore idem vitæ genus instituens, cum post eum superuixisset socios sui instituri habuit, & multorum Monachorum Abbas fuit, Carol. de Tapia *in Auth. Ingressi. C. de sacros. Eccles. verb. Monasteria cap.* 1. *num.* 23. ac deinde ma- 8
ximè Damasi Papæ temporibus floruit Religio Monachorum in vastis Ægypti solitodinibus, quas propter sitim & sterilitatem, serpentumque, ac ferarum copiam, conuersatio humana non nouerat; atque dum per ciuitates tyrannorum sæuitia Christianos vexaret, Eremitarum sanctitas feras in solitudine mitigabat, nec tantum obesse poterat Ecclesiæ Dei in ciuitatibus malorum hominum vita, & Tyrannorum persecutio, quantum proderat in solitudine Monachorum sancta conuersatio.

Cessante verò persecutione, cùm iam liceret 9
Christum publicè confiteri, & permissum ab Imperatoribus fuisset Ecclesias & monasteria construendi, cœpit Regularium Ordinum institutio in ciuitatibus erigi, Annib. Canale *d. decad.* 1. vbi 10
de Antonio Abbate pag. 266. Cuius quidem rei auctor fuisse dicitur in Orientali Plaga Basilius Magnus, de quo legitur quod duriorem illum antiquorum Monachorum ritum ad meliorem formam redegit, magisque Religioni congruentem: primus enim fuit, qui in scriptis Monachis dedit regulam, & pro eorum instructione, & gubernatione sanctissimas leges extraxit, atque ordinauit, quibus monasticam vitam, & vitæ religiosæ perfectissimam viuendi rationem mirificè delineauit, & declarauit, & in Africæ partibus Beatus Augustinus, & in Palæstina Hieronymus monasteria condiderunt.

Porrò in occidentali Ecclesia Benedictus, qui 11
claruit temporibus Ioannis I. summi Pont. multa monasteria construxit. Hic enim postquam 12
diu in altissima Sublaci spelunca latuisset, quidam Monachi eius sanctitatis fama permoti se illi instituendos tradiderunt, sed cum multi ad eum quotidie discipuli conuenirent, duodecim monasteria ædificauit, eaque sanctissimis legibus communiuit, ac deinde plura alia eiusdem regulæ monasteria in ciuitatibus constructa fuerunt, Nam B. Gregorius Pontifex, quæ sub eadem regula monachus extitit Romæ & in Sicilia, postremò verò B. Bernardus, & alij in aliis partibus diuersos Conuentus erexerunt. Ita & sub regula B. Augustini, atque Hieronymi alia fuerunt monasteria constructa, quæ omnia à piis Fidelibus, prædiis,

prædiis, ac poſſeſſionibus multis ditata fuerunt.
Demum verò Mendicantium Ordines ſucceſſe-
runt, quorum præcipui auctores Dominicus &
Franciſcus viri ſanctiſſimi extiterunt.

13 Sed antequam ad horum Ordinum distinctio-
nem & breuem notitiam deueniamus; eſt prius
ſciendum quod, qui primò in ſolitudine, ſiue ere-
mo habitabant, Eremitæ, ſiue Anachoretæ ſpe-
ciali nomine dicebantur; vt colligitur ex gloſ.
verb. Anachoreta in auth. de Monachis §. *cogitan-
dum*; ſed Anachoretæ propriè erant illi, qui ſine
certa habitatione per deſerta vagantes ne à Po-
pulis inuiſerentur, ibi quieſcebant, vbi nox illos
offendiſſet. Qui verò in ciuitatibus habitantes ſi-
mul vitam ducebant, Cœnobitæ, id eſt, ſimul vi-
uentes ſunt appellati; vnde & Cœnobij nomen
14 deſcendit, *c.2. in princ. de ordine cognit.* Omnes verò
generali nomine Monachi dicebantur, id eſt, ſo-
li, quamuis illi propriè id nominis ſortirentur,
qui in ſolitudinibus habitabant, *cap.* 1. iuncta *gloſ.*
16.*q.*1. Petr. Henriq. *conſ.*67.*n.*83. Quintanad. *eccle-
15 ſiaſticor. lib.*3. *n.*36. vbi quòd erat genus hominum
à reliquorum communione & ſocietate ſegrega-
tum, qui iam inde à priſcis Eccleſiæ institutæ tem-
poribus, dum in omni virtutum genere ſtudebant,
diſcedebant primum in deſerta & derelicta loca,
deinde duriter ſubducto cibo, & in omni rerum
aſperitate corpus exercebant, Notar. *in lucerna Re-
gular. verb. Monachi n.*1. Vnde S. Hier. *in c. ſi cupis,
eadem cauſa & q.* ad quemdam Monachum ſcri-
bens dicebat. *Si cupis eſſe quod diceris Monachus, id
eſt ſolus, quid facis in Vrbibus, quæ vtique non ſunt ſolo-
16 rum habitacula, ſed multorum.* Et ita etiam hodie Mo-
nachos appellamus, qui ſoli vitæ contemplatiuæ
operam nauant, neque prædicationi, aut aliis ſe
immiſcant: quales ſunt Caſſinenſes, Ciſtercien-
17 ſes, Carthuſiani, Camaldulenſes, aliique ſimiles:
nam illi, qui contemplationi nedum inſiſtunt,
verum in actione præterea verſantur, iuuantes
Epiſcopos, & Clericos in concionibus, ac Sacra-
mentis, non vtique ex recto ſermona appellantur
Monachi, ſed Regulares, aut Religioſi, ſeu Fratres:
vt notant Panorm. *in c. cauſam quæ, n.* 2. *de iudic.* Petr.
Henriqu. *conſ.*67. *n* 84.

18 Regulares autem ita dicuntur à rectitudine vi-
uendi, cui incumbere debent, & quia certæ regu-
læ addicti ſunt; teſte Abb. *in rub. de Regularib. in
princ.* eoque nomina Concilia frequentius aliis
vtuntur, fortaſſe quod vtrumque ſexum amplexa-
tur, ob quam profecto rationem Nau. *in c. cur por-
19 tio n.*8. 12. *q.*1. dicit ſe potius eodem nomine vti,
quàm altero Religioſi, cuius & Religionis no-
men à religando deducit Cicero *lib.*1. *de natura
Deorum*, inquit enim, *ſunt dicti religioſi à religando:*
quam profectò deriuationem commendat Iſidor.
*lib.*10. *etymolog. c.*17. ſubiungens id euenire, quia
Religioſi retractant, & quaſi religunt ea, quæ ad
cultum diuinum pertinent. Verum Lactant. *lib.*4.
*ſuarum diuin. inſtit. c.*25. S. Auguſt. *in lib. de vera re-
lig. cap. vlt.* à religando Religionem dictam aſſe-
uerant, quòd eius vinculis, diuinis miniſteriis
ſint ipſi Religioſi mancipati, & addicti, & veluti
Deo religati, & adſtricti: ſequuntur Azor. *inſtit.
moral. p.*1. *lib.*9. *c.*10. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p.*
1. *lib.*3. *c.*5. *n.*1. & Ludouic. Miranda *in man. Prælat.
tom.*1. *q.* 1. *art.*2. *concl.*3.

20 Cœnobitarum plures ſunt Ordines differentes,
omnes tamen ferè in vniuerſum Religiones & Or-
dines ſub quatuor regulis principalibus militant,
præter quoſdam, qui in plurib. quatuor præfatis re-
gulis ſe cōformātes proprias ipſarū Cōſtitutiones,
ac peculiaria ſtatuta dicuntur habere pro regulis.

De prima regula quæ eſt S. Baſilij, & de Religioſis ſub ea militantibus.

Prima eſt S. Baſilij ab eodem S. Baſilio Magno 21
instituta *anno* 369. Pontifice Felice II. Imperatore
Iuliano apoſtata. Hic ſanctiſ. Pater & Monachorū
antiquorum Orientalis Eccleſiæ Patriarcha pri-
mus (vt ſupra diximus) fuit, qui monaſticum ſtatum
reformauit, & ea omnia, quæ ab Antonio Magno,
Hilarione, Pachomio, & vtroque Machario pro
inſtruendis illius temporis Monachis, & Religio-
ſis verbotenus adiuerat, ac ſibi fuerant tradita, lit-
teris mandauit, atque quibuſdam demptis, aliis
vero additis eorum omnium non minus religioſā,
quàm eruditam confecit regulam. Creuit maximè
hæc Religio per Orientem, vbi in ea nonaginta
millia Monachorum militabant, irruentibus inde
Sarracenis ad nihilum eſt redacta, extant tamen
Reliquiæ in monte Sion vbi 24. habet monaſteria
& monachos ferè duo millia: ita etiam in monte
ſancto, qui eſt prope Conſtantinopolim, vbi etiam
in pluribus monaſteriis duo milla monachi habi-
tant: habet etiam plura monaſteria in ea Græciæ
parte quæ Venetiarum Reip. ſubeſt. In Italia quoq;
nonnulla alia adſunt, quorum caput eſt cœnobium
Cruttæ ferratæ duodecim milliaribus Romæ di-
ſtans, & in Calabria prouincia quædam pauca reti-
nent, in quibus verus tantum Religionis inſpici-
tur candor, ſed longe ſunt ab inſtituto alieni: Mo-
nachi verò qui in Italia degunt Romano more
ſacra celebrant, atque miniſtrant, veſtiuntur ni-
gro colore. In arctiorem diſciplinam redacti ſunt. 22
Perfruuntur ſingulis indultis Congreg. Caſſinen.
Exempti ſunt à iuriſdictione Ordinariorum, & Cō-
mendatorum, qui regulam Ordinis non ſunt pro-
feſſi. Et eorum Generalis Abbas eandē poteſtatē,
ac iuriſdictionem habet, quam cæteri Abbates Ge-
nerales in eorum Ordines, vt ſtatuit Greg. XIII.
*Conſt.*58. inc. *Benedictus Kal. Nouēb.*1579. Et eorum
monaſteria Hiſpaniæ vnit, & aggregat, ac plures
gratias, & priuilegia concedit idem Gregorius
*Conſt.*46. inc. *Cogit.*8. *Kal. Iulij* 1577. & approbauit
Paul. V. *Conſt.*17. inc. *Iniuncti* 17. *Martij* 1606 Re-
formatos maiori ex parte laicos eſſe conuenit, &
Choriſtæ à labore manuum magis releuantur, quo-
rum inſtitutū cum cæteris conuenit in tribus votis
eſſentialibus, & duo alia habent eſſentialia præ-
cepta, orationem & manuum laborem; prohiben-
tur ſcientias addiſcere, & Vniuerſitates ſtudiorum
frequentare, Choriſtæ tamen ſacram Scripturam,
ac caſus conſcientiæ addiſcere poſſunt, Clemens
VIII. *Conſt.*103. Inc. *Altiſſimi* 23. *Septembr.* 1603.
nouiſſimè Vrbanus VIII. *in ſua Conſtit. ſub dat.* 27.
Aprilis 1641. plura in obſeruationem dictæ Con-
ſtitutionis Clementis VIII. diſponit, & alia de no-
uo conſtituit. Hæc ſancta reformatio facta fuit à
P. Matthæo de la Fuente; tria monaſteria hodie
poſſidet in ſolitudine conſtituta, primum & il-
lius caput eſt del Cardon; aliud vocatur S. Anto-
nius de Valle; tertium quod nunc fabricatur,
dicitur del Retamar, quorum Eremitæ Religioſi
numerum 120. excedunt, de qua reformatione
agit Ludouic. Minor en la vida de fray Luis de
Granada *lib.*3. *c.*8. tota Religio regitur guberna-
tione Ariſtocratica, vt habetur *in reg cap.*54. & te-
nent Tambur. *de iure Abbatum tom.*3. *diſp.* 1. *q.*2.
*n.*5. Laur. de Peyrinis *de Prælato q.* 1. *cap.*2. *num.*3.
De hac Religione agunt S. Anton. *part.*2. *hiſt. tit.*

15. *cap.*12. Cassan. *in catalogo gloria mundi part.*4.
*consid.*54. Paul. Moriga *de origine religionum Itali.*
*lib.*1. *cap.*16. Siluest. Matul. *in Oceano religionum*
*etiam Itali lib.*1. Hieron. Roman. *de Repub. Christia-*
*na lib.*6. *cap.*6. Platus *de bono statu Religiosi*, *lib.*2.
*cap.*12. Azot. *instit. moral. par.*1. *lib.*12. *cap.*21. *quæst.*
2. Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælator. tom.*1. *quæst.*
4. *artic.*1. Suar. *tom* 4. *de Relig. tract.*9. *lib.*2. *cap.*1.
Carol. Tapia *ad Authent. Ingressi verb. monasteria cap.*
56. *per tot.* Tambur. *de iure Abbatum tom.*2. *disp.*24.
quæst. 3. *num.*2. *pag.*341. vbi etiam de Monialibus &
Equitibus S. Basilij, qui Auctor post primam huius
operis editionem, & me sæpe sæpiùs citato in lu-
cem prodiit, Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religio-*
*nes fol.*103.

23 Sub hac Religione militant omnes Monachi
Græcæ, & Orientalis Ecclesiæ. Et aliquando Con-
gregatio Armenorum, sic appellata quòd ex Ar-
menia in Italiam translata sit, ibi habitum S. Basi-
lij per aliquot annos portauit, eiusque regulam
seruauit, & cæremoniis Græcis ex beneplacito
summorum Pontificum vsa est. Verùm decursu
temporis, quia insolens videbatur eius viuendi
mos apud Latinos, eius Religiosi regulam S.
Augustini assumpserant cum habitu Religiosorum
S. Dominici præter scapulare, quod nigrum adhuc
retinent. Cæterum quo id anno fecerint, aut in
Italiam venerint, omninò incertum est. Possidet
Congregatio hæc per Insubriam & Liguriam mo-
nasteria sex, præter Neapolitanum, Venetum, &
Anconitanum. Generalis ad triennium durat: caput
Congregationis Genuæ situm est, diciturque S.
Bartholomæus, inde Armeni Bartholomitæ per
Italiam dici solent. De illis vide Paul. Morig. *de*
*origine Religionum lib.*1. *c.*56. Siluest. Matul. *in Ocea-*
*no Religionum lib.*5. *pag.*367.

24 Carmelitæ quandoque etiam sub hac Reli-
gione militarunt, sed vltimam regulam, quam
nunc seruant, acceperunt ab Alberto Patriarcha
Hierosolymitano in Monte Carmelo, antequam
Vrbs Hierosolyma caperetur à Saladino Ægypti
Sultano, anno plus, minusve 1171. Confirmata
est regula Carmelitana vnà cum Religione ab
Alexandro III. *anno* 1180. ab Innocentio III. *an-*
no 1199. approbauit Honorius III. *vt in eius Con-*
*stit.*8. incip. *Viuendi*, *Idib. Ianuarij* 1171. Moderata
est regula quoad ieiunia, esum carnium, clausu-
ram, & alia nonnulla ab Innocentio III. vt in
eius *Constit.*6. incip. *Quæ honorem, de anno* 1247. ab
Eugenio IV. vt in eius *Constit.*3. incip. *Romani* 15.
Kalend. Martij 1431. à quo etiam acceperunt Car-
melitani pallium album sublato versicolore ex
albo & rubro, quod ab Alberti temporibus vs-
que ad Eugenium IV. deferre consueuerant, se-
quuta postremo est multorum Pontificum con-
25 firmatio. Ordo iste est vnus de quatuor Ordini-
bus Mendicantibus, eorumque gratiis perfruitur,
Pius V. *Constit.*44. incip. *Romanus* 1. *Octob.*1567.
26 Eius Religiosi præcedunt Fratribus B. Mariæ de
Mercede, Redemptionis Captiuorum, Clemens
VIII. *Const.*95. incip. *Decet.* 15. *Nouemb.*1601. & de
clarauit S. Congr. Rituum *in causa Carmelitan. &*
Mercedis at. *Augustini* 1604. Illis non suffragatur
facultas data in Bulla Cruciatæ eligendi Confes-
sorem, Clemens VIII. *Constit.*64. incip. *Romani* 23.
27 *Nouembris* 1599. Habent exemptionem à quarta
funeralium, Paulus V. *Constit.*4. incip. *Decet.* 10.
28 *Augusti* 1605. Huic Carmelitano Ordini concedi-
tur Officium S. Theresiæ, Gregorius XV. *Constit.*
20. §. 23. incip. *Omnipotens sermo* 4. *Id. Martij* 1621.

Regitur gubernatione democratica. Tambur. *de*
*Iure Abbatum tom.*3. *disp.*1. *q.*2. *n.*10.
Regulam hanc eamdem, sed sine moderatio- 29
nibus Innocentij, & maximè Eugenij, de quibus
supra, seruat familia Carmelitana discalceata. In-
cepit à S. Theresia, & approbata fuit à Gregorio
XIII. vt in eius *Constit.*64. incip. *Pia* 22. *Iunij* 1580.
Desciuit à reliquo corpore Ordinis cum proprio 30
Generali à Clemente VIII. sibi dato, vt constat
ex eius *Constit.*71. *sub Dat. Romæ* 20. *Septemb.*1595.
Regitur gubernatione Aristocratica, Tambur. *dict.*
*disp.*1. *q.*2. *sub n.*10. Carmelitarum huiusmodi Dis- 31
calceatorum Congregatio in Italia ab Hispani-
ca separatur, & eadem tenent priuilegia, quibus
Hispanica Congregatio perfruitur. Potest erigere
Confraternitates laicorum sub denominatione
B. Mariæ de Monte Carmelo, Clem. VIII. *Const.*
71. incip. *Apostolica* 13. *Nouemb.* 1600. Et eorum 32
Ordo vnus est de quatuor Ordinibus Mendican-
tium, illorumque gratiis omnibus perfruitur, eius 33
Religiosi ad processiones accedere non cogun-
tur, & si quando humilitatis causa locum & præe-
minentiam ante alias Religiones in processionibus
prætermittunt, nulla præscriptione suis priuile-
giis derogant, Clem. VIII. *Const.*121. inc. *Romanum*
20. *Aug.*1603. Et vbique noua loca de sola Ordi- 34
nariorum licentia erigunt, Paul. V. *Const.*10. inc.
Ad Ecclesia 12. *Decemb.*1605. Sed huiusmodi licen-
tiat, quæ nondum effectum suns sortitæ, reuocauit
Vrban. VIII. *Const.*28. inc. *Romanus Pont.*18. *Aug.*
1624. Habet familia vtraque Carmelitana habitum
satis notum, nimirum tunicam, & scapulare colo-
ris canusini pallium album, corrigia esse fibulata
percingitur; habet vtraq; Romæ domicilia. Cal-
ceata ad S. Mariam transpontinam, ad S. Martinum
in Montibus ad S. Iulianum ad trophæa Marij, &
S. Chrysogonum: discalceata ad S. Mariam ad sca-
lam, ad S. Paulum fontis fœlicis, nunc S. Mariam de
Victoria, ad S. Annam. Generalis familiæ calcea-
tæ durat ad sexennium, habet sub se prouincias
35. Familiæ discalceatæ generales duo sunt, Italus,
& Hispanus: sub Hispano, qui ad sexennium du-
rat, sunt prouinciæ octo, in quibus plusquam centũ
monasteria numerantur: sub Italo, qui triennium
non excidit, sunt ad hunc vsque annum 1632.
prouinciæ decem, in quibus ingens monasteriorum
numerus. De hac familia Carmelitana agunt
Arnaldus Bost. & Baptista & Stisparlolus de illu-
stribus Viris huius Ordinis, Baptista Ferrariens.
in chronic. Ordinis, Laurentius Borellus etiam
de Vitis illustribus Ordinis, Martinus Italus de
Sanctis & Doctoribus Ordinis, Petrus Carmeli-
ta *in catalog. scriptorum Ordinis*, nouissimè Marc.
Anton. Alegre de Cassanate *in paradiso Carmeliti-*
ci decoris, *ab ortu suo vsque ad hac tempora.* Fr. Em.
de Plata *en el defensorio par la anteguadad*, *legisla-*
dores y Santos del Carmen, S. Antonin. 3. *p. tit.*16. *cap.*
1. §. 8. Cassan. *in catal. gloria mundi*, *part.*4. *consid.*7.
Polyd. Virg. *de inuent. rer. lib.*7. *c.*3. Pannu *in chron.*
anno 1441. Nanclet. *vol.*2. *generat.*41. *anno Christi*
1215. Genebtard. *sub Innoc. III. Vuald. tom.*1. *tit.*4.
de Sacr. cap. 84. *& tom.*3. *tit.*9. *cap.*89. *n.*10. Villeg. *in*
vita Eliæ Propheta, Petrus Crucius *de ortu relig. Car-*
melitarum, Thom. de Serpe *in tract. de origine relig.*
Carmel. Ioan. de S. Maria *in Chronicis Carm. discalc.*
Thom. de Iesu *super reg. Carmel. Ioannis Patriarchæ*
Hierosol. *& in tract. de origine & relig. Carmel.* Fr.
Emman. Roman. *de antiquit. Carmelit.* Fr. Thom. de
Aquino *lib. de Patriarcham Eliæ*, Franc. Camill. *in*
summar. antiquit. Carmelit. Fr. Ioan. Pinto *in hierarch.*
Carmelit.

Carmelit. Illescas *in histor. Pont. lib.* 5. *cap.* 32. Card.
Baron. *annal. Eccles. tom.* 12. *anno Christi* 1118. Platus
de bono statu relig. lib. 2. *cap.* 12. Iacob Gualter. Socie-
tatis Iesu, *in tabula chronographica sæculo* 10 *pag.* 651.
Iacob. Salian. *tom.* 4. *annalium Legis veteris anno
mundi* 3139. *num.* 16. Paul. Motigia *de origine relig.
lib.* 1. *cap.* 30. Siluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 4.
pag. 279. Pancirol. *in thesauris Vrbis Romanæ Itale, in
Regione Montium Ecclesia* 17. Ioann. Marquez *de
vera origine Eremit. S. Augustini cap.* 14. §. 9. Carol.
Tapia *in auth ingressi verb. Monasteria cap* 17. *C. de
sacros. Eccles.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *quæst.* 5.
art. 6. Azor. *instit. moral. part.* 1 *lib.* 11. *cap.* 23. Fr. Lud.
Miranda *in manu. Prælat. tom.* 1. *quæst.* 4. *art.* 7. Tamb.
d. tom. 2. *disp.* 24. *quæst.* 7. *num.* 4. nouissimè Fr. Ferdi-
nand. Camarga *in Epit historiali Ecclesia militantis
pag.* 312. *cum seqq.* vbi latè de fundatione S. The-
resiæ, Fr. Michaël Muñoz *in propugnaculo Eliæ, &
propaginis Carmeliticæ.* Simon Coelho Lusit. *in
chron. Religion.* Emman. Roman. *in varijs elucidat.
antiquitatis, dignitatis & illustrium Carmeli scripto-
rum*, Michaël à Fonte *in compendio historiarum Or-
dinis, & in catalogo de illustrib. Carmelitis.* Suar. *tom.* 3.
de Relig. tract. 7 *lib.* 3. *cap.* 1. & 2. & *tom.* 4 *tract.* 9 *lib.* 1.
cap. vlt. Hieron. Roder. *in compend. quæst. Regul. reso-
lut.* 123. *num.* 35.

De secunda regula quæ est S. Benedicti, & de Religionibus sub ea militantibus.

35 Secunda regula est S. Benedicti cuius caput Ab-
bas vocatur, ab eodem S. Benedicto instituta *an-
no* 500. sub Pontifice Symacho: corpus eius San-
ctissimum est in insigni monasterio Cassinensi, vbi
36 sanctissimè vixit, in quo loco antequam S. Bene-
dictus illuc accesserit, Ecclesia Cassinensis habe-
bat suum Episcopum, & præcipue habuit Seuerum,
qui interfuit Concilio Lateranensi sub Felice III.
Papa, quod habitum fuit anno 487. & huic Con-
cilio Seuerus tanquam Episcopus Cassinensis sub-
scripsit, vt constat ex *tom.* 2. *Concil. pag.* 420. & de
eodem hoc Seuero Episcopo Cassinensi meminit
Pet. Diaconus *in vita eiusdem S. Seueri*, postquam
autem illuc accessit S. Benedictus, scilicet *de anno*
519. nullus amplius, præter Monachos Episcopus
ibi fuit deputatus; & iure, quia S. Benedictus illuc
immediatè à Deo missus fuit, eique pro populo
Cassinensi munus Euangelicum demandatum,
quemadmodum affirmat Greg. Magn. *dialog. lib.* 2.
cap. 8. & 19. & Gordian. *in vita S. Placidi Martyris*,
quæ habetur apud Surium *tom* 7. *pag.* 749. & etiam
refert S. Th. *in opusc.* 19. *c.* 4. *circa med.* & August. de
Ancona *de potest. eccles. ad Ioannem Papam XXII. q.*
37 64. *a.* 1. & successiuis temporibus Abbates Cassinen-
ses post S. Benedictum, licet non essent Episcopi,
iura tamen Episcopalia & omnimodam iurisdictio-
nem semper exercuerunt, Diœcesimque habe-
bant, vt ex multis probat Rot. *in Sorana beneficij* 8.
Martij 1527. *coram R. P. D. Melino* In Ecclesiis
Parochialibus, quæ sunt membra monasteriorum
Congregationis Cassinensis, aut aliàs ab ipsis de-
pendentes cura animarum exerceri potest etiam
per Monachos ad nutum ipsorum superiorum
amouibiles. Vrbanus VIII. *constit. sua* incip. *Alias
à Venerabilibus* 6. *Septemb.* 1638. Quod Monachi
Cassinenses non sint vllo modo cogendi accede-
re ipsi ad processionem Sanctissimi Sacramenti
suata eorum antiquam consuetudinem. Idem Vr-
banus VIII. *in alia sua Const.* incip. *Nuper* 17. *No-
38 uembris* 1638. Habitus Monachorum sancti Be-
nedicti satis notus est, tunica, scapulare, cuculla,
siue chlamys, omnia ex nigro colore cum corrigia
fibulata; huius Ordinis prouincias instituit, &
numerum Monachorum in singulis monasteriis
præfiniri voluit, & Horas Canonicas recitare te-
neri statuit Paul. V. *constit.* 33. *Cum sicut*, de anno
1607. Cæterum hodie Congregatio S. Benedicti
diuisa est in quinque celebriores Congregatio-
nes à se inuicem independentes. Prima est Itala, 39
quæ nunc dicitur Montis Cassini, antea diceba-
tur S. Iustinæ, Patauinæ, de qua infra, incepit *anno*
1408. habet per Italiam plusquam 66. monasteria.
Secunda Germanica, appellatur Bursfeldensis à 40
monasterio S. Thomæ Apostoli, & S. Nicolai Epi-
scopi in Bursfeldia Diœcesis Moguntinæ anno
1420. floret per vtramque Germaniam, habet plus-
quam centum quinquaginta monasteria. Tertia 41
Gallica, dicitur Casalis Benedicti à monasterio
in eo pago fundato; incepit anno 1516. vt videre
est in diplomate Leonis X. *sub Dat.* 1. *Decembris
illius anni*, habet decem & quinque monaste-
ria Religiosorum totidem fœminarum. Quarta 42
Hispana, dicitur Congregatio Vallisoletana à
monasterio in Vrbe Vallisoleti erecto Congre-
gationis capite: incepit anno 1520. habet plus-
quam quadraginta monasteria. Quinta Lusitana; 43
est monasterium reformationis caput S. Martinus
de Tibaens in prouincia Interamnensi non lon-
gè à Ciuitate Brachara Occidentem versus; In-
cepit anno 1549. continet plus minusve viginti
virorum monasteria, nam monialium plura sunt,
sed Ordinariis parent, Abbas Generalis & reli-
qui locales ad triennium durant, eliguntur in
Capitulo, quod tribus quibusque annis in mona-
sterio S. Martini de Tibaens celebratur. Habet
Congregatio S. Benedicti præter alia, celebre Ro-
mæ monasterium S. Pauli extra muros. Eius Ab-
bates vtuntur Pontificalibus, benedicunt Popu- 44
lum, & consecrant lapides pro Altarium vsu, Pius
V. *Const* 97. incip. *Sedis* 6. *Iulij* 1565. & Monachos
à quibuscunque censuris, & pœnis absoluere pos-
sunt. Pius V. *Constit.* 119. incipit *Dum, Idus Iunij*
1571. Regitur gubernatione Aristocratica Tam-
bur. *de iure Abbatum tom.* 3. *disp.* 1. *q.* 2. *num* 4. *in fine.*
De hoc Ordine agunt Leo Cardinalis Episcopus
Ostiensis *in chronica Cassinensi cum annot.* Matthæi
Laurentij Hispani monachi Cassinensis, & Prio-
ris S. Saluatoris de Castellis, prodiit *Neap.* 1626.
Andr. S. Michaëlis *in tract. de Pontif. Archiep sui
Ordinis.* Ioannes Bertels, Iacobus de Bruel, & Ia-
cob. Leuchiet de huius Ordinis origine. Anton.
Yepes *in chronica S. Benedicti per plures tomos*, Bar-
nabas de Montalico *in chronica Cisterciensi*, Ber-
nard. de Britto Lusitanus *etiam in chronica Cister-
ciensi*, Arnold. Vuion. *in ligno vitæ*, S. Anton. *part.* 2.
histor. tit. 15. *cap.* 11. Venero *en el enchiridion de los
tempos pag.* 99. *in fine*, in impress. de anno 1641.
Cassan *in catal gloria mundi part.* 4 *consid* 10. Polyd.
Virg *de inuent. rer. lib.* 7. *cap.* 2. Gualter. *in tab. chro-
nogr. sæculo* 5. *anno* 494. & *sæculo* 6. *anno* 529. Platus
de statu Relig. lib. 2. *cap.* 22. Illascas *in histor. Pontif.
lib.* 3. *cap.* 61. & *lib* 6. *cap.* 30. Carol. de Tapia *in dict.
Authent Ingressi verb. monasteria cap.* 59. latè Tam-
burin. *de iure Abbatum tom.* 1. *disp.* 14. *quæst.* 5. *num.*
54. vbi de Congreg. S. Iustinæ de Padua, & *num.*
57. de Vallisoletana, & *num.* 58. de Congreg. Por-
tugalliæ, Ioseph. Michaëli *en el thesoro de Religio-
nes fol.* 103. *verso.* Marquez *de vera origine Ere-
mit. S. Augustini cap.* 11. §. 1. *cum seqq.* Fr. Emman.
quæst. Regul. tom. 1. *quæst.* 3. *artic.* 2. Azor. *instit. moral.*

Aug. Barbos. *de Iure Eccles. univ.*

p.1. lib.12. c.21. q.2, Hieronym. Roder, *in compend. quaest. Regul. resol.* 123. *p.9.* Fr. Ludouic. Miranda *in man. Pral. tom.1. q.4. art.2.* Suar. *tom.4. de relig. tract. 9. c.2.* Festum S. Benedicti 21. Mart. celebratur.

45 Militant sub regula S. Benedicti plures Monachorum & Militum Ordines, tam à Monachis ipsius, quam ab aliis instituti, quorum prima est Cluniacensium Ordo sic dictus à primo eius monasterio Cluni in Diœcesi Matiscouensi, *Mascon, in Gallia*, institutus à S. Odone Monacho Benedictino *anno* 900. Pontifice Anastasio III. Imperatoribus Occidentis Conrado, Orientis Leone VI. Vestiuntur Monachi eodem habitu, quo Benedictini. Eius Religiosi fuerunt reformati à Gregor. IX. *Const.5.* incip. *Bohemoth. Id. Ianu.* 1232. Non possunt recipere nouitios ante annum decimumquintum completum, Nicolaus IV. *Const.3.* incip. *Regis 2. Id Septemb.* 1289. De hoc ordine agunt S. Ant. *p.2. tit.15. c.13. §.2.* Chassan. *in catal. gloria mundi p. 4. consid.* 35. Polyd. Virg. *de inuent. lib.7. c.2.* Genebrard. *in chron. anno* 826. Onuph. *in chron. anno* 913. Chacon. *in Greg IX. anno* 912. Hier Roman. *de Republ. Christiana lib.6. cap.9.* Paul. Morigia *de origine Relig. lib.1. c.23.* Fr. Emman. *quaest. Regul. tom.1. q.4.* Azor. *instit. moral. p.1. lib.12. c.21. q.2.* Fr. Lud. Miranda *in manu. Prælat. tom.1. q.4. art.2.* Suar. *tom.4. de relig tract.9. lib.2. c.3 n.1.* Tambur. *d. tom.2. disp.24. q.5. n.14.* nouissimè R.P. Angelus Manrique *in annalibus Cisterciensib. anno Christi* 1119. *c.5. n.6. & 7.* vbi quod Ordo Cluniacensis non est magis Benedictinus, quàm Cisterciensis. Festum S. Odonis celebratur 8. Nouembris.

46 Camaldulensium Ordo sic dictus à Valle Camaldula in Tuscia, non longè à Florentia, inter Appennini iuga, institutus à S. Romualdo Monacho Benedictino *anno* 967. Pontifice Ioanne XIII. Imperatoribus Occidentis Othone, Orientis Nicephoro Phoca; illum primus omnium approbauit Alexander II. *in constit.* 1. incip. *Nulli*, 4. *Kal. Nouemb.* 1072. Eius priuilegia confirmauit, aliaque concessit Gregorius XIII. *const.18.* incip. *Superna* 12. *Iulij* 1574. Item & eadem confirmauit Gregor. XIV. *in sua Constit.* incip. *Ex iniuncto sub die* 24. *Septemb.* 1591. Deinde Clem. VIII. declarauit, & approbauit priuilegia ab ipso Gregorio XIV. huic Ordini concessa, & communicata; & eo maximè vt Abbates, & Priores minores Ordines suis Monachis conferre possint, vt habetur *in eius Constit.* incip. *Officij nostri die 3. Augusti* 1594. Regitur hic Ordo ab vno Generali, qui vsque ad tempora Leonis X. perpetuus erat, exinde ad triennium eligitur; vt apparet ex quadam Constit. eiusdem Leonis incip. *Etsi à sum 4. Non. Iunij* 1513. in qua erigit seu potiùs restaurat Congreg. S. Eremi, & S. Michaëlis de Murano Camaldulen. Ordinis, & instituit decem, & septem principalia loca; necnon alia vniuit, & reformauit, diuersorumque Pont. atque Imperatorum priuilegia, gratias, & exemptiones huic Congregationi condonauit. Regitur gubernatione Aristocratica, Tambur. *de iure Abbatum tom. 3. disp.1. q.2. n.14.* Non egreditur Italiam, numerat monasteria 36. Abbati Generali conceditur facultas erigendi societatem laicorum Coronæ Domini, adinstar Rosarij B. Mariæ in propriis sui Ordinis Ecclesiis, S. Cong Rit. *in Camalduleg.* 29. *Ian.* 1602. Prohibentur Monachi habere Conuentus prope ciuitates, Tapia *d. verb. monasteria c.40.* sed non est eis prohibitum habere prope ciuitates hospitia, Nou. *in Iure Canon. nouo tit. de ædificat. monaster. concl.2.* alt. Nou. frater *in sum. Bullar. tit. de monaster. ædificat. n.11.* Vestiuntur albo colore, tunica, scapulario, & pallio, item galero albo. Habent Romæ monasterium ad S. Gregorium in monte Cælio, aliud ad S. Antonium Abbatum prope S. Maiorum, sed nunc translatum est non longè à palatio Columnensium in vico plumbi cum Ecclesia sub inuocatione S. Romualdi. Est & alia familia Camaldulensis reformata, quam appellant montis Coronæ instituta à nobili quodam Veneto Monacho Camaldulensi Paulo Iustiniano *anno* 1520. Pontifice Leone X. Imperatore Carolo V. Solimano tyranno Orientis; vtuntur eodem ferè habitu, sed viliori. Habent Romæ monasterium ad S. Leonardum. Has duas Congregationes tunc in vnam vniuit Leo X. *Const.2.* incip. *Etsi 4. Non. Iulij* 1513. Sed hos Camaldulenses Eremitas montis Coronæ separauit ab illis Eremi Camaldulen. & S. Michaëlis de Murano Paulus III. *in Const.1.* incip. *Rationi 3. Nonas Nouemb.* 1524. de Ordine Camaldulensi agunt ex professo Augustin. Florentinus Camaldulen. *per tot. lib. historia Camaldulensis*, Sylu. Razzius *de sacra eremo Camaldulensi*, Ioannes Castagnizza *in historia S. Romualdi*, S. Ant. *p.2. tit.1. cap.15.* Cassan. *in catal.4. consid.54.* Illescas *in histor. Pontific lib 4. cap.75.* Gualter. *in tab. chronogr. saeculo* 10. *anno* 967. Paul. Morigia *de origine Relig. lib.1. c. 25.* Silu. Marul. *in Oceano Relig. lib.2. pag.201.* vbi *pag.*108. de familia reformata agitur. Card. Baron. *annal. eccles. anno Christi* 974. & 977. Carol. de Tapia *in d. Auth. Ingressi verb. monasteria c.40.* Tambur. *d. disp.24. q.5. n.15.* Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 104. Platus *de bono statu Relig. lib.2. c.22.* Hier. Roman *de Republ. Christiana lib.6. c.9.* Fr. Emman. *q. Regular. tom.1. q.3. à 9.* Cherub. *in compendio* Bullar. *Constit.1. Alexandri II. schol.1.* Fr. Lud. Miranda *in manuali Prælat. tom.1. q.4. art.2.* Azor. *instit. moral. p.1. lib.12. c.21.* Hieron. Roder. *in compendio q. Regul. resol.* 123. *n.13.* Suar. *tom.4. de Relig. tract.9. lib.2. cap.3. à num.7.* Festum translationis S. Romualdi celebratur die 7. Febr. ex Constit. Clem. VIII. incip. *Pia mater Ecclesia sub Dat.9. Iunij* 1595. Dies autem eius obitus celebratur à Monachis *die* 19. *Iunij*.

Fontis Coryli Ordo sic dictus à loco fontis 47
Coryli in monte Apennino in radicibus montis Catriæ Orientem versus, quatuordecim millibus passuum distante à Eugubio prope ciuitatem Catiensem Ducatus Vrbini, institutus fuit à Landolpho Monacho Benedictino anno 1008. Pontifice Ioanne XVIII. Imperatoribus Occidentis Henrico II. Orientis Basilio, & Constantino. Incepit habitare hanc solitudinem venerabilis Monachus P. Damianus Benedicto IX. Pontifice; nec desunt alij, qui illum huius Congregationis faciunt auctorem. Vtebantur Monachi (ferè hodie non extant) fontis Coryli, siue Auellanæ eisdem vestibus, quibus Benedicti mutato colore nigro in album, & Auellani Cœnobij vnio Ordini Camaldulensi facta fuit. Meminerunt huius familiæ quotquot agunt de vita B. Petri Damiani, Fr. Iacob. Nioscandrus Carthus. *in 7. tom. Surij* 22. *Febr. in vita eiusdem* Constantin. Caietan. monach. Benedict. *in prolegomenis de vita B. Petri Damiani*, quam in primo eiusdem tomo edidit, Arnold. Vulon. *in ligno vitæ lib.2. c.9.* Petr Recordat. *diario 4. historia monast.* Hieron. Rubeus Rauennas *lib.5. historia Rauenarum*, Augnst. Fortun. *in hist. Camaldulensi, lib.5. ex cap.6. vsque ad* 14. Petrarch. *de vita solitaria tract.3 lib.2. c.17.* Card. Baron. *annal. eccles. tom* 11. *anno Christi* 1072. Morigia *d. lib.1. cap.58.* Tambur. *d. tom.2. disp.24. q.5. n.16.*

Vallis

48 Vallis Vmbroſæ Ordo ſic dictus à Valle denſiſ-
ſimis arboribus conſita propè Florentiam, inſtitu-
tus à S. Ioanne Gualberto Monacho Benedictino
anno 1080. Pontifice Gregorio V I I. Imperatori-
bus Occidentis Henrico IV. Orientis Alexio Com-
neno, quem approbauit Vrbanus I I. *Conſt*. 1. incip.
Cum vniuerſis 8. *Id Aprilis* 1090. Priuilegia omnia
confirmauit, & in ſpecie Monachorum Caſſinen-
ſium conceſſa, & concedenda communicauit Iu-
lius I I. *Conſt*. 13. incip. *Militantis*, *Id. Iulij* 1507.
Vtuntur Monachi nigris veſtibus eiuſdem artificij,
ac Benedictini, intus verò albis. Poſſident prouin-
cias octo, monaſteria 55. cum ingenti numero Prio-
ratuum, Monachos 390. Moniales 800. omnes intra
Italiam Habent Romæ monaſterium ad S. Praxe-
dem propè S. Mariam maiorem. De hoc Ordine
agunt Bernard. *in hiſtor. de Generalib. ſui Ordinis Val-
lis Vmbroſæ*, Eudoxius Locatellus *de vita S. Ioan.
Gualberti, & Generalium Ordinis Italia*, Hier. Florent.
in vitiis Sanctorum Ordinis Vallis Vmbroſæ, S. Anton.
p. 2. *tit*. 15. *cap*. 25. Caſſan. *in catal. p*. 4. *conſid*. 57. Po-
lyd. Virgil. *de inuentor. rerum lib*. 7. *cap*. 2. Illeſcas *in
hiſtor. Pontif lib*. 5. *cap*. 12. Hieron. Roman. *de Re-
publ. Chriſtiana lib*. 6. *cap*. 12. Platus *de bono ſtat. Relig.
lib* 1. *cap* 22 Gualt. *in tabula chronograph. ſæculo* 11.
pag. 628. Syluest. Marul. *in Ocean. lib*. 2. *pag*. 120. Paul.
Morigia *de origine Relig. lib*. 1. *cap*. 26. Carol. de Ta-
pia *in d. Auth Ingreſſi verb. monaſteria cap*. 41. Fr. Em.
mao. *quæſt. Regular, tom*. 1. *q*. 3. *art*. 4. Azor. *inſtit. mor.
p*. 1 *lib*. 12. *cap*. 21. *q*. 2. Cherubin. *in compend. Bulla-
rij Conſt*. 1. *Vrbani I I. ſchol*. 1. Fr. Ludouic. Miranda
in man. Prælat. tom. 1. *q*. 4. *art*. 2. Suar. *de Relig. tom* 4.
tract. 9. *lib* 2. *cap*. 5. Hieron. Roderic. *in compendio
quæſt. Regular. reſolut*. 123. *num* 11. Aſcan. Tambur.
de iure Abbatum tom. 1. *diſp*. 2. *q*. 15. *n*. 4. *& tom*. 2. *diſp*.
24. *q*. 5. *num* 20. *&* 21. Ioſeph. Micheli *en el teſoro de
Religiones fol*. 104. *verſo*, me citato *in hoc loco* Ioann.
Maria Nouat. *in lucerna Regul. verb. Monachi n*. 9.
Feſtum S. Ioannis Gualberti celebratur 12. Iulij.

49 Grandimuntenſium Ordo ſic dictus à monte
quodam prægrandi in Diœceſi Lemouicenſi, in
Gallia, inſtitutus à S. Stephano Albaoenſi ſub re-
gula S. Benedicti ſecundum aliquos, licet Suar. *loco
infra citando*, ſub propria regula conſtitutum di-
cat *an*. 1080. à Gregorio VII. Habitus vilis eſt, & to-
tus ad pœnitentiam compoſitus, cum aliquando
ex loricis ferreis conſtaret. Habent hi Monachi in-
tra terminos Galliæ, quam ferè non egrediuntur,
ad ſeptemdecim monaſteria. De hoc ordine agunt
S. Antonin, *p*. 1 *hiſtor. tit*. 15. *cap*. 21. Vincent. Lirin.
in ſpeculo lib. 25. *cap*. 46. *vſque ad* 50. Caſſan. *in catal.
p*. 4. *conſid*. 70. Polyd. Virg. *de inuent rer. lib*. 7. *cap*. 2.
Plat. *de bono ſtatu Religioſi lib*. 2. *cap*. 22. Syluest. Ma-
rul. *in Oceano Relig. lib*. 2. *pag*. 155. Carol. de Tapia
in d. Auth. Ingreſſi verb. monaſteria cap. 43. Tambur.
d. tom. 2. *diſp*. 24 *q*. 5. *n*. 27. Ioſeph. Micheli *en el teſo-
ro de Religiones fol*. 104. *verſo*. Marquez *de origine
Eremit. S. Auguſtini cap*. 20. §. 7. Miranda *de origine
Benedict. cap*. 64. Azor *inſt. moral. p*. 1. *lib*. 12. *cap*. 21.
q. 2. *verſ. Ordo Grandimontenſis*, Renat. Chopin. *mo-
naſt. lib*. 2. *tit*. 1. *num*. 22. Aſcan. Tambur. *de iure Abba-
tum tom*. 1. *diſp* 2. *q*. 15. *n*. 8. Claudius Robertus *in
Gallia Chriſtiana tit. de Abbatiis lit G. verb. Grandi-
montenſis*, Suar. *tom*. 4. *de Relig. tract* 9 *lib*. 2. *cap*. 5. *n*. 4.
& 5. Feſtum S. Stephani Albauenſis celebratur 13.
Februarij.

50 Ciſtercienſium Ordo ſic dictus à Valle Ciſter-
cio in Diœceſi Cabilonenſi in Burgundia apud
Gallos, inſtitutus fuit à S. Roberto *anno* 1099.
Pontifice Vrbano I I. Imperatoribus Occidentis

Auguſt. Barboſ. de Iure Eccleſ. vniu.

Henrico I V. Orientis Alexio Comneno. Hic nam-
que Robertus ex Cluniacenſi Ordine Abbas Mo-
liſmenſis cœnobij in Lingonenſis Diœceſi Vir
Sanctiſſimus aſcitis ſibi ſociis Alberico, Odone,
Ioanne, Stephano, Tetaldo, & Petro eius mona-
ſterij monachis Ciſtercium, ſpinarum denſiſſimum
locum in Cabilonenſi diœceſi petiit, à quo no-
men ſumpſit Congregatio, ibique illi dedit ini-
tium, quo paulo poſt recedentem Apoſtolico iuſſu,
& ad ſuum monaſterium reuertente, Stephanus
Anglicus, quem Principem huius Ordinis reliqui
Scriptores vocant, Abbas electus fuit. Hic equi-
dem vir religioſiſſimus ne regula cœpta, quæ erat
aſperrima, corrueret, continuis precibus Dominum
rogabat, vt inſtitutum foueret, & augeret, cuius
precibus Dominus commotus, Bernardi nobiliſ-
ſimi adoleſcentis ſpiritum ſuſcitauit, qui ſimul
cum fratribus ſuis amicis, ac conſanguineis ad 30.
numerum Ciſtercium ſub diſciplina Stephani eſt
ingreſſus anno 1113. & ſuæ ætatis 21. Regulam
S. Benedicti obſeruant Religioſi, Eugenius I I I.
Conſtit. 2. incip. *Sacroſancta, Kal. Auguſti* 1152. Illo-
rum reformationem edixit Benedict. X I I. *Conſt*. 5.
incip. *Fulgens* 4. *Idus Iulij* 1355. Succedunt in bonis
ſuorum Monachorum, non tamen feudalibus, In- 51
nocentius I V. *Conſt*. 4. incip. *Deuotionis* 11. *Ka-
lend. Nouembris* 1246. Sunt exempti à iuriſdictio- 52
ne Ordinariorum, & ſolutione quorumcunque
onerum etiam charitatiuorum, Innocentius V I I I.
Conſtit. 9. incip. *Romani* 3. *Kal. Septembris* 1486. Eo- 53
rum monaſteria mulieres ingredi prohibuit, & ta-
leis, ac impoſitionib. grauari non poſſe ſtatuit Gre-
gorius I X. *Conſtit*. 7. incip. *Quia* 10. *Kal. Februarij*
1254. Ad aliam, quàm Carthuſianorum Ordinem 54
tranſire prohibuit Eugen. I V. *Conſt*. incip. *Regula-
rem* 16. *Kal. Mart*. 1439. Induuntur Monachi tunica
alba, ſcapulari nigro, corrigia fibulata, percin-
gunt ſcapulare funiculo holoſerico, vtuntur etiam
cuculla, ſiue clauide vndulata, pallio nigro cum
equites incedunt. Habent Romæ monaſterium ad
Sanctam Crucem in Hieruſalem & ad SS. Vincen-
tium & Anaſtaſium martyres extra muros, Genera-
lis (cuius adminiſtratio ad vitam durat) eligitur à
Conuentu monaſterij Ciſtercij, & quatuor Abba-
tibus, ſcilicet de Claraualle, Moriſmundo, de Fir-
mitate, & Pontigniaco; confirmatur à Summo Pont.
& illi ſubſunt omnes Congregationes, præter illas,
quæ Apoſtolica auctoritate ſunt exemptæ. In Italia
duæ ſunt Congregationes, altera quæ dicitur Tuſ-
ciæ, altera vero Lombardiæ, quæ licet omnia pri-
uilegia habeant, quæ ad Congregationem exem-
ptam pertinent, Generalis tamen poteſt in Capi-
tulis interuenire ſi vult, & viſitare, & corrigere
cum conſilio Abbatum Congregationum. In Ara-
gonia, Catalonia, Valentia, & Nauarra etiam ſunt
plurima monaſteria, quæ ſubſunt Abbati Genera-
li Ciſtercienſi, quæ per vicarium ab eo conſtitu-
tum reguntur, & viſitantur, qui ſemper eſſe ſolet
Abbas S. Mariæ de Populeto in Catalonia, horum
Regnorum Abbatiæ, vt plurimum ſunt patri-
moniales Regum. In inſula Maioricæ eſt vnum
monaſterium huius Ordinis, cuius Abbatia Regis
patronatus eſt, & per Abbatem perpetuum gu-
bernatur. In Regnis Caſtellæ, Legionis, Toleti,
Aſturiæ, & Galleciæ eſt vna Congregatio, quæ
S. Bernardi regularis Obſeruantiæ dicitur, & per
vnum gubernatur generalem, qui de triennio in
triennium eligitur, & à Generali Ciſtercienſi eſt
exempta, cœpit reformatio ſub Martino V. anno
1425. Primum huius Congregationis monaſterium

fuit montis Sion Toleti, visitatur Congregatio à Generali, & post immediate à duobus visitatoribus electis in Capitulo Generali, monasteria ab Abbatibus triennalibus gubernantur. In nostro Regno Lusitaniæ est alia Congregatio, cuius caput, & Generalis est Abbas insignis monasterij de Alcobaça Vlixbonen. diœcesis; cœpit sub Pontifice Pio V. regnante Sebastiano Rege Portugaliæ, & Henrico Cardinali, qui & Rex postea fuit, eius monasterij de Albobaça Abbate fauente.

55 Est & familia Distercientium discalceatorum,
quam appellant Foliensem, ab imagine Sanctissimæ Virginis inter folia depicta, quam in capite suæ familiæ colunt; vtuntur albis vestibus, & capuccio nimis ad humeros demisso, omnia ex panno vili; habet Romæ monasterium ad sanctam Prudentianam Virginem & martyrem prope sanctam Mariam maiorem, & aliud ad S. Bernardum in Thermis Diocleciani, & aliud quoque ad S. Sebastianum in regione Ripæ. Huius familiæ Cistercienfium reformationem edixit Sixtus V. *constit.* 32. incip.
56 *Religiosos* 5. *Martij* 1586. Gaudet priuilegiis Monachorum Cisterciensium non reformatorum idem Sixtus *const.* 70. incip. *Super specula Idus Nouemb.*
57 1587. Eius Religiosi exempti sunt ab omni Monachorum Cisterciensium non reformatorum superioritate, & non tenentur ad illorum instituta Clement. VIII. *constit.* 12. incip. *Pastoralis* 4. *Septem.*
58 1592. Præcedunt omnibus Fratribus Mendicantibus Clemens VIII. *const.* 56. incip. *Regis* 9. *Febr.*
59 1599. Ad aliam Religionem transeuntes ad eam nequaquam redire possunt, idem Clem. VIII.
60 *Const.* 107. incip. *Pro nostro* 17. *Martij* 1694. Gaudent priuilegiis Monachorum, ac Ordinum Mendicantium, & non possunt coram aliis quàm Congregationis iudicibus vocari, Paulus V. *Const.* 25. incip. *Diuinae. Idus Iulij* 1606.

De Cistercensibus agunt S. Anton. *p.* 1. *titul.* 18. *cap.* 12. §. 18. Cassan. *in catal. gloria mundi p.* 4. *consid.* 58. Venero *en el enchiridion de los tempos fol.* 100. *in impress. de an.* 1641. Polydor. Virgil. *de inuent. rerum lib.* 7. *cap.* 2. Christoph. Gonzalez de Perales *in vita S. Bernardi, cap.* 11. *&* 12. Plat. *de bono statu Relig. lib.* 2. *cap.* 22. Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 2. *pag.* 153. Paul. Morigia *de origine Relig. lib.* 1. *c.* 28. Franc. Angel. Manriq. *in specul. histor. lib.* 25. *cap.* 94. *&* 95. Hieron. Roman. *de Republ. Christiana lib.* 6. *c.* 12. Illescas *in historia Pont. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 15. Yepes *en la chronica general de san Benito tom.* 7. *cent.* 7. *c.* 2. *pag.* 5. Rhenat. Chopin. *de sacra politia lib.* 2. *tit.* 3. *num.* 5. *in margine.* Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 105. Cardin. Baron. *annal. eccles. tom.* 11. *anno Christi* 1098. Aubert. Miræus *de statu Relig. Christi lib.* 1. *cap.* 22. *& per tot. tractat. de origine Cisterciens.* Claud. Rober. *in Gallia Christiana titul. de Abbatiis litt. C. verb. Cistercium.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *q.* 3. *art.* 5. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 22. Suarez *tom* 4. *de relig. tractat.* 9. *lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 3. *cum seqq.* Ludouic. Miranda *in manu. Prælat. tom.* 1. *q.* 4. *art.* 2. *versic. ex eod.* Cherubin. *in compend. Bullar. Const.* 1. *Paschalis II. schol.* 1. Hieron. Roderic. *in compend. quæst. Reg. resolut.* 123. *numer.* 12. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 1. *disputat.* 2. *quæst.* 15. *num* 5. latè *tom.* 2. *disputat* 24. *quæst.* 5. *num.* 62. vbi *num.* 63. *de Congregat. Cisterciensi Romana, & num.* 64. *de Congreg. reformatorum Cisterc. in Italia, & num.* 65. *de eadem in Gallia* nouissimè Fr. Angel. Manrique *in annalibus Cisterciensibus in duobus tomis.* Festum sancti Roberti celebratur 29. Aprilis.

Fontis Ebraldi Ordo sic dictus à celebri fonte, 61
iuxta quem primum huius familiæ monasterium ædificatus est in diœcesi Pictauiensi in Gallia, institutus à S. Roberto Blesio Parisiensi, Monacho Benedictino, de anno institutionis non satis constat, oportuit fuisse ante 1117. quo idem S. Robertus mortuus est: sunt fere huius monasteria duplicia, idest virorum, & fœminarum muro distincta, præsidet & viris & fœminis Abbatissa electa semper à Monialibus, habet sub se quinquaginta alia monasteria. De hoc Ordine agunt Guilelm. Tyrus *lib.* 14. *cap.* 10. Aubert. Miræus *de statu relig. Christiana lib.* 1. *cap.* 21. *& de origine monast. lib.* 1. *cap.* 10. Claud. Rober. *in Gallia Christiana, titul. de Abbatiis lit. F. verb. fons Ebraldi*, vbi appellat institutorem Robertum Arbicellum. nouissimè Tamburin. *dict. tom.* 2. *disputat.* 24. *quæst.* 5. *num.* 30.

Guillielmitarum Ordo institutus à S. Guil- 62
lielmo Vercellensi Monacho Benedictino *anno* 1124. Pontifice Calixto II. Imperatore Occidentis Henrico V. Orientis Emmanuele Conneno. Vestiuntur Monachi albo amictu ex vili panno, monasteria totius Ordinis dicuntur esse 47. ferè omnia per Italiam. Generalis ad triennium præficitur: habent Romæ monasterium ad S. Agatham in Suburra. De hoc Ordine agunt Syluest. Marul. *in Oceano lib.* 2. *pag.* 161. Carol. de Tapia *in dict. Auth. Ingressi, verb monasteria cap.* 44. *à princ.* Tamburin. *dict. tom.* 2. *disputat.* 24. *quæst.* 5. *num.* 35. vbi de hac Congregat. in Gallia. nouissimè Angelus Manrique *in annalibus Cisterciensibus anno Christi* 1136. *cap.* 2. vbi *num.* 3. *&* 4. refert verius esse illos sub S. Benedicti regula militasse, & *num.* 5. addit non esse improbabile sub Augustiana. Paul. Rhegius *de Sanctis Neapol. in vita S. Guillielmi*, Baronius *tom.* 12. *histor. eccles. anno* 1142. *n* 3. Azor *inst. mor. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 21. *vers. Ordo Guillielmitarum*, Caualer. *dec.* 594. *n.* 1.

Montis Virginis Ordo sub regula S. Benedicti institutus à S. Guillielmo Vercellensi circa *annum Domini* 1121. Pontifice Calixto II. Imperatore Henrico V. sic dictus à monte Virgiliano, in quo olim Virgilius celebratissimus poeta hortum habuit amœnissimum, & ab illo nomen accepisse traditio est, ibi primum magnitudine & antiquitate est monasterium Montis Virginis cum Ecclesia magna pulchris ornamentis, & Indulgentiis maximis ornata, in qua adest deuotissimum caput Beatissimæ Virginis Constantinopolitanæ, quod Balduinus Imperator huic Ecclesiæ cum multis Reliquis, & ornamentis dono dedit. Fuit hic Ordo confirmatus, & ab Ordinarij iurisdictione exemptus per Ioannem Episcopum Auellinum *de anno* 1126. & à Roberto *de anno* 1153. & à Guillemo *de anno* 1182. itidem Episcopis Auellin. quorum confirmationes, & exemptiones fuerunt approbatæ, & confirmatæ ab Alexandro III. & à Lucio etiam III. *sub die* 12. *Maij* 1189. & à Cœlestino etiam III. *sub dat. Nonis Nouembris* 1197. & ab Vrbano IV. *sub dat.* 5. *Id. Ianuarij Pontificatus sui anno* 1. vbi confirmat, & de nouo concedit omnes immunitates, & libertates à Romanis Pont. Monachis, & monasterio Montis Virginis concessas, necnon libertates, & exemptiones sæcularium onerum à Regibus, & Principibus, vel aliis Christi fidelibus eis, seu eorum monasterio indultas, & illos soli Romanæ Ecclesiæ censuales existere declarat. Et idem Vrbanus *in alia Constitut.* 6. incip. *Ecclesia Romana, sub*

sub dat. 2. Id. Septembris, Pontificatus sui anno 3. concedit Abbati Montis Virginis, cui fuerit benedictionis munus impensum, & Sacerdotalis Ordo collatus, vsum Mitræ, Bacoli, annuli, sandalium, chitothecarum, tunicæ, dalmaticæ, benedictionem solemnem ad Populum, Ordinationes minorum Ordinum, Indulgentias quadraginta dierum, benedicere etiam Calices, & omnia alia Ornamenta ecclesiastica, & cognoscere de matrimonio inter vasallos, in quibus habent spiritualia; noua eorum statuta, & constitutiones. confirmauit Clemens VIII. *sua Constitut.* incip. *Inter grauissimas 8. Mart.* 1599. Et monasteria, quibus tota Congregatio Montis Virginis constare debet, præscripsit Paulus V. *Constitut. sua* incip. *Pastoralis* 19. *May* 1611. quæ Regnum Neapolitanum non egreditur. Regitur hæc Congregatio ab vno Abbate Generali triennali, qui defert Mozzettam, eius Monachi album habitum, & capellum, ac pallium cum foris exeunt more Clericorum itidem album portant, neque tam in forma, quàm in colore habitus differunt ab Oliuetanis, nisi in forma capuccij, & à Camaldulensibus, nisi quod isti cinguntur, illi verò Montis Virginis discinctam vestem deferunt. De hoc Ordine agunt Carol. Tapia *in Auth. Ingressi, C. de sacros. Eccles. cap. 44. num. 7. pag.* 173. Tamburin *dict. tom. 2. disputat. 23. quæst. 5. num.* 33. Thom. Costus *in vita S. Guillielmi fundatoris, & in vita S. Amati Episcopi Nuscen. eiusdem sancti Guilielmi discipuli, & in vita S. Donati monachi huius Ordinis*, Ouidius de Lutiis huius Congregationis Monachus *in relatione sanctissimæ Imaginis B. Mariæ Montis Virginis, & in supplemento ad historiam Montis Virginis*, quod nondum typis mandatum est. Festum S. Guilielmi celebratur 25. Iunij.

63 Gilbertinorum Ordo Institutus fuit à Gilberto Angelo, vt testatur Polydor. *loco infrà citando*, in Anglia *an.* 1148. Pontifice Eugenio III. Imperatoribus Occidentis Conrado III. Orientis Emmanuele Conneno. Hic Ordo vocatur *Sempringhamensis*, eo quòd institutor illius dictus Gilbertus, vocabatur de Sempringham, quem virginibus maxime instruendis spiritum cœlestem accepisse ipse etiam profectus comprobauit, vnde aliqua monasteria duplicia, virorum scilicet & mulierum construxit, sed Guillelmus Gilberto coæuus monasteria virorum à fœminis distinxit. De hoc Ordine, quod iam non durat (agunt Guillielm. Neuburgensis *de rebus Angliæ lib.* 5. *cap.* 16. Polydor. Virg. *de inuentor. rer. lib. 7. c. 2. in fine*, Barnab. Montaluus *in Chronica Cisterciensi lib. 1. cap.* 13. Tamburin. *dict. tom. 2. disputat. 24. quæst. 5. num.* 34. nouissimè R. P. Angel. Mantique *in annalibus Cisterciensib. anno Christi* 1131. *cap. 8. num.* 8. Mitæ. *de origine monast. lib. 5. cap.* 11. Henriquez *lib. 10. fasciculi dist. 14. cap.* 4.

64 S. Guillielmi Ducis Aquitaniæ Ordo institutus à S. Guilhelmo Aquitaniæ & Pictauiensium Duce *anno* 1153. Pontifice Anastasio IV. Imperatoribus Occidentis Federico Æneobarbo, Orientis Emmanuele Conneno, credunt nonnulli, inter quos Renat. Chopin. *in monastico*, & alij, quos refert Marquez *de vera origine Eremitarum S. August. cap. 13. §.* 11. S. Guillielmum instituisse Religionem suam sub Regula S. Benedicti. Cæterùm verò verius est instituisse illam sub regula S. Augustini, atque eundem Guillielmum verè fuisse Eremitam S. Augustini, sed in illa maxima vnione, & accessione, quæ omnium Congregationum, sub regula & nomine S. Augustini viuentium facta est ad religionem Eremitarum sancti Augustini sub Innocentio IV. *anno* 1243. & sub Alexandro IV. *anno* 1256. reclamantibus hanc vnionem Guillielmitis, vt liberius ab ea resilirent, regulam S. Benedicti ab eodem Alexandro IV. accepere, manente sibi interim habitu S. Augustini, vt latè probat Marquez *citato loco*. In Gallia dicuntur Guillielmitæ, fratres albi mantelli, non quod vestibus albis vterentur, seu quod domum, quam olim Seruitæ albi mantelli, Parisiis incolebant, incoluerint. De his agunt citati à Marquez *vbi suprà*, & Pennoto *in historia Tripartita lib. 1. cap. 46. per tot.* Carrillo *in annal. chronolog. lib. 6. anno* 1590. *in princ. vbi de hoc Ordine.* Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 105. *verso*, Angel. Mantique *in annalib. Cistercien. anno* 1230. *à cap.* 1. Festum S. Guillielmi celebratur 10. Februarij.

Humiliatorum Ordo institutus est à nobilibus 65
quibusdam Mediolanensibus, qui post dirutam patriam à Federico Æneobarbo iussi abire exules in Germaniam; inde precibus; & humilitate regressum iterum in Mediolanum adepti sunt, quia verò vestibus albis induti postliminium impetrarunt, eisdem vestibus Deo seruire decreuerunt *anno* 1196. Pontifice Cœlestino III. Imperatoribus Occidentis Henrico, Orientis Alexio Angelo. Fuit inter restitutores præcipuus B. Ioannes Sacerdos Comensis. Induebantur albis vestibus ex vili panno. De hoc Ordine agunt S. Antonin. 2. *p. histor. tit. 15. cap.* 22. Venero *en su enchirid. fol.* 102. *verso.* Cassan. *in catal. p. 4. consid.* 60. vbi dicit incepisse *anno* 1017. Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum lib. 7. cap.* 2. Gualter *in tabul. chronograph. sæculo* 12. *pag.* 633. vbi institutum facit *anno* 1170. confirmatum *anno* 1200. Carol. de Tapia *in dict. Auth Ingressi verb. monasteria cap.* 45. Tambur. *d. tom 2 disp 24 q. 5. num.* 37. Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 104. Azor. *instit moral p. 1. lib. 12. cap. 21. vers. ordo Humiliatorum.* Festorum B. Ioannis huius Ordinis fundatoris celebratur 26. Septembris. Extinxit hunc Ordinem, qui multum diuque floruerat, Pius V. *anno* 1570. sua *Constitut.* 19. incip. *Quemadmodum*, vt vendicaret iniuriam illatam Cardinali Carolo Borromæo Archiepiscopo Mediolanensi, & eiusdem Ordinis reformatori, cum nescio qui ex Humiliatis aliorum persuasu in eum sclopetam duobus glandibus plumbeis onustam exonerasset, illæso interim non sine diuino miraculo, Cardinale, *anno* 1569. die 26. Octobris, vt scribunt Carol. de Tapia *dict. cap. 46. num. 2. &* 3. Ioann. Petr. Iussanus *in vita S. Caroli, lib. 2. cap.* 23. Ioann. Anton. Gabatius ex Congregatione Oratorij *in vita Py V. lib. 3. cap.* 15.

Floriacensis Ordo sic dictus à primo eius mo- 66
nasterio Floriacensi prope Cozentiam Vrbem Archiepiscopalem in Regno Neapolitano, institutus à B. Ioachimo Calabro Monacho Benedictino anno 1196. Pontifice Cœlestino III. Imperatoribus Occidentis Henrico IV. Orientis Alexio Conneno, decursu temporis vnitus fuit Congregationi Cisterciensi. De hoc Ordine agunt Tamburinus *dict. tom. 2. disputatione 24. quæst. 5. num.* 16. Syluestr. Marul. *in Oceano Religion. Epistol Honorij III. ad Episcopum Lucaniæ*, Gabriel Varius *in vita Ioachimi*, Antonius Posseuin *in apparatu sacro tom. 2. verb. Ioachim*, de quo vide quæ dixi *in collect. ad c. damnamus, de summa Trinit.*

67 Syluestrinorum Ordo institutus fuit à S. Syluestro Canonico Oximano in agro Piceno Monacho Benedictino *anno* 1212. Pontifice Gregorio IX. Imperatoribus Occidentis Federico II. Orientis Baldouino, confirmauit anno 1258. ab Innocentio IV. const. 5. incip. *Religiosam* 5. Kalend. Iulij 1247. Gaudet omnibus gratijs & priuilegiis Ordinum Mendicantium, Paulus IV. *tom. 4. Bullary const.* 8. incip. *Religiosorum* 25. *Nouembris* 1616. Induuntur Monachi eodem habitu, quo Benedictini, mutato colore nigro in canusinum; Italiam non egrediuntur, vbi dicuntur habere per Marchiam Anconitanam, Vmbriam, & Tusciam 25. monasteria. Priorem Generalem habent, qui à principio Ordinis perpetuus erat, nunc triennalis existit, Paulus III. *Const.* 38. incip. *Exposcit* 12. *Kalend. Aprilis* 1543. Syluestrini posteriores in loco si à quæstuando se abstineant, præcedunt Regolaribus Ordinum Mendicantium, licet prioribus, in processionibus, *S. Cong. Episc. & Reg.* 24. *January* 1617. Nou. *in lucerna Regular. verb. Syluestrini num.* 7. Habent Romæ monasterium ad S. Stephanum in Caceo. De hoc Ordine agunt S. Ant. 2. *part. histor. tit.* 15. *cap.* 23. §. 2. August. Florent. *in historia Camaldulen. lib.* 2. *cap.* 45. Carol. de Tapia *in dict. Auth. ingressi verb. monasteria cap. 46. per tot.* Tambur. *d. tom. 2. disp.* 24. *q* 5. *num.* 39. Cassan. *in catalog gloria mundi par. 4. consid.* 57. Gualter. *in tab chronog. sæculo* 15. *anno* 1231. Syluestrum Marul *in Oceano Relig. lib. 3. pag.* 185. Card. Baronius *tom.* 13. *annal. Ecclesia anno* 1267. *num.* 20. Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 21. vers. Ordo Syluestrinorum*, idem Tambur. *de iure Abbatum tom.* 2. *disp.* 2. *q.* 15. *num.* 11. Festum S. Syluestri celebratur 26. Nouembris.

68 Vallis Caulium Ordo dictus Gallicè *Val de Chous* prope Diuionem Vrbem Galliæ in Ducatu Burgundiæ, institutus fuit à Viardo viro religioso Benedictino *anno* 1240. Pontifice Gregorio IX. Imperatoribus Occidentis Federico II. Orientis Balduino II. De Ordine agunt Cassan. *in catalog. part.* 4. *consid.* 58. vbi ait habere paucissima monasteria, vtiliusque fore Cisterciensi Ordini vniri, cuius & iste habitum gestat, & regulis vtitur, Arnold. Vuion *in ligno vita, lib. 1. cap.* 50. Fr. Athanas. Lobera *in vita S. Friolani cap.* 19. Ioan. de Vitriaco *in histor. Occidentali, cap.* 17. Barnabas Montaluo *in chronica Cisterciens. tom. 1. lib. 2. cap.* 25. Aubert. Miræ. *de statu Ecclesia Cathol. lib. 1. cap. 24. & de orig. monast. lib. 2. cap. 9. & de origine S. Benedicti cap.* 64. Claudius Robert. *in Gallia Christiana tit. de Abbatiis lit. V. verb. Vallis Caulium*, Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 2. *disp.* 14. *q.* 5. *n.* 41.

69 Cœlestinorum Ordo institutus fuit à Petro Morono Monacho Benedictino (dictus est Moronus à monte Morono Regno Neapolitano, quem religiosus incoluit) *anno* 1274. Pontifice Gregorio X. Imperatoribus Occidentis Rodolpho I. Orientis Michaele Paleologo. Cælestinorum nomen sortitus est, quod eius fundator S. Petrus summus Pont. electus Cœlestinus V. vocari voluit à Pontificio honore, seu potius honore abiecto ad nomen pristinum rediit, licet cum nomine honoris familia remanserit Cœlestinus V. *Const.* 1. incip. *Etsi cunctos* 5. *Kalend. Octobris* 1294. Eius Monachi recepti sunt sub protectione Sedis Apostol. à Benedicto XI. *in*
70 *Const sua* incip. *Religiosam* 2. *Id. Martij* 1504. Abbas Generalis eas facere potest functiones, quas alij Abbates exempti facere consueuerunt, habituque Prælatitio Regularium & in monasteriis sui Ordinis Pontificalibus indumentis vti, ac Missas solemniter celebrare, interessentibus solemnem benedictionem impartiri, prout concessit Paulus V. *sua Constitut.* incip. *Ex iniuncto, sub annulo Piscatoris 9. Decembris* 1606. impressa post *Constit.* 24. *Vrbani III. in tom. 3. Bullary.* Item visitat monasteria Ordinis vbique locorum existentia, sine cuius præsentia non cogitur Capitulum generale, Paulus V. *Constit.* 19. incip. *Iniuncti* 29. *April.* 1606. Ambitum eis interdixit idem Paulus V. *Constitut.* 10. *in append.* incip. *Quoniam* 27. *Augusti* 1616. Illorum constitutiones seu statuta pro Congregationis gubernio confirmauit Vrbanus VIII. *Constitut.* 56. *Sacrosanctum* 8. *July* 1626. Induuntur Monachi alba tunica, nigro capuccio, & scapulari, nigra etiam cuculla, siue chlamyde Benedictinis per omnia simili. Creuit Ordo iste per Germaniam, Hungariam, & Galliam, vbi nunc habet 22. monasteria satis ampla; creuit per Italiam, vbi ad 96. domicilia numerantur. Habet Romæ monasterium ad Sanctum Eusebium in regione Montium. De hoc Ordine agunt S. Antonin. 3. *part. titul.* 16. *cap.* 1. §. 18. Cassan. *in catalog. part.* 4. *consid.* 61. Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum lib. 7. cap.* 2. Paul. Morigia *de origine relig. lib. 1. cap.* 56. Syluest. Marul. *in Oceano relig. lib. 4. pag.* 309. Gualter. *in tab. chronograph sæculo* 13. *anno* 1274. *pag.* 681. Carol. de Tapia *in d. Auth ingressi verb monasteria cap.* 47. Tambur. *de iure Abbatum tom. 2. disp.* 24. *q.* 3. *n.* 45. Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 106. *verso.* Baronius *tom.* 15. *annal. Eccles. anno Christi* 1294. *à num.* 2. Illescas *in historia Pontif. part. 1. lib. 6. cap.* 43. *siue* 48. Fr. Emman *quæst. regular. tom. 1. quæst.* 3. *artic.* 3. Canaler. *decis.* 588. *num.* 4. & *dec.* 594. *ferè per totam*, Hieron. Roderic. *in compendio quæst. regul. resol.* 123. *num.* 14. Fr. Ludou. Mirand. *in manu Prælat. tom. 1. q. 4. art.* 2. Azor. *instit moral p. 1. lib. 12. cap. 21. vers. Cœlestinorum Ordinem.* Festum S. Petri Moroni celebratur 19. Maij.

Oliuetanorum Ordo sic dictus à monte oliuatum in comitatu Ilcinensi olim diœcesis Aretinæ, 71
nunc verò diœcesis Pientinæ, non longè à Senis vbi primum eius monasterium erectum, quod dicitur Mons oliuetus maior, siue clusurarum institutus a tribus nobilibus Senensibus B. Bernardo Ptolomeo, Philosophiæ professore, Ambrosio Picolomineo, & Patritio de Patritiis *anno* 1319. Pontifice Ioanne XXII. qui anno 1324. Ordinem confirmauit, vt *eius Constitut.* 1. incip. *Cum à nobis, Kalend. Iuny* 1324. *in appendice*, Imperatoribus Occidentis Ludouico IV. 72
Orientis Andronico. Alios ad Religionem recipere potest, gaudet priuilegii Monachorum Cassinensium, ad processiones accedere eius Monachi non coguntur, à quolibet Antistite Ordines recipere valent, & decimarum aliorumque onerum solutione sunt exempti, Pius II. *constitut.* 9. incip. *Licet*, 3. *Non. Octobris* 1462. Sunt exempti ab Ordinariorum iurisdictione, 73
sexagenaria gaudent præscriptione, Confessiones audiunt, & absque Papæ licentia ad aliam Religionem transire nequeunt, Iulius II. *Constitut.* 12. incip. *Etsi, pridie Non. Iunij* 1507. Illis facultatem concessit eligendi Conseruatores, eorumque iurisdictionem ampliauit Iulius II. *Const.* 5. incip. *Militanti* 8. *Kalend. Nouembris* 1505. Noua loca acquirere, & ecclesiastica Sacramenta ministrare possunt, Clemens VI. *Const.* 1. incip. *Sollicitudinibus* 12. *Kalend. Februarij* 1543. Dicuntur huius Ordinis Religiosi per Italiam Monachi albi, quod nullis nisi albis vestibus vtantur.

Habent

pugnant Paul. Æmil. Volaterran. Caſſan. Polydor. Virgil. Platin. Illeſcas, & Romanus ſuprà *citatis locis*, & ex Gaguino, Petr. Greg. *d. c. 35. n. 10.* Aluar. Pelag. Tyrius, & Sander, quos Petr. Matth. adducit *proximè citato loco*, & poſt Calder. Card. Tuſch. *lit. T. concl. 25.* Fr. Emm. *quaſt. Regul. tom. 1. q. 5. art. 1.* Fr. Ferdin. Camargo *in epitome hiſtoriali Eccleſia Militantis ſub anno* 1309. *pag.* 267. Ioan. Villan. *lib. 9. hiſt. c. 22.* Martin. Polon. *in append. hiſtor. pag.* 574. Mayr. *lib. 11. hiſtor. Flandria*, Petr. Crinit. *lib. 24. de honeſta diſcipl. c. 13.* Thom. Boſſi. *de ſignis Eccleſ. tom. 2. ſigno* 81. *c. 1. p.* 269. Tarragnota *in hiſter. Mundi p. 2. lib. 15. fol.* 362. Hieron. Zurita *in Indice Latino rerum ab Aragonia Regibus geſtarum lib. 2. & tom. 1. annal. Arragon. lib. 5. in vita Regis Iacobi II. c. 73.* Ioan. de Mariana *in hiſt. de rebus Hiſp. lib. 15. c. 10.* Long. à Corcolano *de Breuiario Chronolog. pag.* 367. *& in ſum. Concil. in Conc. generali Viennenſi* 15. *pag.* 899. *& ſeqq.* Camill. Bortell. *de praſt. Regis Cathol. c. 74. n. 81. & ſeq.* Param. *de origine S. Inquiſit. lib. 2. c. 4. n. 24. & ſeq.* Ioſeph. Micheli *en el theſ. militar. fol.* 19.

Neque argumenta in contrarium multum vrgent. Ad primum enim quod credibile non ſit vniuerſam Religionem à Chriſto defeciſſe, & in tam fœda crimina fuiſſe prolapſam, reſpondetur veroſimilius eſſe vniuerſale Concilium in re adeo graui non fuiſſe deceptum, vel per calumniam in Ordinis interitum conſpiraſſe. *Ad reg. delictum perſona* reſpondetur ex probationibus apparuiſſe delictum non perſonarum fuiſſe, ſed ſectæ, quam profitebantur hæreſis, & aliis criminibus cumulatam iuxta prædictos. Ad aliud de prouocatione ad diuinum iudicium morte ſequuta tam Pontificis, quàm Regis, omiſſa quæſtione circa hiſtoriæ veritatem quam multi ex annorum ſerie, & computatione conuincere nituntur, reſpondent alij fragile eſſe; & incertum tale argumentum, cum vi morbi Senem Pontificem facile ſit à viuis decedere; ſed ſi diuino numine contigiſſe admittamus, referri poteſt ad innocentiam ipſius Militis, qui inſons & aliorum actibus non conſentiens ignibus tradebatur. Quare leuiores ſunt hæ coniecturæ, quam oporteat, propter eas à ſummi Pontif. & vniuerſalis Concilij auctoritate ac ſententia, quam cauſa cognita definitiuè protulerunt, recedamus.

80 Auiſij Militaris Ordo in Luſitania ſic dictus ab oppido Auis in tractu Tranſtagano triginta millia paſſuum ab Ebora, Septentrionem verſus, ſeiuncto, vbi primarium huius Militiæ domicilium, inſtitutus eſt ab Alphonſo Henriquez primo Luſitaniæ Rege *anno* 1146. Pontifice Eugenio III. Imperatoribus Occidentis Conrado III Orientis Emmanuele Comneno; confirmatus primùm ab Alexandro III. *anno* 1162. viuente adhuc Alphonſo Rege fundatore. Teſſera Equitibus Crux viridis liliata in veſte candida: dicti ſunt aliquandò hi Milites Eborenſes, quod primùm Eboræ ſint inſtituti, indeque Auiſium tranſlati ope & donatione Alphonſi Regis hoc nomine II. primi Alphonſi ex filio Sancio Rege nepotis *anno* 1181. Vexillum Equitum militare efformatur ex caſtello quodam aureo in campo rubro, cui adiunctæ ſunt compedes duæ, quæ caſtellum ambiunt, & aquilæ item duæ, vna à dextro, altera à ſiniſtro caſtelli latere. Caſtellum vexillare illud reddit quod Eboræ à magno Alphonſo Equites primò donatione accepere, vbi domicilium ſuum tunc temporis collocarunt, in compedibus fit alluſio ad Ordinem Calatrauæ, nam compedes Luſitanis ſunt *trauas*, cuius filiationi (ſic vocant Religioſi) Auiſienſis Militia ſe ſubmiſit; aquilæ duæ, ſiue duo aquilarum pulli duos illos demonſtrant, qui in ſitu ſine rupe, vbi nunc Auiſium cernitur, in nido aquilæ inuenti ſunt, à quibus fortaſſe nomen oppido datum, nam auis retracto accentu ab vltima in penultimam, idem ferè Luſitanis ſonat atque auis Latinis, auium vero regina aliqua eſt ſumpto idiomate. Hæc militia gaudet omnibus priuilegijs Militiarum, S. Iacobi, & de Calatraua, & Alcantara in Regnis Caſtellæ & Legionis inſtitutarum, Gregorius XIII. *conſtit.* 32. incip. *Ex Apoſtolica, de an.* 1595. apud Laert. Cherub. *tom. 1. pag.* 598. De hoc Ordine agunt Regij noſtri hiſtoriographi, videlicet Petrus Mariſius, & Antonius de Vaſconcellos *in Rege Alphonſo I.* Andr. de Reſende *in libello de inſtitut. Ordinis Auiſij*, Franciſcus de Auellar *in libello de inſtitutione & origine huius Militia*, quem edidit Fr. Emman. Roder. *in fine tom. 1. quaſt. Regular.* Argurè de Molina *de nobilitate Betbica lib. 1. cap.* 32. Rades de Andrada *in chronica Calatraua cap.* 19. Fr. Athanaſius Lobera *in vita ſancti Troilani cap.* 19. Arnold. *in ligno vita lib. 2. cap.* 73. Renat. Chopin. *lib. 2. monaſt. tit. 1. num.* 25. Menenius *in delit. Equeſt. tit. de Militia Auiſienſi*, Aubert. Miræ *de orig. Ciſterc. lib. 5. cap.* 9. Flaui. Cherub. *in ſchol. ad Bullam* 32. *Gregorij XIII. ſchol. 1. &* 2. Fr. Bernard. de Britto *in chronica Ciſtercienſi lib. 5. cap.* 11. Fr. Emman. *quaſt. Regular. tom. 1. q. 54. art.* 12. Azor. *inſtit. moral part. 2. lib. 13. cap. 5. prope fin. verſ. alij ſunt Milites*, Hieron. Roder. *in compendio quaſt. Regul. reſol.* 123. *num.* 46. Emman. de Faria *en el epitome de las hiſtorias Portuguesas p. 4. c.* 12. Gabr. Pereira *de manu Regia p. 2. cap. 38. num.* 18. Tabutin. *d. tom. 2. diſp. 25. q. 1. num.* 72. Ioan. de Cauallo *de vna & altera quarta ad cap. Rainaldus, de teſtam. part. 1. num.* 351. Lezana *in ſum. quaſt. Regul. tom. 2. cap. 5. num.* 56. Machado *en ſu perfetto Confeſſor tom. 2. lib. 5. part. 4. tract. 2. docum. 5. num.* 2. Ioſeph. Micheli *en el theſoro militar de caualleria fol.* 25. Cabed. *de patronatib. Regia Corona c. 15. num.* 3. vbi *q.* 4. quod hic Ordo gubernatus & adminiſtratus fuit per Reges Luſitaniæ poſt obitum domini Georgij filij Ioannis Regis nouiſſimè Fr. Angel. Manrique *en annalib. Ciſtercienſib. anno Chriſti* 1161. *c. 1. pag.* 358. *cum ſeqq. tom.* 1. vbi in fine refert ſeriem Magiſtrorum inclytæ huius Militiæ.

S. Mariæ de Calatraua apud Hiſpanos Ordo 81
Militaris inſtitutus fuit à S. Raymundo Fitetij in Caſtella Abbate Ciſtercienſis Ordinis *anno* 1158. Pontifice Adriano IV. Rege Caſtellæ Sanctio cognomento deſiderato, Imperatoribus Occidentis Federico Ænobarbo, Orientis Emmanuele Comneno. Habitus ſiue inſigne Equitum à principio Scapulare Ciſtercienſe cum Cruce rubra liliata, ſed Scapulari poſtea adempto, tempore Benedicti XIII. (quem pro vero Pontifice Caſtellani nunc temporis colebant) Crux tantum pectori affixa eſt: vexillum bellicum ex vna parte eadem Cruce inſignitur, additis duabus compedibus, quibus in ſtabulis equorum pedes alligantur, Hiſpani dicunt *trauas*, facta alluſione ad oppidum Calatrauæ, vbi primum & præcipuum Militiæ domicilium eſt: ex altera vero imaginem diuæ Virginis, cuius ſub patrocinio Militia ſtabilitur, ſub filiatione, vt vocant. Huius Militiæ fuit Auiſienſis in Luſitania, verum beneficio noſtrorum Regum ab ea ſe exemit.

Sunt,

242 *Clerici Regulares de Somascha*,
243 *Clerici Regulares ministrantes infirmis*,
244 *Clerici Regulares pauperum Matris Dei.*

1 POSTQVAM de Personis Ecclesiasticis sæcularibus hactenus disseruimus, sequitur vt de Personis Regularibus pertractemus; præmissa regularum, seu Ordinum suorum distinctione. Sciendum est igitur quod ab exordio nascentis Ecclesiæ cum ferueret charitas, quæ diffusa erat in Fidelium cordibus per Spiritum sanctum, qui datus est eis, vt inquit Apostolus, *omnes Fideles erant*, & vt *in Apostolorum actibus* legitur, *omnium credentium erat cor vnum & anima vna*, & propterea nihil proprium possidebant, seu erant illis omnia communia, erántque quotidie vnanimes in oratione & communicatione, ac fractione
2 panis; adeò vt omnes simul quasi in vno Cœnobio conuiuentes, Religiosam agerent vitam, de qua re eruditè Basil. Pont. *var. disput. part. 1. quæst. 3.* disputat an Religionis status primis Ecclesiæ Christianæ temporibus tantum constiterit votis simplicibus, & an Apostoli ipsi vere Religiosi fuissent cum emissione votorum, & de aliquibus Apostolorum discipulis, qui vere Religiosi fuerunt, & vota emiserunt. Sed posteaquam refrigescere charitas & abundare iniquitas cœpit, oportuit ad vitanda pericula vt pauci electi quasi pestem malorum hominum, & insidias dæmonum fugientes in abdita loca secederent à conuentu malignantium, à multitudine operantium iniquitatem in die malorum in abscondito essent tabernaculi Dei. Hoc autem accidit ab initio; tum ex persequutionibus infidelium; tum etiam ex ipsorum Fidelium iniquitate: nam cum Beatum Stephanum lapidassent Iudæi, *facta est*, vt dicitur *Act. 8. in illa die persecutio magna in Ecclesia, & omnes dispersi sunt per regiones Iudææ & Samariæ præter Apostolos.* Cùm verò cœpit fratrum iniquitas in Anania & Sapphira exurgere, qui propterea percussi interierunt, *factus est*, vt dicitur *Act. 5. timor magnus in vniuersa Ecclesia*; quod non tam de ipsorum casu, quam de culpæ periculo intelligere possumus.

3 Quare vtriusque rei causa, scilicet & declinandæ persequutionis, & vitandi periculi animarum cœperunt fratrum conuentus, & diuerticula institui. Legitur namque in Alexandrina Ecclesia ex institutione B. Marci Euangelistæ Monachorum extitisse Cœnobia, qui Cœnobitæ dicebantur, qui viuebant communiter in Cœnobiis, vt refert Cassiodor. *lib. 2. de instit. Monach.* Hieron. Platus *lib. 2.*
4 *de bono statu cap. 21.* Carol. Tapia *in Auth. ingressi, verb. monasteria cap. 1. num. 26. C. de sacros. Eccles.* Ludouic. Miranda *in man. Prælatorum tom. 1. quæst. 3. art. 4. in princ.* Clerum quoque Romanum Pontificem ferunt Regulares quosdam Conuentus instituisse; de quo Annib. Canale *in vitis fundatorum Religionum decad. 1.* vbi *de Cleto Papa & Martyre pag. 228.*

5 Horum continuum exercitium erat sub vnius Prælati obedientia, in Cœnobiis communiter viuentes, in cellulis tamen selectis, atque distinctis, vbi cum summo silentio, obseruantia, & clausura, orationi, & manuum labori continuo vacabant, prætérquam quodam certo atque determinato tempore, quo pulsato signo ad chorum, siue Oratorium, conueniebant omnes ad Diuinas laudes decantandas, siue ad Lectionem, aut spirituale colloquium, vel ad aliquod simile exercitium; vino nunquam, aut carnibus vtebantur; neque lautioribus cibis, sed solo pane, aqua, & sale conditi, atque leguminibus erant contenti, præter senes, & infirmos, quibus à propositis Decanis, secundum propriam cuiuslibet necessitatem, necessaria cuncta prudentissimè suppeditabantur; de quibus late agit Hieron. Roman. *de Repub. Christiana lib. 6. cap. 2.*

Deinde verò circa Caij Pontificatum Paulus 6
quidam Thebanus (qui declinandæ causa persecutionis Decij, & Valeriani, & Deo liberius inseruiendi in eremi speloncam se contulit, vnde & primus Eremita est appellatus) initium Monachis, qui vsque ad nostra tempora perdurarunt, dedisse videtur: vide Hieronym. *in epist. ad Eustoch. de custodia virginitatis*, Nicephor. *lib. 8. histor. Eccles. cap. 41.* Cassidor. *lib. 7. collat. poster. collat. 1 ex Piamone*, Annib. Canale *d. decade 1. vbi de sancto Paulo primo Eremita pag. 260.* Nam Antonius Ægy- 7.
ptius eodem tempore idem vitæ genus instituens, cum post eum superuixisset socios sui instituti habuit, & multorum Monachorum Abbas fuit, Carol. de Tapia *in Auth. Ingressi. C. de sacros. Eccles. verb. Monasteria cap. 1. num. 23.* ac deinde ma- 8
ximè Damasi Papæ temporibus floruit Religio Monachorum in vastis Ægypti solitudinibus, quas propter sitim & sterilitatem, serpentumque, ac ferarum copiam, conuersatio humana non nouerat; atque dum per ciuitates tyrannorum sæuitia Christianos vexaret, Eremitarum sanctitas feras in solitudine mitigabat, nec tantum obesse poterat Ecclesiæ Dei in ciuitatibus malorum hominum vita, & Tyrannorum persecutio, quantum prodesset in solitudine Monachorum sancta conuersatio.

Cessante verò persecutione, cùm iam liceret 9
Christum publicè confiteri, & permissum ab Imperatoribus fuisset Ecclesias & monasteria construendi, cœpit Regularium Ordinum institutio in ciuitatibus erigi, Annib. Canale *d. decad. 1.* vbi 10
de Antonio Abbate pag. 266. Cuius quidem rei auctor fuisse dicitur in Orientali Plaga Basilius Magnus, de quo legitur quod duriorem illum antiquorum Monachorum ritum ad meliorem formam redegit, magisque Religioni congruentem; primus enim fuit, qui in scriptis Monachis dedit regulam, & pro eorum instructione, & gubernatione sanctissimas leges extraxit, atque ordinauit, quibus monasticam vitam, & vitæ religiosæ perfectissimam viuendi rationem mirificè delineauit, & declarauit, & in Africæ partibus Beatus Augustinus, & in Palæstina Hieronymus monasteria condiderunt.

Porrò in occidentali Ecclesia Benedictus, qui 11
claruit temporibus Ioannis I. summi Pont. multa monasteria construxit. Hic enim postquam 12
diu in altissima Sublaci spelunca latuisset, quidam Monachi eius sanctitatis fama permoti se illi instituendos tradiderunt, sed cum multi ad eum quotidie discipuli conuenirent, duodecim monasteria ædificauit, eaque sanctissimis legibus communiuit, ac deinde plura alia eiusdem regulæ monasteria in ciuitatibus constructa fuerunt, Nam B. Gregorius Pontifex, quæ sub eadem regula monachus extitit Romæ & in Sicilia, postremò verò B. Bernardus, & alij in aliis partibus diuersos Conuentus erexerunt. Ita & sub regula B. Augustini, atque Hieronymi alia fuerunt monasteria constructa, quæ omnia à piis Fidelibus, prædiis,

prædiis, ac poſſeſſionibus multis ditata fuerunt. Deinum verò Mendicantium Ordines ſucceſſerunt, quorum præcipui auctores Dominicus & Franciſcus viri ſanctiſſimi extiterunt.

13 Sed antequam ad horum Ordinum diſtinctionem & breuem notitiam deueniamus; eſt prius ſciendum quod, qui primò in ſolitudine, ſiue eremo habitabant, Eremitæ, ſiue Anachoretæ ſpeciali nomine dicebantur; vt colligitur ex gloſ. *verb. Anachoreta in auth. de Monachis §. cogitandum*; ſed Anachoretæ propriè erant illi, qui ſine certa habitatione per deſerta vagantes ne à Populis inuiſerentur, ibi quieſcebant, vbi nox illos offendiſſet. Qui verò in ciuitatibus habitantes ſimul vitam ducebant, Cœnobitæ, id eſt, ſimul viuentes ſunt appellati; vnde & Cœnobij nomen
14 deſcendit, *c.2. in princ. de ordine cognit.* Omnes verò generali nomine Monachi dicebantur, id eſt, ſoli, quamuis illi propriè id nominis ſortirentur, qui in ſolitudinibus habitabant, *cap.1.* iuncta *gloſ. 16.q.1.* Petr. Henriq. *conſ.67.n.83.* Quintanad. *eccle-*
15 *ſiaſticor. lib.3. n.36.* vbi quòd erat genus hominum à reliquorum communione & ſocietate ſegregatum, qui iam inde à priſcis Eccleſiæ inſtitutæ temporibus, dum in omni virtutum genere ſtudebant, diſcedebant primum in deſerta & derelicta loca, deinde duriter ſubducto cibo, & in omni rerum aſperitate corpus exercebant, Notat. *in lucerna Regular. verb. Monachi n.1.* Vnde S.Hier. *in c. ſi cupis, eadem cauſa & q.* ad quemdam Monachum ſcribens dicebat. *Si cupis eſſe quod diceris Monachus, id eſt ſolus, quid facis in Vrbibus, quæ vtique non ſunt ſolo-*
16 *rum habitacula, ſed multorum.* Et ita etiam hodie Monachos appellamus, qui ſoli vitæ contemplatiuæ operam nauant, neque prædicationi, aut aliis ſe immiſcent: quales ſunt Caſſinenſes, Ciſtercien-
17 ſes, Carthuſiani, Camaldulenſes, aliique ſimiles: nam illi, qui contemplationi nedum inſiſtunt, verum in actione præterea verſantur, iuuantes Epiſcopos, & Clericos in concionibus, ac Sacramentis, non vtique ex recto ſermone appellantur Monachi, ſed Regulares, aut Religioſi, ſeu Fratres: vt notant Panorm. *in c. cauſam quæ, n 3. de iudic.* Petr. Henriqu. *conſ.67. n 84.*

18 Regulares autem ita dicuntur à rectitudine viuendi, cui incumbere debent, & quia certæ regulæ addicti ſunt; teſte Abb. *in rub. de Regularib. in princ.* eoque nomine Concilia frequentius aliis vtuntur, fortaſſe quod vtrumque ſexum amplexatur, ob quam profecto rationem Nau. *in c. cur por-*
19 *tio n.8. 12. q.1.* dicit ſe potius eodem nomine vti, quàm altero Religioſi, cuius & Religionis nomen à religando deducit Cicero *lib.1. de natura Deorum*, inquit enim, *ſunt dicti religioſi à religando:* quam profectò deriuationem commendat Iſidor. *lib.10. etymolog. c.17.* ſubiungens id euenire, quia Religioſi retractant, & quaſi religunt ea, quæ ad cultum diuinum pertinent. Verum Lactant. *lib.4. ſuarum diuin. inſtit. c.25.* S.Auguſt. *in lib. de vera relig. cap. vlt.* à religando Religionem dictam aſſerunt, quòd eius vinculis, diuinis miniſteriis ſint ipſi Religioſi mancipati, & addicti, & veluti Deo religati, & adſtricti: ſequuntur Azor. *inſtit. moral p.1. lib.9. c.10.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p. 1. lib.3. c.5. n.1.* & Lodouic. Miranda *in man. Prælat. tom.1. q.1. art.2. concl.3.*

20 Cœnobitarum plures ſunt Ordines differentes, omnes tamen ferè in vniuerſum Religiones & Ordines ſub quatuor regulis principalibus militant, præter quoſdam, qui in plurib. quatuor præfatis regulis ſe cõformãtes proprias ipſarũ Cõſtitutiones, ac peculiaria ſtatuta dicuntur habere pro regulis.

De prima regula quæ eſt S. Baſilij, & de Religioſis ſub ea militantibus.

Prima eſt S. Baſilij ab eodem S. Baſilio Magno 21
inſtituta *anno* 369. Pontifice Felice II. Imperatore Iuliano apoſtata. Hic ſanctiſ. Pater & Monachorũ antiquorum Orientalis Eccleſiæ Patriarcha primus (vt ſupra diximus) fuit, qui monaſticum ſtatum reformauit, & ea omnia, quæ ab Antonio Magno, Hilarione, Pachomio, & vtroque Machario pro inſtruendis illius temporis Monachis, & Religioſis verbotenus adinuerat, ac ſibi fuerant tradita, litteris mandauit, atque quibuſdam demptis, aliis vero additis eorum omnium non minus religioſã, quàm eruditam confecit regulam. Creuit maximè hæc Religio per Orientem, vbi in ea nonaginta millia Monachorum militabant, irruentibus inde Sarracenis ad nihilum eſt redacta, extant tamen Reliquiæ in monte Sion vbi 24. habet monaſteria & monachos ferè duo millia: ita etiam in monte ſancto, qui eſt prope Conſtantinopolim, vbi etiam in pluribus monaſteriis duo mille monachi habitant: habet etiam plura monaſteria in ea Græciæ parte quæ Venetiarum Reip. ſubeſt. In Italia quoq; nonnulla alia adſunt, quorum caput eſt cœnobium Grutiæ ferratæ duodecim milliaribus Romæ diſtans, & in Calabria prouincia quædam pauca retinent, in quibus verus tantum Religionis inſpicitur candor, ſed longe ſunt ab inſtituto alieni: Monachi verò qui in Italia degunt Romano more ſacra celebrant, atque miniſtrant, veſtiuntur nigro colore. In arctiorem diſciplinam redacti ſunt. 22
Perfruuntur ſingulis indultis Congreg. Caſſinen. Exempti ſunt à iuriſdictione Ordinariorum, & Cõmendatorum, qui regulam Ordinis non ſunt profeſſi. Et eorum Generalis Abbas eandẽ poteſtatẽ, ac iuriſdictionem habet, quam cæteri Abbates Generales in eorum Ordines, vt ſtatuit Greg. XIII. *Conſt.58.* inc. *Benedictus Kal. Nouẽb.* 1579. Et eorum monaſteria Hiſpaniæ vult, & aggregat, ac plures gratias, & priuilegia concedit idem Gregorius *Conſt.46.* inc. *Cogit.8. Kal. Iulij* 1577. & approbauit Paul.V. *Conſt.17.* inc. *Iniuncti* 17. *Martij* 1606 Reformatos maiori ex parte laicos eſſe conuenit, & Choriſtæ à labore manuum magis releuantur, quorum inſtitutũ cum cæteris conuenit in tribus votis eſſentialibus, & duo alia habent eſſentialia præcepta, orationem & manuum laborem; prohibentur ſcientias addiſcere, & Vniuerſitates ſtudiorum frequentare, Choriſtæ tamen ſacram Scripturam, ac caſus conſcientiæ addiſcere poſſunt, Clemens VIII. *Conſt.103.* inc. *Altiſſimi* 23. *Septembr.* 1603. nouiſſimè Vrbanus VIII. *in ſua Conſtit. ſub dat.* 27. *Aprilis* 1641. plura in obſeruationem dictæ Conſtitutionis Clementis VIII. diſponit, & alia de nouo conſtituit. Hæc ſancta reformatio facta fuit à P. Mathæo de la Fuente; tria monaſteria hodie poſſidet in ſolitudine conſtituta, primum & illius caput eſt del Cardon; aliud vocatur S. Antonius de Valle; tertium quod nunc fabricatur, dicitur del Retamar, quorum Eremitæ Religioſi numerum 120. excedunt, de qua reformatione agit Ludouic. Minot en la vida de fray Luis de Granada *lib.3. c.8.* tota Religio regitur gubernatione Ariſtocratica, vt habetur *in reg. cap.54.* & tenent Tambur. *de iure Abbatum tom.3. diſp. 1. q.2. n.5.* Laur. de Peyrinis *de Prælato q.1. cap.2. num.3.* De hac Religione agunt S. Anton. *part.2. hiſt. tit.*

15. *cap.*12. Cassan. *in catalogo gloriæ mundi part.*4. *consid.*54. Paul. Moriga *de origine religionum Itali. lib.*1. *cap.*16. Siluest. Matul. *in Oceano religionum etiam Itali lib.*1. Hieron. Roman. *de Repub. Christiana lib.*6. *cap.*6. Platus *de bono statu Religiosi*, *lib.*2. *cap.*12. Azor. *instit. moral. par.*1. *lib.*12. *cap.*21. *quæst.* 2. Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælator. tom.*1. *quæst.* 4. *artic.*1. Suar. *tom.*4. *de Relig. tract.*9. *lib.*1. *cap.*1. Carol. Tapia *ad Authent. Ingressi verb. monasteria cap.* 16. *per tot.* Tambur. *de iure Abbatum tom.*2. *disp.*24. *quæst.* 3. *num.*2. *pag.*341. vbi etiam de Monialibus & Equitibus S. Basilij, qui Auctor post primam huius operis editionem, & me sæpe sæpiùs citato in lucem prodiit, Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.*103.

23 Sub hac Religione militant omnes Monachi Græcæ, & Orientalis Ecclesiæ. Et aliquando Congregatio Armenorum, sic appellata quòd ex Armenia in Italiam translata sit, ibi habitum S. Basilij per aliquot annos portauit, eiusque regulam seruauit, & cæremoniis Græcis ex beneplacito summorum Pontificum vsa est. Verùm decursu temporis, quia insolens videbatur eius viuendi mos apud Latinos, eius Religiosi regulam S. Augustini assumpserunt cum habitu Religiosorum S. Dominici præter scapulare, quod nigrum adhuc retinent. Cæterum quo id anno fecerint, aut in Italiam venerint, omninò incertum est. Possidet Congregatio hæc per Insubriam & Liguriam monasteria sex, præter Neapolitanum, Venetum, & Anconitanum. Generalis ad triennium durat: caput Congregationis Genuæ situm est, diciturque S. Bartholomæus, inde Armeni Bartholumitæ per Italiam dici solent. De illis vide Paul. Morig. *de origine Religionum lib.*1. *c.*56. Silnest. Matul. *in Oceano Religionum lib.*5. *pag* 367.

24 Carmelitæ quandoque etiam sub hac Religione militarunt, sed vltimam regulam, quam nunc seruant, acceperunt ab Alberto Patriarcha Hierosolymitano in Monte Carmelo, antequam Vrbs Hierosolyma caperetur à Saladino Ægypti Sultano, anno plus, minusve 1171. Confirmata est regula Carmelitana vnà cum Religione ab Alexandro III. *anno* 1180. ab Innocentio III. *anno* 1199. approbauit Honorius III. *vt in eius Constit.*8. incip. *Viuendi*, *Idib. Ianuarij* 1171. Moderata est regula quoad ieiunia, esum carnium, clausuram, & alia nonnulla ab Innocentio III. vt in eius *Constit.*6. incip. *Quæ honorem, de anno* 1247. ab Eugenio IV. vt in eius *Constit.*3. incip. *Romani* 15. *Kalend. Martij* 1431. à quo etiam acceperunt Carmelitani pallium album sublato versicolore ex albo & rubro, quod ab Alberti temporibus vsque ad Eugenium IV. deferre consueuerant, sequuta postremo est multorum Pontificum con-
25 firmatio. Ordo iste est vnus de quatuor Ordinibus Mendicantibus, eorumque gratiis perfruitur, Pius V. *Constit.*44. incip. *Romanus* 1. *Octob.*1567.
26 Eius Religiosi præcedunt Fratribus B. Mariæ de Mercede, Redemptionis Captiuorum, Clemens VIII. *Const.*95. incip. *Decet.* 15. *Nouemb.* 1601. & declarauit S. Congr. Rituum *in causa Carmelitan. & Mercedis* 21. *Augustini* 1604. Illis non suffragatur facultas data in Bulla Cruciatæ eligendi Confessorem, Clemens VIII. *Constit.*64. incip. *Romani* 23.
27 *Nouembris* 1599. Habent exemptionem à quarta funeralium, Paulus V. *Constit.*4. incip. *Decet.* 10.
28 *Augusti* 1605. Huic Carmelitano Ordini conceditur Officium S. Theresiæ, Gregorius XV. *Constit.* an. 5. 23. incip. *Omnipotens sermo* 4. *Id. Martij* 1621.

Regitur gubernatione democratica. Tambur. *de Iure Abbatum tom.*3. *disp.*1. *q.*2. *n.*10.

Regulam hanc eamdem, sed sine moderatio- 29
nibus Innocentij, & maximè Eugenij, de quibus *supra*, seruat familia Carmelitana discalceata. Incepit à S. Theresia, & approbata fuit à Gregorio XIII. vt in eius *Constit.*64. incip. *Pia* 22. *Iunij* 1580.
Desciuit à reliquo corpore Ordinis cum proprio 30
Generali à Clemente VIII. sibi dato, vt constat ex eius *Constit.*71. *sub Dat. Romæ* 20. *Septemb.*1595. Regitur gubernatione Aristocratica, Tambur. *dict.*
*disp.*1. *q.*2. *sub n.*10. Carmelitarum huiusmodi Dis- 31
calceatorum Congregatio in Italia ab Hispanica separatur, & eadem tenent priuilegia, quibus Hispanica Congregatio perfruitur. Potest erigere Confraternitates laicorum sub denominatione B. Mariæ de Monte Carmelo, Clem. VIII. *Const.*
71. incip. *Apostolica* 13. *Nouemb.* 1600. Et eorum 32
Ordo vnus est de quatuor Ordinibus Mendican-
tium, illorumque gratiis omnibus perfruitur, eius 33
Religiosi ad processiones accedere non coguntur, & si quando humilitatis causa locum & præeminentiam ante alias Religiones in processionibus prætermittunt, nulla præscriptione suis priuilegiis derogant, Clem. VIII. *Const.*121. inc. *Romanum*
20. *Aug.*1603. Et vbique noua loca de sola Ordi- 34
nariorum licentia erigunt, Paul. V. *Const.*10. inc. *Ad Ecclesiæ* 12 *Decemb.*1605. Sed huiusmodi licentias, quæ nondum effectum sunt sortitæ, reuocauit Vrban. VIII. *Const.*18. inc. *Romanus Pont.*18. *Aug.* 1624. Habet familia vtraque Carmelitana habitum satis notum, nimirum tunicam, & scapulare coloris caunini pallium album, corrigia esse fibulata percingitur; habet vtraq; Romæ domicilia. Calceata ad S. Mariam transpontinam, ad S. Martinum in Montibus ad S. Iulianum ad trophæa Marij, & S. Chrysogonum: discalceata ad S. Mariam ad scalam, ad S. Paulum fontis fœlicis, nunc S. Mariam de Victoria, ad S. Annam. Generalis familiæ calceatæ durat ad sexennium, habet sub se prouincias 33. Familiæ discalceatæ generales duo sunt, Italus, & Hispanus: sub Hispano, qui ad sexennium durat, sunt prouinciæ octo, in quibus plusquam centū monasteria numerantur: sub Italo, qui trienoium non excidit, sunt ad hunc vsque annum 1632. prouinciæ decem, in quibus ingens monasteriorum numerus. De hac familia Carmelitana agunt Arnaldus Bost. & Baptista & Stispatiolus de illustribus Viris huius Ordinis, Baptista Ferrariens. in chronic. Ordinis, Laurentius Borellus etiam de Viris illustribus Ordinis, Martinus Italus de Sanctis & Doctoribus Ordinis, Petrus Carmelita *in catalog. scriptorum Ordinis*, nouissimè Marc. Anton. Alegre de Cassanate *in paradiso Carmelitici decoris, ab ortu suo vsque ad hæc tempora.* Fr. Em. de Plata *en el defensorio par la antiguadad, legisladores y Santos del Carmen*, S. Antonin. 3. *p. tit.*16. *cap.* 1. §. 8. Cassan. *in catal gloriæ mundi, part.*4. *consid.*7. Polyd. Virg. *de inuent. rer. lib.*7. *c.*5. Pannu *in chron. anno* 1445. Naucler. *vol.*2. *generat.*41. *anno Christi* 1215. Genebrard. *sub Innoc. III. Vuald. tom.*3. *tit.*4. *de Sacr. cap.*84. & *tom.*4. *tit.*9. *cap.*89. *n.*10. Villeg. *in vita Eliæ Prophetæ*, Petrus Crucius *de ortu relig. Carmelitarum*, Thom. de Serpe *in tract. de origine relig. Carmel.* Ioan. de S. Maria *in Chronicis Carm. discalc.* Thom. de Iesu *super reg. Carmel. Ioannis Patriarchæ Hierosol. & in tract. de origine & relig. Carmel.* Fr. Emman. Roman. *de antiquit. Carmelit.* Fr. Thom. de Aquino *lib. de Patriarchatu Eliæ*, Franc. Camill. *in lumunar. antiquit. Carmelit.* Fr. Ioan. Pinto *in hierarch. Carmelit.*

Carmelit. Illescas *in histor. Pont. lib. 5. cap. 52.* Card.
Baroo.*annal. Eccles.tom.12.anno Christi* 1118.Platus
*de bono statu relig.lib.1.cap.12.*Iacob Gualter.Socie-
tatis Iesu, *in tabula chronographica sæculo 10 pag.651.*
Iacob. Salian. *tom. 4. annalium Legis veteris anno
mundi* 3139. *num.* 16. Paul. Morigia *de origine relig.
lib.1. cap.* 30. Siluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.4.
pag.*279. Pancirol.*in thesauris Vrbis Romanæ Itale, in
Regione Montium Ecclesia* 17. Ioann. Marquez *de
vera origine Eremit. S. Augustini cap.14. §.9.* Carol.
Tapia *in auth ingressi verb. Monasteria cap 17. C. de
sacros.Eccles.*Fr. Emman.*quæst. Regul.tom.1. quæst.5.
art.6.* Azor.*instit.moral.part.1.lib.12.cap.23.* Fr.Lud.
Miranda *in manu.Prælat.tom.1. quæst.4. art.7.* Tamb.
d.tom.2. disp.14. quæst.7. num.4. nouissimè Fr.Ferdi-
nand. Camarga *in Epit historiali Ecclesiæ militantis
pag. 312. cum seqq.* vbi latè de fundatione S. The-
resiæ, Fr. Michaël Muñoz *in propugnaculo Eliæ, &
propaginis Carmelitica.* Simon Coelho Lusit. *in
chron. Religion.* Emman. Roman. *in varijs elucidat.
antiquitatis, dignitatis & illustrium Carmeli scripto-
rum,* Michaël a Fonte *in compendio historiarum Or-
dinis,& in catalogo de illustrib.Carmelitis.* Suar.*tom.3.
de Relig.tract.7.lib.3.cap.1 & 2.& tom.4 tract.9 lib.1.
cap.vlt.* Hieron.Roder. *in compend.quæst. Regul.reso-
lut.123. num.35.*

De secunda regula quæ est S Benedicti, & de Religionibus sub ea militantibus.

35 Secunda regula est S. Benedicti cuius caput Ab-
bas vocatur, ab eodem S. Benedicto instituta *an-
no* 500. sub Pontifice Symacho: corpus eius San-
ctissimum est in insigni monasterio Cassinensi, vbi
36 sanctissimè vixit, in quo loco antequam S. Bene-
dictus illuc accesserit, Ecclesia Cassinensis habe-
bat suum Episcopum,& præcipue habuit Seuerum,
qui interfuit Concilio Lateranensi sub Felice I I I.
Papa, quod habitum fuit anno 487. & huic Con-
cilio Seuerus tanquam Episcopus Cassinensis sub-
scripsit, vt constat ex *tom. 2. Concil.pag.* 420. & de
eodem hoc Seuero Episcopo Cassinensi meminit
Pet. Diaconus *in vita eiusdem S. Seueri*, postquam
autem illuc accessit S. Benedictus, scilicet *de anno*
529. nullus amplius, præter Monachos Episcopus
ibi fuit deputatus; & iure, quia S. Benedictus illuc
immediatè à Deo missus fuit, eique pro populo
Cassinensi munus Euangelicum demandatum,
quemadmodum affirmat Greg. Magn. *dialog. lib. 2.
cap.8.& 19.* & Gordian.*in vita S. Placidi Martyris*,
quæ habetur apud Surium *tom 7.pag.749.* & etiam
refert S. Th.*in opusc.19.c.4.circa med.* & August.de
Ancona *de potest.eccles.ad Ioannem Papam X X I I.q.*
37 *64.n.1.*& successiuis temporibus Abbates Cassinen-
ses post S. Benedictum, licet non essent Episcopi,
iura tamen Episcopalia & omnimodam iurisdictio-
nem semper exercuerunt, Diœcesimque habe-
bant, vt ex multis probat Rot. *in Sorana beneficij* 8.
Martij 1527. *coram R. P. D. Molino* In Ecclesiis
Parochialibus, quæ sunt membra monasteriorum
Congregationis Cassinensis, aut aliàs ab ipsis de-
pendentes cura animarum exerceri potest etiam
per Monachos ad nutum ipsorum superiorum
amouibiles. Vrbanus V I I I. *constit. sua* incip. *Alias
à Venerabilibus 6. Septemb.* 1638. Quod Monachi
Cassinenses non sint vllo modo cogendi accede-
re ipsi ad processionem Sanctissimi Sacramenti
iuxta eorum antiquam consuetudinem. Idem Vr-
banus V I I I.*in alia sua Const.* incip. *Nuper* 17. *No-
38 uembris* 1638. Habitus Monachorum sancti Be-
August.Barbos.de Iure Eccles.uniu.

nedicti satis notus est, tunica, scapulare, cuculla,
siue chlamys, omnia ea nigro colore cum corrigia
fibulata; huius Ordinis prouincias instituit, &
numerum Monachorum in singolis monasteriis
præfiniri voluit, & Horas Canonicas recitare te-
neri statuit Paul. V. *constit.* 33. *Cùm sicut*, de anno
1607. Cæterum hodie Congregatio S. Benedicti
diuisa est in quinque celebriores Congregatio-
nes à se inuicem independentes. Prima est Itala, 39
quæ nunc dicitur Montis Cassini, antea diceba-
tur S. Iustinæ, Patauinæ, de qua infra, incepit *anno*
1408. habet per Italiam plusquam 66. monasteria.
Secunda Germanica, appellatur Bursfeldensis à 40
monasterio S.Thomæ Apostoli,& S. Nicolai Epi-
scopi in Bursfeldia Diœcesis Moguntinæ anno
1410. floret per vtramque Germaniam, habet plus-
quam centum quinquaginta monasteria. Tertia 41
Gallica, dicitur Cassalis Benedicti à monasterio
in eo pago fundato; incepit anno 1516. vt videre
est in diplomate Leonis X. *sub Dat. 1. Decembris
illius anni*, habet de decem & quinque monaste-
ria Religiosorum totidem fœminarum. Quarta 42
Hispana, dicitur Congregatio Vallisoletana à
monasterio in Vrbe Vallisoleti erecto Congre-
gationis capite: incepit anno 1520. habet plus-
quam quadraginta monasteria. Quinta Lusitana; 43
est monasterium reformationis caput S. Martinus
de Tibaens in prouincia Interamnensi non lon-
gè à Ciuitate Brachara Occidentem versus; in-
cepit anno 1549. continet plus minusve viginti
virorum monasteria, nam monialium plura sunt,
sed Ordinariis parent, Abbas Generalis & reli-
qui locales ad triennium durant, eliguntur in
Capitulo, quod tribus quibusque annis in mona-
sterio S. Martini de Tibaens celebratur. Habet
Congregatio S Benedicti præter alia, celebre Ro-
mæ monasterium S. Pauli extra muros. Eius Ab-
bates vtuntur Pontificalibus, benedicunt Popu- 44
lum, & consecrant lapides pro Altarium vsu, Pius
V. *Const* 97. incip. *Sedis 6. Iulij* 1565. & Monachos
à quibuscunque censuris, & pœnis absoluere pos-
sunt. Pius V. *Constit.* 129. incipit *Dum, Idus Iunij*
1571. Regitur gubernatione Aristocratica Tam-
bur.*de iure Abbatum tom.3.disp.1.q.2. num 4. in fine.*
De hoc Ordine agunt Leo Cardinalis Episcopus
Ostiensis *in chronica Cassinensi cum annot.* Matthæi
Laurentij Hispani monachi Cassinensis, & Prio-
ris S. Saluatoris de Castellis, prodiit *Neap.* 1626.
Andr. S. Michaëlis *in tract.de Pontif. Archiep sui
Ordinis.* Ioannes Bertels, Iacobus de Bruel, & Ia-
cob. Leuchier de huius Ordinis origine. Anton.
Yepes *in chronica S. Benedicti per plures tomos*, Bar-
nabas de Montalico *in chronica Cisterciensi*, Ber-
nard. de Britto Lusitanus *etiam in chronica Cister-
ciensi*, Arnold. Vuion. *in ligno vitæ*, S Anton. *part. 2.
histor. tit. 15. cap. 12.* Venero *en el enchiridion de los
tempos pag. 99. in fine*, in impress. de anno 1641.
Cassan *in catal gloriæ mundi part.4. consid* 50. Polyd.
Virg *de inuent. rer.lib . cap. 2.* Gualter.*in tab. chro-
nogr sæculo 5. anno 494.& sæculo 6.anno 5:9.* Platus
de statu Relig. lib. 2. cap.22. Illescas *in histor. Pontif.
lib.3.cap.61.& lib.6. cap.40.* Carol. de Tapia *in dict.
Authent Ingressi, verb. monasteria cap.* 59. late Tam-
burin. *de iure Abbatum tom.2. disp.14. quæst. 5. num.*
54. vbi de Congreg. S. Iustinæ de Padua, *& num.*
57. de Vallisoletana,*& num.* 58. de Congreg. Por-
tugalliæ, Ioseph. Michaëli *en el thesoro de Religio-
nes fol.* 104. *verso.* Marquez *de vera origine Ere-
mit. S. Augustini cap. 11. §. 1. cum seqq.* Fr. Emman.
quæst.Regul.tom.1. quæst.3. artic.2. Azor. *instit. moral.*

p.1. lib.12. c.21. q.2. Hieronym. Roder. *in compend. quæst. Regul. resol.* 123. *p.9.* Fr. Ludouic. Miranda *in man. Pral. tom.1. q.4. art.2.* Suar. *tom.4. de relig. tract.* 9. *c.2.* Festum S. Benedicti 21. Mart. celebratur.

45 Militant sub regula S. Benedicti plures Monachorum & Militum Ordines, tam à Monachis ipsius, quam ab aliis instituti, quorum primus est Cluniacensium Ordo sic dictus à primo eius monasterio Cluni in Diœcesi Matisconensi, *Mascon, in Gallia*, institutus à S. Odone Monacho Benedictino *anno* 900. Pontifice Anastasio III. Imperatoribus Occidentis Conrado, Orientis Leone VI. Vestiuntur Monachi eodem habitu, quo Benedictini. Eius Religiosi fuerunt reformati à Gregor. IX. *Const.5.* incip. *Bohemoth. Id. Ianu* 1232. Non possunt recipere nouitios ante annum decimumquintum completum, Nicolaus IV. *Const.3.* incip. *Regis* a. *Id Septemb.* 1289. De hoc ordine agunt S. Ant. *p.1. tit.15. c.13.* §.2. Chassan. *in catal. gloria mundi p. 4. consid.* 35. Polyd. Virg. *de inuent. lib.7. c.2.* Genebrard. *in chron. anno* 826. Onuph. *in chron. anno* 913. Chacon. *in Greg IX. anno* 912. Hier Roman. *de Republ. Christiana lib.6. cap.9.* Paul. Morigia *de origine Relig. lib.1. c.23.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.1. q.4.* Azor. *instit. moral. p.1. lib.12. c.21. q.2.* Fr. Lud. Miranda *in manu. Prælat. tom.1. q.4 art.2.* Suar. *tom.4. de relig tract.9. lib.2. c.3 n.1.* Tambur. *d. tom.2. disp.24. q.5. n.14.* nouissimè R.P. Angelus Manrique *in annalibus Cisterciensib. anno Christi* 1119. *c.5. n.6. & 7.* vbi quod Ordo Cluniacensis non est magis Benedictinus, quàm Cisterciensis. Festum S. Ordonis celebratur 8 Nouembris.

46 Camaldulensium Ordo sic dictus à Valle Camaldula in Tuscia, non longè à Florentia, inter Appennini iuga, institutus à S. Romualdo Monacho Benedictino *anno* 967. Pontifice Ioanne XIII. Imperatoribus Occidentis Othone, Orientis Nicephoro Phoca; illum primus omnium approbauit Alexander II. *in constit.* 1. incip. *Nulli*, 4. *Kal. Nouemb.* 1071. Eius priuilegia confirmauit, aliaque concessit Gregorius XIII. *const.18.* incip. *Superna* 12. *Iuly* 1574. Item & eadem confirmauit Gregor. XIV. *in sua Constit.* incip. *Ex iniuncto, sub die* 24. *Septemb.* 1591. Deinde Clem. VIII. declarauit, & approbauit priuilegia ab ipso Gregorio XIV. huic Ordini concessa, & communicata; & eo maximè vt Abbates, & Priores minores Ordines suis Monachis conferre possint, vt habetur *in eius Constit.* incip. *Officij nostri die* 3. *Augusti* 1594. Regitur hic Ordo ab vno Generali, qui vsque ad tempora Leonis X. perpetuus erat, exinde ad triennium eligitur; vt apparet ex quadam Constit. eiusdem Leonis incip. *Etsi à sum* 4. *Non. Iuny* 1513. in qua erigit seu potiùs restaurat Congreg. S. Eremi, & S. Michaëlis de Murano Camaldulen. Ordinis, & instituit decem, & septem principalia loca; necnon alia vniuit, & reformauit, diuersorumque Pont. atque Imperatorum priuilegia, gratias, & exemptiones huic Congregationi condonauit. Regitur gubernatione Aristocratica, Tambur. *de iure Abbatum tom.3. disp.1. q.2. n.14.* Non egreditur Italiam, numerat monasteria 36. Abbati Generali conceditur facultas erigendi societatem laicorum Coronæ Domini, adinstar Rosarij B. Mariæ in propriis sui Ordinis Ecclesiis, S. Cong Rit. *in Camalduleq.* 25. *Ian.* 1602. Prohibentur Monachi habere Conuentus prope ciuitates, Tapia *d. verb. monasteria c.40.* sed non est eis prohibitum habere prope ciuitates hospitia, Nou. *in Iure Canon. nouo tit. de ædificat. monaster. concl.2.* alt. Nou. frater *in sum. Bullar. tit. de monaster. ædificat. n.21.* Vestiuntur albo colore, tunica, scapulario, & pallio, item galero albo. Habent Romæ monasterium ad S. Gregorium in monte Cælio, aliud ad S. Antonium Abbatum prope S. Maiorum, sed nunc translatum est non longè à palatio Columnensium in vico plumbi cum Ecclesia sub inuocatione S. Romualdi. Est & alia familia Camaldulensis reformata, quam appellant montis Coronæ instituta à nobili quodam Veneto Monacho Camaldulensi Paulo Iustiniano *anno* 1520. Pontifice Leone X. Imperatore Carolo V. Solimano tyranno Orientis; viuunt eodem ferè habitu, sed viliori. Habent Romæ monasterium ad S. Leonardum. Has duas Congregationes tunc in vnam vniuit Leo X. *Const.2.* incip. *Etsi* 4. *Non. Iulij* 1513. Sed hos Camaldulenses Eremitas montis Coronæ separauit ab illis Eremi Camaldulen & S. Michaëlis de Murano Paulus III. *in Const.1.* incip. *Rationi* 3. *Nonas Nouemb.* 1524. de Ordine Camaldulensi agunt ex professo Augustin. Florentinus Camaldulen. *per tot. lib. historia Camaldulensis*, Sylu. Razzius *de sacra eremo Camaldulensi*, Ioannes Castagnizza *in historia S. Romualdi*, S. Ant. *p.2. tit.1. cap.15.* Cassan. *in catal.4. consid.54.* Illescas *in histor. Pontific lib 4. cap.75.* Gualter. *in tab. chronogr. sæculo* 10. *anno* 967. Paul. Morigia *de origine Relig. lib.1. c.* 25. Silu. Marul. *in Oceano Relig. lib.2. pag.201.* vbi *pag.*108. de familia reformata Agitur Card. Baron. *annal. eccles. anno Christi* 974. & 977. Carol. de Tapia *in d. Auth. Ingressi verb. monasteria c.40.* Tambur. *d. disp.24. q.5. n.15.* Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.*104. Platus *de bono statu Relig. lib.2. c.22.* Hier. Roman *de Republ. Christiana lib.6. c.9.* Fr. Emman. *q Regular. tom.1. q.3. à 9.* Cherub. *in compendio Bullar. Constit.1. Alexandri II. schol.1.* Fr. Lud. Miranda *in manuali Prælat. tom.1. q.4. art.2.* Azor. *instit. moral p.1. lib.12. c.21.* Hieron. Roder. *in compendio q. Regul. resol.*123. *n.13.* Suar. *tom.4. de Relig. tract.9. lib.2. cap.3. à num.7.* Festum translationis S. Romualdi celebratur die 7. Febr. ex Constit. Clem. VIII. incip. *Pia mater Ecclesia sub Dat.9. Iuny* 1595. Dies autem eius obitus celebratur à Monachis *die* 19. *Iuny.*

Fontis Coryli Ordo sic dictus à loco fontis Coryli in monte Apennino in radicibus montis Catriæ Orientem versus, quatuordecim millibus passuum distante à Eugubio prope ciuitatem Catriensem Ducatus Vrbini, institutus fuit à Landolpho Monacho Benedictino anno 1008. Pontifice Ioanne XVIII. Imperatoribus Occidentis Henrico II. Orientis Basilio, & Constantino. Incepit habitare hanc solitudinem venerabilis Monachus P. Damianus Benedicto IX. Pontifice; nec desunt alij, qui illum huius Congregationis faciunt auctorem. Vtebantur Monachi (ferè hodie non extant) fontis Coryli, siue Auellanæ eisdem vestibus, quibus Benedicti mutato colore nigro in album, & Auellani Cœnobij vnio Ordini Camaldulensi facta fuit. Meminerunt huius familiæ quotquot agunt de vita B. Petri Damiani, Fr. Iacob. Moscandrus Carthus. *in 7. tom. Sury* 21. *Febr. in vita eiusdem* Constantin. Caietan. monach. Benedict. *in prolegomenis de vita B. Petri Damiani*, quam in primo eiusdem tomo edidit. Arnold. Vuion. *in ligno vitæ lib.2. c.9.* Petr Recordat. *diario 4. historiæ monast.* Hieron. Rubeus Rauennas *lib.5. historia Rauennatum*, August. Fortun. *in hist. Camaldulensi. lib.5. ex cap.6. vsque ad* 14. Petrarch. *de vita solitaria tract.3. lib.2. c.17.* Card. Baron. *annal. eccles. tom 11. anno Christi* 1071. Morigia *d. lib.5. cap.58.* Tambur. *d. tom.2. disp.24. q.5. n.16.* 47

Vallis

48 Vallis Vmbroſæ Ordo ſic dictus à Valle denſiſ-
ſimis arboribus conſita propè Florentiam, inſtitu-
tus à S. Ioanne Gualberto Monacho Benedictino
anno 1080. Pontifice Gregorio VII. Imperatori-
bus Occidentis Henrico IV. Orientis Alexio Con-
neno, quem approbauit Vrbanus II. *Conſt.* 1. incip.
Cum vniuerſis 8. *Id Aprilis* 1090. Priuilegia omnia
confirmauit, & in ſpecie Monachorum Caſſinen-
ſium conceſſa, & concedenda communicauit Iu-
lius II. *Conſt.* 13. incip. *Militantis*, *Id. Iulij* 1507.
Vtuntur Monachi nigris veſtibus eiuſdem artificij,
ac Benedictini, intus verò albis. Poſſident prouin-
cias octo, monaſteria 55. cum ingenti numero Prio-
ratuum, Monachos 590. Moniales 800. omnes intra
Italiam. Habent Romæ monaſterium ad S. Praxe-
dem propè S. Mariam maiorem. De hoc Ordine
agunt Bernard. *in hiſtor. de Generalib. ſui Ordinis Val-
lis Vmbroſæ*, Eudoxius Locatellus *de vita S. Ioan.
Gualberti, & Generalium Ordinis Italia*, Hier. Florent.
in vitiis Sanctorum Ordinis Vallis Vmbroſæ, S. Anton.
p. 2. *tit.* 15. *cap.* 25. Caſſan. *in catal. p.* 4. *conſid.* 57. Po-
lyd. Virgil. *de inuentor. rerum lib.* 7. *cap.* 2. Illeſcas *in
hiſtor. Pontif lib.* 5. *cap.* 12. Hieron. Roman. *de Re-
publ. Chriſtiana lib.* 6. *cap.* 12. Platus *de bono ſtat. Relig.
lib* 2. *cap* 22 Gualt. *in tabula chronograph. ſæculo* 11.
pag. 628. Syluest. Marul. *in Ocean. lib.* 2. *pag.* 120. Paul.
Morigia *de origine Relig. lib.* 1. *cap.* 26. Catol. de Ta-
pia *in d. Auth Ingreſſi verb. monaſteria cap.* 41. Fr. Em-
man. *quæſt. Regular. tom.* 1. *q.* 3. *art.* 4. Azor. *inſtit. mor.
p.* 1 *lib.* 12. *cap.* 21. *q.* 2. Cherubin. *in compend. Bulla-
rij Conſt.* 1. *Vrbani II. ſchol.* 1. Fr. Ludouic. Miranda
in man. Prælat. tom. 1. *q.* 4. *art.* 2. Suar. *de Relig. tom* 4.
tract. 9. *lib* 2. *cap.* 3. Hieron. Roderic. *in compendio
quæſt. Regular. reſolut.* 123. *num* 11. Aſcan. Tambur.
de iure Abbatum tom. 1. *diſp.* 2. *q.* 15. *n.* 4. *& tom.* 2. *diſp.*
24. *q.* 5. *num* 20. *&* 21. Ioſeph. Micheli *en el teſoro de
Religiones fol.* 104. *verſo*, me citato *in hoc loco* Ioann.
Maria Nouar. *in lucerna Regul. verb. Monachi n.* 9.
Feſtum S. Ioannis Gualberti celebratur 12. Iulij.

49 Grandimontenſium Ordo ſic dictus à monte
quodam prægrandi in Diœceſi Lemouicenſi, in
Gallia, inſtitutus à S. Stephano Albanenſi ſub re-
gula S. Benedicti ſecundum aliquos, licet Suar. *loco
infra citando*, ſub propria regula conſtitutum di-
cat *an.* 1080. à Gregorio VII. Habitus vilis eſt, & to-
tus ad pœnitentiam compoſitus, cum aliquando
ex loricis ferreis conſtaret. Habent hi Monachi in-
tra terminos Galliæ, quam ferè non egrediuntur,
ad ſeptemdecim monaſteria. De hoc ordine agunt
S. Antonin. *p.* 2. *hiſtor. tit.* 15. *cap.* 21. Vincent. Litin.
in ſpeculo lib. 25. *cap.* 46. *vſque ad* 50. Caſſan. *in catal.
p.* 4. *conſid.* 70. Polyd. Virg. *de inuent rer. lib.* 7. *cap.* 2.
Plat. *de bono ſtatu Religioſi lib.* 2. *cap.* 22. Syluest. Ma-
rul. *in Oceano Relig. lib.* 2. *pag.* 155. Catol. de Tapia
in d. Auth. Ingreſſi verb. monaſteria cap. 43. Tambur.
d tom. 2. *diſp.* 24. *q.* 5. *n.* 27. Ioſeph. Micheli *en el teſo-
ro de Religiones fol.* 104. *verſo.* Marquez *de origine
Eremit. S. Auguſtini cap.* 20. §. 7. Miranda *de origine
Benedict. cap.* 64. Azor *inſt. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 21.
q. 2. *verſ. Ordo Grandimontenſis*, Renat. Chopin. *mo-
naſt. lib.* 2. *tit.* 1. *num.* 22. Aſcan. Tambur. *de iure Abba-
tum tom.* 1. *diſp* 2. *q.* 15. *n.* 8. Claudius Robertus *in
Gallia Chriſtiana tit. de Abbatiis lit. G. verb. Grandi-
montenſis*, Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract* 9 *lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 4.
& 5. Feſtum S. Stephani Albanenſis celebratur 13.
Februarij.

50 Ciſtercienſium Ordo ſic dictus à Valle Ciſter-
cio in Diœceſi Cabilonenſi in Burgundia apud
Gallos, inſtitutus fuit à S. Roberto *anno* 1099.
Pontifice Vrbano II. Imperatoribus Occidentis
Henrico IV. Orientis Alexio Conneno. Hic nam-
que Robertus ex Cluniacenſi Ordine Abbas Mo-
liſmenſis cœnobij in Lingonenſis Diœceſi Vir
Sanctiſſimus aſcitis ſibi ſociis Alberico, Odone,
Ioanne, Stephano, Tetaldo, & Petro eius mona-
ſterij monachis Ciſtercium, ſpinarum denſiſſimum
locum in Cabilonenſi diœceſi petiit, à quo no-
men ſumpſit Congregatio, ibique illi dedit ini-
tium, quo paulo poſt recedentem Apoſtolico iuſſu,
& ad ſuum monaſterium reuertente, Stephanus
Anglicus, quem Principem huius Ordinis reliqui
Scriptores vocant, Abbas electus fuit. Hic equi-
dem vir religioſiſſimus ne regula cœpta, quæ erat
aſperrima, corrueret, continuis precibus Dominum
rogabat, vt inſtitutum foueret, & augeret, cuius
precibus Dominus commotus, Bernardi nobiliſ-
ſimi adoleſcentis ſpiritum ſuſcitauit, qui ſimul
cum fratribus ſuis amicis, ac conſanguineis ad 30.
numerum Ciſtercium ſub diſciplina Stephani eſt
ingreſſus anno 1113. & ſuæ ætatis 22. Regulam
S. Benedicti obſeruant Religioſi, Eugenius III.
Conſtit. 2. incip. *Sacroſancta, Kal. Auguſti* 1154. Illo-
rum reformationem edixit Benedict. XII. *Conſt.* 3.
incip. *Fulgens* 4. *Idus Iulij* 1335. Succedunt in bonis
ſuorum Monachorum, non tamen feudalibus, In- 51
nocentius IV. *Conſt.* 4. incip. *Deuotionis* 11. *Ka-
lend. Nouembris* 1246. Sunt exempti à iuriſdictio- 52
ne Ordinariorum, & ſolutione quorumcunque
onerum etiam charitatiuorum, Innocentius VIII.
Conſtit. 9. incip. *Romani* 3. *Kal. Septembris* 1486. Eo- 53
rum monaſteria mulieres ingredi prohibuit, & ta-
leis, ac impoſitionib. grauari non poſſe ſtatuit Gre-
gorius IX. *Conſtit.* 7. incip. *Quia* 10. *Kal. Februarij*
1234. Ad alium, quàm Carthuſianorum Ordinem 54
tranſire prohibuit Eugen. IV. *Conſt.* incip. *Regula-
rem* 16. *Kal. Mart.* 1439. Induuntur Monachi tunica
alba, ſcapulari nigro, corrigia fibulata, percin-
gunt ſcapulare funiculo holoſerico, vtuntur etiam
cuculla, ſiue clauide vndulata, pallio nigro cum
equites incedunt. Habent Romæ monaſterium ad
Sanctam Crucem in Hieruſalem & ad SS. Vincen-
tium & Anaſtaſium martyres extra muros, Genera-
lis (cuius adminiſtratio ad vitam durat) eligitur à
Conuentu monaſterij Ciſtercij, & quatuor Abba-
tibus, ſcilicet de Claraualle, Moriſmundo, de Fir-
miate, & Pontignano; confirmatur à Summo Pont.
& illi ſubſunt omnes Congregationes, præter illas,
quæ Apoſtolica auctoritate ſunt exemptæ. In Italia
duæ ſunt Congregationes, altera quæ dicitur Tuſ-
ciæ, altera vero Lombardiæ, quæ licet omnia pri-
uilegia habeant, quæ ad Congregationem exem-
ptam pertinent, Generalis tamen poteſt in Capi-
tulis interuenire ſi vult, & viſitare, & corrigere
cum conſilio Abbatum Congregationum. In Ara-
gonia, Catalonia, Valentia, & Nauarra etiam ſunt
plurima monaſteria, quæ ſubſunt Abbati Genera-
li Ciſtercienſi, quæ per vicarium ab eo conſtitu-
tum reguntur, & viſitantur, qui ſemper eſſe ſolet
Abbas S. Mariæ de Populeto in Catalonia, horum
Regnorum Abbatiæ, vt plurimum ſunt patri-
moniales Regum. In inſula Maioricæ eſt vnum
monaſterium huius Ordinis, cuius Abbatia Regis
patronatus eſt, & per Abbatem perpetuum gu-
bernatur. In Regnis Caſtellæ, Legionis, Toleti,
Aſturiæ, & Galleciæ eſt vna Congregatio, quæ
S. Bernardi regularis Obſeruantiæ dicitur, & per
vnum gubernatur generalem, qui de triennio in
triennium eligitur, & à Generali Ciſtercienſi eſt
exempta, cœpit reformatio ſub Martino V. anno
1425. Primum huius Congregationis monaſterium

fuit montis Sion Toleti, visitatur Congregatio à Generali, & post immediate à duobus visitatoribus electis in Capitulo Generali, monasteria ab Abbatibus trienoalibus gubernantur. In nostro Regno Lusitaniæ est alia Congregario, cuius caput, & Generalis est Abbas insignis mooasterij de Alcobaça Vlixbonen. diœcesis; cœpit sub Pontifice Pio V. regnante Sebastiano Rege Portugaliæ, & Henrico Cardinali, qui & Rex postea fuit, eius monasterij de Albobaça Abbate fauore.

55 Est & familia Distercienfium discalceatorum,
quam appellant Foliensem, ab imagine Sanctissimæ Virginis inter folia depicta, quam in capite suæ familiæ colunt; vtuntur albis vestibus, & capuccio nimis ad humeros demisso, omnia ex paono vili; habet Romæ monasterium ad sanctam Prudentianam Virginem & martyrem prope sanctam Mariam maiorem, & aliud ad S. Bernardum in Thermis Diocleciani, & aliud quoque ad S. Sebastianum in regione Ripæ. Huius familiæ Cisterciensium reformationem edixit Sixtus V. *constit.* 38. incip.
56 *Religiosos* 5. *Martij* 1586. Gaudet priuilegiis Mona-
chorum Cisterciensium non reformatorum idem Sixtus *const.* 70. incip. *Super specula Idus Nouemb.*
57 1587. Eios Religiosi exempti suot ab omni Mona-
chorum Cisterciensium non reformatorum superioritate, & non tenentur ad illorum instituta Clement. VIII. *constit.* 12. incip. *Pastoralis* 4. *Septem.*
58 1592. Præcedunt omnibus Fratribus Mendicanti-
bus Clemens VIII. *const.* 36. incip. *Regis* 9. *Febr.*
59 1599. Ad aliam Religionem transeuntes ad eam
nequaquam redire possunt, idem Clem. VIII.
60 *Const.* 107. incip. *Pro nostro* 17. *Martij* 1694. Gaudent
priuilegiis Monachorum, ac Ordinum Mendicantium, & non possunt coram aliis quàm Congregationis iudicibus vocari, Paulus V. *Const.* 23. incip. *Diuinae. Idus Iulij* 1606.

De Cistercensibus agunt S. Anton. *p.* 2. *titul.* 18. *cap.* 12. §. 18. Cassan. *in catal. gloria mundi p.* 4. *consid.* 58. Venero *en el enchiridion de los tempos fol.* 100. *in impress. de an.* 1641. Polydor. Virgil. *de inuent. rerum lib.* 7. *cap.* 2. Christoph. Gonzalez de Perales *in vita S. Bernardi, cap.* 11. & 12. Plat. *de bono statu Relig. lib.* 2. *cap.* 32. Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 2. *pag.* 153. Paul. Morigia *de origine Relig. lib.* 1. *c.* 28. Franc. Angel. Manriq. *in specul. histor. lib.* 25. *cap.* 94. & 95. Hieron. Roman. *de Republ. Christiana lib.* 6. *c.* 12. Illescas *in historia Pont. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 15. Yepes *en la chronica general de san Benito tom.* 7. *cent.* 7. *c.* 2. *pag.* 5. Rhenat. Chopin. *de sacra politia lib.* 2. *tit.* 3. *num.* 5. *in margine.* Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 105. Cardin. Baron. *annal. eccles. tom.* 11. *anno Christi* 1098. Aubert. Miræus *de statu Relig. Christi lib.* 1. *cap.* 22. & *per tot. tractat. de origine Cisterciens.* Claud. Robet. *in Gallia Christiana titul. de Abbatiis litt. C. verb. Cistercium,* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *q.* 3. *art.* 5. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 25. Suarez *tom.* 4. *de relig. tractat.* 9. *lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 3. *cum seqq.* Ludouic. Miranda *in manu. Prælat. tom.* 1. *q.* 4. *art.* 2. *versic. ex eod.* Cherubin. *in compend. Bullar. Const.* 1. *Paschalis II. schol.* 1. Hieroo. Roderic. *in compend quæst Reg. resolut.* 133. *numer.* 12. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 1. *disputat.* 2. *quæst.* 35. *num* 5. latè *tom.* 2. *disputat* 24. *quæst.* 5. *num.* 62. vbi *num.* 63. *de Congregat. Cisterciensi Romana,* & *num.* 64. *de Congreg. reformatorum Cisterc. in Italia,* & *num.* 61. *de eadem in Gallia.* nouissimè Fr. Angel. Manrique *in pænalibus Cisterciensibus in duobus tomis.* Festum sancti Roberti celebratur 29. Aprilis.

Fontis Ebraldi Ordo sic dictus à celebri fonte, 61
ioxta quem primum huius familiæ monasterium ædificatus est in diœcesi Pictauicosi in Gallia, Institutus à S. Roberto Blesio Parisiensi, Monacho Benedictino, de anno institutionis non satis constat, oportuit fuisse ante 1117. quo idem S. Robertus mortuus est: sunt fere huius monasteria duplicia, idest virorum, & fœminarum muto distincta, præsidet & viris & fœminis Abbatissa electa semper à Monialibus, habet sub se quinquaginta alia monasteria. De hoc Ordine agunt Gulielm. Tyrus *lib.* 14. *cap.* 20. Aubert. Miræus *de statu relig. Christiana lib.* 1. *cap.* 21. & *de origine monast. lib.* 2. *cap.* 10. Claud. Rober. *in Gallia Christiana, titul. de Abbatiis lit. F. verb. fons Ebraldi,* vbi appellat institutorem Robertum Arbicellum. nouissimè Tamburin. *dict. tom.* 2. *disputat.* 24. *quæst.* 5. *num.* 30.

Guillielmitarum Ordo institutus à S. Guil- 62
lielmo Vercellensi Monacho Benedictino *anno* 1124. Pontifice Calixto II. Imperatore Occidentis Henrico V. Orientis Emmanuele Conneno. Vestiuntur Monachi albo amictu ex vili panno, monasteria totius Ordinis dicuntur esse 47. ferè omnia per Italiam. Generalis ad triennium præficitur: habent Romæ monasterium ad S. Agatham in Suburra. De hoc Ordine agunt Syluest. Marul. *in Oceano lib.* 2. *pag.* 161. Carol. de Tapia *in dict. Auth. Ingressi, verb monasteria cap.* 44. *à princ.* Tamburin. *dict. tom.* 2. *disputat.* 14. *quæst.* 5. *num.* 35. vbi de hac Congregat. in Gallia. nooissimè Angelus Mantique *in annalibus Cisterciensibus anno Christi* 1136. *cap.* 2. vbi *num.* 3. & 4. refert verius esse illos sub S. Benedicti regula militasse, & *num.* 5. addit non esse improbabile sub Augustiana. Paul. Rhegius *de Sanctis Neapol. in vita S. Guillielmi,* Baronius *tom.* 12. *histor. eccles. anno* 1142. *n* 3. Azor. *inst. mor. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 21. *vers. Ordo Guillielmitarum,* Caualer. *dec.* 394. *n.* 1.

Montis Virginis Ordo sub regula S. Benedicti institutus à S. Guillielmo Vercellensi circa *annum Domini* 1121. Pontifice Calixto II. Imperatore Henrico V. sic dictus à monte Virgiliano, in quo olim Virgilius celebratissimus poëta hortum habuit amœnissimum, & ab illo nomen accepisse traditio est, ibi primum magnitudine & antiquitate est monasterium Montis Virginis cum Ecclesia magoa pulchris ornamentis, & Indulgentiis maximis ornata, in qua adest deuotissimum caput Beatissimæ Virginis Constantinopolitanæ, quod Balduinus Imperator huic Ecclesiæ cum multis Reliquis, & ornamentis dono dedit. Fuit hic Ordo confirmatus, & ab Ordinarij iurisdictione exemptus per Ioannem Episcopum Auellinum *de anno* 1126. & à Roberto *de anno* 1133. & à Guillelmo *de anno* 1182. itidem Episcopis Auellin. quorum confirmationes, & exemptiones fuerunt approbatæ, & confirmatæ ab Alexandro III. & à Lucio etiam III. *sub die* 12. *May* 1189. & à Cœlestino etiam III. *sub dat. Nonis Nouembris* 1197. & ab Vrbano IV. *sub dat.* 5. *Id. Ianuarij Pontificatus sui anno* 3. vbi confirmat, & de nouo concedit omnes immunitates, & libertates à Romanis Pont. Monachis, & monasterio Montis Virginis concessas, necnon libertates, & exemptiones sæcularium onerum à Regibus, & Principibus, vel aliis Christi fidelibus eis, seu eorum monasterio indultas, & illos soli Romanæ Ecclesiæ censualea existere declarat. Et idem Vrbanus *in alia Constitut.* 6. incip. *Ecclesia Romana,*

sub

sub dat. 2. Id. Septembris, Pontificatus sui anno 3. conccdit Abbati Montis Virginis, cui fuerit benedictionis munus impensum, & Saeerdotalis Ordo collatus, vsum Mitræ, Baculi, annuli, sandalium, chirothecarum, tunicæ, dalmaticæ, benedictionem solemnem ad Populum, Ordinationes minorum Ordinum, Indulgentias quadraginta dierum, benedicere etiam Calices, & omnia alia Ornamenta ecclesiastica, & cognoscere de matrimonio inter vasallos, in quibus habent spiritualia; noua eorum statuta, & constitutiones confirmauit Clemens VIII. *sua Constitut.* incip. *Inter grauissimas* 8. *Mart.* 1599. Et monasteria, quibus tota Congregatio Montis Virginis constare debet, præscripsit Paulus V. *Constitut. sua* incip. *Pastoralis* 19. *May* 1611. quæ Regnum Neapolitanum non egreditur. Regitur hæc Congregatio ab vno Abbate Generali triennali, qui defert Mozzettam, eius Monachi album habitum, & capellum, ac pallium cum foris exeunt more Clericorum itidem album portant, neque tam in forma, quàm in colore habitus different ab Oliuetanis, nisi in forma capuccij, & à Camaldulensibus, nisi quod isti cinguntur, illi verò Montis Virginis discinctam vestem deferunt. De hoc Ordine agunt Carol. Tapia *in Auth. Ingressi, C. de sacrosf. Eccles. cap. 44. num. 7. pag.* 273. Tamburin *dict. tom. 2. disputat. 24. quæst. 5. num.* 33. Thom. Costus *in vita S. Guillielmi fundatoris, & in vita S. Amati Episcopi Nuscen. eiusdem sancti Guilielmi discipuli, & in vita S. Donati monachi huius, Ordinis*, Ouidius de Lutiis hoius Congregationis Monachus *in relatione sanctissimæ Imaginis B. Mariæ Montis Virginis, & in supplemento ad historiam Montis Virginis*, quod nondum typis mandatum est. Festum S. Guillielmi celebratur 25. Iunij.

63 Gilbertinorum Ordo institutus fuit à Gilberto Angelo, vt testatur Polydot. *loco infrà citando*, in Anglia *an.* 1148. Pontifice Eugenio III. Imperatoribus Occidentis Conrado III. Orientis Emmanuele Conneno. Hic Ordo vocatur *Semptinghamensis*, eo quòd institutor illius dictus Gilbertus, vocabatur de Sempringham, quem virginibus maxime instruendis spiritum cœlestem accepisse ipse etiam profectus comprobauit, vnde aliqua monasteria duplicia, virorum scilicet & mulierum construxit, sed Guillelmus Gilberto coæuus monasteria virorum à fœminis distinxit. De hoc Ordine, quod iam non durat (agunt Guillielm. Neuburgensis *de rebus Angliæ lib. 5. cap. 16.* Polydor. Virg. *de inuentor. rer. lib. 7. c. 2. in fine*, Barnab. Monraluus *in Chronica Cisterciensi lib. 1. cap. 13.* Tamburin. *dict. tom. 2. disputat. 24. quæst. 5. num.* 34. nouissimè R. P. Angel. Manrique *in annalibus Cisterciensib. anno Christi* 1135. *cap. 8. num. 8.* Mirr. *de origine monast. lib. 5. cap. 11.* Henriquez *lib. 10. fasciculi dist. 14. cap. 4.*

64 S. Guillielmi Ducis Aquitaniæ Ordo institutus à S. Guillielmo Aquitaniæ & Pictauiensium Duce *anno* 1153. Pontifice Anastasio IV. Imperatoribus Occidentis Federico Ænobarbo, Orientis Emmanuele Conneno, credunt nonnulli, inter quos Renat. Chopin. *in monastico*, & alij, quos refert Marquez *de vera origine Eremitarum S. August. cap. 13. §. 11.* S. Guillielmum instituisse Religionem suam sub Regula S. Benedicti. Cæterùm verò verius est instituisse illam sub regula S. Augustini, atque eundem Guillielmum verè fuisse Eremitam S. Augustini, sed in illa maxima vnione, & accessione, quæ omnium Congregationum, sub regula & nomine S. Augustini viuentium facta est ad religionem Eremitarum sancti Augustini sub Innocentio IV. *anno* 1243. & sub Alexandro IV. *anno* 1256. reclamantibus hanc vnionem Guillielmitis, vt liberius ab ea resilirent, regulam S. Benedicti ab eodem Alexandro IV. accepere, manente sibi interim habitu S. Augustini, vt latè probat Marquez *citato loco*. In Gallia dicuntur Guillielmitæ, fratres albi mantelli, non quod vestibus albis vtetentur, seu quod domum, quam olim Seruitæ albi mantelli, Parisijs incolebant, incoluerint. De his agunt citati à Marquez *vbi suprà*, & Pennoto *in historia Tripartita lib. 1. cap. 46. per tot.* Carrillo *in annal. chronolog. lib. 6. anno* 1590. *in princ. vbi de hoc Ordine.* Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 105. *verso*, Angel. Manrique *in annalib. Cistercien. anno* 1130. *à cap.* 5. Festum S. Guillielmi celebratur 10. Februarij.

Humiliatorum Ordo institutus est à nobilibus 65
quibusdam Mediolanensibus, qui post diutam patriam à Federico Æneobarbo iussi abire exules in Germaniam, inde precibus; & humilitate regressum iterum in Mediolanum adepti sunt, quia verò vestibus albis induti postliminium impetrarunt, eisdem vestibus Deo seruire decreuerunt *anno* 1196. Pontifice Cœlestino III. Imperatoribus Occidentis Henrico, Orientis Alexio Angelo. Fuit inter restitutores præcipuus B. Ioannes Sacerdos Comensis. Induebantur albis vestibus ex vili panno. De hoc Ordine agunt S. Antonin. *2. p. histor. tit. 15. cap.* 22. Venero *ensu enchirid. fol.* 102. *verso.* Cassan. *in catal. p. 4. consid.* 60. vbi dicit, incepisse *anno* 1017. Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum lib. 7. cap. 2.* Gualter *in tabul. chronograph. sæculo* 12. *pag.* 633. vbi institutum facit *anno* 1170. confirmatum *anno* 1200. Carol. de Tapia *in dict. Auth Ingressi verb. monasteria cap.* 45. Tambur. *d. tom. 2 disp 24 q. 5. num.* 37. Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 104. Azor. *instit moral. p. 1. lib. 12. cap. 21. vers. ordo Humiliatorum.* Festorum B. Ioannis huius Ordinis fundatoris celebratur 26. Septembris. Extinxit hunc Ordinem, qui multum diuque floruerat, Pius V. *anno* 1570. sua *Constitut.* 19. incip. *Quemadmodum*, vt vendicaret iniuriam illatam Cardinali Carolo Borromæo Archiepiscopo Mediolanensi, & eiusdem Ordinis reformatori, eum nescio qui ex Humiliatis aliorum persuasu in eum sclopetam duabus glandibus plumbeis onustam exonerabit, illæso interim non sine diuino miraculo, Cardinale, *anno* 1569. die 26. Octobris, vt scribunt Carol. de Tapia *dict. cap. 46. num. 2. & 3.* Ioann. Petr. Iussamus *in vita S. Caroli, lib. 2. cap.* 13. Ioann. Anton. Gabatius ex Congregatione Oratorij *in vita Py V. lib. 3. cap.* 15.

Floriacensis Ordo sic dictus à primo eius monasterio Floriacensi prope Cozentiam Vrbem Archiepiscopalem in Regno Neapolitano, institutus à B. Iuachimo Calabro Monacho Benedictino anno 1196. Pontifice Cœlestino III. Imperatoribus Occidentis Henrico IV. Orientis Alexio Conneno, decursu temporis vnitus fuit Congregationi Cistereiensi. De hoc Ordine agunt Tamburinus *dict. tom. 2. disputatione 24. quæst. 5. num.* 16. Syluestr. Marul. *in Oceano Religion. Epistol Honorij III. ad Episcopum Lucaniæ*, Gabriel Varius *in vita Ioachimi*, Antonius Possevin *in apparatu sacro tom. 2. verb. Ioachim*, de quo vide quæ dixi *in collect ad c. damnamus, de summa Trinit.* 66

pugnant Paul. Æmil. Volarettan. Caſſan. Polydor. Virgil. Platin. Illeſcas, & Romanus ſupra *citatis locis*, & ex Gaguino, Petr. Greg. *d. c. 33. n. 10.* Aluar. Pelag. Tytins, & Sander, qoos Petr. Matth. adducit *proximè citato loco*, & poſt Calder. Card. Toſch. *lit. T. concl. 25.* Fr. Emm. *quæſt Regul. tom. 1. q. 5. art. 1.* Fr. Ferdin. Camargo *in epitome hiſtoriali Eccleſiæ Militantis ſub anno* 1309. *pag.* 267. Ioan. Villan. *lib. 9. hiſt. c. 22.* Martin. Polon. *in append. hiſtor. pag.* 174. Mayr. *lib. 11. hiſtor. Flandria*, Petr. Crinit. *lib. 24. de honeſta diſcipl. c. 13.* Thom. Boſſi. *de ſignis Eccleſ. tom. 2. ſigno* 81. *c. 1. p. 269.* Tarragnota *in hiſtor. Mundi p. 2. lib. 15. fol.* 362. Hieron. Zurita *in Indice Latino rerum ab Aragonia Regibus geſtarum lib. 2. & tom. 1. annal. Arragon. lib. 5. in vita Regis Iacobi II. c. 73.* Ioao. de Mariana *in hiſt. de rebus Hiſp. lib. 15. c. 10.* Long. à Coriolano *de Breuiario Chronolog. pag.* 367. *& in ſum. Concil. in Conc. generali Viennenſi* 15. *pag.* 899. *& ſeqq.* Camill. Borrell. *de praſt. Regis Cathol. c. 74. n. 81. & ſeq.* Param. *de origine S. Inquiſit. lib. 2. c. 4. n. 24. & ſeq.* Ioſeph. Micheli *en el theſ. militar. fol.* 19.

Neque argumenta in contrarinm multum vrgent. Ad primum enim quod credibile non ſit vniuerſam Religionem à Chriſto deſeciſſe, & in tam fœda crimina fuiſſe prolapſam, reſpoodetur veroſimilius eſſe voiuerſale Concilium in re adeo graui non fuiſſe deceptum, vel per calumniam in Ordinis interitum conſpiraſſe. *Ad reg. delictum perſona* reſpondetur ex probationibus apparuiſſe delictum non perſonarum fuiſſe, ſed ſectæ, quam profitebantur hæreſis, & aliis criminibus cumulatam iuxta prædictos. Ad aliud de prouocatione ad diuinum iudicium morte ſequuta tam Pontificis, quàm Regis, omiſſa quæſtione circa hiſtoriæ veritatem quam multi ex annorum ſerie, & computatione conuincere nituntur, reſpondent alij fragile eſſe; & incertum tale argumentum, cum vi morbi Senem Pootificem facile ſit à viuis decedere; ſed ſi diuino numine contigiſſe admittamus, referri poteſt ad innocentiam ipſius Militis, qui inſons & aliorum actibus noo conſentienai gnibus tradebatur. Quare leuiores ſunt hæ coniecturæ, quam oporteat, propter eas à ſummi Pontif. & vniuerſalis Concilij auctoritate ac ſenteotia, quam cauſa cognita definitiuè protulerunt, recedamus.

80 Auiſij Militaris Ordo io Luſitania ſic dictus ab oppido Auis in tractu Tranſtagano triginta millia paſſuum ab Ebora, Septentrionem verſus, ſeiuncto, vbi primarium huius Militiæ domicilium, inſtitutus eſt ab Alphonſo Henriquez primo Luſitaniæ Rege *anno* 1146. Pontifice Eugenio III. Imperatoribos Occidentis Conrado III Orientis Emmaouele Conneno; confirmatus primùm ab Alexandro III. *anno* 1162. viuente adhuc Alphonſo Rege fundatore Teſſera Equitibus Crux viridis liliata in veſte candida: dicti ſunt aliquando hi Milites Eborenſes, quod primùm Eboræ ſint inſtituti, iodeque Auiſium tranſlati ope & donatione Alphonſi Regis hoc nomine II. primi Alphonſi ex filio Sancio Rege nepotis *anno* 1181. Vexillum Eqoitum militare efformatur ex caſtello qoodam aureo in campo rubro, cui adiunctæ ſunt compedes duæ, quæ caſtellum ambiont, & aquilæ item duæ, vna à dextro, altera à ſiniſtro caſtelli latere. Caſtellum vexillare illud reddit quod Eboræ à magno Alphonſo Equites primò donatione accepere, vbi domicilium ſuum tunc temporis collocarunt, in compedibus fit alluſio ad Ordinem Calatrauæ, nam compedes Luſitanis ſunt *trauas*, cuius filiationi (ſic vocant Religioſi) Auiſienſis Militia ſe ſubmiſit; aquilæ duæ, ſiue duo aquilarum pulli duos illos demonſtrant, qui in ſitu ſine rupe, vbi nunc Auiſium cernitur, in nido aquilæ inuenti ſunt, à quibus fortaſſe nomen oppido datum, nam auis retracto accentu ab vltima in penultimam, idem ferè Luſitanis ſonat atque auis Latinis, auium vero regina aliqua eſt ſumpto idiomate. Hæc militia gaudet omnibus priuilegiis Militiarum, S. Iacobi, & de Calatraua, & Alcantara in Regnis Caſtellæ & Legionis inſtitotarum, Gregorius XIII. *conſtit.* 32. incip. *Ex Apoſtolica, de an.* 1595. apud Laert. Cherub. *tom. 2. pag.* 598. De hoc Ordine agunt Regij noſtri hiſtoriographi, videlicet Petrus Mariſius, & Antonius de Vaſconcelios *in Rege Alphonſo I.* Andr. de Reſende *in libello de inſtitut. Ordinis Auiſij*, Franciſcus de Anellar *in libello de inſtitutione & origine huius Militia*, quem edidit Fr. Emman. Roder. *in fine tom. 1. quæſt. Regular.* Argutè de Molina *de nobilitate Betbica lib* 1. *cap.* 32. Radea de Andrada *in chronica Calatraua cap.* 19. Fr. Athanaſius Lobera *in vita ſancti Triilani cap.* 19. Arnoldi *in ligno vita lib. 1. cap.* 73. Renat. Chopiu. *lib. 2. monaſt. tit. 1. num.* 25. Menenius *in delit. Equeſt. tit. de Militia Auiſienſi*, Aubert. Miræ. *de orig. Ciſterc. lib. 5. cap.* 9. Flaui. Cherub. *in ſchol. ad Bullam* 32. *Gregory XIII. ſchol. 1. & 2.* Fr. Bernard. de Britto *in chronica Ciſtercienſi lib. 5. cap.* 11. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 1. q. 54. art.* 12. Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 13. cap. 5. prope fin. verſ. alij ſunt Milites*, Hieron. Roder. *in compendio quæſt. Regol. reſol.* 123. *num.* 46. Emman. de Faria *en el epitome de las hiſtorias Portugueſas p. 4. c.* 12. Gabr. Pereira *de manu Regia p. 2. cap. 38. num.* 18. Taburiu. *d. tom. 2. diſp. 25. q. 5. num.* 72. Ioan. de Cauallo *de vna & altera quarta ad cap. Rainaldus, de teſtam. part. 1. num.* 351. Lezana *in ſum. quæſt. Regul. tom. 2. cap. 5. num.* 56. Machado *en ſu perfetto Confeſſor tom. 2. lib. 5 part. 4. tract. 2. docum. 5. num.* 2. Ioſeph. Micheli *en el theſoro militar de caualaria fol,* 25. Cabed. *de patronatib. Regia Corona c.* 15. *num.* 3. vbi *q.* 4. quod hic Ordo gubernatus & adminiſtratus fuit per Reges Luſitaniæ poſt obitum domini Georgij filij Ioannis Regis noniſſimè Fr. Angel. Manrique *en annalib. Ciſtercienſib. anno Chriſti* 1162. *c. 2. pag.* 358. *cum ſeqq. tom.* 2. vbi in fine refert ſeriem Magiſtrorum inclytæ huios Militiæ.

S. Mariæ de Calatraua apud Hiſpanos Ordo 81
Militaris inſtitutus fuit à S. Raymundo Fiterij in Caſtella Abbate Ciſtercienſis Ordinis *anno* 1158. Pontifice Ardriano IV. Rege Caſtellæ Sanctio cognomentu deſiderato, Imperatoribus Occidentis Federico Ænobarbo, Orientis Emmanoele Comeno. Habitus ſiue inſigne Equitum à principio Scapulare Ciſtercienſe cum Cruce rubra liliata, ſed Scapulari poſtea adempto, tempore Benedicti XIII. (quem pro vero Pontifice Caſtellani nunc temporis colebant) Crux tantum pectori affixa eſt: vexillum bellicum ex vna parte eadem Cruce inſignitur. additis duabus compedibus, quibus in ſtabulis equorum pedes alligantur, Hiſpani dicunt *trauas*, facta alluſione ad oppidum Calatraua, vbi primum & præcipuum Militiæ domicilium eſt: ex altera vero imaginem diuæ Virginis, cujus ſub patrocinio Militia ſtabilitur, ſub filiatione, vt vocant. Huius Militiæ fuit Auiſienſis in Luſitania, verum beneficio noſtrorum Regum ab ea ſe exemit.

Sunt.

Habent per Italiam, & Siciliam plusquam sexaginta monasteria, & vltra supradictum primum eius monasterium, amplissima sunt S. Michaelis in nemore Bononiæ, S. Victoris ad corpus Mediolani, Montis Olnieti Neapolis, S. Mariæ ad nemus Siciliæ, S. Nicolai Rotingij in agro Brixiensi. Habent etiam duo in Hungaria; eorum Generalis vltra terminum non ereatur. Abbates Olinetani possunt eligi in Conseruarores si Episcopus in synodo eos deputauerit Iudices synodales, S. Cong. Concil. 2. *Martij* 1619. Et illis solemniter in tribus tantum anni festiuitatibus celebrantibus licet vti Baldachino, sine auro tamen, & pompa, necnon assistentia vnius Presbyteri, & duorum Diaconorum, ac aliorum sex ad summum Monachorum sacris indumentis coloris solemnitati conuenientis paratorum vltra Diaconum, & subdiaconum, qui in Missa cantaturi sunt Euangelium, & Epistolam: atque ita vt ijdem Abbates nullo modo teneant sedem Abbatialem fixam, & permanentem prope Altare, vt Sedes Episcopalis retineri consueuit; sed eorum Sedes retineatur in Ecclesia iis tantummodo diebus, quibus solemniter celebratur; & dicti sex Monachi vt supra parati non in sedibus chorealibus, sed super scabellis sedeant in situ congruo iuxta Ecclesiarum conuenientem situm tunc appositis panno laneo coopertis; ex concessione Vrbani V I I I. *Constit.* 97. incip. *Exponi, sub die* 4. *Aprilis* 1629. refert me citato *in hoc loco* Nouar. *in lucerna Regular. verb. Sedes Abbatialis.* Sunt Romæ ad S. Mariam nouam in regione Montium. Regitur hic Ordo Aristocratico ministerio, vt refert Tamburin *de iure Abbatum tom* 3. *disput.* 1. *quæst.* 2. *num.* 16. De hoc Ordine agunt S. Antonin. *p.* 2. *tit.* 16. *cap.* 1. §. 2. Cassan. *in catal p.* 4. *consid* 58. Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum lib.* 2. *cap* 1. Gualter. *in tab. chronograph. seculo* 14. *pag.* 699. Paul. Morig. *de origine Relig. lib.* 1. *cap.* 37. Hieronym. Roman *de Republ. Christiana lib.* 6. Platus *de bono statu Relig. lib.* 2. *cap.* 22. Syluest. Marul. *in Oceano lib.* 5. *pag.* 343. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 1. *q.* 3. *art.* 3. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælator. tom.* 1. *q.* 4. *art.* 2. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 21. *vers. Ordo Olinetanorum.* Carol. Tapia *ad auth. ingressi, verb monasteria cap* 48. Tambur. *d. tom.* 2. *disput.* 24. *q.* 5. *num.* 45. *idem tom.* 1. *disp.* 2. *quæst.* 15. *num.* 13. Caualer. *decis.* 588. *num.* 3. & 594. *fere per tot.* Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regul. resol.* 123. *num* 10. Reuerendiss. P. don. Dominicus Puteonus, nunc eiusdem Ordinis Abbas Generalis, *in sua Aristocratia Regularium*, nouissimè Ioseph. Micheli *in el tesoro de Religione fol.* 107.

74 Sanctæ Iustinæ Patauinæ Congregatio sic dicta à primo eius monasterio & totius familiæ capite Patauij sub patrocinio S. Iustinæ Virginis & Martyris eiusdem Vrbis alumnæ, instituta fuit à Fr. Ludouico Balbo Benedictino Ordinis Cluniacensis *anno* 1410. Pontifice Gregorio X I I. Imperatoribus Occidentis Roberto Orientis Andronico I I I. habitus idem atque Monachorum S. Benedicti: desiit appellari hæc Congregatio S. Iustinæ *anno* 1604. quo illi vnitum est monasterium Cassinense eo pacto, vt Cassinensis in posterum diceretur, vt verè nunc dicitur. De hac Congregatione agunt Paul. Morig. *de origine Relig lib.* 1. *cap.* 44. Siluest. Marul. *in Oceano lib.* 1. *pag.* 84. Polydor. Virg. *de inuentor. lib.* 7. *cap.* 2. Gualter *tabula Chronograph. sæculo* 15. *anno* 1409. Tamburin, *d tom.* 2. *disp.* 149. *quæst.* 5. *num.* 54. Ioseph. Micheli *en el thesoro de Religiones fol.* 108. *verso*, & cæteri, quos de Ordine S. Benedicti agentes suprà retulimus.

S. Sepulchri Militaris Ordo sic dictus, vel 75 quod prope Sepulchrum Christi primum illius domicilium, vel quod ad serutandas vias peregrinantibus ad Sanctum Sepulchrum fuerit Christi Seruatoris custodia. Aliqui eius institutionem à tempore S. Helenæ Constantini matris trahunt, postquam Dominicam Crucem inuenit; aliqui ab imperio Caroli magni cum donatione Aaronis Sarracenorum Regis Sepulchrum Christi Domini accepit. Alij (quod verius credimus) non vltra Balduini hoc nomine I. Hierosolymorum Regis, & Pontificatum Paschalis I I. (moritur anno 1110.) reiiciunt. Tenebantur hi Milites ex regulæ præscripto infidelibus arma inferre, Christianos redimere, ferre in pectore scutum Hierosolymitanum, id est Crucem rubram, quæ quaternas alias contineret, in memoriam Passionis Christi. Cæterum amissis Hierosolymis, erectisque à Syria in totum Christianis, qui ex Equitibus S. Sepulchri supererant, in Italiam remigrantes partim Perugiæ consederunt Rhodianæ Militiæ, nunc Militensi iussu Innocentij V I I I. adscripti sunt, sicque in totum esse desierunt, præter paucos, qui adhuc per Belgium conseruantur. De hoc Ordine agunt Illescas *in histor. Pontif. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 20. Syluest. Marul *in Oceano Relig. lib.* 3. *pag.* 232. Menenius *in delic. Equestr. tit. de milit. S. Sepulchri*, qui in fine libelli ponit statuta, & leges huius militiæ, Iacob. Bossius *tom.* 1. *histor. Melitensis lib.* 5. *anno* 1143.

Equitum Templi Militaris Ordo sic dictus à 76 templo Hierosolymitano, prope quod eius Hospitale, primum domicilium erectum, institutus fuit à nouem Equitibus Gallis, quorum duo tantum à Scriptoribus nominantur, Hugo de Paganis, & Gaufredo à S. Audamaro *anno* 1118. Gelasio I I. summo Pontifice, Imperatoribus Occidentis Henrico V. Orientis Alexio Comneno I data Equitibus regula est à S. Bernardo in Concilio Trecensi in Gallia celebrato *anno* 1127. nouem post eorum institutionem. Illi autem nouem Equites promissa apud Patriarcham Ierosolymitanum castitate & obedientia, frequentiore clientium comitatu, iussi sunt Christianis peregre illuc venientibus iter tutum à latrociniis impiorum præstare, area eis attributa prope Templum Domini ad ædes construendas, quo se reciperent vbi arma caperent, & inde Templarij sunt dicti, primùm toga candida sine Cruce circa *annum Domini* 1128. Pontifice Gelasio II. mox Cruce rubea super albam vestem donati sunt. Adeo inquit Vitriacus Cardin, *histor. Oriental. cap.* 65. & 66. *formidabiles facti sunt Fidei Christi aduersariis, quod vnus persequebatur mille, & duodecim millia, non quod essent, sed magis vbi essent, dum ad arma clamaretur interrogantes, leones in libello, agni mansueti in domo, in expeditione milites asperi, in Ecclesia velut eremitæ, & monachi inimicis Christi Domini feroces, Christianis autem benigni & mites, vexillum bipartitum ex albo, & nigro, quod nominat* Beaceant, *præuium habentes, eo quod Christi amicis candidi sint & benigni, Nigri autem, & terribiles inimicis.* De templariis agunt ecclesiasticæ historiæ auctores, Platina, & Illescas *in Gelasio I I. & Clem. V.* S. Bernard. *in libello ad Milites Templi.* Cassan. *in catalog. p.* 9. *consid.* 5. Petrus Mexia *in sua sylua lib.* 2 *cap.* 4. *cum seqq.* Paul. Æmil. *de rebus gestis Francorum lib.* 5. *sub Ludouico Crasso pag.* 105. Volaterran. *in antropoleg. lib.* 21. *tit.* *Ordines*

Philippi Hispaniarum Regis precibus dictam facultatem reintegrauit, eorumque testamenta, quorum causa integra est, plenarium effectum sortiri decernit, *Const.* 30. incip. *Romani Pontif. de anno* 1575. apud Laert. Cherub. *tom.* 2. *pag.* 396. Est huius Ordinis perpetua administratio apud Reges Catholicos, sicut de Calatraua, S. Iacobo, & Auisio dictum est. De hoc Ordine agunt Cassan. *part.* 9. *consid.* 9. Polyodr. Virgil. *de inuentor. rerum lib.* 7. *cap.* 5. Ioan. Petrus Gutierrez *in tract. de origine Militum Alcantara*, Mariana *in histor. Hispania lib.* 17. *cap.* 11. Hieron. Roman. *de Republ. Christiana lib.* 7. *cap.* 9. Martin. de Viriana *in chronica Valentia p.* 3. *tit. de Alcantara*, Sansouin. *de origine Equitum lib.* 2. *tit. Alcantara*, Paul. Morigia *de origine Religionum lib.* 4. *cap.* 6. Siluest. Marul. *in Oceano lib.* 3. *pag.* 227. Rades de Andrada *in chron. Alcantara*, Menenius *in delit. Equest. tit. Alcantara*, Tapia *in Auth. Ingressi C. de sacrosanct. Eccles. verb. monasteria, cap.* 50. Fr. Emman. *quaest. Regular. tom.* 1. *quaest.* 5. *art.* 4. Azor *instit moral. part* 1. *lib.* 13. *cap.* 5. *q.* 3. *vers. sunt item milites Alcantara*, Fr. Bernard. de Britto *in chron. Cisterciensi tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 3. Hier. Roder. *in compendio quaest. Regular. resol.* 125. *num.* 44. Tamburin. *d. tom.* 1. *disput.* 249. *quaest.* 5. *num.* 79. Ioan. de Caruallo *de vna & altera quarta ad cap. Raynaldus, de testam. part.* 1. *num.* 349. me citato *in hoc loco* Machado *en su perfetto Confessor tom.* 2. *lib.* 5. *part.* 4 *tract.* 2. *docum.* 2. Ioseph. Micheli *en el tesoro militar. de Caualleria fol.* 20. vbi etiam de qualitatibus, quibus praediti esse debent qui huius militiae esse cupiunt, & de forma dandi habitum.

84 Christi Militaris Ordo apud Lusitanos institutus fuit sub regula Cisterciensi, id est S. Benedicti à Dionysio Lusitaniae Rege S. Elisabethae Reginae marito anno 1316. aliis 1320. Pontifice & confirmante Ioanne XXII. Imperatoribus Occidentis Ludouico IV. Orientis Andronico I. cuius caput esse noscitur nobilissimum illud Coenobium apud oppidum de Thomar nullius Dioecesis inter Conimbricam & Vlyssiponem aequato ferè itinere, quod translatum est ex oppido de Castro Marim Syluensis Dioecesis in Regno Algarbiorum, vbi nascens prima nuuit initia, eique bona omnia, quae in Lusitaniae & Algarbiorum Regnis habebant Templarij, sunt applicata vt vicinorum Sarracenorum incursibus resisterent. Tessera Militibus Crux rubra est, cuius quatuor brachia linea candida intersecat formata pariter alia Cruce candida, vt binae Cruces appareant rubra & candida. Plures & ditissimas per Lusitaniam Commendas possidet, illi Oriens, quem suis nauigationibus Lusitani apparuerunt, vectigalis est, nullus, vt plurimùm in hunc Ordinem cooptatur, quem non Maiorum nobilitas commendet, & suis & proauorum rebus gestis domi Militiaeve admitti dignus sit. Lege lata cautum est vt admittendi per triennium saltem in Africanis praesidiis Ceptae, Tingis, & Masagani, inter frequentes Maurorum occursus, & excursus virtutis specimen ferant. Appellabant Lusitani *seruir Comenda*, id est, tantum temporis esse, & mil tando insumere, quantum lex vel Regis dispositio exposcit ad commendam consequendum. Religiosos huius Ordinis, qui sub clausura viuunt, appellamus *frades de Tomar*, sumpto nomine ab oppido, vbi insigne, & amplissimum habent monasterium. Sunt in hoc Ordine dignitates plurimae praeter magnum Magistrum, cuius loco successores, & perpetui sunt administratores Reges Lusitaniae, post Magistrum Commendator maximus, Claui-cularius, &c. De hoc Ordine, & Militia agunt Lusitani historiographi *in vita Regis Dionysij*, videlicet Galuanus, Pina, Eduardus Nonius de Leaon, Ant. de Vasconcellos, & Fr. Bern. de Britto, Cassan. *in catal. part.* 9. *consid.* 8. Polydor. Virgil. *de inuent. rerum lib.* 7. *cap.* 5. Illescas *in histor. Pontif. p.* 1. *lib.* 6. *c.* 2. Hieron. Roman. *de Republ. Christiana lib.* 7. *cap.* 13. Petr. Marizius *in dialogo varia historia dialog.* 3. *pag.* 90. Gualter. *in tab. chronog. saeculo* 14. *anno* 1325. Platina *in Ioanne XXII.* Siluest. Marul. *in Oceano Relig lib.* 3. *pag.* 225. Petr. Matthae. *in summa constit. Pontif. sub Pio IV. num.* 2. Arnold. *in ligno vita lib.* 1. *cap.* 91. Lobera *in vita S. Troilani cap.* 19. Llamas *in methodo* 3. *part. cap.* 21. Cabed. *de patronat Regia Corona cap.* 15 *à num* 1. Menenius *in delit. equestr. tit. Equitum Christi Ordo*, D Martin. Carrillo *in annalibus chronol. lib.* 4. *sub anno* 1319. Carol. Tapia *in Auth. Ingressi C. de sacros. Eccles. verb. monasteria cap.* 52. *per tot.* Barnab. Montaluo *in chron. Cisterciensib. lib.* 2. *cap.* 18. Iacob. Bossius *in histor. Melitensi tom* 1. *lib.* 1. *anno* 1316. Azor. *institut. moral. part.* 1. *lib.* 13. *cap.* 5. *quaes.* 3. *vers. in Lusitania tres quoque Ordines*, Marta *de iurisdict. part.* 2. *cap.* 32. *num.* 14. Tamburin *dict. tom.* 2. *disputat.* 24. *quaest.* 5. *num.* 84. Ioan. de Caruallo *de vna, & altera quarta, ad cap. Raynaldus, de testam. part.* 1. *num.* 152. Machado *d tom.* 2. *lib.* 5. *part.* 4. *tract.* 4. *tract.* 2. *docum.* 5. *num.* 1. Ioseph. Micheli *fol.* 63. Hieronym. Roderic. *in compendio quaest. regul.* 123. *num.* 47. Sansouin. *de origine Equitum lib.* 2. *tit. Ordo Christi*, Paul. Morigia *de origine Relig. lib* 4. *cap.* 4. qui duo vltimi, erectum aiunt hunc Ordinem, vt Belgium à Mauris oppugnatum propugnarentur, scribentes Itala lingua Belgia pro Bethica, sua, vel librariorum incuria, ipsi curent; Aubert. Mirae. *de origine Relig. Cisterciensis, lib.* 2. *cap.* 30. *& de origine monast. lib.* 5. *cap.* 9. vbi ait institutum esse hunc Ordinem anno 1330. cum priori loco dixisset institutum an. 1318. Emm. de Facia *en el epitome de las historiis Portuguesas part.* 4. *cap.* 12. Bona, quae Templarij possidebant, huic Ordini fuerunt addicta, vt referunt citati supra *num.* 77. & Carrillo *en sus annales chronologicos lib.* 4. *an.* 1319. *in princip.* & Pontificia Constitutio concessa Dionysio praefato in perpetuum vniit huic Ordini Castrum album, Langroiua, Thomerium, & Almoirol. omniaque alia castra fortalitia, & bona mobilia, & immobilia vniuersa, quae Ordo Templi in Regnis Purtugaliae, & Algarbij tenebat.

Montesiae Ordo Militaris apud Hispanos institutus est sub regula Cisterciensi, id est, sancti Benedicti, & Virginis Mariae patrocinio à Iacobo huius nominis II. Aragoniae & Valentiae Rege anno 1319. Pontifice Ioanne XXII. Imperatoribus, Occidentis Ludouico IV. Orientis Andronico I. dictus Montesiae, à Monte oppido Dioecesis Valentinae, vbi primum, & praecipuum huius Militiae domicilium erectum est. Vtuntur Equites Cruce rubra plana super vestem candidam. Vnitum esse huic Ordini alium, qui sancti Georgij de Alfama (est Alfama arx, castrum, aut castellum situm in littore maris Baleonarici in Principatu Cathaloniae Dioecesis Detrusen. inter ostium Iberi fluminis, & collem Balaguerij, est hodie Prioratus huius Ordinis Montesiae) dicebatur, leges passim apud scriptores Hispanos. Crediderim fuisse institutam à Petro hoc nomine II. Aragoniae Rege anno 1201. Pontifice 85

August. Barbos. de Iure Eccles.

Innocentio III. Imperatoribus Occidentis Philippo, Orientis Baldouino Belga. Verùm confirmatam non inuenio ante annum 1363. quo à Benedicto XIII. approbationem accepit, anno 1369. & Montesianæ vnita est ab eodem Benedicto, quem pro vero Pontifice coluisse Aragonios non semel monui. Sed hunc Montesiæ Ordinem approbatum fuisse à Ioanne XXII. successore Clementis V. per eius Bullam *dat. Auenioni 4. Id. Iunij*, Pontificatus sui anno primo, quæ inserta est in principio diffinitionum dicti Ordinis impressarum Valentiæ de anno 1573. sub instituto Ordinis Calatrauæ, vt per Menchaq. *de success. progressu vol. 1. lib. 3 q. 3. §. 30. lim. 34. num.* 300. Camill. Borrell. *de præstantia Regis Cathol. cap.* 74. *num.* 56. Carol. Tapia *in auth. ingressi, C. de sacros. Eccles. verb. monasteria c. 1. num.* 1. De hoc Ordine agunt Cassan. *in catal. p. 9. consid.* 9. Polyd. Virgil. *de inuentor. rerum lib. 7. cap.* 5. Gondis. Argote de Molina *lib. 1. sua historia cap.* 32. Illescas *in histor. Pontif. p. 2. lib. 6. cap.* 2. Zurita *lib. 6. annal. Aragonia cap.* 26. Garbai *lib. 32. c.* 11. Mariana *de rebus Hispania lib. 15. cap.* 15. Rades de Andrada *in chronic. Calatraua cap.* 16. Lobera *in vita S. Troilani cap.* 19. Barnab. Montaluus *in chron. Cisterc. tom. 1. lib. 2. cap.* 17. Ioseph. Micheli *in el tesoro militar fol.* 72. Martin. de Viriana 3. *p. chronica Valentina*, Gasp. Escolanius *in historia Valentia, decade 1. lib. 5. c. 13. num. 4. lib. 8. c. 7. & lib. 9. cap.* 6. & Carol. Tapia *d. cap. 51 per tot.* Tambur. *d. tom. 2. disp. 24. q. 5. num.* 38. Ioan. de Caruallo *de vna, & altera quarta ad cap. Raynaldus, de testam p. 1. num.* 354. Syluest. Marul. *in Oceano relig. lib.* 3. Paul. Morigia *de origine relig. lib. 4. c.* 4. Llamas *in methodo, p. 1. c. 11. §.* 10. Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 13. cap. 5. q. 3. vers. porro in Valentino*, Hieron. Rodet. *in compendio quæst. regul. resol.* 123. *n.* 48. Machado *en su perfetto Confessor tom. 2. lib. 5. p. 4. tract. 3. docum. 4. per totum*, Petr. Andr. Beuter *lib. 2. chronicor. Hispan. c.* 12. Camill. Borrell. *de præstantia Regis Cathol. cap. 74. n.* 15. Franc. Hier. Leo Valent. *decis.* 89. *num. 25. lib.* 1. Præfatus Rex Iacobus recusauit quod bona, quæ Templarij habuerant in eius dominiis, applicarentur Militiæ S. Ioannis, tandemque obtinuit à præfato Pontifice quod applicari Militibus S. Ioannis bonis, quæ fuerunt Templariorum in dictis dominiis extra Regnum Valentiæ; quæ erant in dicto Regno, exceptis domo & Ecclesia, censibus, & redditibus, quos habebant in ciuitate Valentiæ, & eius territorio per dimidiam leucam, Castrum, & villam de Torrent applicarentur dictæ Militiæ Montesiæ, vt latiùs referunt Zurita *annal. Regni Aragon. p. 1. lib. 6. c. 26. fol. 12. & seq.* Illescas *in vita Ioannis XXII. c. 2. fol. mihi* 12. Gaspar. Escolanus *d. lib. 5. c. 13. n.* 6. summus Pont. Paul. III. *in sua Bulla sub dat. 4. Augusti* 1540. & postea Gregorius per aliam *Bullam sub dat. 6. Decembris* 1588. concessere Militibus Montesiæ vt gauderent priuilegiis, & indultis concessis, & concedendis Militibus S. Iacobi, & Calatrauæ etiam super nuptiis contrahendis, & vt ipsorum liberi ex Matrimonio concepti legitimi essent, succederentque tam ex testamento quàm ab intestato in eorum bonis, de quibus etiam testari possent, fruerenturque aliis immunitatibus, & prærogatiuis dictorum Ordinum, præsertim Calatrauæ, prosequitur Menchaca *d. §. 30. n. 300. & seq.*

86 S. Stephani Papæ, & Martyris Militaris Ordo apud Florentinos institutus fuit à Cosmo Medices Magno Etruriæ Duce, atque hoc nomine I. sub regula S. Benedicti, ac nomine S. Stephani summi Pontificis hoc nomine I. Florentiæ patroni anno 1561. Pontifice Pio IV. qui sequenti anno eumdem Ordinem confirmauit *sua Const.* 4. incip. *His qui pro Religionis, sub Dat. 7. Iulij* 1562. Imperatore Occidentis Ferdinando I. tyranno Orientis Solymano; designatus est in familiæ Magistrum ipse Cosmus Medices, atque eius in posterum successores Etruriæ Duces. Institutum Militum est Mauros & Turcas à Tirreno mari longè arcere: Tessera Crux rubra cum Limbo aurea forma & specie omnino Melitensi simili super vestem candidam ex serico vndulato. Sunt apud eos (quemadmodum apud nostrates Auisij S. Iacobi, & Christi Milites) præter Equites Sacerdotes itemque seruientes, vt appellant, & donati, aliquo tamen discrimine; donati enim non quadrimembrem, sed trimembrem præferunt crucem abscisso superiore stipite. Melitensium fere instituto viuunt, sed castitatem tantum coniugalem profitentur, paupertatis vero loco charitatem. Præcipua & amplissima huius familiæ sedes totius Ordinis caput, vnà cum gubernatore familiæ magni Ducis vices gerente, Pisis sita est. De hoc Ordine agunt Gualter. *in tab. sæculo 16. pag. 745. anno* 1462. Illescas *in hist. Pont. p. 1. lib. 6. c.* 31. Sansouin. *de orig. Relig. lib. 4. c.* 8. Siluest. Marul. *in Oceano lib.* 3. Carol. Tapia *in dict. Auth. Ingressi, verb. monasteria c.* 53. Tamb. *d. tom. 2. disp. 24. q. 5 n.* 85. Alph. de Narb. *l. 29. gl. 7. n. 5. tit. 6. lib. 1. Recop.* Io. de Caruallo *de vna & altera quarta ad c. Raynaldus, de test. p. 1. n.* 357. Ioseph. Mich. *en el tesoro militar de Caualeria fol.* 55. Azor. *d. cap. 5. in fine.*

87 S. Mauritij Ordo Militaris apud Sabaudos institutus fuit sub regula S. Benedicti à Duce Sabaudiæ Emmanuele Philiberto, Emmanuelis Regis Lusitaniæ ex filia Catherina nepote, anno 1572. Pontifice Greg. XIII. (qui 16. Septembris eiusdem anni Religionem confirmauit *sua Const.* 6. incip. *Christiani Populi*) Imperatore Occidentis Maximiliano II. Orientis tyranno Solimano. Institutum Militiæ est Sabaudiam ab hæreticis illæsam tutari, deinde totam Italiam, cuius ipsa claustrum est, & munimentum. Insigne siue Tessera Crux Alba cuspidibus in flores desinentibus, appellant Galli florigeram super vestem holosericam ex tabino vndulato coloris purpurei siue Carmesini. Designauit Gregorius Emmanuelem Philibertum, & subseqoentes Duces Sabaudiæ perpetuos Ordinis Magistros. Duo sunt præcipua Ordinis domicilia, vnum Niceæ, vulgo *Nisa de prouença* ad littus Tirrenom in confinio Galliæ vrbis pulchræ, & satis munitæ. Alterum Augustæ Taurinorum Ducis Sabaudiæ Regiæ. Militat Ordo sub tutela & patrocinio S. Mauritij Ducis Thebeæ legionis, quem domus Sabaudica impense colit. Incedit eius & sociorum solemnitas *die 23. Septembr.* Cæterùm anno Domini 1572. auctus est Ordo S. Mauritij Ordine S. Lazari Hierosolymitani, quem Gregorius XIII. ipsi Constitutione lata incip. *Pro commissa*, aduniuit, declarato vtriusque siue vnius ex vtroque Magistro eodem Emmanuele, & subsequentibus Sabaudiæ Ducibus. Dicuntur nunc Milites S. Mauritij, & S. Lazari, ferunt vtriusque Ordinis Tesseram, nimirum intra Crucem viridem S. Lazari Crucem candidam S. Mauritij, extantibus eius ramis ad angulos, vbi stipites Crucis viridis inter se conuertuntur. De hoc Ordine agunt Tamburin. *d. tom. 2. disp. 24. q. 5. num.* 86. Ioseph. Micheli *en el tesoro militar de Cauallcria*

ualleria fol. 49. Matthæus Bolbolus *in hiſtoria*
*Ludouici X I. Regis Galliæ lib.*3.Petr.Belloius *in ori-*
*gine Equeſt. cap.*20. Menenius *in delit. equ. tit. Ordo*
Equitum S. Mauritij, Paul. Morigia *de origine Re-*
*lig lib.*4. *cap.*7. Syluest. Marul. *in Oceano relig. lib.*3.
*p.*207.Aubert. Miræ.*de origine Bened.lib.*12. *cap.*32.
88 Tertia regula *De tertia regula quæ eſt ſancti Au-*
guſtini, & de Religionibus ſub ea militantibus, eſt S.
Auguſtini, (in cuius laudem plura cumulauit
Valenzuel. *conſ.*1. *num.*10. *cum ſeqq.*)quam instituit
anno 390. summo Pontifice Syriaco, Imperatori-
bus Occidentis Gratiano, Orientis Theodoſio.
Supponitur hic Ordo institutus ante Concilium
Lateranen. celebratum ſub Innocentio III. anno
1215. *cap. religionum,de religioſ. domib. in* 6. Ab ipſo
D. Auguſtino instituti narrantur duo Ordines,
Eremitarum ſcilicet, & Canonicorum Regula-
rium, de anteriori autem ipſorum institutione
non ſatis liquet, Eremitæ ex vna, & Canonici ex
alia parte acerrime contendentes, vt ex infra ci-
tandis legenti apparebit. Eremitæ, quos vulgus
Auguſtinos vocitat, cucullam induunt, & zona
cinguntur pellicea; Canonici verò Regulares li-
cèt olim cucullati inceſſerant, hodie habitum
canonicalem fere omnes induunt, de quorum an-
tiquitate & præcedentia plura tradit Valenzuel.
*conſ.*1.*num* 46 *cum.ſeqq.* Auctus eſt hic Ordo ſupple-
mento multorum aliorum, qui nomine, habitu,
& regula S. Auguſtini circumferebantur ſub In-
nocentio IV. anno 1243. & Alexandro IV. an-
no 1256. vt in eius *Conſtit.*6. incip. *Licet* 4. *Non.*
Maij eiuſdem anni 1256. procurante & agente
Cardinali Richardo de S. Angelo confirmatus
deinde eſt à ſubſequentibus Pontificibus, vt patet
in multorum Bullis, quas cumulauit Fr. Lauren-
89 tius de Empoli *in ſuo Bullario Auguſtiniano.* Fra-
tres Eremitæ S. Auguſtini gaudent priuilegio ne
alij Religioſi Mendicantes iuxta illorum Con-
uentus per ſpatium canarum 140. noua loca eri-
gant, Bonifacius VIII. *Conſtit.*12. incip. *Ad conſe-*
90 *quendum* 11. *Kal. Martij* 1295. Fruuntur priuile-
giis conceſſis quatuor Ordinibus Mendicantium,
videlicet Minorum, Prædicatorum, Carmelita-
rum,& Seruorum, Iulius II. *Conſtit.* 18. incip. *Etſi*
91 17.*Iunij* 1508. Et illis officium Sacriſtæ Capellæ
Palatij Apoſtol.conceſſit Alexander VI. *Conſtit.*5.
incip. *Ad Sacram, Idib. Octobris* 1497.
92 Eſt & alius Ordo Eremitarum diſcalceato-
rum, quorum Religioſi portabant habitum, nimi-
rum nigrum cum corrigia, ſed ex viliori panno,
nec ita oblongis veſtibus, vt portant Auguſti-
niani calceati. Hanc diſcalceatam Congrega-
tionem confirmauit,& vt nouitios recipere poſſet,
& vt eius Fratres ad alium quàm Carthuſiano-
rum Ordinem tranſire non valeat, conceſſit Cle-
mens VIII. *Conſtit.* 63. incip. *Decet*, 5. *Nouembris*
1599. Eorum de Italia Constitutiones confirma-
uit Paul. V. *tom.* 4. *Bullarij conſtit.* 22. incip. *Sacri*
93 *Apoſtolatus* 5. *Maij* 1620. Diuiſionem Prouinciæ
Hiſpaniarum in quatuor prouincias,ac electionem
Vicarij generalis, multaſque constitutiones, &
ordinationes per dictos Fratres in Capitulo ema-
natas confirmauit Gregorius XV. *Conſt.* 36. in-
cip. *Ad ſacram* 31. *Auguſti* 1622. Et illis vniuit
quaſdam domos Regni Granaten. ſeu Quinten. in
Indiis Occidentalibus eorumdem Fratrum diſ-
calceatorum ſub gubernio Fratrum calceatorum
eiuſdem Ordinis, Vrbanus VIII.*Conſt.*102. incip.
Vniuerſalis 16. *Iulij* 1629. Non poſſunt facere de-
pingi, vel imprimi imagines ſanctorum Auguſti-
Auguſt.Barboſ.de Iure Eccleſ.vniu.

ni, Nicolai Tolentini, & aliorum Sanctorum
Ordinis cum habitu, quo ipſi diſcalceati vtuntur,
& ſic depictæ, vel impreſſæ aboleri iubentur. Vr-
banus VIII. *Conſtit. ſua*, incip. *Exponi* 23. *Ianuarij*
1658. Congregationem Italiæ(quæ ſub gubernio 94
Vicarij generalis eſt ab Hiſpano independentis)
in quatuor prouincias, videlicet Romanam,
Neapolitanam, Ianuenſem, & Siculam diuiſit,
& instituit quatuor Prouinciales pro earum gu-
bernio Vrbanus VIII. *Conſtit.* 58. incip. *Ad vbe-*
res 29. *Auguſt.* 1626. Vnus idemque Generalis
vtrumque Ordinem moderatur, durat per ſex an-
nos, *ex conſtit. Sixti V.* incip. *Exigit die* 14. *Maij*
1587. ſed diſcalceatus habet ſuum Vicarium ge-
neralem, qui illum totaliter gubernat, totius Or-
dinis Generale aliquando ſolummodo viſitante.
Cui Vicario Generali non licet ſe nuncupare,
aut nuncupari facere Generalem, ſed tantum Vi-
carium Generalem. Ita S. Congreg. Viſitationis
Apoſt.23. *Maij* 1626.*&* 30.*Iunij* 1628.vtraque fa-
milia Romæ monaſteria ſua habet, calceata
enim ad ſanct. Auguſtinum, & ad ſanctam Ma-
riam de Populo, Diſcalceata ad S. Antonium Ab-
batem, & ad S. Nicolaum de Tolentino. De hoc
Ordine Eremitico S. Auguſtini agunt S. Ant. 3. *p.*
*tit.*24.*c.*21.Pelag.*de planct. Eccl c.*23. *&* 51. Caſſan.
*in catal p.*4.*conſid.* 71. Genebr. *in chron. anno Chriſti*
1153.*&* 1216. Naucler. *vol.* 3. *gener.* 41. *anno Chri-*
ſti 1215. Garibai *in comp. lib.* 7. *cap.* 57. *anno* 398.
Carol. de Tapia *dict. verb. monaſteria cap.* 18. Plat.
*de bono ſtatu Relig.lib.*2. *cap.* 22. Nauar. *commento* 4.
*de Regular.*Illeſcas *in hiſtoria Pontif p.*1. *lib.*1. *cap.*8.
Ioan. de S. Maria *in chronica Carmelit. diſcalceat.*
*tom.*1.*p.*2 *cap.*54. Anton. Yepes *in chron. S. Benedi-*
cti tom. 3. *cent.* 4. *anno Chriſti* 817. *cap.* 3. *& tom.* 4.
cent. 4. *anno Chriſti* 850. Franc. Magus *lib.* 5. *annal.*
*Valentiæ cap.*8. Eſcolan.*lib.*9.*hiſtoriæ Valent. cap.* 20.
num 2. Thom de Ieſu Carmel. diſcalc. *ad reg. Car-*
*mel.*2.*p. dub.*5. Petrus Maturus *in annot. S. Antonini*
3.*p.tit.*24.*cap.*14.§.2. Card.Baron.*annal. Eccleſ. anno*
Chriſti 563.*&* 564.Chopin *lib.*2.*monaſt.tit.*1.*num.*52.
Vincent. Beluac. *in ſpeculo hiſtor. lib.* 25. *cap.* 25.
Bernab. Montalu. *in chronica Ciſtercienſi lib.* 1. *cap.*
58.Fr.Emman.*quæſt.Regular tom.*1.*q.*2. *art.*4. Azor.
inſtit.moral.p. 1. *lib* 12. *cap.*25. *q.*1. Fr. Ludouic. Mi-
randa *in man. Prælat tom.*1.*q.*4. *art.*6. Suar. *de Relig.*
tom. 4. *tract.* 9. *per duo capita vltima* Hieron. Roder.
in compendio quæſt. Regul. reſol. 125. *num.* 34. Nicol.
Pleneuaulx *in libro*, cui titulum fecit, *Primas Au-*
guſtinianus, impreſſo Coloniæ 1627. Tamburin.
*de Iure Abbat.tom.*2. *diſput.* 24. *q.* 4. *num.* 1. Venero
*en el enchiridion de los tiempos fol.*101. Fr. Ferdinand.
Camarg.*in epit.hiſtoriali Eccleſiæ militantis pag.*317.
cum ſeqq. vbi latè de multis Religioſis ſanctitate,
& litteris inſignibus, Fr. Petrus Caluo *in tract. cui*
titulus eſt. Defenſa de las lagrimas de los iuſtos part. 2.
cap. 12. Et ex Eremitis Arnoldus de Dulco *in*
tract. de viris Illuſtrib. Ordinis Eremit. Fr. Hieron.
Roman. & Ioſeph. Pamphilius *in chron. Eremit.*
Nicolaus Conſenius *in monaſt. Auguſtiniano*, Paul.
Venet. *in tract. de ortu & progreſſu Ordinis Eremit.*
Fr. Ioannes Marquez *de origine Eremitarum S. Au-*
guſtini, Ludou. Hurtado *in tract.de incremento Ordi-*
nis Eremit. Simplician. à ſancto Martino *in vitis*
Sacrorum Ordinis, Galliæ idiomate Tholoſæ
1641. Cornel. Lancellotus *in vita S. Auguſtini*,
Georg. Maigretius *in ſurculis ſacris Auguſtinianis*,
Bapt. Alourſianus *de viris illuſtribus Ordinis Eremi-*
tarum, Anton. de Calancha *in hiſtoria prouinciæ Pe-*
ruuiana Eremitarum. Anton. à Purificatione *in hiſtoria*

triumphali edito anno 1634. Felix Milensius de
Laurino *in suo alphabeto de monachis, ac monasteriis
Germania ac Sarmatia citerioris Ordinis Eremitarum
anno* 1613. *Praga edito.* nouissimè Thom. de Her-
rera *in compendio Prasulum Ordinis Eremitici Ma-
triti anno* 1643. *& in alphabeto Augustiniano*, in quo
præclara Eremitici Ordinis germina virorum-
que & fœminiarum domicilia recensentur, duo-
bus tomis in folio editis *Matriti hoc anno* 1644.
Ludouic. ab Angelis Lusitanus *de vita & laudibus
S. Augustini.* Plures Congregationes hic ortæ
sunt, quæ eandem sancti Augustini regulam, &
habitum obseruant, videlicet Congregatio Lu-
cetana, quam restaurauit, & ad normam reduxit
Bartholomæus Venerus de anno 1387. vndeim
tantum monasteria possident. Item Congrega-
tio Carbonariæ, quam in terra laboris Regni
Neapolitani instituit Fr. Simon Cremonensis de
anno 1339. Item Congregatio Perusina sanctæ
Mariæ de Populo in Vmbria, quæ per aliquos
Religiosos Augustinianos incœpit de anno
1424. Item Congregatio Lombardiæ, quæ ini-
tium sumpsit ab anno 1444. fundantibus PP.
Ioanne Rocco Papiensi, & Gregorio Cremonen-
si, possidet vsque ad 68. monasteria. Item Congre-
gatio Montis Othonis, quam in marcha Anconi-
tana instituit Fr. Simon de Camerino de anno
1460. tria tantum monasteria possidet. Item Con-
gregatio Baptistelorum, siue Genuensis à Fratre
Baptista Genuensi instituta de anno 1484. Item
Congregatio Pullensis, siue Dulceta, quam insti-
tuit Fr. Felix Pulles de an. 1492. Alia vulgo dicta
Zampana à Fr. Francisco Zampana instituta an-
no 1502. Alia S. Augustini de Dalmatia in
Iscauonia, de anno 1502. Alia sancti Pauli ere-
mitæ de an. 1550. possident in Italia monasteria
quatuor. Sancti Augustini festum celebratur 28.
Augusti, quo die anni Domini 1590. natus
fui.

95 Canonicorum Regularium Sancti Augustini
Ordo postquam ab aliis alibi suscitatus, dein-
de quasi denuò erectus est à Sancto Augustino in
ciuitate Hipponensi anno 397. septem post fami-
liam Eremiticam, Pontifice Cyriaco, Imperato-
ribus Occidentis Honorio, Orientis Arcadio.
Diuisa est Congregatio hæc Canonicorum in
varias familias, quarum præcipuè numerantur
Lateranensis, Sancti Frigiani, Sancti Ruffi, S.
Arnulfi Aroasiæ, S. Victoris, Præmonstratensis,
sancti Sepulchri, Mantuanæ, sanctæ Crucis Co-
nimbricensis, Vicendisemiensis, Vallis viridis,
Frigionariæ Scopetinæ, sancti Georgij in Alga,
sancti Spiritus Venetiarum, sancti Petri de mon-
96 te Corbulo, de quibus *infra suis locis.* Isti Cano-
nici Regulares præcedunt Monachis Cassinen-
sibus, & sunt antiquiores Monachis Ordinis
sancti Benedicti, Pius IV. *Constitut.* 75. incip.
97 *Sedis Apostolica, de anno* 1568. In Episcopos
98 promoti vtuntur habitu, quo vtuntur Clerici
sæculares in Episcopos promoti, Leo X. *Const.* 34.
99 incip. *Dudum* 1. *Septembris* 1519. Contra eorum
bona & iura non currit præscriptio, nisi sexa-
ginta annorum, possunt admittere ad ingres-
sum, qui arctiorem Religionem vouerunt: gau-
dent omnibus gratiis, priuilegiis, & indultis con-
gregationis Cassinensis, & eligunt sibi Conser-
uatores cum amplissimis facultatibus, Sixtus IV.
Constitut. 10. incip. *Dudum* 10. *Kalen. Septembris*
100 *anno* 1476. Isti, & Moniales eiusdem Ordinis
sancti Augustini recitant singulis feriis quintis
officium sanctissimi Sacramenti, vt censuit sacra
Congregat. Rituum *in Burgen. de Arcinegra* 15.
May 1610. Agunt de Canonicis Regularibus
Richard. Angelicus Theologus Pariensis, & Ca-
nonicus regularis sancti Victoris *in chronic. Cano-
nicorum regularium*, Ioannes de Nigraualle Bi-
blioth. Apostol. *in epit. chronic.* Gabriel Penno-
tus *in historia tripartita de origine Canonicorum Re-
gularium*, Fr. Hieronym. Roman. *de Republ. Chri-
stiana lib.* 6. *cap.* 4. *&* 16. Platus *de bono statu Relig.
lib.* 2. *cap.* 23. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 1. *quæst.*
3. *art.* 1. Fr Ludouic. Miranda *in Man. Pralatorum
tom.* 1. *quæst.* 4. Suar. *tom.* 5. *de Relig. tract.* 8. *cap.* 7.
num. 2. *cum seqq.* Thom. Valasc. *allegat. Iuris tom.* 1.
allegat. 66. *num.* 6. Ioann. Trullench *de Cano-
nicorum Regularium Ordinis* antiquitate, no-
mine, instituto, approbatione, & viris illustri-
bus.

Canonicorum Regularium Lateranensium Or- 101
do dictus Lateranensis ab Ecclesia sancti Ioan-
nis Laterani in Vrbe, vbi collocatum aliqui
credunt à sancto Leone magno Pontifice intra
annum 440. & 457. sicut refert Cæsar Franchotti
Clericus Regularis sanctæ Mariæ de Luca, *in hi-
storia sacra Lucensi edita anno* 1613. *Italè, in Ecclesia
S. Tudiani statim in princip.* siue, vt vult Onuphr.
Pauin. *de septem stationibus Vrbis*, vbi de Eccle-
sia Lateranensi à sancto Gelasio Papa sancti Au-
gustini discipulo ab anno 555. & deinceps du-
rante ibi eadem familia per 800 annos, vsque ad
Pontificatum Bonifacij VIII. qui sublatis Ca-
nonicis Regularibus sancti Augustini sæculares
introduxit anno 1300. Carol. de Tapia *in d. Auth.
Ingressi, verb. monasteria cap.* 2. *num.* 3. Reformata
est Congregatio Lateranensis à Congregatione
Frigionaria, quæ instituta, seu potius reformata
est à sancto Fridiano Episcopo Lucensi intra an-
num 560. & 588. quo durauit eius Episcopatus à 102
S. Maria de Frigionaria nomen sumpsit, ex quo
monasterium illud, vbi reformatio cœpit, hoc
erat titulo insignitum, 3000. passibus à ciuitate
Lucensi distans, ita Carol. de Tapia *d. verb. mona-
steria, cap.* 2. *num.* 2. vbi *num.* 6. *cum seqq.* refert Ge-
nerale huius Ordinis Rectorem primum ad an-
num fuisse, deinde ad triennium durasse à tempo-
re Gregorij XIII. & quod eligitur in generali Ca-
pitulo à Prioribus, & Abbatibus monasterio-
rum, quæ in Italia numerum continent 64.
Tamburin. *tom.* 2. *disput.* 24. *quæst.* 4. *num.* 3. Induun-
tur Canonici Regulares Lateranenses tunica al-
ba, rochetto ex bysso tenuissima, pileum ni-
grum portant, Carol. de Tabia *dict. cap.* 2. *num.* 5.
non tenentur accedere ad processiones. Sacra
Congreg. Rituum *in Lateranen. Canonicorum Re-
gularium* 30. *Iuly* 1616. Communicant iis singulis 103
gratiis, tam spiritualibus, quàm temporalibus
cum Monachis Cassinensibus, & Canonicis Re-
gularibus sancti Saluatoris Bononen. Gregorius
XV. *Constit.* 33. incip. *Iniuncti* 23. *Augusti* 1622.
Illis non licet etiam de licentia sui Generalis, 104
absque permissu Pontificis assumere curam ani-
marum ad tempus, multóque minùs benefi-
cium Curatum, Sacra Congreg. Concil. testibus
Piasec. *in praxi Episcop part.* 2. *cap.* 5. *num.* 23. Qua-
rant. *in sum. Bullary verb. Canonicus regularis*, Garc.
de benefic. part. 7. *cap.* 10. *num.* 32. Habent Romæ
monasterium ad sanctam Mariam de Pace: pos-
sident multa, eaque pulcherrima monasteria
per Italiam, de quibus Gabr. Pennotus. Agunt
de Canonicis Regularibus Lateranensibus Hi-
storici,

storici, & Auctores, quos præcedenti numero pro Canonicis citauimus. Vide Paul. Mori *de orig. Relig. lib.* 1. *cap.* 8. Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 1. *à pag.* 1.

105 Canonicorum Regularium sancti Ruffi Ordo institutus est, vt multi volunt, à S. Ruffo sancti Pauli Apostoli discipulo, de quo ipse ad Roman. *cap.* 16. *num.* 13. *ex me salutem dicite Ruffo selecto in Domino, eiusque matri, quam non aliter, atque meam matrem obseruo.* Hunc scribit Dorotheus *in Synopsi*, fuisse Thebarum Episcopum, addit Ioannes Mantolicus *in suo Martyrologio* venisse postea Gallias, & Auenionis factum fuisse Episcopum, ibique introduxisse Canonicos Regulares, de anno nihil omninò scitur. Cæterum Claudius Robertus *in sua Gallia Christiana tit. de Abbatijs litt. R. verb. S. Ruffus*, negat propterea hanc Congregationem dictam esse S. Ruffi, quod eam S. Ruffus instituerit, imò contendit S. Ruffum nunquam fuisse Lugdunensem Episcopum: addit verò propterea sic appellatam, quia præcipuum eius domicilium, & familiæ caput erectum sit sub inuocatione S. Ruffi in vrbe Valentina in Gallia, cuius etiam nobilis Prioratus est Lugduni, à quo mirum in modum hæc familia nobilitata est, atque errandi occasio orta; vt putaretur S. Ruffus talis familiæ institutor, huius Congregationis leges, & statuta accepisse Congregationem nostram S. Crucis Conimbricensis, auctor est Marquez *de vera origine Eremit. S. Augustini cap.* 18. §. 4. & 5. De his Canonicis Regular. S. Ruffi agunt Syluest. Marul. *in Ocean. Relig. lib.* 1. *pag.* 5. Aymar. Falco *in historia Antoniana, part* 1. *titul.* 22. *cap.* 3. Petrus Grisseus *in historia Canonicorum, sect.* 13. *numer.* 16. & 17. Tamburin. *tom.* 2. *disputatione* 24. *quæst.* 4. *num* 5. Festum S. Ruffi *in Martyrol. Romano* celebratur 21. Nouembris, & alius item sancti Ruffi primi Episcopi Aueuionensis, 12. Nouembris.

106 S. Antonij Eremitæ Ordini fœlicia dedere initia nobilissimi viri Gasto, & Girinus siue Girondus, eiusdem Gastonis filius, oriundi ex oppido Mota Viennen. diœcesis in Gallia, quod hodie S. Antonij dicitur, à corpore huius Sancti eò allato ex Vrbe Constantinopolitano per Ioachimum Castri Albeneiani, & Moræ dominum. Illi autem cum ex periculosissima infirmitate meritis S. Antonij fuissent liberati, statuerunt pro salutis consecutæ beneficio se totos S. Antonij deuouere famulatui, suaque omnia bona libentissimè illi obtulerunt, quæ (sicut ab eodem Sancto per visionem acceperant) in alendos pauperes igne sacro siue gehennali tunc in occiduis partibus crudeliter sæuiente contactos insumpserunt, quibus alij viri pij se se adiunxerunt, proque eisdem operibus sanctis adimplendis piissimum inter se societatem, & fraternitatem inierunt; sicque fuit origo Antoniani Ordinis anno Domini 1095. Pontifice Gregorio VIII. Imperatoribus Occidentis Henrico IV. Orientis Alexio Conneno, quæ sub habitu sæculari, & sine ecclesiastico titulo permansit sub Magistrorum, seu Dominorum regimine annos ferme ducentos; donec Bonifacius VIII. eisdem hospitalaribus extinctis Magistrorum, seu Dominorum nominibus, Abbatem generalem præfecit, eosque tam Abbatem, quam alios in Religiosos sub nomine S. Antonij, & Canonicos sub regula S. Augustini instituit, vt *in eius Constit.* 5. incip. *In dispositione* 15. *Kal. Iunij* 1297. in qua etiam illis strictè præcipit signum *Tau*, siue potentiam iuxta morem solitum ipsorum hospitalium, quod etiam S. Antonius in visione dederat Gastoni. Huic Religioni quamplurimas Indulgentias, gratias, & prærogatiuas elargiti sunt Gregorius II. Gregorius X. Calixtus II. à quo augustissimum illud S. Antonij Templum Ordinis caput in Delphinatu consecratum, atque dicatum est, Benedictus II. Clemens V. Ioannes XXII. qui inter alia priuilegia Abbati in monasterio capite Ordinis existenti Mitra, aliisque Episcopalibus ornamentis vti permisit. Mansit hic Ordo sub Abbatum obedientia, & gubernio ad hanc vsque diem annorum spatio circiter 333. ex quo prodierunt admodum illustres viri, inter quos hac nostra tempestate annos circiter 17. claruit Antonius Tholosanus vir nunquam satis pro meritis laudatus, hic quasi collapso Ordine Antoniano, singulari, quia erat vitæ sanctimonia, & doctrina præditus, eundem Ordinem piè restaurauit, omnique studio conatus, vt omnimoda ex Ordine suo peculiaritas eradicaretur, perfectaque rerum communitas induceretur, sub vera Ordinis reformatione: quod onus, quia citiùs ex humanis sublatus est, absoluere non potuit, quod tandem à Reuerendissimo Antonio Brunel de Gramont nunc Abbate Generali existente est perfectum; qui à summo Pontif. Gregorio XV. Bullam introducendæ reformationis obtinuit *sub dat. Romæ* 13. *Kal. Augusti* 1612. confirmatam ab Vrbano VIII. *sub dat.* 8. *Id. Iunij* 1624. per quam extinguuntur omnes beneficiorum tituli, Superiores trienoales instituuntur, eisque omnium Regularium Mendicantium, & non Mendicantium priuilegiorum communicatio conceditur. Sunt Romæ in hospitali S. Antonij prope S. Mariam Maiorem. De hoc ordine agunt Cassan. *in catalogo gloria mundi p.* 4. *consid.* 65. Gualter. *in tabul. chronog sæculo* 11. *anno* 1095. *pag.* 631. Card. Baron. *annal. Eccles. tom* 11. *anno Christi* 1095. *num vlt.* Sylnest. Marul. *in Oceano relig. lib.* 1. *pag.* 53. Auberr. Miræ. *de statu relig. Christ. lib.* 1. *cap.* 24. & *de origine monast. lib.* 1. *cap.* 3. Azor *instit. mor. part* 1. *lib.* 15. *cap* 11. *quæst.* 8. Ludou. Miranda *in manu. Prælat tom.* 1. *quæst.* 4. *art.* 14. Claud. Robert. *in Gallia Christiana tit. de Abbatijs litt. A. verb. Antonius.* Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 105. Festum Antonij celebratur 17. Ianuarij.

August. Barbos. de Iure Eccles. vniu.

Canonicorum Regularium Aroasiæ Ordo erectus est à duobus piis Sacerdotibus, Connoue, & Holdemaro in monasterio Aroasiæ secundo ferè lapide à Bapalma Attesiæ oppido versus finem Regni Galliæ in Diœcesi Attrebateo. anno 1097. Pontifice Vrbano II. Imperatore Occidentis Henrico IV. Orientis Alexio Conneno. Ab hoc monasterio Aroasiæ familiæ Aroasianæ capite exordium, & nomen sumpsit hæc Congregatio, quo tamen tempore, id mihi ignotum est. Habuit frequentissima per Belgium, & Galliam monasteria, quorum catalogum describit Miræus *loco citando.* Porro hæc monasteriorum ad Aroasiam vnio iam desiit, nec talis Congregatio hodie persistit; de ea latè Crussen. *in monastic. Augustin. part.* 2. *cap.* 17. Aubert. Miræus *de origine Canonicorum Regular. cap.* 10. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 2. *disputatione* 24. *quæst.* 4. *num.* 7. 107

Canonicorum S. Victoris Ordo nomen sortitus est à monasterio S. Victoris propè muros Parisienses Abbatiali titulo illustri, ædificatum est à Ludouico Crasso Galliæ Rege anno 1113. 108

vt referunt Crussen. *in monastic. Augustin. part.* 2. *cap.* 19. Aubert. Miræ. *de origine Canon. Regular. cap.* 12. vbi magnum Vittiaci Cardinalis de Canonicis S. Victoris elogium transcribit, atque ea enumerat cœnobia, quæ huic Congregationi paruerunt tam virorum, quàm mulierum. Cæterùm desiit iam hæc Congregatio, licet monasterium, quod toti præficiebatur, adhuc floreat. Fuere ex hac familia Hugo, & Richardus de S. Victore, scriptores magni nominis. Tambur. *dict. tom.* 2. *disp.* 24. *quæst.* 4. *num.* 12.

109 Canonicorum Regularium Præmonstratensium Ordo sic dictus à loco Præmonstrato in Diœcesi Lugdunensi suffraganea Remensi in Gallia, institutus fuit à Norberto Archiepiscopo, postea Magdeburgensi Germaniæ Primate sub regula sancti Augustini, & instituto Canonicorum Regularium anno 1120. Pontifice Calixto II. Imperatoribus Occidentis Henrico V. Orientis Ioanne Conueno, confirmatus ab Honorio II. in sua *Constit.* incip. *Honorius Episcopus, sub Dat. Kalend. Martij* 1126. quæ reperitur impressa in statutis Ordinis renouatis de anno 1628. Vtuntur hi Canonici albis vestibus, nimirum tunica, super quam deferunt aliquando rochettum tenuissimi lini, seu byssi, maximè dum Diuinis in Ecclesia festiuis diebus intersunt, cum almutia ex pellibus agninis albis. Gestant in capite album pileum quadratum, in humeris verò pallium Carmelitano non dissimile per Hispaniam, & vbique, sed longiori, quod terram serpit, cum officiis quotidianis, & ferialibus intersunt: foris autem extra Conuentum vtuntur pallio albo ad formam illius, quod Clerici portant. Generalis, & Abbates Ordinis (sic appellant Superiores) sunt perpetui, viget maxime hæc familia per Galliam, Germaniam, Flandriam, Hispaniam: apud Italos ferè nulla eorum sunt monasteria. Romæ viuunt empta in domo ad collegium ædificandum in platea dicta *Felici*, quæ tendit à quatuor fontibus ad Basilicam sanctæ Mariæ Maioris, in qua non semel fui. De hoc Ordine agunt Chronicon Præmonstratense Coloniæ impressum de anno 1613. S. Antonin. *part.* 2. *histor. tit.* 15. *cap.* 19. *& tit.* 17. *cap.* 2. §. 2. Ioann. Pichar. *in notis ad epistol. S. Bernardi epistol.* 25. *&* 247. Paul. Morigia *de origine Relig. lib.* 1. *cap.* 57. Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 12. *pag.* 172. Ioann. Trull. *de Canon. Regul. lib.* 1. *cap.* 9. *pag.* 43. Carol. Tapia *in Auth. Ingressi verb. monasteria cap.* 26. *per tot.* Tambur. *dict. tom.* 2. *disputat.* 24. *quæst.* 4. *num.* 20. Veneto *en su enchiridion de los tiempos fol.* 100. in impr. de anno 1641. Fr. Ferdinand. Camargo *in epitome historiali Ecclesiæ militantis de ann.* 1116. *fol.* 230. nouissimè R. P. Angel. Manriqoe *in annalib. Cistenciensib. anno Christi* 1120. *cap.* 2. *à num.* 1. *cum seqq.* Thom. Boz. *de signis Ecclesiæ tom.* 2. *lib.* 22. *cap.* 3. Gualter. *in talibus chronograph. sæculo* 12. *pag.* 647. Card. Baron. *annal. Ecclesiæ tom.* 12. *anno Christi* 1120. *& anno* 1134. Fr. Emman. Roderic. *quæst. Reg. tom.* 1. *quæst.* 3. *art.* 16. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 21. *quæs.* 2. Suar. *tom.* 4. *de relig. tract.* 9. *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 6. Claud. Robert. *in Gallia Christiana tit. de Abbatijs litt. P. verb. Præmonstratum*, Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regul. resol.* 123. *num.* 23. latè Aubert. Miræus *in chronica huius Ordinis*, quam edidit Coloniæ Agrippinæ *anno* 1613. Et ex huius familiæ alumnis Philippus Abbas Bonæ spei, contemporaneus S. Bernardi Clarenallensis *in lib. de continentia clericorum cap.* 125. *&* 126. *nouè impresso Duaci* 1621. Ioannes Chrysostom. Van der Sterre Abbas S. Michaëlis *Antuerpiæ de natalibus Sanctorum huius Ordinis, impress. anno* 1625. *& in libro, cui titulus est, Lilium inter spinas, de vita S. Iosephi Steinfeldensis Ordinis Præmonstraten. impresso etiam Antuerpiæ anno* 1627. *& in alio dicto Echo S. Norberti triumphantis, impresso quoque Antuerpiæ anno* 1629. Dionysius Mudzratz Præpositus Monialium Ordinis Præmonstraten. Bredæ *in sua historia ecclesiastica*, vbi de hoc Ordine multa inseruit, impressa *anno* 1614. Augustinus VVirhmans *in suo Mariano Antuerpiæ impresso* 1628. Martinus Mertz Prior Rhotensis in Sueuia *in vita S. Norberti latinè scripta.* Mauritius du Pré *in vita eiusdem S. Norberti tribus libris lingua Gallica exarata*, Cornelius Hanegrauius Præpositus Collegij Romani S. Norberti, *in vita eiusdem Sancti lingua Italica conscripta, & impressa Romæ de hoc anno* 1612. Festum S. Norberti celebratur 6. Iunij, cuius officium sub ritu semiduplici in toto Orbe recitari posse censuit S. Congregat. Rituum 14. *Nouembris* 1620. Verùm vt ipsa festiuitas conuenientius, ac decentius celebrari posset, Vrbanus VIII. per suas litteras in forma Breuis *sub Dat.* 14. *Aprilis* 1625. pro Ordine tantùm transtulit festum sancti Norberti *in diem* 11. *mensis Iuly*, quas impressas inueni apud Ioann. Chrysostom. *in dicto Echone, pag.* 173.

Canonicorum Regularium Mantuanorum Ordo à S. Marco institutus refertur; sed monasterium Mantuanum fundauit eius Vrbis Episcopus Henricus anno 1150. Pontifice Eugenio III. Imperatoribus Occidentis Conrado III. Orientis Emmanuele Conneno. Præter hoc Mantuanum, atque alterum in oppido Nosi prope Patauium Mantuano annexum, nullum aliud est in tota Congregatione monasterium. De hoc Ordine agunt Paul. Morigia *de origine Relig. lib.* 1. *cap.* 9. Syluest. Marul. *in Oceano Religionum lib.* 1. *pag.* 36. Carol. Tapia *in Auth. Ingressi. C. de sacros. Eccles. verb. monasteria cap.* 3. Tamburin. *tom.* 2. *disp.* 24. *quæst.* 4. *num.* 33. Placet huic Mantuanæ Congregationi aliam per omnia similem annectere, videlicet Spiritus sancti apud Venetos Canonicorum etiam Regularium, duo tantùm possidet monasteria, Venetiis alterum, alterum Patauij, quod appellant S. Michaëlis, sed vtrumque magnis redditibus abundans. Nullus ad hanc Congregationem admittitur, nisi Venetus sit, & nobilis, ferunt eundem habitum, atque Canonici Regulares Lateranenses cum pileis quadratis ex panno albo, item pallia alba, cum exeunt domum: de his agunt Ioann. Andr. *in Clement.* 1. *de elect.* Paul. Morigia *d. lib.* 1. *cap.* 61. 110

Canonicorum Regularium sancti Sepulchri Ordo institutus creditur post Hierosolymas recuperatas per Godofredum anno 1099. vt putat Franciscus Medices *in lib. qui inscribitur, Habitus Cleri Romani.* Extat Cœlestini II. Constitutio *sub Dat.* 10. *Ianuarij* 1153. quo honorificata est Canonicorum S. Sepulchri in Hierosolymis commendatio, propterea hoc anno illam atteximus. Induebantur nigro colore, ferebant pallium super rochettum, in quo assutæ erant ad latus sinistrum quinque Cruces ex purpura grandes, vt supra se, & infra se ad angulos suos paruulas sustinerentur: placuit his numerus, & figura in memoriam Passionis Christi. De hoc ordine agunt Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 1. *pag.* 30. & Tamburin. *tom.* 2. *quæst.* 24. *quæst.* 4. *num.* 13. 111

Canonico

112 Canonicorum Regularium S. Crucis Conim-
bricenſis Ordo apud Luſitanos ſic dictus à celebri
monaſterio S. Crucis Conimbricenſis, quod am-
pliſſimis redditibus ædificauit Alphonſus Henri-
quez primus Luſitaniæ Rex, anno 1131. Innocen-
tio II. Pontifice, Imperatoribus Occidentis Lotha-
rio II. Orientis Ioanne Conneno, ibique ſepultus
iacet in Sacello maximo à læua parte Altaris, vnà
cum filio Sanctio Regni ſucceſſore, qui eadem
capella, è regione patris ad dexterum latus æquali
mauſoleo quieſcit. Fuere primi huius congrega-
tionis inſtitutores, Don Tellus Archidiaconus Co-
nimbricenſis, Don Michaël eiuſdem Eccleſiæ
Prior, Don Ioannes Canonicus, & Magiſter ſcho-
læ, Don Theotonius primus Prior monaſterij S.
Crucis, Don Odorius ſancti Iacobi Preſbyter, &
eiuſdem S. Crucis Prior clauſtralis, Don Siſnan-
dus S. Mariæ Montis Maioris Præpoſitus, Don Pe-
trus Preſbyter, & alij quinque, quorum nomina in-
uenire non potui, confirmauit Innocentius III. an-
no 1135. Habuit hæc Congregatio multa ſub ſe
monaſteria in Regno Portugalliæ, quod non egre-
diuntur, quæ temporis viciſſitudo ab illa adduxit,
& aliis Ordinibus, ſiue menſis Epiſcopalibus ap-
plicauit. Nunc poſſidet vnum de viginti, inter quæ
ampliſſima ſunt S. Vincentius Vlyſſiponenſis, *Grijo*,
Refoyos, *Portugallenſe*, *Moreira*, &c. Veniunt Reli-
gioſi appellatione eorum, qui in ſtrictiori clauſura
viuunt ad effectum ne ad publicas proceſſiones ac-
cedere cogantur, Sacr. Congreg. Concil. teſte Ar-
mendar. *ad recop. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 14. *l.* 24.
§. 31. *de proceſſ. n.* 6. quem refero *de offic. & poteſt. Epi-
ſcopi p.* 3. *alleg.* 78. *n.* 17. Induuntur Canonici alba
tunica, ſuperpellicio lineo, almutia, ſiue caputio, &
pallio nigro, habent Generalem ad triennium.
Priores domorum fiunt à Capitulo cuiuſcunque
Cœnobij confirmante Generali. De hoc Ordine
aguot hiſtoriographi Luſitani *in Alphonſo Henri-
quez*, Gabriel Pennotus *in hiſtoria tripart. lib* 2. *c.* 59.
Illuſtriſſ. & Reuerendiſſim. Dominus meus Roder.
à Cunha *in hiſtoria Epiſcop. Portugallenſ. p.* 2. *cap.* 2.
Tambur. *tom.* 2. *diſp.* 14. *n.* 16. nouiſſimè R. P. Angel.
Manrique *in annalibus Ciſtercienſibus anno Chriſti*
1162. *cap.* 2. *n.* 14. *cum ſeqq.* Feſtum ſancti Theoto-
nij primi Prioris, quem iſta Congregatio maximè
colit, celebratur 18 Februarij.
113 S. Spiritus in Saxia Ordo ſic dictus, quòd S.
Spiritum habeat pro tutelari in Saxia, quod Romæ
eo loco, vbi ſitum eſt monaſterium, & hoſpitale
huius Congregationis caput, Saxones Germaniæ
populi olim habitarunt, inſtitutus ab Innocentio
III. anno 1198. Imperatoribus Occidentis Henri-
co VI. Orientis Alexio Angelo. Curant hi Reli-
gioſi hoſpitalitatem, & inſeruiunt ægrotis, tria
emittunt ſolemnia vota, & veri ſunt Religioſi:
Non diuiditur in prouincias Religio iſta, ſed do-
114 mus, quas Prioratus vocant, habent 648. Ad Reli-
gionem alios ſuſcipere valent Innoc III. *Conſtit.* 7.
incip. *Inter opera* 13. *Kalend. Iulij* 1204. Exempti ſunt
à iuriſdictione omnium Ordinariorum, & gaudent
omnibus priuilegiis Monachorum Caſſinenſium,
Sixtus IV. *Conſt.* 22. incip. *Religionis*, *Idib. Februa-
115 rij* 1483. ſubſunt iuriſdictioni Præceptoris hoſpi-
talis ſancti Spiritus, quem ſummus Pontifex de-
ſignat, & illis tantùm loca ſancti Spiritus hoſpi-
talis intitulata conferri poſſunt, Sixtus IV. *Conſt.* 12.
incip. *Et ſi vniuerſis*, 10. *Kalend. Februarij* 1476.
Vtuntur habitu nigro Sacerdotali, ferunt Cru-
cem in pectore ex holoſerico albo, & forma qua
illam portant Equites ſancti Ioannis Melitenſis,
præterquam quòd haſtile magnum duo habet li-
gna tranſuerſa, atque duplicem efformat Crucem,
quarum ſuperior minor ſit, inferior maior. Ha-
bent plura hoſpitalia per Italiam, & alibi, quorum
caput eſt Romanum, tam amplum, ac diues, vt
vix credantur eius reditus annui. De hoc Ordine
agunt Tarcagnotta *in hiſtoria vniuerſ. part.* 2. *lib.* 13.
Plat. *de bono ſtatu Relig. lib.* 2. *cap.* 22. Gualter. *in ta-
bul. chronog. ſæculo* 13. *anno* 1201. Paul. Morigia *in
origine Relig. lib.* 1. *cap.* 59. Syluest. Marul. *in Oceano
Relig. lib.* 3. *pag.* 131. Carol. Tapia *ad dict. Authent.
Ingreſſi, verb monaſteria cap.* 6. *per totum.* Tamburin.
dict. tom. 2. *diſput.* 24. *quæſt.* 4. *num.* 35. Lezana *in ſum.
quæſt. Regular. tom.* 1. *cap.* 6. *ſub num.* 5. Ioſeph. Mi-
cheli *en el teſoro Militar. fol.* 61. *verſo.* ex profeſſo
Albert. Baſſanus *de origine huius Religionis* prodiit
Cracouiæ *anno* 1570.
Fratrum de Pœnitentia S. Demetrij Ordo inſti- 116
tutus fuit à viris quibuſdam piis in Germaniæ,
& Poloniæ partibus *anno* 1200. Pontifice Inno-
centio III. Imperatoribus Occidentis Philippo,
Orientis Balduino Belga. Habitum portant ſub-
rubrum, nimirum cucullam, & ſcapulare, cui
intexitur cor cum Cruce eiuſdem coloris. Deſiiſ-
ſe penè hanc familiam, illam tamen Pauli V. Pon-
tificatu renouatam, & de nouo approbatam ſub
regula ſancti Auguſtini, & obedientia Epiſcopo-
rum, in quorum eſſent Diœceſibus, ſcribit Ni-
col. Cruſenus *in monaſtico Auguſtiniano part.* 3.
cap. 1.
Prædicatorum Ordo Inſtitutus eſt à ſancto Do- 117
minico Hiſpano Canonico regulari ſancti Augu-
ſtini, & ſub eius regula anno 1205. Pontifice In-
nocentio III. Imperatoribus Occidentis Philip-
po, Orientis Balduino Belga, approbatus ſolem-
niter ab Honorio III. anno 1216. prout in eius
Conſtitut. 1. incip. *Religioſam* 11. *Kal. Ianuarij* 1216.
Habitus huius familiæ vbique notiſſimus eſt, nimi-
rum tunica, & ſcapulare candidum cum pallio ni-
gro; vnus toti Congregationi generalis præficitur,
idque ad totam vitam & ſtatim poſt electionem
liberè gubernat. Fratres habent priuilegium ex- 118
emptionis à decimarum ſolutione, & ſunt exempti
à iuriſdictione Ordinariorum, Gregorius XI. *Con-
ſtit.* 7. incip. *Virtute* 2. *Non. Martij* 1374. Priuilegia
eorum Prælatos omnes interpretari prohibuit Cle-
mens IV. *Conſtit.* 12. incip. *Ordinis*, *Non. Iulij* 1268.
Ad dignitates ex Ordine aſſumpti, omnia, quæ ab 119
Ordine habent, Conuentui reſignare tenentur,
Clemens IV. *Conſtit.* 11. incip. *Prouidentia* 5. *Id Iu-
nij* 1628. A correctionibus, ſiue punitionibus ſuo- 120
rum Prælatorum appellare non poſſunt, Bonifacius
VIII. *Conſt.* 4. incip. *Ad augmentum* 6. *Id. Maij*
1296. Præcedunt aliis Religioſis cuiuſcunque Or- 121
dinis Mendicantium, Pius V. *Conſt.* 71. incip. *Diui-
na* 27. *Auguſti* 1566. Sunt verè & propriè Mendi- 122
cantes, Pius V. *Conſt.* 44. incip. *Romanus* 1. *Octobris*
1585. In temporalibus ſuccedunt, ac ſi eſſent in ſæ-
culo, Clemens IV. *Conſt.* 1. incip. *Obtentu* 5. *Id Fe-
bruarij* 1264. Nouitij in articulo mortis in manibus 123
Prælatorum ante tempus regulam profiteri poſ-
ſunt. Pius V. *Conſt.* 109. incip. *Summi* 23. *Auguſti*
1570. me citato *in hoc loco* Ioann. Marta Nouarr. *in
lucerna Regul. verb. Nouitius num.* 2. In partibus In-
diarum exiſtentes non poſſunt viuere, ſeu manere
extra clauſtra locorum ſub pœna excommunica-
tionis, & priuationis vocis actiuæ & paſſiuæ, abſ-
que ſanctæ Sedis, & ſuperiorum licentia, Vrba-
nos VIII. *in conſtitut. ſua*, Incip. *Iniunctum* 8.
Nouembr. 1634. Nullus ex Fratribus huius Ordinis

potest in Cotia Romana tractare negotium per se vel per alium, nisi per procuratorem generalem Ordinis vel de eius situ. Idem Vrbanus VIII.
124 *constit. sua* incip. *Exponi 3. Decembr.* 1635. Extrahentes seu permittentes, vt extrahantur libri, etiam manuscripti, ab eorum bibliothecis; excommunicationem, & priuationem vocis actiuæ & passiuæ eo ipso incurrunt, Vrbanus VIII.
125 *Constit.* 54. incip. *Cum sicut*, 23. *Martij* 1626. Possunt processionem sanctissimi Sacramenti in Dominica infra octauam Corporis Christi facere per vicos, plateas, & loca, quæ tamen semel electa mutare non possunt, iuxta litteras Clementis VIII. vt censuit Sacra Congregat. Rituum *in Pisauren.* 14. *Nouembris* 1615. *& in Materanen.* 10. *Iulij* 1629. Habent Dominicani plura Romæ monasteria, præcipua sunt, S. Maria super Mineruam, sanctus Nicolaus ad Palatium Mediceorum, sancta Sabina in Regione Ripæ, S. Sixtus. De hoc ordine agunt Constantinos Fabricensis, Felix à Castro, Franciscus Galuanus, Geraldus Franchettus, Hieronym. Arbertuccius *in annalibus Fratrum Ordinis, & in tabul. de Generalibus Ordinis, item de viris illustrib. Ordinis*, Bernardus Guidonis *de gestis Prædicatorum*, Hieronymos de Bonon. *in chronica Ordinis*, Humbert. IV. Generalis *de fundatione sui Ordinis, & de vitis Sanctorum eiusdem*, Iacobus Suaatus *in chronicis & priuileg. Ordin.* Ioannes Garzonius *de viris illustr Ordin* Leander Albertus *eodem tractat.* Vmbertus Heduus *de vitis primorum Patrum Dominicani Ordinis*, Cassan. *in catal. part.* 4. *consid.* 68. Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum lib.* 7. *cap* 3. Hieronym Roman. *de Republica Christiana lib.* 6 *cap.* 26. Platus *de bono statu relig. lib.* 2. *cap.* 22. Carol. de Tapia *dict. verb. monasteria cap.* 19. Tamburin. *dict. tom.* 2. *disputatione* 24. *quæst.* 4. *num.* 59. Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 106. Venero *en su enchiridion de los tiempos fol.* 100. *in impr. de anno* 1641. Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 1. *quæst.* 2. *art.* 2. Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *quæst.* 4. *art.* 3. Azor *instit. moral part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 23. *& lib.* 13. *cap.* 31. *versic. Octauò quæritur.* Suarez *de religion. tom.* 4. *tract* 9. *lib.* 2. *cap.* 6. vbi plura, & præclara. Hieronym. Roderic. *in compend. quæst. Regul. resolut* 123. *num.* 37. ex professo Fernand. de Castillo *in chronica sancti Dominici.* Ludouic. de Sousa *in historia Prouinciæ Lusitaniæ*, Petrus Caluus *in defensor. Relig.* Festum S. Dominici celebratur 4. Augusti.

126 S. Pauli primi Eremitæ Ordo institutus est à B. Eusebio Strigonensi in Regno Vngariæ prope Vrbem Patach. anno 1215. Pontifice Innocentio III. Imperatoribus Occidentis Federico II. Orientis Henrico VII. Confirmauit Religionem sub regula sancti Augustini Frater Gentilis de Monte Florum Cardinalis familiæ Franciscanæ Clementis V. apud Vngaros Legatos anno 1308. Deinde Ioannes XXII. Clementis successor eam sub protectione S. R. Ecclesiæ recepit. Nullus ferè huius familiæ erat nisi Vngarus; induuntur Monachi albo panno, scapulari integros humeros contegente, cappa eiusdem coloris, sed quæ medias tibias vix attingat. Floruit hic Ordo in Vngaria, & Boëmia, sed proh dolor! istis prouinciis à Turcis vastatis, & occupatis, ad nihilum est redactus, propter quod monasterium, quod in monte Cælio possidebant cum Ecclesia S. Stephani rotundi dereliquerunt, eamque Gregorius XIII. munificentissimus, & diligentissimus Pontif. collegio Germanorum cum redditibus applicauit. De hoc Ordine agunt Gualtet *in tab. chronograph sæculo* 13. *anno* 1215. Paul. Morigia *in origine Relig. lib.* 1. *cap.* 54. Syluest. Marul. *in Oceano Relig lib.* 1. Carol de Tapia *ad Auth. Ingressi, verb. monasteria cap* 24. *per tot.* Tambur. *d tom* 2. *disp.* 24. *quæst.* 4. *num* 52. Card. Baron. *annal Eccles. tom.* 13. *anno* 1216. *num.* 3. Azor *instit. mor p.* 1 *lib.* 13. *cap.* 11. *q.* 8. Aliud est apud Lusitanos Ordo sancti Pauli Eremitæ, quam appellamus Montis Ossæ, volgo *serra de Ossa*, eius Religiosi induuntur tunica, & cappa canusina, scapulari nigro, habent apud nos monasteria aliqua, eaque non ignobilia. Hic Ordo initium à quibusdam habuit Anachoretis, qui segregatim viuebant, huic initium dedit quidam Benedictus ciuis Romanus, de tempore autem non constat, & propter Maurorum inuasiones, & dum ab illis Lusitania occuparetur, vitam in solitudine agebant, singulisque in eremo in paruis cellulis morabantur, septem in Domo Serræ de Ossa habitabant. Hunc viuendi modum Gregorij XI. iussu anno 1377. reformarunt Episcopus Conimbricensis, & alij, qui eos quaternos simul viuere præceperunt. Gregorius autem XII. iterum eos iussit reformari, & non minus decem in qualibet domo viuere, & multis priuilegiis honestauit. Cum verò numerus Religiosorum creuisset, S. Pauli primi Eremitæ Religioni coniungere se decreuerunt huius Congregationis Patres, qui demum propositum exequentes, Prouincialem creauerunt, & sic Ordini illi fuerunt incorporati. Sed quoniam ob itineris longitudinem maximos labores patiebantur, amplius ad Capitula generalia non accedere decreuerunt, & à suo regebantur Prouinciali, vsquequo Gregorio XIII. sedente confirmationem Ordinis sub regula S. Augustini obtinuerunt, 8. Kal. Octobris 1578. & nunc ab vno Prouinciali, Generalis vice gubernantur: refert Carol. de Tapia *d. c.* 24. *num.* 3 *&* 4. & tangit Tamb. *d. tom* 2. *disp.* 24. *quæst.* 4. *num.* 74.

B. Mariæ de Mercede redemptionis captiuorum 127
Ordo, quem Beatissima Cœlorum Regina ad captiuorum in infidelium partibus misere seruientium redemptionem, sancto Raymundo de Penafort, & claræ memoriæ Iacobo Aragonum Regi, necnon quondam Petro Nolasco primo illius professori, dum vitam ducerent in humanis, singulari quodam miserationis affectu sibi fore charissimum reuelauerat, fuit anno 1218. Pontifice Honorio III. Imperatoribus Occidensis Federico II. Orientis Roberto in ciuitate Barchinonen. ab eodem Iacobo Rege, in die festo sancti Laurentij Mart. sub inuocatione B. Mariæ de Mercede, & redemptione captiuorum nuncupatæ, institutus, & à Gregorio IX. Honorij successore confirmatus *die* 18. *Ianuarij* 1230. à reuelatione prædicta anno 12. referentibus Vargas *lib.* 1. *cap.* 19. Remon *lib.* 1. *cap.* 8. Corbera *cap.* 29. *citandis locis*, & regulam S. Augustini profiteri voluit *in sua Constitut.* 9. incip. *Deuotionis* 16. *Kalend. Februarij* 1255. & eius Religiosis exemptionem à decimis concessit Gregorius XI. *Constitut.* 3. incip. *Dum salubre* 16. *Kalend.*
Iunij 1323. Ad Ordines Mendicantium transire non 128
posse statuit Calixtus III. *Constit.* 3. incip. *Super*,
pridie Kal. Nouembris 1457. Illis omnia legata, quæ 129
incertis personis relinquuntur, pro redemptione captiuorum inhiberi iussit Nicolaus IV. *Constit.* 6. incip. *Ex parte, Non. Augusti* 1291. Ad suum Ordi-
nem Fratres Minores de Obseruantia recipere pro- 130
hibuit Clemens VIII. *Const.* 46. incip. *Super*, 24. *Decembr.* 1596. & Capuccinos quoque recipere vetuit Paul. V.

Paul.V. *Conſtit.*50.incip. *Nuper* 7.*Iulij* 1608. Debent ſe in omnibus cooformare cum officio, & Breuiario Romano, poſſuot tamen io Dominica proximioti Kalendis Auguſti, qua celebratur feſtum B. Mariæ de Mercede, recitare officium B. Mariæ iuxta formam eiuſdem Breuiarij, prout recitatur in feſto dedicationis B. Mariæ ad Nioes; ita declarauit S. Congr. Rituum *in cauſa B. Mariæ de Mercede* 4. *Aprilis* 1615. Confirmauit priuilegia, & indulta huic Ordini conceſſa, dummodo ſiot in vſu, nec reuocata, vel ſacris Canonibus, Conc. Trid. decretis, aut Conſtitutionibus Apoſtolicis non ſint repugnantia, Vrbanus VIII. *Conſt.*94. inc. *Ex clementi*, 7. *Id. Octobris* 1628. ad ioſtantiam Fr. Ludouici Apparicij ptouratoris generalis eiuſdem Ordiois. Viuntur Religioſi alba tunica cum capoccio, & ſcapulari candido, itemque cappa alba; ferunt præterea aote pectos arma regni Aragoniæ, nimirum in elypeo tubtas, croceaſque virgas, ſiue lamellas, cui ſuperimponunt Crucem candidam S. Eulaliæ virginis, & Martyris, quam Barcino impenſè eolit, cuiuſque ſanctiſſimum corpus in templo maximo apud ſe retinet. Sunt Romæ ad ſanctum Adrianum in Regione Capitolij. Vigent maximè per Hiſpaniam, & Indias occidentales, occupantur in redemptiooe captiuorum, adduntque in profeſſione quartum votum, quod in Sarracenorum poteſtate in pignus (ſi neceſſe fuerit ad redemptiooem Chriſti fidelium) detenti manebunt; ſunt concepta profeſſionis verba, vt iouenies apud Baronium *annal. eccleſ. tom.*13. *anno Chriſti* 1223.*n.*10.

131 Et etiam hac in Coogregatione alia Diſcalceata, quæ initium habuit anno 1603. ſollicitante R. P. Ioanne Baptiſta à ſanctiſſimo Sacramento, eiuſdem Ordiois Religioſo; huic enim, & aliis quatuor religioſiſſimis viris, quorum adhuc magno vitæ, & virtutis exemplo viuit Fr. Ioannes de ſancto Ioſeph, conceſſit P. Magiſter Ildephonſus de Monroi Ordinis Generalis, vt reformationem Fratrum Diſcalceatorum B. Mariæ de Mercede indicerent; quæ primùm radices egit Madriti in Capella Beatiſſimæ Virginis de remediis nuncupata in monaſterio Fratrum calceatorum Ordinis ſita, eodem anno 1603. in feſto apparitionis S. Michaelis Archangeli *die* 8. *Maij*, quo anno in eumdem diem incidit feſtum Aſcenſioois Domini N. Ieſu Chriſti. Hanc reformatiooem confirmauit Paulus V. *ſua Conſtit.*inc. *Inter omnes* 10. *Kalend. Septembr.* 1606. Hos Fratres reformatos Motu proprio, & ex certa ſcientia à Calceatis totaliter ſeparauit, & Vicarium Generalem pro his reformatis creauit Gregor. XV. *Conſtit.* incip. *Apoſtolici muneris ſollicitudo* 26. *Nouembr.* 1621. & hoc idem Gregorius confirmauit alia *ſua Conſtitut. ſub Dat.* 20. *Auguſti* 1622. & S. D. N. Vrbanus VIII. *in ſua Conſtit.* incip. *In Sede* 8. *Iulij* 1627. Et *in alia ſua Conſtit.* incip. *Commiſſi nobis*, *ſub Dat. Romæ apud S. Mariam maiorem die* 5. *Nouembris* 1630. Ordinauit *vt Vicarius Generalis Fratrum Diſcalceatorum pro tempore electus in ſignum ſolius præeminentia Magiſtro generali Fratrum calceatorum infra tres menſes à die ſuæ electionis teneatur eandem electionem præſentare dicto Magiſtro generali, qui illum abſque aliqua contradictione & cognitione confirmare debeat: ſi verò id facere recuſauerit, vel confirmationem prædictam à die præſentationis electionis vltra quindecim dies dare diſtulerit, id efficere poterit Nuntius Apoſtolicus in Hiſpaniarum partibus degens.* Addit præterea Gregor. XV. *d. Conſt. de anno* 1622. vt Calceati tranſeuntes ad Reformatos deberent admitti per vota ſecreta ad habitum Reformarorum ad annum approbatioois & ad nouam profeſſionem. Et idem S. D. Vr- 132
banus VIII. *ſua Conſt.* inc. *Exponi nobis*, *ſub die* 14. *Febr.* 1640. decreuit quod monaſterium Redemptionis captiuorum in omnibus ſpectet Fratribus Calceatis huius Ordinis dumtaxat, & nullatenus ad Diſcalceatos Prohibuit idem Vrban. VIII. *in ſua Conſt.*77. incip. *Iniuncti* 19. *Ianuar.* 1628. ne Fratres Reformati huiuſmodi tranſirent ad Fratres Calceatos eiuſdem Ordiois abſque Romani Pontificis expreſſa licentia. Illis cooceſſit indultum 133
idem Vrbanus *ſua Conſt.*52. incip. *Saluatoris* 5. *Nouembris* 1625. vt Officium & Miſſam de communi Conf. non Pont. recitare poſſent de S. Raymundo Nonoat eiuſdem Ordinis dum vixit profeſſore, & procuratore generali, ac S. R. E. Cardinali in die ſuæ feſtiuitatis. Habet hæc reformatio vſque ad præſentem diem prouincias tres, primam S. Ioſephi io regnis Caſtellæ, vbi ſuot octo Fratrum monaſteria, ſecundam Coocpetionis in Bethica, vbi duodecim monaſteria Fratrum, & quatuor Monialium Diſcalceatarum ſunt, tertia S. Raymundi Nonnat, in regno Siciliæ, vbi ſeptem ſunt Fratrum monaſteria. Romæ habent domicilium & Eccleſiam S. Ioannioi prope monaſterium Monialium S. Silueſtri de Capite. De hoc Ordine agunt Franciſcus Zumel. *in conſtit. & vitis Generalium*, Philippus de Goimeran, Nadal de Gauer, *in chron. & hiſtor. huius Ordinis*, Hiet. Grac. *in tract. de redempt. captiu.* Palconidot. Baſtian.*de antiquit. Ordin. Carm. lib.*3. *cap.*13. Hier. Curita *in ſuis annalib. anno* 1218. Carol. Tapia *cap.* 47. Franc. Tarapha *de origine & rebus geſtis Regum Hiſp. in vita Henrici primi*, Thom. Bozius *de ſignis Eccleſ. tom.*1.*lib.*9.*litt. B.* Ioan. Borer. *in ſuis relat. lib.*3. *circa fin.* Bernard. Gomez Miedes *en ſu hiſtoria del Rey Don Iayme lib.*2.*cap.*9. Vincent. Domin. *en ſu hiſtoria general de los ſanctos de Cataluña lib.*2. *fol.*70. *cum ſeqq.* Motillo *de las excelentias de Caragoça tract.*2.*c.*38. Franc. Peña *Rotæ Auditor in vita S. Raymundi de Penafort c.*37. Veoero *en ſu Enchirid. fol.*101. Illeſc. *in Pontif. hiſtoria lib.*5. *c. vlt.* Arnold. Vuioo. *in ligno vitæ lib.*1. *cap.*49. Silu. Marul. *in Oceano Relig. lib.*5. *pag.*328. Maria *de rebus Hiſpaniæ lib.*11.*c.*8. Azor. *inſt. moral p.*1.*lib.*13.*c.*11.*q.*8. §. *ipſo anno.* Pined. 2. *p. Monarchia lib.*12. *c.*23. §.4. Garibai *lib.*12. *chronica gener. Hiſpaniæ cap.*51. Zurita *in annalib. Aragoniæ lib.*2. *cap.*71. Ferdin. de Caſtillo *lib.* 2. *chron. Ord. Prædic. cap.*17. Fr. Emman. *q. regul. tom.*1. *q.*5.*art.*13. Fr. Ludou. Miranda *in Man Prælat. tom.*1. *q.*4.*art.*9. Hier. Roder. *in compendio quæſt. reg. reſ.*123. *num.* 20. Tambur. *de iure Abbatum tom.* 2. *diſp.* 24. *q.*4. *num.*78. vbi *n.* 7. de Fratribus diſcalceatis, latè Eſteban. de Corbera *en la vida de doña Maria de Ceruellon c.*21. *cum ſeqq.* Cattillo *en los annales chronolog. ann.* 1358. *in princ. & anno* 1418. Franc. Salazar *in chronica Mercen.* & nouè Fr. Bernard. Vargas *in hiſtoria generali*, *& in vita S. Petri Nolaſchi cap.* 6. & P. Fr. Alphonſus Ramon *in chronica huius Religionis*. Ioannes Martinez *in chronica Ordinis*, *& de perfectione ſui quarti voti*, Franc. de Vera *de fundatione Ordinis*, Didac. Tença *de Indulgentijs Ordinis*, Ludou. de Aparicio *in centuria ſanctorum martyrum & Confeſſorum huius Ordinis* Fr. Ferdin. Camargo *in chronologia ſacra Eccleſiæ Militantis ſub anno* 1218. *fol.* 252. *& ſub anno* 1409. *fol.* 277. *cum ſeqq.* latè de Sanctis huius Ordinis. Moritur B. Petrus Nolaſcus Barcinone anno 1249. Celebrant de eo Miſſæ ſacrificium, & Officium proprium aliqua ſui Ordinis monaſteria, maximè in

in Catalonia, licèt adhuc beatus à Sede Apost. designatus non sit.

134 Vallis Scholariorum Ordo institutus à B. Guilhelmo natione Anglo, qui Parisiis scholaris fuerat, sub regula S. Augustini anno 1218. Pontifice Honorio III. Imperatoribus Occidentis Federico II. Orientis Roberto. De hoc Ordine agunt Siluest. Marul. *in Oceano lib.5.* Aubertus Miræus *polit. Christiana lib.1. cap.29.* Claud. Robert. *in Gallia Christiana tit. de Abbatiis lit. V. verb. Vallis scholariorum.* Tambur. *d. tom.2. disp.24. q.4. num.21.*

135 Seruorum S. Mariæ Ordo sic dictus eò quòd Virgini peculiaribus obsequiis addictus sit, institutus est sub regula S. Augustini à septem nobilibus Florentinis Patre Buonfilio de Monaldis, P. Amideo P. Bonaiuncta, P. Maneto, P. Alexio de Falconariis, P. Sostoneo, P. Vgoxinio anno 1233. Pontifice Gregorio IX. Imperatoribus Occidentis Federico II. Orientis Balduino II. Induuntur Religiosi nigris vestibus, vt Benedictini, præter cucullam, siue calamydem, quam non portant, sed tunicam tantum cum scapulari, & pallio. Sunt Romæ ad S. Marcellum, & ad Mariam in Via in regione Triuij Ordinem approbauit Benedictus XI. *Constit.1.* incip. *Dum leuamus 3. Id. Feb.* 1303. Prior Generalis eligi non potest, qui non steterit in Ordine saltem per viginti annos, & Prioris Conuentualis officium triennio expletur, Clemen. VI. *Const.2.* incip. *Regimini 20. Kalend. Aprilis* 1346. Fratres à præstatione quorumcunque onerum, & ab Ordinariorum iurisdictione exemit, & sub Sedis Apost. protectione suscepit Vrbanus VI. *Constit. 2.* incip. *Sacrosancta 7. Id. Aprilis* 1321. Eis proprietatem vetuit, reformationem edixit, in communi viuere iussit, & aliis extra Ordinem confiteri prohibuit, & ne vltra biennium in eodem Conuentu morentur, statuit Pius V. *Constit.* 163. incip. *Postquam 9. Kalend. Iuny* 1570. Scholas eos exercere prohibuit Clemens VIII. *Constit.*60. incip. *Nullus* §. 32. *sub die* 22. *August.* 1604. Sub hoc Seruitarum Ordine, est alius, quem reformatum appellant, siue Montis Senarij, qui distat à Florentia tertio tantum lapide: in monasterio ibi ædificato sepulta sunt septem primorum Patrum fundatorum corpora in vno eodemque Altari; incepit Ordo iste reformatus anno 1593. confirmatus est à Clemente VIII. anno 1595. viuit sub eodem Generali, vtitur eodem habitu, sed viliori, incedit nudis pedibus. Paulus V. *Constit.76.* incip. *Sedis Apost. de ann.* 1612. apud Laert. Cherub. *in Bullario tom.3. pag.* 312. dat potestatem deputatis à Capitulo Conuentuali Eremi Montis Senarij Nouitios recipiendi, mitigatque eorum ieiunium in pane & aqua pro quarta feria. Habet Romæ monasterium ad S. Mariam Annunciatam. De hoc Ordine agunt Paul. Morigia *in origine Relig. lib.1. cap.35.* Siluest. Marul. *in Oceano relig. lib.4 cap.30.* Gualter. *in tab. chronog. sæc.13. anno 1252. pag 679.* Bozius *de signis Ecclesiæ lib.9. cap.8.* Polydor. Virgil. *de inuent. rer. lib.7. cap.4.* Illescas *in histor. Pontif. lib.5. cap.45.* Plat. *de bono statu relig. lib.2. cap.22.* Carol. Tapia *in dict. Authent. Ingressi verb. monasteria cap. 22. per tot.* Tambur. *tom.2. disput.24. quæst.4. num. 62.* vbi *num.63.* de Congregatione Seruorum B. Mariæ Montis Senarij, & *num.64.* de Congregatione Seruorum B. Mariæ reformatorum, & *num. 65.* de Congregatione Fratrum & Sororum tertij Ordinis Seruorum B. Mariæ, Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.106. vers.* Cæsar Franciotti *de Eccles. Lucensibus in Ecclesia S. Mariæ Seruitarum pag. 562.* Fr. Emman. *quæstionum Regular. tom. 2. quæst.5. art.6.* Azor. *instit. moral part.1. lib.13. cap.12. quæs. 8. vers. sexdecim annis*, Card. Baronius *annal. Eccles. tom. 13. ann. Christi* 1231. *num. 6. cum seqq.* Hieronym. Roderic. *in compendio quæstio. Regular. resolut.123 num.36.* ex professo Augustin. Florentinus, & Iacob. Laudosilæus *in chronico Seruorum*, Archangel. Gianius Florent. *in libello de origine Seruorum B. Mariæ*, Laurentius Bononiensis, Ioannes Saxonus, Michaël Poutanicus, Raphaël Massæi *in historia Ordinis, & de viris illustribus*, Iacobus Florentinus *de vita B. Philippi institutoris.* De Seruitis albi mantelli, aliis ab his, de quibus nunc agimus, & quos extinxit Concil. Lugdunense II. sub Gregorio X. vide Aubert. Miræ *de origine August. lib.1. cap.19.* Crusen. *in monastic. Augustiniano part.3. cap.3.*

Cruciferorum per Germaniam, Belgium, & 136
Galliam Ordo institutus à Viris quinque admodum piis Ordinis Ecclesiastici, opem ferente Hugone de sancto Charo familiæ Dominicanæ Cardinali tunc temporis per Germaniam Legato anno 1246. Pontifice Innocentio IV. atque Ordinem sub regula S. Augustini confirmante. Cœnobium totius familiæ caput situm est in oppido Huis ad Mosam fluuium in Diœcesi Leodiensi, vbi præfectus Ordinis residet; plura habet per Galliam, Belgium, ac Germaniam monasteria, de quibus nonnulla Aubert. Miræ. *in orig. Augustin. lib.1. cap.14.* Alia est Cruciferorum Religio in Italia, quæ etiam sub D. Augustini militat regula, cæteris antiquior est ortu, non quidem auctoritate, sed traditione: dicunt à B. Cleto tertio post S. Petrum Christi vicarium institutam fuisse vt hospitali, quod peregrinis recipiendis constitutum erat, ipsi præessent, sic namque per cælestem nuntium præceptum illi fuerat, quod anno contigit à natiuitate Domini 81. sub Tito Vespasiano. Hunc Ordinem, vt accidere solet, bellis & tempore iam pene extinctum suscitauit B. Citiaeus Hierosolymitanus Patriarcha sub Melchiade summo Pont. & Constantino Magno Imp. anno 315. Sed hunc Citiacum cum Fratribus suis occidit pessimus Iulianus apostata, qua de re cum iterum esset Ordo ad nihilum redactus, Innocentius Papa III. Religionum vere parens, instaurauit, & sic Cruciferorum Ordinem in lucem prodire fecit anno 1215. Et Pius II. eos denuo reformauit, & habitum cæruleum, quo nunc vtuntur, & Crucem argenteam manibus portare statuit, vt ex eius diplomate constat, quos demum Pius V. Pont. Max. reformauit. Et hic eorum Ordo Italiam non excedit, sed commodioris regiminis gratia in quinque diuiditur prouincias, Bononiensem scilicet, Venetam, Romanam, Mediolanensem, atque Neapolitanam. De illo agit latè Carol. Tapia, à quo hæc sumpsimus, *ad d. Auth. Ingressi, verb. monasteria cap.23.* Tambur. *d. tom.2. disp.24. q.4. num.22. & 34.*

Fratrum Pœnitentiæ S. Mariæ Magdalenæ Or- 137
do institutus seu potiùs renouatus à Beltramo viro Gallo, ac Diœcesis Massiliensis, vbi primùm monasterium huius Ordinis fundatur sub regula S. August. anno 1277. Pontifice Nicolao III. Imperatoribus Occidentis, Rodulpho I. Orientis Michaële Paleologo: scribit Crusenius *in monast. August. part.3. cap.5.* durare hodie per Germaniam, Galliam, & Hispaniam hunc Ordinem habitu

bitu

bitu parum à Capuccinis differente, nisi quod zonis præcingantur.

138 Mulierum Pœnitentium Ordo institutus, vel vt eredo, veriùs renouatus est ab eodem Beltramo Gallo superioris Congregationis auctore Lutetiæ Parisiorum, sub regula S. Augustini anno 1278. Pontifice Nicolao III. Impetatoribus Occidentis Rodulpho I. Orientis Michaële Paleologo: est hæc familia quasi asylum & portus earum mulierum, quæ suis abutebantur corporibus, & meretriceos quæstus faciebant, in quem post diuturnam voluptatum tempestatem recipiuntur. Induuntur albis vestibus, quibus vitginitas passim apud superos *Apocalyps.7. num.9.* insignitur, vt intelligaot tantùm se pœnitentia consequi posse, vt vitginum merita si non auteolam adæquent; lege Crusenium *in monast. par.3.cap.5.* Tambur. *d.tom.*2. *disp.*14.*q.*4 *n.*66.

139 Charitatis S. Mariæ Ordo institutus à Guidone Ianuillano domino S. Gregotij in Diœcesi Catalaunensi in ptouincia Campaniæ tegni Gallicanl sub regula S. Augustini anno 1290. Pontifice Nicolao IV. Imperatoribus Occidentis Rodulpho I. Orientis Michaële Paleologo. Primum huius Congregationis monasterium sub pattocinio & tutela S. Ludouici Regis Galliæ ædificatum est in agro *Beucheraumont* in tettitorio Ianuillæ prædictæ Diœcesis, quod hodie viginti sub se habet domicilia, teste Aubert. Miræo *lib.5. orig. monast. cap.*21. Colunt monachi huios familiæ ex instituto suo hospitalitatem, atque domibus suis pauperes colligunt & alunt. Vide Crusenium *in monast. p.3. cap.*10.

140 Clericorum hospitaliorum Ordo iostitutus fuit à P. Augustino Nouello Cancellario ptimùm Manfredi Regis Siciliæ, deinde Pœnitentiario, & à secretis & Confessionibus Bonifacij VIII. electo in septimum Generalem Eremitarum S. August. quo munere reiecto hanc familiam erexit Senis anno 1300. sub tegula S. Augustioi, confirmaute Bonif. VIII. Imperatoribus Occidentis Alberto, Orientis Andronico I. Habitus omninò est clericalis, institutum hospitalibus inseruire. Durat adhuc hæc Congreg. Senis, & per Italiam, sed non ita frequens. Vide Crusenium *in monast. p.3.c.*20. Tambur. *d.tom.*2.*disp.*24.*q.*4.*n.*81.

141 Alexianorum Ordo sic dictus quod S. Alexium sibi in pattonum delegetit, à piis quibusdam hominibus, quorum nomina Aoctores non produnt, institutus anno Domini 1309. Pontifice Clemen. V. Imperatoribus Occidentis Hentico VII. Orientis Andronico I. Vtuntur nigris vestibos, & oblonga eucullla, cum ad tumulanda mortuorum eadauera (quæ est ipsorum institutio) procedunt. Hos tegulæ S. August. adiunxit Henticus Sutdemanus ex familia Etemitica S. Aogustini, vt scribit Crusenius *in monast. p.*1.*cap.*11. vbi subdit eos quoque dici vespillooes ab officio sepeliendi mortuos, & uullis Sactis initiari. Vide Aubert. Miræ. *de origine ord. S. Augustini lib.*1.*cap.*28. Tambur. *d.tom.*2.*disp.*25.*q.*4. *num.*79.

142 Iesuatotum S. Hieronymi Ordo institutus à S. Ioanne Columbino Senensi sub regula S. Augustini, & pattocinio S. Hieronymi anno 1354. Pontifice Ionocentio VI. Impetatoribus Occidentis Carolo IV. Orientis Calo Ioanne, illum approbauit Mattinus V. *in Const.*11. incip. *Pia postulatio* 11. *Kal. Nouemb.* 1428. Eorum Religiosos inter Mendicantes annumetari, illorumque gtatiis & indultis perfrui indulsit Pius V. *Constit.*50. incip: *Romanus Pontifex*, 18. *Nouemb.* 1567. Præter S. Augustini regulas habet hæc familia proprias sibi Constitotiones, quas accepit à D. Ioanne de Tossignano Episcopo Ferrariensi eiusdem Otdiois Religioso; dicuntur passim Iesuati, vel quod ita à lactentibus pueris in primordio Religionis vocari solerent non sine miraculi suspicione; vel quòd frequens esset in ore primorum Patrum fundarorum *Iesu* nomen, à quo Iesnati dicti sunt. Vtuntur alba tunica, scapulari & pallio Canusino, vnà cum caputio eiusdem albi coloris, quòd à cetuice ligulam siue fasciam ad scapulas dimittit, sed quod abiecto dicto caputio, qood hactenus super humeros gestatunt, aliud colotis eorum habitus, eaque fotma, qua cæteri Mendicantes vtuntur, deinceps gestare valeant, indulsit Vrbanus VIII. *Constit.*31. incip *Onerosa* 19. *Nouembr.* 1624. Fere nullus in hac familia Sacris initiabarur, nec in choro recirabantut Horæ Canonicæ ex antiqoissimo eorom staruto, sed ad sactos Ordines promoueri indulsit, & his Sacris initiatis aquarum distillationem prohibuit, & idoneos ac habiles ad horarum recitationem teneri statuit Paulus V. *Constit.* 16. incip. *Religiosos* 18. *Febr.* 1606. Et quòd à locorum Ordinariis approbati possint in Parochialibus Ecclesiis domorum Regularium ipsius Congregationis duntaxat Parochianorum Confessiones audire concessit Greg. XV. *Const.*65. inc. *Ex iniuncto* 30. *Augusti* 1621. Possideur per Italiam ad 33. monasteria, in quibus 600. fere Religiosi habitare dicuntur. Religio caput vnum non habet, gubernatur duplici visitatore, Lusciæ vno, Insubriæ altero: habet Romæ monasterium ad S. Ioannem, & Paulum. De hoc Ordine agunt Gualter. *in tab. chronog. seculo* 14. *pag.* 701. Illescas *in histor. Pontif p.*2.*lib.*6.*c.*6. Plat. *de bono statu Relig. lib.* 2.*c.*22. Siluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.*5.*pag.*349. Hier. Roman. *de Republ. Christiana lib.*6. *c.*22 Paulus Morigia eiusdem Religiosus, *in chronica Iesuatorum, & de origine Religionum lib.*1.*c.*38. Carol. de Tapia *in Auth. Ingressi verb. monasteria c.*28. *per tot.* Tambur. *d. tom.*2. *disp.*24.*q.*4. *n.*68. Cattillo *in suis annal. chronolog. anno* 1367. *in fine* Ioseph Micheli *en el tesoro de Religiones fol.*107. Azor. *instit. moral. p.*1.*lib.*13.*c.*11.*q.*8. *vers. Anno partus Virginei.* Suat. *tom* 4.*de relig. tract.*9.*lib.*2 *c.*5.*num.*12. Hiero. Roder. *in compendio quæst. Regul. resol.* 123.*n.*38. Festum S. Ioannis Columbini celebratur 31. Iulij, in quem etiam diem incidit festum S. Ignatij de Loiola, Columbinus fundator est Iesuatorum, Loiola Iesuitatum.

S. Brigitæ Ordo institutus ab eadem Sancta sub 143
regula S. Augustini, & constiturionibos propriis, quas à Christo Domino accepit anno 1368. Pontifice Vrbano V. Impetatoribus Occidentis Catolo, Orientis Calo Ioanne. Mooasteria huius familiæ in multis locis sunt duplicia, id est virorum, & fœminarum, interdicto affectu, & aspectu murorum septo, ne sit transitus ab vno io aliud claustrom: eadem vtuntur Ecclesia fœminæ superiori choro & regione sacelli maioris viri inferiori, idest eo, qui post Altare maius collocatur. Omnibus vna imperat Abbatissa. Sacerdotum habitus canosinus cum Cruce rubra in pectore, in medio cuius sit alba hostia, Diaconorum eiusdem coloris eum circulo in pectore ex albo panno, quatuor vitis siue ligulis intermediis ex rubro, laicorum pileum canusinum cum Cruce alba. Virginum siue Monialium velum nigrum soperposita eorona eo artificio vt in ea appareant quinque

que Christi vulnera; ferunt præterea aonulum in digito vt veræ Christi sponsæ. De boc Ordine agunt Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum lib.7.c.4.* Naucler. *vol.2.gener.* 46. Carol. de Tapia *ad auth. Ingressi, verb.monasteria c.*32. Alphonf. de Manduça *in quodlib.q.*5. Paul. Motigia *in origine Relig lib.*1.*c.*55. Gualter. *in tab. chronograph. sæc.*14.*pag.*199. Silu. Marul. *in Oceano Relig. lib.*5.*pag.*319. Gonçalus Durantes *in reuelat. S. Brigitta lib.*4.*c.*49. *in notis, & in proœm. ad reg.*5. *S. Brigitta* Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.*110. *verso, in princ.* Festum S. Brigittæ celebratur 7. Octobris.

144 Eremitarum S Hieronymi per Hispaniam Ordo institutus, seu reformatus sub regula S. Augustini, & patrocinio S. Hieronymi à domno Petro Fernandez nobili Castellano Petri Regis Castellæ, quem crudelem appellant, intimo quoodam & maiori cubiculario anno Domini 1370. Pontifice Vrbano V. Imperatore Occidentis Carolo IV. Orientis Calo Ioanne. Alij fundatorem, seu potius reformatorem faciunt P. Lupum de Olmeto Hispanum, qui Martini V. temporibus quamdam regulam ab operibus S. Hieronymi collectam Fratribus obseruandam tradiderat, cui etsi Pontifex summus assensit, eius tamen voluntatem progredi non permiserunt, aliqui ex Patribus Hispanis, qui ad hoc Romam venere, qua de causa in Italia remansit. Alij Eusebium Cremonensem dicunt huius instituti auctorem, qui eiusdem B. Hieronymi discipulus fuit, cuius vestigia sequi credunt monachi B. Mariæ Guadalupe apud Hispaniam. Alij quemdam Fr. Thomam probatæ sanctitatis virum dicunt, cuius socij ex reuelatione Hispaniam veneruot anno Domini 1370. & in quodam deserto in Diœcesi Tolerana, *Lupiana* vocato habitarunt, Gregor. XI. approbauit eorum iostitutum ex regula Eremitarum S. Augustini desumptum aono 1375. Caput huius familiæ est monasterium S. Bartholomæi dicti loci de Lupiana vbi Generalis residet, & Prior est, hic singulis tribus annis eligitur 3. Nonas Maij à Fratribus dicti monasterij, & à Diffinitoribus à toto Ordine constitutis confirmatur. Non diuiditur hic Ordo, qui Hispaniæ tantom fines comprehendit, in Prouincias. Vtuntur Monachi tunica alba, scapulari, & capuccio canusino, capuccium strictum est torundum ea parte, qua caput contegit pallium item canusinum, crispatur, & vndulatur ad collum, eo vtontur cum foras procedunt. Habet hæc familia plura & pulchra monasteria per Hispaoiam; in Lusitania celebriora sunt Bethleemiticum prope Vlyssiponem ad fauces Tagi, Peralonga Pena, S. Marcus prope Conimbricam, Collegium Conimbricense, Vimataoicum de Costa, & alia. De boc Ordine agunt Hieroo. Roman. *de Republ. Christiana lib.6.cap.*29. Syluest. Marul. *in Oceano relig. lib.*3.*pag.*198. Plat. *de bono statu relig lib.*2.*cap.*22. Eduard. Nonius do Leaon *in chron. Regis Ferdinandi Lusitani*, Fr. Emman. *quæst. regular. tom.*1.*quæst.*3.*art.*10. Fr. Ludouic Miranda *in man. Prælator. tom.*1. *quæst.*4. *art.*1. Aaor. *instit. moral. part.*1.*lib.*13. *cap.*1. *quæs.*9. *vers. floret in Hispania*, Suar. *tom.*4. *de relig. tract.*2.*lib.*2.*cap.*5. *à num.*7. Hieroo. Roderic. *in compendio quæst. regul. resol.*123.*num.*17. Carol. de Tapia *ad d. auth. Ingressi verb monasteria cap.*25. *à num.*1. *vsque ad num.*54. Tambur. *d. tom.*2.*disp.*27. *quæst.*4. *num.*39. Venero *en su Enchiridion de los tempos fol.*101. *verso in impres. de anno* 1641. ex professo Fr. Iosephus de Siguença *in chronica huius Ordinis*. Festum S. Hieronymi celebratur die 30. Septembris.

Clericorum vitæ communis Ordo institutus sub regula S. Augustini à Gerardo Dauentriensi (est Dauentria Vrbs Episcopalis inferioris Germaniæ ad Isulam fluuium sita, atque Traiectensi Archiepiscopo suffraganea) anno 1371. Pontifice & confirmante Gregorio XI. Imperatoribus Occidentis Carolo IV. Orientis Calo Ioanne. Appellati sunt vitæ communis huiusmodi homines, quod in commune viuant, Apostolorum more: vt videre est *Actor.* 1. *num.*32. Cæterùm communia & viris & fœminis fuisse eorum monasteria, adhibitis clatris, & repagulis propter honestatem, scribit Crusenus *in monast. Augustiniano part.*3.*cap.*19. adducens in exemplum Passauiense, Pollingense, Ransdorfense in Bauaria. Item Clericos hos celebres habuisse per Germaniam scholas ad erudiendam iuuenturem, scribit Aubert. Miræus *in origine S. Augustini cap.* 27. Obiit Gerardus (quem ob insignes animi dotes & restatam omnibus virtutem ac doctrinam magnum cognominarunt) non aono Domini 1376. vt scribit Miræ. *citat.loco*, sed post 1384. quo illum viuere testatur Posseuin. *in apparatu verb. Gerardus, & Trithemius*. De boc Ordine agont Paul. Morigia *de origine Relig. lib.*2. *cap.*61. Syluest. Marul. *in Oceano Relig lib.*3.*pag.*197. Tambur. *d.tom.*2.*disp.*24.*q.*4.*n.*82. 145

Canonicorum Regulariom Gronodael, id est, Vallis viridis Ordo sic dictus ab ipso loco Gronodael in Diœcesi Cameracensi ioxta Scaldem fluuium. De illo agunt Siluest. Matul. *in Oceano Religion.lib.*1.*pag* 38. Posseuin. *in apparatu verb. Ioannes Vitbroch. & Ioan. Schonhouen*, celebres illius alumni, Gabriel Penottus *in histor. Tripartita, lib.*2.*cap.*66.*num.*2. Tambur. *d. disp.*24.*q.*4.*n.*18. 146

Eremitarum S. Hieronymi per Italiam Ordo institutus, seu potius resuscitatus, siue reformatus à B. Lupo Olmeto familiæ S. Hieronymi per Hispaniam Monacho sub regula S. Hieronymi, quem ipse Olmetus decerpsit ex operibus ipsius summi Doctoris (hæc est regula *tom.*9. S. Hieronymi) *anno* 1380. Pontifice Vrbano VI. Imperatoribus Occidentis Vencislao, Orientis Andronico III. Confirmationem supradictæ regulæ, & multa priuilegia ad huius Ordinis fauorem obtinuit ipse Olmetus à Martino V. cum quo duoi primum Salamanticæ studeret maximam coottraxerat amicitiam, & monasterium S. Alexij Romæ in monte Auentino adeptus fuit. Hic enim Olmetus, qui ordinem S. Hieronymi in Hispania reformare cupiebat, eum sui voti compos non fieret, animum in Italiam applicuit. Vtuntur Monachi eodem fere habitu atque Hispani, nec extra Italiam extenduntur, in qua decem & septem tenent monasteria. Reguntur ab vno Generali, cuius administratio triennio finitur, & monasteriorum superiores Priores deoominantur, sine vlla ab Hispanis dependentia Vita dicti Patris Lupi, qui sanctissime vixit, à P. Don. Pio de Robeis Placentino eiusdem Congregationis Monacho satis erudito, ac Generalatus munere perfunctus conscripta, & typis mandata fuit. De hoc Ordine agunt Paul. Morigia *in origine Relig. lib.*1.*c.*46. Siluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.*8.*pag.*366. Carol de Tapia *d. auth. Ingressi, verb. monasteria c.*55.*n.*15. Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol* 108. *vers.* Aaor *instit. moral.p.*1. *lib.*13.*c.*11.*q.*2.*vers. frater quidam Petrus*, Suar. *tom.*4. *de relig. tract* 9 *lib.*2.*c.*5 *n.*9. Moritur P. Lupus Olmetus Hispanus Romæ, & sepultus 147

ſepultus eſt in dicta Eccleſia S. Alexij, cum hac inſcriptione, quam egomet ex ipſius ſepulchro tranſcripſi. *Hic iacet Reuerendus in Christo Pater Lupus Olmetus natione Hiſpanus, reſuſcitator, & reformator Eremitarum S. Hieronymi, ac primus Generalis Præpoſitus, & obiit die 3. Aprilis* 1433.

148 Eremitarum B. Petri de Piſis Ordo inſtitutus à nobili viro Piſano Petro Gambacurta ſub regula S. Auguſtini, & patrocinio S. Hieronymi anno 1380. Pontifice Vrbano VI. Imperatoribus Occidentis Venciſlao, Orientis Andronico III. Primum huius Congregationis monaſterium, caputque Ordinis eſt apud Ceſſenam in territorio Vrbini appellant Montem bellum ob loci amœnitatem, Monachi à Pio V. profeſſionem faciunt, & ipſe eos priuilegiis Ordinum Mendicantium conceſſis perfrui voluit, *in ſua Conſtit.* 115. incip. *Religionis* 30. *Martij* 1571. Et eorum duos nouitiatus Venetiis, & Neapolis erexit, illiſque ambitum prohibuit Clem. VIII. *Conſtit.* 70. incip. *Ordinis* 4. *Septemb.* 1700. Viuntur tunica, ſcapulari, capuccio, pallio canuſino, reiiciebant ab humeris vittam, ſiue ligulam eiuſdem coloris, *becbetta* dictam, quam ſubtus pallium gerebant cum irent foras, ſed iam depoſuerunt, nec ad præſens portant, ferè nullum habent monaſterium extra Marchiam Anconitanam, & Triuiſanam. Sunt Romæ ad S. Honuphrium in Regione Burgi. De hoc Ordine agunt Paul. Morigia *in origine Relig. lib.* 1. *cap.* 31. Siluest. Marul. *in Oceano Religionum lib.* 5. *pag.* 341. Carol. de Tapia *in auth. Ingreſſi verb. monaſteria c.* 25. *n.* 17. *cum ſeqq.* Tambur. *d. tom.* 2. *diſp.* 24. *q.* 4. *n.* 40. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 1. *quæſt.* 3 *art.* 9. Azori. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 13. *cap.* 11. *q.* 7. *verſ. anno ſalutis*, Suar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 9. *lib.* 2. *c.* 5 *n.* 12. *circa fin.* Hieron Rodei. *in compendio quæſt. Regul. reſol.* 123. *n.* 16. vbi dicit hanc Congregationem ex inſtitutione ſua non fuiſſe veram Religionem, quia nec vota ſubſtantialia in ea fiebant, nec regula aliqua approbata ſeruabatur.

149 Canonicorum Regularium VVindeſemenſium Ordo ſic dictus à prædio *VVindesheim* tertio à Dauentria Germaniæ inferioris Vrbe lapide, ad Iſulam fluuium ſita collocato prope Zunollam Traiectenſis Diœceſis, illic erectum adeſt monaſterium eiuſdem nominis ſub inuocatione B. Virginis Mariæ à Gerardo Magno, & Ioanne Buſcbrone ædificatum anno 1387. Pontifice Vrbano VI. Imperatoribus Occidentis Venciſlao, Orientis Andronico III. Addidere ſe breui temporis ſpatio huic monaſterio Congregat. VVindeſemenſis capiti, in ſola Germania inferiori, ac tractu Rhenano centum viginti virorum monaſteria, fœminarum 30. plura horum numerat Aubert. Miræ *in origine Canon. Regul. c.* 13. & nonnulla narrat Gabr. Pennot. *in hiſtor. tripartita lib.* 2. *c.* 62. *cum tribus ſeqq.* & Tam. *d. tom.* 2. *diſp.* 24. *q.* 5. *n.* 24. Cæterum ſcribit Cruſenus *in monaſtico Auguſtiniano p.* 3. *c.* 12. ſe ex auctoritate Sedis Apoſtol. (eſt Cruſenus familiæ eremiticæ Auguſtinianæ alumnus vir muneribus, & litteratura in Ordine ſatis notus, viuebat anno 1628.) anno 1622. interfuiſſe Capitulo generali huius familiæ, Teugris Congregato, ac ibi vix numeraſſe viginti Priores, ex quibus nonnulli ſolum titulum gerebant, addit hos diſciplinæ regularis valde eſſe obſeruantes.

S. Hieronymi in Feſſulis Ordo ſic dictus quod Feſſulis nobili quondam Tuſciæ Vrbe, cuius nunc veſtigia vix extant, non longe à Florentia, incœperit, inſtitutus à Carolo Romena Comite montis Granelli (oppidum eſt ad radices Apennini quinque leucis diſtans à Ceſſena) ſub regula S. Auguſtini anno 1406. Pontifice Gregorio XII. Imperatoribus Occidentis Roberto, Orientis Andronico III. huius Congregationis regularem vitam approbauit Innocentius VII. & ad Religionem recipi poſſe decreuit Gregor. XII. Eam iterum approbauit ſub regula S. Auguſtini, multaque circa Capitulum generale, & Prælatorum electiones edixit Eugenius IV. *Conſt.* 21. incip. *Super gregem* 7. *Kal. Auguſti* 1441. Viuntur eiuſdem Monachi habitu griſeo, pallium ad collum rugato. Sunt Romæ ad SS. Vincentium & Anaſtaſium Parochiam Pontificiam prope Datariam in regione Triuij. Italiam non egrediuntur, vbi enumerans conuentus LXII. regitur hæc Congregatiò ab vno Generali, qui primùm eligebatur ad biennium, non verò ex conceſſione Gregorij XIII. ad triennium eligitur. De hoc Ordine agunt Polydor. Virgil. *de inuent. rerum lib.* 7. *c.* 3. Gualter. *in tab. chronographic. ſæculo* 15. *pag.* 717. Siluest Marul. *in Oceano relig. lib.* 4. *pag.* 327. Paul. Morigia *in orig. Relig. lib.* 1. *c.* 42. Carol. de Tapia *ad d. auth. Ingreſſi verb. monaſteria c.* 25. *n.* 21. *cum ſeqq.* Tambur. *d. tom.* 2. *diſp.* 24. *q.* 4. *n.* 72. Ioſeph. Micheli *en el theſoro de Religiones fol.* 107. *verſ.* Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 13. *c.* 11. *q.* 8. *verſ. anno Domini* 1406. Roman. Vgolin. huius Congregationis alumnus *in chronica Conuentus S. Mariæ Gratiarum Brixiæ*, Pater Magiſter Carolus Binonius *in chronicis Religionis adhuc non impreſſis* Caroli corpus Venetiis in monaſterio S. Mariæ de Gratia honorificè colitur, caput verò in monaſterio Feſſulano, cum adhuc in albo Sanctorum, adſcriptus non ſit.

150 Canonicorum Regularium Frigionariæ Ordo ſic dictus à monaſterio S. Mariæ in ſylua Frigionaria (ſunt frigiones aues quædam in Italia) cui multitudo frigionum illac ſe recipientium nomen indidit, non longè à Luca, inſtitutus à Pa domno Bartholomæo ex nobiliſſima Culumnenſium familia, & à P. Iacobo de Auogrado Bononienſi Doctore emerito, familiæ Prædicatorum quondam Religioſo laico anno 1406. Pontifice Greg XII. Imperatoribus Occidentis Roberto, Orientis Andronico III. Collocata eſt hæc familia ab Eugenio IV. in Eccleſia S. Ioannis Lateranenſis in Vrbe, iuſſaq; eſt à Frigionaria dici Lateranenſis, cum Lateranenſium Canonicorum fuerit reformatrix, quod nomen ad huc retinet, vtitur eodem habitu, quo Canonici Lateranenſes, de quibus *ſup.* Sunt Romæ ad S. Mariam de Pace In regione Pontis. De hoc Ordine agunt Paul. Morigia *in orig. Relig. lib.* 1. *c.* 8. Silu Marul. *in Oceano relig. lib.* 1. *pag.* 4. Fr. Emm. *q. regul. tom.* 1. *q.* 3. *a.* 3. Gabr. Pennot. *in hiſtor. tripartita lib.* 1. *c.* 8. *per tot* vbi quòd habet multa præclara per Italiam monaſteria, Azor. *inſtitut. moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 22. *q.* 3. *verſ. anno Item.* Tamb. *d. tom.* 1. *diſp.* 24. *q.* 4. *n.* 27.

151 Canonicorum Regularium ſancti Saluatoris Ordo ſic dictus à primo monaſterio, quod habuit ſub oraculo Saluatoris in Sylua Lacus non longè à Senis, inſtitutus à Fratre Stephano Eremita S. Auguſtini anno 1408. Pontifice Gregor. XII. Imperatoribus Occidentis Roberto, Orientis Andronico III. Appellatus nonnunquam hæc Congregatio Scopetina à monaſterio, quod initio inſtitutionis habuit prope muros Florentiæ ſub nomine S. Donati Epiſcopi Feſſulani. Eam confirmauit, habitum præſcripſit, indulta Fratrum Eremitarum ſancti Auguſtini, & aliorum Canonicorum Regularium conceſſit Gregor. XII. *Conſt.* 2. incip. *Excitat. Nonis*

Anguſt. Barboſ. de Iur. Eccleſ.

A A 2 *April.*

April. 1407. Sunt verè Cannnici Regulares, Calixtus II. *Const.* 2. incip. *Sacræ* 16. *Kal. Iunij* 1456. Eorum Ordinem ingredi possunt etiam qui arctiorem Religionem vouerunt, Iulius II. *Constit.* 30. incip. *Inter* 4. *Non. Aprilis* 1512. In Sacris constituti habent vocem actiuam & passiuam, Pius V. *Const.* 141. inc. *Inter cæteras* 7. *Septembris* 1571. Capitulum generale singulis trienniis, & dietam quolibet anno celebrant Sixtus V. *Const.* 98. incip. *Ex varietate* 23. *Augusti* 1589. Illis ambitum interdixit Paul. V. *Constit.* 35. incip. *Quoniam* 21. *Septembr.* 1602. Viuunt Canonici S. Saluatoris eisdem vestibus atque Canonici Lateranenses, præterquam quòd patientiam portant, & pallium nigrum deferunt cum foras procedunt: possident ad quadraginta monasteria per Italiam, quam non egrediuntur. Generalis triennium non excedit. Fuit illis per Sacram Rituum Congre. concessum, vt qui hucusque vsi sunt birreto albo, possint eodem modo in posterum vti nigro *sub die* 16. *Septemb.* 1620. Sunt Romæ ad S. Petrum ad vincula. De hoc Ordine agunt Gualter. *in tab. chronog. sæc.* 15. *anno* 1408. *pag.* 717. Paul. Morigia. *in orig. Relig. lib.* 1. *cap.* 40. Siluest. Matul. *in Oceano Relig. lib.* 5. *pag.* 312. Carol. Tapia *in auth. Ingressi verb. monasteria c.* 27. *per tot.* Tambur. *d. tom.* 2. *disp.* 24. *q.* 4 *n.* 30. Ioseph Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 107. *vers.* Cæsar Franciotti *de Sanctis Vrbis Lucæ in Ecclesia S. Mariæ foris portæ pag.* 565. *&* 590. Polydor. Virgil. *de inuent. rerum lib.* 7. *c.* 3. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *p.* 3. *art.* 3. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 21. *quæst.* 3. *vers. anno Christi.* nouissimè M. Thom. de Herrera *in alphabeto Augustiniano lit. S. verb. Stephanus, pag.* 380. *tom.* 2. De Stephano fundatore agunt Ioseph. Mozzagninus *in narratione rerum gestarum Canonicorum Regular. lib.* 5. *fol.* 7. Paul Morigia *in summario chronologico pag.* 182. Siluan. Razzi *Camaldulensis in vitis Sanctorum Tusciæ in vita B. Stephani Senensis pag.* 622.

153 Canonicorum Regularium S. Gregorij in Alega Ordo sic dictus ab Alga siue Alega parua insula distante duobus milliaribus à Venetijs, quia ibi situm est primum huius familiæ monasterium sub nomine S. Georgij, institutus à D. Antonio Corario Bononiensi, & Episcopo Ostiensi anno 1408. Pontifice Gregorio XII. Imperatoribus Occidentis Roberto, Orientis Andronico III. Dicuntur etiam huius familiæ Canonici cærulei ab habitu cæruleo, quem gerunt; Professionem emittunt à Pontificatu Pij V. habent tredecim principalia per Italiam domicilia, aliqua per Siciliam Hunc Ordinem approbauit, statuta, viuendique formam præscripsit Gregorius XII. *Const.* 1. incip. *Illis* 5. *Kalen. Iulij* 1406. Priuilegia & gratias confirmauit Pius V. *Const.* 92. incip. *Ex iniuncto* 3. *Id. Decembris* 1569. Præcedunt eius Canonici Regularibus Congregationis Lateranen. Idem Pius V. *Constit* 127. incip. *Cum alias* 11. *Kalend. Iunij* 1571. Quomodo dispensati sint circa proprietatem edixit Sixtus V. *Constit.* 63. incip. *Circunspecta* 1. *Septembris* 1587. Et admittuntur per Datariam ad Parochiales Ecclesias eis resignatas S. Congr. Conc. *in Veronen.* 17. *Nouembris* 619. Sunt Romæ ad S. Saluatorem in Lauro. De hoc Ordine agunt Gualter. *in tab. chronograph. sæculo* 15. *anno* 1304. *pag.* 717. Hieronym. Roman. *de Republ. Christiana lib.* 6. *cap.* 30. Paul Morigia *de orig. relig. lib.* 1. *cap.* 44. Siluest. Marul. *in Oceano relig. lib.* 5. *pag.* 337. Carol. Tapia *in d. auth. Ingressi verb. monasteria c.* 4. Tambur. *d. tom.* 2. *disp.* 24. *q.* 3. *n.* 32. Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 107. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 21. *q.* 3. Hieron. Roderic. *in compendio quæst. regular. resol.* 123. *num.* 24. Sunt & in nostra Lusitania alij Canonici cærulei (quos vulgus appellat S. Eligij Fratres) vbi plura & amplissima obtinent monasteria, sed quæ independentia sunt ab Italis; cœperunt a quodam Ioanne Vlissiponensi medico, & postea Episcopo Lamacensi de anno 1425. tempore Ioannis I. Regis Portugalliæ: de illis multa tradunt Fr. Emman. *quæst. regula. tom.* 1. *q.* 3. *art.* 1. Suar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 9. *lib.* 1. *c.* 9. *n.* 4. Hieron. Roderic. *d. resol.* 123. *n.* 24. Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in historia Episcopor. Portugallens. p.* 2. *cap.* 27. & latiùs *in historia ecclesiastica Archiepiscop. Bracharens. p.* 2. *c.* 55. *n.* 3. *cum seqq.*

S. Ambrosij ad nemus Ordo sic dictus quòd sub inuocatione S. Ambrosij erectum sit Mediolani primum eius domicilium in loco extra muros, vbi tempore S. Ambrosij nemus erat, in quod ipse aliquando se recipere solebat, vt negotia fugeret, & contemplationi diuinæ vacaret, retinet adhuc locus nemoris S. Ambrosij nomen vulgo *al nemo*, institutus à tribus nobilibus Mediolanensibus sub regula S. Augustini Alexandro Criuello, Albergo Besoso, Antonio Pessundante, aliter Antonio Petra Sancta anno 1431. Pontifice Eugenio IV. Imperatoribus Occidentis Sigismundo, Orientis Ioanne Paleologo. Vtuntur Monachi tunica, scapulari, & pallio canusino cum corrigia cornu fibulata: officium Ambrosianum recitare possunt, & ad Religionem arctiorem transire valent, Gregor. XI. *Constit.* 9. incip. *Cupientibus* 3. *Kalend. Decembris* 1375. Sub vna Congregatione redacti fuerunt per Eugenium IV. *Constit.* 22. incip. *Regimini* 4. *Nonas Octobr.* 1441. Et postea cum Fratribus S. Barnabæ prouinciæ Marchiæ, & Ianuæ in vnam Congregationem vniti fuerunt à Sixto V. quam vnionem approbauit, & confirmauit Paulus V. *Const.* 13. incip. *Pastoralis* 21. *Ianuarij* 1606. Habent nonnulla domicilia per Italiam, extra illam non effunduntur, subduntur Generali per triennium, eo elapso creatur alius in Capitulo generali, quod singulis quibusque triennijs celebratur Mediolani. Sunt Romæ ad S. Clementem in regione Montium. De hoc Ordine agunt Gualter. *in tabula chronograph. sæculo* 15. *anno* 1433. *pag.* 719. Paul Morigia *in orig. Relig. lib.* 1. *c.* 45. Siluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 1. *pag.* 70. Pancirol. *in thesauro in regione Montium Ecclesia* 23. *pag.* 189. Petr. Iussanus *in vita S. Caroli Cardinalis lib.* 5. *cap.* 11. Carol. de Tapia *in auth. Ingressi verb. monasteria cap.* 19. Tambur. *d. tom.* 2. *disp.* 24. *q.* 4. *n.* 70. Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol.* 108. *vers.* 154

Fratrum Apostolorum Ordo sic dictus, quod à sancto Barnaba Apostolo credatur primus institutus, verùm cum Eremiticè ac penè liberè per agros viuerent eius alumni ad Pontificatum vsque Innocentij VIII. ab eo viuendi modo in communibus domicilijs, obligari votis, ac habitum certum gestare acceperunt anno 1464. Imperatoribus Occidentis Federico III. Tyranno Orientis Baiazeto. Seruant regulam S. Augustini, vtuntur habitu canusino, nimirum tunica, scapulari, capuccio assuto, corrigia cornu fibulata, pallio vix vtuntur, nisi pluuioso tempore eiusdem coloris, cum reliquo habitu, ea forma qua fieri solet pallium, quo Religiosi Obseruantiæ S. Francisci amiciuntur: rata habent 155

per

per Italiam monasteria; extra illam nulla, ibi dicuntur vulgo Fratri Apostolini. De his agunt Paul. Morig. de orig. Relig. lib. 1. c. 51. Silu. Marul. in Oceano Relig. lib. 1. pag. 37. Catol. de Tapia ad auth. Ingressi verb. monasteria c. 30. Tambu. d. tom. 2. disp. 24. q. 4. n. 71. Ioseph. Micheli en el tesoro de Religiones fol. 108. vers. Alexander VI. Const. 3. incip. Pia vita 7. Id. Ianuarij 1496.

156 Canonicorum Regularium S. Petri de Monte Corbulo Ordo sic dictus à primo eius monasterio sub patrocinio S. Petri in Monte Corbulo in Archiepiscopatu Florentino, duodecimo à Senis lapide ædificato, Pontificatu Iulij II. intra annum 1503. & 1512. quo ipse durauit, institutus à quodam Petro Regutiis, vel Mediolanensi Monacho Carthusiano, ferunt habitum Canonicorum à principio fuisse canusini coloris, nimirum tunicam, rochetum, & capuccium, siue almuciam, sed anno 1521. mutatum esse in nigrum; amant hi maximè solitudinem, sectantur hospitalitatem, rigidè, secum agunt, ac de labore manuum viuunt. De hoc Ordine agunt Trullus de Canon. Regul. lib. 10. c. 10. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 22. q. 3. vers. & est alia Congregatio, Gabr. Pennot. in tripart. historia lib. 2. c. 54. n. 5. Tamb. d. tom. 1. disp. 24. q. 4. n. 28.

157 Clericorum boni IESVS Rauennatis Ordo institutus Rauennis à quadam virgine Margarita nomine ministerio duorum Sacerdotum eiusdem Vrbis dom. Leonis, & domini Hieronymi, quibus primo regulam suam consulit ipsi deinde aliis anno 1504. vel 1508. Pontifice Iulio II. Imperatore Occidentis Maximiliano I. Orientis tyranno Baiazeto. Est familia Clericorum Regularium, vtitur habitu simili Patribus Societatis IESV, sed pileo vbique rotundo, eius præcipuum domicilium Rauennæ, nullum extra Italiam, in ea non multa habent. Priorem Generalem eligunt ad annum, deinde si rectè se gerat in munere, confirmatur in sequentem, & sic deinceps. De hoc Ordine agunt Sylu. Marul. in Oceano Relig. lib. 5. pag. 398. Catol. de Tapia in d. auth. Ingressi verb. monasteria c. 5. vbi n. 3. quòd Pio IV. Pont. Max. concedente solemnia emittunt Religionis vota, Tamb. d. tom. 2. disp. 24. q. 4. n. 85. Ioseph. Micheli en el tesoro de Religiones fol. 111. vers. Azor. instit. mora. p. 1. lib. 13. c. 11. q. 8. propè fin. vers. præter Canonicos. Iacobus Morandius Carthus. in 7. tom. addit. ad Surium die 23. Ianu. quo celebratur festum B. Margaritæ.

158 Clericorum Regularium Theatinorum Ordo institutus anno 1524. sub regula S. Augustini à Ioanne Petro Caraffa Neapolitano Archiepiscopo Theatino, postea summo Pont. Paulo IV. vnde eius Clerici dicti Theatini, Pontifice Clem. VII. Imperatore Occidentis Carolo V. tyranno, Orientis Solymano primum cœpit hæc Congreg. in Ecclesia S. Siluestri in monte Quirinali Vrbs, ob cuius inuasionem duce Borbonio, fugit Venetias anno 1532. Redijtque Romam anno 1560. Profitetur hæc familia tum in communi, tum in particulari extremam paupertatem, nec Eleemosynas ostiatim petit, sed viuit tantùm ex sponte oblatis, & allegatis sibi à Fidelibus; vtuntur Religiosi habitu clericali, & in caligis tantùm & tunica est differentia à Patribus Societatis Iesv, cum Theatini caligas portent albas & tunicam à fronte reseratam, hinc Iesuitæ per Hispaniam Theatini appellantur; suæ Congregationis approbationem obtinuerunt, sub protectione Sedis Apostolicæ recepti, ab omnium superioritate exempti, & tria vota substantialia emittunt, atque gaudent priuilegiis omnibus concessis Canonicis Lateranensibus, Clemens VII. Constit. 11. incip. Exponi 24. Iunij 1524. apud Laert. Cherub. tom. 1. pag. 575. & Constit. 38. incip. Dudum, de an. 1533. apud eundem d. tom. 1. pag. 605. quod intrantes hunc Ordinem votum mutandi Religionem impleuisse dicantur. Gaudent etiam priuilegiis omnibus concessis Clericis de Somascha, & Presbyteris Societatis IESV, & ad processiones accedere non coguntur, Pius V. Const. 31. incip. Ad immarcescibilem Id. Febru. 1567. in tantum vt ita dicat Nou. cons. vnic. de consec. Eccles. ad fin. Præfata Congregatio habet plurima, & grandissima priuilegia, quæ vix credidissem, nisi ea legissem, quod certe magna cum voluptate feci. Per Italiam habent domicilia 36. eaque religiosissimis, & doctissimis viris plena, nulla ferè extra illam: habent Generalem, Præpositum ad triennium. Sunt Romæ ad S. Andream de la Valle, & ad sanctum Syluestrum in Monte Quirinali. De hoc Ordine vide Gualter. in tab. chronograph. sæculo 16. pag. 557. Paul Morigia in orig. Relig. lib. 1. cap. 76. Syluest. Marul. in Oceano Relig. lib. 5. pag. 368. Hieron. Roman. in Repub. Christiana lib. 6. cap. 32. Carol. Tapia in d. auth. Ingressi, verb. monasteria cap. 7. per tot. Tambur. d. tom. 2. disp. 24. q. 4. n. 83. Lezana in sum. quæst. Regul. tom. 2. c. 4. n. 19. Carrillo in annalib. chronolog. de anno 1630. Ioseph. Micheli, en el tesoro de Religiones fol. 111. vers. Flauin. Cherubin. in compendio Bullarij ad Constit. 38. Clementis VIII. Anton. Carraciol. huius Congreg. in libro, quem edidit, de vita Pauli IV. Ioan. Petr. Iussan. in vita S. Caroli lib. 2. cap. 19. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. q. 3. art. 14. Azor. instit. moral. par. 1. lib. 13. cap. 11. q. 8. Hieron. Roder. in compendio quæst. Regul. resol. 123. n. 21. ex professo Bapt. de Tuffo in chron. huius Relig. Bapt. Castal. in vita B. Caietani Tieni eiusdem familiæ alumni.

Clericorum Regularium S. Pauli decollati 163
Ordo sic dictus quod S. Paulum præcipuè elegerit in patronum; institutus à tribus nobilibus Mediolanensibus Iacobo Antonio Morigia, Antonio Maria Zacharia, Bartholomæo Ferrario anno 1526. Pontifice Clemente VII. Imperatore Occidentis Carolo V. Orientis tyranno Solymano. Alij tres socij fuerunt cum illis, Iacobus Antonius Morigia, Franciscus Leucus, & Baptista Soresius. Dicuntur Ordinis Religiosi vulgo Barnabitæ, à domo S. Barnabæ Apostoli, quam primam Mediolani habuerunt: vtuntur eo habitu, quo Patres Societis IESV, tantùm ferunt collaria ex lino, vel ex byssa: approbati fuerunt à Clemente VII. Const. 37. incip. Vota 18. Februar. 1533. Emittunt tria vota substantialia, sunt sub protectione Sedis Apostol. Ecclesiastica Sacramenta ministrant, alios ad Religionem recipiunt, eliguut vnum Præfectum Generalem ad triennium, gaudent priuilegiis Canonicorum Regularium Lateranensium, Paul III. Const. 5. incip. Dudum 8. Kalend. Augusti 1535. Ad quemnis alium Ordinem præter Carthosianum cuiuscunque indulti vigore absque licentia Præpositi Generalis transire prohibentur. Gregorius XIII. Constit. 48. incip. In specula Idib. Septembris 1577. Non coguntur accedere ad processiones, Sixtus V. Constit. 5. incip. Rationi congruit Kalend. Maij 1585. Vbique omnia loca de sola Ordinariorum licentia erigere possunt, Paulus V. Constit. 64. Incip. Ecclesiastico 8. Maij 1610. sed huiusmodi licentia si quæ nondum effectum sunt sortitæ, reuocauit

Vrban. VIII. *Const.* 5. Inc. *Romanus Pont.* 28. *Aug.* 1624. Habent Prouincias tres in Italia, Mediolanensem scilicet, Romanam, & Pedemontanam: præterea in Gallia, & Germania aliquot Collegia, Domus sunt numero quinquaginta. Floruit hæc Congregatio eruditissimis, & piissimis Viris dignissimis, quos summi Pontifices in Episcoporum lumina honoria prouectione ascenderunt, quæ S. Carolum Borromæum Archiepiscopum Mediolanensem suum singularem benefactorem veluti parentem, ac protectorem optimum colit, & veneratur. Habet Romæ collegium ad S. Paulum in platea Columnæ, & monasterium ad S. Carolum in Catinariis in regione Regulæ. Ex fundatoribus Iacobus Anton. Morigia in catalogo Beatorum Mediolanensium Venetiis edito, multis ab hinc annis repositus est, cum à morte statim beatus dici ab omnibus meruerit, Antonium vero Mariam Zachariam vt in vita sanctum, ita post mortem miraculorum gloria illustrem Angelicarum Virginum ab eodem institutarum annales testantur. De hoc Ordine agunt August. Tornellius *tom.* 1. *sacrorum annalium ab Orbe condito*, Carolus à Basilica S. Petri primùm huius Congreg. Clericus, postea Nouariæ Episcopus, *in sua Nouaria*, Christoph. Giarda eiusdem Congreg. in bello, qui inscribitur, *Apis Religiosa*, Paul. Morigia *in origine Relig. lib.* 1. *c.* 66. Silu. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 5. *pag.* 399. Ioan. Petrus Iussanus *in vita S. Caroli lib.* 5. *c.* 11. Azor. *instit. moral. p.* 1 *lib.* 13. *c.* 31. *q.* 8. *vers. anno* 1526. Carol. Tapia *in d. auth. Ingressi verb. monasteria c.* 3. Tambur. *d. tom.* 2. *disp.* 24. *q.* 4. *n.* 84. Lezana *in quæst. Regul. tom.* 2. *c.* 4. *n.* 22. Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones, fol.* 111. *verso.* Flaui. Cher. *ex compendio Bullary ad Bull.* 37. *Clem. VII.*

260 Clericorum Regularium Somaschæ humilem Congregationem Pater Hieronymus Æmilianus patritius Venetus in Dei Ecclesia diuino afflante numine strenuam, quæ Christo militaret, veluti aciem excitauit anno salutis humanæ 1523. Pontifice Clem. VII. Imperatore Occidentis Carolo tyranno, Orientis Solymanno. Huic à Somascha exiguo pago, vbi primùm illius fundamenta sunt iacta, nomen est, cuius pagi Somaschensis descriptio, & aëris temperies habetur apud Augustinum Turturam *in vita Hieronymi Æmiliani lib.* 3. *c.* 2. Huic familiæ adhuc non professæ Paulus III. concessit facultatem eligendi Superiorem, siue ecclesiasticum, siue sæcularem ex iis, qui hospitalibus & orphanotrophiis institutis inseruiunt, & statuendi decreta, prout locorum opportunitas postulabit, recitandi diuini Officij eorundem hospitalium Sacerdotibus facultatem dedit, & Confessiones audiendi, vt *in Const.* incip. *Ex iniuncto, pridie Non. Iunij* 1540. Postmodum Ioannes Petr. Caraffa Card. Theatinus vniuit Theatinorum Congregationem cum hac Somaschensi, vt piorum operum curam suscipiat, easque omnia pietatis munia peragat, quæ Somaschensi in virtute sanctæ obedientiæ præcipitur, vt in suis litteris *sub Dat. Romæ in propriis ædibus* 8. *Nouemb.* 1586. Sed ipse ad summum Pontificatum assumptus, & Paulus IV. dictus, Theatinorum Congregationem à Somaschensi separauit, & pristinum solum institutum seruare coëgit, vt in eius *Const.* inc. *Aliquot ab hinc annis, die* 23. *Nouemb.* 1555. Cum autem fructuosis Christi Domini Ecclesiæ incrementis hæc Congregatio adolescere cœpisset, eam Sanctissimus Pontifex Pius V. in Religionum numerum cooptauit, & sub regula S. Augustini reposuit, concedens facultatem emittendi tria solemnia vota, & nomen Congregationi imposuit; videlicet Clericorum Regularium S. Maioli Papiæ, seu Somaschæ, vt in eius *Const.* inc. *Iniunctum* 8. *Id. Decemb.* 1568. tunc consequens annus 1569. nuncupatis à primis Patribus solemni ritu professionis votis 3. *Kalen. Maij* S. Petro Martyri, & Catharinæ Senensi sacro die Deo bonorum omnium Auctore fœliciter annuente, fœlix, ac faustus natalis illuxit Congregationi. Idem Pius V. alia *Const.* inc. *Romanus Pont.* 5. *Ianuar.* 1567. concedit, vt Præpositus Generalis residere Papiæ minimè teneatur, sed loca Congregationis perlustret, & vbi opportunum videbitur, immoretur Benedicendi corporalia, & alia Ecclesiastica indumenta eidem Præposito Congregationis, & cæteris Rectoribus Sacerdotibus licentiam impartitur, excepto si Vnctio adhibenda sit. Sixtus V. exemit bona Congregationis, & omnia ad ipsam pertinentia ab omni iurisdictione, & locorum Ordinariorum potestate; concessit Sacerdotibus eiusdem Congregationis facultatem celebrandi in alienis Ecclesiis, audiendi Confessiones quoruncumque Fidelium, & S. Eucharistiæ Sacramentum ministrandi, excepto die Paschatis, & vt non possint cogi ad funera, aut ad præstandum personale officium maioribus Ecclesiis, neque etiã Episcopis, & vt non possint professi Congregationis ad aliam Religionem transmeare etiam arctiorem sine Superioris licentia, exceptis tribus, secùs facientes apostasiæ pœnis mulctantur: & denique vt possint ipso professionis die à delecto sibi Confessario ab omnibus casibus etiam Bullæ in Cœna Domini absolui à quacunque irregularitate, excepta bigamiæ, & homicidij voluntarij, vt *in eius Const.* inc. *Æquum reputamus, Kal. Maij* 1585. Idem Clem. VIII. omnia priuilegia. Constitutiones, & statuta approbauit, & facultatem concessit dispensandi super defectu natalium ad omnes Ordines suscipiendos, ad quamcunque Congregationis administrationem, & dignitatem suscipiendam, & vt possint visitatores Congregationis, orphanotrophia, & loca puerorum, & puellarum eorum curæ subiecta, vt libuerit, inuisere, etiam non obtenta à Gubernatoribus rerum temporalium licentia, impedientes anathemate mulctantur, vt *in eius Const.* inc. *Decet Octob.* 1594. Paolus V. priuilegia, & Constitutiones confirmauit, & concessit, vt quocunque anni tempore de consensu Capituli collegialis recipiantur nouitij in Domibus, vel Collegiis à Capitulo generali destinatis, vtque in Congregationis Ecclesiis omnium Christi fidelium cadauera sine præiudicio Parochorum sepulturæ mandentur, & suæ curæ commissis Sacramentum Extremæ Vnctionis administrare, & Conseruatorem deligere eidem Congregationi licentia conceditur, vt *in eius Const.* incip. *Cum ad vtilitates* 6. *Id. Mart.* 1605. Idem Paul. V. omnia priuilegia Mendicantium Ordinibus concessa ad Somaschensem Congr. extendit, eidémque communicauit in alia sua *Const.* inc. *Ex quo* 9. *Nouemb.* 1607. Idem concessit facultatem humandi cadauera decedentium in Academiis, Collegiis, Orphanotrophiis, Seminariis Congregat. eorum curæ commissis, in eiusdem Congregat. Ecclesiis, vt *in eius Const.* incip. *Exponi, die* 27. *Octob.* 1614. *Peculiari Somaschensium Religiosorum huiusmodi Constitutione iubetur ne vllus ex eiusdem Congregat. Patribus absque suorum Superiorum facultate possit propria peccata rite confiteri alicui Sacerdoti qui sit extra eorundem Patrum numerum, ac professionem, quo fit vt priuilegium hoc commodumque spirituale, quo*

subditi

subditi gaudent superioribus, à predi la Constitutione denegatum sit, atque ita eorum Confessiones irrita euadant quod facultatem eiusmodi sibi ipsis concedere nequeant. Ne igitur huiusce commodi superiores expertes sint, hoc decreto sanxerunt Eminentissimi Patres negotiis Regularium praefecti vt superiores (graduum ordine seruato) sibi inuicem hanc facultatem impertiri possint: hoc est, locorum Praesides à Prouincialibus seu visitatoribus hanc impetrare poterunt facultatem, Prouinciales verò, seu visitatores, generalisque procurator à totius Religionis Generali Praeposito, qui tandem Generalis Praepositus ad eo Patrum numero, qui congregationem generalem repraesentant, eandem obtinere debebit facultatem. Quae omnia ita intelligenda sunt, vt non propterea obligentur iidem Patres Superiores ad hanc facultatem petendam toties quoties ea nominatim indiguerint, sed sufficit eam semel petere cùm onera sibi iniuncta aggredientur, eaque generatim vti poterunt quousque munera iis imposita absoluerint. Interea hac facultate is, qui nunc Praepositi generalis munere fungitur, perfruatur. Romae die 23. Iunij 1638.

Viuunt huius Congr. Clerici habitu per omnia simili habitui Societatis I e s v. Habent quatuor prouincias Romanam scilicet, Venetam, Mediolanensem, & Gallicam, & Praepositum Generalem ad triennium. Sunt Romae ad S. Blasium in monte Citorio. De hoc Ordine agunt Paul. Morigia *de origine Relig. lib. 1. cap. 67.* Siluest. Marul. *in Oceano Relig. lib. 5. pag. 394.* Andreas Stellas, & Augustinus Turtura *de vita Hieronymi Aemiliani Congregationis Somaschae fundatoris.* Carol. Tapia *in Auth Ingressi, verb. monasteria cap. 9.* Tamburio *d. tom. 2. disp. 14. q. 4. n. 86.* Lezana *in sum. quaest. Regul. tom. 2. c. 4. n. 23.* Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones fol. 112. verso.* Obiit Somaschae 1537. aetatis suae 56. sexto Id. Februarij.

161 Fratrum hospitalitatis, & infirmis seruientium Beati Ioanois Dei Lusitani Ordo ab eodem institutus sub regula S. Augustini anno 1538. Pontifice Paulo III. Imperatore Occidentis Carolo V. Orientis tyranno Solymano. Confirmauit in primis Congregationem Pius V. *constit.* 143. inc. *Licet ex debito, de anno* 1572. apud Laert. Cherubin. *tom. 2. pag.* 353. qui dat illis regulam sancti Augustini, habitum panni Sayal nuncupati cum scapulari vsque ad genua concedit, cum facultate colligendi eleemosynas pro subuentione infirmorum in hospitali degentium, Ordinario de administratione hospitalicum rationem reddendam esse praecipit & eius correctioni eos supponit. Sixtus Quintus eosdem in vnam Congregationem Ioanois Dei nuncupandam vniuit, Capitulumque Generale in Vrbe cogendi, Prouinciasque distinguendi, ac vnum Generalem eligendi auctoritatem tribuit. Et Clemens VIII. *constit.* 44. incip. *Romani Pont, de anno* 1596. apud Laert. Cherubin. *tom. 3. pag.* 59. facultatem emittendi professionem, & suscipiendi sacros Ordines concedit, & exemptionem à iurisdictione Ordinariorum confirmat, & votum inseruiendi hospitalibus sub obedientia Ordinariorum emitti indulget, Maiorisque electionem, & munus praefinit. Paulus V. *constit.* 55. incip. *Inter alias. de anno* 1609. apud Laert. Cherub. *tom. 3. pag.* 244. concedit vt vnus ex Fratribus pro vnaquaque domo ad sacros Ordines promoueatur, nullum tamen ab eo officium exerceri decernit; & Congregatione pulsum ob demerita à sacrorum Ordinum exercitio suspendit. Idem Pontifex *const* 69. inc. *Romanus Pontifex, de an.* 1611. August. Barbos. de Iur. Eccles. apud Laert. Cherub. *tom. 3. pag.* 261. declarat, & indulget vt in Hispaniis Fratres huiusmodi tria vota substantialia cum quarto de iuuandis infirmis emittere valeant, & sic professos veros esse Religiosos. Eos autem ad habitum, & professionem, qui pro numero infirmorum necessarij sunt, admitti praecipit. In singulis hospitalibus duos Fratres Presbyteros ad Sacramentorum administrationem permittit. Omnes Ordinariorum iurisdictioni, & correctioni supponit. Et si cessaret hospitalitas, illorum locorum administrationem ad ordinarios spectare decreuit. Et durante hospitalitate quotannis locorum Ordinariis rationem reddere iubet nouissimè S. D. N. Vrban. VIII. *in sua const.* inc. *Cum sicut.* 9. *Iul.* 1638. declarat, & decernit quod hospitalia, seu conuentus huius Ordinis, in quibus duodecim Religiosi non existunt, non comprehenduntur decreto à sanctitate sua edito, subiiciente huiusmodi Conuentus omnimodae iurisdictioni Ordinarij loci. Et Idem Vrban. VIII. per suas litteras in forma Breuis inc. *Circumspecta, sub Dat. Romae Aprilis* 1628. statuit quod in qualiber Domo Regulari duos ad sacros etiam Presbyteratus Ordines promoueantur pro sacramentorum administratione necessaria, cum prius decem annos professionis in hac Congregatione peregerint, & ab examinatoribus synodalibus non solum ad Ordines praedictos, verum etiam ad sacras Confessiones audiendas examinati, & idonei reperti fuerint, ac de Fratris Maioris, & difinitorum consensu ad praedictum effectum duntaxat praestando. Et postea per alias litteras similes, inc. *Alias felicis record. sub Dat.* 17. *Iun. eiusdem anni*, declarauit Confratres sacerdotes, ad dignitates, & officia in Congregatione obtinenda inhabiles esse, imposita poena contra eligentes, & electos. *Et sacra Congreg. Regularium negotiis praeposita censuit Fratres huius ordinis habendos esse pro veris Religiosis, proindeque locorum ordinarios volentes procedere contra aliquem illorum intra claustra degentem, & extra ea ita notoriè delinquentem, vt populo scandalo sit, teneri obseruare formam decreti sanctae mem. Clem. VIII. hac de re editi prout eadem sacra Cong. tenore praesentium mãdat inuiolabiliter obseruari. Romae 2. Oct.* 1597. refert Laurent. de Peyrinis *de priuil. Regul. tom. 3. in fine, vbi de decretis nouiss sacra Cong. decreto* 11. *pag.* 568. Vocantur per Italiam *fate bene fratelli*, quòd his vocibus vti soleant in colligendis eleemosynis. *Proposita ab Illustrissimis Dellino, & Verallo, ac à S. Congregatione diligenter examinata controuersia inter Fratres Ordinis Mino. Obseruantiae S. Francisci, necnon Fratres huius Religionis B. Ioannis Dei, Hispaniae. & Indiarum super colore, & forma habitus exorta, & super obseruatione transactionis inter eos occasione praemissorum initae, Illustrissimi eiusdem S. Cõgregationis Patres à Fratribus Religionis beati Ioannis Dei per ciuitates, & oppida pallium non esse deferendum, sed in itinere duntaxat ipsos eodem pallio cum pileo nigro vti posse censuerunt, dummodo pallium huiusmodi sit coloris habitus cum bauaro nigri coloris, & latitudinis sex digitorum, eique sporta semper superferatur, sub die* 15. *Iulij* 1616. Tota Congregatio diuisa est in duas, Hispanam vnam, Italicam alteram, vtraque habet Generalem suum triennalem. Sunt Romae ad sanctum Ioannem Colabitam in regione Ripae, & habent hospitium ad sanctam Mariam Sanitatis in via, quae ex quatuor fontibus ducit ad sanctam Mariam Maiorem in regione Montium. Festum huius Beati celebratur die 8. Martij, quo mortuus fuit anno 1550. aetatis suae LV. S. D. N. Vrbanus VIII.

per suum Breue *sub Dat. Romæ apud S. Mariam Maiorem die* 21. *Septemb.* 1630. voluit vt ipse seruus Dei Ioannes de Deo in posterum Beatus nuncupari ac de eodem ab omnibus Congregationis huiusmodi Regularibus vbique existentibus quotannis in die eius obitus Officium & Missa celebrari de communi Confessoris, non Pontificis ritu duplici maiori per annum iuxta rubricas Breuiarij, & Missalis Romani, & quoad Missam etiam per alios Regulares, & sæculares Sacerdotes ad eorum Ecclesias confluentes, in ciuitate vero Granaten. nempe in Ecclesia, vbi eius sacrum Corpus requiescit, & in terra nuncupata *Montemor il nouo*, vbi natus est, in omnibus Ecclesiis tam Regularium, quam sæcularium, Officium & Missa ritu duplici minori recitari, & celebrari possit, & valeat. De hoc Ordine agunt Fr. Anton. de Gouuea *in vita Ioannis Dei*, Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 5. *pag.* 410 Carol. de Tapia *ad Auth. Ingressi. C. de sacros. Eccles. verb. monasteria cap.* 31. *per tot.* Tamburin. *d. tom.* 2. *disp.* 24. *q.* 4. *n.* 73. Lezana *in sum. quæst. Regul. tom.* 2. *cap.* 6. *n.* 3. 13. & 14. Ioseph. Micheli *en el tesoro de Religiones pag. vlt.*

162 Congregationis Clericorum Matris Dei Lucæ primitùs erectæ sub titulo Congregationis Clericorum Sæcularium B. Mariæ Virginis, fundator fuit venerabilis P. Ioannes Leonardus è terra Diecimo Diœcesis Lucensis oriundus, sub Gregorio XIII. Pontifice anno Domini 1574. cuius primi discipuli, & socij fuere tres nobiles Lucenses, videlicet Ioannes Baptista Cionius, Cæsar & Iulius de Franciottis fratres germani, & Georgius Arrighinius de Pontetetto diœcesis Lucensis. Huius Congregationis institutum approbauit Clemens VIII. ipsamque sub Apostolicæ Sedis protectione suscepit, & ab Ordinaria iurisdictione Episcoporum exemit, illique diuersa priuilegia, indulta & gratias concessit, vt in litteris in forma Breuis, incipit *Ex quo*, *sub die* 13. *Octobris* 1595. desuper expeditis latius continetur. Postea bonæ memb. Cardinalis Baronius eiusdem Congregationis protector auctoritate sibi tradita ab eodem Clemente VIII. viuæ vocis oraculo ipsius Congregationis constitutiones ab ipso P. Ioanne Leonardio conditas, & de ordine eiusdem Pontificis ab eodem Cardinale examinatas approbauit, & confirmauit, prout ex litteris *sub die* 10. *Iunij* 1604. desuper expeditis & ipsius Cardinalis manu subscriptis, & sigillo suo munitis apparet; & huius Congregationis Clericis opus scholarum piarum Vrbis demandauit, & de cætero Congregationem huiusmodi, Congregationem matris Dei appellari iussit Paulus V. *Const.* 81. incip. *Inter Pastorales* 14. *Ianu.* 1614. Sed postea renunciauerunt, vt in Const. Pauli V. *tom.* 4. *Bullarij const.* 3. incip. *Ad ea* 6. *Martij* 1617. Deinde Paulus V. de voto S. Cōgregationis Cardinalium Concilij Tridentini interpretum omnibus, & singulis huius Congregationis Clericis concessit, vt præter tria vota simplicia castitatis, obedientiæ, & perseuerantiæ, quæ ab eisdem vigore litterarum Clementis VIII. emitti consueuerant, simplex etiam paupertatis votum emittere valerent, prout in litteris in forma Breuis *sub die* 30. *Iulij* 1615. desuper expeditis habetur, nec constitutiones à Sede Apost. vt supra confirmatas & gratias alias ab ea obtentas, in suo robore relinquens prædictæ Congregationis Superioribus concessit, vt constitutiones illas pro ea parte tantùm quæ paupertatis voto erant contrariæ, variare, mutare, aut etiam delere, & nouas, quæ eiusdem paupertatis voto consentaneæ essent, concedere valerent, prout in aliis litteris in forma Breuis *sub die* 14. *Augusti.* 1619. continetur. Denique Gregorius XV. de voto Sacræ Congregationis Cardinalium, negotiis Episcoporum, & Regularium Præpositorum huiusmodi Congregationem in Religionem trium votorum solemnium approbauit, prout in litteris in forma Breuis *sub die* 3. *Nouem.* 1621. desuper expeditis habetur. Vtitur eodem habitu, quo patres Societatis IESV. Obiit Præfatus Pater Ioannes Leonardius Romæ die 9. Octob. 1609. cum opinione sanctitatis: vnde Gregorius XV. commisit vt pro eius canonizatione formarentur processus, & iam permulti testes super eius honoris virtutibus examinati fuerunt, & in dies examinantur. Habent huiusmodi Religiosi adhuc pauca per Italiam domicilia. Romæ sunt ad S. Mariam de Capitelli, & ad S. Mariam in Porticu, de hoc Ordine agunt P. Cæsar Franchiottus *in libro*, quem edidit, *de vitis Sanctorum, quorum corpora in ciuitate Lucana requiescunt, in Ecclesia sancta Maria ad Curiam Orlundinorū*, & P. Iosephus Matrarius eiusdem Congregationis Rector Generalis *in sua historia miraculosa Imaginis Beatissimæ Virginis nuncupata S. Mariæ in Porticu, edito Romæ anno* 1627. & nouissimè Tamb. *d. tom* 2. *d.* 24. *q.* 8. *n.* 4. ac Lezana *in sum. quæst. Reg. tom.* 2. *c.* 4 *n.* 20.

Congregatio Clericorum pauperum Matris Dei 163
Scholarum piarum fuit fel. record. Clementis VIII. auctoritate erecta institutore Iosepho Calasantio, aliàs de Matre Dei, ex Regno Aragoniæ circa annum 1597. in Parochiali Ecclesia S. Dorotheæ regionis Transtiberim, & per sanctæ memor. Paulum V. confirmata, prout in suis litteris in forma Breuis *constitut.* 81. *sub die* 4. *Ianuarij* 1614. plenius continetur, & per eundem aliis suis litteris etiam in forma Breuis incip. *Ad ea, sub die* 6. *Martij* 1617. fuit quoque erecta sub annuo Præfecto regenda & gubernanda, cum tribus votis simplicibus, paupertatis videlicet, ac castitatis, & obedientiæ, ac gratis, & nullo stipendio, mercede, salario, aut honorario accipiendi pueros in primis elementis, Grammaticæ, computo. ac præcipue in Fidei Catholicæ rudimentis erudiendos, bonis, & piis moribus imbuendos, ac demum Christiano more educandos, operam, laborem, ac studium conferre debeant, cum eo quòd deinceps ista Congregatio Paulina pauperum Matris Dei Scholarum piarum nuncuparetur. Postea fel. mem. Gregorius XV. suis litteris in forma Breuis incip. *In supremo*, *sub datum* 18. *Nouembris* 1621. *tom.* 4. *Bullarij Constit.* 14. hanc Congregationem in Religionem trium votorum solemnium approbauit, & in aliis *sub Dat.* 15. *Octobris* 1622. ei communicauit omnes gratias, exemptiones, indulta, & priuilegia quæcunque Ordinibus Mendicantium, eorumque locis, & personis quomodolibet concessa, & concedenda: edidit volumen Constitutionum, quas obtinuit confirmari per Papam, & non potest mutari, nisi ex sex partibus quinque concurrant. Idem Gregorius XV. *Const.* 17. incip. *Sacri Apostolatus* 31. *Ianuarij* 1622. Minister Generalis cum quatuor sociis habent vocem actiuam & passiuam, repræsentātes corpus Religionis, & huiusmodi Clerici habent licentiam emittendi vota solēnia in manibus Prælati eorum arbitrio eligendi. Idem Greg. XV. *Const.* 15. inc. *Apostolici muneris* 10. *Kal. Iulij* 1622. Eius Religiosis exemptionem à processionibus, & aliis actibus publicis cōcessit Vrban. VIII. *Const.* 100. inc. *Debitū*, *Kal. Iun.* 1629 Illi statuū concessum est exigere & nominare scholas pias, aliis prohibita earū erectio, & interdictum

ctum geſtate habitum illorum. Idem Vrbanus VIII. *Conſt.* 106. incip. *Ad vberes 7. Auguſti* 1630. Non comprehenduntur in decretis generalibus editis à Clemente VIII. quibus cæteri Clerici Regulares non comprehenduntur. Vrbanus VIII. *conſtit. ſua*, incip. *Romanum*. 17. *Nouembris* 1634. Vtuntur Religioſi huiuſmodi habitu clericali honeſto, atque ex viliori panno, inceduot nudis pedibus, aſſociant pueros, quos docent ad domos parentum. Generalis eſt ad nouennium, quia tamen primus, & fundator adhuc viuit hoc anno 1631. fuit mihi dictum quòd in primo generali Capitulo ad vitam eligetur. Sunt Romæ ad ſanctum Pantaleonem in Paſquino, & in aliquibus regionibus ſcholas aperiunt. . Collegium Nazareoum nun-
164 copatum prope S. Andream de la frata tenent, nouitiatum verò ad quatuor fontes in via, quæ ducit ad B. Virginem de Victoria habent. De hoc Ordine agunt Pancirola *in theſauro in regione Pacionis Eccleſia* 80. *pag.* 787. Tambur. *d. tom.* 2. *diſput.* 24. *q.* 8. *n.* 6. Lezana *in ſum. quaſt. Regul. tom.* 2. *cap.* 4. *n.* 17. Ioſeph. Micheli *en el teſoro de Religiones fol.* 111. Flaui Cherubin. *in compendio Bullarij ad Bul.* 81. *Pauli V. ſchol.* 1.

Sancti Antonij Abbatis, in Flandria Ordo inſtitutus hac noſtra tempeſtate ſub Pontificatu Pauli V. data eſt ei regula S. Auguſtini anno 1615. ab eodem Pont. pleneque eius vnicum monaſterium Caſtolletum ſubiectum eſt Prouinciali Belgico Auguſtiniano, ſaluis eiuſdem inſtituti Conſtitutionibus, & priuilegiis, procurante cœnobij tum temporis ſuperiore Antonio Thuano.

165 S. Lazari militarem Ordinem aliàs de anno 161. inſtitutum confirmauit Honorius III. anno 1120. & Gregorius IX. qui ſimul regulam S. Auguſtini his Equitibus ſeruandam tradidit, ſeu vt verius videtur, traditam ab Honorio anteceſſore confirmauit; auxere multis priuilegiis Alexander IV. Nicolaus III. Clemens IV. Ioannes XXII. Gregorius X. ditarunt multis poſſeſſionibus in Gallia (vbi Boniaci ſedes magni Magiſtri poſt expulſos à Syria Chriſtianos) Philippus Auguſtus, S. Ludouicus, Philippus pulcher, Philippus Longus, Ioannes Carolus VII. Ludouicus XI. Carolus VIII. Ludouicus XII. Franciſcus I. Henricus II. & III. Galliæ Reges. Extincta pene erat hæc Militia Pontificatu Pij IV. tum quia confuſa partim fuerat cum Melitenſi ex decreto Innocentij VIII. anno 1490. tum etiam, quia paulatim deſierat, vt ferè euenit rebus omnibus, illam tamen in priſtinum ſplendorem reducere conatus anno 1565. eius Magiſtrum creauit Ianottum Caſtellionem Mediolanenſem virum, & natalibus, & rerum geſtarum gloria, inſignem, confirmauit omnibus anteceſſorum ſuorum priuilegiis, *Conſt.* quæ incip. *Inter aſſiduas. ſub Dat.* 4. *Maij* 1565. Mortuo Caſtellione vnitus eſt Ordo S. Lazari Ordini S. Mauritij Thebæ legionis ducis, ex præſcripto Gregorij XIII. *Conſt.* incip. *Pro commiſſa nobis, ſub Dat. Roma* 13. *Nouembris* 1572. & Sereniſſimi Emmanuelis Philiberti Sabaudiæ Ducis eiuſque ſucceſſorum poteſtati mancipatur. Item per Galliam Ordini S. Mariæ de Monte Carmelo adiungitur, iubente Paulo V. De hoc Ordine S. Lazari agunt quotquot pro Ordine S. Mauritij citauimus Guillielmus Baldeſanus Taurienſis Canonicus *in hiſtoria ſacra S. Mauritij, & in tract. de origine Militari S. Mauritij*, Aubert. Miræ. *in origin. Auguſt. lib.* 1. *cap.* 31. Franciſcus Menenius *in delit. equeſtr. titul. de Equitibus S. Lazari*, Petrus Belloius Tholoſ. *in libello de equeſtribus Ordinibus titul. de Equitibus S. Lazari*, Sanſouinus *de origine Equitum titul. de Equitibus S. Lazari*, Paulus Morigia *de origin. Relig. lib.* 3. *cap.* 7. Sylueſt. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 3. *pag.* 207. Carol. Tapia *ad dict. Auth. Ingreſſi, verb. monaſteria c.* 38. Tamburin. *d. tom.* 2. *diſp.* 24. *q.* 4. *num.* 89. Alphonſ. Narbona *l.* 29. *gloſſ.* 7. *num.* 1. *tit.* 6. *lib.* 1. *Recop.* Lezana *in ſum. quaſt. Regular. tom.* 2. *c.* 5. *n.* 57. Ioſeph. Micheli *en el teſoro militar. fol.* 48. *verſo*.

S. Ioannis Melitenſis Ordo Militaris inſtitutus ſub regula S. Auguſtini Hieroſolymis propè templum Chriſti reſurgentis in Caluarij monte à Gerardo erectore hoſpitalis S. Ioannis Baptiſtæ anno 1099. Pontifice Paſchali II. Imperatoribus Occidentis Henrico IX Orientis Alexio Comneno, confirmatus anno 1120. à Calixto II. & Honorio II. anno 1125. deinde à ſubſequentibus Pontificibus multis priuilegiis donatus. Vocantur nonnunquam huius familiæ Equites S. Ioannis, quod in hoſpitali S. Ioannis ſacro inſtituti ſint; nonnunquam Rhodienſes, quòd Rhodum inſulam vi armorum Turcis eripuerint anno 1308. *die* 20. Auguſti, ibique ſedem, & domicilium Religionis collocauerint, & conceſſa ſibi eadem inſula à Clemente V. eodem ipſo anno 1308. quam per annos 214. retinuerunt vſque ad 25. *Decembris anni* 1512. qua die poſt longam multorum menſium obſidionem eam iterum Turcæ recuperarunt. Nonnunquam Melitenſes, quod in inſulam Melitam dono Caroli V. Imperat. commigrarint (eiecti à Rhodo) vbi nunc ſunt. Habitus Equitum niger cum octogena Cruce candida in ſiniſtro latere. De hoc Ordine agunt Caſſan. *in catalogo gloria mundi part.* 9. *conſid.* 4 Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum lib.* 7. *cap.* 9. Gualter. *in tabul. chronograph. ſaculo* 10. *anno* 1119. Illeſcas *in hiſtor. Pontificali p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 18. Iacob. de Vetriaco *hiſtoria Orientalis cap.* 64. Hieronym. Roman. *de Repul. Chriſtiana lib.* 7. Paul. Morigia *de origin. Relig. lib.* 3. *cap.* 1. Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 1. *pag.* 219. Aubert. Miræ. *de origine Equitum lib.* 1. *cap.* 2. Menenius *in delit. Equeſtrib. titul. de Hieroſolymit. Equit.* Fr. Emmanuel *quaſt. Regular. tom.* 1. *quaſt.* 6. *artic.* 2. Azor. *part.* 1. *lib.* 13. *cap.* 5. *quaſt.* 3. Marr. *de Iuriſdict. part.* 2. *cap.* 32. *à num.* 7. Anton. Scap. *de Iure non ſcripto lib.* 2. *cap.* 11. Carol. de Tapia *ad d. Auth. Ingreſſi, verb. monaſteria, cap.* 34. Alphonſ. de Narbona *l.* 29. *gloſſ.* 8. *tit.* 6. *lib.* 1. *Recopil.* nouiſſimè Ioan. de Caruallo *de vna & altera quarta ad cap. Raynaldus, de teſtament. part.* 1. *num.* 348. Carrillo *en ſus annales chronologicos lib.* 4. *anno* 1104. *fol.* 316. *& tabul* 5. *an.* 1522. *fol.* 457. *cum ſeqq.* latè Machado *en ſu perfetto Confeſſor. tom.* 2. *lib.* 5. *part.* 4. *tractat.* 2. *docum.* 6. Ioſeph. Micheli *en el teſoro militar. de caualleria fol.* 39. Venero *en ſu enchiridion de los tiempos fol.* 102. in impreſ. de anno 1641. nouiſſime Fr. Ferdinand. de Camargo *in epitome hiſtor. Eccleſia militantis de anno* 1204. *fol.* 228. *verſo*. Ioann. Auguſtin. de Funes *in chronica huius ſacra Religionis*, ſex libris diuiſa, Hieronym. Rodet. *in compendio quaſt. Reg. reſol.* 121. *n.* 42. ex profeſſo Iacob. Boſlius *in hiſtoria Melitenſi tribus tomis*, Ioan. Anton. Viper. *de bello Melitenſi*. Diuiſa eſt hæc familia in octo linguas, ſiue nationes, viginti prioratus, 653. Commendas, ſiue Præceptorias. Officia ſunt Magnus Magiſter, Magnus Commendatarius, Mariſcalus, Hoſpitalarius, Theſaurarius, Magnus Baiuliuus, Cancellarius, Prior Eccleſiæ Ordinis, refert 166

Claudius Robertus *in Gallia Christiana tit. de Generalibus Ordinum.* Hos Equites esse verè & propriè Religiosos docent plures, quos refert, & sequitur Sanch. *in precepta Decalogi tom.1 lib.2.cap.16.n.11.* quibus addo Nicol. Garc. *de benefic.p.1.cap.4.n.15.* Basil. Pont. *de impediment. matrimonij causa 27.q.2. §.4.* Cened. *in trattat. de paupert. relig. dub.60.num. 12.cum seq.* Nouar. *lib. 1. quæst.forens.cap 42.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori eccles.p.4 resol.170.* & citatos per me *in tract. de appellat. verbor. utriusque Iuris signif.appellat.233.num. 6.* in tantum quòd Equites huiusmodi confiteri possunt cum Sacerdote Regulari non approbato ab Ordinario, sicut possunt alij Regulares, Sanct. *in suis practic. disp.c.49. n.11.& 13.* Nouar. *in tract. de elect. & variat.fori q. 69. n. 23.sect.2. in vlt. impress.* Aloys. Ricc. *vbi sup.*
167 *n.2.*

S.Mariæ Theutonicorum Militaris Ordo sic dictus quòd sub Patro inio Beatissimæ Virginis à Theutonicis, & pro natione Theutonica institutus sit, sub regula S. Augustini à quodam viro nobili Theutonico, cuius nomen nullus scriptorum, quem legerim, prodit, anno Domini 1119. Calixto II. Pontifice, Imperatore Occidentis Henrico V. Orientis Alexio Conneno, primum sub sodalitij specie ad recreandos Hierusolymis & excipiendos peregrinos gentis Germanicæ. Decursu vero temporis ad tuendum eosdem ab incursionibus barbarorum, sumpto ab hospitalariis, siue Ioannitis, nunc Melitensibus exemplo. Captis Hierosolymis à Saladino Ægypti Sultano anno 1187. abireque iussis cum reliqua Christianorum turba Theutonicis; Acone, siue Ptolemaide considere, quamdiu non ea etiam vrbs à Sarracenis capta est; vbi dum erant, confirmatus Ordo est à Cœlestino III. anno 1192. dataque pro tessera Militibus in veste candida Crux cum limbo argenteo, quam & assutam pectori & appensam è collo gestarent: summi tamen Magistri insigne est Crux nigra intersecante alia aurea. Cæterum capta Ptolemaide, fortuna iactatis Theutonicis, qui viui è barbarorum armis superenant, tandem in Europam commigrarunt, ibique contra Prussios, qui Mascouiam armis infestabant, à Conrado Mafouiæ Duce euocati ea lege, vt quidquid Prussiani agri occupassent eis cederet, fœliciter Prussios debellarunt, ductore Hermano Altza Ordinis Magistro spectatæ virtutis duce. Domiti deinde à Theutonicis Lithoani, ac Tartaris, qui vltra Vistulam fluuium erant, initaque pax cum Polonis, quibus non semel contra hostes egregiam nauarunt operam. Referunt multi ædificatam à Theutonicis trans Vistulam vrbem ex nomine SS. Virginis appellatam, hanc in sedem, & Regiam magni Magistri destinauerunt. Nullus fere in hunc Ordinem cooptatur nisi Germanus sit, & ex Germana nobilitate, Commendas nullas, aut paucas extra Germaniam possident, in Germania multas, & amplissimorum redditum. De hoc Ordine vide Cassan. *in catal. part.9. consid.6.* Polydor. Virgil. *de inuentor.rerum lib.7.c.6.* Gualter. *in tabul.chronograph. seculo 10. anno 1119.* Paul. Morigia *in origin. relig. lib.2.pag.512.* Illesc. *in histor. Pont.lib.6.cap.1.* Meneni. *in delit. Equestr.tit.de Theutonicis,* Carol. de Tapia *in d. Auth.Ingressi,verb.monasteria cap. 35.* Alph. de Narbona *l.19.gloss.7.num.2.titul 6.lib.1. Recopil.* Tyrius *in sua historia lib. 3. fol. 8.* Ioseph. Micheli *en el tesoro militar. de Cauallería fol.37.* Iacob. Bossi. *in histor. Melitensi, tom.1.lib.12.anno 1192.* Azori. *inst. moral.p.1.lib.13.cap.5.q.3.vers. sunt & alij qui dicuntur Theutonici.*

S.Iacobi apud Hispanos Ordo Militaris institutus sub regula S. Augustini a quibusdam Hispanis 168
Legionensibus, & Gallecis, qui bonis in commune collatis, se suaque deuouere tutandis Christianis à Maurorum incursionibus, iis maxime, qui ad S. Iacobum Compostellanum peregrinarentur, ope, & cura Canonicorum Regularium S. Eligij, cuius cœnobium non longè distat à Compostella, anno 1170. Pontifice Alexandro III. Alphonso IX. Castellæ Rege, Imperatoribus Occidentis Federico Ænobarbo, Orientis Emmanuele Conneno. Confirmata primùm Militia est à Iacintho Cardinali Alexandri III. per Hispaniam Legato instituto in primum Ordinis Magistrum Petro Fernandez à Ponte incalatio. Secunda deinde adiecta confirmatio est ab eodem Alexandro III. *anno 1575.* (à quo nonulli huius Militæ originem auspicantur.) Vtuntur Equites super vestem candidam Cruce rubra in formam gladij effigiata, capulo nimirum liliato, acie nuda, & inferius protensa. Duo sunt præcipua Ordinis domicilia, alterum Velesij in Castella, alterum Legione, primum omnium caput est sedes quondam magni Magistri. Sunt in hoc Ordine duo magni Commendatores, vt vocant, Castellæ, & Legionis. De hoc Ordine agunt Cassan. *in catal. part. 9. consid. 7.* Polydor. Virgil, *de inuentor.rerum lib.7.cap.5.* Gualter *in tab. chronograph. seculo 12. pag. 653.* Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.3.pag. 209.* Paul. Morigia *de orig. Relig.lib.4.cap.4.* Martin. Carrilo *in annalib. chronolog. lib.4. sub anno 1175.* Meneni. *in delit. Equestr. tit. Ordo Equitum S. Iacobi,* Anton. Nebricens. *lib. 2. decad.1.cap.9.* P. Mariana *in historiarum Hispaniæ lib.11.cap.13.* Carol. de Torres *en la historia de latres Ordenes Militares lib.1.fol.1.* Carol. de Tapia *in d. Authent. Ingressi, verb. monasteria cap. 36. per tot.* Tamburin. *d.tom.2. disput.24.q.4. n. 94.* Ioann. de Caruallo *de vna & altera quarta ad cap. Raynaldus, de testam part.1.num.360.* Lezana *in sum quæst. Regular.tom.2.cap. 5. num. 54.* me citato *in hoc loco* Machado *en su perfetto Confessor. tom. 2. lib.5 part.4. tract.2. docum. 1.* Ioseph. Micheli *en el tesoro militar.de Cauallería fol.30.cum seqq.* vbi late, & etiam de modo dandi habitum, Iacobus Bossius *in histor. Melitensi tom. 1.lib.6. anno 1160.& tom.3.lib.1.anno 1560.* Ferrer. *in integro tom. de hoc Ordine,* Hieronym. Roder. *in compendio quæst.Regular.resol.12. num.45.* Azori. *instit.moral.part.1.lib.13.cap.6.quæst. 2.versic.anno 1175.& cap.5.quæst.3.versic. sunt præterea in regno Castella,* vbi ex Francisco Rades de Andrada *in chron Ordinis cap.48.* refert quadraginta fuisse magnos huius Militiæ Magistros ad Regem vsque Catholicum Ferdinandum, cui ab Alexandro VI. *anno 1493.* delata est, tum sibi tum successoribus, Ordinis perpetua administratio, Illustriss. Dnicus Roder. à Cunha *in historia Episcop. Portugal.par. 1. cap. 12.* Vnde non approbo, quod tradunt Lucas Episcopus Tudensis, Vasæus, Didacus Valera, Ambrosius de Morales, Illesca *in historia Pontific. p.1.lib.4.c.81.* Fr.Emm. *quæst.Reg.tom. 1 q.5.ar.5.* ordinem scilicet huius familiæ deriuasse à Ranemiro hoc nomine, qui parua manu ingentes Maurorum copias fudit ad amnem, quem Hispani vocant, *Clauijo,* ducente Christianorum copias S. Iacobo, quem Rex ipse cum multis album premente equum ac vexillum rubra Cruce distinctum manu præferentem ante acies conspicatus est.

Alexander

Alexander III. per suam Bullam *sub Dat. 5. Iulij 1175.* quàm refert Mota *lib. 2. origine, & principio Ordinis S. Iacobi pag. 66. & seq.* concessit Militiæ & Militibus huius Ordinis vt primas, & secundas nuptias valerent contrahere, adimplerentque votum, castitatem, seu continentiam coniugalem seruando, vt idem Mota prosequitur in annot. 129. & habetur *in diffinit. Ordinis tit. 22. cap. 5. & tit. 37. cap. 15.* Valenzuel. *consil. 115. num. 6. tom. 2.*

169 Sancti Iacobi apud Lusitanos Militaris Ordo eadem habet initia, quæ sancti Iacobi apud Castellanos, eadem regula, idem habitus, in tessera verò nonnulla cernitur differentia, nam Crux rubra in Lusitanis aciem gladij, quæ in Castellana inferiùs protenditur, non refert, sed ex inferiori cuspide liliata etiam est, & cæteris æqualis. Desciuit hæc Militia à Castellana, sub cuius Magistro erat, tempore Regis Dionisij, qui suorum libertatem amabat maximè. Vide Eduard. Nonium do Leon, Petrum Marisum, & Anton. de Vasconcellos *in Rege Dionysio*, Bernard de Bruto *in chonico Cisterciensi lib. 5. cap. 13.* Vltimus Magistrorum è Lusitanis fuit D. Georgius Dux. Conimbicensis, & Aureij Ioannis Regis hoc nomine secundi filius, accipiente Rege Ioanne III. deinde successoribus perpetuam huius Ordinis administrationem, vt supra in familia Equestri Auisiensi. Caput Ordinis situm est in oppido Palmella, pro quo extremi ferme scriptores scribunt mendosè, Palmera, inter Olyssiponem & Setobrigam meridiem versùs. Scribunt de hac Militia, quot pro S. Iacobi familia *num. accedenti* retuli; item Lusitani *proximè citati*, & nouissimè Emman. de Faria *en el epitome de las historias Portuguesas part. 4. cap. 12.* Tamburin. *tom. 2. disp. 14. quæst. 4. num. 95.* Machado *d. tract. 2. docum. 5. num. 3.* Ioseph. Micheli *en el tesoro militar fol. 48.* Cabel. *de patronat. Regia Corona c. 15. n. 2.*

170 Montis Gaudij apud Hierosolymitanos Ordo Militaris sic dictus à loco extra Hierosolymitana mœnia vbi primum eius domicilium erectum mons Gaudij appellatum, credit Menenius *in delit. Equestr.* relato Romano illum incœpisse eadem ferè tempestate, qua Melitenses, Templarij, & Theutonici, confirmauit Alexander III. anno 1180. vt refert Rades Andrada *in chronic. Calatrauæ cap. 18.* Appellarunt Hispani Equites de Monfrac à præcipua in eo oppido eorum domo, in Cathalonia, & Valentia Equites de Mongioa, quod idem est ac Montis Gaudij; quotquot huius Militiæ extabant, per Hispaniam Equites ad Calatrauenses transiere, vt testatur idem Rades de Andrada *citato loco*, & Batnab. de Montaluo *in chron. Cisterciens. lib. 2. cap. 15.* vbi omnes pariter meminere Equitum del Trugillo, qui in oppido eiusdem nominis sedem habuisse anno 1227. satis constat; adscripti quoque ipsi Militiæ Calatrauensi. De huc Ordine vide citatos auctores, vbi etiam inuenies hos omnes fuisse Cistereiensis instituti, quod repetit Aubert. Miræ. *lib. 3. de origin. monast. vbi de Ordine Cisterciens. cap. 9.* Tamburin. *d. tom. 2. disp. 24. q. 4. num. 97.* Ioseph. Micheli *en el thesoro militar. de Caualleria fol. 36.*

171 S. Mariæ de Mercede apud Aragonios Militaris Ordo institutus à Iacobo huius nominis Atagoniæ Rege, sub regula sancti Augustini anno 1218. Pontifice Honorio III. Imperatoribus Occidentis Federico II. Orientis Roberto. Eadem illius est professio, idem habitus, qui Religiosis Mercenariis de quibus supra; militarunt sub eodem Mercenatio Generali ex prima Gregorij IX. confirmatione anno 1230. Habuere tamen postea Generalem suum Laicum, nec Sacris initiatum, sed eo iterum extincto, ad Sacerdotem & Religiosis Patribus præsidentem rediere Decreto Clementis V. & Ioannis XXII. anno 1317. cuius auctoritate approbata fuit electio Generalatus in fauorem Fr. Raymundi Alberti, qui fuit primus Generalis Clericus & octauus ab Ordinis institutione, extinctos (vt verè sunt) scribit Syluest. Marol. *in Oceano Relig. lib. 5. pag. 335.* non sine maximo captiuorum fidelium damno. De hoc Ordine vide Fr. Ildefon. Remon. magist. & Fr. Bernard. Varg. *in historia generali*; Garibay *in compendio histor. lib. 32. cap. 6.* Illescas *in historia Pontific. lib. 5. cap. vlt.* Carol. de Tapia *d. Auth. Ingressi, verb. monasteria cap. 37.* Tamburin. *d. tom. 2. disput. 24. q. 4. n. 77.* Ioseph. Micheli *en el tesoro militar de caualleria fol. 58.* Pineda *in monarchia Ecclesi. lib. 12. c. 23. §. 4.* Mariana *de rebus Hispaniæ lib. 12. c. 8.* Menen. *in delit. equest. tit. Equites S. Mariæ de Mercede.*

S. Mariæ gloriosæ apud Italos Militaris Ordo institutus à Fr. Bartholomæo Viceno de Vicenza Ordinis Prædicatorum, eius postea Vrbis Episcopo anno 1233. Pontifice Gregorio IX. Imperatoribus Occidentis Federico II. Orientis Balduino II. Huius familiæ Milites tunica alba, & subcinericia toga induuntur, Crucem purpuream in campo albo, duabus supra positis stellis præferunt, vt viduarum, ac pupillorum tutelam susciperent, vt paci, & concordiæ inter homines inseruirent, vulgo *Fratres gaudentes* appellati sunt, & per Italiam floret eorum institutum, maximè Bononiæ, & Mutinæ, sub nomine S. Mariæ Matris Domini. De hoc Ordine agunt Siluest. Marul. *lib. 3. Oceani Relig. pag. 232.* Catol. Signon. *de Episcop. Bononiens. lib. 3. & de regno Italiæ lib. 17. & 19.* Baroni *annal. Ecclesiæ tom. 13. anno Domini 1261. num. 12.* Iacob. Bosii. *in histor. Melitensi, tom. 1. lib. 21. anno 1271.* Tamburin. *d. tom. 2. disp. 24. quæst. 4. num. 96.* 172

S. Mariæ de Monte Carmelo Ordo Militaris institutus à Philiberto Nerestano Gallo, viro Militiæ insigni, sub regula S. Augustini anno Christi 1609. Pontifice Paulo V. regnante in Gallia Henrico IV. Imperatore Occidentis Rodulpho II. Orientis tyranno Amurate; incorporatus est huic Ordini Ordo Militaris S. Lazari per Galliam; institutus primus Magister Nerestanus, qui eodem anno Parisiis, vt testatur Menenius *in delit. Equest. tit. de Equitib. S. Mariæ*, &c. in monasterio Suburbano S. Lazari Canonicorum Regularium S. Augustini nonnullos Equites creauit, designata omnibus pro tessera Cruce violacea Virginis Mariæ effigie insigni ex collo pendente, pariterque chlamidi affixa. Nec Carmelitani, nec Mauritani Equites à nuptiis arcentur. De hoc Ordine agunt Paulus V. *Const. sua incip. Romani Pont. 14. Kalend. Martij* 1607. & alia incip. *Militantium Ordinum* 26. *Februarij* 1608. nouissimè Marc. Anton. Alegre de Cassan. *in paradiso Carmelitici decoris statu 5. ætate 18. anno 1607. cap. 100. pag. 458.* Menenius *citato loco*, Aubert. Miræus *de origine August. l. 1. c. 32.* 173

De

De Religionibus, quæ proprias Constitutiones ac peculiaria statuta dicuntur habere pro regulis.

S. Francisci Assisinatis Ordo, qui antecedentium respectu quartam constituit regulam, ab eodem institutus anno 1208. ætatis suæ 27. & conuersationis 2. Innocentio III. Pontifice, Imperatoribus Occidentis Othone IV. Orientis Roberto. Diuisus est totus Ordo Franciscanus in quatuor Congregationes, Conuentualium scilicet, Obseruantium, Tertiorum de Pœnitentia, & Capuccinorum. Vnaquæque habet suum Generalem distinctum ab alia independentem, præterquam quod multi ex Tertiariis per Hispaniam, & Italiam viuunt adhuc sub Generali Obseruantiæ.

175 Conuentuales sic dicti à magnificis, & sumptuosis Conuentibus, & amplis ædificiis, ac claustris erectis, vnde quandoque claustrales appellabantur, Ordinis statum, & modum primitiuum Religionis in summa paupertate prætereuntes, magnas possessiones & reditus acquirere cœperunt, sed vt ea bona in communi possidere possent, impetrarunt indultum ab Innocentio IV. anno 1244. trigesimo quinto post institutum Ordinem, & profiteri exinde cœperunt regulam cum limitatione priuilegiorum inuentam, & approbatam, vt dicit Rodulphus *lib. 2. historiæ fol. 157. col. 2.* Et sic in temporalibus iam succedunt ac si essent in sæculo, Clemens IV. *Constit. 1.* incip. *Obtentu 2. Id. Februarij* 1265. Sed ipsos vt singulos nihil proprij posse decreuit Pius V. *Const. 61.* inc. *Ad extirpandos. Idib. Iunij* 1566. Semel in mense prima die non impedita alio festo nouem lectionum officium de ipso sancto Francisco, prout recitatur in die festo eiusdem, recitare possunt, Paulus V. *tom. 4. Bullarij Constit. 4.* incip. *Dominus noster 20. Martij* 1617. Eis, eorumque Superioribus ambitum interdixit idem Paulus V. *de tom. 4. Const. 18.* incip. *Admonemur 4. Septembris* 1619. Constitutiones eorum in Capitulo generali anno 1625. pro feliciori ipsius Ordinis progressu editas confirmauit Vrbanus VIII. *Constit. 87.* incip. *Militantis sub die. 15.* 1628. Generali conceditur licentia supprimendi & extinguendi Conuentus pauperes. Vrbanus VIII. *in Constit. sua* incip. *Cum sicut 3. Octobr.* 1635. Generalis eorum Magister ad sexcennium eligitur, me citato *in hoc loco* Ioan. Maria Nouar. *in Lucerna Regular. verb. Generalis n. 4.* Ministri Conuentuum siue Guardiani eliguntur à Capitulo Prouinciali per annum, qui tamen sunt de mensa Magistri Generalis triennio durant, ab ipsique Magistro generali eliguntur. Sunt Prouinciæ illorum 31. in quibus vicariæ septem, custodiæ 408. Habent Romæ monasteria duo, vnum ad sanctos Apostolos Philippum, & Iacobum, aliud ad sanctum Saluatorem ad vndas.

176 Ex iis prodierunt Fratres dicti minores Conuentualium reformati, quos approbauit, eosque frui priuilegiis, & gratiis Fratrum Minorum Conuentualium voluit, ac alios Fratres Minores cuiuscunque Ordinis S. Francisci recipere prohibuit Sixtus V. *Constit. 69.* incip. *Apostolici, Idib. Octobris* 1587. Caputium, siue habitum similem Capuccinis deferre, ac Capuccino recipere vetuit Gregorius XIV. *Constit. 11.* incip. *Beati 6. Iulij* 1591. Illis vniuit loca, & bona Fratrum Minorum discalceatorum in Italiam, & ad eos transire indulsit Sixtus V. *Constit. 99.* incip. *Cum sicut 20. Octobris* 1589. Habent Conuentus aliquot, qui plurimum valent per Italiam, sed nonnulli sunt extincti.

177 Obseruantes ex pluribus reformationibus originem sumpserunt: nam cùm præclarus hic Ordo aliqua ex parte collapsus esset, inceperunt plures reformationes, à primum Cæsareo quodam duce, à quo & Cæsarini dicti sunt de anno 1244. Alia huius Ordinis cœpit reformatio anno 1294. sub Cœlestino V. à duobus fratribus. Angelo scilicet Antesiguano, & Angelo de Cingulo, qui Clareni ex eo dicti sunt, quod primum in monte Claro habitare cœperunt. Apud Lusitanos de anno 1392. cœpit alia Regularis obseruantiæ institutio à Fratribus Didaco Arias, & Gondisaluo Marino, & aliis Castellanis & Gallecis Patribus, & triginta annis post inceptam reformationem à Fr. Paulo de Trinis in prouincia S. Angeli ex Regno Neapol. quæ dicitur Capitanata, arctissima cœpit reformatio sub B. P. Ioanne à Stronconio, & Fr. Thoma Florentino possessione laico, qui Patres de S. Euangelio fuere appellati. Coletanorum alia fuit reformatio à Coleta muliere illa piissima (quæ Clarissas reformauit sorores) sic dicti, quæ incœpit anno 1410. Et Amadei, qui Mediolani à B. Amadeo Lusitano viro sanctissimo ac nobilissimo instituuntur, nomen habuerunt, anno 1460. cœperunt. Denique ordinem in Italia Fr. Petrus Caperolus reformauit, qui & Caperolanis Fratribus nomen dedit anno 1477. Hi omnes qui à propriis regebantur Vicariis sub Generalis Conuentualium Ministri obedientia, Fratribus de obseruantia adhæsere, qui de Obseruantia Ordo à B. Bernardino de Senis, & B. Ioanne de Capistrano sanctissimis viris, nimirum & in Italia, & in Gallia, Germania, ac Polonia auctus ac restitutus fuit anno 1440. Eugenio IV. Summo Pont. A Conuentualibus, Obseruantes seiunxit, & eorum Ministrum Generalem ad sex annos eligi posse statuit Leo X. *Constit. 23.* incip. *die 4. Kal.* 1517. Et illos in processionibus, & aliis actibus publicis Fratribus Conuentualibus præcedere voluit idem Pontifex *Constit. 26.* incip. *Licet 6. Decembris* 1517. Eis vniti fuerunt Fratres Amadei, & Clareni à Pio V. *Constit. 53.* incip. *Beatus 10. Kal. Februarij* 1568. Recitare possunt feria quinta Officium sanctissimi Corporis Christi, non tamen in illis de aduentu, & Quadragesima, aut Officio duplici impeditis, idem Pius V. *Constit. 13.* incip. *Exponi 8. Ianuarij* 1568. Illis, eorumque Superioribus ambitum interdixit Paulus V. *tom. 4. Bullarij Constit. 16.* incip. *Admonemur 18. Aprilis* 1619. Quascunque præcedentias, seu Paternitates illis concessas præter constitutiones Ordinis auctoritate Apostol. confirmatas reuocauit Gregorius XV. *Constit. 41.* incip. *Pastoralis 3. Februarij* 1623. Minister Generalis, qui sexennio durat, sicut in præteritum vsus est, ita in præsentiarum vti potest titulo & sigillo cum inscriptione Ministri Generalis totius Ordinis Fratrum Minorum, vt contra Conuentuales huiusmodi titulum reformari contendentes censuit Sacra Rituum Congreg. *sub die 22. Mart.* 1631. refert me citato *in hoc loco* Nouar. *de verb. Generalis.* Ex his sunt quidam reformati Obseruantes, quos nos Recollectos discalceatos, seu aliàs reformatos appellamus, quod in puritate sua paupertatem, & regulam B. Francisci nitan-

tur

tur obseruare. Hi autem seformati discalceati non possunt accedere ad Capitulum prouinciale, sed solum ipsorum Custos, qui habet tantum vocem actiuam; non possunt babere inter Obseruantes seu de familia aliquam dignitatem, vel officium. Non possunt prædicare, & eleemosynas petere intra limites Conuentuuio obseruantium de familia, nisi Prouincialis facultate obtenta in scriptis, & è conuerso. Non possuot peregrinari nisi litteris obedientialibus prius registratis à Superiore subscriptis, cum annotatione diei discessus, & determinatione redditus. Superior eorum in quolibet Conuentu debet habere clauem, qua cellas subditorum aperire, & visitare possit ad libitum saltem cum duobus. Greg. XV. *Constit.* 8. inc. *Onerosa* 1. *Sept.* 1621. *tom.* 4. apud Angel. Mar. Cherub. *pag.* 287. Fratres de familia libere ad reformationem transire valent in quocumque tempore, etiam extra Capitulum, & congregationem. Qui ad Reformationem transierit, annum vnum à die suæ receptionis computandum ad deliberandum habeat, an in illo statu velit remanere, quo anno expleto, Superior Reformatorum, Custos videlicet, vel Prouincialis ad Conuentum in quo dictus Frater de familia commoratur, se transferat, vbique informationem simplicem capiat per se ipsum, aut ab eo substitutum, qui non sit de familia illius Conuentus, in quo frater in Reformatione incorporandus reperitur. Ad faciendam assignationem aliquorom Conuentuum Obseruantium de familia Fratribus Reformatis recurri debet ad sacram Congregationem. Nouitij inter Reformatos non sunt recipiendi extra Capitula, vel Congregationes Capitulares. Minister Prouincialis eligi potest ex familia, vel ex Reformatione iuxta antiquam consuetudinem Religionis. Et quando Minister Prouincialis eligitur ex Fratribus Reformatis, Custos Reformationis non eligatur, sed ipsemet Minister ipsam Reformationem regat, & moderetur. Quando Minister Prouincialis fuerit Reformatus, tunc Custos mittendus ad Comitia generalia eligatur ex Patribus de familia, & vice versa. Procurator in Curia Patrom Reformatorum est nominandus à Generali. Ita S. Congreg. Episcop. & Regul. 14. *Iunij* 1628. apud Angel. Mariam Cherub. *tom.* 4. *Bullarij pag.* 68. Nulli Reformatorum huiusmodi ius præcedendi siue honoratioris loci competit, nisi Ministro Commissario, Vicario, & procuratori, Generalibus, Ministris Prouincialibus, Commissariis, & Vicariis Prouincialibus, si fuerint ex Reformatis, Custodibus Reformationum, Comissariis Visitatoribus, Guardianis, Præsidentibus, seu Commissariis, & Vicariis localibus, qui tamen expletis eorum officiis ad formo, & præsidentiam Ordinis redibunt tam ij, qui iam habitum per dictos Fratres reformatos gestari solitum susceperunt, & de cætero suscipient, quam ij, qui se à Fratribus de Obseruantia ad Fratres Reformatos huiusmodi canonice transtulerunt, & transferent; exceptis tamen iis, qui officio Ministri Generalis Cismontanæ familiæ functi sunt, vel fungentur, qui post Superiores actuales immediate locum habeant. Vrban. VIII. *Constit.* 23. *alias* 135. incip. *Inter grauissimas*, 23. *Augusti* 1634. apud Angel. Mariam Cherub. *tom.* 4. *pag.* 49. Quod in prouinciis Hispaniarum, & Indiarum Fratrum discalceatorum S. Francisci de Obseruantia amplius non sunt, nec habeantur tituli Lectorum Iubilatorum, neque exemptione Patris gaudeat, nisi qui Minister Prouincialis fuerit. Idem Vrbanus VIII. *Const.* 32. *alias* 142. incip. *Religiosos viros* 3. *Decemb.* 1635. apud Angel. Mariam Cherobin. *tom.* 4. *pag.* 54. Habent omnes sub se Prouincias 63. Custodias quinque, Vicarias 24. Cōuentus 2300. Religiosos centum sexaginta tria millia nongentos. Sunt Romæ ad S. Mariam in Ara Cœli, ad S. Bartholomæum in Insula, ad S. Petrum Montorium, ad S. Franciscum Transtyberim, & ad S. Isidorum.

Tertiarij de Pœnitentia nuncupati ita dicun- 178
tur, quia postquam S. Franciscus primum Ordinem anno 1208. & secundum S. Claræ siue Damiatarum anno 1212. instituerat, tandem anno 1221. in oppido Canarij, quod ab Assisio quatuor milliaribus distat, idem gloriosus Sanctus amore Iesu Christi maxime flagrans, & omnium salutem ardenti desiderio anhelans, alium Ordinem instituit, qui antecedentium respectu dicitur tertius, eumque de Pœnitentia nominauit, fortassis, vt placet D. Bonauenturæ, quia sicut pœnitentia est via communis ad Cœlum, sic Ordo iste omnes cuiuscunque status & sexus, Clericos, & laicos, virgines, viduas, & coniugatas amplectitur, neminem excludit, omnesque hunc Ordinem ingredi, illumque profiteri possunt. Quem quidem Ordinem dum coniugatas vtriusque sexus, verum etiam Fratribus, & Monialibus in communi viuentibus, ac tria vota substantialia solemniter emittentibus florere iam diu cœpisse refert Clemens VIII. *sua Constit.* incip. *Ad vberes Id. Martij* 1526. & vt habetur *in chronicis p.* 3. *lib.* 1. *c.* 38. videtur quod de anno 1421. Fulgineæ sub auspiciis B. Angelinæ de Therano ciuitellæ Aprutij Comitissæ incœperit tertius Ordo de pœnitentia facere vota solemnia in communitate, illi multa priuilegia, indulta, & gratias concesserunt & confirmarunt summi Pontifices, quæ in vnum collegit R. P. Anton. de Sillis Bergomenus. Ordinat habitum Tertij Ordinis confici debere ex quatuor partibus lanæ naturaliter nigræ, & ex vna lanæ albæ, Clemens VIII. *in Constit. sua* incip. *V. ea, sub Dat.* 17. *Aprilis* 1600. Habet Generalem ad triennium, quem licèt Pius V. *Const. sua* incip. *Ea est* 5. *Non. Iulij* 1568. extinxerit, voluerit que vt vniuersi, & singuli Fratres, & Sorores tertij Ordinis prædicti vbilibet constituti Generalem, & Prouinciales Ministros Ordinis Fratrum Minorum de Obseruantia tanquam Patres, & Superiores suos, eorumque monita, & mandata humiliter, & deuotè acceperint, & communem eis protectorem constituerit, tamen Sixtus V. *sua Constit.* incip. *Romani Pontificis* 29. *Martij* 1586. restituit tertium Ordinem in pristinum, vt possit, sicut prius, Generalem per triennium create, imo & illum ad aliud triennium confirmare, non tamen Commissarium Generalem; qui Generalis intra duos menses confirmationem à Generali de Obseruantia petere teneatur, litteris Pij V. quoad Protectoris deputationem in suo robore permanentibus. Eidem Generali facultatem tribuit Gregorius XV. Confraternitates Cordigerorum erigendi, & institutas Archiconfraternitati Ecclesiæ S. Francisci Fratrum Minorum Assissien. aggregandi in domorum & locorum Regularium tertij Ordinis Ecclesiis, vbi Minorum Conuentualium, ac de Obseruantia domus, seu Conuentus non existant, vt in eius *Const.* inc. *Alias. sub* 27. *Iunij* 1622. Habet per Italiam, Siciliam, & Dalmatiam prouincias 18. Conuentus 150. qui subduntur suo Generali, compu-

ratis

tatis verò illis qui in Italia & eatra illam subduntur Generali de Obseruantia, numerantur Conueotus 327. & Religiosi tria millia nongenti, & nonaginta. Sunt Romæ in Ecclesia sanctorum Cosinæ & Damiani regione Montium.

Ea iis Tertiatiis suor alij reformati, qui cœperunt in Gallia anoo Domini 1595. nam extincta ferè memoria Regularis Obseruantiæ tertij Ordinis ob hæreticorum prauitatem, & bella ciuilia illie grassaotia R.P. Vincentius Mussart Parisiensis prædicator Regius, & vir admodum spectatæ probitatis vna cùm P.Francisco Mussart germaoo suo, ascitis etiam nonnullis aliis piis ac religiosis viris prædicto anno reformationi huiusmodi cum auctoritate Clemeotis VIII. ita sollicitè incumbere, vt vsque hodiernam diem quamplora cœnobia antiqua restaurauerint, nouaq; erexerint in diuersis Galliæ prouinciis, oecnon in Lotharingia, & Burgundia, in quibus habent etiam sub regimine suo diuersa Monjalium monasteria sub eodem instituto, & reformatioor militantium. Gaudent multis priuilegiis sibi per diuersos summos Pont. concessis, & præcipuè per Paulum V. *Constit.* incip. *Qua pro augenda* 14. *Martij* 1613. Vacant prædicatiooibus, conferentiis, & controuersiis in hæreticos, Confessionibus infirmorum, visitationibus, & cæteris pietatis officiis. Sunt Romæ ad S. Mariam miraculorum prope S. Mariam de Populo.

179 Capuccini sic dicti capuccio oblongo, & acuminato, quod gerunt ad imitationem S. Francisci, cuius fuisse illum habitum contendunt, initium sumpserant à quibusdam Fratribus Minoribus de Obseruantia, anno 1525. quorum Congregationem approbaoit Clemens XII. *in Const.* 21. incip. *Religionis Zelus de anno* 1528. vbi concedit quòd possint barbam deferre, & habitum cum capuccio quadrato gestare teneantur. Et Gregorius XV. confirmat, & innouat Constitutiones Gregorij XIII. & XIV. super prohibitione delationis habitus illorum, vel consimilis per alios Regulares, nec ooo commendat, & mandat Ordinariis locorum Regnorum Hispaniæ, Franciæ, aliorumque Regnorum, & Prouinciarum Italiæ, ne aliis quibusuis Religiosis cuiuscumque Ordinis, Societatis, & instituti Regularibus sub quouis prætextu in posterum nomen, vel habitum ipsorum Fratrum Capuccinorum sibi vendicare, vel vsurpare permittant, sed ipsas editas Constitutiones per ecclesiasticas censuras, & pœnas obseruare faciant, vt in eius *Const.* 15. incip. *Ex iniuncto* 9. *Decembris* 1631. Suot verè Minores S. Francisci Fratres, & trahunt origiuem verè ea linea non intermissa S. Fraocisci, Vrban. VIII. *Const.* 68. inc. *Saluatoris* 28. *Iunij* 1627. Illis probibitus est transitus ad alium Ordioem, seu Congregationem sine licentia Sedis Apostolicæ, ad Carthusienses verò nisi cum licentia Ministri Generalis in scriptis ex quauis causa, idem Vrbanus VIII. *Constit.* 91. incip. *Iniuncti* §. 2. *sub die* 9. *Augusti* 1628. Laici professi Capuccinorum inter eundum & sedendum, & in publicis & priuatis actionibus, vbique nouitiis clericis oondum professis præcedere possunt, & debent. Vrbanus VIII. *Const. sua* incip. *Nuper* 7. *May* 1631 Facultas eis conceditur propriam Crucem in publicis processionibus erigeodi ad formam Coost. Greg. XIII. quæ inc. *Expescit officij*, etiam vbique locorum, Paulus V. *tom.* 4. *Bullarij Const.* 9. inc. *Pastoralis* 12. *Octobris* 1617. S. Cong. Rit. *in causa Capuccinorum* 21. *Mart.* 1617. quæ sub *die* 10. *Iulij* 1621. declarauit erectiooem Crucis Capuccinis fuisse concessam in iis tantum locis, in quibus iam sub propria Cruce, seu in proprio loco sub Cruce Cleri in processionibus ante huiusmodi concessionem incedebant, eumdem locum retinere debere. Illorum Generalis vsque ad annum 1625. durabat per quinquennium, nunc ad sexcennium eligitur. Habent sub se Prooincias 42. Conuentus 1240. Religiosos septendecim millia ducentos quinque. Erant Romæ ad S. Bonaueoturam io monte Quirinali, nunc sunt translati ad oouum monasterium io platea Sfortiorum.

De hoc Ordine S. Francisci in communi agunt 180 Cassan. *in catal. gloria mundi p.* 4. *consid.* 69. Venero *en su enchiridion de los tempos fol.* 100. *verso*, in impres. de anno 1841. Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum lib.* 7. *c* 4. Illescas *in historia Pont. lib.* 5. *c.* 23. *&* 32. Hier. Rom. *de republ. Christiana lib.* 6. *c.* 20. Plat. *de bono statu relig. lib.* 2. *c.* 21. Gualter. *in tabul. chronog. saculo* 13. *pag.* 677. Paul. Morig. *in orig. Relig. lib.* 1. *c.* 33. *&* 34. Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 4. *pag.* 247. *&* 262. Fr. Emm. *quæst. Regul. tom.* 2. *p.* 2. *art.* 3. Fr. Lodou. Miranda *in manuali Prælator. tom.* 1. *q.* 4. *art.* 4. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 23. Marquez *in origine Eremitarum S. Augustini c.* 23. §. 5. *cum duobus seqq.* Suar. *tom.* 4. *de relig. tract.* 9. *lib.* 2. *c.* 7. Hier. Roder. *in compendio quæst. Regul. resol.* 123. *à n.* 28. Tambur. *de iure Abbatum tom.* 3. *disp.* 1. *q.* 2. *n.* 7. vbi quòd militantes sub regula S. Fraocisci democratia reguntur. Carol. de Tapia *ad Auth. Ingressi, verb. monasteria c.* 54. *per tot.* latè Tambur. *d. tom.* 2. *disp.* 24. *q.* 6. *à princ.* Ioseph. Micheli *fol.* 106. Et ex professo chronicam S. Francisci scripserunt. Fr. Domin. Marcus Vlyssiponensis, Episcopus Portugalensis, Antonius Daza, Ludouicus Roboledo, Bernardinus de Bessa, Petrus Rodulphus Peregrinus Bononiensis *in chronicis Generalibus Minorum*. Iuo Magister *in manipulo Fratrum Minorum*, Ioannes Hillio *de statu Ordinis sui*. Philippus Perusinus *de historia Religionis sui temporis*, Franciscus Bartolus *de historia S. Mariæ de Portiuncula*, & Franciscus Gonzaga, ac nouissimè Fr. Lucas VVaddingus Hibernus in annalibus huius Ordinis, primus & secundus tomus lucem aspexit, tertius veró nunc est sub prælo.

De Conuentualibus in particulari si quis aliqua 181 scire cupit, consulat Rodulp. *in historia Seraphica Relig. lib.* 2. Ludou. Miranda *d. tom.* 1. *q.* 12. *art.* 1. *concl.* 3. Suar. *d. c.* 7. *num.* 6. Hier. Roder. *d. resol.* 123. *n.* 30. de Obseruantibus vide Tamb. *d. q.* 6. *n.* 5. Suar. *d. c.* 7. *n.* 6. Hier Roder. *d. resol.* 123. *n.* 31. vbi quod Hispaniæ cœpit Obseruaotia tempore Regum Catholicorum Ferdinandi, & Isabellæ ad eorum instantiam; Philippo vero II. instante omninò extincta est Conuentualitas iussu Pij V. anno Domini 1566.

De Tertiariis vide B. Ioannem de Capistrano *in defensorio tertij Ordinis B. Francisci*, Dionysium Carthusianum *in Tertiam S. Francisci regulam*, Carol. de Tapia *d. c.* 54 *à n.* 6. Tambur. *d. q.* 6. *n.* 7. Bernardum de Bosto *de imitatione Christi per assumptionem status tertij Ordinis de Pœnitentia*, Hieron. Roder. *in compendio quæst. regul. resol.* 136. latè R.P. Antonium de Sillis *in libro, cui titulus est, Studia originem, processum, atque complementum tertij Ordinis de Pœnitentia S. Francisci concernentia*, impress. *Neapoli* 1622.

De Capuccinis agit Iosephus Zarlinus *de origine Capuccinorum*, Paol. Morigia *de origine Relig. lib.* 1. *cap.* 52. Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 5. *pag.* 375.

*pag.*375. Carol. de Tapia *d.c.*54.*à n.*14. Tamb.*d.q.*6.
*n.*9. Ioseph. Mich. *en el tesoro de Religiones fol.* 109.
verso. Suar. *d.n.*6.*in fin.* Hier. Roder. *d. res.* 123. *n.* 32.
182 Carthusiensium Ordo sic dictus à valle Car-
thusia vulgo *Certosa* in Diœcesi Gratianopolita-
na in Regno Galliæ, institutus à S. Brunone no-
bili ciue Vrbis Agrippinæ sub regula propria
anno 1084. Pontifice Gregorio VIII. Imperatori-
bus occidentis Henrico IV. Orientis Alexio
Conneno. Illam approbauit Alexander III. *Const.*
7. incip. *Cùm vos* 4. *Non. Sept.* 1179. & à iurisdictio-
ne, & superioritate Ordinariorum exemit Boni-
facius IX. *Const.* 3. incip. *Sacrosancta* 17. *Kal. Apri-
lis* 1391. Eius Religiosos à solitudine distrahi
prohibuit Honorius III. *Const.* 3. incip. *Cùm dilecti*
183 3. *Id. Februarij* 1218. Illis communicauit, & ex-
tendit priuilegia, immunitates, & exemptiones,
gratias, & indulta tam in spiritualibus quàm in
temporalibus quibusuis aliis tam Mendicantium
quàm non Mendicantium Ordinibus per quos-
cumque Romanos Pontifices concessa, & in futu-
184 rum concedenda, Greg. XV. *Const.* 42. incip. *Ad
uberes* 3. *Februarij* 1623. Ad eos transire possunt
Eremitæ S. Augustini Congregationis Galliæ
Reformatorum seu discalceatorum, non verò ad
alios, Vrbanus VIII. *Const.* 90. incip. *Ex iniuncti*
21. *Iulij* 1628. atque etiam Cistercienses, Euge-
nius IV. *Const.* 16. incip. *Regularium* 16. *Kal. Mart.*
185 1439. Illos recipere possunt Camaldulenses in
eremo degentes, petita licèt non obtenta licentia
ab eorum Superioribus, Eugenius IV. *Const.* 8 inc.
Illa 8. *Kal. Decemb.* 1475. Vestiuntur monachi vt
Religiosi Dominicani, ferunt tamen cappucium
assutum tunicæ & scapulari vtrumque alam con-
tinentem intra se ligula eiusdem panni, & coloris
ansa vtrumque latus, Conuersi portant scapulare
nigrum. Tota Religio subest Obedientiæ Prioris
maioris Domus Carthusiæ, ex *Const.* 17. Iulij II.
inci. *Dum ad fructus* 26. *Kal. Iulij* 1508. qui ab ea
nunquam egreditur, & Generalis est, Ordinem
regit per Visitatores, & singulis annis eo in loco
Generale Capitulum congregatur in quo de re-
bus Ordinis agitur. Capitulum cuiusque Domus
Priorem suum eligit, confirmat Generalis; du-
rant ad arbitrium Religionis. Prouinciæ sunt
septemdecim (totidem numerant Aubert. Miræ,
& Azor. *locis infra citandis*, cum 180. monasteriis,
& tribus millibus Monachorum) monasteria ferè
ducenta. Sunt Romæ ad S. Mariam de Angelis in
Thermis Diocletiani. De hoc Ordine agunt S.
Anton. *p.* 1 *Inst. tit.* 15. *c.* 22. §. 2. Cassan. *in catalogo
gloriæ mundi p.* 4. *consid.* 61. Polyd. Virgil. *de inuent.
rerum lib.* 7. *c.* 3. Gualter. *in tabul. chronog. sæculo* 11.
anno 1086. *pag.* 631. Hier. Rom. *de Republ. Christia-
na, lib.* 6. *c.* 13. Plat. *de bono statu relig. lib.* 2. *c.* 22. Illes-
cas *in historia Pontificali lib.* 5. *c.* 9. Paul. Morigia *de
origine Relig. lib.* 1. *cap.* 27. Siluest. Maurol. *in Oceano
Relig. lib.* 2. *pag.* 114. Carol. de Tapia *ad d. Auth. In-
gressi, verb. monasteria c.* 41. Card. Baron. seu potiùs
Bzoui *tom.* 13. *annal. Eccles. anno Christi* 1254. Tam-
bur. *d. tom.* 2. *disp.* 24. *q.* 7. *n.* 1. Ioseph. Micheli *en el
tesoro de Religionis fol.* 105. Veneno *en su enchiri-
dion de los tiempos fol.* 100. *in impr. de anno* 1641.
Claud. Robert. *in Gallia Christiana tit. de Generalibus
pag.* 5. Aub. Miræ *de origine Relig. lib.* 2. *c.* 45 *& lib. de
origine omnium per Orbem Carthusiarum domorum*,
Fr. Emm. *quæst. Regul. tom.* 1. *q.* 3. *art.* 8. Azor. *instit.
moral. p.* 1. *l.* 11. *c.* 21. *q.* 2. Fr. Ludou. Miranda *in manu
Prælat. tom.* 1. *q.* 4. *art.* 2. Sanchez *in præcepta Decalo-
gi tom.* 1. *lib.* 6. *c.* 7. *n.* 21. Suar. *de Relig. tom* 4. *tract.* 9.
August. Barbos. de Iur. Eccles.
lib. 1. *c.* 4. Hieron. Roder. *in compendio quæst. Regul.
resol.* 123. *n.* 15. nouissimè R. D. Fr. Angelus Manri-
que *in annalibus Cisterciensib. tom.* 2. *anno Christi*
1157. *c.* 4. Et huius Ordinis chronicam scripserunt
Henricus Arnoldus, Henricus Triso, Petrus Dor-
landus cum notis Theodori Petræi, Arnoldus Bo-
stius *in tract. de illustrib. Viris Ordinis Carthusiani.*
Festum S. Brunonis celebratur 6. Octobris.
Sanctissimæ Trinitatis Ordo institutus sub re- 186
gula propria tradita sanctis viris Ioannis Mattæ,
& Felici Anachoretis Gallia anno 1198. Ponti-
fice Innocentio III. Imperatoribus Occiden-
tis Henrico VI. Orientis Alexio Conneno;
approbatus ab eodem Innocentio *Constunt.* 9.
incip. *Operante* 14. *Kal. Iuly* 1209. Dicitur etiam
hæc familia in Bullis Apost. Cerui frigidi à pri-
mo monasterio, & capite familiæ prope fontem
Cerui frigidi erecto non longe ab Vrbe Melden-
si Archiepiscopo Senonensi suffraganea. Hunc
eumdem Ordinem confirmasse Honorium III.
Gregorium IX. Cœlestinum VI. Innocentium IV.
Alexandrum IV. Vrbanum IV. Clementum IV.
Gregorium X. Clementem V. & VI. Innocentium
IV. Iulium II. Leonem X. Adrianum VI. Paulum
III. Iulium III. Paulum IV. & Pium IV. testatur
Gregorius XIII. *sua Const.* incip. *Regimini militantis*
19. *Martij* 1575. Et priuilegia, gratias, & indulta
tam spiritualia quàm temporalia huic Ordini
concessa confirmauit Greg. XV. *Const.* 22. incip.
Iniuncti, 18. *Aprilis* 1622. Et eius Fratres existentes
in Portugalliæ regno gaudere omnibus gratiis &
priuilegiis concessis Fratribus eiusdem Ordinis
existentibus in prouincia Castellæ, Legionis, &
Bethicæ, statuit Paulus III. *Const.* 2. incip. *Inter cu-
ras Idib. Nouembris* 1534. hic enim Ordo mirum
fulget in Lusitania, vbi fuit reformatus, quorum
Patrum vita summis commendat laudibus Fr.
Michel Borellus *in supplemento ad libellum, qui re-
formatorium Ordinis dicitur.* Occupantur hi Reli-
giosi ex instituto suo in redimendis captiuis è
seruitute infidelium, & tenentur huic operi ap-
plicare tertiam partem bonorum, & redituum
suorum, & eleemosynas pro tali opere quærere
valent, nec ea eo dici possunt quæstores, sed veri
Religiosi, & approbati, Clemens VII. *Const.* 7. in-
cip *Gratum* 15. *Kal. Maij* 1524. Fratribus huius
S. Religionis ad partes infidelium se transferen-
tibus pro redimendis captiuis conceditur facul-
tas audiendi Confessiones ibi degentium, eosque
absoluendi, Presbyterosque super irregularitate
dispensandi, captiuos à votis absoluendi, bona
incerta per eosdem malè parta condemnandi, pa-
ramenta & ornamenta Ecclesiastica benedicen-
di Conceditur etiam plenaria Indulgentia Chri-
sti fidelibus in illis partibus degentibus, statis
diebus confessis, & sacra Communione refectis:
& quod Religiosi, & alij Presbyteri etiam captiui
certis horis Missam in Altari portatili in illis
partibus celebrent, & sacramenta Ecclesiastica
certo modo ad Christi fideles deferant Permitti-
turque dictis Fratribus bona eis data impendere,
in eorum captiuorum vsum, redemptionemque
eorundem, Missarum item celebratio pro Ani-
marum à purgatorio liberatione. Paulus V. *Const.*
40. incip. *Ex omnibus, de an.* 1608. apud Laërt. Che-
rub. *tom* 3. *pag.* 228. Gratiæ, & indultæ huic Ordini
& personis prouinciæ Castellæ, & Legionis, Be-
thicæ, vel in genere toti Ordini elargita in om-
nibus & per omnia communicantur Religiosis
Prouinciæ Portugaliæ. Paulus III. *Const.* 2. incip.

Inter curas de anno 1534. apud Laërt. Cherubin. *in Bullario tom.* 1. *pag.* 614. Ex hac Congregatione emanauit in regno Portugalliæ Confraternitas Misericordiæ operibus pietatis plena an. 1498. à quodam Fr. Michaele de Contteras S. Theologiæ Magistro, & à Confessionibus Reginæ Leonoræ vxoris Emmanuelis Regis Portugalliæ, qui primitini fuerunt confratres cum aliis ex Regia progenie oriundis, de qua Confraternitate vbique terrarum celebratissima, & de eius laudibus, & institutione agunt per me citati *de officio & potest. Episcopi p.* 3. *alleg.* 75. *n.* 17. Vtuntur Religiosi vestibus candidis, portant in pectore Crucem ex rubro, & cæruleo colore. Habet Ordo prouincias 18. monasteria 145. in quibus sunt circiter quatuor millia Religiosorum, qui perpetuo subduntur Generali, quorum seriem vsque ad annum 1620. enumerat Claudius Robertus *in sua Gallia Christiana tit. de Generalibus.* Sunt Romæ ad S. Franciscam Romanam in platea dicta *Felice*, quæ ducit à monte Pincio ad quatuor fontes. De hoc Ordine agunt S. Anton. 3. *p. sum. tit.* 16. *cap.* 1. §. 2. *& p.* 2. *histor. c.* 1. §. 3. Cassan. *in catalogo p.* 4. *consid.* 63. Polyd. Virgil. *lib.* 7. *de inuent. rerum c.* 4. Genebr. *in chronograph. lib.* 2. *anno à Christo nato* 1199. Pineda *in monarch. eccles.* 22. *c.* 23. Garibai *in compend. histor. Hispan. lib.* 12. *c.* 28. Valenzuel. *cons.* 1. *n.* 13. & 14. Carol. Tapia *ad Auth. Ingressi, verb. monasteria c.* 22. *per tot.* P. Fr. Petrus Lopez de Altuna *en la* 1. *p. de la Coronica general del Orden de la sanctissima Trinidad Redencion de Cautiuos, impressa en Segouia* 1637. Emman. Rainoso *en el libro de la Concepcion purissima de Maria sanctiss. en el discurso proemial*, Fr. Emman. de Lemos *Lusit. en vn tratado de la institucion de la Orden.* Petr. Mariz *in suis dialogis dial.* a. *c.* 10. Fr. Ludou. Osorius *de Viris illustribus & sanctis huius Religionis*, Fr. Franciscus Barba librum edidit *de origine huius Ordinis*, Tambur. *de iure Abbatum tom.* 2. *disp.* 24. *q.* 4. *n.* 57. Carrillo *in annalib. chronolog. lib.* 4. *anno.* 1198. *pag.* 345. Venero *en su enchiridion de los tiempos fol.* 101. *verso*, impressa de anno 1641. Fr. Ferdinand. de Camargo *epitome historiali Ecclesiæ militantis sub anno* 1198. *fol.* 247. Hier. Rom. *de repub. Christiana lib.* 6. *c.* 18 *& in chronicis Ordinis Eremitarum S. Augustini cent.* 8. *ad annum Christi* 1163. Tarcagnota *in historia vniuersali p.* 2. *lib.* 3. Siluest. Marul. *in Oceano Relig. lib.* 3. Paul. Morigia *in origine Relig. lib.* 1. *c.* 63. Renat. Chopin. *lib.* 1. *monastic. c.* 1. *n.* 17. *& c.* 10. *n.* 41. Gualter *in tab. chron. anno* 1208. Illescas *in historia Pontif. lib.* 4. *cap.* 32. Marquez *de origine Eremit. S. Augustini c.* 3. §. 2. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 13. *c.* 11. *q.* 8. Auber. Miræ. *lib.* 1. *de statu Ecclesiæ Cathol. c.* 24 *& de origine lib.* 1. *c.* 8. Hier. Rodet. *in compend. quæst. resol.* 123. *n.* 19. Moritur B. Ioannes Marta Romæ 21. Decembris.

187 Est in hoc Ordine Congregatio quædam, quam appellant Discalceatorum, cuius institutor fuit R. P. Ioannes Baptista, qui considerans præfatum Ordinem temporum iniuria, & hominum stupiditate à primi eius instituti regularis Obseruantia deflexisse, diuina inspirante gratia arctioris vitæ zelo ductus primum huius Ordinis institutum imitari cupiens à Clemente VIII. reformationem obtinuit, in qua primitiua regula à Fratribus reformatis, seu discalceatis obseruaretur, vt constat ex *eius Const.* 42. incip. *Ad militantis Ecclesiæ* 20. *Augusti* 1599. Paulus verò V. è Conuentibus erectis in Hispaniæ Regnis duas prouincias instituit sub plena gubernatione vnius Vicarij generalis, qui Ministro generali totius Ordinis tantùm subesset, vt *in eius Const.* 59. inc. *In supremo militantis Ecclesiæ.* Deinde idem Pontifex prædictam reformam inter cæteras Religiones Mendicantes adscribi voluit, vt patet ex *eius Constit.* 60. incip. *Ecclesiæ Catholicæ* 15. *Decembris* 1609. Vltimò verò instituit, & ordinauit, vt hi Religiosi reformati, seu discalceati tempore suæ professionis vltra tria vota substantialia, quartum aliud votum etiam emitterent non prætendendi per se nec per alios directè, vel indirectè Prælaturam vllam nec intra nec extra Religionem, vt in eius *Constit.* 61. *alias* 39. incip. *Quæ pie* 10. *Febr.* 1610. Nouissimè S. D. N. Vrbanus VIII. per quasdam litteras in forma Breuis expeditas *sub die* 9. *August.* 1624. prohibuit ne vlli Religiosorum iam professorum inter dictos Reformatos, seu discalceatos ad vllum alium Ordinem sub quocunque prætextu sub apostasiæ, & perpetuæ infamiæ nota se transferre audeant (excepto duntaxat Ordine Carthusianorum, petita tamen prius, & obtenta licentia suorum Superiorum) declarans professiones talium sic se transferentium irritas, inefficaces, & nullius esse valoris; præcipiensque Superioribus aliorum Ordinum, vt statim fuerint requisiti tales translatos ad suam primam Religionem sub excommunicationis, ac priuationis officiorum suorum pœna remittere debeant. Idem Pontifex hanc primitiuam regulam pro Fratribus discalceatis Hispaniæ motu proprio reformauit, & ad perfectiorem formam reduxit; nam cum ex peculiari dictæ regulæ instituto perfectissimum misericordiæ opus inter cætera corporalia haberent, videlicet redemptionem captiuorum, eis etiam adiunxit contemplationem, præcipiens vt in singulis diebus ad minus per duas horas communis fieret ad Deum mentalis oratio, similiter eis concessit suum maiorem ac Generalem Ministrum, cuius electio facienda esset de sexcennio in sexcennium, vt pleniùs continetur in Bulla *sub. Dat. Romæ* 7. *Kal. Octobris* 1631. Possunt recitare Officium sanctissimæ Trinitatis, & sanctissimi Sacramenti eo modo; & eisdem diebus, & temporibus, quibus Fratres eiusdem Ordinis non reformati ex priuilegio Clementis VIII. illisque in omnibus circa huiusmodi Officia se conformare, vt censuit S. Cong. Rit. *in causa sanctissimæ Trinitatis redemptionis Capitulorum* 12. *Februarij* 1615. Possunt in Africa, & aliis Turcarum partibus celebrare super Altare portatili, & antequam illucescat dies, ac etiam absoluere fideles à casibus reseruatis, necnon eisdem Indulgentias impartiri. Vrbanus VIII. *Const.* incip. *Cum sicut* 20. *Ianuarij* 1626. apud Angel. Mariam Cherub. *in appendice tom.* 4. *Bull. pag.* 10. Non possunt recipere personas sæculares ad habitum donatorum sub pœna priuationis officiorum, & perpetuæ inhabilitatis, sed tantum duo genera Religiosorum, vnum videlicet clericorum Ecclesiæ ministeriis vacantium, & alterum laicorum ad eleemosynas colligendas, & alia monasteriorum seruitia attendentium. Vrbanus VIII. *Const.* 25. *alias* 135. incip. *Cum sicut* 29. *Octobris* 1634. apud Angel. Mariam Cherub. *tom.* 4. *Bull. in appendice pag.* Habent indultum quærendi, recipiendi eleemosynas, oblationes, & legata ac alia quæcunque subsidia pro redemptione captiuorum relicta. Vrbanus VIII. *Const.* incip. *Ex incumbenti* 5. *Iunij* 1631. apud Angel. Mariam Cherub. *in appendice tom.* 4. *Bullarij pag.* 13. Exemptionem obtinuerunt à iurisdictione, obedientia, & superioritate Ministri Generalis

lis Calceatorum. Vrbanus VIII. *Const*. 33. *aliàs* 143. incip. *Ex quo pridie Kal. Martij* 1636. Apud Ang. Mari. Cherub. *tom*. 4. *Bullarij in appendice pag*. 55. Et de electione, ac confirmatione Ministri Generalis Reformatorum discalceatorum huiusmodi, idem Vrbanus VIII. *Const*. 36. *aliàs* 145. incip. *Exponi nobis* 3. *Decemb*. 1636. apud Angel. Mari. Cherubin. *tom*. 4. *Bullarij in appendice pag*. 59. Vestitus est pene idem atque alterius familiæ, sed ex panno viliori, cum aliqua tamen differentia in forma, & colore Crucis, & in pallio. Habet hæc familia reformata suum monasterium ad S. Carolum prope quatuor fontes in regione Montium, Huius reformatæ, & exemplaris vitæ suorum Religiosorum mentionem fecit R. P. Bernardinus de S. Antonio *in epitome Generalium redemptionis captiuorum*, Fr. Marcus de Guadalaxara & Xauierius auctor 5. *partis historia Pontificia*, & Ægid. Gondisaluus de Auila chronista Catholicæ Maiestatis *in compendio istius Ordinis*.

188 Minimorum S. Francisci de Paula Ordo institutus à sancto Francisco de Paula (est Paula parua Vrbs in Calabria Regni Neapolitani) anno 1436 Pontifice Eugenio IV. Imperatoribus Occidentis Sigismundo, Orientis Ioanne Paleologo, vel vt longè plures volunt, institutus anno 1473. Pontifice Sixto IV. Imperatoribus Occidentis Federico III. Orientis Ioanne Paleologo, habet hæc familia regulam propriam, eius professores emittunt quartum votum de abstinentia quadragesimali, id est de non edendo extra infirmitatem, & necessitatem per totam vitam ea, quæ in Quadragesima vetantur, Azor. *instit. moral. p*. 1. *lib*. 12. *c*. 6. Sanch. *in præcepta Decalogi tom*. 2. *lib*. 6. *c*. 6. *n*. 6. Suar. *tom*. 4. *de Relig. tract*. 8. *lib*. 3. *c*. 17. *num*. 8. Habitus parum distat in figura ab eo, quem gestant Eremitæ S. Augusti, mutato colore nigro in canusinum, capuccium tamen cum descendit ad pectus rotundum est, cum verò ad scapulas non acuminatum, sed obtusum ea forma, sed latiori, qua Capitonem portant nouitij S. Francisci Assisinatis, deinde cingulo laneo canusino præcinguntur nodis quibusdam distinguentibus Sacerdotes à non Sacerdotibus. Tota Congregatio vni paret Generali, qui per sexcennium durat, habet sub se sexdecim prouincias in illis centum quadraginta domicilia, Religiosos tria millia, vt refert Azor. *instit. moral. p*. 1. *lib*. 13. *c*. 11. *q*. 13. Sunt Romæ ad S. Andream de la frata in regione Columnæ, & S. Franciscum de Paula, prope S. Petrũ ad vincula, & ad Sanctissimam Trinitatem, quam appellant Montis, sed ibi ferè omnes Religiosi ex monasterij instituto Galli sunt. Dicuntur apud Gallos, *bonihommes*, apud Hispanos *Fratres Victoria*, quod in hanc prouinciam ingressi sunt eo die, quo Rex Ferdinandus Catholicus victoriam de Mauris adeptus est, illorum precibus adeptam, & vaticinio prænunciatam. Approbat primam regulam & mutat nomen Eremitarum in nomen Minorum Alex. VI. *Const. sua* incip. *Meritis* 4. *Kal. Martij* 1492. apud Laurent. de Peyrinis *de priuil. Regul. constit*. 1. *eiusdem Alexandri pag*. 47. *in nouissima impressione Placentia in folio*, & *Constit*. 2. apud eundem concedit quod Tertiariis possint Religiosi Eucharistiam etiam in die Paschæ, & Extremam Vnctionem ministrare, & *Constit*. 3. apud eundem mandat quod ad Episcopatum seu alias dignitates extra Ordinem assumpti resignant omnia quæ tempore assumptionis habere continget, Superioribus Ordinis, Leo X. *Constit. sua* incip. *Iis, qua, Non. Iulij* 1513. confirmat priuilegia omnia concessa à suis prædecessoribus, & approbat de nouo regulas Fratrum, sororum, & tertij Ordinis, ac concedit quod famulis inseruientibus in monasteriis huius Ordinis in habitu seculari possint à Religiosis illius recipere Eucharistiam etiam tempore Paschatis & in articulo mortis, & in suis Ecclesiis sepeliri, apud Lauren. de Peyrinis *Const*. 4. *pag*. 146. & *Const*. 11. apud eundem concedit quod tempore interdicti Ordinaria auctoritate appositi possint ianuis apertis diuina celebrare, & *Constit*. 16. apud eundem est circa canonizationem S. Francisci de Paula. Minimos appellari iussit, regulam ipsorum approbauit, & exemptionem à decimis, & quarta funerali concessit, Sacramenta ecclesiastica ministrare posse statuit, & eorum gratias communicauit Monialibus eiusdem Ordinis Iulius II. *Const*. 10. incipit *Dudum* 5. *Kal. Augusti* 1506. Confessiones eos audire posse censuit, & sub Sedis Apost. protectione suscepit Sixtus IV. *Const*. 5. inc. *Sedes Apost*. 6. *Kalend. Iunij* 1474. Mendicantes esse declarauit Pius V. *Const*. 19. incip. *Apostolica* 9. *Nouemb*. 1567. & Greg. XIII. *Const*. inc. *Muneris nostri* 1. *Augusti* 1538. apud Laurent. de Peyrinis *Const*. 3. *pag*. 291. Decernit quòd descendentes ex genere Iudæorum, & hæreticorum in hoc Ordine recipiantur. Paul. V. *Const*. incip. *Aliàs ad augendam* 8. *Augusti* 1615. concedit Indulgentiam plenariam visitantibus Ecclesias monasteriorum huius Ordinis singulis primis sextis feriis cuiuslibet mensis, & dictas Ecclesias visitantibus singulis sextis feriis totius anni septem annos, & totidem quadragenas de iniunctis pœnitentiis, apud Peyrinis *const*. 2 *pag*. 351. Capitulum Generale quolibet sexennio celebrari posse constituit Paul. V. *Const*. 6. incip. *Cum sicut* 3. *Octob*. 1605. Pœnas indixit contra Superiores, qui fauores extra suum Ordinem attendentes, officia, dignitates, & gratias concedunt, & contra Fratres dictos fauores conquirentes, idem Paul. V. *tom*. 4. *Bull. Const*. 19. incip. *Admonemur*. 6. *Sept*. 1619. Vrbanus VIII. *Const. sua* incip. *Apostolicam* 14. *Ianu*. 1625. apud Peyrinis *Const*. 2. *pag*. 362. concedit quòd se possint obligare ad suffragia perpetua: & *Const*. 4. apud eundem *pag*. 365. Iubet idem Vrbanus sub pœna excommunicationis & priuationis vocis actiuæ & passiuæ ne ex Bibliotheca Genuensi huius Ordinis extrahantur quomodolibet libri. Idem sua *Const*. incip. *Vt ea* 29. *Maij* 1624. apud Peyrinis *in additam pag*. 481. dat formam eligendi Generalem Ordinis casu mortis Generalis præterit; & *Const*. alia incip. *Cum sicut* 23. *Iunij* 1653. concedit facultatem Generali supprimendi Conuentus tenues, eorumque bona in Conuentus maiores transferendi cum oneribus annexis apud Peyrinis *in d. additam, pag*. 505. Et idem Pont. *in Const. Exponi* 22. *Martij* 1641. confirmat decretum emanatum in fauorem Fratrum laicorum huius Ordinis, quo ipsi vna cum Sacerdotibus possint suffragium ferre pro acceptatione nouitiorum. Et idem Pontifex in alia *sua Const*. incip. *Cum rationi* 30. *Maij* 1642. concedit moderno Correctori Generali, & cæteris in perpetuum futuris Correctoribus generalibus huius Ordinis, vt post expletum Correctoris Generalis officium votum consultiuũ, & decisiuum, & electiuum in omnibus Capitulis Generalibus, Prouincialibus, & intermediis habere, necnon aliquem Conuentum, à quo non possint amoueri, ac vnum Fratrem Ordinis præfati oblatum siue laicum arbitrio suo in suum

socium eligere liberè possint, & licitè valeant. eorum priuilegia, immunitates, gratias, & indulta tam spiritualia quam temporalia, quatenus sint in vsu nec reuocata confirmauit etiam per modum communionis, & extensionis Vrbanus VIII. Const. 19. incip. Iniuncti 28. Iunij 1624. Regitur hic Ordo ex monarchia, aristocratia, & democratia, regimine mixto, Laurent. de Peirinis tom. 2. de Prælato q. 1. c. 2. n. 12. & Tambur. de iure Abbatum tom. 3. disp. 1. q. 2. n. 12. De hoc Ordine agunt Gualter in tab. chronograph. sæculo 15. anno 1473. Petr. Opiner. in opere chronolog. tom. 1. anno 1458. pag. 418. Hier. Rom. de Republ. Christiana lib. 6. c. 31. Carol. de Tapia d. verb. monasteria c. 55. per tot. Illescas in histor. Pontificali p. 2. lib. 6. c. 26. Platus de bono statu relig. lib. 2. c. 22. & 37. Paul. Morigia in orig. Relig. lib. 1. cap. 40. Syluest. Maruli in Oceano Relig. lib. 5. pag. 630. Fr. Emm. quæst. Regul. tom. 1. q. 2. art. 7. Hier. Roder. in compendio quæst. Regul. resol. 123. num. 37. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 13. c. 11. q. 13. Fr. Ludouic. Miranda in manu. Prælat. tom. 1. q. 4. art. 11. Claudius Robert. in Gallia Christiana tit. de Generalib. Laur. de Peirinis eiusdem Ordinis alumnus in Constitutiones huius Religionis. Tambur. d. tom. 2. disp. 24. q. 7. n. 10. Fr. Lucas de Montoza in chron. huius Relig. Carrillo in annal. chronolog. lib. 5. an 1471. in princ. & an. 1507. refert plures huius Religionis viros sanctitate florentes, Ioseph. Micheli en el tesoro de Religiones fol. 109. Venero en su enchiridion de los tiempos, fol. 101. verso, in impres. de an. 1641. Fr. Ferdinand. epit. historiali Ecclesiæ militantis sub anno 1506. cum fol. 290. seqq. vbi meminit de Viris sanctitate fulgentibus huius sacræ Religionis. Festum S. Francisci de Paula celebratur die 2. Aprilis.

189 Clericorum Regularium Societatis Iesu Ordo institutus fuit à S. Ignatio de Loiola nobili Cantabro, & approbata à Paulo III. Const. 25. incip. Regimini 5. Kal. Octobris 1540. cum limitatione vt non plures essent Religiosi quàm sexaginta, quam tunc postea abstulit, & sine limitatione vlla confirmauit anno 1545. 12. Martij Auxit præterea amplissimis priuilegiis anno 1545. 3. Iun. & anno 1546. 5. Iunij, & anno 1549. 8 Octobris, confirmarunt eamdem successores Iulius III. Const. 9. incip. Exposcit 12. Cal. Aug. 1550. Gregor. XIII. Const. 89. incip. Ascendente 8. Kal. Iunij 1584 & Gregorius XIII. Const. 10. incip. Ecclesia 4. Kalend. Iulij 1591. Hæc familia in tres quasi classes diuisa est.

190 Prima classis videtur esse Religiosorum approbatorum, & continet omnes, qui exacto biennio nouitiatus, vota scholasticorum emittunt, castitatis, paupertatis, & obedientiæ, simplicia tamen siue isti futuri sint Sacerdotes, siue in statu laicali
191 remansuri titulo Coadiutorum temporalium. Adscripti enim huic Societati, postquam emiserint dicta tria vota simplicia, verè & propriè sunt Religiosi, vt definiunt sanctæ mem. Greg. XIII. in sua Const. incip. Quanto fructuosius, sub Dat. Romæ Kalend. Februarij 1581. & in alia incip. Ascendente Domino, sub Dat. 8. Kalen. Iunij 1584. tradunt Nau. commento 1. de Regul. n. 19. Maudos. cons. 13. n. 3. & seq. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. q. 1. art. 4. & q. 56. art. 1. Carol. Tapia in auth. Ingressi verb. monasteria, c. 10. n. 8. C. de sacros. Eccles. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 13. cap 7. vers. Gregorius, Ioan de Cenee de statu Relig. li. 1. c. 2. conclus. 5. vers. ex dictis. Nicol. Garc. benefic. p. 7. c. 10. n. 53. vers. & clarius patet, Aldrete in allegat. pro omnimoda regul. exempt. p. 2. cap. 7. n. 5. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 25. num. 15. & in precept. Decal. tom. 2. lib. 5. c. 1. per tot. Tambur. me citato in hoc loco, de iure Abbatum tom. 2. disp. 2. q. 30 n. 8. Rota in nullius. seu Caputaquen. pensionis 18. Aprilis 1616. coram bonæ mem. Martino Andræa, quam refert Ioan. Maria Nouar. in Lucerna Regular. verb. Iesuita n. 34. cum seq. Quæ quidem emissio trium votorum simplicium (quicquid sit quoad ipsos emittentes, qui quantum in eis est, remanent perpetuò obligati) non fit irreuocabiliter quoad ipsam Societatem, cuius superior Generalis potest eos semper dimittere cum causa etiam absque illorum culpa, iuxta statuta dictæ Religionis, & confirmationis Apost. Vnde vt maiorem Societas haberet libertatem illos, si opus esset, cum minori offensa dimittendi, sapienter fuit prouisum vt eis liceret retinere bona sua, & beneficia ne
192 postea dimissi eis priuati remanerent; vt in Const. p. 4. cap. 4. lit. E. in fine & p. 6. cap. 2. lit. H. quæ ratio expressè legitur in d. Constit. Greg. incip. Ascendente Domino; quod his temporibus, & in hac Religione speciale est, ac diuersum ab aliis Religionibus, vt in puncto tradunt Vasq. p. 2. tom. 2. disp. 165. n. 104. in fine. Molin. de iustit. tract. 2. disp. 139. col. 3. vers. illi qui fiunt, Lessi. in simili tract. lib 2. c. 4. dub. 5. n. 27. Mirand. in man. Prael. tom. 1. q. 10. in conc. & resp. ad 1. Ribadenaira in tract. de ratione instituti Societatis cap. 18. Nicol. Garc. d p. 7. de benef. c. 10. num. 62.

193 Secunda classis est Religiosorum Formatorum, in ea sunt Coadiutores, quos vocant spirituales, in spiritualibus exercitiis circa proximos occupari, in audiendis Confessionibus, celebrandis, & ministrandis Sacramentis, pacificandis dissidentibus, &c. Fiunt hi ex scholaribus primæ classis, sunt etiam in hac secunda Coadiutores temporales formati, id est, qui gradum hunc habent, in quo consistant, & cum tribus tantùm votis simplicibus castitatis, &c. Nec ipsi, nec Coadiutores spirituales formati aliquid addunt substantiale supra primæ classis homines, nisi quod incapaces sunt dominij condendi testamenta, hæreditates adeundi dum sunt intra Societatem, nam ab ea expelli possunt, vt quotidie expelluntur, sed grauioribus ex causis.

194 Tertia classis est Professorum, quorum duplex genus est. Alij sunt professi trium votorum solemnium, castitatis, paupertatis, &c. Alij & Obedientiæ addunt quartum circa missiones ex summi Pontificis decreto. In his præcipuè sita est Societas, legendo, concionando, disputando, proximum iuuando, tum inter fideles, tum inter infideles, ætatem absumunt. Alia etiam professi post ipsam professionem vota simplicia emittunt, vt non ambiendi dignitatem vllam nec in Societate, nec extra Societatem nisi obligentur ab eo, qui possit, non consentiendi vt paupertas Societatis relaxetur, sed curandi vt semper stringatur, manifestandi Præposito Generali Societatis, vel Societati ipsi, qui dignitates ambierint, audiendi consilia Generalis, vel illius, quem ipse deputet ad rectam animi, & officij sui rationem, quando sibi sua meliora non visa fuerint, si eligi contingat in dignitatem aliquam extra Societatem: de his omnibus latè Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 18. per tot. Suar. tom. 4. de Relig. tract. 10. lib. 6. à cap. 5. vsque ad 11. & nouissimè Lezana in quæst. Regular. tom. 2. cap. 4 num. 9. & 10. vbi latè.

Plura

195 Plura priuilegia & indulta obtinuerunt à Summis Pontificibus, quorum aliqua referre non piget, vt ſic alij cum illis communicantes ea non ignorent, & illi, quæ ſibi fuerint conceſſa non obliuiſcantur In primis officium Diuinum priuatim non communiter recitant Paul. III. *d. Conſt.* 25. inc. *Regimini 5. Kalend. Octobris* 1540. Non poſſunt conſentire electioni factæ de ſe ad Eccleſiaſticas dignitates abſque Præpoſiti licentia, & Confeſſiones ſæcularium audire poſſunt, Paul. III. *Conſt.* 48. inc. *Licet* 15. *Kalend. Nouembris* 1549. Ad proceſſiones accedere non tenentur, nec ad id cogi poſſunt, Greg. XIII. *Conſt.* 36. inc. *Quæcunque* 22. *Septemb.* 1576. Vbique Eccleſia, & domos ædificare poſſunt, non obſtante priuilagio aliis Ordinibus conceſſo, quod prope eorum loca noua monaſteria conſtruit nequeant, Greg. XIII. *Conſt.* 59. inc. *Saluator*. 30. *Oct.* 1576.

A ſolutione, & præſtatione decimarum, & aliorum onerum quorumcunque eximit eos Greg. XIII. *Conſt.* 51. inc. *Paſtoralis* 1. *Ianuar.* 1578. Sed Leo XI. pro Regnis Hiſpaniarum modificauit conceſſionem huiuſmodi circa decimas prout de iure, & licet Greg. XV reduxerit illam ad terminos conſtitutionis Greg. XIII. tamen Vrban. VIII. conſtitutionem Leonis XI. ſeruari voluit, niſi quatenus de iure vel conſuetudine exempti reperirent. Illis vſum Altaris Portatilis conceſſit Greg. XIII. *Conſt.* 57. inc. *Vſum Altaris* 1. *Oct.* 1579. A quocunque Epiſcopo extra tempora, & interſtitiis non ſeruatis Ordines ſuſcipere poſſunt, Greg. XIII. *Conſt.* 77 inc. *Pium* 21. *Sept.* 1582. Abſque licentia à Societate diſcendentes apoſtatæ cenſentur, paupertatem ſeruant, non profeſſi dominium bonorum retinent, veri ſunt Religioſi, Gregorius XIII. *d. Conſt.* 79. inc. *Aſcendente*. Sacris Ordinibus non initiati verbum Dei prædicant, Greg. XIII. *Conſt.* 95. inc. *Vigore* 20. *Nouemb.* 1584. Societatis IESV Religioſi nomen hoc in proprium retinent, Superiorum electio eſt penes Præpoſitum generalem, & poſt emiſſionem votorum ad Carthuſienſem duntaxat Ordinem tranſire poſſunt, Greg. XIV. *Conſt.* 10. inc. *Eccleſia Kal Iul.* 1591.

Recipit nouitios hæc Religio etiam non ſeruata forma Conſtitutionis 71. Sixti V. Greg. XIV *Conſt.* 15. inc. *Exponi* 30. *Auguſti*. 1591. Et eſt vere ex Ordinibus Mendicantibus, eorumque gratiis, & priuilegiis tam conceſſis, quàm concedendis perfruitur, Pius V. *Conſt.* 171. inc. *Dum indefeſſæ* 7. *Iul.* 1571.

196 Habebat Societas anno 1608. vt teſtatur Ribadeneira *in libello inſcripto, Illuſtrium ſcriptorum Religionis Societatis* IESV *catalogus editionis*, *Lugdunenſis an.* 1609. prouincias 29. cum duabus viceprouinciis, Domos profeſſas 21. Collegia 239. Domos probationis, ſiue nouitiorum ſeparatas 33. Domos & reſidentias 96. Socios pene 15000. Subeſt tota familia vni Generali, eique perpetuo, & à quo Præpoſiti Domorum profeſſarum, Rectores Collegiorum, Prouinciales item eliguntur. Habet Societas plura Romæ domicilia, prima ſunt IESVS magnus, Collegium Romanum, Domus probationis S. Andreæ ad Montem Quirinalem. Feſtum S. Ignatij celebratur 31. Iulij.

197 De Societate IESVS plura tractant Carol. Tapia *in d. Auth. Ingreſſi, verb. monaſteria c.* 10. *per tot.* Azor, *inſt. mor. p.* 1. *lib.* 13. *c.* 7. *per tot* Sanch. *d. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 9. *à n.* 60. *& cap.* 18. *per tot. & lib.* 7. *c.* 1. *à n.* 31. *vſque ad n.* 39. *& c.* 2. *à n.* 52. *& c.* 8. *à n.* 22. *& c.* 18. *à n.* 23. *& c.* 27. *per tot. & c.* 29. Hieronym. Roderic. *in compendio quæſt. Regul. reſol.* 123. *n.* 39. Suar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 10. *per totum.* Caril. *in annalibus chronolog. lib.* 6. *anno* 1540. *pag.* 463. *verſ. eſte anno*, Tamb. Auguſt. Barboſ. de Iur. Eccleſ. *de iure Abbatum tom.* 3. *diſp.* 1. *q.* 2. *n.* 10. *in fine*; *& num.* 11. vbi addit hunc Ordinem per monarchiam gubernari, & latè *tom.* 2. *diſp.* 24. *q.* 8. *num.* 1. Lezana *in quæſt. Regular. tom.* 2. *cap.* 4. *num.* 20. Ioſeph. Micheli *en el teſoro de Religiones fol.* 112. Fr. Ferdin. Camargo *in epit. hiſtoriali ſub anno* 1540. *fol.* 299. *& ſub anno* 1556. *fol.* 304. *cum ſeqq.* enumerat Religioſos huius ſacræ Religionis ſanctitate, & martyrio inſignes, latè me citato *in hoc loco*, & ab eo plura deſumens Ioann. Maria Nouarr. *in lucerna Regular. verb. Ieſuita pag.* 116. *cum ſeqq.* Ex profeſſo Nicolaus Orlandinus, & Fr. Sachinus, Petr. Ribadeneira *in libello de inſtituto Societatis* IESV, *& in vitis trium Generalium*, *& in libello inſcripto*, *Illuſtrium Scriptorum Religionis Societatis* IESV *catalog.* Valent. *in apolog. pro Societate aduerſus admonitionem Smidelini Lutherani*, Ioann. Petr. Maffæus *in vita S. Ignatij*, Horatius Torſellinus *in vita S. Franciſci Xauerij* Andreas Scotus *in vita B. Franciſci de Borgia*, Iacob Gretſerus *in lib. quinque apolog. pro vita S. Ignatij*, Ludouic. Richeomius, & Franc. Turrianus *in apolog. pro Societate* IESV *contra calumnias hæreticorum*, Franciſc. Bonauent. *in Extrauag. Gregorij XIII. Aſcendente Domino*, Carol. Scribanus *in amphitheatro honoris contra Caluiniſtarum criminationes*, Ægidius Schondonchus *in ſcæna tragica ſoluta numeris oratione ex apologia P. Franciſci Coſteri aduerſus calumnias Lugdunenſium Batauorum in Societatem*; litteræ annuæ eiuſdem Societatis Franciſci Bencij, Ioann. Antonij Valtrini, Ioann. Franciſci Caretonij, Sebaſtiani Barretrarij, Philiberti Moneti, Nicolai Orlandini, & aliorum.

Clericorum Regularium Minorum Ordo inſti- 198
tutus fuit ab Auguſtino Adorno Sacerdote Ianuenſi cum Auguſtino & Franciſco de Caracciolis Sacerdotibus Neapolitanis ſub regula propria anno 1588. Pontifice Sixto V. Imperatore Occidentis Rodulpho II. Orientis tyranno, Amurate III. Illum approbauit, ac indulſit vt eius Religioſi emitterent quatuor vota ſubſtantialia, nempe paupertatis, caſtitatis, obedientiæ, ac non procurandi dignitatem vllam extra Religionem, nec acceptandi, niſi ex iuſſu ſummi Pontificis, item, vt miniſtrare poſſent Sacramenta eccleſiaſtica, recitare diuinum Officium ſecundùm vſum S. R. E. & vt in communi ac clericali habitu viuerent. Idem Sixtus V. *Conſt.* 81. inc. *Sacra religionis ſub Dat. Iul.* 1588. *in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 629. Habent inter alia ſingulare quoddam inſtitutum orationis mentalis continuæ, cui in orbem per ſingulas horas interdiu vacant, & continuæ quoque pœnitentiæ, ieiunij ſcilicet in pane, & aqua, cilicij, & diſciplinæ, quibus etiam in orbem per ſingulos dies incumbunt. Gaudent priuilegiis Clericorum Regularium Theatinorum, ex conceſſione Gregorij XIV. *Conſt.* 2. inc. *Romanus* 18. *Februarij* 1561. Confirmationem ſuarum Conſtitutionum obtinuerunt à Paulo V. *Conſt. ſua* incip. *Decet*, *ſub Dat. Tuſculi* 8. *Octobris* 1612. Reguntur ab vno Præpoſito Generali, qui prius durabat ad triennium, nunc verò ex dictis Conſtitutionibus confirmatis eligitur ad ſexennium. Vtuntur habitu clericali ex panno vili, ſunt per Italiam & Hiſpaniam, habent prouincias tres, Neapolitanam, Romanam, & Hiſpaniam in quibus numerant 24. monaſteria. Sunt Romæ ad ſanctum Laurentium in Lucina, & ad S. Agnetem in Nauona. De hoc Ordine agunt Ioſeph. Micheli *en el teſoro de Religiones fol.* 113. Fr. Ferdinan. Camargo *in epit. hiſtoriali Eccleſiæ militantis ſub anno* 1587. *fol.* 316. *verſo.*

Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib. 5. pag. 537.* Carol. de Tapia *in Auth. Ingressi. verb. monasteria cap.* 14. Tamburin. *dict. tom. 2. disput. 24. quæst. 4. num.* 88. & circa votum non petendi Prælaturam extra Religionem, Lezana *in quæst. Regular. tom. 2. cap. 2. numer. 16. & numer. 23.* Hieronym. à Soibo *in compendio priuileg. in prælud.* vbi recenset Ordines Regulares, *in fine*, duos illos Patres de Caracciolis vocat nominibus diuersis, vnus enim in sæculo dictus Fabritius, in Religione vocari voluit Augustinus, & alter qui in sæculo dicebatur Ascanius, in Religione Franciscus & non Ioannes Franciscus, vt vocat Soibus appellari voluit. Moritur sanctissimo fine P. August. Adornus Neapoli biennio ferè post fundationem, & sepultus est in Ecclesia S. Mariæ maioris, ibique etiam P. Franciscus Caracciolus cum magna sanctitatis opinione, P. autem Augustinus Romæ obiit, & in dicta Ecclesia sancti Laurentij in Lucina sepultus est.

199 Clericorum Regularium ministrantium infirmis Ordo institutus fuit à Camillo de Lellis Sacerdote Neapolitano ex oppido Bochianico diœcesis Theatinen. oriundo egregiæ sanctitatis viro anno 1586. Pontifice V. Impesatore Occidentis Rodolpho II. tyranno, Orientis Amurate III. & tunc sub instituto simplicis Congregationis approbato ab eodem Sixto V. *Constit.* 25. incip. *Ex omnibus* 18. *Martij eiusdem anni.* Postea autem sub instituto Religionis cum quatuor votis solemnibus, & vltimo de perenni ministerio ægrotantibus exhibendo, etiam peste laborantibus, & exemptione à iuris dictione Ordinariorum Ordo iste approbatus fuit à Gregorio XIV. *Constit.* 27. incip. *Illius* 11. *Kalend. Octobris* 1591. Seruiunt infirmis tam circa corporalia, quàm spiritualia, in hospitalibus, & prohibentur administrationes redituum hospitalium procurare, & à ministerio infirmorum etiam Sacerdotes non dispensantur, & ante expletum decennium nisi ex causa, quinquennio elapso, ius suffragij non habent, Clemens VIII. *Constit.* 75. incip. *Superna 4. Kalend. Ianuarij* 1604. Eos ad Carthusianos transire prohibuit, non obtenta licentia à Sede Apostol. Paulus V. *Constitut.* 20. incip. *Romanum* 16 *Maij* 1606. Gubernatur hic Ordo Aristocratia, Tambur. *d. tom. 3. disp. 1. q. 1. n.* 13.

200 Habet hic Ordo multa desumpta à Patribus Societatis IESV, in primis nouitiatum per biennium, professionem quatuor votorum, castitatis, paupertatis, & obedientiæ, item seruiendi ægrotis etiam pestilentia laborantibus: addunt deinde professi vota quatuor simplicia, primum non consentiendi vt quicquam mutetur in modo seruiendi infirmis sibi per Bullas Apostol. decretis: secundum non consentiendi vt reditus hospitalium ab ipsis possideantur; tertium non procurandi, nec acceptandi aliquam Prælaturam, vel dignitatem intra vel extra Religionem, nisi imperetur sub peccato ab eo, qui imperare possit: quartum manifestandi Religioni, seu consultæ, quam maiorem appellant, si quem sciant huiusmodi Prælaturas, vel dignitates procurare. Refert Lezana *in quæst. Regular. tom. 2. cap. 4. numer.* 18.

201 Domus professæ huius familiæ non possunt habere reditus, nec bona stabilia, si excipiatur locus aliquis, puta villula, in qua senes & ægroti spatiari possint, & à laboribus recreari. Professos tamen ad Sacerdotium destinatos in domibus nouitiatuum, vel aliis distinctis domibus, donec Presbyteri ordinentur ex illarum perpetuis reditibus viuere posse statuit Vrbanus VIII. *Constitut.* 10. incip. *Sacrosancta* 11. *Kalend. Februarij* 1623. Habitus conuenit cum Patribus Societatis, distinguuntur tamen ab his Cruce, quam ex panno canusino in pallio ad dextrum latus circumferunt.

Diuisa est hæc familia in quinque prouincias 202
per Italiam & Siciliam, vbi enumerant domicilia 23. Paret vni Præposito Generali, qui eligebatur ad sexennium, nunc verò durat tantùm ad triennium ex Constitut. Vrbani VIII. & ab ipso Præposito Generali Superiores omnes eliguntur, cum voto tamen decisiuo ad maiorem numerum quatuor Consultorum, qui illi semper assistunt, de quorum electione Vrbanus VIII. *const.* 85. incip. *Romanus* 19. *Aprilis* 1628. Habent Romæ monasterium ad S. Mariam Magdalenam prope Rotundam, & domum Nouitiatus prope curiam Sabellicam. De hoc Ordine agunt Syluest. Marul. *in Oceano Relig. lib. 5. pag.* 429. Fr. Emman. *q. regul. tom. 1. q. 3. art.* 15. Hieron. Roderic. *in compendio quæst. regul. resol.* 113. *num.* 22. Carol. Tapia *in Auth. Ingressi, verb. monasteria cap* 13. Tambur. *tom. 2. disput.* 24. *q. 4. n.* 73. Lezana *in sum. quæst. Regul. tom. 2. c. 4. n.* 24. Ex professo Sanctius Cicatellus huius familiæ alumnus *in vita Camilli de Lellis fundatoris*, Iulian. Frangipdellus *in chronica huius Religionis*, quæ nondum lucem aspexit, quam euulgauit Cosmus Lenza huius Ordinis Religiosus. Moritur sanctissimo fine P. Camillus Romæ die 14. Iulij 1614.

Sunt autem quædam circa huiusmodi regulas 203
atque Ordines annotanda, & primo sciendum est quod Innocentius III. in Concilio Lateran. de quo *in cap. fin. de relig. domib.* statuit ne nimia Religiosorum diuersitas grauem in Ecclesia Dei confusionem induceret, vt nemo nouam Religionem, aut ordinem præsumeret instituere, sed quicunque ad Religionem conuerti voluisset, vnam de approbatis assumeret, quod & à Gregorio X. in Concilio Lugdunensi *in cap. 5. de relig. domib. lib.* 6. & à Ioanne XXII. *in Extrauag. Sancta Romana, eod. tit.* fuit confirmatum, & pœna excommunicationis apposita. Vnde Menoch. *de arbitr. casu* 421. *num.* 18. Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 3. q. 48. artic.* 3. Azori. *instit. moral p. 1. lib. 12. cap. 23. q. 5. & cap. 24. q. 4. in fine. & p. 2. lib 5. cap. 7. q.* 1. Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib. 18. n. 364. vers. accedit*, Sanch. *de matrim. lib. 7. disputat. 25. num. 10. & in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. cap. 1. num. 15. in fine*, Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 3. art.* 6. Prohiberi autem videtur potiùs nouam regulam inuenire, quo ab illis quatuor differat, quam nouam congregationem erigere, dicit enim text. *in d. cap. fin. ne quis nouam Religionem inueniat, sed vnam de approbatis assumat; qui autem voluerit religiosam domum de nouo fundare, regulam & institutionem accipiat de approbatis.* Vnde ipse Innocentius Pontifex B. Dominico petenti Ordinis sui approbationem, respódit vt regulam aliquam approbatam eligeret: similiter prædictum Concilium Lugdunense *in d. c.* 1. vetat ne quis nouum Ordinem, aut Religionem inueniat. Qui ergo nouæ Religionis Ordinem, vel habitum voluerit instituere, debet Apostolicæ Sedis authoritatem, & approbationem obtinere, vt resoluunt F. Emm. Azor. & Valer. Reginal. *citatis locis*, Laurentius de Peyrinis *in constit. sui Ordinis Minimor. tom. 1. const.* 1. *Archiepiscopi Pirrhi*, Ego ipse *de officio & potestate Episcopi p. 3. alleg. 40. n. 47 secundum Lugdunens.*

Lugdunens. impress. Nouam verò Congregationem sine diuerso habitu ordine regulari erecturus, poterit Episcopum suum requirere, cap. de monachis, cum seq. 18. q. 2. quod & in fraternitatibus laicorum, quia subsunt Episcopis, intelligendum videtur, Concilium Trid. sess. 22. de reform. cap. 8. quod autem prohibetur quisque nouum habitum Religionis assumere ex d. c. 1. de nouo Religiosorum conuentu exponit gloss. ibi verb. habitum. Cæterùm singularis persona, quæ socios non abducat, nouum habitum induere non prohibetur cap. per simoniam 41. dist.

204 Secundò est sciendum quòd quamuis omnes regulæ, & Ordines Religiosorum diuersitatem quam in institutis, & habitu ostendunt, ad vnum tamen & eumdem finem, velut riuuli ad alueum tendunt, omnes namque eandem fidem Catholicam profitentur, & eumdem Deum colunt, quamuis vnusquisque ambulet secundum proprium donum, quod habet à Deo, iuxta Apost. 1. ad Corinth. 7. alius quidem sic, alius verò sic; qui & cunctos hortatur vt dignè ambulent vocatione qua vocati sunt, & quamuis deuotiones gratiarum esse affirmet, idem tamen Deus & idem est spiritus, qui diuidit singulis prout vult. Concilium autem Aquisgran. dicit idcirco habitus singulorum Ordinum in Ecclesia ab inuicem esse discretos, vt liquido cognoscatur cuius propositi sit gestans, vel in
205 qua professione Domino militet. Verùm si quis inconsciptum aliorum nouum habitum præsumptione assumeret in superbiam elatus, putans se solum iustitiam ex eo habiturum, damnatur à Concil. Gangren. relato in cap. si quis virorum, cum seq. 30. dist. Innocentius vero III. hac de re statuit in cap. Deus, qui de vita, & honest. cleric. vt Religiosi diuersorum Ordinum, quos ad prædicandum miserat, nuper ad Fidem conuersis in vnum Regularem habitum se omnes conformarent, ne dissimilis habitus apud nouos in fide scandalum generaret.

206 Tertiò est sciendum cum Rot. in Gerunden. administrationis 11. Decembris 1630. coram R. D. meo Coccino Decano, quod sunt aliqui Religiosi nihil habentes quoad verum dominium, nec quoad ius administrandi, nec in particulari nec in communi, vt sunt Capuccini, & de obseruantia; alij verò habentes ius administrandi in communi, & non in particulari, quales ferè sunt omnes Religiosi de iure communi; alij denique sunt qui habent ius administrandi, quæ suo victui sunt destinata, quales sunt Canonici Regulares sancti Augustini Hispaniarum, de quibus latè diximus in tract. de Canonic. c. 1. n. 19. cum seqq.

207 Quartò est sciendum duo esse genera Religiosorum, quidam enim sunt Ordines Mendicantium,
208 quidam vero non Mendicantium. Ordines autem Mendicantium verè & propriè quatuor sunt, videlicet Prædicatorum, Minorum, Eremitarum S. Augustini, & Carmelitarum, vt declarauit Pius V. sua Constit. 44. incip. Romanus Pont. sub dat. 1. Octobris 1568. in Bullario nouo pag. 124. & tradunt Isidor. Moscon. de majest. milit. Eccles. lib. 1. p. 4. cap. 1. de Regularibus pag. 514. vers. Mendicantes, Azori. instit. mor. p. 1. lib. 12. c. 23. q. 2. Zerol. in praxi Episcop. p. 2. verb. Mendicantes, Ludouic. Miranda in manu. Prel. tom. 1. q. 11. art. 6. Galganet. de iure publico lib. 3. tit. 41. Lezana in sum. quæst. Regul. tom. 2. cap. 1. num. 1. latè Thom. Valasc. allegat. Iuris tom. 1. alleg. 66. Ego ipse de officio & potest. Episcop. p. 3. alleg. 77. num. 16. secundum Lugdun. impress. & in tractat. de appellat. verborum vtriusque iuris signif. appellat. 147. num. 1.

Ex his quatuor Ordinibus, Prædicatorum Ordo præfertur aliis Mendicantium, gloss. verb. Prædicatores in cap. 3. de pactis, & verb. Prædicatorum in cap. quorundam 14. §. volentes, de elect. Ancbar. cons. 214. in princ. Geminian. in cap. Episcopus num. 2. ad finem vers. aut sunt regulares 17. dist. Felin. in rub. de maior. & obed. n. 5. vers. Fratres, Colleg. Bononiens. cons. 1. n. 2. post consil. Card. Zibarel. & ibidem Collegium Paduanum n. 36. vers. aut sunt Regulares, Petr. de Monte de potest. Pontific. tit. Ordo assistentium Conc. n. 1. Nau. cons. 5. n. 1. de statu monach. in nouis, Iacob. Philipp. Port. consil. 164. n. 2. vers. vnde qualitas, Felix Cantelor. quæst. de præcedentia n. 11. 209

Præter quatuor supradictos Ordines, qui verè & propriè Mendicantium nomen sortiti sunt, alij plures per specialia priuilegia inter Mendicantes annumerantur, qui ad sex hucusque peruenerunt sunt autem hi, qui sequuntur.

Serui B. Mariæ inter Mendicantes annumerantur in dict. Pij V. constit. 44. vt referunt Fr. Emman. quæst. regul. tom. 1. q. 55. art. 3. Erasm. à Cochier de iurisd. ordinar. in exemptos p. 1. q. 17. num. 16. Ego ipse d. appellat. 147. n. 4. Lezana d. c. 1. n. 1. in fine. 210

Minimi S. Francisci de Paula similiter inter Mendicantes annumerantur ab eodem Pio V. in sua constit. 59. inc. Apostolica Sedis benignitas sub dat. Romæ 9. Nouemb. 1567. est in Bullario nouo, tom. 2. pag. 244. refero. Ego ipse d. appellat. 147. n. 5. Lezana d. c. 1. n. 1. in fine. Laurent. de Peyrinis de priuil. Regul. ad const. 3. Pij V. §. 2. pag. 151. 211

Iesuati congregationis S. Hieronymi comprehenduntur inter Ordines Mendicantium, eorumque perfruuntur gratiis, & indultis, vt statuit idem Pius V. sua const. 50. incip. Romanus Pontifex, sub dat. 18. Nouembris 1567. est in Bullario nouo tom. 2. pag. 245. vt referunt Fr. Emman. d. tom. 1. q. 55. art. 4. & Azori. d. lib. 12. c. 23. q. 2. Ego ipse d. appellat. 147. n. 6. Lezana. d. c. 1. n. 1. in fine. 212

Societatis IESV Patres etiam inter Mendicantes annumerauit idem Pius V. sua const. inc. Dum indefessa sub dat. 7. Iul. 1571. vt referunt Hieron. Gab. cons. 27. lib. 1. Fr. Emm. d. tom. 1. q. 55. art. 5. & tom. 3. q. 49. art. 2. Azor. d. p. 1. lib. 13. c. 7. Muta. dec. 2. n. 18. Ego ipse d. appellat. 147. n. 7. Lezana d. c. 1. n. 1. in fine, Thom. Valasc. d. alleg. 66. n. 14. 213

Carmelitas discalceatos inter Ordines Mendicantes annumerandos esse, eorumque gratiis omnibus perfrui, declarauit Clemens VIII. sua const. 101. incip. Romanum Pontificem, sub dat. 10. Augusti 1603. est in Bullario nouo, tom. 3. pag. 147. 214

Fratres discalceati ordinis sanctissimæ Trinitatis redemptionis captiuorum inter cæteras Religiones Mendicantes adscribi voluit Paul. V. Const. sua inc. Ecclesia Catholica 15. Decembris 1609. 215

Qui omnes Mendicantes Ordine non solum quatuor priores, sed etiam alij posteriores, qui postea à Sede Apostolica tales instituti sunt, verè Mendicantes dicuntur, vt benè docet Azor. d. p. 1. lib. 12. cap. 14. quæst. 1. versic. quæres; & ideo optimè tradunt Nouar. commento 4. de Regular. num. 13. vers. 2. & Fr. Emman. d. tom. 2. q. 52. art. 23. Fratres quosdam, quibus concessa est facultas transeundi ad Mendicantes, si Mendicantes admittere volentes non inuenerint, non satisfacturos si apud Mendicantes olim institutos admittuntur, nisi admittantur quoque apud denuo tales creatos, & Suarez tom. 5. in 3. part. disput. 31. sect. 6. num. 7. docet suspensionem latam in cap. non solum, & in cap. constitutionem, de regularib. lib. 6. in Superiores Ordinum Mendicantium admittentes ad professio- 216

nem ante annum nouitiatus, extendi ad Mendicantes postea creatos, & idem Suarez *eod.tom.disp. 21. sect. 5.num.* 16.ait excommunicationem latam *in Extrauag Viam, de Regularib.* contra Mendicantes transeuntes ad alium ordinem, quam Carthusianum, extendi ad Religiosos Societatis I E S V.

217 An autem Moniales præfatorum Ordinum veniant sub dispositionibus loquentibus de Mendicantibus? Quæstio ad præsens institutum non contemnenda, in qua licet affirmare videantur gl. *verb quoslibet in Clem.* 1.*de Regular.*&*ibi* Imol. *num.* 8. ac Bonifac.*num.* 56. Lap. *alleg.* 4. *An dispositio, num.*1.2.*&* 3. & ibi Mandos. *in addit. lit.* A. dum existimant dispositionem illius *Clement.* 1. de Mendicantibus, loquentis comprehendere fœminas Ordinum Mendicantium: tamen negatiua sententia verior est, & ratione probatur, quia si Moniales comprehenderentur appellatione Mendicantium, illæ minimè defatigarentur in obtinendis priuilegiis communicationum cum Ordinibus Mendicantibus, iuxta reg. *l.*1.*ff.ad municip. & l.*1. *C. de thesaur.lib.*10. at constat Clementem VII. indulsisse sororibus S. Claræ omnia priuilegia concessa, & concedenda quibuscunque Ordinibus Mendicantibus, vt nobis idonei testes sunt Fr. Emman.*quæst regul.tom.*1.*q.*55.*art.*1.*&* 13.Ascan.Tambur.*de iure Abbatum tom* 1.*disp.* 16.*q.*1.*sub num.* 49. Igitur, &c. Quare hanc partem negatiuam meliùs sustinent in terminis *dict. Clement.* 1. Syluestr. *in sum.verb. Religio* 3. *quæst.* 3. *dict.* 3. & alij plures, quos refert, & sequitur Sanchez *dict. lib.* 6. *cap.*7. *n.*117.

218 Sunt plures alij Regularium Ordines, qui de priuilegiis Mendicantium speciali summorum Pontificum indultu participant, quos breuiter enumerare non inutile iudicamus, & me citato *in hoc loco* eosdem reportauerit Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Regular. verb. Mendicantes.* Canonici igitur regulares Lateranenses participant de priuilegiis Mendicantium, vt in Constit.41. Pij V.incip. *Ex superna dispositionis arbitrio, sub dat.*17. *Kalend. Septembris* 1567. & est in Bullario nouo, *tom.* 2.*pagin.* 228.

219 Canonici Regulares S. Saluatoris Bononien. vt in Constit.30. Iul. II. incip.*Inter cæteras sub Dat.*4. *Nonas Aprilis* 1512. *in Bullario nouo tom.* 1. *pagin.*450.

220 Canonici Regulares S. Crucis Conimbricensis per d. Bullam Pij V. incipit, *Ex superna dispositionis arbitrio, in Bullario nouo tom.*2.*pag.*232.*& seq.*

221 Canonici Regulares S.Georg.in Alga, vt in Constit.92. Pij V inc. *Ex incumbenti nobis, sub dat.*3. *Id. Decembris* 1569.*Pontificatus sui anno I V. in Bullario nouo tom.*2.*pag.*292.

222 Monachi Cassanenses, aliàs S.Iustinæ de Padua, vt in Const.Iulij II incip. *Super cathedram sub Dat.* 10.*Kalend. Septembris* 1503. *Pontificatus sui anno* 1. est *in Bullario nouo tom.*1.*pag.*401.

223 Monachi Vallis Vmbrosæ participant per viam communicationis de omnibus priuilegiis Mendicantibus concessis, ex d. Bulla Pij V. incip. *Ex superne dispositionis arbitrio.*

214 Monachi Camaldulenses, vt in Const.8. Gregorij XIV.incip. *Ex iniuncto nobis, sub Dat.*24. *Septembris* 1591. *Pontificatus sui anno I*, est *in Bullario nouo tom.*1 *pag.*710.

225 Monachi Cistercienses Congregationis sancti Benedicti in Italia Regularis Obseruantiæ, vt in Constitut. 16. Gregorij XIV. incip. *Romanus Pontifex sub Dat.* 28. *Iunij* 1592. *Pontificatus sui anno* 1. *est in Bullario nouo pag.*704.

Monachi Cistercenses reformati Congregationis Beatæ Mariæ Fuliensis, vt in Constitut. 70. Sixti V. incip. *Super specula, sub Dat. Idibus Nouembris* 1587. *Pontificatus sui anno III.* est *in Bullario nouo tom.*2. *pag.* 600. & in alia *Constitut.* 23. *alias* 18. *Pauli V.* incip. *Diuina disponente clementia, sub dat.*5. *Id.Iulij* 1606. *Pontificatus sui anno II.* & in alia sequenti, quæ inc. *In supereminentis, sub Dat.*21. *Nouembris* 1607. *Pontificatus sui anno III. est in Bullario nouo tom.* 3.*pag.*206. 226

Monachi Cœlestini, vt in Const. S.D.N. Vrbani VIII. *sub Dat.* 14. *Augusti* 1624. *Pontificatus sui anno II.* 227

Monachi Sylnestrini, vt in Const. Pauli V. *sub die* 23.*Nouembris* 1606. sicut refert Laërt. Cherub. *tom.*1.*Bullarij noui in rubr. Bulla* 38. *Pauli III. pagin.*676. 228

Monachi Congregationis B. Mariæ Montis Virginis, vt in Const. Pauli V *sub Dat.*.9.*Maij* 1611. *Pontificatus sui anno VI.* quæ est, *in appendice Bullarij noui Const.* 1.*tom.*3 *pag.*46. 229

Monachi S. Basilij, vt colligitur ex Bulla Gregorij XIII. *sub.Dat.Kalendis Nouembris* 1579. *Pontificatus sui anno VIII.* quæ refertur à Fr.Emman. *in noua collect. priuileg. Mendicant. & non Mendicant. Bulla* 12.*inter Bullas dicti Pontificis.* 230

Monachi Præmonstratenses habent communicationem omnium priuilegiorum, tam spiritualium, quàm temporalium, tam in genere, quam in specie concessorum Congregationi S.Bernardi Ordinis Cistercien. regnorum Hispaniæ; vt in Constit. Clementis VIII. *sub Dat* 10. *Sep.* 1593. *Pontificatus sui anno* 2. quam refert. Fr.Emman. *vbi sup. Bulla* 20.*eiusdem Pontificis.* 231

Fratres S.Spiritus in Saxia participant de priuilegiis Mendicantium, vt in Constit. Sixti V. *incip. Exigit sub die* 13. *Augusti* 1586. *Pontificatus sui anno II.* 232

Eremitæ S.Hieronymi in Hispania, vt colligitur ex dicta Bulla Pij V. incip. *Ex superna dispositionis arbitrio*, est *in Bullario nouo tom.* 2.*pag.* 231. & ex aliis relatis à Fr. Emm. *quæst.regul.tom.*2.*q.*55.*art.*9. 233

Eremitæ S. Hieronymi Congregationis B. Petri de Pisis perfruuntur omnibus priuilegiis Ordinum Mendicantium, vt in Const.125.Pij V. inc. *religionis Zelus, sub Dat.* 30. *Martij* 1571. *Pontificatus sui anno VI.* est *in Bullario nouo tom.*2.*pag.*337. 234

Fratres S. Hieronymi de Fesulis habent participationem, & communicationem omnium priuilegiorum prærogatiuarum, immunitatum, & gratiarum, quibus Fratres religiosi Conuentuum quorumcunque Ordinum Mendicantium, & non Mendicantium vbique existentium, vt in d. Bulla Pij V. incip. *Ex superna dispositionis arbitrio, in Bullario nouo tom.*2.*pag.*232. 235

Fratres Ordinis sanctissimæ Trinitatis, redemptionis captiuorum prouinciarum Castellæ, Leonis, & Bethicæ, ex priuilegiis Leonis X.& Adriani VI. fruuntur omnibus priuilegiis concessis quatuor Ordinibus Mendicantium, quibus gratiis & exemptionibus concessis & concedendis per Sedem Apost.locis, & personis Ordinis sanctissimæ Trinitatis dictarum prouinciarum fruuntur loca & personæ eiusdem Ordinis in regno Portugalliæ, per Constit. Pauli III.incip. *Inter curas, sub dat. Romæ Idib. Nouembris* 1534.*est in Bullario nouo tom.* 2. *pag.*615. 236

Fratres Cruciferi communicant in priuilegiis cum Ordinibus Mendicantium, tam concessis, 237

quam

quàm concedentis, vt in Constit. Gregorij XIV. incip. *Romanus Pontifex sub Dat. Romæ die 12. Iulij 1591. Pontificatus sui anno 1. in Bullar. nouo tom. 2. pag. 701.*

Fratres S. Mariæ de Mercede gaudent priuilegiis Mendicantium, vt in Bulla Leonis X. *sub Dat. 5. Kal. Augusti* 1516. de qua meminit Fr. Emman. *d. tom. 1. q. 55. art. 12.*

238 Fratres Militiæ Iesu Christi regni Portugalliæ reformati nuncupati participant per viam communicationis de omnibus priuilegiis Mendicantibus concessis, per d. Const. Pij V. incip. *Ex superna dispositionis arbitrio, vt in Bullario nouo tom. 2. pag. 232.*

239 Clerici Theatini gaudent priuilegiis Mendicantium per Constit. 38. §. 12. Clementis VII. inc. *Dudum pro parte vestra, sub Dat. 7. Martij* 1533. est *in Bullario nouo tom. 1. pag. 605.*

240 Clerici Regulares Minores communicant cum priuilegiis Theatinorum per specialem Constit. Gregorij XIV. incip. *Romanus* est *in Bullario nouo tom. 2. pag. 687.*

241 Clerici Regulares de Somascha retinent communicationem priuilegiorum Mendicantium, vt in Constit. 37. §. 1. Pauli V. incip. *Ex quo diuina maiestas sub Dat. 9. Nouembris* 1607. *Pontificatus sui anno III.* est *in Bullario nouo tom. 3. pag.* 226.

242 Clerici Regulares ministrantes infirmis omnium priuilegiorum, facultatum, libertatum, indultorum, fauorum tam mendicantibus quàm non mendicantibus concessorum communicationem habent, vt in Const. Gregor. XIV. inc. *Illius qui pro grege* §. 26. *sub Dat. Romæ 11. Kalen. Octobris* 1591. est *in Bullario nouo tom. 2 pag. 706. cum seqq.*

243 Clerici Regulares pauperum Matris Dei scholarum piarum habent communicationem omnium gratiarum immunitatum, libertatum, &c. Ordinibus Mendicantium concessarum, vt in Const. Gregor. XV. *sub Dat. Romæ 15. Octobr.* 1622. *Pontificatus sui anno II.*

244 Qui autem Religiosorum Ordines à iurisdictione Episcopi sint exempti? dicam *lib. 2. in c. 15. de monasteriis & relig. domib.*

CAPVT XLII.

De Transeuntibus ad Religionem.

SVMMARIVM.

1 *Ætas in masculis minor* 14. *annis, & in fœminis* 12. *est immatura ad religionis ingressum.*

2 *Seruus sine consensu domini non potest religionem intrare.*

3 *Seruus Religionem ingressus absque licentia domini sui quando ab eo repeti possit, ostenditur.*

4 *Triennium numerandum est à tempore, quo dominus conscius fuit admissionis serui in Religionem.*

5 *Seruum non potest repetere dominus absque sua licentia in religionem admissum elapso triennio, quamuis nondum sit professus.*

6 *Seruus si professionem emittat intra triennium casu quo à domino reuocari potest, inualidè profitetur.*

7 *Matrimonio copulatus non potest Religionem intrare nisi coniugis accedat consensus, si altero inuito, vel ignorante id fiat, tenetur ad eius nutum etiam post professionem exire, sed reuersus non potest debitum coniugale exigere, petenti verò tenebitur reddere.*

8 *Votum castitatis post matrimonium consummatum emissum ab altero coniuge absque alterius licentia, est validum.*

9 *Coniux absque licentia alterius professus & ab eo reuocatus, non tenetur post eius mortem ad religionem sub peccato mort. redire.*

10 *Coniux sine alterius consensu professus nec ab eo in vita reuocatus, an possit eo defuncto egredi? remissiuè.*

11 *Matrimonij rati vinculo dirimitur solemni religionis professione alterius sponsi, & coniux manens in sæculo potest liberè ad alias nuptias transire.*

12 *Matrimonium contrahere cum aliqua iurans, & postea proponens religionem intrare, potest contrahere, & ante matrimonij consummationem Religionem intrare.*

13 *Consensus alterius coniugis metu, & vi extortus non valet.*

14 *Conuerso uno coniuge de consensu alterius, alter quoque conuerti, id est, religionem intrare tenetur.*

15 *Episcopi consensus requiritur vt vnus coniux de consensu alterius possit religionem intrare.*

16 *Coniux vnus non potest religionem ingredi altero manente in sæculo.*

17 *Professio coniugis de licentia spontanea alterius emissa valida erit quando coniux manens in sæculo nullum votum emisit.*

18 *Adulterium committens mulier non potest repetere virum, qui religionem sine eius consensu intrauit.*

19 *Parentes habens pauperes qui absque eo viuere, aut sustentari non valent, Religionem ingredi prohibentur, idem de cæteris ascendentibus, vt num. 23.*

20 *Religionem si ingrediatur filius parentibus in graui necessitate constitutis, peccabit mortaliter, quamuis illi actualiter eam non habeant, sed probabiliter credatur habituros, vt n. 22.*

21 *Filius etiam habens votum religionis, adhuc non tenetur parentes in graui necessitate constitutos deserere, donec cesset eorum necessitas.*

24 *Filij habentes parentes Iudæos, vel aliter infideles in necessitate constitutos eos deserere non possunt causa adeundi Religionem.*

25 *Filius conuersus ad Fidem tenetur alere parentes infideles etiam in concursu extranei fidelis.*

26 *Religionem ingredi in quibus casibus possit filius parentibus in graui necessitate constitutis? ostenditur.*

27 *Episcopi absque Papæ permissione non possunt ingredi Religionem.*

28 *Beneficiati possunt ingredi Religionem.*

29 *Beneficia illorum, qui Religionem intrarunt, etiamsi sint Curata, non sunt alteri conferenda antequam expressè fecerint professionem, etiamsi nouitiatus pluribus annis duraret.*

30 *Beneficium vacat ipso iure post emissam professionem, idem in pensione, vt n. 31.*

31 *Beneficij nouitij ex fructibus, dum in anno probationis existit, congrua portio Vicario ipsius beneficij*

beneficij assignari debet, & reliqui fructus sunt ipsius nouitij.

33 *Religiosi Societatis Iesu amittunt professionem beneficiorum ab eis prius obtentorum post emissam solemnem professionem, vel vota coadiutorum formatorum.*

34 *Beneficia non vacant post emissionem simplicium votorum biennij in Societate Iesu.*

35 *Pensiones non extinguuntur per biennij vota in Societate Iesu, sed durant vsque ad professionem solemnem.*

36 *Religionem intrare non potest qui est ratiociniis publica obligatus.*

37 *Debitor non potest solutionem debiti licitè praetermittere vt intret Religionem.*

38 *Religiosus, qui cogitur fieri non tenetur regulam obseruare, nec valida est professio nisi postea consensisset.*

39 *Metus reuerentialis non annullat professionem, nisi etiam coactio, vel minae praecedant.*

40 *Religionem intrans dolo ductus modo consenserit, remanet nihilominus religiosus.*

41 *Requisita praecipua in eo, qui futurus est Religiosus.*

42 *Transitus facilè permittitur de arcta regula, aut laxiori, aut de aequali ad arctiorem, modo id fiat ex Zelo melioris vitae cum discretionis virtute, petita priùs licentia proprij Praelati quamuis non obtenta.*

43 *Regularibus ad strictiorem Religionem transire volentibus si beneuolos in ea inueniant receptores, ac deuotionis feruore ducti, non autem alicuius criminis perpatrati poenam subterfugituri, sufficit petita licet non obtenta licentia à suis Superioribus.*

44 *Conuersi, & Oblati possunt ad strictiorem Religionem sicut caeteri Religiosi transire.*

45 *Moniales poterant ad strictiorem Religionem sicut viri Religiosi transire, sed est semper hodie recurrendum ad S. Congregationem Episcoporum & Regul.*

46 *Monialibus non conceditur licentia transeundi ad strictiorem Religionem nisi quatuor conditionibus adiectis.*

47 *Praelati exempti, qui non subsunt immediatè Pontifici, possunt instar aliorum Religiosorum transire ad strictiorem Religionem petita etsi denegata licentia à Superiore.*

48 *Generales Religionum, & alij immediatè Pontifici subiecti possunt ad religionem strictiorem transire petita licentia, & Pontifice non respondente.*

49 *Domus tota religiosa potest ad strictiorem Religionem transire.*

50 Cap. vlt. §. confirmatos, in fine, de relig. domib. in 6. *declaratur.*

51 *Priuilegium non transeunti à sua Religione ad aliam, non impedit quin religiosus transire possit zelo strictioris vitae ad strictiorem religionem, post tamen petitam licet non obtentam à suo superiore licentiam, nisi priuilegium inhibeat transitum absque licentia Praelati obtenta.*

52 *Transitus ex Ordine Mendicantium ad Ordines monachales licitus non est sine expressa Papae licentia, Carthusia excepta.*

53 *Regulares Ordinis Mendicantium non possunt transire ad alium ordinem praeterquam ad Carthusianos, inter quos postmodum mendicantes voce actiua, & passiua carent & inhabiles exist... in perpetuo ad quaeuis officia, & gradus rel... io...*

54 *Religiosi sanctissimae Trinitatis non possunt ad alium quemcunque Mendicantium Ordinem se transferre, nisi,* &c.

55 *Religiosi Societatis Iesu post emissa simplicia vota non possunt ex hoc Ordine ad alium se transferre praeterquam ad Carthusiensium ordinem nisi de expressa eiusdem societatis Praepositi, aut Sedis Apost. licentia.*

56 *Monachi Benedictini, & Cistercienses non possunt transire ad quemcunque Ordinem etiam ad Carthusiam, nisi,* &c.

57 *Minoribus de Obseruantia ad Minimos, & è conuerso, transire non licet nisi de licentia Papae.*

58 *Capuccinus non potest ad quemcunque alium Ordinem, vel Congregationem transire, nisi,* &c.

59 *Minimis prohibetur sub excommunicatione transitus ad alios Ordines.*

60 *Transitus à discalceatis S. Augustini ad Fratres calceatos eiusdem Ordinis, siue ad quemcunque alium Ordinem laxiorem sine speciali Sedis Apost. licentia prohibetur.*

61 *Transitus reformatorum Ordinis B. Mariae de Mercede redemptionis captiuorum ad calceatos sine licentia Sedis Apost. prohibetur.*

62 *Transitus vbi fit ad strictiorem Religionem Praelatus inferior, & Conuentualis monasterij id est immediatus ipsius Conuentus licentiam praestare potest.*

63 *Praelatus tenetur concedere sub peccato mortali facultatem religioso transeundi in casu licito ad aliam Religionem arctiorem, si ei constiterit transitum huiusmodi non esse in grauem iacturam seu infamiam sui Ordinis, & subditum non petere illum ex temeritate, vel leuitate, sed zelo perfectioris vitae.*

64 *Religiosi Militares in claustris vitam communem non degentes bene possunt absque suorum Superiorum licentia transire ad Ordines claustrales.*

65 *Licentia Superioris necessariò petenda est vt religiosus possit ad strictiorem Religionem transire.*

66 *Licentiam petens post transitum ad arctiorem Religionem non satisfacit.*

67 *Transire ad strictiorem Religionem non statim ac petitur licentia fas est, sed debito tempore spectandum est superioris responsum.*

68 *Licentiam non statim ac denegat Superior, fas erit subdito transire ad strictiorem religionem.*

69 *Subdito statim licebit transire ad strictiorem Religionem quando superior indicans causam esse iustam, denegat licentiam, vel nihil respondet, vel allegat causam denegationis euidenter iniustam.*

70 *Transire ad strictiorem Religionem nulli est permittendum nisi priùs superiori legitimè constiterit eam religionem paratam esse illum recipere.*

71 *Consensus Conuentus non requiritur ad concedendam licentiam per Superiorem, vt quis transeat ad strictiorem religionem.*

72 *Superior quo animo, bono ne, an malo licentiam transeundi denegaret si probabiliter dubitetur, quid faciendum, ostenditur.*

73 *Religio an sit in Ordine ad suum finem perfectior, & fructuosior, non attenditur in hoc transitu, sed an sit asperior, arctior, & durior.*

74 *Religio*

74 Religio ut cognoscatur quæ sit arctior, consideranda est non solum primæua, & originalis institutio.

75 Religio Minimorum S. Francisci de Paula an sit arctior religione Carthusianorum: ostenditur.

76 Transire non licet ad laxiorem regulam sine expressa Papæ permissione nulla legitima causa existente.

77 Papa non solet licentiam concedere transeundi ad laxiorem regulam nisi ex iustis & legitimis causis, quia si faceret sine causa, non redderet Religiosum tutum in foro poli.

78 Prælatus Pontifice inferior poterit concedere licentiam transeundi ad laxiorem regulam existente iusta causa.

79 Conc. Trid. sess. 25. de regul. cap. 19. ibi, nemo Regularis, &c. declaratur.

80 Extrauag. Viam ambitiosæ, de Regularib. declaratur.

81 Translatus ad laxiorem sine iusta causa dicitur indebitè translatus.

82 Causa iusta, & legitima transitus ad laxiorem religionem quæ sint? ostenditur.

83 Transire licet ad æqualem regulam cum iusta & legitima causa, seu consensus Conuentus.

84 Religiosus translatus de una Religione ad aliam, debet esse de nouo nouitius, atque in eadem profiteri.

85 Professio sufficit emissa in primo monasterio quando fit translatio de uno monasterio ad aliud eiusdem regulæ, vel ubi translatio fit auctoritate Papæ.

86 Regulares discalceati Ordinis sanctissimæ Trinitatis de licentia Sedis Apostol. ad laxiorem calceatorum transeuntes, debent facere annum probationis, non autem emittere professionem.

87 Translatus de uno ad alium Ordinem ut maneat filius posterioris monasterij siue religionis, & sit Prælatus illius, debet de nouo ibidem profiteri.

88 Translatus de una religione ad aliam debet sedere in capitulo iuxta tempus, in quo emisit professionem in priori monasterio.

89 Translatus de una in aliam eiusdem religionis prouinciam postquam iam incorporatus est, habere debet locum à tempore quo assumpsit habitum in prima prouincia.

90 Translatus ad aliam religionem non tenetur ad vota specialia in priori religione emissa.

91 Bona omnia per transitum factum ad aliam religionem studio vitæ melioris penes primum monasterium manent, & quicquid post secundam professionem obuenerit, secundo monasterio acquiritur.

92 Professus in religione incapaci, & translatus ad religionem capacem recuperat bona post translationem sibi delata ad utilitatem secundæ religionis.

93 Religiosus si validam professionem emiserit in religione incapaci nulla facta bonorum dispositione, illa acquiruntur venientibus ab intestato.

94 Translatus auctoritate Apost. à Religione incapaci ad capacem, non recuperat bona quæ ante professionem obtinebat.

95 Monialis translata ad aliud monasterium pœnitentiæ causa, quicquid postea acquirit, illi priori monasterio acquirit, nisi translatio fuerit facta ad effectum ut fiat filia secundi monasterij.

96 Religiosus ubi transfertur ad aliam Religionem non ut ibi profiteatur, sed quod delictorum suorum pœnitentiam agat, qualiter usufructus bonorum priori monasterio acquisitorum reddendus posteriori, ostenditur.

97 Professus Religionem bonorum in communi incapacem si deinde auctoritate Apostolica in Ordinem bonorum incapacem transferatur, bona per professionem in prima religione amissa amplius non recuperat.

98 Canonici Regulares ne fierent monachi antiquitus erat constitutum.

99 Canonicis Regularibus clericatus essentialiter competit.

100 Monachi ex sua origine fuere laici.

101 Ordinis cuiuscunque Prælati, aut superiores non possunt aliquem alterius Ordinis ad habitum professionem admittere nisi ut in ordine ipso, ad quem transfertur sub sui superioris obedientia perpetuo maneat.

102 Prælatus potest eam standi extra monasterium translatis his facultatem concedere, quam licitè concedere posset propriis eius religionis alumnis.

103 Superior potest dare licentiam translato ad modicum tempus standi extra monasteria causa prædicationis, vel audiendi confessiones.

104 Translati omnes legitimè ex quacunque religione ad Carthusianos possunt in eadem Carthusiensi religione in claustro Priores, & extra claustrum procuratores esse.

105 Ingressus, Religionem antequam professionem emittat, debet per annum experiri religionis austeritatem, licet olim tempus illud posset prorogari.

106 Professio hodie facta ante annum probationis expletum nulla est, nullamque inducit obligationem.

107 Professionem emittens intra annum probationis non est obligatus neque ad religionem in genere, neque in specie.

108 Priuilegium Leonis X. quo concedebatur Prælatis Ordinum Minorum posse cum consilio Fratrum discretorum admittere ad professionem anno probationis non expleto religiosos aliorum ordinum venientes ad minoriticam religionem, est abrogatum per Concil. Trid. sess. 25. de Regular. c. 15.

109 Professus in una religione etiam strictiori transiens ad aliam indiget nouitiatu.

110 Professus nulliter volens suam professionem ratificare, non tenetur nouitiatus annum iterare, si alias fuit validus.

111 Nouitiatus quando fuit factus post pubertatem, & fuit continuus, non est iterandus ex quacunque causa sit irrita professio.

112 Moniales Ordinum Prædicatorum habentes sexdecim annis in mortis articulo constitutæ profiteri possunt, etsi nondum integrum nouitiatus annum peregerint.

113 Conuersi ea eo ipso quod ingrediuntur monasterium, possunt emittere professionem.

114 Annus probationis, siue in masculis, siue in fœminis, incipit à die susceptionis habitus, siue ab eo die, quo communem sequuntur aliorum Religiosorum vitam.

115 Habitus de essentia, atque substantia per annum probationis à nouitiis deferendus est.

116 Religiosi

116 Religiosi Societatis Iesu non habent habitum proprium, & vestiuntur ex vsu regionis, in qua habitant.

117 Nouitium induere habitum nouitiorum ab habitu professorum distinctum non est de substantia anni probationis.

118 Annus probationis computari debet à momento in momentum.

119 Professio emissa in anno bissextili non expectato lapsu diei, qui illi anno accrescit, est inualida.

120 Annus, ex quo Gregorius XIII. abstulit decem dies, reputatur integer ad professionem ad sacros Ordines, & ad quacunque officia, & beneficia.

121 Annus probationis debet esse continuus, & non sufficit interpellatus.

122 Annus probationis interrumpitur quando nouitius dimisso religionis habitu egreditur monasterium animo deserendi religionem.

123 Minoribus concessum est vt nouitiatus interruptus possit continuari.

114 Anni nouitiatus interpellatio etiam modica nocet, quamuis post talis nouitius intra diem pœniteat.

125 Annus non dicitur discontinuus, si nouitius de licentia superioris cum habitu, aliqua iusta de causa intra annum probationis extra monasterium egrediatur.

126 Annus probationis non interrumpitur si nouitius habitu religionis indutus monasterium ex sui superioris licentia exeat causa peregrinandi ad stationes, vel ad alia loca pia vel inuisendi parentes, &c. vel si ob aduersam valetudinem maneat extra monasterium.

127 Nouitia si durante probationis anno curanda valetudinis causa de licentia superiorum à monasterio exierit, & post reuertatur, eodem tempore professionem emittere poterit, ac si nunquam egressa fuisset.

128 Nouitiatus non interrumpitur si nouitius retento habitu perterritus seueritate, vel iracundia, aut minis superioris, aut magistri monasterium abdite exeat causa se celandi, dummodo habeat animum redeundi.

129 Professionem emittere potest in religione ille, qui cum esset duodecim annorum, & permansisset per annum integrum in nouitiatu, postmodum habitu retento fuit commoratus domi sua vsque ad tempus 16. annorum requisitum ad professionem tenendam, & cum fuerit reuersus ad monasterium, petit admitti ad professionem.

130 Nouitiatus potest prorogari post completum probationis annum obueniente aliqua rationabili, seu iusta causa.

131 Nouitiatu filij durante non potest pater dare paramentum altaris religioni vbi fuerit in nouitiatu.

132 Nouitiatus anno nullatenus post Concil. Trident. renuntiare potest nouitius, & monasterium.

133 Præpositus Generalis Societatis Iesu valide dispensat cum nouitio suo post exactum integrum nouitiatus annum vt profiteatur, vel incorporetur in eadem societate ante decursum biennium nouitiatus.

134 Nouitius verè, & propriè non incipit esse donec pubertatis annos expleat.

135 Annus probationis poterit per eum impleri, qui nondum expleuerit annum 16. & vitalis probationis poterit probatus admitti ad probationem expleto 16. anno.

136 Ætas ad professionem emittendam quæ olim requireretur? ostenditur, & quid hodie? n. seq.

137 Professio in quacunque Religione tam virorum quam mulierum non est facienda ante annum 16. expletum, facta autem ante hanc ætatem non est valida.

138 Monialis in mortis articulo constituta non potest emittere professionem ante 16. annum ad effectum vt monasterium succedat in dote, & in bonis.

139 Professio in suprema die 16. anni emitti potest, emissaque subsistit, secundum aliquos, sed verius est contrarium.

140 Professio post 16. annum facta, ante tamen 18. requisitum à statuto ordinis Minimorum, non annullante, aut irritante factam, est valida.

141 Professiones in ætate 16. anni factæ sunt validæ, quamuis in constitutionibus religionis sanctissimæ Trinitatis auctoritate Apost. confirmatis cautum sit quod in ea religione aliquis non recipiatur antequam anno 20. videatur compleuisse.

142 Professio fieri debet in manibus illius, qui potest religioni incorporare, vel in manu alterius cum Superioris ipsius permissione.

143 Cap. consuluit, qui clerici, vel vouen. declaratur.

144 Episcopus hodie nullum propria auctoritate ad professionem monasticam admittere potest.

145 Cap. si vir 27. q. 1. declaratur.

146 Abbatis solius non est ad religionis professionem admittere, sed exigitur quoque consensus maioris partis. conuentus.

147 Professio quando est irrita defectu solius potestatis in admittente satis est ad eius valorem vt is ratam eam habeat non mutata priori professi voluntate per actum contrarium.

148 Professio quando fuit ex parte emittentis irrita an sufficiat nouus eius consensus absque noua Prælati admissione.

149 Professio facta Religioni, quæ non fuerit ab Apost. Sede probata, non est valida.

150 Professio vt validè emittatur requiritur vt fiat sine conditione, pacto, seu modo de retinendo, aut habendo proprio.

151 Cap. Vltim. qui clerici, vel vouentes, & n. seq. declaratur.

152 Professio reseruata sibi facultate testandi de patrimonio suo, valida est.

153 Professio alterius voti quam trium illorum, scilicet castitatis paupertatis, & obedientiæ, aut alicuius tantum ex iis, non autem omnium simul, non est vera, nec valida professio religionis.

154 Generalis Superior cum consensu capituli poterit vltra tria vota substantialia sibi subditis aliqua efficere strictiora & arctiora statuta pertinentia ad reformandam regulam promissam, & ad plenam eius obseruantiam.

155 Professio duplex, tacita, & expressa.

156 Professio tacita vt inducatur quatuor requiruntur, & quæ sint huiusmodi requisita, ostenditur numeris seq.

157 Professio tacita in religionibus vbi habitus nouitiorum non distinguitur ab habitu professorum, per delationem illius tunc inducitur quando nouitius eum defert per annum.

158 Cap.

162 Cap. 1. de Regular. lib. 6. *non est correctum per* Clem. fin. eod. tit.

163 *Professionis tacitæ quidam modus sublatus per* Concil. Trid.

164 *Nouitiorum habitus debet in omnibus religionibus distingui ab habitu professorum.*

165 *Professio tacita in aliqua religione ex eo facta censetur cum quis sciens, & prudens defert sponte triduò distinctissimum professorum habitum ab habitu nouitiorum, sed hæc iam cessauit.*

166 *Habitus nouitiorum vbi patenter à professorum habitu distinguitur, tunc per quamcunque annualem habitus nouitiorum delationem non inducitur tacita professio.*

167 *Professio tacita inducitur ex susceptione Ordinum sacrorum.*

168 *Professiones tacitæ non inducuntur hodie nisi expleto nouitiatus anno, & etiam completis sexdecim annis.*

169 *Nouitiatus tempore finito, Superiores nouitios, quos habiles inuenerint, ad profitendum admittant, aut è monasterio eiiciant.*

170 *Professio emissa instante Abbatissa à puella, quæ iam compleuerat annum nouitiatus, & in morbum inciderat, & à medicis fuerat dictum morituram, est valida, etiamsi postea fuerit verè mors sequuta.*

171 *Nouitius ante professionem potest liberè exire, & non cogitur illam emittere.*

172 *Nouitius an & quando possit licitè ad sæculum redire? ostenditur.*

173 *Voti obligationem non inducit solum propositum suscepto habitu monachali.*

174 *Nomine*, propositi, & voluntatis in cap. super eo. & in cap. consulti, de Regular. *quid intelligatur? ostenditur.*

175 *Legatum si relictum sit alicui sub conditione ingrediendi religionem, talis satisfacit si anno nouitiatus exeat, dummodo ingressus in religionem bona fide animo experiendi fieret, exitusque ex iusta causa esset.*

176 *Nouitius intra annum probationis ad sæculum rediens nullatenus tenetur soluere expensas in suis alimentis à monasterio consumptas.*

177 *Nouitio exeunti omnia restitui debent quæ sua erant.*

178 *Dos nouitij intra tempus probationis decedentis monasterio iam soluta hæredibus nouitij est restituenda vna cum fructibus, si quos monasterium percepisset, deducto tamen victu, & vestitu.*

179 *Religio profitenti operatur remissionem totius pœnæ debitæ pro peccatis.*

180 *Professio per se sola habet priuilegium remittendi pœnas peccatis debitas, omni non ponenti obicem, & adhuc sublato obice per legitimam pœnitentiam habebit eumdem effectum.*

181 *Religionis professio non in omnibus æquatur Baptismo.*

182 *Indulgentia plenaria verè non est plenissima illa condonatio obtenta per professionem.*

183 *Votum omne mutatur in votum Religionis.*

184 *Vota omnia siue personalia, siue realia commutantur ipso iure in religionis professionem.*

185 *Votum subsidij Terræ sanctæ commutatur in professionem, non solum quoad illuc eundi laborem, sed etiam quoad illius subsidij expensas.*

August. Barbos. de Iur. Eccles.

186 *Irregularitas sola, quæ orta est ex natalium defectu, deletur per professionem in Religione.*

187 *Illegitimus per ingressum religionis, & in ea professionem emissam eo ipso aptus fit ad omnes Ordines etiam sacros suscipiendos sine vllà noua superiorum indulgentia.*

188 *Irregularitas prouenients ex defectu natalium, non tollitur per solam habitus religiosi susceptionem, sed necessario requiritur vt emittatur professio.*

189 *Professio emissa in Religione non solùm tollit irregularitatem quoad Ordines suscipiendos, sed etiam quoad vsum ordinum susceptorum.*

190 *Dispensatio quando vni vel alteri conceditur est strictè interpretanda, non verò quando in fauorem religionis emanauit.*

191 *Irregularitas sublata per religionis ingressum & professionem sequutam reuiuiscit professione annullata.*

192 *Religiosus effectus per simplicia biennio nouitiatus anno transacto vota in Societate Iesu emissa si ab ea retrocedat, à votis que absoluatur, non reincidit in pristinam irregularitatem ex defectu natalium consurgentem.*

193 *Illegitimi per solemnem professionem in religione factam non redduntur habiles ad Prælaturas in ea.*

194 *Professus illegitimus fit capax beneficiorum manualium, quæ ad nutum Prælati reuocari possunt, dummodo talia beneficia sint curata, nec Prælatura monasterij.*

195 *Monialis illegitima non potest absque dispensatione Apost. seclusis religionum priuilegiis in Abbatissam, seu Priorissam eligi.*

196 *Illegitimus per ingressum religionis non efficitur legitimus quoad effectum successionis.*

197 *Illegitimus factus monachus, & professione legitimatus, non potest de consensu sui superioris vicarius Episcopi creari.*

198 *Papa solus seclusis religionum priuilegiis potest dispensare cum illegitimis religiosis vt ad dignitates & Prælaturas promoueantur.*

199 *Legitimatus in infantia ad instantiam patris per legitimationem amplissimam vigore facultatum DD. de Campegiis, non potest eligi Generalis in sua religione.*

200 *Dispensari potest cum Religiosis illegitimis ad Prælaturas in Capitulo generali, vel prouinciali.*

201 *Filiusfam. per professionem à patris potestate liberatur.*

202 *Professio facit aptum ad testimonium ferendum ineptum ad testificandum eo quod periurij, aut furti damnatus sit.*

203 *Professionis prærogatiua ea est vt ea ante parentis mortem emissa præteritam filij profitentis ingratitudinem aboleat, ob quam exhæredari poterat.*

204 *Ingratitudo præterita, cuius causa filius exhæredari poterat, per Religionis professionem deletur.*

205 *Religiosi expressè, vel tacitè professi non possunt testamentum condere.*

206 *Milites Hierosolymitani non possunt disponere, nedum de bonis, quæ ad eos perueniunt intuitu suæ religionis, sed nec etiam de patrimonialibus.*

207 *Professio, reseruata facultate testandi de patrimonio suo, est valida.*

208 *Religiosi etiam ad pias causas testari non possunt.*

209 *Religiosi etiam de Prælati cuiuscunque summo Pontif. inferioris licentia testari non possunt.*

210 *Professus ex Superioris licentia non potest codicillos facere, aut donare causa mortis.*

211 *Religiosus factus Episcopus non potest testari etiam de bonis patrimonialibus, aut propria industria acquisitis.*

212 *Nouitius liberè potest testamenta facere etiam nulla petita Superioris religionis licentia.*

213 *Professus in quacunque religione potest accedente summi Pont. licentia testari.*

214 *Monachus Episcopus potest de licentia Papæ testari.*

215 *Papa vbi absolutè concesserit Monacho licentiam testandi, id intelligitur ad vsus pios, non vero profanos.*

216 *Licentia, quam Papa concedit religioso, vt testari possit, debet esse expressa, non opus est vt illa necessario præcedat, vt num. 217. Et semel concessa est perpetua dum ab alio Pont. non reuocatur, vt n. 218. Nec extinguitur primo actu, vt n. 219.*

220 *Commendatarij, quibus est permissum contrahere matrimonium, possunt liberè testari.*

221 *Clerici Ordinum militarium in claustris viuentes qualiter testari possint, ostenditur.*

222 *Eremitæ simplices testari possunt.*

223 *Bona, & substantia eorum, qui intrant religionem facta professione ipso iure sunt monasterij.*

224 *Renunciatio aut obligatio bonorum facta à nouitio ante professionem, vt valide fiat, quæ requirantur, ostenditur.*

225 *Renunciationis, aut obligationis nomine in* Conc. Trid. sess. 25. de Regul. c. 16. *veniunt omnes contractus lucratiui, & comprehenduntur donationes inter viuos, renunciationes officiorum publicorum temporalium, fideiussiones & liberationes.*

226 *Eleemosyna per nouitios facta non comprehenduntur sub dispositione* Concil. Trid sess. 25. de Regular. c. 16. *dummodo sint modica, consideratis facultatibus ipsius nouitij.*

Sub dispositione Concil. Trident. sess. 25. de Regul. cap. 16. *non comprehenduntur.*

227 *Donationes Deo, seu B. Mariæ, vel Sanctis oblatæ.*

228 *Victus, vel vestitus, quem pro se tribuit nouitius monasterio.*

229 *Conuiuium factum in ingressu in nouitiatum.*

230 *Oblationes, donationésve factæ monasterio,* &c.

231 *Donationes factæ à parentibus nouitij*

232 *Contractus emptionis, venditionis, locationis, & huiusmodi.*

233 *Renunciatio beneficij.*

234 *Testamenta, codicilli, & donationes causa mortis.*

235 *Renunciationes seu donationes, ab existente adhuc in sæculo factæ intuitu ingressus religionis.*

236 *Mulier, quæ diutius permansit in monasterio in habitu nouitiæ, potest valide donare ipsi monasterio, non obstante decreto* Concil. sess. 25. de Regul. c. 16.

237 *Donatio seu renunciatio facta à nouitio postea ad sæculum redeunte professione non sequuta, est nulla.*

338 *Professio non sufficit emissa ad validandam renunciationem antea factam, sed requiritur vt valida existat.*

239 *Professione ratificata, si illa nulliter emissa fuerit, censetur quoque donatio, seu renunciatio in nouitiatu facta, ratificata, & valida.*

240 *Renunciatio facta à nouitio profiteri volenti in religione, si post emissam validè professionem, efficiatur Episcopus, an ab eo reuocari valeat, ostenditur, & num. seqq.*

241 *Regularis professus ex assumptione ad Episcopatum non desinit esse regularis, & religioni ligatus quoad votum paupertatis, & alia substantialia regulæ.*

242 *Regularis qui legitimè renunciauit bonis suis ad fauorem coniunctorum, & iuri succedendi etiam in bonis parentum, factus Episcopus recuperat ius succedendi etiam quoad renunciata ad fauorem tamen suæ Ecclesiæ.*

243 *Regularis ad Episcopatum promotus recuperare potest ius succedendi quoad bona delata post assumptionem ad Episcopatum, in commodum tamen suæ Ecclesiæ respectu proprietatis.*

244 *Licentia, quæ in renunciatione seu donatione nouitij interuenire debet, sufficit obtenta, & in ipso actu renunciationis, seu donationis.*

245 *Renunciatio facta à nouitio omissa Episcopi licentia est ipso iure nulla professione sequuta.*

246 *Renunciatio facta ad fauorem Patrum Societatis Iesu per nouitium, inter Patres eiusdem Societatis est valida, non obstante quod non fuerit facta cum licentia Episcopi.*

247 *Episcopus, cuius licentia interuenire debet in renunciatione, seu donatione nouitij, sufficit si confirmatus sit, quamuis nondum consecratus.*

248 *Archiepiscopus si consecratus sit, licet nondum Pallium receperit, poterit licentiam in renunciatione nouitij suæ Diœcesis concedere, non autem Diœcesis Suffraganei, nisi,* &c.

249 *Abbates, & alij Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, nulloque Episcopo subiecti in suis Diœcesibus possunt licentiam in renunciatione nouitij concedere.*

250 *Prælati Regulares in monasterijs exemptis, & sibi subiectis non possunt licentiam concedere in renunciationibus, & donationibus nouitij.*

251 *Vicarius generalis Episcopi, vel Capituli Sede vacante, seu cuiuscunque Prælati iurisdictione Episcopali in sua Diœcesi gaudentis potest concedere licentiam requisitam in renunciationibus, & donationibus nouitij.*

252 *Renunciatio per nouitium facienda est intra duos menses proximos ante professionem, itaut facta per diem ante duos menses non valeat.*

253 *Bimestre intra quod facienda est renunciatio per nouitium ante professionem, debet computari de momento ad momentum.*

254 *Professio si differatur, facta semel renunciatione bimestri illo ante professionem legitimè faciendam, adhuc renunciatio facta professione est valida.*

Concli,

255 Concilij ſeſſ. 25. de Regul. cap. 16. *decretum vendicat ſibi locum etiam in iis, qui excedunt annum 16.*

IDEAMVS nunc de ipſis Regularibus poſtquam de regulis & Ordinibus eorum tractauimus. In præſenti autem c. de intrantibus Religionem & de vna in aliam tranſeuntibus, & de profeſſione Religioſorum, ac de effectibus Religionis agemus, in ſequenti verò *cap.* de ſtatu & vita Regularium pertractabimus.

1 Circa ingreſſum Religionis notanda ſunt impedimenta, quæ prohibent aliquibus Religionis ingreſſum. Primum impedimentum eſt ætas immatura, quæ quidem in maſculis eſt minor XIV. annis in fœminis vero VII. *c.* 1. *&* 20. *q.* 1. *cap. ad noſtram, cap. ſignificatum, de regular.* qui enim ſunt hac ætate minores, non ſolùm ad profeſſionem, ſed nec ad nouitiatum poſſunt admitti, licet habitum ſuſcipere valeant, de quo latè nouiſſimè Didac. de Narbona *in quæſt. annalib. anno* 8. *quæſt.* 24. *per totam*: quia tempus nouitiatus datur ab hoc vt nouitius experiri poſſit Religionis auſteritates, cuius difficultates impuberes experiri nequeunt. Ita Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 5. *c.* 4. *num.* 22. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 2. *quæſt.* 4. Leſſi. *de Iuſtit.* 2. *cap.* 41. *dub.* 3. *num.* 35. Laurent. de Peirinis *de Prælato quæſt.* 3. *cap.* 1. *num.* 40. *cum ſeqq.* §. 2.

Secundum eſt ſeruilis conditio, ſeruus enim ſine conſenſu domini non poteſt Religionem intrare, *cap.* 1. *cap. ſi ſeruus ſciente, cap. generalis* 54. *diſt. cap. qui verè in fine* 16. *q.* 1. *cap. ſi quis ſeruum* 17. *q.* 4. S. Antonin. *p.* 3. *tit.* 16. *cap.* 3. §. 4. Silueſt. *in ſum. verb. religio* 2. *q.* 3. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 1. *q.* 3. Fr. Bartol. de Vecchis *in praxi ſeruanda in admittendis ad relig. ſtatum nouitiis diſp.* 2. *dub.* 1. *num.* 2. Tambur. *de iure Abbatum tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 3. *num.* 6. Carol. de Tapia *ad auth. Ingreſſi verb. ingreſſi cap.* 7. *à princip.* Laurent. de Peirinis *d. cap.* 1. *n.* 43. Si verò
3 ſeruus Religionem ingrediatur abſque ſui domini licentia, & ab eodem domino repetatur intra triennium, eſt tradendus eſt cum omnibus, quæ ad monaſterium attulit, fide tamen accepta de impunitate; & ſi intra triennium dominus non repetierit, non poterit eum vltra repetere, niſi tam longe ſeruus diſtet, vt intra id triennium dominus repetere nequeat, vt probat *d. cap. ſi quis incognitus*, & refert Fr. Barthol. de Vecchis *d. diſp.* 2. *dub.* 1. *num.* 3. Carol. de Tapia *d. cap.* 7. *n.* 2. *cum ſeqq.*
4 quod quidem triennium numerandum eſſe à die probationis incoeptæ, exiſtimarunt Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 1. *q.* 3. Leſſi. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 3. *n.* 31. Sed verius eſt numerandum eſſe à tempore, quo dominus conſcius fuit admiſſionis ſerui in Religionem, ſecundum Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 46. Sayr. *de cenſur. lib.* 6. *cap.* 54. *num.* 5. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 11. *c.* 8. *num.* 12. Ludouic. Miranda *in man. Prælator. tom.* 5. *quæſt.* 17. *art.* 2. *concluſ.* 4. *in fine*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 2. *num.* 63.

5 Vnde infertur dominum repetere non poſſe ſeruum abſque ſua licentia in Religionem admiſſum, elapſo præfato triennio, quamuis nondum ſit profeſſus, vt expreſſè tenent Sanchez *d. cap.* 4. *num.* 44. quia dominus elapſo triennio ipſo iure dominio priuatur, Carol. de Tapia *d. c.* 7. *n.* 4. Laurent. de Peirinis *d. q.* 3. *c.* 1. *n.* 44.

Vtrùm autem ſi ſeruus profeſſionem emittat 6
intra triennium illud caſu, quo à domino reuocari poteſt, validè profiteatur? Quæſtio eſt dubia, in qua quidam cenſent eam profeſſionem eſſe validam, ex quorum numero ſunt Archid. *num.* 1. Bellam. etiam *num.* 5. & Turrec. *num.* 3. *in d. cap. ſi quis incognitus*, Leſſi. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 3. *num.* 31. Fr. Ludouic. Miranda *d. quæſt.* 17. *art.* 2. *concl.* 3. Suar. *tom.* 3. *de relig. lib.* 6. *cap.* 6. *n.* 3. Fr. Barthol. de Vecchis *d. dub.* 2. *n.* 6. At multò verius alij tenent eam profeſſionem fore irritam, inſtar profeſſionis coniugis abſque alterius coniugis licentia, ſicut bene reſoluunt Azor. *d. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 1. *q.* 3. Sanch. *d. cap.* 4. *n.* 49. vbi alios refert.

Tertium eſt matrimonij ligamen, qui enim eſt 7
matrimonio copulatus non poteſt religionem intrare niſi coniugis conſenſus accedat, *c.* 2. *q.* 27. *q.* 2. quod ſi altero inuito, vel ignorante id fiat, tenetur ad eius nutum exire, quamuis fecerit profeſſionem, *cap. ſunt qui dicunt*, cum ſeqq. 27. *q.* 2. *cap.* 1. & per tot. *de conuerſ. coniug.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 18. *n.* 377. *&* *lib.* 30. *n.* 68. Barthol. à S. Fauſto *in theſauro relig. lib.* 5. *q.* 74. Tamb. *d. tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 3. *n.* 4. Carol. de Tapia *ad auth. Ingreſſi, verb. ingreſſi cap.* 11. *n.* 24. *cum. ſeqq.* Barthol. de Vecchis *de nouit. diſp.* 3. *dub.* 3. *n.* 1. Miranda *in man. tom.* 1. *q.* 17. *art.* 1. *concl.* 2. plures apud Laurent. de Peirins *d. q.* 3. *c.* 1. §. 2. *n.* 49. F. Martin. de ſancto Ioſepho. *in expoſit. regulæ S. Franciſci c.* 2. *n.* 37. Sed reuerſus non poterit debitum coniugale exigere, petenti vero tenebitur reddere. *c. quidam intrauit, de conuerſ. coniug.* quia votum caſtitatis poſt ma- 8
trimonium conſummatum emiſſum ab altero coniuge abſque alterius licentia, eſt validum, & obligat ad non petendum debitum; vt per Angel. *in ſum. verb. matrimonium num.* 4. §. 6. Henriq. *in ſum. lib.* 11. *c.* 15. *num.* 8. *in fin.* Barthol. à S. Fauſto *in* 9
theſauro religionis lib. 4. *q.* 28. Sanch. *de matrim. lib.* 9. *diſp.* 35. *n.* 25. vbi *n.* 26. ſubdit huiuſmodi votum eſſe prorſus irritum quoad non reddendum debitum, *&* *n.* 29. dicit quòd non ſolum votum hoc obligat ad non petendum, ſed etiam ad non ineundum aliud matrimonium: vnde gloſſa *verbi non tenetur in d. c. quidam intrauit*, tenuit quòd coniux abſque licentia alterius profeſſus tenetur ab ipſo reuocatus redire poſt eius obitum ad Religionem, & non redeundo peccat gloſſam ſequuntur Hoſt. *ibi paulo poſt princ. ſuper. verb. non tenetur*, Silu. *verb. diuortium p.* 16 *caſ.* 3. Alber. Aſten. Palud. Monald. & alij, quos refert Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 34. *n.* 11. & ſaltem ſi diſſimulauerit vxor, vel ſi ſaltem iudicis officio reuocetur, admittit Carol. de Tapia *d. c.* 15. *n. vlt.* Verùm dicendum eſt hunc culpæ immunem eſſe, quamuis ad Religionem non redeat, vt deducitur *ex diſp. cap. quidam intrauit*, quatenus decidit hunc poſt coniugis obitum non teneri ad Religionem regredi; tum quia text. *in cap placet, illo titul.* ſolùm dicit conſultius, & congruentius ad huius ſalutem fore vt ad monaſterium redeat. Quare ita docent *in d. cap. quidam intrauit.* Butr. *num.* 6. Zabarel. *num.* 2. *oppoſ.* 4. & Abb. *num.* 4. & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. diſp.* 34. *num.* 12. quibus addo Barthol. à S. Fauſto *d. lib.* 5. *q.* 77. Suar. *tom.* 3. *de Relig. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 12. Barthol. de Vecchis *in praxi ſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouit. diſp.* 14. *dub.* 1. *ex num.* 17.

Vtrùm autem coniux ſine alterius conſenſu 10
profeſſus, nec ab eo in vita reuocatus, poſſit

eo defuncto egredi ? Vide Sanch. d. disp. 34. n. 18.
Azor. d. p. 1. lib. 12. c. 1. q. 6. vers. si quaras, Barthol. à
S. Fausto d. lib. 5. q. 81.

11 Sunt tamen quædam hac in re notanda, primum est circa consensum alterius, quod ante con-
summationem matrimonij non est necessarius
consensus alterius coniugis, cap. verum, de conuers.
coniug. Laurent. de Peirinis d. tom. 2. de Pralato q. 3.
c. 2. n. 51. Vinculum enim matrimooij rati omni-
nò dirimitur solemni Religionis professione al-
terius sponsi, & coniux manens io sæculo est om-
oino à vinculo solutus, potestque liberè ad alias
nuptias transire, sicut de Fide definitum est per
Cooc. Trid sess. 24. de reform. matrim can. 6. & do-
cent Bursatus cons. 207. n. 46. vol. 2. Lancel. Gallia
in consuet. Alexand. in glos. vxori q. 5. n. 33. Cou. de
sponsalib. p. 1. c. 5. n. 11. vers. 6. & p. 2. c. 7. §. 4. n. 6. Ma-
riens. ad rub. tit. 1. glos. 1. à num. 68. lib. 5. noua recopil.
Heoriq. in sum. lib. 10. c. 34. §. 3. in com. lit. R.D. Bar-
bos. in rub. ff. solut. matr. p. 2. n. 73. Gutier. canonic. lib.
1. c. 17. n. 2. & de matrim. cap. 54. à princ. Fr. Emman.
quæst. Regul. tom. 3. q. 1. art. 4. Sayr. in Claui regia lib.
6. cap. 5. n. 12. & c. 7. n. 6. Sanch. de matrim. lib. 2. disp.
18. n. 3. Rebell. de obligat. iustit. p. 1. lib. 3. q. 4. à n. 1. &
12 sect. 3. Vnde si quis iurauerit cum aliqua contra-
here matrimonium, postea verò proposuerit Re-
ligionem intrare, potest cootrahere, & ante ma-
trimonij consummationem religionem intrare,
casus est in cap. commissum 16. de sponsal. iunctis iis,
quæ circa intellectum illius tex. adducunt Suar.
de relig. tom. 1 tract. de iurament. lib. 2. cap. 13. num. 2.
cum seqq. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 43. n. 3. Basil.
13 Pont. eodem tract. lib. 12. cap. 10. n. 12. Secundum,
quòd consensus alterius metu & vi extortus non
valet, c. notificasti, & per tot. 33. q. 5. cap. accedens, de
conuers. coniugat. Petr. de Ledesma de matrim. q. 64.
art. 4. dub. 1. concl. vlt. Azor. instit. moral. p. 1. lib 12.
c. 1. p. 6. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 35. n. 1. Barth. à
14 S. Fausto in thesauro religion. lib. 5. q. 88. Tertium
quòd vno cooverso de consensu alterius, alter
quoque conuerti, id est Rligionem intrare te-
oetur; nam cum matrimonium fuerit consum-
matum, non poterit aliud matrimonium contra-
here quousque vixerit prior cooiux, cap qui vxo-
rem 33. q. 5. Quartum quòd io hac separatione re-
quiritur consensus Episcopi, quia separatio fieri
15 debet auctoritate Ecclesiæ. cap. si vir & vxor 27. q.
2. Maiolus de irreg. lib. 2. cap. 4. n. 5. & ait Sanch. de
matrim. lib. 7. disp. 32. n. 3. eam licentiam esse ad tria
requisitam, primum est ad valorem professioois,
secundum est vt rectè fiat, quia sub præcepto sit
ea petenda, ne coniux quamuis legitimè professus
possit reuocari ad Religionem permanentem io
sæculo sicut reuocari potest quando coniua ma-
nens in sæculo non vouit continentiam, ac con-
cessit licentiam. Sed Ego in collect. ad d. c. si vir &
vxor. n. 2. existimo eam Episcopi licentiam non
16 esse necessariam ad professionis valorem. Quin-
tum quod coniux vnus oon potest Religionem
iogredi, altero manente in sæculo; sed si vxor ita
senex est & sterilis, quod sine suspicione valeat
esse in sæculo, potest Episcopus dissimulare vt ea
remanente in sæculo, & castitatem promittente,
vir eius transeat ad Religionem, vel ambo profi-
teantur, cap. cum sis, de conuers. coniug. cap. vxoratus
eod. tit. Henriq. in sum. lib. 11. de matrim. c. 8. §. 9. lit.
F. Valer Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 41. n. 40.
Fr. Basil. Pont. de impedim. matrim. c. 15. §. 1. Sanch. de
matrim. lib. 7. disp. 31. n. 2. Gutier. eodem tract. c. 95. à
princ. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 102. n. 21. &
27. latè Barthol. de Vecchis in prax. seruanda in
admittendis ad Relig. statum vouit. disp 4 dub. 3. per
tot. Valida tamen erit coniugis professio de li- 17
centia spontanea alterius emissa, quando coniux
manens in sæculo nullum votum emisit, ponde-
rando textum in cap. Agathosa 27. q. 2. loquutum
fuisse disiunctiuè, oimirum si vxor consensum
præstitit, aut pariter cooversa est; oam io quocun-
que illorum euentuum valida est professio, vt per
Henriq d. lib. 11. c. 5. §. 9. Azor. instit. moral. p. 1. lib.
11. cap. 1. q. 6. vers. si quaras, Barthol. à S. Fausto in
thesauro relig. lib. 5. q. 67. Sanch. de matrim. lib. 7. disp.
33. n. 4. Sextum quod si vnus intret Religionem 18
sine consensu alterius (vbi est oecessarius) alter
non potest eum in duobus casibus reuocare, vnus
est si mulier, quæ vult repetere, virum, commise-
rit adulterium, c. constitutus, de conuers. coniug. Saoch.
de matrim. lib. 10. disp. 11. à princip. Valer. Regin.
in praxi fori pœnit. lib. 31. n. 327. Basil. Pont. de impe-
dim. matr. cap. 30. §. 2. vers. 3. & hinc cooiux absque
licentia, vel cum minus legitima alterius pro-
fessus noo potest reuocari à coniuge postmodum
fornicante, si ipse professus innocens sit, cap. ve-
niens, illo tit. de conuers. coniug. Barthol. à S. Fausto in
thesauro relig. lib. 5. q. 89. Sanch. de matrim. lib. 7. disp.
39. n. 1. vbi subdit coniugem relictum in sæculo,
cuius adulterium occultum est professo, posse in
foro coosscientiæ ea reuocatiooe vti. Alius est si
repetens facta sit infidelis. cap. fin. eod. tit. de con-
uers. coniug.

Quartum est paterna subuentio, si enim cu- 19
piens ingredi Religionem habeat pareotes, qui
absque eo viuere, aut sustentari non valeant in-
gredi prohibetur, vt parentibus subueniat cap. 1.
vbi Doctores 30. dist. Vnde licere filiu, imò il- 20
lum peccare mortaliter, si religiooem ingredia-
tur, parentibus in graui necessitate constitutis,
quibus oon potest prouideri, nisi ipse maneat in
sæculo resoluunt S. Thom. 2. 2. q. 101. art. 4. ad 4. S.
Antonin. 3. p. tit. 16. cap. 2. in princip. Siluest. in sum.
verb. Religio 2. q. 4. Angles in floribus Theolog. in q. de
voto pag. 94. cum seqq. Sebast. Medices in sum. pecca-
torum p. 1. tit. 3. q. 16. vers. 5. Nau. in manu. c. 14. n. 14.
& in commento 3. de regularib. n. 48. Portel. in dub.
Regular. ver. Nouitius n. 26. Vecchis disp. 2. dub. 8.
Laur. de Peirinis de Pralato q. 3. c. 1. §. 2. n. 69. Pe-
draça in sum. in 4. pracepto Decalog. fol. 36. vers. aqui
se offreçe, & in 7. pracepto fol. 96 vers. La Sexta, Cor-
dub de casibus Conscient. q. 151. Ludouic. Lóp. in in-
struct. Conscient. p. 1. c. 5. vers. peccatque filius, Surd.
de aliment. tit. 1. q. 29. n. 12. Fr. Emman. quæst. Regul.
tom. 3. q. 13. art. 5. vers. tertio dico, Iacob. de Graff.
tom. 1. lib. 3. cons. 5. de voto n. 8. Sayr. in Claui regia lib.
7. cap. 6. n. 8. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 2. c. 3. q. 5. &
lib. 12. c. 1. q. 8. Less. de iustit. lib. 2. c. 41. dub. 3. n. 34.
Fr. Ludouic. Miranda in man. Pralat. tom. 1 q. 17. art.
8. concl. 1. Suar. tom. 3 de relig. lib. 5. cap. 5. n. 11. Bo-
nacin. in pracepta Decalogi disp. 6. q. vnica punct. 5. n.
4. Tambur. d. tom. 3 disp. 6. q. 3. n. 16. cum seqq. Trul-
lench in Decalog. lib. 2. c. 2. dub. 23. Machado d. tom.
2. lib. 5. p. 1. tract. 1. docum. 8. à n. 1. Barthol. à S. Fausto
in thesauro religio. lib. 4. quæst. 143. cum seqq. vbi quæst.
145. resoluit quod si de facto filius parentibus in
graui necessitate constitutis Religionem ingre-
diatur, & profiteatur, talis professio est valida,
& q. 48. ostendit quaodo oecessitas dicatur gra-
uis, citati à Ceoed. ad Decretum collect. 20. num. 3.
in med.

Ampha vt procedat etiamsi filius votum Reli- 21
gionis habeat, quia adhuc tenetur præfatos pa-
rentes

gentes non deſerere, donec ceſſet eorum neceſſi-
tas, vt tenent Sanchez *d c.*20.*n.*8. & Suar.*d.cap.*18.
22 *n.*16.Machado *d. docum.*8. *n.* 4. Et procedit quam-
uis in actu parentes in præfata neceſſitate non ſint,
ſed probabilius coniecturis tractu temporis in eam
abſque filij auxilio eos caſuros eſſe creditur, quia
neceſſitas, quæ probabiliter futura cenſetur, neceſ-
ſitati præſenti æquiparatur. Ita Sanch. *d cap.*10.*n.*5.
Suar.*d.cap.*5.*num.*3. *in fine*, Bonacin. *de legib.lib.*6.
q.vnica, punct. 3. *num.*4.*verſ. amplia*. Quicquid di-
cat Fr.Emman. *in ſum.p.*2. *cap.* 6.*num.* 4. Quæ qui-
23 dem obligatio locum ſibi vendicat nedum in gra-
ui parentum neceſſitate, vt dictum eſt, ſed etiam
cæterorum aſcendentium, ſecundùm Sanchez
*d cap.*10.*n.*28.me citato Machado *d.docum.*8. *n.*5.
Contra Suar. *d.c.*5.*n.*8.

24 Amplia etiam in filiis habentibus parentes Iu-
dæos, vel aliter infideles in neceſſitate conſtitu-
tos, nam eos deſerere non poſſunt cauſa adeundi
Religionem: & eſt ratio, quia tenetur filius tales
parentes alere, eiſque ſuccurrere, vt colligitur ex
gloſſ. *verb fideles in d. cap.*1.*diſt.*30. & probat Surd.
*de aliment.tit.*1.*q.*18.*n n.*3. Imò gloſſ. *verb. domeſti-
cos in cap. non.ſatis* 86.*diſt.* Panor.*in cap.ſi quis Epi-
ſcopus notab.*1 *de hæret.* Bart.*conſ.*63. *col.*2. *poſt med.
vol.*2.& alij. quos refert, & ſequitur Surd. *d.tit.*1.*q.*
96. *n.* 1. iure optimo docent potius ſubueniendum
eſſe patri infideli & malo, quàm alieni fideli ſan-
cto, & in eadem neceſſitate conſtituto, niſi huiuſ-
modi alimentorum præſtatione parentes fierent
deteriores, & ita demum quòd filius conuerſus ad
Fidem teneatur alere parentes infideles, etiam in
concurſu extranei fidelis, poſt Maſquard.*de Iuda.p.*
25 3.*cap.*4.*num.*7. & alios reſoluit Riccinl.*de Neophy-
tis c.* 9.*n.*24.

26 Limita tamen vt non procedat in eo, qui ſpem
probabilem non habet ſubueniendi neceſſitati pa-
rentum manendo in ſæculo, Sayr. *in claui regia lib.*
7.*cap.*6.*num.*5. Sanch.*d.cap.* 10.*n.*3. Suar. *dict.cap.*
5.*num.*4. Vel quando pater, aut mater habet alios
filios, vel alium modum, quo ſuæ neceſſitati pro-
ſpicere poſſit, Suar.*dict.cap.*6.*num.*6.Sanch. *d. cap.*
20 *numer.* 3. Suar. *dict.cap.*5.*num.*5. Vel quoque in
filio, quem ipſimet parentes ad peccandum prouo-
cant, Fr. Ludouic.Miranda *in manu. Prælat.tom.*1.*q.*
17 *art.*8. *concl.*2. Sanch.*d.c.*20. *num.* 12. Vel deni-
que in filio, qui in ſæculo morari nequit abſque
proximo lethaliter peccandi periculo, Sayr. *d.cap.*
6.*num.*7.Sanch.*d.cap.*20. *num.* 11. Suar. *dict. cap.*5.
*n.*32.

27 Quintum eſt dignitatis adſtrictio, quod de Epi-
ſcopis, & cæteris Prælatis maioribus intelligitur,
qui ſine Romani Pontificis permiſſione non poſ-
ſunt ingredi Religionem, & gregem ſuum, atque
Eccleſiam deſerere, *cap.temporis* §.*fin.*7.*q.*1. *c.licet,
de Regularib.* Suar.*de Relig.tom.*3.*lib.*1.*c.*20.*à num.*4.
Fr.Barthol.de Vecchis, *in praxi ſern.in admiſſ.ad re-
lig.ſtat.nouit.diſp.*2.*dub.*3.Sanch.*in præcepta Decalogi
tom.*1.*lib.*4.*cap.*25.*n.*36. Azor.*inſt.mor.p.*1.*lib.* 11.*c.*
16 *q.*2.Tamb.*d.tom.*3.*diſp.*6.*q.*3. *n.*7. latè Carol. de
Tapia *ad d. Auth.Ingreſſi,verb.ingreſſi cap.*10.*per tot.*
Laurent. de Peirinis *de Prælato q.*3.*c.*1.§.2.*n.*46.vbi
28 *num.* 47. intelligit de Epiſcopo electo & confir-
mato, non verò de electo tantum. Archidia-
coni verò, & cæteri inferiores poſſunt cum permiſ-
ſione Epiſcoporum ſuorum ingredi Religionem,
& ſi diuino Spiritus ſancti inſtinctu immediate du-
cuntur, etiam contradicente Epiſcopo, id poſſunt
efficere, vt inquit Vrbanus Pont. *in c. dua* 19.*q.*2.&
habetur *in d.c.licet, de regul.* Quod tamen non ita

Epiſcopis eſt permiſſum, quoniam, inquit Vrba-
nus, ſicut maius bonum minori bono præponitur,
ita communis vtilitas ſpirituali vtilitati præfertur.
Beneficia verò eorum, qui Religionem intrarunt,
etiamſi ſint Curata, non ſunt alteri conferenda an- 29
tequam expreſsè fecerint profeſſionem, vel firmi-
ter decreuerint profiteri, *c.beneficium, de Regul.lib.*6.
latè Sanch.*in præc. Decalogi tom.*2.*lib.*7.*cap.*4.*ex n.*3.
vbi ſubdit procedere in quibuſcunque beneficiis
ſiue maioribus, ſiue minoribus, & penſionibus; no-
uitius enim iuſtè priuari non poteſt beneficio ſuo
infra probationis annum, Maiol *de irregul.l.*3. *c.*6.
*n.*2. Mandoſ.*in caſibus annalibus,caſ.*192.*n* 63.*ad fin.*
Gig.*de penſion.q.*57.*n.*7.*&* 8 Suar.*tom.*3.*de relig. lib.*
5.*c.*16.Fr.Barth.de Vecchis *in praxi ſeru.in admiſſ.ad
relig.ſtatu nouit.diſp* 8.*dub.*7.*n.*4.*verſ.Imò*, vbi ſubdit
nonnullos ex citatis Doctoribus hoc intelligere,
etiamſi nouitiatus pluribus annis duraret, prout in-
telligit Sanch.*d.c.*4.*n.*6. Poſt emiſſam verò profeſ-
ſionem vacat beneficium ipſo iure, vt bene reſol-
uunt Henriq. *in ſum. lib.*12.*cap.* 5.§. 4.*in com. lit.X.* 30
Flam. Pariſ. *de reſig.benefic lib.*5.*q.*6.*à n.*64.*&* *lib.* 7.
*q.*15.*n.*28.Cald.Pereira *in l.ſi curatorem,verb.implo-
rare n.*27.*C.de in integ.reſt.minor.* Fr.Emm.*quæſt.re-
gul.tom.*1.*q.*3.*art.*1.Sayr. *in claui regia lib.*6.*c.*5 *n.*25.
Sanch *de matr.l.*9.*diſp.*33.*n.*19. Gonzal. *ad regul.*8.
*Cancel.gloſſ.*15.*n.*45.Nicol.Garc.*de benefic.p.*11.*c* 9.
à princ. Molfeſ.*in ſum.Theolog.moral.tract.*5. *cap.*12.
*n.*18. Maſſobr. *in praxi habendi concurſum requiſ.* 1.
*dub.*2.*num.*9.*ſecundum Romanam impreſ.* Ego ipſe *de
officio,& poteſtate Epiſc p.*3.*alleg.*57.*n.*208. Rota *dec.*
543.*n.*4.*p.*1 *recent.* Fr.Barthol.de Vecchis *d. dub.*7.
*n.*4 *poſt.med.* vbi ſubdit cum Rota *loco citato* ſtatim 31
poſt profeſſionem integrum eſſe ei, ad quem ſpe-
ctat collatio, illud liberè conferre, quod etiam pro-
cedere in penſione tenent Gig.*de penſ.q.*95.*num.*11.
in fine,& *n.*12. Mantica *dec.* 104.*n.*7. Sanch. *d.c.* 5.
*n.*13.

Ex fructibus autem beneficij nouitij, dum in an- 32
no probationis exiſtit, congrua portio Vicario
ipſius beneficij aſſignari debet, *d. cap. beneficium
verſ. aſſignata ſibi congrua*, Fr.Emman.*quæſt.regular.
tom.*1.*q.*37.*art.*1.Fr. Barthol.de Vecchis *d. dub.*7.*n.*
5. obſeruantes huiuſmodi portionem per Ordina-
rium taxandum eſſe, reſiduos verò fructus eſſe
ipſius nouitij, docent Mandoſ.*citato loco*, & Sanch.
*c.*5.*n.*18.

Circa Religioſos Societatis IESV aduertendum 33
eſt poſſeſſionem beneficiorum ab eis prius obten-
torum amitti poſt emiſſam ſolemnem profeſſio-
nem, vel vota coadiutorum formatorum, per quæ
redduntur omninò incapaces bona & iura quæcun-
que acquirendi & retinendi. non autem per emiſ- 34
ſionem ſimplicium votorum biennij, per quæ iuxta
dictæ Societatis Conſtitutiones à Sede Apoſtolica
approbatas tales Religioſi non ſunt incapaces reti-
nendi dominium bonorum, & beneficia, quæ in ſæ-
culo habent, vt habetur in dictæ Societatis Conſti-
tutionibus *p.*4.*c.*4.§.5.*in declar.lit.E.& p.*6.*c.*2.§.11.
in declar.lit.E.& in conſt. Greg. XIII. inc. *Aſcenden-
te Domino, ſub dat.*8.*Kal.Iul.*1584.*verſ.& licet qui ad
gradus profeſſorum.* Idem dicendum eſt de penſioni-
bus, quæ per dicta biennij vota non extinguuntur, 35
ſed durant vſque ad profeſſionem ſolemnem, ſicut
de beneficiis dictum eſt, quia citatus tex. *in c.benefi-
cium* intelligitur de omnibus beneficiis, ſecundum
Arch.ibi *in pr.* Monald.*conſ.*159.*n.*22.*vol.*2 Et ideo
ita reſoluit Sanch *d.lib.*7.*c.*4.*n.*7. *& c.*17.*n.* 32.*& c.*
19.*n.*10. Tenetur tamen iidem Religioſi finito pro-
bationis biennio antequam vota ſimplicia emittant,

beneficia prius obtenta resignare, pensiones tamen retinent vsque ad solemnem professionem, vel vota coadiutorum formatorum, vt obseruatur in praxi, de qua testatur Sanch. *d. cap.* 29. *num.* 10. Rota *in nullius, seu Caput aquen. pensionis* 28. *Aprilis*. 1616. *coram bona mem. Martino Andrea*.

36 Sextum est obligatio ad ratiocinia publica, qui enim ad huiusmodi negotia perpetuò est adstrictus, non potest Religionem intrare, vt probat text. *in cap. vnico* 53. *dist.* S. Anton. 3. *p. tit.* 16. *cap.* 2. §. 3. Siluest. *in sum. verb. Religio* 2. *q.* 6. S. Armil. *eod. verb. n.* 5. & Tabien. *n.* 11. imò ex noua Constit. Sixti incip. *Cum de omnibus sub dat. Kal. Decemb.* 1586. obligati & publicis & priuatis ratiociniis reddendis ab ingressu religionis prohibentur, vt colligitur ex verbis eiusdem Constit. ibi. *Auctoritate Apost. perpetuè statuimus, vt huiusmodi ingenti aere alieno supra vires facultatum suarum grauati, vel reddendis ratiociniis obnoxij nullatenus recipiantur*, &c. quae Constitutio cum absolutè & absque vlla distinctione inter publica, & priuata ratiocinia loquatur, de omnibus est generaliter intelligenda, arg. *l. de pretio. ff. de Publ. in rem act.* Quare ita resoluunt Fr. Emman. *quaest. regul. tom.* 3. *quaest.* 10. *art.* 11. Fr. Lud. Miranda *in man. Prelator. tom.* 1. *q.* 17. *art.* 6. Salzed *ad Bernard. in pract. cap.* 20 *in fine*, Sanch. *in prec. Decal. tom.* 1. *lib.* 4 *cap.* 19. *n.* 29. Suar. *tom.* 3. *de Relig. lib.* 5. *cap.* 7. *n.* 10. Tamburin. *d. tom.* 3. *disp.* 6. *q.* 3. *n.* 13. Catol. de Tapia *ad d. Auth. Ingressi, verb. ingressi cap.* 7. *per tot.* Portel. *in dub. Regul. verb. nouitij qualitates n.* 10. Fr. Martin. à S. Iosepho *d. cap.* 2. *num.* 14. Laur. de Peirinis *d. q.* 3. *c.* 1. §. 2. *n.* 74. Ego ipse *in collect. ad cap.* 1. *de oblig. ad ratiocin. num.* 8. Limita tamen vt non procedant supradicta in eo, qui secundum prudentis viri praesumptionem sine lite, aut magno grauamine, vel distractione potest rationes reddere, quia huiusmodi ratiocinia Religionis ingressum non impediunt, vt colligitur ex dictae Constitut. verbis ibi, *vel reddendis ratiociniis obnoxies, vt ex huiusmodi causa lis, vel molestia eis iam illata, vel timendum sit ne inferatur*, & ideo ita tenent Bernard. Diaz *in pract. cap.* 20. N. ild. *verb. Religiosus num.* 2. Sanch. & Suar. *citatis locis*, & Peirinis *n.* 75.

37 Septimum est debitorum obligatio, qui enim debet aliquid alteri, non potest eius solutionem licitè praetermittere, vt intret Religionem, arg. *cap. generalis* 54. *dist.* Fr. Emman. *tom.* 3. *quaest. Regular. q.* 10. *art.* 9. & *q.* 54. *art.* 2. Hieron. Rodericus *in compendio earundem quaestionum resol.* 101. *n.* 85. Fr. Martin. de S. Iosepho *in exposit. regula S. Francisci cap.* 2. *n.* 13. vbi referunt Bullam Sixti V. ibi, *ingenti aere alieno supra vires facultatum suarum grauatos*, &c. Peirinis *d. q.* 3. *cap.* 1. §. 2. *num.* 71. vnde donec soluerit, non poterit fieri religiosus nisi satisfationem, vel aliam satisfactionem praestiterit, aut nequaquam valeat satisfacere creditori. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 1. *q.* 5. Suar. *de Relig. tom.* 3. *lib.* 5. *c.* 7. *n.* 2. Mirand. *in manuali Prelat. tom.* 1. *q.* 17. *art.* 7. Barth. de Vecchis *d. disp.* 2. *dub.* 13. *n.* 2. Machado *d. tract.* 1. *docum.* 7. Trullench. *in Decalog. lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 22. latè Laurent. de Peirinis *de Prelato q.* 3. *cap.* 1. §. 2. *num.* 71. vbi refert id ipsum expressè prohibuisse Bullam Sixti V. & *num.* 73. resoluit dictam Bullam non habere locum in Monialibus, neque in recipiendis ad Ordines Militares, neque in iis, qui si habent debita, habent vnde soluant, neque in iis, qui habent debita, sed non magni momenti, neque in iis, qui habent magna debita, sed incerta, nec in iis, qui sine graui sua culpa impotentes deuenere, siue sit spes vt in saeculo manentes, possent ea soluere, siue non, nec in iis, qui bonis cesserunt, etiamsi sua culpa debita contrauenerint, & nulla sit spes vt in saeculo manentes breui sint satisfacturi, neque in iis, quibus creditores consentiunt vt Religionem ingrediantur, nec in iis quorum debita monasterium, vel alius ad soluenda se obligaret, nec in iis, qui liberali promissione dicta debita contraxere, nec in iis, qui ex ludis, cambiis, & aliis contractibus illicitis debitis onusti, nec in iis, qui essent à Iudice criminali condemnati ad soluendum aliquam ingentem pecuniae quantitatem. Tamb. *d. disp.* 6. *q.* 3. *n.* 11. & 15. vbi *n.* 20. dicit impedimentum ad Religionis ingressum & professionem esse diuersitatem sexus, & *n.* 14. idem dicit de impotentia ad seruanda Religionis essentialia, & etiam accidentalia praecepta, & obseruantias, & *n.* 16 post multos resoluit morbo gallico laborantes posse è Religione expelli si in professione illum tacuit. & Religio habeat statutum confirmatum à Papa praedictam professionem annullans & *n.* 29. probat corpore vitiatos esse inhabiles ad Religionem, & *n.* 31. adue tit non debere ad Religionem recipi infames, buffones, histriones, carnifices, satellites, & similes.

Vltimum impedimentum est coactio, debet 38
enim voluntarius esse Religionis ingressus, alioquin is, qui cogitur fieri Religiosus, non tenetur regulam obseruare, nec valida est professio, nisi postea consensisset, *cap. praesens* 20. *q.* 3. *cap.* 1. *de regularib. cap.* 1. *de his, quae vi*. Suar. *tom.* 3. *de Relig. lib.* 5. *c.* 9. *n.* 1. Miranda *in man. Prelat. tom.* 1. *q.* 17, *artic.* 4. Tamburin. *d. tom.* 3. *disp.* 6. *q.* 3. *n.* 27. latè Sperell. *in decis. fori eccles. decis.* 80. *per tot.* vbi *n.* 9. dicit quòd metu probato annullatur professio, etiamsi metum passus iurasset in iudicio se sponte vouisse, & *dec.* 39
79. *n.* 33. dicit quòd professio per metum facta est ipso iure nulla. Metus vero reuerentialis non annullat professionem, nisi etiam coactio, vel minae praecedant, text. namque *in cap. cum virum de Regular.* ad annullandam professionem puellae vltra imperium parentum, quod metum reuerentialem continet, ponderat coactionem. Ita docent Couarr. *de sponsp.* 2. *cap.* 3. §. 6. *n.* 7. & 8 Henriq *in sum. lib.* 11. *de matrim. cap.* 9. §. Sanch *de matrim. lib.* 4. *disp.* 6. *n.* 18. & *in praecepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 3. *n.* 26. Sayr. *in claui regia lib.* 6. *c.* 4. *n.* 18. Bonacin. *de legib. disp.* 4 *q.* 2. *punct.* 3. §. 1. *n.* 8. Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi seruanda in admittendis ad Religionis statum nouit. disp.* 13. *dub.* 12. *n.* 19. Alovs. Ricc. *in dec. curia Archiepisc. Neapol. p* 4 *decis.* 248. Rota *in Toletana professionis* 19. *Nouembris* 1614. *coram bona memoria Vbaldo*. Laym. *lib.* 3 *sect.* 15. *tract.* 4. *cap.* 6. *n.* 3. *vers.* 3. & *lib.* 5. *tract.* 10. *p.* 2. *cap.* 5. *n.* 3. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 5. *q.* 4. *vers. si roges*, Villalobos *in sum. p.* 1. *tract.* 3. *diffic.* 8. *num.* 6. latè D. Sperell. *in decis. fori eccles. decis.* 79. *n.* 18. *cum seqq.* vbi *n.* 61. concludit metum reuerentialem nunquam irritare matrimonium spirituale, vel carnale, nisi talis sit, qui cadat in virum constantem, qualis non est, vbi cum eo non concurrunt minae, & *n.* 63. quòd metus reuerentialis in fratre admittitur, si frater ab eo regitur, aliàs secus, & *dec.* 80. *n.* 6. quòd professus nulliter suscipiendo Ordines sacros non animo ratificandi professionem, dicitur male promotus, & ministrando fit irregularis, & *n.* 12. quòd metus causa durare non dicitur in filio, vel filia seorsum à patre habitante, Alph. de Leone *de officio Capellani part.* 1. *quaest.* 4. *praxi* 1. *numer.* 75. vbi ex Rota apud Viuian. *decis.* 60. tenet metum reuerentialem per se solum non sufficere ad infirmandam expressio

expressam professionem. Quamuis contrarium,
imò quod perpetuum imperium causet sufficien-
tem metum ad inualidum actum à libera volun-
tate pendentem, teneant Xuar, *alleg.* 1. *num.* 34. *&*
alleg. 24. *num.* 3. *&* 5. Hippol. *singul.* 347. incip. *Ma-*
trimonium num. 3. Mench. *illust. cap.* 35. *n.* 17. *vnico*
num. 18. inde non bene inferentes professionem
annullari solo metu reuerentiali, quibus accedunt
Nau. & Fr. Emman. citati à Sanchez *d. disp.* 6. *num.*
17. *in fine.* Diana *resolut. moral. part.* 3. *tract.* 1. *art.* 92.
Basil. Pont. *de matrim. lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 15. *&* 16.
40 Qui verò aliena intentione, vel dolo ductus in-
trat Religioné, modo consenserit nec aliud habeat
de prædictis impedimentis, remanet nihilominus
Religiosus, *cap. quod interrogasti* 27. *dist. cap. vt cle-*
rie iuncta gloss. de regular. cap. ex parte, cap. veniens, &
cap. dudum, de conuers. coniug. cap. cum dilectus, de his
quæ vi. Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum, &*
vxorem §. 57. *num.* 4. Couarr. *in cap.* 2. *num.* 1. *de te-*
stam. Carol. de Tapia *in dicta Auth. Ingressi cap.* 13.
à princip. vbi *num.* 5. tenet dolum, qui caderet in
prudentem virum, vitiare professionem, & ta-
men *à n.* 18. dicit quòd dolus commissus in acci-
dentalibus Religionis professionem irritam non
facit, secus si in substantialibus.
41 Duo igitur præcipuè requiruntur in eo, qui fu-
turus est Religiosus, videlicet vt sit ab omni serui-
tute, & obsequio liber, & solutus & vt liberum
habeat mentis, & voluntatis arbitrium, & animi
discretionem vt Deo valeat liberiùs inseruire. Hæc
sunt quæ impediunt de Iure communi religionis
ingressum præter specialia cuiuscunque ordinis
impedimenta, vt est origo natalium in fœmina,
& alia huiusmodi, quæ in nonnullis regulis atten-
duntur.
42 Aliud est impedimenti genus, de Iure commu-
ni, quo vni regulæ adstrictus non potest ad aliam
regulam indistinctè transire. Est enim sacris Ca-
nonibus constitutum ne vnquam Monacho liceat
de monasterio in monasterium in iacturam, vel
iniuriam sui Ordinis temerè transmigrare, & si
migrauerit, ad primum redire teneatur, *cap.* 1. *&*
cap. monachum 20. *q.* 4. *cap. Ioannes, cap. licet, de Re-*
gularib. Verum distinguitur de arcta regula, aut la-
xiori, aut de æquali, ad arctiorem enim regulam
facile permittitur transitus, modò id fiat ex zelo
melioris vitæ cum discretionis virtute, petita priùs
licentia proprij Prælati, quamuis non obtenta, *cap.*
statuimus 19. *quæst.* 3. *dict. cap. licet, de Regular.* S. Tho-
mas 2. 2. *q.* 89. *art.* 4. S. Antonin. *part.* 3. *tit.* 16. *c.* 14.
in princip. Lap. *alleg.* 130. *sub num.* 2. Roman. *cons.*
341. *n.* 4. Decian. *respons.* 20. *n.* 12. *lib.* 1. Nauarr. *com-*
mento 4. *de Regularibus n.* 10. Menoch. *de arbitr. casu*
421. *num.* 37. *cum seqq.* Azori *instit. moral. part.* 1. *lib.*
12. *cap.* 14 Fr. Emman. *tom.* 3. *quæst.* 52. *artic.* 3. Sayr.
in Claui regia lib. 6. *cap.* 5. *num.* 23. Valer. Reginal.
in praxi fori pœnit. lib. 18. *num.* 412. *cum seqq.* Barthol.
à S. Fausto *in thesauro Religios. lib.* 5. *quæst.* 323. *cum*
seqq. Lessi. *de iust. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 13. Sanchez *in*
præcepta Decalogi. tom. 2. *lib.* 6. *cap.* 7. *à princip.*
Fr. Ludouicus Miranda *in man. Prælat. tom.* 1.
quæst. 31. *artic.* 2. Anton. Ricciul. *de iure perso-*
nar. lib. 8. *cap.* 4. *ex numer.* 19. latè Tamburin. *dict.*
tom. 3. *disputatione* 7. *quæst.* 1. *cum seqq.* Carol.
de Tapia *ad Authent. Ingressi, verb. ingressi cap.*
9. *numer.* 25. *cum seqq.* latè Machado *en su perfetto*
Confessor. tom. 2. *lib.* 5. *part.* 1. *tractat.* 4. *docum.* 1. *&* 1.
Ouiedo *in praxi Regular. part.* 1. *tractat.* 12. *cap.*
vnic. Erasm. à Cochier *de iurisdictione Ordinarij*
in exemp. part. 4. *quæst.* 13. *à princip.* vbi in fine
aduertit quòd hodie, quisquis ille sit, qui ad
strictiorem monasticæ vitæ normam transire sa-
tagit, laudabiliter faciet si auctorante summo
Pontifice, aut S. Congregatione Eminentissimo-
rum DD. Cardinalium negotiis Regularium Præ-
positorum id faciat, tum quod tutius, tum quod
gratius S. Sedi. Sed hæc S. Congregatio censuit
sub die 13. *Septembris* 1584. quòd *Regularibus ad* 43
strictiorem Religionem transire volentibus, si beneuolos
in ea inueniant receptores, ac deuotionis feruore ducti,
non autem alicuius criminis perpetrati pœnam subter-
fugituri, sufficit petita, licèt non obtenta licentia à
suis Superioribus.
Quod quidem locum habet etiam in Conuer- 44
sis, & Oblatis, illi enim possunt ad strictiorem
Religionem, sicut cæteri Religiosi, transire, vt
resoluunt Tapia *in Authent. Ingressi, cap.* 9. *numer.*
57. Fr. Emman. *d. tom.* 3. *quæst.* 21. *artic.* 2. *& quæst.*
51. *artic.* 7. Anton. Ricciul. *dict. lib.* 8. *cap.* 4. *numer.*
31. *versic. cæterum*, Sanchez *dict. cap.* 7. *numer.* 9.
Tamburin. *d. tom.* 3. *disputatione* 7. *quæst.* 2. *num.* 22.
Nouar. *in sum. Bullar. tit. de apostatis & eiectis n.* 10.
Item & in Monialibus, quia licet text. *in dict.* 45
cap. licet, de solis viris Religiosis loquatur, ratio-
nes tamen in eo traditæ ad honestatem huius tran-
situs suadendam, procedunt æquè in Monialibus,
& ideò illas ad aliam Religionem perfectiorem
hodie transire posse (sicut olim eis licebat *ex cap.*
1. 20. 4.) tenent, qui post Concil. Trident. scripse-
runt, Mandos. *in Signatura gratiæ; verb. licentia*
col. 9. *vers. quæ dicta sunt*, Tapia *in d. Authent. Ingres-*
si, verb. ingressi cap. 9. *num.* 37. Zerol. *in praxi Epi-*
scop. part. 1. *verb. Moniales, in fine*, Fr. Emman. *dict.*
tom. 3. *quæst.* 52. *artic.* 6. quos refert, & sequitur San-
chez *dict. cap* 7. *num.* 6. Barthol. à S. Fausto *dict. lib.*
5. *quæst.* 327. Nouarr. *in sum. Bullar. titul. de aposta-*
tis & eiectis numer. 19. & latè probat Ricciul. *dict.*
lib. 8. *cap.* 5. *à princip.* vbi *à numer.* 4. asserit neque
Concil. Trid. neque Constitutionem Pij V. prohi-
buisse hanc translationem, & imò hoc approbasse
sacram Congregat. super negotiis Episcoporum,
& Regularium, & signanter *in Nannaten.* 28.
Ianuarij 1615. *& in Redonen.* 31. *Ianuarij* 1617.
Quicquid in contrarium scripserit Azori. *instit. mo-*
ral. p. 1. *lib.* 13. *c.* 8. *q.* 1.
Illud aduertere oportet quòd licèt translatio 46
Monialis etiam in casibus à Iure permissis stricto
iure fieri possit ex auctoritate Episcopi, & su-
perioris Monasterij. Fr. Emman. *dict. tom.* 3. *quæst.*
52. *artic.* 3. Sanchez *dict. cap.* 7. *sub num.* 6. Sacra
tamen Congregatio non semel censuit ad eam
in similibus casibus esse recurrendum, & si-
gnanter *in dictis Nannaten. & Redonen.* ex quibus
colligitur illam similes licentias concedere non
consueuisse, nisi quatuor conditionibus addu-
ctis. *Prima* est vt antequam à primo monasterio
Monialis egrediatur, aliud sit paratum à quo be-
neuolas habeat receptrices, quódque in eo ca-
pitulariter per secreta suffragia recipiatur. *Secun-*
da vt dotem à cæteris Monialibus præstari solitam
persoluat. *Tertia* vt spes illi auferatur ad primum
monasterium reddendi. *Quarta* vt translatio fiat
comitantibus matronis consanguineis grauibus
ab vno ad aliud monasterium, recta via, absque
diuerticulo, ac nullibi pernoctetur, nisi causa ho-
spitij, idque nonnisi apud honestas personas, refert
me citato Tamb. *d. tom.* 3. *disp.* 7. *q.* 1. *n.* 25. *&* 26.
Procedit etiam in ipsis quoque Prælatis exem- 47
ptis si non subsint immediatè Pontifici, illi enim
instar aliorum Religiosorum transire possunt ad

strictiorem religionem petita, etsi denegata licentia à Superiore, quia *d. cap. licet* solos Episcopos excipit, illis interdicens transitum ad Religionem non obtenta Pontificis licentia, ita docent Abb. *n.* 13. Anchar. *n.* 8, *notab.* 11. & Henriq. *n.* 4. Azot. *d. cap.* 14. *q.* 7. Barthol. à S. Fausto *d. lib.* 5. *q.* 328. & alij, quos
48 refert, & sequitur Sanch. *d. cap.* 7. *n.* 8. vbi subdit Generales Religionum, & alios immediatè Pontifici subiectos posse ad Religionem strictiorem transire petita licentia; & Pontifice non respondente, non tamen eo negante, quippe qui posset eos reuocare, quod etiam tenet Ricciul. *dict. lib.* 8. *cap.* 4. *n.* 25.

49 Sed potest esse difficultas de tota Domo religiosa an ad strictiorem Religionem transire possit? Id fieri posse supponitur *in cap. recolentes, versic. caterum, de statu monach.* & resoluunt Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 3. *q.* 5. *art.* 3. Tapia *in d. Amb. Ingressi, verb. ingressi cap.* 9. *n.* 37. Sanch. *d. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 7.
50 *n.* 7. Anton. Ricciul. *d. lib.* 8. *cap.* 4. *à n.* 25. Tambur. *d. tom.* 3. *disp.* 7. *q.* 1. *num.* 14. Non obstat text. *in cap. vn. §. confirmatos, in fine, de relig. domib. in* 6. quia loquitur in totali translatione, ibi, *se ac loca sua totaliter transferat*, at nos loquimur de sola personarum translatione, vt obseruat Sanch. *d. n.* 7.

51 Alia difficultas est de Religiosis habentibus priuilegium, ne à sua Religione ad aliam liceat transire? Cæterum nec hoc priuilegium impedit quin Religiosus transire possit zelo strictioris vitæ ad strictionem Religionem, post tamen petitam, licet non obtentam à suo Superiore licentiam, vt per Nau. *consil.* 52. *n.* 1. *de regularibus, in nouis*, Cuch. *l.* 3. *instit. maior. tit.* 1. *de regularib. n.* 132. Azot. *instit. mor. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 14. *q.* 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 28. *n.* 412. Sanch. *d. cap.* 7. *n.* 10. Barthol. de Vecchis *in praxi seruanda in admittendis ad relig. statum nouis disp.* 15. *dub.* 3. *n.* 2. Rot. *in Bononien. professionis* 14. *Martij* 1622. *coram R. P. D. Merlino*, nisi priuilegium inhibeat transitum absque licentia Prælati obtenta, quia tunc ad firmitatem transitus quantumcunque bono zelo facti necessario obtineri debet licentia, secundum Fr. Emman. *d. tom.* 3. *q.* 52. *art.* 20. Ludouic. Miranda *d. tom.* 1. *q.* 31. *art.* 12. Sanchez *citato loco*, Barthol. de Vecchis *d. dub.* 3. *n.* 3.

52 Non est licitus transitus ex Ordine Mendicantium ad Ordines Monachales sine expressa licentia Papæ, Carthusia excepta. *Extrauag. Viam ambitiosæ, de Regularib.* quæ est Martini V. vbi expressè interdictum est sub pœna excommunicationis latæ sententiæ Pontifici reseruatæ, quam incurrunt tam recipientes, quàm recepti, ne transitus fiat à quacunque Religione Mendicanti ad quamcunque aliam, præterquam ad Carthusiam, docent Hier. Roder. *in compend. quæst. Regular. resolut.* 123. *n.* 70. Ludou. Mirand. *d. quæst.* 31. *art.* 8. *concl.* 1. Tambur. *d. tom.* 3. *disp.* 7. *q.* 2. *n.* 7. & 12. Nouat. *in Lucerna Regular. verb. translatio num.* 9. Sanch. *d. cap.* 7. *n.* 28. vbi etiam subdit in Societate IESV per concessionem Pij IV. & Pij V. extensam esse hanc censuram reseruatam tam respectu transeuntium, quam recipientium, respectu quorumuis Ordinum dempta
53 Carthusiensi. Vnde Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium proposito recurrens Generali Carthusianorum *de mense Martij* 1596. declarauit *non posse Regulares Ordinis Mendicantium transire ad alium Ordinem, præterquam ad Carthusianos, inter quos postmodum Mendicantes huiusmodi iuxta const. Clementis VIII. voce actiua & passiua careant; atque ad quæuis officia, aut ministeria, ac gradus istius religionis perpetuò inhabiles existant.*

Sic etiam pro Generali sanctissimæ Trinitatis petentibus eiusdem Ordinis Fratribus prohiberi ne 54
absque eius licentia ad aliam Religionem se transferant instar Breuis Prouinciæ Portugallensis in simili casu concessi, Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præposita Illustrissimo Bandino referente *ne Ordinis huiusmodi Religiosi ad alium quemcunque etiam Mendicantium Ordinem se transferant, nisi petita à superioribus licentia cognitaque & approbata prius ab eadem S. Congregatione transitus causa, ac inuentis in Religione ad quam transire intendunt, beneuolis receptoribus, necnon seruata vbi opus fuerit, fel. record. Sixti Papæ V. constitutione prohibendum censuit die* 15. *Martij* 1616. refert Nouatt. *in Lucerna Regular. verb. translatio num.* 12.

Ex Const. Pauli III. nemo post emissa secundum 55
Constitutiones Societatis IESV vota potest ex hoc Ordine ad alium transferri præterquam ad Carthusiensium Ordinem, nisi de expressa eiusdem Societatis Præpositi, aut Sedis Apostolicæ licentia, id quod pariter per Pium IV. & Pium V. extitit confirmatum, adiecta etiam pœna excommunicationis ipso facto incurrenda tam contra Religiosos recedentes, quàm contra ipsos recipientes, etiam prætextu cuiusuis priuilegij concessi, aut concedendi, aut alterius cuiusuis quæsiti coloris, ob melioris vitæ frugem & strictioris obseruantiæ regularis. Additur ex eisdem Indultis vt transire volentibus ad Carthusienses spatium sex mensium, ad alium verò Ordinem terminus Superioris arbitrio præscribatur intra quem debeat actualiter ingredi, & quatenus in illis permanere nolint, aut non possint, absque vlla mora ad Societatem reuerti sub præfata excommunicationis pœna teneantur. Quod tamen per Pium V. viuæ vocis oraculo, & deinde per Gregor. XIII. peculiari rescripto fuit aliqua ex parte innouatum, atque statutum, vt transire volens ad Carthusienses tres menses habeat ad transeundum, quibus elapsis non ei amplius liceret respectu Carthusiæ sine Præpositi licentia, ac Pij V. concessionem confirmauit, perinde ac si litteræ super concessione illa factæ fuissent, excommunicationis, & apostasiæ pœna irrogata, vt hæc omnia patent ex ipsius Societatis *compendio in verb. Apostata*, vt referunt Anton. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. lib.* 8. *c.* 8. *n.* 2. Sanch. *d. c.* 7. *num.* 28. & 31. Hier. Roder. *d. resol.* 123. *n.* 71.

Monachi Benedictini, & Cistercienses ex priui- 56
legio Eugenij IV. non possunt transire ad quemcunque Ordinem etiam ad Carthusiam, sine consensu Capituli generalis, seu Præsidentis aut minoris partis Visitatorum Congregationis, nec etiam auctoritate Apost. nisi in litteris fiat specifica mentio de persona, & Religione sub excommunicationis ipso facto pœna incurrenda contra recipientes seu retinentes, qui intra triduum à receptione monachi receptum non restituerint. Idem Eugenius IV. *apud compend. Cistercien. tit. fugitiui*, §. 1. & 2. concessit Congregationi S. Benedicti in Hispania, ne sui Monachi transeant ad alium quemcunque Ordinem etiam ad Carthusiam, nisi obtenta licentia Papæ, vel Generalis, aut sui Conuentus cum Abbate, secùs excommunicatur transiens. Et Prælatus admittens, seu recipiens, quo priuilegio non posse vti congregationem S. Benedicti in Portugallia resoluit Fr. Lud. Mirand. *tom.* 1. *q.* 30. *artic.* 8. Tambur. in *dict. tom.* 3. *disputatione* 7. *q.* 2. *à numer.* 1.

Idem

Idem concessit Martin. V. Cisterciensibus, excepto quod possint transire ad Cartusiam, & confirmauit Concilium Basiliense. Tambur. *d. q. 2. n. 3.* Idem priuilegium habent monachi S. Hieronymi in Hispania *apud suum compendium, verb. transitus ad alium.* Tambur. *d. tom. 3. disput. 7. q. 2. n. 4.*

57 Minoribus Obseruantiæ ad Minimos transire nisi de licentia Papæ, & è conuerso, prohibuit Pius V. & confirmauit sanctæ memoriæ Gregorius XIII. locis citatis à Capuccino *in addit. ad compendium tit. recipere §. pariter hic, & §. item in anno,* qui addit postea à S. Cong. auctoritate Gregorij XIV. fuisse decretum vt transeuntes, & illos recipientes incurrant pœnam priuationis officiorum ipso facto, & vocis actiuæ & passiuæ in perpetuum. Tambur. *d. tom. 3. disp. 7. q. 2. n. 10.*

58 Nouissimè S. D. N. Vrbanus VIII. *in sua Constit.* 91. incip. *Iniuncti 9. Augusti* 1628. interdixit, ac prohibuit ne de cætero perpetuis futuris temporibus vllus Capuccinus religiosus ad laxiorem absque speciali sua, & Sedis Apost. ad Carthusien. verò, seu quemcunque alium Ordinem, vel Congregationem, nisi de Ministri Generalis pro tempore existentis dicti Ordinis licentia in scriptis obtinenda, quouis prætextu, aut ex quauis quantumuis iusta, legitima, & priuilegiata causa, sub apostasiæ & infamiæ perpetuæ nota, necnon excommunicationis, ac priuationis vocis actiuæ, & passiuæ pœnis ipso facto absque vlla declaratione incurrendis transire quoquomodo audeat seu præsumat, Tambur. *d. tom. 3. disp. 7. q. 2. n. 11.*

59 Item Leo X. prohibet Minimis sub excommunicatione transitum ad alios Ordines, eademque pœna ferit retinentes, nisi intra nouem dies à monitione restituant Fratres apud se existentes, ex Hieron. Roder. *in compendio quæst. regul. resolut. 113. n. 77. vers. Item Leo* Tambur. *d. disp. 7. q. 2. n. 11.* & strictiùs Iulius II. *Constit. sua* incip. *Sacer ordo* §. 4. apud Laurent. de Peyrinis *de priuileg. Regul. Const. 5. illius Pont. pag.* 109.

60 Transitum à discalceatis S. Augustini ad Fratres calceatos eiusdem Ordinis, siue ad quencunque alium Ordinem laxiorem sine speciali Sedis Apost. licentia probibet Clemens VIII. *Const.* inc. *Apostolica* §. 10. *sub die* 11. *Februarij* 1602. Tamb. *d. tom. 3. disp. 7. q. 2. n. 5.*

61 Transitum Reformatorum Ordinis B. Mariæ de Mercede redemptionis captiuorum ad Calceatos sine licentia Sedis Apost. prohibet Vrbanus VIII. *Const. 77. §. 2. & 3.* incip. *Iniuncti 19. Ianu.* 1628. Tambur. *d. tom. 3. disp. 7. q. 2. n. 6.*

62 Vbi transitus fit ad strictiorem Religionem, Prælatus inferior, & Conuentualis monasterij licentiam supradictam præstare potest, vt per Monach. *in c. cum singula n. 4. de preb. in 6.* & *ibi* Franch. §. *prohibemus num.* 3. reprobans sententiam dicentem exigi quoque consensum Conuentus, Butr. *in c. non est, vlt. de regular.* vbi etiam Abb. *n. 6.* Rebuff. *in praxi benef. tit. de translat. monach. n. 5.* Nau. *comment. 4. de Regul. n. 10.* Barthol. à S. Fausto *in thesauro relig. lib. 5. q. 330.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 3. q. 52. a 3.* Fr. Ludouic. Miranda *in manu. Pral. tom. 1. q. 31. art. 5. concl. 1.* Machado *d. tract. 5. docum. 3. n. 3.* & licèt hi Doctores vnanimiter, & rectè teneant quòd à solo Prælato in hoc casu licentiam peti sufficiat; non explicant tamen num immediatus Prælatus ipsius Conuentus, an solus Prouincialis, an Generalis debeat esse, præter Fr. Emm. qui dicit hunc Prælatum esse Prouincialem, aut Generalem, & Fr. Ludouic. Miranda, qui rectius sentit sufficere Conuentualem monasterij, Barth. de Vecchis *d. disp. 15. dub. 2. n. 13.* vbi subdit quoad Fratres Minores necessario petendam esse vel à Generali, vel à Prouinciali, aut Custode, & nonè Portel. *in dub. Regul. verb. Religionis transitus n. 4.* Tamb. *d. tom. 3. disp. 7. q. 3.* Sanch. *d. lib. 9. c. 6. 7. n. 59.* cum Azor. hoc ipsum resoluunt, scilicet Prælatum immediatum ipsius Conuentus posse licentiam transeundi ad strictiorem Religionem concedere, & si ille sit transiturus, eam petiturus est à Prouinciali, & hic à Generali, & à Romano Pont. & *n.* 60. id etiam verum credit quamuis monasterium strictius sit in alia Diœcesi ne religio illa sit exempta, & *nu.* 22. credit non esse necessarium ad licentiam hanc cócedendam consuli Con-
uentum, nec dum eum consentire, & *n.* 63. resol- 63
uit Prælatum Religionis, qualiscumque sit ille, eum transitum concedere non posse, si ille ad strictiorem Religionem non ex zelo melioris frugis, sed ex leuitate quadam, aut alia animi perturbatione procederet. Si autem constiterit transitum ad arctiorem non esse in grauem iacturam seu infamiam sui Ordinis, & subditum non petere illum ex temeritate vel leuitate, sed zelo profectioris vitæ, tenetur concedere facultatem transeundi, Barthol. de Vecchis *d. disp. 15. dub. 2. n. 15.* alias non concedendo peccaret mortaliter, & veniret puniendus, Ludou. Miranda *d. q. 31. art. 6. concl. 1.* Barthol à S. Fausto *d. lib. 5. q. 342.*

Quoad Religiosos verò Militares in claustris 64 vitam communem non degentes, certum est absque licentia suorum Superiorum transire posse ad Ordines claustrales, vt fuit resolutum *in Bonon. professionis 14. Maij 1622. coram R. P. D. Merlino, vers. verum esse,* quam decisionem citat Barth. de Vecchis *d. dub. 2. n. 14.*

Præfata Superioris licentia necessariò peten- 65 da est, vt insinuat tex. *in d. c. licet,* ibi, *subditus cum humilitate. & puritate debet transeundi licentiam postulare,* & docent Abb. ibi. *n.* 10. Nau. dicens graue peccatum esse illam non petere, *cons. 59. in fine in antiq,* aliàs *cons. 52. in nouis sub tit. de Regul.* Sanch. *c. 7. n. 33.* Vnde transferens se ad arctiorem, venia non petita à suo Superiore, dicitur indebitè translatus; vt tenent glos. *in c. intelligimus, de atate & qualit.* Butr. *in d. c. licet n. 13.* Anch. *n.* 12. & Abb. *n.* 2. Lap. *alleg. 130. sub. n. 2. vers. si verò transeat,* Rom. *cons. 341. sub. n. 4.* Anton. Ricciul. *d. c. 8. n. 17.* ac proinde reuocari potest ad primum monasterium, Azor. *d. lib. 12. c. 14. q. 6.* Lessi. *d. lib. 2. c. 14. dub. 13. n. 101.* Barth à S. Fausto *d. lib. 5. q. 341.* Sãch. *d. c. 7. n. 95.*

Ex quibus deducitur primò non satisfieri huic 66 obligationi petendo licentiam post transitum ad arctiorem Religionem, quia quoties in aliquo actu requiritur peti licentiam, est necessariò ante actum illum petenda, vt per Abb. *in d. c. licet n. 11.* Azor. *d. lib. 12. c. 14. q. 6. in fine,* Barthol. à S. Fausto *d. lib. 5. q. 331.*

Secundò deducitur non statim ac petitur licen- 67 tia fas esse transire ad strictiorem Religionem, sed debito tempore spectandum esse Superioris responsum, secundùm Butr. *n.* 21. Abb. *n.* 8. Anch. *n. 5. notab. 7. & n. 10. oppos. 1.* Barthol. à S. Fausto *d. lib. 5. q. 239.* Azor. *d. cap. 14. q. 5. vers. quares an postquam.* me citato *in hoc loco* Macado *d. tract. 5. doc. 3. n. 2.* Sanch. *d. c. 7. n. 35.* vbi *n.* 36. cum Ioan. Andr. Host. Innoc. Zabar. *in d. c. licet,* subdit subditum transeundi licentiam petentem interrogandum esse à Superiore de causa ad transitum inducente, subindeque subditum teneri causam exprimere.

Tertiò

68 Tertiò deducitur non statim ac Superior denegat licentiam fas esse subdito transire ad strictiorem Religionem, quia potest ex iusta causa denegare, quod si nullam causam assignet, subditi est petere denegatæ sibi licentiæ causam, & si Superior eam exprimere nolit, sibi imputare de-
69 bet, & licebit iam subdito transire, vt per Innoc. *in d.c.licet n.4.* & *ibi* Host. *n.*16. Ioan. Andr. *n.9.&* 10. Zabarel. *n.* 3. *q.* 14. Similiter licebit subdito statim transire quandò Superior iudicans causam esse iustam, denegat licentiam, vel nihil respondet, vel allegat causam denegationis euidenter iniustam, quia tunc iam constat de proterua & indiscreta licentiæ denegatione. Ita Innoc. in sæpe citato *c.licet n.*2. vbi Host. *n.*15. Ioan. Andr. *n.*7. Butr. *n.6.* Abb. *n.9.* Zabarel. *n.3.q.*8. Anch. *num.*5. *notab.*7. Azor. *d c.*14. *q.*5. Sanch. *d.c.*7. *num.* 27. vbi *n.*38. cum Rebuff. Fr. Emman. & aliis, quos ibi refert, & aduertit, si iusta transitus ad strictiorem Religionem causa sit, non statim concedendam esse transitus licentiam, sed primò quidem Religio strictior parata ad recipiendum volentem transire, quærenda est; quòd si antea ille recedat, est Apostata, cùm sub nullius obedientia sit, posset tamen Superior dare statim ei licentiam exeundi monasterio, vt sub sua obedientia adhuc ma-
70 nens quærat Religionem strictiorem. Sed Barth. de Vecchis *d. disp.*15. *dub.*2. *num.* 9. attestatur quod Decreto S. Cong. Concilij *sub die* 24. *Sept.* 1624. statuitur vt de cætero nullus permittatur ad arctiorem Religionem transire, nisi prius Superiori legitime constiterit eam Religionem paratam esse illum recipere, qui licentiam petit, & est decretum de Regularibus, Apostatis, & erectis §. 3. Quartò, deducitur ad huiusmodi licentiam con-
71 cedendam consensus Conuentus non requiri, vt obseruant Nau. *commento* 4. *de Regular. num.* 10. Fr. Emman. *d.tom.*3. *q.*52. *art.*3. Barthol. à S. Fausto *d.lib.*5. *q.*333.

Si verò probabiliter dubitetur quo animo, bo-
72 nóne an malo, Superior denegaret licentiam, malum animum diiudicans, aut non bonum sibi persuadens, non standum est iudicio subditi, vt statim ei transire liceat, nec etiam Superioris denegantis, sed eius Superioris iudicium spectandum est ad quem, vt ad Superiorem prouocari debet, sicut contingit quando Religiosus male & contra Ius vexaretur: & idem dicendum est quando dubitatur an Religio sit arctio. Ita docent *in d.c.licet.* Henric. *n.*11. Innoc. *n.* 2. *in fine,* Abb. *n.*3. Cuch. *lib.* 3. *instit. maior tit. de Regular. num.* 132. Azor. *d.cap.*14. *q.*5. Ludouic. Miranda *d. q.* 31. *art.*4. *concl.* 2. Bartol. de Vecchis *d. disp.* 15. *dub.* 2. *n.*16. Sanch. *d.c.*7. *n.* 15. vbi *n.*16. subdit in dubio hoc boni animi an potius leuitatis, aut an religio, ad quam fit transitus, sit strictior, non integrum esse Religioso transire denegata licentia per Superiorem, sed ad licitum transitum oportere vt ab eo vel ab alio Superiore, ad quem prouocatur, obtenta licentia sit.

In hoc transitu non attenditur verùm Religio
73 sit in ordine ad suum finem perfectior & fructuosior, sicut existimauerunt S. Th. 2. 2. *q.* 189. *art.*8. Siluest. *ve b. religio* 4. *q.*1. *not.*3. *& q.*2. *in fine,* Anton. Cuch. *instit. maior. lib.*3. *tit.*1. *num.*136. Nau. *de commento* 4. *de regular. num.*2. *&* 3. Machado *d. tract.*5. *docum.*2. *n.*6. Sed an sit asperior, arctior, & durior, quia tex. *in d.cap.licet, in fine* explicuit quam Religionem appellauerit sanctiorem, vt liceat hic transitus, sic dicens ibi, *vt apud eos vitam duceret arctiorem,* tum quia id ipsum probatur *ex cap.* 1. 20. *q.* 4. Et ideo sic resoluunt *in d.cap.licet* Ioan. Andr. *n.*8. *ad fin.* Butr. *n.*7. Anch. *n.*6. Zabarel. *q.vlt.* Abb. *in fine.* & Henric. *n.*16. Gregor. Lop. *l.* 9. *verb. mas fuertes tit.*7. *part.*1. Azor. *d.lib.*12. *c.*14. *q.* 2. Fr. Emm. *d.tom.*3. *q.*52. *art.*4. Sanch. *d.c.*7. *n.*21. Lessi. *de iust. lib.*2. *cap.*41. *dub* 13. *num* 100. Ludouic. Miranda *d. q.*31. *art.*3. Valer Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.*18. *cap.*29. *n.* 414. Gionagn *respons.* 39. *lib.* 2. Anton. Ricciul. *d. lib* 8. *cap.*6. *à num.*4. Barth. de Vecchis *d disput.* 15. *dub.* 1. *n.*5. Hieronym. Roderic. *in compendio quæst. Regularium resol.*123. *n.*58. Bonacio. *de clausura q.*2 *punct.*9. §. 3 *diffic.*3. *sub num.*2. Portel *in dub. Regul. verb. Religionis transitus n.*2. inecisato *in hoc loco* Tambur. *d.tom.*2. *disp.*6. *q.*4. *n.* 2. Nouar. *in summ. Bullar. tit. de apostatis, & eiectis à Relig. num.*14.

Ad cognoscendum quæ sit strictior Religio 74
consideranda est non solùm primæua, & originalis institutio, sed etiam Constitutiones, & regulæ postea editæ, adeo vt si Constitutiones editæ post primæuam institutionem inducant maiorem asperitatem; Religio dicetur arctior illa, quæ ex primæua sua regula erat arctior. Ita docent *in d. c licet.* Innocent. *in vnic* Ioann. Andr. *num.*2. *&* 3. Anchar. *num.*3. *&* 4. Butr. *n.*4. *&* 7. Abb. *n.*4. Lap. *alleg* 61 *sub n.*5. *& alleg.*130. *sub n.*1. *vers. item notorium.* Cassan Mandol. Rosel. Angel. Siluest. & alij, quos refert, & sequitur Sanch. *d. cap.*7. *n.*23. Cald. Roman. Præp. Prob. & alij, quos etiam refert, & sequitur Anton. Ricciul. *d. cap. num.* 6. *vers.*3. Fr. Emman. *d.q.*52. *art.*5. Barthol. à S. Fausto *d. lib.*5. *q.*324. Fr. Ludouic. Miranda *d.q.*31. *art.*4. *concl.*1. *in med.* vbi *in princip.* tenet quòd si aliqua Religio sit deformata, & in ipsa ad vnguem non obseruetur regula, licitus est transitus ex ipsa ad aliam, quæ alias erat minùs stricta, & perfecta in foro exteriori, quod clarè constat *in d.cap.licet,* ibi, *si locus, vbi nunc permanet maioris religionis quam Ecclesia Aromatensis existat,* quo loci tex. non ponderat qualis fuerit prior regula, sed qualis sit præsens obseruantia, quod etiam tenet Fr. Emman. *d art.*5. Nau. *d.commento* 4. *de Regular. n.*1. Lessi. *d. dub.* 13. *n.* 101. Azor. *d. c.*13. *q.* 3 *&* 6. Sanch. *d c.*7. *num.* 24 Tambur. *d.tom.* 3. *disp.* 7. *q.* 4. *num.*4. Anto. Ricciul. *d. cap.*6. *num.*8. aduertentes *num. seqq* præcipuè Fr. Emman. Sanch. & Ricciul. vt permittatur transitus a Religione ex primæua eius institutione arctiori ad aliam in qua arctitudo consideratur ex sola præsenti obseruantia, requiri vt in prouincia, in qua Religiosus est receptus, non adsit monasterium capax, & in quo vigeat primæua regularis obseruantia, & quod non subsit spes probabilis pristinæ obseruantiæ restituendæ.

An autem religio Minimorum S. Francisci de 75
Paula sit arctior religione Carthusianorum? Quæstio est dubia, in qua negatiuam partem pluribus argumentis suffultus tenetur Nau. *cons.* 11. *vers. aliàs si de regularibus,* quem sequitur Azor. *d. cap.* 14. *q.* 14. Verùm Religionem Minimorum esse arctiorem ex multis latè defendit Anton. Ricciul. *d. lib* 8. *cap.* 7. *per tot.* ac proinde licitum esse Carthusianis, & cuicumque alteri Religioni transire ad hunc Ordinem, & non è conuerso, habetur in litteris Iulij II. & Leonis X. summorum Pontif. quas ibi refert, limitat tamen *num.* 1. ne procedat in Fratribus Minoribus de Obseruantia, quibus specialiter per eumdem Iulium II. prohibitum est ne possint ad hunc Ordinem

nem transire, per eius litteras in forma Breuis *sub*
dat. 9. Iuny 1510 limitat etiam *n.* 13. ne procedat
in Fratribus Capuccinis, quibus Pius V. specia-
liter prohibuit transitum ad Ordinem Minimo-
rum, & è contra, per alias eius similes litteras *sub*
dat. 7. Octobris 1567. Tambur. *d. tom.* 3. *disput.* 7. *q.* 2.
num. 13.

Ad laxiorem verò regulam transmigrare non
76 licet sine expressa Romani Pontif. permissione,
Concil. Trid. *sess.* 25. *de Regularib. cap.* 19. *propè fi-*
nem, cum latè traditis per Nau. *cons.* 56. *n.* 3. *sub tit.*
de regularibus, Savr. *in floribus decis. eod. tit. decis.* 15.
Carol. Tapia *verb. ingressi c.* 9. *n.* 82. Azor. *instit.*
moral. p. 1. *lib.* 12. *cap.* 14. *q.* 12. *vers. in Concilio Trid.*
Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 3. *collect.* 521. Steph.
Gratian. *discept. forens. cap.* 434. Valer. Reginald. *in*
praxi fori pœnitent. lib. 18. *cap.* 19. *n.* 412. *cum seqq.* la-
tè Ioan. à Cruce *de statu religionis lib.* 1. *c.* 7. *dub.* 3.
Bonacin. *de clausura, & pœnis eam violantibus im-*
positis q. 2. *pun.* 9. §. 3. *diffic.* 1. *n.* 13. Fagund. *in quin-*
que Ecclesiæ præcepta, præc. 2. *lib.* 8. *c.* 5. *n.* 4. Tambur.
disp. 7. *q.* 5. *num.* 1. *& n.* 18. Machado *d. tom.* 2. *lib.* 5.
p. 2. *tract.* 5. *docum.* 2. *num.* 5. Nouar. *in Lucerna Re-*
gular. verb. translatio num. 8. Intellige nulla legiti-
ma causa existente, cum Menoch. *de arbitr. casu*
421 *num.* 6. Ludouic. Miranda *d. tom.* 1. *q.* 31. *art.* 5.
concl. 3. Stephan. Gratiam. *d. cap.* 434. *num.* 6. Sanch.
d. lib. 6. *cap.* 7. *num.* 67. Anton. Ricciul. *d. lib.* 8. *cap.* 4.
num. 1. Barthol. de Vecchis *d. disp.* 15. *dub.* 5. *ex n.* 1.
77 Sed Papa non solet huiusmodi licentiam con-
cedere nisi ex iustis & legitimis causis, vt plu-
ries in facti contingentia se expertum fuisse re-
fert Anton. Ricciul. *loco citato num.* 4. & cum de-
rogatione decreti Concil. Trid. *d. cap.* 19. quæ re-
quiritur, vt per Nauar. *cons.* 62. *aliàs* 65. *in fine sub*
tit. de regularibus, Stephan. Gratian. *d. cap.* 434. *num.*
20. Quicquid secus teneat Anton. Ricciul. *d. c.* 4.
num. 4. *vers. dubitari solet*; quia si faceret sine causa,
non reddit Religiosum tutum in foro poli; se-
cundum glos. *in cap. non est, de voto*, vbi Abb. *n.* 9.
Nau. *cons.* 88. *num.* 2. *sub tit. de Regularib.* Stephan.
Gratian. *d. cap.* 434. *num.* 17. Fr. Ludouic. Miranda
d. quæst. 31. *art.* 6. Anton. Ricciul. *d. cap.* 4. *num.* 3.
Tamburin. *d. tom.* 3. *disp.* 7. *q.* 5. *n.* 6. *& n.* 18.

78 Existente vero iusta causa existimo Prælatum
Pontifice inferiorem eam licentiam indulgere
posse, quamuis ad Pontificem facilis sit aditus.
Ita tenent Fr. Ludouic. Miranda *dict. quæst.* 31. *art.* 6.
conclus. 4. Sanch. *dict. lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 53. Barthol. à
S. Fausto *d. lib.* 5. *quæst.* 345. Sanctarel. *de apostasia*
cap. 8. *num.* 7. Barthol. de Vecchis *dict. disp.* 12.
dub. 5. *ex num.* 2. Tambur. *d. tom.* 3. *disput.* 7. *quæst.* 5.
79 *num.* 2. Non obstat Concil. Trident. *d. cap.* 19. ibi,
nemo Regularis cuiuscunque facultatis vigore transfe-
ratur ad laxiorem Religionem: quia intelligitur abs-
que iusta causa, nec prætermissa causæ cogni-
tione, vt olim interdum fiebat quibusuis Præ-
latis id suo arbitratu concedentibus: & ita illud
decretum interpretantur Nau. *cons.* 56. *num.* 3. *sub*
tit. de Regularib. Tambur. *d. tom.* 3. *disp.* 7. *q.* 6. *num.* 7.
vers. nec obstat. Fr. Emman. *in sum. tom.* 2. *cap.* 6. *n.* 8.
Azor. *d. lib.* 12. *cap.* 15. *q.* 1. Lessi. *de iust. lib.* 2. *cap.* 41.
dub. 13. *n.* 103. Sanch. *d. cap.* 7. *num.* 68. Barthol. de
80 Vecchis *d. dub.* 5. *n.* 6. Nec item obstat. *d. Extrauag.*
Viam ambitiosæ. de Regularib. vbi decernitur ne
Mendicantes possint ad aliam Religionem præ-
ter Carthusianam transire absque Pontificis li-
centia, & aliter fore excommunicatos tam re-
cipientes quàm receptos, quia vt respondet Lessi.
d. dub. 13. *num.* 104. Sanch. *loco proximè citato*, &
Tamburin. *d. q.* 5. *num.* 7. *vers. nec obstat similiter*, in-
telligitur etiam de transeuntibus absque legiti- 81
ma causa; vnde translatus ad laxiorem sine iusta
causa dicitur indebitè translatus, etiamsi fuerit
translatus auctoritate sui Abbatis & Conuentus,
& cum dispensatione Episcopi, glos. Gemin.
Franch. & alij *in cap. cum singula, de præbend. in* 6.
Stephan. Gratian. *d. c.* 434. *sub num.* 1. *&* 6. Anton.
Ricciul. *d. cap.* 8. *n.* 8.

Legitimæ, & iustæ huius transitus causæ, sunt, 82
si Religiosus infirmæ, aut incommoda valetudine
vtatur, aut ita fragili corporis natura, vt Reli-
gionis strictioris austeritates ferre nequeat, item
si is Religiosus odio habeatur à cæteris Fratri-
bus, aut indignè & male tractetur, item necessitas
magna parentum: cui in ea religione nequit com-
modè subueniri, at poterit in laxiori. Ita Fr. Em-
man. *d. tom.* 3. *q.* 52. *art* 9. Azor. *d. lib.* 12. *cap.* 14. *q.* 8.
vers. quæres Sanch. *d. cap* 7. *num.* 62. Hieron. Roder.
in compendio quæst. Regul. resol. 23. *num.* 64. Tamb.
d. tom. 3. *disp.* 7. *q.* 5. *num.* 8. *cum. seqq* vbi nouem assi-
gnat causas.

Ad æqualem autem regulam transmigrare licet 83
cum iusta, & legitima causa, seu consensu sui
Conuentus, vt per Ludou. Miranda *d. art.* 5. *concl.*
2. Barth. à S. Fausto *d. lib.* 5. *q.* 346. Barth. de Vec-
chis *d. disp.* 15. *dub.* 4. quamuis in hoc variè Docto-
res respondeant, prout eos refert Sanch. *d. cap.* 7. *à*
n. 44. At si Prælatus sine sufficiente, & legitima
causa concedat licentiam, ac facultatem huius-
módi, peccabit mortaliter, vt bene resoluit Lud.
Mirand. *d. quæst.* 31. *art.* 6. *concl.* 2. id enim solùm
fieri poterit de licentia Papæ, Abb *in cap. non est*
dubium n. 6. *de Regul.* Siluest. *in sum verb. Religio* 4.
quæst 2. Anton. Cuch *lib.* 3. *instit. maior. tit.* 1. *n.* 132.
Azor. *d. lib.* 12. *cap.* 14. *q.* 9 Sanch. *d. c.* 7. *num.* 42. Fr.
Lod. Miranda *d. concl.* 2. *in fine.* In hoc transitu ex
vna ad aliam Religionem faciendo homines
grandæui, & diuerso viuendi genere assueti ma-
turius inspicere, prudentius considerare, & exa-
ctius scrutari se ipsos debent. Neque enim dif-
ficile est hominem religiosum, & perfectionis
cupidum, feruore aliquo spiritus actum, charis-
mata ex se meliora æmulari; at ea, quæ consue-
tudine in naturam versa diu didicimus, vertente
iam ætate dediscere, & nouis strictoribusque mo-
ribus, & obseruantiis assuefieri difficillimum. Sa-
tiusque est in ea vocatione, qua quis vocatus est,
permanere; quam mittere manum ad nouum
aratrum, & retro respicere.

De legitimè translatis ad aliam Religionem 84
multa dubia scitu digna occurrere possunt. Pri-
mum vtrùm Religiosus translatus de vna Reli-
gione ad aliam debeat esse de nouo nouitius, at-
que in eadem profiteri? affirmatiuè est respon-
dendum cum Rebuff. *in tract. nomin. quæst.* 114. *num.*
115. Fr. Emman. *d. tom.* 3. *quæst.* 17. *art.* 8. Azor. *dict.*
cap. 14. *q.* 13. *&* 15. Nau. *cons.* 61. *num.* 4. *& cons.* 61.
num. 5. *& cons.* 77. *num.* 4. *de Regularib.* Lessi. *d. lib.* 2.
cap. 4. *dub.* 13. Illustrissimus D. Roderic. à Cunha
in comment. ad cap. 1. *num.* 21. *dist.* 54. Tamburin. *d.*
tom. 3. *disput.* 7. *q.* 6. *num.* 1. Nonat. *vbi suprà num.* 15.
& contra Sorb. & Cordub. idem tenent Barthol. à
S. Fausto *d. lib.* 5. *q.* 371. Fr. Miranda *d. q.* 31. *art.* 21.
vbi etiam quòd tenetur in probatione existere per
spatium vnius anni continui eodem modo, quo
cæteri sæculares, & de nouo in eadem profitentur,
de quo etiam Fr. Emman. *d. tom.* 3. *q.* 15. *art.* 11. &
Azor. *d. c.* 14. *q.* 15. & ideo rota apud Farin. *decis.*
113. *n.* 7. *p.* 2. *recent.* censuit quod Monialis vnius
monasterij

moasterij vbi ad aliud transfertur, si non emit-
tit professiooem in secundo monasterio non fit
85 Monialis illius, & *n.* 8. tenet sufficere professio-
nem emissam in primo monasterio quando fit
translatio de voo mooasterio ad sliud eiusdem re-
gulæ, vel vbi translatio fit de authoritate Papæ, &
citat Rebuff. *d. tit. de translat. monach. in princ.* Vnde
86 S. Cong. Conc. *sub die* 12. *Ianuarij* 1619. censuit
*Regulares discalceatos Ordinis Sanctissimæ Trinita-
tis de licentia Sedis Apost. ad laxiorem calceatorum
transeuntes debere facere annum probationis, non au-
tem emittere professionem.*

87 Secundum dubium. Vtrùm translatus de vno ad alium Ordinem vt sit Prælatus illius, debeat necessariò ibidem de nouo profiteri? Io quo quidem affirmatiuè respondendum est, itaut vacante Præfectura remaneat Monachus, & filius posterioris monasterij siue religionis. Ita Nau. *cons.* 3. & 61. *de regular.* Fr. Emman. *d. tom.* 3. *q.* 52. *art.* 26. Sancb. *d. cap.* 7. *n.* 85. Fr. Ludouic. Miranda *d. q.* 32. *art.* 22. *concl.* 1. & 2. Barth. à S. Fausto *d. lib.* 5. *q.* 372. vbi reprobat Lessium loco per eum citato, Hieroo. Roder. *de resol.* 123. *n.* 81. Tambur. *d. tom.* 7. *q.* 6. *num* 4.

88 Tertium dubium. Vtrùm translatus de vna Re-
ligione ad aliam, debeat sedere in Capitulo iuxta
tempus, in quo emisit professiooem in illa, an
verò iuxta tempus, quo professus fuit in priori
monasterio? Dic iuxta tempus posterioris, quia ea
eo tempore incipit esse Religiosus illius: quod
limitandum oisi translatus esset, vt fuisset poste-
rioris Prælatus; quia fioito officio sedebit in pri-
mo loco post Prælatum io memoriam pristinæ
digoitatis, nisi esseot alij, qui maiorem honorem
gesseriot. Ita Nau. *cons.* 60. *in antiq. sub tit. de regu-
larib. aliàs cons.* 11. *sub. tit. de maior. & obedien.* Fr.
Emman. *d. tom.* 3. *q.* 52. *art.* 29. Sanch. *d. cap.* 7. *n.* 86.
Tamburin. *d. q.* 6. *num.* 5. Miranda *d. q.* 21. *art.* 23.
89 *concl.* 1. vbi *concl.* 2. resoluit, quòd qui translatus
est de vna in aliam eiusdem Religionis prouio-
ciam, postquam iam incorporatus est, habere de-
bet locum io Choro, Capitulo, & aliis, non à
tempore suæ incorporationis, sed à tempore, quo
assumpsit habitum, aut emisit professionem in
prima prouincia, de quo etiam Hier. Roderic. *d.
resol.* 123. *num.* 84.

90 Quartum dubium. Vtrum legitimè translatus ad aliam Religionem teneatur ad vota specialia in priori religione emissa? Respondeo non teneri, quia ea vota specialia annexa sunt professioni prioris Religionis, quæ cessauit per transitum legitimum ad aliam Religionem. Ita Suar. *tom.* 2. *de relig. tract. de voto lib.* 6. *cap.* 3. *n.* 7. Sanch. *d. lib.* 6. *cap.* 7. *n.* 87. Tambur. *d. q.* 6. *n.* 6.

91 Quintum dubium. Cui cedant bona Religiosi transeuntis ex vna in aliam Religionem? Dicendum est per huiusmodi transitum factum studio vitæ melioris prima bona penes primum monasterium manere, & quicquid post secundam professionem in secundo factam ei obuenerit, secundo monasterio acquiri. Ita Azor. *d. lib.* 12. *c.* 15. *q.* 3. Nauar. *in c. non dicatis* 12. *q.* 2. *à n.* 31. Ranchin. *p.* 1. *decis.* 160. Molin. *de iust. tract.* 2. *lib.* 140. *vers. quando religiosus.* Cald. Pereira *in l. si curatorem, verb. hunc contractum n.* 31. Fr. Emm. *q. regul. tom.* 2. *q.* 78. *art.* 2. & *tom.* 3. *q.* 5. *art.* 5. & *tom.* 4. *sum. c.* 112. *n.* 7. Tusch. Card. *tom.* 5. *lit. M. concl.* 322. Barth. à S. Fausto *d. l.* 5. *q.* 365. Ludouic. Miranda *d. q.* 31. *art.* 24. Machado *d. tom.* 2. *lib.* 5. *p.* 2. *tract.* 5. *docum.* 5. Bened. Ægid. *in repet. l. Titia p.* 1. *n.* 50. *ff. de cond. & demonstr.* Suar. *tom.* 4. *de relig. tract.* 8. *lib.* 3. *c.* 13. & 14. Hier. Roder. *in compendio quæst. regular. resol.* 123. *n.* 82. Villalob. *p.* 2. *sum. tract.* 35. *diffic.* 14. *per tot.* Tambur. *d. tom.* 3. *disp.* 7. *q.* 6. *n.* 7. Carol. de Tapia *in Auth. Ingressi, verb. sua c.* 6. *per tot.*

Professus autem in Religione incapaci, & trans- 92
latus ad Religioneio capacem recuperat bona
post translatiooem sibi delata ad vtilitatem se-
cuodæ Religioois capacis, vt affirmant Bar-
tol. *in tract. Minor. lib.* 1. *distinct.* 9. *cap.* 2. Ia-
son. *in l. ex facto sub n.* 10. *vers. adde etiam ff. de vul-
gari,* Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *glos.* 9. *num.* 10. Buratt.
decis. 756. *in fine,* Nicol. de Vbaldis *de success.
abintest. cleric. part.* 1. *num.* 3. *vers. & idem si fuisset.*
Angel. *in sum. verb. religio* 4. *sub. n.* 10. *vers. & confir-
matur,* Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 3. *lib.* 7. *c.* 32.
n. 22. Tambur. *d. disp.* 7. *q.* 6. *n.* 8. Rot. *in Romana fidei-
commissi* 26. *Nouemb.* 1627. *coram Card. Verili,* Re-
doan. *de spoliis cleric. q.* 8. *n.* 22. Et ideo cum dubi-
taretur *in causa Nersonen. An Regularis ex indulto
à Religione Fratrum minorum Obseruantia ad tertium
Ordinem S. Francisci ex legitima causa translatus re-
cuperet ius succedendi in bonis sibi ex testamento post
translationem delatis? Die* 22. *Ianuar.* 1628. *proposito
supradicto dubio vnanimiter Illustrissimi Patres S.
Concilij Trident. interpretes censuerunt recuperare ad
commodum secundi monasterij.*

Circa verò bona delata ante translationem ad 93
est aliud eiusdem Sacra Congreg. decretum in hæc
verba. *Die* 17. *Iunij* 1627. *Sacra Congregatio Il-
lustrissimorum Cardinalium S. Conc. Trid. Interpre-
tum censuit, si Orator in Religione incapaci nulla facta
dispositione bonorum validam professionem emiserit,
bona ipsa fuisse acquisita venientibus ab intestato, ac
proinde nec successioni secundæ Religionis capacis, ad
quam fuit translatus, esse amplius locum, nec bonorum
renunciationi,* refert me citato *in hoc loco* Tambur.
d. disp. 7. *q.* 6. *n.* 7. *vers. idem Barbosa.* Vide Sanch. *vbi
sup.* Burratt. *decis.* 576. *n.* 3.

Translatus enim auctoritate Apost. à Religione 94
incapaci ad capacem, non recuperat bona, quæ
ante professionem obtinebat, Rota *in Ianuen. re-
integrationis* 26. *Nouembris* 1621. *coram bonæ mem.
Buratto,* ioter eius impressas *decis.* 576. *n.* 2. quia di-
spensatio Apostolica non retrotrahitur in tertij
præiudicium, Federic. de Senis *cons.* 26. *n.* 3. Beroi.
in cap. in præsentia n. 550. *vers. mihi videtur, de prob.*
Buratt. *vbi supra n.* 3. Translata verò ad aliud mo- 95
nasterium pœnitentiæ causa, cum non desinat esse
filia prioris monasterij, quicquid postea acquirit,
illi priori monasterio acquirit, nisi translatio
fuerit facta ad effectum vt fiat filia secuodi mona-
sterij, prout ceosuit Rota apud Fario. *decis.* 109.
per tot. p. 2. *recent.* vbi etiam ostendit ex quibus di-
catur translationem fuisse factam ad vnum, vel ad
alterum effectum, & eadem Rot. *decis.* 115. *n.* 3. *d.
p.* 2. *recent.* dicit quòd Monialis translatio ad aliud
monasterium duobus modis fit, vel vt Mooialis,
quæ transfertur, liberetur à consortio & filiatio-
ne primi, & efficiatur Monialis secundi; & tunc
acquisita per eam secundo monasterio debentur,
vel, vt non liberetur à consortio & potestate pri-
mi, sed transferatur aliqua de causa, & tunc ac-
quisita per eam acquiruntur primo monasterio, cu-
ius Monialis est.

Sed vbi Religiosus transfertur ad aliam reli- 96
gionem non vt ibi profiteatur, sed quod delictorum
suorum pœnitentiam agat, tunc vsusfructus bono-
rum priori monasterio acquisitorum reddendus
posteriori, dum in illo Religiosus permanserit,
ne

ne monasterio posteriori, cui deseruit, sed in illo
inclusus est, onerosus sit; proprietas in priori mo-
nasterio remanebit, cum qua consolidabitur
vsusfructus, mortuo, vel restituto religioso, vt
per Cou. *in cap.1.num.20.de testam.* Carol.de Tapia
*ad d. Auth. Ingressi, verb sua c.6.à num.*38. Molin.*d.
tract.2.disp.*140.*col.2.vers.quando religiosus*, Fr. Em-
man. *d. tom.3.q.5. art.5. & in sum. tom.2. cap.*31.*in
fine*, Azor.*instit.moral.p.1.lib.*12.*cap.*15. *q.*3. Sanch.
d. tom. 2. num. 46. me citato *hoc loco* Tambur.
d.tom.3.di.7.q.6.num.7.vers si verò Religiosus. Intel-
lige de non integro eorum bonorum vsufructu,
sed de ea quantitate, quæ ad victum, & vestitum,
reliquaque illius Religionis alimenta necessaria
sunt, vt per Arch.*in cap. si quis rapuerit* 27. *q.*1.*n.*2.
Nau.*commento* 4. *de Regul.n.* 24. *vers.* 11. Menoch.
de arbitr.casu 436.*n.*18. Fr.Emman. *quæst.reg.tom.*2.
q.76.art.2. & tom.3.q.52. art. 27. *in fin.* Quantitas
autem hæc arbitrio prudentis relinquitur quanta
debeat esse, secundum Menoch. *d. casu* 436. *n. vlt.*
F. Emman. *d.art.* 27. *in fin.* Sanch. *d. cap.* 42.*n.*47.
in fine, vbi *num.* 48. supradictam resolutionem pa-
riter intelligit quando Religiosus is posteriori
monasterio esset inutilis, secus si illi deseruiret,
ita vt obsequia præstita alimentis æquiualerent.
97 Professus autem Religionem bonorum in com-
muni incapacem, si deinde auctoritate Apost. in
Ordinem bonorum capacem transferentur, bona
per professionem in prima Religione emissa am-
plius non recuperat, maximè si constat, de volun-
tate Papæ id concedendi. Ita Bart.*in tract. Mino-
rit.lib.4.dist.3.cap.*2. Narr.*cons.*180.*num.*4. Carol.de
Tapia *in Auth. Ingressi verb. sua, C.de sacros. Eccles.
c.6.n.*34. Bursati. *Rota decis.*510.*n.*3.
98 Fuit autem antiquitus constitutum ne Cano-
nici Regulares Monachi fierent. *cap.* 1. *cum seqq.
19.quæst.3.cap.fane, cap.licet, in princ. de Regular.* vt
vnusquisque secundum Apostol. in ea vocatione
permaneret, in qua noscitur esse vocatus; à qua
non leniter, nec sine patris, & totius Congrega-
tionis permissione discedere non valebant, *cap.
statuimus* 19.*q.*3. & ideo sic tenent Nau. *dict.com-
mento 4.de Regular.num.*2. Azor.*d.part.*1.*lib.*12.*cap.*
14. *quæst.* 2. Ribadeneira *pro religione Societatis Ie-
su cap.* 2. Sanch.*in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 6.
cap. 7. *num.* 20. Ratio est quia licet status Mona-
chorum sit arctior, *cap. quod Dei timorem, de statu
Monach.* status tamen Canonicorum est altior,
quatenus finis institutionis eorum, qui est actio
mysteriorum Ecclesiæ publicorum, est sublimior,
cum illis clericatus essentialiter competat, S.
99 Thom.2.2 *q.*159.*art.*8.*in resp. ad* 2.*arg.* S. Antonin.
*part.3.sum.tit.*16.*cap.*4. *vers. ad transitus*, Vgo de S.
Victore *lib.2,de sacram.p.3. cap.* 3. Monachis verò
per accidens, quia ex eorum origine sunt laici,
cap.generaliter 16.*q.*1. Quintanad. *Ecclesiast. lib.* 3.
n. 38. cum aliis citatis *in alleg, Scipionis Lancellotti,*
100 olim S. Aulæ Consistorialis Aduocati, postea S.
R.E. Cardinalis pro Canonicis Regularibus Or-
dinis S. Augustini Congregationis Lateranensis
contra Monachos S. Benedicti Congregationis
Cassinensis impressa per Tamburin. *de iure Ab-
batum tom.* 1. *disp.* 25.*q.*1.*num.* 66. *cum seqq.* faciunt
plura adducta in relatione Illustriss. & Reueren-
diss. D. Ioan. Baptistæ Cicadæ S. R. E. Cardinalis
impressa per eumdem Tambur. *d. q.*1. *à n.* 293. &
præcipuè *in vers. Monachi verò.*
101 Statuit præterea Concil. Trid.*sess.* 14. *de reform.
cap.* 11. ne cuiuscumque Ordinis Prælati, aut Su-
periores aliquem alterius Ordinis ad habitum,

& professionem admittere possint, nisi vt in Or-
dine ipso, ad quem transfertur, sub sui Superio-
ris obedientia in claustro perpetuò maneat; erat
enim frequentissimum ante hoc decretum legi-
tima licentia translatum de vna in alteram Reli-
gionem posse à Superiore Religionis, ad quam
transfertur, admitti animo eius non retinendi
in claustro, sed dandæ ei posteo licentiæ manendi
extra claustrum perpetuò, vel per multos annos,
sed vix à culpa liberum, quòd bono fine ea ad-
missio destitueretur, finis enim solebat esse vaga-
ri, & liberum reddi à iugo regulæ. Ita Nau. *com-
mento 4. de Regular. num.* 11. & 12. & 38. *cum seqq.*
F.Emman.*d.tom.3.q.53.art.*4. Sanch. *d. tom* 2. *lib.*6.
cap.7.num. 82. & 83. vbi adducit Concil. Trident.
*d.cap.*11. non videri inducere ius nouum, sed an-
tiquum declarare, & ita improbare eas licentias,
eò quod communiter erant illicitæ, ac statui re-
ligioso valdè perniciosæ, ac proinde in casu in
quo prædictæ licentiæ ante id decretum erant li-
citæ, erunt quoque modo, quod in eo casu tantæ
necessitatis, nec facilè concessæ dicantur, nec
materiam vagandi præstent, nec sit omne salutis
remedium huiusmodi religiosis occludendum.
Posse tamen Prælatum eam standi extra mona- 102
sterium translatis his facultatem concedere, quam
licitè concedere posset propriis eius religionis
alumnis, & sicut huis non posset absque iusta cau-
sa concedere, secus tamen illa existente, & ita il- 103
lis; vt docent Nau.*d.commento 4. de regularib.n.*15.
Sanch.*d.c.*7. *n.* 84. Vnde Superior potest dare li-
centiam translato ad modicum tempus standi ex-
tra monasteria causa prædicationis, vel audiendi
Confessiones, vt refert decisum Armendar. *in ad-
dit ad recop.legum Nauarra lib.* 2.*tit.*18.*l.*7. *de Relig.
n.*69. vbi *n.* 67. pariter decisum attestatur omnes 104
cuiuscumque Religionis legitimè translatos ad
Carthusianos posse in eodem Carthusiensi reli-
gione in claustro Priores, & extra claustrum pro-
curatores esse.
Ingressus autem Religionem antequam profes- 105
sionem emittat, debet per annum experiri Reli-
gionis austeritatem *c.*1. 17.*q.*2.*c.ad Apostolicam, de
regular.* vt interium vita eius & mores sollicitè
comprobentur; & ipse expertus videat an sit con-
tentus eo, quod voluit, aut ratum habeat, quod
elegit, *c.monasteriis* 19.*q.*3. *d.c.ad Apostolicam,* Ma-
chado *en su perfetto Confessor tom.* 2. *lib.* 5. *p.* 1. *tr.*2.
*doc.*1.*n.* 1. inuitus enim nemo est ad professionem
cópellendus, quia quod non petunt non obseruát,
vt dicitur *in c. sicut qui* 20. *q.* 1. expedit enim Reli-
gioni potius Religioso carere, quam inuitum eum
habere, voluntarium namque militem vult Deus,
cap.non est 15.*q.*1. Carol. de Tapia *in Auth. Ingressi
verb.ingressi c.* 14. *n.* 3. *in fine.* Quamuis aliquando
Gregorius præceperit *in d. c. monasteriis* biennium
expectandum, in incognitis verò, aut de quorum
libertatis statu dubitatur, triennij tempus est con-
stitutum, intra quod ad professionem habitus ad-
mitti non posset, *c. fin.* 17. *q.* 2. & obseruant Azor.
*d.part.*1.*lib.*12.*cap.*2.*q.*6. Sayr. *in Claui regia lib.*6.
*cap.4.n.*11. Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi seru. in
admitt.ad relig.statum nouit.disp.*11.*dub.*2. Potest ta-
men de voluntate nouitij cum Prælati iudicio
tempus hoc coarctari, vt citiùs professionem emit-
tat; *d.cap.ad Apostolicam, de Regularib.* quod qui-
dem in Religionibus non Mendicantibus est per-
missum, vt *in cap. constitutionem, in fine, de Regularib.
in* 6. Mendicantibus verò expressè est interdictum
ante probationis annum elapsum quemquam ad

professionem sub excommunicat. recipere, *cap. non solum, d. c. constitutionem. eod. tit.* Monentur tamen Abbates non Mendicantium Ordinum ne passim ante tempus probationis quoslibet ad professionem admittant *d. cap. ad Apostolicam.* Vigore Constitutionis Clementis VIII. incip. *Regularis disciplinæ, sub die 12. Martij* 1596. mandatum fuit Nouitios ingressuros Religionem non esse in singulis monasteriis indistinctè recipiendos, sed in destinatis per suam sanctitatem sub pœna quoad Superiores illos recipientes extra monasteria assignata priuationis omnium officiorum obtentorum, & obtinendorum, vocis actiuæ, & passiuæ, & aliis arbitrio S. Sedis Apost. Receptiones verò, & professiones contra hanc Constit. factæ nullæ, & irritæ declarantur, non obstantibus quibuscumque priuilegiis & consuetudinibus quibuscumque in contrarium cuius Constit. meminit Anton. Nouar. *in summa. Bullar. tit. de nouitiis recipiendis in monaster. destinatis, per tot.* vbi multipliciter ampliat, & declarat, & præcipuè *num.* 3. quòd professio facta extra loca designata in tantum nulla censetur, vt neque per gestationem habitus indistincti, & conformis cum habitu professorum etiam intra monasterium per alium annum integrum putans se professum, ex quo mutaret prædictam professionem à se factam validare, & ratificare censeatur, & *num.* 7. per quod decretum eiusdem Clementis VIII. Superioris confirmatorium *sub die 22. Iunij* 1599. excluduntur Carthusiani, Fratres Minores, de strictiori obseruantia Capuccini S. Francisci, Reformati S. Dominici, Discalceatorum Ordinis Carmelitarum Fratres Congregationis Foliensis, Cistercienses, Eremitæ Camaldulenses, & Montis Coronæ, Theatini, Iesuitæ, S. Pauli decollati, & alij de Sosmascha, ac Ministri infirmorum, *& num.* 8. refert S. R. N. Vrbani VIII. *sub die 21. Septembris* 1624. statuisse præcipiendo Superioribus, vt Regulares recepti seu professi extra loca destinata, in gradibus, & honoribus, quibus reperiuntur, sinant permanere, & ad alios etiam ascendere, dummodo iterum, & de nouo professionem emittant. Et de nouitiis recipiendis præcedente informatione super Bullis Sixti V. Greg. XIII. & Clement. VIII. vide Nouar. *d. loco sub tit. de nouitiis recipiendis præcedente informat.* &c. metipsum *in votis decis. Canonicis. voto vlt. in 1. impress.*

106 Hodie in quacumque Religione, qui minori tempore quàm per annum post susceptum habitum in probatione steterit, ad professionem nullatenus est admittendus: facta autem professio ante probationis tempus impletum, est nulla, nullamque inducit obligationem ad alicuius regulæ, vel Ordinis aut Religionis obseruationem, aut ad alios quoscunque effectus. Ita disponit Conc. Trident *sess.* 25. *de Regul. cap.* 15. & per illud sic docent Fr. Emm. *quæst. reg. tom.* 1. *q.* 1. *art.* 7. *& tom.* 3. *q.* 15. *art.* 1. *cum seqq.* Azor *instit. mor. p.* 12. *cap.* 2. *q.* 6. *cum seqq.* Valer. Regin. *in praxi fori pœnit. lib* 18. *num.* 385. *cum seqq.* Armend. *in add. ad recop. legum Nauarræ lib.* 2. *tit.* 18. *l.* 7. *Relig. n.* 4. *cum seqq.* Camp. *in vniuers. Iuris Canon. rub.* 12. *c.* 13. *à princ.* Lud. Miranda *in man Prel. tom.* 1. *q.* 12. *art.* 1. *cum seq.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 8. *cum seqq.* Bonac. *de clausura & pœnis eam violantibus impos. q.* 2. *punct.* 10. *diffic.* 2. §. 2. Tambur. *de iure Abbatum tom.* 3. *disp.* 6. *q.* 7. *à princ.* Carol. de Tapia *ad Auth. Ingressi, verb. ingressi, c.* 4. *n.* 6. Illustriss. D. Roderic à Cunha *in comment. ad cap.* 1. *num.* 19. *dist.* 54. Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi seruanda in admitten. ad Relig. stat. nouit. disput.* 11. *dub.* 2. vbi *disp.* 13. *dub.*
11. *sub num.* 1. refert fuisse per Sacram Congregatio- 107
nem decisum quod emittens professionem sic intra annum probationis, non sit obligatus neque ad religionem in genere nec in specie, nec etiam in foro conscientiæ illi indicta sit obligatio, Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi p.* 3. *alleg.* 101. *n.* 16. *cum seqq.*

Vnde per supradictum Concilij Trident. decre- 108
tum abrogatum fuisse Leonis X. priuilegium relatum *in compendio priuileg. Mendicant. verb. Nouitius num.* 27. quo concedebatur Prælatis Ordinum Minorum posse cum concilio Fratrum Discretorum admittere ad professionem anno probationis non expleto Religiosos aliorum Ordinum venientes ad Minoriticam Religionem: vt tradunt Nau. *cons.* 61. *num.* 4. *& cons.* 66. *num.* 4. *de Regular. in nouis,* Fr. Emman. *d. tom.* 3. *q.* 15. *art.* 11. Less. *de iustit. lib.* 2. *c.* 41. *dub.* 13. *num* 101. Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disp.* 37. *num.* 47. Fr. Ludou. Miranda *d. tom.* 1. *q.* 22. *artic.* 2. *concl.* 3. Fr. Bartol. de Vecchis *d. disp.* 11. *dub.* 2. *n.* 5. Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad d. cap.* 1. *num.* 21. *in fine.* Tambur. *d. tom.* 3. *disp.*
6. *q.* 7. *num.* 1. *in fine.* Professus enim in vna Religio- 109
ne etiam strictiori transiens ad aliam indiget nouitiatu, quem requirit Concil. *d. loco,* secundum Nau. *sub tit. de Regular. cons.* 49. *num.* 4. *& cons.* 53. *num.* 5. *in antiq.* aliàs *cons.* 61. *num.* 4. *& cons.* 62. *n.* 4. *& cons.* 77. *num.* 4. *eod. tit. in nouis.* Fr. Emman. *in sum. tom.* 2. *tit.* 6. *n.* 10. *& quæst. regul. tom.* 3. *q.* 19. *art.* 11. Sanch. *d. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 12. Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. cap.* 1. *num.* 21. *dist.* 54. Pereg. *in comment ad Constit. cleric. Regular p.* 2. *cap.* 1. *lit.* C. §. 9.

Professus nulliter volens suam professionem ra- 110
tificare, non tenetur nouitiatus annum iterare, si aliàs fuit validus, vt resoluunt Sanch. *d. disp.* 37. *num* 45. & Pereg. *d. lit.* C. §. 2. me citato *in hoc loco*
Tambur *tom.* 3. *disp.* 6. *q.* 11. *num.* 5. At verò quando 111
nouitiatus fuit factus post pubertatem, & fuit continuus, non est iterandus ex quacumque causa sit irrita professio, secundum Sanch. *eadem disput.* 37. *& num.* 47. *& in præcepta Decalogi, lib.* 5. *cap.* 14. *num.* 14. Azor. *instit. moral p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 1. *q.* 6. Bartholom. à S. Fausto *d. lib.* 5. *q.* 97. Peregrin. *vbi proximè,* contra Nau. *cons.* 26. *num.* 17. *&* 19. *de Regularib.* existimantem nouitiatum etiam ex alia causa præter defectum ætatis, aut continuationem inualidum, esse iterandum.

Nouitias Ordinum Prædicatorum habentes sex- 112
decim annos in mortis articulo constitutas profiteri posse, etsi nondum integrum nouitiatus annum peregerint, concessit Pius V. in quodam motu proprio incip. *Summi sacerdotij cura,* cuius tenorem refert Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 15. *art.* 6. vbi subdit hodie fieri posse, dicens non esse reuocatum à Gregorio XIII. & refert etiam Laurent. de Peirinis *de priuileg. Regul. in constit.* 8. *Pij V. pag.* 280. vbi *num* 2. idem dicit, *& tom.* 3. *in additam. c.* 6. *num.* 13. & tradunt Ludouic. Miranda *dict. num.* 1. *quæst.* 21. *art.* 10. Sanch. *dict. lib.* 5. *cap.* 4 *numer.* 16. Barthol à S. Fausto *d. lib.* 5. *cap.* 167. Pereg. in. *dict. cap.* 1. *litt.* C §. 10. Hieronym. Roder. *in compendio quæst. regul. resolut.* 101. *num.* 40. Machado *dict. docum.* 1. *numer.* 9. Et aduertit Laurent. de Peyrinis *loco citato numer.* 3. nouitios etiam hoc priuilegio frui, *& tom.* 3. *in additam. cap.* 6. *numer.* 12. *cum seqq.* vbi *num.* 14. cum moltis hanc professionem valere ait non solum in foro Conscientiæ, sed etiam in foro fori, & *numer.* 10. quòd hoc priuilegio

fruuntur

fruuntur omnes Nouitij omnium Religionum
communicationem habentium cum Dominicanis.
Sed.dubitari potest an monasterium succedat in
bonis nouitiæ sic professo abintestato decedentis?
Quod succedat tenent Confect. Henriq. Zanard.
Sanch. & Barthol. à S. Fausto, quos refert & se-
quitur Laurent. de Peirinis *d.c.6.num.*15. Sed con-
trarium melius resoluunt Ricc. *p.* 2. *praxis resol.*
493. Miranda *tom.* 1. *q.* 22.*art.*10.*vers.*3. Barth. de
Vecchis *de nouit.disp.*13.*dub.*11.*n.*2. Ego *in collect.ad*
*cap.ad Apostolicam n.*4.*de Regular.*

113 Conuertitæ eo ipso quod ingrediuntur mona-
sterium, possunt emittere professionem iuxta Bul-
lam Pontificis ante Concilium emanatam, quæ
non est sublata per Conc. *sess.*25.*cap.*15.*de regul.* ex
eo quod per *cap.*18.*in fine eiusdem sess.*25.præseruan-
tur earum constitutiones, ergo multo magis hoc
priuilegium Pontificis. Ita S. Cong. negotiis Epis-
coporum, & Regularium præposita *sub die* 11. *Ia-*
nuarij 1620. refert me citato *in hoc loco* Nauar. *in*
*Lucerna Regular. verb. Conuertita num.*1.

114 Annus huiusmodi probationis siue in mascu-
lis, siue in fœminis, incipit à die susceptionis ha-
bitus, siue ab eo die, quo communem sequuntur
aliorum Religiosorum vitam, & incipiunt expe-
riri Religionis asperitates, vt per Fr. Ludouic.
Miranda *d. tom.* 1. *q.* 22. *art.* 3. *concl.* 1. Bar-
thol. à S. Fausto *d. lib.*5.*q.* 160. Tambur. *d. tom.* 3.
*disp.*6.*q.*7.*n.*7. Carol. Tapia *ad Auth. Ingressi C. de*
*sacros. Eccles.c.*4.*num.* 8. *vers. hoc autem.* Ego ipse *d.*
115 *p.*3.*alleg.*101. *num.* 19. cum habitu scilicet regula-
ri, qui de essentia atque substantia per annum
probationis à nouitiis deferendus est, vt colligi-
tur ex Concil. Trid. *d.cap.*16.ibi. *post susceptum ha-*
bitum, &c. & docent Fr. Emman. *d.tom.*3.*q.*15.*art.*
6. Azor. *d.lib.*12.*cap.*2.*quæs.*9. Sanch. *d.lib.*5.*cap.*4.
*num.*29. Fr. Ludouic. Miranda *d.q.*22.*art* 6.*conclus.*
vnica, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 18.
*n.*384. Barthol. à S. Fausto *d.lib.*5.*q.*177. Barthol. de
Vecchis *d.disput.*11.*dub.*7.. Ego ipse *d. alleg.* 101.
*num.*29. Hieron. Roderic. *d. resol.* 102.*n.*43. Laur.
de Peirinis *d.q.*3.*cap.* 1. *n.*103. Machado *d. tom.*2.
*lib.*5.*p.*1. *tract.*2. *docum.* 1. *num.* 2. Illustr. D. meus
Roder à Cunha *in comment. ad cap.*1.*n.*12. *dist.* 53.
vbi *n.* 13. limitat nisi regula alicuius Religionis
à Pontifice approbata aliud præscriberet; vel vsus
legitimè præscriptus id obtinuisset, limitat etiam
nisi talis esset religio, quæ habitum proprium
116 non haberet, vt non habet Societas Iesu, cuius
Religiosi ex vsu regionis, in qua habitant, vestiun-
117 tur, & citat Sanch. *d.tom.*2.*li.*7.*c.* 8.*n.*70. Et licet no-
uitius deferre debeat habitum, quo regula, vel sta-
tutum, aut consuetudo cuiuscunque religionis vti
vult, non est tamen de substantia anni probationis
nouitium induere habitum nouitiorum ab habitu
professorum distinctum, sicut resoluunt Suar. *tom.*
3. *de Relig. lib.* 5. *cap.* 24. *num.* 10. Fr. Barthol. de
Vecchis *d.dub.*7.*n.*3.

118 Computari autem debet annus iste probationis
à momento in momentum, vt per Iacob. de Graff.
*tom.*1.*consil.lib.*3.*cons.*6.*n.*2.*de regularib.* Zanard. *in*
*direct. Theolog.p.*2.*cap.*26.*num.* 12. *vers. nota autem,*
Lessi. *d.lib.* 2.*cap.*41.*dub.*7.*n.* 59. Sanch. *de matrim.*
*lib.*1.*disp.*16.*n.*2.*& in præcepta Decalogi tom.*2.*lib.*5.
*cap.*4.*num.* 31. *in fine*, Fr. Ludouic. Miranda *d.q.*22.
*art.*3. Suar. *tom.*3.*de Relig. lib.*5.*cap.*15.*n.*1. Barthol.
à S. Fausto *d.lib.* 5. *q.*166.*n.*2. Fr. Barthol. de Vec-
chis *d.disput.*11. *dub.* 4. Peregrin. *in Constit. cleric.*
*Regular.p.*2.*cap.*1.*lit.* C.§.6. Hieron. roder. *in com-*
pendio quæst.regul.resol. 101.*num.* 38. Ego ipse *d. al-*
leg. 101.*num.*22. *in fine* Tambur. *d.tom disput.*6.*q.*7.
*n.*8. Ciarlin. *controuers.forens.c.* 108. *num.* 19. Diana
*moral.resol.p.*3.*tract.*2.*resol.*57.*& part.*5.*tract.*5.*resol.*
28. Carol. Maranta *tom.*3.*disp.*53.*n.*45.

Contra Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 3.
*cap.*413.*n.*22. & Campan. *d.rub.*12.*cap.*13.*num.*4.*in*
fine, existimantes, post factam professionem non
esse computandum annum probationis ab vno
puncto & instanti, ad idem punctum, & instantem;
quia esset assertio nimis rigorosa. Sed sufficere ad
valorem professionis vt nouitius mane diei in qua
post meridiem, impletur probationis annus, profes-
sionem emittat, quod etiam videtur sentire Henriq.
*in sum lib.*13.*c.*40.*n.*2. Fr. Emman. *quæst. Regul. Tom.*
3.*q.*15.*art.*4. Verùm contra eos stat magis commu-
nis, & verior sententia, ex dictis: tum quia S. Cong.
Conc. *sub die* 2. *Februarij* 1631 censuit *Religiosum*
qui sua professione facta tribus horis ante completum
annum probationis à religione discessit, & in habitu
clericali laudabiliter vixit, si postea redeat ad religio-
nem, debere ratificare professionem, & ei locum deberi à
die ratificationis.

Vnde si nouitius compleat probationis annum 119
die 24. *Februarij* anno bissextili *id est* 25. *die*, non
ideo poterit professionem emittere nisi eadem
die 25. in puncto *die* 24. *Februarij* præcedentis an-
ni in quo suscepit habitum arg. tex. *in l.* 3. *minorem*
ff. de minorib. & in l. cum bissextus ff. de verbor. signific.
& in c. quæsiuit, eodem tit. vt docent Fr. Emman. *d.*
*tom.*3.*q.*15.*art.*4. *&* 15. Iacob. de Graff. & Fr. Lu-
dou. Miranda *citatis locis*, Bonac. *de Sacram. disp.*8.
*q. vnica punct.*5. *num.*15.*& de clausura q.*2.*punct.*10.
*diffic.*2.§.3.*n.*4. Molin. *de iust.tract.*2.*disp.*573.*vers.*
atque vt à minori ætate. Sanch. *de matr.lib.*2.*disp.*24.
*n.*12.*vers. similiter credo*, Lessi. *d. n.* 59 *vers. hinc se-*
quitur. Fr. Barthol de Vecchis *d. disp.* 11 *dub.*4.*n.*5.
Pereg. *in constit. cleric. Reg. lar. p.*2.*cap.*1.*lit.* C.§.7.
Hier. Roder. *d. resol.*101.*n.*3. Fr. Martin. de S. Io-
sepho *d.c.*2.*n.*28. Iul. Lauor. *var. lucubr. tom.*1.*ti.*1,
*de comitiis c.*6.*n.*15. qui ostenius mihi retulit Sa-
cram Congreg. Concilij *in vita Patauina* 5. *Iunij*
1627. censuisse *non valere professionem respectu anni*
bissextilis cuiusdam, qui ingressus est Religionem 27.
Martij, & die 26. *eiusdem mensis sequentis anni, cur-*
rente, anno bissextili emisit professionem: & eadem S.
Cong. *in Andegauen.* 21. *Augusti* 1623. censuit *pro-*
fessionem emissam à Fratre Ordinis Recollectorum S.
Francisci in anno bissextili non expectato lapsu diei,
qui illi anno accrescit. esse inualidam, vt potè emissam
ante lapsum anni præscripti à Conc. Trid.

Contra Fornar. *de Ordine c.* 3. *n.*4. Aloys. Ricc. 120
*in prax. rerum fori eccl. post. resol.*76.*in notab. de mate-*
ria Sacramenti Ordinis vers. quoad interstitia, Barth.
à S. Fausto *d.lib.*5.161. Existimantes ad hanc profes-
sionem in Religione emittendam anno bissextili
satis esse ad probationem compleuisse dies 363.

Annus, ex quo Gregorius XIII. abstulit decem
dies, hoc est à quinto die Octobris vsque ad de-
cimum sextum, anni 1582. reputatur integer, nec
supplendi sunt illi decem dies ex alio anno; quia
quamuis ille annus non fuerit integer naturaliter,
& secundum cursum solarem, fuit tamen integer
ciuiliter, & politicè, vt docent Henriq. *in sum lib.*
10.*c.*19 §.2.*& lib.*13.*c.*40.§.2.*in commento lit.* O. Bo-
nacin. *d.punct.*5.*n.*14. Fr. Ludouic. Miranda *d.art.*3.
*concl.*2.*in fine* Fr. Emman. *d tom.*3.*q.*15.*art.*5. Lessi.
*d.lib.*2.*c.*41.*dub.*7. Barthol. à S. Fausto *d.lib.*5.*q.*162.
Sanch. *d.tom.*2.*lib.*5.*c.*4.*n.* 5. vbi extendit ad sacros
ordines, & ad quæcunque officia, & beneficia, re-
fero Ego ipse *d.alleg* 101.*n.*21.

August. Barbos. de Iur. Eccles.

121 Continuus necessariò debet esse huiusmodi probationis annus, nec sufficit interpellatus, vt est communis Doctorum sententia, quam tuentur Nau. *cons.2. n.1. & cons.34. n.2. & cons.36. n.1. & cons.42. n.2. & 4. de regular. in antiq. & cons. 9. n. 2. & cons. 32. n. 4. sub eodem tit. in nouis* Henriq. *in sum. lib. 13. de excommun. c.40. §.2.* Emman Sà *verb. religio n.9.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p.1. lib.3. c.5. n.15.* Sorbo *in verb. nouitius, vbi de nouitiorum professionis emissione, vers. secundo est*, Fr. Emmam. *in sum. tom. 2. cap. 8. & tom. 3. q. 15. art. 8.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 3. q. 13. n. 11.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 2. q. 8.* Fr. Ludou. Miranda *d. q. 22. art. 4. concl. vnica.* Nald. *in sum. verb. nouitius n. 4.* Tambur. *d. tom. 3. disp. 6. q. 7. num. 9.* Carol. de Tapia *d. cap. 4. num. 9.* Laurent. de Peirinis *de Prælato q. 3. c. 1. n. 99.* Ciarlin. *controuers. forens. c. 108. n. 15. cum seqq.* Lessi. *d. lib. 1. cap. 41. dub. 7. num. 59.* Fr. Martin. de sancto Iosepho *d. c. 2. n. 27.* Ouiedo *in praxi Regul. part. 1. tract. 6. c. 1. q. 1.* Sanch. *d. lib. 5. cap. 4. num. 31.* Steph. Gratian. *Marchiæ decis. 35. num. 3. in addit.* Barthol. à S. Fausto *d. lib. 5. q. 163.* Bonacin. *de claus. quæst. 2. punct. 10. diffic. 2. num. 3.* Suar. *tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 15. num. 3.* Ego ipse *d. alleg. 101. num. 23.* Illustriss. D. meus Roderic à Cunha *in comment. ad cap. 1. num. 15. dist. 54.* Hieron. Roder. *d. resol. 101. num. 42.* Peregrin. *in constit. cleric. regular. p. 2. cap. 1. lit C. §. 8.* Machado *d. tom. 2. lib. 5. p. 1. tract. 2. docum. 1. num. 4.* Nouar. *in Lucerna Regul. verb. annus n. 6.* Fr. Bartholom. de Vecchis *d. disput. 11. dub. 3. n. 1.* vbi *n. 5.* cum Suar. *d. cap. 15. à num. 8.* ampliat vt hæc continuatio non solùm esse debeat per annum expletum, sed etiam vsque ad professionem, ita vt si nouitius completo anno probationis egreditur monasterium, & postea iterum rediret, professionem emittere non posset virtute præfatæ vnius anni probationis, sed iterum inchoare deberet nouitiatum, de quo etiam Tambur. *d. tom. 3. disp. 6. q. 4. n. 12. & 15.*

Contra Siluest. *verb. religio 5. q. 4.* Barthol à S. Fausto *d. lib. 5. q. 165.* Bonacin. *d. punct. 10. diffic. 2. §. 2. n. 4.* existimantes non esse necessariam continuationem probationis cum professione, & contra Fr. Emman *d. tom. 3. q. 15. art. 10. vers. aduertendum denique*, qui idem putat circa nouitias Monialium.

122 Interrumpitur autem probationis annus quando nouitius dimisso Religionis habitu egreditur monasterium animo descendi Religionem, itaut si postea pœniteret, iterumque reciperetur, deberet ex integro à principio inchoare nouitiatum, vt referunt multi ex citatis Doctoribus & præcipuè Fr. Bartholom. de Vecchis *d. disp. 11. dub. 3. n. 6.* Tambur. *d. tom. 3. disp. 6. q. 7. n. 19.* Portel. *in dub. Regul. verb. nouitius num. 49.* Laurent. de Peirinis *d. q. 3. c. 1. n. 100.* Machado *d. docum. 1. n. 5.* Et ideo per Concil *in d. cap. 15.* reuocatum est priuilegium Iulij II. Minoribus concessum vt nouitiatus in terruptus possit
123 continuari, sicut bene notent Ludouic. Miranda *d. q. 22. art. 4. versus fine.* Barthol. à S. Fausto *d. lib. 5. q. 156.* Et Barthol. de Vecchis *disp. 11. dub. 3. n. med.* probabilem dicunt Villalob. *tom. 2. tr. 35. diffic. 35. n. 9.* & Machado *d. doc. 1. n. 6.*

Contra Sorb. *verb. Nouitius, vbi de nouitiorum professionis emissione. vers. sed Iulius*, Fr. Emman. *d. q. 15. art. 8. & 10. vers. aduertendum tandem* existimantes, iuxta præfati priuilegij tenorem posse etiam hodie tempus prioris receptionis cum tempore posterioris ad perficiendum probationis annum computari.

Quæ quidem resolutio procedit etiamsi inter- 124
pellatio sit modica, & paulò post talis nouitius intra diem pœniteat, Nau. *cons. 42. n. 4. de Regular.* Gallet. *in margar. casuum Conscientiæ, verb. nouitius 2.* Sanch. *d. cap. 4. num. 32.* Suar. *d. c. 15. n. 3.* Barthol. à S. Fausto *d. lib. 5. q. 164.* Fr. Barthol. de Vecchis *dict. dub. 3. n. 7.* Pereg. *d. p. 2. c. 1. lit C. §. 8. vers. sed quid*, Illustr. D. meus Rod. à Cunha *in comment. ad d. c. 1. num. 17. dist. 54.* Tambur. *d. disp. 6. q. 7. n. 11.* Ciarlin. *d. cap. 108. num. 22. cum. seqq.* Ego ipse *d. alleg. 101. num. 25.*

Contra Lessium *d. lib. 2. cap. 41. dub. 7.* Existimantem paucorum dierum inter pollationem non impedire: & contra Sorb. *d. loco, vers. secundo est*, Lotich. *in suo thesauro tit. de Regularib. §. 9. vers. si autem sine licentia*, Nald. *d. verb. Nouitius, num. 4.* qui cum dicant interrumpi nouitiatum per exitum à claustro per tres, aut quatuor dies sine licentia sui Superioris, videntur docere exitum vnius, vel duorum dierum non esse sufficientem ad interruptionem inducendam & de vno, qui à Religione S. Francisci de Paula per spatium viginti horarum extra monasterium sine habitu permansit, declarauit S. Congregatio negotiis Regularium præposita *sub die 11. Augusti* 1615. quod tolerari de exitu cum habitu, & animo redeundi cum Suar. videtur sentire Diana *moral. resol. part. 5. tract. 5. resol. 19.*

Si tamen nouitius de licentia Superioris cum 125
habitu, aliqua iusta de causa, intra annum probationis extra monasterium egrediatur, & ibidem per aliquos dies commoretur, post reuersum potest licitè profiteri, annusque per hoc non dicitur discontinuus. Ita Nau. *cons. 10. n. 3. de cleric. non resid. & cons. 42. de regularib.* Iacob. de Graff. *d. p. 1. lib. 3. c. 5. post. num. 18.* Flamin Paris. *d. q. 13. n. 12.* Fr. Emman. *d. q. 15. art. 8.* Ludouic. Beia *respons. casuum conscientiæ p. 4. casu vlt. in fine*, Sayr. *in floribus decis. sub tit. de Regularibus decis. 15.* Lotich. *d. §. 9. vers. 4.* Campan. *d. rub. 12. c. 3. §. 3.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori eccles. 501. in 1. edit.* aliàs *resol. 392. n. 3. in 2. edit.* Armendar. *d. l. 7. de relig. n. 13.* Bonac. *de clausura q. 2. punct. 10. diffic. 2. §. 1. n. 26.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 66. num. 14.* Suar. *tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 14. n. 13.* Tambur. *d. tom. 3. disp. 6. q. 7. n. 16.* licèt ibi cum Rota aliter practicari asserat Laur. de Peirinis *de Prælato q. 3. cap. 1. n. 101.* Machado *d. docum. 1. n. 7.* Fr. Martin. de Iosepho *d. c. 2. num. 26.* Fr. Barthol. de Vecchis *d. dub. 3. n. 10.* vbi *num. 11.* cum Suar. *eod. cap. 14. n. 14* intelligit etiamsi illicitè & sine rationabili causa concessa fuisset nouitio licentia, Ego ipse *d. alleg. 101. num. 27.* Lud. Miranda *d. q. 22 ar. 5. concl. vnica* vbi *in fine*, ait huiusmodi licentiam ad exeundum posse tantum concedere ministros prouinciales, si ad sint: in ipsorum verò absentia, & quando facilis ad eos habetur recursus, vrgetque necessitas, idipsum posse facere Guardianos, & alios Prælatos Conuentuales, nisi aliqua ordinatione generali, seu prouinciali, aut particulari, mandatum sibi fuerit interdictum. Sed illam resolutionem in principio huius numeri tradita non esse tutam in praxi, quia aliter sentit sacra Cong. Concilij Trid. Interpretum, & aliter iudicauit Rota Romana, vt testantur Gratian. *in addit. ad disceptat. 166. num. 16. vers. quamuis, & discept. 440. num. 14.* Ciarlin. *d. cap. 108. num. 36.*

Vnde non interrumpitur annus probationis si 126
nouitius habitu Religionis indutus monasterium ex sui Superioris licentia exeat causa peregrinandi,

nandi ad stationes, vel ad alia loca pia, vel inuisendi parentes, aut cognatos ægrotantes, vel medicandi, seu recreandi, aut alia huiusmodi causa, vt benè notant Iacob. de Graff. d.cap.5.n.18. Fr. Emm. d.q. 15.art.8. Fr. Barth. de Vecchis d.disp.11.dub.3.n.12. Vel etiamsi ob aduersam valetudinem maneat extra monasterium, vt per Gonçal. Mendez de Vasconsellos diuers. Iuris argum.lib.2.cap.15. Stephan. Gratian. discept. forens.cap.166.n.14. & in addit. ad Marchia decis. 35.numer.2. Fr. Bartholom. de Vecchis dict. lib. 3. num. 13. vbi refert ita fuisse decisum. Laurent. de Peirinis vbi suprà. Nouarr. d.verb. annus n.8.

127 Quare si nouitia durante probationis anno curandæ valetudinis causa de licentia Superiorum à monasterio exierit, & post reuertatur, eodem tempore professionem emittere posse, etsi nunquam egressa fuisset, dicit resolutum Armendar. d. l.7.de religionib.num.13.

128 Hic etiam non interrumpitur nouitiatus si nouitius retento habitu perterritus seueritate, vel iracundia, aut minis, seu odio superioris, aut magistri monasterium abditè exeat causa se celandi, dummodo habeat animum redeundi, ita Galuan. cons. 12. n.8. Tamburin. d.tom.3.disp.6.q.7.n.18. & Fr. Barth. de Vecchis d.dub.3.num.15. vbi intelligit dummodo exitus extra monasterium non sit talibus circunstantiis factus, quod probabiliter præsumi possit
129 nouitium animo deserendi religionem egressum fuisse. Hinc denique profiteri potest in religione, ille, qui cum esset duodecim annorum, & permanserit per annum integrum in nouitiatu, postmodum habitu retento fuit commoratus domi suæ vsque ad tempus 16. annorum requisitum ad professionem emittendam, & cum fuerit reuersus ad Religionem, petit admitti ad professionem, si aliud illi non opponatur. S. Congregatio Conc. sub die
130 20. Martij 1621.

Prorogari autem nouitiatus potest post completum probationis annum, obueniente aliqua rationabili, seu iusta causa, vt obseruant Nauarr. cons 30. de regularib. in nouis, Emman. Sà verb. religio n.3. Fr. Emman. d.tom.3.q.17.art.10. Gallet. in margarita casuum conscientia verb. profiteri, vlt. Less. dict. dub.7.numer. 59. Lud. Miranda in man. Prelat. tom. 1.q.25.art.11. Barth. à S. Faust. d.lib.5.q.168. Sanch. d.lib.5.cap.4.n.21. Suar. tom.3.de relig. lib.5.cap.13. n.8. Peregrin. d.cap.1 lit.C.§.11. Bariola in aphorism. verb. nouitius, Nald. in sum. verb. professio Regularis, n.7. Laurent. de Peirinis de Prelato q.3.cap.1.n.501. Machad. d.docum.1.num.8. Nouar. d. verb. annus n. 10. Fr. Barthol. de Vecchis d. disput.11.dub.5.num.3. vbi n.4. post Galuan. cons. 12. à princ. obseruat differri non posse professionem illorum nouitiorum, quos Superiores expleto probationis anno dignos
131 & aptos inuenerint. Durante autem nouitiatu filij, non potest pater dare paramentum altaris religioni vbi fuerit in nouitiatu. S. Cong. Conc. sub die 12. Aug. 1617.

132 Renunciare nouitiatus anno post Conc. Trid. nullatenus potest nouitius & monasterium, ex Nauar. cons. 33. sub tit. de regul. in antiquis, aliàs consil. 62. n. 5. eod. tit. in nouis, Lud. Beia d. casu vers. 3. Fr. Emman. d.tom.3.q.14.art.7. & in sum. tom. 2.c.6. n.10. Azor. d.lib.12.cap.4.q.4. & 9. Lud. Miranda d.q.22.art.7.concl.vnica, Sanch. d.lib.5.cap.4.n.18. Barth. à S. Fausto d.lib.5.c.150. Peregrin. d.cap.1.lit. C.§.12. Ego ipse d. alleg. 101. num. 32. & in collect. ad cap. ad Apostolicam num. 3. de Regular. me citato in illo loco Hier. Roder. dict. resolut. 101.n.44. versic. Augusti. Barbos. de Iur. Eccles. confirmatur, Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha in comm. d.cap.1.num.22.dist.54. vbi subdit validè dis- 133
pensare Præpositum Generalem Societatis Iesu post exactum integrum annum nouitiatus (non tamen ante illum) cum nouitio suo vt profiteatur vel incorporetur in eadem Societate ante decursum biennium nouitiatus.

Ætas verò ad probationis annum nullo iure sta- 134
tuta reperitur, verè tamen & propriè nouitius non incipit esse donec pubertatis annos expleat, vt ex alijs probat Sanch. d. tom. 2.lib.5.cap.4.n.22. quem
refero in collect. ad cap. significatum n 5. de regular. & 135
ideò poterit per eum impleri, qui nondum expleuerit annum decimumsextum, & vt talis probationis poterit probatus admitti ad professionem expleto decimo sexto anno. Ita Nau. cons. 30. n. 1. de regul. in antiq. aliàs con.20.n.1. eod. tit. in nouis. Henriq. in sum. lib. 13.cap.40.§.2 in fine. Galletus in margarita casuum conscientia, verb. profiteri 3. F. Emm. d. tom.3.q.15.art.1.in fine. Azor. d. lib. 12 cap.4.q.9.in fine, Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.18.num. 385. prope fin. Sanch. d.lib.5.c.4.n.22.in fin. Ego ipse d. alleg. 101.n.31.

Sed vt valida sit professio, non solùm tempus 136
probationis, seu nouitiatus impletum, sed ætas quoque legitima, & alia nonnulla requiruntur; primò enim quoad ætatem non poterat olim professio Religionis ante XIV. annum completum, vel XII. in fœminis fieri cap. ad nostram, c. significatum, de Regular. in insulis verò, vbi dura est monachorum congregatio, ante XVIII. annum fieri nullatenus poterat, c. quia in insulis, eodem titul. ita Azor. institut. moral. part. 1.lib.12.cap. 2. quæst.7. Sanch. dict. tom.2.lib.5.c.4.num. 3. nouissimè Didac. Narbona de ætate ad omnes humanos actus req. an. 16. q. vnic. num.1.

Sed hodie ex præfati Concilij decreto in qua- 137
cunque Religione tam virorum, quàm mulierum professio ante XVI. annum expletum non est facienda, facta autem ante ætatem legitimam non est valida, nullamque inducit obligationem, aut alicuius regulæ, vel religionis, seu ordinis obseruantiam. Ita Nau. cons. 23. de Regular. in antiq. quod de est in nouis Sayr. in florib. dec. sub eod. tit. dec. 97. Zerol in praxi Episc. p.1.verb. Moniales, §.2. Quintil. Mandos. de ætate min. cap. 5. Stunica tractat. de voto q.3. Less. de Iustit. lib. 2. cap.41.dub 7.n.58. Villalob. in sum. tom.1.tract.15.diffic.20.n.1. Steph. Gratian. discept. forens. c.413.n.31. Diana moral. resolut. p.5.resolut.18. Didac. de Narbona d.q. vnica n.6. Machado en su perfetto Confesson. tom. 2. lib 5.par.1. tractat.3.docum.3. Petrus de Ledesma in sum. part.2. tratado de las religiones en comm. cap.7. Ioann. à Cruce de statu Relig. l.1.cap.8.dub.2. & 4. Sanch. de matrim. lib. 2. disputatione 24. n. 22. & in præcepta Decalogi tom.2.lib. 5. cap. 4. à princ. Franc Leo in thesauro fori Eccles. part.2.cap.1.n.36. Megala in prompt. Theolog. moral. verb. ætas, Nouarr. in lucerna Regul. eod. verb. n.1. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub.12. cap. 11. numer. 1. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarra lib. 2. titul. 18. l. 7. de Religion. numer. 11. cum seqq. Fr. Ludouic. Miranda in manu. Prælat. tom. 1. quæst. 24. artic. 2. vbi conclusion. 2. subdit dict. cap. quia in insulis, in decreto Concilij Trident. cap. 15. virtualiter, & implicitè reuocatum esse videri, Laurent. de Peirinia de subdito religioso tom. 1. cap. 16. §. 3. Hieronym. Veneto in examine Episcopor. lib. 6. cap. 15. Rota decision. 173. numer. 6. part. 1. recent. Ego ipse dict. allegat. 101. ex num. 3. nec etiam 138

in mortis articulo professionem emittere potest
Monialis aore 16. annum ad effectum vt monaste-
rium succedat in dote & in bonis, vt censuit S.
Cong.Conc. *in Montis regalis* 13. *Nouemb.* 1627.
139 Professio in suprema die XVI. anni emitti potest,
emissaque subsistit, vt resoluit Campan. *in diuers.
Iur. Canon, rubr.* 7. *cap.* 6. *n.* 129. *& rub.* 12. *cap.* 11. *n.* 1.
quem refero Ego ipse *d. alleg.* 101. *num.* 13. ex iis,
quæ in similibus adducit Sanch. *de matrim. lib.* 2. *di-
sput.* 24. *num.* 22. At Basil. Pont. *de matrim. lib.* 7. *c.* 65.
num. 1. Galler. *in margarita casuum conscientia verb.
profiteri pen.* & Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori ecclef.
decis.* 656. *in* 1. *edit.* aliàs *resolut.* 549. *in* 2. *edit. & in
praxi rerum quotid. resol.* 322. *n.* 5. Diana *d. resolut.* 18.
Machado *d. tom.* 2. *lib.* 5. *part* 1. *tract.* 3. *docum.* 3. *n* 3.
existimant nullam esse professionem si deficiat vnus
dies, vel aliquot horæ ante dictum decimum sex-
tum annum expletum, quibus fauere videtur S.
Cong.Conc. *sub die* 21. *Ianuarij* 1617. dum censuit
professionem emissam à Regulari non completo
anni curriculo, etiam per duas horas non valere,
quod videtur practicandum, & sacra Rota *decis.*
175. *n.* 7. *p.* 1. *recent.* dum tenet nullam esse professio-
nem emissam ante completum 16. annum, & vi-
detur fauere Alphons. de Leone *de officio Capellani
p.* 1. *q.* 4. *praxi* 1. *n.* 76.
140 Valida est professio post XVI. annum facta, sed
ante XVIII. requisitum à statuto ordinis Mini-
morum non annullante, aut irritante factam, ita
Ludouic. Miranda *d. tom.* 1. *q.* 24. *art.* 2. *concl.* 2. Laur.
de Peirinis *de subdito relig. tom.* 1. *cap* 26. §. 3. Hie-
ronym. Veneto *d cap.* 25. *n.* 10. Sanch. *d. lib.* 5. *cap.* 4.
n. 4. Ego ipse *d. allegat.* 201. *n.* 15. & refert decisum
Armendar. *d. l.* 7. *de Religion. n.* 14. & nouissimè S.
141 Cong. Conc. *sub die* 2. *Augusti* 1631. censuit profes-
siones emissas iuxta dispositionem Conc. Trident.
esse validas, hoc est in ætate 16. annorum, quam-
uis in Constitutionibus Religionis Sanctissimæ
Trinitatis redemptionis Captiuorum auctoritate
Apost. confirmatis cautum sit, quod in ea Religio-
ne aliquis non recipiatur antequam annum vigesi-
mum videatur compleuisse.
142 Ad validam quoque professionem requiritur
auctoritas Superioris, debet enim professio fieri in
manibus illius, qui potest religioni incorporare,
vel in manu alterius cum superioris ipsius per-
missione, qui videlicet est Abbas aut Præpositus
Generalis. *cap. porrectum* 13. *de Regularib.* Azor. *instit.
moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 5. *q.* 3. Valer. Reginald. *in praxi
fori pœnit. lib.* 18. *n.* 385. Sanch. *d. lib.* 5. *cap.* 4. *à n.* 62.
Barthol. à Vecchis *in praxi seruanda in admittendis
ad Relig. statum nouit. disp.* 13. *dub.* 2. *n.* 5. Non obstat
143 *cap. consuluit, qui Clerici vel voui.* dum ait professio-
nem emitti posse super altare, quia intelligitur, ac-
ceptante eo, qui habet potestatem admittendi ad
religionem, vt bene docent *in d. cap. porrectum* In-
noc. *n.* 5. Ioan. Andr. *n.* 4. Host. *n.* 13. Abb. *n.* 10. An-
char. *à n.* 3. Henriq. *in fine,* Syluest. *verb. Religio* 4.
q. 18. *dicto* 2. Nauar. *d. commento* 4. *de Regularib. num.*
74. quos refert, & sequitur Sanch. *d. cap.* 4. *n.* 6a *in
fine* Barthol. de Vecchis *d dub.* 2. *num.* 4. vbi *n.* 3. tra-
ctat an & quando necessaria sit scriptura ad emit-
tendam professionem.
144 Dubitari non abs re poterit an possit Episcopus
Monachum ad professionem admittere? In quo
dubio Innoc. *in d. cap. porrectum n.* 5. per text. *in cap. si
vir.* 27. *quæst.* 1. tenet quòd potest quis fieri mona-
chus faciendo professionem alicuius regulæ appro-
batæ in manibus Episcopi, quem sequuntur Host. *n.*
14. Ioan. Andr. *n.* 4. & Anchar *n.* 7. etiam *in d. c. por-
rectum.* Verùm cum hodie Episcopus superior Re-
ligiosorum non sit (omnes enim priuilegium exem-
ptionis habent) nullum propria auctoritate ad pro-
fessionem monasticam admittere potest, vt docent
Abb. *n.* 12. *in sæpe citato cap. porrectum,* Nauarr. *con-
sil.* 6. *à num.* 1. *in antiq.* aliàs *conf.* 4. *in nouis sub tit. de
regul.* Azor. *d. lib.* 12. *cap.* 5. *q.* 4. Sanch. *d. lib.* 5. *cap.* 4.
n. 74. Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 3. *q.* 17. *art.* 11. vbi 145
subdit illum text. *in d. cap. si vir,* cui innituntur In-
noc. & sequaces, intelligi de Episcopo, cui monaste-
rium, in quo talis nouitius profitetur, est subiectum,
iure enim communi antiquo omnia Episcopia sub-
iiciebantur. Poterit nihilominus Episcopus si mo-
nasterium amplas facultates haberet, nec Abbas mo-
nitus in præfixo termino aliquem creasset, manda-
re illi vt eum recipiat, quem legitima excusatio-
ne cessante recipere tenetur, Caldetin. *conf.* 14. *de
Regular.* Carol. de Tapia *in Auth. Ingressi, C. de sacr.
eccles. verb ingressi cap.* 5. *num.* 10. & 11.
Non solius Abbatis est ad religionis professio- 146
nem admittere, sed exigitur quoque consensus
maioris partis conuentus, vt per gloss. *verb. non fa-
ciat, in d. cap. porrectum,* Anton. Cuch. *lib.* 3. *instit. ma-
ior. tit.* 1. *n.* 56. Emman. Sà *in sum. verb. Religio n.* 65.
Lap. *alleg.* 31. *n.* 3. Nau. *sub tit. de constit. conf.* 9. *à n.* 19.
in nouis, & commento 3. *de Regularib. n.* 5. Spin. *in spe-
culo testam. gloss.* 12. *princ. n.* 2. & 3. Azor. *d. lib.* 12. *cap.*
29. *q. vlt* Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 83. *n.* 9. *cum
seqq.* Less. *de instit. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 7. *n.* 61. Fr. Emm.
d. tom. 3. *quæst.* 17. *art.* 7. quorum aliquos refert, &
sequitur Sanch. *d. cap.* 4. *n.* 65. vbi *n.* 66. reprobat Fr.
Emman. *loco proximè citato* existimantem profes-
sionem à solo Abbate receptam, nec petito Con-
uentus consilio, non esse ipso iure irritam, sed talem
declarandam, & *num.* 67. tenet quòd monasterium
dum vacat neminem potest ad professionem ad-
mittere, & *num.* 68. docet nec totum Conuentum
repugnante Prælato, nec Prælatum repugnante
maiori parte Conuentus posse aliquem ad profes-
sionem admittere, & *num.* 69. subdit non sufficere
consensum Prælati, & dimidiæ partis Conuentus,
sed debere maiorem partem Conuentus vltra Ab-
batem consentire.
Verùm autem quando professio est irrita defe- 147
ctu solius potestatis in admittente satis sit ad eius
valorem, vt is ratam eam habeat, non mutata prio-
ri professi voluntate per actum contrarium? Affir-
matiuam partem tenent *in d. cap. porrectum,* Innoc.
num. 5. Ioan. Andr. *n.* 4. Henric. *n.* 5. & Anchar. *n.* 6.
Nauarr. *sub tit. de Regularib. conf.* 6. *n.* 7. *in antiq. &
conf.* 40. *n.* 7. *sub eod. tit. in nouis.* Fr. Emman. *quæst. re-
gul. tom.* 3. *q.* 17. *num.* 12. *& in sum. tom.* 2. *cap.* 8. *n.* 13.
conc. 12. Azor. *d lib.* 12. *cap.* 5. *q.* 7. plures, quos refert,
& sequitur Sanch. *d. c.* 4. *n.* 80.
An etiam quando professio fuit ex parte emit- 148
tentis irrita, sufficiat nouus eius consensus absque
noua Prælati admissione? Vide Sanch. *de matrim.
lib.* 1. *disp.* 35. *n.* 4. *& lib.* 7. *disp.* 37. *ex n.* 59. Bonacin.
de clausura q. 2. *punct.* 10. *diffic.* 1. Sanctarell. *var. resol.
q.* 48. *n.* 30.
Requiritur quoque ad professionem validam 149
approbatio Religionis, non enim valida est profes-
sio facta Religioni, quæ non fuerit ab Apostolica
Sede probata, *c. vn.* & *ibi* gl. *de voto in* 6.
Desideratur etiam ad validam professionem 150
emittendam vt ea fiat sine conditione, pacto, seu
modo de retinendo, aut habendo proprio, quia
vitiatur ex tali adiectione, vtpote contra substan-
tiam illius, gloss. *verb. administratione in cap.* 2. *de
statu monach.* gloss. *in cap. fin. de condit. appos. & in
cap.* 1.

cap. 1. qui cleric. vel vou. Gratian. reg. 320. numer. 2. Couarruuias de sponsal. p. 2. cap. 3. §. 1. num. 26. cum seqq. Ceuall. commun. q. 85. num. 2. Suar. tom. 3. de Relig. lib. 6. cap. 52. num 14. & 15. Fr. Emman. quæst. regul. tom 3. q. 17. artic. 6. in fine, Fr. Ludouic. Miranda in man. Prælat. tom. 1. q 28. art. 2. Barthol. à S. Fausto in thesaur. religios. lib. 8. q. 21. Aloys. Ricc in decis. Curia Archiepiscop Neapol. decis. 140. nu. 11. p 4. Barthol. de Vecchis in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouit. disp. 13. dub. 1 num. 11. Bonacin. de clausura, & pœnis eam violantibus impositis q. 2. punct. 10 offic. 1. §. 1. num. 4. Carol. Tapia in Auth. Ingressi. C. de sacros. Eccles. verb. ingressi c. 14. nu 4. cum seqq. Heron. Roder. in compendio quæst. Regular. resol. 101. num. 58. Basil. Poot. de matrim. lib. 5. cap. 10. num. 10. Tamburin. de iure Abbatum tom. 3. disp. 6. q. 16. num. 16. Quamuis contrarium, anno Religionia professionem adiecta conditione retinendi propriom fore validam, & reiici conditionem tanquam eius substantiæ contrariam, teneant gloss. verb. dedicant in d. Auth. Ingressi, & verb. voluerit, in Auth. de monachis §. illud quoque coll. 1. & verb. nolenter in cap. solet 32. q. 2. Bernard Diaz reg. 521. num. unic. Martin- Anton. Genuens. in practicab. eccles. q. 265. per tot. Nisi eorum opinionem intelligimus vbi dicta conditio apponitur ea interuallo, non autem in ipsamet professione, arg. l per seruum § denique. ff. de vsu, & habit. Ita Bald. in d. Authent. Ingressi n. 7. ibi. Illud teneas quod si ista verba non fuerit prolata in ipso ingressu, sed ante, puta in tractatu, quod nunquam habet vitiare, &c. Ioan. Andr. n. 9. Anton. Butr. num. 8. & cæteri Canonistæ in d. cap. fin. de condit. appositis, Salzed. ad Bernard. d. reg. 521. in fine, ibi, Tertia & vltima conclusio si tale pactum quod Monacho liceat habere proprium, factum interponatur ex interuallo, vitiatur, & ingressus validus remanet, vt tenet gloss. in d. §. vltim. l. per seruum, Ias. in d. Auth. Ingressi col. 6. vers. Tertia fuit opinio, &c. optimè Carol. Tapia in dict. Authent. Ingressi, verb. ingressi, cap. 14. num. 1. ibi, Primus igitur casus est, quando tale pactum ex interuallo fuit appositum, tunc enim concludendum est, quibuscumque verbis hæc reseruatio fiat, tale pactum non valere, professionem autem firmam remanere, &c. Magis ad propositum & expresè de pacto ante professionem doctiss. Leonard. Lessius de iust. lib. 2. cap. 4. num. 62. ibi, Octauò, vt nulla adsit conditio Religionis substantia repugnans, vt si quis profiteatur ea lege vt possit retinere sua bona, viuere suo arbitratu, ducere vxorem moriento fratre, egredi si ferre non poterit: talis enim professio est irrita, nec vllam inducit obligationem: secus si profiteatur absolute, quamuis antea pactus sit vt sibi concedatur aliquod peculium, vel vt maneat domi sua, retineat que vsum bonorum suorum, &c. & citat textum in cap. insinuante, qui cleric. vel vouentes, & in cap. de iudicis 27. quæst. 1. &c. Nald. commenta 2. de Regularib. numer. 15. & 16. & non dissentit Sanchez dict. cap. 4. numer. 95. qui licet loquatur de pacto & conditione ex interuallo quantumuis modico post ipsam professionem apposita, ea scilicet ratione, quia obligationi iam perfectæ, & consummatæ nulla conditio, nullumve onus adiici potest, attamen magis fortior ratio viget quando pactum antecedit ipsum actum professionis, quia aliàs daremus casum in quo sic paciscens manus sibi ligaret ne vnquam posset ab apposita conditione, seu pacto recedere, & quod posteriora nunquam possent derogare prioribus contra reg. l. sed & posteriores. ff. de legib. l. cum in plures, §. locator horrei. ff. locati, cum aliis per me citatis Axiomat. 183. numer. 1.

151 Non obstat text. in cap. vltim. qui clerici, vel vouen. vbi dum Pontifex professionem Religionis validam iudicauit cum bonorum retentione etiam ad effectum redimendi matrimonium, videtur probare professionem emissam cum conditione, pacto, seu modo de retinendo, aut habendo proprio fuisse validam, quia respondetur text. illum intelligendum esse de retentione, seu reseruatione bonorum ad vsum profitentis in domo propria pro suis necessitatibus tanquam obedientiarij, & ex voluntate Prælati, vt docent Nauarr. commenta 2. de Regularib. num. 16. Azor. instit moral. tom. 3. quæst. 17 artic. 6. Ludouic. Beia respons. casuum conscient. part. 4. casu 17. Nicol. Garc de benefic. part. 7. cap. 10. num. 100. Sanchez de matrim. lib. 7. disputatione 24. num. 21. & in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. cap. 3. num. 99. Barthol. à S. Fausto dict. lib. 8. quæst. 33. Tamburin. d. tom. 3. disputatione 6. quæst. 16. num. 13. Bonacio. dict. num. 4. vers secundo infertur, aduertens istam conditionem non repugnare substantiæ voti paupertatis, cùm paupertatis votum actuali retentione vsus alicuius rei dependenter à voluntate superioris non violetur, addique hoc pactum explicandum esse in dubio dum quis in professione reseruat sibi aliqua bona, cùm enim in dubio nullus præsumatur delinquere, credendus est voluisse modo licito promittere, & professionem validam emittere.

152 Verùm alij distinguunt, quòd si quis Religiosus sub ea conditione vt sibi liceat proprium, & bona immobilia possidere & libere acquirere, profiteatur, retinendo ea vt propria, etiam inuito Prælato, talis professio erit nulla & irrita, vtpote contra essentiam, atque substantiam Religionis, & omninò contraria voto paupertatis: secùs autem esset quando vsum solum sibi reseruaret profitens pro suis necessitatibus ex Superioris licentia, eiúsque nutu reuocabilem, tunc enim valet professio, nec conditio reiicitur. Ita gloss. verb. vt in domo in dict. cap. vlt. Bartol. in dict. Authent. Ingressi C. de sacros. Eccles. num. 29. vbi Paul. num. 18. Bernard. regul. 321. Syluest. in sum. verb. Religio. 3. q. 7. Garc. regul. 420. numer. 2. Spin. in speculo testament. gloss. 1. numer. 2. tit. 7. part. 1. Fr. Emman. dict. quæst. 1. articul. 6. Ceuall. commun. contra communes quæst. 85. num. 2. Lessi. de iust. lib. 2. cap. 41. num. 63. Fr. Ludouic. Miranda dict. quæst. 28. artic. 2. Barthol. de Vecchis d. disp. 13. dub. 1. num. 11. bene Sanch. d. lib. 5. cap. 4. num. 97. vbi num. 98. subdit in dubio reseruationem aliquorum bonorum tempore professionis à Religioso factam, esse hoc modo intelligendam, nempe quoad vsum ex licentia Abbatis, ab ipsoque reuocabilem, me citato in hoc loco Tambur. dict. tom. 3. disp. 8. q. 16. num. 14.

153 Dubitatum fuit an valeat professio reseruata sibi facultate testandi de patrimonio suo? Die 14. Decembris 1613. Sacra Congregatio Illustrissimorum Cardinalium S. Concily Trident. interpretum hoc negotio mature perpenso ac accuratè discussio censuit, nisi alia obstiterint, validam omninò esse professionem sub forma suprascripta emissam. refert Tambur. dict. quæst. 16. num. 17.

154 Denique vltimum requisitum ad validam professionem est approbatio votorum, facta enim professio alterius voti, quam trium illorum, scilicet, castitatis, paupertatis, & obedientiæ, aut alicuius tantùm ex iis, non autem omnium simul,

non est vera, nec valida professio Religionis. Conc. Trid. sess. 25. de Regularib. cap. 1. Et quando aliquod dubium inducit circa validitatem professionis, pro ea io dubio iudicandum est. Nauarr. cons. 13. num. 10. de regular. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 37. num. 12. in fine, Stephan. Gratian. disceptat. forens. tom. 3. cap. 413. num. 17. Rota coram Stephan. decis. 1361. in fine, & in Vlixbonen. nullitatis professio-
155 nis 27. Maij 1641. coram R.P.D. Carrillo. Vltra quæ tria vota poterit Superior Generalis cum coosensu Capituli, sibi subditis aliqua efficere strictiora, & arctiora statuta pertinentia ad reformandam regulam promissam, & ad pleniorem eius obseruantiam, vt per Nauarr. commento 4. de Regular. nu. 40. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. q. 44. art. 1. Azor. inst. moral. p. 1. lib. 13. cap. 8. q. 2. Bartholom. à S. Fausto in thesauro Religios. lib. 6. q. 113. sed non ideò professio irrita erit, si illa fiat contra formam statutorum huiusmodi, nisi regula à Sede Apost. approbata exprimat professionem alia forma factam fore irritam, gloss. verbo professio vlt. in dict. cap. porrectum, vbi Abb. num. 13. Syluest. verb. Religio. 3. quæst. 1. in fine, Azor. d. part. 1. lib. 15. q. 7. in fine, Sanchez d. lib. 5. cap. 3. num. 4.

Sciendum est professiooem esse duplicem, ex-
156 pressam scilicet, & tacitam: expressa est, quæ fit solemniter, & expressè, vt ostendimus; tacita verò professio dicitur primò cum nouitius elapso tempore probatioois, seu oouitiatus perseuerat voluntariè in religione, itaut tacitè profiteri videatur, aut quia sponte & scienter se ingerit actibus, qui solis professis conueniunt, aut portat habitum professorum scienter, vt colligitur ex cap. 1. de Re-
157 gularib. lib. 6. Ad hoc autem vt tacita professio ex iis inducatur, quatuor requiruntur, primum vt sic habitum deferens, illum susceperit coram Priore, siue Superiore, & omnibus aliis simul, vt per Decian. cons. 18. num. 11. lib. 3. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præs. 83. num. 9. cum seqq. Adden. ad Gregor. XV. decis. 384. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 640. num. 37. & 38. Fr. Barth. de Vecchis d. dub. 8. num. 4. Tambur. d. tom. 5. disp. 6. q. 13. n. 6. nam aliàs si quis ex se ipso assumeret habitum professorum, non se obligaret Religioni, Calder. cons. 5. col. a. vers. reassumptio autem, de Regular. Stephan. Gratian. d. cap. 640. num. 39.

Secundum est, vt sic susceptus habitus defera-
158 tur in ipso monasterio, ita Menoch. d. præs. 73. num. 15. & Azor. d. lib. 12. cap. 5. q. 3. Tambur. d. tom. 3. disput. 6. q. 13. num. 7. Rota in Meten. pensionis 25. Maij 1625. coram bonæ memb. Vbaldo sen. ob declarationem enim habitus Religionis extra manasterium per quodcunque etiam magnum temporis spatium oon inducitur tacita professio, vt ex aliis obseruat Fr. Bartholom. de Vecchis d. dub. 8. num. 4. in fine.

159 Tertium, vt hi actus per quos inducitur tacita professio, fieri debeant non solùm sponte, sed etiam scienter, itaut sciat illis vtens ad solos professos illius religionis pertinere: ita supra citati, qui ferè omnes subiungunt vtentem iis actibus non debere etiam ignorare per illos tacitam induci professionem, quia ratione huius ignorantiæ deesset consensus tacitè profitendi. Tamburin d. tom. 3. disp. 6. q. 13. num. 8.

160 Quartum, vt oporteat vtentem his actibus animum emitteodi professionem habere, nec satis est se habere negatiuè, non habendo scilicet animum non profitendi, nec faciendo illam determinationem emittendi professionem; vt bene aduertit Nau. commento 4. de Regularib. num. 75. vers. quoniam autem, & post illum Fr. Barthol. de Vecchis d. dub. 8. num. 7. Tambur. d. tom. 3. disp. 6. q. 13. num. 9.

In Religionibus verò, vbi habitus nouitiorum 161
non distinguitur ab habitu professorum per delationem illius, tunc inducitur tacita professio, quando nouioius eum defert per annum (integrum scilicet, & continuum, ac expleto decimo sexto suæ ætatis anno ex noua decisione Coocilij Trident. citato loco,) vt per Nauarr. commento 4. de Regularib. num. 74. Honded. cons. 78. num. 19. lib. 2. Mascard. de probat. concl. 1237. num. 15. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præs. 83. nu. 25. Sanch. d. tom. 2. lib. 5. cap. 3. nu. 32. &
33. vbi subdit text. in d. cap. 1. de Regular. lib. 6. non 162
esse correctum per Clem. fin. eod. tit. imò dictam Clem. intelligendam esse iuxta distinctiooem factam in d. cap. 1. Fr. Barthol. de Vecchis d. dub. 8. num. 10. vbi subdit statim impleto anno, sicut dictum est, induci tacitam professiouem, concurreotibus quatuor requisitis, de quibus suprà, & num. 12. subdit quòd in Religionibus vbi patenter distinguitur habitus nouitiorum ab habitu professorum, tunc inducitur tacita professio per exercitium actus proprij professorum, quando concurrentibus enarratis quatuor requisitis nouitius expleto de momento ad momentum sextodecimo suæ ætatis anno, & etiam completo probationis anno contiouo se ingerit actui iure, vel consuetudine professis tantùm competenti, & perseuerat in hoc proposito per triduum,
vt ipse ait. Professio quoque tacita dicebatur, quæ 163
fiebat etiam ante probationis tempus impletum, sed ex sola professorum habitus susceptione in ætate legitima scienter, & sponte facta, ac triduo voluotariè retenta, oec obligat ad eam Religionem in specie retinendam (nisi expressè postea profiteretur) sed aliquam tantùm Religionem in genere recipientem adstringebat, vt probat cap. constitutionem, de Regularib. in 6. & explicant Fr. Emman. d. tom. 3. q. 1. art. 2. Azor. d. part. 1. lib. 12. cap. 4. quæst. 3. & 7. Sanch. de matrim. lib. 7. disput. 25. num. 22. & in præceptis Decalogi tom. 2. lib. 5. cap. 3. num. 13. & 24. Fr. Barth. de Vecchis d. dub. 8. n. 8. & 9. Hodie tamen sublata est hæc professio per Conc. Trid. vt suprà, ostendimus.

Ad diuersas autem ambiguitates tolleodas, quæ 164
circa hanc tacitam professionem facile oriuntur, vt vidimus primò fuit constitutum, vt in omnibus Religioqum Ordinibus nouitiorum habitus distinguatur ab habitu professorum, vt habetur in cap. statuimus, in fine, de Regularib. siue in colore, scissura, vel forma nouitij, dentur, secundùm Clement. eos, in fine, eod. tit. siue benedicantur, quæ profitentibus conceduntur, siue etiam aliquid fiat, per quod nouitiorum à professorum habitu discerna-
tur, d. c. statuimus, & d. c. 1. in fine, eod. tit. in 6. Vnde 165
ex his infertur tacitam professionem in aliqua Religione ex eo factam censeri cum quis sciens, & prudens defert sponte triduo distinctissimum professorum habitum, nempe qui est patenter distinctus in colore, scissura, vel forma à vestitu, & habitu nouitiorum, d. cap. nostram, de Regularib. Azor. d. p. 1. lib. 12. cap. 4. q. 3. vers. altero modo, Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 18. n. 386. vers. secundus, Sanch d. lib. 5. cap. 3. num. 24. me citato Tamburin. dict. tom. 3. disp. 6. q. 13. n. 11. Basil. Pont. de impedim. matrim. cap. 5. in fine, vbi tamen bene aduertit post Concil. Trid. in sæpe citato cap. 15. hunc tacitæ pro-
fessionis modum cessasse. Hinc quoque colligitur 166
quòd vbi habitus nouitiorum pateoter à professorum habitu distinguitur, tunc per quamcunque

annualem

an[n]ualem habitus nouitiorum delationem etiam vig[in]ti annorum, non inducitur tacita professio, vt per [...] tbat. *conf. 59. num. 3. ad finem vol. 2.* Angel. *verb. n[ouit]ius n. 12.* Siluest. *verb. Religio 3. q. 29. vers. tertiò inc[...]tur.* Nauar. *d. commento 4. de Regularibus. n. 74.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap. 640. ex n. 21.* qu[o]s refert, & sequitur Battol de Vecchis *d. dub. 8. n.*, vbi intelligit ex sola habitus delatione, quia si [i]n eodem probationis habitu nouitius se ingerer[et] alicui actui professis tantummodo competenti, & perseueraret triduò, esset tacitè
167 professus, & *n. 11. in fine* aduertit quòd cum Conc. Trid. *d. loco* exi[gi]t ætatem sexdecim annorum, ideo hodie non ind[ucit]ur professio tacita nisi expleto hoc tempore, c[um] aliis *infra* adducendis. Ex susceptione Ordin[um] professio tacita inducitur, vt censuit S. Congreg[at]. D D. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præpositorum *in Beneuantana* 20. *Decembr.* 1619. in hæc verba *Cum F. Andreas Ponsettus in Religione per octennium permansisset, absque eo, quod professionem emisisset, dicto autem tempore Patre magistro Curiaro instante sacros Ordines suscepisset, petiit facultatem habitum dimittendi sibi concedi. Sacra autem Congreg. respondit quòd susceptio ordinum professionem tacitam inducit.* Refert me non citato Tambur. *d. tom. 3. disp. 6. q. 13. num. 12.*

168 Quare tacitæ professiones non inducuntur hodie nisi explèto nouitiatus anno, & etiam completis sexdecim annis profitentibus, & his concurrentibus non tolluntur per Concil. Trid. *c. 15.* sed in suo pristino valore manent, vt benè docent Nau. *cons. 28. num. 5. de regular. in nouis.* Sayr. *in floribus decis. sub eod. tit. decis. 41.* Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 17. art. 1.* Azor. *d. p. 1. lib. 12. c. 4. q. 6* Houded. *cons. 78. n. 22. lib. 2.* Armeudar. *d. lib. 7. de Relig. n. 6. & 8.* Stephan. Grat *d. c. 640. n. 34.* Adden. *ad decis. Greg. XV. 385. n. 6.* Hieron. Venero *in examine Episcoporum lib. 6. c. 15. n. 5.* Tambur. *d. tom. 3. disp. 6. q. 13. n. 10.* Rota *decis. 579. n. 2. p. 1. recent. & in Vlixbonen. professionis* 10. *Septemb.* 1602. coram *R. P. D. Merlino.*

169 Demum statuit Concil. Trid. *d. sess. 25. de Regular. c. 16.* vt finito tempore nouitiatus, Superiores nouitios, quos habiles inuenerint, ad profitendum admittant, aut è monasterio eiiciant, saluo tamen pio instituto Clericorum Societatis IESV à Sede Apostolica approbato: & Pius V. summus Pontif. statuit vt omnes Religiosi cuiuscunque regulæ professionem faciant, quorum habitus à sæcularibus Presbyteris est distinctus. Nec obstaret quod nouitius tempore professionis esset iam mo-
170 riturus, quia Sacra Congreg. Conc. *sub die 26. Iunij* 1621. censuit *professionem emissam instante Abbatissa à puella, quæ iam compleuerat annum nouitiatus, & in morbum inciderat, & à medicis fuerat dictum morituram, esse validam, etiamsi postea fuerit verè mors sequuta.*

171 Durante autem tempore nouitiatus, potest nouitius liberè exire, nec cogitur professionem emittere, *cap. consulti 20. de Regular.* Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 15. art. 12. vers. circa eamdem.* Ludouic. Miranda. *d. tom. 1. q. 12. art. 8.* Sanch. *d. tom. 1. lib. 6. cap. 10. n. 1. & lib. 7. c. 3. n. 3.* Suar. *tom. 3. de Relig. lib. 5. c. 11. n. 2.* Laurent. de Peirinis *de Prelato q. 3. c. 1. n. 104.* & cùm olim per annum integrum, aut per alios actus tacitè præsumeretur professus, vt *supr.* exposuimus, hodie si profiteri expresè expleto nouitiatus tempore recusauerit, est eiiciendus, vt diximus; nec antequam sit professus quominus liberè exeat, est aliquatenus prohibendus.

Vtrùm verò exiens ante professionem possit licitè ad sæculum redire, an verò aliam regulam debeat experiri? fuit antiquitus dubitatum, quam dubitationem primùm Innocentius III. *in c. consultis, de Regularib.* sustulit, & eum Gregor. IX. sequutus est *in cap. statuimus, eod. tit.* & habetur. *in c. non solum eod. tit. lib. 6.* Si enim nouitius proposuerit omnino vitam mutare, & Deo in Religione aliqua deseruire, si vnam expertus regulam non elegerit, aliam experiri tenetur, nec liberè potest ad sæculum regredi; si tamen hoc eius propositum euidenter appareat, vt colligitur *ex d. c. statuimus*; nec enim præsumitur nisi clara probatione, vel competentibus indiciis ostendatur, sicut dicitur 172
in d. c. non solùm, & promissione firmetur: quia so- 173
lum propositum, suscepto habitu monachali, non inducit voti obligationem, Con. *in d. cap. quamuis pactum p. 1. §. 3. n. 12.* Nau. *in man. c. 12. n. 54. & 26.*
Valent. *2. 2. disp. 6. punct. 1. col. pen. in solut. ad 2.* Va- 174
ler. Reginald. *in praxi fori pænitent. lib. 18. num. 587.* Azor. *d. p. 1. lib. 11. c. 20. q. 9.* vbi cum Abb. Zabarel. Angel. & Siluest. dicit. Pontifices *in c. super eo, & in c. consulti, de Regularib.* intellexisse nomine propositi, & voluntatis simpliciter priorem vitam mutandi vnà cum habitu Religionis suscepto, votum profitendi monasticam vitam, & in ea perseuerandi. Sed meliùs Sayr. *in Claui regia lib. 6. c. 1. n. 8.* & Sanch. *de matrim. lib. 9. disp. 33. n. 19.* asserunt nomine propositi mutandi vitam, non intelligi nudum propositum, sed propositum cum implicita saltem, & virtuali promissione firmatum, quod voti virtutem habet; idem tenet Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 4. c. 1. n. 20.* Si verò conditionaliter tantum experiri voluerit obseruantiam regularem, si ea non placuerit potest ad pristinum statum reuerti, si videlicet non sumpserat habitum professorum, *cap. postulasti, de Regularib.* quia ex eo præsumeretur vitam voluisse mutare, *cap. super eo, eodem tit.*

Sed an ille, cui relictum fuerit legatum sub con- 175
ditione ingrediendi Religionem, vel illam ingredi vouerit, satisfaciat, si anno nouitiatus exeat? Questio est quotidiana, in qua communis obtinuit sententia satisfacere, dummodo ingressus in Religionem bona fide animo experiendi fieret, exitusque ex causa iusta esset, vt per Surd. *decis. 303.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 11. c. 12. q. 6.* Sayr. *d. lib. 6. c. 9. n. 15.* Sanch. *de matrim lib. 7. disp. 34. n. 16.* faciunt quæ Tiraq. *de retract. lig. §. 1. glos. 8. n. 33.* & Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2. q. 117. art. 2.*

Vnde cùm nouitius intra annum probationis 176
liberè possit redire ad sæculum, vt constat ex *c. 1. & 2. de Regular. in 6.* ex hoc sequitur nullatenus teneri soluere expensas in suis alimentis à monasterio consumptas, quia non posset liberè, si ad illas teneretur. Ita Emman. Sà *verb. religio num. 8.* Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 15. art. vlt. vers. circa eamdem,* Azor. *d. p. 1. lib. 12. c. 3. q. 6.* Sanch. *d. tom. 2. lib. 6. c. 10 n. 4.* vbi *n. 5.* temperat nisi pactum esse largiendi monasterio expensas nouitij, vt in monasterijs Monialium cōtigit, Barth. à S. Fausto *d. lib. 5. q. 191.* Laur. de Peirinis *d. q. 3. c. 1. n. 105.* latè Laurer. de Franchis *de controuers. inter Episcopos & Regular. in quæst. variis q. 50.* vbi *in q. 49.* post Greg. Lop. *lib. 3. tit. 7. p. 1.* resoluit nouitium absque iusta causa expulsum ius habere agendi contra Religionem ne expellatur, & *q. 51.* tenet nouitium posse accusare, & pacem inire siue sibi, siue suis iniuria irrogetur, & legitimam standi in iudicio personam habere. & *q. 52.* firmat nouitio interfecto

ios

ius accusandi, & pacia ineundæ, & compositioois accipiendæ nullatenus ad monasteriom pertinere, sed alios ad quos spectaret si nouitius ille esset secularis, quia monasterium nondum ius in illud acquisiuit.

177 Et nouitio huiusmodi exeunti omnia restitui debent, quæ sua erant, vt statuit Conc. Trid. *se* 25. *de Regul.c.*16.*in fine*, & docent Nao. *conf.*1. *do statu monach.in antiq.* altàs *cons.*9.*de successiom.abintestato in nouis*, Sayr. *in floribus dec. sub illo tit. de statu monach.dec.*1. Zetol. *in praxi Episcop.p.*1. *verb. Moniales* §.2. *& p.*2. *eodem verb. vers.* 11. Ioao. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Regularis, differ.*8. Campan. *in diuers. Iuris Canon, rub.*12.*c.*13.*à n.*125. Carol. de Tapia *in auth. Ingressi C. de sacros. Eccles. verb. sua, c.*14.*n.*16. Cald. Pereira *in l. si curatorem. C. de in integrum restit. verb. Implorare à n.* 27. Azor. *d.p.*1.*lib.*13.*c.*9.*q.*2. Carol. de Graff. *de effect.lib. cleric. effectu* 4. *sub n.*25. Barth. à S. Fausto *d. lib.*5.*q.* 190. Hieron. Venero *in examine Episcop. lib.*6.*c.*16. *n.*16. Ego ipse *d. alleg.*101 *n.*37. Voà cum fructibus inde perceptis Gallet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Nouitius.*5.

178 Et hinc Armendar. *d.lib.*7.*de Religionib.n.*20. refert à S. Congregatione fuisse resolutum dotem nouitij ioira tempus probationis decedentis monasterio iam solutam, hæredibus nouitij esse restituendam, vnâ cum fructibus si quos monasterium percepisset, deducto tamen victu, & vestitu. Sed quis coget restituere nouitio supradicta, dato casu, quo Religio renueret? Respondet Laurent. de Peirinis *d. q.*3.*c.*1.*n.*109. quòd Episcopi id facieoi vigore Conc. Trident. *sess.*25.*de Regul.cap.* 16. *in fine*, etiam cogendo per censuras ecclesiasticos, vt notauit Vener. *in examine Episcop. lib.* 6. *c.*15.*n.*16. Fr. Martio de S. Iosepho *d.c.*2.*n.*34.*in fine*, Volpe *in praxi iudici. fori eccles.c.*42.*n.*11. Nauar. *in lucerna Regular. verb. Episcopus quoad Regulares num.*16. An autem, & quando ingressu monasterij vitiato vitietur bonorum dedicatio? Vide Carol. Tapia *in auth. Ingressi C. de sacros. Eccles. verb. sua cap.* 10. An nouitio sit restituendus habitus factus expensis ipsiusmet oouitij? me citato tenet Laurent. de Peirinis *d.q.* 3. *cap.*1.*n.* 107. dictum habitum non esse ei restitueodum, bene tamen valorem illius temporis, quo eum deponit, non quo factus est, *& n.*108. putat de iustitia iam dari oon debere habitum emptum non pecunia nouitij, sed eleemosynis deuotorum eo fine datis vt Religionem ingrederetur, quia cum datus sit ille habitus eo fine, vt in Religione permaneat, cum ab ea egrediatur, iam non censetur amplius illi datus, sed Religioni, cuius intuitu datus est.

179 Restat vt de effectibus Religionis videamus. Primus igitur effectus, quem operatur Religio profitenti; est totius pœnæ remissio debitæ pro peccatis, & per regulæ obseruantiam via facilior ad salutem, cuius rationem reddit S. Bernar. *lib. de præcepto, & dispensat. ad fin.* dum ait, *Religionis professionem esse perfectissimam sæculi abrenunciationem, & opus excellentissimum vniuersa alia vita humana superans*, & S. Th. 2.2. *q. vlt. ad* 3. reddit hanc rationem, quia si eleemosynis possunt peccata omnia redimi, iuxta illud Daniel. 4. *Peccata tua eleemosynis redime*; quanto magis professione Religionis, quæ longo ioteruallo eleemosynam excedit; per hanc enim erogator, quod extra ipsum hominem est, & ex eo, quod abundat, pars aliqua tribuitur, per illam verò non pars, sed omnia, nec aliquid extra se, sed ipsimet profitentes obsequio diuino in perpetuum traduntur. Quare effectum istum religionis professioni tribuunt post antiquiore Nau. *de indulgen. notab.*20.*n.*17. *& commingit.* 2. *de regularib. n.*60. Anton. Cuch. *lib.*3. *instit. maior.tit.*3.*n.*50. Emm. Sà *in sum. verb. religio n.*17. Plat. *de bono statu relig. lib.*1.*cap.*13.*per tot.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 2.*q.*87.*art.*1. Campan. *in diuer. Iuris Canon. rub.*12. *c.*10.*n.*1. Azor. *instit. moral.p.*1.*lib.*12.*c.*5.*q.*11. Barthol. à S. Fausto *in thesauro relig. l.*5.*q.*15. *cum seqq.* latè & eleganter Sanch. *d. tom.* 2. *lib.*5.*c.*5.*ex n.* 2. Hier. Roder. *in compendio quæst. regular. resol.* 77. *n.*7. Caracciol. *in constit. clericor. Regul.p.*2.*c.*1.§.14. *vers. primum gratissimum*, Laurent. de Peirinis *de Prælato q.*3.*c.*1.*n.*153. Villal. *in sum. tom.*2.*tract.*35. *dif.*26.*n.*1. Palao *tom.* 3. *tract.* 16. *disp.*2. *puncto* 8. *n.* 3. Machado *en su perfetto Confessor. tom.* 2. *lib.* *p.* 1. *tract.* 3. *docum.*10.*n.*1. *vers. el segundo*, & colligitur ex *cap. quis aliquando.* §. *his auctoritatibus, de Pœnit. dist.* 1. vbi traditur nullam præteritorum criminum satisfactionem ingredienti Religionem imponendam, quod totum residuum vitæ tempus Deo dedicet, quod idem cognouit Imperat. Iustinian. dum *in auth. de monach. collat.* 1. *statim in princ.* sic ait: *Conuersationis monachalis vita sic est honesta, sic commendare nouit Deo ad hoc venientem hominem, vt omnem humanam eius maculam detergat.*

Professio per se sola habet hoc priuilegium remittendi pœnas peccatis debitas, quia io professione homo voluntariè mundo moritur, & omninò se Deo totaliter tradit quoad animam & quoad corpus in holocaustum perfectissimum, atque suauissimum, ex qua voluntate prouenit eiusmodi magnum meritum, & per consequens ibi fit plena remissio omnium peccatorum quoad pœnas Deo debitas, ex quo ibi virtualiter, etsi non actualiter tota vita Deo offertur, sicut & qui dat alicui arborem, dat illi virtualiter omnes fructus eius. Quare ita docet S. Th. 2.2.*q.*189.*a.*3.*ad* 3. vbi Caiet. Cordub. *super reg. S. Francisci c.*2.*q.* 14. quos refert, & sequitur Barth. à S. Fausto *d. lib.*5.*quæst.*316. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub* 12.*c.*10.*n.*1. Non obtinetur autem hæc condonatio quoties professio illa renouatur, sed sola prima vice, qua emissa est, vt bene docent Tabien. *verb. Nouitius in fine*, Sanch. *d. lib.*5.*c.*5.*n.*5. Si verò quis cum cooscientia peccati mortalis professionem emittat, licet tunc plenariam suorum peccatorum remissiooem consequi oon possit, eam peccato mortali impediente, si tamen postea resipiscat, illam consequitur, quia hoc priuilegium io professione conceditur omni noo ponenti obicem: sublato ergo obice per legitimam pœnitentiam habebit eundem effectum, tum quia istud priuilegium conceditur tradenti se ex toto corde, sed hoc facit Religiosus cùm ad se post professionem reddit, tunc enim coram Deo io veritate profitetur, ergo tunc dabitur ei plenaria remissio omnium peccatorum, vt bene docet Barth. ad S. Faust. *d. lib.*5.*q.*317. contra Caiet. 2.2.*q.*189.*art.*3.*ad* 3. Nauar. *de indulgent. notab.* 20. *n.*17. Azor. *d.p.*1.*lib.*12.*c.*5.*q.*11. contrarium absolutè tenentes. 180

Quòd Religionis professio æquetur Baptismo, videtur colligi ex auctoritate S. Bern. *lib. de præcepto & dispens. non procul à fine*, dum ita loquitur. *Audire & hoc vultis à me vnde inter cætera, pœnitentia instituta monasterialis disciplina meruerit hanc prærogatiuam, vt secundum baptisma nuncupetur; arbitror ob perfectam mundi abrenunciationem, ac singularem excellentiam vitæ spiritualis, qua præeminent vniuersis vitæ humanæ generibus, huiuscemodi conuersatio, professores* 181

ris & amatores suos Angelis similes, dissimiles hominibus facit, imo diuinam in homine reformat imaginem, confirmans nos Christo in star baptismi, & quasi denique secundo baptisamur dum per id quod mortificamur membra nostra, quæ sunt supra terram Christum induimur, complantati denuò similitudini mortis eius. Verùm in omnibus professioni tribuendum non est quod tribuitur Baptismo, qoia Baptismus est Sacramentum nouæ legis à Christo Domioo institutum, conferens ex opere operato, & ex vi Sacramenti primam gratiam iustificantem, & delens peccata omnia quoad culpam, & pœnam. At religioois professio non est Sacramentum, nec primam gratiam confert, nec criminum culpas abstergit, sed solùm pœnam temporalem in Purgatorio pro eis debitam, nec id ex opere operato efficit, sed ex opere operantis, nimirum ex eo quòd profitens moriens mundo & pompis eius totaliter diuinis se mancipat obsequiis. Ita Sanch. *d. c. 5. n.*
182 4 Barth. à S. Fausto *d. lib. 5. q.* 318. Nec huiusmodi plenissima condonatio obtenta per professionem est verè indulgentia plenaria, quia etsi in effectu cum ea conueniat, qui est omnem pœnam purgatorij peccatis debitam remittere, at differt eo quòd indulgentia plenaria conceditur ex Christi & Sanctorum satisfactione in thesauro Ecclesiæ deposita eam applicante eius dispensatore summo Pontifice. At professio hæc condonandi pœnas virtute potitur, non ex aliqua Pontificia concessione illum thesaurum applicante, sed ex vi, & merito ipsius operis excellentissimi, & quamcunque peccatis debitam satisfactionem excedentis, ita Nau. *de indulgent. notab.* 10. *n.* 17. Sanch. *d. cap. 5. num. 6.*

183 Secundus effectus est cuiuscunque alterius voti extinctio, in votum enim Religionis votum omne mutatur, quia temporale obsequium mutatur in perpetuum, vt probat tex. *in c. scriptura 6. de voto*, S. Thom 22. *q* 88. *a.* 12. *ad* 1. *& q.* 189. *a.* 3. *ad* 3. *& art.* 8. *ad* 3. Sot. *de iust. lib. 7. q. 4. art. 5. vers. 4. & q. 7. vers.* 5. Nau *in man. c. 12. n. 63. & 78. in fine, & cons. 4. de Regularibus in nouis*, Cou. *in c. quamuis pactum p. 1. §. 3. n. 4. vers.* 6. Petrus de Ledesma *in sum. tom. 2. tract.* 10. *c. vlt. vbi de votorum commutat. vers. digo lo segundo*, Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 12. *c.* 10. *n.* 1. Azor. *instit. moral. p. 1. lib.* 11. *c.* 18. *q.* 1. *vers. igitur.* Ludouic. Miranda *in manu. Prælat. tom. 1. q. 25. art.* 7. Barthol à S. Fausto *in thesauro relig. lib.* 5. *q.* 313. Sayr. *in Claui regia lib. 5. c. 8. n. 15. & lib. 6. c. 7. n. 2. & c. 12. n* 5. *&* 11. Suar. *de Relig. tom. 3. lib. 6. c. 14. per tot.* Palao *tom. 3. tract. 17. disp. 2 puncto* 8. *num.* 4. Machado *d. docum.* 10 *n. 1. vers. el tercere*, Barth. de Vecchis *in praxi seruanda in admittendis ad religionis statum nouit. disp.* 13. *dub.* 4. *à princ.* Pereg. *in comment. ad constit. Cleric. regul. p. 3. c. 1. lit. C. §.* 20. Hieron. Roder. *in compendio quæst. regul. resol.* 140. *n.* 6. latè & eleganter Sanch. *in præcepta Decal. lib. 5. c 5. n* 36. vbi *n.* 38. tenet ipso iure vota in sæculo facta censeri commutata in Religionis professionem, ac proinde absque alia commutandi intentione manere profitentem ab eis liberum, vt probat. *d. cap. scriptura*, cuius decisio non innititur speciali vouentis intentione commutandi, sed solo priuilegio afficiente, vt priora vota simplicia maneant ipso iure extincta emisso solemni, quia cum omnia vota Deo promissa sint opera particularia, continentur eminenter in ipsa religionis professione, per quam se, & omnia sua dedicat profitens diuino obsequio, moriens priori vitæ, & nihil nec propriam voluntatem sibi reseruans, & *n.* 39. subdit idem dicendum esse de votis tempore nouitiatus emissis, & *n.* 40. idem pariter dicit de votis à professo emissis, & transeunte ad aliam Religionem strictiorem, in eaque profitente, vel expulso in perpetuum, & propria sponte ingrediente siue strictiorem siue laxiorem, quamuis in fine consulat tutum remedium esse petere irritationem il- 184 lorum votorum, & *n.* 43. quod omnia vota siue personalia siue realia commutaotur ipso iure io religionis professionem, de quo etiam Cou. *vbi sup.* Lud. Miranda *d. tom. 2. q. 25. a.* 7. Nald. *verb. votum n.* 50. Suar. *tom. 3. de relig. lib* 6. *c.* 14. *n.* 5. Barth. de Vecchis *d. dub. 4. n. 1. in fine.* Addit Sanch. *d. cap. 5. n.* 45. votum reale emissum non solum Deo, sed intimatum parti, vt ab ipsa acceptetur, & ita coniunctum cum promissione illa parti facta non posse in Religionis professione commutari, quia tunc est ius ipsi acquisitum, & ita cessat commutatio in melius, & *n.* 47. pariter ob eamdem rationem obseruat hæredem obligatum ad realia defuncti vota persoluenda non eximi religionis professione, sed obligationem illam ad eius hæreden transire, & *n.* 50. 185 docet votum subsidij Terræ sanctæ commutari in professionem non solùm quoad illuc eundi laborem, sed etiam quoad illius subsidij expensas, quod etiam tenent Suar. & Ludou. Miranda *dictis locis*, Barth. de Vecchis *d. dub. 4. n.* 6. Quamuis Ang. *verb. votum 4. n.* 1. Silu. *eod verb. 4. q. 7. dicto* 3. ac Nald. *d. n.* 50. Existimauerint votum professionis Terræ sanctæ commutari in professionis votum quoad peregrinationem, secùs vero quoad id, quod profitens vouit dare in subsidium dictæ Terræ sanctæ. 186

Tertius est irregularitatis dimissio, vel anullatio, quæ scilicet ex delicto proprio non prouenit, secundùm Doctores, quos citat Sanch. *de matrim. lib. 3. disp. 86. n. 2. &* 3. At dicendum est nullam deleri per professionem præter expressam iure, quæ est orta ex natalium defectu, eo quòd quispiam illegitimus sit, vt resoluunt Cam. *d. rub.* 12. *c.* 10. 187 *n.* 3. idem Sanch. *d. tom. 2. lib. 5. c. 5 n.* 9. Azor. *p. 2. lib. 6. c. 3. q.* 10. Auil. *de censur. p. 7. disp.* 10. *dub.* 3. Laur. de Peirinis *tom. 1. de Prælato q. 2. c. 5. n.* 133. *cum seqq.* Castr. Palao *tom. 3. tract. 16. disp. 2. p. 8. num.* 8. Machado *d. tom. 1. lib. 5. p. 1. tract. 3. docum.* 10. *n.* 4. & alij citati per me *in collect. ad c. cum deputati, n. 6. de iudic.* & ideo illegitimus per ingressum Religionis, & in ea professionem emissam eo ipso aptus fit ad omnes Ordines etiam sacros suscipiendos sine vlla noua Superiorum dispensatione, vt docent citati à Cenedo *ad Decretal. collect.* 62. *n.* 2. quibus addo Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 14. lit. B. vers. si tamen illegitimus*, Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 1. q. 13. a.* 4. Azor. *inst. moral. p. 2. lib. 5. c. 3. q.* 1. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p. 1. decis.* 82. Valer. Reginald *in praxi fori pœnit. tom. 1. q. 25. art.* 10. *concl.* 1. Bellet. *disquis. cleric. p. 1. tit. de disciplina cleric. §. 3. n.* 46. Campan *in diuers. Iuris Canon. rub. 1. c. 13. n.* 115. *cum seqq.* Barthol. de Vecchis *in praxi seruanda in admittendis ad Religionis statum nouit. disp. 13. dub. 6. n.* 1. Peregr. *in commentar. ad Constit. Cleric. Regul. p. 2. c. 1. lit. C. §. 21. vers. tertium.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. c. 5 n. 9. cum seqq.* Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regular. resol.* 52. *n.* 40. Illustriss. D. Roderic. à Cunha *in comment. dist.* 56. Machado *en sa per fette Confessor tom. 1. lib. 1. par. 3. tract. 17. docum. 2. & tom. 2. lib. 5. p. 1. tract. 3. n.* 3. Non obstat Motus proprius Sixti V. contra illegitimè natos, vbi cùm illegitimos reddiderit inhabiles ad Religionis ingressum, reddidit consequenter hoc ius irritum, quoad hunc effectum,

quia

quia iam Gregor. XIV. illum abrogauit *sua Const. incip. Circumspecta Romani Pontif. de anno* 1591. vbi dispensatiooes quascunqoe, aut legitimationes ex defectu nataliuio auctoritate Apost. ad terminos Iuris reducit, omnesque dispeosationes, & habilitates vigore priuilegiorum, &c. in pristinum statum restituit, itaut sicut antea valeant; de qua meminerunt Cened. *d. collect.* 61. *n.* 3. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 2. *q.* 8. Fr. Emman. *d. q.* 13. *art.* 8. Suar. *tom.* 5. *de censur. disp.* 50. *sect.* 5. *num.* 12. Sanch. *d. cap.* 5. *n.* 9 *in fine*, vbi *n.* 10. contra Angel. & Sayr. existimat irregularitatem per professionem in Religione prorsus qooad Ordines suscipiendos, & susceptorum vsus aboleri, & *num.* 12. resoluit cum multis, quos citat, per solam professionem cessare eam irregularitatem.

188 Ex quibus iam primò colliges irregularitatem prouenieotem ex defectu oatalium non tolli per solam habitus Religiosi susceptionem, sed necessario requiri, vt emittatur professio. Ita Felin. *in c. cum deputatur n.* 2. *de indic*, Franch. *in c.* 1. *n.* 11. *de filiis presbyt. lib.* 6. S. Aoton. *p.* 3. *tit.* 1. *c.* 27. §. 3. Sot. *in* 4. *dist.* 25. *q.* 1. *art.* 3. *col.* 2. & *ibi* Richard. *art.* 4. *q.* 3. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de dispensat. super. defectu natal. n.* 66. Iacob. de Graff. *in aureis decis. p.* 1. *lib.* 4. *cap.* 27. *n.* 54. Philiarch. *de officio Sacerd. tom.* 1. *p.* 1. *lib.* 4. *c.* 8. Valent. *tom.* 4. *disp.* 7. *q.* 19. *punct.* 3. §. 2. *agens de specie irregularitatis in primo defectu*, Nau. *commento* 2. *de Regul. n.* 60. *& in man. c.* 27. *n.* 201. Azor. *d. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 5. *q.* 12. Sayr. *de censur. lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 3. Barthol. de Vecchis *d. dub.* 6. *n.* 2. Sanctarel. *var. resolut. q.* 39. *n.* 2.

Contra Fr. Emman. *quest. regul. tom.* 1. *q.* 13. *art.* 4. quem refert, & sequitur Hier. Roder. *in compendio quest. regul. resol.* 76. *n.* 8. existimantes huiusmodi irregularitatem non solùm tolli per professionem, sed etiam per receptionem habitus religiosi, imò per educationem quæ fit in Religione.

189 Secundò colliges professionem emissam io Religiooe non solùm tollere irregularitatem, quoad Ordines suscipieodos, sed etiam quoad vsum Ordinum susceptorum; quare si illegitimus absque dispensatione ante ingressum religionis suscipiat Ordioes sacros, & postea ingrediatur Religionem, non solùm potest promoueri ad alios Ordines, sed etiam absque alia dispensatiooe poterit mioistrare in Ordiue, quem suscepit aote ingres-
190 sum Ita Sanctarel. *d. q.* 39. *n.* 8. Vecchis *d. dub.* 6. *n.* 3. Laur. de Peitinis *d. c.* 5. *n.* 134. Palao *d. tom.* 3. *tract.* 16. *disp.* 1. *p.* 8. *n* 8. *vers. circa quem*, Sanch. *d. lib.* 5. *c.* 5. *n.* 10. Machado *d. tom.* 2. *lib.* 5. *p.* 1. *tract.* 3. *docum.* 10. *n.* 5. Non obstat quòd dispensatio est strictè interpretanda, vt resoluunt Iura, & Doctores per me citati *de offic. & potest. Episcopi p.* 2. *alleg.* 33. *n.* 7. *& alleg.* 45. *n.* 1, quia debet iotelligi quando voi, vel alteri dispensatio conceditur, non verò quando in fauorem Religionis emanaoit; quia tunc ample esse interpretandam docent Oldrad. *cons.* 300. *n.* 4. *vers. considerandum est*. Henriq. *in sum. lib.* 7. *c.* 21. §. 3. *& c.* 24. §. 4. *in fin.* Sanch. *de matrim. lib.* 8. *disp.* 13. *n.* 13.

191 Tertiò colliges Irregularitatem sublatam per Religionis ingressum, & professiooem sequutam, reuiuiscere professione annullata, vt resoluit Aloys. Ricc *in praxi aurea resolutio.* 311. vbi eam nouam, & à nemine hucusque tractatam dicit. Sed quid dicendum de Religioso illegitimo post anoullatam professionem, potest ne post latam sententiam in sæculum rediens exercere susceptos Ordines, & ad alios promoueri? Affirmatiue respondet Laur. de Peitinis *de relig. Prel. tom.* 2. *quest.* 2. *cap.* 5. §. 9. *num.* 149. queio refert Diana *p.* 4. *tract.* 2. *resolut.* 66. *prope fin.* vbi io principio resoluit eiectos ab alia Religiooe præter Societatem Iesv noo reincidere io irregularitatem ex defectu nataliom.

Quartò colliges oon abs re dubitari posse, an 192
Religiosus effectus per simplicia biennio nouitiatus anno transacto vota io Societate Iesv emissa, si ab ea retrocedat, à votisque absoluatur, reincidat in pristinam irregularitatem ex defectu natalium consurgentem, quæ iam erat purgata per illa vota, iuxta ea, quæ resoluunt Vasq. 12. *disp.* 165. *c.* 9. Suar. *tom.* 5. *disp.* 50. *sect.* 5. *n.* 15. Sanctarel. *var. resol q.* 39 *n.* 6. & Sanch. *d. tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 5. *n.* 13. In hac quæstione Suar. *d. sect.* 5. *n.* 14. *in fine*, Sanch. *d. c.* 5. *n.* 14. & Sanctarel. *d. q.* 39 *à n.* 4. tenent talem retrocedentem, à votisque absolutum, si iam promotus sit, posse Ordinibus susceptis vti, & si non sit promotus, promoueri posse, ex ea ratione, quia tex. *in d. c.* 1. *de filiis Presbyt.* & similes decernuot huiusmodi irregularitatem deleri per Religionis ingressum, nec decidunt reincidi deserta religione. Quamuis io dimissis ex Societate post trium votorum simplicium emissionem reuiuiscere irregularitatem ex defectu natalium, vt oon possint Ordines suscipere sine dispensatione, ooo improbabiliter sustioeant Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 25 *art.* 10. *concl* 1. Hier. Roder. *in compend. quest. Regul. resol.* 76. *n.* 7. Turrian. *de censur. lib.* 9. *disp.* 71. *dub.* 8. Non obstat quòd cessante caosa finali, ob quam concessa est dispeosatio, cessare etiam debet dispensatio, si ea noodum fuerat suum effectum sortita, vt probant Iura & Doctores citati à Sanctarel. *d. q.* 39. *n.* 5. & per me *d. p.* 2. *alleg.* 33. *num.* 6. Quia responderur eam dispensationem concessam esse ipsi Religioso in fauorem status, quē assumpsit, & in præmium actus Deo gratissimi, quo ille sęculo renonciauit, quæ non cessant, quamuis ille Religiosus postea vel retrocedat à religione, vel ab ea dimittatur, quia iam actus suum effectum sortitus est.

Licet illegitimi per solemnem professionem in 193
Religione factam apti fiant ad suscipiendos omnes etiam sacros Ordioes, vt *supr.* diai; noo redduntur tamen habiles ad Prælaturas in ea, vt probat *d. c.* 1. *de filiis presbyt.* & *ibi* teneot Butr. & Abb. *in fine*, Zabarel. *q.* 7. Sot. *in* 4. *dist.* 25. *q.* 1. *art.* 3. Fusc. *de visitat. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 36. Nau. *cons.* 3. *n.* 2. *in antiq. & cons.* 6. *in nouis sub. tit. de filiis Presbyt.* Mandos. *de signat. gratiæ tit. de dispens. super defectu natal.* §. *pen.* Maiol. *de irregul. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 3. Paleot. *de nothis & spur. c.* 57. *n.* 4. Iacob. de Graff. *in aureis decis. p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 8. Salzed. *d. vers. si tamen illegitimus, in fine*, Azor. *d. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 3. *q.* 2. Suar. *de censur. tom.* 2. *disp.* 50. *sect.* 2. *n.* 15. Sayr. *in simili tract. lib.* 6. *c.* 11. *n.* 3. Lusdon. Miranda *d. art.* 10. *concl.* 2. *& tom.* 2. *q.* 1. *art.* 1. Beller. *d. tit. de disciplina clericali* §. 3. *n.* 49. Campan. *d. c.* 13. *n.* 117. Sanctarel. *q.* 40. *n.* 1. Laorent. de Peitinis *d. c.* 5. § 9. *n.* 135. Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 72. *n.* 8. Barthol. de Vecchis *d. disp.* 13. *dub.* 6. *n.* 1. Diana *moral. resol. p.* 4. *tract.* 2. *resol.* 65.

Vnde infertur primò professum illegitimum 194
fieri capacem beneficiorum manualium, quæ ad nutom Prælati reuocari possunt, dummodo talia beneficia non fuerint Curata, nec Prælatura monasterij: vt per Nau. *d. cons.* 6. *n.* 2. *de filiis Presbyt.* Sanctarel. *var. resol. d. q.* 40. *n.* 2. Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 72. *ex n.* 1. Iul. Lauor. *vari. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 4. *c.* 16 *n.* 26. Tambur. *de iure Abbatum tom.* 1. *disp.* 5. *q.* 24. *n.* 1.

Infertur

195 Infertur secundò Monialem illegitimam non posse absque dispensatione Apostol. seclusis Religionum priuilegiis, in Abbatissam, seu Priorissam eligi, vt late *infra hoc lib. cap. 45. vers. in Abbatissam, n. 21.*

196 Infertur tertiò illegitimum per ingressum Religionis non effici legitimum quoad effectum successionis, vt per Socin. iun. *cons.* 48. *n.* 18. & 19. *lib.* 4 Bero. *cons.* 163. *n.* 29. & *seqq. lib.* 2. Guillelm. Bened. *in c. Raynutius, verb. vxorem nomine Adelasiam p.* 1. *n.* 200. *de testam.* Roder. Xuar. *alleg.* 25. *n.* 2. Cou. *de sponsalib. p.* 2. *c.* 8. §. 7. *n.* 4. Mentica *decis.* 32. *num.* 4. Rot. *in Perusina reintegrationis 9. Iulij* 1625. *coram bona memoria Buratto*, inter eius impressas *decis.* 881. *n.* 8. Suar. *tom.* 5. *de censur. disp.* 50. *sect.* 5. *num.* 16. Sanch. *in praecepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 5. *n.* 25. & 26. Hieron. Roder. *in compendio quaest. Regular, resol.* 76. *num.* 9.

197 Infertur quartò illegitimum factum Monachum, & professione legitimatum, non posse de consensu sui Superioris Vicarium Episcopi creari; qui Vicariatus propter eius praeeminentiam, & iurisdictionem dicitur dignitas: & ideò ita docent Mainl. *d. c.* 10. *n.* 3. Sayr *d. lib.* 6. *c.* 1. *n.* 3. Campan. *d. c.* 13. *n.* 118. Hier. Roder. *d. resol.* 52. *num.* 48. Laur. de Peirinis *d. c.* 5. *n.* 135. *vers. item licet Regularis*, Ego ipse *de officio & potest. Episcop. p.* 3. *alleg.* 54. *n.* 14. Fr. Emm. *d. q.* 13. *n.* 13. Sanch. *d. c.* 5. *n.* 26. *post princ.* quorum duo *vltimo loco* citati subdunt nec posse virtute priuilegiorum Religionis dispensari quoad hoc cum illis; ex eo quia illorum vigore solùm possunt legitimari quoad Praelationes in Religione, iuxta inferiùs dicenda.

198 Infertur quintò attento Iure communi, seclusis Religionum priuilegiis, solum Papam dispensare posse cum illegitimis Religiosis, vt ad Dignitates, & Praelaturas promoueantur. Ita Salzed. *d. vers. tamen illegitimus, in fine*, Cou. *de sponsal. p.* 2. *c.* 8. *n.* 4. Suar. *d. sect.* 5. *n.* 15. Sanch. *d. c.* 5. *n.* 17. Laur. de Peirinis *d. c.* 5. *n.* 137. Tamb. *de iure Abbatum tom.* 1. *disp.* 5. *q.* 14. *n.* 7. vbi *n.* 5. post Sanch. *d. c.* 5. *n.* 16. & Mainl. *d. c.* 10. *n.* 3. subdit illegitimos ante dispensationem in Religione esse capaces illorum officiorum, quae Praelaturae non sunt, vt Sacrista, Cellarius, siue oeconomus, scriba, & similia, quibus dignitas annexa non est. sed sunt manualia officia; & idem Tamb. *vbi sup. n.* 6. cum Sanch. *citato loco*; & Laur. de Peirinis *tom.* 2. *priuileg. sui ordinis Minimor. in annot. ad constit.* 2. *Iulij II.* §. 29. & 91. tenet manualia non esse officia, quae fiunt in Capitulis per canonicam electionem, & Superioris confirmationem, cum nequeant ad Superioris
199 nutum amouere; reliqua verò, quae hoc modo & forma non fiunt, manualia sunt. Legitimatus autem infantia ad instantiam patris per legitimationem amplissimam vigore facultatum dominorum de Campegiis non potest eligi Generalis in sua Religione S. Cong. Conc. *sub die* 12. *Martij* 1619.

200 Praelati Regulares à Sixto IV. priuilegia obtinuerunt vt possent dispensare cum sibi subditis illegitimis ad Praelaturas, & Dignitates, quae sublata fuerunt per Sixtum V. *in duabus suis Const. contra illegitimè natos*, vbi declarauit omnes huiusmodi dispensationes esse irritas. Sed postea Greg. XIV. *in alia sua Constitutione modificatoria*, indulsit atque concessit vt fieri posset cum ipsis dispensatio, sed non nisi in Capitulo generali, vel Prouinciali, referunt Ludou. Miranda *d. tom.* 2. *q.* 2. *a.* 2. & 3. Tambur. *d. quaest.* 14. *n.* 8. Si verò Regularis legitimè dispensatus à Capitulo generali ad Praelaturas, & deinde à Religione egredi contingat, & aliam intret, nequaquam licebit ei in secunda, quam ingressus est, Religione, obtinere Praelaturas, si noua non procedat dispensatio. Ita ex Fr. Emman. *d. q.* 13. *art.* 10. *in fine*, resoluit Campan. *d. c.* 13. *n.* 119. *in fine.*

August. Barbos. de Iur. Eccles.

Quartus effectus est à patria potestate absolu- 201
tio, vel liberatio: per professionem enim filiusfam. à patria potestate liberatur, quod etsi nullo textu habeatur, tamen ratione forti suadetur, quia transit omninò in Abbatis potestatem, ac proinde patria potestas in ipsum cessabit, ita Cou. *in cap. quia nos num.* 5. *de testam.* Nauar. *commento* 3. *de Regular. num.* 41. Anton. Gom. *lib.* 48. *Tauri num.* 7. *in fine*, Acosta *in cap. si pater, de testam. in* 6. *p.* 2. *verb. testatore mortuo num.* 11. Pinel. *lib.* 1. *p.* 1. *num.* 46. *C. de bonis mater.* Xuar. *lib.* 9. *tit.* 11 *de los pleitos, num.* 26. *lib.* 1. *legum fori*, Gomez Arias *lib.* 45. *Tauri num.* 53. Carol. Tapia *in Auth. Ingressi C. de sacros. Eccles. verb. sua cap.* 4. *num.* 8. Tambur. *de Iure Abbatum tom.* 3. *disp.* 6. *q.* 27. *num.* 10. me citato *in hoc loco* Machado *d. tom.* 2. *lib.* 5. *p.* 1. *tract.* 3. *docum.* 10. *n.* 2. *in princ.* Molin. *de iustit. tom.* 1. *disp.* 140. *col.* 5. *vers. vtrum autem*, Sanch. *d. lib.* 5. *cap.* 5. *n.* 29. vbi *num.* 30. cum Cou. Nauar. Xuar. Gomez Arias *citatis locis*, hoc intelligendum asserit in iis solis, in quibus vtile esset ipsi filio liberari patria potestate; secùs in iis, in quibus id esset in eius damnum; quia quod in gratiam alicuius conceditur, non est in eius dispendium retorquendum; *de regul. iur. lib.* 6. & idem Sanch. *vbi proxime num.* 31. subdit hanc quoque praerogatiuam concedendam esse simplicibus votis emissis in Societate IESV post nouitiatus biennium; quia eadem ratio militat, quae in professione; cum per illa pariter transeat sic vouens in Praelati potestatem, vtpote qui per illa Religioni tanquam verus illius Religiosus adstringitur: additque in eam reincidere eiectum à Societate post illa simplicia biennij vota, non autem dictum post professionem.

Quintus effectus est maculae quoad actus tem- 202
porales expiatio: vnde ineptus ad testificandum, eo quòd periurij, aut furti damnatus sit, efficitur per professionem aptus ad testimonium ferendum, atque ita intelligi potest *Auth. de Monachis, statim in princ. collat.* 1. dum decidit per Religionis ingressum omnem maculam abstergit: & ita docent glos. *in cap. cum deputati, de iudic.* vbi Felin. *n.* 2. Rebuff. *in praxi beneficiali tit. de dispensat. super defectu natal. n.* 72. Sanch. *d. c.* 5. *num.* 27. vbi ex Felin. subdit ante professionem hoc priuilegium non competere; & intelligit procedere quando quis propria sponte ingreditur Religionem, secùs quando ob crimen.

Sextus effectus est purgatio ingratitudinis; nam 203
professionis praerogatiua est, vt ea ante parentis mortem emissa praeteritam filij profitentis ingratitudinem aboleat, ob quam exhaeredari poterat: ita per tex. *in c. non liceat*, 19. *q.* 3. resoluunt Hippol. de Marsil. *sing.* 413. *n.* 6. & *in rub. de fideiussor. n.* 116. Roman. *singul.* 485. Guillel. Benedict. *in c. Raynutius, de testam. verb. in eodem testam. lib.* 2. *n.* 37. & *ibi* Cou. *n.* 20. Ioan. Garc. *reg.* 199. *n.* 25. Spin. *in speculo testam. gloss.* 20. *princ. à n.* 64. Emman. à Costa *in l. Gallus.* §. & *quid si tantum p.* 3. *n.* 195. *cum seqq. ff. de liber. & posth.* Tiraq. *de priuileg. pia causa priuil.* 30. Surd. *de aliment. tit.* 7. *q.* 1. *n.* 30. *cum seqq.* Fr. Emman. *q. regul. tom.* 2. *q.* 77. *art.* 2. Campan. *d. rub.* 12. *cap.* 10.

n.5.Sanch.*d.lib*.5.*c*.5.*n*.32. Palao *d.tom*.3.*tract*. 16. *disp*.2.*puncto* 8.*n*.15.Tambur. *d.tom*.3. *disp*.3.*q*. 27. *n*.12.Machado *d.tom*.2.*lib*.5.*p*.1.*tract*.3. *docum*. 10. *n*.2.*vers.el quarto*. Et quamuis Vasq. *de success.creat. lib*.3.§.10.*n*. 646. allegatis multis Doctoribus, dicat per monachatum abstergi duntaxat ingratitudinem respicientem filium, qui ingreditur monasterium, non vero eam, quæ principaliter lædit
204 patrem; nihilominus dicendum est per Religionis professionem deleri ingratitudinem præteritam, cuius causa filius profitens exhæredari poterat, vt meritò docent Panor.*cons*.27. *n*.2. *vol*. 2. Silnest.*verb.Religio* 6.*q.ad fin*. Tabien. *eod. verb. n*. 43. Laureot.de Palat. *in tract.de statuto exclusiuo fæmin. n*.108.Surd.*d.q*.1 *num*.39.Mari.*de iurisdict.p* 4.*casu* 26.*n*.18.*&* 19.Molin.*de iustit.tract*.2.*disp*.176.*dub. vlt*.Sanch.*d.cap*.5.*n*.33. Duard. *in comment.ad Bullam Cœna lib*.2.*can*.15.*q*.17.*n*.7. Merlin. *de legitima lib*.4.*tit*.1.*q*.7.*n*.3.

205 Septimus effectus est priuatio facultatis testandi, aut de rebus suis vlteriùs disponendi. Nam Religiosi expresse, vel tacitè professi non possunt testamentum condere, vt probant *cap. quia ingredientibus*, 2.*de testam*. & docent Nau *in man.c*.27.*n*. 270.Gam. *Lusitan.decis*. 309.*n*.2. Molin. *de primog. lib*.2.*c*.9.*n*.54. Meneh. *illustr.c*.102.*à n*. 1. latè Carol. de Tapia *in Auth.Ingressi C.de sacros. Eccl.verb. ideoque cap*.1.*per tot.pag*.517.*cum seqq*.Boet.Epo. *in comment.ad d. cap*.2. *de testam*. Crass.§.*testamentum q*.34.*n*.1. Spin. *in speculo testam.glos*. 6. *rubrica*, Fr. Emman.*quæst.regul.tom*.3.*q*. 69. *art*.2. Valasc. *cons*. 108. Iacob.de Graff.*in aureis decision.p*.2.*lib*.3.*c*.19. *n*.85.Molin.*de iustit.tract*.2.*disp*.141. Pereg.*cons*.53. *n*.10.*vol*.2. Fr.Paul.Berti Lucens. *in praxi crim. regular.tit*.4.*c*.25.§.10.*n*.4.Alex.Peregr.*in comment ad constit. Cleric.regul.p*.2.*c*.1.*lit.G*.§.34.Barth.à S.Fausto *in thesauro relig.lib*.8. *q*.61. Parens meus *in comment.ad Ordin.reg Lusitan.lib* 4. *tit*.81.§.4.Sanch.*in præcepta Decalogi tom*.2.*lib*.6.*c*.8. *à princ*. Hier. Roder.*in compendio quæst.Regul.resol*.135.*n*.2.Rot.apud
206 Farin.*dec*.76.*n*.1.*p*.2.*recent*. vbi subdit, quòd Milites Hierosolymitani, cum sint veri Religiosi, non possunt disponere nedum de bonis, quæ ad eos perueniunt intuitu suæ Religionis, sed nec etiam de patrimonialibus.

207 Vtrùm autem valeat professio reseruata sibi facultate testandi de patrimonio suo, non semel dubitari vidi? Sed *sub die* 14. *Decembris* 1613. *Sacra Congregatio Illustrissimorum Card. S. Concilij Trid. interpretum hoc negotio maturè perpenso, atque accuratè discusso censuit, nisi aliunde obstiterit, validam omnino esse professionem sub forma supra scripta emissam*.

208 Amplia primò supradictam resolutionem procedere, etiamsi Religiosi huiusmodi ad pias causas testari velint, vt per Nau. *commento* 2.*de Regul. n*.22.*corol*.10. Magdalen. *de numero testium p*.2.*c*.4. *in fine*, Carol. Tapia *in d.Auth Ingressi,verb.ideoque nec de his cap*.1.*n*.5.Fr.Emman.*d.art*.2. Peregrin. *d. cons*.53.*n*.10.*vol*.2. Sanch.*d.cap*.8.*num*.3. Barthol.à S. Fausto *d.lib*.8. *quæst*. 65. vbi sub ampliat, etiamsi testentur de Superioris Pontifice inferioris licentia.

209 Amplia secundò etiamsi Prælati cuiuscunque summo Pont. inferioris accedat licentia; nam prohibitio Iurium suprà citatorum æquè afficit ipsosmet Prælatos Regulares, sicut & subditos: vt bene resoluunt Nau. *d.commento* 2.*de Regular.num*. 44. Attendan.*de exequen.mandat. p*.1.*cap*.4.*num*.34. *vers.tertio requiritur*, Fr. Emman.*d. art*.1. Iacob. de Graff. *in decis. aureis part*.1.*lib*.3.*cap*.5.*num*.59. Tapia *in d. Auth. Ingressi verb. ideoque nec de his, cap*. 1. *num*.4.*&* 27. Molin.*d.tract*.2.*disp*.141.*vers. dubium est*, Leonard. Less.*eodem tract. lib*.2.*cap*.41.*dub*.8.*n*. 73. *& cap*.9.*dub*.4.*n*.40. Azor. *instit. moral. p*.1. *lib*. 12.*c*.9.*q.vlt*. Barth. à S. Fausto *d.lib*. 8.*q*. 62. *&* 65. Alex.Peregr.*d*.§.34.*vers*.2.Sanch.*d.c*.8.*num*. 5. vbi cum Nau. Fr. Emman. & Tapia *dictis locis*, asserit nec Prælatum cum Conuentu eam licentiam dare posse, & cum Fuluio Pacian. *cons*.36.*n*. 103. subdit nec Capitulum generale.

Sub amplia, vt nec etiam professus ex superio- 210
ris licentia possit codicillos facere. Ita Nauar. *in man cap*.27.*num*. 270. *& d. commento* 2. *num*.43. *&* 44.Tapia *d.cap*. 1.*num*.64. Sanch. *d. cap*.8.*num*. 9. Barthol. à S.Fausto *d.lib*.8.*quæst*.71. Alexand.Peregrin. *d*.§.34. *vers*.4. nec donationem causa mortis, vt per Nauar *locis proximè citatis, & cons*. 6. *num*.3.*sub tit.de donat. in antiq*. aliàs *consil*.2.*num*. 3. *de præsumpt. in nouis*, Iacob.de Graff. *d. cap*.5. *num*. 58. Fr. Emman.*quæst. regular.tom*.2. *quæst*.47. *art*.7. *ad fin*. Barthol.à S. Fausto *d.lib*.8 *q*.73.Alexand.Peregrin.*d*.§.34. *vers*. 5. nisi quid moderatum donet, vt tenent Cyn. *in d. Auth.Ingressi q.vlt.n*.14. Bart. *in* 2.*lect.num*.66. Tapia *d.cap*.1. *num*. 4. Xuar. *alleg*. 20.*num*.27.*in fine* Garc. Falcon.*reg*.456.*n*.4.Sanch. *d.cap*.8.*n*.11.

Amplia tertiò in Religioso facto Episcopo; 211
illi enim integrum non est testari etiam de bonis patrimonialibus, aut propria industria acquisitis, eo modo, quo id fas est Episcopis sæcularibus. Ratio est quia paternam hæreditatem, & quicquid aliud vndecunque acquirit Religiosus Episcopus, acquirit suæ Ecclesiæ cum sola libera administratione, vt constat ex *cap. vnico* 18. *q*. 1. vbi dixi *num*. 13.*&* 14. Barthol.à S. Fausto *d. lib*. 6. *q*.190. administratio autem morte finitur, ea qua testamentum incipit valere; ergo non est ei integrum disponere post mortem, quod fit per testamentum. Quare hanc tertiam ampliationem tenent S. Thom.2.2.*quæst*.185.*art*.8. *ad*. 3. Nauarr. *de redditib.eccles.quæst*.1.*monitu* 9. *num*.2.*& quæst*. 3. *mon*.11.*num*.1. Rodoan. *de spolijs cleric.q*.3.*num*.12. Sosa *in libello de la obligacion con que quedam los Obispos Religiosos num*.20. Iacob. de Graff. *d.par*. 2. *lib*.3.*cap*.19.*num*.87.*&* 88. Tapia *in d.Auth. Ingressi verb.sua cap*.6.*num*.85.*& verb.ideoque nec de his,cap*. 1.*num*. 32. Fr. Emman. *d. tom*. 3. *quæst*. 69. *art*. 4. Fulu.Pacian.*cons*.132. *num*. 33. *vol*. 1. Azor. *d. par*. 1.*lib*.11. *cap*.7. *quæs*. 2. *in fine*, Hieronym. Roderic. *d.resolut*. 135. *num*.4. & alij plures, quos refert & sequitur Sanch. *d.lib*.6.*c*.6.*n*.10.

Limita primò in nouitio; is enim liberè potest 212
testamenta conficere, etiam nulla petita Superioris Religionis licentia; ex eo quòd ille simpliciter est adhuc sui iuris, cum libera discedendi potestate, nullibique reperitur ipsi interdictum conficere testamentum; nam text. *in d.cap. ingredientibus*, dum habet, *ingredientibus monasterium nullam esse testandi facultatem*, intelligitur de ingressu irreuocabili, saltem ex parte ingredientis; & ita de professione vel expressa, vel tacita; non autem de ingressu tempore nouitiatus; cum tempus illud indulgeatur à Iure; tum vt nouitius asperitatem, & statuta Religionis experiatur; tùm vt Religio ipsa periculum subeat de nouitio an expediat retinere, vel repellere, non verò indulgetur vt ingrediens statim ante annum elapsum efficaciter obligetur. Quare limitationem istam tenent gloss. *verb. iudicijs, in*

cap.2.

*c.2.de Regularib.lib.6.*Tiraq. *de retractu lig.§.1.glos.* 8.*n.*29.Cou. *in d.c.2.de testam.n.*5.Nau. *d. commento* 2.*de regularib.n.*49.Crass.*§.testamentum q.*35.*n.*3.*in fine,*Menoch.*de præsumpt.lib.*6.*præs.*84.*n.*12. Molin. *de primog.lib.*2.*cap.*9.*n.*53. alter Molin. Theologus *d.tract.*2.*disp.*139.*col.*5.*vers.his ita constitutis*, Gutier. *Canon. lib.* 2.*c.*1.*n.*15. Tapia *in d. auth. ingressi verb.sua c.* 2. *n.* 14.*in fine, & verb.ideoque nec de his cap.*1.*n.*15.Azor. *inst.moral.p.*1.*lib.*2.*c.*2.*in fine & c.* 6.*q.*5. Thesaur. *lib.*2.*quæst.forens.q.*56.*n.*2. Giouagnon.*resp.* 83.*n.*7.*lib.*1.Sanch.*d.tom.*2.*lib.*7.*c.*3.*n.*3. Fr. Barthol.de Vecchis *in praxi seruanda in admittendis ad religionis statum nouitiis disp.*8. *dub.*10. *n.*1. Fr.Martin.de Iosepho *d.c.*2.*n.*39.

213 Limita secundò accedente summi Pontificis licentia; ex ea enim posse professum in quacunque Religione testari resoluunt Cou. *in d.c.*2.*n.*10.*& in c.cum effectus n.*7.*de testam.* Moliu. *d.lib* 2. *de primogen.c.*9.*n.*67. Nau. *d.commento* 2. *de regularib.n.*57.*& in apolog.de reditib.q.*3.*monit.*11.*num.*12. Mench. *illustr.c.*102.*n.*2. Redoan.*de spol.Eccles.q.*7.*§.his præsuppositis n.*1n. Sim.de Præiis *de interpretat.vlt.volunt.lib.*2.*interp.*1. *dub.*1.*solut.*4.*num.*7.3. Burgos. de Pace *l.* 3. *Tauri num.*689. Garc.Falcon. *reg.*456.*n.*1. Fr. Emman. *in sum.tom* 2.*cap.*32.*n.*1.*& quæst.regular.tom.*3.*q.*69.*art.*2.Pereg. *d.cons.*53.*n.*11. *vol.*2. Tapia. *d.c.*1.*n.*24. Ouiedo *in praxi Regul.p.*1. *tract.*6.*c.*4.*q.*8.*n.*39. Azor. *d.p.*1.*lib.*12. *cap.*9. *q.vlt.* Molin. *d.disp.*141.*col pen.* Lessi. *d.lib.*2.*cap.*41.*dub.* 8.*num.*73.Benedict.Ægid.*in repet.lib.*1. *C. de sacros. Eccles. p.*1. *§.*1.*num* 6. *in fine, & §.*7.*n.*7. Sanch. *d. cap.*8.*n.*45 Barthol. à S. Fausto *d.lib.*8.*q.*66. Tenetur tamen exprimere in dispensatione se esse Episcopum Religiosum, aliter enim si taceat regularitatem dispensatio erit sobreptitia, Nau. *de spol.cleric.§.*6.*n.*3.Enriq.*lib.*10.*c.*33.*n.*4. Sousa *d.libello n.*36.

214 Et de Monacho Episcopo, etsi sentiant eum non absolui à voto paupertatis, nec testari posse, dicunt tamen id posse ex Pontificia licentia S. Th. 2.2.*q.*135.*d.*8.*ad* 3. Mol. *d.lib.*2.*de primog.c.*10.*n.*28.Fr.Emma. *d.q.*69.*art.*4.Azor.*d.lib.*12.*c.*7.*q.*2. *in fine,*S. Anton.Tabien.Armil. Soto, & alij, quos refert Sanch *d.c.*8.*n.*45.

215 Vbi verò Pontifex absolutè concesserit Monacho licentiam testandi, id intelligitur ad vsus pios, vt alioquin cum Iure communi consentiat, secus ad vsus vanos, & profanos, vt bene obseruant Nau.*in apolog.de reditib.q.*3.*monit.*6. Molin.*de primog.lib.*2.*c.*9.*n.*67.*& c.*10.*n.*30.atl. Mol. Theol. *d.disp.*141.*vers.facultas religioso & disp.*640. *num.*5. Azor.*d. lib.*12.*c.*9.*q.vlt.* Lessi. *d.lib.*2.*c.*9. *dub.*4. *n.*40.Tapia. *d.c.*1.*n.*24. Hieron. Roder. *d. resol.* 135. *in fine,*Sanch.*d.c.*8.*n.*51.vbi *n.*54.resoluit cum uno & altero Molio. virtute licentiæ concessæ Monachis ad testandum, non posse eos maioratum instituere.

216 Debet autem huiusmodi licentia expressè concedi; vt docent Nau. *cons.* 71. *in fine de regular. in antiq.* aliàs *cons.*7.*in fine de donat.in nouis,* Barthol.à S.Fausto *d.lib.*8.*q.*70. bene explicat Sanch. *d.c.*8. *n.*55.vbi *n.* 56.cum Bald. & Sim. de Prætis aduertit licentiam hanc testandi Monacho concessam, intelligi vt testetur de bonis, quæ Religiosus de facto possidet, non verò in præiudicium illius, cui dicta, bona virtute prioris testamenti facti, ante ingressum erant acquisita, nec similiter cum præiudicio monasterij quoad bona huius Monachi, quæ per ipsius professionem acquisierat, & citat Gam. *Lusit. decis.* 308. incip. *In causa monaste-August. Barbos. de Iur. Eccles.*

rij, num. 2. *in fine, & num.* 3.

Nec opus est vt talis facultas necessariò præce-
dat, quia postea superueniens validum efficit prius 217
testamentum à Monacho absque illa confectum;
nam cum testamentum sit actus successiuus, ac
deambulatorius vsque, ad mortem, non censetur
perfectè factum vsque tunc, & ideo sufficiens est
ad eius valorem, vt habilitas testandi adsit tem-
pore mortis, à quo robur sumit. Ita Nau. *d.commen.*
2.*de regular.d.n.*255. Anton.Gom. *lib.*42.*Tauri n.*2:
Tapia *d.cap.*1.*n.*25. Matien. *lib.*3 *glos.*3.*n.*4.*tit.*4.
*lib.*5 *nouæ recop.*Molina *d.disp.*141.*in fine.*Sanch. *d.*
cap 8.*n.*60. Hieronym. Roderic. *d.resol.*135.*in fine,*
Quamuis contrarium velint Mandos. *reg.*18. *Can-*
*cel.q.*12.*n.*18. Flamin. Paris. *de resignat. lib.*11. *q.*7.
*num.*90.*&* 91. & Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. glos.*47.
*num.*48.

Semel concessa hæc facultas est perpetua, dum 218
ab alio Pont. non reuocatur; quia non expirat
etiam re integra morte concedentis. Ita Socin.
Sen.*cons.* 13.*ex n* 13.*ad fin.lib.*1. Cou.*in d.cap.*2. *ex*
*n.*10.*& in cap. cum in officiis num.*7.*de testam.* Nau.*de*
*reditib.Eccles.q.*3.*§.*11.*n.*2. Redoan. *de spoliis q.*7. *§.*
*his suppositis ex n.*1.*vsque ad* 18. D. Barbosa *in l. di-*
*uortio §.quod in anno num.*20.*ff.soluto matrim.*Fr.Em-
man. *d.tom.*3.*q.*69.*art.*6 Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.*
*glos.*12.*in princ.n.*35. Hieronym.Roder.*d.resol.*135.
*n.*6. Sanch. *de matrim.lib.*8.*disp.*18.*n.*82. ad quem
locum se remittit *in d.c.*8.*n.*57. *in fine.* Roia *in Ca-*
marinen.spolij 10. *Decembr.* 1619 *coram bona mem.*
Dunozetto Nec extinguitur primo actu, quia vir- 219
tute illius licebit Monacho toties quoties volue-
rit testamentum facere vsque ad mortem, ac prius
reuocare, vt per Nau. *de reditib. q.* 3. *monitu* 9.
Sarmien.*eod.tract p.*4.*cap* 4. Fr. Emman.*d.tom* 3.*q.*
68.*art.*5. Gutier *practic.lib.*3.*q* 48.*n.*7. Tapia *d.c.*1.
*n.*13.Gonzal.*ad reg.*8. *Cancel.glos.* 11.*n.*97. Sanch.
*d.lib.*8.*disp.*1.*num.*17. Barthol. à S. Fausto *d. lib.* 8.
quæst. 79.

Limita tertiò in Commendatarijs, quibus est 220
permissum contrahere matrimonium: quales sunt
in nostra Lusitania Commendatarij Christi, S.
Iacobi, & Auisii: ac in Castella S. Iacobi, Cala-
traoæ, & Alcantaræ: nam posse liberè eos testa-
ri non minus quam alios sæculares, tam de bo-
nis patrimonialibus, quam etiam de reditibus
suarum Commendarum, docent Molina *de in-*
*stit.tract.*2.*disp.*604.*in fine.* Motta *de confirm.Ordin.*
*Milit.lib.*2.*cap.*2.*§.*18.*n.*8. Alcozer *de ludo cap.* 39.
Sarmient.*d.cap.*4.*c.*2.*num.*4. Fr. Emman.*d.tom.* 3.*q.*
29.*art.*7.*& q.*69.*art.*7. Barthol. à S. Fausto *d.lib.*8.
*q.*81. Hieronym. Roderic. *in compendio quæst.regul.*
*resol.*28.*num.*11.*& resol.*135.*num.*7. Sanch. *d.cap* 8.
num. 29. vbi *num.* 37. resoluit Clericos Ordinum
Militarium in claustris viuentes, qui ex legitima 221
licentia extra claustram vitam transigunt, inser-
uientes alicui beneficio, posse testari, ea tamen
conditione, vt quotannis inuentarium bonorum
tempore prefixo Superiori præsentent, & dum-
modo quintam bonorum partem monasterio re-
linquant ex indulto Clementis VII. & *num.* 40.
subdit Eremitas posse testari, qui non sunt reli- 222
giosi, nec tribus substantialibus religionis vo-
tis ligantur, & *num.* 43. idem dicit de Oblatis;
qui professione non emissa se & sua Ecclesiæ ob-
tulerunt.

Est tamen sciendum quòd bona, & substantia 223
eorum, qui intrant Religionem, facta professione,
ipso iure sunt monasterij: ingressi enim se & sua
dedicant Deo, antequam verò fecerint professio-

nem possint testari, & secundùm *Auth. si qua mulier C. de sacros. Eccles.* debent monasterio relinquere saltem pro portione vnius, personam scilicet suam cum hæredibus computando: retinent tamen vsumfructum, & emphyteusim, vel censum, aut pensionem, quam obtinebant; ita scilicet quòd ipsis viuentibus debeatur monasterio; successionem quoque ab intestato non perdunt, nisi ei expressè renunciasse probentur. Si verò contingat vt intestatus aliquis intra probationis tempus decesserit, erat quoque antiquitus constitutum *in d. Auth. si qua mulier*, quæ habetur etiam *in c. penult.* 16. *q.* 3. vt ex iis, quæ dederat monasterio, seruata legitima liberis, vel parentibus si extarent, monasterium in omnibus succederet, sicut ac si professus decederet, qui nihil monasterio dederat: ascendentes enim in sua legitima præferuntur monasterio; vt resoluunt Nau. *d. commento* 2. *de Regularib. n.* 46. Gregorius Lop. *l.* 17. *verb. descendu sen. tit.* 1. *p.* 6. Ascan. Clem. *de patria potest. c. vlt. n.* 76. Mol. *d. lib.* 2. *de primog. cap.* 9. *n.* 64. *&* 65. Mench. *de success. creat. lib.* 1. §. 20. *n.* 284. Auendao. *l.* 6. *Tauri glos.* 8. *n. vnico & l.* 40. *glos.* 4. *n.* 23. Azeued. *d. l.* 1. *n.* 47. *tit.* 8. *lib.* 5. *noua recop.* Tapia *in d. Auth. ingressi verb. ideoque nec de his c.* 3. Gutier. *Canon. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 95. *&* 96. Fr. Emm. *quæst. regul tom.* 2. *q* 80. *à.* 2. *& q.* 128. *art.* 2. Valasc. *cons.* 24. *à n.* 5. *tom.* 1. Benedict. Ægid. *in repet. l. Titia si non nupserit* 100. *p.* 1. *n.* 50. *in fine ff. de condit. & demonstr.* Castill. *de vsufructu lib.* 1. *c.* 65. *n.* 2. Mol. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 140. *col.* 5. *vers. hoc tamen illorum*, Lessi. *in simili tract. lib.* 2. *c.* 41. *dub.* 10. *num.* 83. Sanch. *d. lib.* 7. *c. n.* 19. Vnde si Monachus acquisiuit bona monasterio ex patris, vel alterius iure sanguinis sibi obueniente, & postea moriatur viua auia, illa non potest priuari legitima, & monasterium tantum succedet in tertia: vt bene resoluunt Fr. Emman. *d. q.* 128. *art.* 2. Valasc. *d. cons.* 24. *ad fin.* Ceuall. *Commun. contra commun. q.* 806. *cum seqq.* Sanch *d. cap.* 9. *num.* 21. vbi 21. id bene intelligit non procedere in bonis acquisitis post professionem tanquam à Monacho; veluti si professus suis operibus aliquid compararet, aut hæres, legatariusve institutus esset in aliquo testamento ab extraneo etiam ante professionem, si post illam delata sit hæreditas; quia de his bonis nequit professus ille disponere, nec quicquam in illa habent ascendentes, vel descendentes; cum ea non acquirantur vt à parente, aut à filio, sed tanquam à Monacho; & idem Sanch. *d. cap.* 9. *num.* 39. resoluit, quòd quando professus decedit non facta diuisione inter filios, succedit monasterium capax succedendi in omnia illius bona, prætérquam in filiorum legitimam; subdens quòd in regno Castellæ succedit in solam quartam bonorum partem.

224 Verùm hodie ex Tridentini Concilij decreto *sess.* 25. *de Regularib. c.* 16. fuit constitutum, vt nulla bonorum renunciatio, aut obligatio facta ante professionem, & cum iuramento, vel in fauorem cuiuscunque piæ causæ, valeat nisi intra duos menses proximos ante professionem, cùm licentia Episcopi vel eius Vicarij facta fuerit, ac non alias intelligatur effectum suum sortiri nisi sequuta professione, nec ante professionem monasterio aliquid excepto victu & vestitu ipsius nouitij illius temporis, quo in probatione est, à parentibus, vel propinquis, aut curatoribus eius quocunque prætextu tribuatur, ne hac occasione discedere nequeat, quod totam, vel maiorem partem substantiæ suæ monasterium possideat, nec facile si discesserit, id recuperare possit, quin potiùs præcipitur sub anathematis pœna dantibus & recipientibus ne hoc vllo modo fiat. Cuius decreti solemnitatem in quibuscunque renunciationibus siue à minoribus, siue à maioribus sexdecim annorum ante professionem confectis adhiberi debere resoluunt Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 34. Fr. Emman. *in sum. tom.* 2. *c.* 7. *n.* 7. *& quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 47. *art.* 3. Cencd. *ad Decretum collect.* 50. *n.* 5. *& canonic. q.* 6. *n.* 10. Morcheq. *de diuis. bonor. lib.* 4. *c.* 5. *n.* 34. *cum seqq.* Valasc. *de partit. c.* 16. *n.* 27. Aloys. Ricc. *tom.* 3. *praxis rerum quotid. resol.* 355. licet ipse *in resol.* 527. contrarium resoluisset, Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 99. *n.* 41. *cum seqq.* Sanch. *d. lib.* 9. *c.* 5. *n.* 7. Hermosil. *in addit. ad glos.* 4. *n.* 19. *lib.* 1. *tit.* 4. *part.* 5. Contra Menoch. *de arbitr. cent.* 5. *casu.* 436. *n.* 8. Læli. Zechi. *de Republ. eccles. tit. de Regular. c.* 5. *n.* 14. *limit.* 8. existimantes prædictam Concilij solemnitatem non esse necessariam vbi renuntians decimumsextum ætatis annis excesserit.

Nomine renunciationis, aut obligationis in 225
præcitato Concilij Decreto intelliguntur omnes contractus lucratiui, vt docent Fr. Emman. *in sum. tom.* 2. *c.* 7. *n.* 4. Barth. à S. Fausto *in thesauro religios. lib.* 5. *q.* 179. Laur. de Peirinia *in Constit. sui Ordinis Minimor. Const.* 2. *Sixti IV. n.* 75. Sanch. *d. lib.* 7. *c.* 5. *ex n.* 31. Peregr. *in Const. cleric. regul. p.* 2. *c.* 1. *lit. G.* §. 13. Tamb. *d. tom.* 3. *disp.* 6. *q.* 10. *n.* 14. Sperel. *d. dec.* 16. *n.* 52. Nou. *in lucerna Regul. verb. renunciatio n.* 3. Et comprehenduntur donationes inter viuos, secundùm Nau. *cons.* 81. *&* 82. *de regular. in nouis, & d. commento* 2. *de Regularib. n.* 51. *in fine*, Menoch. *de arbitr. casu* 436. *n.* 8. Mol. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 139. *col.* 9. *vers. ambiget præterea*, Fr. Emman. *in sum. p.* 2. *c.* 7. *n.* 8. Spin. *in speculo testam. glos.* 12. *in princ. n.* 50. Sanch. *d. lib.* 7. *c.* 5. *n.* 20. Barth. à S. Fausto *d. lib.* 5. *q.* 180 Tamburin. *d. tom.* 3. *disp.* 6. *q.* 10. *n.* 12. *&* 16. Nou. *d. verb. renunciatio n.* 4. Peregr. *d. p.* 2. *c.* 1. *lit. G.* §. 6. Renunciationes officiorum publicorum temporalium, si fiant quatenus statim transferantur in eum in cuius fauorem factæ sunt, ex Sanch. *d. c.* 5. *n.* 45. Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi seruanda in admittendis ad relig. statum nouit. disp.* 8. *dub.* 7. *n.* 7. Fideiussio, idem Sanch. *d. c.* 5. *n.* 34. Barth. de Vecchis *d. disp.* 8. *dub.* 7. *n.* 8. Nou. *d. verb. renunciatio n.* 6. Et liberatio, qua nouitius tutorem, seu curatorem suum à reddendis rationibus liberat, nisi facta esset à nouitio intestato, non alterando naturam testamenti, Nau. *cons.* 83. *de Regularib.* Barthol. de Vecchis *d. disp.* 3. *dub.* 7. *n.* 9.

Non comprehenduntur autem sub dictis ver- 226
bis eleemosynæ per nouitios factæ; dummodo sint modicæ, consideratis facultatibus ipsius nouitij, Nicol. Garc. *de benefic. p.* 11. *c.* 9. *n.* 17. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 13. *c.* 9. *q.* 2. Sanch. *d. lib.* 7. *c.* 5. *num.* 22. Barthol. à S. Fausto *d. lib.* 5. *q.* 180. *in fine*, Barthol. de Vecchis *d. dub.* 7. *n.* 11. *vers. ex dictis*, Tambur. *d. disp.* 6. *q.* 10. *n.* 17. Peregr. *d. c.* 2. *c.* 1. *lit. G.* §. 7. vbi *in vers. & adueniente*, post Sanch. *d. num.* 22. *in fine*, subdit quòd in euentu, quo nouitius exeat è religione, non tenetur monasterium dictas eleemosynas erogatas nouitio restituere.

Nec comprehenduntur donationes Deo, seu 227
B. Mariæ, vel Sanctis oblatæ Fr. Emman. *quæst. regular. tom.* 2. *q.* 47. *art.* 5. Sanc. *d. cap.* 5. *n.* 28. dummodo attentis nouitij facultatibus non sit alicuius momenti. Fr. Barthol. de Vecchis *d. dub.* 7. *n.* 11. *in princip.* vbi *num.* 2. subdit nec etiam comprehendi
victum, & vestitum, quem pro se tribuit nouitius 228
monasterio.

Nec

Nec quoque comprehenditur quod tribuitur monasterio, vel Monialibus in ipsa professione, non pro ipsa, sed pro sustentatione nouitiæ, & Monialium, & pro solemnitate, festiuitate professionis iuxta consuetum morem, vt resoluit Suar. *tom. 5. de censur. disp. 22. sect. 5. n. 15.* & idem credit Sanch. *d. cap. 5. num. 22.* de conuiuio facto in ingressu in nouitiatum, & de consuetis tunc dari Monialibus, Tamburin. *d. tom. 3. disp. 6. q. 10. n. 18.*

Nec item comprehenduntur oblationes, dona-
230 tionesve factæ monasterio, seu Religiosis à tutoribus, curatoribus & consanguineis nouitiorum ex propriis bonis, non ex bonis nouitiatorum, Suar. *de relig. tom. 3. lib. 5. cap. 9. num. 16.* Barth. de Vecchis *d. dub. 7. num. 14.* Tambur. *d. q. 10. num. 12.* & eodem modo non comprehenduntur donationes factæ à
231 parentibus nouitij ex propriis ipsorum parentum bonis, non in dotem nouitij vt inquit Sanch. *d. 5. n. 23.*

Nec etiam comprehenduntur contractus em-
232 ptionis, venditionis, permutationis, locationis, & alii huiusmodi, in quibus tantundem recipit nouitius, quantum dat, secundum Sanch. *d. cap. 5. n. 33.* Laurent. de Peirinis *vbi supra n. 75.* Barthol. de Vecchis *d. dub. 7. n. 15.* quia Concil. *citato cap. 16.* solùm procedit in renunciationibus, & donationibus gratuitis, non autem in contractibus vltro vltroque obligatoriis, vt in donatione remuneratoria, quæ potest fieri absque solemnitate Concilij, Molfes. *ad consuet. Neapol. tom. 2. in addit. ad q. 36. n. 14. & 35. pag. 138.* Ioan. Maria Nouar. *lib. 2. quæst. forens. lib. 1. q. 54.* Sperell. *decis. 16. n. 52. & 53.* Tamburin. *de iure Abbatissar. disp. 4. q. 10. n. 11.*

Nec etiam sub hoc Decreto comprehenduntur renunciatio beneficii, potest enim nouitius habens
233 beneficium ecclesiasticum illi validè renunciare, non seruata solemnitate Concilij Trid. *d. cap. 16.* vt docet Tamburin. *d. tom. 3. disp. 6. q. 10. n. 3.* Machado *d. tom. 2. lib. 5. part. 1. tract. 3. docum. 1. num. 6.* Villalob. *in sum. p. 2. tract. 33. diffic. 17. num. 11.* Nic. Garc. *d. p. 11. cap. 9. num. 12. & 13.* quem refero Ego ipse *d. p. 3. alleg. 99. num. 19.* Sed quamuis hæc sententia in puncto Iuris verior sit, contraria tamen, quæ ait dispositionem Concilii *vbi proximè*, vendicare sibi locum in resignatione beneficij, receptior videtur, quamque tuentur Maiol. *de irregular. lib. 3. cap. 6. post n. 1.* Flamio. Paris. *de resign. benefic. lib. 3. q. 13. à num. 4.* Campan. *d. rub. 12. cap. 3. n. 10.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 10. q. 6.* Molfes. *tom. 1. ad consuetud. Neapol. p. 4. tit. de renunciation. q. 16. n. 34. & 35. & in sum. moralis Theolog. tract. 6. cap. 12. num. 18. in fine.* Ceuall. *Commun. contra commun. q. 121. n. 4. & 5.* Ludouic. Miranda *d. tom. 1. q. 23. art. 5.* Mart. Antonin. *variar. resolut. lib. 1. resolut. 121. casu. 62.* Fr. Martin. de S. Iosepho *d. cap. 2. num. 43.* Nouarr. *in Lucerna Regul. verb. renunciatio num. 8.* Sanch. *dict. lib. 7. cap. 3. num. 38.* Suar. *tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 16. n. 12.* Barthol. à S. Fausto *d. lib. 5. q. 181.* Fr. Bartholom. de Vecchis *disp. 8. dub. 7. n. 4.* Hieronym Venero *in examine Episcop. lib. 6. cap. 15. num. 23.* Alexander. Peregrin *in commen. ad constitu. cleric. regular. part. 2. c. 1. litt. G. §. 1.* Sperell. *dict. decis. 16. num. 49.* Alphons. de Leone *dict. quæst. 4. praxi 1. num. 82.* vbi cum aliis subdit consequenter dictam renunciationem continere tacitam conditionem, si professio sequatur, & ideo non posse Episcopum illud conferre, & alias collatum, donec talis profiteretur, si non profiteatur, de facto esse reddendum nouitio egredienti, & *ibidem in versic. secundæ difficultas,* resoluit professum nulliter, si sua professione nulla declarata, exeat à Religione, non posse habere regressum ad beneficium sic resignatum, & renunciationem ipsius esse fiat ex qualibet, causa, tamen semper simpliciter censeri factam ne collatio eorum maneat in suspenso, & addit de facto fuisse declaratum talem nullitet professum non posse obtinere mandatum de manutenendo aduersus eum, qui à Papa fuit ex dicta causa promissus, & in possessionem immissus.

Item nec comprehenduntur testamenta, codi- 234
cilli, & donationes causa mortis. Ita Nau. *d. commento 2. de Regularib. n. 10. & cons. 83. n. 2. & 3. sub tit. de Regularib. in nouis.* Gaspar. Thesaur. *decis. 56.* Tapia *in d. Auth. Ingressi verb. ideoque nec de his c. 1. n. 15. in fine,* Humad. *l. 7. gloss. 3 sub tit. de vltim. vol.* Menoch. *in addit. ad lib. 2. de arbitr. casu 436. n. 16.* Molin. *d. disp. 159. versic. ambiget fortasse,* Gutier. *in cap. quamuis pactum, de pact. lib. 6. verb dum nuptui tradebatur & canon. quæst. lib. 2. cap. 1 n. 16. cum seqq.* Fr. Emman. *in sum. tom. 1. cap. 90. n. 5. & quæst. Regular. tom. 2. q. 47. art. 2.* Azori. *d. part. 1. lib. 12. cap. 2. q. 14. in fine, & lib. 13. cap. 9. q. 2.* Veg. *in sum. tom. 1. cap. 91. casu 4. & tom. 2. cap. 50. casu 3.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. collect. 584.* Emman. Sà. *verb. religio num. 5.* Læl. Zech. *ac republ. ecclesiast. de Regularib. cap. 3. n. 20.* Villalob. *in sum. tom. 2. tract. 35. diffic. 17. num. 2.* Less. *d. cap. 41. n. 4.* Aluar. Valasc. *de partition. cap. 16. à num. 13.* Ceuall. *Commun. contra commun. q. 63. n. 7. & q. 121 à num. 4.* Cenced. *ad Decretum collect. 50. in fin.* Nicol. Garc. *d. p. 11. cap. 9. n. 17.* Sanch. *d. cap. 5. num. 13.* Bened. Ægid. *d. §. 2. num. 2. cum seqq. & n. vlt.* Lod. Miranda *d. q. 23. artic. 4* optimè Campan. *d rub. 12 cap 13. n. 11.* Barthol. àS. Fausto *d. lib. 5. q. 188. & seqq.* Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18 lib. 7. de Religion. n. 21.* Monet. *de commu. vlt. volunt cap. 5. num. 21.* Stephan. Gratian *discept. forens. tom. 5. cap. 587. n. 30.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. q. 99. num. 16.* Laurent. de Peirinis *in Constit. fui Ordinis Minimor. Constit. 2. Sixti IV. n. 74.* Hieron. Roderic. *in compendio quæst. regul. resol. 93. n. 10.* Alex. Peregrin. *in comment. ad Constit. cleric. regular. p. 2. cap. 1. lit. G. §. 4.* Fr. Barthol. de Vecchis *d. disp. 8. dub. 10. num. 3.* Tambur. *d. disp. 6. q. 10. n. 7. & 71.* idem Laurent. de Peirinis *de Prelato q. 3. c. 1. n. 208.* Sperell. *in decision. fori ecclesiastici decis. 26. n. 30.* Machado *d. tom. 2. lib. 5. part. 1. tract. 3. docum. 1. num. 2.* Fr. Martin. de S. Iosepho *in exposit. regula S. Francisci cap. 1. num. 41.* Ouiedo *in praxi Regular. part. 1. tract. 6. cap. 3. q. 8 numer. 17.* Idem Laurent. de Peirinis *de priuileg. Regul. tom. 1. in Constituit. 2. Sixti IV. n. 74. pag. 30.* Ego ipse *dict. part. 3. allegat. 99. n. 12.*

Contra Spin. *in speculo testam gloss. 12. in princip.* 235
num. 40. Castill. *de vsufr. lib. 1. cap. 68. n. 7.* existimantes nullam renunciationem, donationem, aut testamentum valere eius, qui monasterium ingreditur, nisi seruata illius decreti forma.

Item nec comprehenduntur renunciationes, seu donationes ab existente adhuc in sæculo factæ, prætextu tamen, & intuitu ingressus religionis, quia sæcularis ante habitus susceptionem & nouitiat ingressum potest etiam intuitu eiusdem ingressus validè de suis bonis disponere, illa renunciando, donando, seu obligando, absque solemnitate in præfato Concilij decreto petita. Ita resoluunt Mand. *cons. 22. à n. 8. vol. 1.* Pasarel. *in compend. Minorum c. 37.* Confect. *in priuil. Mendicãt. tit. 13. c. 12. & 13.* Quatani *in sum. Bullarij verb. Monasteria & conuentus vers. dubium illud.* Menoch. *in addit. ad lib. 2. de arbitrar. casu 436. à numer. 3.* Sorb. *in*

suis addit. ad compend. Mendicant. verb. Nouitius vers. sed hic sunt aliqua aduertanda, Gitond. de priuil. q. 106. ex n. 544. Hermosil. ad l. 1. tit. 4. part. 5. super gloss. 41. num. 14. & 15. Matta consil. 74. n. 26. & 27. Cened. canon. lib. 1. q. 6. n. 5. & 8. Adrian. Negusan in Sylua respons. 10. n. 49. Galerat. de renunc. lib. 3. cap. 7. n. 7. pag. 217. Fr. Martin. de S. Iosepho. d. c. 2. n. 40. Aluar. Valasc. d. c. 16. num. 22. cum seq. Zanard. in direct. Theolog. p. 2. cap. 17. vers. primo si sit facta. Veg. in sum tom. 1. cap. 91. casu 4. & tom. 2. cap. 50. casu 3. Thesaur. quæst. forens. lib. 2. q. 56. n. 8. & 9. Megala. 1. 2. lib. 2. cap. 27. n. 25. & 26. Nald. verb. religiosus n. 1. Fr. Emmam. tom. 2. q. 47. art. 8. Steph. Gratian. Marchia decis. 37. Bened. Ægid. in repet. d. l. 1. p. 4. §. 2. n. 22. ad fin. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 99. n. 30. Castil. controuers. lib. 1. de vsufructu c. 65. n. 7. Campan. d. rubr. 12. cap. 3. n. 17. Nicol. Garc. d. p. 11. cap. 9. num. 15. Gallet. in margarita casuum conscientiæ verb. Religiosus, pag. 226. col. 1. verb. Nouitius 1. Vgolin. de potest. Episcopi cap. 20. §. 7. n. 1. Armendar. d. l. 7. de Religion. num. 20. & 25. Villalob. in sum. tom. 2. tract. 35. diffic. 10. n. 4. Portel in dub. Regular. verb. Nouitius n. 41. Tamb. d. tom. 3. disp. 6. q. 10. n. 10. Roland. Cauagnol. Mediolan. dec. 17. n. 21. p. 1. Molfes. ad consuet. Neapol. p. 4. tit. de renunciat. p. 16. n. 15. cum seqq. Cuteli de donat. tom. 1. tract. 1. discursu 2. part. 3. num. 153. pag. 135. Barbat. de diuis. fructuum p. 2. c. 2. n. 85. & 86. D. Sperell. decis. 16. n. 18. & 32. nouissimè D. Noguerol. decis. 6. n. 24. tom. 1. Nouarr. in Lucerna Regul. verb. renunciatio bonor. n. 9. cum seqq. Castr. Palao in operc mor. tom. 3. tract. 16. disp. 1. puncto 17. à n. 34. Hector Capic. Latro decis. 31. n. 7. vbi quod hæc opinio frequentiori Doctorum calculo est approbata, latè Rota in Romana donationis 1. Februarij 1640. coram R. P. R. Rojas, Laurent. de Peirinia de priuileg. Regul. tom. 1. constit 2. Sixti IV. n. 73. pag. 30. Sanch. d. lib. 7. c. 5. n. 4. cum seqq. Aloys. Ricc. in decisionibus curiæ Archiepiscop. Neapol. p. 1. decis. 295. ad fin. Barthol. à S. Fausto d. lib. 5. q. 183. Barthol. de Vecchis d. disp. 8. n. 4. Alex. Pereg. d. part. 2. cap. 1. litt. G. §. 1. vbi in vers. quintò ita declarauit, refert declarationem, ego ipse d. alleg. 99. n. 17. & tenuit Rota in Parmen. transactionis. 20. Decembris 1627. coram R. D. Duran. vers. tandem non obstat, inter impressas decis. 121. vbi etiam fuit dictum in donatione facta ab eo, qui adhuc non est ingressus Religionem, sed cogitat de ingressu, esse adhibendam solemnitatem legis, seu statuti sæcularis, quia dum non ingreditur est sæcularis, & ideò subiicitur legibus sæcularibus, quod etiam declarauit Sacr. Congregat. Concil. de anno 1626. & latè Sperell. d. decis. 16. per tot.

Quamuis contrarium, imò renunciationem, seu donationem factam ab existente adhuc in sæculo prætextu, & intuitu ingressus Religionis nullam & inualidam esse absque solemnitate in illo decreto petita, teneant Nau. cons. 7. & 8. de donat. in antiq. aliàs cons. 81. & 82. de regular. in nouis. Fusc. de Visitat. lib. 2. cap. 18. n. 37. Rojas in epitome success. cap. 7. n. 30. & 31. Spin. in speculo testam. gloss. 12. princ. n. 5. Menoch. cons. 388. n. 7. Emman. Sà verb. Religio n. 5. Gutierr. in repet. cap. quamuis pactum, de pact. lib. 6. §. dum nuptui tradebatur, in fine. Cancer. var. lib. 2. cap. 8. n. 81. Ceuall. d. q. 115. in fine, & q. 121. n. 4. & 5. Molin. de Iust. tract. 2. disp. 139. vers. ambiges, & disp. 149. vers. quoad Ecclesiam, & disp. 604. num. 2. Azori instit. moral. p. 1. lib. 13. cap. 9. q. 2. Ludouic. Miranda d. tom. 1. q. 23. art. 2. Lessi. d. lib. 2. cap. 41. n. 39. & 40. Mari. Antonin. var. resolut. lib. 1. resol. vlt. casu 42. Rota in Romana donationis de Mongelinis 14. Ianu. 1636. quam refert Tamburin. de iure Abbatissar. decis. 8. n. 13. cum seqq. Machado d. tom. 1. lib. 5. p. 1. tract. 3. docum. 1. n. 3.

236 Mulier quæ diutiùs permansit in monasterio in habitu nouitiæ cum licentia permanendi, educationis causa, potest validè donare ipsi monasterio; non obstante Decreto Conc. sess. 25. cap. 16. de regular. quia non est Monialis. Ita S. Cong. Conc. in Fauentina 31. Iulij 1627.

237 Ad hoc autem, vt donatio, seu renunciatio nouitij facta cum solemnitate Concilij d. c. 16. sit firma, requiritur vt professio fiat: vnde illa non sequuta, quia mortuus est nouitius antequam eam faceret, vel ad sæculum rediit, donatio, seu renunciatio erit irrita, & nulla. Ita Nau. cons. 1. de statu mon. in antiq. aliàs cons. 9. de succes. ab intest. in nouis. Fr. Emman. in sum. p. 2. cap. 9. n. 6 & d. tom. 3. q. 47. art. 12. Passarell. in priuileg. Minor. c. 37. Ouiedo in praxi Regular. p. 1. tract. 6. c. 3. q. 6. n. 13. Sanchez dict. cap. 5. à num. 48. Honded. cons. 73. à num. 16. vol. 2. Barthol. à S. Fausto d. lib. 5. q. 186. Alex. Peregr. dict. cap. 7. litt. G. §. 14. Laurent. de Peirinis d. Constit. 2. Sixti IV. n. 76. Barthol. de Vecchis. d. disp. 8. dub. 8. n. 3. & dub. 9. n. 6. Hieronym. Roderic. in compendio quæst. regul. resol. 53. n. 12. Machado d. tom. 2. lib. 5. p. 1. tract. 3. docum. 1. n. 4. Castr. Palao in operc morali tom. 3. tract. 16. disp. 1. puncto 17. n. 34. cum seqq. Nouarr. in Lucerna Regular. verb. renunciatio bonorum n. 14. Noguerol. tom. 1. alleg. 6. n. 24. in fine. Aduertit Nouar. vbi proximo n. 17. prope fin. quod quamuis renunciatio reuocetur ex egressu à Religione, tamen hoc cessat quando Regularis esset eiectus à Superiore ex legitima causa, quia tunc non habebit regressum ad bona renunciata, vel donata.

238 Nec sufficit vt professio fiat, nisi valida existat, vt resoluunt Barthol. à S. Fausto d. lib. 5. q. 187. Sanchez d. lib. 7. cap. 5. n. 55. Ouiedo. d. n. 13. Laurent. de Peirinia d. Const. 2. Sixti IV. n. 78. Pereg. d. cap. 1. litt. G. §. 17. 239 Ratificata verò professione, si illa nulliter emissa fuerit, censeri quoque renunciationem, seu donationem ratificatam, & validam, tenet Aloys. Ricc. in decis. curiæ Archiep. Neapol. p. 4. decis. 146. Sanch. d. lib. 7. cap. 5. n. 56. vbi ait quòd si professio esset nulla, non ratione ætatis, sed quia facta esset anno non integrè transacto, vel ex metu, aut aliis de causis, in hoc casu cum renunciatio ab initio valuerit, eiúsque firmitas pendeat à professione validè emissa, quamuis professio fuerit initio irrita, & sic non confirmauerit renũciationem, cum tamen adhuc in suo pristino valore perseueret, confirmabitur, quoties illa professio ratificata fuerit, alia professione siue expressa, siue tacitè valida, refert Peregrin. d. p. 2. cap. 1. lit. G. §. 17. Quamuis non sine fundamento reprobet Hieronym. Roder. in compendio quæst. regular. resol. 53. sub n. 11.

240 An renunciatio facta à nouitio profiteri volenti in religione, si post emissam valide professionem, efficiatur, Episcopus, ab eo reuocari valeat? Quæstio est dubia, in qua ad firmatiuam partem tenneruot in puncto Molfes. post vol. 1. ad consuet. Neapol. cons. & post vol. 2. cons. 39. per tot. latè Lauret. de Franchis de controuers. inter Episcop. & Regul. q. 118. Carol. Marania tom. 3. respons. 55. & ideo reuocanda ob defectum tacitæ inhærentis clausulæ, Vincent. de Anna alleg. 21. n. 28. Surd. cons. 133. n. 29. & decis. 163. n. 13. Molfes. d. cons. 1. n. 20. & dict. cons. 39. n. 12. nam omnis renunciatio sub illa tacita conditione facta subintelligitur, Decian. cons. 52. n. 16. vol. 1. Alex. de Neuo cons. 51. n 8. Giphan. de renunc. vlt. §. fin. Aloys. Ricc. in prax. aurea resol. 152.

Steph.

Steph. Grat. *Marchia dec.* 41. *n.* 24. Surd. *conf.* 445. *n.* 35. *lib.* 3. Ex eo quia donatio intelligitur rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentibus, tum quia quælibet donatio, seu renunciatio reuocatur ob causam non sequutam. *lib.* 1. *C. de condict. ob causam.* Steph. Grat. *Marchia dec.* 42. *n.* 24. Surd. *conf.* 445. *n.* 35. Molfes. *d. conf.* 1. *n.* 26. *& d. conf.* 39. *n.* 85. & maximè vbi fit per ingressum religionis, quia tunc arguitur causa finalis, secundum Crauet. *conf.* 158. tum denique, quia renunciatio huiusmodi facta videtur sub conditione si renuntians perseuerasset in monasterio, hæc autem conditio cessauit religioso exeunte à monasterio ad Episcopalem dignitatem, ergo renunciatio euanuit, *ad l. cedere diem. ff. de verbor. obligat. l. quis heredi, § fin. ff. de condit. & demonstrat.* Denique, quia omnis renunciatio ob arctam, strictamque ipsius naturam, extensionem non admittit, *l. si actionem. C. de pact.* Sim de Prætis *conf.* 141. *n.* 6. *vol.* 1. Turret. *conf.* 77. *n.* 30. Ioseph. Lud. *Lucensi decis.* 5. *n.* 66. Paul. Galerat. *de renunc. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 21. *& cap.* 12 *n.* 10.

241 Contrarium verò, imò Religiosum factum Episcopum non reuocare renunciationem per se ipsum factam tempore ingressus in religionem cum debitis solemnitatibus iuxta formam Concilij Trid. *sess.* 25. *de regular. cap.* 16. consulunt consiliarius de Anoa *conf.* 45. *per. tot. tom.* 1. & nouissimè tenent Laur. de Peirinis *de Prelato q.* 3. *c.* 1. *n.* 211. & latè D. meus Marius Cutel. *in tr. de donat. contemplat. matrim. alijsque de causis inter parentes, & filios factis tom.* 1. *tract.* 1. *discursu* 2. *part.* 3. *ex n.* 132. Ex eo quia Regularis professus ex assumptione ad Episcopatum non desinit esse regularis, & religione ligatus quoad votum paupertatis, & alia substantialia regulæ, quæ sint compatibilia cum dignitate & officio Episcopi, *c. de monachis* 16. *q.* 1. *c. cum ad monasterium, in fine, de statu monach. gl. verb. mendicantium in c. quorundam, de elect. lib.* 6. quam sequitur Nic. de Vbald. *in tract. de success. cleric. p.* 1. *n.* 3. cum aliis citatis suprà *lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 136. ergo cum professio validè facta fuerit, & etiam post assumptionem ad Episcopatum, illa remaneat sicut antea; & Episcopus adhuc Religiosus dicatur, & existat, non potest dici causam ob quam donatio facta fuit, non esse sequutam, vel Episcopum desinere esse religiosum, quamuis è monasterio exeat.

241 Ego tamen sub distinctione has contrarias opiniones componendas esse duxi: aut enim bona per huiusmodi renunciationem iam tertio quæsita fuerunt, Religioso nondum ad Episcopalem dignitatem assumpto; & tunc credo verissimam secundam opinionem ex fundamentis in eius confirmationem adductis; aut quæsita adhuc non sunt, vtpotè, quia renuntiauit iuri succedendi in legitima materna, & post emissam professionem ad Episcopatum viuente eadem matre translatus fuit, hoc enim casu recuperat ius succedendi in dicta materna legitima, cum medio tempore nulli fuerat virtute renunciationis huiusmodi aliqua res acquisita, quod in summa euincunt prioris sententiæ fundamenta, me citato *in hoc loco* Nouar. *vbi supra a num.* 18. & in his terminis articolo bis & iterum maturè discosso declararunt Eminentissimi Cardinales sacri Concilij Trid. interpretes in hæc verba. *Die* 11. *Ianuarij* 1631. *proposito in Sacra Congregatione Concilij Trid. dubio ad instantiam N. Regularis professi, & ad Episcopatum promoti Eminentissimi Patres censuerunt dictum oratorem recuperare ius succedendi etiam in bonis ab eo renunciatis, dummodo non*

243 *sint alteri acquisita.* Ratio est, quia huiusmodi Regularis ad Episcopatum promotus recuperare potest ius succedendi quoad bona delata post assumptionem ad Episcopatum, in commodum tamen suæ Ecclesiæ respectu proprietatis: id enim bene se compatitur cum substantialibus religionis, & voto paupertatis emisso, vt ex text. *in cap. statutum,* 18. *quæst.* vbi gl. Archid. & Turret. declarant verba illa, *sibi iure vendicandi*, id est, *suæ Ecclesiæ*, S. Thomas 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 8. *circa fin.* Nauarr. *consil.* 15. *numer.* 4. *de Regular. & de redit. Eccles. q.* 1. *monitu* 9. *n.* 1. Fr. Emm. *quæst. Regular. tom.* 2 *q.* 59. *artic.* 7. Rota *in Vffelen hereditatis* 24. *Maij* 1619. *coram R. P. D. meo Pirouano,* in qua firmatur vsumfructum posse sibi acquiri, sequendo *decis.* 401. *n.* 7. *coram Gregorio XV.* Secus dicendum in bonis delatis ante adeptum Episcopatum, siue fuerint per eum actualiter quæsita, vt tradunt Batt. *in tract. Minorit. lib.* 1. *distinct.* 3. *cap.* 2. Bald. *in l. si alienum. § in extraneis n.* 8. *vers. secundo facit, ff. de heredib. instit.* Felin. *in cap. in præsentia n.* 56. *vers. & addo, de prob.* Feder. de Senis *consil.* 26. Nicol. de Vbald. *de success. abintest. p.* 1. *n.* 4. *vers. dummodo*, siue adhuc in suspenso remanerent, prout consuluit Federic. *dict. cons.* 26. Beroi. *in dict. cap. in præsentia numer.* 550. Nicol. de Vbald. *vbi sup.* Declara tamen quod *suprà* diximus de secunda opinione, in quo eam verissimam iudicamus, procedere vbi renunciatio, seruatis seruandis facta fuerit cum subsequuta professionis emissione absque alia protestatione, seu pacto facultati recuperandi bona renunciata, si à Religioso transferri, seu egredi contigerit, tunc enim protestatio huiusmodi facit vt bona sic renunciata irreuocabiliter alteri non quærantur, Anchar. *in cap. statuimus, sub num.* 7. *versic si vero, de regul. & ibi* Host. *n.* 4. *vers. de his qua*, Card. Zabarell. *num.* 6. *vers. in hoc tamen*, Abb. *n.* 4. *vers sed quæris.* & in puncto in renunciante; qui postea emisit legitimam professionem, Feder. de Senis *dict. consil.* 26. *numer.* 30. *versic. item pone*, & in his terminis pacti loquitur Natt. *consil.* 180. *numer.* 4. *& 5.*

Illud aduertere oportet quòd renunciationes, donationes, vel cessiones internim factæ per monasterium Monialium capitulariter congregatarum de hæreditate, quæ debebatur ingressuræ monasterium iam electæ per Capitulum, non exigunt solemnitates Iuris communis requisitas in alienationibus bonorum immobilium Ecclesiæ, nec formam Conciliarem, sed iuxta Iuris communis, vel municipalis sanctionem procedere debent præsertim verò eam formam non exigunt, cuius meminit S. Concil. *d. cap.* 16. quia illius contextus non loquitur in renunciatione facta à monasterio, ita Valasc. *d. cap.* 16. *num.* 18. *versic. tertius modus*, Costa *in tract. de re integra dist.* 104. *n.* 1. Caball. *consil.* 104. *n.* 5. *lib.* 1. Læl. Caput. *ad consuet. Neap. super consil. Si moriatur p.* 3. *§.* 9. *n.* 8. *cum seqq. pag.* 316. Barbat. *de diuis. fruct. p.* 2. *c.* 2. *n.* 85. *&* 86.

Superest nunc vt aliquid de licentia Episcopi, seu eius Vicarij, quæ in huiusmodi renunciatione, seu donatione interuenire debet, aliquid dicamus, & in primis aduerto obtentam requiri, sicut resoluunt Sanch. *d. c.* 5. *à n.* 76. Ouedo *in praxi Regul. p.* 1. *tr.* 8. *c.* 3 *q.* 7. *n.* 14. Barth. à S. Fausto *d. lib.* 5. *q.* 201. Peregr. *d. p.* 2. *cap.* 1. *litt.* C. §. 31. Ego ipse *d. alleg.* 99. *n.* 10. non tamen in scriptis desiderari obseruant Barth. de Vecchis *d. disp.* 8. *dub.* 9. *num.* 5. Laurent. de Franchis *de contr. inter Episc. & Reg. in quæst. diuers. q.* 42. *in pr.* Barthol. à S. Fausto *d. lib.* 5. *q.* 200. vbi *q.* 199. subdit hanc licentiam posse delegari, de quo etiam San- 244

chez *d. cap. 5. num. 75.* Peregrin. *d. p. 2. cap. 1. litt. C.* §. 29. Ego ipse *d. allegat. 89. n. 9.* Et debere in ipso actu renunciationis interuenire post Ceoed. *Canon. quest. lib. 1. q. 6. num. 14.* firmauit Rota *in Romana fideicommissi 15. Nouembris 1624. coram bona memoria Remboldo*, vbi etiam fuit dictum quod hæc licentia ob hoc non præsumitur ex lapsu plurium annorum, vnde refert decisum Fr. Barthol. de Vec-
245 chis *d. disputatione 8. dub. 9. n. 3.* omissa hac licentia, & professione sequuta nullam esse renunciationem ipso iure. Laur. de Franch. *loco citato*, dum resoluit non sufficere licentiam subsequutam, atque satis esse tacitam habitam ex ratihabitione de præsenti.

246 Renunciatio verò facta ad fauorem Patrum Societatis I E S V per nouitium inter Patres eiusdem Societatis, est valida, non obstante quòd fuerit facta cum licentia Episcopi, S. Cong. Concil. *in Neapolitana 10. Mart. 1621.*

247 Episcopus autem, qui hanc licentiam elargiri debet, sufficit si confirmatus sit, quamuis nondum consecratus, secundum Sanch. *d. cap. 5. num. 65.* Barthol. à S. Fausto *d. lib. 5. q. 194.* Peregrin. *d. p. 2. c. 1. litt. C. §. 25.* Machado *d. lib. 4. p. 6. tractat. 10. docum. 8. num. 2.* Ego ipse *d. alleg. 99. n. 4.*

248 Archiepiscopus quoque si consecratus sit, licet nondum Pallium receperit, poterit huiusmodi licentiam in sua Diœcesi impartiri, vt resoluunt Sanch. *d. cap. 5. num. 66.* Peregrin. *d. p. 2. cap. 1. litt. C. §. 26.* Ego ipse *d. allegat. 99. num. 4.* In Diœcesi verò Suffraganei non habet potestatem concedendi hanc licentiam, nisi Episcopo eam denegante de-uoluerecur per appellationem causa ad ipsum, sicut benè notat Sanch. *d. cap. 5. num. 68.* Capitulum Sede vacante eamdem licentiam concedere tradunt idem Sanch. *d. cap. 5. n. 67.* Barth. à S. Fausto *d. lib. 5. quæst. 195.* Peregrin. *dict. part. 2. cap. 1. litt. C. §. 26.*

249 Abbates quoque, & alios Prælato habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, nullique Episcopo subiectos in suis diœcesibus posse huiusmodi licentiam concedere asserunt Sanch. *d. cap. 5. n. 68.* Barthol. à S. Fausto *d. lib. 5. q. 196.* Barthol. de Vecchis *d. disp. 9. dub. 2. n. 2.* Peregrin. *d. p. 2. cap. 1. litt. C. § 27.* Ego ipse *d. alleg. 99. n. 6.*

250 Prælatos verò Regulares eam facultatem concedere non posse in monasteriis exemptis, & sibi subiectis, quia Conc. Trid. *d. cap. 16.* solùm Episcopi licentiam ad hanc renunciationem petit, resoluunt Ludouic. Miranda *d. tom. 1. q. 23. art. 6. concl. 2.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 1. q. 47 art. 14.* Barthol. de Vecchis *d. disputatione 8. dub. 9. n. 2.* Laur. de Franchis *in d. tract. quæst 43.* Peregrin. *d part. 2. cap. 1. lit. C. §. 30.* Sanch. *d. cap 5. num. 74.* vbi *n. 75.* cum Fr. Emman. *in sum. tom. 2. cap. 7. n. 1. in fine*, & Vega *tom. 2. sum. cap. 50. casu 3.* asserit in aliquibus Religionibus in desuetudinem abiisse hanc licentiam petere ab Episcopo, quod ille approbat si consuetudo fuerit legitimè præscripta, vt contra decretum Concilij *d. c. 16.* vires obtineat.

251 Iuxta eiusdem Concilij dispositionem *in d. cap. 16.* poterit Vicarius generalis Episcopi, seu Capituli Sede vacante hanc licentiam concedere, sicut ea eo colligunt Sbroz. *de Vicario Episcopi, lib. 2. q. 207.* Barthol. à S. Fausto *d. lib. 5. q. 197.* Peregrin. *d. p. 2. cap. 1. lit. G. §. 28.* Sanch. *d. cap. 5. num. 69.* vbi *num. 70.* idem dicendum putat de Vicariis quorumcunque Prælatorum iurisdictione Episcopali in sua Diœcesi gaudentium, refero ego ipse *d. alleg. 99. num. 8.* Vicario verò foraneo integrino non erit hanc licentiam concedere absque expressa commissione sibi facta, vt bene resoluunt Sanch. *d. cap. 5. num. 72.* Barthol. à S. Fausto *d. lib. 5. q. 198.* Fr. Barth. de Vecchis *d. disputatione 8. dub. 9. num. 2.* Peregrin. *d. p. 2. c. 1. litt. G. §. 28. vers. idem dicendum.* Nec est obliuiscendum licentiam Ordinarij à Concilio requisitam concedendam esse cum aliquali causæ cognitione, & voluntatis profitentis scrutatione, qualitatisque ipsius, & sic per modum decreti authoritatiui: ita Molfes. *ad constitut. Neapol. tit. de renunciat. q. 16. num. 17. & seqq.* Sperell. *d. decis. 16. num. 55.* vbi attestatur sic totius ferme Italiæ vsum obtinere, & consuetudinem interpretatiuam declarasse.

Exigit prætereа Concil. Trid. vt intra duos men- 252
ses proximos ante professionem renunciatio fiat, quia (vt notat Menoch. *cons. 388. numer. 7. volum. 4.* quem refert Laurent. de Franchis *de controuers. inter Episcopos & Regulares in quæst. diuers. quæst. 44. in fine*) eo tempore iam sunt nouitio penè probatæ Religionis austeritates, & deliberatio emittendæ professionis iam manifesta satis apparet cursu decem mensium, non ita vt integro bimestri ante professionem fieri debeat, sed vt satis sit toto eo bimestri ante professionem fieri, quamuis immediatè ante illam, vt aduertunt Sanch. *d. cap. 5. num. 80.* Barthol. à S. Fausto *d. lib. 5. quæst. 192.* Peregrin. *d. p. 2. cap. 1. litt. G. §. 20.* Sperell. *in decis. fori eccles. decis. 16. numer. 54.* reprobans Nou. *quæst. forens. part. 1. quæst. 78.* existimantem renunciationes, quæ fiunt ante duos menses professioni proximos validas esse absque dictis solemnitatibus. Vnde renunciationem factam per diem ante dictos duos menses non valere, quia contra formam Concilij, censuit S. Congregat. Concil. *sub die 21. Ianuary 1627.*

Hoc autem bimestre computandum est de
momento ad momentum, & secundum quod 253
occurrit mensis in Kalendario, sicut docent Sanchez *d. cap. 5. num. 81.* Barthol. à S. Fausto *d. lib. 5. q. 19.* Barthol. de Vecchis *d. disputatione 8. dub. 9. num. 5.* Peregrin. *d. cap. 1. litt. G. §. 29. vers. probatur quia.* Laurent. de Peirinis *de Prælato q. 3. cap. 1. num. 214.* Sperell *d. decis. 16. num. 54. in fine.* Laur. de Franchis *d. q. 44. in princ.*

Contra Læl. Zech. *de Republ. eccles. tit. de Regul. cap. 3. num. 14.* & Zerol. *in praxi Episcopal. p. 1. verb. Monachus, in fine*, existimantes id bimestre non debere esse mathematicum, sed morale, ac proinde eam renunciationem non esse irritam, si paulò ante id bimestre fiat.

Nihil refert si facta semel renunciatione bime-
stri illo ante professionem legitimè faciendam, vt 254
quia transacto bimestri est completa ætas, & annus nouitiatus, differatur professio, ex quacunque causa dilatio contingat, vt resoluunt Sanch. *d. cap. 5. n. 81.* Laur. de Peirinis *d. q. 3. c. 1. n. 214.* Laur. de Franchis *d. q. 44. in med.* & decisum asserit Armend. *dict. lib. 7. de regular. n. 18.* vbi *n. 27.* subdidit Conc. Trid. verba *in d. c. 16.* ibi *intra duos menses* verificari etiamsi vltra plures menses anni probationis professio fiat, & *n. 22.* refert pariter resolutum tenere renunciationem, quam aliquis fecerit ante professionem per duos menses licet ante completum decimum sextum annum. Ex quacunque enim causa contigerit professionem vltra annum protrahi suo valore non deficere renunciationem post decimum nouitiatus mensem factam refert decisum Barthol. de Vecchis *d. disp. 8. dub. 9. n. 5. in fine.* Quid autem stante dispensatione Apostol. vt nouitius nono mense professus sit; vel minor sexdecim annis? Vide Sanch. *d. c. 5. n. 83.* Peregr. *d. p. 2. c. 1. lit. G. §. 21.*

Illud

Illud demum aduertere oportet decretum Concilij Trident. *in d. cap.* 16. vendicare sibi locum etiam in iis, qui excedunt annum decimum sextum, & illa verba dicti decreti, *antea facta*, non referri ad ætatem renunciantis, sed ad duos menses proximos ante professionem, vt docent Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 34. Cened. *ad Decretum collect.* 50. *num.* 5. Fr. Emman. *quæst. regular. tom.* 2. *quæst.* 4. *art.* 13. optimè Franc. Molin. *de ritu nuptiar. lib.* 3. *quæst.* 99. *num.* 43. Valasc. *de partit. cap.* 16. *num.* 27. Campan. *dict. cap.* 3. *num.* 18. Sanch. *d. cap.* 5. *n.* 7. Armendar. *dict. lib.* 7. *de Religionib. num.* 36. Barthol. de Vecchis *dict. disput.* 8. *num.* 1. Peregrin. *dict. part.* 2. *cap.* 1. *litt.* G. §. 3. Ego ipse *d. alleg.* 99. *num.* 18. latè Molfes. *ad consuet. Neapol. tit. de renunciat. quæst.* 16. *n.* 31. *cum seqq.* Sperell. *in decision. fori eccles. decis.* 16. *num.* 48.

Contra Menoch. *de arbitr. casu* 436. *num.* 8. & Thesaur. *quæst. forens. lib.* 2. *quæst.* 56. *num.* 7. existimantes renunciationem à nouitio excedente dictam ætatem sexdecim annorom absque solemnitate dicti Decreti factam esse inualidam.

CAPVT XLIII.

De Statu, & vita Regularium.

SVMMARIVM.

1 *Gradus tres hominum in religionibus distincti reperiuntur, vel enim sunt religiosi seu monachi, vel conuersi, vel oblati.*

2 *Religiosi seu monachi illi sunt, qui in religione aliqua approbata emittunt tria illa vota paupertatis, castitatis, & obedientiæ.*

3 *Monachi, & Conuersi in quo conueniant, & differant? ostenditur.*

4 *Oblati qui dicantur?*

5 *Oblati, & Conuersi in quo differant?*

6 *Eremitæ an & quando dicantur religiosi.*

7 *Mulierum tertij Ordinis priuatis domibus degentium status, & ad habitum admissio.*

8 *Legatum relictum si monachabitur verificatur in Tertiariis Ordinis S. Francisci & similibus, qui vitam cælibem duxerint.*

9 *Monachorum appellatione qui propriè veniant, ostenditur.*

10 *Monachi omnes etiam Abbates olim laici erant, & ideò Clericis inferiores habebantur.*

11 *Monachi olim obedientiam præstabant Ostiario, & aliis in maioribus sacris ordinibus constitutis.*

12 *Monachi fuerunt in laicali statu vsque ad tempora Eusebij, Zozimi, & Syricij.*

13 *Monachorum appellatione indefinite veniunt omnes religiosi cuiuscunque generis.*

14 *Monachorum appellatione veniunt Moniales quoad ea, quæ sunt proportionabilia.*

15 *Regulares, qui sunt Mendicantes, Fratres simpliciter appellantur.*

16 *Religiosi sunt alij, qui nec Monachi, nec Fratres vocantur, sed Canonici aut Clerici regulares dicuntur.*

17 *Religiosus, aut Regularis nomen est generale omnes omninò comprehendens, qui sub regula aliqua communiter perpetuò viuunt.*

18 *Religiosi quidam Mendicantes appellantur, alij non Mendicantes sunt, sed nonnulli de Mendicantium priuilegiis gaudent.*

19 *Equites Militarium Ordinum Religiosorum appellatione propriè & strictè non veniunt, nisi in fauorabilibus, vbi adderetur aliquod verbum vniuersale.*

20 *Milites S. Iacobi de Spatha non sunt verè religiosi, ac proinde eorum filij nati ex soluta, cum qua de licentia magni Magistri poterunt contrahere matrimonium, non sunt spurij dicendi, sed filij naturales.*

21 *Commentarij Abbates non veniunt appellatione Religiosorum.*

22 *Religiosi non sunt nec largo nec stricto modo qui vtuntur matrimonio.*

23 *Equites Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani ex proprietate sermonis veniunt appellatione Religiosorum in quacunque materia etiam pœnali, vel odiosa, si aliàs mente disponentis contrarium non appareat.*

24 *Equites S. Ioannis Hierosolymitani verè, absolutè, & propriè religiosi sunt, & aliorum more tria vota solemnia emittunt sub regula ab Ecclesia approbata.*

25 *Regulares omnes tenentur ad ea omnia vitanda, vel sectanda, quæ circa vitam & honestatem Clericorum disposita sunt.*

26 *Religiosis omnibus mandatur vt habitum suo Ordini requisitum, & conuenientem continuo portent.*

27 *Aucupationes, & venationes omnibus religiosis interdicuntur, & canes, aut aues venaticos alere vel tenere prohibetur.*

28 *Religiosis prohibetur ioca sæcularia diligere, aleas amare, gulam & ebrietatem sectari, & velle in deliciis viuere.*

29 *Silentium vt Religiosi seruent continuum in dormitorio, refectorio, & certis horis in claustro, præcipitur.*

30 *Arma intra septa monasterij absque suorum Superiorum licentia tenere prohibentur regulares.*

31 *Mulieres intra septa monasterij introducere prohibentur Regulares.*

32 *Religiosi, qui faciunt, aut permittuntur fœminas ingredi sua monasteria prætextu facultatum, &c. quas pœnas incurrant, ostenditur.*

33 *Monasterij Monachorum nomine, in quod fœminæ intrare non possunt, quid veniat? ostenditur.*

34 *Sacristia monasteriorum, an comprehendatur sub monasterij nomine? ostenditur.*

35 *Infirmaria non comprehenduntur nomine monasterij.*

36 *Mulierem aliquam medicam an liceat introducere in dormitorium pro curatione alicuius religiosi infirmi, ostenditur.*

27 *Prælatus regularis præcipiens vt fiat processio extraordinaria vt illius occasione possent mulieres claustra intrare, an incidat in pœnas, ostenditur.*

38 *Imperatrices, Reginæ, ac ipsarum filiæ, & ancillæ, quas secum deferunt, liberè virorum monasteria ingredi possunt, etiamsi nullum habeant priuilegium.*

39 *Regulares absque suorum Superiorum licentia non* possunt

possunt se subiicere obsequio alicuius Prelati, vel Principis, aut communitatis.

40 Regulares non possunt à suis Conuentibus recedere etiam prætextu ad Superiores accedendi nisi id faciant à Superiore iniquo supra modum vexati.

41 Aduocati, vel Procuratoris munus exercere non possunt Regulares nisi Superioris licentia, & vtilitate monasterij concurrentibus.

42 Fratres Franciscani non possunt de licentia suorum Superiorum aduocati, vel procuratoris munus obire.

43 Vtilitas monasterij propter quam possunt regulares aduocati vel procuratoris munus exercere sufficit indirecta monasterij indigentia ad magnam pauperiem sublenandam, & æs alienum soluendum.

44 Superior Religionis potest aduocati, aut procuratoris munus obire.

45 Regularis in negotiis Abbatis, monasterij, vel cuiuscunque religiosi eiusdem religionis, aut etiam Episcopi potest aduocati, aut procuratoris munus obire.

46 Religiosus vnus potest pro aliis constitui procurator in prosequutione cuiusuis negocij vbi plures monachi admittuntur, & conueniunt in idem.

47 Tabellionis officium exercere non possunt Religiosi.

48 Instrumenta post professionem complere & signare licite potest religiosus, quæ in sæculo confecerat, vel in suo protocollo breuiter, & succinctè conscripserat.

49 Arbitri esse non possunt Religiosi, nisi concurrant licentia Superioris, & vtilitas monasterij

50 Religiosus factus Episcopus, & simplices Monachi habentes aliquam administrationem, aut Prioratum, possunt esse arbitri.

51 Testes in iudicio esse non possunt Religiosi absque Superioris licentia, si verò de facto testificentur, testimonia valebunt.

52 Religiosus vt sit testis instrumentarius, nulla exigitur Superioris licentia.

53 Religiosus vt in aliquo testamento testis scribatur, opus est licentia Superioris, etiam quando monasterium hæres instituitur.

54 Artem chirurgia cum incisione, vel adustione exercere non possunt Religiosi.

55 Chirurgia artem si Religiosus exerceat cum incisione vel adustione causa pietatis, & ægrotus ex hoc decedat, licet illi non imputetur ad peccatum, imputatur tamen ad irregularitatem.

56 Artem medicam exercere Religiosis interdicitur nisi causa pietatis, & dummodo nullum mortis subsequendæ periculum immineat.

57 Tutores testamentarij, aut datiui esse non possunt Religiosi etiam de licentia suorum superiorum, & etiam personarum miserabilium.

58 Fideiubere non possunt Religiosi nisi de licentia Prælati, & maioris partis Capituli.

59 Fideiussio irrita est si fiat à Religioso absque licentia Prælati, & maioris partis Capituli.

60 Religiosus licet de Superioris licentia existens in studio possit contractus inire, nequit tamen validè fideiubere.

61 Doctoratus gradum in Iure Ciuili, vel medicina Religiosi accipere nequeunt. In Theologia verò & Iure Canonico possunt ex Superioris licentia; vt n. 62.

63 Doctoratus gradus an possint accipere Franciscani & Iesuitæ ostenditur.

64 Religiosus missus à Superiore ad litteras addiscendas censetur quoque licentiam habere vt ad doctoratus gradum necessariis monasterij expensis promoueatur.

65 Exequutores testamenti siue ad causas profanas siue ad pias esse non possunt Religiosi absque Superioris licentia.

66 Licentiam acceptandi officium exequutoris testamenti potest quilibet superior etiam immediatus conuentus concedere.

67 Licentia Superioris ad acceptandum officium exequutoris monasterij non sufficit obtinere post illud susceptum, sed ad illud quoque acceptandum prærequiritur.

68 Licentia Superioris non requiritur quando religiosus exequutor esset testamenti quoad sola legata pia, & etiam quando exequutio illa cedit in monasterij vtilitatem.

69 Exequutores testamentarij munus obire possunt absque superioris licentia religiosi, qui extra claustra sunt, vt beneficiis perpetuis præsint.

70 Exequutores vltimarum voluntatum esse non possunt Fratres Minores, etiam obtenta suorum Superiorum licentia.

71 Fratres Minores possunt pauperum electionem facere, si testator id munus eis testamento relinquat.

72 Bona quæcunque tanquam propria, vel Conuentus nomine possidere, aut tenere prohibentur Religiosi.

73 Peculium ad nutum Superiorum reuocabile licitum est Religionum Prælatis concedere Religiosis ad solos vsus honestos & pios, idque ex causa legitima, nec hoc est correctum per Concil. sess, 15. de Regular. cap. 2. vt num. 74.

75 Peculium ad nutum Superioris reuocabile Religioso concessum, debet esse moderatum, & non superfluum.

76 Religiosus, qui de licentia Superioris multa superflua respectu sui status possidet, an sit proprietarius remissiuè.

77 Propria tenere non possunt Regulares vtriusque sexus, sed omnia dare debent suis Superioribus.

78 Superior nullus potest concedere Monacho facultatem retinendi aliquid ad vsum irreuocabilem.

79 Moniales, & cæteri Regulares res etiam parui momenti sibi donatas, aut aliàs acquisitas vtì proprias retinere non possunt, sed Superiori illas tradere debent.

80 Reditus vitalitios an & quando de licentia Superioris licitum sit Monialibus habere? ostenditur.

81 Monasteriis omnibus etiam Mendicantium (exceptis conuentibus Capuccinorum, & Minorum de Obseruantia,) permittitur vt eis bona immobilia in communi possidere liceat.

82 Fratres Minores de Obseruantia, & Capuccini sunt incapaces hæreditaria successionis, quamuis adiiciatur clausula, vt hæreditas vendatur, & in necessaria illis pretium cedat.

83 Fratrum Minorum Ecclesia non potest validè hæres institui.

84 Moniales S. Claræ, & omnes aliæ cuiuscunque

Ordinis

Ordinis non comprehenduntur in exceptione quam fecit Conc. Trid. sess. 25. de Regular. c.3. *non obstante regula in contrarium.*

85 *Congregatio totius Societatis Iesu cessit cuicunque iuri prouenienti ex concessionem Concil. Trident.* sess. 25. de Regular. cap. 3. *ad habenda bona immobilia in communi in domibus professorum, vel eorum Ecclesiis.*

86 *Renunciatio totius Societatis Iesu concessionis habendi bona immobilia in communi in domibus professorum vel eorum Ecclesiis, intelligitur ad hoc vt possit habere, & perpetuo possidere stabilia, non autem vt capiat ad vendendum.*

87 *Societas Iesu, & Domus professorum sunt capaces acquisitionis stabilium ad effectum illa vendendi, & ex eorum pretio propriis necessitatibus prouidendi.*

88 *Religiosus paupertatis votum professus si peculium, seu aliquid proprium habere deprehendatur, à monasterio expellendus erat olim, sed hodie detrudendus in monasterij ergastulo vbi pœnitentiam agat, & quid attento Concil. Trid.*

89 *Religiosus proprium habens si tempore mortis inuentus sit, in sterquilinio, cum illo proprio, siue tota pecunia est sepeliendus.*

90 *Sepulturam sibi eligere prohibentur religiosi nisi quando moriuntur ita remotè à monasterio, vt ad illud commodè portari nequeant.*

91 *Religiosi professi éuntes monasteria ad audiendas Leges, seu Physicam, quas pœnas incurrant, ostenditur, & declaratur multis modis numeris seqq.*

94 *Vota quæ sunt professi omnino seruare tenentur Religiosi.*

95 *Religionum Præpositis, & Capitulis præcipitur vt fugitiuos suos & eiectos de ordine suo requirant sollicitè annuatim, & redire ad religionem compellant, eosque recipiant.*

96 *Professi habitum temerariè dimittentes excommunicationis sententiam ipso iure incurrunt.*

97 *Habitus dimissio temeraria dicitur quando absque causa fit, secus si ex iusta causa.*

98 *Habitus quando ex aliqua apparenti causa dimittitur postea assumendus, etsi illa causa non omnino honesta sit, nec excusans, excommunicationem non incurrit.*

99 *Habitum occultans sine causa eo modo vt à circunstantibus cognosci nequeat cuius ordinis religiosus ille sit, incidit in excommunicationem contra dimittentes habitum latam.*

100 *Habitum gerens sub pannis coopertum an sit Apostata, excommunicationemque incurrat? ostenditur.*

101 *Habitum coopertum quando religiosus ex causa necessaria defert, & ab apostasia, & ab excommunicatione excusatur.*

102 *Habitum coopertum deferens Religiosus habitu alterius religionis an in pœnas incidat? remissiuè.*

103 *Episcopus regularis omittens habitum, & assumens illam albam, & eandsdam vestem quæ ab Episcopis exterius defertur, non incurrit excommunicationem latam contra monachos omittentes habitum.*

104 *Concil. Trid.* sess. 25. de Regular. cap. 19. refertur.

105 *Religiosi prohibentur sub pœna excommunicationis accedere ad quæuis studia litterarum nisi à suo Prælato cum consilio sui conuentus, vel maioris partis eiusdem sibi eundi ad studium licentia primitus sit concessa.*

106 *Monachi & Canonici regulares quando prohibeantur ad Curias Principum accedere: ostenditur.*

107 *Decimas Ecclesiis debitas prohibentur Religiosi sub pœna excommunicationis vsurpare.*

108 *Religiosi sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda prohibentur audientes a decimarum Ecclesiis debitarum solutione retrahere in sermonibus suis.*

109 *Religiosi Prælatis suis obedire tenentur.*

110 *Appellare Religiosis non permittitur nisi à correctione, quam facit Prælatus regularis excedendo modum, & transgrediendo regulæ limites.*

111 *Concil. Trident.* sess. 26. de Regular. cap. 4. *non interdicit appellationem ad Superiores, sed recessum a monasterio prætextu adeundi Superiorem.*

112 *Religiosi regulas, & statuta suorum Ordinum seruare tenentur.*

113 *Religiosi non solum suis Regularibus Prælatis, sed etiam Episcopis Ordinariis in aliquibus subsunt.*

114 *Concil. Trid.* sess. 6 de reform. cap. 3. & sess. 25. etiam de reform. c. 8. *refertur.*

115 *Concil. Trid.* sess. 25. de Regul. c. 14. *declaratur.*

116 *Episcopus non potest per censuras procedere, ac punire Regularem notoriè, & cum scandalo extra claustrum delinquentem si à suo superiore intra tempus ab ipso Episcopo præfixum non punitur.*

117 *Regulares superiores, qui ad præscriptum Concil. Trid.* sess. 25. de Regul. c. 14. *tenentur facere certiores Episcopos de punitione regularium extra claustra delinquentium, non satisfaciunt faciendo verbo huiusmodi certiorationem, sed in scriptis facere debent.*

118 *Superiores non punientes suos subditos iuxta formam decreti* Concil. sess. 25. de regul. c. 14. *incurrunt pœnam priuationis ipso facto dignitatum, & officiorum, ac inhabilitatis, &c.*

119 *Monasteria Regularium, & Regulares ipsi à iurisdictione Episcopi exempti fuerunt, & suis tantum superioribus ordinis subditi remanserunt, sed in multis adhuc Episcopo subijciuntur.*

120 *Religiosi omnes quamuis exempti Ecclesias, & decimas à laicis recipere prohibentur absque Episcopi Diœcesani consensu.*

121 *Excommunicatos, & nominatim interdictos ad diuina Officia admittere prohibentur Regulares.*

122 *Regulares in Ecclesiis non pertinentibus ad eos pleno iure non possunt instituere, nec destituere inconsultis Episcopis.*

123 *Regulares in suis Ecclesiis non possunt in sanctissimi Corporis Christi festiuitate processionem facere, aut festiuitatem celebrare, quia hoc ad Cathedralem duntaxat pertinet.*

124 *Fratres Prædicatores in Dominica infra octauam Corporis Christi possunt publicas processiones facere, & in eis sanctissimum Sacramentum deferre per alienas Parochias.*

125 *Confratres, seu Obligati ipsorum Religiosorum, qui non se omninò transtulerunt, sed in proprietatibus suis omninò duxerint manendum, non intelliguntur exempti.*

126 *Religiosi*

126 *Religiosi priuilegium à Sede Apost. habentes, vt Ecclesias eidem Sedi subiectas possint in proprios vsus conuertere, earum tamen possessionem sine diœcesani Episcopi auctoritate non possunt accipere.*

127 *Religiosi exempti licet à quoquam excommunicari, vel suspendi non possint, ab Ordinariis nihilominus huiusmodi poterunt sententiis innodari, si ad Prioratus ipsis Ordinariis subiectos mittantur quamdiu commorantur.*

128 *Religiosi quamuis exempti Sacramenta administrare, & matrimonia celebrare sine Presbyteri Parochialis licentia nequeunt.*

119 *Oleum sanctum in suis Ecclesiis tenere possunt Regulares pro ipsorum vsu duntaxat.*

130 *Regulares prohibentur in suis prædicationibus Ecclesiarum Prelatis detrahere, aut laicos ab Ecclesiarum suarum frequentia vel accessu retrahere.*

131 *Indulgentias indiscretas pronunciare prohibentur Regulares.*

132 *Regulares cum testamentis condendis inter sunt, à quibus testatores retrahere non debent, ostenditur.*

133 *Absoluendi pœnitentes in casibus Episcopo reseruatis non habent regulares facultatem etiam per priuilegium, quod Mare magnum vocatur.*

134 *Regulares personæ curam animarum exercentes in monasteriis exemptis, quibus imminet cura animarum, in iis, quæ ad dictam curam & sacramentorum administrationem pertinent, iurisdictioni, visitationi & correctioni Episcopi immediatè subsunt, in cuius diœcesi sita sunt.*

135 *Regulares exempti, quibus cura animarum personarum sæcularium non incumbit, nequaquam subiiciuntur per constit. Greg. XV. de exemptorum priuilegiis, Episcoporum iurisdictioni in iis, quæ sacramentorum administrationem concernunt.*

136 *Episcopis non licet in vim constitut. Gregorij XV. de exemptorum priuilegiis, visitare Altaria Ecclesiarum regularium, quibus non incumbit animarum cura personarum sæcularium.*

137 *Ecclesia Militum S. Ioannis Hierosolymitani, quibus cura animarum incumbit, in concernentibus ipsam curam Ordinario sunt subiecta, & ab eodem visitari possunt.*

138 *Regulares exempti in dependentibus à cura animarum subsunt Episcopi correctioni, & visitationi.*

139 *Episcopis licet si dum ipsi in casibus sibi licitis ingredi volunt monasteria regularia exempta, regulares renuant eos intromittere ostia claudendo, illa frangere vimque inferre.*

140 *Visitationem impedientes potest Episcopus excommunicare etiam non adhibitis monitionibus in ipso actu manifestæ violentiæ.*

141 *Religiosus delinquens extra Sacramentorum administrationem, & curam animarum non ab Episcopo, sed à suis Superioribus puniri debet.*

142 *Nullus etiam ad nutum amouibilis potest deputari circa curam animarum, & Sacramentorum administrationem, nisi de Episcoporum Ordinariorum consensu, & præuio per eum examine.*

143 *Examinare potest Episcopus quoscunque Canonicos, & dignitates, & alios clericos exemptos & non exemptos ad Curam animarum exercendam constitutos.*

144 *Curam animarum exercentes siue sæculares, siue Regulares sint, poni ad arbitrium superiorum ipsorum regularium, non autem ad arbitrium Episcopi, nisi quod examinari & approbari prius ab eo debent, antequam ponantur.*

145 *Regulares ipsi curam animarum sæcularium personarum exercentes in emolumentis legitimè percipiendis, prohiberi possunt per Episcopum ne excedant taxam ab eo præscriptam.*

146 *Clausura an seruetur in monasteriis Monialium etiam regularibus subditarum, potest & debet Episcopus videre, & non potest ab ipsis regularibus impediri.*

147 *Moniales exemptæ possunt toties visitari ab Episcopo quoad Obseruantiam clausuræ, quoties videbitur expedire.*

148 *Ordinarij in visitatione clausura monialium regularibus subiectarum possunt eas interrogare, & examinare super his, quæ ad clausuram pertinent.*

149 *Censuræ, & interdicta etiam ab ipsis Episcopis emanata, ipsis mandantibus sunt à Regularibus etiam exemptis in eorum Ecclesiis publicanda, atque seruanda.*

150 *Dies festos, quos in sua diœcesi, Episcopus seruandos præceperit, exempti omnes etiam regulares seruare tenentur.*

151 *Ritus Regularium quoad Missas celebrandas, & cætera diuina officia ab ipsis regularibus in eorum Ecclesiis persoluenda, non possunt per Episcopum immutari.*

152 *Concionibus, & lectionibus, quos regulares ad populum habuerint, debent se conformare Euangeliis & Epistolis, quibus Clerus sæcularis vtitur illis diebus.*

153 *Dies festos, & ieiunia in suis Ecclesiis annuntiare non prohibentur Regulares.*

154 *Exempti quicunque offendentes officiales curiæ Episcopalis in actu exercendi suum officium, possunt ab eodem Episcopo coerceri & puniri.*

155 *Regulares exempti, qui ob notorium delictum in excommunicationem inciderunt, possunt ab Episcopo publicè denuntiari excommunicati vt ab ipsis euitentur*

156 *Exempti omnes ad publicas processiones vocati accedere compelluntur.*

157 *Laici non possunt cogi ab Episcopo vt accedant ad processiones ordinatè.*

158 *Regulares quantumuis exempti tenentur accedere ad omnes, & quascunque processiones publicas, & consuetas, aut indictas pro bono publico, aut honore.*

159 *Processiones publicæ ad quos exempti ab Episcopis vocati accedere tenentur, sunt intelligenda quæ indictæ fuerint pro bono publico, vel publico honore.*

160 *Fratres B. Ioannis Dei tenentur accedere ad publicas processiones.*

161 *Processiones publicas indicere & ordinare, ac ad illas per publicum edictum populum conuocare potest Episcopus priuatiuè quoad alios, non obstante immemorabili consuetudine, cum consilio tamen Capituli.*

102 *Processiones publicas absente Episcopo edicere spectat ad Vicarium generalem cum consilio Capituli.*

163 *Regulares, qui non accedunt ad processiones ab Episcopo*

Episcopo indictas vuniri possunt per censuras, & pœnas arbitrarias.

164 Episcopus potest compellere etiam sub censuris omnes Religiosos Mendicantes, & monachos ut accedant ad publicas, & generales processiones.

165 Regulares ad publicas processiones tenentur accedere in numero decenti, debito, & consueto.

166 Sacerdotes Religionis Hierosolymitanæ Ecclesiis inseruientes vocari debent ad processiones publicas, & si non accedant, compelli possunt.

167 Regulares degentes in monasteriis, quæ per dimidium milliare distant à ciuitate, non tenentur, nec ab Episcopo compellendi sunt accedere ad processiones.

168 Conuentus, in quibus Fratres cum arctiori clausura degunt, non sunt compellendi accedere ad publicas processiones, & qui tales dicantur? ostenditur.

Ad puplicas processiones accedere non coguntur.

169 Canonici Regulares S. Crucis Conimbricensis,

170 Religiosi, & personæ Societatis Iesu,

171 Clerici Regulares Congregat. S. Pauli,

172 Clerici Regulares pauperum Matris Dei,

173 Fratres sancti Hieronymi in Regnis Hispan.

174 Canonici Regulares Lateranen.

175 Cassinenses Monachi vltra solitum.

176 Regulares habentes priuilegium non accedendi ad processiones publicas, non tenentur ad eas conuenire etiamsi semel vel sæpius conuenissent.

177 Controuersias omnes de præcedentia inter regulares etiam exemptos circa processiones, & alias similes causas exortas Episcopus appellatione remota componere potest.

178 Præcedentiarum in materia ius defert consuetudini etiam iuri repugnanti.

179 Processio in materia præcedentiarum, etiamsi sit contra ius, est manutenibilis quando est alicuius temporis considerabilis.

180 Appellationem deuolutiuam non tollit Conc. Trid. sess. 25. de Regul. c. 13.

181 Præcedentiam Ordinum Mendicantium, & Confraternitatum inter se decreuit Gregor. XIII.

182 Constitutio Gregorij XIII. de præcedentiis seruanda est inter Confraternitates laicorum, ac etiam inter regulares, ac denique inter monachos, vt n. 183.

184 Iesuati præcedunt Minoribus Obseruantiæ.

185 Siluestrini, si à quæstuando desistant, præcedunt regularibus Ordinum Mendicantium,

186 Cælestini præcedunt Oliuetanis.

187 Carmelitani in omni loco debent præcedere Fratribus de Mercede.

188 Capuccini debent tribuere præcedentiam in processionibus iis regularibus, qui sub propria cruce, & in proprio loco incedebant antequam ipsi propriam crucem deferrent.

189 Fratres Mendicantes semper & vbique debent tribuere præcedentiam Monachis,

190 Fratres S. Francisci de Obseruantia non præcedunt fratribus tertij ordinis, si isti in loco controuersiæ prius monasterium, & locum obtinuerunt.

191 Clerus sæcularis in omni loco debet habere præcedentiam supra regulares.

192 Monasteria plura eiusdem Ordinis quando sunt in vna ciuitate vel loco, diuersis temporibus fundata, quæ ex illis præcedere debeant, ostenditur.

193 Præcedentia antiquitatis seruanda est inter Milites magnæ Crucis eiusdem Ordinis, non autem inter Milites diuersi Ordinis.

194 Procurator generalis Fratrum Minorum de Obseruantia præcedit in Capella Pontificia procuratori generali Fratrum Conuentualium Ordinis S. Francisci.

195 Præcedentia est penes Obseruantes, & non Conuentuales.

196 Minister Generalis de Obseruantia vti potest titulo, & sigillo cum inscriptione Ministri Generalis totius ordinum fratrum Minorum.

197 Religiosi omnes cogere prohibentur, quemquam, vel ad promittendam inducere, vt apud eos eligat sepulturam.

198 Decimas Ecclesiis debitas vsurpare prohibentur Religiosi.

199 Fideles à decimarum solutione retrahere, aut eos ad id non monere in prædicationibus suis, & confessionibus audiendis prohibentur religiosi.

200 Celebrare in ciuitatibus, vel castris, aut villis interdictis prohibentur religiosi nisi quatenus eis à Iure, vel ab Episcopis est permissum.

201 Prædicare sine licentia Episcopi prohibentur Religiosi in Ecclesiis, quæ suorum ordinum non sunt, & si contrarium fecerint, poterunt ab Episcopis puniri.

202 Regulares in Ecclesiis suorum Ordinum prædicare volentes non tenentur ab Episcopo licentiam obtinere, sed tantum à suis superioribus examinari debent, & licentiam obtinere, & cum ea se personaliter præsentare coram Episcopo, ab eaque petere benedictionem, tametsi eam minime obtinuerint.

203 Confessiones audire Sacerdotum etiam sæcularium prohibentur Regulares sine probatione Episcopi illius diœcesis in qua habitant.

204 Confessiones audire Regularium possunt ipsi Regulares proprij superioris regularis approbationem tantum obtinentes.

205 Approbatio Superioris regularis sufficit concedi regularibus ad audiendas confessiones sæcularium, qui sunt verè de familia & commensales monasteriorum.

206 Confessarios regulares alias ab Episcopis liberè approbatos ipsis minimè licet ab audiendis confessionibus suspendere, nisi ex noua causa, eaque ad confessiones pertinente, aut ob non seruatum interdictum.

207 Ordinarij locorum non possunt adimere audiendi Confessiones facultatem omnibus simul vnius conuentus regularibus confessariis sacra Cong. Episcop. & regular. inconsulta.

208 Episcopus concedens facultatem Regularibus audiendarum Confessionum ad beneplacitum, illam poterit ad libitum reuocare.

209 Episcopus poterit Regulares vtrinque à semetipso approbatos suspendere, aut repellere à Confessionibus audiendis, si illi cum scandalo, aut aliàs inhoneste viuant, vel aliquod delictum committant, propter quod rationabili Episcopi iudicio videantur à confessionibus suspendendi.

210 Regulares à prædecessoribus Episcopis examinati, & approbati, ad Confessiones personarum sæcu-

larium audiendas à præsento Episcopo successore pro maiore conscientia sua quiete possunt iterum examinari.

211 *Episcopus si cum noua causa, eaque Confessionet ipsas concurrente reprobauerit regulares simpliciter, & sine vlla temporis præfinitione ad eas audiendas admissos, non tenetur ipsis regularibus edicere an eadem causa subsit necne.*

212 *Regulares vt possint in Ecclesiis sui Ordinis prædicare, sufficit Episcopi benedictio petita licet non obtenta, & etiam eo contradicente.*

213 *Regulares si deliquerint siue in Confessionibus audiendis, siue in prædicando, ab Episcopo coërceri possunt, & puniri etiam censuris ecclesiasticis.*

214 *Ordinarij impedire non debent Regulares approbatos ad audiendas Confessiones quominus illas audire possint in domibus pœnitentium ægrotorum quando ab eis vocantur.*

215 *Interdictum quodcunque seruare tenentur regulares, quod ab Ecclesia matrice viderint obseruari.*

216 *Officia diuina horis debitis in suis Ecclesiis tenentur persoluere regulares.*

217 *Regulares omnes etiam Canonici Lateranenses in publicis processionibus non possunt deferre eorum Crucem discoopertam.*

218 *Processiones ad libitum facere non possunt Regulares extra claustra suorum monasteriorum.*

219 *Fratres Mendicantes prohibentur noua loca ad habitum acquirere, vel antiqua alienare sine expressa Pontificis Romani licentia.*

220 *Monachi olim, cum laici essent, prohibebantur pœnitentias imponere præterquam sibi ipsis, & mortuos sepelire nisi monachos secum commorantes, & alia his similia.*

221 *Absoluere à casibus in Bulla Cœnæ Domini, aut ordinario loci reseruatis prohibitum est omnibus religiosis cuiusuis ordinis vigore quorumcumque priuilegiorum.*

222 *Regularis nullus præfici potest in Parochiali, vel alia Ecclesia absque socio eiusdem regulæ, & sui Superioris licentia.*

223 *Regulares nullatenus possunt hodie ad Parochiales, vel ad sæcularia beneficia promoueri.*

224 *Canonicis regularibus Congregationis Lateranen. etiam de licentia sui Generalis non licet absque permissu summi Pont. assumere curam animarum etiam ad tempus, & multo minus beneficium curatum ad tempus.*

225 *Regularis vbicunque proficitur debito modo in Parochiali monasterio non subiecta, tunc non est necessarius sui ordinis socius.*

226 *Religiosus factus Episcopus non obligatur ad tenendum secum socium sui Ordinis nisi ex quadam decentia, & honestate.*

227 *Regularis non potest exercere animarum curam in Ecclesia vbi monachi collegialiter habitant.*

228 *Regularis eligi non potest in Canonicum sæcularis Ecclesiæ.*

229 *Beneficium quodcunque simplex de Iure obtinere non potest Regularis.*

230 *Religiosus in Episcopum eligi non prohibetur, sed consentire electioni non poterit absque sui superioris immediati conuentus vbi moratur, licentia nisi ab ipso Romano Pont. sit electus.*

231 *Religiosus non indiget Superioris licentia vt consentire possit promotioni de se ad summum Pontificatum factæ.*

232 *Concessio generalis facta Religioso de consentiendo electioni, si quam de se contigerit fieri, non valet.*

233 *Prælatus si iniustè denegauerit licentiam religioso vt suæ promotioni consentiat, ad id cogendus est per alium Superiorem.*

234 *Religiosus potest renunciare promotioni de se factæ ad beneficia sæcularia aut Episcopatum, nec ad id cogi potest à Superiore.*

235 *Religiosus factus Episcopus, aut alteri Ecclesiæ deputatus, tenetur ad suæ regulæ obseruantiam circa tria vota substantialia, & ad habitum deferendum.*

236 *Religiosus factus Episcopus non propterea quod reditus Ecclesiæ suæ administrat dicitur proprium possidere.*

237 *Religiosus factus Episcopus ab obedientia & iurisdictione Prælatorum Regularium absoluitur, solique Romano Pont. subditur.*

238 *Officium iuxta ritum suæ Diœcesis, non verò iuxta ritum suæ regulæ tenetur religiosus factus Episcopus recitare.*

239 *Socius regularis potest in recitando officio cum Episcopo itidem regulari se conformare.*

240 *Religiosus ad beneficium Parochiale alicuius Ecclesiæ promotus an teneatur ad obedientiam Prælatorum religionis, ostenditur.*

241 *Religiosi omnes omnibus Clericorum priuilegiis gaudent, quæ Religioni non repugnant.*

242 *Religiosum aliquem ordinare, aut Ecclesiæ præficere inuitis monachis, aut superioribus suis prohibentur Episcopi.*

243 *Regulares circa doctrinam subiiciuntur Episcoporum examini quando volunt ordinari circa natalem, ætatem, mores, & vitam standum est superiorum regularium testimonio.*

244 *Interstitiorum dispensatio ab Episcopo concedenda est Regularibus causa sibi per attestationem suorum Superiorum manifesta.*

245 *Abbates Regulares cum subditis suis regularibus, quos ordinare valent, possunt in interstitiis dispensare.*

246 *Regularibus multa olim prohibebantur.*

247 *Missas & diuina Officia cum assistentia suorum Canonicorum etiam in Pontificalibus celebrare potest Episcopus in omnibus Ecclesiis suæ diœcesis quamuis exemptis, & priuilegiatis.*

SEQVITVR vt de statu Religiosorum, & de vitæ Obseruantia, qua tenentur, breuiter pertractemos. Sed prius videndum est de gradibus & nominibus Monachorum aut Regularium, siue Religiosorum, vel Fratrum. Quare aduertere oportet tres hominum gradus in Religionibus distinctos reperiri, vel enim sunt Religiosi, seu Monachi, vel Conuersi, vel Oblati, quorum omnium frequens in Iure Canonico repetitur mentio, vt *in cap. priuilegia, in princip.* ibi, *quibusdam Religiosis*, iuncto *vers. hoc autem*, ibi, *eorum Ordini sunt Oblati, de priuileg.* & clarius *in c. per exemptionem, eod. tit. lib. 6.* ibi, *ipsius Monachi, vel Canonici Clerici etiam, & conuersi, perpetuoque Oblati*, & *in c. vi lex 27. q. 1.* ibi, *Monachi atque Conuersi professi*, 1

professi, &c. cap. tuis 39. de testibus, ibi, *de suis fratribus, ac Conuersis, cap. non dubium 5. cap. Parochianos 9. de sentent. excom.* ibi, *in Monachos, vel Conuersos*, text. notabilis *in Clem. 1. in fine, de decimis*, ibi, per
3 *Religiosorum ipsorum Donatos, seu Oblatos*. Religiosi, seu Monachi illi sunt, qui in Religione aliqua approbata emittunt tria illa vota paupertatis, castitatis, & obedientiæ, de quibus *in cap. cum ad monasterium, de statu monach.* iuncto *cap. vnic. de voto lib. 6.* cum aliis, quæ latè explicant post S. Thom. 2.2. q. 88. *art. 7. & 11.* multi de quibus Henriq. *in summ. lib. 12. cap. 5.* Sanch. *de matrim. lib. 7. disput. 25. à princip.* differuntque à Conuersis, quia licèt omnes & Monachi, & Conuersi eadem tria vota profiteantur, illi tamen, scilicet Monachi suscipiuntur, vt in choro per ecclesiasticos Ordines diuinis Officiis inseruiant; at vero Conuersi ecclesiasticis Ordinibus non insigniuntur, nec in choro vt plurimùm deseruiunt, & ideò ad differentiam Monachorum, seu Religiosorum, *laici*, dicuntur vulgò *Fratri laici, in cap. ex eo, §. vlt.*
4 *de elect. lib. 6.* non quod ecclesiasticæ, personæ & Religiosæ non sint, sed quia Ordinibus carent, & Clerici non fiunt sicut Monachi, & alij Religiosi. Oblati autem, licet in multiplici sint differentia, de qua egimus *hoc lib. c. 39. §. 2. n. 44. & 45.* à præcedentibus tamen omnibus in eo differunt, quia vota nulla solemnia vel professionem emittunt, sed solùm se, & sua; monasterio offerunt in sæculo ramanentes, vt *in d. cap. vt priuilegia & in cap. in præsentia, in princ. de probat, & in cap. vlt. de success. ab intestato.* Explicant hanc trimembrem distinctionem post Abb. Felin. & Dec. Cou. *in cap. alma mater p. 2. §. 2. num. 8.* Fr. Emman. *quæst. Regularium tom. 3. q. 21. art. 1.* Nau. *cons. 49. num. 1. de regularibus, in nouis*, Flores de Mena *var. lib. 2. q. 21. num. 194. cum seq.* breuiter, sed dilucide Nicol. Garc. *de benefic. p. 1. cap. 4. n. 12.* Gard. Tusch. *tom. 5. lit. M concl. 313.* Vnde notabilis apparet differen-
5 tia inter Conuersos, & Oblatos; illi enim cum veram emittant professionem, ecclesiasticæ personæ efficiuntur, omnibusque priuilegiis gaudent, quæ Religiosis, & ecclesiasticis personis conceduntur, vt de priuilegio canonis, & fori ostendimus *d. cap. 39.* hinc etiam matrimonium ab eisdem Conuersis contractum inualidum est, vt probat tex. *in d. cap. vt lex, 27. q. 2.*

Quod verò ad Eremitas pertinet, est notandum quod olim antiqui illi Eremitæ solemnem emittebant professionem in manibus Episcopi, vel al-
6 terius Prælati, & Religiosi propriè erant, vt de Machario, & Alexio refert glos. *verb. sancti in c. 2. de conuers. coniug.* hodiè iam non ita solemnem illam emittunt professionem, sed in spiritu libertatis non sunt obedientiæ obstricti, ac proinde per vota, si quæ emittunt, non dirimitur matrimonium ratum, vt resoluunt Sot. *de iustit, lib. 7. q. 5. art. 3.* ante argumentorum solutionem, Henriq. *in sum. lib. 11. de matrim. cap. 8. §. 7.* quos refert, & sequitur Sanch. *de matrim. lib. 2. disp. 18. num. 5.* An autem, & quando gaudeant Canonis, fori, & exemptionis priuilegio? diximus *d. cap. 39. de priuileg. Clericor. §. 1. num. 23. & §. 2. n. 45. & §. 5. n. 25.* Possunt autem Religiosi ad eremiticam vitam transire cum Superiorum suorum permissione; aliàs verò minimè? & tunc potuerunt cellas, & habitacula in eremo, aut extra frequentiam hominum constituere, *cap. vnic. in fine, de excess. Prælat. lib. 6.* Non est tamen hoc facilè permittendum, nisi iam in societate prefectis? nam vita socialis

necessaria est ad exercitium perfectionis, solitudo verò competit iam perfectis? multa enim pericula imminent solitarijs, vnde scriptum est *Eccles. 4. Væ soli, quia si ceciderit, non habet sublevantem se, cap. in omnibus 81. dist. cap. illud 7. q. 1. c. 2. de statu monach.*

Quoad Tertiarios an, & quando Canonis, & 7
fori priuilegio gaudeant? diximus *hoc libro c. 39. §. 1. num. 22. & §. 2. num. 14. cum seqq.* Et an Tertiariorum cadauera in Ecclesiis suæ Religionis sint sepelienda, & quando, ostendimus *lib. 2. c. de sepultur. in fine.* Super statu autem mulierum tertij Ordinis in priuatis domibus degentium, illarumque ad habitum dimissione extat decretum infrascriptum, videlicet, *Sacra Cardinalium Cong. negotiis Episcoporum, & Regularium præposita ad tollendas omnes contentiones inter Episcopos, & Superiores Regularium super immunitate, & exemptione Tertiariarum, quæ in priuatis domibus degunt, vulgò*, Bizzoche, *seu aliæ quouis nomine nuncupatarum, in primis, & ante omnia in memoriam reuocat ea, quæ sacra Cong. Cardinalium Concilij Trid. interpretum in eamdem sententiam respondit, videlicet, Sacra Cong. Cardinalium Concilij Trid. Interpretum sæpius respondit minime posse Sacerdotes Regulares mulierum tertij Ordinis, quas de pœnitentia, vel* Bizzochas *vocant, Confessiones sacramentales audire, nisi fuerint ab Ordinario approbati ad Confessiones personarum sæcularium audiendas, quemadmodum nec posse illis sacro sanctum Eucharistiæ Sacramentum administrare in die Paschatis resurrectionis D. N. Iesu. Christi. Verum quoad sepulturam, atque alia priuilegia Fratres Tertiarios; Mantellatos, Corrigiatos, aliosque similes ita demum Ordinis, cuius tertia regula habitum assumpserint, priuilegiis potiri, & ab Ordinarij iurisdictione exemptos esse, si viri collegialiter viuant seu cum claustralibus habitent, & mulieres virginalem, seu cælibem, aut castam vidualem expresso voto & sub dicto habitu vitam traduxerint, quemadmodum cauetur Constitutione Concilij Lateranensium sub Leone X. quæ habetur sess. 11. in fine. Hoc autem voto mulierum alia duo, scilicet paupertatis, & obedientiæ nequaquam includi, quinimo huiusmodi mulieres, si vitam virginalem aut cælibem simpliciter expresséque vouerint, etiam in consanguineorum & affinium suorum, aut propriis domibus vel seorsim habitantes, supradictis priuilegiis Ordinis cuius tertiæ regulæ habitum deferunt, exemptione que ab Ordinarij iurisdictione frui debere, vt idem Leo postea declarauit Const. edita die 1. Martij 1518. An autem prædictæ qualitates in huiusmodi Tertiariis concurrant, Ordinarij loci iudicium spectetur. Præterea si contigat aliquas ex prædictis Tertiariis sine sepulturæ electione decedere, cas sic decedentes ita demum in Ecclesiis Ordinis, cuius habitum assumpserunt si in ipsis earum communis sepultura reperiatur; si minus in Ecclesiis Parochialibus sepeliendas esse decernit. Superioribus autem Regularibus sufficienti facultate ad id à Sede Apostolica suffultis (Capuccinis exceptis) licere mulieres ad huiusmodi habitum recipere, atque ad ipsos vestiendi eas officium pertinere, non autem ad habitum admittendas & recipiendas esse, nisi probata vita, ac bonis moribus præditas, atque in ætate saltem xl. annorum constitutas, quæ de proprio habeant, vnde sufficienter viuere possunt, & non cum aliis viris, quàm cum consanguineis, vel affinibus in primo tantum gradu sibi coniunctis cohabitent, & ab Ordinario loci licentia prius impetrata, qui non aliter eam concedat, nisi de prædictis prævio examine diligenti sibi constiterit. Verum cum huiusmodi habitu concedendo respectiuè deferendo omnino à velo supra caput,*

quod superrectum vocant, à Pectorale, quod vulgo dicitur Sottogola, *& à patentia abstinendum esse; quinimo eas quæ supradicta tria, vel aliquod ipsorum deferre deprehensa fuerint, illa dimittere etiam per censuras ecclesiasticas ab Ordinarijs locorum compellendas esse decernit. Supradictis vero decretis mulieres tertij Ordinis, quæ collegialiter viuunt non comprehendi, quinimo eas dispositioni Constitutionis Pij Papæ. V. editæ Romæ anno* 1565. *quarto Kalend. Iuly, quæ incip. Circa pastorales, penitus subiacere expresse declarat. Non ob-*
8 *stantibus quibuscunque in contrarium facientibus. Dat. Romæ* 20. *Decembris* 1616. Vnde D. Franc. de Castillo. *Siciliæ decis.* 88. resoluit legatum relictum, *si nupserit, vel monachabitur*, verificari in tertiarijs Ordinis S. Francisci, & similibus, qui vitam cœlibem duxerint, secus quando priuatam vitam agerent in eorum domibus priuatis, refert Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 4. *collect.* 1051.
9 Sciendum est etiam quod propriè, & strictè, loquendo appellatio Monachorum eos tantummodo comprehendit, qui sub Abbate præposito viuunt, & à Regularibus Mendicantibus differunt, possident namque bona in communi, & sunt magis solitudinis obseruatores, quàm in monasterijs suis commorantes; non applicant se prædicationibus, neque Confessionibus audiendis: vnde meritò μόναχοι Greco vocabulo, idest, soli vocantur, *c.* 1.
10 *c. si cupis* 16. *q.* 1. Ascani. Tambur. *de iure Abbatum tom.* 1. *disp.* 27. *q.* 3. Olim enim Monachi omnes etiam Abbates laici erant, & ideo Clericis inferiores habebantur, Azor. *instit. mor. p.* 1. *lib.* 15. *c.* 19. *q.* 11. Floscul. Cleric. *p.* 2. *n.* 109. Carol. de Grassis *de effectibus cleric. in prælud. n.* 392. Zypæ. *in analytica postremi Iuris eccles. enarrat lib.* 1. *tit. de maior. &*
11 *obed. num.* 4. proindeque obedientiam præstabant Ostiario, & aliis in maioribus sacris Ordinibus constitutis, vt probat tex. *in c. à Subdiacono* 93. *dist.* vt ait Scip. Lancellottus apud Ascan. Tambur. *d. tom.* 1. *d.* 25. *q.* 1. *n.* 184. & tangit Zypæ. *d. num.* 14. & quod Monachi ex ipsorum origine laici fuissent probat *l. generaliter C. de Episcopis, & cleric.* quæ est canonizata *in c. generaliter* 16. *q.* 1. Abb *in cap.* a. *col.* 2. *n.* 6. *vers. sed quia, de instit.* vbi quod potest fuit esse verus Monachus, & laicus, Specul. *in tit. de dispensat.* §. *nunc de Episcoporum. vers.* 56. & ibi Ioann. Andr. *in addit. in verb. Superioris*, vbi dicit quòd status primitiuæ Ecclesiæ non cogebat Monachos vt fierent clerici.
12 Fuerunt in hoc laicali statu vsque ad tẽpora Eusebij. Zozimi, & Syricij, vt ex sententia bistoriæ ecclesiasticæ testatur Gratian. *in cap. bene est, circa fin.* 16. *q.* 1. vbi etiam adducit. Hieronymum referentem Monachos Seythiæ conuenisse in vnum vt Sacerdotem sibi inuenirent, qui eis Missarum solemnia celebraret. Ex causa tamen necessitatis fuit semel à Gelasio concessum quibosdam Monachis vt possint clericari in defectum clericorum, remanentibus tamen saluis antiquis institutis, vt habetur *in cap. priscis* 55. *dist. & in c. requisitis, in fine* 1. *q.* 7. Deinde Gregorius nonnullis Monachis concessit, vt possint clericari, & de oblatis viuere, *in c. moderamine, & in c. ex auctoritate* 16. *q.* 1. non tamen passim, & indistinctè, sed ita demùm si fuissent probatæ vitæ, & bonorum morum, atque etiã docti. *d. c. priscis, c. si quis Monachus, c. sic viue, c. in parochia, c. doctos* 16. *q.* 1. Postmodum procedente tempore cœperunt eorum aliqui in suis monasterijs Presbyteri creari, vt ibi rem diuinam facerent: & deinde Episcoporum consensu, vel consuetudinem introdum est, vt etiam Sacramenta cæteris Monachis ministrarent in suis tantum monasterijs, ac proinde prohibebatur extra monasteria Clericorum munia obire, & exequi, iuxta, quod veniunt intelligendi plures textus *caus.* 16. *q.* 1. & in primis *c. placuit li.* 1. vbi præcipitur ne Monachi pœnitentiam alicui tribuant, nisi sibi inuicem, & ne mortuum sepeliant, nisi Monachum in monasterio commorantem, & *cap. interdicimus*, vbi prohibentur Abbates & Monachi publicas penitentias dare, infirmos visitare, & Vnctiones facere, & Missas publicas cantare, & *cap. peruenit*, vbi reprehenduntur Monachi, & Abbates, qui in parœcijs Episcoporum, ac Presbyterorum muneta præstabant, & *c. qui vere* vbi statutum est ne Monachi, qui per ciuitates singulas, seu possessiones in monasterijs morantur, communicare audeant, ecclesiasticas, aut sæculares aliquas attrectare actiones, nisi fortè iubeantur propter vrgentes necessitates ab ipsius ciuitatis Episcopo, & *in c. Agapitus*, vbi increpat Gregorius quendam Episcopum, qui in certo monasterio prohibebat Missarum Sacrificia fieri. Denique ij Monachi, qui erant ad Sacerdotium prouecti cœperunt quoque Episcopi auctoritate, & Abbatis consensu extra monasterium officia Presbyterorum obire, & ideo *in c. sunt nonnulli* Bonifacius reprehendit quosdam asserentes Monachos, qui Mundo mortui sunt, & Deo viuunt, Sacerdotalis officij dignitate indignos, neque pœnitentiam dare, neque Christianitatem largiri, neque absoluere posse per Sacerdotalis officij diuinitus sibi iniunctam potestatem, sed omninò inquit labuntur. Colliges hæc ex Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 19. *q.* 11. & ex Tambur. *d. tom.* 1. *disp.* 25. *q.* 1

Verùm hodie Monachorum appellatione in- 13
definitè veniunt omnes Religiosi cuiuscunque generis, *c. quod Dei timorem, de statu Regular.* Felin. *in c. non dubium n.* 2. *de sent. excom.* Nau. *in man. c.* 27. *n.* 79. Feder. de Seuis *cons.* 23. *n.* 2. *in fine, vers. nec obstare videtur, & n.* 3. *in resp. seu cons. D. Petri de Enderto* ibi inserto, quod etiam comprobat idem Feder. *in respons. sua n.* 9. *in fine vers. respondeo*, Matt. Anton. *var. resolut. lib.* 1. *resol.* 112. *casu* 63. *vers. primo*, Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 5 *lit. M. concl.* 311.
n. 4. Azor. *instit moralium p.* 1. *lib.* 11. *c.* 19. *q.* 10. Ve- 14
niunt quoque Moniales quoad ea, quæ sunt proportionabilia, Felin. *in cap. de monialibus, de sentent. excom.* Fulgos. *cons.* 121. Paul Fausc. *de Visitat. lib.* 5. *c.* 18. *n.* 61. Menoch. *de arbitr. casu* 421. *n. vlt.* Flores de Mena *var. lib.* 1. *q.* 10. *n.* 25.

Alij verò Regulares qui sunt Medicantes, Fra- 15
tres simpliciter appellantur *in cap. nimis, de excess. Prælat. & in Clem. dudum, de sepultur. & in Clem. exi-*
vi. de verborum signif. Sed alij quoq; sunt Religio- 16
si qui nec Monachi, nec Fratres vocantur, sed Canonici, aut Clerici Regulares dicuntur, de quibus
supra egimus. Vnde nomen hoc *Religiosus*, aut 17
Regularis nomen est generale, omnes omnino comprehendens, qui sub regula aliqua communiter perpetuò viuunt, vt videre est *in toto tit. de Regularibus, & de religiosis domibus.*

Ex his Fratribus, siue Religiosis, quidam Men- 18
dicantes appellantur, alij non Mendicantes sunt, sed nonnulli de Mendicantium priuilegijs gaudent, de quibus omnibus supra egimus *hoc lib. cap.* 41. *in fin.*

Sed vltra suprà nominatos extant Militarium 19
Ordinum Equites, qui Religiosorum appellatione propriè, & strictè non veniunt, nisi in fauorabilibus, vel vbi adderetur aliquod verbum vniuersale.

uerfale, puta, fi dicatur, *quicunque Religiofi*, quia
tunc etiam ipfi comprehenderentur, vt refoluit
Natt. *conf.57.n.3.& 4.* & videtur velle Gonzal.*ad
reg.8.Cancell.glof.8.àn.61.* iuncta traditis per Nicol.
Garc.*de benefic.p.1.cap.4.n.16.* Serap.*dec.*587.Rot.
in Romana alimentorum 11. *Iunij*1627.*coram R.P.D.*
20 *Duran.* vbi fuit dictum Milites S. Iacobi de Spatha
non effe verè Religiofos, ac proinde eorum filios
natos ea foluta, cum qua de licentia magni Magi-
ftri poterunt contrahere matrimonium, non effe
21 fpurios dicendos, fed filios naturales. Et de Com-
mendatarijs Abbatibus quòd non veniant appella-
tione Religiofororum, tradit Fr. Emman. *quaeft.Regul.
tom 3.q.51.art.9.* quam refert Afcan.Tambur.*de iu-
re Abbatum tom.1.difp.17.q.4.in fine.* Vnde viuentes
fub aliqua regula, veluti tertij Ordinis S. Francifci,
non dicuntur propriè Religiofi, nec veniunt Reli-
22 giofforum appellatione: prout etiam, qui vtuntur
matrimonio,non funt Religiofi, nec largo,nec ftri-
cto modo, vt cenfuit Rot.*coram Card. Seraph. de-
cif.*121.*n.*6.

23 Quoad Milites verò,& Equites Ordinis S. Ioan-
nis Hierofolymitani, & Hofpitalarij,qui commu-
niter Militantes Equites nuncupantur, contrarium
eft refoluendum, & affirmandum ea proprietate
fermonis venire appellatione Religioforum in qua-
cunque materia etiam pœnali, vel odiofa,fi alias de
mente difponentis contrarium non appareat,vt do-
cuit gl. 2.*in Clem.1.de decim.* recepta, & laudata à
Doctoribus communiter,fecundùm Nau.*conf* 12.*n.
de regul.* Fr.Emm. *quaeft.regul.tom.2.q.2.art.7.* Azor.
inftit.moral p.1.lib.13.c.4.q.4 optimè improbans di-
ftinctionem inter materiam fauorabilem, & odio-
fam: quod confirmatur ex recepta traditione, quæ
docet in quacunque materia etiam pœnali venire
omnia; quæ fub proprietate verbi etiam lata conti-
nentur, vt de verbo, *inteftabilis*,probat tex.*in l.cum
lege.ff.de teftam.*& poft Dec.obferuat Cou.*lib.3.var.
c.5 ad fin.* & multis adductis latè D.Barbof.*in rub.ff.
foluto matr.p.4.à n.47.*& ideo quòd veniant appella-
tione Religioforum in terminis cenfuit Rota *de c.*
24 177.*n.*1.*p.*1.*recent.* vt pote quia verè, abfolutè, &
fimpliciter Religiofi funt,& aliorum more tria vota
folemnia emittunt, paupertatis, caftitatis, & obe-
dientiæ, fub regula ab Ecclefia approbata: vt refo-
luunt Menoch.*illuftr.c.105.n.49.cum fegq.*Petr.Greg.
fyntag.iuris lib. 5.*c.*34. Azeued.*lib.*14. *à n.*1.*tit.*5.
lib 3. Menoch.*de arbit.caf.*56.*n.*11.*& caf.*231.*n.*19.
& conf 54.*n.*17.Nic.Garc.*d.c.4.n.*3.Steph. Grat.*dif-
cept.forenf.tom* 5.*c* 880.*n.*1.3.*&* 5.Barth. à S.Fauft.*in
thefaur. Religiof.lib.*5.*q.*10. Hier. Rod. *in compendio
quaeft.Regul ref.*28.*n.* 10. & fæpiffimè fuit dictum in
Rota, & fignanter coram Put. *dec.*392. *aliàs* 382.*n.*
2 *lib.*1.*in correctis*, *& inter recent.dec.*33.*fub n.*1.*p.*1.
*& dec.*87.*n.*1. *& dec.*454. *n* 3.*p.*2, & coram Greg.
XV *dec* 87.*n.*2 vbi adden.*n.*13.*&* 14.*& in Egitanien.
Commenda* 8.*Iunij* 1626.*coram R.P.D.Merlino*,qua-
muis Abb.*in rub.de Regular.* dicat quòd largo modo
funt Religiofi,& Mandof.*ad reg.*3. *Cancell.q.*12.*n.*
3. afferat quod non dicantur propriè Religiofi.

25 His ita præmiffis fciendum eft multa effe quæ
Regularibus,feu Religiofis omnibus à Canonibus
præcipiuntur,aut prohibentur, præter illa, quæ in
ftatutis & regulis fuorum Ordinum continentur.
Primò igitur tenentur omnes Regulares ad ea om-
nia vitanda,vel fectanda,quæ *fupra lib.1.c.40.de vi-
ta,& honeft.cler.*oftendimus argum.*c.Deus qui, & c.
penult, in fine, illo titul. & cap.*1. *& per tot. ne cleric.
26 vel monachi.* Clericorum enim appellatione in his
rebus etiam Regulares contineri ibidem demon-
ftrauimus, fpecialiter verò omnibus Religiofis
quod ad vitam & mores attinet, mandatur *in d.c.
Deus,qui, & in cap.pen.& fin.de vita, & honeft.cler.
& in Clem.ne in agro.§.1.de ftatu monachor.& in Cle-
ment. Exiuit. de verborum fignific.* vt habitum fuo
Ordini requifitum, & conuenientem continuò
portent, occultè autem illum deferre nulli omni-
no eorum permittitur, nec illum fponte dimittere,
vt ftatuit Concil. Trid.*feff.25.de regular.c.19.*& in-
frà exponemus.

Secundò interdicuntur omnibus Religiofis au-
cupationes, & venationes, & illis prohibetur ca-
nes,aut aues venaticos alere, vel tenere, *d.Clem.ne
in agro* 1.*§.porro*, Nau.*commento* 4.*Regular. num.*16. 27
Azor.*inft.mor p.1.lib.12,c.19 q.16.* Tambur. *de iure
Abbatum tom.3.difp.3.q.6.n.22.* Bellet. *difquif cleric.
p.1.tit.de difcipl.cleric.§.19.n.1.verf.quod etiam mul-
tò magis*,itaut illis nec recreationis caufa venatio li-
cita fit, quamuis proprios reditus in venatione ha-
beant, vt refoluit Perez *l.* 1. *tit.* 22. *ordinam.* quem
refert Salzed. *ad Bernard. cap.70.lit.C.in nouiff. im-
preff.*

Tertiò eis quoque prohibetur verborum, vel 28
geftorum ioca fæcularia diligere,aleas amare,gulam
& ebrietatem fectari, ornamentum inconueniens
propofito fuo quærere, & velle in delicijs viuere,
cap.1.ne Clerici,vel monach. Tambur.*de iure Abba-
tum*.poft primam impreffionem huius tract. à me
vifus *tom.3.difp.3 q.6.n.24.*

Quartò præcipitur vt filentium feruent conti- 29
nuum in dormitorio, refectorio, oratorio,& certis
horis in clauftro, *cap.cum ad monafterium,de ftatu
monach.* & ne carnes nifi in neceffitate comedant,
cap.carnes,de confec.dift.5. Tambur, *d.tom.3.difp.3.
q.6.n* 25.

Quintò ne Monachi arma intra fepta monafte- 30
rij abfque fuorum Superiorum licentia teneant,
fub pœna excommunicationis ipfo facto incurren-
da, *d.Clem.ne in agro.§. quia verò, de ftatu monach.*
Nau *in man.cap.27. n.139. verf.37.* Suar. *tom.5.de
cenfur.difp.23.fect.5.n.8.* Fr. Emman. *quaeft. regular.
tom.2.q.60.art.5.verf.quarta*, Filliuc. *tract.14.cap.8.
quaeft.6.*Iul.Lauor.*de indulgent. p.2.cap.13.n.45.*Ego
ipfe *de officio & poteft. Epifcopi p.3. alleg.* 50.*n.* 553.
fecundùm Lugdunen. impreff. Bonac. *de cenfur extra
Bullam difp.2.q.9.punct.16.* Tambur.*d.tom.3.difp.3.
q.6.n.26.*

Sextò ne mulieres introducant iuxta Pij V. *con-* 31
*ftit.*incip.*Regularium perfonarum,fub dat.* 13.*Octobris*
1566. vbi poftquam reuocauit omnes facultates
etiam ab Apoftolica Sede quomodocunque con-
ceffas mulieribus cuiufcunque ftatus, Marchionif-
fæ, & Ducifſæ fint, ingrediendi monafteria Mo-
nialium, hæc addidit. *Diftrictè prohibentes mulie-
ribus prædictas facultates, & licentias præcedentibus
fub excommunicationis latæ fententiæ pœna, poftquam
harum litterarum notitiam habuerint, à qua non pof-
fint nifi à Romano Pont. abfolui præterquam in mortis
articulo, ne dictas domos aut monafteria ingredi au-
deant*, &c. & ftatim fubdit alias pœnas Religiofis
illas admittentibus; multipliciter declarant Co-
riolan.*de cafibus referuat. part.2.cafu 3. à numer.*36.
Bonacin.*de claufura quaeft.5.puncto 3. numer.* 2. De
huiufmodi claufura monafteriorum virorum quo-
ad ingreffum fœminarum in ea, fi multa fci-
re cupis, confule Fr. Emmanuel. *quaeft. regular.
tom.1. quaeft.48. artic.* 3. *&* 4. Aloyf Ricc. *in pra-
xi rerum fori Ecclef. decif.*648. *in* 1. *edit.* aliàs *re-
folut.*544.*numer.*8. *in* 2. *edit.* Fr. Ioann. à Cruce *de
ftatu relig. lib.* 2. *cap.*5. *dub.* 5. *conclus.* 1. Sanchez

in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 17. per tot. Bonacin. *de clausura q. 5.* Villalob. *part. 3. sum. tr. 35 diffic. 35.* nouissimè Hier. Roder. *in compendio quæst. regul. resol. 27.* Anton Nouarr. *in sum Bullarum tit. de clausura pag. 607. cum seqq.* metipsum *de offic. & potest. Episcop. p. 3. alleg. 102 n. 85. cum seqq.*

32 Sed breuiter sciendum est quod Religiosi, qui faciunt, aut permittunt fœminas ingredi sua monasteria prætextu facultatum à Summo Pontifice, vel ab aliis concessarum, incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam & priuationem dignitatum, & beneficiorum inhabilitatem ad illa, & alia in posterum obtinenda, vt expressè patet in Constit. Greg. XIII. incip. *Vbi gratia, Idib. Iunij anno Incarnat. Dominica* 1575.

33 Dubitari potest quid intelligatur nomine monasterij, in quod fœminæ intrare non possunt? Et intelligi totum illud spatium, quod intra monasterij septa continetur, colligitur ex adductis per Fr. Emman. *tom. 1. q. 46. art. 1.* Sanch. *d. tom. 2. lib. 6 cap. 17. num. 12.* Bonacin. *de clausura d. q. 5. punct. 1. n. 1.* Vnde prata, & hortos Religiosorum contiguos subiectos esse clausuræ, ac proinde ineos non licere mulieres introducere resoluunt Sorbus *verb. ingredi* 1, Sanch. *d. cap. 17. num. 15.* Coriolan. *d. casu 3. n. 30. vers. 3* Bonacin. *d. punct. 1. n. 6. vers. 5.* Nouarr. *d. tit. de clausura n. 3.* & ita declarauit Sacra Congr. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, *sub die 13 Septembris* 1583 Hinc etiam sacristiam, ad quam non patet aditus nisi per clausuram monasterij, subijci clausuræ, ac proinde mulieres nullo modo illuc ingredi posse, contra Sanch. *d. cap. 17. num. 17.* tenent Coriolan. *d. c. 3. num. 31 versic. quæstio quarto*, Nouar. *d. tit. de clausura num. 4.* & Bonacin. *d. punct. 1 numer. 4.* vbi *in versic. si verò* aduertit sacristiam si duas habeat portas, vnam in Ecclesia existentem, alteram in claustro Religiosorum, comprehendi nomine monasterij, & *in versic. in pran.* cum Sanch. *d. cap. 17. ad*
34 *fin.* subdit condemnendos non esse illos Religiosos, apud quos vsu receptum est, vt fœminas in sacristia causa Confessionum audiendarum, aut alia de causa admittant, quia non omnino perspicuum est sacristiam sub monasterij nomine comprehendi. Verùm hac in re inuenio quod cùm in sacristia Ecclesiæ Fratrum Ordinis Minoris Obseruantiæ reformatorum eiusdem Ecclesiæ choro contigua vti in clausura non comprehensa mulieres passim ingrederentur, dicta Sacra Congregat. ingressus huiusmodi in posterum minimè tolerari, sacristiamque prædictam vti in clausura comprehensam haberi mandauit *in Sulmonen.* 10. *Augusti*
35 1616. Infirmariæ verò, seu domus deputatæ ad recipiendos infirmos, vel ad recipiendos Religiosos tanquam hospites, non adstringuntur clausuræ, quia nomine monasterij non comprehēduntur, vt benè resoluunt Sorb. *verb. ingredi n. 11.* Sanchez *dict. cap. 17 n. 19.* Coriolan. *d. cap. 3. n. 29. vers. quæritur secundò in fine.* Bonacin. *d. punct. 1. n. 5.* Nouarr. *d. tit. de clausura n. 5.*

36 Vtrùm autem liceat introducere aliquam mulierem medicam in dormitorium pro curatione alicuius Religiosi infirmi? poterat ab aliquibus in dubium reuocari, cui respondet Coriolan. *d. cap. 3 num. 32.* quod quando infirmitas non potest aliter curari nisi ope, & arte illius, nec infirmus posset in Ecclesia, vel alio extra venire, tunc licet mulierem medicam cum honestis personis associatam, cum licentia Prouincialis, vel Guardiani in infirmariam, vbi Frater infirmus manet, introducere, subditque idem dicendum videri si quis Religiosus absconderet pro aliquo bono fine aliquam mulierem, vtpote dum fugit persequentes, qui ei ad vitam, vel ad honorem insidiantur, quia pœnæ assignatæ in decretis summorum Pont. imponuntur contra eos, qui temerario ausu, & præsumptione eas introducunt.

Quid dicendum si Prælatus Regularis præciperet vt fieret processio extraordinaria, vt illius occasione possent mulieres ad dicta loca intrare, an incidat in pœnas? Respondet Coriolan. *d. part. 2. casu 3. num. 34.* quòd licet Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciata fol.* 511. concludat quòd talis Superior non excusatur de peccato, & de pœnis taxatis, ipse tamen dicendum putat quòd talis non incurrat pœnas in decretis prædictis taxatas, sed benè meretur puniri, & grauiter à Religione; idem tenet Portel *in addit. ad dubia Regularia verb. clausura Monachorum numer. 6. vers. suo*, sed citato Fr. Emman. *d. loco, & tom. 1. quæst. 48. art. 3. vers. circa quam*, defendunt eius sententiam Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 6. cap. 17. num. 13 & 14.* Villalob. *p. 2 sum. tract. 35 diffic. 35. num. 12.* nouissimè Hieron. Roder. *in compendio quæst. regul. resol. 27. à num. 4.* & addit Coriolan. *d. casu 3. num. 35.* idem videri dicendum in tempore consecrationis Ecclesiæ, scilicet quòd tunc mulieres possunt ire ad omnia illa loca, ad quæ vadit Episcopus cum processione, non autem si peractum sit officium, quia si amplius non sit processio, non licet mulieribus ingredi clausuram. 37

Illud in hac materia te scire volo quòd licèt Pius V. & Gregorius XIII. *in citatis Const.* reuocauerint, & annullauerint omnes licentias, facultates, & indulta quibuscunque personis sexus fœminei antea concessas intrandi virorum monasteria, vel domos etiam ad Imperatoris, Regum, Reginarum, aliorumque Principum contemplationem vel supplicationem concessæ, vel confirmatæ fuerint, atque etiam iteratis vicibus confirmatæ, tamen sub illis non comprehenduntur Imperatrices, Reginæ, ac ipsarum filiæ, & ancillæ, quas secum deferunt, quæ liberè virorum monasteria ingredi possunt etiamsi nullum habeant priuilegium: vt docent Ioan. a Cruce *d. cap. 5. dub. 1. concl. 1.* Suar. *tom. 4. de Relig. lib. 1. cap. 7. num. 7.* Bonacin *d. q. 5. punct. 2. n. 5.* 38

Septimò, ne alicuius Prælati, vel Principis, aut communitatis, seu cuiuscunque personæ, aut loci obsequio se subiiciant absque suorum Superiorum licentia, nec vagari extra monasteria absque licentia, & causa legitima debeant. *cap. qui verè, & cap. quidam. 16. q. 1. d. Clem. ne in agro. § quia verò*, etiam prætextu prædicationis, vel lectionis, aut cuiusuis pij operis, vel recedere à suis conuentibus etiam prætextu ad Superiores suos accedendi, vt statuit Concil. Trid *sess. 25. de Regularibus cap. 4.* nisi id faciant à Superiore iniquo supra modum vexati, quia tunc poterunt absque apostasiæ vitio à monasterio exire Superioris adeundi gratia, cuius auctoritate ab iniqua vexatione liberentur. Ita docent Nauarr. *commen. 2. de Regularib. n. 61. & commen. 3. n. 51.* Aragon. *2. 2. q. 69. art. 3. & 4.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 11. q. 7. & 8.* Sayr. *in Claui regia lib. 12. cap. 16. num. 40.* Bonacin. *de clausura, & pœnis eam violantibus impositis, q. 2. punct. 11. § 1. n. 9.* Coriolan. *de casibus reseruatis part. 1. casu 3. numer. 19. & casu 5. de iudic. regul. § 10. numer. 27.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta part. 2. lib. 8. cap. 5 num. 22.* Sparthar. *de modo corrigendi Regulares tract. 3. part. 4. cap. 2.* 39 40

cap. 2. num. 4. Sanchez in præcepta Decalogi tom. 2.
lib. 6. cap. 8. n. 102. Laurent. de Peirinis de subdito re-
lig. tom. 1. q. 1. obedient. pag. 20. in princip. quorum plu-
res præcipuè Aragon asserunt Concil. Trid. dict. cap. 4.
intelligi de illo, qui Superiorem adit non ex ali-
qua graui, sed leui, aut leuissima causa, intelli-
gentes opinionem Ban. contrarium sentientis a. 2.
q. 12. art. 1. quando ex tali fuga ad Superiorem se-
queretur scandalum, & perturbatio magna Religio-
nis propter ignorantiam causæ, quæ dictus Religio-
sus mouetur ad talem fugam.

41 Octauò, ne munus Aduocati, vel procuratoris
exerceant, nisi Superioris licentia, & vtilitate mo-
nasterij concurrentibus, cap. Monachi li. 2. 16. q. 1.
ibi, similiter vt nullus Monachorum forensis negotij
susceptor, vel exequutor existat, nisi quod monasterij
exposcit vtilitas, Abbate sibi nihilominus imperante,
item Clem. religiosus, de procuratorib. ibi, non potest
sui Superioris licentia procurationis officium suscipere.
Siluest. verb. aduocatus q. 6. Sayr. in claui Regia lib.
12. cap. 22. n. 3. Fr. Emman. quæst. regal tom. 3. q. 41. ar-
tic. 2. D. Barbos. in l. si longius, §. si filius fam. n. 50. ff. de
iudic. Tambur. d. tom. 3. disp. 3. q. 6. n. 22. Laurent. de
Peirinis de Prælato, q. 3. c. 5. a. 19. cum seq. Machado
en su perfeto Confessor, tom. 2. lib. 5. part. 2. tract. 2. do-
cum. 3. Laur. de Franchis de controu. inter Episcop. &
Regul. q. 100. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib 6.
cap. 13. à princip. vbi, n. 2. subdit nouitios non com-
prehendi in hac prohibitione, quia non sunt veri
Religiosi. Vnde duplex coniunctim conditio re-
quiritur, nec sufficit alterutram contingere, nem-
pe Superioris licentia, & vtilitas monasterij, quia
text. in dict. cap. Monachi, & in cap. 1. de postulando,
vtramque petunt, Redoan. de spol. Eccles. quæst. 2. n.
27. Fului. Pacian. cons. 162. num. 192. & 193. Sayr. d.
cap. 12. num. 5. Sanch. d. cap. 13. n. 3. vbi n. 4. asserit si
altera ex his conditionibus deficiat, nec in foro sæ-
culari, nec ecclesiastico integrum esse Religiosis
ea munera aduocati, vel procuratoris obire, bene
tamen illis concurrentibus, & n. 8. ait quod licen-
tia non videtur sat petita, sed opus est eam obti-
neri, & num. 6. quòd sufficit vt hæc licentia præce-
dat susceptionem mandati, & n. 8. quod illam con-
cedere potest Superior immediatus Religionis, &
42 num. 11. quòd Fratres Franciscani non possunt
etiam de licentia suorum Superiorum huiusmodi
munus obire, quod etiam tenet Palao tom. 3. tract.
16. disp. 4. p. 12. §. 3. n. 1. & Machado d. tr. 2. docum. 3.
n. 2. Laur. de Franchis citato loco. contra Fului. Pa-
cian. d. cons. 162. num. 159.

Vtilitas autem non solùm debet esse directa, vt
43 tenent in d. cap. 2. de postul. Anton. & Card. in fine,
Anchar. n. 2. notab. 3. Imol. n. 2. Christoph. de Paz in
leges styli l. 6. schol. vnico n. 8. sed etiam sufficit indi-
recta monasterij indigentis ad magnam pauperiem
subleuandam, & æs alienum soluendum, vt meliùs
sentiunt Redoan d. q. 2. n. 27. Gonzal. ad reg. 8. Can-
cell. gloss. 1. num. 33. Sayr. d. lib. 12. cap. 22. num. 5. Na-
uarr. commento 2. de regularibus num. 66. Machado
dict. docum. 3. num. 5. Sanch. d. cap. 13. num. 17. vbi
num. 12. resoluit quod Religiosus non potest ex
quantouis alicuius mandato ad id dato procura-
torem constituere, aut substituere: ratio est, quia
substitutus non recipit officium absque actu sub-
stituentis, atque adeò, etsi potestas substituti de-
riuetur à primo constituente, fit tamen mediante
actu Religiosi: si autem adsit Superioris licentia,
potest Religiosus constituere, ac substituere pro-
curatorem, quia etsi text. in dict. Clement. Religio-
sus decidat non posse constituere, & non dicat
absque licentia, cum tamen id addiderit in priori
parte vbi dixerat non posse constitui ipsum Reli-
giosum procuratorem, censetur idem repetitum
in posteriori, quippe vtitur d. Clem. Religiosus par-
ticula ita, quæ eius est naturæ vt præcedentia re-
perat. 44

Potest tamen Religiosus in aliquibus casibus
Aduocati, aut procuratoris munus obire, primus
est si sit Superior Religionis, sicut enim potest da-
re subditis licentiam huius muneris obeundi, ita
ipse poterit id obire, gloss. verb. defensor. in cap. præ-
sentium 16. q. 1. & verb. Religiosus in d. Clement. Reli-
giosus, vbi Imol. n. 12. Abb. n. 4. & Bonif. n. 21. &
22. Nau. commento 2. de Regularib n. 64. Azor. d. lib.
12. cap. 11. q. 9. Fului. Pacian. cons. 162. à n. 176. vsque
ad num. 181. lib. 1. Secundus casus est in negotiis 45
Abbatis, Monasterij, vel cuiuscunque Religiosi
eiusdem Religionis, aut etiam Episcopi, Pacian.
d. consil. 162. numer. 189. cum seqq. Sanch. dict. cap. 13.
numer. 19. cum seqq. Tertius casus est cum Reli-
giosus id munus suscipit pro miserabilibus personis
tuendis, gloss. d. verb. defensor. Nauarr. d. commento
2. num. 60. Sayr. d. cap. 12. n. 5. Fului. Pacian. d. consil.
162. num. 194. Sanch. d. cap. 13. num. 23. vbi n. 24.
subdit. quod non potest pro coniunctis sibi perso-
nis, si miserabiles non sint. Quartus casus est in
prosequutione cuiusuis negotij, vbi plures Mona- 46
chi admittuntur, & conueniunt in idem, potest
vnus ex illis constitui procurator pro aliis, etsi plu-
res accusent Abbatem, vel prosequantur electio-
nem, vel alio modo sit res communis, ita colligitur
ex c. cum I. & A. num. 12. de sentent. & re iudic. & ex
cap. olim, de accusat. gloss. verb conforte in d. Clement.
Religiosus, Sanch. d. cap. 13. numr. 25. Quintus ca-
sus est quando Religiosus procurationem suscipit
pro laico patrono, vel Principe, seu magno de-
fensore, aut vtili amico monasterij, Laurent. de
Franchis de controuers. inter Episc. & Regul. in quæst.
var. q. 102. Sextus casus est quando Religiosus, qui
fuit insignis aduocatus Aduocationis, seu procura-
toris officium suscipit, vt ex eius lucro subueniat
Ecclesiæ ære alieno grauatæ, idem Laur. de Fran-
chis vbi sup. q. 103.

Nonò, ne officium tabellionis exerceant, vt ar- 47
gumento text. in cap. sicut, ne Clerici, vel Monachi,
qui loquitur in Clericis, resoluit Sanch. dict. cap 13.
num. 46. vbi num. 48. subdit quòd si de facto ab-
sque Superioris licentia Monachus, qui in sæculo
erat tabellio, instrumenta conficiat, illa valida
erunt, de quo etiam Laur. de Franchis vbi suprà
quæst. 104. Poterit tamen licitè post confessionem
complere, & signare instrumenta, quæ in sæculo
confecerat, vel in suo protocollo breuiter, succin- 48
ctè conscripserat, vt postea per otium, quoties
opus sit, latius extenderet. Ita resoluunt Couarr.
practic. cap. 19. num. 8. vers. monacus. Nauarr. d. com-
mento. 2. num. 42. Fr. Emman. d. tom. 2. q. 8. art. vltim.
Sanchez. dict. cap. 13. num. 49. vbi num. 50. exigit ad
hoc Superioris licentiã, & n. 15. subdit quod potest
monasterium conueniri vt Monachus ante No-
tarius hæc instrumenta perficiat, Tambur. d. tom. 3.
disputatione 3. q. 6. num. 18. Laurent. de Peirinis de
Prælato q. 3. cap. 5. n. 18. Machado d. tract. 2. docum. 4.
num. 5. Laurent. de Franchis dict. quæst. 104. in
fine.

Decimo, ne arbitri esse possint, nisi concurrant li- 49
centia Superioris, & vtilitas monasterij. Ita Fului.
Pacian. d. cons. 161. n. 188. Sanch. d. c. 13. n. 55. vbi n.
57. dicit quòd Religiosos factus Episcopus, & sim-
plices Monachi habentes aliquã administrationem, 50

aut Prioratum possint esse arbitri & *n.* 58. quod Superior Religiosis nulla indiget licentia, vt arbiter sit, & *n.* 59. quod nouitius arbiter esse potest, & *num.* 60. quod Religioso non interdicitur officium arbitratoris & *numer.* 66. resoluit Fratres Franciscanos non posse etiam ex Superioris licentia, atque vtilitate monasterij arbitri munus obire, bene tamen arbitratoris. Tambur. me non citato cùm post primam huius operis impressionem in lucem prodierit, *d. tom.* 3. *disp.* 3. *q.* 6. *n.* 29. Machado *d. tom.* 2. *lib.* 5. *p.* 1 *tr.* 1. *docum.* 4. *n.* 2. 3. *&* 4.

51 Vndecimò, ne testes iudiciarij sint, idest, vt tanquam testes in iudicio deponant, absque Superioris licentia, quia Iudex illi petiturus iuramentum tanquam à teste, non est proprius Religiosi iudex, atque ita exactus ab illo testificari non potest, nec se sponte illi subiicere ad testificandum absque Superioris licentia. Ita Albert. de Malertis *de testib. p.* 1. *cap.* 5. *n.* 28. *&* 29. Campeg. *eod tract. reg.* 94. Nell. à S. Gemin. *p.* 1. *n.* 22. & alij quos refert, & sequitur Sanch. *d. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 13. *n.* 103. nouissimè Tambur. *d. tom.* 3. *disp.* 3. *q.* 6. *n.* 30. Machado *en su perfetto Confessor. tom.* 2. *lib.* 5 *p.* 2. *tract.* 2 *docum.* 6. *num.* 3. Trullench *in pracepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 8. *cap* 3. *dub.* 4. *num.* 13. Palao, *tom.* 3. *tract.* 16. *disp.* 4. *p.* 12 §. 1. *num.* 9. Laurent de Peirinis *de priuileg. Regul. tom.* 3. *in additam. cap.* 4. *ad constit. Iulij II. num.* 35. Si verò Religiosus absque Superioris licentia coram iudice sæculari, vel alio non suo, de facto testificetur, id testimonium valebit, quia nullibi irritatur, & potius interpretanda est res vt valeat, quàm vt pereat, vt bene docent Barthol. Socin. *consil.* 17. *num.* 16. *vol.* 1. Roland. *cons.* 14. *&* *n.* 77. *vol.* 1. Molin. *de iustit. tract.* 2. *disputatione* 127. *vers vt cum autem validum sit testamentum*. Bur. de Pace *l.* 3. *Tauri p.* 1 *n.* 407. Farina *in tract. de testib. q.* 61. *num.* 134. Guid. Papæ *decis.* 517. *Vtrùm religiosi col.* 2. Fulgi. Pacian, *con.* 162. *num* 75. *vol.* 1. Laurent. de Peirinis *d. locc.* Sanch. *dict. cap.* 13. *num.* 108. vbi *num.* 10. post Barth. Socin. *vbi supra* temperat nisi pars defectu licentiæ ad testificandum opposuisset, & adhuc admitteretur, quia tunc non valeret testimonium.

52 Vt autem Religiosus testis sit instrumentarius, id est, vt scribantur testis in aliquo instrumento, nulla exigitur Superioris licentia, quia nullibi id interdicitur, nec id est aliquem iurisdictioni alienæ submittere, vt per Gregor. Lop. *l.* 9. *verb. ni los seruos tit.* 1. *part.* 6 Burg. de Pace *l.* 3. *Tauri part.* 1. *num.* 407. *&* 408. Sanch. *d. cap.* 13. *num* 106. Tambur. *d. tom.* 3. *disp.* 3. *q* 6. *n.* 31. Machado *d. tract.* 2. *docum.* 6. *num.* 4.

53 sed opus esse licentia Superioris vt Religiosi testes in aliquo testamento scribantur, probat *cap nuper, de testibus*, tenent Angel. de Aretio *cons.* 132. *col.* 2. Angel. de Amicis *cons* 137. *n.* 22. Farin. *d. q.* 61. *num.* 130. etiam quando monasterium hæres instituitur vel eidem aliquid legatur. Surd. *decis.* 129 *n.* 1. *&* 2. Viui. *tom.* 2. *communium lib.* 6. *tit.* 13. *num.* 182. Sanch. *d. cap.* 13. *à num.* 100 Hieron Roder. *in compendio quæst. Regul. resol.* 135. vbi tamen post Farin. *d. quæst.* 61. *n.* 134. & Sanch. *d. c.* 13. *n.* 108. resoluit testamentum impugnari non posse, si Religiosi absque Superioris licentia in eo testes adhibeantur.

54 Duodecimò, ne artem chirurgiæ cum incisione, vel adustione exerceant, *cap. tua nos de homicid.* Tamb. *d. tom.* 3. *disp.* 3. *q.* 6. *num.* 12. Palao *tom.* 3. *tract.* 16. *disputat* 4. *p.* 13. *n.* 4. Machado *d. tract.* 2. *docum.* 8. *n.* 2.

55 Sanch. *d. tom.* 1. *lib.* 6. *cap.* 14. *n.* 15. vbi *n.* 16. subdit verum esse, vt ne causa pietatis id liceat, quia si ægrotus decederet ex causa talis adustionis, vel abscissionis, licèt tali non imputetur ad peccatum, imputatur tamen ad irregularitatem: vt docent Abb. *n.* 3. *in d. cap. tua nos, & in cap. sententiam sanguinis n.* 23 *ne clerici vel monach.* Paris. *cons.* 96. *col. vlt. vol.* 5. Bellet. *disquis. cleric. p.* 1 *tit. de discipl. cler.* §. 5. *n.* 6. Auila *de censur. p.* 7. *disp.* 6. *sect.* 1. *dub.* Sanch. *d. c.* 14. *n.* 16 nisi faciat vrgens necessitas, v. g. tempore pestis quando non adest alios, qui hoc munus præstet: vt resoluunt Henriq *in sum lib.* 12. *de viceg. cap.* 11. §. 1. Syr. *de censur. lib.* 7. *cap.* 11. *n.* 11. Auila *d. disp.* 6. *sect.* 1. *dub* 10. Bonac. *eod. tract. disp.* 5. *q.* 3. *punct.* 5. *n.*
4. *vers. addo*. Mol. *de consi tom.* 4. *disp.* 7. 5. *n.* 3. Artem 56
quoque medicam exercere Religiosis interdicitur, vt probat Tambur. *d. tom.* 3. *disp.* 3. *q.* 6. *numer.* 33. Sanchez *d. c.* 14. *n.* 18. vbi *n.* 19. temperat nisi causa pietatis id minus exercerent erga miserabiles, & cognatas personas, dummodo nullum mortis subsequendæ periculum immineat.

Decimotertiò ne possint esse tutores testamenta- 57
rij, aut datiui, vt probat *cap. fin. dist.* 86. *&* *Auth. de sanctissimis Episcopis*. § *Deo autem amabiles, collat.* 9. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib* 12. *cap.* 11. *quæst.* 3. Tamb. *d tom.* 3. *disputatione* 3. *q.* 6 *n.* 34. Laurent. de Peirinis *de Prelatc q* 3. *cap.* 5. *num.* 24. *cum seqq.* Machado *en su perfetto Confessor. tom.* 2. *lib.* 5. *par.* 2. *tract.* 2. *docum.* 6. *n.* 1. Sanch. *d. cap.* 14. *n.* 22. vbi resoluunt nec id posse ex licentia suorum Superiorum, & si illam suscipiant totum esse irritum, quod gerunt; nec etiam legitimam tutelam suscipere possunt, vt expressè habetur *in d.* §. *Deo autem amabiles*. & tradunt Greg. Lop. *l.* 14. *verb. non puede tit.* 15. *part.* Molin. *de iustit tract.* 2. *disp* 221. *col.* 3. *vers religiosus tutor*, Ioann. Bapt. Costa *de remed subsid. remed.* 72. *num.* 7. Sanch. *d. cap.* 14. *num.* 23. Gutierr. *de tutel. p.* 1. *c.* 1. *num.* 30. Palao *tom.* 3 *tract.* 16. *disputatione* 4. *p.* 13. §. *n.* 2. Machado *d docum.* 6. *n.* 2. nisi miserabilium personarum, quia illarum tutelam non tantùm posse, sed etiam teneri suscipere existimarunt gloss. *verb. tutelas in fine in d. cap. fin.* Rosell. *verb. tutela* 2. Syluestr. *q.* 3. Armill. *n.* 2. Tabien. *q.* 1. *num.* 2. Gauant. *verb. tutela num.* 1. Sed melius credit Sanch. *d. cap.* 14. *n* 26. quem refert Ioann. Maria Nouarr. *in tract. de priuileg. miserab. person. priuil.* 86. *in nouiss impress.* & me citato *in hoc loco in Lucerna Regular. verb tutela*, nec harum personarum posse Religiosos esse tutores, imò nec teneri, quia *in d. cap. fin.* nullum inuenitur verbum hanc obligationem imponens; tum quia non videtur quomodo possint ad hoc Religiosi obligari cum nec bona possideant, quæ pro administranda tutela vlli obligationi subiiciant, & tutelæ munus valde à Religioso statu alienum sit.

Decimoquartò, ne possint fideiubere, nisi de li- 58
centia Prælati, & maioris partis Capituli, vt expressè habetur *in c. pen. de fideius.* 2. *tit.* 12. *p.* 5. Mol. *de inst. tr.* 2. *disp.* 549. Azor. *inst. mor. p.* 1. *lib* 12. *c.* 11. *q.* 2. Rebel. *de obl. inst. p.* 1. *lib.* 16. *q. vn. de fideiuss. n.* 13.
Beller. *disp. cler. p.* 1. *tit. de discipl. cler.* §. 32. *n.* 7. Tamb. 59
d. tom. 3. *q.* 6. *n.* 35. Laur. de Peirinis *de Prælato quæst* 3. *q.* 5. *n* 29. *cum seq.* Sanch. *d. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 14. *n.* 38. vbi *n.* 39. resoluit, nec Prælatum monasterij id posse absque consensu maioris partis Capituli, nec ipsum absque eo consensu facultatem fideiubendi concedere posse, & citat Syluest. *verb. fideiuss. q.* 4. & Ang. *eod. verb. n.* 7. Armil *n.* 4. ac Lessium *de iust. lib.* 2. *c.* 28. *dub.* 2. *n.* 20. Quod adeò verum est vt si de facto fideiubeat Religiosus absque prædicta licentia, irrita sit fideiussio, vt per Greg. *l.* 2. *verb. de los Obispos tit.* 13. *p.* 5. Mol. *de inst. tr.* 2. *disp.* 50. *vers. religiosus verò*, Azor. *d. lib.* 12. *c.* 11. *q.* 2. Sãch. *d. c.* 14. *n.* 41. *vers sed dicendum*,

cendum, vbi reddit rationem quare Clerici, qui-
bus similiter interdicitur fideiussio, si de facto fi-
deiubeant, maneant obligati ex *c. 3. de fideiussor* non
60 ita Regulares? Vnde idem Sanch. *n. 42. d. loco*, ad-
uertit quòd licèt Religiosus de Superioris licen-
tia existens in studio possit contractus inire, ne-
quit tamen validè fideiubere, & citat Surd. *de ali-
ment. tit. 8. priuileg. q. 7. n. 1.*
61 Decimoquintò, ne in Iure Ciuili, vel Medicina
ad gradum Doctoratus promoueantur, quia ipsis
interdicitur Iuri Ciuili, aut Medicinæ studere, *cap.
non magnopere, & c. super specula, ne Cleric. vel Mo-
nach.* Tambur. *d. tom. 3. disp. 3. q. 6. n. 18.* Sanch. *d. lib.
6. c. 14. n. 45.* vbi *n. 45.* post Nau. Salzed. & Fr. Emm.
locis infrà citandis, resoluit Religiosum, qui Iuri
Ciuili operam dederat, posse ex sui Superioris li-
centia promoueri ad Doctoratum in Iure Ciuili,
quia iura proximè citata solam auditionem Iuris
Ciuilis, aut Medicinæ exeundo claustrum inter-
dicunt, & longè diuersum est promoueri ad gradus
in his facultatibus, quas Religiosi in sæculo didi-
62 cerant. Ad Doctoratus vero gradum in Theologia,
& Iure Canonico possunt Religiosi ex Superioris
licentia promoueri, quia nullibi interdicitur eius
gradus assumptio, neque harum facultatum stu-
dium. Ita Guiliel. Benedict. *in c. Raynutius, verb. &
vxorem nomine Adelasiam, in princ. n. 213.* Tabien.
verb. magister q. 2. n. 3. Armil. *eod. verb. n. 4* Nau. *com-
ment. 2. de Regularib. n. 2. vers. tertiò dico*, Fr. Emman.
quæst. regular. tom. 2. q. 74. a. 1. Tamb. *vbi supr. n. 38. in
fine.* Sanch. *d. c. 14. n. 44.* vbi *n. 47.* post. Fr. Emm. *d. q.*
63 *84. a. 2.* subdit Fratres Franciscanos posse etiam
ad gradus Doctoratus promoueri, dummodo cur-
sus per constitutiones Apostol. & sui Ordinis sta-
tuta decretos perfecerint, & idonei existant, & in
Vniuersitatibus ab ipso Ordine per generalia
Capitula specialiter electis, & *n. 48.* tradit Reli-
giosos Societatis IESV non posse ad gradus Phi-
losophiæ, vel Theologiæ promoueri sine Præpo-
siti Generalis facultate, & *n. 49.* ex eodem Fr. Em-
man. *d. q. 74. a. 3.* addit, quòd si Religiosi sint Ordi-
nis Prædicatorum Reformatorum, seu de Obser-
uantia prouinciæ aut Congregationis Hispaniæ,
& præsumant assumere quemcunque gradum in
sacra Theologia, nisi ad illum per Capitulum di-
ctæ Congregationis expositæ fuerint, erit irritum
quod faciunt; & quod dicta pœna non extenditur
ad reliquos Fratres non Reformatos, nec ad reli-
quos Religiosos, imò nec ad Reformatos, qui non
ex præsumptione, sed ex ignorantia, vel obliuio-
ne ad eos gradus promoti sunt, quia decretum il-
lud præsumptionem requirit, & extendit etiamsi
ignorantia esset mortaliter culpabilis, & quan-
tumcunque crassa, dummodo non esset ingens te-
64 meritas. Illud aduertere oportet quod Religiosus
missus à Superiore ad litteras addiscendas, cense-
tur quoque licentiam habere vt ad Doctoratus
gradum promoueatur, ac proinde expensas in eius
gradu consumptas tenetur monasterium soluere,
vt docent Felin *in cap. cum dilecta n. 18. & 19. de
rescript. & in cap. ex parte n. 3. de accusat.* Nau. *com-
mento 2. de regularibus n. 2. vers. tertiò dico*, Surd. *de
aliment. tit. 8. priuil. q. 7. n. 4. & 5*, quod bene limitat
Felin. *in d. c. ex parte n. 3.* de expensis necessariis
non sumptuosis.
65 Decimosextò, ne possint esse exequutores te-
stamenti siue ad causas profanas, siue ad pias abs-
que obtenta Superioris licentia, *c. 2. & vlt. de te-
stam. in 6. Clem. vnic. eod. tit.* Nau. *commento 2. de Re-
gular. n. 64.* Matiens. *lib. 14. glos. 1. n. 2. tit. 4. lib. 5. noue
recop.* Gratian. *discept. forens. c. 123. n. 1.* Azor. *instit.
moral. p. 1. lib. 12. c. 11. q. 1.* Sanch. *in præcepta Decalo-
gi tom. 2. lib. 6. c. 11. à princ.* Hier. Roder. *in compendio
quæst. Regul. resol. 135. n. 16.* Laur. de Peirinis *de Præ-
lato q. 3. c. 5. n. 22.* Idem Sanch. *in opusc. lib. 4. cap. 1.
dub. 40. cum seqq. tom. 2.* Machado *en su perfetto Con-
fessor. tom. 2. lib. 5. p. 2. tract. 2. doc. 2.* Itaut exequutio
testamenti per eos facta absque Superioris licen-
tia, quamuis nihil oppositum fuerit, inualida sit,
ex verbo, *non potest*, quo vtitur *d. c. 2.* quod præci-
sam importat necessitatem, & adeo priuat poten-
tia, vt actum contra gestum irritet: sic docent Ri-
min. iun. *cons. 403. n. 13. vol. 4.* Perez *lib. 4. dub. 8. tit.
2. lib. 5. ordinam.* Mench. *de success. creat. 2. §. 11. n.
178.* Molin. *de iustit. tract. 2. disp. 247. vers. religiosus
tamen*, Fr. Emm. *quæst. Regular tom. 1. q. 65. art. 3. &
tom. 3. q. 70. art. 1.* Verùm licet hæc sententia sit
valde probabilis, contraria tamen est probabi-
lior, eámque tuentur Roland. *cons. 24. n. 82. vol. 1.*
Fului. Pacian. *tom. 1. cons. 162. n. 79 cum seqq.* Hippol.
cons. 19. n. 12. Azor. *d. c. 11. q. 1. vers. quæres*, Matiens.
lib. 14. glos. 1. n. 14. tit. 4. lib. 5. noue recop. Ceuall. *com-
mun. contra commun. q. 88. n. 1. & q. 404. in fine*, Cald.
Pereir. *de resol. emphyt. c. 17. n. 10. vers. infero decimo-
octauò*, Laur. de Peyrinis *d. q. 3. c. 5. sub. n. 23. prope fin.*
Palao *tom. 3. tract. 16. disp. 4. p. 13. §. 1. n. 8.* Machado
d. tract. 2. docum. 2. n. 4. Sanch. *d. c. 11. n. 44.* vbi re-
spondet verbum illud, *non potest*, minimè poni in
d. cap. 2. respectu valoris facti, seu respectu iuris;
sed respectu ipsius Monachi tale officium susci-
pientis, vel exequentis; cùm nec velle, nec nolle
habeat.
Licentiam acceptandi officium exequutoris 66
testamenti potest quilibet Superior, etiam im-
mediatus Conuentus concedere Religioso, vt
bene tradunt Ioann. Andr. & Archid. *num. 1.* Anch.
num. 3. notab. 2. Domin. *in princ. num. 2.* & Franch. *n.
5.* Molin. *d. disp. 247. col. pen.* Laur. de Peyrinis *d. q.
3. cap. 5. num. 23. in princ.* Sanch. *d. cap. 11. num. 15.*
vbi *num. 16.* hoc temperat nisi consuetudine il-
lius Religionis obtinuisset, aut eius Constitutio-
nes præscriberent, vt hæc licentia à solo Superiore
mediato obtinenda sit, & *num. 19.* obseruat non
posse Religiosum ex sola Episcopi licentia, Abbate
suo contradicente, munus hoc suscipere, quia plus
subditur ratione suæ professionis Abbati, & *n. 20.*
quærit, quis Superiore mortuo hanc licentiam con-
cedere valeat? & *num. 5.* resoluit ipsum Religionis
Superiorem etiam Conuentualem posse absque ali-
cuius sui Superioris licentia hoc munus obire, &
citat Molin. *d. disp. 247. col. pen.* ac Fr. Emman. *d.
tom. 3. q. 70. art. 1.* de quo etiam Palao *tom. 3. tract.
16. disp. 4. p. 13. §. 1. n. 1.* Machado *d. tract. 2. docum. 2.
num. 2.*
Non sufficit licentiam obtineri post susceptum 67
exequutoris officium ad illud exequendum, sed
ad illud quoque acceptandum prærequiritur; vt
docet Sanchez *d. cap. 11. num. 10.* vbi *num. 11.* sub-
dit, quòd non sufficit tacita Superioris licentia,
quæ habetur ex ratihabitione de præsenti, aut de
præterito ad hoc munus acceptandum, & *num.
12.* disputat vtrùm licentiam hanc semel con-
cessam possit Superior reuocare ad libitum,
quando res non est integra, quia cœpit religiosus
hoc munere vti? Aduertit bene idem Sanchez
d. cap. 11. num. 8. licentiam huiusmodi non requiri
quando Religiosus ille exequutor esset testamen-
ti quoad sola legata pia, & *num. 9.* etiam quando
exequutio illa cedit in monasterij vtilitatem. Il-
lud autem aduertere oportet quod Religiosi, qui
extra

extra claustra sunt, vt beneficiis perpetuia præsint, possunt absque Superioris licentia munus hoc obire, quia huiusmodi Religiosi non sunt sub Abbatis obedientia, ac proinde cessat in eis ratio prohibitionis, glos. verb. Religiosus, vers. & de Claustralibus intelligo, in d.c.2. vbi Domin.e.num.6. Franeb.n.5.Greg.Lop. lib.2. verb.frailes, tit.10.p.6. Fuluian. Pacen. cons. vbi suprà n. 181. tom.1. Sanch. d.c.11.n.4. Rot. apud Farinac. decis.87. num. 1.p.2. recentior.

70 Fratres verò Minores etiam obtenta suorum Superiorum licentia minimè posse vltimæ voluntatis exequutores esse, resoluunt glos. verb. religiosus in d.c.2.Sanch.d.c.11.n.24.cum seqq. Hieron.
71 Roderic. d.resol.135.n.17. Machado d. tract. 2. docum. 2.n.5. Illis tamen permissum est pauperum electionem facere, veluti si testator suis exequutoribus præcipiat pecunias aliquas pauperibus distribui eligendis per Fratres Minores, vel cum eorum consilio, quia hoc non est exequutoris munus obire; tum quia hæc electio est quid facti potius quàm iuris, ex l.cum pater 79.§.hæreditatem, li. 1.ff.de legat.1. Ideo ita tenent Cou. in c.tua nos n.1. ad fin.de testam. Quesad. in suis variis quæst. c. 22.n. 10.Menc.lib.3.Illustr.c.98. Spin. in speculo testam. glos.18. princ.n.32. Fr. Emm. q.Regul. tom.3.q.70.a. 2.Ceuall. commun.contra commun. q.88.in fine, Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib.5.q.3.n.25. Cald. Pereira de nom.emphyt.q.6.n.3. Steph. Grat. discept. forens.c.123.n.25.Sanch.d.c.11.n.32. Fr.Barthol. de Vecchia in praxi seruanda in admittendis ad religionis statum nouit.disp.8.dub.13.n.1.& 2.Hier. Roder. d.resol.135.n.18.

Contra Dilect. de arte testandi tit. 7. caut.7. in fine, Nau.cons.408.num. 4.vol.1. Duen. reg.381.ampl. 6.in fine, Perez.lib.4.dub.7.tit.2.lib.5.Ordinam. Molin.de instit. tract. 2. disp.247. vers. illud est obseruandum.

72 Decimosexto. Bona quæcunque tanquam propria, vel Conuentus nomine possidere, aut tenere prohibentur, sed debent Conuentui incorporari; Superiores verò bona stabilia alicui Regulari concedere, etiam ad vsumfructum, vel vsum, administrationem, aut commendam non debent. Ita statuit Concil. Trid. sess.25. de Regularib. cap.2. Professio namque facta ea conditione, dummodo profitens proprium retineat nutu suo, est irrita glos. in cap. fin. de condit. appos.& in cap.1. qui cler. vel vou. Nauar. consil. 24. num. 5. de statu monach. Gratian. regul. 320. num. 2. Spin. in speculo testam. glos. 22.princ.num.12. Couar. de sponsal.part.2. cap. 3.§.1. num.26. cum seqq. Hurtad. lib.7. glos.1.num. 2. titul. 7. part. 1. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 3. quæst. 17. artic. 6. Ceuall commun. contra commun. quæst.85. num. 2. Carol. Tapia in Auth. Ingressi. C. de sacrosan. Eccles. verb. ingressi cap. 14. num. 4. cum seqq. Azori. instit.moral.part.1.lib.12. cap. 5. quæst. 2. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom. 2. quæst. 8. art.2. Lessi. de Instit. lib.2.cap.41. num. 62. Sanch. d.lib.5.cap.4.num.92. Basil. Pont. de Matrim. lib.5. cap.10. num. 10. Barthol.à S.Fausto in thesauro Religiosor. lib.8. quæst. 21. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiepis. Neapol. part. 4. decis.340.num.11. Suar. tom.3.de Relig. lib.6.cap.12. num.14.& 15. Hieron. Roder. in compend. quæst. Regul. resol. 101.num.58. Barthol. de Vecchis d.disp.13.dub.1.num.11. Bonacin. de clausura quæst. 2. puncto 10. diffinl. 2.§. 1. num.13. Tamburin. de iure Abbatum tom.3.disp.6. q.16.n.16.

73 Vtrùm autem licitum sit Religionum Prælatis concedere Religiosis peculium ad nutum Superiorum reuocabile, ad solos vsus honestos, & pios, idque ex causa legitima? Negatiua pars suadetur ex cap.1.de statu Monachor. ibi, Monachi nec peculium permittantur habere, &c. & ex cap.cum ad monasterium, eod.tit. ibi, prohibemus ne quis Monachorum proprium aliquo modo possideat; quorum Iurium auctoritate hanc partem sustinent Felin. in cap.cum M. n.26. vers. eadem ratione, de constit. Carol. Tapia in Auth. Ingressi. C. de sacros. eccles. verb.ipso ingressu cap. 3. n. 54. Verùm multò probabilius est peculium supradicto modo permissum esse ex licentia Superioris, vt docent Nauar. commento 2.de Regularib.num.14.& commento 3.n.27.& cons. 20.n.5.sub tit. de Regularib. in antiq. aliàs cons. 14.n.5.sub eod. tit.in nouis, Greg. Lop. lib.14. verb. propr.tit.1.p. Corduba in sum. q. 54. opin. 2. Ludou. Lopez in instruct. conscient. cap.154.col.3. vers. ideò licat. Fr. Emman. quæst.regul. tom.3.q.19.art.8.& in sum.tom.2.cap.31.num.3.in princip. Ludou. Beia respons. casuum conscient. p.3. q.36. in fine, & p.4.casu 27. Azor. instit. moral.p.1.lib.12.cap.12.q.1. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat.tom.1.quæst.28.art.8. Sanch. in præcepta Decalogi tom.2.lib.7.c.22.num.5. vbi ponderat pro se text. in d.c.2.vers qui verò, dum permittit Monachos pro administratione iniuncta peculium habere; hinc inferens licitum esse peculium ex causa legitima, & n.6.dicit text. in d. cap.2.in princ.& in d.cap.cum ad monasterium, interdicere regulariter, & vniuersaliter concedi Religiosis peculium propter eorum importunitatem, & leues causas, secùs quando ex causis grauibus, & iustis.

Hæc de Iure communi Decretalium subsi- 74
stunt, sed dubium est, an illud sit correctum per Concil. Trid.d sess.25.de Regularib. cap.2. Duplex est sententia, vna affirmat, atque ideo huiusmodi peculium, quod attento Iure antiquo diximus Religioso posse concedi, iam non esse licitum: ita Sustinent Paussarel. in priuileg. Fratrum Minorum, post.cap.43.sub.tit.de proprietate abdicanda paulo ante fin. in vers. vbi est prius aduertendum, Petr. Nauar. de restit.lib.3.cap.1.p.3.dub.1.num.163.in noua edit. Vega in sum.tom.2.cap.32.casu 19. Azor.d. lib.12.cap.9.q.2. Valent. 2.2. disput. 1.q.4. puncto.3. col.2.corol.4.Fr. Emman. in sum.tom.2.cap.31.num. 3.vers.lo tercero digo, & quæst. Regular. tom.1.q.47. art.15.in fine, & tom.3.q.29.art.12. Zerol. in praxi Episcop. p.1. verb. Moniales, §.2. Tapia in d. Auth. Ingressi, verb. ipso ingressu cap.3. num. 55. Molin. de Instit.tract.2.tom.3.disp.276.col. pen. vers. vtrum autem, Lessi.eod.tract.lib.2.cap.4.dub.5.num.30. Vasq. in opus. de redit. eccles.c.3.dub.12.n.14. Suar. de Relig.tom.3.lib.8.c.14. n. 18. Verum quicquid hi Doctores limitent, & temperent, altera opinio, quæ sustinet in eo Concilij Trid. decreto nihil noui iuris induci, sed solùm confirmari statuta iure antiquo dictis c.2.& cap.cum ad monasterium, verior est; quia verba Conc. Trid. non habent maiorem vim contra peculium, quam verba Concilij Lateran relata in d. cap. 2. nisi quod expressiùs prohibeant hoc peculium; ideo meritò hanc tuentur Nau. d.commento 2. n.15.& 18. & d.cons.14.n.6.Iacob.de Graff.in aureis decis.p.1.lib.3.cap.5.num.53. Fulu. Pacian.con.36.a num.99.tom.1. Ioan.à Cruce de statu Relig.lib.1.cap.3.dub.2. Anton.Perez in comment.ad regul.S. Benedicti cap.33.n.23. Petr. de Ledesma in sum.tom 2.tract.de statu relig. in communi c. 4 concl.3.dub.13.Ludou Beia d.p.4.casu 17. in princ. Fabr. de restitut. in 4.sent. lib.4 dist.15.q.2.disp.45. cap.5.

cap.5.n.125. Tanner. *in 2.2.disp.6.q.3.dub.4 n.*108. Villalob. *in sum.p.2.tract.*35.*dub.*30.*num.*2. Ludou. Miranda *in man. Prælat.tom.*1.*q.*18.*art.*8. Bartol. à S. Fausto *in thesauro Relig.lib.*8.*q.*30. Laurent. de Peirinis *de subdito relig. tom.*1.*q.*2.*cap.*2.§.1.Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta tract.*2.*lib.*8.*cap.*6.*num.*13. Hieron.Cened. *de paupert.Relig dub.*9.*n.*4. *& seqq.* Sanch.*d.c.*22.*n.*12. vbi *n.* 13. resoluit hodie licere ex iusta causa concedere cuicunque Religioso, licet non sit officialis Ordinis, administrationem aliquorum bonorum stabilium nutu Superioris amouibilem, & *n.* 14. ait licitam esse aliquarum Religionum consuetudinem, in quibus ex Superiorum licentia certi annui reditus cuilibet Religioso assignantur ad victum, & vestitum, itaut si deest aliquid, ipsi quærant, si autem superest, applicent piis, & religiosis vsibus, dummodo Religiosi non excedant limitca licentiæ, & parati sint reformationi legitimæ faciendæ obtemperare.

75 Hoc autem peculium concessum Religioso debet esse moderatum, & non superfluum, vt docet Sanch.*d.c.*22.*n.*17.vbi.*n* 18.ostendit qua superfluitatis culpa liberari valeant Religiosi amplissimos reditus habentes? at arbitrio, & præfinitioni Superiorum stare debent, Regulares quoad mobilium superfluitatem, & conuenientiam, nisi de excessu arbitrij constiterit, hab ta tamen ratione personæ, officij, & regulrais status paupertatis, quam professi sunt, etiam cæterarum itidem qualitatum, vt refert decisum Armendar. *in addit. ad recep. legum Nauarræ lib.* 2 *tit.*18*lib.*7.*de religion.n.* 84. Quare vt hæc res ita solide proponatur (verba sunt hæc sapientissimi Basilij Pontij *var. disp. p.* 1. *q.*9.*scholasticæ c.*5.*vers. sed quæret aliquis*) vt assentiatur quiuis maturi iudicij, dummodo non sit auro, ac suis addictus nimis inter ea, quæ cellos exornare possunt, quædam sunt à Religioso statu non aliena, veluti libri, vestes laneæ, vel lineæ iuxta regulam modestiæ compositæ, nec nimis exquisita & pretiosa materia, honesti lecti apparatus, imagines, huiusmodi alia religiosam modestiam decent, & difficile est in his assignare superfluum. Verum ornamenta pretiosa, vestes exquisita arte confectæ, & ex materia, quæ seculares diuites potius quam pauperes Religiosos decet, ex auro fabrefacta plura, gemmæ, adamantes, multæ magni, pretij imagines, capsulæ, aut scriptoriola ingentis summæ, qualia apud nonnullos molta, lectorum exquisita stragula, & rarus orna-
76 tus, superflua sunt Religioso. An autem Religiosus sit proprietarius qui de licentia Superioris multa superflua respectu sui status possidet? vide Barthol. à S. Fausto *in thesauro Relig. lib.* 8.*q.*95. & Basil Pont.*d.q.*9.*scholastica cap.vlt. vers.denique, in fine pag.* 324. vbi dicit id non esse contra Religionem & paupertatis votum sed contra temperantiam quę superflua moderatur, & in re graui mortale peccatum est.

Propria igitur tenere non possunt Regulares
77 vtriusque sexus, sed omnia dare debent suis Superioribus, à quibus primò subueniendum est necessitatibus eorum, vel earum, quibus munera destinata fuerunt, reliquum verò conferendum in vsum monasterij. Ita decisum fuisse per S. Congreg. referunt Nau. *commento* 2.*de Regul.n.*18.*& in tract. de redit ib.eccl.q.*1.*n.*84.Azor.*d.p.*1.*lib.*12.*c.*9.*q.*2. *prope finem*, Armend.*d.l.*7.*de Relig.n.*58. Franc. Leo *in thesauro fori eccles.p.*2.*c.*1.*n.*41. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi p.*3.*alleg.*103.*n.*3. & me non citato transcripsit Aloys. Ricc. *in dec. Curia Archiep. Neapol.dec.*340.*n.*12.*& dec.*390. *ex n.*11.*p.*4. Vnde nul-
lum Superiorem posse concedere Monacho facul- 78
tatem retinendi aliquid ad vsum irreuocabilem tenent Nau. *cons.*47.*n.* 2.*sub tit. de Regular. in antiq.* aliàs *cons.*15.*num.* 2.*de statu monach. in nouis*, Aloys. Ricc.*in praxi resol.*194. Ego ipse *d. alleg.*103.*n.*4.

Moniales, & cæteri Regulares res etiam parui 79
momēti sibi donatas, aut aliàs acquisitas vti proprias retinere non possunt, sed Superiori illas tradere debent, vt refert decisum Armendar *d.l.*7.*de religion. num.* 77. Monialibus quoque minimè licet propria possidere; & si quid legatum, relictum, datum, donatumve fuerit, vel earum, labore, aut industria partum, tradi debet Abbatissæ, quæ ex eo primum Monialis ipsius, cuius causa id quæsitum est, necessitati prouideat, reliquum conferendo in vsum monasterij; Armendar. *d. lib.*7.*de religione n.* 74.vbi *n.*75. subdit quòd nec Moniales tanquam proprium possidere possunt, quod suis manibus laborando acquirunt, vel eis à parentibus dona-
tur, etiám quod monasterium esset pauperrimum. 80
De licentia autem Superioris eis illicitum non est habere quosdam reditus vitalitios, ex quibus possint viuere, & prouidere, suis particularibus necessitatibus pro victu, & vestitu, & aliis, quæ sibi à monasteriis non suppeditantur; & hoc casu non peccant, nec Concil. Trid.*d.c.*2. quod loquitur de reditibus vt propriis, & irreuocabilibus per Prælatum, & sine eius licentia distrahendis; contraueniunt, vt per Cordub.*in tract.casuum conscient.q.*54. Nau. *d.commento* 2.*de Regularib.n* 14.*& n.*18.*vers.ad quintum*, Azor *d p.*1.*lib* 12.*c.*9.*q.*12. Fr.Ioan.ad Crúce *d.c.*3.*dub.*2. Ludou. Miranda *d. q.*28.*art.*1.*conclus.*2. Gallet. *in margar.casuum conscient.verb. Monialis pen.*Suar.*tom.*3.*de Relig.lib.*8*c.* 14.*& n.*12. Illustrissim. D. Roder. à Cunha. *in comment. ad c.reatum* 33.*n.*6.*dist* 81. metipsum *d. alleg.* 103.*n* 5. disputat latè & eruditè Basil. Pont. *var. disp.p.*1.*q.*9. *scholastica*, an liceat Religioso annuos redditus, ingentia deposita, insignemque supellectilem habere circa explicationem Concil. Trid de paupertate Religiosorum.

Permittit tamen hodie Concid. Trid. *eadem sess.*
25.*de Regular.c.*3. omnibus monasteriis etiam Mé- 81
dicantium (exceptis Conuentibus Capuccinorum, & Minorum de obseruantia) vt deinceps bona immobilia in communem eis possidere liceat, & docent Nau. *de Oratione c.*22.*n.*82.Fr.Emman. *quæst.regular.tom.*3. *q.*19.*art.*14. Azor. *instit. moral.p.*1.*lib.*12.*c.*23.*q.*8. Fr. Ioan. à Cruce *de statu relig.lib.*1.*c.*4. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prela. tom.*1.*q.*11.*art.*6.*& q.*28.*art.*1. Hier.Venero *de examine Episcopi lib.*6.*c.*13.*à princ.* Vnde Minores de Obseruantia, & Cappuccinos esse incapaces hæreditariæ successionis, siue ex testamento, siue ab
intestato tenent Quesad. *in suis quæst. var. c.*22.*n.* 82
25. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.*2.*lib.*7.*c.*25.*n.*4. Nec per fidei commissum vniuersale posse hæredes institui tradunt Cordub. *in reg.S.Francisci c.*6. *q.*11.*punct.*1. Fr. Emman. *tom.*2.*q.*78 *art.*2. Sanch. *d.c.*25.*n.*5. Quamuis adiiciatur clausula, *vt hæreditas vendatur, & in necessaria illis pretium cedat*, ad-
huc enim institutionem prorsus inualidam esse 83
tenent Bald. Anchar. Felin. Deci. Montalu. Anton. Gabr. & alii, quos refert, & sequitur Sanch. *d. cap.* 25.*n.*10. Et sic quod Religio Fratrum Cappuccinorum incapax sit successionis bonorum, & cuiuscunque acquisitionis, censuit Rot. *decis.*6.*nu.*1. *tom.*5.*recentior.* vbi *n.* 2. subdit quòd si Religiosus

Capuccinus

Capuccinus emittat professionem, perinde est ac si naturaliter obiisset, adeo vt non expectato obitu apertum dicatur fideicommissum si quid adiit, substitutis, & *n.* 3. *cum seqq.* respondet *ad dec.* 545. *p.* 2. *recent.* dum tenet societatem officiorum non dici extinctam ob professionem in Religione Capuccinorum illius, in cuius vitam tertius societatem inierat, quia ille in cuius caput Societas inita fuit, nihil penitus præstat, & nihil ei acquiritur, sed solùm ab illius vita, & obitu naturali regulatur societas, vt duret seu extinguatur. Nec Fratrum Minorum Ecclesiam posse validè hæredem institui resoluunt Quesad. *d. c.* 22. *n.* 19. Cord. *d. punct.* 1. Azor. *d. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 25. *q.* 15. Sanch. *d. c.* 25. *n.* 14. vbi *c.* 23. *per tot.* latè disputat an Conuentui Fratrum Minorum possit legari? de quo latissimè agemus *lib.* 3. *c.* 23. *de legatis ad pias causas, sub vers. Sexto ei.*

84 In hac verò exceptione, quam facit Concil. *d. c.* 3. non comprehenduntur Moniales S. Claræ, sicut refert à S. Congreg. decisum Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarra fol.* 158. *n.* 3. & omnes aliæ cuiuscunque Ordinis non obstante regula in contrarium, vt censuit sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposita *sub die* 16. *Ianuary* 1596. Sed an hoc procedat in Monialibus primæ regulæ S. Claræ, vulgo dictæ discalceatæ, seu Damianæ, quæ viuunt in rigidiori paupertate, vide Portel. *in respons. moral. p.* 2. *casu* 24.

85 Congregationem autem totius Societatis IESV de anno 1565. cessisse cuicumque iuri prouenienti ex concessione Concilij *d. c.* 3. ad habenda bona immobilia in communi in Domibus professorum, vel eorum Ecclesiis, refert Sanch. *d. tom.*
86 2. *lib.* 6. *c.* 18. *n.* 11. Quæ quidem renunciatio intelligitur ad hoc, vt possit habere, & perpetuò possidere stabilia, non autem vt capiat ad vendendum, sicut consuluit Menoch. *cons.* 1014. *n.* 28. quem probat Rot. *in Romana legati* 10. *Maij* 1617. *coram bon. mem. Buratto,* inter eius impressas *dec.* 245. *n.* 17. &
87 ideo hanc Societatem, & Domum esse capacem acquisitionis stabilium ad effectum illa vendendi, & ex eorum pretio propriis necessitatibus prouidendi tenuerunt Mandos. *de priuileg. ad instar* 5. *n.* 12. Hier. Gabr. *cons.* 28. *in princ. & num.* 6. *&* 12. *lib.* 1. Iul. Negron *in comment. regul contrar. dicta Societatis p.* 3. *sub n.* 7. *pag.* 76. Buratt. *d. decis.* 245. *n.* 16.

88 Quòd si aliquis Religiosus paupertatis votum professus peculium, seu aliquid proprium habere deprehendatur, à monasterio expellendum esse ait tex. *in d. cap. cum ad monasterium, de statu regul.* & ex eo colligit Sanch. *d. tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 20. *n.* 12. vbi cum Abb. *in eod. cap. cum ad monasterium, n.* 13. rectè aduertit eam expulsionem correctam esse *per cap. fin. de Regularib.* quod expulsionem interdicit; iubétque eum Religiosum aliàs expellendum, deputandum in monasterij ergastulo, quo pœnitentiam agat. Attento verò Concilio Trid. *d. sess.* 25. *de Regularib. c.* 2. *in fine*, si Religiosus proprium habens deprehensus fuerit, aut conuictus, priuatus est biennio voce actiua, & passiua, atque iuxta sui Ordinis Constitutiones puniendus, & ita priuatus censetur omni iure dandi vocem ad aliquem actum faciendum in Capitulo, & iure patiendi vocem datam de ipso à Capitulo, Conuentu, vel Collegio quoad ea, quæ sibi sunt oneri, & pœnæ, vt consuluit Nau. *cons.* 6. *de elect. in antiq.* aliàs *cons. etiam* 6. *de verb. signif. in nouis,* Sayr. *in floribus decis. sub illo tit. de elect. decis.* 6.

Si verò Religiosus proprium habens tempore 89
mortis inuentus fuerit, in sterquilinio cum illo proprio, siue tota pecunia est sepeliendus, *d. cap. cum ad monasterium,* vbi Zabarel. *n.* 1. *notab.* 2. Iacob. de Graff. *in aureis decis. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 19. *n.* 5. Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuileg.* 79. *n.* 2. Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 3. *q.* 61. *art.* 1. *vers.* 13. Verùm æquitas solam propriam, seu pecuniæ partem sepeliendam suadet, ne tota perdatur, vt citati aduertunt, vltra quos tradunt etiam *in d. cap. cum ad monasterium,* Host. *n.* 7. Ioan. And. *n.* 4. Anchar. *n.* 10. *notab.* 5. & Abb. *n.* 15. Gregor. Lopez *lib.* 14. *glos.* 3. *tit.* 7 *part.* 1. Sanch. *d. tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 20. *n.* 11. vbi aduertit quòd licet citati Doctores dicant hanc quantitatem debere esse triginta nummos, quòd totidem Christus Saluator noster, & Ioseph venditi sint: in eo tamen se non inuenisse fundamentum profitetur; ac proinde satis esse aliquam illius pecuniæ partem cum eo sepeliri in signum perditionis, & aliorum terrorem; additque hanc pœnam non incurri à dantibus sine licentia Superioris, sed à possidentibus proprium, quia de his claré loquitur *d. cap. cum ad monasterium,*

Decimoseptimò prohibentur sibi eligere se- 90
pulturam nisi quando moriuntur ita remotè à monasterio, vt ad illud commodè portari nequeant, glos. *verb. sepulturam vlt. in d. c. fin. de sepultur. lib.* 6. Nau. *commento* 2. *de Regularib. num.* 43. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 3. *q.* 60. *art.* 2. *vers. aduertendum tamen est,* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 14. *n.* 3. Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 2. *cap.* 11. *ex num.* 91. Ego ipse *de officio Parochi cap.* 26. *num.* 30.

Decimooctauò, prohibentur professi Religiosi 91
exire monasteria ad audiendas Leges, vel Physicam, alioquin nisi intra duos menses reuertantur, excommunicationis sententiam ipso iure incurrunt & in nulla causa patrocinari possunt, & in Choro, & in Capitulo, & cæteri erunt vltimi, & sine dispensatione Papæ non promouentur, vt probat *cap. non magno pere, ne Cler. vel Monach.* & docent Nau. *com.* 2. *de regular. n.* 17. Rebuff. *in tract. nomin. q.* 5. *n.* 15. *cum seqq.* Suar. *tom.* 5. *de censur. disp.* 23. *sect.* 3. *à n.* 10. Bellet. *disquisit. Cleric. p.* 1. *tit. de discipl. cleric.* §. 30. *n.* 1. *&* 2. Filliuc. *tract.* 14. *c.* 8. *q.* 2. *à n.* 127. Sanctar. *de apostas. c.* 2. *n.* 15. *cum seqq.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 8. *n.* 74. nouissimè Bonacin. *de censuris extra Bullam disp.* 2. *q.* 8. *punct.* 7. A quo autem die computandum sit spatium dictorum duorum mensium, est inter Doctores controuersum: nam glos. *verb. duorum, in c. vlt. ne Clerici, vel Monachi,* censet computandum esse à tempore scientiæ, siue publicationis huius Constitutionis. At S. Anton. *p.* 3. *tract.* 24. *c.* 52. & alij putant numerandum esse à die, qua Religiosi Leges, vel Physicam audire incipiunt. Communis tamen sententia tenet computandum esse à die, qua Religiosus egreditur ad præfatas scientias audiendas, quia tex. *in d. cap. non magnopere* claré indicat initium ab exitu è claustro desumendum esse, dum dicit. *si verò exierint, & intra duorum mensium spatium non redierint,* &c. Et ita meritò tenent Panor. *in d. c. vltra n.* 8. Suar. *d. sect.* 3. *n.* 16. Sayr. *de censur. lib.* 3. *c.* 33. *n.* 4. Bonacin. *d. punct.* 7. *n.* 11. Filliuc. *d. q.* 2. *n.* 129. Sanctarel. *d. c.* 2. *n.* 20.

Quæstio est dubia an satis sit ad incurrendam 92
excommunicationem, de qua suprà, à monasterio egredi, & in eodem oppido Leges, vel Physicam, audire, & ad monasterium finita lectione redire, vel opus sit aliò se transferre, ad habitandum,

aut

aut degere extra monasterium, ibique præfatis scientiis studere? In qua Suar. *d. sect.* 3. *num.* 12. & Filliuc. *d.q.*2. *num.* 128. asserunt satis esse exire, & in eodem oppido præfatas scientias audire, & redire; quia text. *in dict. cap. non magnopere*, nullius ferè momenti esset, cùm Religiosi non consueuerint alia ratione de claustris ad audiendas doctrinas etiam sacras exire. Sed verior est opinio Nauar. *d. cap.* 27. *num.* 107. Tolet. *in sum. lib.* 1. *cap.* 38. *num.* 6. Sayr. *d. lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 2. Sanctarel. *d. c.* 2. *num.* 19. & Bonacin. *dict. punct.* 7. *num.* 3. asserentium Religiosum non incurrere pœnam excommunicationis audiendo Leges, vel Physicam in eadem ciuitate, si domum serò redeat, quia excommunicatio in eo text. lata est contra Religiosos exeuntes ad præfatas scientias audiendas, nisi ad claustrum suum intra duorum mensium spatium redeant. Opus est tamen vt Religiosus exeat intentione audiendi præfatas scientias ad incurrendam huiusmodi excommunicationem, quia *in dict. cap. non magnopere* dicitur, vt non permittatur ad has scientias audiendas exire, vt per Tolet. *dict. cap.* 38. *num.* 8. Sayr. *d. lib.* 3. *cap.* 33. *num.* 3. *ad fin* Sanctarel. *d. cap.* 2. *num.* 18.

93 Vtrùm autem Religiosus, qui non non exiuit animo audiendi præfatas scientias, sed postea mutata voluntate permanet extra claustrum principaliter animo eas audiendi, sicque post huiusmodi voluntatis mutationem duos menses extra claustrum moratur, in hanc excommunicationem incidat? Affirmatiuam partem tuentur Suar. *d. sect.* 3. *num.* 15. Filliuc. *d. q.* 2. *num.* 127. Sayr. *d. cap.* 33. *n.* 3. Sanctarel. *num.* 16. & Bonac. *num.* 4. *locis citatis*, quia licèt prior exitus ad hoc ordinatus non fuerit, tamen existentia extra monasterium ad hoc ordinata fuit.

Quid autem si Religiosus claustro egrediatur animo audiendi præfatas scientias, sed re ipsa non audiuit? Hunc etiam incurrere istam excommunicationem, si intra duos menses ad monasterium non reuertatur, tenent Suar. *d. sect.* 3. *num.* 14. Bonacin. *d. punct.* 7. *num.* 6. & Sanctarel. *d. c.* 2. *num.* 17.

94 Decimooctauò, tenentur vota, quæ sunt professi, omnino seruare, *per tot.* 27. *q.* 1. Propositum enim Monachi proprio arbitrio, & voluntate susceptum deseri non potest absque peccato, vt inquit Leo Pontif. *in cap.* 1. 20. *q.* 3. Subdens quòd si Monachus relicta singularitatis professione ad militiam, vel nuptias fuerit deuolutus, publicæ pœnitentiæ satisfactione purgandus est. Quamobrem sæpius fuit Iure constitutum, vt *in cap.* 2. 20. *q.* 3. *& in cap. vlt. de Regular.* vt qui Religiosus, vel quæ Religiosa habitum, quod semel spontanea assumpserit, propria auctoritate abiicere, & iugum Religionis professæ deponere ausu temerario præsumpserit, illum inuità reassumere, & redire ad monasterium cogatur.

95 Præcipitur etiam *in d. cap. vlt.* Præpositis, & Capitulis Religionum vt fugitiuos suos, & eiectos de ordine suo requirant sollicitè annuatim, & redire ad Religionem compellant, eósque recipiant, si ordo id patiatur; alioquin in locis competentibus ad agendam pœnitentiam deputentur, & ad censuras etiam, si opus fuerit, deueniatur: ita per illum text. docent. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *q.* 30. *art.* 2. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 1. *q.* 2. *ad fin.* Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 52. *art.* 1. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 9. *n.* 11. *cum seqq.* & nouissimè edidit Sacra Congreg. Concilij iussu S. D. N. Vrbani Papæ VIII. decreta quædam de Regularibus apostatis, & eiectis *sub die* 21. *Septembr.* 1624. vbi innouatur Constitutio Gregorij IX. *in d. c. vlt.* ac propterea declaratur eam Constitutionem in iis quoque vendicare sibi locum, seruandámque esse qui iustè, diffinitiuéque, ac iuris ordine seruato expulsi fuerint; dummodo tamen in expulsis huiusmodi subsit spes euidens emendationis ex litteris saltem testimonialibus Ordinarij, cuius conscientiam in his litteris concedendis S. Congregatio seriò onerauit.

August. Barbos. de Iur. Eccles. vniu.

Bonifacius autem VIII. *in cap. vt periculosa. ne* 96
Clerici, vel Monachi, lib. 6. excommunicationis sententiam ipso iure incurrendam aduersùs eos promulgauit, qui professi habitum temerè dimittunt de quo plures citaui Doctores *de officio, & potest. Episcopi, p.* 3. *alleg.* 50. *n.* 210. secundùm Lugdunens. impress. quibus addo Bonac. *de excom. in partic. disp.* 2. *q.* 8. *p.* 6. Temeraria autem habitus dimis- 97
sio dicitur quando absque causa fit, secùs si ex iusta causa, vt si Religiosus per loca Turcarum, & hæreticorum, seu aliorum Religiosi habitus hostium transiturus esset, & oporteret ad se tuendum habitum dimittere, vel ex alia iusta causa. Ita Suar. *tom.* 5. *de censur. disp.* 23. *sect.* 4. *n.* 27. & 29. Sanch. *d. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 8. *n.* 41. vbi *n.* 42. disserit qualis ignorantia excuset ne dicatur temeraria transgressio. Ampliatur decisio *d. c. vt periculosa*, procedere, quamuis Religiosus dimittat temerè habitum absque apostatandi animo, vt docent Nau. *consil. vnic. n.* 6. *sub tit. de apostat.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 1. *q.* 30. *art.* 1. Valent. 2. 2. *disp.* 1. *q.* 12. *punct.* 1. *ad fin.* Less. *de iustit. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 1. *n.* 109. Sanch. *d. cap.* 8. *n.* 15. intelligitur tamen, vt dimittens habitum, non statim incurrat hanc excommunicationem, sed quando eò peruenit vt vagetur, vel sic se hominum conspectui exhibeat, nec incurrit si ante hunc euentum mutata intentione induat habitum, vt per Tabien. *verb. excommunicatio* 2. *casu* 23. *q.* 1. *num.* 2. Suar. *d. disput* 23 *sect.* 4. *num.* 3. Sayr. *de censur. lib.* 3. *cap.* 33. *num.* 11. Suar. *d. cap.* 8. *num.* 54. *in fine.*

Quando verò ex aliqua apparenti causa habi- 98
tus dimittitur postea assumendus, etsi illa causa non omnino honesta sit nec excusans, non erit locus huic excommunicationi, vt si Religiosus habitum deponat, quo expeditius currat, aut saltet, aut lapidem proiiciat, quia huiusmodi dimissio, etsi non omnino careat culpa, ac non est adeò temeraria, vt culpa mortalis sit, nec meritò temeraria dici potest, vtpote quæ causam apparentem habet. Ita docent Sayr. *d. cap.* 33. *n.* 13. & 14. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 2. *q.* 76. *art.* 6. *notab.* 2. Azor. *dict. lib.* 12. *cap.* 13. *q.* 5. *casu* 16. & *cap.* 17. *q.* 9. Soarez *d. disp.* 23. *sect.* 4. *n.* 27. & 29. Sanch. *d. cap.* 8 *n.* 55. vbi *num.* 56. subdit dimittentem ex causa turpi habitum eo breui tempore, non incurrere hanc excommunicationem, vt Religiosus recedat absque Superioris licentia, habitúmque deponat, sed quantumcumque obtentam licentiam habeat incurret deponendo habitum, & *n.* 62. docet satis esse si intra priuatos monasterij parietes Religiosus habitum temerè deponat; vt huic excommunicationi subdatur, & *num.* 68. tradit hanc excommunicationem non incurri, quando assumitur habitus alterius Religionis ad illam transeundo contra iura, quod etiam tenet Bonacin. *de excom. extra Bullam. disp.* 2. *q.* 8. *punct.* 6. *n.* 18. vbi *n.* 21. *cum seqq.* resoluit dimissionem habitus modico, & breui tempore factam, v.g. ad integram horam etiam ex turpi causa, non sufficere ad incurrendam dictam excommunicationem, & *num.* 24. resoluit Religiosos ha-

bitum dimittentes subiici huic censuræ etiam post editionem *d. c. periculosa*, & *n.* 25. de Religiosis Societatis IESV habitum dimittentibus.

99 Occultans habitum sine causa eo modo vt à circumstantibus cognosci nequeat, cuius Ordinis Religiosus ille sit, incidit in excommunicationem contra dimittentes habitum latam. Ita Caiet. *in sum. verb. excommunicatio c.* 64. Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 131. Bannes 2. 2. *q.* 12. *dub.* 1. Fr. Emman. *d. tom.* 2. *q.* 76. *art.* 6. Azor. *d. p.* 1. *lib.* 13. *c.* 12. *q.* 5. & *c.* 17. *q.* 10. Gallet. *in margar. casuum conscient. verb. Religiosi*, *p.* 226. *col.* 2. Coriol. *de casib. reseru. part.* 2. *casu* 2. *de*
100 *apostasia, num.* 23. eandem quoque pœnam incurrit, qui habitum gerit sub pannis coopertum, imò & apostata est iudicandus extrinsecè *in Clem.* 2. §. *dignitatem, de vita & honest. Cleric.* Oldrad. *cons.* 184. *n.* 12. Marquad. *de Iudæis, p.* 1. *cap.* 4. *n.* 3. Mascard. *de probat. concl.* 112. *n.* 1. *& seq.* Thom. Triuisan. *decis.* 19. *lib.* 2. Intellige hanc resolutionem procedere quando habitus coopertus gestatur ad effectum, vt viuere possit tanquam laicus, vel tanquam Clericus sæcularis; secùs si ex leuitate illum deferat non animo deserendi Religionem: hic enim non incurrit apostasiam irregularitatis, quæ inducat inhabilitatem ad beneficia; sed tantùm inducit excommunicationem, secundum Achil. *decis. vnic. de apost. ex n.* 10. vbi *num.* 15. subdit recurrendum esse ad argumenta, & coniecturas ad cognoscendum quando habitus coopertus gestetur animo viuendi laicaliter, an verò ex leuitate.

101 Quando verò quis ex causa necessaria (non solum, quæ cogit necessitate certa, & præcisa, sed etiam probabili per *Extrauag.* 2. *de maior. & obed.*) habitum coopertum defert, dubio procul dicendum est & ab apostasia, & ab excommunicatione excusari, *cap. pen.* vbi gloss. *in verb. causa, de vita & honest. Cleric.* gloss. *verb. temerè, in cap. periculosa, ne Cleric. vel Monach. lib.* 6. Syluest. *in sum. verb. habitus, num.* 3. Non erit tamen probabilis causa si Religiosus deferat habitum coopertum solo timore, ne contingat ipsum incidere in manus Curiæ, seu Superioris, apud quem criminabatur, vt latè resoluit Triui. *decis.* 29. *n.* 2. eo quod sit timor pœnæ benemeritæ, qui excusare minimè solet, ex traditis per eundem *in tractat. de modo, & ordine procedendi inter regul. c.* 13. *num.* 3. quamuis contrarium consuluerit Port. Imol. *cons.* 84. nisi dicta per eum intelligamus quando Religiosus scit se calumniosè, & iniustè apud Superiorem criminatum, timetque iniuriosam vexationem ad quam euitandam habi-
102 tum defert coopertum. Quid si Regularis deferat habitum coopertum habitu alterius Religionis? Vide Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. part.* 4. *decis.* 214.

103 Vtrùm autem Episcopus Regularis omittens habitum, & assumendo illam albam, & candidam vestem, quæ ab Episcopis exterius defertur, incurrat excommunicationem latam *in d. c. vt periculosa*, contra Monachos omittentes habitum? Affirmatiuam partem tuentur Card. *in Clem.* 1. *in princ. n.* 9. *q.* 6. *de statu Monach.* & *ibi* Imol. *n.* 17. Maiol. *de irregul. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 13. Cuch. *instit. maior. lib.* 3. *tit.* 1. *n.* 157. Ruinald. *cons.* 6. *n.* 7. *vol.* 1. Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 79. *n.* 10. Fului. Pacian. *cons.* 132. *num.* 42. *vol.* 1. & videtur sentire Henriq. *in sum. lib.* 10. *c.* 33. *in fine*, dum ait hunc esse apostatam. Verùm contrarium optimo iure suadetur ex eo, quia nullo iure est excommunicatio inducta Monacho, qui prætextu Episcopalis dignitatis habitum dimittit, & Episcopalem induit; quia text. *in d. c. vt periculosa*, loquitur de Religioso sub Abbatis obedientia manente, eiúsque Regulis adstricto; atque ita eam rationem reddit, ne detur Monacho materia vagandi dimisso habitu; eo quòd à nemine cognosceretur, quæ in Episcopo Religioso deficiunt; vtpote qui non est sub Regulæ obedientia, & induens Episcopalem habitum, minus aptus est ad vagandum. Quare ita tenent Bonifac. *in d. Clem.* §. *vnius, n.* 33. & 34. Couar. *in cap.* 1. *n.* 18. *de testam.* Tapia *in Auth. Ingressi, verb. sua, c.* 6. *n.* 61. *C. de sacros. Eccles.* Fr. Emman. *dict. tom.* 2. *q.* 58. *art.* 3. Azor. *dict. lib.* 12. *c.* 7. *q.* 4. Bartol. à S. Fausto *in thesauro Religionis, lib.* 5. *q.* 200. Bonacin. *de clausur. q.* 1. *punct.* 2. *num.* 26. & *de excomm. extra Bullam. disp.* 2. *q.* 6. *punct.* 6. *num.* 27.

Sed hodie Concil. Trident. *sess.* 25. *de regular. cap.* 19. hac de re decretum huiuscemodi edidit. 104
Quicunque, inquit, *Regularis prætendat se per vim, & metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitque habitum quacumque de causa dimittere, aut etiam cum habitu discedere sine licentia Superiorum non audiatur, nisi intra quinquennium tantum à die professionis, & tunc non aliter nisi causas, quas prætenderit deduxerit coram Superiore suo, & Ordinario; quod si ante habitum sponte dimiserit, nullatenus ad allegandum quamcunque causam admittatur, sed ad monasterium redire cogatur, & tanquam apostata puniatur, interim verò nullo priuilegio suæ Religionis iuuetur.* Præterea statuit idem Concil. *dict. sess.* 25. *de Regular. c.* 4. vt non liceat Regularibus à suis Conuentibus recedere etiam prætextu ad suos Superiores accedendi, nisi ab eidem missi, aut vocati fuerint; qui verò sine hoc mandato in scriptis obtento repertus fuerit, ab Ordinariis locorum tanquam desertor sui instituti puniatur. Illi autem, qui studiorum causa ad Vniuersitates mittuntur, in Conuentibus tantummodo habitent, alioquin ab Ordinariis contra eos procedatur.

Decimonono, prohibentur sub pœna excom- 105
municationis accedere ad quæuis studia litterarum, nisi à suo Prælato cum consilio sui Conuentus, vel maioris partis eiusdem sibi eundi ad studium licentia primitùs sit concessa, *cap. vt periculosa* 2. *ne Cleric. vel Monach. in* 6. & sic prohiberi illum accessum, quo Religiosus causa studiorum proficiscitur extra oppidum sui monasterij, siue intendat dare operam studiis aliàs prohibitis, vt legibus, aut physicæ, siue aliàs permissis, vt Theologiæ, aut sacris Canonibus, quia text. loquitur generaliter, ibi, *ad quæuis studia*. Ita Nauar. *in man. c.* 23. *n.* 133. Suar. *tom.* 5. *disp.* 23. *sect.* 4. *n.* 35. Sayr. *de censur. lib.* 3. *c.* 33. *num.* 20. Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 8. *q.* 4. *n.* 136. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 8. *n.* 76. Santarel. *de apostasia, cap.* 2. *n.* 1. Bonacin. *de censur. extra Bullam, disp.* 2. *q.* 8. *punct.* 8. *n.* 3. vbi *n.* 4. resoluit Religiosum qui sine licentia, accedit ad studia sui oppidi, non affici hac excommunicatione, & *n.* 6. idem dicit si transferat se ad alium suæ Religionis Conuentum intentione dandi operam studiis, quæ extra monasterium existunt. Dixi, *nisi à suo Superiore*, &c. vt ostenderem requiri licentiam proprij Prælati immediati cum consilio Conuentus, vel maioris partis, Sayr. *d. c.* 33. *n.* 23. Sanch. *d. c.* 8. *n.* 88. Sanctarel. *d. c.* 2. *n.* 3. Bonacin. *d. punct.* 8. *n.* 7. vbi intelligit, modò Prælatus immediatus, vel ipsius locum tenens per Constitutiones Religionis non prohibeatur hanc licentiam concedere, & *n.* 8. tenet Generalem, & Prouincialem posse hanc licentiam concedere, & *num.* 10. ait non requiri

consen

consensum Conuentus, seu maioris partis, sed sufficere consilium illius.

106 Vigesimò, prohibentur Monachi, & Canonici Regulares sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda accedere ad Curias Principum absque speciali Prælatorum suorum licentia, cum intentione nocendi suis Prælatis, aut monasteriis, *Clement. in agro 1. de statu Monach.* latè Bonacin. *de censur. extra Bull. disput. 2. q. 8. puncto* 9. Suar. *tom.* 5. *de censur. disp.* 23. *sect.* 5. *num.* 6. Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 8. *q.* 6. *num.* 140. *& seq.* resoluentes hac excommunicatione ligari eum, qui bono animo Curiam ingressus est, sed dum in Curia commoratur, vult ibi permanere, vt damnum inferat; item hac excommunicatione ligari Religiosum accedentem ad Curiam Principum sæcularium intentione damnum inferendi, etiamsi re ipsa nullum damnum inferat; & etiamsi fortè accedat de licentia sui Prælati: & Bonacin. *d. punct.* 9. *n.* 11. *&* 12. resoluit hac excommunicatione non ligari quoslibet Religiosos, sed tantummodo Monachos omnes etiam non Benedictinos, & Canonicos Regulares modò administrationem non habeant.

107 Vigesimoprimò prohibentur Religiosi quicumque sub pœna excommunicationis decimas Ecclesiis debitas, & ad ipsos iure aliquo, vel causa legitima non pertinentes vsurpare, dolis malis, & malis artibus; & prohibentes Ecclesiis decimas solui ex animalibus suorum familiarium, vel Pastorum; vel ex aliis animalibus, quæ suis permiscentur, vel ex illis, quæ in Ecclesiarum fraudem emunt, etsi admoniti ex bis intra mensem non desistunt: aut si id, quod ausu temerario vsurpant, intra duos menses post admonitionem non restituerint, iis, quibus iure debetur. Ita habetur *in Clement.* 1. *de decim.* referunt Gambarupt. *de casibus reseru. c.* 11. *num.* 7. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 13. *q.* 13. Filiuc. *tract.* 14. *num.* 125. *vers. quinta nouissimè*, Bonacin. *de censur. extra Bullam, disp.* 2. *q.* 8. *punct.* 12. Ego ipse *de officio & potest. Episcop. p.* 3. *allegat.* 150. *num.* 82. secundùm Lugdunens. impress. *& de officio & potest. Parochi. c.* 28. *§.* 4. *num.* 23. Tambur. *de iure Abbatum, tom.* 3. *disput.* 3. *q.* 6. *n.* 42. & quia *dict. Clement.* generaliter loquitur, ibi, *Religiosi quicumque*, ideò non solum viros Religiosos, verùm etiam fœminas Religiosas comprehendere, resoluunt gloss. *ibi verb. quicumque*, Sayr. *de censur. lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 24. Mari. Alter. *de censur. vbi de suspens. disput.* 17. *cap.* 2. *col.* 3. *vers. notandum tertio*, Bonacin. *d. pun.* 12. *num.* 8. vbi etiam post Suar. de *censur. disput.* 31. *sect.* 6. *num.* 9. addit istam excommunicationem extendi ad Equites Militares, qui verè sunt Religiosi.

108 Vigesimosecundò, prohibentur quoque Religiosi sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda audientes à decimarum Ecclesiis debitarum solutione retrahere in sermonibus suis, vel alibi proferre præsumentes, vt habetur *in Clement. Cupientes, de pœnit.* Vnde colligitur Religiosum non affici hac excommunicatione dum alicui mandat vt alteri, qui decimarum onere tenetur, suadeat ne soluat; hic enim non dicitur aliquid proferre ipsius auditoribus, qui decimas soluere debent, vt benè resoluunt Suar. *tom.* 5. *de censur. disp.* 5. *sect.* 23. *num.* 37. Filiuc. *tract.* 14. *cap.* 8. *q.* 8. *num.* 146. Bonac. *d. q.* 8. *punct.* 13. *num.* 3. vbi *num.* 8. addit ad incurrendam huiusmodi excommunicationem non sufficere præfata verba proferre ex inaduertentia, sed requiri dolum, & scientiam cum intentione retrahendi auditores à solutione decimarum refero ego ipse *d. tract. de officio & potestate Parochi, c.* 28. *§.* 4. *num.* 21. vbi *num.* 22. addo Religiosis quoque præcipi *in d. Clement. cupientes.* sub pœna suspensionis ipso facto ab officio prædicationis, vt confitentibus conscientiam faciant de soluendis decimis, dum à Rectoribus Ecclesiarum requiruntur, &c.

Vigesimotertiò, Religiosi Prælatis suis obedire tenentur; nam si inobedientes extiterint, aut 109
incorrigibiles fuerint, possunt ab eis excommunicari, vel de monasterio expelli, *cap. cùm in Ecclesiis, de maior. & obed. d. cap. cùm ad monasterium, de statu Monach.* Nec facilè appellare permittuntur, *cap. reprehensibilis, de appellat.* nisi à correctione,
quam facit Prælatus Regularis excedendo mo- 110
dum, & transgrediendo Regulæ limites, *cap. licet, de offic. ordin. cap. de Priore, de appellat.* Nauar. *cons.* 4. *sub tit. de appellat. & cons. vnic. n.* 6. *de sent. & re iudic. & cons. vnico num.* 8. *vt lite pend. & comm.* 3. *de Regularib. num.* 51. Azor. *d. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 11. *q.* 8. Quarant. *in sum. Bullarij verb. Archiepiscopi auctoritas, auctor.* 18. *num.* 20. *vers. conclusionem*, Fr. Emman. *tom.* 1. *q.* 29 *art.* 2. *& tom.* 2. *q.* 53. *art.* 20. Sayr. *in Clauis regia lib.* 12. *cap.* 17. *à num.* 38. Sigism. Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit.* 26. *num.* 8. Cened. *Canon. lib.* 1. *q.* 26. *n.* 12. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.* 2. *lib.* 8. *cap.* 5. *num.* 13. Sanch. *d. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 8. *n.* 102. vbi cum Nau. Fr. Emman. Azor. & Sayr. *citatis locis*,
dicit non obstare Concil. Trid. *d. sess.* 25. *de Regular.* 111
cap. 4. quia non intercedit appellationem ad Superiorem, sed recessum à Monasterio prætextu adeundi Superiorem.

Vigesimoquartò, seruare tenentur regulas, & 112
statuta suorum Ordinum, tam in habitu, & conuersatione, quàm in ieiuniis, orationibus, & diuinis Officiis, Sacramentorum frequentationes, lectione, & studio sacrarum Litterarum, & aliis huiusmodi, quæ à suorum Ordinum auctoribus instituta fuerunt, ad quod sæpiùs à sanctis Patribus, & Canonibus admonentur *in cap. iuxta, cum seq.* 16. *q.* 1. *c. recolentes de statu Monach. d. c. cum ad Monasterium, eod. tit. c. exiji. de verbor. signific.* Tambur. *d. tom.* 3. *disput.* 3. *q.* 6. *num.* 21. Et hac de re ita statutum fuit in Concil. Nicæno, de quo *in cap.* 1. 16. *q.* 1. *Placuit omnibus residentibus in sancta Nicæna Synodo, vt Monachorum conuersatio, & vita secundùm etymologiam nominis ab omnibus discrepet; Monachus enim Græcè, Latinè singularis dicitur; vnde Monachum per omnia singulariter agere oportet*, & quæ sequuntur. Hieronymus quoque, & alij Patres *in cap. Monachus, & in cap. placuit, & cap. interdicimus, cum seqq. & cap. decimas, vers. commun.* 16. *q.* 1. *cap. nunquam, de consec. dist.* 5. Athanas. *in lib. exhortatorio ad Monach.* Basil. *in sua reg.* & August. *de operè Monach.* optima monita pro regulari disciplina Monachis tradiderunt, quæ omnibus Regularibus inseruiunt. Conc. verò Trid. *sess.* 52. *de Regular. c.* 1. non ignorans quantum ex Monasteriis piè institutis, & rectè administratis in Ecclesia Dei splendoris, atque vtilitatis oriatur, necessarium esse censuit (*quo faciliùs, ac maturiùs, vbi collapsa est vetus, & regularis disciplina instauretur, & constantiùs vbi conseruata est perseueret*) *præcipuè vt omnes Regulares tam viri, quàm mulieres ad Regula, quam professi sunt, præscriptum, vitam instituant, & componant, atque in primis, quæ ad suæ professionis perfectionem, vt obedientiæ, paupertatis, & castitatis, ac si quæ alia sunt alicuius regulæ, & ordinis peculiaria vota, & præcepta ad eorum respectiuè essentiam, necnon ad communem vitam, victum, & vestitum conseruanda pertinentia fideliter*

obseruent: omnisque cura, & diligentia à Superioribus adhibeatur, vt ab illis non recedatur, cum compertum sit ab eis non posse ea, quæ, ad substantiam regularis vitæ pertinent, relaxari: si enim illa, quæ bases sunt, & fundamentum totius regularis disciplinæ exactè non fuerint conseruata, totum corruat ædificium necesse est.

Hactenus prædictum Concilium. Ad hæc autem facilius obseruanda plura decreta de Capitulis, aut visitationibus faciendis fuerunt promulgata, de quibus partim *sup. de Visit.* vidimus, partim *infrà de præpositis Religionum* videbimus.

513 Verùm illud precipuè ad regularem obseruantiam tuendam fuit à Canonibus *in cap. qui verè*, & *in cap. quidam* 16. *q.* 1. constitutum, vt omnes Religiosi non solum suis regularibus Prælatis, sed etiam Episcopis Ordinariis subessent, & eis in omnibus obedire deberent, atque ab eis corrigi, & puniri possent. Quod & Trident. Concilium *sess. 6. de reform. cap. 3. & sess. 25. de reform. cap.* 8. in-
514 nouare, ac restituere saltem in rebus præcipuis censuit, & inter cætera statuit vt commendata Monasteria etiam Abbatiæ, Prioratus, & Præposituræ nuncupatæ quamuis exemptæ, in quibus non viget regularis obseruantia, ab Episcopis etiam tanquam Sedis Apost. delegatis annis singulis visitentur, & vbi vigeret regularis obseruantia, prouideant, Episcopi paternis admonitionibus vt eorum regularium Superiores iuxta illorum regularia instituta debitam viuendi rationem obseruent, & obseruari faciant, sibi & subditos in officio contineant, ac moderentur; quod si admoniti intra sex menses eos non visitauerint, vel correxerint, tunc iidem Episcopi, & vt Delegati Apostolicæ Sedis eos visitare possint, atque corrigere, prout ipsi Superiores possent iuxta eorum instituta.

Multis enim casibus subsunt Regulares Episcopi iurisdictioni, qui vel potest illos excommunicare, vel contra eos procedere: excommuoicare autem illos poterit si commorentur in Abbatiis, Prioratibus, Præposituris, & in beneficiis siue Curatis, siue non, vbi non viget Regularis obseruantia, Concil. Trid. *sess. 21. de reform. cap.* 8. Lauret. de Franchis *de controuers. inter Regulares, & Episcopos, q. 6. vers. decimo.* Item si admittant Regulares ad diuina Officia, vel sepeliant excommunicatos ab ipso Episcopo. Abb. *in cap. sacris, num. 7. de sepult.* Lauret. de Franch. *d. q. 6. vers. decimoseptimò.* Item contra Regulares dantes vel recipientes aliquid pro ingressu nouitij procedit Episcopus per censuras, Concil. Trid. *sess. 25. de reform. cap.* 18. Fr. Emman *quæst. Regul. tom. 2. q. 63. art.* 11. Lezana *in sum. quæst. Regul. tom. 1. cap.* 11. *num.* 12. Item habet auctoritatem ad faciendum etiam mediis censuris cootra Regulares quod nouitiis professionem facere renuentibus omnia restituantur, quæ sua erunt, Concil. Trid. *sess. 25. de Regul. cap.* 16. Tamburin. *de iure Abbatum, tom. 1. disput. 15. q. 7. num.* 29. Lezana *in sum. quæst. Regul. tom. 3. verb. Episcopus, num.* 8. Subsunt autem Regulares iurisdictioni Episcopi in aliis pluribus casibus. Veluti circa numerum Monialium in monasteriis statuendum, ita scilicet, vt tam in Monasteriis sibi subiectis, quam in exemptis, cum interuentu tamen Superioris Regularis curare debeat, vt is tantum Monialium numerus statuatur, qui vel ex redditibus propriis, vel ex consuetis eleemosynis commodè sustentari possint, vt ex Concil. Trid. & Constit. Gregorij XIII. ostendimus *de Episcopo p. 3. alleg. 98. num. 3.* & *ibi* citatis addo Tamburin, *de iure Abbatissar. disp. 5. q. 1. num* 4. Lezana *d. verb. Episcopus, num.* 9. Item si extra claustra vel ambitum suorum Monasterium faciant processiones (nisi consuetudine, aut priuilegio, id fuerit ab eis obtentum) puniri possunt, & impediri ab Ordinario, Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb. processiones, vers. ad quartum,* quem refert Cened. *Canon. q. 26. num.* 18. Item Regulares deiecti ab Ordine suo, quia debent statim se præsentare Episcopo suo, & efficiuntur de illius iurisdictione, Zerol. *in praxi Episcop. p. 2. verb. Regulares, vers. tertiò,* Lauret. de Franchis *d. tract. q. 5. num.* 9. Regulares item, quorum Religio extincta est, vel alia ratione à Regularium iurisdictione liberi sunt, Episcopo, subiiciuntur, *cap. 1. de Relig. domib. lib.* 6. Lauret. de Franchis *d. q. 5. num.* 11. vbi subdit quòd Religiosus huiusmodi non permittitur amplius in suis Monasteriis secundum suam regulam viuere, sed in Episcopi sui obedientia transeunt. Item habet auctoritatem Episcopus in Regulares quantum ad hoc quòd non possint recipere Ecclesias à secularibus sine consensu illius; *cap. decimas 16. q. 7. cap. quòd autem, in fine, cap. illud. vers. tum quia, cap. nullus, de iure patron. cap. cum & plantare, in princ. vers. Ecclesias, de priuileg.* Lezana *d. verb. Episcopus, num.* 5. vbi intelligit solummodo de receptione Ecclesiarum à laicis, non de receptione iurispatronatus in Ecclesiis. Item facultatem habet Episcopus declarandi professionem ante 16. annum factam nullam esse, Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarra, lib. 1. tit. 18. l. 7. de Relig. num.* 11. Lezana *d. verb. Episcopus, num.* 11. vbi *num.* 12. idem dicit de aliis casibus nullitatis professionis. Habet etiam Episcopus auctoritatem in regulares quoad illa omnia, quæ sunt Ordinis Episcopalis, v. g. Chrismatis confectionem, Ordinum collationem, & similia, Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ordin. in exemptos, p. 2. q. 45. num. 16. & p. 4 q.* 13. Lezana *d. verb. Episcopus, num.* 15. Item quoad editionem librorum, itaut desideretur semper eius approbatio, Concil. Trid *sess. 4. in decreto de edit. libror.* vbi plures citauimus *in collect.* Et super imagines insolitas ponendas, noua miracula admittenda, nouasque Reliquias recipiendas, iuxta decretum Conc. Trid. *sess. 25. de inuocat, & venerat. Sanct.* Lezana *vbi supra num.* 18. Et ne Regulares in eorum Ecclesiis Sacerdotes sæculares exteros ad diuina Officia celebranda admittant, prohibere potest Episcopus, nisi priùs ab ipso visis litteris commendatitiis ipsi sacerdotes admissi fuerint, ex Armendar, & metipso Lezana *dict. verb. Episcopus, num.* 10.

Similiter statuit idem Concil. Trid. *sess. 25. de* 515
Regular. cap. 14. vt Regularis oon subditus Episcopo, qui intra claustra monasterij degit, & extra ea ita notoriè deliquerit, vt scandalo, populo sit, nisi Episcopo instante à suo Superiore seuerè puniatur, ab ipso Episcopo puniri possit. Circa quod multa tradunt Nau. *commento 1. de Regularib. n.* 63. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 2. art. 6. & q. 63. art.* 4. Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Regular. verb. delinquens, n. 10. cum seqq.* Lezana *in sum. quæst. Regular. tom. 3. verb. Episcopus, num. 14. cum seqq. & verb. delinquens Regularis. à num* 1. Aldrete *de Relig. discipl. tuenda. lib. 1. cap. 3. num 35. & in alleg. pro omnimoda Regular. exempt. p. 1. cap. 6. n.* 9. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis.* 650 *in 1. edit.* aliàs *resol.* 546. *in 2. edit. & in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis.* 202. *num. 6. vers. verum p.* 4. Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarra lib. 1. tit. 17. l. 7. de Relig. à n.* 59.

Portel in dubijs Regularib. verb. Episcopus, n.2. & 8. Hieron. Veneto in examine Episco. lib. 6. cap. 8. n. 3. Laur. de Peitinis in constit. sui Ordinis, tom. 1. constit. 2. Sixti IV. n. 61. cum seqq. & tom. 3. in additam. cap. 2. n. 30. cum multis seqq. Ioan. Maria Nouar. in lucerna Regul. verb. delinquens. latè Ant. Nouar. in sum. Bullarum, tit. de Regularib. delinquentibus extra claustra, latè Ciarlin. controuers. forens. cap. 50. per tot. latè etiam Sperell. in decis. fori ecclesiast. decis. 38. n. 12. cum seqq. latè etiam Machado en su perfeto Confessor, tom. 2. lib. 4. p. 6. tract. 10. doc. 3. Ego ipse de officio, & potest. Episc. p. 3. alleg. 105. à n. 18. & in collect. ad c. vlt. n. 8. de statu Monach. vbi refero à S. Congreg. decisum facultatem Episcopo attributam in Regulares notoriè, & cum scandalo extra claustra delinquentes, vendicare sibi locum etiam cum Regulares notoriè, & cum scandalo intra Ecclesiam delinquunt, non ita si intra claustra; & non sufficere quod Episcopus vnica vice Superiorem Regularem moneat, eique terminum præfigat ad castigandum subditi delictum, & ideò necesse non esse Episcopum monere, ac requirere dictum Superiorem duabus, vel tribus vicibus, vt aliqui opinantur, & Episcopum statim habita notitia delicti posse capere informationem, & illam ad Superiorem Regularis mittere, vt nequeat de eodem delicto ignorantiam præsumere, & non sufficere vt Superior Regularis sententiam, aut acta omnia super delicto actuata ad Episcopum transmittat, sed opus esse vt de punitione ipsa, & sententiæ exequutione Episcopum certiorem faciat? præfatas declarationes me citato refert nouissimè Machado d. docum. 3. num. refert etiam Ioan. Maria Nouar. d. verb. delinquens, num. 9. Hieron. Roderic. in compendio quæst. Regul. resol. 62. sub num. 8. vbi tamen non bene reprobat Portel in addit. ad dub. Regul. verb. punitio Religiosi extra Conuentum n. 17. asserentem non sine probabili ratione posse Episcopum formare processum iuridicum contra Religiosum extra claustrum notoriè delinquentem, & cum tali processu illum remittere ad Prælatum suum, vt ab eo virtute talis processus ab Episcopo confecti puniatur.

Procedit Conciliaris dispositio etiamsi Regularis sit Eques S. Ioannis Hierosolymitani, vt per Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. q. 2. art. 4. & q. 63. art. 7. vers. 5 Nau. cons. 21. in antiq. alias 12. in nouis de Regular. Sayr. decis. 2. ad tit. Azor. d. p. 2. lib. 13. cap. 4. q. 3. Campan. d. rub. 12. cap. 12. num. 22. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p. 1. decis. 223. num. 6. Nouar. d. verb. delinquens, num. 2.

Regulares tunc dicuntur degere intra claustra Monasterij dum viuunt sub Superiore conuentualiter, Campan. d. cap. 13. n. 22. in fine, Aloys. Ricc. decis. 202. p. 4. Nouar. d. loco, num. 4. E contra autem dicuntur extra claustra degere, qui habitant in domo ad erectionem Monasterij destinata, in qua non est Regularis obseruantia, vt saltem viuant sub Superiore conuentualiter, tunc enim si delinquant, possunt puniri ab ordinario; ita censuisse sacram Congr. referunt Genuens. d. cap. 59. sub n. 2. in fine, & Sperell. d. decis. 38. n. 21. Vel si ad instantiam sui Superioris detinerentur in carceribus Episcopatus; si enim ibi aliquod committant delictum, possunt ab ordinario puniri vt Neapoli iudicatum fuisse recenset Genuens. d. cap. 59. num. 2. quem refert Sperell. d. decis. 38. n. 20. Vel si studiorum causa ad Vniuersitatem missi, vbi Conuentum non habent, sed extra morantur, tunc enim pro excessibus ibi commissis ab ordinariis locorum puniri poterunt, ita disponente sacra Congr. August. Barbos. de Iur. Ecclesf. vniu. Concilij, teste Piasec. quem refert Sperell. d. decis. 38. n. 19. vbi ex Genuens. d. c. 59. sub. n. 2. notat licentiam Superioris operari dumtaxat, vt non committatur apostasia. Vel denique si prætextu ad maiores Superiores accedendi, à suo Conuentu recederent, & per viam deliquerint, quia tunc similiter à locorum ordinariis corrigi & puniri poterunt, ex Sperell. d. decis. 38. n. 25. Secus de illis qui habent domicilia extra monasterium cum speciali licentia, vel priuilegio, vel manent de eorum licentia sub Regulari obseruantia in aliquo membro, seu grangia sui Monasterij pro Religionis seruitio, quia censentur degere intra claustra, Ricc. in praxi p. 3. resol. 299. vers. Regularis, & decis. 581. n. 4. p. 4. idem si degeret in hospitio, Ricc. d. p. 4. decis. 217. Nouar. d. loco, vbi n. 10. tenet quòd terminus assignandus Superiori à loci ordinario ad effectum puniendi Regularem, non debet currere si dictus Superior ex aliqua causa fuisset impeditus, & n. 12. quòd hic terminus assignandus non breuis, sed competens, & congruus esse debet, & n. 23. quòd à sententia Episcopi punientis Regulares delinquentes non detur appellatio ad Metropolitanum, vel Ordinis Generalem, sed ad Sanctissimum, & n. 24. quòd videtur satisfactum menti Concilij per leuem pœnam inflictam Regulari delinquenti ab eius Superiore ob delictum graue, sed poterit ordinarius dignam pœnam denuo infligere Regulari leuiter punito.

116 Vtrùm autem possit Episcopus per censuras procedere, ac punire Regularem notoriè, & cum scandalo extra claustrum delinquentem, si à suo Superiore intra tempus ab ipso Episcopo præfixum non puniatur? Affirmatiuam partem tenet Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. q. 64. art. 7. vers. ad concludendum dico. Contrarium tamen videtur tenendum esse, quia Concil. Trid. d. cap. 14. non exprimit quòd per censuras possit punire, cum constet id aperte declarasse vbi voluit hanc potestatem in exemptos Episcopis concedere, prout fecit sess. 22. in decreto de obseruandis, & euit. in celeb. Missæ, dum concedit Episcopis auctoritatem ad procedendum per censuras contra exemptos celebrantes in oratorio priuato ab Ordinariis non approbato, & in debitis horis, remouendo quascunque superstitiones, & sess. 25. de Regul. c. 5. dum facultatem Episcopis concedit ad compellendum Moniales omnes ad obseruantiam clausuræ excommunicando rebelles, & inobedientes, & ead. sess. cap. 16. dum præcipit Ordinariis vt censuris compellant exemptos ad restituendum bona sua nouitiis exeuntibus à Religione; quare sic resoluunt Fr. Emman. tom. 2. sum. c. 105. n. 2. corrigens se de opposito quod senserat loco supra citato, Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 33. num. 12. & in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 1. n. 14. Portel in addit. ad dub. regularia, verb. Episcopus, n. 5. Villalob. p. 1. sum. tract. 35. diffic. 5. num 17. quod & probatur apertè ex cap. 1. §. ees autem, de priuileg. in 6.

117 Et Regulares Superiores, qui ad præscriptum Conc. d. c. 14. tenentur facere certiores Episcopos de punitione Regularium extra claustra delinquentium, non satisfaciunt faciendo verbo huiusmodi certiorationem, sed in scriptis facere debent. Ita S. Congreg. Conc. in Lucana 14. Decembris 1630.

118 Emanauit Constitutio Clementis VIII. contra Superiores non punientes suos subditos iuxta formam Decreti Concilij Trid. d. c. 14. sub pœna priuationis ipso facto dignitatum, & officiorum, ac inhabilitatis, incip. Suscepti muneris, sub Dat. 18. Martij 1596. quam referunt Quarant. in sum. Bul- lary;

larij, *verb. exemptio*, Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 1. art. 6.* Portel *d. verb. Episcopus*, *num.* 8. Anton. Nouat. *d. tit. de Regularib. delinquentibus extra claustra, n.* 3. Sperell. *d. decis.* 38. *num.* 12. Machado *d. docum. 3. n. 5.* Piasec. *in praxi Episc. p. 2. cap. 3. n. 44.* vbi *n. 45.* resoluit posse Regularem in casu dicti decreti deprehensum, in delicto deduci ad carcerem Episcopi, & sumpta informatione super delicto, dummodo sine mora sumatur, remitti cum copia processus ad suum Superiorem puniendum cum præfinitione termini ad puniendum, de quo Bertiluceens. *in praxi crimin. Regul. tom. 4. cap. 29. sub num. 43.* Laurent. de Franchis *in 1. q. controuers. inter Episcop. & Regular. in lucubrat. ad d. Constit. Clementis VIII. dub. 4.* vbi subdit non videri alienum quòd Ordinarius dictos Regulares detineat, nec remittat ante captam informationem, Sperell. *d. decis. 38. n. 13.* vbi etiam ex decisione Sacræ Cong. Concilij, subdit quòd si processus compilatio intra spatium vnius, vel ad summum duorum dierum perfici non possit, non debet vlteriùs Regularis per Ordinarium absque sui Superioris consensum retineri, sed remittendus est in Monasterio custodiendus, & interim perficiendus processus. Addit Fusch. *de visitat. lib. 2. cap. 17. n. 11.* quod Episcopus loci litteras scribat Superiori Monachi delinquentis de delicto commisso & excessibus de scandalo populo illato, & instabit vt intra talem terminum præfixum ipsum punire velit, & de punitione facta ipsum Episcopum certiorem reddat, aliàs ipso Superiore negligente poterit ipse Episcopus eum punire, & illas litteras, quas requisitorias vocamus, de punitione Monachi delinquentis in præsentia duorum testium ex communi practica assignari faciet, refert Sperell. *d. decis. 38. n. 16.* vbi aduertit in praxi vt litteras, quas monitorias vocamus, in præsentia duorum testium Superiori Regulari præsentare faciat Ordinarius, in quibus de delicto commisso, & de scandalo populo dato eum certiorem faciat, & instet vt intra certum terminum præfixum, viginti putà, vel triginta dierum, illum punire velit, & de punitione facta Ordinarium certiorem faciat, aliàs Superiore negligente poterit Episcopus in illum animaduertere; cui quidem Superiori Regulari copiam informationum assumptarum vnà cum dictis litteris monitorialibus esse transmittendam dicit.

119 Olim omnes ferè Regulares adeo subiecti erant Episcopo, vt nec de monasterio Monachus eiici sine consensu Episcopi posset, ne perditus omnino fieret si aliquo modo saluari posset, vt statutum fuit *in Melden. Concil. cap. 59.* Verùm ex priuilegio Apostolicæ Sedis iustis de causis Monasteria Regularium, & Regulares ipsi à iurisdictione Episcopi exempti fuerunt, & suis tantum Superioribus ordinis subditi remanserunt, vt *infrà lib. seq. in c. de Monasterijs* videbimus. Quæ tamen priuilegia, & exemptiones à Trid. Concilio limitantur, vt vidimus, & antea quoque restricta, & declarata fuerunt

120 in multis. Primò enim omnes Religiosi quamuis exempti Ecclesias & decimas à laicis recipere prohibentur absque Episcopi diœcesani consensu, *cap. cum & plantare*, *in princ. de priuileg. cap. 2. § sanè, & § diœcesani, de decimis, in 6.* Rebuff. *de decim. q. 10. n. 31.* Mench. *illustr. cap. 89. à n. 2.* Gutier. *pract. lib. 1. q. 14. & 15.* Lambertin. *de iure patron. p. 2. lib. 1. art. 9. & 10.* Fachin. *controuers. lib. 7. cap. 72.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 7. cap. 36. q. 13.* D. Barbos. *in l. Titia, n. 46. ff. soluto matrim.* Suar. *de Relig. tom. 1. tract. de decimis lib. 1. cap. 26. num. 7.*

Secundò non possunt admittere excommunicatos, & nominatim interdictos ad diuina Officia, 121 quia tenentur eos vitare. *cap. in Lateranensi, de præbend. d. c. cum & plantare, § excommunicato, cap. nulli, de sentent. excom.* Cou. *in cap. alma mater, p. 1. §.. num. 3.* Vgolin. *de censur. tab. 2. cap. 23. in princ. n. 2. cum seqq.* Sayr. *eodem tract. lib. 2. cap. 12. n. 32.* Verùm in reddenda ratione maxima inter eos concertatio est, alij enim inquiunt præceptum de euitandis excommunicatis iuris diuini esse, & consequenter non posse saltem in diuinis relaxari ab ipso Pont. Alij verò asserunt iura supradicta non negare potestatem Summi Pont. concedendi priuilegium aliquibus ne teneantur vitare excommunicatos, sed solùm huiusmodi priuilegiis se tueri non posse priuilegiatos in genere ex defectu iustæ causæ, vt voluit Ioan. Andr. & alij communiter, teste Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 2. lib. 4. cap. 12. num. 11.* Verùm reiectis his, & aliis vera ratio est, scilicet Templarios de quibus in dictis Iuribus non habuisse priuilegium in specie ne excommunicatos vitare tenerentur, sed quia erant exempti à potestate ordinarium virtute huius priuilegij, & exemptionis generalis contendebant non teneri vitare excommunicatos, & interdictos ab ipsis Ordinariis, quod Pontifex meritò reprehendit, quia licet priuilegium generale exemptionis prosit exemptis ne ab Ordinariis, à quorum iurisdictione exempti sunt, valeant excommunicari, ex resolutis per Sayr. *dict. lib. 2. cap. 6. n. 36.* sicut etiam Religionis prodesse potest priuilegium ne excommunicari valeant, iuxta text. *in cap. ne aliqui, de priuileg. lib. 6.* minimè tamen ex eo quod exempti sunt, sequitur non debere vitare alios, qui ab Ordinariis ritè sunt excommunicati, vt bene excommuni notauit Vgolin. *tab. 1. cap. 13. § 8.* quia obligatio eos vitandi non prouenit ex iurisdictione Ordinarij excommunicantis, à qua exempti sunt, sed ex legis dispositione, à qua Religiosi non eximuntur. Et quamuis aliqui Religiosorum Ordines in certis diebus ex Pontificum priuilegiis possint tempore interdicti ianuis apertis diuina Officia celebrare, hodie talia priuilegia reuocata sunt per Conc. Trid. *sess. 25. de Regul. c. 12.* dum statuit vt censuræ, & interdicta nedum à Sede Apostol. emanata, sed etiam ab Ordinariis promulgata, mandante Episcopo, à Regularibus in eorum Ecclesiis publicentur, atque seruentur. Ita Nau. *in man. cap. 27. n. 190. & cons. 7. de priuileg.* Nicol. Garc. *de benef. p. 3. cap. 2. n. 180. & p. 5. cap. 8. n. 87. vers. ad octauum*, Tambur. *de iure Abbatum, tom. 2. disp. 16. q. 4. n. 9.* vbi refert sequentem S. Congregationis declarationem. Sacra Congregatio Cardinalium S. Concilij Trid. interpretum *inhærens declarationibus aliàs editis respondit Regularium priuilegia, quibus conceditur eis facultas celebrandi Diuina in diebus sanctorum suorum Ordinum, & aliquot alijs tempore interdicti, quatenus non in terminis cap. 12. sess. 25. de Regular. esse sublata à Concil. c. 22. eiusdem sess. quatenus amplius contineant quàm Iure communi, quod Concilium præcessit, erat permissum, nempe cap. fin. de sent. excom. in 6. & Clem. 1. eod. tit. Ac propterea Regulares in vim priuilegiorum ante Concilium concessorum minime potuisse in ciuitate Pinnensi Ecclesiastico interdicto supposita in diebus festis superius expressis diuina Officia celebrare alta voce, ianuis apertis, pulsatis campanis, & interdictis admissis, nec quenquam ex interdictis huiusmodi tradere Ecclesiasticæ sepulturæ eo prætextu quod in articulo mortis signa dederint contritionis, & eos, qui contra scienter fecerunt, irregularitatem*

tem contraxisse, à quo nequeant per alium, quàm per
Romanum Pont. liberari. Cosmus Card. de Torres.

122 Tertiò, in Ecclesiis non pertinentibus ad eos
pleno iure non possunt instituere, nec destituere
inconsultis Episcopis, *dict. cap. cum & plantare*, §. *in*
Ecclesiis. Dicuntur autem non pleno iure pertinere
Ecclesias ad Religiosos, vel alias personas quan-
do eis subiectæ sunt quoad temporalia, sed quoad
spiritualia ab Ordinariorum iurisdictione, & po-
testate exemptæ non sunt, imò institutio, & de-
stitutio ad Episcopum pertinet, vt notauit gloss.
verb. ipsis, in cap. 1. de Capell. mon. lib. 6. quam con-
stantissimè sequuntur Card. Tusch. *tom. 6. lit. P. con-*
clus. 364. num. 3. Sayr. *de censur. lib. 1. cap. 6. num. 11.*
& plures citati per me *de clausulis vsufreq. claus. 201.*
secundùm Lugdunens. impress.

123 Item nec in suis Ecclesiis possunt in sanctissi-
mi Corporis Christi festiuitate processionem fa-
cere, aut festiuitatem celebrare; quia in Cathedra-
li duntaxat sanctissimum Sacramentum in illius
festiuitate publicè adorandum proponitur, vt cen-
124 suit sacra Rituum Congregat. *in Aretina 11. De-*
cembr. 1615. & in Gaballicen. insula 28. Augusti 1615.
& 18. Februar. 1617. declarauit etiam sacra Con-
greg. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Re-
gularium præposita *in Mexicana 27. Iunij 1615.*
Cur sacræ Episcoporum Congregat. Fratres Ordi-
nis S. Dominici oppidi de Eliza, & Ossunæ Hi-
spalen. Diœcesis exposuerunt nonnullos Parochos
pertendentes non licere cuiquam eleuata Cruce
per ipsorum Parochiis incedere conari eos impe-
dire, quominus in Dominica infra octauam Cor-
poris Christi publicas supplicationes faciant, in
eisque sanctiss. Eucharistiæ Sacramentum defe-
rant, quam felicis record. Pius Papa V. hoc ipsis
concesserit; quoniam verò sacra eadem Congre-
gatio non modo de priuilegiis à prædicto Summo
Pontif. eisdem Fratribus concessis certior facta
est, verùm etiam in pluribus Hispaniæ locis, præ-
cipuè autem in ciuitate Barchinonen. & Valen-
tina, necnon in oppido de Alicante eiusdem Re-
gni, itémque in Lusitania in ciuitate Vlixbonen.
eandem consuetudinem à prædicti Ordinis Re-
gularibus seruari accepit, Illustrissimi Patres con-
tra prædictos Fratres sancti Dominici nihil om-
ninò hac in re innouari debere censuerunt *in*
Hispalen. 5. Iunij 1615. imò potiùs S. Rituum Con-
gregat. *in Pisaurien. 14. Nouembr. 1615.* censuit *pro-*
cessionem sanctissimi Sacramenti posse fieri à Fratri-
bus Dominicanis per vicos, plateas, & loca ab eis
eligenda, eáque semel electa mutare non posse iuxta lit-
teras Clementis VIII. Vide quæ dixi *de officio &*
potestate Parochi cap. 12. num. 13. & 14.

125 Quartò. Confratres, seu Oblati ipsorum, qui
non se omninò transtulerunt, sed in proprietari-
bus suis omninò duxerint mancodom, non intelli-
guntur exempti, *d. c. cum & plantare*, §. *de Confra-*
tribus, vbi Butr. *n. 12.* Abb. *n. 4.* & Anchar. *n. 6.* Hen-
ric. *in c. vt priuilegia, de priuileg.* vide quæ diximus
suprà hoc lib. c. 39. §. 2. de priuilegio fori, n. 44. cum seqq.

216 Quintò. Religiosi priuilegium à Sede Apostol.
habentes, vt Ecclesias eidem Sedi subiectas pos-
sint in proprios vsus conuertere, earum tamen pos-
sessionem sine diœcesani Episcopi auctoritate
non possunt accipere, *cap. pastoralis, de priuileg.* vbi
Abb. *n. 5.* & Socin. *num. 8. cum seqq.* Petr. de Perus. *in*
tract. de vnionib. cap. 2. n. 5. Rebuff. *in praxi benefic.*
tit. de vnionib. gloss. 11. num. 17.

Sextò. Religiosi exempti licet à quoquam ex-
127 communicari, vel suspendi non possint, ab Ordi-
nariis, nihilominùs huiusmodi poterunt senten-
tiis innodari, si ad Prioratus ipsis Ordinariis sub-
iectos mittantur quamdiu ibidem commorantur,
c. 1. §. in eos, de priuileg. in 6. Sanchez *de matrim. lib. 7.*
disput. 33. num. 23.

Septimò. Religiosi quamuis exempti Sacra- 128
menta administrare, & matrimonia celebrare sine
Presbyteri Parochialis licentia nequeunt, aut ex-
communicatos quoscumque, vel aliis sententiis
innodatos præterquam in casibus à Iure concessis
à pœna vel culpa absoluere, alioquin sententiam
excommunicationis ipso iure incurrunt, quos
etiam locorum Ordinarij excommunicatos de-
nunciare publicè possunt, *cap. interdicimus 16. q. 1.*
Clem. 1. de priuileg. diximus latè *de officio & potest.*
Parochi c. 27. ex n. 46. Permittant tamen locorum 129
Ordinarij quòd Regulares teneant in suis Eccle-
siis oleum sanctum pro ipsorum vsu duntaxat, vt
censuit S. Congregat. Cardinalium negotiis Epi-
scoporum, & Regularium præposita 13. *Iulij 1589.*

Octauò. Prohibentur in suis prædicationibus 130
Ecclesiarum Prælatis detrahere aut laicos ab Ec-
clesiarum suarum frequentia, vel accessu retrahe-
re, *d. Clem. 1. §. quibus, de priuileg.* Fr. Emman. *quæst.*
Regular. tom. 3. q. 32. art. 2. Azor. *instit. moral. p. 1. lib.*
12. c. 13. q. 5. vers. 3. Farin. *in praxi crimin. p. 3. q. 105.*
n. 406. Item indulgentias indiscretas pronuntiare, 131
dict. §. quibus, Fr. Emman. *quæst Regular tom. 2. q. 98.*
art. 2. Azor. *d. c. 13. q. 5. vers. 5.* Et cum testamentis 132
condendis intersunt, testatores à debitis restitu-
tionibus faciendis, aut legatis Ecclesiis matrici-
bus relinquendis retrahere, aut curare vt legata,
vel debita, aut malè ablata incerta sibi, aut Fratri-
bus sui Ordinis, vel Conuentibus in aliorum præ-
iudicium relinquatur, aut erogetur, Concil. Late-
raneo, sub Leone X. *sess. 12. constit. 1. vers. & pacem*,
In casibus quoque Papæ, vel Episcopo reseruatis
absoluere personas Ecclesiasticas contra eos iusti-
tiam prosequentes, *d. §. quibus*; & hodie nec per pri- 233
uilegium, quod Mare magnum vocatur, faculta-
tem habent Regulares absoluendi pœnitentes à
casibus Episcopo reseruatis, vt declarauit S. Con-
gregat. sicuti referunt Fr. Emman. *quæst. Regular.*
tom. 1. q. 61. art. 13. Ludou. Miranda *in man. Prælat.*
tom. 1. q. 46. art. 2. in fine, Campan. *in diuers. Iuris Ca-*
non. rub. 12. cap. 13. num. 63. Filliuc. *tom. 1. tractat. 15.*
num. 248. Nicol. Garc. *de benefic. p. 3. cap. 2. num. 269.*
Ego ipse *de officio & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 53. n. 8.*

Nonò ex decreto Concil. Trid. *sess. 25. de Regu-* 134
lar. cap. 11. in monasteriis exemptis, quibus immi-
net cura animarum, personæ etiam Regulares ibi-
dem curam exercentes subsunt immediatè in iis,
quæ ad dictam curam, & Sacramentorum admi-
nistrationem pertinēt, iurisdictioni, visitationi, &
correctioni Episcopi, in cuius Diœcesi sunt sita.
Ita docent Fulc. *de visitat. lib. 2. cap. 16. à princ.* Fr.
Emman. *quæst. Regular. tom. 1. q. 36. art. 4.* Piasec. *in*
praxi Episc. p. 2. c. 3. n. 46. Franc. Leo *in thesauro fori*
Eccles. p. 2. cap. 10. n. 105. Aloys. Ricc. *in praxi rerum*
fori Eccles. decis. 736. & 608. in 1. edit. aliàs *resolut.*
513. & 532. in 2. edit. & in praxi aurea resol. 176.
Mari. Antonin. *var. resol. lib. 1. resol. 17. num. 3.* Cam-
pan. *in diuers. iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num. 51. cum*
seqq. & num. 115. Hieron. Venero *in examine Epi-*
scopi, lib. 6. c. 11. ex num. 2. Vgolin. *de officio & potest.*
Episcopi, c. 20. §. 4. & c. 21. §. 5. à princip. Ego ipse *in*
simili tract. p. 3. alleg. 74. ex num. 18. Tambur. *d. tom. 3.*
disput. 5. q. 11. n. 45. nouissimè Nouar. *in sum. Bulla-*
rum, tit. de exemptorum priuilegij circa curam anima-
rum, & administrationem Sacramentorum, & tit. de

Regularib. curam animarum habentibus. latè Solorzan. *de iure Indiarum, tom. 2. lib. 3. c. 17. n. 40. cum seqq.* Felician. de Vega *ad c. caeterum 5. de iudic. n. 56.* latè Machado *en su perfetto Confessor, tom. 2. lib. 4. part. 6. tract. 10. docum. 5.* Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Regular verb. Cura animarum, n. 3.* Vulpe *in praxi iudic. fori Eccles. cap. 42. n. 6. & 7.* Gregorius XV. felicis record. *in sua Constit. de exemptorum priuileg.* incip. *Inscrutabilis sub Dat. Nonis Februarij* 1922. circa visitationem, iurisdictionem, & correctionem Episcopi in Regulares curam animarum habentes, sic statuit. *Hac generali, ac perpetua valitura Constitutione decernimus, statuimus, & declaramus, vt deinceps tam Regulares quàm saeculares quomodolibet exempti sine animarum curam personarum saecularium Monasterijs, seu domibus Regularibus, aut quibusuis alijs Ecclesijs, vel beneficiis siue Regularibus siue saecularibus incumbentem exerceat, siue aliàs Ecclesiastica Sacramenta, aut vnum ex illis ministrent praeuia Episcopi licentia, & approbatione, siue quoquomodo in dicta cura exercitio, aut in eorumdem Sacramentorum, vel alicuius ex illis administratione de facto absque vlla authoritate se ingerant in his, qua eiusmodi curam, seu administrationem conseruunt, omnimoda iurisdictioni, visitationi, & correctioni diaecesani Episcopi tanquam Sedis Apost. delegati plenè in omnibus subijciantur.*

135 Super qua Constit. Sacra Congregat. Cardinalium Concilij Trident. interpretum inter aliquas declarationes, S. D. N. Vrbano VIII. aprobante, quas originales, & authenticas, ac deinde in typographia R. Camerae Apost. impressas vidi de anno 1613. censuit *eam nequaquam subijcere Regulares exemptos, quibus cura animarum personarum saecularium non incumbit, Episcoporum iurisdictioni in his, qua Sacramentorum administrationem concernunt, nisi cum in Sacramentis personis saecularibus admini-*
136 *strandis ijdem Regulares delinquant. Item Episcopis non licere in vim eiusdem Constit. visitare Altaria Ecclesiarum Regularium, quibus non incumbit animarum cura personarum saecularum, nec loca vbi in eisdem Ecclesiis asseruatur sanctissimum Eucharistia Sacramentum, vel vbi Confessiones personarum saecularium audiuntur. Item declaraui in vim illius Constit. non posse Episcopos Regularibus praescribere, vt certis tantum in locis, aut temporibus, aut certarum personarum Confessiones audiant, vel aliàs illorum priuilegia in Sacramentis administrandis restringere, aut moderari; quod si aliunde Episcopis eiusmodi facultas competat, illam non fuisse ab eadem Constitutione sublatam.* Vnde Laurent. de Peirinis *tom. 1. priuileg. Minimor. in annot. ad Constit. 2. Sixti IV. §. 10. n. 18.* refert decisum in vna Ianuen. non posse Ordinarium visitare etiam ratione acquisitae possessionis.

137 Ex quibus primò infertur Ecclesias Militum S. Ioannis Hierosolymitani, quibus cura animarum incumbit, in concernentibus ipsam curam, Ordinario esse subiectas, & ab eodem visitari posse, ex rescripto Pij V. incip. *Exposcit, sub Dat* 2?. *Septembris* 1571. & docent Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ordinar. in exemptos p. 2. q. 45. n. 11.* Piasec. *in praxi Episcop. p. 2. cap. 3. n. 46.* Vgolin. *d. §. 4. num. 2.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.* 176. Tambur. *dict. tom. 3. disp. 5. q. 11. num. 49.* Ego ipse *d. alleg. 74. n. 26.* Vnde S. Congr. Conc. *in Augustana 26. Iunij* 1627. censuit Rectores in Ecclesiis S. Ioannis Hierosolymitani curam animarum saecularium exercentes subesse in omnibus visitationi, correctioni, & iurisdictioni Episcopi in iis, quae concernunt curam, & Sacramentorum administrationem, qui potest ratione visitationis procurationem exigere, nisi in contrarium adsit consuetudo: additque non licere Episcopo eosdem Rectores corrigere, aut punire, nisi in actu visitationis, refert me citato *in hoc loco* Tambur. *de iure Abbatum, tom. 3. disp. 5. q. 11. num. 59.*

Secundò infertur Regulares exemptos non solum Episcopi visitationi, & correctioni subesse in his, quae ad curam animarum, & Sacramentorum administrationem pertinent, vt vidimus; sed etiam in dependentibus ab illa, vt per Mart. Anton. *d. lib. 1. resol. 112. casu 50. prope fin.* Campan. *d. cap. 13. num. 51.* Ego ipse *d. alleg. 74. n. 25.* veluti si inquiratur quomodo conseruetur Sanctissimum Sacramentum, & ecclesiastica ornamenta, Seraph. *decis.* 1067. & vt Calices, & decentia paramenta ad decorem administrationis Sacramentorum prouideantur, vt referunt decisum Franc. Leo *d. p. 2. c. 31. num. 3.* Campan. *d. cap. 13. num. 49.* Ego ipse *alleg. 74. num. 18. in med.* 138

Tertiò infertur licere Episcopis, si dum ipsi ingredi volunt Monasteria Regularia exempta ob causam praedictae visitationis Regulares renuant illos intromittere, ostia claudendo, illa frangere, vimque inferre, secundùm Innoc. *in c. 1. vers. item alia ratione,* vbi Abb. *num. 5. vers. ad secundum verò, de immun. Eccles.* Fusc. *de visitat lib. 2. cap. 16. post n. 1.* Campan. *d. c. 13. n. 52.* Macado *d. lib. 4. p. 6. tract. 10. docum. 5. num. 1.* Ego ipse *d. alleg. 74. num. 12.* 139

Quartò infertur posse Episcopum impedientes visitationem excommunicare etiam non adhibitis monitionibus in ipso actu manifestae violentiae sibi illatae pro defensione suorum iurium, vt resoluunt Marc. Anton. Genoens. *in praxi Archiep. Neapol. cap. 18.* & Campan. *d. cap. 13. n. 53.* Possuntque tales Regulares sub occasione dictae visitationis, & correctionis ab Ordinariis excommunicari, & suspendi, vt latè resoluunt Solorzan. *d. lib. 3. c. 17. num. 55. cum seqq.* Machado *d. docum. 5. num. 4.* 140

Quintò infertur Regularem delinquentem extra Sacramentorum administrationem, & curam animarum non ab Episcopo, sed à suis Superioribus puniri, vt per Galet. *in margar. casuum Conscient. verb. Parochus 3.* Aloys. Ricc. *d. resol. 513. num. 2. & resol. 532.* 141

Quod ita ad Episcopum pertinent haec potestas visitandi Monasteria tam regularia, quàm saecularia circa ipsorum curam, & Sacramentorum administrationem, vt nulli etiam ad nutum amouibiles possint deputari nisi de Episcoporum ordinariorum consensu, & praeuio per eum, & eius Vicarium, & examinatores synodales examine, ex decreto Concilij Trid. *d. cap. 11. vers. nec ibi aliqui,* & refert decisum Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p. 1. cap. 8. n. 20.* vbi subdit quòd Clemens VIII. mandauit ita seruari illud Concilij decretum, excipiendo aliqua Monasteria, & capita Ordinum, non obstante Constitutione Pij V. qua voluit in omnibus Ecclesiis Parochialibus, in quibus cura animarum etiam laicorum exercetur, habeant Ordinarij facultatem eius Ecclesias, & personas visitandi, & corrigendi. 142

Vnde Episcopum quoscunque Canonicos, & Dignitates, ac alios Clericos exemptos, & non exemptos ad curam animarum exercendam constitutos quoad habilitatem, non obstante quocunque priuilegio, aut consuetudine in contrarium, examinare, & visitare posse consuluit Nau. *cons. 4. de tempor. ordinat. in antiq.* aliàs *cons. 8. de priuileg. in nouis,* Sayr. *in floribus decis. sub tit. de temporib. ordinat. decis. 5.* Ego ipse *d. alleg. 74. num. 19.* Cu- 143
ram 144

ram enim animarum exercentes, siue sæculares, siue Regulares sint, poni debent ad arbitrium Superiorum ipsorum Regularium, non autem ad arbitrium Episcopi, nisi quod examinari, & approbari priùs ab eo debent antequam ponantur, vt resolutum attestantur Piasec. *d.p.2.cap.3.num.46. pag.* 182. Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloss.* 5.§.3.*n.*34. Tambur. *de iure Abbatum, tom.* 3.*disp.*5.*q.*11.*num.*52. Nouat. *in lucerna regular. verb. Cura animarum, n.*2.
145 Vulpe *in praxi iudic. fori Ecclesiast. cap.* 41. *num.* 6. & ipsi Regulares curam animarum sæcularium personarum exercentes in emolumentis legitimè percipiendis prohiberi possunt per Episcopum, ne excedant taxam ab eo præscriptam, S. Congr. Conc. *in Liman.* 18. *Septembris* 1625. Tambur. *dict. q.*11. *in fine.*

146 Decimò ex eodem Concil. Trid. *sess.* 25. *de Regul. cap.* 5. colligitur Episcopum posse, & debere videre an clausula seruetur in monasteriis Monialium etiam Regularibus subditarum, & non posse ab ipsis Regularibus impediri quominus ad hunc effectum ea visitet, quoties id expedire iudicauerit, vt referunt à S. Cong. Concilij decisum Galet. *in margarita casuum Conscientiæ, verb. Clausura* 2. Gauant. *in manuali Episcop. verb. Monialium clausura, num.* 17. *cum seqq.* Lezana *in sum. quæst. Regul. tom.* 3. *verb. Episcopus, num.* 13. Zerol. *in praxi Episcop. p.* 2. *verb. Moniales* 54. *&* §. 8. *vers.* 4. Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarræ, lib.* 1. *tit.* 18. *l.*7. *de Episcopis, num.* 44. Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiep. cap.* 33. *sub num.* 1. Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rub.* 12. *cap.* 13. *num.* 83. Cochier *de iurisdict. Ordin. in exempt. p.*2.*q.*45. *num.*15. Ego ipse *de officio, & potest. Episc. p.* 3. *allegat.* 102. *num.* 3. *&* 7. Nam in his, quæ ad clausuram spectant, & spiritualium rerum curam pertinent, habet Episcopus iurisdictionem in huiusmodi Moniales, quæ priuilegio, vel indulto Papæ sunt immunes, vt censuit eadem Sacra Concilij Congreg. teste Armendar. *vbi sup. lib.* 2. *tit.* 18. *l.*7. *de Re-*
147 *ligion. num.* 95. quem refero *d. alleg.* 102. *n.* 4. Quod adeò verum est vt huiusmodi Moniales exemptas possint toties visitari ab Episcopo quoad obseruantiam clausuræ, quoties ei videbitur expedire, Gallet. *in d. margarita casuum Conscient. verb. Moniales* 3. Ego ipse *d. alleg.* 102. *num.* 5.

Quamuis Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 2. *q.* 47. *art.* 10. Lamas *in methodo curationis in appendice, quam ponit, in fine,* §. 5. & nouissimè Machado *en su perfetto Confessor, tom.* 2. *lib.* 4. *p.* 6. *tract.* 11. *docum.* 4. *num.* 3. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 15. *num.* 21. Fr. Ludouic. Miranda *de sacris Monial. q.* 22. *art.* 14. *n.* 3. Bonacin. *de clausura q.* 2. *punct.* 6. existimauerint non posse Episcopum ad clausuram cogere Moniales exemptas ab eis, nec illis licere intrare huiusmodi monasteria exempta, Prælatisque Regularibus subiecta, etiam prætextu videndi, an violata ibidem fuerit clausura, nisi solummodo in casu, quo publicè constaret illam esse violatam, ex quibus Fr. Emman. audacius magis affirmat germanum Concilij *in d. c.* 5. sensum esse, vt quoad Monasteria Regularibus subiecta nil aliud agere valeant Episcopi, nisi, existente dictarum Monialium clausura publicè violata, monete Prælatos Regulares, vt illam restaurent, & Moniales in officio contineant, quod si admoniti intra sex menses id emendare neglexerint, tunc inquit ipse, tidem Episcopi eorum defectum auctoritate Apost. & vti delegati supplere possint, iuxta Concil. *sess.* 21. *cap.* 51. *de reform.* & propterea valde carpit Episcópos clausuram eorundem Sanctimonialium visitatationis gratia ingredientes.

Verùm contra eos superior sententia verior est tenenda, eamque nouissimè multis tuetur, & à contrariis defendit Alexand. Sperell. *in decis. fori Eccles. decis.* 97. *num.* 19. *cum seqq.* vbi *num.* 25. *&* 26. attestatur Fr. Emman. & sequaces euidentissimè decipi, tum quia verba illa Concilij, *vbi violata fuerit diligenter restitui, & vbi inuiolata est conseruari maxime procurent*, pariformiter determinant vtrumque casum, scilicet conseruationis, ac restaurationis, vnde nec nos debemus diuersimode eos determinare, nec licuit Fratri Emman. alterum amplecti casum, & alterum reiicere: tum etiam quia termini eiusdem Concilij *cap.* 8 *sess.* 21. *de reformat.* ex quo eandem interpretationem ipse desumpsit, sunt valde diuersi ac separati à terminis *d. cap.* 5. in illo namque agitur de monasterijs virorum Religiosorum; in isto de clausura Monialium, vnde nec debent confundi, nec de vno ad alterum infertur ob rationis disparitatem, propter quam nec Concilium illos coniunxit, immò in diuersis Capitulis, ac separatim sessionibus de illis disposuit

Posse igitur Antistites, eorumque Vicarios sufficiens ad id habentes mandatum, pro clausuræ visitatione ingredi septa monasteriorum Monialium Regularibus subiectarum semotis etiam violatæ clausuræ suspicione, ac quacumque Superiorum Regularium negligentia, censuit Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, in hæc verba: *Prætendentibus aliquibus ciuitatis, ac Diœcesis Turritanæ archiepiscopum circa clausuram monasteria Monialium Regularibus subiectarum visitare non posse, & hoc sub protextu quod ab eisdem Archiepiscopi prædecessoribus nunquam visitata fuerint. Illustrissimi eiusdem S. Congregationis Patres, illustrissimo Lancelloto referente, prædicto Archiepiscopo litteras dari voluerunt ipsum non posse nec debere omittere, quin clausuram monasteriorum Monialium eius ciuitatis, & Diœcesis Regularium cura suppositorum, quotiescumque opus esse dignouerit, visitet, vlterius quod si prædicti Regulares, aut Moniales muneri huic tam necessario, ac Episcopis per S. Concilium commendato quoquo modo se opposuerint, contra illos, & monasteriorum clausura nunquàm visitata fuerint, sub Dat.* 24. *Nouembris,* 1617. Et anteà *in Mediolan. de anno* 1581. de- 148
cisum fuerat posse Ordinarios in visitatione clausuræ Monialium Regularibus subiectarum eas interrogare & examinare super his quæ dictam clausuram spectant, & pertinent. Pro veritate D. Alexander Sperellus mei amicissimus Sacram Congregationem Concilij etiam consuluit, cuius consultationis propositio & responsio habetur apud ipsum *inter suas decisiones fori Eccles. decis.* 97. *num.* 27. in hæc verba *Eminentissimi & Reuerendissimi Domini, Statutum est per decretum sacri Concilij Trid. vt Episcopi tanquam Sedis Apost. delegati clausuram Sanctimonialium in Monasterij sibi subiectis conseruari maximè procurent, in vim cuius decreti Alexander Sperellus Vicarij Generalis Eminentissimi D. Cardinalis Estensis vt suo muneri satisfaceret, intendebat singulis annis monasteria Regularibus subiecta, visitationis gratia in concernentibus clausuram ingredi, ad quod cum cæteri Regulares annuerent, Fratres S. Dominici resistunt, prætendentes duo: primo vigore eiusdem decreti Episcopum solum, non autem eius Vicarium etiam mandatum speciale habentem, ingredi posse: posterius nec quidem Episcopum valere,*

valere, nisi aliquem rationabilem violata clausura suspicionem habeat ex Roderic. quæst. Regular. tom. 1. q. 47. art. 10. Vnde cum orator hac in re nil præter Dei honorem quærat, atque neque desidia, neque nimio zelo laborare intendat, supplicat humiliter pro opportuna horum casuum declaratione. Sacra Congreg. Cardinalium Concilij Trid. interpretum ad vtrumque dubium respondit non solum Episcopo, sed etiam Generali eius Vicario ad hoc speciale mandatum habenti, licere pro clausura visitatione ingredi septa monasteriorum Monialium Regularibus subiectorum, tametsi nulla rationabilis violata clausura suspicio irrepserit, & acriter reprehendit Rodericum quod hac de re tam audacter locutus fuerit. Antonius Card. Caietanus. locus † sigilli.

Nouissimè etiam *in vna Colimbrien. die 26. Maij* 1640. eadem sacra Congregatio Eminentissimorum Cardin. Concilij Trid. interpretum censuit *Episcopum Colimbriensem vti Sedis Apostol. delegatum potuisse quoad clausuram monasterium Monialium Conuentus de Cellas Ordinis Cistercien. Regularibus eiusdem Ordinis subiectum visitare, etiam assumpto secum Vicario Generali, & Confessario earundem Monialium, Monialésque ipsas in his, quæ ad eandem clausuram pertinent, examini subijcere, sinistris etiam suspicione violata clausura, ac quacumque Superiorum Regularium negligentia, ipsisque inconsultis, & irrequisitis: ac insuper eidem Episcopo licuisse Rectorem Collegij dicti Ordinis ex supradicta causa inobedientem declarare in pœnam excommunicationis, ac alias comminatas incurrisse.* Quod adeò verum est, vt cum quæsitum fuisset in eadem sacra Congreg. *An Episcopus ob clausuram custodiendam etiam in monasterijs Regularibus subiectis, possit excommunicationis latæ sententiæ pœnam sibi reseruata imponere circa aperitionem ostij clausuræ extra casus indigentiæ, nec non circa accessus, & colloquia cum Monialibus, dictaque excommunicatio liget nedum Regulares accedentes verum etiam Moniales, facta de illis mentione, adeo vt Superior Regularis ab huiusmodi excommunicatione absoluere nequeat? Sacra Cardinalium Cong. Concilij Trident. interpretum in vna Viterbien. 26. Iunij 1617. respondit Episcopum posse. Fr. Card. Verospius. Franc. Paulutius S. Congreg. Conc. Secret.* refert Laurent. de Peirinis *de priuileg. Regul. tom. 3. in fine, vbi de decretis nouissim. S. Congreg. decreto 5. pag. 565.*

149 Vndecimo ex eodem Concilio Trid. *sess. 25. de Regul. cap. 12.* censuras, & interdicta etiam ab ipsis Episcopis emanata, ipsis mandantibus, sunt à Regularibus, & exemptis in eorum Ecclesiis publicanda, atque seruanda, referunt Fusc. *de visitat. lib. 2. cap. 15. n. 62.* Henriq. *in sum. lib. 3. cap. 42. §. 3. in fin.* Fr. Emman. *in addit. ad Bullam Cruciata, fol. mihi 29* Fr. Ioan. à Cruce *de statu Regular. lib. 2. c. 7. dub. 2.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p. 1. cap. 8. num. 29.* Piasec. *in prax. Episcop. p. 2. cap. 3. num. 47. vers. censuras,* Vgolin. *de officio Episcopi cap. 20. §. 3. num. 3.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. n. 114. cum seqq.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol. 210. vers. 5.* Machado *d. lib. 4. p. 6. tract. 10. docum. 4. num 3.* Nouar. *in lucerna Regul. verb. Interdicta.* Homobun. de Bonis *de examine Ecclesiastico, tract. 11. cap. 12. q. 25. supposit. 2. & 3.* Erasm. à Cochier. *de iurisd. ordin. in exemptos, p. 2. q. 45. num. 46.* Laurent. de Peirinis *in constit. sui Ordinis Minim. tom. 1. constit. 26. Leonis X. num. 13. cum seqq.* Ego ipse *d. p. 3. alleg. 105. num. 43.* Tambur. *d. tom. 3. disp. 5. q. 11. num. 53.*

150 Duodecimò ex eodem Concil. Trid. *citato c. 12.* dies festos, quos in sua diœcesi Episcopus seruandos præceperit, exempti omnes etiam Regulares
seruare tenentur, vt ex eo colligunt Machado *d.*
lib. 4. p. 6. tract. 10. docum. 4. n. 2. Lezana *d. tom. 3. verb.*
Episcopus, num. 12. Fusc. *d. cap. 15. n. 63.* Fr. Emman.
quæst. Regul. tom. 2. q. 70. art. 1. & 2. & q. 108. art. 2. in
fine, Piasec. *d. p. 2. cap. 3. num. 47. vers. dies festos,* Aloys.
Ricc. *in praxi aurea, resol. 210. vers. 6.* Vgolin. *de of-*
ficio Episcopi, cap. 20. §. 3. num. 1. Campan. *d. cap. 13.*
ex num. 91. Erasm. à Cochier *d. p. 2. q. 45. num. 55.*
Laurent. de Peirinis *d. constit. 28. Leonis X. num. 2.*
cum seqq. Tambur. *d. tom. 3. disp. 5. q. 11. n. 54.* Nouar.
in sum. Bullarij. tit. de festis diebus. Solorzan. *d. lib 3.*
cap. 17. num. 69. vbi me citato resoluit Regulares
per Episcopum compelli posse censuris ad ob-
seruantiam festorom per illum cum approbatione
populi indictorum, quod etiam tenet Nouar. *dict.*
verb. festus, num. 1. in fine. Quod quidem ita est in- 151
telligendum, vt Regularium ritus illis festis sem-
per permaneant quoad Missas celebrandas, & cæ-
tera diuina Officia tam publicè, quàm priuatim
ab ipsis Regularibus in eorum Ecclesiis persol-
uenda; nec circa hæc ab Episcopis quoquo mo-
do quicquam in contrarium eisdem Regularibus
præcipi possit; quod si de facto præceperint, Re-
gulares neutiquam ipsis Episcopis obedire tenen-
tur, refert me citato Tambur. *d. tom. 3. disp. 5. q. 11.*
num. 54. Vulpe *in praxi iudici. fori Eccles. cap. 20.*
num. 20. Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Regul. verb.*
festus, num. 3. & 4. Verùm quoad Conciones, & 152
Lectiones, quas iidem Regulares ad populum
habuerint, debent se conformare Euangeliis, &
Epistolis, quibus clerus sæcularis vtitur illis die-
bus, ita referunt decisum Quarant. *in sum. Bullarij,*
verb. priuilegia Regularium, Piasec. *citato loco,* Vgo-
lin. *dict. cap. 20 §. 3. num. 3.* Laurent. de Peirinis *dict.*
constit. 28. Leonis X. num. 2. Ego ipse. *d. alleg. 105.*
num. 34. & 35. Regulares non prohiberi dies fe- 153
stos, & ieiunia in suis Ecclesiis anounciare, vt per
sacram Concilij Congreg. *sub die 2. Iulij 1620.* re-
fert decisum Laurent. de Peirinis *in Constit. sui Or-*
dinis Minimor. tom. 2. constit. 7. Pij V. num. 13. vers.
ad primum, pag. 193. Tambur. *vbi suprà num 54. in*
fine. Ioan. Maria Nouar. *d. verb. festus, num. 6.*

Duodecimò. Quicunque exempti officiales Curiæ Episcopalis in actu exercendi suum officium offendentes, vel aliàs Episcopi iurisdictionem impedientes possunt ab eodem Episcopo coërceri, & puniri, vt in sequenti declaratione. *Proposito dubio, an Milites Hierosolimitani offendentes personam Officialium Curiæ Archiepiscopalis Panormitanæ in actu exercendi suum officium, aut aliàs Illustrissimi Archiepiscopi iurisdictionem impedientes, ab eodem coërceri, & puniri possint? Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Trid. interpretum partibus auditis, dubioque accuratè discusso, censuit posse. Card. Vbaldinus.* 154

Decimotertiò Regulares exempti, qui ob notorium delictum in excommunicationem inciderunt, possunt ab Episcopo, publicè denuntiari, excommunicari, vt ab alii euitentur: ita S. Congr. negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, *sub die 24. Maij 1621.* Sed quia erat difficultas in eo quod Episcopus in huiusmodi causa debeat, citare, & citatio est actus iurisdictionis, quam Episcopus non potest in huiusmodi personas exemptas exercere, ideò placet pro solutione, doctrina Felin. *in cap. non potest n. 3. de sent. & re iudic.* 155

Decimòquartò. Exempti omnes ad publicas processiones vocati accedere compelluntur, vt statuit Concil. Trid. *d. sess. 25. de Regularib. cap. 13.* 156

vers.

verſ. exempti autem omnes, Marc. Anton. Cuch. *inſtit.*
maior. lib. 2. tit. 1. num. 55. Fuſc. *de viſitat. lib. 1. cap.* 8.
num. 12. *& cap.* 15. *num.* 64. Flamio Pariſ. *de reſignat.*
benefic. lib. 3. *q.* 11. *n.* 18. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 3.
quæſt. 36. *art.* 1. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p.* 1.
cap. 8. *num.* 18. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *verb. proceſſiones, §* 2. Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ.* 232.
Perez de Lara *de anniuerſ. & Capellan. p.* 1. *cap.* 24.
num. 14. Campan. *d. rub.* 12. *cap.* 13. *num.* 117. Marc.
Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 103. *num.* 16. Cened.
Canon. quæſt. lib. 1. *q.* 26. *n.* 15. Salgado *de protect. Regia p.* 1. *cap.* 9. *num.* 101. *cum ſeqq.* Tambur. *d. tom.* 3.
diſp. 5. *q.* 11. *num.* 55. Machado *d. tract.* 10. *docum* 6.
157 *per tot.* Ego ipſe *d. p.* 3. *allegat.* 78. *num.* 8. laici verò non poſſunt cogi ab Epiſcopo vt accedant ad
proceſſiones ordinatè, vt cenſuit ſacra Rituum
Cong. 21. *Februarij* 1604. etiamſi ſint illuſtres, &
de magiſtratu, vt *in Granaten.* 24. *Octobris* 1609.

158 Regulares Monachi, & Fratres, quacunque
exemptione non obſtante, tenentur accedere ad
omnes, & quaſcunque proceſſiones publicas, &
conſuetas, aut indictas pro bono publico, aut honore, vt reſoluunt Fr. Emman. *d. art.* 1. Franc. Leo
in theſauro fori Eccleſ. p. 4. *cap.* 1. *num.* 143. Vgolin.
d. cap. 20. *§.* 2. *num.* 4. Eraſm. à Cochier *d. p.* 2. *q.* 45.
num. 109. Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 14. *l.* 24. *§.* 31. *de proceſſionibus, num.* 15.
Ego ipſe *d. alleg.* 78. *num.* 14. Mich. Aggia *de exhib.*
auxil. fundam. 5. Valenzuela *conſ.* 1. *num.* 5. Nouar.
in ſum. Bullar. tit. de proceſſionib. à num. 5. alt. Nouar. Pater. *in lucerna Regular. verb. proceſſiones*, vt
cenſuit ead. S. Congreg. *in Legionen.* 24. *Septembris* 1605. *Toletan.* 4. *Iulij* 1615. Et hac de re emanauit declaratio prout ſequitur. *Ordinarius poteſt
præcipere Regularibus vt eant ad proceſſiones publicas, vt puta in feſto Corporis Chriſti, in Litanijs, &
Iubilæis publicis faciendis in plebibus, in quibus ipſi,
habent Monaſteria, dummodo proceſſiones ſint eius generis, quod in Bulla S. D. N. Pij V. Mendicantibus
conceſſa, quæ incip. Etſi Mendicantium, publicata* 17.
Kalend. Iunij anno 1567 *comprehendantur : & dummodo Regulares non ſint ex illis Conuentibus Collegia
nuncupata, quæ in eadem Bulla excipiuntur*, refert
Laurent. de Peirinis *de priuileg. Regul. ad conſtit.* 7.
Pij V. §. 29. *num.* 25. *Iterum Sacra Congreg. Cardina-*
159 *lium Conc. Trid. interpretum ſæpius declarauit publicas proceſſiones, ad quas exempti ab Epiſcopis vocati
accedere tenentur ex decreto cap.* 13. *ſeſſ.* 25. *eiuſdem
Concilij eſſe intelligendas, quæ indictæ fuerint pro bono
publico vel publico honore, quam Congregationem ſacri Concilij declarationem ſacra Rituum Congregatione vbique ſeruandam eſſe cenſuit, & declarauit in
Ferrarien.* 27. *Iulij* 1609. Et nouiſſimè, me citato;
Carol. Maranta *tom.* 3. *reſp.* 29. *num.* 17. vbi ex alijs
caſus enumerat, quibus publicis proceſſionibus
Regulares accedere tenentur, in nouo ſcilicet introitu Epiſcopi, vel Legati, ſeu imminente peſte,
aut alio flagello, vel ad generales proceſſiones,
quæ fiunt Poſt Paſcha ante feſtum Aſcenſionis,
ſiue etiam Iubilæis, & in proceſſione, generali;
quæ ex conſuetudine habetur in ſolemni feſto
Corporis Chriſti, & *num.* 19. de proceſſione quæ
indicitur ad impetrandum ab omnipotenti Deo
160 bonum Paſtorem, & *reſp.* 79. plora Fratres B. Ioannis Dei teneri accedere declarauit *in vna Toletana*
4. *Iulij* 1615.

161 Epiſcopus enim priuatiuè quoad alios habet
ius indicendi publicas proceſſiones, & præſcribendi quomodo, & quo ſint dirigendæ, & ad illas per publicum edictum populum conuocare ex
eadem S. Congreg. *in Elboren.* 14. *Ianuarij* 1617.
de conſilio tantum Capituli, non autem conſenſu *in ead.* 28. *Martij* 1628. non obſtante quod Capitulum, vel alij ſint in quaſi poſſeſſione contraria
per longum tempus, S. Cong. Conc. *ſub die* 16.
Febr. 1619. & non obſtante etiam immemorabili 162
conſuetudine, ex S. Congr. Rit. *in Camerinen.* 24.
Auguſti 1619. cum conſilio tamen Capituli, vt
declarauit S. Congreg. Conc. *in Comen.* 7. *Februarij* 1632. Abſente verò Epiſcopo proceſſiones
publicas edicere ſpectat ad Vicarium generalem
cum conſilio Capituli, prout poſſet Epiſcopus ſi
præſens eſſet, ead. S. Congreg. Rit. *in Vigilien.* 28.
Septemb. 1630.

Regulares qui non accedunt ad proceſſiones 163
ab Epiſcopo indictas, puniri poſſunt per cenſuras & pœnas arbitrarias, aliaque Iuris remedia,
obſeruata tamen Conſtitutione Gregorij XIII.
incip. *Expoſcit Paſtoralis officij, ſub Dat.* 17. *Iunij* 1588. Ita referunt deciſum Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. reſol.* 308. *num.* 5. *&* 6. *& in praxi aurea reſol.* 510. *num.* 1. *verſ.* 2. Perez de Lara *d. cap.* 24.
num. 14. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *verb. Proceſſiones, verſ. ad ſecundam.* Armendar. *d. §.* 31. *de Proceſſion. num.* 7. Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ.* 232.
num. 15. Cened. *d. q.* 26. *num.* 16. Salgado *d. cap.* 9.
num. 109. Ego ipſe *d. alleg.* 78. *num* 25. Nouar. *d. tit.*
de Proceſſionibus, num. 7. *in fine.* Liberum eſt enim
ordinarijs, ſi velint, etiam cenſuris contra Regulares procedere, in caſibus quando eis ſubijciuntur, poſt multos Cirilin. *controuerſ. forenſ. c.* 50.
num. 21. Solorzan. *d. lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 55. *cum ſeqq.*
Machado *d. tract.* 10. *docum* 6. *num.* 2. latè Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Regular. verb. excommunicare.*

Contra Henriq. *in ſum. lib.* 7. *cap.* 25. *§.* 7. Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *cap.* 74. *num.* 4. Sanch. *de matrim.*
lib. 7. *diſput.* 33. *num.* 23. exiſtimantes ab Epiſcopo
cenſuris diſtringi non poſſe.

Qua de re Illuſtriſſimi S. Congregationis Cardinales negotijs Epiſcoporum & Regularium
præpoſiti, *ſub die.* 20. *Maij* 1616. Epiſcopo Vercellen. litteras dari mandarunt, *vt pœnas contra Regulares ab eo impoſitas reuocet cum ipſe ſupra Regulares nullam iuriſdictionem regulariter habeat, eundémque Epiſcopum voluerunt quod dum in tertio capitulo decretorum ab ipſo publicatorum dicitur, quod
ab ipſo cogi poſſint ſub pœnis, &c. intelligitur quod in
particulari tantum proceſſionum præfatis Regularibus vt eiſdem proceſſionibus interueniant, etiam ſub
cenſurarum ipſo facto incurrendarum pœna intimari
facere poteſt, ſed cum non obediant, illos punire non
valet. Veruntamen hoc caſu eandem S. Congregationem de hoc certiorem reddere debet.* Et ſacra Rituum
Congreg. *in Chilon. in Indijs* 27. *Februarij. &* 15.
Maij 1610. cenſuit Epiſcopum poſſe compellere 164
etiam ſub cenſuris omnes Religioſos Mendicantes, & Monachos, vt accedant ad publicas, & generales proceſſiones, quod etiam declarauit eadem Congreg. *in Ferrarien.* 27. *Iulij* 1609. *& in Toletana* 4. *Iulij* 1615. Et tenentur accedere in nu- 165
mero decenti, debito, & conſueto, ead. S. Cong.
in Caſtella, & Legionis 30. *Auguſti* 1602. me citato *in illo loco* Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Regular.*
verb. Proceſſiones, num. 3. *in fine.*

Nullæ immunitates Religioni Hieroſolimita- 166
næ obſtant quominus eius Sacerdotes inſeruientes Eccleſijs vocari debeant ad proceſſiones, ac niſi
accedant etiam compelli poſſunt, prout deciſum
referunt Armendar. *loco citato num.* 5. Cened. *d. q.* 26.
n. 17. Salgado *d. c.* 9. *n.* 103. Ego ipſe *d. alleg.* 78. *n.* 11.

Monachi

167 Monachi verò seu Regulares degentes in Monasteriis, quæ per dimidium miliare distant à ciuitate, non tenentur, nec ab Episcopo, compellendi sunt accedere ad professiones, vt referunt decisum Aloys. Ricc. *d. resol.* 30. *num.* 2. Piasec. *p.* 2. *cap.* 3. *num.* 45. *in fine.* Vgolin. *d. cap.* 20. §. 2. *n.* 5. *vers.* a. Armendar. *d. loco num.* 11. *&* 14. Salgad. *d. cap.* 9. *n.* 14. Ego ipse *in d. alleg.* 78. *num.* 11.

168 Conuentus, in quibus Fratres sub arctiori clausura degunt, itaut nec in choro canient, nec ad mortuos accedant, sed tantùm studiis, & lectionibus vacent, non sunt compellendi accedere ad professiones publicas, secundùm Aloys. Ricc. *dict. resol.* 308. *num.* 2. Franc. Leo *d. cap.* 1. *num.* 144. Vgol. *d. cap.* 20. §. 1. *num* 5. Armend. *d. loco, num.* 8. Nouat. *d. tit. de Procession. num.* 8. vbi *num.* 9. exemplificat, in Benedictinis & Cisterciensibus. Ego ipse *d. alleg.* 78. *num.* 15. vt sunt Carthusiani, Camaldulenses discalceati, & Cælestini, vt referunt Choppin. *monast. lib.* 2. *tit.* 1. *n* 16. Zypæ. *in analytica postremi Iuris Eccles. enarrat. lib* 1. *tit. de maior. & obed. num.* 11. Appellatione quoque eorum, qui in
169 strictiori clausura viuunt, veniunt Canonici regulares S. Crucis Conimbricensis, vt ait resolutum Armendar. *d. loco, n.* 6. quem refero *d. alleg.* 78. *num.* 17.

170 Et quòd Religiosi, & personæ Societatis IESV ad publicas professiones accedere non compellantur, statuit Gregorius XIII. *in sua Constit.* incip. *Quacunque, sub Dat.* 19. *Iulij* 1576. *est in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 404. d. Nouar. *d. verb. Processiones, num.* 10.

171 Et quòd Clerici regulares Congregationis S. Pauli decollati, ad processiones & actus publicos accedere non cogantur, indulsit Sixtus V. *Constit. sua* 5. incip. *Rationi, sub Dat. Kelendis May.* 1585. *in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 490. Nouar. *d. verb. num.* 11.

Et de Clericis Regularibus pauperum Matris
172 Dei scholarum piarum Vrbanus VIII. *Const.* 100. *incip. Debitum, Kalend. Iuny* 1629.

Et de Fratribus S. Hieronymi in Regnis Hispa-
173 niarum, quod non teneantur accedere ad publicas processiones iuxta priuilegium Pij V. declarauit Sacra Rit. Congr. 14. *Ianuarij* 1600. Nouar. *d. ver. Processiones, num.* 16.

174 De Canonicis Regularibus Lateranen. quòd etiam non teneatur accedere ad Processiones, censuit eadem Sacra Congreg. *sub die* 30. *Iulij* 1616.

175 Monachi Congregationis Cassinensis non sunt vllo modo cogendi accedere nisi ad processionem sanctissimi Sacramenti iuxta eorum antiquam consuetudinem. Sacra Congreg. Rit. *in Placentina* 10. *Iunij* 1602. quem referunt Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 1. *disput.* 24 *q.* 8. *num.* 2. Carol. Marantia *tom.* 3. *resp.* 29. *num.* 46. & modò cautum fuit per Vrbanum VIII. *Constit. sua* incip. *Nuper* 17. *Nouembris* 1628.

176 Regulares habentes priuilegium non accedendi ad processiones publicas, non tenentur ad eas conuenire, etiamsi semel, vel sæpius conuenissent, quia est priuilegium facultatis, & possunt ire si velint, & nullum ius quæritur Episcopo quamuis ab eo vocati accesserint, quia precario dicerentur conuenisse, Vgol. *de offic. Episc. cap.* 20. §. 2. *num.* 5. Nouar. *d. tit præcedentiis, in procession. num.* 18. alr. Nouar. Frater *d. verb. Processiones, n.* 19. Scip. de Rubeis *in aphorism. Episcop. verb. priuilegium, num.* 5. ex Calderin. *cons.* 8. *de Regular.* Illud est aduertendum quòd in processionibus fiendis tam per Regulares, quàm per Confraternitates laicorum non sit eundum extra claustra; in Ecclesiis verò carentibus claustro processiones fieri possunt intra ambitum, hoc est, prope muros Ecclesiæ, extra verò ambitum Ecclesiæ non licet, neque Regularibus, neque Confraternitatibus facere processiones, nisi de licentia, consensu, aut cum Cruce Parochi, exceptis tamen illis Ecclesiis, quæ habent in hoc speciale priuilegium faciendi processiones per alia loca. Ita S. Congr. Rituum *in vna Hispalen.* 26. *Februarij* 1628. quam ad literam refert Nouar. *tit. de processionibus Regul. extra claustra.*

Decimoquintò, Controuersias omnes de præ- 177
cedentia inter Regulares etiam exemptos in processionibus, & aliis similibus causis exortas Episcopus amota appellatione componere potest; vt pariter statuit Concil. Tsid. *d. cap.* 13. *in princip. q. Regul. tom* 3. *q.* 37. *art.* 3. Piasec. *d. p.* 2. *cap* 3. *n.* 47. *vers. controuersias,* Zerol. *in praxi Episcop. verb. Processiones, vers. ad tertium,* Campan. *d. cap.* 12. *num. vlt. & dict. cap.* 13. *num.* 120. Valenzuela *cons.* 1. *num.* 7. Fusc. *de visit. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 66. breui scilicet manu, summariè, & de plano, ac sine strepitu, & figura iudicij, prout decisum referunt Franc. Leo *d.* 1. *cap* 8. *num.* 18. Campan. *d. cap.* 13. *num.* 120. Armendar. §. 13. *num.* 10. Salgad. *d. cap.* 9. *num.* 15. Ioan. Anton. Nouar. *in lucerna Regul. verb præcedentia. n.* 2. loci consuetudinem attendens, vt per Medic. *Marchia decis.* 21. Seraphin. *decis.* 335. 663. *&* 964. *num.* 1. Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 4. *collect.* 1069.
In materia enim præcedentiarum ius defert con- 178
suetudini, vt bene resoluunt Bald. *in cap. cùm olim. num.* 1. *& seq. de consuet & in l. obseruare,* §. *antequam, ff de offic. Procons.* ibi. *Vadat ergo primus quo primo ire consueuerat,* &c. Marcat. *cons.* 26. *num.* 5. Rot. *decis.* 312. *num.* 10. apud Paul. de Rubeis *tom.* 2. *diuers.* aliàs *p.* 6. *recent.* Felin. *in cap. statuimus, in princ. de maior. & obed.* Card. *cons.* 62. *num.* 1. Dec. *in l. cùm quid, num.* 39. & *ibi* Cagnol. *num.* 42. *ff. si certum. pet.* Rimin. iun. *cons.* 95. *n.* 22. *lib.* 1. Natt. *cons.* 62. *in fine,* Menoch *cons.* 51. *num.* 49. *& cons.* 116. *num.* 2. *&* 3. Campan. *dict. rub.* 12. *cap.* 12. *sub. num.* 12. Molfes. *ad consuet Neapol. p* 1. *cap.* 5. *sub n.* 21. Salgad. *d. cap.* 9. *num.* 18. Cavaler. *decis.* 649. *num.* 1. & fuit dictum *in Seguntina præcedentia.* 9. *Iunij* 1627. *coram Vbaldo iun.* Quod procedit etiamsi consuetudo Iuri repugnet, Menoch. *cons.* 10. *n.* 51. Seraphin. *decis.* 964. *num.* 1. Gregor. XV. *decis.* 124. *num* 2. *&* 4. Rot. *dict.*
decis. 312. *n.* 17. *tom.* 2. *diuers.* aliàs *p* 6. *recent.* & ideo 179
etiamsi possessio sit contra Ius, est manutenibilis, quando est alicuius temporis considerabilis, Franc. *in cap. ad decimas, num.* 8. *in* 4. *notab. de restit. spol. in* 6 Cou. *practic. cap.* 17. *sub num.* 6. *vers.* 4. Rot. *decis.* 534 *num.* 7. *& decis.* 595. *num.* 4. *p* 1. *diuers. & inter recent. decis.* 685. *num.* 3. *p.* 1. Greg. XV. *decis.* 360. vbi adden. *sub num.* 10. Rota *apud Posth. in fine sui tract. de manutent. decis.* 194. *num.* 12. *& decis.* 217. *num.* 8. *& decis.* 31. *num.* 8 *& decis.* 33. *num.* 6. & Coram Canaler. *decis.* 384. *num.* 1 *& decis.* 631. *num.* 2. & fuit dictum *in Calciaten. decimarum* 10. *Iunij* 1611. *coram Cardin. Pamphilio iun. & in Oueten. iurisdictionis* 12. *Martij* 1616. *coram R. P. D. Vbaldo*

Illud tamen aduertere oportet, decretum Con- 180
cilij *d. cap.* 13. non tollere appellationem deuolutiuam, vt censuit Rota *in d. Colonien. præcedentia, vers. non obstat, quòd in Concilio;* quæ procedit tantùm quoad effectum suspensium scilicet, pa-

riter

riter à S. Congreg. resolotum asserunt Armendar. *d. l. res. §. 31. num.* 10. Salgad. *d. p. 2. cap. 9. n.* 99. Ego ipse *d. alleg. 78. num.* 26.

181 Præcedentiam Ordinum secularium Clericorum & Regularium præscripsit Pius V. *in sua Bulla*, incip. *Diuina disponente clementia*, vt scilicet primo loco Clerici seculares, inter quos Cathedralis Ecclesiæ Canonici, deinde Collegiatarum Ecclesiarum, postea Parochi, & demum cæteri Clerici. Inter Regulares verò Canonici S. Augustini, & Ordines Monachales iuxta cuiusque antiquitatem, & postremo sequuntur Mendicantes, Prædicatores scilicet, Franciscani, Augustiniani, & Carmelitæ. Postmodum aliam præcedentiam Ordinum Mendicantium, & Confraternitatum inter se decreuit Gregorius XIII. *Const.* 84. incip. *Exposcit*, 15. *Iulij* 1583. de qua plura Nouar. *in sum. Bullar. tit. de praecedent. pag.* 502. *cum seqq.* Fr. Martin. de S. Iosepho *en la declaracion de los Bre-*
182 *nes de la precedentia de la Orden.* quæ seruanda est circa præcedentiam in processionibus inter Confraternitates laicorum S. Congreg Rit. *in Nepesina* 10. *May* 1608. Ac etiam inter Regulares, vt scilicet illi præcedant, qui prius habuerint locum, eadem S. Cong. *in Tuscanen.* 14. *Iunij* 1608. præcedunt enim Regulares inter se secundum ordinem præscriptum in dicta Bulla Gregorij XIII. vt scilicet ij præcedant, qui prius in loco Monasterium, & locum obtinuerunt, Laureot. de Peirinis *tom. 3. de priuileg. Regul. pag.* 413. *num.* 19. eadem S. Congreg. Rit. *in Vrgenin.* 23. *May* 1603. *& in Cusentin.* 1. *Martij* 1614. *in Terracinen.* 30. *Septembris* 1614. *Rossanen. terra noua* 14. *Februarij* 1615. *& in Agrigentin, terranari* 4. *Aprilis* 1615. *& in Spoletan.* 16. *Augusti* 1618. *in Oritan. terra Tralla* 29. *Septembris* 1619. refert me citato Nouar. *dict. verb. præcedentia, num.* 6. licèt in praxi hoc non seruari, nisi dispositum in dicta Bulla Pij V. asserat Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 3. quæst. 37. art.* 4. & Fr. Martin. de S. Iosepho *loco citato suprà*. Sed hac de re videnda sunt aliqua decreta à S. Congregatione negotiis Regularium præposita emanata, & signanter *in vna Arben.* 6. *Martij* 1582. rescripsit Archiepiscopo illius diœcesis, in hunc modum. *Pare che sea nata differenza della precedenza tra cotesti Frati di S. Francesco Conuentuali, & Osseruanti, allegando ogn vn di loro alcune ragioni per le quali si persuadono di douer precedere a gl'altri, le qualli essendosi diligentemente considerato nella Congregatione di questi miei illustrissimi Signori preposti da nuestro Signore sopra le cause de Vescoui & Regolari s'è resoluto etiam con el parere dell'Illustrissimo Protetore di tutte le due Religioni di far scriuere a V. S. che occorrendo piu simili differenze le termine senza alcuna eccettione nello stesso modo che quel Conuento tenga il primo & piu digno luogo che è piu antico nella citta secondo che s'e fatto fin'hora per quanto si presupone imperoche de questo mezzo vsato altroue è stato tale che ha finito ogni controuersia come si espera che fara anche costi per mezzo della prudenza e destrezza di V. S. & Dio,* &c. Idem in controuersia orta inter Fratres Seruitas & Conuentuales, eadem S. Cong. Regular. censuit *in vna Soannen. sub die* 24. *Maij* 1583. idem quoque fuit decisum ab eadem S. Congreg. *in vna Cassanen. eodem die & anno*, in quadam controuersia orta inter Fratres S. Francisci, & Prædicatores, & inter eosdem *in alia Ferentin.* 1. *Iunij* 1604. ita rescripsit Episcopo illius diœcesis. *Nella differenza che verte tra cotesti Frati di san Domenico e quelli di san Francesco per conto della precedenza la sacra Congregatione vuole che s'osserui per l'auuenire quello que è stato osseruato tra loro per il passato fin tanto che non sia destinato altro, & inclina che conforme al Moto proprio di Gregorio XIII. di felice mem. debbano precedere quelli che prima hanno hauuto il luogo nella citta, & i decreti que si allegano per parte di Frati di S. Domenico in contrario non sono stati fatti per derogare generalmente al Moto proprio di Gregorio XIII. oltre que in quelli occasioni militauano altre raggioni di quelle che possano militare costi.* Has litteras siue declarationes confirmauit, inserto earum tenore, Vrbanus VIII. *in sua Constit* incip. *Nuper pro parte*, 18. *Decembris* 1637. vbi quoque dicitur has litteras conformes esse declarationibus sacrarum Tridentini Concilij, ac Rituum Congregationum, vt qui sunt in possessione præcedentiæ præcedant, & vbi non probatur, aut non constat de possessione, præcedant ij, qui sunt antiquiores in loco controuersiæ.

Super præcedentiis inter Regulares plures dis- 183
sensiones oriri ostendunt nonnullæ Sacræ Cong. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum declarationes hac de re factæ, quarum aliquas referam: & inprimis *petente Archiepiscopo Mexicano, sub die* 27. *Iunij* 1615. *vt Regulares circa præcedentiam in processionibus illud idem quod Romæ & Hispanijs obseruant, præcipere posse per Sanctissimum facultatem sibi impartiri, sanctissimus D. N. Bullam Gregorij XIII.* incip. *Exposcit Pastoralis officij*, &c. *super prædicta Regularium obseruari mandauit quæ inter Monachos seruandam & extendendam esse censuit S. Rituum Congr. die* 29. *Nouembris* 1618.

Cum inter Fratres Ordinis Minorum de Ob- 184
seruantia S. Francisci, necnon Fratres Iesuatos montis nigri loci Liburni Pisanæ diœcesis super præcedentia in processionibus, cæterisque actibus tum publicis, tum priuatis orta esset controuersia, S. *Cong. Episcoporum Illustrissimo Caietano referente illos ex supradictis Fratribus, quorum monasterium, seu Domus eodem in loco prius extructa fuerit, præcedere debere censuit, sub die* 15. *Iulij* 1616. Sed in sacra Rituum Cong. *in vna Pisan.* 4. *Septembris* 1621. fuit decisum *fratres Iesuatos præcedere debere Minoribus obseruantibus.*

Orta controuersia inter Regulares Ordinis 185
Siluestrinorum ex vna, & Regulares Ordinum Mendicantium in diœcesi Nucerina commorantes partibus ex altera, de & super quæstione, & præcedentia in processionibus, Sacra Episcoporum Cong. *sub die* 24. *Ianuarij* 1617. *dictos Siluestrinos tanquam postremos in dicta diœcesi commorantes, aut à quæstuatione in posterum abstinere, aut in processionibus vltimum locum iuxta dispositionem Bullæ sanctæ mem. Gregorij XIII. obtinere debere censuit. Die verò* 19. *Maij eiusdem anni eo quia à quæstuando se abstinuisse S. Congregationi exposuerunt, sacra eadem Congreg. præcedentiam eisdem Siluestrinis dandam decreuit.* refert me citato Nouar. *d. verb præcedent. n.* 21. Tambur. *de iure Abbatum, tom. 3. disp. 25. q. 8. n.* 9.

Cælestini, quia sunt antiquiores origine & 186
confirmatione Apostolica Oliuetonis, ideo eos præcedunt, vt fuit in Rota resolutum *in Salernitana præcedentiæ* 21. *Iunij* 1625. *coram bon. mem. Buratto*, inter eius impressas *decis.* 877. Nouar. *d. tit. de præcedent. in process. num.* 15.

Carmelitani Fratres in omni loco debent præ- 187
cedere Fratribus de Mercede, vt censuit S. Rituum Congreg. *in Carmelitan. & Mercedis* 21. *Augusti* 1624. Nouar. *d. tit. de præcedent. in processioni-*

bus, num. 12. alt. Nouar. frater *dict. verb. praecedentia, num.* 9.

188 Fratres Capuccini debent tribuere præcedentiam in processionibus iis Regularibus, qui sub propria Cruce, & in proprio loco incedebant antequam ipsi propriam Crucem deferrent, eadem S. Rituum Cong. Capuccinorum 23. *Martij* 1619. Vulpe *d. cap.* 34. *num.* 33. *&* 34. Nouar. *d. verb. praecedentia, num* 14.

189 Fratres Mendicantes semper & vbique tribuere debent præcedentia Monachis, eadem S. Rituum Cong. *in Monopolitani*, 23. *Martij* 1619.

190 Fratres S. Francisci de Obseruantia non præceduut Fratribus tertij Ordinis, si isti in loco controuersiæ prius Monasterium, & locum obtinuerunt, eadem S. Rituum Congreg. *in Rossanen. terra noua* 14. *Februarij* 1615. *& Tudertin. terra Alazza* 16. *Iannarij* 1620. refert me citato Tambur. *dict. q.* 8. *num.* 10.

191 Clerus sæcularis debet semper & in omni loco habere præcedentiam supra Regulares, etiam in ipsorum regularium Ecclesiis, & monasteriis ex vniuersali Ecclesiæ consuetudine, vt declarauit sæpius sacra Rituum Congreg. & nuncupatim *in Elboren.* 28. *Septembris* 1602 *Castella, & Legionis* 30. *Augusti* 1602. *& Septembr.* 1603. *Mexican.* 30. *Septemb. &* 5. *Octobris* 1614. *Tullen.* 12. *Martij* 1616. *Firman. terra S. Victoria* 31 *Martij* 1618. *Messanen.* 7. *Augusti* 1621. Vulpe *in praxi indic. fori Ecclesiast. cap.* 34. Ioan. Maria Nouar. *in Inceroa Regular. verb. praecedentia, num.* 4. *&* 5.

192 Quando in vna ciuitate vel loco sunt plura Monasteria eiusdem Ordinis diuersis temporibus fundata, *eadem S. Rituum Congreg. respondit & declarauit quoad fratres Minores Obseruantiæ iuxta constitutionem Gregorij XIII. præcedentiam dandam esse ordini, qui prius in loco Monasterium habuit, & non tantum illi Monasterio, itaut per fundationem primi Monasterij in illo loco acquiratur anterioritas eiusdem cuilibet alij posterius fundato eiusdem Ordinis idem quoque seruandum esse quando præcedentia competit ex quasi possessione & iure præcedendi in terminis dictæ constitutionis, & quando concurrunt ad processiones tam publicas, quàm priuatas, omnes eiusdem Ordinis Fratres vnite, & non diuisim debere præcedere, itaut post Crucem Fratres strictioris Obseruantiæ immediate incedant, discalceati, & recollecti, vel reformati vnits, & post illos Fratres de Obseruantia dicti, si iuxta Regularia Ordinis statuta, vel ex quasi possessione, & iure præcedendi præcedentiam habent, alioquin in præcedentia seruetur etiam inter eiusdem Ordinis Fratres anterioritas fundationis Monasterij cuiusque, nec Monasteria alterius Ordinis debere, nec posse impedire frui dicto iure præcedentiæ, neque Ordinem incedendi peruertere, & ita eadem sacra Cong. declarauit, & seruari mandauit, die* 3. *Iunij* 161–. refert me citato *in hoc loco* Ioan. Maria Nouar. *d. verb. præcedentia, num.* 7.

193 Præcedentia antiquitatis seruanda est inter Milites magnæ Crucis eiusdem Ordinis, non autem inter Milites diuersi ordinis, S. Congr. *in Meliten.* 9. *Maij* 1609. me citato *in hoc loco* Ioan. Maria Nouar. *d. verb præcedentia, num.* 20.

194 *Die* 26. *Nouembris* 1593. *habita fuit Congregatio sacrorum Rituum in qua proposita causa præcedentiæ inter RR. Patres procuratores, Generales Fratrum Minorum de Obseruantia, & Fratrum Conuentualium Ordinis S. Francisci, auditis partibus visisque & examinatis iuribus per vtrasque exhibitis, Congregatio censuit Fratres Minores Obseruantes suum Procuratorem generalem legitimè hactenus habuisse, habereque potuisse, & ex fidibus, quas ipsi exhibuerunt, constare dictum eorum Procuratorem generalem in Capella Pontificia ante Procuratorem generalem Minorum obseruantium in hac quasi possessione sedendi manutenendum esse, si ita Sanctissimo Domino placuerit. A. Card. Gesualdus. Viso memoriali pro Procuratore generali Ordinis Minorum S. Francisci de Obseruantia Sanctissimo D. N. porrecto, & à sanctitate sua Congregationi sacrorum Rituum transmisso super præcedentia eidem Procuratori in Capella Sanctissimi ante Procuratorem generalem eiusdem Ordinis Conuentualium competenti, ac decreto aliàs sub die* 26. *Nouembris* 1593. *ad eiusdem Procuratoris de Obseruantia fauorem facto, Congregatio die* 21. *Ianuarij* 1602. *stetit in decisis, factaque eidem Sanctissimo D. N. iuxta eiusdem Sanctissimi rescriptum de præmissi. relatione, Sanctitas sua dicta decreta approbauit, & ab ijs, ad quos spectat, obseruari mandauit. P. Card. Comen. Alexander Gratianus Pro secret. Congreg.*

Præcedentiam debere esse penes Obseruantes 195
statuit Leo X. *in sua Constit.* incip. *Omnipotens Deus, sub Dat. Idus Iulij* 1517. vbi *in* §. 21. sic loquitur. *& ne inter reformatos & Conuentuales Fratres præfatos super præcedentia dissensio, & contentio oriri possit, volumus & etiam statuimus quod inter eos talis ordo seruetur, videlicet quod in processionibus & funeralibus, & exequijs, necnon omnibus alijs actibus publicis Fratres Conuentuales Fratribus regularis Obseruantiæ locum digniorem relinquere teneantur*, &c. Idem quoque fuit constitutum ab eodem Leone X. *alia sua Constit.* prioris confirmatoria 10. *in ordine*, incip. *Licet aliàs, sub Dat.* 6. *Decembris* 1517. vbi mandatur omnibus Prælatis, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, vt illam obseruari curent. Item *& in alia sua Constit.* incip. *Etsi pro iniuncta* 10. *Ianuarij* 1521. in qua declaratur Obseruantes succedere in omnibus prærogatiuis, & dignitate præcedentiæ, quibus gaudebant Conuentuales, quando in ipsis fuit officium Ministri generalis.

Circa titulum, & sigillum Ministri generalis 196
de Obseruantia cum inscriptione Ministri generalis totius Ordinis Fratrum Minorum emanauit ab eadem S. Rituum Congregatione quoddam decretum prout sequitur, videlicet. *Cùm Procurator generalis Fratrum Minorum Conuentualium sancti Francisci sex abhinc annis agrè ferret Ministrum Generalem de Obseruantia in præteritum vsum fuisse, & in præsentiarum vti titulo, & sigillo cum inscriptione Ministri Generalis totius Ordinis Fratrum Minorum, recursum habuit ad Sanctissimum, supplicans mandari reformari huiusmodi titulum tanquam non legitimè dicto Ministro generali de Obseruantia competentem. Et supplicatione per Sanctissimum ad hanc sacram Rituum Congregationem remissa, eadem sacra Congreg. discussionem huius negotij ad referendum vsque de anno* 1625. *commisit Eminentissimo & Reuerendissimo D. Cardinali Muto, coram quo firmato dubio de consensu ambarum partium, An titulus Ministri generalis totius Ordinis Fratrum Minorum, quo insignitur Minister generalis Obseruantium sit reformandus? Vtraque parte sæpe sæpius in facto, & in iure desuper informante, & audita ad relationem eiusdem Eminentissimi Card. Muti causa acerrime in plena Congreg. discussa sacra Rituum Congreg. respondit, nihil innouandum, & Ministrum Generalem de Obseruantia legitimè vsum fuisse, & vti posse titulo & sigillo cum inscriptione Ministri Generalis*

Generalis totius Ordinis Fratrum Minorum ; & ita seruari mandamus die 22. Martij 1631 C. Episcopus Portuen, Card. Pius, T. Tegrimius Episcopus Assissien. Secret. refert me citato Tambur. *d. tom. 1. disput. 25. q. 8. num. 13. & 14.*

Circa verò modum præcedendi est aduertendum quod vbi in eadem persona duplex qualitas siue officium concorrit, illius consideratio habetur, cuius contemplatione actus geritur, Seraph. *decis.* 158. Ioan. Griuel. *Dolana decis.* 82. *num.* 20. Solorzan. *de iure Indiar. tom. 1. lib. 2. cap* 21. *num.* 7. *cum seqq. & tom. 2. lib. 3. cap.* 24. *num. vlt. & cap.* 23. *num.* 38. quia non est inconueniens quod vna & eadem persona ob varios respectus in hac materia diuerso iure censeatur, cùm hoc sit concedendum ratione duplicis Iuris quod vnus & idem habet, vt vno casu posse esse maior, & dignior, & in alio minor, & minus dignus Menoch. *cons.* 902. *num.* 71. *cum seqq.* Teodos. de Rubeis *singul. Rota p. 4. resp. 1. tit. de praced. num. 2. tom. 2. pag.* 462. *& resp. 2. num. 14. cum seqq. pag.* 488. D. meus Contelor. *in quæst. de praced. num.* 63. Franc. de Amaya *ad l. vlt. cap. 1. num. 65. C. de Decurion. lib.* 10. Vnde Episcopus si est simul Canonicus, quando tanquam talis ad Capitulum vadit, sedet ibi vt Canonicus in sua sede, Franc. Marc. *decis.* 136. Amendol. *in addit ad Vincent. de Franch. decis.* 138. *num. 1. cum seqq.* Anna *sing.* 6. Ponte *cons.* 15. *tom* 1. Hermosil. *in prolog. part. 5. gloss. 4. n.* 63. Ferro *de praced. q. 27. num.* 4. Amaya *citato loco num.* 39. Et Rector Vniuersitatis in actibus suæ Rectoriæ præcedit Magistro scholæ, & quibuscunque scholaribus etiam Episcopis, Tiraq. *de nobil. cap. 28. num.* 16. Gratian. *discept.* 296. *num. 1. cum seqq.* Theodos. de Rubeis *vbi suprà, num. 47. pag.* 490. Cancer. *var. tom. 3. cap. 10. num.* 117. Mich. Ferro *d. tract. q. 43. n. 2.* & Inquisitor in causis Fidei præcedunt Episcopo, Hermosil. *vbi sup. num.* 61. Gratian. *discept. 106. n. 38. & discept. 298. num. 1. 2. 26. & 46.* Theodos. de Rubeis *d. loco, pag. 469. col. 1.*

197 Alia quædam sequuntur, quæ ad omnes Religiosos communiter pertinent à sacris Canonibus instituta. Primo enim prohibentur omnes Religiosi cogere quemquam, vel ad promittendum inducere, vt apud eos eligat sepulturam, *Clem. Cupientes. §. fin. de pœnis.* Rainer. *in catalogo censur. extra Bullam, cap. 2. in princ. & cap. 3. excom.* 1. Gambar. *de casibus reseruatis, cap. 7. num.* 4. Iul. Lauor. *de Indulgent. cap. 11. num.* 25. Filliuc. *tract. 15. num.* 170. Ego ipse *de offic. & potest. Episcop. p. 3. allge. 50. n.* 100. secundùm Lugdun. impress. *& de offic. & potest. Parochi, cap. 26. ex num.* 85.

198 Secundò decimas in Ecclesiis debitas vsurpare, *Clem. 1. de decimis*, Gambar. *de casibus reseruatis, cap. 11. num. 7. fol. 171. verso.* Azor. *instit. moral, p. 1. lib. 12. cap. 13. q.* 13. Iul. Lauor. *de Indulgent. p. 2. c. 13. num.* 46. Filliuc. *tract. 14. num. 125. vers. quinta, & n.* 137. Nau. *in man. c. 27. n.* 188. Ego ipse *d. alleg. 50. n.* 122. secundùm Lugdunens. impress. *& sup. n.* 107.

199 Tertiò in prædicationibus suis, & Confessionibus audiendis fideles à solutione decimarum retrahere, aut eos ad id non monere, *cap. 1. de decim. in 6. & d. Clem. Cupientes, in princip.* & dixi *suprà num.* 108.

200 Quartò in ciuitatibus, vel castris, aut villis interdictis celebrare prohibentur, nisi quatenus eis à iure, vel ab Episcopis est permissum, *cap. Episcopum, de priuileg. lib.* 6. Cou. *in cap. alma mater, p. 1. §. 6. in fine*, Henriq. *in in sum. lib. 13. cap. 8. §. 2. lit.* O. Sayr. *de censur. lib. 5. cap. 14. num. 11. & 34.* August. Barbos. de Iure Eccles. vniu,

201 Quintò, prædicare sine licentia Episcopi prohibentur in Ecclesiis, quæ suorum Ordinum non sunt, Concil. Trident. *sess. 24. de reform. cap. 4. vers. nullus autem* ; si verò contra fecerint, non poterunt puniri ab Episcopo, sed tantum à suis Superioribus Regularibus, vt resoluunt Quarant. *in sum. Bullarij, verb. priuilegia Regularium*, Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb. excommunicatio materialis, §. 4.* Piasec. *in simili praxi p. 2. cap. 1. num. 41. vers. prædicans*, Campan. *in diuers. iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num.* 10. nouè Ioan. Anton. Nouar. *in sum. Bullar. tit. de Regularium, & secular. prædicatione*, Ego ipse *d. p. 3. alleg. 76. num.* 14. Verùm ex nouissi- 202 ma Constitutione Gregorij XV. fel. record. incip. *Inscrutabili, sub Dat. Nonis February* 1622. contrarium resoluendum est, quia ibi sic dicitur. *Ac demum habeat Episcopus tanquam dictæ Sedis delegatus auctoritatem coërcendi, ac puniendi quoscunque exemptos, tam seculares, quàm Regulares, qui in alienis Ecclesiis suorum Ordinum non sunt absque Episcopi licentia, & in Ecclesiis suis ac suorum Ordinum non petita illius benedictione, aut ipso contradicente prædicare præsumpserint*, refert Nouar. *d. tit. de Regular. & secularium prædicatione, num.* 3. Regulares autem in Ecclesiis suorum Ordinum prædicare volentes non tenentur ab Episcopo licentiam obtinere, sed tantum à suis Superioribus de vita, moribus, & scientia examinari & approbari debent, ac ab eo habere licentiam, & cum ea se personaliter coram Episcopo præsentare, ab eòque petere benedictionem, tametsi eam minimè obtinuerint. Concil. Trident. *sess 5. de reform. cap.* resoluunt Fr. Emman. *quæst. Regul. tom 3. q. 32 art. 5.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resol. 633. in 2. edit. & in decis. curia Archiepisc. Neapol. decis. 219. p. 2.* Gallet. *in margar. casuum Conscient. verb. Licentia.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 18. num.* 123. Armendar. *in addit. ad Recop. legum Nauarræ lib. 2 tit. 18. l. 7. de Relig. num.* 56. Ego ipse *d. p. 3. alleg. 76. num.* 19. vbi *num.* 20. cum Ludouic. Miranda *in man. Prælator. tom. 1. q. 50. art. 3 concl. 1.* aduerto decretum Concilij *d. cap.* 4. de non prædicando contradicente Episcopo quoad Regulares, intelligendum esse, ac limitandum de eo tempore, & hora qua Episcopus prædicare voluerit, aut coram se facere solemniter prædicari, non verò aliàs; ne contrariari videatur alij decreto eiusdem Concilij *d cap* 2. concedenti Præ- 203 dicatoribus Regularibus in Ecclesiis suorum Ordinum, cum sola Episcoporum benedictione posse prædicare, etiam non habita expressa licentia. De pœna autem Regularis prædicantis in aliena diœcesi cum licentia Episcopi, absque tamen licentia sui Superioris? vide Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.* 401.

204 Sextò. Confessionès audire Sacerdotum etiam sæcularium sine probatione Episcopi prohibentur, Concil. Trident. *sess. 23. de reform. cap.* 15. Regulares, enim indigent approbatione Episcopi illius diœcesis, in qua habitant, cum sæcularium tantum quamuis Sacerdotum peccata audire cupiunt, vt per Piasec. *in praxi Episcop. p. 2. cap. 1. num.* 10. Ludouic. Miranda *in man. Prælator. tom. 1. q. 45. art. 8. in fine*, Vgolin. *de offic. Episcopi cap. 20. in princip.* non autem si eorundem Regularium, cùm satis sit proprij Superioris Regularis approbatio, vt per Suar. *tom. 4. disp. 28. sect. 1. num.* 4. Ludouic. Miranda *d. tom. 1. q. 45. art. 11. concl.* 2. Molfes. *in sum. Theolog. moralis tract. 7. cap. 14. num.* 60. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico, part. 1.*

tract.5. cap 2.q.11. Ego ipse *de officio & potest. Epi-*
205 *scopi p.2.alleg 25.num 45.* prout etiam sufficit eiusdem Superioris Regularis approbatio ad audiendas Confessiones eorum sæcularium, qui sunt verè de familia, & communes commensales monasteriorum, & collegiorum Regularium, vbi regularia instituta seruantur. Ita Homobon.de Bonis *de examine Eccles. tract.8. cap.2.q.7.* Fernandez *in examine Theolog. moral.p.3,cap.9.§.8.num.1.* Armendat, *in addit. ad Recopil. legum Nauarra lib.4. tit.28.l.1.§.1.de confitendo semel in anno, num.10. & lib.1.tit.18.l.7. de Episcopis,num.53.*

206 *Cum sacra Congregatione Cardinalium negotijs Episcoporum, & Regularium præpositorum innotuerit Confessarios regulares grauiter conqueri quod ab Archiepiscopis, Episcopis & locorum Ordinariis ab audiendis Confessionibus, quauis de causa indiscriminatim suspendantur, ac propterea sæpe contingere, vt ab eisdem Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis omnibus simul vnius Conuentus confessariis, Confessiones audiendi facultas adimatur, Illustrissimi eiusdem sacræ Congregationis Patres rati iustè fieri posse, vt hac sine scandalo, magnáque animarum pernicie contingat, re maturè perpensa ad omne scandalum submouendum, & quo magis spiritualis piarum mentium consolationi consulatur, statuunt, & decernunt Archiepiscopis, Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, ad quos Confessarios approbandi inspectat, Confessarios Regulares alias ab ipsis liberè approbatos, ab audiendis Confessionibus suspendere posthac minime licere, nisi ex noua causa, eaque ad Confessiones pertinente, aut ob non seruatum interdictum ab ipsis Or-*
207 *dinariis positum. Statuunt insuper eosdem Archiepiscopos, Episcopos, locorúmque Ordinarios Confessiones audiendi facultatem omnibus simul, vnius Conuentus Regularibus confessariis, eadem S. Congregatione inconsulta, nullóque pacto adimere posse, quod quidem decretum idem Illustrissimi Patres opportunum & necessariam duxerunt, ita inuiolabiliter iubent obseruari. Datum Romæ die 20. Nouembris 1615.*

208 Hoc postmodum decreto stante quæsitum deinde fuit, an Ordinarij extra prædictas duas causas in decreto contentas facultatem Regularibus audiendarum Confessionum ad beneplacitum ab ipsis concessam ad libitum reuocare possint? Sacra eadem Congr. *in vna Papien. 19. Martij 1619.* respondit *quod concessio ad beneplacitum facta quandocunque reuocari potest* refert me citato in hoc loco Tamburin. *de iure Abbatum, tom. 1.disput.6.q.12. num.9.*

209 Episcopus Orioleu. supplicauit eandem sacram Congregationem vt dignaretur declarare infra scriptum dubium, videlicet, *An Episcopus, qui Regulares ad Confessiones personarum sæcularium audiendas approbauit, possit eosdem ex noua causa ab eisdem Confessionibus audiendis suspendere, aut licentias illis concessas reuocare, non obstantibus quibuscunque priuilegijs in fauorem quarumcunque personarum, atque Ordinum, & qualis huiusmodi causa esse debeat? Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium negotijs ac consultationibus Episcoporum ac Regularium præposita censuit, Episcopum quamuis simpliciter, & absque vlla temporis præfinitione approbauerit Regulares ad Confessiones personarum sæcularium audiendas, posse tamen eosdem si noua causa superueniat vt supra suspendere, ac licentias illis concessas reuocare, dummodo huiusmodi confessiones ipsas concernat. Cæterum si Regulares cum scandalo, uel aliàs inhonestè viuant, vel aliquod delictum committant, propter quod rationabili Episcopi iudicio videantur à confessionibus suspendendi, in quo ipsius Episcopi conscientiam voluit esse oneratam, cum præcipua Ministri qualitas sit integritas vitæ, ac morum honestas, vtique eam causam ad Ministrum confessionis pertinere, ac proinde nihil obstare quominus ob eam possit Episcopus Regulares vtcunque à semetipso approbatos suspendere, aut repellere à confessionibus audiendis. Dat. Romæ die 30. Augusti 1630.* quam S. Cong. sententiam S D. N. ad se relatam approbauit *die 31.eiusdem F.A.Card. S.Honufrij P.Fagnanus Secret.*

Hac de re plures sopitæ fuerunt controuersiæ, 210
per sequentes litteras S. D. N. in forma Breuis expeditas, videlicet. *Vrbanus Papa VIII. Ad futuram rei memoriam. Aliàs à nobis emanarunt litteræ tenoris sequentis, videlicet à tergo, Dilecto filio nostro Balthasari S. R. E. Presbytero Cardinali de Sandoual nuncupato Ecclesiæ Gienen. ex concessione & dispensatione Apostolica Præsuli; intus verò, Vrbanus Papa VIII. Dilecte fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Cum sicut nuper nobis exponi fecisti in tuis ciuitate & Diœcesi Gienen. multi diuersorum Ordinum Religiosi sub prætextu quod ad sacras Confessiones audiendas, & Verbum Dei prædicandum semel approbati fuerint, absque tua licentia Confessiones prædictas audiant, & Verbum Dei prædicent non sine graui Christi fidelium scandalo, & eorum salutis animarum detrimento; & licèt per censuras, & pœnas Ecclesiasticas contra eosdem processeris, ij tamen vigere cuiusdam priuilegij à felicis record. Clemente Papa VIII. Prædecessore nostro ad fauorem Mendicantium emanati se ab alio, quam à Romano Pont. pro tempore existente excommunicari minime posse prætendant. Nos inconuenientibus huiusmodi iuxta creditum nobis desuper Apostolicæ seruitutis officium quantum cum Domino possumus obuiare, téque specialibus fauoribus, & gratijs prosequi volentes, supplicationibus tuo nomine nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, de Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium negotijs Regularium præpositorum consilio, tibi Religiosis prædictis ne absque expressa tua licentia sacras Confessiones de cætero audire, iniuásque Verbum Dei prædicare audeant, & præsumant, per censuras, & pœnas Ecclesiasticas auctoritate nostra inhibere, easdemque ad exhibendum tibi licentias, quas illi desuper à te, siue à prædecessoribus tuis Ecclesiæ Gienen. Præsulibus, vel administratoribus obtinuerint, ad hoc vt eas vel confirmes, vel reuoces, prout ad diuini cultus augmentum, & animarum, ciuitatis, & Diœcesis prædictarum salutem, & confirmationem in Domino expedire iudicaueris, cogendi & compellendi facultatem dicta auctoritate tenore præsentium concedimus, & impartimur. non obstantibus quibuscunque constitutionibus & ordinationibus Apostolicis etiam iuramento, confirmatione Apostolica vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, necnon prædicto Clementis prædecessoris, & quibusuis aliis priuilegiis in vim Cruciatæ sanctæ eis quomodolibet competentibus indultis, & litteris Apostolicis sub quibuscunque tenoribus & formis ac cum quibuscunque derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus & insolitis clausulis irritantibúsque, & aliis decretis in genere vel in specie, ac aliàs in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus & singulis si pro illorum sufficienti derogatione de illis eorúmque totis tenoribus, specialis, specifica, & indiuidua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruata foret, illorúmque tenor pro plenè, & sufficienter expressis haberi*

haberi illis aliàs in suo robore permansuris hac vice
dumtaxat, specialiter & expressè derogamus, cæterisque
contrarijs quibuscunque. Dat. Romæ apud S. Mariam
Maiorem sub annulo Piscatoris die 13. Octobris 1627.
Pontificatus nostri anno quinto. Nunc autem litibus &
controuersijs quæ inter Ordinarium Gienen. ex vna, ac
Religiosos prædictos ex altera partibus de & super præ-
insertis prædictis, vt accepimus ad præsens vigent, &
de cætero oriri possint, quantum cum Domino possumus
obuiam ire, ac desuper oportuno declarationis nostræ
ministerio prouidere volentes, de venerabilium Fra-
trum nostrorum S. R. E. Cardinalium negotijs & con-
sultationibus Episcoporum ac Regularium præpósito-
rum consilio, partibus auditis, rèque mature discussa,
auctoritate Apostolica tenore præsentium decernimus,
& declaramus præinsertas litteras huiusmodi ita esse
intelligendas, & declarandas vt Regulares quidem in
ciuitate, & Diœcesi Gienen. à Prædecessoribus Episco-
pis examinati, & approbati ad Confessiones persona-
rum sæcularium audiendas, à præsente Episcopo succes-
sore pro maiori conscientiæ suæ quiete possint iterum
examinari, et si minus idonei reperti fuerint, reprobari,
ad præscriptum Constitutionis S. mem. Pij Papæ V.
Prædecessoris nostri hac de re editæ; sed illi, quos idem-
met Episcopus approbauit, siquidem huiusmodi appro-
bationem obtinuerint ad certum tempus, eo elapso non
possint Confessiones audire, absque noua Episcopi ipsius
211 licentia, & approbatione, præuio etiam, si eidem libue-
rit, nouo examine. Illi autem, quos ipsemet Episcopus
ad Confessiones huiusmodi audiendas semel admisit sim-
pliciter, ac sine vlla temporis præfinitione, nullatenus
possint ab eodem reprobari sine noua causa, eaque Con-
fessiones ipsas concernente. Cæterum an eadem causa
subsit necne Episcopum non teneri ipsis Regularibus
edicere, sed Sedi Apost. dumtaxat, vbi eam sibi ape-
212 riri postulauerit. Ad hæc quod in eisdem præinsertis
litteris dicitur Regulares non posse Verbum Dei prædi-
care sine Episcopi licentia id locum sibi vendicare in
his tantum Ecclesijs, quæ sui Ordinis non sunt, cùm in
alijs Eclesijs sui Ordinis sufficiat Episcopi benedictio
petita, licet non obtenta, ita tamen vt si Episcopus non
modo benedictionem simpliciter non concesserit, verum
etiam Regularibus prohibuerit quominus prædicẽt, tunc
illo contradicente in sui quidem ordinis Ecclesijs liceat
illis prædicare quemadmodum sacri Trid. Conc. decre-
213 tis salubriter est cautum. Quod si Regulares siue in
Confessionibus audiendis, siue in prædicando aduersus
ea, quæ superius declarauimus, quoquomodo deliquẽ-
rint, in vim earundem præinsertarum litterarum ab
Episcopo Gienen. coërceri, & puniri possint, etiam cen-
suris ecclesiasticis; sicque & non aliter in præmissis om-
nibus, & singulis per quoscunque iudices Ordinarios,
& delegatos, & causarum Palatij Apost. Auditores
iudicari, & definiri debere, ac irritum & inane quic-
quid secus super his à quoquam quauis auctoritate
scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non ob-
stantibus omnibus illis, quæ in præinsertis litteris huius-
modi voluimus non obstare, cæterisque contrarijs quibus-
cunque. Dat. Romæ, apud S. Petrum sub annulo Piscat.
die 30. Ianuar. 1629. Pontif. nostri anno 6. M. A. Ma-
raldus, refert me citato Tambur. d. to. 2. disp. 6. q. 12.
num. 9. & etiam me citato Laureot. de Peirinis de
priuil. Regul. in additam. ad constit. Sixti IV. cap. 2.
num. 9. in fine, pag. 409. tom. 3.

Non debent autem Ordinarij impedire Regu-
lares approbatos ad audiendas Confessiones quo-
minus illas audire possint in domibus pœniten-
214 tium ægrotorum, quando ab eis vocantur: verum
præcipuè possunt idem Ordinarij sub pœna sus-
pensionis à facultate audiendi Confessiones quod

Regulares huiusmodi infirmorum Parochos de
audita Confessione, eodem die certiores reddant,
vt censuit S. Congregat. Cardinalium negotijs
Episcoporum & Regularium præpositorum, sub
die 1. Iulij 1606. refert me citato in hoc loco Tam-
bur. d. q. 12. num. 10. Et ideo cùm Curatus quidam
apud eandem sacram Congregationem conque-
reretur quòd Fratres S. Francisci minoris Obser-
uantiæ reformati, Confessiones Parochianorum
suorum ægrotantium absquè eius licentia au-
diunt, ipsa S. Congregatio respondit dictis Fratri-
bus id prohiberi non posse, dummodo ab Ordi-
nario prius approbati existant, & posteaquam
infirmorum Confessiones audiuerint, statim di-
ctum Curatum certiorent, in vna Senogallien. 22.
Ianuarij 1616 refert etiam me citato Tambur. dict.
q. 12. num. 10. prope fin.

Septimò, quodcunque interdictum seruare, 215
quod ab Ecclesia Matrice viderint obseruari, Cle-
ment. 1. de sent. excom. Henriq. in sum. lib. 13. cap. 46.
§. 4. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. q. 60. art. 2. vers. se-
cunda est. & q. 108. art. 4. 5. & 6. & q. 109. art. vlt. &
in explicat Bullæ cruciatæ in addit. ad §. n. 34. Azor.
instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 13. vers. 18. Nau. in man.
cap. 27. num. 146. Sayr. de censur. lib. 3. cap. 33. n. 44.
Gambar. de casibus reseru. cap. 11. n. 17. Iul. Lauor. de
indulg. p. 2. cap. 13. n. 38. & 44. Auila de censur. p. 5.
disp. 5. Filliuc. tract. 14. n. 125. vers. 12. & n. 148. Paul.
Layman. in Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. p. 3. cap. 3.
n. 3. vers. quarta. Ego ipse de officio & potest. Epicop.
p. 3. alleg. 50. n. 232. secundùm Lugdunen. impress.

Octauò, omnibus Religiosis præcipitur horis 216
debitis in suis Ecclesijs Officia diuina persoluere,
Clem. 1. de celebrat. Missar.

Nonò, Regulares omnes etiam Canonici La- 217
teranenses in publicis processionibus non possunt
deferre eorum Crucem discoopertam, sicut defert
clerus & capitulum Ecclesiæ Cathedralis, sed cum
velo suo pallio appenso, S. Cong. Rit. Neapolitana
14. Ianuarij 1617.

Decimò, Regulares non possunt extra claustra 218
monasteriorum suorum ad libitum facere proces-
siones, ead. S. Congreg. Rit. in Aretina montis Saui-
ni 19. Maij 1614. Nec etiam cum sanctissimo Sa-
cramento per limites Parochiæ & Ecclesiæ Col-
legiatæ, eadem S. Cong. in Gaballicen. insula 28. Au-
gusti 1615. & 18. Februarij 1617. etiam in feria
quinta Cœnæ Domini, aut in festo Corporis
Christi, ead. S. Cong. in Aretina 11. Decembris 1613.
vide suprà num. 176. in fine, & Nouar. in sum. Bullar.
tit. de processión. Regular. extra claustra.

Vndecimò, prohibentur Fratres Mendicantes 219
noua loca ad habitandum acquirere, vel antiqua
alienare sine expressa Pontificis Romani licentia,
cap. vnic. de excess. Prælat. lib. 6. Clem. Cupiẽtes, de pœ-
nis, Aloys. Ricc. in decis. curia Archiepis. Neapol. p. 4.
decis. 198. Ludouic. Miranda in man. Prælat. tom. 1.
q. 33. art. 2. concl. 1. Ego ipse de offic. & potest. Episc.
p. 2. alleg. 26. sub num. 4. secundùm Lugdun. impress.
Nec Conc. Trid. sess. 25. de Regul. cap. 3. in fine, abro-
gauit enim dispositionẽ illius text. petentis Sum-
mi Pontificis auctoritatem in erigendis Regula-
rium monasterijs; quia præterea illud induxit, vt
altera quoque adhiberetur Episcopo loci, sicuti
declarauit S. Congregatio, vt referunt Zerol. in
praxi Episcop. p. 1. verb. Monachi. §. 2. Campan. in
diuersi. iuris Canon. rub. 12. cap. 13. n. 8. in fine, Ego ipse
d. alleg. 26. num. 4.

Duodecimò, multa secundum antiquos Cano- 220
nes prohibentur Monachis, videlicet pœnitentias

imponere, præterquam sibi ipsis, *cap. 1. cap. interdicimus* 16. *q.* 1. & mortuos sepelire, nisi Monachos secum commorantes, vel aduenientes Fratres, qui apud eos decesserint, aut aliis ecclesiasticis officiis deseruire, *cap. 2. cum seqq.* 16. *q.* 1. nisi Presbyteri, aut Episcopi fiant, & sint docti, probatæque vitæ, Apostolorum figuram tenentes, quod eis ex priuilegio concessum est, vt habetur *in cap. doctus, & in cap. ex auctoritate* 16. *q.* 1. & nouas ac separatas cellulas sine licentia instituere, *cap. cellulas, cum seq.* 18. *q.* 2. & alia his similia, quæ magis ad Monachos propriè pertinent, & hodie in multis correcta sunt & mutata. Et quædam ad solos Abbates, vel Præpositos Religionum pertinent, quæ supra de Abbatibus & infra de Præpositis Religionum referuntur.

221 Decimotertiò, omnibus Religiosis cuiusuis Ordinis prohibitum est, prout infra vigore quorumcunque priuilegiorum, absoluere à casibus in Bulla Cœnæ Domini, aut Ordinario loci reseruatis, vt statuitur in nouissima declaratione, cuius tenor est, vt sequitur. *Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium negotijs & consultationibus Episcoporum & Regularium præposita censuit, per confirmationes priuilegiorum, quas Regulares à Sede Apostolica post S. Concil. Trid. obtinuerunt, nequaquam remisisse priuilegia per prius ab eodem Concilio, ac deinde etiam ipsius Congregationis decretis sublata, atque extincta, si quæ habeant, absoluendi à casibus Ordinario loci reseruatis, quemadmodum, nec indulta absoluendi à casibus contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini legi consueuit, vtpote sublata per annuam ipsius Bullæ publicationem vires aut robur acquisiuisse ex subsequentibus priuilegiorum confirmationibus, ac proinde Regulares cuiusuis Ordinis, Congregationis, Societatis, & instituti etiam necessariò exprimendi, nec intra nec extra Italiam in vim priuilegiorum aut confirmationum eiusmodi, quas vel hactenus obtinuerunt, vel deinceps forte obtinebunt posse quemquam absoluere ab eisdem casibus in Bulla Cœnæ, aut ordinario loci reseruatis; at si secus egerint, absolutiones nullas atque irritas fuisse, & fore, ab aliis verò casibus, & censuris Sedi Apostolicæ reseruatis, siquidem Regulares habent à Sede Apostolica absoluendi facultatem, illam extra Italiam minimè sublatam fuisse iisdem S. Congregationis decretis hac de re editis iussu sanctæ mem. Clementis VIII. Quam S. Congregationis sententiam Sanctitas sua ad se relatam probauit, mandauitque ab omnibus, ad quos pertinet, inuiolabiliter obseruari. Romæ 17. Nouembris 1628. F. A. Card. S. Honufrij. P. Fagnanus Secret.* Ex qua declaratione patet cessare illud, quod Doctores communiter hac de re asserebant, videlicet declarationem eiusdem S. Congreg. factam auctoritate Clementis VIII. quatenus auferebat Regularibus potestatem absoluendi à casibus Papæ, vel Episcopo reseruatis, pro sola Italia, & non pro aliis prouinciis fuisse factam, & publicatam, vt asserebant Fr. Emman. *in addition. sum. tom.* 4. *cap.* 118. *num.* 18. Fr. Ioan. de la Cruz *in sua epitome lib. 2. cap. 6. fol. 163. col. 2. vers. si arguas secundo*, Suar. *de Pœnit. disp. 30. select. 3. num. 16. in fine*, Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 23. num. 36. ad fin.* Villalob. *p. 1. sum. tract. 9. diffic. 62.* Portel *in dub. Regul. verb. Confessor erga sæculares num. 21. vers. at sicut, & verb. Casus reseruati num. 6.*

222 Sed circa omnes Regulares est præterea sciendum quòd non potest aliquis Regularis solus in Parochiali, vel alia Ecclesia præfici absque socio eiusdem regulæ, & sui Superioris licentia, *cap. 1. & cap. quod Dei timorem, de statu Monachor. d. Clem. Ne in agro, §. ad hæc, eod. tit.* & habetur *in cap. 1. & 2. distinct.* 58. Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 6. in fine*, Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comm. ad cap. 1. n. 15. dist.* 55. Hæc autem 223
Iura procedunt vbi Ecclesia est monasterio plenè subiecta, itaut Parochus illius possit ad nutum Abbatis reuocari ad monasterium, gloss. *verb. ad claustrum in d. Clem. ne in agro, §. ad hoc*, Abb. *in dict. cap. quod Dei timorem, sub num.* 9. Verùm quando Parochialis à monasterio non dependet, res est dubia, nam Doctores magis communiter in eam conueniunt sententiam, vt inspecta Iuris communis dispositione Regularis de eadem sui Superioris licentia absque vlla Apostolica dispositione ad illam promoueri valeat, vt per Abb. *in d. d. cap. quod Dei timorem, sub num.* 7. Selu. *de benefic. p. 3. q. 70. num.* 1. latè Lambert. *de iure patron. lib. 2. p. 1. q. 7. princ. art.* 19. Gambar. *de offic. & potest. Legati à Latere lib. 8. tit. de potest. Legati in Regulares exemptos, num.* 22. Sed Curia Romana inspecta sola dispositione Iuris communis non eiusdem semper videtur fuisse sententiæ, siquidem *in decis. 5. de iure patron. in nouis*, secuta est opinionem, vt nequeat Monachus ad Parochialem promoueri, nisi ex Apostolica dispensatione, & hoc etiam decreuit *in decis. 28. de præbend. in nouis*, & apud Ægidum *decis.* 132. *&* 214. & apud Chisan. *decis.* 170. vbi expressiùs censuit collationem Monacho factam de Parochiali absque dispensatione, nullius esse momenti, etiamsi Motu proprio sit facta. & apud Guidob. *decis.* 95. & apud Verall. *decis.* 85. *p.* 1. censuit Canonicum regularem posse ad Parochialem promoueri, dummodo adsit Episcopi dispensatio, recedens *à decis. 5. de iure patron.* & probans dicta Doctorum *in d. cap. quod Dei timorem*. Sed quicquid sit de Iure communi, hodie Regulares nullatenus possunt ad Parochiales, vel ad sæcularia beneficia promoueri ex dispositione S. Concilij Trident. *sess. 14. de reformat. cap. 10. & 11. & ex reg. Cancell. 42. seu.* 43. quibus cauetur vt regularia beneficia Regularibus, sæcularia verò sæcularibus conferantur, prout vidimus *lib. 3. cap.* 4. & declarauit S. Congreg. Concilij per hæc verba. *S. D. N. Gregorius XIII. noluit licere Canonicis Regularibus Congregationis Lateranen. etiam de licentia sui Generalis absque permissu Summi Pont. assumere curam animarum etiam ad tempus, multóque minus beneficium Curatum ad tempus.* Vnde iam praxis inoleuit, vt Monachis & aliis Regularibus non concedatur indultum retinendi beneficia curata, vt testantur Mandos. *in praxi signat. tit. de dispensat. vers. Monachi, & tit. de licentia, vers. Fratribus Mendicantibus, & vers. licentia præmissa*, Hoied. *de incomp. benefic. part. 1. cap. 24. vers. hoc tamen.* At ex speciali indultu Pij V. ad preces 224
inuictissimi & Catholici Regis Philippi II. *sub die 3. Martij* 1567. concessum est Capitulis prouinciarum Indiarum quorumcunque Ordinum etiam non Mendicantium, vt possint impartiri licentiam suis Fratribus, vt in monasteriis sui Ordinis, vel extra commorantibus in locis assignatis, & assignandis officium Parochi exerceant, Sacramenta ministrando, prout hactenus consuetè Ordinariorum licentia minime requisita, & quòd vbi dicti Religiosi curam animarum exercent, nihil innouent Episcopi, prout testatur Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 1. q. 34. art.* 1. licèt hodie, vt audio, diligentia Illustrissimi & Reuerendissimi D. D. Ioannis de Palafox Episcopi Tlazcalen. mei amicissimi, huiusmodi doctrinæ, &

& Parochialss Ecclesiæ ad Clericos sæculares per-
uenerint,& iam apud Regulares non sint propter
aliqua inconuenientia.
225 Et vbicumque præficitur Regularis debito mo-
do in Parochiali monasterio non subiecta, tunc
non est necessarius sui Ordinis socius, quia cum
Religiosus ille Abbati non subiiciatur; non est
cur ei socium date debeat. Ita docent *in d. Clem. ne
in agro*, Card. *n. 1. oppos.* 4. Anchar. *n.* 32. *q.* 26. item
in d. cap. quod Dei timorem, idem Cardin. *num.* 6. *q.* 4.
Anchar. *n.* 9. & Ioan. Andr. *n.* 17. Anton. Cuch. *lib.* 3.
institut. maior. tit. 1. *n.* 159. Azor. *instit. moral. part.* 1.
226 *lib.* 12. *c.* 19. *q.* 14. Vnde Religiosus factus Episco-
pus non obligatur ad tenendum secum socium sui
Ordinis, nisi ex quadam decentia & honestate,
Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 7. *q.* 4. Sanch. *d. c.* 6.
227 *n.* 21. Nec potest Regularis animarum curam in
Ecclesia, vbi Monachi collegialiter habitant, exer-
cere, *c.* 1. *& per tot.* 16. *q.* 2. *cap.* 1. *pen. & fin. de capel-
lis Monach. d. Clem. ne in agro,* §. *ad hæc, de statu Mo-
228 nach.* Nec Canonicus in sæculari Ecclesia, eligi,
arg. *cap. in nona* 16. *q.* 7. *& cap. cum causam quæ inter,
229 de elect.* Sanch. *d. tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 29. *n.* 71. Nec quod-
cumque beneficium simplex de iure obtinere po-
test, *cap. quorumdam*, vbi *gloss.* 74. *dist. cap. super eo*,
vbi Panor. *de Regularibus*, & notatur *in d. cap. quod
Dei timorem, de statu Monach.* vbi Abb. *num.* 5. *&* 7.
Card. *n.* 7. *q.* 5. Sylu. *de benefic. p.* 3. *q.* 70. *n.* 3. Gregor.
Lopez *l.* 25. *verb. Iglesias, tit.* 7. *part.* 1. Hoied. *de in-
compatib. benefic. p.* 1. *q. vlt. num.* 96. Flamin. Paris. *de
resign. benefic. lib.* 4. *q.* 51. *&* 2. Fr. Emman. *quæst. Re-
gular. tom.* 1. *q.* 34. *art.* 4. *& tom.* 3. *q.* 53. *art.* 2. Monald.
cons. 69. *num.* 2. *vel.* 2. Azor. *dict. tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 19.
q. 13. *& tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *q.* 22. Sanchez *dict. lib.* 7.
230 *cap.* 27. *num.* 75.
Non prohibetur autem quilibet Religiosus in
Episcopum eligi, *Clem.* 1. *de elect.* & suprà *de Epis-
cop. elect.* ostendimus. Sed consentire electioni non
poterit absque sui Superioris licentia, nisi ab ipso
Romano Pontifice sit electus, *cap. si Religiosus, de
elect. lib.* 6. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 58. *art.* 1.
Paul. Layman. *in quæst. Canon. de Prælat. Eccles. ele-
ction. q.* 189. Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 29. *n.* 57. Illustriss. D.
meus Roderic. à Cunha *in comment. ad c.* 1. *num.* 1.
dist. 58. Iste autem Superior debet esse immedia-
tus Conuentus, vbi Religiosus electus moratur, vt
tenent *in dict. cap. si Religiosus*, Domin. *num.* 7. Ioan.
Andr. *n.* 2. Anch. *n.* 3. *in fine*, Franch. *n.* 1. *notab.* 3. *& in
Clement. fin. eod. tit. de elect.* idem Anch. *n.* 1. *notab.* 2.
Card. *q.* 2. *&* 8. *n.* 6. *&* 7. Imol. *q.* 2. *n.* 4. & Bonifac.
n. 30. *&* 33. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 3. *q.* 53. *art.* 2.
nouissimè Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Re-
gular. resolut.* 15. *n.* 56. Sanch. *d. cap.* 26. *n.* 65. & Illu-
striss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad dict.
c.* 1. *num.* 5. id intelligentes, & præcipuè duo *vltimo
loco* citati, nisi aliud in Constitutionibus Religio-
nis, aut priuilegio particulari caueatur: Episcopi
quoque licentia desideratur præter Prælati con-
sensum si beneficium non pleno iure monasterio
subsit, vt Religiosus ad illud promoueatur; secùs
verò si pleno iure sub monasterio; vt per Fr. Em-
man. *d. tom.* 3. *q.* 53. *art.* 2. Lessi. *de iustit. lib.* 2. *cap.* 41.
dub. 12. *num.* 98. *vers. ibi notandum*, Sanchez *d. c.* 29.
num. 66.
231 Imò multi Doctores existimant exigi quoque
Superioris prædicti licentia, vt Religiosus con-
sentire possit de se ad Summum Pontificatum fa-
ctæ promotioni, gloss. *verb. ad ordinandum, in cap.
quam sit* 18. *q.* 2. Lambert. *de iure patron. lib.* 2. *p.* 1. *q.* 7.
art. 19. *num.* 22. Roch. *eod. tract. verb. honorificum, q.* 4.
n. 13. Greg. Lop. *l.* 22. *verb. Iglesias, tit.* 7. *p.* 2. Syluest.
verb. Religio 7. *q.* 9. Emman. Sà *eodem verb. num.* 63.
Fr. Emman. *tom.* 1. *q.* 55. *art.* 5. *in princip.* Iacob. de
Graff. *in aureis decis. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 20. *n.* 1. nouissi-
mè Hieronym. Roderic. *in compendio quæst. Regul.
resolut.* 15. *n.* 54. Contrarium verò probabilius mi-
hi videtur, ex eo quia, vt notatur *in cap. licet, de
elect.* contra Pontificem à duabus Cardinalium
partibus electum nulla exceptio præter hæresim
opponi valet: & ideo hanc partem tuentur Barbat.
de præstantia Cardinal. q. 1. *num. vlt.* Rosell. *de potest.
Imper. & Papæ, cap.* 79. *n.* 54. Pacian. *de probationib.
lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 112. Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 29. *num.* 58.
Nec valet generalis concessio facta Religioso 232
de consentiendo electioni, si quam se contige-
rit fieri, quia viam aperit ambitioni, *Clem. fin. de
elect.* Hieron. Roderic. *d. resol.* 15. *n.* 55. vbi *num.* 60.
idem dicendum ait de speciali licentia, vt si Præla-
tus concedat Regulari, vt possit acceptare si eli-
gatur ad talem Ecclesiam fortè vacantem, quia
subest eadem ambitionis ratio, & *n.* 61. post gloss.
verb. nullius in d. Clem. fin. & ibi Card. *q.* 11. *num.* 14.
Imol. *num.* 12. & Bonifac. *num.* 27. Similiter subdit
non valere licentiam, etsi tunc electio facta esset
eius Religiosi ignaro Superiore, sed debere dari
licentiam consentiendi tali electioni, quæ de ipso
est facta in tali Ecclesia. Debet autem cùm ele-
ctus fuerit Religiosus intra tempus ei assignatum
præstare consensum, alioquin electione illa ipso
iure priuatur *Extrauag. si Religiosus, de electione in-
ter communes.*
At si Prælatus iniustè denegauerit licentiam 233
Religioso vt suæ promotioni consentiat, ad id co-
gendus est per alium superiorem, vt per Cuch.
institut. maior. lib. 3. *tit.* 2. *num.* 154. Lessium *de iustit.
lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 12. *num.* 97. Sanchez *dict. cap.* 29.
num. 68. vbi *num.* 70. addit posse Religiosum re- 234
nuntiare promotioni de se factæ ad beneficia sæ-
cularia, aut Episcopatus, nec ad id cogi posse
à superiore, quia non tenetur obedire in iis,
quæ excedunt obedientiæ Regularis metas, ac
per consequens non esse integrum Abbati acce-
ptare siue consensu subditi electi, id enim pen-
det à personali ipsius voluntate, & respicit per-
sonam Monachi; vnde ex eadem ratione nec so-
lus Abbas potest renuntiare illi promotioni abs-
que consensu Monachi, refert & sequitur nouis-
simè Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regul. re-
solut.* 15. *num.* 57.
Episcopus verò factus Religiosus aut alteri 235
Ecclesiæ deputatus tenetur nihilominus ad suæ
Regulæ obseruantiam circa tria vota substantia-
lia, & ad habitum deferendum, de quo latè San-
chez *d. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 6. *à princ.* & diximus *suprà
in cap.* 9. *de Episcopis & eorum elect. vers. quoad tria.*
Nec propterea quod redditus Ecclesiæ suæ admi- 236
nistrat dicitur proprium possidere, quia ratione
officij est rerum Ecclesiæ dispensator, non domi-
nus *cap. dolior cum seqq.* 16. *q.* 1. *c.* 2. §. 1. *de statu Mo-
nach.* & faciunt quæ latè diximus *lib.* 3. *c.* 17. *de
fructib. vers.* 13. Ab obedientia tamen, & iurisdi- 237
ctione Prælatorum Regularium absoluitur, si est
Episcopus, solique Pontifici Maxim. subditur, *cap.
vnic.* 18. *q.* 1. Sanchez *dict. lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 2. simili-
ter factus Episcopus absoluitur à ieiuniis, vigi-
liis, & cantu, & aliis, quæ officio eius, & dignitati
repugnant, arg. *cap. si Rector* 43. *dist.* Tenetur au-
tem ad omnia, quæ sine Prælationis, vel officij
sui præiudicio poterit obseruare, *cap. nemo* 16. *q.* 1.
cap. Monachum 20. *q.* 1. vt diximus *suprà in dict.*

238 *cap. 9. vers. quoad cæteras, cum seq.* Officium verò iuxta ritum suæ diœcesis, non verò iuxta ritum suæ regulæ tenetur recitare, vt censuit Rituum
239 Congreg. *sub die 11. Iunij 1605.* & eius socius Regularis potest in recitando Officia, cum Episcopo se conformare & satisfacit, ex eadem S. Congreg. promoto ad Episcopatum 31. *Iulij* 1605.

240 Si verò Religiosus ad beneficium Parochiale alicuius Ecclesiæ promotus fuerit, concordant omnes Doctores statim citandi, teneri cum votis Religionis, & præcepto portandi habitum, vt de Episcopo *suprà* diximus. Quoad obedientiam verò Prælatorum Religionis sic distingunt communiter Doctores: si Ecclesia illa nullatenus subiiciatur Prælatis monasterij, eximitur ille Religiosus ab obedientia Prælatorum religionis, *cap. Parochia* 16. *q.* 1. sed subiectus manet imperio Episcopi, qui de cætero erit suus Abbas. Si verò subiiciatur Prælatis religionis quoad sola temporalia, eximitur, quoad spiritualia ab illorum obedientia, *cap. visis, cap. sane* 16. *q.* 2. si verò eis subiecta sit quoad omnia manet plenè illis subiectus; ita Greg. Lop. *l. 26. verb. proprio, tit. 7. q.* 1. Syluest. *verb. religio 7. q.* 11. Marc. Anton. Cuch. *lib. 3. instit. maior. tit* 5. *num.* 158. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 1. quæst. 34. art.* 6. Sanch. *d. lib. 6 cap. 6. num.* 39. vbi etiam subdit huiusmodi Parochum Regularem ab iis solùm obseruantiis Regularibus absolui, quæ in Ecclesia sæculari vnà cum munere commodè seruari nequeunt; tenerique illum ad eas obseruantias, quæ potiùs adiuuant, vel non impediunt id munus, & *num.* 38. resoluit eum absolui ab officio diuino iuxta ritum suæ Religionis persoluendo, quia iuxta ritum suæ Ecclesiæ persoluere debet.

241 Præterea sciendum quòd omnes Religiosi omnibus Clericorum priuilegiis gaudent, quæ Religioni non repugnant, *cap. doctos, cum seqq. & cap. generaliter* 16. *q.* 1. & *suprà de priuileg. Clericor.* ostendimus, & à multis grauaminibus sunt immunes, in quibus molestari, aut grauari ab Ecclesiarum Prælatis prohibentur *cap. nimis, li.* 1. *&* 2. *de excessibus Prælat. Clem.* 1. *eod. tit.* vbi numerantur triginta grauamina, quæ Episcopi Religiosis inferebant, quæ potiùs monasteria in communi videntur concernere, vt infrà *lib. sequenti* suo loco videbimus, quædam tantummodo hic referemus, quæ personas ipsas contingere videntur.

242 In primis namque prohibentur Episcopi Religiosum aliquem ordinare, aut Ecclesiæ præficere inuitis Monachis, aut Superioribus suis, *cap. Monachis, cum seqq.* 16. *q.* 1. *cap. luminoso* 18. *q.* 2. *cap. ad aures, de tempor. ordinat.* Maiol. *de irregul. lib. 4. cap,* 20. *num.* 2. Fr, Emman. *quæst. Regul. tom,* 3. *quæst.* 23. *art.* 1. Nau. *cons.* 25. *post num.* 1. *de tempor. Ordin, in nonis.* Verùm cùm licentia siue literæ Superioris Religiosi ordinandi ad manus Episcopi peruenerint, suum non erit inquirere si nomina eiusdem Religiosi ordinari volentis, & desiderium fuerit propositum in Ecclesia testimo-
243 niúmque extet de illius natalibus, ætate, moribus, & vita, à fide dignis, quæ in ordinandis omnibus inquirenda esse decernit Concil. Trident. *sess.* 23. *de reform. cap.* 5. siquidem Congregatio eiusdem Concilij censuit ad Regulares minimè extendi dispositionem præfatam, in quibus satis sit Episcopo testimonium habere ab ordinandorum Superioribus Regularibus affirmantibus, & attestantibus, prædictos nullo requisitorum indigere, eiusque fidei standum esse præterquam circa doctrinam, pro qua subiiciuntur Episcoporum examini: ita decisum referunt Henriq. *in sum. lib.* 10. *cap. 23. §. 4. in gloss. lit. L.* Vgolin. *de officio Episcopi cap. 26. §. 18. num. 2. vers. tertio excipiuntur regulares, & §. 20. num.* 8. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 28. art.* 2. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num.* 35. Et præterquam circa inter- 244
stitiorum dispensationem, quæ ab Episcopo eis concedenda est ex causa sibi per attestationem suorum Superiorum manifesta, vt attestantur Hieron. à Sorbo *verb. Ordines sacri, vers. quoad secundum,* Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, ad fin,* Petr. de Ledesma *in sum. p. 5. de Sacram. vbi de Sacram. Ordinis, cap. 8. vers. la dificul dad.* Ioan. Baptista Confect. *in collect. priuileg. fol.* 136. Piasec. *in praxi Episcop. p. 1. cap. 1. num. 50. pag.* 58. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapolit. p. 1. decis. 81. n. 1. & in praxi rerum fori Eccles. decis. 561. in 1. edit.* aliàs *resolut. 483. num. 5. in 2. edit.* Henriq. *d. lib.* 10. *cap. 23. §. 4. in commento lit. L.* Prosp. de Augustino *in addit. ad Quarant. verb. Ordo, propè finem,* Vgol. *de officio Episcopi, cap. 20. §. 1. num. 2. & cap. 27. n.* 3. Bonacin. *de Sacrament. disput. 8. quæst. vnic. punct. 5. num.* 34. Homobonus de Bonis *de examine Eccles. tract. 2. cap. 2. q. 15. in fin.* Menoch. *de arbitr. casu* 564. Portel. *in dubijs Regularib. verb. Ordines sacri, n.* 5. Ego ipse *d. p. 2. de officio & potest. Episcopi, p. 2. alleg. 18. num.* 10. Nauar. *in singular. Canon. concl.* 78. *num.* 4. Ludouic. Miranda *in man. Prælator. tom.* 1. *q. 38. art. 7. concl.* 1. vbi *concl.* 3. subdit, Abbates Re- 245
gulares posse per seipsos Ordinibus minoribus subditos suos Regulares ordinare, ad eosque spectare, non verò ad alium, cum eisdem in interstitiis dispensare. Nec Prælati Religiosorum confessiones, ipsis inuitis, prohibentur audire, contra sui Ordinis instituta, eisque pœnitentias iniungere, Eucharistiam exhibere, aut ne Eucharistiam in suis Ecclesiis seruent prohibere, & ne Fratres suos in suis Ecclesiis sepeliant interdicere, *cap. Agapitus* 16. *q.* 1. vel compellere vt apud Ecclesias suas sepeliant, & ibi eorum exequias celebrent, & circa campanas eorum, & cœmeteria Diuinorum celebrationem, & primæ Missæ, & numerum Fratrum & Sacerdotum, cereorum aut lampadum, & ornamentorum taxationem, & oblationes, quæ eis offeruntur, & alia similia, à quibus grauaminibus Papa præcipit abstineri, *in cap. nimis iniqua, & in cap. nimis parua, de excess. Prælator. & in Clem. Dudum, §. cæterùm, de sepultur. & in Conc. Lateranen. sub Leone X. sess. 11. in fine.* Et denique olim 246
prohibebantur Episcopi Missas solemnes in Ecclesiis Monachorum celebrare, ne in Dei seruorum recessibus vlla popularis præberetur conuentûs occasio, *cap. luminoso* 18. *q.* 2. Hodie verò in om- 247
nibus Ecclesiis suæ Diœcesis quantumuis exemptis, & priuilegiatis Missas & diuina officia cum assistentia suorum Canonicorum, etiam in Pontificalibus possunt celebrare, siue ab aliis, sine tamen Pontificalibus, celebrari facere, & in eis habere circulos, contradictores per censuras cogendo, vt censuit S. Rituum Congreg. *in Ferrarien.* 20. *Iulij* 1600. *& in Alexandrina S. Petri in Broglio. 7. Februarij 1604. in 3. dub.* Tenentur enim & cogi possunt ipsi exempti à iurisdictione Episcopi illum ad Pontificalia exercenda in eorum Ecclesiis admittere, eique primum locum, & omnes præcedentias concedere, ex eadem S. Congregatione *in Tullen. 6. Decembris* 1616.

CAPVT

CAPVT XLIV.

De Monialibus, & sacris Virginibus.

SVMMARIVM.

1 *Mulierum cœnobia quare introducta?*

2 *Monasteria sanctarum mulierum in eremis olim fuerunt erecta, & postea in ciuitatibus.*

3 *Religiosa fœminæ Moniales, seu antiquiori vocabulo sanctimoniales appellantur, aut sorores.*

4 *Virgines Deo dicandæ non coactè, sed voluntariè debent ingredi Religionem, vnde non sunt metu ad id compellendæ.*

5 *Cogentes vi coactiuas non inductiua mulierem ingredi Religionem, excommunicationis sententiæ subiacebunt.*

6 *Cogentes mulierem monasterium ingredi, ingressu non sequuto. Vel vt non profiteatur, nec vt habitum sumat, sed vt ibi sæculari retento educetur, non excommunicantur.*

7 *Puella receptio causa induenas habitum probationis in Religione prohibetur, nisi duodecim annis sit maior.*

8 *Puellæ in Religionem admittenda, quamuis in legitima sint ætate, prius ab Episcopo vel eius Vicario examinandæ, & earum voluntas diligenter exploranda.*

9 *Exploratio voluntatis puellarum profiteri volentium vtroque tempore, scilicet ingressus, & professionis facienda ad Episcopum pertinet, quamuis monasterium ab eius iurisdictione sit exemptum.*

10 *Episcopus potest Ecclesiasticis censuris, & aliis pœnis sibi bene visis prohibere Abbatissis, & Superioribus regularibus Monialium ipsis regularibus subiectarum, ne qua puella professionem emittat, nisi prius explorata eius voluntate ab ordinario.*

11 *Explorare quando debeat Episcopus voluntatem puellæ, quæ habitum recipit in monasterio ad petitionem illius, qui vult eam in vxorem ducere.*

12 *Vicarius, nisi Episcopo impedito, non potest explorare voluntatem puellæ profiteri volentis.*

13 *Filij aut filiæ si à parentibus in infantia Religioni tradantur vt sint Religiosi, an & quando teneantur perseuerare, vel possint egredi, ostenditur.*

14 *Religiosa fœmina omnes caput suum velare consueuerunt.*

15 *Velamina Monialium sex inueniuntur.*

16 *Consecratio in solis virginibus locum habet, & ab Episcopo sole possunt virgines consecrari.*

17 *Consecratio Virginum in quibus diebus facienda? ostenditur.*

18 *Consecratio Virginum nonnisi in die Dominico, & inter Missarum solemnia facienda.*

19 *Moniales virgines ante 25. annum completum non sunt consecrandæ.*

20 *Consecratio Virginum est ordinis Episcopalis, & non potest delegari non habenti illum ordinem,*

21 *Consuetudo benedicendi virgines non amplius est in vsu, ea tamen seruanda est, si alicubi vigeret.*

22 *Moniales quæ sunt ordinis Mendicantium non consecrantur.*

23 *Puella non admittitur ad habitum, nisi duodecimo ætatis anno completo, absque S. Congregationis licentia.*

24 *Habitum Regularem suscipere & professionem emittere non possunt vltra duas sorores in eodem monasterio absque S. Congregationis licentia.*

25 *Victum, & vestitum subministrare tenentur consanguinei, vel parentes puellæ à tempore suscepti habitus vsque ad professionem, quamuis dos in deposito existat.*

26 *Moniales ad professionem, nec ad chorum admitti non debent nisi legere nouerint.*

27 *Nouitio cum vestiuntur, vel professionem emittunt non licet Episcopis à propinquis, vel ab alio quocunque donatum, comestibilia, & linea etiam parui momenti accipere.*

28 *Monialium numerus in omnibus monasteriis is præfigatur, qui ex redditibus ordinarijs sustentari valeant; à quo autem sit facienda huiusmodi præfixio, ostenditur.*

29 *Monialium in monasterijs regni Portugalliæ is tantum numerus ab Episcopis præfigi ac conseruari iubetur qui ex redditibus proprijs eorumdem monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis congruè possit sustentari.*

30 *Propinarum abusus pro ea die qua nouitia vestiuntur, vel Professionem emittunt, in Regno Portugalliæ tolli mandatur.*

31 *Dotales eleemosynæ apud Monialium consanguineos, vel affines nullatenus relinquantur, sed antequam puella habitum suscipiant, deponantur actualiter apud mercatorem, &c.*

32 *Eleemosynæ, quæ per pallium sacristiæ, & infirmarijs monasteriorum Monialium dari solent, non comprehenduntur sub prohibitione propinarum.*

33 *Moniali aliqua mortua intra numerum præfixum ad reliquas spectat capitulariter votisque secretis eam puellam, quæ eis visa fuerit, ad locum huiusmodi intra numerum vacantem admittere.*

34 *Moniales, quæ de licentia S. Congregationis recipiuntur supra numerum in quolibet monasterio constitutum, non subrogantur in locum Monialium decedentium intra numerum.*

35 *Moniales velatæ tam intra, quàm supra numerum absque dotali eleemosyna nequaquam recipi debent.*

36 *Depositum dotalium eleemosynarum Monialium in locis in quibus non adsunt mercatores, aut banchi, faciendum est in manibus probi viri, & facultosi.*

37 *Monialibus nullatenus licet recipere pecunias vel aliquam aliam rem anticipatè ad computum eleemosynæ dotalis, quam quæuis puella habitum Monachalem susceptura persoluere debet.*

38 *Dotales eleemosynæ Monialium solui debent in ære, nec assignatio bonorum stabilium, aut censuum permittenda.*

39 *Moneta in valore regulariter tempus contractus attenditur.*

40 *Conuersa Monialium debet esse puella virgo, prædita qualitatibus necessarijs, capitulariter, votisque secretis Monialium admissa.*

41 *Dos non spectetur in Conuersis Monialium admittendis, sed necessitas monasterij.*

42 *Moniales Franciscanæ primam regulam obseruantes prohibentur tunc recipere Conuersas.*

43 *Monia*

43 *Moniales S. Claræ regulariter non habent Conuersas, nec eis ancilla laica dantur in communi.*

44 *Conuersæ Monialium nullo modo permitti debent, vt exeant, aut videre se sinant ad effectum claudendi, vel aperiendi ianuam monasterij, sed id muneris alteri extra clausuram degenti committatur.*

45 *Conuersæ ad monasteriorum pauperum subleuamen receptæ, vt ad conquerendas eleemosynas mittantur, quibus qualitatibus præditæ esse debeant? ostenditur.*

46 *Conuersas ad quæstuandum, aut ad quodlibet aliud negotium peragendum, mittere non possunt Moniales si ex redditibus commodè sustentari valeant quacumque consuetudine non obstante.*

47 *Conuersæ vbi sunt ad quæstuandum, non sunt puellæ educationis causa introducendæ, absque Sedis Apostol. speciali licentia.*

48 *Collectori Portugalliæ licet Monialibus licentiam concedere introducendi mulieres pro earum seruitio in monasterio.*

49 *Fœminæ non sunt facilè in obsequium, & famulatum Monialium intra monasteria intromittendæ, quamuis sint honestæ vitæ.*

50 *Episcopi nullatenus permittant puellas educationis causa in Sanctimonialium monasteria introduci, nisi S. Congreg. licentia suffultas.*

51 *Puellæ qualiter introducendæ, & tenendæ causa educationis in monasteriis Monialium? ostenditur.*

52 *Puella educationis causa in monasterium introducta, si post ætatem 25. annorum ibi permaneat, nullam excommunicationem, aut censuram aliquam incurrit.*

53 *Moniales in earum monasterijs puellas educationis causa recipere non possunt, nisi pro eis ibi loca particularia destinata, & constituta sint.*

54 *Consensus Monialium omnium singulariter præstitutus requiritur in receptione puellæ educationis causa.*

55 *Ancilla pro educandis non datur.*

56 *Præcedentia inter Moniales à die professionis, non autem susceptionis habitus Regularis debetur.*

57 *Moniales in bacchanalibus vel alijs temporibus recreationis ne vtantur habitu virorum, aut cuiusuis speciei armis se cingant, prohibere debet Episcopus.*

58 *Cibum externis parare, aut esculenta vendere prohiberi debet Monialibus.*

59 *Monialium nulli conceditur facultas disponendi de cellis suis post obitum.*

60 *Moniales vt in refectorio communi comedant, & in loco etiam communi laborent, curandum est.*

61 *Cantus simplex vel figuratus non permittatur in Ecclesijs Monialium à personis sæcularibus, benè tamen inter ipsasmet.*

62 *Accessus sæcularium ad monasteria Monialium permitti non debet sub prætextu eas docendi sonum cymbalorum, vel alterius instrumenti, aut etiam musicam, vel cantum, etiam ad crates.*

63 *Hebræorum accessus ad monasteria Monialium permitti non debet ad loquendum cum illis.*

64 *Missæ sacrificium celebrari non debet in infirmaria Monialium.*

65 *Moniales non debent appellari cum titulo domnæ, sed sororis.*

66 *Monialium victui quomodo succurratur tempore carestiæ? ostenditur.*

67 *Moniales sub perpetua clausura iustis de causis constitutæ.*

68 *Clausura Monialibus indicta ad conseruationem honestatis.*

69 *Moniales ex quibus causis egredi liceat, expressit Pius V.*

70 *Incendij magni sub nomine quid intelligatur? ostenditur.*

71 *Infirmitatis lepræ, & epidemiæ quid intelligatur? ostenditur.*

72 *An Moniales possint è monasterijs exire ex alijs causis similibus, vel vrgentioribus quàm contentis in constitutione Pij V.*

73 *Belli tempore quando possint Moniales è monasterio exire.*

74 *Moniales quando possint de licentia Superioris transire de vno monasterio ad aliud? ostenditur.*

75 *Moniales possint ne ad perfectiorem Religionem transire.*

76 *Monialis translatio in causis permissis non potest hodie fieri nisi id concedatur à sacra Congr. & quatuor conditionibus adiectis.*

77 *Monialis, quæ dum in proprio monasterio aliqua de causa commodè corrigi non potest, ad aliud monasterium correctionis gratia transfertur.*

78 *Moniales propter incorrigibilitatem non sunt ejciendæ simpliciter è monasterio, sed nisi ibi puniantur, possunt ad aliud transferri.*

79 *Abbatissa, seu Priorissa si propter feudum teneatur personaliter præstare iuramentum fidelitatis alicui domino sæculari, potest cum honesta societate exire, modo statim præstito iuramento reuertatur.*

80 *Conuentus totus Monialium auctoritate Prælati locum mutat*

81 *Moniales Conuersæ è monasterio quando exeant ad petendas eleemosynas.*

82 *Moniales Conuersæ possunt adhuc ob receptam consuetudinem recipi, & ad professionem admitti.*

83 *Moniales è suis monasteriis egredientes extra casus exceptos ipso iure excommunicatæ sunt excommunicatione maiori latæ sententiæ summo Pont. reseruata.*

84 *Comitantes Monialem è suo monasterio egredientem excommunicationem reseruatam incurrũt, nisi id faciant moti compassione quadam naturali in extrema, vel grãui necessitate.*

85 *Moniales quando dicantur è monasterio exire ad effectum incurrendi excommunicationem latæ sententiæ reseruatam, ostenditur.*

86 *Moniali non potest licentia concedi è claustro egrediendi causa medendi morbo ita periculoso vt desperaretur salus ea non egressa.*

87 *Moniali non licet egredi vt curam nepotum suorum gerat.*

88 *Abbatissa non potest è monasterio exire vt visitet ædificium Ecclesiæ num sibi placeat.*

89 *Moniali in casibus exceptis, an liceat exire è monasterio subiecto Episcopo, vel Superioribus Regularibus cum licentia suorum Prælatorum Regularium tantum? ostenditur.*

90 *Vicarius generalis Episcopi absque speciali eius commissione egressus Monialis è monasterio licentiam concedere potest.*

91 *Licentia concedenda Moniali ad exeundum in casibus exceptis debet in scriptis obtineri.*

92 *Ingredi intra septa monasterij Monialium nemini*

mini licet sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtenta.

93 Prælati, & alij Monialium curam habentes earum monasteria ingredi non possunt, nisi in casibus tantum necessarijs.

94 Infantes discretione carentes admitti possunt ad claustra Monialium absque alicuius censuræ incursu.

95 Pueri septennes præsumuntur vsum rationis adepti ne possint admitti ad claustra Monialium.

96 Fœminæ non possunt admitti ad claustra Monialium.

97 Mulieres, quæ sunt in discordia cum maritis, & eorum faustiam timent, si extra culpam sunt, debent si sunt in monasterijs tolerari, in posterum verò non sunt recipiendæ.

98 Mulier aliqua si venerit in suspicionem marito, quod timet ne ab eo aliqua vis inferatur, debet permitti vt possit ingredi monasterium Monialium dummodo, &c.

99 Mulieres nuptæ in monasteriis Monialium recipi non debent.

100 Matribus præstari non potest licentia ingrediendi monasteria Monialium etiam ad inuisendas filias morti proximas.

101 Viduæ nullæ in monasterijs Monialium recipiendæ sunt, nisi Moniales fieri velint.

102 Episcopus non potest dare licentiam viduæ ingredi monasteria Monialium, atque in habitu laicali permanere volenti, etiamsi toto tempore illis degere vellet.

103 Licentiam ingrediendi intra septa monasterij in casibus necessarijs debet tantum dare Episcopus, vel Superior.

104 Vicarius generalis speciale mandatum habens in monasterijs Episcopo subiectis auctoritate Ordinaria, in alijs verò Summo Pontif. subiectis delegata potest concedere facultatem ingrediendi Monialium monasteria.

105 Prouisor à Capitulo nominatus potest in monasterijs sibi subiectis concedere facultatem ingrediendi Monialium monasteria.

106 Licentiam ingrediendi monasteria Monialium exemptarum, & Regularibus subiectarum ad quem, vel quos pertineat, ostenditur, & n. 107.

107 Monasterium Monialium si alicui particulari Prælato Conuentuali subiectum esset, non posset Generalis, seu Prouincialis licentiam ingressus ad id monasterium concedere, poterit tamen dum visitat inquirere vtrum Prælatus ille iustè vsus fuerit hac facultate.

108 Abbatissa non poterit facultatem ingrediendi monasterium concedere, nisi in casibus repentinis, vel nisi habuerit generalem licentiam à Superiore, &c.

109 Fratres minores ad Monialium monasteria absque speciali Summi Pontif. licentia ingredi non possunt.

110 Cardinalis, Episcopus, aut alius habens priuilegium ingrediendi Monialium monasteria cum socijs, quos secum assumere voluerit, non potest Fratres minores eligere.

111 Licentia ad ingrediendum Monialium monasterium concedenda debet esse specialis, & non sufficit generalis, primo actu finitur, & extenditur ad socium obtinentis

112 Licentia ad ingrediendum Monialium monasterium non sufficit tacita.

113. Licentia solemnitas vt in scriptis concedenda sit ita obligat vt lethalis culpa sit eam omittere.

114 Ingressus ad monasteria Monialium sine licentia in scriptis obtenta licitus videtur, si repentina superueniat necessitas, quæ aditum ad Superiorem non permittat.

115 Ingredientes claustra Monialium, sine licentia in scriptis obtenta, excommunicationem nulli reseruatam incurrunt.

116 Excommunicationem reseruatam incurrunt intrantes Monialium monasteria ex præsumptione, & prætextu licentiarum ab Episcopis, vel superioribus concessarum sine sufficienti ratione, & causa.

117 Excommunicatione reseruata non afficitur ille, qui facultatem ingrediendi habet, sed non ingreditur prætextu facultatis, aut illam haberet inualidè concessam, vel existimaret sibi licitum.

118 Licentia ingrediendi Monialium monasteria concedi non potest, nisi ob causam necessitatis monasterij, seu Monialium.

119 Necessitas monasterij Monialium ob quam licitus est ingressus in illud, non est accipienda physicè pro strictissima necessitate sed moraliter.

120 Causa minor requiritur in concedenda licentia fœminis ingrediendi Monialium monasteria quàm viris, matri aut sorori, quàm alijs.

121 Excommunicationem ipso facto Papæ reseruatam incurrunt obtinentes licentiam ingrediendi Monialium monasteria, si ingrediantur pro libito, & sine necessaria causa.

122 Licentiam ingrediendi monasteria Monialium obtinens ex causa, quæ suberat tempore necessitatis licentia, sed tempore ingressus cessauit, non est tutus in conscientia.

123 Confessarius iustam causam habet ingrediendi, dum alicuius Monialis confessionem ex præcepto regulæ, vel ex peculiari ipsius deuotione, aut consolatione excepturus est, quam commodè ad fenestellam audire non potest.

124 Confessarij ordinarij Monialium, tam sæculares quàm regulares singulis quibusque triennijs mutentur.

125 Confessarij extraordinarij Monialium bis, tèr ve quotannis in communi, non autem in particulari eisdem deputari debent.

126 Confessarij Monialium à monasteriorum, in quibus degunt, aut Religionis oneribus pro eo tempore duntaxat, quo in confessionibus audiendis occupantur, excusantur.

127 Confessarij ordinarij Monialium non possunt vti opera Confessariorum Regularium, etiam pro Confessarijs extraordinarijs, nisi in casu necessitatis.

128 Parochi, & curam animarum habentes non possunt Confessarij Monialium munere fungi.

129 Confessarij Monialium quouis tempore, etiam pulsata Aue Maria, in casu necessitatis monasterij septa ingredi possunt.

130 Sacramenta Pœnitentiæ, sanctissimæ Eucharistiæ, & Extremæ Vnctionis administraturus ingredi debet in clausuram sine socio.

131 Confessario infirmæ Confessionem audiente cellæ ianua aperta remaneat, & ambæ comitatrices ad eiusdem cellæ ianuam morentur,

132 Ingressus in monasteria Monialium ad administranda Sacramenta recta via eat, redeatque.

133 Confessori, ne alijs Regularibus ingredi licet monasterium Monialium sub prætextu sepulturæ tradendi cadauer alicuius Monialis, nisi, &c.

134 Con

134 *Confessary, aut aly Monialium clausuram ingredi non possunt ad conspergendum cellas Monialium, aut alia loca aqua benedictâ in Sabbato sancto.*

135 *Confessionalia Monialium in exterioribus Ecclesiis collocanda.*

136 *Rota, aut alia, per qua in clausuram Monialium prospici possit, non permittantur in domibus Confessariorum.*

137 *Confessariorum Monialium instantiis strata non retineantur.*

138 *Collocutoria Monialium communia sint, in loco claro, & aperto.*

139 *Victus diatim confessariis à Monialibus non subministretur, sed quadam pecunia summa quotannis victus loco eis persoluatur.*

140 *Medicus causa grauis infirmitatis cùm necessitas exegerit, potest ingredi, dummodò non absque duobus sociis de familia monasterij introducatur, nec ab inuicem intra monasterium separentur.*

141 *Baiuli iustam causam ingressus habent dum aliquod onus in monasterium Monialium deferendum est, quod à Monialibus commodè portari nequit.*

142 *Operariis licet ingredi Monialium monasteria pro aliquo opere exercendo, quod commodè extra monasterium fieri non potest.*

143 *Licentia ingrediendi Monialium monasteria in casu necessitatis Medicis, Chirurgis, & operariis concedi solita singulis quibusque trimestribus renouari debent.*

144 *Procuratores monasteriorum Monialium de triennio in triennium mutari debent.*

145 *Iudex, aliique viri possunt monasterium ingredi ad expellendum malefactorem, qui non vult inde exire.*

146 *Monialium monasteria ex causa ingredientes grauiter peccant, & censuris afficiuntur, si finito ministerio statim non egrediantur, nisi breuiter immorentur in inuisendis officinis.*

147 *Monialis energumena non est exorcizanda intra monasterij septa.*

148 *Mulieribus ne quidem fundatricibus, aut donatricibus permittitur ingredi monasteria Monialium etiam ad breue tempus.*

149 *Moniales quando in monasteria nouiter erecta transferri possint? ostenditur.*

150 *Superiori visitationis, vel alia causa quando licitus sit ingressus in Monialium monasteria, & quando non? ostenditur, & num. 151.*

152 *Episcopus an & quando possit visitare monasteria Monialium, qua Regularibus subduntur, & intra eorum septa ingredi? remissiuè.*

153 *Monasteria Monialium frequentans si fuerit Clericus suspenditur ab officio Ecclesiastico, si verò laicus fuerit, excommunicandus est.*

154 *Frequentia alloquendi cum Monialibus ex quibus vicibus inducatur remittitur arbitrio Iudicis.*

155 *Religiosi accedentes ad monasteria Monialium quas pœnas incurrant? ostenditur.*

156 *Regulares accedentes ad monasteria Monialium contra formam decreti, quo huiusmodi accessus per S. Congreg. prohibetur, vltra pœnas priuationis officiorum, ac vocis actiua, & passiua incurrunt etiam pœnam peccati mortalis.*

157 *Equites Hierosolymitani comprehenduntur sub decreto, quo prohibetur Regularibus accessus ad monasteria Monialium.*

158 *Regulares accedentes ad monasteria Monialium causa loquendi cum puellis, vel mulieribus secularibus inibi degentibus, non comprehenduntur sub decreto, quo prohibentur Regularibus accessus ad monasteria Monialium.*

159 *Regulares, qui ob accessum ad monasteria Monialium inciderunt in pœnas decreti, rehabilitari, aut absolui ab aliis non possunt preterquam à Sede Apostol. aut à S. Congregatione.*

160 *Religiosi litteras ad Moniales mittentes sunt debitè corrigendi & puniendi à suis superioribus, sed non incidunt in pœnas decreti.*

161 *Regulares Moniales absque S. Congregationis licentia alloqui reperti, si eorum superioribus carceratis consignati fuerint, per eosdem declarandi sunt priuati voce actiua, & passiua.*

162 *Confessarius Regularis Monialium, eiusque socius incumbentes confessionis, ac Sacramentorum administrationi in casibus exceptis non possunt easdem Moniales absque S. Congregat. licentia alloqui.*

193 *Decretum contra Regulares accedentes ad monasteria Monialium etiam in Hispania obseruatur.*

164 *Capuccini Gallia non comprehenduntur sub decreto contra Regulares accedentes ad monasteria Monialium.*

165 *Prouinciales, & alij Superiores pro ijs monasteriis Monialium duntaxat, qua eorum curâ sunt subiecta, non comprehenduntur sub decreto contra Regulares accedentes ad monasteria Monialium.*

166 *Episcopus conceditur vt licentiam dare possint Religiosis alloquendi Moniales certis Regulis & conditionibus ibidem expressis.*

167 *Regulares absque legitima causa accedentes ad monasteria Monialium Regularibus subiectarum, ibique in loco colloquiis destinato cum Monialı colloquentes possunt hodie à diœcesano Episcopo coerceri, & puniri.*

168 *Regulares adeuntes monasteria Monialium absque Episcopi licentia an incidant in pœnam excommunicationis quam Episcopus suo edicto posuit contra adeuntes monasteria Monialium, ostenditur.*

169 *Episcopi in aliena diœcesi commorantes non possunt accedere nec ingredi Monialium septa sine licentia Episcopi prohibentis ne quis accedat ad monasteria Monialium.*

170 *Litteras Moniali scribens, vel mittens, non incidit in censuram comminatam ab Episcopo aduersùs adeuntes in monasteria Monialium*

171 *Episcopus si prohibeat ne ad Monialem quis scribat sub excommunicationis pœna, non illam incurrit, si tamen scribendo Epistola non peruenit ad Monialem.*

172 *Licentia non indigent patres ac fratres vt Moniales alloquantur, dummodò non in temporibus prohibitis.*

173 *Moniales semper velum gestare debent.*

174 *Monialibus olim interdicebatur singularis habitatio.*

175 *Monasteria puellarum præsidio & administratione Monachorum gubernabantur.*

176 *Moniales olim cantare cum Monachis non debebant.*

177 *Moniales vltra numerum earum, qua possint de monasterij prouentibus sustentari, prohibentur recipi in monasteriis Monialium non Mendicantium.*

178 *Monia*

178 *Moniales saltem semel singulis mensibus Confessionem peccatorum facere, & sacrosanctam Eucharistiam suscipere tenentur.*

179 *Preceptum obligatorium non continet Conc. Trid.* sess. 25. de Regul. cap. 10.

180 *Monialibus non committatur clauis custodia sanctissimi Sacramenti.*

181 *Confessor alius extraordinarius præter ordinarium Monialibus ab Episcopo, & alijs Superioribus bis, aut ter in anno offerendus, qui omnium confessiones audire debeat.*

182 *Confessarius extraordinarius Monialibus etiam exemptis, & Regularibus subiectis per Episcopum dari debet.*

183 *Episcopus circa confessores Monialium etiam exemptarum quam auctoritatem habeat, ostenditur, & num. seqq.*

1 ICVT virorum Religiosi Conuentus ad Mundi vitanda pericula sunt instituti, vt superiùs vidimus. Ita & multò maiori consilio, ac prouidentia mulierum, quæ fragilioris sunt sexus, & hominibus etiam esse solent occasio loquendi, fuerunt introducta cœnobia. Sed eo maximè solent fœminæ in huiusmodi loca secedere, vt virginitatis suæ florem, quam de carnis illecebris, & ore leonis eripiunt, cælesti sponso deuoueant, & seipsas valeant Virgines castas exhibere Christo Non solùm autem Virginum, verùm etiam viduarum monasteria sunt instituta, quas secundùm consilium Apostoli *ad Corinth.* melius est permanere innuptas, sicut & Virgines meliùs facere affirmabat, si non quærerent nuptias, *quia mulier*, inquit, *innupta & virgo cogitat ea, quæ Domini sunt, vt sit sancta, & corpore, & spiritu.*

Sciendum est igitur quod ab initio quidem
2 sanctarum quoque mulierum monasteria in eremis fuerunt erecta, quæ Monachorum regimini subiacebant; quinimò non defuerunt (diuina sic disponente Sapientia) sanctæ mulieres, quæ tonso crine, habitúque virili suscepto inter Monachos incognito, dum viuerent, sexu, religiosam vitam egerunt; Postquam verò in ciuitatibus Religiosorum fuerunt monasteria constructa, idem quoque de Religiosis fœminis factū est a B. Scholastica S. Benedicti sorore, & à beata Monica matre S. Augustini, quæ ordinem Canonissarum instituit, & à B. Clara, quæ ordinis S. Francisci monasterium erexit. Omnes autem fœminæ religio-
3 sæ Moniales, seu antiquiori vocabulo Sanctimoniales appellantur, aut sorores, de quibus multa à sacris Canonibus specialiter statuuntur, quæ breuiter & compendiosè in hoc capitulo recensere statuimus. Primò autem videbimus de earum ingressu, postea verò de possessione, & consecratione, demùm de vita, & statu, atque regimine pertractabimus.

4 Quod igitur ad ingressum attinet Religionis in Virginibus, & viduis, est sciendum quod Virgines Deo dicandæ non coactè, sed voluntariè debent ingredi Religionem *cap. puella. 20. q. 1.* Vnde non sunt metu ad id compellendæ, *cap. sicut, eadem causa & quæst.* nec etiam volentes impedien-
5 dæ, *cap. puella 20. q. 2.* quod qui commiserint, excommunicationis sententiæ subiacebunt, *cap. fin. 32. q. 2.* Conc. Trid. *sess. 25. de Regularib. cap. 18.* quod intelligitur de vi coactiua, & non inducta, vt referunt decisum Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarra, lib. 2. tit. 18. l. 7. de Religion. n. 62.* Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi p. 3 alleg. 104. num. 3.* Azot. *instit. moral. p. 1. lib. 13. cap. 9. q. 2. vers. quæres,* vbi etiam tenent pœnam huiusmodi excommunicationis non incurrere illum, qui hæredem instituit mulierem ea lege, vt Monialis fiat. Co- 6
gentes mulierem monasterium ingredi non excommunicantur ingressu non sequuto, vt resoluunt Nau. *in man. cap. 27. num. 51. & cons. 55. de sent. excomm. in antiq.* aliàs *cons. 5. de Regular. in nouis,* Sayr. *decis. 51. de sentent. excommun.* Ego ipse *d. alleg. 104. num 7.* Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 17. art. 4. concl. 2.* Nec excommunicantur cogentes fœminam ad monasterij ingressum non vt profiteatur, nec vt habitum sumat, sed vt ibi sæculari retento educetur, donec ætatis aptæ matrimonio sit; vt per Nau. *cons. 56. de sent. excom. in antiq.* aliàs *cons. 6. de Regularibus, in nouis*, Zerola *in praxi Episcop. p. 1. verb. Moniales, §. 13.* Suar. *tom. 5. de censur. disput. 13. sect. 5. num. 9.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 4. num. 12.* Ego ipse *d. alleg. 104. num. 5.*

Debet enim esse præsertim in fœminis aut nu- 7
bendi ante professionem libertas, aut se Deo ante nuptias dedicandi, *d. cap. fin. similibus 32. q. 2.* quod non solùm in Virginibus, verùm etiam in viduis, & aliis quibuscunque mulieribus locum habet, circa ingressum scilicet Religionis, & professionem. Aliud verò est in Pœnitentibus, vel Conuersis, quæ non Religionem, sed domum Conuersarum ingrediuntur, in quibus dicit Conc. Trident. *citato cap. 18.* earum constitutiones esse seruandas. Ad tuendam autem huiusmodi in Virginibus libertatem, fuit constitutum *in cap. 1. & 2. 20. q. 2.* vt ante duodecimum annum ad habitum suscipiendum non admittantur, vt *suprà cap. 42.* ostendimus: & in puncto quòd receptio puellæ causa induendi habitum probationis in Religione prohibeatur, nisi duodecim annis sit maior, tradunt Fr. Emman *quæst. Regul. tom. 3. q. 11. art. 2.* qui testatur huius sententiæ fuisse omnes Patres, qui ad Concilium Prouinciale Toletanum conuenerunt, Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 18. cap. 18. q. 55. & 56.* Vgolin. *de officio Episcopi cap. 21. §. num. 1.* Nald. *verb. habitus. num. 6. & verb. Monialis, n. 5.* Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi seruanda in admittendis ad Religionis statum nouit. disp. 2. dub. 6. n. 16.* Armendar. *in addit. ad Recopil. legum Nauarra lib. 2. tit. 10. de Relig. n. 45.* vbi refert decisum non esse dispensandum, vt puella, quæ duodecimum annum non compleuerit, possit habitum in monasterio suscipere.

Contra Mich. Medin. *de sacrorum homin. continent. lib. 4. controu. 9. cap. 4.* Ludouic. Miranda *in manual. Prælat. in fine, tract. de sacris Monial. quæst. 8. art. 2. in concl.* Sanch. *in præcepta Decalogi. tom. 1. lib. 4. cap. 18. num. 33.* Suar. *tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 1. num. 9.* existimantes circa præfatam puellarum receptionem nullam limitationem esse constituendam.

Quòd si puella in duodecimo ætatis anno matrimonio coniuncta, & Religionem, illo nondum consummato, ingressa sit, cogendum sponsum per quatuor annos expectare vsque dum profiteatur, vt ait resolutum Armendar. *d. l. 7. de Religion. n. 42.* quem refert ego ipse *d. alleg. 101. num. 11.*

Sed amplius requirit Conc Trid. *sess. 25. de Re-* 8
gul. cap. 17. quæ sunt admittendæ, quamuis in legitima sint ætate, priùs ab Episcopo, vel eius Vicario examinentur, & earum voluntas diligen-

ter exploretur an sciant quid agant? & nunquid coactæ fuerint, vel seductæ? quod tunc quoque fieri debet cùm debet facere professionem. Ita ex illo decreto colligunt Fuie. *de Visitat. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 40. Zerol. *in praxi Episcop. p.* 1. *verb. Moniales, pag. mihi* 232. Piasec. *in simili praxi p.* 2. *c.* 33. *n.* 55. *vers. explorare*, Fr. Emmanu. *quæst. Regular. tom.* 3. *q.* 12. *art.* 2. Azor. *instit. moral. p. art.* 1. *lib.* 12. *cap.* 1. Ioan. à Cruce *de statu Relig. lib.* 1. *cap.* 8. *in fine*, Annendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarra, lib.* 2. *tit.* 18. *l.* 7. *de Relig. n.* 37. *&* 44. *cum seqq.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 18 *num.* 32. *cum seqq.* Ludouic. Miranda *de sacris Monial. lib. q.* 8. *art.* 2. Campan. *in diuers. iuris Canon. rubr.* 12. *cap.* 16 *à num.* 11. Hieronym. à Venero *in examine Episcopi lib.* 6. *c.* 25. Nouar. *in singular. Canon. concl.* 89. Ego ipse *de officio & potestate Episcopi part.* 3. *allegat.* 100.

9 Exploratio hæc voluntatis puellarum profiteri volentium, vtroque tempore, scilicet ingressus, & professionis facienda, ad Episcopum pertinet, quamuis monasterium ab eius iurisdictione exemptum existat, vt per Piasec. *d. vers. explorare*, Armendar. *d. l.* 7. *de Relig. n.* 17. Episcopus enim monasteriis etiam Superioribus Regularibus subiectis, examinat eas, quæ Moniales fieri volunt; primò scilicet quando habitum suscipiunt, secundò tempore professionis, & ideo poterit earumdem Rectores compellere ne habitum nouitiæ dent, nisi priùs Episcopum certiorem faciant, vt puellæ voluntatem explorare valeat. Ita S. Congreg. Concil.
10 *in Liman.* 19. *Septembr.* 1625. Et potest ipse Episcopus Ecclesiasticis censuris, & aliis pœnis sibi benè visis, prohibere Abbatissis & Superioribus Regularibus Monialium ipsis Regularibus subiectarum, ne puella professionem emittat nisi prius explorata illius voluntate ab Ordinario; ad præscriptum *cap.* 17. *sess.* 25. *de Regul.* Ita S. Congreg. Concil. *in Burgen.* 4. *Decembris* 1627. Si de tempore professionis nouitiæ ante mensem certus factus fuerit, intra 25. dies examen perficere tenetur, quibus elapsis ampliùs in eo non se intromittat, sicut resoluunt Armendar. *d. l.* 7. *de Religionibus, num.* 45. Campan. *d. cap* 16 Ego ipse *d. allegat.* 100. *num.* 2. *in fine*; debet enim ab eo certus dierum numerus quindecim vel viginti dierum præfigi, intra quem deliberent vtrùm velint profiteri, vel non; si noluerint, remittendæ sunt ad domos consanguineorum, vel affinium, vt per Campana *d. cap.* 16. *n.* 16. Armendar. *d. l.* 7. *de Religion. n.* 49. quem refero ego
11 ipse *d. allegat.* 100 *num.* 2. Explorare tamen non debet voluntatem puellæ, quæ habitum recipit in monasterio ad petitionem illius, qui vult illam in vxorem ducere, sed expectandum tempus faciendæ professionis, & tunc si sit suspicio, quòd inuestigetur à Monialibus pro suo officio curabit inde duci in exteriorem Ecclesiam monasterij, vel in aliam propinquiorem, & commodiorem, prout magis conuenire iudicabit, vbi voluntatem eius exquirere possit; at si nulla sit suspicio, & nullam aliam iustam causam subesse apparebit; tunc non in alio loco quam ad crates ferreas monasterij voluntatem puellæ explorabit. Ita Armendar. *d. l.* 7. *de Relig. num.* 48. Campan *d. cap.* 16. *num.* 15. Ego ipse *d. allegat.* 100. *num.* 16.

12 Vicarius, nisi Episcopo impedito, non potest huiusmodi voluntatis explorationem facere, secundùm Sbroz *de officio Vicarij lib.* 2. *q.* 208. Narbona *de appell. à Vicario ad Episcopum p.* 1. *n.* 237. Ego ipse *d. alleg.* 100. *num.* 8.

13 Est autem hoc loco notandum, quòd non solùm professio propria, verùm etiam paterna deuotio secundùm Canones antiquiores Monachum, aut Monacham facit. *cap. Monachum* 20. *q.* 1. Nam si parentibus filij aut filiæ in infantia religioni tradantur, vt sint Religiosi, non possint amplius egredi *cap. addidistis, cap. seq.* 20. *q.* 1. *cap. fin.* 19. *q.* 3. Exemplo Samuelis, qui à matre Deo oblatus semper in ministerio Templi deseruiit. *cap quicumque* 20. *q.* 1. Quod tamen non ita simpliciter est intelligendum, nam illud quoque est constitutum *in c. illud. ead. causa & quæst.* vt tales in infantia Oblati cùm ad annos pubertatis peruenerint moneantur à Prælato suo, vt si nolint se Religioni adstringere, licentia eis redeundi ad sæculum non denegetur: nam si semel in ætate matura consentiant, amplius pœnitendi locum minime amplecti possunt, verùm circa hoc est aduertendum puerum in infantiæ & pueritiæ ætate constitutum posse offerri à parentibus Religioni, secundùm Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 4. *cap* 18. *n.* 8. Suar. *de Relig. tom.* 3. *lib.* 5. *cap.* 10 *num.* 10. & tunc ante annos pubertatis sua voluntate egredi non potest, quia in illa ætate non tam sua, quàm patris voluntate cogendus est, nec à parentibus ampliùs reuocari valet, quia iam cesserunt iuri suo, & quantum in se erat donationem filij fecerunt Religioni; vt tradunt Syluest. *in sum. verb. Religio* 2. *q.* 10. *&* 11. Suar. *dict. cap.* 13. *num.* 13. vbi subdit Religionem infra præfatum pubertatis tempus posse memoratum puerum expellere, si ita sibi expedire censuerit, quia pro nullo tempore se obligauit ad illum retinendum. Præfata verò pubertatis ætate expleta liberum est ei, vel perseuerare in Religione donec professionem expressam aut tacitam emittat, vel ad sæculum redire, vt expressè habetur *in cap. significatum, & in cap. cum simus, de Regular.* prout etiam liberum est ei tunc Religionem adire, inuitis etiam parentibus, aut curatoribus, qui iam potestatem reuocandi illum non habebunt, sicut ex text. *in cap.* 1. 20. *q.* 2. colligunt S. Antonin. *p.* 2. *tit.* 11. *cap.* 2. § 6. *col.* 1. Panorm. *in cap.* 2. *num.* 2. *de Regular.* Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi seruanda in admittendis ad Religionis statum nouit. disp.* 2. *dub.* 6. *num.* 14. Deinde verò est aduertendum quòd vsque ad annos duodecim paternæ voluntatis subiacebit arbitrio puella illa, quæ ex se sponte absque oblatione parentum fuit ingressa Religionem, si verò per annum, & diem dissimulantes consenserint, eo tempore transacto illam reuocare non poterunt, vt probat *d. cap. puella* 20. *q.* 2. Fr. Emmao *quæst. Regul. tom.* 3. *q.* 15. *art.* 4. Sayr. *in claui Regia lib.* 6. *cap.* 1. *num.* 12. *& cap.* 5. *num.* 3. *& cap.* 10. *num.* 32. Fr. Barthol. de Vecchis *d. dub.* 6. *num.* 5. *cum seqq.* Hic autem annus computandus est à die scientiæ ingressus impuberis habitæ per parentes, aut tutores, gloss. *verb. at si annum in d. cap. puella*. Syluest. *verb. Religio* 2. *q.* 11. Fr. Barthol. de Vecchis *dict. dub.* 6. *sub num.* 12. vbi etiam post Suarez *de Relig. tom.* 3. *lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 8. subdit hunc annum necessariò includi debere intra annos pubertatis, itaut si impubes probè pubertatem in suis parentibus, aut tutoribus statum suscipiat Religiosum, conceditur illis ad eum reuocandum id solum tempus, quod superest vsque ad pubertatem, quo expleto eum amplius reuocare nequeunt. Verùm si adeò remotum sit monasterium, vt intra annum, & diei tempus parentes filium absque eorum oblatione Religionem ingressum reuocare nequeant, concedendum erit eis longius temporis spatium, prout loci distantia postula

poſtulauerit, gloſſ. *verb. at ſi annum*, Batthol. de Vecchis *d.num.*12. *in fine*.

14 Quod verò ad profeſſionem attinet, & conſecrationem Virginum, eſt primo loco ſciendum quòd omnes religioſæ fœminæ caput ſuum velare conſueuerunt ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine deſumpta ex doctrina Apoſt. dicentis, quòd mulier orans, aut prophetàns non velato capite, deturpat caput ſuum; *Non enim decet*, inquit *mulierem non velatam orare*, & alibi dicit velari debere fœminas in Eccleſia propter Angelos. Quare Linus Papa primus à Petro ſanciuit ne qua mulier niſi velato capite in Eccleſiam introiret, quod ſemper ſaltem à Religioſis fœminis eſt ſeruatum, vt docent Patres, & ſacra Concilia 20.*q.*1.*&* 2. *per tot.*

Sex autem diuerſa velamina Monialium inueniuntur. Primum eſt probationis, quod datur nouitiis ante profeſſionem, & eſſe ſolet albi coloris; hoc hodie ante duodecimum annum ætatis impletum non datur, vt vidimus.

15 Secundum velamen eſt profeſſionis, quod eſt nigrum, quamuis olim coloris purpurei fieri poſſet ex Conc. Tol. X. hoc non datur hodie niſi decimoſexto ætatis anno completo, ex decreto Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 15. Armendar. *d.l.*7.*de Relig.num.*41. olim verò duodecimo anno completo dari poterat, & profeſſio fieri, *cap.puella* 20.*q.*2. priuſquam verò fiat profeſſio, & hoc detur velamen ſiue ſit virgo, ſiue non, debet ab Epiſcopo examinari ſicut ab initio quoque cùm ingreſſa eſt monaſterium, eius explorari voluntas debuit, vt ſupra diximus. Et in huiuſmodi veli ſuſceptione capilli abſcinduntur, iuxta ritum Eccleſiæ, & facit *cap.omnes fœmina*, 27.*q.*1. Et quæ ad profeſſionis validitatem requirantur *ſup. c.* 42. oſtendimus. Hoc ſuſcepto velamine mulier ſi in fornicationem ceciderit, grauiſſimæ ſubdenda eſt pœnitentiæ, ſed velum nunquam dimittet, *d. cap.omnes fœmina.*

16 Tertium velum eſt conſecrationis, quod dabatur olim XXV. ætatis anno, iuxta *cap.placuit*, 20. *q.*1. quod eſt Concilij Carthaginen. III. *cap.*4. vbi ſequentia verba habentur. *Placuit vt ante XXV. annum ætatis nec Diaconi ordinentur, nec Virgines conſecrentur.* Differt autem hæc conſecratio à profeſſione in nonnullis; nam profeſſio & à Virginibus, & à viduis emittitur, *d. cap. omnes fœmina*; conſecratio verò in ſolis Virginibus locum habet *d.cap. placuit.* Ludouic. Miranda *de ſacris Monial.q.*7.*art.*8. Illuſtriſſ. D. meus Roderic. à Cunha *in comment.ad cap.Sanctimoniales* 24.*num.*1.*diſt.* 32. Item ab Epiſcopo ſolo poſſunt Virgines conſecrari *d.cap.Sanctimoniales*, ibi *ſuo Epiſcopo, cap. perlectis*, 25.*diſt.cap.deuotos* 21.*q.*1.*cap.*2.26. *q.* 6. Profeſſio verò in manibus Sacerdotis liberè fieri poteſt, *cap.fin.*20. *q.* 1. non autem in manu mulieris, quamuis ſit Abbatiſſa, *d.cap.puella*, *in fin. cum ſeq.* 20.*q.* 2. quæ nec velum poteſt imponere: potiùs enim poterit mulier velum ſibi de Altari ſumere, quàm à fœmina illud accipere, *cap. viduas quæ* 27. *q.*1. Item conſecranda eſt ſola profeſſa tria vota ſubſtantialia in Religione approbata, nec tamen omnes profeſſæ, quia Moniales Mendicantium non conſecrantur, nec aliæ quædam. Nec corrupta, quamuis violenter, eſt conſecranda, licèt violata non deſinat eſſe virgo: nec enim conſtat eam aliquem non præſtitiſſe conſenſum. Vnde tales conſulit Leo Papa *in cap.illa autem famula* 32. *q.* 5. & Hieronym. *in cap. ſi quis non vratus* 15. *q.* 1. vt Auguſt. Barbos. de Iure Eccleſ. vniu. in humilitate & verecundia ſe incontaminatis non audeant comparare Virginibus, ſed ne fortè ſcandalum orietur, ſi tales à conſecratione repellerentur, cum earum violatio eſt occulta, poſſit in eorum conſecratione procedi, omiſſis ſubſtantialibus, & mutato nomine virginitatis in caſtitatis, vt quidam Doctores affirmant.

Fieri autem debet Virginum conſecratio ſecundùm antiquos Canones in feſto Epiphaniæ, 17
& in tota octaua Paſchæ Reſurrectionis, & in Natalibus Apoſtolorum, & in diebus Dominicis, vel graui infirmitate imminente, aliis quoque temporibus vel diebus, *cap. deuotis*, *cap. Virgines* 20.*q.*1. *cap.*1.*de tempor.Ordin.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.*26.*verſ.Virginum*, Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi p.*2.*alleg.*27.*n.* 54. *in fine*, Piſcara Caſtald.
in praxi caerem.lib. 2. *ſect.*12. *cap.*7. *num.* 1. vbi dicit 18
quòd benedictio ſacrarum Virginum non niſi in die Dominico, & intra Miſſarum ſolemnia fieri
debet: & ita cenſuit S. Congreg. *Moniales Virgi-* 19
nes, quas ſolas conſecrari fas eſt, ante XXV. annum completum non eſſe conſecrandas, vt refert Armendar. *in addit.ad Recopilat. legum Nauarra lib.* 1. *de ætatib.num.*2. quem refero *d alleg.*27.*num.*57. & me citato *in hoc loco* Didac. Narbona *de ætate ad omnes human. actus req. an.* 25. *q.* 80. etiam me citato *in hoc loco* Nouar. *in lucerna Regul. verb. Velamen.n.*7. & ideò Piſcara Caſtald. *loco citato*, animaduertit, quòd de earum ætate, meritis, & propoſito debet Epiſcopus inquirere, an ſcilicet XXV. annum compleuerint, & ſi habeant voluntatem laudabiliter in ſancto propoſito perſeuerandi, & *num. ſeqq.* ponit formam conſecrationis huiuſmodi deſumptam ex Pontif. Romano *p.*1.*n.*6.*de benedict. & conſecr.Virginum, pag.*186.

Eſt autem Virginum conſecratio Ordinis Epi- 20
ſcopalis, & non poteſt delegari non habenti illum Ordinem. Sbroz. *de officio Vicarij lib.*2.*q.*8.*n.*2. ſubdens etiam Vicarium, qui non eſt Epiſcopus, huiuſmodi benedictionem elargiri non poſſe, refero ego ipſe *d.alleg.* 27. *num.* 55. vbi *num.* 56. poſt Ludouicum Miranda *in tract. de ſacris Monialib. quæſt.*2. *artic.* 14. ſubdo non poſſe Epiſcopum intrare clauſtra Monialium pro conſecratione huiuſmodi.

Quartum velamen eſt ordinationis, cùm ſcilicet Monialis ordinatur Præpoſita ad inchoandum Officium & homilias legendas, quod aliis non licet; talis autem ordinata, olim, vt quidam volunt, Diaconiſſa dicebatur, quæ hoc velo ante XL. annum non dabatur, vt *in cap. Diaconiſſam* 27. *q.*1. quod eſt Concilij Carthaginenſis III. vbi ſtatutum fuit quòd Sanctimoniales ante XL. annum non velentur, hodie verò huiuſmodi ordinatio vnà cum conſecratione, nec aliud velamen porrigitur; & certè Diaconiſſæ eſſe videntur, quæ nunc Abbatiſſæ dicuntur, vt *infrà cap.* 45. *num.*18. oſtendimus. Vnde hoc velamen Ordinationis idem eſſe videtur quod Prælationis, vt ſequitur.

Quintum velamen eſt Prælationis, quod olim Abbatiſſis LX. ætatis anno dabatur, *cap. iuuenculas, cum gloſ.*20.*q.*1. poſtea verò anno XXX. impleto, id fieri potuit, *cap.indemnitatibus, de elect.lib.*6. Sed hodie Trident. Concilium *ſeſſ.*25. *de Regularib.cap.*3. XL. annum requirit, niſi magna eſſet inopia perſonarum, vt *in cap ſeq.* dicemus.

Poſtremum velum eſt continentiæ, & obſeruationis, quod erat viduarum, iuxta *cap.vidua* 27.*q.*1.

S.d poterat etiam dari Virginibus, licèt virginale
non posset dari viduis etiam ex dispensatione Epi-
scopi, iuxta *cap. de votis* 20. *q.* 1. vbi sequentia ver-
ba habentur. *Viduas autem velare Pontificum nullus
attentet.* quæ quidem verba iuxta communem ex-
positionem intelligenda sunt de velamine Virgi-
num, quod est dicere quod quamuis Virgines ve-
lari possint velo continentiæ & obseruationis
(quod erat viduarum) non tamen è contra vi-
duæ velari poterant velamine Virginum. Colli-
ges hanc sextuplicis veli diuisionem ex Ludouic.
Miranda *in tract. de sacris Monialibus, q.* 7. *art.* 8. *in
princip.*

21 Et aduertas quod consuetudo benedicendi Vir-
gines non amplius est in vsu, & eam seruandā esse
si alicubi adhuc vigeret, respondet Congrega-
tio Regulariū Patriarchæ Veneto 5. *Decemb.* 1597.
teste Piasec. *in praxi Episcop. p.* 1. *cap.* 2. *num.* 3. *vers.*
22 *Virgines.* Iis autem Monialibus, quæ sunt ordinis
Mendicantium cùm sacrari non consueuerint, hu-
iusmodi consecratio non conceditur, vt censuit
eadem S. Congreg. me citato *in hoc loco* Nouar. *in
lucerna Regul. verb. Velamen n.* 6.

Ad habitum puella non admittatur nisi XII.
23 ætatis anno completo absque sacræ Congrega-
tionis licentia, vt ipsamet rescripsit Archiepisco-
po Neapolitano, *de anno* 1682. *& sub die* 1. *Mar-
tij* 1608.

24 Non possunt vltra duos sorores in eodem mo-
nasterio habitum Regularem suscipere, & pro-
fessionem emittere absque S. Congregationis li-
centia, & si hæc licentia obtenta tertia soror ad
habitum admittatur, voce actiua, & passiua
tamdiu careat quousque altera ex eisdem dua-
bus sororibus vitam cum morte commutauerit,
dotémque duplicatam soluat, quatenus intra,
triplicatam verò si supra numerum existat, ta-
líque casu adimpleri debent conditiones in li-
centiis expressis pro Monialibus supranumerariis
concedi solitis contentæ, vbi autem laudabilis
consuetudo inoleuit, vel Pontificia constitutio-
ne cautum, quod nec duæ sorores in eodem mo-
nasterio habitum suscipiant, prout Florentiæ, &
alibi, ita obseruatur. Sic eadem S. Congregat.
rescripsit Archiepisc. Bracharen. *sub die* 26. *Au-
gusti* 1616.

25 A tempore suscepti habitus vsque ad professio-
nem puellæ tenentur consanguinei vel parentes
ei victum, & vestitum subministrare, quamuis dos
in deposito existat, vt declarauit eadem S. Congre-
gatio *sub die* 13. *Septembris* 1583.

26 Non debent admitti Moniales ad professionem
nec ad chorum nisi legere nouerint, ead. S. Cong.
rescripsit Episcopo Girgen. 12. *Ianuarij* 1604. me
citato *in hoc loco* Ioan. Maria Nouar. *in lucerna Re-
gular. verb. Moniales, num.* 2.

27 Non licet Episcopis cùm nouitiæ vestiontur,
vel professionem emittunt, à propinquis, vel ab
alio quocunque donarum, comestibilia, & linea
etiam parui valoris accipere, neque ab Abbatissis
in ingressu officij nec ab eisdem comestibilia tan-
tum in aliquibus solemnitatibus nomine totius
monasterij, etiamsi antiquissima inoleuerit con-
suetudo, eadem S. Congreg. Episcopo Auersano
sub die 22. *Ianuar.* 1591.

28 Præfigatur in omnibus monasteriis is Monia-
lium numerus, quæ ex redditibus Ordinariis su-
stentari valeant; huiusmodi autem præfixio fiat
ab Ordinario dumtaxat in monasteriis sibi subie-
ctis; in cætera verò quę Regularibus subdita
sunt, fiat eadem præfixio ab Ordinario, cum in-
teruentu tamen Superioris Regularis, eadem sa-
cra Congregatio Episcopo Tortonen. *sub die* 27.
Maij 1603.

*Petente Catholico Rege primò, vt in omnibus Sancti-
monialium Regni Portugalliæ monasterijs certus Mo-
nialiū numerus præfigatur. Secūdò, vt abusus circa pro-* 29
*pinam eorundem monasteriorum Superioribus quoties-
cunque alicui puellæ Monasticus habitus cōceditur, da-
ri solitam omnino dirimatur. Tertiò, vt Monialium
dotes in earundem consanguineorum manibus non rema-
neant. S. D. N. audita sacra Congreg. sententia Colle-
ctori Lusitaniæ per Breue sub die* 6. *Iunij* 1615. *in-
iungi mandauit, vt iuxta normam à sacro Concil. Tri-
dent. præscriptam in omnibus, & singulis monasterijs
Monialium istius regni eum tantum numerum ab Ar-
chiepiscopis, & Episcopis denuo præfigi, ac in poste-
rum conseruari curet, qui ex redditibus proprijs eorum-
dem monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis con-
gruè possit sustentari, & iuxta dictorum monasterio-
rum capacitatem, necnon cellarum quantitatem commo-
dè ibi commorari valeat, ita tamen quod in his, quæ
Regularibus subiecta sint, ijdem Regulares superiores
numeri præfixioni assistant, vt supra numerum huius-
modi nulla deinceps admittatur Monialis absque Se-
dis Apostol. aut eiusdem S. Congregationis expressa li-
centia. Ad secundum propinarum abusus nedum tolla-
tur, sed etiam grauissimarum pœnarum etiam censura-* 30
*rum cōminatione prohibeatur, pro ea tamen die qua ad
habitum Monachalem admittentur puellæ aliquid es-
culenti, vel poculenti modici valoris, & pro eiusdem diei* 31
*vsu dumtaxat elargiri vetitum non censeatur. Ad ter-
tium dotales eleemosynæ apud Monialium consangui-
neos vel affines nullatenus relinquantur, sed antequam
puellæ habitum suscipiant, deponantur actualiter, apud
mercatorem, vel penes aliam personam fide, & faculta-
tibus idoneam, vt statim professione emissa in emptionem
bonorum stabilium, aut annuorum redituum illico ap-
plicentur.* Postmodum *sub die* 5. *Nouembr.* 1610. *in* 32
*vna Vlixbonen. Sanctissimus D. N. censuit eleemosynas,
quæ per pactum sacristijs, & infirmarijs monasteriorum
Monialium dari solent, non comprehendi in decre-
to, quo propinarum solutio per Moniales dum ad
habitum, vel ad professionem admittuntur fieri solita
interdicitur.*

Hinc S. Congregat. Concilij *sub die* 6. *Decem-
bris* 1604. prohibuit *ne loca per obitum Monialium
intra numerum decedentium pro tempore vacatura,
cuique puellæ ad habitum Regularem recipiendæ con-
cedantur, neque promittantur, nisi sequuta vera & rea-
li illorum vacatione, ac ita demum, & non antea de
eis disponi, ac in Monialis demortuæ locum promissio-
nem, aut receptionem in Capitulo, seu quouis alio modo
fieri iubet, dummodo tunc temporis puella ipsa recipien-
da & ætatem habeat idoneam, & cæteras qualitates re-
quisitas, quibus etiam præditas esse debere vult eas
puellas, quæ supra numerum recipiendæ sunt,* refert An-
ton. Nouar. *in summa Bullar. tit. de Monialium nu-
mero in monasterio præfigendo.*

Mortua autem aliqua Moniali intra numerum 33
præfixum, ad reliquas Moniales spectat capitu-
lariter, votisque secretis eam puellam, quæ eis
visa fuerit, ad locum huiusmodi intra numerum
vacantem admittere, præuia tamen Episcopi ex- 34
ploratione iuxta dispositionem sacri Concilij
Trident. Et sacra Congreg. Cardinalium negotiis
Episcoporum, & Regulariū Præpositorum pluries
declarauit, & præcipuè *sub die* 2. *Iulij* 1602. *Mo-
niales, quæ de eiusdem Congregationis licentia reci-
piuntur supra numerum in quolibet monasterio consti-*
tutum

tuum non subrogari in locum Monialium decedentium intra numerum, nec impediri quin aliæ in locum earumdem demortuarum intra numerum recipi possint, imò easdem sic supra numerum receptas ad hunc effectum, ne impediant huiusmodi loca remanere semper supernumeraria, licèt in cæteris nihil ab alijs differant, & in omnibus æquales iuxta cuiuslibet monasterij instituta esse debeant.

Moniales velatæ tam intra, quàm supra nume-
35 rum absque dotali eleemosyna nequaquam admitti debent; huiusmodi autem eleemosynæ dotales si sint Monialium intra numerum existentium, emissa ab eis professione expendi possunt in vsus communes necessarios monasteriis, supernumerariorum autem dotes post earumdem professionem omnino in emptionem bonorum stabilium monasterij commodo conuertantur, vt censuit eadem S. Congreg. Probationis autem anno durante dotes huiusmodi deponi debent iuxta formam in decreto generali, vt supra pe-
36 tente Rege Catholico, præscriptam. In his verò locis in quibus non adsunt mercatores, aut banchi, depositum dotalium eleemosynarum Monialium fiat in manibus probi viri, & facultosi, qui ad omne mandatum Monialium, & absque alia exceptione eam solututum se obligeret, vt rescripsit eadem Congregatio Episcopo Camarinen. 15. *Martij* 1594. Nullatenus liceat Monialibus re-
37 cipere pecunias vel aliquam aliam rem anticipatè ad computum eleemosynæ dotalis, quam quæuis puella habitum Monachalem susceptura persoluere debet, alioquin tam recipientes quam persoluentes anathemati decreto S. Concilij Trid. *sess.25. de Regul. cap.* 16. contento, sint subiecti. Ita Episcopo Camarin. ead. S. Congreg. rescripsit *de anno* 1580.

38 Dotales eleemosynæ soluantur in ære, nec assignatio bonorum stabilium aut censuum permittatur, vt respondit eadem Congreg. Episcopo Camarinen. *sub die* 28. *Martij* 1588. In lite inter nonnulla Monialium monasteria ex vna, & illorum censuarios & debitores, de & super augmen-
39 to monetæ partibus ex altera pendente. *Sacrà Congregatio censuit quod in moneta valore regulariter tempus contractus attenditur etiam in annuis præstationibus*, & hanc conclusionem ab omnibus Doctoribus esse communiter receptam testatur eadem Congreg. *in Cremonen.* 24. *Nouembris* 1617. Ea omnia, quæ supra diximus de amissione Monialium intra numerum, etiam in Conuersis locum habent, vt censuit eadem S. Congreg.

40 Circa verò Conuersas supernumerarias est aduertendum quod puella sit virgo, prædita qualitatibus necessariis, capitulariter, votisque secretis Monialium admittatur, soluat dotem duplicatam à Conuersis persolui solitam, ac tempore debito professionem emittat, ex eadem S. Cong. me citato *in hoc loco* Nouar. *In lucerna Regul. verb. Conuersa, num.* 3.

41 Attamen in illis admittendis non spectetur dos, sed necessitas monasterij, eadem S. Congreg.
42 Episcopo Ferrarien. *die* 20. *Martij* 1596. quæ itidem *sub die 6. Martij* eiusdem anni rescripsit Archiepiscopo Vlixbonen. quòd *prohibitio Monialibus Franciscanis facta de non recipiendis Conuersis, intelligitur de Monialibus primam regulam obseruan-*
43 *tibus.* Et ideo *Abbatissa & Monialibus S. Claræ Terræ Grottabarum diœcesis Tarentin. supplicantibus pro facultate retinendi Conuersas, vel ancillas laicas, S. Congreg. respondit, quod Moniales S. Claræ regulariter non habent Conuersas, nec ancillæ laicæ dantur in communi, sub die* 12. *April.* 1619. & idem *in Foligaen.* 22. *Nouemb. eiusdem anni.*

Nullò modo permittatur quòd Conuersæ 44
exeant, aut videri se siuant ad effectum claudendi, vel aperiendi ianuam monasterij, sed id muneris alteri extra clausuram degenti committatur, eadem S. Congreg. *sub die* 20. *Septemb.* 1594. Nouar. *d. verb. Conuersa, num.* 5.

Si verò ad monasteriorum pauperum sublena- 45
men accipiantur, vt ad conquæritandas eleemosynas mittantur, XLV. ætatis annum excedant, & extra clausuram minimè pernoctent, nisi in casu necessitatis, & tunc hospitio excipiantur in ædibus proximorum consanguineorum, aut aliarum piarum matronarum, eadem S. Congreg. *in Bononien. de anno* 1593. Nouar. *d. verb. Conuersa, num.* 4. *cum seqq.*

Moniales monasteriorum quamquam ab im- 46
memorabili tempore Conuersas ad quæstuandum transmittere solitas constito illas ex monasteriorum reditibus commodè sustentari posse, dicta immemorabili non obstante, in posterum ad quæstuandum, aut ad quodlibet aliud negotium peragendum Conuersas extra monasterium mittere non posse eadem S. Coog. censuit *in d. Bonon. sub die* 14. *April.* 1615.

In monasteriis verò, quæ nisi dictas Conuersas 47
ad quæstuandum mittant, manuteneri non possunt, deinceps puellis Monasticum habitum non tradi, nec educationis causa eas in illis introduci posse absque Sedis Apost. speciali licentia, eadem S. Congregat. ordinauit, hac tamen conditione adiecta, quòd Moniales ad quæstuandum mittendo ad minus XL. earum ætatis annum excedant, non sint pulchræ, nec modo aliquo extra mona-
sterij clausuram pernoctent. *Petente Collectore Por-* 48
tugalliæ an Monialibus mulieres pro earum seruitio in monasterio introducendi licentiam concedere sibi liceret? Sacra Congreg licere respondit, sub die 31. *Ianuarij* 1615. Sed loco ancillarum sæcularium introducendas esse potiùs Conuersas consuluit *sub die*
11. *August.* 1605. Vnde non est ita de facili cre- 49
dendum Doctoribus affirmantibus fœminas in obsequium & facultatum Monialium licitè intra monasterium intromitti posse, dummodò sint honestæ vitæ, & è monasterio non egrediantur, vt tradunt Fr. Emman. *tom.* 1. *q.* 47. *art.* 7. *&* 8. Campan. *rub.* 12. *cap.* 56. *num.* 28. Sanch. *lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 66. Ludouic. Miranda *de sacris Monialib. quæst.* 2. *art.* 5. *concl.* 5. *& art.* 9. Suar. *de Relig. tom.* 4. *lib.* 5. *c.* 10. *n.* 20. Bonacin. *d. q.* 4. *punct.* 4. *num.* 10.

Nullatenus permittant Episcopi puellas edu- 56
cationis causa in Sanctimonialium monasteria introduci, nisi S. Congreg. licentia suffultas, eamque exequi nullatenus præsumant, nisi adimpletis sequentibus conditionibus, quas referunt me citato *in hoc loco* Nouar. *in lucerna Regul. verb. Monialis, num.* 9. Fusc. *de visitat. lib.* 3. *c.* 18. *num.* 28. Quarant. *in sum. Bullar. verb. monasteria Monialium, pag.* 449. Zerol. *in praxi Episc. p.* 1. *verb. Moniales,* §. 11. Piasec. *in simili praxi p.* 2. *c.* 3. *num.* 57. Ioan. à Cruce *de statu Relig. lib.* 1. *c.* 5. *dub.* 2. *prope finem.* Galet. *in margarita casuum Conscientiæ, verb. Monialis.* Bonacin. *d. punct.* 4. *n.* 19. Ego ipse *d. alleg.* 101. *num.* 63. Ouiedo *in praxi Regul. p.* 1. *tract.* 11. *cap.* 2.
q. 4. *num.* 11. *Quod scilicet Moniales capitulariter se-* 51
cretisque suffragiis puellarum recipiendarum admissioni consentiant, monasterium eas recipere sit solitum, illasque actu retineat, peculiaris habitatio seorsim à

dormitorio , & habitatione Monialium professarum, ac nouitiarum , vbi interdum opus facere & exercere, ac noctu quiescere possint , pro eis existat : exeedant septimum , & sint infra XXV. annum ætatis suæ , non sint vltra numerum præfixum , ingrediantur solæ , modesto vtantur vestitu, clausuræ legibus Monialium instar sint obstrictæ, & si vnquam è monasterio egressæ fuerint , ad illud , vel aliud monasterium redire non permittantur absque S. Congregationis licentia , cum egressus huiusmodi expressione , nisi habitum Regularem suscipiendi animo essent reuersuræ. Demum dari debet idoneus fideiussor , qui pecunias in alimento puellarum huiusmodi erogandas anticipatis solutionibus in singulis mensibus soluturum se obliget. Cæterum finito XXV. ætatis anno similes puellæ è monasterio expellantur. Ita S. Congreg. *in Tortonen. sub die* 27. *Maij* 1603. vbi quoque quòd determinetur pariter numerus puellarum educationis causa ibibi cum S. Congregationis licentia recipi solitarum : & quòd educationis causa permitti possunt in eodem monasterio plusquam duæ sorores. Item quòd non permittatur eisdem puellis victum diætim quotidianum à parentibus , vel consanguineis transmitti; sed tantùm pecunia pro eodem victu , vt dictum est persoluatur. Et quòd puellæ educationis causa in monasteria Monialium admitti non debent, donec septennium excedant , resoluunt Zerol. *d.* §. 11. Sanch. *d. lib* 6. *c.* 16. *num.* 63. nouissimè Didac. de Nitbona *in quæstion. annalibus, annot.* 7. *q.* 21. Nouar. *in lacerna Regular. verb. educatio, n.* 8.

52 Illud tamen est aduertendum quòd postquam præterit tempus 25. annorum , intra quod huiusmodi puellis illic morari conceditur ex causa educationis , si statim puella non egrediatur , nullam excommunicationem , aut censuram aliquam incurrit , sed potest Episcopus terminum constituere , intra quem eligat puella vtrùm velit Monialis , fieri , aut à monasterio egredi , vt decisum referunt Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p.* 2. *c.* 15. *num.* 54. Campan. *d. c.* 16. *num.* 29. Bonac. *d. punct.* 4. *num.* 16.

Moniales in earum monasteriis puellas educa-
53 tionis causa , nisi eadem monasteria capacia , & pro dictis puellis educandis loca particularia destinata & constituta sint , retinere , & respectiuè recipere non posse S. Congreg. statuit *in* 8. *Seuer.* 26. *Ianuarij* 1615. In quarum tamen receptione,
54 debitis concurrentibus requisitis de quibus suprà, requiritur consensus Monialium omnium singulariter præstitus , nec standum est simpliciter relationi Abbatissæ , vt eadem S. Congreg. rescripsit Episcopo Amelien. *die* 4. *Ianuarij* 1608.

55 *Petiit Chrysostoma Caracciola in monasterio Domna Regina educationis causa degens ancillam ad eius seruitia introducendi per S. Congreg. facultatem sibi concedi. Et S. Congreg. respondit quod non datur ancilla pro educandis , in Neopolitana* 12. *Martij* 1619.

56 Pluries in eadem S. Congregatione resolutum fuit *præcedentiam inter Moniales a die professionis, non autem susceptionis habitus regularis debere , quatenus verò duæ insimul eodem instanti professionem emitterent , quæ prius ad habitum admissa fuit præcedere debet, etsi eodem tempore ad habitum admissæ fuerint , data etiam professionis paritate , quæ prius in Capitulo acceptata fuerit , præcedat ,* & censuit ead. Congreg. *in Badu. de ann.* 1608.

57 Sequitur vt de vita , & honestate & regimine Monialium videamus : qua de re est primò sciendum , quod Ordinarij prohibere debent ne Moniales monasteriorum , tam eis , quàm Superioribus Regularibus subiectorum in bacchanalibus vel aliis temporibus recreationis causa vtantur habitu virorum , nec cuiusuis species armis se cingant , eadem S. Congregatio Episcopo Ferrarien. 27. *Aprilis* 1602.

Item prohibeat Monialibus cibum externis 58
parare , aut esculenta vendere , exceptis tamen tribus minimi momenti , pro infirmis , ac parentibus, & consanguineis duntaxat , eadem S. Congr. *sub die* 1. *Iulij* 1606.

Facultas disponendi de cellis suis post obitum 59
nulli Monialium concedatur , sed eæ dum vacauerint , Superiorum arbitrio aliis Monialibus in ordine senioris distribuantur. S. Congregatio *in Auersana* 26. *Ianuarij* 1604. *& in Modenen.* 10. *Aprilis* 1615.

Curandum itidem est vt Moniales in refecto- 60
rio communi comedant , & in loco etiam communi laborent, eadem Congreg. *in vna Messan.* 1. *Augusti* 1603.

Nec permittatur in Ecclesiis Monialium à per- 61
sonis sæcularibus cantus simplex , vel figuratus, eadem Congreg. *in Benonien. de anno* 1584. *& in Mılanen. de anno* 1593. benè tamen inter ipsasmet , eadem Congreg. 8. *Februarij & 30. Martij* 1594.

Nec etiam permittatur accessus sæcularium ad 62
monasteria huiusmodi sub prætextu docendi Moniales sonum cymbalorum , vel alterius instromenti , aut etiam musicam , vel cantum etiam ad crates, eadem Congreg. *sub die* 13. *Septembris* 1593.

Nec vllo modo permittatur accessus Hebræo- 63
rum ad earum monasteria ad loquendum cum illis , eadem S. Congreg. *in Rauenaten.* 28. *Nouembris* 1594.

Nec etiam in earum infirmaria sacrificium 64
Missæ celebrari permittatur, ead. Cong. *sub die* 22. *Augusti* 1605.

Nec debent Moniales appellari cum titulo 65
domnæ , sed sororis , vt eadem Congreg. rescripsit Vicario Toletano 9. *Ianuarij* 1595.

Ad succurrendum Monialium victui tempore 66
carestiæ , eadem S. Cong. *sub die* 15. *Aprilis* 1592. *Episcopo Nouaren. rescribens admonet , vt primò accipiantur puellæ vt Moniales fiant, duplicata dote, stante dimidia inuestiatur , altera verò pars in alimentis expendatur. Secundò applicetur monasteriis tertia pars, eleemosynarum , quæ applicantur locis pijs cum extensione Bullæ Gregorij XIII. Deo sacris. Tertiò , mittantur, Moniales , ad quæstuandum. Quartò , in subsidium adstringantur ad contribuendum Monialium consanguinei.*

Secundò circa clausuram sciendum est , quòd 67
omnes Moniales etsi antiquitus possent extra claustra monasterij nonnunquam exire , fuit tamen postea grauissimis de causis constitutum , vt esse sub perpetua clausura deberent , in primis à Bonifacio VIII. *in cap. periculoso, de statu reg. in* 6. qui statuit , vt Moniales quæcunque tacitè vel expressè professæ è monasterio egredi non possunt, nisi constet eas laborare tali morbo euidenti quod non valeant cum aliis absque graui periculo siue scandalo commorari. Hæc Bonifacij constitutio innouatur per Concil. Trid. *sess.* 25. *de Regular. c.* 5. dum ait , quòd *nemini Sanctimonialium liceat post professionem exire è monasterio , etiam ad breue tempus , quocunque prætextu , nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo approbanda , indultis quibuscunque , & priuilegijs non obstantibus ,* & cum prædictam

dictam Bonifacij Constitutionem, quàm præfatum Concilij Trid. decretum innouauit Pius V. sua Constit. incip. Circa Pastoris, sub Dat. 4. Kalend. Iunij 1566. super clausula, & reformatione Monialium cuiuscumque Ordinis, quam Pianam Constitutionem refert Laurent. de Peirinis in Constit. sui ordinis Minimor. tom. 1. Constit. 6. Pij V. & ego ipse de officio & potest. Episcop. p. 3. alleg. 102. num. 13. Postea idem Pius V. aliam edidit Constitutionem, incipit, Decori, sub Dat. Kalendis Februarij 1569. contra Moniales exeuntes à clausura, nisi in quibusdam casibus, easque cohabitantes, vel receptantes, & contra Superiores exeundi licentiam concedentes, nisi in casibus in ea expressis, est in Bullario nouo tom. 2. constit. 8. eiusdem Pont. pag 185. referunt Quarant. in summa Bullarij, verb. monasteria Monialium. & ego ipse d. alleg. 102. num. 14. Petr. de Bollo in œconomia Canonica classi 3. cap. 4. §. 14. pag. 474. Nouar. in sum. Bullarum, tit. de clausura. fuit autem hoc constitutum non ad arctandum eorum vitam, quæ non potest ipsis inuitis arctari, sed ad conseruationem honestatis, & quia professæ sunt regularem Monachalem, vt seruari debet, non vt iam malè seruabatur. Potest enim Summus Pont. obligare Moniales ad clausuram, quam nunquam seruauerunt, nec vouerunt, quia hoc non est simpliciter supra regulam, immo maxime ad castitatem, quam solemniter vouerunt, seruandam necessarium, Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. q. 44. art. 2. Nau. commento 4. de Regul. num. 40. Sanch. d. lib. 6. cap. 2. num. 41. Suar. tom. 4. de Relig. tract. 1. l. 1. cap. 8. num. 7. Ludouic. à Miranda de sacris Monialib. quæst. 1. art. 2. Laurent. de Peirinis de priuileg. Regular. tom. 2. ad constit. 6. Pij V. num. 12. pag. 262. in fine.

Possunt Episcopi, eorumque Vicarij sufficiens ad id habentes mandatum pro clausuræ visitatione ingredi septa monasteriorum Monialium Regularibus subiectarum, sermonis etiam quacunque vno laxæ clausuræ suspicione, ac Superiorum Regularium negligentia, de quo latè supià hoc lib. cap. 48. n. 146. cum seqq. Sed dubitari potest quando Monialis dicatur exire clausuram vt non excusetur à culpa mortali, & à censuris? Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 16. num. 7. & Lopez de Texeda in controuers. tom. 1. lib. 2. tract. 1. controu. 14. dub. 1. num. 9. & Homobon. de Bonis in controuers. moral. tom. 1. p. 4. resp. 61. respondent violari clausuram si Monialis vtroque pede, & toto corpore egressa fuerit, non ita si exierit cum medio corpore vno pede posito cum corporis medietate extra locum à Pontifice pro clausura determinatum, quamuis Nald. in sum. verb. clausura, num. 1. & Merol. tom. 1. disp. 1. cap. 2. diffic. 7. num. 507. asserant non censeri violatam clausuram quando Monialis per duos pedes modico tempore egressa fuerit, & statim regrediatur.

68 Causas autem egrediendi clariùs exprimere curauit Pius V. in d. sua Constit. incip. Decori, in hæc verba. Volumus, sancimus, & ordinamus nulli Abbatissarum, Priorissarum, aliarúmve Monialium, etiam Carthusien. S. Benedicti, & Mendicantium, & quarumcunque aliorum Ordinum etiam Militarium ac statuum, graduum, conditionum, dignitatum, ac præeminentiarum existentium, etiam à Regia vel illustri, prosapia ortarum, de cætero etiam infirmitatis, seu
69 aliorum monasteriorum etiam eis subiectorum, aut domorum, parentum, aliorúmve consanguineorum visitandorum, aliáve occasione, & prætextu, nisi ex causa magni incendij, vel infirmitatis lepræ, aut epidemiæ, quæ tamen infirmitas præter alios ordinum Superiores, quibus circa monasterium incumberet, etiam per Episcopum seu alium loci Ordinarium, etiamsi prædicta monasteria ab Episcoporum, & Ordinariorum iurisdictione exempta esse reperiantur, cognita, & expressè scriptis approbata sit, à monasteriis præfatis exire, sed nec in prædictis casibus extra illa nisi ad
necessarium tempus stare licere. Sub nomine, magni 70
incendij, in hac Pij V. constitutione intelligitur incendium ita magnum, & euidens vt certum sit, aut saltem probabile multum esse videatur, quod nisi Moniales omnes statim à monasterio, omnes simul sint morituræ ac consumendæ pro nimia exustione ignis. Sub nomine verò, infirmitatis lepræ, intelligitur infirmitas quædam contagiosa, quod si ipsius radix, & origo foras non eiiciatur (hoc est, Monialis huiusmodi morbo infecta) citò omnes monasterij eiusdem sorores inficeret;
proindéque cunctæ periclitabantur; & prædicta 71
lepra debet esse notabilis, ac talis quod si persona esset sæcularis, iure possit extrahi de populo, & mitti ad domum aliquam in campo separatam; sub nomine denique infirmitatis epidemiæ, quantum ad præsens attinet propositum, intelligitur morbus quidam pestiferus, similiter ac eadem ratione contagiosus, communitati præiudicialis, & perniciosus, qui populariter grassetur in populo, maioremque ægrotorum partem interimat. Ita explicant Læl. Zech. de Repub. Ecclesiast. de Regularib. cap. 3. num. 15. vers. 9. Nau. comm. 4. de Regul. num. 48. not. 4. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 14. num. 3. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. quæst. 49. art. 4. vers. ex his, & tom. 3. q. 6. art. 3. & in addit. sum. tom. 3. cap. 96. num. 3. Sanch. in præcepta Decal. tom. 2. lib. 6. cap. 15. ex num. 33. Fr. Ludouic. Miranda in tract. de sacris Monialib. q. 5. art. 5. Portel. in dubiis Regul. verb. clausura à num. 18. Villalob. in sum. p. 1. tract. 35. diffic. 4. n. 2. Fr. Ioan. de la Cruz de statu Relig. lib. 1. cap. 5. dub. 4. vers. secundò nota, Hieronym. Roder. in compendio quæst. Regular. resol. 98. num. 19.

Quæstio est dubia, an Moniales possint è mo- 72
nasteriis exire ex aliis causis similibus, vel vrgentioribus? Affirmatiua sententia verior mihi videtur, quia si dicta Constitutio Bonifacij VIII. in d. cap. periculoso, vnicum duntaxat excipiebat casum per prædictum Pium V. exceptum atque ampliata est ad tres in eadem sua Constit. contentos, nempe ad casum magni cuiusdam incendij, vel infirmitatis, lepræ, aut epidemiæ; quid igitur obstat quominus eadem omninò prorsus existente ratione prædicta Pij V. Constitutio etiam amplietur & extendatur ad alios casus similes, & ita docent. Nau. comm. 4. de Regul. num. 48. & in cap. statuimus 19. q. 3. num. 49. Llamas in methodo curat. in appendice, §. 10. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. q. 34. art. 3. paulò post princ. & art. 5. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 12. cap. 8. q. 1. vers. 1. Ioan. à Cruce de statu Relig. lib. 1. cap. 5. dub. 4. concl. 2. Sanch. d. lib. 6. cap. 15. n. 37. Vgolin. de offic. Episcopi cap. 21. §. 2. num. 3. Bonacin. de legib. disp. 1. q. 1. punct. 3. num. 19. & de clausura, & pœnis eam violantibus impositis, q. 1. punct. 9. num. 6. Diana resolut. moral. tract. 1. miscel. resol. 23. Suar. tom. 4. de Relig. tract. 1. lib. 1. cap. 3. num. 3. & seq. Laurent. de Peirinis in priuileg. tom. 2. Constit. 6. Pij V. §. 4. num. 24. Nouar. in tract. de elect. fori sect. 2. in præfat. sub num. & in lucerna Regular. verb. clausura, num. 10. cum seqq. Ouiedo in praxi Regular. p. 1. tract. 11. cap. 1. q. 6. num. 9. Ego ipse d. alleg. 102. à num. 16. Quamuis contrarium, imò casus exceptos. In dict. Constit. Pij V. non extendi ad casus,

similes, & vrgentiores teneant Collect. compend.
Mendicant. verb. clausura Monialium, n. 5. vers. quaeri-
tur vtrum Minister Generalis, Fusc. de visitat. lib. 2.
c. 18. n. 17. Boll. in œconom. Canon. classe 3. cap. 4. n. 20.
Cened. ad Sextum collect. 31. n. 2. Gutier. Canon. lib. 1.
cap. 14. addit. ad Nau. cons. 70. in fine, de Regular. Ze-
rol. in praxi Episcop. p. 1. verb. Moniales, §. 16. vers. 2.
& p. 2. eodem verbo in fine. Aloys. Ricc. in praxi re-
rum fori Eccles. decis. 545. & in 1. edit, alias resol. 541.
in 2. edit. Fr. Emman. in sum. tom. 3. c. 96. n. 3. Fr. Lu-
douic. Miranda in tractat. de sacris Monialibus, q. 3.
art. 4. Campan. in diuers. Iuris Can. rub. 12. c. 16. n. 22.
73 Vnde tempore belli possunt Moniales è mona-
sterio exire, séque in locum tutum recipere, dum
periculum est, vt nisi Moniales è monasterio egre-
diantur, graui damno efficiantur; vt resoluũt Azor.
d. p. 1. lib. 13. c. 8. q. 1. ad finem, vers. tertiò quaeres. Gu-
tier. d. c. 14. n. 9. Nauar. d. commento 4. n. 48. Sanchez
d. c. 15. n. 44. Bonacin. d. q. 1. punct. 9. n. 7. me non ci-
tato Nouar. d. verb. clausura, num. 19.
74 Sic etiam possunt Moniales de licentia Superio-
ris transire de vno monasterio ad aliud, vel causa
nouae fundationis, vel correctionis, vel reforma-
tionis, seu professionis, vt tradunt Nauar. in d.
c. statuimus, num. 48. & cons. 57. n. 6. de Regul. Fr. Em-
man. d. tom. 1. q. 49. art. 5. Zerol. d. p. 1. verb. Moniales,
§. 16. & p. 2. eod. verb. dub. 8. & 12. Armend. d. lib. 7.
de Relig. n. 101. Sanch. d. c. 16. à n. 46. Anton. Ricciul.
de iure personarum extra gremium Ecclesiae existen-
tium, lib. 5. c. 5. n. 11. Bonacin. d. punct. 9. n. 10. Nouar.
tit. de clausura super Bulla Pij V. n. 15. Ego ipse d. al-
legat. 102. n. 25. obseruantes ad hoc tutius esse recur-
rere ad Sedem Apostolicam.
75 Sic etiam Moniales possunt ad perfectiorem Re-
ligionem transire, vt tenent Tapia, Zerola, Fr. Em-
man. & alij, quos refert & sequitur Sanch. d. lib. 6.
cap. 7. n. 6. quibus addo Barth. à S. Fausto in thesauro
Relig. lib. 5. q. 327. Anton. Ricciul. dict. lib. 5. cap. 5. à
princip. Bonacin. d. q. 1. puncto 9. n. 11. metipsum in
collect. ad c. licet 18. n. 3. de Regular. quamuis contra-
76 rium scripserit Azor. d. p. 1. lib. 13. c. 8. q. 1. Et licèt
translatio Monialis etiam in casibus à Iure per-
missis stricto iure fieri possit ex auctoritate Epi-
scopi & Superioris monasterij, vt voluerunt Fr.
Emman. tom. 3. q. 52. art. 3. Sanch. d. lib. 9. c. 7. sub n. 6.
Sacra tamen Congregatio non semel censuit ad
eam in similibus casibus esse recurrendum, & si-
gnanter in Nanaten. 16. Ianuarij 1615. & in Redo-
nen. 31. Ianuarij 1617. ex quibus colligitur illam
similes licentias concedere non consueuisse, nisi
quatuor conditionibus adiectis. Prima est vt ante-
quam à primò monasterio Monialis egrediatur,
aliud sit paratum in quo beneuolas habeat rece-
ptrices, quodque in eo capitulariter per secreta suf-
fragia recipiatur, secunda vt dotem à caeteris Mo-
nialibus praestari solitam persoluat. Tertia vt spes
illi auferatur ad primum monasterium redeundi.
Quarta vt translatio fiat comitantibus matronis
consanguineis grauibus ab vno ad aliud mona-
sterium, recta via, absque diuerticulo, ac nullibi
pernoctetur nisi causa hospitij, idque non nisi
apud honestas personas.
77 Sic pariter licitus est exitus Monialis, quae dum
in proprio monasterio aliqua de causa commodè
corrigi non potest, ad aliud monasterium corre-
ctionis gratia transfertur, iuxta ea quae resoluunt
Sanch. d. lib. 6. c. 15. n. 47. Ludouic. Miranda de sa-
cris Monialib. q. 3. art. 2. vers. quartus casus, & art. 3.
78 Bonacin. d. q. 1. punct. 9. num. 13. Moniales enim pro-
pter incorrigibilitatem non sunt eiiciendae simpli-
citer è monasterio, sed nisi ibi puniantur, possunt
ad aliud transferri, vt est Constitutio Vrbani III.
quam referunt Fr. Emman. quaest. Regul. tom. 1. q. 49.
art. 1. post princ. Ludouic. Miranda de sacris Monia-
lib. q. 3. art. 2. quae Constitutio in hac parte neque
per Concil. Trid. nec per Constitutionem Pij V.
licèt strictiora sint, censetur reuocata, vt testatur
Fr. Emman. d. q. 49. art. 5. vers. 2. & Ludouic. Miran-
da d. q. 3. vers. quartus casus, refert & sequitur Rot.
in Vlixbonen. monasterij 19. Nouemb. 1625. coram Re-
uerendissimo D. meo Coccino Decano, cuius meminit
Tambur. de iure Abbatum, tom. 1. disp. 15. q. 12. Sed
quicquid hi Doctores dicant, caueant nihilomi-
nus sibi locorum Ordinarij, vel Superiores Regu-
lares ne aliquam ex Monialibus sibi subiectam
vel causa seditionis, vel incorrigibilitatis, vel cri-
minis perpetrati ab vno ad aliud monasterium
transmitti curent, multò minus inde expellant, vel
exeundi licentiam concedant, ne contentis in
Pij V. Constitutione censuris, & poenis innoden-
tur, vt admonet S. Congreg. sub die 27. Maij 1603.
Sic etiam in tribus casibus potest esse licitus 79
exitus Monialibus, primò vbi Abbatissa vel Prio-
rissa propter feudum tenetur praestare iuramen-
tum fidelitatis alicui domino saeculari, si illud per
procuratorem praestare nequit, illa enim tunc po-
test cum honesta societate exire, modo statim prae-
stito iuramento reuertatur, vt probat text. in cap. 1.
§. verum, de statu Regul. lib. 6. docent Sanch. d. c. 15.
num. 51. & Bonacin. d. q. 1. punct. 9. n. 9. aduertentes
in hoc casu Superioris licentiam petendam esse;
quod si nulla causa ductus illam deneget, hoc con-
stito posse auctoritate iuris Abbatissam egredi.
Secundò quando auctoritate Praelati totus Mo- 80
nialium Conuentus locum mutat, vt resoluunt
Fr. Emman. tom. 1. q. 49. art. 5. Sanch. d. lib. 6. cap. 16.
num. 53. Ludouic. Miranda de sacris Monialib. q. 3.
art. 2. vers. sextum, Bonacin. d. punct. 9. n. 8. Ego ipse
d. alleg. 102. n. 17. Tertiò, quando Moniales conuer- 81
sae è monasterio exeunt ad petendas eleemosynas
conuentui necessarias, dum eas per alios commodè
petere non possunt, seruatis conditionibus prae-
scriptis in Motu proprio Pij V. incip. Circa pasto-
ralis, & in alio Gregorij XIII. incipit, Deo sacris,
vt tenet Bonacin. d. q. 1. punct. 9. n. 15. vbi n. 16. sub- 82
dit Moniales conuersas posse adhuc ob receptam
consuetudinem recipi, & ad professionem admit-
ti, & citat pro se Sanch. d. c. 15. n. 39. Suar. de Relig.
tom. 4. lib. 1. cap. 8. n. 19. Fr. Emman. tom. 1. q. 44. art. 4.
col. 3. vers. secunda assertio. Contra Ludouicum Mi-
rand. de sacris Monialibus, q. 1. art. 6.
Moniales è suis monasteriis egredientes extra 83
casus exceptos ipso iure excommunicatas esse ex-
communicatione maiori latae sententiae Summo
Pontifici reseruata, & in eandem incurrere Prae-
latos eisdem exeundi licentiam quocunque modo
concedentes, necnon & ipsas comitantes, ac perso-
nas illarum receptatrices statuit Pius V. in d. constit.
incip. Decori, & docent Nau. in d. c. statuimus, n. 52.
Zerol. d. p. 1. verb. Moniales, §. 16. dub. 1. Azor. p. 1.
lib. 13. cap. 8. q. 1. vers. tertiò quaeres, Fr. Ludouic. Mi-
randa d. q. 5. art. 6. Sanch. d. c. 15. n. 72. Bonac. d. q. 1.
punct. 8. n. 6. Ego ipse d. alleg. 102. n. 29. obseruantes 84
praedictam poenam contra recipientes, & conco-
mitantes praedictas Moniales egredientes è suis
monasteriis non videri comprehendere illas, qui
compassione quadam naturali in extrema, vel gra-
ui necessitate id faciunt, vt si v. g. aliqua persona
cognata, vel amica reciperet, vel comitaretur Mo-
nialem egressam è suo monasterio, & aliquot mil-
liaribus

lиaribus progressam noctu vel diu in loco deserto cum periculo amittendi vitam vel famam ne ipsa Monialia damnum aliquod pateretur, exhortando eam, vt ad suum monasterium rediret, etiam ipsa
85 nollet redire. Ad incurrendam autem huiusmodi excommunicationem dicetur Monialis è monasterio exire, quando exit locum clausuræ, qui ianua clausa continetur, ad quam sæcularibus non patet accessus, vt ex quodam Motu proprio Gregorij XIII. incip. *Deo sacris*, *de anno* 1572. refert Sanch *d.lib.6.cap.* 15.*n.*6. vbi *n.*68. resoluit ad incurrendas supradictas pœnas solum egressum sufficere stricta clausura, non verò ita leui, vt solum venialem culpam constituat. Moniales super tecti monasterij tegulas ascendentes clausuram violare non dicuntur, dummodo locus ille, ad quem perueniunt, non sit extra clausuram monasterij, sed perpendiculariter illam respiciat: ita Lopez de Texeda *in controuers.moralib.tom.*1.*lib.*2.*controu.* 14. *dub.*8.*num.*9.

86 Deuenio igitur ad aliquos casus, in quibus posset aliquis dubitare, an Monialibus liceret è monasterio egredi, cum reuera id eis minimè liceat, & ideò existimo Moniali non posse licentiam concedi è claustro egrediendi causa medendi morbo ita periculoso, vt desperaretur salus ea non egressa, nisi morbus adeo contagiosus esset, vt in reliquas serperet, sicut tenent Gutiér. *dict.cap.* 14. *ex num.*7. Cened.*d.collect.*21.*num.* 2. Fr.Emman.*d.tom.* 1.*q* 49. *art.*3.Zerol.*in praxi Episcop.* p.2. *verb. Moniales, in fine*, Ludouic.Miranda *de sacris Monialib.q.*4.*art.*4. Sanch.*d.cap.*15.*num.*39.Bonacin.*d. q.*1. *punct.* 9.*n.* 18.Portel *in dubiis Regularib.verb.Clausura Monialium,n.*22. Villalob.*in sum p.*2.*tract.*35.*diffic.*45.*n.*4. & 5.Hier.Roder.*in compend. quæst. Regul. resol.* 26. *num.*50.Ego ipse *d.alleg.*102.*num.*21.*in fine.*

Contra Nau.*d.comm.*4. *n.* 49. & *seq.*Azor.*d.p.*1. *lib.*13.*cap.*8.*q.*1.& Suar.*de Relig.tom.*4 *lib.* 1. *c.*9.*n.* 9. existimantes posse Moniali licentiam concedi claustro egrediendi causa medendi morbo ita periculoso, vt desperaretur salus ea non egressa.

87 Nec etiam licitum est Moniali egredi, vt curam nepotum suorum gerat, etiamsi nepotes omnibus aliis propinquis destituti sint, vt referunt decisum Armendar.*in addit.ad Recop.legum Nauarra lib.* 2. *tit.*18.*l.*7.*de Religion.n.*105. Campan. *d. cap.* 16.*n.* 22.*prope fin.*Ego ipse *d alleg.*102.*n.* 27. Bonacin. *d. q.*1.*punct.*9. *n.* 4. vbi *n.*5. subdit Monialem egredi non posse ad parentes consanguineos, & alios infirmitatis causa, seu alio prætextu visitandos.

88 Abbatissa quoque non potest è monasterio exire, vt visitet ædificium Ecclesiæ num sibi placeat, vel vt cæmentariis significet qua forma constituendum sit, vt docent Sanch.*d.cap.* 15. *num.*52. & Bonac.*d.q.*1.*punct.*9.*num.*3.

89 In casibus autem exceptis & suprà relatis Monialibus è monasterio Episcopo, vel Sedi Apost. aut Superioribus Regularibus subiecto, exire non licet, nisi adsit consensus communis Episcopi diœcesani, & Superioris Regularis, si illi subiectæ existant, itaut si illæ, quæ potestati Regularium subiiciuntur sine Bulla, & licentia Ordinarij egressæ fuerint, per censuras ecclesiasticas, & alia iuris remedia debent ipsæ, & earum Superiores (de quorum licentia è monasterio fuerint egressæ) ab eodem Ordinario puniri, non obstantibus quibuscunque priuililegiis, vt referunt decisum Campan. *d.rub.* 12.*cap.*16.*n.*22 *propè fin.* Armendar.*in addit. ad Recop.legum Nauarra d.lib.*2.*tit.*18.*l.*7.*num.*130. Ego ipse *d.alleg.*101.*num.*28.*propè fin.*

Contra Nau.*cons.*6.*in cap. An Generalis, sub n.*6. *de statu Monach.& comment.*4. *de Regular.n.* 60. *vers.*3. Fr.Emman.*tom.* 1.*q.* 49. *art.* 6. existimantes Moniales in casibus exceptis posse exire è monasterio absque vllo conscientiæ scrupulo cum sola licentia suorum Generalium, aut Prouincialium Prælatorum, quibus fuerit subiecta sine vlla alia approbatione Episcopi sæcularis. E contrà Ludouic.Miranda *de sacris Monialib.q.*3.*art.*6.*concl.*1. Suar.*de Relig.tom.*4.*lib.*1.*cap.*9.*n.*13.Bonacin.*d.q* 1. *punct* 8.*n.*1.Sanch.*d.lib.*6.*cap.*15.*n.* 18. putantes in Hispania solum Superioris licentiam sufficere.

Vicarius generalis Episcopi absque speciali eius commissione hanc egressus Monialis è monasterio licentiam concedere potest, vt per Llam.*in methodo curat.in fine*, §.5.Sanch.*d.lib.*6.*cap.*15. *n.*30. Bonac. *d q.*1 *punct.*8.*n.*3.Ego ipse *d.alleg.*102.*n.*18.*propè fin.* extendentes ad Vicarium Capituli Sede vacante. 90

Licentia prædicta debet in scriptis obtineri, vt statuit Pius V. in prædicto Motu proprio, incip. *Decori*, ibi, *ex causa cognita & expresse in scriptis approbata*, cuius auctoritate ita resoluunt Ludouic. Miranda *d.q.*3.*art.*6. *concl.* 2. Suar. *de Relig tom.*4. *lib.*1.*cap.*9.*n.*16.Bonacin.*d.punct.*8.*n.*4.vbi *n.*5.subdit licentiam non tenere si solo verbo detur. 91

Præterea interdicitur *in d.cap.periculoso*, vt nulli detur facultas ingrediendi prædicta monasteria, nisi cum rationabili, & manifesta causa, & de licentia Superioris, ad quem spectat, & in Conc. Trid. *d.c.*5.hac de re ita statuitur. *Ingredi autem intra septa monasterij nemini liceat cuiuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtenta sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.* Et Gregor. XIII. *in sua* 92
*Constit.*incip.*Dubijs, sub Dat.*23. *Decemb.* 1581. de- 93
clarauit quòd etiam Prælati, & alij Monialiũ curam habentes earum monasteria ingredi non possint, nisi in casibus tantum necessariis, *est in Bullario nouo tom.* 2.*constit.*28.*eiusd. Pontif.* & refert Quaranta *d.verb.monasteria Monialiũ,pag.*447. Et de hac materia vide Læl.Zech.*de casib.reseru.cas.*10.*in princ.* Fusc.*de visit.lib.*2.*cap.*18.*ex n.*24.Fr.Emman.*tom.*1. *q.*46.*art.*1.*cum seqq.* & *q.*47.*art.*4.*cum seqq.*Azor. *d. p.*1.*lib.*13.*cap.*8.*q.*6.Ioan.à Cruce *de statu Relig.lib.* 1.*cap.*5.*dub.*2.Franc.Leo *in thes.fori Eccles.p.*1.*n.*52. Nau.*in cap. statuimus* 19. *q.*3. *ex n.* 59. Ludou. Beia *resp.casuum consc.p* 1.*casu* 30.Aloys.Ricc.*in praxi rerum fori Eccl.decis.*948.*in* 1.*edit.*alias *resol.*544. *in* 2. *edit.*Campan.*in diuers.Iur.Can.rub.*12.*c.*16.*ex n.*24. Sanch.*in præcepta Decal.tom.* 2.*lib.*6.*c.*16. Armend. *in add.ad Recop.leg.Nauarra lib.*2.*tit.*18.*l.*7. *de Relig.ex n.*106. Fr.Ludou. Miranda *post man. Pral. in tract.de sacris Monialib q.*2.& 4.Vgol.*de offic.Episc.* *c.*21.§.3.Bonac.*de claus. & pœnis eam violantib. impositis.q.*4. metipsum *d.alleg.* 102. *n.* 32. *cum multis seqq.* Et an transgredientes clausuram modico ingressu eam violent, vide suprà *n.*67.*in fine.*

Sub hac prohibitione non includuntur infantes discretione carentes; illi enim admitti possunt ad claustra Monialium absque alicuius censuræ incursu, vt bene resoluunt Nau. *d. commento* 4.*n.* 59. Henriq.*in sum.lib.*13.*cap.*42.§ 3.*in commento lit. S.* Gambar.*de casib.reseruatis c.*15.*casu* 6.*n.* 37.*fol.*147. Paul Comitol.*respons.moral.lib.*6.*q.* 19.*ad fin.* Azor. *d lib.*13.*cap.*8.*q.* 5. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles.decis.*648.*in* 1.*edit.*aliàs *resol.*544.*n.*6.*in* 2.*edit* Ludouic.Miranda *in tract. de sacris Monialib. q.*2. *art.*8.*concl.*1.Fr.Emman.*tom.*1.*q* 46. *art.* 1. Suar. *de Relig.tom.*4.*lib.*1.*cap.*10.*n.*2.Sanch.*d.lib.* 6. *cap.*16. *ex n.*8.Ego ipse *d.alleg.*101.*n.* 32.& me citato *in hoc loco* Bonacin.*d.tract.de clausura,q.*4.*punct.*1. *n.*5.aduertentes Concil.Trid. *d.cap.* 5. excludens omnes 94

cuiusuis

cuiusuis ætatis, loqui de habentibus vsum rationis, & de illis, qui ad peccandum mouere possunt, vt sunt fatui, qui licet intrando non peccent, pec-
95 cant tamen Moniales eos admittentes. Præsumuntur autem septennes pueri vsum rationis adepti, ac proinde comprehenduntur sub hac prohibitione, secùs si nondum septennes, vt docent Sanch. *d.cap.* 16.*n.*7. Bonac. *d.punct.*1. *n.* 6. Et ita nondum septennes siue masculos siue fœminas esse oportere vt ingredientes monasteria Monalium nec culpam, nec excómunicationem incurrant, resoluunt Llamas *in methodo curat. in appendice*, §.8. Enriq. *in sum. lib.*13.*c.*42.§.3. *in gloss. lit.* S. Ioan. de la Cruz *de statu Relig. lib.* 1.*c.* 5.*dub.*2.*concl.*3. *in princ.* Vgolin. *de officio Episcopi cap.*21.§.3.*n.*2. Azor. *d.q.*5. Petrus de Lara *in compendio vitæ homin.* c.16. *n.* 115. quos refert, & sequitur Didac. de Narbona *nouissimè in annalib. tract. Iuris ann.*8.*q.* 16. vbi latissimè de materia, & *ibid.n.* 17. resoluit quòd qui legitima ætate monasterium Monialium ingreditur intra claustra maior factus peccat, & in excommunicationem incidit, nisi statim exierit.

96 Includuntur tamen fœminæ, vt innuit Conc. Trid. *d.cap.*5. ibi, *sexus*, & ex eo colligitur Bonacin. *d.tract.q* 4.*punct.*1.*num.* 3.

97 Vnde mulieres, quæ sunt in discordia cum maritis, & eorum sæuitiam timent, si extra culpam sunt, quandiu iustam causam habuerint, debent, si sunt in monasteriis, tolerari, in posterum verò non sunt recipiendæ, vt referunt decisum Zerol. *d.p.* 1. *verb. Moniales*, §.12. Campan. *d.cap.* 16.*n.*30. Aloys. Rice. *in praxi fori Eccles. resol.*207.*p.*4. Nouar. *in lucerna Regul. verb. educatio, n.*12. Ego ipse *d.alleg.*102. *num.*66. *in med.* me citato *in illo loco* Bonacin. *d.q.*4.
98 *punct.*3.*n.*17. Si mulier aliqua venerit in suspicionem mariro, quod timet ne ab eo aliqua vis inferatur, debet permitti, vt possit ingredi monasterium Monialium, si modò cóstitutiones monasterij non repugnant, & accedat consensus Superiorum Abbatissæ, & Monalium, & causa cessante ingressus debet inde exire, & si semel exierit nunquã postea in idem monasterium ingredi posset, & tenetur ad clausuram, sicut aliæ Moniales sine ancillis. Ita referũt decisum Zerol. *d.verb. Moniales*, §.12. Fr. Ioan. à cruce *d.cap.*5.*dub.*2.*concl.*3.*in fine*, Camp. *loco pro-*
99 *ximè citato*, Ego ipse *d.n.*66.*in fine*. Mulieres nuptas in monasteriis Monialium recipi non debere resoluit Ludou. Miranda *de sacris Monialib.q.* 2.*art.* 6.*concl. vnic.* vbi refert reiectam fuisse à sacra Congregat. petitionem cuiusdam Comitissæ, quæ propter quandam infirmitatem à suo marito volebat separari, & cum tribus filiabus ingredi quoddam Monialium monasterium, refero ego ipse *d. alleg.* 102.*num.*66. *in fine*.

100 Non potest præstari matribus licentia ingrediẽdi monasteria Monialium, etiam ad inuisendas filias morti proximas, vt referunt decisum Zerol. *d. p.*1.*verb. Moniales*, §.8. *vers.*1. Quarant. *d. verb. monasteria Monialiũ, vers. sed an liceat, pag. mihi* 453. Fr. Ioan. à Cruce *d.cap.*5.*dub. concl.* 3.*notab.* 3. Fr. Emman. *tom.*1.*q.*46.*art.*11. Fr. Ludouic. Miranda *de sacris Monialib.q.*2.*art.*8. Ego ipse *d.alleg.*102.*n.*68.

101 Viduæ, quæ viris mortuis, honestatis causa, se contulerunt in Monialium monasteria, modo sint bonæ existimationis, & famæ, legibúsque Monialium pareant, tolerari debent; de cætero tamen nullæ huiusmodi viduæ recipiendæ sunt, nisi Moniales fieri velint; prout decisum attestantur Ludouic. Miranda *d.q.*2.*art.*6.*concl. vnic.* Nou. *d. verb. educatio, n.*14. Campan. *d.c.*16.*n.*30.*vers. & respectu*, *& n.*31.*vers. tandem*, Ego ipse *d.alleg.*102.*n.*67. & me citato *in illo loco* Homobon. de Bonis *in examine Eccl. tract.* 9.*q.* 31.*in fine*, resoluentes etiam non 102
posse Episcopum dare licentiam viduæ ingredi, ac in habitu laicali permanere volenti, etiamsi toto tempore vitæ suæ illic degere, nec amplius inde exire vellet.

Dare autem tantùm Episcopus, vel Superior li- 103
centiam debet ingrediendi intra septa monasterij in casibus necessariis, vt ait Concil. Trid. *d. cap.*5. Quis autem Episcopi nomine cõprehendatur? qui & Superior dicatur? quæ & qualia licentia danda sit, & qui dicantur casus necessarij ad illam concedendam? huius loci est inuestigare. Imprimis cer- 104
tum est Episcopum, aut eius Vicarium generalem speciale mandatum habentem in monasteriis sibi subiectas auctoritate ordinaria, in aliis verò Summo Pont. subiectis delegata posse concedere facultatem ingrediendi Monialiũ monasteria, referunt decisum Armend. *in addit. ad Recop. legum Nauarræ lib.*2.*tit.*18.*l.*7.*de Relig.n.*109. Bonac. *d.q.*4.*punct.*2. *n.*2. Machado *d.tract.*11.*docum.*5.*n.*1. Ego ipse *dict. alleg.*101. *n.* 38. Vnde etiam Promisor à Capitulo 105
nominatus potest in monasteriis sibi subiectis huiusmodi licentiam concedere, vt probat Fr. Ioan. à Cruce *d.cap.*5.*dub.*2.*concl.*3. quem refero Ego ipse *d.alleg.*101.*num.*38.*in fine*.

Superioris verò nomine intelligo Regularem 106
quoad monasteria sibi subiecta; facultas enim ingrediendi monasteria Monialium exemptarum, & Regularibus subiectarum pertinet ad eorum Superiores Regulares, quorũ est Monialibus clausuram indicere, non verò ad Episcopos; vt docent Nau. *d.comment.*4.*n.*60. Llam. *in methodo curat. in append.* §.5.*&* 6. Iacob. de Graff. *in aureis decis.p.*1.*li.*4.*c.*23. *n.*6. Azor. *d.p.*1.*lib.*13.*cap.*8.*q.* 7. Fr. Emman. *tom.*1. *q.*46.*art.*2. Ludouic. Miranda *d.q.*2.*art.* 2. Campan. *d.rub.*12.*cap.*16.*num.*31. Sanch. *d.lib.*6.*cap.*16.*n.*13. Suar. *tom.*3.*de Relig. tra.*1.*lib.*1. *cap.* 10.*n.* 12. Laur. de Peirinis *in Constit. sui Ordinis Minimor. tom.* 2. *constit.*6.*Pij V.n.*29. Machado *d.lib.*4.*p.*6. *tract.* 11. *docum.*5. Ego ipse *d.alleg.*102.*n.*40.*&* 41. me citato *in illo loco* Bonacin. *d.q.*4.*punct.*2.*num.*3.

Contrà Læl. Zech. *de Repub. Eccles. tit. de Regul. cap.*3.*n.*5. & Zerol. *d.p.*1.*verb. Moniales*, §.8. *vers.* 4. existimantes Episcopum posse etiam hanc facultatem concedere in monasteriis quæ Regularibus subiecta sunt.

Vnde sub decreto Concilij *d.c.* 5. includi Episcopos ingredientes Monialium monasteria sibi non subdita sine Superioris licẽtia, in scriptis resoluunt Nau. *d.n.*39.*ad med. vers. quartus*, Steph. Gratian. *discept. forens.c.*393.*n.*5.*&* 20. Ego ipse *d.alleg.*102.*n.*41.

Verùm hac in re inuenio nonnullas diuersas de- 107
cisiones secundum temporũ varietates emanasse: nam S. Congr. Conc. *sub die.*19. *Iunij* 1597. censuit *licentias ex vera tantum necessitate, quæ Moniales respiciat concedere ad ingrediendum intra septa monasteriorum Monialium exemptarum, & Regularibus subiectarum spectare dumaxat ad ipsos Superiores Regulares.* Postmodum quò magis clausuræ obseruationi consuleretur, eadem S. Cong. *sub die* 13. *Nouembris* 1610 *facultate sibi à Sanctissimo D. Papa tributa*, statuit, & decreuit, *vt deinceps intra huiusmodi septa nemini ingredi liceat nisi licentia in casibus necessarijs concedenda nondum à Superioribus Regularibus dictorum monasteriorum, sed etiam à locorum Ordinarijs obtenta fuerint, non obstantibus quibuscunque cõtrarijs legibus, statutis, consuetudinibus, etiam immemorialibus.* Hoc ipsum censuisse videtur S. Cong. negotiis Episcoporum & Regul. præposita, *sub die* 26. *Aprilis* 1594. dum respondit ministro Fratrum

Obseruan

Obseruantiæ Brixiæ, quòd non potest Superior Regularis concedere licentiam ingrediendi septa Monialium sibi subiectarum, nisi interueniente quoque Ordinarij licentia, & latiùs eadem S. Cong. in Camarinen. sub die 21. Februar. 1617. in sequenti decreto. S. Congregatio vt controuersijs quæ inter Episcopum Camarinen. ac Superiores Regulares exortæ sunt finis imponatur, censuit facultatem concedendi personis sæcularibus licentiam alloquendi Moniales eisdem Regularibus subiectas in ciuitate quidem Camarinen. ad Episcopum siue eius Vicarium generalem, ac Superiorem Regularem, cui Moniales ipsæ subiectæ sunt coniunctim, itaut idem Episcopus seu eius Vicarius primo loco subscribat, per diœcesim verò non ad Vicarium foraneum, sed ab eodem Episcopo ad id deputandum, necnon Superiorem Regularem, qui priori loco subscribat coniunctim pariter spectare, idemque quoad licentiam eorum, quibus ordinariè intra septa monasteriorum earundem Monialium ingredi necesse est, seruandum esse, repentinis tamen casibus extremæ necessitatis exceptis, in quibus licentia alterius subscriptione roborare sufficiat; edicta verò, quibus personis sæcularibus ad earundem Monialium monasteria accessus prohibetur ab Episcopo duntaxat subscribenda, & publicanda esse decreuit. Postremò autem ad remouendum omnino difficultatem, quæ ex huiusmodi Decretis forsan oriri possit, negotio iterum in S. Congregatione Con. proposito atque Sanctissimo Domino N. relato die 21. Maij 1630. Sanctitas sua declarauit huiusmodi licentias à Superioribus Regularibus non esse petendas, in illis locis in quibus adesset consuetudo vt ista ab Episcopis tantum concedantur, hoc enim casu statuit & declarauit talem consuetudinem esse obseruandam, & ipsorum Episcoporum tantummodo licentias sufficere, etiam priuatiuè quoad ipsos Regulares. Et sic quod in petendis licentiis accedendi ad monasteria Regularibus subiecta, an à solo Episcopo, vel ab eodem cum Superioribus Regularibus coniunctim obtineri debeat, consuetudo loci legitimè præscripta sit spectanda, iam olim à S. Cong. decisum testatur Quaranta, quem refert Sperell. in decis. fori Eccles. decis. 97. n. 31. & Neapoli sic seruari testatur Marc. Anton. Genuens. in pract. Arhiep. Neapol. cap. 33. sub num. 1. in fine, Campan. d. rub. 12. cap. 16. n. 45.

Si verò auctoritate Pontificia monasterium cuidam soli peculiari Prælato Conuentuali subiectum esset, non posset Generalis, aut Prouincialis licentiam ingressus ad id monasterium concedere, quod nullam iurisdictionem in illud habeant, at poterunt dum visitant inquirere vtrùm Prælatus ille iustè vsus fuerit hac facultate, secundùm Fr. Emm. tom. 1. q. 47. art. 5. Bonac. d. tract. de claus. q. 4. punct. 2. n. 4. Sanch. d. c. 16. n. 16. vbi subdit propter eandem rationem idem dicendum esse de Episcopo respectu Clerici sæcularis, cui soli monasterium illud subderetur.

108 Abbas tamen non poterit facultatem ingrediendi monasterium concedere, vtpote qui in hac materia Superioris appellatione non continetur, vt docent Nau. d. commen. 4. num. 59. vers. 3. Azor. d. p. 1. lib. 13. cap. 8. q. 6. Fr. Emman. tom. 1. q. 46. art. 2. vers. obserua, Sanch. d. lib. 6. c. 16. n. 22 Bonac. d. q. 4. punct. 2. n. 5. nisi in casibus repentinis, quando Episcopus, vel Superior longe absens fuerit, ex Fr. Emman. d. tom. 1 q. 46. art. 2. in fine. Campan. d. cap. 16. n. 25. Vel nisi habuerit generalem licentiam à Superiore concedendæ huius ingressus facultatis in casibus frequenter occurrentibus, ne passim Episcopus, seu Prælatus Regularis, qui non tam præ manibus habentur, adire debeant. Ita docent Fr. Emman. d. q. 46. art. 2. prope fin. plures apud Sanch. dict. cap. 16. nu. 13. Bonacin. d. punct. 2. num. 5. vers. hoc tamen. Contra Suar. de Relig. tom. 4. lib. 1. cap. 10. num. 4.

Specialis autem Summi Pont. licentia requiritur, vt Fratres Minores monasteria Monialium ingrediantur, cum hoc illis absque ea in sua regula interdictum reperiatur, vt aduertunt Fr. Emman. d. q. 48. art. 3. in princ. Sanch. d. c. 16. n. 17. & 18. Ludou. Miranda de sacris Monialib. q. 3. art. 4. conc. 1. Bonac. d. punct. 2. n. 7. hinc inferentes Cardinalem, Episcopum, aut alium habentem priuilegium ingrediendi monasteria Monialium cum socijs, quos secum assumere voluerit, non posse Fratres Minores eligere, excipiunt tamen Fratres Minores rogatos à Prælatis curam Monialium habentibus, vt sibi operam in eo ministerio præstent, de quo infrà latiùs. Ad ingressum etiam in sanctæ Claræ, & Conceptionis monasteria ordini Minorum subiecta, præter casus in earum Monialium regula exceptos, exigi Sedis Apost. licentiam tenent Ludou. Miranda d. q. 2. art. 3. Sanch. d. cap. 16. num. 10. & Bonacin. d. punct. 2. n. 6. 109 110

Licentia verò ab Episcopo, vel Superiore in hac materia concedenda specialis debet esse, & non sufficit generalis, Sanch. d. lib. 6. cap. 16. n. 28. Ludou. Miranda de sacris Monialib. q. 2 art. 2. ad fin. Bonac. d. q. 4. punct. 3. n. 1. Et primo actu finitur, sicut resoluunt Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. resol. 545. in 2. edit. Sbroz de officio Vicarij lib. 2. q. 211. Salas de legib. disp. 17. sect. 13. n. 62. Azor. d. p. 1. lib. 5. c. 23. q. 3. Vgolin. de officio & potest. Episcopi p. 1. cap. 21. §. 3. Ego ipse d. alleg. 102. n. 59. Quicquid in contrarium teneat Bonacin. d. punct. 3. n. 8. Et extenditur ad socium obtinentis, vt obseruant Fr. Emman. tom. 3. q. 6. art. 2. Gallet. in margarita casuum Conscientiæ, verb. Licentia 2. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. decis. 649. in edit. 1. aliàs resol. 632. in 2. edit. 111

Nullatenus sufficit tacita Superioris licentia, quæ ex scientia, & patientia eorum facilè contradicere potentium colligitur, nec oretenus, & verbis expressis concessa, vt docent Confect. in priuil. Mendicant. tit. 20. c. 6. Sanch. d. c. 16. n. 29. cum seqq. Bonacin. d. punct. 3. n. 2. Vnde hæc licentiæ solemnitas, vt in scriptis concedenda sit, ita obligat vt lethalis culpa sit eam omittere, pœnaque contra ingredientes sine licentia imposita incurratur, etiam si causa ingressus legitima sit, atque à legitimo Superiore oretenus concessa, vt resoluunt Sanch. d. cap. 16. n. 31. Bonacin. d. punct. 3 n. 3. 112 113

Contra Ludou. Miranda de sacris Monialib. q. 3. art. 2. ad fin. & alios existimantes scripturam necessariam non esse quando causa ingressus clara est.

Si repentina superueniat necessitas, quæ aditum ad Superiorem non permittat, licitus videtur ad monasteria ingressus sine licentia in scriptis obtenta, quia hic casus per epiikeiam exceptus videtur, alioquin repentinæ necessitati consultum non esset. Ita Nau. d. comm. 4. de Regularib. n. 60. vers. 4. Fr. Emman. tom. 1. q. 46. art. 2. ad finem, Azor. d. p. 1. lib. 13. cap. 8. q. 8. Sanch. d. cap. 16. n. 35. Bonac. d. q. 4. punct. 3 n. 2. vers. dixi, qui duo vltimo loco citati addunt in casu repentinæ necessitatis, quæ aditum ad Superiorem non permittit pro obtinenda vllo modo licentia, prædictam licentiam ab Abbatissa petendam esse, si tempus vacet ad illam petendam. 114

Ingredientes claustra Monialium sine licentia Episcopi, vel Superioris, vt supra in scriptis obtenta pœnam excommunicationis incurrunt; ita per Conc. Trid. d. c. 5. tradit Bonac. d. q. 4. punct. 5. n. 1. vbi n. 2. vers. obserua, subdit huiusmodi excommunicationem non esse reseruatam, additque præsumentes ingredi monasteria Monialium prætextu facultatum, Sũmo Pont. Legato, Episcopo, vel alijs concessarum ante Motum proprium Gregorij XIII. 115

incip.

incip. *Vbi gratia*, incurrere ipso facto excommunicationis pœnam, à qua nisi à Romano Pontif. præterquam in mortis articulo absolutionis beneficium obtineri nequeant.

116 Qua quidem reseruata excommunicatione non comprehenduntur nisi intrantes ex præsumptione, & prætextu licentiarum ab Episcopis, vel Superioribus concessarum sine sufficienti ratione & causa, vel à Summis Pontificibus iam reuocatarum, intrantes verò sine tali facultate incurrunt tantùm censuram comminatam *in d.c.5.*. Concil. Trid. quæ cùm non sit reseruata, absolui potest ab Episcopo, arg. text. *in c. nuper, de sent. excommunic.* Ita docent Lelam *in meth. curat. in append.* §.13. Fr. Emman. *tom.1.q.48.art.2.* Zerol. *d. part.1. verb. Moniales*, §.8. Suar. *de censur. tom.5. disp.22. sect.6. sub n.11.* Sayr. *in simili tract. lib.3.c.31.n.10.* Ludouic. Miranda *de sacris Monialib. q.2. art.12. concl.1. & 2.* Campan. *dict. rubr.12.c.16.n.24.* Ego ipse *d. allegat.* 102. *n.34.* me citato *in illo loco* Bonacin. *d.q.4. punct.5. num.4.*

Contra Nauar. *in man. c.27. n.105. excomm.61. & commento 4. de Regul. sub num.62. vers.4.* Quarant. *d. verb. monasteria Monialium, vers. amplia dictam constitutionem.* Azor. *d.l.13.c.8.q.vlt.* Ludou. Beia *respons. casuum conscientiæ, p.1. casu 3.* Corralan. *de casibus reseruatis, p.2. casu 3. n.40.* existimantes sub dicta excommunicatione reseruata comprehendi etiam intrantes septa monasterij non habentes licentiam.

117 Vnde reseruata excommunicatione non afficitur ille, qui facultatem ingrediendi habet, sed non ingreditur prætextu facultatis, perinde se gerens ac si illam non haberet, vt per Nau. *d. commento 4. num.62. not.4.* Sanch. *d. cap.16. n.80.* Bonacin. *d.q.4. punct.5. n.5.* vbi *n.6.* subdit ingredientem prætextu facultatis inualidè concessæ non affici reseruata illa excommunicatione Gregorij XIII. sed Concilij Trid. *d.c.5.* & *n.7.* addit eum, qui tempore ingressus confingeret se habere aliquam facultatem ingrediendi claustra Monialium obtentam post præfatum Gregorij XIII. Motum affici, reseruata illius excommunicatione, non Concil. Trid. & *n.8.* subijcit quòd ingrediens Monialium cœnobia prætextu facultatum, putans sibi licitum esse ingressum, non incidere in excommunicationem reseruatam. De censuris autem & pœnis contra eos, qui aliquem in monasteria Monialium ingredi faciunt, permittunt, vel admittunt, vide Fr. Emman. *tom.1.q.47.art.3.* Fr. Ludou. Miranda *de sacris Monialibus, q.2. art.12. concl.3.* Sanch. *d. cap.16. n.83. cum seqq.* Bonacin. *d.q.4 punct.6.*

118 Restat nunc vt de casibus necessariis ad intrandum tractemus; nam certum est facultatem ingrediendi claustra Monialium concedi non posse nisi ob causam necessitatis monasterij, seu Monialium manifestam cui aliter commodè occurri non possit, quam ingressu extraneorum in monasterium, vt tradit Bonacin. *d.q.4. punct.4. num.1.*
119 Ista autem necessitas, cuius meminit Concil. Trident *d. cap.5.* & Gregorius XIII. *in d. sua Constit. incip. Vbi gratia*, non est accipienda physicè pro strictissima necessitate, sed moraliter, vt tradunt Fr. Emman. *d.q.46. art.4.* Ludouic. Miranda *d.q.2. art.4. conclus.2.* Campan. *d. rubr.12. cap.16. num.25.* Sanch. *d. cap.16. n.40.* Ego ipse *d. allegat.* 102. *n.48.*
120 me citato *in illo loco* Bonacin. *d. punct.4. num.2.* obseruantes minorem causam requiri in concedenda licentia fœminis, quàm viris: matri, aut sorori, quàm aliis, & minorem causam sufficere ad ingrediendum in loca statim post clausuræ ianuam existentia, quàm ad loca interiora.

121 Incurrunt adhuc ipso facto excommunicationem Papæ reseruatam per d. constit. Gregor. XIII. incip. *Vbi periculum*, obtinentes licentiam ingrediendi, si ingrediantur pro libitu, & sine necessaria causa, vt obseruant Piasec. *in praxi Episcop. 1. cap.3. num.55.* Gallet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Monialis, pag. mihi* 174. Ille verò qui li-
centiam ingrediendi cœnobia Monialium obti- 122
nuit ex causa, quæ suberat tempore concessionis
licentiæ, sed tempore ingressus cessauit, non est
tutus in conscientia ingrediendo, vt resoluit Bo-
nacin. *d. punct.4. num.19.* vbi *num.20.* subdit eum,
qui licentiam obtinuit ex causa, quam falsò nar-
rauit Superiori non posse licitè ingredi, si tem-
pore ingressus iusta causa superueniat, & *num.51.*
addit non esse licitum ingressum si Superior con-
scius erat nullitatis causæ, & nihilominus licen-
tiam concedere noluit. Iusta autem causa intran-
di subest in casibus infra ponendis vtpote ne-
cessariis, & de quibus verosimiliter loquitur Concil.
Trident. *d. cap.5.* ibi, *in casibus necessariis*, &c.

Confessarius iustam causam habet dum alicuius 123
Monialis Confessionem ex præcepto regulæ, vel ex peculiari ipsius deuotione, aut consolatione exceptutus est, quam commodè ad fenestellam audire non potest, vt si Monialis sit surda, aut ob infirmitatem decumbat in lecto; vt tradunt Fr. Emman *tom.1.q.47.art.4.* Ludouic Miranda *p.2. art.7.* Sanch. *d. cap.16. n.45.* Ego ipse *d. alleg.* 102. *n.49.* me citato *in illo loco* Bonac. *d.q.4. punct.4. num.4.* addit Sanch. *eodem cap.16. n.46.* Sacerdotem Religiosum semper posse dum monasterium ingreditur cum vno socio ingredi, & *num.47.* subdit in iis casibus in quibus Sacerdos cum socio, cuius opera indiget, ingredi potest, necessarium non esse peculiarem pro socio licentiam, sed sufficere licentiam ipsi Sacerdoti explicitè concessam. Formulas autem licentiæ pro Confessario Monialium plures posui ego ipse *post tract. de officio & potest. Episcopi in formulario Episcop. form.26. cum seqq.*

Circa Monialium Confessarios multa decisa 124
inueni in S. Cong. Cardinalium negotiis Episco-
porum, & Regularium præposita, & primò quod
ordinarij Confessarij singulis quibuscunque trien-
niis mutentur, idque obseruetur ne dum circa Mo-
niales subditas Ordinario, sed etiam Regularibus
sub die 15. Februarij 1593. Item quod extraordinarij 125
bis, térve quotannis in communi, non autem in
particulari eisdem deputentur *in vna Veronen. de
anno* 1593. Iidem Confessarij à monasteriorum in 126
quibus degunt, aut Religionis oneribus pro eo tem-
pore dumtaxat, quo in Confessionibus audiendis
occupantur, excusentur, *sub die 10. Martij* 1593 Or- 127
dinarij non possunt vti opera Confessariorum Re-
gularium etiam pro Confessariis extraordinariis,
nisi in casu necessitatis *sub die 1. Octobris* 1602. Nec 128
habens curam animarum potest Confessarij Monia-
lium munere fungi, vt censuit ead. S. Cong. *in Par-
men. 10. Aprilis* 1615. Confessarij quouis tempore 129
etiam pulsata *Aue Maria*, in casu necessitatis, mona-
sterij septa ingredi possunt, *in Ferrarien. de an.* 1593.

Sacramentum pœnitentiæ in casu necessitatis 130
administraturus ingrediatur in clausuram sine so-
cio. Idem in administratione sanctissimæ Eucha-
ristiæ, & Extremæ Vnctionis obseruetur. Confes- 131
sario infirmæ Confessionem audiente, cellæ ianua
aperta remaneat, & ambæ comitatricea ad eiusdem
cellæ ianuam moientur, itaut, & Confessarius, &
infirma ab eis commodè cerni possit. Sciens infir-
má ad confessionale Ecclesiæ accedere posse, nullo
modo audeat monasterium ingredi vt Pœnitentiæ
Sacramentum ei ministret. Ingressus ad admini-

strand

strãda Sacramenta recta via,& absque diuerticulo
eat,redeátque; nec in aliam monasterij partem di-
uagetur, etiam occasione visitandi alias infirmas,
quibus Sacramentorum administratio maximè est
necessaria, administrato Sacramento Extremæ Vn-
ctionis Monialibus infirmis, ac animabus earum
Altissimo commendatis, Confessarij non amplius
ibi moreantur, sed & hortari eas ad benè moriendum
133 aliis Monialibus sit curæ. Vnde non licet Confes-
sori, nec aliis Regularibus ingredi monasterium
sub prætextu sepulturæ tradendi cadauer alicuius
Monialis, aut officia funeralia peragendi, sed hoc
officium, si intra clausuram sepelienda est, ab aliis
Monialibus, vel à duobus operariis ab Ordinario
approbandis peragatur, vel si in Ecclesia exteriori
humandum cadauer fuerit, ad portam clausuræ re-
feratur, receptúmque à Regularibus ibi sepeliatur.
Eadem S. Cong. *sub die* 13. *Septembris* 1583.
134 Non possunt Confessarij, nec alij Monialium
clausuram ingredi ad conspergendum cellas Mo-
nialium, aut alia loca aqua benedicta in die Sab-
bati Sancti, aut quolibet alio tempore, eadem
S.Congreg.
135 Confessionalia Monialium ex sacristiis,& locis
occultis amoueantur,& collocentur in exterioribus
Ecclesiis, eædemque Moniales quatenus in hoc re-
136 nitentes fuerint, interdicantur. In Confessariorum
tam sæcularium, quàm Regularium domibus rotæ,
aut alia, per quæ in clausuram prospicere possint,
nullatenus permittantur, & quatenus reperiantur
137 tollantur,& muro occludantur. Ita eorumdem iti-
dem Confessariorum stantiis strata non retinean-
tur, cum vt in eisdem dormiant, aut comedant mi-
nimè liceat, præterquam in casibus in decreto im-
138 presso contentis. Postremo stantia vbi collocutoria
communia retinentur, sit in loco claro & aperto,
vt Moniales alloquentes ab omnibus commodè
perspici valeant, ac in earumdem collocutorium
ianua nihil permittatur, quo intus vllo modo clau-
di valeat. Eadem S.Congreg. *sub die* 7. *Martij* 1617.
139 Illud maximè est obseruandum ne vllatenus Con-
fessariis victus diatim à Monialibus subministre-
tur, sed quædam pecuniæ summa quotannis victus
loco eis persoluatur, & si Regulares sint huiusmo-
di Confessarij, monasteria in quibus degunt pen-
dant. Et Ordinarij locorum prohibeant Moniali-
bus sub aliquibus pœnis, non tamen censurarum,
ne vltra mercedem illam aliquid communiter, vel
priuatim eidem Confessori, vel aliis quibuscunque
Fratribus tribuant, eisdémque Fratribus ne à Mo-
nialibus etiam spontè oblatum recipiant, sub eis-
dem pœnis inhibeant, prout admonet eadem sacra
Congreg. *sub die* 29. *Nouembris* 1605.
140 Secundò. Medicus causa grauis infirmitatis, cùm
necessitas exegerit, potest ingredi, dummodo non
absque duobus sociis de familia monasterij intro-
ducatur, nec abinuicem intra monasterium sepa-
rentur, vt docent Campan. *d. cap.* 16. *num.* 27. *vers. &*
cum in secunda, Ludouic Miranda *d. q.* 2. *art.* 7. *con-*
clus. vnica, vers. quintus casus, Ego ipse *d. allegat.* 102.
n. 52. *&* 53. vbi obseruo minimè requiri quòd sit
Doctor, aut Graduatus, & *n.* 54. idem dico de mi-
nutore, siue tonsore, dummodo antea medicus san-
guinis emissionem determinauerit expedire, & ne-
cessarium esse. Formulam autem licentiæ dandæ
pro Medico & Chirurgo posui Ego ipse *in d. for-*
mul. Episcopi form. 47. Confessarij, Medici & Chi-
rurgi supradicti quouis tempore, etiam pulsata *Aue*
Maria, in casu necessitatis monasterij ingredi
possunt, vt S. Congregat. declarauit *in Ferrarien.*
de anno 1593.

Tertiò. Baiuli iustàm ingressus causam habent 141
dum aliquod onus in monasterium deferendum
est, quod à Monialibus commodè portari nequit,
vt per Llamas *d. append.* §. 6. Ludouic. Miranda *d. q.*
2. *art.* 17. *ad finem*, Sanch. *d. cap.* 16. *num.* 16. Bonacin.
d. punct. 4. *n.* 8. vbi intelligit, modò baiuli aliquid
portent in vtilitatem Ecclesiæ.
Quartò. Operariis licet introire pro aliquo ope- 142
re exercendo, quod commodè extra monasterium
fieri non potest, veluti si sint fabricatores, fabri
lignarij, molitores, putearij, & putatores, & alij
artifices ad res necessarias, vt tradunt Llamas *in d.*
append. §. 6. Ludouic. Miranda *d. q.* 2. *art.* 7. *concl. vni-*
ca, vers. septimus casus est. Campan. *d. cap.* 16. *num.* 16.
Ego ipse. *d. alleg.* 101. *n.* 56. Idem dic de artifice in-
grediente ad temperanda organa incomposita, vel
ad componendum horologium; secus de magistro
ingrediente ad docendum cantum, aut organorum
pulsum; Moniales enim hæc commodè doceri pos-
sunt ad crates: ita Bonacin. *de claus. in addit. fol.* 938.
col. 1. *n.* 9. Pro his operariis, fabris, baiulis, aliisque
auxiliatoribus & artificibus posui formulam *in d.*
meo formulario Episc. form. 48. Et pro villicis, seu co-
lonis *form.* 49. & pro factoribus Vrbanis *form.* 50. &
pro olitore, aut alio huiusmodi operario, *form.* 51. &
denique formulam iuramenti præstandi ab admit-
tendis intra clausuram monasteriorum Monialium
form. 52. Et huiusmodi licentiæ ingrediendi Mo- 143
nialium monasteria, in casu necessitatis, Medicis,
Chirurgis, ac operariis concedi solitæ singulis qui-
busque trimestribus renouari debent, vt censuit
S.Congreg. *in Camarinen.* 28. *Martij* 1588. Prout 144
etiam procuratores monasteriorum Monialium de
triennio in triennium mutari debere eadem Sac.
Cong. censuit *in Orien. sub die* 31. *Iulij* 1615.
Quintò. Iudex, aliique viri possunt monasterium 145
ingredi ad expellendum malefactorem, qui non
vult inde exire, vt tradunt Fr. Emman. *tom.* 1. *q.* 47.
art. 4. *ad finem, vers. nec his obstat*, Sanch. *d. cap.* 16. *n.* 7.
& seq. Bonacin. *d. punct.* 4. *num.* 13.
Omnes supradicti ex causa Monialium monaste- 145
ria ingredientes grauiter peccant contra obligatio-
nem clausuræ, & censuris afficiuntur, si finito mi-
nisterio, cuius causa ingressi sunt, statim non egre-
diantur, secundùm Bonacin. *d. punct.* 4. *n.* 22. Nald.
in sum. verb. Monialis, num. 15. Immorantes tamen
breuiter in inuisendis officinis, non solùm à mor-
tali, verùm etiam à veniali excusantur, vt resoluunt
Fr. Emman. *tom.* 1. *q.* 47. *art.* 11. Molfes. *in sum. Theo-*
log. moralis, tract. 7. *cap.* 20. *num* 42. Ludouic. Miranda
d. q. 2. *art.* 20. Sanch. *d. cap.* 16. *n.* 69. Aloys. Bariola *in*
aphorism. verb. Moniales, §. 8. Diana *moral. resolut. p.*
4. *tract.* 4. *resol.* 90.
Nulla Monialis energumena intra monasterij 147
septa à quocunque Presbytero sæculari, vel regu-
lari etiam Confessario exorcizetur, sed ad Ec-
clesiam exteriorem eiusdem monasterij, obtenta
priùs à sacra Congregatione licentia ea de causa
deducatur, vel transferatur; in translatione au-
tem huiusmodi, sicut & in actu exorcizationis
honestæ personæ consanguineæ, vel aliæ mulie-
ris prouectæ ætatis, ac probæ conuersationis ener-
gumenam comitentur, exorcista sit ad actum hu-
iusmodi ab Ordinario approbatus, exorcizatio
minori, quo fieri potest, fiat strepitu, Ecclesiæ
ianua eousque occlusa remaneat, quousque exor-
cizatione completa ad monasterium energumena
reducatur. Cæterùm tam in reditu, quàm in ac-
cessu ad Ecclesiam, & monasterium respectiuè
rectè, & sine diuerticulo tendatur, ita censuit S.
Congreg. *sub die* 1. *Iulij* 1606.

184 Mulietibus sæcularibus ne quidem fundatricibus, aut donatricibus non permittitur deinceps ingredi in monasteria Monialium ad breue, vel ad longum tempus, etiamsi à Sede Apost. specialiter hoc eis esset indultum, cum Pauli V. *Constit. de anno* 1612. edita id fuerit in genere reuocatum. *Ex parte Vicarij Bononien. dubio in S. Congregatione proposito, num in necessitatis articulo mulieres monasterij Monialium septa ingredi permittere sibi liceret? Illustrissimi eiusdem S. Congregationis Patres, sub die 31. Ianuarij* 1617. *non posse nec debere responderunt, cum Apostolicis constitu. illisque S. Congregationis decretis Ordinarijs id expresse prohibitum appareant.*

149 Monialium translationem Apostolica Sede inconsulta minimè fieri posse à sacra Congregatione statutum est *in Barchinonen.* 10. *Aprilis* 1615. in monasteria nouiter erecta Moniales transferri non posse nisi eadem monasteria auctoritate Apostolica extructa fuisse priùs constiterit, ipsaque præuia visitatione earumdem Monialium capacia, eisque accommodata, atque ita absoluta reperta fuerint, vt cæmentariis, aliisue fabris nulla ædificationis causa in ipsa postea ingrediendi necessitas relinquatur, eadem sacra Congregatio decreuit *in vna Vlixbonen. die* 17. *Iulij* 1615. Ad noua autem monasteria ex aliis professæ Moniales sunt transferendæ videlicet, Abbatissa, seu Priorissa, Rotara, & Portinaria, vt eadem S. Congregatio rescripsit Episcopo Milit. 17. *Septembris* 1594. quæ quidem, nec quæuis aliæ in monasteria recenter erecta pro nouitiarum in eis introducendarum institutione transferendæ non sunt à locorum Ordinariis, aut Superioribus Regularibus, nisi obtenta à sacra Congregatione speciali facultate, vt eadem sacra Congregatio rescripsit Episcopo Tortoneo. *sub die* 27. *Maij* 1603.

150 Nunc autem videamus, an & quando Superiori sit licitus ingressus? Et nulli dubium esse potest ei licitum esse cum decenti comitatu à Gregorio XIII. præscripto *in d. Constit.* incip. *Vbi gratia*, causa visitandi officinas, Conuentus, Cellas Monialium, seu dormitorium, supellectilem, ædificium construendum, aut minans ruinam, vt tenent Llam. *in d. append.* §. 7. Sanch. *d. c.* 16 *num.* 54. Ludouic. Miranda *d. q.* 2 *art.* 14. Ego ipse *d. alleg.* 102. *n.* 6. me citato *in illo loco* Bonacin. *d. punct.* 4. *n.* 6. Admonendos tamen huiusmodi Superiores esse volo, vt quando visitationis gratia, seu alterius rei necessariæ, Monialium monasteria ingrediuntur, id faciant pro tam vrgenti necessitate, pro quanta ipsi ad intrandum licentiam possunt dare aliis, vt benè obseruant Nao. *cons.* 9. incip. *An Episcopus, de statu Monachor. in nouis*, Hieron. Llam. *in methodo curat. in append.* §. 7. Fr. Emmao. *d. tom.* 1. *q.* 45. *art.* 5. *in princ.* Azor. *d. lib.* 13. *c.* 8. *q.* 9. Sanch. *d. c.* 16. *n.* 25. *lib.* 6. Ludou. Miranda *de sacris Monialib. q.* 2. *art.* 14. *concl.* 1. & 2. Ego ipse *d. alleg.* 101. *n.* 43. & colligitur ex d. Constit. Gregorij XIII. incip. *Dubijs*, vbi imponuntur pœnæ contra Prælatos omnes tam sæculares, quàm Regulares, absque necessitate, monasteria sibi subiecta ingredientes, de quibus agunt Aloys. Ricc. *in d. praxi rerum fori Eccles. resol.* 144. *n.* 3. *in* 2. *edit.* Sanch. *d. cap.* 16. *ex n.* 98. Bonacio. *d. punct.* 4. *n.* 11. *cum seqq.*

151 Vnde sacra Congregat. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium Præpositorum, *sub die* 13. *Septembris* 1583. censuit *non licere Superiori, nec etiam Episcopo, aut Ordinis Generali ingredi monasterij septa prætextu dandi habitum nouitiabus, vel recipiendi ad professionem, vel occasione benedicendi, vel consecrandi Abbatissas, ac solemniter velum concedendi, vbi solitum est eas benedici, nec etiam prætextu interueniendi electioni Abbatissæ, vel Priorissæ, aut examinandi Moniales particulares, cum hæc ad monasterij crate peragi valeant*, vt declarauit eadem S. Congreg. *in. Syracusana sub die* 16. *Octobris* 1600. nisi magna subornationis suspicio esset, seu quoties electio canonicè fieri non posset, nisi ipse in monasterium ingrediatur, vt resoluunt Nau. *d. commento* 4. *num.* 59. Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 46. *art.* 5. *ad finem*, Ludou. Miranda *d. tract. de sacris Monialib. q.* 2. *art.* 15. *concl.* 3. Sanch. *d. lib.* 6. *cap.* 16. *n.* 50. Ego ipse *d. p.* 3. *alleg.* 102. *n.* 46. me citato *in illo loco* Bonacin. *d. punct.* 4. *num.* 7.

Episcopus, an & quando possit visitare monasteria Monialium quæ Regularibus subduntur, & intra eorum septa ingredi? Dixi *hoc lib. cap.* 43. *de statu, & vita Regular. num.* 146. *cum seqq.* 152

Contra Clericum verò frequentantem monasteria Monialium, si ab Episcopo monitus corrigi noluerit, ferenda est pœna suspensionis, vt probat *cap. monasteria* 8. *de vit. & honest. cler.* ibi, *si quispiam Clericus, sine manifesta & notabili causa frequentare præsumpserit, per Episcopum arceatur, id est*, moneatur, seu monendo corrigatur, *& si non destiterit, ab officio Ecclesiastico reddatur immunis*, id est, suspendatur ab officio ecclesiastico; si verò laicus fuerit, excommunicatio ferenda est contra illum, vt in eodem text. habetur. Vide *ibi* Boer. Epon. & Zerol. *d. p.* 1. *verb. Moniales*, §. 7. Steph. Gratian. *discept. forens. cap.* 393. *n.* 16. *cum seqq.* Bonacin. *d. tract. de clausura, q.* 3 *punct.* 153
4. Et quamuis frequentiam alloquendi cum Monialibus induci ex duabus vicibus existimauerint Zerol. *d.* §. 7. & Stephan. Gratian. *d. cap.* 393. *n.* 18. hoc tamen remittendum esse iudicis arbitrio probabilius duco cum Nou. *in d. cap. statuimus, n.* 61. *vers. quibus addo, & in cap. cum consideret, vers. multiplici, n.* 23. *de Pœnit. dist.* 5. Campan. *d. cap.* 16. *n.* 40. Sanch. *d. lib.* 6. *cap.* 16. *n.* 209. *cum seqq.* Subcollector absque Ordinarij licentia alloquens cum Monialibus, potest ab eo excommunicari. S. Congreg. Conc. *in Hipporegien.* 13. *Maij* 1628. 154

Aduersus Religiosos accedentes ad monasteria Monialium imposita est pœna priuationis officiorum, vocis actiuæ, & passiuæ ipso facto incurrenda, vt patet ex quodam decreto S. Congregationis tenoris sequentis. *Illustriss. & Reuerendiss. D. D. Cardinales sacræ Regularium Congreg. præfecti ad occurrendum scandalis, quæ contingere possunt, aliisque iustis, & rationabilibus causis animum ipsorum piè mouentibus de speciali & expresso mandato S. D. N. D. Sixti diuina prouidentia Papæ V. viua vocis oraculo eis facto decreuerunt & mandauerunt nulli posthac Religioso cuiuscunque Ordinis, gradus, qualitatis, & dignitatis existat (Superiore cui monasterij, seu Domus cura incumbit, Visitatore, vel visitatoribus, Confessarióque ordinario, & extraordinario, cum ad tempus deputabitur, duntaxat exceptis) licere absque licentia expressa eiusdem S. Congreg. accedere ad monasteria, seu Domus quarumcunque Monialium, vel sororum, siue sui, siue alterius cuiusuis Ordinis ad colloquendum, siue tractandum cum eis, quòd si aliquando mandato sui Superioris aliquos Religiosos ad prædicandum Verbum Dei, & ad celebrandas Missas in ipsarum Monialium seu locorum Ecclesiis siue Oratoriis exterioribus, siue extra claustra existentibus mitti contigerit, prohibuerunt ne dicti Religiosi vllo quæsito colore Moniales, sorores, aut quamlibet aliam personam intra clausuram degentes alloqui possint; Cõfessarijs autem similiter interdixerunt ne in ædibus monasterij, seu Domus, vel monasterio, seu Domui Monialium, aut sororum contiguis pernoctent,* 155
aut alios pernoctare faciant, vel alias secũ retineant, néve extra tempora generalium Confessionum (quibus solum 156

tantum

tantum Confessario refectionem diurnam accipere vix permittitur, & tam demum videlicet eum sua habitatio aut virorum Domus, vel monasterium, in quo degit, à Monialium seu sororum monasterio, vel Domo nimium distat, nisi tamẽ & eo casu contrarium specialiter constitutum sit) ibi nullo modo comedant, reficiantur, aut cibum sumant: quæ omnia & singula sub pœnis priuationis officiorum, ac vocis actiuæ & passiuæ ipso facto incurrendis, aliisque eiusdem Congregationis arbitrio præceperunt, inuiolabiter obseruari, iniungentes cunctis RR. Patribus, Generalibus, Prouincialibus, &c. referunt Sorb. *in compendio Mendicantium, verb. ingredi monasteria*. Quarant. *d. verb. monasteria Monialium, pag.* 451. Nouar. *d. tit. de clausura & accessu Regularium ad monasterium Monialium*, Laur. de Peirinis *de priuileg. Regular. tom. 3. ad const. 6. Pij V. num. 6. pag.* 260 Campan. *d. cap. 16. n. 43. vers. Illustrissimi*, Bonacin. *d. q. 2. punct. 4. n. 3.* vbi *n. 4.* resoluit præfatum Decretum obligare sub mortali, quod etiam tenet Coriolan. *de casibus reseruatis, p. 2. casu 3. num. 42.* vbi refert ita censuisse S. Congreg. in hæc verba: *Sacra Congregatio die 1. Iulij 1606. attentis narratis, ac dubio præfato maturè discusso ac examinato censuit ac declarauit Regulares accedentes ad monasteria Monialium contra formam decreti, quo huiusmodi accessus per S. Congregationem prohibetur, vltra pœnas priuationis officiorum, ac vocis actiuæ & passiuæ, incurrere etiam pœnam peccati mortalis*, refert Peirin. *vbi sup. n.* 36.

157 Et sub illo Decreto, quo Regularibus prohibe-
tur accessus ad monasteria Monialium, Equites
Hierosolymitanos comprehendi censuit eadem S.
Congr. *in Trauen. 18. Ianuarij* 1603. & resoluit No-
158 uar. *vbi proximè num. 7.* Illius tamen pœnis non sub-
iacent Regulares accedentes ad monasteria puel-
lis, vel mulieribus sæcularibus inibi degentibus lo-
159 quendi causa. Hi Regulares, qui supra dicti decreti
pœnas incurrunt, reabilitari, aut absolui ab aliis
non possunt, præterquam à Sede Apostolica, aut à
S. Congregatione, vt ipsamet declarauit *sub die 7.
Nouembris* 1605.
160 Quamuis Religiosi litteras ad Moniales mitten-
tes non comprehendantur supradicto decreto, con-
tra Nouar. *d. loco n. 6.* sunt nihilominus tam huius-
modi Religiosi, quàm Moniales debitè corrigendi,
ac puniendi à superioribus quibus in delinquen-
tes huiusmodi competit iurisditio *sub die 22. Augusti* 1605.
s61 Cùm verò Regulares Moniales absque S. Con-
gregationis licentia alloqui repertos eorum Supe-
rioribus carceratos consignari contigerit, per eos-
dem Superiores voce actiua, & passiua priuatos
declarandos fore, & esse eadem S. Congregatio or-
dinauit *in Brixien. 17. Iulij* 1615. qui quidem Supe-
riores deinde Sacram Congreg. & Ordinarium de
exequtione certiores reddant, vt ipsamet decla-
162 rauit *sub 7. Martij 1617. Petente Episcopo Nolano
per S. Congregationem declarari an Confessarius Regularis Monialium, eiusque socius incumbentes Confessionis ac Sacramentorum administrationi in casibus exceptis, eiusdem Moniales absque S. Congregationis licentia alloqui valeant? Illustrissimi eiusdem Sacræ Congregationis Patres negatiuè responderunt, sub die 21. Februarij* 1617.
163 Et quod decretum supradictum contra Regula-
res accedentes ad monasteria Monialium etiam in
Hispania obseruari declarauit eadem S. Congrega-
s64 tio *in Campsana de ann.* 1593. Sub quo tamen non
comprehendi Capuccinos Galliæ censuit *in Lugdu-
nen. 23. Iun.* 1593. Sicut nec comprehenduntur Pro-
s65 uinciales, aut Ministri Prouinciarum, nec alij Supe-
riores pro iis monasteriis Monialium duntaxat, quæ eorum curæ sunt subiecta, *vt in Mediol. de anno* 1593. Et eadem S. Cong. per Episcopum Ripanum consulta declarauit *sub die 1. Septemb.* 1617. *Vicarium Fratrum absque Apostolicæ Sedis licentia Moniales alloquentem in pœnas in decreto generali contentas incidere, dummodo idem Vicarius in Prioris absẽtia eiusdem Prioris officij munus non obeat.* Et quòd præfatum decretum locum non habeat in Gallia, vbi Moniales clausuram non obseruant, ac proinde Fratres alloquentes in eo regno Moniales extra claustra pœnas non incurrunt declarauit eadem S. Congregatio Generali Capuccinorum rescribens *sub die 15. Martij* 1594. Ad Prælatos verò inferiores exempros, & Episcopos alienæ diœcesis volentes alloqui Moniales existentes in territorio alterius Ordinarij extenditur prædictum Decretum, vt declarauit sacra Congregatio Concilij Archiepiscopo Baren. rescribens, quam transcribit Nouar. *d. tit. de clausura & accessu Regular. ad monasteria Monialium, num.* 10.

Postea ab eadem S. Congregatione 12. *Kal. De- 168
cembris* 1623. de mandato S.D.N.D. Vrbani Papæ VIII. concessum fuit Episcopis, vt licentiam dare possint Religiosis alloquendi Moniales, seruatis certis regulis & conditionibus ibidem expressis, his verbis; *Vt quatenus sibi visum fuerit in Domino expedire, licentiam concedere possint per quatuor vices, ad summum quolibet anno cuicunque Regulari vt Moniales sibi in primo, & secundo consanguinitatis gradu coniunctas conueniri & alloqui possit, id vero non aliter quàm seruata ad vnguem forma infra scripta, vt id nullo modo liceat diebus festiuis, aut in Aduentu Quadragesimæ, feria sexta, sabbato, & vigiliis, prædictaque licentia obtenta ab Ordinario, & ab alio ad quẽ spectat eam concedere, consignetur Confessario ordinario monasterij, qui penes se retinere debeat, isque associet & præsens sit & auscultatrices de more, non autem aliæ assistant, prædictaque licentia pro die & hora certa, & in scriptis concedatur, in libris Cancellariæ eiusdem Ordinarij annotetur. Quòd si prædicti locorum Ordinarij per plures vices, vel in vlteriori gradu coniunctis, aut aliter quàm seruata forma supradictas licentias concesserint, vel permiserint, sciant se intentionis S. D. N. & sacræ Congregationis transgressores, iudiciumque reformident. Regulares autẽ in pœnis in supradicto decreto contentis, ac si nullam licentiam obtinuissent, eo ipso se nouerint esse addictos & arbitrio S. Congregationis seuerius puniendos. Romæ 12. Kal. Decemb.* 1623. referunt Nouar. *in lucerna Regular. verb. allocutio*, Laurent. de Peirinis *ad d. const. 6. Pij V. num. 7. pag.* 260. Bonacin. *d. punct. 4. num.* 4. vbi *num.* 5. resoluit Religiosum præfactis pœnis affici vnico accessu, quia Decretum loquitur de accedentibus sine licentia S. Congregationis, non verò de frequentantibus, & *num.* 6. ait Religiosum in conscientia teneri has pœnas sponte subire ante sententiam iudicis declaratoriam, si loquamur de priuatione vocis actiuæ & passiuæ; quia ad executionem huius pœnæ nulla hominis actio requiritur. Coriol. verò *de casibus reseruatis, p. 2. casu 2. num.* 43. asserit pœnam illam priuationis vocis actiuæ, & passiuæ taxatam à S. Congregatione contra Regulares alloquentes cum Monialibus, si delictum est occultum, non teneri quem subire, nec se procedere in foro contentioso, sed procurare rehabilitationem secreto modo, vnde nec statim debet officium suum relinquere cum iactura suæ famæ, & honoris, vt tenent Sot. Corduba, Nau. & alij, licet in foro Conscientiæ secùs sentiat. Pottel *in dub. Regular. verb. electio, n.* 17. ex traditis per Suar. *de legib. lib. 5. cap. 9.* maximè *num. 5. & 6.*

167 Possunt quoque Regulares absque legitima licentia accedentes ad monasteria Monialium Regularibus subiectarum, vbique in loco colloquiis destinato cum Moniali colloquentes, stante Constitutione fel. record. Gregorij XV. *de exemptorum priuilegijs*, à diœcesano Episcopo, tanquam Sedis Apostolicæ delegato coerceri, & puniri, vt censuit S. Congreg. Conc. *de anno* 1624. referunt Nouar. *in sum. Bullar. tit. de clausura & accessis Regular. ad monasteria Monialium, num.* 8. Sperell. *in decision. fori Eccles. decis.* 97. *num.* 29.

Quin etiam possunt Episcopi accessum ad monasteria Regularibus subiecta sub excommunicationis pœna prohibere, vt per Gemin. & Franch. *cap. de statu Regul. in* 6. Syluest. *verb. excommunicatio* 2. *n.* 3. Roland. *cons.* 33. *n.* 16. *vol.* 3. Marc. Anton. Genues. *in pract. Archiep. Neapol. cap.* 33. *sub num.* 1. qui refert sic censuisse sacram Congreg. & ita Neapoli seruari, Lazar. *de blasphem. q.* 10. *n.* 28. Vgolin. *de officio Episcopi cap.* 21. §. 4. *num.* 4. Gratian. *discept. forens. cap.* 393. *n.* 23. *cum seqq.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 12. *cap.* 16. *n.* 45. Sperell. *d. decis.* 97. *n.* 30. vbi cum Campan. & Gratiano *citatis locis*, extendit etiam contra exemptos absque licentia accedentes, modò fiat in edicto expressa & specifica mentio monasteriorum exemptorum, aliàs si simpliciter loquatur, illa non comprehenderet, & *n.* 31. hæc intelligenda esse ait si adsit consuetudo loci legitimè præscripta.

168 Vtrùm autem Regulares adeuntes monasteria Monialium absque Episcopi licentia incidant in pœnam excommunicationis, quam Episcopus suo edicto posuit contra adeuntes monasteria Monialium? Quæstio est dubia, in qua negatiuam partem sequutus fui *d. alleg.* 102. *n.* 73. si Regulares habeant ex priuilegio non posse ab Episcopis excommunicari, & *n.* 73. resoluo illam excommunicationem incurrere accedentes ad monasteria exempta Monialium subdita Regularibus, qui non subsunt iurisdictioni Episcoporum, refert Bonac. *d. punct.* 4. *n.* 8. vbi obseruat Religiosos hoc tempore alloquentes Moniales absque licentia, etiamsi alloquantur in monasteriis Regularibus subiectis puniri posse ab Episcopo, iuxta constit. Gregorij XV. *de exemptorum priuilegiis*, incip. *Inscrutabili, sub Dat. Nonis Februarij* 1622. vide Dianam *in resolut. moralib. part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 71. Illud tibi notum volo me reperisse S. Congregationem per Episcopum Ripanum consultam declarasse 1. *Septembris* 1617. *Episcopum excommunicationis sententiam contra alloquentes Monialem Regularibus subiectam absque ipsorum licentia promulgare minimè valere, sed ipsius loco alias pœnas infligere debere.*

169 Episcopi quoque extra propriam, & in aliena Diœcesi commorantes non possunt accedere, nec ingredi Monialium septa sine licentia Episcopi prohibentis ne quis accedat ad monasteria Monialium. Ita S. Cong. Conc. *in Ianuen.* 10. *Maij* 1631.

170 An scribens litteras Moniali, & mittens incidat præfatam censuram comminatam ab Episcopo versùs adeuntes in monasteria Monialium? Negatiuè respondet Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.* 65. in rescio ego ipse *d. alleg.* 102. *ex n.* 81. & me citato in illo loco hanc partem tuentur Homobononis *in examine Ecclesiastico. tract.* 11. *cap.* 3. *q.* 3. *resol.* 2. & Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. reatum* 33. *sub num.* 8. *dist.* 81.

171 Si Episcopus prohibeat ne ad Monialem scribat, sub excommunicationis pœna, an illam incurrat, si tamen scribendo epistola non peruenit ad Monialem? Negat Nau. *cons.* 19. *de sentent. excom.* ex illo communi pronuntiato, verba cum effectu intelligenda sunt *in l.* 2. §. *hæc autem verba ff. quod quisque iuris.* & *ex cap. hæc autẽ verba, de Pœnit. dist.* 1. refert, & sequitur Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad d. cap. reatum* 33. *sub n.* 8. vbi contra Nau. probabilius asserit idem fore dicendum etiamsi præfata epistola saltem ex relatione personarum fide dignarum perueniret, quia relatio non est idem quod traditio epistolæ requisita, vt effectus completus iudicetur.

Per sacram Congregationem pluries resolutum extitit patres ac fratres Monialium vt easdem alloquantur, dummodo non in temporibus prohibitis, licentiis non indigere, vt *sub die* 15. *Ianuarij* 1616. Possunt illas alloqui earum filij, vt fuit resolutum *in Ianuen. sub die* 15. *Martij eiusdem anni.* 172

De ipsarum verò Monialium vita, & actibus, præter illa, quæ suprà de Regularibus diximus, nonnulla specialiter statuta reperimus. Primò enim Sother. Pont. *in cap. sacratas*, 23. *dist.* statuit vt Moniales semper velum gestarent: sacras autem puellas, aut vasa sacra non attingerent, nec incensum circa altaria auderent deferre. 173

Secundò, Monialibus olim interdicebatur singularis habitatio, communiter enim tam in Ecclesia, quàm in refectorio, & dormitorio consistere debebant, vt essent inuicẽ sibi testes castitatis, & honestatis, *c. perniciosã* 18. *q.* 2. *Auth. de Monach.* §. *cogitandũ.* 174

Tertiò, olim quoque puellarum monasteria Monachorum præsidio, & administratione gubernabantur, *cap. in decima* 18. *q.* 2. Monachus tamen præficiendus ab Episcopo probatur, *cap. qui Religiosis, eadem causa, & quæst.* nec ei licebat familiariter vsque ad vestibulum monasterij accedere, *d. c. in decima*, sed celebrata Missa, & his peractis, quæ erant necessaria, statim egredi festinabat, debebàtque Sanctimoniales doctrina ædificare, prædiis earum intendere, & aliis ipsarum negotiis præesse, sicut in plerisque Conciliis, videlicet Carthaginien. IV. Hispalem. II. & alibi fuerat constitutum. 175

Quartò, cantare cum Monachis in choro non debebant, vt statuit Innocentius II. *in d. cap. perniciosum* 18. *q.* 2. studere autem debent lectioni, & Psalmis, ac Horis canonicis decantandis, & orationi, vt inquit Cabilon Concil. 176

Quintò, prohibetur in monasteriis Monialium non Mendicantium recipi Moniales vltra numerum earum, quæ possint de monasterij prouentibus sustentari, *d. cap. periculoso* §. *sanè, de statu Regul. lib.* 6. innouatum à Conc. Trid. *sess.* 25. *de Regular. cap.* 3. ibi. *Is tantum numerus constituatur, ac in posterum conseruetur, qui vel ex reditibus propriis monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commode possint sustentari*, & à Pio V. *in sua Constit.* incip. *Circa pastoralis officij, sub Dat.* 4. *Kal. Iunij* 1566. statuente ne plures Moniales in earum monasteriis recipiantur, & admittantur, quàm ex propriis reditibus ipsorum monasteriorum vel consuetis eleemosynis sustentari possint. Vide Zerol. *d. p.* 1. *verb. Moniales*, §. 6. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 13. *c.* 9. *q.* 1. Campan. *d. rub.* 12. *c.* 16. *n.* 7. & 14. Ludou. Miranda *de sacris Monialib. q.* 8. *art.* 6 & plures per me citatos *d. p.* 3. *alleg.* 98. & optimè aduertit Sanch. *d. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 23. *n.* 4. *vers. secunda conclusio*, quòd licèt professio Monialis receptæ in monasterio non Mendicantium vltra numerum eorum, quæ ex reditibus monasterij & consuetis eleemosynis absque penuria sustentari valerent, irritetur *in d.* §. *sanè*, ibi, *si secus actum fuerit*, &c. hodie tamen hoc locum non habet, quia consuetudine abrogatum est; cum compertum sit plures sæpe admitti, nec vnquam nostris temporibus au-

dicum

ditum sit, io controuersiam verti valorem profes-
sioois nedum illam irritari. Vide *sup.ex num.* 28.

178 Sextò debent Moniales saltem semel singulis
mensibus Confessionem peccatorum facere, & sa-
crosanctam Eucharistiam suscipere, vt eo se saluta-
ri præsidio muniant ad omnes oppugnationes dæ-
monis fortiter superanda, *Clem.ne in agro,§.sanè, de
statu Monach.* Concil.Trid *sess.*25.*de Regular.c.*10.
Căpan.*d.rub.*12.*c.* 16.*n.*51 *cum seqq.* Pialec.*in praxi
Episcop.p.*2.*c.*3.*n.* 57.*vers. prohiberi,*Hieron. Venero
in exam.Episcop.lib. 6.*c.*26.Ego ipse *de officio Episco-
pi,p.*2.*allegat.*25.*num.*46.*cum seqq.*Zerol.*d.verb.Mo-
niales,*§.7.Fr.Emman. *quæst. Regul.tom.*1.*q.*62.*art.*1.
Suar.*tom.*4.*disp.*36.*sect.*5.*n.*7. Ludouic. Miranda *de
sacris Monialib.q.* 10. *art.*1. Molfes.*in sum. Theolog.
moral.tract.*7.*c.*10.*n.*21.Hotoobon.de Bonis,*de exa-
mine Ecclesiast.tract.*8.*c.*2.*q.*3. Fagundez *in quinque*
179 *Ecclesia præcepta,præc.*2 *lib.* 2.*c.* 2.*n.*18. Illud est ad-
uertendum Concil. *d. loco* non continere præceptũ
obligatorium,cùm loquatur per verbum *admoneau-
tur,*vt aduertunt Viuald. *in candel. aureo rub. de con-
fessis,n.*41. Zerol.*d.*§.7.Valer. Regioald.*in praxi fori*
180 *pœnit.lib.*29.*num.*73.*in fine.* Monialibus autem non
cõmittatur clauis custodiæ sanctissimi Sacramenti,
sed penes eum Sacerdotem semper esse debet, ad
quem spectat illud administrandi cura, vt rescripsit
S.Congr.Episcopo Vallisoletano 12. *Iannar.* 1604.

181 Præterea idem Concil. Trid *d.cap.*10. statuit,vt
præter ordinarium Confessorem alius extraordi-
narius ab Episcopo, & aliis Superioribus bis, aut
ter in anno offeratur, qui omnium Confessiones
audire debeat, vnde nullam auctoritatem vel iuris-
dictionem posse sibi Ordinarios vẽdicare in Con-
fessarios Monialium, quæ subiectæ sint Regulari-
bus,refert decisum Armendar. *in addit.ad recopil.le-*
182 *gum Nauarra,lib.*2.*tit.*18.*l.*7 *de Religion.n.*98.quam-
uis in certis casibus per Episcopum loci dari debeat
Confessarius extraordinarius Monialibus etiam
exemptis, vt referunt decisum Gallet.*in margarita
casuum conscientia,verb. Confessio, & verb. Monialis,*
Aloys.Ricciul.*in praxi rerum fori Eccles.resolut.*638.
in 2. *edit.* Armendar.*vbi supra lib.*4.*tit.*28.*l.*1.§.1.*de
confitendo semel in anno n.* 17. & 18.prout etiam per
Episcopum dari debet Confessarius Monialibus
subiectis Regularibus, quæ nulla ratione induci
possint, vt suis Regularibus peccata confiteantur,
Campan.*d.c.*16 *n.*55. quem refero ego ipse *d. alle-
gat.*25.*n.* 48. Confessores autẽ in monasteriis Mo-
nialium, quæ sub cura Regularium sunt, examina-
ri non debent ab Episcopo, sicut resolutum attesta-
tur Armendar.*d.*§ 1.*de confitendo semel in anno n.*17.
quem refero *d.allegat.*25,*n.*47.sed sufficit si exami-
nati fuerint à Superiore Ordinis ad audiẽdas Con-
fessiones Monialium, vt resoluunt Sorb. *in suis an-
not.ad compend. Mendicant.verb Moniales,vers.quod
preter,* Azor.*d.part.*1.*lib.*13.*cap.*9 *q.* 2.*vers.queres an
Confessary,* Campan.*d.cap.*16.*num.*53.

Verùm hodie aliter se res habet, secundùm no-
183 uissimam Constitutionem Gregor. XV.fel.record.
*de exemptorum priuilegijs,*incipit.*Inscrutabili.sub dat.
Nona Februarij* 1622. io qua ita hac de re disponi-
tur. *Confessores verò siue Regulares siue sæculares quo-
modocunque exempti tam ordinarij,quàm extraordina-
rij ad Confessiones Monialium etiam Regularibus sub-
iectarum audiendas nullatenus deputari valeant, nisi
prius ab Episcopo diœcesano idonei iudicentur & appro-
bationem, quæ gratis concedatur, obtineant; liceátque
Episcopo ex rationabili causa Superiores Regulares ad-
monere,vt eiusdem Confessores amoneant,iisdémque Su-
perioribus id facere detractantibus, aut negligentibus,
habeat,Episcopus facultatem prædictos Confessores amo-
uendi quoties & quando opus esse iudicauerit,* &c. de
cuius Constitutionis obseruantia,plura tradit Por-
tel. *in resp.moralib.p.*2.*casu* 13.

Super qua Constit.S.Concilij Trid.Congreg.ali-
quas declarationes S.D.N.Vrbano VIII.approbãte
edidit, & typis Cameralibus imprimi iussit *de anno*
1623.& refert Aloys.Ricciul.*in decis.curiæ Archiepis-
copalis Neapol.dec.*244.*post.n.*12.*part.*4.in hæc verba.

Confessores extraordinarios Monialium nullatenus 184
*posse post Constitutionem illarum Confessiones audire,nisi
prius ad Episcopo diœcesano idonei iudicentur, & ap-
probentur;Ordinarios vero Confessores ante Constitutio-
nis publicationem deputatos posse durante triennio ab eo-
rum deputatione inchoando pergere in Confessionibus
Sanctimonialium audiendis absque alio examine,& ap-
probatione Episcopi. Quod si contingat vt eorum facul-
tas à Sede Apostolica vltra triennium prorogetur, tunc
debere eos ab Episcopo examinari & approbari.*

Superiores Regulares electos seu deputatos ante ipsius 185
*Constitutionis deputationem, quibus alioquin facultas
competebat,audiendi Confessiones Monialium sibi subie-
ctarum posse durante eorum officio pergere sine alia Epi-
scopi approbatione in Confessionibus audiendis, illarum
tantum, quæ sponte, ac proprio motu id ab eis petierint.
At verò eos, qui post Constitutionem eligentur, ac quo-
quo moda deputabuntur, vel qui in eorum officiis seu di-
gnitatibus expleto iam tempore à Constitutionibus cu-
iuscunque Ordinis,vel alias legitimè præfinito,ad aliud
tempus confirmabuntur, nunquam posse Sanctimonia-
lium Confessiones audire,nisi prius à diœcesano Episcopo
idonei iudicati., atque approbati fuerint.*

Regulares generaliter ab Episcopo approbatos ad Cõ- 186
*fessiones personarũ sæcularium nequaquã censeri appro-
batos ad audiẽdas Confessiones Monialiũ sibi subiecta-
rũ, sed egere quoad hoc speciali Episcopi approbatione.*

Regularem ad audiendas Confessiones Monialium 187
*vnius monasterij ab Episcopo approbatum minimè posse
audire Confessiones Monialium alterius monasterij.*

Confessores extraordinarios semel deputatos, atque 188
*approbatos ab Episcopo ad Monialium Confessiones pro
vna vice audiendas haud posse pluries in vim appro-
bationis eiusmodi illarum Confessiones audire, sed ab
Episcopo toties esse approbandos, quoties casus deputa-
tionis contigerit.*

Episcopũ cui licet ex rationabili causa iuxta dictam 189
*Constitutionem Superiores Regulares admonere, vt amo-
ueant Confessores Monialium atque administratores bo-
norum ad earumdem Monialium monasteria pertinen-
tium, iisque Superioribus id facere detractantibus,habẽt-
que facultatem prædictos Confessores, & administratores
amouendi quoties, & quando opus esse iudicauerit, non
teneri eiusmodi causam significare Superioribus Regu-
laribus sed hoc relinqui arbitrio, & prudentia Episcopo-
rum, quorum conscientiam S.Congregatio seriò onerauit.*

Septimò idem Concil. Trid. *d. c.*10. *in fine*, de- 190
creuit, ne sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum
intra chorum, & septa monasterij habeant, vel as-
seruent, sed in exteriori tantum Ecclesia habeatur,
refert Fr. Emman.*q. Regul.tom.* 1.*q.*47.*art.*4.

Quæ autem debeant Abbatissæ, aut Priorissæ
constitui, & quomodo eligi, & quod sit earum of-
ficium, iu sequenti Capitulo ostendemus.

CAPVT XLV.

De Præpositis, & ministris Religionum,

SVMMARIVM.

1 *Præpositi siue ministri Religionum qui sint, & quo-
modo vocentur.*

2 *Præpositorum in electione idem ferè modus & forma atque idem ius olim seruatum fuit, quod in electionibus Episcoporum.*

3 *Præpositi seu ministri Religionum, & quæcunque Præposita Monialium eligi hodie debeat per vota secreta.*

4 *Forma* cap. quia propter, de elect. *non est sublata* per Concil. Tridem. sess. 25. de Regular. cap. 6.

5 *Electio Prælatorum Regularium ita debet fieri per vota secreta, vt non possit fieri per viam compromissi, aut inspirationis.*

6 *Moniales non excusantur si per ignorantiam decreti* Concil. sess. 25. de Regular. cap. 6. *Abbatissam eligant per vota non secreta.*

7 *Electio secreta, & Canonica reputatur vbi electi fuerint à superioribus aliqui, qui vota omnium eligentium recipiant.*

8 *Electio secreta, & Canonica reputatur quando Episcopus vna cum Vicario, vel alio viro assumpto in electione Abbatissarū oretenus vota accipit.*

9 *Electorum aliquis si ante scrutinium verbo dicat se velle eligere hunc vel illum, dicetur tamen electio secreta & Canonica.*

10 *Electorum aliquis si puram & simplicem ostensionem schedulæ secretò faciat, ad effectum, vt videatur quem ipse eligat, dicetur tamen electio secreta & Canonica.*

11 *Electio non secreta quando, & in quibus casibus dicatur, ostenditur.*

12 *Electio est nulla etiamsi vnicum tantum suffragium publicetur.*

13 *Electio nulla erit quando aliqui ex electionibus vnicam schedulam recipiunt vnico nomine scriptā, & n men electi notā scriba reponunt in capsula.*

14 *Electionem non secretam faciunt eligentes per schedulam aliquo pateati signo signatam, vt innotescat scrutatoribus.*

15 *Electiones pro Canonicis non habentur si scrutatores præcepto superioris obtemperantes singulorum eligentium vota non receperint.*

16 *Eligenda, in præpositos sunt personæ, quæ Religionem eorum Ordinum, quibus præficiuntur, sint professæ, aut profiteantur.*

17 *Religiosus, vel habitus alterius non est aliquis assumendus ad quamcunque monasterij Præposituram.*

18 *Abbatissa, vel priorissa eligenda est non minor annis* 40. *& quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit.*

19 *Dispensare non potest Episcopus in ætate* 40. *annorum in Abbatissis requisita.*

20 *Electio Abbatissæ, quæ ætatem* 40. *annorum requisitam non habebat, si in monasterio non desunt aliæ Moniales quadragenariæ atque habiles, licèt non adeò idoneæ sicut electa, est nulla.*

21 *Illegitima eligenda non est in Abbatissam absque dispensatione Apostolica seclusis Religionum priuilegijs.*

22 *Bigama, & quæ post castitatis votum prauaricata est, non est in Abbatissam eligenda.*

23 *Infamis Abbatissa esse non potest.*

24 *Virginitas non desideratur ad Abbatissæ munus, nisi vbi mos esset impartiendi illi benedictionem specialem Virginum propriam seu consecrationem.*

25 *Abbatissæ, aut priorissæ expleto officiorum suorum triennio non eligenda denuo ad eadem officia absque Sedis Apostolicæ aut S. Congregationis licentia.*

16 *Abbatissa soror potest succedere in officio sorori si Canonicè eligatur.*

27 *Abbatissæ in electione duæ partes Monialium concurrere debent, nisi alia fuerit loci consuetudo, & si fuerint discordes, potest Episcopus deputare vnam.*

28 *Votum in electione Abbatissæ, seu Priorissæ non potest dare Superior, aut scrutator vbi inter Moniales circa eius electionem discordia extiterit.*

29 *Superior septa Monialium ingredi non poterit prætexta interueniendi electioni Abbatissæ.*

30 *Constitutio Gregorij XIII. super mutatione officij Abbatissæ ac Priorissæ Monialium in Italia existentium singulis quibusque triennijs, obseruatur in omnibus Monialium monasterijs quarumuis militiarum etiam Hierosolymitanorum.*

31 *Electio Abbatissarum S. Claræ per schedulas, & vota secreta celebrāda, secus facta omnino irrita est, in Monialium verò sufficit quod fiat per vota, seu suffragia oretenus expressa, dummodo secretò audiantur.*

32 *Abbatissarum in electione potest Episcopus cum suo Vicario, seu Secretario, vel alio ab ipso assumpto vota singularium Monialium oretenus expressa audire.*

33 *Abbatissarum, seu Priorissarum electionibus potest Episcopus vnà cum Superioribus Regularibus interesse, absque vlla tamen monasteriorum impensa.*

34 *Regulares tenentur diem electionis Abbatissæ Episcopo significare, eumque vsque ad præfinitum tempus expectare.*

35 *Abbatissæ omnes præter Clarissas extra Italiam sunt finito triennio relegi.*

36 *Abbatissæ triennales non solent benedici.*

37 *Abbatissæ, quæ fiunt per præsentationem & institutionem, possunt esse perpetuæ.*

38 *Officium Abbatissæ quod sit? ostenditur.*

39 *Abbatissa potest cum Monialibus suis dispensare circa ieiunia regulæ, vsum carnium, & lacticiniorum, siue ouorum, & causa.*

40 *Abbatissa quando possit præcepta spiritualia suis Monialibus imponere? ostenditur.*

41 *Abbatissa debet certiorem facere Episcopum de tempore professionis Virginum ante mensem.*

42 *Abbatissa non potest Virgines velare, nec Moniales benedicere, nec dispensare in votis Monialium, nec ea commutare, bene tamen irritare.*

43 *Abbatissæ quæ in Monialium Monasterijs creāda?*

44 *Præpositorum officium in quibus consistat?*

PRAEPOSITI, atque ministri Religionum, per quos Religiosi reguntur, sunt Abbates, vel Præpositi, siue Magistri generales, item Prouinciales, ac Priores, siue Rectores, & similes. D. Abbatibus tanquam Prælatis, & dignitatem habentibus *supra lib.* 1. *c.* 18. tractauimus; hîc verò de cæteris circa electionem eorum, atque officium breuiter agemus. In electione igitur huiusmodi Præpositorum idem ferè modus, & forma, atque idem ius olim seruatum fuit, quod in electionibus Episcoporum, *c. ne pro defectu*, iuncta gloss. *in verb. Regulares, de elect.* aut secundum statuta, & consuetudines Religionum fiebant huiusmodi electiones. Hodie verò ex decreto Concilij Trid. *sess.* 25. *de Regul. c.* 6. omnes quicunque Præpositi, & officiales, seu ministri Religionum quarumcunque, ac Abbates temporales, ac quæcunque Præpositæ Monialium eligi debent per vota secreta, itaut singulorum eligentium nomina nunquam publicentur, nec liceat Prouinciales, aut Abbates, seu alios quoscunque titulares ad effectum faciendæ electionis constituere, nec voces, seu suffragia absentium 1 2 3

sentiū supplere, vt scilicet omnia rectè, & sine frau-
4 de fiant. Et quāuis Fr. Ludou. Miranda *in man. Præl.*
tom.2,q.23.art.15. concl. 2. circa med. existumauerit
sufficere quod vota sint secreta secundū dispositio-
nem Concilij Trid. *d. c.6.* absque alia forma, itaut
dispositio text. *in c. quia propter, de elect.* modò subla-
ta sit per Conc. *d. loco.* Contrarium tamen melius
sentiunt Fr. Emman. *in sum. p.1. c.102. n.1.* Zerol. *in*
praxi Episc. p.1. verb. Abbatissa, §.6. Azor. *instit. moral.*
p.1. li.13. c.10. q.2. Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub.*
27. n.10. & 11. Rot. *in Meten. monasterij 5. Iulij 1621.*
in fine, vers. denique, & in Treueren. Abbatia S. Ma-
ximini 20. Nouembris 1624. coram R. D. meo Cocci-
no Decano, apud Massob. in praxi habendi concursum,
prælud. 8. in princip. num. 68. meritò obseruantes
quòd quamuis in Concil. *d. cap.* 6. disponatur quòd
omnes electiones Regularium debeant fieri per
vota secreta, non tamen censetur sublata forma *d.*
c. quia propter, sed adhuc in suo robore perseuerat.
sunt verba Rotæ *in Meten. monasterij.*

5 Quæ quidem Regularium Prælatorum electio
ita debet fieri per vota secreta, vt non possit fieri
per viam compromissi, aut inspirationis, vt docent
Nicol. Garc. *de benefic. p.5. cap.4. n.204.* Castellin. *de*
elect. cap.7. n.7. vers. ad quorum, Fr. Sigism. à Bononia
in simili tract. dub.2. n.7. & dub.31. n.14. vers. & insu-
per. Quicquid dicat Fr. Emman. *in sum. p.1. c.102. &*
6 *105. n.3. q. Regul. tom. 2. q.51. art.9. in fine.* Nec Mo-
niales excusantur si per ignorantiam decreti Con-
cil. *in d. c.6.* Abbatissam eligant per vota non secre-
ta, quia etiam adhuc talis electio erit nulla, nec in
huiusmodi nullitate poterit Episcopus dispensare, vt
referunt decisum Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract.*
6. c.16. n.156. Aloys. Ricc. *in decis. curiæ Archiep. Nea-*
pol. decis. 197. n.7. p.4. Fr. Sigism. à Bononia *de elect.*
dub.31. n.10. Nouar. *in singul. Can. cōcl. 86. n.3. & in lu-*
cerna Regul. verb. electio. n.5. Cast. *de elect. c.17. q. n.16.*

7 Secreta & canonica electio reputatur vbi electi
fuerint à Superioribus aliqui, qui vota omnium
eligentium recipiant, vt referunt decisum Nicol.
Garc. *d. c.4. n.189.* Aloys. Ricc. *d. Neapol. decis.* 197.
num.2. p.4. Sigism. à Bononia *de elect. dub.27. n.11.*
8 Castellin. *eodem tract. cap.4. num.4.* & etiam quando
Episcopus vnà cum Vicario, vel alio viro assumpto
in electione Abbatissarum, vel alterius Superiorissæ
oretenus vota accipit, vt pariter resolutum attestan-
tur Galet. *in margarita casuum Conscientiæ, verb. Ab-*
batissa, Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesi. resol.*
637. in 2. edit. Nicol. Garc. *d. c.4. num.189.* Molfes. *d.*
tract.6. cap.16. n.154. Castellin. *d. cap.3. n.4. & cap.5.*
9 *n.28.* Fr. Sigism à Bononia *d. dub.27. n.11.* Et quam-
uis quis electorum ante scrutinimo verbo dicat se
velle eligere hunc, vel illum, eo quòd potuit pro
altero suffragium præstare, Nicol. Garc. *d. c.4. n.196.*
10 Castellin. *d. cap.5. n.26. in fine*, & quamuis aliquis ex
electoribus puram, & simplicem ostensionem sche-
dulæ secretò faciat ad effectum, vt videatur quem
ipse eligat. Ita Nau. *cons.7. in antiq.* aliàs 4. *in nouis,*
de elect. Fr. Emman. *in sum. p.1. c.102. de elect. num.4.*
Castellin. *d. cap.4. num.3.*

11 Per contrarium verò non secreta electio erit, ac
proinde nulla & irrita vbi electorum vota culpa &
dolo totius, vel maioris partis Capituli publica-
rentur, vel quando manifestatio vnius, vel plurium
votorum est realis causa, vel præsumptiua rationa-
biliter quòd electio sequatur in hanc, vel illam per-
sonam particularem ex vi illius ostensionis, vt do-
cent Nau. Fr. Emman. & Castell. *proximè citatis locis*,
ex quo licèt Nicol. Garc. *d. cap.4. n.183.* & Molfes. *d.*
tract.6. cap.16. num.153. existimauerint ostensionem
vnius schedulæ, siue fiat per malitiam, siue per er-
rorem, dummodo non causet effectum, de quo su-
pra, non officere secretæ electioni, Rota tamen *in* 12
d. Treueren. Abbatia S. Maximini 20. *Nouemb.* 1624.
coram Reuerendissimo D. meo Coccino Decano, apud
Massobr. *in praxi habēdi concursum, prælud. 8. in princ.*
n. 53. & 67. censuit talem electionem esse nullam,
etiamsi vnicum tantùm suffragium publicetur, &
refert Sigism. à Bonon. *de elect. dub.27. num.11.* Hinc 13
etiam nulla erit electio quando aliqui ex electori-
bus vnicam schedulam recipiunt vnico nomine
scriptam, & nomen electi notum scribæ, vel alteri
reponunt in capsula; similiter qui accipiunt de ma-
nu scribæ duas schedulas, & vnam quam voluerint,
reponunt, alteram scindunt, quia scriba potuit reue-
lare talem, qui non habuit nisi vnam schedulam, vel
talem, qui non habuit duas, vt referunt decisum
Nicol. Garc. *d. c.4.* Castellin. *de elect. cap.5. n.25.* Fr.
Sigism. à Bononia *in simili tract. dub.31. n.6.* Rot. *in*
d. Treueren. Abbatia S. Maximini apud Massobr. *dict.*
prælud. 8. in princ. n.69. Faciunt quoque electionem 14
non secretam eligentes per schedulam aliquo pa-
renti signo signatam, vt innotescat scrutatoribus,
vel vni ex illis quòd talis elector eligit illum no-
minatum in schedula, ita referunt decisum Lau-
rent. de Peirinis *tom. 1. de Religioso subdito q. 1. de*
Obedientia, c.21. Castellin. *d. elect. c.4. n.61.* vbi *n.66.*
pariter resolutum attestatur de anno 1625. electio- 15
nes pro Canonicis non haberi si scrutatores præ-
cepto Superioris obtemperantes singulorum eli-
gentium vota non receperint.

Eligendæ autem sunt personæ spectatæ virtutis, 16
& sanctitatis, & quæ religionem eorum Ordinum,
quibus præficiuntur, sint professæ, aut profiteantur,
cap. Presbyteros, cum seqq. 16. q.2. & cap.1. cum seqq. 18.
q.2. etiam in monasteriis, quæ in titulum vel com-
mendam conferuntur, siue suos Conuentus habent,
vt vult Conc. Trid. *sess.25. de Regularib. cap.21.* alte- 17
rius verò Religionis vel habitus non est aliquis as-
sumendus ad quancunque monasterij Præpositu-
ram. *cap. cum singuli. §. prohibemus, de præbend. in 6.*
Clem. 1. de elect. Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat.*
tom.2. q.23. art. 11. concl.47. Barthol. à S. Fausto *in*
thesauro Religios. lib. 5. q. 373. Fr. Emman. *q. Regul.*
tom.2. q.52. art.4. vbi dicit, quòd extranei, id est, al-
terius Religionis alumni, non possunt, assumi ad
Prælationes illius Religionis, vbi non sunt professi,
nisi in auctoritate Apost. concedatur, vel consue-
tudine introductum sit, vt ex certo alio gremio eli-
gendus assumatur. Vnde Nau. *commento 3. de Regul.*
in princ. n.2. & Fr. Emman. *d. tom.2. q.123. art.4.* ob-
seruant Reges Hispaniæ, quibus Adrianus VI. in-
dulsit ius præsentandi in suis Regnis Abbates, &
alios Præfectos Collegiatarum sæcularium & Re-
gularium, saltem Consistorialium, non potuisse
præsentare ante, & multo minùs post Conc. Trid.
ad Præfecturas Regulares personas sæculares, nec
Regulares alterius Ordinis, refert. Nicol. Garc. *in*
benefic. p.7. cap. 10. n. 24. Ne autem in iis fraus ali-
qua adhiberi possit, debet in prouisionibus horum
monasteriorum qualitas singulorum exprimi no-
minatim, vt statuit Concil. Trid. *d. cap.* 21. De spe-
cialibus autem requisitis in Abbatibus eligendis
supra vidimus *lib.1. cap.18.*

Abbatissa verò & Priorissa, & quocunque alio 18
nomine Præfecta, vel Præposita appelletur, eligen-
da est; vt statuit Conc. Trid. *d. sess.25. de Regul. c.7.*
non minor annis XL. & quæ octo annis post ex-
pressam professionem laudabiliter vixerit, quòd si
harum qualitatum præficienda in eodem monaste-
rio non reperiatur, ex alio eiusdem Ordinis mona-
sterio potest assumi, etsi hoc etiam incommodum

Supetiori videatur ea eis, quæ in eodem monasterio annum XXX. excesserint, & saltem quinque annis post professionem rectè viaerint, electio fieri debet Megala *in prompt. Theolog verb. Abbatissa, n.* 3. Visell. *in conclus. legalib. verb. Abbatissa, concl.* 3. *n.* 17. Nouar. *in lucerna Regular. verb. Abbatissa, n.* 5.

19 Circa quam ætatem XL. annorum non potest Episcopus dispensare, vt resoluunt Nicol. Garc. *de benefic. p.* 7. *c.* 4. *n.* 71. Aloys. Ricc. *in decis. curia Arch. Neapol. decis.* 309. *n.* 9. *p.* 4. me citato *in hoc loco* nouissimè Didac. Narbona *de ætate ad omnes humanos actus requis. annot.* 40. *q.* 1. Marchado *en su perfetto Cõfessor. tom.* 2. *lib.* 5. *p.* 3. *docum.* 4. *tract.* 4. *n.* 1. *&* 2. Armédar. *in addit. ad Recopil. legñ Nauarra lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Episcopis, n.* 102. Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 5. *q.* 9. Sigism. à Bonoma *de elect. dub.* 62. *n.* 6. Fr. Ludouic. Miranda *de Monialibus, q.* 6. *art.* 4. Vrsell. *d. concl.* 3. *n.* 16. Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regul. res.* 2. *n.* 5. Nouar. *d. verb. Abbatissa, n.* 6. *& in singular. Iuris Canon. concl.* 13. *n.* 2. vbi *n.* 3. Contra Nicol. Garc. *vbi proximè* tenet quòd prædicti quadraginta anni non requiruntur completi; quod etiam nouissimè multis comprobat Portet *in consultat. moral. p.* 1. *casu* 13. Lezana *in sum quæst. Regul. tom.* 3. *verb. Abbatissa, n.* 2.

20 Vnde electio Abbatissæ, quæ ætatem quadraginta annorum requisitam non habebat, si in monasterio non desunt aliæ Moniales quadragenariæ, atque habiles, licet non adeò idoneæ sicut electa, est nulla S. Congreg. Concilij *in Viterbien.* 16. *May* 1623.

21 In Abbatissam vel Priorissam seclusis Religionum priuilegiis absque dispensatione Apostolica illegitima eligenda non est, vt tenent Maiol. *de irregular. lib.* 1. *cap.* 19. *in fine.* Mandos. *de signatura gratiæ, tit. de dispensat. super defectu natal. in fine.* Nau. *in man. cap.* 27. *n.* 201. *& commento* 2. *de Regular. n.* 60. Suar. *tom.* 5. *de censur. disp.* 50. *sect.* 5. *n.* 15. Flamin. Parif. *de resignat. benefic. lib.* 3. *q.* 12. *n.* 11. Sayr. *de censur. lib.* 6. *c.* 11. *n.* 3 *in fine.* Bellet. *disquis. Clerical. p.* 1. *tit. de discipl. Cleric.* §. 3. *n.* 5. Nald. *in sum. verb. Abbatissa, num.* 1. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 5. *n.* 19. *&* 20. me citato *in hoc loco* Machado *d. tract.* 4. *docum.* 4. *n.* 3. Nouar. *in lucerna Regul. verb. Abbatissa, n.* 10. Sanctarel. *var. resolut. q.* 40. *n.* 7. Ego ipse *in collect. ad cap.* 1. *num.* 7. *de fil. Presbyt.* & S. Congr. Concilij, *sub die* 27. *Aprilis* 1630. censuit electionem in Abbatissam Monialis, quæ est illegitima, absque dispensatione Apost. esse de iure irritam, circunscriptis priuilegiis; quicquid dicant Fr. Emman. *quæst. Regular. tom* 1. *q.* 13. *art.* 11. Miranda *de Monialib. q.* 6. *art.* 3. & Portel *d. verb. Abbatissa, n.* 6. Hieronym. Roderic. *d. resol.* 2. *num.* 21. Lauor. *var. lucubrat. tit.* 4. *c.* 24. *num.* 38. Lezana *in sum. quæst. Regula. c.* 26. *n.* 6. nisi earum resolutio procedat attentis Mendicantium Religionum priuilegiis, secundùm quæ illegitimæ habilitantur ad omnes gradus suæ Religionis, prout Episcopo Cortonen. rescripsit S. Cong. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, *sub die* 4. *Octob.* 1594. & antea *in Cordnben. de an.* 1582. declarauerat Moniales ex illegitimo thoro procreatas Constit. felic. record. Sixti V. contra Regulares illegitimas edita non comprehendi quominus ad officium & dignitatem Abbatissæ, vel Priorissæ, aliáve Monasterij munia eligi possint. Nec etiam bigama, vt per *c.* 2. *dist.* 78. resoluunt Maiol. *d. c.* 19. *n.* 14. & Viuald. *in candel.*
22 *aureo p.* 3. *c.* 5. *num.* 8. *in* 2. *edit.* obseruantes quoad hunc effectum dici etiam bigamam, quæ post castitatis votum præuaricata est, refert Sanch. *d. cap.* 5. *num.* 23. vbi addit rationem, quia sicut viri bigami sunt Prælationum incapaces, ita & mulieres bigamæ, quem sequi videtur Machado *d. docum.* 4. *n.* 4. At hanc Sanch. sententiam & rationem sibi omninò non placere tradit Hieronym. Roderic. *de resol.* 2. *n.* 23. quia lex pœnalis loquens de viris non extenditur ad fœminas. *c. generali, de elect. in* 6. tum, quia bigamiæ irregularitas indicta est à Iure ad arcendum bigamos à susceptione Ordinum sacrorum primò, & directè; vnde ex vi huius prohibitionis illi indirectè tantùm incapaces videntur Prælationum & dignitatum, quatenus scilicet istis annexa est iurisdictio, & potestas Clauium; cùm ergo fœminæ sint incapaces sacrorum Ordinum recipiendorum, consequenter sunt incapaces bigamiæ, seu huiusmodi inhabilitatis, ac proinde illis non videtur repugnare habere officium Abbatissatus quatenus est quædam administratio sine iurisdictione spirituali, & sine potestate Clauium, quæ administratio earum statui non repugnat, idque absque vlla dispensatione fieri posse consequenter dicendum est, sic Hieron. Roder. *vbi suprà.* Nec etiam in- 23
famis Abbatissa esse potest, secundùm Maiol. *d. c.* 29. *n.* 12. *&* 13. Viuald. *d. c.* 5. *n.* 11. Sanch. *d. c.* 5. *num.* 24. carendentes siue infamia sit iuris, siue facti.

Nec quoque illa, quæ virgo non est, in Abbatis- 24
sam eligi potest, vt per *c. iuuenculas.* 20. *q.* 1. *c.* 2. *q.* 7. resoluunt Mandos. *de signatura gratiæ, tit. dispensatio pro corrupta,* incip. *statim. & in addit. ad Lap. alleg.* 60. *lit. N.* Selua *de benefic. p.* 4. *quæst.* 7. *num.* 7. Maiol. *d. lib.* 1. *c.* 29. *num.* 13. Viuald. *d. c.* 5. *num.* 13. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 1. *quæst.* 64. *art.* 4. *& tom.* 2. *q.* 54. *art.* 3. Castellin. *de elect. c.* 17. *num.* 5. pariter resoluentes in hoc solùm Pontificem posse dispensare. At Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 5. *c.* 5. *num.* 22. & Portel *in dubiis Regul. verb. Abbatissa post num.* 10. Machado *d. docum.* 4. *num.* 5. existimant ad Abbatissæ munus non desiderari virginitatem, nisi vbi mos esset impertiendi Abbatissis benedictionem specialem virginum propriam, seu consecrationem, & addit Fr. Emman. *tom.* 3. *addit. summ. c.* 3. *num.* 9. Iura illa tantùm procedere in Abbatissis benedictis, & consecrandis velo virginitatis, & se retractat ab opinione contraria, quam priùs amplexus fuerat *loco suprà proximè citato*, refert, & sequitur Hieronym. Roderic. *d. resol* 2. *n.* 16. vbi ex Portel. tenet intrepidè posse non virginem, seu viduam esse Abbatissam, & velari velo Prælationis, & huic sententiæ subscripsisse doctissimum P. Suarez è Societate IESV dum adhuc superstes viueret, ibi testatur. Idem tenent Lezan. *in sum. quæst. Regul. c.* 26. *n.* 5. Vrsell. *in conclus. legalib. verb. Abbatissæ electio, concl.* 3. *n.* 1. Nouar. *in lucerna Regul. verb. Abbatissa, num.* 1. *&* 2.

Et sacra Congreg. negotiis Episcoporum & Re- 25
gularium præposita declarauit *Abbatissas, aut Priorissas expleto officiorum suorum triennio non eligendas denuò ad eadem officia absque Sedis Apostolicæ, aut S.*
Congregationis licentia. Et apud eamdem, *Abbatissæ* 16
& Monialibus de Oliuellas Vlixbonen. petentibus declarari vtrùm soror Abbatissæ possit succede id officio sorori si canonicè eligatur, dummodo non adsit aliquod impedimentum legitimum circa eius personam, vel prohibeatur per constitutiones Ordinis. Sacra Congreg. respondit, quòd non est prohibitum in iure, sub die 19. *Aprilis* 1619. cuius declarationis meminere Castellin. *de elect. c.* 17. *n.* 8. & Ioan. Anton. Nouar. *in sum. Bullarum, verb. Abbatissa, num.* 6. & eius Fr. Ioan. Maria Nou. *in lucerna Regul. verb. Abbatissa, n.* 7. *&* 8. Moniales descendentes ex maculato genere, putà Hebræorum, vel Saracenorum Iure communi eligi possunt in Abbatissas, seu priorissas, cum Ius commune non resistat, & Constitutiones aliquæ Summorum Pontif. quæ pro aliquibus Religionibus

emana

emanarunt, ſolum loquantur de viris, & non de fœ-
minis, ac per conſequens ad illas extendi non de-
beant. Ita Miranda de Sanctimonialib.q.6.art.2. Por-
tel in dub.Regularib.verb. Abbatiſſa,n.6. quos refert
& ſequitur Lezana in ſum.quaſt.Regul.tom.3.eodem
verb.num.9.
27 Ex tripartito numero Monialium duæ partes
concurrere debent in electione Abbatiſſæ, cap. in-
demnitatibus,§.ſanè,ibi, quæ à duabus partibus, &c.de
elect.lib.6.niſi alia fuerit loci conſuetudo,& ſi fue-
rint diſcordes, poteſt Epiſcopus nominare vnam
quam magis idoneam iudicauerit. Ita Epiſcopo
Aſſiſij reſcripſit S. Congreg. Cardinalium negotiis
Epiſcoporum,& Regularium præpoſita, ſub die 20.
Nouembris 1585. & hoc ipſum ab ea fuiſſe deciſum
atteſtatur Piaſec.in praxi Epiſcop.p.2.cap.1.num.37.
verſ.in monaſteriis,quem refert Zipæ.in analytica po-
ſtremi iuris Eccleſ.enarrat.ſub tit.de elect.n.9.verſ.Ab-
batiſſa,in fine. Nouar. in lucerna Regul. verb. electio,
n.13. Rota apud Tambur.in fine tom.3.de Iure Ab-
batum,deciſ.17.n.5.Lezana in ſum.tom.3.verb.Abba-
tiſſa,num. 6. Debet tamen Epiſcopus priuſquam in
caſu diſcordiæ deputet vnam in Abbatiſſam vt ſu-
prà, Monialibus ipſis competens tempus ad ſe con-
cordandum aſſignare, quo verò elapſo ad deputa-
tionem deuenire poterit, vt eadem S.Congreg.de-
clarauit, reſcribens Epiſcopo Cremonen.ſub die 12.
28 Octobr. 1592. Nullatenus autem Superior ipſarum,
aut ſcrutator dare poterit votum in electione Ab-
batiſſæ, ſeu Prioriſſæ vbi inter Moniales circa eius
electionem diſcordia exorta fuerit, ſicut ab eadem
S. Congregatione deciſum fuiſſe refert Lauor. var.
lucubrat.tit.4.c.24.n.42.& Caſtellin.d.cap.17.n.28.
29 Lezana d.tom.3. verb. Abbatiſſa,n. 4. Nec prætextu
interueniendi electioni Abbatiſſæ, vel Prioriſſæ
ſepta Monialium ingredi poterit, cum illa ad mo-
naſterij crates peragi valeat, vt cenſuit eadem Con-
gregatio ſub die 16. Octobris 1600. quæ annuente
30 Clemente VIII. declarauit ſub die 22. Maij 1604.
Conſtitutionem 80.Gregorij XIII.fel.mem. editam in-
cip. Expoſcit 1.Ianuarij 1583. ſuper mutatione officij
Abbatiſſæ ac Prioriſſæ Monialium in Italia exiſten-
tium ſingulis quibuſque trienniis, obſeruari in omnibus
Monialium monaſteriis quarumuis Militarum etiam
Hieroſolymitanorum.
Nota quòd electio Abbatiſſarum S. Claræ per
31 ſchedulas,& vota ſecreta celebranda eſt, ſecùs facta
omnino irrita eſt, ex præcepto Sixti V. In Monia-
libus verò aliorum Ordinum ſufficit quod fiat per
vota, ſeu ſuffragia vocetenus expreſſa, dummodo
ſecretò audiantur, Fr.Emman.in addit.tom. 3.cap.3.
n.12.in fine, Hieronym.Roderic.d.reſol.2.n. 22. latè
32 Portel in conſultat.moralib.p.1.caſu 14. Inde S.Con-
gregatio Conc.teſte Nicol.Garc. de benefic.p.5.cap.
4.num. 190. cenſuit in electione Abbatiſſarum poſſe
Epiſcopum cum ſuo Vicario, ſeu ſecretario, vel alio ab
ipſo aſſumpto vota ſingularium Monialium oretenus ex-
preſſa audire, additque ea vota oretenus accipi poſſe à
ſuis Superioribus, licet quatuor, aut quinque ea ſciant,
ſi hoc eſt iuxta formam ſtatutorum Religionis.
Abbatiſſarum, ſeu Prioriſſarum electionibus po-
33 teſt Epiſcopus vnà cum Superioribus Regularibus
per ſe, vel per alium intereſſe, ac præſidere abſque
vlla tamen monaſteriorum impenſa, vt ſtatuit Gre-
gorius XV. in ſua Conſtit.incip.Inſcrutabili,ſub Dat.
Nonis Februarij 1622. Lezana in ſum.tom. 1. cap.25.
n.46.& tom.3.verb. Abbatiſſa.n.10.qui addit Sacram
Congreg.declaraſſe non propterea ius illas confir-
mandi Epiſcopo attributum cenſeri debere. Et ideo
34 Regulares tenentur diem electionis Abbatiſſæ Epi-
ſcopo ſignificare, eúmque vſque ad præfinitum
tempus expectare, ſi antè ipſe expreſsè declarauerit
ſe vti velle facultate ſibi hac in parte attributa,
Abbatiſſarúmque electionibus per ſe, vel per alium
intereſſe ac præſidere. Poſt eam verò declaratio-
nem licet Epiſcopo animaduertere in Regulares,
qui ante tempus ſignificatum, aut die electionis
eidem non prænuntiata ad Abbatiſſæ electionem
procedunt. Ita S.Congr.Conc.dub.15.de anno 1616
impreſſa poſt meum tract. de officio Epiſcopi.pag.6.in
fine, ſecundùm Lugdunen.impreſſ. Die 10.Septem-
bris 1639.Sacra Congreg.Eminentiſſimorum Car-
dinalium Concilij Trid. interpretum cenſuit Epiſ-
copum in electione Abbatiſſæ monaſterij Monialium
Regularibus ſubiectarum non poſſe exquirere, ſeu recipere
vota Monialium, ſed illum exquiri & recipi debere à
Superiore Regulari, ſciente tamen, & audiente eodem
Epiſcopo, refert Laurent.de Peirinis de priuileg. Re-
gular.tom.3.vbi de decretis nouiſſ. Sacra Congreg. de-
creto 26.pag.570.
Abbatiſſæ Ciſtercienſes, & Clariſſæ, ſeu aliæ 35
Ordini Minorum ſubiectæ durant per triennium,
quo finito tenentur renunciare ſub pœna excom-
municationis, vt habetur in compend. Minor. ſed
hoc pro ſola Italia præceptum eſt quoad omnes
Abbatiſſas Religionum per Gregor. XIII. in ſua
Conſtit. incip. Expoſcit 1. Ianuar. 1583. quam refe-
runt Quarant.in ſum.Bullar.verb. Abbatiſſa, & Ca-
ſtellin.d.tract.de elect.cap.17. n. 9. ſubdens n.13. ex
Portel verb. Abbatiſſa,n.4.idem ſtatuiſſe Sixtum V.
quoad Clariſſas. Vnde extra Italiam omnes Abba-
tiſſas, præter Clariſſas, poſſunt finito triennio ree-
legi,& continuari, Fr.Emman.quaſt.Regular.tom. 1.
q.16.art.2.& 3.& in addit.ſum.tom.3.cap.3.n.6.Mi-
randa tract.de Monialibus,q.7.art.9.At in Portugal-
lia Abbatiſſæ S. Claræ non poſſunt reelegi intrà
ſexennium ex ſpeciali Conſtit.f.mem.Pauli V. vt
referunt Portel in dub.Regul.verb. Abbatiſſa, n.4.
Hieron.Roderic.d.reſol.2.num.6.Sed poſſunt finito
tricænio eligi in Præſidentes vſque ad nouam ele-
ctionem, ob pacem, & bonum regimen Conuen-
tus vbi vſus obtinuit, non obſtante dicta Conſti-
tutione Sixti V. Ita Fr.Emman.d.art. 3. & d.cap. 3.
n.7.Miranda d.q.7.art.9.concl.2.Hieron.Roderic.in
reſol.ſub.n.6. Benedici autem non ſolent trienna- 36
les Abbatiſſæ huiuſmodi; Ius enim diſponens quod
perdunt Abbatiſſatum, ſi intra annum à confirma-
tione non benedicantur, intelligitur de perpetuis,
Fr.Emman.d.tom.1.q.12.art.3.in fine, Hieron. Ro-
deric.d. reſol. n. 3. Et iſtæ, ſcilicet perpetuæ intra
annum à ſuæ Confirmationis tempore computan-
dum manus benedictionis ſuſcipere debent, alio-
quin, niſi ſubſit cauſa rationabilis, à Iure ſuo ca-
dunt, Clem. Attendentes,§.ſtatuimus de ſtatu Monach.
Lezana d.verb. Abbatiſſa,n.11.& de forma talis be-
nedictionis, Tambur.de Iure Abbatiſſ. diſp.29. q.5.
Conſtitutiones præfatæ Gregorij XIII. & Six- 37
ti V. prohibentes eligi Abbatiſſas perpetuas, non
habent locum in illis, quæ fiunt per præſentatio-
nem, & inſtitutionem, facilè enim reditur ad Ius
antiquum, in quo talis inſtitutio, & confirmatio
erat perpetua, Portel d.verb. Abbatiſſ.n.10.vbi ad-
dit primam fundationē alicuius Conuentus S.Cla-
ræ poſſe continuari in officio Abbatiſſæ per XX.an-
nos per ſtatuta huius Ordinis, refert Hieronym.
Roderic.d.reſol.2.num. 7. vbi reſoluit poſt expletos
XX. annos Abbatiſſatus poſſe præfatam fundatri-
cem iterum eligi in Abbatiſſam. Multa circa Con-
ſtitutionem Gregorij XIII. tradit Nouar. d.verb.
Abbatiſſa per tot. vbi n. 3. quòd Abbatiſſa eligi po-
teſt minori tempore triennij, & n. 9. quòd Abba-
tiſſa finito triennio non tenetur renuntiare Abba-
tiſſatui

tissatui, sed expectet creationem nouæ Abbatissæ, & *num.* 14. quod Officiales monasterij præter Abbatissam eligi possunt vltra triennium. Machado *d.docum.*5.*n.*6. Tanburin. *de iure Abbatiss.disput.*30. Nald. *in sum.verb. Abbatissa,num.*5. Lezana *eod.verbo num.*12.*cum seqq.*

38 Officium autem Abbatissæ est idem in suo monasterio quod Abbatis, aut Generalis in Monachos, quæcumque enim competunt Abbati, ea ferè omnia locum habent in Abbatissa (exceptis quæ fœminæ repugnant,) Marc. Anton. Cuch. *lib.*3.*institut.maior.tit.* 13. *de Abbatissis.* Hieron. Roderic. *d.resolut.*2.*sub num.*25.*vers.& confirmatur.* Ipsa igitur iure antiquo solebat visitare monasteria sibi subdita, eáque legitimè impedita ad egrediendum licebat per alium etiam virum omni exceptione maiorem visitare; at nunc iam id non licet ex Concil. Trident. *sess.*25. *de Regularib.cap.* 5. Fr. Emman. *tom.* 2.*quæst.Regul.q.*3.*art.*10 Hieronym. Roderic. *d.resolut.*2.*num.*15. me citato *in hoc loco*, Machado *d. t.* 2. *lib.*5.*part.*3.*tract.*4.*docum.*5.*num.*1.

39 Potest cum Monialibus suis dispensare circa ieiunia regulæ, & circa esum carnium, & lacticiniorum, siue ouorum, quando cognouerit dictas Moniales propter debilitatem, vel aliam causam non posse ita commodè huiusmodi ieiunia, & abstinentias seruare, prout Abbatissis S. Claræ concessit Paul. III. teste Hieron. Roderic. *d.resol.*2.*n.* 13. vbi ex Portel. *in addit.ad dubia Regularia,verb. Abbatissa, num.* 3. aduertit, quod ista non est propriè dispensatio dimanans à iurisdictione spirituali, (cuius est incapax fœmina) sed Abbatissa declarat, vel dispensat auctoritate Papæ.

40 Imponere potest præcepta spiritualia suis Monialibus, quia promittunt ei obedientiam non tanquam matri, sed tanquam Prælatæ, cuius munus est approbatum à Sede Apostol. iuxta Regulam, quam profitentur ad regimen spirituale, & temporale gregis sibi commissi, in omnibus illis, quæ non repugnant sexui fœmineo: cui non contradicit potestas imponendi præcepta spiritualia quando necessitas adest, maximè si id habeat ex commissione Superioris. Ita Fr. Emman. *tom.*3. *addit.sum.cap.*3.*num.*10. mutata sententia, quam probauerat *tom.*1.*quæst Regul.q.*12.*art.*2.*& q.*25. *art.*1. Miranda *in tract.de Monialib.q.*6.*art.*4 *conclus.*3.*ad finem*, Azor. *instit.moral.p.*1.*lib.*13. *cap.* 10. *q.*7. dum docet Abbatissam posse præcipere Monialibus in virtute Spiritus sancti, & sanctæ obedientiæ ratione voti emissi in professione; quia officio Prælati fungitur, eíque Moniales ex vi professionis emissę parere coguntur tanquam habenti potestatem, & iurisdictionem à Superioribus commissam. Nec omninò dissent, quamuis oppositum defendat Sanch. *in præcepta Decalogi,tom.*2.*lib.*5.*c.*1.*n.*22. dum ait posse Abbatissam præcipere sub pœna voti obedientiæ pręstiri, vel in virtute obedientiæ sibi debitæ, ad quod faciunt tradita per Suarez *tom.*4.*de Relig.lib.*3.*cap.* 10.*n.* 12. vbi resoluit Abbatissas gabere veluti quemdam vsum spiritualis iurisdictionis per Claues commissum; licèt concludat nunquam habere propriam iurisdictionem spiritualem in Moniales per se ipsas, vbi etiam *num.*13.*&* 14. explicicat quomodo in Clericos sibi subiectos habeant iurisdictionem quodammodo spiritualem.

41 Debet Abbatissa certiorem facere Episcopum de tempore professionis Virginum ante mensem, iuxta decretum Concilij Trident *sess.*25. *de Regularibus, cap.*7. cuius meminimus *in nostro formulario Episcop. form* 42.*in fine vers.probationis anno.*

Virgines verò velare non potest Abbatissa, nec 42
Moniales benedicere, *cap.statuimus* 20.*q.* 1. nec earum Confessiones audire, vel publicè prædicare, *cap.in noua,de Pœnit.& remiss.* Nec dispensare in votis Monialium, nec ea commutare; quia caret spirituali iurisdictione; benè tamen potest ea irritare per potestatem dominatiuam, quam habet super subditas, quæ quidem maior est ea, quam habent pater, & maritus super filios, & vxorem. Ita Fr. Emman. *quæst.Regul.tom.*1.*q.*24.*art.*7. Suar. *tom.* 1. *de Relig.tract.de voto lib.* 6. *cap.* 7.*num. vlt.* Petr. de Ledesma *in sum.tom.*1.*tract.*10.*c.*7. *ad fin.* Less. *de iustit.lib.*2.*cap.*40.*dub.*14.*num.*107.*verb. Abbatissa*, Sanch. loquens de irritatione, *in præcepta Decalogi tom.*1.*lib.*4.*cap.*33.*n.* 19. & quoad dispensationem *cap.*39.*num.*7.& quoad commutationem *cap.* 49.*n.* 24. Portel. *d.verb.Abbatissa,num.* 2.

Est tamen notandum id, quod dicit Cabilon. 43
Concil. II. tempore Caroli Magni *cap.* 52. *Puellarum*, inquit, *monasterijs tales præferri debent fæminæ, & Abbatissæ creari, quæ & se, & subditum gregem cum magna Religione, & sanctitate nouerint custodire, & his quibus præsunt prodesse non desinant, sed & se, & illas ita obseruent, vtpote vasa sancta in ministerio Domini præparata, talem enim se debet Abbatissa subditis exhibere in habitu, in veste, in communi conuictu, vt eis ad cælestia regna pergentibus, ducatum præbeat; sciat etiam se pro his, quas in regimine accepit in conspectu Domini rationem redditurам.*

Postremò circa electionem Præpositorum est 44
notandum, quòd Priores Conuentuales Canonicè electi non debent nisi pro manifesta, rationabili causa contra regularia statuta mouari, *cap.* 2. *in fine,de statu Monach.* Ita nec Monachi arbitrio suo possunt Abbatem expellere, *cap.nullam* 18.*q.* 2. nec eum renuntiare volentem debet Episcopus violenter in loco suo retinere, vt dicitur *in cap.fin,* 16.*q.*7. *& in cap. Abbas* 18. *q.* 2. Præpositorum autem officium consistit in multis, secundum suarum regularum statuta, & consuetudines, sed specialiter de Iure communi *in Clem.Religiosi,de priuileg.* eis præcipitur, vt ea quæ à Religiosis seruanda Canones statuerunt, ipsi cureut obseruari, præsertim verò circa ea, quę Monachis prohibentur, & pro regulari disciplina seruanda, debent Capitula generalia de triennio in triennium congregare, *cap.in singulis,de Regularibus*; & in Capitulo debent regulam suam vulgari sermone exponere, *Clement.ne in agro, de statu Monach.* Et denique omnes Monachos, seu Religiosos sibi subditos, & bona, ac iura monasterij regere, disponere & gubernare, vt suprà *de Abbatibus* vidimus. Specialiter verò res Ecclesiæ, aut monasterij prohibetur alienare, *Clem.*1.*de rebus Eccles.non alien.* & *lib.*3. videbimus. De Prioribus autem etiam suprà specialiter tractauimus *lib.*1.*cap.*30.

CAPVT XLVI.

De Procuratoribus Ecclesiasticis.

SVMMARIVM.

1 *Procuratores Ecclesiastici dicuntur, quorum interest Ecclesiasticarum rerum, ac causarum curam gerere.*

2 *Administratores omnes Ecclesiasticarum rerum generali nomine procuratores vocantur, quidam Præpositi, alij œconomi.*

3 *Syndicus in causis iudicialibus procurator est, qui ab vniuersitate, seu Collegio eligitur.*

4 *Vice*

4 *Vicedominus dicitur, qui præest rebus Episcopi.*
5 *Oeconomus debet Clericus non laicus eligi, & est constituendus auctoritate Episcopi seu Prælati ipsius Ecclesiæ.*
6 *Vicarius Episcopi absque speciali eius mandato non potest œconomum constituere.*
7 *Oeconomus Sede Episcopali vacante est à capitulo ipsius Ecclesiæ vel eo negligente à Metropolitano constituendus.*
8 *Oeconomi officium quod?*
9 *Oeconomi res Ecclesiarum in casibus prohibitis alienantes quam pœnam incurrant? & num. 11.*
10 *Oeconomus si non sit soluendo, an possit emptor habere regressum contra Ecclesiam?*
12 *Oeconomi coram Episcopo rationem œconomiæ reddere debent.*
13 *Syndici officium quod sit? ostenditur.*
14 *Monasterium, ciuitas, vel alia vniuersitas an & quando obligetur ex syndici contractu? ostenditur.*
15 *Vicedomini officium est curam domus Prælati gerere, & hospitibus superuenientibus, vel transitu qua eueniunt paratum existere.*
16 *Maiordomus, Præpositus, œconomus, & Vicedominus ijdem sunt, & per illos intelligitur quilibet Ecclesiasticarum rerum administrator.*

1 VLTIMO loco inter personas Ec-
clesiasticas illæ annumerantur, qua-
rum interest Ecclesiasticarum rerum,
atque causarum curam gerere, nego-
tiaque tractare. Et in huiusmodi re-
bus externis ipsis Ecclesiarum Prælatis, aut Eccle-
siis, vel monasteriis inseruiunt, cum reliqui Cleri-
ci, atque Monachi à litigiis forensibus submoue-
ri, nec negotiis sæcularibus debeant immisceri,
cap. vnic. de syndico, & suprà de vita & honest. Cleric.
ostendimus.
Circa huiusmodi ergo personas est primò scien-
2 dum quòd omnes Ecclesiasticarum rerum admini-
stratores generali nomine procuratores vocantur,
in cap. Saluator, vbi *gloss.* 1. *q.* 3. sed eorum quidam
speciali nomine Præpositi appellantur, *cap. quam-
uis, de verbor. signific.* id est, qui supra alios admini-
stratoribus præsunt; alij verò œconomi dicuntur,
id est, magistri domus, à Græco vocabulo; etsi sub
Præposito administrant, *l. iubemus, C. de sacros. Eccles.*
Alij quoque sunt, qui syndici nuncupantur, est au-
3 tem syndicus in causis iudicialibus procurator, qui
ab Vniuersitate, seu Collegio eligitur, & Latinè
potest defensor appellari. Hic differt ab actore,
qui ad præsentes tantum causas constituitur; syn-
4 dicus verò etiam ad futuras. Qui verò præest re-
bus Episcopi, dicitur Vicedominus, *cap. volumus* 79.
dist. Gastaldus verò, siue Castaldiu dicitur, qui cu-
ram habet externarum rerum, gloss. *verb. gastaldum,
in cap. Saluator* 1. *q.* 3. id est, cui res externæ à Cleri-
cis gubernandæ mandantur, & Maiordomus solet
appellari; quamuis propriè videatur hic esse œco-
nomus, vt *in d. cap. volumus*. Defensoris autem ap-
pellatione generaliter comprehenditur syndicus,
qui & aduocatos, item Castaldus, & actor, cæteri
verò sub procuratoris nomine continentur, sicut &
ipsemet defensor. Et hæc quidem de Iure Canoni-
co, in quo tamen non est ius in nominibus; nam
sæpius huiusmodi nomina confunduntur, & perso-
næ similes secundum locorum consuetudines no-
minantur.
De œconomo autem frequentior est in Iure tra-
5 ctatio, & ex eius notitia cæterarum personarum
ferè dignoscuntur officia. Oeconomus ergo debet
Clericus, non laicus eligi, *cap. quia in quibusdam,
cap. iudicatum* 89. *dist. c. in noua*, 16. *q.* 7. Laicus enim
non potest esse generalis procurator, seu admini-
strator in locum Prælati absentis, vt innuit Gre-
gor. *lib.* 7. *epist.* 66. quia debet hoc officium commit-
ti Clericis probatis, & sic bonæ vitæ, nulla suspi-
cione notatis; tum ad decorem Ecclesiæ, tum ne
bona dilapidentur à talibus, *c. iudicatum, dist.* 89. in
temporibus verò esse poterit laicus administrator,
præsertim vbi Clericus non reperitur idoneus, Pa-
norm. *in cap. decernimus, de iudic.* Est autem consti-
tuendus auctoritate Episcopi, seu Prælati ipsius
Ecclesiæ, *cap. cum simus*, 9. *q.* 3. & in defectum Præ-
lati à superiore Prælato, & de gremio ipsius Ec-
clesiæ est constituendus, *d. cap. quia in quibusdam*,
sed non ipsius Prælati consanguineus *cap. decenter*
79 *dist. cap. peruenit* 1. *q.* 3. Vnde Episcopi Vicarius 6
absque speciali eius mandato non potest œcono-
mum constituere, Lap. *alleg.* 8. vbi Mandos. *in verb.
œconomum*, Sbrozz *de officio Vicarij, lib* 2. *q.* 53. Scip.
de Rubeis *in aphorism. Episcop. verb. œconomus n.* 1.
Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resol.* 495. Nar-
bona *de appell. à Vicario ad Episcopum p.* 2 *num.* 235:
vbi subdit contrarium non dicere Suar. de Pace *in
pract. tom.* 2. *prælud.* 3. *num.* 8. quia loquitur de œco-
nomo, qui ad custodiendos fructus Ecclesiæ pa-
tronatæ vacantis, nondum prouisæ ob patronorum
discordiam, constituitur; cuius œconomi consti-
tutio Vicario ex generali commissione pertinet.
Sede autem Episcopi vacante est à Capitulo ipsius 7
Ecclesiæ, vel eo negligente à Metropolitano œco-
nomus constituendus, vt statuit Concil. Trid. *sess.* 14.
de reform. c. 16. Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha
in commen. ad cap. 2 *n.* 4. *dist.* 89. Scip. de Rub. *d. verb.
œconomus num.* 3. In aliis quoque Ecclesiis vacanti-
bus debet œconomus constitui, cùm Rectoris no-
ui institutio ex causa differri oporteat, *cap. cum vos,
de offic. Ordinarij.*
Est autem officium œconomi res omnes Eccle- 8
siæ fideliter administrare, & gubernare tanquam
Ecclesiæ patrimonium, *per tot. dist.* 79 & fructus Ec-
clesiæ diligenter exigere, dispensare, augere, nec il-
los consummare, *d. cap. cum vos*, & de omnibus de-
nique Episcopo, vel Capitulo rationem reddere,
§. hoc ius 10. *q.* 2 *c. Diaconorum, & cap. iudicatum* 79.
dist. quod ex decreto Concil. Trident. *sess* 22. *de re-
form. cap.* 9. fieri singulis annis debet etiam ab ad-
ministratoribus Confraternitatum Montis pieta-
tis; & quorumcunque locorum piorum; salua ta-
men institutione, & ordinatione cuiuscumque lo-
ci, vt *infrà lib. sequenti* ostendemus. Institutus verò
in Ecclesia vacante œconomus potest non solùm
fructus recipere, sed etiam in vtilitatem vel neces-
sitatem Ecclesiæ expendere, aut successori eadem
reseruare, *d. cap. cum vos, de offic. Ordinarij* Oecono-
mi res Ecclesiarum in casibus prohibitis alienan- 9
tes pœna legis Leonis afficiuntur, & emptor pre-
tium amittit, & rem cum fructibus reddit, *Auth. de
non alienan. aut permut.* ibi. *Si quis emere præsumpserit
rem Ecclesiasticam, aut ptochicam, cadat quidem mere
pretio: exigatur autem res, quam accepit cum omni me-
dij temporis incremento, & contra sanctissimam quidem
Ecclesiam, aut venerabilem domum nullam omnino ha-
bet actiones; contra venerabiles verò œconomos, aut qui
omnino vendiderunt in proprijs eorum substantijs ex con-
tractu habeat actionem, vt metu sua substantia, etsi non
propter Dei timorem tamen segniores circa venditionem
fiant*; in qua Auth. Bart. quærit, posito quòd œco-
nomus non sit soluendo, an possit emptor habe- 10
re regressum contra Ecclesiam; gloss. *in Auth. qui
res, C. de sacros. Eccles.* dicit, quòd sic, quod ita intel-
ligunt

ligunt Doctores eſſe verum quando emptor eſt bonæ fidei, aliàs imputet ſibi, quia ſibi caueri non fecit, ne ſi aliter diceremus ex ſuo dolo commodum reportaret, *l.planè,ff. de legat.* 1. *cum ſimilibus*, atque Bart.*num.* 2. idem tenere Canoniſtas *in cap. ad audientiam, de rebus Eccleſ.non alien.* quibus ipſe accedit. Tenetur tamen Eccleſia id ſolum ſoluere, in quo ex eo pretio eſt facta locupletior, vt cum Panorm.tenet Molin. *de iuſtit.tract.* 2.*diſp.*468.*verſ. quando alienatio.* Dec.*in l.ſicuti pœna, n* 3.*ff.de regul. iuris,& conſ.*404. *in fine*, Ludou. Gom.*in §. ex maleficijs,num.*36.*Inſtit.de actionib.*

11 Item de pœna œconomi alienantis res Eccleſiæ, vel conſentientis in illius alienatione, eſt textus *in l.iubemus nulli, C.de ſacroſ. Eccleſ.* ibi, *In quacunque alienatione conſenſerit commiſſa ſibi œconomatus adminiſtratione priuetur, àéque eius bonis quodcunque exinde incommodum Eccleſiæ contigerit, reformetur, heredéſque eius, & ſucceſſores ac poſteri ſuper hoc facto ſine conſenſu competenti ab Eccleſiaſticis perſonis actione pulſetur*, & *in d. Auth. de non alienand. aut perm. rebus Eccleſiæ*, idem ſtatuitur, in quo Bart.*in princ.num.*2.*col.*2. dicit quòd œconomus emendando damnum Eccleſiæ, non euitat pœnam, per gloſ. *in cap.ſi quis Presbyterorum, de rebus Eccleſ.non alien. & in cap. quod ſicut, de elect.* Mench.*illuſtr.cap.*28.*num.*3.*&* 5.

12 Rationem autem œconomiæ coram Epiſcopo reddere debent œconomi, vt reſoluit Bart.*in Auth. de Sanctiſſimis Epiſcop. §. œconomos, collat.* 9. faciunt quæ tradit Eſcobar *de ratiocin. adminiſtratorum, c.*3. *num.*7.*cum ſeqq.*

13 Syndici officium eſt cauſas, & lites Eccleſiaſticas tractare, *d.cap.vnic. de ſyndico*, qui ad hoc ideo eſt conſtitutus, ne Clerici, aut Monachi rebus huiuſmodi ſe immiſceant, de quo latè agunt Alciat. *lib.*1 *parerg.cap.*5.Fr.Emman.*quæſt.Regul.tom,*3.*q.*41. *art.*1. Auiles *ad cap.*22. *Pretorum.* Azeued.*ad Curiam Piſanam lib.*2.*cap.*18.*n.*14.*&* 43. An autem & quando ex ſyndici contractu, & obligatione, monaſterium, ciuitas, vel alia vniuerſitas obligetur; vide Gail. *de areſtis Imper. cap.* 19. Nicol. Loſæ. *de iure Vniuerſitatis,p.*3.*cap.*4. Matth.Coler. *de proceſſ.exec. p.*2 *cap.*3.*num.*337.*cum ſeqq.* 14

15 Vicedomini officium eſt curam domus Prælati gerere, & hoſpitibus ſuperuenientibus, vel cauſis, quæ eueniunt, paratum exiſtere, *cap.volumus*, 89. *diſt.* vbi gloſſ. explicat Vicedominum idem eſſe ac œconomum rerum Epiſcopalium, qui Epiſcopalibus, & hoſpitibus ſuperuenientibus prouideat; vnde patet qua ratione, licèt non ex iuſtitia, ſi nomen *Iuſtitia* omnino ſtrictè ſumatur, teneatur tamen ex fidelitate, quæ etiam ſub iuſtitia non tam arctè ſumpta comprehenditur, in contractibus, & negotiis gerendis ſpectare maxima commoda ſui domini, quia etſi ad hoc principaliter ex officio ſuo non teneatur, tenetur tamen ſecundariò, ex tacita quadam promiſſione, qua dum officium ſuſcipit, cenſetur ſe adſtringere ad curandam ſummam vtilitatem domini, quantum commodè, ſeu communi diligentia poterit. Ita Leſſ. *de Iuſtit. lib.*2. *cap.* 18. *dub.* 8.*num.*57.

16 Maiordomus, Præpoſitus, Oeconomus, & Vicedominus iidem ſunt, & per illos intelligitur quilibet Eccleſiaſticarum rerum adminiſtrator, *cap. ſaluator*, 4 *q.*3. *cap. conſulere, de ſimon.* Suar. *tom.* 1. *de Relig lib.*4. *de ſimon. cap.*19.*n.*8. qui cùm in Conimbricenſi Academia Sacræ Theologiæ in primaria Cathedra Profeſſor emeritus extitiſſet, ſacrarum & humanarum litterarum eruditione & cognitione clarus, pluribus ſcriptis feliciter, & vtiliter in lucem editis, vir abſtinens, orationi deditus, & pœnitentiis aſſuetus, valde ſenex Vlyſſipone magnis relictis Sanctitatis indiciis deuotiſſimè in Domino obdormiuit, anno 1617.

FINIS.

